BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
DE ZARAGOZA

SIGNATURA: I – 131

Gulielmus Paraldus. Summa de virtutibus et vitiis. Brixiae. 24 diciembre 1494.

Summa aurea de virtutibus ⁊ vicijs.

N.º 21.400
UNIVERSIDAD Y PROV.A BIBLIOTECA DE ZARAGOZA

Ad noticia

infraſcripte tabule ſu per ſummam virtutū et viciorum ſciēdū ꝙ dicta ſumma diuidit̄ in duas ptes. In prima tractat̄ de virtutibus: et vocat̄ ſumma virtutū. In ſecūda de vitijs: et vocat̄ ſumma viciorū. Prima pars diuidit̄ in .x. partes. pn/cipales. Prima agit̄ de virtute i cōi: et hec hȝ .xij. capitula. Secunda de fide et habet .xxx. c. ¶ Tertia de ſpe. et hȝ .6. capitula. ¶ Quarta de caritate et habet .xviij. capit. ¶ Quinta de prudentia: et habet .12. capitula. ¶ Sexta de temperantia: et habet .19. capi. ¶ Septima de fortitudine et hȝ .16. capitu. ¶ Octaua de iuſticia et hȝ .47. capi. ¶ Nona de donis: et habet .15. capi. ¶ Decima d' beatitudinib': et hȝ .16. capi. ¶ Secunda ps. ſ. ſumma vicioꝝ diuidit̄ in nouem partes principales. ¶ Prima tra/ctat de vicio in comuni: et hȝ .4. capi. ¶ Scda de gula et hȝ .10. capi. ¶ Tertia d' luxuria et hȝ .26. capi. ¶ Quarta de auaritia et habet .25: ¶ Quinta de accidia: et hȝ .24. capi. ¶ Sexta de ſuperbia et hȝ .53. ¶ Septima de inuidia et hȝ .3. capi. ¶ Octaua de ira et hȝ .10. ca. ¶ Nona de vicio lingue: et hȝ .26. ¶ Hoc viſo ſci. eſt ꝙ in dicta tabula ponūtur tres ordines figurarū algoriſmi. ¶ Primus ordo remittit ad ſummaȝ virtutū vel viciorū. Si ponit̄ pma figura remittit ad ſummā virtutū. Si ſecunda ad ſumā vicioꝝ. ¶ Secūd' ordo remittit ad ptēȝ pncipalem dictaꝝ ſummaꝝ. ¶ Tertius ordo ad capitula dictaꝝ ptiū: poſt tertiū ordinē imediate ponit̄ littera alphabeti. ad inueniendū ꝙ q̄lis ē littera i tabula poſita: talis ponit̄ in loco illo ſūme ad quā tabula iſta remittit. Et ſi ibi ꝙ q̄ris nō ſtatiȝ inuenis: q̄ras modicū ſupra vel infra dictā tabulā q̄ in ſpatio in margine ſumme eſt: et ſic faciendo qd' q̄ris cito occurrit. Qñ vero nō ponit̄ in ſumma vel tabula aliqua littera. debes ſupponere ꝙ nō ſit neceſſaria: q: capitulū ad quod tertius ordo remittit eſt ita paruuȝ ꝙ ſine litteris qd queritur in eo faciliter inuenitur. Itē h dictio demonſtratiua ibi: que frequēter h ponit̄ ſemper refert̄ capi: ppinquiori ſupius poſito. Et ad hoc ꝙ h tabula poſſit omnibus ſummis eſſe vtilis poſui inceptiones omniuȝ capitulorum tam ſumme virtutum ꝙ ſumme viciorū: que inuenies in fine huius tabule. poſita per ordinem.

a Abſtinentia nō eſt meritoria niſi abſtineatur a vitijs. 1. 8. 31. f.
Abſtinentia extinguit lu[illegible] 2. 3. 20. b.
Abſtinentia vitaȝ prolong[illegible] g.
¶ Abſcondunt peccatum deo confiteri nolētes. 2. 5. 10. a.
Abſcōdi dȝ virtus et nō publicari. 2. 6. 52. k.
Abſcondit̄ aliquid tribus modis. 2. 4. 6. b.
Anuſiones clauſtri. 12. ſunt. 2. 9. 16.
¶ Actiua vita ſubeſt cōtēplatiue. 12. 1. 9. 11. a.
¶ Accidia quātū ſit deteſtabilis exēplo creaturarū irrōnabilium oſtenditur. 2. 5. 1. a.
Accidia quantū ſit deteſtabilis iterum oſtenditur exemplis que inueniuntur in amatoribus mundi: et ſanctis. ibi. b.
Accidiam diſſuadet ſacra ſcriptura multipliciter. 2. 5. 2. a.
Accidia quantum deo diſplicet multipliciter oſtenditur. 2. 5. 3. a.
Accidia placet diab. ibi. b. Itē replet dolem malis pene. ibi. c. Itē malis culpe. ibi. c:
Accidia aufert bona glorie: gratie. et nature. ibi. e. f.
Accidia quantum ſit deteſtabilis. 6. modis oſtenditur. 2. 5. 4. a.
Accidioſi. 12. vitijs ignauie laborāt. 2. 5. 17. a.
Accidia clauſtraliū. 12. mala iducit. 2. 5. 22. a.
Accidie. 8. remedijs reſiſtitur ibi. a. 2. 5. 23. a.
¶ Admirari dr̄ deus. 5. cauſis. 1. 4. 2. h.
¶ Adiſcere bn̄ volens. 7. dȝ hr̄e. 1. 5. 10. a.
¶ Item multa debet cauere: ibi. e.
¶ Adulterij. 2. ſpecies. 2. 3. 8.
Adulteriū q̄ntum ſit graue. 7. oſtenditur. ibi.
Aduocat' ſi peccat vēdendo iuſtū. 2. 4. 15. a.
Aduocati deberent ſe ſubtrahere ab aduocatione. 8. de cauſis ibi. b.
Aduocati non debent vendere conſilium vel patrocinium triplici ratione: ibi.
Aduocationis periculum. 12. pericula contiNet ibi. t.
Aduocati mali a deo mltiplicit̄ puniūt̄. ibi. d.
Aduocati mali magnuȝ faciunt damnū deo. et eccleſie ibi. e.
Aduocati fraudes: ibi. f.

¶ Adulatio deteſtabilis in. 8. oſtdit̄. 2. 9. 8. a.
Adulatio eſt timenda. 2. 4. 16. b.
Adulterij. 2. ſunt ſpecies: et ꝙ ſit graue peccatum oſtenditur ex. 7. 2. 3. 8. a.
Adulatio ē nociua: ibi. c, et infra.
adulator diuerſis creaturis cōparatur ibi. b.
adulator ē maledictus ab omnibus. 2. 9. 8. d.
adulator mag[illegible] ſtulticia laborat. 2. 9. 8. e.
adulationi quatuor remedijs reſiſtit̄ ibi. f.
¶ Affectio inordinata intellectum trahit ad contraria. 1. 2. 28. b.
affectiones pertinentes ad cultum dei ſunt tres. 1. 8. 5. f.
affectus a tribus purgari debet. 1. 18. 14. q.
¶ Altaria nō debēt multiplicari ſine magna neceſſitate. 2. 4. 20. n.
¶ Alearum ludus quantum ſit deteſtabiles. .m. 5. oſtenditur. 2. 4. 24. a.
alearum ludus. 16. peccata operatur: ibi.
alearum. 12. ſtulticie ibi. b.
alearuȝ luſores etiam in preſenti a deo puniuntur ibi. c.
¶ Amandus eſt deus propter. 8. que nos ad hoc inducūt. 1. 4. 3. a. et infra.
amandus eſt deus. 4. alijs de cauſis ibi. b.
amandus eſt deus propter amicitie comodū et inimicitie damnum ibi. c.
amandus eſt deus propter ipſius fidelitatem ibi. d.
amari volens. 7. debet habere. 1. 4. 4. a.
amandi deum modus. 1. 4. 5. a.
amandus eſt deus dulciter prudēter fortiter et integraliter. 1. 4. 5. e. et infra.
amandus eſt proximus ppter. 8. que nos ad hoc inducunt. 1. 4. 8. a.
amandus eſt proximus propter. 5. emolumenta que inde proueniunt. 1. 4. 8. d.
amari volens a proximo debet. 7. conſiderare: et habere que ad hoc valent ibi. 4. 6. a.
amari qualiter debet proximis. 1. 4. 10. a.
amauit nos xp̄s amore multiplici. ſ. gratuito recto diſcreto: vehemēti fructuoſo. 1. 4. 10. b.
amare debent ſe inuicem boni. 1. 4. 13.
amare inimicos eſt honor et non verecūdia. .1. 4. 14. a.
amare debet homo. 4. ſecunduȝ auguſtinum .1. 4. 16. b.
amari dicitur aliquid magis et minus tripliciter ibi.
¶ Amicitia dei in. 4. apparet fidelis. 1. 4. 3. d.
amici quatripliciter inueterantur infideles ibi.
amicitiam volens habere et ſeruare debet. 7. attendere que ad hoc valent. 1. 4. 9. a.
amicus eſt omni tēpore diligendus. 1. 4. 14. c.
amicitia deſcribitur. 1. 4. 15. a.
amici anteꝙ eligant̄. 4. ſunt attendenda ibi.
amicitia. 4. requirit ibi. c.
amicitia. 5. de cauſis diſſoluitur ibi. e.
amici dei ſunt honorandi. 1. 8. 6. e.
amici ſine improperio ſunt arguendi. 2. 6. 98. g.
amor dei debet eſſe rectus ſtrenuus letus: et deſiderijs plenus. 1. 4. 5. e.
amor dei vita eſt anime. 1. 2. 5. l.
amor dolores corporis non ſentit dignitatis eſt neſciens: et omnia vincit ibi. f.
amoris diuini ſunt. 4. ſpecies. 1. 4. 6. a.
amoris diuini. 19. ſunt ſigna. 1. 4. 7. a.
amor triplex in ſcriptura reperitur.
amor proximi imitari debet amorem qui eſt in membris ibi. d.
amoris proximi. 4. ſunt ſpecies. 1. 4. 11. a.
amor dei preponēdus eſt amori parentū ibi.
amor proprius multa mala facit. 1. 4. 17. a.
amor mundi eſt noxius et periculoſus ibi. b.
amorem voluptatum. 12. diſſuadent. 1. 6. 5. b.
amor carnalis quantuȝ ſit vitandus. 8. exemplis oſtenditur ibi. a.
amor carnalis quantum ſit deteſtabilis. 9. teſtimonijs ſcripture oſtenditur ibi. b.
amor carnalis eccleſie dei. 7. mala facit. 2. 4. .17. c.
amor carnalis magnam infidelitatem facit miniſtris eccleſie. 2. 4. 17. d.
amor car. plus nocet miniſtris eccleſie ꝙ ſymonia ibi. e.
amor car. multipliciter diuiditur. 4. 6. 1. b.
amor ponendus eſt in bonis que ab omnib' poſſunt haberi. 2. 7. 3. a.
amorem fraternuȝ. 4. nobis ſuadent. 2. 7. 3. a
ambitioſis male eſt dum ad dignitatem: peius dum poſſident peſſime cum viuat ibi.
ambitio eſt vitium efficax ad hominem capiendum ibi. e.
¶ Angeli homines cuſtodiunt: et defendunt. .1. 3. 3. f.
angelorum conſideratio ſpē viuat ibi.
angeli in peccato hominum tripliciter leduntur. 2. 3. 2. a.

Angelos offendit tripliciter q cõuerſionẽ diſfert.2.5.9.p.
Angeli nõ ſunt ↄtriſtandi.2.8.9.d.
¶ Anime nõ ſunt angeli apoſtate:ſ; de nouo creantur.1.2.14.
Anima vna ꝛ non plures ſunt in vno corpore.1.2.15.a.
Anima nõ eſt de ſubſtantia dei: ſed de nihilo creatur.ibi.b.
Anime non fuerunt ſimul create:ſed de nouo creantur.1.2.16.
Anima non traducitur cum ſemine ſicut corpus.1.17.a.
Anime rationalis immortalitas.1.2.22.a.
Anime in mortali decedentes eternaliter puniuntur.1.2.25.a.
Anime que ſunt in purgatorio multipliciter iuuari poſſunt.1.2.27.a.
Anima q̃druplicit̃ peccat ↄtra bonũ.1.5.1.b.
Animi debilitas eſt triplex.1.7.5.b.
Anime nobilitas ẽ conſiderãda.1.ß.23.5.
Anima bonis opibus habundans ſimilat̃ arbori ꝛ mulieri fertili.1.10.12.f.
Aĩa ſcã multa ↄſiderat̃ ꝛ deſiderat̃ d; ibi.h.
Aĩa in vita pñti multa mala ſuſtinet.1.9.8.c.
Anima ſancta ẽ chriſti ſponſa.1.9.13.c.
Aĩa nõ põt corpori dominari niſi prius ipſa deo humilietur.1.10.10.c.
Aĩa ornari d; ꝛ nõ corpus.1.6.27.d.
Anima eſt celum ſpirituale.2.4.1.
¶ Appetitus triplex.ſ.dominij. magiſterij.et ſimplicis exceſſus.2.6.19.a.
¶ Aqua.7.h; proprietates.1.7.9.n.
¶ Articuli ponunt̃ ꝛ exponunt̃.1.2.16.a.b.
¶ Arma ſpũalia quãdo ꝛ quo tempore ſunt ſumenda.1.5.4.d.
¶ Ariditas indeuotionis multis de cauſis prouenit.2.5.18.a.
Ariditas indeuotiõis multis de cauſis ↄuenit inmiſicordiã ꝛ inobediẽtiã ĩducit ibi.c.
¶ Arrogãtia ẽ gradus ſupbie.2.6.28.g.
¶ Aſtutie diaboli multe ſunt.1.5.5.c.
Aſtutie ſerpentis ſunt.6.quas ſancti viri debent habere.1.5.5.f.
¶ Aſpectus mulieꝝ q̃ntũ ſit timẽd⁹ auctoritatib⁹ exẽplis ꝛ rõibus oñditur.2.3.16.a.
¶ Aureola nõ ꝑuat̃ ĩ vite corrupta.1.6.11.b.
¶ Augur.qd ſit:ꝛ quibus debetur.1.6.12.a.
¶ Auditus a.5.eſt temperandus.1.6.19.b.
¶ Auaritia deteſtabilis oſtenditur.2.4.1.
Auaritiam diſſuadet nobis natura:ibi.
auaris.12.maledictiones implicat diuina ſcriptura.2.4.2.a.
auaritia q̃ magnum ſit peccatum duobus teſtimonijs ſcripture oſtenditur.2.4.3.b.
auarus eſt iniquus in ſeipſum:deũ ꝛ proximũ: vxorem:ꝛ ĩ totã familiam ſuam.2.4.3.a.
auariciam eſſe ydolatriam oñdit̃.ibi.b.
auarus ponit in creatura [illegible] ſpem ꝛ caritatem.ibi.c.
auaritia eſt infirmitas peſſima.ibi.d.
auaritiam.7.infirmitates ſequũtur.2.4.4.b.
auaricia q̃ grauis ſit infirmitas.12.modis.oñditur.2.4.4.a.
auaricia eſt inſatiabilis.8.de cauſis ibi.d.
auaritia ponit hĩeꝫ in miſa ſuitute.2.4.5.a.
auaritie ſeruitus:quantum ſit miſera:5.modis oſtenditur.ibi.b.
auaritia habet magnaꝫ vim ad capiẽdũ ꝛ detinendum ꝛ demergendũ animas.2.4.6.a.
auaricie laquei ſunt abſconditi tribus modis.ibi.b.
auaricia quãtũ exoſa ſit deo oñdit̃.2.4.7.a.
auari ſtulticia eſt quadruplex.ibi.b.
auar⁹ diues facit deo.5.ruſticitates.2.4.7.c.
auaricia proximo multa mala facit.ibi.d.
auaricia mĩta mala facit ꝑprio ſubiecto ibi.e.
auari inſania.6.modis oſtenditur.ibi.
auari ſtulticie.12.ibi.f.ꝛ infra.
auarus.4.bona negligit:que ſunt ſua ꝑpria ꝛ de alienis eſt ſollicitus.2.4.7.g.
auarus lumen rationis ↄſumit ꝛ perdit.ibi.l.
auari ĩꝓuidẽtia multiplicit̃ oñdit̃.2.4.7.o.
auari circũſpectio eſt multiplex.ibi.p.
auari ſtulticia oñditur ĩ ſua incautela.ibi.p.
auarus terrã portat in omnib⁹ ſenſib⁹.ibi.r.
auar⁹ ſtult⁹ ẽ circa ſeipm:ſuos ꝛ ſua.2.4.7.s.
auari ſtulticie.7.ibi.t.
auaricia ſuis amatoribus multa mala facit: ibi.n.
auarus cõparatur morti:mari: inferno:ꝛ multis alijs creaturis.2.4.8.a.
auaricia deteſtabilis eẽ multis exemplis ſcripture oſtenditur.3.4.9.a.
auaricia paſtorum eccleſie quantum ſit deteſtabilis ꝛ nociua eccleſie.6. modis oſtenditur.2.4.19.a.
auaricia paſtorum eccleſie mala.4.facit eccleſie.ibi.b.
auaricia clericoꝝ in.6.ſignis oñdit̃.2.4.20.a

Auaricia ſcientie quantuꝫ ſit deteſtabilis.12: modis oſtenditur.2.4.23.a.
Auaricie.6.dant occaſionem.2.4.25.a.
Auaricie vitio.6.remedijs reſiſtit̃.2.4.26.a.
b Aptiſmus eſt triplex.ſ.fluminis.flaminis ꝛ ſanguinis.1.10.14.f.
¶ Beatitudo diffinitur multiplex.1.3.5.a.
Bellatores.9. debent attendere.1.7.16.e.
Beata vita conſiſtit in tribus.ſ.in altitudine ſuauitate conſcientie ꝛ virtutis ſublimitate .1.10.1.a.
¶ Beneficiorum dei conſideratio.4. h; ſpecies.1.3.3.c.
Beneficia dei que ſunt generalia ꝛ ſpecialia. ibi.ꝛ.1.8.18.c.
Beneficia ſunt diſcrete danda.1.4.9.c.
Beneficijs acquiritur amicicia.ibi.
Beneficium vincit iram.ibi.
Bñficia dei ſunt in memoria hñda.1.8.18.c.
Beneficia dei in expectando peccatores.5.beneficia includit.ibi.d.
Beneficium iuſtificationis.5.beneficia includit.ibi.f.
Beneficium cõſeruationis.5.beneficia includit.ibi.g.
Beneficium non d; tradi obliuioni.1.8.35.b.
Bñficia ẽt ꝑua benigne ſunt recipiẽda.ibi.c.
Bñficiũ dans ꝛ recipiens.7.d; habere.ibi.d.
Beneficia pro nepotibus peti non debent.2..4.16.h.
Beneficia plura nõ debet habere cleric⁹: qui habet vnum qd ſufficit ſibi.2.4. 20.b.
Beneficia plura habere quantum ſit malum quattuor modis oſtenditur.ibi.c.
Beneficia plura nõ d; habere clericus:quantũcũq; illa bene expẽdãt:nec ꝑpter ſapientiam vel vtilitatem ꝛc̃.Si habet vnum ſufficiens.ibi.d.
Beneficia plura habere eſſe deteſtabile.6.modis oſtenditur.2.14.20.e.
beneficia plura volentes ad fideiuſſionẽ periculoſam ſe obligant.2.4.20.h.
¶ benegnitas.7.habet partes.1.8.4.a.
¶ bilinguium peccatum eſt vitandum propter.3.2.9.15.a.
bilinguium pctm̃ proprio ſubiecto tripliciter nocet.ibi.b.
¶ bona a deo recognoſcere dat materiam bene viuendi:quo ad multa.2.6.14.c.
bona q̃ h; hõ a deo nõ recipit meritis ſuis:ſ; gratia dei:ꝛ q̃ deteſtabile ſit credere tripliciter nocet ibi.b.
bona tpalia tripliciter fallũt hoĩes.1.2.5.h.
bona que nõ habet hõ credẽs ſe habere eſſe vitiũ deteſtabile oſtendit̃:ꝛ huic vitio trib⁹ remedijs reſiſtitur.3.6.16.a.
bonis proprijs ſuperbire q̃ ſit fatuum oſtenditur.5.rationibus.2.6.29.
¶ blaſphemia q̃ ſit deteſtabilis.2.9.2.a.ꝛ.1.
blaſphemie punicie.ibi.
blaſphemans magne eſt ingratitudinis ꝛ deterior omnibus creaturis.2.9.2.b.
blaſphemia q̃ magnum ſit peccatum oſtẽditur:pluribus circunſtantijs ibi.c.
blaſphemia ẽ peccatũ magis ↄtẽpt⁹ ẽ pctm̃ in deũ patrẽ eſt peccatũ diabolicum.ibi.d.
blaſphemia eſt ↄuitium deo dictũ.ibi.e.
blaſphemias tollerare magnum peccatũ eſſe oſtenditur .2.9.2.f.
blaſphemia eſt duplex.s.oris ꝛ cordis.ibi.r.
c Adere in peccatum q̃ ſit facile.in.3.perſonis oſtenditur.1.8.18.g.
Cantus curioſus eſt reprehenſibilis.2.6.37.
¶ Caritas deſcribitur.1.4.1.a.
Caritas dicitur arbor.1.4.2.c.
Caritas cõmendat̃.1.4.2.a. per totum.
Caritas p̄ ceteris ꝟtutib⁹ deo placet diabolo diſplicet ꝛ homini prodeſt.ibi.d.
Caritatẽ.7.bona comitãtur.1.4.2.e.
Caritas hoĩem ab.8.malis cõſeruat.ibi.f.
Caritas dicit̃ vinculum ꝛ vnctio.1.4.2.g.h.
Caritas eſt veſtis nuptialis.ibi.i.
Caritatis veſtis eſt cõmendabilis a precioſitate materie a ſtudio artificis a colore:ꝛ ſuauitate ꝛ flagrantia ibi.l.
Caritas dicit̃ ingũ ſuaue.6. de cauſis.ibi.m.
Caritas dĩ bithumẽ ꝑꝑ vim vnitiuam.ibi.n.
Caritas dicitur virtus.4. ratione.ibi.o.p.
Caritatis ordo eſt:quadruplex.1.4.16.
Caritati.4. aduerſantur.1.4.17.a.
Caritatis.3.ſunt gradus incipiẽs ꝛ proficiẽs ꝛ perfecta.1.4.18.a.
Caritas ad hoc vt proficiat.6. ſunt neceſſaria.ibi.b.
Caritas ꝑfecta hĩ in hac vita nõ põt.ibi.c.
Caritas hominẽ facit ſapientẽ fugat tepiditatem.1.6.11 i.
Caritas diſponit ad cõtemplationem.1.9.13.
Carnalis voluptas diſſuadetur: ꝛ multa mala operatur.1.6.7.b.

Carnalis amoꝛ quantum ſit vitandus.8.exē plis oſtenditur.1.4.17.a.
¶ Carnem vincere non eſt difficile.1.8.13.e.
Caro vincitur per ieiunium.2.4.17.e.
Carnalis amoꝛ quantum ſit deteſtabilis.9.te ſtimoniis ſcripture oſtenditur.ibi.b.
Carnis nobilitas eſt contemnenda.2.6.11.a.
¶ Caſus bonoꝛum ꝯſiderare reddit hominē imperteritum ⁊ magis cautum.1.5.6.f.
Caſus bonoꝛum non eſt admirandus:cū cō tinue a diabolo impugnentur.1.8.18.h.
Caſus bonoꝛuʒ in peccatum prouenit ex pre ſumptione.1.6.18.c.
¶ Caſtitas maxime vidualis commendatur .1.6.13.a.⁊.l.
Caſtitas tripliciter conſeruatur.ibi.c.
Caſtitas miniſtris eccleſie ſuadet.1.16.18.a.
Caſtitas competit eiſdem.8.de cauſis.ibi.b.
¶ Cautio diſcernit inter vicia ⁊ virtutes.1.5. .8.g.
¶ Celum ſpirituale eſt anima rōnalis.1.4.1.
¶ Cibus quomodo ſumendus.1.6.9.g.
cibos diſcernere peccatū eſſe oñdit.1.2.10.a.
cibus delicatus nō eſt querendus triplici ra tione.2.2.8.a.
Cibi ſpiritualis defectus inducit ariditatem indeuotionem.2.5.18.b.
Ciboꝝ delectatio eſt multū timēda.2.5.24.f
cibus anime eſt bonum opus quo anima re ficitur:⁊ deus delectatur.2.5.10.g.
Cineri aſſimilat homo triplici rōne.1.10.6.e.
Circūſceptio deſcribitur ⁊ eius officium po nitur.1.5.8.f.
¶ Cognoſcere dʒ hō quattuoꝛ.ſ. illum a quo eſt ſub quo eſt:id ad quod eſt:⁊ a quo tenet ea ſupra que poſitus eſt.1.2.2.a.
Cognitio ſui excedit omnem ſcientiam crea turarum.1.5.5.e.
Cognitiua virtus diuinoꝝ eſt triplex.1.5.6.a.
Cognitio ſui preparat hominem ad oꝛationē. .1.8.10.a.
Cognitio quadruplex ē in intellectu.1.9.2.d.
cognoſcitur deus in preſenti tripliciter.ibi.
¶ Cogitatiōes male ſūt remouēde.17.11.m.
cogitatiōes male īpediūt oꝛationē.1.18.11.b.
Cogitare debet homo multa erga beneficia dei.1.8.18.d.
Cogitatio deſcribitur.1.9.12.e.
Cogitare debet homo de ſe.4. qd ſit:qd eſſe debuerit:quid eſſe potuerit.ibi.g.
¶ Congregationi multum equitatis compe tit virtus.1.8.34.
¶ Colloquiū mulierū q̄ntū ſit timēdū.2.3.17.
¶ Coloꝛ albus eſt gratus deo angelis ⁊ ſan ctis hominibus.2.6.27.f.
Coloꝛ materialis nō dʒ poni in facie.ibi.g.
¶ Cōfeſſio effic̄ ⁊ cuſtodit mūdiciā.1.10.14.d
Confeſſio a deo multū diligit.2.5.8.f.
Confeſſio nō eſt differenda:⁊ quantum fatui ſunt differētes multipliciter oſtendit.2.5.10.a
Confeſſionem differens.6.bona perdit:q̄ con feſſio operatur ibi.b.
Confiteri nolentes ſunt hoſpites diaboli ⁊ in manu eius.2.5.10.d.
Confeſſionē differentes vſqʒ ad paſca ⁊ non in principio q̄dragesime q̄ʒ fatui ſint ibi.f.
Cōfeſſio ſimulata eſt ſpēs ſupbie.2.6.28.k.
Confeſſio hūilis eſt magni meriti.2.6.4.c.
¶ Confidentia in creatura ē triplex.1.3.4.b.
Confidentia in homine ⁊ in aliis creaturis in ferioꝛibus eſt mala ⁊ periculoſa ibi.c.
Commiſſa nobis bona.5.modis debent con ſeruari.1.8.4.c.
¶ Comminatio indiſcreta.5.cauſis eſt vitan da.2.9.19.
¶ Cōpaſſio eſt miſcēda coꝛrectioni.1.8.29.b.
Compaſſionis ſunt.8.cauſe.1.8.29.c.
Compati debet homo chꝛiſto.4.d cauſis ibi.
Compaſſio commendatur ibi.b.
¶ Conſtātia deſcribit ⁊ cōmendat.1.7.13.a.
Ad conſtantiā.5.pertinent ibi.b.per to.
Compaſſio eſt miſcenda coꝛrectioni.
¶ Conſideratio mediatoꝛis chꝛiſti ſpem ro borat.1.3.3.d.
Cōſideratiōis.4.ſunt ſpēs mediatoꝛis.1.xp̄i mediatricis ⁊ ſanctoꝝ angeloꝛuʒ.ibi per to.
Conſideratio ſui ⁊ ꝓpꝛioꝝ peccatoꝝ homi nem preparat ad oꝛationem.1.8.10.
Cōſideratio elemētoꝝ ⁊ aliarū creaturaꝝ in ducit hominem ad humilitatem.1.10.6.a.
¶ Conſilium diuerſis modis ſumitur:deſcri bitur:⁊ commendatur.1.9.10.b.
conſilium.8.vtilia attendit.ibi c.
conſiliū.7.commendabilia habet in ſe:ibi.d.
conſiliarii quales ſunt eligendi.ibi.e.
conſiliū malū nullus dʒ dare ꝓpt.5.2.9.13.a.
Conſilium non eſt petendum a iuuenibus ⁊ mundi amatoꝛibus.ibi.b.
¶ Conſuetudo mala eſt periculoſa.2.5.9.h.
Cōſuetudo peccādi eſt grad⁹ ſupbie.2.6.48.
¶ Cōſcientia peccatoꝛum eſt ſtabulū ⁊ deſer tum.1.2.12.b.
Cōſcientie lectus dʒ eſſe oꝛnatus ⁊ nō lectus exterioꝛ in quo homo doꝛmit.2.6.31.d.
¶ Contemplatiua vita habet ꝑheminentiaʒ actiue reſpectu in.12.1.9.11.a.
Contemplatio diſtinguitur a conſideratione .1.9.12.a.l.
Conttemplationis.4.ſunt ſpecies ibi.b.
Contemplatio deſcribitur ibi.d.
Contemplationum.5.ſunt genera.1.9.12.f.
Contemplatio.in.5.gradus diuiditur ibi.i.
In ꝯtēplatiōis graʒ.5.modis ꝓficim⁹ ibi.m.
contēplationis tres ſunt modi:pꝛimus men tis dilatatio:ſecūdus mentis ſubleuatio ter tius mentis alienatio.1.9.12.m.
Ad ꝯtemplationē.12.nos preparāt.1.9.13.a.
cōtēplatiui viri.8. gradibus aſcendunt ibi.l.
¶ contemptio q̄ʒ ſit peccatum oſtenditur ex .5.2.9.2.a.
Ab ea abſtinere eſt meritum ibi.b.
cōtemptio eſt ſuperbie malicie ſtulticie ⁊ per uerſitatis ibi.b.
cōtemptio eſt occaſio multoꝝ maloꝛuʒ ibi.b.
contemptio cum.5.perſonis eſt maxime vitā da.2.9.11.d.
¶ continentia diuiditur ⁊ commendatur.1. .6.10.a.
continentie.3.ſunt partes.ſ.ꝯiugalis virgina lis:⁊ vidualis.1.6.10.c.
continentiam ſeruare non poſſe dicentes.4. teſtimoniis ſcripture ꝯuincunt.1.2.18.a.
Item.4.rationibus conuincūtur.2.3.19.a.
continentia ſine diuino adiutoꝛio non po teſt ſeruari ibi.
¶ contritio coꝛdis cuſtodit ⁊ efficit mundi ciam.1.10.14.c.
¶ contumelie verboꝛum patienter tolleran de.1.7.13.b.
¶ cōuitiū eſt vitandum propter.7.2.9.10.a.
conuitium libens dicere eſt ſignum impieta tis ⁊ peruerſitatis ibi.b.
conuitiū nō eſt miſcendum coꝛrectioni ibi.c.
¶ conuiuium vite eterne dicitur cena.1.3.5.1.
conuiuatoꝛuʒ ſuperbia in.5.conſiſtit.6.34.
¶ cōuerſatio hominuʒ eſt periculoſa.1.5.7.c.
¶ cōuerſionis dilatio eſt nociua.2.5.9.a.
conuerſio debet eſſe celeris propter.8.que ho minem ad conuerſionem inducunt ibi.b.
conuerſionis acceleratio.8.bona facit ibi.c.
cōuerſio celeris eſt magis deo accepta ibi.f.
conuerſio debet eſſe celeris propter magnuʒ periculum male conſuetudinis ibi.h.
¶ coꝛona ſanctoꝝ erit deus in pꝛima.1.3.5.c.
¶ coꝛrectō diuīa ē libent recipiēda.1.7.10.a.
coꝛrectio fraterna.1.8.27.⁊.1.⁊.2.5.9.⁊.⁊.2.9. .10.c.
¶ coꝛdis diuiſio eſt timenda.1.6.11.n.
coꝛ debet eſſe altum latū longum.1.7.14.d.
coꝛ mundum eſt templum dei.1.8.13.c.
coꝛ pctōꝛis ē q̄ſi infern⁹ ⁊ q̄re.1.1.8.b.in fine.
coꝛdis eleuatio diſponit ad contemplationē. .1.9.13.a.
coꝛdis exaltatio ⁊ puritas.1.9.12.g.
coꝛdis cultus deo deditus quid ſit: ⁊ in quo conſiſtat.1.8.5.e.
coꝛ vt ſit flexibile per obedientiam.5.condi tiones debet habere.1.8.21.a.
coꝛ hois nō intrat deus ꝓpter duo.2.5.9.b.
coꝛ intrat deus:quod per confeſſionem mun datur.2.5.10.c.
coꝛdis magnitudo eſt nobilitatis ſignum.2. .6.42.g.
¶ coꝛpus contrariatur ſpiritui: ⁊ multa ma la patitur.1.9.8.d.
coꝛpus chꝛiſti digne conficere.2.4.21.a.
Digne ſumere ibi.b.c.d.
coꝛpoꝛis vilitas.1.10.6.a.
coꝛpus xp̄i non ſumere deteſtabile.ibi.k.l.
coꝛpus xp̄i ſumens dʒ peccare a pctō ibi.m.
¶ Coꝛee vitande.2.3.22.
coꝛrigie ſerice vel deaurate poꝛtari non de bent.2.6.27.d.
¶ cultus deo deditus eſt triplex.1.8.5.e.
¶ culpe pꝛoꝑe conſideratio.1.9.6.e.
curioſitas vitanda.2.6.25.e.⁊.4.8.b.
¶ clamare ad deum dicuntur quattuoꝛ pec cata.2.8.9.c.
¶ clauſtralium hedificia.2.6.25.d.
clauſtralium ſuperbia.2.6.47.a.
clauſtralium murmuratio.2.9.3.g.
¶ clericoꝛum mundicia.1.10.14.h.
clericoꝛum luxuria.2.3.11.a.
clericoꝛum delicie.2.4.14.d.
clericoꝛum amoꝛ carnalis.2.4.17.a.
clericoꝛum auaricia.2.4.20.a.
clericoꝛum beneficia.2.4.20.b.d.e.g.h.
clerici.in.6.ſunt repꝛehenſibiles ibi.f.
Non debent abſentari ab eccleſiis ibi.f.
Eoꝛum elemoſyne ibi.o.⁊.27.f.g.

Eorum diſcurſus ibi.r.
Eorum prodigalitas.2.4.27.f.per to.
Eorum ſuperbia.2.4.25.a.
Eorum curioſitas in veſtibus ibi.c.
Eorum humilitas.2.4.25.b.d.
¶ Creature inducunt ad prudentiā.1.5.5.c.
¶ Crimibus alienis vti peccatū ē.2.6.27.h.
¶ Crudelitas eſt humane noſtre contraria.1.
.6.6.c.eius mala ibi.d.
¶ Cruciatus malorum.1.1.9.c.
¶ Crucifiro chriſto compatiendum.1.8.39.c.
Crucis conſideratio facit deſpicere curioſos
lectos.2.6.31.b.
d Amnatorum pena eterna.1.2.25.a.
Item multiplex.1.9.6.q.
Eorum dolor.1.9.6.r.
Eorum lectus.2.6.31.d.
¶ Debilitas animi.triplex.1.7.5.b.
¶ Decime ſoluende.2.6.50.1.Item de melio
ribus:cito integre.libenter ibi.k.
Item ſecūdū conſuetudinem patrie ibi.l.
¶ Decretorum ſcientia defectuoſa in multis
⁊ mala.2.4.25.h.
¶ Defectus ꝓpriꝫ ꝯſideratio vtilis.2.8.10.g.
¶ Defenſio pcti gradus ſuperbie.2.6.48.1.
Eſt deteſtabilis.2.9.4.a.
Eſt multiplex ibi.e.
¶ Delectatio ſm tactum multiplex.1.6.10.a.
Delectatio ciborum timenda.2.6.48.f.
¶ Delitie deſiccantur delectatiōibus.1.7.9.f.
Delitie clericorum.2.4.14.d.
¶ Demones non colendi.1.2.8.e.f.
Eorum temptationes continue.1.7.2.b.
¶ Deſiderium iuuat orationem.1.8.14.b.
¶ Deſtructio rerū q̄druplr ꝯtingit.1.2.22.b.
¶ Deſperatio eſt piculoſa.1.3.2.e.facit plura
mala.1.3.4.a.Eius cauſa ibi.f.⁊.2.5.21.a.b.
¶ Deo diſplicet diabolo placet homini nocet
.2.5.21.b.Eius remedia ibi.c.
¶ Detractio ē deteſtabilis.2.9.7.a.Eius diſ
ſuaſio a ſcriptura multipliciter ibi.
Detractor comparatur cani ⁊ multis aliis
ibi.b.⁊ īfra.Eſt thurificator diaboli ⁊ aduo
catus ibi.c.Eſt multe crudelitatis īmūdi
tie ⁊ iniquitatis ibi.d.⁊ multa alia in eodē
capitulo.
¶ Deuotio.1.8.16.c.
¶ Deus quid ſit oſtenditur.1.2.7.a.
Deus dicitur admirari.7.cauſis.1.4.2.h.
Deus diligendus.1.4.3.a.⁊ infra.
Deum in ſe non habentes ſemper ſunt in ti
more.2.6.26.c.
Deus ē dñs nr̄ pr̄ ſponſus aīe ibi.e.⁊ infra.
De⁹ hītat in hoīe vt in ſuo hoſpitio.2.8.9.f.
Dei eſt homo multiplici ratione.2.9.3.b.
¶ Dignitates eccleſiaſticas accipe ꝑ violētiā
eſt deteſtabile.2.4.18.a.⁊ infra.
¶ Dilige dominum deum tuū exponit mul
tipliciter.1.4.5.b.
¶ Dilatio conuerſionis nocumentum.2.5.9.
Item fatuitas.2.5.11.a.
¶ Diligentia adhibenda in operibus exem
plo creaturarum.2.5.15.b.
Diligētia in ſuītio dei honorat a deo ibi.c.
¶ Diſcretio cōmendatur.1.5.4.b.Ipſa ꝯſer
uat virtutes ibi.5.d. Ei⁹ neceſſitas.1.5.24.a.
¶ Diſciplina diuerſimode accipit.1.8.28.a.
Item ſuſcipienda libenter.1.8.30.a.Eius de
ſtructio ibi.Eius partes.1.8.32.a.
¶ Diſcordie ſeminatio vitanda.2.9.14.
¶ Diſcurſus eſt nociuus.1.7.13.c.
¶ Diſſipatio bonoꝝ ſit tripliciter.1.8.45.d.
¶ Diſſolutio reprobatur.1.5.15.
¶ Diſpenſatio rerū qño facienda.1.8.34.c.
Diſpēſatio bonorū eccleſiarum eſt periculo
ſa.2.4.20.1.
¶ Diuitie poſſidēt auaꝝ ſi ecōuerſo.2.4.5.a.
Diuitum ruſticitates.5.ſunt.2.4.7.c.
Diuitiarum fructus.2.4.7.ipſarum nocumē
tum ibi.h.n.
Diuitie non congregande propter amorem
filiorum.2.4.25.c.
¶ Diuinationum.14.ſpecies.2.6.49.f.
Diuinatio vitanda ibi.g.h.1.
Diuini dicunt aliquando verum ⁊ quare de
us hoc permittat.2.6.49.n.
¶ Diaboli aſtutie.1.5.5.c.
Diabolus ſuadet temeraria ⁊ preſumptuo
ſa.1.7.2.f.
Diabolus decipit penitentes ibi.g.
Diaboli inſidie ⁊ quomodo ibi.h.
Diabolus bonos temptat magis ibi.1.
Diabolo reſiſtit mltiplicit ibi.h.⁊ ſ.ꝑ to.⁊.q.
Diabol⁹ duob⁹ modis impugnat nos ibi.p.
Diaboli ſuggeſtio impedit orōnem.1.8.11.e.
Eius pugna eſt continua.1.8.18.h.
Diabolus eſt aſtutus potēs ⁊ crudelis ibi.1.
Diabolus expellitur per ieiunium.1.8.32.e.
Diabol⁹ offendit ⁊ fugat tēperātia.1.6.4.b.
Diabolus ī morte impugnat forti⁹.2.5.9.m.

Diabolus euacuat animam bonis que fece
rat ante peccatum.2.5.10.d.
Diabolo reſiſtendum eſt aſtucia ⁊ ſapientia
pluſq̄ viribus.2.5.24.b.
Diabol⁹ conat extinguē lumē fidei.2.6.29.bc
Diabolus aliquando dicit futura.ibi.n.eius
guerra periculoſa.2.6.7.a.
¶ Docilitas deſcribitur.1.5.8.h.
Doctrine moralis.3.ſpēs.1.1.1.c.
¶ Doctoris auaricia volens docere propter
lucrum.2.4.23.a.
Doctor nō dꝫ eſſe ignorans.2.6.20.a.
Doctoris honeſtas ibi.bc.
Doctor.3.dꝫ.attendere ibi.d.doctrina qualis
ſit.ibi.e.
¶ Dñi ſunt honorandi a ſeruis.2.6.5.d.
Dñium nō eſt appetendum.2.6.19.b.c.f.
¶ Dominica dies eſt obſeruanda.2.6.51.m.
¶ Dona ſpūs ſci q̄re dona vocant.1.9.1.a.
Donoꝝ commendatio ⁊ numerus.1.9.20.a.
Dona.7.malis opponunt ibi.b.c.
Donum dandum hilariter.2.6.28.e.
Donum nō debet improperari.ibi.h.
¶ Dormitio rephenſibilis oñdit.2.5.7.bde.
¶ Duricia q̄druplicit ipedit orōnē.1.8.11.c.
Duricia impedit ꝯuerſionem.2.5.9.1.
e Brietas deteſtabilis.2.2.7.a.
Eccleſia eſt locus orōnis.1.8.13.b.
¶ Eccleſiaſticas dignitates per violentiam
vſurpare deteſtabile eſt.2.4.18.a.
Eccleſiā ſuam voluit deus nō eē annexā tē
poralibus.5.de cauſis.2.4.19.c.
Eccleſiaꝝ fructus non ꝯſeruandi.2.4.20.o.
Eccleſiaſtica bona ſunt paupeꝝ.2.4.27.f.
Eccleſia nō canonizans niſi nobiles eſt repre
henſibilis.2.6.43.q.
¶ Elemoſyna preparat ad oratiōnē.1.8.10.c.
Elemoſyna tpalia multiplicat.1.8.37.d.
Elemoſyna aſſimilatur ſemini ibi.e.
Elemoſynam dans.4.dꝫ ꝯſiderare.1.8.38.b.
Elemoſyna ſit tripliciter.1.8.39.o.
Elemoſyna de quo facienda:⁊ q̄bus: ⁊ quo
modo.1.8.40.41.42.
Elemoſyna potius eſt facientis q̄ recipienti.
Elemoſynam recipiens debet orare.2.4.7.
.g.pro largitore.2.4.14.e.
Elemoſyna ante mortē facienda.2.4.20.p.
Elemoſyna facta de ſcientia eſt precioſa deo
. ⁊ proximo neceſſaria.2.4.23.b.
¶ Egtatura ſupba in q̄ttuor ꝯſiſtit.2.6.22.a
Egtatura ſupba eſt vitanda.6.cauſis ibi.b.
¶ Error negantium deū deſtruitur:⁊ q̄ de⁹
ſit oſtenditur.1.2.7.a.per to.
Error ydolatrie deſtruitur.1.2.8.a.
Error de corporibus celeſtib⁹ colēdis repro
batur ibi.g.
Error manichei ponētis.2.principia deſtruit
.1.2.9.a.
Error diſtinguentium cibos.1.2.10.a.
Error damnantium legem veterem ⁊ patres
antiquos ibi.12.
Error dicentiū animas eſſe angelos apoſta
tas deſtruitur.1.2.13.
Error dicentium duas animas in vno corpo
re.1.2.3.a.
Error ponentiū bonas aīas eſſe de ſubſtan
tia dei ibi.b.
Error ponentium aīas ſimul creatas.1.2.16.
Errores multi vſq; ad caplm.27.⁊ vſq; ad.33
Erroris.8.ſunt cauſe.1.2.28.a.
Error dicentium nullam veritatem iuramen
to eſſe firmandam.1.8.24.a.per to.
¶ Erubeſcentia cōmendatur.1.8.28.a.
Erubeſcere debet homo ⁊ de quibus ibi.c.
Erubeſcentia mala deteſtabilis.2.6.29.a.1.
Erubeſcē bñ agere eſt fatuū.triplicit ibi.d.e.1.
Erubeſcentie male.4.remediis reſiſtit.ibi.1.
¶ Eſuriēs iuſticie efficiunt.4.10.12.ab
Eſurientes iuſticie habent beatitudinē vie:
quattuor de cauſis ibi.e.
Eſuries iuſticie adaptat dono fortitudīs ibi.g
¶ Eternoꝝ ꝯſideratio reſiſtit auaricie ⁊ facit
temporalia contempnere.2.4.26.c.
¶ Exultatō ē cū ꝑncipiis.2.6.9.d.ei⁹ ſpēs ibi.f
¶ Exēplū malū dat occaſiōē luxurie.2.3.15.
¶ Excellentia eſt triplex 2.6.19.a.
¶ Excedere velle eſt deteſtabile.2.6.21.
¶ Excōicatio bōa ⁊ vtilis eē ꝓbat.1.8.32.a.
Excōicationis ſpecies due.2.6.51.p.
Excōicatio maior timenda ibi.
excōicatio minor nō ſpernenda.ibi.q.
excōicatio nō de facili ferenda.ibi.c.
f Alſuz teſtimoniū deteſtabile.2.9.6.h.
Eius nocumentum ibi.
¶ Famelici ſunt paſcendi.1.8.39.f.
¶ Familiaritas cupidorum occaſio eſt aua
ricie.2.4.25.a.
Familiaritas iracundi vitanda.2.8.2.d.
Familiam multam inhoneſtam ⁊ inutilē re
prehenſibile eſt habere.2.6.33.

¶ Fatuitas cauſat ex defectu caritatis.1.6.17.h
¶ Felicitas aſſimilat ſomno in.4.2.4.e.7.t.
¶ Feruor indiſcretus deteſtabilis.2.5.24.a.
¶ Fidei cognitio ē neceſſaria: deo glorioſa: homini meritoria: incredulis neceſſaria.1.2.3.a
Fides vna ꝛ eius vtilitas ibi.c.ꝛ.l.
Fidei veritas oſtendit.5.modis.1.2.4.a
Fidei roboratio miraculis ibi.b.
Fidei roboratio teſtibus.1.2.4.c.d.e.
Item reuelationibus ꝛ prophetijs.ibi.f.ꝛ.l.
Item ſucceſſu populi ꝛ punitione infidelium ibi.g.h.
Fidei cōmendatio.1.2.5.a.
Aſſimilatur porte ibi.b.
Fides dei hoſtē occidit: in intellectu ſignū ponit: inter deū ꝛ hoīem mrīmoniū facit ibi.c.
Fides aſſimilatur annulo ibi.d.
Fides diabolū expellit: caput ſerpentis infernalis cōterit ibi.f.ꝛ.l. dī oculus.ibi.g. dī lux: colūna: lucerna: ſtella: gēma. Eſt lumē itellect⁹ ibi.l. Eſt ibi.h.ꝛ.i. initiū vite ſpūalis eſt cā dilectionis. Eſt lux ꝯtra vmbraꝫ mortis. Eſt initiū ſalutis: fundamētū oīuꝫ bonoꝝ.1.2.5.l.
Fides triplicē mortem ſuperat.ibi.m. hominem filiū dei facit: viam regni oſtendit: ꝛ triplex regnum vincit ibi.n.o.
Fides eſt ſcutuꝫ triangulū: oſtendit pugnantibus regnum ꝛ xp̄m ꝛc̄.p.ꝛ.l.
Fidei diuerſitas.1.2.29.a.
Fides viua cōmendatur: ibi ipſius magnitudo oſtenditur ibi.b.
Fidei cōmendatio.1.2.30.a. eſt oculus ꝛ fundamentum ſpirituale.2.6.49.e.
Fidei lumē conat diabol⁹ extinguere.ibi.b.
Fidelitas xp̄i in.4.1.4.3.d.
Fidelitas eſt cā dilectionis.1.4.9 b. Eius cōmēdatio: ꝛ in qb⁹ attēdit.1.8.45.a.b.c.
¶ Fiducia deſcribit.1.7.17.a.
Fiducia de deo facit tpalia ꝯtēnē.2.4.26.d
Filiorum amor eſt cauſa auaricie: ꝛ damnationis.2.4.25.c.
Filij dei ꝛ diaboli in quo cognoſcūt.2.6.2.h.
Filij dei in vita p̄ſiti flagellant.2.9.3.k.
¶ Fornicatio deteſtabilis ꝛ reprobatur.2.3.10.25.26.27.
Fornicatio eſt erubeſcenda.1.6.28.e.
¶ Fortitudo.1.7.1.ꝛ.2.3.4.ꝛ.5. capitulo.
¶ Flere debemus.1.3.22.e.
¶ Fraternitas dupelx.1.4.8.b.c.
Fraus in menſuris: ꝛ ponderibus.2.4.13.c.
¶ Fructus.8.homo poteſt ꝛ debet producere de ore ſuo.2.5.8.e.
Fructus.12.ligni vite.1.3.5.d.
g Auditū.a.5.prouenit ſcīs.1.3.5.e.
Gadium paradiſi differt a preſenti.ibi.h
Gaudere in hac vita nullus dꝫ.2.3.22.e.
Gaudiū virtutis excedit mundanū.1.1.8.c.
Gaudiū ex.8.prouenit bonis.1.1.9.a.
¶ Gloria futura magna oſtendit.1.3.5.a.
Aſſimilat.12.fructibus ligni vite: ibi.b.
Gloria ſcōꝝ vnde prouenit: ibi.e.q̄ ꝯſiſtit in dei viſione: ibi.f. Gloria futura oſdit ibi.g.
Gloriant ſancti in tribulationib⁹.1.7 7.c.h.
Glorificant hoīem opa bona.2.6.29.h.
Glia tripliciter diuidit.2.6.52.g. Glia carnalis deteſtabilis.ibi.i. ¶ Gratia dei eſt auxiliū ſcōꝝ.1.1.2. Gratia cōparat paradiſo terreſti ꝛ celeſti.1.1.8.b. Gratie ꝟtus ꝛ efficacia.1.1.12.c.ꝛ.9.b.ꝛ.1.1.5.e.
Gratiarū actio diffinitur.1.8.16.e.
Item cui debetur.1.8.17.a.per to.
Gratia deſcribitur.1.8.35.a.
Gratus a qb⁹ dꝫ cauere ibi.b. Gratia dei liberat a laq̄is cupiditatis auaricie.1.4.2.b.c
Grā dei nō intrat coꝛ peccatoris.2.5.9.1.k.
Gratia dei aufert accidiam.2.5.23.f.
Item murmurationes.2.9.3.l.
¶ Gratitudo ſignū eſt nobilitatis.2.6.42.e
¶ Gradus ſuperbie.12.ſunt.2.6.48.b.
¶ Gula eſt deteſtabilis.2.2.1.a.per to.
Gule mala q̄ facit.2.2.3.ꝛ vſqꝫ ad.6.capitu.
Gule quō reſiſtitur.2.2.10.a.
Gule ſpēs.2.2.7.ꝛ.8.b. Gula ē laq̄us.2.2.3.b
Gula.4.habet ſatellites.2.2.9.
Gula eſt ala ꝛ manus diaboli.2.3.6.b.
Guerra vitanda.2.8.7.a.per to.
h Abit⁹ ſupb⁹ diſſuadet.2.6.23.a.ꝛ.l.
Habitaculū dei eſt hō.2.8.9.f.
Abundantia nocet religioni.1.10.9.d.
¶ Hedificia ſupba reprehenſibilia.2.6.35.a.b.
¶ Homicidiū bonoꝝ ꝛ maloꝝ ꝛ eoꝝ periculum.1.8.33.g.
Homicidium in caſu eſt licitum.ibi.b.
Homicidiū eſt vitandū.2.8.9.a.b.
Eius punitio ibi.b.
¶ Hō aſſimilatur cineri.1.10.6.e.
¶ Honor tripliciter accipitur.1.8.6.c.
Quibus exhibendus ſit ibi.d.ꝛ.l. 18.b.
Ad honorē vocat hō a deo multipliciter.2.4.
¶ Hoſpitalitas cōmendatur.1.8.39.b.

Quibus ſit exhibenda ibi.h.
Hoſpitalitas deo placet.2.8.8.e.
Hoſpites quō recipiendi ſint ibi.l.
¶ Hoſtibus reſiſtendum quō.1.5.4.d.
¶ Hūilitas eſt cā dilectionis dei.1.4.4.b.
Facit hīi diſcere.1.5.10.b. valet ad obedientiam.1.8.2.
Hūilitas diſponit ad ꝯtēplationē.1.9.13.f.
Humilitas deſcribitur.1.10.4.a.
Hūiliatur homo.3.de cauſis ibi.ꝛ.l.
Humilitas cōmendat.1.10.5.a.per to.
Humilitas xp̄i in multis oſtenditur ibi.b.
Humilitas placet deo ꝛ eius effectus ibi.c.
Hominibus prodeſt ibi.d.
Hūilitas diuidit cū ſupbia ꝛ accipit meliora ſupbia deteriora ibi.e. Eius ſigna.8.1.10.7.a. Eius gradus.1.10.8.a.
Hūilitas aſſimilat valli vie aq̄ducti ꝛ alijs ibi.f. Hūilitatis cauſe multe.1.10.6.a.
Humilitas a.6.iuuatur ibi.d.
Eius diuiſio.1.10.8.a. Eius gradus ibi.b.
Item.12.ibi.c.
Humilitas interior ꝛ exterior competit miniſtris eccleſie.2.6.45.a.d.
Humiliare ſe dꝫ hō.3.[illegible] cauſis.1.10.b.c.
i Actantia i multilogo eſt ſpēs ſuperbie .2.6.48.e.
Quantum ſit deteſtabilis.2.9.17.a
¶ Ieiunium parat ad orationē.1.8.10.e.
Cōmendatur.1.8.31.b. Eius ſpecies.1.f.
Quale debet eſſe ibi.h.
Ieiunij comites oratio elemoſyna ꝛ ſpiritualis leticia ibi.k.
¶ Iudex chriſtus in iudicio.4. habebit conditiones.1.9.6.l.ꝛ.infra. de omnibus peccatis exiget rationem ibi.
¶ Iudiciū extremū terribile.1.9.6.f.ꝛ.l.
Iudiciū eſt duplex.ſ.iuſtū ꝛ iniuſtū.1.8.32.b.
Iudicium extremum ꝛ eius ſigna ibi.g.h.i.
Inducit ad timorem.1.9.6.f.
¶ Iudicare alios eſt illicitū.2.6.17.d.f.
¶ Iugum ſuaue dī caritas.1.4.2.m.
¶ Iurare in caſu eſt licitū.1.8.44.a.per to.
Iuramentū fuit prohibitum ꝛ quare ibi.b.
Iuramentum in quo ꝛ diſſuadetur ibi.c.ꝛ.2.9.5.c.
¶ Iuſticia diuerſis modis ſumit.1.8.1.a. deſcribit.1.8.2.a.q. Cōmēdatur.1.8.3.a. Eius opa inducunt ad timorē.1.8.6.e. Diuidit.1.8.4.ꝛ.diuerſimode ſumitur.1.10.12.c.
¶ Iuuenes ſunt corrigendi.2.5.9.y. non ſunt promouendi.2.4.20.q.
¶ Ignauie vitia.12.2.5.17.a
¶ Ignis ꝛ proprietates.1.7.9.d.
Ignis ſermonis reſiſtit accidie.2.5.23.e.
¶ Ignorātia deſcribit ꝛ reprobatur.1.5.11.a
Ignorās nō dꝫ preſumere docere.2.6.20.a
¶ Incarnatio dei probatur.1.2.21.a
¶ Incarcerati ſunt viſitandi.1.8.29.m.
¶ Incendium eſt vitandum.2.8.8.a
Eſt peccatum multipliciter ibi ꝛ.l.
Incendiariū punitio ibi.b.
¶ Inceſtus peccatum ꝛ q̄ꝫ graue.2.3.7.
¶ Incurie vitium.2.5.16.
¶ Incuruatio vel inclinatio fit.3. modis.1.10.4.a
¶ Indeuotio vnde prouenit.1.5.18.a
¶ Indocti ſunt brutis inferioris.2.6.20.h
¶ Inferni pene.9. ſunt principaliter.1.9.6.a
Inferni timor retrahit ab ornatis lectis.2.6.21.c.
¶ Infideles puniuntur a deo.1.2.4.h
Infidelitas circa multiplicationem temporalium eſt triplex.1.8.45.e.
Infidelitas quadruplex in amicis.1.4.3.d.
¶ Infirmitatis vtilitas.1.7.10.b.
A modis.5.contingunt ibi.c.
Infirmi viſitandi.1.8.39.l.
Infirmitatis humane cōſideratio inducit ad timorem.1.9.6.d.
Infirmitas eſt melior ſanitate.2.5.3.e
Infirmitates ſpirituales ſunt multe.1.9.8.f.
¶ Iniurie dei ꝛ ꝓximi non ſunt patiēter portande.1.5.8.h
¶ Immiſericordia multa mala facit.1.8.37.f
¶ Inimici ſunt diligendi.1.4.14.a
Iniurias remittere pertinet ad magnanimitatem.1.7.15.c.
Iniurie remittende ſunt.1.8.39.d
¶ Inobediens punitur.1.8.20.g
Inobedientia eſt deteſtabilis.1.6.51.a
Item eius punitio ibi.
Inobediētia deo diſplicet.1.6.51.d. mala que facit ibi.b.c
Inobedientes ſunt ſocij demonum ibi.f
¶ Inperſeuerantia eſt deteſtabilis.2.5.13
¶ Improperatio ē res erubeſcibilis.2.6.28.h.
¶ I ſufficiens eſt hō ad ſubſiſtendū.1.3.4.c.
¶ Intellectus trahitur ad contraria ab inordinata affectione.1.2.28.b.

Intellectus captiuatio quadruplex.1.4.5.d.
Intellectus hꝫ q̄druplicē cognitionē.1.9.2.d.
Intellectus diffinitur.1.9.14.⁊.l.
Intellectus a tribus dꝫ purgari.1.10.14.p.
¶ Inuidia enim deteſtabilis.2.7.1.a.p to.
Eius peccatum reſiſtit caritati ibi.a.b.
Eius malicia ibi.c.Eius poteſtas. ⁊ curatur non de facili.d.
Eſt viciū infeliciſſimū ⁊ hominū miſeroꝛꝫ. Ibi.e.f.totum hominem occupat ibi.d.Cru ciat eſt magna infirmitas eſt magne peruer ſitatis ⁊ periculum.2.7.1.g.
Eſt dampnoſa ⁊ diabolicū ſignū ibi.h.
Inuidi ⁊ ꝓditores ſūt ſocij diaboli ibi ⁊ īfra.
Inuidie.2. ſpecies.2.7.2. Ei quadrupliciter reſiſtitur.2.7.3.a.
Eſt amara ⁊ dampnoſa ibi.c.
¶ Ira eſt deteſtabilis.2.8.1.a.p to.Eſt a cor de auferenda ibi.d.diſplicet deo.2.8.2.a.
Iracūdi familiaritas vitanda.2.8.2.d.
Ire nocumentum ibi.e.placet diabolo:nocet proximo ibi.b.c.
Iracundus multis rebus cōparatur.2.8.3. Eius.8.ſtulticie.2.8.4.a.⁊ infra. Ipſe dicen do orationem dominicam ſibi ipſi contradi cit ibi.c.Eius debita ⁊ onera ibi.d.hꝫ amorē ſuum venalem ibi.f.
Ira vitanda exemplo chriſti.2.8.5.b. Ira tri pliciter diuiditur.2.8.6.a.
Alia eius diuiſio ibi.c. De ira multa oriun tur peccata.2.8.7.
Ire aliene quomodo reſiſtitur ibi.b.
Ire proprie quomodo reſiſtitur ibi.
¶ Irriſores ſunt ſpernendi.2.6.29.b.
Sunt digni irriſionibus ⁊ faciliter vincun tur ibi.d.⁊ infra.
Nocent eccleſie dei.2.6.30.a.Impij ſunt in deum matrem eccleſiam ſeipſos.Ibi.c.
Labor ſuadetur a ſcriptura.2.5.2.a.
¶ Lacrime miſcēde oratiōi.1.8.14.c.
¶ Lacrimarum chriſti cōſideratio in ducit ad timorem.1.9.6.b.
Lacrime inducunt conſolationem dulcedinē ⁊ ſuauitatem.1.10.11.g.⁊ infra.
Lacrime cōmendātur ibi.h.lꝛ.Earum impe dimenta ibi.l.
¶ Largitas quadrupliciter diſtinguitur a ꝓ digalitate.2.4.27.a.
Latria deſcribitur.1.8.5.b. Cōmēdatur ibi.c.
Laudandus ē deꝰ ⁊ incitamenta.1.8.17.a.b.
Laus quomodo facienda ibi.c.d.
¶ Lecti quales eſſe debent.1.6.31.a.b.
¶ Lectio diuine ſcripture quomodo fieri de bet.1.5.10.d.
¶ Leticia vana ē gradus ſupbie.2.6.48.d.
¶ Leuitas eſt gradus ſuperbie ibi.c.
¶ Lex veteris teſtamēti cōmēdat.1.2.11.a.
¶ Liberalitas hominē deo aſſimilat.1.4.4. Eſt ſignum nobilitatis.2.6.42.b.
¶ Libertas peccandi eſt gradus ſuperbie. .2.6.48.m.
¶ Librorum ornatus ſuperbus.2.6.36.a.
¶ Lingua cuſtodiēda.2.9.1.a.⁊ infra. Eſt or ganū rōnis:⁊ mēbrū nobile ibi.b. Eſt depu tata ad deū laudandū ⁊ orandum ⁊c̄.ibi.c. Eiꝰ cuſtodia ⁊ ꝓnitas ad malū ibi.d.h.i.m. Eiꝰ nocumētū triplex ibi.e.f.Quibꝰ ſimilat ſerpenti ſagitte gladio ibi.g.Eius cruciatio. ibi.h.In eius moderatiōe eſt magna pars ſapientie ibi.lꝛ.
¶ Lingue peccata.24.ibi.n.Ei quomodo re ſiſtitur.2.9.26.a.
¶ Loci ſtabilitas iuuat ſtabilitatē aī.1.7.13.c.
¶ Luctꝰ ꝓuēit ex ꝯſideratiōe pctōꝝ.1.8.10.f. miſcendus eſt orationi.1.8.4.c.l.c.eius di ſcretio ⁊ ſpecies.1.10.11.b.
Luctus bonus ē triplex ibi.d.
Luctus indifferens ibi.e.
Lugentes ſunt beati ibi.f.
Luctui adaptatur donum ſcientie.
Luctus operat eſuriem iuſticie.1.10.2.b.
Luctus dꝫ eē multus ⁊ frequens.2.9.24.b.
Luctus materiā hꝫ homo.2.3.22.⁊ infra.
¶ Ludus eſt deteſtabilis.2.4.24.a.
¶ Luſores maxime taxillorum peccata.16. committunt.2.4.24.b.a.
Lumen rationis eſt pretioſum.2.4.7.l.
¶ Luxuria ē efficax ad capiēdū hoīēs in vili tate.2.3.3.a.eſt deteſtabilis.2.3.1.a.
Luxuria aſſimilatur igni.2.3.19.
Luxurie ſpēs.2.3.4.⁊.5.diſplicet angelis pla cet demonibꝰ.īfert deo ꝯtumelias.primo in iuriā ⁊ proprio ſubiecto eſt nociua.2.3.2.a. .b.c.d.e.
Luxuria clericorum ⁊ ſacerdotum.2.3.11.a. .b.c.⁊.12.a. Luxuria religioſorum ⁊ mūdi alium.2.3.12.a.c.eius occaſiones.13.
Luxurie occaſio ē malū exēplū.2.3.15.
Luxuria procurata a vetulis.2.3.14.a.
Luxurie occaſio ē aſpectus mulierū.2.3.16.

Itē earꝫ colloquiū ibi.17.Itē familiaritas earū.2.3.21.Itē auditus cantilenarū turpi loquiorum:inſtrumentorum.2.3.18.
Luxurie triplr reſiſtit.2.3.20.a.c.⁊.2.3.23.a.
Luxuria ſe non poſſe abſtinere dicentes mul tipliciter conuincuntur.2.3.28.a.
Magiſterij appetitꝰ culpabilis.2.6.20.a.d.
Macula peccati timenda.1.6.11.b.
Magiſteriū curioſoꝝ ē multe afflictōis ibi.e.
Magiſter curioſus peſſime occupatur ꝓpter triplex periculum quod ibi eſt ibi.f.
Magnanimitas dſcribit:diuerſimode ſumit eiꝰ ꝓprietates:eiꝰ diſtinctio.1.7.14.a.b.c.d.
¶ Magnificētie deſcriptio:eiꝰ officia.1.7.15. .a.c. Magnitudo cordis ē ſignū nobilita tis.2.6.24.g. Mala culpe triplicit ſunt ordinata.1.9.2.b. Mala pene ſunt.3.2.5. 3.c. Mala vite preſentis.7.ſunt ibi.c.
Mala hominis.7.ſunt.1.9.2.b.
Mala anime ⁊ corporis.1.9.8.c.
Mala veniunt dei ordinatione.2.8.10.f.
¶ Malefici etiā pena tpali ſunt puniēdi.1.8. .33.a. Maleficia multiplicit fiūt.2.6.49.a. eoꝝ efficatia ibi.t. ¶ Maledicere q̄ntuꝫ ſit dteſtabile.2.9.9.a.ē occaſio miltoꝝ ibi.b.
Maledicere nullus dꝫ diabolo etiam ibi.c.
Mali oīa voluīt hr̄e bona preter ſe.1.1.5.b.
Malorū cruciatꝰ.1.1.9.c.eoꝝ timor.1.6.29.c.
¶ Mandata dei ſunt memorie cōmēdāda. .1.5.6.e.Ipſa dicunt ſpecula.1.6.11.m.
¶ Māſuetudo hoīem deo aſſimilat.1.4.4. miſcenda eſt correctioni 1.8.29.c.
Māſuetudo deſcribit:diuerſimode ſumit:cō mēdat.1.10.a.b.ē ſignū nobilitatꝭ.2.6.42.d.
¶ Maria cōmendatur.1.3.3.e.⁊ infra.ei de putatum eſt ſabbatum.1.6.25.n.
¶ Martiribus debetur aureola.1.6.12.e.
¶ Matrimoniū error.1.6.15.a.eius cōmēda tio.1.6.16.a.Qualiter eſt ꝯhendū.1.6.17.a. eſt licitum ⁊ meritorium.1.6.18.b.c. eius inſeparabilitas ibi.d.
¶ Meditationis q̄ttuor ſpēs.1.2.3.a.⁊ infra. ⁊.1.78.b. Meditatio iuuat patientiam.1. .7.8.b. ¶ Mediatoris.1.chriſti cōſidera tio ſpem iuuat ⁊ roborat ibi.d.
Meditatiōes ſunt.8.q̄ iuuāt miſicordiā.1.8. 38.a. Meditatio deſcribitur.1.9.12.d.
Meditari in ſollempnitatibus.2.6.51.lꝛ.
¶ Memoria cōmendat.1.5.6.b.eſt hr̄ida de xp̄o ibi.c.Memoriā bonā.5.faciūt ibi.h.i.
¶ Mēbra corporis q̄ntū ſe diligāt.1.4.10.d.
¶ Mendaciū diffinit ⁊ ꝙ eſt deteſtabile oſ dit.2.9.6.a.eſt peccatū diabolicū ibi.b.
Fac os deo abhoīabile ⁊ hoīeꝫ falſuꝫ ibi.e. eius obprobriū ⁊ vulnus ibi.g.eſt venenū ⁊ eius grauitas ibi.d.e.eius nocumentū ⁊ ab ſtinētia ibi.f.eius diuiſio ⁊ ſpēs.2.9.6.h.i.
¶ In menſura fraus.2.4.13.d.
¶ Mentiū bonarum eſt culpam cognoſcere vbi non eſt.2.9.4.b.
¶ Mercatores.8.mala exercent.2.4.13.d.
¶ Mentis ſuis nil habet homo.2.6.15.a.
¶ Miniſtros eccl'ie dcet mūditia.1.10 14.h. Ipſi debent timere ſupbiam.2.6.45.a.b.
¶ Miſericordia dr̄ ſacrificiū.1.8.5.1.deſcribi tur:cōmendat.1.8.36.37.deo placet diabo lo diſplicet:hoī ꝓdeſt ibi.b.eius bn̄ficia ibi. .c.d.⁊ infra cōpat ſemini.⁊ ꝓminet alijs vir tutibꝰ ibi.e.g. Quibus iuuatur.1.8.38.
Miſicordia diuidit ⁊ eiꝰ opa.1.8.36.a.b.e.⁊ infra. Miſicordes q̄re dr̄r bti.1.10.13.a.
Miſicordia adaptat dono ꝯſilij.1.10.13.b. eſt ſignum nobilitatis.26.42.d.
¶ Miſſe due celebrari poſſunt ab vno ſacer dote in.4.caſibus.2.4.20.lꝛ.l.
Miſſa nō dꝫ hr̄e pluralitateꝫ officiorū ibi.m.
¶ Modeſtia deſcribit ⁊ eſt hr̄ida.1.6.7.a.b.
¶ Mollitia deſcribitur ⁊ reprobat.2.5.6.
¶ Moniales ⁊ eaꝝ ꝯtinētia ⁊ pctm̄.2.3.12.e.
¶ mors triplex.1.2.5.m.Nō eſt timēda.1.7.5. .d.e.eiꝰ memoria eſt vtilis.2.4.26.a.⁊.1.10. .6.f.⁊.2.9.8.f.eius certitudo prebet materiā conuerſionis.2.5.9.d.
morientes multipliciter impediuntur:⁊ im pugnantur.2.5.9.m.
mortui ſunt ſepeliendi.1.8.39.n.
mulierum aſpectus eſt timendus.2.3.16.a.
Item earū colloquiū ⁊ tactus.2.3.17.⁊.19.
earum habitatio.2.3.21.a.earum ornatus.2. .6.27.g.h.a.n.m.o.
mulieres non debent appetere amare vel oſt dere pulcritudinem.2.6.27.l.q.
multiloquiuꝫ eſt gradus ſupbie.2.6.48.e.
eſt vitandum.2.6.21.
munditia eſt cauſa dilectionis.1.4.4.
eius deſcriptio.1.10.14.a.
eam faciunt ⁊ cuſtodiunt.8.ibi.b.
munditia competit miniſtris eccleſie ibi.h.
mundo corde quare dicantur beati ibi.lꝛ.
mūditia cōmēdat ⁊ diſtiguit.1.10.14.b.n.o.

Adaptatur bono intellectus ibi.f.
¶ Mundi gaudium malum.1.1.8.
Mundi amor eſt noxius.1.4.17.b.
Mũdus ẽ loc⁹ certaminis ⁊ laboris.1.7.3.b.
Mundi gloria cauſa eſt auaritie.2.4.25.b.
Mundus perſequitur bonos.2.6.29.b.
Mundi amor tribulatiõibus deficit.1.7.9.e.
Mundi amatores de anima nõ ſunt conſu/lẽdi.2.9.13.b.
¶ Munera ab vſario ñ accipiẽda.2.4.10.g
¶ Munerum acceptio mala:⁊ reprehenſibi/lis.2.10.14.a.b.
Munera accipiens reſpondere debet inten/tioni dantis ibi.c.
¶ Murmur eſt deteſtabile.2.9.3.a.Eius pu/nitio ibi.c.Eius diuiſio ibi.d.
Murmur eſt multiplex in deum ibi.e.
Murmur clauſtralium eſt nociuum ibi.g.
Eius remedia ibi.h.
¶ Mutuatio gratis facienda.2.4.10.d.
Negotiatio bona commendatur mala re probatur.2.4.13.a.mala in ea commiſ/ſa ibi.b.
¶ Negligentia eſt deteſtabilis.2.5.12.b.
Ei duobus modis reſiſtitur ibi.d.
¶ Nobilitas carnis contẽpnenda.2.6.41.b.
Nobilitas animarum duplex.2.6.42.a.
Eius ſex ſigna ibi.b.
¶ Nuditas Nudi veſtiendi.1.8.39.h.
Eius vtilitates ibi.f.
Eius effectus ibi.e.
Obedientia deſcribitur.1.8.[illegible].a.
Cõmendatur.20.a.Eã xp̃s docuit ibi.d.
Obediẽti obediũt creator ⁊ creatũa.1.8.20.b.
Obediẽtie p̃eminentia ad alias ṽtutes ibi.1.
Obedientia iuuatur a.5.1.8.22.a.
Eius gradus ibi.22.a.b.
Eius conditiones ibi.c.ſimilatur ſcale iacob ibi.d.
Obedientia reprehenſibilis eſt triplex:⁊ commendabilis.1.8.23.a.b.
Obedientie multa aduerſantur ibi.24.a.
Obedientia debetur etiam malis hominib⁹ ibi.25.a.
Obediunt omnia deo niſi homo.2.6.51.e.
Et ad eam inducant omnia ibi.g.
¶ Obliuioni.4.ſunt tradenda.1.5.6.g.
¶ Oculi ſunt refrenandi.1.6.19.a.
Oculorum aſpectus timendus.2.3.16.b.
¶ Occupans ſe:debet duo cõſiderare.1.6.
.7.e.Ipſa eſt cauſa pacis.1.10.15.e.Ipſa dia bolo reſiſtit.2.5.8.c.
Item accidie.2.5.23.a.
¶ Odium eſt deteſtabile.2.8.6.b.
¶ Olphatus temperãdus a ſuauitate odoꝝ
¶ Opera non proſunt ſine gratia dei.1.1.5.c.
faciunt hominem ſperare.1.3.3.b.homini multipliciter proſunt.1.10.12.d.
Operationum eſt triplex motiuum.ſ.natura gratia ⁊ vitium.1.4.20.c.
Opus debet trina ꝯſideratiõe p̃ueniri ibi.e.
Opera bona ſunt cibi anime ⁊ dei.2.5.10.g.
Op̃a ſunt in certa vtrũ placeãt deo.2.6.17.c.
Opera bona ⁊ cogitata ſunt a deo ⁊ mala a nobis.2.6.18.b.
Opera bona non ſunt propter verecundiam dimittenda.2.6.29.a.g.
Opera tripliciẽ glorificãt hominem ibi.h.
¶ Oratio dꝫ precedere doctrinam.1.5.6.b.
Oratio iuuat patientiam.1.7.8.a.
Ad orationem inducunt plura.1.8.5.c.
Oratio diuerſimode ſumitur.1.8.7.deſcribiẽ.1.8.8.a.Cõmendatur ibi.9.a.b.Eius neceſ/ſitas ⁊ effectus.1.8.9.c.d.
Ad eam preparatio.1.8.10.a.
Orans cui loquitur debet conſiderare ibi.g.
Eius ĩpedimenta ⁊ qñ facienda.1.8.11.⁊.12.
In quo loco facienda.1.8.13.a.
Eius conditiones.1.1.8.14.a.⁊ infra.
Eius ſpẽs tã bone q̃ꝫ infructuoſe.1.8.16.a.b.
Eius diuiſio.ſ.impoſtulationem obſecratio/nem ⁊ orationem ſtricte ſumptam ibi.d.
oratio diſponit ad contemplationẽ.1.9.13.h.
oratio tepida non exauditur.1.5.5.c.
¶ Ordo deſcribitur.1.5.8.b.
orantes mane citius exaudiuntur ibi.7.c.
ordinatio valet ad quietem mentis.1.5.8.b.
ordiatio exterior ẽ ſignũ inferioris.1.6.7.a.⁊.1.
ordines nõ ſunt pueris conferendi.2.4.20.a.
ordo etiam in malis culpe.1.2.9.b.
¶ Ornatus ſuperbus diſſuadetur.2.6.33.a.⁊.24.⁊.26.a.
ornantium ſe ſtultitie eſt.2.6.25.a.
ornatus mulierum eſt nociuus.2.6.27.m.
ornatus multiplici ſit intentione a mulierib⁹ ibi.n.⁊ infra.ipſe eſt incendium ſacrorum locorum ibi.q.
¶ Os hominis.8.fructus poteſt ⁊ debet pro/ducere.2.85.8.e.
oris deputatio debet aperiri.2.9.1.c.

os iuſti eſt porta celi:⁊ non de facili debꝫ aperiri.2.9.21.a.
¶ Otioſus eſt inferior ⁊ peior brutis.2.5.8.d.
otioſus eſt ſtultus ibi.a.c.
otium eſt materia ⁊ cauſa luxurie.2.3.13.
otium eſt receptaculum omnium ſordium.2.5.8.1.
otioſi tempore gratie magis reprehenſibiles ſunt ibi.h.
Parentes diligendi.1.4.2.a.
Parentes ſpirituales ⁊ carnales ſunt honorandi.2.6.50.g.h.
Parentibus etiam ſpiritualibus non detra/hendum.3.9.7.1.
¶ Paſſionis chriſti meditatio fugat tempta/tionem.1.6.11.12.
Inducit ad timorem.1.9.6.b.
Paſſio chriſti aquas tribulationum dulco/rat.1.7.8.d.
Eius inſignia in iudicio apparebunt ibi.h.
Paſſionis chriſti ⁊ ſanctorum meditatio ex/pellit malam erubeſcentiam.2.6.49.h.
Item iram propriam vincit.2.8.10.d.
Paſſiones interiores ⁊ exteriores que ſint.1.7.1.b.
¶ Paſtorum eccleſie auaritia:⁊ mala que fa cit.2.4.19 a.b.
Paſtores non debent a ſuis eccleſijs abſen/tari.2.4.10.f.
¶ Patientia deſcribitur ⁊ eius meritum po nitur.1.7.6.a.b.
Commendatur.1.7.7.a.
Patientiam iuuant tria.1.7.8.a.Item diuidi tur.1.7.10.a.⁊.12.a.eſt multiplex ibi.c.d.
¶ Patres veteris teſtamenti commendan/tur.1.2.12.a.
¶ Paupertas que ſit oſtenditur.1.10.3.a.
conſiſtit in tribus ibi.b.
Pauperes ſpiritu dicuntur beati ibi:⁊ eorũ eſt regnum celorum ibi.d.
Paupertas ſpiritus adaptatur dono timoris ibi.f.Ipſa diuerſimode ſumitur.1.10.9.a.
Paupertas eſt amanda.1.10.9.b.c.d.e.
Pauperum expoliatores a deo.2.4.11.f.
Pauperes a deo diliguntur a deo.2.4.11.1.
¶ Pax deſcribitur:⁊ cõmẽdaẽ.1.10.15.a.b.c.
Ad eam multa inducunt ibi.a.
Ei aduerſantur multa ibi.f.
Pax bona triplex:⁊ mala triplex.1.10.15.g.h.
Paci adaptatur donum ſapientie ibi.i.
Pacifici ſue ⁊ aliorum paci intendunt ibi.1.
Pacifici quare ſint ⁊ dicantur beati ibi.h.
Pax amatur a deo.2.8.7 b.
¶ Peccatum deſcribitur.1.1.3.c.
Peccatum mortale eternaliter punitur.1.2.25.a.per to.
Peccatorum multitudo facit deſperare.1.3.4.f.
Peccat homo quadrupliciter contra bonũ.1.5.1.b.
Peccatoris ſtulticie.1.5.12.a.
Peccati occaſio vitanda.1.6.12.f.
Peccati macula periculoſa ibi.1.
Peccatũ quadrupliciter perpetraẽ.1.7.11.a.
Peccata impediunt orationem.1.8.11.d.
Peccator cum deo reconciliatus non ſtatim meretur videre faciem dei.1.9.13.a.
Peccati conſideratio ibi: ducit ad timorem.1.9.6.
Peccati cõſideratio eſt cauſa luctus.1.8.11.f.
Peccati punitio etiam in preſenti vita ibi.e.
Peccatores in die iudicij multa mala ſubſti/nebunt ibi o.
Peccata in iudicio denudabuntur ibi.p.
Peccator eſt ſeruus peccati:⁊ cruciatur.1.1.9.b.c.
Peccati immunditia eſt timenda.1.1.14.m.
peccatum aufert pacem.1.10.21.b.
peccatũ eſt exoſum deo:hominibus nociuũ.2.1.1.b.⁊.2.⁊.3.a.
peccatorum cumulatio impedit conuerſionẽ.2.5.9.h.n.
Ad peccatorem non intrat deus ibi.d.
peccator ſe a deo elongat ibi.1.
peccatorum ſtatus eſt periculoſus ibi.f.
peccator eſt velox ⁊ ſtrenu⁹ ad malũ.2.5.11.a.
peccator omnia vult habere pulcra preter ſe ipſum.2.6.25.b.
peccatum eſt erubeſcibile.2.6.28.b.
peccatum eſt omne graue ⁊ diabolicum.2.8.51.o.eſt cauſa omnium miſeriarũ.2.8.4.b.
peccata.4.clamant ad deum.6.8.9 c.
peccatum defendere ẽ deteſtabile.2.9.4.a.d.
peccati defenſio multiplex ibi.c.
¶ Pecuniam amare eſt vanitas.2.4.4.d.
Ipſam ſeruare eſt fatuum.2.4.7.n.
¶ pena remanet dimiſſa culpa per confeſſio/nem.1.2.26.b.
penarum conſideratio futurarum ⁊ vtilitas.1.9.6.a.

Pena tria mala importat.2.5.3.c.
¶ Penitens quinqꝫ modis decipitur a dia‑ bolo.1.7.11.g.
¶ Penitentia facta in fine vite eſt dubia.2.5. .9.g.
Penitentiam differens vſqꝫ mortem cum dif ficultate conuertitur ibi.l.
Pnīe tabula libenter accipienda ibi.e.
Penitentie efficacia.2.6.30.de.
¶ Perdit̃ res in tribus caſibꝰ.2.4.27.b.
¶ Perfectionis.6. ſpecies.1.5.10.d.
¶ Periurium eius.2.ſpecies.2.9.5.
¶ Periculoꝝ cōſideratio ꝛeſiſtit auaricie.2. .4.26.b.
Item tollit accidiam.2.5.23.d.
Pericula vite ſunt multa.1.8.18.h.
¶ Perſecutiōes pacient̃ ſuſtinende.1.7.8.c.
Perſecutiōes ſuſtinentiū dicitur eſſe regnū celorum.1.10.16.a.
Perſecutores nō ſunt odiendi.1.2.4.a.ꝑ to.
Perſecutores ſubſtinens debet habere ocu‑ lum ad deum.2.9.3.1.
¶ Perſeuerantia eſt h̄ſida.1.6.11.o.deſcribit̃ ⁊ cōmendat̃.1.7.14.ab eius effectus ibi.c.
¶ Perſonarum diuinarum trinitas ⁊ equa‑ litas.1.2.20.a.
¶ Peruerſitates eccl'e ſunt ſex.2.6.43.b.
¶ Pietatis donum adaptatur manſuetudi‑ ni.1.10.11.d.
Pietas deſcribit̃.1.8.34.d.diuerſimode ſumi tur ⁊ cōmendatur.1.9.7.a.
¶ Pigredo mittit in hominem ſoporē ꝯtem plationis ⁊ corporis.2.5.7.a.
Pigricia deteſtabilis eſt.2.5.12 a.ei reſiſtit̃ du pliciter ibi.d.eſt erubeſcibilis.2.6.28.d.
¶ Ponderibꝰ ⁊ menſuris fraudē cōmittere ꝙ ſit peccatū ⁊ damnoſum.2.4.13.d.
¶ Pueri ad ordines ⁊ dignitates non ſunt ꝓmouendi.2.4.20.q.⁊.i.
Pueri ſunt corrigendi.2.5.9.10.
¶ Pugnare neſciens in bello ſpirituali.12. ſtulticias incurrit.1.5.4.d.
Pugnator ſpūalis.12.dꝫ.ꝯſiderare ibi.
Pugnatoris ſobrietas.1.6.9.e.
Pugna diaboli eſt ꝯtinua.1.8.18.h.
Pugnās nō dꝫ p̄ſumere de victoria.2.6.18.c.
¶ Pulchritudo nō eſt amāda.2.6.27.l.
¶ Pupilli lachryme exaudiunt̃.2.4.11.g.
¶ Purgatoriū eſſe oſtendit̃.1.2.26.a. eiꝰ pena diciť i ſuffragijs eccleſie.3.2.27.a.
¶ Puritas ꝑparat ad ꝯtemplationē.1.13.a.
¶ Preces carnales ſunt vitande.1.4.16.1.
¶ Predicator.12.dꝫ in ſe h̄re.1.5.9.a. Tria alia dꝫ attendere ibi.d. Nō dꝫ eſſe timidus vel remiſſus ibi.e.nō dꝫ h̄re poſſeſſiones ibi dꝫ h̄re neceſſaria a ſubditis.ibi.
Predicatio eſt opus excellentiſſimū.1.6.12.d eius aſſiduitas.2.4.23.c.eiꝰ nobilitas.2.4. 27.d.Ad.5.dꝫ attendere.2.9.1.l.
Predicatione prelati non debent ceſſare.2. .9.25.b.
Prelati debent aliquando ſubditis ꝯdeſcē‑ dere.1.6.24.g.
Prelati remiſſio rep̄hēſibilis.1.8.29.e.⁊.2. 6.8.g.Circa ſubditos.3.facer̃ debēt.1.7.3.b. Nō debent affici carnali amore.2.4.17.c. eius auaricia ⁊ mala que facit eccleſie ibi .b.⁊.19.a.Cōparat̃ ſimie ſi eſt remiſſus.2.6. .8.g.eius humilitas.2.6.46.a
Prelatoꝝ precepta diſcreta ⁊ pauca.2.6.51. g.l.eorū predicatio.2.9.25.b.
¶ Premium dꝫ perſeuerantia.1.7.23.d.eius ꝯſideratio aufert accidiam.2.5.23.b.
¶ Preparatio ad orationem.1.8.10.a
Preparatio ante mortem.2.5.9.10.
Preponere ſe alijs deteſtabile.1.6.17.a.⁊.1.
¶ Preſumptio timenda.2.6.18.a. eius fatui‑ tas ⁊ ſpecies ibi.b.d.Ipſa eſt gradus ſuper bie.2.6.48.h.
¶ Principum clementia.1.6.6.b.
¶ Prodigalitas diſtinguitur a largitate.2. .4.27.a.
Prodigus perdit ſua ibi.b.eius mala ⁊ ſtul‑ ticie.ibi.c.e.
Prodigꝰ nō eſſe dꝫ hō de bonis eccleſie ibi.f.
¶ Proditionis timor eſt ſignum nobilitatis .2.6.42.f.
¶ Promiſſio indiſcreta nō facienda.2.9.20.
¶ Proprietas in religioſis eſt deteſtabilis.2. .4.22 a.b.d.e.h.i. Proprietatis ſpēs.ibi.c.
Proprietarius religioſus amittit omne bo‑ num ⁊ proprium ibi.f.
¶ Prouidentia de futuris habenda.1.5.a eius deſcriptio ⁊ officium.1.5.8.c.
¶ Proximus eſt amandus.1.4.8.a.⁊.i.d. Qualiter.1.4.10.a. Omni tempore.c.
Proximi amor imitari debet amorem qui eſt inter membra corporis.ibi.d.
Proximum offendit qui differret conuerſio‑ nem.2.5.9.q.

¶ Prudentia diuerſimode ſumitur.1.2.a.b. deſcribitur ibi.3.a.eſſe virtus oſtendit̃ ibi.
Prudentes viri qui ſint ibi.c.
Prudentie multiplex officium.1.5.4.a
Prudentiam non habentes in bello ſpiritu ali ſuccumbunt ibi.d.
Prudentia commendatur.1.5.5.a per to. Eius ſpecies.1.5.6.⁊.1.5.8.
Prudētie multa aduerſantur.1.5.11.a.
Prudentia v̄tuoſa.3.habet ſpecies ibi.b.ho‑ minem ad cōtemplationē diſponit.1.9.13.g.
r Aptores.6.debent retrahere rapina.2. .4.11.a.Eius peccatuꝫ ⁊ ſimilitudo.b.c. Eius nocumentum ⁊ malum.d.e.
Raptores adeo non exaudiuntur ibi.h.Eoꝝ punitio ibi.f.h.l.m.ſemꝑ ſūt in paupertate ibi.
Ratio habet.4.partes.1.5.4.c.
Ratio regitur prudentia ⁊ ordinatur ibi.
Rōnis lumen quātum ſit precioſuꝫ.2.4.7.l.
Ratio reddetur d̄ omnibꝰ in iudicē.1.9.6.m.
¶ Rebellio eſt ſpecies ſuperbie.2.6.49.m.
¶ Recta via ⁊ rectitudo in quo conſiſtit.1. .1.3.b.c.
¶ Recidiuatō freq̄ns ē cā diſꝑatōis.1.3.4.h.
¶ Regnum eſt triplex.1.2.5.o.
Regnum celorum quorum ſit.1.10.3.d.
¶ Religioſorū cōtinentia ⁊ vita.2.3.13.a.b.
Religio deſcribit̃.1.8.5.a.⁊ infra.Eius q̄dru‑ plex officium ponitur ibi.h. In paupertate cōſeruatur.1.10.9.d.Aliqui quo ad meritū ſunt ſeculares.2.6.47.c.
¶ Remedia ſuperſtitioſa.2.6.49.r.s.
¶ Remiſſio ē rep̄hēſibilis ⁊ ꝑiculoſa.1.8.29.e. Eam ſequuntur.3.mala.2.5.14.
¶ Reprobi non habebunt refugium in iudi‑ cio:⁊ accuſabuntur.1.9.6.o.
¶ Reſurrectio probatur.1.2.23.a.
¶ Reſpōſio mollis reſiſtit ire.2.8.10.a.
¶ Reuerentia deſcribitur ⁊ tripliciter accipi tur.1.8.6.Quibus eſt exhibentia ibi.d.
¶ Reuelationes ſunt indicium diuine dile‑ ctionis.1.9.12.l.
Res temporales vane:⁊ quare.1.8.43.c.
s Abbatū deputat̃ btē. Marie.2.6.51.n.
¶ Sacerdotum incōtinentiā peccatū. .2.3.11.b.decentia ibi.c.Eorum dignitas in conficiendo ibi.d.
¶ Sacrificium ſoli deo debetur.1.8.5.g. Eius ſpecies ibi.h.
Sacrificiū deo acceptū zelus aiaꝝ.1.8.26.b.
¶ Saluari nullus pōt nec a peccato abſtine re ſine diuino adiutorio.2.3.29.b.
Salus animarum placet deo.2.6.30.b.
Salutans debet ſalutari.2.6.28.b.
¶ Sācti i lumīe dei cognoſcūt plura.1.1.2.b. Eorum gaudium.1.1.9.⁊ infra.Eoꝝ auxiliū nobis.1.3.3.g.Eorum aſtutie.1.5.5.f.Eorum gloriatio in tribulationibus.1.7.7.c.
Sanctificatio triplex in veteri lege.1.10.14.f.
¶ Sanitas corporis eſt nociua.2.6.40.
¶ Sapientia eſt cauſa dilectionis.1.4.4.
Sapientie differentia a ſcientia.1.5.2.a.b.Co mendatur.1.5.5.b.
Sapientie vitioſe ſpecies.1.5.11.b.
Sapientia eſt ſponſa.1.6.14.e.
Sapientia diabolo reſiſtit.1.7.11.n.deſcribi‑ tur.1.9.8.a.
Sapiētie donū diuerſimode ſumitur.1.1.9.
Sapiētia efficit ⁊ cuſtodit mūditiā.1.10.4.b.
Sapientia dei amat corda verba ⁊ corpora humilia.2.6.36.b.
¶ Securitas deſcribitur ⁊ eius officium po‑ nitur ⁊ diuiditur.1.7.5.d.g.
Securitas expellit timorem ibi.f. A quattuor conſeruatur ibi.h.
Securitas rep̄hēſibilis q̄druplex ē ibi.i.⁊ k.
Securitas huius mundi mala ibi.i.k.⁊.l.
¶ Senes honorandi ſunt.2.6.5.o.e.
¶ Sententia chriſti in die iudicij.1.9.6.n.
¶ Sepulture officium commendat̃.1.8.39.n.
Sententia iuſta.2.6.51.n.
¶ Serpentis aſtutie.1.5.5.f. Ipſius punitio. .2.14.b.
¶ Seruitium dei factum cū triſtitia.1.5.19.a.
Seruitium dei rationale.2.5.24.a.
¶ Serui non ſunt contemnendi.2.6.50.c. debent honorare dominos ibi.d.
¶ Signa naturalia ⁊ poſitiua.1.9.14.b.
¶ Silentiū eſt ſignū ſapie ⁊ ꝑfectꝰ.2.9.26.d.
Silentiū clauſtralium commendatur ibi.b.
Silentij effectus.1.9.13.c.⁊.2.8.10.b.c.e.
¶ Similitudo eſt cauſa dilectionis.1.4.9.a. Eſt inter deum ⁊ hominem.2.8.9.e.
¶ Symboli ſunt tres ⁊ quare ⁊ a quibus fa‑ cti.1.2.6.a.
¶ Symonia eſt deteſtabilis.2.4.26.a. Ipſa eſt hereſis ⁊ ſpūalis ſodomia ibi.b.c. deo contumelias facit ibi.e.
Symoniaci difficile ſaluantur ibi.e.
Symonie diuiſio ibi.f.Quadruplici.

¶ Singularitas eſt ſpẽs ſuperbie..2.b.48.f.
¶ Sobrietas diſtiguit̃ ⁊ cõmẽdat̃.1.6.9.a.b.
Eius ſuma ⁊ effectus ⁊ officia.1.6.9.b.
¶ Sodomia duplex.2.3.6.a.
Eius peccati grauitas ⁊ vindicta ibi.c.d.
¶ Solatia contra mortem ⁊ alias aduerſita
tes.1.5.5.d.
¶ Solemnitas eius obſeruatio ĩ q̃tuor.2.6.
.51.h.Tũc qbus ſit vacãdum ibi.1.k.Eſt ab
opere ⁊ peccato ceſſandum ibi.l.o.
¶ Somnus vbi dormitio.
Somnia non ſunt obſeruanda.2.6.46.l.
Ymagines q̃ in eis fiũt ⁊ falſitas ibi.m.n.
¶ Solitudo diſponit ad contemplationem.
1.9.13.b.
¶ Sortibus vti eſt illicitum.2.6.49.h.
¶ Societatis bone emolumenta.1.4.8.d.
Ei virtus exultatis eſt neceſſaria.1.8.29.b.
Societas bona expellit accidiam.3.5.33.c.
Subſtantie ſpirituales poſſunt ꝯfigurari cor
poralibus ymaginibus.1.8.6.h.
¶ Suffragia eccleſie ꝓſũt defunctis.1.5.27.a.
A quibus petenda.1.8.16.f.
¶ Suggeſtio diaboli ĩpedit orõnem.1.8.11.e.
¶ Superbia virginibus ẽ timenda.1.6.11.g.
ariditatẽ indeuotionis inducit.2.6.3.a.
eſt caput antiqui ſerpentis.b. Eſt ſignum ⁊
ymago diaboli.2.6.4. Nocet proximo.2.6.
.5.ab.deo contumelias facit ⁊ impugnat.2.
.6.6.a.Aufert deo diuites ⁊ nobiles ibi.b.
deo ſe opponit.c.d.
Superbũ deus vilipendit deteſtatur odit et
abhominatur.2.79.7.a.⁊.13.a.
Superbia eſt ventus vrens omnia bona de
ſiccans.2.6.8.b.
Decipit infatuat excecat ibi.9.a.b. Appetit
exaltationem que eſt cauſa precipitij ibi.d.
Eius ſtulticie ibi.e.eſt mons infeliciſſimus
ibi.e.Eius exaltatõ in malũ ſuũ ibi.f.Eſt pe
riculoſa infirmitas ⁊ non de facili curatur
.2.6.10.b.c.Eius deformitas.2.6.11.a.diuer
ſis comparatur.2.6.12.Eius diuiſio in inte
riorem ⁊ exteriorem.2.6.14.a.
Sup̃bia eſt duplex ĩtellect⁹ ⁊ affect⁹.2.6.14.
Sup̃bia intellectus.4.h3 ſpecies ibi ⁊ infra.
Superbus.6.mala facit:que oſtendunt eum
credere bona ſua hẽre a ſe non a deo ibi.b.
Superbia diſtinguitur ẽm membra corporis
.2.6.22.a.
Superbia affectus habet.2.ſpecies preſum
ptionẽ appetitum excellentie.2.6.18.
Superbia oritur de bonis nature fortune et
gratie.2.6.38.a.
Superbiens de bonis ſuis eſt fatuus.
Sup̃bire de ſanitate corpis ẽ fatuũ.2.6.40.
Item de libertate corporis bonis naturali
bus anime.2.6.44.
Sup̃bia ẽ timẽda miniſtris eccleſie.2.6.45.a.
Sup̃bia clauſtralium quadruplex.3.6.47.
Suberbie gradus.12.2.6.48.b.
Eius remedia.2.6.54.a.
¶ Subtulares curioſos portare eſt fatuum ⁊
diabolica adinuentio.2.6.27.h.
¶ Scientia deſcribitur ⁊ in quo differt a ſa
pientia.2.9.8.a.
Eius officiũ ẽ cognoſcere mala pñtia ibi.b.
Scientie decretorum defectus.2.4.15.h.
Scientie auaricia eſt deteſtabilis.2.4.23.a.
Scientie elemoſina eſt neceſſaria:⁊ precioſa
ibi.b.
¶ Scripture diuine pſcrutatio valet ad bñ
adiſcendũ.1.5.10.c.qualit̃ pſcrutanda ibi.d.
qualiter non intelligitur.f.Eius emendatio.
.1.10.2.a.⁊ infra.
Contempnitur propter ſcientiam decreto
rum.2.4.15.g.
¶ Scurrilitas diſſuadetur ⁊ reprobatur tri
pliciter.2.9.24.a.
¶ Spes deſcribit̃.1.3.1.a.cõmendat̃.1.3.2.a.
dr̃ columna ancora galea:baculus ⁊ multa
alia bona facit ibi.c.d.
Eius adiutoria.1.3.3..a.c.d.
Eius virtus.b.1.3.2.et aduerſantia.1.3.4.a.
Que debemus oſtenditur.1.3.5.a.
Spes dicitur commendabilis ⁊ deteſtabilis.
.1.3.6.a.
¶ Specula ſunt dei mandata.1.6.11.m.
¶ Spiritualia noluit deus eſſe abnexa tem
poralibus in primitiua eccleſia.2.4.16.c.
Spiritus ſancti dona quare ſic vocẽtur ⁊ eo
rũ efficatia:⁊ quot ſunt quare ſupra dona.
¶ Sponſa nobilis eſt ſapientia.1.6.14.c.
Sponſa chriſti eſt anima ſciencia.1.9.13.c.
Sponſus anime ⁊ eccleſie deus.2.6.29.f.⁊ p
prima.4.2.h.
¶ Stabilitas commendatur ⁊.a.6.impedi
tur.1.7.13.d.
¶ Studium.3.impediunt.2.15.2.e.

Studere vel diſcere bene volentes.7. debẽt
attendere ⁊ in ſe habere.1.5.10.a.per to.
Studens quod diſcit debet memorie commẽ
dare.2.5.16.infra.
¶ Stulticia deſcribitur.1.5.11.a.eius ſpecies.
.3.2.4.7.o.
¶ Stuprum q̃ꝫ graue ſit peccatum.2.3.2.g.
t Aberna eſt templum diaboli.2.9.2.g.
Taciturnitas indiſcreta eſt vitioſa.2.9.
.25.a.In prelatis eſt reprehenſibilis ibi.b.
¶ Tallias iniuſtas exigere eſt graue pecca
tum.2.4.12.a.
Eius dampnum ibi.b.
Eius vilitas ibi.c.
¶ Tarditas diſſuadetur.2.5.11.
¶ Tedium vite ⁊ eius cauſe.2.5.10.
¶ Temporalium rerum vilitas.1.1.1.b.
Temporalia ſunt mala malis ⁊ bona bonis.
.1.1.5.d.
Ea contempnentes diligũtur a deo.1.4.4.
Temporalia ſunt in oratione petenda a deo.
.1.8.15.
Multiplicantur per orationem.1.8.27.d.
Tẽporalia nõ ſunt nr̃a.2.4.7.h.Ea cuſtodi
re fatuum ibi.m.conſumuntur.m.
¶ Tẽporis pretioſitas ĩ duobus eſt.1.8.18.e.
Tempus eſt bñ expẽdendũ.2.5.3.g.per to.
Temporis conditionis ibi.h.
Tempora non ſunt obſeruanda.2.6.29.p.
Temporis intemperies tolleranda.2.9.3.f.
¶ Tẽperantie officium ⁊ ꝓprietates.1.6.1.a.
eius nomen tripliciter accipitur.1.6.2.Eius
deſcriptio ⁊ commendatio.1.6.1.⁊.4.8.
Eius partes ibi.5.a.
¶ Temptationum multitudo ad deſperatio
nem inducit.1.3.4.f.
Temptatio diaboli eſt valde ſubtilis.1.5.5.e.
Earũ impugnatio ⁊ vtilitates.1.7.11.b.c.d.
Temptatiõis diabolice ſpecies.1.7.11. Eius
temeritas ⁊ deceptio ibi.f.g.
Eius inſidie potiſſime in conuerſis ibi.h.i.
Ei quomodo reſiſtitur ibi.k.l.Eius adiuto
ria ibi.q.
¶ Theſaurus debet conſeruari.2.6.52.e.
¶ Tepiditas fugat̃ caritate.⁊ memoria paſ
ſionis.1.6.11.1.
Eius periculum.2.5.3.a.
Eius diffinitiones.2.5.5.b.
Eius mala q̃ facit ibi.
¶ Timor dei valet ad bene diſcendum.dia
bolum ſuperat ⁊ plura bona facit.1.7.11.o.
Eius virtus ⁊ efficatia ibi.b.
Eius cauſe ibi.c.
Deſcribitur.1.9.3. Commendatur.1.9.4.
Eius ſpecies.1.9.5.b.c.
Timorem incutiunt.12.1.9.6.a.Item.20.que
circa extremũ iudicium attenduntur ibi.f.
⁊ infra.Item conſideratio futurarum pena
rum ibi.q.
Timor adaptatur dono humilitatis.1.9.7.b.
Timiditatis cauſa eſt duplex.2.6.29.c.
¶ Tribulationibus electi gloriãtur.1.7.7.c.
Ipſe faciunt.7.ſpecies meditationum.1.7.
.8.b.⁊ infra.
Tribulatio chriſti ⁊ ſanctorum confortat.1.
.7.8.c.Ipſe ſunt a deo in deo:⁊ ad deũ du
cunt.1.7.6.a.non ſunt abijciende licet ama
re ibi.b.
Tribulatio debet condiri chriſti ſapore ibi.c.
Eius effect⁹ ibi.d.g.n.⁊ per plura.10.14.a.
ipſa virtutes iuuat ibi.h.
Eſt ſignum diuine miſericordie ibi.i.perficit
virtutes ibi.k.
Eſt ſuccurſus a deo miſſus ibi.m.preponat
ad contemplationem.1.9.13.d.
Eſt calix a virga dei.2.8.10.f.
¶ Triſticia ĩ diuino ſeruitio deo diſplicet dia
bolo placet homini nocet.2.5.19.a.
Ad deſperationem inducit ⁊ deſiccat ab hu
more gratie.1.3.41.
¶ Turpitudinis timor ſignum eſt nobilita
tis.2.6.42.f.
¶ Tripſiloquium multa mala facit.2.6.23.
v Anagloria deteſtabilis.2.6.52.a.
Eius fatuitas ibi.b.
Eſt deo cõtumelioſa ⁊ homini nociua ibi.d.
Quibus comparatur ibi.e.
Eius remedia ibi.k.diuiditur ibi.g.
Eſt magne vilitatis ⁊ infelicitatis ibi.b.
¶ Vaſa electionis ⁊ gratiarum ſunt eccleſie
miniſtri.1.10.14.a.⁊.2.6.46.b.
¶ Venialia puniunt̃ in purgatorio.1.2.26.a.
Sunt vitanda.2.9.21.b.
¶ Ventus vrens eſt ſuperbia.2.6.8.b.
Ventus vaneglorie.2.6.52.f.
¶ Verecundia commendatur.1.9.5.d.
¶ Veritas diuidit̃ ⁊ deſcribitur.1.8.43.a.b.
Eſt amanda ⁊ nullomodo relinq̃nda ibi.b.

Eſt eroſa multis ⁊ impugnatur.ibi.c.pòteſt iuramento firmari.1.8.44.a.
¶ Uerba ſcã requirunt os mundum.2.9.1.c.
Uerba ocioſa ſunt vitanda.2.9.21.a.
Uerba bona ſunt magne vtilitatis.ibi.c.
¶ Ueſtes ſuꝑfluas ⁊ curioſas hřie ẽ culpabile ⁊ verecũdum.2.6.25.e.⁊.27.a.
Ueſtium materia eſt multiplex.ibi.d.
¶ Uiam dei non cito abripere fatuum eſt.
¶ Uictoria nõ eſt minus preſumenda durante pugna.2.6.18.e.
¶ Uidue lachrime a deo exaudiũẗ.2.4.11.g
¶ Uincens ſeipſum ꝫ ola eſt fortis.1.7.7.b.
¶ Uindicatio deſcribiẗ:⁊ cui competat oſtẽditur.1.8.25.e.
Uindicare ſe ẽ ſtultũ.2.8.4.b.Eſt vtilitas ibi.g.Itẽ iniqtates multas opaẗ.2.8.5.a.
¶ Uirginitas q̃druplex.1.6.11.a dſcribiẗ ⁊ cõmẽdaẗ.ibi.b.c.aſſimilaẗ flori.ibi.d. Eaꝫ conſeruantia ſunt.6.ibi.e.
Uirgines.5.habent timere.ibi.g.
¶ Uirtꝰ cõmendaẗ.1.1.1.a.d.c.⁊.4.a.⁊.5.a.⁊.11.a. Notificatur.1.1.2.a.
Uirtuoſus tripliciter ſibi vim facit.ibi.d.
Uirtus deſcribitur ⁊ eius vtilitates in deſcriptionibus oſtenduntur.1.1.3.a.
Eſt hoīs ⁊ operũ ⁊ rerũ tpalium.ibi.c.d:
Mala ꝯuertit in bonũ ⁊ eſt totuꝫ bonũ hominis in vita iſta.ibi.e.Eſt bonũ noſtrũ poſſeſſio libera:⁊ ſufficiens.1.1.6.a:
Eſt magne iocunditatis.1.1.7.a.
Cõparaẗ padiſo terreſtri:⁊ celeſti.1.1.8.a b.
Eius gaudium excedit mundanum:ibi.c.
Eam habẽs.8.bona ꝯſequitur.1.1.9.a.
Eſt magne virtutis ⁊ efficacie.1.1.12.a.
Earum triplex eſt ordo.1.4.1.b.
Uirtutes cardinales quare dicũẗ ſic.1.5.1.a:
Earũ effectus ibi.Quibus ſimulanẗ ibi.c.
Uirtꝰ iuuaẗ ⁊ pficiẗ tribulatiõe.1.7.9.h.12.
Uirtutes diuiduntur:⁊ earum proprietates oſtenditur.1.8.26.a.
Uirtus quomodo acquiritur cum labore:in pro labore in prologo.a.
Uirtꝰ deſpiciẗ ex ignorãtia.1.1.1.c.ĩ.per to.
Uirtus abſcondi debet.3.6.5.12.
¶ Uiri debent diligere vxores.1.4.12.a.
Eas dbẽt animo ornatu ꝯpſcẽ.2.6.27.p.
Uiri ab vxoribus ſunt honorãdi.2.6.50.f.
¶ Uirilitas ſine ſtrenuitas eſt ſingũ nobilitatis.2.6.42.e.
¶ Uiſio diuina eſt btĩtudo ſanctoꝝ.1.3.5.f.
Uiſionis.3.ſpecies.ſ.corporalis imaginatiua:intellectualis.1.9.13.m.
¶ Uita eſt triplex.1.1.12.d.
Uita bona facit bene ſtudere.1.5.10.a.
Uita preſens eſt locus certaminis ⁊ laboris.1.7.3.b.
Uita bona preparat ad orationem.1.8.10.b.ipſa laudat deum.1.8.17.d.
Uite preſentis mala.7.1.9.1.b. Item.7.alia:ibi.c.Eius pericula.1.9.8.c.
Uita pñs locꝰ miſie ⁊ fletꝰ.1.10.11.1.Iteꝫ ẽ locus exilij vallis miſerie lachrymaꝝ ⁊ regio vmbre mortis.2.3.22.e.
Uita bona hoīem facit iocundũ.2.5.9.e.
Uitia ſunt vitanda.2.1.1.a.
Uitiorum vita eſt aſpera.2.1.4.
¶ Uoluptatem.12.diſſuadent.1.6.5.b.
Uoluptas.12.mala facit.ibi.c.
Eſt prohibita.2.3.25.b.
Uolũtas ppa aduerſaẗ obediẽtie.1.8.24.a.deo diſplicet:diabolo placet hoī nocet:ibi.b.ipſa aufert pacẽ homini.1.10.21.c.
Uota indiſcreta nõ ſunt faciẽda.2.9.10.
¶ Uſura eſt deteſtabilis.2.4.10.a.f.
Uſurarij ſtulticie.ibi.b. Eius iniqtates.ibi.c.
Toti curie celeſti ꝯtumeliã facit.ibi.e.Eius punitio.ibi.h. Eius ſpecies due.ſ. manifeſta ⁊ palliata.ibi.i.
Uſura palliata.5.habet ſpecieſ:⁊ fit.5.modis.2.4.10.i.
Uſurarij circa reſtitutiones:in.8.ſunt reꝑhẽſibiles:ibi.12.dꝫ reſtitui.8. cauſis.ibi.l.
¶ Unctio ſpiritus ſancti hominẽ inducit ad regnum.1.1.10.b.⁊.1.4.2.h.
Unctio qua vngebantur aaron ⁊ filij eius:⁊ vaſa tabernaculi:de quattuor ſpeciebus cõficiebatur.1.10.14.g.
¶ Uxores debent diligi a viris.1.4.12.a.
Uxor qualis eſt eligenda.1.6.17.b.
Uxor vnica hñda ⁊ nõ plures ſimul.1.6.18.e.
Uxores viros ſuos honorare tenentur.1.6.50.f.

c Hriſtus habuit veram naturam humanam.1.2.18.a.
Xp̃i conſideratio confortat ⁊ roborat hominem.1.3.3.d.
Xp̃o compatiendum eſt.1.8.39.c.
Xp̃m repellere per peccatum eſt magna culpa.2.4.21.m.
Xp̃i humilitas in multis oſtendiẗ.1.10.5.b.
Xp̃i paupertas.2.6.35.c.

i Dolatria diffinitur.1.2.8.a.
Ydolatria introducta ⁊ augmentata eſt eius ſpecies ⁊ grauitas.1.2.8.c.d.
Ymagines ſcõꝝ adorare nõ eſt ydolatria.
¶ Ypocriſis quãtũ ſit deteſtabil.2.6.53.a.
Ypocrite difficile cõuertunẗ.3.⁊ rõne ibi.c.
Ypocriſis eſt homini nociua.d.
Ypocritis.7.maledictiões ĩprecatur ſcriptura.ibi.e.
Ypocrita cõparaẗ ſymie ſepulcro ⁊ diuerſis aliĩs ibi.b.⁊ inf.Eius ſpẽs ſunt tres.2.6.53.f.
z Elus differt ab ira p zelum.1.8.26.b.
Zelus deſcribiẗ ibi.Cõmẽdatur ibi.c.
Zelus xp̃i ⁊ ſcõꝝ ꝫ petri oſtendiẗ.1.8.2.a.b.
Zelus qualis eſſe debeat oſditur.1.8.29.d.
Zelꝰ idiſcretꝰ multa mala facit.1.8.29.⁊ ĩfra.

¶ Incipiũt capitula in tractatu de ꝟtutibꝰ.
Reſens opꝰ hꝫ.v.ptes pñcipaleſ.
Prima de virtute in communi.
p Secũda de tribus theologicis.
Tertia de quattuor virtutibus cardinalibus.
Quarta de donis.
Quinta de beatitudinibus.
Prima habet.xij.capitula.
In pmo oſdiẗ ꝙ expediat ꝟtutẽ cõmẽdari.
In ſecundo nomen virtutis notificatur.
In tertio deſcriptões eiꝰ ponunẗ ⁊ exponũẗ.
In ſequẽtibꝰ capitulis virtus cõmẽdatur.
Quarto capitulo tripliciter commendatur.
Quinto oſtendiẗ eẽ optimum pñtis vite ⁊ bonitas aliarum rerum.
Sexto oſtẽdiẗ eẽ noſtrum ꝓprium bonum ⁊ poſſeſſio libera ⁊ ſufficiẽs.
Septimo oſtendiẗ eſſe magne iocunditatis ⁊ magne dignitatis.
Octauo ſtatus virtutis aſſimilaẗ padiſo terreſtri ⁊ celeſti ⁊ oſtendiẗ precellẽtia virtutis ad gaudium mundanum.
Nono tanguntur.8.q̃ faciũt ad gaudiũ ꝟtutis.
Decio cõmẽdaẗ ꝟtꝰ cõpatõe ad futura bõa.
Undecimo auctoritate ſuorum doctorum.
Duodecimo a multiplici ſuo effectu.
Scda ps opis pñcipal ſubdiuidiẗ i.4.ptes.
In prima tractaẗ de numero ⁊ ordine theologicarum virtutum.
In ſecunda agitur de fide.
In tertia de ſpe. In quarta de caritate.

De fide.

t Ractatus de fide hꝫ.xxix.capitula.
In primo oſdiẗ ꝙ neceſſe ſit virtꝰ fidei.
In ſecũdo ponũtur fidei deſcriptiones.
In tertio oſditur ꝙ vna ſit vera fides ⁊ ponũẗ multa argumẽta ꝙ illa ſit fides xp̃iana
In quarto fides cõmendatur.
In quinto tanguntur articuli fidei. In.6. agiẗ de errore illoꝝ qui negant deum eſſe.
In.7.agiẗ de errore ydolatrie: in quo primo oſditur qd ſit ydolatria. Scdo tãgitur de cauſis eius.Tertio de ſpeciebus.
Quarto error ydolatrie deſtruitur.
Octauo.c.de pñcipali errore manicheoꝝ in quo auctoritates ⁊ rões qbꝰ ipſi innitũtur. pmo eis ſubtrahũẗ: deide ponũtur auctes ⁊ rõnes qbꝰ error ille directe deſtruitur.
Nono agitur de errore diſcernentium cibos.
Decimo de errore illoꝝ qui dicũt veterẽ legẽ malã. Undecimo de errore illoꝝ q dãnant patres veteris teſtamenti.
Duodecimo tãgiẗ de.4. erroribꝰ circa aĩas.
Tertiodecimo agitur de errore illo q ponit animas eſſe angelos apoſtatas.
Quartodecimo de errore illo q ponit duas animas eſſe in corporibus humanis.
Quintodecimo de errore illo qui ponit aĩas omnes ſimul fuiſſe creatas.
Sextodecimo d errore illo q ponit aĩas de ſemine traduci ſicẽ ⁊ corpa. Septimodecimo d erroĩ q põit xp̃ꝫ ñ hũiſſe verã hũanã na.
Octauodecimo de errore illo q ꝯdẽnat Ioãnẽꝫ.8.in quo tangũtur.16.que pertinẽt ad cõmendationem Ioannis.
Nonodeci.oſtẽdiẗ trinitas ⁊ eqͣlitas pſonaꝝ
Uigeſimo tangũtur.6.errores pertinẽtes ad dei iuſticiã ⁊ iniqꝫ ⁊ deſtruiẗ pmꝰ error illorũ.ſ.error q negat filij dei incarnationem.
Uiceſimopmo agiẗ de errore illorũ q dicunt animã ſimul perire cũ corpore:in quo imortalitas anime pbaẗ. Uiceſimoſecũdo de errore illo qui negat corporũ reſurrectiõeꝫ.
Uiceſimo.iij.de errore illo q dicit vnũquẽq poſſe ſaluari in ſua fide vel lege.
Uiceſimoq̃rto de errore illo q negat eternitatẽ pene future. Uiceſimoqnto tanguntur tres errores ⁊ agitur de primo illoꝝ.ſ. de errore q dicit ꝙ nullũ peccatũ eſt veniale.
Uiceſimoſexto de errore illo ꝙ qñ dimittiẗ culpa dimittiẗ tota pena. Uiceſimoſepti. de errore qui dicit ꝙ ſuffragia eccleſie non

ꝯſiſt mortuis. Uiceſimoctauo ꝺ cauſis erroꝝ
Uiceſimonono ꝺ diuerſitatibꝰ fidei i q̃.6.ꝓ
ꝓpꝛietates tãgunt̃ q̃ fidẽ reddũt cõmẽdabilẽ.

¶ De ſpe.

t Ractatus ſpei.vi. habet capitula.
In pꝛimo ponuntur deſcriptiones ſpei.
In ſecundo eius cõmendationes.
In tertio agit̃ de adiutoꝛijs ſpei i quo diſtin guntur.4.gña meditationum.
Pꝛima eſt directe in deum.
Secũda circa ea q̃ ꝑ deo agimꝰ vł ſuſtinemꝰ
Tertia circa dei beneficia. Quarta circa ſcõꝝ merita q̃ ſubdiuidit̃ in.4.ſpẽs q̃rũ pri ma.eſt reſpectu mediatoꝛis. ſcða eſt reſpectu mediatricis.ſ.btẽ ꝟginis. tertia reſpectu an geloꝝ. quarta reſpectu omniũ ſcõꝝ: vbi ſcðo agit̃ de ſecunda ſpẽ hãꝝ victimaꝝ ꝯſidera tionũ multũ habet̃ de miſericoꝛdia btẽ ꝟgis.
In.iiij.agit̃ de his q̃ ſpei aduerſant̃ vbi tãgit̃ de tripliciꝯfidẽtia mala ⁊.4. cãis ꝺſpatõis
Quinto agit̃ de rebꝰ ſperandis vbi btitudo deſcribit̃: ⁊ tangunt̃.12.qbus cognoſcit̃ ma gnitudo future gloꝛie. ⁊ de.12. fructibꝰ ligni vite multiplici materia futuri gaudij ⁊ de differẽtia futuri gaudij ad p̃ſens ⁊ ꝺ.12.ſtel lis que ſunt in coꝛona ſpõſe. Sexto agitur de diuerſitate ſpei.

¶ De caritate.

t Ractatus de caritate habet.18. capitu.
In p̃mo caritas ꝺſcribit̃. In ſcðo ꝯmẽ.
In.iij.agit̃ de his q̃ incitãt ad amãdũ deuꝫ.
Quarto.vij. tangunt̃ q̃ ad h̃ valet vt aliqs amet̃ a deo. Quĩto agit̃ ꝺ mõ amãdi deũ
Sexto de ſpeciebꝰ diuini amoꝛis. Septĩo de ſignis eius. Octauo de his que inci tant ad amandum proximum. Nonum de his que incitant proximuꝫ vt amet nos.
Decimo de modo amandi proximum.
Undecimo tanguntur ſpẽs amoꝛis proximi ⁊ agit̃ de pꝛima.ſ. de amoꝛe parentum.
Duodecimo ꝺ amoꝛe int̃ viꝝ ⁊ vxoꝛẽ ⁊ tãgũ tur q̃ adhũc amoꝛem hominem inducunt.
Tertiodecimo agitur de amoꝛe beatoꝛum.
Quartodecimo ꝺ amoꝛe inimicoꝝ: vbi tãgũ tur.viij. q̃ adhuc amoꝛeꝫ hominẽ inducũt.
Quintodecimo agit̃ vera amicitia vbi tãgit̃ .4. attendenda in electiõe amicoꝝ ⁊.xij.ꝑti nentia ad veram amicitiam.
Sextodecimo de oꝛdine caritatis vbi diſtin guitur quadruplex oꝛdo eius.
Septimodecimo de his q̃ aduerſant̃ caritati
Octauodecimo de gradibus caritatis.

t Ertia pars tractatus p̃ſentis opis ſub diuiditur in.vi.partes.
In pꝛima oſtenditur quare virtutes.4. dicũ tur cardinales ⁊ tangitur de numero eaꝝ.
In ſcðа agit̃ de prudẽtia. In.iij.ꝺ tꝑantia.
In q̃rta de foꝛtitudine. In q̃nta de iuſticia.
In ſexta ponit̃ diuiſio ꝟtutũ ſꝫ Macrobiũ.

¶ De prudentia.

t Ractatus de prudentia hꝫ.7. capitula.
In p̃mo nomẽ prudẽtie diſtinguitur.
In ſcðo prudẽtia deſcribit̃ ⁊ oſtendit̃ quõ pru dentia virtus ſit cum videat̃ eſſe ſcientia.
Tertio agitur de diuerſis officijs prudentie vbi tangunt̃.12. ſtulticie pugne ſpũalis.
In quarto prudentia cõmendatur.
In q̃nto agit̃ de ſpẽbꝰ prudentie: vbi triplex diuiſio eiꝰ ponit̃. ſcðo agit̃ de memoꝛia ⁊ ob liuione: Tertio de prudentia. Quarto tãgi tur q̃daꝫ diuiſio. prudentie ſm Senecã ⁊ di ſtinguit̃ q̃druplex oꝛdinatio. Quinto diuidi tur prudentia i prouidẽtiã circũſcriptioneꝫ cautioneꝫ docilitatẽ ⁊ agit̃ de illis ⁊ de do cilitate dupliciter. Pꝛimo ꝓut ad eã ꝑtinet docere ⁊ tãgunt̃.12. q̃ faciũt ad hoc ꝙ aliqs debito mõ doceat: ⁊ tria q̃ doctoꝛ dꝫ attẽde re in ſua doctrina. Scðo agit̃ de docilitate ꝓut ad eã ꝑtinet addiſcere ⁊ tangunt̃.7. q̃ valẽt ad hoc vbi aliquis bene addiſcat.
In.6. de his q̃ aduerſant̃ prudẽtie vbi tãgũt̃ .12. ſtulticie illoꝝ qui peccant moꝛtaliter.

¶ De temperantia.

t Ractatus de tẽperantia hꝫ.18. capitu.
In pꝛimo oſtenditur oꝛdo cardinalium virtutum ad inuicem.
In ſecũdo nomẽ tẽperantie diſtinguitur.
In.3. tẽperãtia deſcribit̃. In 4. cõmẽdatur.
In q̃nto ponit̃ diuiſio tẽperantie ſm Tulliũ ⁊ agit̃ de p̃ma eius ſpẽ.ſ. ꝯtinentia vbi tan guntur.12. q̃ nobis diſſuadent inoꝛdinatũ amoꝛeꝫ voluptatũ ⁊.12. damna que nobis faciunt voluptates.
In ſexto agit̃ de clemẽtia ⁊ oſtdit̃ qd ipſa ſit ⁊ ꝙ p̃ncipi maxie ſit neceſſaria ⁊ tãgũt̃.12. q̃ poſſunt incitare p̃ncipes ad clementiam.
In ſeptimo agitur de modeſtia.
In octauo diuiditur temperantia ꝓut atten ditur circa delectationes ſenſuum.
In.9. agit̃ de ſobꝛietate vbi nomẽ ſobꝛietatiſ.

Pꝛimo diſtinguitur. Secũdo ſobꝛietas cõ mendatur: Tertio de officijs eius tangit̃
Undecimo diuiditur tẽperãtia q̃ attenditur circa delectatiões ſm tactũ ⁊ ꝑs illa tẽperã tie q̃ pertinet ad membꝛũ generationi depu tata deſcribitur ⁊ cõmendatur.
In nono agitur de ꝟginitate vbi. Pꝛimo nr̃i ꝟginitatis diſtinguitur. Secũdo virginitas deſcribitur. Tertio cõmendatur. Quarto tã guntur.vi. que timenda ſunt virginibus.
Quinto agit̃ de triplici aureola.ſ. p̃dicatoꝝ ꝟginũ ⁊ martyꝝ ⁊ tãgũtur.v. cãe ꝑꝑ quas multũ cõpetũt officio p̃dicatiõis abꝛenũcia tio poſſeſſionũ. In.12. agit̃ ꝺ caſtitate cõiũ.
In.13. de caſtitate miniſtroꝝ eccle: vbi.8. cãe tãgũtur q̃re caſtitas multum eis competit.
In.14. deſtruitur erroꝛ eoꝝ q̃ matrimonium dãnãt. In.15. matrimoniũ cõmendatur.
In.16. tangitur de mõ ꝯhẽdi matrimoniũ.
In.17. oſtditur ꝙ opus carnale ſit illicitũ ꝙ ⁊ licitũ vbi.xi. tangũtur q̃ faciunt ad hoc vt opus carnale fiat ſine culpa ⁊ meritoꝛie: ⁊ .v. q̃ requirunt inſeparabilitateꝫ matrimonij.
In.18 tangitur de tẽperantia delectationum ſm viſum ⁊ auditum ⁊ olfatum.

¶ De foꝛtitudine.

t Ractatꝰ de foꝛtitu. ſubdiuidit̃ i.x. ꝑtes.
In pꝛima nomen foꝛtitudĩs diſtinguit̃.
In ſecũda foꝛtitudo deſcribit̃. In tertia cõ mendatur. In q̃rta.12. tangũtur q̃ iuuãt foꝛtitudineꝫ. In q̃nta diuiſiões foꝛtitudi nis ponũtur ⁊ nũerꝰ ſpẽꝝ oſtdit̃ ⁊ de p̃ma ſpẽ.ſ. de ſecuritate agit̃ vbi multa ſolacia ꝯ moꝛtẽ ⁊ alia terribilia adiũgunt̃: vbi ẽt tan gitur de amoꝛe inoꝛdinato ⁊ de ſecuritate cõmendabili ⁊ rep̃hẽſibili. In.vi. agitur de patientia q̃ pars ſubdiuiditur in.6. capi.
In p̃mo patientia deſcribit̃ ⁊ merita eius tã gũtur ⁊ nomen eiꝰ diſtinguit̃. In ſcðo patiẽ tia cõmendatur. In tertio agitur de his que iuuant patientiã vbi agitur de tribula tiõe ⁊ oſtenditur eius multiplex vtilitas.
In q̃rto diuidit̃ patiẽtia: i patiẽtiã de me coꝛ rectõis hũane pſecutõis ⁊ demonũ i pugna tione ⁊ oſtditur vtilitas egritudinum.
In q̃nto agit̃ de tẽptatiõib' vbi p̃mo oſtdit̃ ꝙ demões i pugnãt hoies. ſcðo oñdit̃ vtilitaſ tẽptationũ. tertio tãgitur de varijs modis i pugnandi quos hꝫ tẽptatiõe. q̃rto de mõ re pugnandi q̃ꝫ dꝫ habere q̃ temptatur ⁊ oſtẽ duntur eis qui temptantur.8. adiutoꝛia.
In ſexto ponũtur alie diuiſiones patientie.
In ſeptima ꝑte agitur de ꝯſtãtia vbi tãgũt̃. vi. q̃ pertinent ad ꝯſtantiaꝫ iter alia.vi. que pertinent ad inſtabilitatem.
In.8. agitur de perſeuerantia vbi ipſa deſcri bitur ⁊ cõmendatur.
In.9. agitur de magnanimitate.
In.10. de fiducia ⁊ magnificentia vbi vtraqꝫ deſcribitur ⁊ officia magnificentie tã in pa ce q̃ꝫ in bello oſtenduntur.

¶ De iuſticia.

t Ractatꝰ de iuſticia ſubdiuiditur in.16. ꝑtes. In p̃ma nomẽ iuſticie diſtinguit̃.
In ſecunda iuſticia deſcribitur.
In tertia cõmendatur.
In quarta diuiſiones eius ponuntur.
In q̃nta agit̃ de latera ⁊ religione: ꝓut Tul lius religioneꝫ ſumit: vbi vtraqꝫ deſcribitur latera vero cõmendatur ⁊ diuiditur ⁊ de partibus eius agitur ⁊ quadruplex officiuꝫ religionis tangitur.
In.vi. agitur de dulia vbi nomẽ dulie diſtin guitur ⁊ tangitur de ſpeciebus eius ⁊ erroꝛ eoꝝ qui dicunt eccleſiã ydolatrie circa ſan ctos: ⁊ imagines eoꝛum deſtruitur.
In.7. ꝑte agit̃ de oꝛone q̃ ꝑs ſubdiuidit̃ in.x. capi. In p̃mo nomẽ oꝛdinis diſtinguitur.
In ſcðo deſcribit̃. In tertio cõmendatur.
In q̃rto agitur de p̃paratione oꝛdinationis.
In.5. de impedimẽtis ipſiꝰ. In.6. oſtdit̃ q̃ñ ſit oꝛandũ. In.7. vbi ſit oꝛandũ. In.8. q̃õ ſit oꝛãdũ. In.9. q̃ de oꝛone ſit ꝑtẽdũ.
In.x. agit̃ de ſpẽbꝰ oꝛonis. In.8. ꝑte agitur de laude dei vbi.7. tãgũt̃ nõĩ laudẽ diue.
In.9. agit̃ de grãꝝ actiõe deo exhibẽda vbi tãgũtur.8. incitãtia ad grãꝝ actiõeꝫ ⁊ tãgũ tur bñficia ꝓ qbꝰ hõ dꝫ regratiari deo.
In.x. ꝑte agr̃ de obĩa q̃ ſubdiuiditur. in.7.c.
In p̃mo obediẽtia deſcribit̃. In ſcðo ꝯmẽdat̃.
In.3. agr̃ de his q̃ iuuãt ob eccleſiã. In.4. de gradibꝰ obediẽtie. In.v. de ꝑtibꝰ obie.
In.6. de his q̃ aduerſãt̃ obediẽtie vbi tãgũt̃ I.12. mala q̃ ꝓpꝛia voluntas facit homini.
In.7. deſtruitur erroꝛ eoꝝ q̃ dĩt deo eẽ obe diendũ ⁊ nõ homini. In.xi. ꝑte agitur de diſciplina que pars ſubdiuiditur in.7. cap.
In pꝛimo vnde diſcipline diſtinguitur.
In ſecundo tangitur de his que incitant ad coꝛrectionem faciendam.

In tertio ponunt̄.8.īpedimenta correctiōis.
In quarto agit̄ de modo agēdi correctiōez.
In quarto de his que incitāt ad libēter reci
piendū diſciplinam vel correctionem.
In ſexto de partib⁹ diſcipline vbi agit̄ de ie
iunio ꝙ primo commendatur.
Secundo de ſpeciebus eius tangit̄. Tertio
de his que dꝫ etiam ipſum cōmitari.
In.7.capitulo.1.deſtruit̄ error ꝗ dicit nullaꝫ
eſſe excōicandū.ſecūdo error ꝗ dicit maleſi
cos nō eſſe puniendos pena tꝑali.
In.12.pte agit̄ d̄ iniqtate ⁊ tangit̄ d̄ pietate
put Tullius ⁊ Macrobius eā accipiūt.
In.13.parte agit̄ de gratiis vbi oſtendunt̄ q̄
ſint cauenda danti vel recipienti bñficia ⁊
tangit̄ de venditiōe. In.14.agit̄ de miſi
cordia que ſubdiuiditur in.7.capitulis.
In p̄mo miſ̄icordia deſcribit̄. In ſcd̄o cōmē
dat̄. In t̄tio agit̄ d̄ his q̄ iuuāt miſ̄icordiā.
Quarto ponunt̄ diuiſiōes ptinentes ad eaꝫ
vbi agit̄ de opibus miſ̄icordie p ordinem.
P̄mo de ſpūalibus vbi tāgunt̄.viij.incitātia
ad cōpatiendum crucifixo ꝓ nobis :deinde
de corporalibus.
In q̄nto oſ̄dit̄ de quo ſit elemoſyna faciēda
In.6.cui ſit dāda. ¶ Septimo quō ſit dāda.
In quintadecima parte agit̄ de veritate vbi
deſtruitur error qui dicit nullaꝫ veritatem
iuramento eſſe firmandam.
In ſextadecima pte agit̄ d̄ fide ſeu fidelitate

¶ De donis.

T Ractat⁹ de donis ſubdiuidit̄.i.xvj.ptes.
In p̄ma oſtendit̄ quare dona vocent̄.
In ſecunda dona cōmendantur ⁊ numerus
eoꝝ māifeſtatur. In tertia agit̄ de timore
que pars ſubdiuiditur in quattuor.cap.
In primo timor deſcribit̄. In ſ̄o cōmendat̄.
In tertio agitur de ſpeciebus timoris.
In q̄rto.12.tangunt̄ que incurrūt timorem.
Itē tangunt̄.20.attendenda circa extremuꝫ
iudiciū ⁊ agit̄ de varietate ⁊ acerbitate pe
narū infirmitate infernalium.
In quarta parte agitur de dono pietatis.
In quinta de dono ſcientie.
In.vi.tangitur de dono fortitudinis.
In.7.agitur de dono conſilij.
In.8.12.tanguntur:in quibus primū contē
platiua reſpectu actiue.
Nona diſtiguit̄ cōtēplatio a ſimili cōſideratio
ne ſeu meditatiōe ⁊ cogitatiōe ⁊ tangit̄ de
ſpēbus cōſideratiōis ⁊ cōtēplatiōis ⁊ primo
ponunt̄ q̄ dicit.R.de hac materia in libro d̄
cōſideratiōe in ſecūdo que dicit Ricard⁹ de
ſancto victore in libro de cōtemplatione.
In.x.pte tangunt̄.xij.q̄ p̄parant ad diuinoꝝ
cōtēplationē:⁊.viij.gradus ſ̄m.B. q̄bus vi
ri cōtemplatiui aſcendunt.
In.8.gradus ſ̄m Aug.⁊ diſtinguunt̄ diuer
ſa genera viſionum.
In.xi.parte agitur de dono intellectus.
In.xij.de dono ſapientie.

¶ De beatitudinibus.

T Ractat⁹ de beatitudinib⁹ ſubdiuidit̄ i
In p̄ma btido deſcribit̄. xij.ptes.
In ſcd̄a.5.tāgit̄ attēdenda ⁊ admirāda cir
ca doctrinā illā q̄ eſt cōpendium noue leg.
In tertia p̄mo oſtēdit̄ qd ſit pauptas ſpūs.
Scd̄o quō pauperes ſpiritu ſunt beati.
Tertio quō regnum celorum ſit eorum.
Quarto cui dono pauptas ſpūs adaptetur.
In.4.pte agit̄ d̄ hūilitate q̄ ſubdiuidit̄.i.5.
In p̄mo hūilitas d̄ſcribit̄. In ſcd̄o cōmēdat̄
In tertio agit̄ de cauſis humilitatis.
In.iiij. de ſignis ipſi⁹. In q̄nto ponunt̄ di
uiſiones ad humilitatem pertinentes.
In.v.parte agitur de paupertate.
In.6.d̄ māſuetudie vbi oſ̄dit̄ q̄ ſit māſuetu
do:⁊ tāgit̄.16.ptinētia ad ei⁹ cōmēdatōez.
In.7.pte agitur de luctu ꝗ p̄mo deſcribitur.
Secundo ſpēs eius diſtinguuntur.
Tertio luctus cōmendatur.
Quarto impedimento lachrymarū tāgūtur.
Quinto oſtēditur cui dono aptetur.
In.8.p.agit̄ d̄ eſurie iuſticie. In.9.tangun
tur de miſ̄icordia. In.x.agitur de mūdi
cia cordis vbi mūdicia p̄mo deſcribitur.
Scd̄o tāgit̄ d̄ his q̄ eā efficiūt vel cuſtodiūt
Tertio tanguntur.5.cauſe ꝓpt̄ q̄s mūdiciaꝫ
maxime decet miniſtros eccleſie.
Quarto tāgūtur.xij.q̄ faciūt ad cōmēdatōez
mūdicie. Quinto agitur d̄ ptib⁹ mūdicie
Sexto ꝙ donū ei adaptet̄. In.xi.pte p̄mo
d̄ſcriptōes pacis ponūt̄. Scd̄o cōmēdatōeſ
Tertio tangūtur.12.q̄ valēt ad pacē h̄ndā
Quarto tangitur de his q̄ paci aduerſantur
Quīto ponūtur diuiſiōes ad pacē ptinētes.
Sexto oſtenditur quid ſit beatitudo illa que
cōmendatur verbo illo beati pacifici.
Septimo quare pacifici ſint beati.
Octauo ꝙ donū huic beatitudini aptetur.
In.xij.pte tangūtur de patiētia pſecutionū.

¶ Reuerendiſſimi ac Eximij ſacre theo
logie doctoris fr̄is. Guilelmi paraldi. Ep̄i
Lugdunenſis. ex ſacro ordine predicato
rum In Summā ſuā de virtutibus ⁊ vi
cijs. Prologus. Feliciter Incipit ꝛc.

C Um circa vtilia ſtu
dere debeamus. ex
emplo ſalomonis di
cētis:cogitaui in cor
de meo abſtrahere a
vino carnem meam
vt animam meā trāſ
ferrem ad ſapientiaꝫ
deuitaremq̄ꝫ ſtulti
tiam donec viderem quid eſſet vtile filijs
hominum. Eccle.2. Utilia etiam docere
debemus exemplo domini dicentis. Iſa.
48. Ego deus tuus docēs te vtilia. virtu
tib⁹ vero nihil ſit vtilius in hac vita homi
nibus. Sap.8. Circa v̄tutes ſpecialiter ver
ſari debet ſtudium ⁊ doctrina. Precipue
cum ſine ſtudio ⁊ doctrina:virtus vix vel
nunq̄ꝫ haberi poſſit. Sen̄. Uirtus ſine ſtu
dio ſui eē non poteſt. B.p̄mum.opus vir
tutis eſt doceri. Uirtus cum humilitate
vult doceri : cum labore queri. cum amo
re haberi : nec aliter vel doceri: vel que
ri: vel haberi poteſt. Item Sen̄. Cito
nequitia ſurrepit : difficile virtus inuen
ta eſt : ducem rectoremq̄ꝫ deſiderat :ſine
magiſtro vix addiſcitur. Item erubeſci
mus diſcere bonam mentem : ⁊ turpe eſt
huius rei querere magiſtrum : deſperan
dum eſt poſſe caſu tantum bonum nobis
effluere. Precipua pars philoſophie eſt
que circa virtutem verſatur ſtudioſis mi
nime negligenda. Unde Sen̄. dicit philo
b ſophiam ſtudium eſſe virtutis. Ideo ego
minimus de ordine fratrum predicatorū:
deſideraui colligere aliqua que diffuſa in
ſcripturis inueniuntur de virtutibus. Et
cum diſſuaderet mihi ingenij paruitas ⁊
materie difficultas : materias enim gran
des ingenia parua non ſuſtinent : vt ait.
Hierony. preualuit ſuperioris auctoritas
ꝗ hoc onus mihi iniunxit:cui nō auſus fui
cōtradicere:sciēs ꝙ omnis poteſtas a deo
eſt: ⁊ qui poteſtati reſiſtit dei ordinatio
ni reſiſtit. Ro.13. Et in memoria habens
illud verbū ſaluatoris. Mat.10. qui vos
audit me audit:verbū a miniſtro eius d̄
ctū habui ac ſi de celo ſonuiſſet. Fiduciam
ergo h̄ns in deo ꝙ vellet mihi miniſtrare:
qđ p miniſtrum ſuū a me dignabat̄ exige
re:cum tñ ſcirē me niſi ab ipſo hec habere
nō poſſe. In caſſum.n.laborat in doctrina
virtutū: qui aliūde eaꝫ ſperādā putat q̄ꝫ a
dn̄o v̄tutū. Ad gloriā dn̄i noſtri Ieſu xp̄i
ꝗ eſt virtus ⁊ ſapiētia dei patris auſus ſuꝫ
aggredi tractatū virtutum ad vtilitatem
humiliū. ¶ Supbi eniꝫ dimittendi ſunt ſi
bi:q2 ſeparatū eſt cōuiuium eoꝝ. Eſee.4.
dedignant̄ enim ſedere ad cōem menſam
cū alijs ſcripta cōia cōtēnentes. Unde eo
ipſo ꝙ aliqua ſcriptura humilibus publi
cat̄ ſupbis abſcondit̄. ¶ Facies enim eoꝝ
nimis inflata: nō ſinit eos videre que ab
alijs vidēt̄. Mat.11. abſcōdiſti hec a ſap.
⁊ pru.⁊ re.e.paruulis. ¶ Supbi erubeſcūt c
aliqđ dicere ex quo ſemel dictū eſt. Cū tñ
dicat. Sen̄. ꝙ nunq̄ꝫ nimis dicit̄ : qđ ſatis
nō dicit̄. Quibuſdam remedia demonſtrā
da:quibuſdaꝫ occultāda ſunt. Grego.oꝫ ſe
pe reminiſci: qđ mundus cogit obliuiſci.
¶ Supbi nolunt aliqđ dicere:poſtq̄ꝫ bene
illud ſciūt:cuꝫ tñ. Socrates inquirēti cui
daꝫ q̄ō poſſet optime dicere dixerit. Si
nihil dixeris:niſi qđ bene ſcieris. Aug. in
lib. de vtilitate credendi. Miſeri homi
nes q̄bus cognita viloſcunt:⁊ nouitatib⁹
gaudent:libentius diſcunt q̄ꝫ norunt:cum
cognitio ſit finis diſcendi: malunt veſci q̄ꝫ
ſaturari:cum finis voluptatis ſit nec eſu
rire nec ſitire. ¶ Nec ſoluꝫ de ſcripturis ſa
cris:teſtimonia volui aſſumere in ope iſto
ſed etiam de ſcripturis phoꝝ. Iuxta ver
bū Sen̄. In aliena caſtra trāſiens nō tan
q̄ꝫ tranſfuga:ſed tanq̄ꝫ explorator nec hoc
reprehenſibiliter. Sicut enim dicit. Augu
ſtinus in lib. de doctri. xp̄iana. Si philoſo
phi aliqua forte vera ⁊ fidei noſtre accō
moda dixerunt:nō ſolum formidanda nō
ſunt:ſed ab eis tanq̄ꝫ ab iniuſtis poſſeſſo
ribus in vſum noſtrum vendicanda. Et
Exo.12.egiptij ab hebreis precepto domi
ni ſpoliant̄. ¶ In p̄ncipio ꝗ̄o opis de vir
tute in cōi aliqua tāgere volui. ¶ Scd̄o ꝓ
ſequemur de trib⁹ virtutibus theologicis.
¶ Tertio de q̄tuor cardinalib⁹. ¶ Quar
to de donis. ¶ Quinto de beatitudinib⁹.

¶ De virtute in communi. ſine gratia. I

Si ſeparaueris ꝑcioſum a vili: quaſi os meū eris. Jer. 15. a Precioſū eſt anima. Prouer. 6. mulier animā viri ꝑcioſam rapit. Ideo filius dei ſe ipſū ꝑciū animaꝝ poſuit: ne anime nobis a viluiſcerēt. Precioſe etiā ſunt virtutes. B. vere diuitie non ſunt opes: ſed virtutes quas ſecum conſciētia portat: vt imperpetuum diues fiat. Uile vero eſt corpus: aut enim pondus atqꝫ pena eſt: vt ait. Senē. immo ꝙ plus eſt: ſaccus eſt immundicie ⁊ materia propinqua vermium. I. Mach. 2. b Gloria impij ſtercus ⁊ vermis: glia impij vocat corpus. Uilia etiaꝫ ſunt bona temporalia etiam que precioſiora videntur. Aurū enim ⁊ argentum. Scdm. B. in quodā ſermone de aduētu. Sunt terra rubra: ⁊ alba que ſolus error hominum facit aut magna reputat precioſa. Sap. 7. Omne aurū in comparatiōe ipſius arena eſt exi. ⁊ tanꝗ lutū ex. ar. in con. illius. Precioſum a vili ſeꝑat qui ꝑcioſitatē virtutuꝫ oſtēdit: ⁊ tꝑaliū vilitatem. Et animam ab amore tꝑalium ſegregat ⁊ ad amorem virtutum īducit. Et talis. ꝗſi os dei ē. Saluator cuiꝫ os ſuū apperiēs doctrinā ſuā a ꝯtēptu temporaliū incoauit di. Mat. 5. Beati pauperes ⁊c. Et de amore virtutis ſubdit: beati q eſuriunt ⁊ ſi. iu. ⁊c. Unde doctrina q contēptū tꝑaliū inducit ⁊ ad amorē virtutis allicit: quaſi ꝓceſſiſſet ex ore dei habenda eſt. Frater guido cartuſienſis. Rationalis c creature vera ꝑfectio eſt: vnāquāqꝫ re tanti habere quāti habēda eſt. Senē. Quid tā neceſſariū: ꝗ̄ ꝑcia rebus imponere. Eiuſdē Senē. Tres ſūt ꝑtes moralis doctrine. Prima rebus dignitates diſtribuit ⁊ ꝑcia c imponit: maxime vtilis. Scda impetū animi reprimit. Tertia actiōeꝫ regit oſtēdēs quādo vnūqꝺqꝫ: ⁊ vbi: ⁊ quēadmodū agi debeat. Ideo cōmedationi virtutis in hac ꝑma parte opis inſiſtemꝰ: vt eius ꝑcioſitas appareat: ⁊ vt ad amorē eius homines alliciant. Magna eniꝫ ꝑs bonitatis ē: vt ait Senē. velle fieri bonū. Et Auguſti. ſocratis ſentētia ē. Omnibus hominibus ſatis pſuaſuꝫ eſſet vt nihil mallēt ſe eſſe ꝗ̄ bonos viros: hiis reliquā facilē eē doctrinā. ¶ Uirtus cōmēdatiōe indiget: q̄r ē theſaurus abſcōditus in agro cordis: q iō non queritur q̄r ignorat. Mat. 13. Exterius vel vt lapis ꝑcioſus q ꝯculcatur ab hijs a qbus virtus eiꝰ ignorat Eccle. vi. Quaſi lapidis virtꝰ ꝓbatio erit in illis h dicit de ſapiētia q̄ ē ſapore ꝟtutū ꝯdita ſciētia: quā reprobāt ⁊ dſpiciūt q eiꝰ ꝟtutē nō agnoſcūt. Mat. 7. Neqꝫ mittat margaritas aū porcos ne forte ꝯculcēt eas pedibus ſuis. ¶ Ex ignorātia precioſitatis virtutis accidit ꝙ ipſa a deo deſpicit ꝙ ſi eſſet venalis: nō inueniret qui eā emeret. Senē. Bona mēs nō cōmodat nec vēdit. Et puto ſi venalis eēt. nō haberet emptorē: at mala quotidie emitur. Greg. Carnaliū mentes bona pēſare nō valēt niſi q̄ carnaliter vidēt. Aug. Uix eſt aliqs qui diligat interiora bona q̄ ſola diligenda ſunt: ceteris aūt ad neceſſitatē vtendū: nō ad gaudiū ꝑfruēdū eſt. ¶ Uirtus q̄r nō agnoſcit: iō a deo nō petit: nec accipit qui paratus eſt eā dare: ſi eſſet q ꝯſideraret eā accipe. Hebre. 12. Cōtēplātes ne qs deſit gre dei. Et. I. pe. I. Sperate in eā q̄ offerꝉ vobis gratiā. Extentā hꝫ deus manuꝫ ad largiendū bona ſpiritualia: ſed nō eſt qui aſpiciat. Omnes eniꝫ ad ſiniſtrā aſpiciūt vt inde tꝑalia recipiāt. ¶ Cōmēdationi vero virtutis aliqua q̄ ꝑtinent ad eius notificationem premittemus.

¶ De notificatione virtutis. ij

a Notanduꝫ ergo ꝙ nomen virtutis antiquitus fuit ſolius fortitudinis vt ait Tulius. Ratio huius h eſt: q̄r nō ſtatiꝫ innotuit hominibꝰ virtuoſitas aliarū virtutū: ſed virtuoſi ſemꝑ apparuerūt q laboribus ⁊ doloribus nō facile vinci potuerūt. Sꝫ poſt: experiētia docuit animū habere multa certamina ꝯtra diuitias delitias ⁊ honores quoꝝ victoria difficilis ē ⁊ vtilis: vnde ⁊ virtuoſi nominati ſunt: q tales vincere potuiſſent. ¶ Itē notādū ꝙ nomē ꝟtutis in canone ſacre ſcripture: vt frequētius ſumiꝉ ꝓ fortitudine: vel ꝓ potētia: vel ꝓ ope miſicordiali. Raro autē ꝓut h de ea intēdimus. ſꝫ qꝺ phi in morali doctrina virtutē vocant: ſcriptura ſacra vt frequētiꝰ gratia nominat. Ratio autē huius diuerſitatis h eſt: virtus duplicē hꝫ cōparationē. Unā ad id a quo ē. ſ. a dei liberalitatē cuius donū eſt: ⁊ ſic dicitur gratia. Et eſt gratia donū a deo gratis datū: habentē ſe deo gratū faciens ⁊ opus eius deo gratū reddēs. Aliā cōparatōeꝫ habet virtus ad id qꝺ ab ea eſt. ſ. ad opus ſuū: ⁊ ſic vocaꝉ virtus: ⁊ ſic nominat eā phi. faciē habētes ad donū dei: ⁊ dorſuꝫ ad datorē. Auguſti. 4. ꝯfeſ. Dorſuꝫ habebā ad lumē: ⁊ ad ea q̄ illuminat faciē: ⁊ ipa facies qua illuminata cernebaꝫ: nō illuminabaꝉ. Phi fuerūt ꝓprie glorie amatores: ⁊ diuine glorie neglectores: de ꝓprijs viribus ꝯfidentes: ꝯditori ſuo gratias nō agētes: ſm illꝺ b dictum Ro. I. Nō ſicut deū glorificauerūt aut grās egerūt: ſed euanuerūt in cogitationibus ſuis. Sācti vero faciem habētes ad lumē: in lumine dei agnoſcūt inſufficiētiam ſuā. 2. cori. iij. Nō ꝙ ſufficiētes ſumus cogitare aliqd a nobis q̄ſi ex n. ſꝫ ſuf. n. ex deo ē. Itē agnoſcūt boni ad qꝺ tendimus eminētiā. ſupra vires eniꝫ noſtras ē: vnde ſuꝑ illud. Mat. xi. Regnū celoꝝ vim patitur ⁊c. dicit. glo. Grādis violētia eſt in terra naſci: ⁊ celū capere: ⁊ habere ꝑ virtuteꝫ qꝺ ꝑ naturā nō poſſumus. Agnoſcūt etiā hoſtiū inuiſibiliū preeminentiā ſm ꝑtāteꝫ ⁊ ſtatū malicie. Job. 40. Non eſt ꝑtās ſuꝑ terram que cōparetur ei: nōs quaſi locuſte ſumus ⁊ ipſi quaſi gigantes. Numeri. xiij. Uidimus mōſtrā filioꝝ enach. de genere giganteo qbus comparati q̄ſi locuſte videbamur. Origen. Uult dñs Jeſus materiales res facere vult enim de locuſtis ſuperare gigātes: ⁊ de hijs qui in terra ſunt: c celeſtes vincere nequitias. ¶ Itē ſancti intelligunt adiutorium gratie a deo eis eſſe neceſſariuꝫ: vt ſine eo nihil poſſint neqꝫ bonum agere neqꝫ tueri oportet enim gratiā preuenire vt velint ⁊ ſubſequi ne inaniter velint ſm. Grego. Paruꝫ enim prodeſt homini bonum velle niſi tēptanti poſtea poſſit reſiſtere ⁊ tueri bonum quod acquiſitū eſt: omnia deo attribuunt ⁊ radicem meriti: virtutem ſcilicet ⁊ premium: non videntes nec in ſe nec in alio bonuꝫ aliquod niſi gratiaꝫ dei. I. Cori. xv. Gratia dei ſum id quod ſum. Et Jo. teſtatur ſe vidiſſe Jeſum plenum gratia. Jo. primo. Et angelus mariam plenam gratia nominat Luē. primo. Et grabriel monet natum ex ſterili Jo. vocari: quod gratiam ſonat. Luē. primo. Anima ex ſe ſterilis ſm naturam non potens ad meritum regni eterni: gratiam dei reputare debet tam meritum ꝗ̄ premium. Ro. xvi. Grā dei vita eterna. Glo. Confitēdū eſt gratiam dei vitaꝫ eternam vocari: quia hijs meritis redditur: que gratia contulit homini. Simile Jo. I. Gratiaꝫ pro gratia: ⁊ initium boni ⁊ finis gratia eſt. Auguſtinus in libro de correctione ⁊ gratia. Deſiderare auxilium gratie: initium gratie eſt. Ps. Qui coronat te in miſericordia ⁊ miſeratiōibꝰ. Apoē. 4. Uigintiquor ſeniores mittebant coronas ſuas ante tronum. oſtēdēdo ſedenti in trono deberi: ꝙ coronas recepiſſent. Ro. ix. Non eſt volentis neqꝫ currētis: ſed miſerentis dei. Iſa. xxvi. Omnia opera noſtra in nobis operatus ēs domine. Ro. 7. Uelle adiacet mihi: adiacet inꝗ̄ quaſi infirmuꝫ perficere aut bonum nō inuenio. I. Coꝝ. xv. Habundantius illis omnibus laboraui: non aūt ego: ſed gratia dei mecum. Deus qui operatur in nobis: ⁊ velle: ⁊ ꝑficere. Phil. ij. Jo. xv. Sine me nihil poteſtis facere. ¶ Et notādū: ꝙ ꝟtꝰ dicit a vi: vnde dñs vocat virtuoſos violētos. Mat xi. Violēti rapiūt illꝺ. Et Lu. 17. Loquēs ꝺ regno celoꝝ. Omnis eniꝫ ī illꝺ viꝫ facit. ¶ Uirtuoſus tripliciꝉ vim facit ſibi. Primo ardua aggrediendo ⁊ que d ſunt ſupra hominem. Secundo aduerſa patiēdo. Act. xiiij. Per multas tribulationes oportet. in. re. ce. Tertio a placitis abſtinendo. Gen. viij. Senſus ⁊ cogitatio humani cordis in ma. pro. ſunt ab ado. ſua. Ideo quaſi quadam violentia oportet hominēꝫ ab hijs que ſibi placent cōpeſci. Ouidius in ep lis. Eſt virtꝰ placitis abſtinuiſſe bonis. ¶ Uel dicit quaſi viri ſtatus ſiue virilitas: virtus enim eſt perfecti animi ⁊ ad rectas operationes robuſti: ſicut virilis etas eſt corporis robuſti et perfecti. ¶ Item notandum ꝙ ſicut dicit Tulius in libro de officijs. Uirtus ⁊ honeſtas nomina diuerſa ſunt: res aūt ſubiecta prorſus eadem. Honeſtum vero eſt: quod ſua vi ad ſe nos allicit: ⁊ dignitate trahit: vt idem Tulius dicit in prima rethorica. Honeſtꝰ vero dicit aliqs eo ꝙ nihil habeat turpitudinis: vt dicit Iſiꝺ. in

lib. ethimologiaꝝ ⁊ ſubdit. Quid eſt honeſtas niſi honoꝛ ꝑpetu⁹: ⁊ q̃ſi honoꝛis ſtatus: vnde hominibus virtuoſis ⁊ honeſtis honoꝛ maxime exhibed⁹ ē: ¶ Inueniunt in ſcripturis multe deſcriptiones virtutis: de quibus ad ipſius maioꝛem declarationem aliquas ponemus ⁊ exponemus.

¶ Deſcriptiones virtutis. 3

a · v Irtus ſic deſcribitur in lib. de ſpiritu ⁊ anima. Uirtus eſt habitus mētis bñ inſtitute. ¶ Et intellige mentem bene inſtitutam ad ſimilitudinē regni: qđ bene inſtitutū ē: ſi bene in eo cōſulatur: ⁊ recte imperetur: ⁊ recte obediat. Tunc mens bene inſtituta eſt: cū ratio recte conſulit: voluntas bene impat: ⁊ vires ſubiecte volūtati recte obediūt. Hanc bonam inſtitutionem virtus in mente facit. Ipſa enim rationem illuminat. Et voluntatē de ſeruitute vicioꝝ ad imperiū ſublimat. Sine virtute mens pueriliter regitur. Unde. ve ei. Eccle. 10. Ve tibi terra cuius rex puer eſt. Sine ea regnum mentis ſimile eſt regno roboam: qui potius acquieuit conſilio iuuenum imprudenter: q̄ꝫ cōſilio ſenū. 3. Re. 12. Sic vbi virt⁹ non ē relicto ꝯſilio rationis ſenſibus acquieſcitur. Ubi virtus nō eſt: quod debuit in homīe ſeruire imperat: nō ſine magna inoꝛdinatione. Prouer. 19. nō decet ſeruum dominari pncipibus. Et eiuſdē. 30. per tria mouet terra .i. turbatur: ⁊ quartū quod nō poteſt ſuſtinere per ſeruum cum regnauerit virtus facit in regno mētis partē nobilioꝛem regnare: ⁊ tūc beata eſt anima. Eccle. 10. Beata eſt terra cuius rex nobilis ē. Ipſa ſoliū iudicij ratiōi reddit: ex quo ſequit diſſipatio omnis mali. Prouer. 20. Rex qui ſedet in ſolio iudicij: intuitu ſuo diſſipat oē malū. Uirtus verā nobilitatem: in anima pficit: quā nō incoauit: de initio nobilitatis ait. Señ. Quis ē generoſus: ad ꝟtutē a natura bñ diſpoſit⁹. de pfectiōe dicit Hyero. ſola apud deū libertas eſt: nō ſuire peccatis ſumma apud eū nobilitas: clarere virtutibus. ¶ Itē ꝟt⁹ ſic deſcribit ab Aug. in li. de quātitate anime. Uirtus eſt equalitas quedā vite vndiq3 ꝯſonās rationi. ¶ Uirtus vite eq̄litatē facit: q2. Scđm Señ. animū reddit aſpis blādiiq3 inuictū: neutri ſe fortune ſubmittentē: quē nulla vis frāgat: quē nec attollat foꝛtuita nec dpꝛimāt. Tulius. pclara ē eq̄litas in omni vita. Idē q3 ſemper vultus: eadem frons: vt de ſocrate accepimus. Uirtus in vtraq3 foꝛtuna par ē: ꝟtutē materia nō mutat: nec peioꝛē facit dura aut difficilis. nec melioꝛem hilaris ⁊ leta: vt ait. Señ. virtus ꝑ omnia ꝯſonat ratiōi. Unde. B. in epiſtola ad fratres de mōte dei: virtus eſt ad iudiciū rationis: vſus libere volūtatis. Señ. humanis virtutib⁹ regula vna ē: ratio recta. ¶ Uirt⁹ etiā deſcribit a phis. Uirtus eſt habitus animi: modo nature ꝯſentaneus ratiōi. Ad opera virtutū. Primo incitat nos nā. ſecūdo. rō. tertio. gra. vbi gra. Nā incitat vt ſubueniamus primo indigēti. Idē etiā ratio dictat: q2 ſimilis indigētia pōt tibi etiā accidere in qua velles idē tibi fieri: grā vero h̄ ſuadet tibi: q2 pximus eſt dei imago vel dei filius: vel ad h̄ creatus vt in eterna beatitudine ſit tibi ſoci⁹. De iſtinctu nature dicit Tuli⁹: ſūt nobis īnata ꝟtutis initia: q̄ ſi adolere liceat ī pareſtes ⁊ nos ad beatitud: nē: cū diuino munere ipſa natura ꝑduceret. Idē nos igniculos a natura datos extinguim⁹. Si quis tñ obijciat ꝙ ad op⁹ patiētie nō incitamur a natura: qđ videt poti⁹ eſſe ꝯtra naturā. Rñdet Señ. ꝙ materia boni ꝯtra naturam eſt: vt vulnerari: ⁊ ſubito igne tabeſcere: ſꝫ bonum. nūq̄ꝫ. ſuare enī animū infatigabilē inter iſta qđ eſt op⁹ virtutis: ſm naturā ē: q2 nullū bonū ſine ratione ē: ſequit aūt ratio naturā. B. Omnis virtus homini naturalis ē. Idē ꝟtus q̄m nature res eſt: cū venit in animū: aliquādo nō venit ſine laboꝛe: ſed venit in locū ſuū: ⁊ fideliter ſedet: ⁊ bñ cū ea nā ꝯuenit. Señ. Uirt⁹ ſm naturā ē: vitia vero inimica ſunt ⁊ infeſta. Et ſm Ariſto. Uirtus nō eſt ꝑter naturā. Criſo. vero in quadā Ome. dicit ꝙ ꝟtuſ animi ē recte de deo ſentire ⁊ recte inter homines agere. ¶ Uirt⁹ etiā ſic dſcribit a pho. Uirtus ē habit⁹ volūtari⁹ īmedietate ꝯſiſtēs quo ad nos. Medietas iſta attendit: inter ſupfluitatē: ⁊ indigētiā: vñ ipſe. Phs dicit: ꝙ ꝟtus ē medietas duaꝝ malitiaꝝ: huī⁹ q̄dē ſm ſupfluitatē: huī⁹ vero ſm indigentiā. Boe. ꝟtutes mediū tenēt: ſi vl' vltra vl' citra: q̄ꝫ opoꝛtuerit ſiat: a virtute diſcedit.

Hec aūt medietas in ꝟtutib⁹ cardinalib⁹ īuenit. In ꝟtutib⁹ ꝟo theologicis: nō vr̄ poſſe inueniri. Remigi⁹. Ea q̄ ſunt pure delectatiōes. i. q̄ ſunt anime ſm Señ. nō determinant ſm ſupfluū ⁊ diminutū. Cāt. 1. Adoleſcētule dilexerūt te nimis: g̃ nimietas dilectiōis in deū: nō vr̄ eſſe ſupfluū vel vitiū. Quo ad nos dr̄ eſſe h̄ medietas: q2 determinādo hāc medietatē: hn̄dus ē reſpect⁹ ad pſonā opātis. Aliter n. eēt paꝝ: qđ alij eēt mediū extrio. Aug. in li. d li. ar. Sic deſcribit ꝟtutē. Uirtus ē bona q̄litas mētis: q̄ recte viuit: q̄ nemo male vtit: quā deus ī nobis: ſine nobis operat. Uirt⁹ dr̄ bona eo mō quo albedo dicit coloꝛ alb⁹: ſi iđ ꝙ albedo coloꝛi inhereat vt accedēs: ſꝫ coloꝛ eſt ipſa albedo: ſic ē virt⁹ bōitas mētis mentē bonā faciēs. Uirt⁹ etiā bona eſt: q2

b ducēs ad ſummū bonū. Uirtute etiā recte viuit. Uitā aūt rectā intellige que extēdit ad dñi principiū: ⁊ dñi finē deo q ē principiū omniū bonoꝝ de oīb⁹ bonis grās agēdo iuxta illđ. 1. Theſſa. v. In oīb⁹ grās agite. Et gloꝛiā eius in oībus querēdo. Ad h̄ enim creati ſumus. Deuter. xxvi. Faciet te dñs excelſioꝛē cunctis gētibus quās creauit in laudē ⁊ nomen ⁊ gloꝛiā ſuā. Et Iſa. 44. In gloꝛiam meam creaui eū. 1. coꝛ. x. Siue mādūcatis ſiue bibitis ſiue aliquid aliđ agitis: omnia in gloꝛia ⁊ laudē dei facite. Uita eius q ſibi ſolū vult viuere tñ que ſua ſunt querēs: ⁊ ad gloꝛiā dei nō attēdēs nō eſt recta: immo curua cū in ſe reflectat. Itē nō eſt recta que declinat quaſi in latus ꝑ ſupfluitatē vl' indigētiā: Uirtutes cardinales obligtatē: q̄ ē ꝑ ſupfluitatē vel indigētiā excludūt Theologice ꝟo virtutes curuitatē. q̄ ē vbi vita reflectit ī vtilitatē ꝓpꝛij ſubiecti nec oꝛdinata ad finem vltimū. Uirtutes vero cardinales cū theologicis vitā rectā efficiūt. Itē eſt rectū ſit cuius mediū nō recedit ab extremis. extrema aūt vite noſtre cū ſit deus ꝑncipium ⁊ de⁹ finis vita recta ē: que ſicut a deo ⁊ ad deū: ita ſub deo humiliter iplēs eius imperiū: ſicut a deo hꝫ initiū: ⁊ ab eo expectat ꝑmiū. Uitā ergo hic intelligas. 4. partes cōuerſatiōis. ſ. cogitationē: affectionem: locutionē: ⁊ opationē. Rectitudo vero hoꝝ eſt cū nihil diſcoꝛdat a regula legis diuine q̄ nobis indicat diuinā volūtatē. Huic aūt rectitudini oppoſitum eſt pctm̄ pꝛout de c ſcribit illud. Aug. di. Peccatū eſt dictum vel factū vel ꝯcupitū: ꝯtra legē dei: p ꝯcupitū intellige cogitationē ⁊ affectionem. Itē vita recta eſt cū volūtas: in nullo diſſentit ab eo qđ ratio recte ſentit. Voluntate enī recte viuit: volūtate peccat vt dicit Aug. Ratio recta regula eſt volūtatis. B. ſup illud. cāt. Recti diligūt te. Illū vero rectū coꝛde dixeriꝫ: q ⁊ recte in omnibus ſentiat: ⁊ a recto qđ ſenſit in nullo diſſentiat. Uirtute vero nemo male vtit ꝓpꝛie loquē d do. Si qs tñ obijciat de illo verbo. Iſido. Interdum male vſe virtutes vitia gñant. Dicendū eſt ꝙ virt⁹ pōt eſſe occaſio alicuius mali: ſꝫ nunq̄ꝫ actus eius erit abuſus: ſicut accidit in potētijs naturalibus qb⁹ hō pōt bñ vti vel abuti. Per h̄ qđ ſubdit quā deus in nobis ſine nobis operat patet ꝙ h̄ deſcriptio ē intelligēda de virtute gratuita. Precedēs vero virtus ē habit⁹ volūtarius ⁊ quo intelligēda eſt de virtute ꝯſuetudinali. Alie vero deſcriptiōes ꝓpoſite fere oēs poſſunt intelligi de gratuita ⁊ de ꝯſuetudinali. ¶ Si qs ꝟo obijciat de illo verbo Aug. Qui fecit te ſine te: non ſaluabit te ſine te. Unde videt ꝙ de⁹ nō operet in nobis virtutē ſine nobis. Rñdū eſt ꝙ deus iuſtificat hominē ſine homine coopante: ſed nō ſine homine adopante: Sicut ſol illuminat domū cū aliqs apit feneſtrā nō ſine homine adopāte tñ ſine homine coopante: hō enī nō coopat ſoli illuminādo domū. Sic verſus ſol infundit virtutes nobis pparatis ad eoꝝ ſuſceptionē: nō tamen cooperamur illi in illa infuſione.

¶ De commendatione virtutis.

s Equitur de cōmēdatiōe virtutis e ¶ Et notandū ꝙ virtus ē. ¶ Primo ꝯmēdabilis a dignitate dātis. Retinuit enī deus donatiōē eius ad manū ſuā. ps. gratiā ⁊ gloꝛiā dabit dominus. Uirtus fruct⁹ eſt ſpūs ſancti. Gal. v. Fructus ſpūs ē caritas gaudiū pax ⁊c. Ex nobilitate arboꝛis: fruct⁹ nobilitatē agnoſce. Arboꝛ bōa: fruct⁹ bonos facit. Mat. vij. q̄ optima optimos. ¶ Scđo a dignitate eoꝝ q̄bus dat: h̄ enī donū nō eſt niſi beatoꝝ ⁊

[...]tores dei. Tēporalia bona: ⁊ etiā natu
ralia corporis vel anime: cōia ſunt bonis ⁊
malis amicis dei ⁊ inimicis. Et frequenter
mali ⁊ inimici dei potius in talibus habū-
dāt q̄ amici dei ex quo apparet nō eē ve
ra bona. Si enī vera bōa eſſent: poti⁹ da
ret ea amicis q̄ inimicis. Aug. in primo li-
bro. de ciuitate dei. Iſta tēporalia bona ⁊
mala voluit deus bonis ⁊ malis eſſe com
munia. Ut nec bona cupidine appetātur:
q̄ mali quoq; habere cernūt: nec mala tur
piter euitentur: quibus ⁊ boni plerūq; affi
ciunt. Itē Aug. in eodē lib. xx. Profecto
ſalubriter diſcimus nō magnipēdere ſeu
bona ſeu mala: que videmus bōis maliſq;
cōia. Et illa bona querere que bonoꝝ ⁊ il-
la mala maxime fugere: que ꝓprie ſunt ma
loꝝ. Item Aug. in eodē. Pulcritudinē id
circo dominus largitur malis: ne magnū
bonū videat bonis. Deſerto itaq; bono
bonoꝝ ꝓprio: lapſus eſt factus: ad bonū
minimū nō bonis propriū: ſed bonis ma-
liſq; cōe. ℭ Tertio quaſi a ſitu: q2 poſſeſſio
eſt valde bene ſedēs: bene ſedet poſſeſſio
q̄ ꝓpinqua eſt ciuitati: melius q̄ intra mu
ros ciuitatis. Optime q̄ intra domū: q̄ tu-
ta eſt ab hoſtibus ⁊ a ciuibus. Peroptime
ſedet virtus: q̄ eſt in ſecreto cordis. Sen.
Hunc dicito: hūc habe beatū nō quē vul
gus docat: ſed cui omne bonū in animo ē.
Itē Sen. Sapiens intra ſe omne bonum
terminabit. Et dicit ꝙ quidā capta pr̄ia ⁊
vxore ⁊ liberis amiſſis: cū ex incendio pu-
blico: ſolus ⁊ tñ beatus exiret. Interrogan
ti victori: nunquid aliquid perdidiſſet. Ni
hil inquit perdidi: bona mea mecum ſunt.
ℭ Quarto cōmēdabilis ē cōparatiōe alio
rū bonoꝝ. Et primo facta cōparatione ad
bona p̄ntia: Secūdo ad futura. ℭ Scdm
cōparationē primā virtus optimū dicit.
Hebre. xiij. Optimū ē gratia ſtabilire cor.
Augu. in lib. de moribus eccle. Erit inquit
hominis optimum: quod animā optimā
facit: nemo aūt dubitauerit: qn virtus ani
mā faciat optimā. Et Ja. i. Omne datum
optimū ⁊c̄. Datū optimū virtus vl' gratia
dr̄ reſpectu cuius ſimpliciter bona dicunt:
q̄ cōia ſūt nobis ⁊ brutis: vt fortitudo cor
poris: agilitas: pulchritudo: ſanitas: ⁊ ea q̄
ptinēt ad corpis ſuſtētationē: vel ornatū:

vel ꝓtectionem. Bona meliora ſunt bona
anime q̄ tñ animā nō reddūt de neceſſitate
te bonā: que ſimiliter ſunt cōia bōis: ⁊ ma
lis: vt ſciētia: ⁊ ſimilia. Optimū vero virt⁹
vel gratia perfectū. glia. i. cor. xiij. Cū ve-
nerit qd perfectū ē. e. qd ex. p. eſt. Virtus
nō ſolū bona eſt ſed etiā bonitas: bonū fa
ciēs neceſſario poſſeſſorem ſuū. Ari. in lib.
d̄ eligēdis. Si h̄ fac bonū id cui adeſt: illd
aūt nō facit: qd facit: magis ē eligēdū: vel
qd melius ⁊ principalius facit bonū: vt ſi
qdē h̄ facit animā: illud aut corp⁹. Nō ſic
dignitates ⁊ diuitie q̄ vt frequēti⁹ malos
faciūt poſſeſſores ſuos: vel magis malos
oſtendūt. Boeti⁹. Collata improbis digni
tas: nō modo nō efficit dignos: ſed potius
ꝓdit ⁊ oſtendit indignos. Eccle. xi. Si di-
ues fueris: nō eris imunis a delicto. Sen.
multum eſt nō corrupi diuitiaꝝ contuber
nio. Jdo virtus multū appetēda eſt tanq̄
ꝓpria bonitas. Sz tāta eſt hodie hominū
ſtulticia ꝙ de ꝓpria bonitate nō curant:
cū in omnibus ſuis bōitatē querāt. Sen.
nihil eſt cuiq̄ ſe vilius. Aug. bona vis ha-
bere: ⁊ bonus non vis eſſe: Idē. Quid eſt b
qd te vis malum habere: Nihil omnino.
Nō vxorē: nō filiū: nō ſeruū: nō tunicā: po
ſtremo nō caligā: ⁊ tamē vis habere ma
lā vitā. Rogo te ꝓpone vitā tuam calige
tue. Jd. Quid te offendit vita tua quā ſo
lā vis malā: vt inter oīa bona tua: tu ſolu
ſis malus: Jd. Adeo cecitas mentis inua
luit. Adeo hō interior obſurduit: vt oīa ve
lit hr̄e bona p̄ter ſeipſū. Plus deberet hō
amare bonitatē ſui q̄ totū mundū. Cū n.
hō ꝓualeat toti mūdo bonitas ei⁹ bōitati
mūdi toti⁹ ꝓualet. Sen. In hoīe nihil ad
rē ptinet q̄ a multis ſalutet: q̄ pciōſo incū
bat lecto: q̄ placido poculo bibat: ſz q̄ bo
nus ſit. Hoc aūt dz mouere hoīez ad amo
rē ꝓprie bonitatis: ꝙ ſicut ipſe q̄ bon⁹ ē:
melior ē oībus creaturis viſibilib⁹: ſic q̄
malus ē: peior ē illis: q2 nō ſolū malus eſt
malicia pene: ſz etiā malicia culpe: ipſe de-
bitor eſt mortis: tꝑalis ⁊ eterne. In h̄ dete
rioris ꝯditionis ē ſerpentibus ⁊ buffonib⁹.
ℭ Nec ſolū virtus bonitas ē hōis: ſz etiā c
eſt bonitas opeꝝ. Plus enī valet vna ele
moſyna vel aliud bonū op⁹ ex virtute: vl' gra
ꝓcedens: q̄ mille ſine gratia. Si aliqs mu

[...]e annis faciat opera de genere bonorum:
ſine gratia: non meretur regnum eternū:
quod tamen meretur vnico bono ope ex
gratia facto. Sen. Unus dies hominum
eruditorum: plus patet q̄ imperiti longiſ-
ſima etas. Qui faciunt opera de genere
bonorum ſine gratia: picturas habent bo
norum operū nō bona opera. Sen. Apud
ſapientes ſunt honeſta: apud vulgus ſimu
lacra rerum honeſtarum. Opus de gene-
re bonorum ſine gratia lumen eſſe videt: ⁊
tamen non eſt vere lumen. Mat. vi. Si lu-
men quod in te eſt tenebre ſunt: ipſe t. q.
erunt. Tale opus ſimile eſt ligno putrido
quod hijs qui in tenebris ſunt: lucidum vi
detur. Tale opus videtur eſſe aurum: cū
ſit auricalcū. B. melius eſt pallēs aurum:
q̄ fulgēs auricalcū. Qui hz habundātiā
taliū operū eſt q̄ſi diues cū nihil habeat.
Prouer. xiij. Itē op⁹ tale ē velut corp⁹ ex-
anime. Unū anima cuius ſunt opa talia eſt
velut mulier infelix: oēs fetus ſuos pariēs
mortuos. B. Quid ē fides q̄ nō opat ex di
lectiōe: niſi cadauer exanime: qd de fide in
feriori dr̄: veꝝ eſt de oībus opib⁹ inferiori
bus: q̄ ſine gr̄a fiunt. Hō ſine gr̄a eſt velut
arbor ſilueſtris ferēs fruct⁹ qbus porci in-
fernales paſcūt: gr̄a vero eſt velut ramu
ſculus celeſtis q huic arbori inſertus facit
eā ferre fruct⁹ optios: q letificēt deū ⁊ āge
los. Luc. xv. Gaudiū erit i ce. ſup. u. p. pe.
d agēte. ℭ Nec ſolū ē virtus bōitas opeꝝ: ſz
etiā reꝝ tꝑaliū: bonū enī rerū tꝑalium eſt
laudabilis vſus earū q virtutis ē vel gr̄e.
Unū malis tꝑalia bona nō ſunt: cū male il-
lis vtant. Sen. Stulto nulla re opus ē: nul
la enī re ſcit vti. Eccle. xiij. Bona ē ſubſtan
tia cui nō eſt peccatū i ꝯſciētia. Sicut ſan
guis in corpore hūano: nō ē bon⁹ ſi ſit ma
teria infirmitatis vñ euacuādus ē: ſic tꝑa
lia nō ſunt bona hijs qb⁹ ſunt materia in-
firmitatis ſpūalis. Sen. Dicis pecuniā p-
didi: o te felicē ſi cū ea auariciā pdidiſti.
Sz ſi manet illa apd te es tñ felicior: quo
tāto malo materia ſubducta ē. Prouer. i.
Uſq; quo ſtulti ea q̄ ſibi ſūt noxia cupiēt.
Fit iuſto dei iudicio: vt cū aliqs malus eſt
vero dn̄o illa mala ſint ei qbus ipſe dn̄at:
q̄ſi vindicantia creatorem ſuū. ℭ Virtus
e etiā mala pene in bona ꝯuertit: iuxta ver

bum. Eccle. viij. qui cuſtodit preceptū: nō
experietur quicq̄ mali. Non eſt mala ad-
uerſitas viro iuſto: cū ſit ei materia corone
eterne. Et vt breuit̄ dicat. Virt⁹ ſine gr̄a ē
totū verū bonū hōis in vita iſta. Unū glo.
Aug. ſup illud pſal. ſignatū eſt ſup nos lu-
men ⁊c̄. de lumine gratie. Hoc lumē eſt to
tū ⁊ veꝝ hōis bonū. Sine gr̄a: nō eſt hō
vere bonū: vel bonū nature: vel bonū for-
tune. B. Si qs callidus eſt ingenio. Si vi-
get arte. Si ꝑeminet intellectu. Inſtrumē
ta ſunt h̄: tā vitioꝝ q̄ virtutū. Sen. Non
viuere bonū eſt: ſed bene viuere bene aūt
viuere virtutis eſt. Tulius. Quod iuſtū ⁊
honeſtū eſt ⁊ cū virtute id ſolū bonū ar
bitror. Nunqd pōt cuiq̄ malo bonū eſſe:
aut pōt qſq̄ in habūdātia bonoꝝ eſſe nō
bonus: Sen. docet nō eſſe poſitū bonū vi
te in ſpatio eius ſz in vſu. Uſus aūt rectus
virtutis ē. Sapiēs. Omnia q̄ extra nos ſūt
dona hōib⁹ forte contingunt: nō ideo lau
dāt ꝙ hūerit quis ea: ſz ꝙ hūs hōeſte ſit
vſus. Aug. Nō vult ē viuit niſi ad cōparā
dū meritū: quo i eternitate viuat. ℭ Virt⁹
ſm Phos bonū nr̄m eſt proprie cum bōa
fortune ſint bona aliena a nobis: h̄ bonū
nulla vis a nobis excutit: iuxta verbum.
Sen. Nō poteſt auferri ab homine nec in
vita nec in morte. Tulius omnia alia ca-
duca ſunt: virtus vna eſt: altiſſimis defixa
radicibus. Tulius hec demū ſapiētia eſt:
vt omnia tua in te poſita eſſe dicas huma-
noſq; caſus virtute inferiores putes. Sen.
Non eſt tuum: fortuna quod fecit tuum.
Boetius in libro conſ. Nunq̄ tua faciet
eſſe fortuna: que natura rerum a te facit
aliena. Sen. Periturū eſt: nempe aduen
ticium fuit. Jd. Quid ſtultius eſt q̄ in ho-
mine aliena laudare: quid eo dementius
qui circa ſe miratur ea que ad alium
protinus transferri poſſunt: Non faciunt
meliorem equum aurea frena. Auguſti.
in libro ſoliloquiorum. Deus per quem di
cimus aliena eſſe que aliquādo noſtra et
veſtra: aliquādo aliena eſſe putauimus: ac
cipe me ab iſtis fugientem famulum tuū:
quia ⁊ iſta me quādo fugiebam a te acce
perunt alienum ad te mihi redeūdum eſſe
ſentio: nihil aliud ſcio niſi fluxa ⁊ caduca
ſpernēda eſſe ⁊ certa ⁊ eterna requirenda.

Sen. Nō arbitra ē bonoꝝ ⁊ maloꝝ. alie-
na ⁊ heſterna pro vilibus habet: oē illi bo
nū in alio ē. Abac. 2. Ve q̄ cōgregat nō ſua:
Nō ſua vocat tēporalia. Sen. huc cogita-
tiones tue tendāt. h̄ cura. h̄ opta: oīa alia
deo vota miſſurus. vt cōtentus ſis temet-
ipſo ⁊ ex te naſcētib⁹ bonis. Idē ꝟtus poſ-
ſeſſio libera ē. Qui poſſidet bōa tpalia in
ſubiectiōe ē aliq̄. vel fortune. vel ipſaꝝ diui-
ciarum vel coꝝ qbus occaſione diuiciarū
indiget. Sen. Incipit eē fortune ſubiect⁹:
ſi qs partē ſui foris q̄rit. Aug. venditis re-
bus noſtris nullū magis coꝝ accipimus
p̄cium: q̄ꝫ nos ipſos. Implicati eniꝫ talib⁹
nō eram⁹ noſtri. Sen. Minuſq̄ꝫ ſuus ē. q
ſuos timet. ¶ Itē ꝟt⁹ poſſeſſio ē: hn̄ti ſuf-
ficiēs. 2. cor. 12. Sufficit tibi gr̄a mea. Sen.
ꝟtus nudo hoīe cōtenta ē. Idē ſapiēs ſe
contētus ē. nō vt velit eē ſine amico: ſꝫ vt
poſſit. Itē Sen. ſe cōtent⁹ ē ſapiens ad bn̄
viuenduꝫ nō ad viuendū. ad h̄ eniꝫ reb⁹
multis illi opus ē. ad illud. tn̄ animo ſano
⁊ erecto: ⁊ deſpiciēte fortunaꝫ. Ideꝫ ꝟtus
nullo eget. Et iterū. ſummū bonū. extrinſe-
cus inſtrumenta nō q̄rit. ¶ Econtrario di-
uicie terrene multis indigēt. Boeti⁹. O an-
guſtas inopeſq̄ꝫ diuicias. q̄s nec habere to-
tas pluribus lꝫ: ⁊ ad q̄ſlibet ſine ceteroꝝ
paupertate nō veniūt. Idē verū ē permul-
tis illos indigere: qui multa poſſidet. Dō
abſqꝫ virtute. vel gr̄a. ē regio egeſtatis. Au-
gu. in li. conf. defluxi a te ego ⁊ errauī. erra-
ui dn̄s meus nimis deuius a ſtabilitate tua
in adoleſcētia mea. ⁊ fact⁹ ſum mihi regio
egeſtatis. ¶ Itē virtus bonum ē ⁊ magne
ſecūditatis: ⁊ magne dignitatis. ¶ De ſo-
cūditate. Boeti⁹. De cōſol. Nunq̄ꝫ ſine pe-
na ſunt vicia: nunq̄ꝫ ſine p̄mio ſunt virtu-
tes. Sen. Rerū honeſtaꝝ p̄cium in ipſis ē:
h̄ preciū ē mentis leticia. Idē recte factoꝝ
virtus fructus eſt in ipſis. Nec vllū virtu-
tis p̄ciuꝫ dignū ipſis extra ipſas ē. B. dele-
ctationes nō perdim⁹ ſed mutamus. a cor-
pore ad aīam. a ſenſibus ad ꝯſciētiaꝫ. Itē
greg. ſuper p̄ncipiū. Iob. filij p domos con-
uiuium faciūt. dum virtutes ſingule iuxtā
modū p̄prium mentē paſcūt. Econtrario
vere per ſingula: tot inueniēs aīe tormen-
ta quot vicia. vt Aug. ait gaudiū ꝟtutis ē
velut fons gaudij in domo p̄pria naſcēs.

Sen. Exiſtimas me detrahere tibi multas
voluptates q fortuita ſubmoueo. q dulciſ-
ſima ſpei oblectamēta ceſſo deuitāda: imo
ꝯ. Nolo tibi vnq̄ꝫ deeſſe leticiā. volo illaꝫ
domi naſci. naſcit̄ ſi intra teipſum ſit. Iteꝫ
tu iudicas eū gaudere q ridet. cuius dꝫ eē
alacer ⁊ fidens ⁊ ſup oīa erectus. Eccl. 30.
Nō ē oblectamētū ſuper cordis gaudiuꝫ.
Sen. Conculca iſta q̄ extrinſecus ſplēdēt.
⁊ de tuo gaude. Quid eſt aūt h̄ de tuo. de
teipſo ⁊ tui optima parte. Idem viri boni
gaudiū. ex bona ꝯſciētia. ex cōtemptu for-
tuitoꝝ. ex honeſtis ꝯſilijs. ex rectis actioni-
b⁹. ex placito vite ⁊ ꝯtinuo. tenore vnā pre-
mentis viā. Idē: hec qbus delectatur vul-
gus. tenuē habent ac perfunctoriam volu-
ptatē. ⁊ q̄dcunq̄ꝫ vinētiū eſt gaudium: fun-
damento caret. h̄ de quo loquor ad qd te
conor perducere: ſolidū eſt. ⁊ quod pl⁹ pa-
teat introrſus. Idem fundamentum. bone
mentis ē. non gaudere vanis. fundamētū.
h̄ eē viri. culmē eſt. ad ſummā puenit. qui
ſcit quo gaudeat. qui felicitateꝫ ſuā in alie-
na poteſtate nō poſuit. Itē ſen. Improbe
volētes. nō ſunt ſolide. non ſunt fideles. ⁊
ſi nō nocēt. fugiunt. potius aliquod bonuꝫ
māſurū cōcupiſce. Sola virtus parat gau-
dium perpetuum. ſecurū. etiam ſi quid ob-
ſtat nub' q̄ꝫ materia interuenit: q̄ in terra
ferant̄ nec vnq̄ꝫ diem vincūt. Greg. Abſit
vt tanta ſit delectatio in vicijs. quāta ⁊ in
virtutibus. ¶ De dignitate virtutis dicit
Boetius. Nō virtutib⁹ ex dignitate ſed ex
virtutibus dignitati honor acceſſit. Idem
virtuti p̄pria dignitas ineſt. ꝟtus eſt bea-
titudo vel felicitas preſentis vite. Beatitu-
do virtutū. de fonte celeſtis beatitudinis.
amicis dei in hac valle miſerie ſtillat̄. vn-
de. 2. cor. 12. dicit gloſa. Aug. In regione
illa intelligibilium bona vita in fonte ſuo
bibitur. Ide; aliquid aſpergit̄ huic huma-
ne vite vt in tētationibus huius ſeculi: tē-
perant̄: fortiter: iuſte prudēterq̄ꝫ viuatur.
Tulius in quo virtus eſt: nihil ei deeſt ad
bn̄ ac beate viuēdū. Macrobius. ſole ꝟtu-
tes faciūt beatū. nullaq̄ꝫ alia via quiſq̄ꝫ h̄
bonū adipiſcit̄. Sen. Rō recta ⁊ conſuma-
ta: felicitatem hominis impleuit. h̄ vnū bo-
nū hominis ē. qd q hꝫ etiam ſi alijs deſti-
tuit̄: laudandus eſt. qd q non hꝫ in alioꝝ

copia damnat̄: Rōnē vero rectā ⁊ ꝯſuma-
tam facit virtus. Unde. Aug. dicit in li. ſo-
liloquoꝝ q virtus ē rō recta vel perfecta. i.
rationis rectitudo vel perfectio. ¶ Vir-
tus ſeu gratia. paradiſuꝫ q̄ſi facit in mente
hoīs. eccle. 40. Gr̄a dei ſicut paradiſus in
benedictionibus. Aſſimilat̄ cor vbi gr̄a ē
paradiſo terreſtri: ⁊ celeſti. ¶ Terreſtri. tri-
pliciter. ſ. amenitate. fecūditate. ſecuritate.
¶ Amenitatem ⁊ fecūditatē faciunt. q̄tu-
or: virtutes: velut q̄tuor: flumina paradi-
ſuꝫ mētis irrigantes. vn̄ glo. Greg. ſuper il-
lud gen. 1. Fluui⁹ egrediebat̄ de loco vo-
luptatis: ad irrigādū padiſum ⁊c. q̄tuor
flumina paradiſuꝫ irrigāt. q2 dū hijs q̄tu-
or virtutib⁹ cor infundit̄: ab oī deſiderioꝝ
carnaliū eſtu temperat̄. eccle. 40. Sup oēꝫ
aquā viriditas ⁊ ad orā fluminis. Altitu-
do vero facit ſecuritatē. q2 ſicut paradiſus
terreſtris in alto ſitus eſt pertingens vſq̄ꝫ
ad lunareꝫ circulū ſicut dicit glo. Rabi ſu-
per illud gen. 20. Plantauerat dn̄s p. u. ſic
cor vbi gr̄a dei ē: in alto ſitum eſt. Sen. ta-
lis eſt ſapientis animus q̄ſi mūdus ſup lu-
naꝫ. ſemp illic ſeren⁹ eſt. qd nō eſt alieni mu-
neris. nec arbitrij alieni ē. qd aūt dedit for-
tuna nō eripuit. Paradiſo vero celeſti. in
q̄tuor aſſimilatur. Primo q ē dei habita-
tio. Placet ei do habitare in aīa virtutib⁹
ornata. Hierony nihil gtius nihil pꝛani⁹
ea mente dꝫ eſſe: q̄ in dei habitaculuꝫ p̄pa-
rāda eſt. q̄m nō auro tēpla fulgentia non
gēmis altaria diſtincta delectāt: ſꝫ anima
ornata virtutibus. Prouer. 8. delicie mee:
eſſe cū filijs hominū. Ber. animā hmōi ce-
lū vocat di. Nec mirū ſi celū h̄ libenter in-
habitat dn̄s ieſus. q2 nō q̄do celos ceteros
dixit tm̄ vt fieret: ſꝫ pugnauit vt acq̄reret:
occubuit vt redimeret. Secūdo in h̄ q eſt
locus luminis. Iob. 38. Noſti p quā viam
ſpargit̄ lux glorioſa. Iuſticia ē lux. Tertio
q2 locus eſt ordinati amoris. breuis eniꝫ ⁊
ꝟa diffinitio ꝟtutis ē. ordo amoris. vt ait
Aug. in li. de ciuitate dei. Quarto q2 loc⁹ ē
gaudij. Is. 51. Ponam deſertū eius delici-
as. ⁊ ſolitudinē eius q̄ſi ortum domini. cor
hoīs anteq̄ꝫ ſit ibi gr̄a dei eſt velut deſer-
tū: ſed p gratiaꝫ fit q̄ſi ortus domini. Iſta
quattuor in paradiſo celeſti inueniunt̄. Eſt
enim dei habitatio locus luminis. ⁊ ordi-
nati amoris ⁊ gaudij. ¶ Contraria ꝟo. q̄t-
tuor p̄dictis cor peccatoris faciunt. q̄ſi in-
fernuꝫ. Cū ſit habitatio demonū. Et hēat tene-
bras ignorantie ⁊ culpe: et ignē praue cō-
cupiſcētie. Et vermē remordētis cōſcie. h̄
enim. q̄tuor ſunt in inferno. Ve illis q mul-
tis laboribus ⁊ expēſis ſibi faciūt infernū.
Ve illis qui potius eligūt habitare in infer-
no q̄ꝫ in paradiſo. Mira inſania talium q
infernuꝫ p̄occupant. q̄ſi timerent ſe nimis
tarde peruenturos ad eum.

¶ De gaudio virtutis. ⁊ mundano.

Et notandū q gaudiū virtutis q̄-
druppliciter p̄cellit reſpectu gaudij
mūdani. ¶ Primo in cōtinuitate.
homo carnalis nō ſemper ſedet ad mēſaꝫ
corporalem. Sed homini virtutis ſecura
mens ē. q̄ſi iuge cōuiuiū. Prouer. 15. Iob.
20. Gaudium hypocrite ad inſtar puncti.
ypocrita eſt mundus exterius dealbatus.
Aug. in li. cōf. Si quid arriſiſſet p̄ſperum:
tedebat apprehendere. quia pene priuſq̄ꝫ
teneret̄ auolabat. Gaudiū mūdanū ve-
nit de foris. ⁊ facile impedit̄ ⁊ diſcōtinuat̄.
Sen. vitā virtutis luci cōparat. vitā vero
mūdanā fulgori. di. Magna exiſtimas eē
que relicturus es. ⁊ nō p̄poſuiſti illā ſecuri-
tatē. ad quā iturus es: retinet te huius vi-
te fulgor a q̄ tranſiturus es. tanq̄ꝫ in ſordi-
da ⁊ obſcura caſuruꝫ. Erras. Ex hac vita
ad illā aſcendit̄. Qd intereſt inter ſplēdo-
rē ⁊ lucē cū h̄ cūctā originem habeat atq̄ꝫ
ſuā. ille niteat ex alieno. h̄ itereſt inter hāc
vitā ⁊ illam. h̄ fulgore veniente extrinſec⁹
p̄cuſſa eſt: ſtatim craſſam faciet illi vmbrā
q̄cq̄d obſtiterit. Illa ſuo lumine illuſtris ē:
fulgor ē luminis repercuſſio. ¶ Secūdo in
puritate: dulcedo enim felicitatis humane
multis amaritudinibus reſperſa eſt. iuxta
verbū Boetij. Do eni carnal. Unā amari-
tudinē hꝫ ex dilatiōe deliciaꝝ q̄s vehemē-
ter appetit. Aliam ex defectu q̄ꝫ inuenit in
vſu eaꝝ. vbicūqꝫ eni caro q̄rit refectionē.
inuenit defectionē iuxta verbū. Aug. Exceſ-
ſuꝫ etiā in ſumēdo delectabilia ſequit̄ du-
plex amaritudo. ſ. remorſio cōſcie. ⁊ grauā-
mē nature. Sen. voluptas quo auidi⁹ hau-
ſta ē. citius in contrarium recedit. eccle. 31.
Amaritudo aīe vinū multū potatū. Gau-
diū vero virtutis purū ē: nō reſperſuꝫ tot

amaritudinibꝰ. Aug. in li. cõf. Tu ſemper aderas miſericorditer ſeuiẽs. ⁊ amariſſimis aſpergens offenſionibus oẽs illicitas iocunditates meas: vt ita quererẽ ſine offenſione iocũdari. ⁊ vbi hoc poſſem: nõ inuenirem quicꝙ̃ preter te dñe. ℭ Tertio in dignitate gaudiũ .n. virtutis ẽ de hijs de quibus dignũ ẽ gaudere. vñ ſup illud. gal. 5. Fruc. ſpũs eſt caritas. gaudiũ. dicit glo. i. elatio. animi de hijs q̃ digna ſunt gaudij. Gaudiũ mũdi de indignis ẽ. Sen. In voluptate. nihil eſt magnificũ. nihil qđ naturã deo primã deceat. mẽbroꝝ viliũ ac turpiũ miniſterio veniẽs. exitu feda. Prouer. 3. Stultoꝝ exultatio: ignominia. Ibidem. 15. Stultitia eſt gaudium ſtulto. Et dñs gaudenti ieruſalẽ flẽs ait. ſi cognouiſſes: ⁊ tu. Lu. 19. Innuẽs cecitate eam eſſe illius gaudij. Prouer. 2. Qui letant cũ malefecerint: ⁊ ex. in r. pen. Aug. Quid ẽ ſeculi gaudiũ: breuiter dico. ſeculi letitia: ẽ impunita nequitia. ſ. luxuriari. in ſpectaculis nugari. ebrioſitate ingurgitari. turpitudine. ſetere: ⁊ nihil mali pati. Hoc gaudiũ. deteriꝰ eſt dolore: peius eſt ei gaudere de iniquitate: ꝙ̃ dolere de corruptiõe, vt ait. Aug. corruptiõe. ℭ Quarto in ſalubritate gaudium ꝟtutis ſalubre eſt faciẽs cõtẽpni gaudia vana. Eccle. 1. Ubi multa ẽ ſapiẽtia: multa ẽ indignatio vbi enim ſapor virtutumꝰ ſentit iocũditas carnal deſpicit: qꝛ guſtato ſpũ: deſipit omnis caro iuxta verbũ. Aug. Item facit triumphare: de dyabolo vnica enim rõ vincẽdi inimicũ ẽ. letitia ſpũal vt ait. Antonius. Ec. 30. Iocunditas cordis: h ẽ vita hominis. ⁊ theſaurus ſine defectione ſanctitatis. Qui gaudium ſentit in vita bona pſeuerare põt in ea. Ecõtrario. In merore al: deijcitur ſpũs. Prouer. 15. deijcietur ab altitudine virtutũ. Gaudiũ vero mũdi nociũ ẽ: nec mirũ cũ ſit a deo maledictum. Lu. 6. Ue vobis diuitibꝰ q̃ hẽtis conſolationẽ veſtrã. ⁊c. Quis audeat guſtare cibũ ab aliquo ſancto maledictũ: ꝙ̃to [illegible] maledictũ a deo: Gaudiũ illud homi[illegible] infatuat. vt patz in. Salomõe qui nõ ꝓhibuit cor ſuum quin omni voluptate frueretur. Eccle. 2. Et infatuatꝰ ẽ. 3. Re. 11. Job. 28. Sapiẽtia. nõ inuenitur ĩ terra ſuauiter viuẽtiũ. h gaudiũ in dolorẽ verti

tur. Prouer. 14. extrema gaudij luctꝰ occupat. ℭ Et nota ꝙ. 8. ſunt que facere videntur ad gaudium eius in quo virtus ẽ. Primo cõſcientie puritas. Animꝰ enim generoſus potius q̃eſcit in lecto cõſcientie qñ eſt mũdus ꝙ̃ qñ immũdꝰ naturaliter abhorrens immũdiciam. vnde ſuper illud. Gal. 5. Fructꝰ ſpũs ẽ caritas gaudiũ. dicit glo. i. puritas animi. ℭ Secũdo ſanitas viriũ anime quã gr̃a facit. Aĩa ſanata maiorem gerẽ hꝫ. Prouer. 16. Dulcedo anime ſanitas oſſiũ. i. viriũ. Criſo. Gr̃a ẽ ſanitas mentium. Tertio libertas. peccator ligatꝰ ẽ aſſ aduentũ gr̃e ſeruitute peccati. vt nõ poſſit facere qđ vult ſupior ps rõis: iuxta illud. Prouer. Iniquitates: ſue capiũt impiũ: ⁊ funibꝰ peccatorũ ſuoꝝ vnuſquiſq; cõſtringit. Aug. ĩ li. cõf. Suſpirabã ligatꝰ nõ ferro alieno: ſed mea ferrea volũtate. velle meũ tenebat inimicus ⁊ me mihi cathenã fecerat. ⁊ cõſtrinxerat me quippe ex volũtate puerſa facta eſt libido. ⁊ dum ſuit libidini: facta ẽ cõſuetudo. Et dũ cõſuetudini nõ reſiſtitur: facta eſt neceſſitas. Gr̃a vero ſpũs ſancti adueniens libertatẽ in hoĩe facit. 2. cor. 3. Ubi ſpũs dñi: ibi libertas. Quarto q̃es a tumultuoſaꝝ cogitationum cruciatu. Et inordinataꝝ affectionũ. Et a cruciatu vermis cõſciẽtie. Ab illis enim: gr̃a cor liberat. Oẽs q̃ illicita appetũt. vel q̃ in h mũdo aliqđ videri volũt: depreſſis: cogitationũ tumultibus corde cõprimuntur vt ait Greg. Sancti vero q̃ nihil huius mũdi appetũt: nullis ꝓculdubio in corde tumultibus opprimunt vt idẽ dicit. Itẽ mali cruciant in corde inordinatis affectionibus. Aug. in lib. cõf. Iuſſit ds ⁊ ſic ẽ: vt pena ſibi ſit inordinatꝰ animus. Alij cupiditate cruciant. qñ fame: ⁊ ſiti. inſatiabili bonorũ tẽporaliũ: q̃ cruciatꝰ nõ ceſſat: niſi dei gr̃a famem ⁊ ſitim hmõi ſedet. Sen. Si vis aliquẽ in perpetua voluptate eẽ: nõ voluptatibꝰ adijciẽdũ ẽ ſꝫ cupiditatibꝰ detrahẽdũ. Aug. Qui biberit de ſluuio paradiſi cuius gutta vna maior ẽ ꝙ̃ oceanꝰ: reſtat vt ĩ eo ſitis mũdi huiꝰ extinguat. Alij aũt timore cruciant hñtes caput tremulũ ſicut caymꝰ Job. 15. Sonitꝰ ter. ſemp in au. eius: ſuſpicat. Alij cruciant inuidia amittẽtes quicqđ alij lucrãt. Alij exurũt ira. has affectiões

gr̃a ceſſare facit: vñ animꝰ q̃eſcit ⁊ iocũdꝰ ẽ. Itẽ peccatorem vermis cõſciẽtie cruciat. Jere. 2. Scito ⁊ vide qꝛ malũ: ⁊ amaꝝ eſt reliquiſſe te. d. d. t. Au. tale bonũ ẽ ds: vt nemini eũ deſerẽti bñ ſit. h eſt pma vindicta quã ſumit ds d pcõre nõ ſinẽs dederꝰ culpe eſſe: ſine decore vindicte. Sen. Scelera. etiã ſi nõ ſunt deprehẽſa cũ fierent: ſollicitudo nõ tñ cũ ipſis abijt. Poeta pma h ẽ vltio: ꝙ ſe iudice nemo nocẽs abſoluit. Cũ gr̃a hũc vermẽ ceſſare facit: animꝰ q̃eſcit: ſicut aliqs meliꝰ q̃eſcit in lecto ſuaui: ꝙ̃ ſpinis pleno. Cãt. 1. Lectulꝰ nr̃ floridꝰ lectulꝰ iudicꝫ cõſcie de conſciẽtia põt dici qđ dixit phs zeno d vxorĩ: vxor igr aut ppetuale refugiũ ẽ aut penne tormẽtũ. Quinto cõueniẽtia virtutũ cũ natura: bñ enim cõuenit natura cũ virtute: iuxta verbũ. B. Criſo. gr̃a eſt cordis delectatio. Prouer. 13. Lux iuſtorũ letificat: lux iuſtorũ: gr̃a ẽ q̃ nature cõiũcta letificat. Sexto. Iocũditas boni opis ps. In cuſtodiẽdis illis: retributio multa. glo. nõ tm̃ ꝓ eis in futuro reddet pmiũ: ſꝫ ⁊ h in coꝝ cuſtodia: magnũ ẽ gaudium. Cuius gaudij rõ põt eẽ: qꝛ opus virtutis ẽ in mediocritate. nã vero ĩmedijs dlectat ⁊ in extremis cõtriſtat: vt viſus delectat in viridi colore q̃ mediꝰ ẽ int albũ ⁊ nigrũ. Sicut mulier naturalit gaudet cũ pepit filiũ ſi antẽ peperiſſet buffonem vel aliud cõ nãm dolere: ſic anima gaudet qñ bonũ opus facit: tanꝙ̃ fructũ ſibi cõpetẽtem: ⁊ cõtriſtatur de malo ope: tanꝙ̃ de fetu cõ nãm. Jo. 17. mulier cũ parit ⁊c. pp gaudiũ dicũt virtutes. Iſa. 4. Panẽ nr̃m comedemꝰ: ⁊ veſtimẽtij nr̃is operiemur in opibus enim eaꝝ: q̃dam ſpũalis refectio ẽ. Septio diſcretũ regimẽ corpoꝝ hĩ in qbus virtꝰ ẽ nõ hñt tot moleſtias ex pte corporis q̃ ⁊ diutiꝰ viuũt qꝛ corpꝰ diſcrete regũt. Ec. 25. Beatꝰ q̃ habitat cũ muliere ſenſata: mulier ſenſata ẽ caro diſciplinata. Sen. põt nr̃a ꝓuidẽtia lõgiorẽ ꝓlõgare huic corpuſculo morã: ſi voluptates qbus maior ps pit poterimꝰ regere ⁊ cohercere. Octauo ꝙ boni volũtate ſuã cõformant volũtati diuine: vñ ſicut volũtas dei implet: ita volũtas coꝝ. Augu. Jugũ xp̃i ſuaue: ⁊ onꝰ eius leue: qꝛ q̃ huic iugo ſubiectꝰ ẽ: cetera ei ſubiecta ſunt ⁊ nihil ei repugnat. Nõ hñt mali pacẽ q̃ a deo

rẽſiſtũt. Job. 9. Quis rẽſiſtit ei ⁊ pacẽ habuit: Sen. vir bonus quicqđ ei acciderit: equo animo ſuſtinebit. ſcit enim h accidiſſe ex lege diuina ex q̃ vniuerſa ꝓcedũt. Uia virtutis in pncipio hꝫ aliquid difficultatis: qꝛ incõſueta ẽ. Je. inſuauem: ⁊ aſpam fecit nobis viam virtutis lõga cõſuetudo peccãdi. dulce eſt lumen: ⁊ delectabile oculis videre ſolem. Eccle. 11. Et ſicut lux ſolis cõtriſtat oculos tenebris aſſuetos: ſic via ꝟtutis ĩ pncipio eſt moleſta: ſed poſt iocũda efficitur gr̃a ⁊ aſſuetudine. Ber. Facilimũ eẽt: ⁊ delectabile. adiũcto dei amoris cõdimento pm naturam viuere ſi inſania nr̃a nos pmitteret q̃ ſanata ſtatim naturalibꝰ nã arridet. Tulius. Optima forma viuendi eligenda eſt quã iocũdam reddet aſſuetudo. Glo. ſuper illud. Mat. 11. Jugum meũ. ſ. eſt. Augu. ſta eſt via que ducit ad vitã: qꝛ nõ niſi anguſto initio incipit ꝓceſſu vero temporis: ineffabilis delectionis dulcedine dilatat. Prouer. 4. Ducam te per ſemitas equitatis quas cũ ingreſſus fueris: non arctabuntur greſſus tui. Sen. inicium eũdi ad virtutes arduum eſt: quia h primum imbecille mẽtis: ⁊ egre eſt: inexperta formidare. Itaqꝫ cogenda eſt vt incipiat deinde nõ eſt acerba medicina: ptinus enim delectat dũ ſanat. Aliorum remediorum: poſt ſanitatem. voluptas eſt: philoſophia pariter ⁊ ſalutaris ⁊ dulcis eſt.

ℭ De commendatione virtutis facta comparatione ad bona futura.

Comparatione ad futura bona cõmendabilis eſt virtus multiplicit. ℭ Primo qꝛ ſignum eſt quo diſtinguuntur recipiendi ad gloriam eternam a non recipiendis. Eph. 4. Nolite contriſtare ſpiritũ. ſ. in quo ſignati eſtis ⁊c. Apoc. 3. Ecce dedi hoſtium apertum coram te ꝙ nemo poteſt claudere quia modicam habens virtutem. i. humilem virtutem. ℭ De defectu huius ſigni cõqueruntur damnati in. inferno. Sap. 5. Uirtutis inquiũt nullum quidem ſignum valuimus oſtendere. ℭ Item virtus pignus eſt, arra hereditatis eterne. Eph. 1. Signati eſtis ſpiritu promiſſionis ſancto qui eſt pignus hereditatis noſtre. Quidam tamen codices melius habent arram: Gloſ. intereſt inter

arram ⁊ pignus: ꝙ pignus quando datur
ſoluto eo pro quo ponitur auffertur. Arra
vero eſt cum de ipſo precio datur aliquid
quod non eſt auferendū: ſed complendū.
Virtus vel gratia eſt arra beatitudinis qꝛ
quedam inchoathio eius eſt. Secūde coꝛ.
pmo. Signauit nos ⁊ dedit pignus ſpūs
in cordib⁹ noſtris. ¶ Itē vnctio eſt ad re-
gnum: non ad regnum Francie: ſed ad re-
gnū glorie. Serua vnctionē ſecurus es de
regno. I. Jo. ij. Et vos vnctionem quā ac-
cepiſtis ab eo maneat in vobis. Hanc vn
ctionem facit deus ipſe. Secunde. coꝛ. 3.
Qui vnxit nos deus eſt nec ſolum vnctio
eſt ad regnum futurū immo per ipſam vi-
ri ſancti vitam ducunt regiam in preſenti.
Luc. xvij. Regnum dei intra nos eſt. Ro.
.xiiij. Regnū dei non eſt eſca ⁊ potus: ſed
iuſticia ⁊ pax ⁊ gaudium in ſpiritu ſancto.
Non ſolum regnū dei dicitur eſſe in cordi
bus ſanctoꝝ: quia deus in eis regnat cui⁹
imperio in omnibus obediunt: ſed etiā qꝛ
ipſi quodam modo regnant ad dei ſimili-
tudinem. Omnia enim ⁊ proſpera ⁊ aduer
ſa ſeruiunt eis ⁊ cohoperantur in bonū.
Señ. Si vis omnia tibi ſubijcere ſubice te
rationi. Ideo vis habere honorē magnū
imperiū dabo tibi. Impat tibi. B. non pu
tent diuites huius ſeculi fratres xpi poſſi
dere ſola celeſtia: qꝛ audiunt xpm dicentē.
Beati pauperes ⁊c. poſſident ⁊ terrena. Fi
deli homini totus mundus diuitiarū eſt:
plane totus quia tā proſpera ꝙ aduerſa
opus ipſius. eque omnia ſeruiunt ⁊ coho-
perātur ei in bonū. Sap. xvij. Omnia tibe
transfigurata omniū nutrici gratie tue de
ſeruiebant. ¶ Item virtus vel grā preciū
ē regni celeſtis. Ro. vi. Grā dei vita eter-
na. Macrobius quāꝙ ſapientibus ꝯſcien
tia ipſa factoꝝ egregioꝝ ampliſſi-
mum virtutis eſt premium tamen illa diui
na virtus ſtabilioꝛa quedā premioꝝ ge
nera deſiderat. Virtus eſt preciū quodā-
modo ipſius dei. Auguſti. in lib. de ciuita-
te dei premium virtutis erit ipſe qui virtu
tem dedit. xi.

¶ Cōmendatio virtutis auctē ſaluatoris.

Quinto cōmēdabilis eſt virtus au
ctoritate ſaluatoris: qui virtutem
monet querere cum bona terrena
ꝯſulat relinquere. Mat. vi. Primum que
rite regnum dei ⁊ iuſticiam eius ⁊c. Mat.
.xix. Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vēde om
nia que habes ⁊ da pauperibus ⁊c. Au-
guſti. Cum ea que deus laudat ⁊ promi-
tit ab illo petitis ſecure petite. Illa enim
deo propicio conceduntur. Quando aūt
petitis temporalia: cū modo petite: ⁊ cū
timore illi cōmittite: vt ſi proſint det ſi ſcit
obeſſe non det. Quid enim obſit vel proſit
medicus nouit non egrotus. Amatores
virtutis chriſtus beatos predicat. Cum
omnes contemptores temporalium bea-
tos dicat. Mat. 5. Beati pauperes ſpū ⁊c.
Et in eodem. Beati qui eſuriunt ⁊ ſitiunt
iuſtitiam: quoniā ipſi ſatur. ¶ Cū chriſtus
pauperimus eſſe voluerit quantū ad bo
na temporalia: tamen quantum ad virtu-
tes ditiſſimus voluit eſſe: vnde. Jo. Refert
ſe vidiſſe eum plenū gratie. Jo. I. Et in eo
dem de plenitudine eius: nos omnes acce
pimus. Premiſerat deus diuerſos ſanctos
in mundo ad diuerſas virtutes oſtenden-
das tamen venit ipſe in propria perſona
eas docere ⁊ per experientiam adiſcere.
Gre. in moralib⁹. Ad oſtēdendam innocē
tiam venit Abel. Ad docendā mundiciā
venit Enoc. Ad inſinuandā longanimita-
tem ſpei ⁊ opis venit Noe. Ad manifeſtā
dam obedientiam venit abraam. Ad de-
monſtrandam coniugalis vite caſtimoniā
venit yſaac. Ad inſinuandam laboris tol-
lerantiam venit Jacob. Ad reprehenden
dam pro malo bone retributionis gratiā
venit Joſeph. Ad oſtendendam manſue-
tudinem venit Moyſes. Ad inſinuandā
contra aduerſa fiduciam venit Joſue. Ad
inſinuandam inter flagella patientiam ve
nit Job. Magiſtrum manſuetudinis ⁊ hu
militatis ſibi aſcribit ſaluatoꝛ. Mat. xi. Di
ſcite inquit a me. quia. M. ſ. ⁊. h. c. Et eiuſ-
dem chriſtus docet prudentiam: eſtote in-
quit prudentes. Luc. xxi. ꝯ obrietatem at-
tendite vobis ne forte grauenē corda vrā
in crapula ⁊ ebrietate. Jo. xiij. Caritatē ⁊
humilitatē in ablutione pedū eiuſdē. Xv.
caritatē. Ceteras ꝟtutes ſimiliter docet ſi
cut patebit cū de ſingulis ꝟtutib⁹ tracta-
bit. Adiſcere ēt eas voluit p experiētiā. Vn̄
Luc. oſtdit eū ꝓfeciſſe ſapientia ⁊ etate ⁊
gratia apud deum et homines. Luce. 2.
⁊ hebrei. 5. Cū eſſet filius dei ex his q paſ
ſus eſt didicit obedientiam: nō parum ef-
ficax eſt exemplum virtutis chriſti. Augu-
ſtin⁹ exemplo virtutum chriſti noſtra vitia
curātur vt id quod oſtendit eſſe faciēdū
non ſolum ſine murmure ſed etiam cū de
lectatione faciamus.

¶ De multiplici effectu virtutis. 12

Sexto commendabilis eſt virtus a
multiplici ſuo effectu. ¶ Vn⁹ effe
ctus eius eſt ꝙ a malis defendit.
vnde quidā dixit virtutē dici eo ꝙ inme
atur poſſeſſorem ſuum. Ideo dominus ex-
ponere noluit poſt paſſionē ſuam diſcipu
los periculis anteꝙ virtute muniti eſſent.
Luce. 24. Sedete in ciuitate quouſꝙ in
duamini virtute ex alto. Señ. nullus cōtra
fortunā inexpugnabilis murus ē intus in
ſtruamur ſi pars illa tuta eſt pulſari homo
poteſt. capi non poteſt. Tulli. Mors terri-
bilis eſt hijs quibus cū vita omnia extin
guūtur. Sapientis anim⁹ virtutibus omni
bus vt menibus ſeptus ē. ¶ Item virtus
etiam bona temporalia diſcrete diſponit.
vnde Auguſtinus. deus oſtendit in opulē
tiſſimo ⁊ preclaro imperio romanoꝝ quā
tum valerent ciuiles ⁊ ſine vera religione
virtutes. Ut intelligeretur hac addita: ho
mines fieri ciues alterius ciuitatis cuius
rex veritas cuius lex caritas cuius mod⁹
eternitas. Unicum vitium vt ſuperbia vel
ira vel odium occaſio ē quandoꝙ deſtru-
ctionis vnius regni. Ecōtrario virtus vna
occaſio eſt conſeruationis. ¶ Itē virtus fe
licem commutationem facit in anima. ſta-
bulum enī ꝯuertit in templū. Deſertū in
celū: habitationē demonum in dei habita
culū. Iſa. 35. In cubilib⁹ in qb⁹ ꝑus habi
tabāt dracones oꝛiet viroꝛ calami ⁊ iūci
⁊ erit ibi ſemita ⁊ via ſcā vocabiē. Hoc fit
cū aīa virtutib⁹ oꝛnaē in amenū dei habi
taculum que prius erat habitaculum de-
monum. Conſcientia peccatoꝛis beſtialiē
viuentis. q̄ſi. ſtabulū eſt. Ber. puto iumē-
ta dicerent ſi loqui fas eēt. Ecce adā. q̄ſi.
vnus ex nobis factus eſt. Auguſtinus do-
mine merito dedignaris habitare corda ī
infidelium fornacem coꝛruptionis. domos
luteas cloacam immunditie. Conſcientia
etiam peccatoꝛis quaſi deſertum eſt. Joel
.3. quaſi oꝛtus voluptatis coram eo ⁊ poſt
eū ſolitudo deſerti. ¶ Itē. virtus ſine gra
tia animam abhominabilē peccato adeo
decorā efficit. ꝙ eius decorē rex glorie cō
cupiſcit. Ps. Coꝛrupti ſunt ⁊ abhomi. ⁊c.
Itē concupiſcet rex decoꝛe tuū. ¶ Gratia
defoꝛmitatem dyabolicam expellit: ⁊ deco
rem diuinum introducit. Decorem anime
habentis gratiam ſol ⁊ luna mirantur: qꝛ
decoꝛ illoꝝ decore illius vincitur. Ve il
lis qui de hoc decore non curāt cum tā in
omnibus ſuis decorem querant. Auguſti-
nus. cum iniquis omnia ſunt pulchra ⁊ ip
ſi ſunt turpes. Dioge. cum illi domum ſuā
homo turpis forme oſtenderet omnibus
in ea locis lapidibus ⁊ auro nitentibus in
faciē domini expuit. Dixitꝙ aliud vilius ī
domo illa non reſperiſſe. Similem huic ac
cidit in peccatore decorē propꝛium negli-
gente ⁊ in alijs pulchritudinem exquiren-
te. ¶ Itē virt⁹ vel gratia lux ē: eū in quo
eſt non ſinens periculo ſe errare. Jo 2. vn
ctio eius docet nos de omnibus ſine hac
luce homo in periculo eſt in mundo iſto.
Iſaie. 9. habitantibus in regione vmbre
moꝛtis lux oꝛta eſt eis. Sine hac luce
non habet homo veram letitiam. Tob. 5.
quale gaudium mihi erit qui in tenebris
ſedeo ⁊ lumen celi nō video: ¶ Itē virt⁹
hominem precioſum facit Prouer. 16. pre
cioſi ſpiritus vir eruditus. Sicut prudētia
hominē reddit precioſū ſic ⁊ temperātia.
Eccle. 26. omnis ponderatio non ē digna
cōtinentis anime. Idē intelligendū ē de
ceteris virtutibus. ¶ Vn̄ virt⁹ ſimilis eſt
virtuti que dicit eē in lapidibus precioſis
que vnū modicum lapidē preualere facit
multis magnis lapidibus communibus.
Sic vnus homo virtutē habens videē ꝑ
ualere multis hominib⁹ virtutē nō habē-
tibus. Eccle. 16. melioꝛ eſt vnus timens de
um ꝙ mille filij impij. Ex hoc perpēdi po
teſt fatuitas hominum qui tantum deſide
rant meliorationem rerum ſuarum de ſui
melioratione non curantes: nolētes labo
rare vt virtutes habeant: que adeo melio
rarent eos ad oſtendendam precioſitatē
hominum in quibus virtus eſt: deſignati
ſunt viri virtutis ſcilicet. 12. patriarche

vel.xij.apoſtoli.in.xij. lapidibus precioſis
qui fuerunt in rationali. Exo.29.⁊ in.12.la-
pidibus precioſis qui erãt in fundamento
ſpũali ieruſalẽ. Apoc.21. ¶ Itẽ virtus mi-
ra efficit de mirabilibꝰ eius effectibꝰ: pate-
bit cũ de ſingulis virtutibus agetur. Sed
quantũ ad preſens ipſa operaẗ mira in ce-
lo in terra in inferno ⁊ in corde humano.
In celo: quia regno celoꝝ vim facit: dũs il-
lis qui per peccatum illud ſibi clauſerant:
illud aperit. In mundo quia hominem ne
in mari huius mundi mergatur cuſtodit.
Geñ.1. Spiritus dñi ferebaẗ ſup aquas.
Iſa.44. Cũ tranſieris per aquas tecũ ero
⁊ flumina non obruent te. Ab igne etiam
tribulationis defende. Iſa.20. Cum am-
bulaueris in igne nõ combureris: ipſa eri-
pit eos qui fidem habẽt trinitatis in for-
nace babilonica cuſtodiens. Dani.3. In
inferno: q2 ignem infernalem quantum ad
illũ in quo ẽ extinguit: vt nihil poſſit ignis
ille in eum in quo gratia vel virtus eſt. In
corde vero humano quia plus poteſt vna
gutta gratie ad extinguendum ibi ignem
ↄcupiſcentie ꝙ̃ totus mundus. Plus etiã
valet ad repletionem cordis humani ꝙ̃
omnes diuitie mundi. Una gutta gratie
Pharaonem infernalem cum exercitu vi-
tioꝝ ſubmergit in amaritudine ↄtritionis
quaſi in mari rubro. Hec ſola cor humanũ
replere põt. Act.2. Repleti ſunt omnes ſpi-
ritu ſancto. Io.3. Qui bibẽt ex aqua quaꝫ
ego dabo ei nõ ſitiet in eternuꝫ. Sine gra-
tia anima eſt ſicut terra ſine aqua: que in
puluerem euaneſcit. Pſ. Non ſic impij nõ
ſic ⁊c. Anima ſine gratia ſicut terra male-
dicta ſpinas ⁊ tribulos germinans. Geñ.3.
Homo abſqꝫ gratia ẽ velut inermis in me-
dio inimicorum poſitus: qui vndiqꝫ ſagit-
taẗ nocent enim ei ⁊ proſpera ⁊ aduerſa.
Treñ.3. Tetendit arcum ſuũ ⁊ poſuit me
quaſi ſignũ ad ſagittã. ¶ Iteꝫ grã vel vir-
tus vita ſpiritualis eſt: homo ſine gratia ẽ
velut homo mortuus. Eccle.9. Melior eſt
canis viuus leone mortuo. Glo. Canis vi-
uus pauper iuſtus: leo mortuus potẽs ini-
quus. Homo ſine gratia quaſi nihil repu-
tatur Iſa.10. Omnes gẽtes ꝗ̃ſi nõ ſint ſic
ſunt coram eo. Gentes ſunt gentiliter viuẽ-
tes. Pſ. ad nihilum deductus eſt in con-

ſpectu eius malignus ⁊c. Iſa.41. omnes
gentes que pugnant aduerſum te erunt
ꝗ̃ſi non ſint. Eſſe laudabileꝫ: ⁊ quod alicu-
ius valoris eſt: eſſe gratie ẽ. Prie.cor.15.
gratia dei ſum id quod ſum. Ipſa poten-
tia recipiendi gratiam videtur preualere
toti mundo cuius ſignum eſt ꝙ damnatis
potius videẗ expedire eſſe in ſtatu in quo
gratiam poſſent recipere ꝙ̃ totum mun-
dum habere. Homo ſine gratia vel virtu-
te eſt velut arbor arida incendio infernali
apta. Lu.23. Si in viridi ligno hoc fa. in
arido quid fiet? Eccle.6. Non te extollas
in cogitatione anime tue velut taurus ne
forte elidatur virtus tua per ſtultitiam.
Et ſubditur. Et relinquaris velut lignum
aridũ in heremo. Figura hominis abſqꝫ
gratia eſt ficus maledicta a domino: ⁊ are-
facta. Mat.21. Uita gratie multum eſſet
amanda. Cum enim triplex ſit vita. Na-
ture gratie ⁊ glorie ſit vita. Uita nature
valorem ſuum habet ex vita gratie. Señ.
non viuere bonum eſt: ſed bene viuere.
Uita nature viuunt ⁊ demones ⁊ anime
dãnate quibus bonum eſſet non eſſe. Ui-
ta vero glorie acqritur per vitã gratie. Fi-
lius dei vitaꝫ grẽ morte ſua voluit reſtau-
rare ⁊ ad ſuſtendandam eam pabulo do-
ctrine vel exemplo: fere.33.annis voluit in
miſeria huius mũdi manere. ¶ Itẽ virtꝰ
vel gratia hominem ſuper ſe leuat. Treñ.
.3. leuauit ſe ſuper ſe. Señ. O quam contẽ-
pta res eſt homo niſi ſupra humana ſurre-
xerit. Item virtus non ſoluꝫ grata eſt deo
immo ipſa gratia hominem faciens gra-
tum deo ⁊ opera eius. Sine ea nullus deo
gratus eſt. Cuꝫ ea nullus poteſt eſſe quaſi
non ſit deo gratus. Unica gutta gratie ſi
in dyabolo eſſet ipſum deo gratum face-
ret. Omnes in quibus gratia non eſt filij
ſunt ire. Gratius eſt deo vnicũ opus a gra-
tia factum ꝙ̃ infinita abſqꝫ gratia. Ex hoc
perpendi poteſt fatuitas eorum quibus
gratia grata non eſt qui vel mala ſua vel
bona contemptibilia ei preponunt. Señ.
Adeo gratioſa eſt virtus: vt inſitam ſit ma-
lis probare meliora. Señ. in epiſtolis erra-
re mihi viſus eſt qui dixit. Gratior eſt pul-
chro veniens ex corpore virtus. Non eniꝫ
vllo honeſtamento eget ipſa: magnum ſui

decus eſt ⁊ corpus ſuum conſecrat.

¶ Incipit ſecunda pars huius operis. ſ.
de tribus virtutibus theologicis in cõi.

Dictum eſt de virtute in com-
muni. Nunc dicendum ẽ de
ſpeciebus virtutũ. ¶ Et pri-
mo de theologicis. ſ. fide. ſpe.
⁊ caritate. De quibus. Pri-
me cor.13. Nunc manent Fides Spes Ca-
ritas. Hijs ſciẽtia ⁊ prophetia militat vt
dicit ibi. Glo. Auguſtinus. Et in libro de
trinitate dicit Auguſti. ꝙ propter iſta tria
in animo edificanda omnium diuinorum
librorum machinamenta cõſurgunt. Ideo
vero prius dicetur de theologicis ꝙ̃ de ce-
teris. Quia theologice ordinant animam
ad finem ſupremum. Cetere vero circa ea
que ſunt ad finem illum. In intentione
vero operãtis prior eſt finis hijs que ſunt
ad finem. Secundum eniꝫ naturã finis ſu-
muntur ea que ſunt ad finem. Cauſa fina-
lis cauſa cauſarum eſt. Secundum enim
exigentiam finis cauſa efficiens eligit ma-
teriam ⁊ in materia electa intendit acqui-
rere formã competẽtem fini: verbi grã. Qui
vult facere inſtrũ ad ſecãdũ eligit materiã
duraꝫ. Si enĩ eẽt mollis potius cederet ꝙ̃
ſecaret. In materia vero dura acquiri-
tur forma acuta: ſi enim obtuſa eſſet non
eſſet penetratiua neqꝫ idonea ad ſecan-
dum: Sic finis in intentione operantis
prior eſt hijs que ſunt ad finem tanꝙ̃ que-
daꝫ cauſa motiua ad illa. Et virtutes theo-
logice que ordinant ad finem ſupremum
priores ſunt ceteris virtutibus que diſpo-
nunt animam ad ea que ſunt ad finem.
¶ Tres vero ſunt: q2 neceſſe habemus.
Finis bonitatem cognoſcere: ⁊ deſiderare:
⁊ aliquam fiduciam obtinendi habere: vt
ſcilicet agnoſcamus quo debeamus tende-
re: ⁊ velimus venire ⁊ ſperemus poſſe per-
uenire. Non eniꝫ tentãda ſunt que omni-
no effici non poſſunt: vt ait papien. Fi-
de bonitatem finis agnoſcimus. Caritate
deſideramus. Spe fiduciam optinendi ha-
bemus. Cum tria exigantur ad bene ope-
randuꝫ. Scire: poſſe: ⁊ velle: ⁊ ſcire noſtruꝫ
propter peccata ſit diminutum in ratio-
nabili: ⁊ poſſe in iraſcibili: ⁊ velle inordina-
tum in concupiſcibili. fides ſupplementum

eſt cognitionis in rationabili: ſpes ſupple-
mentuꝫ fortitudinis in iraſcibili: ⁊ caritas
eſt ordinatiua voluntatis in cõcupiſcibili.
Fide cognoſcimus ſupremum finem ſiue
ſummum bonum eſſe bonum ſe communi-
cans. Ex qua cognitione due affectiones
oriuntur ſcilicet ſpes ex eo ꝙ cognoſcitur
liberaliſſimus bona ſua communicando:
⁊ deſiderium ex eo ꝙ cognoſcitur eſſe bo-
num quo nihil melius poteſt deſiderari.
Bonum enim eſt ꝙ deſideratur ab homi-
nibus ait beatus Dioũ. Etiam ſm .Ari.
Omnia bonum exoptant. Uita hominis
abſqꝫ lumine fidei vaga eſt neſciens quo
tẽdit. Io.21. Qui ambulat in tenebris ne-
ſcit quo vadat. Homo abſqꝫ fide ad mo-
lam temporalium iſtorum circuit ad mo-
dum Sanſonis exoculati. Iude.16. Eter-
na nec agnoſcens nec cupiẽs. Pſalmus.
In circuitu impij ambu. Item viam ci-
uitatis habitaculi non inuenerunt. Eccle.
.10. labor ſtultorum affliget eos qui ne-
ſciunt ad vrbem pergere. Treñ.4. Er-
rauerunt ceci in plateis. Fide homo in
via dirigitur. Et quia via ardua eſt ſpe
omnipotenti innititur. Et per caritatem
ſuauitate ſummi boni trahiẗ: trahit enim
ſua quemqꝫ voluptas. Cant.8. Que eſt
iſta que aſcẽdit de deſerto delitijs afflués
innixa ſuper dilectum. Auguſtinus in li-
bro de lib.ar. Tanta eſt iocunditas diui-
ni aſpectus ꝙ non poteſt videri ſine amo-
re. ¶ Hoc ap trium virtutuꝫ eſt: mentem vir-
ginẽ caſtaꝫ exhibere xp̃o. Uirginitas eniꝫ
mentis: vt ait Auguſtinus conſiſtit in hoc
ꝙ fides ſit itegra ſpes ſolida ⁊ caritas ſin-
cera. Et vt ait idem Auguſtinus in libro
de doctrina xp̃iana homo fide ſpe ⁊ cari-
tate ſubnixus: ⁊ eas inconcuſſe retinens
non indiget ſcripturis niſi ad alios in-
ſtruendos: et ſubdit: Multi per hec tria
etiam in ſolitudine ſine codicibus viuũt.
Fides vt ait Auguſtinus. Nos deo ſup-
ponit. Spes erigit. Charitas vnit. Fide
agnoſcimus nos ſub deo eſſe: ⁊ debitores
eſſe ſeruitij. Spes nos eleuat vt audeamꝰ
aggredi ꝙ ſupra vires noſtras ẽ. Charitaſ
vero nos facit vnum eſſe cum deo. Amor
eniꝫ eſt vis vnitiua vt dicit Dyo. Inter
virtutes theologicas prius de fide diceẗ

quia actus fidei prior eſt actu ſpei ⁊ cha
ritatis vt patebit inferius.

¶ Tractatus de fide.

De fide vero hoc modo dicemus.
b ¶ Primo oſtendemus neceſſitatē
hui⁹ virtutis. ¶ Scđo deſcriptio
nes ei⁹ ponem⁹. ¶ Tertio đ vnitate fidei
tangemus. ¶ Quarto. Cōmēdationi ipſi⁹
inſiſtemus. ¶ Quinto tāgetꝫ de articulis.
¶ Sexto đ errorib⁹ ⁊ cauſis errorꝫ. ¶ Se
ptimo ad diuerſitates fidei deſcendem⁹.
¶ Qđ virtus fidei eſt neceſſaria.

Circa primum notādū ꝙ cum hō
c ſit ab aliquo ⁊ ſub aliquo ⁊ ad ali
a quid ⁊ ſupra aliqua. ¶ Neceſſe hꝫ
cognoſcere illum a quo eſt ne ſit tanto be
neficio ingratus: ⁊ per conſequens ceteris
beneficijs indignus. B. Ingratitudo ē vē
tus vrens: ſiccans ſibi fontem pietatis: ro
rem miſericordie. fluenta gratie. ¶ Itē ne
ceſſe habet cognoſcere eum ſub quo eſt ne
ſit inutilis ſeruus ⁊ per conſequens ira do
mini ⁊ pena dign⁹. Prouer. 14. acceptus
eſt regi miniſter intelligens. Iracundiam
eius inutilis ſuſtinebit. Mathei. 25. Ser
uum inutilez proijcite in tenebras exterio
res. ¶ Circa illū ꝓo ſub quo ē: neceſſe ha
bet cognoſcere eius maieſtatez vt ſciat eū
glorificare. Maieſtas eſt ꝙ ſignificatur ꝑ
hoc aduerbium ſumme cum dicitur ſum
me potens ſumme ſapiens ſumme bonus.
¶ Et q̄ ſit eius voluntas vt ſciat ei ad ei⁹
beneplacitum ſeruire. Et iuſtitiam ⁊ miſe
ricordiam eius in ſeruos ſuos exhibitaꝫ ⁊
exhibēdam. iuſtitiam in offendētes. Miſe
ricordiā indebito modo ſeruiētes. ¶ Itē
neceſſe habet cogitare illud ad quod eſt.
¶ Sine hac cognitiōe erit in mari huius
mūdi q̄ſi ſopitus gubernator amiſſo cla
uo. Prouer. 23. Neſciet dirigere neſciet ſe
regere qui ignorat quo debeat tēdere. In
exilio hui⁹ mūdi q̄ſi in patria appetit ma
nere. Gre. qui peregrinationem pro patria
appetit inter dolores dolere neſcit. Item
in itinere preſentis vite ⁊ fatigabitur ⁊ qe
te finis fruſtrabitur. Auguſtinus in lib.
ꝯfeſ. domine feciſti nos ad te ⁊ inquietum
eſt cor noſtrū donec requieſcat in te. ¶ Ne
ceſſe etiaꝫ hꝫ cognoſcere a quo teneat ea
ſupra que poſitus eſt ne ſit infidelis ſeru⁹
in hijs in quibus ſolum miniſterium ha
bet ſibi vſurpans dominium: vel aliꝗ̄ q̄ꝫ de
beat ſeruitium reddens. Et ita qui pro fi
delitate fuerat remunerandus pro infide
litate ſit puniendus. Mat. 25. Serue bone
⁊ fi. q: ſuper pau. ⁊c̄. Et Luc. 16. Si in alie
no fideles non fuiſtis qđ veſtrum eſt qs
dabit vobis: alienum eſt bonū tranſitoriū
noſtrum eſt bonum eternuꝫ. Ber. in quodā
ſermone de aduentu terrene diuitie: nec ve
re nec noſtre ſunt: ⁊ paulopoſt deniqꝫ ſi ve
ſtra ſunt h̄ tollite ea vobiſcum. Pſ. homo
cū ierierit. nō. ſ. o. n. ꝫ. d. e. g. e. ¶ Conuenien
tiſſim⁹ vero modus cognoſcēdi predicta:
per fidem eſt: nec mirādū eſt ſi oportet ha
bere cognitionem per fidem de patre inui
ſibili a quo ſumus. Cū etiam de parētib⁹
carnalibus aliter cognitio haberi non poſ
ſit: vt oſtendit. Gre. 4. Dyalog. hijs ꝟbis
Audacter dico ꝙ ſine fide neqꝫ infidelis vi
uit. Si eundem infidelem percunctari vo
luero. quē patreꝫ vel quā matrem habuit.
Protinus reſpondet illū atqꝫ illā: quē ſi
ſtatim requiram vtrum nouerit q̄ſi ꝯcept⁹
ſit vel viderit quando natus fuerit: nſ vel
vidiſſe vel nouiſſe fatebitur. Et tamen qđ
nō vidit credit. Idem ſi de ipſo ſuo viſibi
li corpore credant ꝙ minime viderunt cur
inuiſibilia nō credunt que corporaliter vi
deri nō poſſunt. ¶ Iſte mod⁹ cognoſcēdi:
⁊ deo eſt glorioſus: ⁊ homini meritorius: ⁊
laude dignus: ⁊ hunc requirit natura eorꝫ
que cognoſcenda ſunt: ⁊ natura eorū qui
cognoſcituri ſūt. ¶ Qđ deo ſit glorioſus:
ex hoc patet ꝙ glorioſum eſt principium
ſi ſimplici verbo eius credit abſqꝫ cautio
ne pignoris vel iuramenti vel fideiuſſoris
Ignominioſuꝫ eſt vero ei ſi ſimplici verbo
eius non credatꝫ. Etiam cuilibet viro note
bonitatis ⁊ ſufficientis facultatis moleſtū
eſt ſi ſimplici ꝟbo eius nō creditur: quāto
magis regi glorie qui nec fallit: nec fallere
poteſt diſplicet: ſi nō credatur verbis eius
ſine cautione rationum quā inquirunt gē
tiles vel cautione ſignorū quā querūt iu
dei. Pri. cor. 1. Iudei ſigna petunt. Greci
ſapientiā q̄runt. ¶ Quantū deus offenda
tur de hoc oſtendit. M. 12. Et. 16. Genera
tio mala ⁊ adultera ſignū q̄rit: ⁊ ſignū nō
da. Eiuſdem. 17. O generatio incredula ⁊
peruerſa vſqꝫquo patiar vos ypocras ⁊ pi
tagoras induxerunt hanc legem diſcipulis
ſuis vt nō eſſent auſi i ſentētiis ſuis īterro
gare ꝓpter qđ. ſed eſſet eis pro ratione di
cētis auctoritas. Quāto magis auctoritas
diuina pro ratione habēda eſt. Meritori⁹
etiā eſt homini hic modus cognoſcēdi. Cū
eni hō aſſentit deo i hiis que nō ſunt ſen
ſui māifeſta nec per ſe nota itellectui. Nec
violentia neceſſarie ꝓbationis oſtenſa. li
bera eſt aſſenſio illa ⁊ ideo mēitoria. Aſſen
ſio vero qua homo aſſentit illis manifeſtis
ſenſui vel per ſe notis itellectui vel neceſſa
rio ꝓbatis meritum nō habet quia quaſi
coacta eſt. Unde glo. ſuper illđ heb. 10. Hē
tes fiduciā i in troitum ſanctorꝫ i ſanguinē
xp̄i ⁊c̄. Fides non habet meritum vbi hu
mana ratio. i. humanus ſenſus prebet expi
mētum. Que gratia ē creditori ſi ſub bōa
cautione credat verba alterius. ¶ Itē hic
modus cognoſcēdi laude dignus eſt. Non
eſt virtuoſum videre lucidum: ſic nec cred
re qđ manifeſte probabile eſt. Sed virtuo
ſum ⁊ laude dignuꝫ credere deo in his q̄
ſenſus vel ratio videtur diſſuadere. Sicut
fecit abraā de quo legitur: qui ꝯtra ſpem
i ſpecie credidit. Ro. iiii. gloſa. Prior ſpes
ſcđm naturam fuit. Dum iuuenis ex iuuē
cula ſcđm naturaꝫ ſperauit ſoboleꝫ: nec
tamē habuit modo ꝯtrariū alii ſpei ſpera
uit. ſ. vt vetulus ex vetula ſterili generaret.
De eodē habes. Gen. xv. Dixit dñs Abra
ham qui egredietur de vtero tuo habebis
eum heredeꝫ. Et ibidem ſuſpice celū ⁊ nu
mera ſtellas ſi potes ſic erit ſemē tuū: impoſ
ſibilia poterāt hec videri cuꝫ dñs ꝯcluſiſſꝫ
ſarā. Ge. xvi. Et cū ipa ꝯſenuiſſet ⁊ abra
ham vetulus eſſet: Eiuſdeꝫ xviii. ⁊ tñ cre
didit abraham deo. ⁊ reputatum eſt ei ad
iuſtitiam. Eiuſdē. xv. Similiter beata ꝟgo
beatificatur. Luc. i. quia credidit angelo i
illa ſublimi ꝓmiſſione. Beata inquit q̄ cre
didiſti ⁊c̄. E ꝯtrario ꝟo. Moy. ⁊ Aarō
puniuntur de icredulitate. Nu. xx. Quia ſi
credidiſtis mihi vt ſanctificaretis me corā
filiis iſrael nō itroducetis hos populos i
terraꝫ quā datur⁹ ſum eis. Etiā zacharias
ſimiliter punitur. Luc. i. Ecce inquit ange
lus eris tacens ⁊ nō poteris loqui vſqꝫ in
diem quo h̄ fiant ꝓ eo ꝙ ñ credidiſti verb
meis. Eccli. xv. In gente icredibili exarde
ſcet ira. Et apoc. xi. Timidis ⁊ incredulis
illorū erit i ſtagno igne ardenti ⁊ ſulfure:
ꝙ ē ſecūda mors. Natura eorꝫ que cogno
ſcēda ſunt requirit hunc modum cogitatō
nis cum quedam eorū ſint preterita q̄daꝫ
futura. Et cū quedam ſint i celo quedaꝫ i
iferno. Quomodo eni de hijs oibus cogni
tio haberi poterit niſi per fidē. Preterea
deus de quo hec cognitio principaliter eſt
lucem habitat iacceſſibilē quā nullus vi
dit hominū nec videre pōt. Prime thim.
prio. Exo 33. Non videbit me homo ⁊ vi
uet. Iſa. lxv. Uer⁹ tu es deus abſcōditus.
prie. Io. i. Deum nemo vidit vnq̄ꝫ niſi vni
genit⁹ filius qui eſt i ſinu patris ipſe enar
rauit. Et Mat. 2. Nemo nouit filiū niſi pa
ter neqꝫ patrem quis nouit niſi filius ⁊c̄.
ſi. vo. reuelare. ¶ Credēduꝫ eſt ergo đ deo
filio enarranti ⁊ his quibus filius enarra
uit cum a nobis i preſenti videri non poſ
ſit. Et ſecūdum verbum ylar. ſoli deo đ ſe
credēdum eſt qui ſe ſolus nouit. Ber. cre
dit deo qui credit ſeis in quibus deus lo
quitur. Nec mirandum ē ſi neceſſe habe
mus credere deo de ſe cū homini de iterio
ribus ſuis neceſſe habeam⁹ credere. Pri.
cor. 2. Quis ſcit hominū q̄ ſunt homīs niſi
ſpūs hominis q in ipſo eſt. ¶ Ita ⁊ que di
ſunt nemo nouit niſi ſpūs dei. Et ſubditur
Nos aūt ſpūꝫ mundi huius accepimus ſꝫ
ſpūm qui ex deo eſt. Glo. ambro. Manife
ſtum ē cogitatiōes a nullo ſciri niſi ab aio
noſtro. Non timeamus viris ſanctis crede
re ſenſuꝫ tuū cū domin⁹ eis crediderit ſen
ſum ſuū. i. cor. 2. Nos dei ſenſum hēmus.
Gre. i. iiii li. dialogorꝫ dicit. Quiſqs de cre
dulitate inuiſibilium ſolidus nō eſt debꝫ ꝓ
culdubio maiorꝫ dictis fidem ꝓbere eiſqꝫ
ꝑ ſpūm ſanctum inuiſibilium experimētum
habētibus credere. Nam ſtultus ē puer ſi
matrem ideo extimat dulce mentiri: q: ipſe
nil aliud q̄ꝫ tenebras carceris nouit. Loq
tur Gre. de puero nato ⁊ nutrito i carcere
cui mater que grauida de eo poſita fuit in
carcere đ luce ſolis q̄ꝫ ipſa qui ideoꝫ nouit
loquitur. ¶ Natura etiā eorꝫ qui cogniti
ri ſunt huiuſ modum cognitōnis req̄rit: co
gnitio eni iſta ptinet ad cōmunitatem ho
minū imo ad vniuerſitatem: ē cui cognitio

neceſſitatis: ſine qua nõ eſt ſalus. Heb. xi
Sine fide ĩpoſſibile eſt placere deo. Multi
vero ſunt ꝙ capaces nõ ſunt rõnum quibus
eis perſuadere poſſint ea que neceſſe ẽ co-
gnoſci accedẽtibus ad eũ. Unde oportet
eos credere his qui talium ſunt capaces.
Bruta animalia nõ ſunt dei perceptibilia.
ergo nec homines animales capaces ſunt
eoꝝ q̃ dei ſunt: niſi credẽdo uiris ſpũalibꝰ
Pri. cor. ii. Animalis homo nõ percipit q̃
dei ſunt. Ubi oſtendit. Glo. Aug. Q̃s aĩal'
ẽ quis: vel ĩ vita: vel in ſenſu. Uita aĩal' ẽ
q̃ʒ intra naturalis ordinis metas ſpũs re-
ctor non cõtinet: eo ꝙ ipſe deo regendũ ſe
nõ ſubiicit. animi vero ſenſu quis animalis
eſt: quia de deo ius corpoꝝ fantaſiã vel le-
gis litteram vel rõneʒ phiſicã iudicat. Iſte
modus cognoſcendi ſupplet defectus alia-
rum cognitionũ. Si alicui deficit viſus ne-
ceſſe hʒ credere alii de via: ⁊ de aliis que
ad viſum pertinent. Si ẽ intellectus pul: ⁊
rudis neceſſe hʒ credere: his qui hñt ma-
gnum itellectum: ⁊ exercitatum. Diſcenteʒ
enim opʒ credere: ergõ cum predicta ſenſui
non ſubiaceant: ⁊ ĩtellectus humanus ſm
verbum phi. ſe habeat ad diuinã eſſentiã:
ſicut viſus noctue ad ſolem neceſſe eſt: per
fidem talia cognoſci. Preterea cum deꝰ al-
tiſſimus ſit nõ eſt poſſibile repire ſcalaʒ ſuf-
ficientis rõis: qua quilibet ad deũ attin-
gat. Non attingit manus quocũq3 atrigit
gigas: nec attigit qui eſt parui intellectus
ad cõprehẽdendum ꝑ rationes: omnia q̃
attingit ꝙ eſt magni intellectꝰ. ¶ Item ꝙ
non appropinquat rei ſubtili: nõ põt eam
videre: licet ille qui propinquus eſt eã vi-
deat. Sic hoĩes qui inſenſibilibus commo-
rãtur: nõ appropinquãtes ſtudio vel exer-
citationi ad ea que ſunt inuiſibilia: nõ poſ-
ſunt ea agnoſcere que agnoſcunt: qui ſtu-
dio ⁊ exercitationi appropĩquãt Philo.
Impiti velut longe diſtantes ſpeculãtur.
¶ Itẽ intellectus groſſus ſubtilia videre ñ
poteſt. Qui habet turbidum oculum non
videt pilum quem videt qui hʒ clarum: nõ
videt viſus humanus quicq̃d videt aqui-
linus. Non põt ergo cõitas hominum co-
gnoſcere que neceſſe ẽ cognoſci accedẽtibꝰ
ad deum niſi per fidem. Fides ẽ qua intel-
lectus humanus deo ſubditus eſt; qui idu-
bitanter ſubiectionem ei dʒ. Sicut ⁊ affe-
ctus cum ab eo ſimiliter ſit. Nulla enim rõ
eſt quare potius ĩtellectus ab hac ſubiecti-
one ſit excẽptus q̃ʒ affectus. Et cũ due ſint
ꝑtes legis dei. ſ. teſtimonia ⁊ mandata: itel-
lectus credit teſtimonia: ſicut affectus ipſiꝰ
implet mandata. Item cũ intellectus idu-
endus ſit gloria ſicut ⁊ affectus. Et gloria
ipſius intellectus principalis videatur eſſe:
ſecũdũ id qð dicit glo. ſuper illud ps. Oſtẽ-
dam illi ſalutare meũ. i. xp̃m in maieſtate.
Hec viſio eſt tota merces. Intellectus hic
gratia fidei iduendus eſt. Quomõ eñ ſie-
ret in futuro a deo glorioſus niſi ĩ preſenti
deo eſſet gratus vel gratioſus.

De deſcriptionibus fidei.

Oſtenſa neceſſitate fidei ponende
o ſunt deſcriptiones eius. prius tamẽ
notande ſunt diuerſe acceptiones
huius nõis fides: vt appareat quomõ hic
fidem accepiamus. Fides quãq3 dr̃ ſponſio e
Pri. thi. v. Quia primã fidẽ irrita fecerũt.
Quãdoq3 fidelitas ꝓuer. xx. Unũ fideleʒ
quis inueniet. Quãdoq3 ꝯſcientia. Ro. xiiii.
Oẽ qð non eſt ex fide peccatum eſt. Ali-
q3 creditum vel collectio creditorum: vnde
Anaſtaſius. hec eſt fides catholica. Aliq3
ſacramentum fidei. Augꝰ. ad Bonifatiuʒ.
Quod eſt paruulos habere fideʒ niſi fidei
ſacramentum. Quãdoq3 fides informis.
Pri. cor. iʒ. Et ſi habuero oẽm fideʒ ita ut
montes trãsferã ⁊c̃. Quãdoq3 fides viua
ſic ſumimus hic. ⁊ ſcðʒ hec ſic deſcribitur
Hebr̃. xi. Fides eſt ſubſtantia rerum ſperã-
darum argumentum non apparentium.
¶ Fides ſubſtantia eſt. Subſtantia ſtat
ſub accidentibus ea ſupportans ⁊ ſuſti-
nens: ⁊ non eget alio ſubiecto. Sic fides
ĩ edificio ſpirituali ſubſtat totum edificiuʒ
ſupportans: ⁊ ſuſtinens non egens virtu-
te aliqua que eam precedat: ipſa eſt firma
petra ſupra quam ſapiens edificat domũ
ſuam. Mat. vii. Et eiuſdem. xvi. Sup hãc
petram edificabo eccleſiã meam: petrã vo-
cat firmitatem fidei in Petro. Hoc funda-
mentum non timet nec pluuiam nec flumi-
na: nec ventos: nec mirum. Innixũ enim ẽ
prime veritati. Fides enĩʒ innititur prime
veritati. Mat. vii. Deſcendit pluuia: ⁊ ve-
nerunt flumina: ⁊ flauerunt venti: ⁊ nõ oc-
cidit: fundamenta enim erat ſu. ſir. pe. Plu-
uia que deſurſum venit eſt impugnatio ae-
ree poteſtatis. Flumina que de montibus
deſcendunt ſunt perſecutiones potentium
Uenti dicuntur oĩum temptationũ gñs.
De hoc fundamento legit. Pri. cor. ii. Ut
ſapiens architectus fundamentum poſui.
Glo. i. fidem xp̃i. Et paulo poſt fundamen-
tum aliud nemo poteſt põere preter id qð
poſitum eſt. Is. i. fides xp̃i. Apo. xxi. Fun-
damentum primum iaſpis. Iaſpis viridis
ẽ coloris: ⁊ fugat fantaſmata: ⁊ fidem ſigni-
ficat: que viriditate eternoꝝ oculos cordis
delectat: ⁊ vanitatem huius mundi q̃ qua-
ſi fantaſma eſt fugat dum fugitiuam eẽ iu-
dicat. Augꝰ. O munde inmunde q̃d ſtre-
pis q̃d auertere conaris tenere vis fugiẽs:
q̃d faceres ſi manẽres. Abſq3 fundamẽto ſidei
vanum eſt edificium ſpirituale. i. vadens ĩ
nihilum. Sap. xiii. Uani ſunt oẽs. hoĩes ĩ
quibus non ſubeſt ſcientia dei. Sciẽtia dei
ſeu cognitio fides eſt. ſine hoc fundamento
eſt edificium ſpũale. q. ſ. arenam ꝙ neceſſe
hʒ corruere ad deſcenſum pluuie vel impe-
tum fluminis vl' venti. Mat. vii. Deſcẽdit
pluuia venerunt flumina: ⁊ flauerunt ven-
ti: ⁊ ruerunt in domuʒ illam: ⁊ cecidit. ¶ In
deſcriptiõe fidei res ſperande ponitur: q2
digniores ſunt inter ea que ſunt fidei: ⁊ q2
ſunt finis. Sicut enim finis bonum ĩchoat.
ſic adeptio fidei rerum ſperãdaꝝ ꝯſumat.
Actus ſpeĩ ſperãdi potius nominatur ubi
ꝙ diligendi: quia immediatus eſt ad actuʒ
fidei: ⁊ quia ſic notatur abſentia eorum d'
quibus eſt fides dilig̃i poſſunt: ⁊ pñtia: ⁊ ab-
ſentia: ⁊ futura: ſed non ſperantur niſi ab-
ſentia vel futura. Fides autem dr̃ ſubſtan-
tia reꝝ ſperãdarum: q2 cauſa eſt vt res q̃
ſperãtur in futuro. In nobis ſubſiſtant. In
pñti etiã quodammõ facit eas in nob ſub-
ſiſtere. Per fidem enim futura bona menti
noſtri quodammõ ſunt pñſentia. Per eam
que inuiſibilia ſunt quodãmõ videntur ꝑꝑ
primum dr̃ ſubſtantia reꝝ ſperãdarũ. pro-
pter ſcðm dicitur argumẽtum non apparẽ-
tiũ glo. Fides ꝓprie ẽ de his q̃ ñ videntur
de viſis enĩ non eſt fides ſed agnitio: ⁊ ſub-
ditur. hec eſt laus fidei ſi quod creditur ñ
videtur. Fides dr̃ argumentum non appa-
rentium: quia eſt inuiſibilium certitudo vt
dicit glo. Gal. v. Ipſa eſt probans non pro-
batũ. dedignatur eniʒ eſſe concluſio. Tria
ſunt que ſequuntur ex hoc argumento. ſ.
Articulorum certitudo. vite rectitudo. ⁊
pmiĩ ſreni celſitudo. De pmo iam hitũ ẽ.
De ſecundo habetur. Ro. i. Iuſtus meus
ex fide viuit: ⁊ vitam ſuam regit ⁊ diſponit
De tertio. Ioh. 3. Qui credit in filio habet
vitam eternam. Fides nobis primo prepo-
nitur. Secũdo vite rectitudo aſſumitur ex
quibus vita eterna cõcluditur. Ex certitu-
dine fidei infertur vita eterna tanq̃ʒ ex im-
perfecta argumentatione. Ioh. vi. Qui cre-
dit in me habet vitam eternaʒ. Ex fide ſo-
cium uite rectitudine quaſi ex perfecta ar-
gumentatione vita eterna infertur. Ex fide
cum vite prauitate concluditur mors eter-
na. De qua concluſione Eze. ſeptimo. Fili
hominis fac concluſionem quoniam terra
plena eſt iudicio ſanguinum: ⁊ ciuitas ple-
na eſt iniquitate. Iaco. 3. Quid proderit
fratres ſi fideʒ ſe dicat quis habere: ope-
ra autem non habeat uunq̃d poterit fides
ſaluare eum. Secundum Criſoſto. Fides
maiorum: eſt argumentum fidei minorum.
Confirmatur enim fides in minoribus per
hoc ꝙ tot: ⁊ tam ſancti homines eam tenu-
erunt. Etiam notandum ꝙ ad vitam fi- c
dem duo pertinent: ſcilicet primam verita-
tem cognoſcere. Et in eam tanq̃ʒ ſummuʒ
bonum vel beatitudinem tendere. Quan-
tum ad primum dicitur fides argumẽtũ
non apparet. Quantum ad ſecundum dici-
tur ſubſtantia rerum ſperandarum. Item
fides ſic deſcribitur ab Augu. in libro de
prediſtinatione ſanctorum. Fides eſt cogi-
tare cum aſſenſione ea que ad chriſtianaʒ
pertinent religionem. Iſodorꝰ. Fides eſt
ex qua veraciter credimus id quod uide-
re non valemus. Criſoſtomus dicit quod
fides eſt ſanctiſſime religionis fundamen-
tum. Religio ut ait Iſidorꝰ. eſt appellata
ꝙ per eam vni deo religamus animas
noſtras ad cultum diuinum ſeruiendi vin-
culo. Magiſtraliter etiam ſic deſcribitur
fides eſt virtus qua ea que ad fundamen-
tum religionis pertinent recte q3 firmiterq3
credunt. Bernardus in libro de ꝯſideratiõ-
ne. Fides eſt voluntaria: quedam: ⁊ certa
prelibatio necdum propalate veritatis.

¶ Et notãdum ꝙ quattuoꝛ videꝰtur facere
ad hoc ꝙ fides viua licet ſit cognitio vir-
tus ſit. Premium ē ꝙ actus ipſius mĩtũ
h; a voluntate. Sicut etiã ille qui multum
amat aliq̃ voluntarius ē ad credendũ bo
na de eo: mala vero de eo credere nõ vult.
Sic ille in quo ē amoꝛ dei intenſus volun
tarius ē ad credendũ de eo omnia quoꝝ
credulitatem credit eſſe placitã deo. vnde
ſine rõne ſufficienti aſſentit talibus. i. coꝛ.
xiii. Dicitur ꝙ caritas oĩa credit. ¶ Sc̃d;
eſt quia cõſentit his in que difficile ē con
ſentire. Unde ſicut diligere inimicum vir-
tutis eſt cum ad dilectionē illam meritum
eius qui diligitur non viuet ſed potius re
pugnet: ſic conſentire deo in his que ꝯtra
rationem videntur eē ꝟtutis. Tertiũ ē ꝙ
fides viua radius viuus eſt pꝛocedens a
fonte vite a ſole ſcil; intelligentie de quo.
Sap. v. ſol intelligentie nõ eſt oꝛtus nobis.
Fides moꝛtua eſt ſicut lumen ſolis quod
eſt in locis obumbꝛatis non hñs caloꝛē.
Fides vero viua non ſolum lucet ſed etiã
calefacit nec ſolum lumen ē ad oſtẽdẽdu;
ſed ēt vita mouens. ſ. ad faciendum bonu;
ꝛ declinãdũ a malo. Cui videtur cõcoꝛda
re ꝙ dicit. Ar. ꝯ viua vel diuina ſciẽtia ꝙ
plus eſt virtus q̃ ars. Quartum eſt ꝙ
mira operatur vt infra patebit. Mat. vlt.
Signa aũt eos qui crediderint h̃ ſequenẽ
ſicut impetuoſitas fluminis: tunc pꝛimo ap
paret cũ fluuius inuenit obſtaculum. ſic fi-
dei virtuoſitas cũ aliquid impugnans ha
buerit. ¶ Item fides ſic põt deſcribi. Fides
ē digna deo credulitas. Credulitas digna
deo eſt credere ei ꝓpter ſe ꝛ ſuper omnia.
Unde ſuper. i. coꝛ. iiii. Non ꝙ ſufficiẽtes
ſimus cogitare aliqd a nob. quaſi ex nob.
Dicit glo. ꝙ cogitare eſt inicium fidei. Aſ-
ſentire aũt ſumme veritati ꝓpter ſe ꝛ ſup
omnia eſt eius cõplementũ. Et notãdu; ꝙ
licet fides viua non aſſentiat pꝛime verita
ti pꝛincipalr̃ ꝓpter rões tñ rões pñt eē in
troductiue ad eam. Sed poſtq̃ ipſa itro-
ducta fuerit. dicit ſicut dixerunt ſamaritãi
mulieri ſamaritane. Jam nõ ꝓpter tuam
loquelam credimus: ipſi enim audiuimus
ꝛ ſcimꝰ quia hic ē ſaluatoꝛ mundi. Jo. iiii.
Aug. in li. de coꝛruptione ꝛ grã. Aliud eſt
adiutoꝛium ſine quo aliquid nõ fit ꝛ quo
aliquid fit. aĩa ſine alimentis nõ poſſumꝰ
viuere: ſi tñ afferũt alicui alimẽta ꝙ viuat
q̄ moꝛi voluerit. quaſi cã ſine qua ſi ſit nĩ
raro fit. Fides viua in aĩa eſt: vel ſpeculũ
creaturarũ: vel miracula l' rões: vel doctri-
na. Sed lux īfuſa deſuper pꝛĩcipalis cã eſt
ꝙ intellectus cõſentiat firme ī ea que ſunt
fidei. Unde Aug. dicit ꝙ fides eſt illumina
tio mentis ad ſummam virtutem. Et ſup
illud. Mat. ix. Credo dñe adiuua meam ī
credulitatem. glo. Credulitas noſtra infir-
ma eſt niſi ſit iuuta adiutoꝛio dei.

¶ Quod vnica eſt vera fides.

Sequitur de vnitate fidei de qua le
gitur eph. iiii. vnus deꝰ vna fides.
Quinq̃ vero videẽ facere ad vni
tatem fidei. Pꝛimo h̃ ꝙ illud de quo prin
cipaliter eſt fides vnũ eſt. Unde ſuper illō
vna fides. Dicit glo. Unum ꝛ idem eſt qđ
creditur a cunctis fidelibus. Unde fides
catholica dr̃ vniuerſalis. deꝰ de quo fidꝰ
eſt fides eſt pꝛincipaliter vnus eſt ꝛ ſi mu-
tatur Exo. 20. Audi iſrael deus tuus vnꝰ ē
non erit in te deus recens. Jaco. i. Apud
quem non eſt trãſmutatio. Ideo nec fides
mutatur. Thob. 2. Uitam illa; expectamꝰ
quam deus daturus eſt his qui fidem ſuã
nunq̃ mutant ab illo. Secundo h̃ ꝙ fides
eſt lumen infuſum deſuper: ꝛ non eſt a pro-
balitate rerũ que creduntur. Ideo non di
uerſificatur ſcđm diuerſitatem reꝝ credita
rum. ipſa eſt lucerna quã dei ſapiẽtia accẽ
dit ad recuperãdam dragmam perditam
Luc. xv. Glo. Dragma eſt nummus certe
q̃titatis habens ymaginem regis. Drag
ma ꝑdita eſt homo ad ymaginem dei crea
tus in peccatum lapſus. Et eadem lucernã
poſſunt diuerſa videri: ꝛ vna fide diuerſa
credi. Tertio h̃ ꝙ vna eſt ratio credendi
in oĩbus articulis. ſ. pꝛima veritas cui vna
fides ſemper pꝛincipaliter innititur. Credu
litas que per rationes eſt ſecũdum diuerſi
tates rationum debet diuerſificari ſed nõ
ſic eſt in fide. ¶ Quarto h̃ ꝙ natura homi-
num: vna ꝛ eadem eſt apud omnes. Ergo
ꝛ naturalia hominũ eadẽ debent eſſe apđ
omnes ſcilicet intellectus debet deo de iurẽ
naturali obſequium fidei. Ergo fides vna
et eadem d; eſſe apud omnes: vna ergo ē
vera fides. Quinto h̃ ꝙ affectiones quas

affectus hoīs debet deo: eade; ſunt apud
oẽ genus: ꝛ eadem rõne ꝙ d; intellectus
deo: idem erit apud oẽs. Preterea affectio
nũ cãe ſunt appꝛehẽſiones ꝓbabile vbi tio
ris cã eſt appꝛehenſio diuine potentie vel
iuſticie. Spei cã ē appꝛehẽſio diuĩe libera
litatis vel miſericoꝛdie. Amoꝛis cã ē diuĩe
appꝛehenſio bonitatis vl' poteſtatis. Ergo
cum affectiones iſte habende ſint apđ oẽs.
ꝛ appꝛehẽſiones que ſunt cã illaꝝ habẽde
erunt apud omnes. Appꝛehẽſiones vero
de deo in pꝛeſenti opoꝛtet eē fidei ꝑꝑ par-
uitate; itellectus hominũ ſicut pꝛius oſtẽ
ſum eſt. ergo vera fides vna. ꝛ eadem ē apđ
omnes. Preterea aut aliquod obſequiu;
debet deo itellectus humanꝰ: quẽ ſine eiꝰ
iniuria non poſſit non ſoluere aut nullum.
Si dicatur ꝙ nullum: oſtenditur hoc eſſe
falſum ꝑ hoc ꝙ ſimili rõne nec affectꝰ ali
qđ obſequium deberet deo: nec etiam coꝛ-
pus. ergo deus ſi eſſet dñs verus. tñ nullu;
ſeruitium deberet ei. Preterea ꝯqueritur
dñs ꝯ ſubtractõne ſeruitij affectus. Mala
chi. i. Si pater ego ſu; vbi eſt honoꝛ meꝰ.
ꝛ ſi dñs ego ſum vbi eſt timoꝛ meus. Pre
terea certũ ē cuilibet habenti rõnem bene
diſpoſitam: ꝙ ſine dei iniuria non poteſt
dici deum nõ eē adoꝛandũ vel venerãdu;
vel timendũ vel amandum. Preterea oĩs
ſecta igne: ꝛ ferro ꝑſequitur ſentientes con
traria fidei ſue: etiam potius q̃ fures vel
raptoꝛes. Phs etiã dicit eos qui dñt deos
nõ eſſe adoꝛãdos pena indigere. Relinqui
tur ergo ꝙ aliqđ certum ſeruitiũ intellectꝰ
debet deo ꝙ ſpãliter ꝯſiſtit in credẽdo illi.
Aliud enĩ obſequiũ ſcđm intellectum nõ vi
detur ei poſſe ſoluere vniuerſitas hominũ.
Cogitare ſolum ſiue bonum: ſiue malu; ſi
videtur meritoꝛium eſſe vel demeritoꝛium
Alioquin deus q oĩa mala videt peſſimꝰ
eſſet ergo aſſenſus vel diſſenſus cogitatiõi
adueniens meritum vel demeritũ facit. Aſ-
ſenſus poſſibilis vniuerſitati hominũ cir-
ca illa que ꝯ deo ſunt fidei eſt. Ea que hõ
tenetur credere de deo non ſunt infinita.
Sunt ergo aliqua certa que quilibet adul
tus niſi ſit mente alienatus: tenetur crede
re de deo. Unde hebꝛ. xi. Credere opoꝛtet
accedentem ad eum qꝛ eſt: ꝛ inquirẽtibus
ſe remuneratoꝛ ſit. Ubi dicit glo. Sine hac
fide nemo vnq̃ ſaluari potuit. Si qs autẽ
obiiciat quod nõ ē neceſſe eadem credi de
deo ab omnibus ꝑꝑ paruitatẽ intellectus
quoꝛũda; vel ꝑꝑ defectũ doctrine vel grẽ
ſed ſufficit quedã de deo credi ab vno: ꝛ
alia ab alio. Ad hoc dicendũ eſt ꝙ nullus
ē adultus niſi ſit mente alienatus: cuius in
tellectus capax eſſe nõ poſſit eius ꝙ ē dñs
eſſe timendũ honoꝛandũ amandũ. ꝛ in eo
eſſe ſperãdu; ꝛ nunq̃ fuit mundus qn ha-
buerit doctrinam ſufficientem ad huiꝰ cre
dẽda. Unde Gre. loquens de parabola il
la que eſt de operariis in vineam miſſis.
Mat. xx. Dicit pater familias cõditoꝛ nr̃
eſt qui h; vineam vniuerſalem eccleſia; q̃
ab Abel vſq; ad vltimũ electum: qui i fine
naſciturus eſt. quot ſcõs ꝓtulit: tot palmi
tes miſit: hic pater exiit ad excollẽdã vine
am mãe hoꝛa tertia: ſexta: nõa. vndecima
operarios cõduxit a mundi huius initõ vſ
q; ad finem ad erudiendã ifideliũ plebem
pꝛedicatoꝛes mittere nõ deſiſtit. Gratia. n.
nõ deeſt alicui adulto ſane mentis ad pꝛe
dicta niſi clpa eiꝰ ipediat. Si qs tñ eēt ī
loco vbi doctrinã circa talia ſi poſſet hẽre
veriſimile ē niſi culpa ſua hoc ipediret oc-
culta; iſpirationẽ ei vitẽ doctrine ſupplere
vel ꝑ creaturaꝝ pulcritudinẽ de cõditoꝛe
ꝛ rectoꝛe vniuerſitatis admoneri. Eſt igiẽ
bona fides vera oium vere fidelium licet
inter eos aliqui plura: aliqui paucioꝛa: de
deo explicite credãt: Oẽs tamẽ parati de-
bent eſſe credere deo in oĩbus que vel ꝑ ſe
vel per viros fide dignos eos docere velli;
Debent ēt oẽs credere oĩa illa eſſe vera q̃
ꝓphete: ꝛ alii hoĩes ſpũ dei edocti crẽdide
runt: ꝛ docuerunt: oẽs aũt ſecte quãtu; ad
ea in quibus nõ cõueniunt cum illa ꝛ ꝟa
vnica fide: erroꝛs ſunt.

Quod fides xp̃iana eſt fides vera.

Illa vero vera: ꝛ vnica fides: fides
xp̃iana eſt ſicut multipliciter põt
oñdi. Et pꝛio miraculoꝝ cõfirma
tione. Nulla. n. alia ſecta habet miracula
ad ſui cõſumationẽ. Miracula huius fi-
dei ab Abel filio Adã facta leguntur. De
quo legitur Geñ. iiii. Reſpexit deꝰ ad abel
ꝛ ad munera eius. Quomodo reſpexit alia
tranſlatio determinauit que ſic h;. Inflã-
mauit deus ſuper Abel et ſuper munera.

eius. Ignis.n. de celo oblationem eius īcē
dit: vt factum eſt. Helie in carmelo. Tertiꝫ
R̃. xviii. Et leui. ii. Sub moy. Deinde ſub-
ſecuta ſunt miracula ſub Noe: ⁊ ſub Abra
ham: ⁊ ſub aliis vſqꝫ ad legem Moy. ⁊ in
gente hebreorum multiplicata ſunt. Et ab
exercitu egipti vſqꝫ ad ingreſſum terre pro
miſſionis conſolata ſunt gentem illam: ⁊
donec gens illa deſeruit hanc fidem, non
deſeruerunt eam miracula. Tandem cum
hac fide in apoſtolis miracula tranſlata
ſunt ad eccleſiam ex iudeis: ⁊ gentibus
collocatam. Miracula vero quibus h̄ fides
confirmata eſt talia, fuerunt ꝙ ſolus deus
ea facere poterat: ſicut fuit ſtatio ſolis: ⁊
lumen ad ſpatiū. xii. horarum ad preceptū
Joſue miniſtri dei obediente domino voci
hominis. Joſue. x. Et regreſſus ſolis tēpore
Ezechie. Iſa. xxxviii. Et obſcuratio ſolis lu
na. xv. In paſſione domini facta pp̄ quā phi
loſophi qui athenis erant nō volentes in-
uenire naturalem cauſam illius obſcurati
onis īducti ſunt ad hoc: vt dicerēt ꝙ de⁹
nature patiebatur: ⁊ conſtituerunt araꝫ illi
deo ignoto: vt ꝗ̃ actu. xvii. Quis dubitat
de hoc ꝙ ille ſol⁹ curſuꝫ ſolis mutare pōt
qui inſtituit. Item noticia linguaꝝ data
apoſtolis: ⁊ illuminatio ſubita qua hij qui
erant ydiote docti facti ſunt ſecūdū eis ꝓ
miſſionem factam a xp̄o. Jo. xiiii. Paraclit⁹
autē ſpiritus. ſ. quem mittet pater in noīe
meo ille vos docebit omnia ⁊c̄. Luce. xxi.
Ego dabo vobis os: ⁊ ſapientiam cui non
poterunt reſiſtere ⁊ ꝯtradicere omnes ad
uerſarij noſtri. Item roboratio apoſtoloꝝ
qui cum adeo debiles eſſent ꝙ petrus qui
maior videbatur eē ad vocem vnius ācil-
le: dum mori timuit vitam negauerit virtu
te ſpiritus ſancti induti ex alto adeo fortes
facti ſunt vt nullum timerent. Luc. vltio.
Sedete ī ciuitate quouſqꝫ īduamini virtu
te ex alto. Non timebant eos qui iam dn̄ꝫ
eorum occiderant. Acta. iiii. Non poſſum⁹
inquiunt Petrus: ⁊ Jo. que vidimus ⁊ au
diuimus non loqui. Item ſubiugatio mun
di per paucos ſimplices. Ber. Lꝫ magna:
⁊ diuina plane fuerint miracula que dn̄s
geſſit in terris. Hoc tamē ſuper omnia illa
enituit ꝙ in paucis ſimplicibus totū mū-
dum. ⁊ omneꝫ eius altitudinem ſibi ſubiu-
gauit. Item cōuictio fidei cum rōne: quaſi
per totum mūdum ꝙ eſt vnum trium ope
rum mirabilium dei que enumerat Ber.
dicens. Tria opera inquit facit omnipotēs
illa: ⁊ maieſtas in aſſumptione noſtre car-
nis: ita ſingulariter mirabilia: ⁊ mirabili-
ter ſinglaria vt taliter nec facta ſint: nec fa
cienda ſint amplius ſuper terram. Coniun
cta ſunt quippe ad inuicem deus: ⁊ homo:
mater ⁊ virgo. Fides ⁊ cor humanū. Mul
ti etiaꝫ mortui reſuſcitati ſunt a xp̄o: ⁊ a fi
delibus in nomine xp̄i. Quis autē dubitat
ꝙ deus ſolus qui homini vitam dedit pōt
ei eam reddere poſtq̄ꝫ eam amiſit. Jo. x.
Poteſtatē habeo ponendi aīaꝫ meā: ⁊ ite
rum ſumendi eam. Quomō purus homo
hoc poſſet: poſita enim aīa iam non eēt ho
mo qui eam poſſet ſumere. Cum enim aīa
ponitur homo deſinit eē. Qui vero nō eſt
ſe reſicere non poteſt. In nomine etiam
xp̄i ceci ſunt illumiati leproſi mundati: pa
ralitici: ⁊ alij infirmi inſanabiles ſm̄ natu-
ram ſanati. Que oīa cum deus qui ſol⁹ ea
facere potuit ad ꝯfirmationem dicte fidei
fecerit: ⁊ certiſſimum ſit deum nolle teſtifi-
cari mendacium aliqđ nec velle miraculis
homines īducere ī errorem: nec eos ſubtra
here a cultura ſua: ⁊ ſic diminuere gloriam
ſuam. Manifeſtum eſt veraꝫ fidem eē fidē
xp̄ianam quam deus ſic cōfirmare voluit.
Nullus enim intellectus bene diſpoſitus
h̄ recipet ꝙ prima veritas poſſꝫ eē mēdax
vel vellet eē cauſa erroris ſibi contumelio
ſa. De hac teſtificatōne dicit. Joh. primo. v.
Qui nō credit in filio mendacē facit prēꝫ.
quia non credit in teſtimonium: qđ teſtifi-
catus eſt de filio ſuo. Idem Jo. v. Ego ha
beo teſtimonium maius Johanne. Opera
enim que dedit mihi pater vt perficiam ea
ipſa opera que ego facio teſtimoniū perhi
bent de me: quia pater miſit me. Item eiuſ
dem. xv. Si opera non feciſſem in eis q̄ ne-
mo alius fecit peccatum nō haberent. Et
eiuſdem. xiiij. Pater in me manens ipſe fa
cit omnia. Non creditis: quia ego in patre
⁊ pater ī me eſt: alioquin propter ipſa ope
ra credite. Siquis tamen dicat miracula il

la non eſſe facta ad fidei teſtificationeꝫ pꝫ
hoc falſum eſſe per modum quo miracula
facta ſunt. Et exempli cā pauca miracula
ponamus. Mat. ix. Dicit xp̄s vt ſciatis: qꝛ
filius hominis habet poteſtatem in terra
dimittendi peccata. Surge tolle lectum tu
um: ⁊ vade in domum tuam: ⁊ ſurrexit ⁊c̄.
Patet ex ipſa littera miraculum illud fa-
ctum eē in teſtimonium fidei. Et act. iii. Di
xit Petrus claudo ex vtero matris ſue. in
nomine ieſu nazareni ſurge: ⁊ ambula: ⁊ ſe
quitur: ⁊ protinus conſolidate ſunt baſes
eius: ⁊ plante: ⁊ exiliēs ſtetit ⁊ ambulabat.
Et de Dioniſio ariopagita legitur. Quod
cum diſceptaret cuꝫ paulo forte tranſiit ce
cus per viam coram eis: ⁊ ſtatim ait Dyo-
niſius paulo. Si dixeris huic ceco. In no-
mine dei tui vide: ⁊ viderit. Ego credam
ſtatim: Sꝫ ne vtaris verbis magicis: quia
forte noſci verba que habēt huius effica
ciam ego preſcribam tibi formam verboꝝ.
Hanc inquit formam verborum: dices ei ī
noīe ieſu xp̄i nati de virgine crucifixi mor
tui qui reſurrexit: ⁊ aſcendit in celum. vide
Et vt oīs tolleretur ſuſpitio precepit Pau
lus dioniſio vt ipſe eadem verba proferret
Et in eadem verborum forma. Dixit Dio
niſius ceco vt videāt ⁊ ſtatiꝫ vidit: ⁊ confeſ
ſus eſt Dyoniſius ſe credere. De probatio
ne per miracula. Dicit Pe. act. ii. Jeſuꝫ na
zarenum virum approbatuꝫ a deo ī vobis
virtutibus ⁊ prodigiis: ⁊ ſignis que fecit
deus per illuꝫ in medio veſtri ſicut vos ſci
tis habet diffinito ꝯſilio: ⁊ preſcientia dei
traditum per manus iniquorum affligen-
tes interemiſtis ⁊ Ber. in ſermone de aſſen
ſione oſtendit Chriſtum prefeciſſe probatō
nem dominij ſui. Cum in celum aſcendit
his verbis. Cum Jeſus ſe dominum vni
uerſorum que ſunt in terra: ⁊ in mari: ⁊ ī in
ferno probaſſet non reſtabat niſi vt aeris
⁊ celorum ſe eſſe dominum probaret. Ter-
ra enim dn̄m cognouit: quia ad vocē vir-
tutis eius cum clamaret voce magna La-
zare veni foras mortuum reddidit. Cogno
uit mare: quia ſolidū ſe prebuit ſub pedi
bus eius. Cognouit infern⁹ cui⁹ ipſe por-
tas ereas: ⁊ vectes ferreos ꝯfregit ⁊ ſata-
nam ligauit. Sicqꝫ qui in ore piſcis cū ipō
piſce ſtaterē inuenire predixit ꝓculdubio
⁊ maris ⁊ omniuꝫ q̄ in mari ſunt domin⁹
fuit. Qui mortuos ſuſcitauit: leproſos mū
dauit: cecos illumiauit. Omnes effugauit
infirmitates. Dominus omnium fuit: ⁊ ea
dem manu qua fecerat que defecerant re
ficiebat. Ad proficiendam huius fidei no-
ſtre integritatem reſtat vt videntibus di-
ſcipulis per medium aeris aſcendas. ⁊ tūc
probabitur: quia dominus vniuerſorum
es ⁊ iam tibi profecto debebitur vt in no-
mine tuo omne genu flectatur. ¶ Circa
miracula vero notabile eſt ꝙ miniſtri chri
ſti poſt paſſionem eius. in nomine ipſius
maiora miracula fecerunt q̄ꝫ Chriſtus fe-
ciſſet ſicut ipſe promiſerat. Johā. decimo
quarto. Qui credit in me opera que ego
facio: ipſe faciet: ⁊ maiora horum faciet.
Maius fuit ꝙ ad vmbram petri ſanabā-
tur. Infirmi. actuo. quinto. Quam ꝙ ad
tactum veſtimenti eius mulier fluxum ſan
guinis patiens ſanata eſt. Matei nono.
Item longe fuit maius ꝙ duo latrones
qui veneno ſumpto mortui erant ſuſcitati
ſunt tunica beati Johannis euangeliſte
poſita ſuper eos. Item dominus in euan-
gelio legitur tres mortuos ſuſcitaſſe. Sed
de beato andrea legitur ꝙ quadraginta
ſubmerſos ſuſcitauerit. Item ſancti non
ſolum viui: ſed ⁊ mortui fidem iſtam mira
culis confirmauerunt. Et vt vno verbo di
cam quaſi vniuerſitas rerum fidem iſtam
mirabiliter confirmauit. Unde Grego. in
homeli. epiphe. Omnia inquit elementa
auctorem ſuum veniſſe teſtata ſunt. vt enīꝫ
de his quedam vſu humano loquar. deuꝫ
hunc celi ⁊ terre cognouerunt: quia pro-
tinus ſtellam miſerunt. Mare cognouit:
quia ſub plantis eius ſe calcabile prebuit.
Terra cognouit: quia eo moriente contre-
muit. Sol cognouit: quia lucis ſue radios
abſcondit. Saxa ⁊ parietes nouerunt:
quia tempore mortis eius ſciſſa ſunt.
Infernus cognouit: quia hos quos

ſenebat mortuos reddidit. Et tñ h̄ quem
dñm omnia inſenſibilia elementa ſenſerūt
Adhuc infidelium iudeoꝝ corda dñi eſſe
minime cognoſcūt. ⁊ duriora ſaxis ſcīdi ad
penitentiam nolunt: eumqꝫ confiteri abne-
gant: quem elemēta vt diximus: aut ſignis
c aut ſciſſionibus deum clamant. ¶ Secūdo
poteſt oſtendi veritas fidei xp̄iane teſtium
exceptōne oī maiorum multitudine. Et pri
mo producamus in medium Johānez ba-
ptiſtam qui a prophetis predictus fuit in
pſalmo paraui lucernā xp̄o meo. Iſa. xl.
Vox clamantis in deſerto ⁊c̄. Et Mala. 3.
Ecce ego mittam angelū meum qui p̄pa-
rauit viam ante faciem tuam. Hunc deus
miraculoſe naſci fecit in mūdo iſto ex ſcis
parentibus cum Heliſabeth eſſet ſterilis:
⁊ ambo proceſſiſſent in diebus ſuis. Luc. i.
Ut ferret teſtimoniū xp̄o. Jo. i. Hic venit ī
teſti. ⁊c̄. Quis dubitat de hoc quod de⁹ ſi
ideo fecit eum naſci miraculoſe in mundo
iſto vt teſtimoniū phiberet mendatio. Ei⁹
cōceptio: ⁊ natiuitas prenūciata ſunt ab
angelo. Luc. i. Hic in vtero materno teſtio
nium dedit xp̄o. In eodem ecci. Ut facta
eſt vox ſalutationis tue in auribus meis
exultauit infans in vtero: in gaudio meo.
Sine omni dolo fuit teſtimonium illud. Ip
ſe tante ſanctitatis fuit ꝙ iudei miſerūt
ad eum ſacerdotes: ⁊ leuitas vt ſcirent ab
eo vtrum ipſe eſſet xp̄s. Jo. i. ⁊ credidiſſent
ei ſi dixiſſet ſe eē xp̄m. Jo. v. Uos voluiſtis
exultare ad horam in luce eius vt credere
tis ipſum eē xp̄m: dicit inter. Quanto ma
gis debuerunt credere ei ferenti teſtimōiū
alīꝫ: efficacius enim eſt teſtimonium ꝙ ali
quis phibet alīꝫ: q̄ꝫ q ꝺ perhibet ſibi. Jo. v.
Si ego teſtimonium phibeo de me ipſo: te
ſtimonium meū nō eſt verum. Sanctitas
Jo. non ſolum xp̄ianis. ſed ēt gentilibus: ⁊
iudeis nota: ⁊ teſtimonium eius multū ef
ficax eſt ad confundendum iudeos. Ideo
p⁹ ea illud. Pſal. Paraui lucernam xp̄o
meo: ſubditur inimicos eius induam con-
fuſione ⁊c̄. Qualiter xp̄s teſtimonio. Joh.
cōfuderit iudeos hēs. Mat. xxi. Baptiſm⁹.
inqt Johānis: vnde erat de celo an ex ho
minib⁹: ⁊ illi cogitabāt inter ſe: dicentes. ſi
dixerimus de celo dicet nobis: quare ergo
nō credidiſtis ei. Si aūt dixerimus ab ho
minibus timemus turbam. Oēs enim ha
bebant Johannem ſicut pphetam. De te
ſtimonio Johānis de xp̄o hēs. Jo. i. Qui
poſt me venturus eſt ante me fact⁹ eſt: aū
ſcilꝫ dignitate. Quia prior me erat ⁊ ꝺ ple
nitudine eius nos oēs accepimus: ⁊ poſt.
cuius non ſum dignus vt ſoluam calciamē
tum eius. Item ecce agnus dei: ecce q tol-
lit peccata mundi. Item vidi ſpūm deſcen
dentem: quaſi columbam de celo: ⁊ manētē
ſuper eum: ⁊ ego neſciebam eum. ſed q mi
ſit me baptizare ī aqua ille mihi dixit. Su
per quem videris ſpiritū deſcendentem: ⁊
manentem ſuper eum. Hic eſt qui baptiza
uit in ſpiritu ſcō. Et ego vidi ⁊ teſtimoniū
perhibui: quia hic eſt filius dei. Aliud
teſtimonium eſt Jo: euangeliſte. Uidimus d
inquit gloriā eius quaſi vnigeniti a patre:
Uidimus. i. cognouimus: per miracula: p
vocem elapſam de celo: per tranſfiguratio
nē: reſurrectionem aſcēſionē. Spūs ſci miſ
ſionem: gloriam eius talē: ⁊ tantam: vt de
cet vnigenitum dei patris. ⁊ prime Jo. i.
Quod fuit ab initio qꝫ audiuimus: ⁊ vidi-
mus oculis noſtris qꝺ pſpeximus: ⁊ man⁹
noſtre cōtrectauerunt de verbo vite: ⁊ vita
māifeſtata ē: ⁊ vidim⁹: ⁊ teſtamur: ⁊ annū
ciamus vobis. ¶ Fidei noſtre teſtimoniū e
dāt de⁹: ⁊ homo: ⁊ angelus. De primo ha-
bemus. i. Jo. v. Tres ſunt qui teſtimoniū
dāt in celo: pater: verbum: ⁊ ſpūs ſcūs. Et
ſubditur. Si teſtimonium hominū accepi-
mus: teſtimonium dei maius eſt. Secūꝫ glo.
pater perhibuit teſtimoniū xp̄o: dicendo
hic eſt filius meus dilectus. Filius ī tranſ-
figuratione oſtendēdo potentiam deitatis:
⁊ ſpēm beatitudinis. Spiritus ſanctus ſup
xp̄m in ſpē columbe deſcendendo: ⁊ in no
mine xp̄i corda diſcipulorum implendo.
¶ Teſtimonium vero hominum taliū fuit
qui note fuerunt ſanctitatis: mundi ꝯtem-
ptores nullum hominem timentes qui ve-
ritatem fidei morte propria auſi ſunt cōfir
mare: cum manifeſtum ſit ꝙ nullus ſani ca
pitis morte mendatium auderet confirma
re: etiam homines mendaces in morte veri
tatem cōfitētur: etiam ipſe xp̄s veritatem
fidei morte propria confirmauit hꝫ ſignum
ſpeciale tanq̄ꝫ certiſſimū promittebat ipſe
iudeis. Mat. xij. Generatio inquit mala: ⁊

adultera ſignū querit: ⁊ non dabitur ei niſi
ſignū Jone prophete. Sicut. n. fuit Jonas
in ventre ceti tribus diebus ⁊ tribus noc-
tibus ſic erit filius hominis in ventre ter
re tribus diebus ⁊ tribus noctibus ⁊c̄. Cū
omnino due res peccatū faciant: ſcilicet ti
mor: ⁊ cupiditas vt dicit glo ſuper illꝺ. pſ.
Incenſa ignis ⁊ ſuffoſſa. Que cauſa poſſꝫ
eſſe mendacii. in illis: qui ⁊ tranſitoria. bōa
contempnebāt. ⁊ mala letāter ſuſtinebant
Phi. 3. Omnia arbitror vt ſtercora: vt xp̄ꝫ
lucrifaciam. Act. xx. Spiritus ſanctus ſup
omnes ciuitates proteſtatur mihi dicens
quoniam vincula: ⁊ tribulationes ieroſoli-
mis me mouent. ſed nihil horū vereor. Si
quis vero dicat ſanctos voluiſſe decipere:
ſed deceptos fuiſſe. Quomodo potuit xp̄s
decipi circa ſuum eē: cum natura ratiōalis
maxime habeat cognoſcere ſe eſſe. Aug. in
libro de aīa ⁊ ſpiritu: nihil tam nouit mens
vel anima q̄ꝫ id quod ſibi preſto ē nec men
ti vel anime quicq̄ꝫ magis preſto eſt q̄ꝫ ipſa
ſibi: nihil ergo tantum nouit quātū ſe eſſe.
Quomodo ergo xp̄s decipi poterat cū di
cebat. Jo. viii. Amen amen dico vobis aū
q̄ꝫ Abrahā fieret ego ſum. Jō. x. Ego. ⁊ pr̄
vnum ſumus. Item cum nature rationalis
pro ſe note ſint operationes ſue. Anima. n.
p ſe cognoſcit ſe credē vł intelligē ł diligē
quomō poterat decipi circa illꝺ. Joh. viii.
Ego principium q ⁊ loquor nobis. ipſe ſcie
bat ſe ſimpliciter omnium que creata erāt
principium fuiſſe. Luc. viii. Tetigit me ali
quis nam ⁊ ego cognoui virtutem de me
exiiſſe. ¶ Item quomodo Paulus circa ce
leſtia decipi potuit qui raptus eſt vſqꝫ ad
tertiū celum vbi audiuit archana verba
que nō licet homini loqui. ii. cor. xii. ¶ De
teſtimonio hominum de xp̄o legitur act. x.
Nos teſtes ſumus. ait Petrus omnium q̄
fecit Jeſus in regione iudeorū: ⁊ ieruſalē
quē occiderūt ſuſpendētes in ligno. Hūc
deus ſuſcitauit tertia die: ⁊ dedit eum ma
nifeſtum fieri non omni populo ſed teſtib⁹
preordinatis a deo nobis qui manducaui
mus: ⁊ bibimus cum illo poſtq̄ꝫ reſurrexit
a mortuis ⁊ precepit nobis predicare po-
pulo: ⁊ teſtificari: quia ipſe ē qui conſtitut⁹
eſt a deo iudex viuorum ⁊ mortuoꝝ. Huic
omnes prophete teſtimonium phibent re-
miſſionē peccatoꝝ accipere per nomē eius
omnes qui credunt ī eum. Teſtimoniū hō
iſtud deus tam cito cōfirmauit. Unde ſub
ditur adhuc loquēte Petro verba hec ce-
cidit ſpūs ſcūs ſup oēs qui audiebāt ꝟbū
teſtimonii petri: de xp̄o habes ſimiliter.
Mat. xvi Tu es xp̄s fili⁹ dei viui. Et Jo.
xvi. Ait Pe. nos credidim⁹ ⁊ cognouimus
quia tu es xp̄s filius dei viui. Fidei noſtre
teſtimonium dedit angelus in xp̄i ꝯceptio
ne. Luc. i. Item in eius natiuitate. Luc. ii.
Ecce angelus domini ſtetit ſuper illos ⁊c̄.
⁊ poſt. Ecce euangelizo vobis gaudiū ma
gnū. Item ⁊ facta eſt cum angelo multitu
do militie celeſtis exercitus. Item in reſur
rectione. Mat. ⁊ Mar. ⁊ Luce. vlt. ⁊ Jo.
penul. Item in aſcenſione actu. i. ¶ Fides
iſta teſtimōium habet: ⁊ a domeſticis: ⁊ ab
extraneis. Exo. viii. Magi pharaonis defi
cientes in tertio ſigno ꝯpulſi ſunt cōfiteri.
digitus dei ē hic. Deute. xxxii. Non enim ē
de⁹ noſter vt dii eoꝝ: ⁊ inimici noſtri ſunt
iudices. Et Mat. ix. Uidentes turbe xp̄m
mirabiliter operantē dixerunt. Nunq̄ꝫ ſic
apparuit in iſrael. ⁊ Jo. ix. Illuminatus ce
cus a natiuitate dixit a ſeculo non fuit au
ditum ꝙ quis aperuit oculos ceci nati. Et
Jo. ix. Ipſi pontifices: ⁊ pharisei dixerunt
quid facimus: quia hic homo multa ſigna
facit ſi dimittimus eū ſic: oēs credēt ī eū.
Joſephus qui ſemꝑ fuit iudeus ſapientiſſi
mus in veteri lege qui captus fuit in vltia
captiuitate ieruſalem facta per Titum: ⁊
Ueſpaſianum tale teſtimoniū dedit xp̄o.
Fuit eiſdem tēporibus ieſus ſapiēs vir.
Si tamen eū virum dicere fas ſit. Erat. n.
mirabilium operꝫ effector: ⁊ doctor eorū q
libenter futura audiunt: ⁊ multos ex genti
bus ſibi adiunxit: xp̄s hic erat. Item poſt
crucem his qui ab initio eum dilexerāt ap
paruit: eis iterum viſus ſecundum quod
prophete: vel hec ul' alia de eo futura pre
dixerant. Sed vſqꝫ in hodiernum diem
xp̄ianorum: qui ab eo dicti ſunt: ⁊ nomen
perſeuerat: ⁊ gen⁹. ¶ Hodie ē fidei noſtre
alie ſecte teſtimoniū phibent eam poſt ſuā
aliis preferendo. Unde cum teſtimonium
quod pro ſe perhibent nullum reputemus
teſtimonium eorum ꝙ alicuius valoris eſt
pro fide noſtra eſt. Itē nobiles philoſoph ī

in his que de deo noſcibilia ſunt fidei no-
ſtre teſtimoniuꝫ ꝑhibent: vt circa h̄ ꝙ vna
ſit prima cauſa. Et ꝙ eterna ſit ſumme po
tentie: ſumme ſapientie: ſumme bonitatis.
Unde quantum ad iſta fides noſtra ex in
timis philoſophie ſumpta eſt diſciplinis:
iuxta verbum boetii in prohemio libri de
trinitate. ¶ Fidei etiam noſtre teſtimoniū
perhibet vniuerſitas creaturarum quātuꝫ
ad ea que de deo cognoſcibilia ſunt. Hoc
eſt ꝙ vnus eſt mundus. atteſtatur ꝙ vnus
ſit deus. Accedat quecunqꝫ vis creatura:
et faciat alium mundum tantum: et talem
qualis eſt iſte mundus. Et dicam q2 de⁹ ē
Perpetuitas creaturaruꝫ. atteſtatur eter
nitati creatoris. Cum omnis cauſa poten-
tior ſit ſuo effectu. Magnitudo vero eius
potētie: et pulcritudo ſapiētie vtilitas crea
turarum bonitati. ¶ Hic probatur
veritas fidei per reuelationes et ꝓphetias.
f ¶ Tertio poteſt oſtendi veritas fidei no-
ſtre per hoc ꝙ reuelationes et propheti-
as habet. Reuelationes habuit ante legeꝫ
vt ſub Noe: Abraham: et Jacob vt patet
ex libro gene. Que multipl cate ſunt lege
ſuſcepta: Numeri duodecimo. Si quis fue
rit inter vos propheta: domini in viſiōe ap
parebo ei vel per ſomnium loquar ad euꝫ.
at non talis ſeruus meus Moyſes qui in
omni domo mea fideliſſimus eſt ore enim
ad os loquor ei. Deute. iiij. Non eſt alia
natio tam grandis que habeat deos ap-
propinquantes ſibi: ſicut deus noſter. Ad
eſt cunctis obſecrationibus noſtris. Pſal-
mus non fecit taliter omni nationi etc. Et
Baruch quarto Beati ſumus iſrael: quia
que placent deo nobis manifeſta ſunt.
¶ Prophetie quas habet fides noſtra ml'
tum confirmant eam. Gene. cum iohannes
baptiſta miſiſſet diſcipulos ad chriſtū ad
certificandū eos de xp̄o. Mat. undecimo.
Dominus certificauit eos oſtendendo ꝓ-
phetiam eſſe impletam quam predixerat.
Iſaias de aduentu eius. Iſa. xxxv. Deus
ipſe veniet: et ſaluabit nos: tunc aperientur
oculi cecorum: et aures ſurdorum patebūt.
Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus: et aper-
ta erit lingua mutorum. Unde ait domin⁹
diſcipulis iohannis. Euntes renunciate io-
hāni. q̄ audiſtis: et vidiſtis: Ceci. vi. cla. āb.
etc. Itē Iſa. xli. Dicit domin⁹ ad deos non
veros. annunciate que futura ſunt in futu-
rum: et ſciemus quia dii eſtis vos. Reuela-
tiones et prophetie eam hac fide tranſlate
ſunt in eccleſiam collectam ex gentib⁹: vbi
patet in reuelatōne illa excellenti. De qua
Secūdo cor. xii. Que paulo facta eſt vſqꝫ ad
tertium celum raptor: et in Joh. cui reuelata
ſunt tot miſteria que in apoc. cōtinentur.
Iudei vero modo non habent reuelatōes
vel prophetias q2 hanc fidē deſeruerūt.
¶ Quarto per hoc ꝙ fides noſtra digniſſi
ma de deo ſentit. Augu. Prudentium ē ex
timare: et fidelium que ſit fides purior: et ma
ieſtate dei dignior. Alie ſecte male ſentiunt
vel de dei omnipotentia. Sicut qui negāt
deum poſſe corpora noſtra ſuſcitare. vel na
turam noſtram potuiſſe ſumere. Alii de ei⁹
bonitate vt qui negant lapſos in peccatuꝫ
per penitentiam poſſe redire ad deuꝫ. Alii
de eius iuſticia: vt qui negant deum vindi-
caturum peccata. Aut qui dicunt euꝫ saltē
non vindicaturum eternaliter. Fides vero
noſtra omnipotētiā dei predicat: et ſummā
eius ſapientiam: et bonitatem. ¶ Quinto ꝑ
h̄ ꝙ fides noſtra de homine probabilior:
ſentit: et que magis decent creaturam rō-
nabilem. Dicit enim eum ad imagineꝫ dei
creatum. Gene. i. Creauit deus hominē ad
ima. et ſi. ſu. Ad ſimilitudinem etiaꝫ dei mo
net viuere. Ephe. v. Eſtote imitatorēs dei ſi
cut filii cariſſimi. Et ad gloriam ſimilē diui
ne glorie promittit peruenire. i. Jo. 3. Cariſ-
ſimi nunc filii dei ſumus. Et nundū appa
ruit nobis quid erimus. Scimus qm̄ cum
apparuerit ſimiles ei erimus: gens iudeoꝛ
et gens Machometi: ſentiunt indigna. d dī
magnificentia: dum gens iudeorum ſperat
ſolam affluentiam temporalium: iudeo. Et
gens machometi ſolas delitias corporales
q̄ꝫtū ex promiſſione legis eorum. Utraqꝫ
autem ſpes dicta videtur eſſe hominum q
in vanum acceperunt animas ſuas. et fere
eſt brutalis. Cum anima inuiſibilis ſit: bo-
nis inuiſibilib⁹ remunerāda eſt: nec natu-
ra rationalis bonis ſe inferioribus beata
fieri poteſt. Aug. Beata vita inuenitur cū
id quod eſt hominis optimum: et amatur:
et habetur ꝙ deterius eſt quaꝫ ipſe homo
poteſt: quiſquis quod ſeipſo deterius eſt ſe
quitur fiet ipſe deterior. ¶ Fides etiā chri
ſtiana hominem ad maiorem perfectioneꝫ
perducit: et q̄ꝫtum ad deum: et quantū ad
proximum. Quantum ad deū quia d deo
predicat que maxime timorem dei nobis i
cutiant: et ad ſpem maxime erigunt: et dei
amorem in nobis maxie accendunt. Oſtē
dit enim diſtricaſſimam iuſticiam dei i re
belles ipſius: et vindictam eternam mire
acerbitatis: quod efficaciſſimum eſt ad tio
rem incutiendum. ¶ Item oſtendit libera
litatem dei qua filio proprio propter nos
ſi pepercit: poſt quod nullus locus deſpe
rationi in nobis relinquitur. Ro viii. Qui
proprio filio ſuo nō pepercit: ſed pro nobis
omnibus tradidit illum. Quomodo nō cū
illo omnia nobis donauit. Item beneficiuꝫ
redemptionis quod eſt maior ignis ad in-
cendēdū cor noſtrum q̄ꝫ eſſet totus mūd⁹
ad incendendum corpus noſtrum: ſi totus
arderet cordibus noſtris immittit amorē:
quid magis idoneum ad incendendum: et
inflammandum diuinum amoreꝫ in nobis
non accenditur melius ignis quam igne:
nec ſe maior ignis ſpiritualis amore quo
filius dei amauit nos. Johann's. xv. Ma-
iorem hanc dilectionem nemo habet quaꝫ
vt animam ſuam ponat quis pro amicis
ſuis. Quantum ad proximum: quia dilectiō
nem iubet ad inimicos extendere: et noſtra
proximo cōmunicare: et ſi neceſſe eſt etiam
animam pro eo ponere. Mat. quinto. Dili
gite inimicos veſtros: benfacite his q ode
runt vos etc. i. Jo tertio. Qui habuerit ſub
ſtantiam mundi huius: et viderit fratrem
ſuum neceſſitatem habere: et clauſerit viſce
ra ſua ab eo quomodo caritas dei manet i
eo. In eodē i hec cognouim⁹ caritatē dei
quoniam ille animam ſuam pro nobis po-
ſuit. et nos debemus pro fratribus animas
g ponere. ¶ Sexto per ſucceſſum quem ha-
buit populus qui hanc fidem ſuſcepit dum
ſecundum eam vixit: et deiectionem ipſius
vel dum fidem iſtam deſeruit. vel dum ſm
eam non uixit: vt eniꝫ omittamus de aliis
quis ſufficeret narrare notabiles triūphos
quos habuit populus iſte in paucis vicēs
infinitos: iuxtā promiſſionem domini. Leui.
xxv. Si in preceptis meis ambulaueritis
etc. Perſeqmi inimicos veſtros: et corruent
coram vobis perſequentur enim de veſtris
quinqꝫ centum. Alienos ideſt centum ex
vobis decem milia. quando autem male ſe
habebant in fide vincebantur. Leui. vigeſ
ſimoſexto. Quid ſi non audieritis me nec
feceritis omnia mandata mea. etc. corruetiſ
coram hoſtibus veſtris: et ſubiciemini his
qui oderunt vos. Fugietis nemine perſe-
quente et paulopoſt Terrebit vos ſonitus
folii volantis: et Joſue ſeptimo. Non pote-
ris ſtare coram hoſtibus tuis donec dela-
tur ex te qui contaminatus eſt hoc ſcelere.
Deutero penulti Beatus es tu iſrael quis
ſimilis tui popule qui ſaluaris in domino
ſcutum auxilii tui: et gladius glorie tue de⁹
tuus. Item Judith. Deus eorum pugna-
uit pro eis: et vicit: et non fuit qui inſulta-
ret populo iſti niſi quando receſſit a cultu
ra domini dei ſui. Quotienſcunqꝫ autem
preter ipſum deum ſuum alterum colue-
runt dati ſunt in predam: et in opprobrium
et in gladium. Quocienſcunqꝫ autem peni-
tuerunt ſe receſſiſſe a cultura dei ſui dedit
eis deus celi virtutem reſiſtendi. Cum igi-
tur fides chriſtiana tot habeat ꝟtutis ſue
argumenta inexcuſabiles ſunt tot argumē
tis nolētes aquieſcere: et merito puniētur.
Ualde incredulus eſt: cui tot teſtimonia h
facere fidem non poſſunt. Ualde pondero
ſus eſt vel valde debilis quem tot apodia
tiones ſuſtentare non ſufficiunt. Nec mi-
rū ſi oſtenditur prima veritas quando
tot pignoribus ſignorum vel aliarum pro
bationum ei non creditur cum paucior-
bus teſtibus crederet vni iudeo vel ſarra
ceno. De punitione infideliuꝫ. Deute. De
cimooctauo. Prophetiam ſuſcitabo eis de
medio fratrum tuorum ſimile tui etc. Cui
autem verba eius que loquitur. In nomi-
ne meo audire voluerit vltor exiſtam ego.
Qd ꝓbat aſſumit Petr⁹. ac. iii. Dicēs. oīs

anima que non audierit pphetam illum
exterminabitur de plebe. Et in eodē. Non
eſt ī alio aliquo ſalus nec nomē eius ē ali-
quod ſub celo datum hoībus in quo opor
teat nos ſaluos fieri. Et Jo.iii. Qui nō cre
dit iam iudicatus eſt: quia nō credit ī no
mine vnigeniti filii dei. Hoc aūt ē iudiciū
ideſt cauſa dānatōnis. Dicit Aug. Qr lux
venit in mundū: ⁊ dilexerunt hoīes tñbras
magis ꝙ lucem. eiuſdem octauo. Si ñ cre
dideritis: qr ego ſum moriemini ī peccato
veſtro. ⁊ eiuſdem. xv. Si non veniſſem: ⁊ lo
cutus eis non fuiſſem peccatū non hērent
nūc aūt excuſationē non hēnt de peccato.
Iſa. v. Gens ⁊ regnum qđ non ſeruierit ti
bi ꝑibit. Mat. viii. Qui nō crediderit ꝯ
dēnabitur. Jo. iiii. Niſi quis renatus fue-
rit ex aq̄ ⁊ ſpū ſcō ñ pōt ītrare ī regnū dī.
Cor. xviii. Ignorans ignorabitur.

De cōmendatione fidei.

Equitur de cōmēdatōe fidei. Nota
ergo ꝙ fides deo multū placet. dya
bolo multum diſplicet. Homni mul
tuȝ prodeſt. De primo eccl. i. Bene placitū
eſt deo fides: ⁊ manſuetudo: he due virtu
tes multum placent deo in homie: qr fides
deo ſubiicit itellectū. Manſuetudo affectū.
Unde dñs hominem māſuetuȝ: ⁊ fidelē di
ligit quaſi ſuū. Fides adeo placet deo ꝙ
ſine ipſa nihil placet ei. Hebr. xi. Sine fidē
impoſſibile ē placere deo. Oēs infideles fi-
lii ire ſunt. Unde Jo. 3. Qui incredulus ē
filio ñ videbit vitaȝ eternā ſed ira dei ma
net ſuper ipſum. Oculi diuine miſericordie
non reſpiciūt niſi vbi eſt fides. Unde pro-
pitiatorium nō excedit archam. Exo. xxv.
Archa ſignificat populū fidelem: quem ꝓ
pitiatio diuina nō excedit. Remiſſio enim
peccatorum non eſt extra fidem eccleſie.
Je. v. Domine oculi tui ꝓſpiciunt fidem.
Ubi amor ibi oculus. Jo. vi. Hoc eſt opus
dei vt credatis in eum queȝ miſit ille. Cre-
dere in deum eſt ſpāle opus dei: ⁊ quie di
donum: ⁊ quia deo valde acceptuȝ: nec mi
rum: ſi multum placeat deo fides cum ipſa
primum obſequiū faciat deo. Signū hui⁹
placentie ē hoc ꝙ deus tantū facit ꝓ fide.
Mat. viii. Uade dixit Jeſus centurioni: ⁊ ſicꝫ
credidiſti fiat tibi. Jo. cuiqȝ ſicut credit ita
fit. Fides deo placet. etiā ſine ſacramentis

vt patet in Abraham: qui aūt ſacramentū
circūciſionis per fidē deo placuit. Gen. xv.
Credidit abraham deo: ⁊ reputandum eſt
ei ad iuſtitiā. Sacramēta vero ſine fide de⁹
quaſi nō reputat. Glo. v. In xp̄o ieſu: neqȝ
circunciſio aliquid valet neqȝ p̄putiuȝ ſed
fides que per caritatez operatur. ¶ Fides b
porta ē per quā princeps vniuerſoꝝ intrat
ad cor hominis. Exe. xlvi. Sine ea non vult
dominus dominium habere in corde cum
nō habeat ibi īgreſſum: ipſa ē porta aurea
per quam intrauit in menteȝ virginis dux
⁊ decus vniuerſe fabrice mundi. Prius. n.
intrauit filius dei in mentem virginis ꝙ in
ventreȝ. Luce. i. Beata que credidiſti quia
perficientur in te que dicta ſunt tibi a dño
Augu. in libro de virginitate. Beatior fuit
Maria percipiendo fideȝ xp̄i ꝙ concipien
do carnem xp̄i. Materna propinquitas ni
hil Marie profuiſſet niſi felicius xp̄m cordē
ꝙ carne geſtaſſet. porta fidei morti: ⁊ au-
ctori mortis clauſa eſt: nec infernalis exerci
tus ꝓualebit aduerſus eam. Unde ſup illud
Mat. xvi. Et porte inferi dicit glo. Qui inti
mo cordis amore fidē xp̄i percipit. quicqđ
ingerit extra: facile vincit: hec porta ſangui
nem agni debet hēbere: ⁊ ī ſuperliminari
⁊ in vtroqȝ poſte ne exterminator mēti no
ceat. Exo. xii. Super liminare tinctuȝ debȝ
eſſe ſanguine xp̄i vt intuitu humilitatis
xp̄i: ⁊ paſſionis eius: mens ſupbiaȝ caueat
in vtroqȝ ēt poſte dȝ eſſe ſanguis agni: vt
exemplo xp̄i nec aduerſa mens timeat nec
proſpera concupiſcat. ¶ Fides porta eſt
tabernaculi eſt: ſcilicet militantis eccleſie
vbi hoſtia offerenda eſt. Leu. viii. Homo
quilibet de domo yſrael qui occiderit bo-
uem aut ouem ſiue capram in caſtris: ſiue
extra caſtra: ⁊ non obtulerit ad hoſtium ta
bernaculi oblatiōe domino ſanguinis re⁹
erit. Nec mirum ſi fides valde eſt deo gra
ta qua ſine fide deus non colitur cum ꝺ eo
non cognoſcatur: quare timendus ſit vel
amandus vel obſequio honorādus. ¶ Fi
des theſaurum abſconditu ȝ regni celeſtis
quem daturus eſt dominus ſeruientibus ſi
bi hominibus oſtendit. ¶ Fides pri-
mū dei hoſtem: ſcilicet ſenſum humanū oc-
cidit. Hoſtis iſte in ſapientibus huius
mundi eſt fortiſſimus hoſtis dei: qui

ſignificatus ē ꝑ ciniſes quoꝝ plaga nō le
legitur curata. Exo. viij. Ciniſes de puluerē
terre educti argumēta ſunt phoꝝ de ſubti
li terreno ſenſu prodeūtia qui oculuȝ fidei
ledunt. Unde glo. quoruȝ hoc animal cor-
p⁹ cui inſederit acerbiſſimo terebat ſtimu
lo vt quem volantē videre quis non valet
ſentiat ſtimulanteȝ. Hoc ergo animal arti
dyalectice cōparatur que minutis ⁊ ſubtili-
b⁹ verboꝝ ſtimulis animas terebrat: ⁊ tā
ta caliditate circūuenit vt decept⁹ non vi
deat nec intelligat vñ decipiatur. Hec pla
ga nō curatur. ydola enim phoꝝ remanſe-
runt cū ydola gentiū deſtructa fuerunt vt
ait qdam. ¶ Fides intellectum captiuat ī
ſeruitium xp̄i. ii. cor. x. In captiuitatem re-
digentes oēm intellectum in ſeruitiū xp̄i.
¶ Fides in arce mentis. ſ. intellectu ī ſigne
regnū ponit. ſ. filium in cruce pendentē de
morte: ⁊ mortis auctoreȝ triūphātē. ¶ Itē
fides matrimonium inter animā ⁊ deū ini
tiat. Oſee. 2. Sponſabo te mihi ī fide ꝙ ca-
ritas ꝯſumat. i. cor. vi. Qui adhēt dō vn⁹
eſt cum illo. ¶ Fides eſt velut anulus ar-
genteus poſitus in digito ſponſe. Ornamē-
tum enim eſt a xp̄o datum rōni que ꝑ digi
tum intelligi poteſt: qr diſcretiua eſt. Annu
lus nec excedere debȝ nec excedi. Sic fidē
nec excedere debet nec excedi. Non enī dȝ
xp̄o attribuere aliquid qđ eius nō ſit nec
de eo negare qđ ipſius ſit. In argēto vero
intellige ꝙ fides candorī puritatis: ⁊ luce
ſalutaris veritatis debet reſplēdere ⁊ ſua
uitate ſine ī cōformis debet reſonare. Ar-
gentuȝ enim candiduȝ eſt ⁊ reſonat. Item
fides virginitas eſt mentis intellectū a cor
ruptione erroris ſeruans ⁊ vndiqȝ ptegēs
ſicut anulus digitum cingit ex omni ꝑte.
¶ Fides ꝙtū ꝓprio ſenſui detrahit tantū
intellectū diuini ſenſus capaceȝ facit. Sicꝫ
ſapiens dicit de ꝓpria voluntate ꝙ tātuȝ
virtuti: adiicies ꝙtum ꝓprie voluntati de
traxeris. Qui vult venire p⁹ xp̄m debet ab
negare ſemetipſum. Iuxta verbuȝ domini.
Mat xvi. Et quātū ad ꝓprium ſenſum: ⁊
ꝙtū ad ꝓpriam voluntatem ¶ Fides pri
mo genita eſt inter virtutes: ideo merito a
deo benedicta. beati q non viderunt ⁊ cre
diderunt. Joh. xx. Luc. x. Beati oculi q vi-
dent que vos videtis. quod de viſu fidei ī

telligendum eſt. Gal. 3. Qui ex fide ſunt be
nedicentur cum fideli Abrahaȝ ꝓpter pre
dcā: ñ eſt mirum ſi fides deo placet. Rica.
¶ Fides multum diſplicet dyabolo. Dya-
bolo vero multum diſplicet: nec mirum cū
ipſa ei cultum ⁊ honorem qui ei in mundo
exhibebatur abſtulerit: ipſa dyabolum expu
lit ab hominibus: ⁊ quantum ad animas:
⁊ quātum ad corpora. Act. xv. Fide puri-
ficans corda eorum. Mat. vlti. Signa aūt
eos qui crediderint hec ſequentur. In no-
mine meo demonia eiicient. Hec eſt q̄ dya-
bolo reſiſtit. Prie pe. vlt. Cui reſiſtite fortē
in fide: ipſa eſt ſcutuȝ ignea tela inimici ex
tinguens. Ephe. vi. In omnibus ſumētes
ſcutu ȝ fidei in quo poſſitis oīa tela inimici
ignea extinguere. Ipſa ē lorica totū hoīeȝ
interiorem a dyabolo protegens. Prie
thes. iiij. Indue loricam fidei. Ipſa caput
ſerpentis infernalis qui eſt error vel infide
litas conterit. Gen. 3. Ipſa conteret caput
tuum. Eccli. xxv. Non eſt caput nequius
ſuper caput colubri. Sicut caput noui ho
minis fides. ſ. diligentiſſime cuſtodienduȝ
eſt ſecundum illud. Mat x. Eſtote pruden
tes ſicut ſerpentes. Sic ad deſtruenduȝ ca
put ſerpentis infernalis. ſ. errorem maxie ē
conādum. Et in primo peccato angeli. ⁊ in
primo peccato hominis error videtur fuiſ
ſe. Iſa. xiiii. Ero ſimilis altiſſimo. Gene. 3.
Nequaꝙ morte moriemini. Scit eniȝ de⁹
⁊c. ¶ Fides dyabolum de arce mentis ex-
pellit ponens ibi vexillum xp̄m in cruce pē
dentem: quod multum dyabolo diſplicet.
Cuȝ enim ſuperbiſſimus ſit multum diſpli
cet ſibi cuȝ ab arce mentis expellitur: ⁊ cū
vexillum illud exoſuȝ ei ſit: eo ꝙ in cruce ꝺ
uictus fuit. Hoc vexillū timet hoſtis ſciēs
adeſſe regis preſentiam. Non enim datur
regale vexillum exercitui niſi rex preſens
fuerit. Uidens ergo illud de victoria deſpe
rat ſciens ſe cōtra regem dimicare. Iteȝ qr
in cruce deuictus fuit multum timet crucē
Bernar. Nullus demon prope ſtare pote
rit videns gladium in quo deiectus ē cru-
cem ſcilicet fides lux eſt valde exoſa latrōī
infernali. Joh. 3. Qui male agit odit luceȝ.
Job. xxiiii. De latronibus. Cum ſubito ap
paruerit aurora arbitrantur vmbram mor
tis: ipſe eſt vt falſus mercator volens homi

nem decipere: ideo tenebras querit: ⁊ ē ve
lut deformis adulteri qui nō vult ſe ad lu
cem oſtendere. Job. xxiiij. Oculus adulte-
ri obſeruat caliginem ¶ Fides oculus eſt
quem coruus infernalis multū querit eru
ere. Sicut coruus viſibilis. Primo currit
ad oculum cadaueris. Nec mirum cū fidē
dyabolum: ⁊ eius inſidias detegat. Sine fi
de hoſtis inuiſibilis nō videtur: ⁊ ideo nō
cauetur. Oculum fidei dyabolus ſerulenti
bus ſuis velat ne videant quo ducātur: ſi-
cut ſolent oculi velari hiis qui ducūtur ad
patibulum. Quidā ſenex dixit ī uitis pa.
Quando operiūtur oculi animaľ. tūc cir
cūit ad molendinū: alioquin nō ambulat
in circuitu mole: ſic dyabolus. Si operue
rit oculos mentis in oē peccatū humiliat
hominem. Jud. xvi. Sanſon erutis oculis
ad molam circuit. ¶ Fides eſt oculus dex
ter anime quo amiſſo homo ad pugnam
inutilis eſt Ideo hoſtis inuiſibilis fidē mľ
tum conatur deſtruere. R. ij. In hoc feriam
vobiſcum fedus ⁊ eruam omniū ueſtrum
oculos dextros. Cuius intētio erat ꝙ dex
tris oculis erutis cum operientur ſiniſtri
ſcuto ipſi inutiles fierent ad pugnā. ¶ Fi-
des diabolo non ceſſat contumeliam face
re. Ipſa oſtendit eum nullius creature do
minum eſſe: ⁊ auctorem ſolius mali: ⁊ pro-
pter culpam ſuam iam iudicatum. Jo. xvi.
princeps mundi huius iam iudicatus eſt.
Ideo non eſt mirum ſi fides eſt multū exo
ſa dyabolo. ¶ Fides eſt valde vtilis hoī.
Ipſa eſt lux tenebras infidelitatis expellēſ
vbi ſides non eſt: tenebre ſunt. Exo. x. Fac-
te ſunt tenebre horribiles ī vniuerſa terra
egypti. Et ſubditur vbicūq; habitabant
filij iſrael lucerat. ¶ Fides īter opa recrea
tōis. Pria ē ī miori mūdo hoīe. ſ. ſicut lux
ī maiori mundo. pria fuit Gen. i. Pꝰ crea
tōem celi ⁊ tre ſubdit: fiat lux ⁊c. ¶ Fides
colūna nubis ē de egypto tnbraꝝ errorū
īntellectū potentes educens. Exo. xiii. ¶ Fi
des columna eſt fulciens cor hominis. Ve
tus enim homo qui per Caym figuratur:
habet caput tremulum: ⁊ oculos caligan-
tes. Sed fides viua: ⁊ oculum intellectꝰ il
luminat: ⁊ cordi vacillanti fulcimentū pre
ſtat: eſt enim ſides fida ⁊ ſalutaris credulí
tas. Ber. in. v libro de conſideratione. In

his que fidei ſunt omnino cauendā eſt cō
fuſio: ne aut incertū opinionis fides ſignī
ficet: aut quod firmū firmūq; fidei opinio
reuocet in qōnem. Opinio enī ſi habet aſ
ſertionem temeraria eſt. Fides ſi habet he
ſitationem infirma. ¶ Et notandum ꝙ co
lumna illa ex parte filiorum iſrael lucida
erat ex parte egyptiorum tenebroſa. Sic ⁊
fides fidelibꝰ lux ē. Quā ⁊ infideles tene
bras reputant: maxime quantum ad ea ꝗ
pertinēt ad incarnationem filij dei: ⁊ libe-
rationem generis humani. Ipſi ſunt quaſ
ſi noctu lucē reputantes tenebras. Iſa. v.
Ve qui dicitis bonum malum: ⁊ malū bo
nū ponētes lucē tnbras. ⁊ tnbraſ lucē: fides
videtur eis ſtulticia cum tamen ſit vera ſa
pientia. Pri. cor. i. Quod ſtultius ē deo ſa
piētius eſt hominibus. ¶ Fides eſt lucer
na ad quam in nocte vite preſentis ambu
latur. Primo cor. v. Per fidem ambule-
mus: ⁊ non per ſpēm. Augꝰ in libro de fidē
ad Petrū. Siquis non ambulauerit per fi
dem non perueniet ad ſpeciem. ¶ Fides ce
teris virtutibus lumen miniſtrat. Ipſa eſt
ſtella matutina ſolē iuſticie ⁊ intelligentie
pueniens. Per eam oritur dies gratie. quē
ſequitur dies glorie. Ipſa eſt ſtella cardia-
lis nauigantibus per maris huius mundi
portum oſtendens ⁊ patriam. Ipſa eſt ſtel
la regis: ſpirituales ad ſaluatorē adducēs
Mat. ii. Ipſa eſt prima gemma in corona ī
tellectus que ex quinq; luminibus fabrica
tur. corona intellectus eſt lumen ſalubris
congregationis. Job. xxxi. Librum ſcribat
ipſe qui iudicat ut in humero meo portem
illum: ⁊ circundem illum quaſi coronam
mihi. ¶ A ſole īntelligētie. quaſi. v. Radijs
lumīs viui fluunt ſuper intellectum noſtrū
ſcilicet lumen fidei conſilij prudentie intel-
lectus ⁊ ſciētie. Diuerſitas horum luminū
videt ſic poſſe oſtendi. Anima ad tria h̄3
comparationē: ſcilicet ad principiū a quo
eſt: ſcilicet ad deum: ⁊ ad opera quoꝝ ipſa
eſt principium: ⁊ ad ea que dant ei occaſio
nem vt ſit principium eorum inſtruendo. ſ.
eius intellectum vel mouendo affectum ſi
ue voluntatem. Signa naturalia vel poſi
tiua intellectum inſtruunt. bona ⁊ mala in
quantum talia mouent affectum Fides ē
lumen illuminans intellectum circa princi-

pium a quo eſt anima oſtendens ei dei ma
ieſtatē: ⁊ iuſtitiam ⁊ miſericordiam dei in
creaturas rationales. Donum vero conſi
lij: ⁊ virtus prudentie: illuminant animā
circa opera quorum ipſa eſt principium.
Ad conſiliū pertinet liberare: an aliquid
vel quid ſit faciendum. Ad prudentiā uo
pertinet prouidere vt opus fiat eo ſiū quo
debet: vt veſtire illud aliis debitis circun-
ſtantiis. Prudentia vero prouidere debē
vt opus agenti ſit fructuoſum: deo gratū:
proximo lucens per bonum exemplum: ⁊ ſi
cut alterius eſt ſcientie cognoſcere: an ex-
pediat aliquem ſanari: alteri: vero cogno-
ſcere qualiter aliquis ſit ſanandus. qꝛ pri-
mum pertinet ad theologiam. ſecundum
ad medicinam: ſic aliud lumen eſt donum
conſilij ꝗ prudentia. Donum vero ſcien-
tie proprie pertinet ad bonum ⁊ malum ī
quantum mouent affectum noſtrum, vnde
a tali materia denominatur. Gene. ii. Cum
dicitur lignum ſcientie boni ⁊ mali: ⁊ eiuſ
dem. iij. Eritis ſicut dii ſcientes bonū ⁊ ma
lum. Ad hoc donum pertinet cognoſcere
deceptiones quas bona preſentia: ⁊ mala
que non ſunt vera bona vel vera mala fa
ciunt hominibus. ¶ Tripliciter fallūt ho
mines bona temporalia. primo quia faciūt
eos credere ꝙ ipſa habeant ſuauitatē ve
ram ⁊ magnam: cum aliter ſit: ſic falluntur
voluptuoſi. Eccle. vii. Inueni amariorem
morte mulierē. Hec mulier voluptas tem
poralis eſt. Secundo faciūt credere quod
ī eis ſit copia cum in veritate exinaniant
poſſeſſores ſuos. Lu. i. Diuites dimiſit ina
nes. Tertio faciūt credere ꝙ ſit honor qꝺ
eſt ignominia. Luc. xvi: Quod hominibus
altum eſt abhominatio eſt apud deum.
propter has deceptiones capiunt homi
nes non vera bona pro veris bonis. Fu-
giūt ēt mala pene preſentis que non ſunt
vera mala pro malis veriſq; ſunt mala cl-
pe: ⁊ mala futura ad donum vero intellec
tus pertinet cognoſcere ſigna naturalia ⁊
poſitiua: ſcilicet creaturas que ſunt quaſi li
bri naturales: ⁊ ſacramēta que ſunt quaſi
ſigna poſitiua ⁊ ſitus: ⁊ formas: ⁊ ornatus
eccleſiarū: ⁊ miniſtrorum: ⁊ habitus: ⁊ reli-
gioſorum ⁊ ſimilia inquantū pertinēt ad
ſalutem animarum. Que ſignificatio pre-

cipue eſt ratione ſimilitudinis. verbi grā
homo per terram ſignificatur ratione ſimi
litudinis vt itelligatur hō ſe ad modū ter
re eſſe ſterile niſi extollatur: ⁊ ꝙ ſuper nihil
temporale debet eſſe. fundatus ſ3 deo inni
ti: ⁊ ꝙ deſuper irrigari debet rore gratie: ⁊
pluuia doctrine. ¶ Item fides eſt initium
vite ſpiritualis ꝑ fidem enim habitat xp̄s
in cordibus noſtris. Ephe. iii. Qui vita eſt ⁊
ipē ait. Jo. xiiii. Et ſicut vnū quodq; vitiū
mors ſpiritualis eſt ſic vna quoq; virtus
vita eſt. Unde dicitur Ro. viii. De prudē-
tia ſpūs ꝙ vita eſt. ¶ Fides vita eſt itelle
ctus. eſt enim viuus radius aureo ſole pro
cedens ſufficiens ad producendum fructū
boni operis. Sicut arbor viua fructus ex
ſe producit. Ipſa etiam eſt cauſa reſidui vi
te ſpiritualis. Ipſa cauſa amoris qui dicit
vita anime. Unde ſuper illud Gal. v. ¶ Fi
des que per dilectionem operatur. Dic gl.
Opus fidei dilectio eſt. Ber. ad fratres de
monte dei. Uita anime amor dei. Hec fi-
des cōcipit: ſpes parturit. Spūs. ſ. format
⁊ viuificat: lactat lectio: meditatio paſcit.
Oratio conſortat: ⁊ illuminat. Amor dei
dici poteſt vita: quia opera bona ideo ſunt
deo accepta: ⁊ remuneratione digna. quia
ex amore dei proceſſerunt: ⁊ in hoc accen-
di poteſt vita eorum. Fides ergo cauſa eſt
dilectōnis: ⁊ per dilectionem cauſa eſt ope
rum. Unde ipſa eſt prima pars vite gra-
tie: ⁊ cauſa totius reſidui vite. Ideo bene
dicitur. Romano. i. ⁊ Heb. x. Quod iuſtus
ex fide viuit. Et Gal. ij. In fide viuunt filii
dei. Uita etiam glorie ex fide erit. Prima
Jac. v. Uitam habebitis eternam q credi
tis in nomine filii dei. Extra fidem nihil vi
uit. ſicut in mari mortuo nihil viuere pōt:
ſed ante faciem dei ibit mors. Abacuc. iii.
Ipſa eſt lux que oritur his qui ſunt ī vm-
bra mortis ⁊c. Iſa. nono. Habitantibus
in regione vmbre mortis ⁊c. ¶ Ante
faciem eius ibit triplex mors. prima mors
culpe. Prouer. decimoquinto. Per miſeri
cordiam: ⁊ fidem purgantur peccata.
Gal. ſecundo. Ex operibus legis non iuſti
ficatur homo niſi per fidem Jeſu Chriſti.
Romano. primo. Iuſtificati igitur ex fide
⁊c. Actuum decimo. Huic omnes pro
phete teſtimonium perhibēt remiſſionem.

peccatoꝝ accipere per nomen eius oēs q
credunt in eum:ꝛ in eodem. In hoc oīs q
credit iuſtificatur. Secunda mors tempo
ralis que in portam vite eterne per fidem
conuertitur. Aug⁹. xiii. in li. de ciuitate dei
Tantā deus fidei gratiā preſtitit vt mors
quā conſtat vite eſſe cōtrariam inſtrumen
tum fieret p qđ trāſiretur ad vitam. Jo.
xi. qui credit in me etiaꝫ ſi mortuus fuerit
viuet. Interl. Credens etiam mortuus vi
uit ſicut non credens etiam viuus mortu⁹
eſt. Tertio mors eterna. Vñ Joh. xi. Oīs
qui viuit ꝛ credit in me nō morietur in eē
num. Item fides eſt initium ſalutis huma
ne vt dicit Aug⁹ ꝛ cauſa toti⁹ ſalutis ei⁹
eſt aſpectus ille xpī in cruce exaltati: q ſa
nat a morſu ſerpentum infernalium. Jo. 3.
Sicut moyſes exaltauit ſerpentem in deſ
erto: ita exaltari oportet filiū hominis vt oīs
qui credit in euꝫ non pereat ſed habeat vi
tam eternam hoc ſignificatum eſt. Nu. 21.
Ro. x. Si confiteris in ore tuo dominū ihꝫ
xpꝫ: ꝛ in corde tuo credideris quia dñs ex
citauit eū a mortuis ſaluus eris. ℂ Fides
eſt fundamentum omnium bonorum. vt di
cit Aug⁹. Unde videtur ruinam querere
qui ſine ea vult edificare. Ro. x. Tu autem
fide ſtas. Prie cor. xvi. Vigilate ꝛ ſtate in
fide. Eccl. 2. Qui timetis dominū credite il
li ꝛ nō euacuabitur merces veſtra. yſa. vii.
Si non credideritis non permanebitis. In
fide ſtabile eſt edificium cū fides in aliquo
deſtruitur: funditus bonuꝫ in eo deſtruitur.
Sen. nihil retinet qui fidem pdidit: qui ſi
ne fide eſt omni vero bono vacuus eſt. Vñ
de quodā iudeo qui pp defectū ī hoſpitii
templo apollinis iacebat demones qui ibi
conuenerant requiſiti a magiſtro. quis ibi
iaceret. Reſpōderūt vah vah. vas vacuuꝫ
ſed ſignatum vt refert. Gr. i dyalogo. Ille
nō habebat fidem xpianam. ſed ſibi in no
cte impreſſerat ſignum crucis quia viderat
xpianos ſic facientes. Unde cum non ha
beret veram fidem vacu⁹ erat omni bono
ℂ Fides eſt radix omniū bonorū. Cetere
virtutes ſunt radices ſuoꝝ opeꝝ. Sed ipa
eſt radix ceteraꝝ virtutum. Si hec radix
auellatur cetere virtutes areſcunt. Aug⁹.
ſuper Jo. Sicut in radice arboris nulla pr
ſus apparet ſpēs pulcritudinis: ꝛ tñ qcqd

ē ī arbore pulcritudinis ꝛ decoris ex illa p
cedit. Sic ex fidei humilitate quicqd meri
ti quicqdue beatitudinis anima ſubſecu
tura eſt pcedit. Item Gre. Sic̄ rami ſine
radice virtutis areſcunt. Ita quelibet opa
licet bōa videantur nulla ſunt ſi a fidei ſo
liditate diſiungantur. ℂ Fides hominem
filium dei efficit. Gal. 3. Oēs filii dei eſtis
per fidem. Jo. i. dedit eis poteſtateꝫ fi. d. f.
ꝛc̄. Prime Jo. v. Omnis quicunqꝫ credit
quoniā yhs eſt xps ex deo natus. Aug⁹. d
fide ad petrum. Siue fide nemo poteſt ad
filioꝝ dei numerum puēire. ℂ Fides eſt q
viam oſtendit regni. Unde Aug⁹ ſuper il
lud. Ro. 3. Arbitramur hominēꝫ iuſtificari
per fidem. Bona aū fidem inania ſunt: ita
enim mihi vidēt̄ur eſſe vt magne vires ꝛ
curſus celerrimus preter viā. Nemo ergo
cōputet vere bona opera ſua ante fidem
vbi fides non erat: vere bonum opus non
erat: bonum enim opus intentio facit: intē
tionem fides dirigit. Idem de fide ad pe
trum. Sine fide labor hominis vacuus ē.
Tale quippe eſt vt ſine vera fide quiſqꝫ
velit deo placere quale ſi qſqꝫ tendens ad
patriaꝫ in qua ſcit ſe bene victurum relin
quat itineris rectitudinem ꝛ improuidus
ſectetur errorem quo non ad beatam vitā
pueniat ſed in pcipicium cadat vbi ñ gau
dium peruenienti detur ſed cadenti interi
tus inferatur. Idem ſi bona videbātur aū
quā crederes currebas quidem ſed preter
viam currendo errabas potius q̄ꝫ perueñie
bas. ℂ Item fides videtur eſſe mater cete
rarum virtutum gēitura vt tangit inīt ſup
illud Mat. i. Abraaꝫ gēuit yſac ꝛc̄. ℂ Itē
fides habet primum congreſſum in bello
ſpirituali ſcđꝫ illud prudēti s. prima petit
campuꝫ dubia ſub ſorte duelli pugnatura
fides. ℂ Fidei in ſcriptura ſacra ſpāliter
victoria aſcribitur. Unde de ſanctis dicit̄
heb. ii. q per fidem vicerunt regna. Vin
cit fides: ꝛ regnum inferni: ꝛ regnum celi: ꝛ
regnum mundi. regnum inferni vincit cuꝫ
fidelibus xp̄s contriuit portas ereas: ꝛ uec
ſer. cō. ꝛ quottidie infernum vincit dñ̄ ofo
fideliū animas a porta inferi eripit: ꝛ dū
ignem infernalem quātum ad eos qui de
fideles efficiuntur extinguit. Legitur ēt d
beato Gre. q cum quodam tēpore ante

palatia traiani qui imperator fuerat tran
ſiret: recordatus clementie eius amariſſi
me flere cepit: ꝛ p eo tamdiu ante altare
beati petri flens orauit donec obdormiuit
ꝛ ad eum dormientem vox dixit traianum
precibus eius a penis infernalibus libera
tum. Sed de cetero caueret ne p aliquo
infideli defuncto orare preſumeret. Regnū
celi etiā vincit: qr. q̄ſi quadam violentia il
lud acquirit. per fidem enim ſancti adepti
ſunt repromiſſiones. Heb. 2. Pri. pe. i. Re
portantes finem fidei ſalutem animarum
veſtrarum. Item vincit mundū fides nr̄a.
Fides vincit mundum in quibuſdam mū
dum ſubiiciendo: in aliis eū abiiciendo. ſu
biiciendo vincūt mundū qui remanentes
in mundo terrena ſibi ſubiciūt ꝛ dominā
tes eis faciūt quodammodo ſe altiores: ꝛ
ad impugnandum inimicuꝫ potentiores.
Faciunt enim inde largas elemoſinas qui
modus impugnandi diabolum valde effi
cax eſt vnde ſup illud pſal. Miſericordia
mea: ꝛ refugium meum dicit aug. de nulla
re ſic vincitur diabolus ſicut de miſericor
dia: ꝛ eccle. 29. Dicit̄ de elemoſina ſup ſcu
tum potentis: ꝛ ſuper lanceā aduerſuꝫ ini
micum tuum pugnabit. ecōtrario cupidi: ꝛ
auari non ſibi terrena ſubiciunt ſed poti⁹
ſe terrenis ſuper humeros ſuos ponentes
ea que male acquirunt. ꝛ. q̄ſi ſe viuos ſepe
lientes. ſimiles talpe ſuper humeros ſuos
ponenti terrā quā fodit. Secūdo mō vin
cunt mundum qui rebus mundi pro amo
re xpī renūtiant: q ad modum luctantium
ſe terrenis ſpoliāt ne diabolus habēs quo
eos teneat deiiciat eos: ꝛ ducat. Luc. 14
Omnis ex nobis qui nō renūnciauerit oī
bus que poſſidet nō pōt meus eē. diſ. Fi
des vincit mundum. i. ea que ſunt in mū
do. ſ. diuitias delicias ꝛ honores: delitias
vincit dum oſtendit corp⁹ noſtrū latroneꝫ
eſſe morti cōdemnatū: de quo patet q nō
decent eum delitie. Sen. omnes capitali
ſupplicio condemnati ſum⁹. Eccle. 33. Ser
uo maliuolo tortura: ꝛ compedes. yſa. 2.
Et erit fides cinctorium renum eius. Diui
tias vincit dum oſtendit eas eſſe in muſci
pulā diaboli. Aug. Predā quā vis rape
re in muſcipula ē: tenes aliena: ꝛ teneris a
diabolo. Itē diuitias vincit dum eternas

longe meliores eis oſtendit. Heb. 10. Rapi
nā bonoꝝ noſtroꝝ cuꝫ gaudio ſuſcepiſtis
cognoſcentes vos habere melioreꝫ: ꝛ ma
nentem ſubſtātiaꝫ. i. Thimo. vltimo ſuper
illud ſectare iuſtitiaꝫ: pietatem: fideꝫ: dicit
glo. Qui verā fidē de deo hꝫ nō cupit ī mi
ſeriis ſeculi diues fieri nec pluris eſt ei mū
dus q̄ꝫ deus. Gre. vileſcūt tēporalia. dum
deſiderant̄ eterna. honores vincit dū ple
nos confuſione eos eē oſtendit. phi. 3. Glo
ria in confuſionē coꝝ q terrena ſapiūt. B.
Omnis purpura illuſiōis eſt poſtq̄ꝫ dño in
purpura illuſuꝫ eſt. Hec tria moy. fide vin
cit: vñ ad Heb. 2. fide moy. fact⁹ grādis ne
gauit ſe filiū eē filie phonis: ecce ptēpt⁹ ho
noris magis eligens affligi cū pplo dei q̄ꝫ
tēporalis peccati habere iocūditateꝫ. ecce
ptemptus deliciarum maiores diuitias ex
timās theſauro egyptioꝝ improperiū xpī.
Ecce conceptus diuitiaꝝ aſpiciebat enim
in remuneratore. de hac victoria mūdi di.
i. Jo. 5. Quis ē qui vincit mundum niſi q
credit q̄ꝫ ieſus eſt xp̄s filius dei viui qđ ī
telligendū eſt de illo qui hoc credit fide vi
ua. De fide. n. mortua. dicit. B. nec mix vi
deri ſi pōt neqñ q̄ꝫ vicit fides q̄ nec viuit.
ℂ Et notandum q mūd⁹ q̄ſi duab⁹ mani
bus nobiſcū pugnat. ſ. dextera pſperitatis
ꝛ ſiniſtra aduerſitatis pſperis. ſ. alliciens
ꝛ auerſis terrens: q̄ꝫ ille vincit qui credit
q xp̄s eſt filius dei. Qui enim h credit q fi
lius dei fuerit ſumme bon⁹ nouit q̄ꝫ in ip
ſo nō fuit defect⁹ veri boni nec pñtia veri
mali: vñ cū in eo tpalis pſperitas defuerit
ꝛ aduerſitas affuerit cognoſcere pōt q tē
poralis pſpitas nō eſt verū bonum nec tē
poralis aduerſitas veꝝ malū. vñ nec illa ē
appetēda nec iſta timēda. Aug. oīa bona
terrena contēpſit hō xp̄s vt cōtēnēda mō
ſtraret: ꝛ oīa mala terrena ſuſtinuit que
ſuſtinenda pcipiebat vt nec in illis q̄rerent̄
felicitas nec in iſtis timeretur infelicitas.
ℂ Itē fides regna vincit faciēdo ne pecca
tū in nobis regnet. Ro. 6. Nō regnet pctm̄
in nr̄o mortali corpe vt obediat̄ cōcupiſcē
tiis ei⁹. Fides ē ſcutū triāgulū quo circū
dat nos veritas dei. vn⁹ angulus ē fides
de penis eternis ali⁹ d bonis eternis. Ter
ti⁹ fides xpī meditatiōis. fides oñdit hiis
q ſunt in pugna ſpūali ex vna pte regnuꝫ

eis paratū ſi vicerint ex alia parte patibu
lum infernale eis paratū ſi victi fuerint: ⁊
ſic cauſa eſt ſtrenue pugnandi ⁊ vincendi.
.B. Quid eſt quod non optamus etiā per
medios enſes ſi oporteat declinare tantā
miſeriam ⁊ ad tantā accelerare gloriā niſi
ꝙ mortua ē fides noſtra. ¶ Fides oſtēdit
xp̄m pugnātibꝰ ⁊ h̄ tripliciter p̄mo vt ſtre
nuū ducē ſtrenue agēdi exemplū dantem.
Secūdo vt fortiſſimū adiutorē. Tertio vt
liberaliſſimū remuneratorem. Primo mō
oſtēdit ipſe ſe apoſtolis cū eſſent clauſi in
domo ꝓpt̄ metū iudeoꝝ oſtendēs eis ma-
nus ⁊ latus. Luc. vlti. ⁊ Jo. penul. ⁊ .xvi.
Confidite ergo vici mūdū. Treñ. 4. Da-
bis eis ſcutū cordis laborē tuū. Auguſti.
Magna ꝯſolatio mēbris ex capite. Greg.
Si paſſio dn̄i ad memoriā reuocetur nihil
adeo durū qđ nō equo animo tolleretur.
Heb. xij. Recogitate eū qui tale ſuſtinuit
a peccatoribus aduerſus ſemetipſum ꝯdi-
tionē: vt nō fatigemini animis veſtris defi
cientes. Secūdo modo oſ̄dit ſe xp̄s ſtepha
no pro eo lapidādo qui vidit gloriā dei et
iheſum ſtantem a dextris eius tanꝗ̄ paratū
ad adiuuandū. Act. 7. Prime cor. 10. Fi
delis deus qui nō ꝑmittit nos tēptari ſu-
pra id qđ poteſtis: ſed faciet cū temptatiōe
ꝓuentū vt poſſitis ſuſtinere. Joſue. 1. Cō-
fortare ⁊ eſto robuſtus noli metuere ⁊ no-
li timere: q2 tecū eſt dn̄s. Job. xvij. Pone
me dn̄e iuxta te: ⁊ cuiuſuis manꝰ pugnet
ꝯtra me. Fides ponit deū iuxta hominem
imo infra hōiem. Per fidē enim habitat de-
us in cordibus noſtris: vnde ipſe pugnās
in hōie triūphat. ij. Paral. 20. Non eſt pu
gna vr̄a: ſed dn̄i ⁊ poſt nō eritis vos q di-
micabitis: ſed tantūmodo ꝯfidenter ſtātes
⁊ videbitis auxiliū dn̄i ſup nos. B. Quo-
tiēs tēptatiōibus reſiſtis totiēs vincis ma
lignū noli ꝓprijs tribuere viribus: noli in
te ſed magis in dn̄o gloriari qm̄ fortis ille
armatꝰ tue cederet infirmitati. Tertio mo
do oſtendit deus Abraham. Geñ. v. Noli
timere ego ꝓtector tuꝰ: ⁊ merces tua
magna nimis. Augu. Labor te terret vide
mercedē. B. Utrūꝗ̄ mihi os dn̄e ieſu ⁊ ſpe
culū patiēdi: ⁊ premiū patiēdi. Fides de-
terminat nobis: ⁊ locū pugne ſpūalis ⁊ tē-
pus. De loco dicit. B. In mūdo iſto quaſi
in ſtadio certaminis poſiti ſumus vbi xp̄s
mortuus ē. Quiſq̄s ergo hic liuorē vl' pla
gā nō ſuſcepit i futuro iudicio miles inglo
rius apparebit: tp̄s vero ē totale tēpus p̄-
ſentis vite. Job. 7. Milicia ē vita hōis ſu-
per terrā. Fides oñdit hoſtes cū q̄bus pu
gnare habemus: ⁊ modū pugnādi quē ha
bent. Fides ēt oſtēdit ⁊ deū ⁊ angelos bo
nos ⁊ malos aſpiciētes certamen nr̄m: bo
ni aſpiciūt: vt ſi vincimus gaudeant. Ma-
li vt ſi victi fuerimꝰ irrideāt. 1. cor. 4. Spe-
ctaculū facti ſumus mūdo ⁊ angelis ⁊ ho
minibus: homo ſine fide eſt q̄ſi hō cecus q
pugnat cū vidente. Fides ē radix ſapien
tie. Eccle. 1. Gre. vocat eā ſapiētiā in p̄mo
moraliū. Fides ē ſapiētia illa quā nō vin
cit malicia. Sapiētie. 7. Attingit enim a fi-
ne vſq; ad finē fortiter. A fine inꝗ̄ cogita-
tionis vſq; ad finē opis. Fides enim oñdit
cogitationē malā eſſe veluti caput ſ̄pentis
infernalis cui fortiter reſiſtendū eſt. Jero.
Lubricus eſt antiquus ſ̄pens hoſtis ⁊ ni-
ſi capite teneat̄ ſtatim totus illabit̄. Itē fi-
des attingit a fine. i. a creatiōe mūdi vſq;
ad finē. i. vſq; ad extremū iudiciū. Per bñ
ficiū creationis inuitās hōies ad dei ſerui
tiū: ⁊ ꝑ diſtrictionē iudicij exterrēs ad dei
offenſā. Itē fides attingit a fine vſq; ad fi
nē a celo. ſ. vſq; ad infernū: a delectationi
bus tranſitorijs ſeparans hōies ⁊ ab amari
tudine ſuppliciorū infernaliū: ⁊ amaritudi
nes que occurrūt in ſeruitio dei dulcorās
magnitudine premioꝝ. Gre. Si dulcia q̄ri
mus neceſſe eſt: vt amara tolleremus. Ecc.
.1. Uſq; in tp̄s ſuſtinebit paciens: ⁊ poſtea
redditio iocunditatis. Sic ſapientia diſpo
nit omnia ſuauiter. Guttas amaritudinū
preſentiū immenſa dulcedine futuroꝝ bo
norum ꝯdiens. Fides dicit. Iſa. 38. In di-
midio dierum meoꝝ vadā ⁊c̄. Nunc habi
tat in celo: nūc in inferno. Ipſa deſcendit
in infernū viuens ne deſcendat moriens.
Fides triumphat de vitijs alia aqua la-
crimarum immergendo alia igne inferna-
li exurendo alia fame ieiunioꝝ: ⁊ alijs af-
flictionibus effugando: ⁊ ſacerdoti ea ex-
ponēdo vt pre erubeſcentia: ⁊ ꝯfuſione ab
homine recedāt. Fides adeo fortitudinē
recipit. 2. Pal. xvi. Prebet fortitudinem
hijs qui perfecto corde recedunt in eum.
Fide deus ab hoſtibus protegit. 20. Eiuſ-
dem. Credite in dn̄um noſtrū: ⁊ ſecuri eri
tis. Itē a periculis eripit. 1. Math. 3. Ana
nias Azarias. Miſael credentes liberati
ſunt de flamma. ¶ Fides miracula facit.
Mat. xvi. Signa eos qui crediderint hec
ſequentur in nomine meo ⁊c̄. Math. xvij.
Si habueritis fidem ſicut granū ſinapis
diceris mōti trāſi huc: ⁊ trāſibit: ⁊ nihil im
poſſibile erit vobis. Et Mat. ix. Si potes
credere omnia poſſibilia ſunt credēti. Jo.
.xiiij. Qui credit i me opera que ego facio
ipſe faciet ⁊ maiora horum faciet. Heb. xi.
Fide tranſierunt mare rubrum tanꝗ̄ per
aridam terram: ⁊ poſt fidem muri iericho
corruerunt. Mat. ix. Fides tua te ſaluam
fecit dictum eſt mulieri pacienti fluxū ſan
guinis. Et Mat. 10. Dictum eſt ceco. vade
fides tua te ſaluum fecit etiā fide informi
ſiunt miracula: vnde cū Alexander veniſ-
ſet ad mōtes caſpios: ⁊ petijſſent filij iſrael
captiuitatis. 10. Tribuū licentiā aggrediē
di ab eo ipſa cognita cauſa incluſionis eo
rum q2. ſ. receſſiſſent aperte a deo iſrael: vi-
tulis aureis immolando: ⁊ ꝑ ꝓphetas dei
predictū eos a captiuitate non redituros
rñdit ꝙ arctiꝰ includeret eos. Cūq; angu
ſtas vias eoꝝ cōſtruere vellet molibus bi
tuminatis videns laborem humanum nō
ſufficere: orauit deum iſrael vt opus illud
cōpleret: ⁊ acceſſerunt ad ſe inuicem prerū
pta montium ⁊ factus eſt locus meabil:
⁊ vt ait Joſephus. Deus quid facturus ē
pro fidelibus ſuis ſi tm̄ fecit pro infeli: Ec-
cleſiā fides informis triūphare facit. Sicut
videt̄ accidiſſe in Alexandro cui per ſom-
nū deus apparuit in habitu ſummi ſacer
dotis dū adhuc Alexander in litia ciuita-
te macedonie eſſet ꝯſtitutus. Dumq; cogi-
taret vtrū aſiam poſſet obtinere iuſſit eum
ꝯfidere: nam ipſe exercitum eius ꝑduceret
⁊ principatū perſarū ei traderet. Qui pro-
miſſioni eius credidit ⁊ ſecūdū fidem ſuā
factū eſt ei: Unde cū ipſe Alexander iratꝰ
iudeis veniret ieroſolymā: ⁊ pōtifex iudeo
rū precepto dn̄i pontificalibus indutus: ⁊
reliqui ſacerdotes cū eo legitimis ſtolis in
duti obuiā exirēt ei extra ciuitatē. Alexā-
der intuens antiſtitem pontificali ſtola in-
ſignē: ⁊ ſuper cedrinā laminam in qua ſcri
ptū erat nomen dn̄i: deſcendit de equo ⁊
adorat eum ſolus: ⁊ nomen dn̄i adorauit: ⁊
pontificem veneratus eſt: ⁊ obſtupuerunt
principes exercitus putātes mentē regis
ludificatam. Solus panthemius queſiuit
ab eo cur ſacerdotem gentis iudee adoraſ
ſet: Reſpondit non hunc adoraui: ſed deū
cui principatum ſacerdotij gerit: nam per
ſomnium in tali habitu deum conſpexi.
¶ Item fides vſq; ad deum attingit: vn-
de Auguſtinus. Fides eſt res audax: ⁊ im
proba: perueniēs quo non pertingit intel
ligentia. Ipſa aſcendit ſuper cherubin: ⁊
volauit ſuper ſeraphin ſenas alas haben-
tia. Iſa. vi. Ber. Quid non inueniat fides
attingit inacceſſa: deprehendit ignota: cō
prehendit immenſa: apprehendit nouiſſi-
ma. Ipſam deniq; eternitatem ſuo illo va
ſtiſſimo ſinu quodammodo circumcludit.
¶ Fides eſt virtus probata: que corripit
inſipientem. Sapien. 1. Ipſa eſt commu-
nis via ſalutis: ⁊ ſapientibus: ⁊ inſipienti-
bus: ipſa in fornace preſentis tribulatio-
nis non leditur: ſed melioratur. 1. Pe. 1.
Ut probatio fidei noſtre multo precioſior
ſit auro: quod per ignē probatur. Ipſa or
dinat: ⁊ regit totam vitam preſentem. Un
de apo. Hebre. xi. Opera antiquorum pa
trum quibus vel deo placuerunt: vel ho-
minibus mirabiles extiterunt fidei attri-
buit. Exempla ponens de diuerſis libris
veteris teſtamenti. Apoc. 13. Hec eſt paciē
tia ⁊ fides ſanctorum: ⁊ hec de commēda
tione fidei ſufficiant licet multa ad eius
laudem pertinentia deficiant. Apoca. ad
Hebre. 11. Laudes fidei nō compleuit. De
ficiet inquit tempus me narrāte de gede-
on ⁊c̄. Unde non eſt mirum ſi nos eas nō
explicamus.

¶ De articulis fidei. vi.

s Equitur de articulis fidei. Sunt autem arti
culi modice partes fidei: ꝓut fides
nominat ea que creduntur: ſicut articulos
dicimus modica membra in corpore hūa
no. Arctamur articulos credēdos. Et ipſi
crediti arctant nos ad timorē dei vel amo
rem vel aliam affectionem in deum. ¶ Et
notādū ꝙ nō omnia credēda dici poſſunt
articuli fidei. Sunt enim quedā que fidem

antecedant vt que ſunt iuris naturalis ſi-
cut ē hoc ꝙ primo nō eſt nocendū. Que-
dā vero ꝯſequunẗ fidē vt antichriſtuꝫ eſſe
futuꝝ: ⁊ iꝫ tam hec ꝙ̄ alia ſint credenda tñ
nō ſunt articuli fidei. Et videẗ qbuſdaꝫ ꝙ
nō ſint articuli niſi ſint de deo. ¶ Item no
tandū ꝙ inter credēda. Quedam ſunt de
deo. Quedā de alijs. Inter ea vero q̄ ſunt
ꝺ deo. Quedā ſunt de eo ſine reſpectu cre-
aturaꝝ. Quedā de deo ꝑ reſpectū ad crea
turas. Quedā ſunt ſine reſpectu creatura-
rū ſunt vnitas eſſentie ſingularitas in no-
bilitate ⁊ ſupeminētia: ꝯtra ꝙ blaſphema
uit Manicheus pōnens duo principia bo
noꝝ. ſ. ⁊ maloꝝ ⁊ duos principes lucis ⁊
tenebraꝝ ⁊ duo regna ⁊ eternitas ſimplici
tas immutabilitas perſonaꝝ trinitas ⁊ ea
rūdem equalitas: h̄ ſunt q̄ſi. 7. ſtelle in dex
tera xp̄i. Apo. I. Fides enim illuminās cir
ca iſta ſeptē donū xp̄i eſt. Inter ea vero q̄
diciẗ reſpectu creaturaꝝ p̄ncipaliter ſunt
dei potentia ſapientia bōitas vel benigni-
tas. Cōſequentia vero ad hec ſunt creatio
⁊ recreatio ⁊ ſimilia ex app̄henſione vero
potentie ſapientie ⁊ bonitatis oriūẗ quaſi
partes diuini cultꝰ. ¶ Ex app̄hēſione diui
ne potentie: adoratio: veneratio: ad oīonē
ꝑtinent. Humiliatio nr̄a exterior vel inte-
rior quo recognoſcimꝰ nos ſubeſſe deo ad
ſaluandum vel ꝑdendum iure pleniſſimo.
Exterius ſit h̄ recognitio in curuatiōe ge-
nuflexiōe ꝓſtratione: ⁊ eā exprimimꝰ vo-
bis noſtrā ſubiectionē ad dn̄atiſſimā potē
tiā dei. ¶ Interius vero ſit h̄ recognitio
dū cogitamus paruitatē nr̄am diuine ma
ieſtatis ſubiectā. Ad venerationē vero ꝑ-
tinet: ꝙ ad deuꝫ nō niſi loci ꝓſumimus ac
cedere vel ſacra loca intrare vel ſacra cō-
tractare. Itē ad eandē ꝑtinet ſacroꝝ loco
ruꝫ decor vaſoꝝ ⁊ ornamētoꝝ ⁊ luminari-
um apparatus ⁊ celebritas diuini officij.
¶ Ex ſapiētia vero dei cūcta lucide intuē
te oriunẗ: timor: ⁊ pudor: ⁊ ſollicitudo: de-
clinādi ea q̄ deo diſplicent: ⁊ querēdi ea q̄
deo placēt. ¶ De bōitate vero primo oriẗ
amor: ⁊ ſi referaẗ bonitas ad opatiōes di-
uerſa ſortiẗ nomina: primo vocaẗ gratuita
beneficentia inquantū gratis tribuit bōa
ſua. Scd̄o miſ̄icordia inquātū tollit vel le
nit mala noſtra. Tertio iuſticia inquantuꝫ
vlciſciẗ mala. Quarto largitas remunerās
obſeqa. ¶ Ex bōitate dei primo modo no-
minata oriunẗ quattuor partes diuini cul
tus ex radice vnius virtutis ꝓcedentes q̄
dici pōt gratitudo vel deuotio. Prima pars
eſt graꝝ actio. Scd̄a bn̄dictio ſeu bonorū
imp̄catio. Tertia laudatio. Quarta glorifi
catio: q̄ eſt bn̄ficioꝝ dei p̄dicatio ad alios.
¶ Ex miſ̄icordia ꝟo oriūẗ multe ꝑtes diui
ui cultus ꝓcedētes ex radice vnius ꝟtutꝭ
q̄ ē ſpēs venie vel grē. Prima ps eſt dep̄
catio ꝓ malis tollēdis vel leniēdis. Scd̄a
oratio ꝓ bonis obtinēdis. Tertia afflictio
vt ieiuniū. Quarta elemoſyna. ¶ Ex iuſti-
cia vero ꝑ donū timoris oriunẗ. Peniten
tia de p̄teritꝭ ⁊ cautela a malis futuris. In
quātū referūẗ ad fugiēdā diuinā vltionē.
¶ Ex largitate obſeqa remunerante oriẗ
ſpes remunerationis ex qua eſt omnis di-
uinus cultus inquantū via eſt ad merce-
dē eternā. ¶ Inter credēda vero que ſunt
ꝺ alijs rebus a deo. Premiū ē ꝙ nihil nu
minis eſt in alijs rebus. Scd̄ꝫ mūdi incho
atio cum vniuerſis que de eo ſunt. Tertio
creatio animaꝝ in corporibus. Quartum
eaꝝ imortalitas. Quintū ſingularitas cor
poꝝ ꝯtra pluralitatē pitagoricā. Sextū re
ſurrectio corpoꝝ. Septimū loca tormēto-
rū futuroꝝ. ſ. infernus ⁊ purgatoriū. Octa
uuꝫ ſacramēta. Nonū gratia. Decimuꝫ li-
beꝝ arbitriū: circa iſta inueniunẗ errores.
¶ Itē notandum ꝙ articuli fidei collecti
ſunt in tribus locis. ſ. in ſimbolo apl̄oꝝ qd̄
dr̄ ſubmiſſe ⁊ in illo ſimbolo qd̄ cantaẗ in
miſſa a ſinodis compoſituꝫ eſt: ⁊ in ſimbo-
lo Anaſtaſij. qd̄ cantaẗ ad primā. ſ. qcūqꝫ
vult. Primū factū fuit ad inſtructionem
eccleſie q̄ñ nouella erat. Alius poſt hereſi-
bꝰ ortis ad explanationē p̄mi ⁊ expugna
tionē q̄rundā hereſiuꝫ ortaꝝ ⁊ maxime cō-
tra illā q̄ dicebat orationē ſp̄ūi ſancto nō
eſſe tribuendā vñ ꝯtrariū multū exprimiẗ
in illo ſimbolo. Tertiū ꝟo factuꝫ fuit ꝯtra
alias hereſes ⁊ maxime ꝯtra illas q̄ erant
ꝯtra incarnationē filij ⁊ reſurrectionē mor
tuorū. Primum ideo dr̄ ſubmiſſe q꞉ q̄ñ fa-
ctū fuit nō ita publice fiebat fidei ꝯfeſſa-
tio. Alia vero duo alta voce que facta fue
runt ꝯtra hereticorum ꝓclamationē ⁊ q꞉
tunc publica erat fidei ꝯfeſſatio. Primus

ſimbolus dicitur ad primam: ⁊ ad comple
torium duplici ratione. Primo quia alte-
ra harum horarum principium diei eſt al-
tera noctis. In principio ergo diei: ⁊ in p̄n
cipio noctis dicitur credo in deum: quia fi
des eſt principium omnis boni. Secundo
quia fidei profeſſio valet ad effugādos de
mones qui diurnis ⁊ nocturnis actibꝰ in-
ſidiātur: ⁊ eiſdem horis eiſdē rationibus
a laicis fidelibus dicenduꝫ eſſet. A religio
ſis etiā dicitur quādo frater morti appro-
pinquat ad demones effugandos qui ſini
ſtris inſidiātur ſecundū. illud. Geñ. 3. Tu
inſidiaberis calcaneo illius. ¶ Poſſumꝰ
b autē diſtinguere ſimbolū apoſtoloꝝ in. I2.
articulos ſicut duodecim fuerunt apoſtoli
qui cōpoſuerunt. Fides vero horū. xij. ar-
ticulorum eſt corona. xij. ſtellarū in capite
ſponſe in intellectu. ſ. Apoc. xij. Primus ar
ticulus pertinet ad patreꝫ. Sex ſequentes
ad filium. Primus illoꝝ eſt ſm̄ deitatem:
quinqꝫ alij ſm̄ humanitatem: ⁊ quinqꝫ vl-
timi pertinent ad ſpiritum ſanctū. Primꝰ
articulus eſt. Credo in deum patrē. O cre.
ce. ⁊ ter. Et notandū ꝙ non eſt idē credere
deo: ⁊ credere in deum: deo credit qui cre-
dit eſſe vera: que ab eo dicunẗ: ⁊ hoc mo-
do poſſumus dicere: ꝙ aliqs credit petro
⁊ paulo. Credere in deo eſt credendo dili-
gere: ⁊ credēdo in eum ire. Vide Glo. Au
guſti. ſuper illud. Ro. 4. Credenti in euꝫ q
iuſtificat impiuꝫ ⁊c̄. Quid eſt credere in
deum. Credendo amare credēdo diligere.
Credendo in eum ire: ⁊ eius mēbris incor
porari. Fides oſtēdit homini deū eſſe ſum
mum bonū ideo greſſu amoris: ⁊ boni ope
ris habens fidem tendit in deuꝫ. Ex eis di
ctis patet ꝙ ille qui in peccato mortali eſt
mentiẗ cum dicit credo in deum ſi intēdit
illud dicere in propria p̄ſona. Aliud eſt ſi
intendit: hoc dicere in ꝑſona: eccleſie fideꝫ
eius ꝓfitendo. Ad declarationē vero hu-
ius verbi. Credo in deum addiẗ in ſimbo-
lo ſanctoꝝ ꝑrū. Cuꝫ dicitur. Credo in vnū
deum. Seqtur patreꝫ omnipotentē. Omni
potentia in tribus attēditur. ſ. in amplitu-
dine potentie: pōt enim quecūqꝫ vult face
re. Scd̄o in hoc ꝙ ad agenduꝫ nullo in-
diget. Tertio in hoc ꝙ a nullo prohiberi
poteſt: ⁊ attende hanc coniunctionē patrē
omnipotentem valde dulcem eſſe vere fi-
deli. Patri enim non deeſt bona volunta⁊
ad filios: precipue patri miſericordiaꝝ qui
minus obliuiſcitur filioꝝ ſuoruꝫ ꝙ̄ mater.
Iſa. 49. Omnipotenti vero nō deeſt pote
ſtas implēdi illā bonā voluntatem. Pr̄is
omnipotētiā nō videẗ credere qui relicto
deo adherēt diabolo: credētes ſe fame mo
rituros ſi deo ſeruierint quaſi diabolꝰ vel
melioris voluntatis vel maioris ſit ad pro
uidendum hijs qui ſibi ſeruiunt ꝙ̄ deus.
Seqtur. Creatorē celi ⁊ ter. Creare eſt de
nihilo aliqd facere. Ad declarationē huiꝰ
verbi dr̄ in ſimbolo. Factorem celi ⁊ ter.
Viſi ⁊ imenſi. Que expreſſio facta eſt: ꝯtra
illā hereſim que dicit viſibilia eſſe a princi
pe tenebrarū inuiſibilia vero a deo. Secū-
dus articulus eſt. Et in ieſum xp̄m filium
eius: vnicuꝫ. do. no. ⁊ eſt ſenſus. Credo ⁊c̄.
Fide tendo in ieſum xp̄m fidem habeo de
ipſo ꝙ ipſe ſit ieſus. i. ſaluator eoruꝫ qui ei
adherent ideo ei adhereo: ⁊ iterū: q꞉ fideꝫ
habeo ꝙ ipſe ſit xp̄s. i. vnctus: ⁊ benignꝰ.
Ber. Omnino ꝓpter manſuetudinē: que p̄
dicatur in te currimus poſt te dn̄e ih̄u. Au
dientes ꝙ pauperes nō ſpernas peccato-
res nō horreas. Itē credo ꝙ ſit filius dei:
cui ſeruire honor eſt. In hoc qd̄ diciẗ filiꝰ
dei inſinuaẗ ꝙ ipſe ſit deus ſicut enim filiꝰ
hominis homo eſt nō alterꝰ ſpēi: ſic filius
dei deus eſt. Sequiẗ vnicū. do. no. Xp̄s do
minus noſter eſt duplici iure. ſ. iure creatio
nis: ⁊ iure redēptionis. Creatura neceſſa-
rio eſt creatoris cū eā gratis fecerit: ⁊ ex ni
hilo tribus de cauſis aliqs hꝫ ius in re: q̄
ſit vel q꞉ cauſa facit: vel q꞉ precio eius ſit:
vel q꞉ materia ex qua ſit ipſius eſt. Sꝫ nul
la haꝝ cauſaꝝ aliqs habet dn̄ium in crea
tura niſi creator. Cōtra vniuerſale dn̄ium
xp̄i peccare videntur: ⁊ qui volunt dn̄ari
⁊ ꝯtra voluntatē dei terrenis dn̄is volūt
obſequi: qui aſcēdit ſuper occaſuꝫ dn̄s no-
men eſt illi. Ille ſolus pro dn̄o habēdus ē
q ſuſcitare pōt hoīem ſi in eius ſuitio mor
tuus fuerit: nō libēter ſeqtur miles dn̄m il
lū q nō pōt ei reſtituere equū ſuuꝫ ſi in ſer
uitio eius eū āmiſerit. ¶ Primus inter ar
ticulos ꝑtinētes ad filiū humanitatē ē hic
Qui ꝯceptus ē: de ſpi ſan. na. ex. ma. virgi.
Xp̄s ꝯceptꝰ ē ꝺ ſpi. ſ. i. ſp̄ūs ſancti opatiōe

quia ſpiritus ſanctus ſeparauit a beata vir-
gine ꝙ puriſſimū erat in ea: ⁊ formauit in-
de corpus xp̄i: ⁊ in inſtanti animā infudit
vt tā cito eſſet verus homo: ⁊ verus deus
non fuit anima infuſa circa .xl. diem a ↄce-
ptione ſicut dicit̄ fieri in alijs. Immo fuit
vir ab ipſa ↄceptione. Iere. 31. Nouū crea
uit dn̄s ſuper terrā femina circūdabit vi
rū ⁊c̄. xp̄s in conceptione culpam cauit.
In natiuitate vero matri ſue damnum vir
ginitatis nō ītulit: nec ei doloris cauſa fuit.
Manſit enim mater eius virgo poſt par-
tum: ⁊ ſine dolore eum peperit. In quo de
dit exemplum filijs: vt benigne ſeſe habeāt
erga matres ſuas: nec ſint eis cā doloris
vel depauperatiōis. ¶ Secundus articu-
lus pertinens ad humanitatē eſt. Paſſus
ſub pontio pilato crucifi. mortuus. ⁊ ſepul-
tus. Attendere debet fidelis quāta pro eo
ſit paſſus: ⁊ a perſona que indigna erat: eti
am vita cū eſſet infidelis. Cruci etiā affi-
xus eſt: quod erat viliſſimum genus tormē
torū in qua perſeuerauit vſq; ad mortem:
vt fideles a cruce penitētie ad ſugeſtionem
diaboli nō deſcēdunt: ſepultus eſt licet cor
pus eius nō eſſet dandū corruptioni. Se-
cundum illud. Non dabis ſanctū tuū vi-
dere cor. Uolens in iſta corruptione alijs
aſſimilari. ¶ Tertius articulus pertinens
ad humanitatē eſt. Deſcendit ad inferos:
⁊ hoc ſecundū animā: vt extraheret ſuos
qui in limbo erant: ⁊ attende peruerſitatē
hominis qui non vult chriſtum ſequi in ce
lum qui homines ſecutus eſt in infernum.
¶ Quartus ē. Tertia die reſurrexit a mor
tuis. Si chriſtus mortuus ſua virtute ſur-
rexit veriſimile eſt: ꝙ ipſe iam viuens mor-
tuos ſuſcitare poſſit. ¶ Quintus eſt. Aſcē
dit ad celos ſe. ad dexte. dei pa. omni. inde
ven. eſt iudi. vi. ⁊ mor. Si chriſtus aſcēdit
in celū aſcēdent poſt eum qui ei adherēt.
In eodem enim hoſpitio mēbra recipient̄
in quo caput receptum eſt: chriſtus ſm̄ ꝙ
homo ſedet a dextris patris: q̄r eſt in potio
ribus bonis eius. Secundū vero ꝙ deus
ſedet a dextris eius: eſt q̄r cū regnat equa
lis ei: vt tangit Glo. ſuper illud. Pſal. Se-
de a dextris meis. xp̄s ſibi ⁊ ſuis ad dexte-
ram patris locum elegit: q̄r in dexterā ſunt
delectationes eius vſq; ad finē. Inde. vē.

⁊c. iu. vi. ⁊ mor. i. bonos ⁊ malos: vel illos q̄
in aduentu ſuo viui reperientur qui in mo
nimento morient̄: ⁊ poſtea reſurgent: ⁊ il-
los qui primi erant mortui. Magna fidu
cia erit fidelibus ꝙ frater eorū iudicabit.
Io. 5. Pater non iudicat quēq̄ ſed omne
iudiciū dedit filio. ¶ Primus articulus ꝑ
tinens ad ſpūm ſanctū eſt. Credo in ſpūm
ſanctū. ſanctā eccle. catho. Credo. i. fide tē
do in ſpiritū ſanctū: qui fidē habet ꝙ ſpi
ritus ſanctus magne bonitatis: ⁊ ſuauita
tis ſit hijs in quibus habitat preparat ſe
ad hec ꝙ ſit eius habitaculū: hic per gra-
tiam: in futuro per gloriā. Sap. xij. O q̄ bo
nus: ⁊ ſuauis eſt domine ſpiritus tuus in
nobis. Eccl. 24. Spiritus meus ſuper mel
dulcis. ¶ Ad ſpūm ſanctū tria pertinēt in
preſenti: ⁊ duo in futuro: cū enī ipſe ſit bo
nitas ad eum pertinet deſtructio malicie:
bonitas enim ↄtraria eſt malicie: vnde ad
eū ꝑtinet ſanctificatio. Ideo dicit̄ ſanctā
eccleſiā catho. ⁊ pertinēt ad eundē articu
lum hec duo. Spūm ſanctū ſanctā ec. cat.
Credere enim debemus ꝙ ſpūs ipſe ſan-
ctꝰ ſit: ⁊ ꝙ eccleſia ſancta ſit ab eo. ¶ Itē
ad ſpiritum pertinet ſanctorū cōmunica-
tio. i. vnio mēbrorū in corpore eccleſie: ⁊ ad
caput ⁊ ad inuicem ſicut ſpūs humanus
in corpore hūano mēbra vnit. Cuius vnio
nis ſignū eſt ſacramentū dominici corꝑis.
Item ad ſpiritum ſanctum pertinet cōmu
nio quā hēnt ſancti ad īuicē in hoc ꝙ ſunt
ſocij in lucro qđ tangit Dauid dicēs par-
ticeps ego ſum omniū timentiū te ⁊c̄. In
cōmunione ergo ſanctorū tria intelligamꝰ
ad q̄ ꝑtinet ſecūdus articulus. Sacramē
tum cōmunionis miſtici corꝑis qđ eſt ec-
cleſia. Cōionē ſancte ſocietatis ex qua ac
cidit ꝙ quilibet qui ē de eccleſia vere par
tem hꝫ in omnibus bonis que fiunt in ec-
cleſia ꝑ quā viam aliquis de facili ducat̄.
Ad quā etiā cōionem ſequi dꝫ cōicatio tā
bonorū q̄ malorū temporaliū: vt mala ꝓ-
ximorū nobis aſſumamus per cōpaſſionē
⁊ bona noſtra eis cōicemus per elemoſy-
narū largitionē. ¶ Itē ad ſpūm ſanctū ꝑ-
tinet remiſſio offenſionū cū ipē ſit benigni
tas ad qđ ꝑtinet tertius articulus. Pec-
catorū remiſſionē. Credere enī debemꝰ ꝙ
peccata remittunt̄ in eccl'ia ꝑ baptiſmū: ⁊

penitētiā ⁊ alia ſacramēta: nec ſolū ſemel
remittit ſpiritus. ſ. peccata hōi: ſed quotiēſ-
cūq; vere qs penitet. ¶ Ad bonitatē etiā
ſpiritus ſancti ꝑtinet remuneratio tam in
corꝑe q̄ in anima. Ad remuneratiōē cor-
poris ꝑtinet. quartus articulus. Carnis re
ſurrectionē ad remunerationē anime. qn-
tus. vitā eternā. Qui carnis reſurrectionē
fideliter credit nō timet miſerū corpus ex
pēdere in ſeruitio xp̄i ex quo ſperat ſe rece
ꝑturū illud cū quadruplici gloria. Clarita
tis īpaſſibilitatis ſubtilitatis ⁊ agilitatis.
Itē qui fidē hꝫ de vita eterna ſollicitus dꝫ
eſſe quomō illi ꝓuideat. Si cū tanta ſollici
tudine ꝓuidet̄ huic miſere vite de qua ne
mo certus eſt ꝑ diē quanta ſollicitudo de-
bet eſſe ꝓuidēdi illi vite de qua certꝰ eſt:
ꝙ erit eterna. Ibi nec locus erit mēdican-
di vt manifeſtū eſt: in diuite epulonē. Lu.
xvi. Et infatuis virginibus. Mat. 25. Nec
locus laborādi nec aliqđ mutuo accipien-
di. In vita enī preſenti vix eſt aliqs cuiuſ
pauꝑtati nō ↄſulat̄ aliquo iſtorū trium mo
dorū. Ibi vero q ſibi nō ꝓuiderit egeſtatē
eternā patiet̄: vt nec guttā aque modicā
habere poſſit. Et notandū ꝙ Aug. in lib. đ
fide ad petrū enumerat. 40. Firmiter cre-
denda: ⁊ indubitanter tenenda que cauſa
breuitatis hic non ponimus.

¶ De erroribus: ⁊ cauſis errorum. 7

Equit̄ đ errorībꝰ q fidei catholice.
aduerſant̄. Et p̄mo dicit̄ de errore
illo quē tāgit Dauid dicens. Dixit
inſipiēs in corde ſuo nō ē deꝰ. Et notan. ꝙ
hij q ſunt ī errore iſto oī bono ſunt idigni:
q̄r largitori oīs bōi ingrati: vn̄ indigni ſūt
diſputatiōe q̄ laborat̄ ad diſtinctiōē erro
ris eorū. Ipſi merito ſunt a deo deſpecti cū
ipſi deū nō reputēt: ⁊ iō a correptiōe ſunt
valde remoti. Eccle. 7. Conſidera oꝑa dei
ꝙ nemo poſſit corrigere quē ille deſpexerit
tn̄ q̄r dei miſericordia īmēſa ē: ⁊ q̄r ſcriptū
ē: reſpōde ſtulto ſm̄ ſtulticiā ſuā ne ſibi ſa
piens eſſe videat̄. Prouer. 27. Ad extirpa
tionē huiꝰ erroris aliq̄ dicemus. ¶ Error
iſte nō ſolū eſt inſipiētia imo inſania. Que
maior īſania q̄ dicere illū nō eē: q̄ cā eſt
oībus vt ſit. Cū inſano ꝓ nemo ſolet phi
loſophari ad deſtructionē errorū ipſiꝰ phi
ſtultū ē ꝙ lꝫ ↄtraria opinionībꝰ ꝓferēte eē

ſollicitū. Itē phs nō oportet eſſe ꝓblema:
nec oēm poſitionē ↄſiderare. Sꝫ q̄ dubita
bit aliquis indigentiā rationis: ⁊ nō pene:
vel ſenſus. Nā qui dubitant vtrū oporte-
at deū vereri: ⁊ parētes honorare vel non
pene indigent. Qui vero vtrum nix alba
vel non ſenſu. Uere qui deum non agno-
ſcunt pena indigent: vt qui in bonis poſiti
non agnoſcunt bonorum omnium largito
rem. In malis poſiti agnoſcunt malorū li
beratorem. Gre. Oculos quos culpa clau-
dit pena aperit. Iſa. 28. Sola vexatio tātū
modo dabit intellectū auditui. Iere. xvi.
Secūdū aliā tranſlationē ꝑ omne flagel-
lū: ⁊ dolorē erudieris ieruſalē: ⁊ Thob. 11.
Recuperauit viſum Thob. cū filius eius
liniuiſſet oculos eiꝰ felle. 2. Macha. 9. An
thiochꝰ deū recognouit in tormētis adeo
poſitus dicens: iuſtum eſt ſubditū eſſe deo
⁊ mortalē ſi paria deo ſentire. Pena timo
rem incutit. Timor vero initium ſapientie
eſt. Prouer. primo. Qui in errore iſto ſunt
ruſticiſſimi: ⁊ innobiliſſimi ſunt: vnde ver-
bis erudiri non poſſunt. Prouer. xxix. Ser
uus verbis erudiri non poteſt: quia quod
dicis audit: ⁊ reſpondere contēnit. vere cō
temptus ſiue voluntas in cauſa eſt: vel po
tius in culpa eſt: ꝙ tales non credunt deū
eſſe. Animo enim inuito nihil facile ſuade
tur. Innobilis animi eſt: ⁊ ingrati nolle
agnoſcere benefactorem ſuum. Nobilis
vero animi eſt: vehementer deſiderare
agnoſcere eum a quo beneficia recepit:
Sicut patet in paupere illo de quo legi-
tur. In vita beati nicholai. Qui cū beatꝰ
Nicholaus multiplici iniectiōe auri in do
mum eius paupertati ipſius conſuluiſſet
propoſuit deinceps vigilare donec ſciret
quis eſſet qui aurum in domum illius tā
caute proieciſſet: patet ergo valde ingra-
tos eſſe qui negant deum eſſe a quo ince-
ſanter beneficia recipiunt: nec infinitis
teſtibus de hoc credere volunt. Tale
eſt hoc ac ſi aliquis nollet credere ignem
eſſe a quo inceſſanter vehementer calefie-
ret. ps. nō eſt qui abſcōdat ſe a cale. eius.
Ber. in libro de diligendo deum. In excu
ſabilis eſt infidelis: ſi non diligit deum to-
to corde tota anima tota ꝟtute clamat nē
pe intus ei innata iuſticia q̄r ex toto ſe illū

diligere debeat cui totũ ſe debere nõ ignorat. Idem infidelẽ vrget. Juſticia naturalis ſe totum tradere illi a quo ſe totum hꝫ ⁊ ex ſe toto diligere nullus eſt qui compos ſit mentis ſue qui non poſſit agnoſcere ꝙ ipſe non ſemper fuit ⁊ cum fuit nihil boni habuit: ergo eſſe ſuum ⁊ quicquid boni hꝫ ab alio hꝫ. ergo vel a ſolis parẽtib⁹ carnalib⁹ aut nõ ſi a ſolis parẽtib⁹ carnalib⁹ illi nõ ſemper fuerũt. vnde ab alijs habuerũt ⁊ illi ſimilr̃ ab alijs donec perueniat̃ ad aliquẽ q ſemꝑ fuit a quo ꝑmus pater carnalis initium habuit a quo etiam habuit vt poſſet alium generare. Conſtat enĩ ꝙ parentes carnales non habẽt a ſe ꝙ generent filium cum quandoqꝫ non generẽt cum vellent. ⁊ cum vellent generare filiũ quandoqꝫ generant filiã. Neſcit etiã mat̃ quomodo filius in ea generetur ſicut quedam laudabilis mater dixit filijs ſuis. 2. Math. 7. Neſcio inquit qualiter in vtero meo apparuiſtis neqꝫ enim ego ſpiritum ⁊ animam donaui vobis ⁊ vitã. ⁊ ſingulorũ membra non ego ipſa compegi. Si vero ſi a ſolis parentibus carnalibus eſſe ſuũ habuit ſed a parentibus carnalibus corpus ⁊ a patre ſpiritum ſecundum illud. Ariſto. in libro de animalibus. Intellectus diuinitus ab extrinſeco aduenit. Cum prius pater carnalis qui non ſemper fuit ab aliquo qui ſemper fuit totum eſſe ſuum accepit. ⁊ quod aliquid boni poſſet conferre pater illi qui ſemper fuit eſſe bonũ debet̃ ꝙ a nobis habetur qui vere deus eſt. Magna eſt ergo ingratitudo illum non agnoſcere cuius beneficia non ceſſamus recipere: nec ſolum per parentes carnales beneficia ipſius recipimus. Sed etiã per alias creaturas. Collatio vero beneficiorum ipſius quedam exhortatio eſt ad amorẽ ipſius. Aug. in lib. cõfeſ. 10. Celum ⁊ terra. ⁊ omnia que in eis ſunt ecce vndiqꝫ mihi dicunt vt amem te nec ceſſant dicere omnibus vt ſint inexcuſabiles. Error iſte ẽ qm̃ odire poteſt cum interimat patrem oĩum. vnde debemus eum odire ſicut aliqs odit eum qui patrem ſuum interemit. Qui in hoc errore ſunt demonibus quantum ad hoc deteriores eſſe videntur qui ſaltẽ credunt deum eſſe. Ja. 2. Tu credis quoniã vnus eſt deus benefacis. ⁊ demones credũt ⁊ contremiſcunt. Qui in hoc errore ſunt i vanum vident̃ accepiſſe animã ſuam cum deum non agnoſcant. Ad quẽ cognoſcendũ ratio eis data eſt: propter quid enim rationem habent potius ꝙ̃ bruta animalia. Si tantum illa que ſenſibus corporis ſubiacent ſicut agnoſcunt ⁊ illa. vnde dominus iuſtiſſime poſſet tales punire ſicut puniuit nabuchod. Da. 4. Ab hominib⁹ eijcient te ⁊ cũ beſtijs ⁊ cum feris erit habitatio tua. Fenum q̃ſi bos comedes ⁊ ſeptem tempora mutabũtur ſuper te donec ſcias ꝙ dominet̃ excelſus i regno hominũ ⁊ cuicũqꝫ voluerit det illud. B. ſuper can. An nõ tibi videt̃ ipſis beſtijs quodammodo beſtialiter eẽ homo ratione vigẽs ⁊ rõne non vtens. Magna fatuitas dubitare de fonte ex quo apparet fluuius continue perſeuerans fonti indeficienti atteſtatur fluuij continuitas. Et certiſſimum. Inditium cratoris eſt continuus flux⁹ creaturaꝝ. ¶ Et notandũ ꝙ ad cognoſcendũ deum eſſe. Natura incitat. Hoc idem oĩs ſcriptura indicat. Rõnis creatura clamat. ¶ De ꝑmo. 10. Dama. Cognitio exiſtendi deum nobis naturaliter inſerta eſt. In tantum vero preualuit malitia hominũ nature vt quoſdam in irrationabiliſſimum ⁊ omnium malorum peſſimum perditionis baratrum deduceret vt dicant nõ eẽ deũ. deum eſſe vox omnium eſt: apud enim omnes natiões inſtinctu nature habetur. vox autẽ oĩuꝫ vox nature ẽ. Juxta ꝟbuꝫ ſapiẽtis. ¶ Scdm manifeſtũ ẽ: q2 ⁊ ſcriptura gẽtilium. ⁊ iudeoꝝ ⁊ xpianoꝝ affirmat deuꝫ eſſe. Doctrina nobiliſſimoꝝ phorum hoc indicat vt platõis. Ari. Tulij. Sene. ⁊ ſimilium. Scriptura iudeoꝝ in ꝑncipio aſſerit omnia a deo eſſe creata. Scriptura xpianoꝝ. In ꝑncipio euãgelij. 10. Per deũ verbũ aſſerit oĩa eſſe facta. ¶ Omnis ẽt creatura clamat deuꝫ eẽ vt oñdit. Aug. 2. lib. de ciui. dei exceptis ꝓphicis vocibus. Mundus ipſe ordinatiſſima ſua mutabilitate ⁊ mobilitate ⁊ viſibiliuꝫ oĩuꝫ pulcherrima ſpẽ quodãmõ tacitus ⁊ factũ ſe eẽ. ⁊ nõ niſi a deo ineffabilr̃ ⁊ inuiſibiliter fieri ſe potuiſſe proclamat. Itẽ. 10. li. cõfe. Interrogaui de deo meo celũ ſolem lunã ſtellas

neqꝫ nos ſum⁹ deus quẽ queris inquiũt. ⁊ dixi omnib⁹ qui circũ ſtãt carnẽ meã. dicite mihi de deo meo aliqd exclamauerũt voce magna ipſe fecit nos. Interrogatio mea intentio mea ⁊ reſponſio eorum. ſpẽs eoꝝ flores ⁊ alia que terra ꝓducit q̃ ẽ infimũ elementorum ⁊ pedibus omniuꝫ calcat̃. ſpẽm nobis talẽ oñdunt qualẽ nullus hõ qui digniſſima creatura eſt: ⁊ q rõnem hꝫ cui⁹ ẽ diſcernere. poſſet facere. vnde oſtẽſione illius ſpẽi apparet maiorẽ hoĩe eſſe q talia facit. Terra eniꝫ ꝑ ſe talia facere ñ põt. Sicut mater nõ parit niſi aliũde recepit ſic terra aliunde recipit ꝙ talia producat. Aug. in lib. de trinitate. Sicut mr̃es grauide ſunt fetibus ſic ipſe mũdus grauidus ẽ cauſis naſcẽtiuꝫ. Oſtẽſiõe ergo ſpẽi ſue exclamat flos ſe adeo factũ eẽ cũ nulla creatura nec etiã rõnalis eũ poſſit facere. Mat. 6. Cõſiderate lilia agri ⁊c̃. Dico aũt vobis ꝙ nec ſalomõ i omni gloria ſua cooperatus eſt ſicut vnũ ex iſtis. Quod ᵭ flore dictũ eſt intelligat̃ de alijs creaturis. Aug. in lib. de trinitate credendi. Non fruſtra intueri oportet ⁊ inaniter pulchritudinem celi ordinẽ ſyderũ viciſſitudines temporũ in quoꝝ ꝯſideratione nõ curioſitas eſt exercẽda ſed gradus ad eterna faciendus. Sap. 13. A magnitudine ſpẽi: ⁊ creature cognoſcibiliter poterit creator horuꝫ videri. Job. 12. Interroga iumẽta ⁊ docebunt te ⁊ volatilia celi: ⁊ indicabũt tibi loquere terre ⁊ reſpondebit tibi ⁊ narrabũt piſces maris. Quis ignorat ꝙ omnia hec man⁹ dñi fecit. 2. Ro. 1. vbi loquit̃ de phis deus inquit reuelauit eis. Glo. ambro. vt deus qui natura inuiſibilis ẽ etiã a viſibilibus poſſet ſciri opus fecit ꝙ opificem viſibilitate ſua manifeſtauit vt ꝑ certũ incertum poſſet ſciri ⁊ ille eẽ oĩum deus crederet̃ q hoc fecit qᵭ ab hõs ipoſſibile ẽ fieri. Subdit̃ ibi in textu. Inuiſibilia eniꝫ ipſi a creatura mũdi ꝑ ea q̃ facta ſunt intellecta conſpiciunt̃. Sẽpiterna quoqꝫ ei⁹ virtus ⁊ diuinitas dũ ſum⁹ in h̃ mũdo inferiori q̃ſi ꝑ quãdaꝫ ſcalã creaturaꝝ ad cognitionẽ creatoris oportet nos aſcẽdere. B. ſane hac ſcala celi ciues nõ egẽt ſꝫ nos exules: quia creatura celi mũdo cõſpicit facta ꝑ ꝟbum nec op⁹ hꝫ ex hĩs q̃ facta ſunt factoris noticiã mẽdicare. Iſa. 40. Leuate in excelſuꝫ oculos veſtros ⁊ videte qs creauit h̃. Qui eduxit in numero militiã eoꝝ ⁊ glo. Aug. ſuper illud ad. Ro. Phophe totũ cõſideraſti rerũ ordinẽ ⁊ nõ vis attẽdere ꝙ mũdus opus dei ſit: idoluꝫ opus fabri. Si faber idolo ſicut dedit figuram daret ⁊ cor. Ab ipſo idolo faber adoraret̃. ex quo ſeqtur inexcuſabilem eẽ qui creatorẽ ſuũ nõ adorat qui eũ creaturis viſibilib⁹ honorauit dando ei rationeꝫ. Cũ hoĩes agnoſcãt animam eẽ ꝑ effectus ipſi⁹ in corpore vt eſt vita ſenſus motus licet ipſa inuiſibilis ſit: ⁊ omnino inſenſibilis. q̃re ſimiliter non agnoſcunt ipſi creatorẽ eẽ in mũdo ꝑ ei⁹ opera. Ambro. ſuꝑ ꝑmũ ad romanos. ſicut ex motib⁹ ⁊ adminiſtratiõe corporis alaꝫ quã nõ vides intelligis. ſic ex adminiſtratione totius mũdi. ⁊ regimine oĩuꝫ creatorem phophi intellexerũt. Sen. in lib. de naturalib⁹ q̃ſtionib⁹. Quid ẽ deus me⁹ inqt vniuerſi. Sic ſe hꝫ deus regẽdo vniuerſuꝫ ſicut mens regẽdo corpus ꝓpriũ. Noli ergo de deo dubitare ⁊ ſi eum nõ videris ſicut nõ dubitas de aĩa ⁊ ſi eã non videas. Certiſſimum habeas multa eẽ que tñ inuiſibilia ſunt. Inuiſibilia ſunt eã viſibilib⁹ vt cognoſcantur. vñ. Gre. 4. in lib. Dialogoꝝ. Nulla viſibilia niſi per inuiſibilia vident̃. Ipſe corporeus oculus nihil corporeum videret. niſi hec res icorporea ad videndũ acueret. Nam tolle mentem que non videtur ⁊ incaſſum patet oculus qui videbat. Si oculi per ſe videbãt cur diſcedẽte anima non videtur. Idem in hoc mũdo viſibili. nihil niſi per creaturaꝫ inuiſibilem diſponi põt. B. nobilem hoſpitem habes o caro ⁊ nobile valde. Tota ſalus tua pendet ex eius ſalute. Da honorem hoſpiti tanto. Diligenter attende quid hoſpitis huius preſentia largiatur. Ipſe eſt qui tribuit oculis viſum auditum auribus preſtat. Deniqꝫ diſceſſus probat quid preſentia conferat. Cum ad fidem faciendam de parentibus carnalibus ſola publica fama ſufficiat nec teſtes ſuper hoc requirantur nec alie probationes maxime cum parentes carnales nobiles ſunt nec cedunt ad dedecus filio ⁊ cum ſperat ſe ſucceſſurum eis in magna hereditate que cauſa ẽ ꝙ cũ

tanta difficultate ſit fides aliquibus de
patre celeſti qui nobiliſſimꝰ eſt ⁊ a quo tā
ea ſperatur hereditas. ¶ Preterea ſecun
dum conſiderationem ſapientis cui conſe
quens eſt maius bonum hoc magis eſt eli
gendum ſi autem conſequentia ſunt mala
cui conſequens eſt minus malum hoc ma
gis eligendū eſt. Sed ex eo ꝙ aliquis cre
dit deum eſſe conſequens: eſt magis bonū
ꝗ̄ ex eo ꝙ aliquis credit deum non eſſe. ſi
bonum ex hoc ſequitur. ⁊ ſi malū inde ſe
queretur minus malum ſequeretur ergo
magis eligendum eſt ꝙ homo credat de
um eſſe ꝗ̄ ꝙ credat deū non eſſe. Media
propoſitio ſic poteſt manifeſtari ſi aliquis
credit deum eſſe ⁊c̄. ſequitur inde vite eter
ne remuneratio. Pr̄. 30.5. Habebitis vitā
eternam qui creditis in nomine filij dei.
Poſito autem per impoſſibile ꝙ deus nō
ſit nullum ſequeretur malum poſt preſen
tem vitam ex eo ꝙ aliquis credit deum eſ
ſe: quia non erit qui eum puniat. Ille ve
ro qui credit deum non eſſe ſi ipſe eſt: ma
gnum malum habebit: quia mortem eter
nam. Poſito autem per impoſſibile: ꝙ de
us non ſit nullum lucrum in futuro habe
bit aliquis ex eo ꝙ credit eum non eſſe er
go maius bonum conſequens eſt ad hoc
ꝙ aliquis credit deum eſſe ꝗ̄ ex hoc ꝙ ali
quis credit deum non eſſe. ⁊ ſi malum ſe
queretur ex hijs credulitatibus: minꝰ ma
lum ſequeret̄ ex eo ꝙ aliquis credit deū
eſſe ꝗ̄ ex alia credulitate. ¶ Item inter ea
ꝗ̄ inceperunt eſſe nihil eſt cuius ortū cau
ſa non preceſſerit: ſed cauſa que preceſſit eſ
ſe ꝙ incepit eſſe non eſt de numero eorum
que inceperunt eſſe. Sic enim preceſſiſſet
ſe ipſam ꝙ eſt: impoſſibile ergo aliqua cau
ſa ē que nunꝗ̄ incepit eſſe. Sed quod nō
incepit eſſe non deſinit eē. eſſe enī ꝙ habꝫ
ex ſe amittere non poteſt. Sen. Periturū
eſt nempe quod aduenticium fuit ergo
aliqua cauſa eſt ſine principio: ⁊ fine: ſine
⁊ hoc indubitanter eſt deus. ¶ Item. Jo.
Dama. Creabilia ſiue creata omnino ab
aliquo condita ſunt oportet autem condi
torem increabilē eſſe. Si enim ⁊ ipſe crea
tus eſt homo ab aliquo creatus eſt quouſ
ꝗ̄ deueniamus ad aliqd̄ increabile. Pro
batio autem. h. Jo. Dama. ſupponit ꝙ a
phis probatum eſt quod a cauſis non eſt
proceſſus in infinitum vnde demonſtrato
aliquo cauſato ſic poteſt procedi: aut cau
ſa huius habet cauſam aut non. Si non ē
ergo cauſa ita ꝙ non cauſatum ergo eſt p̄
ma cauſa. Si autem habet aliam cauſam.
⁊ illa cauſa aliam cuꝫ in cauſis non ſit pro
ceſſus vſq; in infinitum ad vltimum inue
nietur aliqua cauſa que ita ē cauſa ꝙ nō
cauſatū. vnde ⁊ prima cauſa ē deus. Pre
terea potentia agendi que eſt in igne. ⁊ ſo
le ⁊ alijs creaturis viſibilibus non poten
tia libera. Ideo cum aliquis grauatur ab
igne vt cum domus eius comburitur vel
ab eſtu ſolis ſi diſcretus eſt nō rogat ignē
vel ſolem vt ceſſent. Potentia eius eorū
eſt vt potentia miniſtrorum qui neceſſe ha
bent implere imperium dominorum qui
bus ſubiecti ſunt. Conſtat ergo aliam po
tentiam ſuperiorem eſſe que libera eſt: cui
hec potentia ſubiecta eſt. ⁊ h̄ eſt potentia
cuius voluntatem neceſſe habent imple
re dicte creature: nec poſſunt ceſſare ab
operatione indicta eis a deo niſi dei volū
tas aliter ordinaret ſicut accidit quando
ſol ⁊ luna ſteterunt per ſpatium. 12. hora
rum. Joſue. 10. et. In regreſſu ſolis tempo
re ezechie. Iſa. 38. Et in fornace babilonis
quando pueros in igne poſitos ignis non
leſit. Daniel. 3. Item potentia agēdi que ē
in elementis: ⁊ alijs creaturis viſibilibus
abſꝗ̄ ſapientia ⁊ diſcretione eſt: que ſit il
larum creaturarum. ⁊ tamen opera eorum
diſcretiſſime fiunt ergo neceſſe eſt ſapiētiā
aliquam eſſe a qua operationes eorum or
dinate ſunt. Ad hoc autem non ſufficit ali
qua ſapientia creata cum nec ad numera
tionem vel cognitionem earum videatur
ſufficere. Eſt ergo aliqua ſapientia increa
ta infinita a qua eſt ordinatio vniuerſorū.
Jo. Dama. Sic omnia generari caſu cuiꝰ
erit ordinare: ⁊ hoc ſi videtur: demū cuius
erit conſeruare ⁊ cuſtodire. Idem ipſa cre
ationis permanentia ⁊ conſeruatio. ⁊ gu
bernatio docet nos qm̄: eſt deus qui hāc
vniuerſitatem conſiſtere facit: ⁊ continet. ⁊
cōſeruat ⁊ ſemper ei prouidet. qualiter vel
qꝫ contrarie nature ignis dico. ⁊ aqua ae
ris ac terre in vnius mundi conſummatio
ne ad inuicem conueniſſent. ⁊ indiſſolubi

les permanſiſſent niſi aliqua omnipotens
virtus ea concordaſſet ⁊ ſemper indiſſolu
bilia conſeruaret. ¶ Item cum viſibilia
ſint cauſe aliquorum aut ſunt cauſe prime
aut non. Cauſe prime eſſe nō poſſunt. Sūt
enim omnia compoſita. vnde neceſſario p̄
ceſſit eā aliquid ꝙ ea compoſuit. Prete
rea partes ſunt quedā cauſa totius. ⁊ ps
naturaliter prior ſuo toto: ergo neceſſe eſt
aliquid incompoſitū. ⁊ ſimplex ꝙ omnia
compoſita preceſſit a quo omnia ſunt com
poſita. ¶ Item in eis que creata ſunt que
dam ſunt corruptibilia que principiū ha
buerunt. ⁊ finem ſunt habitura. Quedam
vero habent perpetuitatem que principiū
habuerunt. ⁊ finem non ſunt habitura er
go cum cauſa habundare debeat ab eis
quorum eſt cauſa eorum habebit eternita
tem vt ſit ſine principio ⁊ ſine fine. ¶ Itē
omnis potentia creata determinata ē cir
ca eſſe ⁊ operatur circa materiam exiſten
tem. ⁊ nullatenus tranſcendit eſſe vt de ni
hilo aliquid poſſit facere ergo oportet ali
quam potentiam increatam eſſe que infini
ta ſit. ⁊ tranſcendat eſſe. ⁊ de nihilo fecerit
illud ex quo creature operantur. ¶ Item
cum in rebus ſit inuenire quedam bona
⁊ quedam meliora aut non erit perfectio
in vniuerſitate rerum aut neceſſe eſt: aliqd
eſſe optimum. Item cum appetitus ſum
mi boni naturaliter in anima ſit. Nullus
autē motus naturalis fruſtra ſit. Fruſtra
autem eſſet appetitus ille niſi aliquid eſſet
ſummum bonum hoc autem non eſt niſi d
us. ¶ Item ſecundum. Ari. Magis eligen
dum: eſt ꝙ natura eſt: eo quod non eſt na
tura vt iuſticia iuſto. hoc enim natura. Il
lud autem acquiſitiuū ē. Eſt igitur aliqd
quod eſt ſua bonitas. ⁊ ſua iuſticia omni
bus illis que bona ſunt per participatio
nem preferendum. Item nihil quod muta
bile ſit: optimum eſt. In mutatiōe enī ali
quid boni amittitur: ⁊ aliquid acquiritur
quod optimo accidere non poteſt. ¶ Itē
dicit. Aug. ꝙ in omni re: que mutari poteſt
non nulla mors ē ipſa mutatio. Mors au
tem optimo accidere nō poteſt. omnis au
tem creatura mutabilis ē ergo nulla crea
tura optimum eſt. Aliquid tamen optimū
eſt: aliter non eſſet perfectio in vniuerſita
te rerum: ergo aliquid increatum eſt. Aug.
ſuper primo ad. Ro. viderunt ſummi ph̄i
quos ceteris non immerito fama atqꝫ glo
ria prelatos cernimus. quicquid mutabile
eſt non eſſe ſummum bonum. ⁊ ideo omnē
animam mutabilem omneſqꝫ ſpiritus trā
ſcenderunt. deinde viderunt omnem ſpe
ciem in re: quacūqꝫ mutabilis que natura
liter eſt omneqꝫ vniuerſi mūdi corpus nō
poſſe eſſe niſi ab illo qui incommutabilis.
⁊ ſimplex eſt. quia non aliud eſt illi eſſe: ſed
quod eſt illi viuere intelligere beatum eſſe
h̄ eſt illi eſſe. propter hanc in commutabili
tatem. ⁊ ſimplicitatem intellexerunt eū. ⁊
omnia iſta feciſſe. ⁊ a nullo fieri potuiſſe.
¶ Item cum modico corpori hominis re
gendo ratio ſit accomodata qua ipſum re
gatur. qua impedita vel omnino ammiſſa
corpus periclitatur vel in puluerē redigi
tur. veriſimile eſt rationem aliquā eſſe qua
vniuerſitas fabrice mundi regatur. ¶ Itē
cum ratio que in homine ē agnoſcat ſe eē
⁊ nō ſemper fuiſſe. ⁊ cauſā aliquā habuiſ
ſe que eam preceſſerit: cauſa autē rationis
irrationabilis eſſe non potuerit neceſſario
rationem humanam. ⁊ quācunqꝫ aliam ra
tionem que eſſe incepit. preceſſit aliqua ra
tio que eſſe non incepit. ⁊ hec ratio deus ē
qui vniuerſitatem rerū regit. Unde. Sen.
in lib. de naturalibus queſtionibus noſtri
pars melior ē animus in deo: extra animū
nulla eſt pars: totus eſt ratio.

¶ De errore idolatrie. 8

Ictū eſt: ſupra de errore eorū qui
d deum eſſe negant. Nunc dicendū
eſt de errore eorum qui creaturas
deificant: qui error idolatria dicitur. Pri
mo oſtendemꝰ qd ſit idolatria. Secūdo tāge
mꝰ de cauſis eiꝰ. Tertio de ſpēbus. Quar
to deſtructiōi eiꝰ intēdemꝰ. Notādū ergo
ꝙ latria ē ſumme venerationis cultus ſoli
deo exhibendus. Uel latria eſt voluntaria
profeſſio diuine maieſtatis: idolatria ve
ro eſt cultus deo debitus creature exhibi
tus: ⁊ dicitur quaſi idola latria: non q: iſte
cultus ſemper idolo exhibet̄. Sꝫ quia fre
quenter. vel quia idolo primus eſt exhibi
tus. Et notandum ꝙ idolū qn̄qꝫ dr̄ lignū
vl' alia res ſicut figurata. Qn̄qꝫ vero dr̄ cō
iunctura ex imagine. ⁊ demone preſidente

ꝛ ſic ſumitur. Primo. Coꝝ. viij. vbi dicit
Apoſt. ꝙ nihil eſt: idolum in mundo. Il
lud enim quod putabant eſſe idolum per-
ſonã. ſ. ſubſiſtentem ex ſimulachro ꝛ ſpiritu
preſidente nihil erat. ¶ Itẽ notandum ꝙ
inter idola gentiliũ quedã imagines erãt
tantũ ad memoriã: ꝛ repreſentationẽ ali-
quoꝝ in quibus nihil numinis eſſe crede
bãt. Alie nõ erãt: que credebãt eſſe habi
tacula deorum. i. demonioꝝ. Omnes enim
dij gentiũ demoniã. In quibus demones
decipiebãt homines dantes eis reſpõſa ac
ſi in ipſis habitarent inducti ad hoc ſacri-
ficijs: ꝛ honoribus: que eis exhibebãt. In
quibuſdã etiã imaginibus credebãt genti
les aliquã virtutẽ eẽ infuſam eo ꝙ ſub cer
tis terminis funderent: vel ſculperẽt: vel fa
bricarent: ſicut Mathematicis mentiũtur
homines trahere mores ex hoc ꝙ tali ho-
ra: vel tali naſcuntur. Similis error inueni
tur in quaſdã verulis nomine xpianis: q̃
dicũt imagines. 60. anno a factione ſua vir-
tutem ſortiri: ꝛ de cetero habere eã imagi-
nes pdictas quas nõ credebãt ſolum eſſe
imagines vocauit mercurius deos factici-
os ſcribẽs librũ de deo deoꝝ proaui inqt
noſtri inuenerunt artẽ qua deos efficerent
ꝛ qm̃ animas facere nõ poterãt inuocãtes
animas deoꝝ eas indiderunt imaginibus
b factis. Poſſumus aũt. 8. rõnes ſeu cauſas
oſtẽdere qbus idolatria: vel inducta eſt: vel
augumẽtata. Una cauſa fuit dolor nimi⁹
de ammiſſione alicuius amici. Pater eni
ãmiſſo filio nimiũ dolẽs imaginẽ filij fieri
fecit: vt ei eſſet qualecũqȝ ſolaciũ. Unde Sa-
piẽ. xiiij. Acerbo luctu dolẽs pater cito ſi-
bi rapti filij: fecit imaginẽ: ac illũ q tũc q̃ſi
homo mortuus fuerat nũc tanq̃ deũ cole-
re cepit: ꝛ ꝯſtituit inter ſeruos ſuos ſacra: ꝛ
ſacrificia. Deinde interueniẽte tpe ꝯuale-
ſcẽte iniqua conſuetudine: hic error tanq̃
lex cuſtoditus ẽ. Hic primã cauſam idola
trie oſtẽdit. Gre. Sup illud. Luc. 11. In bel
zebub principe demoniorum ꝛc̃. dicens.
Ninis rex niniue vero patre ſuo mortuo
ſtatuã fecit quã ſumma reuerẽtia honora-
uit: ita vt etiã reis ad eã fugientibus par-
ceret: vnde progreſſu tpis homines cepũt
eam venerari vt deũ: ꝛ multiplicare: ꝛ qui
dam vocauerunt bel: alij baal: alij baalim
alij belzebub ſcḋm varietatẽ linguarum.
¶ Alia cauſa fuit veſana ſuperbia princi-
pum qui non attendentes infirmitatem ſu
am voluerunt ſe vt deos honorari: vt na-
buchodonoſor qui precepit holoferni prin
cipi milicie ſue: vt omnes deos terre exter
minarẽt: ꝛ ipſe ſolus de⁹ diceretur ab hijs
nationibus: que potuiſſent holofernis po-
tentia ſubiugari. Iudith. 3. Principes ſup
bi imagines ſuas faciebãt adorari ab hijs
qui erant remoti ab eis. Unde Sap. 14. Ti
rannorum imperio colebantur figmenta
hos quos in palã homines honorare nõ
poterant: propter quod lõge eſſent elõgin-
quo figura illorum ablata euidenter ima-
ginem regis quã honorare volebant fece-
runt: vt illum qui aberat tanq̃ preſentem
colerent: aliqui etiam vt diuina ſtirpe nati
viderentur diuinos honores parentibus
defunctis deferriqȝ iuſſerunt: vt dicit Glo.
Super. xiiij. Sapiẽtie. ¶ Tertia cauſa fuit
adulatio ſeu deſiderium: quod habebant
minores acquirendi gratiam maiorum.
Sapien. xiiij. Affectui aut regibus deſer-
uientes homines incommutabile nomen
lapidibus: ꝛ lignis impoſuerunt. Per hoc
quod dicitur affectui: tangitur prima cau-
ſa iam habita per hoc ꝙ dicitur regibus:
tertia cauſa de qua etiam dicit Glo. Pro
pter populos: ꝛ regiones varia ſacra ſuſce
pta ſunt: dum homines grati eſſe in ſuos
principes cupiunt. Auguſtinus in libro
decimo de ciuitate dei. Multa vſurpata
ſunt de cultu diuino: que honoribus defe
runtur humanis ſiue humilitate nimia ſi-
ue adulatione peſtifera. ¶ Quarta cau-
ſa fuit amor. Reipublice. Unde dicit Glo.
ibidem. Alio loco dicit Cicero. Qð in ple
riſqȝ ciuitatibus acuende virtutis gratia
vt libentius gratia. Reipublice periculũ
adirent optimos quoſqȝ viros fortium ha
bere deorum immortalium eſſe conſecra-
tos huic romani ceſares ſuos conſecraue-
runt: ꝛ mauri ſuos reges. ¶ Quinta de-
cor vel operis hũani: vel alterius creatu-
re. De primo Sapien. xiiij. Multitudo ho
minum abducta per ſpeciem operis eum
qui ante tempus tanq̃ homo honoratus
fuerat nunc deũ exiſtimauerunt. De ſecun
da Sapiẽ. xij. qñ locutus ẽ de ſtellis ſole:

ꝛ luna ſubdit quoꝝ ſi ſpecie delectari de-
os putauerunt ſciant quanto hijs dñator
eoꝝ ſpecioſior eſt ſe. ¶ Sexto potẽtia quã
crediderũt supeminere in hijs quos deos
putauerunt: vt quã demones crediderunt
poteſtatẽ habere in homines ꝛ res huma
nas ꝛ etiã in clementia cuius erroris occa
ſio fuit ꝙ credebant demones ſanare leſio
nes corpoꝝ dum ab eis ceſſabãt. Credebãt
etiã eos ſedare mundi turbationes dum
eas facerẽt ceſſare. Credebant etiã eos p-
noſcere futura: qꝛ predicebant eis mala q̃
dei permiſſione ipſi erant illaturi homini-
bus ꝛ maloꝝ ceſſationes: ꝙ nõ erat mirũ.
¶ Itẽ alia cauſa huius erroris fuit ꝙ face
re videbant quedã opera que vere natu-
ralia erant: ſed imperitis videbant eſſe ſu
pra naturam. Tale opus eſt ſubita genera
tio ranarũ ꝛ pediculoꝝ ꝛ vermiũ in qbus
natura operat. Demonibus tñ procuran-
tibus ꝙ hec citius fiant cõiungendo ꝛ cõ
miſcẽdo ipſas naturas rerũ ꝛ addẽdo ali
qua ſemina: que ſemina naturã adeo ad-
iuuãt ꝙ opus tardũ accelerat: ita ꝙ credi
tur nõ eſſe opus nature: que tardius opa-
ri ꝯſueuit: ſicut factũ ẽ in ſignis que facta
ſunt a magis Pharaonis. ¶ Septima ce-
ca cupiditas hominum qui tm̃ ſunt curioſi
ſciẽdi vel cupiendi aliqua acquirẽdi vt ſe-
ipſos vendãt demonibus vt cupiditatem
ſuam poſſint adimplere. ¶ Octaua volu-
ptas ꝛ laſciuia que erant in feſtis idolatra
rum vacabant eni idolatrie delicijs ꝛ lu-
dis que multũ alliciebãt homines ad ido
latriam. 1. coꝝ. 10. Dedit populus mandu-
care ꝛ bibere ꝛ ſurrexerũt ludere. ¶ Et no
c tandũ multas eſſe ſpecies idolatrie. Que-
dã eſt cultus demonum. Alia luminũ vt ſo-
lis ꝛ lune vel ſtellarum. Tertia elementorum.
Quarta hominũ. Quinta animalium irra
tionaliũ. Sexta imaginũ vel alterius opis
humani. Septima tpis vł partiũ eius. Eſt
d etiã idolatria aliaꝝ rerꝝ. ¶ Etiã notandum
ꝙ idolatria ideo peccatũ magnũ eſt: quia
deo honorẽ ſuũ aufert ꝛ creature cui⁹ nõ
eſt ꝯfert ꝛ equat creaturã creatori. Si pro
modico furto vel rapina quã aliquis facit
homini meret exiliũ vel mortẽ: quanta pe
na dignus eſt qui diuinũ honorem deo ſur
ripit: ¶ Duplex autem rapina eſt in pecca-
to idolatrie vna eius qui honorem dei deo
aufert: ꝛ alij offert. Alia eius qui honorem
diuinũ ſibi oblatum ſuſcipit. ¶ Idoloꝝ cul
tura omnis mala cauſa eſt ꝛ initiũ ꝛ finis.
Sap. 13. Glo. Cum enim mens a creatore
ſe auertit omnibus implicat ſecularibus.
Aggrauat autem peccatum idolatrie ex vi-
litate rei in quã transfertur honor diuin⁹.
Maius enim peccatum eſt cum honor iſte
trãſfertur in quadrupedes aut reptilia q̃
quando in homines ꝛ quãdo in imagines
hominũ aut animalium q̃ quãdo in homi
nes vel animalia. Ro. 1. Commutauerunt
gloriã incorruptibilis dei in ſimilitudinem
imaginis corruptibilis hominis ꝛ volu-
crum ꝛ quadrupedum ꝛ ſerpentum. Glo.
Ambro. Quanta eſt ſtulticia eorum apud
quos plus poteſt imago q̃ veritas ꝛ po-
tiores ſunt mortui q̃ viui. Pſ. Mutaue-
runt gloriam ſuam in ſimili. m. co. fe. Tãto
magis contumelioſum eſt deo quanto vi-
lior eſt creatura que ei equat ꝛ magis cõ-
tra rationẽ eſt. ¶ Cõtumelia etiã fit hũa-
ne nature qñ creature inferiori ſe ſubdit.
Refert Aug. in lib. de vera religione: ꝙ ſo-
crates occiſus fuit: qꝛ noluit adorare ido-
la: quia erant tm̃ opus hominis ꝛ dixit ſe
prius adorare cauem, qui erat opus natu
re: cum cauſa nobilior ſit ſuo effectu. Mul-
tum eſt contra rationem ꝙ homo adoret
opera manuum ſuarum. Illa ſpecie idola e
trie qua homo adorat creaturam ſe mani-
feſte inferiorem hominem reddit infelicem
ꝛ maledictũ ꝛ deriſione dignum. De pmo
Sap. xiiij. Poſtq̃ premiſſum eſt de ſole etiã
luna ꝛ ſtellis que aliqui rectores orbis ter
rarũ ꝛ deos putauerunt. ¶ Subdit. ¶ Sed
in hijs adhuc minor eſt querela: ꝛ paulo
poſt. Infelices autem ſunt ꝛ inter mortu
os ſpes illorum eſt qui appellauerunt de-
os opera manuum hominum. De ſecũdo
De utero. xvij. Maledictus homo qui
facit ſculptile ꝛ conflatile abhominatio-
nem domini opus manuum artificum: po
nitqȝ illud in abſcondito. Sap. xiiij.
Per manus per quam fit idolum maledi
ctum eſt ꝛ ipſum ꝛ qui fecit ipſum. De ter
tio. Iere. 10. Non eſt ſpiritus in eis: vana
ſunt: ꝛ opus riſu dignum. Irriſione digni
oſtenduntur qui ſunt in hoc genere idola-

trie. Sap. 13. Ubi ſic legitur. Nõ erubeſcit loqui cum illo qui ſine anima eſt: ⁊ pro ſanitate ꝙ infirmum deprecatur ⁊ pro vita mortuum rogat: ⁊ in adiutorium inutilem inuocat ⁊ pro itinere petit ab eo ꝙ ambulare non poteſt. ⁊ yſa. 44. Medietatẽ eiꝰ combuſſi igne ⁊ de reliquo eius idolum faciam ante truncum ligni procidam pars eius cinis eſt quibus verbis vilitas materie oſtenditur ex qua fit idolum ⁊ vilitas materie in qua redigitur. De materia eadem habes. Baruch. 5. Subtrahunt ab eis ſacerdotes aurum ⁊ argentum dant ante et ex ipſo proſtitutis: ⁊ meretrices ornãt. Itẽ cum receperint illud a meretricibus ornãt deos ſuos ⁊ ſubditur ibi multum de vilitate ⁊ impotentia idolorum. hĩ inquit non liberabuntur ab erugine ⁊ tinea. Item habet in manu gladium ⁊ ſecurim ſe autẽ de bello ⁊ latronibus non liberat. Item oculi eorũ pleni ſunt puluere a pedibus introeuntium: ⁊ paulopoſt lucernas accendũt illis: ⁊ quidem multas ex quibus nullã videre poſſunt. Itẽ nigre ſunt facies eorum a fumo q̃ in chamino fit ſupra corpus eorũ ⁊ ſupra caput volant noctue ⁊ irundines. Item ſine pedibus ⁊ in humeris portantur oſtentantes ignobilitatẽ ſuam hominibꝰ. Mirum erit ſi idola iuuare poſſunt cũ nec preces auxilio indigentium poſſint audire nec defectum eorum intelligere. vnde ſubditur in. Baruch cũ audierint mutũ non poſſe loqui offerunt illud ad bel. poſtulantes ab eo loqui. q̃ſi poſſint ſentire qui nõ habent motum. ps. Os habent ⁊ nõ loquuntur ⁊c. ⁊ Baruc. eodem cap. Cum ſuperuenerit illis prelium ⁊ mala cogitãt ſacerdotes vbi ſe abſcondant cum illis. Quomodo ergo ſentiri debeat q̃m dĩj ſunt qui nec de bello ſe liberant neq; de malis ſe eripiunt. Item ſicut in cucumerario formido nihil cuſtodit ita ſunt dĩj illorum lignei argentei ⁊ inaurati. ¶ Poſt idolatriam illã que ẽ cultꝰ illarũ creaturarum que manifeſte ſunt hominibus inferiores. deſtruẽda eſt illa idolatria que eſt cultꝰ demonum q̃ valde deteſtabilis eſt. Primo quia demones hoſtes dei ſunt: ⁊ magis diſplicet deo cũ honor eius transfertur in eos: q̃ quando ad alias creaturas. Eſt enim magis periculoſa homini. Cũ enim demones hoſtes ſint humani generis: ⁊ cultoribꝰ ſuis ſũt familiares: ipſi ſũt eis familiares inimici. Nulla autẽ peſtis efficatior ẽ ad nocẽdũ q̃ familiaris inimicꝰ. Jõ dicit Aug. l lib. 83. Qõ nihil tã contrarium chriſtiano q̃ ſi curam artibus magicis adhibeat. Tunc enim eos recipit familiares qui damnationem animarum querunt. Item. Aug. 21. Uel. 19. Lib. de ciuitate dei. Magna dei miſericordia neceſſaria eſt ne quiſq̃ cum bonos angelos ſe amicos habere putet habeat malos demones factos amicos eoſq; tanto nocẽtiores quãto aſtutiores aut fallatiores patiatur inimicos. Periculoſum eſt valde ei credere qui mendaciſſimus eſt. Jo. 8. Ipſe ẽ mẽdax ⁊ pater eius preterea licet demones ſublimes ſint conditione nature inferiores tamẽ ſunt etiã brutis animalibus deiectione culpe cum miſeri ſint non ſolũ miſeria culpe ſed etiã pene immo inferiores vidẽtur eſſe ceteris rebus ſimpliciter que ſunt. vnde diabolus non eſſe dicitur. Job. 18. Habitent inquit in tabernaculo eius ſocij eiꝰ q̃ non eſt. ¶ Multipliciter autẽ poteſt oſtendi ꝙ ſpũs illi non ſunt colendi p̃mo quia aut ipſi ſunt boni aut ſũt mali. Si boni ſunt offenduntur cum honor qui ſoli altiſſimo exhibendus eſt hijs exhibetur. Nõ tamen poteſt eis placere tãta contumelia ⁊ iniuria domini eorum. Preterea ſi boni ſunt non placabuntur malicia offerentium eis honorem alienum. Quis bonꝰ ⁊ diſcretus honorem reputet. ⁊ non magis deriſionem: Si quis mentiatur eum eſſe regẽ vel epiſcopũ cum non ſit. Sic ſi ſunt boni ſpiritus. ⁊ diſcreti erubeſcent honorẽ altiſſimi ſibi exhiberi. Iuxta enim verbum ſapientis quod falſo predicatur neceſſe eſt vt ſuis laudibus erubeſcat. Item quãto quis maiorem honorem indebitum ſibi vult impẽdi: tanto ipſe ſuperbior ⁊ vanior eſt. vt clericus. Si honorem ſacerdotalem vult ſibi impendi ſuperbus eſt. ſi epiſcopalem ſuperbior: ergo ſi ipſi volunt ſibi impendi ſummũ honorẽ ſuperbiſſimi ⁊ vaniſſimi ſunt. ¶ Si vero ipſi ſunt mali indigni ſunt: ⁊ honore iſto. ⁊ alio. Item aut ipſi preſtant beneficia cultoribus ſuis de ſuo aut non. De ſuo non poſſunt: vnica enim potentia eſt increata: vt in ſequentibus oſtẽdetur. A q̃ ⁊ ſub qua ſunt oĩa hec: ⁊ cum eos creauit deus nõ a ſe eos alienauit nec a poteſtate ſua eos exemit. Ipſi ẽ adeo ſũt: ⁊ dei ſunt: ⁊ bñficia ſi qua preſtãt cultoribus ſuis dona dei ſunt ⁊ ad hoc data vt dent. Igitur ipſi ſunt vt nuncij ⁊ deferentes dona illa. Nuncij vero ⁊ deferentes beneficia non ſunt habendi vt dij nec deificandi: ſed gratia reddenda eſt ipſi deo eorum. Ber. loquens de bonis ſpiritibꝰ. Honoremꝰ eos quantum debemus totus tamen ei reddatur amor ⁊ honor noſter: a quo tam ipſis q̃ nobis eſt totum: vnde honorare poſſumus vel amare vnde honorari amari venerentur. Loca remota a fonte ita habent aquã ab ipſo ſcilicet loca fonti proxima licet aqua fontis primo proueniat ad loca proxima ⁊ per ea ad loca remota. ſic cum fons ſit vnicus omnium bonorum deꝰ: trahunt bõa ſua ab eo: creature que remote ſunt ab eo diſſimilitudine: ſicut ⁊ ille que ſunt propinq; ei ſimilitudine vt ſunt ſpũales creature Deo ergo ſoli debetur totus honor ⁊ gloria. ¶ Item aut potentie quibus poſſunt ſpũs iſti dare beneficia cultoribus ſuis ſunt potentie irrationales ſiue naturales: ſicut eſt potentia calefaciendi q̃ in igne que ex neceſſitate ſic operatur: aut ſunt potentie libere agẽtes ſeu ratiõales. Si primo modo nulla gratia debetur eis propter illa beneficia nec propterea ſunt colendi. Tales enim potentie operantur per modum ſeruientis vt ait ſap̃. Si vero libere agunt aut conſulũt voluntatem diuinam cultoribus ſuis dãdo beneficia aut non. Si ſic ergo ſe habẽt vt diſpenſatores ſecũdum voluntatem domini ſui diſpẽſando bona ab eo accepta: non ergo habẽdi ſunt vt domini ⁊ multo minus vt dij. Si autem non conſulũt voluntatem dei non curantes vtrum deus hoc velit vel nõ indiſcrete diſpenſant: nec videntur curare de rectitudine operum ſuorum cũ non reſpiciant ad voluntatem dei: que regula ẽ bonorum operum ⁊ ideo ſunt mali. ¶ Si q̃s vero dicat ꝙ iſti ſpiritus placandi ſunt ab hominibus quia eis ſunt offenſi. Si boni ſunt non debent hominibus offendi niſi propter peccata. Si autem ab eis propter peccata ſunt offenſi p̃ receſſum a peccatis maxime deberent placari. Contrariorum enim cõtrarie ſunt cauſe. Si vero iuſtificatio eorum non placat eos ſed manet adhuc ira eorum donec offerantur eis carnes ⁊ ſanguis animalium: ira talis nõ eſt ira diuina ſed potius ira leonum aut aliarum beſtiarum que non acquieſcũt donec aliquid p̃de ceperint. vnde ſi propter hanc iram colendi ſunt ⁊ diuino honore digni: deificemus ergo leones ⁊ alias beſtias. ¶ Item aut placato altiſſimo ⁊ amico exiſtẽte mortalium poteſt ira horũ deorum eis aliq̃d nocere: aut non poteſt. Si ſic non videtur altiſſimus eſſe omnipotens cum cohercere non poſſit illos deos ne noceant amicis ſuis. Si vero non poteſt eis nocere non eſt timenda ira eorum amicis dei nec ira eorum ſacrificijs placanda. Preterea nulla potentia aliquid poteſt contra beneplacitum dei. Nulla enim eſt que non redigeretur in nihilum niſi a dei potentia a qua accepit eſſe in eam retineretur ergo in tuto ẽ omnis homo qui dei fauorem habet vel gratiam. Non eſt ergo neceſſe gratiã iſtorum deorum ſacrificijs querere gratia altiſſimi obtenta. ¶ Item ſpiritus iſti qui falſo dĩj vocantur ſi mali ſunt: aut altiſſimus compeſcit maliciam ipſorum: aut non: Si compeſcit malitiam eorum non eſt malicia eorum timenda. Si vero permittit eos exercere malitiam eorũ aut hoc facit ignorantia: aut quia non curat aut iudicio videt expedire. Ignorantia nõ eſt: cum enim ipſe ſit ſapientiſſimus: ignorantia in eum non cadit. Iterum non accidit hoc: quia ipſe non curet de malis que fiunt in mundo: cum enim ipſe ſit rex iuſtiſſimus nõ poteſt nõ curare de malis que fiunt in regno ſuo: ergo quando permittit hos ſpiritus immortales ſeuire ipſe facit hoc iudicio q; videt hoc mortalibus expedire ergo nõ ẽ timenda malitia eorũ mortalibus. ¶ Itẽ cũ ſpũs iã dicti poteſtatẽ hẽant ab altiſſimo.

aut illam poteſtatem cōmitantur ſapiētia:
⁊ Juſticia moderantes eaꝫ aut non. Si ſic
cum ipſi ſint ſapientes ⁊ iuſti ipſi non ira-
ſcuntur mortalibus bonis nec nocent eis.
peccatoribus vero nunq̄ ſunt placati niſi
a peccatis recedant. Jnutile ergo ē eis ſa-
crificia offerre tā bonis q̄ȝ malis quātum
ad eoꝝ placationem ſed mali ſi nolūt eos
placare recedāt a peccatis ſuis. Si vero ſa
pientia ⁊ Juſticia non cōmitantur eorum
poteſtatem: ergo poteſtas eoruꝫ eſt: vt gla-
dius in manu furioſi: vnde ſi propter hāc
poteſtateꝫ aliquis eos deos reputat: repu
tet ergo deum ſi quem viderit furioſuꝫ in
manu tenentem gladium. Mira fatuitas
eſt eum deum reputare quē homo cogno
ſcit eſſe ſine ſapientia ⁊ bonitate. Belluinū
eſt potius q̄ȝ diuinum poteſtate vti abſq̄ȝ
ſapientia ⁊ iuſticia. Jtē poteſtas eoꝝ aut
ligata eſt aut non eſt ligata: ſi non eſt liga
ta mirum eſt: quomodo non occidunt om
nes contemptores ſacrificioꝝ eoꝝ. Prete-
rea longe videtur eē a ſapientia ⁊ bonita-
te dei imponere gladium in manu furibū-
di dando potentiam cui homo non poſſit
reſiſtere maligno niſi ipſe eaꝫ velit compe
ſcere. Si vero ligata eſt: ille qui tenet eaꝫ li
gatam obſequijs eſt placandus: non ipſi.
Cum aliquis tenet aliquam beſtiam liga-
tam ille orandus eſt vt beſtiam cōpeſcat
ab hijs qui ſeuiciā beſtie timēt ⁊ nō ipſa
beſtia. Jtem cum cultura illorum deorum
exterminata ſit a terra promiſſionis iuſſu
dei hebreorum ⁊ iterum de regno xp̄iano
ruꝫ etiā de egypto vbi omnes colebantur
⁊ de vrbe romana maxime de tēplo quod
pātheon vocabaꝛ qḋ erat vnum templuꝫ
omnium deorum conſtat h̄ factum fuiſſe a
maiori potentia q̄ȝ eſſet potētia eoꝝ. Luc.
.2. Cum fortis armatus cuſtodit atriū ſuū
in pace ſunt omnia que poſſidet. Si auteꝫ
fortior illo ſuperueniens vicerit illum vni
uerſa eius arma aufert ⁊c̄. Jlla ergo potē-
tia fuit diuina aut fuit humana. Si diuina
ergo ipſi erāt aduerſarij dei ⁊ mali. Si ve-
ro humana ergo magis timēda eſt huma-
na poteſtas eis q̄ȝ poteſtas eorum homini
bus. ¶ Et notandum ꝙ aliq̄ peruenerunt
ad tantam fatuitatem vt crederent deos
huiōi partitos fuiſſe totum orbem. Sꝫ pue

rile eſt dicere. Altiſſimum ſortem miſiſſe ꝓ
diuiſione illa cum ſors non hēat locū niſi
vbi eſt ignorantia: que in altiſſimuꝫ qui ſa
pientiſſimus eſt non cadit. Si vero ipſi al-
tiſſimo inconſulto ſortem miſerūt nihil iu-
ris per hoc habuerunt in orbem terraruꝫ.
Si vero de beneplacito altiſſimi qḋ ridi-
culum eſt. Quomodo de ꝑtibus illis exter
minati ſunt. ¶ Jtem aut amicitia eſt inter
deos hmōi aut nō. Si ē: ergo vnus eorum
amat cultores alteri⁹: nec ꝓ cultores ſuos
ꝓprios inimicus erit cultoribus alioꝝ nec
contra illos iuuabit cultores ſuos. Si ve-
ro non eſt amicitia ſed odiuꝫ ergo ipſi ma
li ſunt: q2 aut eſt iuſtum odium inter eos
aut non iuſtum. Si iuſtum odium. Sꝫ hoc
non eſt niſi ꝓpter malū odibilium ergo ip
ſi ſunt iuſte odiendi. Si iniuſtum illud nō
poſſunt ipſi habere: vbi ſunt mali ⁊ ita ſūt
mali. Maliciam etiā eoꝝ oſtendit ꝙ culto
res ſuos iuuāt in eis que mala ſunt vt pa
tet ex ſcriptis magicis vbi dicetur quomo
do cōſilio taliū ſpirituū viri vel mulieres
nimio amore incēdanꝛ vel quomodo alia
ſcelera poſſint perpetrari. ¶ Si quis vero
dicat tales ſpē non eſſe honorandos ho-
nore diuino: ſed honore qui eis cōpetit:
quia apud deum poſſunt impetrare vel ꝓ
curare aliqḋ beneficium eis qui eos hono
rant hoc planū concedendum eſt: ⁊ hoc ē
aſſertio fidei catholice. Quod ſi ſpūs boni
ſunt honorandi ſunt tanq̄ȝ amici dei nō tā
q̄ȝ dij vel dij: ſed tanq̄ȝ ſerui altiſſimi quo
rū miniſterio multa beneficia poſſunt no-
bis ꝓuenire: ⁊ ſpes ſuffragij in eis pōt po-
ni. Sed non debemus eos reputare acto-
res ſalutis: ſed potius imperatores nec ſa-
crificium faciendum eſt eis: eo enim ꝙ ali-
quis alicui ſacrificat: euꝫ cui offert aucto
rem ſanctitatis confitetur: ⁊ eum inuocat
ad ſacrificandū illum pro quo illud ſacrifi
cium offerꝛ. Jtem facto ꝯfitetur ſe eſſe in
manibus illius cui ſacrificatur ad perden
dum vel ad ſaluandum. Sicut alias illud
eſt in manibus ſuis ad occidendum ⁊ per
dendum. Jſta vero ſoli altiſſimo attribuē
da ſunt. Mali vero ſpūs non ſunt honorā
di qui apud deum nullum bonum nobis
impetrare poſſunt. Non ſunt etiā timendi
amicis dei cum non poſſint eis nocere.

ꝫ ¶ Conſequenter tangendū eſt: aliquid de
illa ſpecie idolatrie: que eſt cultus lumi-
num. Et notandum ꝙ hij qui ſunt huius
erroris dicunt mortales ſubiectos eſſe ſoli
⁊ lune ⁊ ſtellis inquantū ad ſapientiā: vel
ignorantiam ⁊ quantū ad mores bonos ſi
ue malos: ⁊ dicunt celeſtia lumina ſecūdū
ſitus ſuos ſeu conſtellationes cauſam eſſe
morū bonoꝝ: vel maloꝝ in hominibus: ꝙ
multis modis patet eſſe falſuꝫ: primo quia
nō ꝓpter ſtellas homo: ſed ſtelle ꝓpter ho
minem facte ſunt: vt dicit Gre. Jdeꝫ habe-
ri poteſt ex principio Gen. vbi ſic legitur.
Fiant luminaria in firmamento celi ⁊c̄. ⁊
ſubditur: vt illuminent terrā. Jlluminatio
terre cauſa fuit quare fierent: vnde ſubdiꝛ
ibidē ⁊ poſuit eas in firmamēto celi: vt lu-
cerent ſuper terram. Preterea. Joſue iu-
benti Soli ⁊ luna obediunt Joſue. Io Er
go cultoribus dei ſol ⁊ luna ſubiecta ſunt:
⁊ non ipſi cultores ſoli ⁊ lune. Jteꝫ aut ſol
⁊ luna naturaliter operantur in omnibus
ea que ipſi eis imponunt aut ſcienter ⁊ vo
luntarie. Si naturaliter operatio illa ſerui
lis ē: ꝓꝑ qḋ dicit phūs: ꝙ natura illa opa-
tur ꝑ modū ꝯuiētis: vñ virtus ſic operans
ignobilis eſt: reſpectu virtutis libere opan
tis: que pōt ſuꝑ vtrūqꝫ oppoſitoꝝ. ſ. ſuper
ſuum opari. Quod aūt ignobilis eſt: nō ē
cauſa rei nobilioris ergo virtus naturalis
luminū celeſtiū nō efficit ſapientiā vel vir
tuoſos: vel virtutes: vel bonos mores: vel
quaſcūqꝫ artes in hominibus. Cū hec ſint
nob lior a virtute naturaliter operāte quā
ponunt in dictis luminibus. Si vero ſcien
ter: ⁊ voluntarie operantur prauos mores
vel errores in hominibus ergo ipſa mala
ſunt: ⁊ deo inimica. Preterea malicia iſta
aut eſt eis innata aut eſt acquiſita. Si in-
nata ergo ſunt mala naturaliter: hoc autē
impoſſibile eſt: ꝙ aliquid ſit naturaliter
malū. ¶ Preterea cū nihil ſit in eis natu-
raliter ꝙ de⁹ nō creauerit in eis deus illā
maliciā creaſſet ꝙ longe ē a dei bonitate.
Si ṽo acq̄ſita ergo corrupti ſunt: ⁊ mutati
a ſuo ſtatu naturali quātū ad ſpiritū: quē
ſecūdū iſtū errorē neceſſe ē ponere in eis:
hec aūt corruptio nō pōt in eis ſcḋm ſpūꝫ
cū corꝑa eoꝝ ſint incorruptibilia. Jn ſub-
ſtātijs enim ex ſpū ⁊ corꝑe cōpoſitis q̄les

illi q̄ ſunt huius erroris credūt eſſe celeſtia
lumina: neceſſe eſt nobiliorē eē ſtatū ſpiri
tuū q̄ȝ corpoꝝ. Preterea creature rōnales
cū aliq̄d volūtarie opanꝛ. primo illud intel
ligunt: ⁊ deſiderant ex quo ſequereꝛ lumi
naria illa celeſtia mala eſſe: q̄ deſiderarent
malos mores eſſe in hominibus. Jtē hic ē
modus operādi ſubſtantiaꝝ: que cōpoſite
ſunt ex ſpiritu ⁊ corpore: vt p̄mo openꝛ in
ſeipſis opatiōes mere ſpūales vt eſt intelli
gere: ⁊ deſiderare ſecūdo in corporib⁹ ſibi
ꝯiūctis opationes corporales vt eſt mot⁹
⁊ ꝑ illas iteꝝ alias in corpora aliena ⁊ iſte
ordo opationū ſemꝑ ꝓcedit q̄ſi ingroſſan
do ⁊ q̄ſi ꝑ elōgatiōeꝫ a ſpūali ſubtilitate:
⁊ nobilitate. vñ ſi iſte ē modus celeſtiū lu-
minū opādi i hoīes ꝑ hāc viā nō poterūt
imprimi niſi corporales diſpoſitiōes igno-
biles in hoībus ⁊ nō ſciētie ⁊ ṽtutes. Pre
terea diuerſitas hominū q̄ eadē hora na-
ſcunꝛ: ⁊ mores hn̄t diuerſos: oñdit falſa eē
q̄ dicunꝛ ab hijs q̄ ſunt in hoc errore ḋ ce
leſtib⁹ luminib⁹. Dicūt eniꝫ cū q̄ ſub tali
ꝯſtellatiōe naſciꝛ talē hōīnē futuꝝ ⁊ q̄ ta-
le opus ſub tali hora incipieꝫ ꝓſperaturū.
Manifeſte autem videꝛ ꝙ nati vna ⁊ ea-
dem hora vel agreſſi opus aliquod diuer-
ſos hꝫ euētus. Falſuꝫ eſt ḡ ꝙ ꝓdicti idola
tre ḋ effectib⁹ celeſtiū luminū dicūt. ¶ Jtē
ꝯſtellatiōes ſeu poſitiōes ſtellaꝝ aut ſunt:
tm̄ ſigna euētuū inferioꝝ aut ſunt ſigna ⁊
cauſe. Si tm̄ ſigna aut cōmutanꝛ res ḋ ne
ceſſitate aut nō. Si ſic cū ſigna euerti non
poſſunt vel mutari erūt ipſi euentus ineui
tabiles ⁊ omnia ḋ neceſſitate euenient mor
talibus. Si nō erūt ſigna iſta poſſibilia ſe
parari ab hijs quoꝝ ſunt ſigna ergo pote
rūt fallere: ergo nō eſt ſcīa de ſignificationi
bus eoꝝ ſciētia. n. ⁊ ars nō ſunt de fallibi-
libus. Si ṽo ſigna ſunt: ⁊ cauſe iſtoꝝ euē-
tuū erūt ⁊ euentus reꝝ neceſſarij cū cauſe
iſte ſint neceſſarie: mot⁹ eniꝫ celoꝝ cū ſuis
diſpoſitionibus neceſſari⁹ ē: ⁊ imutabilis.
Figura enim celi ⁊ poſitio ſtellaꝝ cras ac
hora: nullo mō auerti pn̄t quin ſint futura
cras: ⁊ ſimiliter ſe hꝫ de oī diſpoſitione ce-
li ⁊ celeſtiū: ergo oēs euēt⁹ quoꝝ cā eſt cō
ſtellatio ſunt ineuitabiles. ¶ Preterea q̄
luminibus celeſtibus ſeruiebant: aut intē
debant ſeruire ſpiritibus qui preſidebant

huius corpoꝛib⁹: aut cōpoſitis ex corpoꝛi-
bus ⁊ ſpiritib⁹: aut corpoꝛibus inanima-
tis. Si ſolis ſpiritibus eiſdē rationib⁹ pōt
deſtrui: h ſpēs idolatrie qb⁹ cultus demo-
nū prius deſtructus eſt. Si ṽo corpoꝛib⁹
inanimatis vane ⁊ ignominioſe eis ſeruie
bāt cū nec ſuitiū eoꝝ nec ſeruitoꝛes agno
ſcerēt nec in remuneratione eoꝝ intēdere
poſſent. Si vero cōpoſitis cōpoſita erant
animalia vt ipſi credebant: ꝗ vel rōnalia ⁊
intelligētia an nō. Si nō: ergo ignobilioꝛa
erant homine: animal enim rationale no-
bilius eſt irrationali: peruertebaꝶ ergo na-
turalis oꝛdo cū hō colebat aīal irrationa
le. ℂ Pretea. cū tāta diſtātia eēt hmōi ani
maliū ab hominib⁹ vt nullus clamoꝛ ho-
minū ad ea poſſet attingere ideꝫ erat ac ſi
ſurdis tales pces fierent. Preterea impoſſi
bile eſt ꝙ deitas ſit in eo ꝙ non intelligit.
Intelligere enīꝫ ē illud in quo maxime ſpi
ritus creatus deo aſſimilaꝶ. Si vero ratio
nabilia: ⁊ itelligibilia: ipoſſibile ē eos dços
eē cū ſm aſtronomos ipſimet fiāt infoꝛtu
nati: ⁊ nō liberi a malis: ⁊ impediāꝶ caſu
aut opppoſitiōe foꝛtioꝝ ſignoꝝ. Diuinitas
enīꝫ ſemꝑ ē libera: ⁊ inuicta: ⁊ ipedimentū
ſignī eſt īpotētie. ℂ Ultimo tangendū eſt
de illa ſpē idolatrie q̄ ē cultus milicie celi
de qua frequēter loqꝶ ſcriptura ſacra ado
rās militiam celi ſiue ſit vir: ſiue mulier in-
beꝶ lapidibus obrui. De. xvij. De milicia
celi hēs. 4. Ro. xxi. ⁊ xxiij. Et Iſa. xxiij. Et
Sopho. i. Act. vij. Et notādū miliciā celi-
vocauerūt q hu⁹ erroꝛis fuerūt multitudi
nē ſpūum quoꝝ quoſdā. Dicebāt pēſſe ce
lo ſtellato alios aūt ſaturnio ⁊ circulis ei⁹
Alios aliꝭs planetis ⁊ circulis eoꝝ. Alios
ṽo pēſſe ioui: alios mari alios terre ⁊ vte-
banꝶ inuocationibus hmōi ſpūuꝫ ꝑut cre
debant ꝯgruere maleficiꝭs ſuis. Impietas
autem huius erroꝛis manifeſta poteſt eſſe
ex hoc ꝙ inuocatiōes huius ſpirituū eque
fiebāt ad bona facienda ⁊ ad mala: vnde
ſi ſpiritus illi exaudiebant illos ⁊ in bonis
⁊ in malis ipſi erant mali. Si in bonis tan
tum mendaces erant libꝛi eoꝛum ⁊ ſcri-
ptoꝛes eoꝛum: ⁊ ipſi ſpiritus ſm ipſos quo
rum reuelatione ſe talia ſcripſiſſe ſcriſe-
runt.

ℂ De errore pꝛincipali Manicheoꝛuꝫ. 9

Equitur de erroꝛe manicheoꝝ qui
vt ait Aug. in lib. de natura. Boni
ſenſum ꝑdiderūt ſtudio ꝯtradicen
di: hꝭ ponūt duo pncipia: vnū principium
boni alterū mali: vnus ſm eos pnceps lu-
cis eſt cuius habitatio eſt regio lucis ſuꝑ
iſta viſibilia. Alter eſt pnceps tenebꝛaꝝ ex
aduerſo. Cuius habitatio ē regio tenebꝛa-
rū ⁊ vterqꝫ princeps hꝫ ſm eos populum
ſuū. Manichei a pncipe tenebꝛaꝝ ponūt
eſſe coꝛruptibilia ⁊ mutabilia. ℂ Itē erroꝛ
valde ꝯtumelioſus eſt: ⁊ creatoꝛi ⁊ creatu
ris. Creatoꝛi quia magnā partē regni ſui:
⁊ gloꝛie ſue ei aufert duꝫ aufert ei dñium
creaturaꝝ viſibiliuꝫ: que plures videnꝶ eē
ꝙ̄ inuiſibiles. Creaturis etiā ꝯtumelioſus
eſt q̄s ſubtrahit dñio tā honoꝛabili: ⁊ ſub-
dit eis tā vili ſeruituti vt eſt ſuitus diabo
li. vnde erroꝛ iſte valde odibilis eſt: ⁊ crea
toꝛi ⁊ creaturis: huic erroꝛi pꝛimo ſubtra-
hemus auctoꝛitates: ⁊ rationes qbus inni
tiꝶ oſtendendo auctoꝛitates inꝑtinentes
eſſe ad eius ꝯfirmationē: ⁊ rationes infir-
mas vt ſic facili⁹ coꝛruat. ℂ Auctoꝛitates
vero qbus innituntur: hec ſunt legiꝶ Geñ.
pꝛimo. Poſt creationē celi ⁊ terre ꝙ tene-
bꝛe erāt ſuꝑ faciē abyſſi ex quo ipſi inferūt
nō fuiſſe deū benignū qui opus ſuū ince-
pit a tenebꝛis nō intelligētes tenebꝛas nō
eſſe alicuius rei exiſtentiam ſed lucis ab-
ſentiā: vñ nō opoꝛtet ponere aliquē actoꝛē
tenebꝛaꝝ cum tenebꝛe nihil ſint niſi lucis
abſentia: nec minus laudabile eſt mundi
creatoꝛi ſi a nihilo incepit immo hoc cōmē
dat eius potentiā ꝙ ex nihilo lucem: ⁊ alia
creauit. ꝑ hoc enim oſtēdiꝶ ꝑ ſe potēs ope
rari ſine materia pꝛeiacēte: vel inſtr̄o ꝙ ꝓ
pꝛium eſt omnipotētis. Itē Mat. 4. Legi
tur de diabolo ꝙ oſidit xp̄o omnia regna
mundi ⁊ gloꝛiam eoꝝ ⁊ dixit ei hec omnia
tibi dabo ſi ca. ado. me. Ex quo inferūt om
nia ergo regna mūdi diaboli erant cū om-
nia chꝛiſto pꝛomiſerit. Que pꝛobatio ridi-
culoſa eſt. Cum diabolus ſit mendax ⁊ pa-
ter eius. Io. viij. Et cum Ouidius pꝛimo
de arte amandi dicat pollicitis diues qui-
libet eſſe pōt. ℂ Itē Mat. 6. Dicit chꝛiſt⁹.
Nemo pōt duob⁹ dominis ſeruire vocās
diabolum dñꝫ eo ꝙ ſit dñs mundi vt ipſi
aiunt ergo ipſe eſt deus vel creatoꝛ ipſi⁹.

Que argumentatio nulla eſt cū reges gen
tiū dominenꝶ eoꝝ. Luc. 22. Qui tamē nō
ſunt dij vel creatoꝛes. Preterea diabolus
dñs eſt vſurpatione iniuſte detinens alie-
nū ſecundū illud Luc. xiij. Hanc autē fi-
liaꝫ abꝛahe quā alligauit Sathanas: ecce
18. ānis ñ opoꝛtuit ſolui a vinculis iſto die
ſabbati. ℂ Itē legitur Mat. vi. Nō pōt ar
boꝛ bona malos fructus facere. Ex quo in
ferunt ergo mala non poſſunt eſſe ab eo-
dem principio a quo ſunt bona: ergo ſunt
duo pꝛincipia vnum bonoꝝ ⁊ aliud malo
rum. Sed ſermo veritatis quo vtuntur ad
ꝯfirmationem falſitatis materiā miniſtrat
ꝯfuſionis eoꝝ: licet enim arboꝛ bona nō fa
ciat fructum malum tamen pꝛohibet fru-
ctum quē arboꝛ bona bonum ꝓduxit poſ
ſe putreſieri ⁊ coꝛrūpi. Et nemo adeo fatu
us eſt cum videt diuerſa poma ī archa vl'
ī menſa quoꝝ alia putrida ſunt: alia ſana.
Propter hoc credat ea nō poſſe eē ex ea-
dē arboꝛe. Preterea multe mulieres ſunt
hodie coꝛrupte: que tamen virgines nate
ſunt: nec aliquis credit duas mulieres nō
poſſe habere vnam matrem eo ꝙ vna vir-
go alia coꝛrupta ſit. Sic nihil pꝛohibet dia
boluꝫ eſſe bonum creatione ⁊ factū ad eo:
maluꝫ vero ſua peruerſa volūtate. ℂ Iteꝫ
Io. 8. Uos ex patre diabolo eſtis ex quo
inferunt ergo diabolus eſt creatoꝛ eoꝛum:
ſed non ſequitur pater enim dicitur aliqs
alterius vel quia ab eo habet ſubſtantiam
vel quia ab eo habet moꝛes ſuſcipiendo
eius doctrinam vel imitando vitam: hoc
ſecūdo modo ſcilicet per imitationē diabo
lus erat pater eoꝛum immitabanꝶ enīꝫ eū.
Sic paulus. Pꝛime. coꝝ. 4. Oſtēdit ſe pa
trem coꝛinthioꝛum qui eius ſuſceperant
doctrinam dicens: vos vt filios meos cha-
riſſimos moneo. Nam ſi. 10. milia pedago-
goꝛum habeatis in chꝛiſto: ſed non mul-
tos patres: nam in chꝛiſto ieſu per euange
lium. ego vos genui: hunc ſenſuꝫ dominus
inſinuat in hoc quod eos qui non ſunt ex
deo diſtinguit ab hꝭs qui ſunt ex deo per
auditum diuini verbi dicens: qui ex deo
eſt verba dei audit. Preterea vos non au
ditis: quia ex deo non eſtis. Obedientia
diuini verbi oſtendit qui per gratiam ſint
filij dei. Inobedientia vero qui filij dia-
boli. ℂ Item Io. xiiij. Uenit princeps
mundi huius: ⁊ in me non habet quicqꝫ
diabolus princeps huius mundi dicitur:
ergo mundus eſt ab eo: ſed non ſequitur.
Non enim omnes principes ſunt dij vel
creatoꝛes. Preterea ipſe princeps erat
vſurpatiue: vnde iudicio a mundo erat
eiꝭciendus. Io. xij. Nunc iudicium eſt mū
di nunc princeps mundi huius eiꝭcietur
foꝛas. Io. decimoſexto. Princeps mun-
di huius iam iudicatus eſt. ℂ Item Io.
decimooctauo. Dicit chꝛiſtus regnum me
um non eſt de hoc mundo: ergo chꝛiſtus
non eſt rex huius mundi ergo mundus re
gnum diaboli eſt: ſed dicendum ꝙ regnuꝫ
chꝛiſti fideles vocanꝶ qui non ſunt de hoc
mundo: quia non ſunt dediti mundanis:
ſunt tamen in mundo ſed quaſi exulantes
⁊ eternum regnum chꝛiſti deſiderantes.
Io. xv. Si de mundo fuiſſetis mundus qꝺ
ſuuꝫ erat diligeret: qꝛ vero de mundo non
eſtis: ſed ego elegi vos de mundo ꝓpterea
odit vos mundus. Fuerūt ergo quādoqꝫ
apoſtoli de mundo. ſ. de amatoꝛibus mun
di ſed iā non erant. Iteꝫ. Io. xvi. De mun
do non ſunt ſicut ⁊ ego non ſum. de. mun-
do Regnū etiā xp̄i in quo ipſe perfecte re
gnat regnū celeſte eſt: vbi nihil fit niſi be-
neplacituꝫ ſuuꝫ de quo poteſt intelligi ver
bū pꝛedictū ℂ Itē legiꝶ. 2. coꝝ. 4. In qb⁹
deus huius ſeculi excecauit mentes infide-
liū diabolus ergo dñs huius ſeculi ē. Sꝫ
ad hoc ſatis rñdet. Pau. i. coꝛ. viij. Dicēs
Scimus ꝙ nullus ē deu⁹ niſi vn⁹: nā ⁊ ſi
ſunt q dicunꝶ dij ſiue in celo ſiue in terra: ſi
quidē ſunt dij ⁊ dñi multi: nobis tñ vnus
deus pater ex quo oīa. Diabolus ē nūcu-
patiue ſolū deus: ⁊ dñs eſt: ⁊ nō ſecunduꝫ
veritatē: venter etiā deus aliquoꝝ vocaꝶ.
Ad phi. 3. vbi diciꝶ quoꝝ de⁹ venter ē: nō
tñ venter creatoꝛ coꝝ eſt. ℂ Itē. 1. Io. vlt.
Mundus in maligno poſitus ē ergo mali
gnus fecit mūdū. Sꝫ nō ſequiꝶ nō enīꝫ dꝛ
ꝙ mundus a maligno conditus ſit: ſed in
maligno poſitus. i. in poteſtate maligni.
Amatoꝛes enim mundi qui mundus di-
cuntur ſuppoſuerunt ſe ſeruituti maligni.
ℂ Item legitur. Eph. 2. Eramus natura
ire filij ergo eramus natura mali er-
go natura eſt mala ergo a principio malo.

¶Ad quod dicendum ꝙ ſicut contingit
patrem carnalem adeo iraſci filio propter
magnitudinem culpe eius vt ira illa extē
datur etiam ad filium filij quantum ad ꝑ
uationem hereditatis vel alterius beneſi/
cij quod eſſet ei daturus niſi fuiſſet culpa
patris. Sic de⁹ adeo irat⁹ fuit primis parē
tibus propter magnitudinem peccati eoꝝ
vt ira illa extenderet̄ vſqꝫ ad filios eorum
quātum ad priuationē viſiōis diuine. Nul
lus enī homo dignus fuit videre faciē dei
vſqꝫ ad xp̄m in quo de⁹ pater. Sibi bene
cōplacuit ꝑ quē credētes ī eū pfecte ſunt
recōciliati deo. In verbo ergo apoſtoli na
tura dī nō pro vt eſt primo inſtituta ſꝫ pro
natiuitate qua nati ſum⁹ a parentibus ꝗ
peccauerunt a quibus habebamus ꝙ filij
ire eſſemus. ¶Cauſa q̄re valde magnum
fuit peccatū ꝑmoꝝ parentū tāgit. Aug. in
lib. de ciui. dei dicēs. In paradiſo tāto ma
ior inobediētia fuit quanto id qḋ prece/
ptum eſt nullius difficultatis fuit. Ubi enī
magna eſt inobediētia pena ꝓpoſita ⁊ res
a creatione facilis imperata ꝗs nō ſatis ex
plicet quantū malum ſit nō obedire in re
facili. ⁊ tante poteſtatis imperio ⁊ tanto
terrente ſupplicio. ¶ Reſponſiōes quib⁹
innituntur manichei he ſunt. dicūt enim.
Si deus bonus creauit iſta corruptibilia
aut potuit ea facere incorruptibilia aut ſi
ſi non potuit. Impotēs fuit: ſed mira ē cō/
ſequentia iſta ꝙ deus inuidus fuit ſi face
re vel dare noluit quicq̄d potuit: ſimile. n.
eſt ac ſi diceretur fuit inuidus ſi nō fuit ꝓ
digus vel indiſcretus. Sapiētis ē modera
ri poteſtatē. ⁊ volūtatem. Inſipiens eſt ꝗ
omnia vult q̄ pōt. Summe bonitatis fuit
qui voluit viſibilia iſta facere. Sapientie
non fuit ꝙ voluit ea finem habere vt ma/
nifeſtum fieret ea habuiſſe principiū ⁊ eſſe
quod poterant nō ammittere aliunde ha/
buiſſe. ⁊ ſic eſſent via homini veniendi ad
cognitionem dei: voluit. n. ſapiā diuina bo
na iſta tranſitoria eē ne homines adhere/
rent eis bonis permanentibus neglectis.
Aug. O munde immūde q̄d ſtrepis quid
auertere conaris tenere vis fugiēs q̄d fa/
ceres ſi maneres? Idē peccare ē ſpreto in
cōmutabili bono bonis cōmutabilib⁹ ad/
herere. ¶Alia rō eorum ē ꝙ vident̄ mul/
ta noxia inter creaturas q̄ nullā videntur
habere vtilitatē vt ſūt ſerpētes muſce ara
nee vnde nō vident̄ eis eē a deo bono. Sꝫ
ſecundum veritatē nulla creatura eſt q̄ nō
habeat vtilitatē licet aliq̄ñ lateat. Aug. in
lib. II. de ciui. dei: venena ipſa q̄ per incō/
uenientiā pernicioſa ſunt cōuenient̄ adhi
bita in ſalubria medicamenta vtunt̄. quā
ꝗ̄ a contrario. ⁊ hec quib⁹ delectant̄ ſicut
cibus ⁊ potus. ⁊ iſta lux īmoderato. ⁊ īpor
tuno vſu noxia ſentiunt̄. vnde noſ monet
diuina ꝓuidentia nō res inſipienter vitu/
perare. ſed vtilitates rerū diligent̄ inquire
re: ⁊ vbi noſtrū ingeniū vel infirmitas defi
cit ibi credere occulta. Sicut erāt quedā
q̄ vix potuim⁹ inuenire: qꝛ ipſa vtilitatis oc
cultatio aut humilitatis exercitatio ē aut
elationis attritio. Idem lib. 12. Quid igne
inflammāte in gente atqꝫ lucēte pulcrius.
quid calefaciente curante coquēte vtilius
q̄uis nihil ſit eo vrente moleſtius. Creatu
re vtiles ſunt diſcrete vtentibus noxie in/
diſcrete vtentib⁹. ¶Inter creaturas que
dā ſunt create in nutrimentum vt herbe. ⁊
fructus arboꝝ. Quedā in adiumentū vt.
Iumenta. Quedā ad humiliandū holem
vt muſce ⁊ pulices a quib⁹ hō non pōt ſe
dfendere. Aug. homo dicit tibi conuitiū. ⁊
tumes. ⁊ iratus es pulicibus reſiſte vt dor
mias. Quedā ad eruditionem vt formica.
Prouer. 6. Uade piger ad formicā. ⁊ conſi
dera vias eius. ⁊ diſce ſapientiā. Quedam
ad puniendū peccatores vt gehēna. Que
dam ad exercitium patientie noſtre vt ſer
pentes. quedā ad cōſolationem: ⁊ delecta
tionem vt flores. B. Quanta largitus ē no
bis deus ad ſubſtētationē. quanta ad eru
ditionem. quanta ad conſolationem quan
ta ad correptionē quāta ad delectationē.
¶Alia ratio eoꝝ eſt ꝙ vidēt multa ī hoc
mundo inordinate fieri propter quod eis
videtur ꝙ deus non ſit huius mūdi rector
nec dominus neqꝫ creator. ¶Ad quod di
cendum ꝙ vniuerſitas creaturarū in mū
do iſto ordinata eſt. ⁊ ſecundum verbum
phi nulla res eſt cuius ortu⁊ legitima cau
ſa: ⁊ ratio non precedat. Iob. 5. nihil ſit in
terra ſine cauſa etiam aues viles non mo/
riuntur in mundo iſto ſine dei prouidētia
Mat. 10. Nō ne duo paſſeres aſſe veneūt

⁊ vnus ex illis nō cadet ſuper terram ſine
patre noſtro. Aſſis eſt nomen ponderis ꝙ
nō ſolent ponderatores diuidere propter
ſui paruitatē. Eccle. vi. Ne dicas coram an
gelo nō eſt prouidentia ꝙ angelus tibi de
putatus eſt a deo ad cuſtodiā: ne forte ira
tus dn̄s ſuper ſermones tuos diſſipet cun/
cta opera manuū tuarū ⁊ in eodem. Si vi
deris calūnias egenoꝝ ⁊ violēta iudicia
⁊ ſubuerti iuſticiā in prouidētia nō mire/
ris ſup hoc negotio: quia excelſo excelſior
alius ē: ⁊ ſup hoc quoqꝫ eminētiores ſūt
alij: ⁊ inſuper vniuerſe terre rex impat ſer
uienti. Augu. Omne quod in terra ſit ad
intelligibili aula ſummi imperatoris pro/
cedit iuxta promiſſionē ſalubri ordinatio
ne: vel efficaci voluntate. Bona deus vo
lendo ea efficit: mala vero iuſte permittit
fieri ⁊ ſalubriter ordinat. Tripliciter autē
mala ſunt ordinata etiā mala culpe. Uno
b modo qꝛ habēt ſecū mala pene vt non ſit
dedec⁹ culpe abſqꝫ dedecore pene vel vin
dicte. Iudas ita ſedet in inferno: ſicut la/
pis precioſus in auro. Aug. in lib. de li. ar.
Nullo interuallo tēporis iſta diuiduntur:
vt quaſi alio tēpore nō faciat qḋ dꝫ ⁊ alio
patiat̄. Ne vl̄ tp̄is pūcto vniuerſalis natu
re pulchritudo turpetur vt ſit in ea pctī
dedecus ſine decore vindicte. Secūdo qꝛ
bona cōparata malis pulchriora apparēt
Augu. II. lib. de ciuitate dei. Mala volun
tas que ordinē nature ſeruare noluit non
ideo iuſti dei leges omnia bene ordinātis
effugit quia ſicut pictura cū colore nigro
loco ſuo poſita ita vniuerſitas rerum ſi q̄s
poſſit intueri etiā cū peccatorib⁹ pulchra
eſt q̄uis eos per ſeipſos ꝯſideratos ꝯſide/
rata ſua deformitas deturpet Tertio qꝛ ꝓ
ſunt bonis. Ro. viij. Scimus q̄m diligenti/
bus deū omnia cohoperant̄ in bonū. Au
gu. II. libro de ciuitate. dei. Deus ſicut na
rū bonarū optimus creator eſt ita mala/
rum voluntatū iuſtiſſim⁹ ordinator. Ubi
cū ille male vtant̄ naturis bonis ipſe eti/
am bene vtatur volūtatibus malis. Itaqꝫ
fecit vt diabolus inſtitutione illius bonus
voluntate ſua malus in inferioribus ordi/
natus illuderet̄ ab angelis eius. Ita vt ꝓ
ſint tēptatiōes ei⁹ ſanctis q̄bus obeſſe de
ſiderat: q̄m deus cum eum cōderet future
malignitatis eius nō erat ignarus: ⁊ preui
debat que bona de malo eius eſſet factu/
rus. Preterea. p̄s. ait Draco. iſte quē for/
maſti ad illudēdū ei vt in eo ipſo ꝙ bene
fecit cū: licet per bonitatē ſuā bonū: iam
ꝑ ſuā preſentiā preparaſſe intelligat̄ quo
modo illo vteretur ⁊ malo: neqꝫ enī deus
vllū non dico angeloꝝ: ſed nec hominum
crearet quē malū futurū eſſe preſciſſet: niſi
pariter noſcet quibus eos bonorū vſibus
cōmodaret. B. Iocūdū dei iudiciū quod
ille ſuperbus malleator hominū neſciens
eis coronas fabricat perpetuas oēs impu
gnādo ⁊ omnibus ſuccūbendo. ¶Alia ra
tio eoꝝ eſt ꝙ ſi cauſa eſt immutabilis erit
immutabilis effectus. Sꝫ hoc nō eſt verū
vniuerſaliter. Non enim neceſſe eſt ꝙ ef/
fectus aſſimilet̄ cauſe efficienti: volūtarie
operanti: immo fedus pictor interdū pin/
git imaginē pulchrā: ⁊ pictor pulchre in/
terdū pingit imaginem turpem. ¶Alia ra
tio eſt: ꝙ ꝯtrarioꝝ ꝯtrarie ſunt cauſe: vnde
cū ſm̄ eos bonū ⁊ malū ſint ꝯtraria ergo
erunt a ꝯtrarijs p̄ncipijs. ſ. a p̄ncipio bo/
no a p̄ncipio malo: ad quod dicendū ꝙ il/
lud verbū ꝯtrariorū ꝯtrarie ſunt cauſe: nō
eſt verū vniuerſaliter. Cauſa enim efficiēs
voluntarie operans poteſt eſſe cauſa con/
trariorū. Idem enim pictor poteſt facere
imaginem albam nigram imaginem ⁊ pul
chram ⁊ turpem. Ro. 9. An non habet po/
teſtatem figulus luti ex eadem maſſa face/
re aliud quidem vas in honorem aliud in
contumeliam. Sed cauſa naturaliter ope
rans que operatur ſm̄ ſimilitudinē dans
ſpeciem ſuā patienti nō poteſt eē cauſa cō
trariorū cum nō habeat in ſe ꝯtrarias ſpe
cies ſeu formas. Preterea malū nō eſt cō/
trariū bono: ſed boni priuatio vnde nō eſt
neceſſe aliquid exiſtens ponere eius prin/
cipium. Io. I. Sine ipſo factum eſt nihil.
Aug. in libro ſoliloquiorū. Deus qui pau
cis ad id quod vere eſt refugientibus oſtē
dit malum nihil eſſe. Idem. xij. libro de ci/
uitate dei. Male voluntatis cauſa efficiēs
nihil eſt: ⁊ iterum. Nemo querat cauſā ef/
ficientem male voluntatis. Non enim eſt
efficiens ſed deficiens: quia nec illa eſt effe
ctio ſed defectio: deficere enim ab eo ꝙ
ſumme eſt ad id quod minus eſt: hoc eſt in

cipere habere voluntatē malā. Quid idē Augu. q. explanat in libro de libero arbitrio dicens peccare eſt ſpreto incommutabili bono bonis commutabilibus adherere. Idē in libro de natura boni deus nō plantauerat arborē malā in paradiſo: ſed ipſe erat melior qui eam tangi prohibebat. Nō eſt ergo peccatū male nature appetitio: ſed melioris deſertio. ¶ Itē cū duplex dicatur eſſe malum: malum .ſ. pene et malū culpe: de malo pene cōſtat ꝙ bonū eſt cū ſit punitiuū: ⁊ deſtructiuū mali culpe: ⁊ a deo poteſt eſſe cū ad iuſticiā eius ꝑtineat punire offenſas ſuas: ⁊ hoc cedat deo ad gloriā. Aug. xij. lib. de ciuitate dei. Cū in penis eſt natura vitioſa excepto eo ꝙ natura ē etiā h ibi bonū eſt ꝙ īpunita nō eſt: hic enim ē iuſtū ⁊ omne iuſtū ꝓculdubio bonū. Idem in lib. de natura boni. Peccātes ordinant in ſuppliciis que ordinatio qꝛ nature eorꝫ nō cōpetit pena ē: ſed qꝛ culpe cōpetit iuſticia eſt. Idē cū alicui pena debita reddit nulla eſt iniquitas apud deū: qꝛ melius ordinat natura vt iuſte doleat ꝙ̄ in peccato impune gaudeat. Maluꝫ etiā culpe eſt in natura bona ⁊ idō maluꝫ eſt: qꝛ nature bone nocet. Augu. xij. li. de ciui. dei. Etiā vitio valde magna valdeqꝫ laudabilis oſtendit ipſa natura. Cuius eniꝫ recte vituperat vitiū ꝓculdubio natura laudat nā recta vitij vituperatio eſt: ꝙ eo dehoneſtat natura laudabilis. Idē ſi nature bone non eſſent eis vitia nocere nō poſſent. Nā quid eis nocendo faciūt: niſi ꝙ adimunt integritatē pulchritudinem ſalutē virtutē: ⁊ quicqd bone nature per vitiū detrahi ſiue minui cōſueuit. Qd ſi ei nō deſit nihil boni adimendo nō nocet: ac per hoc nec vitiū eſt. Nā eſſe vitiū ⁊ nō nocere eſſe nō pōt. Idē in li. de natura bōi nō pōt eſſe dolor: niſi in naturis bonis hoc .n. ipſum ꝙ reſiſtit vt doleat quodāmodo recuſat nō eſſe qd erat: qꝛ bonū aliquid erat. Idē in animo dolorē facit voluntas reſiſtens poteſtati maiori. In corpore dolore facit corpus reſiſtēs corpori potētiori. Dioniſyus nō ē natura mala: ſed h eſt nature malū nō poſſe que ſūt nature pficere. Damaſce. maliciā nō ſubſtātia facit aliquā eē neqꝫ ſubſtantie idioma .i. proprietas: ſed accidēs .ſ. ex eo ꝙ ſm naturaturā id quod preter naturā voluntaria eſt euerſio. Idioma vel ꝓprietas dicit ꝙ ineſt ſubſtātie ſꝫ primā inſtitutionē nature qd nō eſt peccatū. Damaſ. omnia quecūqꝫ fecit deus ita manentia quēadmoduꝫ creata ſunt bona ſunt valde: voluntarie aūt ſecedētia ab eo qd eſt ſm naturā ad id qd preter naturaꝫ ē vehemētia in eo qd maluꝫ eſt fiunt igit ſm naturā omnia ſeruiētia ⁊ obedientia ſunt cōditori. Quādo igit voluntarie aliqꝫ creaturaruꝫ effrēnata: ⁊ inobediens faciēti cā fit in ſeipſa cōſtituit maliciā. ¶ Malū culpe eſt actus deficiēs vel imꝑfectus ⁊ ē velut fructus degener. Ab eadem vite pōt eſſe vua ⁊ labruſca. Iſa. v. De vinea ſinagoge expectaui vt faceret vuas: ⁊ fecit labruſcas. Et Jer. 2. Ego plantaui te vineaꝫ electā omne ſemen verꝫ: quomō ergo cōuerſa es in prauū vinea aliena: Eundeꝫ patreꝫ poſſunt habere filius degenerans: ⁊ filius ſm generoſitatē patris viuēs. Sic ab eodē poſſunt eſſe bonus actus ⁊ malus actus .ſ. ex libero ar. Sed malus actus qui eſt actus imꝑfectus eſt ab eo nō defectu: ſicut eadē potentia gradiendi pōt eſſe principiū recte ambulationis ⁊ claudicatiōis: ſed claudicationis eſt principium ipſa deficiēs. Dyo. Bonuꝫ in quibuſcūqꝫ pfecte ineſt pfecta facit: ⁊ itegra ⁊ pura ⁊ optima. Minus vero ipſuꝫ participātia: ⁊ imperfecta ſunt bona ⁊ mixta ꝑ defectū boni. Idē defectus forme eſt ꝓuatio ordinis. hoc nō oīno malū ſed minus bonū. Idē malū ē: infirmitas ⁊ defectus boni: ⁊ ſicut ex ſtipite arboris inflexibili: eſt virga flexibilis eo ꝙ virga eſt tenuis ⁊ infirma: ſic ex deo inflexibili ad malū eſt liberꝫ arbitriū flexibile ad bonū ⁊ ad malū: ad bonū qꝛ ex deo bono ad maluꝫ qꝛ ex nihilo. Auguſti. in lib. de fide ad pe. Quia deus ſumme bonus eſt dedit oībus naturis quas fecit vt bone ſint: Ideo nature facte ex deo pficere poſſunt: qꝛ eſſe ceperunt. Ideo deficiendū qꝛ ex nihilo facte ſunt. Idē in lib. de li. ar. Iō poſſibilitas ad defectuꝫ eſt in creatura qꝛ ante eſſe ineſſe procedit ſm Dama. Quecunqꝫ creata ſunt alterabilia ſunt: vel ſecundum corruptionē: vel ſecundū electionē: vel voluntatē ſecundum corruptionem corruptibilia iſta ſecundum electionem: vel voluntatem ſpirituales ſubſtantie. ¶ Et notādū ꝙ actus qui eſt peccatum malus eſt: cū ſit miſerie adductiuus. Dyo. Nō eſt malum puniri ſed malū eſt dignum pena fieri. Eſt etiā malus qꝛ deuꝫ offendit bonuꝫ cōmutabile ei preeligendo. Peccamus eniꝫ preeligentes vt dicit Auguſt. ⁊ hec ꝑelectio deo cōtumelioſa ē. Itē malus eſt: qꝛ potētiam a qua ē corrūpit diminuēdo habilitatē eius ad bonū. Iuſto eniꝫ iudicio dei fit cuꝫ potētia deū a quo eſt offendit vt ⁊ ipſa corrūpat actu qui ab eo eſt. Et ſicut virga flexibilis ad dexterā ⁊ ad ſiniſtrā ſi frequenter flectat ad ſiniſtrā remanet magis inclinata ad partē illā: ſic liberꝫ arbitriū ſi frequēter inclinet ad malum ꝓnuꝫ fit ad illud ⁊ magis elōgat a bono. Itē eſt malus: qꝛ legi diuine ē cōtrarius ⁊ ita volūtati diuine nō ſubiectus ſecundū illud. Augu. Peccatū eſt factū vel dictuꝫ aut cōcupitū cōtra legeꝫ dei. Itē eſt malus: qꝛ īperfectus reſpectu actus qui deberet exire a tali potencia .ſ. a libero arbitrio: eſt eniꝫ ꝙ̄ſi brutalis actus: q in cane vel leone nō eſſet malus actus: qui in libero ar. malus eſt: ⁊ ponit exēpluꝫ Dio. de ferocitate leonis ⁊ ira canis. Ira enim canis bona eſt cuꝫ ſit animal cuſtoditiuuꝫ ⁊ ad ipſuꝫ pertineat extraneuꝫ abigere: ferocitas eniꝫ nō eſt mala in leone cum naturā eius nō corrūpat: qd enim nō corrūpit naturā nō eſt maluꝫ: vt ait. Dio. Itē malus eſt actus: quia eſt in habente rationē: a quo ordinari debuit: ⁊ nō ordinat velut in puero nōduꝫ habente vſuꝫ rōnis malus nō eſſet nec ī inſano qui rōnē haberet oīno īpeditā. Dio. maluꝫ demoni eſt cōtra deformē intellectuꝫ eſſe anime cōtra rationē: corpori cōtra naturā: ⁊ lꝫ actus malus deficiens ſit ꝑdictis modis tū adhuc nō eſt omnino ꝓuatus bonitate cuꝫ principiuꝫ eius ⁊ finis ſit bonuꝫ. Itē Dio. Principiuꝫ enim eius eſt liberꝫ arbitriuꝫ. qd bonū eſt: finis eius eſt bonū aliqd tranſitoriū nemo enim malꝰ reſpiciens facit: que facit vt ait Dio. ⁊ propter bonuꝫ ſunt omnia ⁊ quecunqꝫ ſunt bona ⁊ quecunqꝫ ſunt contraria vt ipſe ait: ⁊ ponamus exemplum in cōmeſtione cibi vetiti: que bona ē in preſenti: qꝛ delectabilis licet in futurꝫ occaſio ſit maioris triſticie: ⁊ poteſt eſſe expediens etiam ipſi agenti in caſu. Unde Auguſti. Audeo dicere ſuperbum eſſe vtile cadere in aliquod apertum manifeſtumqꝫ peccatum vnde ſibi diſpliceant qui iam ſibi placendo ceciderant. Salubrius enim ſibi petrus diſplicuit quando fleuit ꝙ̄ placuit quando preſumpſit: vnde verum eſt quod dicit Dio. Quia nihil exiſtentiuꝫ priuatur vniuerſaliter bono: ⁊ iterum ꝙ per omneꝫ modum bonū priuatum eſt nunꝙ̄ ⁊ nuſꝙ̄ neqꝫ erat neqꝫ eſt neqꝫ erit neqꝫ eſſe pōt: eſt etiam malus actus ordinatus vt prius oſtenſum eſt. Dio. Factis malis optime ⁊ pulchre diuina ꝓuidētia vſa ē ad nr̄aꝫ aut aliorum formationeꝫ aut vtilitatē. ¶ Subtractis erroribus manicheorum auctoritatibus: ⁊ rationibus quibus innituntur ponende ſunt auctoritates: ⁊ rationes quibus ipſe directe diſcernitur: ⁊ quibus oſtenditur vnicum eſſe principium a quo ſunt omnia viſibilia ⁊ inuiſibilia: ⁊ primo ponentur auctoritates: quia vt ait. Auguſtinus in libro de moribus eccle. Nature ordo ita ſe habet: vt cum aliquid diſcimus rationem precedat auctoritas. nam infirma videri ratio poteſt: que cum reddita fuerit auctoritatem poſtea per quam firmetur aſſumit: legitur. Math. ſexto. Reſpice volatilia celi ⁊c. ⁊ ſubditur. Et pater noſter celeſtis paſcit ea ergo cibus corruptibilis quo aues paſcuntur a patre celeſti eſt. Non ergo ſola incorruptibilia ab eo ſunt. Item Math. ſexto. Si fenum agri quod hodie eſt: ⁊ cras in clibano mittitur deus ſic veſtit: quāto magis vos modice fidei: ergo decor quo herba prati veſtitur a deo eſt. Eiuſdem quinto. Dicitur de patre celeſti ꝙ pluit ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos ergo pluuia eſt ab eo. Item. Io. Uenti ⁊ mare obediunt ei tanquam domino. Math. octauo. Ergo ipſe erat dominus maris ſimili ratione aliarum rerum viſibilium. Item Eiuſdem decimoquarto. ⁊. vi. Ipſe panes multiplicat quibus paſcitur populus. Sed eiuſdeꝫ potētie eſt: panes ſic multiplicare: ⁊ de nouo facere: ꝙ panes corruptibiles ab ipſo pa

terant eſſe. Item. Mat. 5. Alia mortalem amiſſā reddidit filie archiſinagogi ⁊ vnico filio vidue. Luc. 7. Et lazaro. Jo. 11. Ergo non ſolū incorrupta ſed corrupta ab ipſo ſunt. Et Math. 10. Di. Ab initio creatum maſculū ⁊ feminā fecit eos dñs. Itē. Luc. 11. dicit Phariſeis. Qđ intꝰ ē veſtꝝ plenū ē rapina ⁊ iniqtate. Stulti nō ne qui fecit qđ de foris ē etiā id qđ de intꝰ ē fecit: ergo ab eodē ꝑncipio eſt anima ⁊ corpꝰ. Luc. 3. vbi texit̄ g. neologia xp̄i dicitur qui fuit ſeth. Qui fuit adam qui fuit dei. adā ergo fuit filius dei ergo a deo. ⁊ non a diabolo Itē. Ro. 1. Di. de deo. Eīa ꝑ ipm̄ facta ſūt ergo viſibilia ⁊ inuiſibilia. Et poſt mundꝰ ꝑ ipſuȝ factꝰ ē: ⁊ iterū in ꝓpria venit ⁊ ſui ⁊c. Nō erāt ſui ꝑ gratiā cū eēnt mali ꝗ ſui erāt creatione. Itē mutauit aquā in vinū corruptibile. Jo. 2. Ergo etiā corruptibilia ſunt ab ipſo. Ro. 2. O al. Di. ſa. ⁊ ſcie dei ⁊c. ⁊ paulo poſt ſubdit ex ipſo ⁊ per ipſuȝ ⁊ in ipſo ſūt oīa. Pretea. 1. Cor. 10. Domini ē terra ⁊ plenitudo eius. ⁊ eiuſdē. 11. Omnia ex deo. ⁊ Eph. 2. Ipſiꝰ factura ſumus ⁊c. Eiuſdē. 3. In deo qui oīa creauit. Colo. 3. In ipſo cōdita ſunt oīa ꝗ ſunt i celo ⁊ in terra viſibilia ⁊ inuiſibilia. Preterea 1. Thi. 4. In nouiſſimis tēporibꝰ diſcedēt quidā a fide ⁊c. Et ſubdit ꝓhibētium nubere ⁊ abſtinere a cibis quos deꝰ creauit. ad ꝑcipiendū cū gratiaꝝ actione fidelibꝰ. Heb. 1. Initio tu dñe terrā fundaſti ⁊c. Et in eodē quē cōſtituit heredeȝ vniuerſorū. Et Act. 4 Dñe tu feciſti celū ⁊ terram. Et 17. Eiuſdē. Deus qui fecit mūdū ⁊ omnia ꝗ in eo ſunt hic celi ⁊ terre cū ſit deus. Et canonica. Inde ſolū dñatorē ⁊ dñm nr̄m ieſuȝ xp̄m negātes. Et. Apoca. 10. Iurauit per viuentē in ſecula ſeculoꝝ q creauit celū ⁊ oīa ꝗ in eis ſunt: ⁊ terrā ⁊ omnia ꝗ in ea ſunt. Mare ⁊ omnia ꝗ in eo ſunt. Et petrꝰ in li. Clemētis. Totius mūdi machinā cū vna eēt domꝰ in duas regiones diuiſit deus vt ſuperior regio angelis. inferior vo hominibꝰ ꝑberet habitaculū. In Simbolo etiā apoſtoloꝝ di. Creatorē celi ⁊ terre. In hoc ⁊ conueniūt nobiſcū nobiles phi. plato loquēs d deo Creatorē inqt vniuerſitatis tā inuenire difficile eſt ꝙ inuentum digne ꝓphari. Bo. in li. cōſolationuȝ. O q ꝑpetua mūdū rōne gubernas. Terraꝝ celiqȝ ſator. Sen. vir bonꝰ quicquid ei acciderit equo animo ſuſtinebit. Sciet enim hoc accidiſſe lege diuina ex qua vniuerſa procedūt. ¶ Nūc ponēde ſunt rōes ad deſtructionē dicti erroris. Dicūt manichei luceȝ ⁊ tenebras nō poſſe eē ab eodē principio. Sȝ eadē rōne vox ⁊ ſilētiū erūt a ꝯtrariſ ꝑncipijs. Sic enim ſe hȝ ſilentiū ad vocē vt tenebre tenebrarū pugnās contra dei lucē. Unde. Augu. Irridendo manicheos ait. Si eſt gens tenebraruȝ pugnans cōtra dei lucē. q̄re non eſt gens ſilentiorum pugnans ꝯtra voceȝ. Iteȝ ſi lux ē a bono deo viſus qui melior ē luce. Cū lux ꝓpter viſuȝ ſit, ⁊ ſine viſu multis ſit erit a deo. quis dubitat enȝ cui ſeruit lumen candele. preualere lumini. Et ſi viſus ⁊ lux que maxime eſt viſibilis ſunt a deo eadeȝ rōne auditus ⁊ audibile olphatꝰ ⁊ odorabile guſtus. ⁊ guſtabile. Tactus ⁊ tangibile ergo oīa corruptibilia ⁊ corpora ſunt a deo. Itē cū viuere ſit meliꝰ ꝙ fulgere ſi nihil pōt fulgere ſine deo multo minꝰ nec viuere vt ait. Aug: ergo oīa vitā hn̄tia ſunt a deo. Itē. Aug. in libro de duabus animabꝰ: ſenſibus omnibus intelligentia ꝑſtat. ⁊ excellit: ergo intelligibilibus ſenſibilia inferiora ſunt. dementia illis ē cū omnis vita ⁊ omniſ anima ſolo intellectu percipi queat. Sol autē ⁊ luna ⁊ omnis lux mortalibus oculis cernit̄ qualibȝ animā deo auctore ꝑnare ⁊ ꝙ lux bono deo tributa dicat̄. Item: aut iſta corruptibilia ſunt pure mala aut mixta ex bono ⁊ malo. Si mixta ergo ſunt quantū ad bonū a bono ꝑncipio: ꝙtū ad malū a malo ergo aliqđ corruptibile a bono ꝑncipio ē. Preterea ſm̄ h̄ eſt aliq̄ ſocietas lucis ad tenebras: ⁊ aliqua connectio xp̄i ad babial cuius cōtrariuȝ oſtēditur. 2. Cor. 6. Si vero ſunt pura mala: cōtra. cū bonū triplex dicat̄. honeſtū delectabile expediēs: he tres ſpēs boni inueniuntur in hijs corruptibilibꝰ honeſtuȝ vt paſcere eſurientē dare potū ſitiēti ⁊c. opera nature que commēdat dñs. Mat. 21. Delectabile vt cū coniūgit̄ cōueniens cū conuenienti. Expediens. vt cum infirmi bibunt potiones amaras ſalubre tamē, vel cauſa ſanitatis vtuntur vel ſecantur ergo omnem ſpēm boni poſſumꝰ

inuenire in hijs corruptibilibus ergo non pure mala ſunt. Iteȝ quilibet ſenſus dicit aliquod bonum in eis vt guſtus dicit aliquod bonum vinum. Jo. 2. Tu auteȝ bonum vinum ſeruaſti vſqȝ adhuc. Dicit. dicit auditus vocē aliq̄ bonā: dicit viſus formā aliq̄ bonam: dicit tactus veſtem aliq̄ bonā ⁊ ſuauē. Dicit odoratus aliquē odoreȝ bonū. ergo ſicut ille qui negat niuē eſſe albā ſenſu indiget: ſic manichei omni ſenſu videntur indigere. ipſi videt̄ eē ⁊ ceci ⁊ ſurdi ⁊ alijs ſenſibus indigentes nec digni ſunt vt contra errorem eorum diſputetur. Ari. Nō oportet eē ꝓblema nec oēm ꝓpoſitionē ꝯſiderare ſȝ quā dubitabit aliqs rationis indigentiuȝ ⁊ nō pene vel ſenſus videtur ꝙ ipſi velint hominibus oculos eruere ⁊ non ſolum oculos ſed omnem ſenſum eis auferre. Unde maleū ſunt odiēdi. Quātū ad hāc maliciā vident̄ etiā beſtijs beſtialiores eſſe cum beſtie int̄ h̄ corruptibilia quedā bona ſibi a quibuſdam malis diſtīguūt h̄ fugiēdo illa appetēdo. Itē cognitio boni bona ē: ergo cū lux bona ſit cognitio lucis bona eſt: ergo in illis corruptibilibus que poſſunt lucē cognoſcere aliqd boni eſt: ergo nō ſunt pure mala. Itē legit̄. Mat. 6. Benefacite his q oderūt vos ⁊c. vt ſitis filij patris nr̄i qui in celis eſt qui ſoleȝ ſuū facit oriri ſuper bonos ⁊ malos. ergo pr̄ celeſtis facit bonū malis faciēdo ſoleȝ ſuū oriri ſuper eos ergo mali ſunt receptabiles boni ipſius. Sȝ potētia recipiēdi bonū bona ē ergo ipſi hn̄t aliqd boni ergo nō ſunt pure mali. Item corrūptibilia iſta aut ideo mala ſunt qꝛ poſſunt corrūpi. aut alia de cā ⁊ ſi ſic ergo oīa creata ſunt mala. Omnia eniȝ a deo poſſunt diſſolui que ab eo ſunt cōpoſita. Faciliꝰ enim ē diſtruere ꝙ cōſtruere: vt ait phs. Jo. Damaſ. Oē qđ incipit eē finitur ſm̄ nām. Gre. eē oīuȝ que de nihilo ſunt in nihilum tenderet niſi ea omniū actor manu regiminis retineret. Omnia itaqȝ creata nec per ſe ſubſiſtere nec mouere preualent. Quod. Gre. dicit poteſt ſic probari. Qđ ſemel requirit̄ ex neceſſitate ad eſſentiaȝ alicuiꝰ rei ſemꝑ ad eā requirit̄. Sed ꝑma cā reqrebat̄ ad hoc ꝙ h̄ anima eſſet quando primo fuit per aliaȝ enim cauſam non potuit a non eſſe in eſſe adduci: ergo ſemꝑ ꝑma cauſa ad hoc ꝙ illa aīa ſit reqrit̄. Itē ſi nō potuit illa anima eſſe in anima niſi ꝑ primā cām ꝗ eadeȝ rōe nec in. b. nec in c: ⁊ ſic de vnoquoqȝ inſtāti in quo ipſa fuit: ergo prima cauſa requiritur ad eſſe huius anime. eadem rōne ad eſſe vniuſcuiuſqȝ creature. Itē ſicē inchoatio dici eſt a ſole viſibili ſic eius continuatio: ⁊ ſi deſinat eſſe ſol vel lumē eius iuxta ipſum intercidatur deſinit totum lumē eē in aere. Similiter poſito ꝙ prima cauſa deſinat eſſe vel ceſſet a conſeruatione rerum quas creauit. omnis res deſinunt eſſe. Sic vita corporis inchoationem hȝ ab anima ſic ⁊ continuationem vnde recedente anima corpore deſinit corpus viuere. Sic ſi ꝑma cauſa deſineret eſſe cūcta deſinerēt eē. Iterum ſi aſſenſus lapidis in aera nō pōt fieri propria virtute. Sic nec permanentia ipſius ibidem. Nō minoris virtutis eſt in bono inchoato ꝑſeuerare ꝙ illud inchoare. Ouidius in ep̄lis nō minor ē virtus ꝙ q̄rere parta tueri. Sic non minoris virtutis eſt creata in eſſe conſeruare ꝙ creare. Aug. Deus ex nihilo omnia fecit ⁊ ſi ſe ſubtraheret in nihilum redigerent̄. ⁊ plato introducit deum loquētē ad nobiliora opa ſua dicentem ea natura diſſolubilia voluntate vero ſua indiſſolubilia. Si vero ſunt mala alia de cauſa. aut ſunt mala quia variabilia aut propter aliud. Si qꝛ variabilia ergo anime que ſunt a principio bono erunt male cū ſint variabiles ab ignorātia ſcientiam. A gaudio ad triſticiam: ab iniuſticia ad iuſticiaȝ. Luc. 15. Gaudiū erit angelis dei ſuper vno. pec. pe. a. Ex hoc verbo conſtat ꝙ aliquis poteſt peccare ⁊ malus fieri. ⁊ qui iam peccator eſt per penitētiam fieri bonus. Sed cuiꝰ erit hec variatio aut pure boni aut pure mali pure malum nullatenꝰ pōt fieri bonum cum ſit eſſentialiter malum vnde ſi deſinit eſſe malum. deſinit eſſe. ꝑ. Neqȝ pure bonum ſecūdum eos poteſt fieri malus ergo perit penitentia. Augu. Nunq̄ negauerunt manichei dari veniam peccatorum cum fuerit ad deū quiſqȝ cōuerſus quare ex illis duobus generibus animarum cuius ſit penitere peccati. ⁊ ſcio h̄ nec illiꝰ anime eſſe poſſe que male facere nec illiꝰ que bene facere

non pōt. Dicet enim anima quā de ſubſtā
tia dei eē aſſerūt quomō nihil ex me malū:
ſi ego penitētiā feci: aut quomō recte penī
tet ſi ego bene feci: audi partē alterā quo-
modo ex me nihil boni eſt cui bona volun
tas ineſt: aut quomodo me recte peniteret
ſi non ineſt: Mihi autē ſatis eſt ſic ſcire ꝙ
manichei errant aut ſcio penitendum eſſe
peccati. Si vero mala ſunt corꝑalia ⁊ viſi
bilia: ergo ſol: ⁊ luna ⁊ ſtelle mala eēnt cū
ſint corpora viſibilia. Si ꝓ ſunt mala ſūt
mala ꝓpter ꝯtrarietatē quā hñt. ergo cū
ſumme bonū habeat ꝯtrarietatē cum ſum
me malo ſummū bonū erit malū. Si vero
ꝓpter ꝯtrarietatē quā habent adinuicē
mala dicunt: ſic aliqua dicent mala: quia
cōtrarietatē ⁊ bellū habēt cum aliquibus
ſic ⁊ bona dicēda ſunt, ꝓpter ꝯueniētiā: ⁊
pacē: quā habēt cū alijs vel bona ſimplici
ter vel bona quātū ad hoc ergo, nō erunt
pure mala: ⁊ ſi odiū inter aliq̄ corruptibi-
lia malicie atteſtat amor qui inter aliqua
inuenitur bonitati atteſtabitur: p̄terea cū
bonū ſit qd̓ deſideratur ab hoibus vt ait.
Dio. ⁊ ſm. Ari. Oia bonū exoptent ⁊ oia
appetant eſſe ſui conſeruationē eē vniuer
ſaliter eſt bonū. dolor qui inuenitur etiam
in animalibus irrationabilibus cū occidū
tur vel ledunt atteſtat amor quē habent
ad ſuū eē. Preterea cū ſit ſcriptū in corde
hominis ꝙ ſicut bona ſunt faciēda ita ma
la ſunt deſtruēda. Si corruptibilia iſta ſūt
mala deſtructio illoꝝ ē bona: ergo ꝯtrarie-
tas vel poteſtas deſtruēdi ſe inuicē bona
eſt. Item ſi corruptibilia iſta mala ſunt: qꝛ
deſtructiua ſui inuicē. neceſſario eē eorū
bonū eſt: ergo cū manichei ponūt ꝙ mala
ſunt q̄ ſunt deſtructiua ſui inuicē ꝑ conſe-
quēs ponūt ꝙ ipſa ſunt mala ⁊ bona. Itē
ſi principium malū vel ſemꝑ per ſe pōt eē
cauſa malorum: ergo ſemper pōt eſſe cau-
ſa eorū: ergo pōt perpetuare ea: ergo ꝑpe-
tua ⁊ non ſolum corruptibilia poſſunt eſſe
a principio malo. Item cum aliqua mors
iuſta ſi ſm illā ſententiam dñi. Mat. 26.
Omnes qui gladium acceperint gladio ꝑi
bunt ergo mors pōt eſſe adeo ⁊ corruptio
ergo corruptibilia poſſunt eē a bono prin-
cipio. Item corruptio iſtorum corrupti-
bilium aut eſt bona aut eſt mala. Si bona
eſt ergo a deo bono eſt: ergo corruptibilia
cū in eo ſit ⁊ potētia ⁊ ſapiētia ⁊ bonitas
ſiue bona volūtas. vnde relinquit ꝙ a deo
ſit. Similitudo enim inter aliq̄ oſtendit ea
eadem vel ſimilem cauſā habere vel vnū
eſſe cauſam alteriꝰ. ¶ Preterea ſi ꝓncipiū
mali in aliquo differt a principio boni ⁊ in
aliquo cōuenit: ergo ipſum habet aliqd et
aliqd ergo eſt cōpoſitū: ergo non eſt ꝓmū
ꝓncipiū. Illud enim eſt prius a quo cōpo-
ſitum eſt. Item cōſtat ꝙ ꝓncipiū bonū eſt
ꝑfectū: ⁊ ſine aliquo defectu. Mat. 5. Pa-
ter noſter celeſtis ꝑfectus eſt. Damaſ. Deꝰ
ꝑfectus eſt ⁊ indeficiēs ⁊ ſm bonitatem ⁊
ſm ſapientiā ⁊ ſm ꝟtutem ſine ꝓncipio.
Infinitus: eternus: incircūſcriptibilis: ⁊ ſim
pliciter ꝑ omnia ꝑfectus. Ergo potētia ip
ſius non hꝫ defectū nec admixtionē impo-
tentie: ergo nihil eſt qd̓ nō ſubſit illi poten
tie: ergo dñiū eius vniuerſale eſt ⁊ nihil
ē exceptū ab eius iuriſdictiōe: ergo ſi ꝓnci
piū malū hꝫ poteſtatē aliquā. aliq̄ ptās. il
la eſt a dei potētia ⁊ ſub ea. Mat. vlt. da-
ta eſt mihi omnis poteſtas in celo ⁊ in ter
ra. Cant. 10. Et Ro. 13. Nō eſt poteſtas niſi
a deo. Et vt vno verbo dicamꝰ dei poten-
tia ē omnipotētia. Apo. 4. Scūs ſcūs ſan-
ctus deus omnipotēs q erat ⁊ qui eſt: ⁊ q
venturus eſt. Eiuſdē. 15. Magna enim ⁊ mi
rabilia ſunt opera tua domine deus omni
potēs. Et. 16. Dñe deus omnipotēs vera ⁊
iuſta iuſticia tua. Et. 21. Dñs deꝰ omnipo
tens tēplum illius eſt. Et Mat. 19. Dicitur
ꝙ apud deū omnia poſſibilia ſunt. ⁊ Luc.
Non erit impoſſibile apud deū omne ver
bū. immo qd̓ plus ē omnia poſſibilia ſunt
credenti. Mat. 9. Et Mat. 17. Nihil impoſ
ſibile erit vobis. Manifeſtū eſt ergo ex ꝓ-
dictis diabolū nō eſſe exemptū a poteſta
te dei. vñ. Luce 10. Ecce dedi vobis pote-
ſtatē calcandi ſuꝑ omnē poteſtatē inimici.
Nō eſt ergo diabolus ꝓncipiū malū eter
nū ꝙ ſit a ſe ſed natura eiꝰ a bono ꝓncipio
eſt: ⁊ ab inſtitutiōe ꝓma bona: ſed a corru-
ptione volūtatis eſt in eo malicia. ¶ Pre
terea cū deus ſit incircūſcriptus nō ſic ca-
pit in vno loco ꝙ nō poſſit eē i alio: nec po
teſt eē locus ſine eo qd̓ nō eēt ſi duo eēnt

ꝓncipia. Damaſ. quomodo dijs multis exi
ſtentibus incircūſcriptibile ſeruabit qd̓ in
deo dicimus. vbicūq; enim fuerit vnus ne-
quaq̄ erit alter. Item cū caſtra deſtruant
ꝓpter diuerſitatem dñorū quomō nō eēt
iā mundus diſſolutus ſi eēnt diuerſi dñi.
Damaſ. Qualiter a multis gubernabitur
mūdus ⁊ nō diſſoluet ⁊ corrūpet pugna
in gubernātibꝰ deſiderata: Et ſubdit. Si
autem dixit quiſq̄ vnuſquiſq; parti princi-
paliter quid eſt qd̓ ordinat ⁊ permanētiā
eius facit illud vtiq; erit deus magis. Idē
ſi multos diceremus deos: neceſſe eēt diffe
rentiā in multis ꝯſiderari. Si enim nulla ē
differentia in eis vnus magis eſt ⁊ nō mul
ti. Si autem differentia eſt in eis vbi eſt ꝑ
fectio. Siue enim ſm bonitatem: ſiue ſm
virtutem ſiue ſm ſapientiam: ſiue ſecūdū
tempus: ſiue ſcdm locum deficeret a per-
fectione: nequaq̄ erit deus. Item non mi-
nus ꝑtinet ad deū bonitas q̄ potētia vel
ſapiētia ꝙ ſic ridiculū eēt pōer aliquē deū
ſine potentia vel ſapiētia: ſic ridiculū ē po
nere deum ſine bonitate. Dio. neq; diuinū
malum neq; malū diuinū. Preterea impoſ-
ſibile eſt perfectā eē ſapiētiā: ⁊ potētiā abſ
q; bonitate. Impotētia enim eſt ſi non pōt
velle bonū cognitū. Si autē pōt velle bo
num nō eſt ſine aliqua bonitate: poſſe enim
velle bonū bonū ē. ¶ Item ſi duo ſunt ꝓn
cipia aut principiū malū ē inuiſibile: ſicut
bonū: aut eſt viſibile: ſi ē viſibile eſt corpꝰ
⁊ ita cōpoſitum: ergo habuit initiū. Si ve-
ro inuiſibile ergo per ea q̄ facta ſunt cōſpi-
citur. Sicut ⁊ ꝓncipium bonū. Cū ergo eē
ꝓncipiū per eſſe eorū que facta ſunt agno
ſcitur: ꝑ quid cognoſcetur multitudo ꝓnci
pioꝝ niſi multitudine vel ſimilitudine eo
rū q̄ facta ſunt: ergo tot ſunt ponēda ꝓn-
cipia quot ſunt res facte. Si vero ꝯtrarie-
tate rerum que facte ſunt cognoſcatur di-
uerſitas ꝓncipiorū ergo oia ꝯtraria erunt
a ꝯtrarijs ꝓncipijs ergo albū ⁊ nigrū non
eſſet ab eodem principio neq; calidum et
frigidū ⁊ ſic de alijs cōtrarijs. vnde opor
tebit mlto plura ꝓncipia: q̄ duo poni. Itē
potentia dei ⁊ ſapientia de quibus cōſtat
ſufficiunt ad creationem omnium: ⁊ ipſa
mors etiā pōt eſſe ab eius bonitate. Mul-
totiens enim valde vtilis eſt homini vt vi
ris ſanctis quibus eſt finis miſerie ⁊ por-
ta glorie. vnde multū deſideratur ab eis
vt in Paulo patet. Deſiderium habeo diſ-
ſolui ⁊c. Etiā mors malorū eſt a iuſticia
dei. Luc. xij. Timete eum qui poſtq̄ occi-
derit habet poteſtatem mittere in gehen-
nam. De potentia vero alia non poteſt cō
ſtare per aliquem proprium effectum ei-
us. Quanta ergo fatuitas eſt deo omnipo
tenti propter illam potentiam ſomniatam
auferre dimidium regni ſui et glorie ſue.
Quis eſt qui neſciat ꝙ duo poſſunt habe-
re eundem patrem. vnus tamen eorum
eſt ſanus et alter eger. et filio exiſtente infir
mo pater poteſt eſſe ſanus. et ab eadem ra
dice pōt eſſe ſpina et roſa. Preterea quo-
tidie videmus hoc in corporibus. corpus
quod ſanum eſt fieri egrum et e contrario
Idem etiam neceſſe habemus concedere
de animabus: anima enim peccando po-
teſt fieri mala ⁊ per penitentiam poteſt fie
ri bona. Alioquin pro nihilo mouetur ali
quis ad agendum penitentiam. Math. 3.
Agite dignum fructum penitentie. ⁊ eiuſ-
dem. 4. Agite penitentiam ergo poteſt ac-
cidere in ſpiritibus corꝑi non vnitis vt q
boni ſunt natura fiant mali malo conſen-
tiendo. Unde. 2. Pe. 2. Si deus angelis
peccātibus non pepercit ſed rudentibus
inferni detractos in tartarum tradidit cru
ciandos in iudicium reſeruari ⁊c. Et cano
nica. Jude. Angelos qui non ſeruauerunt
principatum ſuum ſed dereliquerunt ſuū
domicilium in iudicium magni dei vincu-
lis eternis ſub caligine reſeruauit. ¶ Et
aduertendum eſt quomodo ſapientia dei
noluit ꝙ aliqua diuerſitas creaturarū cō
trarietatem principiorum poſſet oſtende-
re. prima diuerſitas in rebus eſt ſubſtantie
⁊ accidentis ſed vnum iſtorum ineſt alte-
ri. ſ. accidēs ſubſtātie. Subſtātia vero cau-
ſa eſt accidētis nec poſſunt eſſe a ꝯtrarijs
ꝓncipijs cū tanta ſit coꝝ ꝯuenientia ⁊ ad-
herētia: ⁊ maxime cum nulla ſit ſocietas lu
cis ad tenebras nec ꝯuētio chriſti ad Be
lial. 2. Cor. vi. Alia eſt diuerſitas materie: ⁊
forme quoꝝ ꝯueniētia manifeſte īdicat ea
nō eē a diuerſis ꝓncipijs. Alia ē diuerſitas

ſubſtātie corporee: ⁊ incorporee: Sꝫ quoniam
ſubſtantia incorporea perfectior ſit corpo-
rea: ⁊ ꝯueniat cū ea ad perficiendum eam
vnū: vt in arboribus eſt veſtigabile in bru
tis animalibus ſenſibile: ⁊ in hoībus ani-
ma rationalis manifeſtum eſt ꝙ nō ſunt a
ꝯtrarijs p̄ncipijs. Alia diuerſitas eſt corru
ptibiliū ⁊ incorruptibiliū. Sed nec iſta di-
uerſitas oſtendit ꝯtraria eſſe p̄ncipia: cum
corruptibilitatē inueniamus nō ſolum in
corporibꝰ ſed etiā in ſubſtātijs icorporeis
vt in vegetabili: ⁊ ſenſibili. Immo quedaꝫ
corruptibilitas videt̄ eſſe in omni creatu-
ra a prima ꝯditione ipſius: qꝛ ſicut ait. Au
gu. in libro de ciuitate dei. Omnis creatu
ra mutabilis qꝛ de nullo facta. Preterea
corruptibile ⁊ incorruptibile ꝯueniunt ad
vnū ꝑficiendū vt corpus ⁊ anima ad perfi
ciendū hominē ⁊ eſt naturalis amor vniꝰ
ad alterā qđ indicat ſeparatio vniꝰ ab al-
tero que cū dolore ſit. Ex quo manifeſtum
eſt ea nō eſſe ex ꝯtrarijs p̄ncipijs. ¶ Item
ſi duo ſunt principia vnum boni ⁊ alterum
mali: aut creare pertinet ad principiū bōi
ſicut ad principiū mali aut non. Si nō aut
principiū mali ex materia q̄ ſit a principio
bono operabit̄ aut nihil omnino oꝑabit̄.
Si nihil omnino ergo nō erit principium.
Si ex materia creata a bono principio qđ
inde ſiet non erit pure malum: cum mate-
ria ſit bona. ¶ Preterea forma que erit a
principio malo: mala erit: nec conueniet ma
terie bene vt faciat vnū cū ea ſi vero crea
re vtriuſqꝫ principij aut principium habe-
bit h̄ a malo aut malum a bono aut ambo
ab altero. Dio. Si malum eternum eſt ⁊
creat ⁊ pōt ⁊ agit: vnde ei h̄ aut ex bono
aut ex malo aut ambobus ex alia cauſa.
Si bonū p̄ncipiū hꝫ h̄ a malo malū tātū-
modo erit p̄ncipiū ⁊ nō bonū. Si maluꝫ a
bono tm̄ bonū erit p̄ncipiū ⁊ nō malū. Si
ambo ex alia cā illa magis erit p̄ncipiū: ite
rū cū oꝑatio ſit ſm ꝟtutē ⁊ ꝟtꝰ ſꝫ eēntiā.
Si oꝑatio creādi cōis ē duobus p̄ncipijs
vna ꝟtus cōis erit illis a q̄ erit iſta oꝑatio
⁊ vna eēntia ſicut vnū eēntiale ad qđ ꝑti-
nebit ꝟtꝰ iſta. Et ſi illđ bonū ē nō erit p̄n-
cipiū malū cū hēat bonū ſibi eēntiale. Si
ꝟo illđ ē malū nō erit p̄ncipiū bonū: ſūme
bonū: cū hēat maluꝫ ſibi eſſentiale. Prete
rea ſi duo p̄ncipia ī aliquo eēntiali ꝯueni
unt ⁊ in aliquo alio differūt vtrūqꝫ cōpoſi
tū ē ꝙ neutrū ē p̄ncipiū ſimplr: cū aliqs ſit
ꝑus a quo ꝯpoſitū ē. ¶ Preterea malū vſ
eē ꝯ nāꝫ p̄ncipij: ad p̄ncipiū. n. ꝑtinet facē
nō dſtruer̄ malū ꝟo dſtructiuū ē. Dio. ma
lo nature ē corrūpe ⁊ ꝑdere. Idē malū hꝫ
ꝙ malū nulli ē gn̄atiuū vel nutritiuū aut
oīo ſcl: vñ aut ſaluatiuū ꝙ malū ñ ē p̄mū
p̄ncipiū. Itē bonū inq̄ntū bonū ē eē diffu-
ſiuū vt ait. Dio. qꝛ multiplicatiuū ē ꝙ cuꝫ
bonū malo ſit ꝯriū hꝫ qđ malū nō erit mł-
tiplicatiuū: ſꝫ potiꝰ retētiuū vel ꝯſtructiuū
ꝙ nō erit p̄ncipiū. Itē corruptio nālif ē po
ſterior gn̄atiōe ꝙ potētia corrūpēdi ē. ſ. po-
ſterior potētia gn̄andi: q̄. n. ē ꝓportio actꝰ
ad actū eadē ē potētie ad potētiā ꝙ dſtru
cti vñ bōi nālif eſt poſteriꝰ p̄ncipio boni ꝙ
malū ⁊ bonū nō ſunt p̄ncipia coeua. Iteꝫ
ꝑuatio nālif poſterior ē habitu ꝙ deſtructi
unm boni nālif ē poſteriꝰ bono. ¶ Itē aut
ſūt aliq ſpūs mali a p̄ncipio malo aut nō.
Si non: ſed ꝯſtat ꝙ ſunt aliqui ſpūs mali
errando in multis locis. Mat. xij. Cū imū
duos ſpūſ erit ⁊c̄. Et paulo poſt. Et aſſumit
. vij. ſ. neq. ſe. Et Luc. viij. De quodā dī ru
ptis vinculis agebat̄ a demonijs in deſerto
⁊ īterrogauit illū ihs ꝙ tibi nomē eſſet: at
ille dixit legio: qꝛ intrauerāt multa dmōia
in eū. Aut igit̄ ſunt eterni ſpūs illi aut nō.
Sic ſic nō ſunt ꝙ tm̄ duo p̄ncipia a qbꝰ ſūt
oīa alia. Preterea cū boni ſpūs creati ſint
veriſimile ē: ꝙ et mali ſpūs ſint creati. Ab-
ſit enim ꝙ hec nobilis conditio nō eſſe ab
alio ſit in malis ſpiritibus: ⁊ non in bonis:
Si vero creati ſunt: ergo aut ex principio
bono vel ex malo. Si a bono ergo autem
erāt boni ſed poſt facti ſunt mali ſicut aſſe
rit veritas fidei catholice. Si vero a princi
pio malo ab eo nō ſolūmodo ſunt corpo-
ra ſed etiā ſpūs. Nec ſolū corruptibilia ſꝫ
incorruptibilia. Item dicit Sen. in libro de
naturalibus queſtionibus. Deus eſt quo
maius excogitari non poteſt. Et ſicut ait.
Auguſt. in libro de fide ad pe. Deus eſt im
menſus virtute non mole virtus: ergo dei
eſt: qua maior excogitari non poteſt. Sed
maior eſt virtus que ſumme malum poteſt
deſtruere q̄ꝫ que nō poteſt: ergo virtus di-
uina pōt ſumme malū dſtruere ergo ſūme

malum habuit principium. ⁊ poteſt ſinem
hēc: ergo non eſt primuꝫ principiū. ¶ Pre-
terea ad bonitatem pertinet non ſolū vel-
le bonum facere ſed etiā velle malum de-
ſtruere ⁊ magis malū magis velle deſtrue
re ergo maxime malum maxime velle de-
ſtruere. ergo cum ſumme bonum habeat
poteſtatem illud deſtruendi iam illud de-
ſtruxit tanq̄ꝫ radicem omnis mali. ſecuris
enim ad radicem arboris a ſapiente poni
tur nō ad ramos: hac radice extirpata om
ne malum ceſſat. Idem deus excedit in-
tellectum noſtrū. Potentior enim eſt agen
do q̄ꝫ nos intelligendo. Sed intellectꝰ no-
ſter attingere poteſt tam regioneꝫ tenebra-
rum q̄ꝫ regionem lucis ergo deus non ē ex
cluſus a regione tenebrarum nec incluſus
in regione lucis vt dicunt manichei quod
manifeſte oſtenditur. Pri. cor. 6. Neſcitis
quia membra noſtra templum ſunt ſpiritꝰ
ſancti qui in nobis eſt. Et eiuſdem. 3. Neſci
tis ꝙ templum dei eſtis vos ⁊ ſpūs dei ha
bitat in vobis: ⁊ ſubditur. Qui ergo viola-
uerint templum hoc diſperdet illum. de-
us. greci vero ſic habent. Qui corruperit
templum hoc corrumpet eum deus. Deus
ergo nō eſt excluſus a regione tenebraruꝫ
nec membra mala illa ſunt in quibus deꝰ
habitat ⁊ quorum violatione indicat. nec
omnis corruptio mala eſt ex quo deus cor
rūpentes bonos corrumpit. Item cuꝫ ma-
gis conueniat aliquid cum quolibet q̄ꝫ cū
multo aliquid qđ poteſt ꝑ ſe ex nihilo ali-
quid facere poteſt quilibet aliquid ex ali-
quo facere ergo quicūq̄ꝫ pōt creare eſt om
nipotens. Veriſimile eſt ꝙ potentia que ſe
extendit ad ea que non ſunt extendat ſe
ad omnia que ſunt ergo cū principiū ma-
lum non ſit omnipotens nō poteſt creare.
Item ſi duo ſunt principia vel vtrūq̄ꝫ erit
imperfectum aut alterum erit ſuperfluum.
Item dicit. Dama. Contraria ſunt inuiceꝫ
bonum ⁊ perniciosum ⁊ ſui inuicem corru
ptiua ⁊ in ſe inuicem non ſubſiſtētia. ⁊ ſub
dit. Neceſſe eſt duorum alterū eſſe vel tan
gere. ⁊ corrumpere ſe inuiceꝫ vel eſſe quid
medium in quo nec bonum nec maluꝫ erit
velut quedam maceries ſeꝑans ab inuicē
vtraq̄ꝫ: ⁊ ſic non duo ſed tria erūt p̄ncipia.
Idem neceſſe eſt horum vel pacificare ꝙ
id quod maluꝫ eſt nō vel preliari ꝙ id qđ
perfecte bonum eſt nō poteſt vel quod ma
lum eſt quidem preliari ſed corrumpi vel
ſemꝑ contriſtari vel malum pati. Iteꝫ bea
tus eſt cui omnia optata ſuccedunt: ſed ſi
ſummum bonum habet aliqđ ſibi ꝯtrariū
non omnia optata. Sibi ſuccedūt ergo nō
eſt beatū. Item deus bonus aut pōt cohi-
bere mala que fuerunt a principio malo. ⁊
vult ⁊ ſic cohibet. Aut poteſt ⁊ non vult. ⁊
ſic non eſt ſumme bonus. aut vult ⁊ nō po
teſt ⁊ tunc eſt impotens. Item cū bonum
ſit quod deſideratur ab hominibus vt di-
cit Dio. ergo maluꝫ ē quod odit̄ ab homi
nibus ſicut ergo deꝰ diligit quicqđ dilige-
re poteſt vt ait. Augu. ⁊ ipſe diligit omnes
quos creauit niſi ipſi ſiāt mali ⁊ inter eos
eſt mutuus amor. ſic mutuum odium erit
inter eos qui ſunt a malo principio. ⁊ ipſi
odient malum principium: ⁊ ipſum eos er-
go mirū eſt ſi iam non deſtruxit eos nō po
teſt ergo ſtare regnuꝫ tale nullo amore cō-
pactum. Item cum ipſum ſumme malū ſit
ergo vult malum ſibi ⁊ ſuis ⁊ non modi-
cum malum cum non ſit modicum malus
quomodo permittit ergo ſuos viuere. Itē
aut p̄nceps iſte vel gens eius aliqđ amat
vel nihil. Si nihil ergo nec ſe ipſū qđ ē ve
riſimile. Si enim eſſet amator alicuius eēt
⁊ amator glorie ſue. Preterea. Si nō pōt: ꝙ
nec odire: amare enīꝫ ⁊ odire cōtraria ſunt
⁊ nata fieri circa idem. Pre. principium bo
num ⁊ que ab eo ſunt dicunt̄ odire mala
⁊ amare bona ergo principium malū odit
odit bona ⁊ amat mala. Si vero amat ali
quid ergo vult ei ꝙ opinat̄ eſſe bonuꝫ. Sꝫ
aliquid velle ꝙ ipſe opinatur eſſe bonum
quoddā bonum eſt: ergo principium mali
habet aliquod bonum ergo nō eſt ſumme
vel pure malum. Item ridiculum eſt dice-
re aliquid non eē bonuꝫ quia non eſt vbi
q̄ꝫ. ergo ridiculum eſt dicere qđ non ſit bo
num quia non eſt ſemper vel quia eſt cor-
ruptibile. Preterea. ſi nō facit aliqđ malū
hoc qđ hꝫ p̄ncipiū ergo neqꝫ hoc qđ ipſū
habet finem vel qđ ē corruptibile. Iteꝫ cū
nō ſit malū niſi reſpectu bōi ⁊ ſummū ma
lū ⁊ ea q̄ ſunt ab eo ſint pure mala nihil ē
malū reſpectu alicuiꝰ eoꝝ: ergo ſi ipſa ſūt
mala ipſa erūt mala qꝛ vel nociua ſumme

bono vel bonis que ſunt ab eo. Sed patet quia non ſunt nociua ſumme bono ei enim nihil pōt nocere quia vt dicit. Aug. nō eſt deus inuiolabilis ſi aliquid pōt ei nocere. Item non poſſunt nocere bonis que ſunt a principio bono cum illa ſint pure bona nullius mali ſuſceptibilia. ⁊ cum princeps eorum tanq̄ ſumme potēs. eos ſuare poſſit ⁊ tanq̄ ſumme bonū velit. ergo nō ſunt mala quia bonis nociua ergo ſimplicit loquēdo nō ſunt mala. Preterea natura bona non poteſt cogi a mala vt ꝯſentiat malo cum bonum potentius ſit q̄ malum. Si autem voluntarie pōt cōſentire malo ergo bonum natura voluntate poteſt fieri malum ergo non eſt neceſſe ponere aliquam naturam eſſentialiter malā a qua ſint alique nature male. Sed omnis natura a principio bono eſt. ⁊ ab inſtitutione bona ſed voluntate poſtea facta eſt mala ſicut fides catholica dicit. ¶ Item ſummū malū cum fecit viſibilia iſta: aut fecit ea ex bonitate aut malicia. Si ex bonitate ergo aliqua bonitas erat in eo: ergo non erat pure malū. Si ex malicia feciſſet nō eēt tanta pulchritudo nec tanta vtilitas nec tanta ordinatio in eis. Item princeps tenebrarum aut ē bonus ſibi aut malus: ſi bonus ergo non ē ſumme malus cum alicui ſit bonus ſi malus eſt ſibi: ergo eſt malus malo ergo ipſe ē ꝯtrarius malo. Sʒ eē ꝯtrarium malo eſt bonū: ergo aliqd habet boni ⁊ nō eſt ſumme malus. ¶ Item ſummū malum aut eſt malū malicia culpe aut malicia pene. Si pene. Sed ſummū malū pene vr̄ eē gehēna ergo vel ipſum nō eſt maximū malū vel eſt ipſa gehenna. Si forte dicat̄ ꝙ ſumme malū eſt miſeria ſuoꝝ ſicut ſummū bonum ē beatitudo ſuoꝝ. Ecōtra. delectatio ē cōiunctio cōuenientis cū ꝯueniēti ergo ſicut ea q̄ ſunt a ſummo bono ⁊ ſunt eius capacia vt ſunt creature rōnales delectationem habēt cū coniūgantur ei: eo ꝙ ſint ꝯueniētia illi ſimiliter ea que ſunt a ſummo malo ſi ſunt eius capacia ⁊ cōiungant̄ ei cum ſint cōuenientia cū eo habebūt delectationē. Item cū ipſa ſint pure mala ⁊ amēt omne malū: amor vero amāti ſuaue faciat qđ amat̄ etiā gehēna ſuauis eēt hijs qui ī ea erunt ſi amarent eā et: placeret eis. Ergo ſummū malū delectabile erit mal. ¶ Si vero ipſm ē malū malicia culpe. culpa nō pōt eē niſi vbi eſt lex vbi enim nō ē lex nec preuaricatio. Ro. 4. Ergo ſummū malū legi alicui ſubiectū ē: cuius trāgreſſiōe malū ē factū ergo nō ē primū principiū. ¶ Preterea operatio qua ipſum operat̄ malū aut naturalis eſt aut volūtaria. Si naturalis ergo nō eſt culpabilis. Aug. peccatū ſine volūtate eē nō poſſe. Omnis mēs apud ſe ꝯſcriptū legit. Si vero volūtaria ē: ⁊ hʒ potētiam liberā faciendi malū vel declinandi a malo ſic boni eſt: ⁊ quom potētia dclinādi a malo ſit bona aliqd boni ē in eo ergo nō ſumme malū. Item cū aliqd hoꝝ corruptibilium deſtruit̄ nō intēdit agens deſtructionē: ſed generationē. Et ē certamē qđ eſt inter creaturas certamē q̄ſi liberalitatis. Verbi gratia cū agit ignis ī ligna ⁊ facit inde carbones intēdit ignis dare ſpēm ſuā materie in quā agit ⁊ ſemper in corruptione remanet aliqd vtile etiā poſt deſtructionē quā facit ignis. q vehemētiſſime videt̄ deſtruere remanet cinis qui hʒ vim mundificatiuā ergo corruptibilia iſta nō ſunt pure mala. ¶ Preterea lʒ corruptibilia iſta nō poſſint ſeruare ſpēm ſuā in ſeipſis tn̄ ī recōpēſatōem huiꝰ habēt potētiā dādi ſpēm ſuā alteri materie ⁊ multiplicādi eā ꝙ nō habēt incorruptibilia. Sol nō efficit aliū ſolē nec angelus angelū. Sʒ ignis cā ē ignis. Bona ḡ ſunt etiā corruptibilia. Multi ſunt: q nō minus amarēt vaccā vnā licet mori poſſet q̄ valde fetoſa eēt de q̄ mille alias haberi eēnt q̄ vnā ſterilem que mori non poſſet.

¶ De alijs erroribus. Manicheorum. 10.

P Eſt deſtructionē erroris manicheorū quātū ad radicē ipſius lʒ rami nō ſoleant pficere radice deſtructa ſm illud Eſce. 9. Radix eorum exiccata ē fructū nequaq̄ faciēt: tn̄ aliq̄ breuit̄ dicemus ꝯ aliquos errores q velut rami a radice venenata de qua iā tactū eſt pceſſerūt.

¶ De primo errore in diſtinctione ciborum.

V Nus error eſt diſtinctio ciboꝝ dicūt enim aliquos cibos nō eē cōmedendos vt carnem ⁊ caſeum. Alius eſt ꝙ lex vetus data ē a principe tenebrarū. ⁊ ꝙ mala fuit. Tertiꝰ ē ꝙ patres veteris teſtamēti mali fuerunt ⁊ damnati ſunt. Quartꝰ ꝙ nō creant̄ anime de nouo que corporibus infundant̄. Alius error ē ꝙ xp̄s veram naturā humanā nō aſſumpſerit. Vltimus de quo ad pn̄s dicere intēdimus ꝙ. Joannes baptiſta malꝰ fuit. Sūt multi alij errores eorum ſed adeo irrationabiles ꝙ indigni ſunt vt ad eorum deſtructionem ratiocinatio fiat. ¶ Primo errori occaſionem dare potuit ꝙ dominus terre maledixit. Gene. 3. Ideo carnes animaliū que de terre fructu paſcunt̄ dicunt nō eſſe cōmedendas: piſces bene comedunt qui ī aqua nutriuntur cū non legāt deū aquis maledixiſſe. Sed hec ratio nulla eſt. Si. n. carnes animalium cōmedende nō ſunt: q̄ de fructu terre viuūt. multo fortius illi fructus terre cōmedendi non eſſent. Propter quod enim vnū qđq; eſt tale illud magis eſt tale. Fructus autem terre omnis ſecta comedit. Ro. 13. Qui infirmus eſt ſolus mā ducet. Glo. infirmus ē qui cibos diſcernit. hic olus manducet in cuius eſu omnis ſecta conſentit. Preterea maledictio terre quā dn̄s fecit fuit ꝙ fertilitatem eiꝰ abſtulit: ⁊ ibidē poſt illā maledictionem ſubdit̄. In laboribus cōmedes ex ea cunctis diebus vite tue. vnde noluit dominus ꝙ propter illam maledictionem dimitteret homo cōmedere vel que ex terra naſcerentur vel que ex ea nutrirentur. ¶ Item dedit occaſionem huic errori ꝙ caro propter peccatum de carne naſcitur vt hic dicunt. Sed fatuum eſt dicere carnem animalium brutorum naſci per peccatum cum vbi non ē lex non ſit preuaricatio. Ro. 4. Item illud. Ro. 14. Bonum eſt nō manducare carnem nec bibere vinum. ſed ſi ppter illud fratrem carnem cōmedere dimittūt. eadem rōne deberent dimittere bibere vinum. Item ꝙ viri. Sancti legunt̄ a carnibus abſtinuiſſe. Sed ipſi non ideo abſtinuerūt q: iudicarent ꝙ nō poſſent ſine peccato cōmedi: ſed q: q̄nq; occaſiones ſunt concupiſcentie vt excedat. Sicut ⁊ vinum q̄nq;. tamē non ſe quit̄ ex hoc ꝙ vino ſi ſit vtēdū. 1. Thimo. 5. noli adhuc aquā bibere ſʒ modico vino vtere pp ſtomachū tuū. ⁊ frequētes tuas īfirmitates. Et eccle. 31. Si bibas vinū moderate eris ſobriꝰ. Et paulo poſt. exultatio corpis ⁊ aīe vinū moderate potatū. ſic aliquibus infirmis ſcʒ corpus abſtinendū ē a carnibꝰ ⁊ vino. nō tn̄ ſequit̄ ppter h ꝙ caro ⁊ vinū infirma ſint vniuerſalit̄ corpori ſic eadē infirma ſunt q̄nq; etiā ſpūi ⁊ aliqbꝰ ſunt occaſio peccādi. Sūt mlte cauſe q̄re a delicatis abſtinēdū ē q̄ ī tractatu de vitio gule aſſignate ſūt ⁊ aliq̄ tāgent̄ ī tractatu de virtute ſobrietatis ſic diuitie male nō ſunt ⁊ ſi a viris ſcīs contēnunt̄ ſic caro mala nō ē ⁊ ſi a viris ſcīs q̄nq; non cōmedat̄. Glo. ſup illud. Ro. 14. Eiꝰ māducet. Craſſitudo carniū ⁊ delitioſe epule puocāt corpus ad libidinē. Q̄nq; aliqs abſtinet a talibꝰ q: videt ſibi expedire vel ne primū ſcādalizet. 1. cor. 10. Omnia mihi licēt ſʒ nō oīa expediūt. Oīa mihi licēt ſʒ nō oīa edificāt. Sʒ q abſtinet ſi dʒ dānabiles iudicare eos q talibꝰ vtunt̄. Ro. 13. Qui ṅ mādu cat manducantē nō iudicet. ¶ Item occaſionem dedit huic errori ꝙ nō legunt xp̄m carnes cōmediſſe. Sed licet hoc nō legeretur cū nō ſequeret̄ ppter hoc ꝙ nō cōmediſſet. Multa enim facta ſūt q̄ ſcripta non ſunt. Jo. vlt. Sūt ⁊ alia multa q̄ fecit ieſus q̄ ſi ſcribantur p ſingula nec ipſum arbitror mundū cape eos qui ſcribendi ſunt libros: ⁊ ꝙ cōmederit agnū paſcalem pōt hri. ex euangelio. Mat. 14. Vbi eſt inqt refectio. mea vbi paſca cum diſcipulis meis manducē. Paſca vocat̄ agnꝰ paſcalis. et. Luc. 22. vbi ē diuerſoriū vbi paſca cū diſcipulis meis manducem. Et paulo poſt deſiderio deſideraui hoc paſca māducare vobiſcum. ¶ Quod aūt licitū ſit cōmedere carnes: ⁊ alios cibos ſine diſtinctione probari pōt hijs teſtimonijs noui teſtamēti. Luc. 10. legit̄. In eadem domo manete edētes: ⁊ bibentes que apud illos ſunt. Et Mat. 15. Non quod intrat in os coinquinat hominem. Et ad. Ro. 14. Scio ⁊ confido in domino. Jeſu ꝙ nihil commune per ipſum niſi ei qui exiſtimat cōe eſſe illi commune ē. In eodē. Omnia quidē munda ſunt. Et. 1. cor. 10. Omne qđ in macello venit. l. venditur māducate: nihil interrogātes ppter ꝯſciam. dn̄i ē terra ⁊ plenitudo eius: ⁊ item. Siqs infideliū vocat vos ad cenā ⁊ vultis ire oē qđ apponitur vobis manducate nihil iterrogātes pp ꝯſciam. Et. 1. ad. Thimo. 4. Oīs creatura dei bona ē ⁊ nihil reiicit̄

dum qđ tam gratiarum actione percipit: ⁊ ad tit. primo omnia munda. Item probatū ē ſuperius omnia creata fuiſſe a deo nihil vero immundum a deo creatum eſt. Caro ergo animalium immunda nō eſt: ergo nō eſt abſtinendum a carne propter immūdiciā. Preterea ſi nō ē vtēdū carnib⁹ animaliū in cibum ergo nec lana nec pellibus eorum eſt vtendum in veſtimentum.

¶ De errore ponente legem veterem datam a principe tenebrarum. II

Sequitur de ſecūdo errore qui ponit legē veterem datam eſſe a principe tenebrarum eſſe malam. Cui errori occaſionem dedit legis grauitas: viſum eſt enim aliquibus deū nō fuiſſe benignum qui tam graue onus populo impoſuit. Ad quod dicendū ꝙ corda iudeorū erecta erant per preſumptionē: vnde dicebant non deeſt qui impleat ſi deeſt qui iubeat. Exo. 21. Reſpondit vniuerſus populus ſimul. Cuncta que locutus eſt dominus faciem⁹. Einſdem. 23. Habet idē vnde humiliandi fuerunt graui onere legis: vt videntes inſufficientiam ſuam humiliati ad auxiliū gratie recurrerent. Deus enim humilibus dat gratiam. 1. Pe. vlti. Dedit etiā occaſionē huic errori. Iuſticia que fiebat in veteri lege quā aliqui mentiunt crudelitatem. vnde dicūt nō fuiſſe deū benignum qui legem tā crudelē dedit. Ad qđ dicendū ꝙ principiū ē ſapientie timor domini. Prouer. 1. Perfectio vero ſapientie ſit amor dei ſm illud. Eccle. 1. Dilectio dei honorabilis ſapientia prima lex debuit ſapientiam inchoare timorem dei per iuſticiam incutiēdo. Secūda lex debuit ſapiētiam perficere ad amorem multis āmonitionibus: ⁊ promiſſionibus ⁊ beneficiorū exhibitionibus incitando. vnde iuſticia in veteri lege debuit habūdare. Iuſticia vero non eſt crudelitas: ſed bonitas vt in tractatu iuſticie oſtendetur. In illa vero iuſticia latebat miſericordia. Qui enim corrigebātur pena temporali euadebant eternā. Incorrigibiles vero admittebāt potētiam diū offendendi ⁊ penam ſuam in futurū augendi: vnde miſericorditer cum eis agebatur. Si enim diutius viuerent diutius peccarent ⁊ in futuro grauius punirentur.

In hoc etiā tranſgreſſores legis moyſi itē grauiter puniebant: nobis miſericorditer oſtēdebatur ꝙ grauiter punirentur tranſgreſſores legis date per filiū dei. Heb. 12. Irritam quis faciens legē moyſi ſine vlla miſeratione duobus vel tribus teſtib⁹ moritur. Quāto magis putatis deteriora mereri ſupplicia qui filium dei conculcant. ¶ Itē dedit occaſionē huic errori apoſtolus. Ro. 5. Lex ſubintrauit vt habundaret delictum. Et illud einſdem. 7. Nunc ſoluti ſumus a lege mortis. Et notat ab apoſtolo lex vetus lex mortis: vnde viſum eſt aliquibus ꝙ lex illa mala fuerit. Et dicendū ad ſecundū ꝙ lex mortis fuit ſuis trāſgreſſoribus: ſꝫ lex vite fuit ſuis obſeruatorib⁹. Lex vite fuit intentione dātis: ſed lex mortis fuit vitio trāſgreſſoris: vnde ſubdit ibi apoſtolus. Quid ergo dicemus: lex peccatū eſt: abſit. Et paulo poſt ſubdit. Inuētū eſt mihi mandatū quod erat ad vitā. Intellige ex intentione dantis: h̄ eſſe ad mortē. Apoſtoli aliis erāt odor mortis in mortem aliis odor vite in vitam. 2. Cor. 2. Nō tñ erant mali occaſio fuit prohibitio legis multitudinis peccatorum ſicut enī dicit glo. ſuper illud ad Ro. vij. Occaſione accepta peccatū per mandatū operatū eſt in me omnem concupiſcentiam. Talis eſt noſtra carnalitas vt ardentius deſideret prohibita quibus nō memoratis iaceret quaſi ſopita. ¶ Item glo. Frenatus eſt concupiſcētie fluuius oppoſitis obicib⁹ legis: ſed nō ſiccatus. Immo quia de ſe non de gratia homo preſumpſit: aucta eſt concupiſcētia oppoſita lege: ⁊ que prius eū ducebat obice nullo obruit eum obice rupto. ¶ Triplici ratiōe peccata habundauerunt lege data in hiis in quibus non erat gratia. Primo quia ſicut dicit Ambro. Dia. videns legem in auxiliū hominibus datam magis exarſit iracundia aduerſus hominē ⁊ magis inſtitit vt legem verteret in perniciem cum prius quaſi ſecure poſſidēs minus temptaret. Gre. Illos pulſare negligit quos iure quieto ſe poſſidere ſentit. Secūdo quia homo naturaliter appetit libertatem: ⁊ fugit ſeruitutē. Et iuxta verbū Senece. Natura contumax ē animus humanus ⁊ in cōtrarium atq; arduū nitens. Natura ſemper

aduerſatum. ſi ſibi aduerſanti nitimur ſuecitum ſemper cupimus que negata. puer: ix. Aque furtiue dulciores ſunt. Iere. Quod cuiq; non licet magis deſideratur: ⁊ quod raritate dulce eſt aſſiduitate in amaritudinem vertitur: ⁊ ſuper illud Ro. vij. Peccatum occaſione accepta per mandatū ſeduxit me dicit glo. Ex prohibitione: vbi caritas deficit deſiderium mali creſcit quo accēſo dulcius fit quod prohibetur. Tertio quia prohibitum erat occaſio frequentis recordationis rei prohibite. Recordatō vero irritatiua eſt concupiſcentie. Illud autem verbum ſubintrauit ut abundaret delictū Intelligendum eſt conſecutiue. Hoc enim conſecutum ē ex lege data quantū ad illos qui gratiam non habebant: ⁊ de viribus ſuis ꝯfidebant ꝙ amplius peccauerunt: ⁊ hoc ipſū eis expediebat. Unde glo. Augu. Non crudeliter hoc fecit deus: ſed conſilio medicine. Aliquando enim homo videtur ſibi ſanus ⁊ egrotat: ⁊ quia non ſentit morbum medicum non querit: augetur morbus creſcit moleſtia: queritur medicus ⁊ totum ſanatur corpus. Magnum ergo ꝯſilium dei fuit vt per legem abundaret delictum vt in auſteritate ſua intelligentes infirmitatem infirmi ad medicum confugerent vt auxilium gratie quererent. Sicut deus creans dyabolum malignitatis eius future non ignorans preuidebat que bona de malo eius eſſet facturus: vt dicit Aug. Sic dans legem veterem ad meritū cuſtodientium eam non ignorans tranſgreſſionum que abundature erant preuidit que bona de malo tranſgredientium eſſet facturus. Item lex ſubintrauit vt abundaret delictum quantum ad cognitionem. Si enim lex non fuiſſet peccatum lateret. Unde Ro. vij. Peccatum non cognoui niſi per legem ⁊ ſicut radius ſolis non eſt malus: licꝫ oſtēdat pulcritudinem nociuam quā aliquis appetit ⁊ ſicut ſcientia medicine non ē mala que oſtendit venenum eſſe mortiferum: quāuis eo aliquis abutatur ad mortem ſuā vel alterius: ſic lex nō eſt mala: licet ſit occaſio mali. ¶ Item occaſionem dedit huic errori veteris legis ceſſatio. Uiſum eſt enim aliquibus ꝙ ſi bona fuiſſet non ceſſaſſet. Pñcia modo peccaret qui ſeruaret eam.

ergo tūc peccabant qui eā ſeruarūt. ¶ Ad quod dicendum eſt ꝙ vetus lex ceſſare debuit quātū ad illa que erant auguratiua futurorū ſicut vmbra lumine veritatis adueniente. Et ſicut promiſſionis ſolutione facta. nec ceſſauit lex tanq̄ mala ſed ceſſit meliori: quātum ad predicta moralia: tamē que erāt de lege naturali māſerunt. ¶ Itē occaſionem dare potuit predicto errori ꝙ deus dator illius legis apparuit in flāma rubi. Exo. iij. Et rapuit heliā ī curru igneo. iiij. Ro. iiij. Unde viſum eſt aliquibus ꝙ ſi fuit benign⁹ deus qui ſic apparuit: ⁊ vniuerſum ſuum ſic rapuit. Ad qđ dicendum ſpēm ignis ydoneam eſſe vt deus ī illa appareret vt in illa affiguretur. Unde ſpūs ſanctus ſuper diſcipulos ī ſpē ignis apparuit Actu. ij. Et dicitur de ipſo. Ad Hebre. xij. Deus noſter ignis cōſumens eſt. peccata enī cōſumit ⁊ purgat. Et Luce. xij. Ignē veni mittere ī terram ⁊c. ⁊ Jo. i. Ipſe baptizabit vos in ſpiritu ſcō: ⁊ igne. Non eſt ergo mirandū ſi in flamma rubi apparuit. Nec multis auctoritatibus noui teſtamēti oſtendimus legem veterem eſſe bonā: ⁊ datam a deo. Legitur Mat. v. Nolite putare ꝙ veni ſoluere legem aut prophetas ñ veni ſoluere legē: ſed adimplere. Si data fuiſſet a principe tenebrarum nō īpleuiſſet eā. Et ibidem. Amen dico vobis donec tranſeat celum: ⁊ terra Iota vnū aut vn⁹ apex non preteribit a lege donec oīa fiant. Et eiuſdem. vii. Omnia quecunq; vultis vt faciāt homines vobis: ⁊ vos facite illiſ. Hec ē. n. lex: ⁊ prophete ergo lex: ⁊ prophete bōa ſunt ſicut illud mandatum bonū eſt. Et eiuſdē xxii. Dicitur de mandato dilectōis dei. In his duobus mādatis tota lex pendet: ⁊ prophete. ergo lex ⁊ prophete bōa ſunt ad dilectionem dei ⁊ proximi: Et Luc. x. In lege quid ſcriptum eſt. At ille reſpondens dixit Diliges dn̄m deum tuum ⁊c. ⁊ proximum tuum ſicut teipſum. Dixitq; illi recte reſpōdiſti hoc fac: ⁊ viues. Ergo precepta legis obſeruata vitam conſerebant. Item Mat. xix. Si vis ad vitam ingredi ſerua mandata Dixit illi. Ieſus aūt dixit. Non homicidiū facies: non adulterabis: non facies furtum: non falſū teſtimonium dices: honora patrem ⁊ matrē tuam: que conſtat māda

ta veteris legis vitã ꝯferebant eternã. Itẽ
Mat. vii. Vos irritũ feciſtis mãdatũ dei ut
traditõnem nr̃am ſeruetis. Moyſes.n. dixit
honora patrẽ tuũ ⁊ mr̃ẽ. Ibi mandatum
Moyſi dei mãdatũ dr̃. Itẽ Luc.2. ut ſiſte
rẽt eũ dño ſicẽ ſcriptũ ẽ ĩ lege dñi. Lex dñi
vocat lex vet⁹. Et eiuſdẽ.xvi. Hẽnt Moi
ſen:⁊ ꝓphas audiãt illos. Item Luc.vlti.
O ſtulti ⁊ tardi corde ad credẽdũ ĩ oĩbus
q̃ locuti ſunt ꝓphe. Et paulopoſt.incipiẽs
a Moyſe:⁊ ab oĩbus ꝓphis interp̃tabat
ill' in oĩbus ſcripturis q̃ de ipſo erãt. Et ite
rũ. Neceſſe ẽ implẽri oĩa que ſcripta ſunt in
lege moyſi:⁊ ꝓphis ⁊ pſalmis de me. Et
Io.v. Scrutamĩ ſcripturas vos q̃ putatis ĩ
ill' vitã eternã hẽre. ⁊ ille ſunt que teſtimo
niũ perhibẽt de me. Et eiuſdẽ.viii. Eſt pr̃
meus q̃ glorificat me quem vos dicitis: q²
deus nr̃ ẽ. Et Ro.i. Qd aũt ꝓmiſerat ꝑ ꝓ
phetas ſuos in ſcripturis ſcĩs de filio ſuo.
Et eiuſdẽ.vi. Lex qdẽ ſcã ⁊ mãdatũ ſcm̃:⁊
iuſtũ:⁊ bonũ. Et in eodẽ ſcim⁹ q² lex ſpũal'
ẽ. Ad gal.3. Lex pedagogus nr̃ fuit ĩ xp̃o
i.theſ.v. Prophias nolite ſpnere. Et.i.thi.
i. Scimus q² bõa ẽ lex ſiqs ea legitime uta
tur:⁊ ad Heb. Multipharium multiſq; mo
dis olim loquẽs deus patribus in ꝓphis
nouiſſime diebus iſtis locutus ẽ nobis ĩ fi
lio. Et actu.i. Op; impleri ſcripturam quã
p̃dixit ſpũs ſan.ꝑ os David. Eiuſdẽ 2. Dr̃
de David. Cũ eẽt ꝓpha ⁊c. Preuidens lo
cus ẽ de reſurrectõe xp̃i. Et eiuſdẽ.3. Deus
Abrahã deus Iſaac.deus Iacob:de⁹ pa
trũ nr̃oꝝ glorificauit filiũ ſuũ ieſum. Ergo
Ieſus fuit fili⁹ dei veteris legis.ergo lex ve
tus nõ fuit a principe tenebraꝝ. Item Act.3.
Vos filij ꝓpharũ ⁊ teſti qd diſpoſuit de⁹
ad patres nr̃os. Ergo teſtm̃ veteris legis
erat a deo. Itẽ eiuſdẽ.x. Verbũ miſit deus
filiis iſrael ãnunciãs pacem ꝑ Ieſum xp̃m
Hic ẽ oĩum deus. Et paulopoſt,huic om
nes ꝓphe teſtimoniũ ꝑhibent. Et.i. Pe.i.
Habetis firmiorẽ ꝓpheticũ ſmonẽ cui bñ
faciatis attendentes quaſi lucerne ardenti
in caliginoſo loco:ergo cũ a ꝓpheticis ſer
mo lucerna ſit nõ ẽ a principe tenebrarũ.
Itẽ in eodẽ nõ volũtate humana allata ẽ
aliquando ꝓphia ſed ſpũ ſancto inſpirati
locuti ſunt ſancti dei homines.

De errore qui dãnat p̃res veť teſti.ix.

Equitur de errore illo q̃ ponit ꝙ pa
tres veteris teſti mali fuerũt ⁊ ſunt
dãnati. Cui errori occaſionẽ dedit
ꝙ legũtur illi peccaſſe. Sed ſi iõ dãnat ⁊
credũtur eadẽ rõe credẽdũ erit ꝙ Petr⁹
⁊ Paulus dãnati ſunt qui qñq; peccaue
rint. ¶ Itẽ dedit occaſionẽ huic errori ꝙ
leguntur in infernũ deſcẽdiſſe. Gen.xxvii.
Deſcendã ad filiũ meũ lugens in infernũ
ait Iac. Et Iſa.xxxviii. Dixit ezech. In di
midio dieꝝ meorũ vadã ad portas inferi.
Ad qd dicendũ ẽ ꝙ ꝑꝑ peccatũ prioꝝ pa
rentũ ianua regni clauſa fuit toti gñri hũa
no. Qd figuratũ ẽ ĩ hoc ꝙ flãmeus gladi
us poſitus ẽ ante ꝑadiſum. Gene.3. quaſi
ꝓhibens ingreſſum deſcendebãt.ergo anti
qui patres in horaz inferni vbi manebant
felici ſpe cõſolati:ſed nõ deſcẽdebant in in
fernũ ꝓfundũ:vbi nulla eſt redemptio.nec
hẽbaz penam infernalem ſed ſolũ carebãt
viſiõe dei. Ad quẽ locum xp̃s deſcendit ⁊
inde ſuos liberauit. Scdm̃ illud Actuo.3.
Quem deus ſuſcitauit ſolutis doloribus ĩ
ferni iuxta qd ĩpoſſibile erat teneri illũ ab
eo.et in eodem. Qm̃ nõ derelinques animã
meã in inferno nec dabis.ſcm̃ tu.vi.cor.
¶ Põt aũt probari teſtimoniis noui teſti
antiquos patres beatos fuiſſe:⁊ ſaluatos:
legit. Mat.viii. Multi ab oriente ⁊ occidẽ
te venient ⁊ recũbent cũ ab.yſa.⁊ iacob in
regiſce. Ergo Abrahã yſaac:⁊ iacob ĩgreſ
ſe erant vel ingreſſuri in regno celoꝝ. Itez
dño trãsfigurato apparuerũt moyſes:⁊ he
lyas loquẽtes cũ eo. Mat.xvii. Si dãnati
fuiſſent cõſtat ꝙ in transfiguratione dñi ñ
appuiſſent. Ad qd tres tm̃ aplos ſibi.fami
liariſſimos admiſit. Item eiuſdẽ. xxiiii. Ec
ce ego mitto ad vos ꝓphas. Et eiuſdẽ.22.
Dr̃ ď xp̃o.quomõ David in ſpũ uocat eũ
dñm dicens. Dixit dñs ⁊c. Et Luc.xvi. La
zarus mortuus ab angelis deportatus ẽ in
ſinu Abrahe.ergo Abrahaz nõ erat dãna
tus. Et paulopoſt vidit a longe Abraham
⁊ Lazarũ in ſinu eius:ſic ꝯmẽdantur p̃res
veteris teſti. Ad Hebre.xi. Et de Moyſe
dr̃ ſpãlr. Hebre.3. Moyſes qdez fidel' erat
ĩ tota domo eius moyſen fuiſſe nũtiũ dei ⁊
legem datã eẽ deo inſpirante oſtẽderũt mi
racula facta ꝑ moyſez. ¶ Et notãdũ ꝙ lex
valde ſapiẽter tradita fuit. Primo oñdit

omnia creata a deo eẽ. Scdo oñditur iu
ſtitia dei in pena pro pcõ primoꝝ parẽtum
in arca:⁊ in diluuio:⁊ in ſubmerſione ſodo
morum:⁊ flagellatione egiptioꝝ. Tertio in
terſeritur obediẽtia patrẽ:⁊ beneficia di
eis exhibita. Per primũ apparet creatura
nihil numinis hẽre:⁊ ſic null⁹ locus ydo
latrie relinqtur. Per ſecũdũ terretur ppl's
a legis trãſgreſſiõe. Per tertiũ allicitur ad
eius impletiõz. ¶ Cõſequenter vero datur
lex.interioꝝ. Siũ timor.n.magno ñ poterat
ppl's ſepari ab erroribus inueteratis. ¶ In
ter hec vero q̃ in lege p̃cepta ſunt: quedaz
manifeſte ꝑtinent ad honorẽ dei:⁊ vtilita
tem ꝓximi. Quedam vero ſigna ſunt futu
rorum. Quedã vero que videntur eẽ ſine rõ
ne. Precepta ſunt ꝑꝑ ydolatriam cui abo
lende magna pars legis intẽdit. Multa.n.
p̃cepit deus ſibi offerre ne ydolis offerrerẽ
tur de abrahã. Dr̃ Io.viii. Abrahã pr̃ nr̃
exultauit vt iu.di.me.⁊ iu.⁊ ga. Et iac. vlt.
cõmẽdantur ꝓphe.exẽplũ inqt accipite la
boris:⁊ patientie ꝓphaꝝ qui locuti ſunt ĩ
nomine dñi. Et iacob.xxx. Cõmẽdatur mi
tus Abraham. Creditur abrahã deo:⁊ re
putatũ ẽ ei ad iuſtitiam:⁊ amic⁹ dei appel
latus ẽ. Et in eodẽ Abrahaz pr̃ nr̃ nõne ex
opibus iuſtificatus ẽ. Cõmendatur. Etiaz
Gala.3.⁊.i. Pet.3. Commendatur. Sarra
ſic inquit. Scẽ mulieres ſꝑantes in deo nõ
ornatu veſtiũ ornabant ſe ſubiecte ꝓpriis
viris ſicut Sarra obediebat Abrahe:⁊
Loth cõmendatur.ij. Pe.ij. Et iuſtũ Loth
oppreſſum ob nephãdorũ.iniuriã eripuit:
habitantez apud eos qui de die ĩ diẽ aĩaz
iuſtam iniquis operibus cruciabant.patet
ergo ꝙ boni fuerunt antiq̃ p̃res:⁊ ſaluati.

De error̃ q̃ põit aĩas ñ ď nouo creãi. ix.

Equitur de quarto errore q̃ ponit
animas de nouo nõ creari que cor
poribus ĩfundũtur. Qui error diuer
ſificatur in.iiii.oppoſitos erroẽs. Prim⁹ po
nit in corpibus non eẽ aĩas niſi angelos
apoſtatas:ſeu demones qui in eis includũ
tur vt agant ibi penitentiã:⁊ ſucceſſiue poſ
ſunt eẽ in diuerſis corporibus vt ſi peniten
tiam non agunt in vno corpore agant illa
in alio. Secundo ponit duas animas eẽ ĩ
corporibus de quo errore loqtur Augu.in
libro de duabus animabus. Tertio ponit
animas creatas ſimul fuiſſe. Quart⁹ po
nit aĩas ſicut corpora ſeminari.licet autez
hii quattuor errores diuerſi ſint.tamen in
hoc conueniunt ꝙ veritati fidei catholice
contradicunt que aſſerit animas creari: ⁊
creando in corporibus infundi: ⁊ infundẽ
do creari. Quam veritatem confirmat illd
p̃s. Qui finxit ſigillatim corda eorum:gloſ
prima. Creauit animas ſingulas per ſe ex
Nihilo. Aug.in eccleſiaſticis dogmatibus
Credendum eſt:⁊ firmiter tenendu; ꝙ ani
me non ſunt ab initio create vt Origenes
fingit nec cum corporibus ſeminantur vt
luciferani:⁊ Cirillus: ⁊ quidam latinorum
affirmãt ⁊ dicimus animam infundi ⁊ cre
ari ſimul in corpore cũ pacto ⁊ formato ut
viuat in vtero homo.

¶ Quibus auctoritatibus cõfirmãt
errorem primum. xiiii

Lli qui ſunt primi erroris aliqua
verba ſacre ſcripture adducunt ad
confirmationem ipſius impertinen
tia ad propoſitum ſi vere intelligantur legi
tur. Matei decimo. Ite ad oues que perie
runt domus iſrael. Oues illas intelligunt
angelos apoſtatas ad quos ſolos ſaluan
dos miſſus eſt filius dei vt aiunt:ſecũdum
illud. Matei decimoquinto. Non ſum miſ
ſus niſi ad oues que perierunt domus iſ
rael. Sed ſi inſpiciantur que precedũt ap
paret,ridiculam eſſe hanc expoſitionem ⁊c.
xp̃s.n.miſſurus apoſtolos ante paſſionez
ſuam prohibuit eis non irent ad gentes ut
ſamaritanos ne iudei haberent occaſio
nem repellendi eum. Ideo dixit eis in viã
gentium ne abieritis:⁊ in ciuitatem ſama
ritanorum ne itraueritis.ſed poſtea ite ad
oues ⁊c. Unde patet oues iſtas de quibuſ
loquuntur eſſe iudeos. Si enim intellige
rentur ſecundum expoſitionem eorum
oues que perierunt:ideſt demones. vel ſpi
ritus qui de celo ceciderunt eſſent in genti
bus:⁊ ſamaritanis ſicut ⁊ in iudeis. Un
de non fuiſſent prohibendi apoſtoli ad pre
dicationem eorum. ¶ Item legitur Luc.
xvi. De villico iniquitatis qui amotus eſt
a villicatione ſua quod ipſi exponunt de
dyabolo quem dicant fuiſſe prepoſitum

illis angelis: ⁊ prudenter gratiarum illoꝝ
acquiſiuiſſe de ſeruitio deo debito relaxan
do eis: ſed propter peccatū ſuū fuiſſe amo
tum: ⁊ Michaelem pro eo fuiſſe ſubſtitutū:
⁊ eū cum cōplicibus ſuis de celo fuiſſe eie-
ctum ⁊ corpora fabricaſſe: que ſm̄ eos iha
bitant ſpūs qui de celo ceciderūt. Sed qḋ
ſeqtur ī fine illius parabole nō concordat
expoſitioni eoꝝ. ſ. ꝙ dn̄s laudauit villicū
iniquitatis: abſit enim ꝙ de⁹ dyabolū lau
dauerit. Item legitur Jo. iii. Nemo aſcē
dit in celum niſi qui deſcendit de celo. Ex
quo ipſi inferūt ſolos ſpūs q de celo cecide
runt ſaluādos. e. ſ. Patet ꝙ nulla eſt expo-
ſitio eoꝝ ꝑ id qḋ ſequitur verbū ꝓdictū fi
lius hoīs qui ē ī celo. Cōſtat. n. ꝙ xp̄s vo-
cat ſe filiū hoīs. Mat. viii. Filius hoīs n̄
hꝫ vt caput ſuū reclinet. Et. xxiiii. Eiuſdē
eſtote parati q̄ qua hora nō putatis filius
hominis ventur⁹ eſt. Unde ꝑtinens eſt
illud verbum ad āgelos apoſtatas. ſed tp̄e
quo xp̄s dicebat verbū illud cū nūdū eēt
ianua regni apta per paſſionē ipſius. null⁹
adhuc purus homo aſcenderat in celum ł
aſcēdere poterat niſi ſolus filius hoīs qui
de celo deſcenderat in carne aſſumpta vi
ſibilis hominibus apparendo qui erat ī ce
lo patri equalis inquātum debet aſcēdere
poterat in celum in humanitate ⁊ iā aſcē
derat. i. a deo alius erat ſm̄ diuinitatē. vt
pater. Solus. n. xp̄s erat aſcenſurus ī celū:
ſcilicet caput cū membris. Rationes qbus
innititur error iſte nō ponimus. q̄ vel non
ſunt: vel nullius probabilitatis ſunt. Error
ꝓo iſte tria ponit quoꝝ falſitas de facili pt
oſtendi. Ponit. n. demōes eē ſaluādos po
nit alas ā eē. Et pōit demōes eē īcarcādos
in corporibus humanis. Primū vero mł
tis auctoritatibus poteſt deſtrui. Legitur.
Mat. iii. Paleas comburet igni inextingui
bili. Ergo pena malorum erit eterna. Sed
demones maxime ſunt puniendi. ergo pēa
eorum erit eterna. Ad idem poſſunt addu
ci teſtimonia ſacre ſcripture que ſequūtur.
Mat. xxv. Diſcedite a me maledicti ī ignē
eternum qḋ paratus ē dyabolo: ⁊ angelis
eius. Et ī eodē. Hii ibunt in ſuppliciū eter
num. Juſti aūt in vitā eternā. Et. ſc̄e The
ſaloni. i. Dr̄ de nō obediētib⁹ euāgelio xp̄i
Qui penas dabūt in interitu eternas: Et in

erōica vidē quibus procella tenebraꝝ cō
ſeruata eſt in eternum. Et in eadem. Ange
los qui non ſeruauerūt ſuū principatū: ſed
dereliquerunt ſuū domicilium in iudicium
magni dei vinculis eternis ſub caligine re
ſeruauit. Ergo vīcula demonū eterna ſunt
⁊ ipſi reſeruātur in iudicio magni dei puni
endi. vincula eterna iſta ſunt obſtinatio eo
rum ⁊ ſnīe diuine inflexibilitas. Item ſc̄e
Pe. ii. Si deus angelis peccātibus non pe
percit: ſed rudentibus inferni detractos in
tartaꝝ tradidit in iudiciū cruciandos reſ
uari. Secūdū glo. rudētes ſunt funes qb⁹
naute vela ſuſpēdūt. hi ꝓo dicūt rudētes
īmundorū ſpūū conamina qui mox inflā
te ſuperbia impulſi ſe aduerſus creatorem
erexerunt ipſis elationis conatibus ī abiſ
ſi profundū ſunt rapti. ¶ Ad oſtendendū
vero falſitatem illius erroris qui ponit aīa
mas nō eē ſufficiūt verba euāgelii: ⁊ aliaꝝ
ſcripturaꝝ noui teſtamenti: que in tot locis
ɔtrium exprimunt: quorū aliqua ponemus.
Legit. Mat. vi. Nōne aīa noſtra plus ē q̄
eſca: ⁊ corpus plusq̄ veſtimentū. Et eiuſdē
decio. Nolite timere illos qui occidunt cor
pus: animam aūt nō poſſunt occidere. ⁊c̄.
Et eiuſdem. xi. Inuenietis requiem aīab⁹
veſtris. Itē. xvi. Quid ꝓdeſt homi ſi vni-
uerſum mūdū lucretur aīe ꝟo ſue detrimē
tum patiatur. Item. xxii. Diliges dn̄m deū
tuum ex toto corde tuo: ⁊ ex tota aīa tua.
Et. xxvi: Triſtis ē aīa mea vſq̄ ad mortē.
Itē Jo. x. Poteſtatē habeo ponendi aīaꝫ
meā: ⁊ poteſtatem hēo iterum ſumendi eā.
Et Ja. v. Qui cōuerti fecerit peccatorē ab
errore vie ſue ſaluabit aīaꝫ eius a morte.
Et. i. Pe. iii. Animas nr̄as iuſtificantes in
obedientia caritatis. Eiuſdem. iiii. Fideli
creatori cōmendat aīas ſuas. Et apo. vi.
Uidi ſubter altare animas interfectorum
ꝑꝑ verbū dei Error vero dictus valde odi
bilis ē deo ⁊ hominibus: quātū ad hoc ꝙ
ponit demones eē in hominibus: ideo q̄ ɔ
tumeliā ei facit cū vituperat hoīem nobiliſ
ſimū eius creaturam quā creauit ad yma
ginem ⁊ ſimilitudinem ſuā. Gene. i. Et eiuſ
dē. ix. Et eccleſi. xvii. ⁊. i. Cor. xi. dicitur: vir
ymago dn̄i: ⁊ gloria ē. hoīq̄ magnā cōtūe
liam facit: ei cū dicit eum demonium hēre.
hoc reputauit ſibi xp̄s cōtūelioſū. Jo. viii.

cum diceret ei a iudeis ſamaritanus es: ⁊
demonū hēs. vnde ſubdit ego demoniū n̄
habeo ſed honorifico patrē meū: ⁊ vos in-
honoratis me. Immo qḋ pius eſt qui ſūt
huius erroris hoīes reputāt demōes īcar
ceratos cū ipſi dyaboli potius reputandi
ſunt imittando eos in obſtinatiōe. Jo. vii.
Ego. xii. vos elegi: ⁊ vnus ex vobis dyabo-
lus eſt. Secundū errorem iſtum videtur
ꝙ deus potius debuit dicere: ⁊ oēs demo-
nes eſtis q̄ vnus ex vobis dyabolus eſt.
Quod aūt falſum ſit qḋ ipſi ponunt pꝫ ex
hoc ꝙ legitur. Rom. ix. De Eſau ⁊ Jacob
cū nūdum nati eēnt aut aliqd egiſſent bo
ni aut mali. Oſīdit ibi apoſtolus ut pꝫ ex
his que ꝓcedūt: ⁊ ſequūtur ꝙ Eſau ⁊ Ja-
cob ante natiuitatē ſuā nihil boni uł mali
egerint. Propter ꝙ vnus eorū a deo elige
retur: ⁊ alter odiretur. Nō erant ergo ange
li apoſtate in eis qui incluſi eſſent ad peni
tentiā agendā ibi de peccatis que feciſſent
anteq̄ includerentur. Item ſi angelus ma
lus eſt in malo homine. ergo bon⁹ angel⁹
in bono. Ergo in xp̄o fuit angelus bonus.
ergo nō eſt verum ꝙ legitur. Ad Hebre. ii.
De filio dei ꝙ nuſq̄ angelos apprehēdit
ſed ſemen Abrahe apprehēdit. Non aſſum
pſit ergo angelicam nām. Si vero dicatur
ꝙ in xp̄o nō fuit niſi ſpūs diuinus hoc nō
poteſt dici cū ſcriptum ſit. Jo. xii. Nunc aīa
mea turbata eſt. Et Mat. xxvi. Triſtis eſt
anima mea vſq̄ ad mortē. Turbatio. n. vł
triſtitia non cadit in deum. Itē verbū. Il-
lud Gene. i. Faciamus hominē ad ymagi
nem ⁊ ſimilitudinē nr̄am: ⁊ preſit piſcibus
⁊c̄. Non vr̄ ꝟbū volentis punirī vel incar
cerare eum qui crimen cōmiſiſſet ſed poti⁹
volentis quod mundū erat ⁊ volentis eū
honorarī cū iam fruct⁹ eſſet. Itē ſi ſpūs ho
mis fuiſſꝫ ante q̄ infunderetur corpi: ⁊ cre
atorem ſuū offendiſſet hoc feciſſꝫ ſciens ⁊
volens. Peccatum. n. nō poſſet eſſe ſiñ vo
luntate. Omnis mens apud ſe cōſcriptum
legit. vt ait Aug. Et ſi hoc fuiſſet null⁹ ali⁹
meli⁹ ſciret q̄ ipſe ſpūs. i. Cor. ii. Quis ſcit
hominū que ſunt hominis niſi ſpūs hoīs
q in ipſo eſt. Et in. li. de aīa ⁊ ſpū. Nichil
tam nouit mens vel anima quātum id ꝙ
ꝓſto ē nec menti vel anime quicq̄ magis
preſto eſt q̄ ipſa ſibi ergo nihil tm̄ nouit q̄

ſe. Si vero dicatur ꝙ ſpūs obliuiſcitur eū
corpori infunderetur que prius ſciebat ridi-
culū eſt ꝙ deus ſpūm infundat corpori ad
agendam penitentiam ibi: cum ſciat ipſum
obliuiſci ꝙ cito erit ibi malum quod fecit
Quomodo poteſt agere penitentiā de ma
lo quod ignorat. Initium ſalutis cognitio
eſt peccati vt ait Sene. Ergo qui peccatū
ignorat viam ſalutis etiam inchoare non
poteſt. Item dixit Plato animas intro-
euntes in hanc vitam potari ab eo ſpiritu
qui eſt ſuper introitum poculo obliuionis:
ante q̄ intrent corpora nullam huius rei
oſtentionem faciens vt ait Bernar. yrene⁹
in libro contra hereſes. ⁊ querit a Platōe
Unde hoc ſciret. Si cuiꝫ anima eius pota
ta erat poculo obliuionis non reminiſceba
tur: nec ſpēs: nec poculi. nec ꝙ aliqs ſciuiſ-
ſet: nec oblitus fuiſſet: ⁊ ſi iſta reminiſcebat
eadem ratōe ⁊ alia. Item yreneus. Si hoc
quod in breuiſſimo tempore viſum eſt vel
in fantaſmate conceptū eſt. ⁊ ab anima ſo
la per ſomniū: poſtea q̄ cōmixta ſit corpo
ri: ⁊ inde vniuerſa membra diſperſa cōme-
moraret: multomagis ipſorum reminiſcere
tur in quibus temporibus tantis: ⁊ vniuer
ſo preterite vite ſeculo immorata eſt. Item
dixerunt quidam ipſum corpus eſſe obliui
onis cauſam. Sed querit Ireneus. Si hoc
eſt quomodo anima ꝙ per ſemetipſam vi-
det reminiſcitur: ⁊ renunciat proximo. Itē
nec ea que oliꝫ agnita ſunt aut per oculos
aut per auditum meminiſſet anima in cor
pore exiſtens ſi eſſet corpus obliuionis cā.
Anima enīꝫ in obliuiōe exiſtens nihil aliḋ
cognoſcere poſſet niſi ꝙ in preſenti videret
Item quomodo diuina diſceret ⁊ meminiſ
ſet ipſorum exiſtens in corpore. Itē cum ſi
ſit corpus fortius q̄ anima non amitteret
anima ſcientiam ſuam: propter corpus
ꝓterea nō ē veriſimile. Cū corpus organū
ſit anime quomodo ſcientiam ſuam ei au-
ferat. Nō ſolet. n. inſtrumentū ſciētiā ſuā au
ferrī artifici. Jam. n. potius eſſet impedimē
tum q̄ inſtrumentum. Preterea raptus ē
Paulus vſq̄ ad tertiū celum. ii. cor. xii. Et
tamē rediens ad ſe memor fuit viſionis ſue
quod non fuiſſet ſi corpꝰ neceſſario obliuio
nem induceret. Item ſi corpus obliuionē
induceret. vel poteſt inducere debꝫ obliuionē

induxit: vel poteſt inducere debet oblivionem eorum que cognoſcuntur inducere viribus illis ſecundū quas anima vnitur corpori ꝙ̄ eorum que intellectu agnoſcuntur ſecundum que non vnitur anima corpori. Preterea aut ſpiritus apoſtata poteſtatē habet viuificandi corpꝰ aut nō. Et vide ꝙ non. Secundum ea que ponit error iſte ponit ꝙ dyabolus cū duo hominum corpora fabricaſſet nō potuit per .xo. annos vitalem ſpiritum illis corporibus infundere ſꝫ accedens ad miſericordiam altiſſimi duos angelos ab ipſo queſiuit. Preterea ſi ſpūs malꝰ poteſt corpus viuificare: aut poteſtas illa eſt voluntaria aut naturalis. Nō videtur eſſe voluntaria: vt. ſ. ad voluntatē ſuā corpora viuificet hoc enim ſolius dei eſt. Jo. v. ſicut pater ſuſcitat mortuos: ⁊ viuificat. ſic ⁊ filius quos vult viuificat. Si vero naturalis nō videtur h aliter facere ꝙ̄ forma ⁊ perfectio ipſius corporis. Et hoc etiā dicit Philoſophus ꝙ anima eſt actus primus ſiue perfectio prima phiſici ſeu naturalis corporis organici potentia vitam habentis ſi vero ſpiritus qui eſt in corpe: corporis: eſt perfectio inconueniens eſt dicere ꝙ ſpiritus ille temporaliter ſit prior ꝙ̄ ipſum corpus: perfectio enim rei non poteſt eſſe prior tēpore ꝙ̄ eius inchoatio. nec forma prior ē tempore ꝙ̄ eius materia cūꝰ forma ſit actus materia ſit potentia: actus. n. poteſt precedere potentiam ſuam ymago que cere imprimitur non poteſt prior eē tēpore ꝙ̄ poſſibilitas ipſius cere ad receptionem ipſius ymaginis. Preterea vbi ſcriptura ſacra dicit dyabolum intraſſe in hominem conſtat ꝙ ipſe erat prius homo viuēs ſentiens: intelligens: vt pꝫ in Juda. Jo. xiij. Ubi legitur ꝙ poſt buccellā introiuit in eū ſathanas. ⁊ Mat. xij. Intrantes habitant: ibi ⁊ fiunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus loquitur de demonibus. Unde conſtat ꝙ ante ingreſſum erat homo. Itē cum expellebātur demonia ab hominibus conſtat ꝙ remanebant homines viuentes ſentientes intelligentes. Luc. xi. Erat ieſus eiciens demonium ⁊ illud erat mutum: ⁊ cum eieciſſet demonium locutus eſt mutuſ Ergo aliquid erat in eo preter demonium quo viuebat: ſciebat: diſcernebat. h autem animā vocāus. ꝙ ſcilicet ē in homine principiū viuendi: ſentiendi: diſcernendi. Itē vbi euangelium loquitur d' demonibus ꝙ erant in hominibus non dicit eos in hominibus puniri: ſed potius eos homines punire nec eos vexari: ſed potius vexare. Ma. xv. Filia mea male a demonio vexat'. Et Lu. vi. Qui vexabantur a ſpiritibus immūdis curabātur. Demones vero expulſionē ab hominibus cruciatum reputabant: ⁊ nō in habitatione hominū. Unde dicunt xp̄o expellenti eos. Mat. viii. Fili dei cur veniſti ante tempus torquere nos. Unde ergo habēt ꝙ angeli apoſtate incluſi ſint in corporibus hūanis ut agāt ibi penitētiā. Item error iſte deſtruit reſurrectionē corpoꝝ. Si enim corpa ſolūmō carceres ſunt ſpirituū ſaluandoꝝ nō ē veriſimile ꝙ ſpūs illi corpora ſua debeāt reſumere cū beati efficientur Incarceratio. n. ⁊ glorificatio nō vꝛ ſimꝉ dꝫ eſſe. Itē nā nō appetit qḋ ſibi ꝯriū ē. Ergo ſi corpus ī prima inſtitutōe pena ē ſpūs ī habitātis nō hēbit ſpūs ille nālem appetitū ad corpꝰ: ergo ſepatio nō faciet nāliter dolorē in morte. Itē oē qḋ ꝯ nām p violētiaꝫ detinetur nāliter appetit liberari. ergo ſi ſpūs illi violēter detinētur in corporibꝰ nālr appeterent liberari. ergo hoīes ī qbꝰ ſunt nālr appetūt mori. ergo appetitꝰ mortis nālis ē homini qḋ ꝯſtat eē falſum. Itē nā nō agit ꝯ ſe. ergo ſi corpus a prima cōditione ſui pena ē ſpūs inhabitātis ſpūs nō erit eius nālis pfectio. Itē ꝯſtat ꝙ deꝰ nō dedit ſpiritibus potētias q̄ eſſent ocioſe ſi ipi debito mō ſe hērent. Sed potentie viuificandi ⁊ ſentiendi ocioſe eſſent in eis ſi ipſi debito mō ſe hērent. qꝛ non includerentur corporibus. Extra corpus vero ocioſe ſunt: ergo ille potentie nō ſunt date ſpiritibus qui peccauerunt a creatiōe. Si vero poſt date ſunt cum he virtutes ſpē differebant ab intellectu qui ē in ſpiritibꝰ que ſunt ſubſtantie ſepate quarū ſunt he virtutes ſpē differrent ab alijs ſpiritibus. Itē aut boni angeli hēnt illas potētias aut nō hēnt. Si hēnt eas ocioſe hēnt cum ſꝫm eaſ nō vniantur corpibus ſine quibus exercere nō pñt opatōes taliū potētiarū. Si vero nō hēnt eas: ergo ſpē differūt ab aliis ſpiritibus qui vniuntur corporibus cum nō ha

bebāt potentias ſuas quas ipſi hēnt que ſunt ſpūs differētes a potentiis eorum: ⁊ cum angeli boni ſint ſubſtantie pfecte non nate fieri partes eſſentiales alicuius totiꝰ ſpiritus vero qui vniūtur corporibꝰ nati ſunt partes eſſe eſſentiales ipſius hoīs. Si vero dicatur omnes angelos cecidiſſe de celo ⁊ homines malos eſſe: ⁊ corporibus īcluſos vt quidam heretici dixerūt hoc nō eſt veriſimile. Cum enim deus ſpiritus ſit oportet aliquos miniſtros eiꝰ eſſe ſpirituales. ergo. Dubitare ſi debes inuiſibilē deū inuiſibilia obſequia habere: debent ꝙppe ea que miniſtrāt ad ſimilitudinem eius tēdere cui miniſtrant. Scriptura ē euāgeliū manifeſte obuiat huic errori. qḋ diſtinguit inter angelos domini: ⁊ angelos dyaboli. De angelo dñi habes. Mat. i. Angelꝰ domini appūit Joſeph. Simile habes. Ma. ii. Et eiuſdem. iiii. habes ꝙ acceſſerunt angeli: ⁊ miniſtrabāt ei. ⁊ xviii. Angeli eoꝝ ſemper vident faciem patris mei qui ī celꝭ eſt qḋ de malis angelis intelligi non pōt. Et eiuſdē. xx. Sunt ſicut angeli dei in celo ⁊. xxviii. eiuſdē Angelis dei de celo. ⁊ Lu. primo. Dicit Gabriel ego ſum qui aſto añ Deum. Conſtat ergo ꝙ ſunt aliqui angeli dei: ⁊ patet ꝙ ſunt diuerſi ab angelis dyaboli de quibus. Mat. xxv. Qui paratus ē dyabolo: ⁊ angelis eiꝰ. Nemo enī pōt duobus dominis ſeruire. Mat. vi. Maxie deo ⁊ dyabolo qa deo cōtrariū ſunt. Preterea legitur. Apoc. xii. Quod draco traxit tertiā partem ſtellarum. Stelle vocantur angeli quarum tertiam partem traxit dyabolus quia aliqui peccato eius conſenſerunt ⁊ non omnes. Item aut ſpiritus qui ſunt in corporibus humanis vnum faciunt cum corporibus autem nō. Si non ergo non faciunt aliqḋ. vnum enī ⁊ aliquid ſunt conuertibilia. ergo homo nō eſt aliqua ſpēs creature. Si vero vnū faciunt. ergo aliquo genere vnionis. ergo vel vnum cōtinuatione ſicut partes carnis vnū faciunt. aut ꝯtinuatione ſicut os: ⁊ caro vnum faciunt. aut vnum per cōmixtionem ſicut ex diuerſis elemētis fit vnum elementum. aut vnū per impreſſionem ſicut figura: ⁊ cera vnū faciunt: aut vnū ſꝫm exigentiam nālē ſicut materia ⁊ forma vnū faciunt compoſitū Exigit enim materia formam vt ſuā pfectionem. ⁊ forma materiam vt ſuum perfectibile: aut vnum quātum in operationem ſicuti artifex: ⁊ inſtrumentum vnaꝫ habent operationē: Primo modo nō vnum. n. cōtinuatōne non ſunt niſi ea que hēnt diuerſionem longitudis vel latitudinis vel ſpiſſitudinis. Unde cuꝫ ſpiritus ſimplex ſit ex eo: ⁊ corpore non fiet vnum per continuationem. Eodem modo neqꝫ vnum per contiguatōnē. Contiguatio. n. ſimiliter nō ē niſi eorum qui habent diuerſionem. Itē neqꝫ per cōmixtionem: qꝛ que immiſcētur ſic deſinūt eſſe actu licet maneant virtute vt elementa in elementato. Spiritus vero ⁊ corpus in homine manent actu. Item nec p impreſſionem: quia formaꝰ impreſſa nō ſubſiſtat ſine eo cui imprimuntur: anima vero deſtructo corpore ſubſiſtit. Itē nō ſecundū exigentiam naturalem vt ſpiritus ſit vt forma: corpus vero vt materia forma ⁊ materia īmediata que vocatur neceſſitas ſimul ſunt tempore: ⁊ neutrum tp̄e precedit reliquum. Unde ſecundum hoc ſpiritus tp̄e nō preceſſerunt corpora in quibus ſunt incluſi materia vero que nō eſt īmediata pcedere pōt formam. Cuꝫ. n. non ſit perfecte aptata aptari nō oportet eaꝫ anteꝙ̄ adueniat formaꝰ eius perfecti. Sed forma que eſt perfectiua. ꝙ̄ cito eſt. pfecta eſt. Et cum ſit melior: ⁊ nobilior ꝙ̄ materia non decet eaꝫ eē ocioſam pp̄ defectum materie vt. ſ. prio exiſtens materiam vel inſtrumentum expectꝫ ocioſa. Si enim ſapientia humana nō vult artificem ocioſum eſſe propter defectuꝫ materie vel inſtrumēti quātomagis ſapientia diuina hoc nō permittit. Siquis tñ obijciat animas exutas a corpore ocioſas eſſe q̄ntū ad viuificationem: ⁊ ſenſum pp̄ inſtrumēti defectum: dicendum eſt ꝙ culpa eoruꝫ occaſio fuit huius defectus ſed non fuit hoc ſꝫm primam ordinationem creatoris immo ſi nunꝙ̄ peccaſſent: nunꝙ̄ defectum orgāi paterentur. Item neqꝫ vnū quātū ad operationem. Ex his enim que ſic vniuntur nunꝙ̄ ſit vnum aliquid ſecūdum ſubſtantiam vt ex nauta: ⁊ naui non fit aliquod tertiū. Ex aīa vero: ⁊ corpore fit vnum ſꝫm ſubſtātiam. ſcilicet homo. Itē bonitas dei cūcta fecit ꝓpter creature vtilitatem nō propter

ſuum cũ bonorum noſtroꝝ nõ egeat. Sed ea que pure corporalis ſunt non vr̃ feciſſe pp eorum vtilitatẽ cũ nullius boni perceptiua ſint. Ergo fecit ea pp creature ſpũalis vtilitatem. Sed nõ videt̃ ꝙ pp vtilitatem illius creature ſpũalis que pure ē ſpũalis. illa.n.nõ videtur egere creatura corporali. ergo pp vtilitatem creature que ē partim corporalis: ptim ſpiritualis. Si ergo corporalia creata ſunt ſm primã ordinationẽ creatoris ergo creatura partim ſpiritualis parti corporalis eſt ſm primã ordinationẽ creatoris homo ergo factus fuiſſet lз nullꝰ angelꝰ corruiſſet. Item ſicut oĩa ſunt a deo vt primo principio: ita oĩa ſunt ad deum tã q̃ ad finem ſupremũ. Que autem ꝓpinquiora ſunt deo ſimilitudine immediate ad deuз ordinãtur vt creature ſpũales. Que autem magis diſtant ab eo ſimilitudine mediate ad deum ordinãtur vt corporales creaturẽ. Creature vero pure corporales non videt̃ poſſe ordinari ad deuз pp pure ſpũales cũ quibus habẽt diſconuenientiam. Eſt igitur creatura parti corporalis partim ſpiritualis hõ.ſ.per quem creature ſpirituales ad deũ ordinantur. Et hoc tripliciter. Uno modo in homine eſt inuenire quaſi naturam oĩs creature. Quia corporeũ vegetabile. ſenſibile rationabile. Unde ī eius beatificatiõe quaſi natura oĩs creature beatificatur. Secundo quia homo poſitꝰ ē quaſi medius inter creatorẽ ⁊ creaturas: corporales ſm dignitatem deo inferior creaturis illis ſuperior: ⁊ vt deo miniſtret: ⁊ ſibi ab aliis miniſtretur. Tertio quia cũ hõ rõne corporis quo ad ſimilitudinem quã habet cũ oĩbus corporalibus creaturis capax ſit bonitatis earũ manifeſte apparet ꝙ rõne aĩe qua deo ſimilitudinis eſt capax eſſe poteſt beatitudinis diuine. Uñ in libro de anima ⁊ ſpũ fecit deus hominem de limo terre: ⁊ inſpirauit ī faciẽ eius ſpiraculum vite dans ei ſenſum ⁊ intellectum vt per ſenſum lutum ſibi ſociatum viuificaret: ⁊ per intellectum regeret: ⁊ vt per intellectum: intus ingrederet̃ ⁊ contemplaretur dei ſapientiam: ⁊ per ſenſuз foris egrederetur: ⁊ ꝯtẽplaretur opa ſapientie. Intellectũ intꝰ illuſtrauit. ſenſũ foris decorauit vt in vtroqз refectione inueniret intꝰ ad felicitatẽ ē foris ad iucunditatem. ¶ Itē ī eodem: ſi tam diſparem naturam carnis: ⁊ aĩe ad vnam federationem atqз amicitiã deus ꝯiũgere potuit nequaq̃ erit impoſſibile ei rõabilẽ ſpũз qui vſqз ad ꝯſortiũ terreni corporis humiliatꝰ ē cũ eodem corpore glorificato vt ſit ei glĩe ꝙ fuit ei ſarcine ad ꝯſortiũ beatorũ ſpirituũ qui ī ſua puritate perſtiterũt exaltare. ¶ Itē ī eodē. Plenũ fuit miraculo ꝙ tam diuerſa: ⁊ tam diuiſa ab inuicem: ad inuicẽ potuerũt ꝯiũgi nec minus mirabilẽ ꝙ limo nr̃o deus ſe ipſum ꝯiunxit ut ſibi inuicẽ unirentur. deus ⁊ limꝰ tãta ſublimitas: ⁊ tãta vilitas: nihil eni deo ſublimꝰ: ⁊ nihil limo vilius. Mirabilis fuit ꝯiũctio prima: mirabilis ⁊ ſcḋa: nec minus mirabilis erit: ⁊ tertia cum homo: ⁊ angelus: ⁊ deus vnus erit ſpiritus.

De errore q poĩt duas aĩas ī corpibꝰ. c. v.

Sequitur de errore illo q poĩt duas aĩas eẽ in corpibus hũanis. Quaꝝ vnã dicit partem dei eẽ alterã d gẽte tenebraꝝ quã deus nõ ꝯdidit que mala eſt: ⁊ ꝓpria carnis. Et oĩa bona hoĩs tribuit illi bone aĩe. Omnia vero mala illi male anime. bonã dicũt eẽ arborẽ bonã q̃ nõ põt facere fructũ malũ. Animã vero malam. malã arborẽ que nõ põt facere fructũ bonũ. Bonas vero miſſas ad reprimẽdaз maliciã gentis tenebraꝝ. Hunc errorem deſtruit. Aug. in libro de duabus aĩabꝰ: ⁊ in libro. ix. fortũatũ quẽdã manicheoꝝ pſbiterum. Et hec ſunt verba Augu. In libro de duabus aĩabus. Quero ergo ab eis vtrũ peccaſſe videret̃ d cuius manu dormiẽtis ſcripſiſſet alius aliqd flagitioſum ꝙ qs dubitet eos eſſe negaturos. Quero etiã ſi aliqs valentior alterius vigilãtis ⁊ ſciẽtis ſз oĩno nolẽtis manu aliqd mali feciſſet vtrũ vigilans ⁊ ſciens ſed nolens nullo peccati noĩe teneretur. Reſpõdebunt nihil iſtũ oĩno peccaſſe. Quod ſi dormiens ille iã ſciret ꝙ aliꝰ de manu eius facturꝰ eſſet ⁊ de induſtria plus: ne expgiſceret̃ ſomno ſe daret ſi ei quicq̃ ſomnus ad innocẽtiã ſuffragaretur. Reſpõdebũt ꝙ nõ. Quid ſi alius vigilans: ⁊ ſciẽs nolens ſupatꝰ eſt ut aliqua ꝑtenta defenſione deciperet quid ei ut peccato careat ꝓfuit impotẽtia q̃uis reſiſtere nõ valeret. Quibus ꝯceſſis colligo nuſq̃ niſi in volũtate eẽ peccatũ. Et ſubdit peccatũ ſine voluntate eẽ nõ poſſe: oĩs mens apud ſe ꝯſcriptum legit voluntas vero vt ipſe dicit ibidē eſt aĩ motꝰ cogente nullo ad aliqd l' nõ amittẽdũ adipiſcẽdũ. Peccatum nõ ē volũtas retinẽdi vel ꝯſequẽdi quod iuſticia vetat. Et ſubdit has duas diffinitiones voluntatis: ⁊ peccati recipiens: manicheoꝝ hereſim ꝯdẽnat: nã illud malũ genus aĩarum. Si anteq̃ bono miſcerentur nõ habebãt aliq̃ volũtatem ſine peccato erat atqз innocẽs. Quod ſi volũtas ī erat ergo nolebat aliquid adipiſci vel nõ amittere. Illud adt aut bonum erat aut bonũ putabantur. ſi nihil tale in ſuo genere erat ergo aliõ bonũ quod extra erat appetebat ergo bonã voluntatẽ habebat. Preterea opinionẽ boni habebat: ergo nõ erat ſumme malũ. Et paulopoſt. Nunc illud genus videamus ꝙ ita ipſi laudant ut ipſum dei ſubſtãtiam dicant eẽ. Et cũ manifeſtũ ſit ſi peccare aĩas in eo ꝙ nõ ſunt tales quales eẽ nõ poſſunt. Unde iam ꝯſtat aĩas alias nõ peccare relinquitur vt ſi tribuãtur peccata niſi bono generi aĩaꝝ: ⁊ ſubſtãtie dei. Preterea negauerũt dari veniam peccatoruз cũ fuerit quiſq̃ ad deum ꝯuerſus. Negant etiã malũ genus aĩaꝝ bonũ poſſe fieri ⁊ regnũ dei poſſidere. Reſtat ēt vt nõ ſolum ipſas quas de ſubſtãtia dei ꝓhibent ſз ipſas ſolas peccar̃ fateãtur. Sз dicũt ꝙ mali ꝯmixtõe cogũt̃ ut reſiſter̃ nõ poſſunt ſi peccãt. Si pñt ⁊ propria volũtate ꝯſẽtiũt. Cur h malã ī ſũmo bono cogũt̃ ꝑ eoꝝ doctriã iuẽire. Summũ bonũ vocãt aĩaз quã dicunt eẽ de diuina ſubſtãtia. Contra fortunatum ſic deſtruit hũc errorẽ. Aug. In primis inquit ſummũ errorẽ. puto deuз ex aliqua parte eẽ violabilem: aut corruptibilez credere vel h veſtrã hereſim affirmare ſcio ſed nõ his verbis. Ber. Dicitis.n. deum oĩpotẽtẽ cũ videret quãta labes: ⁊ vaſtitas immineret̃ regnis ſuis niſi aliquid aduerſe genti opponeret: ⁊ ei reſiſteret miſiſſe hanc virtutẽ de cuius ꝯmixtione cũ malo: ⁊ gẽte tenebraꝝ mundus ſit fabricatus. Hinc eſſe ꝙ anime bone laborãt errant corrũpũtur vt neceſſariũ hẽrent liberatorẽ qui eas ab errore purgaret ⁊ a ꝯmixtione ſolueret ⁊ a ſeruitute liberaret. Sed nephas puto credere deum oĩpotentẽ aliq̃ aduerſaз gẽ

tem timuiſſe aut neceſſitate eſſe paſſum vt nos in erũnas precipitaret. Idem ī eodem Si.n. poteſt aliquid nocere deo nõ ē inuiolabilis. Si nõ poteſt aliquid ei nocere. qd ei erat factura gens tenebraꝝ ꝯ quã dicitis bellum geſtum a deo ante mundi ꝯſtitutionẽ. Reſponde ad illum breuiſſime. Si poterat ei nocere nõ ē inuiolabilis: ſi ſi poterat crudeliter huc nos ꝯmiſit vt nos iſta paciamur. Itē ī eodē. Quero a te quomõ hẽmus peccata ſi nã ꝯtria nos cogit facere quod facimus. Qui.n. cogitur aliqd neceſſe facere nõ peccat. Itē quero indulgẽtiaз pctõꝝ cui detur nobis aut genti tñbraꝝ ſi gẽti tñbraꝝ r̃gnabit ⁊ ipſa cũ deo. Si aũt nob manifeſtũ eſt ꝙ volũtate peccauimꝰ nihil mali fecit qui nihil ſua volũtate fecit. Idem in eodē prudentum ē extimare: ⁊ fidelium que ſit fides purior ⁊ maieſtate dĩ dignior. Que ergo erit illa: vbi aſſeritur ꝙ virtus dei vel pars aliqua dei vel ſermo dĩ poſſз ꝯmutari: violari: corrũpi ligar.. An ea vbi dr̃: ⁊ oĩpotentẽ deum ⁊ omnem ipſius nãз: ⁊ ſubſtãtiã nulla parte poſſe vnq̃ corrũpi. Itē q inuolũtarie peccat ſi peccat. Si quis.n. ceteris membris ligaret̃ ab aliquo ⁊ manu eius falſum ſcriberetur ſine eius ꝓpria voluntate: quero ſi habent hoiem poſſet iudex falſitatis crimĩe ꝯdẽnari. Quid ergo anima que dei pars ē cuз liberũ arbitrium nõ habeat mali fecit vt a deo puniatur aut penitẽtiã agat: aut veniã mereat̃. Item ſi neqз malum: neqз peccatum niſi a natura contraria eſſe poteſt penam ipſa ſola põt mereri: non anima in qua non ē peccatum: nec anima que nõ peccauit iuſſa ē penitere. Nõne ſtultum ⁊ plenum dementie eſt vt gens tenebrarum peccauerit ⁊ ne peniteat de peccatis. Qui poſſum dicere ſecundum fidem noſtram quid feci quid ꝯmiſi: quid cum tuis regnis vaſtitas imineret neceſſitate oppreſſus fine cui reſiſtere nõ potui. Itēз iniqua fuit voluntas mittẽdi animam ad tantas miſerias cum deo nocere non poſſit. An deus ſumme miſericors ut modum imponeret nature contrarie: ideo nos immoderatos efficere noluit. Ad vba iſta neſciuit fortunatus quid dicturus eſſet Unde dixit Augu. ei. Ego noui non te habere quid dicas: ⁊ me cũ vos audirẽ ī hac

ſtione nunq̄ inueniſſe q̄ dicerem: ⁊ inde
fuiſſe admonitum diuinitus vt illum erro
rem relinquerē. ¶ Error iſte quantum ad
hoc quod ponit animas bonas eſſe de ſub
ſtantia dei facile poteſt deſtrui. Cum enim
ſubſtantia diuina ſimpliciſſima ſit vt prius
oſtenſum ē non habet partes. Unde ſi dat
alicui ſubſtantiam ſuam dat totum. Ergo
eſt deus perfectus. Item ex ſimpliciſſimo
ſecundum ſubſtantiaꝫ non poſſunt eſſe ani
me cum differant ſecundum ſubſtantiam.
b eſtructō erroris q̄ pōit bōas eē d̄ ſub a d̄i
Hunc errorem deſtruit glo. Augu. ſuper il
lud Gene. ⁊ inſpirauit in faciem eius ſpira
culuꝫ vite. Non ſunt inquit audiendi qui
putant animam partem eſſe dei. Si enim
hoc eſſet nec a ſe: nec ab vllo decipi poſſent
nec ad malum faciendum vel patiendum
compelli: nec in melius: nec in deterius mu
tari. Item in libro .lxxxiij. queſtionū aliud
eſt veritas: aliud anima veritas enim falſi
tatem non habet. anima autem falſitatem
habet. ergo ſi eſt veritas nec de veritate lꝫ
ſit a veritate. Item in libro de anima ⁊ ſpi
ritu. Aīa non eſt ps dei probat h̄ mutabili
tas quam incurrit. Deus enim immutabil'
eſt. hec ſepe mutata ē pro culpa: quādoq̄
damnata pro pena: fit miſera: cum in deo
ſit omnipotentia: ⁊ omnium ſcientia ⁊ ſum
ma bonitas. in eo non habet locum violen
tia ꝓpter potentiam: neqꝫ ignorātia ꝑꝑ oī
um ſcientiā: neqꝫ malitia ꝑꝑ bōitatē ſūmā
ergo ſi aīa eſt de diuina ſubſtātia. nec vio
lentia: nec ignorātia: nec malitia in ea locū
habebit. Preterea ſi eſſet de diuina ſubſtā
tia non eēt creatura. Nam creatura eſt de
nihilo: eſſe vero de nihilo: ⁊ eē de deo oppo
ſita ſunt maxima diſparatione. Item ſi ani
me ſunt de diuina ſubſtantia quomodo dif
ferunt a filio dei q̄ ſimiliter ē d̄ diuina ſub
ſtantia. Item cum omne totum maius ſit
ſua parte. Si anime partes ſunt diuīe ſub
ſtantie cū anime mittuntur ad corpora di
minuitur diuina ſubſtantia: ergo ⁊ diuina
potentia. Potentia enim ſequitur ſubſtan
tiaꝫ aut ē ipſa ſubſtantia. ergo deus nō re
manet oīpotens. Item ſi diuina ſubſtan
tia habet partes. Aut oīpotentia: ita ē to
tius vt etiam partium: aut ita totius q̄ nō
partiū. Si primo modo. ergo anime q̄ ſunt
partes ipſius hēnt oīpotētiam. Si ſecundo
modo ergo non remanet oīpotentia in deo
tot partibus ei detractis: quot ſunt anime.
Nō. n. remanet toto vbi tot partes detra
huntur. Iteꝫ ſi diuina ſubſtātia hꝫ partes
aut omnes partes ſunt nature eiuſdē aut
non. Si ſunt eiuſdem nature: ⁊ oīpotentia
ē vnius partis erit etiā rōnum aliarū. Si
vero diuerſaꝝ naturaꝝ qui illas diuerſas
naturas cōiunxit ille potius deus erit. Itē
ſi anime ſunt partes diuine ſubſtātie ſi ha
bebant initium. ergo nō ſunt ſancte. Dicit
Luc. xi. Quod intus eſt noſtrum plenum ē
rapia: ⁊ iniquitate: ⁊ ſubditur. Stulti mēte
nōne qui fecit quod de foris eſt: etiā id qd̄
deintus ē fecit. Ideo quod deint9 ē plenū
iniquitate nō poteſt intelligi niſi de aīa.

De errore ponentium oēs animas ſimul
fuiſſe creatas. xvi.

f Equitur de errore illo qui dicit oēs
animas ſiml' fuiſſe creatas. Cōtra
queꝫ errorē ſic poteſt obijci. Cōſtat
q̄ habebant anime potentiam cognoſcēdi
⁊ volendi anteq̄ȝ corporibus infunderētur
Si oēs a prīcipio create ſunt. ergo cū non
haberent eas ocioſe merebantur vel deme
rebātur. Si merebantur debuerunt in bo
nitate confirmari ſicut ⁊ angeli. Si demere
bātur obſtinati ſunt facti. Sicut ⁊ āgeli q̄
peccauerūt: ⁊ peccatum eorum fuit irremi
ſibile ſicut ⁊ angelorum malorum. Item ſi
habuerunt potētiam cognoſcendi ⁊ volen
di cum cognoſcerent carnem corruptā cui
vniebātur aut volūtarie vniebātur: ⁊ tūc
erat in eis peccatum actuale: aut inuolun
tarie: ⁊ tunc iniuſte cum eis agebatur cum
corpi maculanti eas vnire vniebātur. Ad
hunc erroreꝫ deſtruendum pro magna ꝑte
aptari poſſunt auctoritates: ⁊ rōnes q̄ po
ſite ſunt ad deſtruendum errorem illuꝫ qui
ponit angelos apoſtatas eē in corporibus
humanis.

De errore ponentium animas ſemina
ri vt corpora. xvij.

f Equitur de errore illo q̄ ponit aīas a
ſeminari vt corpora. i. cum ſemine
trāſduci deciſione facta ab aīa ſic̄ a
corpore. Contra queꝫ primo eſt q̄ legitur.
Gene. i. Hoc nunc os ex oſſibus meis ⁊ ca
ro de carne mea ait Adam per ſpūꝫ. Cū eēt
aīa de aīa. ſicut os de oſſe: ⁊ caro de carne
debuit hoc ſpūſ. ſ. dicere. Ubi glo. Augu. ſup
predictum verbū. ſi aliud inquit fiebat i fe
mina q̄ȝ in viro vt a carne aīata: aīa eius
duceretur ſi ſicut viri aliunde corpus aliū
de aīa q̄ aliter fiebat ſcriptura tacere non
debuit ne ita factum puterem9 ſicut iam
didiceramus: q̄ ergo ſi dixit ex anima viri
factam animā mulieris innuit nihil aliud
putandū q̄ȝ q̄ de viro fuerat dictum. Cū iſpi
rauit in faciem eius ſpiraculū vite. Gen. ij.
Scd̄m gl'. Aug. Inſpirare ē flare l' ſufflarē.
flare ſi hic dicitur flatum facere. i. aīa facē
Iteꝫ legitur Eccle. ii. Antequā reuertatur pul
uis in terram ſuā. Unde erat: ⁊ ſpūs rede
at ad illum qui dedit illuꝫ Iſa. lxvii. Flatū
eius faciam. ⁊. Ariſto. in libro de animab9
Dicit q̄ ſolus intellectus diuinitus ab ex
trinſeco ꝓuenit. Preterea cū anima rōna
lis imortal' ſit ſi ē corruptibil' ꝑ corpis cor
ruptionē. ꝗ nō ē gn̄rabil' ꝑ eius gn̄ratōem
Sic̄. n. ſe hꝫ gn̄atio ad gn̄atōeꝫ. Sic corrup
tō ad corruptionē. Itē cū aīa ſimplex ſit ſi
pōt anima ab alia eſſe ꝑ deciſionē ſicut cor
pus per deciſionem ē a corpore. Iteꝫ ſi aīa
ſeminatur cum corpore cū irrita fluūt ſine
cōceptibus ſemina quomodo perit anima
immortalis vt ait Aug. ad optatum. Item
corruptibilib9 ſubſtantiis que nō poſſunt
cōſeruare ſpēm ſuam in ſe ſpāliter datuꝫ ē
multiplicare ſpēm ſuam vt ſic conſeruetur
in alio. ergo cū anima rōnalis nō ſit corru
ptibilis nō ē hoc datum ei. ergo nō eſt aīa
rōnalis ab anima. Iteꝫ ꝓpinquiſſimum ē
eterno ꝑpetuum. ergo cū anima rōnalis ꝑ
petua ſit immediate ipſa eſt a deo qui eter
nus eſt. Non videmus aliquā ſubſtantiaꝫ
ꝑpetuam cui pura creatura conferat eſſe
ergo nec anime rationali conferet. Iteꝫ po
tentia creandi ſolius dei eſt vt prius oſten
ſum eſt. anima vero rationalis per creatorē
eſt: ergo a ſolo deo eſt. Quod anima ratio
nalis per creationem ſit: oſtendi poteſt. aut
anima rōnalis ex nichilo ē: aut ex aliqua
materia preexiſtēte. S. ex nichilo. ergo ꝑ
creationem creare eſt facere ex Nicheo. Si
vero eſt ex materia preexiſtēte materia illa
neceſſe erat ſub aliqua forma. Cuꝫ aūt ma
teria corporalis non ſit ſine aliqua forma:
nec ſpiritualis erit ſine aliqua forma. ergo
vl' erat corporea vel non erat corporea. Si
corporea erat non poterat ergo ex ea fieri
anima que eſt incorporea ſubſtantia: ſim
plex enim non ſit ex compoſito: nec compo
ſitum ex ſimplici. Si vero erat incorporea.
aut viuebat: aut nō viuebat. Si vero viue
bat erat ergo ſubſtantia incorporea non vi
uens quod falſum eſt nulla enim inuenitur
ſubſtantia incorporea nō viuens. Si ꝟo vi
uebat. ergo erat: vel deus: vel angelus: vel
animal: vel anima: vel planta qd̄ eſt incon
ueniens. Itē materia illa: aut rōnalis erat
anteq̄uam ex ea anima fieret aut non. ſed
ſcā perfecta ē rationalis cum ex ea anima
fieret. facta eſt ergo hēns vitā irratiōabilē
materia aīe erat: quod ergo a pecoris ſpūs
diſtat vt ait Auguſti. Si vero erat rōalis.
ergo iam vel angelus vel anima erat. Pre
terea ſi eſſet ſpiritualis materia ſicut corpo
ralis oporteret q̄ ipſa eſſet cōtinua exiſtēs
vbicūqꝫ cum aliqua ſpirituali ſubſtantia l'
tot eſſent materie quot ſunt ſpūales ſub
ſtantie cum ipſe ſint ſeꝑate ab inuicem.
Preterea cum illa virtus anime que dicit
intellectus operetur per abſtractōnē a ma
teria ipſa virt9 immaterialis eſt ⁊ ipſa ani
ma imaterialis eſt. Operatio enim ſeqtur
naturam virtutis: ⁊ virtus naturā ſubſtan
tie. Nō eſt igitur anima ex materia ꝑexiſtē
te: ſed eſt ex nihilo: ergo ⁊ per creationem: ⁊
ita a ſolo deo. Iteꝫ potētia rei effecte ſubie
cta eſt ſue cāe efficienti. potentia vero aīe
rationalis: ſcilicet liberum arbitrium nulli
pure creature ſubiecta eſt cum a nulla poſ
ſit cogi: ergo nulla creatura pura cauſa ef
ficiens eſt eius. Solus ergo deus creator
eſt animarum vt fides catholica aſſerit.

De errore dicētium xp̄ꝫ nō fuiſſe veꝝ
hominem. ⁊ eſt q̄nt9 error ⁊c. xviii.

f Equitur de q̄nto errore qui ex erro a
re manicheorum proceſſit qui po
nit Chriſtum non habuiſſe veram
humanam naturam. Cui errori occaſioneꝫ
dedit illud Philip. ſecundo. Et habitu in
uentus eſt vt homo. Ex hoc enim inferunt
chriſtum fuiſſe vt hominem: ⁊ non vere ho
minem: ſed ſimili ratione poſſunt dicere
eum fuiſſe quaſi vnigenituꝫ patris: ⁊ non
vere vnigenitum cum ſcriptum ſit. Iohan
nis primo. Uidimus gloriam eius glo

riſ quaſi vnigeniti a patre. Jõ. poſtea dicẽ
dũ ꝙ h̃ dictio vt vel quaſi ñ ſemp̃ ẽ nota
in ꝓprietatis vel ſimilitudinis imo aliqñ
expreſſiua eſt veritatis ut in verbis p̃dictis.
Dederũt ẽt occaſionem dicto errori quedã
opa miraculoſa que xp̃s legit̃ feciſſe. ut qꝺ
de vtero materno clauſo exiuit: ⁊ quod ſup̃
mar̃ ſiccis pedibus ambulauit. Mat. xiiii.
Sed opera que xp̃s miracl'oſe fecit diuine
nature oñdunt veritatem: ⁊ non humane
nature probant falſitatem. ⁊ ſicut opera ſu
pra naturam atteſtãtur eius deitati: ſic de
fectus: ⁊ eius infirmitates que in ſacra ſcri
ptura legũtur atteſtantur vere eius huma
nitati. Sicut eſuries de qua legitur. Mat.
quarto. Cum ieiunaſſet. xl. diebus ⁊. xl. noc
tibus poſtea eſuriit: ⁊ eiuſdem. xi. Mane
reuertens in ciuitatem eſuriit. ⁊. xxvi. Cepit
contriſtari: ⁊ meſtus eſſe: ⁊ poſtea triſtis ẽ
anima mea vſq; ad mortem: habuit ergo
naturam animam eadem ratione: ⁊ natu
ram carnem. Et Jo. iiii. xp̃s ex itinere fatiga
tus ſedebat ſuper fontem. Et eiuſdem. xi.
Lacrimatus eſt xp̃s: ⁊. ix. Nũc anima mea
turbata eſt preterea ſi veram humanã na
turam non habuit non fuit verus homo.
Unde non vere mortuus eſt nec vere re
ſurrexit. Cuius contrarium h̃etur Lu. vl.
Surrexit uere domin⁹: ⁊ apparuit Symo
ni: eiuſdem. x. viñ poſtq̃ flagellauerint: occi
dent eum: ⁊ poſtea tertia die reſurget. Au
ctoritates vero quibus manifeſtum eſt eũ
verum hominem fuiſſe. He ſuut que ſe
quuntur. Mate. i. Liber generationis ieſu
xp̃i filii Dauid ⁊c̃. Et in eodem: de qua na
tus eſt ieſus qui vocatur xp̃s. Et iterum in
uenta ẽ in vtero, habens de ſpiritu ſancto.
⁊ poſt peperit filium ſuum vnigenitum. Et
Luc. vii. Uenit filius hominis manducanſ
⁊ bibens. Erat ergo vere homo qui man
ducabat ⁊ bibebat: ⁊ eiuſdem vltimo pal
pate: ⁊ videte quoniam ſpiritus carnem: ⁊
oſſa non habet ſicut me videtis habere. Et
iterum. ⁊ cum manducaſſet coram illis ſu
mens reliquias dedit e s. Et Jo. i. Et ver
bum caro factum eſt. eiuſdem. x. poteſtatẽ
habeo ponendi animam meam. Ergo ha
bebat veram animam eadẽ ratione: ⁊ ve
ram carnem. Jtem Ro. i. qui fact⁹ eſt ex ſe
mine dauid ſecundum carnem Et eiuſdem

it. Ex quibus xp̃s ſecundum carnẽ. Ad
Hebre vii. Ex iuda ortus eſt dominus nr̃.
Actu. i. Cõueſcens precepit eis ⁊c. Eiuſdẽ
decimo. Nobis qui mãducauimus ⁊ bibi
mus cum illo. i. Jo. i. Quod perſpeximus:
⁊ manus noſtre cõtrectauerunt De verbo
vite. Eiuſdem. iiii. Omnis qui cõfitetur ie
ſum xp̃m veniſſe in carnẽ ex deo ẽ. Et. ii. Jo
han. Multi ſeductores exierunt in mũdũ
iſtum qui non confitentur ieſum xp̃m venii
ſe in carnem hic eſt ſeductor: ⁊ ante xp̃s. cũ
xp̃s ueritas ſit ſecundum illud Johã. xiiii.
Ego ſuz via ⁊ veritas non eſt ꝟiſimile ip
ſum falſitate humane nature homines de
cepiſſe. Jtem cum vere ſit mundi redẽptor
ſm illud Thitũ. ii. Qui dedit ſemetipſum
pro nobis: vt nos redimeret ab omni iniq
tate verum pretium ſoluit pretium vero pe
na erat cuius debitor erat genus humanũ
Ergo veram penã ſuſtinuit. Ergo verũ cor
pus habuit Non eſt ueriſimile ꝙ redimẽ
do genus humanum falſam monetam ſol
ueri. Preterea ſi corpus xp̃i verum corp⁹
non fuit ſed vmbra corporis quomodo ue
rum eſt illud. Phi. ii. xp̃s factus eſt ꝓ nob
obediẽs vſq; ad mortẽ ⁊c. Et illud prie pe
tri. ii. xp̃s paſſus ẽ ꝓ nobis. Et illud Apo. i.
Lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine
ſuo ⁊ quod legitur Jo. xiii. De ablutõe pe
dum apoſtolorum Ablutio n. cõtactum re
quirit. Si vero dicatur corp⁹ illud celeſte
fuiſſe. ergo impaſſibile fuit: ꝙ ex diuerſis lo
cis euangelii ei cõſtat eſſe falſum. Prete
rea ſm hoc ſi eſt verum quod legitur ad
Hebre. ii. Quod ſemen Abrahe apprehen
derit. Secundum hoc etiaz nunq̃ comme
dit vel bibit cuius ꝯtrariũ prius oſtẽſuz ẽ

De errore ꝯdẽnantiũ. Jo. bap. xix.

Equitur de errore. vi. Qui ex errore
manicheorum proceſſit qui condẽ
nant Johannez baptiſtam. Cui er
rori occaſionem dedit quod legitur. Mat.
vndecimo. Cum audiſſet Johannes in vin
culis opera chriſti. mittens duos de diſci
pulis ſuis ait illi. Tu es qui venturus es
an ali. ex. Ex quo inferunt Johannem du
bitaſſe de chriſto cum interrogauerit: ⁊ pro
pter dubitationem condemnatum eſſe, Sz
non ſequitur ſi interrogauit ꝙ dubitaue
rit. Interrogauit chriſtus cui⁹ eſſz ymago

uenit: eſuperſcriptio. Mat. ix. Jtem ſi tñ
de hoc dubitauit ꝙ pp̃ h̃ damnatus fuit.
non enim omnis dubitatio dãnabilis eſt.
Potuit dubitare vtrum xp̃s in ꝓpria pſo
na deſcenſur⁹ eẽt ad iferos: ⁊ inde extractu
r⁹ amicos ſuos an p̃ aliũ hoc eẽt facturu⁹.
¶ Quod autem per illam dubitationẽ dã
natus non ſit: patet per hoc ꝙ xp̃s poſtq̃
nuncii iohannis redierant tantuz teſtimo
niuz dedit Johanni vocans eum angeluz
⁊ pluſq̃ ꝓphetam dicens ꝙ inter natos
mulierum nõ ſurrexit maior illo. Et veriſi
mile eſt ꝙ Johannes ſibi illud nõ interro
gauerit. ſed diſcipulis ſuis qui de xp̃o du
bitabant volens eos per xp̃m certificari.
Quos xp̃s certificauit oſtendens ſignum i
pletum qꝺ dederat yſaias de aduentu xp̃i:
yſay. xxxi. Deus inquit ipſe veniet: ⁊ ſalua
bit nos: tunc aperientur oculi cecorum: ⁊
aures ſurdorum patebunt ⁊c̃. Unde dñs
ait ceci vidẽt claudi ambulant ⁊c̃. Potuit
ergo dare occaſionem huic errori: ꝙ Johã.
bap. nõ ſecutus fuit xp̃m: dicũt enĩ ꝙ ſi bo
nus fuiſſet eũ ſecutus fuiſſet. Sed hoc non
ſecure. Multi aũt boni fuerunt qui tñ xp̃z
ſecuti non ſunt corporaliter. Noluit xp̃s ꝙ
Johãnes eum corporaliter ſequeretur. ne
teſtimonium eius ſuſpectum haberetur. Et
plus profuit ad cõfirmationem fidei teſtio
nium qꝺ Jo. ĩ abſentia xp̃i tulit: q̃ ſi illud
in eius preſentia tuliſſet. Simile habes.
Mate. v. De illo qui a demonio liberatus
erat: qui rogauit xp̃m vt eſſet cuz eo. Johã
nes aũt non admiſit eum: ſed ait illi. Uade
in domum tuam ad tuos: ⁊ nuncia eis quã
ta tibi dñs fecerit. Et abiit: ⁊ cepit predica
re in decapoli q̃ta ſibi feciſſz ieſus. Et oẽs
mirabantur. Plus profuit predicatio eius
in abſentia xp̃i q̃ ꝓfuiſſet in ei⁹ preſentia.
Ut aũt manifeſta ſit falſitas iſtius erroris
ponamus cõmendationes Johãnis que a
ſcripturis ſacris poſſunt h̃ri que. xvi. ſunt
¶ Prima eſt ꝙ a prophetis prenunciatus
vt ab yſa. xl. Uox clamãtis in deſerto. De
eodem h̃es. Mat. iii. ⁊ mar. i. Jtem prenun
ciatus eſt. Malachi. iii. Ecce ego mitto an
gelum meuz. De eodem h̃es. Mat. xi. Hic
eſt de quo ſcriptum eſt: Ecce ego mitto an
gelũ meum. Jtez prenũciatus ẽ in p̃s. Pa
raui lucernaz xp̃o meo. De eodem habes

Jo. v. Jpſe erat lucerna ardens ⁊ lucens:
¶ Secũdum eſt ꝙ angeli nunciatione pre
uenta eſt eius cõceptio: ⁊ natiuitas. Et nõ
cuiuſcũq; angeli: ſed eius qui xp̃i conceptiõ
nem p̃nunciauit. Luc. i. Ego ſum Gabriel
qui aſto ante deuz. ¶ Tertium eſt ꝙ ꝺ pa
rentib⁹ ſanctis miraculoſe nat⁹ eſt. Luc. i.
Erant iuſti ambo ⁊c̃. Et poſt nõ erat eius
filius eo ꝙ erat Heliſabeth ſterilis: ⁊ ãbo
ꝓceſſiſſent in diebus ſuis. ¶ Quartũ ẽ ꝙ
ante fuit ſcũs q̃ natus. Luc. i. Spiritu ſcõ
reple. adhuc ex vtero matris. ſ. ¶ Quintuz
eſt ꝙ fui ꝓphetandũ in vtero ꝓphetizare
incepit dum exultando in vtero materno
teſtimonium xp̃i dedit. Luc. i. Ut facta eſt
vox ſalutationis tue abſq; dolo fuit teſtio
nium. Jllud nec ſolum fuit ꝓpheta: ſz pluſ
q̃ ꝓpheta. Mat. xi. q: xp̃z digito demõſtra
uit. Jo. i. ¶ Sextum eſt ꝙ fuit angelus no
mine: ⁊ virtute: ſz non nã. Mat. xi. Criſoſto
mus. puto ſi nõ eſt audacia dicere ꝙ glorio
ſior eſt iohãnes: quia homo fuit: ⁊ pp̃ meri
tum virtutis angelus eſt vocatus q̃ ſi no
mine: ⁊ nã angelus fuiſſet. ¶ Septimũ eſt
ꝙ xp̃m baptizare meruit. Matc. ii. Luc. iii.
¶ Octauum ꝙ vocẽ patris audire dignuſ
fuit dicentis hic eſt filius meus dilectus.
Mat. iii. ¶ Nonum eſt ꝙ ſpũm ſanctũ ſup̃
xp̃m in ſpẽ columbe deſcendentem vidit: ⁊
dictum eſt ei a patre. Super quem videris
ſpũm deſcendentem: ⁊ manentẽ ſuper eum
hic eſt qui baptizat in ſpũ ſcõ. ¶ Decimũ
eſt ꝙ tria merita quibus debetur aureola
hũit. virgo eniz ⁊ martir ⁊ predicator fuit.
¶ Undecimũ ẽ ꝙ ſanctitas eius iudeis:
⁊ gentibus xp̃ianis manifeſta fuit. ¶ Duo
decimum ẽ ꝙ ipſe fuit mundi maximus cõ
temptor: vnde erat in deſerto vſq; ad tẽp⁹
oſtenſionis ſue ad iſrael. Luc. i. Tertiũdeci
mum ẽ ꝙ carnis ſue fuit perfectiſſimus do
minator. Luc. i. Uinum ⁊ ſiceram nõ bibit
Mat. iii. Eſca eius erãt locuſte ⁊ mel ſilue
ſtre. Et. vi. Uenit iohãnes nõ manducans
neq; bibens. Supra. iii. Johãnes hẽbat ve
ſtimentuz de pilis cameloꝝ. Mat. ii. Quid
exiſtis in deſertum uidere hominem molli
bus ⁊c̃. ¶ Quartumdecimũ eſt ꝙ regni ce
leſtis predicator extitit ante ipſum qui pre
dicabãt terram ꝓmittebant. Luc. xvi. Lex
⁊ prophete vſq; ad iohãnem ſupple predi

cauerunt. lex aũt terrena ꝓmittebat ex eo
vero regnũ dei euangelizatur. Mat. 3. Pe
nitentiam agite: ⁊ appro. ⁊c. ¶ Quintũde
cimum eſt ꝙ ipſe viciorum fuit zelatiſſim⁹
perſecutor zelus iſte fuit ei mortis occaſio.
Mar. vi. increpat. Jo. Et paulopoſt miſſo
Herodes ſpiculatore ⁊c. Mat. 3. genia ui
pa ⁊c. ¶ Sextũdecimũ ē ꝙ p⁹ xp̄s ⁊ bea
tā virgīe dies eius natiuitatis solēnis ē.

¶ De erroribus negantibus pluritatē
vel equalitatē diuinarũ ꝑſonarũ. ⁊c.

a d Eſtructis erroribus ꝑtinētibus ad
diuinam eſſentiã vel eius vnitatē
deſtruendi ſunt errores ꝑtinentes
ad perſonarum trinitatem vel equalitatē
¶ Ad deſtructionē vero horum errorum
ſufficit ponere teſtimonia ſacre ſcripture q̄
oſtendũt ꝑſonarum trinitatē vel equalita
tem. Nullum. n. genus oſtenſionis cōuenie
tius ē in his que ſunt ſupra rōnem: q̄ per
ſacram ſcripturam. In talibus. n. ſoli deo
de ſe credēdũ eſt qui ſe ſolum nouit iuxta
verbum Ilarij. Aug. in libro de trinitate.
Omnes catholici tractatores qui de trini
tate ſcripſerunt: q̄ꝺ deus eſt intenderunt
ſm̄ ſcripturas docere ꝙ pater: ⁊ filius ⁊ ſpi
ritus ſanct⁹. unius ſunt ſubſtantie: ⁊ inſe
parabili equalitate vnus ſit deus. Jo. da
maſcēus. Deus per legē ⁊ prophetas pri⁹
deinde vero per vnigenitum filium ſuum
ſecundũ q̄ꝺ poſſibile eſt ī ſcripturis nobis
manifeſtauit cognitionem. Diuina igitur q̄
tradita ſunt nobis per legem: ⁊ ꝓphetas:
⁊ per apoſtolos euangeliſtas ſuſcepimus:
⁊ reueremur. nihil vltra inquirentes. Pro
uer. xxx. Ne addas quicq̄ verbis illius q̄ꝺ
ſpecialiter ſeruandũ eſt in his q̄ ſunt ſup
rōnē. Auguſti. cum res naturaliter obſcu
ra modulum noſtrum vicit ⁊ aperta diuia
ſcriptura non ſubuenit temere diffinire hu
mana coniectura preſumit. Eccle. v. Nec te
mere quid loquaris nec cor tuum ſit velox
ad proferendum ſermones corã deo. De⁹
enim in celo: ⁊ tu ſuper terram idcirco ſint
pauci ſermones tui. intelligitur de deo: de
quo: ⁊ vera dicere ꝑiculoſum eſt. pluralitas
perſonarum inſinuatur. Gene. vbi loquitur
pater ad filium ⁊ ſpūm ſanc. Dicens facia
mus hominem ad imaginē ⁊ ſimilitudinē
noſtram. Nō pōt. n. dici ꝙ loquatur ad an
gelos cū angeli nō ſint creatores. Itē eiuſ
dē. xviij. Ubi Abrahā tres vidit. ⁊ vnum
adorauit. Itē inſinuatur ī ꝟbo illo. Pſal.
verbo dn̄i celi firmati ſunt: ⁊ ſpū oris eius
oīs virtus eorũ. Itē ibi bn̄dicat nos deus
Trina noīatio dei trinitatē ꝑſonarum inſi
nuat. Itē yſa. vi. Ubi iſa. audiuit ſeraphin
clamātia. ſcūs ſan. ſan. deus. In hoc ꝙ dr̄
ter ſcūs inſinuatur ꝑſonarũ trinitas. In h̄
verbo q̄ꝺ dr̄ dn̄s deus nr̄ eſſentie vnitas
Sile hētur Apoc. 3. De aīalibus q̄ plena
erat ocul' ꝙ requiē nō hēbant dicat nocte
dicētia. Scūs. ſ. ſ. dn̄s deus oīpotēs expſſe
vero ꝑſonarũ trinitas oſ̄ditur. Matt. vlt.
Ubi dicit xp̄s. Docete oēs gentes baptizā
tes eos. In noīe pr̄is ⁊ fi. ⁊. ſ. ſ. Et Jo. x.
Habetur de duab⁹. Ego ⁊ pr̄ vnũ ſumus.
Et eiuſdē. xiiii. De tribus paclitus. ſ. ſ. quē
mittet pr̄ ī noīe meo ⁊c. Itē ei⁹ dē. xv. Cū
venerit paclit⁹ q a pr̄e ꝓcedit quē ego mit
tā vo. a pa. ſpi. ꝟi. q a pa. ꝓcedit ⁊c. Jo. vi.
Tres ſunt q teſtimoniũ dant ī celo. Pater
verbũ: ⁊. ſ. ſ. Et hij tres vnũ ſunt. Itē Ro.
viii. Si ſpūs eius q ſuſcitauit ieſum ꝓhitat ī
vo. Et galath. iiii. Miſit ſpi. filii ſui ī corda
nr̄a. De gn̄atiōe ꝟbo filii a patre dr̄ in pſ.
Ego hodie genui te. Itē añ luciferũ genui
te: ⁊ ꝓuer. viii. Dr̄ de ſapientia increata ab
eterno ꝓordinata ſuz añq̄ terra fieret nec
dū erant abyſſi: ⁊ ego iam cōcepta erā. Et
eccle. xxiiii. Ego ex ore altiſſimi ꝓdij primo
genita añ oēs creaturā. Et Michee. v. Dr̄
ad Bethleē ex te egredietur q ſit dn̄ator ī
iſrael: ⁊ egreſſus eius ab initio a diebus eē
nitatis ei⁹. ¶ De deitate filii hēt Iſa. vii.
Uocabitur nom̄ eius emanuel. Et Mat. i.
Id verbũ ſumitur ⁊ ſequitur q̄ꝺ interꝑtatur
nobiſcū deus. Et Iſa. ix. Dr̄ deo paruulo no
bis dato. Uocabitur nom̄ eius admirabil.
cōſiliari⁹ de⁹ fortis ⁊c. Eiuſdē. xxxv. De⁹
ipſe veniet ⁊ ſaluabit nos: ⁊ aperientur ocli
cecorũ ⁊c. Et Baruch. 3. Hic ē deus nr̄ nō
extimabitur ali⁹ deus aduerſus eū ⁊c. Et
poſtea in terris viſus eſt: ⁊ cū hoībus con
uerſatus ē. Et Mat. vlt. Data ē mihi oīs
poteſtas. Omnipotētia n̄ pōt eē niſi in deo
Et Jo. i. Dr̄ ⁊ de⁹ erat verbũ: ⁊ p⁹ omnia
p' ipſum ſcā ſunt. Et iterũ. ⁊ verbũ caro fa
ctum eſt. Ex qbus verbis manifeſte appt
xp̄m verũ eē deũ. Et eiuſdē. v. Dicit Jo. ꝺ

xp̄o patrem ſuũ dicebat deũ equalē ſe fa
ciēs deo. Et ad. xxix. Ex patribus ē xp̄s ſm̄
carnē q ē ſup omnia deus. bn̄dcūs in ſe
cula am̄. Itē ad Heb. i. Dr̄ ꝑ quē ⁊ fecit: ⁊
ſecula: ⁊ iterũ q cū ſit ſplendor glorie: ⁊ fi
gura ſubſtātie eius. ⁊ Philip. 2. Non rapi
nā arbitratus ē eē ſe equalē deo. Itē cū in
cognitōe eius cōſiſtat vita eterna ſm̄ illud
Jo. vii. Hec ē vita eťna vt cognoſcāt te ſo
lum deũ verũ: ⁊ quē miſiſti ieſum xp̄m pꝫ ipm̄
eſſe deũ: vita. n. eterna ē beatitudo. Beati
tudo ꝟo ē in ſummo bono. Ad idē fac ꝙ
credentib⁹ in ſe dat vitā eternã. Jo. xvii.
Dare. n. vitā eternā ſoli⁹ dei ē. ⁊. i. Jo. vlt.
Scimus qm̄ filius dei venit: ⁊ dedit nobis
ſenſum vt cognoſcamus verũ deũ: ⁊ ſimus
in filio ei⁹ vero. hic ē vere deus: ⁊ vita eter
na. Et Act. x. Annūciās pacē ꝑ ieſum xp̄m
hic ē oīum deus. ¶ Q̄ꝺ in xp̄o n̄ ſolũ eēt
nã humana ſꝫ ēt diuina pꝫ ex eis q̄ legunť
in Johāne in diuerſis locis. Primo ꝺ hoc
q̄ꝺ legitur. Eiuſdē. 3. Nemo aſcēdit in celũ
niſi. q. d. c. d. fi. ho. q. ē in celo. Erat ergo in
celo xp̄s cū verba illa loqueret in terris ꝙ
nō erat ſm̄ humanā nãm ſed ſm̄ diuinã
Ad idem facit illud. Jo. viii. Anteq̄ abra
ham fieret ego ſum ſm̄ humanā nãm. Et
Luc. vi. Uidebā ſathanam quaſi fulgur de
ſcēdentē de celo. Hoc nom̄ erat hꝫ hūanā
nãm cū ſathanas de celo recidit. Itē. iii
Jo. Ego principiũ qui: ⁊ loquor vobis. ꝺ.
ſpū. ſ. legit̄ Gen̄. i. ſpūs dn̄i ferebatur ſuper
aquas. ⁊ Job. xxvi. Spūs. eius ordinauit
celos ex quo verbo pꝫ ſpūm illũ eē deũ. Or
natus. n. celorũ a deo fuit. De eodē ſpū hē
tur in Pſal. Spū principali ꝯfirma me. ⁊
iterum. Spūm ſcūm ne auferas a me. Itē
ſapi. i. Spūs dn̄i repleuit orbē terrarũ. Ex
quo ſimiliter pꝫ eū deum eē. Nulla. n. crea
tura orbē terrarũ replet. Itē yſa. 32. Effun
dā ſpūm meũ ſup ſemen tuũ. Et eiuſdē. 2.
Requieſcēt ſup eū ſpūs dn̄i. Et lxi. Spūs
dn̄i ſuper me Et Mat. i. Dr̄ de beata vir
gine inuenta ē in vtero hn̄s ꝺ ſpū ſcō. Cū
fides catholica pro certo hēat beatā virgi
nem nō cōcepiſſe de creatura aliqua: patet
ſpūm ſcūm: cuius opatiōe ꝯcepit creaturā
nō eē. Ad idem Mat. 3. Ipſe nos baptiza
bit in ſpū. Cum interior baptiſm⁹ ſeu mū
datō peccatorum ſolius dei ſit. Spūs ſan
ctus qui interius mundat deus eſt. Idem
in eodē. Uidi ſpūm dei deſcendentē ſicut
cōlumbam: ⁊ venientem ſup ſe. Non fuit ſpi
ritus ille creat⁹ cū ſpūs creatus q in xp̄o
erat ſāctior: eſſet omni alio ſpū creato. Itē
eiuſdē. x. Non. n. vos eſtis qui loquimini
ſed ſpūs patris veſtri qui loqtur in vobis.
Aut dicitur ſpirit⁹ ſanct⁹: pr̄is ſpūs a pa
tre creatus: ⁊ ſic omnis ſpūs eſſet ſpiritus
patris. Aut dr̄ ſpūs patris q ē de ſubſtan
tia patris ut pars eius q̄ꝺ n̄ poteſt eē cū
ſubſtātia diuina ſimpliciſſima ſit. Aut qui
ē ipſa ſubſtātia pr̄is: ⁊ ſic ē de⁹. Ad idem
facit q̄ꝺ legit̄. eiuſdem vltimo. Baptizātes
eos in nomine patris ⁊ fi. ⁊. ſ. ſ. Niſi ſpūs. ſ.
eſſet deus vt pr̄ ⁊ filius nō preciperet deus
baptizari in nomine. ſ. ſ. vt in nomine pr̄is
⁊ fi. Itē Jo. xvi. Expedit vobis ut ego va
dam. ſi. n. nō abiero paraclitus non veniet
ad uos. Nō expediret ꝙ ꝑꝑ aduētũ ſpūs
ſancti xp̄s recederet a diſcipulis niſi ſpūs
ſcūs eſſet deus vt xp̄s. Ad idem Jo. penl'.
Accipite ſpūm ſcūm quorꝫ remiſeritis pe. re.
eis: niſi ſpūs. ſ. eſſet. deus nō fieret ꝑ eum re
miſſio peccatorũ. Ad idem Ro. v. Caritas
dei diffuſa eſt in cordib⁹ vr̄is. per ſpūm ſan
ctum. Cū caritas donũ dei excellentiſſimũ
ſit nō datur niſi a deo. Iterũ. i. cor. 2. Spūs
omnia ſcrutatur ⁊ profunda dei. Et poſt
que dei ſunt nemo cognoſcit niſi ſpūs dei
Ille ſpūs neceſſario deus eſt. Scrutari. n.
omnia ēt ꝓfunda dei eſt nō alicuius crea
ture. Item eiuſdē. iiii. Neſcitis q̄r templũ
dei eſtis vos ⁊ ſpūs dei habitat in vobis:
⁊ poſt templũ dei ſcūm ē q̄ꝺ eſtis vos. Et
eiuſdē. vi. Neſcitis q̄r templum dei eſtis: ⁊
ſpūs dei habitat in vobis: ⁊ poſt templum
dei ſactum ē: q̄ꝺ eſtis vos. Neſcitis q̄r mē
bra veſtra tēplum ſunt ſpūs ſancti. q in vo
bis ē. Uñ cū fideles tēplum ſint ſolius dei
⁊ ſint templum ſpiritus ſancti. Spirit⁹ ſan
ctus deus eſt. Item eiuſdem. xij. Diuiſiões
grãrum ſunt idem aũt ſpūs. Non poſſꝫ eē
idē ſpūs creatus in oībus ſanctis. ⁊ paulo
poſt: idem deus q opatur omnia in oībus
Et oſ̄dit aplus ſpūm ſcūm eſſe deum ſub
dens alij per ſpiritum ſanctũ Alii dať
ſermo ſapie. Alii ſm̄o ſciētie ⁊c. Hec aũt
omnia opatur vn⁹ atq̄ idē ſpūs diuidēs
ſingulis prout vult. Item ſcō Cor. i. q

dedit pignus ſpm̄ in cordibus noſtris. Et
ephe.i. Qui eſt pignus hereditatis noſtre
non poteſt eſſe pignus hereditatis eterne:
ſpiritus creatus cum eam non valeat dar̄.
Item.i. Jo.viii. Dicuntur pater ⁊ verbum
⁊ ſpūſ ſcūſ vnum eſſe. ergo ſi pater ⁊ v̄bū
ſunt deus ſpūs.ſ. deus eſt. Ad idē facit ꝙ
viuificare ei attribuitur. Jo.vi. Spiritus ē
qui viuificat: viuificare enim vita ſpiritua-
li ſolius dei ē. Et eiuſdem.3. Dicitur de eo
ſpūs vbi vult ſpirat. Spirare vbi vult non
eſt ſpiritus creati. ¶ Procedit autē ſpūs
ſanctus a patre ⁊ filio. de proceſſione ſpiri
tꝰ ſancti a patre. Habes. Jo. xv. Spiritꝰ
veritatis qui a patre procedit. Greci vero
negant procedere a filio eo ꝙ iſtud nō in-
niatur expſſe in canōe ſacre ſcripture. Nos
vero hoc cōcedimus quia ſpūs ſcūs voca
tur ſpūs xpi. Ro.viii. Qui ſpiritum xpi nō
hꝫ hic nō eius ē. Et Gala.iiii. Miſit deus
ſpiritum filii ſui in corda noſtra. Secūdū
grecos lꝫ ſpiritus ſanctus ſit ſpiritus xpi.
tamen non procedit ab eo ſed eſt ad eum.
Unde quaſi in medio ē ⁊ filius quaſi ī ter
mino: ſed pro fide noſtra ꝙ dn̄s. Mat.vlt.
Spiritus ſcūs vult nolat dicens. Baptizā
tes eos in nomine patris: ⁊ fi. ⁊ ſpiri.ſan. ⁊
Jo: ſimiliter.i.ca.vlt. Tres ſunt qui teſtio-
nium dat in celo pater. v̄bū: ⁊ ſpi.ſanc. Ad
idem videtur facere qđ dicit ieſus: ille deo
meo accipiet. Jo.xvi. ⁊ colo.i. Qui ē ima-
go dei inuiſibilis. Ad idē facit hoc ꝙ filiꝰ
dei dicitur ymago patris: poſtq̄ ſpūs ſcūs
quia non ſolum habet eſſentiam cōem cū
patre ſed etiam aſſimilatur patri in hoc ꝙ
producit ex ſe perſonam ſicut ⁊ pater. Pre
terea in anima que ymago dei eſt: vt patꝫ
ex diuerſis locis ſcripture ſacre: lux cogniti
onis que filio appropriatur: quedam cā ē
amoris qui ſpūi ſancto appropriatur. Itē
cum in ſole veſtigiū trinitatis inueniatur.
Unde deus dicitur ſol iuſtitie. Malac.iiii.
Et ſol intelligentie. Sap.2. Calor vero eſt a
radio ſolis. nō radiꝰ a calore ſic: ⁊ ſpūs ſci
a filio procedit: ⁊ h̄ cōceſſerunt ēt quidam
doctores grecorum vt Athanaſius in ſim
bolo fidei. ⁊ Didimus maximus doctor co
rū in libro de ſpū ſancto: ⁊ Cirillus ep̄us
⁊ Jo. criſoſtomus quorum teſtimonia pōit
magiſter in primo ſentētiar̄. ¶ Equalitas
vero perſonarū oſtendi poteſt per hoc qđ
idem eſt in deo eē: ⁊ eſſe magnam. ergo cū
eſſentia diuina in tribus perſonis indiffe-
rens ſit: ⁊ magnitudo differens eſt. Ergo
equalitas eſt in perſonis. Item vnica ē di-
uina eſſentia: ⁊ ſimpliciſſima. ergo non pōt
ſibi locum habere inequalitas. Equalitas
patris ⁊ filii ſpāliter oſtenditur ab Augu.
per id quod dicit filius. Joh.vi. Omnia q̄
habet pater mea ſunt. Ad idem facit illud
quod legitur. Eiuſdē tertio. Pater diligit
filium: ⁊ omnia dedit in manu eiꝰ: ⁊ Mat.
xi. ⁊ Luc.ix. Omnia mihi tradita ſunt a pa
tre meo. Et Jo.xvii. Omnia mea tua ſunt.
Probat etiam idē Augu. hoc mō. Homo
pater ſi potuiſſet equalem filium genuiſſet.
Quis ergo audet dicere ꝙ hoc oīpotens
non potuit. Adeo etiam ꝙ ſi poſſet homo
maiorem melioremq̄ ipſo gigneret filium:
ſed deo maius vel melius quicq̄ eē ſi pōt
Deus ergo cur non equalem annis filium
genuit: cui nec anni neceſſarii fuerunt per
quos adimpleretur equalitas: neq̄ omni
potentia defuit an forte noluit. ergo qđ ab-
ſit inuidit. Sed non inuidit. Equalē ergo
ſibi genuit. Equalitas vero ſpūs ſancti cū
patre: ⁊ filio: ⁊ ſpi.ſan. Sic poteſt oſtendi.
Optimus optimum luciđiſſima cognitōne
notum non amare non poteſt. Ergo pater
neceſſario amat filiū: ⁊ non minus q̄ amā
dus ſit. Ergo cum ſumme ſit amādus ſum
me amat eum. Ergo amor patris ad filiū
ſummus eſt. Ergo ſpūs ſan. qui ē amor ille
eſt equalis patri: ⁊ filio. Item cū inter pa
trem ⁊ filium debeat eſſe amor. Maximus
erit amor primi patris: a quo omnis pater
nitas in celo: ⁊ in terra nominatur. Itē cū
non ſit minor patris benignitas q̄ fecundi
tas non erit minus donū amoris pcedēs
ab eius benignitate q̄ eius partus ptinēſ
ad eius fecunditatem: ergo nō erit minor
ſpūs ſan. filio. Item ſi erit minor filius pr̄e
q ſolo a pr̄e procedit: ſi erit minor.s.s. pr̄e
vel filio qui ab vtroq̄ procedit Aug. Ma
gna miſericordia dei donum dat equalem
ſibi nā ſpūs ſan. donum ē. ¶ Et notandū
ꝙ aliqua ſimilitudo trinitatis inuenitur ī
creaturis. Sed non ē creatura que in oī
bus trinitati aſſimiletur: ſed quedam crea
ture aſſimilantur ei in quibuſdam: quedā

in aliis: vnde Glo. Augu. ſup illud Heb.i.
Qui cū ſit ſplendor glorie. Nō poſſunt cō-
parari tēporalia eternis integra collatiōe:
ſed tū poſſunt aliqua tenui: ⁊ parua ſimili
tudine coeua coeternis cōparari. Nec mi-
rū cū non ſit vmbra ſimilis omnino corpo
ri cuius eſt vmbra: neq̄ veſtigiū ſimile eſt
omnino pedi: ⁊ oſtendemus ſimilitudinē
trinitatis in diuerſis creaturis: vna ⁊ eadē
vox eſt diuerſe dictiones vt h̄ vox amor ē
nomen propriū cuiuſdā ſancti ⁊ eſt nomē
cōmune ⁊ eſt verbum. Nō mireris ergo ſi
tres perſone ſint in vna eſſentia. Itē in re-
bus ſenſibilibus inuenis ſubiectū ⁊ varie-
tatē accidentium que circū veſtit illud ⁊
naturalem amorem ſubiecti ad naturalia
eius accidentia: ſubiectū ſimilitudinē ha-
bet cū patre cum ſit cauſa accidentium ſic
pater ex ſe producit filium varietas vero
accidentium ſubiectū manifeſtans eſt q̄ſi
verbum. Amor vero ſubiecti ad naturalia
accidentia aſſimilat̄ ſpiritui ſancto: quem
amorem oſtendit ꝙ ſubiectū tendit ad lo-
cū ſibi cōpetentē fugiens locū nature ſue
contrarium. Et natura querit que ptinēt ad
exteriorē decorē vt eſt cortex ⁊ frondes in
arboribus pili in animalibus ordinatio fi-
gura color. Item ſimilitudo trinitatis ha-
betur in materia: ⁊ forma ⁊ cōplexu horū.
Itē in igne in quo inuenis ignis ſpēm lu-
cē ⁊ calorē ⁊ ſunt ignis ⁊ lux coeua lꝫ lux
ſit ab igne ſicut pater ⁊ filiꝰ ſunt eterni lꝫ fi
lius ſit a patre. Augu. Quid poſſumꝰ ī cre
atura inuenire coeternū cū nō inueniamꝰ
in ea eternū. Sufficit vt ad ſimilitudinem
inueniamus coeuū. Splēdor enī ē ꝺ igne
⁊ tū coeua ſunt. Similit̄ imago in aqua et
virgultū natū ſup aquam coeua ſunt. Da
mihi ignē ſine ſplendore ⁊ credo patrē fuiſ
ſe ſine filio. Itē inuenit̄ ſimilitudo trinita-
tis in ſole vbi habes ſubſtantiā ⁊ radiū ⁊
calorē: ſubſtātia ſolis a nulla creatura eſt:
radiꝰ de ſole naſcit̄. calor ab vtroq̄ pgre-
dit̄. Itē hēs ſimilitudinē trinitatis in ma-
gnitudine pulchritudine ⁊ vtilitate creatu
rarū. In magnitudine apparet potētia: q̄
patri appropriat̄ in pulchritudine ſapien-
tia q̄ appropriat̄ filio: in vtilitate bonitas:
q̄ appropriat̄ ſpūi ſancto. Itē in corpe hu
mano ē ſimilitudo q̄dā trinitatis. Eſt enī
in eo: vita ſenſus ⁊ affectus. In aīa vero
rōnali expſſior inuenit̄ ſimilitudo trinita-
tis q̄ in pdictis cū ipſa dicat̄ dei imago: ⁊
ſm̄ Aug. Ipſa eſt trinitas imago ſm̄ intel
lectū voluntatē ⁊ memoriā. vnde Aug. in
ſermone de imagine nō ſolus ſufficit intel-
lectus: niſi ſit volūtas ī amore dei: nec duo
ſufficiāt niſi memoria addat̄ qua ſemp in
mente intelligētis: ⁊ diligētis maneat de-
us: vel poſſumꝰ aliter ſimilitudinē trinita-
tis in anima aſſignare vt ſm̄ intellectū q
dr̄ materialis vel poſſibilis pater aſſimile
tur: intellectus v̄o q dicit̄ intellectꝰ ī actu
vel formatꝰ aſſimilet̄ filio: ⁊ ſicut filiꝰ a pa
tre pcedit ⁊ eſt eius verbū vel imago vel
ſpeculū ⁊ imago. Sic intellectus formatꝰ
eſt: q̄ſi verbū ⁊ ſpeculū ⁊ imago materialis
intellectus. Et ordine intelligentie eſt poſt
intellectū materialē. Prius eſt enim intel-
lectū eſſe q̄ intelligere ſe vel alid. Affectꝰ
vero ſpūi ſancto aſſimilat̄. poſſumus etiā
aliter ſimilitudinē trinitatis in aīa aſſigna
re vbi.ſ. intellectus agens patri aſſimilet̄
q ſm̄ phos ſe hꝫ ad ſpēs intelligibiles ma
nifeſtādas ſicut lux ad colores: ⁊ ſicut ope
ratiōe lucis corpalis ſpēs coloris abſtrahit̄
quodāmodo ⁊ pupille coniungit̄: ſic opera-
tione intellectus agētis lumē intelligētie
diffundentis ⁊ abſtrahentis ſpēs intelligi-
biliū a formis ſenſibiliū coniungunt̄ ſpēs il-
le intellectui poſſibili: ⁊ ſit intellectꝰ forma
tus q filio aſſimilat̄: affectus vero aſſimila
tur ſpūiſancto. ¶ Et notandū ꝙ ſecundū
quoſdam anima nō eſt ſue potentie: ⁊ ſm̄
hoc minus eſt expreſſa ſimilitudo trinitatis ī
anima: cū tres pſone ſint diuina eſſentia.
anima vero lꝫ habeat tres potētias tū ille
tres potētie nō ſunt idē ꝙ eſſentia anime.
Scđm alios vero anima eſt ſue potētie: ⁊
ſm̄ hoc expſſior ſimilitudo trinitatis in ani
ma. Et p hac opinione facit qđ legit̄ in li.
de ſpū ⁊ anima. Senſus imaginatio ratio
intellectus intelligētia: hec omnia in ani-
ma nō aliud ſunt q̄ ipſa ſunt. Itē ſup Ec-
cle.vii. dicit glo. Sicut deus pater deus fi-
lius deus ſpūs ſanctꝰ: nō tres dii ſꝫ vnus
deus tres habēs perſonas: ita anima intel
lectus anima voluntas anima memoria:
nō tū tres anime ſed vna anima. Itē Au-
gu. in li. ꝺ trinitate. Admonemur ſi vtrūq̄

videre poſſumus: hec in anima ſubſiſtere
ſuſtantialit̃ nõ tanq̃ in ſubiecto. Itẽ Da-
maſce. Anima nõ hꝫ p̃ter ſeipã intellectũ.
Itẽ cũ prima materia ſit ipſa potentia ad
ſuſceptionẽ formaꝝ naturaliũ eodẽ modo
aĩa erit ipſa potẽtia ad ſuſceptõnẽ ſpecieꝝ
cũ videat̃ eſſe ſimplicior: ꝛ dei imago ſit.
Preterea he tres potẽtie anime intellectꝰ
volũtas ꝛ memoria: aut ſunt accidentalia
anime aut eſſentialia. Si accidẽtalia: ergo
nõ differt anima rõnalis: niſi accidẽtaliter
ab eo a quo corpus bruti aĩalis viuificat̃:
ꝛ ſenſificat̃. Si ꝓo ſunt eſſentialia aut ſũt
tres partes eẽntie anime aut vnũquodq̃
illoꝝ ẽ tota eẽntia anime. Si ſunt partes
aut anima erit vt aceruus ꝯgregatus ex
hĩs potẽtĩs nõ ꝯiunctis adinuicẽ qḋ nõ
põt ẽe aut ille potẽtie erũt ꝯiuncte ꝛ com
pacte adinuicẽ qḋ ſimilit̃ nõ põt eſſe: cum
oꝑationes illaꝝ potẽtiaꝝ ſint diuiſe adin
uicẽ. Si vero vnaqueq; illaꝝ potentiaꝝ ẽ
tota eẽntia anime habeat̃ ꝓpoſitũ. ſ. ꝙ tres
potẽtie aĩe ſint ipſa anima. Itẽ cũ eiuſdẽ
ſit actus cuius ẽ potẽtia eiuſdẽ erit intelli
gere in potẽtia cuiꝰ ẽ intelligere in effectu.
Ergo idẽ erit ĩtellectꝰ poſſibilis ꝛ ĩtellectꝰ
formatꝰ. Itẽ cũ nemo poſſit amare ĩcogni
tuꝫ eiuſdẽ erit cognoſcere ꝛ amare: ꝙ ideꝫ
ſm ſubſtãtiã erit intellectus ꝛ affectꝰ. Ideꝫ
aſſignat̃ ſimilitudo trinitatis in creaturis:
ſm hec tria modũ: ſpẽm: ordinẽ. Augu. xi.
li. de ciui. dei. Adeo ẽ oĩs modus omnis
ſpẽs oĩs ordo ſine qbus nihil reꝝ inueniri
vel cogitari põt. Itẽ ĩ eodẽ nobis trinitas
in ſuis opibꝰ intimat̃. Nã ſi querat̃: vñ ſit
ciuitas q̃ ſurſum ẽ: deus eã ꝯdidit: ſi vnde
ſit ſapiẽs a deo illuminat̃. Si vnde ſit felix
deo fruit̃ ſubſiſtẽs modificat̃. Cõtẽplãs il-
luſtrat̃: ĩherẽs: iocũdat̃: ẽ: videt: amat. In
eternitate dei viget: in veritate dei lucet: in
bonitate dei gaudet. Ideꝫ in eodẽ in hĩs
rebus q̃ infra nos ſunt: q̃m nec ipſa aliquo
modo eſſent nec aliqua ſpẽ ꝯtinerent̃ nec
aliquẽ ordinẽ vel appeterẽt vel tenerent
niſi ab illo facta eſſent q ſumme ẽ: qui ſum
me ſapiẽs eſt: q ſumme bonus eſt: tanq̃ ꝑ
omnia que fecit mirabili ſtabilitate currẽ-
tes quaſi quedã eis: aliqui magis aliq mi-
nus impreſſa veſtigia colligamus. In no-
bis autem ipſis eius imagineꝫ continẽtes

tanq̃ ille minor euangelicus filius qui re-
diens ad ſe ait: quanti mercenarĳ ꝛc. ad
noſmetipſos reuerſi ſurgamus ꝛ ad illũ ea
mus a quo peccando receſſeramus: ibi eẽ
noſtrũ non habebit mortem: noſſe noſtruꝫ
nõ habebit errorem: ibi amare noſtruꝫ nõ
habebit offenſionem.

¶ De errore negantium filĳ dei incarna-
tionem. xxi

Icto de erroribus qui catholice fi
dei aduerſantur dicendum eſt de
erroribus pertinentibus ad dei mi
ſericordiam ꝛ iuſticiã. Inter quos cauſa
breuitatis tñ de ſex tangemus: licet ſint
multo plures. Primꝰ eſt eorũ qui negant
filĳ dei incarnationem. Secundus eorum
qui dicunt animã perire cum corpore. Ter
tius eorum qui negant reſurrectionem cor
porum. Quartus eorum qui dicunt vnum
quemq; in fide vel lege ſua ſaluari: ex quo
credit eam bonam ꝛ deo placenteꝫ. Quin
tus eorum qui dicunt animas que in mor
tali decedunt non puniendas eternaliter.
Sextus eorum qui dicunt animas qui in
caritate decedunt nulla pena purgatoria
puniendas.

¶ De errore negantium incarnationem
filĳ dei.

Rimi dei miſericordiam: ꝛ iuſticiã
metiri volunt ſm miſericordiam ꝛ
iuſticiã hominum. Ideo miſericor
diã dei reputant ſtulticiã. i. Cor. i. Verbũ
crucis pereũtibus ſtulticia eſt. Et iuſticiaꝫ
reputãt furoreꝫ. Prouer. vi. Zelus ꝛ furor
viri nõ parcet in die vindicte. Ipſi nõ attẽ
dunt illud verbũ domini. Iſa. 55. Sicut ex
altantur celi a terra ſic exaltate ſunt vie
mee a vĳs veſtris: vniuerſe vie dñi ſũt mi-
ſericordia ꝛ veritas. Iſti detrahunt dei po
tentie dum dicũt deum non potuiſſe homi
neꝫ fieri. Sed ſi veꝝ eſſet deus omnipotẽs
nõ eſſet. Luc. 2. Nõ erit impoſſibile apud
deũ omne verbuꝫ. Et Mat. xix. Apud deũ
omnia poſſibilia ſunt. Cum ſententia ſit
recte omnium philoſophantium homineꝫ
eſſe deificandũ participatiõe deitatis: qd
mirum ſi deus factus eſt homo participa-
tione humanitatis: Iſti ꝯtradicũt diuine
bonitati non in radice: ſed in ramo ipſius
dum negant tñ donum potuiſſe de ipſa ꝓ

cedere blaſphemãtes ꝯtra eius vniuerſita
tem quã volunt limitare in effectu ipſius.
Fons iuxta poſſibilitatem ſuã ꝛ riuũ emit
tit: ꝛ ſol ſm virtutẽ ſuam lumen: ꝛ calorem
vbiq; diffundit. Magna ergo fatuitas eſt
aſſerere de imenſo fonte diuine bonitatis
beneficiũ incarnationis nõ potuiſſe proce
dere. Ad titum. 3. Apparuit benignitas: ꝛ
humanitas ſaluatoris noſtri dei nõ ex ope
ribus iuſticie que fecimus nos: ſed ſm ſuã
miſericordiam ſaluos nos facit. Sꝫ hoc ſe-
cundũ fonteꝫ fuit riuus in ſtilla miſericor-
die. Cuꝫ in multis ſanctis hoc potuerit vt
pro redemptione captiuorum ſe vẽderent
quid potuit in fonte miſericordie eius im-
menſitas: Itẽ cũ ſcintilla caritatis matreꝫ
faciat exponi pro filĳs quid potuit fornax
imenſe caritatis in ſaluatore: Si quis ve-
ro dicat ꝙ non decuit dei maieſtatem tan-
tuꝫ deſcendere: ꝛ tot ꝛ tanta pati. Reſpon-
dendũ eſt: ꝙ nihil magis decet dei bonita
tem q̃ miſereri ꝛ amare: miſereri glorioſiſ-
ſimuꝫ eſt: vnde qui ſunt dicti erroris dum
deum volunt honorare honori eius detra
hunt: Magnitudo etiaꝫ elemoſyne honor
eſt miſerẽtis ꝛ magnitudo doni honor dã
tis ſapiẽs deuꝫ maxime imitabitur q nihil
iudicauerit q̃ miſereri ꝓcioſius. Preterea
glorioſiſſimi ſunt triũphi patientie. Pro-
uer. 14. Melior ẽ patiẽs viro forti: ꝛ q do-
minat̃ aĩo ſuo expugnatore vrbium. Señ.
Magni animi eſt iniurias in ſũma patien
tia pati. Itẽ cũ deus precipiat ſe ab homi
ne ex toto corde diligi. Deut. 6. Conueniẽs
fuit vt ꝛ ipſe hominẽ diligeret vt igne dile
ctionis ſue ignẽ amoris in homine accẽde
ret. Dauid. Exurge dñe in ꝓcepto qḋ man
daſti. Señ. Ego tibi mõſtrabo amatoriũ ſi
ne medicamento ſine herba ſine vllius ve
neſice carmine. Si vis amari ama. Preterea
cum deitas omnino impaſſibilis ſit q̃ incõ
ueniẽs ẽ ſi natura humana diuine aſſocia
ta in eadẽ pſona paſſa ẽ cũ pati virtuoſiſſi
mũ ſit: ꝛ pena q̃ natura hũana in xp̃o paſ
ſa ẽ nihil ſit reſpectu glorie quã hꝫ q̃ nõ ẽ
fineꝫ habitura: ꝛ veneratiões quas xp̃o ex
hibet populus chriſtianus. Multo malo-
res ſunt q̃ contumelie: ꝛ illuſiões quas ei
intulit populus iudaicus. Ad deſtructio-
nem dicti erroris ſufficere poſſunt que pri-

ns habita ſunt vbi oſtenſa eſt veritas fi-
dei chriſtiane: ꝛ vbi oſtenſa eſt veritas hu-
mane nature ĩ chriſto ꝛ veritas diuine na
ture: ꝛ ideo ad deſtructionem alioꝝ er-
rorum tranſeamus.

¶ De errore dicentium animaꝫ perire cũ
corpore. xxij.

T primo deſtruemus errorem illũ
qui ponit animam perire cum cor
pore oſtendendo animarum mor-
talitatẽ. Qui error tangitur. Sap. 2. Dixe
runt impĳ cogitantes apud ſe non recte.
Exiguum ꝛ cum tedio eſt tempus vite no-
ſtre non eſt refrigerium in fine hominis: ꝛ
non eſt: qui agnitus ſit reuerſus ab inferis
quia ex nihilo creati ſumus: ꝛ poſt h eri-
mus tanq̃ ſi non fuerimus. ¶ Huic errori
occaſionem dare potuit. id. Eccle. 3. Unus
eſt interitus hominis ꝛ iumentorum ꝛ eq̃-
lis vtriuſq; conditio. Sed vt dicit. G. Sa-
lomon in illo libro diuerſas pſonas ĩ ſe ſu
ſcepit: ꝛ quandoq; dicit ꝙ meus imperita
ſentit vt in verbo propoſito. quandoq; ve
ro ꝙ ratio bene diſpoſita diſcernit: vt Eiuſ
dem ſexto. Quid habet dicit amplius ſtul
to ſapiens: ꝛ quid pauper: niſi vt pergat il
luc vbi eſt vita. Et Eiuſdem. nono. Corda
filiorum hominuꝫ implerẽtur malicia: ꝛ cõ
temptu in vita ſua: ꝛ poſt hec ad inferos
deducentur. Non perit ergo anima malo
rum cum corpore. Et in eodem nec opus
nec ratio: nec ſcientia nec ſapientia erunt
apud inferos quo tu properas. Ideꝫ Eiuſ
dem xii. Anteq̃ reuertatur puluis in terrã
ſuam vnde erat ꝛ ſpiritus redeat ad illum
qui dedit illum. Spiritus ergo beatorũ cũ
corpore non perit: ſed ad deũ redit. ¶ Itẽ
occaſionem dare potuit huic errori quod
dicitur de deo. i. Ad Thimoth. ſexto. Qui
ſolus habet immortalitatẽ. Unde ſm hoc
nature ꝙ anima non ſit immortalis. Sed
ibi dicitur immortalitas immutabilitas
quam non habet creatura cum ex nihilo
facta ſit: ꝛ ſecundũ accidentia nata ſit mu
tari. Sed tamen creatura poteſt habe-
re perpetuitatem: ꝛ eſſe immortalis prout
immortalitas dicit priuationem finis.
¶ Item dicto errori potuit dare oc-
caſionem hoc ꝙ ſpiritus irrationalis in
brutis perit cum corpore: vnde poterit

alicui videri ꝙ ſpūs rationalis in homine
pereat cum corpoꝛe. Sicut eniꝫ ſpūs irrōna
lis forma ⁊ pfectio eſt in corpoꝛe bruti ſic
ſpūs rōnalis forma ⁊ perfectio eſt in corpo/
re humano. ¶ Ad ſolutioneꝫ huius notā/
duꝫ eſt ꝙ ē quedā forma q̄ equaliter mitit̄
⁊ incubit ſue materie ⁊ nō regit eā neqꝫ ſu
ſtinet ſed ſuſtinet̄: ab ea ⁊ talis eſt forma
corpoꝛalis in rebꝰ inanimatis. Quedā enī
forma eſt que regit materiā ſuā ⁊ quodaꝫ
modo ſuſtinet. eā ⁊ hec ſubdiuidit̄. Quia
quedā eſt cuius operatio nō eſt extra ma/
teriā illā: vt eſt vegetabile in plantis ⁊ ſen
ſibile in animalibus brutis. ⁊ hec perit cuꝫ
corpoꝛe: ocioſuꝫ enim eſſet eā manere poſt
corpus cū nō haberet operationē ſine coꝛ
poꝛe. Quedā eniꝫ forma eſt cuiꝰ pncipalis
operatio non eſt in materia nec per mate/
riam vt anima rōnalis ſm operationē in/
tellectiuā ⁊ iō ſeparabilis eſt a corpoꝛe ⁊ ē
ſimile in luce ignea: ⁊ luce ſolis. eſſe eniꝫ lu
cis radij ſolaris exiſtentis in aere nō depē
det ab aere. Unde ſole ſubtrahēte radiuꝫ
remanet ſolus aer. Sic deo ſubtrahente a
corpoꝛe ſpūm remanet ſolū corpus. Unde
ſole ſubtrahēte radiū: remanet ſolus aer.
Unde deſtructo aere: adhuc remanet ra/
dius qꝺ poſſumus videre per interpoſitio
nem alicuius tranſparētis vt eſt criſtallus
in loco aeris. ſ. poſita. verbi grā. Sit aliqs
locus vndiqꝫ ꝯclauſus: excepta illa parte ꝑ
quā ingreditur ſolaris radius. Qui ibidē
ingreſſus: totum aerē ab illo loco ꝯtentū
reddit luminoſuꝫ. Deſtruat̄ iſte aer. ꝑ imiſ
ſionem alicuius corpoꝛis trāſparentis: vt
puta maſſe criſtalline: licet aer ide deficiat
radius tamen ibi manet: qꝺ apparet in cri
ſtallo ibi exiſtente manet enim radius illu
minans criſtallum. Sicut enim eſt in vnio
ne anime rationalis ad corpus: eē eniꝫ eiꝰ
nō dependet a corpoꝛe ⁊ ideo nō perit cū
corpoꝛe. Lux vero ignea ē duobus modis
. ſ. in carbone ⁊ in flamma. In carbone eſt
lux materie groſſe ⁊ terreſtris ⁊ inde eſt ꝙ
non eſt radioſa. i. de ſe non immittit radiū
immutantem aerem vicinuꝫ lux vero inni/
titur ī flamma materie ſubtilioꝛi que ē va
poꝛ reſolutꝰ a corpoꝛe. ſ. a carbone. Inflā/
mato. ⁊ eſt lux in flāma radioſa vtraqꝫ tn̄
lux tā in carbone q̄ꝫ in flāma innititur ma
terie ita ꝙ deficiēte materia lux deficit. Sic
eſt de vegetabili ⁊ ſenſibili vegetabile eniꝫ
deficit deficiente corpoꝛe cuius perfectio ē
ſimiliter ⁊ ſenſibile. ¶ Ad oſtendēdum ꝙ
anima nō perit cū corpoꝛe nō multum vte
mur auctoꝛitatibꝰ ſacre ſcripture. cum er
roꝛ iſte locū nō habeat in eis qui ſcriptu/
ras ſacras nouerūt ⁊ eas receperūt: qꝛ q̄ſi
infinite ſunt auctoꝛitates in ſacra ſcriptu/
ra quibꝰ erroꝛ iſte deſtrui pōt. Sꝫ teſtimo
nijs nobiliū phoꝛum ⁊ rationibꝰ potiꝰ vte
mur. Falſitateꝫ huius erroꝛis oſtēdit. Tul/
lius Dicēs. Nō ē lugēda moꝛs quā imoꝛ/
talitas ꝯſequitur. Idē loquēs de eo qui
recte vixit. Ex hac vita inqt deſcēdit tan/
q̄ꝫ ex hoſpitio nō tanq̄ꝫ ex domo. Cōmorā
di enim natura diuerſoꝛiū nobis nō habi/
tādi dedit. Ideꝫ in q̄ſtionibus tuſculanis.
Quid niſi illud vitale qꝺ intra nos ē: vndiqꝫ
mole corpis premitur: in celeſtis regiones
cōtēplatione ſe transferre illuc ad inhabi/
tanduꝫ: poſt depoſitionem ipſius auolet.
Item in rethoꝛicis ꝓbabile videt̄ ſapiēti/
bus penas eē partes apud inferos. Item
Sen. in lib. De naturalibꝰ q̄ſtionibus. Si
volumus tranqlle degere anima in expedi
to habēda eſt ſine illain inſidie ſine moꝛbi
petant. Quid aliud habeo ꝙ excitem hoꝛ
tari ⁊ cū omnibꝰ bonis emittere. vade foꝛ
titer. vade feliciter nihil dubitaueris redi/
ens. Nō de re ſed de tēpoꝛe queſtio eſt fa/
cis ꝙ qñqꝫ faciēdum ē rex natura que ge
nuit te expectat ⁊ locus melioꝛ ac tutioꝛ.
Iteꝫ mercurius anime dicit. Poſt diſſolu/
tioneꝫ cogent̄ credere penis que ī vita no
lunt credere verbis. Plato etiā in thimeo
dicit. animā poſt diſſolutionē varijs affligi
penis: hijs teſtimonijs phoꝛuꝫ pꝫ ꝙ anima
rōnalis non perit cum corpoꝛe. ¶ Rationi/
bus vero multipliciter poteſt oſtendi ideꝫ.
Et primo per iuſticiā dei que ſi eſt reddet
tam bonis q̄ꝫ malis ſm eoꝛum merita. Bo
nis premia malis penas. Eccle. vult cūcta
que fiunt adducet dominus in iudicium.
Sed retributio iſta non fit in preſenti cuꝫ
mali hic floꝛeant ⁊ boni opprimant̄. Job.
. 21. Quare impij viuunt ſubleuati ꝯfoꝛta
tiqꝫ diuitijs ⁊. Jere. 12. Quare via. Impio/
rum proſperatur vnde eſt omnibus qui p̄
uaricātur ⁊ inique agunt. Et in. Pſ. Uſqꝫ

quo peccatoꝛes domine vſqꝫ quo peccato
res gloꝛiabuntur: ergo retributio iſta erit
poſt hāc vitam. Manent ergo anime poſt
moꝛtem. ¶ Itē pōt oſtendi per dei bonita/
tē: qꝛ cum deus ſingulariter ſit bonus ma/
xime tamē bonus ē amicis ſuis: ⁊ maxime
amat amantes ſe. Prouer. viij. Ego diligē
tes me diligo hoc autē verū nō eſſet ſi ani
ma periret cum corpoꝛe: nec eſſet alia vita
poſt iſtā. Amici enim dei in hac vita ſunt:
egentes anguſtiati afflicti. Heb. 11. Et. 1.
Coꝛ. 10. Si in hac vita tm̄ in xp̄o ſperātes
ſumus miſerabilioꝛes eſſemus oībus ho/
bus. Si nō eſſet alia vita verū eſſet quod
dicunt peruerſi iudei. Mal. 3. Uanus eſt
inquiunt qui ſeruit deo: ⁊ qꝺ emolumen/
tū qui cuſtodiunt precepta eius? Non eēt
emolumentū vbi videt̄ ſibi detrimentū in
hac vita affligi ſi in futuro non ſperarent
amici dei pro hac afflictione delectari: ⁊
vtilius eſſet eos bonis preſentibus adhe/
rere ⁊ in eis delicate viuere q̄ꝫ deo adhere
re ⁊ mandata eius obſeruare. ¶ Iteꝫ pōt
oſtendi ꝙ anima cū corpoꝛe nō pereat ꝑ
ſapientiā dei que non pōt fallere nec falli.
Falleret aūt eos qui ei credūt ꝯtemptum
p̄ſentis vite ꝯſulendo ⁊ preſentiū bonoꝛū
ſi nō ſequeret̄ alia vita melioꝛ: ⁊ alia bōa
melioꝛa. Mat. xix. Si vis perfectus eſſe va
de ⁊ vende omnia que habes: ⁊ da paupe
ribus ⁊c. ⁊. Jo. xij. Qui odit animam ſuaꝫ
in hoc mundo. in vi. e. c. eā. ¶ Item anima
cum corpoꝛe ꝙ non pereat oſtenderunt q
hoc per experientiam nouerunt: qꝛ moꝛte
ſuſcitati fuerūt: vt xp̄s lazarus. ⁊ illi de qui
bus legitur ad Heb. 11. Acceperunt mulie
res de reſurrectiōe moꝛtuos ſuos. ¶ Ideꝫ
etiā oſtendūt virtutes quas moꝛtui operā
tur. vnde Gre. in. 4. li. Dial. Penſa q̄liter
anime viuunt illic vbi viuunt quoꝝ hic ⁊
corpoꝛa moꝛtua in tot miraculis viuunt.
Si igitur vitā anime manentis in corpo/
re deprehendis ex motu mēbroꝝ cur non
ꝑpendis vitā anime poſt corpus etiā ꝑ oſ/
ſa moꝛtua in ꝟtute miraculoꝝ. ¶ Itē oſtē
dit̄ per oꝛdinē quē hꝫ homo inter ſe ⁊ crea
turas. Eſt eniꝫ creatura media inter iumē
tuꝫ ⁊ angelū. vnde cōmunicat cū iumento
in corpoꝛis moꝛtalitate: ⁊ cū angelo in ani
me imoꝛtalitate. Gre. in. 4. lib. Dial. Hō ſi
cutijn medio creatus ē: vt eſſet inferioꝛ an/
gelo ſupioꝛ iumento ita aliqd hꝫ cū ſūmo
cōe aliqd cōe cū infimo. Immoꝛtalitatē. ſ.
ſpūs cū āgelo moꝛtalitatē ꝟo corpis cū iu
mēto. ¶ Itē oſdit̄ ꝑ ſimilitudinē quā hꝫ
anima cū pⁱma materia: ſicut eniꝫ pⁱma ma
teria ſe hꝫ ad oēs formas ſenſibiles ⁊ coꝛ/
poꝛales: ita hꝫ ſe ſubſtātia intellectiua ad
formas intelligibiles: ⁊ ſpirituales. Ergo ſi
cut prima materia nō eſt coꝛruptibilis ab
aliqua forma ſenſibili vel corpali. Ita ſub
ſtantia intellectiua nō eſt coꝛruptibilis ab
aliqua forma intelligibiter ſpūali ⁊ multo
minus a forma corpoꝛali cū ꝓpter ſublimi
tatē ſue eſſentie talis coꝛruptio non poſſit
ad eā attingere. Relinquit̄ ergo ꝙ ipſa ſit
incoꝛruptibilis ⁊ moꝛtalis. ¶ Itē dē quod b
deſtruit̄: aut deſtruit̄ ſeparatione forme a
materia aut diuiſione partiū integralium
aut deſtructiōe ſubiecti: aut deferētis: aut
abſentia cauſe. Separatiōe forme deſtruit̄
res dupliciter. Aut diuiſione forme: que ꝑ
manet ſeparata vt cū diuidit̄ anima ratio
nalis a corpoꝛe: que diuiſio dicit̄ moꝛs: vel
diuiſione forme: que nō manet ſeparata vt
in extinctione ignis: ⁊ hec diuiſio vocat̄ ꝓ
prie coꝛruptio diuiſione partiū integraliū
fit deſtructio vt cū ligna ⁊ lapides deſtrui
tur domus: deſtructiōe vero ſubiecti vt de
ſtructo pariete deſtruit̄ pictura q̄ erat in
eo: ⁊ quātitas. Deſtructione deferētis de/
ſtruit̄ qꝺ ferebat̄: vt cū fracto vaſe effun/
dit̄ liquoꝛ qui in eo erat. Abſentia cauſe
fit deſtructio: vt ſole ſubtracto deſtruitur
dies. ¶ Primo mō non pōt deſtrui anima
rationalis: nō enim ē cōpoſita ex materia:
⁊ forma vt oſtenſum eſt ḋus vbi deſtructꝰ
eſt erroꝛ qui ponit animas cū corpoꝛibus
ſeminari. Ergo nō pōt fieri in ea diuiſio foꝛ
me a materia. Propterea ſi diceret̄ ꝙ eēt
ex materia ⁊ forma compoſita adhuc pōt
oſtēdi ꝙ forma illius nō pōt deſtrui: qꝛ nō
hꝫ ꝯtrariū quo deſtruat̄. Anima enim po/
tens eſt intelligere omnia qꝺ nō eſſet vex
ſi aliquid eſſet ei ꝯtrariū: Anima eniꝫ non
eſſet receptibilis ipſius nec ſilitudinis eiꝰ.
ergo nō poſſet intelligere ipſum. Preterea
viſus nullā formā viſibilē hꝫ ſibi ꝯtrariaꝫ
ergo nec intellectus aliquā formā intelligi
bilē hꝫ ſibi ꝯtrariaꝫ. ¶ Secūdo. Itē non pōt

deſtrui aĩa rationalis deſtructione partiũ
integraliũ cũ ſimplex ſit: ⁊ careat huiuſmõi
partibus. ¶ Tertio. Itẽ deſtructiõe ſubie-
cti nõ põt deſtrui: qꝛ ſi poneret eius ſubie-
ctũ nõ poneret aliud ꝙ̃ corpus. Ipſa autẽ
nõ ſe hꝫ ad corpus vt accidẽs ad ſubiectũ
eſt enĩ ꝑfecta ſubſtãtia receptibilis ẽ enĩ
ſm ſe oppoſitoꝝ manẽs intraſmutata ſm
eſſentiã: qḋ ꝓpꝛiũ eſt ꝑfecte ſubſtãtie ſi qs
tñ obiciat de ſupficie que quãtitas eſt nõ
ſubſtãtia: q̃ tñ recipit ꝯtrarios colores di-
cendũ ẽ ꝙ ipſa nõ recipit colorẽ ſm ſe ſed
ſcḋꝫ virtutẽ ſubſiſtentẽ corꝑee ſubſtãtie: ſꝫ
anima rõnalis ſm ſe receptibilis ẽ: oppoſi
toꝝ nõ ſm naturã corꝑis cui vnita ẽ: vt vir
tutis: ⁊ vitiꝫ: ſciẽtie: ⁊ ignorãtie: ⁊ multoꝝ
alioꝝ: que cum ſint ſpũalia non recipiunt
in ea ſꝫ naturã corꝑis. ¶ Quarto. Itẽ nõ
põt deſtrui anima deſtructiõe deferẽtis nõ
põt anima deſtrui cũ nõ indigeat deferẽti
ſicut liquor vaſe indiget quo contineatur.
¶ Quinto. Iteꝫ nõ põt deſtrui. ſ. abſentia
cauſe: qꝛ a pͥma cã imediate fluit. Cui[9] ab
ſentia nihil deſtruit: vel cuius ꝑ̃ſentia ſem
per adeſt omnib[9]: ⁊ nunꝙ̃ ẽ abſens. Quãtũ
enĩ in ſe eſt ſemꝑ influit in creaturas eſſe
⁊ ꝑmanentiaꝫ. Ergo anima rõnalis nullo
mõ põt deſtrui cũ nullo ꝓdictoꝝ modoꝝ
deſtructibilis ſit: nec alius modus deſtru-
ctiõis poſſit inueniri. ¶ Sexto. Itẽ oẽ eſſe
mortale paulatim debilitat ⁊ deficit donec
veniat ad vltimũ defectũ q eſt mors: virt[9]
autẽ intellectiua ſua duratiõe inualeſcit et
ꝑficit vt quãto ẽ antiqor tãto ſit ad intel-
ligẽdũ validior: ẜ hꝫ eẽ imortale. ¶ Itẽ vir
tus que nõ hꝫ finẽ in opatiõe nõ hꝫ finem
in tꝑe: virtus intellectiua nõ hꝫ finẽ in ope
ratiõe nõ enĩ determinata eſt ad intelligẽ
da tot qn adhuc plura intelligere poſſit: ẜ
nõ hꝫ finẽ in tꝑe. Iteꝫ virtus corruptibilis
ledit a vehemẽti obiecto: vt viſus a vehe-
mẽti lucido: intellectus autẽ non ledit a ve
hemẽti intelligibili: immo magis ꝯfortat.
Ergo nõ eſt corruptibilis. ¶ Itẽ ex cogni-
tiõe obiecti cognoſcit cognitio potentie: ⁊
ex ꝯditione potẽtie cõditio ſubſtãtie. Cũ
ergo obiectũ virtutis itellectiue ſit vniuer
ſale incorruptibile virtus intellectiua icor-
ruptibilis eſt. ¶ Aug. in lib. ſoliloquioꝝ.
Sic probat immortalitatẽ anime. Oĩs in-
quit ſubſtãtia cõpꝛehenſiua veritatis incõ
tũ eſt veritas: ẽ imortalis. Sꝫ anima ratio-
nalis eſt hmõi: ẜ eſt imortalis veritatẽ ꝓ
intellige eſſentiã rei inquãtũ eſt abſtracta
a materia: ⁊ oĩbus materialibus ꝯditioni
bus: vt appꝛehẽdit hõ q ꝓdicat de oĩbus
hoĩbus. ¶ Itẽ omnis ſubſtãtia cuius ope
ratio nõ pẽdet a corpore ipſa nõ pẽdet ex
corpore. Sed opatio ſubſtãtie non pendet
ex corpore. ſ. intelligere ſꝫ intellectiue: ergo
nec ſubſtãtia intellectiua pendet ex corpe:
ergo ẽ ſepabilis a corpore: ⁊ põt viuere ſi-
ne eo. ¶ Itẽ virtus cuius opatio impedit
a corpore nõ depẽdet a corpore: ſꝫ talis eſt
virt[9] intellectiua. Quãto enim corpori ſe
plus imergit p ſollicitudinẽ: ⁊ amorẽ tꝑalẽ
tum: ⁊ delectationẽ tãto intelligit obtuſius
⁊ tardius. Quãto autẽ ſe elongauerit tanto
clarius ⁊ facilius. Ergo ipſaꝫ nõ dependet
a corpore. Preterea ſi intellect[9] depẽderet
a corꝑe ſequeret ꝯfortatio eius ad ꝯforma
tionẽ corporis: ⁊ debilitatio ad debilitatio
nẽ. Aliter tñ eſt. Naꝫ in ſenectute ẽ corpo
ris debilitatio: ⁊ intellect[9] ꝯfortatio. Sicut
enĩ iuniores meli[9] ſentiũt ſic ſeniores me-
lius intelligũt. Io. xij. In antiqs eſt ſapiẽ-
tia. Si qs tñ obiciat ꝙ intellectus dicitur
depẽdere ex corpore quũ eius opatio ipe
dit egritudine corꝑis: vt patet ĩ freneticis.
Similiter intellectus ſenſu ⁊ imaginatiõe
indiget ꝙ nõ fiat ſine illis. Dicendũ eſt ꝙ
aliud ẽ virtuteꝫ impediri a leſiõe aliud ab
occupatione. Intellectus impedit occupa-
tione anime circa opus alterius virtutis:
ſed non ledit: vt viſus vel auditus exterior
occupans animam circa exteriora impe-
dit vt illa hora non vacet intellectiue ope
rationi. Sic in laborantibus freneſi: vel ſi-
milibus paſſionibus ſunt: ſicut ſomnia fira
⁊ adherentia propter infectiones difficile
ſeparabiles. Et quemadmodũ ſomnia mẽ
tem tenent circa fantaſmata occupatam.
Sic ille alienationes operationum intelle
ctus mentem occupando impediunt. Ex-
purgata autẽ hmõi infectiõe intellectus
tanꝙ̃ nihil paſſus leſiõis ad proprias ope
rationes reuertitur. Ad ſecundum dicẽdũ
ꝙ licet intellectus nõ fiat in nobis ſine ſen
ſu ⁊ imaginatione: tamen eſt ſine illis. Et
ponit ſimile Auguſtinus. Ad portum non

deuenitur niſi per nauem eſt tamen eſſe in
portu ſine naui: vl' poteſt diſtingui duplex
facies virtutis intellectiue inferior: ⁊ ſupe-
rior: quantum ad inferiorem indiget intel-
lectus ſenſu: ⁊ imaginatione quantum ve-
ro ad ſuperiorem ſm quem eſt nobilis per
fectio ⁊ potiſſima intellectus non indiget
illuminatur enim a prima virtute. ¶ Item
poteſt oſtendi ꝙ anima rationalis non pe
reat cum corpore multis alijs modis. Pri
mo ſic cum nullus modus nature ſit, fru-
ſtra omne quod naturaliter mouetur non
eſt naturali impoſſibilitate prohibituꝫ a ſi
ne ad quẽ mouet. Ergo cuꝫ anima ratiõa
lis naturaliter appetat beatitudineꝫ: non
eſt impoſſibile ei aſſeq eaꝫ. Sꝫ ĩpoſſibile ẽ ꝙ
ea aſſequat in bonis ꝑ̃ſentis vite: ergo ipſa
manet poſt ꝑ̃ſentẽ vitã. Qḋ in bonis pre-
ſentis vite beatitudinem nõ aſſequat. Sic
põt oſtendi poſſeſſores bonoꝝ corporaliuꝫ
aut amant ea aut nõ amant. Si nõ amãt:
ergo ſunt eis oneri: ⁊ non aſſequuntur feli
citateꝫ in eis. Si vero amant ea: ergo ſunt
vniti eius per amorem ⁊ ſunt obnoxij om-
nibus paſſionibus quibus illa ſubiacent.
Amans enim neceſſario cõpatitur amato
propter vnionem amoris ſi paſſio rei ama-
te ad ipſum per appꝛehenſionem peruene
rit. Ergo nec in iſto caſu felicitatem in bo-
nis iſtis aſſequuntur. ¶ Itẽ nobiliori vir-
tuti nobilior competit ꝑfectio. Ergo cuꝫ vi
res anime quibus homo antecellit bruta
animalia nobiliores ſint viribus illis quaſ
communicat cum brutis eis competit per-
fectio nobilior. Ergo facilitas alia erit ani
me rationalis ſecundum vires illas nobi-
les ꝙ̃ ſit ea: que eſt ſm vires iferiores: que
eſt in bonis preſentis vite. ¶ Preterea cuꝫ
nobilis pars anime habeat proprias ſuas
operationes: ⁊ propria gaudia: ⁊ propriaꝫ
libertatem: ⁊ ſeueritatem: habebit ipſa ꝓ-
priam felicitatem non in bonis corporali-
bus cum ipſa ſeparata ſit a corpore vt iaꝫ
oſtendetur: ſed in bonis ſpũalibus. ¶ Iteꝫ
quicquid eſt morti obnoxium non eſt bea-
tum: ergo cum homo in preſenti vita ſubdi
tus ſit neceſſitati moriendi in ea non eſt ꝑ
fecte beatus. ¶ Item omnis virtus omni-
no ſeparata a corpore: non eſt corruptibi-
lis corruptiõe corporis: ſed vires: que ſunt
proprie anime rationalis intellectus: ⁊ vo
luntas omnino ſunt: ſeparate a corpore: er
go non ſunt corruptibiles corruptione cor
poris. Media multipliciter probatur pro-
prio ſic: vis vnita corpori ſiue operans per
organum operatur ſm proprietateꝫ: ⁊ poſ
ſibilitatem organi tñ: vt viſus qui nõ iudi
cat de ſapore vel ſono: ſed de colore: qꝛ co-
lor pertinet ad naturam oculi. Nullum au
tem organum corporale poſſibilitatem ha
bet ad incorporalia. Nulla ergo vis ope-
rans per organuꝫ corporale eſt cognitiua:
niſi corporalium tantum. ¶ Preterea ope
ratio intellectus eſt per abſtractiõem a ma
teria: ⁊ materialibus conditionibus. Sed
omnis opatio eſt: ſm naturam virtutis a
qua egredit: ergo intellectus eſt abſtract[9]
a materia ⁊ non habet organũ corporale:
¶ Item nulla virtus incorporata. i. parti
corporis determinata operans per orga-
num eſt cognitiua ſui nõ enĩ poteſt referri
vel reflecti ſupra ſe vnde nec oculus ſe vi-
det nec imaginatio ſe imaginatur. Cum er
go ſe intellectus intelligat non eſt incorpo
ratus alicui. ſ. parti corporis determinate
vnitus. ¶ Iteꝫ ꝙ cognoſcitur eſt in cogno
ſcente ſm naturam cognoſcẽtis: ⁊ non ſm
naturaꝫ rei cognite: ⁊ generaliter ꝙ recipi-
tur in aliquo eſt in recipiẽte: ſm naturã re
cipiẽtis. Cũ ergo corporalia ⁊ materialia
ſint in intellectu ſm modũ imaterialem ſi-
cut denudata a materia: ⁊ materialib[9] cõ
ditionibus intellect[9] imaterialis ẽ: ⁊ nõ in
corꝑatus alicui parti corporis. ¶ Iteꝫ cuꝫ
volũtas: q̃ ẽ propria anime rõnalis libera
ſit flexibilis: ⁊ ad ea: q̃ ſũt delectabilia cor-
pori ⁊ ad ea q̃ ſunt corꝑi cõtraria: vt ſunt:
macerationes carnis: ⁊ ipſa mors corꝑalis:
manifeſtuꝫ eſt ꝙ volũtas illa a corpore ſe-
parata eſt: vñ nõ eſt cũ corpore corruptibi
li. ¶ Itẽ nõ eſt neceſſe rectoreꝫ nauis mo-
ri cũ nauis diſſipat: nec militeꝫ occidi cuꝫ
equus cui inſidet occiditur: nec artificem
perire licet aliquid de inſtrumẽtis ei[9] quo
ad aliquam operationem ignobilem vti-
tur defecerit: ſic non eſt neceſſe ꝙ ſpiritus
rationalis pereat: licet corpus quod eſt
eius organum quantum ad aliquas ei-
us operationes minus nobiles pereat.
¶ Preterea nihil creatũ eſt: ꝓpter ignobi-

lius: ⁊ vilius ſe. ergo anima rationalis nõ
eſt principaliter creata ꝓpter operatiões
iſtas quas habꝫ cões cũ brutis: vel ꝓpter
bona iſta corporalia q̃ ea viliora ſunt ergo
nõ eſt neceſſe eã perire licet nõ poſſit exer/
cere operationes illas minus nobiles cir/
ca bona iſta corporalia. ¶ Item cũ anima
rationalis nobilior ſit quacunqꝫ creatura
corporali. ⁊ deus cõicauerit eſſe perpetuũ
alicui creature corporali vt corporibus ce
leſtibus ipſe cõicauit illud etiã anime rõ/
nali. intelligere nõ ſolum creaturã corpo-
ralem ſꝫ etiã creaturam ſpũalem ⁊ ipſum
creatorẽ ipſe cõicauit ei eſſe perpetuũ. cũ
capacitas dei p intelligentiã longe melior
ſit perpetuitate eſſendi. ¶ Itẽ cũ dederit
deus creature rõali vt poſſit habere ami/
citiã cũ deo. lex vero amicitie requirat bo
norũ cõionem veriſimile eſt q cõicauerit
ei immortalitatẽ. ¶ Preterea quis fidelis
amicus a morte amicũ ſuum non ſeruet ſi
poteſtatẽ habet. ergo veriſimile ẽ q deus
amicos ſuos ſeruet morte qua omnino
pereant. ¶ Mors corporalis amicoꝝ dei
nõ eſt mors ſed potius ſomnus vel tranſi/
tus ad meliorẽ vitã. Io. 2. lazarus amicꝰ
noſter dormit. Et Mat. 22 nõ eſt deus no
ſter deus mortuoꝝ ſed viuẽtiũ. ¶ Item q̃
a ſolo deo ineſſe ꝓducuntur ꝑpetua ſunt
niſi ſint accidẽtia vel forme dependẽtes a
materia. Sꝫ aĩa rõnalis nõ eſt accidẽs vel
forma dependẽs a materia ⁊ a ſolo deo ẽ
per creationẽ vt prius oſtẽſum ẽ: ergo ipſa
habet eſſe perpetuũ q ipſa nõ ſit accidens
ſic ꝓbaẽ. Nullũ accidens nobilius eſt ſub
ſtantia ſed oẽ mouens ⁊ regens ſubſtãtiaꝫ
eſt nobilius ⁊ actualius ⁊ virtuoſius ſub/
ſtantia quã mouet ⁊ quã regit: ergo nullũ
tale eſt accidens. Sed talis ẽ anima rõna
lis ergo ipſa nõ eſt accidẽs. Quod vero nõ
ſit forma a materia dependens prius oſtẽ
ſum eſt. ¶ Poſſumus ⁊ vti ad deſtructio/
neꝫ dicti erroris oſtenſiue qua vſus non q
daꝫ religioſus ꝯtra phm quẽdaꝫ qui nega
bat animã eẽ inmortalẽ. Aut aĩa inqt eſt
mortalis aut imortal̃. Si anima mortalis
ẽ ⁊ credis eã eſſe immortalẽ nullũ tibi in-
de ꝓuenit incõmodũ. Si aũt immortalis
ẽ ⁊ credis eã eẽ mortalẽ aliqd põt tibi ve
nire in incõmodũ: ergo meliꝰ ẽ vt aĩa cre/
daẽ eẽ immortalis q̃ꝫ mortalis. Quia ſm
ſapiẽtiã ſi ꝓpoſitis iſtis duobꝰ ſit ꝯſentiuũ
bonũ: illius ꝓ malũ: magis ẽ eligẽdũ: ca
ius ꝯſecutiuũ ẽ bonũ: q̃ꝫ id cuiꝰ ꝯſecutiuũ
ẽ malũ. Iuxta ꝓbũ qđ tullius refert in li.
de ſenectute catonẽ dixiſſe. Sꝫ ſi aĩa mor/
talis ẽ q credũt eã eẽ mortalẽ nõ erũt poſt
hãc vitã q nos ꝯfundãt de ꝯtraria opinio
ne. Si vero ſit immortalis. Nos q ſumꝰ hu
ius opinionis poterimus eos cõfundere q
ꝯtrarie opinionis ſunt ⁊ hec cõtra dictũ
errorem ſufficiant

¶ De errore negantium reſurrectionem
corporum. 23

Equit̃ de errore illoꝝ q negãt cor/
porũ reſurrectionem. ¶ Ad deſtru a
ctionẽ vero huiꝰ erroris primo po
nemꝰ teſtimonia ſacre ſcripture deinde rõ
nibꝰ vtemur. legit̃. Exo. 3. Deus patrũ nro
rũ deus abrahã ⁊ deus iſaac ⁊ deꝰ iacob
miſit me ad vos. Quo verbo vtitur dñs.
Mat. 22. Ad ꝓbationẽ reſurrectionis ſub
dens. Nõ eſt inqt deꝰ mortuoꝝ ſꝫ viuẽtiũ.
Glo. ꝓbat p hoc animas poſt mortẽ pma
nere. Nõ enĩ diceret̃ deꝰ nõ exiſtẽtiũ. ⁊ ſic
introducit̃ corpoꝝ reſurrectio. q̃ cũ anima
bꝰ bona ⁊ mala que geſſerãt recipiãt. Itẽ
iob. 19. Scio q redẽptor meꝰ viuit. ⁊ in no
die. d. ter. ſur. ſum. Et eiuſdẽ. 14. Lignũ hꝫ
ſpem ſi pciſum fuerit rurſuꝫ vireſcit. ⁊ Iſa.
.27. viuent mortui tui. Et ezech. 37. Ecce
ego intromittã in vos ſpũm ⁊ viuetis. Da
ni. xij. Multi de hĩs qui dormiũt in pulue
re terre vigilabũt. Ione. 3. Subleuabit de
corruptione vitã. ij. Machab. vij. Rex mũ
di defunctos nos pro ſuis legibus in eter/
ne vite retributionẽ ſuſcitabit. Et in eodẽ.
E celo iſta poſſideo ſꝫ ꝓpter dei leges hec
ipſa deſpicio qm̃ ab ipſo me ea recepturũ
ſpero. Eiuſdẽ. xij. Iuſte ⁊ religioſe de reſur
rectione cogitãs. Mat. vlti. Multa corpo
ra mor. q̃. dor. ſur. Io. 5. procedent q bona
fecerũt i reſurrectõeꝫ vite. Eiuſdẽ. 11. Scio
q reſurget in reſurrectõe in nouiſſimo die.
.1. Cor. 6. Deus ⁊ xp̄m ſuſcitauit ⁊ nos ſu/
ſcitabit per ꝟtutẽ ſuã. Eiuſdẽ. 15. Si reſur
rectio mortuorũ nõ eſt neqꝫ xp̄s reſurrexit.
Ibidẽ inſpiciẽs tu q ſeminas nõ viuifica/
tur. Ideꝫ in eodeꝫ. Omnes qdeꝫ ſurgemꝰ.
Itẽ oportet corruptibile hoc induere icor
ruptionem. Et 2. Cor. 4. Scientes qm̃ qui
ſuſcitauit ieſum ⁊ nos cum illo ſuſcitabit.
Eph. 4. Donec occurramus omnes in vi/
rũ perfectũ in mẽſurã etatis plenitudinis
xp̄i. Phi. 3. qui reformabit corpus humili/
tatis nr̃e. Preterea. thel. 3. Nolumus vos
ignorare de dormientibꝰ. Iac. 5. Aurum ⁊
argentũ noſtrũ eruginabit: ⁊ erugo eorum
in teſtimoniũ nobis erit ⁊ mãducabit car/
nes veſtras ſicut ignis. Erit ergo caro vr̃a
in futuro. Act. xxvi. quid incredibile iudi/
catur apud nos ſi deꝰ mortuos ſuſcitat:
¶ Rõibus ſic põt corporũ reſurrectio ſua
deri. Cẽꝫ iuſticiã iudici iuſti. ſ. in cuiꝰ terra
multa ſiunt digna pmio ⁊ ſupplicio quem
nec fallit ignorantia nec ꝓhibet impoten/
tia neceſſe eẽ q̃ſqꝫ cõuerti in iudiciũ. Sed
talis iudex deus eſt ergo eiꝰ iuſticia q̃ſqꝫ
cõuertit̃ in iudiciũ. Sed hoc nõ ſit in pñti
vniuerſalit̃ cũ mali floreant ⁊ boni oppri/
mant̃: fiet ergo in futuro ⁊ reddet dñs vni
cuiqꝫ ꝓut meruerit. Ergo hominibus qui
ſibi ſeruierunt mercedẽ reddet qđ fieri nõ
poteſt niſi ipſi reſurgant. Tali argumẽto
vſus eſt barnabas ad ꝓbandam reſurre/
ctionẽ phis qui erãt rome vt legit̃ in li. cle
mẽtis. Iuſtum ẽ inquit quẽlibet ſeruientẽ
alicui remunerari. ⁊ inde vt ſ͂us. ¶ Siqs
tñ dicat homines poſſe remunerari in ani
mabus ſine corpoꝝ reſurrectione nõ valet
reſponſio. Cuꝫ enĩ anima ſine corpore ho
mo nõ ſit: nec remuneratio anime ſine cor/
pore eſt remuneratio hominis. Preterea
cũ homo ſeruierit deo ⁊ corporalibꝰ operi
bus ⁊ ſpiritualibꝰ ⁊ nõ minus deꝰ ſit libe
ralis remunerãdo q̃ꝫ homo ſeruiẽdo vtro
qꝫ modo ⁊ in corpore ⁊ in anima debet re
munerari. Itẽ ſimiliũ meritoꝝ apud eũdẽ
iudiceꝫ ſimilis debꝫ eẽ remuneratio. Ergo
cũ xp̄s ſeruiendo patri in corpore ⁊ in ani
ma meruit in corpore ⁊ anima remunera-
ri. Alij ſimiliter deo ſeruientes ſimilẽ remu
nerationem merebunt̃. 3. cor. 15. Si reſurre
ctio mortuoꝝ non eſt neqꝫ xp̄s reſurrexit.
Item in ps. Nunqd enim vane cõſtituiſti
omnes filios hominũ. vane ſiue fruſtra ſũt
ꝯſtituti ſi participes nõ ſunt beatitudinis
ſi moriunt̃ nõ ſurrecturi. Preterea ſi corpꝰ
anime cõpatit̃. q̃re nõ cõregnabit. ⁊ gloriſi
cabitur. Itẽ cum anima naturaliter appe
tat eſſe in corpore qđ oſtẽdit dolor q eſt in
ſeparatiõe. ⁊ omnis appetitꝰ naturalis in
ꝑfecta anime beatitudine debeat impleri
corpus tradetur ei ſine quo appetitus eiꝰ
naturalis nõ impleret̃. Preterea cuꝫ ꝯſtet
anime perpetue nõ ſufficere organũ neceſ/
ſario corruptibile ex prima ordinatiõe cor
pus humanũ nõ fuit tale. ergo cum p xp̄m
reſtauratio ꝑfecta ſiat ꝑpetuũ corpus ani
me tradet̃ fiet ergo reſurrectio corporum.
Itẽ cũ aliq̃ actiões corporales ſint merito
rie vt opa miſ̃icordie d̃ quibꝰ legit̃. Mat.
.25. Caro ſicut ſocia aĩe ẽ i merito ſic ſocia
debet eẽ eiꝰ in pmio ⁊ ex quo partẽ pcĩ ſol
uit partẽ debet habere lucri q nõ erit niſi
caro reſurgat ergo ipſa reſurget. Itẽ corpꝰ
humanũ finis ẽ ceteroꝝ corporũ: q̃ cũ int̃
cetera corpora quedã hẽant eẽ ꝑpetuum
corpꝰ humanũ habiturũ ẽ eẽ ꝑpetuũ. Fi/
nis enim melior eſt hĩs que ſunt ad finem
qđ autẽ ẽ diuturniꝰ meliꝰ ẽ. Itẽ corpora q̃
habent eẽ ꝑpetuũ habẽt illud ex dei boni
tate ⁊ ad creature vtilitateꝫ nõ ad vtilita
tẽ dei cũ ipſe bonoꝝ noſtroꝝ nõ egeat. Nec
ad vtilitatẽ creature pure corporalis cũ il
la nullius boni ſit ꝑceptiua. Item nõ pnci
palit̃ ad vtilitatẽ creature ſpũalis cũ illa
creatura corporali nõ egeat ergo ad vtili/
tatẽ creature partiꝫ ſpũalis ⁊ ptim corpa
lis que nõ videt̃ eẽ niſi homo. Si nõ aliq̃
creature corpales ꝑꝑ holeꝫ hñt eſſe ꝑpetu
um multo fortiꝰ homo habiturꝰ ẽ eẽ ꝑpe/
tuũ. Itẽ aut corpꝰ humanũ ſe hꝫ ſolũ ad
animam vt organũ ad tẽpus neceſſarium
aut nõ. Si pmo mõ q̃ cã ẽ q anima tñ do
leat cũ illud organũ graue: ⁊ oneroſuꝫ ſit ſi
bi ſeperet̃ ab ea q nõ ẽ amplius ei neceſſa
riũ qs ſapiẽs doleat cũ a naui exit ad por
tũ ſecurũ. Si vero nõ ſe hꝫ vt organũ ſolũ
ſꝫ vt mã cũ q̃ anima ꝑficit ſpẽꝫ vnã rex ⁊
creaturã nobiliſſimã cũ creature minꝰ no
biles eẽ ꝑpetuũ hẽant. Itẽ cũ anima rõna
lis. habeat aliquas vires que ſine corpore
nõ poſſunt ꝑfici vt prius oſtenſuꝫ ẽ aut ip
ſa nõ perficiet̃ omnino in futuro aut cor/
pus ei iterum vnietur. ¶ Item due cauſe
vnionis anime ad corpus aſſignant̃ a gre
gorio nãzanezo vna vt per agones certa/
minum que eſt inſunt aduerſus terrena
celeſtis glorie hereditatem acquirat. Et ſi/

eſt aurum igne ꝑſentis vite exāīatū ꝓ-
batur examine. Alia cauſa eſt vt hanc de
teriorē nāꝫ corporis ſecū trahat ac ſurſuꝫ
ſuperiꝰ ſedibus collocet. vnde vna cauſa
vnionis eius eſt bonū anime alia bonum
corporis vtraqꝫ aūt eā requirit vt corpus
reſurgat. De ꝓmo patet iuſtuꝫ eſt enim vt
caro que fuit ſocia in certamine ſocia etiā
ſit in gloria de ſecūda idem manifeſtum ē.

¶ De errore illo qui dicit. vnūquēqꝫ poſſe
ſaluari in ſua fide vel lege. 24

Equitur de errore illo qui ponit
vnūquemqꝫ ſaluari in ſua fide vel
lege ex quo credit eaꝫ eē bonam ⁊
deo placentē. Cui errori occaſionem dedit
ꝙ cogitauerit paucitatē eſſe ſaluandoꝝ ſi
ſoli xp̄iani boni ſaluarent̄. Dixerūt enim.
Cuꝫ deus nō ſit minus pronꝰ ad miſeren-
dū ꝙ̄ ad puniendū quomodo tā pauci ſal
uabunt̄. ſ. xp̄iani ⁊ illi nō omes ſꝫ ſolū bo-
ni qui pauci ſunt reſpectu maloꝝ. Multi-
tudo etiaꝫ iudeoꝝ ⁊ gentiliū damnabitur.
Quare dei miſericordia tantā multitudi-
nē creauit cū ꝓuideret eā damnādā. ¶ Et
dicēdū ꝯtra hōi errorē ꝙ nō ē mirum ſi
pauci ſunt ſaluandi cōꝑatione eorum qui
ſunt damnandi. viliorū enim ſemper ē ma
ior multitudo ꝙ̄ ꝓcioſoꝝ vt ferri ⁊ plūbi ꝙ̄
auri ⁊ argēti. ⁊ lapidū cōmuniū ꝙ̄ gēma-
rū ⁊ quercuū ꝙ̄ cedroꝝ vel palmarū. Et
maior eſt aceruus palee ꝙ̄ grani ⁊ maior
numerus ſtultoꝝ ꝙ̄ ſapiētū. Eccle. I. Stul
toꝝ infinitus ē numerus: ſic ſtulti ſunt vo
cati pauci vero electi. Mat. 20. Preterea
cuꝫ in tanta multitudine hominum pauci
ſint reges temporales. qd mirū ſi pauci ha
bituri ſint regnū celeſte. Itē cuꝫ pauci ad
regnū celorū venire curēt. qd mirū ſi pau-
ci perueniunt. Quomodo eniꝫ ꝑueniēt ſi
peruenire nolunt. Item qd mirū ſi paucio
res aſcendāt in celū ꝙ̄ deſcendāt in infer-
nū cū facilius ſit deſcendere ꝙ̄ aſcendere.
Et ſi pauciores intrāt ꝑ anguſtā portā pa
radiſi ꝙ̄ ꝑ lataꝫ portā inferni. Mat. 7. In
trate ꝑ anguſtā portā q: lata porta ⁊ ſpe-
cioſa via que ducit ad ꝑditionem ⁊ multi
ſunt qui intrāt ꝑ eā. Quā anguſta porta
⁊ arcta via que ducit ad vitā ⁊ pauci ſunt
qui inueniunt eā. ¶ Falſitas dicti erroris
ſic pōt manifeſtari. Si aliqs volens corpo
raliter ambulare nollet ꝓuidere vie peri-
cula cū poſſet: Si oculis clauſis aut auer
ſis a via vellet incedere merito imputare-
tur. Sibi ſi qd ei mali ex hoc accideret. Itē
ſiquis vellet ire ad aliqueꝫ locuꝫ viā igno-
rās ⁊ peritū habēs qui viā oſtēderet ⁊ du
catū ꝓberet ⁊ nollet ſibi viam oſtendi vel
ducatū ꝓberi. Merito imputaret̄ ei ſi qd
mali ei ex hoc accideret hec duo cuiuſlibꝫ
animꝰ bene diſpoſitꝰ audita approbat. er-
go cū pericula ſpiritualia magis ſint peri
culoſa ⁊ idō magis cauenda. Siqs circa illa ne
gligens fuerit ꝓuidēda vel ꝑcauēda. Me-
rito ei imputabit̄ cū in periculū ceciderit.
Ergo negligētia querendi viā veritatis ⁊
ſalutis vel ductu ꝓprie rōnis vel querēdo
ab alio ꝙ̄ circa eā credit eſſe adeo inſtru-
ctū vel implorādo diuinū auxilium cū ali
ud auxiliū: ei deſit negligētia ē culpabilis
⁊ dānatione digna. Unde de illo qui igno
rans eſt ex negligentia hmōi. veruꝫ ē illud
Primo. Cor. 14. Ignorans ignorabitur.
Dauid noluit intelligere vt bene ageret.
Glo. potuit intelligere vt bene ageret. ſed
noluit. Itaqꝫ veniam non habet. Ambro.
Qui poſſent ſcire ſi vellent ſtudium adhi-
bere non neſcientes ſed cōtemptores iudi
cabuntur. Si vero aliqs ſeductor ſub pre-
textu catholici doctoris alicui ſimplici ꝓdi
cet pie credenduꝫ ꝙ dꝫ cor ſimplicis auer
tet ne illi errori. Sibi periculoſo credat ni-
ſi negligentia eius vel aliq̄ culpa obſiſtat
Cuſtoſtit deus omnes diligētes ſe vt legit̄
in Pſal. 2. Prouer. 2. Cuſtodiet rectoꝝ ſa
luteꝫ ⁊ ꝓtegit ſimpliciter gradiētes. Itē in
telligendū ē in illo caſu in quo aliqs inue
nit doctores ꝯtrarios vnū fidelē ⁊ aliū in-
fidelē nec ſufficit ex ꝓprio ſenſu vel ex dict̄
eoꝝ vel ex vita diſcernere. Cui potiꝰ credē
dū ſit. Dei eniꝫ miſericordia ei nō deerit ni-
ſi impulſando ad eā negligēs fuerit. Infi-
deles vero negligētes valde ſunt. Et in in
ueſtigando per ſeipſos ſalubrē veritatē ⁊
inquirendo ab aliis. Et in implorādo diui
nuꝫ auxiliū. ⁊ in faciendo veritateꝫ quā iā
nouerunt. Qui vero negligit facere bonuꝫ
quod nouit faciendum nō meretur accipe
re noticiā faciendi id quod nōduꝫ nouit.
Qui vero in talento intellectꝰ qd iā acce-
pit fideliter negociatur dignꝰ ē vt talento

eius addatur. Mat. 25. ¶ Si veꝝ eēt qd
ponit q ſunt ꝑdicti erroris nihil eēt virtꝰ
vel vitium ſimpliciter. Credēti eniꝫ de vir
tute ꝙ eſſet vitiuꝫ vitioſum eſſet agere ſꝫm
virtuteꝫ. Et credenti de vitio ꝙ eēt virtus
eſſet vitioſuꝫ agere ſecunduꝫ vitiuꝫ. ¶ Se
cundum hoc idem valeret error errāti ꝙ
veritas eā cognoſcēti. ¶ Quedā vtilia ad
deſtructioneꝫ dicti erroris. Require ſupra
in capitulo vbi oſtenſuꝫ ē ꝙ vnica ſit fides
vera. ¶ In hoc vero ꝙ deus creauit tātā
multitudineꝫ hominuꝫ quā ꝓuidebat eſſe
damnandā mirari debes diuitias bonita
tis dei q tante multitudini tot ⁊ tanta de-
dit bona cuꝫ tamen ꝓuideret eos futuros
ingratos: emirieris etiā ꝑuerſitateꝫ hominū
q largitorē omniū bonoꝝ donis eiꝰ impu
gnant. Nec ſolum ad dei miſericordiā de-
bes habere oculū ſed etiā ad dei iuſticiaꝫ
ꝗ nō minor ē ꝙ̄ eiꝰ miſericordia: que illos
quos miſericordia creat paſcit ⁊ regit ⁊ ſer-
uat: ingratos de acceptis beneficiis merito
damnat. Quid miꝝ ſi iuſticia peccatoribꝰ
reddit qd meruerūt. Nemo miratur de hoc
ꝙ ignis calefacit vel ſol illuminat vel dei
miſericordia bonis bñficia tribuit ſic mirari
nō debes ſi iuſticia dei eos q rebelles ſunt
deo punit. Nō miratur aliqs. Si qd ſemi-
nat aliqs hoc metat. Sic mirādum nō eſt
ſi peccatores mala metent: que ſeminant.
Eccle. vij. Noli facere mala ⁊ nō te appre-
hendēt. Et iteꝝ nō ſemines mala in ſulcis
iniuſticie: ⁊ nō metes ea i ſeptuplū. Gal.
6. Que ſeminauerit hō hoc ⁊ metet. Aug.
dicit. Aliqs ſi deus vellet: iſti boni eſſent.
Sꝫ meliꝰ voluit vt qd vellent eēnt. ſi boni
nō infructuoſe. Si mali nō impune. Eccle.
II. Deus ab initio ꝯſtituit homineꝫ ⁊ reli-
qt euꝫ in manu conſilii ſui. Et paulo poſt.
Appoſuit tibi aquā ⁊ ignē ad quod volue
ris porrige manū tuā ante hominē vita et
mors bonū ⁊ maluꝫ qd placuerit ei dabit̄
illi. ¶ Mirari etiaꝫ debes ſapiētiaꝫ: ⁊ bo-
nitateꝫ dei q penis maloruꝫ vtit̄ ad bonū
electoruꝫ. Inextimabile eniꝫ gaudiuꝫ erit
electis in futuro cum ꝑfecte agnoſcēt pul-
chritudinē iuſticie diuīe quā tanto plꝰ ama
bunt quanto amplius cognoſcent ⁊ tanto
ampliꝰ gaudebunt quāto amplius agno
ſcent ⁊ amabunt. Pſalmus. Letabit̄ iu-
ſtus cum viderit vindictā. Item miſericor
diam ⁊ iudicium cantabo tibi dñe. duplex
erit materia cantꝰ ſaluatis. ſ. miſericordia
electoꝝ ⁊ iuditiū reproboꝝ. Greg. Oīpo-
tens deus quia plus ē miſeroꝝ cruciatu ſi
paſcitur: quia aūt iuſtus eſt ab iniquoꝝ vl
tione in ꝑpetuuꝫ nō ſedat̄. Sꝫ iniqui oēs
eterno ſupplicio deputati ſua quidem ini-
qtate puniunt̄ ⁊ tñ ad aliqd ardebūt. ſ. vt
iuſti omnes ⁊ in deo videāt gaudia que ꝑ
cipiāt ⁊ in illis reſpiciāt ſupplicia q̄ euaſe
runt. q̄re tanto magis i eternū diuine gra
tie debitores ſe eē cognoſcēt quāto in eter
nuꝫ mala puniri conſpiciunt que eius ad-
iutorio vicerunt.

¶ De errore illorum q dicunt animas in
mortali pec. decedētes ſi puniri eternalit̄. 25.

Equitur de errore eoruꝫ qui dicūt
animas que in mortali decedunt
non puniēdas eternaliter. Qui er
ror valde periculoſus eſt: funditus eniꝫ de-
ſtruit ſapientiam ⁊ bonitateꝫ in cordibus
hominum cum euacuet timorem domini.
qui eſt principium ſapientie. Prouer. I. Et
ſine quo nō eſt iuſtificatio. Eccle. I. Timor
domini expellit peccatum nam qui ſine ti-
more eſt non poterit iuſtificari. Error iſte
dum impunitatem hominibus promittit
pronitatem ad peccandum efficit in eis.
Impunitas enim eſt nutrix tranſgreſſionū
vt ait. Ber. huic errori occaſiōem dare po
tuit illud. Mat. 7. In qua menſura menſi
fueritis remetietur vobis. Et illud. Apo.
18. Quantum glorificauit ſe ⁊ in deliciis
fuit tantum date ei tormentum ⁊ luctum.
Non eſſet inquiunt menſura pene ſecun-
dum menſurā culpe ſi peccato momenta-
neo pena eterna redderetur. Sed verba
predicta ſic intelligenda ſunt vt fiat com-
paratio in genere vt qui multum peccauit
multum puniatur ⁊ qui minus peccauit
minus: ⁊ qui amplius: amplius. Non ꝙ ſit
neceſſe penā eſſe equalē culpe ſꝫm duratio
nē immo quātum ad durationē multo ma
ior pōt eē ꝙ̄ culpa ſicut multiplicit̄ pōt oſn
di. Et ꝓmo ꝑ penas ab humano iure poſi
tas que multo amplius durāt ꝙ̄ peccata
ꝓ quibꝰ inflicta ſunt durauerit. Augu. 21.

libro de ciuitate dei. Octo genera penarū
in legibus eſſe ſcribit Tulius. Dānū vin/
cula: verbera: talionē: ⁊ ignominiā: exiliū:
mortē: ſeruitutē. Quid hoꝝ eſt ꝙ in breue
tēpus ꝓ cuiuſlibꝫ peccati celeritate arcteꝝ
vt tanta vindiceꝝ mora quāta deprehē/
diꝝ perpetratū vbi forte talio. Diuturnū dei
lū acqrit ꝑpetuā ſeruitutē. Preterea cum
ꝑpetratio peccati vulneratio ſpiritualis ſit
quid mirū ſi a vulneratiōe breuiſſimi tem
poris relinquaꝝ vulnus multe durationis
aut etiā mors a qua nō eſt regreſſus ad vi
tā niſi miraculoſe. Itē cū ꝑpetratio pecca/
ti caſus ſit in profundū qd miruꝫ ſi caſus
iſte breuiſſimo tp̄e fiat: ⁊ tn̄ qui ſic cecidit
in profundū multo tp̄e maneat. Itē cū per
petratio peccati tranſgreſſio ſit legis nō eſt
mirū ſi mutilatio q̄ ꝑpetua eſt naturaliter
pro illa infligaꝝ cū etiā ꝑpetratio peccati
ligatio ſit peccātis ſm̄ illud. Prouer. 5. Fu
nibꝰ peccatoꝝ ſuoꝝ quiſqꝫ ꝯſtringiꝝ. Nō
eſt miꝝ ſi ille q ligaꝝ i breui tp̄e diu ligatꝰ
maneat. Itē cuꝫ peccator breui voluptate
ſe vēdat: qd mirū ſi emptori eius acquiriꝝ
ius ꝑpetuū: Preterea cū nō ſit minor dei
iuſticia q̄ȝ miſericordia nec minꝰ ſit eterna
q̄re miraꝝ qs ꝙ dei iuſticia eternaliter pu/
niat malos ⁊ nō miraꝝ ꝙ dei miſericordia
eternalit̄ remuneret bonos cū pariū cau/
ſarū pares ſoleāt eē effectꝰ. Preterea ꝑ ſe
notū ē qđ q addit ſup pc̄m ſuū ꝯtumaciā
ſeu īpenitētiā auget merito ⁊ penā: ⁊ quā
tū durat iniuria dꝫ durare ⁊ pena. Quia ḡ
exiſtēs in inferno addit ſup pc̄m ſuū ꝯtu
maciā vl' īpenitētiā nulla eiꝰ vꝫa penitētia
vel emēdatio ē apđ inferos: ⁊ tā diu durat
dei īiuria q̄ȝdiu ei nō emēdaꝝ: ⁊ merito du
rabit ſemꝑ ipſiꝰ pena. Preterea pctōr pecca/
uit in ſuo eterno vſqꝫ ad mortē: i pctō ꝑſeue
rādo idō merito puniēꝝ i eterno dei iudicio. Pe
trus. 4. li. Dial. Scire veliꝫ quō iuſtū ſit vt
culpa q̄ cū fine ꝑpetrata ē: ſine fine puniaꝝ.
Gre. Hoc recte diceretꝝ ſi diſtrictꝰ iudex nō
corda hoīuꝫ ſꝫ ſc̄ā pēſaret. Iniq enīꝫ idō cū
fine deliquerūt: q2 cū fine vixerūt. Nā no/
luiſſent vtiqꝫ ſi potuiſſent ſine fine viuere
vt potuiſſent ſine fine peccaꝝ. Oſtēdūt enīꝫ
q2 in pctō ſemꝑ viuere cupiūt q nunq̄ȝ de
ſinūt peccare cū viuūt: ad magnā ḡ iudicā
tis iuſticiā ꝑtinet vt illi nunq̄ȝ careant ſup

plicio q in hac vita nunq̄ȝ voluerūt carere
pctō. Augu. Q2 eternā voluit hic peccati
ꝑfruitiōeꝫ eternā inueniet vindicte ſeueritā
tē. Itē maculatio imaginis diuine ſemper
manebit in aīa dānati: vn̄ cū pctm̄ quātū
ad maculā ſemꝑ maneat: pena pc̄i merito
ſemꝑ manebit. Aug. Merito in celeſti ciui
tate imaginē ipſoꝝ ad nihilū rediget deꝰ
q in ſua terreſti ciuitate imaginē ipſiꝰ ad
nihilū redegerūt. Itē quāto minꝰ bonū ē
deo ꝙ ei ꝓferꝝ tāto maior ꝯtumelia ei in/
ferꝝ. Cū igiꝝ oē qđ eſt vel eē pōt in īfinitū
minꝰ bonū ſit deo qcqd ei ꝓferaꝝ infinita
ꝯtumelia inferꝝ ei: in omni āt mortali pctō
aliqd ei ꝓferꝝ. Peccare enīꝫ ē ſꝫ Aug. ſpre
to incōmutabili bono bōis cōmutabilibꝰ
adherere. In omni enīꝫ mortali pctō infer/
tur deo infinita contumelia. Merito aūt a
deo pro quolibet mortali inferꝝ infinita pe
na. Itē ſi quis peccaret in aliquē equaleꝫ
ſibi: aliquātū peccarꝫ i eū: ⁊ ſi ſimile pecca
tū ꝯmitteret i maiorē ſc magiſ peccaret: vt
ſi i ſacerdotē. Et ſi in maiorē ſacerdote: vt
in ep̄m tūc magis peccaret. Ergo ſi peccat
in deū q i infinitū maior eſt quolibet puro
homine: in infinitū magis peccat. Cuꝫ igiꝝ
infinitū ſit peccatū quo quis ꝯtēnit deum
merito infinita pena ei debeꝝ. Itē obliga/
tiōes: ⁊ trangreſſiones ꝓportionales ſunt:
Qui enīꝫ equaliter teneꝝ ad aliqd faciē/
dū eq̄liter peccāt nō faciēdo illud: ſꝫ obli/
gatio qua qs teneꝝ deo obedire ⁊ ſuire in
finita eſt: ergo culpa trāgreſſiōis eſt infini
ta. Qđ obligatio infinita ſit: ſic probatur:
Nō eſt poſſibile ꝙ creatura rationalis li/
beret ſe a debito obediendi vel ſeruiendi
deo. Ergo cum obligatio illa ſit intranſibi
lis infinita eſt. Preterea ſi qs dediſſet mil
le marchas gratis alicui aliquantulum
eſſet obligatus ei: ergo cum ſolus ocu/
lus vel lingua in infinitum precioſior ſit
in illis marchis auri in infinitum ma/
gis obligatus eſt homo deo ratione ocu
li ſolius vel lingue q̄ȝ eſſet ratione mille
marcharum auri. Quid ergo erit de ob
ligatione: que eſt ratione totius corpo/
ris: ⁊ quid de illa que eſt ratione anime:
que in infinitum melior eſt corpore. Pa/
tet ergo ꝙ obligatio obediendi vel ſeruiē/
di deo infinita eſt. Itē ſi anima rationalis

non deberet durare niſi per dieꝫ vnā tamē
eēt obligata deo rōne diurne vite aliquā/
ta obligatione ⁊ ſi per duos dies rōne vi/
te duoruꝫ dierum eēt obligata deo duplo
maiori ⁊ ſic aſcendendo: ergo rōne infini/
te vite obligata eſt deo obligatione in infi
nitum maiori. Cum ergo obligatio infini/
ta ſit culpa: trāſgreſſionis eſt infinita ⁊ idō
merito debetur ei infinita pena. ¶ Item
cuꝫ opera dei in vniuerſo cōpleta ſint ope
ra iuſticie eius diminutionē n̄ habebūt.
Et ſicut retributiones eius perpetue erūt
ita ⁊ vindicte ⁊ pene perpetue erunt. Pre
terea cuꝫ mala merita omnino noſtra ſiīt.
Bona ꝟo merita fere omnino ſunt dei ma
gis debentur nobis de iuſticia pene malo/
rum meritorum q̄ȝ ꝓmia bonorū. Ergo ma
gis ſumꝰ puniēdi pro iuſticia de malis me
ritis q̄ȝ remunerandi pro bonis. Si ḡ eter
naliter pro bonis aliquis ē remunerādus
multo magis eternaliter pro malis erit ali
qs puniendus. Iteꝫ ꝓportionalia ſunt pec
cata penis. Si igitur nō eſt cōparatio pec/
cati ad peccatum nō erit cōparatio pene
ad penam cum igiꝝ nō ſit cōparatio pec/
cati eius qui furatus eſt oueꝫ ⁊ peccati eiꝰ
q occidit hominem innocentē. non erit cō
paratio pene ad penam. Ergo ſi pena pri
mi peccati eſt temporalis pena ſecūdi erit
perpetua ergo deus aliquos perpetuo pu
niit. Si forte ad hoc dicatur ꝙ licet poſſibi
le ſit aliquem mereri penam eternam ta/
men clementia dei non ſuſtineret euꝫ puni
ri tanta pena. Querimus ab eo vtrū ſuſti/
neret deus euꝫ puniri aliqua pena vel nul
la: ſi nulla euacuaꝝ dei iuſtitia. Si aliqua
ergo vel temporali vel eterna ſi eterna ha
beo ꝓpoſitum. Si tēporali cū pena tēpo/
ralis cōparatione eterne minus ſit q̄ȝ leua
tio vnius feſtuce de terra reſpectu excoria
tionis vel detrūcatiōis capitis. Sicut. In
dex deridendus eſſet ſi eum q meruiſſet ex
coriationem vel capitis detruncationē pu
niret leuatione feſtuce de terra ſic ridiculo
ſa eſſe videretur dei iuſticia ſi debitorē pe
ne eterne puniret ſola pena temporali. Nā
ex hoc euacuaretur dei iuſticia. Item legi/
tur. Iſa. vlti. vermis eorum nō morietur ⁊
ignis eorum non extinguetur. Iero. Ignis
ille tamdiu ſuccenditur q̄ȝdiu habet mate

riaꝫ q̄ voraꝫ flamma paſcaꝝ. Materia aūt
mala voluntas eſt que ſemper viuet in dā
natis. Ideo ignis ille nunq̄ȝ extinguetur.
Aug. voluntas punitur ſine ſupplicio non
ſine corpore vt que delectatur in peccatis
ipſa puniatur in penis. Job. 20. Lucet que
fecit omnia nec tamen ꝯſumetur. Glo. Cu/
ius vita mortua fuit in culpa eiꝰ mors vi/
uet in pena. Item glo. Non conſumetur i
morte ſed vt ſine fine crucietur viuere ſine
fine compelliꝝ. In ps. mors depaſcet eos.
Glo. h. dr̄ a ſimili iumentorum que non ra
dicitus herbas vellunt ſed ſumitates capi
unt. vnde iterum herbe naſcunꝝ ad paſtū.
Sic ⁊ illi morte depaſti reuiuiſcunt quia
non deficiunt. Greg. Morte immortali mo
rientur impij. Ber. in epl'is ob hoc infleribi
lis ⁊ obſtinate mentis punitur eternaliter
malum licet tēporaliter perpetratum: quia
quod breue fuit tempore vel opere longe
eſſe conſtat in pertinaci voluntate. ¶ Au/
ctoritates noui teſtamenti que penaꝝ eter
nitatem oſtendunt. Require ſupra in capi
tulo vbi deſtruitur error eorū qui ponunt
animas nō eſſe in corporibꝰ humanis ſed
demones incluſos ibi vt agant penitētiā.
¶ Item merito pena eterna punienꝝ qui
gloria eterna a malo reuocari voluerunt.
Itē cū bonitas dei ſumme odiat malū ſicē
ſumme diligit bonū ipſa eternaliter puniet
malum ſicut eternalit̄ remunerabit bonū.
Itē in preſenti tēpus eſt operandi. In fu/
turo vero non erit tempꝰ operādi ſed pro
opere facto hic mercedeꝫ recipiēdi. Eccle.
9. Quodcūqꝫ poteſt facere manus tua in/
ſtanꝫ operare quia nec opus nec rō nec ſci
entia nec ſapientia erūt apud inferos quo
tu properas. Non metet ibi aliquis quod
hic non ſeminauit ergo qui male vixit hic
⁊ in malicia vitam finiuit. non ſaluabitur.
Mat. 7. Nunqd colligūt de ſpinis vuas
aut de tribulis ficus: Sic ex malicia vite
quā hic aliqs habuit nō colliget ibi dulce/
dinem premij. Merita ēt ibi mutari nō po
terunt. Eccle. 11. Si ceciderit lignum ad au
ſtrum aut aquilonem in quocūqꝫ loco cecī
derit ibi erit. Greg. 4. lib. Dialog. Qualis
hinc quiſqꝫ egreditur talis in iudicio pre/
ſentatur ⁊ vt breuiter dicamus. vita pre
ſens diſponit de futura: vnde cum futura

vita ſic ſine ſine eo ꝙ anime ſint immorta-
les preſens vita preparat future: vel miſe
ria ſine ſine: vel felicitatem ſine ſine.

¶ De errore ponētium. animas in carita
te migrantes ⁊c̄.

a s Equitur de errore illo q ponit ani
mas eorūȝ qui in caritate decedūt
nulla pena purgatoria in futuro
puniendas. ¶ Qui error habet tres erro
res ſibi annexos. Primus eſt ꝙ nullum
peccatum eſt veniale. Secundus eſt ꝙ qñ
dimittitur culpa dimittitur pena illa ꝙ ſi
decedat nulla pena purgatoria punietur.
Tertius ꝙ ſuffragia eccleſie non proſunt
mortuis. ¶ Circa primum errorem notan
dum eſt ꝙ qui ſunt illius erroris non ſen
tiunt de domino in bonitate cum credant
eum pro quacūꝗ offenſa ſeruis ſuis iraſci
ad mortem. dicunt enim omne peccatum
eſſe mortale. Et eſt error iſte improbabiliſ-
ſimus. Non enim ē veriſimile ꝙ pater mi-
ſericordiaꝝ ꝓ quacūꝗ offenſa filios ſuos
exheredet. Itē veriſimile ē ꝙ ſicut hȝ gla-
diū mortis eterne quo vtit̄ in ſeruos ma-
liuolos pro magnis offenſis ſic habeat vir
gam correptionis vel purgationis tranſi-
torie: qua pro leuibus offenſis vtatur in fi
lios ſuos ⁊ ſicuti nō omnis infirmitas vel
vulnus corporale ad mortem eſt ſic nec
omnis infirmitas ſpiritualis mortalis eſt.
Itē ſicut nō omnis caſus corporalis ē ad
confractionem colli. ita nec omnis caſus
ſpiritualis ad mortem e[illegible]. Prouer. 24.
Septies in die cadit iuſtꝰ ⁊ reſurget. poe-
ta. Qui cadit in plano vix tñ hoc euenit
vnꝙ̄. Sic cadit vt tacta ſurgere poſſit hu
mo. non ꝓiciuntur vaſa precioſa omnino
ꝓ quacūqȝ ingnatiōe ſȝ purgant̄. Sic nec
ale. Et ſi in morte in aliqua inmūdicia in
ueniūtur nō tñ pro quacūqȝ dānant̄. Iteȝ
ſi omne pctm̄ mortale eſt cuȝ omne dictū
vel factum vel cōcupitum cōtra legem dei
ſit pctm̄. Cē factū dictū vel cōcupitū ꝯtra
legē dei erit peccatū mortale: ergo ieiuna-
re vel helemoſinā dare ꝑpter inanē gloriā
erit mortale peccatū. Et breuiter. Cum ali
qd fiet d quo lex dei dicit ne fiat: erit mor
tale pctm̄. qd ſi verū ē nullus erit ſine mor
tali peccato. Iteꝝ cuȝ opus virtutis ſit in
mediate opus vicij ſeu pctm̄ erit ꝙ erit in
ſuperfluitate vel diminutione. Si vero oē
tale opus ē mortale peccatū ergo quicūqȝ
in cibo excedet ⁊ potu mortalit̄ peccabit.
Itē cū malū ſit priuatio modi vel ſpei vel
ordinis omne opus qd erit priuatū modo
ſeu mēſura debita erit mortale peccatum:
peccatū enim ⁊ mortale peccatū ꝯuertibi-
lia ſunt ſm hunc errorem. Ergo quicūqȝ
nimis amat filios ſuos mortaliter peccat.
Itē cū dicere alicui cōuitiū ſubito añ per-
fectā deliberationeȝ rōnis malū ſit ſic erit
ſimiliter mortale peccatū. Et idem erit in
alijs operibus ꝓhibitis ꝙ añ ꝑfectā rōnis
deliberationē mortalia peccata erūt. Et ſe
cūdū hoc nullus ē in pñti vita qui vniuer
ſaliter caueat a mortali peccato. Preterea
in multis locis loquit̄. Sacra ſcriptura de
peccato qui ſi poſſunt intelligi de ſolo mor
tali. Et exempli cā de paucis tangemus le
git̄. Prouer. 10. In multiloquio nō deerit
peccatū. Non pōt hoc intelligi de mortali
peccato quia multotiēs eſt multiloquiū ſi
ne mortali. Itē Ec. 2. Si diues fueris nō
eris immunis a delicto. Et Mat. 12. De oī
ꝟbo ocioſo qd locuti fuerint homines red
dent rationē de eo in die iudicij ergo om-
ne verbuȝ ocioſuȝ peccatū mortale ē ſed ſi
omne verbum ocioſum peccatū mortale ē
ergo aliqd peccatū ē veniale. Itē. 1. Cor. 3.
Fundamētū aliud nemo pōt ponere ꝑter
id qd poſitum eſt: qd eſt xp̄s ieſus. Siqs
autem ſuꝑhedificat ſuper hoc fundamen-
tum aurū argentū lapides ꝓcioſos ligna.
fenū ſtipulam vniuſcuiuſqȝ opus manife-
ſtuȝ erit. Dies dñi declarabit quia in igne
reuelabit̄. ligna fenū ſtipulane venialia vł
groſſiora vel leuiora intelligunt̄. ſicut patȝ
ex hijs que ſequuntur vniuſcuiuſqȝ opus
quale ſit ignis ꝓbabit. Si cuius opus mā-
ſerit qd ſuꝑhedificauit mercedē accipiet.
Si cuiꝰ opus arſerit hoc detrimētū patiet̄
ipſe aūt ſaluus erit ſic tñ qſi ꝑ ignē. Iteȝ le
git̄. 3. Io. 1. Si dixerimus quia peccatū nō
habemꝰ ipſi nos ſeducimꝰ ⁊ veritas in no
bis non eſt. De mortali peccato non vide-
tur hoc poſſe intelligi cum illud non ſit in
amicis dei. Item eiuſdem. 5. Diſtinguit io
annes peccatum ad mortem et peccatum

De fide .ij.

non ad mortem. Eſt ergo aliquod pecca-
tum mortale ⁊ aliquod quod non eſt mor
tale. Item in ſpalmꝰ. omnis homo mēdax.
Quod mendatium mortale intelligi non
poteſt. ⁊ Eccle. 7. De negligentia tua pur
ga te cum paucis.

¶ De errore ponētium ꝙ quando dimitti
tur culpa: dimittitur pena propter qd non
oportet purgari.

b c Irca ſecundum errorem eſt notan
dum ꝙ error iſte valde periculo-
ſus eſt. Cum occaſionem dat pec-
catoribus ad deum tardius conuertendi.
facit enim paris conditionis quātum ad
impunitatem eos qui conuertuntur in fi-
ne vite ſue ⁊ eos qui conuertuntur in iu
uentute. Nulla enim pena ſecundum eos
vtriqȝ poſt mortem punientur. Error iſte
valde eſt improbabilis: ſi enim ſacramen-
tū penitētie debet vniuerſaliter culpam ⁊
penam ſicut ſacramentum baptizati non
iteratur: ne facilitas venie homines fa-
ciliores faciat ad peccanduȝ ſic ſacramen
tū penitētie non debet iterari. Item ad
quid monet euangelium ad faciendum di
gnum fructuȝ penitētie. Math. 3. Si cum
aliquis penitet vniuerſaliter dimittitur ei
pena ſicut ⁊ culpa. Penitentia dum eſt ali
quis in mortali non eſt meritoria poſtꝙ̄
mortale dimiſſum eſt non videt̄ eſſe neceſ
ſaria quantum ad ſolutionem a pena cum
iam ille qui peccauerit ſecundum eos nul
lius ſit pene debitor. Quare ergo tantum
ſacra ſcriptura monet ad penitentiam.
Item que cauſa eſt ꝙ hijs qui magis pec
cauerunt maior penitentia iniungatur ſi
tota culpa cum tota pena dimiſſa eſt. Iteȝ
conſtat ꝙ antiqui patres multa pena pu
niti ſunt ⁊ in exilio huius mundi et etiam
poſt mortem licet culpa mortalis eſſet eis
dimiſſa fuerunt eniȝ in inferno donec chri-
ſtus eduxit eos. ſecundum illud. Oſee.
13. Morſus tuus ero inferne. Act. 2. Queȝ
dñs ſuſcitauit doloribꝰ ſolutis inferni iux-
ta quod impoſſibile erat illuȝ teneri ab eo.
Et Apo. 1. Fui mortuus ⁊ ecce ſum viuēs
in ſecula ſeculoruȝ ⁊ habeo claues mortis
⁊ inferni. Et ad. Colo. 2. Delens quod ad-
uerſus nos erat cyrographū decreti quod
erat contrarium nobis ⁊ ipſuȝ tulit de me
dio: affigens illud cruci expoliās principa
tus ⁊ poteſtas trāſduxit cōfidenter. Et in
ſpalmis. Aſcendit mal. cap. d. ca. Si illi de
bitores fuerunt pene poſt dimiſſionem cul
pe videtur ꝙ non ſemper dimittatur tota
culpa cuȝ pena. Preterea ſi hoc eſſet vide
retur euacuari iuſticia dei ⁊ eſſet dedecus
culpe ſine decore debite vindicte. Item pe
na proportionalis eſt culpe. Sed cum pec
cator non imponit finem culpe ſue debe-
tur ei pena infinita: ⁊ acerbior: ſecundum
quod culpa maior fuerit. Ergo cum pecca
tor penitendo imponit finem ſue culpe de-
betur ei pena finita ⁊ tranſitoria ⁊ maior
vel minor ſecundum quod culpa maior
vel minor fuerit. Preterea cum deus pa-
ter potius voluerit ꝙ proprius filius pe-
nam tranſitoriam pro genere humano ſol
ueret ꝙ̄ ꝙ ipſe eam remitteret. non eſt ve-
riſimile ꝙ ita de facili penam peccatoribꝰ
remittat quin ſaltem pena tranſitoria
eos puniat. Ber. Qui non parcit filio nun-
quid parcet figmento nunquid parcet ſer
uo neꝙ̄. Si forte dicatur ꝙ penitentes de
peccatis in preſenti puniendi ſunt in futu
ro non: ergo dei miſericordia magis propi
tia erit hijs qui differunt conuerſionem ſu
am vſqȝ in finem vite ꝙ̄ hijs qui in iuuen
tute conuertuntur: cū a primis penā non
exigat et ab alijs exigat: et ſic benignior
erit deus in contemptores benignitatis
ſue ꝙ̄ in alios. Roma. 2. An diuitias boni-
tatis eius et longanimitatis contemnis.
¶ Falſitas huius erroris apparet aperte
ex illo verbo. 1. Corin. 2. Si cuius opus ar
ſerit detrimentum patietur ipſe cuȝ ſaluus
erit ſic autem quaſi per ignem. Ergo ali-
qui ſaluandi in futuro punientur. Prete-
rea nonne aliquis decedere poteſt cum ni-
mio amore filiorum vel preſentis vite in-
uitus moriens: quem mors non videtur
purgare. Cum eam nolens non recipiat
qui neceſſario poſt mortem purgabitur. ⁊
ſic purgatus ſaluabitur. In ſpalmus tran-
ſiuimus per ignem ⁊ aquam. ⁊ eduxit. nos
in refrigerium.

¶ De errore ponentium ꝙ ſuffragia eccle
ſie non proſunt defunctis: ⁊ eſt tertius. 27.

a
c Irca tertium errorez qui ponit ſuf
fragia eccleſie nõ ꝓdeſſe mortuis.
Notandũ ꝙ valde deteſtabilis eſt
cũ in mortuos ſceuiat. ¶ Quãtũ eniz in ſe
ẽ ſuccurſuz eccliſie aufert mortuis qui igne
purgatorio cruciantur: ipſa facit ↄtra illos.
Eccle. vij. Mortuo ne prohibeas gratiaz.
Si peccaret qui prohiberet elemoſynam
dari ei quem crederet eſſe indigentem: vel
etiam de quo dubitaret verũ eſſet indigẽs
multo fortius peccant iſti: qui impediunt
ne ſubueniatur eis q igne cruciant̃. Pro-
uer. 3. Noli prohibere benefacere eum qui
poteſt ſi vales ⁊ ipſe benefac. Falſitas hu-
ius erroris in parte apparere poteſt ex p̃-
dictis cũ prius oſtenſum ſit aliquem poſſe
decedere cum venialibus: ⁊ cuz debito pe-
ne tranſitorie pro mortali: quia veriſimile
eſt: ꝙ eccleſia penam illam poſſit ſoluere
pro illis qui deceſſerunt exemplo capitis
ſui. ſ. chriſti qui peccata noſtra tulit ſup li-
gnum. 1. Pe. 2. Gal. vi. Alter alterius one-
ra portate ⁊ ſic adimplebitis legez chriſti:
Item cum ad preces ſanctorum aliquib[9]
det deus gratiam: ⁊ remittat penaz eternã
veriſimile eſt: ꝙ ad preces eorum remittat
penam purgatoriam. Itẽ ad lacrimas ma
rie ⁊ marthe ſuſcitauit ieſus lazarum. Jo.
.xi. Et ad preces petri tabita ſuſcitatur a
morte. Act. ii. Ergo ad orationes ſanctoꝝ
remittitur pena purgatoria mortuis. Ad
idem facit quod legitur. 2. Mach. xij.
Mat. xij. Sancta ⁊ ſalubris eſt: cogitatio
ꝓ defunctis Exo. vt a pec. ſol. Et. 1. Cor. 5.
Si mortui non reſurgunt quid facient ꝙ
baptizantur pro mortuis. Ro. 2. Baptizari
pro mortuis ẽ facere pro illis opa que ha-
bent purgare. ⁊. 1. Jo. 5. Qui ſcit fratrẽ ſuũ
peccare peccatũ non ad mortem petat et
dabitur ei vita peccanti non ad mortem.
Eſt peccatum ad mortẽ non pro illo dico:
vt roget quis cuz pro peccatis maximis vi
uentium rogandũ ſit vt Stephanus roga
uit pro lapidatoribus ſuis ⁊ chriſtus pro
crucifixoribus ſuis non videt̃ intelligendũ
eſſe de oratione pro viuis ꝙ dicit. Jo. non
pro illo dico vt roget qs ſed pro mortuis:
pro defunctis eniz in mortali non eſt oran
dum vt ſaluentur: ſed pro defunctis in ve
niali. Unde ſuper illud ẽ peccatũ ad mor-
tem nõ pro illo ⁊c. dicit Interlinearis. Qu
qui in hac vita non corrigitur poſt mortẽ
eius fruſtra venia poſtulatur. Item. Jac.
vlt. Orate pro inuicem vt ſaluemini. Mul
tũ enim valet deprecatio iuſti aſſidua. Cũ
oratio effuſa in terra in celo operetur iux-
ta verbũ Greg. eodẽ modo in purgatorio
operabitur ibidem valet quod legitur bea
tuz andreaz dixiſſe domino cuz dominus
differret exaudire eum orantem pro quo-
dam ſene qui in peccato carnis vſqz ad ſe
ptuageſimum annũ fuerat. Domine deus
pro mortuis obtinemus pietatem tuam ⁊
nunc iſte qui te noſſe deſiderat cur non ſal
uabitur? Tunc venit vox de celo ad eũ di
cens obtines andrea pro ſene. Si ad pre-
ces beati andree deus homini inueterato
in peccato dedit gratiaz veriſimile ẽ ꝙ ad
preces eccleſie remittat penaz purgatorij.
Preterea quid obſtat ꝙ p̃ces eccleſie hijs
qui deceſſerunt in caritate nõ poſſunt va-
lere: cum eccleſia ſit in ſtatu in quo poteſt
mereri: Illi autem qui in caritate deceſſe-
runt cum amici ſint dei ĩ ſtatu ſunt in quo
ſunt digni hoc beneficio habent: ergo dei
gratiam ⁊ eius gloriam expectant adherẽ
do ẽt corpori eccleſie tanq̃ mẽbra dum vi
uerent dignos ſe fecerunt: ⁊ quodãmodo
meruerunt vt tales preces eis valerent ſi
pro eis fierent. Cibus corpis cõis ẽ omni-
bus mẽbris que ſunt in corpore: vñ quom
illi q ſunt in purgatorio mẽbra ſint eccle-
ſie ⁊ maxime indigentia merita eccleſie ſe
debent extendere ad eos. Preterea eodẽ
ſpiritu ſancto viuificant̃ mẽbra illa: que vi
uificãtur membra que adhuc ſunt ſup ter
ram: ergo remiſſio culpe vel pene que do-
nũ eſt ſpiritus ſancti debet ſe extẽdere ad
id qd innuitur a dño. Mat. xij. Qui dixe-
rit ait dñs ↄtra ſpiritum ſanctũ verbũ nõ
remittetur ei neqz in hoc ſeculo neqz in fu
turo. In qua ſentẽtia vt ait Greg. 4. libro
dial. Datur intelligi quaſdã culpas in hoc
ſeculo quaſdã vero in futuro poſſe laxari
qd enim de vno negatur ↄſequenter de q-
buſdam cõcedit̃. Sed tñ hoc de paruis mi
nimiſqz peccatis fieri poſſe credendũ eſt.
Sicut eſt aſſiduus ocioſus ſermo. Immo
deratus riſus vel peccatum cure rei fami-
liaris que vix ſine culpa vel ab ipſis agit̃

qui culpã qualiter declinare debeãt: ſciũt.
Preterea hoc ipſum pertinet ad gloriam
dei quod ad preces ſanctorum tales mor-
tui a pena liberent̃. Deus enim glorioſus
eſt in ſanctis ſuis: nec ergo contrariũ diui-
ne iuſticie ꝙ ipſe impleat voluntatem ami
coꝝ ſuoꝝ qui voluntatem ipſius pro poſſe
ſuo implent. Itẽ enim velle idem nolle ea
demum vera amicitia eſt: vt ait ſapiens. 1.
Jo. 3. Si cor noſtrũ nõ reprehenderit nos
fiduciã habem[9] ad deũ ꝙ quicquid petie-
rimus accipiemus ab eo: qm̃ mãdata eius
cuſtodimus: ⁊ ea que ſunt placita coram
eo facimus.

¶ De cauſis erroꝝ: q̃ ſunt octo ad pñs. 28

b Extructis erroribus q catholice fi-
dei aduerſant̃ tangẽdũ eſt: de cau
ſis erroꝝ de qb[9] octo aſſignare ſuf
ficiat. ¶ Prima eſt ignorãtia capacitatis
intellectus hũani. Quidã eniz nõ attẽden
tes limitatũ eſſe ĩtellectũ humanũ: credũt
eũ eſſe capacẽ omniũ: ⁊ iõ credũt illud nõ
eſſe qd ab eo nõ capit̃. Sicut ſi aliquis cre
deret circulũ ſolis omnia ↄtinere ipſe cre-
deret illa nõ eſſe: que infra circulũ illũ non
ↄtinent̃. Similis error ẽ in illis qui credũt
nõ poſſe eſſe ſcientiã de magnitudine ſolis
⁊ lune ⁊ ſtellarum: qꝛ ipſi nõ habent eam.
¶ Secũda eſt auerſio intellectus a credẽ-
dis ⁊ ab hĩs: que poſſunt hominẽ induce-
re ad credendũ ⁊ ↄuerſio ad errores. Qui
dã enim ſic amant errores ſuos: vt cõtra-
ria eis nõ velint cogitare vel audire. Pro
uer. 18. Non recipit ſtultus verba pruden-
cie: niſi ea dixeris que verſant̃ ĩ corde ei[9].
Nõ eſt datũ homini videre poſt tergũ ſu-
um nec videre ſine intuitu ſic nec ĩtelligere
ea a qb[9] ĩtellect[9] ſe auertit. Nolũt audire
q ſunt in errorib[9] aliqd de miraculis nec
ſacra eloquia nec rationes doctoꝝ quibus
poſſent ad verã fidẽ induci: ideo nõ eſt mi
rum ſi remanent in erroribus ſuis. ¶ Ter
tia eſt rerum ſubtilitas: ⁊ intellectus groſſi
cies qui turbidum habet viſum: pilum qui
ab aliĩs videtur non videt. Sed non ideo
contendere debet: igitur eum non eſſe: non
videt viſus humanus quicqd videt aqui-
linus. ¶ Quartum eſt: diſtantia a creden-
dis quidam enim commorantur in ſenſibi
libus: que longe ſunt a credẽdis que ſunt
inuiſibilia nõ appropinquãtes ad illa: nec
ſtudio nec exercitatiõe. Ideo non eſt mirũ
ſi illa nõ vident ipſi ſenſum volũt habere
ducem ad credenda qui cecus eſt: quantũ
ad ea vnde ſic diſputant de ſpiritualibus
ſicut ceci de coloribus. B. ſuper cant. Quo
modo lux incaſſum circumfundit oculos
clauſos vel cecos ſic animalis homo nõ p-
cipit ea que ſunt ſpũs dei. Aug. Deus lux
ẽ nõ corporũ ſed mentiũ: hanc lucẽ qui nõ
videt eſt quaſi cecus in ſole. ¶ Quinta eſt
negligentia querendi dei adiutoriũ ad ea
credenda. Fides enim nõ eſt naturalis ĩm
mo eſt ex electione diuine bonitatis ⁊ do-
nũ gratuitũ. Si eſſet naturalis eadez eſſet
apud omnes nec eſſet tanta diſſenſio de ip
ſa quanta eſt: ideo petenda ẽ a deo. Mat.
.ix. Credo dñe adiuua incredulitatẽ meã.
Eph. 2. Gratia eſtis ſaluati per fidẽ: ⁊ hoc
nõ ex vobis dei. n. do. eſt. Et. 1. Jo. v. De-
dit nobis ſenſum vt cognoſcamus verum
deũ. Sicut ſol nõ videt̃ niſi ex lumine ſuo
ſic lux intelligentie non videt̃: niſi ex lumi-
ne ſuo. ſ. ex luce gratie quã infundit. Sz alij
qui ſunt vt veſpertiliones ſolem nõ viden
tes de nocte quãdo volant: qꝛ tunc ſol nõ
lucet ſuper terram: dũ lucet vero eũ nõ vi-
dent: qꝛ tunc dormiunt: ſic iſti ſolem intelli
gẽtie ideo nõ vident: qꝛ in nocte ſunt cum
ipſe eis nõ luceat lucem gratie infunden-
do non tamen propter hoc debẽt affirma
re eum non eſſe. ¶ Sexta eſt obſtaculum
peccati. Quidam enim immũdicia operuz
ſuorum quaſi obiectu manuum lumen ſo-
lis intelligentie a ſe repellunt. Job. 24. Ip
ſi rebelles fuerũt lumini. ¶ Septima eſt ſu
perbia que eſt velut inflatio faciei interio-
ris. Auguſti. vij. libro confeſ. Timore meo
ſeparabar a te ⁊ nimis inflata facies clau
debat oculos meos. Ber. ſup cantica. Su-
perbo oculo veritas nõ videtur ſincero pa
tet. Et ſuper illud. Jere. 49. Arrogãtia tua
⁊ ſuperbia cordis tui decepit te. Dicit glo.
Omnis hereticus arrogans: quia ſuper-
bia facit hereticum nõ ignorantia. Augu
ſtinus. Superbia meretur illudi. Abacuch
.2. Quomõ vinum potantẽ decipit ſic erit
ſuperbus: vnde Grego. De ſuperbis. Tan
to ĩquit a dei luce longe ſunt: quãto apud
ſe humiles nõ ſunt. ¶ Octaua eſt affectio

inordinata intellectum trahens ad contraria fidei vt timor inordinat⁹: vel amor vel odium. Affectio inordinata eſt velut lippitudo reſpectu oculi interioris. Auguſti. Si quis alteri digito ſolẽ oſtenderit: ⁊ videre non potuerit culpet potius oculi lippitudinem: q̃ʒ digiti oſtenſionem: hanc lippitudinem purgari oportet. Auguſti. Purgandus eſt: animus vt proſpicere illam lucem valeat. Timor multos retraxit ne crederent in chriſtum. Qui enim credebant chriſto deſpiciebantur ab alijs ⁊ extra ſynagogam fiebant. Ideo qui gloriam amabãt: ⁊ contemptum iſtum timebant volebant ad chriſtum conuerti. Jo. v. Quomodo credere poteſtis qui gloriam ab inuicẽ recipitis ⁊ gloriam que a ſolo deo eſt: non queritis. Amor etiam diuitiarum: ⁊ timor admittẽdi locũ: ⁊ gentẽ iudeos ĩpedierũt ne in chriſtum crederent. Amor diuitiaruʒ eſt oculus auarorum: ⁊ amor deliciarum oculus voluptuoſorum. Zach. v. Dicitur de impietate. hic eſt oculus eorum in vniuerſa terra. Prouer. xxi. Lucerna impiorũ peccatum. Ideo auaro videtur aliquod licitum quod alijs non videtur: quia auaricia eſt lucerna ei. Secundũ eam enim iudicat. Et luxurioſo videtur illa quam nimis amat pulchra cuʒ ſit deformis: quia amor facit eum errare in iudicio illo. Odium etiam intellectum multorum a fide auertit. Multi valde odientes prelationeʒ clericorum dicunt deo obediendum eſſe: ⁊ nõ homini. Aliqui etiam ex eis dicunt ſolis bonis prelatis eſſe obediendum. Dicunt etiã ordinẽ nõ eſſe neceſſariuʒ ad hoc ꝙ aliqs liget vel ſoluat: ⁊ ꝙ non eſt neceſſe. vt aliquis confiteatur peccata ſua ſacerdoti. Et ꝙ relaxationes quas epiſcopi cõſueuerũt facere non valent: nec ſuffragia eccleſie proſunt mortuis. Item timentes errores ſuos iuramento propalari dicunt in nullo caſu eſſe iurandũ. Item timentes ſe occidi dicunt in nullo caſu eſſe hominem interficiendum ſic tranſierũt heretici in affectuʒ cordis.

De differentijs fidei. 29

v Ltimo in tractatu de fide deſcendendum eſt ad diuerſitates fidei. Et ſpecialiter adi has diuerſitates deſcendimus que ſunt: Fides viua. Fides mortua. Fides nõ ficta ſiue probata. Fides magna. Fides modica. Fides explicita: Fides implicita.

De fide viua. ⁊ fide mortua.

f Ides viua eſt: que potens eſt elicere debitas comparationes que. ſ. per caritateʒ operantur. Gal. v. Fides vero mortua que impotens eſt: ad debitas operationes. Jaco. 2. Si fides nõ habeat opera mortua eſt in ſemetipſa. Fides viua videtur differre a mortua ſicut in candela viua lux flamme differt a lumine: qđ remanet poſt extinctionem candele ꝙ pre ſui paruitate inſufficiens eſt ad regendos greſſus ⁊ ad oſtendendendumʒ laqueos vel foueas ⁊ ad diſcernendum quid pulchruʒ quid deforme. Item fides viua videtur ſe habere ad mortuã ſicut lumen diei ad lumen noctis: vel ſicut lumen radij viui ſolaris calorem habentis ad lumen qđ ẽ in vmbra tenebroſuʒ ⁊ ſine calore. Item fides viua non ſoluʒ tenebras ignorantie expellit: ſed etiam torporem excutit. Fides vero mortua eſt velut animal mortuũ nec ſe nec aliquid potens mouere motu q ſit perfectus: nec eſt greſſus licet in cadauere tremor vel palpitatio quandoqʒ remaneat. Item ſicut carboni viuo muſca timet inſidere ſic temptator fugit eum qui eſt fidei viue non habens fiduciam ꝙ ei poſſit preualere. 1. Pe. vlti. Cui reſiſtite fortes in fide ⁊ Ja. 4. Reſiſtite diabolo: ⁊ fugiet a vobis. Fides mortua minus potens videtur eſſe q̃ʒ dubitatio. Si quis enim dubitet de aliquo cibo vel potu vtrũ ſit venenatus ſola dubitatio cohibebit eũ ne cibum vel potuʒ illuʒ ſumat. Fides autem mortua non cohibet homines a prohibitis delectationibus que ad moduʒ veneni mortem anime inferunt. Item fides mortua fides demonis eſſe dicitur non hominis: vnde ſuper illud ad Thimo. 1. Cõfitentur ſe noſſe deum: factis autem negant. dicit Glo. Auguſtinus. Nolite tanq̃ʒ de fide ſecuri eſſe: adiungite fidei recte vitam rectam vt chriſtuʒ confiteamini verbis: ⁊ non factis bene viuendo. Nam ſi confitemini verbis ⁊ non factis fides talium proprie fides eſt demoniorum. Item

Auguſtinus cum dilectione. Fides chriſtiani ſine dilectione fides demonis. Immo fides chriſtianorum qui deum non timent inferior videtur eſſe fide demonũ. Illi eniʒ deum timent. Jaco. 2. Tu credis ꝙ vnus eſt deus: ⁊ bene facis ⁊ demones credunt: ⁊ contremiſcunt. Auguſtinus. Utinã quomodo demones iudiceʒ ſic homines agnoſcerent ſaluatorem. Eccle. Demones viderunt ⁊ tremuerunt homines viderunt ⁊ occiderunt. Fides mortua facit ad augmentum culpe ⁊ pene. Ad augmentuʒ culpe: quia ſicut cognitio agrauat culpam ſic ignorantia attenuat. Augmentata aũt culpa augmentatur ⁊ pena. Ber. Ad cumuluʒ damnationis videtur nobis relicta fides future promiſſionis. Fides mortua in malo chriſtiano dicit ſe habere ſicut obligatio religionis in apoſtotata monacho qui deterioris conditionis videtur eſſe q̃ʒ ſi nunq̃ʒ fuerit monachus. Sicut natura bona in angelo malo: honorabile enim eſt valde eſſe angelum bonum. Ignominioſum eſt vero angelum eſſe malũ: ſicut ignominioſum eſt eſſe malum chriſtianum licet ſit valde honorabile eſſe chriſtianum bonum. Fides mortua ficus eſt maledicta fructus non habens. Math. xxi. Fides vero viua arbor eſt florens per firmuʒ propoſitum ſeruiendi deo ⁊ folia debita habens. ſ. ſermonem qui ſit ad hedificationem fidei vt det gratiam audientibus loquendo ⁊ fructum debitum bonorum operum proferens. 2. Cor. 13. Si eſtis ex fide vos probate per opera. Fides mortua eſt velut corpus examen deo oblatuʒ. Ja. 2. Sicut corpus ſine ſpiritu mortuum eſt: ita ⁊ fides ſine operibus mortua eſt. Ber. ſuper canẽ. Quid fides que non operatur ex dilectione niſi cadauer examen. vnde honorans deum munere fetido vnde places deum tue fidei interfector. Fides mortua ſignum eſt proditionis. In iudicio enim fides illa oſtendet eum in quo fuit fuiſſe chriſtianum. Ex alia parte opera mala oſtendent eum chriſti fuiſſe inimicum. Fides illa oſtendet ꝙ fidem chriſto debuit: opera vero mala quod fidem ei non exhibuit: ⁊ per cõſequens ꝙ proditor fuit: chriſtianus malus habens fidem mortuam ſecũ habet littera ſue damnationis: per fidem enim ſcriptum eſt: in corde eius ꝙ qui talia peccata agunt regnum dei non poſſidebunt. In libro vero conſcientie ſue inuenietur ſcriptura facta propria manu ꝙ ipſe talia fecerit. Quedam enim note relinquitur in corde hominis ex malis operib⁹ vnde Glo. origenis. ſuper illud. Ro. ij. Cogitationuʒ accuſantium aut defendentiũ. Sciendum inquit ꝙ in illa die cogitationes accuſabunt animas vel defendent. Non vtiqʒ cogitationes que tunc erunt. Sed iſte que nunc ſunt in nobis quarum note quedam: ⁊ ſingula relinquantur in corde noſtro velut in cera. Que in occulto cordis poſite poſſunt conſentire malo in illa die reuelabuntur.

De fide ficta: ⁊ non ficta.

f Ides ficta: eſt fides fragilis. ſ. fides eorum qui ad tempus credũt: ⁊ in tempore temptatiõis recedũt. Math. decimotertio. De fide non ficta. legit. 1. Thi. 1. Finis pcepti ẽ caritas de corde puro ⁊ cõſcientia bona ⁊ fide nõ ficta.

De fide magna: ⁊ fide modica.

s Equitur de magnitudine: ⁊ modicitate fidei. Ad magnitudinem vero fidei quinqʒ videntur pertinere. Primo vt homo de deo magna ſentiat vt Centurio. Math. octauo. Qui credebat chriſtum ſolo verbo poſſe ſanare ſeruum ſuum ⁊ ſe indignum eſſe vt chriſtus intraret ſub tectum ipſius: vnde dictũ eſt de eo a domino non inueni tantam fidem in iſrael. Secundo vt homo bona tranſitoria intuitu bonorum eternoruʒ contempnat. Hebre. vndecimo. Fide moyſes grandis factus negauit ſe eſſe filium filie Pharaonis magis eligens affligi cuʒ populo dei q̃ʒ temporalis penitẽtie habere iocunditatem. Maiores diuicias extimãs theſauro egyptiorum improperium chriſti aſpiciebat enim in remunerationem. Tertio vt homo in aduerſis de deo confidat. Math. decimoquarto. Modice fidei quare dubitaſti. Eiuſdẽ. xvi. Quid co

gitatis inter vos modice fidei. Quarto vt
homo ad longā credētiā bona ſua deo tra
dat. Magni enim principes longā creden
tiam requirunt. Iſa.28. Qui crederit non
feſtinet. ꝛ Prouer.20. Hereditas ad quaz
feſtinatur in principio in nouiſſimo benedi
ctione carebit. ꝛ Eccle.20. Hodie feneratᷓ
quis ꝛ cras expectat: odibilis ē hō hmōi.
Quinto vt in hoc cū hō aliqd petit a deo
ꝛ nō ſtatim accipit: ꝛ nō ꝓpter hoc a ꝓpo
ſito deſiſtat. Mat.15. Dictum ꝛ mulieri in
orōe inſtāti. O mulier magna ē fides tua
fiat tibi ſicut vis. Ad impetrandū multuz
valet fidei magnitudo. Aug. ſup. Jo. Quan
tū vas fidei attulerit ꝗs ad fontē tantum
implet. ꝛ Ber. ſuper. Cant. Magna ſiqdez
fides magna meretur.

De fide explicita ꝛ implicita.

Onſequentᷓ dicendū eſt de illa di-
uerſitate fidei ꝙ eſt fides explicita
ꝛ implicita de qua breuiter notan
dū ꝙ ꝓlati debēt habere fidē explicitā de
oībus credendis Ad eos ꝑtinet. Illud.3.
Pe.3. Parati ſemꝑ ad ſatiſfactionē omni
poſcenti rōni de ea que in nobis eſt fide ꝛ
ſpe. Simplices vero debēt habere fidez ex-
plicitā de aliqbus articulis ꝛ de oībus im
plicitā vt. ſ. credāt verū eē omne qd credit
eccleſia ita ꝙ in nullo ei ꝯdicat ꝑticulare.

Sex faciunt fidem commendabilem. 30.

In ſumma notādū eſt ꝙ ſex ſunt ꝙ
faciūt ad hoc vt fides ſit cōmēda-
bilis. Primū ē ſimplicitas. In hijs
eniꝫ ꝙ fidei ſunt ꝗ ambulat ſimpliciter am
bulat cōfidentᷓ. Prouer.10. Ambro. Auſe-
rantᷓ argumēta vbi fides querit nō eniꝫ re
cipiēda ſunt argumēta fidei ꝯtraria in hijs
que dei ſunt. Piſcatoribꝰ creditᷓ nō diale-
cticis iuxta eundē ambro. Ber. in li. De cō-
ſideratiōe intellectꝰ inqt. Si ſignata fidei
tēptet irrūpere reputatᷓ. Effractor ſcruta-
tor maieſtatis. Ad fidei ſimplicitatem mo
nemur. Exo.20. Si altare lapideuꝫ feceris
mihi nō edificabis illud d ſectis lapidibꝰ.
Si eniꝫ leuaueris cultrum tuū ſuꝑ eo pol
luetᷓ. Acumē ingenij ꝙ ꝑ cultruꝫ intelligitᷓ
ſuꝑ altare fidei leuādus nō ē. Ut ingeniū
nrm̄ in hijs ꝙ fidei ſunt auctoritati. Sacre
ſcripture ꝓferamꝰ. Secundū ē viuacitas.
Tertiuꝫ magnitudo de qbus eſt. Quartū
ē fermor. Mat.17. Si habueritis fidez. Si-
cut granū ſynapis dicetis monti huic trā
ſi hinc ꝛ trāſibit: ꝛ nihil īpoſſibile erit vob.
Glo. fidē ꝑfectaꝫ grano ſynapis comparat
ꝙ ſit in facie humilis ꝛ in pectore feruens.
Uilis videntibus nec villaꝝ viriū apparēs
ſꝫ ꝓſſuris trita qd intꝰ hꝫ oſtēdit. Quintū ē
integritas vt omnes articuli credantᷓ expli
cite vel implicite de quibꝰ habitū ē prius.
Sextū ē ſtabilitas vt hō nō facile relinqt
fidem ſuaꝫ. Tob.2. Uitaꝫ illā expectamus
quā deus dat hijs qui fidem. ſ. nunꝗ mu-
tāt ab illo. Unū valde reprehenſibiles ſunt
illi qui vidētes aliquē hereticū vel magne
abſtinētie vel libenter dantē helemoſinas
credūt ꝓpter hoc eē ſane fidei. ꝛ dimittūt
fidem ſuaꝫ in qua tādiu vixerūt ꝛ quā pa
rentes tenuerunt ꝓ fide illius. Nō acquie
ſcentes ꝯſilio ſalomonis. Prouer.1. Audi ī
quit fili mi diſciplinā patris tui ꝛ ne dimit
tas legeꝫ matris tue. Qui iſto mō decipiū
tur nō attendūt ꝙ nihil ꝓhibet eū qui hꝫ
os ſanū ꝛ manū ſanaꝫ habere oculū infir-
mū ſic nihil ꝓhibet illū qui abſtinēs eſt: ꝛ
ꝗ libentᷓ dat elemoſinas habere oculum fi
dei corruptū. Sicut qui iā eſt in poſſeſſiōe
rei nō de facili dimittit eam ſibi auferri ſic
nō debet hō de facili relinquere fidem in
quā nutritus eſt. In tali caſu qui cito cre-
dit leuis eſt corde. Eccle.19. Nec dꝫ homo
moueri ſi aliquos hereticos videat vel ab
ſtinentes vel miſericordes cū multo plures
tales inueniantur qui ſunt fidei catholice
vel ſi aliqui qui ſunt fidei catholice inueni
antur mali. Multi enī magne malitie ſunt
intᷓ hereticos ſed occultant eā quantū poſ
ſunt. Nec miruꝫ cum ꝛ ſe ipſos occultent.

Explicit tractatus de fide benedictus
deus qui incepit ꝛ compleuit.

Incipit tractatus de ſpe. .I.

Oſt tractatum

fidei agenduꝫ eſt de ſpe ꝛ hoc
modo. Primo deſcriptiones
ſpei ponentur. Secūdo cōmē
dationi eius inſiſtetᷓ. Tertio tangetur de
hijs quibus ſpes adiuuatᷓ. Quarto de hijs
que ſpei aduerſantᷓ. Quinto de rebus ſpe-
rādis. Sexto aduerſitates ſpei dicēdemꝰ.

Spei deſcriptiones.

Pes ſic deſcribitur in libro ſenten
tiaruꝫ a magiſtro. Spes inquit eſt
certa expectatio future beatitudi-
nis veniens ex dei gratia ꝛ ex meritis pre
cedētibus. Prima pars huius deſcriptōis
haberi poteſt ex Glo. symonis ſuper illud.
Ro.v. Probatio vero ſpē. Spes inquit eſt
certa expectatio glorie future. Et notan
dum ꝙ ſpes. Quandoqꝫ ſumitᷓ pro re quā
ſperamus vbi ad Thi.5. Expectantes be-
atam ſpem. quandoqꝫ vero pro certitudi-
ne glorie future: vt Ro.v. Probatio vero
ſpē. Glo.i. Certitudinē glorie future. Quā
doqꝫ pro virtute. 1. Cor.3. Nunc manent.
Spes fides caritas. Quandoqꝫ pro motu
virtutis: ꝛ ita deſcribitur hic. Item no-
tandum ꝙ ſicut duo ſunt: vbi eſt expecta-
tio corporalis. Intendit enim a minus ad
aliquid abſens vt fiat preſens: vnde expe-
ctans dicitur quaſi extra rem poſitus ſpe-
ctans. Eſt etiam ibi permanentia in loco
quantum ad corpus: ſicut duo ſunt vbi eſt
expectatio ſpei. Eſt eniꝫ intentio animi ad
futuram beatitudinem: quā intentionem.
Auguſti. in libro de ciuita. dei. Uocat aſpe
ctum: oſtendens aſpectum taleꝫ ad ſpem
pertinere. Prius eſt inquit ſanos oculos
habere quod ſit per fidē. Deinde aſpicere
quod ſit ꝑ ſpē. Item ibi eſt permanētia in
loco ſpirituali qui deus eſt: de qua perma-
nentia legitur. Jo.11. Manete in me ꝛ ego
in vobis. Et 1. Jo.4. Qui manet in carita-
te in deo manet ꝛ deus in eo. Qui a deo ꝑ
peccatum recedit non habet expectationē
que ad ſpem requiritur. Item notandū
ꝙ eſt certitudo cognitiōis: que opponitur
dubitationi: ꝛ hec pertinet ad fidez. Et eſt
certitudo fiducie: que opponitur titubatio
ni: vel deſperationi: ꝛ hec pertinet ad ſpez.
Et ē certitudo ſecuritatis: que opponitur
timori ſeparationis: ꝛ hec erit in patria.
Item notandum ꝙ cum motus ſpei ſit
circa illa que ſupra nos ſunt: ad eliciendū
motum ſpei valet cōſideratio liberalitatis
dei: que ſeruientes ſibi remunerat ſupra
merita prout decet ipſum. Et hec liberali-
tas dei gratia vocatur in deſcriptione cuꝫ
dicitur veniens ex dei gratia. valet etiam
ad eliciendum motum ſpei conſideratio ꝓ
prij meriti: cum deus promiſerit ſe redditu
ruꝫ premiū hijs qui ſibi debito modo de-
ſeruirent. Ipſe vero verax eſt: promiſſa ſol
uens. vnde ſpes quaſi duabꝰ baſibus inni
titur dei liberalitati: que ſibi ſeruientes re
munerat vt decet eam: ꝛ dei iuſticie: que
ſibi ſeruientibꝰ ſoluit: que promiſit: ꝛ adhuc
duo pertinēt due particule vltime deſcri-
ptionis propoſite. Item notandū ꝙ mo
tuꝫ ſpei: quādoqꝫ precedūt merita in actu
vt in eo qui in caritate eſt: ꝛ bona opera fe
cit quibus ſperat ſe habituꝝ beatitudinē.
quandoqꝫ vero merita precedunt motum
ſpei non in actu: ſed in ſola intentiōe vt in
illo qui eſt in peccato mortali qui interim
facit quicquid poteſt boni vt deꝰ illuſtret
cor ſuum ad penitentiam qui preſumptio-
ne ſperat ſe habiturum beatitudineꝫ. Co-
gitat enim per gratiam dei ſe adhuc habi-
turum merita quibus beatitudo debeatᷓ.
Item deſcribitur ſpes ab Auguſtino in
libro de ciuitate dei. Hoc modo ſpes inqt
eſt: qua quis ad id quod credit ſe peruen-
turum preſumit: poteſt etiam ſic deſcribi.
Spes eſt appetitus excellentis boni cum fi
ducia obtinendi.

De commendatione ſpei. 2

Equitur de hijs que pertinent ad
commendationem ſpei. Notā-
dum ergo ꝙ ad ſpei cōmendatio-
nem. Primo valere poteſt h ꝙ ſcriptu-
ra ſacra totiens monet ad ſpem. Multipli
catio enim admonitionis oſtendit vtilita-
tem huius virtutis. ps. Sperent in te qui
non. no. te. Item ſpera in do. ꝛ fac. bo. Itē
ſpera in eo ꝛ ipſe fa. Item ſperate in eo oīs
conuentus plebis. Item Mat. xiiij. Habe
te fiduciam. ꝛ iterum. Jo. xvj. Confidite
ego vici mundum. Nec ſolum ſcriptura ſꝫ
etiam natura videtᷓ ad ſpem mouere. Na-
turaliter enim qui debilis eſt: ꝛ timet cade
re alicui rei adheret: ꝛ innititur vt patet in
puero qui cum eleuatur ad ſtandum: ꝛ exi
ſtimat ſe caſurum ſtatiꝫ adheret alicui rei.
Sic naturaliter ratio dictat anime agno-
ſcenti debilitatem: ꝛ inſufficientiam ſuam
ꝙ fortiori ſe adhererᷓ debeat ꝛ inniti. Se
cūdo hoc quod ſcriptura ſacra totiens be
atos aſſerit ſperantes in domino. Pſalmꝰ
beati omnes qui confidūt in domino. Itē
beatus vir qui ſperat in eo. Item beatus

vir cuius eſt nomē domini ſpes eius. Pro
uer.15. Qui ſperat in dn̄o beatus eſt. Iſa.
.30. Beati oēs qui expectāt eū vere beati
qui ſperant in dn̄o optata enim eis ſucce
dunt. ¶ Tertio hoc qd ſpes omnipotenti
innititur. Iſa. Quis ambulauit in tenebris
inquā aduerſitatis: ⁊ nō eſt lumen ei ful
goris. ſ. proſperitatis: Speret in nomine dn̄i
⁊ innitatur ſup deū ſuū. Quia ſpes omni
potenti innititur ideo firma eſt: ⁊ nō timet
ruinā. Dauid. Qui confidunt in dn̄o ſicut
mons ſion. Spes eſt: que dicit dn̄s firma
mētū meū. Spes proiicit ſe in deū. Ipſe
vero non eſt ita crudelis vt ſe ſubtrahat: ⁊
ſperantē in ſe cadere permittat: iuxta ver
bum. Auguſti. Quare dn̄s totiens nos ad
innitendū ſibi moneret ſi ſupportare nos
non vellet. Nō eſt illuſor deus vt ſe ad ſup
portandū nos offerat: ⁊ nobis innitentibus
ei in ruinam noſtram ſe ſubtrahat. Ro. v.
Spes aūt non confundit. Glo. Augu. Cō
funditur qui quod ſperabat non inuenit ſi
cut contigit illi qui ſperat in homine. Hec
autem ſpes non confundit que eſt in deo
qui nec fallit nec fallere poteſt. In pſalmo.
In te ſperauerunt: ⁊ non ſunt confuſi. Itē
deus meus in te confido nō erubeſcā. Itē
in te domine ſperaui non confun. in eter.
Eccle. ⁊ Nullus ſperauit in eo ⁊ confuſus
eſt. Falſitatis eſt non preſtare fulcimentū
innitenti. Sed veritatis eſt non negare ful
cimentum innitenti. Unde cum dominus
veritas ſit innitenti ſibi ſe non ſubtrahit.
¶ Quarto qꝛ ſpes ē velut arbor ſita in op
timo loco adherens diuine bonitati vnde
habundanter ſentit effectū eius. Treñ. 3.
Bonus eſt dominus ſperantibus in eum.
Spes eſt iuxta fontē diuine miſericordie:
ideo miſericordie diuine beneficia non ceſ
ſant influere ei. Dauid. In mīſicordia tua
ſperaui. Item ſperantem in domino miſe
ricordia circūda. Itē fiat miſericordia tua
ſup nos ꝗ ad. ſper. in te. Itē oculi dn̄i ſup
metuētes eū ⁊ in eis qui ſperant ſup miſi
cordia eius. Et iterū. Ego āt ſicut oliua fru
ctifera ſperaui in mīſicordia dei mei ī eter
nū. Spes arbor bn̄dicta eſt fructus vberes
habēs cū a miſericordia dei habundanter
irrigetur. Ier. xvij. Benedictus vir qui con
fidit in dn̄o. Et ſubdit: erit quaſi lignū qd
transplantatur ſup aquas qd ab humorē
mittit radices ſuas: ⁊ nō timebit cū cū ve
nerit eſtus. ps. erit tanꝗ lignū qd planta
tū eſt ſecus decurſus aquarū. ¶ Quinto
cōmendabilis ē ſpes a multiplici ſuo effe
ctu. Effectus vnus ipſi eſt ſecuritas. Dauid
In deo ſperabo non timebo quid faciat
mihi homo. Merito ſecurus eſt ſperans in
dn̄o ꝓtector enim eſt dominus omniū ſpe
rantium in ſe. Dauid. Dn̄s protector vite
mee a quo trepidabo dn̄s ſperanti in ſe ꝓ
muro eſt vndiqꝫ. Dauid. Dominus in cir
cuitu populi ſui dn̄s ē ei turris fortiſſima.
Prouer. xviij. Turris fortiſſima nomen do
mini. Ad ipſū ꝯfugit iuſtus ⁊ exaltabit.
Nomen domini filius dei dicit. Iſa. 30. Ec
ce nomen domini venit de lōginquo. Ipſe
etiā eſt ſperantibus in ſe altiſſimū refugi
um. Ipſe etiā eſt ei vrbs fortitudinis. Iſa.
.xxvi. Urbs fortitudinis nr̄e ſyō ſaluator.
Ponet ī ea murus: ⁊ an̄murale murus ē ꝓtectio
diuinitatis. An̄murale meritū hūanitatis.
vtrūqꝫ facit ad ſecuritatem noſtrā. ¶ Itē
ſpes meretur intelligentiam ⁊ dei auxili
um. De primo. Sap. 3. Qui cōfidunt in eo
intelligunt veritatem. Prouer. xvij. Dicit
de expectante futura bona. Quocunqꝫ ſe
vertit prudenter intelligit. Agnoſcit etiam
aduerſa diligentibus deum cooperari in
bonum. De ſecūdo in. ps. In ipſo ſperauit
cor meū ⁊ adiutus ſum. ¶ Item ſpes libe
rat vel tribulationem amouendo: vt patet
in ſuſana. Daniel. xiij. Que flens ſuſpexit
ad celū. Erat enim cor eius fiduciam hn̄s
in domino: ⁊ in. ps. legitur. In te ſperaue
runt patres noſtri: ſperauerunt: ⁊ liberaſti
eos: vel liberat patientiam merendo. qui
modus liberationis melior eſt. Gre. Meli
us liberat: cum patientiā dat. Spes patiē
ter facit portari onus preſentis miſerie.
Geñ. 49. Uidit requiē qꝛ eſſet bona ⁊ ter
ram qꝛ eſſet optima ⁊ ſuppoſuit humerum
ſuum ad portandum. 2. Mach. vij. Ma
ter pereuntes. vij. filios ſub vnius diei tē
pore conſpiciens bono animo ferebat pro
pter ſpē quā in deū habebat. Et Act. 28.
Propter ſpem iſrael cathena circundatus
ſum. Greg. in moralibus. Ille bene nouit
in exterioribus miſerijs ſubſiſtere qui ſcit
de ſpe in eterna ſemper gaudere. ¶ Item

ſpes ſaluat. In pſalmo. Qui ſaluos fa
cit ſperantes. Prouer. 2. Qui ſperat in do
mino ſaluabitur. Ro. ix. Spe n. ſalui facti
ſumus. ¶ Item ſpes colūna eſt totum ſpi
rituale edificium ſuſtentans: qua deficien
te ſpiritua le edificium corruit: ⁊ mens in
baratrum deſperationis concidit. Hec co
lūna in caym defecit cū domino ait. Geñ.
.4. maior eſt iniquitas mea ꝗ vt veniam
merear. ¶ Item ſpes galea ſalutis eſt ca
put interioris hominis. ſ. intentionem ille
ſam cuſtodiēs. 1. Thi. vi. Induti galeā ſpē
ſalutis. Spes etiam anchora eſt animam
ſeruans ne a procellis temptationū adeo
irrūpat. Heb. vi. Dicit apoſtolus loquens
de ſpe quam ſicut anchoram habemus
anime tutam ac firmam. Glo. Augu. Si vi
deris fluctuare in mari iſto noli abrumpi
ab anchora anteꝗ intres in portum. Flu
ctuat nauis in anchoris: ſed nō longe a ter
ra proiicitur: nec in eternum fluctuabit: ⁊ ſi
ad tempus fluctuat. Item ſpes hominem
fortem efficit. Iſa. 30. In ſcilentio ⁊ in ſpe
erit fortitudo naure. Fortitudinē inquā
propriā in fortitudinem diuinam. Felix cō
mutatio iſta quam facit qui ſperat in do
mino. Dum enim de viribus ſuis diffidit: ⁊
de adiutorio dei confidit quaſi ꝓpria for
titudine ſe exuit: ⁊ dei fortitudine ſe īduit.
Dei enim adiutorium paratum eſt ei ꝓut
de ipſo cōfidit. h ſup cant. nil omnipoten
tiā verbi clariorē reddit ꝗ qꝛ oīpotentes
facit omnes qui in ſe ſperant. Deniqꝫ oīa
poſſibilia credēti. Idē in ſermonibus quate
nus in bonis dn̄i fiducie pedē porrexeris
eatenus poſſidebis. ¶ Item ſpes baculus
eſt valde neceſſarius peregrinantibus in
via preſentis vite. Qui huic baculo inni
titur non corruit. In. ps. non derelinquet
omnes qui ſperant in eo. Itē non fatigāt
vel debilitant. Iſa. 40. Dicitur de ſperan
tibus in domino. Aſſumēt pennas vt aqui
le: current ⁊ non laborabunt: ambulabūt:
⁊ non deficient. In. ps. Sperans in domi
no non infirmabor. ¶ Item ſpes in poſſeſ
ſione. regni celeſtis animam ante tempus
quodāmodo introducit: vnde ad Hebre.
.vi. dicit apo. Spem incedentem vſqꝫ ad
interiora velaminis: ⁊ dicitur illud Pſal
mis. Spera in domino. Dicit Glo. Spes
eſt introitus fidei. ⁊ dicit in Glo. Per ſpē
enim intratur ad videndū illud quod cre
ditur. ¶ Spei ſit promiſſio illa. Iſa. lviij.
Suſtollam te ſuper altitudinem terre: ⁊ ci
babo te hereditate patris tui iacob. ¶ Cō
uerſatio ſpei in celis iuxta verbum apoſto
li. Phil. tertio. Ipſa nobis exiſtentibus in
hac vita mortali immortalitatem attingit:
Sapien. 3. Si coram hominibus tormenta
paſſi ſunt: ſpes illorum immortalitate ple
na eſt. ¶ Spes in eternitatem animā eri
git: ⁊ idcirco nulla mala ſentit exterius qui
tolerat iuxta verbum. Grego. In morali
bus. Spes in preſenti tempore quod eſt:
quedam vigilia ſolennitatis eterne non
ieiunat: ſed quaſi iuge conuiuium celebrat
cum ſecuritatem habeat: vt prius oſten
ſum eſt. Secura enim mens quaſi iuge cō
uiuium. Prouer. decimoquinto. ¶ Spes
ē de illis tribus: ꝗ vidit. Ezech. in libro. ij.
Scripta. ſ. carmen ſibi aſſumit lamentatio
nes relinquens dono ſciētie: ⁊ pietatis: et
nō dono timoris. Ipſa ē cui dominus de
dit in nocte carmina. Iob. 35. Nocte inꝗ
pſentis aduerſitatis. In pſalmo. In die
mandauit dominus miſericordiam ſuam:
⁊ nocte canticum eius. ¶ Spes in hyeme
preſentis exilij habet quaſi vernū tēpus.
Ipſa enim nos in aduerſis ridere facit. Iux
ta verbum. Auguſti. Ipſa facit nos gaude
re inter dolores: animus autem gaudens
etatem floridam facit. Prouer. vij. de gau
dio eius legitur. Ro. duodecimo. Spe gau
dentes. ⁊ Math. quinto. Gaudete ⁊ exul
tate: quia nomina veſtra ſcripta ſunt in ce
lis. Prouer. 10. Expectatio iuſtorū leticia.
Gaudium vero ipſius cōmuniter dicitur
gaudiū ſpei: ⁊ nondum rei. Et eſt ex certa
expectatione glorie repromiſſe. ¶ Aliud ē
gaudium qd de preſentia bonorū de qui
bus dignū eſt gaudere. Gaudium ſpei ē ſi
cut arra eterni premij ⁊ preordinatio futu
re ſuauitatis. ¶ Spei conceſſum eſt: intra
re in ortū voluptatis: ⁊ inde auferre odo
res ad condiendam amaritudinē pſentis
aduerſitatis. ¶ Spes inter obprobria glo
riatur. Ro. 5. Gloriamur in ſpe glorie filiorum
dei. Ipſa in deſerto mundi delicijs affluit.
Cant. vlti. Que eſt iſta que aſcēdit de deſer
to delicijs affluens. Eccleſi. 2. Qui timetis

ſiu ſperate in illum ⁊ in oblectatione ve
niet vobis miſericordia. Ipſa dãna tẽpo
raliũ rerũ non reputat. Ad heb.10. Rapi
nam bonorum veſtrorũ cũ gaudio ſuſcepi
ſtis cognoſcentes nos habere meliorem et
manẽtẽ ſubſtãtiã. ipſa eſt que dicit in ps.
Quid mihi eſt in celo ⁊ a te quid volui ſu
per terrã: Ipſa eſt in labore requies: i eſtu
tribulationũ temperies: in fletu ſolatiũ. de
eius ſolatio legiẽ ad Heb.6. Ut fortiſſimũ
ſolatiũ habeam⁹ qui confugim⁹ ad tenẽ
dam ſpem ꝓpoſitã. David. hec me cõſola
ta eſt in humilitate mea. ¶ Et notandum
ꝙ nõ eſt omnino idẽ gaudiũ ⁊ ſolatium.
Qui enim cõſolaẽ non ex toto a triſticia ẽ
immunis. Sed quaſi mixturã in ſe patitur
dum mala miſericordie cor eius pungunt.
nũc bona vngunt. Prouer.27. Unguento
⁊ varijs odoribus delectatur cor: ⁊ bonis
amici conſilijs dulcoratur. Conſolatio ſpei
eſt doloris aut timoris aut alteri⁹ affligẽ
tis affectionis repreſſio vel mitigatio: ſpe
diuini cõſilij vel auxilij vel alterius benefi
cij. Spei eſt verbum illud. Je.31. Quieſcat
vox tua a ploratu ⁊ oculi tui a lacrymis:
qꝛ ẽ merces opi tuo Si merces modica la
borẽ mercenarij tolerabilem reddit quid
facere debet ſeruis dei merces eterna. Ja.
.v. Agricola expectat precioſũ fructũ ter
re pacienẽ ferens. Interiz. Si ille ꝓ fructu
terre quẽ ſperat tam patienẽ expectat quã
to magis nos pro celeſti: Spes ẽ gemma
gratiſſima. Prouer.17. Gẽma gratiſſima
expectatio preſtolantis preſtolans. i. de lõ
ge expectãs eſt qui bona eterna expectat.
Expectatio eniz eius que eſt. Spes gẽma
gratiſſima eſt ⁊ ꝓpter precioſitatẽ: ⁊ quia
ſpes ad modum gẽme per lucida eſt ⁊ par
ua viſui interiori vt per eã videantur cele
ſtia bona. Spes eliſos ⁊ proſtratos erigit.
Prouer.29. Qui ſperat in domino ſaluabi
tur. Ipſa vires reparat. Sicut enim aliqs
timore ſuccũbendi hoſtibus nihil rebellio
nis opponens: et mulier vidẽs ſanguinẽ
ſuum vel alienũ ſtatim ſtupefacta dicit to
tum perditum eſt: ⁊ totum eſt mortuũ. Sic
ex ſpe victorie vires hõ reſumit. Prouer.
.24. Si deſperaueris ĩ die anguſtie lapſis
minuetur fortitudo tua. Dan.10. In viſio
ne tua diſſolute ſunt cõpages mee ⁊ nihil

remanſit in me viriũ. Ad Heb.12. Confor
tate manus diſſolutas ⁊ genua debilia ro
borate ⁊ Joſue.1.c. Dictũ eſt confortare ⁊
eſto robuſtus. Eccle.6. Eccleſia cõfortauit
ſapiẽtem ⁊c. Item mola ẽ ſine qua non ſit
vera cordis contritio. Ipſa eſt mola infe
rior que cor eleuat ⁊ ſubſtinet. Timor ſu
mola eſt ſuperior que cor conterit vt ipſuz
contritũ: ⁊ humiliatũ deus non deſpiciat.
Spes ab inferiori nos fulcit ne ſub ponde
re tribulationũ deficim⁹. Timor vero a ſu
periori nos cõprimit ne exſufflemur aut ra
piamur vento tentatiõis. has duas molas
cõiungit David dicens ab altitudine diei
timebo: ego vero in te ſperabo. Altera eaꝝ
nõ valet ſine reliqua. Glo. Greg. ſup deut.
.24. Non accipies loco pignoris ſuperio
rem ⁊ inferiorẽ molã. Superior ⁊ inferior
mola eſt. Spes ⁊ timor. Spes ad alta ſub
uehit. timor autẽ cor inferius premit. Una
mola ſine altera inutiliter habeẽ in pecca
tore. Ergo peccatori debent ſpes ⁊ fortitu
do coniungi. Quia incaſſum miſericordiã
ſperat ſi iuſticiam nõ timeat: ⁊ incaſſũ me
tuit qui non ꝯfidit: loco ergo pignoris mo
la ſuperior aut ĩferior nõ tollitur: quia qui
predicat peccatori tanta diſpenſatione diſ
ponere predicationem debz vt non relicta
ſpe timorem ſubtrahat ne ſubtracta ſpe ti
morem relinquat. ¶ Item ſpes hoſtes no
ſtros confundit. Job.vi. Confuſi ſunt quia
ſperaui. ¶ Sexto cõmendabilis eſt ſpes a
periculo ſui contrarij. ſ. deſperatiõis. Secũ
do. Ro.2.c. An ignoras ꝙ piculoſa ſit de
ſperatio: ¶ Deſperatio periculũ eſt a quo
non queriẽ exitus. Prouer.xviij. Impius
cum in profundum vitiorũ venerit. i. ex to
to ſe negligit. Sicut ſpes facit: vt naufra
gus in medijs brachia iactet aquis ſic de
ſpacio facit vt homo in nullo ſe iuuet. De
ſperans dicit malum verbum ⁊ pugne to
taliter cedit vt pugil victus. deſperans in
felix ẽ. Sicut ille qui ſperat in domino bea
tus eſt. Eccle.14. Felix qui nõ habuit ani
mi ſui triſticiaz ⁊ non excidit a ſpe ſua. De
ſperans eſt velut arbor radicitus euulſa.
Job.xviij. Quaſi euulſe arbori abſtulit
ſpẽ meã. Deſperatio abyſſus eſt. a qua vix
vel nunꝙ eſt reditus. In ps. deſcendunt
vſqꝫ ad abyſſos. Nulla plaga videtur eſſe

deſperabilis plaga deſperationis. Je.15.
Factus eſt dolor meus perpetu⁹ ⁊ plaga
mea deſperabilis. Cum cetera peccata ſint
infectiones cordis ad malum peccatũ de
ſperatiõis fractura cordis eſt. Je.30. Inſa
nabilis fractura tua peſſima plaga tua.

¶ De hijs quibus ſpes adiuuatur. 3

Equitur de hijs quibus ſpes ad
iuuatur. ⁊ aſſignabimus quattuor
ſpecies meditationum ſeu conſide
rationũ quibus ſpes poteſt adiuuari. Pri
ma ſpecies eſt directe in deum. Secunda
eſt circa ea que pro deo agim⁹ vel ſuſtine
mus⁹. Tertia circa beneficia dei generalia
vel ſpecialia corpea vel ſpiritualia. Quar
ta eſt circa ſuffragia ſanctorũ. ¶ Primam
poſſumus diuidere in ſeptez ſpecies. Qua
rum prima eſt in deum inquãtũ creatorẽ.
Naturaliter amat artifex opus ſuũ adeo
vt nõ poſſit audire ꝙ ei detrahaẽ. vñ veri
ſimile ẽ ꝙ creator amet opera ſua ⁊ ſpecia
liter hominem, quem ad imaginez ⁊ ſimili
tudinẽ ſuam creauit. Gen.1. Sapientie.11.
Diligis omnia que ſunt ⁊ nihil odiſti eo
rum que feciſti nec enim odiẽs aliquid cõ
ſtituiſti aut feciſti. Sperare ergo debet ho
mo deo ⁊ q dedit ei vt ſit ꝙ parat⁹ ſit da
re ei vt bene ſit. Secũda eſt in deũ inquã
tum dominus eſt. Naturaliter amant ho
mines ea que ſunt ſua: ⁊ conſeruant ea ⁊ ſi
ea perdiderint gaudent cum ea recuperãt
vnde veriſimile eſt ꝙ deus velit conſerua
re illos qui boni ſunt: ⁊ peccatores quos
perdidit recuperare. Ad quod pertinent
parabole de recuperatione ouis perdite
⁊ dragme perdite. Luc.xv. Ubi dicitur ita
dico vobis gaudiuz erit in celo ſuper vno
peccatore penitentiam agente: ꝙ̃ ſuper no
naginta nouem iuſtis qui nõ indigent pe
nitentia: ⁊ Sapientie.11. Dicitur parcis
omnibus quoniam tua ſunt. Et ezech.14.
Ecce oẽs anime mee ſunt. Et quibuſdã in
terpoſitis ſubditur nunꝙ voluntatis mee
eſt dicit dominus mors impij ⁊ nõ vt ꝯuer
tatur a vijs ſuis ⁊ viuat. Inter homines
eandem fidem quam debet ſeruus domi
no ⁊ dominus debet ſeruo. Sicut infidelis
eſt ſeruus ſi non ſeruit domino ſuo. Ita in
fidelis eſt dominus ſi non ſubueniat ſuo.
cum inimici domini impugnant eum ⁊ nõ

ſufficit eis reſiſtere: ideo certiſſime ſperare
debet qui ab hoſte inuiſibili impugnatur.
Si tẽptatio ſupra vires eius ẽ: ꝙ deus ei
in ſuccurſuz veniat vel quia ipſe negligẽs
mittendo ei nuncium orationis fuerit vel
infideliter vltro ſe reddiderit. 1. Cor.10. Fi
delis deus eſt qui nõ patietur nos tempta
ri ſupra id quod poteſtis ſed faciet cum tẽ
ptatione prouentum vt poſſitis ſuſtinere.
Legitur de beato martino ꝙ cum inter al
pes incidiſſet in latrones ⁊ vnus latronũ
eum ferire vellet alius ictum feriẽtis conti
nuit. ⁊ cũ poſtea latrones quererent ab eo
an timuiſſet dixit ſe nunꝙ magis ſecurum
fuiſſe quia ſciebat miſericordem deũ maxi
me in temptationibus affuturum. Ber. Cũ
ſentio te iratuz tunc ſpero te propitium qꝛ
cum iratus fueris miſericordie recordabe
ris. Tertia conſideratio eſt bonitatis diui
ne cui cum ſumma ſit ſume placet bonitas
ſumme: diſplicet malitia. Unde veriſimile
eſt ꝙ parata ſit iuuare eos qui volunt ma
liciam deſerere ⁊ bonitati adherere. Sap.
.xiiij. Odio ſunt deo impius ⁊ impietas ei
us. Et Eccle.12. Altiſſimus odio habz pec
catores. Et Prouer.12. Qui bonus eſt au
riet gratiam a dño. Quarta eſt conſidera
tio diuine miſericordie. Deus eniz cũ ſum
me ſit miſericors non minus vult miſeros
a miſeria liberare ꝙ̃ ipſi liberari. Auguſti
nus loquens de illo verbo petite ⁊ acci:
Non tñ inquit hortaretur vt peteremus
niſi dare vellet. Erubeſcat humana pigri
cia plus vult ipſe dare ꝙ̃ nos accipere. pl⁹
vult ipſe miſereri ꝙ̃ nos a miſeria libera
ri. Miſericordia dei quandoqꝫ offert pec
catori etiam ꝙ peccator petere non au
det: vt oſtendit Auguſtinus in latrone
qui domino ait: memento mei cum ve. in
re. tuum. Luc.23. Conſiderabat inquit fa
cinora ſua ⁊ pro magno habebat ſi vel ei
in fine parceretur. dominus autem conti
nuo dicit hodie mecum. e. in. p. Miſericor
dia obtulit ꝙ miſeria diſtulit. Auguſtinus
in lib. confeſ. domine vna eſt ſpes vna fidu
cia vna firma promiſſio miſericordia tua.
David. Domine in miſericordia tua ſpera
ui. Item melior eſt miſericordia tua ſuper
vitas. Ber. ſuper canẽ. Meum meritũ mi
ſeratio dñi. Non plane ſum meriti inops.

ẜcita ille miſerator affuerit. ¶ Tres alias
ſpecies conſiderationis in deũ meruit. B.
in ſermone illo. Miſericordias domini in
eternum cantabo. Tria inquit conſidero i
quibus tota ſpes mea conſiſtit. Caritatem
adoptationis. veritatem promiſſionis: po
teſtatem redditionis. Idem ſcio cui credi-
di et certus ſum: quia in caritate nimia ad
optauit me: quia verax in promiſſione q2
potens in exhibitione hic eſt funiculus tri
plex qui difficile rumpitur quem nobis a
patria noſtra in hunc carcerem dimiſſum
firmiter obſecro teneamus vt nos ipſe ſub
leuet trahat et pertrahat vſqʒ ad conſpe-
ctuʒ glie magni dei: De caritate adoptio-
nis. Legitur. i. Jo. 3 Uidete qualeʒ carita-
tem dedit nobis deus pater vt filij dei no
minemur et ſimus. Multum debet mone-
re homines ad hoc ꝙ de deo ſperent hoc
ꝙ deus pater eoruʒ eſt. Ubi loquẽs de do
minica oratione. Mihi inquit dictat ora-
tio cuius principium dulce nomine pater-
no ſequentium petitionum optinendarũ
preſtat fiduciam et Glo. Mat. 6. Sup hoc
nomen pater. In hoc inquit dat̃ fiducia.
Quod negatur filijs qui dedit iam ꝙ pa-
ter eſt. Et Luc. ii. Si vos cuʒ ſitis mali no
ſtis bõa data dare filijs noſtris quãto ma
gis pater noſter celeſtis dabit ſpiritum bo
num petentibus ſe. ¶ Ad hãc cõſideratio
nem pertinet parabola de filio prodigo.
Luc. 15. Ubi filius ad patrem rediens cuʒ
oſculo et amplexu recipitur ſolemne conui
uium celebratur. Simphonia cum choro
auditur. Et ſubdit pater miſericordiarum
epulari et gaudere oportebat quia frater
tuus mortuus fuerat et reuixit: perierat: et
inuentus eſt. Ad eandem conſideratioeʒ
pertinet illud. Mat. 6. Nolite ſolliciti eẽ di
centes quid manducabimus aut quid bi
bemus aut quo operiemur. ſcit enim pater
noſter ꝙ hijs omnibus indigetis. Cuʒ na-
tura doceat animalia bruta vt ꝓuideãt fe
tibus ſuis: et naturalis ratio dictet homini
bus vt prouideant filijs ſuis. Uériſimile ẽ
ꝙ pater celeſtis non deſit filijs ſuis cõſilio
eius et auxilio indigentibus. Promiſſiões
etiam dei que mentiri non poſſunt que in

ſcriptura continẽtur multum poſſunt iuua
re ſpem. Dauid memor eſto verbi tui. ſ. e. i.
.q. m. ſ. d. Ro. 15. Ut per patientiam et con-
ſolationem ſcripturarum ſpem habeam⁹.
Item poteſtas dei conſiderata multuʒ po
teſt ſpem iuuare cui eque facile eſt libera-
re a magnis periculis vt a paruis et ſalua
re in paucis ſicut in multis et ſolo vbo po-
teſt iplere promiſſiones ſuas. Eccle. 8. Ser
mo illius poteſtate plenus eſt. ¶ Sequit̃
de illa ſpecie conſiderationis que eſt circa
illa que pro deo agimus vel ſuſtinem⁹ bo-
na opera que facimus conſiderata ſpem
iuuant vnde in ps. Sacrificate. ſacri. et
ſpe. in. domino. Sic poteſt homo ſperare i
domino ſi ſacrificium iuſtitie prius obtule
rit. Titum. 2. Sobrie et iuſte et pie viuam⁹
in hoc ſeculo: ex. he. ſ. Greg. In moralib⁹:
Cum opus creſcit premij fiducia proficit
ſecurus eſt de re qui bonum pignus apud
ſe habet. Sic ſecuri ſunt de regno futuro.
qui habẽt pignus ſpiritus. ſ. ii. Cor. i. Qui
dedit pignus ſpecie in cordibus noſtris.
Ad hoc. Eph. i. qui eſt pignus hereditatis
noſtre. ¶ Item ſecure eſt qui habet bona
opera quaſi quedã pignora. Greg. In mo
ralibus. Sancti viri quot labores nunc ve
ritati commendantes exhibent tot iam re
munerationis ſue pignora inter ſpei cubi-
culum clauſa tenent: ſecurus eſſe poteſt de
regno futuro cui iam in preſenti datum
eſt ſuper ſeipm regnare. Ber. nõ eſt via ad
regnũ ſine ꝓmiſſis regni: nec ſpare põt ce-
leſte regnũ cui nõ ſup ꝓpa mẽbra adhuc
regnare donat̃: mala etiã q̃ ꝓ deo ſuſtine-
mus ꝯſiderata ſpecie adiuuãt. Ro. 5. Tri
bulatio patiẽtiã opat̃: patiẽtia ꝓbationeʒ
ꝓbatio autẽ ſpem. Greg. in moralib⁹. Bo
norum mens quo duriora pro veritate to-
lerat eo eternitatis premia certius ſperat.
Idem tanto ſpes in deum ſolidior ſurgit
quanto pro eo quiſqʒ grauiora pertulerit.
Sene. Uires animi nunq̃ȝ certam fiduciaʒ
dare poſſunt niſi cum multe difficultates
hinc et illinc apparuerint et aliquando pro
pius acceſſerint. Ille qui fudit ſanguinem
ſuum cuius dentes crepuerunt ſub pugno
cum magna ſpe deſcendit ad pugnã. Mul

tum adicit ſibi virtus laceſſita. ¶ Certus eſt
de re que venalis eſt que vel qui pretium
habet apud ſe. Sic certus eſt de regno fu-
turo qui multas tribulationes ſuſtinuit ꝓ
chriſto quibus regnum celorum emitur.
Act. decimoquarto. Per multas tribula-
tiones oportet nos intrare in regnum dei.
Math. 5. Beati qui perſecutionem patiũ-
tur propter iuſticiam quoniam ipſorum ẽ
regnum celorum. ¶ Et notandum ꝙ cum
bona que pro deo agimus vel mala que
ſuſtinem⁹ ea dei grẽ attribuere dẽmus exẽ
plo pauli. Dicentis. i. Cor. decimoquinto.
habundãtius illis omnibus. laboraui nõ
ego autem ſed gratia dei mecum. ¶ Se-
quitur de illa ſpecie conſiderationis que ẽ
circa dei beneficia quam poſſumus diſtin-
guere in quatuor ſpecies. Prima eſt cir-
ca beneficia generalia et ſpiritualia vt eſt
redemptio mundi et alia beneficia genera-
lia que ad ſalutem humani generis perti-
nent. Ad hanc conſiderationem pertinet
illud. Ro. viij. Qui ꝓprio filio ſuo non pe-
percit ſed pro nobis omnibus donauit il-
lum quomodo non cum illo omnia dona-
uit nobis. et Thimum. 2. Qui dedit ſemetip
ſum pro nobis vt nos redimeret ab omni
iniquitate. Ber. domine quid eſt homo q
inotuiſti ei. a. ſ. h. q. re. e. Deniqʒ mittis vni
genitum: immittis ſpiritum tuum: promit
tis etiam vultum tuum. Et nequid vacet
in celeſtib⁹ ab opera ſollicitudinis noſtre
etiam illos bonos vel beatos ſpiritus pro
pter nos mittis in miniſterium. Item. B.
ſuper illud. cant. ii. colũba mea in forami-
nibus petre. Clauus penetrans: clauus re
ſerans factus eſt mihi vt videaʒ volunta-
tem domini. Quid enim videaʒ ꝑ foramẽ.
Clamat clauus clamat vulnus. Ideo pa-
tet archanum cordis per foramina corpo-
ris patet illum magnum pietatis ſacramẽ
tum patent viſcera miſericordie in quib⁹
viſitauit nos ori. ex. Idem in quo clarius
q̃ȝ mulieribus tuis fluxiſſet ꝙ tu domine
ſuauis et mittis et multe miſericordie. Ma
iorem enim miſerationem nemo habet q̃ȝ
vt animam ſuaʒ ponat quis pro addictis
et damnatis. ¶ Secunda conſideratio eſt

circa beneficia ſpiritualia particularia ad
quod pertinet illud. Ber. ſuper cant. omni
no inquit propter manſuetudinem que in
te predicatur currimus poſt te domine ie-
ſu audientes ꝙ non ſpernas pauperem
peccatorem nõ horreas. Non obruiſti con
fidentem latronem. Non lacrimantem pec
catricem. Non cananeaʒ ſupplicantẽ. Nõ
deprehenſam in adulterio non ſedenteʒ in
tholoneo non ſupplicantem publicanum.
non negantem diſcipulum non perſecuto-
rem diſcipulorum non ipſos crucifixores
tuos. In odorem vnguentorum horuʒ cur
rimus. ¶ Tertia conſideratio eſt circa be-
neficia generalia corporalia vt eſt creatio
mundi gubernatio ſuſtentatio. Ad hanc
conſiderationem pertinet illud. Math. 6.
Reſpicite volatilia celi que nõ metunt ne
qʒ ſerunt neqʒ congregant in horrea et pa-
ter noſter celeſtis paſcit ea. Nõne vos ma
gis plures eſtis illis: Et poſt de veſtimen-
to quid ſolliciti eſtis conſiderate lilia agri
etc. ¶ Quarta conſideratio eſt circa bene-
ficia corporalia et ſpiritualia de quibus in
ſcriptura legitur. vt eſt conſeruatio trium
puerorum in fornace. Dan. tertio. Et libe-
ratio ſuſanne. Eiuſdeʒ. decimotertio. ¶ Se
quitur de illa ſpecie conſiderationis que
eſt circa merita ſanctorum vel ſuffragia.
Quam in quatuor ſpecies diuidere poſſu-
mus. ¶ Prima eſt circa mediatorem dei
et hominum chriſtum ieſum. ¶ Secunda ẽ
circa mediatricem ſcilicet beatam virginẽ.
¶ Tertia circa angelos. ¶ Quarta circa
ſanctos. ¶ Prima multum ſpem roborat
ad quam pertinent auctoritates ſacre ſcri
pture. Ber. ſuper cant. Puto iam ſpernere
me non poterit chriſtus os de oſſibus me
is: et caro de carne mea. Aug. in li. de ciui.
dei. Gratia inquit dei non potuit gratius
cõmendari: q̃ȝ vt ipſe vnicus dei filius in
ſe incõmutabiliter manens indueret ho-
minẽ et ſpem dilectionis ſue daret homini
bus homine medio quo ad illuʒ ab homi
nibus veniretur qui taʒ longe erat. Iuſt⁹
ab impijs beatus a miſeris. G. prebet
apud deum homini fiduciam deus homo
eſt nobis ſpes magna penitentibus quia

aduocatus noſter factus eſt iudex noſter. .i. Jo.2. Si quis peccauerit aduocatum habemus apud patrē ieſū xp̄m iuſtum: ⁊ ipſe eſt ppiciatio pro peccatis noſtris. Ro. .viij. Qui eſt ad dexterā dei q etiā interpellat pro nobis. Ipſe ſm ꝙ hō poſtulat ſm qđ deus dat. Dauid accepiſti dona in hominibus: xp̄s dicit accipere dona in hominibus: q: merito ei dant eccleſie dona cariſmatū. Unde eccleſia in fine orationū petit orationē ſuā exaudiri p dn̄m ſuū ieſū xp̄m. ⁊ ad Heb.7. Dicit de ipſo ꝙ in ppetuū ſaluare pōt accedēs p ſemetipſum ad deū ſemp viuēs ad interpellandū p nob. Eiuſdē.11. Jeſus intrauit in ipſum tēplū vt appareat vultui dn̄i p nobis. In ps. reſpice in faciē xp̄i tui. Reſpiciēs de⁹ pater ꝙ̄ care eccleſie ꝯſtituit filio ſuo pcit eccleſie. Itē in pſalmo. Scitote qm̄ mirificauit dn̄s .ſ. ſn. v.ex.m.c.cl.a d. Et ſuper illud ps. Saluū fac populum tuum dicit Glo. Ecce quanta ſpes credentium eum pro eis orat paſſus pro eis ⁊ iudex etiam aduocatus eſt.

¶ Quod cōſideratio virginis ſuffragij iuuat ſpem.

Cōnſideratio etiā mediatricis noſtre multā fiduciā nobis pōt dare Ipſa enim eſt dulcedo: ⁊ ſpes nr̄a vbi cantat eccleſia. Ipſa ē mater ſcē ſpei. In ipſa ē gr̄a oīs vite ⁊ veritatꝭ: ⁊ oēs ſpes vite ⁊ virtutꝭ. Ec.14. Et ad hāc ꝯſideratio nē: ⁊ ad ſcedētē ptinet illđ. B. Secur᷑ habes acceſſum o hō ad deū: vbi hēs filiū añ patrē: ⁊ añ filiū matrē. Fili⁹ oñdit pr̄i cicatrices ⁊ vulnera. Mater oñdit filio pectus ⁊ vbera: nec vlla pōt eē repulſa vbi tot caritatis occurrūt inſignia. Beata virgo tronus gr̄e in qua .ſ. fons gr̄e quieuit. Heb.4. Adeamus cū fiducia thronū gr̄e eius vt miſericordiā ꝯſequamur. Jero.14. Soliū glorie tue recordare: ⁊ ne irritū facies fedus tuū nobiſcū. Soliū glorie ē btā virgo. Ipſa enī thronus eburneus de quo .4. Ro.10. Et .ij. Paral.ix. Ipſa ē ſtella maris. Luc.i. Et nomē ꝟginis maria qđ interꝑtat̄ ſtella maris: ipſa naufragātes in mari hui⁹ mūdi cū aliđ ꝯſiliū ⁊ auxiliū deficit: ad portū ſalutis dirigit̄. Sicut ē: quedā ſtella q̄ naufragātes in mari viſibili cū tēpus obſcurū eſt ad portū dirigit. B. ſuper illud euangelij miſſus eſt angelus gabriel. Si inſurgūt inḡt vēti tēptationū. ſi incurris ſcopulos tribulationū reſpice ſtellam voca mariam ⁊ paulo poſt in periculis in anguſtijs in rebus dubijs mariam cogita. mariā inuoca nō recedat a corde nō recedat ab ore: ⁊ vt impetres eius auxilium non deſeras ꝯuerſationis exemplū: ipſam ſequens non deuias: ipſam rogans non deſperas: ipſā cogitans non erras. ipſa tenēte non corruis. ipſa protegente non metuis. ipſa duce non fatigaris. Ipſa propicia proueniſ: ⁊ ſic in temetipſo experiris ꝙ merito dictum ſit: ⁊ nomen virginis maria. Ipſa data eſt mundo quaſi aqueductus per quem gratie a deo deſcendant. Eccle. vigeſimoquarto. Sicut aqueduct⁹ exiui a paradiſo. B. loquens de ipſa vehementia inquit deſiderij feruorem deuotionis puritatem orationis fontem attigit pietatis vt hauriret illū per āgelos ꝙ̄ refunderet hominibus aquā viuam. Idem propterea tanto tēpore fluēta gratie defuerunt: quia nondum interceſſerat aqueductus. ipſa eſt collum caput eccleſie .ſ. chriſtum corpori eius coniungens. Qui ipſi per amorem non adhereret non adherebit capiti: ſicut nec corpus adhereret capiti collo ammoto. Cant. ſexto. Collū tuum ſicut turris eburnea. Collum eſt beata virgo quantum ad meditationem. turris vero eſt: quantum ad defenſionem. ipſa eſt etiam virga directionis errantes in vijs preſentis vite ſalubriter dirigens. Item eſt virga inſignis elemētie a vero aſſuero mūdo extenta. Heſter.4. Aſſuerus interpretatur beatitudo. Ipſa eſt virga moyſi a pharaone infernali: ⁊ eius exercitu iſraelitas liberans. Exo. decimoquarto. Et cordib⁹ aridis ⁊ duris aquam deuotionis prouidēs. Numeri.20. Ipſa eſt virga de radice ieſſe egreſſa .i. de incendio diuini amoris. Iſa. vndecimo. Ieſſe enim ⁊c̄. interpretatur incendiū ex magnitudine diuini amoris: fuit ꝙ deus dedit mundo beatam virginem: que occaſione peccatorum habet gratiā quā habꝫ apud deum. Nunꝙ̄ enī fuiſſet mater dei niſi peccatores fuiſſent: q: nō fuiſſet neceſſe. Ideo parata eſt eam expendere in pctōres. Unde ſecure pctōres poſſunt ad eam accedere tanꝙ̄ ad ſuam

quodāmō quia ſibi datā. Aug. in orōnem ad beatā mariā. O maria inq̄t multū amo multum gaudeo multū gaudiū multū mihi facit audatiā mira loquar ſꝫ ſic ē. Nos enī tibi teqꝫ nobis mira viciſſitudo cōfederat: vt .ſ. pro nobis hās id eē qđ es. Nos vero p te id eſſe ſumus. Si enim nulla preceſſiſſet noſtra trāſgreſſio nō eſſet ſecuta noſtra redemptio. Et ſi neceſſariū nō eſſet redimi nō eſſet neceſſarium te parere redemptorē. vt quid enim neſcium peccati p peccatoribus pareres ſi deeſſet q peccaſſet. Ut quid mater fieres Saluatoris ſi nulla indigentia eēt ſalutis. ¶ Item eſt virga q̄ florem nouū ptulit. ⁊ fructū ſufficientē ad mundi redemptionē ⁊ ad electorū eternā refectionē. Ipſa ē que meſtis cōſolatiōis vinū puidet. Jo.2. Uinū ait ipſa filio ſuo nō habēt. Ipſa eſt dei celleraria. de qua familia dei merito gaudet. Cant.i. Introduxit me rex in cellaria ſua ⁊ ſubditur in pſona fideliū exultabim⁹ ⁊ letabimur in te. ¶ Ipſa eſt aurora furib⁹ infernalibus tremebunda. Cant.6. Que eſt iſta q̄ pgreditur q̄ſi aurora cōſurgens. Job.24. Si ſubito apparuerit aurora arbitrantur vmbrā mortis. Ipſa etiā pulcra vt luna. Cant.6. Luminare eſt noctis lucens eis q̄ ſunt in nocte peccati. Ipſa ē mediatrix luminis luna recepit lumē a ſole ⁊ dat mundo. Cū mundus ppter aliqđ interpoſitū. ſibi ⁊ ſoli non pōt illum recipere a ſole. Sic beata virgo lumē gratie recipit cum mūdus nō eſſet dignus illud recipe. Ber. cū tu dignus non eras cui filius dei daret̄ datus ē ⁊ marie vt p eā acciperes qcqd haberes. Ipſa ppinqua valde ē peccatoribus ſicut luna inter planetas ppinquior ē terre. ¶ Pulchritudo ei⁹ eſt vt pulchritudo lune quia hijs qui ſunt in nocte peccati pulchra cōparet ppter magnitudinē miſericordie ſue ad quā tales maxime hēant oculos. Eccle 24. Sicut oliua ſpecioſa in campis. Cant.4. Pulchriora ſunt vbera tua vino. Ber. in ſermonibus nos qdē in quit in ceteris virtutibus cōgaudemus tibi. Sed in miſericordia tua poſt nobis ipſis laudamus virginitatem humilitatē miramur. Sed miſericordia miſeris ſapiētia dulcius hāc amplectimur carius recordamur ſepius crebrius inuocam⁹. hec ē enī que totius mundi reparationem obtinuit ſalutem omnium impetrauit. Conſtat enī pro vniuerſo genere humano fuiſſe ſollicitam: cui dictū eſt. Ne timeas maria inueniſti gratiam quā querebas. Quis enī miſericordie tue o benedicta longitudinē ⁊ latitudinem ⁊ ſublimitatem ⁊ profundum queat inueſtigare: Nā longitudo eius vſqꝫ in diem nouiſſimum inuocātibus eam vniuerſis ſubuenit. Latitudo replet orbē terrarū vt tua miſericordia quoqꝫ eſt plena omnis terra. Sic ⁊ ſublimitas eius ciuitatis ſuperne inuenit reſtaurationē. ⁊ pfundū eius ſedentibus in tenebris ⁊ vmbra mortis obtinuit redemptionē. Parte enī celum impletū ē. Infernus euacuatus. Inſtaurate ruine celeſtis ieruſalem expectātibus miſeris vita perdita data. Sic potentiſſima ⁊ pijſſima caritas ⁊ affectus cōpaciendi habundat: effectus que locuplex in vtroqꝫ. ¶ Ad hunc igit̄ fontē ſitibunda pperet anima noſtra. Ad hunc viuere tumulū tota ſollicitudine miſeria noſtra recurrat. Idem ſileat miſericordiā tuam virgo beata ſi quis eſt qui inuocatam eam in neceſſitatibus ſibi meminerit defuiſſe. Miſericordia eius non defuit etiā theophilo. ¶ Fuit theophilus in quadā vrbium. Sicilie tam prudent. ⁊ vtiliter res eccleſiaſticas diſpenſans ꝙ eum mortuo ep̄o digniū ep̄atu omnis populus acclamauit. At ille cōtemptus in ſe dominatu aliū maluit ordinari ep̄m. A quo ab honore ſuo iniuſte depoſitus ad tantā impacientiam deuenit vt conducto quodam mago hebreo ad recuperandum honorem ſuum opem quereret a principe demoniorum a quo iuſſus ē negare filium dei ⁊ matrem eius cum omni ꝓpoſito xp̄iani ⁊ ipſa abnegationē ſcribere ⁊ abnegationem tradere. ⁊ ſic eius ſeruitio ſe addixit. qui in craſtinum recuperato honore ſuo non multum poſt reuerſus ad ſe in eccleſia beate marie omni penitentia ſe affligens primo ſibi piam matrem dei reconciliauit eaqꝫ ſibi apparente abrenūtians diabolo chriſtum filium verū dei ex maria virgine natum ⁊ omne chriſtiani propoſitū profitens per eam ⁊ chriſti filij eius gratiam recuperauit. Et ad iu

diſtium indulte ſibi venie rurſum ei dor-
mienti apparens chriſti mater etiam ſcri
ptum abrenuntiationis quod ſignatum
diabolo dederat ſuper pectus eius repo
ſuit. Quo theophilus recepto in craſtinū
die dominico coram ipſo ⁊ omni eccleſia
pandens ordineȝ rei omnes ad ſtuporem
⁊ laudem dei ⁊ genitricis chriſti marie cō
monuit. Et in eodem loco quo ſibi pia vir-
go apparuit perſtās ibidem poſt triduuȝ
mortuus eſt ⁊ ſepultus. ¶ Item beata
virgo eſt electa vt ſol. Cant. 6. Sicut enim
ſol eſt luminare par ſibi non habens toti
mundo ſufficiens. Sic beata virgo nec p̄
mam ſimilem viſa eſt nec habere ſequen-
tem. Ipſa lucet fulgore miraculorum vbi
qȝ terrarum. Non ſic alij Sancti qui ali
quot annis poſt tranſitum ſuuȝ fulſerant
miraculis ⁊ h̄ in ſpecialibus locis. Suffra
gia vero beate virginis vſqȝ in diem iudi
cij non ceſſabunt. Eccle. 24. Uſqȝ ad futu-
rum ſeculum non deſinam. ¶ Ipſa eſt ter-
ribilis hoſtibus infernalibus vt caſtro-
rum acies ordinata. Cant. 6. Ideo fide-
les in temptationibus ſuis frequenter de
bent eam inuocare. Ipſa eſt mulier con-
terens caput ſerpentis infernalis. Geū. 3.
Sed ſunt qui videntur velle ꝙ ipſa con-
terat caudam qui nō in principio tempta
tionis eam inuocant. ¶ Ipſa eſt archa te
ſtamenti. Ex. 25. In hac archa poſuit do
minus theſaurum quem mundo contulit.
Ad hanc archam recurrit eccleſia in neceſ
ſitatibus ſuis. Ipſa eſt archa nō ſoluȝ ple
na ſed etiam ſuper plena. Ber. ſuper illud.
Spūs. ſ. ſuperueniet in te. Cur in eam in-
quit tam plenā ſuperuenturum aſſerit ſpi
ritum. s. niſi vt adueniente ſpiritu plena ſi
bi ipſo quoqȝ ſuperueniente nobis ſuper
plena. i. ſuper effluens fieret. Ipſa preter
coronam quā ſibi meruit: meruit etiaȝ pec-
catoribus ad eam recurrentibus propicia
tionē. Unde ſup coronam arche fuit ꝓpi-
ciatoriū. Ipſa ē mulier gratioſa inueniēs
gloriā hijs pro quibus eam querere volue
rīt. Prouer. 11. Ipſa etiam eſt mulier bo-
na de qua. Prouer. 18. Qui inuenit mulie
rem bonam inueniet bonum ⁊ hauriet io-
cunditateȝ a domino. Anteqȝ ipſa eēt ma-
gna fuit penuria bonoruȝ ſpiritualium in
mundo. Eccle. 26. Ubi non eſt mulier inge
miſcit eger. Ipſa eſt mater non ſolum filij
dei naturalis ſed etiam omnium filioꝝ dei
per gratiam. Unde ꝙ dominus dixit diſci
pulo quem diligebat de ipſa. Ecce mater
tua Jo. xix. Intelligendum eſt de quoli-
bet quem chriſtus diligit. Et Cant. 8. Ma
ter vocatur quis mihi det te fratrem meuȝ
ſugenteȝ vbera matris mee. ſ. marie. Ideo
frequenter dicendum eſt ei illud quod cā-
tat eccleſia. Monſtra te eſſe matrem. Indi
gebat mundus matre propter prauitatem
puſillanimitatis ⁊ defectuum multiplicita
tem. Ipſa adiutrix puſillanimum. Unde
dicit ei eccleſia iuua puſillanimes. Nolite
timere puſillus grex quia complacuit ma-
tri noſtre dare nobis regnum. Ipſa eſt ma
ter miſericordie. B. quando miſereri non
poterit mater omnipotentie. quando miſe
reri nollet mater miſericordie Idem reuo
lue totam ſeriē euangelij ⁊ ſi quid aſperuȝ
ſi quid durū inueneris in maria deinceps
eam ſuſpectā habeas ⁊ ad eam accedere
verearis. Ipſa eſt mater pulchre dilectio-
nis. Eccle. 24. Nō amās filios ſuos fatuo
amore vt alique matres faciunt. Ipſa om
nes filios dei qui ſunt in mundo iſto quaſi
geſtat in viſceribus pietatis exhibens eis
vbera cōſolationis. Cant. 4. Pulchre ſunt
māme tue. In eodem pulchriora ſunt vbe
ra tua vino. Itē ſicut xp̄s eſt hoſtiū regni
celoꝝ. Jo. 7. Ita ipſa ē feneſtra ipſius. Un
de cantat eccleſia. Intrēt vt aſtra flebiles
celi feneſtra facta es. Ipſa ſignificata eſt ꝑ
feneſtram arche quā hebrei dicūt fuiſſe cri
ſtallinam per quā hūit tranſitum colūba
que ceſſationē diluuij indicauit ſpē ſalutiſ
attulit. Ipſa eſt fons iter eccleſie irrigans
⁊ fecundam reddens. Cant. 4. Fons orto-
rum ⁊c. Fons in vallibus inuenitur ⁊ bea
ta virgo humilibus eſt familiaris loca fon
ti vicina florida ſolent eē ⁊ virida ſic fami
liares beate virginis florent virtutibus ⁊
virent bonis operibus. Eccle. 40. Super
omnem aquam viriditas. ¶ Sequitur de
illa ſpecie conſiderationis que eſt circa an
gelos. ad quam pertinent illa verba ſacre
ſcripture que nobis indicāt beniuolentiaȝ
vel beneficentiam angelorum vt eſt illud.
Luc. xv. Gaudium eſt omnibus angelis
dei ſuper vno peccatore penitentiam agē-
te: ⁊ illud ps. Angelis ſuis deus. m. d. t. u.
c. t. i. o. v. t. Ber. loquēs de hoc verbo. quā-
tam inquit debet tibi hoc verbum inferre
reuerentiam ferre deuotionem conferre fi-
duciam. Reuerentiam pro preſentia: deuo
tionem pro beniuolentia: fiduciam pro cu-
ſtodia. Idem quicquid ſub tantis cuſto-
dibus timeamus nec ſuperari nec ſeduci.
Minus autem ſeducere poſſunt. Fideles
ſunt prudentes ſunt. Quid trepidamus.
tantum ſequamur eos adhereamus eis: ⁊
in protectiōe dei celi commorabimur. Jer.
Magna eſt dignitas animarum vt vna
queqȝ habeat ab ortu natiuitatis in cuſto
diam ſui angelum delegatuȝ. Ber. loquēs
de illo verbo. Iſa. lxij. Super muros tuos
ieruſalem conſtitui cuſtodes benignus es
inquit domine qui non es contemptus no
ſtrorum fragilitate murorum ſed ipſis ho-
minum cuſtodibus angelicam cuſtodiam
ſupponis. Ad eandem conſiderationem
pertinet illud. Math. xviij. Uidete ne con
temnatis vnuȝ ex puſillis iſtis. Angeli eniȝ
eorum. ſ. u. f. p. q. i. c. eſt. Item illud. Heb. i.
Nonne omnes adminiſtratorij ſpecie in
miniſterium miſſi propter eos qui heredi-
tatem capiunt ſalutis. 2. Exo. 24. Ecce
ego mitto angelum meum q precedat te
⁊ cuſtodiat in via ⁊ introducat ad locum
quem paraui. Tho. v. Angelus domini cō
mitetur vobiſcum. Eiuſdem. xij. Quando
orabas cum lacrimis ait angelus thobie
ego obtuli orationem tuam domino. Et
Luc. xvi. Factum eſt vt moreretur mendi
cus ⁊ portaretur ab angelis in ſinu abra-
he. Et Apoc. xij. Michael ⁊ angeli eius p̄-
liabantur cum dracone. Ber. ſuper. Cant.
vnde totum agitur o mater eccleſia. bene
tecum agitur in loco peregrinationis tue
de celo ⁊ de terra venit auxiliū tibi. ¶ Se
quitur de illa ſpecie conſiderationis que
eſt circa ſanctos ad quam pertinet il-
lud. Job. quarto. Ad aliquem ſancto-
rum conuertere. ⁊ illud. Pſalmus. Leua-
ui oculos meos in montes. u. u. au. mihi.
Montes ſpirituales. Sancti ſunt. et illud.
Ber. Tria ſunt que in feſtiuitatibus ſan
ctorum vigilanter conſiderare debemus.
Auxilium ſancti exemplum eius confuſio-
nem noſtram. Auxiliuȝ quia potens in ter
ra potentior in celis ante faciē domini dei
ſui. Si hic dum adhuc viueret miſertus
eſt peccatoribus ⁊ orauit pro eis. nunc tā-
to amplius quanto verius cognoſcit miſe
rias noſtras orat pro nobis patrem quia
beata illa patria caritateȝ eius non immu
tauit ſed augmentauit ⁊ non induit poti-
us ſibi viſcera miſericordie cum ante fon-
tem miſericordie aſſiſtit. Ber. ſuper. Cant.
Non ambigo quin apoſtoli ⁊ apoſtolici vi
ri tanto in morte potentius ſponſam pro-
tegant ⁊ cuſtodiant quanto in ipſa ampli-
us confortatus eſt principatus eorum. Cū
charitas ſanctoruȝ in via modica ſit reſpe
ctu charitatis eorum in patria. Secunduȝ
illud. Iſa. xxxi. Dicit dominus cuius ignis
eſt in ſyon ⁊ caminus eius in ieruſalem. ve
riſimile eſt ꝙ ſancti qui in hoc mundo tan
tum amauerunt peccatores ⁊ ꝓ pro ſalute
eorum ſe morti expoſuerunt multum ſint
parati iuuare eos modo in hijs que ad ſa
lutem eorum pertinent niſi per culpam eo
rum ſteterit. vnde multam deberemus ha
bere fiduciam in eis: et ſpecialiter in illis
quorum pietatis plura argumenta habe-
mus ſicut in illis qui in hac vita mortali
leguntur fuiſſe pietatis eminentis. vt de
beato nicholao legitur ꝙ erat valde com-
patiens ⁊ ſuper afflictos pia geſtans vi-
ſcera. ⁊ Beatus martinus dimiſit pallium
pauperi ⁊ in illis quibus morte imminen-
te pacienter deum propitiuȝ fieri hijs qui
memoriam eorum agent. vt beata catheri
na que chriſto ait fac miſericordiam me-
am agentibus memoriam. Et in hijs de
quorum tumba manet oleum ad inditiū.
pietatis eoruȝ vt de tumba beati nicholai
⁊ de tumba beate catherine.

¶ De hijs que aduerſantur ſpei.

a Equitur de hijs q̄ ſpei aduerſant
ſpei vero videntur aduerſari diffi
dentia de deo: ſiue deſperatio: ⁊ cō
fidentia in creatura. ¶ Deſperatio homi
nē reddit maledictuꝫ: ⁊ protectione dei in
dignū. Eccle. 2. Ve diſſolutis corde qui nō
credunt deo: ⁊ ideo nō protegentur ab eo.
Deſperatus eſt ſimilis caym: caput cordis
habet tremulū. Vagus ⁊ profugus eſt: a ꝓ
cella tēptationis a terra viuentium proie
ctus eo ꝙ nō habeat anchorā ſpei qua re
tineat̄. ¶ Deſperatio eſt peccatum in ſpiri
tu. ſ. vnde ſuper illud. Gen̄. 4. Maior ē ini
quitas mea ⁊c̄. dicit Glo. Deſpatio ē blaſ
phemia in ſpiritu. ſ. que nō remittitur neq̄
in hoc ſeculo neq̄ in futuro: quia aut pu
tat deum nolle dimittere aut non poſſe tā
q̄ aut omnia non poſſit: aut inuideat ſalu
ti. De deſperatōe requirit̄ ſupra in capitu
lo de cōmendatione ſpei in fine: ⁊ in tracta
tu de accidia ſecūda parte. Decimoq̄nto
b capitulo. ¶ Confidentia vero in creatura
triplex eſt. prima eſt preſumptio ſiue confi
dentia de ſe. Secūda ꝯfidētia in homine.
Tertia ꝯfidentia in re inferiori homine: vt
in diuitijs. De prima dicit̄. Prouer. xxviij.
Qui confidit in corde ſuo ſtultus eſt: vere
ſtultus eſt homo de ſe preſumens cum ho
mo ex ſe non ſufficiat neq̄ ad ſubſiſtendū
neq̄ꝫ ad bene viuēdū. ¶ Tripliciter ē hō
inſufficiens ad ſubſiſtenduꝫ. ¶ Primo q̄
c ſm̄ verbū. Gre. eſſe omnium que de nihilo
ſunt in nihilū tenderet niſi ea omnium au
ctor manu regiminis retineret. ¶ Secūdo
q̄ nō eſt ſufficiēs defendere ſe ab hoſtib⁹
ſuis immo a demonibus cito perimeretur:
niſi a domino protegeret̄. Tren̄. 3. Miſeri
cordia domini: q̄ nō ſumus ꝯſumpti. Ber.
ſi boni ſpūs ſe a nobis elongauerint impe
tum malignoꝝ ſpirituū ſuſtinere quis po
terit: ¶ Tertio quia cibo indiget ſine quo
vita eius deficeret: que inſufficientia non
eſt in angelo imo nec in lapide Dauid Eſu
rientes ⁊ ſitientes anima eorū in ipſis de.
¶ Itē ad bene viuendū multipliciter iſuf
d ficiens eſt. ¶ Primo quia non ſufficit ex ſe
bonam vitam inchoare. 2. Cor. 15. Nō q̄
ſufficientes ſimus aliq̄d cogitare ex nobis
quaſi a nobis. Cogitatio primum opus eē
videtur: poteſt homo ꝑ peccatū ſe occide
re: ſed nō poteſt ſe occiſum ſuſcitare. Sap̄.
xvi. homo ꝑ maliciā occidit animā ſuam.
Oſee. 13. Perditio tua iſrael: tantūmodo
ex me auxiliū tuū. ¶ Secūdo inſufficiēs ē
in bono inchoato perſeuerare. Greg. Cito
bonum amittitur niſi a largiente cuſtodia
tur. ¶ Tertio inſufficiēs eſt in bono ichoa
to proficere. B. Super illud Cant. 1. Tra
he me poſt te dicit in prima Eccl. Domine
ſcio me nequaq̄ poſſe peruenire ad te niſi
gradiendo poſt te: ſed nec hec quidem niſi
adiuuer a te ideo precor vt trahas poſt te.
Beatus ſiquidem eſt cuius auxiliuꝫ abs te.
Hō preſumens de ſe maledictus eſt. Iſa. 5.
Ve qui ſapientes eſtis in oculis veſtris.
De preſumptione iſta require in tractatu
de ſuperbia tertia parte. Capitu. v. ¶ Con
fidentia vero in homine fallax eſt homineꝫ
ꝯfundens. Iſa. 20 Confundetur ab ethio
pia ſpe ſua. 36. Eiuſdem Ecce confidis ſuꝑ
baculū arundineū ꝯfractum iſtum ſuper
egiptum: cui ſi innixus fuerit homo intra
bit in manū eius: ⁊ perforabit eam. Sicut
pharao rex egipti omnibus qui confidunt
in eo. Ier. 11. Vnuſquiſq̄ꝫ ſe a proximo ſuo
cuſtodiat: ⁊ in omni fratre ſuo non habeat
fiduciam. Confidentibus in homine ſacra e
ſcriptura in multis locis maledicit. Ier. vi.
Maledictus homo qui ſpem ſuam ponit
in homine. ⁊ Iſa. 31. Ve qui deſcendunt in
egyptum ad auxilium ⁊c̄. ⁊ nō ſunt confiſe
ſuꝑ ſanctum iſrael: ⁊ dn̄m non exquiſierūt.
¶ Cōfidentia etiam in rebus inferioribus
valde periculoſa eſt. Greg. ſuꝑ Iob de cre
atore deſperaſſet ſi ſpem in creatura poſu
iſſet. Idē quaſi in aquis defluentibus fun
damentum ponere eſt in rebus labētibus
ſpei fiduciam velle ſolidare. Sap̄. v. Spes
impij quaſi lanugo: que a vento tollitur: ⁊
tan̄q̄ ſpuma gracilis: que a ꝓcella diſper
git̄. Iob. viij. Spes ipocrite peribit: ⁊ pau
lo poſt. Sicut tele araneorum fiducia eius
Glo. Gre. tele aranearū ſtudioſis texit̄ fla
tu venti diſſipatur. ſi quicquid ipocrita ex
ſudat fauoris aura tollit. Item Iob. 31. Si
putaui aurum robur meum: ⁊ obrizo dixi
fiducia mea ſupple male mihi accidat glo.
obrizum eſt rudis auri moles. Prouer. 11.
Qui confidit in diuitijs ſuis corruet. Eccl.
. 31. Beatus diues qui non ſperauit in pecu

nie theſauris. xxiij. Thi. vi. Diuitibus hui⁹
ſeculi precipe non ſperare i incerto diuitia
rum ſed in deo viuo. Cum aurum ⁊ argen
tum ſecure poſſint eſſe etiam in archis ſera
tis. Fatu⁹ eſt qui ex his ſecuritatē vult fa
cere ſibi. Quomodo enim dare poſſunt ſe
curitatem quā non habent. Et cum bona
tranſitoria mentiantur non ſoluendo q̄d ꝓ
mittunt fatuum eſt in eis fiduciam habere
yſa. xxviij. Poſuimus mendacium ſpem no
ſtram: ⁊ mendatio protecti ſumus. Mēda
tio ꝓtegebatur Goliad. cui dicit Dauid. i.
Ro. xvij. Tu inquit venis ad me cū haſta
gladio ⁊ clippeo. ego autem uenio ad te i
nomie domini. Haſta. Clippeus gladius ꝓ
mittebant ei victoriam quam non habuit.
De quattuor cauſis deſperationis.
Ed notandum ꝙ quattuor ſunt q̄ poſ
f ſunt eſſe cauſa deſperationis. Primuꝫ
eſt peccati magnitudo vel multitudo
Gene. iiij. Maior eſt iniquitas mea q̄ vt
ve. merear. Sed fatuum eſt propter mul
titudinem vel magnitudinem peccati deſ
perare cum ubi ſuꝑ: habūdauit delictum
habundet ⁊ grā. Ro. v. Et maior miſeria
amplius ſoleat mouere miſericordiā. Abiſ
ſus enim miſerie abyſſum inocat miſericor
die. Ber. peccaui peccatum grande turba
bitur cōſcientia: ſed nō perturbabitur: vul
nerum enim domini recordabor. Idem q̄d
tam ad mortem ꝙ non xp̄i morte ſaluetur
Aug. x. li. cōfeſ. Merito inquit loquens ad
deum patrem mihi ſpes valida in xp̄o eſt
ꝙ ſanabit oēs langores meos per eum q̄
ſedet ad dexteram tuam: ⁊ te interpellat ꝓ
nobis. Alioquin deſperarē. Multi enim ⁊
magni ſunt langores noſtri. Multi. n. ⁊ ma
gni ſunt: ſed amplior ē medicina tua. Idē
i eodem. Ille tuus vnicus redemit ſangui
ne ſuo ñ calūniētur me ſuꝑbi qm̄ cogito ꝓ
tium meum. maiorem malitia in homine :
diuina bonitas que ſumma eſt magis odit
parata eam deſtituere ⁊ eum qui caꝫ vult
g deſerere adiuuare. ¶ Secūdum eſt multi
tudo conceptionum. Multi enim putāt ſe
deſertos a deo: quia non dat eis quietem a
temptationibus cuꝫ potius tēptatio ſignū
diuini amoris ſit. Eſt enim eruditio filiorū
dei. Iudicum. 3. Hē ſunt gentes quas reli
quit dn̄s vt in his erudiret Iſrael. Prouꝫ.
xiij. Qui diligit filium ſuū inſtanter erudit
Multiplicatio temptationum ſignum eſt
ꝙ aliquis de manu dyaboli euaſerit. Dum
aliquis in carcere vnum hēat cuſtodem vl'
duos ſi euaſerit omnes eum aſſequūtur ſic
cum aliquis eſt captus a dyabolo non tm̄
cuꝫ demones perſequūtur quātum cū eua
ſit p̄s. Domine quid multiplicati ſunt qui
tribulant me. igitur illos pulſare negligit
quos iure quieto poſſidere ſe ſentit: ꝑterea
ꝙ videt̄ eſſe impugnatio potius ē defenſio
vt patet in Paulo i quo impugnatio caſti
tatis erat defenſio hūilitatis. 2. Cor. 12. Ne
magnitudo reuelationuꝫ extollat me dat⁹
eſt mihi ſtimulus carnis mee. ¶ Tertiū ē
frequens caſus vel recidiuatio. Sed fatuū
h eſt credere infirmitatem humanā plus poſ
ſe cadendo q̄ dei virtutē releuando. Fre
quens caſus cum ad humilitatem valeat
quodammodo facit vt homo ad fortitudi
nem accedat humilitas enim triūphare fa
cit ſicut ſuperbia facit corruer̄. Vnde Ber.
ſuper Cant. Superbia ſiue iam exiſtens ſi
ue nunduꝫ ſemper erit cauſa ſubtracte grē
Nunquid qui humilibus dat gratiam hu
mili aufert datam humilitas deo gloriam
dat: ⁊ ideo per cōſequens ſuper eum ponit
pugnam. Eiuſdem enim eſt gloria victorie
⁊ pondus pugne. Superb⁹ preſumit: ideo
cadit humilis. enim in deo confidit: ideo vi
cit. Petrus pre ceteris excidit qui pre cete
ris preſumpſit. ¶ Quartum eſt nimia tri
ſtitia. Prouer. xv. In morte animi deiciet̄
ſpiritus. Deicietur inq̄ in profundum deſ
perationis. Eccle. xiiij. Felix qui nō habuit
animi triſtitiā: ⁊ nō excidit a ſpe ſua. Ideo
non eſt continue habenda memoria pecca
torum nec continue cogitanda dei iuſtitia
Immo q̄ſiq̄ꝫ ē iſpiciēda dei iuſtitia. Ergo
cōſiderentes ꝙ deus iuſtus ſit peccata ve
ſtra nolite negliger̄. Conſiderantes q̄d pi⁹
ſit nolite deſperare. Idem oportet etiam ꝺ
dei miſeratione ſuper nos cōſiderare ⁊ ꝺ no
ſtra infirmitate cōſiderare. Iſidorus. Be
nignus eſt deus ⁊ ſeuerus. Si tantū Be
nignus eſſet eius benignitatem contemne
remus. Si tantum ſeuerus deſperaremus
Et notandum ꝙ ea que dant occaſionem
ꝺſperatōis aduerſantur ſpei que vero ſpē
adiuuant de quibus dictuꝫ eſt prius reme

ua ſunt contra deſperationem.

De rebus ſperandis. v.

Equitur de rebus ſperandis que ſunt
f gloria anime ⁊ gloria corporis. de q
bus Iſa. lxi. In terra ſua duplicia poſ
ſidebunt. ⁊ prouer. xxxi. Omnes domeſtici
eius veſtiti ſunt duplicibus. Hec ſunt due
ſtole quarum vnam iam habent ſancti al
teram expectant. Apoca. vi. Date ſunt illis
ſingule ſtole: ⁊ dictum eſt illis vt requieſcāt
adhuc tēpus modicum donec compleant
a conſerui eorum. In his duobus ſtolis beati-
tudo attenditur. Beatitudo vero eſt ut ait
Boe. Status oīum bonorum cōgregatiōe
perfectus. Idem perfecta felicitas eſt quic
quid velis adeſſe: ⁊ omne quod nolleſ ab
eſſe. Aug. in libro de modibus eccle. Beata
vita eſt cū id quod eſt hominibus optimū
⁊ amatur ⁊ habetur. Itē Aug in encheri-
dion. Ille beatus eſt qui oīa que vult hꝫ:
b nec aliqd vult qđ non decet. Et notandū
ꝙ duodecim ſunt que valere poſſunt ad co
gnoſcendum ꝙ valde erit magna gloria ſi
delium licꝫ hi humiles ſint ⁊ abiecti. Pri
mum ꝙ deus ita care vendidit gloriā iſtaꝫ
amiciſſimis ſuis. Petrus emit eam marti
rio crucis. Paulus amputatione capitis.
Et veriſimile eſt ꝙ ipſe non deceperit eos
cū ſit amicus fideliſſimus. Immo qđ plus
eſt ipſemet emit gloriaꝫ iſtam cariſſime ami
cis ſuis: ſcilicꝫ crucis ignominia. Unde ve
riſimile eſt ineffabilem magis eſſe gloriaꝫ
illam quam xp̄s tāta ignominia emit. Se
cundum eſt gloria pulcritudinis quaꝫ vide
mus in inferioribus creaturis cuꝫ domino
placet decorare eas. Lilium in hyeme ui
le apparet: ⁊ quaſi nullius pulcritudinis.
In eſtate vero cum domino placet decora
re illud mirabilis eſt pulcritudinis. Iteꝫ ui
demus in pratis. Mat vi. Cōſiderate lilia
agri quomodo creſcūt: ⁊ ſubditur dico aūt
nobis qm̄ nec Salomon i omni gloria ſua
coopertꝰ eſt ſicut vnum ex iſtis. Et poſt ſi
fenum agri quod hodie eſt: ⁊ cras in cliba
num mittetur. deus ſic veſtit: quāto magiſ
nos modice fidei. Tertiuꝫ eſt gloria pulcri
tudinis quā videmus i his que. Sap. i. Ar
tifice ſiunt. Uidemus eniꝫ ꝙ ex lignis: ⁊ la
pidibus ⁊ metallis que ante de terra ſum
muntur paruam habent pulcritudinē fiūt
opera mire pulcritudinis vt patꝫ in gloria
Salomonis. In Ro. x. Uidens regia ſaba
omnem ſapientiam Salomonis: ⁊ domuꝫ
quam hedificauerat ⁊c. Nō habebat vltra
ſpiritum. Quam ergo gloriam habebunt
amici dei cum deo placuerit eos decorare.
ſcđm magnitudinem ſapientie ſue. Quar-
to poteſt apparere magnitudo eius glorie
ex verbis ſanctorum quibus deus reuelauit
eam vt eſt illud Iſa. lxiiij. Oculus nō vidit
que deus abſqꝫ te preparauit expectātibꝰ
te. Et. i. cor. ij. Oculus non vidit: nec auriſ
audiuit: nec in cor hominis aſcēdit que pre
parauit deꝰ hiſ qui diligūt eū. Et Ro. viii.
Non ſunt condigne paſſiones huius tem-
poris ad futuram gloriam que reuelabit i
nobis. ⁊ ii. cor. iiii. Id quod in preſenti eſt
momentaneuꝫ: ⁊ leue tribulationis ſuper
modum in ſublimitate eterne glorie pon-
dus operabit in nobis. Gene. xv. Ego ſum
mercꝫ tua magna nimis. Exo. 33. Ait Mo
yſes ad dominum. Oſtende mihi gloriam
tuā. Qui reſpondit ei oſtendam tibi oē bo
num. Prouer. xi. Deſiderium iuſtorū oē bo
num. Dauid. Nimis honorati ſunt amici
tui deus. Quinto poteſt apparere magni-
tudo glorie per hec qđ legitur. mat. xvii.
In traſfiguratōe domini factū ē ꝙ reſplē
duit facies eius ſicut ſol ⁊ veſtimenta eiꝰ
facta ſunt alba ſicut nix voluit enī ibi do-
minus oſtendere gloriam quam habitura
ſūt corpora noſtra in reſurrectione. Sexto
honor quem contulit xp̄s cruci que ei ſer
uiuit. Augu. ſuper p̄s. Crux de penis latro
num trāſiuit ad fontes imperatorū. Quid
faciet deus fidelibus ſuis qui tantum ho-
norem contulit tormentis ſuis. Ambro. ſup
beati immaculati. Si obprobrium tuū glo
ria eſt domine ieſu quanta eſt gloria tua.
Tunc igitur participatione glorie qđ eri-
mus cuius ſumus obprobrio glorioſi. Sep
timo honor quo xp̄s honorat ſanctos ſuos
modo in terris. Maior enim reuerentia ex
hibetur pulueribus vel oſſibus ſanctorum
vel etiam panniculis quibus induti fuerūt
q̄ꝫ exhibeatur maximis principibus huius
mundi. Unde veriſimile eſt ꝙ multum ſit
eos honorari in terris. Octauo per hoc ꝙ
gloria coꝝ erit ſimiliſ glorie dei. Iuxta illđ
i. Io. iii. Filii dei ſumus: ſed nundum appa
ret quid erimus. ſed cum apparuerit ſcimꝰ
qm̄ ſimiles ei erimꝰ veriſimile ē ꝙ creatu
ra illa que i naturalibꝰ ſimilis deo extitit
⁊ operando diuīm imitata ē multū debeat ꝺ
corari cū deo i gliā aſſimilabitur. Ro. viii.
Quos p̄deſtinauit ꝯformes fieri ymaginiſ
filii ſui. Nono locꝰ in quo xp̄i benignitas
vult eos eē. Io. xii. Ubi ego ſuꝫ illic ⁊ M.
m. e. Et eiuſdem. xvii. Pater quos dediſtī
mihi: volo ut vbi ſum ego: ⁊ illic ſint mecū
ut videant claritatem meam. Luc. xxii. Et
ego diſpono vobis. ſicut diſ. m. pa. m. re. ut
bi eda. ⁊ bi. ſ. me. m. Decimo ꝙ regnum ha
bebunt. Mat. xxv. Uenite benedicti pa. m.
ac. re. ⁊c. Apoc. xxii. Et regnabūt i ſecula ſe
culoꝝ. Undecimo corone p̄cioſitas. In p̄s
poſuiſti in capi. e. co. de. l. p̄. Lapis iſte pre-
cioſus deꝰ ē. hec eſt illa p̄cioſa margarita
quā q inuenit vendidit oīa que hꝫ: ⁊ emit
eam. Mat. xiij. Circa coronā iſtā nō ſolū at-
tendo lapidis valorē ſed ēt ſplendorē. Eſt
enim ſplēdor glorie. Heb. i. Qui cū ſit ſplē
dor glorie. Apoca. xxi. Ciuitas non eget
ſole nec luna: vt luceant i ea nam claritas
dei illuminabit eā. Attende etiam coronaꝫ
decorem quā decenter. ſ. corona conueniat
capiti. caput. n. cordis ad caꝫ ⁊ propter eā
factum eſt. Aug. in li. cōfeſ. Domine feciſti
nos ad te: ⁊ inquietum eſt cor nr̄m donec
requieſcat in te. Duodecio hoc ꝙ deus eoſ
in miſterio pp̄rio honorabit. Luce. xii. Pre
cinget ſe: ⁊ faciet illos diſcumbere: ⁊ tran
ſiens miniſtrabit illis. Hec miniſtratio erit
diuine faciei i qua ſit ſumme delitie oſten
ſio. Dauid letificabit eum in gaudio cum
vultu ſuo Iob. 33. Uidebit faciem eius
in iubilo. Nunc facies illa nobis abſcon-
dita eſt. Dauid q̄ꝫ magna multitudo. Du.
t. d. q. a. ti. te. Iob. xxvi. Qui tenet vultum
ſolij tui ⁊ expandit ſuper illum nebulā ſuā
Magnitudinem ēt glorie ſaluandorū oſtē
dit hoc ꝙ deus vocat eccleſiam ſponſam
ſuam. Erit. n. gloria ſponſe vt decebit regē
celeſtem ſponſum ipſius. Que gloria deſcri
bitur i p̄s. Aſtitit regina a dextris. t. i. u. d.
Canti. iiij. Ueni de libano ſponſa mea: veī
de libano ⁊ coronaberis. Itē ꝙ fideles di-
cūtur filij dei: ⁊ filii cariſſimi. ephe. v. Eſto
te imitatores dei vt filij cariſſimi. Uñ erit
gloria eorum ubi decebit tātum patrem
de qua gloria. Ro. v. Gloriamur in ſpe glo
rie filioꝝ dei. Itē fideles hoc ꝙ dicūtur dij
in p̄s. Ego dixi dij eſtis. ſicut de aliquo dr̄
ꝙ ipſe eſt rex vel archiep̄s eo ꝙ regē vel ar
chiep̄m hēat in ſua volūtate ſic amici dei
in futuro dii erunt ꝑ vnionē voluntatis
cum deo. i. Cor. vi. Qui adheret dño vnuſ
ſpiritus eſt Amicitia eſt unio amantium.
Aug. Talis eſt quiſqꝫ qualis eius dilectio
Si terram diligis terra eris. Deum diligis
qd dicā: deus eris non audeo hoc dicer ex
me ſed ſcripturas audiamus: ego dixi dii
eſtis.

De duodecim que electi hēbunt.

d Et notandū ꝙ duodecim erūt i ele
e ctis poſt generalē reſurrectionem
que poſſunt intelligi duodecim fru
ctus ligni vite de qbus Apoc. xii. legitur.
¶ Primū eſt Sanitas abſqꝫ infirmitate
p̄s qui ſanat oēs infirmitates tuas. Iſa.
ſexageſſimo. Occupabit ſalꝰ muros tuoſ.
¶ Secundum eſt iuuentus ſine ſenectu-
te. p̄s. Renouabitur vna ideſt tua: quaſi in
etate triginta annorum ſemper manebunt
Ephe. iiii. Donec occurramus oēs in virū
perfectum. In menſuram etatis plenitudi
nis xp̄i. i. theſa. iiii. rapiemur obuiam xp̄o
i aera: ⁊ ſic ſemper cum dño erimꝰ. ¶ Ter
tium eſt ſacietas ſine faſtidio hic non ſacia
tur oculus viſu nec auris auditu. Eccle.
p̄mo. Sed tunc in bōis implebimur deſide
riū. In p̄s. Saciabor cum apparuerit. g. t.
Iſa. 80. Non eſurient neqꝫ ſitient ampliꝰ
Grego. Saciati deſiderabimus. ne ſacie-
tas generet faſtidium deſiderantes ſacia-
buntur. ne cum anxietate ſit deſiderium.
¶ Quarta eſt libertas ad quam facit cor-
poris agilitas. Corpus enim non deti-
nebitur vel propria grauitate vel alterius
corporis oppoſitione. Auguſtinus in
libro de ciuitate dei. 22 Ubi volet ſpiritus
ibi erit protinus ⁊ corpus. ¶ Quintuꝫ eſt
pulcritudo abſqꝫ deformitate pulcritudo
corporis conſiſtit in claritate: ⁊ ſitu debito
⁊ figura membrorum. Sapien. tertio. Ful
gebunt iuſti. Matei decimotertio. Tunc
fulgebunt iuſti ſicut ſol i regno patris mei
Philippen. quinto. Saluatorem expecta-
mus dominum noſtrum ieſum chriſtum.
qui reſor. cor. hu. n. conſi. cor. clarita. ſue.

¶ Sextum impaſſibilitas ad quam immor
talitas pertinet. Iſa. 49. Nõ cadet ſuper
eos ſol neqꝫ vllus eſtus. Iſa. 30. Precipita
bit mortem in ſempiternum. ¶ Septimuꝫ
habundantia ſine indigentia. Deute. viij.
Rex omnium abundantia perfrueris. Iudic.
xviij. Tradet dominus nobis locum ĩ quo
nullius rei eſt penuria. Grego. 5. Nihil ex
terius quod appetatur nihil iterius quod
faſtidiatur. ¶ Octauum pax abſqꝫ pertur
batione ſpũs. Nonum. Securitas ſine timo
re. Iſa. 32. Par multa diligẽtibꝰ nomẽ tuũ.
¶ Nonum caritas ſine timore. Iſa. 32. Se
debit dominus in pulcritudine pacis ⁊ ta
bernaculis fiducie: ⁊ in requie opulẽta. ps.
qui poſuit fines ſuos pacem. ¶ Decimum
eſt cognitio abſqꝫ ignorantia. i. Cor. 13. Vi
dimus nunc per ſpeculum ĩ enigmate nũc
aũt facie ad faciem: nunc cognoſco ex pte
tunc aũt cognoſcam. ſ. 2. co. i. ¶ Vndecimuꝫ
Gloria abſqꝫ ignominia Col. 3. Cũ xpũs ap
paruerit vita noſtra tunc: ⁊ vos apparebi
tis cum illo in gloria. ¶ Duodecimum eſt
gaudiuꝫ ſine triſtitia. Iſa. xxv. Auferet de
us omnem lacrimam ab omni eorum facie
⁊ opprobrium populi ſui. Item Iſa. lxv.
Obliuioni enim tradite ſunt anguſtie prio
res: ⁊ eiuſdem. li. Letitia eterna ſuper capi
ta eorum gaudium ⁊ letitiam obtinebunt
⁊ fugiet: dolor: ⁊ gẽitus. Mat. xxv. Intra ĩ
ga. d. t. In verbo intrandi innuitur magni
tudo gaudii ꝙ hominẽ vndiqꝫ cinget. Io.
xvi. Iterum videbo vos ⁊ gaudebit cor veſtrum a no
bis. Et notandum ꝙ gaudium electorum
ꝑueniet quaſi a ſex partibꝰ. Primo a bea
ta trinitate. Secũdo a loci amenitate. Ter
tio a iucunda ſacietate. Quarto a corporiſ
glorificatione. Quinto ab inferno Sexto a
mundo. De primo legitur Iſa 33. Regem ĩ
de core videbunt. Ecc. ij. Dulce lumen
⁊ delectabile eſt oculis. In viſione re
gis triplex gaudium erit eis. Primo erit in
videndo facieꝫ domini ꝙ erit ſummũ gau
dium. Augu. Si mali poſſent maller ĩ iſer
num deum videre: ⁊ in penis ꝗꝫ extra penas
deum non videre. Criſoſtomus. Ego multo
grauiores ꝗꝫ gehenna e dico cruciatus re
moueri: ⁊ abici ab illa gloria: nec puto ita
acerba eſſe gehenne incendia vt ſunt illa q
bus torquetur is qui arcetur a ꝯſpectu dei

Ber. Re vera illud eſt verum: ⁊ ſolum gau
dium ꝙ non de creatura ſed de creatore ꝯ
cipitur: ⁊ ꝙ cum poſſederis nemo tollit a te
cui comparationis aliũde iucunditas me
ror eſt. Omnis ſuauitas dolor ẽ. Omne dul
ce amarũ. Omne decorum fedum. Omne
poſtremo quodcũqꝫ: aliud delectari poſſit
moleſtũ. Cũ dei bonitas ĩ infinitũ excedat
oẽꝫ bonitatẽ creatã. Delectatio que erit in
perceptione immediate illius bonitatis in
infinitum melior erit omni participatione
create bonitatis. In ps. Faciem tuam oſte
re. Io. vij. Hec ẽ vita eterna vt cognoſcãt
te ſolum verum deum: ⁊ quẽ miſiſti ieſum
xpm. In ps illo. Qui regis iſrael intẽde
illud oſtende faciem tuam ⁊ ſalui erimus.
Et ſuper illud ps. Oſtendam illi ſalutare
meum. Dicit glo. Hec viſio eſt tota merces
Viſio qua deus videtur facie ad faciem ter
tium celum eſt. Et iſte eſt paradiſus ſi dici
poteſt paradiſorum vt dicit glo. Augu. ſup
illud Cor. 12. Tunc aũt facie ad faciem. Ibi
beata vita ĩ fonte viuo bibitur. inde aliqd
aſpergitur huic humane vite. Dauid. Siti
uit anima mea ad dominum fontem viuũ
Omnes delicie que ſunt ĩ mundo iſto ſunt
velut minime gutte que a fonte illo fluxerunt
Ve inimicis dei qui guttas illas ĩ terra liu
gunt fonte ſuauitatis contempto. Iero. ii.
Dereliquerunt me fontem aque viue. Mi
nus ſunt omnes delitie que fuerunt ĩ mun
do: ⁊ erunt vſqꝫ ad diem iudicii reſpectu il
lius ſuauitatis ꝗꝫ ſit vna gutta aque reſpe
ctu totius maris. Cũ tanta inueniatur de
lectatio in portiũcula creature quãta ĩue
nitur in creatore ipſo. Frater Guido cardu
enſis. Si diuine bonitatis veſtigiorũ: veſti
gia tantum habent ſuauitatis quid habet
ipſe fons ſuauitatis deus. Augu. iiii. li. ꝯfeſ
Plus delectant ꝗꝫ ſingula ſi ſentiri poſſent
omnia: ſed his longe melior qui fecit oĩa.
Secundum gaudium erit vidẽdo humãi
tatem. Ber. Plenuꝫ prorſus omni ſuauita
tis dulcedine videre hominem hominis ꝯ
ditorem. Tertium gaudium erit ĩ conſide
ratõne vnionis humane nature ad diuinã
Mirabile enim gaudium erit electis cum
agnoſcerẽt ꝙ frater eorum ſm carnẽ vere
deus ẽ. Magnitudo huius gaudii poteſt
perpẽdi ex gaudio quod ſolent habere pa

rentes tamen filii eorũ fiunt epi vel archi
epi tanta erit vnitas capitis ⁊ membrorꝫ
ꝙ membra honorem ſui capitis ſuum repu
tabunt. Sicut caput hominis bona vel ma
la membris ſuis illata ſita reputat. Secun
do loci amenitate. Triplex gaudiũ electis
prouenieet. Prio a claritate loci. Tho. xiiii.
Beatus ero ſi fuerint reliqe ſeminis Vnde
ad videndum claritatem ieruſalem. Apo.
xxij. Nox vltra non erit: ⁊ ſecundum phm
ante corpus in quo ẽ informitas luminis
per totum. Illud corpus eſt celum empire
um in quo eſt lumen continuum. Secũdo
a loci puritate. Apoc. 21. Non intrabit in ea
aliquid coinquinatũ. aut abominationẽ fa
ciens. Tertio a loci latitudine. Baruch. 3.
O iſrael quam magna eſt domus dei ⁊ in
gens locus poſſeſſionis eius. Senec. Ab vl
timis littoribꝰ yſpanie vſqꝫ ad indos pau
ciſſimorum dierum ſpatium iacet ſi nauẽ
ferat ventꝰ. At celeſtis illa regio per trigi
ta annos velociſſimo ſyderi viam preſtat.
Item ex ſocietate prouenit triplex gaudiũ
Primo ex multitudine. Apoc. vij. Vidi tur
bam magnam quã di. ne. po. Scdo ex nobi
litate illius ſocietatis in qua erit beata vir
go ⁊ angeli: ⁊ ſancti: ⁊ ſancte: qui omnes re
ges vel regine erunt. Vnde filius dei veniſ
ſe dicitur de regalibus ſedibus. Sap. xviij.
Plus deberent oẽs homines laborare ſo
lummodo vt poſſent eſſe vna die cũ beata
virgine ꝗꝫ multi laborent pro eterna glia.
Hie. Ad euſtochiũ Egredere queſo paulu
per de carcere ⁊ papilione corporis ut ĩ ho
ſtio ſtans videas gloriam dei pertranſire
Et pñtis laboris aũ oculos tuos pige mer
cedem quam nec oculus vidit ⁊c. Qualis
erit illa dies cum tibi maria mater domini
occurret choris comitata virgineis cũ poſt
rubrum mare ſubmerſo cum ſuo exercit
Pharaone tympanum tenens ꝯcinet re
ſponſum. Cantemus domino glorioſe eniꝫ
honorificatus ẽ ⁊c. Tertio de amicabili
tate ſocietatis illius tanta erit caritas iter
eos ꝙ gaudia aliorum ſua reputabunt.
Iſa 31. Dixit dominus cuius ignis ĩ ſyon
⁊ caminus eius in ieruſaleꝫ ꝑpter magnã
caritateꝫ. Hereditas illa omnibus vna eſt
ſingulis tota iuxta verbũ. Gre. Quarto a
corporis glorificatõe quadruplex ꝑueniet

gaudium primum a corporis pulcritudine
Secundum ab eius ſubtilitate. Tertium
ab eius agilitate. Quartum ab eius ĩpaſſi
bilitate. Primum gaudium erit in corpor
reſpectu eius ꝙ erit iuxta ſe. ut. ſ. alia corpo
ra glorificata in aſpectu eius delectentur.
Secundum reſpectu eius. ꝙ erit infra ſe
ut. ſ. corpora inferiora corpori glorificato
cedant. Tertiuꝫ reſpectu eius quod erit ſu
pra ſe vt ſpiritum ſuum perfectã poſſint ha
bere obedientiam. Quartum ad idẽ quod
erit cõtra ſe vel ab aliquo poſſit ledi. Quin
tum ab inferno triplex gaudium electis ꝑ
ueniet. Primo ex hoc ꝙ infernũ euaſerũt.
Secundo ex hoc ꝙ hoſtes eorum crucia
buntur in ps. Letabitur iuſtus cum vide
rit uindi ⁊c. Tertio ex hoc ꝙ peccatum qđ
maxime nocuit hominibus clauſum erit in
inferno. Poſt diem iudicii erit peccatum ĩ
inferno quaſi in proprio loco. non enim po
terit remanere neqꝫ in celo neqꝫ in terra:
quin ad vltimum deſcendat in infernum.
Sexto ⁊ vltimo a mundo prouenieet electis
triplex gaudium. Primo ex hoc ꝙ a pena
li miſeria huius exilij liberati erunt. Ber.
Tranſiſſe de morte ad vitam vite gaudiuꝫ
duplicat. Veriſimile eſt ꝙ multuꝫ gaudeat
de hac liberatione qui dicebat. Heu mihi
quia incolatus meus. pro. e. a. Secũdo de
hoc ꝙ a naufragio liberati erunt. Si nau
fragi de mari exierant tantum gaudent:
veriſimile eſt ꝙ multum gaudeant qui tot
naufragia paſſi a mari huius mũdi pericu
loſiſſimo euaſerunt. Ber. periculum probat
tranſeuntium raritas ⁊ pereuntiũ multitu
do. In mari marſilie. De quattuor nauibꝰ
vix vna perit in mari. In mari huius mũ
di de quattuor nauibus vix vna ad portũ
ſalutis peruenit. Tertio ex hoc ꝙ cum ipſi
tante infirmitatis eſſent: tamen de tãto ho
ſte triumphauerunt. Iob. iiii. Non eſt pote
ſtas ſuper terram que comparetur ei qui
factus eſt vt nullum timeret. Nos ſumus
vt locuſte hoſtes noſtri vt gigantes. Aug.
in ii. confeſ. Quanto inquit maius pericu
lum fuit ĩ prelio tanto eſt gaudiuꝫ maius
in triumpho. Sic eſt in nauigantibus. Nã
poſt pericula ⁊ minas naufragii exultãt ni
mis quoniam timuerunt nimis. De gloria
futura Dicit Augu. in libro de ciuitate dei.

Quanta erit felicitas ibi:ubi nullū erit ma
lum nullū latebit bonū. Uacabūt dei lau/
dibus:qui erit oīa in oībus. Naʒ qd aliud
agatur vbi nec vlla deſidia ceſſabitur:nec
vlla indigentia laborabitur neſcio. Idem
in eodem. Uera ibi gloria erit vbi nec lau/
dantis errore quiſqȝ nec adulatione lauda
bitur. Uere honor q nulli negabitur digno
ſed nec ad eum ambiget nullus indignus.
Uera pax vbi nihil aduerſi nec a ſeipſo:
nec ab iniquo patietur. Premium virtutis
erit ipſe q virtuteʒ dedit eiqȝ ſeipſum quo
melius ⁊ maius nihil eſſe poſſet. promiſit
Ipe finis erit deſideriorꝫ noſtrorꝫ qui ſine
fine videbit: ſine fatigatione laudabitur.
Idem in eodem. Ideʒ illa ciuitas magnū
bonum in ſe videbit ꝙ nulli ſuperiori nul
lus inferior videbit. ſicut nunc. Non inuidēt
archangelis āgeli ceteri tāqȝ nolleʒ vnuſqſ
qȝ eſſe quod non accepit:qꝛ nec in corpore
vult oculus eſſe qui eſt digitus. Idem ibi
vacabimus ⁊ videbimus. Uidebimꝰ ⁊ ama
bimus. Amabimus ⁊ laudabimꝰ. Ecce qd
erit in fine fine ſine. Nam quis alius nr̄ ē
finis niſi peruenire ad regnū cuius nullus
eſt finis. Item Aug. loquens de ſummo bo
no qui hoc bono frueretur quid erit illi: ⁊
qui dum erit. erit quicquid volet:⁊ quicqd
nolet ſi erit. Itē Ber. loquēs de celeſti ciui
tate. O ciuitas celeſtis manſio:ſecura p̄ria
ꝯtinēs totū qꝺ delectat populus ſine mur
mure. Incole quieti hōies nullam hn̄tes
indigentiam. O quā glorioſa dicta ſunt ꝺ
b te ciuitate dei. ¶ Et eſt notandum ꝙ gau/
dium futurꝫ a preſenti differt. In hoc ꝙ ip
ſum gaudium futurum ē plenum gaudiuʒ
ſeu perfectum. Jo. xvij. Petite ⁊ accipietis
vt gaudium veſtrū ſit plenum. i. cor. iȝ. Cū
venerit quod perfectum eſt euacuabit qꝺ
ex parte eſt. Item gaudium futurum ē ſecu
rum. Aug. in libro de moribus eccleſie. Sū
mum bonum tale eſſe debȝ quod nō amit
tat homo inuitus. At quippe nemo poteſt
cōſiderare de tali bono quod ſibi eripi poſ
ſe ſentit etiam ſi retinere illud amplectiqȝ
voluerit. Quiſquis aūt de bono quo frue/
tur non cōfidit in tanto timore amittendi
beatus eſſe quis poteſt. Item gaudium fu
turum eſt purum gaudiū cum hic dolore ri
ſus miſceatur. Prouer. xiiii. Iſa. xxv. Auſe

ret dn̄s oēm lachrimā ⁊c. Dec tria inſinuā
tur Iſa. xxv. Ibi ſic legitur. Faciet domꝰ
exercitū oībus populis in monte hoc con/
uiuium pinguium. Conuiuiū medullatorꝫ
vindemie defecate. In pinguedīe intellige
plenitudinem. In medulla ſecuritateʒ que
infra oſſa abſconditur. In defecatione pu
ritateʒ. ¶ Conuiuiū illud eſt cena magna l
de qua legitur. Luc. xiiii. Quam deꝰ pater
ab eterno preparauit. Filius vero ferculis
addidit gaudiū. ſ. quod erit in aſpectu hu
mane nāe quā aſſumpſit. Sp̄us. ſ. pigmēta
ſuauitatis miſtrat. Ipſe ē fluuiꝰ nec carēs
letificās ciui. de. p̄s. torrēte voluptatis po
tabis eos. ſola inuitatō huiꝰ cene beatū red
dit. Apoc. xix. Beati qui ad cenā nuptiarū
agni vocati ſunt. In hac cena eſt vnuʒ fer
culum quod ſolum ſufficit. Joh. xiiii. Dn̄e
oſtende nobis patrem ⁊ ſufficit nobis. So
lus odor huius cene qui datur ſcīs preſen
tiri plus valet qȝ totum gaudium mundi.
Item notandum ꝙ triplex materia illius
gaudii intimatur nobis numeri. iȝ. In fru/
ctibus illis quos attulerant exploratores
de terra promiſſionis qui fuerunt ficꝰ vua
⁊ mala granata. In ficu dulcedinem diui
nitatis intellige. Prouer. xxvii. Qui ſeruat
ficum comedet fructus eius. ⁊ qui cuſtos ē
dn̄i ſui glorificabitur. In vua xp̄i humani/
tatem i torculari crucis expreſſam. In mal
granatis ſanctorum ordinatam ſocietateʒ
ordinate. n. ſe habent genera in malo gra/
nato. ¶ Item Apoc. xii. Inſinuātur nobis
gaudia. xii. In corona. xii. ſtellarum que erāt
in capite mulieris. xii. ſtelle ſunt. xii. cognitio/
nes q̄ electos letificabunt. Tres pertingē/
tes ad patrem ⁊ filium ⁊. ſ. ſ. Et nouem ad
nouem ordines bonorum ſpirituū. vel has
xii. ſtellas intellige tres dotes aīe. ſ. dei viſio
nem eiuſdemqȝ dilectionem: ⁊ boni excellē
tiſſimi:⁊ arduiſſimi cōprehēſionē:que cōp̄
henſio glorioſiſſima eſt. ⁊ quattuor dotes cor
poris. ſ. claritateʒ vel potius pulcritudinē
ſubtilitatem:agilitatem:⁊ impaſſibilitateʒ:
⁊ ſacietatem. Quinqȝ ſenſuū. ſm quoſdaʒ
tertia dos aīe delectatio que eſt effectus vi
ſionis:⁊ amoris.

De diuerſitate ſpei. vi.

Sequitur de diuerſitatibus ſpei no
f tanduʒ. ergo eſt ꝙ ē ſpes deteſtabi/
lis ⁊ eſt ſpes cōmendabilis. Spes deteſta
bilis quadruplex eſt. Prima eſt maledicta
Scd̄a preſumptuoſa. Tertia vana. Quar/
ta mendax vel falſa. Prima eſt que deum
ideo offendit:quia de magnitudine miſeri
cordie eius confidit. Unde Ber. in ſermo
nibus ē infidelis fiducia ſolius vtiqȝ male
dictionis capax cum videlȝ i ſpe peccamꝰ
Dic peccat i bonitate dei. Ro. ij. An diuiti/
as bonitatis eius:⁊ patientie:⁊ longanimi
tas cōtēnis. Secunda eſt cū aliqs ſpat ſe
facturum cū voluerit ꝙ vires eius excedit
vt cum aliquis preſumit ſe ꝯuerſurꝫ a ma
lis ſuis cū voluerit. Eccl. xxix. Repromiſſio
nequiſſima multos perdit. Tertia ſpes va
na eſt cum fiducia ponenda in creatore in
creatuʒ ponitur. De quo require ſupra qu
ta parte i codē tractatu. Iſa. lix. Cōfidunt
nihilo. Quarta ſpes falſa ē cū quis ſperat
ꝙ futurꝫ non ē vt ē:cū quis ꝓmittit ſibi lō
gam vitā qui cito moritur:eſt vt ille cui di
ctum ē ſtulte hac nocte. re. a. t. Luc. xii. Iſa.
xxviij. Poſuimus mendaciū ſpem noſtrā.
¶ Ad h ꝙ ſpes cōmendabilis ſit tria ope
rantur. Primū eſt ſi nō in ſolo deo ſpes po
natur. Heſte. xiiii. Exaudi vocē eorꝫ q nul
lā aliam ſpem habent. Secundū ſi aſſit me
ritum vt quod ſperatur p̄ſumatur. Ber. ſu
per cāti. Integra eccleſie cōſolatio cum nō
ſolum quid ſibi ſit expectādū ſed vnde ſit
preſumendum nouerit. Tertium ſi i tribu/
latione ſpes nō deficit ſed vires ſuas oſtē
dit. Job. xiiii. Etiam ſi occiderit me in ipſo
ſperabo. In p̄s. Si exurgat aduerſum me pre
lium. in h. e. ſp. Item notandum ꝙ eſt ſpes
ꝓprie auctoritatis que in ſolo deo ponen/
da eſt. Et eſt ſpes ſuffragii que ponenda ē
in ſcīs inquātum ſunt amici dei. Spes que
in ſolo deo ponitur ſubdiuidi poteſt in ſpē
venie ⁊ gratie: ⁊ glorie. Spes vero glorie
ſubdiuidi poteſt in expectatione glorie aīe
⁊ glorie corporis de quibus prius dictum
eſt. Tractatus ſpei explicit Bn̄dictus deꝰ
qui incipit ⁊ compleuit amen.

De caritate. i

Oſt tractatuʒ ſpei agendum
ē d̄ caritate. Pͦ descri
p ptōnes eius ponētur. Scd̄o com
mendationi eius inſiſtetur. Ter/
tio agetur de dilectione dei. Quarto de di
lectione proximi. Quinto de ordine carita
tis. Sexto de his que aduerſantur caritati
Septimoͦ de gradibus diuerſis ipſius.

Deſcriptiones caritatis.

¶ Notandum ergo ꝙ Caritas eſt finis p̄ a
cepti de corde puro:⁊ conſcientia bona: ⁊
fide non ficta. i. thimot. i. Dicit glo. Dic diſ
finit apl's caritatē. Caritas ē finis p̄cepti.
Finis inquā cōſumatōis ſi ꝯſūptōis. Ple
nitudo enim legis eſt dilectio. Ro. xiȝ. Aug.
Legis ⁊ oīuʒ ſcripturarum plenitudo ē di
lectio rei fruende. eſt ⁊ rei que nobis cū ea
re frui poteſt:ideſt dei ⁊ proximi. Idem ille
ſancte ⁊ iuſte viuit qui ordinatam habet
dilectionem ne aut diligat quod non eſt di
ligenduʒ: aut non diligat quod eſt diligē/
dum:aut eque diligat quod minus vel am
plius diligendum eſt: aut minus vel am/
plius quod eque diligendum eſt. Idem ſi
non vacat omnes paginas proſcrutari.
omnia inuolucra ſermonum euoluere. oīa
ſecreta ſcripturarum penetrare. tene carita
tem ubi pendunt omnia. Idem in libro de
diſcipl:na chriſtiana:vt nemo excuſationē
habeat in die iudicii. voluit deus ſicut ſcri
ptum ē conſumare ⁊ breuiare verbum ſu
per terram. Hoc ipſum verbum conſuma/
tum ⁊ breuiatum non obſcurum deus eſſe
voluit. Ideo breue ne non vacaret legere.
Ideo apertum ne quis dicat non licuit mi
hi intelligere. Theſaurus eſt magnus di/
uinarum ſcripturarum. Hic theſaurus ab
ſcōditus eſt in agro. Si piger eras ad per/
ſcrutandum theſaurum non ſis piger vnā
margaritam ſub lingua ferre ⁊ quo vis ſe
curus ambula. Hec eſt margarita iſta dili/
ges ⁊c. Mathei vigeſimoſecundo. Uel finis
precepti eſt caritas: quia gratia caritatis
eſt habende preceptum. Sicut ſanitas eſt
finis medicine. Auguſtinus. Timor ē me
dicamētum caritatis: ſanitas. Sicut ini/
tium ſapientie eſt timor domini. Prouer/
biorum primo. Sic dilectio finis eſt ſa/
pientie. Eccleſia. primo. Dilectio dei eſt ho
norabilis ſapientia. Criſoſtomus. Finis
annunciationis eſt amor. Unde chri/
ſtus qui venit legem implere: ſpecialiter.

fuit predicator amoris. Luc.xii. Ignem ve
nit mittere in terram: ⁊ quid volo niſi ut ac
cēdat. Et in fine vite ſue mortalis inculca
uit diſcipulis preceptum de dilectiōe ut ha
betur. Jo xv. Hoc inquit eſt preceptū meū
vt dili. ⁊c. Item hec mando vobis ⁊c. Itē
mandatum nouum ⁊c. Sequitur ex corde
puro ⁊c. Tria hic tāguntur que ad carita-
tem diſponūt. Fides non ficta. ſ. fides vera
⁊ catholica non illa fides quam ſibi heretí
ci fingunt ⁊ ſpes per conſcientiam bonam
intelligitur: quia ſicut dicit glo. Augu. Ille
ſpat q̄ bonā ꝯſcientiā gerit. Quē ꝓ mala
ꝯſciētia pūgit mala ꝯſcia retrahit ſe a ſpe.
Et puritas cordis: opꝫ. n. cor deſperari ab
amore mundi vt impleatur amore dei. Vñ
ſup illud p̄s. Diligite dominum omnes ſan
cti eius dicit. glo. Diſce non diligere mun-
dum vt diſcas diligere deum. Auerte vt ꝯ
uertaris: funde vt implearis. Augu. bono ī
plendus es. funde malum putas q̄ melle
vult te īplere deus. Si aceto plenus es vbi
mel pones. Siquis vero obiiciat q̄ omnes
virtutes ſimul infunduntur. Unde non vꝫ
vna virtus eſſe cā alterius vel prior alte-
ra. Poteſt dici q̄ hoc referendū ē ad ope
ra virtutum quorum vnum ē prius altero:
⁊ cauſa ipſius. Ideo enim quia credimus
deum liberaliſſimum ſperamus in eo ⁊ q̄r
de liberalitate ipſius ſperamus eum diligi
mus vel quia poteſt dici q̄ ⁊ licet virtutes
ſint ſimul hoc tp̄re: tamen vna eſt prior al-
tera cauſalitate. Sicut ſplēdor ab igne eſt
⁊ tamen ignis ⁊ ſplendor ſunt ſimul tem-
pore hoc exēplum ponit. Augu. ſuper prin
cipium ad hebreos. Si iterū obiicitur quo
mō caritas ſit ex fide ⁊ ſpe cum caritas di-
catur eē radix oīum bonorum. In glo. Au
gu. ſuper verbū prius poſitum. Finis pre-
cepti caritas eſt. ⁊ ſuper illud Gal. v. Fru-
ctus ſp̄s caritas eſt ⁊c. Dicit glo. Aug. Ca
b put virtutum permiſit. i. caritatē. Que. n.
alia inter fructus ſpē debuit tenere prima
tū niſi caritas ſiñ qua virtutes cetere nō
reputabuntur eſſe uirtutes ⁊ ex qua naſcū
tur vniuerſa bona. ¶ Ad ſolutionem nō
videtur eſſe diſtinguēdū. Triplex eſt ordo
virtutū. ſ. Ordo plātatōis. ordo meritorie
opatiōis: ⁊ ordo reparationis. In ordine
plantationis prima eſt fides. Primo enī

docenda ſunt que ſunt fidei: deinde q̄ ſunt
timoris ⁊ ſpei. Heb. xi. Credere oportet ac-
cedentem ad eum. quia eſt: ⁊ inquirentib[9]
ſe remunerator ſit. In ordine operationis
meritorie prior eſt caritas quaſi illaꝫ impe
perans. In omni enim ordinata operatōe
Primum eſt amor ſiue deſiderium finis: ⁊
ex illo omnes medie operationes vt appa-
ret in edificatione domus cuius cā ē amor
inhabitationis ipſius ex quo amore nō ſo
lum eſt edificatio: ſed etiam ea que ad edi
ficationeꝫ iuuant vt inquiſitio operariorū
In operando ergo meritorie: prior ⁊ princi
palis eſt caritas ⁊ primo mouēs. Fides. n.
ei deſeruit tanq̄ lucernam preferens oſten
dens quid ⁊ qualiter operari debeat. Illu
minatio enim eſt adiutorium in opere ⁊ il
luminator adiutor: ⁊ non principalis ope-
rator. In ordine uero reparandi in virtuti
bus affectiuis prior videtur eſſe humilitas
Si enim omnis peccati eſt initiuꝫ ſuperbia
vt habetur. Eccle. x. Omnis correctōis prī
cipiuꝫ erit humilitas. Huic conſonat q̄ re
parator humani generis poſuit primaꝫ vir
tutem humilitatis. Mate. v. Dicens beati
pauperes ſpiritu. pauperes enim ſpiritu di
cuntur humiles ſecundū glo. Caritas īter
ter tres virtutes que ordinant ad deum ꝓ
pinquior eſt fini. ſ. deo. Unde deum habet
pro fine ⁊ pro materia. Diligit enim deum
propter ſe. Et cum finem videat ſpes illuc
tendat. Eſt eniꝫ ſpes inſecutio ſicut timor
eſt fuga caritas eſt vnio cum fine. vnde cū
finis optimum ſit: ⁊ a fine habeant q̄ ſint
bona ea que ſunt ad finem. Caritas primo
habet bonitatem inter virtutes: ⁊ per eam
bonitatē cetere. Et ſecundū hoc intelligē
dum eſt quod dicit glo: ſuper. i. Thi. i. Qđ
caritas eſt radix omnium bonorum: inquā
tum ſcilicet ſunt bona. Et ſimiliter ſup gal.
quinto. Ex caritate naſcuntur omnia bona
inquantum ſunt bona: ⁊ ſicut radix humo
rem mittit ad ramos ita caritas bonitatē
ad opera ceterarum virtutum. Aug. in ſer
mone đ caritate dicit ſicꝫ radix omniuꝫ ma
lorum eſt cupiditas: ita radix omnium bo-
norum eſt caritas. Humilitas. n. radix pōt
dici virtutū ſm̄ illam proprietatem qua ra
dix eſt pars arboris infima terre adherēs
Sic humilitas ꝯſiderans infirmitatem ſuā

ſub deo collocat ſe in loco infimo. Fides
poteſt dici radix. quia radix eſt in arbore
q̄ os in animali. Per radiceꝫ enim ingredi
tur ad arborem nutrimentuꝫ arboris: ſic
per fidem bonum ingreditur ad animam.
Item caritas ſic deſcribitur a magiſtro li-
bro tertio ſniarum. Caritas eſt dilectio qua
diligitur deus propter ſe ⁊ proximus ꝓꝑ
deū vel in deo. In deo dꝫ ꝓpter illos qui
iuſti ſunt qui manent in deo per gratiam.
Propter deuꝫ dicitur quātum ad illos qui
nondum ſunt iuſti. qui adhoc amandi ſunt
vt iuſti ſiant: ⁊ in deo per gratiaꝫ ꝑmaneāt.
Aug. q̄ amat homines aut quia iuſti ſunt
aut iniuſti amare debēt. Iteꝫ Aug. Sic de
c ſcribit caritatem. Caritas eſt virtus qua
videre deum perfruiq; eo deſideramus. Et
eſt hec deſcriptio ſm̄ digniorē actuꝫ carita
tis. Pōt ēt ſic caritas deſcribi. Caritas eſt
virt[9] qua unaqueque res tanti hꝫ quanti
hēnda eſt. Unde caritas pondus equū eſt
ſicut ſtatera doloſa ē cupiditas. Prouer. xi.
Statera doloſa abhominatio ē apud deū
⁊ pondus equū voluntas eius. Tēporalia
que in veritate pax precioſa ſunt que apo
ſtolus reputauit vt ſtercora multum pōde
rant in ſtatera cupiditatis. ideo vere dolo
ſa eſt. Oſee. xii. Canaam in manu eius ſtate
ra doloſa. Hec ſtatera merito abhomīatio
ē deo: cum diuitie ⁊ honores que abhomi-
nabilia ſunt deo ibi prepōderent veris bo
nis. Luc. xvi. Quod altum eſt apud hoīes
abhominatio eſt apud deum. In libro de
ſpiritu ⁊ anima dicitur q̄ caritas eſt ꝯcor-
dia mentiuꝫ: ⁊ ſocietas electorum vita bea
ta animarum: ⁊ angelorum: quia nec anime
nec angeli niſi per caritatem viuunt.

¶ De commendatione caritatis. ii.

Sequitur de his que pertinent ad ꝯ
f mendationē caritatis ad quod pri
mo valerꝫ poteſt hoc q̄ ſpūs ſanct[9]
in ſcriptura ſacra totiēs mouet ad ea que
caritatis ſunt. i. cor. xiiii. Sectamini carita
tem. Et eiuſdem. xvi. Omnia opera veſtra
ī caritate ſiāt. Ephe. iii. In caritate funda
ti ⁊ eiuſdem. iiii. In caritate creſcamus.
Item. v. Ambulante in dilectione. Phil. i.
Oro: vt caritas veſtra magis ac magis ha
būdet. Col. 3. Sup oīa caritatem hēte. i. pe.
iiii. Ante omnia mutuā ī nobiſmetipſis ca

ritatem ꝯtinuam habentes. ¶ Secūdo cō
mendabilis eſt cōparatione ceterarum vir
tutum ad quod pertinet illud. i. cor. xii. Ma
ior horum eſt caritas. Aug. Reſpice ad mu
nera eccleſie ⁊ vniuerſis excellentius cari-
tatis munus cognoſces. Ideo oleo caritas
comparatur quod ſupereminet aliis liquo
ribus. ſic caritas ſuperexcellit aliis virtutib[9]
Propter eandem cām caritas aurum dꝫ
quod inter metalla precioſius eſt. Apoc. 3.
Suadeo tibi emere aurum ignitum ⁊ pro-
batum ut locuples ſias. Huic auro compa
rando intendere deberent in nundinis hu
ius mundi. In quibus dictum eſt. Luc. xix.
Negociamini dum venio. nec ſolum auruꝫ
eſt caritas ſed etiam aurea reddit ea que
ꝯtingit. Et hec ē vna virtus caritatis que
plumbea efficit aurea. Opera enim de gene
re bonorum ſine caritate facta quaſi plum
bea ſunt. parui. ſ. vel nullius valoris. facta
vero ex caritate quaſi aurea ſunt que ꝓcio
ſa valde. iii. Re. vi. Nihil erat ī templo qđ
nō auro tegeretur. Opera ex caritate facta
ſunt quaſi veſtis deaurata qua eccleſia or
natur. In p̄s. Aſtitit regina a dextris. ī ve.
deau. Propter eandeꝫ excellentiā dꝫ. etiā
caritas ignis. Luc. xii. Igneꝫ ueni mittere ī
terrā. Ideo ſpūs. ſ. ſup apoſtolos in līguis
igneis deſcendit vt in cordibus hominum
ignem iſtum ſuccenderet. Unde Ber. venit
ſuper diſcipulos ſpiritus ſanct[9] in linguis
igneis: vt linguis oīuꝫ gentiū verba ignea
loquerentur: ⁊ legem igneam lingue ignee
predicarent. Tren. i. de excelſo miſit ignem
in oſſibus meis: ⁊ erudiuit me. Ignis inter
elemēta virtuoſior ē. ſic caritas virt[9] nobilior
eſt ceteris virtutib[9]. Iō qui perfecte ama
tur totaꝫ ſibi vndiq; amantis vendicat vo
luntatem nihilq; eſt impioſius caritate. ii.
cor. v. Caritas xp̄i vrget nos. Ignis ferrū
quaſi ignem efficit. Sic caritas eos in qb[9]
eſt vt ignem efficit. Eccleſia xlviii. Surrexit
Helias propheta ſicut ignis: ⁊ verbum ei[9]
quaſi facula ardebat. Neſcit ignis eē ocio
ſus. ſic caritas ſm̄ verbum. Greg. Amor dei
nunq̄ eſt ocioſus operatur enim magna ſi
eſt. Si enim operari renuit amor non eſt.
Ignis caritatis: ignis eſt illuminās ⁊ ſplē
dens: ⁊ ad ſplendorē eternum perducens
Gre. in moralibus. Non clareſcit anima in

fulgēre eterne pulcritudinis niſi vt ita di/
xerim hic prius arſerit ī officina caritatis.
Hic eſt ignis ille quo ſpūs angelici ardent
Ignis iſte ī cinerē humilitatis redigit. In
hunc cinerem redegerat illuʒ qui dicebat.
Gene.xviii.loquar ad dn̄m meū cū ſim ci
nis ꝛ pulvis. Carbo ignit⁹ cū mortuis car
bonib⁹ poſitus.aut extinguitur:aut eos vi
uificat. Sic viri ſancti igne caritatis ſuccē
ſi morti ſe expoſuerunt vt mortuos ī pctis
viuificarent. Ignis tendit ſurſuʒ. Sic illi q
vehementer accenſi ſunt igne caritatis cu
piunt diſſolui ꝛ eē cum xp̄o. Phil.i. Et mor
tem habēt in deſiderio:ꝛ vitā in patiētia
Caritas ignis ē quo apoſtoli ſuauiter arſe
runt vt ait Grego. Ipſa ē ſpāle donuʒ dei
qui ꝛ ignis dr̄. Deute.iiii.ꝛ Hebre.xii. De⁹
noſter ignis ꝯſumēs. G.in omel. De⁹ ignis
ꝯſumens dr̄.q2 flāmis ſui amoris incendit
mentes quas īpleuerit:ꝛ a vitiorum ſordi
bus mūdas reddit:ꝛ pctōꝝ rubiginē ꝯſu
mit. Ber.ſup canti. Ignis qui deus ē conſu
mit quidem ſi nō affligit:ardet ſuauiter de
ſolatur feliciter. Eſt.n.vere carbo deſolato
rius.ſed quis ſic in vita exerceat viʒ ignis:
vt ī aīa lucē exhibeat vnctionis. Grego.in
omel. Loquens de illo verbo. Luc.vii. Di
miſſa ſunt ei peccata multa.qm̄ dilexit mul
tum.quid eē dilectionē credimus niſi ignē
ꝛ quid culpa niſi rubiginē. Tanto āplius
rubigo peccati ꝯſumitur q̄nto pctōris cor
magno igne caritatis ꝯcremat̄. ¶ Caritas
aūt mater ē oīum virtutum vt ait. Glo.
Ambro. Super illud Ro.xiiii. Vnuſquiſq3
in ſuo ſenſu abundet. Ma ē inq3 educatō
ne. Immo ipſa ad oēs ſe h3 vt Mat. Ber.
bona mater caritas que ſiue foueat īfirmos
ſiue exerceat prouectos ſiue arguat īqetos
diſpoſ diuerſa exhibēs ſic̄ filios diligit vni
uerſos. Cum te arguit mitis eſt. Cum blan
ditur ſimplex ē pie ſolet ſeuire ſine dolo in
ulcere.patienter nouit iraſci.humiliter īdi
gnari. Ipſa eſt que hominum mater:ꝛ āge
lorum non ſolum que ī terris ſed ēt que in
celis ſunt pacificauit. Ipſa ē que deū hoi
placans. Hoīem deo recōciliauit. Caritas
patiēs ē benigna eſt.licet leſa ſit licet offen
ſa:ſi conuerſus fueris ad illa obuiabit tibi
quaſi mater honorificata. ¶ Item caritas
enumeratur p̄ia īter fructus ſpūs ſancti.

Gal.vi. Fruct⁹ īquit ſpūs caritas ꝛc. Ibi
dicit glo. Aug. Caput virtutuʒ premiſit vo
cans caritatem caput virtutuʒ. ibi ēt dicit
glo. Iero. Que alia inter fructus ſpūs de/
buit tenere primatū niſi caritas ſine qua
cetere virtutes non reputabuntur eſſe vir/
tutes. Vere prim⁹ fructus caritas anteq̄3
enim ipſa adſit nullus fructus ē deo grat⁹
Oſee.iiii. Radix dſiccata ē fructū nequaq̄3
faciet radix eſiccata ē cupiditas quā apo/
ſtolus dicit radicē malorū oīum.i. thi.vi.
Vbi.n.caritas ē ibi mult⁹ fruct⁹. Io.xv.
mānet ī me:ꝛ ego ī eo. Hic fert fructū. Qui
mltū. Qui mā3 ī caritate ī mā3 ī dō.i. Io.
iiii. ¶ Itē caītas ē p̄mū bonū aīe ē dō ad
herē. Deo aūt adherē ñ valē⁹ niſi delecta
tione:vt ait Aug.in lib.de morib⁹ eccl. Au
gu.ī lib.cōfeſ. Mihi aūt adherere deo bo
nū:q2 ſi nō manebo in illo nec in me pote/
ro.vbi caritas nō ē:nō pōt eſſe ſpes boni
ſed nec verū bonū. Aug. Dantur:ꝛ alia p
ſpūm.ſ. munera:ſed ſine caritate nihil p
ſunt. Senec. Apud ſapientes ſunt honeſta
apud vulgus ſimulacra rerū honeſtarum.
Vbi caritas adeſt nihil ē mali. Eccle.viii.
Qui cuſtodit mādatū nō experietur quicq̄3
mali. Quod de mādato dilectionis ſpāl'r
verū eſt. Aug. Vbi caritas ē quid ē quod
poſſit obeſſe. Vbi aūt nō ē quid ē qđ pot
ſit prodeſſe. Item caritas ē grā gratiaruʒ.
Alie virtutes ſine ea gratie nō ſunt. Et q2
gratis nō operātur. Iuſticia eniʒ reddit d
bitum timor reddit incōmodum qđ immi
net. Spes emit cōmodū qđ obtinere intē
dit:ꝛ q2 nō ſufficiūt aīam deo reddere gra
tam uel etiam ſua ꝓpria opa abſq3 carita
te deo grata facere nō poſſunt. Caritas ve
ro gratis opatur beatus Ber. ſuper canti.
Purus amor mercenari⁹ ñ ē pur⁹ amor
d ſpe uires nō ſumit:ꝛ tñ differentie dam
na nō ſentit. ¶ Caritas ēt alaʒ deo reddit
gratam ꝛ ſua ꝓpria opera:ꝛ eccle. virtutes
ꝛ opera ꝛ earū ſi a caritate fuerūt impera
ta. Ipſa.n.imperatrix ē inter virtutes:ꝛ q̄
īperantur ab ipſa deo grata ſunt. Itē cari/
tas locus luminis ē.i. Io.2. Qui diligit fra
trē ſuuʒ in lumine manet. Amor mundi
excecat:ſed amor dei illuminat.extra cari
tatem tenebre ſunt. Vnde ibidem dr̄. Qui
odit fratrem ſuuʒ in tenebris eſt. Vbi autē

tenebre ſunt:ibi nō ē verū gaudiū. Thob.
v. Quale gaudiū mihi ē qui in tenebris ſe
deo. ¶ Item caritas ē locus ſecuritatis ꝛ
gaudii. Ber. Deus caritas ē:quid ē pretio
ſius:ꝛ qui manet in caritate in deo manet
quid ſecurius.ꝛ deus in eo quid iocundius
Aug. Locus caritas ē breuis le⁹. ꝛ magna
lens.breuis in ſermone:ꝛ magna in ītelle
cu. Si numeras vnū ē:ſi appendas q̄ntuʒ
eſt. Deus dilectio ē. Ideo dulcius dilectōe
nihil eſt. Item Aug. Dilectio dulce verbū
ſed dulcius factū:cum aūt amor ſit cā oīs
iocunditatis ſine amore eius nihil iocūdū
Caritas que ē amor ſummi boni magnam
h3 iocūditatem. Vñ inter fruct⁹ ſpūs ſtatī
poſt caritatem enumeratur gaudiū. Quo
modo ſine gaudio pōt eē q̄ deus ametur
debito modo cū ipſe pñs ſit. Vbi ſic amat̄
Preſentia.n.bōi amati iocūda ē. Augu.in
epiſtola ad Macedoniū. Tāto nobis me
lius ē quanto magis ī illum imus quo ni
hil ē melius. Imus aūt nō ābulando ſed
amando quē.tanto hēm⁹ preſentiorē q̄nto
eūdem amorē quo in eū tendimus poteri/
mus.habere puriorē. Idem ſuper eplām.
Io.omel.x. Qđ tibi iubet deus dilige me.
Amaturus es honorē:ꝛ forte non peruen
turus. Quis me amauit:ꝛ nō inuenit.quis
me q̄rit cū ipſo ſuʒ. Non a me amabitur p
aliq̄3. Ipſe amor tibi preſentē me fac̄ Gre.
in moralib⁹. Qui mēte integra deū deſid
rat perfecto iam h3 quē amat. Nec eēnim
quiſq̄3 poſſet deū diligere qui hūc quē dili
git nō hēr3. Caritas locus eſt vere quietis
Aug. Non pōt aīa niſi in eo quē diligit re
quieſcere. Eterna.n.requies non datur ei
niſi in dilectione dei qui ſolus eternus eſt.
ꝛ ipſe perfecta ē. Sanctificatio:ꝛ ſabatū ſa
batorum. Caritas.n.vita ē.i. Io.3. Nos ſci
mus qui tranſlati ſumus d morte ad vitā
qm̄ diligimus fratres. Sine caritate nihil
viuit vita gratie ſed oīa ſunt mortua oīa
arida.i. Io.3. Qui non diligit manet ī mor
te:ꝛ ſuper.i. Cor.13. Dicit glo. Sicut corp⁹
ſine aīa mortuū ē:ſic anima ſine caritate
mortua deputabitur. Caritas eſt calor vi/
talis.quo extincto nihil ſpiritui vel vite re
linquitur in te. Proſper de vita contempla
tiua. Dicit q̄ caritas eſt vita virtutum.

Ipſa etiam eſt mors vitioruʒ. Sicut enim
fluit cera a facie ignis ſic pereunt vicia a
facie caritatis. Cant.vlt. Fortis ē vt mors
dilectio. Qui uī eē magni valoris ī ſeculo
ꝛ caritatem non habet:eſt quaſi leo mor/
tuus:ꝛ iudicio dei paruꝰ:aut nullius valo
ris eſt. Eccle.ix. Melior eſt canis viuus leo
ne mortuo.i. cor.13. Si habuero ꝓphetam
ꝛc. caritatē aūt ñ habuero nihil ſuʒ nihil
miq̄3 in valore. Caritas autem vita eſt ope
rum. G. Nihil habet viriditatis ramus bo
ni operis niſi maneat in radice caritatis.
¶ Item caritatem habens ditiſſimus eſt.
Aug. attende quanta eſt caritas que ſi de
ſit fruſtra habentur cetera:ſi autem adſit
habentur omnia vel in ſe vel in aliis. Itē
in quodam ſermone de caritate. Caritas
eſt dulce:ꝛ ſalubre vinculum mentiū ſine
qua diues pauper eſt:ꝛ ī qua diues ē pau
per. ¶ Quattuor de cauſis:diues eſt qui b
habet caritatem. Primo quia ipſa caritas
theſaurus eſt cariſſimus vt non ſoluʒ cara
ſed ipſa caritas expreſſiue poteſt dici. Sicut
de filio dei dicitur. Heb.i. Quod ſit ſplēdor
glorie:ꝛ Sapien.vii. Candor lucis eterne.
Hic eſt theſaurus abſconditus ī agro cor
dis pro quo emendo vniuerſa eſſent vēdē
da. Mat decimotertio. Hunc theſaurum
non poteſt auferre in anitor mundi mors:
ſcilicet cum alios auferat. Siñ hoc theſau
ro non proſunt alii theſauri.de compara/
tione huius theſauri nullaʒ penitebit cum
valorem eius perfecte agnoſcet. Canti. vl
ti. Si dederit homo omnem ſubſtantiam
domus ſue pro dilectōne quaſi nihil deſpi
ciet eam.quanto quis carius emit theſau
rum iſtuʒ tanto amplius lucratur hoc the
ſauro:theſaurus dei acquiritur. Secundo
quia qui habet caritatem habet deū. ideo
diues eſt.i. Iohan.quarto. Si diligamus
inuicem deus in nobis manet. Auguſtin⁹
Aurum habens in archa diues eſt. Deum
habens in conſcientia:diues non eſt. cōiun
ge aurum:ꝛ deum archam:ꝛ conſcientiaʒ.
Tertio.quia opera ex caritate facta ſunt
quaſi aurea cuʒ ſint valde pretioſa regni.ſ.
meritoria eterni. Io. Bene monet ap'ls vt
oīa opera noſtra in caritate fiant.i. Corin.
xvi. Quarto quia caritas aliena bona ſua

ſacit Aug. Uis mercedem habere de alieo
gaude ꝛ mercedem tibi inde comparaſti.
Augu. Penſent inuidi q̃tum bonum eſt ca
ritas que ſine labore noſtro aliena bõa no
ſtra facit. Anima habens caritatem ē ſicut
nobilis auis: que pede amoris predā capit
Pes anime amor eſt ut ait Aug. Qui ſi re
ctus eſt dicitur caritas: ſi curuus dicitur
cupiditas. Qui ſine caritate ſperat ſe ad
regnum celorum peruenire ſimilis eſt illi q
abſq; pede vult incedere Hic eſt pes ille d
quo Joſue.i. Omnem locum quē calcaue
rit veſtigium pedis noſtri tradam vobis.
Caritas particeps eſt omnium timentium
deum: ꝛ cuſtodientium mandata eius. Ca
ritas ē cõicatio ſp.rit[9] ſancti: d qua ba Co
rin.vi. Qua illi qui habent. ſpi ſ. Omnia
habent cõia. Jpa eſt ſocietas illa d qua lo
quitur.i.c.i. Quod vidimus ꝛ audiuimus
annunciamus vobis vt ꝛ vos ſocietatē vo
biſcum habeatis. Qui non habet caritatē
q̃tum ad deum excoĩcatus eſt.i. Cor.viii.
Siquis non amat dominuʒ nĩm ieſuʒ xp̃ʒ:
ſit anathema. glo.i. ſeparatus a deo vel cõ
demnatus. Uita ſanctorũ negociatõ eſt.
Mat.iʒ. Simile eſt regnum celorum homĩ
negociatori ꝛc. Quicunq; caritatem habʒ
particeps eſt in omni lucro quod fit ĩ eccle
ſia. Unde caritati poteſt dici illud Prouer.
vlti. Multe ſilie congregauerunt diuitias
tu ſupergreſſa es vniuerſas. Antiquum ꝓ
uerbiũ. Soc. Fuit amicorum oĩa eſſe cõia.
Unde cum quidam pauper diceretur eſſe
coram eo amicus cuiuſdaʒ diuitis ait. Cur
ergo iſte pauper eſt ille diues eſt. Amicus
enim non eſt: qui particeps fortune non ē.
Cor ĩ quo caritas eſt. eſt quaſi ortus ĩ quo
omnes iuſti: ꝛ boni quaſi arbores celeſtes
per amorem inſite ſunt. Unde ei fructificāt
Quid ergo mirum ſi multum hʒ fructum.
¶ Caritas bonum proprium eſt bonoruʒ.
Cuʒ cetere virtutes cões ſint bonis ꝛ mal'
Augu. Caritas eſt fons proprius: ꝛ ſingula
ris bonorũ. Idem hec ſola que diuidit ĩter
filios regni ꝛ filios ſeculi. Caritas dei ꝛ pxi
mi ꝓpria ꝛ ſpāl' virtus ē pioꝝ atq; ſcõruʒ
cũ cetere virtutes bonis ꝛ malis poſſunt eē
cões. ¶ Idem caritas nũq̃ excidit cũ fides
ꝛ ſpes euacuētur.i.coꝛ.iʒ. Quod triplr p̄t
ĩtelligi. Prio q in morte nõ adiuuat: q.n.

amat deũ ĩ pñti cũ eũ nõ videt multo pl[9]
amabit in futuro cũ eũ videbit. Ipſius in
pñti ē meritũ ipſa vero ĩ futuro erit pmiuʒ
Jo.iʒ. Scio q2 mādatũ ei[9] vita eterna Qd
ſpāliter ē veꝝ de mādato dilectõis. Secũ
do de ope caritatis q nõ excidit caritate
manente. ¶ Caritas ē arbor a qua ſi excī
dit nec flos nec folium nec fructus. In hac
arbore pēdēt oĩa bona. Mat.xx. In his
duobus mādatis vniuerſa lex pendet ꝛ ꝓ
phetie loqtur de duobus mādatis d dile
ctione. Flos vnus hui[9] arboris.i. vnũ ꝓpo
ſitum caritatis ē ſup milia auri ꝛ argenti.
Caritati bene ꝯuenit illd Eccle.xxiiii. Flo
res mei fructus honoris. Itē fructu huius
arboris deus paſcitur ab hõie: ꝛ ex eo vi
uitur in paradiſo. Tertio de habente cari
ritatem qui in morte non excidit.i. non ex
toto cadit. Quia licet moriatur mundo vi
uit. tñ cũ deo. Unde mors amicoꝝ dei dor
micio vocatur. Jo. x. Lazarus amicus nr̃
dormit. Iteʒ caritas maior eſt omnibus ſa
crificiis. Mat.ii. Diligere proximũ tāq̃ ſe
maior eſt oĩbus holocauſtomatibus: ꝛ ſa
crificiis. ¶ Caritas preceteris virtutibus
deo placetꝛ ꝛ dyabolo diſpliceʒ ꝛ hoĩ ꝓdeſt.
Caritas merito deo multũ placet cũ deus
ei ſup oĩa placeat. Glo. ſuper illud. Exulta
te iuſti in dño. Placet deo cui placet deus:
Ideo deus aliquos ſpernit. q2 ipſuʒ ſpnūt
Iſa.v. Ue qui ſpnis: nõne: ꝛ ipſe ſperneris.
deus amat amantes ſe ꝓuer.viij. Ego dili
gentes me diligo. Jo.xiiij. Qui aūt diligit
me diligetur a patre meo: ꝛ ego diligaʒ eũ.
ꝛ manifeſtabo ei meipſum. Sola caritas
deũ hʒ caꝝ: ꝛ iõ merito inter virtutes preci
pue cara ē deo: ꝛ opa eius ſpāliter ē meri
toria: ꝛ ſm. eā pmiũ mēſuratur: vt q maio
rem hʒ caritatē maius habeat premium: ꝛ
qui minoreʒ minus. Nõ hʒ deum caꝝ qui
ꝓ minori ꝓcio dat vl' dimittit eũ q̃ ualeat
Ber. Nõ hʒ auar[9] deũ carũ q lutũ diuitia
rũ ei ꝓpõit. Abac.ii. Ueh q ꝯgregat ſi ſua
vſq;quo agrauat ꝯ ſe dēſuʒ lutũ. Nõ hʒ
ēt deũ caꝝ voluptuoſus q delectatões mo
mētāeā ꝓpõit. ꝛ Gre. momētaneũ ē qd dele
ctat eternũ qd cruciat. Nõ hʒ caꝝ deũ põ
patic[9] q pro vēto vanaglie deũ deſerit. ſic
vt breuiter dicamus non habet deum ca
rum qui non diligit eum ſuper omnia

eum ipſe omnibus preualeat. Caritas dya
bolo ſpecialiter diſplicet. Unde Gre. ſuper
Ezechie. Antiquus inimicus caſtitatem in
nobis ſi ſine caritate viderit non timet. q2
ipſe carne nõ premitur vt luxuria diſſolua
tur. Abſtinentiaʒ non timet: quia ipſe cibo
non vtitur qui neceſſitate corporis non vr
getur. diſtributionem terrenarum reruʒ nõ
timet ſi eidem operi caritas deſit: quia diui
tiarum ſubſidiis nec ipſe eget. Ualde autē
in nobis caritatem veram.i. amoreʒ humi
lem queʒ nobis viciſſim impēdimus timet
ꝛ nimis concordie inuidet: quia hanc nos
tenemus in terra quam ipſe tenere nolens
dimiſit in celo. Itē Gre. Non curat ātiqu[9]
hoſtis ut terrena tollat ſed vt caritateʒ au
ferat. Caritas autem habenti ipſam mul
tum prodeſt. ſine ea nihil vtile eſt.i. Cor.iʒ.
Si diſtribuero in cibos pauperum omnes
facultates meas ꝛc. Caritatem autem non
habuero nihil mihi prodeſt. Immo ſe con
ſumit. Sic in eo qui caritateʒ non habʒ di
minuũtur bõa naturalia: ꝛ minus ydone[9]
ſit ad bene operandum: ꝛ vitam ſuam luti
liter expendit. Ubi vero caritas omnia ꝓ
ſunt. Ro.viii. Scimus quoniam diligenti
bus deum omnia cohoperātur in bonum.
Utilitatem caritatis oſtendit apoſtolus.i.
Coꝝ.iʒ. Dicens. Caritas patiens eſt beni
gna eſt. Caritas non emulatur non agit ꝑ
peram ꝛc. Ubi enumerātur ſepteʒ bona q̃
caritatem cõmittantur: ꝛ.viii. mala a qui
bus hominem ſeruet. Duo pria bona ſunt
patientia ꝛ benignitas de quibus Grego.
patientiam ꝛ benignitatē premiſit quaruʒ
altera illata a proximis mala equanimiter
portat altera ſua bona proximis deſidera
biliter impēdit: pena quippe interrogat ſi
quietus quis veraciter amat ut ait idem.
Grego. Benigna etiā debet eſſe caritas.i.
egenis larga. Gre. Mens ſanctorum in tē
ptationis prelio: ꝛ munita patientie clipeo
ꝛ gladio amoris accīcta ad mala ferēda ſu
mit fortitudinem: ꝛ ad repetenda bona eri
git vnitatem. Tertium bonum eſt ꝯgaude
re veritati ideſt bonis proximi. Quartum
eſt mala eius ſufferre compatiendo: ꝛ ſup
portando. Quintum eſt in omnib[9] deo cre
dere. Sextum omnia ſperare. Septimum ē
diu expectando dominum ſubſtinere. Duo

bus primis facit caritas ut bene habeam[9]
in his que noſtra ſunt mala propria patiē
ter portando ꝛ bona propria liberaliter lar
giendo. Duobus ſequentibus facit vt nos
deũ habeamus ad ea que ſunt proximi bo
nis congaudendo. Tribus vltimis vt nos
bene habeamus ad deum cui debemus fi
dem eo q ſit prima veritas: ꝛ ſpetiē eo q
ſit ſumma bonitas: ꝛ ſuſtinentiam longam
eo q ſit omnipotens: ꝛ magnitudinem pre
mii recompenſare poteſt q tardius ſoluit.
Augu. Caritas ideo tolerat in preſenti vita
quia credit omnia de futura vita: ꝛ ſuffert
omnia que hic inueniũtur. quia ſperat oĩa
que ibi promittuntur. Primum malum a
quo caritas ſeruat eſt emulatio ſiue ĩuidia
que putredo oſſuim dicitur. Prouer.xiiii.
Ē cuiʒ vehemens corruptio anime ex qua
peruenit vt ipſa in malis proximi delectē
ꝛ bonis contriſtetur: que naturaliter in bo
nis deberet delectari: ꝛ in malis contriſta
ri. Secundum eſt peruerſa actio qui carita
tem habet ſpiritum ſanctum qui benigne
agit: qui vero ſine caritate eſt: habet ſpũm
malignum qui perperam agit qui reddit
mala pro bõis: miſeros opprimendo detra
hendo cum potius bonis addendendum
eſſet. Bona enim debent creſcere: mala aũt
minui: ꝛ miſer releuandi ſunt non ampli
us opprimendi. Tertiuʒ eſt inflatio. ideſt
dilatatio propria vſq; ad proximi commi
xtionē q̃ ſolet habere: ut ait beatus Ber.
Prouer.xxviii. Qui ſe iactat: ꝛ dilatat iur
gia concitat iactantia eſt dilatatio exterior
preſumptio: cordis dilatatio: interior. Quar
tum eſt ambitio cum aliquis querit ſui ex
altationem: ꝛ proximi deiectionem. Similis
illi qui faceret de hominibus ſcabellum pe
dum ſuoruʒ vt ſic altior ceteris appareret.
Quintuʒ eſt nimius amor proprii boni ex
quo ſolet ſequi q homo non curat d bono
proximi. Phil.ii. Non que ſua ſunt ſingu
li conſiderantes ſed que aliorum.i. Cor.x.
Nemo qd ſuum eſt querat: ꝛ in hoc eſt mu
tum corruptum. genus humanum quaſi.n.
in naturaʒ verſum eſt hominibus querere
ꝓpria commoda: ꝛ negligere aliena. Sex
tum eſt irritatio ſiue ꝓuocatio ad iram ali
qui quando videt domuʒ proximi igne ire
comburendam exemplo illius ſuam a combu

ſunt cum potius deberent conari ad eius
defenſioneꝫ que valde fatui ſunt. Eccľ. vii.
Ira in ſinu ſtulti requieſcit. Sapiens non
permittit ſibi eam quieſcere: ſed ſtatī ab ea
ſe expedit: ſicut carbonem de ſinu ſuo tam
cito excuteret ſi ī eum inſiluiſſet. Septimū
eſt maligna cogitatio vt que eſt de vindicā
dis iniuriis. qui iniuriam ſibi factam cogi
tat quaſi ferrum ī vulnere tenet Iſa. i. Au
ferte malum cogitationum veſtrarum ⁊c.
Octauum eſt gaudere ſuper iniquitatem:
quod eſt dyabolicum: ⁊ ſignum magne cor
ruptionis: ⁊ elongationis a dei ſimilitudīe
cui iniqtas ſumme diſplicet. Prouer. 24.
Cum ceciderit inimicus tuus ne gaudeas
Et eiuſdem. xvii. Qui aſſi in ruina letatur al
ter' us ⁊ erit impunitus. Item caritas eſt
via excellentior. i. cor. xii. Adhuc vobis viā
excellentiorem demōſtro. Ipſa eſt caritas.
domini nr̄i ieſu xp̄i. i. cor. viii. Magiſteriū
eius xp̄s profeſſus eſt Io. xv. Hoc eſt pre-
ceptum meuꝫ. vt dili. in. ea diſcipulos ſuos
voluit agnoſcerē. Aug. In caritate dinoſcē
tur diſcipuli chriſti nō in prophetie fide ⁊
aliis. Io. xiii. In hoc cognoſcent omnes: qr
diſcipuli mei eſtis ſi dilectionem adīuicē
habueritis hanc ipſe ſaluator maxime in
ſe habuit. Io. xv. Maiorem hac dilectiōeꝫ
nemo habet quā vt animam ſuam ponat
quis pro amicis ſuis. Ephe. ii. Propter ni
miam caritatem qua dilexit nos ⁊c̄. Cari-
tas eſt vinculum quo ſolus deus ligari po
tuit Magiſter Ugo de ſancto victore. Ca
ritas ꝙ̄ magnum eſt vinculū tuum quo
etiam deus a ligri potuit. Si etiam cōtra
deum fortis fuiſti multo magis contra ho
mines preualebis. Hoc vinculo deꝰ tractꝰ
ad terram deſcendit: ⁊ etiam vſqꝫ ad infe-
ros. Nullum vinculum deum ad colūnam
ligare potuiſſet: ſi caritatis vinculuꝫ deſuiſ
ſet Nullum ferrum cum in cruce tenuiſſet
niſi caritas affuiſſet. Si lapis poſitꝰ ad ho
ſtium monumenti non potuit eum ad mo-
numentum detinere: amor ſalutis noſtre ⁊
ad columnam in cruce eum detinuit vin-
culo caritatis ligatus erat cum dicebat
Gene. I . Nuꝫ celare potero facere quicꝙ̄
donec ingrediaris illuc Iſa. lxvi. Non eſt
qui conſurgat: ⁊ teneat te. Caritatis vincu
lum ſolui non poteſt: nec igne nec aqua: ne

qꝫ gladio. Ro. viii. Quis nos ſepabit a ca
ritate xp̄i tribulatio an anguſtia ⁊c. Et eo
dem certus ſum: quia neqꝫ mors: neqꝫ vi
ta ⁊c. poterit nos ſeparare a caritate dei:
Hec eſt vinculum quo ea coniunguntur
que interuallis locorum diſiunguntur. Ca
ritas vinculum eſt perfectionis de quo
Col. v. Super omnia āt hāc caritatē hēn
tes quod eſt vinculum perfectionis. Glo.
Ambro: Magis ſtudendum eſt ei virtuti ꝙ̄
maior omnibꝰ eſt. Ibi ēt dicit glo. ꝙ cari-
tas omnia ligat ne abeāt. Caritas ē vin-
culum perfectionis: ligat enim membra ec-
cleſie adinuiceꝫ ⁊ deo. Io. xii. Ad glutiaui
mihi omnem domum iſrael. Deute. x. Patri
bus tuis conglutinatus eſt dn̄s ⁊ amauit
eos In hac ligatione eſt perfectio eccleſie.
Item caritas cum in quo eſt filium dei ef
ficit Ro. viii. Non accepiſtis ſpūꝫ ſeruitu
tis: iterum in timore: ſꝫ accepiſtis ſpūꝫ ado
ptionis filiorum deuꝫ quo clamamꝰ abba
pater. i. Io. iii. Qui diligit fratrem ſuum ex
deo natus eſt. Eiuſdem. iii. Uidete qualem
caritateꝫ dedit nobis deus pater ut filii dei
nominemur ⁊ ſimus. Item caritas eſt vn
ctio quia filii dei inunguntur in ſignum re
gni futuri. Qui hac vnctione inuncti ſunt
edocentur a deo ſicut Salomon ē edoctus
a domino poſtꝙ̄ in regem inunctus eſt. iii.
Ro. iii. De hac unctione. Io. ii. Legitur vos
vnctionem habetis: a ſto: ⁊ noſtis omnia ī
tellige neceſſaria ad ſalutem. Et in eodem
vnctio ei docet nos ꝺ omnibus. puer. xvi.
Diuinatio. i. diuinus ſermo in labiis regis
in iudicio non errabit os eius. Io. xv. Dici
tur de ſpiritu ſancto quem hꝫ qui caritateꝫ
hꝫ. Ille nos docebit omnia: ⁊ eiuſdem. lx.
Erunt omnes docibiles dei: ⁊ xxiiii. Mat.
Unus ē magiſter: vr̄ qui in celis ē. Quod
ad ille qui caritatem hꝫ non errat errore pi
culoſo: pōt eſſe vex duabus de cauſis vel
quia legeꝫ abreuiatam hꝫ in corde ſuo. ſ.
caritatem de qua Aug. Lex inquit cari-
tatis ſuper omnes libros. ⁊ Iero. ſolemne
hec ſententia abreuiarium totius iuſtitie
diſſico ore profertur: vel quia caritas homi
nem dei amicum facit. Lex vero amicitie
requirit vt amicis ſibi inuicē ſi negent cō
ſilium ſicut nec auxilium. Unde deus hn̄
tem caritatem non permittit errare errore

periculoſo ſi ille quod in ſe fuerit vt verita
teꝫ agnoſcat. Caritas vnctio ē oēm letabi
lē infirmitatem ſanās. Augu. timor ē me
dicamentum caritas: ſanitas: huic ſanatio
ni atteſtatur bona diſpoſitio guſtus interi
oris. habenti. n. caritateꝫ ſapiunt res ut ſa
pere debent. Item caritas veſtis nuptialiſ
eſt de qua Mat. xxii. Amice quomodo huc
intraſti non habens veſtem nuptialē. Qua
ſi admiratur dominꝰ inueniens aliquem ī
eccleſia abſqꝫ veſte caritatis. Cuius quin-
qꝫ poſſunt aſſignari cauſe. Primum eſt ꝙ
dn̄s tantuꝫ expendit vt ſponſa ſua eccleſia
hanc veſtem haberet cum alie veſtes fiant
vel de pilis animaliū: vel de corticibus her
barum: vel interioribus vermiuꝫ vt ſerice
huic veſti voluit dominus materiam mini
ſtrare quaſi de viſceribus ſuis cū latus ſui
apertione amorem ſuum nobis oſtendit: ut
amore eius ad eum remeandum accenderē
mur. Ber. Clauus penetrans clauis reſeratꝰ
factus eſt mihi vt videam volūtatem dn̄i
quid ni videā per foramē clamat clauꝰ clamat
vulnꝰ Idē pꝫ archanū cordis per foramē cor
poris. Secunda ē ꝙ eccleſia ſcit hanc veſtē
ſumme placere domino ſuo. vnde veſtem ī
coſutilem que figura erat huius veſtis no
luit diuidi. Io. xix. Licet corpus ſuū pmiſe
rit perforare. Augu. Tunicam hominis iam
iudicati in cruce pēdētis carnifices pilati
non ſunt auſi conſcindere: ⁊ tu niteris cari
tatem dei immo caritatem que deus eſt ſe
parare Tertia eſt ꝙ iſtam veſtem eſt oſtē
ſura eccleſia in illa magna cure: ⁊ neſcit ꝙ̄
hora ſit vocanda. Mat. xxv. Media nocte
clamor factus eſt: ecce ſponſus venit. Ideo
ſemper deberet eſſe parata. Mat. xxiiii. Et
vos eſtote parati ⁊c. ſed ſunt qui tūc prīo
volunt ordiri hanc veſtem qū deberet ſuc
cidi. Iſa. xxxviii. Dum adhuc ordiret ſuc-
cidit me qui diſcretus eſt lanaꝫ querit ⁊ li-
num ꝙ̄to poteſt vt hanc veſtem poſſit ſi
bi texere. Prouer. vlt. Queſiuit lanam: ⁊ li
num ⁊c. Lana ⁊ linum ſunt beneficia nob̄
a xp̄o exhibita ſecundum humanitatem.
Quarta ē cauſa ꝙ eccleſia ſcit ꝙ ſi hec ve
ſtis ei deſeruit turpitudo eius totim undo
manifeſtabitur. Prouer. xv. Uniuerſa deli
cia operit caritas. Apoca. xvi. Beatus qui
veſtimenta ſua cuſtodit ne nudus ambulꝫ

⁊ videant homines turpitudinum eius:
Quinta eſt ꝙ eccleſia ſcit ꝙ nō licet alicui
intrare regnū celi abſqꝫ hac veſte. Heſter.
iiii. Legitur ꝙ non licebat intrare aulā aſ-
ſueri īdutum ſacco. Saccus eſt timor ſerui
lis cum quo nemo intrat regnum celoruꝫ.
Et notandum ꝙ cuꝫ veſtis eſſe ſoleat lau
dabilis a pcioſitate materie: ⁊ a ſtudio arti
ficis: ⁊ a colore: ⁊ a ſuauitate: et a fragran
tia veſtis iſta ſimľ. Ex omnibus his cauſis
laudabilis eſt hec veſtis. Pro materia hꝫ
dei beneficia imo quodammodo ex viſceri
bus xp̄i materia eius miniſtrata eſt vt pre
dictum eſt. De ſtudio artificis habetur in
ps. annūciate inter gentes ſtudia eius. Si
deus mille annis ſtuduiſſet nunꝙ̄ moduꝫ
cōuenientiorem ad accēdendum amorem
ſuum in nobis inuēire potuiſſet. Color ho
huius veſtis purpureus eſt. Prouer. vlti:
Biſſus ⁊ purpura indumentum eius. Sua
uitas vero veſtis huius tanta eſt vt docē
vnctio. i. Io. ii. De odore eius habes. cāti. i.
Duꝫ eſſet rex in accubitu ſuo nardus mea
dedit odorem ſuum. Nardus herba calida
caritatem ſignificat cuius odor celos pene
trauit ⁊ filiuꝫ dei incarnari fecit. Odor hu
ius veſtis benedictionem patris celeſtis ī
petrauit. Gene. xxvii. Statimqꝫ ut ſenſit ve
ſtimentorū eius fragrantia benedicens ait
Ecce. odor filii mei ſicut odor. a. p. Odore
veſtiuꝫ habes. Cant. iiii. Odor veſtimētor
tuor ſicut odor thuris. ¶ Caritas veſtis
nuptial' dici poteſt: quia matrimoniuꝫ quo
filius dei vnitus eſt humane nature ſorori
noſtre multum requirit vt veſtem caritatis
habeamus. Si enim matrimonia que ſiūt
quotidie inimicos: amicos efficiunt quo-
modo hoc excellens matrimonium homīeſ
ad amorem dei non accenderent Solco fie
ri veſtes imperiales propter nuptias. Sed
nuptie filii dei ⁊ humāe nature facte ſunt
propter hanc veſtem: ſcilicet propter cari-
tatem in homine augendam. Ueſtis cari-
tatis omnem turpitudinem operit. i. Pet.
quarto. Caritas operit multitudinem pec
catoruꝫ. Hec veſtis contra aduerſa munit
qu a fortis ē ut mors dilectio Cant. vlt ipa
etiam ornat. Eſt enim veſtis purpurea op
time ſedens ſuper biſſum caſtitatis.

Prouer.vlti. Biſſus ⁊ purpura indumētū
ei⁹. Caritas ē fortitudo ⁊ decor: ⁊ fortitudo
inquātum minuit: decor inquātum ornat:
Prouer.vlt. fortitudo ⁊ decor indumentū
eius. Ipſa ē veſtis polimita varietate bo-
norum operum diſtincta ſecūdū illud ps.
Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu de
aurato circū.va. Item caritas currus igne
us eſt ſubleuans interiorē hominem in pa
radiſum ſpūalez vt de Helya legitur.iiii
Ro cap.2. Ipſa etiam iugum ſuaue: de quo.
legitur. Mat.2. Tollite iugū me. ſ vos ⁊c̄.
Iugum enim meū ſuaue eſt. Propter ſex
cauſas. Iugum caritatis ſuaue eſt. Prio
ex ſui natura. Aug. Omnia ſeua: ⁊ imāia
prſuſ facilia: ⁊ prope nulla efficit amor. Si
ſuper hoc iugum poſſet poni pondus īfer-
ni: ut ſcilicet cū amore ipſius portaretur ſua
ue eſſet: propter hoc quia caritas difficilia
reddit facilia. Comparat autem Aug. cari
tatē bige dicens ꝙ iumētū per ſe nō ve
heret. Vehit in biga duplicatū Geñ.xxix.
Videbātur iam dies pauci prē amoris ma
gnitudie. Ber. Auis que ī plumis ⁊ ſiñ alis
ſeipſam ferre non poteſt onere plumarum
⁊ alarum addi'o ſine labore aduolat. Sic
panis durus qui per ſe tranſire non poteſt
adiutorio lactis vel alterius liquoris cola
bile fit in gutture. Caritas quaſi volare fa
cit homines in via paradiſi. Ber. qui amat
ardentius currit velotius. ad puen'endū
citi⁹. In libro de ſpiritu ⁊ anima dicit ꝙ
amor ē per deſideriū currens atq₃ p gau-
dium requieſcens per deſiderium in appe
tendo: ⁊ per gaudiū in perfruendo. Secū-
do ꝙ deus ſubiit illud iugū: ⁊ ſuper illud
tulit onus crucis zelus eni dñi exercituū
faciebat hoc. ideo glorſum: ⁊ ſuaue eſt eſſe
ſub hoc iugo. Magna enī gloria eſt ſequi
dñm. Eccle.xxiii. Ber. O iugum ſcī amoris
quā glorioſe laqueas ꝗ ſuauiter premis.
Tertio quia adhuc deus vult nobiſcū eē
ſub iugo iſto maiorē partē portans. Non
eſt iugum vnius tm̄ ſed multorum dicit ti-
bi deus. tolle meum iugum ex vna parte: ⁊
ego tollā ex altera paratus eſt enim deus
iuuare illos q amore ipſius difficilia agre-
diuntur. Quarto q2 ea que trahuntur ad
hoc iugum quaſi aurea ſunt imo auro pre
cioſiora: q2 regni dei celeſtis meritoria vt ps

ex premiſſis. Quīto quia illud iugum a iu
go graui liberat: ſcilicet a iugo carnis vel
mundi. Iſa. x. Computreſcet iugū a facie
Olei. i. caritatis queādmodū olei ſuauis
eſt. i. Cor.vi. Nolite iugū ducere cū infide-
libus. Ber. Loquēs de illo verbo. Lu.xiiii.
Iuga boum emi quinq₃. Iumentis inquit
ꝯiungitur homo beſtialior qui iuga neceſſi
tatis quinq₃ ſenſuum propria ſubeat volū
tate. Ber. Quid cauſarum ſubiiſſe argua
mur magis emiſſe: nam vt mercedem pro
opere ſuo quis tribuat inauditū eſt. Quid
iuga boum emit cui iugū ſuaue gratis aſ
fertur. qd eſt potius: quinq₃ eligere ꝗ vnū
quis poteſt ſuire quīq₃ predonibus. Ocu
lus inquit meus depredatus eſt animam
meam. Sextum qui caritatem habet volū
tatem ſuam voluntati diuine conformat
Vnde ſicut voluntas dei impletur ſic: ⁊ vo
luntas ipſius. Et ſicut deo cuncta ſubiecta
ſic ⁊ habenti caritatem quodammodo cun
cta ſunt ſubiecta. Augu. in libro de vtilita-
te credendi. Iugo xpi qui ſubiect⁹ eſt ſub
iecta habet cetera: ⁊ non laborat: quia nō
reſiſtit quod ſubiectū eſt. Sene. Vir bon⁹
equo animo ſuſtinet qcquid ei acciderit.
Scit enī hoc accidiſſe lege diuina ex qua
vniuerſa ꝓcedūt. Job.ix. Quis reſtitit ei
⁊ pacem habuit. Si pluit diſplicet malis.
Si aliquāto tp̄re ſiccitas fit iterum diſpli
cet eis. Item caritas bitumē eſt quo archa
eccle. bituminata eſt. Gene.vi. Abſq₃ hoc
bitumine in periculo eſſet. Aque enī tribu
lationum penetrarent eam. Caritas enim
cementum eſt quo lapides viui in hedifi-
catione eccleſie adinuicem connectuntur
ſine hoc cemento eccleſia eēt quaſi aceru⁹
lapidum non eſſet ydonea deo ad habitan
dum nec: contra hoſtes eccleſie haberet de
bitā reſiſtentiā. Ieremi.xxvi. Jeruſalem in
aceruū lapidū erit. ¶ Caritas eſt cara uni
tas. Quam cara ſit vnitas ipſius patet ex
h ꝙ diuiſo ei oppoſita deo deteſtabilis ē.
Prouer.vi. Sex ſunt que odit dominus ⁊
ſeptimum deteſtatur anima eius: ⁊ illud ſe
ptimum eſt qui ſemiāt inter fratres diſcor
dias. Dyoni. in lib. de diuinis nominibus
Amor eſt quedam vnitiua ⁊ continuata
virtus ſuperiora, mouens ad inferiorū pro
uidentiam equiformia. Equalia in ſocialē

meliorem ⁊ ſuppoſitorū ꝯuerſionē. i. confor
mationē. Amor inter affectiōes anime ma
xime deo aſſimilat. B. ſup canē. Solus eſt
amor ex oībus aīe motib⁹ ⁊ ſenſib⁹ ī quo
pōt creatura: ⁊ ſi non ex equo ſuo. redde-
re actori vel de ſimili mutuā repēdere vi-
cem. Et ſi minus diligit creatura qm̄ mi-
nor eſt: tñ ſi ex tota ſe diligit nihil deeſt vbi
totum eſt. Eadē verba habentur in libro
de ſpiritu ⁊ anima vbi ſubditur. Renun-
tiās ergo cunctis affectionibus aliis tota
ſoli incumbat amori infundens ſe totā in
amorem ipſius cui reſpondere habet ī red
dendo amore. ¶ Caritas virtus eſt cuius
altitudo vſq₃ ad altiſſimum attingit. Spiri
tum enim hominis deo vnit. latitudo eius
quaſi per totum mundū ſe extendit: quia
mēbris chriſti que diſperſa ſunt per mun-
dum hominem coniungit. Augu. Extende
caritatem per totum orbem ſi vis chriſtū
amare quia mēbra chriſti per orbē iacent
longitudo eius opera ceterarum virtutū
vſq₃ ad finem vltimum extendit profundi-
tas eius infimis mēbris chriſti. Seruitiū
impendendo condeſcendit ſm̄ doctrinam
chriſti. Jero.13. Si ego laui pedes veſtros
dominus ⁊ magiſter ⁊ vos debetis alter al
terius lauare pedes. ¶ Et notandum ꝙ
ſacri doctores videntur dicere ꝙ ſola cari
tas ſit virtus. Jero. vt. Ber. inquit. Cōple-
ctar virtutis notionē. Virtutis eſt caritas
qua diligitur quod diligendū eſt. Et in li
bro de ſpiritu ⁊ anima ſic legitur. Cū pru-
dēter modeſte fortiter: ⁊ iuſte amor ⁊ odiū
inſtituuntur in virtutes exurgunt pruden-
tiam. ſ. ⁊ temperantiam fortitudinem atq₃
iuſticiam. Auguſti. in libro de moribus ec-
cleſie. Si virtus ad beatam vitam nos du
cit nihil eſſe virtutem omnino affirmaue-
rim: niſi ſummum amorem dei. Nam illud
quod quadripartita dicit virtus ex ipſius
amoris vario quodam affectu quantū in-
telligo dicit. Itaq₃ illas quatuor virtutes
quarū vtinam res ita haberent homines
in mētibus ſuis: vt nomina ſunt in ore om
nium. Sic etiā diffinire non dubitem vt tē
perantia ſit amor integer ſe prebens ei qd
amatur. Fortitudo facile tollerans omnia
propter quod amatur. Juſticia ſoli amato
ſeruiēs: ⁊ propterea recte dominans. Pru

dentia amor ea qbus adiuuamur ab hiis
quibus impedimur ſagaciter ſe iungens.
Sed hunc amorem non cuiuſlibet: ſed
dei eſſe diximus: quare etiam diffinire licet
vt temperantiā dicamus amorem deo ſeſe
integrum incorruptum ſeruantem fortitu-
dinem amorem omnia propter deum faci-
le preferentem. Juſticiam amorem tantū
deo ſeruientem: ⁊ ob hoc bene imperan-
tem ceteris: que homini ſubiecta ſunt. Pru
dentiam amorem bene diſcernentem ea
quibus adiuuetur ab hiis quibus impedi
ri poteſt. Idem in eodem. Nihil aliud eſt
bene viuere: ꝗ toto corde tota anima tota
mente deū diligere: a quo exiſtit: vt in cor-
ruptus in eo amor atq₃ integer cuſtodia-
tur: quod eſt temperantie vt nullis franga
tur incōmodis quod eſt fortitudinis. Nul
li alii ſeruiat quod eſt iuſticie: vigilet in di-
ſcernendis rebus: ne fallacia paulatim do-
luſue ſurreptat: quod eſt prudētie. ¶ Poſ
ſumus autem quattuor rationes aſſigna-
re: quare nomen virtutis charitati potuit
appropriari vt ipſa diceretur ſingulariter
virtus. ¶ Vna cauſa potuit eſſe: quia cha-
ritas inter virtutes excellentior eſt. Ideo
anthonomaſice virtus dici potuit: ſicut ro
ma anthonomaſice vrbs di. ¶ Alia cauſa
potuit eſſe: quia anteꝗ charitas adſit nul
la vere virtus eſt. Si vero charitas adſit
nulla virtus deeſt. Quod nulla virtus ad-
ſit vera ſi charitas deſit: patet: quia virtus
eſt qua bene viuitur: bene viuere vero eſt:
vt ait. Auguſti. bene viuendo ad beatitu-
dinem tendere: quod non eſt: ſine amo-
re beatitudinis qui amor charitatis eſt.
Quod nulla virtus deſit vbi charitas eſt
patet: q2 amor dignior eſt affectio anime:
que ſi ordinata fuerit alie affectiones vt
timor dolor ⁊ ſpes inordinate non rema
nebunt. Maxime cum apud amorem ſit
ſumma poteſtas ⁊ imperium in regno ani
me ⁊ eius ſit regnum illud ordinate. Ap-
prehenſiones vero non ſe habent modo
indebito cum affectiones ſe habeant debi
to modo. Sunt enim apprehenſiones cau
ſe affectionum: vnde amore ordinato ſim-
pliciter mens ordinata eſt. ¶ Tertia cau
ſa potuit eſſe q2 amor ſummi boni quodā
modo ad omnem virtutem pertinet inquā

lum virtus cōparatur ad finem ſuum licet amoꝛ iſte ſit ꝑprius motus caritatis. Sine amoꝛe enī ſummi boni nō eſt vera virtus verbi gratia. Si quis abſtineat vt burſam impleat vel vt ſanitatē acquirat vel cā laudis gloꝛie nō eſt hec abſtinentia virtutis: ſed tūc ſolū quādo fit amoꝛe ſummi boni. Id dicitur. Mat. vi. Tu aūt cum ieiunias vnge caput tuū oleo. Secundū Glo. Caput tuū. ſ. chꝛiſtū ieiunans vngit oleo caritatis qui pꝛo amoꝛe eius ſe macerat. Et quod ſibi ſubtrahit alteri largitur. ⸿ Quarta cauſa potuit eſſe: q2 ſicut aliquis dicitur odire nō affectu quemadmodum dicit qui diligit iniquitatem odit animam ſuam: odit nāq3 affectu ſuo: ſic aliquis dicitur diligere non ſolum affectu: ſed etiā effectu: quemadmodū dicitur. i. Jo. viii. Hec eſt caritas dei vt mandata eius cuſtodiamus. ⁊. i. Jo. Hec ē caritas vt ambulemus ſm mandata eius. Sic dilectio dei ad vniuerſitatem virtutū pertinet: ſicut ⁊ obſeruatio mandatoꝝ dei. Sic nihil aliud eſt virtus q̄3 id quod deus diligitur. Et hec de laudibus caritatis ſufficiant. Sicut vero hec nō ſufficiant diligēter ſtudeat in pꝛima canonica. Jo. de quo dicit Gre. ꝙ omne quod loquitur igne caritatis vapoꝛat: ⁊ in euangelio eiuſdem. ⁊ .i. ad Coꝛ. v. Ubi multa de laudibus huius virtutis inueniet.

⸿ De amoꝛe dei. 3

p Oſt commendationem charitatis agēdū eſt ſpecialiter de amoꝛe dei de quo hoc modo aget. ⸿ Pꝛimo aget de incitamentis diuini amoꝛis. ⸿ Secūdo de modo amandi deū. ⸿ Tertio de diuerſis ſpeciebus diuini amoꝛis. ⸿ Quarto de ſignis ipſius. ⸿ Circa pꝛimū notandū ꝙ ad amandum deū incitat ſacra ſcriptura: incitat ⁊ natura. Incitat gratia nobis a deo exhibita: ⁊ gloꝛia nobis a deo ꝓmiſſa. Incitat ⁊ vniuerſa creatura. ⸿ Scriptura ſacra incitat in multis locis. Deut. .6. Diliges dnm deum tuum ex toto coꝛde tuo ⁊c. Eiuſdem. 11. Ama dominum deum tuum ⁊c. Eccle. Omni vita tua dilige deū. Mat. xxij. Diliges dominū deum tuū ⁊c. Simile habes Luc. xi. Jo. 4. Diligamus deum qm̄ ipſe pꝛioꝛ dilexit nos. ⸿ Natura ad idem incitat. Ber. in libꝛo de diligendo deum. Inexcuſabilis inquit eſt omnis infidelis ſi non diligit dominum deū cum toto coꝛde tota anima tota virtute ſua. Clamat nēpe virtus ei innata: ⁊ nō ignota rationi iuſticia: q2 ex toto ſe illum diligere debeat: cui ⁊ totum ſe debere nō ignoꝛat. Si naturaliter amat filius patrē a quo habet partē coꝛpoꝛis ſui quāto magis amare debet deū qui coꝛpus eius: ⁊ animā ex nihilo fecit. Aug. Amādus eſt generatoꝛ: ſed ꝓpēdus eſt creatoꝛ. Ecc. vij. In tota anima tua dilige eū q te fecit. B. in ſermonibus. Parū ne inqt tibi videt hoc: cogita qualē te fecit. Nēpe ſꝫ coꝛpus egregiā creaturā. ſm aīam magis imagine creatoꝛis inſignē rōnis participē: beatitudinis eterne capacē. Poꝛro ambo coherere ſibi fecit icōpꝛehenſibili arti artificio ſapientia inueſtigabili: nec ante pꝛomeruit qui ante non fuit nec ſpes retributionis fuit qm̄ bonoꝝ nrorū nō eget. ⸿ Et notandū ꝙ multū pōt incitare hominē ad amandū deum ꝙ deus eū fecit. Si quis diligenter attēdat quātū beneficiū fuerit ꝙ coꝛpus ei dedit. Quot enim ſunt mēbꝛa in coꝛpoꝛe tot beneficia inueniet magis. Et pꝛo minimo membꝛo plus deberet homo deum amare q̄3 multi ament eū pꝛo cūctis beneficiis que ab eo receperūt. Si quis amiſiſſet oculū quantū amaret eū qui ſibi illū reſtitueret: ⁊ ſi quis meruiſſet admittere eum quantū amaret eū qui ſibi oculum cōſeruaret. Nec minus amandꝰ eſt qui eum ab initio dedit: ⁊ qui datum ꝯſeruauit: cum multotiens vtendo eo ꝯtra deum eum amittere merueris. Nō minus eſt amandus qui dat capam nouā q̄3 qui inueteratam perditā reſtituit. Quod dixi de oculo de aliis membꝛis cogita. Si vero tantū amandus eſt: qui dedit coꝛpus hic quantum amandus eſt qui dedit aīaꝫ que in infinitum eſt melioꝛ coꝛpoꝛe. Si amiſiſſes vſum rationis quantum amares eum qui tibi illum reſtitueret. Quanto ergo amandus eſt qui tibi rationē ab initio dedit. Item ſi meruiſſes moꝛtem ſine ſeparatione anime a coꝛpoꝛe quantū amares eum qui tibi eam remitteret. Quantum ergo amādus eſt ille qui mirabiliter coꝛpus ⁊ animam coniunxit: ⁊ hanc coniunctionem tibi ſeruauit cum peccando moꝛtem multotiens meruiſſes. Ber. Ualde omnino mihi amādus eſt per quem ſum, viuo. ⁊ ſapio. Dignus plane eſt moꝛte qui tibi domine ieſu recuſat viuere. Idē in libꝛo de diligēdo deo. Ut quid inquit nō amaret opus artificē cū haberet vnde id poſſet: ⁊ cur nō quātū omnino poſſet: cū nihil omnino niſi eius munere poſſet. ⸿ Ad hoc etiā ꝙ homo amet amplius factoꝛem ſuum cogitare debꝫ ꝙ deus ad imaginem ⁊ ſimilitudinem ſuam fecit illum. Gen. i. Filius qui ſimilioꝛ eſt patri ſolet amplius amare patrem ⁊ ab eo plus amari. ⸿ Figura etiam quā naturaliter habet coꝛpus humanum incitat ad amandū deū. Auguſti. in libꝛo de diſciplina chꝛiſtiana. Beluas deus pꝛoſtratas in faciē. Fecit paſtum querētes de terra. Te in duos pedes erexit tuā faciem ſurſum attendere voluit. Nō diſcoꝛdet coꝛ tuum a facie tua. Non habeas faciem ſurſum: ⁊ coꝛ deoꝛſum fac ſurſum coꝛ ne mentiaris in domo diſcipline. Quid eſt ſurſū habere coꝛ niſi ꝙ pꝛius eſt dictum. Dilige dominum deum tuum ⁊c. Diſcipline domus eſt eccleſia chꝛiſti vt dicit. Auguſti. in eodem libꝛo. ⸿ Gratia etiam nobis exhibita incitat ad dei amoꝛem ⁊ maxime gratia redemptionis. De qua. ij. Coꝛ. viij. Scitis grām domini noſtri ieſu chꝛiſti: quoniā pꝛopter nos egenus factus eſt cum eſſet diues vt illius inopia diuites eſſetis. Gala. .2. Dilexit me vt traderet ſemetipſum pꝛo me ſuꝫ ingratus gratie dei. Sic habet littera vna. Eccleſi. xxix. Gratiam fideiuſſionis non obliuiſcaris dedit enī pꝛo te animam ſuā licet multū poſſit hominem incitare ad amandum deum ꝙ ipſe eū fecit: tamē multo amplius debet incitare cum ꝙ ipſe eum refecit. vnde Ber. in libꝛo de diligendo deo. Infidelis ſe totum ei debere non ignoꝛat: quoniā ſui totius nō ignoꝛat actoꝛem. Quid ergo: ego qui deum meum teneo vite mee non ſolum gratuitum largitoꝛem largiſſimum adminiſtratoꝛem pium conſolatoꝛem ſollicitum gubernatoꝛē: ſed inſuper copioſiſſimum: ⁊ redemptoꝛē eternum conſeruatoꝛem ditatoꝛem ⁊ gubernatoꝛem gloꝛificatoꝛem. Idem in eodem. In fidelem ratio vrget: ⁊ iuſticia naturalis totum ſe tradere illi a quo ſe totum habet: ⁊ ex toto debere diligere mihi pꝛofecto fides tanto plus indicit amandum quantum ⁊ eum pluris me ipſo extimandum intelligo. Quippe qui illum non ſolum mei ſed ſui quoq3 ipſius teneo largitoꝛem. Idem in eodē. Si totum me debeo pꝛo me facto quid addam pꝛo me refecto: ⁊ refecto hoc modo: nec enim tam facile refectus q̄3 factus. Si quidem non ſolum de me ſed de omni quoq3 quod factum eſt ſcriptum eſt. Ipſe dixit ⁊ facta ſunt. At vero qui tantū ⁊ ſemel dicendo fecit in reficiēdo pꝛofecto ⁊ dixit multa ⁊ geſſit mira ⁊ pertulit dura nec tantum dura ſed etiā indigna. Quid ergo retribuā domino pꝛo omnibus q̄ retribuit mihi. In pꝛimo opere me mihi dedit. In ſecundo ſe. ⁊ vbi ſe dedit me mihi reddit datus eſt: ergo ⁊ redditus me pꝛo me debeo ⁊ bis debeo. Quid deo retribuam pꝛo ſe. Nam ⁊ ſi me milies rependere poſſem quid ſum ego ad dominum: Item ſuper cant. Super omnia reddit te amabilem mihi bone ieſu Calix quē bibiſti opus redemptionis noſtre hoc omnino amoꝛem noſtrum facile vendicat totum ſibi: hoc inq̄3 eſt quod noſtram deuotionem: ⁊ blandius allicit: ⁊ iuſtius exigit: ⁊ arctius ſtringit: ⁊ afficit vehementius. Multum quippe laboꝛauit in eo ſaluatoꝛ: nec in omni mundi fabꝛica tantum fatigationis aſſumpſit actoꝛ. In dictis ſuis ſubſtinuit contradictoꝛes. In factis obſeruatoꝛes: in toꝛmentis illuſoꝛes: ⁊ in moꝛte expꝛobꝛatoꝛes. Idem loquens de opere redemptionis. Quid adhuc inquit doꝛmitat tua affectio: immo non doꝛmitat: ſed moꝛtua eſt: ſi huic non reſpondet beneficio. Anſelmus in libꝛo meditationum. Ecce domine quia me feciſti debeo me ipſum amori tuo totum: quia me redemiſti debeo me ipſum amoꝛi tuo totum: quia tanta pꝛomittis debeo me ipſum amoꝛi tuo totum: immo tantum debeo pluſq̄3 me ipſum quanto tu maioꝛ me es pꝛo quo dediſti te ipſum cum ignis non accendatur melius q̄3 ipſe ignis diuini amoꝛis quem nobis deus oſtendit in redemptiōe humani generis maxime deberet nos incitare ad amādū deū. Criſoſtomus non eſt inqt aliqs oīno non pater non mater nō amicus

non alius quiſpiá qui ita nos aliquando
dilexit queadmodū ipſe qui fecit. B. in ſer
monibus O duri ⁊ indurati ⁊ obdurati fi
lij adā quos nō emollit tanta benignitas
tāta flāma tā ingēs ardor amoris tam ve
hemens amator q̄ p̄ vilibus ſarcinulis tā
precioſas merces expendit. ¶ Ad amādū
deū incitat gloria amantibus deum ſpea
lis promiſſa ⁊ preparata. 3. Cor. 2. Oculus
nō vidit ⁊c. que preparauit deus hijs qui
diligunt illū. Jaco. 1. Accipiet coronā vi
te quam. re. d. dili. ſe. Mirū eſt quomodo
amor nr̄ deo euadere poterit q̄r ſi venalis
eſt nullus eo carius emet. dabit enim p̄ il
lo regnū eternū. Si ē ad dandū nullus di
gnior eo ē q̄ deus. cū ipſe ſit ſumme bo
n⁹: cui nulli poti⁹ q̄ ei dz dari. Si p̄o vio
lentiā requirit nullus maior ē violētiā p̄
eo faciet q̄ ipſe. Petit enim eū quaſi eius
gladio euaginao. Aut enī eū amabis aut
eterna morte interficieris. David niſi con
uerſi fueritis ab amore. ſ. mundi ad amorē
dei gladiū ſuū vibrabit. Aug. in lib. cōfeſ.
Dn̄e quid tibi ſū ipſe vt amari te iubeas
a me. ⁊ niſi hec faciā iraſcaris mihi. ⁊ mine
ris ingētes miſerias. ¶ Ad amādū deum
incitāt omnes creature. Aug. 10. lib. Cōfeſ.
Celū ⁊ terra ⁊ omnia q̄ i eis ſunt. ecce vn
dique mihi dicūt vt te amem. nec ceſſant di
cere oibus vt ſint inexcuſabiles. Duplici
ter dicūt creature nobis vt deū amemus.
Uno mō oſtēdēdo eū digniſſimum amore
nr̄o. Bonitas vero vniuerſitatis creatura
rū oſtendit creatorē eē optimū ⁊ iō amo
re digniſſimū. Secūdo quia creature ſunt
bona dei ⁊ beneficia dei. Ad incitādū p̄o
aliquē ad amādū aliū efficatior eſt dona
tio q̄ locutio. Et terrena ⁊ celeſtia fecit ds
p̄pter hominē vt patꝫ ex p̄ncipio geñ. vbi
poſtq̄ de creatione hoīs locutus ē ds ſub
ditur. Et preſit piſcibus maris ⁊ volatili
bus celi ⁊ beſtijs terre vniuerſeque creature
Et poſtq̄ locutus eſt de luminaribus celi
ſubdit: vt ſint i ſigna ⁊ tp̄a ⁊ dies ⁊ annos
⁊ luceant in firmamēto celi ⁊ illuminent
terram. Cum ſcḋm ligna ſilue exardeſcat
ignis. Eccle. 28. Magn⁹ deberet eē ignis
diuini amoris qui pro lignis habet tot dei
beneficia quot ſunt creature. de hijs lignis
legitur. Leuit. 6. Ignis in altari ſemper ar
debit quē nutriet ſacerdos ſubijciens li
gna mane per ſingulos dies. Illos qui nō
incitantur ad deum amandum tot ⁊ tātis
beneficijs accuſare poterunt etiā fere que
bñficia ſentiunt vt ait. Sene. Canes amāt
benefactores ſuos. Refertur etiā de quo
dam leone quē quidā miles a ſerpente li
berauit q̄ a milite recedere noluit. Quid
ergo excuſationis habebūt qui dſerentes
redemptorē ſuum ſerpenti infernali adhe
rent? Si lapides cauant a guttis aque aſſi
due cadentis: quā excuſationē habebunt
corda dura que non emolliunt per aſſidua
dei beneficia? Quaſi infinite ſunt creature
quarū vnaqueque ſufficeret ad mouēdū ho
minē ad amorē alterius hominis ſi eā ſibi
dediſſet. Quomō ergo nō ſufficiūt vniuer
ſe creature ad accēdēdū hominē ad amo
rē dei? Ad amādū deum incitare poſſunt
bona ⁊ mala: de bonis iam oſtenſū eſt: q̄
vniuerſa ſunt dei bona de malis vero faci
le eſt idem oſtendere cum ſint flagella pa
tris miſericordiarū erudientis filios ſuos
ex amore paterno procedētia. Apoc. 3. Ego
quos amo corrigo ⁊ caſtigo Heb. 12. Quē
diligit deus caſtigat. Et nō ſolum mala pe
ne poſſunt incitare ad dei amorem ſꝫ etiā
mala culpe que dei miſericordia diſſimu
lat. In hijs qui nondum penitent vt quā
doque peniteāt vel remittit hijs qui penitēt
vel a quibus cuſtodit eos qui ſibi adhere
rēt. Aug. in lib. de virginitate. Uos inquit
vt ardentiſſime diligatis cui diligēdo a cō
iugiorū nexib⁹ liberi vacatis deputate vo
bis tanq̄ oīo dimiſſū q̄cq̄d a vobis non
ē illo regēte cōmiſſū. Multo ardētius de
bes illū diligere. qui q̄cunque flagitioſis ad
ſe cōuerſis dimiſit i te ⁊ credere nō p̄miſit.
Quod habes qd̄ non accepiſti aut q̄ puer
ſitate minus diligis a quo plus accepiſti.
Cogita omnia peccata ſic habenda tanq̄
dimittantur a quibus deus cuſtodit ne cō
mittantur. Noli modicum diligere quaſi a
quo tibi modicum dimiſſū eſt: ſed potius
multum dilige a quo tibi multum tributū
eſt. Si enim diligit cui donatum eſt ne red
deret: quanto magis diligere debet cui do
natum eſt vt haberet. ¶ Et notandum q̄ b
cum quatuor de cauſis aliquis ſoleat dili
gi. ſ. vel cauſa attinentie vel quia in eo de

litie inueniuntur: vel quia beneficijs iam
datis amari meruit: vel quia beneficia ab
eo ſperantur: hijs quattuor de cauſis amā
dus eſt deus. ¶ Cauſa attinentie cum ip
ſe ſit pater. Math. decimoquarto. Patrē
nolite vocare ſuper terram vnus enim eſt
pater veſter qui in celis eſt. Et qui erat
pater factus eſt frater. Mat. vlti. Nuncia
te fratribus meis vt eant in galileam. Et
qui erat dominus factus eſt ſocius. Ber.
loquēs de filio dei incarnato. Non hoc lo
co inquit predicatur magnus dominus ⁊
laudabilis nimis: ſed paruus dominus ⁊
amabilis nimis. Paruulus itaque natus ē
nobis ipſe voluit naſci in mundo iſto ⁊ q̄ſi
fieri de terra noſtra vt amabilior eſſet no
bis. Non eni ſolēt hoīes amare dominos
de terra aliena. Ipſe voluit in ſimilitudinē
hominum fieri vt hominibus eſſet amabi
lior. Similitudo enim ad amorē facit. Ec
cle. xiij. Se animal diligit ſimile ſibi. Ipſe
humanam naturam diuine voluit aſſocia
ri in vna perſona nunq̄ ab eo ſeparandā
in ſignū amoris: vt ſic ſaltē amaremus a
quo cognoſceremus nos amari. ¶ Deus
etiam amādus eſt a nobis: quia in eo ſum
me delicie. p̄s. delectationes eius in dexte
ra tua vſque in finem. ¶ Item amādus eſt
quia beneficijs ſuis hoc meruit. Ber. in li
bro de diligendo deo. Multū meruit de
us de nobis. Quid. n. melius ſeipſo pote
rat dare: vel ipſe: ergo fidei meritum queri
tur illud eſt principium: quia prior ipſe di
lexit nos. 1. Jo. 3. Dign⁹ plane quare ame
tur preſertim ſi aduertatur quis quos quā
tum amauerit. Quis enim nō ne is cui om
nis ſpiritus confitetur deus me⁹ es tu quo
niam bonorum meorum nō eges. vera hu
ius caritas maieſtatis quippe non queren
tis que ſua ſunt Quibus autem tanta ca
ritas exhibetur cum adhuc inquit inimici
eſſemus recōciliati ſumus deo: dilexit ergo
deus ⁊ gratis ⁊ inimicos. Sed quantum
ſic deus dilexit mundum. ait Jo. vt filium
ſuum vnigenitum daret: ſic meruit iuſtus
ab impijs ſummus ab infimis ab infirmis
omnipotens. Idem in eodē vt paucis qd̄
dictum eſt repetā prior ille dilexit nos tan
tus ⁊ tantum ⁊ gratis tantillos ⁊ tales.
Item amandus eſt a nobis propter bene
ficia que ab eo ſperamus de quibus requi
re in tractatu ſpei quinta parte. ¶ Item
notandum eſt q̄ ad amorem dei nos inci
tare poteſt. Amicitie eius vtilitas. Et ini
micitiarum eius dānoſitas. Et amici hui⁹
fidelitas. ¶ Utilitas quia nihil diligi deo
fructuoſius poteſt iuxta verbum. Ber. ipſe
diligentibus ſe peccata dimitti. Luc. vij.
Remittuntur ei peccata multa: q̄m dilexit
multum. Ipſe eos erudit. Eccleſi. Diligite
deū: ⁊ illuminabūtur corda veſtra. Gre.
Interdum cōpunctionis ardore tante ſub
tilitatis eſt vis amoris vbi hanc nec ipſe
animus poſſit cōprehendere q̄ hāc illumi
nat⁹ meruit hr̄e. Ipſe eos cuſtodit. p̄s. Cu
ſtodit dominus oēs diligentes ſe: ipſe eos
ad ſuauitatem ſue contemplationis etiam
in preſentia admittit. Gre. In moralibus
Si quis ad contemplationis ſtudium pro
perat ſemetipſum prius ſubtilit interroget
quantum amat? maxima quidē machina
quedam mentis eſt ius amoris. Que hāc
dum amando abſtrahit in alto ſuſtollit.
¶ Utilitas huius amici ſicut ⁊ aliorū ami
corū in neceſſitate apparet vt in infirmita
te a qua ipſe poteſt liberare cū alij amici
nō poſſint. Et i morte qñ alij amici defun
ctū deſerūt: ⁊ amicus iſte eū ſuſcipit. p̄s. in
voluntate tua deduxiſti me ⁊ cum gloria
ſuſcepiſti me. Et in iudicio: vbi non habe
bit amicum: cui deus erit inimicus. Eccle.
.20. Fatuo non erit amicus. Omnia ſunt
amica ei cui deus eſt amicus: quoniam. di
ligentibus deū. o. co. in bo. Ro. viij: ¶ Ini
micitiarum etiam dei damnoſitas incitare
poteſt ad amandum deum. Omnia enim
ſunt inimica inimicis dei: etiam ipſi ſunt
eis inimici. In pſalmo. Qui diligit iniqui
tatem odit animam ſuam. In futuro enim
magis apparebunt he inimicitie quando
pugnabit orbis terrarum contra inſenſa
tos. Sapien. v. Gre. Offenſo creatore om
nis creatura damnatum habet odio. Ipſi
met ſi eſſe poſſet vellent ſe nō eſſe. Ipſi eti
am ſancti qui tantum amauerunt peccato
res in preſenti letabuntur cum viderint
vindictam. ¶ Fidelitas etiam huius ami
ci ad idem poteſt incitare. Eccle. 6. Amico

fideli nulla eſt comparatio:⁊ nō eſt digni. pon.ar.⁊ aur. ❡ Alij amici quadrupliciter inueniuntur infideles. ❡ Primo quia aliquando non amant licet amentur: ſed nō ſic eſt de amico iſto. Prouer. octauo. Ego diligentes me diligo.⁊ Jo.xiiij. Qui diligit me diligetur a patre meo:⁊ ego diligaʒ eum. ❡ Secundo quia tempore aduerſitatis deſinūt amare. Eccle.6. Eſt amicus ſm tempus ſuum:⁊ non permanebit in tempore tribulationis:ſed non ſic in amico iſto. Prouer.xvij. Omni tēpore diligit qui amicus eſt chriſtus.ſ.⁊ frater in anguſtijs comprobatur. ❡ Tertio quia qui amāt viuos inimici fiunt mortuorum ſpoliātes eos bonis ſuis. Eccle.6. Eſt amicus qui conuertitur ad inimicicias. Amicus ꝟo iſte in morte ſpecialiter oſtendit ſe eſſe amicum. Spiritum enīʒ qui de habitaculo corporis exit in celeſte habitaculum recipit. ❡ Quarto quia patris amici inimici fiunt filiorum. Sed amicus iſte ꝑpter patrē filios amat. quandoq; vſqʒ in decimam generationeʒ. Exo.20. Ego ſum dominus deus tuus ⁊c̄. faciens miſericordiam in milia hijs qui diligunt me. Et vt breuiter dicam. Et ratio eſt quia. Beatus eſt qui deum debito modo amat:⁊ ve illi qui eum debito modo non amat. Auguſtinus.4.libro Confeſſio. Beatus qui amat te:⁊ amicum in te ⁊ inimicum propter te. Solus enim nullum carum admittit cui omnes in illo cari ſunt q nō admittitur. Te nemo admittit:niſi qui dimittit. Idem Hec omnia bona ſunt. Sʒ veh tibi ſi amaueris cōdita: ⁊ deſerueris conditorem. Idem.viij.libro de trinitate. Cum alia non amētur niſi quia bona ſunt pudeat eis inherendo non amare bonum ipſum vnde bona ſunt.

❡ De hijs q̄ valēt vt quis ametᷣ a deo. 4

D Icto de hijs que poſſunt hominē incitare vt deum amet dicendum eſt de hijs que faciūt ad hoc vt aliquis ametur a deo. ❡ Septem vero ſunt: que ad hoc valere poſſunt. ❡ Primuʒ eſt ſapientia. Sap.vij. Sapiētia infinitus theſaurus eſt hominib⁹ quo qui vſi ſunt participes facti ſunt amicitie dei. Et in codeʒ. Neminē diligit deus niſi eum qui cum ſapientia inhabitat. Nouit,diis ꝙ de amicitia ſtultorū damnū prouenit ⁊ ideirco iō nō vult habere amicitiā cū ſtultis. Prouer.xiiij. Acceptus eſt regi miniſter intelligēs. ❡ Secundū eſt mundicia:que effect⁹ eſt ſapientie. Ja.3. Que de ſurſuʒ ſapientia primū quid m pudica eſt.i. pudicā faciēs ꝑpter mundiciā vocatus ē. Jo. diſcipulus quē diligebat ieſus. Jo. vlti. Prouer.xxij. Qui diligit cordis mundiciā ꝑpter gratiā labiorꝫ ſuorꝫ amicū habebit regē. Cant.2. Dilectus meus mihi ⁊ ego illi qui paſcitᷣ inter lilia puritate enim delectatur. Sapientie.vi. Incorruptio facit proximū eſſe deo. ❡ Tertium eſt manſuetudo que multum aſſimilat deo cuius bonitatē alicuius malicia nō pturbat:⁊ ideo deo amabileʒ facit ꝑpter manſuetudinē moyſes qui erat māſuetiſſimus ſuper omnes homines qui morabantur ſuper terram. Numeri.xij. Specialiter amicus dei fuit. 45. Eccle. Dilectus deo ⁊ hominibus moyſes. ❡ Quartum eſt liberalitas que multū aſſimilat deo qui ex liberalitate fecit quicquid fecit creaturas rationales vt eis daret alias creaturas vt eas daret. Sen. Qui dat beneficia deū imitatur. Maxime vero eū imitatur qui dat beneficia pauperibus. Barlaam. Deum maxime imitabitur qui nihil iudicauerit qm̄ miſereri liberioſius. Liberalitas vero ratione ſimilitudinis hominem deo reddit amabilem.2.Cor.ix. Hilareʒ datorem.diligit de⁹. ❡ Quintuʒ ē humilitas ꝑpter quā Dauid fuit vir ſm cor dei.1. Roma.xvi.⁊ Mat.xi. In ſignum amoris quem habet deus ad humiles amplexatus eſt paruulū ⁊ Beniamin frater minimus.44.Gen. Et vocatur amātiſſimus domini. Deutᷣ.xxxiij. ❡ Sextum eſt dilectio. Diligit enim dominus eos qui ſe diligunt. Alioquin eſſet infidelis. Ber.in epl'is. Nemo ſe amari diffidat qui iam amat libenter dei amor noſtrum quem preuenit ſubſequitur. Nam quomodo reamare pigebit quos amauit nec dum amantes. ❡ Septimum eſt tēporalium contemptus. Mat.xix. Si vis perfect⁹ eſſe ⁊c̄. Interl. In dilectiōe dei. Sen. Nemo dignus deo qui opes non contempſerit. Temporalia amata inquinant

a iuxta verbum. Ber.Jo. Anima temporali amore inquinata indigna eſt dei amore. Auguſtinus in libro ſoliloquiorum. Si alicuius pulchre femine amore flagrares iure ſe tibi non daret ſi aliud a te quicꝗ̄ ꝓter ſe amari comperijſſet: ſic qui in bonis contemptibilibus amorem ſuum ponit dei amore eſt indignus.

❡ De modo amandi deum. 5

a S Equitur de modo amandi deum modus autem diligendi deum eſt: ſine modo diligere:vt ait. Ber. in libro de diligendo deo. Idem ad fratres de monte dei. In dilectione dei nō alia ratio non alia diſcretio eſt:niſi vbi ſicut ille eum dilexiſſet nos in finē dilexit nos:ſic ſibi fieri poteſt: nos infinitum diligamus eum:ſicut beatus vir qui in mandatis eius cupit nimis. Sed cum nullum finem vel terminuʒ habere debeat deuotio amantis tamē terminos ſuos ⁊ fines:⁊ regulas habere debʒ actio operantis. Idem etiam oſtendit modum amandi deum eſſe vt amemus eum quantum poſſumus dicens ita. Deus me⁹ adiutor meus diligam te pro dono tuo:⁊ modo:meo minus quideʒ iuſto:ſed plane nec minus poſſe meo:qui ⁊ ſi quantum debeo nō poſſuʒ tn̄ vltra ꝙ̄ poſſum: potero vero cū plus donare dignaberis nunquaʒ tn̄ prout dignus haberis. ❡ Modus etiā amandi deum oſtenditᷣ. Deutᷣ.vi. hijs verbis. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo:⁊ ex tota aīa tua:⁊ ex tota fortitudine tua. verba Deutᷣ.videntur pertinere ad illas tres vires anime que ſunt: vis rationalis:vis cōcupiſcibilis:⁊ iraſcibilis. Fortitudo enim que tertio loco ponitur ad iraſcibilem pertinet: verba vero.xxij. Matthei videntur pertinere ad illas tres vires que ſunt intellectus: voluntas:⁊ memoria vnde mens cuius eſt memorare.tertio loco ponitur. Luc.x. Vtrūqʒ videtᷣ tāgere dicens. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo:⁊ ex tota aīa tua:⁊ ex oīb⁹ viribus tuis ⁊ ex oī mēte tua. Et accipies ideʒ ꝑ hoc qđ dr̄ ex oībus viribus tuis:⁊ ꝑ hoc quod dicitur ī Deutᷣ. Et ex tota fortitudine tua ⁊c̄. ❡ Et notandū ꝙ ſecundū. Gre.

b iſta verba ex toto corde ⁊c̄. ad īculcationē ponuntur.ſecundum Auguſti. Totalitas iſta aliter accipiēda eſt prout competit ſtatui patrie aliter prout competit ſtatui vie. Secundum ꝙ competit ſtatui patrie attēditur in hoc totalitas iſta ꝙ oēs mot⁹ anime ad deum referantᷣ:⁊ ſic nō impletur in via preceptum illud niſi forſitan ad tempus breue a viris perfectiſſimis. Tamen Secundum Auguſti. Ideo precipitur: qz nō recte curritur ſi quo currendum eſt neſciatur. Quomodo autem ſciretur ſi nullis preceptis oſtenderetur. In precepto affirmatiuo potuit precipi quod nō poteſt in via impleri:quia precepto affirmatiuo nō obligatur quis vt illud impleat ſemper ſʒ vt impleatᷣ illud loco ⁊ tempore. Nullum vero preceptum negatiuum potuit eſſe ſimile huic illud enim obligat vt ſemper impleatur:⁊ ideo neceſſario faceret hominē tranſgreſſorem. Ber. mandata impoſſibilia non fecerunt tranſgreſſores homines: ſed humiles. Secundum vero ꝙ competit ſtatui vite totalitas iſta in hoc attenditur: ꝙ nullus motus ſit in anima amori dei contrarius nec aliquid preter deuʒ propter ſe ametur. Ad primuʒ pertinet illa expoſitio. Aug.toto corde.i.toto ītellectu ſine errore tota anima.i.voluntate ſine contradictione.tota mente.i. memoria ſine obliuione. Ad ſm pertinet quod dicit Auguſti. in libro.1. de doctrina chriſtiana. Cum ait toto corde tota anima tota mente nullaʒ vite noſtre partē reliquit que vacare debeat ⁊ quaſi locum dare vel alia re velit frui: ſʒ quicquid aliud diligendum venerit in animam ſuā illuc rapiatur quo totus dilectionis impetus currit. Frui eſt amore inherere alicui rei propter ſeipſam vt ait Augu. Ideʒ Augu. in libro ſoliloquio. Ego nō puto vllarū rerū vocandā cupiditatē que ꝑpter aliud requiruntᷣ. Idē in eodeʒ. Iā certe oſtendiſti mihi aliud me non amare ꝙ̄ ſapientiaʒ. Siquideʒ qđ nō ꝑpter ſe amatur:nō amatᷣ. Ego aūt ſolā ꝑ ſe amo ſapiētiam cetera vero vel adeſſe mihi nolo vel deeſſe mihi timeo propter ipſam:loquitᷣ de ſapientia increata. Contra totalitatem ſiue ꝑfectiōeʒ amoris diuini ſolus ille amor eſt quo amatur aliquid preter deum non ꝑpter deū. Augu.10.lib. ꝯfeſ. Dñe minus te amat qui tecū aliqđ amat:ꝙ nō ꝑpter

te amat. Modus enim amandi deum eſt
vt ipſe ametur ſuper oīa ⁊ ꝓpter ſe. ¶ Se
c cundū. Ber. ſic exponitur verbū p̄mus po-
ſitum. Diliges ⁊c̄. toto corde. i. ſapienter to
ta anima. i. dulcit̄. Tota virtute. i. fortiter
vel perſeueranter. Idē. Diſce chriſtiane a
xp̄o quemadmodū diligis xp̄m: diſce ama
re dulciter. prudenter fortiter. Dulciter ne
illecti. prudenter ne decepti fortiter ne de
preſſi ab amore domini auertamur. Ibi-
dem. Nō abduci blandicijs nec ſeduci fal
lacijs nec iniurijs frangi toto corde tota
anima tota virtute diligere eſt. Ideʒ expo
nens quid ſit amare. Dulciter ſapienter ⁊
fortiter: dulciter inquit amat qui xp̄o paſ-
ſo compatitur. cōpungitur ⁊ mouetur. Sa
pienter amat qui ab eccleſiaſtici ſenſus pu
ritate: nulla deuiat veriſimilitudine ⁊ que
diſcretionis metā nulla ſuperſtitione vel
leuitate vel ſpei feruētioris vehemētia de
ſerit. Amor fortis eſt cum nec vlla in labo
rum vel tormentoruʒ vel etiā metu mortis
iuſtitia deſeritur. Item toto corde deuʒ di
ligit qui gloriaʒ in ſolo deo querit. In cor
de enim magnanimitas pertinens ad vim
iraſcibileʒ intelligitur. Anima vero poteſt
referri ad concupiſcibileʒ cuius eſt velle.
Mens vero cuius eſt meditari ad rōnabi
lem. Totis ergo hijs tribus viribus aliqs
deum amat cum vis rōnabilis a ſolo deo
illuminari deſiderat ⁊ ab eo ſolo ſe poſſe ſa
pientem fieri credit ⁊ cum vis concupiſci-
bilis reputat deum gaudium ſuū: ⁊ in illo
ſolo gaudere querit ⁊ cum vis iraſcibilis i
illo ſolo gloriari deſiderat aliaʒ gloriā con
temnēs. Iteʒ notādū ꝙ toto corde ſine in
tellectu deum amat qui intellectuʒ ſuū in
obſequium xp̄i captiuat. Et ꝗ ſtudiū ſuuʒ
xp̄o dat. Et ad iuſſioneʒ dei toto deſiderio
anelat. De primo. Legit̄. 2. Cor. 10. In ca-
ptiuitatem redigentes omnem intellectū
in obſequiuʒ xp̄i. ¶ Et notandum ꝙ qua
druplex debet eſſe captiuatio intellectus
noſtri. ¶ Primo vt in hijs que ſunt fidei
obediamus deo. Ilarius. Soli deo de ſe
credendum eſt qui ſe ſoluʒ nouit. ¶ Secū
do vt male de nobis ⁊ bene de proximo
ſentiamus. Sen. ꝙ homines libēter faciūt
de alijs de te apud te male exiſtima. ¶ Ter
tio vt ſenſuʒ noſtro preferamus quod ma-

xime faciendum eſt in religione. B. lignum
in paradiſo ſciētie boni ⁊ mali cenſura di-
ſcretionis eſt in conuerſatione religionis
penes patreʒ ſpūalē qui diiudicat omnia
ipſe a nemine iudicatur. Ipſius ē deſeruie
re aliorū obedire. ¶ Quarto vt circa noſ-
metipſos intendētes ab alijs oculos auer
tamus. Ber. Temetipſum ſollicite cuſtodi
⁊ vt temetipſum cuſtodias ab oībus ocu
los auerte: xp̄o ſtudiuʒ ſuum dat qui ea ꝗ
bus adiuuamur in deuʒ ab eis quibus im
pedimur ſagaciter ſe cernit quod ē prudē
tie vt dicit. Aug. Item qui doctrinam xp̄i
neſcientem faſtidit. B. Si diſputes aut cō-
feras non ſapiētie mihi niſi ſonuerit ibi ie-
ſus. Itē qui in creaturis dominū intelligit:
Aug. ve illis qui diligunt nutus tuos ꝓ te
nutus tui ſunt omne creaturarum decus.
Tota anima ſiue voluntate amat qui per-
fecte obedit quem nec timor mali tranſi-
torij exterret: nec amor boni tranſitorij ab
obedientia retrahit. Tota mente ſeu me-
moria diligit ꝗ ea que deo diſplicent: ⁊ ab
amore eius impediunt obliuioni tradit: vt
ſunt iniurie nobis illate. que dum recogitā
tur ſunt quaſi ferruʒ in vulnere quod vul
neris ſanationem impedit. Item qui ea q̄
ad dei timorem pertinent ⁊ ſaluteʒ anima
rum memorie infigit. ⁊ ꝗꝫ magnus amor
dei de alio ꝗꝫ de deo diu cogitare nō ſinit:
ſicut ſolet accidere fatuis amantibus ꝗ
nō poſſunt obliuiſci id quod amant. Ber.
ſuper cant. O amor impetuoſe qui preter
te aliud cogitare non ſinis. deus vult ha-
bere amorem cordis noſtri integrū. Pro-
uer. 24. Prebe fili mi cor tuū mihi. Leuit.
.3. Oīs adeps domini erit iure perpetuo.
Augu. in ſermone totum exigit te qui fecit
te ſed noli triſtis eſſe quaſi nihil vñ gau-
deas remaneat in te ex hoc eniʒ diligis te.
Nec miruʒ ſi deus velit habere cor integꝝ
cum ſufficiat illud implere. ¶ Et notandū e
ꝙ amor dei debet eſſe. rectus ſtrenuus ⁊
letus ⁊ deſiderijs plenus. Rectus vt deus
propter ſe ametur nō propter temporalia.
Aug. 15. lib. De ciui. dei. Boni ad hoc vtū
tur mundo vt fruantur deo. Mali autem
econuerſo vt fruantur mundo vti nolunt
deo. Aug. vti eſt id quod in vſum venerit
referre ad optinendū illud quo fruendum

eſt alias abuti eſt nō vt. amor ille quo ali-
quis amat deum propter tēporalia contu
melioſus eſt deo: temporalia enim p̄fert ei.
ꝓpter quod enim vnūquodꝗꝫ amat̄ illud
magis amat̄. Idem eſt quaſi amor mere-
tricis: meretrix. n. amatorē ſuū depauperatū
abijcit. Je. 3. Quomodo ſi cōtēnat mulier
amatorem ſuum ſic contempſit me domus
iſrael hoc accidet tp̄e antichriſti qñ chri-
ſtus erit quaſi pauper. Spoliabuntur eniʒ
qui ei adherebunt. Amor talis etiam ē ca
ninus. canis enim os nudatum carne de
ſerit. Strenuus dʒ eſſe: poeta. Amor odit
inermes. Item militie ſpēs amor eſt diſce-
dite ſegnes. Non ſunt hec timidis ſigna fe
renda viris. Item audacē faciebat amor.
Item nil certe eſt ꝙ non effreno captꝰ amo
re vicerit. Letus etiaʒ dʒ eē dum tollerat
dura pro eo queʒ amat. Act. 5. Ibant apo-
ſtoli gaudentes a conſpectu conſilij qm̄
digni habiti ſunt pro nomine ieſu cōtume
liam pati. Et deſiderijs plenus cum enim
amor ignis ſit ſcintille deſideriorum ex ipſo
emicant. Dañ. 9. Uir deſideriorum es. Iſa.
.26. Anima mea deſiderabit te in nocte.
Dauid ſitiuit anima mea ad deum fonteʒ
viuuʒ. Ber. ſuper cant. Anima amās feret̄
votis: trahitur deſiderijs. Item amor facū
dus eſt: poeta: facundum faciebat amor.
Phus verborum habundantiā trāſmittit
affectio amans ſui ipſi obliuiſcitur. Augu.
de verbis domini. oblita eſt anima ſeipſaʒ.
Sed amando mundū nunc obliuiſcit̄ ſe ſʒ
amando mūdum miſericordie obliuiſcitur
f artificem mundi. Itē amans dolores cor-
poris non ſentit. Ber. nō mirū ſi exul a cor
pore dolores nō ſentiat corporis neꝗꝫ hoc
facit ſtupor ſed amor. Submittit̄ enim ſen
ſus non amittitur nec deeſt dolor ſʒ contē
pnitur. Item amor dignitatis eſt neſcius.
Ber. in lib. De conſideratione. Amor do-
minū neſcit. Agnoſcit mater filiū. ⁊ in inſu
lis. Ideʒ ſuper cant. Anima amans maie-
ſtati oculos claudit aperit voluptati. Idē
loquens de anima ardent̄ amante. ꝓprio
inebriatur amore vt maieſtati nō cogitet.
Quid enim reſpicit terram ⁊ facit eam tre
mere ⁊ iſta ſe ab eo poſtulat oſculari ebria
ne eſt: ebria prorſus. Amor etiā omnia vin
cit. Ber. ſup cant. preceps amor nec iudi-

ciuʒ p̄ſtolatur. nec ꝯſilio tēperat̄ nec pudo
re frenatur nec rōni ſubijcit̄. Itē quid vio
lentiꝰ triumphat. Ideo amor. Quod tñ tā
violentū ꝗꝫ amor q̄ iſta vis q̄ſo tā violēta
ad victoriā tā victa ad violentiā. Gilber
tus ſuper cant. Magna eſt ⁊ violenta vis
caritatis ipſiuʒ affectū dei attingens ⁊ pe-
netrās ⁊ velut ſagitaret̄ eiꝰ trāſfigēs. cant.
.4. Uulneraſti cor meū ſoror mea ſponſa.

¶ De ſpeciebus diuini amoris. 6

e Equitur de ſpēbus diuini amoris a
notandum ergo ꝙ quadruplex eſt
amor dei. primus ē naturalis quo
amore omnes amant deum ⁊ boni ⁊ mali.
Aug. in li. ſoliloquiorū. Deus quem amat
omne qđ amare pōt ſiue ſciēs ſiue neſciēs.
Secundus ē amor quo aliquis amat deuʒ
eo ꝙ agnoſcit eū ſibi neceſſariū In p̄s dilī
gā te dñe fortitudo mea dñs firmamētum
meū ⁊c̄. Tertius eſt amor quo quis deum
amat ꝓpter delicias q̄ in eo ſunt. Sap. 8.
Et amator factus ſuʒ forme illius. Quartꝰ
eſt amor amicitie quo aliquis amat deum
eo ꝙ digniſſimus ſit amore ꝗ amor preeſt
gratuitꝰ. Ber. ſup cant. Amat caſte ꝗ ipm̄
que amat querit non aliud quicꝗꝫ ipſius.
Ideʒ ſup cant. Amor ꝑ ſe ſufficit is per ſe
placet ⁊ propter ſe ipſe meritū ipſe p̄mium
eſt ſibi. Tres vltimas ſpēs amoris videt̄
tangere. Ber. in li. De diligēdo deo hijs v̄-
bis. Natura ita cōdita fuit vt habeat ingi
ter neceſſariū ꝓtectorem: vt q̄ niſi per ipm̄
nō valuit eſſe ſine ipſo nō valet ſubſiſtere:
ꝙ ſane ne de ſe creatura ignoret: ⁊ ſibi qđ
abſit abroget beneficia creatoris: vult ho-
minem idem conditor tribulationibus ex-
erceri vt cum defecerit homo ⁊ ſubuenerit
deus ab homine vt dignum eſt honoretur
hoc enim dicit. Inuoca me in die tribula-
tionis eruam te ⁊ honorificabis me ſit ita
ꝗꝫ hoc modo vt qui preter ſe nemiʒ dilige
re nouerat etiam deuʒ vel ꝓpter ſe dilige-
re incipiat qui in ipſo nimirū vt ſepe exper
tus omnia poſſit que poſſe profit ⁊ ſine ipo
poſſit nihil. Amat ergo deuʒ ſed propter ſe
non propter ipſum. At ſi frequens ingrue
rit neceſſitas ob ꝗꝫ ⁊ frequens ad deū fiat
conuerſio ⁊ a deo frequens liberatio con-
feramus. Nonne ⁊ ſi fuerit ferreuʒ pectus
vel cor lapideum per totiens liberari emo

ſiri neceſſe eſt ad gratiaꝫ liberantis quatenus homo deum diligat non propter ſe tantum ſed propter ipſum. Ex occaſione quippe frequentium neceſſitatuꝫ crebris neceſſe eſt interpellationibus deum ab homine frequentari. frequentando guſtari. guſtando probari: quoniam ſuauis eſt dominus ita fit vt ad diligendum pure deum plus iam ipſius alliciat guſtum ſuauitas quam vrgeat noſtra neceſſitas. Suauitatem potes intelligere vel eius delectabilitatem vel benignitatem.

℄ De ſignis diuini amoris. 7

s Equitur de ſignis diuini amoris notandum ergo ꝙ decem ſunt ſigna quibus perpendi pōt vtrū aliquis amet deum. ℄ Primum eſt cum aliquis libēter cogitat de deo vbi eniꝫ amor ibi oculus. vnde ſuper illud. Jo. 20. Dñe ſi tu ſuſtuliſti eum dicito mihi vbi poſuiſti eum dicit glo. nō dicit quē: qꝛ hoc ī animo agere ſolet vis amoris vt quē cogitat nullū alium ignorare credit. Sap. 6. cogitare de illo ſenſus eſt cōſumatus loquitˀ de ſapientia increata. ℄ Secūdum ē cū aliqs ē libēter in domo dei. Luc. 12. Dī de anima ꝙ nō deſcendebat de templo que meruit intereſſe preſentationi domini in templo. Et xp̄s cum. eſſet. 12. annoꝝ inuentus ē in tēplo. Lu. 2. Qui matri ſue ⁊ ioſeph ait. Neſciebatis quia in hijs que patris mei ſunt oportet me eſſe ⁊ ſuper illud. Mat. 21. Intrauit ieſus in templū dicit glo. Jngreſſus vrbeꝫ ꝓmo tēpluꝫ adijt dans formam religionis vt quocūqꝫ imus primū domū orōnis ſi ibi eſt adeamus. Criſ. propriū. erit ſilij vt veniens primo ad domum curreret patris. Tu aūt imitator xp̄i factus cum in aliquā ingreſſus fueris ciuitatē. ꝓmo aū oēꝫ actum ad eccleſiam curras. ℄ Tertium ē cum quis de deo vel cū deo libenter loquitur de hoc exempluꝫ habemus in magdalena que xp̄m dilexit multum cuius verba que habentˀ in euāgelio vel de deo vel cū deo fuerunt. vñ habes. Jo. x. Dñe inquit ſi fuiſſes hic frater meꝰ nō fuiſſet mortuꝰ. Alia tria hēs. Jo. penul. Tulerūt inqt dñꝫ meū ⁊ neſcio vbi poſuerunt eum: ⁊ paulo poſt. Dñe ſi ſuſtuliſti eū dicito mihi ⁊ ego eū tollam. Et iteꝝ venit maria magdalene annūciās diſcipulis: qꝛ vidi dñm ⁊ hec dixit mihi. 1. Pet. 4. Siqs loquitur quaſi ſermōes dei ⁊ ſup illō. Ro. 8. Quis nos ſeparabit a caritate xp̄i. Dicit Criſ. hic amantiū mos eſt vt amorem ſuū ſilentio tegere nequeant. Sꝫ neceſſarijs ⁊ caris ſuis efferūt ⁊ ꝓdūt ⁊ flāmas ſuas īfra pectꝰ ſuū cohibere nō poſſunt. Enarrāt frequentiꝰ vt ipſa aſſiduitate narrādi ſolatiuꝫ amoris ſui capiāt ⁊ refrigeria īmēſi ardoris aſſumāt. Sic ergo facit hic beatiſſimꝰ amator xp̄i. ℄ Quartū ē cum qs libenter deum audit ⁊ audita ab eo ꝛtinet memoritˀ. Luc. 2. Maria cōſeruabat oīa verba hec cōferens in corde ſuo. Eiuſdeꝫ. 10. Magdalena ſedēs ſecus pedes dñi audiebat verbū illiꝰ. Jo. 14. Qui habet mādata mea ⁊ ſeruat ea ille eſt qui diligit me. ℄ Quintū ē cū quis libentˀ dat ꝓ deo. Cant. vlt. Si dederit hō omnē ſubſtātiā pro dilectione quaſi nihil deſpiciet eā. ⁊ Luc. 7. Dicit dñs de magdalena poſt bñficia eius enumerata dimittuntˀ ei peccata multa qm̄ dilexit multū. 1. Jo. 3. Qui habuerit ſubſtātiā mūdi huius ⁊ viderit fratrem ſuū neceſſitatē habere ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: quō caritas dei manet in eo? ℄ Sextū eſt cū aliquis ꝓ deo libentˀ patitˀ. Eccle. 2. Jn igne ꝓbatˀ auruꝫ ⁊ argentū hoīes aūt receptibiles in camino humiliationis. Jo. 18. Caliceꝫ quē dedit mihi pater nō vis vt bibam illū. G. in ꝓma parte mora. pena quippe interrogat ſi quietꝰ qs veracitˀ amat. ℄ Septimū ē cū mandatis dei aliqs obedit. 1. Jo. 5. Hec ē caritas dei vt mādata eius cuſtodiamus. Itē. Jo. 2. Hec eſt caritas vt ambulemus ſm mādata eius. Jo. 14. Siquis diligit me ſmoneꝫ meū ſeruabit. Specialitˀ ſignū diuini amoris eſt: ſiqs ſeruat illud mādatū qđ ſaluator ſpālitˀ dicit ſuū. Jo. 15. Hoc eſt preceptū meū vt diligatis vos inuiceꝫ. 1. Jo. 4. Hoc mādatuꝫ hēmus a deo vt qui diligit deū diligat ⁊ fratrē ſuū. Marie amor pauperū ſignū ē diuini amoris. Illi enim non amantˀ ꝓpter ſe ſꝫ ꝓpter deū. Prouer. 19. A paupere ⁊ amici quos habuerit ſeparātur. Jn eodē fratres hoīs pauꝑis oderunt eū ⁊ amici ꝓcul receſſerūt ab eo. ℄ Octauū ē cū qs amat q̄ deo placēt ⁊ odit q̄ deo diſplicēt. Ad ꝓmū mouemur exemplo xp̄i.

Ma. 12. Quicūqꝫ fecerit volūtatē pr̄is mei qui in celis ē ille meus frater ⁊ ſoror ⁊ mater eſt. Ad ſecunduꝫ exemplū. Dauid. Jniquos odio habui omnes qui oderunt te domine. Idē nō ne qui oderunt te dñe oderā: Idē ſup inimicos tabeſcebā. Idē defectio tenuit me pro peccatoribus. Ambro. ſuper beati īmaculati. Si is qui non relinqt parētes ꝑꝑ nomē dei nō ē deo dignus quanto magis q diligit eiꝰ inimicos acceptꝰ deo eē nō poterit? Je. in eplis. Ratōes ad uerſarioꝝ īmortali odio ꝓſeqmur blaſphemātibꝰ deū clemētē porrigimꝰ manū. Ambro in exameron. Quid nos dignū nr̄o referemꝰ creatori cuiꝰ cibo veſcimur ⁊ diſſimulamꝰ iniurias? ℄ Nonū ē cuꝫ qs frigeſcit a ſolicitudine ⁊ amore mūdi. G. Tāto frigeſcit qs a curis ſeculi quanto ſurgit ardētiꝰ ī amorē dei. Idē Jacob q angelū tenuit vno mox pede claudicauit. qꝛ q vero amore ſublimia reſpicit: iā in hūc mūdum duplicibꝰ deſiderijs incedere neſcit. ℄ Decimū ē cū aliqs magnū honorē exhibꝫ miniſtris dei. Sicut q eos ſpernit deū ſpnit. Math. 10. ſic qui eos honorat deū honorat. Eccleſi. 7. Jn omni virtute tua dilige eū qui te fecit ⁊ miniſtros eius ne derelinquas: honora deū ex tota aīa tua ⁊ honorifica ſacerdotes.

℄ De amore proximi. 8

d Icto de amore dei dicendū eſt de amore proximi. Et notādū ꝙ licet debeamus amare deū ⁊ nos ⁊ proximum: tñ nō habemus ſpēle preceptum de amore noſtri: nec ſpecialis tractatꝰ erit hic de amore illo. eo ꝙ amare deum ſit amare ſeipſum. Auguſtinus. vnde ille ſolus ſe nouit diligere qui deum diligit. Si quideꝫ ille ſe ſatis diligit qui ſedulo agit vt ſummo ⁊ vero fruatur bono. ꝙ ſi nihil aliud ē quaꝫ deus quis cunctari poteſt quin ſe ſe amet qui amator eſt dei. Item Auguſtinꝰ cum illa dilectione quaꝫ deus imperat. debeat hō diligere deum ⁊ ſeipſum ⁊ proximum nō tamen ex hoc tria precepta data ſunt vt intelligatur nullam aliam eſſe dilectionē qua quiſqꝫ diligit ſeipſum: niſi ꝙ diligit deū. Qui enim aliter diligit ſe: potius odiſſe dicendus eſt. ℄ De amore vero proximi eo modo dicetur. ℄ Primo dicetur de illis q poſſunt incitare ad hoc vt amemꝰ proximū. Secūdo de hijs que poſſunt valere ad hoc vt amemur a proximo. ℄ Tertio de modo amandi deum. ℄ Quarto de diuerſis ſpeciebus huius amoris.

℄ De incitantibus ad amorē proximi.

c Irca primum notandū ꝙ ad amandum proximū. ℄ Primo pōt nos ſcriptura ſacra īcitare q̄ totiēs ad hoc nos monet. Leuit. xviij. Diliges amicum tuum ſicut teipſum. Et in eodem. 19. Diligetis aduenam quaſi voſmetipſos. Et deut. 10. Amate peregrinos. Mat. 22. ⁊ Luc. x. Diliges proximum tuuꝫ ſicut teipſum. Jo. 13. Mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicē. Itē hec mando vobis vt diligatis īuicē. 3. Jo. 15. 1. Jo. 4. Cariſſimi diligamus nos inuicē. Et ſpālitˀ illa ſcriptura deberet nos incitare ad hoc que oſtendit preceptum de dilectione proximi ſpecialiter eſt preceptum ſaluatoris. Jo. xv. Hoc eſt preceptum meum vt diligatis inuicem ⁊c̄. Legitur in vita beati. Jo. euā. ꝙ cum ipſe deueniſſet ad vltimam ſenectutem ⁊ vix inter diſcipulorum manus ad eccleſiam deferretur nec poſſet plura dicere verba ad quamlibet pauſam hoc dicebat filioli diligite alterutrum tandem diſcipuli ⁊ fratres qui aderant audientes ꝙ eadē ꝟba ſemꝑ diceret dixerūt. Magiſter q̄re hoc ſemper loqnaris: qui reſpōdit quia preceptum domini eſt ⁊ ſi ſolum fiat ſufficit. ℄ Hoc preceptum lucidum eſt ⁊ breue vtile ⁊ leue. Tale ſi quidem debuit eſſe ꝓceptum optimi preceptoris. Dyoni. ē ꝑtimi eſt optima adducere. Luciduꝫ debuit eſſe ne quis dicat non mihi licuit intelligere. Breue ne qs dicat non vacat mihi legere. lucidū eſſe debuit ⁊ decuit ꝓceptū eius qui erat lux vera. Jo. 1. Jn pſalmus preceptum domini lucidum illuminās oculos. Decuit verbum eternum in incarnatione abreuiatuꝫ abreuiare legem. Decuit etiaꝫ vtile eſſe preceptum illius qui ad hoc venerat vt ſe totum in vtilitatem noſtram expenderet. Jerony. O nimiam dei clementiam o ineffabilem dei benignitatem premium nobis pollicetur ſi nos mutuo diligamus: et ſi nobis ea preſtemus inuicem quibus inuicem indi-

gemus. Et nos ſupbo ſimul ⁊ ingrato ani
mo ei renitimur cuius imperiū beneficium
eſt. Decuit etiā eſſe leue preceptū benigniſ
ſimi dñi. Mat. xi. Jugum meū ſuaue eſt: ⁊
onus meū leue: vere leue eſt hoc preceptū
cū a quolibet poſſit impleri ⁊ a paupere ⁊
a diuite ⁊ ab infirmo ⁊ ſano: nō eſt neceſſe
emere oues ⁊ boues vel ire vltra mare vt
hoc preceptū adimpleatur. Deut. 30. Mā
datū hoc qđ ego precipio tibi hodie non
ſupra te eſt neqꝫ procul poſitū ⁊c. ſed iuxta
te eſt ſermo valde in ore tuo ⁊ ī corde tuo
vt facias illuꝫ: decebat preceptuꝫ eius qui
venerat legem implere eſſe legis plenitudi
nem. plenitudo autē legis eſt dilectio. Ro.
.xiij. ℂ Secundo poteſt incitare ad amorē
ꝓximi amor quē videmꝰ inter aīalia irra
tionabilia eiuſdem ſpeciei. Eccle. xiij. Om
ne animal diligit ſimile ſibi ⁊ poſt omnis
caro ad ſimile ſibi coniūgetur: lupus ⁊ leo
⁊ ſerpentes non exercerent illam ferocita
tem in animalia: que ſunt ſue ſpeciei: quaꝫ
exercent in alia: Quid dicenduꝫ eſt de ho
mine qui deeuit in alium hominem niſi ꝙ
ferocior eſt lupo leone ⁊ ſerpente. Etiā ipſa
aqua que naturaliter habet pugnam cum
igne pacem habet cum alia aqua que eſt
b eiuſdem ſpēi cum ea. ℂ Tertio fraternitas
naturalis que ē inter omnes homines. Au
gu. in libro de doctrina chriſtiana. Nō pu
tamus nos eſſe proximos niſi qui de eiſdē
parentibus naſcuntur. Adam ⁊ euam in
tēdamus ⁊ omnes fratres ſumus. Jtē. xij.
libro de ciuitate dei. Nihil tam diſcordio
ſum vitio tam ſociale nature ꝗ̄ genꝰ hūa
num propterea deus voluit creare paren
teꝫ vnuꝫ de quo multitod poropagaretur
vt hac admonitione etiā in multis cōcors
vnitas ſeruaretur. Quod vero illi femina
ex eius latere facta eſt etiam hinc ſatis ſi
gnificatuꝫ eſt quaꝫ cara mariti ⁊ vxoris de
beat eſſe coniunctio. Mal. 2. Nunqd non
pater vnus eſt omnium nr̄m quare ergo
deſpicit vnuſquiſqꝫ noſtrum fratreꝫ ſuum:
voluit deus vnicum homineꝫ primo facere
ex quo omnes procederēt vt tanqꝫ fratres
omnes hoīes ſe amarent. Nō ſic legimꝰ fa
ctū in angelis vel animalibus brutis. Dile
ctio eſt debitū naturale quo munere vnꝰ
hō obligatꝰ eſt alteri: a quo debito nullus
abſoluiꝛ quantūcunqꝫ ab eo ſoluaꝛ. vnde
ſuꝑ Ro. xij. Nemini quicqꝫ debeatiſ niſi vt
inuicē diligatis. Dicit Glo. Sola caritas ē
que etiā reddita ſemper detinet debitoreꝫ.
Sen. Hec ſocietas diligenter ⁊ ſancte ob
ſeruanda eſt que nos omnes omnibus mi
ſcet ⁊ indicat aliquid eſſe cōmune. Jus ge
neris humani plurimuꝫ quoqꝫ ad interio
reꝫ ſocietatē amicitie colendaꝫ ꝓfuit. Om
nia eniꝫ cum amico cōmunia habebit qui
multa cum homine. Jus cōmune humani
generis videtur contineri in illis duobus
mādatis quod ab alio tibi oderis fieri: vi
de tu ne aliquādo alteri facias. Tho. 4. ⁊
Mat. vij. Quecūqꝫ vultis vt faciāt vobis
hoīes ⁊ vos eadē facite illiſ. Jtē. Sen. Mi
hi ab iſtis ſubtilibus ꝑcipi malo qđ ami
co pſtare debeā qđ homini quā quot mo
dis dicaꝛ amicus ⁊ homo quā multa ſigni
ficet. Jdē: Sapiētie homo ꝓ amico ē: ſtul
ticie amicus non eſt pro homine. ℂ Quar
to fraternitas ſpiritualis de qua. Auguſti.
in libro de diſciplina chriſtiana. Omnes q
dem fratres ſm homines ſumus. Quanto
magis ſm ꝙ chriſtiani ſumus. Ad id ꝙ ho
mo es vnus pater fuit adam. vna mater
fuit eua. Ad id quod chriſtianus vnus pa
ter eſt deus: vna mater eccleſia: hec frater
nitas tanto eſt melior fraternitate natura
li quanto meliorem patrem habet deum.
Mattheus. 23. Et patreꝫ nolite vocare vo
bis ſuper terram. vnus eſt enim pater ve
ſter qui in celis eſt. Jteꝫ quanto melior eſt
mater eccleſia matre carnali: ⁊ melior here
ditas celeſtis ꝗ̄ tēporalis. Heb. x. Rapinā
bonoꝝ noſtroꝝ cum gaudio ſuſcepiſtis co
gnoſcētes vos habere meliorē ⁊ manēteꝫ
ſubſtantiā. Si amādi ſunt fratres illi q di
uidēdo hereditatē portioneꝫ vniuſcuiuſqꝫ
minorē faciūt: quantū amādi ſunt frēs illi
q portionē vniuſcuiuſqꝫ augēt: quāto eniꝫ
plures erūt electi tāto amplius gaudebūt
plus enim gaudebit vnꝰ electoꝝ de gloria
aīe alterius ꝗ̄ de gloria corꝑis ſui. ℂ Quin
to debet incitare ad amorē proximi exem
plū xp̄i. Nō eniꝫ eſt deſpiciendus quē xp̄s
ita carū habuit ꝙ ꝓ eius redēptione mori
voluit. Appende proximū tuuꝫ hoc precio
ne tibi vileſcat. Apoc. 1. Qui dilexit nos
⁊ lauit nos a peccatis nr̄is ī ſanguine ſuo.

Ad Phil. 2. Qui dedit ſemetipſuꝫ ꝓ nobis
Exēplo ſuo voluit xp̄s ad hoc nos incita
re. Cū dic. Jo. 15. Sicut dilexi vos. ℂ Sex
to exemplum angeli qui adeo amat homi
nem vt cuſtodiat euꝫ in omnibus vijs ſuis
Nō eſt deſpiciendus homo ab homine q
a deo creatus eſt angelo. Mat. 28. Uidete
ne contempnatis vnū ex hijs puſillis dico
enim vobis ꝙ angeli eorū ſemꝑ vident fa
cieꝫ patris mei qui in celis ē. ℂ Septimo
ꝙ fraterna dilectio tantuꝫ placet deo. Ec
cle. 25. Jn tribus beneplacitum ē ſpiritui
meo que ſunt probata corā deo ⁊ homini
bus: concordia fratrū: ⁊ amor ꝓximoruꝫ: ⁊
vir ⁊ mulier bene ſibi cōſentiētes. ℂ Octa
uo ſimilitudo quā habet ꝓximus ad deuꝫ
licet aliqs amet omnes filios amici ſui ta
mē ſpālem amoreꝫ hꝫ ad euꝫ q amplꝰ ami
co ſuo eſt ſimilis. Sic licꝫ ad omnia opera
dei amorem habere debeamꝰ tū̄ ſpēaliter
ad hominē quē cōſtat eſſe factū ad imagi
nē ⁊ ſimilitudinem dei. Gen. 1. ℂ Nono qꝛ
mēbꝝ eſt corporis eius. cuiꝰ xp̄s ē caput. 1.
Cor. 12. Uos eſtis corpus chriſti: nō amat
caput qui non amat mēbra. ℂ Decimo ꝙ
mēbrum eſt eiuſdem corporis cuius ⁊ ipſe
Naturalis vero amor eſt inter membra
vnius corporis. Ro. xij. Multi vnum cor
pus ſumus in xp̄o ſinguli aūt alter alteriꝰ
mēbra. ℂ Undecimo emolumētum multi
plex quod ſequitur ex hac dilectiōe. Eccle
ſiaſtes. 4. Melius ē duos eē ſimul ꝗ̄ vnū
habent enim emolumētum ſocieta tis ſue.
Quinqꝫ ſunt emolumēta huius ſancte ſo
d cietatis. ℂ Primū eſt victoria. vn̄ ſubdiꝛ.
Eccle. 4. Siqs ꝑualuerit contra vnū duo
reſiſtunt ei. Prouer. 18. Frater q iuuatur a
fratre quaſi ciuitas firma. Goliath. inuitat
ad ſingulare certamē. 1. Re. 17. Ecōuerſo
moyſes ait. Exo. 31. Si quis ē dñi iungaꝛ
mihi. Ambro. oīs pugna vnanimiꝛ egreſſa
victoriā ꝑ arit. ℂ Scđm eſt bonoꝝ habun
dantia. Quod enim deeſt homini in ſe hꝫ
in amico ſuo. ⁊ qui impotēs erat per ſe po
tens efficitur eo ſibi cōiuncto. Tullius de
amicitia. Adiutrix a natura data eſt non
vitiorū comes. vt qm̄ ſolitaria non poſſet
virtus ad eam que ſumma ē peruenire cō
iuncta ⁊ conſociata cū altera perueniret.
ℂ Tertium eſt impetratio eius qđ in orō
ne petitur. Mat. xviij. Si duo ex vobis cō
ſenſerint ſuper terrā de omni re quācūqꝫ
petierint ſiet illis a patre meo qui ē ī celis
ℂ Quartū eſt mutua exhortatio. Eccle. 4.
Unus eniꝫ quomō caleſiet. ℂ Quintū cō
ſolatio. Prouer. 27. Unguēto ⁊ varijs odo
ribus delectaꝛ cor ⁊ bonis conſilijs amici
anima dulcoraꝛ. Tullius de amicitia. So
lem de mundo tollere videnꝛ qui amicitiā
e vita tollunt. Quia nihil a deo melius ha
bemus nihil iocūdius: Jtē tulliꝰ. qm̄ res
humane fragiles ſunt ⁊ caduce ſemꝑ acq
rendi ſunt quos diligamꝰ ⁊ a qbus diliga
mur. Caritate enim beniuolētiaqꝫ ſublata
omnis ē e vita ſublata iocūditas. ℂ Duo
decimū damnū qđ facit ſirmū odium vel
diſcordia. h eniꝫ facit in corpore eccleſie ꝙ
facit diuiſio ꝯtinuitatis in humano corpo
re. ex qua ſequitur dolor magnus ⁊ quan
doqꝫ mors. Jō ſaluator multuꝫ rogat pro
vnitate eccle. Jo. 17. Paꝛ ſancte ſerua eos
nomine tuo quos dediſti mihi vt ſint vnū
ſicut ⁊ nos. Jtem in eodē non ꝓ eis rogo
tm̄ ſed ꝓ eis qui credituri ſunt per verbū
eorum in me vnum ſint.

ℂ De hijs q̄ faciūt eos amabiles ꝓxio. 6.

Equiꝛ de hijs que poſſunt valere
s alicui ad hoc vt ametur a ꝓximo.
Prius tū̄ notandum eſt ꝙ licet ſit
vtrūqꝫ appetendū ⁊ amare ꝓximū ⁊ ama
ri ab ipſo: tū̄ magis appetendū ē amare ꝗ̄
amari. Beatius ē eniꝫ dare ꝗ̄ accipe. Act.
.20. Qui ſolū amari volunt ignē eē volūt
in domo proximi ſui ⁊ ipſi in domo ꝓprie
cōſciētie. frigore pereūt. Jpſi etiam ꝑcioſi
tatē proximis ſuis ⁊ bonis eoꝝ deſiderāt.
De ꝑcioſitate vero ſua ⁊ bonoꝝ ꝓpriorūꝫ
nō curant. Caritas. n. vt prius oſtēſuꝫ eſt ꝑ
cioſitas eſt hominis ⁊ operum eius. ℂ Et
notandum ꝙ multa ſunt que valere poſ
ſunt ad hoc vt aliquis ametur a proximo.
ℂ Primum eſt modeſtia in ſermone. Ec
cle. 20. Sapiens in verbis amabilem ſe fa
cit: gratie autem fatuorum effundentur.
ℂ Secundum eſt. Similitudo que multū
facit ad amoreꝫ ſicut diſſimilitudo ad odi
um. Eccle. 28. Uolatilia ad ſimilia conue
niunt. Ambro. ſuper pſalmo. Beati imma
culati. Eſt inſitum hominis vt vnuſquiſqꝫ
virtutes ſuas in alijs amet. Ecōtrario ode

rūnt illarem triſtes triſtemqʒ iocoſi. Vir-
tus etiam hominem amabilẽ reddit. Tul
lius de amicitia. Nihil ē v̄tute amabiliꝰ ni
hilqʒ.q.magis alliciat ad diligentiā. Quip
pe cum propter virtutē ⁊ ꝓbitatē etiam
eos quos nunq̄ vidimus quodāmodo di
ligamus. Idē in eodem tanta eſt vis pro-
bitatis vt eam vel in eis quos nunq̄ vidi
mus vel quod maius eſt in hoſte diliga-
mus. Valet etiam ad hoc ꝙ aliquis ame-
tur ſpecialiter virtus manſuetudinis. Ec-
cle.3. Fili in manſuetudine opera tua per-
fice. ⁊ ſuper gloriam hominum diligeris
manſuetudo ad modum adamātis habet
virtutem attractiuā. Ezech.3. Vt adama
tem ⁊ ſilicem dedi viam. Valet etiam ad
hoc ꝙ aliquis ametur fidelitas. Eccle.28.
Si eſt ſeruus fidelis ſit tibi q̄ſi anima tua
quaſi fratrem ſic tracta eum.xxvij. Dilige
proximum tuum ⁊ coniunge fidem cum
illo. Einſdem.6. Amico fideli nulla eſt cō-
paratio ⁊ iterū. Amicus fidelis medicamē
tum vite. Valent etiam ad idem obſequia
⁊ beneficia. Terētiꝰ. hoc tēpore obſequiū
amicos veritas odium parit ignis amoris
lignis beneficiorum debet nutriri alioquin
deficit obſequia referas ad amorem inci-
tant inimicos: amicos efficiūt. Ro.12. Si
eſurierit inimicus ciba illum. Si ſitit.p.d.
illi h̄ enim faci.car.ig.cōge. ſup.ca.e.i. cor
c cius accēdes ad te amandum. ¶ Notan-
dum enim ꝙ beneficia nō parāt amicitiā
niſi cum diſcrete dant. Eccle.xx. Fatuo nō
erit amicus ⁊ nō erit grā bonis illiꝰ. Qui
enim odiunt panē illius falſe lingue ſunt.
Quot ⁊ quanti irridebunt eum neqʒ enim
quod habendū erat ab alio.ſ. directo ſen-
ſu diſtribuit. Similiter ⁊ ꝙ non erat habē
dum ipſe indiſcrete dat danda ⁊ ſimiliter
non danda ꝓpterea ſapientia nō dicit eē
mater pulchre dilectionis. Eccle.xxiiij. Di
ſcretio enim requiritur ad acquirendum
amicum. Sen̄. nullū habet maius malum
occupatus homo ⁊ bonis ſuis obſeſſus q̄
ꝙ amicos ſibi putat quibus non ipſe ē: ꝙ
beneficia ſua efficatia iudicat ad conciliā
dum amicos. Cum quidam quo plus de-
bent magis oderunt. Quid ergo beneficia
non parant amicitias parant ſi accepto-
res licuit eligere. Si collocata non ſparſa

ſunt ita ꝙ dum incipis eſſe mentis tue in-
terim hec. Cōſilio vtere vt magis exiſtimes
pertinere ad rem quiſq̄ q̄ acceperit. Tul-
lius in rethorica. Melius apud bonos q̄
apud fortunatos beneficium collatum eſt.
Inter omnia maxime valet ad hoc quod
aliquis ametur ſi ipſe ꝑmo amauerit. Au-
gu. nulla maior eſt ad amorē inuitatio q̄
preuenire amando ⁊ nimis durus eſt ani-
mus qui dilectationem nolebat inpende-
re nolit ⁊ rependere. Sen̄. in ep̄lis. Que-
ris quomodo amicū facturus ſis cito. ego
tibi moſtrabo amatorium ſine medicamē-
to ſine herba ſine vllius venefice carmine
Si vis amari ama. Item vt ameris ama-
bilis eſto.

¶ De modo amandi proximum. 10

Equitur de modo amandi proxi-
s mum ⁊ notandum ꝙ ſcriptura ſa- e
cra triplex exemplar ⁊ nobis mini
ſtrat ad oſtendendum quomodo proximū
amare debeamus. ¶ Primū ē amor quo
chriſtus amauit nos. Io.15. Hoc eſt prece
ptum meum. vt di.in.ſ.d.n. ¶ Secūdū eſt
amor quo amamꝰ noſmetipſos. Mat.22.
⁊ Luc.xij. Dilige proximum tuum ſicut te
ipſum. ¶ Tertium amor quē habēt mem-
bra einſdem corporis ad inuicem. Ro.xij.
Sicut in vno corpore multa mēbra habe
mus. Omnia autem membra nō eundem
actum habent ita multi vnū corpus ſumꝰ
in xp̄o. De eodem modo habetur. Cor.xij.
¶ Et notandum circa primū ꝙ xp̄s ama
uit nos amore gratuito nō precedētibus
meritis noſtris reddito. 3. Io.4. In hoc ē
caritas non quaſi nos dilexerimus deū ſʒ
qm̄ ipſe prior dilexit nos. Sic amare debe
mus proximū non ſic faciunt qui nolunt
amare niſi eos a quibus ſe primo noſcunt
amari. Mat.v. Si diligitis eos qui vos di
ligunt quam mercedē habetis nō ne ⁊ pu
blicani hoc faciunt: Itē amauit nos xp̄s
amore recto quia non propter vtilitatem
ſuam ſed propter noſtrā. nō vt a nobis ac
ciperet ſed vt nobis daret. Sen̄. in epiſto-
lis. Amicus qui vtilitatis cauſa aſſumptꝰ
eſt tamdiu placebit q̄diu vtilis eſt. ⁊ Ite-
rum neceſſe eſt initia inter ſe ⁊ exitus con-
gruant. Qui amicus eſſe cepit: quia expe-
dit aliquod precium illi cōtra amicitiam

ſi vilium eſt ei placet preter ipſum ego ami
cum paro vt habeam pro quo mori poſ-
ſim vt habeam quē in exilium ſequar cuiꝰ
me morti ⁊ opponā ⁊ impendā. Iſta quā
tu deſcribis negociatio ē nō amicitia que
ad commodum accedit. que quid conſecu
tura ſit ſperat. Idem ſapiēs habere ami-
cū vult. Si ob hoc ⁊ nihil aliud vt exerce-
at amicitiā ne tam magna virtus iaceat:
non ad hoc vt habeat q ſibi ergo aſſideat
ſuccurrat in vincula cōiecto vel inopi. Sʒ
vt habeat aliquē cui ipſe egro aſſideat qm̄
ipſe circumuentum hoſtili cuſtodia libe-
ret. Qui ſe ſpectat ⁊ ꝑ hoc ad amicitiā ve-
nit male cogitat quemadmodum cepit ſic
deſinet parauit amicū aduerſum vincula
latur opem cum primum crepuerit cathe
na diſcedet. Aug. ad macedonē vera ami-
citia nō pēſanda eſt temporalibus cōmo-
dis ſed gratuito amore portāda. Ambro.
Amicitia virtus nō queſtus eſt. Iero. in
epiſtolis. In amicis nō res querit ſed vo-
luntas. Idem ſup.xij. Prophas. Delicata
amicitia eſt que amicorū felicitatem ⁊ di-
uitias ſequitur iſtiuſmodi homines non
mihi vidētur amicos ſed ſe ipſos diligere.
Tullius de amicitia. Amicitiam non ſpe
mercedis ſed qm̄ omnis fructus in ipſo
amore ē expectandā putamꝰ. Sʒ vtilitas
cōglutinaret amicitias: eadem cōmutata
diſſolueret. Boe. in li. cōſolationum. Quā
felicitas amicū fecit infortunium faciet ini
micū. Itē amauit nos xp̄s amore diſcreto.
Amor diſcretꝰ ē qui pſonas amat ⁊ vitia
ꝑſequit. ne ſic perſonis cōdeſcendit ꝙ vi
ciis inplicetur. B. xp̄s in carnis aſſumptio
ne cōdeſcendit mihi in culpe vitatione cō
ſuluit ſibi. Sic amare debemꝰ ꝓximū. Ro.
.xiij. Dilectio ꝓximi malū nō operat. Tul-
lius in lib. De amicitia. Nulla eſt excuſa-
tio ſi amicitie cauſa peccaueris. Nos cum
conciliatrix amicitie virtutis opinio fuerit
difficile eſt amicitiā manere ſi virtute defe
ceris hec ſanciatur lex amicitie vt nec ro-
gemus res turpes nec faciamꝰ rogati. Ca
ritas iugū eſt a parte anteriori ligans ho
mines facit enim eos concordes in bono.
Amicitia vero mundi a poſteriori colligat
homines vt vulpeculas ſanſonis. Iud.15.
Facit enim concordes in malo. Item xp̄s

amauit nos amore vehemēti. Io.15. Ma-
iorē hac dilectionē nemo habet q̄ vt ani
mam ſuam. po.q.pro. amicis.s. Sic debe-
mus amare proximum. 3. Io.3. In hoc co-
gnouimus caritatem dei quoniā ipſe ani
mam ſuam pro nobis poſuit. Et nos de-
bemus pro fratris aīa ponere: adeo debe
mus amare proximum vt etiam amemus
que ipſiꝰ ſunt. Deut.xxij. Nō videbis bo-
uem ⁊ ouem fratris tui errantem ⁊ preteri
bis ſed reduces fratri tuo. ¶ Itē amauit
nos chriſtus amore fructuoſo non vocali
ſolum. Sic debemus amare proximum. 3.
Io.3. Filioli non diligamus verbo ⁊ lin-
gua ſed opere ⁊ veritate. In quibuſdam
caritas habet linguam magnam ⁊ manū
nullam. G. in moraliꝰ. Dilectio noſtra ſem
per exhibenda eſt ⁊ veneratiōe ſermonis
⁊ miniſterio largitatis. Idem probatio di
lectionis eſt exhibitio operis. ¶ Itē ama
uit nos chriſtus amore perſeueranti. Io.
decimotertio. Cū dilexiſſet ſuos qui erāt
in mundo in finem dilexit illos. Sic ama-
re debemus proximum. Sed ſunt qui eū
felicē amant felicitate vero recedente ab
eo recedūt. hij ſecundum veritatem nun-
q̄ eum amauerunt. G. Cum quis poſitus
in proſperitate diligitur incertum valde
eſt vtrum proſperitas an pſona diligatur.
amiſſio felicitatis interrogat vim amoris.
Quod ex aduerſitate proximi deſpicit a
parte conuincitur ꝙ hunc in proſperis nō
amauit. Sen̄. de remedijs fortuitorum.
Multi illum comitantur. Mel inquit mu
ſce ſequūtur: cadauera lupi: frumenta for
mice: predam ſequitur illa turba non ho
minem. Sen̄. in epiſtolis. Quod tu bene
ficio tuo ſcire non potes paupertatis be-
neficio ſcies. Illa veros certoſqʒ ami-
cos retinebit diſcedet quiſquis non te
ſed aliud ſequebatur. Boetius in libro cō
ſolationum. hec aſpera fortuna tibi certos
ſodalium vultus ambiguoſqʒ ſecreuit di-
cens ſuos abſtulit tuos reliqt. ⁊ nūc amiſ-
ſas opes queri deſine ꝙ precioſiſſimum di
uitiarū genus eſt, amicos inueniſti. duode
cimo. Eccle. Nō agnoſcetur in bonis ami-
cus. Eccleſi. ſexto. Eſt amicus ſm̄ tempus
ſuum ⁊ nō ꝑmanebit in tp̄e tribulationis.
Item in eodem. Eſt amicus ſocius menſe

⁊ non permanebit in die neceſſitatiſ. xxxvi. Eccle. Eſt amicus ſolo nomine amic⁹. Itē ſunt aliqui qui parua occaſione de amicis efficiuntur inimici. Eccle. vi. Eſt amicus qui conuertitur ad inimicitiam. Tullius. Nihil turpius ꝙ̄ cum eo bellum gerere cū quo familiariter vixeris. Ambro. Conſtās debet eſſe amicitia: ⁊ perſeuerare in affe/ ctu: nec puerili modo amicos mutare va/ ga quadam ſententia. Tullius. Sodales vetuſtos nunꝙ̄ perſequentiū nouitate fa/ ſtidias: procul aūt ſit videre amicis vti q̄ſi floribus tam diu gratis ꝙ̄ diu recentib⁹. Eccle. ix. Nō derelinquas amicū tuū anti quum: nouus. n. nō erit ſimilis illi. Uinum nouū: amicus nou⁹: veteraſcet: ⁊ cū ſuaui tate bibes illud. Sapiēs. Amicitia ē tā ne ceſſariū vite humane preſidiū ſicut temere aſſumi nō debet: ſic ſemel recte apprehen/ ſum ſperni nō ꝯuenit. ❡ Circa ſm̄ exēplar notandū ꝙ illud mandatū diliges ꝓximū tuū: ſicut teipſum dupliciter poteſt intelli/ gi. Uno modo ſic. i. ad quod teipſum. ſ. ad gratiam in preſenti ⁊ gloriā in futuro vel ī quo teipſuꝫ. i. in deo. Aug. de doctrina xp̄ia na. Quiſquis recte diligit proximū hoc cū eo debet agere vt etiā ipſe toto corde tota anima tota mente diligat deū: vel ſic pōt intelligi vt ſit ſenſus: hoc facias primo qꝺ tibi vis fieri: qꝺ aūt nō vis tibi fieri ei non facias. Hec duo precepta iuris naturalis quoꝝ vnū habes. Mat. vij. aliud. Tho. 4. Sicut expoſitiua huius mādati. Iſido. in libro de differētia. Duo ſunt erga xp̄i ꝓxi mi dilectionē ſeruāda: vt beneficiū īpoſitio ne foueatur: ⁊ nulla malicia ledat᷑. Nō di cit diliges proximū tuū pluſꝙ̄ teipſꝫ: videt᷑ pluſꝙ̄ ſeipſum proximū velle diligere qui curationi ꝓprie nō ſufficiēs curā proximi ſui cupit aſſumere. B. ſuper cant. Tu frat᷑ cui firma ſatis propria ſalus nondū eſt: cui caritas adhuc eſt: vt nulla aut adeo tene/ ra atqꝫ arūdinea omni flatui cedat: omni credat ſpiritui omni circūferatur doctrine vento: immo cui tanta eſt caritas: vt vltra mandatum quidē diligas proximū tuum pluſꝙ̄ teipſum ⁊ rurſum tantilla vt contra mandatū fauore liqueſcat pauore deficiat ꝑturbet᷑ triſticia auaricia ꝯhat᷑ ambitione protrahat᷑ ſuſpitionibus inquietet᷑: ꝯuitijs

exagitetur: curis euiſceretur: honoribus tu meat liuore tabeſcat. Tu inꝙ̄ ita in ꝓprijs teipſuꝫ ſentiens qua nūc dementia queſo aliena curare aut ambis aut acqeſcis: Au di quid conſulat tanta vigilqꝫ caritas nō quod alijs inquit ſit remiſſio: nobis aūt tri bulatio ſed ex equalitate noli nimium eſſe iuſtus. ſufficit vt diligas proximū tuū ſicut teipſum. Gre. in moꝝ. Magna cura neceſ/ ſe eſt predicatori vt timoris laceratione ſe mordeat ne proximū iuuando ſe deſerat: ne alios erigens cadat. ❡ Et notanduꝫ ꝙ cū preceptū ſit vt ꝓximū diligamus. Qui ſe nō diligit: proximū diligere neſcit. Aug. in libro de verbis dn̄i. Uide ſi iam noſti di ligere teipſum ⁊ cōmitto tibi proximū quē diligas ſicut teipſum. Si vero non noſti di ligere te timeo ne decipias proximuꝫ ſicut te. Idem in libro de diſciplina xp̄iana. Si te interrogem vtrū diligas te reſpondebis quia diligo: quid eniꝫ te odis: ergo non di ligis iniquitatē. Nam ſi diligis iniquitatē odis te: nō ego dico. p̄s. audi qui diligit ini quitatem odit animam ſuam. Idē in eodē Qui diligis iniquitateꝫ quomodo tibi vo lebas cōmitti proximū vt diligeres eū tan ꝙ̄ te homo qui ꝑdis te: ſi enim tu ip̄e ſic te diligis vt perdas te ſic profecto perditur⁹ es eū quē diligis ſicut te. Nolo ergo quē/ ꝙ̄ diligas: vel ſol⁹ peri aut corrige dilectio nē aut reſpue ſocietatem. ❡ In ſumma no tanduꝫ eſt ꝙ modus amandi proximū eſt vt amemus euꝫ ſuper res tranſitorias ⁊ ci tra deū: ⁊ propter deū: vnde qui proximuꝫ debito modo diligit deū plus diligit ꝓpter quē ꝓximū diligit. Et ideo manifeſtuꝫ pōt eſſe quomō illud veꝝ eſt. Ro. 13. Qui dili git proximū legem īpleuit: ⁊ illud. Gala. v. Omnis lex in vno ſermone cōplet᷑ diliges proximū tuū ſicut teipſum. Implētes eniꝫ mandatū de dilectione proximi īplet man datū de dilectione dei. Augu. ad macedo. Nemo pōt eſſe veraciter amicus hominis niſi fuerit ipſius primitus veritatis. Item Augu. Inter quos amicos nō eſt reꝝ diui narū ꝯſenſio nec humanaꝝ plena eē pōt. Neceſſe ē vt alterꝙ̄ oportet humana exi ſtimet qui diuina ꝯtēnit: nec hominē recte diligere nouit quiſquis eū nō diligit q ho minē fecit. Gre. in moꝝ. Per amorem dei

amor proximi generat᷑: ⁊ per amoreꝫ proxi/ mi amor dei nutrit᷑. Fons qui in alto erigit᷑ de facili ad loca inferiora dertuat᷑: niſi. ſ. ꝓ ximus ꝓpter deū amet᷑. Tunica xp̄i incon ſutilis q̄ vnitatē eccleſie deſignabat deſuꝑ erat ꝯtexta. Io. xix. amore eniꝫ dei firmata dꝫ eſſe dilectio ꝓximi. Aug. in li. ꝯfeſ. Bñe btūs q amat te ⁊ amicū in te ⁊ inimicū ꝓ pter te. ❡ Circa tertiū exēplar notandū ē: ꝙ decē ſunt in qbus amor q ē reſpectu ꝓ ximi imitari dꝫ amorē mēbroꝝ eiuſdē cor poris. ❡ Primo in hec ꝙ vnū mēbrū non inuidet alij mēbro lꝫ nō hēat officiū qꝺ il lud hꝫ. Si. n. oīa mēbra vnicū haberēt of/ ficiū eſſent quaſi vnū mēbrū. 1. Coꝝ. xij. Si totū corpus oculus niſi auditus: ⁊ ſi totuꝫ auditus niſi odorat⁹ ⁊ poſt ſi eſſent omnia vnū mēbrū: niſi corpus. ⁊ Ro. 12. Oīa mē bra nō eandē actū habēt. Sic nō dꝫ aliqs inuidere ꝓximo ſuo hn̄ti gratiaꝫ quā ipſe nō hꝫ. Aug. in li. de virginitate. Duob⁹ ma lis h̄ eſt ſupbia ⁊ inuidia. diabol⁹ diabol⁹ eſt. Idē in li. de diuina diſciplina. Auertat de⁹ peſteꝫ inuidie ab animis oīum hoīuꝫ vitiū diaboli. inuidentia diabolicū vitium ē: ſꝫ hꝫ matrē ſuā. ſ. ſuperbiā. Suffoca ma/ trē: ⁊ nō erit filia. ❡ Secūdo in hoc ꝙ mē brū vnū officiū ſuū ſibi nō appropriat ſꝫ gratis alijs cōicat. Oculus eſt oculus om/ nibus mēbris. Idē intellige de ceteris mē bris. Sic aliquis dꝫ cōicare gratiā quā hꝫ ꝓximo ſuo. Ro. xij. Multi vnū corpus ſu/ mus in xp̄o ſinguli aūt alter alterius mem bra. Et in eodē. Neceſſitatib⁹ ſanctoꝝ cōi cantes. Sed hodie loco gratuite cōicatio/ nis habūdat venalitas ī ecclīa dei. Mat. 3. Principes ei⁹ in muneribus iudicabāt ⁊ ſacerdotes eius in mercede docebant: ⁊ ꝓphe eius in pecunia diuinabant. ❡ Ter tio vnū mēbruꝫ leſum ab alio ſe nō vindi/ cat: ſic debet eſſe inter mēbra eccleſie. Ro. xij. Nulli malū ꝓ malo reddētes. ❡ Quar to mēbra infirmiora amplius honorāt᷑. 1. Coꝝ. xij. Que vident᷑ mēbra corporis infir miora eſſe neceſſariora ſunt: ⁊ q̄ putamus ignobiliora mēbra corꝑis: hijs honorē ha būdantiorē circūdam⁹ ſic nō debemus de ſpicere eos q infirmi dicūtur vel vidētur. Ro. xij. Honore inuicē ꝓueniētes. Ambro. nō ē fratern⁹ amor niſi mutuis ſe ꝓueniat

obſequijs. ❡ Quinto vnū mēbrū cōpatit᷑: ⁊ ꝯgaudet alteri. 1. Coꝝ. xij. Si qdē patit᷑ vnū mēbrū cōpatiunt᷑ oīa mēbra ſiue glo riat᷑ vnū mēbrum ꝯgaudent oīa mēbra. Sic fideles dꝫ ꝯgaudere ꝯgaudentibus: ⁊ flere cū flentibus. ❡ Sexto vnū mēbrū re putat ſibi fieri qꝺ fit alij ſiue ſit bonū ſiue malū. Si ledat᷑ pes os ꝯqueri᷑. Si lanetur pes os regratiat᷑. Luc. vij. Intraui in do/ mū tuā: aquā pedibus meis nō dediſti: hec aūt lachrymis rigauit pedes meoſ. Sic vn⁹ fideliū reputare ſibi dꝫ fieri qꝺ fit alij. Uñ caput eccleſie dicit. Math. xxv. Qꝺ vni ex minimis meis feciſtis ⁊ mihi feciſtis. Sen. in ep̄lis. Loquēs cuidā amico ſuo. Mihi id expedit qꝺ tibi aut nō ſum amicus niſi qcqd agit᷑ ad te ꝑtinēs meuꝫ eſt: ꝯſortium omniū reꝝ inter nos facit amicitia. Nec ſe cūdi quicꝙ̄ ſingulis eſt nec aduerſi in cōe viuit᷑. ❡ Septimo vnū mēbrū ꝓ alio leſio ni ſe exponit vt manus pro oculo. Sic de/ berēt facere fideles exēplo capitis qui ſca/ pulis ſuis obūbrauit nobis in cruce ictum recipiēs quē humanū genus debeat reci/ pere. ❡ Octauo cibū quē vnū mēbrū reci pit oībus mēbris cōicat. Si vero aliquod mēbrū ampli⁹ debito ſibi de illo retinuerit ad malū ſuū illud retinet. Eſt enim ei ma/ teria apoſtematis vel alterius infirmita/ tis: ſic etiā eſt inter fideles. Eccleſiaſtes. v. Eſt alia īfirmitas peſſima quā vidi ſub ſo le. Diuitie ꝯſeruate in malū dn̄i ſui. ❡ No no vnū mēbrū multū timet ab alio diſce/ dere. Nec miꝝ cū ſeparatū ab alio ſit inuti/ le. Nō enim iā viuificat᷑ a ſpiritu quo viui ficant᷑ cetera mēbra. Sic fideles timere de bent ſeparari a corpore chriſti. ❡ Decimo totū corpus tremorem ⁊ horrorē patit᷑ ad ſeparationē vnius membri a ſe. Sic corp⁹ eccleſie timere debet cū videt aliquem ſe/ parari a ſe vel per morteꝫ vel per excōmu nicationē. p̄s. Dediſti metuētibus te ſigni ficationem vt fugiant a facie arcus vt libe rentur pena preſens ſignificatio eſt futu/ re cum aliquis preſenti pena punitur cogi tare debemus qualiter deus percutiet vbi non parcet ex quo ita percutit vbi parcit.

❡ De diuerſis ſpeciebus amoris proxi/ mi. ii

s Equitur de diuerſis ſpecieb⁹ amo
ris qui eſt reſpectu proximi: ⁊ cā
breuitatis de paucis tangamus.
a ℂ Primo de amore parentū. ℂ Scdo de
amore īter viꝝ ⁊ vxorē. ℂ Tertio de amo
re bonoꝝ. ℂ Quarto de amore inimicoꝝ.
ℂ Quinto tāgem⁹ aliqd de ꝟa amicitia.
ℂ De amore parentuꝫ.
Irca primum notandum ꝙ amor
c parentum multum deo placet qui
tantū parentum nomen diligit ꝙ
ſeipſum per patrem iuſſerit dici: vt ait Je/
rony. Hominū etiam multum prodeſt. Tē
pus enim iuuendi extendit iuxta verbum
eiuſdem. Baſilius. Parentes noſtros vt
propria viſcera diligamus. Ad hunc amo
rem non eſt neceſſe multum homines inci/
tare cum natura ad hoc incitet. Sapiens
ſuper naturam eſt in id nos impelli in quo
nos vnit amor. tamē iſte nō debet eē amo
ri dei ꝯtrarius ſed ſubiect⁹. Mat. x. Qui
amat patrem ⁊ matrem pluſq̄ꝫ me non eſt
me dignus. Gre. in omel. Amet in hoc mū
do quilibet aduerſarius ſed in via dei cō/
tra vis nō ametur etiam propinquus. Je/
rony. in epiſtolis. Honora patrē tuum ſed
ſi te ano patre nō ſeparat tādiu ſcito car/
nis copulā q̄ꝫdiu ille ſuum nouerit creato
rem. Amor dei diſari debet in homine non
amor carnalis. j. Re. 2. Reprehendit dñs
hely. de hoc ꝙ filios ſuos ei pretuliſſet. Cur
inquit honoraſti magis filios tuos q̄ꝫ me.
2. ij. Mat. vij. Legitur de quadā bona ma
tre ꝙ ſepteꝫ filios pereuntes ſub vnius di
ei tēpore cōſpiciens bono animo ferebat.
In ea vero vincebat amor dei amorē filio
rum. Et habraham paratus fuit propriuꝫ
filium occidere propter deum. Geñ. xxij. Et
leuite propinquos ſuos occidere ad prece
ptuꝫ moyſi famuli dei. Exo. xxxij. Et Luce
.14. legit. Si quis venit ad me ⁊ non odit
patrem ſuum: ⁊ matrē ⁊ vxorem ⁊ filios ⁊
ſorores. Adhuc aūt ⁊ animā ſuam. i. tēpo/
ralem vitam nō pōt eſſe meus diſcipulus.
Non ſunt agnoſcendi propinqui ſꝫm car/
nē ſi ſalutem impediant. Jerony. in epiſto/
lis. Ecce inquit aduerſarius xp̄m in pecto
re tuo conatur occidere: licet paruulus ex
collo pēdeat nepos. licet ſparſo crine ⁊ ſciſ
ſis veſtibus vbera quibus te nutrierat ma
ter oſtendat licet in limine pater iaceat ꝑ
calcatum perge patrem ſiccis oculis ad ve
xillum crucis euola. Solum pietatis gen⁹
eſt in hac re eſſe crudelem. Item gladium
tenet hoſtis vt me perimat: ⁊ ego d̄ matris
lachrymis cogitabo. Mat. v. Si oculus tu
us dexter ſcandalizat te: erue eum ⁊ proij
ce abs te. Maxime in hijs qui viam perfe/
ctionis agreſſi ſunt: non debet dominari
amor carnalis. vnde dominus cuꝫ diceret
ei ecce mater tua: ⁊ fratres tui foris ſtant
querētes: reſpondit que eſt mater mea: ⁊
qui ſunt fratres mei: Mat. 11. B. in ſermo
nibus. Quādiu de mundo ſumus debito/
res conſtat nos eſſe parentibus. Ac poſtq̄ꝫ
relinquimus noſmetipſos multo magis ab
eoꝝ ſollicitudinibus liberi ſumus.
ℂ De amore qui eſſe debet inter virum ⁊
vxorem. 11
Equit̄ de amore q̄ ē int̄ viꝝ ⁊ vxo
s rē. Col. 3. Uiri diligite vxores vr̄as
⁊ nolite eſſe amari ad illas. ℂ Et
notādū ꝙ iō ſunt ꝑ q̄ pn̄t viri. induci ad
amandum vxores ſuas. ℂ Primū eſt exē/
plum chriſti. Eph. v. Uiri diligite vxores
veſtras ſicut ⁊ chriſtus dilexit eccleſiam: ⁊
tradidit ſemetipſum pro ea: ⁊ poteſt hec ſi
militudo in duobus attendi. ℂ Primo in
hoc ꝙ deſideret ſalutem vxoris. Chriſtus
enim pro ſalute eccleſie mortuus eſt. ℂ Se
cūdo in hoc ꝙ ſi adulteret ⁊ poſt peniteat
eā miſericorditer recipiat. Oſee. 3. Dilige
mulierem dilectam ab amico ⁊ adulteraꝫ:
ſicut diligit dominus filios iſrael ⁊ ipſi re/
ſpiciunt ad deos alienos. Jerony. iij. For
nicata es cuꝫ amatoribus multis tñ reuer
tere ad me dicit dñs ⁊ ego ſuſcipiaꝫ te. Au
gu. Qd̄ tibi durum videt̄ vt poſt adulteri
ū reconcilietur tibi ꝯiunx. ſi fides aſſit nō
erit durum. Cur enim adhuc reputamus
adulteros quos credimus per penitentiā
eſſe ſanatos. Idem nō erit turpis nec diffi
cilis etiā poſt perpetrata ⁊ purgata adul/
teria recōciliatio ꝯiugis cui per claues re
gni celoꝝ nō dubitat̄ fieri remiſſio pctōꝝ.
Nō vt poſt viri diuortiū adultera reuocet̄
ſed vt poſt xp̄i ꝯſortiū adultera nō vocet̄.
ℂ Secundū eſt ꝙ corpus mulieris eſt ipſi
us viri: vnde debet amare illud tanq̄ꝫ ſuū.
Mulier nō habet poteſtatem ſui corporis

ſed vir. 1. Coꝛ. vij. ad Eph. Uiri debēt ad
vxores vt corpora ſua. ℂ Tertiuꝫ ꝙ vir ⁊
vxor ſunt velut vna arbor ſicut planta et
ramus ꝙ plante inſeritur ⁊ vnam arboreꝫ
efficiunt ⁊ vnū fructum ferūt ⁊ neuter illo/
rū ſufficiens eſt ad ferendū fructū illuꝫ. ſic
nec vir nec vxor ſufficiens ad generanduꝫ
prolē: vnde debent amorem inuicem habe
re ſicut ramus inſitus adheret plante.
Mat. xix. Jam nō ſunt duo ſed vna caro.
ℂ Quartum eſt: ꝙ mulier de coſta viri for
mata eſt: noluit dñs mulierem formare de
limo terre ſicut virū: immo de carne ⁊ eſſe
viri vt vir amaret eam tanq̄ꝫ ſeipſum eo ꝙ
de ipſo facta eſſet. Geñ. 2. Hec nunc os de
oſſibus meis ⁊ caro de carne mea. Eph. v.
Qui vxorem ſuam diligit ſeipſum diligit: ⁊
poſt in eodem vnuſquiſqꝫ vxorem ſuam ſi
cut ſeipſam diligat: vxor aūt timeat virum
ſuum. ℂ Quintum ꝙ amorem ei promiſit
cum anulum in manum eius poſuit: ⁊ cum
admiſſam in preſentia officii corporis oſcu
lum ei dedit ad minus ſꝫm conſuetudinem
aliquarū eccleſiarum. Oſculuꝫ enim ſignū
eſt amoris ⁊ pacis. In anulo vero q̄ neceſ
ſe digitum excedit nec excedit ſed ei adeq̄
tur intelligitur ꝙ amore carnali illi ſoli de/
beat adherere. Et ſicut anulus aliū digituꝫ
cum digito illo in quo poſitus eſt capere nō
pōt. Sic amor viri ad aliaꝫ mulierēꝫ diui/
di nō debet. Ideo aūt nō ponitur anulus
in digito illo in quo eſt vena que vſqꝫ ad
cor protendit: quia coniuges ex corde de/
bent ſe amare: ⁊ nō ſolum ſignis exterioꝛio
ribus. ℂ Sextum eſt ꝙ ꝯſanguinei coniu/
gum ꝑpter cōiugium eoꝝ ſe mutuo amāt
vnde mirū eſt cum tot propter eos ament
ſe ſi ipſi ſe nō amēt. Quādoqꝫ patria vna
vno matrimonio ad concordiam reducit̄:
vnde mirum eſt quomodo inter perſonas
illas que matrimonio cōiuncte ſunt diſcor
dia durare poteſt. ℂ Septimuꝫ eſt ꝙ vxor
patrem ⁊ matreꝫ ⁊ alios propinquos ſuos
ꝑpter viruꝫ dimittit ⁊ ei adheret: vnde in
fide licet agit ſi hanc nō amet. Jeremie. 2.
Dicit dominus ad ſponſam ſuam. Recor/
datus ſum tui miſerans adoleſcentiaꝫ tuā
⁊ caritatem deſponſationis tue: quando ſe
cuta eſt me in deſerto. ℂ Octauum eſt: ꝙ
niſi ament ſe in magna miſeria erunt. Pro
uer. vigeſimoſeptimo. Tecta peſtilentia in
die frigoris ⁊ litigioſa mulier comparan/
tur. Sicut non quieſcit homo ſub tecto ꝑ/
ſtillanti precipue ſi tempus frigidum ſit.
ſic non quieſcit niſi cum vxore ſi litigium
inter eos fuerit. Philoſophus vxor eſt: aut
perpetuale refugium aut perhenne tormē
tum. ℂ Nonum eſt: ꝙ multum placet
deo ⁊ hominibus amor coniugum. Ec/
cleſi. vigeſimoquinto. In tribus beneplaci
tum eſt ſpiritui meo: que ſunt probata co/
ram deo ⁊ hominibus. Concordia fratruꝫ
amor proximorum: ⁊ vir ⁊ mulier bene ſibi
conſentientes. ℂ Decimum eſt ꝙ vxor eſt
ſolatium homini a deo datum. Geñ. 2. Nō
eſt bonum hominem eſſe ſolum. Eccleſia/
ſtes. quarto. Melius eſt duos eſſe ſimul q̄ꝫ
vnum ⁊c̄. Idem in eodem. Ue ſoli: non re/
putatur ſolus qui nobilius contraxit ma/
trimonium. Cuius anima per caſtitatem:
vel virginitateꝫ deo grata eſt matrimonio
eſt coniuncta. Sed fornicator vel concubi
narius reputatur ſolus qui adeo eſt male/
dictus. Qui cum videt mulierem fornica/
riam deſolationem ſuam potius videt
q̄ꝫ ſolatium. Uidet enim gladium quo dia
bolus interficit eum. ℂ Undecimum eſt
ꝙ vxor eſt velut quoddam ornamentum
hoſpicij. Eccleſi. vigeſimoſexto. Sicut ſol
oriens in mundo in altiſſimis dei ſic mu/
lieris bone ſpecies in ornamentum do/
mus eius. Prouer. duodecimo. Mulier di
ligens corona eſt viro ſuo. ⁊. xxvi. Ecc. Glo
ria ſuper gloriam mulier ſancta ⁊ pudora
ta. ℂ Duodecimum eſt: ꝙ vxor eſt adiuto
rium homini a deo datū. Geñ. ij. Faciam⁹
ei adiutorium. Ipſa vxor iuuat viꝝ in pro
lis procreatione ⁊ educatione ⁊ hoſpitij
gubernatione in bonoꝛuꝫ temporaliū mul
tiplicatione ⁊ conſeruatione ⁊ ſaluatione
aīe ipſi⁹ viri. Eccle. vigeſimoſexto. Qui poſ
ſidet mulierem bonam: bonaꝫ inchoat poſ
ſeſſionem: hic innuitur ꝙ quaſi nihil habe
at qui tenet hoſpicium niſi habeat mulie/
reꝫ bonā: que ſua ei cuſtodiat. Concubina
re enim ſolent furari hominibus qui tenēt
eas e aq̄ꝫ ipſi habēt. Et ſubditur adiutoriū
ſecundum illum eſt colūna: niſi muniter ꝙ
bona vxor ſubſtentamentū ſit hoſpitij. Si
cut columna corruente corruit domus.

ſic vxore bona morientis deſtruitur hoſpitiū. Et in eodem. Ubi nō eſt diripieť poſſeſſio. Et vbi nō ē mulier ingemiſcit egens vel maritus qui pauper efficit amiſſa bona vxore. vel pauper q declinat illuc cauſa helemoſine nō inueniens q ſibi det helemoſinā. Mulieres enim ſolent eſſe magis miſericordes ꝗ viri: homo fornicator vxorem nō habens eſt velut auis abſqꝫ nido neſciens cui ſua cōmittat. Eccle.36. Secundū vnā litterā. Cui credit qui nō hꝫ nidū. Tertiūdecimū ē fructus ꝓcioſitas. Mat.12. Ex fructu arbor cognoſciť. Unus fructus huiꝰ arboris ꝓualet omnibꝰ mūdi diuitijs. Multū ergo amāda ē arbor talis q̄ fert tam fructū ꝓcioſuꝫ. Quartūdecimū ē ſacramenti matrimonij dignitas qḋ inſtitutū ē a deo ⁊ in paradiſo ⁊ ī ſtatu innocētie: qḋ dñs ꝓhibet ſeparari q actor fuit ipſius. Mat.19. Qḋ deus cōiūxit homo nō ſeparet. Cui cedere videť vinculū carnalis propinquitatis. Geñ.2 Propter hoc relinquet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori ſue. Preterea ſacramentū magnū ē. ego aūt dico ⁊ in xp̄o ⁊ eccleſia. Eph.5. Quintūdecimū ē ꝙ hominē ea parte qua infirmior eſt cuſtodit. i. ex parte carnis. Math. xxvi. Spūs quidē promptꝰ ē caro autē infirma. Sextūdecimū ē diabolū ea parte q̄ fortior eſt vincit. Job.II. Fortitudo eius in lumbis eius.

De amore bonorum. 13

s Equiť de amore bonorū. Notādū ergo ꝙ bonos debemꝰ amare q̄ſi attinerent nobis omni genere parentele exemplo dei dicētis. Mat.12. quicūqꝫ fecerit volūtatē patris mei qui in celis eſt meus frater ⁊ ſoror ⁊ mater eſt ipſi ſunt amādi vt dei filij ⁊ fratres noſtri. Ro.13. Quicūqꝫ ſpū dei aguntur hij ſunt filij dei: Et ī eodē Si aūt filij dei ⁊ heredes quidēꝫ dei coheredes aūt xp̄i. Debent etiā boni ſe ampliꝰ amare quia ſunt in aliena patria. Solent aūt ſe amare qui ſunt eiuſdē patrie. qñ ſunt extra patriā ſuā ac ſi eſſent fratres. Ad idēꝫ etiā facit ꝙ mali hñt eos exoſos. vñ ſi ipſi ſi amēt ſe adinuicē abſqꝫ amicis erunt. Jo.17. Ego dedi eis ſmonēꝫ meū ⁊ mundus eos odio habuit quia de mundo nō ſunt: Et iterū ſi de mūdo eſſetis mūdꝰ qḋ ſuum eēt diligeret: q2 vero de mūdo nō eſtis: ideo odit vos mundus.

De amore inimicorum. 14

s Equiť de amore inimicoꝝ quē dominus precipit. Mat.5. Diligite inquit inimicos vr̄os. hoc pertinet ad dilectionēꝫ cordis. Subdit de dilectiōe operis ⁊ ſermōis. Benefacite hijs qui oderunt vos ⁊ orate ꝓ ꝑſequētibus ⁊ calūniātibus vos. G. Ille ꝓces ſuas multū valere facit qui eas ꝓ inimicis effuderit. Et notandum ꝙ in mādatis dei nihil eſt mirabilius q̄ ꝙ precipimur diligere inimicos vt ait. Aug. Ideo lꝫ multa ſint dicta pertinentia ad dilectionēꝫ inimicorū in tractatu de ira: tamē aliqua tangemus pertinentia ad idēꝫ. Inſipientibus enim impoſſibile vr̄ ꝙ ipſi ament inimicos ſuos. Si tñ haberent aliquātulū ſapientie poſſibile eis appareret. Sapiaꝫ enī nō vincit malitia. Sap.7.

Quod nō ē difficile vel dedecus inimicos diligere.

e T notādūꝫ ꝙ octo ſunt q̄ ſi attendať ſatis patebit nō eſſe ita difficile diligere inimicum vt multi credunt. Apparebit etiā ꝙ hoc nō ſit dedecꝰ ſed honor potius. Primuꝫ eſt ſtatus inimici qui iniuriatus eſt ⁊ non vult ſatiſfacere. eſt enim ſpūaliter mortuus. Ipſe enim q̄ſi inſanus manus ſe iniecit qñ tibi iniuriā intulit. Sap.6. Homo per malitiam occidit animaꝫ ſuā. Noli inſanire in fratrē tuum mortuuꝫ ſed potius ei cōpatere. Crudeliores videnť fuiſſe qui xp̄o mortuo nō pepercerūt q̄ qui viuuꝫ vulnerauerūt. Unū lancea dicitur dira: quū claui dicātur dulces. Quis adeo cecus eſt qui non intelligit dedecus nō eſſe ſi quis de mortuo nō vult ſe vindicare. Secunduꝫ eſt vtilitas iniurie illate. Perſecutores etiā noſtri iuxta verbū ꝑs. Circūdederunt me ſicut apes ad modum apis nos pungunt tribulationibus ſꝫ in futuro fauuꝫ nobis eterne beatitudinis preparant iuxta illud. Eccle.1 Uſqꝫ in tempus ſuſtinebit patiēs ⁊ poſtea redditio iocunditatis. Tertiuꝫ eſt ꝙ dilectio inimicorum nobis vtilior eſt q̄ amicorum. Ipſa ꝑualet ad ſpiritualium vulnerum ſanationem. Augu. Ego ad Inimicorum dilectionem vos cōmoneo quia ad ſaluanduꝫ peccatorum vulnera nullum medicamentum vtilius eſſe cognoſco. Ipſa etiam multum facit ad perfectionem ⁊ cumulum bonitatis. vnde Mat.v. Poſt illud diligite inimicos veſtros: ſubditur eſtote perfecti ſicut ⁊ pater veſter celeſtis perfectus eſt. Augu. in ench. Magnificentiſſime bonitatis eſt: vt tuum quoqꝫ inimicum diligas: ⁊ ei qui tibi maluꝫ vult: ⁊ ſi pōt facit: tu ſemper bonum velis ad quod facias cum poſſis. Ipſa etiam magnam mercedem mereť. Luć.vi. Si diligitis eos qui vos diligunt: que vobis gratia: verūtamen diligite inimicos veſtros ⁊c̄. Et erit merces veſtra magna. Quartum ꝙ deo gratior eſt: qui dilexerit inimicos hic erit dei amicus nec ſolum amicus: ſed etiam filius. Sumptum eſt de Mat.v. ⁊ Luć.6. Poſt illud diligite inimicos veſtros ſequitur: ⁊ eritis altiſſimi filij. Item Auguſti. Quanta gratia per nos ſerui digni non ſumus ⁊ inimicorum dilectione filij dei efficimur: Criſoſto. ſuper Mat. Nihil eſt quod ſic dei ſimilem faciat vt maligniis atqꝫ ledētibꝰ eſſe placatū. Quintū eſt ꝙ diabolo hec dilectio eſt moleſtior. Magis enim elongat ab eius ſimilitudine qui odio obſtinato hominem perſequitur. Gre. Stultum eſt ſeruire diabolo offenſo qui nullo placatur obſequio. Sextum ē ꝙ dilectio id quod odiendum eſt inimico magis deſtruit q̄ aliquod aliud. Ipſa eniꝫ eſt ignis inimicitiam inimico adnichilās. Ro.xij. Si eſurierit inimicus. t. ci. il. ⁊c̄. Sic enī carbones congeres ſuper caput eius. Ipſa enim gladius eſt inimicum inquantuꝫ inimicus eſt interficiens: dum de inimico amicum facit. Criſoſto. Suſtine ad tempus inimicum tuum: ⁊ benefac ei. Poſt modum aūt victum beniuolētia tua amabis eum quaſi amicum tuum: Idē omnis inimicitia beneficioꝝ aſſiduitate cōpeſcitur. Gre. Miles dei aduerſitatis belle depꝛhenſus ⁊ ſcutuꝫ patiētie debet anteferre ne pereat ⁊ ad preliandū promptus amoris inferre iacula: vt vincat. Cuiꝰ armature ſummā paulus breuiter inſinuans dicit. Caritas paciens eſt: benigna eſt. Cū vero vnuꝫ ex vtroqꝫ deſint caritas nō eſt: ſi videlicet malos abſqꝫ benignitate tolerās ⁊ ſi amat: aut rurſus ſeſe ſine pacientia exhibens negligit tolerare quos amat. Septimum eſt: ꝙ non poteſt ex ꝓpoſito nocere ꝓximo tuo quin tibi noceas. Auguſti. Qḋ malicia tua alteri nō noceat fieri poteſt quod autē tibi nō noceat fieri nō poteſt. Nō eſt dedecus alieni ſi non vult inquinare manus ſuas ſe vendicādo vel ſi nō inquinare os ſuū ꝯuitiū ꝓ ꝯuitio reddendo: immo honor eſt: ⁊ ſignum nobilitatis animi. Prouer.xx. Honor eſt homini qui ſeparat ſe a ꝯtentionibus. Octauū eſt ꝙ ille qui tibi iniuriať magis iniuriat deo q̄ tibi qui hoc ei prohibuit qui melius ius habet in te q̄ tu ipſe. ſi ergo deus differt vindicare iniuriā ⁊ nō eſt ei dedecus. non erit tibi dedecus: immo honor ſi exēplo domini vis non vindicare te in preſenti. Eccleſi.xx. Gloria magna ſequi dominum.

De vera amicitia. 15

s Equitur de vera amicitia. Amiciciā ſic deſcribit Tullius in rethoricis. Amicitia eſt erga aliquē volūtas bonarū rerū illius ipſius cauſa quē diligit cū pari eius voluntate. Idem in libro de amicitia. Omnibus rebus amicitia nihil aliud eſt niſi omniū diuinarum humanarūqꝫ reꝝ cū beniuolentia ⁊ caritate cōſenſio: hec amicitia multū appetenda eſt. Eccle.xxv. Beatus qui inuenit amicū veruꝫ. Tullius in libro de amicitia. Omnibꝰ rebus humanis anteponenda eſt amicitia Nihil enim tam materie aptum tanq̄ ꝯueniens ad res ſecūdas vel aduerſas. Idem in eodē. In hoc preſtat amicitia ꝓpinquitati ꝙ ex ꝓpinqtate beniuolētia tolli pōt ex amicitia nō pōt. Sublata eniꝫ beniuolētia nomē amicitie tolliť: ꝓpinqtas manet. Prouer.17. Uir amicabilis ad ſocietatem magis amicus erit q̄ frater. Ideꝫ tullius. Qḋ dulcius q̄ qḋ hēas cū quo audeas loqui vt tecū. Quis enim eēt tantus bonitatis fructus in ꝓſperis rebꝰ niſi haberes q illis eque vt tu ipē gauderet. Aduerſas vero difficile eēt ferre ſine eo q etiā illas grauiꝰ q̄ tu ferret. Ab illis inter quos ē vera amicitia ꝑfecte ipleť illud mādatū diliges ꝓximū tuū ſicut teipſuꝫ. Uerꝰ eniꝫ amicꝰ hꝫ amicū ſuū tanq̄ alteꝝ ſe. Tullius. Uerū amicū q intueť tanq̄ exēplar aliqd intueť ſui: quo circa ⁊ abſentes aſſunt regen-

tes habundāt ⁊ imbecilles valēt: ⁊ qđ di-
ctū difficilius eſt mortui viuūt. Amicitia i
periculis ſubuenit. Prouer.25. Grā ⁊ ami
citia liberāt. ℂ Et notandū ꝙ in eligendo
amicū q̄ttuoꝛ ſunt attēdēda. ℂ Primū ē
b dilectio eius. Amicitie eniꝫ multoꝝ ſolent
eſſe vicine. Prouer.22. Amic⁹ ſtultoꝝ ſimi
lis illis efficiṫ. ℂ Scdm ē bonitas. Tulli⁹
i li. de amicitia. Hoc pmū ſentio niſi in bo
nis amicitia eē nō poſſe. ℂ Tertiū eſt vt il
le nō ſit iracūdus. Prouer.22. Noli eē ami
cus homini iracūdo. Vō iracūdus ē velut
lignū ignitū qđ exurit tangentē ſe: ⁊ ē ve-
lut lignū ſpinoſum qđ pūgit amplectenteꝫ
ſe. Ideo licet ſit amandus: tñ familiaritas
eius amāda nō ē: ꝓterea amicitia eius nō
duraret. Vinculū enim amoꝛis ire igne in
eo exurereṫ. ℂ Quartū eſt ne ſit ſuperb⁹.
c Supbus eniꝫ neſcit eſſe ſoci⁹: ſed vult dñā
ri. Prouer.xiij. Ubi fuerit ſupbia ibi ⁊ ꝯtu
melia. ℂ Itē notanduꝫ ꝙ multa ſunt: que
ad verā amicitiā pertinent de quibus cau
ſa breuitatis tantū duodecim tangemus.
d ℂ Primū eſt voluntatū identitas. Tulli⁹
Idem velle: idem nolle ea demuꝫ eſt vera
amicitia. ℂ Secundū eſt cōicatio ꝯſiliorū.
Prouer.xxv. Cauſam tuā tracta cū amico
tuo. Ambꝛo. Nihil occultius amicus ſi ve-
rus eſt effudit animū in amicū ſuū. Et tul-
lius in libꝛo de amicitia. Hijs amicitie fini
bus vtendū arbitroꝛ vt cum emendati fue
rint moꝛes amicoꝝ ſit inter eos omnium
reꝝ voluntatū ſine vlla exceptione ꝯtrarie
tas. ℂ Tertio cōicatio rerum. vnde phus
cū diceret ei de quodā ille amicus illius ē.
Cur inquit illo diuite pauper eſt. Amicus
nō eſt qui foꝛtune particeps non eſt. Caſſ.
Amicus dando amico ſuo attēdere debet
⁊ ꝓprias facultateꝫ ⁊ vires amici ſui. Non
debꝫ eniꝫ honoꝛare amicū honoꝛe vel one
re: ꝙ ſupꝛa vires eius ſit. Tullius in libꝛo
de amicitia. Tantū cuiqꝫ tribuendum eſt:
quantū ipſum efficere poſſis. deinde quan
tū ille quē diligas atqꝫ adiuues poſſis ſu-
ſtinere. ℂ Item notādū ꝙ ſicut dicit Tul
lius. Nimis exile eſt: ⁊ exiguum ad calcu-
los vocare amicitias mō par ſit rō datorū
⁊ acceptoꝝ. Neqꝫ enim verendū eſt ne qđ
excedat ne qđ incerta defluat. ℂ Quartuꝫ
eſt ſecreta admonitio. Eccleſia.xix. Coꝛripe

amicū tuū. Sepe enim ſit cōmiſſio. Cauen
dū tñ eſt ne coꝛreptio ſit ꝯtumelioſa. Eccl.
.xix. Eſt coꝛreptio mēdax in incōtumelioſi.
Vere mendax eſt. Mentitur enim ſe coꝛre
ptionē cū potius ſit conuitiatio. Tullius.
Mouere ⁊ moueri eſt officiuꝫ vere amici-
tie: ita tñ vt adulatiōe careat admonitio:
⁊ ꝯtumelioſa obiurgatio. ℂ Quintū ē ma
niſeſta laudatio nō tñ in facie amici vel co
rā domeſticis ipſius. Hoc enim eſt adula-
toꝛis. vnde Mat.11. Dñs laudat Iohānē
poſt diſcipuli Iohānis ab eo receſſerant.
Criſo. Blanditoꝛes in facie laudant vel co
ram domeſticis. Vir aūt ſapiēs qñ lauda
tur in facie flagellaṫ in coꝛde. ℂ Sextum ē
nec turpia rogare nec ad pꝛeces amici tur
pia ferre. Iuxta verbū Tullij. Prius poſi
tū. Nō dꝫ ad p̄ces amici iniuriā facere i ꝓ
ximo. Eccle.vi. Noli fieri pꝛo amico inimi-
cus pꝛoximo tñ aliquid pōt honeſte fieri ꝓ
amico qđ homo nō faceret honeſte pꝛo ſe.
Tullius in libꝛo de vera amicitia. Multa
que noſtri cā nunq̄ᵹ faceremur cā amicoꝝ
facim⁹: q̄ in noſtris reb⁹ nō ſatis honeſte i
amicoꝝ fuerit honeſtiſſime. ℂ Septimū ē
paritatē ſeruare. Tullius in lib. de amici-
tia. Maximū ē in amicitia ſuperioꝛē parē
eſſe inferioꝛi. Io. ſuper.xij. Prophas amici
tia pars aut accipit aut facit. vbi inequali
tas eſt: ⁊ alterius eminentia ⁊ alterius ſub
iectio ibi nō tam amicitia eſt: q̄ᵹ adulatio.
Prouer.13. Qui deſpicit amicum ſuū indi-
gens eſt coꝛde. ℂ Octauū eſt amicū in ad
uerſis nō deſerere. Prouer.xvij. Omni tē-
poꝛe diligit q amicus ē. Eiuſdē.xij. Qui ne
gligit dānū ꝓpter amicū iuſtus eſt. Eccle.
.xxij. Fidē poſſide cū amico in paupꝛtate il
lius vt in bonis illi⁹ litteris. ℂ Nonum eſt
archanū nō detegere. xxvij. Eccle. Qui de-
nudat archana amici fidem pdit. ℂ Deci-
mū ē peccatū ei⁹ celare. Prouer.xvij. Qui
celat delictuꝫ querit amicitias. ℂ Undeci
mū eſt petitioni amici ſine dilectione acqe
ſcere. Prouer.3. Ne dicas amico tuo va-
de ⁊ reuertere ⁊ cras dabo tibi cum ſtatiꝫ
poſſis dare. ℂ Duodecimum eſt vtilia ei
magis q̄ᵹ placentia dicere. Prouer.xxi. Si-
mulatoꝛ oꝛe decipit amicū ſuuꝫ: ⁊ Eiuſdē.
.xij. Vir iniqu⁹ lactā amicū ſuū. Itē.xxix.
Eiuſdem homo qui blandis fictiſqꝫ ſermo

nibus loquitur amico ſuo: recte expandit
greſſibus eius. Sen. in libꝛo de beneficijs.
Dic illis non: quod nolunt audire: ſed qđ
velint ſemper audiſſe. Idem in epiſtolis.
Amici vitia frangenda ſunt: non amo illū
niſi offendero deo an perfecturus ſim ne-
ſcio: malo ſucceſſum mihi q̄ᵹ fidem deeſſe.
c ℂ Item notādū ꝙ quinqꝫ ſunt: que amici
tiā ſolēt diſſoluere: ꝯuitiū ipꝛoperiū. Sup-
bia miniſterij reuelatio plaga doloſa. Ec-
cle.xxij. Mittēs lapidem in volatilia dei
ciet illa. i. diſperget: ſic qui conuitiatur ami
co ſuo diſſoluit amicitiam. Ad amicum ⁊
ſi produxeris gladium non deſperes. Eſt
enim regreſſus. i. reconciliatio ad amicum.
ſi aperuerit os triſte dure tecum loquen-
do non timeas. Eſt enim recoꝛdatio pꝛiſti
ne ſcilicet amicitie excepto conuitio ⁊ im-
pꝛoperio ⁊ ſuperbia ⁊ miniſterij reuelatio-
ne ⁊ plaga doloſa. In hijs oībus effugiet
amicus Conuitium dicitur aliquod vere-
cundum quod tamen non eſt peccatuꝫ: vt
cum obicitur amico ꝙ ſit lepꝛoſus: vel ſer-
uus vel aliquod ſimile. Impꝛoperium eſt:
cum tamen obicitur vt cum dicitur alicui
ꝙ ſit latro. Superbia vocatur ſuperba do
minatio. Prouer. vigeſimoquinto. Que vi
derunt oculi ne pꝛoferas in iurgio citō ne
poſtea emendare non poſſis: cum dehone-
ſtaueris amicum tuum. xxvi. Eiuſdem. Si-
cut noxius eſt: qui mittit lanceas ⁊ ſagit-
tas in moꝛtem ita vir qui fraudulenter no
cet amico ſuo: ⁊ cum depꝛehenſus fuerit di
cit ludens feci. Pitthagoꝛas amicum lede
re nec ioco quidem opoꝛtet.

ℂ De oꝛdine caritatis. 16

Equitur de oꝛdine caritatis. ℂ Et
s notanduꝫ ꝙ quadruplex eſt oꝛdo
a caritatis. ℂ Primus eſt ſm pꝛioꝛi-
tatem ⁊ poſterioꝛitatem qui accēdiṫ inter
amoꝛem dei ⁊ amoꝛeꝫ pꝛoximi. Amoꝛ eniꝫ
dei pꝛioꝛ eſt q̄ᵹ amoꝛ pꝛoximi. vnde. Exo.
.20. Primo ponuntur mandata pertinen-
tia ad amoꝛem dei. deinde ea que pertinēt
ad amoꝛem pꝛoximi. Amoꝛ dei cauſa eſt
amoꝛis pꝛoximi. Proximus enim amatur:
quia deus hoc pꝛecipit. Preterea deus fi-
nis eſt dilectionis pꝛoximi finis vero mo-
uet cauſam efficientem. ℂ Secundus oꝛ-
do at[illegible]ditur in hoc ꝙ amentur que amā-
da ſunt: ⁊ non amentur: que amanda non
ſunt. Auguſti. in libꝛo de doctrina chꝛiſtia
na. Ille ſancte ⁊ iuſte viuit qui oꝛdinataꝫ
habet dilectionem ne aut diligat quod nō
eſt diligendum aut non diligat quod eſt di
ligendum. Omnis peccatoꝛ inquantū pec
catoꝛ nō eſt diligendus. Oēs homo inquā
tuꝫ homo eſt diligendus. ℂ Tertius oꝛdo
eſt iuxta verbū. Auguſti. in eodē libꝛo. In
hoc attendiṫ ꝙ non eque diligaṫ quod mi
nus vel amplius eſt: eque diligendus eſt.
ℂ Et notandum ꝙ aliquis dicitur magis b
diligi tripliciter. Primo modo quia ad ma
ius diligitur ſcilicet ad maioꝛem gloꝛiam.
Sic vniuerſaliter magis diligēdus eſt qui
magis bonus eſt. Secundo qui diligitur
maioꝛi affectu. Tertio qui melioꝛi effectu.
Oꝛdo dilectionis ſm maius ⁊ minus attē
ditur inter illa quattuoꝛ: que enumerat.
Auguſti. in libꝛo de doctrina chꝛiſtiana di
cens. Quattuoꝛ diligenda ſunt. Unuꝫ qđ
eſt ſuper nos. ſ. deus. Alteruꝫ quod nos ſu-
mus. Tertium quod iuxta nos eſt. ſ. pꝛoxi
mus. Quartū quod infra nos eſt. ſ. coꝛp⁹.
Cum nos ⁊ pꝛoximuꝫ enumerat. Auguſti.
inter diligenda nos ⁊ pꝛoximum videṫ in-
telligere excellentioꝛem partem noſtri ⁊ ꝓ
ximi animaꝫ. ſ. pꝛopter hoc ꝙ coꝛpus ponit
poſtea quarto loco. G. p̄ma parte moꝛaliū.
Cum recte diligimus nihil in rebus con-
ditis anima noſtra carnis amamus. Ideꝫ
in moꝛum. Si magne mercedis eſt a moꝛte
eripere carnem quandoqꝫ moꝛituram quā-
ti meriti eſt: animam a moꝛte liberare in ce
leſti patria ſemper victuram. Item iſte oꝛ
do attenditur inter ea: que numerat. Am
bꝛoſi. Super illud cant. Oꝛdinauit in me
caritatem. Multoꝛum inquit caritas in
oꝛdinata eſt. Quod in pꝛimo eſt: ponunt
tertium vel quartum. Primo diligendus
eſt deus. Secundo parentes. deinde filij.
Poſt domeſtici qui ſi boni ſunt: malis fi
lijs pꝛeponendi ſunt ℂ Oꝛdo ſecundum
effectum variatur ſm bonitateꝫ vel pꝛopin
quitatem eoꝛum qui diliguntur vel ſm vti
litatē eccleſie. Magis eniꝫ bonus alijs pa
ribus diligendus eſt quantū ad effectum.
Itē ꝓpinquoꝛ alijs paribus affectu maioꝛi
diligēdus eſt. Et idē intelligendū eſt etiaꝫ
quantum ad affectū. Melioꝛ vel ꝓpinquoꝛ

vel eccleſie vtilioꝛ paribus magis diligendus eſt. ¶ Sed dubitari pōt vtrū bonitas ꝓpinquitati diligēda ꝑualeat vel econuerſo. Et videtur ꝙ bonitas ꝑualeat ꝓpinquitati ſm illud. Ambꝛo. domeſtici ſi boni ſūt ꝑponendi ſunt malis filijs. Itē Beda ſup illud. Luce. 8. Mater mea ⁊ frēs mei ſunt ⁊c̄. Nō iniurioſe negligit matrē. nec mater negatur ⁊ que de cruce agnoſcitur ſed reli glorioſioꝛes copule in vnū monſtranṫ ꝙ coꝛpoꝝ. G. Magis debem⁹ diligere quos de ſacro fonte ſuſcepimus ꝗ̄ quos de carne noſtra genuim⁹. ¶ Dicēdū ē ꝙ bonus extraneus pꝛeponēdus ē filio malo. quātum ad ſpiritualia beneficia vel etiam quantū ad tēpoꝛalia tanta pōt eſſe bonitas extranei vel vtilitas eccleſie. Item dubitari pōt de hoc ꝙ Ambꝛo. parētes filijs ꝑponit in oꝛdine diligendoꝝ cū natura magis incitet ad amoꝛē filioꝝ ꝗ̄ ad amoꝛē parentū magis videntur filij diligendi ꝗ̄ parētes. Gratia enim nō oppoſita ē nature. Ad idē vī facere. Illud. 2. Coꝛ. 12. Non debent filij theſaurizare parētibus. ſ; parētes filijs. Itē qꝛ radix humoꝛē mittit ad ramos ⁊ ſi ecōuerſo. Et ē dicēdū ꝙ parentes magis diligendi ſunt: ꝗ̄ filij alijs paribus ⁊ quantum ad affectum: ⁊ ad hoc incitat natura inſtituta ⁊ reſtituta non natura deſtituta. Tamen hunc oꝛdinem variare poteſt filij bonitas. Poſſet enim eſſe adeo bonus ꝙ eſſet ꝑponendus patri. Item eccleſie vtilitas vel filij neceſſitas vel ꝓpinquitas. poſſet enī eſſe filius adeo vtilis eccleſie ꝙ poti⁹ deberet ſubuenire aliqs ei ꝗ̄ patri ſuo. Itē ſi eſſet filius famulus poſſet eſſe ꝙ p⁹ deberet ei aliquis pꝛouidere ꝗ̄ patri. poſſet etiā eē adeo indigens qđ eſſet ei citi⁹ ſubueniendū ꝗ̄ paṫ. Aug. ad marcellinū. Caritas que tanꝗ̄ nutrix fouet filios ſuos nō oꝛdine amandi ſ; oꝛdine ſubueniendi i firmioꝛes foꝛtioꝛibus anteponit. quos tales nolūt eſſe quales iam illi ſunt. quos nō cōtemnēdo ſ; de hijs cōfidēdo interim ꝑterit. ¶ Et notandum eſt ꝙ parentes diligendi ſunt effectu dupliciter. ſ. quātum ad exhibitionem honoꝛis ⁊ quātū ad exhibitionē neceſſarioꝛum. Quātum ad pꝛimum parentes videnṫ ſemꝑ eē ꝑponēdi filijs niſi foꝛſitan filius carnalis fieret pater ſpūalis. Quātū vero ad ſecundū: oꝛdo pōt variari ex aliqua pꝛedictaꝝ cauſaꝝ. Item notandū ꝙ affectu debem⁹ omnes homines diligere. Effectus vero pōt ſuſpēdi ex cauſa. Augu. Caritas ne intermittatur officia pꝛo temꝑoꝛe exhibeanṫ. Quartus oꝛdo attendiṫ ſecūdum has differentias ꝓpter ſe ⁊ ꝓpter aliud: creatoꝛ ꝓpter ſe amādus ē. Creatū vero ꝓpter deū. De hoc oꝛdine dicit. Aug. 15. lib. de ciui. dei. Cū omnis creatura bona ſit amari pōt ⁊ bene ⁊ male: bene. ſ. oꝛdine cuſtodito. Male. ſ. oꝛdine ꝑturbato qđ in laude quadā cerei bꝛeuiter verſibus dixi. hec tua ſunt bona ſunt quia tu bonus iſta creaſti nil noſtrum eſt in eis niſi ꝙ peccam⁹ amātes oꝛdine neglecto pꝛo te qđ condiṫ a te. Idē. 9. libꝛo de trinitate. Amāda creatura ſed ſi ad creatoꝛē amoꝛ refertur non iā cupiditas ſed caritas erit. Tunc enim eſt cupiditas cū ꝓpter ſe creatura amaṫ. tunc nō vtentē adiuuat ſ; coꝛrumpit fruentem. Inferioꝛi creatura vtendum eſt ad deum pari fruēdū ſed in deo. ſicut te ipſo nō in te ipſo frui debes ſed in eo qui fecit te.

¶ De charitati aduerſarijs. 17

s Equitur de hijs que aduerſantur charitati: ⁊ videntur ei aduerſari. Superfluus amoꝛ noſtri. Et van⁹ amoꝛ mundi. Ꝺdium ꝓximi ⁊ generaliter dānabilis offenſa dei. ¶ Circa pꝛimū notādum ꝙ ſignum eſt ꝙ aliqs hēat ſupfluum amoꝛem ſui cum ea que pertinent ad deū ⁊ ad ꝓximum ſuū negligit ꝓpꝛia vero diligenter defendit: ⁊ ſpecialiter cum defendit mala ſua. 1. Coꝛ. 10. Nemo qđ ſuū ē qrat. Phil. 2. Non que ſua ſunt ſinguli cōſiderantes ſ; que alioꝝ. G. in moꝛali. plus deo ſe amoꝛe ꝯiungitur qui neglectis hijs que eius ſunt ꝓpꝛia tuetur. Idem in paſtoꝛali. Qui vult pꝛaua agere ⁊ tamē ad hoc ceteros tacere ipſe ſibimet teſtis eſt. qꝛ plus ſeueritate apetit diligi: ꝗ̄ ꝯtra ſe nō vult defendit. ¶ Supfluus amoꝛ ſui efficit hominem ciuem babilonice ciuitatis. Auguſti. 14. libꝛo de ciuita. dei. Fecerunt ciuitates duas amoꝛes duo. Terrenam. ſ. amoꝛ ſui vſq; ad contemptum dei Celeſtem vero amoꝛ dei vſq; ad contemptum ſui. Ille in gloꝛia ſua exaltat caput ſuum. hic dicit

domino deo ſuo. Gloꝛia mea ⁊ exaltās caput meum. ¶ Amoꝛ ſui eſt radix multoꝛum maloꝛum vnde ſuper illud. 2. Thim. 3. Erunt homines ſeipſos amantes cupidi elati ſuperbi ⁊c̄. Dicit Glo. Aug. Ex eo ꝙ ſeipſos non deum amāt quaſi a radice: hec que ſequunṫ mala oꝛiuntur. Criſ. Omnium maloꝛum cauſa eſt amoꝛ ſui ⁊ radix ⁊ fons. Item amoꝛ ſui hominem excecat a deo vt non videat ſeipſum. B. Amoꝛ vel odium veritatis neſcit iudicium. G. ſuper ezechiel. vehementer claudit oculos amoꝛ pꝛiuat⁹. Ex quo ſit vt hoc quod nos agimus ⁊ graue eſſe non extimamus plerumq; agatur a pꝛoximo ⁊ nobis minus deteſtabile eſſe videatur: Iſte amoꝛ videṫ eſſe. Amoꝛ cum vere ſit odium. vnde. Auguſti. ſuper illud. Jo. 12. Qui amat animā ſuam perdet eam. Magna ⁊ mira ſententia quemadmodum ſit hominis in animā ſuam amoꝛ vt pereat. Odium vt non pereat. Si male amaueris odiſti. Si bene oderis tunc amaſti. Item. Auguſtinus in quodam ſermone. Si perit homo amando ſe pꝛofecto inuenitur negando ſe. diſce amare te: non amando te. Secundum. Criſoſtomum. Animam amare eſt deſideria anime inconuenientia interire. Eccle. 8. Si ꝑſtes anime tue concupiſcentias ei⁹ faciet te in gaudium inimicis tuis. Qui nimis amat ſe perdit. Uult enī eſſe in ocio vbi coꝛrūpitur ſicut veſtis in archa repoſita a tineis cōmeditur. Pſalmiſta. Omnis ſicut veſtimentum veteraſcent. Item delicijs implet ſe nimis qui ſe nimis amat. ⁊ ſic perdit ſe. Ex hoc enim citius moꝛitur. Eccleſiaſtic⁹. 36. Pꝛopter crapulā multi obierunt. Qui nimis amat ſe nimis ſollicite ſeruando ſe. perdit ſe: ſicut qui nimis ſeruat frumentū ſuum ammittit quia coꝛrumpitur. vnde ſuper illud. Math. viij. Qui voluerit animā ſuam ſaluā facere perdet eā. dicit Interli. Ac ſi agricole dicatur frumentum ſi ſeruas perdis ſi ſeminas renouas. ¶ Circa vanum amoꝛem mundi notandum quod amare mundum eſt quaſi amare adulterium. vnde. Ja. 3. Adulteri neſcitis ꝙ amicitia huius mundi inimica deo eſt. Quicū qꝫ ergo voluerit amicus eſſe ſeculi huius inimicus dei conſtituitur. 1. Jo. 2. Nolite diligere mundum neq; ea que in mundo ſunt. Si quis diligit mundum non eſt caritas patris in eo. Ubi dicit. Glo. vnum coꝛ duos aduerſarios ſibi amoꝛes non capit. Iſa. xxviij. Coanguſtum ⁊ ſtratum ita vt alter decidat ⁊ palliū bꝛeue vtrumq; operire non poteſt. Caritas pallium eſt poſterioꝛa tegens. Peccata enim pꝛeterita abſcondit ne deus ea ad puniendū videat. Pꝛouer. 10. Uniuerſa delicta operit caritas ipſa ſupereminet ceteris virtutib⁹ vt pallium ſupponitur ceteris veſtibus. Col. 3. Super omnia caritatem habete. Amoꝛ mundi adulterat animam. Amoꝛ fabricationis mundi caſtificat animam vt dicit. Auguſtinus in lib. de verbis domini. Idē in lib. confeſſi. Amicitia huius mūdi foꝛnicatio eſt abſte. Idem ſuper epiſtolam. Jo. Si mundi amoꝛ habitet non eſt quo amoꝛ dei intret. Cum exauſeris coꝛ tuum amoꝛe terreno auries amoꝛem diuinum. Amoꝛ mundi pꝛincipium eſt omnium maloꝛum vnde ſup. 1. Jo. 2. dicit. Glo. Sicut dilectio dei eſt fons omnium virtutum ita dilectio mundi dilectio eſt omnium vicioꝛū. Amare mundū eſt amoꝛe pꝛoditoꝛē. Mūdus enim dedit demonib⁹. Quemcūq; oſculatus fuero ipſe eſt tenete eum. Math. xxvi. Pꝛouer. xxvij. Melioꝛa ſunt vulnera diligentis ꝗ̄ fraudulenta odiētis oſcula. Itē amare mundum eſt amplecti immundum Auguſtinus ſuper. Jo. Si delectat te mūdus ſemper vis eſſe inmundus. Si autem iam te non delectat hic mundus iam tu es mundus. Si autem fueris mundus non remanebis in mundo. Criſo. ſuper matheū. Sicut difficile eſt arboꝛem iuxta viam poſitam fructus ſuos vſq; ad maturitatē ſeruare. Sic difficile eſt virum fidelem iuxta iſtum mundum viuentem etiam in actib⁹ ſuis vſq; in finem iuſticiam tenere. Nam in via a tranſeuntibus fructus rapiṫ. Recede de via ⁊ plantare in loco ſecreto vt nec mundus tecum hēat commune nec tu cum mundo. Eccle. 13. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Item amare mundū eſt amare periculū. Auguſtinus amas ſeculū abſoꝛbebit te. Amatoꝛes ſuos voꝛa

re nouit non portare. Eccle.3. Qui amat
periculum in illo peribit. Auguſtinus ad
amatores mundi. Cuius rei cauſa vtilita-
tis mundum amans maior ne eſſe poterit
ſpes noſtra in mundo ꝙ̃ vt amici mundi
ſitis. Ibi quid non fragile plenum pericu-
lis. Itez per quot pericula peruenitur ad
maius periculum. Idem in epiſtola ad
anaſtaſium. Mundus iſte periculoſior eſt
blandus ꝙ̃ moleſtus. Et magis cauendus
cum ſe allicit diligi quantum ammonet co
gitqꝫ contemni. Amare ſeculum eſt amare
locum tormentoꝝ. Auguſtinus in lib. de
verbis domini. Abice a te diuiciarum one
ra. Abice vincula voluntaria. Abice anxie
tates ⁊ tedia que te plurimis annis inge-
rant. Ber. in ſermonibus. Diuiciarū amor
inſaciabilis lōge ampliꝰ deſiderio torquet
animam ꝙ̃ refrigeret vſu ſuo vtpote qua-
rum acquiſitio quidem laboris poſſeſſio ti
moris ammiſſio plena doloris inuenitur.
Item amare mundum eſt amare dyaboli
dominiū. Auguſtinus in lib. de agone chri
ſtiano. Mittitur dyabolus foras quando
ex toto corde huic mundo renunciatur.
Sic eniz renunciať dyabolo qui princeps
eſt mundi. Item mundū amare eſt in do-
mo igne ſuccenſa velle manere. Totus enī
mūdus in maligno poſitus ē. 1. Io. 5. Mū
dus ē fornax babilonica igne ſuccēſa. Da
niel. 3. Domꝰ ardet ⁊ ignis inſtat a tergo
⁊ tu mones nō egredi: vel iā egreſſuz regre
di. ¶ De tertio quod aduerſať caritati. ſ.
odio primi regre, in tractatu de ira. Criſo.
Si inimicitie ſemꝑ occupauerint alios oīa:
q̃ dicunť: que audiuntur: que fiunt ita ac-
cipiuntur ⁊ intelliguntur vt ad maiores ⁊
longiores proficiant inimicitias. Si quid
eniz boni de inimico diciť nō creditur. Si
quid mali hoc creditur ⁊ ꝯfirmatur. ¶ Cir
ca quartum notandum ꝙ omnis offenſa
dei mortalis inquantum a deo diuidit ad
uerſatur caritati que deo vnit. Iſa. 59. Ini
quitates veſtre diuiſerunt inter vos ⁊ de-
um veſtrum.

¶ De gradibus caritatis. 18

a Equitur de gradibꝰ caritatis. No
e tandū ergo ꝙ diuerſi ſunt gradus
caritatis. Eſt enim incipiens. Pro
ficiens et ꝑfecta. Auguſtinus ſuper epiſto
la. Io. Perfecta caritas hec eſt vt quis ſit
paratus etiam pro fratribus mori. Sz nū-
quid mox vt naſcitur iaz prorſus perfecta
eſt immo vt perficiatur naſcitur. Cum fue
rit nata nutritur. Cum fuerit nutrita robo
ratur. Cum fuerit roborata perficitur: cum
ad perfectionem venerit dicit cupio diſ-
ſolui. ⁊c̃. Phil. 1. Caritas operibꝰ pietatis
nutritur tribulationibus ⁊ conſolationibꝰ
roboratur conſiliīs perficitur. ¶ Et notan
dum ꝙ ſex ſunt que valent vt caritas pro-
ficiat: ⁊ proficiendo ad perfectionē veniat.
¶ Primum eſt ꝙ homo magnum deſide- b
rium proficiendi habeat. Magna eniz pars
profectus eſt velle proficere: vt ait. B. Au-
guſtinus noſtrum non progredi iam reuer
ti eſt. Ceſſet omnis ignauia ſi volumus nō
redire currendum eſt. Leo papa. In deci-
dendo. Incidunt pericula qui proficiendi
perdiderunt appetitum. Ber. in epiſtolis.
In defeſſum proficiendi ſtudiū ⁊ iugis co
natus ad perfectionem perfectio reputať.
ꝙ ſi ſtudere perfectioni eſſe perfectum eſt:
profecto nolle proficere deficere eſt. ¶ Se-
cundum eſt ꝙ a creaturis inferioribus ad
creatorem amorem ſuum recolligat. Solēt
abſcidi rami arboris noue inferius vt to-
tum crementum ſuum ponat ſuperius. G.
Non ſufficit proficere homo ad vtraqꝫ di-
niſus. Gen. penult. Dicitur ad ruben. effu-
ſus es ſicut aqua non creſcas. Auguſtinꝰ
in. 2. lib. confeſſ. Ab imo te auerſus deus i
multa euanui. Exarſi enim aliquando ſa
ciari inferiꝰ in adoleſcētia ⁊ ſiluestre auer
ſus ſum variīs et vmbroſis amoribus.
¶ Tertium eſt vt doctrine intendat ſicut
paruulus abſqꝫ ſumptione cibi creſcendo
non proficit ſic anima ſine doctrina defice-
re potius ꝙ̃ perficere ſolet. 27. Eccle. Filia
fatua in deminoratione ſiet. In ps. Eurien
tes ⁊ Sicientes anima eorum in ipſis defi-
cit. ¶ Quartuz eſt meditatio ⁊ precipue il
la que verſatur circa beneficia a deo vel a
proximo recepta vel circa alia incitantia
ad amorem dei vel proximi de quibus di-
ctum eſt prius in ps. In meditatione mea
exardeſcet ignis. ¶ Quintuz eſt oratio. B.
Amorem dei in homine a gratia genitū la

ctat lectio. Meditatio paſcit oratio cōfor
tat ⁊ Illuminat. Sextū eſt tēptatio. Gre. i
moralibus. Electorum deſideria deprimū
tur aduerſitate proficiunt. Sicut ignis fla-
tu premitur vt creſcat ⁊ vnde quaſi extin-
gui cernitur inde roboratur. Cum per tem
ptationem humilitas proficit proſpera eſt
ipſa aduerſitas que mentem ab elatiōe cu
c ſtodit. ¶ Et notandum ꝙ nullus ad tan-
tam perfectionem peruenit in vita iſta ad
quantaz vellet peruenire. Ambr. ſuꝑ Luc̃.
Nemo eſt qui tantū virtutis apprehēdat
quātū deſiderat: qꝛ oīpotēs deus interio-
ra decernēs ipſis ſpūalibus ꝑfectibꝰ mo-
duz ponit: ⁊ ex hoc homo quod apprehen-
dere conať ⁊ nō valet in illis ſe nō eleuat
que valet. Item notādū ꝙ ſicut dicit. Au-
guſtinus. Perfecta caritas nec cupiditatē
habet ſeculi nec timorem ſeculi. Per quas
duas. Ianuas intrat ⁊ regnat. Inimicus.
qui primo dei timore demum caritate pel-
lendus eſt. 1. Io. 4. Perfecta caritas foras
mittit timorez. Glo. ⁊ timorez illum. ſ. quo-
cūqꝫ quiſqꝫ incipiens opera iuſticie ne ve-
niat diſtrictus. Iudex ⁊ ſe minus caſtiga-
d tū damnet. ¶ Itē notanduz ꝙ ſeptē ſunt
ſpēs perfectionis. ¶ Prima ē perfectio ſuf
ficiētie. de qua. Mat. 6. Eſtote ꝑfecti ſicut
⁊ pať vr̃ celeſtis ꝑfectus ē. ¶ Secūda eſt
cōparatiōis quā debēt habere clerici re-
ſpectu laycoꝝ. Gen. 6. Noe erat ꝑfectus in
generationibꝰ ſuis. i. cōparatione eoꝝ qui
erāt de gn̄atiōe ſua. ¶ Tertia ordinis ad
quā tenentur ſacris ordinibꝰ cōſtituti. ad
quā ꝑtinet cōtinētia. Iſa. 3. Mūdamini q
fertis vaſa dn̄i. ¶ Quarta ꝓfeſſionis que
ꝑtinet ad religioſos. Mat. 19. Si vis perfe
ctus eē vade vende omnia que habes ⁊
da pau. ¶ Quinta ē ꝓlationis. Io. 10. Bo-
nus paſtor animā ſuā dat pro ouibꝰ ſuis.
Gre. in omel. Cū incorporabiliť anima ſit
longe melior quā viuimꝰ a terrena ſubſtā
tia ꝙ̃ poſſidemus qui nō dat pro ouibus
ſuis ſubſtātiā ſuam quomodo daturus eſt
pro hīs aīam ſuā. ¶ Sexta ē ſecuritas q
hanc hn̄t cupiunt diſſolui: ⁊ eē cuz chriſto.
Phil. i. de hac loquitur. Io. 2. 1. Canť. 4.
Explicit tractatus de caritate benedictus
deus qui incepit ⁊ compleuit. Amen.
¶ De quattuor virtutibus cardinalibus.

Icto de tribus virtutibus theolo-
b gicis. Dicēdū eſt de quattuor car
dinalibus. De qbus habeť ſapie.
Ecclesiastico. Sobrietatem inquit ⁊ pruden-
tiam docet ⁊ iuſticiam ⁊ virtutem quibus
vtilius nihil eſt in vita hominibꝰ. Sobrie-
tatem vocat quam vſitato nomine voca-
mus temperantiam virtutem vocat quaz
nos vocamus communiter fortitudinem.
Alias duas vocat nominibus nobis vſi-
tatis. ¶ De hīs hoc modo agetur. ¶ Pri
mo dicemr: quare dicātur cardinales licet
non meminerim me legiſſe eas ſic vocari
i canone ſacre ſcripture vel a philoſophis
vel ſacris expoſitoribus. ¶ Secundo nu-
merus eorum oſtendetur. ¶ Tertio de ſin
gulis agetur. ¶ Quarto diuiſio earuz quā
macrobius ponit ponetur.

¶ Quare dicantur cardinales. I

Irca primum a
c notandū ꝙ q̃ttuor de cau
ſis poſſumꝰ intelligere eas
dici cardinaleſ. Primo pro
pter ſtabilitatez. Cardo ſta
bilis manet licet hoſtium vertatur in eo.
Prouer. xxvi. Sicut hoſtium vertiť in car
dine ſuo. Sic hec quattuor ſtabiles ſunt:
hec ea circa que verſantur ſcilicet ea qui
bus vtendum eſt: ſint mutabilia he quat-
tuor virtutes animam quaſi quadratam
reddunt ⁊ ideo ſtabilem vndiqꝫ. Figura
eniz quadrata vndiqꝫ ſtabilis eſt. Heb. ter
tio. Optimum eſt gratia ſtabilire cor. Pru
dentia animam tenet in veritate vtili ne
per ignorantiam vel errorem vel curioſi-
tatem ab ea recedat. Temperantia tenet
eam in neceſſitate ne per ſuperfluitatem
vel diminutiōez ab ea recedat. Fortitudo
tenet animum in quadam equalitate ne
aduerſitas cuz deiciat. Iuſticia in proximi
vtilitate vt ei non noceat ſed potius vtili
tati eius intendat. ¶ Secundo ꝙ ſicut ho
ſtium cardini innititur. ſic tota cōuerſatio
bona hīs quattuor virtutibus innititur.
que conuerſatio bona conſiſtit. In facien
do bonum ⁊ patiendo malum. B. bonam
vitam ego puto ⁊ mala pati et bona face
re ⁊ ſic perſeuerare vſqꝫ ad mortem. Con
uerſatio bona quantum ad duo predicta

quaſi hoſtium eſt quo intrare ad vitam be
atam. De primo Math.xix. Si vis ad vi-
tam ingredi ſerua mandata. De ſcdo act.
.14. Per multas tribulatiões oportet nos
introire in regnū celoꝝ. ¶ Tertio propter
ꝑheminentiam quā habēt reſpectu cetera
rū virtutum. Cardines enim dicuntur pri
me partes celi: vel terre vel maris. Deut.
.30. Si ad cardines celi fuerit diſſipatus
inde retrahet te dominus. Primo Reg.2.
Domini enim ſunt: cardines terre. Job.
.38. Cardines quoqꝫ maris operiet. Sic
virtutes iſte prime ſunt reſpectu aliarū vir
tutum. Et ſicut cardinales preiunt clero:
⁊ ſummus pontifex per eos ardua opera-
tur: ſic he virtutes excellentiam habēt re-
ſpectu aliarum virtutum ⁊ anima per eas
agi ardua opera in quibus ſalus cōſiſtit.
Et ſunt hee virtutes cardinales ornatus
I conuenientiſſimus cardinalibus: vnde ſpe
cialē amorem debent hic ad eas. ¶ Quar
to propter principalitatem. Cetere enī vir
tutes ad has aliquo mō reducunt̄. Prete
rea he virtutes principales motus iuriam
anime diligūt. Prudentia actū rōnabilis
qui eſt diſcernere inter bonū ⁊ malum: vel
inter duo bona quod melius: vel īter duo
mala quod maius malum. Temperantia
dirigit actuꝫ cōcupiſcibilis qui eſt velle bo
num delectabilem. Fortitudo actum iraſci
bilis qui eſt aggredi arduū ⁊ ſuſtinere qđ
eſt difficile ad ſuſtinendum. He tres ergo
virtutes tres actus principales viriuꝫ ani-
me dirigunt quātū ad ſe. Sed iuſticia actꝰ
illos dirigit reſpectu proximi. Ipſa enī cir
cuit omnes virtutes vt dicit Glo. Iſido. ſu
per Geñ.2. Sequit̄ de numero predictarū
virtutum qui ex officijs eaꝝ ſatis poteſt de
clarari: vnde notandum ꝙ prudentia cete
ris lumen prefert. Temperantia animā ꝑ-
ficit reſpectu eius quod infra nos ē. Forti-
tudo reſpectu eius quod erga nos ē. Iuſti
cia reſpectu eius qđ iuxta nos ē: vel ſupra
nos. ſ. proximi vel dei. Aug. Prudentia eſt
eligere quod diligendū eſt. Fortitudo nul
lis aduelli moleſtijs. Tēperātia nullis ille-
cebris iuſticia nulla ſuperbia. In libro de
anima ⁊ ſpiritu. Prudentia ē in eligendis.
Temperantia in vtēdis. Fortitudo in tol-
lerandis. Iuſticia in diſtribuendis. Tulliꝰ
in libro de officijs. Honeſtas a quattuor
partibus manat: vna cognitionis. Altera
communitatis. Tertia magnanimitatis.
Quarta moderationis. Cognitio pertinet
ad prudentiam. Communitas ad iuſticiā.
Magnanimitas ad fortitudinem. Mode-
ratio ad temperantiam. He quattuor vir-
tutes videntur eſſe contra quattuor effe-
ctus originales quos Beda diſtinguit. Si
ignorantiam infirmitatem concupiſcen-
tiam maliciam vel malignitatem. Pruden
tia contra ignorantiam. Fortitudo contra
infirmitatem. Temperantia contra conca
piſcentiam. Iuſticia contra maliciam vel
malignitatem. ¶ His quattuor virtuti-
bus quaſi quattuor lapidibus precioſis
conſtat corona ſponſe chriſti. Prudentiaꝫ
habet a parte anteriori vt caueat a futu-
ris: iuſticiam a poſteriori vt ſatiſfaciat de
preteritis. Temperantiaꝫ a dextris ne ele
uentur in proſperis. Fortitudinem a ſini-
ſtris ne ſuccūbat in aduerſis. Cuꝫ virtus b
ſit circa bonum ſecundum verbum ſapien
tis quadrupliciter peccat animam circa
bonum ſcilicet in eligendo: quod appareat
bonum cum non ſit: vel id quod vere bo-
num eſt ac ſi eſſet bonum fugiendo: ⁊ quod
moleſtum ſit vel appetendo quod ſimplici
ter eſt bonum cum ſibi non ſit bonum eo
ꝙ non eſt cōmenſuratum: vel appetendo:
quod a proximo eſt malum eo quod bonū
ſibi. Prudentia eſt contra primum que
prodit ⁊ manifeſtat non eſſe bonum. Forti
tudo eſt contra ſecundum que amplecti-
tur: quod moleſtum eſt tanꝗ bonum ex-
pediens vt eſt medicina amara: vel inciſio
in corpore propter ſalutem corporis fa-
cta. Temperantia eſt contra tertium que
cauet ſuperfluum. Iuſticia eſt contra quar
tum que cauet proximi nocumentum.
Prudentia cauet errorem qui eſt princi
pium ceterorum malorum. Fortitudo ex
cludit timorem ſeculi ſapienter. Fortitu-
dinis non niſi turpia timere. Temperan
tia excludit cupiditatem hec duo prin-
cipia ſunt omnes peccati. Unde Glo.
ſuper illud pſalmiſte. Incenſa igni ⁊ ſuffoſ
ſa. Omne peccatum due res faciunt. ſ. cu-

piditas ⁊ timor. Iuſticia ſeruat amorē p
ximi. Eſt enim vinculū ſocietatis humane
vt ait. Señ. in lib. De quattuor virtutibꝰ.
Prudentia diſcutit que fallunt. Tempe-
rantia cōpeſcit ab his que irritant ⁊ alli-
ciunt fortitudo ſuſtinet que exercent. Señ.
in epiſtolis. Leniēda ſunt que me exercēt.
Compeſcenda que me irritāt diſcutienda
que me fallūt. Iuſticia timet qđ ē timēdū
⁊ amat quod eſt amandum. Tullius in li
bro de officijs. Nemo poteſt eē iuſtus. qui
mortem qui dolorem qui exilium qui ege-
ſtatem timet. Prudentia facit vt homo ſe
bene habeat ad vera ⁊ ad falſa. In proſpi
cientia enī veri ſollertiaqꝫ verſatur iuxta
verba. Tulliꝫ in lib. de officijs. Tēperātia
⁊ fortitudo vt bene ſe habeat ad deū ⁊ p-
ximū. Prudentia. Tēperātia fortitudo. ⁊
Iuſticia ſm̄ aliꝗ expoſitionē ſui accipiūt̄
diuerſimode vt patebit cū de ſingulis age
tur ⁊ vident̄ opari circa vnū ⁊ ideꝫ opus
meritoriū. Prudentia eligit qđ agēdū eſt
Temperantia cauet ne ꝗd nimis. Fortitu
do ne quid parum. Iuſticia opus ordinat
ad debitū finē. Prudentia ꝓuideꝫ ſpeciē.
Temperantia ⁊ fortitudo modū. Iuſticia
t ordinem. ¶ Numerus harum quattuor v
tutū deſignatur in multis locis ī ſcriptura
ſacra. ¶ Primo in quattuor fluminibꝰ pa-
radiſi. de quibus legit̄. Geñ.2. Ubi dicit.
Glo. G. Quattuor flumina paradiſum irri
gant: quia dum his quattuor virtutibus
cor infunditur ab omni deſideriorū carna
liū eſtu temperat̄. ¶ Secūdo in quattuor
coloribus quibus decorate ſunt cortine ta
bernaculi. Exod. xxvi. Que ſignant has
quattuor virtutes in quibus decor eccle-
ſie conſiſtit. Iacintus aerei ⁊ celeſtis colo-
ris pertinet ad prudentiā deuꝫ ⁊ angelos
ſpecialiter imitando. Byſſus habens can-
dorem pertinet ad tēperātiā que candidā
⁊ mundā reddit animam. Purpura ſan-
guinei coloris pertinet ad fortitudinē que
parata eſt ſanguinem pro chriſto fundere
Coccus ignei coloris pertinet ad Iuſticiā
propter zeluꝫ ipſius. ¶ Tertio in quattuor
ſpeciebus quibus conficiebant̄ vnguentū
quo tabernaculuꝫ ⁊ vaſa ipſius ⁊ miniſtri
vngebant̄. De quibus habetur. Exo.xxx.
Myrra prima pertinet ad temperantiā
que eſt in iuuentute. Tunc enim laudabi-
lior eſt Cinamomum quod eſt cinerei colo c
ris quod cum frangitur in modum nebule
ſpiramen viſibile emittit vt dicit. Glo. ſup
exod.30. pertinet ad humilitatem que eſt
omnis iuſticia. Mat.3. Sic decet nos im-
plere omnem iuſticiā. i. perfectaꝫ humilita
tem. Caſſia que creſcit in aquis ꝑtinet ad
prudentiaꝫ que in aquis doctrine nutrit̄.
Calamus arbor aromatica pertinet ad for
titudinem que aduerſa tollerādo dat odo
rem ſuauitatis vt ſpecies aromatice cū cō
teruntur redolēt: his quattuor adito oleo
diuini amoris conficitur vnguētū bone fa
me ſuauiſſime redolens. Eccleſiaſtes. vt.
Melius ē nomē bonū ꝗ ꝓcioſa vnguēta.
¶ Quarto he quattuor virtutes ſunt q̄ſi
quattuor rote in curri igneo quo ſubleuā-
tur amici dei. Quarti. Reg.ij. Currus iſte
igneus eſt conuerſatio ardent̄ amantium
deum. ¶ Quinto cōmendat̄ numerus ha-
rum virtutū figuris quattuor animalium.
Aquila vitulo. Leone hoie. De quibꝰ apo
calipſis.4. ⁊. Ezeh. primo. In aquila ſigni-
ficatur prudentia cuius ē vigilare in rebꝰ
diſcernendis vt ait. Aug. Aquila enim hꝫ
viſum acutum. In vitulo temperantia. Ui
tulus enim immolabat̄ in lege. Tēperātia
exhibet corpora noſtra deo hoſtiā viuētē.
Rom.12. In leone fortitudo. Prouer. xxx.
Leo fortiſſimꝰ animaliū ad nullius paue-
bit occurſuꝫ. In homine iuſtitia q̄ vinculū
eſt humane ſocietatis vt dictum eſt prius
voluit dominus quattuor eſſe euāgeliſtas
⁊ quattuor euangelia ad deſignandum ꝙ
illi qui doctrinam euangelicam docent ⁊
qui eam tenent his quattuor virtutibus
pollere debent.

¶ Tractatus de prudentia.

Inter has ꝟtutes ꝑmo aget̄ đ pru
I dentia q̄ alias dirigit. De q̄ h mō
agit̄. Primo diſtinguentur diuerſi
modi quibus hoc nomē ſumit̄ prudentia.
Secūdo deſcriptiões eiꝰ ponent̄. Tertio
quomodo ipſa ſit virtus oſtendet̄. Quar-
to tangetur de diuerſis eius actibꝰ. Quin
to commendationi eius inſiſtetur. Sexto
tangit̄ de ſpeciebus eius. Septimo de his
que ei aduerſantur.

¶ Quod modis ſumitur prudentia. 2

Irca primū notandū ꝙ hoc nomē
c pꝛudētia. Quādoqȝ ſumit̄ ꝓ eo ꝙ
apparet eſſe pꝛudentia cū non ſit.
Sic ſumit̄. Ro. 8. Ubi dr̄ pꝛudētia carnis
moꝛs eſt. Glo. Pꝛudentiā carnis hȝ quis
cū ſtudioſius implet q̄ carnis ſunt appeten
do bona tēpoꝛalia ⁊ fugiēdo mala etiā cū
natura reꝝ tn̄ ſequit̄. Pꝛudētia vero ideo
dr̄ cū res ſtulta ſit: qꝛ ita vr̄ ſecularibus ho
minibus. Similiter ſumitur qn̄qȝ ſapia ꝓ
ſapia apparēti. vn̄ ſubdit̄. In eodē capl'o.
Sapiētia carnis inimica eſt deo. 2. Coꝛ.
3. Sapia hui⁹ mūdi ſtulticia ē apud deū.
Quādoqȝ cū ſapiētia dr̄ diuinaꝝ ⁊ huma
naꝝ reꝝ cognitio ſm verbū. Sen̄. in eplīs.
Tullij i libꝛo de officijs ⁊ iſta cognitio ſub
diuidit̄ in tres partes. moꝛalē. ſ. ⁊ natura-
lem ⁊ rōnalem vt tāgit. Sen̄. pꝛudētia non
dicit̄ ſcia operandoꝝ. vn̄. Damaſcenus di
uidit rōnalem in duo. In id qꝺ ē in ea cō
tēplatiuū: ⁊ in id qꝺ eſt in ea actiuū. Cō
tēplatiuū eſt ꝙ excogitat res ꝓut hn̄t eē.
Actiuum vero ꝙ cōſiliatiuū eſt ꝙ agēda
dirigit. Et vocat cōtemplatiuū intellectū.
Actiuū vero rationē. Et dicit ſapiā ptine
re ad cōtēplatiuū pꝛudētiā ſꝺo ad actiuū.
Quādoqȝ vero actoꝛes ꝓ eodem vident̄
ſumere pꝛudētiā ⁊ ſapientiā. vn̄. Pꝛouer.
16. Qui ſapiens ē coꝛde appellabitur pꝛu
dens. Quādoqȝ vero ſapia ſumitur ꝓ co-
gnitione diuinoꝝ ⁊ pꝛudētia ꝓ cognitiōe
humanoꝝ. Un̄ ſuper illud. ps. Os meū lo
quet̄ ſapiētiam ⁊ me. c. m. pꝛu. dicit. Glo. ſa
piētia ad diuinas res pertinet ⁊ poſt dicit̄
pꝛudētia. ſ. de moꝛibus. Et nota ꝙ moꝝ in
habitus ex quo ſine ꝓmeditatione eſt fre-
quētia operum. Uel ab ea ꝙ eſt moꝝ quia
ſine moꝛa eſt ex eo operatio vel dicit̄ moꝛa
. i. a diuturnitate aſſuefactionis. Aug. qn̄o
diſtinguit inter ſapiētiā ⁊ ſcientiā in lib.
de Trinitate. h ē inqt ſapiētie ⁊ ſcientie re
b cta diſtinctio. vt ad ſapiētiā pertineat eter
narū rerum cognitio intellectualis. Ad
ſciā vero tēpoꝛaliū rerum cognitio rōna-
lis. Sapiētia etiā ſumit̄ ꝓ ſapida ſcia ſeu
ꝓ ſcia ſapoꝛe ꝟtutū cōdita. Eccle. 6. Sapia
doctrine ſm nomē ei⁹ ſapida ē: ſapita enīȝ
eſt: ſicut nomen eius a ſapoꝛe dictū vr̄. Sa
piens ſignum opoꝛtet facere habitū habē
tē dilectionē ⁊ triſticiā. In hoc differt. Lit
terat⁹ mal⁹ a ſapiēte: qꝛ litterat⁹ mal⁹ gau
det d' hoc qꝺ ſit opponere ⁊ rn̄dere d' hijs
q̄ ptinēt ad moꝛes. ſapiēs ſꝺo d' hoc ꝙ illa
ſunt in ſmonib⁹. B. inueniſti plane ſapiā ſi
pꝛioꝛis vite peccata defleas ſi huius ſecu-
li deſiderabilia paruipēdas. Si eternā bea
titudinem toto deſiderio ꝯcupiſcas. Inue
niſti ſapiētiā ſi hoꝝ ſingula ſapiunt pꝛout
ſunt. Quādoqȝ vero ſapiētia dr̄ cognitio
de deo q̄n̄ per ſapoꝛē eius habita vt cū ali
quis cognouit deū eſſe ⁊ guſtauit ⁊ vidit
qm̄ ſuauis eſt deus. Et h cognitio differēs
eſt ab illa qua aliquis credit deū eſſe ſua-
uē: qꝛ ſcriptura hoc dicit in. ps. Sicut dif-
fert cognitio quā habȝ aliqs de dulcedine
vini per guſtū ab illa q̄ eſt per auditum.
Pꝛudētia etiā qn̄qȝ ſumit̄ ꝓ virtute ⁊ hoc
multipliciter vel ꝓ virtute. ſ. gratuita vel
pꝛo virtute ex multis operationib⁹ acquiſi
ta. Idem qn̄qȝ ſumitur large vt cōpꝛehen-
dat omnes virtutes cognitiuas. ⁊ ſic videt̄
eā ſumere Tullius dicēs. Pꝛudētia ē rerū
⁊ humanaꝝ diuinaꝝ cū ratiōe bene viuē
di iuncta cognitio. Rationē bene viuendi
itellige directionē bone vite. Quādoqȝ ve
ro diſtrictius ſumitur vt non cōpꝛehendat
fidē vel dictū ꝯſilij vel intellectus vel ſcie.

¶ Quid ſit pꝛudentia deſcriptiue.

p Rudētia ſꝺo ſic dſcribit̄ ab. Aug.
in lib. De moꝛib⁹ eccl'ie. Pꝛudētia
ē amoꝛ ea q̄b⁹ adiuuamur in deū
ab hijs qb⁹ impedimur ſagaciter eligēs.
In lib. Uero de ſpū ⁊ anima dr̄ ꝙ pꝛuden
tia eſt ſcire quid anima debeat facere ſup
illud. Mat. 15. Erāt qui manducauerunt
. iiij. Mat. dicit. Glo. G. Prima. ſ. pꝛudētia
ē cognitio rerū vitandarū ⁊ appetendaꝝ:
Et pōt eſſe ſumptū de verbis. Tullij in lib.
De officijs dicētis. Sapiētia eſt appetēda
rū fugiendarūqȝ rerū ſciētia. Deſcribitur
etiā ſic pꝛudētia. in lib. De requie mentis:
Pꝛudētia ē reꝝ bonoꝝ ⁊ malarū. cū alte-
rarū dilectiōe reliquarum deteſtatiōe ſci
tia. Tullius eā ſic deſcribit in rethoꝛicis:
Pꝛudētia ē reꝝ bonaꝝ ⁊ malaꝝ vtrarūqȝ
ſciētia. Hec virtus diſcernit bona a malis
⁊ bona ab inuicem oſtendendo quod ſit
melius ⁊ mala ab inuicē oſtendendo qꝺ
ſit maius malum.

¶ Oſtenditur ꝙ pꝛudentia ſit virtus.

Q Ueſit̄ quomō pꝛudētia virtus ſit
e cum videat̄ eē ſciētia ſecūdū mul
tas deſcriptiones eius pꝛius poſi-
tas. Ad quod vr̄ poſſe reſpōderi ꝙ pꝛudē
tia gratuita virtus ē quia eſt radius viu⁹
aureo ſole ꝓcedens. Cognitio quā habēt
mali circa ea q̄ pertinēt ad moꝛes eſt qua-
ſi moꝛtua ⁊ inualida ad remouendū vo-
luntatē vt bono cognito ꝯſentiat vel diſſen
tiat a malo cognito. Sȝ pꝛudētia virt⁹ nō
ſolū lumē eſt illuminās intellectū: ſȝ etiā
calefacit affectū. Nō ſolū enīȝ oſtēdit quid
qn̄ ⁊ qualit̄ ſit agendū. ſed etiā mouet vo
luntatē vt appetat bonum poſt iudicium ſu
giat malū. Ro. 8. Pꝛudentia ſpiritus vita.
Pꝛudētia vero virtus cōſuetudinalis ex
frequētia operū relicta nō eſt idē cū ſciē
tia que eſt cōiter de hijs q̄ ſunt circa opa-
tiōes volūtarias. Operatiōes vero ex qbus
ipſa vt ē virtus relinquitur ſunt ſeculares
diſcretiones de ſingularibus fugiēdis vel
appetendis nō ſm quod ſunt in imagina-
tione tn̄ vel opinione ſed ſm quod ſunt
ſubiecta ſenſu. Accidit enim de multis qꝺ
minus mouēt ad hoc ꝙ fugiātur vel appe
tātur cū ſunt in imaginatiōe quā dū ſunt
in ſenſu. habitus vero relictus ex hijs ſin-
gularibus diſcretiōibus potētioꝛ ē ad mo
uēdum volūtatē vt cōſentiat bono vel diſ
ſentiat a malo q̄ȝ ſcientia moꝛalis que eſt
cōiter de hijs que pertinēt ad moꝛes: ⁊ vr̄
differre alter hoꝝ habituū a reliquo: ſicut
ſciētia muſice quā habȝ aliqs magiſter ar
tiū qui legit muſicam in ſcolis qui tn̄ neſci
ret cantare reſponſoꝛiū vnū. Differt a co-
gnitione quā hȝ ille qui hȝ miniſterium oꝛ
ganizādi in quo nō ſolū ē relict⁹ habitus
ad cantādū quātū ad vim appꝛhēſiuā ſed
etiā quātū ad vim motiuā ⁊ impantem
motū ⁊ exequētē. Similiſ diſtā eſt int̄ habi
tū quē hȝ magiſter in medicina q ſcit lege
re libꝛos medicine ⁊ ptinētes ad theoꝛicā
q nō hȝ ꝯſuetudinem opandi ab habitu il
lius q hȝ ꝯſuetudinē opandi. ¶ Et notan
dū ꝙ nō eſt aliqs pꝛudēs pꝛudētia virtu-
te eo ꝙ ſit pꝛudēs ſolo intellectu. immo p
opoꝛtet vt ipſe ſic pꝛudēs intellectu ⁊ affe-
ctu ⁊ opere. Un̄ vſus ſcripture ⁊ vſus cōi-
ter loquētiū habēt vt impꝛudētes dicant̄
qui impꝛudētes operant̄: licet pꝛudent̄ in-
telligāt qd ⁊ qn̄ ⁊ qn̄o ſit agendū. Un̄ pꝛu
dētia virt⁹ cōſuetudinalis nō relinquit̄ in
aliquo niſi q pꝛudent̄ ſe habuit qui pꝛudē
ter intelligēdo pꝛudent̄ volēdo. pꝛudenter
agendo. Job. 12. In multo tpe pꝛudentia.
Qui hȝ pꝛudētie virtutē habitū habȝ ad
pꝛudēter diſcernendum pꝛudenter volen-
dum pꝛudent̄ agendū. Ad hoc etiā ꝙ pꝛu
dentia ſit virtus vr̄ facere hoc quod ipſa
eſt cognitio boni vel mali. ⁊ talis boni vel
mali quod difficile eſt diſcerni vt vicij ꝙ p̄
tendit ſpeciem virtutis. Ad hoc etiam ꝙ
ipſa ſit virtus videtur facere actus libere
voluntatis pꝛecedens eius cognitionem.
quā. Aug. vocat amoꝛē diſcernēdi ea qui-
bus adiuuamur in deū ab hijs quibus im
pedimur. Cognitio pertinēs ad pꝛudentiā
non eſt cognitio effectiua per violentam ꝓ
bationem: ſed etiam cognitio crudelitatis
cuius conſenſus eſt ſine neceſſaria coactio
ne. Poterit etiam videri alicui ꝙ ſicut tem
perātia oꝛdinat vim cōcupiſcibilē ad dele
ctatiōes ſenſuū: ita pꝛudētia vt ē gn̄alis ad
ꝟtutes ꝯgregatiuas oꝛdinet volūtatē libe
ri arbitrij ad opatiōes q̄ ptinēt ad vim ra
tionabilem. Uoluntas enim liberi arbitrij
penes quā ē ſumma poteſtas i anima: ita
ꝙ pōt ſe inoꝛdinate habere circa opera-
tiones intellectus vel rationis ſicuti reſpe-
ctu ſenſuum. Unde ſicut neceſſe ſunt ali-
que virtutes que oꝛdinant eam reſpectu
ſenſuum ſic neceſſaria eſt aliqua virtus q̄
oꝛdinet eam reſpectu intellectus ⁊ ſicut vo
luntas reſpectu eoꝛum que ſunt delectabi
lia ſecundum ſenſum poteſt eſſe virtuoſa ⁊
vitioſa: ſic voluntas que eſt reſpectu cogni
tionum videtur poſſe eſſe ⁊ virtuoſa ⁊ vi-
tioſa. ¶ Et poterit foꝛſitā videri alicui ꝙ
hec ſit quam: Sen̄. intelligit in epiſtolis no
mine philoſophie dicens. Sapientia bonū
perfectū eſt mentis humane: philoſophia
ſapientie amoꝛ eſt ⁊ affectio. Item illud q̄
ſi conſtituit aliqs inter philoſophiā ⁊ ſapiē-
tiā intereē. Neqȝ enim fieri pōt vt idē ſit
⁊ qꝺ affectat. qn̄o multū intereē inter aua
riciā ⁊ pecuniā cū illa cupiat hec ꝯcupiſca
tur ſic iter phophiā ⁊ ſapiā idē. Aliū pho-
phiā ſtudiū virtutis eē dixerūt alij ſtudiū

corrigende mentis a quibuſdam dicta eſt
appetitio recte ratione.
¶ De diuerſis actibus prudentie. 4
a Equitur de diuerſis actibus ſeu of
ficiꝭ prudẽtie. Notandũ ergo ꝙ ad
prudentiam pertinet actus aliarū
virtutū dirigere. Prouer. xv. Uir prudẽs
dirigit greſſus ſuos ipſi eſt oſtendere quid
ante: ⁊ quomõ ſit agendũ ipſius eſt proui-
dere vt opera noſtra deo ſint grata nobis
vtilia proximo non iniurioſa ad eaꝫ videt̃
pertinere diſcretio illa de qua dicit. Ber. ſu
per cant. Eſt diſcretio nõ tã virtus q̃ que-
dam moderatrix virtutũ: ⁊ auriga ordina
trixq; affectuũ ⁊ morū doctrix: tolle hanc
b ⁊ virtus erit vitiũ ⁊ intelligis ibi eã virtu-
tẽ vocari inquantũ dirigit ꝓpͦs actus ſe-
paratos ab actibus aliorum. Aurigã ve-
ro virtutũ inquantum alias virtutes diri-
git in actibus ſuis eius eſt moderari fer-
uorem precipitantẽ. Ber. ſuper cant. Uirtꝰ
diſcretionis abſq; caritatis feruore iacet: ⁊
feruor vehemens abſq; diſcretiõis tempe
ramento ꝑcipitat: ideo laudabilis cui neu
trū deeſt quatenus feruor diſcretionẽ eri-
gat ⁊ diſcretio feruorem regat. Prudẽtie
eſt prouidere vt operibꝰ noſtris deus glo-
rificetur ⁊ nobis premiū acquirat̃: ⁊ extra
bonum proximo prebeat̃. Ad prudentẽ ꝑ-
tinet nolle fallere: ⁊ falli non poſſe. Math.
.10. Eſtote prudẽtes ſicut ſerpentes: ⁊ ſim-
plices ſicut columbe. Sen. in libro quat-
tuor principalium virtutum. Prudens
fallere non vult falli non poteſt. Item pru
dentia eſt res ſm veritatem extimare ⁊ nõ
ſecundũ multoꝝ opinionẽ. Sen. eodẽ lib.
Quiſquis prudentiã ſequi deſideras tunc
per rationeꝫ recte viues ſi omnia extimes
prius ⁊ propẽſes ⁊ dignitatẽ nõ ex opinio
ne multoꝝ: ſꝫ ex eaꝝ natura ꝯſtituas. Idẽ
quecunq; ex rebus trãſitoriis poſſides nõ
mireris nec magis extimes quod caducū
eſt. Ipſius eſt nanq̃ multis quelibet pla-
ceat cogitare nec quis dicat: ſed quid dica
tur attendere. Sen. in lib. de quattuor vir-
tutibus. c. de prudentia. Non te moneat di
centis auctoritas nec quis: ſed quid dicat
intẽdito nec quã multis: ſed qualibus pla
ces cogita. Item prudentie eſt: que nobis
cõmiſſa ſunt: ad dei gratiam ⁊ vtilitatem
eccleſie diſpenſare. Mat. 14. Quis putas
eſt fidelis diſpẽſator: ⁊ prudens ⁊c. ⁊ Luc.
.12. Quis putas ẽ fidelis diſpẽſator ⁊ pru-
dens. Sen. Nõ apud te que habes tanq̃
aliena ſeruabis: ſed pro te tanq̃ tua: ⁊ diſ-
penſes ⁊ vtaris. Item prudentie eſt caue-
re ne aliquid leuiter inchoetur vel incho-
atū: ante perfectionẽ de facili relinquat̃.
Sen. eodẽ lib. Scito in quibuſdã te debe-
re ꝑſeuerare: q2 cepiſti quedã vero nec in-
cipere in qbuſdã ꝑſeuerare ſit noxiũ. Iteꝫ
in epiſtolis. Melius eſt vt ꝓpoſita cuſtodi
as q̃ vt honeſta proponas: ipſius eſt mu-
tabilitatem cauere. Sen. in lib. de q̃ttuor
virtutibꝰ. c. de prudẽtia. Si prudẽtiã am-
plecteris vbiq; idẽ eris: ⁊ prout reꝝ aut tẽ
poris varietas exigit: ita te accõmodes tẽ-
pori nec te in aliqbꝰ mutes: ſꝫ potiꝰ aptes.
Sicut manus q̃ eadẽ eſt: ⁊ cũ in palmã ex
tendit̃ ⁊ cũ in pugnũ ꝯſtringit̃. Eccl. xxvij.
Hõ ſanctus i ſapiẽtia manet ſicut ſol. Nã
ſtultus ſicut luna mutat̃. Itẽ prudẽtie eſt:
turpia in occulto: ſicut in pulchro cauere.
Sen. id opta qđ optari corã bonis poteſt.
Itẽ ipſius eſt humilẽ ſtatũ diligere. Sen.
in eodẽ. Ne altiori te rei imponas in qua
ſtanti tibi tremendũ diſcedẽti cadendum
ſit. Ipſiꝰ etiã eſt in ꝓſperis potiuſq̃ in ad-
uerſis ꝯſulte agere. Sen. in eodẽ. Tũc cõſi
lia ſalutaria aduoca cũ tibi alludit vite ꝓ-
ſperitas. Tũc te velut in lubrico retinebis
ac ſi ſtes potius indiget lumen qui incedit
ꝑ loca lubrica q̃ qui incedit ꝑ arida. Itẽ
prudẽtie eſt nõ ſolũ interiora: ſed etiã exte
riora ordinare. Prouer. xvij. In facie pru-
dẽtie relucet ſapientia. Oculis ſtultorū in
finibus terre. Eccle. xix. Ex viſu cognoſcit̃
vir ⁊ ab occurſu faciei cognoſcit̃ ſenſatus
amictus corporis ⁊ riſus dentiũ: ⁊ ingreſ-
ſus hominis enunciant de illo. Itẽ prudẽ
tie eſt actus ratiõis ordinare. Primꝰ actꝰ
rationis eſt cogitare quã prudentia ordi-
nat: dum non ſolum cogitationes iniquas
ſed etiam ocioſas cauet. Jer. 4. Uſq; quo
morabunt̃ in te cogitationes noxie. Sen.
Cogitatiões vagas ⁊ inutiles ⁊ velut ſom
no ſimiles non recipies quibus ſi animum
tuum oblectaueris eaꝫ omnia diſpoſueris
triſtis remanebis. Ro. etiaꝫ dicitur habere c
quattuor ptes ꝓut ad ſenſibilẽ cõparat̃. l.

inuentiuam: vel inueſtigatiuam: iudicati-
uam: memoratiuam: ⁊ interpretatiuam.
¶ Rationem inueſtigantem prudentia or
dinat dum eam cohibet ab inquiſitione i
utilium vel minus difficilium. Prouer. 23.
Ne erigas oculos tuos ad opes quas ha
bere non potes. Ibideꝫ. Prudentie tue po
ne modum. Sene. Acquire quod potes i
uenir̃: id diſce quod potes ſcire. Eccle. 3. Al
tiora te ne queſieris: ⁊ fortiora te ne ſcruta
tus fueris. Et paulopoſt. In ſuperuacuis
rebus ne fueris curioſus. Roma. 12. Non
plus ſapere q̃ opꝫ ſapere. Iſa. xix. Confun-
dentur qui operabuntur linum plectẽtes:
⁊ texentes ſubtilia. ¶ Item prudentia rõ-
nem inquirentem dirigit dũ cauſam facto
rum requirere facit. Seneca in tractatu de
iiij. virtutibus in. c. de prudentia. Cuiuſcũ
q; facti cãm require. Cũ initia inueneris
exitus cogitabis. Item ratio dirigit inqui-
rentem dum eam ex aliis: alia conterẽ fa-
cit vt ex preſentibus futura. Sene. Cõſiliũ
peritoꝝ ex aptis obſcura extimat: ⁊ ꝑua
magna ex proximiſ remota ex partibus to
ta. Item ſi prudens eſſe cupis i futurū ꝓ
ſpectum intende. Dirigit etiam rationem i
quirentem quantum ad ordinem ſciẽdi: ⁊
ſtudium: ⁊ finem. Ber. ſuper cant. Scire ea
prius ampliuſq; curato que ſenſeris tutio-
ra ſaluti. Item ſcias modũ ſciendi vt ſcias
quo ordine vt id prius quod maturius ad
ſalutem. Quo ſtudio vt id ardentius quo
vehementius ad amorem. Quo fine vt tiſi
ad hedificationem ſciat vel ſiat tui vel pro
ximi. Idem ſunt qui ſcire volunt eo fine tã
tũ vt ſciant: ⁊ turpis curioſitas eſt. Aliq̃ vt
ſciant̃ ipſi: ⁊ turpis vanitas eſt. Aliq̃ vt ſciẽ
tiam ſuam vendant pro pecũia: vel ꝓ ho-
noribus ⁊ turpis queſtus eſt. Alii vt edifi
cent: ⁊ prudentia eſt. ¶ Rationem iudican
tem prudentiam multipliciter dirigit. Pri
mo dum eam cohibet a quibuſdaꝫ iudiciis
que ei nõ ſunt licita: vt eſt iudicium de icer
tis quod prohibetur. Mate. vii. Luc. vi.
Nolite inquit iudicare. glo. Duo ſunt in q
bus iudicium temerariũ cauendũ ẽ. Sũt
enim quedam media: ⁊ incerta quo animo
fiant que bene: ⁊ male poſſunt fieri. Neſci-
mus qualis futurus eſt qui nunc apparet
malus de cuius corruptione deſpare eſq;
quaſi abiectum repꝛehendere: temerarium
iudicium eſt. i. cor. iiii. Nolite ante tempus
iudicare. ¶ Item cohibet rationem a iudi
cio vſurpatiuo. quod eſt quãdo aliquis iu
dicat perſonam que ſibi ſubiecta nõ ẽ glo.
ſuper Mat. vii. Temerarium iudiciũ ẽ qñ
ſibi non eſt cõmiſſum iudicar̃. Ro. xiiij. Tu
quis es qui iudicas alienum ſeruum. Iteꝫ
prudentia rationem iudicanteꝫ dirigit duꝫ
eam a leuitate vel nimia tarditate credẽdi
cuſtodit. Et omnibus enim ⁊ nulli credere
vitium eſt vt ait. Senec. Qui leuiter credit
vicioſe agit. Eccleſia. xix. Qui cito credit le
uis eſt corde. Sene. prudentis proprium ẽ
examinare conſilia: ⁊ non cito facili creduli
tate ad falſa prolabi. Prudens non niſi iu
dicio credit: ⁊ non niſi examinatam ſniaꝫ i
ꝯſenſum credulitatis admittit. Sene. Opi
nionis tue iudicia ſint. Sicut in diſputatio
nibus non admittimus niſi manifeſte vera
vel que vis probationis extorſerit: ſic in cõ
ſenſu credulitatis non debemus admitter̃
niſi vel manifeſta vel ea de qbus ſit nobis
plena fides. Quod precipue ſeruandum ẽ i
his que non expedit vobis credere vt ſunt
mala que nobis dicuntur de proximo que
amorem noſtrum ad proximum ledere ſo-
lent: ⁊ dare occaſioneꝫ deſpiciendi ꝓximũ.
¶ Item prudentia ipſum iudicantem diri
git dum eam exhibet ne vel dubia temere
diffiniat vel veriſimilia affirmet. Sene. de
dubiis ſi diffinias ſed ſuſpenſam tene ſen-
tẽtiam. Nihil affirmes: quia non omne qđ
eſt veriſimile ſtatim: ⁊ uerum ẽ ſicut: ⁊ ſepiꝰ
quod primum incredibile videtur nõ con-
tinuo falſum. Crebro faciem mendacij veri
tas tenet. Crebro mendacium facie verita
tis occultatur. Nam ſicut aliqñ frontẽ tri
ſtem amicus ⁊ blandam adulator oſtẽdit
ſic veriſimile coloratur: ⁊ vt fallat conatur
Rõem etiã memorantem prudẽtia dirigit
dum ſalubria facit reminiſci: ⁊ noxia obli
uiſci. Salubria ad reminiſcendũ ſunt vt be
neficia dei vel proximi. Item dum inter bo
na preſentia mala facit reminiſci cõtra ela
tionem ſuperbie: ⁊ inter mala preſentia bo
na cõtra deiectionem nimiam. Eccle. ii. In
die bonorum ne immemor ſis malorum: ⁊ in
die malorum ne immemor ſis bonorum. Rõ-
nem etiam prout eius eſt ſermonẽ interpre
l

tenti ꝙ excogitauit prudentia dirigendū
ſermonem moderatur. Prouer.x. Qui mo
deratur labia ſua prudentiſſimus eſt. Ec
le.xi. Labia imprudentiū ſtulta narrabūt
Uerba aūt prudētium ſtatera ponderabū
tur. Sene. Sermo tuus non ſit inanis: ſꝫ
aut ſuadeat: aut moneat: aut conſoletur
aut precipiat: landa ꝑ te vituperato pti⁹.
Similiter reprehēſibilis ē nimia laudatio
vt imoderata vituperacio. Illa ſiquidem
adulatione iſta malignitate ſuſpecta ē. Te
ſtimonium veritati non amicitie reddas.
Cum cōſideratione ꝑmitto. Plenius ꝗ̄ ꝑ
miſeris preſta prudentis eſt taciturnitatē
amare. Prouer.ii. Uir prudēs tacebit. Ec
cle.xix. Tacens ⁊ ipſe eſt prudens. ℂ Pru
dentia etiā rōnem dirigit circa ipſam pru
dentiam vt nō prudentie ſue luitatur nec
facili ſe credat prudentiam ſuā hēre. Pro
uer.3. Ne innitans prudētie tue. Ro.xi. No
lite eſſe prudētes apud voſmet. Itē Iſa.
v. Ue qui ſapientes eſtis intellectus: ⁊ co
ram vobiſmetipſis prudentes. Itē ad pru
dentiam pertinet prouidere ne totū tēp⁹
detur actioni. Sene. ſi ſemper in actu ſis: ſꝫ
interdum aīo tuo requiem dato ⁊ requies
ipſa plena ſit ſapientie ſtudiis ⁊ cogitatiōi
bus bonis. Ber. in libro de cōſideratione.
Non te totum nec ſemper des actioni: ſed
cōſiderationi aliquid tui: ⁊ cordis: ⁊ corpo
ris ſequeſtra. Conſideratio ipſi actionis ꝑ
tes benigna preſumptiones ſuas facit pre
agendo quodammō: ⁊ preordinādo q̄ agē
da ſunt neceſſario. Sāe ne forte q̄ premiſſa
⁊ premeditata poterant eſſe ꝑficuo precipi
tata magis periculo fiant. ℂ Item prudē
tia inſidias precauet. Augu. Prudentia eſt
in precauendis inſidiis: ⁊ ipſa etiam ī bel
lo ſpirituali triumphat. Exemplum hēmus
de hoc in xp̄o cuius prudentia percuſſit ſu
perbum. Io.xvi. Ipſe tribus verbis ſacre
ſcripture in deſerto dyabolum proſtrauit.
Mat.iiij. Prouer.xxiiij. Uir ſapiens fortis
eſt: ⁊ vir doctus robuſtus: ⁊ validus: quia
cum diſpoſitione initur bellum: ⁊ erit ſalus
vbi multa cōſilia. Eccle.ix. Ciuitas parua
⁊c. ⁊ ſubditur inuentus eſt in ea vir paup
⁊ ſapiens: ⁊ liberauit vrbem per ſapiētiam
ſuam: ⁊ ſubiungit Salomon. dicebam ego
ſapiam meliorem fortitudine. Et in eodē

Melior eſt ſapientia ꝗ̄ arma bellica: ⁊ Sa
pien.v. Melior eſt ſapientia ꝗ̄ vires: ⁊ vir
prudens magis ꝗ̄ fortis. Et eiuſdem. Sa
pientiam non vincit malitia. Et.xxiiii. econ
trario. Stulticia vel iprudentiā ī bello ſpi
rituali ſuccūbit. Baruch.3. Quia non ha
buerunt ſapientiam perierunt propter ſuā
inſipientiam. Tulius ī rethoricis. Parua
ſunt foris arma niſi ſit conſilium domi.
De ſtulticiis.xii. In bello ſpūali ꝯtigētib⁹.

d E ſtulticiis vero quaſi innumeris d
quibus īprudentes in bello ſpūali
ſuccūbūt cā breuitatis paucas enu
meremus. ℂ Prima eſt eorum qui ante pu
gnam armare ſe nolunt: ſed tunc primo ar
ma accipiunt cum dolorem vulnerum ſen
tiunt. Tunc primo patientie vel humilitatꝭ
clipeū ſumunt cum gladio lingue venena
te fuerunt vulnerati. Eccle.ii. Prepara aīa
mam tuam ad tēptationem. Preparatio
iſta eſt excogitatio de modo reſiſtendi tem
ptationi quod faciendum ē ante temptati
onem. Semper tibi deberent intendere ar
mati qui ſunt inter hoſtes ſuos. Modum
cōuenientiſſimum reſiſtendi temptationiꝗ
eſt per linguas venenatas. xp̄s oſtendit
in ſumma taciturnitate blaſphemias perſe
cutorum audiens. Iſa.14. Quaſi agnus co
ram tondente ſe obmuteſcet: ⁊ ſi apiet os
ſuum in p̄s. Ego tanꝗ̄ ſurdus ſi audiebā
⁊c. ℂ Secūda eſt eorum qui ſumunt arma
nimis onoroſa precipue cum non habeant
eorum conſuetudinem qui in eorū pōdero
ſitate deficiuntur ut qui nimis ieiunant uel
orant. Dauid arma Saul depoſuit: q̄r pon
deroſa erant: ⁊ non habebat eorum cōſue
tudinem ⁊ leuibus armis vicit. i. Ro.xvii.
ℂ Tertia eſt eorum qui in ipſo conflictu:
arma ſua proiiciunt quādo ea fortiter de
berent tenere. ſ. patientiam humilitatem.
Uñ dictum eſt Boetio. Talia tibi contule
raꝫ arma que niſi prior abieciſſes inuicta:
te firmitate tuerentur. ℂ Quarta eſt eorꝫ
qui ex capite qua debiliores ſūt qua ⁊ ma
gis a diabolo impugnantur minus ſe mu
niunt cū ecōtrario eſſet faciēdum. Qui ui
det ſe ad auariciam premeri multum debe
ret curuari ad largitionem elemoſinarū ut
faciunt qui lignorum tortuoſa dirigunt in
xta uerbum philoſophi. Multum enim iſte

tenent ei mehi cōtrarium ut ſic ad rectitud
nem reducantur. ℂ Quinta eſt eorum qui
nolunt reſiſtere hoſtibus ī locis vbi facili⁹
poſſent ad portas caſtri hoſtibus reſiſtēdū
eſt. aut in aliquo loco alto ⁊ arto: vbi pau
cītas multis reſiſtat: ⁊ non tunc primo reſi
ſtendum eſt quando totum caſtrum vel to
tam terram occupauerint: ſic ad ſenſum
ſpūalibus eſt reſiſtendum ī alto etiam emi
nentis vite ponere nos debemus. Quod al
tum multis occupationibus faciendū eſt
anguſtū vt hoſti via nō pateat: ⁊ ibi hoſti
reſiſtendum eſt. Sic. Helyachim ꝑcepit op
tineri aſcenſus montium ꝑ quos via pote
rat eſſe in ieruſalem: ut legitur Iudith.4.
ℂ Sexta eſt eorum qui nolunt hoſtem īter
ficere dum paruulus eſt nō attendentes il
lud p̄s. Beatus q tenebit ⁊ allidet paruulos
ſuos ad peccata. Tales nolunt hoſti reſiſte
re donec ab eo ſint interfecti. Poeta: prici
piis obſta ſero medicina paratur. Iohā. lu
bricus eſt antiquus ſerpēs. ⁊ niſi capite te
neatur ſtatim illabitur. Gene.3. Dictuꝫ eſt
ſerpenti de muliere: ipſa cōteret caput tuū
ℂ Septima eſt illorum qui contra ſuos pu
gnant: ⁊ hoſtes ſuos amicos reputant cuꝫ
propriores inimici quos habes ſint ꝓprius
ſenſus: ⁊ propria voluntas ꝯtraditiones q̄
proprium ſenſum ipugnant: ⁊ perſecutōes
que impugnāt propriam voluntatem ſunt
ad victoriaꝫ nobis adeo miſſa ꝯtra hoſtes
noſtros peſſimos. Unde ꝯtra ſuos pugnāt
qui talibus repugnant ecōtrario fauores
hoīum: ⁊ applauſus hoſtes noſtri ſunt qui
nos decipiunt: licet h̄ multi non intelligāt.
Prouer.xiiii. Uade cōtra virum ſtultum: ⁊
neſciet. ℂ Octaua eſt eorum qui de prope
nolunt pugnare cum hoſte qui ex propinq
tate vires aſſumit: ⁊ ex elongatōe eas amit
tit vt eſt fornicatio: ⁊ cetera vitia ad volu
ptatem pertinētia. Io. dī. i. cori.vi. Fugite
fornicationem. ℂ Nona eſt eorum q fugiē
do hoſtem vitare nolunt: qui fugientes ma
gis inſequitur vt faciūt illi qui aduerſa hu
ius mundi nimis timent. Sene. Quēadmo
duꝫ perniciosior eſt hoſtibus fugientibus.
ſic eſſe fortuitum incōmodum magis iſtat
cedenti: ⁊ aduerſo: multum miratus fuit.
Ioſue videns populum domini fugienteꝫ.
Ioſue.vij. Domine deus inquit quid dicaꝫ
videns ieruſalem hoſtibus ſuis terga uer

tentem. ℂ Decima eſt illoꝝ qui cū eis pu
gnādū eēt ꝯriis pugnāt ſimilibus ut odio
ꝯ odiū: garrulitate ꝯ garrulitatē: ſtulticia
ꝯ ſtulticiam. poſtea amor ꝯ odiū pugnan
dum ē: ſicut aqua pugnatur ꝯ ignē. Prouer
bio.xxvi. Si exurierit ini.t.c.il. Taciturnita
te ꝯ garrulitatē. Sapiens garrulo ſi reſpō
dere cōuiciū ē. Eccle.viii. Non litiges cuꝫ
linguatore: nec ſtruas in ignem ipſi⁹ ligna.
ſapiētia ꝯ ſtulticiā. Prouer.xxv. Ne reſpō
deas ſtulto iuxta ſtulticiam ſuā ne ei ſimil
efficiaris. ℂ Undecima ē illoꝝ qui laborāt
in impugnatione hoſtium ſuoꝝ quos glo
rioſius ſine lucta poſſent vincere patiendo.
Prouer.xvii. Melior ē vir patiēs viro for
ti ⁊c. Et.xx. eiuſdem. Ne dicas reddam ma
lum ꝑ malo expecta dn̄m: ⁊ liberabit te. li
berabit inquā a labore: ⁊ periculo vindicā
di te. Preterea ad plenū vindicabit te ho
ſtem tuum patibulo infernali tradendo.
ℂ Duodecima ē eorum qui iuuāt hoſtem
ſuū ad ſui īterfectionē. Gre. Non ē mūdus
hoſtis qui nō pōt vincere niſi volentē. ſic
dyabolus vincere niſi volentem: ita nec oc
cidere niſi iuuātem. dyabolus cordi appli
cat gladiū qñ malā cogitatōēꝫ imittit. Im
pingis: ⁊ infigis gladiū cordi tuo q ſi cōſen
tis: ⁊ ſic dyabolū iuuas. Item dyabolum
iuuat q ſciens: ⁊ volens vadit ifoueam in
quam dyabo. vult eū ꝑcipitare. Prouer.
xxiiii. Fouea ꝓfūda ē meretrix: debēt ꝓpo
nere q tēptetur ꝺ pctō carnis ꝙ ſi ibit ad
locū vbi illꝺ ꝯmittit niſi dyabol⁹ illuc euꝫ
portꝫ. Itē dyabo. quo iuuat q gladiū ei ꝯ
ducē ab eo īterficiatur ut q dat alicui mulie
ri ut peccato ſuo conſentiat.

De commendatione prudentie. v.

d Icto ꝺ officiō prudētie īſiſtēdū ē ꝯ a
mēdatōi ipi⁹. Et ſi ꝙ mlta q̄ dcā ſūt
ꝺ officio prudētie ualē pñt ad ei⁹ ꝯ
mēdatōēꝫ ꝑter illa ꝓo. Prīo fac̄ ad ei⁹ ꝯ
mēdatōꝫ. mltiplex amonitio ꝗ̄ ſcriptura ſa
cra fac̄ ad eā. Mat.x. Eſtote prudētes ⁊c.
Prouer.3. In oī poſſeſſiōe tua loq̄re prudē
tiā. Prou.iiii. Attēdite vt ſciatꝭ prudētiaꝫ
q̄r ꝑcioſior ē argēto. ℂ Scd̄o ꝙ filī⁹ ꝺ ore
ꝓprio eā docere voluit. Prou.2. Dn̄s dat
ſapiētiā: ⁊ ex ore ei⁹ prudētiā. Nec ſolo ore
eā docuit ſꝫ ope ꝑſecutores prudenter de
clinādo Io.8. Ih̄s āt abſcōdit ſe ⁊ exiuit ꝺ

templo. ¶ Tertio ꝙ ipſa eſt nobilis ſpecieſ:
b cogni tionis. Prouer.iiij. Scientia ſanctoꝝ
prudentia. Unde ad cõmendationez eius
faciunt que pertinent ad cõmendationem
ſapientie de qua multũ hẽtur in libris Sa.
lomonis quaſi fere per totum: ⁊ ſpecialiter.
Prouerb.3. Ubi dicitur ꝙ beatus homo q
inuenit ſapientiam: ⁊ qui affluit prudẽtia.
Melior eſt acquiſitio eius negociatiõe au
ri ⁊ argenti. Et in eodem lignũ vite eſt ha
bens que apprehẽderunt eã. Et eiuſdẽ.8.
Melior eſt ſapientia cunctis opibus pre
cioſis ⁊ omne delectabile ei non poteſt cõ
parari. Eiuſdem.xvi. Poſſide ſapientiã: q2
auro melior eſt. Et in eodem. Ubi non eſt
ſcientia aie non eſt bonũ. Et ſapi.viii. Oẽ
aurum cõparatione ſapientie eſt arena exi
gua: ⁊ quaſi lutũ eſtimabitur argentum i
conſpectu illiꝰ. Et eiuſdem.x. Uani ſunt ho
mines in qbus non ſubeſt ſcientia dei. Eiꝰ
dem.ix. Siquis erit conſumatus inter filioſ
hominum ſi ab illo fugerit ſapientia tua in
nihilum computabitur. Iſa.33. Diuitie ſalu
tis ſapientia ⁊ ſcientia. Oſee.vi. Scientiaz
dei volui plusq̃ holocauſtum. Sapientia
deum letificat. Prouer.x. Filius ſapiens le
tificat patrem ſuum. Et eiuſdem.xiiij. Acce
ptus eſt regi miniſter intelligens. Eccle.ix.
Homo prudens placebit magnatis hoiem
a periculo liberat. Prouerb.ii. Iuſti libe
rabunt ſciẽtia. Simile. Eccle.ix. Liberauit
vrbem per ſapientiam ſuam. Ipſa etiam i
bono hominem cõſeruat. Prouer.ii. Pru
dentia ſeruabit te. Item domũ eccleſie ro
borat. Prouer.xiiij. Domus prudentia ro
borabitur. Sapientiam aſtutia dyaboli nõ
ſupat yſaie.xi. Non nocebunt: ⁊ nõ occidẽt
in vniuerſo monte ſancto meo: quia repleta
eſt terra ſcientia dñi. loquitur de ſerpenti
bus per quos intellige ſerpentes īfernales
Serpens ex virga Moyſe fructus ſerpen
tes magorũ deuorat. Exo.vii. Sapiẽtia.n.
ſanctorum aſtutiam dyaboli ſuperat Aſtu
tie dyaboli multe ſunt: quas ponit Greg.
c In moralibus. Intuetur inquit inimicus
generis hũani vniuſcuiuſq3 mores cui
vicio ſint propinqui ⁊ illa opponit añ faciẽ
ad que cognoſcitur facilius inclinari men
tem vt blandis ac letis mentibus ſepe lu
xuriam non nunq̃ vanam gloriam: aſpis

vero mentibus iram ſuperbiam vel crude
litatem ꝓponit. Ibi ergo deciplam ponit vbi
eſſe ſemitam mentis conſpicit. Ps. In via
hac qua ambulabam. abſcon. ſuper la.me.
Idem in eodem. Sepe antiquus hoſtis pꝰ
q̃ menti noſtre tẽptationum certamen in
ſtruxerit ab ipſo ſuo certamine ad tempꝰ re
cedit non ut ſue malitie finem prebeat: ſed
vt corda que per quietẽ ſecura reddiderit
repente rediens facilius inopinatus irrum
pat. Idem antiquus aduerſarius. cumque
acculſet mala non inuenit ipſa ad malum
bona inflectere querit. Cũq3 de operibus
vincitur ad accuſandum uerba perſcrutat
cum nec in verbis accuſationem reperit i
tentionem cordis fuſcare contemnit. Itẽ
quia dyabolus fructus arboris: ⁊ in yeme.
⁊ in eſtate virides conſpicit quaſi vermem
ponere ad radicem querit. Secundũ Gre.
Antiquꝰ hoſtis bona noſtra: tribus modis
inſequitur. Aliquando in bono opere intẽ
tionem polluit: vt omne quod in actione ſe
quitur impurum fit. Aliquando vero iten
tionem viciare non preualens. In ipſa ac
tione homini quaſi ſe inſignẽ proponit vt
ſecurior fecit deuicto vitio quaſi in inſidiis
perimatur. Aliquãdo vero nec intentionẽ
viciat nec in itinere ſupplantat: ſed opus
bonum in fine actionis inlaqueat. Idẽ i
moralibus. Sepe de ipſa victoria bellum
agitur ut cum imunda cogitatio vincitur
victoris animꝰ elatione pulſetur. ¶ Quar
to facit ad cõmẽdationẽ prudentie ꝙ ipſa
videtur eſſe perfectõ nobilioris potentie q̃
tẽperantia vel fortitudo. Uir enim ratiõa
bilis quam ipſa perficit: videtur eſſe nobi
lior cõcupiſcibili ⁊ iraſcibili que tempãtia
⁊ fortitudine perficiuntur: quod autem no
biliori ineſt melius eſt. ⁊ magis eſt eligẽdũ
¶ Quinto prioritas quã habet reſpectu
ceterarum virtutum. Uirtus enim cogniti
ua dicitur precedere actiuam. Auguſti. vt
maius eſt voluntatem dei facere q̃ noſceſ
.i. Prius eſt noſce q̃ facere. Idem initiũ
ſapientie eſt ꝙ precipiatur velle cognoſce
re: ⁊ pars ẽ obſequii didiciſſe quod facias.
¶ Sexto magiſterium quod habet reſpectũ
ceterarum virtutum ad eam enim pertinet
illa diſcretio de qua dixit Antonius. Diſ
cretis conſeruat omnes virtutes: ⁊ fit geni

De prudentia .V.

trix ⁊ cuſtos ⁊ moderatrix virtutum: ⁊ pro
ducit ſuo gradu in trepidũ monachũ ad
dñm: q2 nulla virtus põt proficit: ⁊ ſtare ſinẽ
diſcretione. Sine hac poſſe vĩ potius noce
re hoi q̃ prodeſſe. Gre. Uirtꝰ quo plus ſe
poſſe cõſpicit ab eo fine moderamine rõnis
deterius in preceps ruit. Sine hac quaſi d
lumine tenebras i incurrimus. Gre. Qui ipor
tũe radios ſolis aſpicit tenebre ſcit: ⁊ inde
nihil videre compellitur. Unde amplꝰ ui
dere conatur. Unde noſmet ipſos dũ plus
iuſtodiſcutimus de ipſo diſcretiõis ſtudio
indiſcretius erramus. Sine hac ſi virtus
teneatur intermittitur. Cũ vero per hanc
intermittitur melius tenetur. Grego. in mo
ralibus. Plurium virtus cum indiſcrete te
netur amittitur. Cũ diſcrete intermittitur
plus tenetur. Et ſtudio nãq3 arcus diſtẽdi
tur: vt in ſuo tẽpore cũ vtilitate tendatur.
Idem ꝓ eadem ſemꝑ eſt virtus: q2 ꝑ mo
menta temporũ ſepe merita mutantur ac
tionum. Unde fit vt cum quid bene agitur
Plurimũ q̃ melius ab eius actõe ceſſemꝰ
⁊ laudabilius ad tempus deſerat ꝙ in ſuo
tempore mens laudabiliter tenebat. Ber. i
ſermonibus. Nõ i facto laus ẽ ſed i eo quẽ
admo. fiat. Thim. Inſani ſapiens nomẽ fe
ret equꝰ iniquus: vltra quã ſatis ẽ virtutẽ
ſi petat ipſam. ¶ Septimo ꝙ ipſa bõa dñi
nobis commiſſa multiplicat. Sed nõ ipſa
inutiliter imo dãnabiliter abſcondũtur vl
diſſipantur. Ad abſconſionem ꝑtinet para
bola de talentis. Mat.xxv. Et parabola d
ſeruis quibus tradidit paterfamilias decẽ
mnas. Luce.xvi. De diſſipatõne vero. Habẽ
Luc.xvi. De villico qui diffamatus ẽ apd
dominum ſuũ quare diſſipaſſet bõa ipſius
Et prouerb.xi. Theſaurus deſiderabilis: ⁊
oleum i habitaculo iuſti ⁊ imprudens hõ
diſſipat illud. ¶ Octauo ꝙ prudẽtia ſe hʒ
ad ſpiritum rationalem iudicantez ſicut aſ
ſeſſor diſcretus ⁊ fidelis. quo aſſiſtente lau
e dabiliter iudicatur. Si vero defuerit ꝑuer
tetur iudicium. Prouer.xxviii. Dux idigẽs
prudentia multos opprimet per calũniaz.
¶ Nono ꝙ ipſa eſt lucerna in via paradi
ſi dirigens qui non hʒ prudentiam. licet ſit
magne alte ⁊ ſcientie ſimilis ẽ homini in al
tum reſpicienti: ⁊ vbi pedem ſuũ ponat ſi
videnti qui de facili poteſt corruere. Augu.

ſuper illud.i.cor.viii. Scientia inflat. Pre
ponenda ẽ ſapientia ſcie. Augu. Melius ẽ
enim ſcire infirmitatem noſtrã q̃ naturas
rerum laudabilior ẽ animus cui nota eſt i
firmitas ſua q̃ qui ea non reſpecta ſyderũ
vias ſcrutatur ⁊ terrarum fundamenta: ⁊
faſtigia. Itẽ ſuper Gene.2. De forma: ⁊ figu
ra celi multi diſputant quas res maiori pru
dentia noſtri obmiſceant actores debenti
bus ad beatã uitã ſi profuturas occupan
tes ꝙ penis eſt multum precioſa: ⁊ rebus
ſalubribus impendenda temporum ſpatia.
¶ Prudentia ſi affuerit non poteſt homo
ſapiens reputari: ſi vero defuerit vere põt
homo ſtultꝰ reputari. Prudentiam vero i
telligẽ ſcrutationem operandorum. Prouẽ.
xiiij. Callidi eſt intelligere viam ſuam. quid
ſcilicet agendum ſit Prudentia ſtultorum
errans ignorat enim quid agendum. Et i
eodem fatuitas ſtultorum imprudentia.i.
ignorantia agendorum. ¶ Decimo ꝙ aĩa
lia rationalia: ⁊ minima docent nos eam
vt ſerpentes ⁊ formice: ⁊ ſimilia. Sene. pu
deat ab exiguis animalibus trahere mores
Prouer.xxxiiij. Sunt minima terre: ⁊ ipſa
ſunt ſapientiora ſapientibus. Formice po
pulus infirmus lepuſculus plebs inualida
qui collocat in petra cubile ſuum. Segem
locuſta non habet ⁊ egreditur vniuerſa ꝑ
turmas ſuas ſtellio manibus innititur: ⁊ mo
ratur i domibus regum. In formica cõmẽ
datur nobis prouidentia in lepuſculo qui
eſt animal timidum velociter fugiens: ⁊ in
petra collocans cubile ſuum diffidentia d
propriis viribus ⁊ confidentia in deo que
reperitur in hominibus timoratis. In locu
ſta uero que ſaltat: ⁊ poſt ſaltũ decidit ar
dens deſiderium eternorum cum conſide
ratione proprie infirmitatis. In ſtellione q
eſt lacertulus quaſi depictus ⁊ ſtellatus
quoniam alas non habet: ſed manibus ni
titur diligentia in operatione que defectũ
ſupplet nature. vt dicit enim glo. Ingenio
ſi per negligentiam in imis remanent: ſed
ſimplices quos ingenii pẽna non adiuuat
adoptãdã regni eterni menia virtus opera
tõnis leuat. Qui natura tardi ſunt ingenio
ſolercia induſtrie ſue ad diuinarũ noticiã
ſcripturarum vel ad virtutũ omnium q
bus celum mereantur aſtringunt. ¶ Pru

dentia defectꝰ ſupplet ſicut prudentia ſup
plet infirmitatē formice. Prudens.n.tꝑaſ
neceſſitatis preoccupat prouidendo ſibi tē
pore oportuno. Item prudens 'n deo cōſi
dens fortitudinem ſuā in dei fortitudinem
mutat. Iſa.xl. Qui ſperant ī dño mutabūt
fortitudinem. Item per ſe nō poteſt multi
tudine efficit ſicut multitudo locuſtarum
cōcors egreditur ad depaſcēdum viridia.
Supplet ēt prudentis diligentia q̄ď minꝰ
hꝫ a natura. Serpens ēt docet nos pruden
tiam aſtucia ſua. Mat. x. Eſtote prudētes
ſicut ſerpentes. Et ſunt quinqꝫ aſtucie ſer
pentis quibus prudentia ſanctorū deberet
f aſſimilari. ¶ Prima eſt ꝙ caput ſuū ſum
me cuſtodit pro eo cetera membra exponē
do nec immerito cum capite illeſo viuat ꝙ̄
ꝗcunqꝫ membra cetera ledantur. Sic ſan
cti pro xp̄o qui eſt caput eorum ſe ⁊ ſua ex
ponere nō timent. Prouer.xi. Qui negligi
git dānum propter amicum iuſtus eſt que
mihi fuerunt lucra. hec arbitratus ſum.ꝑ
pter xp̄m detrimenta. Nec mirum ſi ſancti
pro xp̄o omnia exponunt. quia eo ſaluo eis
omnia ſunt ſalua: etiam capilli. Mat.x. Ca
pilli capitis veſtri omnes nūerati ſunt. 2.
Mat.vij. E celo iſta poſſideo ſed propter
ea leges non iſta diſpoſitio. quia ea me ab
ipſo recepturum ſpero. ¶ Secūda eſt ꝙ ſer
pens ſe ī arcto foramine ponit vbi pellem
veterem deponit: ſic prudentes ī arcta via
penitētie ſe ponunt: vbi pellem veteris ho
minis deponunt. Eph.iiij. Deponite vos ſe
cundum priſtinam conuerſationem veterē
hominem qui corrumpitur ſecundum deſi
deria erroris. Et nota ꝙ duo exiguntur ad
hoc ꝙ ſerpens in foramine pellē deponat
ſcilicet foraminis anguſtia. Si enim eſſet la
tum ſine difficultate intraret: ⁊ veterē pel
lem retinerē. ⁊ ſtabilitas foraminis: niſi enim
ſtabile eſſet potius foramen ſecum ferret ꝙ̄
pellem ibi relinqueret. Sic pellem veterem
conſuetudinis non deponunt in clauſtro:
qui in eadem libertate volunt eſſe in clau
ſtro in qua fuerunt ī ſeculo. Item quia ma
nentes in ſeculo nullā hn̄t ꝓpoſiti firmi
tatē in penitētiis quas agunt de facili ſe
cum diſpenſantes. ¶ Tertia eſt ꝙ ſerpens
vnam aurē terra obſtruit: ⁊ taliā cauda ne
vocem incantantis audiat. ſecundū illud
ps. Sicut aſpidis ſurde: ⁊ obturantis au
res ſuas. Sic viri ſancti aurem vnam ob
ſtruunt memoria mortis: ⁊ aliam conſidera
tōe proprie fragilitatis: ne ſuggeſtōibꝰ in
dyaboli acquieſcant: attendentes ex quot
⁊ qualibus cauſis perire poſſunt. Eccleſi.
ſeptimo. Memorare nouiſſima tua ⁊ ī eter
num non peccabis. Qui caſtrum corporis
ſui latheum intelligere non preſumit facit
guerram cum omnipotente. ¶ Quarta eſt
ꝙ ſerpens calcaneo mulieris inſidiatur.
Gene. 3. Sic ſancti ſini qui conſequitur
opera carnis inſidiantur: ex eo oſtenden
dentes deſideria carnis fatua eſſe. Iob ſe
cundo. Quaſi vna ex ſtultis mulieribus lo
cuta es. Auguſtinus. Delicie carnis h̄ non
ſatiant: ⁊ in futuro damnant. Vbicunqꝫ
caro querit refectionem inueniet defectio
nem. Grego. Qui preſenti ſuauitate capit:
quaſi per amena prata ad interitum duci
tur. ¶ Quinta eſt ꝙ propter inimicitias
quas habet cum homine habitat in deſer
to vl' latet ſub ſpinis: ⁊ herbis. Sic viri ſan
cti agnoſcētes inimicitias quas hꝫ mūduſ
cum eis fugiunt eum. i. Io.3. Nolite mirari
ſi odit vos mundus.

De ſpeciebus prudentie. vi.

f Equitur de ſpeciebus prudētie no
tandum ꝙ prudentia prout cōpre
hendit omnem ſalubrem cognitio
nem ſiue virtutem cognitiuam. Primo mō
videtur poſſe diſtingui in virtutem cogni
tiuam diuinorum: ⁊ humanorum. Virtus
vero cognitiua diuinorum triplex videtur
eſſe. Prima acquieſcit auctoritati: ſcilicet fi
des. Secunda rationi: ſcilicet donum intel
lectus Tertia eſt quaſi diuinam ſuauita
tem guſtando experti ſcilicet donum ſapiē
tie. De duabus primis dicit Augu. in libro
de utilitate credendi. ꝙ credimus: debemꝰ
auctoritati: ꝙ intelligimus rationi. De ter
tia dicitur in ps. Guſtate: ⁊ videte quoniā
ſuauis eſt dominus. Prīa cognitio de deo
ſtatum incipientium ſufficit. Secunda com
petit. ſtatui perficientium. Tertia ſtatui
perfectorum. Bernar. ad fratres de monte
dei. Sunt animales qui nec ratione pro ſe
aguntur: nec affectu trahuntur. Et cum au
ctoritate promoti vel doctrina commoniti
vel exemplo prouocati approbatum bonū
vbi inueniunt: ⁊ quaſi ceci ſcilicet ad mane
tracti ſequuntur. Sunt rationales qui per
rationis iudicium: ⁊ naturalis ſcientie diſ
cretionem. habent cognitionem boni ⁊ ap
petitum: ſed nundum habent effectū. Sūt
perfecti qui ſpiritu aguntur: qui a ſpiritu
ſancto plenius illuminantur: ⁊ quia ſaperē
eis bonum cuius trahuntur affectu ſapien
tes vocantur. ¶ Virtus vero cognitiua re
rum que propter hominē a deo facte ſunt
que ſpecialiter attendit bonum ⁊ malum
in eis que videtur eſſe donum ſcientie: vel
attenditur circa ea que ab homine propter
deum agenda ſunt que duplex eſt. ſcilicet
prudentia ſumpto nomine ſtricte: ⁊ hoc at
tenditur circa agenda cōmuniter. Et donū
conſilii quod attenditur circa ardua que
propter arduitatem ſuam non ſunt in pre
cepto circa que maxima precipitatio cauē
da eſt. ¶ Videtur etiā prudentia poſſe di
ſtingui. Sene. Scientiam ratōalem diuidit
cuius pars vna rebus pretia imponit re
cte extimans vnamquamqꝫ. Secunda affe
ctum ordinat impetus animi refrenās q̄d
quando vbi ⁊ quemadmodū agi debeat d̄
terminat. Secundū tulium. eū iꝫ in retho
ricis. Diſtinguitur prudentia. ī memoriā:
intelligentiam: prouidentiam. Memoria ē
per quam animus repetit illa que fuerūt.
Intelligentia eſt per quam futuri aliquid
b videtur anteꝙ̄ factum ſit: ad memoriā mo
nemur. Eccle.ix. Memēto que ante fuerūt
Memorie mortui viuunt. Memoria illa
pars vite noſtre que preteriit manet. Sine
hac quaſi perdita eſt. Sene. Qui nil d̄ pre
terito cogitat vitā perdidit. Memoria the
ſaurus eſt cognoſcibilium. Ipſa eſt velut
quoddam ſeruatorium in quo veritas vti
lis ꝙ̄ racio inueſtigando cepit fideliter ſer
uatur. Animus obliuioſus eſt velut idem
locus vbi quicquid repoſitū fuerit morit.
Obliuio enim eſt quaſi quedā mors. Gre
go. i. parte moraliū. Sicut mors quod īter
ficit cogit vt non ſit in vita: ita obliuio ꝙ ī
cipit agit vt non ſit ī memoria Animus ob
liuioſus eſt quaſi ſtomachus cibū receptū
reiciens. Grego. Morali. Cibus mentis ē
ſermo dei: ⁊ quaſi acceptus cibus langue
te ſtomacho reicitur. quando auditus ſer
mo in ventre memorie non tenetur. Quiſ
quis alimenta non retinet. huius profecto
vita deſperaē. Et notandū ꝙ multa ſunt c
quorum ſpecialiter memoria eſt laudabilis
e quibus cauſa breuitatis. 10. ponamus. d
¶ Primo laudabilis eſt memoria benefi
ciorum ⁊ maxime: memoria creatoris: ⁊ re
demptoris noſtri. Eccle. vlti. Memēto crea
toris tui. Luc.22. Hoc facite in meam com
memorationem. Exo.xiij. Memēto diei hu
ius ī qua egreſſi eſtis de egypto. Eccl.xxix.
Gratiā fideiuſſoris ne obliuiſcaris poſuit
enim animam ſuam pro te. Ber. ad fratres
de monte dei. Scit quicunqꝫ habet ſenſum
chriſti quātum chriſtiane pietati expediat
quantum ſerui dei ſeruum redemptionis
xp̄i deceat: ⁊ vtile ei ſit vna ſaltem aliqua
diei hora paſſionis ipſius: ⁊ redemptōnis
attentius recolligere beneficia ad fruendū
ſuauiter in conſcientia: ⁊ recolendum fideli
ter in memoria. Memoriam beneficiorum
acceptorum videntur habere etiā anima
lia irrationabilia. ¶ Secundo memoriam e
mandatorū dei in ps. ⁊ memores ſunt mā
datorum ipſius ad faciendum ea. Deu.vi.
Erunt verba hec que ego precipio tibi ho
die in corde tuo: ⁊ narrabis ea filiis tuis ⁊
meditaberis ſedens in domo tua: ⁊ ambu
lans in itinere dormiens atqꝫ conſurgens
Numeri decimoquinto. Dices ad filios iſ
rael ut faciant ſibi ſimbrias per quattuor
angulos palliorū ponentes in eas. vittas
iacintinas quas cum viderint recordentur
omnium mandatorum dei. Ioſue primo.
Non recedat volumen vocis legis huius
ab ore tuo ſiꝫ meditaberis. ī eo diebus ac
noctibus. Eccleſiaſti. tertio. Altiora te ne q̄
ſieris: ⁊ fortiora te ne ſcrutatus fueris: ſed
que precepit tibi deus illa cogita ſemper.
¶ Tertio memoria iuſticie quā deus exer
cuit in tranſgreſſores mandatorum ſuorū
In pſal. Memorabor iuſticie tue ſolius.
Eccleſia. trigeſſimooctauo. Memor eſto iu
dicii mei ſic enim erit: ⁊ tuum. ¶ Quarto.
Memoria belli ſpiritualis in quo tot: ⁊ tā
ti ceciderunt que valet ad hoc vt cautiores
ſimus. Quadrageſimoprimo Iob. Memē
to belli: ⁊ ſi addas ampliꝰ quicꝙ̄ loq. Io.

Ne in preterita caſtitate cōfidas: nec Dauid
ſanctioꝛ: nec Sanſone fortioꝛ: nec Salomo
potes eē ſapientioꝛ. Memento ſemꝑ ꝙ pa/
radiſi colonū mulier de poſſeſſione ſua eie
cerit. ¶ Quinto memoria diuine miſericoꝛ
die vtilis in tribulatione poſitis ne deſpe/
rent. Eccle. li. Memoratus ſum miſericoꝛdie
tue domine. i. Macha. iiij. Mementote quo
modo ſalui facti ſunt patres noſtri in ma/
ri rubꝛo. ¶ Sexto. Memoria laudabilis vi
te ſanctorum quā imaginari debemus. Gre.
Facta precedentium cōſideremus: ⁊ ſi erūt
grauia que tolleramus. Jo. xv. Memēto ſer
monis mei quē ego dixi vobis nō eſt ſeruꝰ
maioꝛ dn̄o ſuo qui me perſecuti ſunt ⁊ vos
perſequentur. ¶ Septio. Memoria aduer
ſitatis in proſperitate. Eccle. xviij. Memen
to paupertatis ī tēpoꝛe abundātie. ¶ Octa
uo. Memoria ſtatus honoꝛabilis a quo qſ
regenerauit: vt eſt nobilitas parētū: vel car
nalium: vel ſpiritualiū: vel pꝛopria ſpiritua
lis nobilitas: a qua quis decidit. Sapiēs
nobilitas: adhoc tantum memineris ut cū
claritate generis moꝛum ſanctitate conten
das: ⁊ cum nobilitate coꝛpoꝛis animi nobi
litate ꝑficias. Jſa. li. Attendite ad petram
de qua deciſi eſtis ⁊c. Attendite ad Abra/
ham patrem noſtrum. Apo. ii. Memoꝛ eſto
vnde excideris: ⁊ age penitentiā. ¶ Nono
Memoria in eo qui ad proſperitatem deue
nit eoꝛum qui in aduerſitate eius ſocii fue
runt. Gene. xl. Memento mei cum tibi beñ
fuerit. ¶ Decimo. Memoria pꝛopꝛioꝛum
peccatoꝛum ad dolēdū ꝓ eis. Jſa. xxxviii.
Recogitabo tibi omnes ānos meos ī ama
ritudine aīe mee. ¶ Item notādū ꝙ quat
tuoꝛ ſunt quoꝛum obliuio dicitur eē notabi
lis. Pꝛimo iniuriarum obliuio. Leuiti. xix.
Non eris memoꝛ iniurie ciuium tuoꝝ. Anius
obliuioſus beneficioꝝ ⁊ tenax iniuriarū ē
velut colatoꝛium feces retinens: ⁊ qđ purū
eſt exire pmittens. Secūdo obliuio benefi
cij alteri dati. Hec eſt enim lex beneficij inter
duos vt ait ſapiens ꝙ alter ſtatim dꝫ obli
uiſci dati. alter memoꝛ eſſe accepti. Tertio
obliuio de exaltationū quas aliquis habuit
ī preteritis pctīs. Qui recogitat pctā prete
rita delectādo in ipſis mente reuertitur in

egiptum vt filij iſrael. Numeri. xi. Recoꝛda/
mur piſcium quos cōmedabimus ī egypto
Erectis mentem veniūt nobis cucumeres.
Hoc eſt ēt reſpicere retro vt vxoꝛ Loth. Ge
ne. xix. Que verſa eſt in ſtatuā ſalis. Luc.
xvij. Memoꝛes eſtote vxoꝛis Loth. Hec ēt
eſt habere ydola apud ſe vt Rachel. Gen.
xxxi. Quarto obliuio rerū tēpoꝛalium que ad
cōtēplatiuos perfectos pertinet. Philo. iii.
Que quidem retro ſunt obliuiſcens ad ea
vero que ſunt pꝛioꝛa extendens meipſum.
Machꝛobius loquens de tēperantia pre
fectoꝝ: temꝑantia inquit ē terrenas cupidi
tates nō repꝛimere ſed penitus obliuiſci.
¶ Item notādum ꝙ quinqꝫ ſunt que vidē
tur facere ad bonitatē memoꝛie. Pꝛimus ē
ſicca cōplexio. Siccitas. n. eſt diſpoſitio cō/
ueniens ad tenacitatem impꝛeſſionū ſicut hu
miditas eſt diſpoſitio cōueniens ad recep
tionem earum. Secūdū ē exercitium circa
vnum: vel pauca non circa multa. Vn̄ pue
ri quāuis ſint humidi firmiter ī memoꝛia re/
tinent: quia aīe eoꝝ nō occupantur circa mul
ta ſicut aīe maioꝝ. Eccle. xxxviii. Qui mio
ratur actu percipiet ſapiētiā. Tertiū ē pla
centia rei cognite hanc cām innuit Plato
eſſe in tenera etate. quare ea adiſcūtur fir/
miter teneantur. Tenacioꝛ inqt ⁊ foꝛte ma
ioꝛ in illa etate cognitiōis delectatio cogni
ta mentibus altius infigit. Quartū eſt no
uitas. Ethnicus que ſemel eſt īduta recēs
ſeruabit odoꝛem teſta diu. Joh. vtilia cito
adiſcenda eſſent. Memoria. n. impleta ſup
uacuis rebus vtilia difficilius retinet. Se/
ne. in epl̄is. Liberalium artium cōſectatio
verboſos ſibi placentes facit. Et iō non di
ſcentes neceſſaria. quia ſupuacua didicerūt.
Verum eſt infixio memoꝛie longa rumina/
tione facta. Sene. Certis ingenijs īmoꝛari: ⁊
innutriri opoꝛtet ſi velis aliqđ trahere qđ
in aīo fideliter ſedeat. Item cum multa ꝑ
curreris unū excipe quod illo die dequo/
quas. ¶ Et notandū ꝙ qui nō hꝫ bonam
memoꝛiam ſcriptura dꝫ ſupplere eius defe
ctum. Eccleſi. xxxviii. Sapientiam ſcribe ī
tempoꝛe vacuitatis. Scripſit dn̄s decalogū
bis populo iudeoꝛum in tabulis lapideis.
Exo. xxi. ⁊ 34. Sunt qui nihil ponūt in mēo

ria: ſed omnia in ſcripto. Sunt alii qui cōfi/
dentes de memoꝛia ſua nihil cōmendant
ſcripture: ⁊ vtrūqꝫ vitium eſt. Pitagoꝛas.
Caue ne armariū doctius quā pectus hēas.
Sene. diſtrahit libꝛoꝝ multitudo itaqꝫ cū
legitur nō poſſis quātū habueris ſatis eſt
habere quātum legas. Ber. ad fratres de mō
te dei. Non tm̄ modo agēdū eſt vt cum ali
qua delectatiōe vel ſine grādi nauſea dies
trāſigatur: ſed vt ēt de pacta dieta ad ꝑ
fectū mētis ſemꝑ aliqđ ī cōſciētia reſideat
aliqđ quottidie ī theſaurū coꝛdis cōgerat.
Ber. de quottidiana lectione. Aliqđ ī uen/
tre memoꝛie dimittēdū ē: ꝙ fidelius dege/
ratur: ⁊ rurſum reuocatū crebꝛius ruminetur
ꝙ ꝓpoſito cōueniat qđ intētiōi ꝓficiat: ꝙ
detineat aīum: vt aliena cogitare nō libeat
Jeronimus. Fatuū ē ꝑ cōfidentiā mēoꝛie
nihil ſcripto cōmendare: quia ī memoꝛiā. pꝛio
ſenectus incurrit: vt ait Sene. ¶ Sequitur de
ꝓuidentia ad quā monemur exēplo foꝛmi
ce. Prouer. vi. Uade inqt ad foꝛmicā: o pi
ger: ⁊ cōſidera vias eius: ⁊ diſce ſapientiam
que cū nō hēat ducē nec pceptoꝛē: nec prin
cipem parat eſtate cibum ſibi. Et Gene. 41.
Exemplo Joſeph. qui ſeptē annis fertilita
tis cōgregari fecit que erāt neceſſaria ſeptē
ānis ſterilitatis future. Prouer. x. Qui cō
gregat ī meſſe filius ſapiens. Deute. 32. Uti
nam ſaperent: ⁊ itelligerēt ac nouiſſima ꝓ
uiderent. Prouidentia valde vtilis ē. Tho
bi. ix. Dixit Thobias azarie. Si meipſum
tradam tibi ſeruū nō ero cōdignus ꝓuiden
tie tue. Sene. Qui nihil de futuro pmedita
tur ī oīa icautus decidit. Prouidētia l' ma
la futura vitat vel ꝙ tēꝑat vel aīum pꝑa/
rat vt ea leuius ferat. Gre. Eo ꝑiculū uita
ri nō poteſt quo nō potuit ꝓuideri. Sene.
Propone aīo tuo: ⁊ bona: ⁊ mala vt illa ſu
ſtinere poſſis iſta moderari. Grego. ī omel.
Minus iacula feriunt que ꝓuidētur: ⁊ nos
tolerabilius mala ſuſcepimus. ſi ꝯ hoc per
pſcientie clipeū cōmunimur. Jdē ī moꝛali
Quāto quiſqꝫ minus aduerſitate vincitur
tāto ꝯ illā pſciendo paratus inueniꝛ. Jdēqꝫ ī
paſtoꝛalibus hoſtis callidis tanto liberius
pectus ꝑcutit quāto nudū a ꝓuidētie loꝛi/

ca depꝛehēditur. Jdē dum ꝯ ictum quiſqꝫ
partioꝛ credit hoſtis q ſe inopinatū credi/
dit eo ipſo ꝙ preuiſus ē eneruatur.

Diuiſio prudentie ſm ſenecam. vij.

Eneca in libꝛo de quattuoꝛ princi/
palibus virtutibꝰ tāgit diuiſionē
prudentie ſimilem diuiſioni tullij iā
poſite dicēs. Si prudēs ē aīus tuus tribꝰ
tpꝛibꝰ diſpēſetur. Pn̄tia: oꝛdīa futura pui
de pterita recoꝛdare. Sūt aliq q futura oꝛ
dinant que nō ſunt ī ſua poteſtate pn̄tia
vero cōfuſa ⁊ ioꝛdīata relinqūt. Act. i. Nō
ē noſtrū noſſe tpꝛa vel momēta que pr̄ po
ſuit ī ſua poteſtate. Ber. Quid de futuro
miſer tam temerarie pſumis tāqꝫ pr̄ tpꝛa
momen. in tua: ⁊ ſi magis in ſua poſuerit
poteſtate. Tales vitā quā hēnt nolūt pde
re: ⁊ quā nō hn̄t ꝓponūt vtiliter diſpenſa
re. Jllam ptem vite quā deus iā dat ī cōtē
meliā dei volunt expendere illā quā deus
nūdum eis dedit volūt deo dare: ⁊ de illa
gratiā dei acqrere. ¶ Et notandū ꝙ oꝛdo
ſm Augu. xix. li. de ci. dei ē. Parium diſpa
riūqꝫ rerū ſua cuiqꝫ loca tribuens diſpoſi/
tio. Et facit multū oꝛdinatio ad quietē mē
tis. Aug. in li. cōfeſ. Minus oꝛdinata inqe
ta ſunt: oꝛdinata vero quieſcūt. Jdem inſſit
deus: ⁊ ſic ē ut pena ſibi ſit. Oīs inoꝛdina/
tus aīus. Dꝫ vero homo oꝛdinare ſe ⁊ ſuos
⁊ ſua. Quantū ad ſe oꝛdinabiliter ille viuit
iuxta verbū. Ber. Qui in oī cōuerſatōe ſua
ſollicite obſeruat vias ſuas: ⁊ ī cōſpectu dn̄i
⁊ in cōſpectu ꝓximi cauens ſibi a peccato ⁊
ꝓximo a ſcandalo. ¶ Quadruplex vero oꝛ
dinatio dꝫ eē in hoīe. Pꝛima ē cōſideratio
nis. Ber. in li. de cōſideratione. Conſideratō
tua a te inchoet ne fruſtra extēdaris ī alia
te neglecto. Secunda eſt affectionis preci/
pue illius que alius ſupeminet. ſ. dilectōis.
Canti. ij. Oꝛdinauit in me caritatē. Tertiā
eſt negocioꝝ ſm diuerſitates tēpoꝝ. Ber.
ad fratres de monte dei. Mane preterite
noctis fac a temetipſo exactionē: ⁊ ventur
diei rōnem exige ⁊ ſuperuenientis noctis
fac inditionem. Sic diſtinctio nō vacabit la
ſciuie aliqū. Singulis horis ſed cole inſti/

ſualī canonem ſua deſtribue exercitia: ſpi/
ritualia: ſpūalia. cui corporalia: corpalia.
In quibus ſic exſoluat oē debitum ſpūs
deo: corp⁹ ſpiritui: vt ſi quid fuerit itermiſ
ſum ſi quid neglectū ſi quid infectum ſuo
loco ſuo: modo ſuo tpre non habeat impſū
tum vel incompenſatum. Idem in eodem.
Primum extra quottidianum ſacrificium
orōnum. i. vel lectionis ſtudiū: conſcientie
quottidiane diſtinctioni compoſitioni: ps
ſua dici neganda non eſt. ¶ A natura or
dinatio eſt pertinens ad pugnam ſpiri/
tualem. Virtutes enim anime prepa/
rate debent eſſe ad ſibi competentia.
Temperantia cum ad menſam accedi/
tur. Prudentia cum quid agendum
vel tractandum eſt: ⁊ ſic de ceteris virtu/
tibus. Gregorius in morali. Quodlibet
certamen exuperat qui mentem certami/
ni ante certamen parat. Anima virtutem
habens demonibus terribilis eſt ut ca/
ſtrorum acies ordinata. Cantica quinta.
Prouerbiorum decimoquarto. Cum diſ/
poſitione initur bellum. Suos debet
homo ordinare oſtendendo quid vnicui
que ſit agendum propter primam ordi/
nationem. Regina Sabba admirata eſt
miniſtros Salomonis. Tertio Regū. xiiii.
Videns regina Sabba omnem ſapientiam
Salomonis et cetera. Et ordinem miniſtrā
tium ⁊ cetera. Non habebat vltra ſpiritum.
De ſecunda ordinatione hēs. Iſaie tri/
geſimooctauo. Diſpone domui tue: quia
morieris tu: ⁊ non viues. Debet enī homo
ſua ordinare ut utiliter expendantur uel
vtiliter retineantur. Eccleſiaſtici ſeptimo.
Peccora tibi ſunt attēde illis: ⁊ ſi ſint ibi
vtilia perſeuerent apud te.

Alia diuiſio prudentie. viii.

l Tem prudentia a quibuſdam di
uiditur in quattuor ſpecies: ſci
licet prudentiā. Circunſpectio/
nem. Cautionem: docilitatem.
quarum ſpecierum numerus videtur ſic
manifeſtari. Cognitio ſalubrisque ad pru
dentiam pertinet conſiderari poteſt abſo/
lute prout eſt in cognoſcente vel prout
diſtribuitur alteri. Eſt enim theſaurus
nobilis qui diſtributus ſuſcipit incremen/
tum. Et ſicut dicit Auguſtinus in libro de
doctrina chriſtiana. Omnis res que dan/
do non deficit dum habetur: ⁊ non datur
nundū habetur ē quo modo habēda ſūt
ſecundum ergo ꝙ prudentia dirigit circa
diſtributionem ſcientie ſeu cognitionis ſa
lubris eſt. hec ſpecies eius docilitas: ſecun
dum vero ꝙ abſolute conſideratur vt eſt
i cognoſcente tres habet ſpecies. Cum enī
ſit lumen rationem perficiens ad viden/
dum que agenda ſunt: ratio autem per/
fecte non videt niſi videat remota vt pro/
pinqua: ⁊ niſi videat res ſuperius: ⁊ non ſo
lum ſuperficialiter: ⁊ niſi videat vt vndi/
que: ⁊ non ſolum ex parte vna prudentia
ſpeciem vnam habet qua videatur remo/
ta: ſcilicet prouidentiam que ſic dicta ē eo
ꝙ procul videat: ⁊ poteſt oſtendi nomen
prouidentie ad memoriam: ⁊ prouidentiam
quas exponit tullius. Ratio enim procul
uidet ſiue prouideat futura ſiue recorde/
tur preterita. Simili nomen memorie
quandoque extenditur ad futura. Eccleſie.
ſeptimo. In omnibus operibus tuis me/
morare nouiſſima tua. Aliam ſpeciem ha/
bet prudentia qua ea que videntur ſpecia
liter bona agnoſcuntur eſſe mala. ſed cau
tionem. aliam etiam habet qua vndique
videt. ſcilicet circunſpectōnem. Prouiden
tia proprio nomine ſumpto eſt preſens no
ticia futurum pertractans euentum. hu/
ius officium eſt: ex preteritis ⁊ preſentibus
futura perpendere. Boetius in libro conſo/
lationum. Non ſolum quod ante oculos ſi
tum eſt ſufficit intueri rerum exitus prudē
tia metitur. Imprudens viā reſpiciat qua
iturus eſt Prudens vero finem nic atten/
dit. Si dicatur imprudenti veni mecum
ducam te honorifice: ⁊ per viam pulcher/

rimam paratus eſt ire non requirens am/
plius. Prudens vero requirit quo ducen/
dus ſit: ⁊ ſi dictum ſit ei ꝙ ad ſuſpenden
dum: non vult illuc ire: nec eques: nec pe
des: nec per viam amenam: nec aſperam.
Si vero dictum fuerit ei ꝙ ad locum vbi
regnabit paratus eſt illuc ire: etiam pedeſ
⁊ p vias aſperas. Qui ſine prudentia eſt.
eſt ſicut homo debilem habens viſum qui
ea que ſunt iuxta oculum videt. Circun/
ſpectio eſt contrariorum vitiorum cautela.
officium huius virtutis eſt per diligentem
conſiderationem inter contraria vitia me/
dium teneī. Ad hanc virtutem pertinet
ſic liberalitatem ſeruare vt fugiendo aua
ritiam prodigalitatem non incurramus: ⁊
ſic recedere a temeritate ꝙ in timiditatem
non cadamus. Ad illud quod eſt circun
ſpectionis monet nos Salomon. Prouer
biorum quarto. Dicens omni cuſtodia ſer
ua cor tuum. Dicturus cuſtodia premiſit
omni ne hinc hoſtibus fores claudas: ⁊
aliunde aditum pandas. Circunſpectio
commendatur nobis. Ezechielis ſexto.
c Vbi dicitur ꝙ totum corpus plenum erat
oculis. Et apocalipſis quarto. Vbi legitur
ꝙ animalia plena erant oculis ante ⁊ re/
tro. Ethnicus in vitium ducit culpe fuga
non caret arte vt ſtulti vitant vitia in con
traria currunt. Ad circunſpectionem etiā
videtur pertinere quod eſt vndique cinctum
malis minus malum eligere. Gregorius in
moralibus. Qui murorum ambitu vndique
ne fugiat clauditur ibi ſe fugam precipitat
niſi murus breuior inueniatur. ¶ Cautio
d eſt diſcernere a virtutibus vitia virtutum
ſpeciem pferentia. Iſidorus. Quedā vitia
virtutū ſpeciem preferunt: vñ pniciosi ſuos
ſectatores decipiunt: quia ſe ſub velamine
virtutis tegunt nam ſub pretextu iuſticie
credulitas agitur ⁊ remiſſa ſegnities man
ſuetudo creditur. Cicero. Nulle ſunt occul
tiores inſidie quā he que latent in ſimilitu
dine officii. Gregorius in moralibus. Plu
rimumque vitia colore virtutum cuncta tan
to nequiora ſunt: quanto ⁊ eſſe vitia minꝰ
me cognoſcuntur. Hoſtis noſtri malitia
caute ſe arte palliat vtinā plerunque ante
decepte mentis oculos culpas virtutes
fingat ut inde quis quaſi expectet premia
Vnde eterna dignus eſt inuenire tormen
ta. Cautio apparens bonum interius in/
ſpicit: ⁊ malitiam ibi perpendit. Seneca
Qui decipiunt nihil habent ſolidi: tenue
eſt mendacium: perlucet. Si diligenter
inſpexeris qui ſine cautione ſunt frequen
ter incurrunt illam maledictionem. Iſa/
ias quinto. Ve qui dicitis bonum malum
⁊ malum bonum. Docilitas eſt prudentia
erudiendi imperitos que commendabi e
tur nobis exemplo Salomonis quarto.
Roma. quarto. Cum dominus dixiſſet po
ſtula quod vis vt detur tibi. Ipſe docilita
tem videtur pretuliſſe omnibus dicens.
Dabis ſeruo tuo cor docile.

De duodecim que iuuant ad hoc ꝙ aliquis debite doceat. 9.

T notandum ꝙ duodecim ſunt
e que videntur facere ad hoc vt
aliquis debito modo doceat ma a
xime doctrinam ſalubrem. ¶ Pri
mum eſt ut ipſe laudabiliter iuuat. Au/
guſtinus in libro de doctrina chriſtiana.
Non obedienter auditur qui ſeipſum non
audit. Gregorius in moralibus. Cum im
perio docetur quod prius agitur quam di
citur. Nam doctrine ſubtrahit quis fidu
ciam quando conſcientia impedit linguam
Vita debet iuuare doctrinam non impe/
dire. Et primo debet qui docet ſe infor
mare in doctrina: poſtea alios. Prouerbio
rum quinto. Vide aquam de ciſterna tua
⁊ fluenta putei. Et poſtea ſubdimꝰ. De/
riuentur fontes tui foras. De hoc require
in tractatu de ſuperbia capitulo de ap/
petitu magiſterii. Secundum eſt ut aucto
ritate magiſterii deo non ſibi attribuat.
Auguſtinus in libro de doctrina chriſtia/
na. Quando Chriſtus ſeminat ego

qui ſum vir cophinus ſeminãtis in me ego
ipſe ponere dignatus eſt ꝙ velit ſpargere
Nolite ergo attendere ad vilitatem cophi-
ni.ſed ad caritatem ſeminis: ⁊ poteſtatẽ ſe-
minatoris. Idem in eodem.x. Eſt qui doc.
cathedram in celo habet. Scola eius ĩ ter
ra eſt. Scola ipſius corpus eius ẽ caput do
cet mẽbra ſua: lingua loquitur pedib⁹ ſuis
Idem ſuper Cant. Ioh. Magiſteria forin
ſecus adiutoria ſunt: ⁊ ad monitiones. Ca
thedram habet in celo qui corda docet.
b ¶ Tertium ẽ vbi doctrine orationẽ pmit
tat. Aug. in li. de doc xp̃ia. Si regina heſter
pro ſue gentis tẽporali ſalute locutura ap̃
regem orauit vt in os eius congruũ ſermo
nem dñs daret: quantomagis orare debet
vt tale munus accipiat qui p eterna homi
nũ ſalute in verbo: ⁊ doctrĩa laborat. Idẽ
in eodem. Roget eloquens quantum põt
cum bõa ⁊ ſancta: ⁊ iuſta dicit vt intelligẽ
ter vt libenter: vt obedienter audiatur. Et
h ſe poſſe ſi potuerit ⁊ q̃tũ potuerit pieta
te magis orõnũ q̃ oratoꝝ facũtate ſi dubi
tet vt orãdo pro ſe: ⁊ p illis quos allocutu
rus eſt ſit orator anteq̃ doctor. ¶ Quartũ
eſt vt ſententiam plus amet q̃ verba: Au-
gu. Ingeniorum bonoꝝ inſignis ẽ indoles
in verbis verum amare nõ verba. Idem ĩ
eodem. Verbũ ignoſcere producta ſillaba
tertia aut correpta dicatur. Nan multũ du
rat qui pro peccatis ſuis deũ petit ut igno
ſcat. Sed tamen eo magis iſti offenduntur
homines quo infirmiores ſunt quo doctio
res videri volunt. Idem in eodem quid p
deſt clauis aurea: ſi aperire quod volumus
non poteſt. Et quid obeſt lignea ſi poteſt
quando nihil querimus niſi patere quod
clauſum eſt. Idem cauendum eſt ne diui-
nis grauibuſq; ſententiis dum numer⁹ ad
ditur pondus detrahatur ad numerum p
ut hic ſumitur intelligas: pertinere propo
ſitionem ſillabarum metrorum: ⁊ colores
rethoricos. Itẽ Aug. in eodem. In aucto
ribus noſtris: hoc mihi plus placet ꝙ rariſ
ſime eos inueni numeros. Satis enim ẽ ei
ppter quod agitur vt verba congruentia
non oris eligantur induſtria ſed pectoris
ſequantur ardorẽ. Sene. Oratio que veri-
tati dat operã incõpoſita debet eſſe: ⁊ ſim
plex. Idem Oratio que ſanandis mẽtibus
adhibetur deſcendere vt nos debet. Idẽ
non declinet verba noſtra: ſi proſint: ſi tam
contingere eloquentia non ſollicite poteſt.
Si adſit parata eſt aut paruo conſtat aſſit ⁊
res pulcherrimas proſequatur ſit talis ut
poſtea res q̃ ſe oſtendat. Alie artes ad inge
nium pertinent. h animi negocium agitur.
Non querit eger medicum eloquẽtem nõ
q̃rit quare gratuletur ſibi ꝙ inciderit in me
dicum diſertum. Sed ſi ita competit ut ille
idẽ qui ſanare poteſt cõpte. de his que fa
cienda ſunt diſſerat: hoc tale eſt quale ſi pe
ritus gubernator etiã formoſus eſt. Quid
aures meas ſcabis quid oblectas curare
debes morbum veterem graue peccatum
tantum negoci habes quãtũ in peſtilentia
Medicus circa verba occupatus es. Vide
ſi ſufficis rebus. Augu. in li. confeſ. Didice
ram proinde eſſe ſapientiam ⁊ ſtulticiam ſi
bi vtiles: ⁊ inutiles. Verbis ante ornatis: ⁊
inornatis ſicut vaſis vrbanis: ⁊ ruſticanis
utroſq; cibos poſſe miniſtrari. ¶ Verum ẽ
vt in ſcripturis actoris ſenſus requiratur.
Augu. in li. de doc. xp̃ia. Loquens de illo q
aliud in ſcripturis ſentit q̃ ille qui ſcripſit
ea tamen ſñia decept⁹ que edificat carita
tem. dixit ꝙ ita fallitur ac ſi quiſq̃ deſere
ris uiam: ẽ tamen per agrum pergat quo
uia illa perducit corrigendus eſt. tamen
⁊ q̃ ſit utile uiam deſerere demonſtrandũ
eſt ne conſuetudine deuiandi: etiam in trãſ
uerſum peruerſum ne cogatur. Deinde in
nuit cauſam: quare cauendum ſit hoc ĩ ſcri
pturis dicens. Titubabit fides ſi diuina-
rum ſcripturaꝝ vacillat auctoritas. ¶ Se
xtum eſt vt ſcriptura ſacra non vbiq; miſte
rium requiratur. Auguſtinus decimoſexto
li. de ci. dei. Non ſane omnia que geſta nar
rantur etiam ſignificare aliquid putanda
ſunt. Sed propter illa que aliquid ſignifi-
cant etiam ea que nihil ſignificant atterũ
tur. Solo uomere terra proſciditur ſed ut
hoc fieri poſſit etiam cetera aratri membra
ſunt neceſſaria. Et ſoli nerui in cithariis: ⁊
ceteris uaſis muſicis aptantur ad cantum
ſed ut aptari poſſint inſunt: ⁊ certa que
non percutiũtur a canentibus ſed ea que
percuſſa reſonant his connectuntur.
Ita in prophetica hiſtoria dicuntur ⁊
aliqua que nihil ſignant: ſed quibus

adhereant ea que ſignificent: ⁊ quodãmõ
religentur. ¶ Septimum eſt vt diuidendo
mediocritas ſeruet. Sene. in epiſtolis phi-
loſophiã in partes non in fruſtra diuidã.
Diuidi enim eam non cõcidi vtile ẽ. Nam
cõprehendere quemadmodũ maxia ita mi
nima difficile eſt. Idem partes eius quod
diuiſum eſt innumerabiles eẽ: ⁊ paruulas ſi
oportet. Idem vitiũ hꝫ nimia ꝙ nulla diui-
ſio. Simile confuſo eſt quicquid vſq; ĩ pul
uerem factum eſt. ¶ Octauum eſt iter tar
ditatem: ⁊ precipitationem medium in pro
ferendo ſeruare. Sene. in epiſtolis. Philo-
ſophi pnunciatio ſicut vita debet eẽ cõpo
ſita nihil ordinatur qđ precipitatur ⁊ ppat
Idem eque ſtillare illum nolo qui currere
non extendat aures vero obruat. Item in
opia verborum: ⁊ exilitas minus intentum
auditorem habet tedio interrupte tardita
tatis facilius tamen inſidet quod expecta
tur q̃ quod preter volat. Deniq; tradere
homines diſciplinis precepta dicuntur nõ
tardatur ꝙ ſupra. Quomodo oĩno regere
poteſt que regi non poteſt. Idem remedia
non proſunt niſi imorentur. Idem dicendi
celeritas non ſatis decora eſt philoſophie
que ponere debꝫ verba nõ probicere. Idẽ
quẽ ad ſapiẽti viro inceſſus modeſtior con
uenit illa oratio preſſa ſi audax. ¶ Nonũ
eſt vt docendo veritatem non deſerat. Au-
gu. in libro de doctri. xp̃ia. Minus itelligã
tur minus placeant: minus moueãt que di
cuntur vera tamen dicantur ⁊ iuſta. ¶ De
c cimum eſt vt doctrina facilis ſit: ⁊ aperta.
Augu. in libro. de doc. xp̃iana. Quid pdeſt
locutiõnis integritas quã non ſequitur itel
lectus audientis cum loquendi oĩno nul
la ſit cauſa ſi quod loquimur nõ intelligãt
Propter quos vt intelligant loquimur.
Prouer. xiv. Doctrina prudentum facilis.
Eccle. iiii. Ne abſcondas ſapientiã ĩ decorẽ
eius. i. ad cor. xiiii. Si incertã uocẽ det tu
ba: quis preparabit ſe ad prelium. Idem
in eodẽ malo in eccleſia quinq; verba ſen
ſu mõ loqui vt alios inſtruam quã p mi-
lia verborum lingua. Ambro. Melius eniꝫ
eſt vt nos intelligant populi q̃ vt commẽ-
dent gramatici. Augu. in li. de doc. xp̃iana.
Que vix intelliguntur vel raro ſi aliqd vr-
get vel nunq̃ oĩno in populi audiẽtiã mu
tanda ſunt. ¶ Undecimum eſt vt doctrĩa
ſit breuis. Eccle. xi. Verba ſapiẽtum ſtate
ra ponderabuntur. Augu. in li. de doctrina
xp̃iana. Sicut ingratus eſt q incognita ob
nubilat ſic oneroſus ẽ qui cognita ĩculcat.
Et ethnic⁹. Quid precipies eſto breuis vt
cito dicta pcipiant animi dociles teneãtq;
fideles. Oẽ ſuperuacuũ pleno de pectore
manat. ¶ Duodecimũ eſt vt doctrina ſit
vtilis. Sene. in epiſtolis. Etiam ſi multum
eſſet etatis parce diſpenſandum erat ut ſuf
ficeret neceſſariis. Nunc que dementia eſt
ſuperuacua dicere ĩ tẽpis egeſtate. Doctrĩa
moral' dꝫ eẽ ꝯ egeſtatẽ peſtem aliq̃: ⁊ fina
liter ad edificãdam dilectionẽ dei ⁊ primi
ĩ hoĩb⁹. Sene. ĩ eplis. Aliqd quotidie ad
ꝯſus paupꝑtatẽ ad ꝯſ⁹ mortẽ auxiliũ compa
nec minus aduerſus ceteras peſtes. Aug. ĩ
libro de doctri. xp̃ia. Legis rõnũ diuinarũ
ſcripturarum plenitudo ⁊ finis eſt dilectio
rei qua fruende: ⁊ rei que nobis in ea re-
frui poteſt. Et paulopoſt. Quiſqs igitur di
uinas ſcripturas vel quãlibꝫ eaꝝ partẽ in
tellexiſſe ſibi videtur: ita vt eo itellectu nõ
edificet geminã caritatẽ dñi ⁊ proximi nũ d
dum intellexit. ¶ Et notãdũ ꝙ doctor ĩ do
ctrina ſua tria debet attẽdere. ſ. vt inſtruat
placeat: ⁊ ad agendum moueat. Aug. in li.
de doc. xp̃iana. Dixit quidam eloquens. ⁊
verum dixit: ita debere dicere eloquẽtẽ vt
doceat vel delectet: vel flectat. Deinde addi
dit docere neceſſitatis eſt delectarẽ ſuauita
tis flectere victorie docendi neceſſitas ĩ re
bus eſt conſtituta quas dicimus. Reliqua
duo ĩmo quo dicimus. Qui ergo dicit cuꝫ
docere vult q̃diu non intelligitur nundũ
ſe exiſtimet dixiſſe quod vult ei quem vult
docere. Si vero intelligitur quocũq; modo
dixerit dixit. Quid ſi delectare vult aliquiſ
dicit aut flectere intereſt quomodo dicat.
Sicut tenẽatur ad audiẽdũ eſt auditor
ita flectendus ut moueaẽ ad agendum. Et
ſicut delectatur ſi ſuauiter loquaris: ita fle
ctaẽ ſi amet quod pollicearis ⁊ timeat ꝙ mi
neraris. Odiat quod arguis. Item Aug.
in eodẽ. Quis audeat dicere aduerſũ mẽ
dacium in defenſoribus inhermem debere
conſiſtere veritatem. ut. ſ. qui res falſas per
ſuadere conatur nouerit auditorem uel be
niuolum uel attentum: vel docilem facere.

ſit ſcit ſi noluerit: ⁊ illi falſa aꝑte. ber. ⁊ ve
riſimiliter iſti vera ſic narrent vt audire te
dcat itelligere non pateat credere poſtremo
non libeat. Illi fallacibus argumentis ve
ritatem oppugnēt aſtruant falſitatē iſti nec
vera defendere: nec falſa valeāt refutare.
¶ Et notādum ꝙ doctor ſacre ſcripture ſi
c dꝫ eſſe timidus vel remiſſus. Aug. de li. de
doc. xp̄ia. Qui timuerit ne ſemen cadat in
terram ī animā non ꝑuenit ad bonā tacta
mus ſemīa ſpargimus: ſemīa ſunt qui ꝯtē
nunt ſunt ꝗ cōprehēdūt: ſunt qui irrident
iſtos ſi nos timuerimus nihil hēmus ſemīa
re: ⁊ in meſſe hēmꝰ eſurire. Scd'a ad thim.
4. Predica verbū inſta oportūe iportūe
Mat. ix. Circuibat ieſus oīs ciuitates ⁊
caſtra docēs ī ſinagogeſ eoꝝ. Mat. vi. Cir
cuibat ieſus caſtella ī circuitu docēs in tē
plo. Itē notādū ꝙ ſm quoſdā docilitas ē
virtus dirigens hominem tam in adiſcēdo
ꝙ̄ in docendo.

De his q̄ valēt ad h̄ vt qs bn̄ addiſcat. x.

Ed ſm hoc ſciēdū ē ꝙ ſeptē ſunt
a ſ que dicuntur valere ad hoc vt ali
qs bn̄ addiſcat marie ſcripturā ſa
cram. Primum eſt ut hō bn̄ viuat. Eccl. i.
Cōcupiſcēs ſapientiā ſerua iuſticiā: ⁊ dn̄s
prebet eā tibi. Eiuſdē. xxvii. Volatilia ad
ſibi ſimilia cōueniūt: ⁊ veritas ad eos qui
operātur illā reuertetur. Apoc. 3. Collirio ī
vnge oculos tuos vt videas. Gloſ. collirio
oculi vt videamus iunguntur cū ad cogno
ſcendaꝫ veri luminis claritatē intellectus
vr̄i aciē medicamīe bone opatōis adiuua
mꝰ: qui male viuūt quaſi ſpirātia manuū
ſuarū lumē diuine ſapiētie a ſe prohibēt.
b ¶ Scdm ē oīo. Cū ſapientia donū dei ſit
nō dꝫ aliquis tēptare rapere eā violentia
ſtudii deo irrequiſito. Iaco. i. Siquis indi
get ſapiētia poſtulꝫ eā a deo. Aug. Ꝛōne
melius ſoluūtur dubia ꝙ̄ inquiſitione alia.
¶ Tertium ē hūilitas ⁊ h̄ quantū ad. 4.
Primo quātū adherent nullā doctrinam
corrūpat. Scd'o vt a nullo doceri erube
ſcat. Sene. primū documētū ē vt nullā do
ctrinā contēnas. Scdm vt a nullo diſcere
erubeſcas. Sen. in li. de. iiii. virtutibꝰ. Eſto
ſapientie cupidꝰ ac docilis. que noſti ſine
arrogantia impartire poſtulanti. Quem
non noſti ſine occultatione ignorantie tibi
poſtula impartiri. Etiam a malis debꝫ ho
mo addiſcere. Aug. in li. de doctri. xp̄ia. Au
diuntur vtiliter qui vtilr̄ n̄ agunt. Sua. n.
querere ſtudent: ſed ſua docere nō audent
⁊ ꝑ la cathedra Moyſi cogit eos bona di
cere: ⁊ nō bona faciētes. Theophilꝰ lector
Origenis in bonū carpat ne ſupinā attin
gat. Qui ſolum a bonis nolūt addiſcere ſimi
les ſunt illis qui ſolū in ciphis argenteis ī
aureis volunt bibere: ⁊ tantū in ſacris par
parcis vel alter precioſis frumentum dari
recipere quorum ſitis vel fames miſerāda
non eſt ¶ Tertio ꝙ̄tūꝫ adhoc vt homo ſi
erubeſcat ꝯfiteri ſe neſcire quod neſcit nec
dum ſe ſcire mentitur nū ꝙ̄ ſcire mereatur.
¶ Quarto quantuꝫ adhoc vt humilē mo
dum loquendi queꝫ habet ſacra ſcriptura
non contēnat. Augu. ad volentianuꝫ. Mo
dus diſcēndi quo ſacra ſcriptura contexit
omnibꝰ eſt acceſſibilis quāuis pauciſſimꝰ
penetrabilis idē imitat omnes humili ſer
mone: quos non ſolum manifeſta paſcit. ſꝫ
etiam ſecreta exercet vitare. Idem in li. cō
feſ. Inſtitui animā intendere in ſcripturis
ſanctis. Sed mihi viſa eſt ſacra ſcriptura ī
digna ꝙ̄ tulliane dignitati comparem. Ti
mor enim meum fugiebat morem eius. Illa
enim erat que creſceret cum paruulis. ſed
ego dedignabar eſſe paruulus: ⁊ turgidus
faſtus grandis mihi videbatur. Idem in
eodem libro. xii. Mira profunditas eloquio
rum tuorum quorum ecce ante vos ſuper
ficies blandiens paruulis. ſed mira profun
ditas deꝰ meus mira profunditas. horror
eſt intendenti in eam. ¶ Quartum eſt vt li c
brorum emendationi intendat. Augu. in li
bro de doc. xp̄ia. Codicibus emendandis
primitus debet inuigilare ſollertia eorum
qui ſcripturas diuinas. noſce deſiderant.
¶ Quintū eſt vt homo ſit diligens ſcriptu
ras ſacras indagādo. Ad quod primo nū
tius eſt timor dei. Prouer. i. Timor domi
ni principium ſapientie. Ipſe inquirentem
ſeruat a malo. Ibidem timor domini factꝰ
v. de vt declinet a ruina mortis. Idem nihil
negligit. Eccle. ſeptimo. Qui timet dominū
nihil negligit. Secundo māſuetudo vt ho
mo cedat auctoritati diuine ſcripture. Au
guſtinus in libro de doctrina chriſtiana.

Ante omnia opus eſt dei timore ad cogno
ſcenduꝫ eius voluntatem. Deinde miteſce
re opus eſt pietate. Neqꝫ contradicere di
uine ſcripture. ſiue intellecte ſi aliqua vicia
noſtra percutit ſiue n̄ intellecte quaſi nos
melius ſapere meliuſqꝫ percipere poſſemꝰ.
Sed cogitare poſtea: ⁊ credere id eſſe me
lius ⁊ verius quod ibi ſcriptum eſt etiaꝫ ſi
lateat quaſi id quod nos per nos ipſos ſa
pere poſſimus. Ber. ad fratres de mon. dei.
In omnibus ſcripturis legenti initium dꝫ
eē timor domini. Aug. in li. de doc. xp̄i. In
omnibus canonicis ſcripturis timētes deū
⁊ pietate manſueti querunt voluntatē dei.
quo ordine vero procedendum ſit indagā
do ſcripturas ſacras. Augu. in eodē li. De
d terminat dicens. Erit diuinarum ſcriptura
rum ſolertiſſimus indagator: qui primo to
tas legitur. notaſqꝫ habuerit: ⁊ ſi nondum
intellectu: iam tamē lectione dūtaxat eas
que vocantur canonice. Nam ceteras ſecu
rius leget fide veritatis inſtructꝰ: ⁊ infra
In ſcripturis querentium voluntateꝫ dei.
Prima obſeruatio eſt noſce canonicas ſcri
pturas: ⁊ ſi nondum ad intellectum legen
do tn̄ nullis mandare memorie vel omni
no incognitas non habere. Deinde que in
eis aperte poſita ſunt vel precepta viuēdi
vel regule credēdi ſollertius diligentiuſqꝫ
inueſtigāda ſunt. que tanto in eis quiſ
qꝫ plura inueniet quanto eſt intelligentia
capacior. In his enim qui aperte poſita
ī ſcripturis ſunt inueniunt omnia illa que
continent fidem moreſqꝫ viuendi ſpem ſci
licet ⁊ caritatem. Tunc vero facta quadaꝫ
familiaritate cum ipſa lingua diuinarum
ſcripturarum in ea que obſcura ſunt ape
rienda diſcutienda pergendū eſt. ut ad
obſcuriores locutiones illuſtrandas de ma
nifeſtioribus ſumantur exempla: ⁊ quedaꝫ
certarum ſententiarum teſtimonia dubita
tione incertis auferant in qua re memoria
e valet plurimū. ¶ Inquiſitio vero dupli
citer ſit: quandoqꝫ ab alio querende ad h̄
pertinet illud. Augu. in libro de doc. xp̄ia.
Nulla res magis memorie mandanda eſt
ꝙ̄ illa verborum loqutionūqꝫ genera que
ignoramus: vt cum peritior occurrerit queri
poſſit: quandoqꝫ aliquis per ſe inquirit in
ſcriptura: ⁊ tunc cauenda eſt: ⁊ temeritas
ne. ſ. ignota pro notis habeat. hiſqꝫ teme
re aſſentiat. Hoc enim preſumptio eſt ꝙ eſt
fugere qui nolet adhibebit ad res conſide
randas tempus: ⁊ meditationem. Augu. in
libro de vtilitate credendi. Due ſunt perſo
ne laudabiles in religione. Vna eoꝝ qui
iam veritatem inuenerunt quos etiaꝫ bea
tiſſimos iudicare neceſſe eſt. Alia eorum ꝗ
ſtudioſiſſime: ⁊ rectiſſime inquirunt primi ſūt
in ipſa poſſeſſione. Alii in via qua tamē cer
tiſſime perueniatur. Tria ſunt vero alia ge
nera hominum profecto improbanda ac de
teſtanda. Unum eſt opinantiū. i. eoꝝ qui
ſe arbitrantur ſcire quod neſciunt. Alteruꝫ
ſiquidem qui ſentiunt ſe neſcire: ſed nō ita
querunt vt poſſint inuenire. Tertium vero
eorum qui nec ſe ſcire exiſtimant: nec quere
re voluit. ¶ Item cauenda eſt in inquirē
do curioſitas que eſt non magne vtilitati
nimiam operam impendere. Sene. quid te
torquet in illa queſtione ꝙ̄ ſubtilius eſt cō
temſiſſe ꝙ̄ ſoluere. Cauenda eſt etiam ibi
inſtabilitas. Sene. in epiſtolis. Vide ne le
ctio auctorū multorum ⁊ oīs generis vo
luminum habeat aliquid vagum: ⁊ inſtabi
le. Cauendum eſt etiaꝫ rixandi libido que
peritos in arte logica multum ſolet vexare.
Augu. in libro de doc. xp̄ia. Diſputationis
diſciplina ad omnia genera queſtionum q̄
ī litteris ſanctis ſunt penetranda pleriqꝫ
valet. Tantum ibi cauenda eſt rixandi li
bido: ⁊ puerilis quedam oſtentatio aduer
ſarium decipiendi. Sexto ad thimo. ſexto.
Noli verbis contendere. Augu. in libro de
doc. xp̄ia. Verbis contendere eſt non cura
re: quomodo error veritate vincatur: ſꝫ quo
modo tua dicto dictioni alterius preferatur.
Item cauenda ē ibi nimia velocitas ī trāſ
currendo. Non enim videt animus trāſcur
rendo latentem ſententiam. Sapiens nihil
magnum rerum ipſa natura cito effici vo
luit propoſuitqꝫ pulcherrimo cuiqꝫ operi
difficultatem naſcendi quos hanc legem
fecit vt maiora animalia viſceribus paren
tum diutius continerent. R. Dicit ī libro
de natura animalium. Quod elephans ſe
mina pregnās eſt duobꝰ annis que ē aīal
magnū. Item ſapiens. Omnia noſtra duꝫ
naſcūtur placent. Sed redeamus ad indi
tium cito ſcribendo non ſit ut bn̄ ſcribatur

bene ſcribendo fit vt cito: ſed tunc maxime
cum facultas illa contingit reſiſtamus ⁊ ꝓ
uideamus offerentes equos frenis quibꝰ
f dam coherceamus. ¶ Et notandum ꝙ ſm
Auguſti. in li. de doc. xpia. Duabus cauſis
non agnoſcũtur que ſcripta ſunt. Si aut
ignotis aut ambiguis ſignis obteguntur.
Sunt autem ſigna uel propria: vel tranſla
ta propria dicuntur cum his rebus ſignã
dis adhibentur ꝓpter quas ſunt inſtituta
vt cum dicimus bouem intelligentes illud
animal. Tranſlata ſunt cũ ipſe res ad aliud
ſignandum vſurpantur: vt cum dicimꝰ bo
uez intelligentes euangeliſtã. Contra igno
ta ſigna propria magnũ remediũ ẽ lingua
rum cognitio: ⁊ varietas iterpretationum.
Contra ignota ſigna tranſlata: remedium
eſt cognitio rerum ad quas ſignificandas
transferuntur. Aug. in libro de do. xpiana.
Cõtra ambiguitatem ſignoꝝ dat reme
dium. Homo inquit timens deum volunta
tem eius in ſcripturis ſanctis diligenter in
quirit: ⁊ ne amet certamina pietate manſue
tus premunitus linguarum ſcientia: nec in
verbis locutio inbetq; ignotis inhereat ꝑ
munitus etiam cognitione quarũdã rerũ
neceſſariarũ ne uim nãm ne earꝫ que ꝓp
ſimilitudinẽ adhibentur ignoret. Adiuuã
te etiam codicum varietate q̃ ſolleres emẽ
dationis diligentia procurauit veniat in
ſtructus ad ambigua ſcripturarũ diſcutiẽ
da atq; ſoluenda. Et paulopoſt. Cum ver
ba propria faciunt ambiguam ſcripturam
Primo videndum ẽ ne male rationem an
nunciauerimus. Cum ergo adhibita inten
tio incertum eẽ prouiderit quomodo diſtin
guendum: aut quomodo ꝓnunciandũ cõ
ſulat regulam fidei q̃ de ſcripturaꝝ planio
ribus locis: ⁊ auctoritate eccleſie percepit.
Quod ſi ambe vel etiã oẽs: vel plures fue
rint partes ambiguitatis ſm fidem ſonue
runt textus ipſe ſermonis a precedentibus
⁊ cõſequentibus partibus reſtat cõſulendꝰ
vt videamus cui ſententie de pluribus que
ſe oſtendũt: ferant ſuffragium eãq; ſibi cõtẽ
ri patiatur. Et notandum ꝙ qui leget ſcri
pturas laborare debet vt eas memoriter te
neat: ⁊ intelligat. Si tamen vtrũq; nõ põt
fieri preeligẽda videtur eſſe intelligẽtia me
morie. Augu. iiij. li. de doc. xpia. Sunt q ſcri
pturas ſacras legunt ⁊ negligunt: legũt vt
teneant negligunt vt intelligãt. Quibus ſi
ne dubio preferendi ſunt qui verba eorum
minus tenent: ⁊ cor eorum ſui cordis oculꝰ
vident ſed vtriſq; ille melior qui ⁊ cũ vult
illa dicit: ⁊ ſicut opz intelligit. ¶ Sextum ẽ
vt hõ ſit aſſiduus in ſtudendo. Ideo diui
ne ſcripture ſemper in manibus ingiter in
mente voluantur. Nec ſufficere putes man
data memoria tenere: ⁊ operibus obliuiſci.
Idem diuinas ſcripturas ſepius lege imo
nunq̃ ſacra lectio de manu tua depõatur.
¶ Septimum eſt vt de ſapientia a deo ac
cepta non ſit ingratus ſed datorem ſuum
glorificet. Eccle. xiii. Danti mihi ſapientiam
dabo gloriam.

De his que aduerſantur prudẽtie. ſ.

Equitur de his que aliquo modo a
f aduerſanť prudentie. Dicitur aũt
aduerſari prudentie. Primo ſtul
titia que eſt rerum appetendarum: ⁊ vitan
darum non quelibet ſed viciosa ignorãtia
vt dicit Aug. in lib. de li. ar. Eſt autẽ igno
rantia vitioſa: ſi adſit affectio ne ſciendi q̃
agenda ſunt: ⁊ vitanda vel negligẽtia ſciẽ
di. Ber. in lib. de. xii. gradibus infirmitatis.
Fruſtra inquit ſibi de infirmitate vel igno
rantia blandiuntur qui vt liberius peccẽt
libenter ignorant vel iſirmantur. Augu. ſu
per illud pſ. Noluit itelligere potuit itelli
gere vt bene ageret: ſed noluit: ⁊ ita veniã
non habet. Gre. i moralis. Neſcire ignoran
tia ẽ. Scire noluiſſe ſuperbia. Ber. i epiſtol.
Multa neſciũtur: aut ſcindi in curia: aut
diſcendi deſidia: aut verecũdia iquirendi.
Et quidem huius ignorantia non hz excu
ſationem. ¶ Scḋo videtur aduerſari pru
dentie virtuti vitioſa: prudentia vel ſapiẽ
tia que vr̃ poſſe diſtigui i tres ſpecieſ. Pri
ma eſt prudentia ſiue ſapientia carnis: de
qua ad Ro. viij. Sapiẽtia carnis inimica
eſt deo. Et i eodem prudentia carnis mors
eſt. i. cauſa mortis eterne vbi dicit glo. Pru
dentia carnis eſt cum quis ſtudioſius im
plet que carnis ſunt. Aug. i li. de quantita
te ale. Eſt noxium genus artiũ quo al va
litudo ſauciatur. Idez. Sapore ⁊ odore mi
re diuidere pulmenta: ⁊ quo lacu dicere q̃
daz eſt miſeranda piritia. Sene. i epiſtolis.
Alius in membris precioſas auro ſcindit: ⁊

ꝑ pectus ⁊ clunes circũferens eruditã mẽ
tẽ in fruſtra exeutit iſelix qui huic vni rei
viuit: vt altilia decẽter ſecet: niſi ꝙ miſerior
eſt q hic voluptatis cã docet q̃. qui cauſa
neceſſitatis diſcit. Addiſce qbus diſci pa
lati noticia ſubtilis eſt: q ſciunt cuius rei ſa
por illũ excitet cuius delectetur aſpectus.
Et hec pͥma ſpẽs ſapientie vitioſe ad deli
tias pertinet. vnde Sup illḋ. ii. ad Coꝛ. i.
Nõ in ſapiẽtia carnali dicit Glo. Que eſt
voluptates diligere labores vitare. ¶ Se
cũda ſpẽs eſt ſapia terrena q̃ ptinet ad di
uitias. Baruch. iij. Filij agar q exquiſierũt
prudẽtiã que de terra eſt. ¶ Tertia ſpẽs ẽ
ſapientia diabolica pertinẽs ad honorem:
vel maliciaz. Diabolus eniz pͥmo honorez
diuinũ appetit. Prima homini maligne in
uidit. Jer. 4. Sapiẽtes ſunt vt faciãt mala
Glo. malitioſi. De hiis tribꝰ ſpẽbus ſapiẽ
tie tangiť. Jaco. iij. Nõ eſt inquit ſapientia
iſta deſurſum ſed terrena aialis diabolica.
Animalẽ vocat ſapiẽtiaz carnis. Sapiẽtie
terrene aduerſať ſapientia filij dei paupe
ris facti. In pͥncipio doctrine ſue pauper
tatẽ cõmendatis. Mat. v. Beati pauperes
ſpiritu. Et eãdẽ cõſulẽtis. Mat. xix. Si vis
perfectus eſſe vade ⁊ vende oĩa que hẽs ⁊
da pauperibꝰ. Sapiẽtie carnis videť op
poſitioni ſapiẽtia ſcõꝝ que ſm Aug. eſt h̃
tpaliter cruciari ⁊ in eternũ delectari. Sa
piẽtie vero diabolice. ſapiẽtia hũiliari de
qua. Eccle. xi. Sapiẽtia hũiliati exaltabit
caput illius. ¶ Sz cõtra id qḋ dictũ eſt for
ſitan obiciet aliqs quomõ aliqua ſapiẽtia
poſſit eſſe vitioſa. Cũ omnis ſapiẽtia a do
mino deo ſit. Eccle. i. Et Baruch. iij. Hic ad
inuenit oẽm viã diſcipline. Et ſciẽtia mali
bona eſt. Si ſciẽtia mali mala eſſet ⁊ eum
in quo eſt malũ efficeret: deus q oĩa mala
ſcit magis malus eſſet q̃ ceteri. ¶ Ad hoc
dicendũ eſt: ꝙ ſapiẽtia vitioſa pro magna
parte ſui ſapiẽtia nõ eſt: ſed error ſicut di
cit Aug. ꝙ diſciplina mali nõ eſt diſciplina
⁊ ſup illḋ. Ro. viij. Prudẽtia carnis mors
eſt. dicit. Glo. Prudẽtia diciť cũ res ſtulta
ſit ꝙ ita videť ſecularibus hoĩbus. i. Coꝛ.
iij. Sapiẽtia huius mũdi ſtulticia eſt apud
deũ. Mors manifeſte oſtẽdit ſapientiã hu
ius mũdi ſtulticiã eſt. Sapiẽtia terrenam
ſtulticiã eſſe oſtẽdiť cũ illo qui tñ interro
gatiõe diuitiaꝝ laborauit nudus in terra
ponif. Job. i. Nudus egreſſus ſum de vte
ro matris mee: ⁊ nudus reuertar illuc. Sa
piẽtia carnis ſtulticia eſſe oſtẽdiť cuz caro
delitijs enutrita vermibus eſca datur. Sa
pientia diabolica ſtulticia eſſe oſtendiť: cũ
ille qui noluit eſſe ſup alios ſub terra poſi
tus eſt hominibꝰ ⁊ porcis ⁊ canibus cõcul
cať. Eccle. xi. Si annis multis vixerit hõ: ⁊
in hijs omnibus letatus fuerit meminiſſe
dz tenebroſi tpis. i. mortis ⁊ dierũ multoꝝ
. ſ. vite future: que nõ habebit finẽ q cũ ve
nerint vanitatis arguenť pterita. ¶ Et no
tandũ ꝙ ſecũdũ. G. i pͥma parte moraliũ.
huius mundi ſapiẽtia ẽ cor machinationi
bus tegere ſenſum: verbis velare que falſa
ſunt vera oſtendere: que vera ſunt: falſa de
mõſtrare. Sciẽtia enim aliqua licet ſit ve
ra ſciẽtia vitioſa põt dicere rõne ſtudioſi
tatis que eã pcedit. Unde ſuper illud. Ro.
. viij. Prudẽtia carnis merces eſt: dić Glo.
cũ qui implet que carnis ſunt. Plus põt
dici vitioſa ꝓpter vſum vitioſum eius. Ec
cle. xix. Eſt prudẽtie nequitia ⁊ in ipſa exer
citatio. Uſus eniz neq̃ eius execrabilis ẽ.
¶ Et notandũ ꝙ diſciplina mali duplici
ter põt itelligi. Uno mõ vt ille gtũs notet
materiã de qua eſt diſciplina mali bona ẽ
vel adeo eſt: vel ſic vbi nocet finẽ ad quã
ẽ diſciplina: ⁊ ſic diſciplina maloꝝ ad ma
lũ mala eſt: inquantũ eſt ad malũ: ⁊ eſt ab
homine vel diabolo: ⁊ idẽ intellige de illo
verbo. Eccle. xix. Nõ eſt ſapientia nequitie
diſciplina. Diſciplina eniz nequitie ſi ſit ad
vitandũ nequitiã bona eſt: ſi ſit ad facien
dũ inquantũ talis mala. ¶ Itẽ videť quo
dãmodo aduerſari prudentie animi pſum
ptio vel elatio. Aug. loquẽs de illo verbo
apoſtoli dicentes ſe. ſapientes ſtulti facti
ſunt. Ba. i: Si dicẽdo inqnit te ſapientem
ſtultus factꝰ es: dic te ſtultũ ⁊ ſapiẽs eris.
Mat. xi. Abſcondiſti hec a ſapiẽtibꝰ ⁊ pru
dẽtibus. i. Coꝛ. iij. Si quis inter vos ſapiẽs
videť eſſe in hoc ſeculo ſtultus fiat vt ſit ſa
piẽs. Prouer. xxvi. Uidiſti hominẽ ſic ſa
pientẽ videri magis ſpem habebit de illo
inſipiẽs. G. iij. parte moraliũ. Ualde diffici
le ẽ vt q ſe ſapientẽ exiſtimat mentẽ ad hu
militatẽ reducat ⁊ recte pdicantibus cre
dat. G. in morali. Quia pͥma ſtulticia ange

li elatio cordis fuit vera ſapiētia efficit ho
minis hūilitas ſue extimationi. ⁋ Itē pru
dētie quodāmō aduerſari videt ꝯcupiſcē
tia inordinata. Aug. in ii. ꝯfeſ. Spergis pe
nales cecitates ſup illicitas cupiditates
ho. Sup cecidit ignis: ⁊ nō viderūt ſolem.
Itē prudētie dicit quodāmō aduerſari ſo
cietas inſipientiū. Prouer xiij. Qui auꝫ ſa
piētibus gradit ſapiēs erit: amicꝰ aūt ſtul
toꝝ ſimilis illis efficit. Señ. i epiſtolis. Rē
facillimā ratio exigit ſm naturā ſuā viue
re: ſꝫ hꝫ difficilē facit cōis inſania: vocat in
ſania inſipiētia eoꝝ qui ſe reputant ſapiē
tes. Simplicit ſapientiā habēt qui neſciūt
que ſcienda eſſent ⁊ ignorantiā ſuaꝫ agno
ſcunt. Sed q ignorantiā ſuā: nō agnoſcūt
quaſi inſani ſunt. Inſanus enim credit ſe
eſſe ſapientē cū ſit valde ſtultus: miſerabi
lis eſt cecitas eoꝝ etiā qui cecitatē ſuam:
nō agnoſcunt. Sicut accidit cuidam fatue
de qua loquit. Señ. i epiſtolis ſuis. Ut pa
ſtam vxoris mee famam ſcis hereditarium
onus in domo mea remanſiſſe: hec fatua ſu
bito deſijt videre incredibilem rem tibi na
rio ſed verā neſcit ſe eſſe cecam inde peda
gogū ſuum rogat: vt migret ait domū tene
broſam. tunc. h ꝙ in illa ridemus omnibus
nobis accidere liqueat tibi. Nemo ſe aua
rū eſſe intelligit. Nemo cupidū ceci ducere
querunt. Nos ſine duce erramus ⁊ dicimꝰ
nō ego ambitioſus ſum: ſed nemo aliter in
vrbe viuere pōt: nō ego ſumptuoſus ſum:
ſed vrbis magnas expenſas exigit: qd nos
decepimus nō eſt extrinſecus malū noſtrū
Inter eſt nos in viſceribus ſedet. Ideo. diſ
ficiliter ad ſanitatem peruenimus: qꝛ nos
egrotare cepimus. ⁋ Et notandum ꝙ ſm
cōeꝫ modū loquendi: ⁊ ſm modū etiaꝫ lo
quendi quē hꝫ ſacra ſcriptura inſipientia:
vel imprudētia vel ſtulticia vt ſolum perti
net ad intellectū: ſed etiam ad voluntateꝫ
⁊ operationē. vnde ſtultus ē oīs peccator:
⁊ maxima ſtulticia in peccare maxima ſa
pientia recte viuere. Criſo. Sapientia ē nō
eloquia dei ſcire ſed ſm eloquia dei viue
re. Job. xxviij. Dicit homini diuinitus eſſe
oſtenſum ꝙ timor dñi ipſa eſt ſapientia: et
recedere a malo intelligentia. Eccl. vlt. Fi
nem loquendi omnes pariter audiamus
time deum ⁊ mādata eius obſerua loque

la eſt ad ſapientiā edocendūꝫ. Sermo eniꝫ
proprius eſt nuncius rōnis docti. Homini
eniꝫ docto magis ꝯuenit docere ꝙ̄ loqui.
Finis ergo loquēdi. i. id ad qḋ finalit ē lo
quela ē ſapiētia ꝯſumata: q̄ ꝯſiſtit in timo
re dei Nihil ſapiētie videt haberi cum ti
mor dñi ſit ꝑncipiū ſapiētie. Prouer. i. Si
cut nō reputaret ſapiēs qui nō timeret fu
rari vel cape in terra illius dñi q diſtrictiſ
ſimā faceret iuſticiā ſic non eſt ſapiens qui
nō timet offendere deū illum qui nobiliſſi
mā creaturaꝫ dānauit irrecupabiliter pro
vno peccato ſupbie. Lu. xo. Videbā ſatha
nas qui fulgur cadentē de celo. ⁊ ꝓ pctō ꝑ
moꝝ parentū totū genus humanū dāna
uit exilio: ⁊ tpali morte. Et pro peccato lu
xurie totū mundum exceptis. viij. perſonis
aquis diluuij ſubmerſit. Et notandū ꝙ li
cet valde neceſſariū ſit ſapiēter itelligere:
qꝛ occaſio eſt: vt homo ſapienter velit: ⁊ ſa
pienter operet: ⁊ inſipienter intelligere vn
de ſit periculoſum eo ꝙ ſit occaſio inſipien
ter volēdi ⁊ inſipienter agendi. tū ſapiē
vt ē in ſolo intellectu nō eſt deo gratū nec
homini meritoriū: niſi attingat voluntateꝫ
vel operationē: nec inſipientia in ſolo intel
lectu dānabilis eſt donec attingat volūta
tem vel operationem vt. ſ. inſipienter velit
vel inſipiēter agat: ꝙ ſapiens eſt ſolo intel
lectu inſipiēs vero voluntate: ⁊ operatiōe
inſipientius videt ſe habere ꝙ̄ ſi nō habe
ret ſapientiā intellectu. Sicuti duobus in
cedentibus per viā publicā ſi deriuant in
viā que mittat eos in manus latronū qui
eos iugulent: vnus ſcienter alius neſciens
ſtultior in hoc reputabit q ſciēs deuiaue
rit ꝙ̄ q neſciuit: ⁊ inſipientiꝰ vadit q ꝺ die
corruit vel offendit ꝙ̄ qui ꝺ nocte Job. v.
per diem incurrēt tenebras: ⁊ quaſi de no
cte ſic palpabunt in meridie.

⁋ De. xij. ſtulticijs pecca. mortaliter. 12

Et notandū ꝙ qui peccat mortali
ter multū ſtulte agit: ⁊ tangemus
. xij. ſtulticias que in eo qui peccat
poſſunt aſſignari. ⁋ Prima eſt ꝙ ipſe nec
ſe exerceat. Sap. 2. Excecauit eos malicia
eorum. G. Oculos quos culpa claudit pe
na aperit. ⁋ Secunda eſt ꝙ ſeipſum dia
bolo illaqueat. Job. xviij. Immiſit in re
the pedē ſuū. G. Qui pedes in rethe mittit

non cum voluerit eicit: ſic qui in peccatis
ſe deicit non mox cuꝫ voluerit ſurgit. Pro
uer. quinto. Iniquitates ſue capiunt ipſuꝫ
⁊ funibus peccatoꝝ ſuoꝝ quiſqꝫ ꝯſtringit.
Qui peccat volens vincitur ab hoſte cru
deli qui non miſerebitur. G. Debilis ē ho
ſtis qui non vincit niſi volentem. Ipſe etiā
volens ſe precipitat. Math. quarto. Si fi
lius dei es mitte te deorſum. Glo. Infirmꝰ
oſtenditur ꝙ nulli nocere poſſit niſi ille pri
us ſe deorſum miſerit. ⁋ Tertia eſt ꝙ qua
ſi inſanus in ſeipſum manus in ſe mittit in
fligendo ſibi vulnus inſanabile. Ecclefi. vi
geſimoprimo. Dicitur de peccato plage
ipſius non eſt ſanitas immo ꝙ plus eſt: ſe
ipſum occidit. Sapien. decimoſexto. Ho
mo per maliciam occidit animam ſuam.
Eccle. xxi. Dicitur de peccato. dentes ipſi
us leonis dentes ipſius interficientes ani
mas. Hominis peccata dicit mors anime:
quia adeo ſeparat qui eſt vita. Augu. Ui
ta mors eſt quā homines non timent ſepa
ratio anime a deo qui eſt beata vita ani
marum vel quia aufert vtilitatem vite: ⁊ p
terite ⁊ preſentis. Ber. ſuper cant. Quam
inſcius me ꝑuares o amara mors vite vſu
ꝙ̄ fructu. Nam vita ſine fructu grauior
mors. Deniqꝫ duo mala parantur arbori
infructuoſe ſecuris ⁊ ignis. ⁋ Quarta eſt:
ꝙ bona ſua ꝓhibit. Oſee. ſeptimo. Proie
cit iſrael bonū. Qui cadit per mortale pec
catum omnia bona: que nunꝙ̄ fecit amit
tit. Bona etiam que agit in ſtatu illo vera
bona non ſunt: quia non ſunt ſibi merito
ria. Qui mortale peccatū committit quaſi
ignem in propria domoꝰ ponit qui omnia
deſtruat. Luē. xo. Tagitur de duabus ſtul
ticijs modo dictis vbi legitur de illo qui i
cidit in latrones qui ſpoliauerunt eum: et
plagis impoſitis abierūt ſemiuiuo relicto.
⁋ Quinta eſt: ꝙ ſe cariſſime a deo emptū
diabolo viliſſime vendit. i. Pe. i. Non cor
ruptibilibus auro ⁊ argēto redempti eſtis
⁊c. ſed precioſo ſanguine agni ⁊c. Pro
uer. decimo. Cor impiorū pro nihilo. Iſa.
lij. Gratis venundati eſtis. ⁋ Sexta eſt: ꝙ
ab actore omnium bonorum recedit ideo
non eſt mirum ſi male ſit ei. Auguſti. Tale
bonum eſt dei vt nemini cum deſerenti be
ne ſit. Oſee. ſeptimo. Ue eis qui receſſerūt

a me. Auguſti. in libro ſoliloquiorū. Deus
quem relinquere hoc eſt ꝙ perire. ⁋ Septi
ma eſt ꝙ cum omnipotentem guerraꝫ face
re preſumit: que guerra cito finita eēt ſi mi
ſericordia dei permitteret ꝙ diabolus cuꝫ
iugularet. Treñ. iij. Miſericordia domini:
quia non ſumus conſumpti. ⁋ Octaua eſt
ꝙ ei ſeruit cuius gratiaꝫ acquirere nequit.
G. Stultum eſt obedire diabolo offenſo q
nullo placatur obſequio quanto quis am
plius ei ſeruierit tanto amplius ipſe eum
torquebit. ⁋ Nona eſt ꝙ ipſe ſibi in ſe lo
cum tormenti efficit. Affligit enim peccato
rē in corde ſuo. Jer. 2. Scito ⁊ vide ꝙ ma
lum ⁊ amarum eſt reliquiſſe te dominum
deum tuum. Qui peccat ſuper ſe quaſi ſar
cinā ponit qua in preſenti grauetur in fu
turo in infernum precipitetur. Auguſti. qd
eſt mors depoſitio ſarcine grauis ſꝫ ſi alia
ſarcina non portetur qua homo in gehen
nam precipitetur. ⁋ Decima eſt ꝙ ipſe ſi
bi in inferno portam facit. Math. decimo
ſexto. Porte inferni dicuntur peccata mor
talia: quia qui in eis decidunt in puncto
ad inferna deſcendūt. Job. xxi. Sunt qui
ad portam eſt propinquus domui. ⁋ Un
decima eſt ꝙ portaꝫ paradiſi obſtruit ⁊ re
gnum celoruꝫ modico precio vendit. Simi
lis eſau qui per lenticula vendidit ius pri
mo geniture ſue. Geñ. vigeſimoquinto. G.
ve ve vapor eſt ad modicū parens ꝙ eter
ne felicitatis aditum intercludit. ⁋ Duo
decima eſt ꝙ ad ſuſpendium ſciens ⁊ vo
lens vadit. Quis non reputet inſanum eū
qui requiſitus quo vadat. Reſpondet ſu
ſpendere me vado ſic nullus ſapiens repu
tandus eſt: qui in mortali peccato eſt: cum
ſingulis diebus in ea manens dietaꝫ vnā
facit ad infernale ſuſpendiuꝫ. Eccle. ſexto.
Quid habet amplius ſtulto ſapiens ⁊ qḋ
pauper niſi vt pergat illuc vbi eſt vita: hoc
diſcernit vere inter ſapientes ⁊ ſtultos ꝙ
ſapientes vadunt ad vitam eternam ſtulti
vero ad mortem eternam de ſtulticijs ſin
gulorum peccatorum require in tractatu
de vitijs.

Explicit tractatus de prudentia deo gra
tias qui incepit ⁊ compleuit amen.

⁋ Incipit tractatus de temperantia. 1

Iɔcto de prudētia que prima eſt inter cardinales virtutes cū ordinet ceteras ⁊ ſit in vi ratiōabili que videtur eſſe nobilior cōcupiſcibili ⁊ iraſcibili quia ea diſcernitur homo ab animalibus brutis: dicendum eſt de alijs tribus. ℂ Et primo de temperantia ⁊ fortitudine ꝙ̄ de iuſtitia q̄ʒ temperātia ⁊ fortitudo ad iuſticiā diſponūt ⁊ ꝑparāt ſicut cupiditas quā tēperātia refrenat: ⁊ timor tui fortitudo reſiſtit: iuſticiaʒ a ſuo officio impediūt: ⁊ prius dicet̄ de tēperantia ꝙ̄ de fortitudine

a q̄ʒ tēperātia animū ordinat ad id qđ ē infra ſe. ſ. ad bona q̄ corpi ſuidit fortitudo ꝟo ad id ꝙ ē ſ̄. ſ. aduerſa. Itē tēperātia regit hō ſeipſuʒ: fortitudine ⁊ Iuſticia alios. prius vero homini vtilius eſt regere ſe ꝙ̄ alios regere. Sen̄. ſi vis omnia tibi ſubicere ſubice te rōni. Multos eniʒ reges ſi ratio te rexerit. Item tēperātia refrenat concupiſcētiaʒ anime circa bona modica ⁊ inferiora. Fortitudo vero roborat eam circa bona ardua. Illa ſpūalē diſcenſum anime cohibet. Iſta ſpūalem aſcenſum ꝓmouet: ꝓhibitio vero a ſpūali deſcēſu ē prior aſcēſu ſpūali. Itē tēperantia eſt in vi cōcupiſcibili. Fortitudo vero in vi iraſcibili. Operatio vero cōcupiſcibilis naturalis vī eē prior ꝙ̄ operatio iraſcibilis. Uis enim concupiſcibilis eſt appetitiua boni delectabilis. Iraſcibilis eſt appetitiua boni ardui expedientis vt eſt medicina vel inciſura que fit ꝓpter ſalutē corporis. Bonū ꝟo expediēs bonū ē ſm quid. Bonum vero delectabile bonū ſimplicit̄ ⁊ ꝓpter illud ē bonū expediēs. Unū appetit⁹ boni delectabilis naturalit̄ ē prior appetitu boni expediētis ⁊ eſt naturalis. Ari. in li. de natura animalium. Oīa naturalit̄ appetūt delectationē. Iteʒ vis ꝯcupiſcibilis motiua ē ſm appꝑhēſionē boni iraſcibilis ꝟo ſʒ appꝑhēſionē mali: ſit̄ ē ꝑ appꝑhēſionē boni expectati ē in cōcupiſcibili mot⁹ cupiditatis ⁊ ꝑ ei⁹ adeptionē ſeu ꝯiūctionē ē quies vel gaudiū in aīa ſic ꝑ apprehenſionē mali ꝙ aliqs opinat̄ ſibi aliud futurū ē timor in iraſcibili: ⁊ ꝑ illationē mali qđ prius timebat ſiue ꝑ ablationē boni qđ cōcupiſcebat ſit ꝑturbatio vel ira in iraſcibili ⁊ ſequit̄ appetitus vindicte. vñ dicit auicēna ꝙ vis ꝯcupiſcibilis ē vis imperās moueri vt ꝓpinquetur ad ea q̄ ſunt neceſſaria aut vitalia appetitu delectamēti. Iraſcibilis vero ē vis Imperās moueri ad repellendū id qđ putat̄ nociuū aut corrūpens appetitu vincēdi. vñ cū bonū pri⁹ naturalit̄ ſit ꝙ̄ malū. Malū eniʒ dicit̄ aliqđ ſm. Aug. quia adimit bonuʒ vel nocet bono: operatio cōcupiſcibilis q̄ eſt ſm apprehēſionem boni. prior eſt naturaliter ꝙ̄ operatio iraſcibilis que ē ſm apprehenſionē mali. Preterea prim⁹ inſultus a diabolo factus primis parētibus vr̄ fuiſſe cōtra tēperantiaʒ: ⁊ in pugna xp̄i prima tēptatio fuit ꝯtra ꝟtuteʒ tēperantie. ꝑma etiā pars vite noſtre aſſueſcit voluptatibus quaʒ refrenatio ad tēperātiā ꝑtinet: Propt̄ iſtas cāas merito tēperātia fortitudini preponet̄. Et ſecūdū hūc ordinē modo oſtēſuʒ numerant̄. quattuor virtutes ſuper illud. Mat. .15. Erant qui mādncauerūt. iiij. Milia hominū. Glo. iiij. ꝓpter. iiij. ꝟtutes quibus recte viuit̄ prudētiā temperātiā fortitudinē iuſtitiā. Eodeʒ etiā ordine enumerantur. Gen̄. ij. in glo. ſuper illud qui diuidit̄ in q̄ttuor capita. ℂ De tēperantia vero hoc modo dicetur. ℂ Primo diuerſe acceptiones huius nominis tēperantia aſſignabuntur. ℂ Secundo deſcriptiones eius ponentur. ℂ Tertio ea que ꝑtinent ad ei⁹ cōmēdationē. ℂ Quarto de partibus temperātie.

ℂ De diuerſis acceptionibus huius nominis temperantia. 2

c Irca primū notādū ē ꝙ nomē tēperātie tripliciť accipit̄. ℂ Primo ꝓ temperātia generali ad quā pertinet cauere circa omne opus virtutis ne quid paruʒ vel min⁹ fiat ad eā ꝑtinet moderari opus virtutis illo modo de quo loquit̄. Orati⁹. Eſt modus in rebus ſunt certi deniq̄ fines. vltra quos citraq̄ʒ neq̄d cōſiſtere rectū. Sic ſumere vī nomen tēperātie. Ber. in lib. de cōſideratiōe. Temperantie inquit eſt non ſolum iuſtitie ſed fortitudini ⁊ prudentie modum imponere. ℂ Secundo modo dicitur temperantia virtus animi impetus non rectos cohibens ſic ſumitur a Tullio prima rethorica. ℂ Tertio dicitur temperantia virtus animā regens circa delectatiōes corporales ſiue circa delectationes quinq̄ʒ ſenſuū. Glo. ſup. Mat. .11. Tēperantia eſt refrenatio cupiditatis ab hꝭ que tpaliter delectāt. Et Auguſti. dicit. Temperantiaʒ eſſe in cohercendis delectatio prauis.

ℂ Deſcriptiones temperantie. 3

c Irca ſecundū notandū ꝙ tēperātia ſic deſcribit̄ a Tullio in prima rethorica. Tēperantia eſt rationis in libidinē atq̄ alios nō rectos cū impet⁹ ſumma ⁊ moderata dn̄atio. Libidineʒ hic intellige cupiditatē carnalis delectatiōis. Alios animi impetus animi nō rectos intellige: vt cupiditatē habēdi vel proximo nocēdi: hꝭ cupiditatibus rō aī dn̄at̄: non ꝙ motus in eis nō ſurgat: ſʒ q̄ʒ cū emergitur nō ſit ꝓceſſus ad ꝯſenſum. ℂ Et notādū ꝙ ſm Tullium in libro de officiꝭ duplex eſt vis anime: vna eſt ratio: altera appetitus: que animum rapit: rationis eſt: dn̄ari appetitus obtēperare. Iteʒ tullius ī libro de officꝭ. Sic deſcribit tēperantiaʒ. Temperantia eſt dn̄ium rationis in libidinē ⁊ motus alios īportunos. Secūdū Augu. 2. libro de moribus eccl̄. Tēperātia eſt amor deo ſeſe integrū incorruptū q̄ ſuās. Secūdū Machrobiū. Tēperātia eſt nihil appetere penitendū in nullo moderatiōis legē excedere ſub iugo ratiōis cupiditatē domare. Itē Augu. dicit in libro de lib. ar. Qđ tēperantia eſt affectio coherens: ⁊ cohibens appetitū ab hꝭ rebus que turpiter appetuntur. ℂ Et notanduʒ ꝙ modus a quo moderatio dicitur quadruplex eſt. ℂ Primus eſt reſtrictio inordinati appetitus in vi ꝯcupiſcibili: que propria ē ad cōcupiſcendum delectabile temporale. vel in vi iraſcibili: que īpetuoſa ē ad repellenduʒ nociuū vel corrūpens. Secūdus conſiſtit in priuatione eius qđ eſt nimis ⁊ parum. ℂ Tertius in hoc ꝙ opus debitis circunſtantꝭ induat̄: ⁊ huius tertij modi. ſecundus modus pars eſt. ℂ Quartus modus eſt a quo virtus modeſti dicit̄: quā Tulli⁹ ponit tertiā ꝑtē tꝑantie de quo īfra dicet̄.

ℂ De commendatione temperantie. 4

a ſ Equitur de hꝭ que pertinent ad cōmendationē tēperātie. ℂ Et notandū ꝙ ad eius cōmēdationem. ℂ Primo facit ꝙ ipſa homini honorē ſuū cuſtodit: honor hoīs eſt libertas voluptatis qua appꝑhēſio delectabilis pōt illđ velle vel nō velle. Gen̄. 4. Sub te erit appetitus eius ⁊ tu dn̄aberis illius. In brutis ē: ſeruitus appetitus huic libertati oppoſita. Appꝑhenſo enim delectabili attendit̄ in cōcupiſcētia corꝑ: nec habēt in poteſtate ſua eā extinguere vel tēperare: qui temperātie virtutē hʒ viuit vt hō qui eā nō habet vt brutū. Iero. Qui poſt carnē ambulāt ī vētrem ⁊ libidinē proni quaſi irrationabilia iumēta reputant̄. In. p̄s. Hō cum in honore eſſet nō intellexit opera. eſt in. inſi. ℂ Secūdo ꝙ ipſa hoīem ſpiritualiter circūcidit ⁊ inter eos qui ſunt de populo dei: ⁊ q nō ſunt vere diſcernit. Sen̄. in lib. de quattuor virtutib⁹. Cōtinentiā ſi diligis circūcide ſuperflua ⁊ in arcū deſideria ꝯſtringe. Cōtinentiā ibi notat tēperantiā. Iero. 4. Circūcidimini dn̄o: ⁊ auferte p̄putia cordiū nrorū. Deut. 30. Circūcidet dn̄s cor tuum ⁊ cor ſeminis tui vt diligas dn̄m deū tuū in toto corde tuo. Tēperantia obprobriū egypti. i. mūdi. ſ. ſupfluū aufert a populo dei. Ioſue. 5. Hodie abſtuli obprobriū egypti a vobis. Ipa cauet ne quid nimis. Teren. id arbitror primo eſſe vtile in vita ne q̄d nimis. ℂ Tertio ꝙ deo familiarem reddit. Sap̄ vi. Incorruptio facit proximum deo. Tēperātie ē vt amorē deo incorrupt⁹ atq̄ʒ integer cuſtodiat̄ ſm Aug. in lib. de moribus eccle. Ipſa deo ſeruat integruʒ cor ꝙ ipſe ſpecialiter ingret. Prouer. 24. Prebe fili mi cor tuū. Aug. 10. lib. ꝯfeſ. Dn̄e ꝑ ꝯtinētiaʒ colligimur in vnū a quo ꝑ multa defluximus. Minus enim te amat qui tecuʒ aliq̄d amat qđ non propter te amat. Ipſa deo qđ ſpūs eſt aſſimilat hoīem eū ſpūalē faciendo. Sen̄. in lib. de quattuor virtu. capi. đ ꝯtinētia. Deſideria tua paruo redime: q̄ʒ hoc tm̄ curare debes vt deſināt atq̄ʒ ita quaſi ad exēplar diuinus cōpoſitus a corpore ad ſpūm quantū potes adducere. Ipſa filios dei quaſi ablactat ſepādo eos a ſolatio temporalium delitiarum ꝙ deo valde gratum eſt. Gen̄. xxi. Abrahaʒ in ablactatione yſaac facit conuiuium magnuʒ. Ipſa ad contemplationem dei preparat. Auguſti. Temperantia eſt amor ab amore

inferioris pulchritudinis nos remouens: ⁊ ele[uans] ad ſuperiorem. Idem in libro ſoliloquiorum. Unum eſt: qđ tibi poſſum precipere nihil nobis penitus plus eſſe fugiendū ꝙ̄ iſta ſenſibilia: cauendumqꝫ magno opere dū hoc corpus agimus ne quo eorꝫ viſco penne noſtre impediant̄. Quibus integris atqꝫ perfectis opus eſt: vt ad illam lucē ab hijs tenebris euolemus que ſe nec oſtendere quidem dignat̄ in hac cauea incluſis vbi tales fuerint vt iſta vel efracta vel diſſoluta poſſunt neqꝫ auras ſuas euadere. Tēperantia deo thronū eburneum preparat ſignificatū ꝑ thronū eburneum quem fecit rex ſalomon de quo iii. Re. 10. ⁊ ij. Paral. 9. Ipſa etiam in domo eburnea eum delectat. In ps. A domibꝰ eburneis ex quibus delectauerūt te filie regnū in honore tuo. Ipſa dei tabernaculum ſanctificat. Ps. Sanctificauit tabernaculum ſuum altiſſimus. Et vno verbo dicamus. Adeo deo placet ꝙ ſine ipſa nullꝰ deo placeret poſt. Ro. 8. Qui ī carne ſunt deo placere nō poſſunt. ¶ Quarto ꝙ ipſa frenum eſt quo corpus humanū a ſpiritu regitur ſine quo ſpiritus corpori periculoſe preſidet ſicut aliquis periculoſe īſidet equo ſine freno. ſi equus ſit indomitus ⁊ aqua vel aliud periculum ſit propinquum de hoc freno. Sen. dicit. Impone ꝯcupiſcētie tue
b frenum. ¶ Quinto ꝙ ipſa diabolum multum offendit ſicut eius oppoſitum eum gaudere facit. Eccle. xviij. Poſt concupiſcentias tuas nō eas ⁊ de voluntate tua auertere. Si enim dederis anime tue concupiſcētias eiꝰ faciet te ī gaudiū inimicis tuis. Temperantia diabolū in arido ponit vbi non habet requiem. Mat. xij. Cū immundus ſpiritus exierit ab homine ambulat ꝑ loca arida querens requieꝫ ⁊ non inuenit. In temperantia vero diabolo locum quietis parat. ſ. humidos. Unde Job. xij. dicit̄. Dormire in locis humentibus. Temperātia liberat ab hoſte qui diu hominem poſſedit ſi a voluptate cui homo a cunabulis aſſueuit: ſapiens viſus egre dediſcitur. Item difficile eſt repellere paſſionem in re contemporanea. Temperantia hoſtem cauet cuius ingreſſus pacificus videtur: ſcilicet et voluptatem blandientem. Sen. Voluptates inter res viliſſimas ꝓcipue extirpa ꝗ more latronū ad hec nos amplectuntur vt iugulent. Ipſa ī ꝓſperis cuſtodit vbi maius periculum eſt. G. Cum omnis fortuna timenda ſit magis proſpera ꝙ̄ aduerſa. Hec enim ſeuiendo erudit: illa blandiēdo ſeducit. Illa vitia carnalia ꝗ maioris ſunt infamie extinguit. ¶ Sexto ꝙ ipſa eſt ſtola prima. Luce. decimoſexto. Proferte cito ꝑmam ſtolam. Ipſa eſt veſtis de biſſo. Prouer. vlti. Biſſus ⁊ purpura indumentū eiꝰ. Ipſa candor eſt quaſi materialis reſpectu aliarum gratiarum. Ipſa eſt principiū ſpiritualis pulchritudinis: que cōſiſtit in candore ⁊ rubore. Cant. v. Dilectus meꝰ candidus ⁊ rubicundus. I. Cor. xv. Qualis celeſtis tales ⁊ celeſtes. ¶ Septimo ꝙ vas corporis ſincerum cuſtodit. Sap. Sincerū eſt vas qđcunqꝫ infundis aceſſit. I. Theſ. .4. Hec eſt volūtas dei ſanctificatio nr̄a ⁊c. vt ſciat vnuſquiſqꝫ noſtrum vas ſuū poſſidere in ſanctificatione ⁊ honore. Ipſa honeſtatem preuidet illi parti hominis que magis ea indiget. ſ. carni. ¶ Octauo ꝙ homine innuit ea parte qua infirmior eſt. ſ. ex parte carnis. Mat. vigeſimoſeptimo. Spiritus quidem promptus eſt: caro autem infirma. Ipſa etiaꝫ a deceptione hoſtis familiaris cuſtodit. Nulla vero peſtis efficacior eſt ad nocendū ꝙ̄ familiaris inimicꝰ. Et vt vno verbo comprehendamus nō eſt digna ponderatio anime continentis. ſ. tēperate. Eccle. vigeſimoſexto. Quod vocamus cōmuniter temperantiam vocat. Sen. continentiā. Temperantia turpitudinem fugit: ⁊ ſic mundiciam ſeruat. Sen. ſi continentiam diligis turpia fugito anteꝙ̄ veniant nec quēꝙ̄ alium vereberis pluſꝙ̄ te. Omnia tolerabilia preter turpitudinem crede. Ipſa decorem prouidet motibus noſtris. Sen. Si continens es ⁊ animi tui ⁊ corporis motus obſerua ne indecori ſint nec iđ illos cōtēnas: qꝛ latēt. Nā nihil differt ſi nēo videat cū tu ipe illos videris.

¶ De partibus temperantie.

Equitur de partibus temperantie. ¶ Notandum ergo: ꝙ ſecundum Tullium in primo rethoricoꝝ temperantia: tres habet partes prima vocatur ab eo continentia: Secunda clementia. Tertia modeſtia. Prima videtur regere animum quantum ad appetitū boni. Secunda quantum ad appetitum alieni mali. Tertia quantū ad exteriora iudicia horum. ¶ Continentia vt ait Tullius eſt ꝑ quā cupiditas conſilij gubernatione regitur. Continentia vero ſic ſumpta videtur poſſe diuidi ſicut cupiditas quam ipſa refrenat diuiditur: que habꝫ duas ſpecies. ſ. inordinatum appetitum delectandi ⁊ inordinatum habendi appetitum. Sic continentia videtur habere duas partes vna que refrenat appetitum voluptatū ⁊ alia que refrenat appetitum diuitiarū. Ad qđ videtur pertinere quod dicit Glo. ſuper illud. Luc. ſexto. Beati pauperes ſpiritu. Ecce temperantia: temperātiam vocat paupertatem ſpiritus: que refrenat appetitum diuitiarum. Has duas partes continentie tangit. Sen. dicens. Hac mediocritatis linea continentiam obſeruabis: vt nec voluptati deditus prodigus ⁊ luxurioſus appareas: nec auara tenacitate ſordidꝰ aut obſcurus obſiſtas. ¶ Circa illam partē continentie que appetitum voluptatum refrenat. ¶ Notandū ꝙ. 12. ſunt que nobis diſſuadent inordinatum amorē voluptatū.
b ¶ Primum eſt locus in quo ſumus. Auguſti. In valle miſerie ſumꝰ vbi eo magis flendum quo minus flemus. Idem. Neſcimus quo ſine claudimur in hoc exilio non eiecit deus hominem de paradiſo vt hic faceret aliū paradiſum. ¶ Sciendum eſt tempus in quo ſumus. Ber. Uniuerſum tēpus penitentie vigilia quedam ſolemnitatis magne ⁊ eterni ſabbati quod preſtolamur vigilia non eſt tempus deliciarū ſed feſtum. ¶ Tertium eſt exemplum chriſti ⁊ ſanctorum. Ber. x. Qui non fallit elegit ꝙ carni moleſtius eſt. Id ergo melius. id vtilius id magis eligendum: ⁊ quiſquis aliud docet vel ſuadet ab eo tanꝙ̄ a ſeductore cauendum eſt. Secunda Cor. 11. In fame ⁊ ſiti in ieiunijs multis. ¶ Quartū eſt exēplum eorum quibus amor voluptatum nocuit vt exemplū matris noſtre eue de qua. Gen. tertio. Uidit mulier ꝙ bonum eſſet lignum ad veſcendū ⁊c. Et tulit ⁊ comedit. Et exemplum ſalomonis de quo. Eccleſia. Non prohibuit cor meū quin omni voluptate frueretur propter quod infamatus eſt. 3. Reg. 3. ¶ Quintum eſt periculum in acquirendo ſumptus deliciarum. Multotiens enim acquiruntur vel per mortem ꝓpriā vel per mortē alterius. Noluit Dauid bibere aquaꝫ quaꝫ ſibi attulerant tres fortes: ſed libauit eam domino dicens propitius ſit mihi dn̄s ne faciam hoc. Num ſanguinem hominum iſtorum qui profecti ſunt ⁊ animarum periculum bibam. Melius ſine periculo tantum panem ⁊ aquam ſumere ꝙ̄ cum periculo delitias habere. ij. Macha. quinto. Judas ſeceſſerat in deſertum locū vbi inter feras cum ſuis vitam in montibus agebat: ⁊ feni cibo veſcētes demorabantur ne participes fierent coinquinationis. ¶ Sextum eſt labor qui eſt in preparando. Epycurus voluptatis aſſertor omnes libros ſuos impleuit oleribꝰ ⁊ pomis ⁊ cibis vilibus dicens eſſe viuendum: quia carnes ⁊ exquiſite epule ingenti cura atqꝫ miſeria preparentur maiorēqꝫ penam habent in acquirendo ꝙ̄ voluptatem in abutendo. ¶ Septimum eſt voluptatū breuitas. Sen. Uoluptas eſt breuis faſtigio obiecta que quo auidus hauſta ē citius in contrarium recidens. ¶ Octauū eſt earum indignitas. Sen. In voluptate nihil eſt magnificum aut ꝙ naturam proximam deo deceat. Non eſt animi virilis ſed puerilis voluptates carnales amare: ideo late ſignatur in ſcriptura ſacra carnalis voluptas quod eſt cibus puerorum. Non decet in etate virili ſiue ſenili a mamillis lac ſuggere. Gen. octauo. Poſtꝙ̄ conſenui operam dabo. ¶ Nonum eſt penuria fratrum noſtrorum ⁊ filiorum dei. Non decet chriſtianum delitias querere cum ſciat chriſtum in tot mēbris ſuis neceſſaria non habere. Hebre. vndecimo. Fide moyſes grandis factus negauit ſe eſſe filium filie Pharaonis magis eligens affligi cum populo dei ꝙ̄ temporalis peccati habere iocunditatem. Iniqua eſt hec particio ꝙ inter filios dei alij ſuperflua habeāt alij neceſſarijs indigeant. Ber. Clamant nudi

clamant famelici ⁊ cõquerantur nobis in
quiũt fame ⁊ frigoꝛe miſerabiliter labo-
ramus. Quid conſerunt tot mutatoꝛia
vel extẽſa in ꝑticis vel plicata in mãtitis.
Noſtrũ eſt quod effunditis nobis crude
liter extrahit ꝙ inutiliter expẽditis. Idem
inueniãt curioſi quo delectentur ⁊ nõ in-
ueniãt miſeri quo ſubſtentẽtur. ¶ Deci-
mũ eſt voluptatũ amaritudo. Habẽt eniꝫ
multã amaritudinẽ annexã. Recte de⁹ cõ
gregationes aquarum appellauit maria.
Gen. i. Multitudini enim delectationũ eſt
annexa multitudo amaritudinũ. Boetius.
Dulcedo felicitatis hũane mĩtis amaritu
dinibus reſperſa eſt. Job. 30. Eſſe ſub ſenti
bus delicias reputabant. Eccle. 6. Inueni
amarioꝛẽ moꝛte mulierẽ hoc eſt volupta
carnis animã ſeparans a deo: ⁊ ideo a ma
rioꝛ eſt moꝛte coꝛpoꝛis: que coꝛpus ab ani
ma ſeparat. Cũ eniꝫ deus ſit melioꝛ anima
ſeparatio ei⁹ erit deterioꝛ. ¶ Undecimum
ẽ voluptatũ vanitas. Eccle. xi. Adoleſcen-
tia ⁊ voluptas vana ſunt vanũ eſt qđ nõ
cõfert pulcritudinẽ cõtinẽti. Jerony. volu
ptas habita fame non ſacietate perit. Ec-
cle. nõ ſaturaẽ oculus viſu nec auris audi-
tu implẽ. Jo. 4. Qui biberit ex hac aqua
ſitiet iterũ. Aug. anima humana dlectatio
nis auida ex quo ab vnitate diſceſſit cum
coꝛũ qualitate nõ poſſit rerũ varietate ſa-
ciari deſiderat. Eccle. 2. Dixi in coꝛde meo
vadam ⁊ afluã delicijs ⁊ fruar bonis ⁊ vi
c di ꝙ hoc quoqꝫ eſſet vanitas. ¶ Duodeci-
mũ eſt eoꝝ noxietas. Nocent aũt homini
multipliciter. ¶ Primo qꝛ multotiẽs ſunt
hoi occaſio moꝛtis vel infirmitatis. Sen.
voluptatibus maioꝛ pars coꝛpoꝛuꝫ perit.
Idem coꝛpus ſuggerit vanas voluptates
breues penitẽdas. ac niſi magna modera-
tione tẽperenẽ in contrarium habituras.
Idem. Ipſe voluptates in toꝛmẽta vertũ-
tur. Idem quis hoſtis inquã tantũ contu
melioſus fuerit quantũ is in quo volupta
tes ſue ſunt. ¶ Secũdo ꝙ hominẽ in ſul-
turẽ ponũt. Sen. voluptatib⁹ ſe inmergũt
quibus in cõſuetudinem adductis carere
non poſſunt ⁊ ob h miſeri ſunt qui eo ꝑue-
nerunt ꝙ ipſis que ſunt ſuperuacua facta
ſunt neceſſaria. Voluptas amantib⁹ ſe qu
ꝙ fuga ſupponit. ſ. conſuetudines delecta

tionuꝫ que ſunt ſm. 5. ſenſus Luc. 14. Iu
ga boum emi. 5. ¶ Tertio in hoc ꝙ coꝛp⁹
ſpiritũ cõtumax reddit. Prouer. 19. Qui
delicate a pueritia nutrit ſeruum ſuum po
ſtea ſentiet eum ꝯtumacem. Voluptas car
ni cõcupiſcenti aduerſus ſpiritũ in adiuto
riũ ſit. vnde multotiẽs ſpũs ſuccumbit. G.
Si concupiſcentia cepit habere irritamẽta
ſunt duo contra vnum ⁊ periclitatur con-
ſciẽtia. ¶ Quarto quia licet videatur eſſe
medicamẽtum tamen facit ad infirmitatis
argumentum. G. in moꝛal. Ipſum medica
mẽ in vuln⁹ vertitur quia exquiſito reme-
dio paulo diutius inherẽtes ex eo graui⁹
deficimus quod prouide ad refectionẽ pa
ramus. ¶ Quinto quia multum a ſalute i
pedit ipſa eſt quaſi foꝛte glutinuꝫ. Luc. 14.
Uxoꝛem duxi et ideo non poſſum venire
hec eſt voluptas carnis. ¶ Sexto obliuio-
nem inducit. Eccle. 5. Non ſatis recoꝛdabi
tur dierum vite ſue eo ꝙ deus occupet de-
licijs coꝛ eius. ¶ Septimo hominẽ a ſapiẽ
tia impedit. Job. 28. Sapiẽtia nõ inuenie-
tur in terra ſuauiter viuẽtium. ¶ Octauo
ſterilitatem bonoꝛum operuꝫ inducit. Iſa.
Et nũc audi hec dlicata. Et paulo poſt ve
niẽt tibi hec duo cito in die vna ſterilitas
⁊ viduitas. Ipſa hominem quaſi paraliti-
cuꝫ efficit. Iere. 31. Uſqꝫ quo diſſolueris de
licijs filia vaga. Deut. 28. Tenera mulier
⁊ delicata que ſuper terram ingredi nõ va
lebat ipſa virilitatem. Aufert. Iſa. 19. Erit
egyptus quaſi mulieres. Ipſa fluuius ẽ in
quo pharao infernalis maſculos vult pro
hici. Exo. i. Ipſa eſt a qua egyptũs in ſan
guinem verſa. Exo. 7. ¶ Nono hominem
loquacem facit. Ipſa eſt enim fluuius ra-
nas ebulliens. Exo. viij. ¶ Decimo reddit
hominem incompacientẽ vt patet in epu
lone euangelico Luc. 13. Amos. 5. Bibẽtes
vinum in fialis ⁊ optime vnguento delibu
ti, ⁊ nihil compatiebantur ſuper contricio
nem ioſep. ¶ Undecimo. Melioꝛibus deli
cijs priuat ſcilicet ſpiritualibus. Ber. deli-
cata eſt diuina conſolatio ⁊ non datur ad-
mittentibus alienam. Columba aquam re
fugit ſcilicet carnalis voluptatis. Gen. 8.
Loquens de illo verbo niſi ego abiero pa
raclitus non veniet. Jo. 14. Quis inquit
audeat de cetero carnis illecebꝛis fantaſti

cis debitus paraclitum expectare. ¶ Duo
decimo in penam eternam commutatur.
Apoc. 18. Quantum gloꝛificauit ſe ⁊ in de-
licijs fuit vnde date illi toꝛmentum ⁊ lu-
ctum. Aque inferioꝛes in mare moꝛtuum
deſcenderunt. Joſue. 3. Voluptates enim
tempoꝛales ad amaritudinem eternaꝫ du
cunt. Multaqꝫ valent ad refrenandum
amoꝛem deliciarũ inuenies in tractatu de
auaritia. De paupertate etiam ſpirit⁹ que
amoꝛem diuitiaruꝫ refrenat. dicetur in tra
ctatu de beatitudinibus ideo hic ea que ꝑ
tinent ad refrenationem huius amoꝛis ꝑ-
termittimus.

¶ De clementia. 6

a Equitur de clementia que ſecun-
9 dum Tullium eſt virtus per quaꝫ
animus modũ alicuius temere cõ-
citatus benignitate retinetur. De hijs q
valent ad refrenandum odium multa in-
uenies in tractatu de ira. Sen. Clemen-
tia eſt animi tẽperãtia in poteſtate vlciſcẽ
di vel lenitas ſuperioꝛis aduerſus infe-
rioꝛem in penis conſtituendis. Et nota ꝙ
licet clementia neceſſaria ſit omnibus ma
xime tamen principibus. vnde dominus ꝑ
mum principum populi ſui moyſem conſti
tuit qui erat vir mitiſſimus ſuper omnes
homines qui moꝛabantur in terra. Nume
roꝛum. xxvij. Et. iij. Re. 20. Legitur. Audi
uimus ꝙ regis domus iſrael clemẽtes ſũt.
Heſt. xiij. Uolui potentie magnitudine ne
quaqꝫ abuti ſed clementia ⁊ lenitate gu-
bernare ſubiectos. Et. Iſa. xvi. Petit. Emit
te agnum domine dominatoꝛem terre. Et
de chꝛiſto legitur. Mat. xxi. Ecce rex tuus
venit tibi manſuetus: ⁊ lex eius vocaẽ lex
clementie. Prouer. vlt. In ſignum etiam
clementie iniunguntur reges chꝛiſtiani et
eccleſie prelati. Sen. Nullum ex omnibus
clementia magis qꝫ regem aut principem
decet. Ideꝫ. Clemẽtia efficit vt inter re-
gem ⁊ tirannuꝫ diſcrimen ſit. i. differentia.
Item notanduꝫ ꝙ clemẽtie virtus medio
critatem ſeruat in parcendo ⁊ vlciſcendo.
Sen. tam omnibus ignoſcere crudelitas
eſt qꝫ nulli. Modum tenere debemus ſed
quia difficile temperamẽtum eſt quicqd
plus equo futurum ẽ. In parteꝫ humanio
rẽ prepõderet. In archa erat virga aarõ

cum manna. Heb. viij. Ille enim qui pre-
eſt quandoqꝫ debet parcere quandoqꝫ vl
tionem ſumere. Uirga aſſueri extenta ſi-
gnum erat clementie. Heſter. viij. Ad cle-
mentiam maxime pertinet temperantia in
vltione pꝛopꝛiarum iniuriaruꝫ. Sen. Quẽ
admodum magni animi non ẽ qui de alie
no liberalis eſt: ſed ille qui quod alteri do-
nat ſibi detrahit: ita clementeꝫ voco nõ de
alieno doloꝛe facilem ſed eum qui cuꝫ ſuis
ſtimulis exagitetur non pꝛoſilit qꝛ intel-
ligit magni animi eſſe iniurias in ſumma
patiẽtia pati nec quicqꝫ eſſe gloꝛioſius qꝫ
ꝑncipe impune leſo. Ultimo duas res pre
ſtare ſolet aut ſolatiuꝫ affert ei qui accipit
iniuriam aut in reliquum ſecuritatẽ. Prin
cipis maioꝛ eſt foꝛtuna vt ſolatio egeat
manifeſtioꝛqꝫ vis qꝫ vt alieno malo ſibi vi
rium oppinionem querat: hoc dico cuꝫ ab
inferioꝛibus petitus violatuſqꝫ eſt. Clemẽ
tia principem ſeruat ne impatiẽtia vel ali
qua alia vbi ĩoꝛdinata affectio vltioneꝫ ꝑ
cipitet. Tullius in libꝛo de officijs. Ꝓptan
dum eſt vt qui preſunt rei publice legibus
ſimiles que ad puniendum non iracundia
ſed equitate ducuntur. Ad pꝛincipem ve-
re clementem pertinet illud verbum. Sen.
in hac tanta facultate rerum non ira me
ad iniqua ſupplicia compulit: non iuue-
nilis impetus non temeritas hominum
⁊ contumatia que ſepe tranquilliſſimis quo
qꝫ pectoꝛibus pacientiam extoꝛſit. Clemen
tie eſt cauſas parcendi querere. Sen. Alte
rius etate pꝛima motus ſum alterius vlti-
ma quotiens nullam inueni miſericoꝛdie
cauſam mihi peperci.

¶ De duodecim que incitant pꝛincipem
ad clementiam.

Tem notandum ꝙ. xij. Sunt que b
i poſſunt valere ad incitandum ꝑn
cipem ad clementiam. ¶ Primuꝫ
ẽ exemplũ excelſi principis ſcilicet dei de
quo. Johel. 2. Legitur ꝙ ipſe benignus et
miſericoꝛs eſt ⁊ preſtabilis ſuper malicia.
Et Sap. xi. Parcis omnibus quoniã tua
ſunt. Et Sen. Si deus placabilis eſt ⁊ deli
cta peccãtium non ſtatim fulminibus per
ſequitur quanto equius eſt hominem ho
minibus prepoſitum miti animo exercere
imperiuꝫ. ¶ Secundum eſt exemplũ crea

turarum intſeriorum. vt exēplū qđ ponit
Seń. de rege apū. Iracūdiſſime inqt ac p
captu corporis pugnatiſſime ſunt apes et
aculeū in vulnere relinquūt. Rex ipſe ſine
aculeo eſt noluit ipſum natura nec ſeuum
eſſe nec vltionē magno conſtaturā petere
teloq; detraxit et iram eius inhermē reli-
quit. Exemplar hoc oībus regibus ingēs:
pudeat ab exiguis animalibus non trahe
re mores. Tanto moderatior hominū ani
mus eſſe debet quāto vehemētius nocet.
¶ Tertio eſt naturalis nobilitas animoꝝ
qui regendi ſunt. Seń. remiſſius Imperan
ti melius paretur natura contumax eſt an
nis humanus et in contrariū atq; arduum
nitens facili⁹ ſequitur ꝙ ducat. ¶ Quar-
s tum eſt ꝙ clementia nature humane con/
gruit: crudelitas vero videtur eſſe contra
naturam humanaz et quaſi beſtiale. Seń.
quid iſtud delectari ſono cathenarū quo-
cūq; ventum eſt multum ſanguinis funde
re aſpectuz ſuo terrere et fugare. Que alia
vita eſſet ſi leones vrſiq; regnerēt ſi ſerpē-
tibus in nos ac noxioſiſſimo animali cuiq;
daretur cuiq; poteſtas. Ipſa rationis in
experta nō abſtinet ſuis et tuta etiā īter fe
ras ſimilitudo moꝝ eſt. Ari. in lib. de natu
ra animalium. Dicit ꝙ non eſt auium vni
us ſpeciei vt ſe cōmedant. Seń. firma ra-
bies eſt ſanguinem gaudere ac vulnerib⁹:
ac abiecto homine in ſiluestre animal tran
ſire. ¶ Quintum eſt humani ſanguinis p̄/
cioſitas quo parciſſime vtendū eſt. Seń. in
epiſtolis. Clementia ſanguini alieno tanꝙ
ſuo filio parcit et ſic homini nō eſt homine
ꝓdige vtendū. Idem vtens verbis q̄ cō/
petunt clementi principi. Conditū inquit
immo ſcriptum apud me ferrū eſt ſumma
etiam parſimonia etiaz viliſſimi ſanguinis
vtinam gladius ſpiritualis eccleſie non tā
ſtrictus eſſet et vſus eius parcus. Et ſub-
dit. Seń. Seueritatē abditam vt clemētiā
in procinctu habeo. G. nazāzenus ad im-
peratorē a chriſto tibi in homines vite ve
nia et poteſtas mortis indulta eſt et gladi⁹
tibi datus eſt non tam vt operis ꝙ vt co/
mineris ꝙ vt depoſitum quondaz incruen
tum et impollutum reſtituas commendan
ti. ¶ Sextum eſt finis propter quem princi

pes ſunt conſtituti vt. ſ. medeantur generi
humano. Ideo dicebat. Seń. ꝙ min⁹ tur-
pia ſunt principi multa ſupplicia ꝙ medi
co multa funera. 2. Cor. 10. Poteſtatem de
dit nobis de⁹ ī edificationē. Et nō ī deſtru
ctionē nr̄aʒ. Idē. Sapiens multa remittet
multas parū ſani ſʒ ſanabilis īgenū ſerua-
bit agricolas bonos imitabit̄ q non tm̄ re
ctas proceraſq; arbores colūt. Illis quo-
q; quas aliqua depranabit cauſa amminī
cula quibus vitantur applicant. Alia cir-
cūcidit quaſdam infimas vitio loci nutri-
unt. videbitq; ingeniū qua ratione tractā
dum ſit. Idem princeps alios ex ciuibus
ſuis quia vtiles boniq; ſunt libens videat
alios in numerū relinquat quoſdam eſſe
gaudeat quoſdam eſſe patiatur. ¶ Septi-
mū eſt qđ oppoſitum clementie. ſ. crudeli
tas hoſtes multiplicat. Seń. in li. de clemē-
tia. Voluntas oportet antez ſeuiendi quā
cauſa deficiat. Alioquin quēadmodū pre-
ciſe arbores plurimis ramis repullulant et
e multa ſatoꝝ genera vt deteriora ſur/
gunt reſcindūtur. Ita regia crudelitas au
get inimicorū numerū tolendo. Parentes
eniʒ liberiq; coꝝ q īterfecti ſunt et ꝓpinq;
et amici in locuʒ ſingulorum ſuccedunt.
¶ Octauuʒ eſt ꝙ crudelitas audaciaʒ ma
lefaciēdi dat. Seń. Temperatus timor co
hibet animos. Aſſiduus vero et acer et ex-
trema ammouēs in audatiam iacentes ex
citat et omnia experiri ſuadet acerrima vir-
tus ē: quā vltima neceſſitas extendit. Idē
Videbit ſepe cōmitti quia ſepe vindicat̄.
Idem ſumma prudētia ſummi viri et peri
tiſſimi rerū nature maluerunt vel vt incre
dibile ſcelus et vltra audatiam ꝓpoſitum
preterire quam dum vindicant oſtendere
fieri poſſe. ¶ Nonum eſt ꝙ clementia prin
cipi ſecuritatem dat. Seń. Errat ſi quis exi
ſtimat tutum eſſe ibi regem vbi a rege ni-
hil tutum eſt. Securitas ſecuritate mutua
paſcenda eſt. Non eſt opus latera mon-
tium abſcindere multiplicibus muris tur-
ribuſq; ſepire ſaluum regem. Clementia in
aperto preſtabit. vnum eſt inexpugnabile
munimentum amor ciuiuʒ. Prouer. 11. Cle
mentia. preparabit vitam et ſectatio malo
rum mortem. ¶ Decimum eſt ꝙ clementia

regnuʒ roborat. Prouer. 10. Miſericordia
et veritas cuſtodiunt regem et roboratur
clementia thronus eius. ¶ Vndecimum
eſt ꝙ bonitatem et principis et populi con/
ſumat. Prouer. 16. Clementia regis quaſi
imber ſerotinus ſicut imber tēporaneus ē
ad germinationē ſerotin⁹ ē ad maturatio
nem. Temporaneus inchoat quod ſeroti/
nus conſumat. Sic clementia regis benefi
ca eſt hijs qui male ſe habent quod eſt cō
ſumate bonitatis et facit vt populus vitaʒ
ſuam bene conſumet. multi bene finiunt vi
tam ſuam qui male finiſſent niſi clementer
cum eis actum fuiſſet. ¶ Duodecimum eſt
ꝙ clementia facit vt princeps temporalis
in futuro iudicem vniuerſalem clementem
inueniet ſecūdūʒ illud. Luc. 7. In qua mē
ſura menſi fueritis remetietur vobis. Ad
idēʒ pōt referre illud. Prouer. 10. prius po
ſitum clementia preparabit vitam.
¶ De modeſtia. 7
s Equitur de modeſtia quam ſic de-
8 ſcribit. Tullius in primo recthori-
cor. Modeſtia eſt per quaʒ pudor
hōeſtatis purā et ſtabilē cōparat honeſta-
tem et auctoritatem. Et innuitur in hac de-
ſcriptione cauſa et effectus modeſti. Pu/
dor enim qui eſt timor turpitudinis vel fu
ga rei indecentis declinando indecentiaʒ
in exteriorib⁹ efficit ordinatōeʒ exteriorē:
que modeſtie eſt et ſic comparatur auctori
tas ſiue grauitas pura non habens amiſ-
ſionem ſui cōtrarij. ſ. vtilitati et ſtabilis nō
tamen momentanea ſed permanens. ¶ Et
notanduʒ ꝙ ordinatio interior que eſt cuʒ
ratione preeſt: et appetitus obtemperat
cauſa eſt exterioris ordinationis. Inordi-
natio vero interior que eſt cum appetitus
non ſub eſt rationi eſt cauſa exterioris in-
ordinationis vnde cum animus eſt iratus
aut metu commotus aut nimis voluntatē
appetens exteriora mutātur: cor accenſuʒ
ſtimulis ire palpitat corpus tremit lingua
prependitur facies igneſcit. vnde verum il
lud poete reprehendas animi tormen/
ta latentis in egro corpore deprehendas
gaudia ſumit vtranq; inde habitum fa/
cies. Ordinatio vel inordinatio exterior ſi
gnum eſt interioris. Eccle. 19. Amictus cor

poris et riſus dentium et ingreſſus homi-
nis enunciant de illo. G. in paſtoꝝ. Intus
eſt cuſtodia que compoſita ſeruat externus
membra. Qui ergo ſtatuʒ mentis perdidit
foris in inconſtantiam motionis fluit atq;
exteriore. i. nobilitate indicat ꝙ nulla inte
rius radice ſubſiſtat. ¶ Notandum ꝙ mo
dus aquo modeſtia dicitur eſt tenere deco
rem et eſt decor iſte reſpectu aſpect⁹ homi
num: ad cognoſcendum vero vtrum aliqđ
ſit decorum vel non attendendum eſt an
ſit nature conſentaneū et an ſit perſona di-
gna que hoc agit vel cum qua agitur attē
dendum eſt etiam ad congruentiam tem-
poris vel loci: decoruʒ eſt in homine quod
eſt ꝯſentaneū nature. i. qualitati excellen/
ti hominis et eſt indecens in homine aliqđ
quod non eēt indecens in bruto. Item ali
quid indecens eſt in pſona prelati quod
non eſſet indecens in pſona priuata. Ali-
quid etiam indecens eſt quia deeſt con/
gruentia temporis ſecundum illud. Eccle.
. 20. Ex ore fatui reprobabitur parabola qꝛ
non dicit eam in tempore ſuo. Et ponit ex
emplum tullius de duobus collegijs ſeu
duobus ꝯiudicib⁹. ſ. pericle et ſophocle. co
rā qbus ſedētibus pro tribunali. cuʒ trāſi
ret qdā iuuenis pulcher dixit. Sophocles
ſocio ſuo. o. puerum pulcrum cui pericles
pretore decet habere non ſolum manus
ſed etiaʒ oculos cōtinentes. Si ſophocles
verbum predictum in alletharum proba
tione dixiſſet iuſta reprehenſione caruiſſet
Tullius. vicioſum in eſoria delicatum in
ferre ſermonem ratione etiam loci aliquid
indecens eſt vt in ſacro loco ſit aliquid in
decenter qđ alibi id fieret decenter. ¶ Itē
notandum ꝙ modeſtia indecentiam ca b
uet in verbo in riſu in motu corporis. In
membrorum ſitu in habitu vel cultu in oc
cupatione vel actu. de indecentia in ver/
bo ex motu et vſu tangit. Seń. in libro de
quattuor virtutibus. Dicens a verbis tur
pibus abſtineto quia licentia eorum in
pudentiam nutrit ſermones vtiles magis
ꝙ facetos et affabiles ama: rectos potiuſq;
obſecundantes. Miſcebis interdum ſe
rius iocos ſed temperatos et ſine detri/
mento dignationis et verecundie. Nam

reprehēſibilis riſus ē: ſi nō modicus ſi pueriliter effuſus: ſi muliebriter factus odibilē hominem facit. Riſus aūt ſuperfluus: ⁊ clarus aut malignus ⁊ furtiuus aut alienus malis euocatꝰ. Si ergo tēps iocos exigit. hos cū dignitate ſapientie gere. Non erit tibi ſcurrilis ſꝫ grata vrbanitas. Urbanitas tua ſine dente ſit. Joci tui ſine vilitate riſus ſine cachino vox ſine clamore inceſſus ſine tumultu: quies tibi non deſidia erunt. Idem in eodem. Non ſis alioꝝ curioſus ſcrutator neqꝫ acerbus reprehenſor ſꝫ ſine exprobratōe corrector ita vt admōitionem hilaritate preuenias: ⁊ errori facile veniam dato. Nec extollas quēq̄ nec deiicias. Regrenti facile reſponde. Cōtēdenti facile cede: nec ī iurgia execrationeſqꝫ deſcēdas. Idem in eodeꝫ. Rari ſermonis ſis ipſe ſed loquentium patiens ſeuerus actꝰ tuis ac ſeruus ſed hilares nō aſpernēs. Circa motū corporis cauenda eſt ēt nimia tarditas ⁊ nimia celeritas. Senē. Si cōtinēs es ⁊ animi tui ⁊ corporis motus obſerua ne indecori ſint. De indecētia in motu corporis vel ſitu mēbrorum tangitur. Iſa. iij. Pro eo inquit ꝙ eleuate ſunt filie ſyon ⁊ ambulauerunt collo extēto ⁊ nutibus oculorum ibant: ⁊ plaudebant: ⁊ ambulabant pedibus ſuis compoſito gradu incedebāt decaluabit dominus verticem filiarū ſyon Ezech. 24. Lateribus ⁊ humeris impingebatis ⁊ Prouer. 6. Dicitur de homine apoſtata, q annuit oculis terit pede digito loquitur. Et in eodeꝫ. vi. Sex ſunt q̄ odit dominus ⁊ .vij. deteſtatur anima eius. Oculos ſublimes. Job. xv. Cucurrit aduerſus deum recto collo. In habitu vel cultu iſte modus habendus eſt vt vitetur agreſtis inhumana negligentia ⁊ habeat munditia non tū nimis exquiſita. Jero. Ornatꝰ ⁊ ſordes pari modo fugienda: quia alterū delitias alterum gloriam redolet. Senē. Nō ſplendeat toga nec ſordeat. I. Thi. ij. Uolo mulieres orare in habitu ornato cum verecundia ⁊ ſobrietate ornantes ſe. ¶ In occupatione vero attendendū eſt ad naturā ad quid. ſ. aliquis a natura ſit diſpoſitus. Qui enim debilis eſt corpore ⁊ ingenioſus ⁊ viuacis memorie non militias: ſed ſtudiū litterarum ſectari debet. Fatuum enim eſt nature repugnare ⁊ illud ſequi quod homo non poſſit aſſequi. Attendendum eſt etiam ad etatem. Etas enim adoleſcentie labore animi: vel corporis eſt exercenda ⁊ auctoritati ſenū ſubijcienda. Debent eīꝫ adoleſcentes ſenes vereri. Conſilio eorum regi ⁊ exemplo informari. Senibus vero labores corporis videntur eſſe minuendi animus vero hijs exercendus eſt. Conſilio debent alios iuuare ⁊ exempla imitatione digna eis miniſtrare priuate pſone ꝑ pari iure cum ciuibus viuere. Prelati vero eſt extimare ſe gerere perſonam ciuitatis retinere decus ſeruare leges.

¶ De temperantia circa delectationes ſenſuum. viij

d Icto de partibus temperantie ſecundum Tullium. Dicendum eſt de partibus temperantie prout temperantia virtus eſt: animam regens circa delectationes ſenſuum. Notandum ergo ꝙ ille partes temperantie: que regunt animam circa delectationes: que ſunt ſcđm guſtum ⁊ tactum ſatis ſunt note: ⁊ nominate que ſunt ſobrietas et continentia. Ille autem partes que pertinent ad delectationes: que ſunt ſm viſum: ⁊ auditum ⁊ olfatum: non ſunt ita note nec habent ſpecialia nomina: ⁊ poteſt eſſe in cauſa vtilitas dictarum virtutum: quia duo ſenſus. ſ. guſtꝰ ⁊ tactus pertinent ad eſſe. Tres alij q ſunt pertinent ad bene eſſe mediante guſtu: aſſumitur ꝙ per vim nutritiuaꝫ corpori vnitur: ⁊ ſic conſeruatur eſſe indiuidui: vnde guſtus eſt ad conſeruādum eſſe indiuidui Mediante vero tactu per vim generatiuam transfunditur: quod erat in vno corpore in aliud corpus ⁊ ſic ſit multiplicatio indiuiduorum ⁊ ſaluatur eſſe ſpeciei in multis indiuiduis quod non poſſet ſaluari in vnico cum ſit indiuiduum corruptibile. Item tactus ⁊ guſtus ſunt principales ſenſus. Alij, vero tres ſunt ordinati ad illos. Uiſu enim ⁊ auditu ⁊ olfatu nutrimentum a longe agnoſcitur: ꝙ guſtu prope agnoſcitur. Unde dicitur in libro de natura auium. Quod auis rapax eſt acuti viſus: quoniam indiget vt cibum ſuum videat a remotis. Uiſu et auditu ⁊ olfatu

agnoſcit a longe deſtructiuū corporis vel delectabile ſm tactū: qꝛ de prope tactu decernit prius: vidit mulier ꝙ bonum eſſet lignum ad veſcendum q̄ de illo guſtaret. Gen. 4. Et prius vidit. Dauid mulierē lauantem ſe ex aduerſo q̄ adulterium cū ea cōmitteret. 2. Re. 11. Item ſicut dicit in lib. de natura animaliū. Senſus tactus in homine ſubtilis ē pluſq̄ alij ſenſus ⁊ poſt ipſū guſtus. Ceteri ſenſus in homine ſunt hebetiores q̄ in alijs animalibus idē dicit. In eodem lib. Quo ſenſus vnus in omnibꝰ animalibus eſt ſupra auditū. ⁊ ſub hijs olfatus tactus ⁊ guſtus operant ſm ꝓpinquitatem obiecti. Alij ſm diſtātiam. Uñ delectationes que ſunt ſm tactū ⁊ guſtum maiores ſunt q̄ que ſunt ſm alios tres ſenſus ⁊ ꝓnitas ad operationes ⁊ delectationes ſm illos duos ſenſus maiorē q̄ ſm alios tres ⁊ vitia que ſunt ſm operationes ⁊ delectationes eoꝝ duorū ſenſuū magis ſunt periculoſa. Ideo virtutes q̄ ſunt ꝯ illa vitia magis ſunt neceſſarie ⁊ magis note et hnt ſpālia nomina. ¶ Inter virtutes vero ꝑtinentes ad delectatiōes quinq̄ ſenſuū. Primo ꝓſequemur de ſobrietate. Secundo de cōtinētia. Tertio tangemꝰ de illa tēperantia que eſt circa delectationes aliorum trium ſenſuum.

¶ De ſobrietate. 9

c Irca ſobrietateꝫ vero primo diſtinguemus diuerſas acceptiones huius nominis ſobrietas. ¶ Secūdo ponemus ea que pertinent ad eius cōmēdationē. ¶ Tertio tāgemꝰ de officijs ipſiꝰ.

¶ De diuerſis acceptiōibus huius nois.

a c Irca primū notandū eſt ꝙ nomen ſobrietatis quadrupliciter ſumitur in ſacra ſcriptura. Quādoqꝫ enim ſumit large pro tēperantia que eſt vna quatuor cardinalium virtutum vt. Sap. 8. Sobrietatem inqt ⁊ prudētiam docet ⁊c̄. Ty. 2. Sobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuamꝰ ⁊c̄. Secundo ſumit pro tēperātia q̄ eſt generalis vt Ty. 2. Iuuenes hortare vt ſobrij ſint. Glo. in omnibus. Tertio ſumitur pro tēperātia que ē circa potuꝫ ⁊ cibuꝫ vt. Ty. 2. Adoleſcentulas vt viros ſuos ament filios ſuos diligant prudentes caſtas ſobrias. Glo. in cibo ⁊ potu. Quarto ſumitur ſobrietas ꝓ temperantia circa potum tantū ⁊ ſic ebrietas eſt eis oppoſita. Sic ſumitur. Eccleſi. 31. equa vita hominibus vinum in ſobrietate ſi bibas illud moderate eris ſobrius. Tertio modo ſobrietas hic ſumitur pro temperantia circa cibū ⁊ potū vel circa delectationes que ſunt ſm guſtum.

¶ De commendatione temperantie.

a D cōmendationē vero huius virtutis notandum ꝙ ſobrietatē ſuadet nobis natura: ſcriptura: ⁊ vniuerſa creatura. b Nā modicitate oris humani ſuadet nobis mediocritatem in ſumptione cibi ⁊ potus. Hō enī oī cōparatiōe ſui corporis parui oris eſt vt dicit. Ari. in lib. de natura animaliū. Oris vero modicitate ſuadet: nobis natura raritatē in ſumendo cibum ⁊ potum: vnū enim os habemꝰ cum duos oculos ⁊ duas aures habeamꝰ breuitate vero delectationis q̄ non habet niſi in trāſitu cibi diſſuadet nobis ſūptuoſitatē ciboꝝ delectabiliū vſu. B. in ſmoibꝰ tā modice partis. ſ. gutturis tam exigua delectatio quāta parat ſollicitudine quātaꝫ deinde moleſtiaꝫ parit. huic ⁊ morbi varij generantur. Ideꝫ etiā diſſuadet nobis corruptio cibi ⁊ potus que ſit poſtq̄ in ſtomachū poſtq̄ deſcēderit. Johel. primo. vlulate oēs qui bibitis vinū ī dulcedine. Perijt enim ex ore veſtro. Nō ſic eſt in alijs ſenſibus. Non enī corrūpitur res pulchra q̄ videt cū ſemel viſa fuerit nec res odorifera cū ſemel odorem eius aliquis acceperit naturales appetitus anime non ſunt deliciarū. Eccle. 29. Initium vite hominis aq̄ ⁊ panis. Eandem eſcam aſſignauit dominꝰ. homini ⁊ brutis. Gen. 1. Ecce inquit dedi vobis omnem herbam afferenteꝫ ſemen ſuper terrā ⁊ vniuerſa ligna que hnt ī ſemet ipſis ſementeꝫ ſui generis vt ſint nobis in eſcam ⁊ cūctis animātibus terre. Senē. Cōſidera tecum quantū natura poſcat ⁊ quātuꝫ cupiditas expectat. Scriptura vero ſacra dupliciter ſuadet nobis ſobrietatem. ſ. admonitionibus multis ⁊ ſanctoꝝ exemplis. De ammonitionibus vero paucas ponere ſufficiat. I Theſſa. Uigilemus inquit ⁊ ſobrij ſimus. 2. Thim. 4. Miniſteriuꝫ tuum imple ſobrius eſto. I. Pe. 4. Eſtote ita qꝫ prudentes ſobrij ⁊c̄. Eiuſdem. 2. Sobrij

eſtote ⁊ vigilate. primoq̃ʒ ait prudẽtes ⁊c.
De exemplis enim pauca ponere ſufficiat.
Dan. 31. Ducũt pueri bone indolis denẽ
nobis legumina ad veſcendum ⁊ aqua ad
bibenduʒ cibo regio contempto. Daŋ. 10.
Trium ebdomadaꝝ diebus panẽ deſide
rabilem nõ cõmedi ⁊ caro ⁊ vinũ nõ intro
ierunt in os meũ. Mat. 3. ⁊ Mat. 1. Dicĩ
de. Jo. baptiſta ꝙ eſca eius erat locuſte ⁊
mel ſilueſtre. Luce. 3. Uinũ ⁊ ſincerã nõ bi
bet. B. ſuper canĩ. Abſtinebo a carnibꝰ ne
dum nimiũ nutriuero carnem ſimul ⁊ car
nis nutriantur vitia panẽ ipſuʒ cuʒ mẽſu
ra ſtudebo ſumere ne onerato ventre ſtare
ad orandũ tedeat. Et de beato. Nicholao
legiẽ ꝙ cũ lacte alerctur. 4. 26. Feria ſemel
tñ in die lac ſuggebat. Omnis enim crea
tura ſobrietatem ſuadet q2 in omni creatu
ra eſt modus vel menſura ſm illud. Sap.
c .11. Omnia in menſura ⁊ numero ⁊ ponde
re diſpoſuiſti. Item ad cõmendationem ſo
brietatis valere poteſt ſi oſtendatur quot
⁊ quanti ſunt eius effectus ⁊ quaʒ picnlo
ſus in homini eius affectus. Notandũ er
go ꝙ eius ſobrietas valet ad ſanitateʒ ſm
illud. Eccle. 31. Sanitas eſt anime ⁊ corpo
ri ſobriꝰ potus. Seŋ. in epiſtolis. Simplex
erat ex cauſa ſimplici valitudo mĩtos mor
bos multa fercula fecerũt. Criſo. ſuper epi
ſtolam ad Heb. Nihil ſic ſalutem nihil ſic
ſenſuum acumẽ operatur nihil ſic egritudi
nẽ fugiat ſicut moderata refectio. Item ſo
brietas valet ad vite diuturnitatẽ. 37. Ec
cle. Qui abſtinẽs eſt adiciet vitã. Iteʒ va
let ad iocũditatẽ ⁊ corporalem ⁊ ſpũalẽʒ.
Eccle. 31. Exultatio anime ⁊ corporis vi
nũ moderate potatũ. G. in moral. ſi a car
ne hoc qꝺ licet abſcindimus mor in ſpiri
tu hoc qꝺ delectat. Inuenimus homo ſo
brius delectabiliter viuit ⁊ dormiendo et
vigilando. Eccle. 31. Somnus ſanitatis in
homine parco dormiet vſq̃ʒ mane et ani
ma ipſius cum ipſo delectabitur. Homo ſo
brius differt cõmedere donec eſuriat. ⁊ tũc
etiã panis ⁊ aqua delectabiĩ ei ſapiũt. Au
gu. in lib. de ꝟbis domini. Uir faſtidioſus
ſaciaris neſcis quomõ. Sap. ꝙ fames ac
cendit. Seŋ. in epiſtolis. Solus panis bo
nus fiet ⁊ tibi cuʒ tenerũ ⁊ ſimilagineũ fa
mes reddet ideo nõ ẽ ante reddere q̃ʒ illa
imponat. Expectabo ergo nec ante edam
q̃ʒ aut bonuʒ panẽ habere potero aut ma
lũ faſtidire deſiero. B. in epiſtolis. Pruden
ter ſobrieq̃ʒ cõuerſanti ſatis ẽ ad omne cõ
dimentũ. Sal cũ fame. Sapiẽs deſiderijs
omnia condiunĩ. Darius cũ fuga cũ aquã
turbidaʒ ⁊ cadaueribus inquinatã bibiſ
ſet negauit vnq̃ʒ ſe bibiſſe iocũdius. B. ad
fratres de montẽ dei panis ſufurcus ⁊ ſim
plex aqua olera vel legumina ſimplicia ne
quaq̃ʒ res delectabiles ſunt ſed in amore
xp̃i ⁊ deſiderio eterne delectationis neutri
bene morigerato gratanẽ ex hijs ſatis face
re poſſe valde delectabile eſt: quod milia
pauperum ex hijs vel aliquo eorũ delecta
biliter ſatiſfaciunt nature. Facillimũ quip
pe ⁊ delectabile eſſet adiuncto amoris dei
cõdimẽto ſm naturaʒ viuere ſi inſania no
ſtra nos permitteret qua ſacrata ſtatim na
turalibus natura arridet. Criſo. cõferamꝰ
inquit menſaʒ diuitis ⁊ mediocri ⁊ diſcu
tiamus vtroſq̃ʒ ꝯuiuas. Qui magis queſo
ſunt que purã verãq̃ʒ mẽſe capiunt volu
ptatem. Ille ne qui cenas prandijs iũgũt
quiq̃ʒ ventris diſtenſione rũpunĩ atq̃ʒ op
preſſione ciborũ ſuoruʒ premuntur in quo
rum corpore vino inundante velut naufra
gijs cuiuſdam fluctus obruta anima nec
tur vbi nec oculus nec lingua ne pes pro
prijs deſeruit officijs ſed omnia mẽbra cor
poris qui vinculis iacent iuncta grauius
q̃ʒ penis vbi nec ſapor eis ad quietem da
tur nec ad ſalubritatem cedit. Item. Criſo.
hijs qui in delicijs ⁊ luxurijs vitam ducũt
reſoluta quidẽ corpora ⁊ ideo omni cera
molliora circũferunt atq̃ʒ infirmitatibꝰ re
pleta qbus ad cumulum malorum poda
gre tremor immatura ſenectus accedit et
eis vita ſemper in medicis ⁊ in medicamẽ
tis. Senſus autem tardi graues ⁊ obtuſi ⁊
quodammodo iam ſepulti. Idem quis ħ
iocunda dicat ⁊ grata qui tamen nouerit
quid ſit iocunditas. Et voluptas a prudẽ
tibus ita diffinitur. Uoluptas eſt cũ quis
ſuis deſiderijs finitur vbi vero deſiderijs c
frui non poteſt dum vel egritudo non ſinit
vel ſocietas ipſa deſiderijs facit ea que one
roſa efficit ingratũ. Sine dubio etiam vo

luptas in eis pariter ⁊ iocunditas perit.
Idem. Conſidera egros qui faſtidio pur
gantur quomodo quãuis ſuaues ⁊ lauti ci
bi opponantur oneri eis magis ſunt q̃ʒ vo
luptati Sic vbi per abundantiam cupidi
tatis fuerit extincta pariter ⁊ voluptas ⁊
iocunditas promittitur quia non tam ci
borum gratia q̃ʒ deſiderij gignit ſatiſfactio
voluptatem vnde anima ſatiata calcabit
fauum. Prouer. xxvij. Idem de petra mel
le ſaturauit eos quando quidem poſt mul
tam itineris fatigationem ⁊ laborem ſitis
aquis frigidis ex ſaxo fluentibus frueban
tur eaſq̃ʒ cum deſiderio hauriebant. Hoc
ipſo ergo ꝙ dulciſſime ⁊ deſiderabilem po
tandi cupiditas explebatur aquas illas
mel appellauit igni dubitari non poteſt ꝙ
ſimplicior virtus ⁊ menſa mediocris ple
runq̃ʒ iocunditatis habent ⁊ voluptatis
⁊ ecõtrario diuitũ mẽſe execrabiles ⁊ hor
ride ⁊ morborum ⁊ contaminatione plene
in quibus moleſta ſunt hec que delectabi
lia videntur. Item ſobrietas gratiam ho
minum comparat ſicut eius oppoſitum ho
b minibus exoſum ⁊ reddit. Eccle. 31. Utere
quaſi homo frugi hijs que tibi apponun
tur ⁊ non cum manducas multum odio
habearis. Item deum glorificat. 1. Cor. 10.
Siue comeditis ſiue bibitis ſiue aliud ali
quid facitis omnia ad gloriam dei facite.
Glo. quod manducas bibis ſumis ad re
fectionem corporis reparationemq̃ʒ mem
broruʒ gratias tribuens ei qui tibi tribuit
mortali ⁊ ſecundum fragili iſta ſupplemen
torum ſolatia cibus tuus ⁊ potus lauda
bit deum. Sobrietas etiam in conuiuijs
noſtris deum paſcit prouidendo ibi puri
tatem in qua ipſe delectatur. Canĩ. 2. Qui
paſcitur inter lilia. Item ſobrietas mundi
tiam prouidet vbi maxime immunditia di
ſplicet ſed in ore ⁊ ad menſam. inter mem
bra in ore maxime diſplicet immundicia.
In menſa etiam multum placet mundi
cia tertio. Reĩ. decimotertio. Proponun
tur panes in menſa immundiſſima ⁊ Le
ui. vigeſimoquarto. Iubentur. 12. Panes
propoſitionis ſtatui ſuper menſam puriſſi
mam. Sobrietas ornamentum menſe eſt.
Ber. ad fratres de monte dei. Si mendi
cas menſam tuam per ſe ſatis ſobriam ſo
brietas tua perornet. Item ſobrietas of
fenſam dei cauet vbi maxime cauenda eſt
ſciĩʒ cum bonis dei vtimur magna iniqui
tas eſt cum deo hoſtiliter agere cum in mẽ
ſa eius ſimus. Caue vt latrones ne noce
aut aliquos diebus hijs cum quibus co
mederet. Item ſobrietas ſeruat rationis li
bertatem q̃ʒ eius oppoſitum impedit. Ec
cle. trigeſimoprimo. Ne comprimaris in cõ
uiuio vino. Jeronymꝰ. in epiſtolis. Qui in
ebriatur et mortuus eſt et ſepultus. Augu
ſtinus nõ aliud eſt ebrietas q̃ʒ manifeſtiſſi
mus demon. Huius enim vir cum ſe putat
bibere vinum bibitur a vino. Sobrietas
peſſimam ſeruitutem excitat ſcilicet ſeruitu
tem corporis quod ad ſeruiendum datuʒ
eſt ſpiritui et nobilitatem anime ſeruat. Ec
cle. decimo. Beata terra cuius rex nobilis
eſt ⁊ cuius ꝑnceps veſcuntur tempore ſuo
ad reficiendum et non ad luxuriam. Item
ſobrietas membrorum nobilis valde re
git. os ſcilicet. Senſum etiam pertinentem
ad eſſe ſcilicet guſtum dirigit. Circa quem
vitium valde periculoſum eſt: deſtructiuuʒ
enim eſſe poteſt ipſius eẽ ⁊ eſſe occaſio ma
gne infirmitatis vel mortis. Item ſobrie
tas opus neceſſitatis regit in quo ſine ipſa
frequenter erratur. Item ab intelligentiaʒ
preparat. vnde. Daŋ. primo. Pueri qui ci
bos regios contempſerunt groſſis cibis cõ
tẽti intelligẽtiores ceteris inuẽti ſunt. Itẽ
vigilantiam ſeruat ad quam dominus tã
tum mouet. Math. vigeſimoquarto. ⁊ xxv.
⁊. xxiij. Et Luc. vigeſimoprimo. ⁊. xxij. Un
de notabiliter ſobrietas et vigilia ſocian
tur. primo. Thimo. quarto. Uigilemus in
quit ⁊ ſobrij ſimus. ꝑmo. p. quinto. Sobrij
eſtote ⁊ vigilate. Item miniſterio dei ido
neum efficit vnde. 1. Thimo. 3. Ubi oſtẽdiĩ
q̃lis dʒ eſſe miniſter dei: di. Sobrium orna
tum ⁊c. Item ab igne infernali. ſ. luxuria
ſeruat. vnde pueri qui abſtinentes fuerũt
a fornace babilonica illeſi exierunt. Daŋ.
.3. Sobrietas filios dei fugientes egyptios
infernales per ſiccum ad terram promiſſio
nis perducit. Exo. decimotertio filij iſrael

ambulauerunt p ſiccā ⁊c̄. Qui ſobrietatē
nō habent in aquis voluptatū ſubmergū-
tur. Sobrietas primū ingreſſuꝫ hꝫ in bello
e ſpūali ſine ipſa cetere virtutes fruſtra pu-
gnāt. ſuper Mat. 4. Niſi gula prius refre-
neť fruſtra ꝯtra alia vitia laborať. Qui po
plice flexo aquaꝫ biberūt non pmiſſi ſunt
ne ad bellū cum gedeonē. Iud. vij. Popli
ce flexo aquā bibit qui voluptuoſe cōme-
dit. Itē ſobrietas diabolo auſert ingreſſuꝫ
in hoīe ⁊ ſic videť ei auferre dñium: nō di
ciť eſſe dñs caſtri qui nō habet ibi ingreſ-
ſum. Sobrietas diabolum in arido ponit
vbi ipſe nō quieſcit. Mat. xij. Ambulat p
loca arida querēs requiē: ⁊ nō inuenit. Pi
ſcis infernalis in arido poſitus palpitat vt
de piſce. Tho. vi. Iſa. 50. Cōputreſcent pi/
ſces ſine aqua fames lupū d̄ nemore exire
facit ſic ſobrietas diabolū de homine ipſa
carnis ꝯcupiſcentis aduerſus ſpiritum vi-
ctualia aufert: ⁊ igni cōcupiſcentiaꝝ ligna
ſubtrahit. vnde diminuiť vel deficit. Ipſa
carnē i poteſtate ſua hꝫ. Geñ. 42. Ecce an-
cilla in manu tua eſt vtere ea vt libet ipſa
ad modū lapidis p̄cioſi hoīem cuſtodit ne
cibus vl' potus ei noceat. Si ſobrietas de-
ſit dum corpus repleť anima euacuať ho-
mo depauperatur. Prouer. 21. Qui diligit
epulas in egeſtate erit: deus blaſphemať.
Glo. ſup illud. I. Coꝝ. 10. Siue comeditis ſi
ue bibitis ⁊c̄. Si modū nature debituꝫ in
moderatiōe voracitatis excedis ⁊ in volu-
ptate te ingurgites quātaſcūqꝫ laudes lin
gua ſonet: vita blaſphemat. Itē neuter dei
ficať. Phil. 3. Quoꝝ deus neuter eſt: porta
oris aperta exercitus vitioꝝ īgrediť. Job
.30. Quaſi rupto muro ⁊ apta ianua irrue
runt ſuper me: ſine ſobrietate menſa ho/
minis ē in laqueū. Ecc. 9. Sicut piſces ca/
piunť hamo ⁊ aues cōprehēduť laqueo
ita capiunť hoīes tp̄e malo. Tp̄s malū: ⁊
pͥculoſuꝫ ē hoī nō hn̄ti virtutē ſobrietatis
tp̄e prandij. Sap̄. xiiij. Creature dei ī odiū
facte ſunt: ⁊ in tēptatioꝫ hominū ⁊ in mu
ſcipulā pedibus inſipientium.

¶ De officijs ſobrietatis.

Equiť de officijs ſobrietatis ⁊ poſ-
s ſunt diſtīgui duo officia ei⁹. Unuꝫ
eſt cauere exceſſum in cibo. Aliud
eſt cauere exceſſuꝫ in potu. Señ. Ede citra
ſaturitatem bibe citra ebrietatem. Luc. 21.
Attendite ne grauenť corda veſtra crapu
la ⁊ ebrietate. Crapula quandoqꝫ ſumiť p
exceſſu in cibo ſolū in verbo predicto: quā
doqꝫ vero cōiter pro exceſſu in cibo vel po
tu vt Eccle. xxxvij. Propter crapulā multi
obierunt qui āte abſtinēs eſt adiciet vitā.
Et in. p̄s. Tanq̄ꝫ potens crapulatus a vi/
no. Similiter nomē ſobrietatis quandoqꝫ
ſumiť pro exceſſu in potu ſoluꝫ: vt Ro. xiij.
Nō in cōmeſſationib⁹ ⁊ ebrietatibus. Glo.
Briam genere maſculino dicimus calicem
aptū potatiuū a quo diciť ebrietas que ē
nimia potatio vini. Quādoqꝫ vero nomē
ebrietatis ſumiť cōiter pro exceſſu in cibo
vel potu. ¶ Et notādū φ ſobrietas nō po
nit moduꝫ ſiue mēſurā ſolū circa quantita
tem cibi vel potus: ſed ponit modū quan/
tuꝫ ad oēs circūſtantias. Qui eniꝫ ſobrius
eſt ſumit cibum ⁊ potū quātū debet: ⁊ qñ
⁊ quomodo debet. vnde poſſumus diſtin/
guere quinqꝫ officia ſobrietatis. ¶ Primū
eſt cauere ne ſtatutū prandendi terminuꝫ p̄
ueniam⁹. Qui tēpus p̄uenit nō expectat
donec ſalſa p̄parata ſit. ſ. fames. vnde cibū
inſipide comedit. Eccl. 10. Beata terra cu-
ius rex nobilis eſt: ⁊ cuius p̄ncipes cōme/
dunt in tp̄e ſuo. ¶ Secundū eſt cauere ne
cibos lautiores queramus. Señ. Uict⁹ tu
tibi ex facili re: nec ad voluptatē: ſed ad ci
bū attende. Palatuꝫ tuū fames excitet nō
ſapores. Deſideria tua a paruo redime: q̄
hoc tm̄ curare debes vt deſināt. ¶ Tertiū
eſt deuitare ſtudioſitatem preparandi ci/
bos. Preparare eniꝫ ſtudioſe eſt hoſtis no
ſtri gladium acuere. Cibus enim delicat⁹
eſt gladius quo caro vtitur contra ſpūm.
.I. Pe. ij. Obſecro vos tanq̄ꝫ aduenas: ⁊ pe
regrinos abſtinere vos. a car. deſi. q̄. mili.
aduer. a. ¶ Quartum eſt nimium cibi vel
potus refrenare. Augu. fieri poteſt vt ſine
aliquo vitio cupiditatis vel voracitatis p̄
cioſiſſimo cibi ſapiens vtatur. Inſipiens
autem feditiſſime gule flāma: in viliſſimuꝫ
cibum vileſcat: ⁊ ardeſcat. Et ſanus quiſqꝫ
in ore domini maluerit piſces veſci q̄ꝫ len-
ticulam in ore eſau. Non propterea conti/
nentiores nobis ſunt plereqꝫ beſtie: quia
melioribus eſcis aluntur. ¶ Quintum eſt
menſuram refectionis nō excedere. Eze. 4.
Cibus tuus quo veſcitur erit in pondere: de
hac materia require in tractatu de vitio gu-
le. Solet autem queri vtrū quelibet ebrie/
tas ſeu quilibet exceſſus in cibo vel potu
virtutem ſobrietatis deſtruat. Quod ſi ve
ruꝫ eſſet oīs exceſſus in cibo vel potu mor
tale peccatū eſſet. Uirtutē eniꝫ nō deſtruit
niſi mortale peccatuꝫ. Ad hoc dicendū φ
duplex eſt modus ſiue menſura ad ſobrie-
tatem pertinens. Unus accenditur in con
mēſuratione nature vnde mēſurate ſumit:
qđ neceſſariuꝫ eſt: ⁊ ſufficit nature. Immo
derate vero qui ſumit pluſq̄ꝫ neceſſariū ē.
Et iſte exceſſus pōt eſſe: ⁊ venialis ⁊ mor/
talis. vnde non oīs talis exceſſus deſtruit
virtutem ſobrietatis. Alius modus accen-
ditur in comparatiōe boni temporalis ad
eternum: vnde ſm hoc modum ſeruat qs
in ſumendo cibum ⁊ potum cum tempora-
le bonum non prefert vel equat eterno. Et
talis exceſſus mortale peccatum eſt: ⁊ de/
ſtruit virtutem ſobrietatis.

¶ De continentia ſpecie tēperantie. 10

Icto de ſobrietate que eſt tempe-
d rantia circa delectationes ſm gu-
ſtum. Dicenduꝫ eſt de temperātia
illa que accēditur circa delectationes ſm
tactum. Multiplex vero eſt delectatio ſm
tactum. ¶ Quedaꝫ eſt in ſuauitate veſtiū.
Quedam in ſuauitate lectorum. Quedam
in ſuauitate vnguentoꝝ. Quedā vero in ſua
uitate balneorum. Quedā vero in carnali
contactu: que duplex eſt. Quedā pertinet
ad mēbra delectationi deputata. Quedaꝫ
pertinens ad cetera mēbra. ¶ Temperan
tia vero circa delectationes predictas vo-
cari pōt ꝯtinētia. Maxime vero vſitato ſer
mone ꝯtinentia vocať tp̄antia illa que ca-
uet illicitas delectationes ſm tactum quo
mēbra que gn̄ationi deſeruiunt: que ſic de
ſcribiť. Continentia eſt abſtinentia ab oī
illicito coitu. Et eſt h̄ virtus multū neceſſa
ria. Regit enim mēbra illa in quibus maxi
me ſeuit ꝯcupiſcentia. Moueť eniꝫ qñq̄ꝫ
hoīe inuito vel dormiente. Et dī in libro d̄
natura animaliū. Qđ accidit hoībus ⁊ q̄/
drupedibus coituꝫ deſiderantibus ſubito
ſpermatizare. Quibuſdā ad tactū mutuū.
Alijs ad ſolū aſpectum hoꝝ mēbrorū ef/
frenatio perículoſa eſt multū vt oſtenſum
eſt in tractatu de vitio luxurie. Cum gene-
ratio ſit ingreſſus ineſſe. ipſa eſt velut que-
daꝫ porte diligenter cuſtodiēda cuius de⁹
vult dñs eſſe. Ideo in mēbro generationi
deputato ſpecialiter voluit ſignū ſuum po
nere. ſ. circūſioneꝫ. Circūciſio ſpecialis figu
ra videtur eſt continentie. Continentia in
ſcriptura ſacra multum nobis ſuadetur.
Exo. vij. Renes veſtros accingetis. iiij. Re.
.4. Accinge lūbos tuoſ. Luc. xij. Sint lūbi
veſtri precincti. Ephe. vj. State ſubcincti
lumbos veſtros. Continentia zona aurea
que ſponſe regis celeſtis ad decoreꝫ data.
Dañ. 10. Ecce vir vnus veſtitus lineis Re
nes eius accincti auro obrizo. Apoc̄. I. Ui-
dit Io. ſimilem filio hominis precinctum
ad mamillas zona aurea. Eiuſdem. v. Exie
runt ſeptem angeli precincti circa pectora
zonis aureis. Zona aurea ad mamillas vel
circa pectora eſt continentia cordis. Auꝝ
obrizum circa renes eſt continentia carnis
aurum in igne ſeruatur. Continentia igne
luxurie nō leditur ad cōmendationem ꝯti
nentie faciunt ea que valent ad deteſtatio
nē luxurie de quibus require in tractatu
de luxuria. ¶ Et notandū φ tres ſunt par c
tes continentie. Inter ꝯtinentes enim qui
a coitu illicito abſtinent. Quidam ſunt qui
ita abſtinent a coitu illicito quod vtuntur
licito quoꝝ continentia dicitur cōiugalis.
Quidam vero nō ſolum abſtinent ab illi/
cito ſed etiam a licito quod ꝯtingit in du
plici ſtatu. Uel in eis qui habent integrita
teꝫ carnis quoꝝ ꝯtinentia dicitur virgina
lis. Uel in eis qui habēt carnē corruptam
quoꝝ ꝯtinentia diciť vidualis quantū ad
perſonas illas que fuerūt in numero. Quā
tū vero ad pſonas illas que nō fuerunt in
numero nō hꝫ ſpeciale nomen quo voceť.
Inter has vero ſpecies tres ꝯtinentie pri-
mo diceť de virginali que ceteris prior eſt:
⁊ tp̄e ⁊ dignitate de qua hoc ordine diceť.
¶ Primo oſtendeť quot modis nomē vir
ginitatis ſumitur. ¶ Secundo deſcriptio
virginitatis ponetur. Tertio cōmendatio-
ni eius inſiſteť. ¶ Quarto de hijs que ſpe
cialiter virginibus ſunt timenda. ¶ Quin
to de triplici aureola. ¶ Circa primum no
tandum φ nomen virginitatis quadrupli
citer ſumitur. Quādoqꝫ pro incorruptiōe

ſidei.ij. Cor.xi. Deſpondi enim vni viro
virginem caſtam exhibere xp̄o. Glo. Aug.
virginitas cordis fides ē incorrupta. Quā
doqꝫ carnis integritas., vnde Glo. Augu.
ſup verbū p̄dictū virginitas carnis corp⁹
ē intactū. ¶ Idē ꝯtra Julianū pudicitie
eſt mētis cū integritate carnis quantū ad
ꝓpoſitū ſeruandi eā: ſic virginitas manſiſ
ſet ī lucia ſi inuita fuiſſet corrupta. ¶ Quā
doqꝫ vero pro pudicitia meritis eſt īntegri-
tate carnis nō ſolum in ꝓpoſito ſeruandi
eā ſed etiā in re: et virginitas ſic ſumpta ex-
cellenter accipit: ⁊ habentibus virginitatē
talem ꝯuenit deferre anulū aureū in eccle
ſia militanti in ſignū ꝙ ſunt ſponſe chriſti.
In triūphante vero eccleſia merito huius
virtutis aureola reddit. ¶ Circa ſm notā
dum ꝙ virginitas ſic deſcribit: virginitas
eſt in carne corruptibili ꝑpetua īcorruptio
nis meditatio. i. propoſitū ſeruandi perpe-
tuā incorruptionem. Carnē vero corrupti
bilem intelligibile carnē poſſibile corrūpi
ſine neceſſario corrūpatur vt in ſtatu pec
cati ſiue poſſibilem corrūpi: ⁊ non corrūpi
vt fuit caro adā in ſtatu innocentie. Et no
tandum ꝙ corruptio carnis: que accidit ei
que hꝫ ꝓpoſitū cauendi carnis corruptio-
nē omnino ꝯtra ſuā voluntatē nō priuat
eam aureola. Unde dicit lucia ſi inuitam
me violaueris caſtitas mihi duplicabitur
ad coronā. Aufert tñ īſignia que dant ſpe
cialibus ſponſis chriſti in eccleſia militāte
vt eſt anulus aureus. Aug. Uirgines que
corrupte ſunt ſemel ſe nō audeāt ſacris v̄
ginib⁹ adequare. Leo papa familie dei q̄
oppreſſione barbarica integritatē perdide
runt pudoris laudabiliores erūt pudoris
laudabiliores erunt ſi ſe incōtaminatis nō
audeāt adequare virginibus. Ratio vero
huius eſt ꝙ ī militāte operamur ſm iudiciū
humanū qḋ eſt ſm illud quod apparet: in
triūphante vero ſm diuinum deus enim in
tuetur. cor. i. Re. xvj. Unde cum appareat
ꝙ in vita ſit corrupta nondū fert ſigna vir
ginalia. Corruptio vero carnis ex volunta
te mentis proueniens ſiue cū culpa vt ex-
tra matrimoniū ſiue ſine culpa vt in matri
monio priuat anulo aureo in preſenti ⁊ au
reola in futuro. Corruptio vero mentis ſi
per penitentiam reparata fuerit et finale ꝓ
poſitum ſeruando carnis integritatē aſſu
mit nō priuat anulo aureo in preſenti nec
aureola in futuro. Integritas vero carnis
in ea que carnis opus appetit non eſt di-
gna aureola. Jerony. Nihil prodeſt carnē
habere virginem ſi mente quis nupſerit.
Auguſt in libro de virginitate. Felicior mi
hi videtur nupta mulier q̄ȝ nuptura virgo
habet ergo iam illa quod iſta cupit preſer
tim ſi nondum vel ſponſa cuiuſq̄ȝ ſit. Illa
vni ſtudet placere cui data eſt. Hec mul-
tis incerta cui danda eſt: hoc vno pudici-
ciā cogitationis defendit a turba ꝙ non
adulterum ſed maritum querit in turba.

¶ De commendatione virginitatis.

Sequitur de commendatione virgi
nitatis. Notandū ergo ꝙ virgini
tas eſt precioſus theſaurus abſcō
ditus in agro corporis. Mat. 13. Precioſi
tas huius theſauri tanta eſt vt ipſe non ſo
lum ſit precium eterne glorie que omnib⁹
electis eſt communis: ſed etiam glorie ſpi
ritualis. Debetur enim ei non ſolum aurea
ſed etiam aureola. Exo. xxv. Preceptum
vt fieret menſa ⁊ ſuper menſam corona ⁊ ſu
per coronam coronula que figurata eſt au
reola. ¶ Theſaurum iſtum qui inuenit ab
ſcondit ⁊c̄. Quia qui eius precioſitatē in
telligit ſm renuncians monaſterium ſibi
elegit vbi in abſcondito faciei dei viuit. H̄
neceſſe habemus abſcōdere ſi qd habem⁹
boni quoniam theſaurum regni: ⁊ qui inue
nit homo abſcondit propter quod in clau
ſtro ⁊ ſiluis abſcōdimur. Nec hoc infructuo
ſe. Credo enim nullum hic eſſe ſi quartam
partem eorum que facit ſeculo actitaret q
non adoraretur vt ſanctus reputaretur vt
angelus. Nunc aūt quotidie tanq̄ȝ negli
gens increpatur. ¶ Theſaurus iſte regno
celeſti ſimilis eſt. Uita enim virginū celeſti
vite multum aſſimilatur. Mat. vigeſimoqu
to. Simile eſt regnum celorum decem vir-
ginibus: virginitas ponit in ſtatu celeſti
quantum ad incorruptionē carnis. Mat.
vigeſimoprimo. In reſurrectione neqꝫ nu-
bent neqꝫ nubentur ſed erunt ſicut angeli
dei. Ber. Loquens de caſtitate cuius di-
gnior ſpecies eſt virginitas. H̄ ſola in hoc
mortalitatis loco ⁊ tempore quoddam ſta
tum immortalis glorie repreſentat. H̄ inter

odoriferi balſami quo condita cadauera
incorrupta ſeruantur ſenſus ⁊ artus cōti-
net ⁊ conſtringit virgines deſignate ſunt:
per pelles iacintinas: que in tabernaculo
ſuperiores fuerunt. Exo. 26. Ubi dicit Glo.
Bede. Jacintus celeſtis ē coloris: ⁊ ſubdi-
tur. Per pelles enī iacintinas exprimitur
virtus illorum qui mortificatis illecebris
carnis celeſtem in terris vitam gerunt: ⁊
inter homines poſiti angelicam puritatem
immitantur: quia neqꝫ nubent neqꝫ nubē-
tur ⁊ ſubdit: merito ergo pelles iacintine
ſuppremum locum tenent: ⁊ odor celeſtis
celo proximum. Cyprianus imaginem eius
qui de celo eſt portat virginitas. Ambro.
ſuper illud. I. Cor. ſeptimo. Bonum eſt ho-
mini ſic eſſe ſupergreditur virginitas con
ditione humane nature per quam homi-
nes angelis aſſimilantur. Maior tamē eſt
victoria virginum q̄ȝ angelorum. Angeli
enim ſine carne viuunt: homines vero vir-
gines in carne triumphāt. Jero. In carne
preter carnē viuere non terrena vita eſt:
ſed celeſtis. Ber. in epiſtolis. Angelus ha-
bet virginitatem ſed nō habet carnem. Sa
ne felicior q̄ȝ fortior in hac parte. Optim⁹
⁊ optabilis valde ornatus ille qui ⁊ ange-
lus poſſet eſſe inuidioſus. Renuit angelus
adorari a Johāne virgine. Apoc. vlti. Ui-
de inquit ne feceris. Conſeruus enim tuus
ſum. Uirgines enim ſimiles regno celorum
ſunt diuina inhabitatione. Deus enim ha
bitat in eis regnum celorum abſconditum
eſt. Mira res cum terra in celo recludi de-
beat. In virginibus celum terre cōcludit.
Iſa. 50. Induam celum tenebris ⁊ ponam
ſaccū operimētū eorū. Luc. xij. Regnū dei
intra nos eſt. ¶ Uirginū vita regia eſt cum
ipſe ſponſe ſint regis celeſtis: ⁊ ideo regine
ipſe etiam regnant in regno ſui cordis: vir
gines figuram tenent eccleſie triūphantis
ideo nō ꝯſecratur niſi virgo. licꝫ eps conſe
cretur qui virgo nō eſt. Sanctitas enim vir
ginis ſanctitatē ſignificat eſſe triūphantis
Cū ſanctitas epī ſignificat ſanctitatē mili
tantis eccleſie virginibus cōpetit illud. v.
Cor. 4. Domus theſaurum in vaſis fictili
bus virginitas theſaurus eſt niueus. Job.
.38. Nūquid ingreſſus es theſauros niuis.
Theſaurus eſt ꝓpter precioſitatem. Eccl.
.26. Nō eſt digna pōderatio ꝯtinentis ani
me niueus ꝓpter puritatē: virgines pro-
pter puritatē lilio cōparant. ij. Sicut liliū
inter ſpinas ⁊c̄. Itē qui paſcit inter lilia.
¶ Et notandū ꝙ virginitas flos eſt qui ſi
debito mō ſeruet nō decidit quē ventus va
ne ꝓſperitatis nō deicit nec hiemps aduer-
ſitatis ledit hec. Johā. euāgeliſta. Fere. c.
annis ſeruauit hic ē flos q oēm fructū exce
dit terrenū. etiā fructum ꝯiugali ꝓponit
hac occaſione beatus Mattheus occiſus
eſt: qꝛ noluit ꝯſentire vt ephigenia: que vir
ginitatē vouerat cuidā regi nuberet. Flori
virginitatis deus ꝓ fructu accedit. Sap.
.iij. Felix ſterilis ⁊ coinquinata que neſci-
uit thorum in delicto habebit fructū in reſpi
ratione aīarum ſanctarum. Sup hunc florē ſpi-
ritus ſctūs quieſcit. Iſa. 11. Flos de radice ei⁹
aſcendet ſup eū ſpūs dni. Uirgo nō ē ſteri
lis arbor ⁊ maledicta: ſed terreno fructui
p̄ponit celeſtē ⁊ carnali ſpiritualē. Iſa. 56.
Nō dicat eunuchus. Ego lignū aridū. Ibi
dem. Promittit dñs nomē eunuchis meli
us a filijs ⁊ filiabus. Nō eſt angelus arbor
ſterilis ⁊ maledicta ⁊ ſi fructū carnalē nō
habeat. Jero: Nuptie terrā replent virgi
nitas paradiſum. ¶ Et notādū ꝙ lilium hꝫ
ſex folia candida ⁊ aliqua granata quaſi
aurea. Sex folia in virgine ſunt. 6. que va-
lent ad conſeruationē incorruptiōis. ¶ Pri
mum eſt ſobrietas ꝙ ſolium lacerat exceſ-
ſus in cibo: ⁊ potu quaſi quedam ſpina
via eſt ad luxuriam. Loth inebriatus per-
petrauit inceſtum. Gen. xix. Prouer. xx.
Luxurioſa res eſt vinum. ¶ Secundum eſt
labor. Quaſi ſpina lacerās eſt qes ignauie
vel ocioſitas: q̄ eſt via ad luxuriam. Ezech.
.xvi. Hec fuit iniqtas ſodome ſororis tue.
Superbia ſaturitas panis: ⁊ habundātia
⁊ ocium. ¶ Tertiū eſt habitus aſper ⁊ hu-
milis. Ber. in epiſtolis. Non etatem tenerā
ordinis aſperitas terreat. Memēto ꝙ aſpe
rior cardus pannū facit leniorē ⁊ ꝯuerſa-
tio ꝯſcientiā. Uelut ſpina lacerās ē ſupb⁹
habitus vel mollis quo via eſt ad luxuriā
Numeri. 21. Filij iſrael fornicati ſūt cū mu
lierib⁹ moabitarum: que ſe ornauerāt. I. Thi.
.20. Nō intortis crinib⁹ aut auro vel mar-
garitis vl' veſte p̄cioſa ſꝫ ꝙ decet mulieres
ꝓmittētes pietatem. ¶ Quartū eſt cuſto-

dia ſenſuum precipue illorum qui nobis
remota oſtendunt vt eſt viſus vel auditus
velut ſpina lacerans eſt curioſitas viden
di vana vel audiendi noua que via eſt ad
luxuriam vt patet in dina filia iacob que
egreſſa vt videret mulieres regionis ipſi⁹
corrupta eſt a ſichem filio emor. Geñ. 34.
¶ Quintum eſt modeſtia ſermonis velut
ſpina lacerans eſt loq̄citas vel turpitudo
ſermonis. Sen. a verbis turpib⁹ abſtineto
quia licētia eorum impudētiam nutrit.
Prouer. 7. Ecce mulier occurrit illi orna
tu meretricio preparata ad capiēdas ani
mas garrula. i. Cor. 15. Nolite ſeduci corrū
pūt bonos mores cōfabulatiōes peſſime
vel colloq̄a mala. Jero. ſit ſmo ꝟginis pru
dēs modeſtus ⁊ rarus nec tam eloquētia
f preciosus ꝗ pudore. ¶ Sextū eſt fuga oc
caſionum peccandi velut ſpina lacerās eſt
nimia domeſticitas virgo debet eē aliquā
tulum ſilueſtris. Silueſtria animalia ſolēt
habere pulcriores pellē ꝗ domeſtica opor
tunitas peccandi via eſt ad luxuriā vt pro
pter inthamate corrupta ab amon fratre
ſuo quia ſola cum ſolo fuit in thalamo. 2.
Re. 13. Geñ. 18. Ueſtes in omniū loco circa
regionē. Ber. Solent virgines que vere ꝟ
gines ſunt ſemper pauide ⁊ nunꝗ eē ſecu
re ⁊ vt caueant timēda etiam tua pertime
ſcant. ¶ Quaſi grana aurea ſunt tres mo
di diligendi deum quos diſtinguit. Ber. di
cens diſce amare dulciter amare prudenē
amare fortiter dulciter ne illecti prudenter
ne decepti fortiter ne opp̄ſſi ab amore dei
auertamur. vel grana aurea poſſunt intelli
gi motus diuini amoris ex diuerſis cauſis
procedentes. Amandus enim eſt deus q2
creator quia recreator quia remunerator.
¶ Item virginitas principium eſt ſpiritua
lis pulcritudinis. Pulchritudo ſponſe ſicē
⁊ pulchritudo ſponſe conſiſtit in candore
⁊ rubore. Cant. 5. Dilectus meus cādidus
⁊ rubicūdus. i. Cor. 15. Qualis celeſtis ta
les celeſtes dignior vero ſpecies candoris
ſpiritualis eſt virginitas. Ber. Candor lu
cis eterne eſt ſapiētia ⁊ candidam oportet
eſſe animā in quā ipſa ſedere elegerit. Vir
ginitas tronus eburneus veri ſalomonis
eſt. iij. R. 10. Fecit ſalomon tronum de ebo
re grandem virginitas animam dei ſpon

ſam efficit. vnde. Leuic. 21. Dicit de ſum
mo ſacerdote virginem ducit vxorem. iij.
R. 1. Queramus domino noſtro regi adole
ſcentulā virginem. Heſter. 2. Querantur
regi puelle virgines. Pſ. adducentur regi
virgines. Uirginitas omnibus modis deo
coniungit. vnde. Cant. 5. Dicitur virgini a
chriſto aperi mihi ſoror mea amica mea co
lumba mea immaculata mea. Eiuſdem. 4.
Ueni de libano ſpōſa mea ⁊c. Libanus in
terpretatur candidatio. Uirginitas deo ⁊
hominibus grata eſt. Eccle. 14. Edificatio
ciuitatis confirmabit nomen ⁊ ſuper hanc
mulier immaculata computabitur. Jero.
Multum diſtat inter puritatē virginalis
anime nulla contagione pollute: ⁊ ſordes
eius que multorum libidini ſubiacent. yſi
dorus. Quidā in iuuētute luxurioſe viuen
tes in ſenectute continentes fieri delectan
tur ⁊ tūc eligunt caſtitati ſeruire quando
eos libido ſeruos habere cōtempſit. Uirgi
nitas velut quoddā caput eſt totius pictu
re ſpiritualis ſuper eam picturam aliarum
gratiarum ponit deus. Eccle. 25. Gratia ſu
per gratiā mulier ſancta ⁊ pudorata. Vir
ginitatis dei amicā ⁊ familiarem reddit.
Unde Joannes. Uirgo ſpecialiter vocat
diſcipulus quem diligebat xp̄s. Ipſe tanꝗ
familiaris xp̄o ſupra pectus domini recu
buit. Jo. 13. Deutr. penult. Amantiſſimus
Dn̄i habitabit confidenter. Sap. 6. Incor
ruptio facit eſſe proximū deo. Beda ſuper
Luc. Sicut xp̄s in ſumma pace natus ē vt
ſe pacem diligere oſtenderet ita de virgine
natus eſt vt ſe virgineum decus diligere
monſtraret. Ad litteram xp̄s toto tempore
vite ſue fuit virgo ⁊ virginē matrem habe
re voluit ⁊ virginē precurſorem. ¶ Joſeph
etiam credit virgo fuiſſe ⁊ Jo. familiaris
eius virgo fuit. Pſ. ambulans in via im
maculata hic mihi miniſtrabat. Uirgines dultius ⁊ te
nerius a deo diligūtur vnde. Jo. virgo po
ſitus eſt ad patres ſuos tam extraneus a
dolore mortis ꝗ a corruptione carnis no
ſcitur alienus vt dicitur in prologo ſuper
Joannē. Non enim tranſit de mundo per
dolorē martirij vt alij ſancti ⁊ apoſtoli vir
gines merito in deo delitias inueniunt q2
amore eius delicias carnis dereliquunt.
Ber. in epiſtolis quomodo ignis ⁊ aqua ſi

mul eſſe non poſſunt ſic ſpirituales ⁊ car
nales delicie in eodem ſe non patiuntur:
vt curioſa ciborum diuerſitas vt diuitis
ſuppellectilis diſcolor varietas oculos pa
ſcit pariter ⁊ ventrem: ita celeſtis panis ſe
tunam deſerit mentem. Numeri. 31. dicit
moyſes. Mulieres que nouerunt viros
in choitu iugulate. Puellas aūt ⁊ omnes
feminas virgines ſeruate: mitius agens:
cum virginibus: ꝗ cum corruptis. Uirgini
tas agnum ſequitur quocunq; ierit. Apo.
.14. Ipſa etiam cantat canticum nouum
ꝙ alijs cantare non cōceditur. Ad litterā
ſolēt virgines dulcius cantare ꝗ corrupti.
Apoc. 14. Et cantabant quaſi canticū no
uum ante ſedem ⁊c. Et ſubditur nemo po
terat dicere canticum illud: niſi illa centū
⁊c. Hij qui cum mulieribus non ſunt coin
quinati. Uirgines enim ſunt. .G. in paſtor.
Singulariter canticum Agno cantare eſt
cum eo in perpetuū pre ceteris fidelibus
etiam de carnis incorruptione gaudere.
Uirgines ſunt ſuperior pars eccleſie. Cy
prianus virginitas eſt portio illuſtrior gre
gis chriſti. Auguſti. Nunc nobis ad virgi
nes ſermo eſt quorum quo ſublimior ma
ior ⁊ cura. Apoc. 14. Hij empti ſunt ex om
nibus primicie deo ⁊ agno. Jero. Si virgines
primitie ſunt: ergo vidue: ⁊ que ī matrimo
nio ſunt erunt poſt primitias. Item eccle
ſia matrimonium nō dānat: ſed virginitati
ſubijcit. Idem virgo maioris precij apud
deum eſt dum id cōtemnit qd̄ ſi fecerit nō
delinquit. Idem plus amat virgines xp̄us
quia ſponte tribuunt qd̄ ſibi non fuit im
peratum. Itē Jero. loquens de illo verbo
apoſtoli i. Cor. vij. De virginib⁹ preceptū
dn̄i non habeo. Quare inquit preceptum
dn̄i nō habet de virgine? ⁊ reſpondit quia
maioris meriti eſt ꝙ nō cogitur ⁊ offertur
virginitas difficile ſeruatur ⁊ ideo maioris
meriti eſt. Idem libido honeſta mentes li
bentius perſequitur. Et iterū libido virgini
bus maiorem parit famem. Dulcius enim
extimatur ꝗ neſcitur. Uirginitas expeditū
⁊ liberū reddit ad ſeruiendum deo. i. Cor.
ſeptimo. Qui ſine vxore eſt ſollicitus ē: que
domini ſunt ⁊c. Et ſubditur mulier innu
pta ⁊ virgo cogitat: que dn̄i ſunt: vt ſit ſan
cta corpore ⁊ ſpiritu. Jeron. Si nulla alia

merces virgine amplior ſequeretur ſufficeret
ei hec ſola premiatio cogitare que domini
ſunt. Eſee. 10. Diuiſum eſt cor eorum nunc
interibunt: virgines habet deus tanꝗ pro
prios ſeruientes: vnde ad virginitatē per
tinet illud. Cant. 2. Dilectus meus mihi ⁊
ego illi: virginitas in veſte īmaculata deo
miniſtrat. Apoc. 14. Sine macula ſunt āte
tronum dei. Eis competit illd̄. Eccle. 14.
In habitatione ſancta corā ipſo miniſtra
ui. Luxuria veſtem cordis maculat. Cano
nica iude. Odientes eam que carnalis eſt
maculatam tunicam. Iſa. nono. Ueſtimē
tū mixtū ſanguine erit in combuſtionē ⁊
cibus ignis. virgo caſtrum nobiliſſimū te
net toto tempore vite ſue. Contra illum de
quo ſcriptum eſt. Job. 14. Nō eſt poteſtas
in terra que comparetur ei ⁊ ideo merito
ſuper alios coronatur. Non coronabitur:
niſi qui legitime certauerit. ij. Thimo. 2.
Uirginitati debetur fructus centeſimus.
Cum continentie viduali debeatur fruct⁹
.60. Et coniugali. 30. Mat. 13.

¶ De hijs que ſpecialiter virgines timere
debent.

Equitur de hijs que ſpecialiter ti g
e menda ſunt virginibus. ¶ Notā
dum ergo ꝙ ſex ſunt eis multum ti
menda. ¶ Primū eſt ſuperbia. Aug. in li.
de virginitate. Non ſolum predicanda eſt
virginitas vt ametur: verum etiā monen
da eſt: vt inflectur. Idem in eodem. Super
bia amplius amplioribus inſidiatur. Nō
ergo talibus magnam curam humilitatis
ingero in quibus ſuperbia ipſa confundi
tur quo magis ineſt alicui: vnde ſibi place
at. Unde magis vereor ne ſibi placendo il
li diſpliceat. qui ſuperbis reſiſtit humili
bus dat gratiam. Idem in eodē. Metuo
tibi vehementer ne cum te agnum ſecutu
rā eſſe quocūq; ierit glorieris cum pre tu
more ſuperbie ſequi ꝑ anguſta nō poſſis:
⁊ iterum. bonum virginitatis quantū ma
gnum in deo tanto ei ne pereat furē ſuper
bie pertimeſco. Ber. ſuper miſſus eſt. Pul
chra permixtio virginitatis ⁊ humilitatis
non mediocriter placet deo illa anima in
qua humilitas commendat virginitatem
virginitas exornat humilitatem. Poteſt
placere humilitas que virginitatem deplo

rat amiſſam ſine humilitate audeo dicere nec virginitas marie placuiſſet maris virginem ſe oblita gloriatur de humilitate ⁊ tu negligendo humilitatem blandiris tibi de virginitate. Auguſti. in libro de virginitate. Facilius ſequuntur agnum: ⁊ ſi non quocunqꝫ ierit certe quocūqꝫ poterunt cōiugati humiles q̃ ſuperbientes virgines.

b ¶ Secundum eſt fatuitas hanc fatuitatē ſpecialiter intellige defectum caritatis. Sꝫ dilectio dei eſt honorabilis ſapientia. Eccle. i. Defectus diuine dilectionis eſt deteſtabilis fatuitas. Magna fatuitas non cauere defectum illius rei ſine qua cetera nō ꝓſunt: fatue virgines nō ſumpſerunt oleū ſecum cū lampadibus. Mat. 25. B. in epiſtolis. Caſtitas ſine caritate lampas eſt ſine oleo: ſubtrae oleum lampas non lucet. Tolle caritatem caſtitas non placet. Exēpla ꝙ magis tenentur virgines ⁊ caſte ꝑſone diligere deum: ⁊ proximum q̃ alie. ¶ Primum exemplum eſt iſtud magis tenetur diligere medicum ille qui ſemper cōſeruatus eſt ab eo in ſanitate q̃ ille qui incidit in pluribus infirmitatibus: ⁊ poſtea ſanatus eſt ab eo. Sic qui conſeruatus eſt a deo in virginitate vel in caſtitate magis tenetur diligere. ¶ Item magis tenetur diligere ille aliquem dominum qui dedit ei equum bonum qui bene ⁊ ſane duxit ⁊ reduxit eum q̃ ille qui habuit ab eo equum licet bonum tamē cecidit ⁊ leſit eū. ¶ Itē magis tenetur diligere ille qui multa bona recepit ab aliquo domino q̃ ille qui re

c cepit ab eo debita dimiſſa. Tertium eſt tepiditas que ſolet accidere in virginibus ex hoc ꝙ conſiderant ſe parum peccaſſe ꝯtra quod dicit Auguſt. de virginitate. Quī veritas dixit ꝙ ille cui modicum dimittit̄ modicum diligit: vos vt ardētiſſime diligatis cui diligendo a coniugiorum nexibus libere vocatis deputate nobis tanq̃ oīmodo dimiſſum, quicquid a nobis non eſt illo regente cōmiſſum. Multo ardentius debes diligere illum qui flagitioſis ad ſe conuerſis quecunqꝫ dimiſit in ea re cadere nō ꝑmiſit. Quid habes quod non accepiſti aut qua peruerſitate minus diligis a quo plus accepiſti. Cogita omnia peccata ſic haben

da tanq̃ dimittātur a quibus deus cuſtodit ne cōmittantur. Noli modicum diligere quaſi a quo tibi modicum dimiſſum eſt ſed potius multum dilige a quo tibi multum tributum eſt. ¶ Contra hanc tepiditatem valet virginibus ſi habeant frequenter vinum ſacre ſcripture quod eſt vinum germinans virgines. Zach. pe. i. Affectiones virginales ad idē valet meditatio dominice paſſionis. Tre. i. Torcular calcauit dominus virgini filie iuda. Iſtud torcular fuit preſſura crucis. In hoc torculari fuit preſſa vua illa de qua. Gen. 49. Lauabit vino ſtolam ſuā: ⁊ in ſanguine vue palliū ſuum. i. Mach. vi. Oſtenderunt elephantis ſanguinē vue ⁊ mori ad acuendū eos in prelium: hoc vinum dei amorem ebriat. Pſ. Calix meus inebrians quā preclarus eſt. ¶ Quartum eſt macula alicuius peccati que in virgine eſt macula in gl'ia. Macula turpior eſt in veſte alba: virginitas eſt veſtis alba: Unde biſſo comparatur. Prouer. vlti. Biſſus ⁊ purpura indumētū eius. Ideo macula peccati valde indecēs eſt in virgine. Iero. Preclara ē virginitas ⁊ pudicitie virtus ſi non aliis macularum lapſibus infirmetur. Qui virginitatem carnis habent cum corruptione mentis ſimiles ſunt ſepulchris que exterius apparent hominibus ſpecioſa intus vero plena ſunt oſſibus mortuorum. Mat. xxiij. Iero. Nihil prodeſt virginitas corporis vbi operatur corruptio mentis. Item illa virginitas hoſtia chriſti eſt cuius nec mentem cogitatio nec carnem libido cōmaculant. Ad cauē'dam maculam peccati neceſſariū eſſet ſpōſe chriſti frequenter inſpicere in ſpecula. Speculum eſt ſcriptura ſacra. G. Specula ſunt dei precepta in quibus anime ſancte ſemper aſpiciunt ⁊ ſi que in eis ſunt feditates deprehendunt. Cant. vi. Oculi eius ſicut colūbe ſuper riuulos aquarum que lacte ſunt lote ⁊ reſident ſuper fluēta pleniſſima. Colūba lacte lota eſt ſponſa chriſti cum virginali puritate. Que ſuper fluenta ſacre ſcripture ſedet vt vmbra accipitris inſernalis ibi viderat. Ierony. in epiſtolis. Tanto maiori ſtudio placendi opus eſt quanto maior eſt ille cui placendū ē. Im

poſſibile eſt quenq̃ deo placere quicqd ei placeat ignorat: fieri poteſt vt obſequendi voto offendat ſi quō obſequi debeat ante non didicit. Aliud ſpeculum eſt vita ſponſi. Ber. ſuper cant. Utrunqꝫ es mihi domine ieſu ⁊ ſpeculum paciēdi ⁊ premium paciendi. Cum ſpeculo etiā neceſſaria eſt ablutio que per confeſſionē fit: vnde cum lauatorio erant ſpecula. Exo. xxxviij. Ber. in epiſtolis. Audi cui places ama vnde places ama confeſſionem ob quā amaris: qr confeſſionem ſi affectas decorem. Confeſſioni iungatur decor. Pſ. Confeſſio ⁊ pulcritudo in conſpectu eius lota facie humilitate confeſſionis. Grata eſt deo confeſſio laudis. Cant. 2. Oſtende mihi faciem tuā Idē ſonet vox tua in auribus meis. Uox .n. tua dulcis ⁊ facies tua decora. ¶ Quintum diuiſio cordis. Auguſtinus loquens virginibus. Toto vobis figuratur in corde qui pro nobis fixus eſt in cruce totum teneat in animo veſtro quicquid noluiſtis occupari connubio. Ue duplici corde. Eccleſi. 2. Duplici corde eſt virgo que ſcilicet vult placere ⁊ deo ⁊ mundo. G. Nemo poteſt in vna eademqꝫ re omnipotenti domino atqꝫ eius hoſtibus gratus exiſtere. Nā deo amicum ſe denegat qui eius placet inimico. Ber. in epiſtolis. Uolens placere hominibus deo non places. Si non places non placas. Signum quod virgo cor habeat diuiſum ⁊ velit mundo placere eſt ornatus exterior. Pſalmus. Omnis gloria filie regis abintus. Ambroſi. de virginitate. Deiecta decoris cura plus placet: ⁊ hoc ipſum ꝙ vos non ornatis ornatus eſt. Ierony. in epiſtolis. Satis pulcrā crede deo faciem ſi hominibus apparere pulchra nō ſtudeas. B. i epiſtolis. Filie babilonis quarum vere gloria in confuſione eſt induunt purpuram ⁊ biſſo ⁊ ſub mente conſcientia pannoſa iacet fulgent monilibus ⁊ ſordēt moribus. Eccleſi. Foris pannoſa intus ſpecioſa reſpondeas ſed diuinis aſpectibus non humanis. Idē. Decor qui cum veſte induitur ⁊ cum veſte deponit̄ veſtis procul dubio non eſt veſtitus. Tu vero noli emulari in vanibus ⁊ mendicantibus pulchritudinem alienam vbi perdiderunt ſu

am: ꝙ indignum tibi induiſſe formam a pellibus murmur ⁊ operibus vermium mutuari. Tibi ſufficiat. Ille eſt verus propriuſqꝫ decor qui nulla interiacente mora ꝑ ſe ineſt. Idem. Uide nempe auro argento lapidibus precioſis ⁊ omnium deniqꝫ cultu regio non tam ornatos q̃ ornatas Rides poſt ſe longas trahentes fimbrias: ⁊ denſas pulueris nubes excitantes in aera hec non te moueant ille vel illa in morte deponent te tua ſanctitas non relinquet. Non ſunt ſua que portant: ⁊ cum interierint non ſument omnia. Mundus cuius ſunt illis exeuntibus retinebit. ¶ Sextum timendum eſt ne deſit perſeuerantia. Auguſtinus in libro de virginitate. Sequimini agnum tenendo perſeuerāter: quod nouiſtis. Ardenter facite cum poteſtis ne virginitas a vobis pereat. Cuꝫ facere nihil poteritis vt redeat virginitas amiſſa non recuperatur: ſicut lampas confracta non reintegratur. Amos. 5. Uirgo iſrael proiecta eſt in terram ſuā. Non eſt qui ſuſcitet eā. Cum aliqua amiſerit virginitatem ſi totum mundum daret pro ea ⁊ totus eſſet aurum non recuperaret eā. Ber. in epiſtolis. Sta deto perſeuerātie que ſola coronatur. Itē ſcias diabolum ſoli perſeuerantie inſidiari quam ſolam virtutū nouit coronari.

¶ De aureola. 14

Equitur de aureola que additio ad gloriam celeſtem communiter debitam. Et notandum ꝙ multis modis poteſt fieri additio ad gloriā: vno modo per augmentum caritatis. Secundum quam menſuratur premium: vnde caritate augmentata maior debetur gloria. ¶ Secundo in reſurrectione propter gloriam corporis. Unde ſuper illud. Exo. 25. Et ſuper illā alteram coronam aureolam. dicit Glo. Corona aureola labio menſe apponitur. Cum in ſcriptura dicimus. Egredientes de corde animas in celis eterna recipere premia. Hec aureola ſuperponitur cum in ſcriptura dicitur ꝙ ei ſublimior gloria in receptione corporum ſeruetur. ¶ Tertio per opera ſuper

rogationis ſue per impletiones ꝯſiliorū.
vnde dicit quedā. Glo. ſuper predictū ꝟ
bū. Exo. Corona aurea additur cū ꝑ effe-
ctum hijs qui mandata cuſtodiunt vita
eterna ꝓmittatur. Mat.19. Si vis ad vi-
tam ingredi ſerua mādata huic corone au-
reola ſupponitur cum dicitur ſi vis perfe-
ctus eſſe vade ⁊ vende omnia que habes
b ⁊ da pauperibus. ¶ Triplex aūt eſt addi-
tio glorie que cōmuniter aureola dicitur.
¶ Prima eſt que debet̄ excellenter hijs q
officiū ꝑdicationis exercent. vnde ſuper ꝓ
dictū verbū. Exo. dicit Interl. In hoc figu-
c rat̄ remuneratio illoꝝ qui in doctorib⁹ ex
cellunt. Excellentia vero iſta ſm̄ quoſdam
in hoc attenditur ꝙ cū predicatione ſit il-
lud opus ſupererrogatiōis qđ eſt abrenū
ciatio ꝓpriorū que ſupererrogatio fuit i
primis eccle. predicatorib⁹ ſcilicet aplīs.
c ¶ Et notādū ꝙ quinqꝫ de cauſis multū
cōpetit officio predicationis abrenuncia-
tio ꝓpriorum. ¶ Prima eſt ne hij pro con
temptu temporaliū predicēt hoc facere vi
deantur vt ea ſoli habeant. ¶ Secūda eſt
quia qui habent officiū predicationis ocu
li ſunt eccle. Oculos aūt expedit longe eē
a terra. Modicū enim terre oculo iniecte
multum impedit viſum: ſic amor terrenoꝝ
multum impedit ſpiritualem viſum. Eccle.
25. Exenia ⁊ dona excecant oculos iudi
cum. ¶ Tertia eſt quia ſm̄ dei ordinatio
nem officio predicationis debita eſt mini-
ſtratio neceſſariorum a ſubditis vt ꝓbat
paulus. I. Cor.9. Quis inquit militat ſuis
ſtipendijs vnꝗ̄. Et paulo poſt. Si nos no-
bis ſpūalia ſeminam⁹ magnū ē ſi nos car
nalia veſtra metam⁹. Et iterū dominus or
dinauit hijs qui euangelium enūciant de
euangelio viuere. Item Galat.6. Cōmu-
nicet hijs qui cathezizantur verbo ei qui
ſe cathezizat in omnibus bonis. Mat.10.
Nolite poſſidere aurū ⁊c̄. ⁊ ſubdit̄ dignus
eſt operarius cibo ſuo. Iero. cōſiderandū
ꝙ vni operi noſtro duplex merces debetur
vna in via alia in patria vna que nos in
labore ſuſtentet. Altera que nos in labo-
re remuneret. Beda hic merces inchoatur
⁊ in celo perficitur. Idem qui ſaccū ⁊ perā
ꝓhibuit ſumptus ex predicatione cōcedit
Deut.25. Non alligabis os bouis triturā
tis Luc.pe. Nihil tuleritis in via in ſignū
ꝙ predicator non debet ferre ſecū neceſſa-
ria ſed alius debet ei miniſtrare. Fert ali⁹
puluinar dyacono lecturo euāgeliū. Cant.
.2. Leua eius ſub capite meo. ¶ Quarta ē
quia exercentes predicationem ſpāliter re
putantur operarij in vinea dei. vnde ꝓmiſ
ſio eorū ſpāliter pertinet ad dn̄m vinee. de
hijs operarijs habetur. Mat. viiij. Meſſis
qdē multa operarij pauci. Et Eiuſdē.20.
Miſit oparios in vineā ſuam nō reputat
deus operarios illos qui tantū ꝓpter cor
pus laborāt ſicut non reputat dn̄s vinee
vendemiatorē qui nō colligit niſi quod co
medit. Criſ. opera noſtra ſunt opera iuſti-
cie: non vt agros colam⁹ nō vt diuitias ac
gramus. Idē ſicut nemo conducit oper
riū vt hoc ſolū faciat qđ manducet ſic nos
nō ideo vocati ſumus vt hec ſola opemur
que ad noſtrum pertinent vſū ſed ad glo-
riam dei. Et ſicut mercenarius totā diem
impendit circa opus modicam horā circa
cibum ſic nos omne tempus debemus im
pendere circa gloriā dei modicū circa ter
renos vſus. Beda tanta predicatori ē fidu
cia in deo vt preſentis vite fructus non fe-
rat. ¶ Quinta eſt vt liberius operi predi-
catiōis poſſint intēdere maxime vtili. Qui
enim habent diuitias vel in toto vel in ꝑ
te ſunt diuiciarum nec proprijs ſeruientes
poſſunt eē dei vnde. Mat.vi. Nō poteſtis
deo ſeruire ⁊ mamone. Mamona ſyra lin-
gua diuitie. Criſ. diuitie a ſeruitute dei ex-
pellunt nos in ſuā captiuitatē vn̄ diuites
dicuntur: viri diuiciarum in. Ps̄. Sed no
ſtri eſſemus Si noſtra nō eſſent. ¶ Secun
da additio glorie que aureola dicit̄ eſt illa
que debet̄ virginitati de qua. Glo. ſuper.
Exo.25. Ad hanc coronā pertinet canticū
nouum qđ virgines tantū corā agno can
tauēt: ⁊ qui ſequunt̄ quocūꝗ̄ ierit. Et ſuꝑ
illud. Apoc.14. Cantabāt q̄ſi cāticū nouū
ante ſedem. dicit Interli. I. De integritate
aīe ⁊ corporis exultabūt. ¶ Tertia addi-
tio ad gloriam que aureola dicitur eſt illa
que debetur martirio. ¶ Prima dicitur ꝑ
tinere ad vim rōnalē ⁊ ad virtutē pruden
tie ſm̄ illā ſpēm prudētie q̄ dicit̄ docilitas
que videt̄ eē dignior ⁊ ſpēs prudētie. Ex-
cellētiſſimū vero opus ꝑtinēs ad virtutē

docilitatis vr̄ eſſe euāgelizare. h̄ eſt opus
difficile valde vnde ſuꝑ illud. I. Cor.1. Nō
miſit me deus baptizare. dicit. Glo. Augu.
ꝑfecte baptizare etiā minus docti poſſunt:
perfectius aūt euangelizare multū diffici-
lioris ⁊ carioris ē operis: ad hoc ꝙ aliqs ꝑ
fecte euangelizet oportet ꝙ totus a ſpiritu
ſancto occupetur vt. ſ. ſcientia ſit in intelle
ctu: caritas in affectu: dulcedo in ſmone.
d lux boni exēpli in ope. Opus iſtud angeli
cum eſt. Luc.2. Euāgelizo vobis gaudiū
magnū dicit angelus immo quodāmō di
uinum eſt opus. Ad illud enī deus venit
in mōdū. Iſa. 61. Euāgelizare māſuetis mi
ſit me. Mat.11. Eam⁹ in ciuitates ⁊ vicos
ꝓximos vt ibi ꝑdicem⁹: ad hoc enim veni.
vn̄ cū opus illud excellentiſſimū ſit ⁊ q̄ſi ſu
pra hominē nō eſt mirū ſi exercētes opus
iſtud ſupra ceteros homines remunerent̄.
Maxime ſi excellent̄ illud exerceāt. ſ. totali
ter illi officio dediti ⁊ ſincere ⁊ libere. Sin
ceritas in hoc attendit̄ vt exerceat̄ ſine cu
piditate tēporalis. Luc̄. libertas in hoc ꝙ
ſine timore tēporalis dāni. Exercētes hoc
officiū hic prehonorādi ſunt ⁊ ſimiliter in
futuro prehonorabunt̄. I. Thim.5. Qui be
ne preſunt preſbyteri duplici honore digni
habeantur: maxime qui laborāt in verbo
⁊ doctrina. Et ſuper illud. Eph.1. Ut ſcia-
tis que ſit ſupeminēs magnitudo virtutis
eius in nos dicit. Glo. Quoddā incremētū
glorie habebūt ſummi doctores vltra id q
omnes communit̄ habebūt. Dan.12. Qui
docti fuerint q̄ſi ſplēdor firmamēti ⁊ q ad
iuſticiā erudiūt plurimos q̄ſi ſtelle in ꝑpe
tuas claritates. Sic claritas ſtellaꝝ exce-
dit claritatē firmamēti ſic claritas doctoꝝ
claritatē ceteroꝝ. Ipſi habebūt coronam
nō ſolū ꝓ ſe ſꝫ etiam ꝓ alijs qui per eos ſal
uati fuerūt vn̄ ſuꝑ illud. Phil.iiij.c. Fra-
tres mei kariſſimi ⁊ deſideratiſſimi gaudiū
meū ⁊ corona mea dicit. Glo. ambr. Per
quos in p̄nti letificor ⁊ i futuro coronabor
Diſcipulis enim in agone victorib⁹ dign⁹
erit magiſter corona aureola. ¶ Secunda
videtur pertinere ad vim cōcupiſcibilem ⁊
ad virtutē tēperantie ſm̄ illā partē eius q̄
dicitur continentia virginalis. Uirginitas
triumphat de cōcupiſcentia illa que ſeuior
eſt: in membris enim generationi deputa-
tis maxime ſeuit cōcupiſcētia. Ipſa refre
nat maiorem delectationem carnalē que
ſit. Illā. ſ. que eſt ſm̄ tactū ⁊ excellenti mō
integritate. ſ. carnis vel corruptione ſerua
ta. Ipſa etiā gloriā filiorū amore dei contē
nit vnde nō ē mirū ſi glīa ei⁹ in futuro cu
mulatur. ¶ Tertia aureola vr̄ ꝑtinere ad
vim iraſcibilem ⁊ ad virtutē fortitudinis.
Martirio enī ſuperat̄ mors que eſt maxi
mū terribiliū vnde nō eſt mirum ſi marti-
res pre ceteris remunerant̄ ⁊ vt vno ꝟbo
dicatur in carne preter carnē viuere: euan
gelizare: mortē nō timere ſupra hoīem eſſe
martir. vnde merito horū oportet fieri re
muneratio ſuꝑ ceteros. Aureola videt̄ ꝑti
nere ad virtutē iuſticie hoc triplex meritū
qui hn̄t: ſpāles imitatores chriſti ſunt: in ꝑ
ſenti vita: ⁊ ſpūales imitatores erūt in glo
ria: chriſtus fuit virgo predicator ⁊ martir.
Et Joannes baptiſta a quo incepit euāge
lizatio regni ſimiliter decebat vas integrū
eſſe ⁊ ſincerum ꝑ virginitatem ⁊ quo repo
ſitum erat balſamū celeſtis ſapiētie diſpen
ſandū per predicationem celeſtis ⁊ can-
dori mūdicie ſociari decuit candorē ſapiē
tie: ⁊ vt nullus locus remaneret dubitatio
ni: veritatem doctrine neceſſe fuit cōfirma
ri morte: nullus ſani capitis auderet mēda
tium morte propria confirmare.

¶ De continentia viduali. 13

Icto de continentia virginali dicē a
b dum eſt de alijs partibus continē
tie ⁊ primo de illa que eſt abſtinen
tia ab omni coitu poſt experientiam carna
lis operis. Hoc enī continentia dignior vi
detur eſſe continentia coniugali cum ei de
beatur fructus. Go. Mat.13. Similior vi
detur eſſe virginali continentie: cum abſti
neat ab omni coitu: ſicut ⁊ ipſa. h̄ vero ſpe
cies continentie cum non habeat nomen
proprium quo nominetur quandoqꝫ voca
tur caſtitas quia nomē generalius ſolet ac
cipi ſcilicet pro continentia quacūqꝫ. Quā
doqꝫ vero nominatur continentia vidua-
lis que eſt ſpecies illius. Abſtinentia enim
ab omni coitu in carne corrupta quedam
eſt vidualis vt illorum qui nō erant in ma
trimonio vt ſunt miniſtri eccleſie. Ad com
mendationē caſtitatis facit. Ber. in epiſto-
lis. Quid caſtitate decorius que mundum

de immũdo cõceptũ ſemine. De hoſte do/
meſticum angelum deniqꝫ de homine fa/
cit. Differunt quidẽ inter ſe homo pudicꝰ
ꝛ angelus ſed felicitate non virtute. Sed
ꝛ ſi illius caſtitas felicior huius tñ eſſe for
tior cognoſcitur. Multa etiã de hijs q̃ po/
ſita ſunt ad cõmẽdationẽ cõtinẽtie in ge
nere vel virginitatis referri poſſunt ad cõ
mẽdationẽ caſtitatis. Caſtitas ẞo viduał
cõmẽdał exẽplo turturis que vni mari aſ
ſociatur in tota vita ſua vt legił in lib. de
natura animaliũ. Hãc etiã cõmẽdat. apo.
.I. Cor. 7. dicẽs Dico autem non nuptis ꝛ
viduis. bonum eſt illis. ſi ſic remaneant: ꝛ
ego. quod ſi nõ ſe continẽt nubãt. Melius
erit enim nubere q̃ʒ vri. de hoc cõmendał.
Judith. 15. Cõfortatũ ẽ cor tuũ: eo ꝙ caſti
tatẽ amaueris: ꝛ poſt vnũ tuum: alterũ ne
ſcieris: iõ eris bñdicta in eternũ. ¶ Ad ca
ſtitatẽ viduałẽ incitare põt pſonam relict
tã vnitas que fuit. Et carnalis ꝛ mẽtalis I
ter eam ꝛ comparem ſuũ dũ viuerent fue/
runt enim duo ſed vna caro. G. Perſona
derelicta quaſi ſemimortua eſt. Unde ſa/
tis rationabile eſt vt non multũ adhereat
huic ſeculo ſʒ magis cogitet de alio in quo
iam eſt q̃ſi dimidia ꝛ in breui tota futura
vnde. Aug. 4. lib. cõfeſſ. Loquens de quo/
dã amico ſuo defuncto. Benedixit quidam
de amico ſuo dimidiũ anime ſue. Nã ego
ſenſi ꝛ animam meã ꝛ animã illius vnam
fuiſſe in duobus corporibꝰ ꝛ ideo honori
erat mihi vita quia nolebaʒ dimidius vi/
uere. Ber. ſup cant. Loqnẽs de fratre ſuo.
Girardo defunto. Cum eſſemus cor vnum
ꝛ anima vna hãc meã partẽ ꝛ ipſi animã
ptranſiuit gladius. Et ſcindẽs mediã par/
tẽ locauit in celo partem in ceno deſeruit.
ergo ego illa portio in luto iacens trũcata
parte ſui ꝛ parte potiori. Ad viduałẽ etiã
caſtitatẽ incitare poteſt oppreſſio filiorum
quã facere ſolent ſecundi mariti filijs qui
fuerũt de primo marito. Item tribulo ex p
te quã habẽt qui ſunt in coniugio. I. Cor.
.7. Tribulationẽ carnis habebunt hmõi.
Glo. Pro neceſſarijs prouidẽdis. Sibi ꝛ fi
lijs. Ad ideʒ incitare põt impedimẽtũ deo
ſeruiendi. I. Cor. Cor. 7. Hoc ad vtilitatem
noſtraʒ dico nõ vt laqueũ vobis iniciaʒ ſʒ
ad id qð honeſtum eſt ꝛ ꝙ facultatẽ pre/
beat ſine impedimento dño obſeruãdi ſe
ipſum. ſ. Et notãdum ꝙ caſtitas vidualis b
ſpecialiter cõmẽdabilis eſt in iuuene q̃ mo
dice fuit cũ viro cũ poſtea toto tempore vi
te ſue ꝯtinet: de hoc cõmẽdał anna. Luc.
.2. Hoc pceſſerat in diebus multis ꝛ vixe/
rat cum viro ſuo annis. vij. A virginitate
ſua ꝛ hꝰ vidua vſqꝫ ad annos. 84. Jero. p/
fecte virtutis indiciũ eſt renunciare ex par
te voluptati fugere notas carnis illece/
bras ꝛ calentis adhuc etatis flammas ſi/
dei ardore extinguere. ¶ Et notãdum ꝙ
mulier que viduałẽ caſtitatem vult ſerua c
re debet occaſiões peccãdi declinare. Uñ
legił. de turture in libro de natura anima/
lium. Qð in eſtate ſe mutat in loca frigida
in hyeme vero nõ apparet ſed manet in ni
do. ¶ Jero. Paruʒ caſtitati credo ſine ſuis
appendicijs. ¶ Tria videnł eſſe appendi
tia caſtitati viduali. ¶ Primũ eſt non eua
gari ſed vel in propria domo manere vel I
tẽplo orare de quo cõmẽdatur anna. Lu.
.2. Que nõ diſcedebat de templo ieiunijs
ꝛ orationibus ꝛ obſecrationibus ſeruiẽs
die ac nocte. Euagatio in viduis reprehẽ
ditur. I. Thi. 5. Simul ocioſe diſcũt circui/
re domos nõ ſoluʒ aũt ocioſe ſed etiaʒ ver
boſe ꝛ curioſe loquentes: que nõ oportet.
¶ Secundum eſt ciboꝝ aſperitas. I. Thi.
.5. Uidua que in delitijs ẽ viuius mortua
eſt Glo. Uiuẽs inq̃ʒ vita cõmuni mortua
eſt in anima. ¶ Jn eſt veſtium humilitas.
Gen. 28. Legił de thamar ꝙ depoſita ve/
ſte viduitatis aſſumpſit aliuʒ habitũ quã
do voluit carnali operi intendere. Orna/
tus qui colorabilis eſt in ea que vetãt ha
bet placere viro ſuo non eſt tollerabilis in
uidua que ad hoc ſolum ſtudere debet vt
placeat deo.

¶ De caſtitate miniſtrorum eccleſie. 14

Equitur de caſtitate miniſtrorum e
a eccleſie notandũ ẽ ꝙ caſtitas mul
tũ docet eos vnde etiã apud gẽti
les ſacerdotẽ caſtitatẽ amplectebanł. Pla
to in timeo. Sacerdotijs prediti apud at/
thenas ſeparati a cetero populo manebãt
ne cõtagione aliqua eorũ caſtitas pollue/
retur caſtitas figuraliter ſuadeł miniſtris
eccleſie. Exo. 22. Ubi cõmeſturis agnũ pa/
ſcalem dicił renes veſtros attingetis. Jdẽ
eſt deʒ. 29. Jndues inquit tunicis lineis ꝛ
cinges balteo aaron ꝛ filios eius. Jtẽ. Le/
ui. 16. Femoralibus lineis venerãda ce/
labit. Accingeł zona linea. Miniſter eccle
ſie caſtus: eſt vnum illorũ triũ que bene in
cedunt. Prouer. penult. Tria ſunt que be
ne incedũt ꝛ quartũ qð incedit feliciter re
numeratur vero loco gallus ſuccinctus lũ
bos. Sapiẽtie. 4. O quã pulcra ẽ caſta ge
neratio cũ claritate dignitatis. ſ. eccleſiaſti
ce. Treñ. 4. Candidiores nazarei eius ni/
ue nitidiores lacte. Candor niueus vel la
cteus ẽ vera caſtitas. Luc. xij. Sunt lumbi
veſtri precincti. Eph. 6. State ſuccincti lum
bos veſtros in veritate. xxi. Thim. 4. Ubi
deſcribere quales debeant eſſe miniſtri ec
cleſie dicitur ꝙ oportet epiſcopũ eſſe pudi
cũ ꝛ paulo poſt dicił ꝙ dyaconos ſimiliter
oportet pudicos eſſe. ꝛ Eiuſdẽ. 5. Teipſum
caſtum cuſtodi. Et. I. Pe. I. Succincti lum
bos mentis veſtre ꝛ Thi. I. Dicił de epiſco
po ꝙ oportet eſſe continentem.

¶ Octo cauſe aſſignantur quia caſtitas
deceat miniſtros eccleſie.

b T notandũ ꝙ octo cauſe poſſunt
c aſſignari quare caſtitas multũ cõ
petit miniſtris eccleſie. ¶ Prima
eſt quia ipſi debẽt deũ placare. Eccle. 44.
Jn tempore iracũdie factus eſt reconcilia
tio placare vero nõ poſſunt ſi carnaliter vi
uant. Ro. 8. Qui in carne ſunt deũ placare
nõ poſſunt. Ber. Ue filijs ire qui nõduʒ re
conciliati reconciliationis aliene negotiuʒ
quaſi gens que iuſticiã fecerint apprehẽ
dũt. ¶ Secunda eſt quia ipſi ſunt loco dei
ideo viuere debent vt deus ſpũaliter. ſ. nõ
carnaliter. Deus enim ſpũs ẽ. Jo. 4. Apo.
.I. Uidit. Joannes ſimilem filio hominis p̃
cinctuʒ ad mamillas zona aurea: Similis
filio hominis vicarius chriſti qui zonaʒ au
ream continentie oportet habere. ¶ Ter
tia eſt quia angelicum officium habent ei
dem domino ſeruientes cui ꝛ angeli ideo
ꝛ puritatem angelicaʒ debent habere. Un
de Malach. ij. Dicitur de ſacerdote: an/
gelus domini exercituum eſt. Exo. xix. c.
Sacerdotes qui accedunt ad dominum
ſanctificentur ne percutiat eos. ¶ Quar/
ta eſt quia ipſi intendunt ſpirituali genera
tioni que munda ꝛ ſancta eſt ideo nõ de/
cet eos intendere carnali que munda eſt.
Nec expedit eos hẽre filios carnales nec
dum ſollicitudine ꝛ amore eorum diuidan
tur ad eos minuantur ad filios. Spiritua
les. Johannes euangeliſta virgo magnaʒ
ſollicitudinẽ ꝛ dilectionem hẽbat ad filios
ſpirituales qui non habebat carnales. iij.
Job. maiorem horum non habeo gratiam
quã vt audiam filios meos in veritate am
bulare. ¶ Quinta eſt ꝙ ipſi contrectant
ſancta ideo oportet eos ſanctos eſſe maxi
me quantum ad carnis mundiciaʒ. I Ro.
.xxi. Non habeo panes laycos ad manum
ſed tantum panem ſanctum ſi mundi ſunt
pueri maxime a mulieribus manducent.
Leu. xxi. Jncenſuʒ domini ꝛ panes dei ſui
offerunt ꝛ ideo ſancti erunt. Jteʒ in eodẽ.
Homo qui habuerit maculã nõ offerat pa
nes deo ſuo nec accedet ad miniſteriuʒ eiꝰ
Macula valde turpis luxuria eſt: hãc ma
culam dedit ſalomon in gloria ſua. Eccle.
decimoſeptimo. Jtem Leuił. xxij. Homo q
acceſſerit de ſtirpe noſtra ad ea que ſan/
ctificata ſunt in quo eſt mundicia peribit
coram domino. I. Ro. vij. Sanctificauerũt
eleazaruʒ vt cuſtodiret archam domini. I.
Paralip. Sanctificati ſunt ſacerdotes ꝛ le
uite vt portarent archam domini. Jſa. 52.
Mũdamini qui fertis vaſa domini. ¶ Sex
ta eſt quia oportet eos mũdare alios ideo
oportet eos eſſe valde mũdos. Eccle. xxxiiij.
Ab imundo quis mundabitur. ij. Parali.
.xxviiij. Dictum eſt leuitis. Sanctificamini
mundate domum domini. Jeremias. 12.
Mundati ſunt ſacerdotes ꝛ leuite ꝛ mun
dauerunt populum. I. Math. iiij. Elegit
iudas ſacerdotes ſine macula voluntateʒ
habentes in lege dei ꝛ mundauerunt ſan
cta. ¶ Septima eſt ꝙ ipſi habent ſponſam e
nobiliſſimam. i. ſapientiam ideo facilius
ſponſa vel cõcubina carnalibus carere poſ
ſunt. Sapien. viij. Hanc amaui ꝛ exquiſiui
illam a iuuentute mea ꝛ queſiui ſponſam
mihi aſſumere eã ꝛ amator factꝰ ſuʒ forme
illius. Prouer. vij. Prudẽtiã voca amicaʒ
tuaʒ vt cuſtodiat te a muliere extranea ho
mines queſi immerſi in balſamo ſapiẽtie I
munes ſũt a corruptiõe. Eccle. xliiij. Queſi
balſamũ nõ mixtum odor meus. Jn Ps.

Eloquia domini eloquia caſta ab effectu.
Iac.3. Que de ſurſum eſt ſapientia primũ
quidem pudicitia eſt ⁊ pudicũ faciẽs. Je-
ro. Ama ſacras litteras ⁊ carnis vitia non
amabis. ¶ Octaua eſt: quia ipſi ſunt miniſtri
altiſſimi: ⁊ ideo decet vt ipſi ſint ꝓprij
ipſius. Decet enim dñm tantũ haberꝫ ꝓ-
prios ſeruitores: ꝙ nõ eſſet ſi mulier pote-
ſtatem in corpore eoꝝ haberet. I. Coꝛ. vij.
Uir ſui corporis poteſtatẽ nõ hꝫ ſꝫ mulier.
¶ De continentia coniugali. 15

Equitur de continentia coniugali
b circa quã. ¶ Primo deſtruitur er-
ror ille qui matrimonium damnat.
¶ Secundo matrimoniũ commendatur.
¶ Tertio oſtenditur qualiter matrimonia
ſint contrahenda. ¶ Quarto quia conti-
nentia cõiugalis abſtinet a carnali opere
illicito ⁊ vtatur licito oſtẽdet ꝙ opus car-
nale ſit licitũ quod illicitũ. ¶ Circa vero
primum. ¶ Primo ponemus teſtimonia
noui teſtamẽti quibus dictus error inniti-
tur. ¶ Secũdo auctoritatẽ ⁊ rationes qui-
bus falſitas dicti erroris ꝯuincit̃ qui ſunt
huius erroris vocantur cathari. vel a cato
cuiꝰ poſteriora oſculant̃ in cuius ſpecie lu-
ciferum dicunt: ſibi apparere: vel a catha
qđ ẽ fluxus. Deſtuũt eniꝫ ꝑ diuerſa vitia
ponũt naturã corꝑis malã eẽ ⁊ eẽ a ꝑnci-
pio malo ⁊ debere eã oibꝰ modis purgari
vt citius a natura mala libemur. vñ nolũt
fluxũ illũ matrimonio reſtringi ipſi dicũt
opus carnale quod cũ vxore exercet̃ forni-
cationem eſſe vtentes ad hoc illo verbo. I.
Coꝛ. vij. Propter fornicationẽ vnuſquiſqꝫ
ſuam vxorẽ habeat: ergo fornicatio eſt cũ
vxore etiã. Sed verbũ dictũ ſic eſt itelligẽ-
dum ꝓpter fornicationẽ ⁊c̃. Nõ ꝓpter for-
nicatõẽ faciẽdã ſed euitãdã. Simile Ro.
.iiij. Xp̃o traditus eſt ꝓpter delicta noſtra
nõ faciẽda ſꝫ deſtruẽda. Et ẽ vulgaris mo-
dus loquendi. vnde dicit̃ aliqs ferre pelli-
ciũ propter frigus: nõ propter frigus faciẽ-
dum ſed repellendum. Item in eodẽ. Hoc
autem dico ſm indulgentiam ⁊ nõ ſecũdũ
imperiũ: ergo peccatũ eſt matrimoniũ cũ
indulgeatur. Preterea dicit Ibideꝫ aplſ.
Uolo omnes hoĩes eſſe ſicut meipſum. i.
ꝯtinẽtes. Et dicendũ eſt: ꝙ indulgẽtia nõ
accipit̃ ibi pro venia ſed pro ꝯceſſione mi-
noris boni. Minus enim bonum eſt matri-
monium ꝙ̃ virginitas vel caſtitas vtrũqꝫ
tamen bonum eſt: ⁊ donum dei. Unde ſub-
dit apoſtolus vnuſquiſqꝫ proprium donũ
habet ex deo: alius quidem ſic: alius vero
ſic: propterea dicat: ergo ꝙ vult omnes ho-
mines eſſe ſicut ſe: quia vellet eos eſſe non
ſolum bonos: ſed meliores. Item in eodẽ
Bonum eſt mulierẽ non tangere: ergo ma-
lum eſt eam tangere. Sed non ſequitur.
Sicut dicitur bonum eſt non habere vinũ
igitur malum eſt bibere vinum. Iteꝫ in eo-
dem. Qui habent vxores ſint tanq̃ non
habentes: ergo malum eſt: cum eis commi-
ſceri. Sed hoc non ſequitur. Sicut non ſe-
quitur: qui emunt ſint tanq̃ non poſſiden-
tes quod ibidem legitur: ergo non debe-
rent cõmedere de fructibus agri ẽpti. Qui
habet vxorem eſt tanquam non habens ſi
debitum reddit: ⁊ non exigit. Item domi-
nus monet ad relinquendum vxorẽ. Luc.
decimoctauo. Nemo eſt qui relinquit do-
mum vel parentes aut fratres aut vxores
aut filios propter regnum dei ⁊ non reci-
piat multo plura in hoc tẽpore ⁊c̃. Et eiuſ-
dem decimoquarto. Si quis venit ad me
⁊ non odit patrem ſuum vel matrẽ ⁊ vxo-
rem ⁊c̃. Non poteſt meus eſſe diſcipulus:
ergo vxor eſt relinquenda ⁊ odio haben-
da. Ad quod dicendum ꝙ vxor non eſt re-
linquenda ⁊ odienda eo modo quo pater
⁊ mater vt. ſ. ſi vult trahere aliquẽ ad ido-
latriam vel hereſim vel aliud peccatum
non conſentiatur ei tamen ſi bene ſe habe-
at amanda eſt: ſicut pater ⁊ mater. I. Coꝛ.
ſeptimo. Si quis frater vxorem habet infi-
delem: ⁊ hec conſentit habitare cum illo
non dimittat illam. ¶ Licet autem predi-
ctus error iam in ſua radice deſtructus ſit
vbi fuit deſtructus error Manicheorum
qui ponit duo principia prima vnum bo-
num ⁊ aliud malũ a quo dicit eſſe ea: que
ſunt corruptibilia. A quo errore hic error
ortum habuit tamen manifeſte falſitas
eius conuinci poteſt teſtimonijs ſcriptu-
re: que ſequuntur. Math. decimonono.
Phariſeijs interrogantibus chriſtum an
liceret homini dimittere vxorem quacũqꝫ
ex cauſa. Ipſe premiſſo teſtimonio. Gen. in-
tulit. Quos ergo deus coniunxit homo
non ſeparet. Oſtendens manifeſte matri-
monium eſſe bonum ⁊ a deo: ⁊ non eſſe ab
homine ſeparandũ. Patet ergo ꝙ m̃rimo-
niũ ẽ bonum. Itẽ Luc. I. Dicitur de zacha-
ria ⁊ Eliſabeth vxore eius ꝙ ambo erant
iuſti ante deum incedentes in omnibꝰ mã-
datis ⁊ iuſtificationibus dei ſine querela.
⁊ ꝙ angelus gabriel zacharie nunciauit
hec helyſabeth vxor tua pariet filiũ tibi et
paulo poſt ⁊ ſpiritu ſancto replebitur ad-
huc ex vtero matri ſue. Non ergo eſt ma-
trimonium malum in quo ſancti homines
ſunt ⁊ ex quo fructus taꝫ bonus proceſſit.
Et. Jo. II. Mat iheſus interfuit nuptijs. Je-
ſus ⁊ diſcipuli eius ad eas vocati ſunt et
fecit ibi ieſus initiũ ſignorum ſuorum. Nõ
honoraſſet tot modis nuptias ſi male eẽnt.
Item. Ro. 7. Mulier viuente viro vocabi-
tur adultera ſi cũ altero viro fuerit. Si au-
tem fuerit mortuus vir eius liberata eſt a
lege viri vt non ſit adultera ſi fuerit cũ al-
tero viro. Iteꝫ. 3. Coꝛ. vij. Uxori vir debitũ
reddat. In eodẽ. Nolite fraudare ad inuicẽ
niſi forte ad tempus vt vacetis orationi. ⁊
iterum re. in idipſum. Et iterũ hijs qui in
matrimonio ſunt iuncti precipio non ego
ſed dominus a viro vxorem non diſcedere
Et paulo poſt. ⁊ vir vxorem non dimittat.
Item in eodem. Obligatꝰ es vxori noli q̃-
rere ſolutionẽ. Solutus es ab vxore noli
q̃rere vxorem. Si autem acceperis vxorẽ
non peccaſti ⁊ ſi nupſerit virgo non pecca-
uit. Item in eodem. Qui ĩ matrimoniũ iũ-
git virginem ſuam benefacit. Mulier alli-
gata eſt legi quãto tempore vir eius viuit
ꝙ ſi dormierit vir eius liberata eſt a lege
cui vult nubat tãtum in domino ergo etiã
ſecũde nuptie ſunt licite. Item eph. 5. Uiri
diligite vxores veſtras ⁊c̃. In eodem vnuſ-
quiſqꝫ vxorem ſuam ſicut ſeipſum diligat.
⁊. 3. Thim. 2. Mulier ſeducta in preuarica-
tione fuit. Saluabitur aũt per filiorum ge-
nerationem. Item. iiij. Pñ. manifeſte dicit
quia in nouiſſimis temporibus diſcedere
quidam a fide accendentes ſpiritibus er-
roris ⁊ doctrinis demoniorum in ypocriſi
loquentium mendatium ⁊ cauteriatã ha-
bentium ſuã cõſcientiam prohibentiũ nu-
bere ⁊c̃. ⁊ Eiuſdem. v. Uolo. Iuniores nu-
bere filios procreare m̃res familias eẽ. Itẽ
heb. vult. Honorabile cõnubiũ in oĩbus
ſupple ſit ⁊ thorus immaculatus. Fornica-
tores enim ⁊ adulteros iudicabit deus. i.
damnabit. Ber. Omniſ imũditie habenas
laxat qui nuptias damnat. Itẽ rara eſt in
terris continentia neqꝫ pro tãtillo queſtu
exinaniuit ſe filius dei formam ſerui accipi-
ens. In hac approbatione matrimonij cõ-
ueniunt nobiſcum taꝫ iudei q̃ gentiles. gẽ-
tiles enim in venerãtione habuerunt cõiu-
gium ⁊ filios qui non erãt nati de cõiugio
illegitimos iudicabant. In hoc cõueniunt
nobiſcum ſapientiſſimi vt ſalomon. Pro-
uer. 14. Domus ⁊ diuitie dantur a parẽti-
bus a domino vero proprio vxor prudẽs.
Sen. etiã vxorẽ habuit vt apparet in eiꝰ
epiſtolis. Et notandũ ꝙ illi qui ſunt huiꝰ
erroris dicũt mulierẽ damnari ſi pregnãs
decedit vel in partu quod manifeſte patet
eſſe falſũ. In eliſabeth. Luc. v. Que pre-
gnans erat cum ſalutauit eam beata ꝟgo
⁊ cũ repleta eſt ſpiritu ſancto ⁊ infans ex-
ultauit in vtero eiꝰ que ſi deceſſiſſet in par-
tu ſaluata eſſet. Partus enim penam ha-
bet. non culpam.
¶ De commendatiõe matrimonij. 16

Equitur de cõmendatione matri- a
b monij. Et notandũ ꝙ. 12. Sunt q̃-
bus matrimonium põt cõmẽdari
fidelibus qui vtrunqꝫ teſtamẽtũ recipiũt.
¶ Primũ eſt auctoritas inſtituẽtis illud.
Cum alios ordines inſtituerit aliqs ſan-
ctus vt. Aug. vel Benedictus. Ordinẽ ma-
trimonij inſtituit ipſe deus qui errare non
poteſt vnde ſi culpabilis eſt qui ordinem
beati benedicti tranſgredit̃ cõſtat qđ val-
de culpabilis eſt qui tranſgredit̃ ordinem
matrimonij a deo conſtituti. ¶ Secũdum
eſt locus in quo inſtitutũ. ſ. paradiſus. In-
ſtitutum eſt eniꝫ immiſſo ſopore in adam.
Gen. 2. Et raptus eſt adam in ſpiritu ⁊ in-
terfuit curie celeſti ⁊ ibi agnouit virtutem
matrimonij ⁊ cuius rei eſſet ſacramentum
Et erat adã tũc corpore in paradiſo terre-
ſtri mente vero in paradiſo celeſti vnde ſu-
per. Gñ. 2. Dicit glo. Aug. extaſis recte in-
telligit̃ ad hoc immiſſa vt mens. A de par-
ticeps angelice curie ⁊ intrans in ſanctua-
rium dei nouiſſima intelligeret̃ vnde vi-
gilans prophetico ſpũ eructauit hoc vere

vs ex oſſibus meis ⁊c̃. Hec verba cū ade
ſcriptura fuiſſe dicat. xp̃s in euangelio deū
dediſſe declarat. Mat. 19. Ut intelligamꝰ
per illaꝫ extaſim adam diuinitus hec dixiſ
ſe. ¶ Tertiū eſt antiquitas. Non enim de
nouo iſte immo antiqtate excedit omnem
ordinem in terris inſtitutum. ¶ Quartum
eſt ſtatus. Inſtitutum enim eſt in ſtatu in
nocētie in illo felici tempore in quo homo
nōdum peccauerat. ¶ Quintū eſt ꝙ hunc
ſolum ordinem ſaluauit dominus tēpore
diluuij. In archa enim tantū ſaluati ſunt
noe ⁊ vxor eius ⁊ tres filij eius ⁊ vxores
eorum. Si qui erāt cōcubinarij ſi que me-
retrices oēs diluuio ſunt ſubmerſi. ¶ Sex-
tum eſt ꝙ beata virgo hunc ordinē intra-
re voluit licet propoſuiſſet ſeruare virgini-
tatem. Qd nō parū facit ad honerē matri
monij voluit filiꝰ dei ex ea carnē aſſume-
re donec fuit in matrimonio. Quaſi palliū
enim fuit matrimonij quo beata virgo
vſa eſt. Quo occultauit celeſtem cōceptuꝫ
quo ſub pallio latere voluit filius dei.
Sub hoc pallio celatum eſt diabolo miſte
rium redeptionis noſtre. Infelices ⁊ male
dicte ſunt ille que potius eligunt eſſe in cō
fuſiōe diaboli ꝙ̃ in ordine beate virginis
Cōfuſio diaboli eſt ſtatus meretricū q̄ qn̄-
ꝙ peccāt cū patre qnandoꝙ cū filio quā-
doqꝫ cū duabus fratribꝰ vel cognatis qn̄.
qꝫ cū ſolutis quandoꝙ cū cōiugatis qn̄qꝫ
cū ſacerdotibus quandoqꝫ cum religioſis
qnādoqꝫ cū leproſis. Infelices etiā adul-
tere ſunt que matrimoniū nō ſeruauerunt.
q̄ nō timēt pallium beate virginis ingna-
re. ¶ Septimū eſt ꝙ dn̄s voluit honorare
nuptias ſua pn̄tia ⁊ matris ſue ⁊ diſcipu-
lorū ſuoꝝ. Jo. 2. Ubi inueniunt concubi-
narij ꝙ xp̃s vel beata virgo in domibꝰ eo-
ruꝫ cōmederit: Diabolus potius in domi
bus eorum inhabitat. Cui de cordibꝰ ſuis
ſacrificia faciūt. Sicut enim qui cōtinēter
viuunt corda ſua ſacrificant deo. Iuxta il
lud. Ro. 12. Obſecro vos per miſericordiaꝫ
dei vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiā vi
uentē. Sic q luxurioſe viuunt corpora ſua
ſacrificāt diabolo. Quō habitet deus vbi
exercetur opus illud qđ plus deo fetet et
angelis eiꝰ ꝙ̃ aliqđ cadauer hoibꝰ feteat.

¶ Octauū ē ꝙ dn̄s nuptias voluit hono-
rare primo aperto miraculo qđ fecit coraꝫ
diſcipulis ſuis. Ipſuꝫ vo miraculū quo aq̄
mutata eſt in vinū oſtendit: cuiꝰ virtutis
ſit matrimoniū. Aqua enim vilis eſt. vinū
ꝑcioſum: ſic opus carnale ſine matrimonio
vile qdē ē. Opus vero matrimoniale pre-
cioſum. Unde infelices ſunt cōcubinarij q
aquā fetentē vino ꝑcioſo preeligūt potius
volentes exercere opus illud extra matri-
moniū cum peccato ꝙ̃ in matrimonio ſine
peccato. Infelices etiā ſunt illi qui vinum
bonū ⁊ purū habēt ⁊ relinquūt illud pro
vino prauo quaſi felle mixto. hij ſunt illi q
ꝓprias vxores habent ⁊ alienis adherēt.
¶ Nonū eſt excellēs benedictio quā eccle
ſia facit coniugibus iuxta altare ad miſſaꝫ
in pn̄tia dominici corporis. Qui potiꝰ vult
eſſe cōcubinarius ꝙ̃ legitimus maritꝰ: ip-
ſe potius vult habere maledictionē ꝙ̃ be-
nedictionē. Quādiu enim ē in peccato ma
ledictus ē quicquid agat. In pſalmo no-
luit benedictionē ⁊ elongabit ab eo. Cōcu
binarij vidēt velle maledictionē ⁊ merito
illaꝫ habebūt. Dicet enīꝫ illud eis. Math.
.25. Diſcedite a me maledicti in ignē eter-
num. hijs enim qui ſe bene habēt in ma-
trimonio dicet illud venite benedicti pa-
tris mei ⁊c̃. Decimū eſt ꝑcioſus fructus q
ex matrimonio ſeqtur. Generant enim in-
de filij huius ſeculi qui p adoptioneꝫ poſt
fiunt filij dei. Si qs haberet vineā que an-
nuatiꝫ ferret. M. modios vini valde ama-
ret eam. Quātū ergo amādū eſt matrimo-
niū vnde pueri ꝓcreantur: cum puer vnꝰ
preualeat toti vino qđ in mūdo eſt. Ex ma
trimonio generant virgines vnde ſi virgi-
nes multum amande ⁊ matrimoniū mul-
tum amādū. Iero. Laudo cōiugiū: qr vir-
gines generat: lego de ſpinis roſaꝫ: de con-
cha margaritaꝫ. valde infelices ſunt meretri
ces que operi carnali intendunt: ⁊ tn̄ quia
exponendo ſe omnibus ita ſe ingnant nō
ſunt digne vt deus det eis fructum prolis.
Mira fatuitas nō ceſſant ſeminare licet vi
deant ſemen nullum fructū colligere. Me
retrices habēt officiū in mundo iſto ingu-
landi homines denario. vix inter latrones
inueniatur aliquis qui tale officium vellet

habere. Ipſe adiutrices ſunt damnatio-
nis humane ſicut ⁊ demones. Quid dicēt
in die iudicij ſi queratur ab eis vbi ſunt filij
earum. Ipſe damnabuntur quaſi eos oc-
ciderint. Exponēdo enim ſe hominibus q̄-
ſi ſuffocauerunt eos. ¶ Undecimum eſt ꝙ
matrimoniū eſt vnū de ſacramentis eccle-
ſie ſi quis in aqua baptiſmi lutuꝫ proijce-
ret vel alio modo ſacramēto baptiſmi con
tumeliam faceret nō eēt parū culpabilis.
Sic nec parum culpe illis eſt qui adulte-
rādo ſacramēto matrimonij cōtumeliā fa-
cit. ¶ Duodecimū eſt virtus magna matri
monij que multis poteſt oſtendi. Primum
per hoc ꝙ opus carnale ꝙ ſine eo eēt mor
tale cū eo eſt veniale vel omnino ſine pec-
cato. Scđo per hoc ꝙ remedium eſt cō
tra mala que ex meretricio ſequuntur que
ſunt ſterilitas prolis: interfectio: inceſtus.
Tertio per hoc ꝙ a deo efficax eſt ad con-
cordiam faciēdā q̄ deo placet: ſicut diſcor-
dia multum ei diſplicet. Tota patria vna
vno matrimonio qn̄qꝫ ad cōcordiā reducit.
Prouer. 6. Sex ſunt que odit dn̄s ⁊ ſepti-
mū deteſtat anima eius. Septimū qđ de-
teſtatur eſt qui ſeminat diſcordias intē fra-
tres. Quarto per hoc ꝙ defendit homi-
nem ex ea parte qua diabolus euꝫ fortius
impugnat Iob. xxx. Fortitudo eius in
lumbis eius.

¶ De modo cōtrahendi matrimoniū. 17.

s Equitur de modo cōtrahendi ma
trimoniuꝫ. Notandum ergo ꝙ ille
q vult cōtrahere matrimoniū. Pri
mo debet habere intētionē ad deū. ſ. vt cō
trahat deſiderio generandi filios ſm car-
nē qui poſt fiant filij dei per adoptionem.
In illis enim qui deum excludūt ab inten
tione ſua poteſtateꝫ habet demoniū. Tho
bie. 6. Dixit angelꝰ thobie minori. In eos
qui cōiugium ita ſuſcipiūt vt deū a ſe ⁊ a
ſua mente excludunt ⁊ ſue libidini ita va-
cent ſicut equus ⁊ mulus in quibus non ē
intellectus habet ſuper eos demoniū pote-
ſtatem. Et in eodem. Accipies virgineꝫ cū
timore domini ⁊ amore filioꝝ magis ꝙ̃ li-
bidinis ductꝰ. Iteꝫ. 8. Einſdem. Dixit tho
bias minor. Nunc domine tu ſcis quia nō

luxurie cā accipio vxoreꝫ meā ſed ſola po
ſteritatis dilectione. In qua benedicatur no
men tuū in ſecula ſeculorum. Secundo de b
bet eligere vxorem ſibi ſimilem nobilem ſi
nobilis eſt. Ignobilem ſi etiam ignobilis.
Geñ. 2. Faciamus ei adiutorium ſimile ſi
bi de coſta viri formauit dominꝰ mulierē
ne poſſet nimis cōtra aliuꝫ gloriari de no
biliori genere. Nō formauit dominus mu-
lierem de capite ne crederetur formata ad
dominationem: neqꝫ de pede ne crederet
ſubiicienda in ſeruitutem. ſed de medio vt
hērēt tanꝙ̃ ſocia: Poeta. Si q̄ voles apte
nubere nube pari: paritas iſta non ſolū at
tendēda eſt ꝙ̃tum ad nobilitatē ⁊c̃. ſꝫ etiā
quantū ad iuuētutē ⁊ pulchritudineꝫ ⁊c̃.
Quando iuuenis ⁊ pulcra nubit ſeni ⁊ de-
formi eū hꝫ exoſuꝫ ⁊ adultera efficit: pari-
tas iſta bene in anulo oſtenditur: qui ſi
ſtrictior ſit digito non congruit. Si latior
decidit. Sic ſe habent inter ſe coniuges ſi
ſint diſpares quia vel ſimul manentes nō
ſunt concordes vel vnus ab altero diſce-
dit. ¶ Tertio vt tali cōtrahat que ſint de
ꝓgenie bona. Non debet ducere filiaꝫ vſu
rarij vel raptoris. Hec enim fuit vna de
cauſis diluuij. Uidentes enim filij dei fili-
as hominum ꝙ eſſent pulchre acceperunt
vxores ſibi ex omnibus quas elegerant.
Geñ. vi. Filij dei vocantur filij hominum
qui erāt de ſtirpe chaim. Quarto ꝙ perſo
na cum qua contrahit ſit bona ⁊ prudens
quod eſt vnum de magnis donis dei. Pro
uer. xviij. Domus et diuitie dantur a pa-
rentibus a domino vero proprie vxor pru
dens. Eccle. vigeſimoſexto. Mulieris bone
beatus vir ⁊ in eodem pars bona mulier
bona. In parte bona timentium deum da
bitur viro pro factis bonis. Et in eodem.
Gratia ſuper gratiam. Mulier. Sancta et
pudorata. 1. Cor. ſeptimo. Sanctificatus ē
vir infidelis propter mulierem fidelem.

¶ Quod opus carnale ſit licitus vel illi-
citus. 18

Equitur videre de opere carna- a
s li quod ſit illicitum et quod lici
tum Poterit tamen videri alicui
ꝙ opꝰ illud nunꝙ̃ fiet ſine culpa.

¶ Primo per hoc qđ dicit Auguſti. in lib.
de fide ad pe. Sine libidine nõ eſt paretũ
ɔcubitus. ¶ Secundo per hoc quod dicit
Glo. Iero. ſuper illud. I. Pe. 3. Ut non im-
pediant orationes noſtre. Impediri oratio-
nes officio coniugali cõmemorat: q2 quo-
tieſcunq3 vxori debitum reddo orare non
poſſum. Uidetur enim ſm Glo. Illam red
ditio debiti ſemper habere culpam cũ ſem
per orationẽ impediat. ¶ Tertio per hoc
qđ dicit Glo. ſup illud. I. Cor. 6. Qui forni
cat in corpus ſuũ peccat hic proprie ſeruit
anima corpori. Sed vbi anima que debet
dñari corpori ſeruit ei videt eſſe peccatũ
cũ ſit ibi priuatio debiti ordinis. ¶ Quar
to per h ꝙ dicit Glo. ibidem. Sic totus ho
mo abſorbetur a carne vt iam dici nõ poſ
ſit ipſe animus ſuus eſſe ſi ſimul tot9 homo
dici poſſit caro. ¶ Quinto per ꝙ ſemper in
illo opere dicit eſſe imoderata delectatio.
Et dicendũ eſt quod opus illđ exerceri po
teſt ſine omni culpa ⁊ meritorie in tribus
caſibus. Primus eſt cũ ſit cauſa prolis ſu-
ſcipiende ⁊ ad cultum dei educande cuz
aliis debitis circũſtantiis. Auguſti. Concu
bitus neceſſarius eſt cauſa generandi in-
culpabilis ⁊ ſolus nuptialis. Iſte concubi
tus ſolus dicit eſſe nuptialis q2 principali
ter inſtitutũ eſt matrimoniũ ad ſuſcipien-
dam prolez. Et hec prima inſtitutio ⁊ pnci
paliter dicit fuiſſe facta in officiũ. Secun-
da eius inſtitutio fuit in remediũ. ſ. ad for-
nicationẽ euitandã. ¶ Secũdus caſus eſt
cũ petenti reddit debitũ. Augu. Reddere
debitũ ɔiugale nullus eſt terminus in hoc
caſu iuſticia monet. ¶ Tertius caſus ẽ cuz
aliquis ſciens vxorẽ ſuam verecundam ⁊
nunq̃ petiturã debitũ ⁊ timet de caſu ei9
debitũ exigit ⁊ in hoc caſu pietas monet.
Si aliquis vero exerceat opus illud vt im
pleat ɔcupiſcentiã ſuã culpa eſt ibi quan-
doq3 venialis quãdoq3 mortalis: venialis
quando ɔcupiſcentia ita eſt ſubiecta rõni
ꝙ nõ cognoſceret eam niſi eſſet ɔiunt ſua
Mortalis vero quando adeo immodera-
ta eſt ɔcupiſcentia ꝙ cognoſceret eaz licet
non eſſet ſua. In hoc caſu intelligitur il-
lud verbũ quod dicit Glo. ſup. I. ad Cor.
vij. Omnis vehemẽs amator pprie vxo-
ris adulter eſt. Et ibidem dicit Glo. coniu-
galis concubitus generandi nõ h3 culpã:
Concupiſcentie vero ſociande ſed tñ cum
ɔiuge h3 culpã propter thori fidem venia
lẽ. In verbo vero. Aug. in li. de fide. ad pe.
Libido dicitur concupiſcentia inordinata
que pena eſt: ⁊ non ſumitur pro culpa vel
veniali vel mortali ¶ Ad aliud dicendũ
ꝙ oratio omnino ſumitur quandoq3 pro
quolibet ope. vnde Glo. ſup illud. I. Theſ.
vlti. Nõ deſinit orare qui nõ deſinit vnde
agere. Quãdoq3 pro oratione vocali quã
doq3 vero pro actu interiori cuz anima in
deũ afficitur. Et iſte actus excellẽs anime
impedit ope carnali. Si enim anime vires
ordinent generatiua videtur eſſe infima:
Ius vero ſecundũ quã anima afficitur in
deũ ſuppzema videt eſſe. vnde nõ eſt mi-
ſi operatiões illaꝝ viriũ ſibi nõ ɔſociant:
Idem intelligendũ eſt de illuminatione p
phetica q̃ tũc nõ h3 fieri. Iero. ſuper Mat.
cõnubia legitima carent peccato. Nõ tñ tẽ
pore illo quo ɔiugales actus gerunt pſen-
tia. ſ. ſpiritus dabit ⁊ ſi propheta eſſe vide
atur qui officio generatiõis obſequit. Glo
ſe vero que ſunt ſuper illđ. I. Cor. vij. Qui
fornicat ⁊c. Intelligende ſunt non de ope
re coniugali facto cũ debitis circũſtantiis
ſed de opere libidinoſo vbi ratio vincit:
¶ Ad id aũt quod de imoderatione dele-
ctationis obiicit dicẽdũ eſt: ꝙ ex quo adã
peccauit nõ fuit opus ɔiugale ſine aliqua
imoderatione. Sed quedã imoderatio eſt
que pena eſt ſolum: ⁊ prouenit ex inordina
tione ſenſitiue concupiſcentie: ſed ex quo ex
aliqua triũ cauſarũ prius dictaruz inchoa
tur opus illud: ⁊ nõ propter delectationez:
⁊ delectatio manet infra fines ſuos: nõ in
vi brutali nec contrahitur ratio vt delecta
tioni conſentiat. Nõ eſt delectatio illa pec
catũ. Aque enim inferiores a ſuperiorib9
ſunt diuiſe firmamento virtutis.

¶ Quot ⁊ que requiruntur ad h ꝙ opus
carnale ſine culpa ſit vel meritorium.

e

Et notandum ꝙ multa requirunt
ad hec vt opus carnale ſine culpa
ſit ⁊ meritorium. ¶ Primuz eſt ſiat
in eadem ſpecie. Natura enim eſt vis reb9
inſita ex ſimilibus procreatis ſimilia. vnde
ſit ſiat illud opus in alia ſpecie ẽ peccatuz
cõtra naturam vt tangitur. Exo. xxij. Qui
coierit cum iumento morte moriatur. Et
Deute. xxvij. Maledictus qui dormit cum
aliquo iumento. ¶ Secundũ eſt vt ſiat in
organo diſſimili. Si vero ſiat in organo ſi-
mili eſt peccatum ɔ naturam quod tangit
Ro. I. Nam ſemine eorum mutauerunt na
turalẽ vſuz. in eũ vſuz qui eſt ɔtra naturã
Similiter ⁊ maſculi de relicto naturali vſu
femine exarſerunt in deſideriis ſuis inuicez
maſculi in maſculos turpitudinem operan
tes. ¶ Tertiũ eſt vt ſiat in organo ad hũc
vſum deputato cõtra qđ eſt pollutio extra
ordinaria: quam tangit. Glo. Super pre-
dictuz locum. Ro. I. Qui cum ipſa coniuge
alio modo q̃3 licz dormierit operatur ɔ na
turam. ¶ Quartũ eſt vt non ſiat modo be
ſtiali ſed modo quo decet ⁊ rationabilẽ na
turam: modo ſcilicet ydoneo infuſioni ſemi
nis quãtum ad feminam: contra hoc vero
eſt illud peccatum contra naturam quod
enumerat Methodi9 inter cauſas diluuij
dicens mulieres in veſaniam verſe ſuper
greſſe viris abutebantur. ¶ Quintum ẽ ut
perſone inter quas hoc opus exercetur nõ
ſic ſe habeãt ꝙ vna ſit radix a qua alia p
ceſſerit vel proceſſerint ab vna radice e pro
ximo. hoc enim multum valet ad ſocietatẽ
que multum eſt conſeruatiua humani gene
ris. Per hoc ergo ꝙ matrimonium contra
hitur cum perſona non attinente mittitur
ſocietas inter conſanguineos vtriuſq3 per
ſone cõiugium qui ſibi non attinebant. Si
hoc opus exerceretur cuz attinentibus ha
berent homines ſuſpectam cohabitationẽ
vxorum ſuarum cum ſuis propinquiſſimis
⁊ cum propinquiſſimis ipſarum ⁊ ſic i ma
gna parte periret ſocietas humana. Cõtra
hoc eſt peccatum inceſtus peccatuz valde
deteſtabile: quod etiam exemplo brutoruz
animalium nobis diſſuadetur. Unde legit
in libro de natura animaliuz. Quod came
lus cooperto capite matris eius ſuper eam
ſaltauit: ⁊ cooperimento ſublato matrẽ co
gnoſcens turpitudinis opere quod icepat
intercepto deſcẽdit: ⁊ ingeniatorẽ iterfecit.
Similiter cum fieret equo: ⁊ matrem eius
cognoſceret matrem ſuppoſitam ſubito fu-
git. ¶ Sextum eſt ꝙ perſone inter quas h
op9 exercetur vnite ſint iſepabile ſi.n. fuiſſ
ct ut ɔſentiãt vno ɔſenſu ſicẽ fornicatores.

De ſepabilitate matrimonij .4.

d

h

Anc inſepabilitatem: primo videt
requirere hoc ꝙ matrimoniũ ſacra
mentum eſt matrimonij ſpiritualis
quod eſt inter xp̃m: ⁊ eccleſiam. Epheſi. v.
Sacramentum hoc magnũ eſt. Ego autez
dico in xp̃o ⁊ eccleſia. Unde cum illud ma
trimonium ſit inſepabile: ⁊ matrimonium
carnale inſeparabile debet eſſe. ¶ Secun-
do fructus ad quem eſt matrimonii indiui
ſibilitas deſtruitur enim proles ſi diuidat.
iij. Ro. iii. Dixit mulier cuius erat filius vi
uus ad regem qui eum iuſſerat diuidi ob-
ſecro domine mi date illi infantem viuum
⁊ nolite interficere eum. Siquis tñ obiiciat
quod quãdo ſunt plures filii poteſt fruct9
diuidi dicendũ eſt ꝙ nec tunc diuidi põt
quin omnes ſint filii patris ſicut ⁊ matris:
⁊ omnes teneantur taz patri q̃3 matri: ⁊ tã
mater q̃3 pater omnib9. ¶ Tertio fidei in-
tegritas ſine qua non eſt ſecura ſocietas. ſi
ſeparari deberent nõ conſideret vnus cõiu
gum de altero: nec vnus fidelis eſſet alteri
q̃3tum ad bonorũ cõmunicationem. Pro-
uer. vlt. Legitur de forti muliere: confidit i
ea cor viri ſui. ¶ Quarto magnitudo amo
ris que eſt inter ipſos. Maximus vero vĩ
eſſe inter amores qui ſunt ratione carnis:
cum ẽt amori patris vel matris videatur
preualere. Secũdum illud. Mat. xix. Pro
pter hoc relinquet homo patrẽ ⁊ matrẽ: ⁊
adherebit vxori ſue. Cum aliqua vnio cor
poruz iſepabilis ſit vt mixtio aliqua metal
li vnio videtur eſſe inſeparabilis: ⁊ maxime
videtur de illa q̃ eſt maritalis amoris que
maxima: ⁊ familiariſſima videtur eẽ patet
ſi omni tempore diligit qui amicus eſt nul
la aduerſitas debet ſepare amicitiam cõiu
gũ. ¶ Quinto ſocietas cõſanguineoꝝ ɔiu
gum qui ipſis mediantibus illis ſociati fu
erunt. Que ſocietas cũ a deo ſit: ⁊ ei valde
grata videtur eſſe ab homine: ſeparanda ſi
eſt: ɔtra vnitatem ſepabilem eſt peccatum
fornicationis. ¶ Septimo eſt ut opus illđ
exerceatur iter perſonas que ſint vnite ſin
gulariter. Unica enim vnici debet eſſe: ad
quod facit magnitudo amoris. Si enĩz ma
ximus amor carnalis ⁊ familiariſſimus ẽ i
ter eos cum vnita debet eſſe amor ille. Si
enim per ſuper abundantiaz dicitur vnu ſ

e

o

ſi conuenit: hec ſingularitas vnitatis ī anu
lo oſtenditur qui vnicum digitum capit
Siquis tamen obiiciat. ꝙ vnus debeat mul
tas habere vt ſic multiplicentur cultores
dei cum vnus homo ſufficiat multas fecun
dare. Reſpondendum eſt ꝙ dominus non
tm̄ attendit multiplicationem generis hu
mani q̄ntum ad numerum: q̄ntum attendit
eius multiplicationem: quātum ad meritū
Ut frequētius qui generantur inde: ſi ſunt
cultores: dei. Eccleſia. xv. Non concupiſcit
deus multitudinem filiorum infidelium: ⁊
inutilium. Luc. 23. Venient dies in quibus
dicent beate ſteriles ⁊ ventres qui non ge
nuerunt licet pauciſſimi eſſent cultores dei
tempore primoꝝ parentum. tamen noluit
deus ordinare vt Adaꝫ haberet duas vxo
res: ſimul vt ſic citius multiplicaretur gen⁹
humanum. Preterea primus quem genu
it Adam malus fuit Caym. Unde patet
ꝙ citius genuit imitatorem dyaboli quaꝫ
cultoreꝫ dei. Preterea animalia magna vt
dicitur in li.ᵒ de natura animalium raro ge
nerant. Elephas enim femina ceſſat trien
nio poſt partum a cohitu: ⁊ camela per an
num paucos etiam generant: quaſi vnicū
fetum: cum animalia parui corporis gene
rent multos vt ibidem legitur. Sic homo
maximus dignitate inter animalia non eſt
mirū ſi raro: ⁊ paucos filios generet. Prete
rea q̄ſq̄ꝫ qui ſufficit multas fecundare: nō
ſufficit vni ⁊ proli eius ſine periculo aīe
ſue neceſſaria ꝓuidere. Legitur in li. ꝺ nā
animalium. De aquila qꝺ valde grauatur
in nido: ita ꝙ venari non poſſit: ⁊ iō nō ſuf
ficit paſcere niſi duos pullos. nā tertiū ouū
proiicit vel tertiū pullū. Siquis vero obi
ciat ꝙ ſaltem in principibus qui ſufficiunt
prouidere multis tollerabile erit ꝙ vnus
habeat plures dicendum ē ꝙ vt frequēti⁹
iſti minus ſufficiūt prouidere vxori: ⁊ filiis
ſuis ſine periculo aīarum ſuarum q̄ȝ alij.
Preterea multiplicatio dn̄oꝛuꝫ deſtructō
eſt terrarum multiplicatis heredibus ſeqni
tur diuiſio regnoꝝ quā cōſequitur deſola
tio coꝝ. Mat. 12. Oē regnum in ſeipſum di
uiſum deſolabitur. Item multiplicatis pri
cipibus multiplicantur mala ſuper terram
1. Macha. 1 legī de alexandro ꝙ diuiſit re
gnum ſuū pueris nobilibus qui ſecū erāt
nutriti a iuuentute ⁊ ſubditur. Optinerūt
pueri eius regnū vnuſquiſq̄ꝫ in loco ſuo ⁊
īpoſuerūt .ſ. ibi diadema poſt mortē eius:
⁊ filii eorum poſt eos annis multis ⁊ mul
tiplicata ſunt mala ſuper terram: quando
aliq̄s princeps habet diuerſas vxores ſuc
ceſſiue ſit par inter filios qui ſunt ex illis
vxoribus. Preterea nollet princeps vxorē
ſuam ab alio fecundari: etiaꝫ ſi ipſe nō poſ
ſet eam fecundare. Unde nec ipſe velle dꝫ
etiam cum vxor ſua ſterilis eſt ex alia fru
ctum habere. Hoc enim eſt de iure natura
li vt non faciat alii quod ſibi non vult fie
ri. Preterea nec perfecta ſeruari pax poſſet
ſi vnus plures hērēt. Conqueſta ē Sara
Gene. xvi. Quod ancilla ſua agar cōtēne
ret eam. cui ipſa virū ſuū cōmunicauerat:
Et lya dixit rachel: paruꝫ ne tibi videtur
ꝙ preripueris meum mihi. Gene. xxx. Cō
tra hanc ſingularitatem ē peccatū adulte
rij. ⸿ Octauo ē ꝙ nō moueat ad op⁹ car
nale delectatio ſ; vel bonū prolis vel iuſti
tia vel pietas de quibus prius tactum ē.
⸿ Nono ē vt ope inchoato: ratō ſi traha
tur ad ꝯſentiendum delectationi vnuſq̄ſ
q̄ꝫ enim tēptatur cōcupiſcētia ſua abſtra
ctus ⁊ intellectus. Ja. i. ⸿ Decimū ē vt eli
gatur tempus ī quo licet opus illud exerce
re. Abſtinēdum eſt ab illo opere tēpore me
ſtruoꝝ. Leuiti. xvi. Si cohiierit vir cum mu
liere tēpore ſanguis meſtrualis immundus
erit. Et eiuſdem. xviii. Ad mulierēꝫ q̄ pati
tur meſtrua nō accedes. Et dicit Augu. ꝙ
tunc abſtinēdū eſt ab illo ope ꝑꝑ ꝓlis cor
ruptionē. Et Jero. dicit ꝙ tunc cōcipiunt
membris dānati ceci claudi leproſi. Itēꝫ tē
pore ſacro. Augu. Propter dies ꝓceſſionū
⁊ ieiunioꝝ aliq̄ñ nō lꝫ cōuenire. q̄ꝛ ēt a lici
tis abſtinendū ē vt facilius impetrari poſ
ſit quod poſtulatur. Unde tēpoꝛe quo vxor
grauida ē nō dꝫ miſceri. Unde elephas ꝓ
gnantē ſeīam nō tāg̃t vt legitur de nā aīa
lium. ⸿ Undecimo ē vt locus ſacer caue
tur. nō. n. ē exercēdū opus illud ī loco ſacro.

De temperantia ſecūdum viſuꝫ audi
tum ⁊ olſatum. xix.

d Icto de temꝑātia delectationū q̄ i
ſit ſecundū guſtum ⁊ tactū. Dicen
dum eſt de temperantia que fit ſe
cundum viſum ⁊ auditum ⁊ olphatuꝫ. Et
notandum ꝙ cum viſus in oībus animali
bus ſit ſuꝑ auditū ⁊ ſub viſu olphatus vt
legiᷓ in libro de natura aīaliuꝫ ꝑiculoſior
videt̄ eſſe viſus niſi refrenet̄ q̄ȝ auditus q̄ȝ
olphat⁹. Unde ſcriptura multū ſuadet no
bis refrenationē viſus. Eccleſi. 9. Ne reſpi
cies mulierē multiuolā. In eodē virginem
ne ꝯſpicias. Itē noli circūſpicere ī vicis ci
uitatis ⁊ iterū ne circūſpicias ſpēm alienā
Eiuſdem. 25. Ne reſpicias mulieris ſpēm.
⁊. 41. Ne reſpicies mulierē alieni viri. Cau
ſas quare viſus ſit periculoſus require in
tractatu de luxuria. c. de aſpectu mulieruꝫ.
De refrenatiōe viſus ⁊ auditus: auditus
Iſa. 33. Qui obturat aures ſuas ne audi
at ſanguinem ⁊ claudit oculos ſuos ne vi
deat malū iſte in excelſis habitabit viſus
⁊ auditus videntur habere curioſitatem
quaſi inſaciabilem. Eccleſi. 1. Non ſaciatur
oculus viſu nec auris auditu impletur. G.
graue curioſitatis eſt vitium que dum cu
iuſlibet mentem ad inueſtigandum vitam
proximi exterius ducit ſemper ei ſua inti
ma abſcōditur vt aliena ſciens ſe neſciat.
Idēꝫ curioſi. Animus quanto peritus fue
rit alieni meriti tanto fit ignarus ſui. ⸿ Et
notandum ꝙ auditus a multis eſt tempe
randus. ⸿ Primo a muſicis inſtrumentis.
Job. xxi. Tenent tympanum ⁊ citaram ⁊
gaudent ad ſonum organi ducunt in bo
nis dies ſuos ⁊ in puncto ad inferos de
ſcendunt. Iſa. q̄nto. Cythara ⁊ lyra ⁊ tym
panum: ⁊ tybia ⁊ vinum in conuiuijs ve
ſtris ⁊ opus domini non reſpicitis. Antigo
nus alexandri pedagogus cytheram eius
fregit abiecitq̄ꝫ dicens etati tue iam regna
re conuenit pudeatq̄ꝫ in corpore regis vo
luptatem luxurie dominari. ⸿ Secundo a
laſciuo cantu vel colloquio mulierum. vñ
Eccle. ix. dicit̄ de ſaltatrice. Ne audias illā
ne forte pereas in efficacia illius. Et in eo
dē dicit̄ de muliere aliena. Colloquiū illi⁹
q̄ſi ignis exardeſcit. ⸿ Tertio a malis pro
ximi. Eccleſi. 28. Sepi aures tuas ſpinis ⁊
noli audire linguam detrahētem. ⸿ Quar
to a bonis proprijs que adulatores ſolent
hoībus ad memoriā reducere. Sen̄. Si cō
tinēs es adulatiōes euita ſitq̄ꝫ tibi tā triſte
laudari a turpib⁹ q̄ȝ ſit laudari ob turpia.
Itē difficillimū op⁹ ꝯtinētie ē aſſentatōes
adulatorum repellere quoꝛuꝫ ſmōes aīuꝫ
quadaꝫ voluptate reſoluunt. ⸿ Quinto a
ſuauitate ꝓpꝛii cantus. Gre. Dum blanda
vox queritur ſobria vita deſerit̄. ⸿ Olpha
tus ē tēꝑandus a ſuauitate odoꝝ cum
ſcriptum ſit Iſa. 3. Erit ꝓ ſuaui odore fetor c
vna pnca: Iſernal̄ erit fetor ſulphuris. In
ps Ignis ſulphur ⁊ ſpūſ pcellaꝝ ⁊c. Iſa.
30. Flat⁹ dn̄i q̄ſi torrens ſulphuris ſucce
dēs eam. Explicit̄ tractatus de tēperantia ē
deo gloria qui incepit ⁊ compleuit amen.

⸿ Tractatus de fortitudine. i.

d Icto de pruden
tia: ⁊ tēperantia dicendū ē ꝺ for
titudine: ꝺ qua hoc modo dicetur
Primo ponentur diuerſe acceptiones hu
ius nominis fortitudo. Secūdo diuerſe de
ſcriptiones fortitudinis. Tertio ea que ꝑti
nent ad eius cōmendationē. Quarto dicet̄
de his que iuuant fortitudinē. Quinto de
partibus ipſius. Circa primum.

Quot modis ſumitur h̄ nom̄ fortitudo.
⸿ Notandum ē ꝙ nomen fortitudis. Qñ a
que ſumitur ꝓ fortitudine corꝑali qualis
fuit fortitudo ſanſonis. Hec fortitudo di
citur eē potentia facile agendi: ⁊ difficile a
ꝯrio patiēdi. Quādoq̄ꝫ vero ꝓ fortitudine
aī ⁊ ſic ſumit̄ quadrupliciter. Uno mō ge
neralr̄: ⁊ ſꝫ h̄ fortitudo reꝑiri pōt ī oī vi. ⁊
oīs virtus fortitudinē hꝫ reſpectu vicij ſibi
ꝯrij. vt ꝯtinētia ꝯ luxuriā. Prouer. vlti. Ac
cingit fortitudine lumbos ſuos. Ad fortitu
dinē iſtam ꝑtinet in oī ope meritorio. Fa
cere neq̄d minus ſicut ad tēꝑantiā gn̄ra
lem ꝑtiet facere neq̄uid nimis. Alio modo
nomē fortitudinis ſumitur large: nō tm̄ ita
gn̄ralr̄ ſicut prius. Et fortitudo hoc modo
attenditur circa difficilia ī paſſionib⁹ ſiue
ſint exterioꝛes paſſiones ſiue interiores. Ex
teriores paſſiones ſunt contumelie damna
rerum ⁊ moleſtie corꝑis ab alio illate. Paſ
ſiones interiores dicuntur ille contra quas b
certamen habet temperātia vt ſapores gu
ſtus: ⁊ ea que appetitiui ſenſibili paſſiones
inferunt. De his paſſionibus. Dicit philo
ſophus.: Que difficiles ſunt vt contempa
nee vite. Sic accipitur fortitudo ſuper illꝺ
Prouerbiorum vlt. Mulierem forteꝫ quiſ

Inueniet ꝛc. Glo. Mulier fortis eccleſia:q̄
pro amore ſponſi proſpera:ꝛ aduerſa cōtē
nit. Contēnere proſpera temperantie eſt.
Et Tullius in libro de officiis. Dicit ꝙ for
tis animus:ꝛ magn⁹ duabus rebus maxime
cernitur. quarū vna in rerum extranearum
deſpiciēda ponitur: altera res eſt vt ſit ita
affectus anime vt res gerat magnas ꝛ ma
xime vtiles:ſed vehementer arduas ꝛ ple
nas laborū:ꝛ periculorum. Et Auguſtinus
in li. de libe. ar. Dicit ꝙ fortitudo ē affectio
anime qua omnia incōmoda:ꝛ dāna rerū
nō in poteſtate noſtra conſtitute ſiant ea q̄
nobis inuitis auferri poſſunt. ¶ Tertō mō
ſtrictius ſumitur pro fortitudine que atten
ditur circa ea que ſunt difficilia in paſſioni
bus exterioribus:ita ꝙ non comprehendit
tēperantiā. Et ſic ſumitur ab Augu. in li. d
moribus eccleſie. Amor inquit ille de quo
loquimur quem tota ſanctitate inflāmatū
eſſe oportet in deum:in ſi appetendis iſtis
tēperans in amittendis fortis inuenitur.
¶ Quarto ſtrictiſſime ſumit̄ ſecūdū ꝙ nō
attenditur circa quodcūq3 difficile ī paſſi
onibus exterioribus:ſed tm̄ circa exterio
res paſſiones que corpori infliguntur:ꝛ ſi
extendit ſe ad damna rerum. Sic videtur.
Ariſto. ſumere fortitudinem in ethica.

Deſcriptōes fortitudinis ponūt̄. ꝛ.

e Irca ſecundum notandū ē ꝙ for
titudo ſic deſcribitur ab Augu. ī li.
de moribus eccle. Fortitudo ē amor
facile omnia tollerans propter id qđ ama
tur. Sed videtur hec deſcriptio non ſolum
cōuenire fortitudini. ſed etiam fidei ſpei ca
ritati ꝛ timori. ¶ De fide enī legitur. i. Pe.
vlti. Cui reſiſtite fortes in fide glo. Que eſt
tanq̄ murus. de ſpe. Heb. vi. Fortiſſimum
ſolatium hēamus qui confugimus ad te
nendam propoſitam ſpē ꝛc. Gloſa. Quod
nos in omni aduerſitate fortes faciat volē
tes ad horam pati vt in eternū regnemus
De caritate. i. cor. ii. Dicitur ꝙ omnia ſuf
fert. Canti. vlti. Fortis eſt ut mors dilectō
de timore. Job. iiij. Ubi ē timor tuus: Ubi
fortitudo tua: Glo. Has virtutes cognitio
ordine ponit ſicut in via ſeculi audacia for
titudinem:timor debilitatem parit. Ita in
via dei timor fortitudinem. ¶ Ad hoc dicē
dū ꝙ fides: ſpes: caritas:ꝛ timor: alter fa
ciunt aliquem fortem ad egrediendū terri
bilia: ꝛ ſuſtinendum difficilia:ꝛ aliter for
titudo. Quia actus illi proprie ſunt ad for
titudinē originaliter. Et fortitudo facit for
tem ad egrediendū terribilia: ꝛ ſuſtinēdū
difficilia. Predicta vero fortem faciunt eo
modo quo accidit in certamine mundano
ꝙ brauium quod proponitur in medium
certantibus dum videtur ab eis etiam ſpe
ratur haberi:ꝛ deſideratur motiuū ē ꝛ viri
lius certant. Sic premiū eternum dum ꝑ
fidem aſpicitur:ꝛ per ſpem ſperatur: ꝛ ꝑ ca
ritatem deſideratur. hominem excitat ut
fortius certet. Timor ēt filialis ſiue caſtus
cuius cauſa eſt amor dum timet ſeparari a
deo quem amat ex hoc ipſo plus deo cōti
gitur ꝛ fortius ei adheret. Fortitudo ēt ſic
deſcribitur. ſup. Mat. xiiii. Erant quattuor
milia hominum qui mādncauerunt. Glo.
Fortitudo ē firmitas aī cōtra moleſtias ſe
culi. ¶ Tullius vero ī prima rethorica ſic
eam deſcribit. Fortitudo eſt ꝯſiderata pi
culorum ſuſceptio:ꝛ laborū ꝑpeſſio. Idem
in ſecūda rethorica. Fortitudo etiā magna
rum rerū ap petitio ꝛ humilium cōtēptus
cum rōne vtilitatis laborū ꝑpeſſio. Idem
fortitudo ē rationabilis affectio ꝛ agreſſio
terribiliū cū cōſtanti eoꝝ ꝑpeſſione. ¶ Ma
crobius. Fortitudo ē animi ſupra pericu
li metū agere:nihilq3 niſi turpia metuere
ꝓſpa vel aduerſa fortiter tollerare. ¶ Ari
ſto. Fortitudo eſt virtus difficillimorum in
paſſionibus comparatiua gratia boni. Et
loquitur de paſſionibus ſiue moleſtiis ex
rioribus.

De commendatione fortitudinis. ꝫ

f Equitur de his q̄ pertinent ad cō
mendationē fortitudinis. Notan
dū ergo ꝙ ad cōmendationē for
titudinis poteſt valere. ¶ Primo frequens
admonitio quam ſacra ſcriptura facit de
ipſa. Jo. 3. Cōfortare ꝛ eſto robuſtus. Simi
le habetur. Deute. 31. ꝛ 4. Re. 2. ꝛ Dani. 1.
Item Thobi. 4. Forti aīo eſto. Simile eiuſ
dē. vii. ¶ Secundo ꝙ virtus fortitudinis
plus videtur habere virtuoſitatis ceteris
uirtutibus. Unde nomen virtutis antiq
tus fuit ſolius fortitudinis vt ait Tulius.
¶ Tertio ꝙ hec virtus multum compet
ſtatui in quo ſumus. Mundus enīz iſte ſo

quitur eſt laboris ꝛ certaminis deo ī vita
pñti valde neceſſaria eſt nobis fortitudo:
Gal. vi. Dum tp̄s hēmus operemur bonū
ad oēs. Eccl. ix. q̄dcūq3 pōt facere manus
tua inſtāter opaī:q2 nec op⁹ nec rō:nec ſciā
nec ſapientia erunt apud inferos quo tu ꝑ
peras. Ber. In mundo iſto quaſi in ſtadio
certaminis poſiti ſumus. Eccle. 3. Tempus
belli:ꝛ tēpus pacis. Tempus belli ē ī pñti
Militia. n. eſt vita hoīs ſuper terram. Job
ſeptimo. Unā illa pars eccleſie que ī terris
ē militans eccleſia vocatur:que fortitudīe
dꝫ eſſe induta ī pñti. Prouer. vlti. Fortitu
do ꝛ decor indumentū eius. Iſa. lij. Indue
re fortitudine tua ſyon. Si ſine fortitudīe
ſit neceſſe hꝫ fugere hoſtes ſuos tanq̄ iner
mis. Treñ. i. Abierunt abſq3 fortitudīe añ
faciem ſubſequētis. ¶ Uirtus fortitudinis
inſeperabilis eſt totus. n. mundus nō poſ
ſet vincere vnum hominem in quo eſſet ue
ra fortitudo aī. Sene. facilius eſt gētē vnā
q̄ virū vnū vincere. ſine fortitudine animi
quaſi nihil eſt fortitudo corporis. Eccle. ix.
Uerti me ad aliud vidiq3 ſub ſole nec velo
cium eſſe curſū:nec fortium bellum. Iſa. i.
Erit fortitudo veſtra vt fauilla ſtupe ꝛ ei⁹
dem. 3. Erit fortitudo pharonis in conſuſiōē
¶ Uirtus fortitudinis deū letificat. Hiere
mie. viii. Gaudiū. n. dñi ē fortitudo vr̄a. d
hoſtibus triumphat. ii. Regū. 22. Accinxiſti
me fortitudine ad prelium. Incuruaſti reſi
ſtentes mihi ſubter me. hoīs bona ſua ſer
uat. Luce. xi Cum fortis armatus cuſtodit
atrium ſuum in pace ſunt cūcta que poſſi
det. Item hominem ditat. Prouer. x. Ege
ſtatē operata ē manus remiſſa man⁹ aūt
fortium diuicias parat. Eiuſdem. ii. Robu
ſti habebunt diuicias ꝛ. xxi. Cogitationes
robuſti ſemper in abundantia. Ois antem
piger ſemper in egeſtate eſt. ¶ Itē hoīem
glorificat ſicut ignauia hoīē vilificat. Pro
uer. i. Manus fortium dñabitur que aūt
remiſſa eſt ībutis ſeruiet. ¶ Ipſa ēt regnū
celoꝝ violenter occupat. Mat. ii. Regnum
celorum vim patitur ꝛ violenti rapiūt illō.

De his que iuuāt fortitudinem. iiii.

f Equitur de his que iuuāt fortitu
dinem que videntur. 12. eſſe. ¶ Pri
mo iuuat eā maioꝝ exhortatio. De
ute. xx. Appropīquante iā prelio ſtabit ſa
cerdos āte faciē: ꝛ ſic loquetur ad populū
Audi iſrael nos hodie ꝯ inimicos veſtros
pugnam cōmittitis non ꝑtimeſcat cor vr̄z
ꝛc. ꝛ. ii. Mat. viii. Legitur de machabeo ꝙ
armauit ſocios ſuos nō clippei: ꝛ aſte mu
nitione:ſed ſermonibus optimis:ꝛ exortati
onibus:ꝛ ī eodem exhortati itaq3: deinde
ſermonibus bonis valde ſtatuerunt dimi
care ꝛ affligere fortiter. ¶ Secundo exem
pla robuſtorū. Unde. ii. Macha. vii. Hoc
modo vita deceſſit eleazar⁹ memoriā mor
tis ſue exemplum virtutis ꝛ fortitudinis d
relinquēs. ¶ Tertio exercitatio. Ber. ad fra
tres de monte dei. Ruſticus hꝫ duros ner
uos:ꝛ fortes lacertos. Exercitatio hoc facit
ſine cum corpore moleſcit. Uoluntas facit
vſū. vſus exercitiū. exercitiū vires ī oī labo
re ſuo miniſtrat. ¶ Quarto fides mercedē
fortium operum oſtendendo. ii. Paral. xv. b
Confortamini: ꝛ non diſſoluātur man⁹ ue
ſtre. Erit enim merces operi ueſtro. ¶ Qui
to timor. Prouer. xiiii. In timore dñi fidu
cia fortitudinis. Timor illud expellit. ꝓp
quod vel ſolum: vel maxime timēdū eſt. ſci
licet peccatum. Eccle. i. Timor dñi expellit
peccatum a deo merito hoīem reddit ſecu
rum. Item timor hominem facit pure ope
rari quod valet ad fortitudinem. Job. xvi.
Mundis manibus addet fortitudinem.
Preterea timor facit hominem in ſe deficē
re:ideo in deo roborat. Ber. in ſermonibus
vtilis prorſus īfirmitas que medici manū
requirit:ꝛ ſalubriſ a ſe deficit quem ꝑficit
deus. Item ſuper cant. Optanda infirmi
tas que xp̄i virtute compenſatur. Quis da
bit mihi nō ſolū infirmari ſed ēt penitus d
ſtrui ꝛ deficere a memetipſo vt domini vir
tutū: virtute ſtabiliar. ¶ Sexto ſpes. Iſa.
xxx. In ſilentio ꝛ ſpe erit fortitudo noſtra.
Spes fortem efficit oīpotenti inniti facien
do. Phil. 4. Omnia poſſum in eo qui me
cōfortat ¶ Septimo caritas ꝛ hec duplici
ter. Uno modo adiutoriū proximi hēndo
Prouer. xviii. Frater qui adiuuatur a fra
tre quaſi ciuitas firma. Eccl's. iiii. Melius
eſt duos eſſe ſimul q̄ vnum. Habent enim
emolumentum ſocietatis ſue:ſi vnus ceci
rit fulciet̄ ab altero. Et in eodē. Siquis ꝓ
ualuerit cōtra vnū duo reſiſtent ei. Secū
do modo veritati adherendo. Gre. ī mora

[illegible]bilis. Qui veritati inheret nullo modo fit
[illegible]bilis: Quia dum forti pede cogitationes
intus intentionem fixerit omne quod foris
mutabiliter agitur ad arcem mentis mini
me pertingit. ℭ Octauo ſapientia. Pro
xxiiij. Uir fortis eſt ſapiens ⁊ uir doctus
robuſtus ⁊c. Grego. in morali. Ualde for
titudo deſtituitur niſi per conſilium fulcia
tur. ℭ Nono. Temperantia que in proſpe
ris ſeruat. Grego. in morali. Nulla aduerſi
tas deicit quem proſperitas nulla corrum
pit. Idem in hac vita qui nulla proſpera ap
petit nulla aduerſa pertimeſcit. Pri
mum pertinet ad temperantiam. ſecundum
ad fortitudinem. ℭ Decimo diſciplina cor
poris que hoſtem domeſticum debilitat.
Ber. Quid mirum ſi hoſte debilitato tu for
tior efficeris. ℭ Undecimo elemoſina. Pro
uer. xxii. Uictoriam ⁊ honorem acquiret qui
dat munera. Eccl. xxix. Dicitur de elemoſi
na ſuper ſcutū potentis: ⁊ ſup lanceā ad
uerſus inimicum tuum pugnabit. ℭ Duodeci
mo. Oratio que multum valet ad fortitudi
nem. De celo enim fortitudo eſt. i. Mac. 3.
Exo. xvii. Cum leuaret manus Moyſes vi
cebat iſrael.

De partibus fortitudinis. v.

Equitur de partibus fortitudinis.
Notandum ergo q Tullius in pri
ma rethorica. Quattuor ptes eius
aſſignat: ſcilicet magnificentiam. fi
duciam: pacientiam: perſeuerantiam. Ma
crobius uero ſeptem partes eius tangit
Magnanimitatem. fiduciam: ſecuritatem.
magnificentiam. conſtantiam. tolleratiam.
firmitatem. ℭ Quidam vero ſex tantūmo
do partes aſſignant: ſcilꝫ magnanimitatē i.
fiduciam. ſecuritatem. pacientiam. conſtan
tiam. magnificentiam. Et ſatis rationabili
ter videntur poſſe poni hic ſex partes forti
tudinis Fortitudo enim debilitatem animi
expellit. ⁊ magnitudinem animi efficit. Quod
debilitatem expellat: patet ex hoc q fortitu
do debilitati opponitur: q magnitudinem
animi efficiat: patet ex hoc q fortitudo di
citur magnanimitas. a. Seneca in libro de
quattuor virtutibꝰ principalibus. Triplex
vero eſt debilitas animi. Prima eſt ni
mia paſſibilitas a malo futuro que timidi

tas vocari poteſt que diſſuadetur. Eccleſi.
ſeptimo. Noli eſſe puſillanimis in aīo tuo.
Et reprehenditur. Mat. viii. Quid timidi
eſtis modice fidei. ℭ Secūda ē nimia paſ
ſibilitas a malo preſenti que eſt quaſi que
dam teneritudo uel mollicies cuius ſignū
eſt, facilitas dolendi que infirmitas eſt in q
buſdam qui conquerūtur ſecum dure agi ⁊
ſibi dura uerba dici. ℭ Tertia eſt inſtabi
litas que ſimilis eſt debilitati virge ſubtilis
que de facili in omnem partem flectitur.
ℭ Contra has tres infirmitates ſunt tres
que partes fortitudinis. Securitas contra
timiditatem. Patientia contra dictam te
neritatem. Conſtantia contra inſtabilitatem.
ℭ Fortitudo vero inquantum magnitudi
nem efficit tres habet partes. Ipſa enim
quantum ad actus ſuos habet. principium me
dium ⁊ finem. Quantum ad principium
pertinet ad eam magnanimitas que eſt ra
tionabilis aggreſſio terribilium. Quantū
ad medium. Fiducia que eſt certa ſpes p
ducendi ad finem rem que inchoata eſt.
Quantum ad finem magnificentia que eſt
rerum que geruntur felix ꝯſumatio. ℭ Int
has ſex partes fortitudinis: primo de ſecu
ritate proſequemur que eſt contra timiditas m
li iuxta illud. Ariſto. in ethica. Fortis ē intre
midꝰ mali: ⁊ deſcribitur ſic. Securitas eſt
habitus ſcdm quē iminentes incōmoditates
⁊ rei inchoate ad finem ſi formidātur. ⁊ co
artat hec deſcriptio ſecuritatem que ē poſt
rei inchoationem. Securitas commendatur
nobis in leone. Prouer. xxviij. Iuſtꝰ ut leo
confidens ⁊ abſqꝫ terrore erit. Eiuſdē. 30.
Leo fortiſſimus beſtiarum ad nullius paue
bit occurſum. Et notandum q ſecundum
phm q̄ ꝯgregata ſunt in homine ſecundū
rōnem diſperſa ſunt in brutis ſcdm naturā ut
caſtitas in elephante: liberalitas in leone.
Unde in libro de nā aīalium. Dicitur q vul
pes ſecuntur leonem: q2 eſt animal cōmuni
catiuum pde. ℭ Manſuetudo vero in agno
Iſa. liij. Quaſi agnus coram tondente ſe ob
muteſcet ℭ Modeſtia iraſcendi in colūba.
Iere. xxv. Facta eſt terra in deſolatiōe a fa
cie columbe: ⁊ a facie ire furoris dñi. Glo.
Gre. Q2 in deo nulla furoris inequalitas
reperitur. Furorem domini irā in columba
nominauit. vt enim vim diuine diſcretiōis

perturbabilem demonſtraret: ⁊ iram dixit
columbe. Securitas conflictū habet cum ti
more. ℭ Securitatis officium ē ꝯ aſpa for
tune ſolatiū dare. De quibus ſolaciis ait.
Sene. De remediis fortuitoꝝ. de cuiꝰ ver
bis pauca ponamus. Morieris iquit. Et
respondet hac ꝯditōne intraui vt exirem.
Morieris: gentiū lex ē qd̄ accepis redder.
Morieris. Peregrinatio ē vita. Cū multū
ambulaueris demum redeundum eſt. Itē
morieris. Stultum ē timere que vitare non
poſſis. Iſtud non effugit: etiā qui diſtulit.
Morieris. Nec primus nec vltimus. Oēs
te anteceſſerunt. Oēs te ſequentur. Item
peregre morieris. Ego q debeo ſoluere pa
ratus ſum: videat ſenerator quo me appel
let. Item iuuenis morieris. Optimum eſt
mori cū iuuat viuere. Iuuēis moriar. For
taſſis alicui malo te ſeducit fortuna ⁊ ſi ul
li alii certe autem ſenectus. In ſepulcrum
iacebis. Quid aliud reſpondeam quā Uir
gilianum illud facilis iactura ſepulcri. Si ni
hil ſentio nō pertinet ad me iactura corpo
ris inſepulti. Si ſentio. Omnis ſepultura
tormentum eſt. Quid intereſt ignis an fera
te conſumat an tempus omnium vltima ſe
pultura. Non defunctorum cura ſed viuoꝝ
inuenta eſt ſepultura vt corpora: ⁊ viſu ſe
da ⁊ odore āmouerentur. Idem in libro d
naturalibus qōnibꝰ. Nihil refert q miſar
mors veniat: quod a nobis petit minimum
eſt. Hic ſenectus a vobis ablatus eſt. Hic
auricule dolor: hic humoris corrupti abun
dātia puſilla res eſt hominis vita ſed ingēſ
res eſt contemptus vite. Hanc qui contem
pſit ſecurus videbit maria turbari. Illa in
ferorum regna detegantur ſtabit ſuper illā
voraginem intrepidus: ⁊ fortaſſe quo debe
bit cadere proſiliet. Quid ad me quam ma
gna ſint. quibus pereo ipſum perire nō ma
gnum eſt ſi volumus tranquille degere. Ani
ma in expedito eſt habenda: ſiue illam inſi
die ſiue morbi petant. Idem in eodem. Ni
hil intereſt vtrum me lapis vnus elidat: an
toto mundo pmar. Itē egregie Uagerius.
Si cadendum inquit mihi eſt e celo cecidiſ
ſe velim. ℭ Contra timorem mortis poſſūt
valere duodecim ſolatia que ex ſcripturis
e ris diuerſis colliguntur. ℭ Primum q ipſa

hoſtem noſtrum familiarem occidit: ſcilicet
corpus. Gala. v. Caro cōcupiſcit aduerſus
ſpiritum: ⁊ ſpiritus aduerſus carnem. Sa
piens nulla peſtis efficatior eſt ad nocen
dum quam familiaris inimicus. ℭ Secun
dum eſt q hoſtium nobis efficit in carcere
in mundo in quo capti detinemur corpore
ſcilicet. in pſ. Secundum aliam litteram.
Educ de carcere animam meam. Sed ſunt
quidam adeo aſſueti miſerie huius carce
ris vt nihil timeant tantum in hoc carcere
quantum hoſtium vel exitum. ſere ⁊ repa
gula ab incarceratis odio ſolēt haberi: ⁊
nou liber exitus. ℭ Tertium eſt q nos ex
pedit ab onere cophini immundicia pleni.
Sapienti nono corpus quod corrumpitur
agrauat animam. ℭ Quarto eſt q finem im
ponit peregrinationi laborioſe ⁊ amarit
udinibus plene. Gregorius. Quid eſt vita
mortalis niſi via. Et quali ſit fratres mei p
pendite in via laſſari: ⁊ viam nolle finiri.
Idem. Uita preſens laboribus plena eſt
cum luctu agitur ⁊ inde cum lacrimis ama
tur. Ecleſia. trigeſimo. Melior eſt mors q̄
vita amara. ℭ Quintum eſt q lentū equū
omni genere viciorum vicioſum nobis ceci
dendo dextrarium. Optimum nobis teſtio
niū facit. Equus vicioſus corpus eſt. Ab
hoc equo expediri deſiderabat Paulus.
Romanorum ſeptimo. Infelix ego homo
quis me liberabit de corpore mortis huiuſ
Tribus d cauſis timet miles equum ſuum
amittere vel quia non eſt ſecurus de emen
da: vel quia timet capi equo amiſſo vel p
pter equi bonitatem nulla vero harum tri
um cauſarum eſt in caſu propoſito. Securꝰ
eſt enim de emenda ſeruus dei. Amborſiuſ
Non timeo: quia bonum dominum habeo.
Et ſecundo. Macti ſeptimo. Dixit vnus d
ſeptē fratribꝰ bone memorie. E celo inquit
iſta poſſideo. ſed propter legem dei iſta de
ſpicio: quia me earum recepturum ſpero.
Non timet etiam ſeruꝰ dei capi equo amiſ
ſo. Tunc enim de manibus hoſtium libe
ratus ē. Pſalmus loqueꝰ contritus: ⁊ nos
liberati ſumus. Equus iſte eſt adeo uitio
ſus vt optandus ſit ſeruo chriſti ab eo
expediri. ℭ Sextū ē pſiiq vite piculū. mors
portus ē piculoſe nauigatiōis in mari huiꝰ

mundi iuxta verbum. Ber. Periculū ꝓbat
trāſeuntium raritas ⁊ pereūtium multitu
do. ⁊ in mari marſilie de quattuoꝛ nauib⁹
non ꝑit vna. In mari huius mūdi ḋ quat
tuoꝛ alabus uix euadit vna. ¶ Septimū
eſt mortis neceſſitas. Sene. Nullus eſt per
nicioſioꝛ hoſtis ꝙ quē audacem anguſtie
faciunt. paria conantur animus magnus
ac perditus. Cogitemus nos ꝙtū ad moꝛ
tem perditos ⁊ ſumus omnes reſeruamuꝛ
ad moꝛtem. Nec de re ſed de die queritur.
Nonne cōtēneres eū qui inter moꝛtuos cō
ſtitutus beneficii loco peteret vltimus cer
uicem. Idem facimus magni extimamus
tardius moꝛi. Idez in libꝛo de naturalib⁹
qōnib⁹. Nullū mai⁹ ſolatiū mortis ꝙ ipſa
moꝛtalitas. ¶ Octauū ē moꝛiēdi ꝯtinui
tas. Sen. Quid fles. ꝙ quottidie expieris
Idē quottidie moꝛiemur: quottidie aliq̄
ps vite dimittit: ⁊ tūc quoqꝫ cū creſcim⁹
vita decreſcit. ¶ Nonū ē ꝓpīqtas moꝛt̄. Cri
ſoſtomuſ. Si gratis p⁹ modicū moꝛituri ſu
mus: quare ante modicum ī cā dei cū glīa
non moꝛimur vt fiat voluntarium qḋ futu
rum ē neceſſarium. Sene. Nemo tam timi-
dus eſt qui malit ſemper pendere ꝙ ſemel
cadere. Idem. Erras ſi in nauigatione ſola
putas minimū eē quo moꝛte vita diuidit
In omni loco eq̄ tenue interuallū eſt nō
vbiqꝫ moꝛs tam pꝛope oñdit vbiqꝫ ꝓpe ē.
¶ Decimū ē moꝛs xp̄i. Heb. xij. Curram⁹
ad pꝛopoſitū certamē aſpicientes ī aucto
rem fidei: ⁊ conſumatoꝛē ieſū q̄ pꝛopoſito
ſibi gaudio ſuſtinuit crucem. Aug. Magna
conſolatio eſt mēbꝛis a capite ꝙ xp̄s q̄ eſt
ſapientia dei patris gaudium mūdi fugit ⁊
ad moꝛtem voluntarie venit. Certiſſimum
argumentum ē ꝙ moꝛs filiis vel ſeruiſ dei
timenda non ſit. ¶ Undecimū ē amantiſſi
mi: ⁊ ſapientiſſimi patris poteſtas. Hoc ſo-
latium adhibuit dñs diſcipulis ſuis dicēs
eis poſt ſuam reſurrectionem data ē mihi
oīs poteſtas in celo: ⁊ in terra. Mat. vltio.
Magna conſolatio eſt filiis dei ꝙ perſecu
toꝛis virga eſt in manu patris eoꝝ: patriſ
inq̄ miſericoꝛdiaꝝ cuius ſapientiam nihil
latere poteſt cuius potentiam nihil poteſt
ſuperare. Unde veriſimile ē ꝙ pſecutoꝛ nō
affliget filios eius niſi quātum pater uide-
rit eis expedir. Iſa. x. Uirga furoꝛis mei aſ
ſur. Mat. x. Nōne duo paſſerēs aſſe veneūt

⁊ vn⁹ ex illiſ ñ cadet ſup terrā ſine pꝛe vro.
¶ Duodecimū ē ſeqns imoꝛtalitas. Tul
li⁹. nō ē lugēda moꝛſ ꝙ imoꝛtalitas ſeq̄t
Ecc. vij. Melioꝛ ē dies moꝛtis die natiuita
tis duab⁹ de cāis. Meli⁹ ē fu:s dei dies
moꝛtis die natiuitatis. Una ē q̄ moꝛs eſt
egreſſus a miſeria. Natiuitas vero in miſe-
riam ingreſſus. Melioꝛ vero eſt egreſſus a
miſeria ꝙ ingreſſus. Sapiēs moꝛs bona ſ
ñ ē finis tñ illa maloꝝ ē. Sen. moꝛs maloꝝ
oīum remediū ē. ¶ Scda ē qꝛ moꝛs ē poꝛ
ta gloꝛie ſuis dei. Ipſa ē ichoatio btē vite
Uñ ē natiuitas nobilioꝛ qm̄ ſic natiui. ſꝫ
coꝛpus. Unde tranſitus ſcōꝝ natale co
rum vocatur ab eccleſia ps. Pꝛecioſa i cō-
ſpectu domini moꝛs ſcōꝝ eius. Uere ē pꝛe
cioſa: quia ē regni eterni pꝛetium. ¶ Seq
tur de quibuſdam aliis ſolaciis que tangit
Sen. in li. de remediis foꝛtuitoꝝ. Exulab.
⁊ reſpondet patria eſt ubicūqꝫ bene eſt. Il
lud aūt per quod bene eſt in hoīe non ī lo
co eſt. Si ſapiens eſt peregrinatur. ſi ſtult⁹
exulat. doloꝛ imminet. Si exiguus eſt fera-
m⁹. leuis. n. eſt patiētia. Si grauis ē fera
mus: ſi leuiſ ē gloꝛia: dura res ē: doloꝛ: imo
tu mollis nō ſum potens: gaude: iniuriā fa
cere nō poteris pecuniam perdidi. foꝛtaſſe
illa te perdidiſſet. O te felicem ſi cum illa
auaritiam perdidiſti: ſed ſi manet illa ap
te es tamē utcūqꝫ felicioꝛ qm̄ tāto malo
ſubducta ē materia. Pecuniā pdidiſti ⁊
illa qdē ꝙ multos: eris nūc in via expedi
tioꝛ tutioꝛ. Exonerauit te foꝛtūa ſi itelligiſ
⁊ tucioꝛe poſuit loco: pecuniaꝫ perdidi: nē
pe quā vt tu heres alius ante perdiderat:
Oculos perdidi quā multis cupiditatib⁹
vita inciſa eſt: oculi iritamenta ſunt vicio
rum duces ſcelerū. Amiſi liberos. Stult⁹
es defleas moꝛtem moꝛtalium. periere pꝛe
turi. habebāt illi cuius eſſent magis ꝙ tui.
Educādos tibi foꝛtūa mādauerat recepit
illos: non abſtulit: naufragium ptuli. cogi
ta nō quod perdideris ſed euaſeris. Nu-
d⁹ exꝗ. exiſti. Cū pire potuiſti vna cū oīb⁹
In latrones icidi. noli conqueri ꝙ incide
ris. Gaude ꝙ euaſeris. Amicum perdidi.
iam cū te habuiſſe certum eſt aliū quere
⁊ tibi eū q̄ras. vbi inuenire poſſis. Quere
inter liberales artes: inter honeſta ⁊ recta
officia. quere in laboꝛibus. Ad menſaꝫ res
iſta non queritur. Perdidi amicum: foꝛteꝫ

animū habe. ſi unum erubeſce. ſi vnicū
quid tu in tanta tempeſtate ad vnam an-
choꝛam ſtabas. Bonam vxoꝛem amiſi. In
uenies ſi nihil querit niſi bonam vxoꝛem.
Soꝛoꝛ bona non poteſt reperiri nec mateꝛ
vxoꝛ aduenticium bonum eſt. Non ē inter
illa que ſemel vnicuiqꝫ contingunt multoſ
tibi numerare poſſum: quibus bonaꝫ vxo-
rem lugentibus contigit melioꝛ. ¶ Contra
aſpera huius mundi abundantius conſo-
latur ſcriptura ſacra: ⁊ ſpecialiter ſaluato-
ris doctrina qui ad conſolandū miſeros ī
mundum iſtum venit. Iſa. xlix. Ad ānūciā
dum manſuetis miſit me ⁊c̄. Ut conſolarer
omnes lugentes. De conſolationibus eius
habes. Mat. ⁊. ⁊. 10. Et luce. vi.

Quod ſecuritas cōtra timoꝛē adiuuat.

f S Ecuritas inoꝛdinatum timoꝛeꝫ ex
pellit. Contra quam dicit. Sene. in
epiſtolis. nos ad pꝛeſentia ñ apta-
mus ſed cogitationes in longiqua pꝛemit
timuſ. Ita ꝙ pꝛouidentia maximum bonū
conditionis humane in malum verſa eſt.
fere pericula: que vident fugiunt cum effu
gere ſecure ſit. Nos euenturo toꝛquemur
⁊ pꝛeterito multa bōa nr̄a vitio nr̄o nobis
nocent. Timoꝛis toꝛmentum memoꝛia re-
ducit: vel pꝛouidētia anticipat. Nemo tm̄
pꝛeſentibus miſer eſt. Idē. Plura ſunt que
nos terrent quā que pꝛemunt: ⁊ ſepi⁹ opi-
nione ꝙ re laboꝛamus. Illud tibi p̄cipio
ne ſis miſer ante tp̄s: cū illa que velut imi-
nentia expauiſti foꝛtaſſis nūꝙ vētura ſint.
Quedam magis toꝛquent ꝙ debeāt. Que
dam toꝛquēt cum oīno non debeant. Que
dam ante toꝛqueant ꝙ debetur. Ideꝫ Re
ſpice an certa argumēta ſint futuri mali: ple
riqꝫ ſuſpitionibus laboꝛamus ⁊ illudit no
bis illa que conficere bellum ſolet fama. ne
vero arguimus illa que nos in metu ⁊ ad-
ducunt nec excutimus ſed trepidamus. Et
ſic vertim⁹ terga queādmodū illi quos pl̄
uis motus fuga petram fugauit caſtris.
Aut quos aliqua fabula ſine auctoꝛe ſpar
ſa ꝯterruit. ¶ Neſcio quomodo vana ma
gis conturbant. vera enim modum hēnt.
Quā multa expectata nunꝙ comparue-
runt. Etiam ſi futurum eſt. Quid iuuat do
loꝛi ſuo occurrere. Satis cito dolebis cum
venerit interiꝫ tibi melioꝛa pꝛomitte. Idē

ſpe metum tempera. Alius dicat foꝛtaſſe ſi
veniet. Tu ſic dic quid ſi veniet: videbimus
vtrum veniat: foꝛtaſſe per me venit: ⁊ moꝛſ
iſta vitā honeſtabit. ¶ Contra timoꝛeꝫ ioꝛ
dinatum multum valet ſapientia. Attingit
enim a fine vſqꝫ ad finem foꝛtiter: ⁊ diſpo
nit omnia ſuauiter. Sapien. viij. Ecōtrario
eſt de ſtulticia. Sen. ſtulticia nihil paccatū
hꝫ: ad omnia pauet: ⁊ ipſis terret auxiliis.

**Quedam ad commendationeꝫ ſecuri
tatis.**

E T notandum ꝙ eſt ſecuritas com- g
e mendabilis: ⁊ eſt ſecuritas pꝛehen-
ſibilis. De ſecuritate commendabili
dicitur. Pꝛouer. xv. Secura mens quaſi iu-
ge conuiuium. Gre. in moꝝ. Quaſi ꝯtinua
tio refectōis ē trāqlitas ſecuritat̄. Itē In
ſtis initiū tribulatōis ipſa pleruqꝫ ī obitu
ſecuritas mentis. Idē Quiſqs ad vite p̄
cepta ſe dirigit pꝛimiſqꝫ vite eterne pꝛemia
percipiat hic iam inicia ſecuture in perpe-
tuum ſecuritatis deguſtat. Securitas iſta
videtur eſſe ſequela virtutū. Gre. in moꝝ.
Dum virtutes menti letitiam pariunt quē
dam etiam ſecuritatem gignunt. ¶ Ad ſe- b
curitatem pꝛimo valet puritas conſciētie.
Conſcientia pura merito ſecura eſt. cum a
peccato purgata ſit pꝛopter quod ſolū vel
maxime timendum eſt. Ber. O vita ſecu-
ra vbi pura conſcientia: o iquā vita ſecura
vel abſqꝫ foꝛmidīe moꝛs expectatur imo ex
optatur cum dulcedine ⁊ excipitur cum ḋ
uotione. ¶ Secundo diuturnitas penitētie
Greg. In penitente cum longa moꝛtis an
xietate fuerit foꝛmido conſumpta: quedam
iam de pꝛeſumptione venie ſecuritas naſci
tur. ¶ Tertio conceptus boni tranſitoꝛii.
Gre. in moꝛali. Mira ſecuritas coꝛdis: alie-
na non querere. Augu. in li. de li. ar. Nemo
ſecurus eſt in his bonis que poteſt inuitus
amittere. Uirtutē aūt ⁊ ſapiētiā nemo amit
tit iuitus. Qui bona tranſitoꝛia contemnit
mala pene tranſitoꝛie non meruit. Senec.
Deſines timere ſi ſperare deſieris. ¶ Quar
to integer amoꝛ interni: ⁊ eterni boni. Uñ
ſuper illud Pꝛouer. xxviii. Iuſtus autem
quaſi leo confidens abſqꝫ terroꝛe erit. Dicit
glo. Iuſti ſecuritas leōi comparatur. quia
cum quaſlibet aduerſitates inſurgere ꝯſpi
cit ad mentis ſue confidentiā redit ⁊ ſic vi

eſt: quia illum diligit quem nemo inuitus
amittit. Securitas reprehenſibilis eſt. Se-
l curitas temeraria vt eſt ſecuritas coꝝ qui
ita ſunt ſecure in mari mundi huius quaſi
iam eſſent in portu: ⁊ ita ſunt ſecuri dum
adhuc bellum datur quaſi iam triumphaſ-
ſent. iii. Re. xx. Ne glorietur accinctus eque
vt diſcinctus. Ber. in ſermonibus. Nuſq̄ ē
ſecuritas fratres neqꝫ in celo: neqꝫ in para-
diſo: multo minus in mundo. In celo ceci-
dit angelꝰ ſub penitentia diuinitatis. Adā
in paradiſo de loco voluptatis. Iudas in
mundo de ſcola ſaluatoris. Augu. in lib cō
feſ. Nemo ſecurus debet eſſe in vita iſta q̄
tota temptatio nolatur. Ieronimus. i eplis
Nulla ſecuritas eſt vicio ſerpente dormire
Qui hꝫ hanc ſecuritatem facile a dyabolo
vincitur. Iero. in epiſtolis. Timor virtutū
cuſtos ē ſecuritas ad lapſum facilis. Iudi
cū. xviii. Nullus erit labor intrabimus ad
ſecuros. Iero. Noli nimis eſſe ſecurus. Ni
mia ſecuritas mentis tēpeſtas eſt. Grego. I
moral. Sepe quem certamen ſue temptatō
nis ſuperare non valuit ſua deterius ſecuri
tas ſtrauit: ⁊ unde ſe primeſcit quandoqꝫ
cadere inde accipit fortiter ſtare. Idem ſan
cti viri ſic de ſpe ſunt certi vt cum ſemper
ſint de temptatione ſuſpecti que ſecuritas.
ubi excellentia dona dei vt eſt diuina re-
uelatio. poſſunt eſſe homini occaſio ruine.
iii. coꝝ. xii. Ne magnitudo reuelationum
extollat me datus eſt mihi ⁊c. Glo. Augu.
Quomodo ſecurus agnus egredietur vbi
erice per ditari metuit. Grego. In paradi
ſum duceris: ⁊ ab angelo ſathane tēptaris.
k Idem ſecuritas reprehenſibilis ē ſecuritaſ
cum negligentia. Gregori. in omel. Pleriqꝫ
pigri remanent ad exercenda bona preci-
pua. quia valde ſibi ſecuri ſunt quia nulla
cōmiſerunt mala grauiora. Idē in moral.
Dum mens ſecura redditur in corpore laſ
ſatur. Idem mater negligentie ſolet eſſe ſe
curitas. ¶ Item reprehenſibilis eſt ſecuri-
tas incauta. Grego. in moral. Multis ſepe
graue periculū ſecuritas fuit. In contrario
Prouer. ii. Qui cauet laqueos ſecurus erit
Grego. in morali. Sepe mens duꝫ in ſe vir
tutis ſue ſecuritate ſoluitur inſidiante ad-
uerſario inopinate culpe telo perforatur. ⁊ ide
deo in eternuꝫ longe fit. unde ei ad tēpus
ſine cautele cuſtodia propinquauit. Iteꝫ ſe
curitas reprehenſibilis eſt eorum qui peri
cula futura non preuidēt. De ſecuritate ta
lium. Iob. xi. Domus eorum ſecure ſunt: ⁊
pacate ⁊c. Ducūt dies ſuos in bonis: ⁊ in
puncto ad infernuꝫ deſcendunt. De impro
uiſione talium. Prouer. xxviii. Viri mali n̄
cogitant iudicium. De ſecuritate. Eccleſie.
viii. Quia non profertur cito contra malos
ſentētia. filij hominum abſqꝫ timore ullo
perpetrant mala. In eodem. ſunt impij
qui ita ſecuri ſunt quaſi iuſtorꝫ facta ha
beant. Securitateꝫ cum improuidentia ha
bebat cui dictum eſt. ſtulte hac nocte. re-
petent a te. Luce. xii. Item illi de quibus
einſdeꝫ. xvii. Edebāt: ⁊ bibebāt vxores du
cebant: ⁊ dabantur ad nuptias vſqꝫ i dieꝫ
qua intrauit noe in archam: ⁊ venit diluui
um: ⁊ perdidit omnes. Et in eodem. Simili
ter factum eſt in diebus Loth edebant ⁊c.
Et pluuit igneꝫ ⁊ ſulphur de celo: ⁊ omnes
perdidit. Talis etiam ſecuritas fuit in iero
ſolimis quibus dominus ait. Luce xix. Et
quidem in hac die que ad pacem tibi nūc
autem abſcondita ſunt ab oculis tuis: ⁊c.
⁊. i. Theſalo. v. Cum dixerint pax ⁊ ſecuri-
tas tunc repentinus ſuperueniet interitus.

De pacientia. vi.

f Equitur de pacientia de qua hoc
modo dicetur. Primo ponentur d
ſcriptiones eius. Secundo ea que
pertinent ad eum commendationē. Tertiō
dicetur de his que iuuant pacientiā. Quar
to ponentur eius diuiſiones. Circa primū
notandum ꝙ patientia ſic poteſt deſcribi.
Pacientia eſt equanimis malorum illato-
rum tollerantia. Et ſummi poteſt hec de-
ſcriptio a verbis ſuper illud. Luce. xxi. In
paciētia veſtra poſſidebitꝭ animas veſtras
Glo. Vera patientia eſt aliena mala equa
nimiter perpeti ⁊ contra eum qui irrogat
mala nullo animi dolore moueri. Et ſuper
illud. Iob. Vbi fortitudo tua paciētia tua
⁊ perfectio viarum tuarum. glo. In fortitu
dine proficit qui aliena mala in motus tol

lerat. ¶ Deſcribitur etiam ſic. Patientia ē
virtus contumeliarum: ⁊ omnis aduerſita
tis impetus equanimiter portans vel ſic.
Pacientia eſt omnium paſſionum moleſta
rum aliunde illatarum victorioſa ꝑpeſſio.
¶ Item ſic deſcribitur a Tullio. prima re-
thorica Paciencia eſt honeſtatis aut vtili
tis cauſa rerum arduarum ⁊ terribilium
voluntaria ac diuturna perpeſſio. Hone-
ſtatis cauſa eſt perpeſſio vt cum quis pro
fide chriſti potius eligit mori q̄ negando
eam ſaluare vitam ſuam. Vtilitatis vero
cauſa vt cum quis pro ſalute gregis mori
eligit. Voluntaria vero ideo dicitur: quia
qui omnino inuitus patitur non habꝫ lau
deꝫ vel meritū. Ideo dicitur. i. Pe. quarto.
Nemo veſtrum patiatur quaſi homicida
aut fur aut maledicus: aut alienorum ap
petitor. Si autem vt chriſtianus non eru-
beſcat. diuturna dicitur: quia ad veruꝫ pa
tientem pertinet ut patiēdo perſeueret.

b ſ Iquis obijciat ꝙ paſſio illata exte-
rius non videtur voluntaria eſſe.
⁊ ideo nec meritoria dicendum ꝙ
quedaꝫ ſunt paſſiones intrinſecus nate: ta
men per apprehenſionem extrinſeci boni
vel mali mouentis: vt gaudium ſpes: timor
dolor ⁊ hec paſſiones poſſunt eſſe a volun
tate eius qui patitur tanquam a cauſa ef-
ficiente vel non reſiſtente que indubitāter
poſſunt eſſe meritorie. Auguſtinus in libro
ciuitate dei. Cupiditaſ ⁊ leticia: metꝰ ⁊ triſti
cia voluntates ſunt. Recta voluntas bo-
nus eſt amor: ⁊ peruerſa malus eſt amor.
Amor fugiens ꝙ ei aduerſatur timor eſt.
idqꝫ ſi acciderit ſentiens triſticia. ē animi
dolor qui triſticia nominatur diſſenſio eſt.
Quedam vero paſſiones ſunt extrinſecus
illate vt moleſtia corporis uel contumelia
verbi. Et hec paſſiones non ſunt volunta-
rie a voluntate eius qui patitur tanquam
a cauſa efficiente. Tamen poſſunt quodaꝫ
modo dici voluntarie a voluntate conſciē
tie vel non contradicente voluntas vero
ſuſtinendi eas ſeu recipiendi eas. Secun
dum quoſdam meritoria eſt ⁊ aureo: ⁊ au-
reole: ſi tamen ſit coniuncta paſſioni. aliter
vero non eſt meritoria aureole. Secundum
alios paſſio eſt que quodammodo volun-
taria eſt meritoria preut meritorium dici-
tur quo debito ſit magis debitum. Dicitur
enim mereri ſecundum eos multipliciter.
¶ Vno modo eſt impetrare aliquid de cō-
gruo ſic boni merentur aliis gratiam.
Alio modo de indebito facere debitum: ⁊
mereri. hoc pertinet modo ad gratiam me
diante actu liberi arbitrij. ¶ Tertio modo
mereri eſt de debito facere magis debitum
ſic meretur quis actu exteriori vel paſſione
Vide ſecundum eos martir ipſa paſſione
meretur aureolam inquantum ex caritate
eam ſuſcipit: ⁊ non ipſa voluntate ſuſcipiē
di plus enim dicit ſuſceptio. Voluntaria
q̄ voluntas ſuſcipiendi. Ponit enim actu
alem paſſionem ⁊ voluntatem ipſum ſuſce
ptionem. Tamen forſitan non exigitur ꝙ
tunc ſit actu voluntas. Sed ſufficit ꝙ vo-
luntas illa fuerit ex qua hec ſuſceptio ē vo
luntaria dummodo patiens maneat in ca-
ritate.

Quot modis accipitur hoc nomen.

c T notandum quod patientia quā
doqꝫ ſumitur large: quandoqꝫ ſtri
cte. Patientia large eſt circa omne
difficile ⁊ circa omne in temptationem.
Iaco. primo. Beatus vir qui ſuffert tem-
ptationem. Stricte uero eſt: circa paſſiones
extrinſecus illatas. Actus vero pacientie
eſt recipere paſſioneꝫ ita ꝙ animus. nec ſu
cumbat neqꝫ vindictā inferentis appetat.

De pacientie commendatione ſecun-da pars vij.

ſ Equitur. De cōmēdatōe notā
do ergo ꝙ ad cōmēda a
tionē ipſius. ¶ Prio facīt freqūs ad
monitio q̄ facit ſacra ſcriptura ad pacien-
tiā. Ephe. quarto. Obſecro vos in domino
vt digne ambuletis vocatione qua vocati
eſtis cum omni voluntate ⁊ manſuetudīe
⁊ pacientia. Primi theſalonicen. quarto.
Pacientes eſtote ad omnes. Primiꝰ Thi
mo. ſexto. Homo dei ſectare pacientiam.
Hebre. duodecimo. Per pacientiam cur-
ramus ad propoſitum nobis certamē. Ia.
quinto. Pacientes eſtote fratres vſque

ad aduentum dñi. Secundo quia patiētia
valde glorioſe triūphat ad gloriam trium
phi eius facit. Quod ipſa ſine ictu. vel rep
cuſſione vincit: non leuaret vnam feſtucam
ad hoſtes feriendos ſed tela eorum retun
dit: ꝛ in corda hoſtium mittit. ps. gladius.
eorum intret in corda ipſorum perſecutoris
gladius in cor eius intret. quia aīam eius
occiderit: cum patiēs vīn it homo. pſecuto
res: ꝛ demones. ꝛ ſeipſum. De perſecutori
bus pꝫ in btō Vincentio qui vicit Datia
nū. Vñ dixit ei videbis me plus poſſe dū
torqueor: ꝙ poſſis ipſe q torques. De demo
nibus vero idē patere pōt. quos patiēs mā
ſuetus eiecit de dñio huius mundi. Legitur
de quodā ſene monacho heremita ꝙ cum
quidā hō a malo ſpū arreptus eū fortiter
ī maxilla percuſſiſſet. ꝛ ſenex mox alteram
pbuiſſet. dyabolus ſtatī receſſit. Similiter
legit̄ de filia cuiuſdā primarii dñorum ha
bente ꝙ cū qdam diſcipulus ſenū veniſſet
ad domū ī qua ipſa erat puella a demōio
vexata dedit alapam ei: ꝛ ille antē. pbuit
mox ꝛ aliam. demon autē coactus clama
uit ꝙ violēta mandata dei expelleret eum
inde: ꝛ ſtatī curata ē puella. Patiēs vincēs hō
ſeipſum ꝙ genus vincēdi eſt rariſſimū. eſt
&c nobiliſſimū. Sen. ī li. de naturalibus qōn
nibus. Innumerabiles ſunt q pplos q vr
bes hñerūt ī ptāte: pauciſſimi ſe. ad gliam
huius triūphi. Primo facit ꝙ hoſtis fami
liariſſimus eo vincitur. nulla vero peſtis ef
ficacior ē ad nocēdū ꝙ̄ familiaris inimic⁹.
Scdo ꝙ patiens hoſtem ſuperat qui iā ſe
cum ē in arce. difficilius vero ē hoſti reſiſte
re. cum iam ītrauerit caſtrum vel arcem: ꝙ̄
ſi ſit extra. vnde ſupra illud. Prouerb. xvi.
Melior eſt vir patiens ꝙ̄ vir fortis ꝛc. Di
cit glo. Minor eſt victoria vrbes expugna
re q extra ſunt que vincātur. Tertio q. q
fortior ī fortiori. fortior ē ī minus forti. ꝛ cū
aliqs mltas urbes expugnauit. ſi poſtea ſe
ipſum ſupauerit nobilior erit triumphus
vltimus precedentibus quo victor vrbium
ſeipſum deuincit. Ad gloriam huius trium
phi etiam facit ꝙ cū in aliis triumphis pu
gnet homo totus contra hoſtem h̄ non pu
gnat niſi quaſi dimidius. Patientia ſci vi
cerunt regna. patientia hominem reddit in
uincibilem. Unde ſuper illud Job. iiii. Ubi
ē fortitudo tua. ꝛc. Qui ſe vincit ꝯ oīa for
tis eſt. Unus hō vere patiēs a toto mūdo
vinci non poſſet. Sene. Facilius eſt gentē
vnam ꝙ̄ vnum hominem vincere. Idem lo
qns de quodā q vicit ignem: ꝛ duos reges
patientia ſua. ego nō dubito qn magis lau
dem truncam illam manum nācit. ꝙ̄ cuiuſ
libet fortiſſimi ſaluam fecit hoſtium flam
marumqꝫ cōtēptor: ꝛ manū ſuam ī hoſtili
foculo diſtillantem ſpectauit donec iuſſus
eſt vt inuito ignis eriperetur. ꝯ tanto maiori
patem: quāto rarius ē hoſtem āmiſſa mā
vi ſe ꝙ̄ armata. fecit bellum inermis: ꝛ
manus: ꝛ illa manus trunca duos reges
vicit: Poeta. Maria ſcutū patiēs pugnet
inermis armatoſque ſolet vincere ſepe vi
ros. Legitur ꝙ Socrates poſitus ī carcerē
cū eſſent q pmitterent eū fugere noluit ex
re: ſed remāſit ut duarū rerū grauiſſimarū
hoībus metum auferret mortis. ſ. ꝛ carceris
Scī marie videtur gloriari in his que ſūt
patiētie. Gal. vlt. Mihi abſit gloriari niſi
in cruce dñi ꝛc. ii. cor. xii. Libēter gliabor
in infirmitatibus meis. ꝛc. Ro. v. Gliamur
in tribulationibus. ¶ Trib⁹ de cāis electi
gloriantur ī tribulatōibus. Primo q viros
ſtrenuos magis decet tribulatio ꝙ̄ pſpe
ritas. ſicut militi glorioſius ē eē in exercitu
ꝙ̄ ī balneo. Boe. vir ſapiēs moleſte ferre n̄
dꝫ quotiēs ī certamē fortūe adducit̄. ſic vi
rū fortem nō decet īdignari quotiēs belli
cus increpuit tumult⁹. Sene. ī eplis. Quid
vi malit qſqs vir ē. ſomnū ſuū claſſico ꝙ̄
ſymphonia rūpi. Scdo q ī h̄ aſſimilātur
xpo cui aſſimilari magne glorie ē. Eccleſ.
xxiii. Gloria magna ē ſequi dñm Ber. ſup
cant. Quāta gloria ē ſponſe aſſimilari ſpō
ſo. nihil glorioſi⁹ reputat ꝙ̄ xpi portare op
probrium. Item grata ignominia crucis ē
ei q crucifixo ingratus non eſt: glorioſum ē
militi deferre arma regis: ſic glorioſum
ē xpiāo deferre ſtigmata xpi. Galat. vi. Ne
mo mihi moleſtus ſit. ego enim ſtigmata
ieſu xpi in corpore meo porto. Augu. Stig
mata appellauit quaſi notas penarum de
pſecutoribus quas patiebatur. ſtigma enī
dicitur punctum. vel nota aliquo ferro facta
Tertioqꝫ tribulatio oſtēdit eos eſſe amicos
dei. Apocalip. tertio. Ego quos amo ar
guo ꝛ caſtigo. ¶ Tertium magnum.
dominium patientie: patienti ſeruiunt per
ſecutores. Prouer. xi. Qui ſtultus eſt ſeruiet
ſapienti. Nullus adeo ſeruiuit beato Vin
centio vtiliter ut Datianus: fabricando co
ronam regni eterni. ps. ſupra dorſum meum
fabricauere peccatores: fabricauere inquā
coronam eternam. Patientie ſeruiunt eſt⁹
ꝛ hyemps. Omnia aduerſa mundi ſterili
tas agrorū implet eius horrea ſterilitas vi
nearum cellaria. fures ꝛ raptores: ꝛ alia ho
minibus noxia ſeruiūt ei. ignis domos alio
rum exurens edificat patientie domum in
celis. ad eam pertinꝫ illud. ps. Si conſiſtāt
aduerſum me caſtra non timebit cor meū.
Ipſa confringit portas arcuum: ſcutum: ꝛ
gladium: ꝛ bellum. Omnia enim iſta in ob
ſequium eius conuertuntur. ipſa mors ſer
uit ei tenebroſum carcerem corporis cōfrin
gēdo. Mors clauis regia eſt ꝙ̄ deus exhi
bet ad liberandum amicos ſuos a carcere
corporis. Ipſa porta eſt per ꝙ̄ amici dei ef
fugiunt a manibus perſecutorum ad dei
miſericordiam. Prouer. xiiii. Sperat iuſtus
in morte ſua. Patientia dñatur hō ſibiipſi
Luc. xxi. In patientia veſtra poſſidebitis
animas veſtras. Hoc dominiū in hoc attē
ditur ꝙ ipſa cohibꝫ hominem interiorē ab
illicito appetitu vīdicte cohibꝫ ſimiliter ex
teriorem: Linguam enim cohibꝫ a contume
lia: manum a moleſtia. Unde ſic dicitur de
graculo ꝙ non poteſt tenere linguam ſuam
de homine vero modeſto in verbis contra
rium videtur. Sicut patiens potens eſt ſe
ipſum cohibere. ꝛ interi⁹ ꝛ exterius ab his
que pertinent ad vindictam. ꝛ quātū ad h̄
dicitur patiens animam ſuā poſſidere. In
homīe impatiente dominatur ira vel furor
ꝛ eum poſſidet. ¶ Quarto ꝙ hominem di
cat. Patiens ſapienter agit ad hoc vt de
bita ſua ſoluat ipſe ſapienter acqrit. ſapien
ter cuſtodit ꝛ multiplicat. Sapienter debi
ta ſoluit nihil de ſuo in ſolutione expen
dendo. ſed faciendo vt hoſtes ſui ea ſol
uant dum iniurias ab eis illatas patiēter
ſuſtinet que ſunt velud aurū ꝛ argentum ꝛ
lapides precioſi quibus a debitis ſuis ab
ſoluitur. Job. xxxvii. Ab aquilone aurum
veniet. Ipſe de his que nullius valoris vi
dentur eſſe. debita ſua ſoluit vt ſunt ma
le pene. Mors ſcilicet infirmitas ꝛ ſimilia.
Mors enim ei precioſa eſt in ps. Precioſa
in conſpectu dñi. mors ſanctorum eius.
Auguſti. in li. de ci. dei. Quid precioſius ꝙ̄
mors per quam ſit. vt delicta dimittantur.
ꝛ merita cumulatius augeātur. Patienſ d̄
hoc ꝙ neceſſe habebat expendere a debitiſ
ſuis. ſe abſoluit ꝛ inſuper regnum celorum
emit: vt patet in martiribus quorum morſ
per ꝙ̄ neceſſario tranſituri erant ab omni
pena eos abſoluit: ꝛ regnū celorum eis ac
quirit: patiens ſapienter acquirit: q ſine
ſuo labore ſcilicet perſecutoris quaſi mate
riam corone perpetue ei miniſtrat: ꝛ ī hoc
eſt melior vir patiens viro forti. Prouerbi.
xvi. Fortis enim multo labore diuitias ſpe
ciales acquirit: vigilando: ieiunādo. pegri
nando. Patiens etiam conſeruando ſapi
enter agit. Si enim perſequtor in aliquo
temporali damnificat hominem pacientem
ipſe que ſibi remanent. maxime ſpiritualia
diligenter cuſtodit: Non minor eſt virt⁹ ꝙ̄
querere parta tueri: econtrario impatiens.
ſi auferatur ei aliquid terrenum ipſe pꝛhi
cit ſpiritualia bona. Prouer. xix. Qui impa
tiens eſt: ſuſtinebit damnum. Eccleſi. ii. Ve
his qui perdiderunt ſuſtinentiam. Patiēs
etiam multiplicādo ſapienter agit. Ipſe. n.
mala in bona conuertit. Ipſe de malis cō
modum ſuum facit. Ipſe non experietur qc
quam mali. Eccle. viii. Qui cuſtodit prece
ptum non experietur quicꝙ̄ mali. Iſa. iii.
Dicite iuſto quoniam bene ꝛc. Patienti ī
omnibus aduerſis bene ei accidit. q iuxta
verbum Grego. Nulla nocebit aduerſitas
ſi nulla dominet̄ ei iniqtas. Patiētia aridi
tate paupertatis vberius fructificat. Ipſa
admodū vrſi vberibus impinguat̄. Et vt
ſalamandra de igne tribulationis viuit.
Et admodum aſini pungitiuis paſcitur. Et
vt ſtructio ferrum ꝛ alia dura comedit. q
gaudet patientia duris. Ipſa admodum pi
ſcis marini: aquis tribulationum nutritur.
ei lapides in panes conuertuntur. quibus
enim impatientes lapidātur: pacientes pa
ſcuntur ꝛ edificantur. Pacientie adeo da
tum eſt: vt alat ſuos in fame. fames enim ē
eorum refectio: patientie eſt deſertum qua
ſi ortus voluptatis. Paciētia eſt velud au
rum ꝙ in igne tribulatiōis depuratur. Ho
mo impatiens eſt: vt palea que ibi con

citur. Augu. in lib. de ci. dei. Sicut ſub vno
igne aurum rutilat palea fumat. ⁊ vt pa
lee comminuuntur frumenta purgantur.
Ita vna eademque vis bonos probat
purificat eliccat malos damnat. vaſtat
exterminat. Unde in eadem afflictione ma
li dominū deteſtantur. ⁊ blaſfemant: boni
domini precantur ⁊ laudant. ¶ Quinto. q̄
iram dei ⁊ proximi mitigat. Prouerbi xxv.
Patientia letetur princeps. Ber. Vapu
le ſanent male operans. Si mihi flagella ī
merita computentur. forſitan miſerebitur
flagellato qui in me non inuenit meritum
ꝙ remuneret. Prouerbio. xv. Vir iracundꝰ
prouocat rixas qui patiens eſt mitigat ſu
ſcitatas. ¶ Sexto ꝙ. x. vicem reddit. i. pe.
ſecundo. Chriſtus paſſus eſt pro nobis. no
bis relinquēs exemplum. vt ſequamini ve
ſtigia eius. in pſ. Quid retribuam domino
pro omnibꝰ que retribuit mihi. Vult chri
ſtus ut aliqua patiamur pro eo. ſicut ipſe
paſſus eſt pro nobis. Unde cum comediſſ;
de piſce aſſo. dedit reliquias diſcipulis.
Luce vlti. Piſcis aſſus eſt xp̄s paſſus. Uo
luit chriſtus diſcipulos ſuos cōmunicare
paſſione ſue. Colla. i. Adimpleo ea que de
ſunt paſſioni Chriſti in carne mea. ¶ Se
ptimo ꝙ homines martires facit. Grego.
ſine ferro vel flammis martires eſſe poſſu
mus: ſi patiētiam in animo veraciter cōſer
uamus. ¶ Extano ꝙ mira facit Gregoriꝰ
Ego virtutem patientie ſignis ⁊ miraculis
maiorem puto. ſi patientiā habens aliqd
mortiferum. biberit non ei nocebit. ſermō
venenatus quē audit ꝯuertitur ei in medi
cina. pacienti vox aduerſitatis vt dies illu
minabitur. ita enim clare vidi in nocte ad
uerſitatis. ſicut in die proſperitatis: vel ēt
clarius ei implet dominus illam promiſſio
nem. Iſaie quadrageſſimotertio. Cū per
tranſieris per aquas tecum ero. ⁊ flumina
non operiente. cum ambulaueris ī ignem
non combureris. Homo patiens eſt vt ru
bus ardens abſq; leſione. Exodi tertio.
Homo patiens eſt vt pueri quos deus in
igne babilonice fornacis illeſos ſeruauit.
Danie. tertio: accidit homini patienti ſicut
accidit beato Tiburtio qui cum nudis plā
tis incederet ſup carbones ardentes. vide
batur ei ꝙ ſuper flores roſeos incederet.

Prouer. vi. Nunquid poteſt homo ambu
lare ſuper prunas ⁊ nō comburerētur plā
te eius: homo ī patiēs poteſt. ¶ Nono ꝙ
patientia multum ad ſapientiā facit. Pro
uer. xiiii: Qui patiens ē multa gubernatur
ſapia. Homo patiens non ſolum eſt ſtultꝰ
ſed quaſi inſanus quia ira furor breuis eſt.
Prouer. xix. Doctrina viri per patiētiam
noſcitur. Grego. Tanto quis oſtēditur mi
nus doctus quanto minus patiens conui
citur: cum deus qui ſapientiſſimus ē ſit pa
tientiſſ mus. in fine mūdi iniurias ſuas vi
dicaturus qui magis patiens eſt: magis ſa
piens eſt: ⁊ magis deo aſſimilatur. Prou.
xiiij. Impatiens operabitur ſtultitiā. ī eod
Qui īpatiens ē exaltat ſtulticiā ſuā. Sta
tui exdij multū congruit. ¶ Decimo ꝙ pa
tientia. Apoc. xiiii. Hec eſt patientia ⁊ fides
ſcōrum. Heb. x. patientia vobis neceſſaria
eſt. vt voluntatem dei facientes reportetis
promiſſionem miniſtri dei q̄ ſunt de eccle
militanti: multum indigent patientia ſicut
illi qui ſunt in bello indigent ſcuto. vel aliis
armis. ii' cor. vi. In oībus exhibeamus nos
metipſos ſicut dei miniſtros ī multa patiē
tia ⁊ īter ea que caritatis ſup̄ ponit apls
patiētiā. i. cor. xiii. Caritas igr patiēs ē. be
nigna ē quia ī hac vita abſq; patia ē. quaſi
hō ſine capa in tpr̄e pluuiali. ⁊ ſicut hō in
ermis in medio hoſtiū. ¶ Undecio ꝙ pa
tiētia veſtis purpurea. ſuoꝝ: eſt valde decēs
ī electis dei. Col. iii. Induite vos ſicut electi
dei. viſcera miſericordie benignitatē: humi
litatē: modeſtiā: patiā. Patia vltia pōit
quaſi ornās ⁊ protegēs ceteras virtutes.
Prouer. vlt. legit de hac purpura. byſſus. ⁊
purpura indumentū eiꝰ. ¶ Duodecio ꝙ ipſa
alās pficit. Unde ſup illud. Job. iiij. Per
fectio viaꝝ tuaꝝ. Dicit glo. De patia per
fectio naſcitur Jaco. primo. Patiētia opꝰ
perfectū hꝫ. Habēt cetere virtutes opus pfe
ctū quantū ad ſufficiētiā. ſed patia quan
tū ad excellētiā. patia vītā ſelicit ꝯſeruat
ipſa. n. efficit ne vir iuſtꝰ ī tormētis deficiat
¶ Tertiodecio ꝙ ipſa ē radix ceteraꝝ vir
tutū. Uñ dicit gloſ. ſup illud. Luc. xxv. In
patia vr̄a ⁊c. Patia ē cuſtos ⁊ radix oīm
virtutū. Jō dr̄ radix. q: ſicut radix portat
plātā cū ramis ſuis ⁊ fructu. ita patia portat
oīa onera que ſibi īponentur. ¶ Quarto

decimo ꝙ ipſa roſa eſt quantū ad redolē
tiam. ⁊ ruborem martirii. Patientes enim
dicere pñt illud. propter te mortificamur
tota die ⁊c. Martirium patientie quando
q; durat. xl. annis cum martiriū beati Lau
rentii paruo tempore finitū ſit. De redolē
tia. Dicit Grego. in moral. Sicut aromata
odorem ſuum cum incenduntur expandūt
Ita viri ſancti: omne ꝙ de virtute redolēt
in tribulationibus innoteſcunt. Aug. in li.
de ciui. dei. Non qualia ſed qualis quiſq;
patiatur intereſt. naz pari motu exagitatū
⁊ exalat orribiliter cenū. ⁊ ſuauit. fragrat
vnguentum. ¶ Quintodecimo ꝙ valde eſt
ficax eſt ad acgrendum celum. Jeronimus
Non niſi p patientiā impletur qd̄ dicitur
regnū celorum vim patitur ⁊ violenti ra
piunt illud. Mat. xi. Unde cum aliis beati
tudinibꝰ fiat promiſſio. d futuro patiētibꝰ
de regno celorum eſſe de preſenti. Mate. v.
Beati qui perſecutionem patiuntur propter
iuſtitiam quoniam ipſorum ē regnū celoꝝ.
¶ Decioſexto. q: animi magnitudinē oſtē
dit. Sene. Magni animi eſt iniurias ī ſum
ma patientia pati.

De his que iuuant patientiam. 8.

Equitur de his que adiuuant patiē
tiā. tria vero vidētur multū iuuarē eā
ſcilicet ſcriptura ſacra. oratio in eā me
ditatio. ¶ Scriptura ſacra. vñ in pſ. Pa
raſti in conſpectu m. ſ. aduer. e. t. me. Mē
ſam inqz ſcripture. Prouer. xxx. Omnis ſer
mo dei Clipeus ignitus eſt ſperantibꝰ ī ſe.
¶ Oratio multum iuuat eā cū patiētia'.
multum iuuat eam cum patientia. vel eius
profectus donum dei ſit. Unde in pſ. Ab
ipſo patiētia mea. Iteꝝ tu es patiētia mea
dñe. Item oratio gratā īpetrat qua tribu
latio refrigeratur. Eccle. xviii. Nōne ardo
rem refrigerabit ros. Je. xvi. Dicit ꝺ ligno
plantato iuxta aquas ꝙ non timebit cum
venerit eſtus. Job. doꝰ. Mat. xxvi. Appro
pinquāte tribulatione paſſionis diſcipulos
monet ad orādum: Vigilate īquit: ⁊ orate
ne intretis in temptationem. ⁊ Luce. xxi.
Predicta tribulatione ante iudicium ven
tura monuit eos ad orandū. Vigilate igr
omni tempore orantes vt digni habeamini
fugere que ventura ſunt. Iſa. xix. Clama
bunt ad dominum a facie tribulantis ⁊ mit
tet eis ſaluatorem. in pſ. In tribulatione
inuocaſti me: ⁊ liberaui te. Jaco. vlti. Tri
ſtatur aliqs veſtrum oret. ¶ Meditatio b
etiam iuuat patientiam preuenit enim tri
bulationem: ⁊ ad eam preparat maxime
meditatio de his que fidei ſunt. Unde fi
des ⁊ pacientia ſociantur. Heb. ſexto. Imi
tatores eorum qui fide ⁊ pacientia heredi
tabunt promiſſiones. Et apoc. xiij. Hec eſt
⁊ fides ⁊ pacientia ſanctorum. de prepara
tiōe iſta tangitur. Eccle. ii. Prepara animā
tuam ad temptationem in pſ. Ego autem
ad flagella paratus ſuꝫ. ¶ Meditatio vo
preparans ad tribulationem diuidi poteſt
in. v. ſpecies. quarum. Prima verſatur cir
ca exempla. Secunda circa ea que fecimus
Tertia circa ea que meruimꝰ. Quarta cir
ca perſecutores. Quinta circa tribulatio
nes. ¶ Prima vero ſubdiuidit in. iii. ſpēs.
quarum. Prima eſt circa malos qui tot ⁊
tanta paciuntur vt peccata ſua perficiant
qui quotidianis cruciatibus cruciatum
merentur eternum. Eccleſiaſti. xxi. Uia
peccantium copulata lapidibus ⁊ in fine
illius inferi ⁊ tenebre ⁊ pene ſap. v. Laſa
ti ſumus in via iniquitatis ⁊ perditionis
ābulauimus vias difficiles dñi mali. libē
ter debent ſuſtinere boni pro vita beata q̄
ſuſtinent mali pro morte eterna. ¶ Secun
da eſt circa illos qui pro minimis bōis ſci
licet tranſitoriis tot: ⁊ tanta ſuſtinent. Jac.
quinto. Ecce agricola expectat precioſum
fructum terre patienter ferens donec acci
piat temporaneum ⁊ ſerotinum. pacientes
eſtote ⁊c. Nos ⁊c. ¶ Tertia circa bonos. c
Thob. ii. Hanc temptationem permiſit do
minus euenire illi. vt poſteris daretur exē
plum patientie eius ſicut ⁊ ſancti Job. Et
poſtea non eſt contriſtatus ī. ꝯtra deum ꝙ
plaga cecitatis euenerit ei. Ja. v. Exemplū
accipite fratres exitus mali. ⁊ longanimita
tis laboris ⁊ patientie ſed prophetas q̄ lo
cuti ſunt in nomine domini Ecce btificaui
mus eos qui ſuſtinuerūt: ſufferentiam Job
audiſtis: ⁊ finem dñi vidiſtis. Jero. Quis
ſcōrum ſine paciētia coronatus eſt. acumu
bilis eccleſie ſi defuit iniqtas pmens ⁊ iu
ſticia paciens: ſcā ꝓcedentiū pſum ꝯſidere
mus: ⁊ nō erunt grauia q̄ tollerēꝰ. Inter

exempla vero ſanctorum precipuum é exē-
plum xp̄i. Hebre. xii. Recogitate eum qui
talem cum ſuſtinuit pro peccatoribus ad-
ſum ſemetipſum contradictionem vt nō fa
tigemini animis veſtris deficientes: exem-
plum xp̄i eſt quaſi ſcutum quoddam cor-
dium noſtrorum. Treno. iij. Dabis eis ſcu
tū cordis laborē tuū. i. Pe. 3. Xp̄o in carne
paſſo: ⁊ vos eandem cogitationē armami
ni. Ber. ſuper canti. Utrūqȝ es mihi domie
ieſu ⁊ ſpeculum patiendi. ⁊ premium patiē
tis. Utrunqȝ fortiter prouocat: ⁊ vehemen
ter accendit. Idem ſuper illud. cant. i. Faſci
culus mirre ⁊c. Habete illum ſemper nō re
tro in humeris: ſed ante preoculis ne por-
tantes ⁊ non odorantes: ⁊ onus premat: ⁊
odor non erigat videntes anguſtias do-
mini: leuius veſterū portabitis. Grego. Si
d ipſe hinc ſine flagello nō exiit: qui ſine pec
cato venit: quomodo flagellis digni non
erunt hi qui huc cum peccato venerunt:
paſſio xp̄i lignum eſt aquas tribulationū
dulcorans ſignata ligno illo quod a domi-
no oſtēſuȝ eſt Moyſi. Unde aque dulcora
te ſunt. Exo xv. Greg. Si paſſio xp̄i ad me
moriam reuocetur nihil adeo durum ꝙ nō
equo animo tolleretur: elephantis oſtende
batur ſanguis vue: ⁊ mori. ad acuendū eoſ
in prelio. i. Macha. 6. Et xp̄s oſtendit ma-
nus ⁊ latus diſcipulis in tribulatione poſi-
tis. Luc. vlt. Et aſpectus ſerpentis enei ſa-
nabat a morſibus ignitorum ſerpentium.
Numeri. xxi. Aſpectus eniȝ xp̄i in cruce. trā
⁊ impatientiam ſeruat. ¶ Ad ſecundā ſpe
ciem meditationis que verſatur circa ea q̄
fecimus pertinēt verba ſacre ſcripture q̄ ſe
quuntur. Geñ. xlij. Merito h̄ patimur: q2
peccauimus in fratrem noſtrum. Mich. 7.
Iram domini portabo. quoniaȝ peccaui ei.
poeta. leuiter ex merito qcquid patiare fe-
rendum eſt. Grego. in moralibus. Tunc il
lata conuicia bene tolleramus. cum in ſecre
to mentis ad male perpetrata recurrimus
Idem. Tanto quis patientius ferrum me
dici tollerat. quanto putridum eſſe conſpi
cit quod ſecat. Idem per hoc ꝙ culpe pō-
dus cognoſcitur afflictionis pena leuigat.
Idem patienter iniuriam illatam tolerat
qui pie meminit. quod forſaſſe adhuc ha-
beat in quo debeat ipſe tollerari. Idem in

paſtoralib⁹. Si qſqȝ ſua incōmoda q̄ por
tantur conſiderat que ab altero ſuſtinet le
uius portat. Idem conſiderata infirmitas
propria mala: nobis excuſat aliena. ¶ Ad
tertiam que eſt ea que meruimus pertinet
illud. Grego. Leue quidem videtur ꝙ in-
iuria percutimur dum in accuſatione no-
ſtra cōſpicimus ꝙ peius ē quod meremur
Abac. iii. Ingrediatur putredo in oſſibus
meis ⁊ ſubter me ſcateat: vt requieſcam in
die tribulationis. ¶ In quarta meditatio
ne attendendus eſt ſtatus perſecutionis q
eſt quaſi inſanus: vel freneticus in ſeipſuȝ
manum iniciens in cor ſuum prio gladiū
mittens fratri vel filio inſano vel frenetico
debetur compaſſio. non odiuȝ vel indigna
tio. Hanc meditationem innuit. glo. Ber.
ſuper illud. Luc. vi. Benedicite maledicen
tibus vobis ⁊c. Medicus animaruȝ quos
ad curandos proximos īſtruit. omnia que
ad ſalutem proximorum valere poſſunt tol
lerare precepit vt tanq̄ a filiis egrotanti-
bus vel freneticis ſi ſalus eorum h̄ exigat
multa patiantur donec infirmitas trāſeat.
¶ Item attendenduȝ eſt ꝙ perſecutor vir
ga eſt patris miſericordiarum illis qui pa
tientes ſunt aurea: impatientes vero habe
bunt ferream: que tanq̄ vas figuli confrin
get eos virga iſta in ſignū clementie exte-
ditur filiis dei. Unde non eſt odienda ſed
potius amplectenda. Heſter. v. Oſculata
eſt Heſter virgam auream q̄ extendit ei
Aſſuerus: qui virgam patienter ſuſtinent
tormētum malicie euadunt. Sapien. iii. Et
non tanget eos tormentū malitie huc mor
tis. ¶ Item attendendum eſt in hac medi
tatōe ꝙ licet perſequutor in preſenti filios
dei pungat. tñ in futuro mellificat. In ps.
Circūdederūt me ſicut apes ⁊c. apes: ⁊ ſi i
ferant punctionis dolorem amantur tamē:
quia miniſtrant mellis dulcedinem. ſimilr
amandi ſunt perſequutores ⁊ tolleranda
eſt punctura ad tempus pp iocunditatē
que ex ea ſequitur. Eccle. i. Uſqȝ ad tēpus
ſuſtinebit patiens: ⁊ poſtea redditio iocū-
ditatis. Gregorius. Si illic delicia appeti-
m⁹ neceſſe ē vbi pri⁹ hic amara tolleremꝰ.

De tribulationibus. ix.

f Equit̄ de q̄nta meditatiōe q̄ circa
tribulationē verſatur in qua p̄mo

attēdēdū eſt a quo ſit tribulatio adeo eniȝ
ē. Eccle. xi. Bona ⁊ mala vita: ⁊ mors pau
pertas ⁊ hōeſtas a deo ſunt: vñ cū ipſa ſit
a ſūmo bono īdubitāter ipſa bōa ē: ⁊ amā
da ipſa eſt minus datū ab eo qui amiciſſi-
mus eſt: vñ cara habenda eſt: ſolent hoīes
cara habere que dant̄ eis ab amicis ſuis
licet ſint parui valoris. Io. xviij. dicit do-
minus petro. Calicē quē dedit mihi pater
nō vis vt bibam illuȝ. tribulatio potio eſt
data a ſapientiſſimo ⁊ fideliſſimo medico:
vñ nō eſt timendū infirmo de exceſſu quū
eniȝ excederet q ſapiētiſſimus eſt: ⁊ fideliſ-
ſimus. i. Cor. x. Fidelis eſt deus: q nō pa-
tiet̄ vos tēptari ſupra id qđ poteſtis. In
pſalmo. Cōgregās ſicut inutre aquas ma
ris. Mēſurāt. n. amaritudines tribulatōis
Exo. xv. Stetit vnda fluens. Iob. xxxviij.
Circundedi mare terminis meis: ⁊ po-
ſui vectem ⁊ oſtiā ⁊ dixi: huc vſqȝ venies ⁊
nō ꝓcedes amplius. ¶ Secūdo attenden
dū eſt ꝙ nō ſolū tribulatio eſt a ſūme bo
no: ſed etiā in ſumme bono fuit: ex quo ma
nifeſtum eſt ipſam bonam eſſe. In eo enim
nihil potuit eſſe niſi bonū. Auguſt. oīa ter-
rena bona ꝯtēpſit homo xp̄s: vt ꝯtēnenda
monſtraret: ⁊ oīa terrena mala ſuſtinuit q̄
ſuſtinenda precipiebat: vt nec in illis quē-
reretur felicitas: nec in iſtis timeret̄ infelici
tas. Ideo vnicus ille de patris ſubſtantia
natus equalis patri in forma dei verbum
quo facta ſunt oīa: nō habebat vt flagella
retur adhuc aūt carne indutus eſt vt ſine
flagello nō eſſet: qui flagellat vnicum ſine
peccato relinquet ad optatum qui eſt cum
peccato. ¶ Tertio attendendū eſt ꝙ tribu
latio ad ſummū bonū ducit: ⁊ ideo indubi
tanter eſt bona. Greg. Mala que nos hic
premūt: ad deū ire cōpellūt. Act. xiiij. Per
multas tribulationes oȝ intrare in regnuȝ
celoꝝ. ¶ Et notandū ꝙ tribulatio bōa ſit
lȝ amara ipſa nō eſt prohicienda vt faciūt
quidam ſimie ſimiles que aſcendens in ar
bores nucis inueniēs amaritudinē in cor
tice fructus eum proicit: ⁊ ideo non guſtat
de dulcedine nuclei. Sic aliqui infelices tri
bulationeȝ proiciūt cū eius amaritudineȝ
ſentiunt. Sapiē. iij. Sapientiā ⁊ diſciplinā
qui abicit infelix eſt. Prouer. iiij. Tene di-
ſciplinam ⁊ ne dimittas eā. Poti⁹ condiē

da eſt tribulatio quaſi quadruplici ſalſa. c
¶ Prima eſt conſideratio eternorū ſuppli
cioꝝ: que ſalſa eſt: pungitiua generat enim
timorem. Dedit dominus timentibus ſe ſi-
gnificationē vt fugiant a facie arcus. Arc⁹
inq̄ diuini iudicij: h̄ ſignificatio ē tribula
tio qua hoīes futura mala nō timent: ideo
dominus adhibet preſentia mala ꝓpter q̄
velint nolint dolēt: vt dolor p̄ſentiū intro-
ducat timorē futuroꝝ. In Pſalmo. App̄-
hendite diſciplinā. Glo. Etiā ſi fugiat diſci
plina p̄ſentis tribulationis tabula eſt. Ap-
p̄hendētes eā a naufragio liberans: ſed in
futuro tribulatio app̄hendet: ⁊ ſubmerget
illos qui eā nūc fugiunt. Iob. xxvij. Appre
hēdet eū quaſi aqua inopia: virga moyſi
proiecta eſt verſa incolubrū. Exo. iiij. Sic
tribulatio proiecta, in morteȝ eternā cōmu
tabit̄. Prouer. xv. Qui increpationes odit
morie̅t̄: virga nō occidit. Prouer. xxiij. Si
pcuſſeris eū virga non moriet̄: ſed coluber
occidit. Ieron. Recte virga intelligit̄ pena
tranſitoria in colubro morte eterna. ¶ Se
cūda ſalſa eſt ꝯſideratio eterni premij: h̄ ē
q̄ſi aromatica. Greg. Cōſideratio p̄mij: mi
nuit viȝ flagelli. ¶ Tertia ē ꝯſideratio paſ
ſiōis xp̄i. Aug. Magna ꝯſolatio ē mēbris
ex capite. ij. ad Thi. ij. Si cōpatimur: ⁊ cuȝ
regnabimus. B. Nunq̄d xp̄s ſociū tribula
tionis a cōione ſua patietur arceri ſecū cō
fitēs in cruce latro eadē die cum eo fuit in
paradiſo.

¶ Multiplex humilitas tribulationū.

Uarta eſt multiplex vtilitas tribu
s latiōnis: ⁊ p̄mo ponem⁹. vij. vtiles d
effectus tribulatiōis. ſm. vij. ꝓprie
tates ignis. Tribulatio enim per ignem in
ſcriptura ſacra conſueuit ſignificari. Ps.
Igne me examinaſti. ¶ Notandū ꝙ tribu
latio ad moduȝ ignis illuminat. Treñ. iij.
Ego vir vidēs paupertatem meam in vir-
ga indignatiōis eius. Greg. Oculos quos
culpa claudit pena aperit. Dañ. 4. Se-
pteȝ tempora mutabuntur ſuper te donec
ſcias ꝙ dominet̄. Altiſſimus in regno ho-
minum: ⁊ ſubditur poſt finē dierū: ego na
buchodonoſor oculos ad celum leuaui: ⁊
ſenſus meus redditus eſt mihi: h̄ illumina
tio figurata eſt in illuminatione Thobie
qui felle poſito ſuper oculos eius viſum re

cepit. ⁊ Thob. xi. In amaritudine fellis in
tellige amaritudinem tribulationis: tribu/
latio ſtulticiã fugat ab homine: ⁊ verã ſa
pientiã introducit. Prouer. xxij. Stulticia
colligata eſt in corde pueri: ſed virga diſci
pline fugabit eam. Job. xxviij. Sapiẽtia nõ
inuenitur in terra ſuauiter viuentium. In
terlinearis. Nã ſi vere ſaperẽt in hoc exilio
potiꝰ lugerent. Glo. Qui uſqꝫ adhuc vite
voluptatibus paſcitur ab eterne ſapientie in
tellectu ſeparatur. Aurum vero terre euilat
optimũ eſt: ꝙ interpretatur dolens. Geñ. ij.
Eccle. xxiiij. Qui emittit diſciplinã ſicut lu
cẽ. Iſa. xxviij. Tantũ ſola vexatio dabit in
tellectũ auditui. Treñ. i. De excelſo miſit
ignem in oſſibus meis: ⁊ erudiuit me. Jer.
vi. Secundũ tranſlationẽ. lxx. per oẽm do
lorẽ: ⁊ flagellũ erudieris ieruſalem. Pro
uer. xxix. Virga atqꝫ correptio tribuit ſapi
entiam. Eccle. xxij. Flagella ⁊ doctrina oĩ
tẽpore. Sapien. i. Cũ ſapientie: efficacior
vero ad erudiendũ videtur eſſe aliquãdo di
ſciplina verberũ diſciplina verborũ. Vbi n.
nõ põt diſciplina verborũ additur diſcipli
na verberũ. Itẽ Eccle. xxij. Pungẽs ocu
lum deducet lachrymas: ⁊ qui pungit cor
pferet ſenſum. ¶ Secũdo emollit vt ignis
metalla dura. Job. xxiij. Deus molliuit cor
meũ. In ps. Liquefacta eſt terra ſicut ce
ra igne modico emollitur: ⁊ veterẽ imagi/
nẽ deponit ⁊ nouã recipit ſic corda nõ in
durata modica tribulatione emolliũtur: ⁊
vetuſtatem vitiorũ deponunt ⁊ nouitatem
virtutũ aſſumunt. Corda vero dura nõ li
queſiunt ad ignẽ tribulationis niſi ſit tri/
bulatio magna mortẽ inferens vel cõmi/
nans: tunc vetuſtas vitiorũ deponitur ⁊ cor/
da parata ſunt fluere: in oẽm modulum: ⁊
formã recte viuendi omnino parata ſtare
ſacerdotis mandato: tunc ſit illi felix com
mutatio dextere excelſi. Vas enim ignomi
nie cõmutatur in vas glorie: ⁊ ſerui diabo
li efficiuntur filij dei. Prouer. xii. Verte
impios ⁊ non erunt. Job. xxviij. Auro lo
cus eſt: in quo cõflatur: hic locus eſt ignis
tribulationis. ¶ Tertio tribulatio homi
nem roborat: ſicut ignis roborat laterem
quẽ cum videtur comburere. Roma. quin
to. Tribulatio patientiam operatur: tribu
latio roborat indurando ſanctos: vt dẽtes
leonis infernalis qui ſunt heretici malorũ
ſuggeſtores detractores ⁊ perſequutores
nihil poſſint in eos: dentibus diaboli did
tur. Iſa. iii. Quare attentis populũ meũ:
⁊ facies pauperum commollitis patientia
martyrum multos dentes extraxit de ore
diaboli: quia viſa pacientia ſanctorũ mul
ti ad chriſtum conuerſi ſunt. ¶ Quarto tri
bulatio deſtruit: ⁊ quaſi adnihilat vincula
amoris quibus aliquis ligatus eſt mũdo:
vnde Dañ. iii. Tres pueri qui ligati miſſi
ſunt in fornacem: inuenti ſunt ſoluti: vnde
accidit in homine: qui tribulationem pati
tur ſicut accidit cum chriſtianus populus
obſideret quoddã caſtrũ ꝙ tenebant ſar
raceni. Oppoſuerunt enim ſarraceni quen
dam chriſtianum nobilem captiuum ma/
chine: ſperantes ꝙ in eam partem iacere
nollent lapides. Illo autem clamante: vt
propter eum non deſiſterent ab impugna
tione: ceperunt chriſtiani lapides iacere: ⁊
primo lapidis ictu ruptus eſt funis quo il
le ligatus pendebat: vnde ille cadens in
foſſatum abſtractus eſt a chriſtianis: ⁊ ſic
liberatus eſt: qui vere potuit domino dice
re. Dirrupiſti domine vincula mea. Cathe
na illa que nos ligatos tenet eſt amor vi/
uendi iuxta verbũ Senece. Aliquãdo ve
ro vno ictu tribulatiõis tedet aliquem vi
uere ⁊ mortem deſiderat cadens in profun
dum humilitatis. Eccleſia. xli. O mors be
nũ eſt iudicium tuum homini indigenti ſi
cut adheret cibus vaſi in quo decoquitur
niſi moueatur: ⁊ admittit ſaporem debitũ
⁊ colorẽ: ſic cor hominis adheret huic mũ
do per amorem niſi tribulationem patia/
tur: ſm illud. Ps. Conglutinatus eſt in ter
ra venter noſter: nec eſt modica vtilitas ſe
paratio ab amore mundi: cum totum: ⁊ ſo
lum malũ hominis ſit amor mundi iuxta
verbum. Auguſti. Grego. Ipſe mũdus qui
tot amaritudinibus cruciat: dum tot cala
mitates ingeminat quid aliud niſi vt non
ametur clamatur: niſi tribulationes eſſent

homines deum obliuiſcerentur bonis tem
poralibus cõtẽti. Greg. Electis ſuis deus
iter aſperum facit: ne dum delectantur in
via obliuiſcantur eorum: que ſunt in pa/
tria. Baruc. iiij. Delicati mei ambulauerũt
vias aſperas tribulatio ẽ velũ abſinthiũ:
quo hij qui ſunt paruuli ſpiritualiter a tẽ
porali conſolatione ſeparantur: ſicut pueri
aliqua amaritudine a lacte ſeparari ſolẽt.
¶ Quinto tribulatio hominem probat.
Eccleſia. xxvii. Vaſa figuli probat fornax
⁊ homines iuſtos temptatio tribulatiõis.
Eiuſdem. ii. In igne probatur aurum ⁊ ar
gentũ. Job. xxiii. Probabit me quaſi aurũ
ꝙ per ignem tranſit: ⁊ homines receptibi
les in camino humiliationis. Tho. xij. Qr
acceptus eras deo neceſſe fuit vt tempta
tio probaret te. ps. Probaſti cor meũ ⁊ vi
ſitaſti nocte igne me examinaſti ⁊c. Greg.
Nemo vires ſuas in pace cognoſcit ſi bel
la deſunt: virtutum experimenta non pro
deunt. Idem in prouidus miles eſt qui ſe
fortem in pace gloriatur. Nemo quippe quã
tum profecit niſi inter aduerſa cognoſcit.
Ro. quinto. Pacientia probationem ope
ratur. Geñ. xxvii. Accede fili mi vt tangam
te ⁊ probem vtrũ ſi filius meus es an nõ.
¶ Sexto purgat. Jo. xvi. Omnem palmi
tem qui fert fructum purgabit eum: vt fru
ctum plus afferat. Mala. iii. Sedebit con
flans ⁊ emundans argentum: ⁊ purgabit
filios leui. Grego. Od flagellum grano ꝙ
lima ferro: ꝙ fornax auro: hic tribulatio vi
ro iuſto: ſed de quibuſdã poteſt dici illud.
Jer. vi. Fruſtra conflauit cõflator. Mali
cie enim eorum non ſunt conſumpte: argẽ
tum reprobum: vocate eos: quia dominus
proiecit eos: maledictũ ferrum ꝙ ex lima
contraxit rubiginem non aurum: ſed pale
am ſe oſtendit: qui in igne tribulatiõis nõ
purgatur: ſed per inpacientiam crematur.
Math. tertio. Palea conburetur igne in ex
tinguibili. ¶ Septimo tribulatio ad mo
dum ignis deſiccat ab aquis deliciarum: ⁊
ſic conſeruat. Grego. In paſtorali. cor ſalo
monis idcirco funditus ſapientiam deſe
ruit: quoniam ipſum nulla diſciplina exte
rius cuſtodiuit: tribulatio eſt vt mirrha a
putrefactione cuſtodiens. hec paulum cu
ſtodiuit ne ſuperbiret. ſecundo Cor. duo/
decimo. Ne magnitudo reuelationum ex
tollat me. datus ẽ mihi ſtimulus ſathane ꝙ
me colaphyzet: tribulatio viris iſraelitis mu
rus eſt a dextris ⁊ a ſiniſtris. Exo. decimo
quarto. Erat aqua filijs iſrael: quaſi mu/
rus ad dexteram: ⁊ ad leuam tribulatio ſe
pit viam inferni ne electi per eam ince/
dant. Oſee. ſecundo. Sepiam viam tuam
ſpinis: ⁊ ſepiam eam maceria: tribulatio
hominem ſeruat a furibus infernalibus:
in hominibus voluptati deditis vitia ha
bundant. Iſa. vigeſimoſexto. Iuſticiam
non fecimus in terra noſtra: ideo non ceci
dere habitatores terre. i. peccata. Roma.
ſeptimo. Scio quod habitat in carne mea
peccatum. Adam in delitijs: quaſi in aqua
dulci computruit. In tribulatione vero
quaſi in aqua ſalſa ſeruatur homo a pu
trefactione. Grego. Liber homo ſibi per
cibum mortem intulit: ⁊ reductus ad veni
am ſub diſciplina melius viuit. Idem ꝙ
nos deus durius ex diſpenſatione percutit
eo amplius ex pietate cuſtodit. Idem.
Electum ſuum diuina gratia tunc magis
erudiendo cuſtodit cum quaſi percutien
do deſerit: ſic facit dominus eccleſie. Sicut
legitur alexander feciſſe qui cinxit quod
dam nemus propter ſerpentes: ſic chriſtꝰ
igne tribulationis eccleſiam cinxit pro
pter ſerpentes infernales: poſt effectus
predictos. ¶ Habet tribulatio multos
alios effectus. ¶ Primus eſt ꝙ ſanat: ip
ſa eſt medicina ſanans eos: qui ſponte eã
recipiunt: eos vero qui eam recipere no
lunt inquinat. Effunditur enim ſuper eos.
Dauid. Calicem ſalutaris accipiã. Idem.
Effunde ſuper eos iram tuam: qui te non
nouerũt. Eccleſi. trigeſioctauo. Altiſſimus
de terra creauit medicinam: ⁊ vir ſapiens
non abhorrebit eam. Inuoluẽda eſt: h me
dicina ꝗſi ſub quadã nebula pñtis vtilita
tis ne hõ abhorreat eã: vl' admiſcẽda ſunt
ei zucara eterne dulcedinis. Heb. xii. Oĩs
diſciplina in preſenti nõ videtur eſſe gaudij:

ſed merorís poſtea autē fructum pacatiſſi/
mum exercitatis per eam reddet iuſticie.
Tribulatio vero eſt velud cauteriuꝫ ſan/
ctum in membro minus nobili ad ſanan/
dum membrū magis nobile moleſtia cor/
poris infirmitatem ſanat mentis. Eccle.x.
Curatio ceſſare faciet pctā maxima. Pro/
uer.xiij. Legatus fidelis ſanitas fideliter
agit tribulatio cum eo cui deus mittit eā.
Operatur enim ad eius vtilitatem nō ad
voluntatem. Eccle.xxxi. Infirmitas grauis
ſobriam reddit animā. Prouer.xxvij. Me
liora ſunt vulnera diligentis q̄ fraudulen
ta odientis oſcula. Cauteria videntur eſſe
vulnera cum tamen poſſint remedia ſic tri
bulatio videt̄ eſſe aduerſitas cū poſſit re
medium a deo datum. Eccle.vij. Melior ē
ira riſu. Ira tn̄ q̄ aduerſitatis riſu proſpe/
ritatis. Greg. Dicit ꝺ beato benedicto qui
ꝓpter tēptationem carnis proiecit ſe in ſpi
nis quod vulnere corporis ſanauit vulnꝰ
mentis. Idem quis neſciat qꝺ multo meli
us eſt ardere flammis febriū ꝙ igne vitio/
rum ⁊ tn̄ cū febre corripimur. qꝛ vitiorum
eſtum qui occupare nos poterat cōſidera
re negligimus de ꝑcuſſione murmuramꝰ.
Idē durū nō exiſtimes ꝙ pateris dum ex
ternis cruciatibus ab interna paſſiōe libe
raris. Idem diuina diſpenſatione agit̄. vt
ꝓlixiora vitia prolixior egritudo excurat.
Item tribulatio hominem incitat vt domi
nū requirat. Iſa.xxvj. Domine in āguſtia
requiſierūt te. In Ps̄. Imple facies eorum
ignominia. ⁊ querent nomen tuū domine.
Item cū occideret eos tunc inq̄rebāt eū.
Oſee.vi. In tribulatione ſua mane conſur
gent ad me. In Ps̄. Cōuerſus ſum in erū
na dum cō. ſpi. Exo.xij. Urgebant egyptij.
iſraelitas exire de egypto ⁊ filius ꝓdigus
fame vrgente rediit ad patrē ſuū. Luc.xv.
Item accellare facit. In Ps̄. Multiplica
te ſunt. infir. eorum poſtea ac. Heb.iiij. feſti
nemus ingredi in illā requiē ſaltē deberet
q̄ a deo flagellat̄ intelligere ꝙ iumētum ꝑ
cuſſum videtur agnoſcere ꝙ. ſ. ꝑcutiat̄ ꝙ
errat extra viaꝫ. vnde reddit ad viam vel
quia nimis lente incedebat. vnde greſſum
accelerat ſic qui flagellatur a deo ſi extra
viaꝫ erat per mortale peccatū. debꝫ redire
ad viā; peccatū deſerēdo: ſi in via erat: ſꝫ
lente incedebat pauca bona agēdo accele
rare debet greſſuꝫ plura bona agēdo. Itē
tribulatio cōſolationē meretur. Iſa.lxi. Ut
ponerem ꝯſolationē lugentibus ſyon. In
Ps̄. ſm multitudinem dolorum meoꝝ. ⁊c̄.
Itē virga tua ⁊ ba.tu.ip. me.9. ſunt Deut.
.8. Afflixit te penuria dedit tibi mānā. Itē
tribulatio virtutes iuuat. Itē adiutrix vir
tutū eſt tribulatio ipſa valet ad timorē di
penas futuras facit. intelligi. Greg. Si vs
taꝫ aſpere ꝑcutit vbi ꝑcit q̄ aſpere ꝑcutit
vbi nō ꝑcit. Iteꝫ diſtrictus iudex quātū ſ
hic feriet diſtrictione quos reprobat ſi ſic h
cruciat quos amat. Luc.22. Si in viridi h
fiunt in arido qd fiet. Je.xxv. Cū voluerit
accipere calicem de manu tua vt biberit
ees ad eos bibētes bibetis ⁊c̄. qꝛ ecce in ci
uitate in qua inuocatū ē nomē tuū ego in
cipio affligere ⁊ quaſi innocētes immunes
eritis nō eritis inmunes. 1. Pe.iiij. Tps ē
vt incipiat iudiciū a domo dn̄i. Si aūt ꝑ
mum a nobis quis finis eorum qui nō cre
dunt eum. Iteꝫ valet ad ſpem. Ro.xv. Ut
per patientiam ⁊ conſolationem ſcriptura
rum ſpecie habeamus merito ſpecie habet
de regno eterno qui monetam habet qua
ipſum emitur. Moneta iſta ab electis non
reprobāda eſt tribulatio. Job.v. Increpa
tionem dn̄o non reprobemus. Item valet
ad caritatem dum facit intelligi quid pro
nobis filius dei fecerit cum pro nobis mor
ti ſe expoſuit. Jo.xv. Maioreꝫ hac dilectio
nem nemo habet ⁊c̄. Item valet ad humi
litateꝫ. Job.vi. Sagitte domini in me ſunt
quarum indignatio ebibit ſpiritum meū.
Item valet ad pietatem. homo enim in de
litijs enutritus neſcit alijs compati. Jere.
xlviij. Fertilis fuit moab ab adoleſcentia
ſua. ⁊ ſubditur non eſt tranſfuſus de vaſe
in vas de vaſe inq̄ iuſtitie in vas miſeri/
cordie filius dei compaſſionem addidit pa
tiendo. Ad heb.iiij. Non habemus ponti/
ficem qui non poſſit compati infirmitatibꝰ
noſtris temptatum per omnia. Item tri/
bulatio ſignum eſt diuini amoris. Apoc.3.
Ego quos amo: arguo ⁊ caſtigo. Emulare
ergo ⁊ age penitētiā. Prouer.xiij. Qui par
cit virge odit filium ſuuꝫ qui diligit inſtan
ter erudit. Eccle.xxx. Qui diligit filium aſſi
duat ei flagella vt letetur i nouiſſimo ſuo.

Hebre. duodecimo. Quem diligit deus ca
ſtigat: flagellat autē omnem filium queꝫ re
cipit. In eodem. Quis filius quem nō cor/
ripiat pater: ⁊ iterum ſi extra diſciplinam
eſtis cuius participes facti ſunt: omnes er/
go adulteri ⁊ non filij eſtis. Auguſtinꝰ. Si
exceptus es a paſſione flagellorum: exce/
ptus es a nūero filioꝝ. Idem. Noli eſſe ini
quo ſenſu ⁊ puerili: vt dicas plus amat pa
ter meus fratrem meum cui permittit face
re quicquid vult q̄ me: quia ſi me monero
cōtra eius iuſſioneꝫ flagella inuenio: potiꝰ
gaude ſub flagellis: quia tibi ſeruatur he/
reditas: vel ad tempus parcit quos in eter
num damnabit. Idem. Quid mirum ſi fla
gellat cuſtodiēs paruulos deus: quos grā
des querit heredes. Idem. Non timeas
flagellari: ſed exheredari. Greg. Niſi corre
ptis hereditateꝫ deus dare diſponeret eru
dire eos per violentias non curaret. Idē.
Ne queraris de verbere duꝫ neſcis que te
maneant premia in retributiōe: tribulatio
in preſenti ex pietate datur. Grego. Ideo
deus h quibuſdam parcit vt eos in perpe
tuum feriat: ideo autem h ferit non parcen
do in eternum vt parcat. In. ps. Deus tu
propitius fuiſti eis: ⁊ vlciſcēs in omnia ad
inuentiones eorum. Amos.iij. Tantūmo/
do vos cognoui ex omnibus congregatio
nibus terre idcirco viſitabo ſuper vos om
nes iniquitates veſtras. ij. Macha. ſexto.
Non ſinere peccatoribus ex miſericordia
agere: ſed ſtatim vltiones adhibere ma/
gni beneficij iudicium eſt. Grego. Electi
quiqꝫ timent ne vicio que ſuſpendere in fi
ne grauior ſeruetur feriri paterna correpti
one deſiderant: ⁊ doloreꝫ vulneris ſaluteꝫ
medicinam putant: gaudere debet infirmꝰ
cum videt celeſtem medicum intromitte/
re ſe de eius infirmitate ⁊ ex h ſperare ſa/
lutem illi qui in omnibus in mundo iſto ꝓ
ſperantur: ſunt velud infirmus deſperatꝰ
cui nihil quod petat negatur. Grego. De
ſperatis egris medici qcquid popoſcerint
dari precipiūt: ⁊ eis qui reduci poſſunt ad
ſalutem que appetunt dari contradicunt.
Idem. Continuus ſucceſſus temporalium
eſt certum future calamitatis indicium: vi
tulus mactandus liber ad paſcua mittit̄.
Grego. Iniuſti ad debitam morteꝫ currūt
effrenatis voluptatibus: quia ⁊ vituli qui
mactandi ſunt in liberis paſcuis relinquū
tur. Iuſtus a delectationis trāſitorie iocū/
ditate reſtringitur: quia etiam nimirum vi
tulus ad laboris vſum deputatus ſubiugo
retinetur: aliquando ꝙ videtur eſſe miſeri
cordia vere eſt ira: ⁊ quod videtur eſſe ira
vere eſt miſericordia. Auguſti. ad marcelli
num tibi lumen iniquitatis eripitur vtili/
ter vincitur: quia nihil infelicius felicitate
peccantiuꝫ qua penalis nutritur impietas
⁊ mala voluntas velud hoſtis interior ro
boratur: ſꝫ peruerſa: ⁊ aduerſa corda mor
talium: felices res humanas putant cum
rectorum ſplendor attenditur ⁊ labes non
attenditur animorum: cum theatrorū mo/
les extruuntur: ⁊ effodiuntur fundamenta
virtutum: cum glorioſa eſt effuſionis inſa/
nia ⁊ opa miſicordie deridētur cū ex hijs
que diuitibus habundeant luxuriant̄ hi/
ſtriones ⁊ neceſſaria vix habent pauperes
h ſi deus polluere permittat tunc indigna
tur grauius: h ſi īpunita dimittit: tūc punit
infeſtius cum vero euertit ſubſidium vitio
ruꝫ: ⁊ copioſas libidines inopes reddit mi
ſericorditer aduerſatur. Iſa. vigeſimoquin
to. Miſereamur impio: ⁊ ſubditur: ⁊ nō di
ſcet facere iuſticiaꝫ. Auguſti. ij. libro confeſ.
Tu ſemper aderas miſericorditer ſeuiens
⁊ amariſſimis aſpergens offenſiōibus om/
nes illicitas iocunditates meas vt ita que
rerem ſine offenſione iocundari: Idem pec
catis vt ſanes ⁊ occidis nos ne moriamur
abſqꝫ te. Idem quinto libro. Paciebar in
cupiditatibus meis amariſſimas difficul/
tates te tanto magis proſpicio: quanto mi
nus ſinebas mihi dulceſcere qꝺ non erat.
Idem ſeptimo libro. Acies turbata ⁊ con
tenebrāta mentis mee acri collirio ſalubri/
um dolorum de die in diem ſanabatur.
Eze. decimoſexto. Auferet̄ zelus meus a te
⁊ requieſcam nec iraſcar amplius. Oſee.
quarto Uiſitabo ſuper filias veſtras cum
fuerint fornicate. ¶ Item tribulatio dei ſo
cium efficit. ſm illud: cum ipſo ſum in tribu
latione: ⁊ iteruꝫ iuxta eſt: de hijs qui tribu
lato ſunt corde. B. Quantūcūqꝫ ſeuiat tri/
bulatio nō putes te derelictū ſꝫ memineris

ſcriptum eſſe:cum ipſo ſum in tribulatiõe.
ꝛ Dan. iij. Uidit nabuchodonoſoꝛ: in foꝛ-
nace cũ tribus pueris quartũ ſimilem filio
dei. Iſa. xliij. Cũ ambulaueris ꝑ aquas te
cũ ero. Ber. Da mihi tribulationẽ vt ſem
per poſſis eſſe mecum. ¶ Item tribulatio
quaſi via ſtrata eſt: ꝛ mundi cum proſperi
tas illa ſit lutoſa: vnde cũ deus de proſpe
ritate educit hoīem ꝛ ponit in ſtatu aduer
ſitatis: deberet letari cũ Dauid: dicẽs edu
xit me de lacu miſerie ꝛ de luto fecis: ꝛ ſta-
tuit ſupꝛa pe trã pedes meos: ꝛ direxit greſ
ſus meos. ¶ Itẽ tribulatio hominem pro
ficere facit. In ps. In tribulatione dilata-
ſti mihi: ſine tribulatiõe homines doꝛmiũt
ſomno pigricie: ſed tribulatio excitat eos
vt ignis in domo ſuccenſus: ꝛ vt aqua na-
uem ſubintrans. Math. viij. Domine ſal-
ua: nos: perimus. Augu. Ideo premuntur
iuſti in eccleſia: vt preſſi clamẽt: clamantes
exaudiant: exauditi gloꝛificent dñz. ¶ Itẽ
tribulatio virtutez perficit. ij. Coꝛ. xij. Uir
tus in infirmitate perficit: tribulatio mul-
tis modis facit ad perfectionem virtutis.
¶ Pꝛimo qꝛ purgat virtutes: vt ignis au-
rum. Grego. Foꝛnax tribulationis ligna
vicioꝝ icinerat: ꝛ auꝝ purgat. ¶ Secũdo
qꝛ hoſtem debilitat: coꝛpus. ſ. ¶ Tertio qꝛ
magnitudo tribulationis occaſionem dat:
vt deus gratiã augeat. i. Coꝛ. x. Fidelis ẽ
deus: qui nõ permittit vos tẽptari ſupꝛa il
lud quod poteſtis: ſed faciet cũ tẽptatiõe
prouentũ. i. virtutis augmentũ. ¶ Quarto
qꝛ ſm verbũ. Señ. Multũ adicit ſibi vir-
tus laceſſita: ꝛ ſm Greg. Ignis flatu pre-
mit: vt creſcat. ¶ Itẽ tribulatio patiẽti de
bita ſoluit. Lu. vi. Dimittite ꝛ dimittet vo
bis. Cum capti apud ſarracenos mẽdica-
re cogant redẽptionẽ ſuã: fatui ſunt capti
a diabolo ſi auꝝ ꝛ argentũ: vnde poſſunt
redimere gratis ſibi oblata recuſant. Pro
uer. xiij. Redẽptio anime viri pꝛopꝛie diui-
tie: tribulationes ꝑpꝛie diuitie hominis di
cunt: qꝛ homo occaſio earũ fuit. Treñ. iij.
Nõ exhũiliauit ex coꝛde ſuo: ꝛ abiecit fili-
os hominũ. Sapien. i. Deus non fecit moꝛ
tẽ. Eccle. ij. Omne qꝫ tibi applicitũ fuerit
accipe. Et notãdũ qꝫ magna miſericoꝛdia
dei eſt: qꝫ pro penis futuris recipit tribula

tiones preſentes. Tale enim ẽ ac ſi ille cui
debentur marche auri: ꝛ argenti reciperet
pro eis fabas: vel lapillulos quib⁹ facta eſt
cõputatio: plus enĩ eſt faba vna reſpectu
marche argenti qꝫ tribulatio preſens reſpe
ctu pene future. Eze. 4. Diem pro anno de
di tibi: tribulatio ſuccurſus eſt hoī adeo
miſſus: quod tripliciter põt oſtendi. ¶ Pꝛi
mo ſicut domus alicuius igne eſſet ſuccen-
ſa: qui per ſe nõ ſufficeret extinguere aquã
ſibi oblatam cũ gaudio ſuſciperet ꝛ obſe-
quiũ nõ perſecutionem reputaret: quanto
magis cũ domus ꝯſciẽtie ſuccẽſa eſt igne
concupiſcentie: aquaz tribulationis debet
reputare ſuccurſum ꝛ nõ aduerſitatem vo
care: qꝛ nõ eſt aduerſus eum: ſed ꝓſperita
tem: qꝛ pro ipſo ẽ: ſed ſunt aliq̃ qui fugiũt
cũ nihil eos perſequat. Prouer. xxviij. Fu
git impius nemine perſequ ente. ¶ Secũdo
ſicut ſi quis ab hoſtibus ſuis duceret ſuꝑ
equũ velocẽ vbi eſſet occidendus gratis
haberet ſi quis equũ illum vulneraret vel
occideret: vt ſic ab hoſtibus liberaretur: ꝛ
h reputaret ſuccurſum nõ nocumẽtũ: quã
tũ ergo gratus debet eſſe ei q̃ coꝛpus ſuũ
laſciuũ in quo ad moꝛtem eternã ducitur
infirmitate vel alio modo ledit: vt ſic a de
monibus liberet. Prouer. xxiiij. Ecce eos
qui ducunt ad moꝛtez ¶ Tertio ſicut duel
lum cõmitteres cũ aliquo: ꝛ videres hoſtẽ
tuũ tibi preualere gratum haberes ſi quis
hoſtẽ illum debilitaret in tñ vt ei preuale
re poſſes: quaſi duellũ eſt inter carnẽ ꝛ ſpi
ritum. Caro enim cõcupiſcit aduerſus ſpi
ritum: ſpiritus aduerſus carnem. Gal. v.
vnde ille qui videt preualere carnem ad-
uerſus ſpiritum. Magnas gratias debet
agere deo: ſi infirmitate vel alia tribula-
tione carnẽ eius debilitet: vt a ſpiritu ſu-
peret. Job. xl. Memento belli nec vltra ad
das loqui. Grego. ac ſi diceret: tanto te ad
diſciplinam patris exibe placidum quan-
to te proſpicis ad bellum infirmũ. Si ocu
li hoſtis contra te bellum conſideras: quic
quid a me pateris nõ accuſas. ¶ Item tri
bulatio ſanctis: occaſio eſt pugne: ꝛ per cõ
ſequens victoꝛie ꝛ coꝛone. Thi. ij. Non co
ronabitur niſi qui legitime certauerit. Gre
go. Inimicus humani generis callid⁹ tũ

-diaus fraudem: quam ꝯtra ſanctum Job
perſeuerat pertulit: quia ſancto viro quot
occaſiones intulit quaſi tot cauſas victo-
rie miniſtrauit. Sapien. x. Certamen foꝛte
dedit ei vt vinceret non eſt timenda tribu
latio electis dei cum deus eam mutat illis
vt ab eis vincatur. Itẽ tribulatio põdus
eſt ad quod premium celeſte nobis trade-
tur: ideo non eſt aptanda eius diminutio
ij. Coꝛ. 4. Id quod in preſenti eſt momen
taneum: ꝛ leue tribulationis ſupꝛa modũ
in ſublimitatem eterne gloꝛie pondus ope
ratur in nobis. ¶ Item tribulatio mate
ria eſt coꝛone noſtre. Ber. Si penitẽtia no-
ſtra crudeli miſeratione minuitur paulatĩ
gemma coꝛona noſtra pꝛiuatur. Jaco. I. Be
atus vir qui ſufferet tẽp. quoniam cũ pro.
fu. ac. co. vite: tribulatio preſens vertetur
in gaudium. Ita qꝫ pro vna gutta tribu-
lationis erunt quaſi mille modij gaudij.
Job decimoſexto. Uos cõtriſtabimini ſed
triſticia veſtra vertetur in gaudium. Ba-
ruc. 4. Qui induxit nobis mala ipſe nobis
rurſus adducet ſempiternam iocunditatẽ
cum ſalute noſtra. Iſa. liiij. Ad punctũ in
modico dereliqui te ꝛ in miſerationibus
magnis congregabo te in momento indi-
gnationis abſcondi faciem meam paru-
per a te: ꝛ in miſericoꝛdia ſempiterna miſ-
ertus ſum tui. Mutatio iſta tribulationis in
gaudium figurata eſt. Jo. ij. In mutatiõe
aque in vinum preeligenda eſt aqua tribu
lationis in vinum gaudij mutanda vino
gaudij tempoꝛalis mutanda in aquam tri
bulationis eterne de hac mutatiõe habes
Luce decimoſexto. In diuite: ꝛ lazaro. B.
Ego ſane diuitem de quo ſaluatoꝛ facit
mentionem de euangelio. In nullo audio
accuſari niſi qꝫ induebatur purpura ꝛ byſ
ſo ꝛ epulabatur quotidie ſplendide ſi cru
delitatis eum arguimus qꝫ ſubſtantiã mũ
di habens ꝛ videns fratrẽ ſuũ egere clau
ſit viſcera ſua ab eo: quid dicturi eſtis qui
tot videretis lazaros eſurientes ꝛ nudos
ꝛ plus de iumentis veſtris ꝛ coꝛum falle-
ris qꝫ de coꝛum miſeriis cogitatis: ſed ad
tremendũ iudicium abrahe veniam⁹. Me
mento filij qꝫ receperis bona in vita tua ꝛ
lazarus ſimiliter mala. Uerum vtrũqꝫ eſt:
negari non poteſt: ſer ſufficientiam qꝛ pau

cis expꝛeſſa eſt ſumma negocij. Iſte bona
iſte mala excepit: nunc autẽ hic conſolatur
tu autẽ cruciaris: expergiſſimini ebrij ꝛ fle
te: terribilis in iudicijs deus ſuꝑ filios ho-
minum: heccine eſt cruciatuũ cauſa tota
qꝫ in ſeculo: bona receperat ita plane: neqꝫ
enim nos ad hoc de paradiſo voluptatis
diuina animaduerſio eiecisse videtur vt al
terũ hic paradiſum adinuentio humana
pararet. legitur Joã. euangeliſta virgas ꝛ
lapides cõmunes in aurum ꝛ lapides pre-
cioſos conuertiſſe: quis virgas illas ꝛ lapi
des illos ſi indubitanter crederet ea con-
uertenda eſſe in aurum ꝛ lapides precio-
ſos non amaret. ¶ Item tribulatio virga
moyſi eſt in qua mirabilia fiunt per eam
aqua de petra educitur: aqua inq̃ lachꝛy-
marum de coꝛdibus duris ꝛ quaſi in petri
nis per ipſam etiam viri iſraelite a pharao
ne infernali ꝛ eius exercitu liberantur tri-
bulatio ſeruos dei liberat ab hoſtibus fla-
gellis pecoꝛa ad caſtrum vꝛgentur ne pre-
donibus rapiantur. ¶ Tribulatio locus ẽ
quẽ filius dei elegit in hoc mũdo ad manẽ
dũ. Ber. Chꝛiſt⁹ qui non fallitur elegit qđ
carni eſt moleſtum: id ergo melius ꝛ vti-
lius: id magis eligendum: ꝛ hic eſt locus fi-
lioꝛum dei in mundo iſto. Omnes enĩ qui
pie volunt viuere in chꝛiſto perſecutionem
patiantur propter iuſticiam. ij. Thimo. 4.
Qui coꝛ nobile haberet potius eligeret eẽ
cum filijs dei in tribulatione qꝫ cum dam-
natis in tempoꝛali aſperitate. Hebꝛe. vnde
cimo. De moyſe qꝫ negauit ſe eſſe filium fi
lie pharaonis: magis eligens affligi cum
populo dei: qꝫ tempoꝛalis peccati habere
iocunditatem. Dauid. Elegi abiectus eſſe
in domo dei noſtri: qꝫ habitare in taberna
culis peccatoꝛum: ſi aqua amara tranſeun
do per terram dulcis efficitur Si vinũ trã
ſiẽs ꝑ gariophyrios gariophylatũ efficit: ꝛ
vinũ in quo abluunt ꝛ reliquie ſanctũ re
putatur: ꝛ tribulationes que ꝑ xpm trãſie-
runt: ꝛ alios ſcõs: quaſi ſancte habẽde ſunt:
ſanctitatis ꝓ eaꝝ ſigna eſſe vniuerſaliter
mirabilia: q̃ ipe operant: q enĩ moꝛtui fue
rũt I delicijs ſcls: vel apli⁹ ſupuenĩẽte eis
foꝛti tribulatiõe ſuſcitant: nulle reliquie in
mundo iſto tot ꝛ tantas infirmitates ſana
re videntur vbi tribulationes dulcoꝛate

videntur iam eſſe tribulationes per hoc ꝙ in chriſto fuerunt:⁊ crux iam videtur eſſe vncta eo ꝙ in chriſto vnctus fuit:vnde cruces in conſecratione eccleſiaruꝫ oleo inungebant. B. loquens de verbo illo. Qui ſingis laborem in precepto:an non labor ſicuus iugum ſuaue crux inuncta. ¶ Et notādū ꝙ tribulatio ī ſcriptura ſacra per aquā deſignatur. Cant. vlt. Aque multe nō potuerunt extinguere caritatem. vij. ſunt vtiles effectus tribulatiōis ſm ꝓprietates aque. ¶ Primus ē ꝙ hoſtes ſpirituales ſubmergit:vitia ſcilicet ⁊ demones. Exo. xv. Operuit aqua tribulantes eos:vnus ex eis non remanſit. ¶ Secundus eſt ꝙ fideles nutrit ſicut aq̄ piſces. Iſa. l. Cōputreſcēt piſces ſancti. Et notandū ꝙ amara aq̄ dulces nutrit piſces:⁊ magnos: cete grandia nō inueniūꝰ niſi in mari. Alie nutriūt piſciculos ſic hoīes magne virtutis nutriuntur in aquis tribulationis. ¶ Tertius eſt ꝙ munit ſicut aqua munit caſtra q̄ cingit. vnde Iob. ij. dicit de amicis iob. Nemo ei loquebatur videbāt enim dolorem eſſe vehementem. ¶ Quartus eſt:q: aqua eleuat nauē dum creſcit. Geñ. vij. Multiplicate ſunt aque ⁊ eleuauerūt archaꝫ in ſublime a terra:ſic tribulatio electos dei exaltat:⁊ ꝓficere facit ecōtrario dicitur de mal. Iob. xvii. Cor eoꝝ longe eſt a diſciplina ꝓpterea nō exaltabuntur. ¶ Quintus ē ꝙ ad modū aque mundat:vnde ſponſe regis celeſtis veſtem de byſſo ꝑparat de qua. Apo. 19. Datū eſt ei cooperire ſe byſſino candido ⁊ ſplendenti. Apo. vij. Hij qui ſunt amicti ſtolis albis q ſunt:⁊ vñ venerunt ⁊ dixit mihi.hij ſunt q venerunt de tribulatione magna. ¶ Sextus eſt ꝙ vinum temporalis gaudij tempe rat ne cordibus debilibus noceat. vinum enim gaudij temporalis homines infatuat ſi bibat illud purum:vt patet in ſalomone. Eccleſi. ij. Non prohibui cor meum quin omni voluptate frueretur. ¶ Septimus eſt ꝙ igneꝫ libidinis extinguit:vbi patet in monacho illo qui de luxuria temptabatur quem abbas ſuus iuſſit ab alijs infeſtari qui poſtea interrogatꝰ ſuper illa temptatione. Reſpondit mihi viuere non licet ⁊ fornicari libet. ¶ Item notandum ꝙ tribulatio ad multiplicationem bonorum inuat. Exo. i. Quanto opprimebant eos tāto magis multiplicabant. Itē in bono ſuſtentant. Eccle. ij. Sunt ſine ſuſtentatiōes dei ſuſtentationes ſunt tribulationes. Gre. in moralibꝰ. Ipſo infirmitatis noſtre pondere deorſuꝫ quotidie ducimur vt mira manu artificis per ſuperuentiātia flagella releuemur ecōtrario ꝓſpitas in malo. Greg. in moralibꝰ. Difficilius malꝰ corrigit ꝙ ꝓſperitate fulcitur. Idem qui a deo auertit ⁊ ꝓſperatur tanto perditioni fit proximus quāto zelo diſcipline inuenitur alienus. Item tribulatio ad deū trahit. Ber. ſuper cant. redimur cuꝫ tribulationibus ⁊ temptationibus exercemur. Aug. Cum moleſtie in huius vite fragilitate crebreſcunt: eterna requiem nos deſiderare compellunt. Mundus quippe iſte periculoſior eſt blādus q̄ moleſtus: ⁊ magis cauendū eſt cū ſe illicit diligi. q̄ꝫ cum admonet:cogetq; cōtempni. tribulatio mea electorum aſpera efficit ne eos magis diu pergere q̄ꝫ cito puenire delectet:ſm verbum. Greg. tribulatio porta ē regni celorum. h porta domini iuſti intrabunt per eā. Luč. vlt. Oportuit xp̄m pati ⁊ ita intrare in gloriā ſuam. Act. xiiij. Per multas tribulatiōes oportet intrare ī regnum ce. ⁊ vt vno verbo dicamꝰ adeo vtiles ſunt tribulationes ꝙ hij qui eas ſuſtinēt beati a domino reputantur. Luč. vi. Beati q nūc fletis. ⁊c̄. Mat. v. Beati qui perſecutionē patiuntur ⁊c̄. Iob. v. Beatus q corripitur a domino. Iac. i. Beatꝰ vir q ſuffert. t. eiuſdem. v. Ecce beatificamꝰ eos qui ſuſtinuere. i. Pe. iij. Si quid patimini ꝓpter iuſticiam beati. Eiuſdem. iiij. Si exprobamini in nomine xp̄i beati eritis. Iō tribulatio cū gaudio ē ſuſcipiēda. Act. v. Ibāt apoſtoli gaudentes acō. cō. ⁊c̄. Iač. i. Omne gaudium exiſtimate fratres. cum in varias tēptationes incideritis. i. Pe. iiij. cōmunicantes chriſti paſſionibus gaudete vt in reuelatione glorie eius gaudeatis exaltantes. Mat. v. Gaudete ⁊ exulta. qm̄. m. u. co. eſt in celis ſimiliter. Luč. vi.

¶ Diuiſio patientie. capi. iij.

c Onſequenter ponēde ſunt diuiſiones ꝑtinentes ad patientiā. Notādum ergo ꝙ ad patientiam pertinet patienter ferre. Dei correptionem dominum perſecutionem. Demonum impugnationem. Scriptura vero ſacra multum beatificat:patienter ſuſtinētes dei correptionem beatificantur. Iob. v. Beatꝰ vir qui corripitur a domino:correptio dei procedit ex magno amore. Iſa. xi. Egredietur virga de radice ie. Ieſſe enī interꝑtat̄ incēdium. Reſpuere dei correptionem periculoſum eſt valde. Eccle. xix. Qui odit correptionem minuet vita. Eiuſdem. xx. Qui odit correptionem veſtigiū eſt peccatoris.

¶ De vtilitate egritudinum.

b a Et correptio eſt egritudo corporis. que cum gaudio recipienda eſt q: vtiliſſima. Multum enim debilitat hoſtem familiareꝫ. corpꝰ. ſ. ⁊ ſubdit ſpiritui. cum infirmor tunc potens ſum. ij. Cor. xij. In infirmitate experitur homo virtutem animi ſui. Sen. Nō in mari tantum aut in ꝓlio vir fortis appet. exhibet ēt ⁊ ī lectulo ītꝰ ⁊ in vitis patrū cū qdā peteret a Ioāne heremita vt ſanaret euꝫ a terciana. Reſpondit rem tibi neceſſariam cupis abiicere. vt enim corpore nitro. ita anima langoribus ⁊ caſtigationibus purificatur. ⁊ quidam ſenex infirmanti diſcipulo dixit ne cō triſteris ex infirmitate vel plaga corporis. Si enim ferrum es eruginem per ignem amittis. Si vero aurum es:per igneꝫ ꝓbatus a magnis ad maiora ꝑueheris ⁊ cum quidam miles rogaret quendam ſanctum virum vt a morbo liberaret eum precibus ſanctis:vir ſanctus audito ab eo ꝙ melior eſſet in egritudine: ⁊ deuotior: q̄ꝫ in ſanitate:dixit Oro dominuꝫ vt ſeruet te in ſtatu in quo melior es:dicebat quidam ꝙ cuꝫ dominus dat infirmitatem alicui ſi pro ea ſeruiret centuꝫ annis non eſſet nimis. Prouer. xx. Liuor vulneris abſterget mala. xi. Eccleſi. Malicia vnius hore obliuionē facit luxurie maxime. Ideꝫ etiam dicebat ꝙ diues ē chriſtianus qui nō habet niſi vnaꝫ febrem ſolam. iiij. acceſſionū vel etiam ſolā eſſimerem dum ſolum ſciat: ⁊ velit de illa negociari cum deo egritudo corporis curatio eſt de pace facienda cū deo:ſi fuerit ad morteꝫ perentoria ſiue fuerit dilatoria pꝛo ad q̄ꝫ eſt citatio valde horribilis ē peccatori omnes enim offenſe a deo remittuntur. ⁊ inſuper pax eius regno celoruꝫ quaſi emittit gaudere debꝫ qui infirmatur de. h ꝙ nil domicula eiꝰ incipit deſtrui cū ſpem habeat. domum regiaꝫ ſe habere in cel. i. Coꝛ. v. Scimus quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluit ꝙ edificationem ex deo habeamus domū c non manufactam ſed eternam in celis. Et notandū ꝙ ſuper illud. Mat. ix. Cōfide fili remittuntur peccata tua: oſtendit. Glo. Bede ꝙ quinqꝫ modis infirmitates cōtingunt. ¶ Primo vt merita iuſtis per patiētiam augeantur. Iob. ij. ¶ Secūdo ad cuſtodiam virtutum vt in paulo. ij. Cor. xij. ¶ Tertio ad diri mēda, peccata vt lepra marie. Numeri. xij. ¶ Quarto ad gloriam dei vt ceco nato. Io. ix. ⁊ Lazaro. Eiuſdeꝫ. xi. vt ad initium pene vt herodi. Act. xij. ¶ Quinto patientes perſecutiones beatificantur. Mat. v. Beati inquit qui ꝑſecutionē pa. ⁊c̄. perſecutio preparat tibi coronā eternam noli odire vel repercutere fabricatorē corone tue. In Pš. Supra dorſuꝫ meū fabrica. pec. fabricauerunt inq̄ꝫ coronam ſuſtinentes demonuꝫ impugnationes beatificantur. Iaco. i. Beatusꝰ vir qui ſuf. te. q. cum pro. fu. ⁊c̄.

¶ De temptationibus. .ca. v.

c Irca temptationes. ¶ Primo oſtē a demus ꝙ demones impugnent homines cum enim ipſi ſint inuiſibiles ⁊ pugna eorum inuiſibilis eſt:nec agnoſcitur niſi oculis cordis:ignorātia vero eiꝰ periculoſa eſt homini. Non eniꝫ pugnat q ſe impugnari ignorat grande periculum ē habere iuxta ſe hoſtem ſuum ſi homo h neſciat. Iero. Tunc maxime oppugnaris cuꝫ te impugnari neſcis. ¶ Secundo oſtendemus vtilitates temptationuꝫ: vt magis patienter ſufferatur. ¶ Tertio tangemus de modo impugnandi quem habet tēptator. ¶ Quarto de modo repugnandi. queꝫ debet habere qui temptatur.

¶ Qđ diabolus nos impugnat.

c Irca primum notandum ꝙ impu b gnatio:quā diabolꝰ facit homini. ¶ Primo certificari poteſt. ex. iij. Geñ. Vbi ſerpens mulierem decepit deqꝰ Ibidem oſtendit impugnationem iſtaꝫ eē duraturam dicens ad ſerpentem inimicitias ponam inter te ⁊ mulierem: ⁊ ſemen

…uum ⁊ ſemen illius. ℭ Secundo ex libro.
Job.i.⁊.2.c. Ubi ſathan pecijt a deo vt p
mitteret eū impugnare Job.2. Eiuſdem.
.vij. Legit. Milicia eſt vita hominis ſuper
terrā ⁊ alia tranſlatio habet temptatio ē
vita ⁊c. Itē. Mat.iiij. ⁊ Luc.iiij. Ubi dia/
bolus dn̄m temptauit ⁊ ſm. Augu. Aſſum
pſit diabolus formā humanā. ⁊ permiſit
deus vt temptatio nobis certior fieret.i.
Cor.vij. Reuertimini in idipſum ⁊ ne tem/
ptet vos ſathanas. Math.xxvj. Uigilate
ne intretis in temptationem. eph.vi. Non
eſt nobis colluctatio aduerſus carnem et
ſanguinē. ⁊c. Act.v. Cū tēptauit ſathanas
cor veſtrum. ⁊ de beato Martino legit ꝙ
multotiens diabolus ei apparuerit in for/
ma humana. Similiter de beato Antonio
cui apparuit in forma pueri nigri. ⁊ in for/
ma etiā animaliū diuerſoꝝ generū. Simi/
lit legit de multis alijs ſanctis. Aug. in ſer
monib⁹. Premonitos nos eē volo neminē
ſuper terrā abſqꝫ tēptatione victurum vbi
cui forte tollit aliqua animā ſecurus expe/
ctet. ℭ Circa ſm notandū ꝙ tēptatio ad
multa vtilis ē. ℭ Primo erudit. Eccle.34.
Qui nō eſt tēptatus qd ſcit: Iterū. qui nō
eſt tēptatus qualia ſcit: ⁊ iterū qui nō ē tē
s ptat⁹ pauca recognoſcit. Judi.iij. He ſunt
gentes quas reliquit de⁹ vt hōs erudiret
Jeruſalē. ℭ Secūdo humiliat. Greg. dū vi/
cia nos tēptant pficiētes in nobis virtu/
tes humiliant. Idē iebuſeū iſrael tollerat
ꝙ humana mēs de ſe humiliat ſentiat dū
minima non ſuperat. ℭ Tertio negligētis
repellit. Glo. ſuper ps. proba me domine ⁊
tempta. Iō. dicit tēpta qꝛ niſi tēptaret ne
gligentes eſſem⁹. ℭ Quarto virtuti addit.
Sen. Multum adicit ſibi virtus laceſſita
In vitis patꝝ. dixit. Abbas quidā. Cruda
tegula ſi mittatur in fluuium ſtatim diſſol/
uitur: cocta: non. Ita eſt homo carnalem
habens ſapientiam qui non eſt temptatio
num igne decoctus. ℭ Quinto ſeruat. Gre
go. niſi pſalmiſta per tribulationes ſe me/
lius ſeruari noſſet non diceret. proba me
domine tempta me. Idē in moralib⁹ cum
per temptationē humanitas: proficit pro
ſpera eſt ipſa aduerſitas que mentem
ab elatione cuſtodit. Idem cum tempta/
mur vitijs diuina diſpenſatione nobis cu/
agitur ne virtutibus quibus proficimus
extollamur. ij. Cor.xij. Ne magnitudo reue
lationum extollat me ⁊c. Grego. in moral.
tunc interius bene cuſtodimur cum per
diſpēſationē dei tollerabilit tēptamur exte
rius. Aliqn̄ vitijs. Aliqn̄ pſſuris nec tēpta
tio exterior culpā pficit: qꝛ interior intētio
ſenſū trahit: nec rurſus interior intētio in
ſuperbiā eleuat: qꝛ tēptatio exterior humi/
liat ſine magno ordine cognoſcim⁹ interio
re pfectu qd accipimus in exteriore defe/
ctu qd ſumus. ℭ Sexto virtutē hominis
notificat: Deut.xiij. Tēptat nos deus no/
ſter vt palā fiat vtrū diligatis eū an non.
ℭ Septimo deum glorificat. ps. Eruā te ⁊
honorificabis me. ℭ Octauo populū edifi
cat. Thob.ij. Hāc temptationē iō permiſit
euenire illi vt poſteris daret exemplū pa
tiētie illius. ℭ Nono ei q temptat in pſti
honorē acquirit: vnde. Legit. d beato. An
thonio ꝙ cum quadā nocte a demonibus
eēt laceratus ſubito radius quidā lucis ⁊
demones ⁊ tenebras effugauit ſtatimqꝫ ſa
natus xp̄m pſitē intelligens dixit. vbi eras
Ieſu bone vbi eras quare a principio non
affuiſti vt curares vulnera mea: ⁊ vox ad
eū ait. Anthoni h eram ſed expectabam
videre certamen tuū nūc aūt qꝛ viriliter
dimicaſti i toto orbe te faciā nominatū⁊
in futuro coronat. ij. Ad thy. ij. Non coro/
nabit niſi q legi: certa: ⁊ Jac. i. Dicit de ſuſ
ferente temptationem ꝙ cū probatus fue
rit accipiet coro. vite. Thob.3. Hoc habet
pro certo omnis qui colit te: qꝛ vita eius ſi
in probatione fuerit coronabitur.

ℭ De modo impugnandi.

Equitur de modo impugnādi qui d
s habet temptator. notandū ergo ꝙ
modi impugnandi quos habet ſū
infiniti ſunt. Unde paulinus epē. Auguſti
no: Hoſtis noſter cui mille nocēdi artes: ⁊
varijs expugnandū eſt telis: qm̄ impugnāt
inſidijs nos: tamē cauſa breuitatis de pau
cis dicemus. Ber.4. Species ei⁹ impugna
tionis diſtinguit loquēs de illo Uerbo. ps.
Scuto circūdabit te veritas eius nō time
bis a timore nocturno. ⁊c. His verbis ſūt
.4. Temptationes quibus vndiqꝫ circun
dan neceſſe habemus ſcuto dīi circūdari
ante ⁊ retro. a dextris ⁊ a ſiniſtris. Timor
afflictionis nocturnus eſt ⁊ plane tenebro
ſus: quia abſcondit ab oculis ꝙ non ſunt
condigne paſſiones huius temporis ad fu
turam gloriam que reuelabitur in nobis:
ſed facile hunc radius veritatis exſufflat
ingerit enim oculis cordis peccata que fe
cimus nunc eterna ſupplicia: nunc eterna
penitentia: nunc ea que pro nobis pertu/
lit xp̄s ergo ad lucem tam multiplicis veri
tatis nox receſſit: ⁊ tunc ſagitta que in die
leuiter volat: ſed non leue vulnus infligit.
h ſagitta vana eſt gloria quoniā oportet
cauere feruentiores: nec deſerant ſcutū ve
ritatis. Quid enim tam contrarium veri/
tati: deinde ſubdit primo a ſiniſtris pulſat
diabolus puſillanimitate. deinde a dextris
humanis laudibus: ſi ſic non proficit. dicit
viribus deicere nequeo: ſed forte decipere
poſſum alicuius ingenio proditionis nego
cium perambulans in tenebris eſt ambi/
tio ſubtile malum. ſecretū virus peſtis oc
culta. doli artifex mat ipocriſis: liuoris pa/
rens: viciorum origo: criminū fomes: virtu
tum erugo. tinea ſanctitatis: excecatrix cor
dium/
vanam gloriam: quoniā vana eſt: forte ſo
lidius aliud affectaret forte honores forte
diuitias: quid ſi veritas inueſtigat h prodi
torem ⁊ negotium arguit tenebrarum vt
reſtat callido inimico: contra eos quos vi
det omnimodis diligere iuſtitiam ⁊ odiſſe
iniquitatem palliet virtutū imagine quos
enim perfectos boni nouit amatores ma/
lum eis ſub ſpē boni non mediocris ſed
perfecti ſuadere conatur: vt facile qui cur/
rit incurrat. 2. Cor.xi. Ipſe ſathanas trāſfi
gurat ſe in angelum lucis. ſola aūt veritas
eſt que palliatam detegit falſitatem iuxta
verbum. Ber. Item Ber.iiii. Inquit has
temptatiōes in generali ſtatu eccleſie hāc
difficile diligens conſiderator inueniet. nō
ne timor nocturnus nouellam adhuc ex/
cecebat eccleſiam quando omnis qui occi
debat ſeruos dei arbitrabatur obſequium
ſe preſtare deo. Deinde perſecutiōe ceſſan
te ⁊ die reddita turbauit eā grauius. ⁊ aſ
ſtitit ſagitta volans quoniam exierunt ali
qui de eccleſia inflati ſpiritu carnis ſue in/
anis. ⁊ volatilis glorie: cupidi: ⁊ volentes
ſibi facere nomen linguas ſuas magnificā
do diuerſa ⁊ peruerſa dogmata predica/
re ac quidem nunc pax a paganis pax ab
hereticis: ſed non ē pax a filiis falſis. Ecce
chriſtiani fere que ſua ſunt querūt nō que
Ieſu chriſti ipſa quoqꝫ eccleſiaſtice dignita
tis officia in turpem queſtum: ⁊ tenebra/
rum negotia tranſire nec in his anima/
rū ſalus. ſed luxus queritur diuitiarum. ſu
pereſt vt iam reueletur homo peccati fili/
us perditionis antichriſtus demonum nō
modo diurnum ſed ⁊ meredianum ꝙ non
ſolum transfigurat ſe in angelum lucis ſed
etiam extollitur ſuper omne quod dicitur:
deus autem quod colitur nimirū inſidia
tur acrius calcaneo matris eccleſie a qua
caput ſuum dolet eſſe contritum. ſed ab h
quoqꝫ incurſu eccleſiam electorum veri/
tas liberabit propter eos breuians dies ⁊
demonum meridianum deſtruens illuſtra
tione aduentus ſui. ℭ Item notandum ꝙ e
ſecundum. Gre. in moralib⁹. iiii. modis pec
catum perpetratur in corde. iiii. conſuma/
tur in opere. In corde namqꝫ ſuggeſtione.
Delectatione: conſenſu: ⁊ defenſionis au/
datia perpetratur. Fit enim ſuggeſtio per
aduerſariū delectatio per carnem. conſen
ſus per ſpiritum defenſionis audatia per
elationem. vnde ⁊ illam primi hominis re/
ctitudinem antiqus hoſtis. his. iiii. Icti/
bus fregit: nam ſerpens ſuaſit: eua. delecta
ta eſt: adam conſenſit qui etiam requiſitus
confiteri culpam per audatiam noluit. iiii.
Enam modis peccatum cōſumatur in ope
re. prius namqꝫ latens culpa agitur: poſt/
modum vero ante oculos hominum ſine
confuſione reatus aperitur de hinc in con
ſuetudine ducitur. ℭ Ad extremū quoqꝫ
vel falſe ſpeciei ſeductionibus vel oſtina f
tione miſere deſperationis emittitur. Notā
dum ꝙ diabolus tanqꝫ preſumptuoſus li/
benter ſuadet id ꝙ temeritatis eſt. ⁊ pre/
ſumptionis. vnde mulierem incitauit ad
huc vt iudicaret de facto ſuperioris: et de
intentione precipiētis: Cur: dicens precce/
pit vobis de⁹ ⁊c: Gen. iii. Quoꝝ vtrumqꝫ

temerariū eſt. Itē in īpugnationibus ſuis
multū mendatio vtitur: vnde mulieri poſt
eius rñſionē mentitus eſt dicēs. Nequaꝗ̄
moriemini. 2. Mat. 4. Hec oia tibi dabo
ſi cadens adoraueris me. Jo. viij. Ipſe mē
dax eſt: ⁊ pater eius: cū ipſe vult aliquem
deicere in peccatū ipſe ꝓmittit ei ꝙ cito re
ſurget. Iſa. li. Dixerunt anime tue: incurua
re vt tranſeam⁹. Ber. Noli acquieſcere di-
centi incuruare vt trāſeamus. Nō eſt enī
tranſiturus: ſꝫ te grauiter oppreſſur⁹: hijs
vero qui ſunt in peccato longā vitā repro
mittit que repromiſſio nequiſſima multos
ꝑdidit. Eccle. xxix. ¶ Et notandū ꝙ diabo
lus. v. modis decipit hoīeꝫ qui eſt in ſtatu
penitētie ſuadēdo ei vt onus illud abiciat.
¶ Primo mentiendo exhonorationem ꝙ
nō eſt exhonatio: ſed leuis honeris in gra-
uiſſimū cōmutatio: vt feſtuce in turbē: vel
montē: vnde q tēptat᷑ dꝫ dicere: ſic tēptāti
ſi onus depoſuero nunqd ſine onere ero:
cui queſtioni ſi plene reſpondere voluerit
temptator: dicet immo ponetur ſuper te
mons. ſ. infernalis pena: que pena grauior
eſt monte. Apoc̄. vi. Dicent montibus cadi
te ſuper nos ⁊c̄. Bonū eſt ergo leue onus
penitentie ferre: vt tm̄ onus poſſit vitari.
Apoc̄. 2. Nō mittam ſuper vos aliud pon-
dus: tm̄ id ꝙ habetis tenete. ¶ Secundo
decipit ea que diuiſim portāda ſunt: ſimul
oſtendendo dicēs quomodo poſſes h portare
tot annis: cui dicendū eſt hodie cū ad
iutorio dei portabo hec: ⁊ cras tm̄deꝫ cum
adiutorio dei leuius portabo ꝓpter aſſue-
tudineꝫ: ſicut vbi fallit cōpoſitio ſoluit diui
ſio. Math. ſexto. Sufficit diei malicia ſua.
¶ Tertio decipit virtuteꝫ hoīs a dei virtu
te diuidendo dicēs: tu debilis es: nullo mo
do poſſes h portare: cui dicēdū eſt ſi intel-
ligis mea virtute ſola: verum dicis: qꝛ dici
tur. Jo. xv. Sine me nihil poteſtis facere: ſi
vero intelligis ꝙ non poſſiꝫ dei virtute ad
iutus: mētiris. Ph. i. Confidimus in domi
no ieſu qm̄ q incepit in nobis op⁹ bonuꝫ ꝑ
ficiet. Eiuſdem. iiij. Omnia poſſum in eo q
me confortat. ¶ Quarto decipit ſpoliatio-
neꝫ mentiendo exonerationē: ſic latro quā
do ſimpliceꝫ ſcolareꝫ exonerat a capa ſua.
Aurum vel lapides precioſos reputare de
bes: penitētiā quā tibi vult diabolus auferre:
vnde debes eum cauere tanꝗ̄ ſpoliatō
rem rei precioſiſſime. Apoc̄. iij. Suadeo ti-
bi emere ⁊c̄. Aurū emere eſt fructum peni
tētie preparare. ¶ Quinto querendo pon
dus diminuere ad qd gaudiuꝫ celeſte tibi
tradēdū eſt. 2. Cor. 4. Id quod in preſen-
ti eſt cōmomentaneū: ⁊ leue tribulationis
noſtre ſupra modū in ſublimitate eternuꝫ
glorie pondus operet᷑ in nobis. ¶ Itē dia
bolus ſupra pectus ſuuꝫ gradit᷑. Sicut ſer
pens qui ſolet erectus incedere nūc ſupra
pectus graditur. Adeo enim aucrſus eſt
diabolus: qui ad deū conuerti debuit: ⁊ in
eis proficit qui a deo auertunt᷑: qui. ſ. ocu-
los ſuos ſtatuerūt declinare ī terra. Dan.
xiij. Dicitur de iniquis iudicibus ꝙ decli-
nauerunt oculos ſuos vt non viderent ce-
lum: neqꝫ recordarentur iudiciorum iuſto-
rum. ¶ Itē diabolus terrā comedit vt dici
tur de ſerpente. Geñ. 3. Amatores enim ter
renoꝝ deuorat. Iſa. lxv. Serpenti puluis
panis eſt. Job. xviii. Abſcondita eſt in ter
ra pedica eius. Iſa. xiiij. Laqueus ſuper te
qui habitator es terre: econtrario dicitur
Prouer. i. Qꝛ fruſtra iacit᷑ rethe ante ocu
los pennatoꝝ. Itē calcaneo inſidiat᷑. Geñ. h
tertio. Calcaneum eſt pars extrema: ⁊ infi-
ma in corpore eſt etiam poſterior: vnde re
ro ab oculis videtur: ⁊ quia retro eſt: ⁊ ꝗ
ab oculis longe eſt: diabolus calcaneo. i. ex
treme parti eccleſie maxime inſidiatur.
In fine enim mūdi. ſ. tēpore antichriſti ma
xima erit tribulatio ipſius: vnde tūc imple
bitur illud. Job. xl. Stringet caudam ſuā
quaſi cedrum: quod dicit᷑ de vehemētibus
cū cauda ſtringit᷑ eleuat᷑: cauda ergo vehe
ment᷑ ſtringet᷑ cuꝫ in fine mūdi anti xp̄s ele
uabitur calcaneo etiam diabolus inſidiat᷑:
qꝛ in fine vniuſcuiuſqꝫ maxime conat᷑ ho
minem vincere: ſciens quia ſi tunc hominē
vicerit nunquam poſtea ab eo vincetur.
Grego. Sciendum ꝙ plerūqꝫ eis quos ce
perit tunc grauiores culpas ingerit cum
preſentis vite termino illos propinquare
cognoſcit: fini etiam actiōis inſidiatur dia
bolus. Greg. Diabolus aliquādo nec intē
tionē vitiat nec in itinere ſupplātat: ſꝫ op⁹
bonū in fine actionis illaqueat. ¶ Itē dia
bolus calcaneo. i. infirme parti inſidiatur
carni. ſ. Job. xl. Fortitudo eius in lum-

bis eius. ⁊ virtus in vmbilico ventris eius
⁊ in eodē fenū quaſi bos comedet fenū no
tat homines carnales: omnis. n. caro fenū
Iſa. xl. Abac. i. Incraſſata eſt pars eius.
diabo. portis ſenſuuꝫ inſidiatur. Judic. ix.
Appropiquās abymelech. oſtio igneꝫ ſup
ponere nitebatur. Item diab. ex illa parte
ex qua homo ſibi minus cauet impugnat
⁊ ſi calcaneo inſidiatur ipſe circuit ſi forte
inueniat quē deuorare poſſit. Job. i. Circui
ui terram ⁊ perambulaui eā. i. Pe. v. Dia
bo. tanꝗ̄ leo rugiens circuit ⁊c̄. Dia. ocio-
ſos ⁊ ſecuros percutit. Eze. xxxviij. Aſcēdā
ad terram ſine muro veniaꝫ ad queſcentes
habitanteſqꝫ ſecure. Job. xl. Dicitur vehe-
moth circūdabit eū ſalices torrētis. Sali-
ces torrentis ſunt homines infructuoſi in
aqs deliciaꝝ plantati qui circa diabolum
ſunt. Diabo. qꝛ ſi ſpaciatur cū eis. Jud. viij.
Nullus erit labor intrabim⁹ ad ſecuros.
Itē diabo. ſemina bonoꝝ rap. ſciens illud
B. Modica ſemētis detētio nō modicū ē
meſſis detrimētū. Mat. xv. Ceciderūt ſec⁹
viā ⁊ venere volucres celi ⁊ comedere illa.
Itē ipſe in negligētibus ſeminat zizaniā.
Mat. 13. Cū dormirēt hoīes venit inimic⁹
⁊ ſuperſeminauit zizaniam in medio triti-
ci. In vitis patrum dicebat quidā ſenex
ꝙ tres ſunt virtutes ſathane ꝗ̄ precedunt
vniuerſa peccata. prima obliuionis ſecūda
negligētie tertia ꝯcupiſcētie ꝑma generat
ſcdam: ſcda tertiam ⁊ ſic corruit hō. Item dia-
bo. vnanimes diſpergit ⁊ ſic vincit. Mat.
xij. Qui nō colligit mecuꝫ diſpergit. Item
tortuoſe incedit ⁊ ideo valde difficile eſt ꝑ
cognoſcere quo tendit. Prouer. vlt. Tria
ſunt mihi difficilia ⁊ quartū penitus igno
ro. ⁊ vnum illoꝝ eſt via colubri ſup petraꝫ.
Glo. viā colubri vocat venenati honeſtis
aſtutiam que inſidiari nō deſinit quos in
petra fundatos eſſe cōſpicit. Item diabo.
qd delectabile ē preponit qd moleſtū ſup-
ponit ꝑmo quaſi vngit ⁊ poſtea pūgit. Ec-
cle. ix. Sicut piſces capiūtur hamo ⁊ ſicut
aues capiuntur laqueo: ſic homines capiū
tur tēpore malo. i. tēpore tēptatiōis: piſces
capiuntur eſca hamo ſuppoſita. Itē circa
impugnationē diaboli attēdēda eſt impu
gnationū varietas impugnādi cōtinuitas
impugnatiōis vniuerſalitas diabo. varijs
impugnationibus impugnat: vt ꝙ non ſu-
perat vna: ſuperet alia vt patet. Mat. iiij.
In tēptatiōibus domini cōtinue etiāꝫ im
pugnat: vt qꝛ ſi tedio victus hō ſuccumbat.
Greg. diabo. aſſidua tēptatione nos tēptat
vt ſaltē tedio vincat. Dan. iij. Nō ceſſabāt
miniſtri regis ſuccēdere fornacē: vniuerſa-
lis eſt etiam ei⁹ impugnatio impugnant enī
⁊ diuites ⁊ pauperes: ⁊ iuuenes ⁊ ſenes:
vnde dicit᷑ vti ſagena que eſt rethe. totam
aquā occupās. Abac̄. i. Totū ī hamo ſub
leuauit. traxit illud in ſagena ſua. Item in
eodē. Expādit ſagenā ſuā ⁊ ſemꝑ interfice
re gen⁹ nō ceſſat. ⁊ lꝫ oēs impugnet magis
tm̄ eos q ad dominū ꝯuertunt᷑. Aug. in ſer
monib⁹ quotidianis diſcimus experimētis
eos q cōuerti deliberāt tēptari acrius a cō
cupiſcētia carnis ⁊ vrgeri grauius in opi-
b⁹ luti ⁊ lateris q egyptū egredi pharao-
nē effugere moliuntur. Jo. accedēti ad ſer
uitutē dei dicit᷑. Eccle. ij. Prepara animaꝫ
tuaꝫ ad tēptationeꝫ. Job. xix. Obſedere in
gyro tabernaculuꝫ meū. In Ps̄. Circum-
dederūt me ſicut apes. Ec. ix. extruxit muni
tiones per gyrū. Greg. de diabo. Illos pul
ſare negligit quos iure quieto poſſidere ſe
ſentit. Joan. Appropinquāte ſalute appro
pinquat ⁊ tēptatio. Greg. In mora. Luce
rectitudinis: vmbra ſequit᷑ temptationis.
Idē in eodē. Poſt lucē eſtus cōſequit᷑: qꝛ
poſt illuminationeꝫ diuini muneris tēpta
tiōis certamē auget᷑. In. Ps̄. dn̄e qd mul
tiplicitati ſunt q tribulat me. Sicut aliqs
duū eſt captus in carcere vnicū cuſtodē ha
bet vel duos ſi vero euaſerit: omnes euꝫ in
ſequunt᷑: ſic dum quis captus eſt diabo. nō
tantum eū demones perſecunt᷑ quartū cū
euaſerit: vnde quidaꝫ heremita vidit vnū
ſolum diabolum ſedentem in porta ciuita-
tis ⁊ vidit abbatiam in qua vnicuiqꝫ mo-
nacho aſſiſtebat diabo. cuꝫ vero quereret
ab angelo ductore qd ſi hoc eēt. Reſpon-
dit. quia in ciuitate illa omnes faciunt vo-
luntateꝫ diaboli: ſufficit. n. vnus diabo. ſꝫ
cum in hac abbatia omnes ſint boni ne-
ceſſe eſt vt vnicuiqꝫ vnus adſiſtat. Itē ma
gis impugnat diabolus eos qui preſunt ꝗ̄
ceteros. i. Ro. xxxi. Totum pondus prelij
verſum eſt in ſau. Iteꝫ īpugnat etiam ho-
minem per complexionem vel mores vel

ſtatum ipſius: Unde in pſalmo. Iuxta iter ſcandalū poſuerunt mihi: diabolus eos qui ſunt in deſerto paupertatis incitat ad iraꝫ vel īpacientiā: vnde temptatio eius talibꝰ eſt ventus vrens. Deut. viij. Dicitur de ſolitudine in qua fuerunt filij iſrael: ꝙ in ea erat ſerpens flatu adurēs: ⁊ ſcorpio ⁊ dypſas ⁊ nulle oīno aque. Jer. iij. Uētꝰ vrēs in vijs que ſunt in deſerto. Exo. x. Uentus vrēs leuauit locuſtas: ⁊ ſubdit: ⁊ nihil omnino virens relictū eſt in terra locuſte ſunt motus ſuperbie qui poſtꝗ̄ in hoīe religioſo inualuerit: nihil viride in eo remanet. Eze. xvij. Nōne cum tetigerit eam ventus vrens ſiccabitur. Jo. 4. Precepit deus vēto calido: ⁊ vrenti ⁊ percuſſit ſol ſuper caput Jone ⁊ eſtuabat: hijs vero qui ſunt in proſperitate ſuadet diabolus pigriciam et talibus eſt tēptatio diaboli vt ventus aqlo. Eccle. xliii. Frigidus ventus aquilo flauit ⁊ gelauit criſtallus ab aqua: quandoqꝫ vero diabolus deo permittente ħ ad probationem ⁊ perfectum amicoꝝ ſuſcitat q̄ſi ventum vehementem vt videatur omnia concutere. Job. 1. Uehemēs ventus irruit a regione deſerti ⁊ concuſſit quatuor angulos domus. ⁊ Jo. 2. Miſit deus ventuꝫ magnuꝫ in mare: ⁊ facta eſt tempeſtas magna. ⁊. Mat. xvij. Motus magnus factus eſt in mari ita vt nauicula operiretur fluctibus. ¶ Item diabolus quādoqꝫ impugnat: aggerem comportando: vt cum pauperū bonorum procurat ditationem vt ſic mali efficiant̄. Abac. 1. Ipſe ſuper oēꝫ imunitiōeꝫ ridebit cōportabit aggerē ⁊ capiet eam ipſe de potentibus triumphat. Adiutus potentia eoꝝ contra ipſos dum ea abutuntur contra animas ſuas ea abutētes. Abac. 1. Ipſe de regibus triumphabit: ⁊ tyranni ridiculi eius erunt tyrāni ſunt ſimie diaboli dum in ſubditos ſibi deſeuiunt: ſicut ⁊ diabolus ſeruientes ſibi torquebit. ¶ Item diabolus in miſericorditer impugnat vt patet in Job. Cui abſtulit ſua ⁊ ſuos ⁊ afflixit ipſum in propria perſona: et ſi in aliquo videtur parcere in eo intendit īpugnare: vt patet ī vxore. Job q̄ ei reliqt per q̄ poſtea eum impugnauit: vnde dixit illi vxor ſua cum ipſe amiſiſſet ſuos: ⁊ ſua ⁊ percuſſus eſſet vlcere peſſimo adhuc tu pmanes ī ſimplicitate tua: bñdic deo ⁊ morere. Job. ij. Irriſio eſt. i. ſi perſeueraueris in benedictione tua morieris. Eccle. ſeptimo. Juſtus perit in iuſticia ſua. Mala. iij. Uanus eſt qui ſeruit deo. Grego. Duobꝰ modis diabolus impugnat: tribulatiōe vt frangat: perſuaſione vt molliat: victus ergo de tribulatione recurrit ad artem qua adam vicit. Prouer. ſeptimo. Multos vulneratos deiecit: dicitur de muliere. ¶ Iteꝫ diabolus illos quos videt ſeruētes ad bonum incitat ad hoc quod excedant vt de alto poſſit eos precipitare quod valde periculoſum eſt. Ber. ſuper cant. Non habet callidus hoſtis machinamentum efficaciꝰ ad tollendum de corde dilectionem q̄ ſi efficere poſſit vt in ea incaute ⁊ non cum ratione ambuletur. Ephe. quinto. Uidete fratres quomodo caute ambuletis. 1. Pe. 4. Nolite peregrinari in feruore qui ad temptationem vobis fit.

¶ De modo repugnandi diabolo.

Equitur de modo repugnandi diabolo. Et notandum ꝙ modus conuenientiſſimus repugnandi ſerpenti infernali eſt contritio capitis eius quem moduꝫ deus docet. Gen. tertio. Loquens ad ſerpentem de muliere que figuram tenet eccleſie: ipſa conteret caput tuū: ſerpēs caput pre ceteris mēbris cuſtodit ⁊ nō eſt caput nequius ſuper caput colubri. Eccle. vigeſimoquinto. Ideo conari debet homo ad eius contritionem: caput vero eius intelligi poteſt vel ſuperbia vel principium tentationis vel peccatum cordis: anteꝗ̄ extra exierit: contritio capitis ſcilicet ſuperbie multum valet ad repugnandum ei: ⁊ hanc facit humilitas: que multuꝫ valet ad triumphandū de diabolo. Humilitas eniꝫ ad modum aſtuti luctatoris dum videtur ſe deicere hoſteꝫ facit corruere: ipſa eſt que euadit laqueos diaboli: vnde beatus antonius retulit ſe vidiſſe omnes laqueos inimici ſuper terram extentos: ⁊ cum ſuſpirans dixiſſet: quis hos poterit trāſire ⁊ au-

diuit vocem dicentem humilitas ſola pertranſit antoni. humilitas gloriam victorie totam deo attribuit: ⁊ propter hoc totum pondus prelij eiuſdem imponit. Cuiꝰ enim eſt victorie gloria eiuſdem eſt pugna humiles deus iuuat ſicut ecōtrario ſuperbis reſiſtit. Jaco. tertio. ⁊ 1. Pe. quinto. Ideo non eſt mirum ſi ipſi triumphēt: humilitas deum quodammodo vincit. Grego. in moral. Quottidie tela temptationum eius accipimus: ſed ⁊ nos contra illum iacula mittimus ſi confoſſi tribulationibus humilia reſpondeamus. Prouer. decimoſexto. Reſponſio mollis frangit iram. Caput etiam ſerpentis conterendū eſt: quia in principio tentationis eſt reſiſtendum. Ouidius Principijs obſta ſero medicina paratur. Cum mala per longas conualuere moras. Grego. in moralibus. Si tentationi in corde tranſienti feſtine non reſiſtetur: hac eadem qua nutritur mora roboratur. In pſ. Beatus qui tenebit ⁊ allidet paruulos ſuos ad petram. diabolus quaſi paruulus eſt in principio tentationis. Unde tunc facilius poteſt occidi in morte primogenitorū: liberati ſunt filij iſrael de ſeruitute pharaonis. Exo. xij. Primogenita pharaōis. Infernalꝰ ſunt principia tentationum quibus ſi viriliter reſiſtatur liberatur homo cito a diabolo. Item caput ſerpentis cōterēduꝫ eſt quia peccatuꝫ deſtruendū eſt cū in corde eſt anteꝗ̄ extra per locutioneꝫ vel operationem proceſſerit ſi cogitatio mala cor intret tam cito pugnandū eſt contra eā ⁊ ſpecialiter orādo. Greg. in homelijs. Quāto grauiori tumultu cogitationum carnalium premimur tanto orationi debemꝰ inſiſtere ardentius non ſumus eradicatores cogitationum ſed luctatores cōtra eas, vt dixit quidā ſenex de antiquis patribus vt legit̄ in vitis patrum. In eodē dixit qdam abbas ſi cogitationes nō habes: ſpem non habes quoniam ſi cogitatiōes habes opera habes. In eodē interrogatꝰ abbas paſtor de immundis cogitationibus. Reſpōdit. nunqd gloriabitur ſecuris in eo qui incidit in ipſa tu ergo nō eis porrigas manꝰ ⁊ ocioſe erūt. Idē cuidam abbati ſicut capſa plena veſtibus ſi dimiſſa fuerit tempore longo putreſcūt veſtes in ea: ita ſunt ⁊ cogitationes in cordibus noſtris ſi non ſecimus eas corporalit̄ tempore longo exterminant̄ ⁊ putreſcunt. Idē ad abbatem ioſeph. Sicut ſi quis claudat ſerpentem vel ſcorpionem in vaſe ⁊ obturet illud procedente tēpore ſerpēs moritur. Ita maligne cogitationes que ſtudio demonum pullulant patientia eius cui immittuntur paulatim deficiunt. In eodem qdam frater dixit abbati ſiſoi: quare nō recedunt a me tētationes ⁊ dixit ei ſenex: quia vaſa earūdem paſſionuꝫ intra te ſunt: ħ vaſa intelligi poſſunt ipſe concupiſcētie ſm quas cogitationes in corde oriuntur. Ubi enim amor ibi oculus: quidam frater interrogauit ſenem quēdā quid faciaꝫ quia multe cogitatiōes incitant me ⁊ neſcio quomodo repugnem eis qui reſpondit non repugnes cōtra eos ſed contra vnam que caput eſt aliarum cōtra immūdas cogitationes valet confeſſio que eas ſanctis patribus manifeſtat. Unde quidam ſeniorum cuidam impugnato a ſpiritu fornicationis dixit filij ne abſcondas cogitationes tuas. Ita enim confeſſus immundus ſpiritus diſcedit a te: nihil enim confundit ⁊ allidit virtuteꝫ demonū quomodo ſi quis ſecreta immundaruꝫ cogitationum reuelauerit ſanctis ac beatiſſimis patribus ſpecialiter expedit ne cogitationes iracundie ad verba procedāt. Unde quidam frater requiſiuit abbatē. Iſace quare demones ita euꝫ timerent qui reſpōdit. Iō etiā me timent demones: q꞉ ex quo factus ſum monachus ſtatui apud me ne iracundia mea extra guttur meum procederet. ¶ Item notandum ꝙ ad repugnandum diabolo multuꝫ valet ſapiētia cū ipſe aſtutia maxime impugnet. Unde dominꝰ diabolum temptantem euꝫ paucis verbis ſacre ſcripture confuſum repulit. Mat. 7. Luc. iiij. Sapientia. v. Melior ſapiētia q̄ vires. Eiuſdem. viij. Sapientiam non vincit malicia. Eccle. ix. Melior eſt ſapientia q̄ arma bellica. Iſa. xi. Nō occident: ⁊ nō nocebunt in vniuerſo monte ſancto meo: q꞉ repleta ē terra ſcientia dñi. Error principiū ē temptationū difficiliū: ideo multum neceſſaria eſt militi xp̄i ſapia vt ab errore ca-

neat.i.Jo.4.Nolite omni ſpiritui credere:
ſed probate ſpūs ſi ex deo ſunt. Itē ad re-
pugnādū diabolo multū valet fides. Eph.
vi. In oībus ſumētes ſcutū fidei:ꝛ.i.Pe.
.5. Cui reſiſtite fortes in fide: fides oſtēdit
militib⁹ xp̄i ſanguinē ei⁹:vt ſic in ꝑlio exā
ueſcāt:ꝛ vincāt.i.Macha.6.Elephātis oſt
derūt ſanguinē vue ꝛ mori ad acuendum
eos in ꝑlio. Apoc.xij. Ipſi vicerūt eū ꝓpt
ſanguinē agni fides etiā eis oſtēdit penam
paratā ſi victi fuerit. Gre. i moralib⁹. Soler
ter in vigilandū ē vt cū culpa blādiri in-
choat ad quē interitū mēs trahat agſcat.
Itē oſtēdit eis coronā paratā ſi vicerit. Apo.
.2. Vincēti dabo edere ď ligno vite. In eo
dē. Vincēti dabo māna abſcondit. ¶ Itē
ad triūphandum de diabolo multū valet
fiduciā de deo. Exo.14.c. Deus pugnabit
ꝓ vobis:ꝛ vos tacebitis. Numeri.14. De
us nobiſcū eſt nolite timere.ij.Pal.xx. Nō
eſt nr̄a pugna ſꝫ dei. In eodē. Tātūmodo
ꝯfidēter ſtate ꝛ videbitis auxiliū dñi ſup
vos. Iſa.xxx. Ne timeas:qꝛ ego tecū ſum.
ꝛ.xli. Simile. Jer.xx. Deus mecū eſt tanq̄
bellator fortis idcirco q ꝑſequunt me ca-
dēt ꝛ infirmi erūt. Ro.viij. Si de⁹ ꝓ nobis
qs ꝯtra nos. ¶ Ad repugnādū ꝯ diabolo
multū valet oratio. Mat.xxvj. Vigilate ꝛ
orate ne intretis in tēptatiōe. ¶ Ad idem
multū valet miſicordia.ij.Pe.ij. Nouit de
us pios de tēptatiōe eripe:ꝛ ſup illud ꝑs.
Miſicordia mea ꝛ refugiū meū. dic Glo.
de nulla re ita vincit inimic⁹ diabolus: ſicut
de miſicordia. Eccl.xxix. Dicit de elemo-
ſyna ſup ſcutū ꝛ ſup lanceā potētiſ pugna
1 bit ꝓ te:aduerſus inimicū tuū:hoīes etiaꝫ
incōpatiētes ꝛ indignantes ꝑctōribus ꝑ-
mittit deus corruere i ꝑctm. Itē ad superā
dū diabolū:multū valet timor dñi. Eccle.
d xxx. In tēptatione deus timētē ſeruabit ſe
ꝛ liberabit a mal. In vitis patrum abbas
Amon dixit cuidā fratri interrogāti ab eo
aliquē ſmonē. Vade ꝛ fac talē cogitatiōeꝫ
mā:qualē iniqui:qui ſunt i carcere. Illi.n.
interrogāt hoīes:vbi eſt iudex ꝛ quando
veniet:ꝛ in expectatione penaꝝ ſuarū plo
rāt ſic ꝛ monachus dꝫ animā ſuā obiurga
re dicēs: Ve mihi quō aſtare habeo añ tri
bunal xp̄i:ꝛ actuū meoꝝ reddere rōneꝫ: ſi
ſic ſupmeditatus fueris poteris ſalu⁹ eē:
timor dei negligentiā expellit:que multos
facit corruere. Eccle.vij. Qui timet deū ni-
hil negligit:timor dei etiā ſollicituꝫ hoīem
reddit:ꝛ qſi paratū ad ꝑliū.i.Macha.xij.
Precepit ionathas ſuis vigilare ꝛ eſſe i ar
mis ꝑatos ad pugnā. Itē timor dei offen
ſaꝫ cauet:ꝙ multū valet ad h̄ ꝙ de⁹ hoīeꝫ
vinet ꝛ ſic de hoſte triūphet. Deut. xxiij.
Qñ egreſſus fueris aduerſus hoſtes tuos
ad pugnā cuſtodiet te ab omni re mala.i.
Cor.ix. Oīs qui in agone ꝯtendit ab oīb⁹
ſe abſtinet. Itē timor occaſiones peccandi
cauet vt eſt familiaritas coꝝ qui mala ſug
gerūt qui ſunt quaſi alicui⁹ diaboli. Job
xli. Alitus ei⁹ ꝑrunas ardere facit. Itē oc-
caſio mali eſt aſpect⁹ rei delectabilis. Geñ.
.iij. Vidit mulier lignum ꝙ eſſet bonuꝫ ad
veſcendum ꝛc. ¶ Amor etiā mundi occa
ſio eſt:vt quis a diabolo ſuperet:nō eſt mi
rum ſi a diabolo capitur qui voluntarius
pedes ſuos in rete eius mittit:retia diabo
li ſunt tēporalia iſta. Job.xviij. Immiſit in
rethe pedes ſuos:ꝛ in maculis eius ambu
lat. Sapien.xiiij. Creature dei facte ſunt in
odiū:ꝛ in tēptatiōeꝫ anime hominū ꝛ in
muſcipulam pedibus inſipientum. Iteꝫ ad ſu
perandū diabolum multum valet ꝯſtātia.
Eph.iiij. Nolite locum dare diabolo. Jac.
.4. Reſiſtite diabolo:ꝛ fugiet a vobis. Itē
ad hoc valet ſpiritualis leticia. Mach.i.
Preliabatur iſrael prelium cū leticia. An
thonius vnica ratio vincendi inimicuꝫ eſt
leticia ſpiritualis.i.Roma.4. Dicunt phi
liſtei figuraꝫ tenentes demonū. Ve nobis
non enīꝫ fuit tanta exultatio heri ꝛ nudi⁹
tertius. Et notandū:ꝙ quandoqꝫ diabol⁹
nos ipugnat moleſtijs quandoqꝫ delitijs:
cuꝫ impugnat moleſtijs non eſt fugiendū.
Bone enim ſunt ꝛ vtiles ꝛ fugientes ma-
gis grauant. Joſue.vij. Mi domine deus
meus quid dicam videns iſraeleꝫ hoſtib⁹
ſuis terga vertentem. Señ. Quemadmo-
dum pernicioſior eſt hoſtis fugientibus:
ſic omne fortuitum in commodum magis
inſtat cedēti ex aduerſo. Saluſtius. Fugi
tes ſepi⁹ videas capi aut occidi. fortiſſimū
queqꝫ tutiſſimuꝫ. Ber. in epiſtolis. Sola eſt
qua perdere poſſis victoriam fuga eſt. Fu-
giendo poteris illam amittere:moriēdo nō
potes:ꝛ beatus ſi pugnando moriaris:qꝛ

mortuus mox coronaberis. Ve aūt tibi ſi
declinando pugnam perdis ꝛ victoriam ſi
mul ꝛ coronam. Idem in epiſtolis. O vere
tuta pro xp̄o. ꝛ cum xp̄o pugna in qua nec
vulneratus nec proſtratus. nec conculcat⁹:
nec milies ſi fieri poſſit ocioſus fraudabilis
a victoria:tm̄ ne fugias. Idem. Libentius
te inſequitur aduerſarius fugientem q̄ſu-
ſtineat repugnantem. ¶ Impugnatō vero
que fit delicijs vincitur fugiendo.i. cor.vi.
fugite fornicationem. Impugnatio per mo
leſtias vincitur paciendo. Illa que fit ꝑ de
licias percuciēdo virga diſcipline. Prouer.
xxiij. Si percuſſeris eum virga non morie
tur. Sen. in epiſtolis. Vir bonus quicquid
illi acciderit equo animo ſuſtinebit:ſciet.n.
h̄ accidiſſe legē diuina ex qua vniuerſa ꝓ-
cedunt. Idem. Voluptates inter res vili-
ſimas precipue extirpa q̄ latronum more i
h̄ nos amplectimur vt ſtrangulent. ¶ Et
notā.ꝙ cum habeamus belluꝫ contra aſtu
ciores ꝛ fortiores nobis:neceſſarium ē no-
bis adiutorium ꝛ enumerantur.viii.ad vi
ctoriā. ¶ Primum eſt celeſtis doctrina in
ꝑs. Benedict⁹ dñs deus meus qui do.ma.
me.ad prē. Prouer.xxiiii. Vir doctus robu
ſtus:ꝛ validus. Sap.viii. Per ſapientiā in
multi tudine bonus videbor: ꝛ in bello for
tis. ¶ Secundum eſt diuina confortatio q̄
multum valet ad fortitudinem adhoc ꝙ
aliquis vincat:ſicut diſcōfortatio multum
facit adhoc ꝙ aliquis vincatur. Deut.iii.
Corrobora Joſue atqꝫ ꝯforta. Dañ.x. Cō
fortare ꝛ eſto robuſtus. ¶ Tertium eſt re
frenatio hoſtiuꝫ ne tm̄ nos impugnent q̄n-
tum vellent. vt patet in Job. Quam ſathā
non poterat ad voluntatem ſuam ipugna
re donec adeo fuit ei h̄ conceſſum.i.Cori.x.
Fidelis eſt deus qui non permittit nos tē-
ptari ſuper id quod poteſtis. ¶ Quartuꝫ ē
mira dei protectio que promittitur.ꝑs.xlꝫ.
Cum tranſieris per aquam tecum ero . ꝛ
flumina non operient te. ſic protecti ſunt
tres pueri in fornace babilonica. Dan.iij.
Quintum eſt mira hoſtium impugnatio.
Exo.xiiij. Fugiamus Jeruſalem. Deus.n:
pugnat pro eis ꝯtra nos. ¶ Sextū ē mire
virtutis collatio:vt Moyſi. Exo.xxxiiij. Ca
pim.ꝛ Delye.iii.Re.xix. Data eſt virtus ie
iunādi.xl.dieb⁹. Sicut mira virtus corpal'
data. fuit Sampſoni. Septimum eſt arma
tura mirabilis q̄ habenti nihil nocere poſ
ſit:qualis armatura eſt paciēcia que data
fuit beato Laurentio ꝛ Vincentio. ¶ Oc-
tauum eſt angelorum cuſtodia:q̄ vocat ſe
pē: Iſa.v. Auferam ſepē eius:ꝛ erit in dire
ptione. angeli ſancti demones compeſcunt
Thob.viii. Raphael religauit demonem
in deſerto. Et i.iiii. Re.vi. Dixit Eliſeus ad
miniſtrum ſuum noli timere plures eni vo
biſcū ſūt q̄ cum illis.

Diuiſiones paciencie .vi. xii.

Onſequenter ponende ſunt diuiſio
c nes alie pertinentes ad pacienciā:
ꝛ ſumitur diuiſio prima ſm ea a q- a
bus patimur. ¶ Quedā enim patimur ab
extraneis quedam a notis. non tm̄ inimicis
Quedaꝫ vero ab amicis que moleſti⁹ ſuſti
nemus. ꝑs. Si inimicus meus maledixiſſet
mihi ꝛc. Alia ſumitur ſm ea que patimur:
que ſunt. Contumelie verboꝝ. Moleſtie b
corporum. Damna rerum. Contumelie ver
borum patienter tollerande ſunt. Sunt eni
velut aurum ꝛ argentum quibus ditamur
Heb.xi. Maiores diuitias eſtimās theſau
ro egiptioruꝫ improperiuꝫ xp̄i. Ad cōtume
lias debet homo ſe habere vt ſurdus. i ꝑs.
Ego autē tanquaꝫ ſurdus non audiebaꝫ. dꝫ
etiam homo immobilis permanere. ii. Re.
xiiii. Exēplo. Sicut angelus domini ſic eſt
deus meus. Rex vt nec benedictōe:nec ma
ledictione moueatur ille qui maledicit. re-
putandus eſt vt nuncius adeo miſſus : vt
ſcilicet abſtergat maculas eius cui maledi
cit. Gre. Idcirco dominus liguas detracto
rum in electos laxat vt ſi quid in eis electi
onis ſurrexerit: lingua detractoris eradat
Multum vilipendit deus malos:quando
de lingua eorum facit abſterſorium ſordiū
bonis. Prouer.xi. Qui ſtultus eſt ſeruiet ſa
pienti. ii. Re.xvi. Dixit Dauid cum ſemei ei
maledicerēt dimittite eū vt maledicat iuxta
preceptum domini:ſi forte reſpiciat de⁹ af
flict onem meam ꝛ reddat mihi bonum ꝓ
maledictione h̄ hodierna. ꝛ dicit glo. Gre.
Qui verborum contumelijs preſſus virtu-
tem paciencie ſeruare non ſufficit. Factum
Dauid ad memoriam reuocet q̄ cum ſe-
mei conuicijs vrgeret ꝛ armati proceres
vlciſci contenderent:ait quid mihi ꝛ vobis:

ſilij ſerule. ꝛc. Dimittite eum. ꝛc. Quibus
verbis indicat qđ pro peccato Berſabee ī
ſurgētem ꝫ ſe filiū fugiēs reduxit ad aīuꝫ
malum qđ fecit ꝛ contumelioſa verba nō
tam conuicia ꝙ adiutoria eſſe credidit q/
b⁹ ſe purgari ſibiqꝫ miſeri poſſe indicauit
tunc enim illa conuicia bene tolleramus
cum in ſecreto mentis ad mala perpetrata
recurrimus. leue quippe videbitur ꝙ in cō
tumelia percutimur dum conſpicimus ꝙ peri⁹
meruimus. ſicqꝫ fit vt contumeliis: gratia
magis ꝙ ira debeatur quarum interuentu
deo iudice pena grauior declinatur dicēti
verba contumelie compati debem⁹ quaſi
inſano verba extranea loquēti. Sen. Dicis
male de te loquūtur. moueret ſi h̄ iudicio
facerent nūc morbo faciunt. Jero. Apud
xp̄ianos: nō eſt miſer qui patitur contūeliā
ſed q facit. Beatum debet ſe reputare cui
mali maledicūt. Mat. v. Beati eſtis cū ma
ledixerit vobis hoīes. i. pe. iiij. Si exprobra
mini in noīe xp̄i beati eritis exēplū patie
huius hēmus ī xp̄o. Jſa. liij. Sicut ouis ad
occiſionem ducetur: ꝛ ſicut agnus coraꝫ tō
dente ſe obmuteſcit ꝛ non aperiet os ſuum.
Mat. xxvij. Cum accuſaretur a pricipibus
ſacerdotū nihil rńdit. De paciencia ad mo
leſtiam corporū. hēt. Mat. v. Siqs pcuſſe
rit te ī dexteram maxillam tuam: prebe ei
ꝛ alteram. De patia ad damna rerum hē
tur ibidē. qui vult cōtēdere tecuꝫ ī iudicio
ꝛ tunicam tuam tollere dimitte ei ꝛ palliū.
De hac paciencia cōmendat quoſdaꝫ apo
ſtolus. Heb. x. Rapinam bonoꝝ veſtroruꝫ
cum gaudio ſuſcepiſtis cognoſcentes vos
habere meliorem ꝛ manentem ſubſtātiaꝫ.
¶ Alia diuiſio ſumitur ſecunduꝫ cauſas ꝓ
pter quas patimur. quandoqꝫ enim quis
patitur ex culpa ſua in quo caſu magis pa
cienter ſuſtinet: quandoqꝫ ſine culpa ſua: ꝛ
tūc magis moleſte ſuſtinet dicens. ſi meruiſ
ſem non ſuſtinerem moleſte nunc vero non
eſt ſi moleſte ſuſtineam cum hoc nō merue
rim: cui dicendum eſt ꝙ ipſe ſecundum h̄
potius vult eſſe ſimilis latronibus ꝙ ſan
ctis: latrones enīꝫ propter culpam ſuā pa
tiuntur ea que ſuſtinent. Sancti vero ſine
culpa ſua. i. pe. ij. Hec eſt gratia ſi ꝓpter di
conſcientiam ſuſtiet quis triſticias patiēs
iniuſte. Jn eodem. Que eſt gratia ſi pec

cātes ꝛ colaphyzati ſuffertis. Hec gratia
apud deum ſi verbum facies patienter ſuſ
fertis. Einſdem quarto. Siquid patimini
propter iuſticiam beati. Einſdem. iiij. Nēo
veſtrum patiatur quaſi homicida aut fur.
aut maledicus: aut alienorum appetitor. ſi
aut ē vt xp̄ianus non erubeſcat. ¶ Alia di
uiſio patie ē talis: eſt patia culpe: ꝛ ē pacie
tia nē: ꝛ conſuetudinis longe ꝛ gratie. Pa
tia triplex eſt quedam remiſſionis: ut cum
aliqs ſuſt. net non ſuſtinenda ut ſe redigi ī
ſeruitutem dya. ij. Corin. xi. Suſtinētis ſiqs
vos in ſeruitutem redigit. Prouer. xij. Ma
nus que remiſſa eſt tributis ſeruit. Hec pa
tiētia eſt quaſi aſinina. Aſinus non diſcer
nit qd ſibi imponatur verū aurū vel lutū.
¶ Alia eſt ſeruilis timoris vt cum aliquis
tiore diſciplie: vel qꝛ erubeſcit exire d clau
ſtro ſuſtiet aſpitatē religiōis ꝛ ſi amore di
ꝛ talis paciencia ſolet eſſe cum murmure:
propter defectum intentiōis gratie: ſicut ro
ta carri murmurat ſi vncta non fuerit. Ec
cle. xxxiij. Precordia fatui quaſi rota carri.
¶ Tertia eſt paciencia ypocritarum ſigna
ta ī paciētia latronis mali ſibi cum domi
paſſus eſt. paciencia vero nature ē ꝙ habꝫ
aliqs ex ſtrenuitate naturali: vt ſunt multi
milites ex ſtrenuitate nāli q lꝫ ñ hēant ca
ritatem: tamen prius ſuſtinerēt mortē ꝙ ſi
dē negarent. paciencia naturalis paciētiꝫ
laboris inuenit Alexander exercitum ſuuꝫ
cum eum probaret ducens illum ſub torri
da zona per dietam ſine potu vſqꝫ ad ſta
tuum quēdaꝫ. de paciencia conſuetudinis
longe dixit quidaꝫ ꝙ male feris aſueſſe fe
rens. Tullius. Optima forma viuendi dili
genda eſt ꝙ iucundam reddet aſſuetudo.
Paciencia vero gratie triplex eſt: quedaꝫ ē
ī cipiētiū quedā ꝓficientiū ꝛ quedā ꝑfcōꝝ
incipientium eſt ſuſt nere mala que eis in
feruntur pacienter proficientium vero ē ſu
ſtinere ea non ſolum pacientē ſed ꝛ etiam
libenter perfectorum vero ñ ſolū libenter:
ſed etiam letanter. hos tres gradus patie
poſſumus agnoſcere in Paulo. Primo he
re. ij. cor. iiij. Tribulationem patimur. ſꝫ nō
anguſtiamur. ſ. per impacientiā. Secund⁹
eiuſdem. xij. Ego libentiſſime impendam: ꝛ
ſuper īpendar egoipſe ꝓ aīabus vr̄is. Ter
tius. Gala. vlt. Mihi abſit gloriari niſi in
cruce dn̄i nr̄i ieſu xp̄i Et notandum. ꝙ qui

bꝫ pfectis patiam cum mala ei īferūtur leta
tur inferenti cōpatitur: ꝛ beneficium largit
ꝛ deo regratiat: de primo hēs. Act. v. Jbāt
apoſtoli gaudentes a cō. ꝛc. i. pe. iiij. Coi
cantes xp̄i paſſionibus gaudete d. ij. i. pe. i.
in patia pietatē. Grego. Jn omel. Patia
veſtra ē que ꝛ xp̄ꝫ amat quē portat naꝫ tol
lerare ꝛ odiſſe nō ē virtus māſuetudinis:
ſed ve amē furioris. de tertio. Luc. vi. Bñ
dicite maledicētibus ꝛc. i. cor. iiij. Maledi
cimur: ꝛ bñdicimus: blaſphemamur ꝛ ob
ſecram⁹. De quarto exēplū hēm⁹ ī Tho. ꝛ.
Qui īmobil' in dei timore pmanſit. gratias
agens deo oīb⁹ dieb⁹ vite ſue: ꝛ hr̄iſ Lau
rētius: gratias ago tibi dn̄e ieſu. qꝛ hoſtia
tua effici merui. q ad ignē tribulatōis deo
gratias agunt: ſimiles ſunt altilibus ꝗ cuꝫ
ad ignem aſſenꝫ piguedīe ſua ſe ſup fun
dunt: ꝛ ſicuti piguedo aſſata gratioris ſa
poris ē quā elixa ſic grāꝝ actio gratior eſt
deo qñ perſonat in his que ſunt ī tribula
tione ꝙ ſi perſonet in his qui ſunt in pſpe
ritate. Explicit tractatus de patientia.

Septima pars de conſtantia. xiij

Jcto de ſecuritate et paciencia. Di
cendum eſt d e conſtantia que ſic
deſcribitur. Cōſtātia eſt ſtabilitas
aī firma ꝛ ī propoſito perſeuerās. Et notā
dum ꝙ ē ꝯſtantia gn̄ral' que attēditur in
pſeuerantia ꝓpoſiti ꝗ oēm virtutē circuit
ꝛ eſt cōſtantia ſpālis que attenditur circa
res terribiles: ꝛ ad ſuſtinendum difficiles:
que ledūt naturam: ꝛ hec conſtantia ptinꝫ
ad fortitudinē. ¶ Jtē notādum ꝙ ꝯſtātie
ē ſeruare mediū īter mutabilitatē ſeu leuiꝫ
tatem ꝛ pertinaciā quoꝝ vtrūqꝫ reprehen
ſibile eſt. ij. Corin. i. Nūquid leuitate vſus
ſum. ꝛc. Numeri. xix. Legitur de filiis iſrael
ꝙ ad īperium dum pficiſcebantur: ꝛ ad ī
perium eius figebant tabernaculuꝫ ſic a ꝓ
poſito recēdēdū, ē, cuꝫ credit deo diſplicere
ꝛ ī eo perſeuerandū ē cū creditur ei place
re. ¶ Jtem notādum ꝙ ſex videntur ptine
re ad cōſtantiam. ¶ Primum eſt ſtabilitas
intellect⁹ que variatur bꝫ diuerſa. ſ. ſpēs co
gitationum que eſt ſtabilitas in his ꝗ ſunt
fidei ad ꝙ monemur: i. cor. vlti. Vigilate ꝛ
ſtate in fide. Ephe. iiij. Non ſimus paruuli
fluctuantes: ꝛ circūferamur omni vento do
ctrine. Thob. ij. Vitam illam expectamus

quā deus daturus eſt his q fidem ſuaꝫ nūꝗ̄
ꝙ mutant ab illo. ¶ Secundum eſt grauī
tas ſeu equanimitas in vtraqꝫ fortuna.
Tullius preclara eſt equanimitas in omni
vita. Jdem quia ſemper vultus eademqꝫ
facies vt de ſocrate accepimus econtrario
ſtultorum cor diſſimile erit. Prouerbio. xi.
¶ Tertium eſt ſtabilitas circa ea que deſi
derantur. Sene. in epiſtolis. Ante omnia h̄
cura ut cōſtet tibi quociens experiri volēs
an aliud actum ſit obſerua an eadem vel ꝗ
heri. Mutatio voluntatis indicat animuꝫ
nature: atqꝫ alibi apparere prout tulit uen
tus non vagatur ꝙ fixum atqꝫ fundatum
eſt. quidaꝫ ſunt incōſtantes: vi conſtantis
eorum h̄ eſſe dicatur: ſcilicet eſſe inſtabiles:
poeta ꝙ petiit ſpnit ꝗ petit quod nuper am
miſit. Jtem dixit: edificat: mutat: quadra
ta rotūdiſ. Jtē poeta. Quo tencā nodo mu
tantē ꝓthea vultus. ¶ Quartū ſtabilitas
loci que multū facit ad ſtabilitatē aī. Ber.
ad fratres de monte dei. Jmpoſſibile ē ho
minē fideliter figere ī vno aīum ſuū qui ſi
prius alicui loco pſeuerāter affixerit cor
corpus ſuū. Nam qui egritudinē aī migrā
do de loco ad locū effugere nititur ſic eſt ſi
cut qui fugit vmbram corpis ſui. ſeipſum
fugit: ſeipſum circūfert: locū mutat ñ aīum
eūdē vbiqꝫ ſe inuenit niſi ꝙ deteriorē facit
ipſa mobilitas: ſic ut ledere ſolū egrū q cir
cūferēdo cōcutit. Sene. ī epl'is. Aīuꝫ debes
mutare ñ celū: qd miraris nec tibi pegrinatō
nes ꝓdeſſe: cū te circūferas: pmit te cadeꝫ
cā ꝗ expulit: on⁹ aī deponēdū ē: ſi nō vult
null⁹ tibi placet loc⁹ vadis huc atqꝫ illuc
vt excucias inſidens pōdus qđ ipſa iacta
tōe īcōmodi⁹ fit ſicut ī naui, oīa, īmota mi
n⁹ vrgēt īequalr ꝯuoluta: ci⁹ eā ptē ſiꝗ
īcūbūt demērgūt: motu ipo noceſ tibi: egꝛo
.n. ꝯcutiſ. aut cū iſtis. exemēis malū exemeriſ
tūc oīs mutatō loci iocūda ē: magis qs ve
nerit ꝙ qs itroierit. Jtē primū argm̄ ꝯpoſi
te mētī exiſtimo poſſe cōſiſtere: ꝛ ſecū mora
ri. lapis quadratus ſtabilis ē: ſic hō bñ or
dinatus ē ſtabilis. ccōtrario male ordina
tus inhabilis. Poeta. Rome tybur amē
venturus tybure romam. Jn culpa eſt ani
mus qui ſe non effugit vnquam: celum
non animum mutant qui tranſmare cur
runt. Senecha non conualeſcit plan

ta que ſepe transfertur. Ad loci ſtabilitatez
multum monet ſcriptura. Eccl. x. Si ſpiritꝰ
poteſtatez habentis ſuper te aſcenderit lo
cum tuum ne dimiſeris. Eccle. xi. Confide ī
deo ⁊ mane in loco tuo: facile ē ī oculis do
mini ſubito honeſtare pauperem. Luce. ix.
In quācūqz domuz intraueritis ibi mane
te ⁊ inde ne exieritis. Eiuſdez. x. Nolite trā
ſire de domo in domum. i. cori. xv. Fratres
eſtote ſtabiles ⁊ immobiles. i. Theſ. iiii. Ro
gamus vos fratres. ⁊ operā detis ut quieti
ſitis. ii. Theſ. iii. Scitis quēadmoduz opor
teat imitari nos: quoniam non inquieti fui
mus inter vos. Inter linearis. Inſtabilita
tem reprehendit poſtea in quibuſdam mu
lieribus. i. Thy. v. Ocioſe īqui diſcunt cir
cuire domos ⁊c. Inſtabilitas quātū ad lo
cum deo diſplicet. Homini vero eſt damno
ſa ⁊ periculoſa. Iere. xiiii. Dilexit mouere
pedes ſuos ⁊ non quieuit: ⁊ domino ñ pla
cuit. Prouer. xxvii. Sicut auis trāſmigrās
de nido ſuo: ſicut vir qui reliquit locū ſuuz
Auis tranſmigrans ꝺ nido ſuo damnifica
tur in pullis ſuis: ⁊ homo locum ſuum reli
quens in bonis ſuis. Dyna egreſſa vt vide
ret mulieres regionis illius corrupta fuit.
Gene. xxxiiii. ⁊ Semei egrediens de Ieruſa
lem fuit occiſus. iii. Re. ii. ¶ Quintum ē fir
mitas contra ventos temptatōnum. ꝺ qua
commēdatur Iohānes. Mat. xi. ⁊ Lu. vii.
Quid exiſtis in deſertum videre: arundīez
vento agitatam: ⁊ in ps. Non ſic impii non
ſic: ſed tanq̄ puluis ⁊c. Eccleſi. v. Non vē
tiles te in omnem ventum. ¶ Sextum eſt
ſtabilitas in occupatione ſeu operatione
Sene. Melius eſt vt propoſita cuſtodias:
q̄ ut honeſta proponas. ¶ Itez notandū
ꝙ conſtantia ſiue ſtabilitas eſt valde ad
mirabilis in ſtatu preſentis vite que ita in
ſtabilis eſt. Iob. xiiii. Nunq̄ in eodem ſta
tu permanet. difficile eſt ſolium arboris ſta
bile eſſe dū flatu venti percutitur. Grego. ī
mora. Humana aīa quot temptationes pa
titur quaſi tot flatibus mouetur. Idem in
eodem. Qui arbor fuit in conditione foliuz
a ſemetipſo factum eſt in temptatione. ſed
potius ſtipula apparebit in deiectione. ſta
bilitas eſt quedam ymago eternitatis ipſa
ponit hominem quaſi in ſtatu angelico. ꝗ.
Regū. xiiii. Sic eſt deus meus rex: ſicut āge

lus dei, vt nec benedictione: nec maledictiō
ne moueatur. ¶ Itez notandum ꝙ ſex vi
tur facere ad inſtabilitatem. ¶ Primum ē ſ
ſtulticia. Eccle. xxvii. Stultꝰ vt luna muta
tur. Sene. in epiſtolis quid eſt ſapientia ſp
idez velle atqz nolle non poteſt cuiq̄ ſemp
idem placere niſi rectum. Neſciunt homies
quid velint variatur quottidie iudiciuz ac
plerūqz agitur vita per luſum. Idem quid
colluctatur cum animo noſtro nec permit
tit nos quicq̄ velle. nihil libere nolumus:
nihil ſemp. ſtulticia eſt cui nihil conſtat.
nihil diu placet. ¶ Secundum eſt peccatū
Gene. iiii. Dictum eſt caym. poſt homicidiū
vagus ⁊ profugus eris ſuper terram. ī codē
Ecce eicis me hodie a facie tua: ⁊ ero vagꝰ
⁊ profugus in terra. ps. lvii. Cor impii. quaſi
mare feruens ꝙ queſcere non poteſt. Tre
no. viii. Peccatum peccauit Ieruſalem pro
pterea inſtabilis facta eſt. Iob. xi. Si iniq
tatez que eſt in manu tua abſtuleris abs te
tunc leuare poteris faciem tuam abſqz ma
cula: ⁊ eris ſtabilis. in ps. Non dabit fluc
tuationem iuſto. ¶ Tertium eſt in pacien
tia. Boecius in libro cōſolationū. quis ē ille
tam felix qui cum dederit impaciencie ma
nus ſtatim ſuum mutare ñ optz. ¶ Quartū
Defectꝰ timoris: timor animum ſtabilem
reddit ſic lapides ſuppoſiti aſſeribus eos
cuſtodiūt ne a vento moueantur. vel ſicut
anchora nauem ſtare facit. Eccle. xxi. Tior
domini ſuper omnia ſe ſuperpoſuit. Grego.
Anchora mentis pondus timoris. ¶ Qui
tum eſt defectus dilectionis boni amor bo
nitate aīum ſtabilē reddit ſicut radix pro
funda arborem. Eccle. xxxiiii. Qui implāta
tus eſt abundabit nequicia. Sene. Nō va
gatur quod fixum atqz fundatuz eſt. ¶ Se
xtū eſt duplicitas animi. Iac. i. Vir duplex
animo inconſtans eſt in omnibus viis ſuis
Vir duplex animo eſt qui vult hic gaudere
cum mundo ⁊ in futuro cuz domino. Iero.
delicatus es. cariſſime. ſi ⁊ hic vis gaudere
cum ſeculo. ⁊ poſtea regnare cum xpo.
Et notandum ꝙ homo inſtabilis: quaſi lu
naticus eſt. Mat. xviii. Domine miſerere
filio meo: quia lunaticꝰ eſt. ⁊ eſt ſimilis ho
mini erranti: qui quādoqz vadit huc: quā
doqz illuc. Canonica. i. Iud. Sidera erran
tia quibus caligo tenebrarum ſeruata eſt

De fortitudinē. vii.

in eternū. ſecundum glo. Sydera errantia
ſunt apoſtate.

Decimus pars de perſeuerātia. xiiij.

Icto de ꝯſtātia tāgēdum ē aliqd ꝺ
pſeuerātia breuiter tñ agē de ea: qꝛ
d aliq̄ de ea dicta ſunt. in tractatu de
accidia. capitulo de vicio ī pſeuerātie: ⁊ re
cte poſt ꝯſtantia ē. n. pſeuerantia pmanen
tia: ſicut ⁊ ꝯſtantia. Unde coīcat cū ꝯſtan
tia: tñ in hoc differet: qꝛ cōſtantia ē pma
nentia ī pposito pſeuerātia vero pmanen
tia ī bono: ſiue cōtinuatio boni. cōſtantia:
caret leuī trāſitu a pposito vno ī aliū. p
ſeuerantia vero caret diſcōtinuatōem vel
īperfectionē ſeu defectum debiti finis: ⁊ ꝺ
ſcribitur ſicut pſeuerantia magiſtraliter. p
ſeuerantia ē pmanētia ī bono diuturnalis
finalis. Tullius vero ī prima rethorica. ſic
eā deſcribit. pſeuerantia ē ī rōne bñ conſi
derata: ſtabilis ⁊ ppetua pmanſio. Et not.
ꝙ ē pſeueratia generalis: ⁊ ſpālis: gñralis
attēditur in ꝯſumatiōe boni ⁊ circuit oēm
virtutē ſpālis vero attēditur circa terribilia
⁊ difficilia ad ſuſtinēdū que ledūt nām q̄
ptinet ad fortitudinē ad q̄ monemur. Heb.
xii. In diſciplina vero īgt perſeuerante.
¶ Itē notandū. ꝙ q̄dā pſeuerātia finalis
q̄dā ē nō finalis. Nō finalis ē qñ aliqs lō
go tpe pſeuerat ī bono: tñ poſtea cadit p
mortale. finalis vero pſeuerantia dupliciē
dī vel finalis pposito vel finalis actu. finaľ
vero pposito ſit finalis actu ī his q̄ pma
nent ī bono. De pſeuerātia finali actu dicē
Aug. Qꝺ multi eā hēre pñt nullꝰ āmittere
icipit eſſe finalis actu ī termīo vite. Et no
tādū ꝙ pſeuerantia regulariter datur hoī
p bona merita. Uñ glo. Sup illꝺ ps. Retri
buet mihi deus ſm iuſticiā meā dicit ꝙ fi
de ⁊ ſpē: ⁊ aliis bonis opibꝰ reddet ꝺ pſe
uerātiā. Imo adꝫ deū ē regulariter: qꝛ virtu
tes totur prīo dantur ī aliqua q̄titate: ſo
p bōa opa merētur augeri: tādē perfici. tñ
alicui ut xpo date ſunt virtutes ī ſtatu per
fectiōis neq̄ augentur: neqz ītenderentur.
¶ Ad ꝯmēdatōem pſeuerātie. Prīo valet
b pōt frequēs admōtio q̄ ſcriptura facit ad
pſeuerandū. Iud. xviii. Nolite negligē. no
lite ceſſare. i. cor. vii. Unus quiſqz ſicē voca
uit deꝰ. ita ābulet. Ita ābulet: ī eodē. Unꝰ
quiſqz ī qua vocatōe vocatꝰ ē ī ea pma

neat. eiuſdē. ix. Sicut currite ut ꝯphendatiſ
Gala. v. State ⁊ nolite iterū iugo ſuitutis
ꝯtineri. i. Io. ii. Unctōez q̄ accepiſtis adeo
maneat in nobis. Apoc. ii. Illud hētis tene
te donec veniā. Scꝺo promiſſio que fit pſe
uerātibꝰ. Apoc ii. Eſto fidelis vſqz ad mor
tem ⁊ dabo tibi coronam vite. Ro. xi. Uide
in te bonitatem dei ſi perſeueraueris ī bōi
tate. Mat. x. Et xxiiii. Qui pſeuerauerit uſ
qz ī finem ſaluus erit. Ber. in epſis. Scias
dyabolū ſoli inſidiari ſp pſeuerante: q̄ ſo
lam virtutū nouit coronari. Idē ī eodem.
Studete pſeuerantie que ſola coronatur.
¶ Tertio ꝯtinuatio que fit ſi pſeuerantibꝰ
ſcilꝫ ablatio corone. Apoc. iii. Tene ꝙ hēs
vt nemo accipiat coronā tuam. ¶ Quarto
exēpla. Prīo exēplū dei. Gene. ii. Cōpleuit
deus die: vii. opꝰ ſuū ꝙ fecerat. Deute. xꝫ.
Dei perfecta ſunt opa. Scꝺo exemplū xpi
hoīs. Io. xvii. Opꝰ ꝯſumaui qꝺ dediſti mi
hi vt faciā. ¶ Tertio exēpla ſanctoꝝ. Iob
xxvij. Iuſtificatōez meam q̄ cepi tenere nō
deſerā. ii. Thi. iiii. Bonū certamen certaui
curſum cōſumaui. Actuū. xx. Nō facio aīaꝫ
meam pcioſiorem q̄ me dūmō cōſumē cur
ſum meū. ¶ Quinto ꝯmendabilis ē perſe
uerantia a ſuo effectu multiplici. Primus
ē ꝙ a deo impetrat qꝺ vult. Luc. ii. Si pſe c
uerauerit vſqz ī finē pulſans ⁊ ſi nō dabit
ei eo ꝙ amicus eius ſit pp īprobitatez: tñ
eius ſurget ⁊ dabit quot quot hꝫ neceſſa
riuꝫ. Eiuſdem. xviii. De iudice iniquo. q do
minū nō timeret nec hoīes reuereretur. tñ
fecit qꝺ vidua voluit pp eius īprobitatem
Mat. xv. Miſereor turbe: qꝛ iam triduo p
ſeuerat mecū. Grego. Queſiuit maria mag
dalena prius ⁊ minime īuenit pſeuerauit
vt quereret. Uñ ꝯtingit vt īueniret id qppe
qꝺ depopoſcerat optinere antea meruit: qꝛ
ſe pꝰ lachrias in eodē mētis rigore ſuauit
Thob. iii. Sarra ī oōne pſiſtēs ⁊ cū lachri
mis diſꝫ depcēs exaudita ē: ⁊ apli pſeuerā
tes in oōne ſpūꝫ. ſ. acceperūt. Actu. i. Hi oēs
erant vnanimiter pſeuerātes in oratōe ⁊c.
¶ Scꝺo eſt ꝙ pſeuerātia bona acquiſita
cuſtodit ſicē ī pſeuerātia deſtruit. Prouer.
xix. Qui mollis ē ⁊ diſſolutꝰ ſupeſt ſua opa
diſſipantis. Aug. pſeuerātia magnū donuꝫ
dei ē: quo dōa cetera ꝯſumatur. ¶ Tertiꝰ
eſt ꝙ difficilia: ⁊ aſpa: facilia ⁊ ſuauia facit

Ber. ī epiſtolis. Subito ꝓcedēti de vmbra
ad ſolē: de ocio ad laborem graue cernitur
omne ꝙ incipit: ſed poſtq̄ ab his diſſueſce
re: ⁊ ad illa ſe paulisper aſſueſcere ceperit:
vſus tollit difficultatez: inuenitq̄z facile eē
quod impoſſibile ante putauit. Quartus
eſt ꝙ nihil iperfectum reliquit. Sene. non
deſpero indurato nihil eſt ꝙ non īpugnet
pertinax opera: ⁊ intenta ac diligens cura
Uidemus debiles mulieres ſenilis etatis
perſeuerādo peregrinationes ꝑficere lōgaſ
Item videmus naturam cōtinue operan-
do ex modica nuce additione ipercepibili
magnam arborem efficere: ⁊ aquā q̄ a deo
mollis eſt lapidem adeo durū perſeuerant
d percuſſione excauare. Quintus eſt ꝙ perſe
uerantia veritatem operāti miniſtrat. Se-
ne. Perſeuerādū ē ⁊ aſſiduo labore robur
addendum. Sextus eſt qui meretur appre
hendere premium. i. Cor. ix. Unus accipit
brauium. ſ. perſeuerans. Ber. perſeuerantia
eſt ſingularis filia ſummi regis: virtutum fi
nis ⁊ conſumatio. Criſoſto. Tolle perſeue-
rantiam nec obſequium mercedem hꝫ: nec
beneficium gratias: nec laudem fortitudo
deniq̄z nō qui ceperit: ſed qui pſe. ſal. erit
Idem incipere multoꝝ eſt: finire paucorū:
ſp in pricipio delectatio eſt: in fine ꝓbatō.
Idē aſſueuerūt milites ī initō ſeruētes eſſe. ī
fiñ remitti ⁊ diſſoſolui: que vtilitas eſt ſemi
nura prio florētium ⁊ poſtea tabeſcentium
Gre. in moral. In caſſum bonum agit ſi añ
terminum vite deſeratur. quia ⁊ fruſtra ve-
lociter currit qui priuſq̄ ad metas veniat
deficit: ⁊ ſuper illud. Mat. x. Qui pſeuera-
uerit ⁊c. Gloſa non cepiſſe vel feciſſe virtu
tis eſt ſed perficere. Unde cauda hoſtie iu-
betur offerri. Leuit. iij. ornatus virtutum.
tūc. ē veſtis vſq̄z ad talos: ſi pſeuerantia af-
fuerit ſin̄ ea veſtis eſt inhoneſte decurtata
vltimus dies perſeuerātis plus vī ei valer
q̄ quicq̄z preceſſere. Si enim illa die defe
ciſſet precedentia perdidiſſet.

Sexta pars de magnanimitate. xv:

a ſ Equitur de magnanimitate. Et no
tandū ꝙ magnanimitas. q̄nq̄z ſu-
mitur pro fortitudie ⁊ attenditur ñ
ſolum in aggrediendo terribilia: ſꝫ ēt in ſu-
ſtinendo: ⁊ pertinet nō ſolū ad ea aggreſſio
arduorum: ſed etiam proceſſus ⁊ conſuma
tio eorum. Sene. in li. de iiij. virtutib᷒. Ma
gnāimitas que ⁊ fortitudo dr̄ ſumpſit alo
tuo cū magnis fiducia vires: q̄nq̄z magna
nimitas dr̄ terribiliū ſpontanea: ⁊ rationa
bilis aggreſſio ſic accipitur a Macrobio.
¶ Itē notandū: ꝙ hō magnanimus terri
bilia ſeu difficilia aggreditur ꝓp cōem vti
litatem: vel ꝓp honeſtatem: nō ꝓpter cupi
ditatem: vel glorie vanitatē. nō. n. decet vt
cupiditate vincatur qui metu nō frangitur
Tullius. Nihil tam anguſti aī ē tāq̄ pui
q̄ amare diuicias. Machro. virtuti fructū
ſapiens in cōſcientia ponit: minus perfect᷒
in gloria. Itē ad magnanimū pertinet ca
uere non ſolum timiditatem: ſed ēt temeri
tatem: non. n. dꝫ homo abſq̄z cā offerre ſe
periculo: ī attinendis periculis imitari de
bemus medicoꝝ conſuetudinez: illi. n. leui
ter egrotantes: leuiter curant: grauioribus
aūt morbis ancipites curationes adhibe-
re coguntur. In tranquillo tēpeſtatē optare
dementis eſt. tēpeſtati aūt cū euenerit ſub
uenire ſapientis. poeta. Uis conſilij expers
mole ruit ſua. Sene. in li. de iiij. virtutibꝰ
Eris magnanimus: ſi pericula nō appetas
vt temerarius: nec formides vt timid᷒. Tu
lius. Turpis fuga mortis: omni morte ē pe
ior. Ad magnanimitatem pertinet ardua
appetere opera: ⁊ magnitudinem boni vel
mali tranſitorij ſuperare. Primum innuit
Tullius. Te inquit aīo excelſuꝫ nā creauit
Audita ergo de magnanimitate tibi ſtatī
īſedit oratō. i. intime ſedit vel placuit. Ma
gnitudo boni tranſitorij ſuperatur conte-
nendo. Magnitudo vero mali tranſitorij
non timendo. Sene. in epiſtolis. Anim᷒ nil
q̄ maior eſt q̄ vbi aliēa ſepe ſe poſuit: ⁊ fe
cit ſibi pacem nihil timendo: fecit ſibi diui-
cias nihil cōcupiſcendo. Idem in epiſtolis
Magnanimi animi ē magna contemnere
ac mediocria malle q̄ nimia. Illa. n. vtilia
vitaliaq̄z ſunt hec: eo ꝙ ſuperflue nocēt ſic
ſegetem nimia ſternit vbertas. Sicut rami
onere franguntur: ſic ad maturitatem non
peruenit nimia fecunditate. Idem animis
quoq̄z nocet quos imoderata felicitas ru
pit: quia nō tantum in aliorum iniuriam: ſꝫ
etiam in ſuam vtuntur. Item in eodē. Ma
gnus ille eſt qui ſicut fictilibus vtitur quē
admodū argento: nec quidē minor eſt q̄ ſic

eſt argento vtitur: quēadmodum fictilib᷒
Item in eodem. Scitote tā bene hoīes cul
mo q̄ auro tegi: cōtēnite oīa que ſuperua-
cuus labor velut ornamentum aut decus
ponit. Mementote preter animū nihil eſſe
mirabile cui magno: nihil eſt magnum.
Idem in li. de naturalibus q̄onibus. Ma-
gna iſta. quia parui ſumus credimus: mul
tis rebus: non ex ſue natura: ſed ex humili-
tate noſtra magnitudo eſt. Idem li. de cle-
mentia. Magni animi eſt iniurias in ſum
ma paciencia pati: ad magnanimitatē per
tinet iniurias receptas vilipendere: ⁊ inimi
co cum eſt in poteſtate hominis parcere: ⁊
⁊ fraudes: ⁊ dolos vitare. Sene. in li. d. iiij.
virtutibus. Si magnanim᷒ fueris nunq̄ iu
dicabis tibi contumeliam fieri: de inimico
dices: ſi nocuit mihi: ſed animū nocēdi ha
buit: ⁊ cum illum in poteſtate tua videris
vindictaꝫ putabis vīdicare potuiſſe: Scito
enim magnum ⁊ honeſtuꝫ vindicte eſſe ge
nus ignoſcere: palam aggredere non gereſ
conflictū niſi iudex eris: nam fraudes ⁊ do
li imbecilleꝫ docent. Magnanimitas vide
tur poſſe diſtingui in tres partes: ſcilicet in
cordis altitudinem: latitudinem: longitudi
nem. cor altuꝫ eſt ꝙ in aduerſis non deficit
ſed eleuatur: cuius exēpluꝫ habes ī gallis
quorū creſte eleuātur: cum ira eos ad pu
b gnandū accendit. Sene in epiſtolis. Nō ē
mirum in tranquillitate non excuti: illud mi
rare ibi extolli aliquē vbi omnes deprimū-
tur: ibi ſtare. vbi omnes iacent. Uel cor al-
tum eſt. cor honores tranſitorios deſpiciēs
cor vero latum eſt cor deſpiciens magnitu
dinem diuiciarum. Sene. in epiſtolis. Ille
ingentis animi eſt: qui diuicias circumfu-
ſas ſibi multuꝫ diuq̄z miratus ꝙ ad ſe ve
nerint ridet ſuaſq̄z magis audit eſſe q̄ ſen-
tit: cordis longitudo eſt. per q̄ vincitur te-
diū longe expectationis: vel longitudo mo
leſtie ⁊ laboris: quidam ſunt breues aīo:
ſtatim volentes fieri: ꝙ deſiderant fieri: ſta-
tim volētes tranſire quod moleſti ſuſtient:
ſimiles agricolis: qui iacto ſemine: ſtatī me
tere vellent.

Decia ps de fiducia ⁊ magnificentia. 16.

a ſ Equitur de fiducia ⁊ magnificen-
tia: fiducia eſt certa ſpes animi ꝑ
ducendi ad finem rem inchoatam
De fiducia bona: vel mala: require in tracta
tu de ſpe. Magnificentia vero q̄nq̄z dr̄ ne
gociorum difficiliuꝫ preclaroꝝ conſumatio
⁊ ſicut ſumitur a Machrobi. q̄nq̄z vero ſic
ſumitur magnificētia ꝙ ad eam pertinet
non ſolum cōſumatio preclaroꝝ negocioꝝ
ſed etiam īchoatio eorūdem: ⁊ ſic ſumitur
a Tullio in prima rethorica. Unde ſic de-
ſcribit eam. Magnificentia ē reruꝫ magna
rum ⁊ excelſarum cum animi ampla qua-
dā ⁊ ſplēdidiſſima ꝓpoſitōe cogitatio: atq̄
admiſtratio. nec loqt̄ ibi d magnanimita-
te: imo ſub magnificentia ꝯprehēdit eam.

Officia magnificentie.

¶ Diſtinguit vero officia magnificentie tā b
in pace: q̄ in bello. In pace ſcd̄m Platonē
tria ad eam pertinent quātū ad prelatos.
¶ Primum ē vt ſic vtilitatez circūſpiciant
tur: vt quecūq̄z agunt ad eam referant: co
modorum ſuoꝝ obliti. ¶ Scd̄m ē vt totuꝫ
corpus ciuitatis curent: ne duꝫ partē aliq̄
tuētur: reliq̄ deſerant. vt enim tutela ſic ꝓ
creatō rei publice ad vtilitatem eorum cō
miſſi ſunt. non eorum quibus ꝯmiſſa eſt ge
renda eſt. Hec duo documēta Platōis re
citat. Tullius in li. de officiis. Qui ꝑti ver
bis conſulunt: ⁊ ꝑtem deſerunt: pernicioſiſ
ſimam ſeditionē in ciuitatē inducūt. ¶ Ter
tium eſt vt contentionem caueant. Dicit. n.
Plato. Similiter facere eos qui inter ſe cō
tendunt. Utinam potius ciuitatem adminiſ
trent: vt ſi naute certarent tp̄re tēpeſtatis
quis eorum potiſſimum gubernaret. Offi-
cia vero magnificentie in bello: nouem aſſi
gnantur. Primuꝫ eſt ea intentione ſuſcipe c
bella: vt ſine iniuria ī pace viuatur. Augu.
li. de ci. dei. Conſtat pacē bell᷒ eē optabilē
finem. Idem ad Bonefacium. Pacē dꝫ hē
re volūtas: bellū neceſſitas. Itē ad eūdem
Bellum geritur: vt pax acquiratur. eſto ergo
ī bello pacificus vt eos quos expugnas: ad
pacis vtilitatē vincēdo ꝑducas. Scd̄ꝫ ē aū
aggreſſionē belli diligētē adhibe ꝓparatōēꝫ
ī clientul: ī mācipiis: ſūptu ⁊ armis. Senē.
lōga belli ꝓparatō: celerē affert victoriā oīa
prius experiri ꝯſilio q̄ armis decet: ſapiē
tē decꝫ iuxta verbū phī. Tullius li. de of.
cū ſint duo gnā decertādi: vnū ꝑ diſcepta
tōēꝫ: aliū ꝑ vi. Illud ꝓpriuꝫ hoīs. h beluaꝝ
ꝯfugiēdū ē ad poſteri᷒: ſi ſupior nō ſi licꝫ

Tertiũ ẽ ne temere deſpes pp ignauiam
aut cupiditatem nimis ꝯfidens ĩ piculum
ẽ. Duc̃ immoderatus amor bẽndi. Quar-
tum ẽ plus turpitudinẽ ꝙ mortem horreꝛ
plus ad honeſtatem ꝙ ad ſalutem tp̃ralez
ꝛ alia cõmoda ſpectare. Quintũ eſt copiaſ
ſuas crebris laboribus exercere poeta. Va
nam ſemper dat ocia mentem. Sextũ ẽ pꝰ
ꝙ ad bellãdũ v tũ ẽ hortãdo bonã ĩdolez
erigere: modo laudibus aĩos efficere: mõ
admonitõibus deſidiã diſcutere. ii. Mac.
vii. Exortati ĩde ſermõibus boniſ valde ꝺ
qbus extolli poſſʒ imperꝰ: ꝛ aĩ iuuenũ con
fortari ſtatuerũt dimicare ꝛ cõfligere forti
ter. Septimũ ẽ in curſu ad prios impetus
accurrere: inclinatis opem ferre labẽtes ful
cire. Octauũ eſt habita victoria ſeruaꝛ eoſ
q nõ crudeles fuerunt. Nonum eſt federa
ꝛ ꝓmiſſa hoſtibus ſeruare · exẽplo regli q
captꝰ preſtito iuramento ꝙ rediret: miſſus
eſt romã ꝓ captiuis cõmutandis: qui vt
venit videns captiuos nõ eſſe reddẽdos:
cũ retineret ab amicis ad ſuppliciũ redi-
re maluit: ꝙ fidem hoſti datam fallere: ut
narrat Tullius de offi.

Incipit tractatus de iuſticia.

Icto de pruden

tia ꝛ fortitudĩe. ꝛ tẽpantia. Dicẽ
dũ eſt de iuſticia de qua hoc mõ
dicetur. ⁋ Prio ponẽtur diuerſe acceptio-
nes huiꝰ noĩs iuſticia. ⁋ Scdo diſe eiꝰ ꝺ
ſcriptiones. Tertio eius ꝯmendatõnes.
⁋ Quarto ipſius diuiſiones.
⁋ Secunda pars huius partis nomen iu
ſticie diſtinguuntur.
⁋ Circa primũ notãdũ ꝙ iuſticia quãdo
qʒ valde large ſumiẗ ſ. ꝓ bonitate ẜm ħ di
cit Aug. Duas eẽ ptes iuſticie. ſ. declinare
a malo: ꝛ faceꝛ bonũ. ꝛ ſup illud. Heb. i. Di
lexiſti iuſticiã. Glo. Omne bonũ. ſicut ſumi
tur. Mat. vi. Querite primũ regnũ dĩ: ꝛ iu
ſticiã eius. Glo. Juſticia regni eſt oia q̃ xp̃ſ
dixerit obſeruare. Eiuſdem. iii. Fulgebunt
iuſti ſicut ſol in regno patris eorũ. Sicut ẽt
ſumitur cũ dominis impiũ iuſtificari. Qñ
qʒ ẽt ſumitur nomẽ iuſticie minus large. ſ.
ꝓ virtute reddente vnicuiqʒ quod ſuum ẽ
ꝛ ſic ſub iuſticia pietas vr̃ ꝯtineri. Qñqʒ
aũt ſumitur ſtrictius ꝓut attenditur ĩ iuſti

ctione penarũ. Sic vr̃ eſſe iuſticia oppoſita
pietati vel miſericordie. ſicut ſumit ħ noĩ
iuſticicia. btũs Ber. dicens. Vlluʒ nomen
dei eſt qꝫ ñ ſonet aut iuſticiã aut pietatẽ.
Et notandũ ꝙ iuſticia etiã ꝓut eſt virtus
cardinalis quodãmõ gñalr̃ eſt ſicut ꝛ pru
dentia: prudentia gnãl̃ eſt quo ad directi
onem: dirigit. n. opa ceterarũ virtutũ. Juſti
cia vero generalis ẽ quo ad impiũ. põt. n.
ĩparc opa cetrarũ uirtutũ. ñ ſufficit ei ad
exeq̃ndũ ea: vel ad eliciendum ſine ceteris
virtutibus. ⁋ Circa ẜm notãdũ ꝙ Tulliꝰ
prima rethorica. Sic deſcribit iuſticiã. iuſti
cia eſt habitus aĩ coĩ vtilitate conſeruata:
ſuã cuiqʒ tribuẽs dignitatem. Juſticia mĩ
tum attendit cõem utilitatez. Vñ qñqʒ pu
nit hominem pluſꝙ meruit pp publicã uti
litatem. Tulliꝰ. Primũ fundamentũ iuſti
cie eſt: ne cui noceatur. Deinde ut cõi utili
tati ſeruiatur. Ambro. li. de paradiſo. Juſti
cia magis aliis ꝙ ſibi prodeſt. ꝛ vtilitates
ſuas negligit cõia emolumenta ꝑponens.
⁋ Juſticia etiã cuiqʒ ſuam dignitatem tri
buit quod dignum eſt: ei tribuit. ſiue ꝙ ei
debetur. Jſtud ãt debitum. qñqʒ eſt ſcdẽ
naturali. qñqʒ rõe officii: vel prelatõis ut
obedientia debetur prelatis. Qñqʒ ꝓ rõ
ne meriti: vt cũ pena vel premium reddeꝛ
his qui meruere. Machrobius Dicit ꝙ iu
ſticie eſt vnicuiqʒ ſeruare ꝙ ſuũ eſt. Augu.
li. de li. ar. Dicit iuſticiã qd dicã eẽ niſi vir
tutem qua ſua cuiqʒ tribuũtur. ꝛ ſup illud
Mat. v. Bẽi qui eſuriunt ꝛ ſi. iꝰ: Dicit glo.
Juſticia ẽ ſua cuiqʒ tribuere ſibi. ꝛ ꝓximo
ꝛ deo. Sene. ii. vel de quattuor virtutibus
dicit. quid ẽ iuſticia niſi nẽ tacita ꝯuentio
ſ adiutorium multoꝶ inuenta. Jtẽ in eodẽ.
Juſticia diuina lex ẽ. ꝛ vinculũ ſocietatis.
Hanc. Jſido. ſic deſcribit. Juſticia eſt or
do ꝛ equitas qua hõ cũ vna quaqʒ re bñ
ordinatur. Ordo dr̃ ꝯueniens rei collatio.
Scdm Anſelmũ. Sic deſcribiẗ. Juſticia eſt
rectitudo volũtatis pp ſe ſeruata. Volun
tatis dr̃ qꝛ lapis cũ deſcendit recte agit ſa
ciẽdo ꝙ dʒ ſñ nõ dr̃ iuſtus eẽ. qꝛ ħ ñ facit
volũtarie rectitudo vero: q̃ ẽ iuſticia nõ eſt
cuiuſcũqʒ appetitus: ſed appetitus rõalis q
ẽ cũ diſcretõe. Sic. n. quis ĩpediat ab igreſ
ſu domꝰ aliquẽ nolentẽ intrare ut innocẽ
tẽ ibi occidat ignorãs: tñ quid ille ibi actu

rus ſint. ñ reputatur ipſe in ħ virtus ñ dr̃
ẽt aliqs iuſtus pp rectitudinez ĩtellectꝰ uł
opis: ſi deſit rectitudo volũtatꝭ. Jtẽ ſi aliqſ
coactus reddat pecuniã ꝙ abſtulit vel cã
inanis glorie ñ eſt pp ħ iuſtus. ſed ſi amo
re. Juſticie ħ faciat. Jõ ergo bñ dcm̃ eſt: ꝙ
iuſticia eſt rectitudo volũtatꝭ pp ſe ẜuata.
⁋ Scdo notãdũ ꝙ cũ rectũ ſit in quo me
diũ nõ exit ab extremis vbi ẽ rectitudo iu
ſticie aliqd ẽ ut mediũ: ꝛ aliqua ut extrẽa.
Jn iudicio nihil mãifeſtũ eſt vbi iudex me
dius eſt inter ptes: qui ñ dʒ declinare ad ꝺ
xterã vel ad ſiniſtrã · Generalr̃ vero tria ꝯ
ſiderari pñt: vbi eſt iuſticia. ſ. qd̃ reddet cui
redditur: ꝛ ꝑ quod reddiẗ. ꝑ quod reddiẗ
eſt ut mediũ: alia duo ſunt vt extrema. De-
ſcribitur ẽt iuſticia ſicut. Juſticia eſt virtus
ꝯſeruatrix hũane ſocietatꝭ: ꝛ vite coĩtatꝭ. So
cietatem. i. cohitatõem hoĩuʒ ſic ẜuat iuſti
cia dũ hoĩes cohabitant obtinʒ vnus uel
agros: vel poſſeſſiones quibus eget alius:
iõ ꝯcitaretur inuidia ꝛ ſedicio niſi iuſticia
adeẽt: q̃cuiqʒ iꝰ ſuũ ꝛ̃ddẽt. nec ãt cõitatẽ
ſic cuſtodit dũ eũdẽ modũ viuẽdi plures
ſce. ãt ut mẽcaturã: ł miliciã q̃ſtꝰ vnius mĩ
nuit lucrũ alteriꝰ: que res liuorem moue-
ret niſi iuſticia adeſſet. ⁋ Jtez iuſticia ſicut
deſcribitur ab Augu. li. de moribus eccl'ie.
Juſticia eſt amor ſoli amato ſeruiens ꝛ ꝓ
pterea recte dñans. Jdem. xix. li. de ci. dei.
Qui fundum aufert ei a quo emptꝰ eſt: ꝛ
tradit ei qui nihil hʒ in eo viris iniuſtus ẽ
ꝛ qui ſe ipſuʒ auferret dominãti deo a quo
factus ẽ: ꝛ ẜuit malignis ſpiritibꝰ iniuſtꝰ
eſt Ber. li. de diligendo deo. Jnfidelem rõ
vrget ꝛ iuſticia naturalis totũ ſe tradere il
li a quo totum ſe habet. Et notandum ꝙ
ſecũdum Auguſti. iiii. li. de doct. xp̃ia. Si
cut ratio rectitudinis: eadem eſt in ma
gno diſco: ꝛ in nummulo exiguo: ut a puncto
medio omnes linee pares in extrema ducã
tur: ita vbi quis parua iuſte gerit ñ minuiẗ
iuſticie magnitudo.

De commendatione iuſticie. iii. pars

Sequitur de cõmendatione iuſticie:
Notandũ ergo ꝙ iuſticiam cõmen
dat. natura commendat. et ſcrip-
tura: natura tripliciter. ⁋ Primo qꝛ rectitu
dine quã dedit corpori humano monet ad
rectitudinem iuſticie. Eccle. vij. Hoc inueni

ꝙ fecerit deus hominem rectum. Ber. ſup
canti. Rectus dñs nr̃ ꝛ nõ eſt iniquitas ĩ
eo: rectus cunctaqʒ: deus hoĩez rectũ fecit.
Jdez. Staturã dedit deꝰ homini rectã for
ſitã ut iſta corpa rectitudo exterioris viſio
riſqʒ figmenti: hominem illum interiorez q
ad ymaginez dei factus eſt. ſpiritualis ſue
ſeruende rectitudinis admoneret: ꝛ decor
limi deformitatem argueret animi quid. n.
indecentius ꝙ curuum recto corpore. aĩuʒ
gerere. ⁋ Secũdo: qꝛ ea que iuſticie ſunt
ꝓ magna pte nãlr̃ in corde hominis ſcri
pta ſunt. Augu. in li. cõfeſſionũ. ſ. furtũ cer-
te punit lex tua dñe ꝛ lex ſcripta ĩ cordibꝰ
hominũ quã ne ipſa quidẽ delet iniquitaſ
quid. n. fur equo animo furem patitur. Tu
lius in pria rethorica. Juſticie iniciuʒ eſt a
natura perfectum deinde quedã ĩ cõſuetu
dinem ex utilitatis rõe uenerũt poſtea reſ
ꝛ a nã ꝓfectas. et a conſuetudine ꝓba-
tas legũ metus ꝛ religio ſanxit: nẽ ius eſt
ꝙ nõ opinio genuit. ſed quedã innata vis
inſeruit: ut religionem: pietatem: gr̃am: uin
dicationem: obſeruantiã: veritatem. Sene.
in epiſtolis. Hec ſocietas diligẽter ꝛ ſcẽ no
bis obſeruanda eſt. que nos oẽs omnibus
miſcet ꝛ indicat aliqꝺ eſſe cõe ius gen̄ris
humani. ⁋ Tertio. quia nã docet ẽt bruta
animalia. multa eorũ que ad iuſticiã perti
nẽt ut innocentiã: cõcordiã: pietatẽ: ad ani
malia ſui generis. ⁋ Scriptura ẽt multꝭ mo
dis iuſticiaʒ nobis cõmendat. Primo mul
tum ad eaʒ monendo in p̃s. Sacrificate ſa
criſicium iuſticie. Sapientia. i. Diligite iu-
ſticiam qui iudicatis terram. Eccle. iiii. Vſ
qʒ ad mortẽ certa pro iuſticia. Eiuſdẽ. xiiij.
Ante obitum opare iuſticiam. Jdem xviii.
Ante iudicium para iuſticiaʒ. Eze. xlv. Ra
pinas intermittite: ꝛ iudicium ꝛ iuſticiam
facite. i. Thimo. vi. Hõ dei ſectare iuſticiã
Secũdo oñdendo eos btõs q iuſticiã eſu
riũt. Mat. v. Beati qui eſu. ꝛ ſi. iuſticiam.
Tertio beatos oſtendendo qui aliqd pro
iuſticia paciuntur. Mat. v. Beati qui perſe
cutõnẽ paciuntur pp iuſticiã ꝛc. ꝛ. i. Pe. ʒ.
Si qd patimini ꝓpter iuſticiam. beati. Jtẽ
ad commendationem iuſticie. Hoc facit ꝙ
ħ virtus multum deo eſt grata: ꝛ homini
multum neceſſaria. Primum in multis lo-
cis oſtendit ſcriptura. in p̃s. Juſtus deus

iuſticias diliexit. Itez acceptabis ſacrificiū
iuſticie. Prouer. xv. Qui ſequitur iuſticiam
diligetur a dño. Eiuſdez. xvi. Iniciū vite
bone facere iuſticiā accepta ē aꝑ deū ma/
gis ꝙ̄ imolare hoſtias. Act. x. In oī gēte q
timet deū ꝛ opatur iuſticiam acceptus eſt
illi. eꝯrio iniuſticia multū diſplicet ei. Deut.
xxv. Primꝰ illud nō hēbis ī ſacco diuerſa
pōdera ꝛc. ſubdit. Abhominatur deꝰ eū q
facit h ꝛ aduerſat oēz iniuſticiā. Iuſticia ex
preſſe nolatur iter illa. iiij. qbꝰ vtilius nihil
ē ī vita hoībus. Sapiētie. viii. Ipſa ad oē
neceſſaria ē ut nec ēt latrones ſīe ea carc/
re poſſint. Tulliꝰ ī li. ꝺ of. Tāta ē vis iuſti
tie ut ne illi qdē q maleficio ꝛ ſcelere pa/
ſcuntur ſine vlla iuſticie pticula viuere poſ
ſint. Iuſticia adeo vtilis ē vt nihil vtile re
putetur: quo ipſa ammittit. Vñ ſup illud
ps. Nolite rapinas ꝯcupiſcē. Dic glo. O lu
cra dānoſa inuenis pecuniā: pdis iuſticiam.
Iuſticia adeo vtilis ē: vt cū ea: vtilia ſint ꝗ
marie noxia vr̄: vt mors. Nūeri. xxiii. Mo/
riatur aīa mea morte iuſtorū. Iuſticia nō
solū neceſſaria ē hoī ī vita: ſed ēt ī morte.
nō ſolū ī pñti: ſed ēt in futuro. Iuſticia in
pñti vita a malo pene cuſtodit. Dan. vi. Cō
clauſit ora leonū: ꝛ nō nocuerūt mihi: qꝛ coraz
eo iuſticia inuenta eſt in me. Tpꝛalia bona
tribuit. Prouer. xiiii. Iuſticia eleuat gētē.
Eccl. xx. Qui opatur iuſticiā ipſe exaltabit
ecōtrario. dr̄ ī ps. De quibuſdā ppter iniuſti
cias. n. ſuas humiliati ſunt. Et eccle. xx. Re
gnum a gēte in gētē tráſfertur pp iuſticiā
ꝛc. Itē a malo culpe defendit pp ꝙ lori/
ca dr̄. Ephe. vi. State ingt induti loricā iu
ſticie. Itē appetitū boni tráſitorii reſtrīgit
ꝺō vocatur zona. Eccle. xlv. Circuncīxit.
Aaron zona iuſticie. ꝛ Iſa. xi. Et erit iuſti
cia cingulū lūborum eius. Itē iuſticia hoī
pacē dat: ꝛ ſic deo in hoīe locū pparat. In
pace. n. ſcūs eſt locus eius. in ps. Iuſt icia
ꝛ pax oſculate ſunt. Iſa. xxxii. Erit opꝰ iu/
ſticie pax ps. Iuſticia añ eū ābulabit. Itez
iuſticia ꝛ iudiciū ppatō ſedis tue. Iuſticia
neceſſaria ē in morte: qꝛ virum iniuſtū ma
la capient ī interitu. ut dr̄ in ps. Ecōtrario
vero ſperat iuſtus ī morte ſua: Prouer. ix.
Iuſticia ī futuro neceſſacia ē: ꝛ marie ī illo
diſtricto iudicio ī quo iuſticia vi iudicabit
que iniuſte cōdēnare nō poterit. Gene. xxv.

Rñdebit mihi cras iuſticia mea. Prou. x.
Nihil pderunt theſauri īpietatis: Iuſticie
ꝟo liberabit a morte. Difficile erit hoī ha/
benti iniuſticiam. Imo intollerabile appere
tūc corā dei iuſticia. ps. Ego in iuſticia mea
appebo ī cōſpcū tuo. Idē ſi pmāebūt iu
ſti añ oclos meos. Itē iniuſti puniēt Itē iu
ſti aut diſpibunt. ¶ Ad cōmendatiōem iu
ſticie ēt valet pōt pmanentia ꝙ̄ ipſa hꝫ re
ſpectu aliaꝝ cardinaliū virtutū, in ipſa ut
ait Tullius. Marius ē ſplendor honeſtatꝭ
ꝛ Plato dicit de ipſa ꝙ ſi ipſa cōcupiſcere
tur miros ſpectātibus ſapīe excitaret amo
res. Iuſticia finis. Vñ propinquior vr̄ eſſe
mercedi: ſaluti: ꝛ corōe que ſpāliter ei ī ſcri
ptura attribuuntur. in ps. Retribuet mihi
dñs ſm iuſticiā meam. Item in benidices
iuſto. Prouer. x. Benedictio dei ſup caput
iuſti. Eiuſdem. xi. Semināti iuſticiā merces
fidelis. Itez. xii. In ſemita iuſticie vita. Sa
pientia. i. Iuſticia perpetua ē: ꝛ imortalis.
Iniuſticia aūt mortis acqſitio. Eccle. xx.
Salꝰ aīe in ſcitate iuſticie. ii. Ad thym. iiii.
Repoſita eſt mihi corona iuſticie.

Quarta pars diuiſionis. 4.

Enſequenter ponēde ſunt diuiſiōes
c ptinētes ad iuſticiā. Notādū ergo
ꝙ ſm quoſdā iuſticia diuiditur ī ſe
veritatē: ꝛ liberalitatem. Seueritas ē virꝰ
debito ſupplicio cohercēes iniuriā. Libera
litas vero ē virtus beneficioꝝ erogatrix ꝙ̄
p affectu benignitatez: p effectu beneficē
tiam vocant. ꝛ conſiſtit hec virtus, tota ī tri
buēdo: ꝛ retribuēdo: benignitatē vero diui
dunt in. vii. ptes. ſ. religionē: pietatē: inocē
tiā: amicitiam: cōcordiā: miſericordiā. Se/
cūdū Macrobiū ad iuſticiā ptinēt. Inno
centia. Amicitia. Concordia. Pietas. Reli/
gio. Affectus. Humanitas. Scdm Tullium
vero. In prima rethorica. Ad iuſticiam p
tinent. Religio: pietas: gratia: iudicatio: ob
ſeruatio: veritas. Quidam vero iuſticiam
diuidunt in. v. partes. ſ. in obedientiā que ē
reſpectu ſuperioris: ꝛ diſciplinā: que eſt re/
ſpectu inferioris: ꝛ equitatē que ē reſpectu
paris: ꝛ vnitatē: ꝛ fidem que pertinent ad
omnes: Glo. vero ſuper illud Luc. vi. Si di
ligitis eos qui vos diligunt. ꝛc. Aliam in/
nuit diuiſionem iuſticie dicens phi. in tres
partes diuidunt iuſticiam. Vnam in deuꝫ

que pietas dr̄. Alteram ī parentes vel reli
quum humanū genus. Tertiā in mortuos
vt his exequiarum iura ſoluantur. ſed dñs
legit oraculum: ꝛ phie faſtigium ſupergreſ
ſus in eos quoqꝫ qui leſerint pietatis por/
rerit officium. Scdm Sene. ii. li. de. iiii. vir/
tutibus. Duo pertinent ad iuſticiam. ſ. uel
le oībus prodeſſe: ꝛ nulli nocere. Amabis ī
quit deum ſi in hoc illuz imitaberis ut vel
omnibus pdeſſe: ꝛ nulli nocere: ꝛ tunc te vi
rum iuſtum appellabunt omnes. Et h duo
videntur concordare duobus preceptis iu
ris naturalis: quoꝝ alterum habes. Tho.
iiij. Quod ab alio oderis tibi fieri. vide ne
aliqñ alteri facias. Reliquū Mat. vii. Oia
que vultis ut faciant vobis homies: ꝛ vos
facite illis. Sed quia nulla predcārum di/
uiſionum perfecte tangere vr̄ ea que ad iu
ſticiam pertinent generalior vī ponēda eē
diuiſio iuſticie. Et quia virtute iuſticie red/
dimus vnicuiqꝫ ꝙ debemus. diuidetur iu/
ſticia ſcdꝫ ea que debemus: ꝛ quibus debe
mus. ¶ Notandū ergo ꝙ quedaz debemꝰ
omnibus vt dilectionem veritatem: ꝛ fidez
quedam vero nō omnibus. ꝛ interea aliud
debemꝰ ſuperiori: aliud inferiori: aliud pari.
Item aliud ſpāle debemus nobis ſpāliter
ꝯiunctis: vt parentibus. ꝛ patrie beniuolis
quod debitum ſoluit pietas: put Macro/
bius ꝛ Tullius de ea loquuntur. Itē debe
mus aliud his qui beneficia conferunt ſci
licꝫ gratiā de qua loquitur Tulliꝰ. Et ab
his q mala inferūt. ſ. vindicationē. de qua
idem loquitur: ꝛ aliud his qui mala ferunt
vel ſuſtinent. ſ. miſericordiam.

Seqꝰ ꝺ ſa parte iuſticie q̄ ē ꝺ latria. v.

Ater ea ꝟo que ſuperiori debētur.
a l aliꝺ eſt quod ſoli deo debet: ꝛ aliud
ꝙ ſi ſoli deo: ſoli deo debetur latria
Vnde glo. ſuper illud. Mat. iiii. Dñm deū
tuum adorabis ꝛ illi ſoli ſeruies. Grece: la
tria: latine ſeruitus dr̄ ſuitus aūt que cōis
ē deo ꝛ homi: ꝛ cuicūqꝫ grece dr̄ dulia. Il
la vero que ſoli deo debetur latria dicitur
unꝺ ydolatria ꝙ ſoli deo dꝫ ydol dat. Pri
mo ī tres ptes iuſticie de latria proſequēr
mur: ꝙ autem latria grece dicitur: videtur
a Tullio religio uocari ꝙ̄ ipſe ſic deſcri/
bit. Religio ē que ſuperiori cuidam nē ꝙ̄
diuinam vocant cerimoniam curamqꝫ af

ferūt. In h ꝙ dicit curam ſinuat cultum in
teriorem. in h ꝙ dicit cerimoniam: exteriorē
cultum qui ſignum eſt interioris. Iſidorus
viii. li. ethimologiarum. Dr̄ ꝙ religio appel
lata eſt: quia per eam vni ſoli deo religāus
animas noſtras ad cultum diuinum uin/
culo ſeruiendi. Hec religatio fit in principio
vniuſcuiuſqꝫ religionis vt in baptiſmo ini/
ciatur xp̄iana religio vel in ſpecialibus reli
gatōnibus cum quis obligat ſe ad ea que
religionis ſunt. Scdm Aug. ii. li. de ciui. de.
Religio dicta phibetur a religendo deuꝫ
quē āmiſeramꝰ negligentes ꝛ ſm h religio
reſpicere videtur ſtatum peccati ꝛ non ſta
tum inocentie. Deut. xxvi. Dñz eligiſti ho/
die vt ſit tibi deus. Latria ꝟo ſic deſcribi/
tur: latria eſt cultus deo debitus: ꝛ exhibitꝰ.
Vel ſic latria eſt voluntas impendendi b
deo cultum debitum. Admonitionez latrie
cōmēdat nobis multiplex exhortatō ꝙ̄ ſcri
ptura ſacra facit in ps. De ea. Venite ado/
remus ꝛ procidamus ante dñz. Itē adora
te dominum omnes angeli eius. Matt. 4.
Dominum deum tuum adorabis. Apo. vi.
Deum adorabis. Ad idem valent exēpla
ſanctorū: vt exemplum chriſti. De quo Lu
ce. xxii. Poſitis genibus orabat dicens ꝛc. d
Mathei viii. Dicitur de. xi. diſcipulis ꝙ vi
dentes ieſum adorauerunt: ꝛ Apoca. 4.
Legitur de. xxiiii. ſenioribus ꝙ procidebāt
ante ſedentem in throno ꝛ adorabant vi/
uentem in ſecula ſeculorum. Item eiuſdem
decimoqūto. xxiiii. Seniores ceciderunt ī
facies ſuas ꝛ adorauerunt ꝛc. Et eiuſdem
vii. Omnes angeli dicentes amen: benedi/
ctio: ꝛ claritas. De adoratione etiam vigē
tiquattuor ſeniorum. Habetur eiuſdem. xi.
Item legitur ꝺ beato Bartholameo ꝙ cē/
ties flexis genibus orabat deum per diem
ꝛ centies per noctem Et deꝰ Iacobo mino
re ꝙ tantuꝫ iacebat ſuper genua ſua orās
ꝙ ſuper genua habebat vt calcaneuꝫ: ſimi
lem differentiam habens in eis duriciei ca
melorum. Gloria adorationis eſt quaꝫ ſibi
deus ſpiritualiter retinere voluit. De hac
dicitur. ps. xlij. Gloriaꝫ meam alteri nō da
bo. Eccl. vigeſimoquinto. Bono aīo gloriā
redde deo: ꝛ ſi minuas primicias manuū
tuarum gloria iſta ſignificata eſt per

thymiama quo Exo.xxx. Statū ſcōꝝ ē ꝑ
thimiama talē cōpoſitionem ſi facietis in
vſus vr̄os q̄ſtatum dn̄o ē. Hō qcūq3 fece
rit ſimile ut odore illius pfruat̄ peribit d̄ po
pulis ſuis: obſequm iſtud multū placz deo.
Eccl. 25. Qui adorat deū in oblectatōe ſu
ſcipiet: ⁊ deprecatō illius vſq3 ad nubes ꝑ
pinquabit. Et notādū ꝙ lz adoratio latrie
ſoli deo ſit exhibēda. tñ dr̄ exhiberi illi hoī
q ē filiꝰ dei: ſz quas paccidēs non. n. exhi
betur ei īquātū ē hō: ſz inq̄tū ē filius dei.
ſicut dr̄ de hoīe illo: q creauit ſtellas quas
tñ nō creauit inq̄tū hō: ſed inq̄tum deus.
Et notādū ꝙ triplex ē cultus deo debitus.
ℭ Primꝰ ē cordis. ℭ Scd̄s ē oris. ℭ Ter
tius opis. Cultū cordis ſpālīter vocat cul
tum. Glo. ſup illud. Exo. xx. Nō adorabis
ea neq3 coles. Aliud ē īquit colere. aliud ē
adorare. pōt qs inuitꝰ adorare: vel adulā
do regibꝰ ydolatrie: vel tormētis victus cū
ſciat q̄ ydolū nihil ē. Colē vero ē toto his
affectu: ⁊ ſtudio mācipari delictū īterioꝝ.
Dicit Iſido. viii. Ethymologiaꝝ. Tria
ſunt que ī religiōis cultu ad colēdū deū3 ī
hoībus pquirūt fides: ſpes: caritas. Aug.
In enchiridion. Fide: ſpe: ⁊ caritate colit
deū. Itē Aug. Loquēs d̄ Theoſebia ſiue
pietate: q̄ eſt cultus dei dicit ꝙ ꝯſiſtit ī co
gnitione dei ⁊ dilectōe: cū debita ſubiectōe
Et ſup illud. i. Corī. xii. Aliis ꝑ ſpūz dat̄ ſer
mo ſapie. Aliis ſcie. Dicit gl. Loq̄ns d̄ illo
verbo Job. ſz vnā lr̄az. xxviii. Ecce pietas
eſt ſapia vbi lr̄a nr̄a habet̄ timor dn̄i ipſe
ſapia ē. pietatē igt̄ h̄ loco poſuit dei cultū
que grece dr̄ theoſebia: ⁊ quis cultꝰ ē niſi
amor: ⁊ cognitio eius. cultus īterior deo d̄
bitꝰ ī duobꝰ vr̄ cōſiſtere. ſ. in cognitōe: ⁊ af
fectione cognitio vero ad cultū dei ptinēs
ē: vt credulitas qua credit̄ deo. ſic̄ deo cre
dendū ē. ſ. pp ſe: ⁊ ſup oīa. Sicut. n. prime
veritati credēdū ē Ita credulitas qua cre
dimus de deo digna deo. vt ſummā poten
tēiā. ſummā ſapiētiā. ſummā bonitatē ⁊ ꝯ
ſequētia ad h̄ vt ꝙ ipē ē oīu3 bonoꝝ crea
tor ⁊ ꝯſeruator mundi ⁊ gubernator: hoīs
recreator: ſeruiētiū ſibi liberaliſſimus retri
butor: coꝝ vero q ptinaciter rebelles ei ſūt
zelantiſſimus vltor. Inter affectōes vero ꝑ
tinētis ad cultū dei. prima vero eē timor: ⁊
nō qualiſcūq3 timor: ſed talis timor qualis

timēdus ē ille cuiꝰ potētie nulli pōt reſiſtē
cū ſit ſumma cuiꝰ ſapiētie nihil pōt abſcō
di cū ſint ſumma ⁊c. Bonitas cū ſūma ſit
ſumme odit malitiā ⁊ ſine ſine puniet eā in
eis. quos ptinaces in ea inuenerit. timen
dus ē ergo ſup oīa. ℭ Scd̄a ē ſpes nō qua
liſcūq3 ſz talis qualis ponēda ē in eo cuiꝰ
potētie facillimū ē liberare ab oī miſia. ca
ius ſapie notiſſima ē miſeria nr̄a. Abyſſus
enī miſerie non inuocat abyſſū miſerie niſi
agnoſcatur ⁊ cuiꝰ bonitati ꝓpriū ē miſeri
ſp ⁊ parcere. q ꝯ t pp liberalitatē ſuā fecit q̄
cūq3 fecit addēdum. In ipſo ergo ſup oīa
ſperādū ē. Tertia ē amor: ⁊ nō qualiſcūq
amor. ſed tal' qualis amādꝰ ē q optimꝰ ē
in ſe: ⁊ idō amore digniſſimus q ēt fons eſt
oīum bonoꝝ a quo ſuſcepimus oīa bōa q̄
hēmus uel que hēimus ⁊ a quo ſuſcepturos nos ſpamꝰ qcqd boni ſuſcepturi ſumꝰ
de timore ⁊ amore dicit. Sene. Vel d̄ quat
tuor ꝯtutibꝰ. Quiſq̄s es iuſticiā ſecuturꝰ d̄
ſiderio time deū prius: ⁊ ama ut ameris a
deo. de ſpe dr̄ in ps. Sperent in te oēs q no
uerūt nomē tuū nomē dn̄i agnoſcūt q ſerui
eiꝰ eē volūt: a qbus ſpes ſpālīter requirit̄.
ℭ Cultus oris ē vocalis ꝓfeſſio maieſtat̄
diuine quā fideles faciūt freq̄nter deū orā
do: laudādo: bn̄dicendo: gr̄as ei agendo
ℭ Cultus opis ē. vt cū aliqs ope recogno
ſcit ſingulai dn̄iū. illud eccl'ia ore recogno
ſcit xp̄o. Dicēs tu ſolus deꝰ ⁊c. Dn̄iū iſtud
quantū ad pſonas nr̄as recognoſcimꝰ do
genuflexione ⁊ ꝓſtratiōe. Iſaie. xli. Mihi
curuabit oē genu. Mich. vi. Curuabo gēu
deo excelſo. quātū vero ad nr̄am oblatōe3
alicuius ptis bonoꝝ illoꝝ q̄ ab illo accepi
mus. Deute. xxvi. Cōfiteor hodie corā dn̄o
deo ⁊c. Tradidit nobis terrā lacte ⁊ melle
manantē. ⁊ iccirco offero nō tibi primicias
frugum terre: q̄ deus dedit mihi. Ad cultū
ptinebāt ſacrificia veteris legis que fiebāt
de animalibus quoꝝ immolatōe ſacrificā
tes oſidebāt pleniſſime: deo ſe eē ſubiectos
etiam ad occidendū. morte. n. animaliū oſ
debāt deīde eos occidere poſſe: ⁊ eos mor
tem meruiſſe ⁊ ſperabant miſericordiā dei
mortem ꝓpriā q̄ meruere in mortē anima
lium commutare. Et notandu3 ꝙ ſacrificiū
ſoli deo debetur: Unde Augu. x. libro d̄ ci.
dei. Sacrificium certe nullus hominū ē q

audeat dicere deberi niſi deo multa deniq3
de cultu diuino vſurpata ſūt que honoribꝰ
deferuntur humāis ſiue humilitate nimia
ſiue adulatione peſtifera. illa tamen vt qui
bus ea deferuntur homines haberentur q
dā colendi ⁊ venerandi. Si aūt eis multū
addit̄ adorandi quis vero ſacrificium cen
ſuit niſi ei q̄ dn̄ aut ſciuit aut putauit: aut
finxit ⁊ ſubdit. ſacrificium viſibile ſacrificii
inuiſibilis ſacrum ſignum eſt. Et tangit
vi. ſpecies ſacrificii ſpiritualis. Primu3 ſa
crificiū cordis contriti eſt. in ps. Si voluiſ
ſes ſacrificium dediſſem vtiq3 holocauſtis
non delectaberis. Sacrificium deo ſpiritus
contribulatus. Aug. Intueamur quemad
modum vbi deum nolle ſacrificium ibide3
oſtendit velle ſacrificiu3. Non vult ergo ſa
crificium trucidati peccatoris: ſed vult ſa
crificium contriti cordis. ℭ Secundum eſt
ſacrificium cordis igne diuini amoris in
flammati. de quo Aug. Deo ſuauiſſimum
incenſum adolemus cum ī eius conſpectu
pio ſanctoq3 amore fragramur. ℭ Tertiu3
eſt ſacrificium corporis pp deum mortifi
cati. Ro. xii. Obſecro vos per miſericordiā
d̄i vt exhibeatis corpora veſtra ho. iii. ⁊c.
ℭ Quartum eſt ſacrificium corporis ꝓ d̄o
proprio ſanguine cruentati. Aug. Deo cruē
tas victimas cedimus qn̄ vſq3 ad ſangui
nem pro eius veritate certamus. ℭ Quin
tu3 eſt ſacrificium laudis. De quo ī ps.
Nūqd mādacabo carnes ta. aut ſa. yr. po.
īmola deo ſacrificium laudis. ℭ Sextum ē
ſacrificium miſericordie: quo miſerie proxi
mi volumus ſubuenire. Hebre. vlti. Benefi
centie: ⁊ cōmunionis nolite obliuiſci: talibꝰ
enim hoſtiis promeretur deus. Ite3 Aug.
eodem li. Dicit ꝙ ſacrificium res diuina eſt
⁊ videtur velle ꝙ verum ſacrificium opus
ſit miſericordie. Verum ſacrificium ē opus
ꝙ ſit pp deum. vt homo a miſeria liberetur
⁊ deo adherendo beatus efficiatur. Unde
dicit. Verum ſacrificium ē omne opus quo
agitur vt ſancta ſocietate inhereamus deo
relatum ad illum finem quo veraciter btī
eſſe poſſumus: ⁊ ſubdit. Vera ſacrificia ope
ra ſunt miſericordie. ſiue ī nos ipſos: ſiue ī ꝓ
ximos: que referūtur ad deum. Opera ꝟo
miſericordie ſi ob aliā ſiūt niſi vt a miſeria
liberemur: ac per h̄ vt beatiſſimus ꝙ nō ſit

niſi bono illo: de quo dictum eſt. Mihi ad
herere deo bonum eſt. Idem in eode3. Ipſa
miſericordia qua homini ſubuenitur: ſi nō
pp deum ſit: non eſt ſacrificium ad cultum
operis etia3 pertinet thuriſicatio: que oſtē
dit affectum noſtrum integre dirigēdū eē
in deum quaſi in omne bonum ſicut totus
fumus thuris tendit ſurſu3. exo. xxxiii. Ego
oſtendam omne bonum tibi. Et notandu3
ꝙ religatōis qua3 ponit Tullius. Parte
iuſticie que idem videtur eſſe ꝙ latria. ſm̄
quoſdam quadruplex eſt officium. ℭ Pri
mum eſt perpetrati ſceleris penitere h̄ vi
detur eſſe primum ſacrificiu3 deo acceptū:
poſt mortale peccatum. In ps. Sacrificiu3
deo ſpūs contribulatus. ℭ Secundum eſt
tpraliūm mutabilitatem paruipendere. pꝰ
q̄ enī aīa deo eterno ſe religauit religatōe
fidei: ⁊ ſpei: ⁊ dilectionis: ſpe eternorum de
ſpicit tranſitoria. Sene. Nemo dignus deo
qui opes non cōtēpſerit. ℭ Tertiu3 ē vitā
noſtra3 deo cōmittere quaſi enī agnoſcit ꝑ
fidem ſe habere vitam ſuam adeo vult illā
ei offerre: ⁊ oratione ⁊ obſequii īpetrat eā
adeo dirigi. Tho. iiii. Omni tpre benedic
deum ⁊ pete ab eo ut uias tuas dirigat. ⁊
omnia cōſilia tua in ipſo permaneant.
ℭ Quartum eſt veritatem dicere de his
que ad religionem pertinent fidelis primo
debet habere pn̄iam d̄ his que agnoſcit ſe
ciſſe ſe contra deum ⁊ ꝯtra ſe. ſcd̄o deſpice
re ea que agnoſcit eſſe infra ſe. tertio deo ꝯ
mittere ſe. quarto his qui ſunt iuxta ſe ueri
tatem dicere q̄ accepit de religione ſua.

Sexta pars de dulia. vi.

Jcto. De cultu latrie qui
ſoli deo debet̄. Dicē
d dū eſt de his que aliis superio
ribus debentur. Et inter ea aliqd
eſt ꝙ ſoli debetur creature: vt eſt reuerēcia
ſeu honor dulie. Aliqd vero ꝙ debetur ⁊
creatori ⁊ creature: vt eſt obediētia. Et pri
mo dicetur de honore ſeu reuerentia dulie
de qua h̄ ordine agetur. Primo oſtēdetur
quid ſit reuerentia uel honor dulie. Secun
do tangetur de diuerſis ſpēbus dulie. Ter
tio de errore illoꝝ qui eccl'iā debent ydo
latrare adorando diuerſos ſanctos: ⁊ ima
gines ſanctorum. ℭ Circa primum vero ē
notandum. qd̄ h̄ nomen dulia quandoq3

Communiter ſumitur pro ſeruitute q̄ exhibet
vel deo vel creature. Unde dulia grece. ſer
uitus latine dicitur: ⁊ duloſus dr̄ ſeruus.
Glo. ſup illud. Mat. iiii. Dñm tuum adora
bis ⁊ illi ſoli ſeruies. Feruitus cōis deo ⁊ hoi
⁊ cuicūqꝫ grece dulia dicitur. Quīqꝫ aliud
nomen dulie reſtringitur ad honorē crea
ture debitum: ⁊ ſm̄ h̄ ſic deſcribitur. Dulia
ē cultus uel honor creature debitus ⁊ exhi
bitus: dulia videtur eſſe idem vel ī toto: vl̄
in parte cum reuerētia ꝓut ſumitur ī p̄la
diuiſione iuſticie prius poſita que ſic deſcri
bitur. Reuerentia eſt virtus pſonis grani
b bus vel aliqua prelatione ſublimatis debi
te honorificatōis cultū exhibēs. Et notan
dum ꝙ reuereri tp̄aliter accipit. Uno mō
dicit motū qui ē fugiēdo ſeu reſiliendo ab
altitudine alicuius rei ī ꝓpriam paruitatem
⁊ vocatur iſte motus timor reuerētie: ⁊ huic
motui interiori reſpondet exterius elōgatō
vel fuga: qua humiles pſone elōgāt ſe ab
his q ſunt ī dignitate poſiti: ſi audētes eis
appropīquare eiſ. Quīqꝫ ſo reuereri dicit
honorē quē aliqs exhibet alii: gr̄a dignita
tis ad oſtēdēdū ꝙ ei ſubiectus ſit ⁊ paratus
uoluntatem eius ſequi: vt aſſurgere veniēti
aſſiſtere ſedenti: īclinare trāſeunti: īcedētē
ſequi: ⁊ genuflexio. Quīqꝫ cōprehēdit mo
tum timoris reuerētie: ⁊ honorē: ⁊ ſic ſumi
tur ſup illud. Heb. xii. Patres carnis nſe
huiuſmōi eruditores: ⁊ reuerebamur eos.
Gloſa reuereri eſt cum timore: honorem
īpendere. Tulli in. ii. Diuiſione prius poſi
ta in pte honorez dulie ꝯprehēdit ſub illa
pte iuſticie que dr̄ obſeruātia qm̄ ſicut ſcri
bit obſeruātia ē p q̄ hoies aliqua dignita
te antecedētes cultu ⁊ honore dignantur.
c Item notādū ꝙ hoc nomē honor multipli
citer ſumitur. Quīqꝫ ꝓ dignitate. Hebr. v.
Nec qſq̄ ſumit ſibi honorē ſed q vocatur
a deo tanq̄ Aarō. Quīqꝫ vero honor dr̄ ꝙ
exhibetur alicui gr̄a ſuperioritatis ad oſſi
onem ſubiectionis: vel pp prioritatē nl̄ nē
dignitatē: vel excellentiaꝫ ī aliqua gr̄a pp
ſuperioritatem vt Ro. xiii. Cui honorē. ho
norem. i. Pe. ii. Regem honorificate pp pri
oritatē tp̄is ut Leuit. xix. Coram cano ca
pite conſurge ⁊ honora pſonā ſenis. pp di
gnitatem nē: vt Exo. xx. Honora prēꝫ: ⁊ ma
trem tuam ⁊ Mal. i. Si ergo pr̄ vbi honor
meus. Propter excellētiā ī aliqua gr̄a ho
nor exhibendus ē oībus. debemus. n. crede
re ꝙ oēs nos excedant ī aliqua gr̄a. i. Pe.
ii. Oēs honorate. Ro. xii. Honore inuicem
ꝓuenientes. Glo. Aliter nō ē fraternꝰ amor
niſi mutuis ſe preueniant obſequiis. Eph.
v. Subiecti inuicē ī timore xp̄i. Phi. ii. In
humilitatem ſci oēs ſibi inuicem arbitran
tes. Glo. Augu. Nō h̄ ſic̄ debemꝰ arbitra
ri ut nos exſlare fingamꝰ: ſed vere exiſtime
mus poſſe eē ad occultū in alio quo nos
ſuperior ſit: eē bonū nr̄m quo illo videamur
ſupiores eē: non ſit occultum.

De ſpeciebus Dulie.

Egitur de ſpēbus dulie. Notandū
f ergo ꝙ digniſſima ſpēs dulie ē ho
nor q debetur hūane nē: qm̄ filius
dei aſſumpſit. ſpāliter vero honorāda ē hu
mana nā ī xp̄o pp ī honoratōꝫ quā ī cruce
ſuſtinuit ſm̄ illud. Ph. ii. Humiliauit ſemet
ipſū factus obediēs vſqꝫ ad mortē: mortem
āt crucis: pp qd̄ ⁊ deꝰ exaltauit illū ⁊c. pp
h̄ ex īſtitutione eccl'e fit adoratio crucis in
qua id cui exhibetur honor ille eſt xp̄i paſ
ſus. Ignominia vero crucis ē cā illius ado
rationis. De adoratione hūane nē a filio
dei ſumpte. Dicit glo. Augu. ſup illud ps.
Adorate ſcabellū pedū eiꝰ qm̄ ſcūꝫ ē. Sci
endum ꝙ in xp̄o terra ē. i. caro. que ſiñ ipie
tate adoratur. Hec ſpēs dulie yꝑdulia vo
catur: que ſoli humanitati xp̄i exhibetur.
que ſoli humanitati chriſti exhibetur. Un
de glo ſuper illō ps. Adorate ſcabellum
⁊c. Dulia adoratio ē que etiam creature
exhibetur: que duas ſpēs hꝫ vnā q̄ indiffe
rēter oībus alterā que ſoli humanitati xp̄i
exhibetur. Poſt nām humanaꝫ a filio dei
ſumptā exhibēdꝰ ē honor btē virgini ī qua
⁊ ex qua filius dei carnē aſſumpſit. Dama
ſcenus. Dei gēitricis ymaginē nō materiā
ſed figuram adoramus. Figurā h̄ ītellige
figuratū p ymagīeꝫ: ⁊ ſubdit. Damaſ. Ho
nor. n. q ē ad ipſam ad eū q ex ipſa īcarna
tus ē reducitur. Hoc dicit. Jō. q: pp filiuꝫ
mr̄ honoratur. ¶ Tertio exhibēdus ē ho
nor bōis āglis: ⁊ ſcīs q ſūt ī ſtatu glie: ab
his q ſunt ī ſtatu miſerie. ſtatꝰ. n. miſie ife
rior ē ſtatu glie. Mat. xi. Inter natos mul.
ñ ſurrexit maior Joh. bap. Qui aūt minor
ē ī regno celoꝝ maior ē illo. ¶ Quārto exhi
bēdus ē honor his q pſunt ī eccl'ia milita
ti. q. ſ. ſunt ī gradu ſciori: ab his q ſūt ī gra

du īferiori. q. n. pſūt ī loco dei ſunt: ⁊ iō ho
nor ī cultꝰ eis ē exhibēdꝰ. Unī ⁊ dii uocāt
Exo. xxii. Diis n̄ detrahes: ⁊ principi ppli
tui n̄ malediceſ: precipue io honor exhibē
dus ē his q pſūt q̄tū ad ſpūalia. i. Thi. v.
Qui bñ pſūt pſbiteri duplici honore digni
hēant maxie hi q laborāt ī verbo ⁊ doctri
e na. ¶ Quinto exhibēdus ē honor amicis
dei: et ī ſtatu vie q ſunt note ſctitatis. Unī
q ſe reputāt pcōres cū genuflectione ſuffra
gia ſolent petere a talibus. Status. n. coꝝ
ſm̄ ſuam reputatōeꝫ inferior eſt ſtatu alio
rū. Sicuti ſtatꝰ ſerui a ſtatu filii ī dñi filiꝰ
dñi a ſuis dñs vocari ſolꝫ. Mat. xv. Nō ē
bonum ſumere panem filiorum ⁊ dare ca
nibus. Canes vocat peccatores filios iuſtoſ
⁊ ſubditur: etiam dñe nam ⁊ catelli edunt
de micis que cadunt de menſa dñoꝝ ſuoꝝ.
Intellige illos dños q prius vocati ſunt fi
f lii. De h̄ honore dr̄. Iſa. xlix. Ad eccleſiam
vultu ī terra demiſſo adorabunt te. Item
notandū ꝙ honor qſiqꝫ exhibetur creaturē
abſolute: qſiqꝫ deo abſolute. Quī vero reſpi
cit honor relatōem ſeu cōparationē creature
ad deū: ⁊ de illo honore ſciēdū ē ꝙ pt exhi
beri deo in creatura: vt ī ymagine eius. vel
miniſtro eiꝰ: vel tēplo materiali: vel ſpūali:
vel ī altari: vel in aliis rebus que ad cultū
dei ptinent: ⁊ ē honor latrie: ⁊ deꝰ ē cā ꝓ
pt̄e exhibetur honor ille. Creatura vero ē
mediū: vel occaſio aliqua cogitandi d̄ deo
⁊ aſſurgendi ī eum: ⁊ indicādi ſigno exterio
ri affectum īt̄ū. Si vero honor ille exhibe
tur creature ꝯpatiōe dei. honor dulie ē: ⁊
deus ē ut cā illiꝰ honoris. creatura. n: ſine
cōſideretur abſolute: ſiue inqnātū ymago
dei: vel miniſtrās ei: vel aſſociata ei ī vna p
ſona ñ fuit ſicut ab eterno: ſed incepit eſſe.
Unde nō vr̄ ei exhibēda reuerentia latrie.
¶ Et notādū ꝙ reuerētia q̄ debetur rebꝰ
dedicatis: ut loco ſacro. ſ tēplo vel cimitēio
vel his que ptinēt ad ornatū tēpli ut ſacro
tēpori vr̄ eē quīdā timor quo timemꝰ īntra
re tēplū. Illotū vel nō ſcificati. vel ꝓpīqua
re altari l' aliis rebus ſacris: vel cōtrectare
res ſacras: l' īquiare nos ī loco: l' tp̄e ſacro
vel violētiā inſerre ſacro loco vel coīa opa
ibi exercere. De h̄ timore legit̄. Gene. xxviii.
Quam terribilis ē locus iſte: nō ē aliō niſi
domus dei ⁊ porta celi. Mala. ii. Le. iii. A
facie nois mei pauebat. cuꝫ deꝰ ſcūs ſit in
ſctitate vult appropinquari ad eiꝰ miſteriū.
Exo. xxviii. Aaron ſcificetur miſtret mihi.
q vero deū nō oſidit ſtatī ad miſteriū eiꝰ ī
ſctitate appropīquādo ipſe oſidet cū ſcīm
ꝓ imūdicia ſua: penā a deo recipiēdo. Le
ui. x. Arreptis Nadab. ⁊ Abiu. filiis Aarō.
thuribulis īpoſuerūt ignē: ⁊ incenſum deſu
per offerētes corā dño ignē alienū: qd̄ eis
preceptū nō erat egreſſuſqꝫ ignis a dño de
uorauit eos. Dixitqꝫ Moyſes h̄ eſt ꝙ locu
tus ē deus ſcificabor in his qui appropin
quant mihi. Nō legitur xp̄s ī euāgelio ī vi
ta iſta tantā irā p zelū oſidiſſe q̄tā oſidit
cū vidit ꝙ tēplo non exhibebat̄ debita re
uerentia. Jo. ii. Mat. xxii. Tūc īpletū ē il
lud. zelus domus tue comedit me. Mat. xi.
Legitur ꝙ nō ſinebat vt qſquā trāſferret
vas p templum. i. Corin. iii. Siqs tēplū dei
violauerit diſpdꝫ illū Deꝰ. traditur d̄ Pō
peio ꝙ poſtq̄ illi qui cū eo erant propha
nauerunt tēplum: ⁊ ſtabulauerūt equos in
porticu templi nūquā pꝰea pugnauit qn ī
vinceretur q hactenꝰ erat fortunatiſſimꝰ
Et Eliodorꝰ volens tēplū ſpoliare diuini
tus flagellatꝰ ē. ii. Maca. iii. ¶ Seqtur d̄ g
errore eoꝝ q dñt eccl'iaꝫ ydolatrare: q: ponit
ī eccl'iis imagīes ⁊ adorāt diuerſos ſcōs q
error occaſionē potuit hēre ex illo uerbo.
Exo. xx. ñ facies tibi ſculptile neqꝫ oēꝫ ſili
tudinē ⁊c. Nō adorabis ea neqꝫ coleſ. Itē
ī ps. Cōfundāt̄ oēs q ado. ſculptilia ⁊ He
ſter iii. Legit̄ d̄ Mardo. ꝙ ſolꝰ ñ flectebat
genua: nec adorabat Aman: cū oēs ſui re
gis q ī foribꝰ palacii pſabātur h̄ facerent.
Sic. n. eis pcepat īpator: ⁊ Dani. iii. Tres
pueri adorar̄ noluerūt ſtatuā aureā Nabu
cho. Itē Apo. xi. Dixit āgelꝰ Joh. Cū ceci
diſſet ad pedes eiꝰ ut cū adoraret vide ne
feceris: ꝯſuꝰ tuꝰ ſum: ⁊ frūꝫ tuoꝝ. ¶ Cōtra
riū māifeſte oſidit̄ ex hoc ꝙ deꝰ ymagīes
cherubī pcepit fieri. Exo. xxv. Iſa. Et vidit
dñꝫ ſedētē ſup ſoliū excelſum. Iſa. vi. Sera
phin ſtabāt ſup illud. Eze. Uidit ymagīes
iiii. aīaliū. Eze. xvii. Joh. Apo. iiii. Quas fi
guras ſic ſci minꝰ lr̄is ſcripſerūt quē ad il
los q legē ſciūt ſic picturis l' ſcripturis q̄ſi
groſſiſ lr̄is ſcribi potuit q̄tū ad laicos q le
gē neſciūt ſic. n: ſcripture lr̄e ſūt clicoꝝ. ita
picture. l' ſculpture lr̄e laycoꝝ. licꝫ ḡ eccl'ie
habere imagines: nec eſt hec reuocatio ido
latrie: ſed potius reuocatio ab ydolatria: ⁊

ſicut deus voluit ſibi ſacrificia fieri vt filios
iſrael reuocaret a ſacrificiis que ydolis fie
bant: ita quia ymagines ſolebant fieri diis
q colebant volens eccleſiam ab hoc reuoca
re: noluit imagines fieri i eccleſia ad rememo
randū ſacra memoria digna. Damaſ. Quia
non omnes ſciunt litteras nec lectioni va
cant: patres excogitauere velut quoſdam
triūphos ymaginibus ſcribere: prohibuit
autem Moyſes fieri ſculptile: vel ſimilitudi
nem falſorum deorum: ad adorandū: vel co
lendum. Unde ſubdidit non adorabis ea
neqꝫ coles. nec fuit intentio ſua prohibere
oīno: vt nulla ſimilitudo fieret l' nullū ſcul
ptile: cum ipſemet cōtrariū fecerit vt i che
rubin. Exo. xxv. Adoratio vero q̄ Moyſes
ꝓhibuit fieri creature. Adoratio latrie fuit
non adoratio dulie. ¶ Ad id vero quod di
xit angelus Johāni. Uide ne feceris. Dicendū
eſt ꝙ h̄ dixit vt daret exemplum humilitatis
exemplum. ſ. refugiendi honorem: huiuſmo
di cum alicui exhibetur. vel ad oſtendēdū
ſubtilitatem humāe nature in xp̄o ſublima
te. Grego. Timet angelus adorari ab hūa
na natura: q̄ videt in deo ſublimatam: vel
quia periculoſa eſt: talis adoratio ꝓpter fa
cilem declinationem in ydolatriam. Unde
Augu. loquens de angelis venientibus ad
Abraham duplici inquit de cauſa quis eſt
arcendus a bono: vel pp maius bonū ag
grediendum: vt dn̄s reuocauit volentem ſe
pelire patrem ſuum. Mat. viii. Uel pp fa
cilem declinationem in malum. Et notādū
ꝙ ſpirituales ſubſtantie licet corporee non
ſint tn̄ figurari poſſunt corporeis imagini
bus ſilarum rerum in quibus quādoqꝫ le
guntur apparuiſſe: vt angeli qui apparue
rūt Loth: ⁊ Abraham aſſumptis corporibus
humanis: in figura humana depinguntur.
¶ Et notandum ꝙ propter h̄: qꝛ angelus
ſathane transfigurat ſe in angelum lucis uel
in ſpecie xp̄i. Si appareat quis alicui i ſpē
angeli: vel xp̄i: ⁊ n̄ conſtet ei cui appet an ſit
āgls l' xp̄s adorare pōt xp̄m ſimplr ubicūq̄
ipſe ſit recognoſcēdo eū filiū dei eternū oī
potentem. non tamen debet adorare eum i
eo qui ei apparet niſi ſub conditione ſcilicet
ſi ipſe eſt xp̄s. Mat. xxiiii. Siquis vobis di
xerit ecce h̄ eſt xp̄s aut illic. nolite credere.
Item exhibere. primi debitam reuerentiā oī
bus beatis angelis vbicunqꝫ ſint. Illi ſo
qui apparet non ſimpliciter: ſed ſub condi
tione: ſcilicet ſi eſt de bonis angelis dei.

De oratione ſeptima. vii.

p
Oſt latriam ⁊ duliam tractabi
tur de oratione ab eo enī cui cul
tum latrie vel dulie impendimus
oratione beneficium impetramus
⁊ honor latrie vel dulie efficacē reddit ora
tionem ſed illud Eccle. xxxv. Qui adorat
deum in oblectatione ſuſcipietur: ⁊ depreca
tio illius vſqꝫ ad nubes appropinquabit.
preterea oratione quodāmodo dei maieſta
tem profitemur: dum pro defectibus nr̄is
ſupplendis ad eum quaſi ad fontem boni
tatis orando recurrimus. Item cum ab eo
poſtulamus ea que ſoli potentie diuie poſ
ſibilia ſunt. ⁊ ſoli liberalitati diuie cōgrui
tur eſt collatio regni celeſtis. ¶ De oratione
vero h̄ modo tractabitur. Primo ponentur
diuerſe acceptiones huius nominis oratio
Secundo deſcriptiones eius. Tertio cōmē
dationes. Quarto agetur de preparatione
orationis. Quinto de impedimentis eius.
Sexto oſtenditur quādo orand. Septimo
vbi orandū. Octauo quomō orandū. No
no quid orandum. Decimo aget de ſpeci
bus orationis.

Diſtinguitur nomen orationis. c. i.

c
Irca primum notandum ꝙ oratio
qn̄qꝫ dicitur opus bonum. Unde
ſuper illud. i. Theſalo. vlt. Sine in
termiſſione orate. Dicit glo. Semper orat
qui ſp̄ bene agit. quādoqꝫ vero oratō dicit
iuſticia ſeu bonitas hoīs que apparens
deo in filiis eius quaſi quedam ymago dei
habet quaſi vim orationis apud deum.
ſicut ⁊ apparitio filii dei coram patre ſuo
eſt quaſi oratio pro nobis Heb. ix. Ieſus i
troiuit in celum ut appareat nūc vultui d'
pro nobis: ſic ſumitur. orate in gloria ſuper
illud Theſalo. vlti. Sine intermiſſione ⁊c.
Iuſt' nūq̄ deſinit orare niſi deſinat iuſt'
eē. Ber. ad fratres de monte dei. Speciali
dicit de caritate a qua maxime eſt bonitas
in aīa ꝙ ipſa eſt oratio nūq̄ deficiens. ca
ritas inquit q̄ nūq̄ deficit: ipſa ē ſine inter
miſſione oratio: ⁊ ſubdit. eſt enim quedam
iugis bonitas mentis: ⁊ bene compoſiti ani
mi: ⁊ ad patrem deum in filiis dei bonu

tis quedam ſimilitudo: quādoqꝫ oratio di
citur petitio boni ſiue dirigatur ad deū ſiue
ad angelos ſiue ad ſctōs ſicut letanie ora
tiones vel orationes: qn̄qꝫ vero ſtrictius ſu
mit vt dicatur oratio petitio boni q̄ ad deū
dirigit: ⁊ ſic maxime a magiſtris diſcribit:
vt inferius patebit: qn̄qꝫ vero ſtrictius etiā
reſtringit. ſcꝫ ad petitionē q̄ eſt pro adipiſcē
dis bonis: vnde Glo. ſup illud. Pſ. Exau
diuit dn̄s deprecationē meā dn̄s ora. ⁊c.
Deprecatio eſt pro remouēdis malis: ora
tio pro adipiſcendis bonis.

b ¶ Deſcriptio orationis a Johanne damaſ.

c
Irca ſcḋm notandū ꝙ oratio ſic de
ſcribit a Johāne damaſceno oro ē
aſcenſus intellect' ad deū. Intelle
ctū vero hic accipias ꝓut cōprehendit du
as vires q̄ ſunt ꝓpie anime rōnalis qua
rū vna eſt apprehenſiua: altera motiua. Ap
prehenſiua dicit intellectus ſpeculatiu' mo
tiua intellectus practicus: intellect' practi
cus ad deum aſcēdit cū cōſideratione hu
manorū defectuum ad cōſiderationem bo
ni ſufficientiſſimi ⁊ potentiſſimi ſupple de
fectus illos tranſit ⁊ tranuit. Iſto modo quo
dāmodo procedere q vult orare: primo enim de
bet defectus ſuos cōſiderare demū attēde
re ad eius liberalitatem: q h̄ pōt ſupplere vīſ
.3. Ro. viii. Dixit ſalomon tēplo edificato ſi
qs cognouerit plagā cordis ſui: ⁊ extende
rit manus ſuas in domo hac tu exaudies
in celo ⁊c. Intellectus practicus ad deum
aſcēdit deſiderio ⁊ ſpe a liberalitate eius
ſperādo ipleri deſideriū ſuū. Itē oro ſic de
ſcribit a Johāne dama. Oro eſt petitio de
centiū a deo: nō decet dei filios omnia indiſ
ferēter petere: nec deū decet omnia indiffe
renter dare: nō ſunt petenda a deo niſi ho
neſta. Sen. in epiſtolis. Quanta inquit de
mētia eſt hominū turpiſſima vota deo in
ſuſurrare: ita vt ſi qs aurē admouerit cōtice
ſcāt: ⁊ q̄ ſcire hominē nolūt deo narrant:
ſic viue cū hominibus tanq̄ deus videat
ſic loquere cū deo tanq̄ homines videāt.
Nō decet filios dei petere vilia vt ſenſibi
lia iſta que ſunt trāſitoria ⁊ corruptibilia.
Sen. in epiſtolis. Maior ſum ⁊ ad maiora
natus q̄ vt mancipiū ſim ſenſuum meorū.
Itē nō decet viros virtutis petere puerilia
.i. Cor. 13. Qū fact' ſū vir euacuaui q̄ erāt
paruuli. Itē oro ſic deſcribit. Oro ē pur'
mētis affect' in deū direct'. Iſte affect' ꝫ
ſideriū ē: vn̄ ſup illud. Teſſ. vl. Sine inter
miſſiōe orate. dicit Glo. Ipm̄ deſideriū bo
nū oro ē: ⁊ ſi cōtinuū eſt deſideriū cōtinue ē
oro. Pietas a. q̄ pius eſt affect' q eſt oro ē
theoſebia ſiue cleri' deo debit': q cōprehen
dit fidē: ſpē: ⁊ caritatē: vn̄ Augu. de orādo
deo ad ꝓbam. Ipa fide ſpe ⁊ caritate cōti
nuādo deſiderio ſemp oram'. Idem in eo.
Ora in ſpe: ora fideli: ⁊ amāter. Affect' q
ē oro in deū: dr̄ dirigi ad modū nūcij: eſt
enim velut nūcius ad deū ab hōie miſſus:
Un̄ ſup illud. Pſ. Intret oro mea in cōſpe
ctu. t. Glo. Uirt' magna pure orōnis h̄ no
tabē: q̄ q̄ſi pſona q̄dā ad deū intrat ⁊ man
datū pagit quo caro puenire neqt. ¶ Itē
in li. de ſpū. ⁊ anima ſic deſcribitur: oro eſt
mētis cōuerſio in deū ꝑ piū ⁊ humilē affe
ctū. Gre. vo in. vi. pte moraliū. Dicit ꝙ ve
raciter orare eſt amaros cōpunctionis ge
mitus ⁊ nō cōpoſita verba reſonare. Item
oratio magiſtraliter ſic deſcribitur. Oro eſt
oſtenſio voluntatis noſtre: ei a quo impe
trare ſperamus id quod deſideramus.

¶ Cōmendatio orationis. capi. iii.

s
Equit de cōmendatione orationis. a
Notandū ergo ꝙ ad cōmendatio
nē orationis. ¶ Primo valere pōt
frequens admonitio: q̄ ſcriptura ſacra fa
cit ad orandū. Eccle. xviii. Nō impediaris
orare ſēp. Jer. 33. Clama ad me ⁊ exaudiā
te. i. Macha. v. Et nūc clamemus in celū.
Luc. xi. Petite ⁊ dabit vobis: querite ⁊ in
uenietis: pulſate ⁊ ap. vobis. Aug. Nō nos
hortaret vt peteremus: niſi dare vellet: eru
beſcat humana pigricia: plus vult ille da
re q̄ nos accipere: plus vult ille miſereri:
q̄ nos a miſericordia liberari. Item Luc.
.22. ⁊ Mat. 26. Uigilate ⁊ orate ne intretis
in tentationem. Item Ro. xii. Orationi inſtā
tes. Idem col. iiii. i. Teſſal. vlti. Sine in
termiſſione orate. Item Ja. i. Si quis indi
get ſapientia poſtulet a deo ⁊c. ⁊ Eiuſdem
.i. Triſtatur aliquis veſtrū oret. i. Pe. 4.
Uigilate in orationibus. ¶ Secundo exē
pla ⁊ inter ea eſt efficaciſſimum exēplū xp̄i:
qui licet oratione nō indigeret cum per ſe
omnia poſſet tamen vt daret nobis exem
plum orandi totiens orabat. De eius ora

Uoce habes. Math. xxiiij. Dimiſſa turba
aſcendit in montem ſolus orare. ℂ Item
eiuſdem. xxvi. Sedete hic donec vadam il-
luc ⁊ orem. ⁊ progreſſus puſillum: procidit
in faciem ſuã orans ⁊ dicens. pater mi ⁊c.
Et paulo poſt. Iterũ ſecũdo abijt ⁊ orauit
dicens mi pater ⁊c. Et ſubdit: ⁊ orauit ter
tio eundem ſermonem. Itez. Marci. i. Di-
luculo valde ſurgens egreſſus abijt in de-
ſertum locum ibiq; orabat. Item Luc. 4.
Ieſu baptizato ⁊ orante apertum eſt celũ.
Et eiuſdem. vi. Factum eſt in diebus illis
exijt in montem orare: ⁊ erat pernoctans
in oratione dei. Item Eiuſdem. ix. Facta
eſt ſpecies eius altera dum oraret. Itẽ. xi.
Factum eſt cum eſſet in loco quodã orãs:
vt ceſſauit: dixit vnus ex diſcipulis eius ad
eum: dñe doce nos orare. Itez Eiuſdẽ. xxij.
Et factus in agonia plixius orabat. Item
Eiuſdem. xxiij. Pater mi: dimitte illis non
enim ſciũt quid faciunt. Item ⁊ Iohãnes
xvij. Pater mi ſaluifica me ex hac hora. Itez
Eiuſdem decimoſeptimo. Habes multum
de oratione eius. ℂ Ad commendationem
etiaz orationis valere poſſunt exẽpla alia:
⁊ cauſa breuitatis pauca de illis tãgamꝰ.
legitur. Iudit. ij. de anna. ꝙ non diſcede-
bat de templo: ieiunijs ⁊ obſecrationibus
ſeruiens die ac nocte. ⁊ Act. i. Erant om-
nes perſeuerantes in oratione vnanimiter
cum mulieribus ⁊ maria matre ieſu ⁊ fratri
bus eius. ⁊ Eiuſdem decimo. Aſcendit pe
trus in ſuperiora domus vt oraret. Et de
beato martino legitur: ꝙ etiam moriens
inuictum ab oratione ſpiritum non rela-
xabat. Et de paulo primo heremita legitur
ꝙ mortuus quaſi orabat: vnde habuit ſi-
gnum orantis ore ⁊ manibus in celũ ere
ctis cum inueniretur ſanctum cadauer eiꝰ
appodiatum arbori: a beato Anthonio qui
de eo ait: patet ꝙ aſſidue quãtũcũq; ora-
ret deum viuus: qui non deſinit orare mor
tuus. Et Iacobus alphei ex vtero matris
ſanctificatus ex aſſiduitate orandi contra
xerat in genibus ſuis duriciem camelo-
rum. Et Bertolameus centies in die: cen-
ties in nocte ante deum genua flectebat.

ℂ Tertio ꝙ filius dei adeo diligenter nos
voluit inſtituere ad orandum. Uix enim eſt
aliquod opus ad quod ita diligenter inſtru-
xerit. Ipſe enim docuit quid orandum: ⁊
vbi ⁊ quando: ⁊ quomodo orandum: ⁊ quo
fine: ⁊ que neceſſitate vt in ſequentibus pa
tere poterit. Noluit nos negligenter ad
diſcere quod adeo diligenter voluit doce-
re. Uerũ amandum eſt diſcipulis chriſti quo
tiens magiſter eorum diligentiſſime no-
uit. Item verecundum eſt eis raro facere
ꝙ magiſter eorum tantum frequentauit.
ℂ Quarto dignitas angelorum orationes
noſtras deo offerentium. Tho. duodeci-
mo. Dixit angelus thobie. Quando orabas
cum lachrymis: ⁊ ſepeliebas mortuos tuos:
ego obtuli orationem tuam domino. Non
debet homini eſſe oneroſum exercitium il-
lud deo mittere ꝙ angelus non dedigna-
tur ei deferre: immo ꝙ plus eſt ipſe chriſtus
qui inquantum homo eſt ſummus ſacer-
dos: illud offert deo patri ꝙ figuratur in
hoc ꝙ dyaconus thuribulum tradit ſacer
doti: ⁊ ſacerdos thurificat: ſic chriſtus
orationes eccleſie deo patri preſentat: que
preſentatio multum facit eas valere: quo-
modo enim a deo contẽnetur ꝙ a tanto me
diatore ei preſentatur. ℂ Quinto ſumma i
tia ꝙ orat o habet reſpectu aliorum operũ.
Oratio premium reſpectu lectionis. Iſido
rus. Orationibus mundamur: lectionibus
inſtruimur: vtrũq; bonum eſt: ſi liceat: ſi nõ
liceat melius eſt orare ꝙ legere. Item pre
minentiam videtur habere reſpectu ieiunij
⁊ elemoſyne: primo in hoc ꝙ oratio eſt re
ſpectu eius ꝙ ſupra nos ẽ: ſcilicet reſpectu
dei elemoſyna vero ⁊ ieiunium reſpectu
eius ꝙ eſt iuxta nos: vel infra nos: vnde
cum oratio ad digniorem ordinet in hoc
videtur eſſe dignior. Preterea ieiunium ⁊
elemoſyna videtur ſeruire orationi. Sunt
enim velut due ale de quibus dicit Iſido
rus. Qui vult orationem ſuam volare ad
deum faciat illi duas alas: ieiunium ⁊ ele
moſynam. Thobias duodecimo. Bona eſt
oratio cum ieiunio ⁊ elemoſyna. Oratio co
lumba eſt: auis. ſ. ſpiritus ſancti: que re

num vite apportat dum pacem homini-
bus in terras. Ideo dicimus eam auem ſpi
ritus ſancti: quia deuota oratio a ſpiritu
ſancto eſt. Roma. octauo. Spiritus ſanctꝰ
poſtulat pro nobis gemitibus in enarrabi
libus. Ber. Tepida eſt omnis oratio: niſi
eam precedat inſpiratio. ℂ Sexto facilitas
huius operis ſi dicat aliquis ꝙ per elemo-
ſynam poteſt excuſare cum nõ ſemper ha-
beat h; aurum argentum in burſa. Si dicatur
a ꝙ ieiunium poteſt excuſare ſe cum multi
propter debilitatem capitis ieiunare non
poſſunt: ſed ab oratione nullus poteſt ſe ex
cuſare: quilibet enim poteſt habere: oratio
nem ſaltem mẽtalẽ etiam ſi ſit mutus. Au.
de Pẽ. Apud me oratio: ⁊ ſuper illud. In
ſtus autem miſeretur ⁊ tribuet. dicit Glo
Supereſt aliud iuſto ꝙ det ſaltem oratio.
Criſoſto. Solam orationem quaſi ſpiritu
ale tributum anima offert deo de ſinis vi-
ſceribus. ℂ Septimo quia h opus honora
bile eſt: multa ſunt officia: que aliquibus
cederent ad dedecus: ſicut arare vel fode-
re: ſed orare deum nulli quantũcũq; nobi-
li cedit ad dedecus: quia cum oramus ipſi cũ
deo loquimur ꝙ ſine dubio magnus ho-
nor eſt. Iſidorus. Qui vult cum deo eẽ fre
quenter oret ⁊ legat: nam cum oramus ip
ſi cum deo loquimur: cũ vero legimus deꝰ
nobiſcum loquitur. ℂ Octauo: quia officiũ
illud valde lucroſum eſt: quod poteſt pmo
oſtendi ex hoc ꝙ nihil eſt ad quod oratio va
lere non poſſit: vnde. c. Pa. xx. Cum igno-
ramus quid agere debeamus hoc ſolũ ha
bemus reſiduum: vt oculos noſtros ad te di-
rigamus: hoc eſt officium quo poteſt homo
lucrari omni tẽpore in hyeme: ⁊ in eſtate:
in ſereno: ⁊ in pluuiali tempore: de nocte: ⁊
de dieſeſtiuis diebus: ⁊ ferialibus in infir-
mitate: ⁊ ſanitate: in iuuentute ⁊ ſenectute:
ſtando ⁊ eundo in domũ ⁊ extra domum:
quandoq; vna hora plus lucratur homo
orando: ꝙ valeat ciuitas vna: quia modi-
ca oratione deuota acquirit homo regnum
celorũ. ℂ Nono orãdi neceſſitas: quia in p
ſenti habemus tria ſolent eſſe occaſio cla-
mandi hominibus: ignis aqua: hoſtes: h

tria quaſi ſingulis diebus incitare debent
nos: vt ad deũ in oratione clamemus: vix
enim eſt dies in quo domus conſcientie no-
ſtre non ſuccẽdat igne infernali. ſ. igne con
cupiſcentie praue: vnde neceſſe habemus
clamare ad aquã diuine gratie: ⁊ ad aquã
lachrymarũ recurrere. Ignis iſte aliquan
do ex vna parte extinguitur: ex alia par
te accenditur. Ex ipſa enim aqua lachry
marum: vnde debuit extingui: quandoq;
vires ſummit: vt cum aliquis vane glorie
tur de hoc ꝙ peccata ſua deplorat. Item
vix eſt dies in quo homo non ſentiat flu
ctus malarum cogitationum ſuper caput
cordis ſui: vt neceſſe habeamus frequenter
clamare illud. Math. octauo. Domine ſal
ua nos: perimus. Item vix eſt dies in quo
hoſtes ſuos nõ videat ad portas caſtri ſui:
vt cum verba mala in ore habet: vel fatu
am mulierem aſpicit: oratio multum com
petit loco in quo ſumus. Sumus enim in
valle miſerie: Ideo neceſſe habemꝰ ad dei
miſericordiam frequenter orando clama-
re pugnam habemus cum eodem quo ſcri
ptum eſt. Iob. xli. Non eſt poteſtas in ter
ra que ei valeat comparari: ideo frequen
ter habemus neceſſe dei auxilium inuoca
re. In futuro ceſſabit hec pugna: ideo nõ
erit ibi oratio neceſſaria. Auguſtinus de
orando deũ. In vitis. Eterna non erit illa
temptatio itaq; nec oratio. Non enim erit
boni promiſſi expectatio: ſed reddita contẽ
platio. ℂ Decimo: commendabilis eſt ora
tio a multiplici ſuo effectu. ℂ Notandum
ergo ꝙ oratio infirmitatez corporis ſanat.
Eccleſia. decimoctauo. Fili in tua infirmi
tate ne deſpicias teipſum: ſed ora dominũ
⁊ ipſe curabit te. Iaco. vlti. Oratio fidei ſa
nabit infirmum. ℂ Item vitã prolongat.
Iſa. trigeſimoctauo. Audiui orationem tu
am: ⁊ vidi lachrymas tuas: ecce ego adij-
ciam ſuper dies tuos quindecim annos.
ℂ Item ab opprobrio liberat vt ſarram fi
liam raguelis. Tho. 3. Liberat etiaz a mor
tis periculo: vt ſuſannam. Dan. duodeci
mo. ℂ Itez a principe iniquo. Baruc. iiij.
Clamate ad dominum ⁊ eripiet vos de

mani principum inimicorum. ⁊ Act. xij. Li-
beratur petrus de carcere: eccleſia ſine inter-
miſſione orante pro eo. Itē ionas orādo de
ventre ceti liberat⁹ eſt. Ione. ij. Item orō ſa-
nat morbos ſpūales. Iac. vi. Infirmatur
quis ex vobis inducat preſbyteros eccleſie et
orēt ⁊c. Et ſi in peccatis ſit: dimittentur ei.
Iero. Multo ſanant peſtes corporis: orōes
peſtes mentis. Itē orō etiā in bello corpora-
li triumphat. Exo. xvij. Cū leuaret manus
moyſes vincebat iſrael. Iudic. iiij. Memo-
res eſtote moyſi ſerui dei qui amalech nō
ferro pugnādo ſʒ precibus ſanctis deiecit.
Glo. ſup numerū. Plus valet vn⁹ ſanctus
orādo q̄ innumeri peccatores preliādo:
orō ſancti celū penetrat: q̄ndo in terris ho-
ſtes nō vincant: plus vetula vna acqrit de
celo vna hora orando: q̄ mille milites ar-
mati acqrāt de terra longo tēpore preliādo.
Item de hoſtib⁹ ſpūalib⁹ triūphat. Iſido-
rus. Hoc eſt remediū eius q vitiorū tēpta-
mētis exeſtuat vt quotiēs quolibet tāgat
vitio: totiēs ſe ad orationē ſubdat quia fre-
quēs oratio vitiorū impugnationem extin-
guit. Dicebat magnus cātor pariſienſis: q
moleſtat luxuria: vel hmōi certum numerū
genuflexionū cū letania. ſibi cōſtituat. Itē
orō demones fugat. Mat. xvij. ⁊ Mat. ix.
Hoc genus demoniorū non eiicit niſi per
orōnem ⁊ ieiuniū. Itē demones cruciat:
vnde clamabat qdaʒ demonio plen⁹. Bar-
tholomee apoſtole dei incēdūt me orōnes
tue. Itē orō hominē illuminat: vnde ſup il-
lud Act. x. Erat petrus in Iope orās dicit
Aug. orōne meliꝰ ſoluunt dubia q̄ inqſi-
tiōe alia. Itē ad amorē dei inflāmat. Vn̄
.iij. Reg. Deſcēdit ignis de celo ad orōnē
Helye. Itē mandat. Iſido. Ab orōnib⁹ mū-
damur. Itē cōfortat. Luc. xxij poſitis geni-
bus orabat dicēs. pr. ⁊c. Et ſubdit. appa-
ruit illi angelus de celo cōfortās eū. Ber.
ad. f. de. m. dei. Amorē dei orō illuminat ⁊
cōfortat maxime cōſolationes ab amicis
dei in orōe recipiunt. Eccle. xxxv. Qui ado-
rat deū in oblectatiōe ſuſcipietur. Luc. ix.
Aſcēdit ieſus in montē vt oraret ⁊ facta ē
dū oraret ſpēs vultus ei⁹ altera ⁊ veſtitus
eius alb⁹ refulgēs. Itē orō ad trāquillita-
tē valet. i. Thi. i. Obſecro p̄mo omniū fie-
ri obſecratiōes orōes. ⁊c. Vt quietā ⁊ trā-

quillā vitā agam⁹. Tob. viij. Si diluculo cō-
ſurrexeris ad deū ⁊ omnipotētē fueris de-
precatus ſtatim euigilabit ad te. ⁊ pacatā
reddet habitaculum tuum: nec ſolum ora-
tio operatur in terra: ſed etiaʒ in celo. Gre.
magna virtus oratiōis que eſſuſa in terra:
in celo operatur. Ipſa celum aperit. Luc.
.iij. Ieſu baptizato ⁊ orante: apertum eſt
celum. Ipſa etiam celum claudit: vt patet
in oratione. Helye. iij. Re. xvij. Iac. vlt.
Multum valet deprecatio iuſti aſſidua. he-
lyas erat homo ſimilis nobis paſſibilis: et
oratione orauit ⁊c. Orō etiā deū mitigat.
Unde ſuper illud. Thob. ȝ. Ubi dicitur q
ſarra tribus diebus ⁊ tribus noctibus nō
mādicauit neqʒ bibit ſed in oratione per-
ſiſtens deprecabatur deū cum lacrimis: di-
cit. Glo. oratio deum lenit lacrima cogit: h
vngit: illa pungit. Oratio velut quoddam
ſcutuʒ ab ira dei protegit. Unde. Sap. 17.
Properans homo ſine querela deprecari
pro populis proferens ſeruitutis ſue ſcu-
tum orationē ⁊ per incenſuʒ deprecationē
allegans reſtitit ire. oratio quodammodo
tenet ⁊ habet in poteſtate ſua. Exo. xxxij.
dimitte vt iraſcatur furor me⁹ ɔtra eos.
Greg. Quid eſt dicere ſerno dimitte me niſi
deprecandi auſum p̄bere q̄ſi diceret. pen-
ſa quantū apud me valeas ⁊ cognoſce q
obtinere poteris q̄cquid pro populo oras.
Iſa. xliiij. Nō eſt qui inuocet nomē tuū q
cōſurgat ⁊ teneat te. Ie. vij. Noli orare p
populo h: ⁊ ne aſſumas p eis laudē ⁊ orō-
nem: ⁊ nō obſiſtas mihi. Item oratio cele-
ſtem curiaʒ q̄ſi quadā redolentia delectat.
Apoca. v. Habebant phyalas aureas ple-
nas odoramentorum que ſunt orationes
ſanctorum: oratione ſancti impetrāt apud
deū quod volūt: ſecundum promiſſiones
a chriſto factas. Mat. xviij. Si duo ex vo-
bis conſenſerint ſuper terram de omni re
q̄uamcūq3 petierint fiet illis a patre meo.
Eiuſdem: xxi. Omnia quecunqʒ petieritis
in oratione credentes accipietis. ⁊ Luc. xi.
Petite ⁊ dabitur vobis. ⁊c. Item. Io. xvi.
Petite ⁊ accipietis.

¶ Quarta pars de p̄paratiōe orōnis. c. 4.

Equit̄ de p̄paratiōe orōnis ad q̄ ſ
8 monemur. Eccle. xviij. Ante orōnē
prepara animam tuam: ⁊ noli eſſe

quaſi homo qui temptat deuʒ. Orans tūc
deum temptare videt̄ cū id pro quo orat
nec ipetrare deſiderat: nec ſe acceptuꝝ ſpe-
rat: preparatio multuʒ valet ad hec vt ora-
tio exaudiatur. Pſ. Preparationem cor-
dis eorum audiuit auris tua: huius prepa-
rationis figura eſt p̄paratio quā facit ſacer-
dos celebraturus induendo ſe ſacris veſti-
bus. Item hanc preparationem nobis cō-
mendat templi edificatio: ⁊ ornatus ipſi⁹:
primus edificauit ſalamon templuʒ dei: ⁊ ad
deum orauit. ȝ. Roma. viij. ¶ Et notandū
b q duplex eſt preparatio ad orandum: que-
dam propinqua: quedā remota: Ad remo-
tam preparationem: primo pertinet q ho-
mo bene viuat. Greg. ſuper Iob. Sunt nō
nulli intra eccleſiam qui prolixas ad deuʒ
preces habent ſed vitam deprecantiū non
habent: Idem in dyalogo. Quid mirꝝ ſi po-
ſtulantes tarde a domino exaudimur: qui
precipientem dominum tarde: aut nullo
modo audimus. Idem in morali. Clamo-
rem anguſtie tempore dominus nō audit:
quia tranquillitatis tempore in preceptis
ſuis ipſe clamantem dominum non audi-
uit. Iſidorus. Non poteſt habere precum
certam fiduciā: qui adhuc in preceptis dei
pigritat: ⁊ quem peccandi recordatio dele-
ctat: qui a p̄ceptis dei auertit̄ q in oratio-
ne poſtulat non meretur: nec impetrat ab
illo bonū qd̄ poſcit: cuius legi non obedit.
Idem. Si id q deus precipit facimus: id
quod petim⁹ ſine dubio obtinemus. i. Io.
.iij. Si cor noſtrum non reprehenderit nos
fiduciaʒ habebimus ad deū: quicquid pe-
tierimus accipiemus ab eo: q̄m mandata
eius cuſtodimus. Auguſti. in lib. de opere
monachorꝝ. Citius exauditur vna obediē-
tis oratio q̄ x. milia contemptoris. Pſ.
Oculi dei ſup iuſtos: ⁊ aures eius in pre-
ces eorū. ſm Iſidorum. Neceſſarium eſt:
vt oratione operatio: ⁊ opere fulciatur ora-
tio. Moyſes oratione pugnans cōtra ama-
lech: manus habebat ad deum leuatas.
Exo. xvij. Trenn. iij. Leuemus corda noſtra
cum manibus ad deum. Iſidorus. Cor cū
manibus leuat qui orationem cum opere
ſubleuat. In pſ. Eleuatio manuum mea-

rum ſacrificium veſpertinum: qd̄ ſacrificiū
erat dignius. i. Thimo. ij. Uolo viros ora-
re in omni loco: leuantes p̄prias manus.
¶ Item ad preparationem remotam ſpe- c
cialiter videtur pertinere ieiunium: ⁊ ele-
moſyna: que ſpecialiter iuuant orationem:
vnde cum thure in quo ſignificatur oratio-
nis deuotio: offerūt magi aurum: in quo ſi-
gnificat̄ elemoſyna: ⁊ mirrha in qua ſigni-
ficatur maceratio carnis: que eſt per ieiu-
nium. Mat. 2. He ſunt due ale orationis.
de quibus loquit̄. Iſido. Tho. duodecimo
Bona eſt oratio cum ieiunio ⁊ elemoſyna:
qui ieiunio corp⁹ ſuū macerat duʒ miſeriā
aſſumit: dei miſericordiā p̄uocat: ⁊ ſic ora-
tionē iuuat. Dan. ix. Poſui faciem meam
ad dominū deum meū rogare ⁊ deprecari
in ieiunio: ſacco ⁊ cinere: qui vero elemoſy-
nā dat dum miſericors proximo exiſtit deū
ſibi miſericordem inuenit. Math. v. Beati
miſericordes q̄m ipſi miſericordiā ɔſequen-
tur. Iſa. lviij. Frange eſurienti pa. tu. ⁊c.
Tunc inuocabis: ⁊ deus exaudiet: clama-
bis: ⁊ dicet ecce adſum: qr miſericors ſum
dn̄s deus tuus: qui vult aliqd ab aliquo i-
petrare premittit munera vt facilius impe-
tret. Eccle. xxix. Cōclude elemoſynā in ſinu
pauperis ⁊ hic exorabit pro te. ¶ Itē ad
p̄parationē remotam videt̄ ptinere cōfeſ-
ſio homini facta. Iac. vi. Confitemini alte-
rutrū peccata vr̄a: ⁊ orate ⁊c. Et ſacerdos
celebraturus miſſam facit generalē confeſ-
ſionem. ¶ Ad propinquā vero p̄paratiōeʒ A
¶ Primo videt̄ ptinere reuocatio cordis
ab exterioribus ad interiora cum retentio-
ne eius. Mat. vi. Tu aūt cum oraueris in-
tra in cubiculuʒ tuum: ⁊ clauſo hoſtio: ora
patrem tuum ⁊c. Ingreſſus in cubiculum
ē cordis reuocatio: clauſio oſtij eſt cordis
retentio: fatuuʒ eſt deū inuocare vt ad ſe ve-
niat: ⁊ gratie elemoſynā ɔferat: ſi homo eū
nō expectat. B. Oēs nobis cauſamur de-
eſſe gratiam: ſed iuſtius gratia ipſa cōque-
ritur nonnullos ſibi deeſſe. Idem. Sic pau-
peres: cum multis clamoribus inuocatus
fuerit diſtributor elemoſynarꝝ: diuerticula
captant. Iſidorus. Purgandus eſt primuʒ
animus atqʒ a tēporaliuʒ rerum cogitatio

nibus ſegregandus vt pura acies cordis
ad deum vere: ⁊ ſimpliciter dirigatur. Idē
pura ē oratio quā in ſuo tēpore ſeculi non
interueniunt cure: longe autem a deo eſt
animus: qui in orationibus cogitationibꝰ
ſeculi fuerit occupatus. ¶ Secundo perti-
net ad propinquā preparationem conſide
ratio ſuipſius. Ber. ad fratres de monte
dei. Debemus noſmetipſos coram deo cō
ſtituere quaſi facie ad faciem ⁊ in lumine
eius proſpicere tribulationem de nobis ip
ſis nobis venientē. Iſidorus. Cuȝ deo aſſi-
ſtimus gemere ⁊ flere debemus reminiſcē-
tes ꝙ grauia ſunt: que cōmiſimus ꝙꝗȝ di
ra inferni ſupplicia que timemus: dicebat
quidam ꝙ latrones ⁊ trutani docuerant
eum orare: latro attedens quid fecit: ⁊
quod tormentum ſibi preparatum ſit: inter
hec duo conſtitutꝰ cum multis lachrymis
miſericordiaȝ petit: trutāni vero ea ꝗ ſunt
miſerabiliora in eis īprobiſſime oſtendūt.
⁊ que ſana ſunt abſcondūt: vt magnitudo
miſerie: ad miſericordiam excitet. 3. Ro 8.
Si quis cognouerit plagam cordis ſui: ⁊
extenderit manus ſuas in domo hac tu ex
audies in celo: Ex conſideratione peccato
rum prouenit luctus: qui multum valet in
oratione vt inferius oſtendetur. Iſidorus.
Peccatorum recordatio merorem gignit
luctus vero mentē puriorē reddit: ⁊ ſic va
let ad h vt oratio exaudiat. Augu. Mūda
tū cubiculū cordis: intus eſt qui exaudiet
⁊ ſup illud. Ps. Iniqtatē ſi aſp. xi ī corde
meo. dicit Glo. Puritas orationis audit:
libanus hebrea lingua candor interpreta
tur. lingua vero greca thus. Candor enim
puritatis ⁊ deuotio orationis ꝗ in thure ſi
ſignat ꝯgrue ſibi iungunt. Itēȝ ex ꝯſidera
tione peccatoꝝ humilitas prouenit: ꝗ mul
tū iuuat orationē. Eccle. xxxv. Oratio hu/
militatis ſe nubes penetrabit. Itē ꝯſidera
tio ſtatus periculoſi multum valet ad aug
mentum deſiderij. ¶ Magnitudo ꝓ de
ſiderij multū iuuat orationē ad h vt exau
diatur vt inferius patebit. ¶ Tertio perti
net ad preparationem propinquā vt attē/
g datur ad eum cui ſacrificium orationis of
fertur. In. ps. Vacate ⁊ videte: quoniam
ego ſum deus: multum deberet nos redde
re attētos in oratione hoc ꝙ cum domino

maieſtatis loquimur. Geſi. decimoctauo. Di
cit abraham loquar ad deum meum: cum
ſim puluis ⁊ cinis. Ber. Loquens de profi
ciente. Admonendus eſt inquit quāta po
teſt puritate cordis intendere in eum cui
ſacrificium orationis offertur ſeipſum intē
dere qui offert: intelligere quid offert: quā-
tum enim videt vel intelligit illum cui of/
fertur: tantū ⁊ in effectu eſt. Eccleſi. xxviij.
Secūdū enim ligna ſilue: ſic ignis exardeſ/
cet: ſic ſecundū diuerſas meditatiōes de
deo ſequuntur diuerſe affectiones: medita
tionem iuſticie diuine ſequitur affectio ti/
moris: meditationem miſicordie: affectio
ſpei: meditationem ſapientie omnia nude
videntis: affectio erubeſcentie: meditatio
nem excellentie: affectio honoris. Medita
tionem bonitatis: vt beneficentie: affectio
gratitudinis vel amoris. Meditationem
ſuauitatis diuine: affectio que poteſt dici
ſancta eſuries: ſm vero affectum mentis
ſequitur affectus orationis. Augu. de orā-
do deo ad probam: dignior inquit ſequet
effectus: quē feruentior precedit affectus.
Affectio ſpei ſpecialiter valet ad impetrā
dum. Ber. quatenus in bonis dūi pedem
fiducie porrexeris eatenꝰ poſſidebis. Idē
Nihil omnipotentia verbi clarioreȝ reddit
ꝙ ꝙ omnipotentes facit omnes: qui in ſe
ſperāt. Deniqȝ oīa poſſibilia ſunt creden
ti. ¶ Voluit xp̄s orantes ſpecialiter atten
dere ꝙ deus pater eoꝝ eſt: vt fiduciam ha
berent impetrandi ꝙ peterent. ¶ Natura
le enim dignoſcitur eſſe patris filijs vtilia
ꝓuidere: vnde cū dixiſſent diſcipuli eius
dn̄e doce nos orare reſpōdit. Cum oratis
dicite pater noſter. Luc. xi. ⁊ In eodeȝ. Si
vos cum ſitis mali noſtis bona data da/
re filijs veſtris quanto magis pater ve/
ſter celeſtis dabit ſpiritum bonum petenti
bus ſe. Io. decimoſexto. Siquid petieritis
patrem in nomine meo dabit vobis.

¶ De impedimentis orationis. v. capi. ii

Sequitur de impedimentis oratio
nis: dixit abbas euarius. Magnū
eſt quidem ſine impedimento ora
tionem facere maius etiam eſt pſallere ſi
ne impedimēto. Abbas agathon dixit n[illegible]

tum laborem tm̄ eſſe in religione: quantum
orare deum: diabolus enim nullum opus
tantū conatur interrūpere: quantū oratio
nem deuotam. aliquādo enim opus quo/
uſqȝ perficiatur habet aliquā requiē: ora-
tio autem nullam. ¶ Et poſſunt enumera-
ri. xij. impedimenta orationis. ¶ Primum
eſt peccatum orantis. Iſa. I. Cum multi
plicaueritis orationes veſtras nō exaudi/
am: manꝰ enim veſtre ſanguine plene ſunt.
Ps. Iniquitatē ſi aſpexi in corde meo nō
exaudiet deus. Iſa. lix. Peccata veſtra ab
ſconderūt faciem eius a vobis ne exaudi/
ret. Je. v. Peccata veſtra prohibuerūt bo-
num a vobis. Treñ. iij. Nos iniquȝ egimus
⁊ ad iracundiam prouocauimus: idcirco
inexorabilis es. In eodem. Opppoſuiſti nu
bem tibi: ne tranſiret oratio. Io. ix. Scimꝰ
ꝙ peccatores deus nō audit ⁊c̄. ¶ Secū-
dum eſt orantis dubietas. Ja. I. Poſtulet
in fide nihil heſitans ⁊ ſubditur de heſitā-
te: non eſtimet homo ille ꝙ accipiat aliqd
a domino. Ber. Indignus celeſti bn̄dictio
ne eſſe conuincitur: qui deuȝ dubio querit
affectu. ¶ Tertium eſt ꝙ nō petitur ꝙ pe
tendū eſt: quia. ſ. vile eſt quod petitur: vel
nō expediens petenti. Io. xvi. Vſqȝ modo
nō petiſtis quicꝙ. glo. ꝙ aliquid ſit cōpa/
ratione rei permanentis. Mat. xx. Neſci/
tis quid petatis dictū eſt filijs zebedei pe
tentibus honorē: ⁊ paulo petenti amotio-
nē ſtimuli que ſibi nō expediebat dictū ē:
Sufficit tibi gratia mea: nā virtꝰ in infirmi
tate pficitur. Ideo freqnēter eccleſia non
exauditur petendo amotionem tribula/
tionuȝ. Iſa. xxvij. Miſereamur impio ⁊ nō
diſcet facere iuſticiam. Jaco. 4. Petitis ⁊
non accipitis eo ꝙ male petatis. Iſidorus
Multi orantes non exaudiūtur: prouidet
enim deus illis meliora ꝙ petunt: ſicut cō-
tingere ſolet paruulis qui ne in ſcholis va
pulent deum exorant: ſed non datur illis
poſtulationis effectus: quia impedit talis
exauditio ad profectum. ¶ Quartum eſt
indignitas eius: pro quo orat. Jer. ſexto ⁊
vndecimo. Noli orare ꝓ populo iſto neqȝ
aſſumas pro eis laudeȝ ⁊ orationem: quia
non exaudiam. Eiuſdem decimoqnto. Si
ſteterit Moyſes ⁊ ſamuel coram me: non

eſt anima mea ad populum iſtuȝ. ¶ In vi
tis patrum: quidam frater patiebatur mo
leſtiam a ſpiritu fornicationis: ⁊ abijt ſepe
ad ſeniorem vt pro ſe oraret: cūqȝ frequēs
oratio ſenioris eum non iuuaret: dominus
nocte ſeniori oſtendit negligentiam fratris
eſſe in cauſa quare non exaudiretur. Vi/
dit enim ſenior monachum ſedentem: ⁊ ſpi
ritum fornicationis in diuerſis formis mu/
lierum ludentem apud ipſum ⁊ ipſum cū
eis delectari: vidit etiam angelum domini
aſtantem ⁊ indignantem grauiter contra
eundem fratrem: quia non ſurgebat: nec ꝓ
ſternebat ſe in orationibus ante deuȝ: ſed
magis delectabatur in cogitatiōibus ſuis.
Cognouit ergo ſenior culpam fratris eſſe
ꝙ ipſe nō exaudiebatur pro eo: q dixit fra
tri. Impoſſibile eſt diſcedere a te ſpiritum
fornicationis alijs pro te orantibus: niſi tu
ipſe laborem aſſumas in ieiunijs: ⁊ oratio-
nibus ⁊ vigilijs rogans dominum cum ge
mitu. Audiens frater verba ſenioris com
punctus eſt corde: ⁊ per afflictioneȝ corpo
ris meruit miſericordiam dei. ¶ Quintum b
eſt cogitationum malarum multitudo. Ec
cleſi. decimo. Muſce morientes perdunt
ſuauitatem vnguenti. Geſi. decimoquinto.
Abigebat abraham volucres a ſacrificio.
.I. Macha. ij. Templum eius ſicut homo
ignobilis templum ſpirituale eſt vt homo
ignobilis: cum immundis cogitationibus
occupatur. ¶ Sextum eſt contemptus
diuine legis. Prouer. vigeſimoctauo. Qui
declinat aurem ſuaȝ ne audiat legem eius
oratio erit execrabilis. Prouer. primo. In-
uocabunt me ⁊ non exaudiaȝ ⁊c̄. Eo ꝙ exo
ſam habuerint diſciplinam. ¶ Sextum eſt
duricies: que duplex eſt. Quedam in pau c
peres de qua. Prouer. vigeſimoꝑmo. Qui
obturat aurem ſuam ad clamorem paupe
ris: clamabit ⁊ ipſe ⁊ non exaudiet. ¶ Alia
eſt ad eos qui offenderūt: cum aliquis nō
vult eis remittere. Eccleſi. vigeſimoctauo.
Relinqȝ primo tuo nocēti te: ⁊ tunc depre
cāti tibi peccata ſoluent. In eodē. Hō ho
mini ſuat irā: ⁊ a deo qrit medelā. Mat.
II. Cū ſtabitis ad orādū dimittite ſi qd ha
betis aduerſus aliquē: vt ⁊ pater veſter q
in celis ē dimittat vobis pctā vr̄a: ꝙ ſi nō

dimiſeritis: nec pater veſter celeſtis dimittet vobis peccata veſtra. ¶ Octauum eſt peccati additio. Eccleſiaſtici. trigeſimoquarto. Unus orans ⁊ unꝰ maledicēs cuiꝰ vocē exaudiet deus? ¶ Opus mali orationi additum eſt quaſi quedam maledictio: vel mali imprecatio: que orationi aduerſatur: qui peccatum addit: quaſi elongat ſe a deo: ⁊ ideo difficilius a deo exauditur. Pſ. Qui elongant ſe a te peribūt. ideo ꝓlongauerunt iniquitatē ſuā. Iſa. lv. Inuocate eū dum ꝓpe eſt. Iac. iiij. Appropinquate deo: ⁊ appropinquabit vobis deꝰ appropinquat qui a malo opere ceſſat. de hoc impedimento ⁊ precedēti tangit. Iſidorus dicens duobus modis oratio impeditur ne impetrare quiſqȝ valeat poſtulata: hoc eſt ſi aut quiſqȝ adhuc mala cōmittit: aut ſi delinquēti ſibi debita non dimittit. Idem ſicut nullum proficit in vulnere medicamentum ſi adhuc ferrū in eo ſit ita nihil proficit oratio illius cuiꝰ adhuc dolor in mente: vel odiū manet in pectore. ¶ Nonū eſt diaboli ſuggeſtio q̄ multos ab oratione trahit. vnde. Greg. in dialo. In quadā abbatia Pompeiani abbatis quidam monachus non poterat ſtare in oratorio in oratione: ſed ſemper exibat qui ſepe correptus noluit emēdare: ſed cū quadam die beatus benedictus veniſſet ad eum corripiendum vidit quēdam puerulum nigrum tenentem eum per fimbrias veſtimenti. Cūqȝ oraſſent benedictus pompeianus: ⁊ maurus per biduum: illi tres viderunt puerulum illum: ⁊ Beatus benedictus monachum illum verbere corripuit ⁊ demon receſſit ac ſi ipſe eſſet verberatꝰ. ¶ Decimum eſt paruitas deſiderij. Augu. Seruat tibi deus ꝙ non vult tibi cito dare: vt tu diſcas magna magne deſiderare. Grego. in mor. Eternam vitam ſi ore petimus. nec tamen corde deſideramus clamantes tacemus. Pſ. Tacui cum clamarē tota die. ¶ Undecimo eſt petentis impatientia. i. Re. xxviij. Conſuluit ſaul dominū: qui nō reſpondit ei: ⁊ ſequitur. dixitqȝ ſaul querite mulierem habentem phytonem. Iudic. ix. Humilium ⁊ manſuetorum ſemper tibi placuit deprecatio. ¶ Duodecimo eſt defectus perſeuerantie in orando. Luc. xi. Si perſeuerauerit pulſans ⁊c. Pſ. Benedictus deus qui nō amouit ⁊c. Auguſtinus. ſi nō eſt amota oratio. ſecurus eſto: ꝙ nec miſericordia.

¶ Quando ſit orandum. capi. vi.

c Onſequenter oſtendendum ē quādo ſit orandū: tempus orandi deꝰ determinat. Luc. xiiij. Dicens oportet ſemper orare: ⁊ non deficere. ⁊ Eiuſdē. xxi. Uigilate inquit omni tempore. ⁊c. Nō debet miles chriſti ſcutū orationis amouere donec bellū durat: bellum autē durat: dū durat vita p̄ſens. Militia enim eſt vita hominis ſuper terrā. Iob. vij. Sap. xviij. Homo ſine querela ꝓferens ſue ſeruitutis ſcutum orationē: reſiſtit ire. i. Theſal. v. Sine intermiſſione orate. pericula nunq̄ deſunt ideo cōtinue indigemus dei adiutorio nūq̄ deeſt miſeria ideo continue indigemus dei miſericordia. Ideo ſi fieri poſſet ſemp eſſet orandum: ſed quia alia negotia hec non permittunt premittēda eſt oratio operibus noſtris: ⁊ etiam intermiſcenda. Ieroni. ad paulam. In principio cuiuſlibet operis premitte dominicam orationē: ⁊ ſignū crucis in fronte. Idem ſicut militem ſine armis ad bellum exire non conuenit. Ita homini chriſtiano procedere non licꝫ ſine oratione. Ber. hauriendus eſt ſepe dilectionis ſerie affectus: ⁊ formāda oratio: que lectionem interrumpat. Ieroni. orationi lectio: lectiōi ſuccedat oratio: breue videbitur tēpus ꝙ tantis operum varietatibus occupatur: oratio ⁊ gratiarum actio: deberent magnam partem vite noſtre occupare. oratio opera noſtra deberet precedere: gratiarum actio ſequi: cum videmus mala vel in nobis vel in alijs eſſet orandum. Cum videmus bona vel in nobis vel in alijs gratiarum actioni eſſet inſtandum. i. Teſa. v. Sine intermiſſione orate in omnibus gratias agite. Ber. ad fratres demon. dei. Caritas tot modis in oratione vel gratiarum actione in deum ſe iugiter refundit: quot in ſuis vel neceſſitatibus: vel conſolationi-

bus in proximi etiam vel compaſſionibus vel congratulatiōibus: cauſales in hoc materias inuenit prius affectꝰ: orationi vero precipue intendendum eſt: vel cum maior eſt neceſſitas vel maior temporis oportunitas: maior neceſſitas orandi eſt: vt cum aliquam gratiā a deo recepimus: Tūc enim inſtandum eſt apud eum qui dedit vt eā nobis conſeruet: quia vt ait. Greg. cito bonum amittitur niſi a largiente cuſtodiatur poſtea. Nō minor eſt virtus q̄ querere parta tueri. Quanto aliquis plus habet ꝙ poſſit amittere tanto diligentior ⁊ magis ſollicitus debet eſſe de conſeruatiōe. Ideo dn̄s ſacramento baptiſmi ſuſcepto orationi ſe dedit. Luc. tertio. Item neceſſitas orandi eſt: cum aliqua ardua facturi ſumus. Ideo dominus electurus apoſtolos orationes p̄miſit. Luc. vi. Itē neceſſitas orandi eſt cū imminet tribulatio: vel ſibi vel ꝓximo. vnde dominus imminente paſſione ſua. tunc orauit. Mat. xxvj. Et orationem ſuā multum protendit. Luc. xxij. Factus in agonia ꝓlixiꝰ orabat. ⁊ Mat. xiiij. Legitur ꝙ aſcendit in montem ſolus orare et innuitur cauſa orationis illius cū ſubditur. nauicula autē ī medio mari iactabatur fluctibus: de temporis vero oportunitate notādum ꝙ. Ber. oſtendit tres horas diei multum oportunas eſſe orationi: dicens fratribus de monte dei. Extra illas horas de quibus dicit propheta. Septies in die laudē dixi tibi: matutinum aut veſpertinum: aut medie noctis ſacrificium: maxime obſeruādum eſt. Non enim ait propheta fruſtra. Mane aſtabo tibi: ⁊ videbo. ſed quia tūc acuris exterioribus adhuc ſumus ieiuni: ⁊ dirigatur oratio mea. ſ. incō. t. e. m. m. ſ. ve: quia tunc ab huius impedimentis inuenimur digeſti qui etiā in nocturnis vigilijs noſtris: quibus media nocte ſurgimus ad confitendum nomini domini: confeſſionis eiuſdem ordinem contexens: in die inquit tribulationis mee deum exquiſiui manibꝰ meis nocte contra eū. ⁊ alibi. In pſalmo. Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. ¶ Ad orandum mane monemur. exēplo chriſti. Mar. i. Diluculo valde ſurgēs ieſus egreſſus abijt in deſertum locum ibiqȝ orabat. ¶ Ad orandum veſpere. Mat. decimoquarto. Ubi ſic legitur dimiſſa turba aſcendit in montem ſolus orare: veſpere autē facto ſolus erat ibi. Ad orandū nocturno tēpore. Luc. ſexto. Ubi legit ꝙ erat pernoctans in oratione. Dei efficatia matutine orationis oſtenditur. Iob. octauo. Ubi dicitur. Si diluculo conſurrexeris ad deum omnipotentem ⁊ ipſū fueris deprecatus: ſtatim euigilabit ad te: filij iſrael mane colligebant manna. Exo. decimoſexto. Dulcedo enim ſpiritus ſancti tali hora impetranda eſt. Sap. decimoſexto. Oportet preuenire ſolem ad benedictionem tuam. Conſueuerunt diuites elemoſinam dare pauperi: qui in mane primo eius occurrit. ¶ Item tempus oportunum ad orandum eſt dies paraſceues. in qua dn̄s adeo largus fuit: ꝙ matrem ſuam dedit Ioanni. regnum latroni. corpus ⁊ animam in redemptionem humano generi: ideo eccleſia illo die ꝓ omnibus orat iudeis paganis ſciſmaticis hereticis. ¶ Item tempus oportunum eſt ad orandū. ante aſcenſionē dei: quando aduocatus eccleſie ſcḋm repreſentationem noſtram vadit ad curiam celeſtē. Tunc enī formāde ſunt petiones. ¶ Itē tempus oportunum ad orandum eſt: tempore medio inter aſcenſionem ⁊ penthecoſtes. Conſueuerunt enim filij regum dare larga munera ſuſceptō regno. In pſalmo. Scitote: q̄m mirabilis ē deꝰ ſuper. oēs. deos. e. me. dum. cla. ad eum. ¶ Itē tempus ydoneum adorandū eſt in magnis ſolemnitatibus. Conſueuerunt enim principes in feſtis magis magna munera dare.

¶ Ubi ſit orandum. capi. vij.

s Equitur videre vbi ſit orandum. ¶ Et notandum ergo ꝙ vbicunqȝ orandum eſt. Cum vbicunqȝ ſint pericula: ⁊ vbicunqȝ auxilio dei egeamus. primo. Thimo. ſecundo. Uolo viros orare in omni loco leuantes puras manꝰ Sapien. decimoquarto. Creature dei in odium facte ſunt: ⁊ in temptationem ani-

me hominum: ⁊ in muſcipulam pedibus
inſipientium. Specialiter locꝰ idoneus ad
orandum eſt locus ſecretus. Iſidorus. de
ſummo bono. Oratio priuatis locis opor-
tunius funditur. Math. ſexto. Tu aūt cū
oraueris in cubiculum tuum: ⁊ clauſo ho
ſtio ora patrem tuum. Eiuſdem. decimo-
quarto. Chriſtus dimiſſa turba aſcendit in
montem ſolus orare: ⁊ Math. primo. Dici
tur ꝙ abijt in deſertum locum orare. ⁊ Lu
ce. vigeſimoſecundo. Auulſus eſt a diſcipu
lis ſuis quantum iactus eſt lapidis: ⁊ po/
b ſitis genibus orabat. ¶ Item locus ido/
neus ad orandum eſt templum materiale
dedicatum. Math. vigeſimoprimo. Domꝰ
mea do. o. vo. tertio. Roma. nono. Exaudi-
ui orationem tuam. ⁊c. Sanctificaui domū
iſtam ⁊c. Et erunt ibi oculi mei. ⁊ cor meū
cūctis diebus. ſecūdo. Par. ſeptimo. Ocu
li mei erunt aperti: ⁊ aures mee erecte ad
orationem eius qui orauerit in loco iſto: ⁊
ſubditur elegi: ⁊ ſanctificaui locum iſtum:
vt ſit nomen meum ibi in ſempiternum. et
permaneant oculi mei et cor meum ibi cū-
ctis diebus. In eodem. Cum compleſſet ſa
lomon fundens preces: ignis deſcendit de
celo: et deuorauit holocauſta ⁊ victimas:
⁊ maieſtas domini repleuit domum. Exo.
vltimo. Poſtꝗ̄ cuncta perfecta ſunt: ope/
ruit nubes tabernaculum teſtimonij. ⁊ glo
ria domini impleuit illud. Chriſtus multū
frequentabat templū materiale. Luc. no
no. Erat quotidie docens in tēplo. ⁊ Eiuſ-
dem. vigeſimoprimo. Erat diebus docens
in templo: in templo inuentus eſt a matre
ſua. Luc. ſecundo. Et ait neſciebatis quia
in his que patris mei ſunt oportet me eē:
Eiuſdem. decimonono. Intrauit ieſus in
templum. Criſoſtomus proprium erat bo
ni filij: vt veniens primo ad domum curre
ret patris: Tu autē imitator factus chriſti.
Intrans in ciuitatem primum ante om/
nes actus ad eccleſiam curras. Et ſuper.
Math. vigeſimoſecundo. Dicit glo. In/
greſſus vrbem primo templum adijt: dans

formam religionis: vt quocunqꝫ imus
domum orationis ſi ibi eſt primum adea-
mus: et per orationes deo commendanti
ad agenda negocia ſecedamus. ¶ Item
locus idoneus ad orandum eſt templum
ſpirituale ſcilicet cor mundum: et parum
cor carnale vel malignum: ſtabulum vel
ſpelunca latronum: potius eſſe videtur ꝗ̄
templum. Primo. Corint. tertio. Templū
dei ſanctum eſt ꝙ eſtis vos: Pſalmus do-
mum tuā decet ſanctitudo dei in longi
tudinem dierum. Tertio. Roma. ſexto. Ni
hil erat in temple quod non auro tange-
retur. Primo. Corint. tertio. Neſcitis quia
templum dei eſtis ⁊ ſpiritus dei habitat
in vobis. Ioā. tertio. Spiritus eſt deus vt
eos qui adorant eum in ſpiritu ⁊ veritate
oportet adorare. Primo. Cor. decimoquar
to. Orabo ſpiritu orabo ⁊ mente.

¶ Quomodo ſit orandum. viij. capi. 14

Equitur videre quomodo ſit orā-
s dum. ¶ Notandum ergo ꝙ orā-
dum eſt attente. Unde ſuper il/
lud. primo. Petri vltimo. Vigila
te in oratiōibus. dicit. Glo. Ne animus co
gitet aliquid preter id ſolum quod preca/
tur. Indiſcrete orare videtur qui deū pre
catur vt ei intendat: ipſe vero nec ſibi nec
deo intendit. Sed quod deterius eſt im/
munda in corde verſando. fetorem orribi-
lem aſpectui dei ingerit. ¶ Reuocare de
bet cor ſuum qui vult orare. ſecundo. Ro
ma. ſeptimo. ait Dauid. Inuenit ſeruus
tuus cor ſuum vt oraret te. Potius oran/
dum eſt corde ꝗ̄ ore. primo. Roma. p̄mo.
Anna loquebatur in corde ſuo: ⁊ vox illi-
us penitus non audiebatur. Math. ſex/
to. Orantes aūt nolite multum loqui. Au
guſtinus dia orare enim vacat non eſt im
probum neqꝫ inutile. Neqꝫ enim hoc eſt
orare in multiloquio ſi diutius oretur. Ali

ud eſt ſermo multus: aliud diuturnus affe
ctus nam ⁊ de ipſo domino ſcriptum eſt
ꝙ pernoctauerit in oratione. Luce. ſexto.
Abſit ab oratione multa locutio. ſed non
deſit multa precatio ſi feruens perſeuerat
intentio: nam multum loqui eſt in orando
rem neceſſariam ſuperfluis agere verbis.
Multum autem precari eſt ad deum quē
precamur diuturna: ⁊ pia cordis excitatio
ne pulſare: ꝙ plerumqꝫ plus gemitibus ꝗ̄
b ſermonibus agitur. ¶ Item orandum eſt
cum magnitudine deſiderij. Deut. quar/
to. Cum queſieris dominum deum tuum:
inuenies eum: ſi tamen ex toto corde que-
ſieris. Iere. vigeſimonono. Cum queſieri-
tis me in toto corde veſtro inueniar a vo-
bis. ¶ Magnitudo deſiderij clamor eſt
quem deus exaudit de quo clamore. Exo.
decimoquarto. Quid clamas ad me ait
deus ad moyſen. ⁊ Dan. decimotertio. Ex
clamauit voce magna Suſanna. Dila-
tio deſiderij eſt quaſi preparatio cordis: vt
ſit capax eius quod petitur. Auguſtinus.
Cur petere: querere: pulſare: nos compellit
qui nouit quid nobis ſit neceſſarium pri-
us ꝗ̄ petamus: niſi quia exerceri voluit
noſtrum deſiderium in orationibus quo
poſſimus capere ꝙ preparat dare. Item.
Auguſtinus. Si aliquando dominus tar-
dius dat commendat dona: nō negat: diu
deſiderata dulcius obtinentur: cito antē
data vileſcunt: ſeruat tibi deus quod nō
vult cito dare: vt ⁊ tu diſcas magna ma-
gne deſiderare. ¶ Item orandum eſt cum
lachrymis et gemitu. Exodi. ſecūdo. Audi
uit gemitum eorum. Primo. Reg. primo.
Cum eſſet Anna amaro animo orauit do
minum flens largiter. In pſalmo auribus
percipe lachrymas meas. ⁊c. Que lacrime
violente ſūt in precibus. Eccleſiaſtici. trige
ſimoquinto. Non deſpiciet preces pupil/
li nec vidue ſi effundat loquelam gemi-
tus. Et in eodē ſubditur de lachrymis vi-
due a maxilla vſqꝫ ad celum aſcendunt.

Iſaie. trigeſimoſeptimo. Audiui oratio-
nem tuam et vidi lachrymas tuas. Oſee.
decimoſecundo. Dicitur de iacob luctan-
te cum angelo fleuit ⁊ rogauit eum. ⁊ Iu
dith. octauo. Indulgentiam illius fuſis
lachrymis poſtulemus. Heb. quinto. Pre
ces ſupplicationeſqꝫ cū clamore valido ⁊
lachrymis offerens exauditꝰ eſt pro ſua re
uerentia. ¶ Item orandum eſt humiliter.
Pſalmus. Reſpexit in orationem humili-
um et non ſpreuit preces eorum. Eccleſia-
ſtes. trigeſimoquinto. Oratio humiliantis
ſe nubes penetrabit. Iudith. nono. Humi-
lium. et manſuetorum ſemper tibi placuit
deprecatio. Humilitate obtinuit chana/
nea a xp̄o qd̄ voluit: catello ſe comparās:
cum chriſtus eam cani comparaſſet. Mat.
decimoquinto. Habetur ꝙ chriſtus ei di-
xerit propter hunc ſermonem: vade: exiuit
demonium de filia tua. Math. octauo.
Poſt illud verbum humile centurionis:
domine non ſum dignus vt intres ſub te-
ctum meum. dictum eſt ei a xp̄o: ſicut
credidiſti fiat tibi: ⁊ Luce. decimoquinto.
Poſtꝗ̄ filius prodigus dixit non ſum di-
gnus vocari filius tuus: pater accurrens
cecidit ſuper collum eius. ¶ Item oran-
dum eſt confidenter ſicut orabat Dauid.
Miſerere inquit mei quoniam in te con
fidit anima mea. ¶ Item orandum eſt
perſeueranter vt oſtendit dominus. Lu-
ce. decimoprimo. Exemplo amici qui pa/
nes neceſſarios accommodauit improbi-
tate amici deprecantis deuictus: ⁊ exem
plo iudicis iniqui deum non timentis: et
homines non reuerentis: qui improbitate
vidue victus vindictam fecit eidem ad-
uerſario eius. Luce. decimooctauo. Apo-
ſtoli perſeuerando in oratione ſpiritum
ſanctum accipere meruerunt. Actuum pri
mo.

¶ Quid in oratione ſit petendum. 15

Equitur videre qd in oratione ſit
s petendū. ¶ Notandū ergo ꝙ in
oratione petēda ſunt: gloria: ⁊ gra
tia: ſiue regnum: ⁊ iuſticia regni. Mat. vi.
Primum querite regnum dei ⁊ iuſticiam
eius: ⁊ hec omnia adijcient vobis: nō mo/
net deus: vt tēporalia querantur. ¶ Pri/
mo: quia nō ſunt digna peti: bona enim in
firma ſunt ⁊ incuruantur: qui amāt ⁊ que/
runt ea: que incuruatio demonibus placet
Iſa. li. Incuruare vt tranſeamus. Ber.
Noli acquieſcere dicenti incuruare vt trā
ſeamus: non enī eſt tranſiturus ſed te gra
uiter oppreſſurus. In. pſ. Miſer fact⁹ ſuz:
⁊ curuatus ſuz. Col. iij. Que ſurſum ſunt q̄
rite: non que ſuper terram. ¶ Secundo: q̄r
temporalia debentur his qui habent iuſti
ciam regni: iuſticia enim regni filios facit:
filijs vero debetur prouiſio. vnde ſuper il/
lud: ⁊ hec omnia adijcientur vobis. dicit
Glo. Quia omnia ſunt filiorum: ⁊ ideo hec
omnia adijcient: etiam non querentibus:
quibus ſi ſubtrahuntur ad probationem
eſt ſi dantur ad gratiarum actionē. ¶ Ter
tio: quia neſcit homo vtrum ſibi expediat
temporalia habere: cū vt frequentius poſ
ſeſſoribus ſuis noceant. Prouer. i. Vſq̄
quo ſtulti ea que ſunt noxia cupient: ⁊ ſu/
per illud. 2. Cor. decimotertio. Virtus in
infirmitate perficitur. dicit Glo. Auguſti.
cum ea que deus laudat: ⁊ promittit peti/
tis: ab illo ſecuri petite: illa enim propitio
deo conceduntur: quando autem petitis
temporalia cum modo petite ⁊ cum timo/
re: illi committe: vt ſi proſint det: ſi ſcit ob
eſſe non det: quid enim obſit vel proſit me
dicus nouit: non egrotus: ¶ Item notan
dum ꝙ ſuper illud. Math. vigeſimoſexto.
Et orauit tertio eundem ſermonem. tangit
Glo. Tria a nobis ponenda tribus vicib⁹
inquit orauit: vt ⁊ nos: a preteritis pecca/
tis veniam: ⁊ a preſentibus malis tutelā:
⁊ a futuris periculis cautelā oremus. De
primo. Eccle. xxxviij. Fili in infirmitate tua
ne deſpicias teipſum: ſed ora dñm: et ipſe
recreabit te. De ſecūdo. Math. vigeſimo/
ſeptimo. Vigilate ⁊ orate ne intretis in tē/
tationē. De tertio. Luce vigeſimoprimo.
Vigilate omni tempore orantes vt digni
habeamini fugere: que ventura ſunt. ¶ Itē
notandum: ꝙ in oratione petere poſſumus
vt deus cuſtodiat nos ab occaſione peccā
di. Exemplo ſalomonis dicentis. Prouer.
.xxx. Mēdicitatem ⁊ diuicias ne dederis
mihi: tribue tantū victui meo neceſſaria:
ne forte ſaciatus illiciar ad negandum: ⁊
dicam quis eſt deus: ⁊ egeſtate cōpulſus
furer: ⁊ periurem nomen dei mei: ¶ Item
poſſumus in oratione petere: id quod dat
nobis occaſionem ſalutis: vt eos qui nos
recte inſtruant ſecundum admonitionem.
Math. nono. Rogate dominum meſſis: vt
mittat operarios in meſſem ſuam.

¶ De ſpeciebus orationis. capi. 16.

Equitur de ſpeciebus orationis.
s Notandum ergo ꝙ oratio poteſt
diuidi in orationem fructuoſam: ⁊
infructuoſam. ¶ Fructuoſa oratio multas
habet ſpecies. Quedam enim verecundo
fit ⁊ humili affectu: qualis fuit oratō publi
cani: qui non audebat oculos ſuos leuare
in celum. Luc. decimooctauo. Item talis
fuit oratio filij prodigi: qui ait ad patrem
ſuum pater peccaui in celum: ⁊ corā te iā
non ſum dignus vocari filius tuus. Luce
decimoquinto. Verecundia multū placet
deo in penitente: ſicut impudētia diſplicet
ei in peccatore. Ber. quantū diſplicet deo
impudentia peccatoris: tantum placet ei
erubeſcentia penitētis: ſimiliter humilitas
orantis multum placet ei. Ber. Citius pla
cas deum ſi menſuram tuam ſeruaueris ⁊
altiora te ne queſieris: quedam oratio fit
puro affectu: ſic orauit Suſanna. Dan. de
cimotertio. Dicēs domine deus tu ſcis: q̄r
hoc iſti malicioſe compoſuerunt ad/
uerſum me. ¶ Alia ſpecies orationis fit la
to affectu: ſic orauit Moyſes Exodi tri/
geſimoſecundo. Dicens aut dimitte his
hanc noxam: aut ſi non facis dele me de
libro tuo: quē ſcripſiſti. Alia orō fit grato
affectu. Sic monet apoſtolus orare col. 4.
Orationi inſtantes vigilate in ea in gra/
b tiarum actione. ¶ Oratio infructuoſa ſi/
militer multas habet ſpecies. Quedā enī
eſt ſymiatica que ſolis labijs fit. d q̄. Mat.
xv. Populus hic labijs honorat me: cor
autem eorum lōge eſt a me/ Iſa. xxviij. Sic ha
bet. Appropinquat populus iſte ore ſuo
⁊ labijs ſuis glorificat me: cor autē eius lō/
ge eſt a me. Augu. Sicut vox ſine modula/
tione quaſi vox picarum: ſic oratio ſine
deuotione quaſi mugitus boū. Item. Au
guſti. qd prodeſt ſtrepitus labiorum ſi mu
tum eſt cor: qualis eſt differentia inter pa/
leam ⁊ granum. inter ſimilliam ⁊ furfure ⁊
inter pellem animalis: ⁊ ipſum animal ta/
lis differētia inter ſonū vocalis orationis
⁊ deuotionem cordis: pueri paſtores p ani
mali ſolent pelles reddunt: quibus ſimiles
ſunt qui male orant tantum exteriorem ſo
c num vocalis orationis habentes. ¶ Et no
tandum ꝙ deuotio ſic deſcribitur. deuo/
tio eſt teneritudo cordis: qua quis de faci
li in lacrimas reſoluitur. Vel ſic deuotio ē
ſeruor bone voluntatis: quē mens cohibe
re non valēs certis manifeſtat indicijs. de
uotio eſt medulla holocauſtorum ſine ipſa
holocauſta ſunt arida. Pſ. Holocauſta
medullata offerā tibi. ¶ Alia ſpecies ora
tionis infructuoſe eſt oratio ꝑproperata q̄
lis fuit oratio helye: cum petijt anime ſue
vt moreret. iij. Re. xix. ¶ Tertia. ſpēs ē ſa
luti contraria: qualis fuit oratio pauli pe
tentis a ſe ſtimulū amoueri. ij. Corinth. xij.
¶ Quarta ſpecies ē oratio preſumptuoſa:
qualis fuit oratio filiorum zebedei. qui vo
lebant peruenire ad regnū nō per calicis
potum quibus dictum ē neſcitis qd peta/
tis. Mat. xx. ¶ Quinta ſpēs eſt orō ridicu
loſa: qualis eſt orō ypocritaꝝ: qui elati de
multitudine operum ſuoꝝ deū q̄ſi irridēt
vā manibus plenis elemoſinam gratie ab
eo petunt: talis fuit orō ſuperbi phariſei di/
centis. Ieiuno bis in ſabbato decimas do
omnium que poſſideo. Luc. xviij. Vacuas
oportet eſſe manus hominis per humilita
tem: adhoc vt elemoſina gratie ei a deo de
tur. Item oratio ypocritarum ridiculoſa ē
qui manus tendunt ad terram cū elemo
ſinam petunt ab eo qui eſt in celis terrenā
enim mercedem querunt in operibus ſuis.
¶ Item poteſt diuidi oratio in poſtulatio d
nem: et obſecrationem: ⁊ orationē ſtricte
ſumptam: ⁊ ſumitur hec diuiſio ex illo ver/
bo. I. Thimo. ij. Obſecro primo omnium
fieri obſecrationes orationes poſtulatiōes
gratiarū actiones. Membra vero iſta no
tificat. Ber. in epiſtola ad fratres de monte
dei. his verbis. Poſtulatio inquit eſt cir
ca obtinenda temporalia: ⁊ neceſſaria vite
huius in qua deus poſtulantis quidē ap/
probans bonam voluntatem facit tamē ꝙ
ipſe melius indicat ⁊ dat libenter ſequi po
ſtulantē: ad poſtulationē pertinet petere
tranquillitatem pacis: ſanitatem corporis
temperiem aeris. Obſecratio eſt in exerci
tijs ſpiritualibus: anxia ad deum inſtātia: c
Orō eſt hominis deo adherentis affectio:
⁊ familiaris quedam: ⁊ pia allocutio. Gra
tiarum actio eſt in intellectu: ⁊ cognitione
gratie dei bone voluntatis indeficiens ⁊ in
reflexa intentio. In poſtulationibus pie ac
fideliter eſt orandum: ſed non eſt illis perti
naciter inherendū: quia nos neſcimus: ſed
pater noſter qui eſt in celis ſcit ꝙ in tempo
ralibus iſtis neceſſe ē nobis. Obſecratio
nibus iſtis inſiſtendum eſt: ſed in omni hu
militate ⁊ pacientia q̄r nō afferunt fruct⁹:
niſi in patientia: non nunq̄ enim cum cele
rius gratia non ſubuenit: ſit obſecranti ce
lum eneū: ⁊ terra ſua ferrea: ⁊ tunc relicta
ſibi humani cordis duricia: ad votū exau
diri non meretur. Anxietas deſiderat. ne
gari ſibi eſtimat quicquid differtur cunq̄
ſicut chananea illa preteriri ſentit deſcipi
ingemiſcit q̄ in immundicia carnis pre/
terita ſibi peccata imputari: vel imprope/
rari imaginatur: non nuq̄ vero ſine labo
re petens accipit: querēs inuenit: ⁊ pulſan
ti aperitur: ⁊ conſolationes ac ſuauitates
orationis inuenire tandem meretur labor
obſecrationis: nōnunquā etiam pure ora/
tionis affectus: ⁊ bona illa affectionis ſua
uitas non inuenitur: ſed quaſi inuenit eū
non petentem ⁊ quaſi neſcientem gratia
preuenit. ⁊ tanq̄ genus ſeruorum ſuſcipi/
tur in menſa filiorum cum rudis adhuc: ⁊

incipiens animus in eum orandi aſſumit
affectum;qui merito ſanctitatis reddi ſolet
meritis perfectorum: q cum fit: agitur vt
vel in iudicium ſuum negligenti non liceat
neſcire quid negligat:vel vt prouocatio ca
ritatis amorem in eo vltro ſe proferentis
accendat.in quo. prodi tor multi falluntur:
ſed cum paſcantur pane filiorum iam filios
ſe eſſe arbitrantur:z deficientes:vnde pro-
ficere debebant exquiſitante gratia euane-
ſcunt et c.nſcientia ſua ſe aliud eſſe arbitrā
tes cum nihil ſint. ℭ Item oratio ſic poteſt
diuidi Eſt oratio quoniam alius pro ſe de
um diligit. Et eſt oratio qua aliquis pro
alio intercedit que ſuffragiū dicitur: quod
ſuffragium humiliter petendum eſt z ma-
xime a ſanctis qui iam boni ſunt. Job.v.
Ad aliquem ſanctorum conuertere:popu-
lus etiam humiliter debet ſuffragium pe-
tere a miniſtris eccleſie. Leui.quarto. Ro-
gante pro eis ſacerdote;propitius erit eis
deus. Idem habetur. Eiuſdem.quinto. Et
numeri decimoquinto. Deprecatus eſt
aaron pro populo:z plaga ceſſauit: mini-
ſtri etiam eccleſie ſuffragium humiliter de-
bent petere a populo exemplo pauli. Ro.
decimoquinto. Obſecro inquit vos fra-
tres per dominum noſtrum ieſum chriſtū:
z per caritatem ſancti ſpiritus vt adiuue-
tis me in orationibus veſtris pro me ad
deum. ℭ Item petendum eſt ſuffragiū ab
his qui creduntur eſſe ſpeciales dei ami-
ci. Job.xlij. Job ſeruus meus orabit p vo
bis faciem eius ſuſcipiam. Ille vero qui in
chriſto decedit, dicendum eſt illud. Geñ.
xl. Memento mei cum bene tibi fuerit.libē
ter orare debet vn9 pro alio. Jac. quinto.
Orate pro inuicem vt ſaluemini. vigeſimo
primo. Jo.quinto. Qui ſcit fratrem ſuum
peccare:peccatum non ad mortem:petat z
dabitur ei. zc. Multum ēt ſperandum eſt
de ſuffragijs bonorum. Phi.primo. Scio
q hoc mihi proueniet ad ſalutem per ve-
ſtram orationem Idem ad phylemonem.
Spero per orationes veſtras donari me
vobis. De commendatione et expoſitione

dominice orationis.require in ſermone ſ
lo epiſtolarum. Omnes vnanimes in ora-
tione eſtote. Iſidorus in libro. de ſummo
bono. Fidei ſymbolum:z dominica oratio
pro tota lege paruulis eccleſie: ad celo-
rum regna ſufficit capeſſenda: omnis nā
latitudo ſcripturarum in eadem oratio-
ne dominica: z ſymboli breuitate conclu-
ditur.

ℭ Octaua pars de laude dei.

Oſt tractatum de oratione tangē-
dū eſt de laude dei ad quā mone
nos ſacra ſcriptura dicendum.
Immola deo ſacrificium laudis. Item pſal
lite deo noſtro pſallite zc. Eccle.xxxix. In
omni corde z in ore collaudate z benedici
te nomen dei. Heb.xiij. Offeramus hoſtiā
laudis ſemper deo. Apoc. decimonono. Lau
dem dicite deo noſtro omnes ſancti eius
z qui timetis deum puſilli z magni ad lau
dandum deum maxime incitat ſcriptura
pſalmorum z precipue in tertia quinqua-
gena que in laude terminatur:omnis ſpi
ri9 laudet dominū: z in qua ſunt tot pſal
mi incipientes:vel a verbo laudandi:vel
confitendi.vel cantandi. ℭ Item ad lau-
dandum deū incitat omnis creatura. Er-
go mirum eſt q homo ſemper deum non
laudat: quia quelibet creatura: ad eum
laudandum ſemper inuitat opera lauda-
bilia artificem laudabilem oſtendunt. Ec-
cle. decimonono, In manu artificum ope-
ra laudabuntur. Prouer.vlt. Laudent eū
in portis opera eius. Auguſtinus. quarto,
libro confeſſ. Si placent corporalia deum
ex his lauda z in artificem eorum retor-
que amorem ne in his que tibi placent
tu diſpliceas. Idem intellige de alijs ope-
ribus dei. laudatio dei eſt valde nobilis
operatio:cum angeli z anime iam beate
huic operationi intendant. In pſal.lxxxiij.
Beati qui habitant in domo tua domine
in ſecula ſeculorum laudabunt te. Augu-
ſtinus in libro de ciuita. dei. Vacabimus

z videbimus. Videbimus z amabimus:
Amabimus:z laudabimus. laudationem
ponit vltimam operationem: ideo pallio
comparatur. Iſa. ſexageſimoprimo. Pal-
lium laudis pro ſpiritu meroris:pallium ſu-
perponitur alijs veſtibus. Ber. Loquens
de celeſti ciuitate dicit:q eius operatio eſt
aſſidua dei laudatio. Multum gaudere de
beret qui in terris admittitur ad hanc ce-
leſtem operationem exercendam. Auguſti
nus libro de doc.chriſti. Deus cum de illo
nihil digne dici poſſit admiſit tamē huma
ne vocis obſequium: z verbis noſtris in
laude ſua nos gaudere voluit. Ber. ſuper
Cant. nihil ita proprie in terris repreſen-
tat quēdam celeſtis habitationis ſtatum:
ſicut alacritas laudātium deum: qui boni
ſunt perfecte laudent deum:ſed qui ſunt in
ſtatu vite imperfecte iubilent. vel. Job.tri
geſimooctauo. Cū me laudarēt ſimul aſtra
matutina:z iubilarēt omnes filij dei. Gre-
go. Iubilatio dicitur cum cordis letitia om
nis efficacia non impletur:laudant angeli
qui iam tante claritatis latitudinem in ſub
limibus vident. Iubilant vero homines
qui adhuc in inferioribus oneris ſui angu
ſtias ſuſtinent. Ber. Semiuiuus in terra re
lictus ſemi laudare poſſum: Ubi totus vi-
uero ibi totus in laudem. ℭ Loquela ho-
mini data eſt ad laudandum deum. Et q
deum non laudat quaſi mutus reputan-
dus eſt. Auguſtinus in libro.nono. Ve ta-
centibus de te:quoniam loquaces muti ſunt
felix qui ſemper poſſet laudi diuine inſiſte-
re. Jero. felix lingua que non nouit niſi de
diuinis texere ſermonem. In pſalmo. Sem
per laus eius in ore meo. Eccle. vlt. Lau-
dabo nomen tuum aſſidue. Iſa.lxij. Tota
die z tota nocte non tacebunt. Operatio
iſta deo eſt valde glorioſa. In pſalmo. Sa
crificium laudis honorificabit me. zc. Tho.
decimoſecundo. Opera dei reuelare z con
fiteri honorificum eſt. Item operatio iſta
homini valde eſt vtilis ipſa malignum ſpi
ritum fugat. primo. Roma. decimoſexto. Ec-
ce ſpiritus dei malus exagitat te: Iubeat

dominus noſter rex z ſerui tui qui coram
te ſunt querant hominem ſcientem pſalle-
re in cythara:vt quando arripuerit te ſpi-
ritus dei malus pſallat manu ſua z leuius
feras: z ſubditur in eodem capitu. Dauid
tollebat cytharam. zc. Et leuius habe-
bat ſaul.recedebat enim ab eo ſpiritus ma
lus: In pſalmo. Laudans inuocabo domi
num:z ab inimicis meis ſaluus ero. Item
viam ſpiritui ſancto preparat. Grego. ſup
eze. Cum vox pſalmodie per intentionem
cordis agitur omnipotenti domino ad cor
preparatur. Quarto. Roma. tertio. Cum ca
neret pſaltes facta eſt ſuper eliſeum ma-
nus domini. Itē hoſtem letificat. In pſal
mo. Exultabunt labia mea dum cantaue
ro tibi. Jac.quinto. Triſtatur quis in vo
bis:oret equo animo z pſallat. Glo.crebra
pſalmodie dulcedine nociuam triſticie pe
ſtem de corde expellit. ℭ Item ad deum
cor eleuat. Ber.cum a corde foris miſſa fue
rit omnis immunditia:oculos cordis attol
lunt meditationes admirabiles aſſcendit
dei:z caſte veritatis inſpectio oratio munda
da z valida. Iubilus laudis z deſiderium
ardens in deum. ℭ Et notandum q homi
nes maxime debent inſtare laudi diuine
ex quo a deo ſunt redempti:vnde nato ſal
uatore facta eſt multitudo milicie celeſtis
laudantium deum. Luc. ſecundo. Ad pro
uocandum homines ad dei laudem. Da
uid. confiteantur tibi populi deus: confitean-
tur tibi populi omnes z ſubditur cauſa:ter
ra dedit fructum ſuum terra dicitur beata
virgo que dedit fructum ſufficientem z ho
minibus z angelis ad eternam refectionē.
Iſa. quinquageſimoſecundo. Gaudete et
laudate ſimul deſerta ieruſalem quia con
ſolatus eſt dominus populum ſuum rede
mit ieruſalem. Fecit ſalomon duo chera
bin in lateribus arche habentes pedes ob
liquatos z quaſi ad iubilandum eleua-
tos:vt interpudijs habēt mulieres ſaltā-
do:iubilātes iuxta archā. Archa dei ſignifi
cat dñicū corpus. Duo cherubin q̄ſi iubilā
tes iuxta archā ſunt clerici et religioſi illas

dei aſſumēdo ad humanam naturam hu
militatem laudātes ⁊ glorificantes. ¶ Itē
legit̄. Luc. vl. De diſcipulis ꝙ poſt aſcēſio
nē dei reuerſi ſunt ieruſalem: ⁊ erant ſemꝑ
in templo laudātes ⁊ benedicentes deū.
¶ Item notandū ꝙ operatio iſta diſcrete
exercenda eſt. In. pſ. Qm̄ rex omnis terre
deus: pſallite ſapienter. ¶ Item bene pſal
lite ei in vociferatione: vociferatio eſt deſi
derij magnitudo: vnde ſuꝑ illud. Exo. 14.
Quid clamas ad me. dic. Glo. Voces apꝰ
aures dei nō faciunt verba noſtra ſed deſi
deria. Et q vult laudi dei inſiſtere. ¶ Pri
mo puidenda eſt mundicia. Eccle. 15. Nō
eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. In. pſ.
Cōfeſſio ⁊ pulchritudo in ꝯſpectu eius: cō
feſſio inq̄ laudis. Cant. 2. Sonet vox tua
in auribus meis: vox enim tua dulcis ⁊ fa
cies tua decora: deinde ſex ſunt neceſſaria
que tangit. Ber. ſuper Cant. xiiij. Sermone
his verbis: Immolantes hoſtiā laudis: ⁊
reddentes vota noſtra de die in diem cur
remus omni vigilantia iungere ſenſuꝫ ver
bis affectum ſenſui exultationem affectui
grauitatem exultationi humilitatem graui
tati libertatem humilitati quo interdum li
beris purgate mentis paſſibus pcedamꝰ:
⁊ incedimus per ſimplicitatis quaſdam affe
ctiones ſpirituales leticias in iubileis ame
nitatibus in lumine dei. Inſuauitate in ſpi
ritu ſancto: ſenſus iungendus verbis. i. pſ.
Intelligentia cum attentione prolationi
vocis: vñ ſuꝑ illud. pſ. Pſalmite ſapiēter.
dicit: Glo. nemo ſapienter facit quod non
intelligit. B. Sibi in ore: pſalmus in corde:
non negligat anima illum terre dentibus
intelligentie ſue: ne ſi forte integrū glucia
truſetur palatum ſapore dulciori ſuꝑ mel
⁊ fauum. ¶ Item iungendus eſt affectus
ſenſui. Ber nunq̄ intelliges. Dauid donec
ipſa experientia ipſos pſalmorum indueris
affectus. Dauid intelligit. in illo. pſ. Dñe
ne in furore: qui affectū timoris induit: vt
ad intuitum illius furoris quē deus exer
cebit in die illa ꝯtremiſcat. Iero. quotiēs
illam diem cogito: toto corpore ꝯtremiſco.
Dauid intelligit: in illo. pſ. Deus iudiciuꝫ
tuum regi da: qui diſtinctionem extremi iu
dicij timet ⁊ ad xp̄m amoreꝫ habꝫ: duplici
enim affectu incitabatur. pſ. cum illud po
teret. ¶ Item exultatio iungenda eſt affe
ctui. vnde. Iero. Malo pſalmum vnum cū
hylaritate mentis decātare: q̄ totū pſalte
rium cum tēpore ⁊ faſtidio ⁊ accidia. Itē
qꝛ leuitas ſolet comitari exultationē: iun
genda eſt grauitas exultationi. Dauid.
In populo graui laudabo te. ¶ Idē exul
tate ei cum tremore. ¶ Et quia homines
graues ſolēt ꝯcipere homines leues: vel
ſimo erit vanā glorie de grauitate ſua que
rere. Ideo humilitas iungenda eſt graui
tati. Ber. Magna virtꝰ humilitas ſine qua
ſue obtenta virtus nō ſolū virtus non ē
ſed etiam in ſuperbiam erumpit. Item q
humilitatē quādoq; ſequit̄ puſillanimitas
iungenda eſt etiaꝫ humilitati libertas que
eſt cor dilatatū eſt habundantia gratie vt
mere faciat ⁊ voluntarie quod pro deo fa
cit. 2. Cor. 3. Vbi ſpūs dei ibi libertas. Li
bertas libertas eſt poteſtas viuendi vt vel.
¶ Item notandū ꝙ nō ſolum laudandus
eſt de ſermone ſed etiā bene viuendo: laus
vero bone vite magis continua eſt. Aug.
Qui deum lingua laudat: nō ſemꝑ laudare
re poteſt: qui deum moribus laudat ſemꝑ
poteſt. 1. Cor. x. Siue manducatis ſiue bibi
tis vel aliud quid facitis omnia in gloria
dei facite. Aug. Si quod māduces ⁊ bibis
ad refectionem corporis ſumis reparatio
nemq; membroꝝ gratias agens ei qui ti
bi prebuit mortali ac fragili iſta. ſupplemen
torum ſolacia cibus ⁊ potus tuus laudat
deum. ¶ Item notandū ꝙ gratior eſt deo
laus que exhibetur in aduerſitate. q̄ que
in proſperitate. Gre. in mor. Deſpecta vox
confeſſionis eſt quā format iocūditas pro
ſperitas: ⁊ intelligas hoc de cōfeſſione lau
dis. ¶ Item ſola confeſſio habet meritum
magni pōderis: q̄ a veritate rectitudinis
nō ſeparat vis doloris. In. pſ. Rectos de
cet collaudatio. Glo. Beati ſunt q dirigūt
cor ſuum ſm voluntatem dei: que eſt regu
la: ⁊ preponunt voluntatem meliorem ſue
voluntati. i. voluntatem omnipotentis vo
luntati infirmi: curuus laudat deum quan
do ſibi bene eſt: blaſphemat quādo male.
Rectus vero ſemper. i. in proſperis ⁊ in ad
uerſis vt dicit Glo. Ibidem.
¶ Nona pars de gratiarum. viij. que inci
tant ad gratiaꝫ. [1]

[Q]uit̄ de gratiaꝝ actione. ¶ No
tandū ꝙ. viij. ſunt que poſſent ho
mines incitare ad gratiaꝝ actōeꝫ.
¶ Primū eſt admonitio ſanctarū ſcriptu
rarū. Ber. Diſce in referēdo gratiā nō eſſe
tardus aut ſegnis: diſce ad ſingula dona
gratias agere diligenter ꝯſidera q̄ tibi ap
ponunt̄ vt nulla dei dona debita gratiarū
actione fruſtrent̄. Tho. 4. Omni tēpore bn̄
dic dn̄ꝫ. Col. 3. Omne quodcūq; facitꝭ aut
in verbo aut in ope omnia in nomine dn̄i
noſtri ieſu xp̄i facite grās agētes deo ⁊ pa
tri. Eiuſdē. 4. Orationi inſtantes vigilan
tes in ea in gratiaꝝ actione. Eph. v. Grās
agētes ſemꝑ. 1. Theſ. 5. In oībus grās agi
te. ¶ Scdm eſt āmonitio creaturaꝝ q̄ in
ceſſanter nos inuitāt ad gratiaꝝ actioneꝫ:
beneficiū cuiꝫ datū alicui inuitat eū vt dā
ti grās agat: ergo cū omnia q̄ videmꝰ hoi
data fuerint ſm illud. Gen̄. 1. Faciamꝰ ho.
ad ima. ⁊ ſi. no. ⁊ pſit piſcibꝰ maris ⁊ vo
latilibus celi: ⁊ beſtijs terre: vniuerſeq; cre
ature: oīa q̄ videmꝰ ad grāꝝ actionē nos
inuitant. ¶ Tertiū eſt ipm̄ tp̄s in quo ſu
mus. i. tēpꝰ grē: cui nulla operatio magis
ꝯgruere videt̄ q̄ grāꝝ actio. Idō valde bo
nū videt̄ gratiaꝝ actioni inſtare. Prouer.
15. Sermo oportunꝰ optimꝰ ē. Aug. ad ſan
ctū aurelianū. Quid meliꝰ aīo geramꝰ: ⁊
ore pmamus: ⁊ calamo exp̄mamꝰ: q̄ deo
grās: h nec dici breuiꝰ: nec audiri letius:
nec intelligi grādiꝰ: nec agi fructuoſiꝰ pōt.
¶ Quartū ē: ꝙ grāꝝ actio opatio ē: q̄ exer
cet̄ i padiſo. In. pſ. Miſericordias dn̄i eter
nū cātabo. h canticū erit grāꝝ actio: de h
ꝙ fuerimꝰ miſericorditer a piculis liberati.
Iſa. li. Gaudiū in leticia inueniet̄ in ea: grā
rū actio: ⁊ vox laudis: vñ bonū ē aſſueſce
re huic opationi: qm̄ in futuro exercebimꝰ
bonū ē addiſcere offm̄ qd tādiu facere opor
tebit. ¶ Quintū ē vtilitas multiplex q̄ ex
h ope ſequit̄: pma ē ꝙ ipſa hoieꝫ in tribu
latiōe cuſtodit deū ei adeſſe faciēs qd figu
rat̄. Dan̄. 3. In pueris q in fornace poſitis
grās agētes deo ab igne leſi nō fuerūt: ⁊ q̄r
tꝰ appuit eis ſilis filio dei. Scda ē ꝙ diui
nā largitatē puocat ad dandā. Prouer. xi.
Aīa q̄ bn̄dicit īpinguabit̄. B. ad locum vñ
exeūt flumina grāꝝ reuertūt̄: vt iteꝝ fluāt
Eccl. 43. Bn̄dicētes dn̄ꝫ: exaltate illū q̄tū
poteſtis: exaltantes aut replemini in virtu
te. ¶ Sextū ē ꝙ h opatio multū placet deo
grāꝝ actio adeps ē ſpūalis: d quo Leuit.
3. Oīs adeps dn̄i erit iure ppetuo. Itē vn
guētū ē quo caput eccleſie vngit̄ qd figu
ratū eſt in magdalena: caput xp̄i vngente.
Mat. 26. ⁊ Mar. 14. B. Bonū ē vnguētuꝫ
ꝯtritōis ꝙ de petōꝝ recordatiōe ꝯficit̄ me
liꝰ deuotiōis qd fit de recordatiōe bn̄ficio
rū dei. ¶ Septimū ē h qd ingratitudo q̄
grāꝝ actōi ꝯria ē ruſticitas ē magna: ſi ma
gna ruſticitas eſt ei q mittit vaſculū vini
grās nō agere: q̄nta ruſticitas ē ei grās nō
agere q inceſſant nob tribuit bōa ſua. G.
Dignū ē ſemꝑ grās agere: qꝛ deꝰ nūq̄ ceſ
ſat bn̄facē. ¶ Vltimū malū ē multiplex ꝙ
ꝓuenit ex ingratitudine. ¶ Primū ꝙ bōa
iā a deo accepta auferri facit: vñ ſuꝑ illud.
Ro. 1. q cū deum cognouiſſent. Nō ſic deū
glorificauerūt aut grās egerūt. dicit Aug.
ꝙ deus dederat gratis: abſtulit ingratis.
¶ Scdm ꝙ īpedit̄ ab his q̄ darent̄ hoi niſi
ſi fuiſſet ingratꝰ. G. Nō ē dignꝰ de dādis q
nō agit grates de datis. B. Ingratitudo ē
vētꝰ vrēs: ſiccās ſibi fonteꝫ pietatis: rorē mi
ſericordie: fluēta gratie. ¶ Tertiū ē ꝙ nō ſo
lū pnat hoieꝫ bōis: imo etiaꝫ penaꝫ addit:
vñ ezechias punitꝰ ē de īgratudine: cuꝫ. n.
dediſſet ei dn̄s triūphū incredibileꝫ ⁊ pcuſ
ſiſſet. clxxxv. milia in caſtris ſennacherib.
iꝫ ſm ioſephū cū pplo hoſtias deo īmolaſ
ſet. nō tā digne grās egit: ⁊ cāticū nō cāta
uit: ſicut in hmōi pīes ꝯſueuerant facere: ⁊
ideo egrotauit ad mortem. Iſa. xxxviij.
¶ De bn̄ficijs ꝓ qbus regratiandum eſt.
[E]ſt notan. ꝙ grās agere debemꝰ deo
⁊ de bn̄ficijs gn̄alibꝰ: ⁊ de ſpūalibꝰ
⁊ d ſinglaribꝰ. gn̄aliter tāgit. B. di
cēs agamꝰ frēs grās factori nr̄o: bn̄factori
nr̄o: redēptori nr̄o: remūeratori nr̄o: pmuꝫ
nob pſtitit ꝙ noſ ipī ſumꝰ: adiec̄ ēt vñ ſub
ſiſteres: q iā eras: faciamꝰ inqt hoieꝫ ⁊c̄. qd
pō poſtea: ⁊ pſit piſcibꝰ ⁊c̄. Iā tertiuꝫ opꝰ
tue redēptiōis attende. Idē. Fecit te deꝰ
tuꝰ: fecit tā multa pp te: fcūs eſt tecū caro
vna: te quoq; faciet ſecū ſpūm vnū. ¶ Bn̄fi
cia ſpūalia ſūt tria. pmū eſt bn̄ficiū expecta
tiōis quo deꝰ pctōres pacient̄ expectat ad
pniam. ſm eſt iuſtificatōis qn̄ diu expecta
tos ꝯuertit infundēdo grāꝫ ſuā. tertiuꝫ eſt

ſeruatiõis qñ ↄuerſos in ſtatu bono ↄſer
uat. Et notandũ ꝙ circa vnũ qđqꝫ bonorum
bñficioꝝ. Unaq̃qꝫ nobis attẽdẽda ſunt: vt
agſcam⁹ magnitudinẽ eoꝝ: circa ꝑmũ dꝫ
hõ cogitare quotiẽs meruerit vt tp̄s pnie
ſibi auferret: quotiẽs.n. mortalit̃ peccauit
h̄ meruit: pctõꝛ.n. indign⁹ eſt vita qꝛ ingra
t⁹ ẽ actori vite. Job. 30. Qui ipſa vita puta
bant̃ indigni. Sc̈o dꝫ cogitare q̃ꝫ prim⁹ fue-
rit qñqꝫ ãmiſſiõi: tãto.n. miſericordia gra-
cior ẽ: q̃to pena primior eſt a q̃ pcit̃: aut ſi
aliqs ſuſpẽdẽdus iã laqueũ hr̃et in collo:
vel ſi mutilãdus mẽbro iã mẽbrũ hr̃et ſu-
per lignũ vbi mutilari deberet. Mai⁹ bñfi
ciũ reputaret ſi tũc liberaret̃: vñ dꝫ hõ co
gitare ſi qñqꝫ fuit in pic̄ulo mortis vt̃ i ſta
tu erat dãnatiõis: ⁊ quo iuiſſet ſi in illo ſta
tu deceſſiſſet ⁊ qđ ꝓmeruerit apud deũ vt
tũc ei de⁹ pepcerit. Tertio dꝫ cogitare q̃ꝫ p̄
e cioſaꝫ rẽ de⁹ ei ↄtulerit qñ tp̄s pnie ei dedit
precioſitas tp̄is ex duob⁹ ꝑpẽdit̃: ꝑmo ex
h̄ ꝙ in momẽto tp̄is põt hõ lucrari regnũ
eternũ. Sc̈o ex h̄ ꝙ illis q ſunt in inferno pl⁹
valeret momẽtũ tp̄is in quo pniaꝫ agerẽt
q̃ꝫ tãta maſſa auri: q̃nta eſt tot⁹ mũd⁹. B.
Nihil p̄cioſi⁹ tp̄e: ſꝫ heu hodie nihil vili⁹ re
putat̃ valde ingrat⁹ ẽ pctõꝛ q nõ vnult cõ
uerti: cũ q̃libet hora tp̄is q̃ꝫ de⁹ dat ei pl⁹
valet q̃ꝫ .c. marche auri. Quarto dꝫ cogitat̃
q̃ꝫ male meruiſſet vt res tã p̄cioſa ei ↄferre
tur q magnũ tp̄s ſibi ꝑus datũ in ↄtume
liã dei expẽderet. Quinto dꝫ cogitare q̃lit̃
ſciebat d̃s eũ eẽ vſuꝝ tãto bñficio: in h̄.n.
ẽ cumul⁹ diue mĩe qđ lꝫ d̃s ſciuerit eũ vſu
rũ tãto bñficio ꝑ magna pte i ↄtumeliã ſui
f tñ ſi dimiſit pp̄ h̄ dare illi. ⁋ Circa ſꝫ bñfi
ciũ dꝫ hõ cogitat̃. ⁋ Primo a qb⁹ vinculis
d̃s liberauit eũ: tot vinculis pctõꝛ ẽ ligatus
quot peccat irretit⁹ iuxta illđ. Pro. 5. Iniq
tates ſue capiũt impiũ: ⁊ funib⁹ pctõꝝ ſuo
rũ qſqꝫ ↄſtringit̃: ⁊ ſũt adeo fortia vincula
iſta ꝙ nec ẽt ꝑ mortẽ qñꝫ ſoluũt̃: vñ ſi pa-
rũ dꝫ eẽ grat⁹ deo quẽ d̃s ab his vinculis
liberauit. ⁋ Sc̈o dꝫ cogitat̃ quot ⁊ q̃ꝫta ei
d̃s dimiſit: ꝑ quolꝫ.n. mortali ei dimiſſio re
ma erat morꝭ etne: ſi qs eẽt re⁹ morꝭ tp̄alis
q̃ momẽtanea ẽ ꝑ dimiſſiõe illi⁹ paratus eẽt
illi ſuire tota vita ſua: qđ ẽ faciẽdũ ẽ ꝑ di-
miſſiõe mortis etne. q̃ ẽt vni ſoli mortali d̃
bet̃. Aug. Cui deũ ẽ uaniqa ne moriaris ⁊

diſtulit: cui deũ ẽ labora ne moriaris ⁊ pi
ger fuit: leuis iubet d̃s vt in eternũ viua-
m⁹: ⁊ obedire negligim⁹. ⁋ Tertio dꝫ cogi
tare ad q̃ꝫtã dignitatẽ d̃s eũ elegit qñ eũ
iuſtificauit: elegit.n. eũ ad regnũ eternum.
⁋ Quarto dꝫ cogitare in q̃li ſtatu d̃s eũ
elegerit: hoſtis.n. dei erat: ⁊ indign⁹ ẽt pa-
ne quo veſcit̃. ⁋ Quinto dꝫ cogitare quot
d̃s reliq̃t qb⁹ tale bñficiũ nõ p̄ſtitit imo in
peccatꝭ ſuis eos pire ꝑmiſit. ⁋ Circa bñfi-
ciũ v̄o ↄſuatiõis. ⁋ Primo attendenda ẽ g
difficultas ſtãdi q̃ appet ſpãlit̃ in trib⁹ ꝑ-
ſonis. ſ. in lucifero q cũ eẽt maxima arbor
padiſi ad modicũ ventũ ſine flatũ ſupbie
cecidit: ⁊ in adaꝫ q cũ eẽt abſqꝫ corruptio
ne naturaliũ: tñ pp̄ cohabitationeꝫ vnius
mulieris padiſum amiſit. Jero. Memento
ſemꝑ ꝙ padiſi colonũ d̃ poſſeſſiõe ſua mu
lier eiecerit: ſi potuit mulier eijcere eũ q iaꝫ
erat i padiſo nõ ẽ mirꝫ ſi eos ĩpediat: q nõ
dũ in padiſuꝫ ꝑuenerũt: difficultas ẽt ſtã-
di pꝫ in iuda q cuꝫ eſſet ſub paſtore tãto: ⁊
int̃ tales frẽs cuꝫ occaſiõe modice admini-
ſtratiõis cecidit: ⁊ nõ adiecit vt reſurgeret.
⁋ Sc̈o dꝫ attendẽ pugne ↄtinuitatẽ in q̃ h
ſum⁹. diabolus.n. nos ĩpugnare nõ ceſſat:
vt ſaltꝫ tedio vincat: mirant̃ aliq cũ audi
unt aliq̃ꝫ bonũ cecidiſſe: ſꝫ nõ ẽ mirꝫ ſi qñꝫ
cadat q ↄtinue ẽ i pugna. Imo poti⁹ mirꝫ
ẽ ſi aliqñ nõ cadat: legit̃ in vitis p̄rm ꝙ q̄-
dã venit ad abbatem theodoꝝ dicens ei:
Ecce qdã frat̃ reuerſus ẽ ad ſeculuꝫ: r̃ndit
abbas theodor⁹: in h̄ nõ admireris ſꝫ ſi au
dieris ꝙ ꝑualuit qs effugẽ d̃ ore inimici: h̄ i
admirare: tãte.n. infirmitatꝭ ẽ hõ vt ad ſibi
lũ vni⁹ v̄bi deijciat̃. ⁋ Quarto hoſtis im
pugnãtis ptãtẽ cũ aſtucia: ⁊ crudelitate d̃
ptãte. Job. xli. Nõ eſt ptãs ſup terraꝫ q̃ ei
ↄparet̃. Geñ. 3. Serpens erat callidior cũ-
ctis animãtib⁹ t̃re: de crudelitate. Gre. Ni
hil ſe feciſſe eſtimat cũ aias nõ ſauciat. In
ceſſant̃ ſitit diabol⁹ ſanguineꝫ nr̃m: vñ ſan
guiſuſa vocat̃. Prouer. 30. Sãguiſuge due
k ſunt filie dicentes affer. affer. Quinto dꝫ at
tendere pic̄uloꝝ varietatẽ. tot.n. ſunt pic̄u
la: ꝙ qñ aliqs vult cauer̃ ab vno incidit in
aliđ: vñ Iſa. 24. Et erit q fugerit a facie for
titudinis cadet in foueã: ⁊ q ſe explicuerit
d̃ fouea: tenebit̃ laq̃o. fortitudo ẽ pctĩ aua
ricie ꝙ hoĩes formidare facit vñ de auaro

legit̃. Job. 15. Sonit⁹ terroris ſemꝑ in aurib⁹
ei⁹: ⁊ cuꝫ ſit pax: ille ſꝑ inſidias ſuſpicat̃ ſo
nus ẽ pctĩ luxurie: fouea ẽ ꝓfunda mere-
tric: vt legit̃. Prouẽ. 23. Laq̃us v̄o pctĩ⁹ ſu
pbie: quo volatilia huiꝰ mũdi. ſ. nobiles ra
piũt̃: ſingularia bñficia ſũt: q̃ vnicuiqꝫ ſin-
gularit̃ ſunt exhibita: ꝑ qbus etiã deo gr̃e
agende ſunt. ſm illud. Ber. diſce ad ſingu-
la dona gratias agere.

⁋ Decima pars de obedientia.

b Icto de latria q̃ ſoli creatori d̃bet̃:
⁊ de dulia q̃ d̃bet̃ ſoli creatur̃. dicẽ
dũ ẽ d̃ obedientia q̃ d̃bet̃ ẽt creatori ⁊ cre
ature de q̃ h̄ mõ dicet̃. ⁋ Primo ponent̃
diſcriptores ipſius. ⁋ Sc̈o cõmẽdationes.
⁋ Tertio tãget̃ d̃ his q̃ pñt iuuar̃ obediẽ
tiã. ⁋ Quarto d̃ gradib⁹ obediẽtie. ⁋ Quĩ
to d̃ ꝓb⁹ ipſius. ⁋ Sexto d̃ his q̃ obediẽ-
tie aduerſant̃. ⁋ Septĩo tãget̃ d̃ errore eo
rũ q dĩt ſoli deo obediendũ eẽ ⁊ nõ hoĩ.

⁋ De ſcriptura obedientie. I. c. I9

o Bedientia ſic deſcribit̃/obedientia
ẽ volũtas faciẽdi p̄ceptũ: vl' mãda
tũ ſupioris: ⁊ intelligas mãdatũ qđ fit: me
a diate vt ꝑ nũciuꝫ vel lr̃as. Preceptũ v̄o
ꝙ fit imediate vel mãdatũ intelligas volũ
tateꝫ indicatã: q̃ eſt ſine actiõe ipꝭ p̄ceptũ
v̄o qñ ipꝭ coactio ẽ. Iteꝫ ſic põt deſcribi
obediẽtia eſt obtẽꝑatio ſm regulam ſacre
ſcripture: maioribus qbuſcũqꝫ debita ⁊ in
tellige ſacrã ſcrip. large etiã ꝑ ſtatutꝭ cãoni
cis ⁊ legalibus in qbus agit̃ de iuriſditiõe
ſupioꝝ. Itẽ ſic deſcribit̃/obediẽtia eſt ſpon
taneũ ⁊ rõale ꝓp̄e volũtatꝭ ſacrificiũ: vl' ſic
obedientia pio ſtudio ꝓp̄e volũtatꝭ abne-
gatio. Et notan. ꝙ ꝓp̄a voluntas duplicit̃
accipit̃: vno.n. mõ dĩ ꝓp̄a volũtas: volun-
tas q̃ nõ eſt deo ſubiecta: ⁊ ſꝫ h̄ abnegatõ
ꝓp̄e volũtatꝭ fit cũ volũtas nr̃a diue volũ
tati ſubijcit̃. Alio v̄o mõ dĩ ꝓp̄a volũtas:
volũtas q̃ nõ eſt ſubiecta hoĩ: ⁊ ſm h̄ ꝓp̄a
volũtas abnegat̃ in eo q voto ſe obligans
hoĩ volũtateꝫ ſuã ſubdit volũtati hũane: ⁊
ſic abnegatio ꝓp̄e volũtatꝭ ſpãlit̃ dĩ ꝑtine
re ad religioſos: pio ſtudio dĩ ad diffãꝫ il-
loꝝ q volũtatẽ ſuã hũane volũtati ſubdũt
timore ſuili: vel ꝑ lucro freno ⁊ intellige h̄
piũ ſtudiũ vehementeꝫ aĩ applicatiõeꝫ ad
cultũ dei: vl' piũ h̄ dicat̃ a pietate q̃ dĩ theo
ſebia. ⁋ Et notan. ꝙ alicui viſuꝫ eſt ꝙ obe

diẽtia ꝓut ẽ v̄t⁹ ſpãlis attẽderet̃ r̃ſpectu eo
rũ q̃ ſ̃t in d̃ria ⁊ ad ↄfirmãdũ h̄ viſus ẽ illo
v̄bo. Aug. in li. de v̄a religi. Pctĩ ẽ ñ ſolũ
malũ: ſꝫ ẽt vetitũ facẽ iſerẽs a ſili ꝙ op⁹ v̄
tutꝭ ẽ ñ ſolũ bonũ ſꝫ ẽt p̄ceptũ facẽ ad qđ
dĩ facẽ: ꝙ de⁹ obediẽtiã ade expiri voluit
i eo ꝙ ſꝫ ſe erat indifferẽs. ſ. i ↄmeſtiõe fru
ct⁹ ligni ſcie bõi ⁊ mali. Alicui ẽt viſuꝫ ẽ ꝙ
obediẽtia ſꝫ ꝙ eſt ſpãlis v̄tus attẽdat̃ nõ
reſpectu cuiuſcũqꝫ ſupioris: ſꝫ r̃ſpectu hoĩs
cui aliqs ſe ſpõte obligauit ⁊ ſubdidit: ſed
põt alr̃ dici ꝙ ſicꝫ prudẽtia v̄tus ẽ quodã-
mõ gñal. ſ. quo ad directiõeꝫ: dirigit.n. oꝑa
ceteraꝝ v̄tutũ ⁊ de iuſticia dcm̃ ẽ ꝙ ẽ gñal
lis q̃ꝫtũ ad impiũ: impare.n. p̄t oꝑa cetera
rũ v̄tutũ: ⁊ ſi nõ ſufficiat ad exeq̄ndũ ea ſi
ne ceteris v̄tutib⁹: ſic obediẽtia quodãmõ
gñal' ẽ: mouere.n. p̄t ad oꝑa oĩuꝫ v̄tutũ: oẽ
.n. opus v̄tutꝭ iuberi põt a ſupioribus: vel
adeo: vel hoĩe: vñ ſi aliqs velit exire i opus
v̄tutꝭ: qꝛ iuſſum eſt a ſupiore: voluntas illa
erit obedientie vñ volũtas faciendi iuſſuꝫ
ſupioris qꝛ iuſſum eſt ſpãlis actus obediẽ
tie. Iteꝫ no. ꝙ ſubdere ſe alĩ ſit hũilitatꝭ ⁊
obedientie. diũt tñ h̄ ſubiectiões: ſubdẽ ſe
alicui: ſm reputatõeꝫ hũilitatꝭ eſt: h̄.n. ꝓp̄ũ
electoꝝ eſſe ſolet: vt de ſe ſentiant infra q̃ꝫ
ſint iuxta verbuꝫ. Gre. Iteꝫ cum ſuperbia
ſunt appetitus proprie excellentie humili-
tas eſt ↄtemptus proprie excellentie iuxta
verbũ. Ber. in epiſtolis. Ad humilitatem
etiam pertinet amor inferioritatis: vel hu
militatis: ſm verbum. Ber. ſuper cant̃. Ue
rus inq̃t humilis vilis vult reputari. ⁊ Lu
ce. xiiij. Cũ inuitatus fueris vade ⁊ recũbe
in nouiſſimo loco. Iteꝫ ſubiectõ aliqua ad
obedientiã ꝑtinet: ſed h̄ ſubiectio eſt volũ-
tatis reſpectu aliene volũtatꝭ: ſubiectio hu
militatꝭ reſpiẽ ꝑſonã ſꝫ ſe: ſubiectio v̄o obe
diẽtie r̃ſpicit eã ꝑſonã cui aliqs: aliqs ſub
dit̃ inq̃ꝫtũ p̄cipiẽs ẽ: ⁊ ꝑſonã q̃ ſubdit̃ inq̃ꝫ
tũ ẽ agẽs exẽplũ haꝝ duaꝝ ſubiectionũ in
uenir̃ poſſum⁹ vt dĩ in xp̄o ⁊ Jo. Mat. 4.
Subiectõe obedie ſubieẽ ſe Jo. xp̄o. qñ cõ
ſenſit vt baptizaret: xp̄m ꝓut xp̄s volebat:
vñ dicẽ illi glo. v̄a ẽ hũilitas: q̃ꝫ nõ deſit co
mes obedientia xp̄s v̄o ſubdit ſe Joanni
ſubiectione hũilitatis volẽs a Joanne ba
ptizari: ſupioris.n. ẽ baptizar̃ ⁊ iſerioris ba
ptizari. Act. xx. Beatius ẽ dare q̃ꝫ accipe.

humilis.

f ij

¶ Cõmendatio obedientie. ij. capl. 20
a Equit̃ de cõmendatione obediẽtie
ad quã. ¶ Primo valere poſſũt ad
monitiones que ſunt in ſcriptura
ſacra ad obediendũ. Ro. xiij. Omnis ani/
ma poteſtatibus ſublimioribus ſubdita
ſit. Eph. vi. Filij obedite pentibus veſtris
p oia. Heb. xiij. Obedite ꝑpoſitis veſtris
ꝛ ſubiacete eis. Ipſi enim puigilant quaſi
ratonẽ pro animabus veſtris reddituri.
¶ Secũdo admonitio q̃ȝ nobis facit etiaȝ
creatura inſenſibilis que obediens eſt vni
uerſaliter creatori ſuo. In ps. Preceptum
poſuit ꝛ nõ pteribit. ꝛ Baruc. iij. Stelle vo
cate ſunt ꝛ dixerũt aſſumus. Itẽ in ps. ter/
minũ poſuiſti quẽ non transgredientur. ꝛ
Math. viij. Quis eſt hic qꝛ vẽti ꝛ mare
obediũt ei. Ambro. in examerõ: nõ medio
cris pudor eſt impio dei inſenſibilia alimẽ/
ti pere ꝛ hoies nõ obedire: quibus ſenſus
b ab ipſo tributus eſt actore. ¶ Tertio exẽ/
pla q̃ in ſacra ſcriptura inueniunt̃. ꝛ inter
ea: ſpãliter notabilia ſunt. Exẽplũ abrahe.
Et exẽplũ xpi: cũ homo p inobediẽtiam a
deo receſſiſſet deus volens formare ſibi po
pulũ acceptuȝ ſm illud. Iſa. xliij. Populuȝ
iſtũ formaui mihi laudeȝ meam narrabit.
Abrahã ex quo populũ ſibi formauit vo/
luit pbare p obediẽtiã: ꝛ p illã placuit ei
abrahã: triplici aũt ꝑcepto pbauit obediẽ
tiã ei⁹. Primũ fuit de pũe deſertiõe: Geñ.
xij. Egredere d̃ tra ꝛc̃. Scdȝ fuit de circũ/
ciſiõe. Einſdẽ. xvij. Tertiũ de filij imolatio
ne. Einſdẽ. xxij. Primo ꝑcepto voluit ſepa
re abrahaȝ. ab hijs a qbus ipſe ortum duxe
rat. Ultimo vero ab eo q duxerat originẽ.
Ab ipſo medio vero precepto. Uoluit. n. ſe
pare a ſeipſo q̃ntuȝ ad carnalia deſideria.
Circũciſio. n. facta in carne monebat ad re
ſecationẽ ſupfluoꝝ deſiderioꝝ carnalium.
Iõ fiebat in mẽbro illo in quo maxime cõ
cupiſcentia ſeuiebat. Circa. iij. vero ꝑceptũ
ꝙ fuit de imolatiõe filij attẽdere poſſum⁹.
. xiiij. pertinẽtia ad difficultatẽ illi⁹ opis
in quo abrahã voluit obedire deo ꝑcipiẽ/
ti. ¶ Primũ ẽ ꝙ abrahã voluit ad ꝑceptũ
dñi re ſibi cariſſima carere. ¶ Scdȝ ẽ ꝙ ip
ſe voluit amiciſſimũ occidi: poſſet eẽ ꝙ ali
qs ad ꝑceptũ dei vellet filio ſuo carere ita
vt nũq̃ȝ eũ de cetero videret q tñ nollet oc
cidi. ¶ Tertiũ ẽ ꝙ voluit eũ occidi corã ſe
imo ipſemet manu ppria voluit h̃ facere.
Multi. n. ſuſtinerent ꝙ filij eoꝝ occideren
tur: tñ nõ poſſent h̃ aſpicere vel ppria ma
nu facere. ¶ Quartũ ẽ ꝙ fili⁹ ille erat vni
genit⁹. Nõ. n. hẽbat aliũ filiũ ex libã. vxo
re. ¶ Quintũ ẽ ꝙ miracloſe habuerãt eũ:
qꝛ ex vxore vetula ꝛ ſterili cũ ipſe iã eẽt ſe
nex. ¶ Sextũ ẽ: ꝙ magna pmiſſio fcã erat
abrahe de ipſo. ¶ Septimũ eſt ꝙ ipſe erat
ſolatiũ matri ſue: ꝙ notat̃ ibi cũ dr̃. Iſaac.
ꝙ interꝑtat̃ riſus. Dixit eniȝ mr̃ ſua eo ſibi
dato riſuȝ fec̃ mihi ds: qcũq̃ȝ audierit cor
ridebit mihi. Geñ. xxi. Quid dixiſſet mater
Iſaac: ſi abrahã reuertẽs de ei⁹ imolatiõe
dixiſſet ei. Immolaui filiũ tuũ. ¶ Octauũ
ẽ ꝙ voluit eũ nõ ſolũ occidi ſȝ etiã incẽdi.
Uñ dr̃ ibi offer eũ in holocauſtũ ꝙ interꝑ
tat̃ totũ incẽſum. noluit ei pcere nec viuo
nec mortuo. ¶ Nonũ ẽ ꝙ voluit eũ ducere
p triduũ ad locũ immolatiõis. Gло. nõ eſt
iuſſus abrahã ſtatĩ occidere filiũ: ſȝ per tri/
duũ ducere ad immolatiõis locũ: vt lõgitu
dine tpis tẽptatio augeret̃ ꝛ creſcẽtib⁹ cu
ris paterna viſcera cruciarent̃. ¶ Decimũ
ẽ ꝙ nõ apprebat aliq̃ ꝑcepti vtilitas. Que
eniȝ vtilitas innocẽtẽ occidere: dãnũ vero
manifeſtũ erat. ¶ Undecimũ ẽ ꝙ nõ exeu/
ſaſſet eũ auctoritas precipiẽtis cũ nullus
teſtis affuiſſet nec crederet̃ ei ſi diceret dñm
h̃ ſibi precipiſſe: Duodecimũ ẽ qꝛ h̃ erat rõ
ni ꝯriuȝ. Tertiũdecimũ ẽ: qꝛ nõ ꝑceſſerat
in ſanctis pñbus: hui⁹ obediẽtie exẽplum.
¶ Quartũdecimũ ẽ ꝙ omnibus ad quoꝝ
noticiã h̃ peruenſſet īminebat ſcãdalum.
Abrahã vero accepto precepto tã difficili
nõ ſe excuſauit: cãm ꝑcepti nõ interroga/
uit: ſicut faciũt qdam imitatores diaboli q
ait. Geñ. iij. Cũ precepit vobis deus vt nõ
comederetis ꝛc̃. Itẽ nõ pcraſtinauit man
datũ exeq. nullũ ꝯſiliũ cõmunicauit ſi ali/
qđ hoꝝ feciſſet forſitan meritum amiſiſſet:
qꝛ deus dixiſſet ei. nolebã ꝙ faceres h̃: ſed
ad pbandũ te h̃ dixi. Itẽ attendẽdũ ẽ q̃
vtile ſit pmptũ eẽ ad obediẽtiã. Abrahã
enim filiũ nõ immolauit ꝛ tñ tm̃ meritum
obediẽtia ei⁹ habuit. Geñ. xxij. Quia non
pepercisti filio tuo vnigenito propter me
benedicaȝ tibi: multiplicabo ſemẽ tuuȝ. In
odeȝ. In ſemine tuo benedicentur omnes

gens qꝛ obediſti voci mee: hõ q pmptã hȝ
voluntatẽ ad obediẽdũ deo in oibus pla/
cet deo p infinitis reb⁹ quas nunq̃ȝ factu/
rus ẽ. Gre. Nõ eſt manus vacua a munere
ſi archa cordis plena fuerit bona volunta
c te. Itẽ voluit deus pbare xp̃m p obedien
tiã in quo volebat ſibi formare pplȝ nouũ:
xp̃s nõ terra ſicut abrahã ſȝ celuȝ deſeruit
ipſe matrẽ dilectiſſimã reliqt: quã gladius
tranſiturus erat animã eius. Luc. ij. Ipſaȝ
domi reliqt qꝛ nullã habere voluit. Mat.
viij. Uulpes foueas hñt ꝛ volucres celum
nidos: filius aũt hoĩs nõ hȝ vbi caput recli
net. Ipſe formam ſpiritualis circũciſionis
dedit qñ volũtatẽ pñs voluntati ſue ꝑpo
ſuit. Mat. xxvi. Nõ ſicut ego volo: ſȝ ſicut
tu. Mar. xiiij. Nõ qđ ego volo: ſȝ quod tu
vis. ꝛ Lu. xxij. Nõ mea volũtas ſȝ tua fiat
ipſe mãdato patris in holocauſtũ ſeipſum
obtulit. Mat. xiiij. Sicut mãdatũ dedit mi
hi pater ſic facio. ¶ Quarto valere põt ad
cõmendationeȝ obediẽtie ꝙ legit̃ de xp̃o.
Heb. v. Et qdem cũ eſſet dei filius didicit
ex hiis q̃ paſſus eſt obedientiã / didicit inq̃ȝ
p experientiaȝ. Itẽ didicit in corpore p ea q̃
paſſus in capite: ipſe fuit ꝛ diſcipulus ꝛ do
ctor obedientie. Si fili⁹ dĩ obediẽtiã didicẽ
tot laboribus ꝛ ãguſtijs nõ dȝ hoĩ eſſe ho
neroſũ addiſcere eã ꝛ maxie hiis q ſunt in
ſcholis. ipĩ⁹. ſ. in clauſtro. valde verecũdũ
erit illis q diu fuerũt in ſcholis: hiis ſi obe/
diẽtie ignari inuenti fuerint. Adã inuentus
eſt male ſe habuiſſe in obedientia in qua
eũ dñs probare voluit ꝛ q̃ȝ graue diſcipli/
nã de⁹ ei dederit oẽs nouim⁹: filij etiã iſr
ſimilit̃ in obedientia pbati ſũt ꝛ duriſſime
flagellati eũ in ea male ſe habuerunt. Sic
duriſſime flagellabunt̃ q ĩ inobedientia in
uenti fuerint. Inobedientia hoĩneȝ de pa
diſo eiecit. Geñ. 3. Obedientia xp̃o eũ in pa
diſum introducit. Lu. vl. Eduxit eos foras
in betaniã ꝛ eleuatis mãib⁹ ſanctis eis bñ
dixit: ꝛ fcm̃ eſt cũ bñdiceret eis receſſit ab
illis ꝛ ferebat̃ in celũ: felix quẽ deus edu/
xit in bethaniã. ſ. in domũ obediẽtie ſpare
põt ꝙ eſt aſcẽſurum in celũ. I. Pe. I. Spa/
te in eaȝ q̃ vob offert̃ grãȝ in reuelationeȝ
ieſu xp̃i: q̃ſi filij obedientie: obedientiã vo/
luit xp̃s docere: ꝛ in mũdũ iſtuȝ veniens ꝛ
ꝛ d̃ mũdo trãſiẽs: ꝛ ĩ mũdo manẽs. ¶ Pri
mũ oñdit. Io. vi. Deſcẽdi inqt de celo: nõ
d vt faciã volũtateȝ meã: ſed volũtateȝ eius
q miſit me. ſm Mat. 26. Nõ ſicut ego vo
lo: ſed ſicut tu. Einſdẽ. xv. Sicut mãdatuȝ
dedit mihi pr̃ ſic facio. B. Memẽtote frẽs
xp̃s ne pderet obedientiaȝ pdidit vitaȝ: in
ſignũ ꝙ obediendo mandato pñs morteȝ
ſuſtinebat inclinato capite: emiſit ſpirituȝ.
Io. 19. Tertiũ. Io. 3. Meus inqt cibus eſt
vt fa. vo. ei⁹ q mi. me. Eiuſdeȝ. v. Non q̃ro
voluntatẽ meã: ſȝ volu. ei⁹ qui mi. me. Obe
diẽtia eſt imago celeſtis hoĩs: ſicut in obe/
dictia imago terreſtris hoĩnis. I. Cor. xv.
Sicut portauim⁹ imaginem terreni: porte
mus ita imaginẽ celeſtis. Eph. 4. Induite
nouũ hominẽ q ſm deuȝ creatus eſt. i. ope
diuino ꝯcept⁹ nõ ope hũano more alioꝝ
hominũ. ¶ Quinto cõmẽdabilis ẽ obediẽ
tia a ſuo multiplici effectu. ¶ Notandũ q̃
ꝙ obedientia. Seruum dei efficit ꝙ nõ eſt
modicũ quid. Si. n. ſu⁹ regis terreni dĩ eẽ
par comiti: q̃ntũ ẽ eẽ ſuũ regis eterni: obe
dientia in h̃ ꝙ efficit hoiem dei ſuũ: efficit
etiã dei hominis dñm: nõ vere reputat in
obediẽs deũ dñȝ ſuũ: ꝛ ſi vocet ore eũ dñȝ
Lu. 6. Quid vocat̃ me: dñe d̃ ꝛ ñ facitis q̃
dico. Inobedientes oñdet deus non fuiſſe
ſuos ſuos: cũ regni celoꝝ ianuã eius clau
det. Mat. 7. Nõ oĩs q dicit mihi dñe dñe
intrabit in reg. ce. ſed q fa. vo. pa. mei q. in
ce. eſt. i. intra. in reg. celo. Magna ſecuritas
eſt hẽre ꝯſm oipotentẽ. Ambro. Mori nõ ti
meo qꝛ bonũ dñȝ habeo. Btũs eſt q habet
hunc dñm. In. ps. Beatus populus cuius
dñs deus eius. Itẽ beata gens cui⁹ ẽ dñs
deus eius. ¶ Itẽ obedientia hoieȝ xp̃i fra
trẽ efficit. Immo q̃ſi omni genere attinen/
tie: attinenteȝ. Eccle. 33. Si eſt tibi ſeruus fi
delis: ſit tibi q̃ſi anima tua: quaſi frater ſic
tracta illũ Mat. 12. Quicũq̃ȝ fecerit vo. p.
. m. qui in ce. ip. meus frater ſoror ꝛ mater
ẽ. ſimile. Math. iij. Itẽ obedientia deo pre
ſtat obſequium acceptiſſimuȝ. I. Roma. xv.
Non qđ vult dominus holocauſta ꝛ victi/
mas: ꝛ non potius obediat̃ voci domini:
Melior eſt obediẽtia: q̃ȝ victime. Eccle. iiij.
Multo melior eſt obedientia q̃ȝ ſtultoꝝ
victime: licet de⁹ nos nõ exaudiat: qñq̃ȝ ad
voluntatem: vt exaudiat nos ad vtilitateȝ
eo ꝙ ipſe ſit quod nobis expediat: nos ꝓo

ħ neſcimus:ipſe tamẽ vult vt ſeruiamus ei:
ad eius voluntatẽ:nõ ad ſuã vtilitatẽ cuꝫ
ipſe bonoꝝ noſtroꝝ nõ egeat:ꝛ cũ volun/
tas eius recta ſit ſemper.Eccle.xxxv. Sa/
lutare ſacrificiuꝫ eſt attendere mandatis.
Deut.xij.Que precipio tibi ħ tm̃ facias nõ
addas quicq̃ nec minuas. ⁋ Itẽ obediẽ/
tia in homine habitaculum deo q̃ſi excidit
expellendo a corde hoĩs ſenſuꝫ ꝓpꝛiũ:ꝛ ꝓ
pꝛiã voluntatẽ:vnde deus in domo ſymo-
nis diſcubuit. Lu.7.Sed nõ in domo cire
nei ſymonis qui crucez dei fert in angaria
vbi vnctio dei eſt ſpũs ſanctꝰ:ꝛ ideo mur/
mur eſt illi.Eccle.33.Precordia fatui:quaſi
rota carri:rota carri ſi vncta nõ fuerit mur
murat.bethanie ꝙ interpꝛetaꝛ:domꝰ obe-
dientie xp̃s iungiꝛ.Jo.12 Ipſe illos diligit
q illi habitant. Jo.11.diligebat ieſus mar/
tham ꝛ ſoꝛoꝛẽ eius:ꝛ lazarũ cũ decẽt ei ho
ſpiciũ dẽit bethaniã vt illi hoſpiteꝛ. Mat.
xi.Circũſpectis oĩbus : cum iam veſpera
eſſet hoꝛa exiuit in bethania cum.xij. Glo.
Ut q̃ȯ in vrbe nõ inueniebat: in agro par
uulo apud lazarũ ꝛ ſoꝛoꝛes eius haberet
hoſpitiũ:tunc in hoſpitio vteri virginalis
filꝰ dei receptus ẽ cũ maria verbo angeli
obediuit. Lu.1.Fiat mihi inquit ſm̃ vbũ
tuũ. ⁋ Itẽ obedientia hoĩez ſuper ſe leuat
Tren.3. Leuauit ſe ſuper ſe: niſi coꝛpꝰ eſſet
ſociatum ſpiritui vt ſenſu eius ꝛ iperio re-
gereꝛ:nõ aſcẽderet ad ħ vt remunerationẽ
eternã merereꝛ:ſic vir ſimplex ꝑ obedien/
tiã aſcendit ad ſapientiam:ꝛ moꝛes maio-
rũ a q̃bus regiꝛ. Immo quodãmõ vſqꝫ ad
deũ aſcendit dum ſeipſuꝫ exuit ꝛ deũ quo-
dãmodo induit. Gal.2. Uiuo ego iam non
ego:viuit ꝟo in me xp̃s:ſic quodãmõ deifi
caꝛ hõ ſm̃ illud. Ego dixi dĳ eſtis: ꝛ nõ ſo-
lũ deificaꝛ quo ad ſenſum ꝛ voluntatẽ dei
q̃ aſſumit:ſed quodãmõ quo ad ꝑtãtez: fa-
cit enim diuina:ꝛ mirrha vt pꝫ in petro q
obediens xp̃o iubẽti ãbulauit ſuꝑ aquas.
Mat.14.ꝛ Greg.refert in dial. ꝙ cũ placi
dus puer in flumine poſt vas ſuũ demer/
ſus eſſet cũ vellet aquã haurire:beatus be
nedictus in cella exiſtens:ꝛ hoc intelligẽs
dixit Mauro:Frater Maure curre veloci
ter:q2 puer ille in lacũ cecidit:ꝛ eũ iam lõ-
gius vnda trahit. Maurus aũt exiſtimãs
ſe currere ſuper terram cucurrit ſuꝑ aquaꝫ
eductum per capillũ extraxit:qui poſtea
recurſus ad ſe attribuit ħ ſanctitati bñdi-
cti:ſed btũs bñdictꝰ attribuit ħ bono obe
diẽtie obedientia ponit hoĩez in excellẽtiſ
ſimo ſtatu ꝛ in pñti ꝛ in futuro. Primũ oſtẽ
ditur. Deut.28.Si audieris vocez dñi dei
tui:faciet te dñs deꝰ tuus excelſioꝛẽ cũctꝭ
gentibus:ſm̃ oſtẽſum eſt cuidã patrũ in ex
taſi poſito:q vidit.4.oꝛdines ante deum.
⁋ Primus erat hoĩum infirmantiũ: ꝛ gra
tias deo agentiũ. ⁋ Secũdus coꝝ eſt qui
fuerant hoſpitales. ⁋ Tertius coꝝ q ſoli-
tudinẽ ſectanꝛ:ꝛ nõ vidẽt hoĩes. ⁋ Quar
tus coꝝ q pꝛopulo deũ ꝛ obedientiã ſollici
te ſunt ſubiecti patribus. Erat aũt ħ oꝛdo
ſublioꝛ illisꝰ tribus: ꝛ maioꝛẽ gloꝛiã pre ce
teris hẽbat vtẽs toꝛque aurea: ꝛ cũ quere
ret ſenex q̃re ħ:reſponſuꝫ eſt ei:q̃m oẽs alĳ
hñt aliquã requiẽ adimplẽdo ꝓpꝛias vo
luntates q̃uis in bonis operibꝰ ħ aũt oẽs
volũtates ſuas relinquẽs:totus pẽdet ĩ vo
luntate pꝛ̃is iubẽtis:merito q ħ nullã hñt
requiẽ in futuro ſummã habebũt. Phi.3.
Diciꝛ de xp̃o factus obediẽs vſqꝫ ad moꝛ
tẽ ꝛc̃. Propꝰ q̃ȯ ꝛ deꝰ exaltauit illũ ꝛ do
nauit illi nomẽ q̃ȯ eſt ſuꝑ oẽ nomẽ. ⁋ Itẽ
obedientia deũ gloꝛificat. Iſa.lviij.Si glo-
rificaueris eum dum non facis vias tuas
ꝛ nõ inueniatur voluntas tua vt loquaris
ſermonem:tunc delectaberis ſuper deo ſu-
ſtollam te ſuper altitudinez terre ꝛc̃. Mul
tuꝫ gloꝛificat deũ vere obediens qui facit
beneplacitum dei:cum deus etiã ħ mãdat
ei per vilẽ perſonam:ꝛ tanto maioꝛ eſt dei
gloꝛia:quãto ꝑſona vilioꝛ. Ideo vere obe-
diens merito adeo gloꝛificaꝛ.1.Ro.2. Qui
cunqꝫ honoꝛificauerit me gloꝛificabo eū.
Eccleſi.xĳ.Semen hominuꝫ honoꝛabitur
ħ ꝙ timet deum. Semen autem hoc exho-
noꝛabitur ꝙ preterit mandatũ dñi. ⁋ Itẽ
obedientia:ꝙ vult adeo impetrat. Grego.
Si obediẽtes fuerimus prepoſitis noſtris:
obedit deus oꝛationibus noſtris. Auguſt.
in libꝛo de oꝑe monachoꝝ. Citius exaudi
tur vna oꝛatio obedientis:q̃ȝ decem milia
contẽptoꝛis.1.Jo.3.Si coꝛ noſtrum repꝛe
henderit nos fiduciam habemus ad deũ
ꝙ quicquid petierimus ab eo accipiemꝰ:
quia mandata eius cuſtodimus: ꝛ poſt il/
lud. Hebꝛe.quinto. Exauditus eſt pꝛo ſua

reuerentia:ſubditur tamq̃ȝ cauſa illius ex-
auditionis ꝛ quidem cum eſſet filius dei
didicit ex his que paſſus eſt obedientiam:
obedientia eſt que dicit.1.Cant.ij.Dilectꝰ
meus mihi:ꝛ ego illi:deus enim facit ac ſi
eſſet totaliter cum obedientia: quia obedi
entia eſt totaliter cum illo: vere obediẽtes
dicũt illud. Roma.xiiij.Nemo noſtrum ſi-
bi viuit. ⁋ Iteꝫ obedientia a periculo ma
ris huius mundi liberat:obediens naue ꝑ-
tranſit mare huius mundi. Sapien.xiiij.
Exiguo ligno credunt hoĩes aĩas ſuas:ꝛ
tranſeuntes mare per ratem liberati ſunt.
Exiguum lignũ eſt obediẽtia humilis obe
dientia facta eſt quaſi nauis inſtitutionis.
Prouer.viii. Qui in naui eſt etiã quieſcẽs
ꝛ comedens ꝛ bibens pꝛocedit: quia alie-
no motu mouetur:ſic obediens qui in reli-
gione eſt etiã quieſcendo comedendo: bi/
bendo meretur. ⁋ Item obedientia:homi
nem ditat:nec mirũ cum de ſuo nihil expẽ
dat que nihil ſuum reputat: ꝛ cum in cun-
ctis que agit voluntatem alterius facere ĩ
tendat. ⁋ Itẽ pꝛo omnibus que agit meri
to:remunerationẽ expectat. Multe filie cõ
gregauerunt diuicias. Prouer.vlt. Obedi
entia vero ſuꝑgreſſa eſt vniuerſas:quis eſt
qui quandoqꝫ nõ faciat multa ſpecialiter
pꝛo ſe de quibus non expectat remunera/
tionem niſi ille qui ſub obedientia viuit.
⁋ Item obedientia quaſi equus in para-
diſum vadit alieno ſenſui ꝛ alicuius volũ
tati:quaſi pedibus innitendo alienis. Joã.
Uelocius vadit q2 pedes quibus innitiꝛ
velocioꝛes ſunt pꝛopꝛĳs:multi in religione
valde ſurgunt mane:ꝛ frequenter ieiunãt:
qui ſi eſſent in ſeculo minus ſecum agerẽt:
pꝛopter eandem cauſam: obedientia non
maculatur. Prouer.tertio. Uie eius : vie
pulchꝛe:ꝛ pꝛopter eandem cauſam non le
ditur. Si quid enim culpe: vel periculi eſt
in eo ꝙ ei iniungitur:ſuperioꝛis eſt:qui pꝛe
cipit: cuius ſenſui ꝛ voluntati ipſe innititꝛ
tur.niſi manifeſtum peccatum ſit illud ꝙ
ei iubetur de ea videtur vnum eſſe illud.
Pſalmꝰ. In manibus poꝛtabunt te:ne foꝛ
te offendas ad lapidem pedez tuũ. ⁋ Itẽ
obedientia hominem expedit:exoneratum
reddit: cum obediens a ſeipſo alleuiatus
ſit. Alĳ enim incũbit ſollicitudo pꝛo ipſo ꝛ
tempoꝛaliter ꝛ ſpiritualiter. Ideo non ſo-
lum poteſt currere ſed etiam volare:ſic tñ
obedientia habet duas alias ſibi coniun-
ctas.ſ.voluntariam paupertatem:ꝛ caſtita
tem. Apoc.duodecimo. Date ſunt mulieri
due ale aquile magne vt volaret in deſer-
tum. Ber.magna pena paupertas: qua tã Paupertas.
cito volatur in celum. Nam in alĳs virtu
tibus conſequitur pꝛomiſſio futuro tempo
re indicatur. Paupꝛtati vero non tam pꝛo
mittitur q̃ȝ datur : caſtitas etiam magna caſtitas
pena eſt que hominem expedit ab illa de
lectatione qua difficillimum eſt hominem
bene vti:ꝛ a foꝛtiſſima occaſione peccandi
ſcilicet a muliere per qua diabolus. Adaꝫ
deiecit. Gen.tertio. Et q̃ȝ iob reliquit: vt ꝑ
eam eum deiceret. Job.2. Dixit illi vxoꝛ
ſua:adhuc tu permanes ĩ ſimplicitate tua.
⁋ Item obedientia facit hominem triũm
phare. Prouer.vigeſimopꝛimo. Teſtis mẽ
dax peribit:vir obediens loquetur victo/
riaꝫ teſtamẽti mẽdax eſt qui pꝛoceſſus eſt
obedientiam:ꝛ eam non ſeruat:qui in pꝛe
ſenti perit dum in bello ſpirituali ſuccum-
bit:ꝛ in futuro peribit:quia eternaliter dã-
nabitur exemplum habemus de hoc in po
pulo iudayco: qui pꝛomiſit ſe ſeruaturum
legem. Exo.decimonono. Omnia que locu
tus eſt deus faciamus. Item Joſue.1. Om
nia que pꝛecepiſti nobis faciamus . Cum
vero tranſgrediebatur legem vincebatur.
Joſue ſeptimo. Anathẽa in medio tui iſrl̃
eſt non poteris ſtare coꝛam hoſtibus tuis.
Adam ſimiliter factus inobediens ſuo ſu-
perioꝛi habuit repugnans ſuum inferius.
Gen.tertio. Qui comedit ꝛ apti ſunt ocu-
li eius. Glo.Auguſt. Anima rationalis mo
tus beſtialis:in carne ſua erubuit:ꝛ ſubdi-
tur motus iſte de tranſgreſſione veniebat.
ꝛ Tertio. Reg.vndecimo. Legitur de ſa-
lomone quod non placuerat coꝛam deo:ꝛ
ſubditur:ꝛ ſuſcitauit deus aduerſarium ſa
lomoni:ſic accidit ei qui in religione eſt : q
obedientiam non ſeruat ei cui pꝛomiſit
ꝙ deus permittit eum ĩpugnari ꝛ vinci: ꝛ
ſic perit qui pꝛopꝛiam voluntatẽ ĩ religiõe
vult ſequi tamq̃ȝ filius perditionis. Jo.17.
Nemo perĳt ex eis niſi filꝰ ꝑditiõis : vere
f 4

ſtius pditiõis eſt q volu̅tarie laqueũ ſic in
tecꝰ:quo pitur ꝰ erat. Prouer. vi. Illaq̃atꝰ
es verbo oris tui. Uere filꝰ pditiõis q de
loco ſalutis:fecit ſibi locũ dãnatiõis: ⁊ cu̅
eẽt liberatꝰ de mari huius mũdi ⁊ iã ĩgreſ
ſus naue religiõis ibi etiã periclitaẽ. Act.
.xxviij. Utiq̃ homicida ẽ h q cũ euaſit de
mari vitio diuina nõ pmittit eũ viuere. vir
obediẽs põt loq victoriã q2 hz nobiliſſimũ
genꝰ triũphi. Sicut antiq pẽes habita vi
ctoria ſolẽt cãtare cãticũ laudis: ⁊ grãru̅
actiões:nobiliſſimũ genꝰ triũphi ẽ ſeipſum
vincere q facit vir obediẽs. Uñ ſup illud.
Melior ẽ obediẽtia. ⁊c̃. Glo. Gre. Uir obe
diẽs loqtur victorias: Dũ enĩ aliene voci:
humilit̃ ſubdimur:noſmetipſos in corde ſu
pamꝰ. Prouer. xvi. Melior eſt q dñaẽ aĩo
ſuo expugnatore vrbiũ. Multi urbes ⁊ re
gna ſibi ſubiugauerũt:q tñ ad hũc trium
phu̅ nobilẽ nõ peruenerũt. ſic triũphus p
prius ẽ hoĩs vincit leo. vel aliqd aĩ. cetera
aĩalia. ſz ſeipſu̅ vincere nõ põt. Sen̄. Qui
ſeipſu̅ vincit ɔtra oĩa fortis ẽ obediẽs deo
ſubiectꝰ ẽ: ⁊ iõ merito ei: cetera ſunt ſubie
cta ⁊ nihil ei repugnat. deus inobediente
pugnat: iõ nõ ẽ mirꝫ ſi ipſe triũphat. Leuĩ.
xxvi. Si pceptis meis ambulaueritis. ⁊c̃. p
ſeqmini inimicos vr̃os ⁊ corruet corã vo
bis. Itẽ obediẽtia aĩam ornat. vnde in au
ris ẽ aurea q̃ celeſtis ſpõſus dat aĩe. Pro
uer. xxv. In auris aurea: ⁊ margarita reful
gẽs q arguit ſapiẽtẽ ⁊ aurem obediẽtem.
Margarita fulgẽs in auri auree decenẽ iũ
git: ⁊ doctrina mentẽ illuminãs. auri obe
dienti vtiliter pponitur. dat elyẽ et rebec
ce in aures aureas. Gen̄. xxxiiij. ⁊ amici.
Iob. dãt ei in aure ⁊ onẽ. Iob. vlt. Item
obedientia eccleſiã letificat. Eccle. iij. Qui
obedit patri refrigerabit matre̅. Itẽ homi
nẽ glorificat. Ro. Ult. veſtra obediẽtia in
oẽ locũ diuulgata ẽ. Itẽ aĩa caſtificat a li
bidine proprie volũtatis. I. Pe. I. Animas
veſtras caſtificãtes in obediẽtia caritatis.
Itẽ obediẽtia cõſeruat animam. Prouer.
xix. Qui cuſtodit mãdatũ cuſtodit animas
ſuã. obedientẽ merito cuſtodit deus tanq̃
ſuũ. Prouer. xxix. Cuſtodiẽs filius extra p
ditionem erit. Eccle. xxviij. Qui cuſtodit p
ceptu̅ nõ experietur quicq̃ mali. In vitis
patrũ cuidã ſeni cũ deeſſent ei neceſſaria

vite pcepit diſcipulo ſuo vt iret in vicũ ad
miniſtrũ q ſolebat ei neceſſaria deferre ⁊ il
le lz timeret ire pp̄ter ſcãdalum:tñ dixit ſe
iturũ pp̄ter bonũ obediẽtie cui ſenex. Ua
de confide in dño deus proteget te ab om
ni tẽptatiõe cũ aũt veniſſet frat̃ ad hoſtiũ
miniſtri ſenis aperto hoſtio iuenit ibi filiã
miniſtri ſolã:q̃ amplexata cepit eũ allicere
ad cõmixtionẽ carnis amplexans eũ: ⁊ cũ
vrgerent eu̅ cogitationes clamauit ad do
minũ dicẽs: dñe pp̄ter orõnem eius q me
miſit ſalua me ex hac hora: ⁊ ſtati. Iuuẽtꝰ
ẽ ad fluuiũ iuxta mõaſteriũ ſuũ: ⁊ reuerſus
eſt ad patre̅ ſine macula. Item obediẽtie
obediũt oĩa: creator ⁊ creature de creato
re habetur. Io. decimo. Non fuit poſtea
tã longa dies: obediẽte dño voci hominis
de creaturis vero multa hẽs exẽpla. In vi
tis. Patrũ qdam de ſenioribus miſit diſci
pulu̅ ſuũ ad auriẽdã aq̃ ⁊ erat puteꝰ re
motꝰ a cella. diſcipulus vero oblitus fuũe
re venit ad puteu̅: ⁊ p longitudine vie nõ
audẽs reuerti p fune ne forte cõtriſtaret ſe
ne̅: pſtrauit ſe in orõnem: ⁊ ſurgẽs de ora
ne clamauit. Eputee oputee miſit me ſer
uus ieſu chriſti: ⁊ abbas meus vt haurireꝫ
aq̃: ⁊ ſtatim aſcendit aqua ad os putei ⁊
impleuit frater lagenam glorificans pote
tiam ſaluatoris: aqua putei reuerſa eſt ad
locum ſuum. Item in vitis patrum: Abbas
paulus precepit diſcipulo ſuo iohanni vt
afferret ei fimũ bonũ qui erat ei neceſſariꝰ
ad vtenſilia: at ille ait in loco vbi fimus eſt
habitat leena. Cui abbas. Si venerit ſup
te alliga eam: ⁊ duces eã tecum. Iuit iohã
nes ⁊ inuenit leenam irruentem ſuper eu̅
qui voluit eã tenere: ſed ipſa aufugit. iohã
nes vero ſequebaẽ eam dicẽs. Abbas me
us precepit vt alligatam ducam te ad eu̅
⁊ ſtatim beſtia ſuſtitit ⁊ tenens eam reuer
tebaẽ ad monaſteriu̅. Quod cum vidiſſet
abbas ne forte diſcipulus inde extolleret
dixit ei. Sicut tu inſenſibilis es ita inſenſi
bilem beſtiam adduxiſti ſolue ⁊ dimitte eã
vt pergat ad locum ſuum. Item obedien
tia homini pacem dat. Prouer. xiij. Qui ti
met pceptum in pace verſabitur. I. Mach.
xiiij. Siluit terra iuda omnibus diebus ſy
monis. Siluit. i. quieuit velꝰ pacem habuit
Iſa. xlviij. Utinam attendiſſes ad manda

ta mea:fuiſſet quaſi flumẽ pax tua. Itẽ obe
dientia hominẽ bñdici facit. Deuẽ. xi. Pro
pono vobis benedictionem ſi obedieritis
mandatis domini. Eiuſde̅. xxviij. Ueniẽt
ſuper te oẽs benedictiões iſte: ⁊ apprehen
dent te ſi tamen precepta eius audieritis
benedictus tu in ciuitate ⁊c̃. Ite̅ facit ho
minem beatu̅. Mat. xvi. Beatus es ſymõ
⁊c̃. Prouer. xxxix. Qui cuſtodit legẽ beatꝰ
eſt obedientia in preſenti hominem dignũ
prelatione efficit. Unde̅ ſymonem prefecit
deus ceteris apoſtolis. Mat. xvi. I. Mach.
ij. Symon frater videtur ſcio q vir ɔſiliĩ ẽ
ipſum audite ſemper: ⁊ ipſe vobis erit paẽ.
Iuxta beati phyliberti dicitur preeſſe nõ
audeat qui ſubeſſe non didicerit nec obe
dientiam a ſubiectis imploret q eam pre
latis exhibere nõ nouit obediẽtia eccleſia
ad regnum introducit. Mat. xxviij. Si vis
ad vitam ingredi ſerua mandata. Inobe
dientia: clauẽ paradiſi ammiſit: ſed obediẽ
tia eam recuperauit. Unde ſymoni petro di
ctu̅ eſt. Mat. xvi. Tibi dabo. cla. re. ce. obe
dientia vitam hominis feliciter conſumat.
Iob. xxxvi. Si audierit ⁊ obſeruauerint cõ
plebunt dies ſuos: in bono ⁊ annos ſuos:
in gloria. Si aũt nõ audierint tranſibũt p
gladiu̅. ¶ Sexto valere poſſunt ad cõme̅
dationẽ obediẽtie verba ſctõꝝ q̃ videntur
oſtẽdere preminẽtia huiꝰ virtutis ad alias
virtutes ſymone̅ prefecit deus ceteris apo
ſtolis. Math. xvi. Tibi dabo. c. re. ce. ⁊ obe
dientia ſm verba ſanctorꝝ preminere vide
tur ceteris virtutibꝰ. Grego. in moral. ſola
obediẽtia virtus eſt que ceteras virtutes
menti inſerit inſertaſq̃ cuſtodit: ſolẽt inſeri
arbori agreſti duo ramũculi alicuius nobi
lis arboris: deide arbor q̃ prius erat agre
ſtis producit flores: fructus ⁊ folia ſm na
turã nobilis arboris aq̃ ramũculi ſunt aſ
ſumpti. Sic obediẽtia alienũ ſenſu̅: ⁊ alie
nã voluntatem aſſumit: ⁊ cordi eiꝰ qui pro
mittit obedientiam inſeritur: ⁊ Iam cor il
lud: ſm ſenſum ⁊ voluntatẽ ſui ſuperioris
operaẽ. Item dicit. Greg. q obedientia nõ
tam eſt virtus q̃ mater virtutũ qd iõ põt
intelligi eẽ. deinde q2 obedientia pducere
poteſt motus omniũ virtutum. Eẽs enim
poſſunt iuberi: ⁊ ſi aliqs pducat motus il
los quia iuſſus eſt obedientie ſunt ſuper il

lud. Gñ. ij. Lignũq̃ ſcie boni ⁊ mali. dicit;
Glo. Augu. obedientia ſola veriſſima eſt vir
tus creature rõnali: ſub dei poteſtate degẽ
ti q põt intelligi dictũ eſſe: pmo q2 obediẽ
tia perficit hominẽ ex pte illa q̃ habet com
paratione̅ ad deũ ſub quo eſt ⁊ reſpectu.
Act. qui ẽ nobiliſſimꝰ tãq̃ finis hoĩs. finis
eſt enim optimũ in vnoquoq̃ h actus eſt
obſeruatio mandati dñi. Eccle. vlt. Deum
time ⁊ mãdata eiꝰ obſerua: h ẽ oĩs hõ: h i
mit. Aug. in h q poſt illud obediẽtia ſola
ẽ veriſſime virtꝰ ſubdit rõali creature ſub
dei poteſtate degenti. ſo põt intelligi h di
ctu̅ pp̄ter meritũ ad qd multũ valet obe
diẽtia. Unde ſup illud. Gen̄. ij. Lignumq̃
ſciẽtie dicit. Aug. optabat vt homo ſub do
mino poſitus ab aliquo phiberet: vt eẽt ei
virtus merendi obediẽtia: dũ aliqs inten
dit facere volũtatẽ ppriã: nõ videẽ mere
ri. niſi apud ſemetipſu̅. Ab illo eni merces
expectaẽ cui ſeruiẽ vel cuius volũtas fit. ſi
mereẽ ergo apud aliũ niſi q vult facere p
priã volũtatẽ q ẽ obediẽtie. Greg. Sola ẽ
obediẽtia q̃ meritu̅ fidei poſſidet. tertio p
pter maiore̅ difficultatẽ. virtus enim ẽ cir
ca difficile iuxta ſapiẽtẽ etiã nomẽ virtu
tis. a vi. videẽ eſſe dictũ: difficillimum autẽ
videẽ eẽ agere cõtra ſe: q facit obediẽs q
ſonat nomẽ obediẽtie: obedire eni̅ ẽ ɔtra
audire. ſ. cõtra ppriu̅ ſenſu̅: ⁊ ppria volũ
tatẽ. Gre. ſup. I. Ro. xv. Melior eſt obediẽ
tia: q̃ victime: q2 per victimas aliena caro:
p obedientiam vero ppria caro mactura.
obediẽtia quaſi quoddã martiriũ eſt. Gre.
tanto deum quiſq̃ citius placat: quarto re
preſſa arbitrij ſui ſuperbia gladio ſe pcepti
imolat: obediens quaſi pprium caput ſibi
amputat primo ⁊ caput ſibi chriſtum con
ſtituit vel eum qui in loco eius eſt qui mar
tirium proximo ſuſtinet. vnam voluntate̅
ſibi amputat. ſ. voluntatem vinẽdi: ſed iſte
omnem voluntate̅. obedientia maxime p
prie voluntati detrahit: ⁊ ideo virtuti ma
xime addit. Sapiens: hoc ſolu̅ virtuti adi
cies: q proprie voluntati detraxeris. poe
ta: ẽ virtꝰ placidis abſtinuiſſe bonis. ¶ Se
quitur de hijs que poſſunt iuuare obediẽ
tiam. ¶ Et notandum q quinq̃ ſunt que
valere ſolent ad hoc q aliquid fit magis
tractabile. vel flexibile: ⁊ ſimilia preter ea

ea que dicta ſunt amanda eſt obedientia
a fidelibus: tanqꝫ mater eorū. I. Pe. I. Spe-
rate in ea que vobis offerūt gratiam in re
uelatiōe ieſu chriſti quaſi filij obedientie:
b ſis poſſint valere ad hoc ꝙ cor alicui⁹ ſit
magis obediens. ❡ Primū exilitas vt pa-
tet in virga ꝓpter exilitatem flexibile ē etiā
ferrū ſi ſit exile vel tenue flecti pōt ſic exili-
tas humilitas valet ad obedientiā. Unde
cantor magnus pariſienſis: humilitatem
poſuit matrem obedientie: ⁊ apo. Phil. ij.
Loquens de obediētia chriſti: premittit de
eius humilitate humiliauit inquit ſemetip
ſum factus obediēs. ⁊c. Aug. in. xiiij. lib. de
ciui. dei. obedientia niſi humiliū eē nō pōt
cū humilitas ſit ſenſus ꝓprie vacuitatis.
humilis habet vbi ſenſum alienū recipiat:
quaſi vacuus a ſuo: ⁊ qui ſenſuꝫ alienū re
cipit niſi ſit aperte malus recipit alienam
voluntatē: ⁊ ſic ſit obediens. ſuperbus ꝑus
exibit de ſenſu ſuo qꝫ recipiat ſenſum alie-
nū: vel alienā voluntatem ⁊ fiat vere obe-
diens. Prouer. xxvi. Uidiſti hominē ſapiē-
teꝫ ſibi videri: magis ſpē illo habebit inſi-
piens. cibus in quo nimis eſt de ſale quaſi
perditus eſt: facilius ſal cibo addit qꝫ ſub
trahatur. Sic qui ad religionē venit ſi ſal
ꝓprij ſenſus nimis in eo habūdet nō apt⁹
religioni facilius homo ſimplex religioſus
efficietur qū ipſe. Ber. ad fratres de mōte
dei. Superbia quāuis prudēs ſi videat
dimittenda eſt ⁊ abigenda. Si eniꝫ admit-
titur ſuperbus pria die qua incipit habita-
re incipit leges dare. Nimiū vero ſtultus
diſcerꝫ non pōt que inuenit. Eccle. xix. Me-
lior eſt qui minuitur ſapia ⁊ indiget ſenſu:
⁊ timet deū: qꝫ qui habundat ſenſu: ⁊ tranſ
greditur legem altiſſimi. timor etiā qui eſti-
mat pericula que nō ſunt ⁊ defectus ſuos
ſcrutat inuenit ſenſu indigere: ⁊ ſic timor
humilitatē introducit. humilitas vero vi-
dēs ſenſuꝫ ſuū ſibi nō ſufficere. Alieno ſen-
ſui acqeſcit: nec vult habere ducē illū q in
tot foueas ꝓcipitauit eū. ſ. ſenſuꝫ ꝓprium.
❡ Secūdū ē aſſueſactio. vnde equs aſſue-
ſcit circa volutionibus vt facilius ad volū-
tatem ſeſſoris flecti poſſit. Prouer. xxv.
Equs parat ad diē belli: dominus aūt ſa-
lutē tribuet. equs eſt religioſus cui frenum
obedientie impoſitū eſt. Zac. x. Poſuit eos
equum glorie in bello. operatur deus in vi-
ro religioſo glorioſa: ⁊ ideo pōt dici equ⁹
glorie hic equus per aſſueſactionem parā-
dus eſt ad obedientiam: vt nunc ad dexte-
ram proſperitatis nunc ad ſiniſtraꝫ aduer-
ſitatis verſetur: aliter in die belli ſuccūbit.
quando ſcilicet aliquid graue iniungetur
religioſus qui in ſua voluntate nutritur
deſtruitur. In vitis patrum. beatus anto-
nius precepit paulo ſimplici heremite ſue-
re ⁊ deſuere veſtimenta: texere: ⁊ frangere
ſportulas ſic voluntatem eius flexibileꝫ ⁊
obedientem efficere. ❡ Tertium eſt ignis
vt patet in cera que calefacta de facili fle-
ctitur: ⁊ in metallis que ad ignem lique-
fiunt ⁊ ſic de facili formā rei cui infundun-
tur accipiunt. Sic valere poteſt ad hoc
ꝙ cor in obedientia magis flexibile fiat
ignis diuini amoris ſcilicet ſi oſtendatur
qualiter deus dilexerit nos. Luc. decimoſe-
cundo. Habetur de hoc igne. Ignem veni
mittere in terram ⁊ quid volo niſi vt ac-
cendat frequenter cogitandus eſſet amor
ille ex quo altiſſimus obedire voluit pro
nobis vſqꝫ ad mortem crucis: vt confunde-
mur male obedientes eſſe ad leuia que no-
bis ex parte eius iniunguntur. ❡ Quartū
eſt ſeparatio rei ab aliquo minus flexibili
cui adherebat vt patet in corio adherenti
ligno ꝙ flecti non poteſt niſi a ligno ſepare-
tur: Sic expediret ei qui perfecte obedire
vellet ꝙ voluntatem ſuam ab omni re tē-
porali ſeparet ⁊ ea recolligeret vt haberet
eā paratā qū mādatū ſuꝑioris inueniret:
In pſ. Parat⁹ ſuꝫ ⁊ nō ſuꝫ turbatus. Itē
patū cor meū de⁹ paratū cor meū. B. Pa-
ratum ad ſublimia paratum ad vniuerſa
quecunqꝫ preceperis. Ber. verus obediēs
mandatum nō procraſtinat: ſed parat au-
res auditui: linguam voci: manus operi: pe-
des itineri ⁊ ſe totuꝫ inter ſe colligit vt mā-
datum peragat imperantis. ❡ Quintū eſt
alicuius liquoris admixtio. vt pellis dura
vngitur: vt ſit tractabilior ⁊ terre dure aq̄
miſcetur. Similiē vnctio gratie neceſſaria
eſt: vt cor magis obediens fiat. Ideo qui i
religione eſt frequenē in oratione deo ſup-
plicare debet vt gratiam obediendi ſibi tri-
buat: ꝓlato beneplacitum ſuum de eo
inſpiret. Auguſtinus. x. lib. confeſ. Domine
da quod iubes: da ꝙ iubes: ⁊ iube ꝙ vis.
Similiter debet religioſus differētie deo obe-
dientiam iubes da ꝙ iubes: ⁊ iube ꝙ vis:
poteſt etiam valere ad obedientiaꝫ mode-
ſtia imperantis. Sen. remiſſius imperanti
melius paretur. Greg. Qui ab vnoquoqꝫ
bono ſubiectos negat neceſſe eſt vt multa
concedat ne obedientis mens funditus in
terra ſit ab omnibus repulſa ieiunat.
vnde deus. Ade vnicam arborem prohi-
buit oēs alias ꝯceſſit. Gen. ij. ⁊. iij. Roma.
xij. Propter inobediens fuit propter gra-
ue imperium roboam.

❡ De gradibus obedientie. iij. capi. 22

a Sequitur de gradibus obedientie.
Et notandum ꝙ. Ber. vij. Gradus
obedientie tangit. ❡ Quorum pri-
mus eſt libenter obedire qꝫ gradum vt ip-
ſe aut non poteſt aſcendere qui voluntateꝫ
precipientis ſuam non fecerit libenter obe-
diebat qui dicebat: Meus cibus tibi eſt vt fa.
eius vo. qui miſit me. Jo. iiij. Auguſtinus.
x. libro. nono. E primus miniſter tuus eſt:
qui non magis intuetur hoc ate. Audire
quod ipſe voluerit: ſed poti⁹ hoc velle qd
a te audierit. Ber. qſquis occulte ſatagit:
vt ꝙ vult ipſe: hoc ei prelatus iniungat: ip-
ſe ſe ſeducit ſi forte ſibi quaſi de obediētia
blandiatur. Neqꝫ enim in ea re ipſe prela-
to ſed magis ei prelatus obedit: paratum
ad domini voluntatem ſe oſtendit poſtea
dicens. Act. nono. Domine quid me vis fa-
cere. Ber. In ſermonibus nec dubiuꝫ quin
ampliorem gratiam mereatur qui paratū
ſe exibet ante mandatum quoniam q obe-
dire ſatagit poſt mandatum requirit deus
oblationes voluntarias. Exo. trigeſimopri-
mo. Iſte eſt ſermo quē ꝓcepit deus. omnis
voluntarius: ⁊ prompto animo offerat primi-
tias domino. Dauid voluntarie ſacrifica-
bo tibi coacta ſeruitia deo non placēt: ſed
quidam ſunt ſimiles ruſticis qui dominis
ſuis nullum ſeruitiuꝫ volunt facere niſi co-
acti. Et notandum ꝙ libenter obedire pre-
cipue laudabile eſt cum grauia iniungun-
tur. Unde ſuper illud. I. Roma. decimoqu-
to. Melior ē obedientia ⁊c. dicit. Glo. Gre-
go. Sciendum ꝙ obedientia aliquando ſi
de ſuo aliquid habet nulla eſt / aliquando
minima eſt ſi ſuum aliqd non habet. Cum
enim locus ſuperior imperatur obedien-
tie virtutem euacuat ſibi qui ad hunc pro-
prio deſiderio anhelat. cum vero probra
contumelie imperantur. nihil in hoc ex ſe-
metipſo animus appetat obedientie ſibi
meritum imminuit qui ad hec inuitus de-
ſcendit hinc moyſes principatum ꝓprij
humiliter recuſat. Paulus auteꝫ audacter
dicit. Ego non ſolum ligari in ieruſalem: ſꝫ
etiam mori paratus ſum. Et notandum ꝙ
obedientia in difficilioribus gratior eſt: in
obedientia grauior. Inobedientia vero in
facilioribus multum deo diſplicet. Ber. de
precepto ⁊ diſpenſatione inobediendi ra-
tione hoc generalis regula teneatur vt dif-
ficilioribus quibuſcunqꝫ agendis obedītio
gratior qꝫ preuaricatio grauior iudicetur
⁊ in facilioribus minuſqꝫ honeroſis contē-
ptus damnabilior qꝫ actus laudabilior exi-
ſtimetur. Auguſtinus. decimoquarto. libro
de ciui. dei. In paradiſo tāto maior inobe-
dientia fuit quanto id quod preceptum ē
nullius difficultatis fuit. Ubi enim magna
eſt inobedientie pena ꝓpoſita ⁊ res a crea-
tore facilis imperata quis nam ſatis expli-
cet quantum malum ſint non obedire in
re facili ⁊ tante poteſtatis imperio: ⁊ tan-
to terrente ſupplicio. ❡ Secundus grad⁹
eſt obtemperare ſimpliciter. Multos enim
videmus ſecundum verbum. Ber. poſt pre-
cipientis imperium multas facere queſtio-
nes. quare ſepius ingeminare. Unde hoc b
venit: quis hoc inuenit conſilium. Inde
murmuratio: excuſatio: ſimulatio impoſſibi-
litas: aduocatio amicorum. In pſalmo. In
auditu auris obediuit mihi. vt oſtenderet
vno eodemqꝫ momento proceſſiſſe: ⁊ impe-
rantis imperium: ⁊ obſequium obſequen-
tis. ad ſimplicitatem obedientie pertinet
non indicare quid vel quare. Sibi preci-
piatur. Ber. in libro de conſideratio. Om-
nibus nobis in conuerſationis initio. nul-
la magis virtus eſt neceſſaria qꝫ ſimplici-
tas humilis: ⁊ gratuitas verecunda. Ber.
ad fratres de mōte dei. ꝑfecta obedientia
maxime in inſipiente eſt indiſcreta hoc eſt

[Marginal manuscript notes:] humilitas mater obedientie — Inobedientia — 2. ſimplici

1. Quid iniquius quam velle ſibi obtemperari a minoribus, et nolle obedire maioribus?
2. Non potuit Deus perfectius demonſtrare, quantum ſit bonum obedientie, niſi quam prohibuit ab ea re, que non erat mala. Sola ibi obedientia tenet palmam, ſola ibi obedientia inuenit penam.
Non attendit verus obediens quale ſit quod precipit, hoc ſolo contentus quia precipit.
Non eſt dubium quin ampliorem gratiam merentur, qui parati ſe exhibent ante mandatum, quam qui obedire ſatagit poſt mandatum.

non diſcernere: qd vel q̃re ꝑcipiat: ſed ad
h̃ tm̃ niti vt fideliter ⁊ hũiliter fiat q̃ a ma
iore precipit. Idẽ loquẽs de nouitio. Stul
tus fiat: vt ſit ſapiens: ⁊ hec omnis eius ſit
diſcretio: vt in hec nulla ei ſit diſcretio: hec
omnis eius ſapientia vt in hac parte nul/
la ei ſit. Idẽ in ſermonibus. Rara auis in
terris diſcretio. Iõ diſcretõis locũ ſcẽ ĩ no
bis ſuppleat vtꝰ obediẽtie vt nihil plꝰ: ni/
hil nimis: nihil aliter q̃ ĩpatũ ſit faciaꝫ. Deu.
xij. Que ꝑcipio tibi h̃ tm̃ facias nec addas
quicq̃ nec minus. Cũ Iuliꝰ ceſar in ꝑdo
mãdis hoſtibꝰ qnqꝫ an. ſpaciũ ſibi ꝑmiſſuꝫ
peregiſſet ⁊ glorioſe triũphaſſet honor tn̄
debitꝰ ſibi denegatꝰ ẽ: nec vrbẽ ĩgredi ꝑmiſ/
ſus ẽ eo q̃ vltra terminũ ſibi ꝑfixũ: morã
ꝯtraxiſſet. Deut. xij. Nõ facietis illic q̃ nos faci
muꝰ h̃ hodie ſinguli q̃ ſibi rectũ vr̃. B. ſuper
cãt. Qui vr̃i curã ſemel nob crediditis qd
rurſus de nob vos ĩtromittitis: pſcẽ obediẽſ
dꝫ ſe hr̃e vt iumẽtũ. Dauid ſcũs ſuꝫ vt iumẽ
tũ apd te. Idẽ deduxiſti ſic oues ppl̃ꝫ tuũ.
⁊ Iterũ. Qui deducis velut ouẽ ioſeph: ſim
plicitatẽ obediẽtie multũ amabãt ãtiq pa
tres ĩ diſciplis ſuis. Iõ ĩ ꝑncipio nõ ꝑcipie
bãt eis recta: vñ ĩ vitis patrũ qdã dixit ab
bati paſtori: pr̃es ſeniores nõ loquunt̃ ab
initio fr̃ibꝰ recta: ſꝫ magis diſtorta: ⁊ ſi vide
rint q2 ea q̃ torta ſũt faciũt: iã ei nõ loquũ
tur niſi q̃ expedit ag̃ſcẽtes qm̃ in oĩbꝰ obe
diẽtes ſunt: debẽt ĩferiores audire mãdata
ſupiorꝫ q̃ſi adeo dicerẽt̃. Mat. x. Qui vos
audit me audit: vñ ſicuti nõ diſcernerẽt ſi
aliqd adeo ꝑcipet̃: ſꝫ hũilit̃ illd ĩpler̃: ſic ſi
debẽt diſceptar̃ de mãdatꝫ plaꝫ. B. Nõ te
moueat magr̃ ĩpatꝰ: indiſcreta poteſtas: ſꝫ
memẽto: q2 nõ ẽ ptãs niſi adeo ⁊ q̃ potãti
dei reſiſtit: ordinatiõi reſiſtit. Col. iij. Serui
obedite ꝑ oĩa dñis ⁊c̃. Et ſubdit̃ qdcũq̃
faciꝫ ex aĩo opamini ſic dño ⁊ nõ hoĩbus.
¶ Tertiꝰ gradꝰ ẽ ilarit̃ obedire: ilarẽ. n. da
torẽ diligit ds. 2. Cor. ix. Scdꝫ hbdũ. B. Se
renitas ĩ vultu dulcedo ĩ ſmõibꝰ multũ co
lorãt obediẽtiã obſequẽtis: nubiloſa corpis
cõpoſicio ⁊ facies tenebris triſticie offuſca/
ta: deuotiõeꝫ ab aĩo receſſiſſe ſignat: qs. n.
libẽt ĩpat hoĩ triſticiã effluẽti: Eph. 6. Cũ la
ſacite ſine murmuratiõibꝰ. Ec. 35. In oĩ da
to hilarẽ fac vultũ tuũ: q cũ murmur̃ obedi
unt cũ pzona falſa deũ paſcẽ volũt. in ꝑs.

Debet̃ in eſcã meã fel ⁊c̃. Obediẽtia taliũ
ẽ q̃ſi obediẽtia demonũ: ad ꝑceptũ. n. xp̃i
exibãt demonia multis clamãtia: q ſic obe
diũt nõ vere ſunt obediẽtes: ⁊ ſi dicant̃ ei
Mat. xxvij. Inuenerũt hominẽ cyrenenum
ſymonẽ noĩe tales ſunt vt magis lapides
qui moueri nõ poſſunt ſine afflictione mo
uentis. Eccle. x. Qui tranſfert lapides affli
get̃ in eis: tales ſunt vt rote carri: nõ ſolũ
in h̃ q̃ deꝰ ꝓ defectu vnctiõis murmurãt:
ſed quia vnus alterum precedere nõ vult:
non faciam hoc dicit vnus niſi ille idẽ fece
rit. Eccle. xxxiij. Precordia fatui quaſi rota
carri: tales ſunt: ſicut imagines in edificijs
que ſuſtinent colũnas que in facie triſticiã
oſtendunt: prelatus cuius ſubditi cũ triſti/
cia ⁊ murmure obediũt: ſimilis eſt illi qui
haberet omnia mẽbra infirma que neceſſe
haberet mouere: ⁊ nullũ mouere poſſet ſi
ne dolore qui eſſet in magna miſeria: prela
tus talis ĩperat illi: ⁊ ille affligit̃ ⁊ ꝯtriſtat̃
⁊ ipſe cũ eo ſimilit̃ ĩpat aliis: ⁊ ille cõtri/
ſtatur: ⁊ ipſe cũ eo: ⁊ ſic qui obſequi debue
rũt offendunt. Hebre. xiii. Obedite ꝑpoſi/
tis veſtris ⁊ ſubiacete eis: ipſi. n. ꝑuigilant
quaſi rationeꝫ pro animabus veſtris red/
dituri: vt h̃ faciant cũ gaudio: ⁊ non gemẽ
tes: hoc enim non expedit vobis. Sen. in li
bro de beneficiis. Ita a natura cõparatũ
eſt vt citius alterius iniurie q̃ merita de
ſcendant: illa cito defluant: has tenax me/
moria cuſtodiet: quẽ expectat qui offendit
dum obligat: ſatis aduerſus eum gratus
eſt: qui beneficio eius ignoſcit. A ſimili poſ
ſumus dicere: q̃ ſatis facit deus pro obe/
dientia aliquorum: ſi afflictioneꝫ q̃s ipſi fa/
ciunt ſuperioribus ſanctis eis ignoſcit.
¶ Quartus gradus eſt velociter obedire.
Luc. xix. Deinde eſt zacheo feſtinãs deſcẽ
dere: ⁊ ſubditur remuneratio: hodie inquit
ſalus domui huic facta eſt. Mat. 4. dicitur
de petro: ⁊ andrea: a domino vocatis: at il
li relictis retibus ſecuti ſunt euꝫ: ⁊ ſimiliter
ſubditur de Iacobo: ⁊ Ioanne. Illi ſtatim
relictis retibus ⁊ patre ſecuti ſunt eum. Ie
rony. Perfecta obedientia eſt ſua imperfe
cta relinquere. Cant. v. Manus eius tor
natiles. In vitis patrũ. Abbas ſiluanꝰ hẽ
bat. xij. diſciplos vni eorꝫ nomẽ marcꝰ quẽ
ꝑ ceteris diligebat ꝑꝑ bonũ obediẽtie qd

erat in eo. cũqꝫ quidaꝫ dicerẽt ei q̃ alij di/
ſcipuli contriſtarent̃ ex h̃. ipſe pulſauit ad
hoſtiuꝫ vniuſcuiuſq̃ vocãs eũ: ⁊ nullꝰ exi
re voluit tandẽ vocauit Marchũ ad eiꝰ
hoſtiũ q̃ ſtatim exiuit. ⁊ ſiluanus in quater
no q̃ ſcribebat ille tpe vocationis litterã
vltimã in ꝑfectaꝫ inuenit q̃ poſt vocatio/
nẽ ꝑpter bonũ obediẽtie cõplere noluit.
tũc illi iudicauerũt euꝫ magis eẽ diligẽdũ
eo q̃ deus magis diligeret eũ ꝑpter bonũ
obediẽtie. Itẽ qdã abbas ſeniori ſuo Ab
bati hor: debuit preparare piſceꝫ ⁊ appoſuit
cultellum ⁊ incidebat eũ ⁊ vocatus eſt ab
abbate hor: reliqt piſcem ſemiciſum ꝑpter
bonũ obediẽtie. Valde gratũ ſolet eẽ ꝑnci
pibus cũ precepta eorꝫ velocit̃ adimplen/
tur. Prouer. xxij. Vidiſti hoĩem veloceꝫ in
opere ſuo: corã regibꝰ ſtabit nec erit ante
ignobiles. ¶ Quintus gradus ẽ virilit̃ ad
ĩplere mãdatũ. Ber: Mandũ tuã miſiſti ad
fortia: agendũ eſt inſtant̃. ⁊ cõſtant̃ obediẽ
dũ: nec int̃ aſperitatẽ verbuꝫ tã regale eſt
ſemita relinquẽda: ⁊ loqtur de ſemita obe
dientie. chriſtus hanc ſemitã etiã ꝓ morte
ignominioſiſſima relinquere noluit. Ph. ij.
Factus obediens vſq̃ ad morteꝫ. Morteꝫ
aũt cru. Ber. Mementote fratres: chriſtus
ne perderet obedientiã: ꝑdidit vitã. Idem
putas obediẽtie fructũ cuꝫ ſubditꝰ audit:
obediẽtiã quã miſtis expetierat votis cũ ei
precipitur q̃ redoleat dignitateꝫ: e cõtrario
meritũ aſſigna ei obediẽtie q̃ terret animũ
audientis: grauis ad audiẽdum: grauior
ad ĩplẽdũ ⁊ grauiſſima ad tenẽdũ. ¶ Sex
tus gradus ẽ humiliter obedire ⁊ ſubdit.
Ber. Magna virtus humilitatis ſine cuiꝰ
obtẽtu vtꝰ fortitudinis nõ ſolũ vtꝰ nõ ſit:
ſꝫ etiã ĩ ſupbiã erũpit. Luc. xvij. Cũ fecerĩ
tis oĩa q̃ precepta ſunt dicite ſerui inutiles
ſumꝰ quod facere debuimꝰ fecimus. ¶ Se
ptimꝰ gradus ẽ indeſinẽter obedire. ⁊ ſub
dit: Ber. Perſeuerantia ſingularis eſt filia
ſummi regis. Idẽ qd currere ꝓdeſt ⁊ ante
curſus metã deficere: Sic currite vt cõpre
hendatis. I. Cor. ix. q̃ ſunt. vij. Gradus ſca/
le q̃s vidit iacob. Gñ. xviij. Hãc viſioneꝫ vi
dit iacob dormiẽs ĩ itinere: lapide ſuppoſi
to capiti. Glo. caput ponit in lapidẽ q̃ chri
ſto inheret mẽte. ⁊ ſm̃. Aug. in itinere dor/
mire eſt in via huiꝰ ſeculi: ab impedimẽto

ſecularium actionũ quieſcere. Beatꝰ bñdictꝰ ⁊
Aug. ⁊ alij ſancti qui religiões inſtituerũt
cũ chriſto corde adheſiſſent. ⁊ a curis huiꝰ
ſeculi quieſcerẽt ſpũalit̃ viderũt viſionẽ illã.
Scala iſta obediẽda ẽ cuiꝰ duo latera poſſũt
intelligi: paupertas volũtaria: ⁊ continẽtia:
vel abrenũciatio ꝓprij ſenſus: ⁊ ꝓprie vo
lũtatis. ¶ Aſcendẽda vero ſunt. iiij. q̃ de
hac ſcala dĩr. ¶ Primũ ẽ q̃ erat ſtãs ſu
per terraꝫ in quo notat̃ rectitudo intentio
nis q̃ dꝫ eſſe in his q̃ viã obedientie aggre
diunt̃: ⁊ excludit̃ ꝑ h̃ macula intentõis ter
rene eorum q̃ habẽt terrenã intẽtionem in
religiõe ſcala nõ ſtat: ſꝫ potiꝰ iacet ſup ter/
rã vel potiꝰ directa ẽ ad infernũ. Eccle. iiij.
Cuſtodi: pedẽ tuũ ĩgrediẽſ domũ dñi pe/
dẽ inq̃ intentiõis. ¶ Scdꝫ eſt q̃ cacumen
eius tãgebat celũ in quo figuratũ eſt q̃ cõ
uerſatio religioſorꝫ dꝫ eſſe in cel̃. vel q̃ ime
diatꝰ trãſitus eſt in morte a via ꝑfecte obe
dientie in celũ. Parũ eniꝫ vel nihil moran
tur ꝑfecte obedientes in purgatorio: ⁊ q2
magni lucri eſt obedientia vt ꝑus dixiꝫ ẽ:
⁊ iõ ſufficit h̃ ſoluere debita: ⁊ q2 in vo obe
diẽte chriſtus viuit ⁊ operat̃. Gal. ij. Viuo
ego: iã nõ ego: viuit vero in me chriſtꝰ. nec
ẽ veriſimile q̃ deus ſit in futuro eorꝫ vltor
quorꝫ h̃ ẽ actor. ¶ Tertiũ ẽ q̃ iacob vidit
angelos aſcẽdentes ⁊ deſcẽdentes ꝑ ſcalã
illã in quo inſinuat̃ q̃ via obedientie vita
angelica eſt: ſiue eni deſcẽdãt vere obediẽ
tes fr̃ibus ſuis miniſtrando: ſiue aſcẽdant
deo aſſiſtendo in oratione: lectiõe: medita
tiõe: ⁊ ad modũ angelorꝫ volũtateꝫ dei ꝑa
gãt. Unde q̃ntum ad illos ĩplet̃ illa orõis
dñice petitio: fiat voluntas tua ſicut in ce.
⁊ in terra. Mat. vi. ¶ Quartũ eſt q̃ deus
erat innixus ſcale in quo inſinuat̃ q̃ perfe
cta obedientia ſe hꝫ immediate ad deum:
Nullũ eniꝫ interuallũ vel modicũ ẽ inter
morteꝫ vere obedientis ⁊ diuinaꝫ viſioneꝫ:
⁊ In ꝑs: tenuiſti manũ dexterã meaꝫ: ⁊ in
uo. tu. dedu. me. ⁊ cum gloria ſuſcepiſti me.
Iſa. lviij. Si auerteris a ſabbato pedeꝫ tu/
um ⁊c̃. Suſtollaꝫ te ſup altitudineꝫ terre: ⁊
cibabo te hereditate iacob: pr̃is tui. Mul/
tum debent incitare eos: qui ſunt in ſcala
obedientie ad aſcendendum viriliter: ſpes
⁊ deſiderium videndi dñm ſcale innixũ: ſi/
cut cũ acclamatum eſt in obſidione alicu

ius caſtri illum habiturum centum libras cui primo interuenit ſpes ⁊ deſiderium tā ti lucri facit aliquos per ſcalā aſcēdere te- nētes clipeos ſupra ſe licet lapidibus ꝑcu- tiant̄ de ſup. Sic ſpes ⁊ deſideriū de qbus laʒ dixim⁹ deberent facere vt hoīes ſcalaʒ obediētie aſcenderent oēs aduerſitates q̄ occurrūt ſuperādo. Mat.xi. Regnū celoꝝ vim patit̄: ⁊ violenti rapiūt illud. Iteʒ inſi- nuat̄ in hoc ꝙ deus erat innix⁹ ſcale ꝙ ip ſe paratus ē iuuare: ⁊ cōſeruare eos q viam obediētie aggreſſi ſunt q̄ſi ſuos. ꝑfecte obe diens e ꝓximo ſeqtur dn̄m. Uſi deus ſimi lis ſoci⁹ vbi deuentū ē ad locū difficilē ad trāſcēdū porrigit manū ei iuuans eū. In ps. Adheſit aīa mea poſt te me ſuſcepit dextera tua. Attendendū eſt etiā ꝙ ſequit̄ vere deus eſt in loco iſto: dicit iacob deus dn̄m ſe exhibet vere obediēti eū iuuādo ⁊ cōſeruādo: ⁊ ei ꝓuidēdo: merito cū ille ex- hibebat ſe ſeruū dei volūtatē ei⁹ ad implē do. Itē attēdēdū eſt ꝙ iacob poſtea dixit: q̄ terribilis ē locus iſte: terribilis locus eſt locus. ſcti⁹. ſ. locus religionis ꝓpter dn̄i p̄ ſentiā. Sollicite enī ſe debēt hr̄e q ſunt in religiōe ꝓpter hoc ꝙ ds pn̄s ē. Hoc ē eniʒ vnū illoꝝ q̄ deus reqrit ab hoīe. ſ. ſollicite ambulare cū deo ſuo. Mich.vi. terroreʒ in cutere deberet ijs q peccāt ī locis ſctis. pe na illoꝝ q ī locis ſanctis peccauerūt: vt pe na luciferi: ⁊ adaʒ. Ge. nō ē h̄ aliud niſi do mus dei ⁊ porta celi. domus dei dī religio. qꝛ ī vere obediētibus ds hʒ dn̄ium porta vero celi eſt ꝑ ꝓpinqtatem q̄ hʒ ꝑfecta obedientia ad dei viſiōeʒ. ve illis q de por ta celi faciunt portā inferni ⁊ de domo dei ſpelūcā latronū: vt q ſymoniace intrant re ligiōeʒ aliq̄ vel ꝓprietarij ſunt ibi. Math. .xxi. Domus mea do. ora. eſt. vo. vos aūt fe. eā. ſpe. la. Iteʒ ve illis religioſis q de ſcala regni celeſtis ſcalā faciūt ꝯfuſiōis: quorum peccata tanto amplius fetent hominibus q̄nto ipſi ſunt in gradu altiori.

¶ De partibus obedientie. 23

Equit̄ de ꝑtibus obediētie. Et no tandū ꝙ eſt obedientia reꝓhenſibi lis reʒ. obe. cōmendabiſ. Obedien- tia reꝓhenſibilis triplex eſt. ¶ Prima cum aliqs obedit creature inferiori hoīe vt pe- cunie. Eccle.x. Pecunie obediūt oīa. ¶ Se cūda ē cū ex remiſſiōe ſupioris ⁊ ceruicoſi tate inferioris accidit ꝙ ille obedit q dʒ i- perare: ⁊ ille iperat q dʒ obedire. cū. ſ. ille ē ſupra q debuit eē infra: ⁊ mēbrū ſupra ꝯ ticē ſe extollit. Prouer.xxx. Per tria moue tur terra ⁊ q̄rtuʒ ꝙ nō pōt ſuſtinere p ſui cū regnauerit ⁊c̄. ¶ Tertia ē cū aliqs ſuo ſuperiori in malo obedit. Greg. In moral. Nunq̄ p obediētiā dʒ malum fieri. Aliq̄ aūt dʒ bonū qd̄ agit̄ p obediētiā itermitti Ber. in epiſtolis. Facere malū: quolibʒ etiā iubēte ꝯſtat ñ eē obediētiā: ſʒ poti⁹ in obe diētiā. Gre. caueāt ſubditi ne pluſq̄ expe- dit ſint ſbiecti: ne dū pluſq̄ expedit ſtudēt ſubiecti ſupioꝝ cōpellant̄ vitia venerari. Aug. Sic mod⁹ obediētie tenēdus ē vt ho nis in malo nec ꝯſentias nec malis in bo no ꝯtradicas. ¶ Obediētia vero cōmēda bilis q̄daʒ eſt neceſſaria q̄daʒ habundans vel ꝑfecta. neceſſaria eſt vt cū aliqs obedit in ijs in qbus tenet̄ obedire. habūdans ve ro eſt: cū obediat ēt in ijs in qb⁹ ñ tenet̄ obedire. Ber. Subiect⁹ hmōi obedientiā q̄ finib⁹ cohibere nouerit inꝑfectū: nā ꝑfecta obediētia legeʒ neſcit terminis ñ artat̄. ne qʒ cōtenta anguſtijs ꝓfeſſiōis largiori vo lūtate fert̄ in latitudinē caritatiſ. Iteʒ ad ꝑ fectionē obediētie ꝑtinet ñ ſolū facere qd̄ iubet̄: ſʒ etiā ſicut iubet̄. B. illū optimū di xeriʒ obedientie gradū: cū quo aīo opus i- iunctū recipit̄: quo ⁊ p̄cipit̄. Gen̄.xvij. Di xit abrahā ⁊ circūcidit carnē ꝓpucij coꝛ. ſta tiʒ ipſa die ſicut p̄ceperat ei ds. Mat.i. Exur- gēs ioſeph a ſomno fecit ſicut p̄cepit ei ange lus. Io.xiiij. Sicut mādatū dedit mihi pr̄ ſic facio. Itē notā. ꝙ ē obedientia q̄ debet̄ ex natura vt illa q̄ debet̄ deo. Act.v. obedire oꝫ magis deo q̄ hoībus. ⁊ illa q̄ debetur ꝑentib⁹ carnalibus. Eph.vi. Filij obedite ꝑentib⁹ vr̄is in dn̄o: Hoc eniʒ iuſtū ē. Iteʒ colo.iij. filij obedite ꝑentib⁹ vr̄is p oia: h̄ enim placitū ē deo. Itē ē obediētia q̄ non debet̄ ex nā ſʒ habuit volūtatē p̄ncipiū ſui vel volūtatē liberā: vel nō liberā. volūtatē nō liberā ſui p̄ncipiū habuit obediētia: q̄ dʒ ſeru⁹ deo. Col.iij. Serui p oīa obedite dn̄is vr̄iſ. volūtatē nō liberā ſui p̄mū hūit obediētia q̄ vxor dʒ viro: vel q̄ dʒ ſubdit⁹ p̄lato. Eph.v. Mulieres ſubdite ſint viris ſuis in oībus. Gen̄.iij. Dr̄ mulieri. Sub vi

ri poteſtate eris: ⁊ ipſe dominabitur tui. Heb.xiij. obedite prepoſitis veſtris: ⁊ ſub- iacete eis. ⁊c̄.

¶ De hijs q̄ aduerſant̄ obediētie. vi. c. 24.

Equit̄ de ijs q̄ aduerſant̄ obedien tie. ¶ Et notādū ꝙ obediētie: pri- mo aduerſat̄ ꝓpri⁹ ſenſus: deinde ꝓpria volūtas ſicut equus vidēs nō eſt ido ne⁹ currere ad metā ſic q hʒ ꝓpriuʒ ſenſuʒ nō eſt aptus volubilitati obediētie. Deut. .xij. Nō facietis ibi ꝙ nos facim⁹ h̄ hodie ſinguli ꝙ ſibi rectū vr̄. Iud.xvij. In dieb⁹ illis nō erat rex in iſrael: ſed vnuſqſq̄ ꝙ re ctū ſibi videbat̄ h̄ faciebat exēplū relinq̄n di ꝓpriuʒ ſenſuʒ dedit xp̄s a mr̄e ſua inuē tus in templo. Luc̄.ij. Deſcendit cuʒ eis ⁊ venit nazareth: ⁊ erat ſubditus illis. B. qs nō erubeſcat obſtinat⁹ eſſe in ꝯſilio ſuo q̄ſi ſuū ſapia ipſa deſeruit: ꝓpri⁹ ſenſus oculis eſt veteris hoīs q inimic⁹ eſt deo ⁊ id cruē dus eſt. ¶ De ꝓpria vero volūtate. Notā dū eſt ꝙ ipſa deo multū diſplicet: diabolo multū placet: hoī multuʒ nocet nec mirū ſi dn̄o multū diſpliceat. Ipſa enī eſt q̄ deo ꝓ prio iniuriat̄: ipſa ſola deo aufert dn̄iuʒ ſu- um ⁊ dat illud diabo. Sicut eniʒ obedientia efficit hominem ſeruuʒ dei: Sic ꝓpria vo- luntas efficit euʒ ſeruū diaboli: īō multum placet diabolo. Eccle.xviij. Poſt concupi- ſcentias tuas non eas: ⁊ a voluntate tua auertere. Si ꝓſtes aīe tue concupiſcentias eius faciet enim gaudium inimicis ſuis.

¶ Xij. mala q̄ facit ꝓpria voluntas.

Ropria volūtas hoī multipliciter nocet. ¶ Primo aufert ei deum. Ber. ſuper. Cant. Nō dabit inobe- dienti copiam ſui tantus obedientie ama- tor vt mori q̄ obedire maluerit. ¶ Secun do beneficia dei homini ſubtrahit. Grego. Dignum eſt vt ab eius beneficiis ſit quili bet extraneus qui eius nimirum iuſſioni- bus nō vult eſſe ſubiectus. ¶ Tertio meri tum euacuat. Iſa. lviii. Quare ieiunaui- mus ⁊ non aſpexiſti: et ſubdit̄. Ecce in die ieiunii veſtri inuenitur volūtas veſtra. B. Super cant. Grande malum propria vo- luntas qua fit vt bona tua: tibi bona non ſint. ¶ Quarto hominem excōmunicat. ii. Teſ.iii. Siquis non obedit verbo noſtro per epiſtolam hanc notate ⁊ ne cōmiſcea- mini cum illo. ¶ Quinto hominem furem efficit. Ille enim qui in religione eſt ꝓprie voluntatis contrectat rem alienam. ſ. ſeip- ſum inuito domino. Luc̄.xiiii. Omnis ex vobis qui nō renunciauerit omnibus que poſſidet non poteſt meus eſſe diſcipulus. ¶ Sexto reddit hominē maledictū. Deut. .xxviii. Si audire nolueris vocem dn̄i dei tui: vt cuſtodias ⁊ facias omnia mandata eius venient ſuper te omnes maledictio- nes iſte ⁊ apprehendēt te. Maledict⁹ eris in ciuitate: maledictus in agro: maledictū horreū tuum ⁊ maledicte reliquie tue: ma ledictus fructus ventris tui: ⁊ fructus ter- re tue. ¶ Septimo idolatram efficit. i. Ro. xv. Quaſi peccatum ariolandi eſt repugna re ⁊ quaſi ſcelus idolatrie nolle acquieſce- re. Glo. ſola eſt obedientia: que fidei meri- tum poſſidet ſine qua infidelis quiſqʒ con uincitur inobediens negat deum in quan tum eſt deus. Greg. in mora. ꝯtra condito rem. ſuperbire eſt precepta eius peccando tranſcendere quia quaſi a ſe iugum domi- nationis eius excutit: cui p inobedientiaʒ ſubeſſe contemnit. ¶ Octauo hominem a dignitate deicit: vt patet in ſaul cui dicit ſa muel. i. Roma. xv. Quia proiecisti ſermo- nem domini proiecit te deus ne ſis rex ſu- per iſrael. ¶ Nono aduerſarium homini ſuſcitat. iii. Roma. xi. Fecit ſolomon ꝙ nō placuerat coram domino ⁊ ſuſcitauit deus aduerſarium ſalomoni. ¶ Decimo homi- nem confundit. Oſe.x. Confundetur iſrael in voluntate ſua. Iſa.xlv. Confundentur omnes qui repugnant ei. In hoc confundi tur qui propriam voluntatem in religione ſequitur: quia contrarium accidit ei illius ꝙ intendit querit alicubi: conſolationem ⁊ ex hoc poſtea habet maioreʒ deſolationeʒ vel remorſionem conſcientie. vel in puni- tione penitentie: vel in infirmitate q̄ quan doqʒ ex hoc ſequitur: qui plus vult facere in religione voluntateʒ ſuam plus cogitur facere contra eam. Cum enim talis non ha beat gratiam illam apud deum vel homi- nes q̄ habet verus obediens multa non conceduntur ſibi q̄ ꝯcedunt̄ vero obedienti. Ionas effugere voluit vt dei volūtatē nō impleret. Impleuit tn̄ eā inuitus. Gre. ecce Ionā fugitiuū dei tempeſtas inuenit ſors

ligat more ſuſcepit: ꝛ quia actoris voci obe-
dire renuitur ad locū quo miſſus fuerat ſuo-
rens carcere portat. ℭ Undeci. hoīez affli-
git: vnde ſaul inobediētie malignꝰ ſpūs ex-
agitat. i. Ro. 16. Hō ꝓprie volūtatis in re-
ligione animū hȝ inordinatū: ꝛ idō affligit.
Aug. x. li. cō. Juſſiſti dn̄e ꝛ ſic eſt vt pena ſit
ſibi oīs inordinatus animꝰ. ℭ Duode. ho-
minē morte tp̄ali ꝛ eterna dignum efficit.
Deut. 17. Qui ſupbierit nolēs obedire ſa-
cerdotis imꝑio moriet. Einſdem. 21. Si ge-
nuerit hō filiū ꝯtumacē q nō audiat p̄ris
aut m̄ris imꝑiū: ꝛ coherciꝰ obedire ꝯtem-
pſit: lapidibꝰ obruet eū ppl's. Joſue. i. Qui
ꝯdixerit ori tuo ꝛ nō obedierit cūctis ſmo-
nibꝰ tuis quos p̄ceperis ei moriat. 2. Ro.
13. Uir dei q inobediēs fuit ori dn̄i ꝑcuſſus
ē a leone. B. Quid odit deꝰ aut quē punit
preter voluntatem propriam? Ceſſet enim
propria voluntas: ꝛ infernus non erit.

ℭ De errore illorum qui dicūt nō eſſe obe-
diendum homini. vij. capi. 25.

Egl de errore illoꝝ q dicūt deo obe-
diendū eē: ꝛ non hōi. falſi vero hu-
ius erroris facile māifeſtari pōt his q vetꝰ
teſtm̄ recipiūt cū in veteri lege p̄cipiant oc-
cidi: q imꝑio ſacerdotis: vl' p̄ncipis: vel pa
rētū inobediētes ſunt: deo p̄mo hī. Deut.
17. Qui ſupbierit nolēs obedire ſacerdotꝭ
imꝑio moriet. ℭ De ſc'o. Jo. i. Qui ꝯtradi-
xerit ori tuo ꝛc̄. ℭ De tertio. Deu. 21. Si ge-
nuerit hō filiū ꝯtumacē ꝛc̄. Teſtimōijs ēt
noui teſti falſi dicti erroris manifeſte pōt
oſtēdi. Ro. 13. Omnis aīa p̄tātibꝰ ſublimio-
ribꝰ ſubiecta ſit. Nō. n. ē ptās niſi a deo: q̄
aūt ſunt a deo ordinata ſunt. Itaqȝ q reſi-
ſtit p̄tāti: dei ordinatiōi reſiſtit. Qui aūt re
ſiſtūt ſibiipſi dānationeȝ acqrunt. Eph. 6.
Filij obedite parentibus vr̄is in dn̄o: h. n. iu
ſtū ē. In eodē. Serui obedite dn̄is carnali-
bus cum timore ꝛ tremore: in ſimplicitate
cordis veſtri ſicut xp̄o. Col. 3. Filij obedite
parentibꝰ veſtris: hoc enī bn̄placitū ē do-
mino. In eodē. Serui obedite ꝑ oīa dn̄is
carnalibꝰ. Tit. 3. Admone illos p̄ncipibꝰ
ꝛ p̄tātibus ſubditos eſſe. Hebre. xiii. Obe-
dite prepoſitis veſtris: ꝛ ſubiacete eis. i.
Pe. ij. Subiecti eſtote omni humane crea
ture ꝓpter dominū: ſiue regi quaſi precellē-
ti: ſiue ducibus tanq̄ ab eo miſſis. In eo-
dem. Serui ſubiecti eſtote in omni timore
dn̄is veſtris: nō tm̄ bonis ꝛ modeſtis: ſed
etiam diſcolis. Preterea cōſtat q chriſtꝰ
voluit apoſtolos eē loco ſui ꝛ vicē eius ge-
rere. ſm illud. Mat. x. Qui vos audit me
audit: ꝛ qui vos ſpernit me ſpernit. Et eiuſ-
dem. xxvj. Dictum eſt petro: tibi dabo cla-
ues regni celorum. ꝛ quod li. ſuper. t. e. li. ꝛ
in ce. ꝛ quodcūqȝ. ſol ſup ter. e. ſ. ꝛ in celis.
Item eiuſdem. xviij. Amen dico vobis:
quecūqȝ alligaueritis ſuper terrā erunt li-
gata ꝛ i celo ꝛc̄. Et Jo. xx. Accipite ſpiritū
ſanctum quoꝝ remiſeritis peccata remit-
tuntur eis: ꝛ quorum retinueritis retenta
ſunt: obediendū ergo fuit apoſtolis ſicut
chriſto: tanq̄ eiꝰ vicarijs. A ſimili ergo ſuc-
ceſſoribus eorum obediendum eſt tanq̄
chriſti vicarijs. Si quis vero dicat q obe-
diendū fuit apoſtolis tanq̄ chriſto: ſed nō
eorum ſucceſſoribus: ergo chriſtus receſſu-
rus ab eccleſia: non ſufficienter ordinauit
de ea: niſi q̄di apoſtoli viuerent. Si rex
francie iturus eſſet in peregrinationē ꝛ ꝑ-
poneret alium: qui eſſet loco ſui vſqȝ ad
certum tempus infra q ſciret ſe nō eſſe red-
diturum: ipſe non ſufficienter ordinaret de
regno: ergo cum chriſtus aſcenſurus in ce-
lum ſciret ſe non eſſe redditurꝫ ad eccleſiā
ante mortē apoſtolorum: ſi ipſe ſolos ordi-
nauit: qui eſſent loco eius dum apoſtoli vi-
uerent. ipſe inſufficienter prouidit eccle-
ſie ſue: relinquitur ergo q ſucceſſoribus eo-
rum ſit obediendū ſicut ꝛ ipſis obediendū
fuit. Si quis vero dicat hominibꝰ eſſe obe-
diendū ſed tantū bonis: non malis: patet
p̄mo hoc eē falſuȝ ex verbis chriſti. Mat.
xxiij. Super cathedram moyſi ſederūt ſcri-
be ꝛ phariſei: omnia ergo quecunqȝ dixe-
rint vobis ſeruate ꝛ facite: ſm vero opera
eorum nolite facere. Et. i. Pe. Serui ſubdi-
ti eſtote in omni timore dominis: non tan-
tum bonis ꝛ modeſtis: ſed etiam diſcolis.
Preterea ſi tantum bonis eſſet obedien-
dū: iuriſdictō eccleſie nil haberet certitudi-
nis: neſcitur enim quis ſit bonus vel ma-
lus. Eccleſi. ix. Sunt iuſti atqȝ ſapientes: ꝛ
opera eorum in manu dei ꝛ tamen neſcit
homo vtruȝ amore an odio dignus ſit: ſed
omnia in futurꝫ ſeruant̄ icerta. Itē iuriſdi-
ctio eccleſiaſtica h̄ret ſtabilitatis. Iſte. n. q ē

bonus in momēto poteſt fieri malus ꝛ tā-
non ceſſat obediendum. Preterea ſicut pi-
ctor ſedus depingit ſtatuam pulcram: nec
vicium pictoris ſtatuam deturpat. Sic ꝛ
prelatus malus poteſt facere preceptū bo-
num nec ē periculum his qui ſubiectum
ſunt ſi obediant prelato: malo ī eis in qui-
bus obedirent prelato bono: ex quo prela-
tus malus habet poteſtatem. omnis enim
poteſtas adeo ē: ꝛ qui poteſtati reſiſtit: dei
ordinationi reſiſtit. Ro. xiij. Si vero prela-
tus malus precipiat malum: tunc plane nō
eſt obediendum ei. Augu. ſuper illud. Ro.
xiii. Qui reſiſtunt ipſi ſibi damnationem ac-
quirunt. Si ille iuſſerit quod non debes fa-
cere h ſane contempne poteſtatem timēdo
poteſtatem maiorem: ipſos humanarum re-
rum gradꝰ aduerte. Siquid iuſſerit curator
nunquid tibi faciendum eſt: ſi cōtra procō-
ſulem videat: ſurſum ſiquid ipſe proconſul
iubeat: ꝛ aliud imperator nunquid dubita-
tur contempto illo illi eſſe ſeruiendū: Ergo
ſi aliud imperator ꝛ aliud deus iubeat cō-
tempto illo obtemperandum eſt dn̄i.

Sexta pars de diſciplina. xxvi.

Icto de obedientia qua redditur
q debetur ſuperiori dicēdū eſt de
diſciplina que redditur q debetur
inferiori ꝛ hac h modo dicetur. ℭ Primo
ponentur diuerſe acceptiones huius noīs
diſcipline. Secunda tangetur de his que i-
citare poſſunt ad faciendum correptionem
Tertio de his que poſſunt eam impedire.
Quarto de modo corripiendi: vel corrigen-
di. Quinto de his que incitare poſſunt ad
libenter recipiendum correptionem. ℭ Se-
xto de diuerſis partibꝰ diſcipline. ℭ Septi-
mo de erroribus circa diſciplinam.

Diſtinguitur nomen diſcipline.

ℭ Circa primum notandum q diſcipliā
Quandoqȝ dicitur corrigendi deſiderium.
inferiores: ꝛ ſic videtur pars iuſticie. Quāqȝ
aūt dicitur diſciplina id quod adhibetur
ad correptionem aliquorū. ſic ſumitur. He-
bre. xii. Fili mi noli negligere diſciplinā. In
eodem. In diſciplina perſeuerate. Item ſi
extra diſciplinam eſtis ꝛc̄. Quādoqȝ autē
diſciplina dicitur effectꝰ diſcipline ſumpte
Recto modo: ꝛ ſic videtur eam deſcribere.
Cyprianus dicens: diſciplina eſt morum or-
dinata correptio: ꝛ maiorum precedentiū
ꝑſm regularum obſeruatio. Item magiſter
Hugo de ſancto victore: Diſciplina: inquit
eſt obſeruatio bona ꝛ honeſta: cui parū ē
non malū facere: ſed ſtudet in his que be-
ne agunt: per cuncta irreprehenſibilis ap-
parere. Ber. in epiſtolis. Diſciplina: ceruicē
ſubmittit ſupcilia componit: vultum ligat
oculos cachinos cohibet: moderat̄ linguā
gulam frenat: iram ſedat: format inceſſum.
Item magiſter Hugo de ſancto victore. Di-
ſciplina eſt membrorum omnium motus or-
dinatus: ꝛ diſpoſitio dictōis: in omni habi-
tu: ꝛ actione. Diſciplina ſumpta primo mō
poterit videri alicui idem eſſe q zelus. Ad
zelum primo videtur pertinere dolor d dei
contumelia: qui eſt quaſi quedam ſciſſura
cordis q̄ interdum indicat veſtium ſciſſu-
ra. Secundo tabeſcentia que eſt cum dolor
vehemētior aut diuturnior fuerit. Dicēdū
Super inimicos tuos tabeſcebam. Tertio
ita per zelum qui eſt appetitus vleiſcendi
dei offenſam: que ira ſi inueterata fuerit ef-
ficitur odiuȝ. De quo in pſ. Nonne q ode-
runt te domine oderam. Idem perfecto odio
oderaȝ illos. Perfectum odium eſt quo ini-
micos dei vſqȝ ad dilectionem perſequitur
non habentes pacem cū eis q̄di ſunt dei
inimici. vel perfectum odium dicitur: viro-
rum perfectorum quo peccata hominum ſi
homines odio hn̄tur. Ambroſius. Qui ha-
bent zelum omnes inimicos ſuos putāt q
ſunt hoſtes dei q̄uis patrem: fratrem: ſoro-
rem: de omnibus dicunt. Inimici facti ſunt
mihi. Idem nemo grauior hoſtis omnium
q̄ qui omnium ledit actorem. Augu. vnū-
quēqȝ xp̄ianum: zelus domus dei comedat
nō enim magis eſt domus tua: q̄ illa vbi
habes ſalutem eternam. Si ergo in domo
tua nequid peruerſum fiat ſatagis. In do-
mo dei vbi ſalus ē propoſita: ꝛ requies ſine
fine. Non debes pati quātū in te eſt: ſiquid
peruerſum forte videris. Et notandū q ſi
vr̄ olno ideȝ eſſe. zelus: ꝛ ira ꝑ zelū bonus
zelus eſt vt ait glo. Augu. ſuper illud. Jo. ii.
zelus domꝰ tue: feruor animi. quo mens ab-
iecto timore humano pro defenſione veri-
tatis accenditur: ꝛ eo comeditur: qui quelibet
praua q̄ viderit corrigere ſatagis: ſine
qui tollerat: ꝛ gemit. Ira vero per zelum ē

tra iuſta. de qua glo. ſup illud. Mat. v. Oīs
q̄ iraſcitur ec. Iuſta ira eſt mr̄ diſcipline. ⁊
ſuper illud Iob. v. Uirum ſtultum īterficit
iracūdia. Dicit Grego. eſt ira per zelū qua
iraſci ſicut noſtr is primorum errātib⁹ de-
bemus. De hac ira etiā dicit glo. ſup illud
Eccle. vij. Hec ē ira qua vicijs iraſcimur ⁊
c Itē no. ſup illud. Ez. iiij. Sume tibi ſarta
ginem ferreā. Dicit glo. Gre. Nullū magis
ſacrificiū deo ē q̄ʒ zelus alarum. zelus dei
gloriam ī hoc mundo deſcendit zel⁹ carbo
ē quē vnus ꝺ ſeraphin accepit de altari ce
leſti: ⁊ tetigit labia. Iſa. vi. Nam ū ſunt dī-
gna predicare labia illa verbuʒ dei. que h̄
carbo nō tetigerat. In pſ. Mors in labijs
eoꝝ vbi licīā cols hꝫ: gladius ī labijs eoꝝ
In labijs quorūdā verbū dei q̄s deberet
eē ſpūs: ⁊ vita. Mors ē. Propterea. n. deſe
ctum zeli: verbū dei. Ita frigidū annūciant
aliq̄ ꝙ auditores eoꝝ inde poſt frigeſcunt
q̄ʒ accendātur. ꝓpterea ignē iſtū dciū ē ꝺ
helya. Eccle. xlviij. Surrexit Elyas ꝓpha
quaſi ignis. zacha. xij. Ponam duces iuda
ſicut caminum ignis in lignis.

De his qui incitant ad faciēdam corre
ptionem. c. ij. xxvij.

Equitur ꝺ his q̄ pſſt icitare ad corre
f ptionem faciēdā. Notādū ergo ꝙ
ad h̄ pſlo icitare pōt frequēs admo
a nitio ſacre ſcripture. Mat. xviii. Si pecca-
uerit ī te frater tu⁹ corripe eū īter te ⁊ ipm
ſolū. Gal. vi. Si ꝓoccupatus fuerit hō ī ali
quo delicto: vos q̄ ſpūales eſtis īſtruite. H⁹
i. Thes. 4. Rogāus vos frēs. corripite īqe-
tos. Prouer. xxiii. Noli ſubtrahē a puero
diſciplinā. Eccl. vii. Filij tibi ſunt erudi il
los: ⁊ curua illos a puericia eoꝝ. eiuſdē. 30.
Lacte latā ei⁹ dū infans ē: ne forte īducʒ
⁊ ū credat tibi. In eoꝺ. Doce filium tuū: ⁊
opare ī illo: ne ī turpitudīe ei⁹ offendaris.
Ephe. vi. Educate filios vr̄os ī correptiōe
b dn̄i: ⁊ diſcipliā. ℭ Scdo exēpla. marie exē
plū xp̄i: de cui⁹ zelo hēs mat. xxi. ⁊ Io. ij. ⁊
ī pſ. zelus dom⁹ tue cōmedet me. Iſa. xli.
Opatus ē dn̄s pallio zeli: ⁊ cāt. ij. En eniʒ
ipſe ſtat poſt parietē admodum. i. zelātis: ⁊
abſcultātis. Exēplū zeli hēs. Exo. xxxij. In
Moyſe ⁊ leuitis vindictā ſumētib⁹ ꝺ ydo
latria iudayci ppli. Itē nūeroꝝ. xxv. Iphy
nee: q̄ īterfecit virū iſrahelitā: coeuntē cum
madianitide: de quo deus ait ad moyſen.
phynees filius Eleazari auertit irā a filijs
iſrael: q2 zelo meō ꝯmotus ē ꝯ eos. Idē. iiij.
Re. x. In ieu q̄ interficit Pham Baal. i.
Mal. ii. In mathia q̄ trucidauit iudeū ſa
crificantē ydol. ℭ Tertio vtilitas ex corre
ptiōe ꝓueniēs. virga correptiōis fructifera
ē: vñ ſacrificata ē p̄ ꝟgā illā que ꝓtulit flo
res: ⁊ amigdala. Nūeroꝝ. xvii. Utilitatem
correptiōis ī multis locis inſinuat ſacra ſcri
ptura: Prouer. xxvii. Melior eſt manifeſta
correptio: q̄ʒ amor abſcōdit⁹. ⁊ ī eodē. Me
liora ſunt vulnera diligētis q̄ʒ frandulēta
odiētis oſcula. Eiuſdē. xxviii. Qui corripit
hoīeʒ grāʒ poſtea iuēīt ap̄ eū magis q̄ʒ q̄ p
lingue blādimēta decipit. Eiuſdē. xxviii.
Uirga atq3 correptio tribuit ſapīaʒ. Eccl.
vii. Meli⁹ ē a ſapiēte corripi: q̄ʒ ſtultoꝝ adu
latiōe decipi. Eiuſdem. xxx. Qui diligit filiū
aſſiduat illi flagella: vt letetur ī nouiſſimo
ſuo. Itē ī eodeʒ. Qui docet filiū ſuū lauda
bitur in illo. Aug. Ad Uincētiū. Nō. n. oīs
q̄ parcit amic⁹ ē: nec oīs q̄ liberat inimic⁹
Melius ē cū ſeueritate diligere: q̄ʒ cū lenita
te decipe. Utilius eſuriēti panis tollitur ſi
de cibo ſecurus iuſticiā negligebat: q̄ʒ eſuri
enti panis frāgitur vt iniuſticie ſeduct⁹ ac
quieſcat: ⁊ qui freneticū ligat: ⁊ qui letar
gicum excitat: āboб⁹ moleſtus ābos amat
q̄s nos pōt āpli⁹ amare q̄ʒ deus: ⁊ tū nos
nō ſolum docere ſuauiter. veruʒ ēt ſalubri
ter terre nō ceſſat. ℭ Quarto malum ꝓue-
niens ex defectu correptionis ꝙ in multis
locis ſacre ſcripturē nobis inſinuatur. i. Re.
iij. Suſcitabo aduerſus Ely: oīa que locut⁹
ſum ſuper domum dei: eo ꝙ nouerat indi-
gne agere filios ſuos ⁊ nō corripuit eos. Et
iij. Re. i. Adonias elevabatur dicens: ego
regnabo: ⁊ infra: nec corripuit pater ſu⁹ eū
aliq̄ñ. q̄ʒ occaſione regni Salomon poſtea
fecit occidi. Prouer. xiii. Qui parcit virge
odit filiū ſuū: q̄ aūt diligit īſtanter erudit.
Eiuſdē. xxx. Puer q̄ dimittitē voluntati ſue ꝯ
fundit mrēm ſuā. Eccle. xxii. E cōfuſio pris
eſt de filio īdiſciplinato. Eiuſdē. xli. De pa
tre ipio q̄rūtur filij q̄m pp eū ſunt ī oppro
brium. Iſa. xiiii. Preparate filios eius occiſioni
in iniquitatem patrum eorum.

De his q̄ īpediūt correptiōe. c. iii. 28.

Equitur de īpedimētis correptiōis:
Notandum. ergo ꝙ. viii. ſunt q̄ īpedi-
unt ne correptio debito mō fiat. ℭ Pri
mū ē īdiſcreta hūilitas. Augu. loquēs pla
tis. Qñ neceſſitas diſcipline ī moribus co-
hercēdis dicere vos dura verba ꝯpellit: ſi
ēt ipſū modū nos exceſſiſſe ſcētitis ſi a vo-
bis exigit: vt a vobis exigitur: vt a voƀ ſub
ditis veniā poſtuletis: ne caput eos opʒ eē
ſubiectos dū nimiū ſeruatur hūilitas regē
di frāgaт auctoritas. Ecc. xiii. Noli eē hūil
ī ſapīa tua. Tytū. ij. Hoc loq̄r: ⁊ exortare:
argue ⁊ cū oī īpio. ℭ Scdʒ ē tior ſcādali.
veritas iuſte doctrīe ꝟ iudicij. Propterea
ſcādalū dimittēdū ū ē. Gal. ij. Dicit paul⁹.
Cū veniſſet Petrus ātiochiā ī facie reſti
ti ei: q2 reꝑhēſibilis erat. Mat. xv. Cū dice-
rent xp̄o. ſcis q2 phariſei audito h̄ verbo
ſcādalizati ſunt: ipſe rñdens: ait: oīs planta
tio q̄ʒ ū plātauit pr̄ meus eradicabitᷣ. ſini-
te eos ceci ſunt ⁊ duces cecoꝝ. ℭ Tertiū ē
timor mundan⁹ vel humanus: ꝯ ꝙ legitur
de helya. Eccle. xlviii Nō pertimuit princi
pēm: nec ſupauit eū verbū aliq̄ꝺ. Et. iii. Re.
xviii. Dic Helyas ad acab. Nō turbo ego
iſrael: ſʒ tu: ⁊ domus pr̄is tui. ℭ Quartuʒ
ē remiſſio ꝺ qua exēplū hēt ī helya. i. Reg.
ij. Qui remiſſe arguebat filios ſuos dicens
q̄r facitis res huiuſcemodi: quas ego au-
dio. ℭ Quītū. ⁊ ſextū. Sūt auſteritas ⁊ in
diſcretio ꝯ que duo fuerūt ī archa teſti cuʒ
virga: māna ⁊ tabule teſti. In ꝟga īteligitᷣ
correptio. In tabul' diſcretio. in māna man
ſuetudo. ꝯ auſteritatē. dr̄ Gala. vi. Uos q̄
ſpūales eſtis inſtruite huius ī ſpū lenitatis
ꝯ indiſcretiōem. dr̄ Prouer. xiiii. In ore ſtl'
ti virga ſupbie ℭ Septimū ē ira. vel odiū
Prouer. xix. Spūm ad iraſcēdū facilē: q̄s
poterit ſuſtinere. Eccl. xix. Eſt correptio mē
dacij ira ꝯtūlioſi vr̄ eē correptio ꝙ poti⁹
ē correptio vel cōuiciatio. ℭ Octauum eſt
amor terrenorūʒ. Uñ Gene. iiii. Dixit cayʒ
nunquit cuſtos fratris mei ſum ego. Cayʒ
interpretatur poſſeſſio. Amator poſſeſſi
onum: cuſtodiam fratrum negligit non at
tendens illud. Eccle. xx. x. Perde pecuniaʒ
propter fratrem.

De modo faciendi correptiōeʒ. iiii. c. 29.

a Equitur de modo faciendi correpti
f onem. notandum. ergo ꝙ correptio
ꝓcadere dʒ ex amore. Apo. iii. Ego
quos amo arguo ⁊ caſtigo: ſed ſunt aliqui
qui illos maxime volunt corrigere quos vi
dētur non amare: quoruʒ correptio ab his
q̄bus adhibetur non reputatur correptio
ſed hoſtilis perſecutio. Iſa. xi. Egredietur
virga de radice ieſſe. Ieſſe interꝓtatur incē
dium: de īcendio amoris ingredi ⁊ egredi
debet virga correptionis. Theſ. vit. Noli-
te quaſi inimicuʒ eſtimare illum ſed corripi
te vt fratrem. Item correptio fieri debet cū
compaſſione. Grego. Nequaq̄ʒ iacentēʒ eri- b
git: niſi qui ſtatus ſui rectitudinem per cō-
paſſionem flectit. Augu. Duo ſunt nomia
homo. peccator. quia peccator ē corripet: q2
homo eſt miſerē. In pſ. Corripiet me iuſtus
in miſericordia ⁊ increpabit me. Sicut dicē
glo. ſuper illud. Mat. v. Beati qui eſuriūt
⁊ ſitiunt iuſticiam. Iuſticie lumen eſt miſe
ricordia. Iuſticia ſine miſericordia eē⁹ fu
ror eſt: zelus abſq3 miſericordia eſt vt cecus
ſagittarius qui intendens occidere ferā oc
cidit hominēʒ. Sicut Lamech intendens
feram ſagittauit Chaym ⁊ occidit euʒ iuxta
traditioneʒ hebreoꝝ. Ignis zeli ardere dʒ
in oleo miſericordie. Grego ſuper Ezechie.
zeli ſancti diſcretio. De virtute miſericordie
neceſſe ē vt ardeat. Ideo neceſſe eſt eum q̄
alios habet corrigere iugiter meditari ꝓpā
īfirmitatem vt in ſeipo diſcat: quid alij por
tare poſſint. In pſ. Sciant gētes quoniam
hoīes ſunt. Gal. vi. Conſiderans temetipm
ne ⁊ tu tempteris. Eccle. xxxi. Intellige que
ſunt proximi ex teipſo: Greg. Oīpotēs de⁹
idcirco principem apoſtolorum permiſit cadꝫ
re: vt in culpa ſua diſceret qualiter aliis mi
ſeri deberet: ⁊ de xp̄o legitur, Iſa. liii. Uirū
dolorum ⁊ ſcienteʒ īfirmitatē: qui ū didicit
pati diſciplinam: neſcit eam in alios exerce
re. quidam religioſi habentes habentē tor-
torē crudeliſſimū inceptum diſcipline: q̄ʒ in
alios volebat exercerē cogerūt eū ſedere p
menſem inter fratres ⁊ gerere ſe taq̄ʒ ſimpli
ceʒ fratrē q̄ʒ quottidie ꝓclamātes: ⁊ egre-
gie ꝓberātes tādē reſtituerūt eū ſedi ſue di
cētes. Ecce p mēſeʒ fuiſti ī ſcol' diſciplīe. Et
non ſolū audiuiſti diſcipline doctrinā. ſʒ ēt
ſenſiſti. nō erat mirum ſi neſciebas ꝙ nō di
diceras: ſis memor eoꝝ q̄ didiciſti: alioqui
tibi rememorationem faciemus illius qui
didicit ex his que paſſus eſt diſciplinā ſāt
mihi q̄ alios dnī̄ volūt corrigē ſe tū volētes

corrigi queſtum morbus eſt:noli me tãgere
a ſolo deo curabilis:cum omnem tactũ hu
manum fugiat. Item correptio debet fieri
in manſuetudine. ps. Superuenit manſue-
tudo ⁊ corripiemur. Sene. Vicia animi ſicut
vicia corporis leuiter tractanda ſunt. Am-
broſius. ſuper lucam. Proficit amica corre
ptio:pluſq̃ accuſatio turbulenta. Illa pu-
dorem incutit. hec indignationẽ mouet. Gal.
vi. Vos qui ſpirituales eſtis inſtruite in ſpi
ritu huius lenitatis. zelus ſedet quaſi i for-
nace:vel iuxta fornacem:ſcilicet vi iraſcibi
li. Unde deſcilii emicant ſcintille ire quibus
turbatur oculus mentis ſapiens. Impedit
ira animum ne poſſit cernere verum. ⁊ illi
illud Iob. v. Virum ſtultum interficit ira-
cundia. Grego. Ira per zelũ turbatur. Iſte
nãq̃ zelus rectitudinis dum aciem mẽtis
agitat:turbat: Ideo viri ſancti iram ſenicẽ
tes ſuper ſedem volunt correptioni donec
ira ceſſauerit. ⁊ trãquillitas in mente facta
ſit inniti:volentes illum cui dicitur. Sa-
pien. xii. Tu dominator virtutis cum tran-
quillitate iudicas. Iac. i. Ira viri iuſticiam
dei non operatur. Diogenes cum eſſet ira-
tus ſeruo ſuo ait. iã te niſi iratus eſſem ver-
beribus enecaſſem. In hominibus vero ira
cundis non exiit ſcintilla de fornace vis
iraſcibilis:ſed flamma totum vorans: ⁊ q̃
zelo ſancto ceperant. furore conſumunt.
In ↄ̃s opus ſciẽq̃ zelus ſanctus tenebat:
Ira caput:⁊ ſibi vindicat. Scintilla vero
ire:⁊ ſiquid turbationis oculo mentis ĩge-
rat:non tamẽ opus ſancto zelo inceptũ ſibi
vendicat. Simile inuenitur in viro:qui ex iu
ſticia reddere vult. debitum vxori cui9 ope
ri dupliciter poteſt ſe ingerere voluptas vel
ſic vt opus iuſticie non auferat:vel ita ut il
lud totum ſibi rapiat. vt ſcilicet ſolo volup
tatis amore conſumetur. Gal. iii. Sic ſtulti
eſtis ut cum ſpiritu ceperitis:nunc carne ↄ
ſumemini. ſimile enim accidit in illo:qui ex
caritate icipit dare elemoſinã cui vanaglo
ria dupliciter poteſt ſe ingerere. ſimile etiaʒ
accidit in eo qui ex deuotione inchoat iter
ierosolimitanum:⁊ Itrat i cor eius cogitatõ
de negociatõe ibi exercẽda: que cogitatio
dupliciter poteſt ſe ingerere:vt prius. Item
correptio ſecreto facienda eſt ſi culpa ſit oc
culta. Mat. xviii. Si peccauerit in te frater

tuus corripe eum inter te ⁊ ipſum ſolum: ſi
vero culpa ſit manifeſta:manifeſte faciẽda
eſt. i. Thy. v. Peccantes coram omnib9 ar
gue:vt ⁊ ceteri timorem habeant. Iſydorus.
Manifeſta peccata nõ ſunt occulta purga
tione purganda:palã enim arguendi ſunt
qui palam nocent:vt dum aperta obiurga
tione ſanantur:hi qui eos imitando deli
querunt corrigantur:dum vnus corripitur
plurimi emendantur:neceſſe eſt ut pro mul
torum ſaluatione vnus condemnetur:q̃ p
vnius licentiam multi periclitẽtur ira erga
delinquentem ſermo eſt proferendus ſicut
eius qui corrumpitur expoſtulat ſal9. Id
te correptione accẽdendus eſt ſtatus per-
ſonaꝝ que corriguntur:q2 ſi ſanat oclꝫ q̃ ſi
ſanat calcaneũ. cũ veterdio prius agẽdũ ẽ
vt ait Sene. i. Thy. iii. Seniorem ne incre-
paueris:ſed obſecra vt patrem. In correp-
tione etiam ſeruanda eſt modeſtia. tenẽdũ
eſt enim medium inter remiſſionem:⁊ indi-
ſcretum zelum. ii. Thy. ii. Seruum domini
oportet eſſe pacientem:cuʒ modeſtia corri
pientem:qui non poſſit benignitatem corri
gi. terrore ſunt corrigendi. Augu. ad bone-
facium. Quidam dixit. pudore ⁊ libertate li
beros retinere ſacius eſſe credo:q̃ metu. Et
ſubdit. Augu. Hoc quidem verum eſt. ſed
ſicut meliores ſunt quos : dirigit amor. Ita
plures ſunt quos corrigit timor. Iſydorus
Qui blãdo verbo caſtigatur:⁊ non corrigi
tur acrius neceſſe eſt vt arguatur. Cum do
lorem enim abſcindenda ſunt : que leuiter
ſanari non poſſunt. Qualis debeat eſſe zelus
oſtendit. Ber. ſup Cant. zelum inquit tuũ in
flamet caritas: informet ſciencia:firmet cõ
ſtãtia:ſit feruidus. ſit inuictus:ſit circõſpec
tus. Idem quo zelus feruidior ac vehemen
rior ſpiritus profuſiorq̃ caritas eo vigilan
tiori opus ſcientia eſt:que zeluʒ ſupprimat
ſpiritum temperet:ordinet caritatem. ſic q̃
zelum habent non ſꝫ ſcientiam. qui vulga
riter vocantur homines ſine capite beluis
rabie ſeuientes in peccatores: cõuiciis eos
dehoneſtantes:ñ medicos:ſed hoſtes ſer
bibentes q̃ſitũ in eis ſibi iudicium dei vſu
rpantes dum omnia hic iudicare volunt.
Si enim hic omnia iudicarentur vt ait. Au-
gu. Locum diuina iudicia nõ hẽrent. Ipſi
officium demonum quod eſt torquere di

genter facerent. ſi poteſtatem haberent i ore eo
rum perſonant hec voces diabolice cruci-
figantur:⁊ cõfundãtur:⁊ deponãtur:eiciãtur
poteſtas eorum eſt vt gladius in manu furibũ
di:vt ab ore eorũ auditur:corrigitur. Ipſi
ſolum vrere norũt:⁊ ſecare: oĩ egritudini.
ignem ⁊ ferrum adhibere nolunt:ignorãtes
q̃ oleum medicamentorum ſaluberrimuʒ ẽ
ſapientia. Sapi. ix. Per ſapiẽtiã ſanati ſũt
quicumq̃ placuerũt tibi ab initio. Eodem
xvi. Nec herba:nec malagma : ſꝫ ſermo tu9
dñe ſanauit vos:qui ſanat oẽs. peccatores
vt ait Hyo9. Tanq̃ ceci manu ducẽdi ſũt
Tullius. Undiq̃ fulciendi ſunt qui ruunt
erigendi ſunt qui ceciderũt:⁊ ſanandi qui
vulnerati ſunt nouo vulnere tranſfigendi
qui zelum indiſcretum habent:ſimiles ſunt
illis qui reficiunt veteres patellas qui fora
men vnũ volentes obſtruere vno ictu ma
lei multos faciunt vel illud augent:vel pa
tellam omnino confringunt. videntur tales
reddere q̃ omnia vaſa ſint malleabilia cũ
tamen fictilia. vel malleactione potius cõ
fringantur. correptio eſt vaſorum ſpũalium
cõfractorum refectio. Eccleſi. xxi. Cor fatui
quaſi vas cõfractum. ii. Thy. ii. In domo
magna ſunt vaſa non ſolum aurea ſꝫ argẽ
tea. ⁊ lignea:⁊ fictilia. hi correptionem ho
minũ facile deſperant:ad male ſenciendum
de hominibus faciles:ad bene ſenciendũ
difficiles. hi peruerſum ſanitorem cordibus
ſuis prefecerunt : qui malefactorem tam fa
cile p̃mittit intrare bona vero nĩſi vel raro.
opinionem malã ſemel de aliquo ↄceptam
vix aut raro deponũt. q̃ muſcas vel pulices
i gladio magno pugnare volũt ſimiles cui
dam qui dũ muſculã q̃ videbat ſup caput
alterius volitantẽ ſecuri intẽtaret p̱cutiens
excerebrauit eum. multotiens dum tales li-
gna peccatoꝝ intẽdunt cedere:fugit ſecuris
manum eoꝝ ſecuriſq̃ lapſum de manubrio
primum cecidit. Deute. xix. glo. Spiritualiter
ligna ſuccidimus cũ delinquẽtiũ vicia pia
intentione reſecamus. Securis manũ fugit
cum increpatio i aſpitate ſe ſe p̱trahit. ferrũ
de manubrio proſilit cũ de correptione ſer-
mo durior exit:tales zelatores pro medicina
venenũ ꝓpinãt. Iob. xx. Panis eius i ute-
ro eius vertetur in fel aſpidũ. tales ſimiles
ſunt cuidam fatuo qui rectiſſime volens ꝓ

cedere ſine ruina domorũ non poterat per
ciuitatem incedere:tales ſpũaliter multos
corruere faciũt:in p̱tãte ⁊ turbine ſunt vie
eoruʒ. Nau. i. Prouer. x. Quaſi tempeſtas
tranſiens nõ erit impius. Ipſi ſimiles ſunt
pugilibus qui incendentes p̱ medium preſ
ſure alios impellunt:alios cõculcant:alios
impediunt agreſſu:⁊ maledictionem multi-
tudinis poſt ſe relinquũt:ſic inquacũq̃ zeõ
gregatione tales conuerſati fuerint. poſt re
ceſſum:vel deceſſum:querelas vel maledi-
ctiones relinquũt. hi periculoſe ambulant
inter ventres pregnantium. quis enĩ abor
ſus enarret ſanctorum propoſitorum quos
faciunt ⁊ ſuffocationes ternorum p̱tuum:
tales in principe demonioꝝ eiciũt demõia
⁊ in ſathana ſathanam expellunt. Si tamẽ
expellunt ⁊ non potius introducunt. Inter
dum enim credentes ſe expellẽ ſpũm luxu-
rie non expellunt eum ſed latere cogunt in
troducentes cũ eo ſpiritum mendacij: ⁊ ſi-
mulationis:⁊ ire:⁊ odii. Unde oportunita
te inuenta exeunt vicia. vt beſtie de cauer
nis cum multitudine nouorum viciorum:⁊
eſt error nouiſſimus peior priore:⁊ procurã
tur:quandoq̃ depoſitiones habentium ze
lum indiſcretum:vel etiam more eoꝝ. mul
tum attendenda eſſet in corporibus infir-
mitas corrigendorum ⁊ poteſtas correptõ
nis:ne ſtragẽ multorum operetur correptõ
vel ſalutem paucorum. Erubeſcenda ẽ me
dicis ſpiritualibus timoratio medicorum
corporaliũ qui adeo ſollicite cauent ne me
dicina eorum alicui ſit mortis occaſio. deri
denda eſt quorũdam iuſticia qui ne amit-
tant de iure ſuo valens denariũ pati ſunt
centum marchas expendere. Timendum eſt
ne zelum aliquorum inanis gloria concitet
vt accidit cuidam qui vt iuſtus iudex ap-
p̱eret proprium filium pro leui decollauit.
mercator iſaniſſimus qui morte filii ſui va
nam laudem iuſticie comparauit. zelus iſte
indiſcretus procedere ſolet ex inexperiẽtia
diſcipline in ſeipſis ⁊ ex ignorantia proprie
infirmitatis:⁊ aliene:⁊ ex amore ĩanis glo
rie:talibus non eſt danda poteſtas:eſſet. n.
vt gladius in manibus furibundi. Ipſi ad
inſtar demonum quocũq̃ introeunt incen
dium poſt ſe dimittunt. qui vero habent ze
lum diſcretuʒ medicos corporum imitãt

tur morbos ſpirituales pſequentes: ſaltem vero egroꝝ querē tes. nō iraſcūtur medici corpū patientib⁹: immo ꝯſolātur eos: ⁊ ad tollendū honorē medicine prius inde gn/ ſtant. Idcꝫ dicit Aug. De ſaluatore: calicē lquāt paſſionis bibit medicus prius ne illū abhorreret egrotus. nō puniūt qui hēnt ꝫelū diſcretū hoīes ſm̄ merita. h deo relinquūt ſufficit eis: vt faciant eos penitere: puniunt ut emendēt. vt qui peccauerāt: hūiliter miſericordie totaliter ſe tradāt. tales officiuꝫ tortoris dyabolo ⁊ angelis eius relinquūt tales ſic ſecant putrida vt ſana illeſaqꝫ re/linquāt. ſic herbas peſtiferas euellūt ut ſalutares nō ledant. ſic ꝫiꝫania extirpāt ut tritico leſionem nō īferāt: qdā hēntes ꝫelum nō ſm̄ ſciam. ſicē ortos abbiaꝝ ſuaꝝ nobilium purgauerūt ab arboribus fructiferis vt fere ibi nullam relinquerent. Et notādū. ꝙ cū pcē ⁊ pūire ſint ꝯria ⁊ ꝯrioꝝ eadē ſit diſciplina: q neſcit pcere neſcit punire. Et notandū ꝙ ſicut ꝫelus indiſcretus rephenſibilis eſt: ⁊ ita remiſſio ē reprehenſibilis. Ber. in epiſtolis. Non iraſci vbi iraſcendū ē: nolle emendare peccatū ē. plus vero iraſci ꝙ̄ iraſcēdū ē peccatū pctō addere ē: remiſſio eſt vt ſomnolentia ī rectore nauis. Prouer xxiij. Erit ſicut dormiens ī medio mari: ⁊ quaſi ſopit⁹ gubernator amiſſo clauo. Iſidorus. Prelatum negligētē dormiēti aſſimilat de cuius manu bacul⁹ cadit paſtoralis: ⁊ pictores pingūt ipm̄ accūbentēꝫ in cathedra ſup cubitū ſonno grauatū ⁊ cadentē de manu eius baculum paſtoralē. Itē remiſſio pigricie in agricola aſſimilat. Prouer. xxiiij. Peragrū hoīs pigri trāſiui: ⁊ per vineā viri ſtulti: ⁊ ecce totū repleuerāt vrtice: operuerūt ſupficiem eius ſpine: remiſſio eſt velut defectus latratus in carne gregem ſeruāte. Iſido. lvi. Canes muti nō valētes latrare. Itē defectus gladij ī cuſtod. Iſa. lxii. Sup muros tuos Ieruſalē ꝯſtitui cuſtodes. Cant. iii. Inuenerūt me cuſtodes ciuitatis. Item ē defectus buccine ī ſpeculatore. Eꝫe. xxxiij. Si ſpeculator viderit gladium venientem ⁊ nō īſonuerit buccina ⁊ populus nō cuſtodierit ſe: veneritqꝫ gladi⁹ ⁊ tulerit de his aīaꝫ ille quidē ī iniquitate ſua captus eſt: ſanguinem autem de manu ſpeculatoris requirā. Sunt qui remiſſionē miſericordiā reputant cū tn̄ potius ſit crudelitas. miſericorditer agitur cuꝫ frenetico cū ligatur ⁊ a deſiderijs ſuis nociuis cōpeſcitur: ⁊ cū eo qui ī igne ē cuꝫ per capillos inde extrahitur: ſi aliter extrahi non pōt. ſ ore lupi infernalis violenter extrahēdi ſūt homines. Amos. iij. Quomodo ſi eruat paſtor de ore leonis duo crura aut extremuꝫ auricle. ſic eruētur filii iſrael. Iob. xxix. Cōterebam molas iniqui ⁊ de dentibus illi⁹ eripiebam predam. Mole dyaboli ſunt vicia: ⁊ peccata eadem dentes etiam poſſunt dici. Eccle. xxi. Dentes leonis: dentes illi⁹. Item extrahēdi ſunt homines ab aquis deliciarum: etiam inuiti: anteꝙ̄ ibi ſubmergantur: Et notandum ꝙ qui habet correptionem facere non de ſe ſed de deo debꝫ cōfidere: ⁊ orationem debet inſtare cum ſoli⁹ dei ſit hominem corrigere. Eccle. vij. Conſidera opera dei ꝙ nemo poſſit corrigere ꝙ̄ ille deſpexerit: conſidera ⁊c. i. diſcerne que opera ſint propria dei ſoli virtuti eius poſſibilia: ⁊ inter ea inuenies illud quod nemo poſſit ⁊c.

De his que incitant ad libenter recipiendum correptionem. ca. v. 30.

Equitur de his que incitāt pſit ad libenter recipiendum correptionēꝫ vel diſciplinam ad quod poteſt valere. ⁋ Primo multiplex āmonitō ſacr ſcripture. In ps. Appreh dite diſciplinā. Prouer. iii. Diſciplinam dn̄i filī mi ne abicias. Et eiuſdem. iiii. Tene diſciplinam ⁊ ne dimittas eam. Heb. xiii. Noli negligere diſciplinam. Item in deſciplina perſeuerate. ⁋ Secundo vtilitas ex diſciplina vel correptione proueniens. Prouerb. xxix. Virga atqꝫ correptio tribuit ſapientiaꝫ. Et eiuſdē xii. Qui diligit diſciplinam: diligit ſapiētiā qui autem odit increpationes inſipiens ē diſciplina vel correptio placet ſapientibus ⁊ in eis proficit inſipientibus non diſplicꝫ nec proficit in eis. Eccle. x. Vir prudēs ⁊ diſciplinatus non murmurabit correptus. Prouer. ix. Argues ſapientem ⁊ diliget te. Et eiuſdem xv. Non amat peſtilens euꝫ q ſe corripit. Eiuſdem. ix. Qui arguit impiuꝫ ſibi maculaꝫ generat. Eccle. i. Peruerſi difficile corriguntur. peruerſus eſt qui ⁊ intellectu: ⁊ affectu abominate auerſus eſt. Eccle.

xvii. homo peccator vitabit correptiōēꝫ ⁊ ad voluntatem ſuam inuenit cōparationem. Prouer. xvii. pl⁹ proficit correptio apꝫ prudentem ꝙ̄. c. plage apud ſtultum. Eiuſdem. xxvii. Si. n. tunderis ſtultum in pila: quaſi tipſanas ferientem pilo deſuper non auferetur ſtulticia eius. ⁋ Tertio malum proueniēs ex eo ꝙ diſciplina: vel correptiō abicitur. Virga. n. correptionis in colubrū vertitur. qui enim h non corrigitur in futuro a ſerpentibus infernalibus punietur. Exo. iii. Proiecit Moyſes virgam ⁊ verſa eſt in colubrum. Prouer. xv. Qui increpationes odit morietur. Et eiuſdem. xi. Viro q corripientem ſe dura ceruice contemnit repentinus ſuperueniet interitus. Eccle. xix. Qui odit correptiōem minuetur vita: vita inquam triplici. ſcilꝫ nature gratie: ⁊ glorie. homo qui eſt ſine diſciplina: terrenis adheret de eternis non curans. Iob. xviii. Cor eorum longe feciſti a diſciplina propterea nō exaltabuntur. Glo. Qui per diſciplinaꝫ minime cuſtodire vitam ſtudent. ſemper p deſideria in ymis iacent: qui ſine diſciplina ē in periculo eſt. Prouerbi. xv. Qui abicit diſciplinam deſpicit animam ſuam. ſicut carnem deſpicit qui eam non vult ſale condiꝛ putreſcit enim qui contemnit diſciplinam per conſequens abicit omne bonum. Sap. iii. Sapientiam ⁊ diſciplinam qui abicit infelix eſt. fugiunt enim eum omnia bona. talis diabolo multuꝫ aſſimilatur qui incorrigibilis eſt. Eccle. xxi. Qui odit correptionē veſtigium eſt peccatoris. peccator dī dyabolus. Anthonomaſice cui multū aſſimilatur. Qui odit correptionem ut veſtigium valde ſimile eſt pedi. Et notandum ꝙ laudabilius eſt correptionem libenter recipere: ꝙ̄ audaciter facere. Auguſtinus. ad Ieronimum. Cum ſatius ſit a tenendo itiner in nullo ꝙ̄ in aliquo declinare. Multo eſt tamen mirabilius ⁊ laudabilius libenter accipere corrigentem ꝙ̄ audaciter corrigere deuiantem.

De partibus diſcipline. c. vi. 31.

a Equitur de partibus diſcipline. Et notandum ꝙ eſt diſciplina ad oēs pertinens ſcilicꝫ diſciplina proprii corporis. Et eſt diſciplina pertinens ad eos qui preſunt ceteris hominibus. ⁋ Prima multiplex eſt ut ieiunium. Aſperitas veſtium. Duricies lectorum. Peregrinatio. Vigilie. Diſciplina verbum. ⁋ Secunda vero duplex eſt. Quedam ſpiritualis. cum ſcilicꝫ delinquentes feriuntur gladio ſpirituali: q ſpecialiter pertinet ad prelatos eccleſie. Quedam vero materialis. cū ſcilꝫ deliquētes feriuntur gladio materiali: que marie pertinet ad principes terrenos. Ommiſſis aliis partibus diſcipline: proſequemur d ieiunis de quo ſcriptura ſacra multum loqē ⁊ ꝙ magne efficacie ē. Ieiunium vt ait Iſidorus. in li. ethymologiarū. Eſt per ſimōiā victus abſtinereqꝫ ciborū. De illo hoc mō dicemus. Primo commendationi eius inſiſtemus. Scdo agemus de ſpeciebus eius Tertio tangemus de his que debent cōcomitari ieiunium.

De ieiunio. b

⁋ Circa primuꝫ notandū ꝙ ieiunium multipliciter ē commendabile. ⁋ Primo exēplis. ſpāliter exēplo Moyſi. qui ieiunauit. xl. diebus ⁊. xl. noctibus. Exodi. xxxiij. Item exemplo Elye. qui ſimiliter ieiunauit. xl. diebus: ⁊. xl. no. iii. Re. xix. Item exemplo xp̄i. Mat. iiii. Et cum ieiunaſſet. xl. d. ⁊ xl. nocti, poſtea eſuriit. Secūdo. ad h ꝙ dicit eē fundamētū. Iero. ꝓtuꝫ ſi Ieiuniū nō ſolum eſt perfecta virtus: ſed eſt ceterarum virtutuꝫ fundamentum. ⁋ Tertio a multiplici ſuo effectu. Ieiuniuꝫ recte factuꝫ dei: miſericordiam impetrat. Unde Ioh. iii. Facto ieiunio miſertus eſt deus niniuitis. Itē gratiā dei conſeruat. Iſa. xxx. Dabit tibi deus panem artum ⁊ aquā breuē ⁊ non faciet a te auolare doctorem tuum. Item ad intelligētiam ⁊ ſapientiam iuuat. Dan. i. Tollebat malas cibaria: ⁊ potus puerorum. Dabat qꝫ eis legumina: pueris aut his dedit de⁹ diſciplinam: ⁊ ſcientiā in oī libro ⁊ ſapientia: Danieli aūt intelligentiam ⁊ ſomniorum: ⁊ viſionum. Et Exodi. trigeſimotertio. Moyſes quadraginta diebus ieiunans legē ſuſcepit. Et Danie. x. P⁹ ieiuniū audiuit

ab angelo:tu ergo aīaduerte viſionē ſermo
nis:ꝛ ītelligētie. Iſa.xxviii. Quē docebit ſci
entiā:ꝛ q̄ itelligere faciet auditū ablacta-
tos a lacte:a lacte.ſ.ꝯſolatōis. Itē ieiuniū
ꝯſolatōeꝫ dei ꝛ āgelorū meret̃. Unī p⁹ ieiu
niū dñs acceſſerūt angeli ꝛ miniſtrabāt ei.
Mat.iiii. Cornelio. Ieiunāti ꝛ orāti appa-
ruit angelus. Act.x. Et.ii. Re.xix. Legitur
de Elya q̄ ieiunauit.xl.d. ꝛ.xl.n. ꝛ venit ad
montē dei oreb. Ubi deus cū eo locutus ē.
Itē meretur q̄nq̄ꝫ mīlem refectōꝫ a deo: ſi
cut.n.teſtat̃. Iero. Paul⁹ prim⁹ hēmita ſp̄
ieiunauit:quouſq̄ꝫ panis ſibi de ſup̄ d̄ celo
mitteret̃.q duplicatus ē cū ad eū veniſſet
Anthoni⁹.cui ille. Eya frater comedam⁹:
duplicata ē nobis ānona. Itē ieiunū car-
nē vincit q̄ ē hoſtis familiaris. Iero. ſuper
Math. Ieiunio paſſiones corp̄is: orōne ſa
nāde ſunt peſtes mētis. Mr̃.ix. Hoc genus
demonū ī nullo pōt eici:ꝛ exire:niſi orōneꝫ
ꝛ ieiunio ſicut ait gdā.dyabo. Plus ꝯfidit
in adiutorio carnis q̄ ī aliquo alio:q꞉ pluſ
nocet domeſticus hoſtis. Item baculo nr̃o
nos cedit:ꝛ manus ꝓprio cingulo ligat̃ ut
caro q̄ nobis data ē ī adiutoriū ſit nobis ī
īiuria ꝛ ī ſcādalū. Ber. Grauis lucta eſt ꝛ
grāde p̄iculū.aduerſus domeſticū hoſtem
pugnare maxie cū nos aduene ſimus:ꝛ ille
ciuis.hoſtē iſtū fugere n̄ poſſum nec fugare
circūferre neceſſe ē:q̄m alligatus ē mihi: p̄i
mere n̄ lꝫ ſuſtētare cogor:hoſtē meū aduer
d ſus me nutrio. Et notādū dignos irriſione
illos eē q dn̄t ſe carnē n̄ poſſe vicer̃ cū hō
poſſit ei ieiunādo victualia ſubtrahē. Non
ē caſtrū adeo forte q̄ nō poſſit expugnari
ſi poſſint ei victualia ſubtrahi: nec ē pugil
adeo fortis q ēt a debili vinci non poſſit ſi
forte neceſſe hꝫ trnē dietā:q̄ debilis nolue
rit.nec ē ignis adeo magnus q nō deficiat
ſi ligna ſubtracta fuerit. Prouer.xxvi. Cuꝫ
defecerit ligna extinguetur ignis. Illi q p̄
īpotentiā ſe excuſant dc̄ h̄ q̄ a carne ſua ui
citur pōt dr̄us dr̄e illud q̄ dixit Abrahaꝫ
Saxe cōq̄rēti de ācilla ſua: Geñ.xvi. Ecce
īgt ancilla tua ī māu tua ē vtē ea d̄iliꝫ
Item ieiuniū dyabolū ab hoīe expellit ſicͭ
e fames lupū cogit exire a nemore. Ieiuniū
pōit dyabolū ī arido vbi requiē n̄ hꝫ. Mat
xii. Cū imūd⁹ ſp̄s exierit ab hoīe ābulat
p̄ loca arida q̄rēs requiē ꝛ n̄ īueīt. Dyab.

admodū piſcis hītat ī locis huīiditꝰ⁹. Iob
xl. Iſiō. In mūdi ſp̄us ibi ſe magis inſinuāt
vbi plus viderit eſcā:ꝛ potū. Sꝫ p̄ ieiuniū
poni dꝫ dya.in loco ſicco.vt ibi iterficiatur
ſꝫ cōſilium Raphae. Thob.vi. Dicēs ad
Thob.minorē de piſce magno q ſtabat ad
deuorādū eū vt extrahēt de aqua.q̄ ſcō e
pit palpitare aī pedes ei⁹ ꝛ q pri⁹ ſtabat
ad deuorādū. Tūc defacili ē occiſ⁹.ſic dya
bo.defacili occidit̃ ī hoīb9 p̄ ieiuniū. Am
bro. Uide q̄nta ſit uis ieiunii:vt ī ciun⁹ hō
ſputo ſuo terrenū ſerpētē interficiat:multo
forti⁹ ergo ſp̄ūalē ſerpētē. Iudith.xiii. P̄
ieiuniū āputauit cap̄ Oloferuis: ꝛ filii iſrl̄
ei p⁹ ieiuniū ꝛ fletū vincit illoſ d̄ tribu Be
niami. Iudith.xx. Itē ieiūiū de corp̄e nr̄o
ſacrificiū deo facit ī odore ſuauitatꝫ. Rom.
Obſecro vos p̄ mīſicordiā dei vt exhibea
tis corp̄a.u.ho.vi.ſcura.ꝛc. Eccleſia.hīmt.
Quaſi mirra dedi odorē.de.ſu. Odor mir
re ē ieiunii placētia.valet ēt ieiuniū ad cor
poris ſanitatē. Unī dr̄ in medicina q̄ abſti
nētia ē ſumma medicīa. Eccl.xxxvii. Qui
abſtinēs ē addicit ad vitaꝫ. Itē valꝫ cōtra
aduerſitates.i. Heſd.viii. Ieiunauim⁹ ꝛ ro
gauimus deū ꝛ venit nobis ꝓſp̄e.quantū
ieiuniū placeat deo figuratum ē. Gen.xxi.
Ubi Abrahā fecit grāde cōuiuiū in abla-
ctatione Iſace. Ieiuniū.mēſa xp̄i hoīe di
gne efficit. Ber.in ſermōibus.ſi ē magnū ī
eiuuer cū xp̄o qui ſeſſurus ē ad mēſam ei
eo. Luc.vi. Beati qui nō eſuritis q̄m ſatu
rabimi. ¶ Seqtur de ſpeciebus ieiūii. No
ta ndū ergo q̄ triplex ē ieiunium. Ieiuniū
a peccato. Ieiuniū a cibo. Et a tp̄ali gau
dio.de primo dicit Iero.tūc p̄clara eſt q̄
dem abſtinentia corp̄is cū aīus ieiunat a
viciis. gd.n.prodeſt tenuari corpus ab ab
ſtinentia cū aīus ītumeſcit ſuperbia. Iſido
rus. Qui a cibis abſtinent ꝛ praue agunt
demones imittantur quibus eſca n̄ ē:ꝛ ne
quicia ſp̄ eſt. Iſa.lviii. Quare ieiunauim⁹:
ꝛ non aſpexiſti:ꝛ ſubditur reſponſio. Ecce
in diebus ieiunii vr̃i inuenit volūtas vr̃a.
ꝛc. Ecce ad lites ꝛ ꝯtentōes ieiunatꝫ. Glo.
Homo īterior neſcitur carnibus dracōis:
qui datur eſca populis ethyopū:ꝛ p⁹ nūc
quid tale ē ieiuniū qd̄ elegi. Nōne. hoc ē
magis ieiunium q̄ elegi:diſſolue colligati
ones iniq̄tatis. ¶ Ieiuniū a cibo triplex ē.

Aliud.n.ē deteſtabile.aliō laudabile.illud
differēs. Ieiuniū.indifferens eſt q̄n hō iei
unat cā infirmitatis.vel indegintie.ſolum.
Deteſtabile ē ut ī ypocritis.vel auaris qui
ieiunāt:vt parcāt burſe:vel guloſis qui ie-
iunant ut poſtea melius cōmedāt. De ieiu
nio ypocritarū. Dr̃. Mat.vi. Cum ieiunatꝫ
nolite fieri ſicut ypocrite triſtes. Criſoſtōuſ
Q̄ꝗs ieiunat ꝛ triſtem ſe facit ypocrita ē.
Quāto iniquior ē qui nō ieiunat:ſꝫ ī facie
ſua argumentis quibuſdā pingit uenalem
pallorē:q ieiunāt p̄p laudē humanā mul-
tum ſunt fatui. De h̄.n.q̄ uni hoſti.ſubtra-
hunt.ſ.carni duos hoſtes paſcūt:mūdū.ſ.ꝛ
dyabolū. Ieiunāt.n.vt paſcāt oclos hoīuꝫ
pulner̃ ēt uaneglorie paſcūt dyabolū Iſa.
lxv. Serpēti puluis panis eius. Auari.n:ſa
tui ſunt q ꝓprio ori ſubtrahunt q̄ ī ore dia
boli ponunt os.dyabo.ē burſa auari. Iero.
Sicut ieiuniū nō marſupii lucrū:ſꝫ ſacietaſ
aiaꝫ. ¶ Tertio ieiunio: Ieiunāt illi quorū
deus venter ē. Phylo.iii. Qui iminēte ſo-
lemnitate dei ſui.ſ.ventris faciūt ieiunium
vigilie. Gre. In paſtoralis.nō deo ſꝫ ſibi ie
iunat. Si ea que ventri ad tp̄s ſubtrahit.n̄
pauperibus tribuit:ſed uentri poſtmodum
offerēda cuſtodit. ¶ Ieiuniū laudabile d̄
ſcribit Ieroni.dicens. Sint pura:caſta:ſi m
plicia:ꝛ n̄ ſuperſticioſa. Ieiunia:pura ut hō
b ſit abſq̄ꝫ mortali. Ro.xii. Obſecro vos per
miſericordiam dei vt exhibeatis corpa ve-
ſtra.ho.vi.ſcām. Qui ī mortali ieiunat cor
pus ſuū velut cadauer mortuū deo offert.
Caſta vt bona intentione fiant. Simplicia
ut n̄ querat hō delicias.qui xp̄m deſiderat
nō curat q̄ precioſis cibis ſtercus efficiat.
Iſodorus. Spernitur ieiuniū q̄ in veſpere
deliciis cōpenſatur. Sūt gdā qui delicatō
ra volunt hēre cū ieiunāt:ꝛ plus comedūt
vna vice q̄ comederēt duabus ſi nō ieiūa
rent:qui talem gratiam vr̃ facere deo qua
lem facit ille qui dat alicui duos obolos ꝓ
denario. Tales vidētur parū grauare ſuū
hoſtem.ſ.carnem:qui ſoluēda carni duob⁹
terminis ſoluūt termino vno tpre medio:n̄
debent ēt ieiunia eē ſuperſticioſa. Ieroni.
Quid ꝓdeſt oleo n̄ veſci:ꝛ moleſtias quaſ
dam difficultateſq̄ꝫ aliorum querere. Ieiu
nium laudabile tres hꝫ ſpecies.ſ.bonum.ꝛ
melius:ꝛ optimum. Ieiunium bonum eſt

q̄n cum caritate ē:ꝛ ad ſatiſfaciendū deo
ꝓ.peccatis. Ambro: Qui caritatem nō hꝫ
omne bonum amittit qd̄ hꝫ.i. Corin.xiii. Si
tradidero corpus meum ita vt ardeam.ca.
ā.n̄.ha.nihil mihi prodeſt. Ieiuniuꝫ.meli⁹
eſt quādo aliqs ieiunat ad dei honorē:ꝛ p̄
ximi vtilitatem:vt.ſ dei cōtumeliā ī ſuo cor
pore vindicet:ꝛ vt pauperibus tribuat qd̄
ſibi ſubtrahit. Ad talē ieiuniū monet de⁹.
Matc.vi. Dicens.tu aūt cū ieiunas vnge
caput tuū ꝛc. Inter liniaris:deo ieiunat q
pro ei⁹ amore ſe macerat:qui ꝛ qd̄ ſibi ſub
trahit alteri largitur. ¶ Optimū ieiunium
ē q̄n homo ex vna parte abſtinet: ꝛ ex alia
parte bona agere nō ceſſat. Iſidor⁹. Hoc
eſt perfectum ieiunium:ꝛ rationabile quo
niaꝫ noſter homo exterior ieiunat:ꝛ īterior
orat. Sunt aliqui qui nihil boni poſſunt fa
cere cum ieiunant:ſed ludunt ne ſint ocioſi
Ber. Pro uitando ocio:ocioſiora ſectari ri-
diculum eſt. Ieiunant a gaudio temporali
viri contemplāti. Sic ieiunabat qui dice-
bat.renuit conſolari anima mea. Thob.3.
Dicebat Sara. Mundam ſeruaui animā
meam ab omni concupiſcentia: nunq̄ cuꝫ
ludentibus me miſcui:neq̄ꝫ cum his qui in
leuitate ambulant participem me tribui.
Sene. De his que debent cōcomitari ieiu k
nium: que ſunt tria.oratio elemoſina: ꝛ ſpi
ritualis leticia. Idem primo. Thob.xii. Bo
na eſt oratio cum ieiunio: ꝛ elemoſina ma
gis q̄ theſauros auri condere.de elemoſi-
na Dicit Augu.in quoddam ſermone. Ta
le eſt ieiunium.ſine elemoſina qualis ſine
oleo lucerna. Homo primo debet exſiccari
ab aliq̄bus deliciarum per ieiunium. ¶ Se
cundo neceſſarium ē oleum pietatis quod
pertinet ad elemoſinā. ¶ Tertio debet ap
plicari deo a quo debet illuminari:quod fit
in oratione. In his tribus eſt iuſticia ho-
minis:ut dicit gloſa.ſuper illud p̄s. Apud
me orato deo vite mee.de leticia. Dicit glo
ſa ſuper illud. Tu aūt cum ieiunas vnge
ꝛc. Caput inquit iungit qui ſpirituali leti
cia intus pingueſcit.2. Corin.ix. Ilarem eni
datorem diligit deus.

De errore qd̄ nullū eē excōicā.c.7. 37.

a Sequitur de erroribus circa di
f ſciplinam. Et primo tangetur de
errore illorū qui dn̄t nullam eſſe

e xcōicād. ¶ Sexto ḋ errore illoꝝ ꝗ dīt ma
leficos ñ eē puniendos pēa tꝑali. Primꝰ
error vr̄ poſſe īniti his teſtimoniis ſacre ſcri
pture. Legitur. Luc. vi. Nolite iudicaē ⁊ ñ
iudicabimini. Peccant ergo ſacerdotes ꝗ
excōicationis ſniaꝫ ferendo homines iudi
cant. Item Ro. xii. Inexcuſabilis es homo
omnis qui alium iudicas: in quo enī iudi
cas alium teipſum cōdemnas. Itē ro. xii.
Bndicite ⁊ nolite maledicere. peccant ergo
ſacerdotes qui hoībus maledicunt. i. Cori.
vi. Neqꝫ maledici neqꝫ rapaces regnū dei
poſſidebunt. Item. ii. Pe. iii. Non reddētes
malum pro malo. ad qḋ monemur exēplo
xp̄i. i. Pe. ii. Cum malediceretur ñ maledi
cebat. Item Eccle. xxi. Cum maledicit ipꝰ
dyabolū: maledicit ipſe aīam ſuam. Si dia
bolus maledicendū nō eſt: multo fortiꝰ ho
mines non ſunt maledicendi. Ad primum
b dicēdum eſt ꝙ eſt iudicium iuſtum ⁊ iudi
cium iniuſtum. Iudiciū iniuſtum prohibi
tum. Iudicium vero iuſtuꝫ nō eſt ꝓhibitū
Immo xp̄s monet ad illud. Jo. vii. Nolite
inquit xp̄s iudeis ſm̄ faciem iudicare: ſed
iuſtum iudicium iudicate. De manifeſtis ꝯ
ceſſum eſt nobis iudiciū de occultis. ñ. i. Co
rint. iiii. Nolite ante tempus iudicare quo
aduſqꝫ veniat deus qui ⁊ illumiabit abſcō
dita tenebraruꝫ. i. Thy. v. Peccantes corā
oībꝰ arguere ut ceteri timoreꝫ hēant. ꝙ apo
ſtoli habuerunt ptātem iudicandi: oñdēdi
pōt ex eo ꝙ dictuꝫ eſt petro. Matt. vi. Qḋ
cunqꝫ ligaueris ſuper. t. e. l. ⁊ in. c. Et quod
cūqꝫ ſol. ſup. ter. erit ſo. ⁊ in ce. Item eiuſdē
xvii. Quodcūqꝫ alligaueris ſup ter. e. l. ⁊ ī
celo ⁊c. Jo. xx. Quoꝝ remiſſeritꝭ petā remit
tuntur eis. Et quoruꝫ retinueritis retenta
ſunt. ⁊. i. Cori. v. Oſtendit apl̄s ſe iudicaſſe
corīthiū fornicatorem. Ego inquit abſens
corpore: preſens aūt ſpū: iam iudicaui euꝫ
qui ſic opatus ē: in noīe dñi nr̄i ieſu xp̄i cō
gregatis vobis ⁊ modo ſpiritu cuꝫ virtute
domini ieſu tradere huius hominem ſatha
ne in interitū carnis: ut ſpiritus ſaluꝰ ſit
in die domini noſtri ieſu xp̄i. Item eiuſdem
vi. An neſcitis qm̄ ſancti de hoc mundo iu
dicabunt: ⁊ ſi in vobis iudicabitur mūdꝰ
indigni eſtis qui de minimis iudicetis: ne

ſcitis quoniam angelos iudicabimus. Ad
aliud dicendum eſt. ꝙ eccleſia non reddit
malum pro malo. nec maluꝫ optat cum ali
quem e cōmunicat. Excōmunicatio enim
medicialis eſt. non eſt mala: niſi malicia pe
ne. Sicut medicina amara dicitur mala cū
vere bona ſit eo ꝙ ſit morbi expulſiua excō
municatio eſt ad h̄ ut homines ſalubriter
confundantur ⁊ ꝯuertantur p̄s. Imple fa
cies eorum ignominia: ⁊ querent nom̄ tuū
domine. Auguſti. Quicquid facit vera ⁊ le
gitima mater eccleſia etiam ſi aſperuꝫ ama
ramqꝫ ſentiatur: non malum: pro malo red
dit: ſed expellendo malum iniquitatis: bōē
diſcipline apponit non odio nocendi ſed di
lectione ſanandi. Item Augu. Melius ē
mor campti dolet dū curatur ꝙꝫ dū ei par
citur non ſanatur. Ad illud vero. Eccle. xi.
Cum maledicit impius dyabolum ⁊c. Di
cendum eſt ꝙ verbum illud intelligendum
ē quantum ad illos qui ad ſui excuſatōem
maledicūt dyabo. Imputātes ei petīm ſuū
ſicē Eua petīm ſuū ſerpēti īputaē voluit: ⁊ ꝑ
ꝯſequens actorē ſerpentis latenter accuſa
uit. auctoritatem excommunicādi vel ma
ledicendi hꝫ eccleſia ex diuerſis locis ſcri
pture ſacre. Ut ex. xviii. Mat. Dicente do
mino: Si eccleſiam non ſit tibi ſicut ethni
cus: ⁊ publicanus. Et eiuſdeꝫ. xxi. Maledi
xit deus ficulneam fructum non ferentem.
Et act. viii. Dicit Petrus: Symoni mago.
Pecunia tua tecum ſit ī perditione. Et. ii.
Jo. Siquis venit ad vos ⁊ hanc doctrinā
non affert: nolite hunc recipere in domum
nec aue ei dixeritis. i. Cor. v. Siquis frater
nominatur: ⁊ ē inter vos fornicator: aut ad
dulter aut auarꝰ: aut ydol ſeruiens: aut ma
ledicus: aut ebrioſus: aut rapax: cum huiꝰ
nec cibuꝫ capere. ī eodem. Neſcitis ꝙ mo
dicum fermentum totam maſſam corrūpit.
Expurgate vetus fermentum. Iteꝫ auferte
malum ex vobis ipſis. Eiuſdem vlt. Siquis
non amat dominum ieſuꝫ xp̄m ſit anatha.
Item Gala. vlti. Siquis vobis euangeliza
uerit preter id quod accepiſtis anatha ſit
Item. i. Thimo. i. Ex quibus eſt hymeneꝰ
⁊ alexāder quos tradidi ſathane: ut diſcāt
non bl̄aſfemare. ſicut ouis morbida a gre

ge ſeparatur ne grex ex ea īficiatur: ⁊ ſicut
membrum infirmum ⁊ corruptum abſcidi
tur ne cetera membra per illud corrumpā
tur: ⁊ ſicut humores praui a corpore edu
cantur ne infirmitatem: corporis inducant
ſic homīes peſtilentes ab eccleſia per excō
municationē ſeparādi ſunt ne ceteros cor
rumpant. Augu. Mali chriſtiani ſic ſunt in
corpore xp̄i ſicut humores mali: qñ euomi
tur tam releuatur corpus. ſic ⁊ mali quan
do exeunt tunc eccleſia releuatur: ⁊ dicit ex
me exierunt humores iſti: ſed non erant ex
me.

De errore illorum qui dīt maleficos nō
eſſe puniendos pena corporali 55.

Equitur de errore illorum qui dīt
f maleficos non eſſe puniendos pena
temporali maxime morte qui error
videt poſſe inniti his teſtimoniis ſacre ſcri
pture: legitur. Gene. ix. Quicunqꝫ effuderit
ſanguinem humanum fundetur ſanguis il
lius. Nulli ergo licet effundere ſanguinem
humanum. Item exo. xx. Non occides. qḋ
verbum aſſumit dominꝰ. Mat. v. Et deut.
trigeſimoſecundo. Mā. eſt vlti. ⁊c. Ezechi.
decimooctauo. Nolo mortem peccatoris.
Item Mat. quinto. Ego dico vobis. nō re
ſiſtere malo. Itē qui iraſcitur fratri ſuo reꝰ
erit iudicio. ſi non liceꝫ fratri iraſci. ergo non
licet eum occidere. Item in eodem. Diligite
inimicos veſtros beñfacite his qui oderūt
vos. Et eiuſdem. xiii. In parabola de ziza
niis ſuperſeminantꝭ. Dīt ſerui. Uis potius
⁊ colligimꝰ ea: ⁊ ait paterfamilias. ñ. ne col
ligētes zizania eradicetis ſimul in triticuꝫ:
ſinite utraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſem. Itē
Luc. vi. Nolite condemnare ⁊ non condē
nabimini. Romano. duodecimo. Non vos
metipſos defendentes Cariſſimi. Sed da
te locum ire. Scriptum eſt enim: mihi vin
dictam ⁊ infra. Johannes tertio. Omnis
qui odit fratrem ſuum omicida eſt.
Et ſcitis quoniam omnis omicida non ha
bet vitam eternam in ſe manentem. Mat.
vigeſimo ſexto. Omnis qui acceperunt gla
dium: gladio peribunt. Item. Johan. viii.
Dimiſit deus in pace mulierem deprehen

ſam in adulterio. Ad primum dicendum
ꝙ illa ſententia domini. Gene. ix. Quicun
qꝫ fuderit ſanguinem humanum: fundetur
ſanguis illius: ⁊ illa. Mat. xxvi. Omnis ꝗ
acceperint gladium: ⁊c. Potiꝰ oſtendit: ſi
quis diligenter inſpiciat aliquem ꝙꝫ nemi
nem debere occidi: eum. n. ſententia domi
ni indubitanter ſit iuſta. Quicunqꝫ ſangui
nem humanum iniuſte effudit. Iuſtum eſt
vt ſanguis eius effundatur: ⁊ qui gladium
iniuſti accipit. iuſtum eſt vt gladio pereat:
ergo in aliquo caſu ſanguis humanus iu
ſte effunditur: ⁊ homo iuſte gladio perit.
ſicut enim paterfamilias prohibet ne quis
accipiat de vino dolii ſui: non eſt intentio
ſua ut non accipiat cui ipſe de illo licentiā
dedit: vel cui ipſe iniūxerit. ſed ne hoc ali
aliquis ſua auctoritate accipiat. Sic cum
deus dixit nō occides ñ fuit intentio ſua
ut non occideret in caſibus illis in qui
bus ipſe hoc perciperet: ſed ne aliquis oc
cideret aliquem propria auctoritate. Unḋ
poſt illud verbum non occides dominus
in eodem: vel in multis caſibus precipit oc
cidi. Illud autem deutero. Mea eſt vltio
Uerum eſt etiam cum vlto ſumitur de ali
quo in preſenti. Auctoritate enī dei ſumi
tur cum recte ſumitur: ⁊ intentio ſumentis
debet eſſe dei contumeliā: vel offenſam iu
dicare. illud autem Ezechiel. decimoocta
no. Nolo mortem ⁊c. De morte eterna po
teſt exponi. de morte ⁊ temporali. Uerum
eſt ꝙ deus non vult mortem: quandoqꝫ
peccatoris quem preuidet corrigendum
eſſe: ⁊ miſericorditer ipſum expectat ad pe
nitentiam. Mors vero illius peccatoris
qui ſibi nocet peccatum peccato addendo
⁊ aliis eos ſubuertendo: ⁊ corrumpendo. ḋ
cuius correptiōe ſpes non habetur. Indu
bitanter videtur ſibi ⁊ eccleſie dei inutilis
eſſe. Ad illud vero Mat. quīto. Ego dico
vobis non reſiſtere malo. Et illud Roma.
duodecimo. Non vos metipſos defenden
tes Cariſſimi. Dicenduꝫ eſt ꝙ loco ⁊ tēpo
re poteſt aliquis: ⁊ debꝫ nō reſiſtre malo ⁊
nō defendere ſe: vt fiebat ī primitiua ecclia
qñ per miracula ⁊ paſſiones ſcōꝝ: eccleſia
nouella plantāda erat loco ēt ⁊ tp̄re ꝑt hō

reſiſtere malo. ⁊ ſe defendere: aliter n. niſi ec
infidelibus poſſet ab eis occidi: ⁊ ſic peri
ret honor ⁊ cultus diuinus. Luce. xxii. Ait
deus. qui non habet vendat tunicam ſuaꝫ
⁊ emat gladium. At illi dixerunt. domine ec
ce gladii duo hic. quibus deus ſatis eſt. Si
non habet eccleſia gladium materialem ſꝫ
ſolū ſpūalē dicēdū fuit nimis ē ⁊ ſi fuit di
cendum ſatis eſt. preterea paulꝰ noluit vt
malo reſiſteretur. Cum ipſe noluit milites
armatos ſe perducere ad felicem preſideꝫ.
Act. xxiii. Luc. vero. vi. Ubi dī nolite ꝯdē
nare prohibetur condemnatio inordiata.
vt cum incerta eſt culpa eius qui dānatur
Ad illud vero. Jo. 3. Ols homicida nō hꝫ
vitam cui dicēdū ē ꝙ nō reputatur homi
cida: q precepto dei hoīem occidit: ſed qui
odio vel deſiderio vīdicādi ſe hominē vult
occidere. Unde Mat. xv. De corde exeunt
cogitatōnes male homicidia. ⁊c. Tūc ergo
homicidiū indicādū ē qn̄ ex corde ⁊ volū
tate propria procedit ad illud vero. Mat.
xiii. Nonne forte colligentes ʒiʒania eradi
cetis ſimul ⁊ triticuꝫ cis. Sinite vtraqꝫ cre
ſcere vſqꝫ ad meſſem. dicendū ē ꝙ deus ſi
dixit h. niſi ut parceretur tritico. ergo nolu
it parci ʒiʒaniis in tritici detrimentum. ergo
qn̄ non poteſt eis parci: ſine tritici detrimē
to noluit eis parci. vbi ergo creſcunt ʒiʒāie
⁊ ſuffocant triticū noluit ʒiʒaniis parci. ⁊ h
ēt obſeruant heretici in agris proprijs. vbi
enim vident ʒiʒaniam: vel alias herbas no
xias quas poſſunt eradicare ſine tritici dā
no creſcere in aruis ſuis: ⁊ credunt niſi fue
rint eradicate triticum ſuffocari: diligenter
faciunt eaſ eradicari. In agro vero dei pti
naciter ꝯtendūt eradicationē incōſimili ca
ſu nullo modo dꝫ fieri: nec mirum cum ipſi
ʒiʒanie ſint ⁊ ſnīam mortis timeant. Siqs
vero dicat ꝙ hi qui ſunt ʒiʒania poſſunt fie
ri triticum: h verum eſt ſed h īcertum ē an
futuri ſunt triticum. ſed certum ē ꝙ triticū
ſuffocant: qꝛ ſimplices ſubuertūt: raram vi
demus hereticorū cōuerſionem: ſed frequē
ter bonorū ſubuerſionem. Jō bonū cōuer
ſionis rarum: ⁊ valde īcertū: ⁊ valde diffi
cile nō dꝫ preponi dāno magno ⁊ frequen
ter accidenti: nedum vana ſpe paucis pe
tur irreparabilis multitudo per eos pdati
h enim tale eſſet ac ſi paucis lupis ī medio

gregis exiſtentibus gregemqꝫ lacerantibus
parceretur que forte deus illos: aut oues
agnos faceret ⁊ paucos leproſos dimitte
remus in medio populi corrumpētes cum:
qꝛ forſitan deus illos ſanabit facilꝰ rabies
lupina ſeuit in gregem: qꝫ māſuetudo ouis
tranſeat in lupos in contagium lepre faci
lius a leproſis deriuatur a ſano. qꝫ a ſanis
ſanitas ad leproſos: ꝙ aut licitum ſit in ali
quibus caſibus hoīem occidere manifeſte
poteſt oſtendi his teſtimoniis ſacre ſcriptu
re que ſequūtur. Luc. xix. Inimicos meos
illos q noluerūt me regnare ſuper ſe: addu
cite huc: ⁊ interficite cū me. Mat. xxii. Miſ
ſis exercitibus perdidit homicidas illos.
Ro. xii. De illo qui habet poteſtatem: dei
miniſter eſt. Uindex in iram ei qui malum
facit. Luc. xiii. De ficulnea ſterili terram oc
cupantem: ſuccede inquit eam. vt quid ēt
terraruꝫ occupat. Mat. xviii. Si manꝰ tua
vel pes tuus ſcandaliʒat te abſide eū: ⁊ pi
ce ab s te. ergo eccleſia dꝫ abſcidere mēbrū
ꝙ corrūpit cetera mēbra. Tulliꝰ. Sicut q
dam mēbra āputātur ſi languere: ⁊ tanq̄
ſpū carere cepint noceantqꝫ reliqs partibꝰ
corporibus. Sic iſta ī figura hoīs feritas ⁊
immanitas belue actōi humanitate ſegre
ganda ē. Jaco. ii. Abraham pī vr̄ nōne ex
opibus iuſtificatus ē offerens Jſaac filiū
ſuū ſup altare. ergo Abraham placuit deo.
qꝛ ad preceptū eiꝰ voluit occidere filiū ſuū
ergo q p̄cepto dei hoīem occidit nō peccat
Jtē ad Thym. ii. Obſecro primū oīuꝫ fie
ri obſecrationes. orones: poſtulatōes: grā
rū actōes: pro oībus hoībus: ꝓ regibus ⁊
oībus qui ī ſublimitate ꝯſtituti ſunt vt qe
tā ⁊ trāqllā vitā agamꝰ. volebat aūt pau
lꝰ ꝙ oraret ꝓ pricipibꝰ. q gladiū hñt mā
lē quo defendūt eccliam ⁊ ſuāt pacē i ea.
ergo nō ē malū ꝙ ipſi vtātur gladio māli.
Ro. xiii. Nō ē ptās niſi adeo: ⁊ paulopoſt
dei miſter ē tibi ī bonū: ſi. n. malū feceris: ti
me. n. ē ſine cā gladiū portat. Luc iii. Jnter
rogabāt milites Joh. bap. dicētes. qd facie
mꝰ ⁊ noſipſi: ⁊ ait illis. Neminē ꝯcuciatis
qꝫ calūniā faciatis: ⁊ ꝯtēti eſtote ſtipēdiis
uiis. ſi dixit māliciā relīqre: ſtipēdia refuta
te. Jpſe docuiſſet eos dec ipere duces. Sti
pendia eorum reciperet. ⁊ cum neceſſitas
eſſet bellum non facere ut non debet

ſtipendia recipere qui non vult militare.
Unde beatus Martinus imperatori recte
reſpondit. donatiuum tuum inquit milita
turus accipiat. Jtē petrus occidit ananiaꝫ
⁊ ſapphiram. Actu. v. Ergo licitum eſt occidē
re. Siquis dicat ꝙ occidit verbo, ⁊ nō gla
dio: que vis eſt in hoc qūocūqꝫ eos occide
rit ex quo eos occidit. ¶ Rationibus etiaꝫ
multipliciter poteſt oſtendi ꝙ liceat in cāu
hominem occidere. Primo ſunt. aut pueri
ſunt erudiendi. ⁊ corripiendi ſaltem leuibꝰ
flagellis: aut non. Si non: ergo dimittendi
ſunt omnibus viciis ⁊ minus curandum ē
de eis: qꝫ de equis ⁊ aſinis. Si vero pueri
corripiendi ſunt: quātomagis adulti cū ma
licia eorum ſit magis noxia. Jtem conſtat
ꝙ beſtie de puteis vel ciſternis extrahūtur
ſi in illa ceciderint. ſꝫ illud. Luc. xiiii. Cuiꝰ
vr̄ꝫ aſinus aut bos cadit in puteum: ⁊ non
continuo extraheret cuꝫ die ſabbati. Mul
to ergo fortius homines etiam inuiti a pe
riculis corporalibus extrahendi ſunt. ſi ſīt
vero occurritur morti corporali: quātoma
gis occurrendum ē morti ſpirituali. Jtem
ſi furioſi ſunt reducendi vel ligandi ne ſibi
vel aliis corporaliter noceant. Multo for
tius mente inſani cohibendi ſunt. ne ſe ſpi
ritualiter occidant: ſi vero homines pro le
uibus culpis leuiter ſunt puniendi. Si cul
pa augeatur: augeri debet ⁊ pena. ergo cul
pa augeri poſſit vſqꝫ ad homicidium pena
etiam poterit vſqꝫ ad homicidium augeri.
Ut ſcilicet pro iniuſto homicidio qꝺ aliqs
cōmiſit iuſte occidatur. Jtem aut mors cor
poris eſt pena omni culpa maior: aut nō. ſi
ſic: ergo deus male inflixit eam per comme
ſtionē ligni vetiti. Si non ergo aliqua cul
pa punienda eſt morte corporali. Jtē ſi ho
micidium iniuſtum eſt puniendum. aut erit
puniendum morte temporali: aut pena maio
re: ſi morte: ergo licet aliquem occidere ſi pe
na minore. Aut infinitum minore: aut non.
ſi ſic: ergo nullius comparatōnis erit id qꝺ
patietur: qui peccat ad id quod intulerit
vnde talis erit iuſticia. vt ſiquis damnifica
ſet alium in mille milibus librarum ⁊ puni
retur ammiſſione vnius feſtuce. Si vero pe
na minori: ſed non infinitum: tale eſt. ac ſi
damnificaſſet proximum in tribus marchis
⁊ puniretur in vna. Jtem qui deum impu

gnat beneficio aliquo recepto meretur illo
beneficiuꝫ āmittere. ergo qui vita ſua adeo
accepta deum impugnat meretur vitā am
mittere. Jtem ſi mors eterna eſt infligenda
pro aliqua culpa quanto magis temporal.
preterea nōne cōtra dei inimicos ē pugnā
dum. qui diu impugnant. Ergo ſi impugnāo
vſqꝫ ad mortem corporis: repugnandū eſt
eis vſqꝫ ad mortem. vel ſi non eſt repugnā
duꝫ fugere debet a tota eccleſia. vl̄ permittē
dum eſt ꝙ tota occidatur: ⁊ ꝙ cultus dei d
ſtruatur vt corporibꝰ impiorum parcatur
parꝫ ergo ꝙ heretici ſub ſpecie pietatis ho
norem dei ⁊ religionem volunt deſtituere.
Jpſi ſunt pii in lupos: ⁊ crudeles ouibus ⁊
agnis. Mat. vii. Attendite a falſis prophe.
qui. ve. ad vos. ī ve. o. in tri. aūt ſunt lu. ra.
Jpſi ſunt pii ī fures ⁊ alios maleficos. Cru
deles vero iuxta innocentes. Jtem ſi verbo
eſt contradicēdū hereticis nō eſt ratio ali
qua. quare manus poſt debeat eſſe exēpta
qꝫ lingua quin pro deo pugnet. Jtem ſi be
ſtie: vt lupi leones ⁊ ſerpentēs exterminādi
ſunt pro ſalute corporum: quātofortius ſpi
rituales beſtie pro ſalute animarum ⁊ ē ꝯ
ueniens ſimilitudo habito reſpectu ad ve
nenuꝫ pſeudo predicatorū. Tullius. Quid
intereſt vtrū ex homine ſe conuertat quis ī
beluam au ſub homine. figura imaginem
gerat belue. Jtem hereticus in eccleſia ē vt
ouis morbida in grege. velut membrū can
ceroſum cancro incurabili in corpore. ergo
quod faciendum eſt de oue pro grege ⁊ de
membro canceroſo pro corpore. h faciendū
eſt de heretico pro eccleſia. Et notandū ꝙ
de illis ſpecialiter videtur eſſe facienda iu
ſticia qui negant iuſticiam faciendam. tam
qꝫ de manifeſtis hoſtibus iuſticie ſcro eos
iuſticia humana: eſt iniuſticia. Siquis vero
dicat h̄reticos eē occidendos adeo nō ab ec
cleſia. ergo eccleſia exponenda eſt ⁊ ſine de
fenſione dimittenda. preterea dicit deus.
Luc. vi. Perfectꝰ omnis erit ſi ſit ſicut ma
giſter eius. Magiſter vero noſter deus eſt.
ergo ſi deus hereticos occidit: non eſt ꝯtra
perfectionem bonitatis humane hominem
occidere. preterea qua de cauſa volunt tū
heretici parci corporibus malorum a mor
te. ppter ſpe correptionis vbi non eſt ſpes
correptionis ibi dꝫ ceſſare h ſal. a pietas. ſ

vero. Propterea precioſitatem vite corpo-
ris. Propterea maiorem p̄cioſitatē aīarū
nō erit ꝑcendū. P̄terea Manichei qui dixit
corpora eſſe a diabolo ſi hēnt quid r̄ndeāt
diſtribuēda.n.erūt a filiis dei cū ſint opa
diaboli.qui ſunt huius erroris:ſub ſpē pie-
tatis ipſis corporibus nocent:reprobi enim
qui āplius viuent āplius in futuro puniē-
tur addendo.n.peccata peccatis: cumulāt
ſupplicia ſuppliciis. Et quātum ad corpus
ꝗuilibet pars ſuppliciorū infernaliū ma-
ior videtur eē ſupplicio mortis corporalis.
Item licet concupiſcētia rei aliene ſit pro-
hibita:tamen q alienam rem iniuſte vſur-
pat:iuſte re ſua priuatur.ergo a ſimili ly ho-
micidium ſit prohibitum:tamen qui iniu-
ſte occidit:iuſte occiditur. Item cum nemo
habens mentē bñ diſpoſitam: dubitet in re-
bus ceteris ab homine corruptiua eſſe au-
ferenda.quare heretici in ſolis hominibus
h nō recipiūt. Ad quod pōt dici ꝙ fures ⁊
alii malefici nō dant ſentētiam ꝯ ſeipſos:⁊
nullus credit eis ſi aſſerant maleficos non
eſſe puniendos. Ita heretici non libenter
dictant ſententiam ꝗ̄ vident ꝯ ſe eſſe. Im-
mo dīc maleficos iniuſte occidi:ſed non ē
eis fides in hoc adhibenda. Iero. ſup Iſa.
Nō ē crudel' q crudeles iugulat: ſꝫ crudel'
pacientib' eē vi. Nā latro ſuſpenſus pati-
bulo crudelem iudicem putat. Cum heretici
ſint intrinſecus lupi rapaces. Mate. vii.
Ipſi bene vellent ꝙ non eſſent canes ī gre-
ge domini qui eos a grege arcerent. Item
dn̄ nō eſt diſtinguendum circa h preceptum
nō occides:quia euāgelium nō diſtinguit
ergo occidere ſemper eſt mortale peccatū
ergo mortaliter peccat q pulicem occidit.

Duodecima pars de equitate. 24.

Icto de obediētia que eſt reſpectu
ſuperioris. ⁊ diſciplīa:que eſt reſpe-
ctu inferioris: dicendum eſt de eq-
tate: que eſt reſpectu paupis ⁊ eſt eqtas
amor equalitas in his in quibus debet eē
equalitas. Equitas virtus eſt valde rara.
Ideo poteſt dici ſemita. Prouer. iiii. Ducā
te per ſemitas equitatis: habent ſemitam
tenes vera ſapientia. Prouer. viii. Meum
eſt conſilium ⁊ equitatis. Et notandū ꝙ
equitas multum valet ad ſpiritualis edifi-
cii firmitatem. ſicut edificium corporale fir-
mius eſt ſi habeat lapides equaliter diſpo-
ſitos. Si vero ſint lapides inequaliter diſ-
poſiti minatur ruinam ſic congregatio vbi
equitas ſeruatur ſtabilis eſt: vbi vero deeſt
equitas ſtare non poteſt. In ps. Mirabile
templum tuum in equitate. Item eqtas fa-
cit ad corporis myſtici decorē ⁊ ſanitatem
ſic in corpore humano inequalitas mēbro-
rum que debent eſſe equalia facit deformi-
tatem ⁊ cum mittuntur humores inequali-
ter ad membra ad que equaliter debēt mitti
Inducunt infirmitatē ita ī congregatione
inequalitatis magnā facit indecentiā. ⁊ in
his qui hēnt abūdanter ea quibus alii in-
digent generat ſuperbiam quaſi quoddā
apoſtema. vel aliam infirmitatē ſpūalem.
virtus equitatis valde neceſſaria eſt in his
qui ſunt in aliqua ſocietate. Si.n. h virtus
deſit volunt eſſe dñi qui debuerunt eē ſo-
cii: ⁊ ſuper alios ſe exaltant volentes p̄ce-
teris honorari: vel ſe cū grauamine alioꝝ
dilatant: volētes abūdāter hēre ea quibus
alii īdigēt. Sene. i li. de benefi. Quidā cum
illi ob virtutē ⁊ rē publicā ⁊ bn̄ geſtā tātū
agi decreuerūt. quātū arādo vno die circu-
ire poſſet: ſi ē inqt opus eo cure cui op' ſit
plus ꝗ̄ vni cui: ⁊ ſubdit. ꝗ̄to maioris viri
putas reſpuiſſe min' ꝗ̄ meruiſſe. Multi
fines aliis abſtulerūt: ſibi vero ꝯſtituit. ꝙ q-
buſdam ꝯgregatōibus. Verū ē illud Iſa.
lix. Eqtas ñ potuit īgredi: ⁊ inuenitur ī eis
de qbus dr̄ vulgariter ꝙ lꝫ oēs ſunt fratres
tn̄ nō oēs ſcutelle ſunt ſorores. e ꝯo de filio
dei ſcō fratre nr̄o dī. Heb. ii. Qd debuit p
oīa aſſimilari fratribus vt miſericors fieret
⁊ notabiliter dr̄ vt miſericors fieret. q.n. abū-
dāter hūt neſciūt per experientiā qd ſit indi-
gentia: nec cōpaciuntur ſociis īdigētibus.
Item eqtas valde neceſſaria ē diſpēſatori-
bus. Si.n. deſit h virtus dant abūdāter ꝓ-
pinquis ⁊ familiaribus qd dādum fuit īdi-
gentibus. ⁊ paſcunt oculos ditum de his q
ſubtrahunt neceſſitati pauperū. Sene. iii.
Scd̄m quādam lecturam nōne ſi recte offe-
ras: nō aūt recte diuidas peccaſti: diſpēſa-
tores ēt qſi bonis dant. ſi propterea grām
vel cōſanguinitatem nō recte diuidūt pec-
cant. Ber. clamāt nudi: clamant famelici ⁊
ꝯquerūt: ⁊ ponit verba cōquerētium. Nobis
fame ⁊ frigore miſerabiliter laborantibus
ꝙ ꝯfertur tot mutatoria extēſa ī perticis: l' pli-
cata ī māticis: nr̄m eſt qd effunditis nobis
crudeliter ſubtrahitur: ꝙ inaniter expēditis.
Idem loquēs de eccliā malignātiū. Ve ſūt
pedibus inquit egenorum ſeruit ocul' s diui-
tum. Inueniunt curioſi quo delectentur
⁊ non inueniunt miſeri quo ſuſtententur
Itē neceſſaria ē valde virtus eqtatis mer-
catoribus vt pōderib' ⁊ menſuris nihil ini-
quū faciāt. Leuit. xix. Statura iuxta: ⁊ eq
ſint pondera: Iuſt' modius: equuſqꝫ ſexta-
ri'. Prouer. xi. Statura doloſa abhomina-
tio ē apͩ deū. ⁊ pond' equū volūtas ē. Itē
neceſſaria ē valde iudicibus vt ſine accep-
tatione perſone: inter ptes ꝯrias. Equalitatē
ſeruent. Leui. xxiiii. Equū iudiciū ſit inter
vos ſiue pegri' ſiue ciuis peccauerit: qr ei'
de' de' vr̄. Sicut deus ñ ē acceptatō pſo-
narum. Act. x. Ita vult ꝙ iudices qui iudi-
cando vices eius agunt: nō ſicut accepto-
res pſonaꝝ. Iac. ii. fratres mei nolite ī pſo-
narū acceptionem habere fidem dei noſtri
Ieſu xp̄i.

De pietate.

Equitur de pietate pout Tullius: ⁊
Macro. De hac loquuntur. Ē aūt
pietas ut ait Tulli'. Per ꝗ̄ ſangui-
nis coniunctis. patrieqꝫ beniuolis officiū
⁊ diligens tribuitur cultus. Ad pietatē ſic
ſumptā ipa natura hominē incitat d amo-
re parentum require in tractatu de carita-
te. de honore vero parentibus exhibendo:
require in tractatu de ſuperbia. c. de pecca-
to irreuerencie. Et notandum ꝙ cum pr̄ia
principium generationis dicatur eſſe ſcdꝫ
phm: quēadmodū: ⁊ pr̄: beniuoli pr̄ie amā-
di ſunt ⁊ honorandi: ſicut maliuoli patrie
odiendi ſunt ⁊ deteſtādi: vt legitur. ii. Ma-
ca. vi. de Iaſone ꝙ factus ſit ī oībus odio-
ſus: vt refuga legum: ⁊ execrabilis: ut pr̄ie:
ciuium hoſtis.

Tertiadecima pars de gratia. xv.

Equitur de gratia prout de ea loq-
tur Tullius quā ipſe ſic deſcribit.
Gratia eſt in qua amiciciaꝝ ⁊ of-
ficiorum alterius memoria. ⁊ remunerādi
voluntas continetur. h virtus valde neceſ-
ſaria eſt: nullum.n. officiū ī referenda grā
magis eſt neceſſarium. Ingratitudinem q
eſt gratie ꝯria enumerat apoſtol'. ii. Thi.
iii. Inter magna mala que erūt nouiſſimis
temporibus dicens. h ſcito quia in nouiſſi-
mis diebus inſtabunt tempora periculoſa
⁊ erunt homines ſeipſos amantes: cupidi:
elati: ſuperbi. blaſfemi: parentibus nō obe-
dientes: īgrati. Si volueris gratus eē. Pri-
mo caue ne obliuiſcaris beneficii. Sene. iiii.
li. de of. Ingratus eſt qui beneficium ſe ac-
cepiſſe negat quod accepit. Ingratus eſt q
diſſimulat. Ingratus eſt qui nō reddit. In-
gratiſſimus oium qui oblitus eſt. illi enim
ſi non ſoluunt cum debent ⁊ extat apͩ illos
veſtigium meritorum. Intra conſciētiam ī-
cluſorum: ⁊ aliquādo conuerti ad referen-
dam gratiam aliqua cauſa poſſunt ſi illos
pudor āmonuerit ſi facilis occaſio inuitaue-
rit h nunꝗ̄ fieri gratus poteſt cui benefici-
um totum elapſum eſt. apparet illum non
ſepe de reddendo cogitaſſe. cui obrepſit ob-
liuio. nunꝗ̄ voluit eſſe gratus: qui benefi-
um tam longe proiecit. vt extra conſpectū
ſuum poneret. quicquid frequēs cogitatio
exercꝫ aut renouat memorie nunꝗ̄ ſubdu-
citur que nihil perdit niſi ad quod non ſe-
pe reſpexit. Secundo caue ne ad beneficiū
impendendum per iniuriam accedas. Se-
ne. v. li. de beneficiis. Ingratis: ⁊ repudian-
tibus beneficia. non quia volunt: ſed non
debeant ſimulent ex d uerſo nimis grati:
qui aliquid incōmodi precari ſolent his q-
bus obligati ſunt: vt probent affectum be-
neficiorum memorie quorum animus ſimi-
limus eſt puro amore flagrantibus q ami-
co ſuo optant exilium vt deſertum fugien-
temꝗ̄ comitentur. optant inopiam: vt
magis deſideranti donent. optant morbū
ut aſſideant: ⁊ quicquid inimicus optaret
amantes vouent fere idem exitus eſt odii:
⁊ amoris inſani. Ideꝫ nequicia eſt vt extra-
has mergere euertere vt ſuſcites vt emit-
tas: includere non eſt beneficium iniurie fi-
nis: nec vnꝗ̄ id detraxiſſe meritum eſt ꝙ
ipſe qui detraxit intulerat: nō vulneras ma-
lo ꝗ̄ ſanes potes integram inire gratiam
ſi quia vulneratus ſum ſanas: non ſi vul-
neres ut ſanand' ſum. Tertio caue nimis
feſtines oſtendere te gratum. Sene. v. li. de of-
ficiis. Ante omnia diſcamus bñficia debē-
ntes libēter reddit ꝙ lui' det ⁊ ꝙ apͩ ſe eē

non vult omnes indicat eſſe nō munuſ. Idē in eodem. peruitcat accepti beneficii quem numq̄ redditi piget. non minoris eſt animi debere q̄ dare eo q̄ operoſius h̄ q̄ illud quo maiori diligentia cuſtodiuntur q̄ dā tur accepta. Idem eque delinquit q ad referendum gratiam ſuo tempore ceſſat: q̄ q alieno properat. Item Senec. Reiciendi ſi gnum eſt protinus aliud munus remittere ⁊ munus munerī expugnare. qui nimis cito
c cupit diſſoluere inuitus ē: ⁊ qui inuit⁹ dat ingratus eſt. Quarto caue ne clā gratiā referas. Ingratus eſt enim: qui remotis arbitris gratias agit: vt ait Senc. in ſo li. de beneficiis. Et notandum q̄ beneficium benigne accipiendum eſt. licet etiaȝ ſit modicū Si benigne accipis retuliſti gratiam: ſȝ nō ſolutum te putes. Sene. Qui beneficiū dat vult excipi grate. habe quod voluit ſi benē acceptum eſt. Idem voluntati voluntate: ſatiſfecimus: rem rei debemus. beneficium vero rei duplex. ſcilicet pecunie: ⁊ opere: beneficium opere ſplendidius eſt. hoc eniȝ ex virtute depromitur. alterum vero ex archa. cum beneficiuȝ pecunie datur mihi exhauritur vt quo in plures vſus ſis. cominus in multos vti poſſis. beneficium vero opere ꝯſuetudine benefaciendi peractores: ⁊ exercitatores facit. dum macedonum fauorem pecunie largitione capacem Alexāder ſcripſit ad euȝ verba h̄ pater: quis error i hac ſpecie te ſduxit: vt eos tibi fideles putares quos pecūia corrupiſſȝ: at tu id agis ut macedones: non te regem ſed miniſtrum: ⁊ donatorem putarent. fit enim deterior qui accipi atqȝ ad idem ſemper expectandū parator. non tamen h̄ genus benignitatis oīo repudiendum eſt. nam ſepe ydoneis hominibus indigentibus de re familiari impartiendaȝ eſt. ſed diligenter ⁊ moderate. Multi enim patrimonia effuderūt incōſulte largiendo. Nihil aūt ſtultius eſt q̄ curare vt id dulcius facere non poſſis q̄ libenter facias. ſequitur etiam largitionem rapīe cuȝ emendando egere ceperint alienis bonis manus inferre coguntur ⁊ maiora odia eorum aſſequuntur: quibus ademere q̄ fauores quibus dedere.

Que ſint cauenda danti beneficia.

d Et notandum q̄ in dando beneficium. Primo cauenda eſt duricies. Sene. nūq̄ detur refert: aut quid fiat: ſed qua mente. Regnum equauit opes animo, qui exiguū tribuit: ſȝ libenter: qui paupertatis ſue oblitus eſt: dum i ea reſpicit: qui non iuuandi tantum volontatem habent ſed cupiditatem qui accipere ſe putauit cū daret. Idē multo grati⁹ vēit qđ facili q̄ qđ plēa manu datᷓ. Idē nēo libēt dȝ qđ accepit ſȝ qđ expreſſit. Secundo dilatio. Sene. in li. ū beneficiis. Errat ſiquis ſperat reſponſurum ſibi: quē dilatōe laſſauit expectatione torſit: eodem animo beneficium debetur quo datur. Idem qui tarde fecit cuȝ diu noluit cum ita a nā comparatum ſit. vt alterius iniurie: q̄ merita deſcendant ⁊ illa cito defluant. has tenax memoria cuſtodiat qđ expectat: qui offendat dum obligat ſat̄ aduerſus illum gratus eſt. ſi qs beneficio a⁹ ignoſcit. Idem l. ij li. Cuȝ hoī probo ad rogandum os ſuffundatur rubore q h̄ tormētum remittit munus ſuum multiplicat grauiſſimis viris nulla res carius conſtat q̄ que precibus empta eſt. moleſtum verbuȝ ⁊ honeroſum demiſſo vultu dicēdū rogo nihil eque amarum q̄diu pendere equiori animo quidam fert preſcindi ſpem ſuā q̄ trahi. Iddem. Uerum ē tantum te grate demere quātū mere adic s. Item quēadmodum acerbiſſima crudelitas eſt que trahit penaȝ: ⁊ miſericordie genus eſt cito occidere. ita maioris eſt numer⁹ erga quo minus diu pependit: omnis benignitas properat. ⁊ proprium eſt libenter facientis cito facere. Tertio ne beneficiū quod da ſalicui datur vel aliī obſit ea vtamur liberalitate que proſit amicis: noceat nemini. Sen. ii. li. de beneficiis. Quemadmodum pulcherrimum eſt opus: inuitos nolenteſqȝ ſeruare. Ita rogantibus peſtifera largiri: blandum ⁊ affabile odium eſt: pecuniā non dabo q̄ numeraturum adultere ſcientia: ne in ſocietate turpius facti aut conſilii inueniat. Idem quid turpius q̄ quod euenit frequētiſſime vt nihil interſit inter odium ⁊ beneficium. Quarto ne beneficium maius ſit facultate tua. Sene. Cuȝ ſumme amicitie ſit amicum ſibi equare. Utriqȝ ſimul conſulēdum eſt. dabo egenti: ſed vt ipſe non egeā: ſuccurram perituro ſed vt ipſe non peream.

Quinto cauenda eſt exprobratio. Sen. hec beneficii inter duos lex ē: alter ſtatim obliuiſci debet dati alter memor eſſe accepti. Sexto manifeſta aſtucia inficiādi dixit antigonus cinico petēti talentū plus eſſe q̄ cini⁹ deberet petere: petēti vero nūmū rādit minus eſſe q̄ regē oporteat dare: ecce malicioſe negabat nō poſſe dare numū qȝ rex ipſe erat: vel numū qȝ ille cinicus: econtrario alexander alio nihil niſi grande cōcipiēs cuidā vrbē donabat: ⁊ cū ille refugiſſet minus dicēs illud nō ꝯuenire ſue fortune nō quero inquit quē te accipere deceat ſed quē me dare. Septimo cauēdū eſt: de ingrato querelā facere: meliorē faciens ingratū ferendo: peiorē ꝯquerendo: nemo id eſſe qđ iā videt timet: dephenſo pudor emitē. Sen. Ingratus eſt aduerſus vnuȝ beneficiū: aduerſus alterū nō erit duorum oblitus eſt: tertiū in eorū qui exciderāt memoriȝ reducet: q̄ ratio eſt exacerbare eū in quē magna ꝯtuleris vt ex amico fiat inimicus. Sen. Si deū imitaris da etiā ingratis nā ſceleratis ſol orit. Idem ego beneficio meo cū darē viſus ſum: nec ideo pigriu⁹ dabo ſed diligentius q̄ in h̄ perdidi ab aliis recipiā: ſed huic ipſi beneficiū dabo beneficio iteꝝ tanq̄ bōus agricola: cura cultuq̄ ſterilitatem ſoli vicā: non eſt magni animi beneficiū dare: ⁊ perdere: hoc eſt magni aī pdere ⁊ dare. Idē. v. li. de bñficiis propuȝ eſt optimi viri ⁊ ingentis animi tamdiu ferre ingratum: donec fecerit gratum.

De vindicatione

Equitᷓ de vindicatōe quā ſic deſcri
s bit Tulli⁹. Uindicatō ē: p quā uis aut iniuria omne q̄ obſcuꝝ ē defendēdo ⁊ vlciſcēdo propulſatᷓ. Hec virtus neceſſaria ē maxime hñti ptātē ſecularēȝ. Ro. 13. Dei miniſter ē vindex in irā ei qui malū facit. 1. Pe. 2. Subiecti eſtote oī hūane creature ꝓpter deū: ſiue regi quaſi pcellenti: ſiue ducibus quaſi deo miſſis: vt vindictam malefactorum.

Quarta pars de miſericordia. 36

Equitᷓ de miſericordia de qua h̄ mō
s dicetᷓ. Primo ponentᷓ eius deſcriptiones. Secundo eius cōmendationes. Tertio quedā meditatiōes q̄ ad miſericordiā iuuant. Quarto deriſiones pertinentes ad miſericordiā. Quinto dicetur de quo ſit elemoſyna facienda. Sexto cui ſit faciēda. Septimo quomodo ſit facienda.

Deſcriptio miſericordie. 1. capitu. 37

Iſericordia ſic deſcribitᷓ: miſicor
m dia ē virt⁹ p quā aīus ſup calamitatē afflictoꝝ mouetᷓ. Damaſcen⁹ vero dicit. q̄ miſericordia ē triſticia in alienis malis. Iſido. ix. li. ethimologiarū. dicit q̄ miſericors a cōpatiendo aliene miſerie
s vocabulū eſt ſortitus ⁊ hinc appellata eſt miſericordia: qȝ miſerū cor facit aliena miſerie.

Cōmendatio miſericordie. ij. capitu.

Iſericordiā cōmēdat nobis: ⁊ na
m tura: ⁊ ſacra ſcriptura. Natura multipliciter. Primo naturali compaſſiōe quā habēt mēbra vnius corporis adinuicem. 1. Cor. xij. Si qđ patitᷓ vnum mēbrū cōpatiuntᷓ oīa mēbra. Scdo naturali pietate quā videtᷓ habere animalia eiuſdē ſpeciei adinuicē: dicitᷓ eniȝ in li. de natura aīaliū q̄ nō eſt auiū vnius ſpēi: vt ſe cōmedant. Itē q̄ mortua equa pullum eius relictum alia ſuſcipit nutriendum. Tertio pietas q̄ videtᷓ eſſe aīaliū etiā ⁊ irrationabiliū ad res alterius ſpeciei: dicuntᷓ enim leones ad viā reducere aberrātes ⁊ pcere hoībus pſtratis corā ſe ⁊ animalibus īfirmiorib⁹ q̄ ipſi ſuccurrunt niſi neceſſitas famis aut aliqd eos coegerit. Itē multis experimētis cōpertū eſt: q̄ lupi: vel lupe paruulos derelictos ⁊ a matribus expoſitos ab aliis beſtiis defendunt ⁊ nutriūt. Scriptura commendat nobis miſericordiā multiplici āmonitione. Deut. xv. Omnino indigens ⁊ mendicus non erit inter vos. In eodē. Nō ꝯtrahes manū ſed aperies eā pauperi. Item precipio tibi vt aperias manū tuam fratri tuo egeno proximo ⁊ pauperi. Tho. 4. Noli auertere faciem tuā ab vllo paupere: ita enim fiet vt nec a te auertatur facies dei. Eccle. ix. Oleum ū capite tuo nō deficiat. i. miſericordia ū corde. Eccleſi. xxix. Fenerare proximo tuo in tēpore neceſſitatis illius. In eodem. Propter mandatum aſſume pauperē. Eiuſdem. 7. Pauperi porrige manum tuaȝ. In eodē. Exorare ⁊ facere elemoſynaȝ nō deſpicies.

Einſdē.xix. Pone theſaurū tuū in prece-
ptis altiſſimi τ proderit tibi magis ꝙ aurū.
Zacha 7. Miſericordiā τ miſerationes fa
ciat vnuſquiſq₃ cum fratre ſuo. Mat.xix.
Si vis perfectus eſſe τc̄. Luc.6. Eſtote mi
ſericordes τc̄. In eodē. Omnipotēti te tri-
bue. Itē date τ dabit̄ vobis. Eiuſdē.xi. ꝙ
ſup eſt date elemoſynā τ ecce oīa.mū. ſunt
vo. Item vendite que poſſidetis τ date ele
moſynā. In eodē. Facite vobis ſacculos
qui nō veteraſcūt theſaurū indeficientem
in celis. Eiuſdē.xvi. Facite vobis amicos
de māmona iniquitatis τc̄.2. Cor.8. Ve-
ſtra habundātia illoꝝ inopiam ſuppleat.
Eph.4. Eſtote inuicē benigni τ miſericor-
des.1. Pe.3. Eſtote cōpacientes fraternita
tis amatores τ miſcordes.2. Pe.1. Mini
ſtrate in pietate fraternitatis amorē. Item
miſericordiā cōmendat τ creator τ creatu
ra: creator vō exēplo ſuo ad miſericordiā₃
nos monet: Miſerationes enī₃ eius ſuper
oīa opera eius vt dicit̄. In.ps. Item miſe
ricordia eius plena eſt terra. Joel.2. Beni
gnus τ miſericors eſt paciēs τ multe miſe-
ricordie τ preſtabilis ſuper malicia eius ꝓ
priū eſt miſereri ſēp τ parcere. Luc.6. Eſto
te miſericordes: ſicut τ pater vere miſeri-
cors eſt. Barlaam. Maximā poteſtate₃ ac-
cipiens datorē poteſtatis iuxta poſſibilita
tē ſuā d₃ imitari. In hoc aūt deū maxime
imitabit̄ ſi nihil iudicauerit: ꝙ miſereri ꝓ-
cioſius. ℂ Creatura nobis cōmendat mi-
ſericordiā vō viri ſancti exēplo ſuo ad ea₃
nos monēt. Inter exēpla vero ſanctoꝝ ma
xime nos monet exēplū xp̄i hoīs ad miſeri
cordiā: miſericordia ſeu pietas crux aurea
fuit ꝙ xp̄s portauit q̄ videt̄ fuiſſe acerbio-
ris ſupplicij ꝙ crux exterior: ſi magnitudo
amoris quo nos diligebat attēdat. Sicut
enī₃ nō fuit amor: ſicut amor eius: ſicut nō
videtur fuiſſe dolor: ſicut dolor eius: dolor
inꝙ cōpaſſionis. Treñ.1. Uidete ſi eſt do-
lor: ſicut dolor me⁹. ℂ Miſericordia filiu₃
dei de celo depoſuit τ corpore induit iuxta
verbū. Augu. Ipſa etiā pro pauperū redē
ptione eum vendidit. Aug. Redemit vēdi
t⁹: viuificatū occiſus: honorauit iniuriat⁹:
miſericordia eius vſq₃ ad pedū noſtroru₃
oblutionē humiliauit. Itē eum vt clipeu₃
nobis appoſuit: vt ictū ſuſtineret quē de⁹

pater humano generi minabat̄: τ ſic imple
tū eſt illud. ps. Scapulis ſuis obūbrabit ti
bi. Et illud. Scuto circūdabit te veritas
eius. Itē illud. Sapien.v. Dextera ſua te
get eos. dextera dei patris fili⁹ eſt: τ ſic ex
audita ē oratio illa. Cuſtodi me dñe vt pu
pillā oculi. pupilla oculi manus oppoſitōe
cuſtodit̄ vt manus ictū ſuſcipiat quem pu
pilla ſuſceptura erat. Miſericordia eum ſ
deiuſſorē pro hoībus poſuit morti adiudi
catis. Eccle.xxix. Gratia fideiuſſoris ne ob
liuiſcaris alaꝫ enim ſuā poſuit ꝓ te. ℂ Ad
cōmendationem etiā miſericordie facit q
ipſa ſup oīa deo placet τ diabolo diſplicet
τ homini pdeſt. ℂ Primū oſtendit̄ diuer
ſis teſtimonijs ſacre ſcripture. Aug. Nō ē
q ita deo faciat amabiles vt pietas. In
ps. Diligit miſcordiā τ iudiciū. Prouer.
xxi. Facere miſcordiā τ iudiciū magis pla
cet deo ꝙ victime. Oſee.6. Miſcordiam
volui τ nō ſacrificiū. Mat.9. Diſcite qd ē
miſcordiā volo τ nō ſacrifi. Rō. q̄re miſe
cordia deo tm̄ placeat: hec eſt q₃ deo maxi
me aſſimilat vt ꝑus oſtenſu₃ ē. Eccl.13. Oē
aīal diligit ſimile ſibi. Miſcordia vnguētū
ē quo iūgit̄ xp̄s τ maxime quātū ad mem
bra illa q̄ maxime vnctiōe indigēt. ſ. quoꝫ
ad pedes ꝙ figuratū eſt in h ꝙ magdale-
na vnxit pedes eius. Lu.7. B. bonū eſt vn
guētū ꝯtritionis ꝙ de recordatiōe pctōꝫ
ꝯficitur melius deuotionis ꝙ fit de recor-
datione bñficioꝝ dei. porro vtriq₃ vincit
vnctio pietatis miſcordiā xp̄s ſpāliter cō
ſuluit. Mat.19. Si vis perfectus eſſe τc̄. I
lā vltimū remediū poſuit. Luc.11. Uerū
ꝙ ſuper eſt date elemoſynā τc̄. Receſſu⁹
etiā ab apoſtolis ſuis: miſericordiā illis cō
mēdare voluit in pedū ablutione. Jo.13
Sicut enim facto illo iuxta hiſtoriā cōmē
dauit nobis humilitatē: ita ſm̄ miniſteriū
ꝯmendauit nobis pietatē. Aqua enī₃ lpd
ui eſt pietas in corde: ipſe etiā in die iudi
cij de operibus miſericordie ſpāliter diſcu
ptabit. Mat.xxv. ℂ Miſcordia diabolo
maxime diſplicet cū per eā maxime vinca
tur: vñ ſup illud. ps. Miſcordia mea τ re
fugiū meū. dicit Glo. De nullo ſic vincitur
inimicus diabolus vt de mea: cū diabolus
in multis reſpectu hominiſ excellat in hō tñ
ꝙ miſericordiā nō habet homo ei precellit.

Ipſe crudelis eſt τ nō miſerebitur. Jer.vi.
Miſericordia homini maxime prodeſt.1.
Thi.3. Exercitatio corporis ad modicum
vtilis eſt: ꝙ vtilis ſit pietas ſeu miſcordia
hoī manifeſtū ſit: ſi multiplicē eius effectū
oſtendamus. ℂ Notādū ergo ꝙ miſcor-
dia peccato obſtat. Eccl.4. Ignē ardente₃
extinguit aqua τ elemoſyna reſiſtit peccatī
in multa pctā caderet peccator a qbus ele
moſyne quas fecit enim cuſtodiuit. Itē ſpa
ciū penitētie hoī īpetrat: vñ dicit̄ ꝓmiſſio
nē habere vite q̄ nūc eſt τ future.1. Thy.
.4.c. vbi dicit Glo. Si quis miſericordiā fe
cerit ſi lubricū carnis paciat̄ vapulabit q
dem ſed nō peribit ꝙ nō eſt intelligendu₃
de illo q ꝓpter fiduciam ꝙ in elemoſynis
quas fecit peccat: tali enim dicit̄. Roma.
.ij. An ignoras ꝙ benignitas dei ad paciē
tiā te adducat. Tu aūt ſm̄ duriciā tua₃ τ
cor īpenitens theſaurizas tibi iram. Item
bona tēporia multiplicat. Grego. in dyalo
go terrene ſubſtantie: per hoc ꝙ pauperib⁹
diſtribuuntur multiplicantur boniſacius
.xij. aureos recepit de ciſta nepotis ſui cō-
ſtantini preſbyteri τ dedit pauperibus
quos ille acceperat de equo ſuo vendito:
qui cum reuerſus audiſſet ciſtam ſuam fra
ctam iratus eſt in epiſcopum τ epiſcopus
ingreſſus eccleſiam rogauit vt deus daret
ei aliud quo mitigaret furorem preſbyte-
ri τ inuenit ſtatim in ſinu ſuo.xij. aureos
fulgentes quos dedit ei: τ dixit ei. Scito ꝙ
poſt mortem mea₃ epiſcopus non eris hu
ius loci. Ille enī₃ collegerat illos aureos ꝓ
acquirendo epātu poſt mortem eius. Idē
boniſacius cum eſſet puer omne triticum
matris ſue expendit in vſus pauperum: ꝙ
cum mater horreum ingreſſa perpendiſſet
cepit eum increpare τ ſe pugno cedere in
facie: ſed oratione facta a boniſacio ſtatim
horreum plenum inuentum eſt: quo viſo
mater cepit eum vrgere: vt daret ꝙ ita ce-
leriter poſſet que petiſſet accipe. Luce ſex-
to. Date τ dabitur vobis. Prouer. vnde-
cimo. Alij diuidunt propria τ ditiores fiūt
Alij rapiunt non ſua τ ſemper in egeſtate
ſunt. Eiuſdem decimoctauo. Qui dat pau
peri non indigebit: qui deſpicit deprecatio
nem ſuſtinebit penuriam. iij. Roma. xvij.
Illi vidue que helyā pauit: farina τ oleū

non defecerunt: ratio huius pōt eſſe: q₃ ho
mo miſericors fideliter diſpēſat pauca bo
na cōmiſſa ſibi: τ ideo merito ſuper multa
conſtituitur. Math.xxv. Item deum pla-
cat. Prouer.xxi. Munus abſconditum ex
tinguit iras τ donum in ſinu indignatio-
nem magnam. Geñ.xxxij. Placabo eum
muneribus que precedunt tobie.xij. dicit̄
de elemoſyna ꝙ ipſa eſt que purgat pecca
tum. Iſa.lviij. Si effuderis eſurienti ani-
mam tuam: τ animam afflictam repleue-
ris orietur in tenebris lux tua: lux inꝙ gra
tie. Miſericordia a ſeruitute diaboli libe-
rat. Iſa.x. Cōputreſcet iugum a facie olei:
oleum dicitur miſericordia: q₃ ſicut oleum
ceteris liquoribus ſuper enatat: ſic opus
miſericordie precellit reſpectu alioru₃ ope
rum: miſericordia a morte ſpirituali ſuſci-
tari facit: ſicut dorcas plena operibus bo-
nis: τ elemoſynis quas faciebat meruit cor
poraliter ſuſcitari. Act.9. Miſcordia me-
retur ſuſcitari ſicut legit̄: de cornelio. Act.
10. Erat cornelius elemoſynas multas fa-
ciens plebi: τ ait ei angelus: orationes tue
τ elemoſyne tue aſcenderunt in memoram
in conſpectu domini: contra peccata ni-
hil tm̄ videtur valere quātū miſericordia;
vnde ſuper illud. Mat.xij. Extende manū
tuam: τ extendit τ reſtituta eſt ſanitati. di-
cit Glo. Nihil plus valet curatio ꝙ ele-
moſynarum largitas: τ ſubditur fruſtra ꝓ
peccatis rogaturus manus ad deum ex-
pandit qui has ad pauperes proponſe nō
extendit. ℂ Item gratiam conſeruat. Ec-
cleſi. vigeſimonono. dicitur de elemoſyna.
gratiam eius quaſi pupillam conſeruabit.
Item hoſtem impugnat. In eodem. Su-
per ſcutum τ ſuper lanceam aduerſus ini-
micum tuum pro te pugnabit. ℂ Item ꝙ
petit adeo impetrat. Eccleſia.xxix. Cōclu-
de elemoſyna₃ in ſinu pauperis: τ hoc ora
bit pro te. Iſa.lviij. Frange eſurienti panē
tuum τc̄. Et ſubditur: tūc inuocabis τ de-
us exaudiet: τ clamabis τ dicet ecce ad
ſum: quia miſericors eſt dñs de⁹ tu⁹: miſeri
cordia multū ꝑt erga deū: ipā vī dei ſnīas
reuocare vt in niniue. Joā.3.c. τ Achab.3.
Ro.21. legit̄. τ.x. Judic̄. Nō addam īquit
deus vt liberē vos: τ poſt legit̄: doluit de⁹
ſuper miſerijs coꝝ: hec luctant̄ cū dño: vt

iacob luctatus eſt cum angelo. Geñ. xxxi. ⁊ Sap. xviij. Legit aaron q̄ reſtitit ire. Gre. Ire dei tunc reſiſtitur quando ipſemet q̄ iraſcitur opitulatur. Miſericordia dicitur quodámodo deũ vincere: vnde dicit. Eccle. que te vincit clemẽtia vt ferres noſtra crimina. dicitur ⁊ peccata noſtra de eius memoꝛ. dele. In p̄s. Oẽs iniquitates meas dele. Eze. xviij. Si impius egerit penitentiam ab omnibus peccatis ſuis que operatus ẽ ⁊c̃. Omniũ iniquitatũ eiꝰ quas operatus eſt nõ recoꝛdaboꝛ. Miſericoꝛdia deo feneraẽ. Prouer. xix. Feneraẽ domino qui miſeretur pauperis. Eiuſdem. xxij. Qui accepit mutuũ ſeruus eſt fenerantis: eſt ergo deus quaſi ĩ poteſtate hominis pfecte miſericoꝛdis: ſicut ſuus in poteſtate dñi: ⁊ ille q̄ mutuũ accepit in poteſtate feneratoꝛis. Item miſericoꝛdia nõ ſolũ põt in terra ſed etiã in celo: ipſa celũ inclinauit. Iſta inclinatio manifeſta eſt ex h̄ q̄ breuioꝛ eſt nũc via in celũ q̄ ẽẽ ſolcat. Adã p multa milia annoꝝ vix illuc peruenit: modo vero vna hoꝛa quãdoqꝫ peruenit. Itẽ miſericoꝛdia hoſtium celi. exẽplũ. ſi qd dicit. Jo. x. Ego ſum hoſtiũ. fregit in die paraſceuen ⁊ fecit volare quaſi in duo fruſtra. ſ. coꝛpus ⁊ animã: ⁊ ſic pauperibus celeſtem ingreſſum patefecit. Ipſa viam paradiſi dilatat. Prouer. xviij. Donũ hoĩs dilatat viã eius ⁊ ante principem ſpacium eius facit. Item miſericoꝛdia hominẽ filium dei efficit. Eccle. iiij. Eſto pupillis miſericoꝛs pater: ⁊ pro viro matri eoꝝ: ⁊ eris tu velud filiꝰ altiſſimi. ſi ſuus obediens ⁊ miſerebitur tui magis q̄ mater. Miſericoꝛdia deũ ſuũ efficit. Heb. xv. Bñficẽtie ⁊ cõicatiõis nolite obliuiſci: talibus enim hoſtijs pmeretur deus. Ipſa ſpãliter honoꝛat deũ: pp̄ter eũ paupibus ſua tribuẽdo. Prouer. xiiij. Honoꝛat dñm q̄ miſeretẽ paupis: eõ merito in futuro a deo honoꝛabiẽ. Itẽ miſicoꝛdia a pena p peccatis debita hoĩem abſoluit. Prouer. xiij. Redẽptio aĩe viri diuitie ſue. Dañ. iiij: Peccata tua elemoſinis redime. iiij. Ro. iiij. Pauper mulier oleo ſibi multiplicato: ſoluit creditoꝛi ſuo. Itẽ miſicoꝛdia amicos ⁊ adiutoꝛes ſibi multiplicat. Ipã paupes facit ſibi pẽdiarios ſuos. Gre. Pauperes nõ ſunt cõtẽnẽdi vt egeni: ſꝫ exoꝛãdi vt patrõi. Luc. xvi. Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis. Prouer. xxij. Victoriã ⁊ honoꝛẽ acquiret q̄ dat munera. Itẽ miſicoꝛdia hoĩem ĩ bono roboꝛat. Ec. 3. Dñ ꝺ dãte elemoſinã ĩ tp̄e caſus ſui inuenit firmamẽtũ. Itẽ miſicoꝛdia hoĩ bñdici facit. Vñ elemoſina vocaẽ bñdictio. ij. Coꝛ. x. Hoĩ miſicoꝛdi bñdicit ds. Deuẽ. xv. Elo indigẽs ⁊ mẽdicꝰ nõ erit iter vos vt bñdicat tibi ds. bñdicit ĩ ei ppls. Prouer. xix. Qui pnꝰ ẽ ad miſicoꝛdiã bñdiceẽ. Deuẽ. xxxiij. Bñdictꝰ filiꝰ aſer ſit placẽs fratribꝰ ⁊ tingat ĩ oleo pedẽ ſuũ: hec tria comitanẽ ſe tingere in oleo pedẽ. affectꝰ eẽ bñdictũ ⁊ placẽtẽ hoĩbꝰ. Ruth. ij. Sit bñdictꝰ q̄ miſtus ẽ tui. Miſericoꝛdi etiã bñdicẽ paup q̄ ab eo recipit elemoſinã. Job. xxix. Bñdictõ pituri ſup me veniebat. Itẽ miſicoꝛdia moꝛiẽti ſocietatẽ facit. Amb. nõ ſunt bona hoĩs q̄ ſecuꝫ ferre non põt: ſola miſericoꝛdia comes ẽ defunctoꝝ. Ipã etiã aĩaꝫ ĩ ifernũ ire ñ pmittit. Tho. xij. Diciẽ de elemoſina q̄ a moꝛte liberat ⁊ nõ patieẽ animã ire in tenebꝛas. Ipſa ĩ in iudicio liberat ⁊ regnũ accipit. Tho. iiij. Dñ de elemoſina: q̄ facit inuenire vitã eternã. In p̄s. Iocũdꝰ hõ q̄ mi. ⁊ co. diſ. ſ. ſui ſu. Ibi ſpãliter fit diſceptatio de operibus miſicoꝛdie. Mat. xxv. Venite. be. pa. m. p. ci. ⁊c̃. Eſuriui enĩ ⁊ dediſtis mihi mãducare ⁊c̃. Miſericoꝛdia dei filiũ in mũdũ fecit deſcẽdere: eadeꝫ hoĩes in celũ facit aſcẽdere: ad hoc ſignificãdũ. xp̄s a mõte oliueti in celũ aſcẽdit. In mõte enĩ oliueti eminẽtia miſericoꝛdie deſignaẽ. legiẽ in. iij. Re. vi. Qd ingreſſu oꝛaculi fecit ſalomon duo hoſtiola de lignis oliuaꝝ q̄ duo hoſtiola pñt intelligi due partes miſericoꝛdie. vna eſt q̄ cõpatimur miſerie coꝛpoꝛali: alia q̄ cõpatimur miſerie ſpiritualĩ: q̄ pfecte miſericoꝛs eſt iam beatus reputatur certa ſpe tandẽ beatus futurus in re: miſericoꝛdes merito de dei miſericoꝛdia ſperare poſſunt. In p̄s. Ego ſicut oliua. fru. in do. dei. ſpa. in miſericoꝛdia dei. In p̄s. Beatus qui intelligit ſup. eg. ⁊ pa. Prouer. xiiij. Qui miſeretur pauperi beatus erit. Mat. v. Beati miſericoꝛdes. Iteꝫ miſericoꝛdia loca in regno celoꝝ aſſignat. Eccle. xvi. Omnis miſicoꝛdia facit vnicuiqꝫ locum ſecundum intellectum peregrinationis illius ⁊ ſecundũ in

[illegible] operũ illius. Miſericoꝛdia eſt negociatrix prudentiſſima. Mat. xxv. Prudẽtes virgines acce. o. in. va. ſui. qui vere prudẽs eſt: oleum pietatis vult habere in coꝛde ſuo: ſine quo nõ habetur ignis caritatis. I. Jo. 3. Qui habuit ſubſtantiã huius mũdi ⁊ viderit fratrẽ ſuũ neceſſitatem habere ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: quõ caritas dei manet in illo? Jac. 3. Sapientia que d̄ eſurꝫ ẽplena eſt miſericoꝛdia. Negociatiões miſicoꝛdie ſpecialiẽ cõſuluit filiꝰ dei. Mat. 19. Vade ⁊ vẽde oĩa que habes ⁊ da pauperibꝰ: voluit poſtea vt thimotheus hanc negationẽ preciperet his quos habebit regere. I. Thi. 6. Diuitibus huius ſeculi precipe facile tribueẽ: cõmunicare theſaurizare ſibi bonũ fundamẽtũ in futurũ: Miſericoꝛdia in negociatiõe videtur deũ circũuenire daꝫ pro luto tẽpoꝛalium eternas diuitias recipit. Oſee. II. Circũuenit me in negociationẽ effraym. Aug. Prebe tectũ ⁊ accipe celũ. Miſericoꝛdia calicẽ aque frigide pro xp̄o tribuit ⁊ toꝛrentẽ voluptatis eterne recipit: ipſa terra in celum cõmutat; h̄ ẽ mutatio dextere excelſi: miſicoꝛdia hominẽ piculo ſe oꝛnatꝫ: vtiliter exoꝛnat et proximũ eius iuuat. Aug. in li. de diſciplina xp̄iana loquẽs ad diuitẽ. da ingt aliqd fratri tuo: da aliqd pꝛio tuo: da aliqd comiti tuo: vita iſta via eſt ſimilis ãbulantis: ſꝫ foꝛte dicis: ego diues: ille pauper: ſarcinã tuaꝫ cõmemoꝛas pondus tuũ laudas: ⁊ q̄ grauius eſt cõſtrinxiſti ad te ſarcinã tuã: iã nõ potes poꝛrigere manũ: onera te: liga te: qd te iactas: qd te laudas? ſolue vincula colli tui: minue de ſarcina tua: da comiti tuo: ⁊ illũ adiuuas: ⁊ te releuas: miſicoꝛdia cũ dare vĩ potiꝰ accipit: vñ Aug. Reminiſcere ingt nõ ſolũ quid des: ſꝫ etiã qd accipias: panis quẽ das terra eſt: de terra in terrã; vt fulciaẽ terra vt reficiaẽ terra poterit inq̄ pauper dicere: vide ne plus tibi preſteꝫ accipiẽdo: q̄ tu dando. Si enim non eſſet q̄ a te acciperet nõ erogares terram: ⁊ emeres celũ: cõtẽne me ſi nihil petis: ab eo q̄ fecit me ⁊ te: ſi antẽ petiturus es: q̄ꝛ me exaudiſti: tibi p̄ſtas vt exaudiaris. Age illi gratias q̄ rẽ tã pcioſaꝫ tã vili pcio te fecit emere: das q̄ in tp̄e pit: accipis q̄ manet ĩ eternũ: vñ ſis ſocius angeloꝝ: vñ nunq̄ fameꝫ ſitimqꝫ patiaris. Et ſubdit: nemo dicat q̄ p̄ſtat paupi: ſibi enĩ plus preſtat q̄ paupi. ¶ Miſicoꝛdia bona ſua: que dare videẽ: ĩ ſaluo ponit: ⁊ ĩde theſaurum facit. Mat. 6. Theſaurizate vob theſauros ĩ celo. Et beatus Lauren. Facultates eccleſie: q̄s requiris manus pauperũ ĩ celeſtes theſauros ꝺ poꝛtauerũt. Tho. 4. dñ danti elemoſynam p̄mium bonuꝫ tibi theſaurizas: ĩ die neceſſitatis. Augu. cõſiderate fratres q̄ multi ſubito bona oĩa perdiderunt q̄ ſtudioſiſſime recoꝛdabantur: vel cum vno ĩpetu hoſtili captiui ducti ſunt vel cũ eis diſcedẽtibꝰ flama ſucceſſit o quõ tales penituit: q̄ꝛ nõ audierũt dñi cõſiliũ. ſ. da pauperibꝰ ⁊ habebis theſaurũ ĩ celo. Audis amicũ tuũ cõſiliũ tibi danteꝫ de theſauro tuo: ⁊ cõtẽpnis dñi cõſiliũ dantẽ de coꝛde tuo: inuaſit hoſtis dñm: nunqd inuaderet domini ſeruatoꝛẽ: q̄ ſunt paupes q̄bus damꝰ: niſi delatoꝛes noſtri: delatoꝛi tuo das: ĩ celum poꝛtat qd das: nec excidit tibi. G. Securiꝰ diuitie trãſferunẽ ꝺ patria ad patriam p manus plurium q̄ per manus vnius. ſm. Augu. Manus pauperũ ſunt gazophilatiũ xp̄i: vnde qd ĩ manu paupis poniẽ: in gazophilatiuꝫ xp̄i põiẽ. Immo q̄ plus eſt ĩ manu xp̄i ponitẽ: ⁊ ideo iam auferri nõ poteſt ei q̄ dedit cum nõ ſit q̄ de manu eius poſſit eruere. Miſericoꝛdia bona terrena que poſſeſſoꝛibꝰ ſuis ſolẽt eẽ noxia: vtiliẽ expẽdit. Iſido. Hoc tñ hꝫ bonũ poſſeſſio preſentiũ reꝝ: ſi vitã reficiat miſeroꝝ. ¶ Et notandũ q̄ virtus miſicoꝛdie: nõ ſolũ eſt valde vtilis: ſꝫ valde mirabilis: Ipſa de malis alienoꝝ melioꝛaẽ: de ſoꝛdibꝰ alienoꝝ lauaẽ: de paupertate ditaẽ: de ĩfirmitatibꝰ alioꝝ ſanioꝛ efficiẽ: ipſa poꝛtat onera alioꝝ ĩplens legẽ xp̄i. Gal. 6. Alẽ alteriꝰ onera poꝛ. ⁊c̃. ⁊ quãto plura onera poꝛtat: tanto velocius currit q̄ꝛ ad btĩtudinẽ feſtinacius tendit: ipſa onera aliena frequẽter furaẽ hoĩbus neſcientibus: dũ ipſis negligẽtibꝰ peccata eoꝝ aſſumit ⁊ poꝛtat: dolẽdo: lugẽdo: oꝛando p eis: elemoſynas faciẽdo: diſciplinis ſe affligendo. ¶ Miſicoꝛdia quãto plura onera proximi poꝛtat tanto oneribus p̄ꝛopꝛiorũ peccatoꝝ magis ſe exonerat. Miſicoꝛdia de fetoꝛe eoꝝ q̄ ſpũaliter ſunt moꝛtui non moꝛiẽ: ſed potiꝰ viuificaẽ. Ipſa ẽ q̄ colligit

de ſpinis peccatoꝝ vias: ⁊ de tribulis ſic⁹ miſericordie mala aliena in bona conuertunt: due virtutes ſunt: q̃ oīa q̃ primi ſūt aegrere videntᷣ. ſ. caritas ⁊ pietas: caritas bona primi ſui ſua facit: ꝓpea vide q̄ntū bonū eſt caritas: q̃ aliena bona ſine labore nr̄o: nr̄a facit: pietas vero aliena mala ſua facit: vn̄ he due virtutes venientes ad iudiciū de nōdinis huius mūdi ditiſſime: quātū ad meritū inuenientᷣ: ⁊ iō habūdātiſſime remunerabuntᷣ he due virtutes ale ſunt qbus fouentᷣ primi bona: ⁊ portentᷣ ei⁹ onera: vn̄ ſup illud. ps. Sub vmbra alarū tuaꝝ ꝓtege me. dicit Glo. Miſericordia ⁊ caritas ſunt ale pīis qb⁹ nos ꝓtegit: d̄ his alis. dī. Mat. 23. Quotiēs volui ↄgregare filios tuos quēadmodū gallina congregat pullos ſuos ſub alis ⁊ noluiſti. ¶ Itē miſicordia de vno obſequio duplicē hʒ mercedē: in pn̄ti enim remuneratᷣ: ⁊ futuro: vt p̄ius oſtenſum ē. Ipſe de vna ſeminatione duplicē meſſem colligit: ipſa ſeminat in terra ⁊ metit ī celo. Ipſa ↄſilio dn̄i agros aridiſſimos eligit ad ſeminādū. Lu. 24. Cuʒ facis prandiū voca pauperes ⁊c̄. Et hōi vberius ei fructificant. Et notandū q̄ op⁹ miſericordie ſemini cōparatᷣ. 2. Corin. 9. Qui parce ſeminat pce ⁊ metet eo q̄ ſemini in multis aſſimilatur. Semē abſconditᷣ: ſic elemoſyna occulte danda eſt. Eccle. 29. Concluде elemoſynā in ſinu pauperis. Iteʒ ſemē perdi vr̄ cū ſeminando potius renouatur. ſic elemoſyna cū datᷣ perdi vr̄: ſed ſic melius ſeruatᷣ. Eccle. xxix. Perde pecuniaʒ ꝓpter fratrē ⁊ nō abſcondas illā ſub lapidē in perditionē. Iſidorus. Terrena omnia ſeruando amittimus largiendo ſeruamus: diu cū rebus noſtris durare nō poſſumus: q2 aut nos illa moriēdo deſerim⁹: aut ille nos viuentes deſerunt: ⁊ ſup illō. Mat. xvi. Qui perdit animā ſuam ꝓpter me inueniet eaʒ. dicit Glo. Quaſi dicatᷣ agricole: ſi frumētū ſuas perdis: ſi ſeminas renouas: ſolas quas dederis ſup opes hebis. Itē ſemen cū feruore ſurgit: ⁊ qui dat elemoſynā cētuplū accipiet: vn̄ ſup illō. Prouer. 19. Feneratᷣ dn̄o q miſeretᷣ paupis. dicit Interlin. Cētuplū accipitur⁹. Eccleſi. xxxv. retribuēs eſt deus: ⁊ ſepties reddit tibi: ſemen p̄cioſius in vno anno ſeminatᷣ: in alio metitᷣ. Semen vero minus p̄cioſum vt ordeū in eodē āno ſeminatur ⁊ metitᷣ: ſic elemoſyna p̄cioſa eſt q̃ ſeminatᷣ in āno gr̄acie: tuus meſſis expectatᷣ in anno glorie. Iteʒ ſemē gelu preſſum: ⁊ retardatū liberi⁹ fructificat. ſic elemoſyna q̃ aduerſitate p̄mitᷣ: maiorē habitura ē remunerationē: vt elemoſynā: cui detrahitᷣ magis remunerāda eſt: q̄ q̃ laudatᷣ. ¶ Itē miſericordia h̄ q̃ſi oīa tormēta ſuſtinet. 2. Coꝝ. ij. Quis infirmatᷣ ⁊ ego nō infirmor. ⁊c̄. in futuro merito di tormēto pceᷣ. ¶ Ipſa ē q̃ exēplo petri dīc dn̄o tecū paratus ſum in morteʒ ⁊ in carcerē ire. Luc̄. xij. Ideo in futuro merito i carcere infernali īmunis erit. Itē ad cōmēdationem miſericordie valere pōt deteſtatio ſui oppoſiti. ¶ Notandū ergo q̄ in miſericordia indigna eſt venia: imo q̄ plus ē hoi īmiſericordi videtᷣ iā peccata dimiſſa reuocari. Mat. 18. Serue neq̄ oē debitū dimiſi tibi qm̄ rogaſti me: nō ne ergo oportuit ⁊ te miſereri ⁊c̄. Et irat⁹ dn̄s ei⁹ tradidit eum tortoribus quoadusq̄ʒ redderet vniuerſuʒ debitū. Miſericordia vero litteras remiſſionis hʒ. In euāgelio etiam tria pla. ¶ Primū. Mat. v. Beati miſicordes qm̄ ipſi miſicordiā ↄſequentur: cū miſicordia dei factus ſit: ⁊ miſicordia noſtra fluuius: quō eſſe poſſet q̄ fluui⁹ miſicordie noſtre ad primū flueret: ⁊ factus diuine miſicordie nobis ſicc⁹ eēt. Aug. Fluit riuus ⁊ fons ſiccabitur. Itē cū omne al. diligat ſimile ſibi. Eccle. 13. Quō h̄ eſſe poſſet q̄ diuina miſicordia: hoieʒ miſicordie dānaret: ¶ Secūdo. Mat. vi. Si dimiſeritis hoibus peccata eoꝝ: dimittet ⁊ vobis patᷣ veſtrū celeſtis de lictera veſtra. ¶ Tertio. Luc̄. 6. Dimittite ⁊ dimittetᷣ vobis. Iteʒ vbi deeſt miſericordia ē peccatoꝝ habūdātia. Oſee .4. Nō eſt miſericordia ⁊ nō eſt ſciētia dei in terra. Et ſubditur maledictuʒ ⁊ mendaciū homicidiū: ⁊ furtū: ⁊ adulteriū īundauerūt. Itē illi cui deeſt miſicordia: ſit iudiciū ſine miſicordia. Iac̄. 2. Iudiciū ſine miſicordia ei q nō fecerit miſicordiaʒ. In miſericordi aures dei clauſe ſunt: ⁊ in p̄ſenti ⁊ ī futuro. Prouer. xxi. Qui obturat aurē ſuā ad clamoreʒ paupis. Ipſe clamabit ⁊ nō exaudietᷣ exēplū habemus de h̄. Luc. xvi. In diuite epulone qui panis micas lazaro negauit: ⁊ in tormētis poſitus guttaʒ aque poſtulās nō accepit. ¶ Itē ad cōmēdationē miſicordie facit: ſi oñdatᷣ eius preminētia ad alias virtutes. ¶ Notandum ergo q̄ reſpectu abſtinētie in h̄ p̄minium q̄ abſtinētia deo corpus imolat. Ro. 12. Obſecro vos p miſericordiaʒ dei vt exhibeatiſ corpora veſtra. ho. vi. ſ. deo. ⁊c̄. Miſericordia vero imolat cor. Reſpectu ſo caritatiſ. nihil preminet miſicordia q̄ caritas ē fluuius bonitatis ripas ſuas nō exiēs. pietas vero ē fluuius bonitatis ripas ſuas exiēs ⁊ late extra inundās: caritas enim vt caritas tm̄ bōa ſua cōicat: ꝓpietas addit h̄ facit ⁊ aliud. Mala enim aliorū inſuper ſibi aſſumit paꝝ eſt ſua largiri: q̄ facit caritas: ſʒ cumulus largitatis eſt ſeipſum largiri ad cōpatiendū q̄ facit pietas: reſpectu autem iuſticie: put iuſticia ſtricte ſumitᷣ: ⁊ eſt oppoſitū miſericordie: hanc hʒ preminentiaʒ q̄ ipſa eſt ſumme iudicarie poteſtatis. Miſericordia enim dei ſup omnia opa eius. Ia. ij. Miſericordia ſuperexaltat iudicium: vnde lʒ appellare a curia iuſticie: ad curiaʒ miſericordie: vnde ſi vides tibi īminerē grauamen a iuſticia quocunq̄ʒ modo contra te iudicet etiā iuſte: aliter enim facere nō poteſt ↄfidenter appella aliquid ad dei miſericordiā qm̄ iuſticia deferre neceſſe hʒ appellationi tue: forū curie miſericordie: ē forū pn̄iale. h̄ eſt ſolum adultoruʒ refugiū. In hoc foro ferūtᷣ ſentētie abſolutiōis ēt confitentibus culpas ſuas: in aliīs curiīs ſi quis confitetur homicidium: dicitur a iudice ſuſpendetᷣ: in hoc ſi confitetur: abſoluitur. Itē reſpectu obediētie cōmēdabilis ē miſericordia. Interdū. n. obediētie: ⁊ etiaʒ ceteris virtutibus nititᷣ ↄtraire: vnde narrat. G. 3. li. dyalogoꝝ. q̄ paulinus ep̄s ſe in ſeruitutem poſuit pro quodā captiuo redimēdo: lʒ adiectus eſſet cure paſtorali: ⁊ dē q miſeretᷣ oib⁹ aliīs miſerētib⁹ eū poſtea ī plenitudinē officīj ⁊ dignitatiſ reſtituit ⁊ q̄dā ↄuerſus cartuſiēſis: pficiſcēs ad nūdinas. ⁊. xl. libras ſecū deferēs vt eas expēderat in neceſſitatibus domuſ ſue: comitē habuit in via militē veteranū: debileʒ: ⁊ pauperē: quē cū agnouiſſet granatū eē ere alieno: ⁊ ire ad petendū inducias a creditore: ↄuerſus dixit militi: q̄ iret ſecum: q ingreſſi ſunt domū creditoris: ⁊ cū peterēt inducias denegauit eis creditor: addēs q̄ filiū eius vinctū in carcerē poneret: niſi ea die redderet vniuerſum debitū: ⁊ tota eius hereditas appropriaretᷣ ei: pro quo cū ītercederet ↄuerſus: creditor multa ↄuitia ei intulit: ad quē ↄuerſus hodie . inquit liberabitur iuſtus iſte de carcere mortis: ⁊ proījciens ante pedes. xl. libras redemit filium militis de carcere: ipſumq̄ʒ a debito liberauit: qui rediens narrauit fratrib⁹ que geſta erant. Illi vero quaſi viri ſpūales ī hoc facto multū cōmendabant eū. ¶ Itē q̄dā ſcīs hō quēdā penitentē ligatū a ſummo pōtifice exonerauit tunica plūbea: q interrogatus qua auctoritate feciſſet. Reſpōdit auctoritate illius q ait: beati miſericordes qm̄ miſericordiā ↄſequētur. Mat. 5 Virt⁹ miſericordie maxime cōpetit ſtatui miſerie in quo ſumus: hanc virtutē: didicit chriſt⁹ pluſq̄ʒ. xxx. annis. Heb. 4. Nō habem⁹ pōtificeʒ q non poſſit cōpati ī infirmitatibus noſtris. Ber. Multa voluit pati chriſtus: vt compati ſciret.

¶ De illis que iuuant miſicordiā. 3. c. 38

Poſt cōmendationem miſericordie: tangende ſunt alique meditatiōes que poſſunt iuuare miſericordiaʒ. ¶ Quaruʒ ꝓpria attenditur circa nature conformitatem. aliquis enīʒ moueri poteſt ad miſerendum proximo habito reſpectu ad nature conformitatem. Iſa. lviij. Cum videris nudū operi eū: ⁊ carnem. t. ne. deſpe. ¶ Secunda attēdit p̄ncipiū noſtri vnitatem: ſumus enim omnes ex vno patre ⁊ vna matre. Auguſti. lib. de diſcipli. chriſtiana. Si putamus non eſſe proximos niſi q de eiuſdem petentibus naſcuntur: Adam ⁊ euam intendamus ⁊ omnes fratres ſumus. ¶ Tertia attendit miſeriam propriam: vt intelligat: que ſunt proximi ex ſeipſo. Prouer. decimonono. Homo indigens miſericors eſt: homo qui indigentiam magnam habuit aliene indigentie compati nouit. ¶ Quarta attendit ſpiritualem fraternitatem: fratres enim ſumus ex vno patre ſcilicet deo ⁊ vna matre ſcilicet eccleſia eandem habituri hereditatem. I. Iohan. .3. Qui habuerit ſubſtantiā huius mūdi ⁊

viderit fratrem ſuum neceſſitatẽ habere: ⁊
clauſerit viſcera ſua ab eo: quomõ caritas
dei manet in eo. ¶ Quinta attẽdit dei in
homines paternã caritatẽ. i. Io. iij. Vide-
te qualẽ caritatẽ dedit nobis deus pater
vt filij dei nominemur ⁊ ſim⁹ ſm hanc me-
ditationẽ: operatur qui dat pauperi eo ꝙ
credit eũ filium dei. ¶ Sexta attẽdit capi-
tis eccleſie ⁊ mẽbrorũ vnitatẽ: q̄ tanta ẽ: ꝙ
caput reputat ſibi fieri ꝙ mẽbris fit: ſicut ca-
put corporis reputat ſibi beneficiũ exhibe-
ri ꝙ pedibus exhibetur. ſic beneficiũ pau-
peribus exhibitũ xp̄s ſibi reputat exhibe-
ri. ¶ Et notandum circa hanc meditatio-
nem ꝙ quando pauper petit elemoſynaꝫ
ab aliquo. ille a quo petitur. iiij. debet at-
b tẽdere. ¶ Primo quis petat q̄ꝛ dñs de⁹.
Mat. xxv. Quod vni ex minimis meis fe-
ciſtis mihi feciſtis. Ideo quotieſcũq; ma-
nũ pauperi extenderis. xp̄m cogita. Augu.
li. de diſci. chriſtiana. Xp̄s petit ⁊ non acci-
pit: ⁊ offendis nomẽ pietatis crudelib⁹ ver-
bis ⁊ dicis ⁊ qd ſeruo filijs meis: xp̄m ill s
oppono filios ſuos mihi reponit magna in-
ſticia vt habeaſ vnde luxurietur filius tu⁹
egeat dñs tuus. Cũ enim legiſti ꝙ vni ex
minimis meiſ feciſti mihi fe. nõ timuiſti. Ec-
ce qui eget ⁊ filios tuos numeras poſtre-
mo numera filios tuos. Adde virum illũ.
Inter illos dñm tuũ numera: viruꝫ habes
ſit ille ſecũdus: duos habes: ſit tertius: tres
habes: quartus ſit. ¶ Secũdo debet cogi-
tare qd petit deus: q̄ꝛ ſuum petit nõ tuũ:
vnde valde ingrat⁹ eſt q de bonis dei ha-
bũdant habet ad mẽſaꝫ ſuã: ⁊ tamen non
vult dare modicuꝫ panis: deo petenti. Au-
gu. dicit tibi xp̄s da mihi de eo qḋ dedi ti-
bi: ꝟ meo quero ⁊ mihi nõ dones: da ⁊ red-
do: habuiſti me largitorẽ facito debitorẽ.
¶ Tertio cogitare dꝫ ad qd petat. Nõ enĩ
petit ad dãdũ: ſꝫ ad mutuãdũ ⁊ ad centu-
plas vſuras. Aug. Miſer hõ qd feneraris
hoĩ: fenerare deo: ⁊ cẽtuplum accipies ⁊ vi-
tam eternã poſſidebis. Mira ingratitudo
hominũ qui nolũt accommodare deo ad
tales vſuras ad quales accomodarent ali-
cui iudeo vel ſarraceno. ¶ Quarto dꝫ co-
gitare ꝙ ipſe hꝫ petere a deo regnũ eternũ
q modo petit ab eo modicũ panis: ⁊ ſi ne-
gat deo h̄ modicũ: negabit ei deus regnuꝫ
ſuũ. Prouer. xxi. Qui obturat aurẽ ſuã ad
clamoreꝫ pauperũ: clamabit ⁊ ipſe ⁊ nõ ex-
audietur. Sapiẽs: ne dubites cũ magnis pe-
tas impẽdere parua. ¶ Quinta meditatio
attẽdit liberalitatẽ q̄ꝫ habẽt hoĩes ad mẽ-
bra diaboli. Si enim diuites mali decimẽt
ad eos importuniſſime inuitanẽ ⁊ quaſi di-
laniantur ⁊ ꝓ illis magne expenſe fiũt vel
magnas expenſas faciũt. xp̄s vero in mem-
bris ſuis vix inuenire põt vnde ſuſtẽtetur.
¶ Sexto attẽdit dei pietatẽ q̄ꝫ nobis i ſua
paupertate exhibuit q̄ꝛ ſeipſuꝫ pro nobis
dedit ⁊ pro noſtra redẽptione vẽdi voluit.
¶ Diuiſiões miſericordie. iij. capi. 29
c Conſequenter ponẽde ſunt diuiſio-
nes: pertinẽtes ad miſericordiam.
¶ Notãdũ ꝙ ẽ miſericordia cõmẽ-
dabilis: ⁊ ẽ miſericordia deteſtabilis: cõmẽda-
bilis ẽ q̄ eſt reſpectu ꝑſone: deteſtabilis eſt
que eſt reſpectu culpe. Gre. in omelijs. Ad
culpas quiſq; nõ dꝫ cõpaſſionẽ exercere: ſꝫ
zeluꝫ cõpaſſio. qdeꝫ homini ⁊ vitijs rectitu-
do debetur vt in vno eodẽq; hoĩe: ⁊ diliga-
m⁹ bonũ qḋ factũ eſt ⁊ ꝑſequamur mala q̄
fecit. Itẽ. Greg. ſunt pluriq; qui compaſſio-
nem proximo nõ ſpiritualiter ſed carnali-
ter impendunt: vt ei nõ ad virtutẽ ſed qua-
ſi miſerando ad culpas faueant. Scñ. dicit
Qui carnaliter hominibus miſerentur: poti-
us ſunt crudeles q̄ꝫ miſericordes: ſꝫ miſeri-
cordes vocantur Prouer. xx. Multi miſeri-
cordes vocanẽ. virũ aũt fidelem quis inue-
niet? ¶ Iteꝫ notandum ꝙ quedam opera
miſericordie ſunt ſpiritualia quedam cor-
poralia. Spiritualia ſunt vt cordis cõpaſ-
ſio. iniuriarum dimiſſio: peccantium corre-
ptio: ignorantium inſtructio: de compaſſio-
ne dicit. Glo. Grego. ſupra illud. Iob. xxx.
Compatiebatur anima mea pauperi: plus
eſt compaſſio q̄ꝫ datũ: quia rem q̄ꝫlibet pla-
rimũq; dat: etiam qui non cõpatitur: nũq̄ꝫ
autem qui vere compatitur ꝙ neceſſarium
conſpicit proximo negat. Idem dicit inte-
riora plus ẽ de ſeipõ dare q̄ꝫ de ſuiſ. ¶ Itẽ
Grego. exteriora largiens rem extra ſeme-
tipſum prebuit: qui autem fletum ⁊ compaſ-
ſionem proximo tribuit ei etiaꝫ aliquid de
ſemetipſo dedit. Cõpaſſio crux eſt interior
cuius brachium ſuperius eſt cõpaſſio. qua
quis compatitur chriſto pro nobis paſſo:
brachiũ inferius eſt: compaſſio q̄ꝫ quis cõ-
patitur: hĩs qui ſunt in purgatorio. Sini-
ſtrum vero brachiuꝫ eſt compaſſio qua qs
compatitur: hĩs qui ſunt in hoc mundo:
quãtum ad penalẽ miſeriã dextꝝ brachiũ
ẽ cõpaſſio qua quis cõpatitẽ aĩabus q̄ per-
eũt in h̄ mũdo. Augu. ſunt ne in te viſcera
cõpaſſionis qui plangis corpus a quo re-
ceſſit anima ⁊ nõ plangis animã a qua re-
ceſſit deus. Eccle. xxij. Luctus mortui. vij.
dies: fatui aũt ⁊ impij oẽs dies vite eoruꝫ.
¶ Octauo. c. ꝓpter que multum compati
debemus crucifixo.
c Et notãdum ꝙ multa ſunt propter
e que aliquis ſolet alij multũ com-
pati: que omnia circa xp̄ꝫ occurrũt.
¶ Primũ eſt doloris magnitudo. h̄ cã ꝟe
fuit in xp̄o. Treñ. iij. O vos oẽs q tranſitis
per viam attẽdite. ⁊ vi. ſi eſt. do. ſi. do. me⁹.
¶ Scõm ẽ amoris magnitudo: h̄ cã fuit in
beata virgine cum ꝓpter magnũ amorem
quẽ habebat ad filium ſuuꝫ gladius ꝑ trã-
ſibit animã eius. Luc. ij. De Dauid etiam
legitẽ. ij. Reg. xviij. Quod dicebat fili mi ab-
ſalõ. Abſalõ fili mi qs mihi det vt ego mo-
riar ꝑ te. i. vice tui. videbatẽ reputare mor-
tem filij ſui grauiorẽ ſibi propria morte. de
bono patre dicitẽ. Eccle. xxx. Pro animab⁹
filiorũ colligabit vulnera ſua ⁊ ſuper oẽm
voceꝫ turbabũtur viſcera eius ꝓpter hãc
cauſaꝫ filij qui tenerrime amant matres ſu-
as moleſtius ſuſtinent cũ eas vident ꝑcu-
ti q̄ꝫ ſi ipſimet ꝑcuterentur ſed quis dubi-
tat xp̄m magis amandũ eẽ a nobis q̄ꝫ car-
nales matres? que mater tot ⁊ tãta paſſa
ẽ ꝓ filio ſuo quãta xp̄s ꝓ nobis: nõ ne ma-
treꝫ propriã reliq̄t ꝓ nobis. Reliq̄t etiã ſy-
nagogã matrẽ ſuã ⁊ inſuꝑ animã ſuã mor-
ti expoſuit ꝓ nobis. Ie. xij. Reliqui domũ
miſericordiã dimiſi: hereditatẽ meã dedi di-
lectam animã meã in manus inimicorum
eius. ¶ Tertium eſt innocẽtia. Magis enĩ
ſolemus cõpati ei qui innocẽter patitẽ. que
cauſa vere fuit in xp̄o. Ipſe enim peccatuꝫ
non fecit nec inuent⁹ eſt dolus in ore eius.
i. Pe. ij. Proptẽ h̄ eccleſia que letatur ĩ cõ-
paſſionibus aliorũ ſanctorũ in die paſſiõis
xp̄i cõtriſtatur. ¶ Quartũ q̄ꝛ ꝓ culpa no-
ſtra quis patitur. Tunc enim homo qui hꝫ
nobilem animũ dolorẽ illuꝫ ſuum reputat
per compaſſionẽ ſicut ſuus eſt per occaſio-
nem: ſicut pꝫ in. Dauid. ij. Re. vlt. Qui cuꝫ
vidiſſet angelũ populum occidentẽ ꝓpter
hoc ꝙ ipſe fecerat eum numerari. dixit ad
dominum: ego ſum qui peccaui: ego inique
egi: iſti qui oues ſunt: qd fecerũt? vertatur
obſecro ira tua cõtra me. h̄ cauſa bene fuit
in chriſto. iuxta illud. Iſa. liij. Ipſe vulnera-
tus eſt propter iniquitates noſtras ⁊ attri-
tus ꝓpter ſcelera noſtra. Noſtra eſt paſſio
chriſti per occaſionẽ ⁊ etiã quantũ ad vti-
litatem ⁊ ideo deberet eſſe noſtra quantuꝫ
ad compaſſionem. ¶ Quintum eſt pacien-
tis nobilitas que cauſa vere fuit in xp̄o q
fuit nobiliſſimus tanq̄ꝫ altiſſimi filius: vel
de alienũ erat tale opus ab eo. iuxta illud
Iſa. xxviij. Alienuꝫ eſt opus eius vt opere-
tur opus ſuum: peregrinum eſt opus eius
ab eo. ¶ Sextum eſt pacientis benignitas
hec cauſa vere fuit in xp̄o. Thim. iij. Appa-
ruit benignitas ⁊ humanitas ſaluatoris
noſtri dei. ⁊ Mat. xi. Diſcite a me quia mi-
tis ſum. Cum homo benignus ⁊ mitis ho-
mini gratis cedat. que cauſa eſt eũ gladio
perforari? Iteꝫ que conuenientia eſt ſtipitis
rigidi ⁊ duri ad hominem benignuꝫ ⁊ dul-
ceꝫ. Ideo eccleſia in illo dulci planctu qui
in dominica in paſſione incipit cantari: ſpe-
cialiter plangit hoc ꝙ clauis ⁊ lancea mi-
te corpus perforatur: ⁊ poſt vt arbor crucis
ramos ſuos flectat: ⁊ naturalis rigor lente-
ſcat vt ſuperni membra regis miti tendat
ſtipite. ¶ Septimũ eſt pietas ipſius patiẽ-
tis. Magis enim compatitur aliquis ei q̄ꝫ
nouit eſſe piuꝫ ⁊ compatientẽ q̄ꝫ ei quẽ no-
uit eſſe ſine pietate. Ipſe etiam deus non
miſeretur hominibus duris: ⁊ ſine miſericor-
dia. Iac. ij. Iudicium ſine miſericordia ei
qui non fecerit miſericordiam. Ber. nemo
duri cordis ſalutem vnq̄ꝫ adeptus eſt ni-
ſi forte q̄ꝫ miſerans deus abſtulerit ab eo
cor lapideuꝫ ⁊ dedit cor carneum: hec cau-
ſa bene fuit in chriſto qui ex cõpaſſiõe paſ-
ſus eſt que ſuſtinuit in mũdo iſto. ¶ Octa-
uum eſt exemplum aliorum compatientiũ
alicui. Hoc enim ſolet hominem incitare.
ad ſimiliter compatiendum que cauſa be-
ne inuenitur circa chriſtum cui creature in-
ſenſibiles quaſi compaſſe fuerunt: vnde ſol
radios ſuos abſcondit quaſi nuditati ei⁹

teneb͛ras faciens petre etiam ſciſſe ſunt ꝗ̄ſi
d ei compatientes. ¶ Ad iniuriarum dimiſ-
ſionem monemur. Luc. vi. dimittite inquit
⁊ dimittetur vobis. Item Mat. vi. Si di-
miſeritis hominibus peccata eorum dimit-
tet vobis pater veſter celeſtis dilicta vr̄a.
Eiuſdem. xviij. Domine quotiens pecca-
uerit frat̄ me⁹ in me: ⁊ dimittam ei vſqꝫ ſe-
pties dicit illi ieſus non dico tibi vſqꝫ ſe-
pties: ſed vſqꝫ ſeptuagies ſep. Auguſti. in
enchyridion. Multa ſunt genera elemoſi-
narum que cum facimus adiuuamur: vt
nobis peccata dimittantur: ſed in terra ni-
hil eſt maius ꝗ̄ꝫ cum ex corde dimittimus
ꝙ in nos quiſqꝫ peccauit. Idem in lib. de
Rectitudine catholice ꝯuerſationis. Qua-
re non dimittat quis fatri paruum vt ei do-
minus dignetur dimittere totum: nam ⁊ h̄
elemoſine genus eſt vt dimittat aliquis ex
toto corde ei a quo leſus fuerit. Iſidorus.
non ſolum qui eſurienti qui ⁊ ſicienti ⁊ nu-
do beneficium largiter impendit ſed etiam
qui inimicum diligit ⁊ qui lugenti affectuꝫ
compaſſionis ⁊ conſolationis impartitur:
aut in quibuſlibet alijs neceſſitatibus con-
ſilium adhibet ſine dubio elemoſinaꝫ facit.
¶ Ad corripiendum fratrem peccantē: mo-
net nos deus. Mat. xviij. Si peccauerit in
te frater tuus corripe eum inter te ⁊ ipſum
ſolum. Ad inſtructionem ignorantium. mo-
nemur. Gal. vi. Si preoccupatus fuerit hō
in aliquo delicto vos qui ſpirituales eſtis
inſtruite huiuſmodi in ſp̄u lenitatis. Dan.
xij. Qui ad iuſticiam erudiunt multos ful-
gebūt ſicut ſtelle in perpetuas eternitates
Eccle. xxxvij. Vir ſapiens plebem ſuaꝫ eru-
e dit. ⁊ fructus illius fideles ſunt. ¶ Opa mi-
ſericordie corpalia ſunt illa. vi. Que tāguñ.
Math. xxv. Eſuriui ⁊c̄. Septimū ē ꝙ tāgi-
tur. Tho. ij. i. Sepelire mortuos aliq̄ hoꝝ
tanguntur. Iſa. lviij. Dimitte eos qui con-
fracti ſunt liberos ⁊ omne opus diſrumpe.
h̄ pertinet ad viſitationē incarceratorum.
frāge eſurienti ⁊c̄. Ibi tanguntur tria alia
opera manifeſte. ⁊ carnem tuam ne deſpe-
xeris. h̄ pertinet ad viſitationeꝫ infirmoꝝ.
f ¶ Ad duo prima opera incitamur frequē-
ti ſcripture ammonitione. Nee. viij. Mitte

partes eius eis qui non preparauerūt ſibi.
Tho. iiij. Panem tuum cum egenis ⁊ eſu-
rientibus comede. Prouer. xxv. Si eſurie-
rit inimicus tuus ciba illum Si ſitit potuꝫ
da illi. Eccl. xi. Mitte panē tuū ſuper tran-
ſeuntes aquas q͛ poſt multa tempora in-
uenies eum: aque tranſeuntes ſunt populi
mortales. ij. Ro. xiiij. Omnes morimur ⁊ ꝗ̄-
ſi aque dilabimur in terraꝫ que nō reuer-
tuntur. Luc. iij. Qui habꝫ eſcas det nō ha-
benti. Item incitamur ad ea exemplis ſan-
ctorum patrum. Thob. i. De facultatibus
ſuis eſurientes alebat. Job. xxxi. Si come-
di bucellam meaꝫ ſolus ⁊ non comedit pu-
pillus ex ea. ⁊c̄. humerus meus a iunctura
ſua cadit: ⁊ brachium meuꝫ cū ſuis oſſib⁹
conterat̄. Item incitamur ad ea mercedis
promiſſione. Ezc. xviij. Si panē eſurienti d-
derit vita viuet. Mat. x. Qui potum ⁊ dede-
rit vni ex minimis iſtis calicem aque fri-
gide tantum in nomine diſcipuli. Amen
dico vobis non perdet mercedem ſuam.
Luc. xiiij. Cum facis conuiuium voca pau-
peres debiles cecos: ⁊ claudos: ⁊ beat⁹ eris
quia non habent retribuere tibi: retribuet̄
aūt tibi in retributiōe iuſtorum. Qui cibū
ſine potu miniſtrant pauperi tale prandiū
dant deo quale conſueuit dari aſino. Item
qui de his que habent ad menſam ſuaꝫ ni-
hil volunt dare pauperibus in futuro nihil
boni inuenient. Job. xx. Nō remanſit de ci-
bo eius ⁊ propterea nihil remanebit de bo-
nis illius. ¶ Sequitur de tertio opere miſe-
ricordie ꝙ eſt colligere hoſpites circa ꝙ
opus. ¶ Primo tāget̄ de his que pertinēt
ad eius cōmēdationem. ¶ Secūdo ꝗ hoſ-
pites ſint maxime recipiēdi. ¶ Tertio quo
modo ſint recipiendi. ¶ Circa primuꝫ no- g
tanduꝫ ꝙ hoſpitalitas ad ſuſceptionē gra-
tie preparat ꝙ figuratuꝫ eſt in hoc ꝙ duo
diſcipuli chriſtum cognouerunt cū eum ad
hoſpitium inuitaſſent. Luc. vlt. Quādoqꝫ
diuina cognitio infunditur alicui occaſiōe
alicuius ſancti viri in hoſpitio recepti. Itē
bona temporalia multiplicat: vt patet in il-
la vidua que helyam in hoſpitio ſuo ſuſce-
pit cui farinaꝫ ⁊ oleū nō defecerūt. iij. Ro.
xvij. A malo etiam temporali ſeruat vt pa-

tet in raab. que recipit nuncios filiorū iſra-
el ⁊ ideo a morte ſaluata eſt. Joſue. vi Do-
la raab meretrix viuꝫ. ⁊c̄. Heb. xi. Raab me-
retrix non periit cum incredulis excipiēs
exploratores cum pace. Item deum ⁊ an-
gelos meretur recipere. qui hoſpitalitati d-
ſeruit. repſitatiue ſemper deum recipit cuꝫ
recipit aliquē nomine ipſi. Mat. xviij. Qui
recipit vos me recipit. Eiuſdem. xviij. Qui
ſuſcipit vnum talem paruulum in nomine
meo me ſuſcipit. Item. xxv. Hoſpes eram: ⁊
collegiſtis me. Jo. 13. Qui accipit ſi quē mi-
ſero me accipit. perſonaliter etiam quādo-
qꝫ ſuſcipit deum. vnde refert. Gre. in omel.
euangelij ꝙ legitur in die paſche: ꝙ quidā
pater familias multum fuit hoſpitalis: qui-
dam ante die cum peregrinos ſuſcepiſſet:
⁊ aꝗ̄ daret manibus ex humilitate vnus
fuit inter eos in cuius manibus aꝗ̄ funde-
re debuit ⁊ cum reuerſus vrceum accepiſ-
ſet mm non inuenit. Cūqꝫ hoc factū apud
ſe miraretur eadem nocte eiuſdeꝫ per viſio-
nem dixit. Ceteris diebus me in membris
meis heſterno aūt die me in memetipſo ſu-
ſcepiſti. Item. Greg. in omel. illius euange-
lij. Videns ieſus ciuitatem fleuit ſuper illā
di. quia. ⁊c̄. Quidam martinus nomine vi-
te valde honorabilis monachus fuit qui
ex ſuo monaſterio viſitatiōis gratia ad ali-
ud monaſterium reſpondebat cui ſpiritua-
lis pater preerat pergens itaqꝫ leproſum
quidam ꝗ̄ꝫ denſis vulneribus elefantinus
morbus per membra fedauerat inuenit in
via volentem ad ſuum hoſpitium redire: ⁊
pre laſſitudine non valentem: in ipſo vero
itinere ſe habere perhibebat hoſpitium quo
idem martinus monachus ire feſtinabat.
Vir autem dei eiuſdem leproſi laſſitudinē
miſeratus pallium quo veſtiebatur in ter-
ram protinus proiecit ⁊ expandit ac deſu-
per leproſum poſuit eumqꝫ ſuo pallio ſtri-
ctum ſuper humerum leuauit ſecumqꝫ re-
uertens detulit cumqꝫ iam monaſterij fo-
ribus appropinquaret. Spiritalis pater
eiuſdem monaſterij magis clamare voci-
bus cepit currite ad ianuas monaſterij ci-
tius aperite quia ſuper martinus uenit do-
minum portans. ſtatim vero vt martini-

us ad monaſterium aditum peruenit. is q
leproſus eſſe putabatur de collo eius exi-
liens ⁊ in ea ſpeciem apparens qua reco-
gnoſci ab hominibus ſolet redemptor hu-
mani generis de⁹ ⁊ homo ieſus chriſt⁹ ad
celum martirio aſpiciente rediit. eiqꝫ aſcen-
dens dixit. Martine tu me non erubuiſti
ſuper terram. ego te non erubeſcam ſuper
celos qui ſanctus vir mox vt eſſet monaſte-
riuꝫ ingreſſus ei pater monaſterij dixit. fra-
ter martine vbi eſt ꝗ̄ꝫ portabas: Cui ille re-
ſpondens dixit. Ego ſi ſciſſem quis eſſet pe-
des eius tenuiſſeꝫ. tunc iſdem. Martinus
narrabat quia cum eum portaſſet pondus
eius minime ſenſiſſet nec mirum quomo-
do pondus eius ſentire poterat qui portā-
tem portabat: ipſe etiaꝫ in ſpecie leproſi ap-
paruit ⁊ is qui eſt reuerendus ſuper om-
nia videri deſpectus infra omnia dedigna-
tus non eſt cum hoc: non vt nos ſenſu tar-
diores admoneret quatenus quiſqꝫ ei qui
in celo eſt feſtinat aſſiſtere humiliari in ter-
ra ⁊ compati etiam abiectis ⁊ deſpitabili-
bus fratribus non recuſet. Item. Grego. in
omel. euangelij ꝙ legitur. ſecundo die pa-
ſche. penſate fratres quanta hoſpitalitatis
ſit virtus ad menſas veſtras chriſtuꝫ ſuſci-
pite: vt vos ab eo ſuſcipi ad conuiuia eter-
na valeatis: prebete modo peregrino chri-
ſto hoſpitium: vt vos in inditio non quaſi
peregrinos neſciat ſed vt proprios ad re-
gnum recipiat. Angelos etiam meretur ſu-
ſcipere. Heb. duodecimo. Hoſpitalitatem
nolite obliuiſci: per hāc enim quidam pla-
cuerūt angelis hoſpitio receptis: vt abraā.
Geñ. decimooctauo. Et loth. Eiuſdem. de-
cimonono. Orig. domos hoſpitales ingreſ-
ſi, ſunt angeli. domos vero hoſpitibus clau-
ſas: ignis ⁊ ſulphur ſuccendit. Iero. Abra-
ham ⁊ loth angelos ſuſceperunt quia hoſ-
pites dilexerunt. Idem abraham crebro
hoſpitalitatis officio dum non refutat ho-
mines ſuſcipere meruit dominum. Math.
decimo. Quicunqꝫ non receperit vos nec
audierit ſmones vr̄os. Amē dico vobis q͛
tollerabilius erit terre ſodomoꝝ ⁊ gomor-
roꝝ i die iudicij. ¶ Circa ſm̄ notādū ē ꝙ
maxie hoſpitio recipiēdi eēnt boni viri. iiij.

Ro.4. Aladuerto ꝙ ſctūs dei ē iſte q trāſit ꝑ nos frequēter: faciam⁹ ei cenaculum paruū ⁊ ponam⁹ in eo lectulum ⁊c̄. cōtrio in aliquibus locis boni viri vel nō recipiūtur: vel male recipiuntur. Iud. xix. Uadamus ad domum dei: nullus ſubtectū nos vult recipere: ſimilem querelaꝫ multi boni viri hodie poſſunt facerē. Sap. 19. Alij ignotos nō recipiebant aduenas. Alij aūt hoſpites bonos in ſuitutē redigebāt. Mat. 8. Fili⁹ aūt hoīs nō hꝫ vbi caput reclinet. Luc̄. 9. Nō receperūt eū: q2 facies ei⁹ erat euntis in ierusalem. Io. v. Ego veni in nomine patris mei: ⁊ nō accepiſtis me. Si alius venerit in nomine ſuo illum accipietis. Itē peregrini potius recipiendi ſunt ꝙ indigene: q2 magis indigent. Iob. 31. Foris nō manſit peregrinus: hoſtiuꝫ meū viatori patuit. Iſa. lviij. Egenos vagoſqꝫ induc in domum tuam. 3. Io. Cariſſime fideliē facis quicquid operaris in fratres: ⁊ hoc in peregrinos: qui teſtimonium reddiderunt caritati tue. ℂ Circa tertium notandum: ꝙ hoſpites ſuſcipiendi ſunt frequenter. Roma. duodecimo. Neceſſitantibus ſanctorū cōmunicantes hoſpitalitatem ſectantes: ſectari frequentatiuum eſt. ℂ Item hoſpites ad hoſpicium ſunt cogendi: vnde ſuper illud. Luc̄. viii. Et coegerunt euꝫ. dicit Glo. Quo exemplo docemur ꝙ peregrini nō ſolum ſunt ad hoſpicium vocandi: ſed trahēdi. Geñ. 19. Compulit illos opido: vt diuerterent ad eum. ℂ Item cum magna reuerentia ſunt ſuſcipiendi: vnde quidam religioſus dicebat fratres aduenientes adorari debere cum certum ſit aduentum eorum: aduentum domini noſtri ieſu chriſti: ſic recipit Abraham tres viros. Geñ. xviij. quos cum vidiſſet Abraham occurrit in occurſum eorum: de hoſtio tabernaculi ſui: ⁊ adorauit in terra. Item ſic recipit. Loth angelos. Geñ. decimonono. Qui cū vidiſſet eos ſurrexit: ⁊ iuit obuiaꝫ eis adorauitqꝫ pronus in terra. ℂ Item recipiendi ſunt yllariter: non cum murmure. I. Pe. 4. hoſpitales inuicem ſine murmuratione. ℂ Item miniſtrandum eſt eis habundanter. Iud. decimonono. Pax tecum ſit ego ꝑbebo omnia: que neceſſaria ſunt: tm̄ queſo ne in platea maneas. ℂ Iteꝫ ſeruiē-

dum eſt eis diligenter. 4. Roma. 4. Ecce ſedule in omnibus miniſtraſti nobis. Sunt aliqui qui de verbis multis ſolent ſeruire hoſtibus ſuis. Ubi autem verba plurima ibi frequenter egeſtas. Prouer. 14. Facit etiā ad h q̄d hoſpitalitas deo ſit gratior. Si domin⁹ domus in propria perſona hoſpitibus ſuis ſeruierit: vnde dicit Glo. Ieron. Loquens de Abraham: qui tres viros ſuſceperat. Geñ. xviij. Non ſeruis precepit vt hominibus miniſtrarent nec bonum ꝙ exercebat per aliuꝫ minuit ſed q̄ſi ꝑda reperta: cū ſarra humanitati ſolus incubuit: ipſe pedes lauit ipſe in humeris ſuis vitulum de armento portauit. Ipſe vt ſeruus ſtetit peregrinis prandentibus: ⁊ manibus coctos cibos ieiunaturus appoſuit. ℂ Item protegendi ſunt qui hoſpitio recipiuntur a recipientibus. Geñ. decimonono. Abutimini filiab⁹ meis ſi vobis placuerit dūmodo viris iſtis nihil mali faciatis. Iud. decimonono. Nolite fratres h malum facere q2 ingreſſus eſt homo hoſpitiū meum. ℂ Item incitandi ſunt ad comedēdum verbo ⁊ exemplo: in dyalogo legi: ꝙ abbas caſſianus venit ad quēdam ſenem qui dedit ei manducare cum ſuis ſocijs vſqꝫ ad ſacietatem: ⁊ hortabatur eum plus comedere qui cum diceret ſe eſſe ſaciatuꝫ. Reſpōdit ego diuerſis fratribus hodie ſuꝑuenientibus ſepties manducaui: ⁊ adhuc eſurio: tu vero ſemel manducans es ſaciatus: ⁊ dixit ieiunium eſſe frangendum propter hoſpites: q2 in hoſpite ſuſcipitur chriſtus: ⁊ nō poſſunt filij ſponſe lugere q̄diu ſponſus eſt cum eis. Item quidam ſenex in ſithia multum fuit hoſpitalis faciens manducare omnes ad ſe venientes: venit autem ad eum quidaꝫ ſenex ſolitarius nolens refici: dicēs ſe ieiunare: cui ſenex. Eamus ⁊ oremus ſub arbore hac: ⁊ cui ſuerit arbor inclinata ipſuꝫ ſequemur. Orāte autem ſolitario: arbor non eſt inclinata: orante autem illo ſene hoſpitali arbor inclinata eſt. ℂ Sequitur de. iij. opere miſericordie: ꝙ eſt veſtire nudos: ad quod ſcriptura ſacra monet. Thobi. 4. de veſtimentis tuis nudos tegere. Item Iſa. quinquageſimoctauo. Cū videris nudū operi euꝫ: ⁊ car. ⁊c̄. ⁊ Luc̄. 3. Qui habet duas

tunicas det nō habēti. hoc op⁹ miſ'icordie nobis multum cōmēdant exēpla ſanctoꝝ. ⁊ primo exēplū dei q adam ⁊ vxori ei⁹ poſt ꝙ ceciderāt in ſtatum miſericordie fecit tunicas pelliceas. Geñ. 3. Itē exēplū tobie q nudis veſtimēta ꝑbebat. Tho. I. ⁊ exēplū. Iob. ſi deſpexi inquit pretereūtē eo ꝙ nō haberet indumentū: ⁊ abſqꝫ operimēto pauperē: ſi nō bñdixerūt mihi latera eius: ⁊ de vellerib⁹ ouiū meaꝝ calefact⁹ nō ē. Iob. 31. hoc ope miſ'icordie dorchas digna fuit ſuſcitari. Act. 9. Itē huic opi miſ'icordie ꝓmittit vita eterna. Eze. 18. Si nudū veſtimēto operuerit vita viuet: hoc opus miſ'icordie vi ꝓcellere reſpectu ꝓcedētiū in hoc ꝙ nō vnā miſericordiā reuelat ſꝫ multas: primū opus repellit famē: ſcḋm ſitim: ſed hoc op⁹ repellit erubeſcentiam de nuditate ⁊ moleſtia frigoris. Item veſtis data pauperi memoriale eſt ei vt oret pro eo qui ſibi eaꝫ dedit: non tranſit hoc beneficiuꝫ ita cito ſicut beneficiū cibi. vel pot⁹. ℂ Sequitur de. v. opere miſericordie ꝙ eſt viſitare infirmos ad quod monemur. Eccleſia. vi. Non te pigeat viſitare infirmum: ex his enim in dilectiōe firmaberis: hoc op⁹ miſ'icordie valde placet deo. Iac̄. I. Religio mūda ⁊ imaculata apud deum ⁊ patreꝫ hec eſt. Uiſitare pupillos ⁊ viduas in tribulatione eorū valde etiam vtile eſt homini. Iob. v. Uiſitans ſpeciem tuam non peccabis qui huic opi miſ'icordie inſiſtit peccatū facilius vincit. ⁊ ſicut miſericordia infirmitatis famem ⁊ ſitim: ⁊ frigus videtur excedere: ſic op⁹ miſ'icordie videtur precellere reſpectu ꝓcedētiū. Unde in vitis patrum. Frater quidaꝫ interrogauit quēdam ſenē dicens: duo fratres ſunt quorum vnus ieiunat ſex diebus Ali. multum laborans. Ali. ſeruit egrotantibus: cuius opus magis acceptū eſt deo: Reſpondit ſenex. Si frater ille qui ſex diebus laborans ieiunat appendit ſeſe per nares: non poteſt eſſe equalis illi qui infirmitatibus deſeruit: hoc op⁹ miſ'icordie cōmēdauit nobis filius dei exēplo ſuo viſitans genus humanū in infirmitate poſitū. Luc̄. I. viſitauit nos oriens ex alto. ⁊c̄. ℂ Sequitur de ſexto opere miſericordie ꝙ eſt viſitare eos qui ſunt ī carcere. Ad quod monemur. heb. xiij. Memētote inquit vinctorū

⁊c̄. Eiuſdē. x. vinctis cōpaſſi eſtis. Et notādum ꝓ viſitandi ſunt qui ſunt in carcere nō ſolū vt neceſſaria eis miſtrent̄: vel aliq̄ conſolatio eis adhibeat̄: ſed etiā vt a carcere liberent̄. Eccl. iiij. libera eū qui iīuriā patitur de manu ſuperbi. In ꝑs. egenū de manu peccatoris liberate: dn̄e quis ſimilis tibi: eripiens inopē de manu fortioruꝫ ei⁹: hoc opus cōmendat̄ nobis exēplis varijs ſanctorū. Legitur de thob. Q̄d pergebat per omnes qui erāt in captiuitate ⁊ monita ſalutis dabat eis. Iob. xxix. Cōterebam molas iniqui: ⁊ de dentibus illius auferebā predā. Daniel Suſannā adiudicatam morti liberauit. Daniel. xiij. Et nichola⁹ tres pueros morti additos. Prouer. xxiiij. Erue eos qui ducunt̄ ad mortē. ⁊c̄. ℂ Sequitur de ſeptimo opere miſericordie ꝙ eſt ſepelire mortuos. Eccle. vij. Mortuo nō ꝓhibeas gratiam. Glo. ad Elemoſinaꝫ pertinet ſepultura mortuorum. de hoc opere miſericordie cōmēdātur viri. Iabes. galaad. ij. Re. ij. Bñdicti vos a dn̄o qui feciſtis miſericordiā cū domino noſtro Saul ⁊ ſepeliſtis eū. Cōmēdat̄ etiā de hoc thob. de quo legitur. Tho. ij. Q̄d cum nūtiatum eſſet ei ꝙ vnus de filijs iſrael iugulatus iaceret in platea ſtatim exiliens a cubiculo ſuo relinquēs prādiū ieiunus peruenit ad corpus. tollenſqꝫ illud portauit ad domum ſuam occulte: vt dum ſol occubuiſſet caute ſepeliret eū. Mat. xxiiij. Dicitur de. Magd. Bonum opus operata eſt in me: preuenit vngere corpus meū in ſepulturā. hoc op⁹ miſericordie exercuerūt Ioſeph ⁊ nicodem⁹. x. Io. xix. Et zoſimas vnico leone obſequēte ſepeliuit cadauer illius ſancte penitētis marie egyptiace: hoc opus miſericordie cōmendatur nobis etiam exēplo brutorum animalium: legitur in lib. de natura animaliū ꝙ mortuo delphino. circūſtant alij delphini ne comedant piſces mortuum: ⁊ deferunt eum in profundum: atqꝫ ſepeliunt. ℂ Et notandum ꝙ multi propter peccata ſua hoc beneficio priuantur. Iſa. xiiij. Tu proiectus es de ſepulchro tuo quaſi ſtipes inutilis. In codeꝫ quaſi cadauer putridū non habebit conſortium neqꝫ erit cum eis in ſepultura. iiij. Roma. ix. Iezabel comedent canes in agro iezabel nec erit qui ſe-

pellat eam. Je.xxij. Sepultura aſini ſepelietur putrefactus: ⁊ proiect⁹ extra portas ieruſalem. Einſdem.xxv. Non ſepelientur in ſterquilinium ſuper faciem terre iacebunt ⁊.ij. Mach.v. Iaſon. qui in ſepultos multos abiecerat. Ipſe etiã inlamentatus ⁊ inſepult⁹ abicitur a ſepultura. ecõtrario corpora ſanctorum in pace ſepulta ſunt. Eccle.xliiij. ¶ Item notandum ꝙ antiqui eligendo ſepulturaꝫ reſpectum habuerũt vel ad patres ſuos: vel ad ſanctitatem eorum cum quibus ſepeliri voluerant. Geñ.xl.vij. Dicit. Jacob. facies mihi miſericordias vt non ſepelias me. in egypto ſed dormiaꝫ cũ patribus meis. Einſdem.xlix. Sepelite me cum patribus meis in ſpelunca duplici .iiij. Roma. xxiij. Cum mortuus fuero ſepelite me in ſepulchro in quo vir dei ſepultus eſt. Einſdem.xiij. Quidam ſepelientes homine vidẽtur latrunculos ⁊ proiecerunt cadauer in ſepulchro elyſei ⁊ reuixit.

¶ Preter.viij. Opera miſericordie de quibus dictum eſt. videretur etiaꝫ eſſe quedã anima opera miſericordie vt accomodare egenti. ¶ Tripliciter eniꝫ quis facit elemoſinam vel dando vel accomodãdo. vel remittẽdo elemoſina mutui in hoc cõmẽdabilis eſt ꝙ multotiens fieri põt ⁊ non perit ei qui eam facit. Recuperat enim: qđ accomodauit. Ad hoc opus miſericordie. Monemur. Mat.v. Volenti mutuari a te ne auertaris. ⁊ Luc.vi. Mutuũ date nihil inde ſperantes. Deut.xv. Si quis de fratribus tuis ad paupertateꝫ venerit nõ obdurabis cor tuum nec contrahes manuꝫ: ſed aperies pauperi: ⁊ dabis mutuũ quo indigere pſpexeris recuperare etiaꝫ primũ: videtur eſſe opus miſericordie. Prouer.xxij. Recupera proximũ tuũ ſm virtutem tuã. Item opus miſericordie eſſe videtur loca lutuoſa: vel aquas periculoſas pontibus vel aliter per viã ⁊ meabilia facere ⁊ hac opere miſericordie vno denario põt aliqs benefacere omnibus illis qui per pontem tranſituri ſunt.

¶ De quo ſit elemoſina facienda.ij.c. 24

Equitur videre de quo elemoſina ſit facienda. ¶ Notandum ergo ꝙ elemoſina facienda eſt de hijs que iuſte acquiſita ſunt. Leuit.ij. Omnis oblatio que offerẽ domino abſqꝫ fermento erit. abſqꝫ fermento inqꝫ inique acquiſitionis. Prouer.iij. Honora dominum de tua ſubſtantia. Thob.iiij. Filij d tua ſubſtãtia fac elemoſinam: ⁊ diſtinguntur circa elemoſinas tres gradus. Eſt enim bona. Melior optima. Bona que ſit de patrimonio chriſti in quo ſolaꝫ diſpenſationẽ habẽt clerici Ber. facultates eccleſiaꝝ patrimonia ſunt pauperũ. ⁊ ſacrilega eis crudelitate ſubripitur. quicquid ſibi miniſtri ⁊ diſpenſatores nõ vtiqꝫ deũ ⁊ poſſeſſores vltra victũ ⁊ veſtimentũ accipiũt. Melior eſt que ſit de proprio patrimonio. ¶ Optima eſt que ſit de his que acquirantur proprio labore. Eph.4. Qui furabatur iã nõ furetur. Magis autem laboret manibus ſuis operãdo. quod bonũ eſt: vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patienti. nõ placet deo elemoſina de furto vel rapina ab eo qui poteſt ſcire cui ſit reſtituenda. Augu. Quale eſt illo munus ꝙ alter cum gaudio accipit alter cum lachrymis ammittit. Eccle.xxiiii. Immolãtis ex iniquo maculata eſt oblatio ⁊ non ſunt beneplacite deo ſubſanationes impiorum. In eodem. Dona iniquorũ nõ probat altiſſimus. ¶ Item qui offert ſacrificiũ ex ſubſtãtia paupis quaſi q victimat filium in conſpectu patris. Item. Einſdeꝫ xxxv. Nolite offerre munera praua. Non enim ſuſcipit illa deus. Deut.xvii. Non immolabis domino deo bouem ⁊ ouẽ in quo ẽ macula. aut quipiam vitii: quia abhominatio eſt domino deo tuo. Iſa.lxi. Ego dominus diligens iuditium ⁊ odio habens rapinam in holocauſtum. Mal.i. Intuliſtis de rapinis munus: nunquid ſuſcipiam illud de manu veſtra. i. Pal. vlt. Que de manu tua accepturus. dedimus tibi nõ ea que accepimus de manu diaboli. Prouer.xiii. Redemptio anime viri diuitie ſue. reſtituenda ſunt male acquiſita. de aliis. ¶ noſtris. elemoſinas debemus facere exemplo zachei Luc.xix. Ecce dimidium omnium bonorũ meorũ do paupibus: ⁊ ſi quẽ defraudaui reddo quadruplum. Greg. quicqꝫ in dei ſacrificio ex ſcelere offertur: omnipotẽtis dei non placat iracundiam ſed irritat ſicut aq̃

ſi munda eſt lauat: ſi immunda inquinat. ſic elemoſina ſi ſit de re iniuſta acquiſita inquinat. ¶ Si vero de re iuſta acquiſita lauat. Et ſicut non eſt danda elemoſina de re furtiua: ſic vero accipienda. Tho.ii. Nõ licet nobis edere de furto aliquid aut contingere. Leuit.xi. Nolite contaminare animas veſtras nec tangatis quicquid eorum ne immundi ſitis. Et notandum ꝙ elemoſina eſt tanto deo gratior quãto res que datur danti erat carior.ii. Roma.vlt. Hec offeram domino ait dicẽdũ holocauſta gratuita non tamen multum expedit pauperibus qui non ſunt aſſueti delitiis dare delitias: ⁊ ſumptuoſa cibaria niſi quando ſunt infirmi. Auguſtinus in li. de verbis. domini. Utantur diuites ſuperfluis dent pauperibus neceſſaria. Utanẽ precioſis dent pauperibus vilia dicit. Jero. ſuper. Malach. Quod indignum eſt dare deo quod dedignatur homo: miniſtris dei pter honorem eius cui miniſtrant delicata: ⁊ ſumptuoſa dari poſſunt: Eccle.xiiii. dignas deo oblationes offer. Numeri.xvii. Que offertis de decimis ⁊ in donaria domini. ſeparabitis optima ⁊ electa erunt.

¶ Cui ſit danda elemoſina. 41

Equitur videre cui ſit danda elemoſina. ¶ Notandum ergo ꝙ dãda eſt pauperi. Luc.xiii. Cuꝫ facis conuiuium voca pauperes ⁊ debiles. ⁊c. ⁊ Tho.iiii. Panem tuum cum⁹ eſurientibus ⁊ egenis comede. Debem⁹ in h̃ imitari deum de quo. Luc.ii. eſuriẽtes impleuit bonis: ⁊ In pſ. Quia ſatiauit anima inanẽ. iiii. Roma.4. Heliſeus implet vaſa vacua. Jero. illis tribue diuitias tuas qui nõ phaſidas aues ſed ſiliginis panem comedunt qui famem expellunt non qui augeant luxuriam. Idem da pauperibus non locupletibus non ſuperbis da quo neceſſitas ſuſtentetur non quo augeantur opes. pars ſacrilegii eſt res pauperum dare non pauperibus. Item dandũ eſt non ſolum bonis ſed etiam malis vt ſimus imitatores eius: qui ſolem ſuuꝫ oriri facit ſuper bonos ⁊ malos ⁊ pluit ſuper iuſtos et iniuſtos. Matheus. quinto. ⁊ Luc. ſexto. Omnipotenti te tribue. Maxime tamen danda eſt bonis. Eccle. decimoſecundo. Si bene feceris. Ibidem. benefac iuſto. ⁊ inuenies retributioneꝫ magnam ⁊ ſi non ab ipſo certe a deo. Ibideꝫ. da bono: ⁊ ne recipias peccatoreꝫ benefac humili ⁊ ne dederis impio. quod intelligẽduꝫ eſt in duobus caſibus. Unus eſt ſi credas ꝙ propter bonum tuum negligat iuſtitiam. Alius eſt cum datur intuitu impietatis vt faciunt illi qui dant hiſtrionib⁹ ⁊ hiſtrionatus. Eccleſiaſtici. ſeptimo. Bonum eſt ſuſtentare iuſtum. Sapiens. Cui des videto. Item dandũ eſt diuerſis non tantum. viii. In pſ. Diſperſit dedit paupibus ⁊ iuſtitia eius manet ⁊c. Mat.xx. Uolo quod huic nouiſſimo des ſicut ⁊ tibi. Jero. pecuniaꝫ tuam. vt ſingulis neceſſarium eſt diſtribuas non ad luxuriam ſed ad neceſſitatem.

¶ Quomodo ſit danda elemoſina. vii. capi.

Equitur videre quomodo ſit danda elemoſina. ¶ Notandum ergo ꝙ elemoſina danda ẽ animo volũtario. Deus enim plus reſpicit ad animuꝫ q̃ ad datũ. Prouer. decimoſexto. Spirituũ ponderator eſt deus. Einſdeꝫ. vigeſimoprimo. Appẽdit corda deus. i. Roma. decimo ſexto. Deus intueẽ cor. ⁊ ſuper illud. Mat. decimo. Quicunqꝫ dederit vni ex minimis meis calicem. ⁊c. Dicit. Glo. non deum ad piam effectum dantis reſpicere magis q̃ ad quantitatem rei exhibite: ⁊ ſuper illud. Math. decimonono. Ecce nos relinquim⁹ omnia dicit. Grego. Cor ⁊ non ſubſtantiã deus penſat nec perpendit quid in eius ſacrificium ſed ex quanto proferatur. Jero q̃ offeruntur non ſui pondere: ſed offerentiuꝫ voluntate penſentur. ¶ Item dãda eſt elemoſina cum vultus hilaritate. Eccleſiaſtici. trigeſimoquinto. In omni dato hilarem fac vultum tuum. ſecundo. Corrint. nono. Hilarem enim datorem diligit deus. Auguſtin⁹ qui dat vt careat tedio interpellãtis nõ vt reficiat viſcera indigentes ⁊ rem meritum perdit. ¶ Itẽ danda eſt cuꝫ ſermonis dulcedine. Eccle.iiii. Declina paupi ſine triſtitia aurẽ tuã: ⁊ rñde ei in pacifica manſuetu

dine. Eiuſdem.18. Filiꝰ in bonis tuis non des querelā: ⁊ in omni dato non des triſti ciā verbi mali. Greg. Sunt nōnulli q̄ mox vt ab egenis fratribꝰ fuerint neceſſaria po/ ſtulata: primus in eo ꝯtumelioſa verba ia culantur q̄ nō rebus miſeria pietatis pſi/ ciant verbis tū ꝯtumelioſis humanitatis gratiā perdunt. Ita vt plerūqꝫ videantur iniurie illate ſatiſfactiōeꝫ exſoluiſſe: cū poſt ꝯtumelias dona largiuntur nec dꝫ inſequi in ꝑparatione. Eccle.18. Stultus acriter i/ pꝛopꝛabit. Eiuſdem.xx. Datus inſipientis nō erit tibi vtilis ⁊c. exigua dabit ⁊ multa īproperabit. ¶ Iteꝫ danda eſt elemoſyna cū feſtinatione. Prouer.3. Ne dicas amico tuo vade ⁊ reuertere ⁊ cras dabo tibi cuꝫ ſtatim poſſis dare. Eccle.4. Cor inopis ne affixeris ⁊ ne protrahas datuꝫ anguſtian ti. Job.31. Si oculos vidue expectare feci ⁊c. Sup illud. Ps. Producens fenum iumē tis. dicit Glo. Beatus qui preoccupat vo/ cem petituri. David. Beatus qui intelligit ſup egenū ⁊ paup. Prouer.xij. Qui ꝓnus eſt ad miſericordiā benedicet̄ dieb ꝰ: debet etiā homo dare elemoſynā dum viuus et ſanus eſt. Eccleſi.12. Fili ſi habes bñfacite cum ⁊ deo dignas oblatiōes offer memor eſto q̄m mors nō tardabit. ¶ Itē añ mor tem benefac amico tuo chꝛiſto. ſ. Eiuſdeꝫ. 18. Memēto paupertatis in die habundā tie. Gal.6. Duꝫ tēpus habemus operemur bonū ad oēs elemoſyna quā aliqs dat in vita ſua eſt ſicut lucerna que pꝛecedit ali/ quē ſeruans eū ne cadat in lutū: vel foueā elemoſyna vero que ſit pꝛo eo poſt morteꝫ eſt ſicut lucerna que fertur alicui poſt ter/ gum: que nō cuſtodit hoīem quin cadat in foueā inferni: a qua nō eſt liberatio. ¶ Itē danda eſt elemoſyna cū humilitate: ita vt ne vanam gloriā inde queras: nec paupta tē cui das deſpicias: nec ꝑ elemoſynis q̄s das ſi in peccato mortali es: ſalutem preſu mas. ¶ Ad primū monemur. Mat.6. Te faciente elemoſynā: neſciat ſiniſtra tua qd faciat dextera tua. Eccle. xxix. Cōclude ele moſynā in ſinu pauperis. Prouer.xxi. Mu nus abſconditum extinguit iras. Grego. Sufficit iuſtis ab eo videri a quo expectāt remunerari. Idē valde bona opera parui pēdunt qui ad eoꝝ remuneratiōeꝫ laudes

hominū ſufficere credūt: ⁊ in legenda bea ti nycolai dicitur: ex quo homo eſt in hu/ iuſmodi voragine ꝓpter delicta ſua deiectꝰ: nullū eius bonū ſic deus approbare legitᷣ vt elemoſynā: ſi tū non ob mundi fiat glo riā. ¶ Ad ſm monemur. Iſa. lviij. Carneꝫ tuā ne deſpexeris: ⁊ ſuper parabolaꝫ de di uite ⁊ lazaro. Lu.xvi. dicit Glo. Si que re pꝛehenſibilia videmus in pauperibus nō debemus deſpicere: qꝛ fortaſſe quos moꝝ infirmitas vulnerat medicina paupertatis curat. Job.31. Si comedi bucellam meam ſolus. Greg. Solent nōnulli multa largiri ſed habere ſocios pauperes in domeſtica ꝯuerſatiōe refugiū ad gratiā vite cōis nō habētes: ſed iſte preiudiciū pietati ſe face re eſtimaret ſi ſolus comederet q̄ dñs cō niū cōiter creaſſet. ¶ Ad tertiū monemur. Eccle.7. Ne dicas in multitudine muneꝝ meoꝝ reſpiciet deus: ⁊ offerente me altiſſi mo munera mea accipiet: ⁊ ſup illud. Job xiij. Nō credat fruſtra errore deceptus qꝛ aliquo precio redimendus ſit. dicit Glo. Elemoſyna nō valet ei: qui in malo perma net. Augu. in enchiridion. Nō exiſtimet ali qs illa infanda crimina q̄lia q̄ agūt regnū dei nō poſſidebunt quotidie perpetranda ⁊ elemoſynis quotidie redimenda in meli us quippe eſt vita mutāda ⁊ per elemoſy nas de peccatis pꝛeteritis pꝛopiciandus eſt deus: nō ad hoc quodāmodo emendi/ mus: vt ea liceat īpune cōmittere. ¶ Iteꝫ elemoſyna danda eſt pꝛopꝛia manu. Pro uer. vlt. Manum ſuā aperuit inopi: ⁊ pal mas ſuas extendit ad pauperem: danda eſt etiaꝫ elemoſyna ſm facultates dantis. Eccle.14. Secūdū vires tuas expoꝛrigēs da pauperi. Eiuſdē.xxxv. Da altiſſimo ſm donatū eius. Thob.4. Quō potueris ita eſto miſericoꝛs: ſi multū tibi fuerit: habun danter tribue: ſi exiguū tibi fuerit: etiā exi guum libenter īpartiri ſtude: nullus pōt ex cuſare ſe a collatiōe elemoſyne ēt ſi ſit pau per: cū tm̄ placeat quādoqꝫ deo: q̄ pauꝑ dat ꝑ deo obolū ſicut diues daret ꝑ deo .c. marchas: libēter emeret pauper carnes in macello: ſi tm̄ crederet ſe habiturum ꝑ vno obolo quantū diues pꝛo .c. ſoldis. Lu ce.xxi. Dixit deus de paupere vidua que miſit duo era minuta in gazophilatium:

vidua que pauper pluſq̄ oēs miſit: ſi non pōt pauper dare obolū det calicē aque fri gide ⁊ nō perdet mercedē ſuam. Mat.10. Si h̄ nō pōt: det verbū ꝯſolationis: vl̄ oꝛa tionis ſup illud. Iuſtus aūt miſeret̄: ⁊ retri buet. dicit Glo. Iuſto ſupereſt aliud q̄ det ſaltē oꝛatiōeꝫ. ¶ Itē danda eſt elemoſyna oꝛdinate vt homo ꝑmū miſereat̄ ſui ipſiꝰ. Eccle.xxx. Miſerere anime tue placēs deo. Auguſt. in ench. Qui vult elemoſynā oꝛdi nate dare a ſeipſo dꝫ incipere. Idē in lib. de re. Catholice ꝯuerſationis deus rogat vt tui miſerearis: ⁊ nō vis quō te exaudiet deus in die neceſſitatis ſupplicantē: cuꝫ tu eum pro te ipſo nō audis rogateꝫ. Item Aug. Quid eſt miſerius miſero: nō miſeran te ſeipſuꝫ. Eccl.14. Qui ſibi neq̄: cui bonꝰ: ſicut nō eſſet miſericoꝛs q̄ matris ſue indi/ gentis nō miſeret̄ lꝫ alioꝝ miſereat̄ ita nō eſt vere miſericoꝛs: q̄ aīe ſue infirmitatis ad moꝛtē nō miſeret̄ cū magis eā diligere de beat q̄ matrem. ſapiens: ſemper tibi pꝛori mus eſto. Item ad oꝛdinem miſericoꝛdie pertinet: vt potius miſeatur anime q̄ coꝛ/ poris: ⁊ potius ei qui eſt in maioꝛi miſeria: q̄ ei qui eſt in minoꝛi.

¶ Decimaqnta pars de veritate. 43

Ultimo in tractatu iuſticie tangen dum eſt de his que omnibus debe mus vt eſt dilectio: veritas ⁊ fides de debito dilectionis: legitur. Ro. xiij. Ne mini quicq̄ debeatis: niſi vt inuicem dili/ gatis: de dilectione require in tractatu de caritate. ¶ De veritate h̄ modo agetur. ¶ Primo oſtendet̄ quid ſit veritas: pꝛout veritas pars eſt iuſticie. ¶ Secundo tan/ gentur aliqua que ad moreꝫ veritatis poſ ſunt incitare. ¶ Tertio deſtruet̄ erroꝛ illoꝝ qui dicūt veritatē in nullo caſu firmandā eſſe iuramento. ¶ Circa primū notandum eſt: q̄ veritas increata. Ueritas vero crea/ ta triplex. ſ. veritas ſignat̄: ſiue rei: ⁊ veri/ tas ſigni: ⁊ veritas vtētis ſigno. Ad verita tē rei vꝫ ꝑtinere illud. Aug. li. ſoliloqoꝛuꝫ. Uerū eſt qd̄ ē ⁊ illud. Phyl. vnūquodq̄ ſi cut ſe hꝫ adeſſe ita ad veritatē. Ad verita tē vero ſigni ꝑtinere vꝫ illa deſcriptio phy. veritas eſt adequatio rei: ⁊ intellectus: ſi/

ue adequatio ſigni: ⁊ ſignati. Ueritas ꝓ ꝓut ꝑtinet ad hoīem vtētē ſigno: pars vꝫ eſſe iuſticie: que ſic deſcribit̄ a Tullio: in ꝑ ma rethoꝛica: veritas eſt ꝑ q̄ īmutata ea que ſunt: aut ante fuerunt: aut futura ſunt b dicunt̄. ¶ Ad amoꝛē veritatis monemur. Prouer.xxiij. Ueritatē eme. ⁊c. v̄itas emi tur q̄n cū magno ſtudio: vel laboꝛe cogni/ tio veritatis acquiritur: vel q̄n cū magno dā no: vel multoꝝ odio: veritas in iudicio: vl̄ doctrina vꝫ a virtute nullo modo recedē duꝫ eſt: q̄cunqꝫ inde debeat ſcandaliꝫari: vnde ſup illud. Mat. xviij. Qui ſcandaliꝫa uerit vnum de puſillis iſtis ⁊c. dicit Glo. ¶ Notandū q̄ inquantū pōt ſine peccato vitare ſcandalū ꝓximi debes: q̄ ſi de veri tate eſt: ꝑ ſcandalo veritas relinq̄ nō dꝫ: ⁊ intelligas h̄ de triplici veritate. ſ. vite iudi cij: ⁊ doctrine. ¶ Itē monemur ad amoꝛē veritatis. Eccle. xxxvij. Ante omnia opera verbum verax precedat te. Et eiuſdem.4. Non ꝯtradicas verbo veritatis vllo mo/ do. Sancti antiquitus multū deferebant: veritati. ij. Coꝛ. xiij. Non poſſumus aliud aduerſus iniquitatem: ſed pꝛo veritate. ¶ Ad perhibenduꝫ teſtimonium: veritati venit filius dei in mundū. Jo. xviij. Ego in h̄ natus ſum: ⁊ adhuc veni in munduꝫ vt teſtimoniū perhibeam veritati. ¶ Sed ho c die veritas exoſa habetur. Sapiēs. Ueri/ tas odium perit: obſequium amicos. Gal. .4. Ego inimicus vobis factus ſum: veruꝫ dicens vobis. Ber. ſuper cant. Amara eſt veritas ſine ꝯdimento gratie: hodie dimi/ nute ſunt veritates a filijs hoīum. David Nō eſt in oꝛe eoꝛuꝫ veritas: coꝛ eoꝛum va num eſt: veritati hodie detrahitur. Job.6. Quare detraxiſtis ſermonibus veritatis. Ueritas hodie captiua detinetur: vix eniꝫ inuenitur qui velit eam dicere. Ro.1. Ueri tatem in iniuſticiam detinent. Sen. Mon ſtrabo tibi quid omnia poſſidentibus de/ ſit. ſ. qui verum dicat. Ueritas hodie vn/ diqꝫ impugnatur. Ita vt neceſſe hanc fre/ quenter coꝛruere. ſm illud. Iſa. lix. Coꝛruit in platea veritas. ⁊ Dan. viij. Proſterne/ tur veritas in terra: veritas in terra pro/ ſternitur quando aliud terrenum veritati pꝛeponit̄: veritas hodie a multis vili pꝛe/ cio vēditur. Prouer. xxviij. Qui cognoſcit

in iudicio:faciem non bene facit: ꝛ pro bu
cella panis deſerit veritatem. Multi ho/
die deſerunt veritatez vite: ꝛ ideo fugit ab
eis veritas doctrine: ſicut ecõtrario ſequit̃
veritas doctrine eos qui habent veritatez
vite. Eccleſi. xxvij. Volatilia ad ſibi ſimilia
conueniunt: ꝛ veritas ad eos qui operant̃
illam reuertet̃. Veritas hodie adeo vilipē
ditur vt a quibuſdam ei preponatur falſi
tas: ab alijs ꝑponat̃ ei vanitas ꝛ ab alijs
ipſa vmbra vel pictura veritatis. Veritati
falſitatem preponunt homines inconſide/
rate loquentes qui tota die volunt eſſe in
verbis: ꝛ ideo multotiens mentiuntur. B.
in ſermonibus. Q̃ꝺ non periclitet̃ caſtitas
in delitijs veritas in multiloquio: caritas
in hoc ſeculo: nequaq̃. Vanitatem preponunt
veritati amatores temporalium iſtorum q
vana ſunt: eo ꝙ non dant plenitudinē cor
di poſſidentis nec fulcimentum innitenti:
nec fructum expectatum circa ea laboran/
ti. Vt quid diligitis vanitatem ꝛ queritis
mendacium. Vmbrā ꝛ picturā preponunt
veritati ypocrite: qui apparentiam sancti/
tatis: ipſi ſanctitati preponunt. Veritas
que ſic modo ꝯtēnitur inualeſcet: ꝛ in futu
ro amatores ſuos liberabit: ꝛ hoſtes ſuos
ꝯdēnabit. Jo. viij. Vos cognoſcetis verita
tem: ꝛ veritas liberabit vos. 2. Eſdre. 3.
Veritas manet ꝛ inualeſcit in eternum: ꝛ
viuit ꝛ optinet in ſecula ſeculorum ſic ſe
habet denarius falſus ad verum: ſicut ſe
habet homo mendax ad hominem vera/
cem: vnde cum homines multum doleant
ꝛ offendantur ſi vnus de eorum ſeruienti/
bus recipit eis vnum falſum denarium ꝓ
bono: mirum eſt quomodo non multuz do
lent cuz falſitatem in ſeipſis deprehendūt
viliores videntur habere q̃z vnum denari
um. Et notandum ꝙ veritatem habere de
bemus quantum ad omnes: nulli enī mē/
tiri debemus vt oſtendit. Auguſti. lib. de
doctrina chriſtiana. dicens omnis qui mē
titur inique facit: nemo etiam mentiens in
eo ꝙ mentitur ſeruat fidem nam h' vtiq̃
vult vt qui mentitur fidez ſibi habeat: quā
tamen mentiendo ei non ſeruat: omnis
autem fidei violator iniquus eſt.

¶ De errore qui dicunt veritatem nõ eſſe
iuramento firmandam. 44
8 Equitur de errore illorum qui di
cunt nullam veritatem: iuramen/
to eſſe firmandaz. Aſſerentes om/
ne iuramentum eſſe illicitum qui error oc
caſionē potuit habere ex illo verbo. Mat.
quinto. Ego dico vobis non iurare omni
no. Itē ex illo verbo. Jaco. v Ante omnia
fratres nolite iurare ad idem facere vidē
illud verbū. Auguſtini in quodā ſmone.
Falſa inquit iuramēto exitioſa eſt: vera iu
ratio periculoſa eſt: nulla iuratio ſecura: er
go vt videtur ab omni iuratione abſtinen
dum eſt. ¶ Ecõtrario vero manifeſte oſtē/
ditur ꝙ licitum ſit iurare. ¶ Primo ſic iu
rauit deꝰ. Gen̄ vigeſimoſcḋo. Per meme
ipſum iuraui dicit deus: ꝙ ſi quis non reci
piat vetus teſtamentum: probatur hoc ꝑ il
lud. Hebre. ſexto. Abrahe promittens deꝰ
quoniā neminez habuit ꝑ quē iuraret ma
iorem. Jurauit per ſemetipſum: ergo homi
ni licitum eſt iurare: ꝛ ꝙ argumentum va/
leat probatur per illud. Luce ſexto. Perfe
ctus omnis erit ſi ſit ſicut magiſter eius.
Magiſter noſter deus eſt: ſm illud. Johā.
decimotertio. Vos vocatis me magiſter ꝛ
domine: ꝛ bene dicitis: ſuz ꝛ enim. ꝛ Mat.
vigeſimotertio. Nec vocemini magiſtri: q2
magiſter vnus eſt chriſtus: ergo non eſt cō
tra ſtatum perfectionis iurare. ¶ Item iu
rauit angelꝰ. Apoc̄. decimo. Quē iohānes
vidit ſtantem ſuper mare ꝛ ſuper terram:
ꝛ leuauit manum ad celum: ꝛ iurauit per
viuentem in ſecula ſeculorum. ¶ Item iu
rauit apoſtolus. Phi. i. dicens teſtis eſt mi
hi deus. ꝛ. ij. Corint. i. Ego teſtez deum in
uoco ꝛc̄. Si quis vero dicat non eſſe iura/
mentum in illis: apparet hoc eſſe falſum: ꝑ
hoc quod dicitur. Jer. quarto. Jurabunt
viuit deus in veritate ꝛ iudicio: ꝛ iuſticia:
non ergo ſolum eſt iuramentum ſi dicatur
per dominum: vel per ſimile: immo etiam
ſi dicatur teſtis ē mihi deus: vel viuit deꝰ:
ex quo nomen dei in teſtimonium: vel con
firmatione veritatis aſſumitur: cum igitur
iurent: deus ꝛ angelus: homo ꝛ ſanctꝰ: mi/
rum eſt quomodo non vult iurare hereti

cus: quaſi deo: ꝛ āgelis: ꝛ ſanctis ſanctior
ei velit. Videt̃ aſſimilari diabolo potiuſq̃z
angelo vel deo: vel homini ſancto: diabo/
lum enī non memini me legiſſe iuraſſe ad
confirmationem veritatis: preterea prece/
pit deus iurari. Exo. vigeſimoſecūdo. Di/
cens ſi quis cõmendauerit viro pecuniam
aut vas in cuſtodiam ꝛc̄. ꝛ poſt. In eodē.
Siquis commendauerit proximo ſuo bo/
uem ꝛc̄. Juſiurandum erit in medio ꝙ nõ
extenderit manum ad rem proximi ſui ꝛc̄.
ꝛ Deut. ſexto. Dominum deum tuum time
bis: ꝛ illi ſoli ſeruies ac per illius nomen iu
rabis. Et eiuſdem. 10. Jurabiſq̃ in nomi/
ne ipſius. ¶ Item in. pſ. Quis habitabit
in tabernaculo tuo ꝛc̄. Et ſubditur: qui iu/
rat proximo ſuo ꝛ non decipit. Mat. quin
to. Reddes domino iuramenta tua. Pre/
terea iurauerūt omnes nationes: ꝛ genti/
les: ꝛ iudei: ꝛ chriſtiani: ꝛ ſm philoſophuz:
vox omniū vox nature eſt: ergo natura di/
ctat ꝙ licituz eſt iurare. Philoſophus. Iu
rare vbi neceſſe eſt graui viro parum con/
uenit. Item licet aſſumere nomen dei ad
iurandum aliqñ. i. The. vlti. Adiuro vos
per deum ꝛc̄. ergo licet illud aſſumere ad
aliqd iurandum. Si enim licet nomen dei
aſſumere ad monendum aliquem: vt ali/
quod opus bonum faciat ſm illud. Rom.
xij. Obſecro vos per miſericordiam dei vt
exhibeatis corpora vr̃a ꝛc̄. Eiuſdem deci/
moquinto. Obſecro vos per dominum no
ſtrum ieſum chriſtum: ꝛ per caritatem ſan
cti ſpiritus vt adiuuetis me in orationibꝰ
veſtris a ſimili licebit nomen dei aſſume/
re ad monendum aliquem vt ipſe credat
veritati veſtre: cuz fides ſit adeo grata deo:
ꝙ ſine ea nemo ei placet. Preterea cum
dicit deus: ꝙ habundantius his eſt: a ma
lo eſt: aut intelligitur: id eſt: malum eſt:
aut intelligitur: ꝙ ſit a malo: id eſt ab infir/
mitate: non credentis: ſi primo modo: ergo
malum eſt quando deus ad maiorem con
firmationem dicit. Amen amen dico vo/
bis. Immo enī eiꝰ debuit eſſe eſt eſt: ꝛ nõ
non: ꝛ non debuit aliud aliquid addere.
Malum etiam fuit: quando apoſtolus ad

confirmationez verbi ſui addidit: teſtis eſt
mihi deus. Roma. i. Reg. ꝛ. ij. Corint. ii.
Deꝰ ꝛ pater domini noſtri ieſu chriſti ſcit
ꝙ non mētior. ꝛ Gal. i. Que ſcribo vobis:
Ecce coram deo ꝙ non mentior. Preterea
cum in veteri lege prohibita eſſet iuratio
per creaturas: ſi deus voluit oſtendere iu/
rationem omnem eſſe prohibitam ꝛ facere
additionem ad veterem legem potius de/
buit hoc ſpecificare de iuratione per crea/
torē q̃z per creaturam: cum iuratio per cre
aturaz ſatis eſſet prohibita in veteri lege.
Argumenta etiam quibus vtuntur hereti
ci ad confirmationem dicti erroris: valdē
debilia ſunt vt eſt illud. Jaco. quinto. An/
te omnia nolite iurare. Si enim propter h̄
quia ibi dicitur: nolite iurare: peccatum
mortale eſt iurare: ergo cum deus dicat.
Math. vigeſimotertio. Et patrem nolite
vocare vobis ſuper terram: peccatum mor
tale erit vocare aliquem patrem ſuper
terram. Item ſi in nullo caſu iurandum ē:
quia deus. dicit Math. quinto. Ego dico
vobis non iurare omnino: ergo cum aliqs
dicit alicui: colligenti ſaluiam vel petroſil/
lum in orto ſuo vt non colligāt omnino il/
lud: ipſe prohibet euz vt nihil inde colligat
quod manifeſte falſuz eſt: ꝛ ſm cõmunem
vſum loquendi: ꝛ etiam ꝙ in alia faculta/
te dicitur. vnde verſus omnis non nullus:
non omnis dic aliquis nõ. Preterea cauſa
quā deus ſubdit: cum dicit neq̃ per celū
quia thronꝰ dei eſt: ꝛc̄. non eſt competens
cauſa quare nunquā ſit iurandū: ſed qua
re non ſit paſſim iurandum ſiue omnibus
modis: etiam per creaturam huius: quia in
contēptu ipſius: contēnitur ipſe cuius eſt
thronus. Preterea aut ſemper fuit illicitū
iurare: aut cepit eſſe illicitum ab illa pro/
hibitione chriſti: ego autem dico vobis nõ
iurare omnino: primum conſtat eſſe falſuz
cum lex vetus iurare precepit: ꝛ cum ratio
naturalis non dictet hoc malum eſſe: ſecū/
duz hoc videt̃ falſuz eſſe ꝑ hoc ꝙ deus di
cit. ꝙ habūdātius eſt: a malo eſt: tanq̃ꝫ vis
declarans: ꝛ non tanq̃z vis ſtatuēs: q̄re ꝓ
hibuit deꝰ iuramētū vniuerſalit̃ ſi illud ꝓ

hibuit propter periculum periurij eadē rō
ne votum debuit prohibere. Immo eadem
ratione etiam ab hac prohibitione debuit
abſtinere: prohibitio enim iſta facit plures
trangreſſores ꝗ̄ ſint illi qui incurrūt periu
rium. Hoc enim facit oēs iurātes tranſgreſ
ſores ſed etiā prohibitio ⁊ cōſtāt ꝙ plures
iurāt ꝗ̄ peierent. ¶ Itē que ē rō iſta ꝙ nō
ſit iurādū per ieruſalem: qꝛ ē ciuitas regis
magni quādo illud ꝙ iurat non bñ ē eiuſ
dē regis: ⁊ ſcriptū ſit. celū ⁊ terra tranſibūt
verba aūt mea nō tranſibunt. Mat. xxiiij.
Pra. Sicut magis cauēdū eſt paruulo ab
acceſſum ad aqꝫ vel ad aliud periculū ꝗ̄
adulto q ſcit ſibi bene cauere. Sic magis
cauendū fuerit in hac parte populo iudeo
rū rudi: ⁊ paruulo ꝗ̄ populo diſcreto xp̄ia
norū. Ergo ſi ꝓpter periculū ꝓhibitū ē. ma
gis debuit prohiberi tūc. Itē cū ſenſus ſit.
ego dico vobis nō iurare omnino. ⁊c̄. i. vt
nō iuretis oīo etiā ſi mortale peccatū eſt
iurare: qꝛ xp̄s dicit non iurari: ergo eodem
modo facere contra ꝙ cūqꝫ dictum a xp̄o
erit mortale. ergo ſolum precepta ⁊ prohi
bitiōes erūt ⁊ nō erūt: ⁊ nō erūt cōſilia illa
aliqua nec admonitiones ad aliqd melius
⁊ oēs qui erant circa ſtatum perfectiones
erant in ſtatu dānationis cum ad ꝑfectio
nē maneat xp̄s dicēs. Mat. v. Eſtote per
fecti ſicut ⁊ pater videtur celeſtis perfect⁹
⁊ mortaliter peccabit qui fecerit contra il
lud qui aufert q̄ tua ſunt ne repetas. Luc.
vi. ⁊ Iterum qui facit cōtra illud. omnipo
tēti te retribue. in eodē: ⁊ contra illud oīa
quecunqꝫ vultis vt faciant vobis hoīes: ⁊
vos facite illis. Math. vij. ⁊ contra illud.
Mat. v. Et ei qui vult tecū iuditio cōtēde
re ⁊ tunicā tuā tollere dimitte ei ⁊ palliū.
⁊ cōtra illud. Mat. v. Si quis te ꝑcuſſerit
in vnam maxillam prebe ei ⁊ alteram con
tra ꝙ tamē fecit xp̄s. Io. xviij. Qui percu
tienti maxillā eius non prebuit alterā ſed
allegauit iuſtitiam ſuam dicens: ſi male lo
cutus ſum teſtimoniū perhibe de malo. ⁊c̄.
⁊ poſtea. Act. xxiij. Principi ſacerdotū q
preceperat os pauli percuti dixit. percutiet
te deus paries dealbate. Auguſti. Iſta pre
cepta magis pertinet ad preparationē cor
dis que intus eſt: ꝗ̄ ad opus ꝗ̄ in aperto
ſit vt teneantur in ſecreto animi pacientia
cum beniuolentia. In manifeſto autē fiat
ꝙ ei videtur prodeſſe poſſe quibus bñ vel
le debemus preterea quomodo onus chri
ſti erit leue: ſi quecunqꝫ ipſe dicit precepta
ſunt. vel prohibitiones. Item per quod iu
rat quiſlibet illū veneratur hoc amat. hoc
timet. vt dicit. Glo. ſuper. Math. v. Unde
cum iurare per deum. veritatem vtilem ſe
deo honorificum: ⁊ proximo vtile ſit de
ſeruiat dilectionem dei ⁊ proximi: q̄re erit
illicitum vel prohibitum cum plenitudo le
gis ſit dilectio. Ro. decimo. Et cum in duo
bus mandatis de dilectione dei ⁊ proximi
vniuerſa lex pendat ⁊ prophete. Mat. xxij.
pra. Iurare nihil aliud eſſe videtur: ꝗ̄ no
men dei aſſumere ad confirmationem eī
ꝙ dicitur: ſicut haberi poteſt ex duobus lo
cis ſcripture. ſ. ex. xx. Exo. non aſſumes no
men dei tui in vanum. Aſſumere nomē dei
in vanum eſt iurare in vanum: ⁊ ex illo ver
bo. Heb. vi. omnis ꝯtrouerſie eoꝝ finis ad
confirmationem eſt iuramentū qua deſcri
ptione recepta facile eſt oſtendere ꝙ liceat
iurare. Cum enim filius dei in hoc natus
ſit ⁊ venerit in mundum vt teſtimonium p
hiberet veritati: vt ipſe ait. Ioh. xviij. Veri
ſimile eſt ꝗ̄ nomen ſuū non neget ad eā
dem veritatem confirmandam. Immo ꝙ
plus eſt ad confirmationem veritatis mo
ri voluit. Item cū deus pater ſic dilexerit
mundus vt filium ſuum vnigenitum da
ret. Io. iij. c. Veriſimile eſt ꝙ nomen ſuum
vnigenitum ei non neget. Roma. viij. Qui
primo filio ſuo non pepercit ſed pro nobis
omnibus tradidit illum quomodo non cū
illo omnia nobis donauit. Item cum prin
cipes huius mundi talis ſint bonitatis in
ſubditos ſuos vt ſigillis ſuis eis confirmā
veritatem vtilem nunꝗ̄ celeſtis deus ha
bebit hāc in ſubditos ſuos vt nomine ſuo
permittat eos vti. ad confirmandam vtilē
veritatem ſimile argumentum fecit domi
nus. Mat. vij. Dicēs. Si ergo vos cum ſi
tis mali noſtis bona data dare filijs veſtris
quanto magis pater videtur qui in celis ē
dabit bona petentibus ſe. ¶ Item ſi deus
ſigillum ſuum commendauit ſeruis. Veri
ſimile eſt ꝙ non neget illud filijs ſuis. Ro.
viij. Non accepiſtis ſpiritum ſeruitutis ite
rum in timore ſꝫ accepiſtis ſpiritū adoptio

nis filiorum. ¶ Ex predictis manifeſtū eſt
ꝙ iurare non eſt vniuerſaliter malum. Im
mo licitum eſt iurare ad confirmandam
vtilem veritatem. reſpondendum eſt ergo
ad ea que ipſi obiciunt. ¶ Notandum er
go ꝙ potuit eſſe multiplex cauſa: quare de
us diceret illud. Mat. v. Ego dico vobis
b nō iurare omnino. ¶ Prima potuit eſſe ꝙ
iuramentū quandoqꝫ vilipendi facit ſim
plicem aſſertionem: nec iam reputant mul
ti ſimplex mendacium: ex quo nō eſt ibi p
iurium: ſicut multi hodie iuramēta ſine ſo
lennitate facta non reputant propter iura
menta ſolēnia: deus ergo volens ſuos ve
ritatem ſeruare: in ſimplici ſmone ſicut in
iurato ſermone voluit vt nō iurarent quā
tum eſſet in eis. Auguſti. ſuper epiſtola. ad
Gal. non eſt contra dei preceptū iuratio:
ſed ita intelligitur deus: prohibuiſſe a iura
mento: vt quantū in ipſo eſt qſqꝫ non iura
ret ꝙ multi faciunt in ore habentes iura
tionem tanꝗ̄ magnū ſuaue aliquid. Idē
in ſermone domini de monte iuramentum
faciendū eſt in neceſſarijs cum pigri ſint
homines credere ꝙ in eis vtile: iuratio nō
eſt bona: nō tamen mala cū eſt neceſſe. Iō
nō eſt apponenda vt bona non tamen fu
gienda tanꝗ̄ mala cū eſt neceſſaria. Glo.
ſuper Mat. v. Sermo fidelis pro iuramē
to debet haberi ⁊ merito tanꝗ̄ verbum di
cum in templo coram altari immo coram
deo templum eius in baptiſmo dedicatū
eſt ipſe fidelis: deus autē eſt in hoc templo
ſancto ſuo: fides vero altare eſt. ¶ Secun
da cā potuit eſſe periculū ydolatrie ⁊ ter
tia periculū periurij: ex frequenti enim iu
ratione frequens ſequitur periurium ⁊ h̄
duo pericula ſequebantur precipue ex iu
ratione creaturarum. Iō talem iurationē
precipue diſſuadet deus. Glo. Illi vel celū
plus aliquid ſuſpicabant̄ vel per illud iu
rantes non putabāt ſe iuramento teneri.
Ideo iuramentum ſic temperat vt ⁊ celū
creatura dei credatur non plus aliquid. ⁊
quia thronus eius eſt: periuriū timeatur.
Auguſti. in nouo teſtamento dictum eſt ne
omnino iuremus: ꝙ mihi quod propter ea
dictum videtur non: qꝛ verum iurare pec
catū eſt: ſed quia peierare in mane pecca
tū eſt: a quo nos longe eſſe voluit qui ora
tio ne iuremus admonuit. Idem in quo
dam ſermone qui iurat iuxta precipitium
periurij eſt qui nō iurat lōge eſt. ¶ Tertia
cā potuit eſſe ꝑfectio māſuetudinis ꝗ̄ vo
luit eſſe in diſcipulis ſuis qbus dixit illud:
verbū ſicut pꝫ ex euāgelio. Mat. Qui illō
verbū ponit. Iuramētū vero frequēter ē
ex ira ⁊ impaciētia: ideo voluit eos de⁹ a c
iuramēto cauere. ¶ Septē vero diſſuadet̄
circa iuramentū. ¶ Primo appetit⁹ iurā
di. Iac. v. Ante oīa frēs nolite iurare. ¶ Se
cūdo aſſiduitas iurādi. Eccl. 23. Iuratiōe
aſſueſcat os tuū. Ibidē. viij. Multū iurās
replebit̄ iniqtate. Criſ. Nemo eſt q frequē
ter iuret q nō aliqñ piuret. ¶ Tria alia
innuunt̄ per oppoſitū. Je. iiij. Ubi dicit̄ iu
rabunt: viuit deus: in veritate ⁊ iudicio: ⁊
iuſticia ⁊ ſunt illa verbi falſitas defect⁹ de
liberationis ⁊ iniuſticia. ¶ Sextū eſt iura
re per creaturas. ¶ Septimum eſt iurare
pro nihilo. Exo. xx. Nō aſſumes nomē dei
tui in vanū: nō enim habebit in ſotē deus
eū q aſſumpſerit nomē dei ſui fruſtra illō
vero. Mat. Ego dico vobis nō iurare oīo
ꝙ ſic intelligēdū eſt ego dico vobis vt nō
iuretis oīno. i. paſſim neqꝫ etiā p celū ⁊c̄.
nec ſequit̄ ex h̄ ergo nunꝗ̄ iuretis ſicut op
ponēdo oſtendebat̄ ⁊ h̄ innuit̄ q̄ cū que
ſubdit̄: neqꝫ per celū qꝛ thronus dei eſt: h̄
enim ꝙ celū ē thronus dei: nō ē cā ꝙ p ce
lū nō ſit iurādū ſꝫ ē cā ꝙ p celū ſi ē paſſim
iurandū ac ſi peierādo p illud: deus non
offendat̄ cū celū thronus dei ſit: ⁊ in celo
deus ꝯtēnatur. Ad idē videt̄ ptinere illō.
Mat. xxiij. Ue vobis q dicitis qcunqꝫ tē
plū dei iurauerit nihil eſt ⁊c̄. ⁊ ſubdit̄: qui
iurat in tēplo iurat in eo: ⁊ in eo q habitat
in tēplo: ⁊ qui iurat in celo iurat in throno
dei: ⁊ in eo q ſedet ſup eū ſicut nō valet h̄
argumentū. Iſte qui vult ſe radi ⁊ ſuꝑflui
tatē capilloꝝ precidi nō vult vt capilli ſibi
omnino abſcindant̄: ipſe ergo nihil vult d
capillis ſuis preſcidi. Ita non neqꝫ h̄ argu
mentū: dico vobis nō iurare oīno ergo vt
nunꝗ̄ iuretis ad illud vero. Iaco. v. Ante
omnia ⁊c̄. Quadruplex pōt eſſe reſponſio.
¶ Primo vt prohibeatur ibi iuramentum
ꝙ aliquis facit ꝗ̄ cito incipit loqui: illud
enim eſt ex libidine iurandi: prius enim de
bet eſſe ſermo noſter eſt eſt: non non: ꝙ ſi

non credatur ꝙ vtile eſt credi poteſt ſequi iuramentum. ¶ Secundo poteſt intelligi eſſe dictum illud: contra illos: que habent in conſuetudine ante vnūquodqꝫ verbuꝫ ꝓponere iuramentum ſicut modo mos eſt gallicoꝝ. ¶ Tertio pōt dici ꝙ iacobus loquebatur illis qui erant in tribulatione: ſicut enim dicit Glo. ſuper principium canonice eius occiſo ſtephano facta eſt ꝑſecutio magna in eccleſia: q̄ erat hieroſolymis. ⁊ omnes diſperſi ſunt per regiones iudee ⁊ ſamarie preter apoſtolos: his diſperſis qui propter iuſticiam paſſi ſunt mittit epiſtolam monens ergo eos ad pacientiam ⁊ quedā alia ante omnia vult vt a iuramētis que impacientiam ſolent ſequi caueāt. ſicut febricitanti prohibetur ſpecialiter biberé: licet alia multa magis ſint nociua: qꝛ ad illud eſt pronus: ſic qui tribulantur magis prompti ſunt ad iuramenta: ⁊ illa iuramēta frequenter ſunt vel blaſphemie: ⁊ quandoqꝫ tantū illaqueant homines ꝙ in magna ſeruitute eſt homo vt īpoſſibile ſibi videatur quandoqꝫ ſeruare quecunqꝫ iurauit: vnde ſequitur: vt non ſub iudicio decidatis. ſ. a libertate veſtra per obligationē. ¶ Quarto poteſt intelligi ꝙ affectatio ſiue voluntas iuramenti prohibeatur: vnde non dicit non iuretis: ſed nolite iurare: nec ſequitur ex hoc ꝙ iurare ſit mortale ſicut ex illo ꝟbo domini. Mat. xxiij. Patrem nolite vocare vobis ſuper terram: non ſequitur ꝙ mortaliter peccet qui aliquē patrē vocet ſuper terram voluntarium: ergo iuramentum prohibetur ibi. Sed duplex eſt voluntarium quoddam ꝙ eſt pure voluntarium: ⁊ quoddā ꝙ habet aliud cogens exterius: lꝫ non ſufficiens: ⁊ primum h̄ prohibet: ſecūdū non. ¶ Ad verbū vero agendi dicendū eſt ꝙ ſicut trāſire mare nunq̄ eſt ſecurum ⁊ tamen quandoqꝫ eſt neceſſarium: ⁊ quandoqꝫ naufragio aliquis illud tranſit: ſic iuratio nunq̄ eſt ſecura: ⁊ tū quandoqꝫ eſt neceſſaria ⁊ quandoqꝫ ſine peccato iuratur.

¶ Decimaſexta pars de fidelitate. 45

Equitur de fidelitate prout fides idē eſt ꝙ fidelitas ⁊ eſt fides virtꝰ qua promiſſa complentur: vnde Iſido. x. libro ethimologiarum. Fidelis dicitur quia pro eo ꝙ fit ab eo id ꝙ dicit: vel promittit bonū: ⁊ ſicut veritas ſeruat hominē ne aliquē fallat in verbis: ſic fides ſeruat hominē ne aliquis fallat in factis: fides tñ quādoqꝫ large ſumitur: ⁊ ſic ad eam pertinet ſeruare hoīem ne fallat aliū verbo vel facto: ⁊ ſic ſumit Augu. fidē in libro de doctrina chriſtiana. Dicēs. Nemo mentiens in eo ꝙ mētitur ſeruat fidem: hō fidelis credēs de ſe falli. ¶ Fides ꝓut eſt virtus theologica eſt virtꝰ qua eterna bona credimꝰ. ¶ Fides vero ꝓut h̄ de ea loquimur ē virtus cui bona nr̄a in ꝑfici credimur ad hāc ꝓtuīē monemur. Apoc. 2. Eſto inqt fidelis vſqꝫ ad mortem: ⁊ dabo tibi coronaꝫ vite. ¶ Hec virtus multum cōmendabilis eſt. Prouer. xxviij. Vir fidelis multū laudabitur: de hoc cōmendat abraā. Eccleſi. xliiij. Abraā inqt in tentatione inuentus ē fidelis. Itē moyſes. Numeri. xij. Moyſes inqt deꝰ in oī domo mea fideliſſimus eſt. ⁊ Dauid. I. Reg. xxij. Quis in omnibꝰ ſeruis tuis ſicut Dauid fidelis: ¶ Fidei virtus ē valde rara ⁊ valde cara. Prouer. xxij. Uir fidelē qs inueniet: I. Cor. 4. Iam querit inter diſpēſatores vt fidelis quis inueniat: q̄rit inq̄ ⁊ vix inuenit. ¶ In primitiua eccleſia inter. xij. apoſtolos inuentꝰ ē vnꝰ infidelis: ⁊ aliꝗ fideles fuerunt: hodie vero vndecim inueniunt̄ infideles q̄ vnus inuenitur fidelis: huic virtuti cōmittit deus bonoꝝ ſuoꝝ diſpēſationē. Mat. xxiiij. Quis putas ē fidelis ſeruus ⁊ prudēs quē ꝯſtituit dñs ſuper familiā ſuaꝫ vt det illis cibū in tēpore. ¶ Itē huic virtuti dat deꝰ augmentuꝫ gratie. Luc. xix. Euge ſerue bone qꝛ in modico fuiſti fidelis: eris poteſtatem habens ſupra decē ciuitates. ¶ Item huic virtuti deus dat gloriā ſuam. Mat. xxv. Quia ſuper pauca fuiſti fidelis: ſupra multa te ꝯſtituā intra in gaudiū dñi tui. Et notandū ꝙ fides commendabilis ſpecialiter eſt in amico. Eccle. vi. Amico fideli nulla eſt cōparatio. In eodē. Amicus fidelis medicamentū vite. ¶ Itē valde cōmendabilis ē in ſeruo. Eccleſi. xxxiij. Si eſt ſeruus fidelis ſit tibi quaſi anima tua: quaſi fratrem ſic contrecta eum: ſpecialiter cōmendabilis ē

in nuncio. Prouer. xiij. Legatus fidelis ſanitas: e contrario legatus infidelis peſtilens eſt terre ad quā mittitur. Malo enim exemplo multos corrumpit. Prouerbi. 25. Sicut frigus niuis in die meſſis ita legatus fidelis ei qui miſit eum: ⁊ frigus niuis in die meſſis refrigerat: ⁊ legatus ſi fidelis ſit ei a quo mittitur quaſi quoddam refrigerium eſt: a cura enim ⁊ ſollicitudine in parte eum liberat: e contrario vero dicitur de infideli nuncio. Prouer. xxv. Dens putridꝰ ⁊ pes laſſus qui ſperat ſup infideli in die anguſtie: dens putridus ori grauem dolorem ingerit: vnde vulgariter dicitur ꝙ nō eſt dolor ſicut dolor dentis. Infidelis ergo nuncius eſt ei qui in eo ſperat vt dens putridus: qꝛ ei occaſio magni doloris eſt: etiam vt pes laſſus: ſicut enim multum affligitur qui deſiderat peruenire ad aliquem locum ⁊ pre laſſitudine non poteſt: ſic affligitur ille qui expectat nunciuꝫ infidelem qui moram nimiam facit. ¶ Et notandum ꝙ aliquis fidem debet aliꝗ in .iiij. ¶ Primo in hoc vt eum verbo nō fallat. Auguſtinus in libro de doctrina xp̄iana. Omnis qui mētitur inique facit. ¶ Secundo vt archanum eius non denudet. Prouer. vndecimo. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana: qui autē fidelis eſt celat amici fidē perdit. ¶ Tertio in hoc ꝙ in aduerſis eū nō deſerat. Eccle. xxv. Fidē poſſide cum amico in paupertate illius vt ⁊ in bonis illius leteris: in tēpore tribulationis illius permane illi fidelis. ¶ Quarto in h̄ vt in adminiſtratione bonoꝛuꝫ ſibi cōmiſſorum fideliter ſe habeant. ¶ Fidelitas vero quantū ad bona cōmiſſa in qnqꝫ attenditur. ¶ Primū eſt vt ipſe bona ſibi commiſſa nō diſſipet. ¶ Secundum vt ſtudioſe multiplicet. ¶ Tertiuꝫ vt eū qui tradidit parte lucri que ad eum pertinet non defraudet. ¶ Quartum eſt bona ſibi commiſſa prodicioſe ſua non faciat. ¶ Quintum eſt vt inimico eius qui ſibi ea commiſit illa non tradat. De primo legitur. Lu. xvi. Hic diffamatus eſt apud ipſum eo ꝙ diſſipaſſet bona illius. ⁊ Iſa. 14. Tu terrā tuam perdidiſti. Tripliciter aūt fit hec diſſipatio. ¶ Primo quando aliquis vitam ſuā quā debuit expendere ad honoreꝫ dei ⁊ vtilitatem anime ſue expendit in dei contumeliam: ⁊ damnationem anime ſue: conſumendo in ſeruitio diaboli. Prouer. quinto. Non des alienis honorem tuum et annos tuos crudeli. Idem intellige de hijs qui res ſuas in ſeruitio diaboli expendūt ſeruos diaboli inſtantiſſime imitantes: illis ꝓ deo dariſſimos ſe exhibētes. ¶ Secundo quando aliquis deſiſtit ab opere incepto: ante conſumationeꝫ. Prouer. 18. Qui mollis eſt ⁊ diſſolutus in opere ſuo: frater eſt ſua opera diſſipantis: mollis eſt qui cedit duris: diſſolutus eſt qui nullo amore ad opus bonum ligatus eſt: ⁊ talis reputatur diſſipator operum ſuorum. ¶ Tertio quando aliquis ꝙ edificat verbo deſtruit exemplo. Eccleſia. xxxiij. Unus edificans: ⁊ vnus deſtruens quid prodeſt ille labor: ¶ Circa ſecundum notandum: ꝙ circa multiplicationem: triplex poteſt eſſe infidelitas. ¶ Prima eſt cum pecunia domini abſcondit: vnde Math. vigeſimoquinto. Reprehenditur ſeruus malus ⁊ piger qui pecuniam domini abſcōderat. ¶ Secunda eſt: cuꝫ pecunia domini in mercibꝰ que minoris lucri ſunt ponitur: hec infidelitas eſt in illis qui legem domini per quā animas lucrari poſſent contēpnunt: ⁊ phyſicam vel leges per quas lucrantur addiſcunt: nunquid infidelis eſſet nuncius alicuius mercatoris qui domino ſuo emere poſſit ſcarlatam eodem precio: quo emit biſellum: ſi eam non emeret. ¶ Tertia infidelitas eſt in eis qui merces dñi vēdunt vbi minus vendibiles ſunt: ſicut accidit in eis qui partibus docent vbi doctrina eorū vix auditur: ⁊ alibi nolunt docere vbi doctrina eorum cara haberetur. ¶ Circa tertium notandum ꝙ lucrum bonorum operum in tres partes diuiditur. ¶ Prima pars eſt gloria que ad deum pertinet iuxta illud apoſtoli: ſoli deo honor: ⁊ gloria. ¶ Secunda pars eſt exemplum bonum ꝙ pertinet ad proximum: vnde. Math. quinto. Sic luceant opera veſtra coram hominibus vt videant opera veſtra bona ⁊c̄. ¶ Tertia ps eſt vtilitas mercedis q̄ pertinet ad eū qui opera bona facit: dictū ergo

defraudat parte ſua lucri qui gloriam ſuã
querit de bonis operibus que agit. Ber.
fidelis reuera famulus eſt ſi ꝺ multa gloria
domini tui. ⁊ ſi non exeũte a te tamen tran
ſeũte parte nil manibus tuis adherere cõ
tingat. ¶ Circa quartum vero. Notandũ:
ꝙ illi qui bona ſibi cõmiſſa ꝑditione ſua
faciunt cũ infideliter ſe habeant in paucis
ipſi nõ conſtituentur ſuper multa: vt. Lu.
xvi. Si in alienis fideles nõ fuiſtis ꝙ veſtrũ
eſt quis dabit vobis: alienũ vocat tranſito
riũ noſtrum: ⁊ ibidem ꝙ fidelis eſt in mini/
mo ⁊ in maiori fidelis eſt: ⁊ qui in modico
iniquus ẽ in maiori iniqꝰ eſt. ¶ Circa. v.
Notandũ ꝙ velis caſtrũ noſtre bone fidei
cõmiſſuz eſt corpus noſtrũ. ⁊ anima noſtra
vulgarit dicitur ꝙ bonũ caſtrum cuſtodit.
qui corpus ſuũ cuſtodit: ſed melius caſtrũ:
qui animã ſuaz cuſtodit hoc caſtrum cor
poris ſibi querit diabolꝰ reddit cũ petiti
carnis ſuggerit: caſtrũ vero anime ſibi red
di querit qñ peccatũ ſpũalia ſuggerit qñ
vero ſuggeſtioni eius cõſentimꝰ caſtrũ no
bis a deo cõmiſſum hoſti eius tanq̃ prodi
tores tradimus ⁊ valde infideles ſumus ꝓ
cipue ſi non premittamus nunciũ ad dñm
noſtruz ꝓ ſuccurſu cũ ipſe poſſit nobis ſub
uenire ⁊ etiaz velit. Non enim vult ex here
dari. i. Cor. x. Fidelis deus eſt ꝙ nõ patieẽ
vos tẽptari ſupra id ꝙ poteſtis: nuntius ꝙ
ad deum mittendus eſt in temptatione. eſt
oratio: vnde ſuper. Illud ps. intret in con
ſpectu tuo oratio mea dicit. Glo. Magna
virtus orationis oſtenditur. ⁊ illud manda/
tum peragit quo caro peruenire nequit. In/
excuſabilis eſt qui prius caſtruz ſuũ reddit
qñ pro ſuccurſu miſerit vel qui non expe/
ctat ſuccurſum pro quo miſit.
¶ Explicit tractatus de iuſticia.

a **Rimo in tra/**

ctatu. de. iiij. Uirtutibus car
dinalibus ponenda eſt diui/
ſio quã ponit macrobiꝰ hijs
verbis. Qui eſtimant nullis niſi philoſo/
phãtibus ineſſe virtutes virtutum officia
ſic diſpenſant. Prudentie: dicunt eſſe: mun
dum iſtum ⁊ omnia que in mundo ſunt di
uinorum contemplatiõe diſpicere omnẽq̃
cogitationez in ſola diuina dirigere. Tem

perantie: omnia relinquere in quantum na
tura patitur que corporis vſus requirit.
Fortitudinis non terreri animam a corpo
re quodã modo ductu philoſophie. recedẽ
tez nec altitudine perfecte ad ſuperna aſcẽ
ſionis horrere. Iuſticie ad vnũ ſibi propoſi
ti huius conſentire. vnam vnius cuiuſq̃ vir
tutis obſequatũ atq̃ ita fit vt ſm taz rigide
diffinitionis abrũctum rerum publicaz
rectores beati eſſe non poſſint. Sed ploti/
nus gradus virtutuz ſic digerit. Quatuor
inquit ſunt quaternarum genera virtutũ
ex hijs. ¶ Prime politice vocantur. ¶ Se
cũde purgatorie. ¶ Tertie animi iã purga
ti. ¶ Quarte exẽplantes. ¶ Et ſunt politi/
ce hominis quia ſociale animal eſt: hijs bo
ni viri rei publice cõſulunt. vrbes tuentur.
hijs parẽtes venerantur: liberos amant: ꝓ
ximos diligunt: hijs ciuium ſalutem guber
nant: hijs ſocios circũſpectat prouidentia
protegunt iuſta libertate deuinciunt hijs
ſuis memores altos fecere merendo. ¶ Et
eſt politici prudentia ad rationis normam
que cogitat queciiq̃ agit vniuerſa dirige
re: ac nihil preter rectuz velle vel facere hu
maniſq̃ actibus tanq̃ diuinis arbitrijs ꝓ
uidere. Prudẽtie inſunt. Ratio: intellectꝰ:
circũſpectio: prouidentia: docilitas: cautio.
¶ Fortitudinis animi ſupra periculuz ac
tum agere nihilq̃ niſi turpia timere. tole
rare fortiter vel aduerſa vel proſpera. for
titudo parat magnanimitatem: fiduciam:
ſecuritatem: magnificentiam: conſtantiam:
tollerantiam. firmitatem. ¶ Temperantie
nihil appetere penitendum in nullo modo
rationis legem excedere ſub iugo rationis
cupiditatem donare. temperantiam ſequũ
tur: modeſtia. verecundia: abſtinentia: ca
ſtitas: honeſtas: moderatio: parcitas: ſobrie
tas: pudicitia. ¶ Iuſtitie: ſeruare vnicuiq̃
ꝙ ſuum eſt: de iuſtitia veniunt. Innocẽtia.
amicitia: concordia: pietas: religio: affectꝰ:
humanitas. ¶ Secũde quas purgatorias
vocant hominis ſunt qui diuini capax eſt
ſolumq̃ animum eius expediſſe qui decer
nit ſe a corporis contagiõe purgare: ⁊ qua
dam humanorum fuga ſolum ſe inſerere
diuinis: hec ſunt ocioſorum: qui rerum pu
blicarum actibus ſe ſequeſtrant harum qui
dẽ ſingule velint ſuperius expreſſimus di

de virtutibus philoſophantiuz dicceremꝰ.
¶ Tertie ſunt purgati iam defecatiq̃ ani/
mi ab omni mundi huius aſpergine deter/
ſi. Illic prudentie eſt diuina non quaſi ele/
ctione preferre ſed ſola noſſe: ⁊ hoc tanq̃
nihil aliud ſit intueri. temperãtie terrenas
cupiditates non reprimere ſed penitus ob
liuiſci: fortitudinis paſſiones ignorare non
vincere: vt neſciat iraſci cupiat nihil: iuſti/
cie ita cum ſuperna ⁊ diuina mente ſocia/
ri: vt ſeruet perpetuum cum ea fedus imi/
tando. ¶ Quarte exemplares que in ipſa
diuina mente conſiſtunt a quarum exẽplo
reliqne omnes per ordinem defluunt. nam
ſi rerum aliarum multo magis virtutum
ydeas eſſe in mente credendum eſt. Illic ẽ
prudentia. Mens ipſa diuina temperãtia
que in ſe perpetua intentione conuerſa eſt:
fortitudo: ꝙ ſemper idẽ nec aliquando mu
tatur: iuſtitia ꝙ perhẽni lege a ſempiterna
operis ſui continuatione non flectitur.
¶ Explicit tertia pars in tractatu virtutũ:
que eſt de. quatuor. Uirtutibus cardinali
bus: benedictus ieſus chriſtus deus virtu
tum qui incepit ⁊ compleuit.
¶ Incipit tractatus de donis.

d **Icto de virtu/**

tibꝰ theologicis: ⁊ cardinali/
bus. Dicẽdũ ẽ de donis que
chriſtus in ſe habuit. Iſa. xi.
Requieſcet ſuper eum ſpecies dei. ſpecies
ſapientie. ⁊c. Que etiam fidelibus dedit.
Eph. iiij. Aſcendens chriſtus in altum ca/
ptiuam duxit captiuitatem: dedit dona ho
minibus: de donis vero hoc modo agetur·
¶ Primo oſtendetur quare dona vocen/
tur. ¶ Secũdo tangentur aliqua pertinen
tia ad cõmẽdationem donorum ⁊ ad ma/
nifeſtandam numeꝝ eorum. ¶ Tertio age
tur per ordinem de ſingulis.
¶ Quare vocantur dona prima pars. I

c Irca primum. Notandum ꝙ deꝰ
volens oſtendere ſanctitatem hoi/
bus chriſti mediatoris dei ⁊ homi/
num in quo ſperare debebant. iuxta illud.
Eccle. xxiiij. In me omnis ſpes vite ⁊ virtu
tis. voluit oſtendere eum conceptuz de ſpi
ritu ſancto eſſe. Mat. i. Inuenta eſt in vte
ro habens de ſpiritu ſancto. In eodem ꝙ

in eã natum eſt de ſpiritu ſancto eſt. Item
voluit oſtendere ſpiritum ſanctuz in eo cõ
tinue manſurum. vnde. Iſa. loquens de flo
re de quo mundus ſperare debebat fructũ
ſalutis ait. Requieſcet ſuper eum ſpecies
dei. Ibi dicit Glo. in euãgelio nazareorũ ꝙ
ebrayce ſcriptũ eſt ita habetur: factum eſt
cũ aſcendiſſet deus de aqua deſcẽdit fons
omnis ſpiritus ⁊ requieuit ſuꝑ eũ ⁊ dixit ei:
expectabam te fili omnibus prophetis vt
venires ⁊ requieſcerem in te: tu es enĩ reqes
mea tu es filius meꝰ primogenitus qui re
gnas in ſempiternuz. ⁊ Io. i. Uidi inquit.
Io. bap. ſpiritum ſanctum deſcendentem
quaſi columbam de celo ⁊ manentẽ ſuper
eũ ⁊ ego neſciebã. ſed qui miſit me baptiza
re in aqua. ille mihi dixit. Super quem vi/
deris ſpiritum. deſcendentem ⁊ manẽtem
ſuper eum: hic eſt qui baptizat in ſpũ ſan/
cto. Glo. Spiritualiter dicitur ſpiritus ma
nere in xp̃o a quo nunq̃ perfecte receſſit.
Iſa. lxi. Spũs dei ſuper me. Item glo. ſup.
Io. ſpũs ſanctus in ſanctos venit ⁊ ꝓpter
peccata recedit: ſm aliquẽ effectum deſcẽ/
ſus ſpũs ſuper xp̃z. in ſpecie colũbe. idẽ oſtẽ
dit ꝙ oſtendit vox de celo veniens. Mat.
⁊ Luc. iij. Hic eſt filius meus dilectus. ⁊c.
Spũs enim ſonat idẽ ꝙ caritas: ſicut dicit
Glo. ſuper illud. Apo. i. A. viij. ſpiritibus ꝙ
in conſpectu throni eius ſunt. Similis vox
audita eſt in tranſfiguratione. Math. xvij.
Ubi vero. Iſa. oſtendit ſpiritũ ſanctum in
xp̃o manſurũ enumerantur nobiles effectus
qui a ſpiritu ſancto fuerũ in xp̃o. Cũ dicit
requieſcet ſuper eum ſpũs ſapiẽtie ⁊ intellẽ/
ctus: ⁊c. Illi vero effectus rectiſſime dona
vocantur vel ſeptiformis gratia ſpũs ſan
cti: cũ eniz gratia ſpũs. ſ. bonitas ſit libera
liſſime ſe ⁊ ſua cõmunicans ipſe eſt primũ
donum q2 ſe gratiſſime cõmunicat. Augu.
Magna miſericordia dei donum dat eq̃le
ſibi nã ſpũs. ſ. donum eſt de hoc dono le/
git. Act. ij. Babptizetur vnuſq̃ſq̃ veſtrum
in nomine dei noſtri ieſu chriſti. in remiſſio
nẽ peccatorũ veſtrorũ ⁊ accipietis donum
ſpũs. ſ. In ipſo etiã danẽ liberaliſſime cete
ra dona ideo effectus ſancti ſpiritꝰ rectiſſi
me dona vocanẽ. nomine enim doni grati
tudo vel liberalitas inſinuatur: donũ enim
iuxta verbum ſapientie eſt datio in reddi

bilis:q.l.ſit ſine ſpe retributionis. Sen.iiij.
li. de beneficijs nō eſt beneficium qđ in q
ſtum mittitur. Itē in eodem. Si deum imi
taris:da gratis beneficia. Item rectiſſime
vocantur ſeptiformis grā. Gratia enim dī
eo ꝙ gratis detur. Preterea. vbi enumerā
tur.illi.vij. effectus ſpirit⁹.ſ.qui in xp̄o fue
runt:Agitur de filio dei veniente ad ſpon
ſam ſuam:ſponſus vero ad ſponſaȝ veniēs
dona conſueuit afferre. Ideo congrue illi.
.vij.effectus dona vocātur.
ℭ Secunda pars in qua cōmēdantur do
na:ꝛ numerus eorum manifeſtatur.

a Irca ſm. Notandum eſt ꝙ iſta ſe
c ptem dona ſunt quaſi.vij. Stelle in
dextera xp̄i. Apo.I.ꝛ.ij. Stelle dici
poſſunt quia noctem preſentis vite illumi
nāt:preſens vita nox dicitur:ꝛ propter ad
uerſitates quibus plena eſt ꝛ propter tene
broſitatem culpe ꝛ ignorātie que in ea ha
bundant. In dextera vero xp̄i ſunt he ſtel
le q2 chriſtus donationem horum donorū
ad manum ſuam retinuit. Item hec dona
ſunt.vij. lucerne de quibus. Exo.xxvi. Fa
cies lucernas.vij. Et pones eas ſuper cā
delabrum. Glo. Lucerne.vij.ſunt.vij. do
na ſancti ſpiritus que in xp̄o cūcta ſemper
māſerunt:ꝛ fidelibus ſm voluntatem eius
diſtributa ſunt: hec ſuper candelabrum po
nuntur q2 requieuit ſuper xp̄m ſpūs ſapie:
ꝛc. Itē hec dona ſunt.vij. Lāpades de q
b⁹ Apo.4.vij. Lāpades ardētes añ thro
nū dei que ſunt.vij. dona ſancti ſpūs. Itē
dona ſpūs ſancti q̄ accēdūt:ꝛ illuminant:
parata oībus qui ſunt ſedes dei. Itē h̄ do
na ſunt.vij. oculi. Apo.iiij. Et oculos.vij.
Qui ſunt.vij.ſpūs dei. Zac.iij. Sup lapidē
vnū.vij.oculi ſunt ꝛ ponit. Glo. de xp̄o qui
eſt lapis angularis cōiungens duos parie
tes in vnū:ſup quē lapidē.vij.oculi. de q
bus. Iſa.xi. Quieſcet ſuper eū ſpūs dei:ꝛc.
Item h̄ dona ſunt.vij. crines.q caput.ec
cle.xp̄m.ſ.ornauerūt qbus etiā caput ſpon
ſe xp̄i.ſ.cor dȝ eē ornatū. Hos crines demo
nes conanē abradere: his crinibus ablatis
hō debilis remanet vt ſanſon. Iude.xvi.
b Iſta.vij.dona ſunt ↄtra.vij. mala: q̄ enu
merat. Greg. Sup illud: Iob.I. Uētus ve
hemēs irruit a regiōe deſerti ꝛc. Hijs ꝓbis

ſpūs q mentē ante oīa prudentia:tēperā
tia:fortitudine.iuſticia:format eadē contra
ſingula tēptamēta.vij. Uirtutib⁹ inſtituit.
Cōtra ſtulticiā ſapiaȝ. Cōtra hebetudinē I
telectū. Cōtra ꝑcipitationē ↄſiliū. Cōtra ti
morē fortitudinē. Cōtra ignorantiā ſciam.
Cōtra duriciam pietateȝ. ꝯ ſupbiā timorē.
ℭ Tria iſtorū malorū ad effectū videnē p
tinere. Unū ē reſpectu dei.ſ.ſupbia que ē in
ordinata excellētia aī. Aliud reſpectu p
ximi.ſ.duricies. Tertiū reſpectu inimici.ſ.ti
mor.vel puſillanimitas. ↄtra ſupbiā eſt do
nū timoris. Gre.ſuper. Eze.per timorē hu
miles ſum⁹.pietas ē ↄtra duriciā p pietatē
ſum⁹ miſericordes.fortitudo ē ↄtra puſilla
nimitateȝ.4. Mala videnē pertinere ad in
tellectū.ſ.ſtulticia ſiue inſipientia:que ē q
intellectus ſapore terrenoꝝ impedit angu
ſtādo ſapore terrenorū. ℭ Scđm eſt hebe
tudo que ē groſſicies intellectus:qua impe
dit ne penetret interna miniſterioꝝ ꝛ ne
agnoſcat creatorē in creaturis. ℭ Tertiū
malū ē ignorātia que ē defect⁹ diſcretiōis
quantū ad ea q̄ cōmuniter ſunt agenda.
ℭ Quartū ē ꝑcipitatio quantū ad delibe
rationē eoꝝ que ſunt ardua ꝛ q̄ ꝑtinent
ad cōſecutionē ſalutis: ↄtra hec.iiij.mala
vltima ſunt donū ſapientie:ꝛ donū intelle
ctus:donū ſciētie:ꝛ donū ↄſilij:donū ſapiē
tie lumē eſt quo agnoſcunē ſuperiora.ſcia
lumē eſt quo agnoſcunē inferiora. Intelle
ctus lumē ē quo agnoſcunē interiora. Et
a legēdo intus dī intellectus:donū ↄſilij ē
lumē a quo agnoſcunē periculoſa. ℭ Aſſi
gnanē ꝛ aliter.vij.mala preſentis vite.ↄ
que ſunt h̄.vij. dona. ℭ Primū malū ē
puerilitas. Iſa.65. Puer.c.ānoꝝ moriet.I.
Cor.xiiij. Nolite pueri effici ſenſibuſ. Sap.
xij. Infantiū inſenſatorū more viuentes.
Sen.plerūqȝ eſt cū nō puericia:ſed qđ gra
uius eſt puerilitas remanet:ↄtra hoc malū
ē maturitas ſapiētie. Gre.ſup Eze. p ſapiē
tiam maturi ſumus:ad maturitatem ſapie
pertinet puerilia deſpicere:ꝛ digna viris i
tellectu cape:ꝛ affectu deſiderare.puerilia
intelligas lac ſuauitatis tēporalis: ꝛ bona
tēporalia que ſunt vt pira:ꝛ poma cōpara
tiōe eternaꝝ diuitiarū. digna viris intelli
gas gaudia eterna. ℭ Scđm malū ē hebe

tudo:ↄtra intellectū ſola in rebus ſenſibili
bus capimus:illis ſolum herentes:ꝛ quaſi
foris ſtantes.interiora vero horū cognitio
ne non attingimus. cōtra hoc malū eſt do
num intellectus penetrās interiora. Greg.
ſuper. Eze. Intellectus tollit hebetudineȝ.
ℭ Tertium malū eſt periculoſitas: contra
qđ eſt donum ↄſilij. Prouer.xxiiij. Erit ſa
lus vbi multa conſilia. ℭ Quartū malum
eſt certaminum ſpūalium continuitas:con
tra qđ eſt donū fortitudinis:mūdus iſte cā
pus eſt certaminis. Ber. In mūdo iſto q̄ſi
i ſtadio certaminis poſiti ſum⁹. Iob.vij. Mi
litia eſt vita hominis ſuper terrā. ℭ Quin
tū malū eſt error.circa bona ꝛ mala: ꝛ ſm
qualitatem ꝛ ſm quātitateȝ:ſm qualitatē
cū creduntur bona que ſunt mala. Iſa.v.
Ue qui dicitis bonū malū:ſm quantitatē
cū credunē magnē bona que ſunt ꝑua:ꝛ
cōtrario. Cōtra h̄ malū eſt donū ſcientie:
ſcientia reſpicit bonū ꝛ malū. vnde nominat
tur lignū ſcientie boni ꝛ mali. Gen.ij. Pro
pter hunc errorē dī. Sap.xiiij. In magno
viuētes in ſcientie bello tot ꝛ tanta mala
pacem appellant. ℭ Sextū malū eſt vite
execrabilitas qua:ſ.vita noſtra deo non ē
honorifica immo ē ↄtumelioſa ↄtra qđ eſt
donum pietatis ꝑut dura pietas venera
tio ſanctorū.ſ.dei deinde eorum que ei ſan
ctificata ſunt. ℭ Septimū malum eſt ſtul
ta ſecuritas qua nihil ē periculoſius homi
ni tot malis obſeſſo. Prouer.xviij. Qui cō
fidit in corde ſuo ſtultus eſt. ℭ Et notādū
ꝙ minimū horū donorum preualet omnē
auro qđ in mundo eſt:minus videt eſſe do
nū timoris de quo tū legiē. Eccle.xxiii. Ni
hil melius ꝙ timor dei. De pietate vero le
gitur.I.Thy.4.pietas ad omnia vtilis eſt
promiſſionem habēs vite:q̄ nūc eſt ꝛ futu
re. Fortitudo vero reddit hominē inſupe
rabileȝ. Prouer.xxx. Leo fortiſſimus beſtia
rū ad nullius pauebit occurſū:ꝛ qui habȝ
donū fortitudinis dicit illud omnia poſſū
in eo q me ↄfortat. Ph.4. Sapiētia in ter
ra manēs ad menſam celeſteȝ ſedet:ꝛ timor
vēdicat ſibi īfernū vbi vitia eturit. Sapia
paradiſum que eſt eterna pregustat. Forti
tudo vero:ꝛ pietas vendicāt ſibi preſentia
pietas aliena mala cōpaciēdo ſibi bona ef

ficit. Fortitudo vero propria mala pacien
ter ea tollerādo ſibi in bonū cōuertit. Iteȝ
fortitudo ad bona ardua hominem poten
tem reddit. Intellectus ſapiētiā dirigit. cō
ſilium fortitudinē. ſciētia pietatē: timor ve
ro a fide dirigitur:que cum in chriſto non
fuerint inter dona numerātur. Non enim
enumerantur inter dona omnes gratie ſan
cti ſpūs:ſed gratie excellētes que i xp̄o fue
runt:ꝛ Notandum ꝙ tres illorum gratia
rū indubitanter pertinēt ad intellectū.ſ.
donum ſcientie cōſilij:ꝛ intellectus:tres in
dubitanter ad effectum.ſ.donum timoris
pietatis:ꝛ fortitudinis: donū vero ſapien
tie ſecundum quoſdam pertinet ad intelle
ctum ſecundum quoſdam ad effectum: ꝛ
eandem veritatem vero videtur ad vtrū
q3 aliquo modo pertinere. Unde poſſum⁹
dicere ꝙ.iiii. Dona pertinēt ad intellectū:
quattuor. Aliquo modo pertinent ad affe
ctum. ℭ Quadruplex ergo enim cognitio d
ſalubris precellentia habens:poteſt eſſe in
tellectu. due pertinēt ad id quo ſumus ſci
licet ad deum: deus in preſenti triplicite
cognoſcitur. ℭ Primo fide que eſt cogni
tio inicialis ad omnes pertinens ꝛ innititur
auctoritati. ℭ Secundo cognoſcitur in
tellectu qui innititur rationi. Auguſtinus
in libro de vtilitate credendi ꝙ credimus
debemus auctoritati:ꝙ intelligimus ra
tioni. ℭ Tertio cognoſcitur deus experien
tia: guſtando ſcilicet eius ſuauitatem.ſecū
da ꝛ tertia cognitio de deo precellentiam
habent reſpectu prime:ꝛ ideo gratie excel
lētes ſunt que pertinent ad eas: ꝛ enume
rantur inter dona. ℭ Tertia ſalubris co
gnitio precellentiam habens pertinet ad
id ꝙ a nobis eſt ꝙ arduum eſt vel pericu
loſum: que precellentiam habet reſpectu
illius cognitionis que eſt circa alia agen
da que non ſunt ardua vel periculoſa. gra
tia pertinens ad hanc cognitionem dici
tur donum conſilij. ℭ Quarta cognitio eſt
circa res ipſas que propter nos ſunt ſpe
cialiter quantum ad bonitatem et mali
ciam earum: et habet precellentiam reſpe
ctu aliarum cognitionū que ſunt de rebus
quantum ad alias rerū diſpoſitiōes: ꝛ gra
ad hanc cognitioneȝ pertinens dicit donū

ſcientie. ¶ Itē quadruplex ordinata affe-
ctio pōt eſſe in effectu: due reſpectu mali: ⁊
due reſpectu boni: malū fugiendū eſt ⁊ fu-
gandū: fuga mali remoti .ſ. mali futuri. Il-
la virtuoſior eſt: ꝓcellentiā habens reſpe
ctu fuge mali propinqui. Malū enim pro-
pinquū facile eſt fugere .ſ. malum preſens:
ſed eſt fuga mali ꝙ ducit ad malū futurū
.ſ. mali culpe precellentiā hꝫ: cum malū cul
pe bonū videatur eo ꝙ ſit delectabile gra
tia ergo pertinens ad fugaꝫ mali futuri: ⁊
eius ꝙ ducit ad illud excellēs gratia eſt ⁊
vocat donū timoris. Itē fugare miſeriaꝫ
a proximo ꝑ cōpaſſionēꝫ mala eius ſibi aſ-
ſumendo: ⁊ bona ſua cōicando: gratie ex-
cellentis eſt: fugare miſeriam a ſeipſo non
eſt multū virtuoſum: ⁊ gratia illa precellēs
donū pietatꝭ dicit: reſpectu vero boni: ſunt
due affectiones excellentes: vna reſpectu
boni ſūmi: ꝙ eſt finis .ſ. eſuries ſeu ſitis ſua
uitatis diuine amor illius ſuauitatis omꝫ
eſt: omnes enīꝫ beatitudinē appetunt: ſed
eſuries illa paucoꝝ eſt: reſpectu vero boni
ꝙ eſt ad finē ꝙ arduū eſt affectio fortitu-
dinis que excellit reſpectu affectionis que
eſt ad bona que nō ſunt ardua: vnde gra-
tia pertinens ad illā affectionē donū dici
tur. Itē notandū ꝙ inter iſtas .vij. gratias
prout in chriſto fuerūt: tres ſunt pertinen-
tes ad diuina. ⁊ .iiij. ad humana ad diuina
donū intellectus quo cognoſcitur dei veri-
tas: donū ſapiētie quo guſtatur eius ſua-
uitas ⁊ donū timoris quo honorat dei ſub-
limitas, timor enim reuerentie in xp̄o fuit
reuerentiſſime ſe habuit ad deū: homo ille
nō equās ſe illi ſm humanitatē: ſed ei ſub-
iectiſſimus exiſtens. ad humanam vero ꝑ-
tinent alia .iiij. dona humana enim diuidū
tur: in ea que agenda ſunt: ꝯueniunt ab oī-
bus ⁊ ſunt in precepto: ⁊ ea que pertinent
ad ꝑfectionē ſalutis: ad ea q̄ agenda ꝯue-
niunt ab oībus pertinet: donū pietatis cui
lumen miniſtrat donū ſcientie: pietas enīꝫ
quaſi negociatrix eſt. Ideo neceſſarium eſt
lumen ſcientie quo agnoſcat ea: in qb⁹ ne-
gociat: circa ea que ꝑtinent ad ꝑfectioneꝫ
eſt donū fortitudinis: cui lumen miniſtrat
donū ꝯſilij: hoīem ſeruās a precipitatione
in talibus vbi ipſa valde periculoſa ē. Itē

notandū ꝙ dono timoris ſapientia incho
atur. Prouer. i. Timor dn̄i ꝑncipiū ſapiē-
tie: dono ſapiētie: conſumatur: donis vero
medijs proficiendo ad conſumationem ſa
pientie propinquatur. ¶ Item notandūꝫ
ꝙ duo dona pertinent ad contemplatiuā
.ſ. donum intellectus ⁊ donum ſapientie:
dono intellectus contēplamur: deū in crea
turis: dono ſapiētie in ſe. Alia .v. dona per-
tinent ad actiuam: timore declinatur ma-
lum. Prouer. xv. Per timorem dn̄i decli-
nat omnis a malo dono pietatis: ⁊ dono
fortitudinis: ad lumen ſcientie ⁊ conſilij
ſunt bona.

¶ Tertia pars.

Conſequenter agendum eſt de ſin-
gulis donis per ordinem. ¶ Et pri
mo de his que pertinēt ad actiuā.
Actiua enim eſt primo tempore q̄ꝫ contē-
platiua: oportet enim ꝙ homo exerceat ꝓ-
mo ſe in actiua q̄ꝫ aſcendat ad contempla
tiuam. Lya prior fuit nata q̄ꝫ rachel. Gen.
xxviij. Et prius fuit tradēda nuptui: vnde
legitur. In eodem ꝙ abraā dixit iacob cō-
querenti de hoc ꝙ lya ei ſuppoſita eſſet ꝑ
rachele: non eſt in loco noſtro conſuetudi-
nis: vt minorē ante tradamus ad nuptias.
Inter dona vero pertinentia ad actiuam
prius dicetur de dono timoris a quo no-
bis inchoandum eſt ſi volumus proficere.
Auguſtinus in ſermone quodaꝫ de timo
re domini. Iſa. Dona enumeras a ſapien
tia peruenit ad timorem tanquā de ſubli-
mi deſcendens ad nos: vt docent aſcende
re illuc ergo peruenit: vnde debemus in
cipere proficiendo.

¶ Tertia pars.

De timore vero hoc modo agetur.
¶ Primo ponentur eius deſcri
ptiones. ¶ Secundo commenda
tiones. ¶ Tertio tangetur de ſpeciebus
timoris. ¶ Quarto de his que valere poſ
ſunt ad incutiēdum nobis timoreꝫ. ¶ Cir
ca primum notādū: ꝙ timor eſt ſpālis fu
ga mali ne ꝑdat hō ꝙ amat ⁊ eſt ſimplex

deſcriptio hoc de. Glo. Aug. ſup. Io. x. Vbi
loquitur de mercēnario. fuga timoris nō ē
fuga ignauie: ſed fuga ſapiētie. Iob. xxviij.
Ecce timor dei ipſe eſt ſapientia fuga timo
ris: fuga eſt caute declinationis. Prouer.
xiiij. Sapiēs timet ⁊ declinat a malo: ſtul-
tus tranſilit ⁊ confidit talis ē fuga partho
rum que nō eſt ignauia. ſed bellandi ꝑitia
fugiendo vincunt parthy. ideo fugētes ab
his quibus nota eſt eorū peritia timent:
ſic timor dn̄i timet timetur ſm illud. phy.
qui timet deum omnia timent eum: qui ve
ro nō timet deū: timet omnia. Unde caym
perpetrato homicidio fratris caput tremu
lū habuit: ⁊ ait. oīs q inuenerit me occidet
me. Gen. iiij. Non eſt turpis fuga iacula ca
uere: vel protegendo vel abſcōdēdo ſe vel
ſimulata fuga hoſtes ab vrbe longe abſtra
here ſicut legitur feciſſe populus dei. Ioſ.
vij. Item dicit. Augu. xiiij. lib. de trinitate
ꝙ timor eſt amor fugiens ꝙ ei aduerſatur.
Idem timor eſt affectio futuri mali: ſm da
maſcenū: timor eſt expectatio mali. Dicit
enim expectatum malū: timorē conſtituit ꝓ
ſens vero triſtitiam.

¶ Comendatio timoris. ij. capi. 4

Ad cōmendationem timoris diuini
primo valere poſſunt admonitio-
nes quas ſacra ſcriptura facit ad
timendum deuꝫ. Leuit. xxv. Time dominū
deum tuum. Deut. vi. Dominum deum tu
um timebis. Ioſ. x. Timete dominum ⁊ ſer
uite ei corde perfecto. In p̄s. Seruite do-
mino in timore. Item timete dominuꝫ om
nes ſancti ei⁹. Eccleſiaſtici. ij. Fili accedēs
ad ſeruitutem dei. ſta in iuſtitia ⁊ timore.
Einſdem. vij. In tota anima tua time deū.
Mat. x. Timete euꝫ qui poteſt ⁊ corpus ⁊
animā mittere in gehēnam ignis. ¶ Scdo
promiſſiones quas ſcriptura facit timenti-
bus deum. Thob. iiij. Multa bona habe-
bimus ſi timuerimus deum ⁊ receſſerimus
a peccato ⁊ fecerim⁹ bonū. Eccle. i. Timē
ti deū bene erit in extremis ⁊ in diebus de
functionis ſue benedicetur. In eodeꝫ timē
ti dn̄m bene erit. ⁊ in diebus cōſumatiōis
ſue bn̄dicetur. ¶ Tertio ꝙ ſcriptura ſacra

a deo beatificat timentes deum. Prouer.
xxviij. Beatus homo qui ſemper eſt paui-
dus: qui vero mitis eſt dure corruet in ma
lum. Eccle. xxv. Beatus cui donatum ē ha
bere timorem domini. Einſdeꝫ. xxiij. Timē
ti deum beata eſt anima eius. In p̄s. Bea
tus vir qui timet dn̄m. ¶ Quarto excellen
tia q̄ꝫ in ſcriptura ſacra oſtenditur habe-
re timor reſpectu ceterarū gratiarꝫ. Ec-
cle. xxv. Timor dn̄i ſe ſuꝑ omnia ſuper po-
ſuit. Einſdem. xxiij. Nihil melius q̄ꝫ timor
dn̄i. Ber. ſuper. Cant. In veritate nihil di-
dici eque efficax eſſe ad gratiā ꝓmerendaꝫ
⁊ retinēdā. recuꝑandā quā ſi omni tēpore
corā deo inueniaris nō altuꝫ ſapere ſed ti
mere. ¶ Quinto ꝙ timor dei valde placet
deo ſicut patet his verbis ſcripture: que ſe
quuntur: que oſtendunt: q̄ꝫ beneficus ſit de⁹
his qui timent eum. In p̄s. Ecuii dn̄i ſuꝑ
timentes eum oculi in m̄ia miſericordie. Fir
mamentum eſt deus timentibus eum. De
diſti hereditatem timentib⁹ nomen tuum
dn̄e. Quomodo miſeretur pater filioꝝ mi-
ſertus eſt deus timētibus ſe. Volūtatem ti
mentium ſe faciet. Eccle. xxxiij. Timenti de
um non occurrent mala: ſed in temptatiōe
deus illum cōſeruabit: ⁊ liberabit eū a ma
lo. Act. x. In omni gente qui timet deum
⁊ operatur iuſtitiā acceptus eſt illi. ¶ Sex
to cōmendabi'lis eſt timor domini a multi
plici eius effectu. ¶ Notandum ergo ꝙ ti
mor domini malum culpe ꝙ in homine in
uenit expellit ſcilicet peccatum. Eccle. i. Ti
mor dei expellit peccatum. nam qui ſine ti
more eſt nō poterit iuſtificari. Gre. in mo.
Praua mens ſine prius per timorem ver-
titur: ab aſſuetis vitiis non emendatur. Io
ſue. x. Timuimus valde ⁊ prouidimus ani
mabus noſtris. Eccleſiaſtici. ij. Qui timēt
deuꝫ preparabunt corda ſua in conſpectu
illius ſanctificabūt aīas ſuas. Aug. timor
medicamentum eſt: caritas ſanitas. Mi-
chee. vi. Salus erit timentibus nomē ſuū.
Iſa. vigeſimoſexto. A timore tuo domine
concepimus: ⁊ quaſi parturiuimus ſpirituꝫ
ſalutis. Mal. quarto. Orietur vobis timē
tibus nomē meū ſol iuſtitie. Item timor a
malo culpe futuro cuſtodit. Iero. in epiſto
lis. Timor virtutum cuſtos eſt ſecuritas

ad lapſum facilis. Exo. vigeſimo. Ut pro
baret nos venit deus ⁊ vt terror illius eēt
in nobis: ⁊ non peccaretis. timor dei odit
malum. Prouer. octano. Ideo non permit
tit illud in domum cordis intrare: timor in
ferni quaſi expauentaculum ponit in cor
de hominis: ⁊ ad detrahendum vitia ⁊ de
mones ipſe eſt ianitor cordis: vitia ab in/
greſſu eius clana terribili deterrens. clana
illa infinite eſt magnitudinis cum non ſit
peccata eterna. Ipſe gladium ex vtraqꝫ p
te acutum. gladium inqꝫ diuine ſententie:
ad deterrendos fures ſpirituales intentat.
ipſe latrones in terra corporis mei habitā
tes crucifigit. In ps. cōfige timore tuo car
nes meas. timor vigil eſt ⁊ tempore pa
cis: ⁊ tempore belli vigilans ipſam pacem
⁊ ſecuritatem. ſuſpectam habens. ipſe vir
tutes excitat ne ad ſimilitudinem ferri in
quiete conſumantur rubigine ⁊ ne ſecuri
ſubito ab hoſtibus occidantur. Cum enim
virtutes dixerint. pax ⁊ ſecuritas repenti/
nus eis ſemp eueniet interitus. I. The. v.
Timor comprimit virtutē ne euaneſcant.
.xxvij. Si non in timore domini inſtanter
tenueris te: cito ſubuertetur domus tua.
Item timor a bonis tranſitoriis que ſolēt
eſſe occaſio peccati expedit. Sicut timor
naufragij in naue facit exonerari. Job.
trigeſimoprimo. Semper enim quaſi tumē
tes ſuper me fluctus timui deum. ⁊ pōdus
eius ferre non potui. Greg. cum fluctus tu
mentes ſuperuenient: nulla tunc cura rerū
temporalium nauigantibus nulla carnis
delectatio ad mentem reducitur: ea quo/
qꝫ ex naui proijciunt pro quibus longa na
uigia ſumpſerunt. Item ad mala preſen/
tis pene hominē intrepidum reddit. Eccle.
xxxiij. Qui timet deum nihil trepidabit.
Item cor hominis congregat: ⁊ reſtringit.
Eccle. xxi. Qui timet deum conuertetur ad
cor ſuum. Item timor bonorum habundā
tiam introducit. Eccle. xxxv. Qui timet de
um faciet bona. Eccle. vij. Qui timet deuꝫ
nihil negligit. Cor vbi eſt timor domini: eſt
ſicut eger plenus cui benedixit deus. Geſi.

xxvij. Eſt etiam ſicut padiſus propter ame
nitatem ⁊ fertilitatem. Eccle. xl. Timor dñi
ſicut paradiſus benedictionis. ⁊ ſuper om
nem gloriam operuerunt eum ſupple bene
dictiones. In ps. Nō eſt inopia timentib⁹
eum. Eccleſiaſti. xl. In timore domini non
eſt minoratio. Eiuſdem. xix. Timor domini
ad vitam ⁊ in plenitudine cōmorabitur
abſqꝫ viſitatione peſſimi. Timori cuſtodit
deus bona ſua ad ſeruandum. Iſa. xxxiij.
Timor domini ipſe theſaurus ei⁹. Timor
domini plenitudine virtutuꝫ operatur. Ti
morem ſequit ſpes. Prouer. vigeſimoquar
to. In timore domini eſto quotidie: ⁊ habe
bis ſpem in nouiſſime: timētibus domina
tiōes facte ſunt promiſſiones. In ps. Quā
magna multitudo dulcedinis tue de⁹ qꝫ
abſcondiſti timentibus te. Item timor do
mini introducit caritatem ſicut cera lumē
iuxta verbum Aug. Eccleſiaſtici. vigeſimo
quinto. Timor domini initium dilectionis
eius. Item principium eſt ſapientie. Pro/
uer. pmo. Eccleſiaſtici. I. Ber. Introductio
doctos facit: affectatio ſapientes: aliud eſt
multas diuitias ſcire: aliud poſſidere: nec
noticia diuitem facit. ſed poſſeſſio: nec co
gnitio ſapientem. ſed timor facit qui afficit
tu ne ſapientem dixeris qꝫ ſua ſcientia in/
flat. Idem. Ber. Initium ſapientie timor
domini: quia tunc primo deus anime ſapit
cum eam afficit ad timendum non cum in
ſtruit ad ſciendum times dei iuſticiam ti
mes dei potentiam ⁊ ſapien. tibi deus iu
ſtus: ⁊ potens: quia timor eſt ſapor: porro
ſapor facit ſapientem: ſicut ſcientia ſcientes
timori ſapiunt mala: prout debent ſapere.
⁊ hoc eſt prima ſpecies ſaporationis actio
nis ſpiritualis. Eccleſiaſtici. primo. Radix.
Sapientie timere deuꝫ. In eodem plenitu
do ſapientie timere deum. Item in eodem.
Corona ſapientie timor domini: Corona
facit adornatum capitis ⁊ timor dei eſt or
namentum ſapientum: ſapientibus etiam
cauſa eſt corone eterne. Item. Prouer. de
cimoſexto. Timor domini diſciplina ſapiē
tie. Homines luxati abſqꝫ timore dei in di

ſciplinati eſt: ſed timor dei hominem gra
uem ⁊ maturum reddit. Grego. anchora/
mentis pondꝰ timoris. Eccleſiaſtici. vigeſi
moſecundo. Finis modeſtie. timor domini.
.i. conſumatio modeſtie. Timor domini ho
minem fortem efficit. Prouer. decimoquar
to. In timore dñi hec fiducia fortitudinis.
hec fiducia debilitatem hominis in dei for
titudineꝫ mutat. Iſa. quadrageſimo. Qui
ſperat in deo mutabunt fortitudinem. Gre
go. In via domini timor operatur fortitu/
dinem. In via ſeculi debilitatem ſignum
fortitudinis eſt qꝫ timor dei vincula cupi/
ditatum diſrumpit. Item cum ardoribus
habitat ſempiternis. Iſa. trigeſimotertio.
Quis poterit habitare vobis cum igne
deuorante: quis habitabit ex vobis cuꝫ ar
doribus ſempiternis timor facit impleri il
lud. Iſa. trigeſimoquinto. Tūc ſaliet ſicut
ceruus claudus ſm illud poete. pedibus ti
mor addit alas. timor tranſilire facit mon/
tes: ⁊ colles: altitudinem terrarum. terror
fortiſſimos reddit penitentes ad portāda
honera penitentie. timor carcerem inferni
mortem ⁊ tormenta que hoſtis minatur in
gladium ⁊ ignem quasi eum conuertit: hoc
ſit eius refugium hijs ſe tuetur contra te
la inimici. In igne illo ardoreꝫ concupiſcē
tiarum extinguit. De inferno quaſi de tur
ri fortiſſima tela hoſtium deſpicit timor ad
infernum confugiens ab illo maxime fugit
Item timor hominem obedienteꝫ reddit.
Eccleſiaſtici. ſecundo. Qui timent dominū
inquirent que beneplacita ſunt ei. In eo
dem. Qui timent dominum cuſtodient mā
data illius. Geſi. vigeſimoſecundo. Dictuꝫ
eſt abrahe obedienti nunc cognoui qꝫ time
as dominuꝫ. Grego. In prima parte mora
lium deum timere eſt nulla que facienda
ſunt preterire: quomodo timor plenitudi/
nem virtutum operetur oſtendit. Ber. ad
fratres de monte dei loquens de ingrediē
te religionem timor dei incepit operari om
nium virtutum plenitudinem dum per iu
ſticiam defert maiori per prudentiam non
credit ſe ſibi per temperantiam refugit, di/

ſcernere per fortitudinem totum ſe obedieꝰ
tie ſubdit non diſcernendum: ſed ad implē
dum. Item timor dei eſt fons vite indefi/
ciens vt declinet animam mortis. Eiuſdē.
decimo. Timor dei apponet dies. Prouer.
vigeſimo. Timor dei ad vitam ſupple ſum
mandam. Item timor dei hominem glori
ficat. Humiliat enim hominem humilem
vero ſpiritu ſuſcipit gloria. Prouer. vigeſi
monono. Eccleſiaſtici. primo. Timor dei
gloria ⁊ gloriatio. Eiuſdem. decimo. Semē
hominum honorabitur: hoc qꝫ timet deuꝫ:
Eiuſdem. vigeſimoquinto. Gloria ſenum ti
mor dei. Judith. Qui timent te de apud te
magni erunt poma. Prouer. vltimo. Mu
lier timens deum ipſa laudabitur. Eccle
ſiaſtici. decimoquinto. Quam magnus eſt
qui inuenit ſapientiam ⁊ ſcientiam ⁊ non
eſt ſuper timentem deum. Item timor dei
dum vana delectatione hominem cohibet.
veram delectationem dei meretur. Eccle
ſiaſtici. primo. Timor dei leticia et corona
exultationis. In eodem. Timor dei dele
ctabit cor: ⁊ dabit leticiam: et gaudium in
longitudine dierum. Timor dei eſt ſicut
ventus aquilo diſſipans pluuias. Pro
uer. vigeſimoquinto. Ipſe nubes carnaliuꝫ
cogitationum: et affectionum fugat: ⁊ men
tem ſerat. riuos concupiſcentiarum reſtrin
git. reptilia vitiorum de terra corporis hu
mani exterminat. Mare mundi congelan
do conſolidat: vt ſuper illud ambulare qs
poſſit ſicut fecit petrus. Math. vigeſimo
quarto. Ubi timor eſt frigus eſt ardores
deſideriorum carnalium: ⁊ ſecularium tem
perans. timor medium fornacis babilo
nice facit: quaſi ventum roris flantem:
Daniel. tertio. Timor dei a deo hominem
meliorat vt vnus timens deum mille alijs
preferendus videatur. Eccleſiaſtici deci/
moquinto. Melior eſt vnus timens deuꝫ.
qꝫ mille filij impij. Bona etiam tranſito
ria: multum meliorare videtur. Modicum
enim cuꝫ timore dei pferendū eē videmur.
multis diuitijs ſine timorē. Prouer. xv. Me
li⁹ ē parū cū timore dñi qꝫ theſauri magni

ad lapſum facilis. Exo. vigeſimo. Ut pro
baret nos venit deus ⁊ vt terror illius eēt
in nobis: ⁊ non peccaretis. timor dei odit
malum. Prouer. octano. Ideo non permit
tit illud in domum cordis intrare: timor in
ferni quaſi expauentaculum ponit in cor/
de hominis: ⁊ ad detrahendum vitia ⁊ de
mones ipſe eſt ianitor cordis: vitia ab in/
greſſu eius claua terribili deterrens. claua
illa infinite eſt magnitudinis cum non ſit
peccata eterna. Ipſe gladium ex vtraqꝫ p
te acutum. gladium inq̄ꝫ diuine ſententie:
ad deterrendos fures ſpirituales intentat.
ipſe latrones in terra corporis mei habitā
tes crucifigit. In pſ. cōfige timore tuo car/
nes meas. timor vigil eſt ⁊ tempore pa/
cis: ⁊ tempore belli vigilans ipſam pacem
⁊ ſecuritatem. ſuſpectam habens. ipſe vir/
tutes excitat ne ad ſimilitudinem ferri in/
quiete conſumantur rubigine ⁊ ne ſecuri
ſubito ab hoſtibus occidantur. Cum enim
virtutes dixerint. pax ⁊ ſecuritas repenti/
nus eis ſemp eueniet interitus. i. The. v.
Timor comprimit virtutē ne euaneſcant.
.xxvij. Si non in timore domini inſtanter
tenueris te: cito ſubuertetur domus tua.
Item timor a bonis tranſitorijs que ſolēt
eſſe occaſio peccati expedit. Sicut timor
naufragij in naue facit exonerari. Job.
trigeſimoprimo. Semper enim quaſi tumē
tes ſuper me fluctus timui deum. ⁊ pōdus
eius ferre non potui. Greg. cum fluctus tu
mentes ſuperueniunt: nulla tunc cura rerū
temporalium nauigantibus nulla carnis
delectatio ad mentem reducitur: ea quo/
qꝫ ex naui proijciunt pro quibus longa na
uigia ſumpſerunt. Item ad mala preſen/
tis pene hominē intrepidum reddit. Eccle.
xxxiij. Qui timet deum nihil trepidabit.
Item cor hominis congregat: ⁊ reſtringit.
Eccle. xxi. Qui timet deum conuertetur ad
cor ſuum. Item timor bonorum habundā
tiam introducit. Eccle. xxxv. Qui timet de/
um faciet bona. Eccle. vij. Qui timet deuꝫ
nihil negligit. Cor vbi eſt timor domini: eſt
ſicut eger plenus cui benedixit deus. Geñ.

xxvij. Eſt etiam ſicut padiſus propter ame
nitatem ⁊ fertilitatem. Eccle. xl. Timor dñi
ſicut paradiſus benedictionis. ⁊ ſuper om
nem gloriam operuerunt eum ſupple bene
dictiones. In pſ. Nō eſt inopia timentibꝰ
eum. Eccleſiaſti. xl. In timore domini non
eſt minoratio. Eiuſdem. xix. Timor domini
ad vitam ⁊ in plenitudine cōmorabitur
abſqꝫ viſitatione peſſimi. Timori cuſtodit
deus bona ſua ad ſeruandum. Iſa. xxxiij.
Timor domini ipſe theſaurus eiꝰ. Timor
domini plenitudine virtutuꝫ operatur. Ti
morem ſequit̄ ſpes. Prouer. vigeſimoquar
to. In timore domini eſto quotidie: ⁊ habe
bis ſpem in nouiſſime: timētibus domina/
tiōes facte ſunt promiſſiones. In pſ. Quā
magna multitudo dulcedinis tue deꝰ q̄ꝫ
abſcondiſti timentibus te. Item timor do/
mini introducit caritatem ſicut cera lumē
ſuꝫta verbum Aug. Eccleſiaſtici. vigeſimo/
quinto. Timor domini initium dilectionis
eius. Item principium eſt ſapientie. Pro/
uer. pmo. Eccleſiaſtici. i. Ber. Introductio
doctos facit: affectatio ſapientes: aliud eſt
multas diuitias ſcire: aliud poſſidere: nec
noticia diuitem facit. ſed poſſeſſio: nec co/
gnitio ſapientem. ſed timor facit qui afficit
tu ne ſapientem dixeris q̄ꝫ ſua ſcientia in/
flat. Idem. Ber. Initium ſapientie timor
domini: quia tunc primo deus anime ſapit
cum eam afficit ad timendum non cum in
ſtruit ad ſciendum times dei iuſticiam ti/
mes dei potentiam ⁊ ſapien. tibi deus iu/
ſtus: ⁊ potens: quia timor eſt ſapor: porro
ſapor facit ſapientem: ſicut ſcientia ſcienteꝫ
timori ſapiunt mala: prout debent ſapere.
⁊ hoc eſt prima ſpecies ſaporationis actio/
nis ſpiritualis. Eccleſiaſtici. primo. Radix.
Sapientie timere deuꝫ. In eodem plenitu
do ſapientie timere deum. Item in eodem.
Corona ſapientie timor domini: Corona
facit adornatum capitis ⁊ timor dei eſt or
namentum ſapientum: ſapientibus etiam
cauſa eſt corone eterne. Item. Prouer. de/
cimoſexto. Timor domini diſciplina ſapiē/
tie. Homines lutati abſqꝫ timore dei in di/

ſciplinati eſt: ſed timor dei hominem gra
uem: ⁊ maturum reddit. Grego. anchora/
mentis ponde timoris. Eccleſiaſtici. vigeſi/
moſecundo. Finis modeſtie. timor domini.
.i. conſumatio modeſtie. Timor domini ho
minem fortem efficit. Prouer. decimoquar
to. In timore dñi hec fiducia fortitudinis.
hec fiducia debilitatem hominis in dei for
titudineꝫ mutat. Iſa. quadrageſimo. Qui
ſperat in deo mutabunt fortitudinem. Gre
go. In via domini timor operatur fortitu/
dinem. In via ſeculi debilitatem ſignum
fortitudinis eſt ꝙ timor dei vincula cupi/
ditatum diſrumpit. Item cum ardoribus
habitat ſempiternis. Iſa. trigeſimotertio.
Quis poterit habitare vobis cum igne
deuorante: quis habitabit ex vobis cuꝫ ar
doribus ſempiternis timor facit impleri il
lud. Iſa. trigeſimoquinto. Tūc ſaliet ſicut
ceruus claudus ſm illud poete. pedibus ti
mor addit alas. timor tranſilire facit mon/
tes: ⁊ colles: altitudinem terrarum. terror
fortiſſimos reddit penitentes ad portāda
honera penitentie. timor carcerem inferni
mortem ⁊ tormenta que hoſtis minatur in
gladium ⁊ ignem quasi eum conuertit: hoc
ſit eius refugium hijs ſe tuetur contra te/
la inimici. In igne illo ardoreꝫ concupiſcē/
tiarum extinguit. De inferno quaſi de tur/
ri fortiſſima tela hoſtium deſpicit timor ad
infernum confugiens ab illo maxime fugit
Item timor hominem obedienteꝫ reddit.
Eccleſiaſtici. ſecundo. Qui timent dominū
inquirent que beneplacita ſunt ei. In eo/
dem. Qui timent dominum cuſtodient mā
data illius. Geñ. vigeſimoſecundo. Dictuꝫ
eſt abrahe obedienti nunc cognoui ꝙ time
as dominuꝫ. Grego. In prima parte mora
lium deum timere eſt nulla que facienda
ſunt preterire: quomodo timor plenitudi/
nem virtutum operetur oſtendit. Ber. ad
fratres de monte dei loquens de ingredien
te religionem timor dei incepit operari om
nium virtutum plenitudinem dum per in
ſtitiam deſert maiori per prudentiam non
credit ſe ſibi per temperantiam refugit, di/

ſcernere per fortitudinem totum ſe obedienti
tie ſubdit non diſcernendum: ſed ad implē
dum. Item timor dei eſt fons vite indefi/
ciens vt declinet animam mortis. Eiuſdē.
decimo. Timor dei apponet dies. Prouer.
vigeſimo. Timor dei ad vitam ſupple ſum
mandam. Item timor dei hominem glori/
ficat. Humiliat enim hominem humilem
vero ſpiritu ſuſcipit gloria. Prouer. vigeſi/
monono. Eccleſiaſtici. primo. Timor dei
gloria ⁊ gloriatio. Eiuſdem. decimo. Semē
hominum honorabitur: hoc ꝙ timet deuꝫ:
Eiuſdem. vigeſimoquinto. Gloria ſenum ti
mor dei. Judith. Qui timent te de apud te
magni erunt poma. Prouer. vltimo. Mu
lier timens deum ipſa laudabitur. Eccle/
ſiaſtici. decimoquinto. Quam magnus eſt
qui inuenit ſapientiam ⁊ ſcientiam ⁊ non
eſt ſuper timentem deum. Item timor dei
dum vana delectatione homineꝫ cohibet.
veram delectationem dei meretur. Eccle/
ſiaſtici. primo. Timor dei leticia et corona
exultationis. In eodem. Timor dei dele/
ctabit cor: ⁊ dabit leticiam: et gaudium in
longitudine dierum. Timor dei eſt ſicut
ventus aquilo diſſipans pluuias. Pro/
uer. vigeſimoquinto. Ipſe nubes carnaliuꝫ
cogitationum: et affectionum fugat: ⁊ men
tem ſerat. riuos concupiſcentiarum reſtrin
git. reptilia vitiorum de terra corporis hu/
mani exterminat. Mare mundi congelan
do conſolidat: vt ſuper illud ambulare qs
poſſit ſicut fecit petrus. Math. vigeſimo/
quarto. Ubi timor eſt frigus eſt ardores
deſideriorum carnalium: ⁊ ſecularium tem
perans. timor medium fornacis babilo/
nice facit: quaſi ventum roris flantem:
Daniel. tertio. Timor dei a deo hominem
meliorat vt vnus timens deum mille alijs
preferendus videatur. Eccleſiaſtici deci/
moquinto. Melior eſt vnus timens deuꝫ.
q̄ꝫ mille filij impij. Bona etiam tranſito/
ria: multum meliorare videtur. Modicum
enim cuꝫ timore dei pferendū eē videmur.
multis diuitijs ſine timorē. Prouer. xv. Me
liꝰ ē parū cū timore dñi q̄ꝫ theſauri magni

⁊ inſatiabiles:⁊ vt breuiter dicamus:finis
ſalubris doctrine:dicit eſſe timor dñi. Eccle.
vlti. Finē loquēdi pariter oēs audiamꝰ ti
me deuꝫ ⁊c̃. De timore dicit. Iſa.11.ꝙ xp̄m
repleuerit cū de aliis dōis tantūmodo di
cat ꝙ in xp̄o requieſcerent timor dei reple
re dꝫ viros ſanctos. B. Loquēs de ſpiritu
timoris nimirū iſte q totū ſibi dꝫ hoīem in
dicare. Idē nō eſt quo admittas ſuperbiā
repletus timore dñi. Uiri ſancti timēt ſem
per ⁊ vbicūqꝫ. Eccle.18. hō ſapiens in om
nibꝰ metuit. Prouer.xxviij. Btūs homo q
ſemꝑ eſt pauidus. Quid ſemꝑ ſit timēdꝰ:
oſīdit. B. ſuꝑ cant. Dicens cū adeſt gratia
time ne nō digne operis ex ea:āplius time
ſubtracta gratia:q̄r reliqt te cuſtodia tua:
ſi redierit gratia multo amplius:plus timē
dū ne forte ꝯtingat pati recidiuū.recidere
enim ꝙ īcidere deterius ē:iuxta illud. Io.
.5. Ecce iā ſanus factus es:noli āplius pec
care:ne deteriꝰ tibi aliud con. ¶ Alie tres
cāe timoris pñt aſſignari. Quaꝝ nō p̄ma
tāgit in.p̄s. Delicta qs intelligit:delictum
dicit peccatum omiſſionis a delinquendo
multi vero ſunt:q lꝫ non cōmittant pecca
tū mortale neſciunt:tñ vtrū omittēdo mor
taliter peccent. ¶ Alia cauſa timoris pōt
eſſe:q̄r multa videtur hoī bona que deus
intelligit eſſe mala. Grego. Plerūqꝫ in cō
ſpectu ſordet interni iudicis ꝙ intentione
fulget operantis. I. Cor. 4. Nihil mihi con
ſcius ſum ſed in h̄ iuſtificatus ſum. ¶ Ter
tia cauſa eſt q̄r neſcit homo qualis futurꝰ
ſit finaliter lꝫ in preſenti ſit bonus. Ecclesi.
.9. Sic iuſti atqꝫ ſapientes:⁊ opera eorum
in manu dei:⁊ tñ neſcit homo vtrum odio
an amore dignus ſit finaliter intellige:po
teſt enim aliqs in momento cadere: ⁊ non
adiciet vt reſurgat. ¶ Ubiqꝫ timendū ē q̄r
de quolibet ſtatu aliquid dānatur. E ſec.
.13. Conſolatio abſcōdita ē ab oculis meis
q̄r ipſe inter fratres diuidet:⁊ loquit̄ de in
ferno. Mat.xxiiij. Duo in lecto vnus aſſu
metur ⁊ alter relinquet̄:lectum intelligas
quietem cōtemplationis. Timendū eſt ho
mini ex omni parte:homo.n.ē ſicut caſtruꝫ
vndiqꝫ portas habens ꝑ quas capi pōt:
porte iſte ſenſus ſunt:eſt etiam hō ſicut ca
ſtrū obſeſſum vndiqꝫ ab hoſtibus. Sapiē.
xiiij. Creature dei in odium facte ſunt:⁊ in

temptatione anime hominum ⁊ in muſci
ſcipulam pedibus inſipientiū. Uiri ſancti
non ſolum timent in malis ſed etiam in bo
nis. Iob.9. Uerebatur omnia opera mea.
Greg. Piaꝝ mentiū eſt ibi culpam agno
ſcere vbi culpa nō eſt. Ideꝫ ſi placere deo
veraciter capimus poſtq̄ꝫ peruerſa ſubegi
mus ipſa etiā in nobis bene geſta timea
mus. Gre.in.ij.parte moral. Iuſti omne q
agunt metuunt dum caute conſiderāt an
te quantum iudicem ſtabunt.

¶ De ſpeciebus.iij.capitu.

Equitur de ſpeciebus timoris.
¶ Notandum ꝙ illud. Prouer.
.I. Timor domini principiuꝫ ſapiē
tie diſtinguit. Glo. Bede. duas ſpecies ti
moris his vbis. Duo ſunt timores dñi ſer
uil. ⁊ amicabil. ſuil. q p̄ncip ū ſapientie ē:
amicabil. q perfectionem ſapientie comi
tat̄:ſeruilis principiuꝫ ſapientie eſt:quia
qui poſt errata ſapere incipit. Primo timo
re diuino corripitur:ne puniatur ſed hūc
pfecta caritas foras emittit:ſuccedit huic
timor domini permanens in ſeculum ſecu
li:quem non excludit caritatis: ſed auget
quo timet filius ne vel in modico oculos
amantiſſimi patris offendat. Ber. in ſer
monibus. Diſtinguit tres ſpecies timoris
his verbis. Primus timor ē ne crucieṁr
in gehenna. Secundus ne ex luſi a viſione
dei priuemur tam inextimabili gloria. Ter
tius replet animam omni ſollicitudine ti
mendā ne forte deſeratur a gratia. ¶ Sed
nec. Beda. nec. Ber. Ponunt ſpecies timo
ris niſi domini. Unde poſſunt diſtingui
.vij. ſpecies timoris vt enumerētur omnes
ſpecies timoris: ſiue ſit timor bonus: ſiue
malus:vel neqꝫ bonꝰ neqꝫ malus. ¶ Pri
ma ſpecies timoris ē:timor naturalis quo
quilibet timet naturaliter nociuū nature.
h̄ timor nec eſt meritorius nec demeritori
us: quia non ſubeſt libero arbitrio hic ti
more timuit chriſtus naturaliter mortem.
Mat.14. Cepit ieſus pauere. ¶ Secunda
ſpecies eſt timor humanus: cum.ſ. aliquis
timet ampliꝰ debito corpori ſuo qui timor
prohibetur. Mat.10. Nolite timere eos q
occidunt corpus:⁊ procedit ex nimio amo
re preſentis vite:⁊ ſicut amor preſentis vi
te eſt quādoqꝫ veniale peccatū vt quādo

eſt citra deum quandoqꝫ vero eſt mortale
vt quando non eſt citra deum vel ſupra.
Ita timor humanꝰ:quandoqꝫ eſt veniale
peccatum.et quando oritur ex amore ve
niali.quandoqꝫ mortale:ut cum oritur ex
amore mortali:de quo amore. Ioh.xii. Qui
amat animā ſuā perdet eam:ex timore hu
mano negauit. Petrus xp̄m Matei. xxvi.
Mat.xiiii. Luc.xxii. ¶ Tertia ē timor mū
danus.quando aliquis minus tim: ū rebꝰ
ſuis. Iſte timor fuit i iudeis qui occiderūt
xp̄m. Io.xii. Si dimittimus eum ſic omnes
credent in eum.⁊ venient romani ⁊ tollent
noſtrum locuꝫ:⁊ gentem. Iſte timor multū
habet cruciatus. Augu.. Diuicie plus cru
ciant adepte āmiſſionis timore:q̄ꝫ concupi
te adeptionis ardore. ¶ Quarta ſpecies ē
timor ſeruilis:timor ſeruilis eſt vt ait Aug.
Cum ꝓpterea timorem gehenne continet
ſe homo a peccato:⁊ ille timor non eſt cum
caritate. Unde Augu. Loquens de h̄ timo
re. Innaniter inquit putat victorem ſe
eſſe peccati qui timore non peccat:quia ſiū
impletur foris negociū male cupiditatis.
Ipſa tñ mala cupiditas intus ē hoſtis. idē
Ipſa voluntate reus eſt qui vult facere ꝙ
non licet fieri:ſed ideo non facit:quia non
poteſt impune fieri:nā quātū in ipſo ē ma
lum non eſſe iuſticiam prohibentem atque
punientem ⁊ utiqꝫ ſi malum non eſſe iuſti
ciam quis dubitauerit ꝙ eam ſi poſſet au
ferret ac per hoc quomō iuſtus eſt iuſticie
talis inimicus vt ſi poteſtas detur precipi
entem auferat ne cominantem vel iudican
tem ferat. Inimicus ergo iuſticie eſt qui pe
ne timore ū peccat. Amicus aūt erit ſi eiuſ
amore non peccet. Iteꝫ ſuper illud.p̄s. Cō
fige timore tuo carnes meas. Dicit glo. Ti
mor legis ſeruilis pedagogus in me preceſ
ſit q ad caſum duxit.ſed non crucifigit car
nem quia viuit peccandi voluntas.⁊ ſeq̄re
tur opus ſi ſperaretur īpunitas:⁊ ſecundū
hanc glo. Non ſolum vocatur timor ſeruil'
quādo aliquis dimittit peccare: timore pe
ne future: ſed etiam quis dimittit peccare
timore pene temporalis:vt faciebant multi
in veteri lege:⁊ vt ſit hodie in multis religi
onibus. Ro.viii. Non accepiſtis ſpiritū ſer
uitutis.iterum in timore. Timor ſeruilis eſt
quaſi veſtis de ſacro cum quaſi nullꝰ īgre

ditur regnum celorum non licebat indutū
ſacro ingredi aulam aſſuerī. Heſter.iiij.
¶ Quinta ſpecies eſt timor inicialis qui ē
cū īpfcā caritate. De quo.i. Io.iiij. perfcā
caritas foras emittit timorem q̄m timor
penam habet. glo. Timorem illum de quo
dicitur. inicium ſapientie timor dei. quo ti
met quiſqꝫ incipiēs opera iuſticie ne vēiat
ſtrictus iudex:⁊ ſe minus caſtigatum dam
net. qui habet hunc timorem timet puniri
⁊ timet adeo ſeparari quod iam amat ſed
timor ſeparationis:principalior eſt. ¶ Se
xta ſpecies eſt timor filialis:que eſt cum ꝑ
fecta caritate qui ſcdm aliquem viſum ſinꝫ
manebit in p̄ria de quo. In p̄s. Timor dei
ſanctus permanet in ſeculum ſeculi. qui hꝫ
timorem filialem cauet offenſam patris ce
leſtis ſicut bonus filius: etiam ſi ſciret ex il
la offenſa nihil mali ſibi accedere:cum iſto
timore ſecuritas eſt cum adſit perfecta ca
ritas.i. Io.iiij. In hoc perfecta eſt caritas
dei nobiſcum vt fiduciam habeamus ī die
iudicii:quia ſicut ille eſt ⁊ nos ſumꝰ ī hoc
mūdo. glo. Per hoc habemus fiduciaꝫ: q̄r
imitamur pfectionē dilectōis eius ī mūdo
amādo. ſcilicet inimicos. vbi eſt perfecta ca
ritas deeſt remorſio ꝯſcientie ⁊ timor eter
ne pene.i. Io.iiii. Qui timet non eſt perfcūſ
in caritate. Gloſa. ſuper illud caritas foras
emittit timorem. Perfecta caritas: perfcāꝫ
iuſticiam facit: nec habet vnde timeat: ſed
deſiderat. Dicuntur ſancti maxime timere
gehennam quia cauent ea que ad gehēnā
ducunt. Gregorius. ſemper mens plus il
luminata plus timet. Ieron. Prudenter ti
metur quicquid accedere poteſt. Uſus tio
ris filialis in patria dicitur eſſe quedam re
ſilicio a dei altitudine ī propriā paruitatē
poterit tamen videri alicui:ꝙ timor filialis
in patria ſit voluntas cauendi dei offenſā
vel quedam fuga ſpiritualis diuine altitu
dinis qua. ſ. electi refugiunt ſe equare deo
volentes eſſe ei ſubiectiſſimi. ¶ Et notādū
ꝙ cum timor ſit fuga mali. malum vero di
uidatur in malum pene ⁊ malum culpe. ti
mor filialis fugit malum culpe. ſ. dei offen
ſam. timor vero naturalis:naturaliter fugit
malum pene:fuga vero mali pene volunta
ria pertinet ad alios. iiii. ſpecies timoris.
malum pene diuiditur in penam ſenſus ⁊

penam damni vtraqꝫ diuiditur in tēpora/
lem penam. ⁊ eternā. Fuga pene ſenſus tē
poralis pertinet ad timorem humanum. fu
ga vero pero pene ſenſus eterne ad timorē
ſeruilem. Fuga damni temporalis ad timo
rem mundanum. Fuga damni eterni ad ti
morem inicialem. Item notanduꝫ ꝙ timor
ſic deſcribi poteſt. Timor eſt ſpiritual' fuga
rei ꝑpotentis: vel excellentis ⁊ intelligas rē
prepotentem: que potens ē ſcđm' ſuſpitōeꝫ
vel opinionem timens. Res uero illa: vel ē
bona: vel eſt mala. Si bona fuga illius ꝑti
net ad timorem reuerencie. Si vero maluꝫ
eſt aut fuga illius mali eſt bona aut mala.
Si mala eſt pertinet vel ad timorē huma/
num vel mundanum. Ad timorem huma/
num. Si illud malum pertinet ad ipſam ꝑ
ſonam. Ad mundanum vero ſi malū illius
pertinet ad damna rerū. Si vero fuga illa
bona eſt: ⁊ ē ſine caritate: pertinet ad timo
rem ſeruile. Si vero eſt cum caritate ſed in
perfecta pertinet ad timorem inicialem. Si
vero cū caritate ꝑfcā ꝑtiet ad timoreꝫ filia
lem. Et notandum ꝙ cum aliqđ periculuꝫ
homini imminet ipſe timere debet eum qui
omnia habet ī poteſtate ſua. Gre. Quicqđ
eſt ꝙ exterius ſeuit per h̄ ille timendus eſt
qui h̄ interius diſpoſuit. ꝑs. Timeat eū oīſ
terra. Augu. Si creature ſeuiant deū time
nō illas quia omnia ſub ipſo ſunt. Glo. Cu
piditatem nocendi per te habes. poteſtatē
autē nocendi. ſi ille non dat non habes. Jō
deus homo ſtans ante poleꝫ ait. Nō habe
res in me poteſtatem niſi eſſet datum tibi
deſuper. nec etiam ipſe diabolus vel vnam
ouiculam potuit tollere viro ſcō. Job. Ubi
prius diceret mitte manum tuam. Job. ii.
Hoc eſt da poteſtatem. i. Mach. ii. A verb̄
viri peccatoris ne timueris. quia gloria eiꝰ
ſtercus ⁊ vermis eſt. hodie extollitur: ⁊ craſ
non inuenietur. Iſa. viii. Timorem eius ſci
licet populi coniurantis ꝯ me nō timeatis:
neqꝫ paueatis dn̄ꝫ exercituū ipſū ſanctifica
te. ipſe pauor noſter. ⁊ ipſe timor noſter. Itē
Iſa. li. Quis tu vt timeas ab omni mortali
⁊ a filio hominis. qui quaſi fenum areſcet.
Prouer. xxx. Qui timꝫ hominē cito corruet
qui ſperat in deo ſubleuabitur.

Sexta ſpecies timoris ſꝫm Damaſcenuꝫ

¶ Item notandum ꝙ Johānes damaſce
nus diſtiguit vi. ſpēs timoris. vnamquāqꝫ
deſcribens his verbis. Diuiditur timor in
ſex ſpecies. i. ſegniciē. Erubeſcentiam. Ue
recūdiam. Admirationem. Stuporeꝫ. Ago
niam. Segnicies eſt timor future operatio
nis. Erubeſcentia timor eſt in expectatione
conuicij. Uerecūdia timor eſt in turpi factō.
Admiratio eſt timor ex magna ymaginati
one. Stupor eſt timor per caſum: ſcilicet per d
infortunium. De erubeſcētia dicit. Job. da
maſcenꝰ. Quod eſt optima pħs de niniue
quoddā erubuit: ſalua res eſt. Sene. in epi
ſtolis. Uerecundia bonum in adoleſcente
ſignum eſt. Tullius in ii. de offi ciis Sine ve
recundia nihil rectum eſſe poteſt: nihil hōe
ſtum. Ber. ſuper cant. Neſcio ſi quicꝙ̄ gra
cius verecundia in moribus hominum de
prehendi queat. Uerecundia omnium eſt
ornatus etatum: ſed in tenera etate amplꝰ
pleniuſqꝫ eniteſcit. qđ amabilius verecūdo
adoleſcente: Quā pulchra h̄ ⁊ q̄ꝫ ſplendi/
da gemma morum in vultu adoleſcentis:
q̄ꝫ vera ⁊ minime dubia. bone nuncia ſpei.
bone indol' index: quid iſta turpiloquij ⁊
omnis deinceps turpitudinis fugitiua:
ſoror eſt continentie. Nulluꝫ eſt eque mani
feſtius ſignuꝫ columbine ſimplicitatis: ⁊ iđ
teſtis innocentie: lampas eſt pudicitie men
tis lucifer lucens: vt nil in ea tempore: vel
indecorum reſidere attemtet ꝙ non illico
prodeat. Ideꝫ verecundia ſpecialis gloria
eſt conſcientie. Fame cuſtos. Uite decus.
Uirtutis ſedes. Uirtutum primicie. Natu
re laus. In ſigne totius honeſti. De erube
ſcentia bona vel mala require in tractatu
de ſuperbia vbi agitur de ornatu mulieꝝ.

De his que incutiūt timores. c. iiij. vi.

Sequitur đ his que poſſunt homini
incutere timoreꝫ. Notandū ergo ꝙ
duodeciꝫ ſunt que ad h̄ valere ꝑñt.

¶ Primum eſt conſideratio lachrimarum
xp̄i. Ueriſimile ē ſtatum illuꝫ valde pericu
loſuꝫ eē pro quo deus fleuit. De lachrimis
xp̄i hētur. Luc. xix. Uidens ieſus ciuitateꝫ
fleuit ſuper illā. Johā. xi. Et lachrimatus
ieſus. Et. v. ad Heb. Cum clamore valido
⁊ lachrimis preces offerens exauditus eſt
pro ſua reuerentia. Ber. Compatitur dei fi
lius: ⁊ plorat: homo patitur ⁊ ridebit.

¶ Secundum eſt conſideratio paſſionis
xp̄i. Ber. Ex conſideratione remedii: peri/
culi mei eſtimo quantitatem. filius enim oc
cidi iubetꝰ ut vulneribus meis precioſo ſan
guinis illius balſamo medeatur. agnoſce
homo q̄ꝫ grauia ſint illa vulnera pro qbus
neceſſe eſt xp̄m deum vulnerari. Sic medi
cine extimatio ⁊ doloris: ⁊ timoris eſt ex
agregatio. ¶ Tertium eſt conſideratio cul
pabilitatis noſtre ſi tantum timet aliquis.
vt ſcit ſe reum eſſe vnius criminis in curia
alicuius terreni principis. quātū timere ꝑt.
qui tot ⁊ tantorum criminum ſcit ſe reū eē
apud diſtrictiſſimū iudiceꝫ. Legitur de qđ
dam rege nobiliſſimo qui fuit in grecia qui
memor maloꝝ ſuorum ⁊ diuini iudicii ſem
per triſtis erat: etiam cum ſolemnitates cuꝫ
principibus ſuis celebrabat: qui interroga
tus ſuper h̄ a quoddam fratre ſuo voluit
ei cāꝫ ſue triſticie oſtendere: ⁊ miſit bucina
tores ſuos ante portam eius. ꝙ ſecunduꝫ
conſuetudinem illius regni certiſſimū erat
ſignum mortis: ⁊ cum frater regis ad regeꝫ
eſſet adductꝰ: ⁊ non modicū timeret: ⁊ val
de triſtis eſſet requiſiuit rex quare nō gau/
deret. Cui cuꝫ frater reſpondiſſet quomodo
in ſtatu tali gauderē poſſꝫ. Indicauit ei cāꝫ
triſticie ſue. Si enim ille tantum timebat
qui ſciebat regem eſſe fratrem: ⁊ qui in nul
lo ſciebat ſe eſſe culpabilem apud eum: qr
aliqua ſigna offēſe regie audierat merito ti
mere poterat: qui in tot ⁊ tantis ſciebat cul
pabilem ſe eſſe apud deum maieſtatis. Je
ronimus in epiſtolis. Si tāta cura pertime
ſcitur iudicium pulueris quanta intentione co
gendum eſt: qua formidine preuidendum
iudicium maieſtatis. ¶ Quartum eſt conſi
deratio humane infirmitatis ⁊ impatiētie
adeo enim ſunt homines impacientes ꝙ
muſca vna ſi eos multum diu infeſtauerit
facit eos iraſci. quādoqꝫ vſqꝫ ad dei blaſfe
miam ⁊ modica pena temporalis. quādoqꝫ
affligit homineꝫ vſqꝫ ad tedium uite vt ꝑꝫ
in Elyā. iii. Re. xix. Qui petiit anime ſue vt
moreretur. ¶ Quītū eſt miſericordia quā
deus exhibet hominibus in preſenti. ſcđm
enim magnitudinem miſericordie in preſen
ti erit magnitudo iuſticie in futuro. Sicut
enī deus eſt ſumme miſericors: ita ē ſumme
iuſtꝰ: ⁊ ſicut opera miſericordie ipſius ī pre
ſenti reputatur ſtulticia comparatione ſcā
ad miſericordiam hominuꝫ: ſic iuſticia eiꝰ
in futuro: furor hominibꝰ appꝫebit. Nauū. i.
Ulciſcens deus ⁊ habens furorem: furor vi
debitur quando peccatores pro quoruꝫ ſa
lute mori voluit in ignem proiiciet nec eos
de cetero ab igne eruet. Sicuti mulier furi/
bunda iudicaretur ſi filium ſuū in ignem
proiiceret ⁊ inde extrahi non permitteret.
¶ Sexto valere poſſunt ad timorem incu/
ciendum opera iuſticie: legitur deus feciſſe
in mūdo iſto vt eſt vīdicta quā ſumpſit đ
lucifero: ⁊ angelis: qui ei adheſerunt. quos
propter peccatum ſuperbie in remediabili/
ter damnauit. Luce decimo. Uidebam ſa/
thanam quaſi fulgur cadentem de celo. ii.
Pe. ſecundo. Si deus angelis peccantibꝰ
non pepercit: ſed rudentibus inferni detra
ctos in tartarum tradidit ⁊c. Gloſa. Rudē
tes ſunt funes quibus naute vela ſuſpen/
dunt. vt flante aura portus tranquillita
tem relinquant: ſeqꝫ ambiguis fluctibus
credant: quibus rudentibus conuenienter
immundorum ſpirituum conamina com/
parantur: qui mox vt flante ſuperbia im/
pulſi ſe aduerſus creatorem erexerunt: ipſiꝰ
elationis ſue conatibus in abyſſi profun/
dum ſunt rapti. Aliud opus iuſticie eſt pe
na mundo inflicta pro peccato priorum
parentum. pro peccato enīꝫ gule totus mū
dus adiudicatus eſt morti: pro temporali
⁊ aliis miſeriis huius exilii. Aliud opus iu
ſticie fuit diluuium quo totus mundus ꝑ
peccato carnis ſubmerſus eſt: exceptis ani
mabus. Gene. octauo. Job vigeſimeſexto.
Et cū vix paruam ſtillam ſermonis eius
audierimus quis poterit tonitruuꝫ magni
tudinis illius intueri: tonitrum intelligas
terribilem aduentum maieſtatis eius: vel
ſententia danda in extremo iudicio. ſtillaꝫ
ſermonis intelligas iuſticiam preſentem.
¶ Septimo. facilitas pereundi: ⁊ ſpirituali
ter ⁊ corporaliter. que ē in mundo iſto pro/
pter ꝙ in vmbra mortis dicimur eſſe. Iſa.
nono. Habitātibus in regione vmbre mor
tis lux orta eſt eis. Luce primo. Uiſitauit
nos oriens ex alto. Illuminare his qui
in tenebris ⁊ vmbra mortis ſedent.

C Octauo dei omnipotentia.cui nemo pt
reſiſtere: ꝛ quá nemo poteſt effugere i ps.
Quis nouit poteſtatem ire tue. Iſa. xlvii.
vltionem capiaʒ ꝛ non reſiſtet mihi homo
Luce.xii. Illum timete qui poſtq̄ꝫ occide-
rit habet poteſtatem mittere in gehennam
ps. Si aſcendero in celum tu illic es: ꝛ ſi d̄
ſcendero in infernum ades. C Nono: dei
ſapientia lucide videns omnia cui nihil p̄t
abſcondi.i. Re.xvi. Deus intuetur coꝛ. boe
ti⁹. Magna nobis ſi diſſimulare volumus
in dicta eſt probitatis neceſſitas cum aga-
mus coꝛam oculis iudicis cũcta cernẽtis.
C Decimo zelus diuine iuſticie.qui ex hoc
apparet ꝙ deus pater potius voluit vt ei⁹
vnigenitus penam quẽ debebat humanũ
genus ſolueret:q̄ꝫ ipſe eam remitteret. Ro.
viii. Qui proprio filio nõ pepercit. Ber. ſup
Canti. Qui non parcit filio nunquid pcet
figmento.nunquid parcet ſeruo neq̄ꝫ. Luc.
xxiii. Si in viridi ligno hec fiunt: in arido
f quid fiet.

Que ſint attẽdẽda circa extremũ iudiciũ.

C Undecimum iudicium: circa ꝙ multa at
tendẽda ſunt. que valere poſſunt ad icuſſi
onẽ timoris. C Primum eſt h ꝙ ſcriptura
ſacra in tot locis cõminationes facit perti-
nentes ad hoc iudiciuʒ. Deut. xxxii. Si ar
ripuerit iudicium manus mea reddam vl-
tioneʒ hoſtibus meis: ꝛ his qui oderũt me
retribuam. Inebriabo ſagittas meas ſan/
guine ꝛ gladius meus deuorabit carnes.i.
carnaliter viuẽtes. Iob. xix. Fugite a facie
gladii.quia vltor iniquitatis gladius. ꝛ ſci-
tote iudicium. in ps. Cum accepero temp⁹
ego iuſticiam iudicabo: ps. xiii. Ululate q2
prope eſt dies domini. In eodẽ. Ecce dies
dei veniet crudelis: ꝛ indignationis plen⁹
ꝛ ire furoriſq̄ꝫ. Einſdem. xlvi. Dies dei dies
vltionis ſumat vindictã de inimicis ſuis.
Eze. vii. Prope eſt dies occiſiõis. Ioelis. ii.
Prope eſt dies tenebrarũ ꝛ caliginis. dies
nubis ꝛ turbinis. In eodem. Magn⁹ dies
dei ꝛ terribilis valde. ꝛ quis ſuſtinebit eũ.
Amos. v. Ue deſiderantibus dies dei. So
pho. i. Uox diei vl amara. tribulabit ibi foꝛ
tis. In eodeʒ. Dies illa dies ire. dies tribu
lationis ꝛ anguſtie. Mal. iiii. Ecce dies ve
niet ſuccenſa quaſi camin⁹: ꝛ erunt omnes
ſuperbi: ꝛ omnes facientes impietatem ſti

pula. In eodem. Ecce ego mittam vobis
alium prophetã anteq̄ꝫ veniat dies dei ma
gn⁹: ꝛ horribilis. Heb. x. terribilis eſt expe-
ctatio iudicii: ꝛ ignis emulatio que cõſum
ptura ẽ aduerſarios. In eodem. Horrẽdũ
eſt incidere in manu dei viuentis. C Sextũ
eſt ſollicitudo q̄ꝫ habebant amici dei antiq
tus. De hoc iudicio. Iob. xxxi. Quid faciã
cum ſurrexerit ad iudicandum deus. ꝛ cũ
queſierit quid reſpondebo ei. Einſdeʒ. 14.
Quis mihi tribuat vt in inferno protegas
me ꝛ abſcondas me donec pertranſeat fu-
roꝛ tuus. Iero. Siue cõmedam ſiue bibam
ſiue aliud faciam. ſemper inſonare videtur
auribus meis illa terribilis tuba. Surgite
mortui venite ad iudicium. In ps. Domi
ne ne i furoꝛe tuo arguas me. In vitas pa
trum dixit abbas Amon cuidam fratri in-
terroganti aliquem ſermonem. Uade ꝛ fac
talem cogitationem tuaʒ qualeʒ faciũt illi
qui ſunt in carcere. Illi eñi interrogant ho
mines vbi eſt iudex ꝛ quando veniet: ꝛ in
ipſa expectatione penarum ſuaꝝ ploꝛant.
ꝛ monachus debet animaʒ ſuam obiurga
re dicens. Ue mihi quomodo habeo ſtare
ante tribunal xpi. ꝛ actuum meoꝝ redde
re rationem. ſi ſic ſemper meditatus fueris
poteris ſaluus eſſe. C Tertio attendenda
ſunt ſigna terribilia precedentia iudiciũ.
quinq̄ꝫ ſigna tanguntur. Luc. xxi. Erunt ſi
gna in ſole ꝛ luna ꝛ ſtellis. ꝛ in terris preſſu
ra gentium p̄ ꝯfuſione ſonitus maris ꝛ flu
ctuum. Duo propria ſpecificantur. Ioel. ii.
Ubi dicitur. ſol conuertetur in tenebras ꝛ
luna in ſanguinem. anteq̄ꝫ veniat dies dei
magnus ꝛ horribilis. de tribus ſimul hẽ
tur. Apoca. vi. Uidi ꝛ ecce terremotus fa-
ctus eſt magnus: ꝛ ſol factus eſt niger taq̄ꝫ
ſaccus cilicinus. ꝛ luna tota facta eſt ſicut
ſanguis: ꝛ ſtelle celi ceciderunt ſuper terrã
ſicut ficus emittit groſſos ſuos cũ a vento
magno mouetur: de eiſdem ſimiliter hẽtur
Mat. xxiiii. Sol obſcurabitur: ꝛ luna non
dabit lumen ſuum ꝛ ſtelle cadent de celo.
De quarto ſigno erit preſſura in terris: legi
tur ſimiliter. Mat. xxiiii. Erit tunc tribula-
tio qualis ñ fuit ab initio mundi vſq̄ꝫ mõ
neq̄ꝫ fiet. Quintum ſignuʒ eſt confuſio ma
ris quã confuſionẽ aliqui eſtimant ꝙ mai
cum fragoꝛe magno peribit. ſecundum il-

lud. Apoc. xxi. Et mare iam nõ eſt. Iero. In
annalibus libris hebreoꝝ inuenit. xv. ſigna
xv. dierum ante diem iudicii. ſed vtrũ con
tinui futuri ſint t dies illi an īterpolati non
expreſſit. Prima die eriget ſe mare. xl. cubitis
ſuper altitudĩe montiũ ſtans in loco ſuo
quaſi murus. Secundo tñ deſcẽdet ꝙ vix
videri poſſit. Tertio marime belue apparẽ
tes ſupra mare. dabunt rugitus vſq̄ꝫ ad ce
lum. Quarto ardebit mare ꝛ aque. Quinto
herbe ꝛ arboꝛes dabunt roꝛem ſanguineũ.
Sexto ruent edificia. Septimo petre adin-
uicem collidentur. Octauo generalẽ fiet ter
remotus. Nono equabitur terra. Decimo
exibunt homines de cauernis. ꝛ ibunt ve-
lut amentes. ꝛ non poterunt mutuo loqui
Undecimo ſurgent oſſa moꝛtuoꝝ ꝛ ſtabũt
ſupra ſepulchꝛa. Duodecimo cadent ſtelle
Tertiodecio moꝛientur homines viuentes
tunc vt cũ moꝛtuis reſurgãt. Quartodecio
ardebit celum ꝛ terra. ſ. ſuperficies terre ꝛ
aeris. Quintodecimo fiet celum nouum ꝛ
terra noua ꝛ reſurgent omnes. Et poſſunt
aſſignari. vi. cauſe quare ſigna iudiciũ pre-
cedant. Prima vt magnum malũ futuruʒ
nuncient. Grego. in omel. illius euangelii.
Erunt ſigna ꝛ terroꝛes quos cernimus. vbi
ſeq̄ntis ire preꝯnes dixerim. Idẽ in omel.
illius euangelii. cuʒ audieritis prelia vtria
tribulatio multis tribulationibus preueni
tur. ꝛ p crebꝛa mala que preueniũt iudicã
tur mala perpetua que ſubſequẽtur. ꝛ ſub-
dit. Grego. Multa debent mala p̄currere
vt malum valeant ſiñ fine nunciare. Secũ
dã q̄ꝫ tangit Grego. in eadem omel. Dicẽs
qui in cunctis delinquimus i cunctis feri-
mur ꝛ ſubdit oĩa que ad vſum vite accepi
mus ad vſum cõuertimus culpe: ſed cũcta
que ad vſum prauitatis infleximus: ad vſuʒ
nobis cõuertantur vltionis. Tertiam cãʒ
tangit. Beda dicens appropinquãte ſuo
termino elementa quaſi pauida mutant ꝛ
tremunt. Quarta cauſa ẽ vt. ſ. creature oſtẽ
dãtur parate eſſe ad vlciſcẽdũ creatoꝛẽ. de
hoſtibus ſuis īminente guerra ſolet fieri ar
moꝛum oſtenſio: ꝛ faciunt principes vt ſub
diti eoꝛum armati conueniant: ſicut fiet añ
q̄ꝫ deus vindictam ſumat de inimicis ſuis.
Sap. v. Accipiet armaturam zelus illius: ꝛ
armabit creaturam ad vltionem inimico-

rum. Einſdem. xvi. Creatura tibi factoꝛi ꝟ
ſeruiens exardeſcit in tormentuʒ aduerſus
iniuſtos. Quinta cã tãgitur ſup illud. Iſa.
xiii. Erubeſcet luna ꝛ confundetur ſol. Glo.
Cernens illos: qui eius lumine fruebantur
nihil dignum dei bonitate feciſſe. Sexta eſt
vt ſint incitamenta doloꝛis. Criſoſtomus.
patreſfamilias moꝛiente. domus eius turba
tur familia plangit ꝛ nigris ſe veſtimen-
tis induit. ſic humano genere propter ꝙ fa
cta ſunt omnia circa finem conſtitutum: to-
tus deſtruitur mundus: celi miniſteria lu-
gent. ꝛ candoꝛe poſito tenebꝛis induuntur
C Quarto attendenda ſunt inſigna paſſi- k
onis xpi. ſcilicet crux. claui. lancea. que ante
iudicem erunt: ꝛ in carne eius videbuntur
cicatrices: vt videãt i quẽ pupugerũt. zac.
xii. Apoc. i. Tunc peccatoꝛib⁹ exprobꝛabit
magnum beneficium eis exhibitum: ſcilicʒ
beneficiuʒ paſſionis chꝛiſti ꝛ requiret chꝛi
ſtus moꝛtem ſuam ab eis. tanq̄ꝫ pretiuʒ q̄ð
pro eis dedit. cum ſeipſos ei abſtulerint q
ita care emerat: ꝛ oſtendet magna ingrati-
tudo eoꝛum: qui ſemel crucifixum pro eis
iterum crucifixerũt. Ad Heb. vi. Crucifigẽ
tes in ſemetipſis filium dei. unde multum
confundentur inſigna paſſionis chꝛiſti. vi-
dentes. Mat. xxiiii. Tunc apparebit ſignũ
filii hominis in celo. Criſoſtomus. Nõ erit
tunc neceſſitas accuſatoꝛis. cũ viderint cru
cem: ꝛ ipſum xp̄m habentem in coꝛpoꝛe ſuo
teſtimonia paſſionis. C Quinto attendẽn-
da eſt crucis i.li⁹ magnitudo coraʒ qua re
probi confundentur. totus eniʒ mund⁹ erit
congregatus ibi. Ioel. iii. Congregabo oẽs
gentes: ꝛ reducam eas in vallem ioſaphat
ꝛ diſceptabo cum eis. Mate. xxv. Sedebit
ſuper ſedem maieſtatis ſue ꝛ congregabũ-
tur ante eum omnes gentes Romano. xiiii.
Omnes ſtabimus ante tribunal chꝛiſti ca-
nonica. Iud. Ecce venit dominus i ſcĩs mi
libus facere iudicium ꝛc. C Sexto iudicis
ſumma poteſtas a qua non licebit appella l
re: quia non eſt qui de manu ei⁹ poſſit erue
re. Iob. x. C Septio. Iudicis perſpicacitas
qui in eis quomodo videntur eſſe iuſticie
iniuſticiam agnoſcet. In ps. Cum accepero
tempus. ego iuſticias iudicabo. Iſydoꝛ⁹.
Ad diſtricti examen iudicis nec iuſticia iu
ſti ſecura eſt. niſi pietate diuina: ꝛ ipſa iuſti

cia qua quilqȝ iuſtus eſt deo iuſtificante iu
ſtificetur. Iudex ille non ſoluȝ magna ſed
etiam parua: que nunc vilipenduntur I iu
dicium adducet. Eccle. duodecimo. Cũcta
que fiunt adducet deus in iudiciũ. Et ſup
illũ Iob trigeſimoprimo. Nonne ipſe conſi
derat vias meas ⁊c. Dicit glo. Sicut deus
vniuſcuiuſqȝ conſiderat vias. ſic greſſus dí
numerat: ut nec minutiſſime cogitationes
eius iudicio ac uerba tenuiſſima que apud
nos uſu uiluerunt indiſcuſſa remaneant.
De cogitationibus dicitur. Sapien. ſexto.
Ipſe cogitationes noſtras ſcrutabitur. De
uerbis Mate. duodecimo. De omni uerbo
ocioſo ꝙ locuti fuerint homines reddent
rationem in die iudicii. Etiam de tempore
ꝙ hodie multuȝ uilipendit ratio exigetur.
Bernar. Omne tempus tibi impenſum re
quiretur qualiter fuerit a te expenſuȝ. Idẽ
ſicut capillus nõ perit d capite. ita nec mo
mentum peribit de tempore. Iudex ſcruta
bitur ieroſolimã I lucernis. Sopho. primo.
Nec ſolum exiget rationem de peccatis ꝓ
priis. ſed quodammodo de alienis. Gene.
quarto. Ubi eſt frater tuus Abel. Ezechi.
tertio. ⁊ trigeſimotertio. Sanguinem eius
de manu tua requiram. Iudex ratõnẽ exi
get ⁊ de bonis que ipſe homini commiſit.
ſiue ſint bona nature: ſiue fortune: ſiue grẽ.
⁊ de malis que eis dimiſit. Item exiget rõ
nem de malis operibus que homo commi
ſit: ⁊ de bonis operibus que omiſit. ¶ Oc
tauo iudicis inflexibilitas: quia ſi btã ꝟgo
⁊ omnes angeli: ⁊ ſancti: ⁊ ſancte rogarent
in iudicio pro aliquo qui tunc eſſet in mor
tali peccato iudex nõ exaudiret eoſ. Prouer.
vi. zelus ⁊ furor viri nõ parcet in die vindi
cte nec acquieſcet cuiuſꝗ precibus: nec ſu
ſcipiet pro redemptione dona plurima. Cri
ſoſto. Tunc nec vincle diuitibus. nec parẽ
tes parentibus intendunt: nec angeli ſicut
ſolebant pro hominibus facient verbuȝ: qꝛ
natura iudicij non recepit miſericordiam.
Prouer. xi. Nõ proderunt diuitie in die vl
tionis. ¶ Nono magnus zelus iudicis de
quo zelo I multis locis loquitur ſacra ſcri
ptura. Dañ. vij. Tronus eius flãme ignis
Mal. iij. Quis ſtabit ad vidẽdũ euȝ. Ipſe
enim quaſi ignis. Sap. v. Accipiet armatu
ram zelus eius. Iſa. xxx. Ardens furor ei⁹.

⁊ grauis ad portandum. Eiuſdem. lxvi. Ec
ce deus in igne veniet. Apoca. vi. Dicẽt mõ
tibus ⁊ petris cadite ſuper nos: ⁊ abſcondi
te nos a facie ſedentis ſuper thronũ: ⁊ ab
ira agni. Sm Auguſti. Mallent reprobi oẽ
tormentum ſuſtinere ꝙ faciem iudicis ira
ti videre. ¶ Decio cauſe magnitudo. Ma
gnum eſt ei. de quo erit illud iudicium.
Illi enim qui obtinebit in illo iudicio ad
iudicabitur regnum eternuȝ. Ille vero qui
cadȝ a cauſa illa adiudicabit morti eterne.
Mat. xxv. Ibunt illi in ſupplicium eternũ:
iuſti aũt in vitaȝ eternam. ¶ Undecimo ter
ribilitas ſuie ꝗ tonitruũ dicitur. Iob. xxvi.
Quis poterit tonitruum magnitudinis ei⁹
intueri. Grego. in moral. Quis h eius iram
tolleret: cui⁹ ⁊ ipſa manſuetudo non potuit
tolerari. Aug. ſup Iob. Qui ceciderunt ad
vnam vocem xpi morituri. Iob. xviij. Quid
facient ſub vocẽ iudicaturi. Iſa. 30. Labia
ei⁹ ipleta ſunt Idignatõe: ⁊ ligua ei⁹ qua
ſi ignis deuorãs. Oſee. xi. Quaſi leo rugiet
Amos. 4. Leo rugiet: quis non timebit.
zac. ix. Exibit vt fulgur. gladius ei⁹. Apoc.
primo. Et. xix. De ore eius ex vtraqȝ parte
acutus exibat gladius: acutus ex vtraqȝ
parte. eſt ſententia qua anima cum corpor.
damnatur ſuis. ¶ Duodecio ſentẽtie irre
uocabilitas. euolat enim emi. ſemel irreuo
cabile vbũ iudicis. ¶ Tertiodecio mititu
do miniſtroꝝ ad exequtiõeȝ ſuie patiſſimo
rum. Mat. xiij. In cõſumatõe ſeculi mittet
fili⁹ hominis ãgelos ſuos. ⁊ colligent d re
gno omnia ſcandala: ⁊ eos qui faciũt iniq
tatem ⁊ mittent eos in caminum ignis. In
eodem. Sic eſt in conſumatõe ſeculi exibũt
angeli ⁊ ſeparabunt malos de medio iuſto
rum. ⁊ mittent eos in caminum ignis. Iudi
dite: ſic ẽ I conſumatione ſeculi exibunt an
geli. ⁊ ſeparabunt ma. de me. iuſto. ⁊ mi. e. I
cami. ignis. ¶ Quartumdecimuȝ. anguſtia
reproboꝝ. Augu. Ẽ ꝗ anguſte erunt repro
boꝝ vie: ſupi⁹ erit iudex irat⁹: ſubtus hor
rendũ chaos Iferni. a dextris peccata accu
ſantia: a ſiniſtris infinita demonia: ad ſup
plicium trahentia. intus cõſcia vrens. forĩ
mundus ardens: miſer peccator ſic depre
henſus quo effugiet latere erit impoſſibile.
apparere erit Itollerabile. Si queris qs te
accuſat dico tot⁹ mundus. nã offenſo crea

ore tot⁹ mũd⁹ pũitẽ hȝ odio: mũd⁹ pſeqt
eũ flãma: ⁊ igne. I pſ. Sicut ignis q cõburit
ſiluã: ⁊ ſicut flãma cõburẽs mõtes. ita pſe
queris eos I tẽpeſtate tua. Itẽ ignis añ ip
ſum pce det ⁊ Iflãmabit I circuitu ei⁹ ini
micos. Anguſtia reproboꝝ oñdeẽ. Iſa. ij.
Ingredeẽ I petrã ⁊ abſcõdere I foſſa hũo.
a facie timoris dñi. In eodẽ. Introibũt in
ſpeluncas petraꝝ: ⁊ I uoragies terre a facie
formidis dñi. Apoc. ix. In dieb⁹ illis qrẽt
hoies mortẽ ⁊ ñ Iueniẽt ⁊ deſiderabũt mo
ri ⁊ fugiet mors ab eis. ¶ Quitodecio Ipo
tẽtia reproboꝝ: q ñ poterũt reſiſtere ſicẽ nec
palea reſiſtere pt igni. Uel aliqs ligat⁹ his
q eũ ligauerũt. Mate. iii. Paleas cõburet
igne Iextiabili. Eiuſdẽ. xiij. In tpꝛe meſſis
dicã meſſoribus. Colligite primũ. zizania ⁊
alligate ea I faſciculos ad cõburẽdũ. Criſo.
ñ reſiſtẽdi virt⁹ nec fugiẽdi facltaſ. nec pñi
tentie loc⁹: nec ſatiſfactõis tps. ex anguſtia
oium rerũ nihil remanet niſi luctus. Mat.
xxiiij. Tũc plãgẽt oẽs trib⁹ terre. ¶ Sexto
decio defcẽs auxilii: qꝛ nõ audebit nec an
geli⁹. nec aliqs ſcũs ꝓ aliquo dãnato roga
re xpȝ. xps q mñ hoies dilerit ꝙ dedit ſemȝ
ipſum ꝓ eis ridebit de dãnatõe eorũ. Pro
uer. i. Ego quoqȝ I Interitu eoꝝ ridebo. Sed
ẽt qui ꝓ ſalute hoiuȝ morti ſe expoſuerunt
letabũtur: qꝛ videbũt dei cõtumeliã vidica
ri. In pſ. Letabiẽ iuſtus cũ viderit vindi
ctã. nec cõpatiẽtur ſci miſerie reproborum.
Uñ glo. ſup illud. Luc. vi. Inter nos ⁊ vos
magnũ chaos firmatũ ẽ ⁊c. Iuſtorũ aie ⁊
ſi I nẽ ſue bõitatẽ miſicordiã hñt. iaȝ tẽ ac
toris ſui iuſticie cõiũcte tãta rectitudie cõſtri
gentur: vt nulla ad reprobos cõpaſſiõe mo
ueãtur ¶ Decioſeptio denudatio pctõꝝ.
Eccle. xi. In fine hois denudatio opꝛũ illi⁹
Iſa. xlvij. Reuelabit ignominia tua: vide
biẽ opprobriũ tuũ ſempiternũ: ꝙ nũꝗ de
lebiẽ: Nañ. iii. Reuelabo pudẽda tua I fa
cie tua. ⁊ oñdã gentibus nuditatẽ tuã ⁊ re
gnis ignominiã tuã. Mat. x. Nihil opꝛtũ ꝙ
nõ reueleẽ ⁊c. i. Cori. iiij. Ueniet deus q ⁊
illuminabit abſcondita tenebrarũ ⁊ maniſe
ſtabit conſilia cordium. ¶ Decimooctauo
ꝙ aduerſarii erũt multi ⁊ fortẽ aduerſabã
tur peccatoribus ⁊ angeli ⁊ hoies. Iob. 20.
Reuelabũt celi iniqtatẽ ei⁹: ⁊ terra cõſurgȝ
aduerſus eũ: loqtur de impio: aduerſabun

tur eis non ſolum demones: ſed ẽt ipſi ſci.
Sap. v. Tunc ſtabũt ſci in magna cõſtãtia
aduerſus eos qui ſe anguſtiauerũt ⁊ q ab
ſtulerunt labores eorum. Maximi aduer
ſarii erunt peccata que dãnandos tradẽt.
Sapiẽ. iiii. Uenient in cogitatione peccato
rũ timidi ⁊ trãſducẽt eos ex aduerſo iniq
tates eoꝝ. ¶ Decimonono certitudo rea
tus. ad certitudinẽ iſtam faciet h: ꝙ iudex
erit teſtis: ip̃o enim vidente peccata ſunt cõ
miſſa. Iere. xxix. Ego ſum iudex ⁊ teſtis diẽ
deus. Mal. iii. Accedam ad vos in iudicĩõ
⁊ ero teſtis velox maleficis ⁊ adulteris ⁊ piũ
ris. Itẽ ad certitudinẽ faciet ꝙ ipſi pecca
tores hẽbunt litteras ꝓpria manu ſcriptaſ
I u cõſciẽtiis ſuis que teſtificabũtur cõ eos.
Dañ. vii. Iudiciũ ſedit ⁊ libri apti ſũt: libri
inꝗ cõſciarũ. Apoc. xx. Iudicati ſunt mor
tui ex his que ſcripta erant in libris ſȝ opa
eorũ. ¶ Uigeſimo. Uirtutũ celeſtium cõmo
tio. Mat. xxiiii. Uirtutes celorũ mouebunẽ
Criſoſto. Si rex terren⁹ proceſſurus cõ ali
quem: expeditiõem mandat in populo: di
gnitates oẽs mouẽtur: exercitus excitatur.
tota ciuitas feruet: ꝗtomagis. rge celeſti ex
urgente iudicare viuos ⁊ mortuos. Angeli
ce virtutes cõmoueneẽ terribiles miſtri terri
biliorẽ dñm precedẽtes. Iob. xxvi. Colũne
celi cõtremiſcũt: ⁊ pauent ad nutũ eius. In
ter. nõ timore penali ſȝ admiratione. Iero.
Quid faciet virgula deſerti. Ubi cõcutitur
cedrus padiſi. hoc iudiciũ valde diſtrictuȝ
ẽ pueniẽdum I pñti. vt rõnem reddamus
corã vicariis xpi. In pſ. Bti qui cuſtodiũt
iudiciũ ⁊ faciũt iuſticiã I oi tpe. h cõputatõ
frequẽter facienda cẽt ⁊ ſtricte frequenter
pp labilitatẽ mẽorie. Ber. Cõputatio die
ta mlta mala faciȝ obliuiſci. ſtricte ne minia
ꝑtereãtur. Mat. x. Ẽ ẽs capilli capitis vrĩ
nũerati ſunt. ex h nõ cogitatur. h iudicium
multa proueniũt. In pſ. Inqnate ſunt vie
illi⁹ I oi tpe: ⁊ ſubditur cã. Auferũtur iudi
cia tua a facie ei⁹. Prouer. xxviii. Uiri iniq
nõ cogitãt iudiciũ qui ãt reqrũt dñm ani
maduertũt oia. Eccl. xxvii. Añ iudiciũ iter
rogate ipm cogitãdũ eẽt illud iudiciũ cuȝ
aliqd graue ꝓ deo tolerañ. Gre. I omc. Illũ
diem fratres cariſſimi. illuȝ ante oculos po
nite ⁊ quicquid modo graue cernitur I ei⁹
comparatione leuigatur.

De penis inferni:

¶ Duodecimum valere poteſt ad īcuciendū timorē conſideratio penarum futurarū circa quas multa attendenda ſunt. Primū ē acerbitas eoꝝ: grauiſſima .n. pena q̄ ī hoc mundo tolleratur minoꝛ ē etiam pena purgatorii. Augu. Miro modo licet eternus ſit tñ grauis eſt ignis ille. exuperat enim oēm penam q̄ꝫ aliquis in hoc mundo perpeſſus eſt. ¶ Secūdum ē penarum diuerſitas ⁊ ī. numerantur in ſacra ſcriptura .ix. pene. Pria eſt ignis. Scd̄a vermis. de quibus. Iſa. vi. Vermis eoꝝ nō morietur ⁊ ignis eoꝝ nō extinguetur. Iudith. xvi. Dabit eis ignē ⁊ vermes ī carnes eoꝝ vt vrātur: ⁊ ſentiāt vſqꝫ in ſempiternū. Iob. xx. Deuoꝛabit eū ignis qui non ſuccendetur. non ē neceſſe q̄ ignis ille ſuccendatur eū nūq̄ꝫ extinguatur. Eccle. vii. Vindicta carnis ipii. ignis ⁊ vermis. Eiuſdem. xxi. Stupa collecta ſynagoga peccantium: ⁊ conſumatio eoꝝ flamma ignis. Apo. xx. Qui non eſt inuentus in libꝛo vite ſcriptus. miſſus ē in ſtagnū ignis Mat. xxv. Diſcedite a me maledicti ī ignē eternuꝫ. Luce. xvi. Crucioꝛ in hac flamma ait diues epulo. ¶ Tertia eſt fetoꝛ quaſi ſulphuris. In pſ. Ignis ſulphur: ⁊ ſpiritꝰ procellarum pars calicis eoꝝ. Iſai. xxx. Flatus domini quaſi torrēs ſulphuris ſuccedens eam. Apoca. xxi. Pars illoꝝ erit ī ſtagno ardenti: igne: ⁊ ſulphure. Quarta erit frigus. Mat. quartodecimo. Ibi erit fletus ⁊ ſtridoꝛ dētiū. ſtridoꝛ dentium ſolꝫ ſeq̄ frigꝰ. Iob. xxiiii. Ab aq̄s nimiū trāſiēt ad caloꝛem nimium. ¶ Quinto erit fames Iſa. lxvi. Serui mei comedent ⁊ vos eſurietis. ibi erit tanta inopia q̄ ne vnam guttaꝫ aque poterunt hēre vt patet ī diuite epulone in inferno ſepulto. Luc. xvi. Iob. xxvii. Apprehendet euꝫ quaſi aqua inopia. Ubi dicit glo. Diues in inferno cogente inopia. vſqꝫ ad minima petēda perductus eſt. qui ſua tenacitate vſqꝫ ad minīa negāda pauperibus reſtrictus eſt. Item Gregoꝛi. Guttam petiit qui micam negauit. Ibi erit tātus defectus boni. vt moꝛs que in mundo iſto pꝛe ceteris timetur ab hominibus deſideretur. Apocalip. nono. Deſiderabūt homines moꝛtem: ⁊ moꝛs fugiet ab eis. ibi habebit locum illum. Eccleſia. xli. O moꝛs q̄ꝫ bonum eſt iudicium tuum. vtilius eſſet homini ſi tunc ſe interficere poſſet. quam ſi poſſet interficere dyaboluꝫ: q2 dyabolo interfecto: ſi ceſſaret cruciatꝰ eoꝝ q̄ ibi erit. ibi erunt ſeptem anni magne miſerie obliuioni facientes abundantiam. pꝛeſentis vite. Gene. xli. Magna penuria que erit ibi erit priuatio diuine viſionis. Grego. in moꝛal. Fames interficit quia ſuam illis faciem redemptoꝛ abſcōdit. Sexta pena erit toꝛtoꝛum. de qua Mate. xviii. Tradidit eum toꝛtoꝛibus donec redderet ei omne debitum. Septia erit hoꝛroꝛ. tam demonum q̄ꝫ loci. Iob. x. Ibi nullus oꝛdo: ſed ſempiternus hoꝛroꝛ inhabitat. Eiuſdem. xx. vadent ⁊ venient ſuper eū hoꝛribiles. Si tantū hoꝛroꝛē habꝫ homo quando videt in pꝛeſenti vnū demonem. quantus hoꝛroꝛ erit vbi tot hoꝛribiles apparebūt ⁊ magis hoꝛribiles vt videntur q̄ꝫ appeant in pn̄ti. Si vnus de miniſtris carceris infernalis tantum habet hoꝛroꝛꝫ quid habebit hoꝛroꝛis ipſe carcer. Octaua pena: ⁊ nona erunt tenebꝛe ⁊ vincula. de quibus Mate. xxii. Ligatis manibus ⁊ pedibus eius. pꝛoiicite eum in tenebꝛas exteriores. Secundū Gregoꝛiuꝫ in moꝛal. Ignis infernalis contremationem habet: ſed lumē non habet. Et non ſolum erit ibi penarum varietas ſꝫ earum contrarietas. Gregoꝛius hoꝛrendo modo tunc erūt miſeris doloꝛ cū foꝛmidine. Flamma cum obſcuritate: ⁊ ī eoꝝ interitu: ipſa a ſuis qualitatibus toꝛmēta diſcoꝛdant: quia a conditoꝛis voluntate dū viuerēt diſcrepabant. Fit miſeris moꝛs ſiñ moꝛte finis ſiñ ſiñ. defecꝰ ſiñ defcū. q2 ibi moꝛs ſp̄ viuit: ⁊ finis ſp̄ incipit: ⁊ defectus deſicere neſcit: moꝛs perimit ⁊ non extinguit. doloꝛ cruciat: ⁊ pauoꝛem nō fugat. Flamma comburit: ſed tenebꝛas nō diſcutit: quia cum dyabolo cōtra ſuum creatorē creature cōcoꝛdarunt: creature contrarie conuenient ad eoꝝ penas. Item Gregoꝛius ſempiternus hoꝛroꝛ inhabitat: q2 eius ignibus traditi. ⁊ in ſupplicijs doloꝛem ſentiūt ⁊ in doloꝛis anguſtia pulſati. ſemper pauoꝛe feriuntur: vt ⁊ q̄ timēt tolerent ⁊ rurſus quod tolerant ſine ceſſatione pertimeſcant. ¶ Tertium attendendum circa penas eſt earum diuturnitas. Mate. xxv. Ite maledicti in ignem eternum. diuturnitas pene miſeros affliget repꝛobos. Satis facile eſt iacere in vno loco ſuaui ⁊ mūdo: ⁊ tamen ſi alicui poſito in tali lecto diceretur iace ⁊ quieſce q2 oportebit te ibi iacere .xx. annis. Ipſe reſponderet potius vellem eſſe moꝛtuus: Quid ergo erit de illo qui erit ī igne ardenti: ⁊ ſcit ſe manſurum ibi. non tantū per viginti annos. vel. c. vel mille. ſed per infinita ſecula ſeculoꝛum. In hac meditatiōe dicitur fuiſſe conuerſus fulco q̄ poſtea fuit epiſcopus tholoſanus. Iſa. trigeſimotertio. Quis poterit habitare eū ardoꝛibus ſempiternis. Iob vigeſimo. Luet qui fecit oīa nec tamen conſumetur. Gloſa vt ſine fine crucietur. viuere ſine fine cōpellitur. Interl. Cuius vita moꝛtua fuit ī culpa. Moꝛs eiꝰ viuet in pena. Auguſtinus decimonono li. de ciuitate dei. Ibi doloꝛ permanet vt affligat: ⁊ natura perdurat vt ſentiat: q2 vtrūqꝫ non deficit. ne pena deficiat. ¶ Quartū eſt pene vniuerſitas: vniuerſe enim partes hominis poſt diem iudicii erunt in igne. cum aliquis non poſſet ſuſtinere ignem in minima parte digiti per vnam hoꝛam: quātus erit doloꝛ quando totus homo erit in igne eternaliter. Auguſtinus tertiodecimo libꝛo de ciuitate dei. Nāq̄d erit homini peius in moꝛte q̄ꝫ vbi erit moꝛs ſine moꝛte. Ieronimus tanta erit in iferno vis doloꝛis q̄ mens ad aliud dirigi nō poterit niſi ad quod vis doloꝛis impellit. Signum huiꝰ doloꝛis eſt. q̄ deus in euangelio dicit. Ibi erit fletus ⁊ ſtri. dentium. Matei tertiodecimo: Et vigeſimoſecundo: ⁊ vigeſimoquinto. Si ſingulis diebus in quibus erunt dāṅati in inferno flerent vnam lachꝛimam materialem: plus exiret aque per proceſſuꝫ tempoꝛis ab vno damnato q̄ꝫ omnia vaſa huius mundi caperent: q̄ patet ex hoc q̄ vaſa omnia huius mundi finita ſunt ⁊ numero ⁊ magnitudine. Infinitꝫ vero diebus erunt repꝛobi in inferno. ¶ Quintum eſt cōſolationis defectus. Bernar. quid erit cum ſe viderit illa miſeranda conditio: omni cōſolatione nudatam in illas tenebꝛas exteriores exclutti: ⁊ ab illa bonoꝝ eccleſia. per penā excōmunicationē excludi. ¶ Sextuꝫ eſt penarum infernaliū inutilitas. Pꝛeſens pena eſt bꝛeuis ⁊ leuis: ⁊ fructuoſa: ſed futura eſt longa: ⁊ grauis ⁊ infructuoſa: quia ſiquis fleret in inferno tantum lachꝛymarum quantum eſt aque in toto mundo nō ſufficerent ad ablutionem macule vnius moꝛtalis. plus virtutis haberet hic vna lachꝛima q̄ꝫ omnes ille. Auguſtinus in lib. de ſi. ad pe. In inferno ⁊ ſi erit ſtimulus penitudinis nulla erit ibi coꝛrectio voluntatis. a quibus ita culpatur iniquitas ſua. vt nullatenus poſſit ab eis vel diligi. vel deſiderari iuſticia. ¶ Pꝛeter pꝛedicta nōtandum eſt q̄ malis doloꝛ veniet ex diuerſis cauſis. Pꝛimo ex bonoꝝ tempoꝛaliū ammiſſione. In pſal. Cum interierint non ſumet omnia neqꝫ deſcendet cum eo gloria eius. Secundo ex hoc q̄ tēpus merendi tranſiit. Ieremie octauo tranſiit eſtās. finita eſt meſſis: ⁊ nos ſaluati non ſumus. Tertō ex ammiſſione eterne gloꝛie. In pſ. Pones eos vt clibanum ignis in tempoꝛe vultus tui: id eſt dum ſancti vultum vel faciem tuam uidebūt. Criſoſtomus. Omnes gehenne ſuperat cruciatus carere bonis quibus in poteſtate habueris perfrui. Quarto ex praua ſocietate. Socios enim habebūt demones hoꝛribiles: ⁊ homines igne infernali exuſtos. Iſa. tertiodecimo. Unuſquiſqꝫ ad pꝛoximum ſuum ſtupebit. facies combuſte vultus eoꝝ. Nau. ſecūdo. Facies omnium: ſicut nigredo olle. Ioel. ſecundo. Omnes vultus eius redigentur in ollam. Quinto ex loci qualitate qui erit tenebꝛoſus ⁊ fumoſus quod valde grauis erit diuitibus qui in pꝛeſenti domos uolebāt habere ſine fumo. Iſa. lxv. Iſti fumus erunt ī furoꝛe meo.

Tertia pars de dono pietatis. viii.

a

d Icto de dono timoꝛis. dicendum eſt de dono pietatis: Donum enim pietatis eſt aſcendendo poſt donuꝫ timoꝛis. Auguſtinus in quodā ſermone d̄ timoꝛe. Iſa. Sapientie adiunxit intellectū tanq̄ꝫ querentibus: vnde ad ſapientiaꝫ veniretur. Reſpōderet ab intellectu. vnde ad intellectū: a conſilio. Unde ad conſilium. a foꝛtitudine. vnde ad foꝛtitudinem: a ſcientia. vnde ad ſcientiam a pietate. vnde ad

pietatem: a timore. Grego. ſuper illud Job.
primo. Ibant filii eius ꝛc. Videtur velle ꝙ
pietas prout eſt vnum de ſeptem donis ꝓ
miſericordia ſumatur. dicit.n. pietas opera
miſericordie pietas docet: ꝛ paulopoſt. Di-
in eodē glo. Sine ſcientie diſcretione quo-
modo miſereatur ignorat: Gloſ. vero ſuper
quintum. Mat. Videt velle ꝙ pietas ſu-
matur pro cultu dei ſeu pro veneratione re-
rum ſacrarum. Dicit.n. Secūda eſt pietas q̄
conuenit mitib⁹: qui.n. pie querit honorat
ſancta ꝛ idem videtur. Augu. Cum Greg.
ſenſiſſe: q: ſecundū Auguſtinum. Pietas
holem iugo dei ſubigit. tanq̄ aial manſue-
tū. ſicut timor iugū dyaboli ſcientie. abicit
ꝛ ſic pietas deum coli vel honorari facit:
b ꝛ adaptatur donum timoris hūilitati ſeu
paupertati. ſpē que aqueos dyabolicu-
dit pietas vero manſuetudini. Vnde dicit
Augu. In timore cor contritum ꝛ humilia-
tū ſacrificatur deo. Vnde aſcēdit ad pieta-
tem vt non reſiſtatur voluntati eius: vt di-
cat non ꝙ ego volo ſed ꝙ tu. In timore di-
beati pauperes ſpiritu. In pietate vero bti
manſueti: ꝛ ſecundum veritatem miſericor-
dia ꝛ miſeratio ſanctorū concomitatur ſe.
miſericors enim domini veneratur in pau-
pere. Immiſericors vero deum in paupere
deſpicit. Prouer. xiiii. Qui calūniatur egē-
tem exprobrat factori ſuo. honorat aūt eū
qui miſeretur paupis. honorātur etiam an-
geli in pauperibus cum pauperes honorā-
tur propter āgelos eis ad cuſtodiam depu-
tatos: ꝛ contemnuntur angeli in contēptu
pauperum. Mat. xviii. Videte ne contēna-
tis vnum ex his puſill'. Dico enim vobis.
quia angeli eorum in celis ſemper vident
faciem patris mei qui in celis eſt. ❡ Et no-
tandū ꝙ aliquibus videtur pietas prout
donū eſt differre a miſericordia in h̄ ꝙ pie-
tas reſpicit ſpiritualē neceſſitatem. miſe-
ricordia vero reſpicit corporalem neceſſita-
tē. Occaſionē vero ſic diſtinguendi ſumūt
ex eo ꝙ dicit. Glo. ſuper illud. i. Thimo. iiii.
Pietas ad omnia vtilis eſt. Omnis ſūma
diſcipline xpiane conſiſtit in pietate: ꝛ miſe-
ricordia connumerantur enim ibi miſericor-
dia ꝛ pietas tanq̄ diuerſa: aliquibus etiā
videtur ꝙ pietas releuando miſeriam pro-
ximi ꝓcedat ex principiis fidei: miſericordia
vero procedat ex principiis iuris naturalis
miſericordia dat pauperi elemoſinam: quia
frater noſter eſt naturalis eiuſdem ſpei no-
biſcū: pietas vero dat ei elemoſinā: quia
filius dei eſt vel membrum corporis xpi: vel
q: xpi reputat ſibi fieri ꝙ fit paupibus: de
miſericordia ꝛ veneratione ſacrarū rerum.
ꝛ creatoris. ꝛ creaturarum habitum eſt in
tractatu de iuſticia. Ideo. De dono pieta-
tis breuiter h̄ pertranſimus.

Quinta pars de dono. viii

Equitur de dono ſciētie. Notandū
f ergo ꝙ ſcientia prout donum eſt.
Sic videtur poſſe deſcribi. ſciētia ē
humanarum rerum cognitio ſaluberrime
dei deſeruiens ꝛ ſumitur hec deſcriptio. ex
verbis. Augu. xiiii. li. d̄ tri. phi inquit diſpu-
tantes de ſapientia diffinierūt eam dicen-
tes. Sapientia eſt rerum humanarū diui-
narumq; ſcientia ego quoq; vtrāq; cogni-
tione: ideſt diuinarum ꝛ humanarum: ꝛ ſa-
pientiam: ꝛ ſcientiam dici poſſe non nega-
verum iuxta diſtinctionem apoſtoli. i. Cor.
xii. Alii datur ſermo ſapientie: alii datur ſer-
mo ſcientie. Illa diffinitio diuidenda eſt vt
rerum diuinarum cognitio proprie ſapien-
tia nuncupetur: humanarum vero cognitio
proprie ſcientie nomen obtineat: nec quic-
quid ſciri ab homie poteſt: in rebus huma-
nis. vbi plurimum ſuperuacue vanitatis ꝛ
noxie curioſitatis eſt huic ſcientie tribuo: ſ
illud tantū quo fides ſaluberrima que ad
veram beatitudinem ducit gignitur: nutri-
tur: roboratur defenditur. Poteſt etiam ſic
deſcribi. Scientia eſt lumen hominem diri-
gens in accuſatione: vel uſu temporaliū.
Augu. ſup. i. cor. xii. Sapiētia eſt in contem-
platione eternorum. Scientia eſt in accuſa-
tione temporalium. Itē Augu. Diſtat ab
eternorum contemplatione accuſatio: qua
bene vtimur temporalibus rebus ꝛ illa ſa-
pientie: h̄ ſciētia deputatur. Item Auguſti.

ni. de trini. h̄ eſt inquit ſapientie: ꝛ ſcientie
rum diſtinctio vt ad ſapientiam pertineat
eternarum rerū cognitio intellectualis. ad
ſcientiā vero temporalium rerum cognitio
rationalis: aliquibus tamen videtur ꝙ ſciē-
tia prout donum eſt dicatur cognitio boni
b ꝛ mali. Vnde ſecundum eos ad donū ſciē-
tie pertinet agnoſcere. que ſint vera bona
ꝛ vera mala: ꝛ que ſunt vmbre bonorum ꝛ
malorum. Item ad donum ſcientie pertiet
diſcernere inter maiora bona ꝛ minora: ꝛ
maiora mala ꝛ minora. Auguſtinus in ſer-
mone de timore. a pietate merebuntur ſciē-
tie gradū vt nouerint mala de quibus fle-
uerunt: ſcilꝫ mala culpe ꝛ in quo malo ſint
huiuſmodi peregrinationis ꝛ mortalitatis
etiam cum felicitas ſecularis arridet. Item
Auguſtinus ī ii. de doc. xpiana. Loquens
de hac ſcientia dicit ꝙ facit hominem inte-
rius lamentantem non exterius ſe iacentē
Eccleſia. i. Qui addit ſcientiā addit ꝛ do-
lorem: ꝛ ſuper illud beati qui lugent. Mat.
quinto. dicit glo. Hii ſciētie ſpiritu illuſtrā-
tur: vt ſciant quibus malis inmorantur
❡ Et notandū ꝙ mala in quibus ſumus
in hoc exilio que ad donum ſcientie ptinēt
quedam ſunt ex parte anime quedā ex pte
corporis: quedam ex parte proximorū: que-
dam ex parte demonum. quedam ex parte
rerum temporalium ſubiectarum. Ex parte
anime ſumus quantum ad vim rationabi-
lem in egypto tenebrarum vbi multis pla-
gis percutimur ſicut egypt⁹ multis plagis
percuſſa eſt. quantū vero ad vim concupi-
ſcibilem ſum⁹ quaſi in mari rubro. Vbi va-
rii fluctus concupiſcētiarū ibi inuicem ſuc-
cedunt. Vbi etiam fetor ꝛ ſalſedo eſt carna-
lis voluptatis: carnalis. voluptas eſt velud
aqua ſalſa. ſitim prouocans non ſedans.
Johan. iiii. Qui biberit ex hac aqua ſiciet
iterum: quātum vero ad vim iraſcibilem ſu-
mus in deſerto. vbi ſerpentes igniti ſunt. ſ.
motus ire. in deſerto iſto aque dulces non
inueniuntur ꝛ ſicut filii iſrael egyptum reli-
querunt ut mare rubrū. ꝛ deſertum tranſi-
erunt anteq̄ ad terram promiſſionis perue-
nirent ſic tenebras ignorancie oportet re-
linquere: ꝛ carnales voluptates contem-
nere: ꝛ ferocitatem deponere antequam ad
tranquillitatem conſcientie pertingamus.
Ex parte vero corporis in multis malis d
ſumus. corpus enim eſt velud grauis ſar-
cina ipſi ſpiritui. Sapien. nono. Corpus ꝙ
corrumpitur aggrauat animam. Item eſt
velud dom⁹ ruinoſa ꝛ perſtillās. Prouer.
decimonono. Tecta iugiter perſtillantia.
litigioſa mulier: caro. ſ. Eiuſdem vigeſimo
ſeptimo. Tecta perſtillantia in die frigoris
ꝛ litigioſa mulier comparantur. Item ē vt
ſeruus maliuolus. Eccleſiaſti. vigeſimo
quarto. Seruo tortura ꝛ compedes: ꝛ eſt
vt equus indomitus. Eccleſia. trigeſimo.
Equ⁹ indomitus vadet dur⁹: ꝛ ē ut falſu⁹
amicus. Eccleſia. ſexto. Eſt amicus ſecūdū
tempus ſuum ꝛ non permanebit in die tri-
bulationis. In eodem eſt amicus: qui con-
uertitur ad inimicitiam. Item eſt amicus
ſocius menſe ꝛ non permanebit ī die neceſ-
ſitatis. Item corpus eſt malus conſiliari⁹.
Eccle. xxxvii. A conſiliario malo ſerua aiaꝫ
tuam. ꝛ eſt hoſtis domeſtic⁹. Sapiēs. Nul-
la peſtis efficacior ad nocendū q̄ familia-
ris inimicus. ❡ Ex parte etiam proximorū
ſumus in multis malis. Ipſi enī ipulerūt e
nos ad mortē. Sene. in epiſtolis. Inuicē
alter alterum trucidamus quomodo autē
reuocari ad ſalutem poſſunt quos nemo
retinet populus impellit. Interrogatus qui-
dam philoſophus. quid eſſet inimiciſſimū
homini. Reſpōdit alter homo Periculoſi⁹
eſt homini venire inter homines: q̄ inter
lupos lupus ſolo ore nocent. hō vero ſi ſolo
ore nec etiam minus ore: q̄ lupus nocet lu-
pus noceret corpori. homo vero nocet aīe.
Multi homines ſunt velud ſerpentes igni-
uomi: ignem infernalem ſpirantes. Jaco.
tertio. Lingua noſtra ignis eſt vniuerſitas
iniquitatis. ꝛ paulopoſt dicitur ꝙ inflāmat
rotam natiuitatis noſtre inflammata a ge-
henna ideſt inflammat vitam noſtram in-
ſtabilem a ſuggeſtione dyaboli inflamma-
ta: cum aliquis venit inter homines pericu-
loſum eſt ei: ꝛ videre: ꝛ videri oculi enī
hominū.n. quaſi vim faſcinandi hērēt bo-
na multorum quo ad valorem ſepe adni-
chilant ipſi ꝛ ad modum baſiliſci ſolo viſu

multos interficiũt illos:ſcilicet qui ſunt cu
pidi vane glorie. ⁊ vane laudis. De malis
in quibus ſumus reſpectu demonuꝫ reqre
I tractatu de paſſio.c.de ſufficientia tẽptati
onum ibi dictũ ẽ de deceptionibus:⁊ impu-
gnationibus demonum. Ex parte rerum I
feriorum I multis malis ſumus.laquei eniꝫ
ſunt nobis res ille. Unde vere poſſumꝰ di-
cere ꝙ laqos comedimus:bibimus.cito.n.
⁊ potu:⁊ veſtibus multis:multi a dyabolo
capiũtur Sap.14. Creature dei I odiũ fcẽ
ſunt:⁊ ĩtemptatõeꝫ hoĩnuꝫ aĩe: ⁊ ĩmuſcipu
lam pedibus Iſcipientiũ. Itẽ ad donũ ſcie
ꝑtinet cognoſcere Iſirmitatẽ pctĩ originalis
cui ĩſirmitati atteſtatur corruptio palati in
terioris que facit vt mala hoĩ ſapiãt ⁊ ma-
la deſcipiãt. Sicut.n.mala diſpoſitio palati
corꝑis indicat ĩſirmitatẽ corꝑaleꝫ. Sic ma
la diſpoſitõ palati Iſerioris ĩſirmitatẽ ſpũa
lẽ. Infirmitas origĩalis: velud lepra ẽ ꝑꝑ
ꝙꝫ aliqs deicitur extra caſtra electorꝝ quaſi
Idignus eorꝝ ꝯſortio. Unde q decedũt nõ
baptizati admittũtur in ignem purgatorii.
f Item donuꝫ ſcientie ꝑtinet agnoſcere va
rias ĩſirmitates ſpũales ſimiles ĩſirmitati-
bus corporalibus q̃ in hoĩbus Ineniuntur
In aliqbus febris ſpiritualis ẽ vt I illis qui
ardore luxurie vexãtur.que febris figurata
eſt. Io.iiii. In febre filii reguli qui ĩſirmaba
tur capharnaũ.v.illa ẽt pinguedĩs aliq pa
liſin laborant ſpũaliquorꝝ ſanatio figura
ta ẽ I curatõe paliticĩ. Mat.ix. Aliq melan
colia laborant qui ſemꝑ lugubres ſunt.ha
bentes ſeculi triſticiam qui mortem opera
tur.ii.Cor.vii. Aliqui ſunt velud frenetici
gaudentes qñ eſſet flendũ. Aliq ſpirituali
ydropiſi laborant in quibus ſitis cupidi-
tas ſedari nõ põt.quorꝝ figuraꝫ tenet ydro
picus quẽ deus ſanauit. Luc.xiiii. Aliqui a
deo incuruati ſunt ad bona temporalia ꝙ
cor ſuum ad celeſtia erigere non pñt quorꝝ
infirmitas figurata eſt iĩfirmitati mulierĩſ
que erat inclinata nec omnino poterat ſur-
ſuꝫ reſpicere ꝙꝫ deus ſanauit. Luc.xiii. Ali
qui ad modum inſanorũ ſe.q reges aut pri
cipes eſſe credunt ⁊ mirabiliter gaudẽt: qꝛ
habent inſignia dignitatis uel honoris cũ
ſcđm virtutem cõtemptibiles ſint ⁊ Idigni
tã cibo quo veſcũtur aliqui ad modũ ma-
niacorꝝ trepidant vbi trepidãdũ non eſtꝫ.

Iob.xv. Sonitus terroris I aurib'eiꝰ:⁊ cũ
ſit pax ille ſꝑ Iſidias ſuſpicatur. Itẽ ad do
num ſcie ꝑtinet diſcernere ĩter vitã verã ⁊
nõ verã:⁊ ĩter verã mortẽ ⁊ nõ verã. vera
mors ẽ ꝙꝫ hoĩes nõ timẽt ſeꝑatõ aĩe adeo
vera vita ẽ cõiunctio aĩe cũ deo vel ꝑ gra
tiã:vel ꝑ gloriã. Itẽ ad donũ ſcie pertinet
agnoſcẽ breuitatẽ pñtĩ vite. Iac.iiii. Quid
ẽ vita nñа. Uapor ẽ ad modicũ parẽs ⁊ d
inceps exterminabiẽ. Iob.vii. Memẽto qꝛ
ventꝰ ẽ vita mea. Itẽ ad ſciam ptĩet agno
ſcere amaritudinẽ pñtiſ vite. Iob.xiiii. Hõ
natus de muliere breui viuens tpre reple-
tus multis miſeriis. Eccle.xxx. Melior eſt
mors ꝙꝫ vita amara. Itẽ ꝑicula huiꝰ vite.
Iob.vii. Militia ẽ vita hoĩs ſuꝑ terram.
Alia littera hꝫ tẽptatio. ſcia ẽt attribuitur
abſtinere a malis ⁊ liberari a malis. Iob.
xxvii. Scđm aliã lrãm abſtinere a mal' eſt
ſcia. Prouer.xi. Iuſti aũt liberabũtur ſcia.
Itẽ ad donũ ꝑtinet diſcretio maiorꝝ bono
rũ:⁊ minorꝝ. ¶ Diſcretio multis deeſt. qui
hñtes zelum dei ñ ſꝫm ſciam minima bõa
magno amore ãplectũtur.maxia negligen-
tes. Donũ ſcie oñdit ſpũalem cõpaſſioneꝫ
ꝑferendã eſſe corporali:⁊ prius occurrẽdũ
moleſtiis.⁊ dãnis ſpũalibus ꝙꝫ corꝑalibꝰ
prius paſcẽdas eẽ aĩas ⁊ veſtiẽdas ꝙꝫ cor
pora ⁊ prius edificãdũ templũ dei viuum
de lapidibus viuis ꝙꝫ templum forinſecuꝫ
de lapidibus non viuis ⁊ amplius ſtuden-
dum eſſe decori tẽpliꝰ ſpiritualis ꝙꝫ materi-
alis:minima tamen bona nõ eſſe negligen
da. Mat.xxiii. Hoc oportuit facere ⁊ illa ñ
omittere. Item ad donum ſcientie pertinet
agnoſcere deceptiones quas bona preſen
tia faciunt amatoribus ſuis.credunt enim
veram ſuauitatem eſſe in eis cuꝫ ecõtrario
eos pungant. vnde deus eas vocat ſpinas
Mat.xiii. Item credũt veram abundãtiã
ſiue ſufficienciã eſſe ex eis. tñ eꝯrio eos po
tius exinaniant. Luce.i. Diuites dimiſit ĩa
anes. Iteꝫ credunt honorem:⁊ gloriam ex
eis habere cũ econtrario eos in ſeruitutem
vilẽ redigãt. Uñ in ps. Uocantur viri diui
ciarum. De diſtinctione ſcie q̃ dĩcẽ pruden
tia. conſilio:⁊ intellectu.require in tractatu
de fide.c.de commendatione fidei. Item in
tractatu de prudentia. vbi agitur de ſpe
ciebus prudentie.

Sexta pars de bono fortitudinis. ix.

Eſt donum ſcientie tangendum ẽ
p de dono fortitudinis. Unde Augu.
Poſtꝙꝫ locutus eſt. que fac hoĩes
lugentes ſubdit. Inde aſſurgunt ad fortitu
dinẽ vt mundus eis crucifigatur:⁊ ipſi mũ
do. Gala.vi. Et tolleretur fames ſitiſqꝫ iuſti
cie poſtꝙꝫ aliquis abiecit iugum dyaboli ꝑ
timorẽ humilitatẽ:⁊ manſuete portat ſua-
ue iugum xpi.per pietatem:⁊ agnoſcẽs ma
la exilii:luctum gaudio preelegit. ipſe ẽ cru
cifixus ſiue mortuꝰ mũdo:⁊ mundus mor-
tuus ei. Ipſe nec bona mundi concupiſcit:
nec mala pertimeſcit. Iuſticie viuere vult
eam eſurit ⁊ ſitit:⁊ ad eam fortis eſt:de for-
titudĩe. dicit glo. Gregor. ſuꝑ illũ Iob.i. Fa
ciebant conuiuia per domos ⁊c. Et fortitu
do in die ſuo paſcit dum confidentiã ꝯtra
aduerſa trepidanti dat. Item in eodẽ glo.
Uile eſt conſilium ſine fortitudine.qꝛ ꝙ tra
ctãdo inuenit ſine viribus ad actum nõ ꝑ
ducit. Item ſuper illud Iob.i. Cõſurgẽſqꝫ
diluculo offerebat ⁊c. Dicit glo. Offerat ꝑ
ſingulos:dũ ꝑ vnaquaqꝫ virtute deo hoſtias I
molat:ne ſapientia eleuet ne intellectus ab
erret ne conſilium dum ſe multiplicat: con-
fundat ne fortitudo per fiduciam preçipitet:
ne ſcientia inflet:ne pietas extra rectuꝫ ver
tat.ne timor plus iuſto trepidans deſperet
Uiſi aliqui fortitudinem prout donum eſt
in hoc differre a fortitudĩe cardinali virtu
te:ꝙ fortitudo virtus cardinalis eſt circa ar
dua nõ ſimplr:fortitudo ꝓo donũ ẽ circa ar
duum natur ẽtiam adiute a gratia. vt eſt
relinquere omnia:⁊ ſimilia ẽt q̃ ꝓpter ſui
difficultatẽ vel arduitatem ñ ſunt in prece
pto. De fortitudine require in tractatu de
virtutibus cardinalibus.

Septima pars de dono cõſilii. x.

Eſt donum fortitudinis: Dicenduꝫ
p eſt de dono conſilii. Unde Auguſti.
Poſtꝙꝫ locutus eſt de fortitudine
ſubdit verumtamen ſi qua delicta minuta
tim furtimqꝫ ſubrepiunt deeſſe conſilium ñ
dꝫ neqꝫ .n. tantum poteſt fortitudinis gra-
dus.ut qui cum altiſſimo aduerſario conti
nua certatõe colligit:vt aliqñ feriatur ma
xime per temptationem lingue:ꝙ ẽ ergo cõ
ſiliũ vt dimittite ⁊ dimittetẽ vobis. Luc.vi.
Et ideo quinta beatitudo eſt. beati miſeri-
cordes. Idem in li. de fide. ad Pe. Firmiſſi
me tene.⁊ iuſtos ⁊ ſanctos hoĩes except
illis. qui paruuli baptizati ſunt ſine pecca
to. h neminem viuere poſſe. ſemperqꝫ oĩ ho
mine eſſe neceſſarium ⁊ peccata ſua vſqꝫ I
finem vite preſentis elemoſinis diluere:⁊ re-
miſſiõeꝫ a deo hũiliter ⁊ veraciter poſtula-
re de dono conſilii. Dicit Grego. ſuper pri
mum. Iob. Conſilium in die ſuo paſcit duꝫ
ratione animum implet. prohibens eſſe pre
cipitem. Item in eadeꝫ glo. Fortitudo que
plus poteſt ſine moderamine rõnis precipi
ruit:ut patet in eo qui vouet ꝙ poſt pre dif
ficultate nõ implet. Prouer.xx. Ruĩa ẽ ho
mini deuorare ſanctos ⁊ pꝰ vota retracta- b
re. Et notandum ꝙ nomen ꝯſilii quando
qꝫ large:quandoqꝫ ſtricte ſumitẽ:prout lar
ge ſumitur conſilium eſt examinata ſiue ex
cogitata ratio alicuius faciendi vel non fa
faciendi rõnem h intelligas opus rationis
ſcilicet reſponſionem rationabilem: certifi
cãtẽ eum qui petit conſilium: ſtricte vero
dicitur conſilium dei voluntas ad quã nõ
coſtringimur Iperio. Propter eius arduita
teꝫ uel difficultatem:ſed eſt in poteſtate no
ſtra vt impleamus illud. vel nõ impleamꝰ
Ber. ad fratres de monte dei: Non eſt nrm
languere circa omnia precepta nec attẽde
re quid deus precipiat ſed quid. velit: ꝓbã
tes que dei ſit voluntas beneplacẽs ⁊ per
fecta. de hoc conſilio intelligitur verbum.
Augu. dicentis. Si conſilio uti volueris mi
nus boni adipiſceris non mali aliqd ꝑpe
trabis: conſilium ſic ſumptum illuminatio
diuina eſt. Sene. I epiſtolis. Bonus vir ſiñ
deo nemo eſt: non poteſt aliquis ſupra for-
tunã niſi ab illo adiutus exurgere. Ille dat
magnifica conſilia:⁊ erecta:talia fuerunt ꝯ
ſilia que attulit in mundum iſtum ſapiẽtia
dei patris. Iſa.ix. Uocabitur nomen eius
admirabilis conſiliarius. Iſta ſunt conſilia
pacis que attulit rex pacificus. de quibus
Prouer.xii. Qui ineunt pacis conſilia ſeq
tur eos gaudium Unde conſilium pacis ẽ
abrenũciatio diuiciarum. Sene. Quietiſſi-
me viuerent homines ſi h duo verba tolle
rentur meum ⁊ tuum: h conſilium hẽtur.
Mat.xix. Si vis perfectus eſſe vade ⁊ ven
de omnia que habes ⁊c. Aliud conſilium
pacis ⁊ de continentia. de quo conſilio.

Mat.xix. Diſcipulis dicentib⁹ ſi iuſta ē cā
hominis cū vxore ñ expedit nubere. Dicit
xp̄s non oēs capiunt verbū illud ſꝫ quib⁹
datū ē: ⁊ ſubdit. qui pōt cape capiat q itē
dit delicijs carnis. ñ hꝫ pacē cū carne. Sic
mulier litigioſa. Prouer.xix. ⁊ xxvij. Aliud
ↄſilium pacis eſt. cōſilium de patiētia. ſine
patiētia nō hētur vera pax. patiētia ceden
do pſecutori pacē ſibi ſuat. ſicut dr̄ vulga
riter. non qui percutit: ſed qui repercutit bel
lum facit. ñ pōt eſſe bellū vbi vnus iniuriā
ab alio ſibi illatā patiēter portat. Aliud cō
ſilium pacis eſt. cōſilium de humilitate: hu
militas ē virt⁹ xp̄i. in qua pax ſit. in p̄s. fiat
pax in virtute tua. humilitas cū his q ode
runt pacē ē pacifica. ſ. cū ſuperbis. Ipſa nl
li moleſta eſt. nullū cōprimit. vel anguſtat.
Ipſa ē velut quoddā inane. ⁊ vacuū ſpāa
le vbi ſitū ↄdictōe ſe dilatat ſuperbus. Ipa
timori alieno. non obſiſtit. ſi ſicut corpora.
cōcaua: intra cōcauitatē ſuā corpora timi
da recipiunt ſic humilitas moleſtiā a ſuper
bo illatam infra ſinuꝫ profunditatis ſue re
cipit. Et notandū ꝙ ↄſiliū xp̄i a multis de
ſpicitur. Luc.vij. Phi ⁊ legis piti conſiliuꝫ
dei ſpreuerūt i ſemetipſis. in p̄s. Non ſub
ſtinuerūt ↄſilium eius. Item notandum ꝙ
ſicut ↄſilium: ſicut ⁊ prudentia de faciēdis
eſt. ⁊ eſt conſilium de his que ſunt ad finē.
Damaſcenus. Ad ſinem ē ꝙ cōſiderabile
eſt. De differētia vero conſilij ⁊ prudentie.
Rūdet. in tractatu de fide. c. de cōmenda
tione fidei. ⁊ in tractatu de prudentia. Ubi
c agitur de ſpeciebus Prudētie. ¶ Item no
tandum ꝙ cōſilium. iiij. attendit. expediens
facile: certum. tutum. Et ↄtraria his. ſ. dam
noſum: difficile. incertum. ⁊ piculoſuꝫ. Qui
cōſilium dat aliis pꝫibus. Expediens. debet
preponēre dānoſo: facile difficili. certum: in
certo tutum periculoſo. Item notādū ꝙ q
dam dīt ad donum ↄſilij pertinere. an ſit
opandū: ad prudentiaꝫ vero. qualr ſit ope
randū. Item notandū ꝙ ī quibuſdā inueni
tur aliqd ſimile dono cōſilij p expientiā mlt
tam. Eccle.xxxiiij. Uir in multis exptus co
gitabat multa. Itē qui nō ē exptus. pauca
recognoſcit. ſed illa expientia ñ eſt vere do
nū ↄſilij: ↄſiliū. n. lumē ē celeſte. excellētius
q̄ꝫ lumen prudentie. cū ipſaꝫ prudētiā certi
ficet. per donū. n. cōſilij: declinat prudentia

ne eam peniteat. Eccl.xxxij. Sine cōſilio ni
hil facias: ⁊ poſt factum nō penitebit. Iteꝫ
notanduꝫ ꝙ circa cōſiliū. v. cōmendabilia
ſunt. Primum eſt gratia cōſiliū requirendi
qui ē in eo. qui nō eſt preceps ad opandū.
Prouer.xix. Qui feſtinus ē pedib⁹ offen
dit. Secundū ē gratia cōſiliariū eligendi.
Tertium gratia dandi cōſilium. Quartum
gratia extimādi cōſilium. Quintum gratia
acqeſcendi cōſilio. de pmo legitur. Tho.iiij.
Cōſiliuꝫ ſemp a ſapiente require. Prouer.
xi. Ubi nō eſt gubernator corruit populus.
Sal⁹ aūt vbi multa cōſilia. ſimile eiuſdem
xxiiij. Erit ſal⁹ vbi multa conſilia ſunt. Eiuſ
dem. xiiij. Aſtutus oīa aget conſilio. qui aūt
fatuus eſt aperiet ſtulticiam. Item. xv. Diſ
ſipantur cogitationes. vbi nō eſt conſiliuꝫ.
Ubi vero ſunt plures cōſiliarij cōfirmātur.
Eiuſdem. xx. Cogitationes conſiliis robora
rūt. ⁊ gubernaculis tractāda ſunt bella. co
gitationes h intelligas propoſita que cōci
piuntur. que conſiliis perficiuntur. Tulius
in rethorica parua foris ſunt arma niſi ſit
conſilium donū Mal.ij. In illa die. cade
tur ſacerdotes in bello dum volunt fortiter
facere. dum ſine conſilio exeunt in plio. Ec
cle.xxx. Fili ſine cōſilio nihil facias. ⁊c. Ei
dem. xxxvij. Ante omnē actum precedat cō
ſilium ſtabile. Prouer.iiij. Palpebre tue p
cedant greſſus tuos. ¶ Ad eligendum con
ſiliarium monemur. Eccle.vi. Multi paci
fici ſint tibi. ⁊ conſiliarius ſit tibi vnus de
mille. pro conſiliario ante omnes eligend⁹
eſt deus. Tho.iiij. Omnia cōſilia tua ī ipo
permaneant. Iac.i. Si quis ſapiētia idigꝫ
poſtulat a deo. Eccle. 39. In orationeꝫ con
fitebitur domino. ⁊ ipſe diriget conſiliū ei⁹
Eiuſdeꝫ xxxvij. In omnibus his deprecare
altiſſimum vt dirigat in veritate viam tuā.
Deinde recurrendum eſt pro conſilio ad vi
ros bonos. Eccle.xxxvij. Cor boni conſilij
ſtatue tecum. ⁊ ſubditur anima viri ſancti
annunciat aliqñ uera. q̄ꝫ. vij. circūſpectores
ſedētes ī excelſo: ad ſpeculandū. Mat.xi.
Abſcondiſti h a ſa. ⁊ prudē. ⁊ re. e. paruul.
Iſa.xix. Sapientes conſiliarij pharaonis
dederunt conſilium inſipiens. Eccle.xxxij.
A conſiliario malo ſerua animam tuam.
Prouerbio.xij. Conſilia impiorum frando
lenta. ſed facienti conſilium nequiſſimum

ſuper eum deuoluentur. Eccleſia.xxvi. Eiuſ
dem. viij. Cum fatuis non hēas conſilium.
non enim poterunt diligere. niſi ea que eis
placent. Iob.xxi. Conſilium impiorum lon
ge ſit a me. Gene.xlix. In conſilium eorum
ñ ueniat anima mea. In p̄s. Beatus vir q
non abiit in conſilio impiorum. Eccle.xxvi.
Coram extraneo ne facias conſilium. neſcis
quid enim pariat. Non eſt etiam habēduꝫ
conſilium cum homine de negocio ꝙ eum
tāgit: vel de eo ꝙ nimis odit: vel nimis dili
git: ne vel fallatur: vel fallere velit. De hac
materia. multū hētur. Eccle.xxxvij. Noli in
quit conſiliari cum ſocero tuo. vel cum pa
tre vxoris tue. Ad litteraꝫ. de aliquo quod
videtur eſſe contra vxorem. vel cum amicis
carnalibus. de his que ſunt contra carnem
Iere.ix. Unuſquiſqꝫ a proximo ſuo ſe cu
ſtodiat ⁊ in omni fratre ſuo non habeat fi
duciam. Mic. ſeptimo. Noli credere amico
⁊ noli confidere in duce: ab ea que dormit
in ſinu tuo: cuſtodi clauſtra oris tui. Ber
nardus. Amicos conſulat qui non legit qꝫ
inimici hominis domeſtici eius. Gene. trige
ſimoprimo. Iacob ignorante Laban in di
cto ſuo cum filiis ⁊ vxoribus atqꝫ peccori
bus ſuis. receſſit de meſopotamia in ter
ram chanaam. legitur. Et Iude. decimono
no. Quod leuita quidam qui credidit ſoce
ro ſuo. vt cum eo tribus diebus maneret in
via ammiſit vxorem ſuam. ab gabaonitis
oppreſſam. Unde poſt eam ſtrages magna
populi ſecuta eſt. Eccle. trigeſimoſeptimo.
A zelantibus te abſconde conſilium. zelan
tes intelligas. vel inuidētes vl' nimis amā
tes. Item non eſt conſilium querendum a
iuuenibus. Roboam regnuꝫ pro magna p
te ammiſit conſilio iuuenum acquieſcens:
conſilio ſenuꝫ relicto. Eccleſia. vigeſimoqn
to. Quaſi ſpecioſa veterānis ſapientia: ⁊ glo
rioſus intellectus: ⁊ conſilium. Gratia eniꝫ
dandi conſiliū commendabilis eſt. i. Mac.
ſecundo. Ecce Symon frater videtur: ſcio
quia vir conſilij eſt: ipſum audite ſemper
precipue commendabilis eſt iſta gratia in
his qui habent alios regere. Eccleſia.xxv.
Quam ſpecioſum caniciei iudicium: ⁊ preſ
biteris cognoſcere conſilium. ¶ Gratia et
examinandi conſilium commendabilis eſt.
Sene. Prudentis proprium eſt examinare

conſilium ⁊ non cito facili credulitate ad
falſa prolabi. Item commendabilis eſt et
gratia acquieſcendi conſilio. Prouer. duo
decimo. Uia ſtulti recta in oculis eius. qui
aūt ſapiens eſt audit conſilium. Eiuſdem.
Tertiodecimo. Qui agunt omnia cum cō
ſilio reguntur ſapiētia. Moyſes acquieuit
conſilio iethro. licꝫ minor eſſet: Exo. decimo
octauo. Non ſic ille adoleſcens qui audito
verbo dei. Si vis perfectus eſſe. ⁊c. Abiit
triſtis: erat enim habens multas poſſeſſio
nes. Mat.xix.

Octaua pars de p̄eminentia vite ↄtē
platiue ad actiuā. xi.

d Icto de donis pertinentibus ad vi
tam actiuam dicendū ē de donis
ptinētibus ad vitā ↄtēplatiuā. in
hac ſ̄o parte. Primo tāgitur d̄ preeminē
tia vite contemplatiue: ad actiuam. Secun
do diſtinguet contemplatiuo. a meditatō
ne. ⁊ a conſideratione ſimplici: ⁊ cogitatōe:
⁊ tangetur d̄ ſpeciebus conſiderationis. ⁊
contemplatōis. Tertō agetur de dono itel
lect⁹. Quarto d̄ dono ſeqnte. Circa primū
notandum ꝙ duodecim ſunt in quibus. vi
ta cōtemplatiua preeminentia videtur ha
bere reſpectu actiue. Primum eſt ꝙ contē
platiua meliori intendit: deo ſcilicet cuꝫ ac
tiua intendat proximo. Contemplatiua di
cit. Mihi adherere deo bonum eſt. Luce.
decimo. Unde eſt neceſſarium. glo. Bernā.
Scilicet deo iugiter inherere. In p̄s. Unā
pecii a domino. hanc requiram. Iſidorus. i
li. differentiarum. Inter actiuam ⁊ contem
platiuam vitam. hec differentia eſt. Actiua
vita eſt que in operibus iuſticie ⁊ proximi
vtilitate verſatur. contemplatiua aūt que
vacans ab omni negocio in ſola dei dilecti
one defigitur. Una in opere bone conuerſa
tionis. altera in contemplatione immutabi
lis virtutis. Idem ī li. de ſummo bono. Ac
tiua vita mundanis rebus bene vtitur. cō
templatiua vero mundo renūciās ſoli deo
viuere delectatur. Secundum eſt ꝙ contē
platiua clarius videt. Unde Gene. xix. Di
citur de Lia ꝙ lippis erat oculis. Grego.
Mens q̄ ↄtēplādo ocia appetit pl⁹ vidꝫ
ſꝫ pauciores filios deo gīrat. q ſ̄o ad labo
rē p̄dicatoris ſe dirigit min⁹ vidꝫ ⁊ āplius

Tertiuz eſt mundicia. ſeu pulcritudo. Unde
Gen. xxi. Dicitur Rachele. q decora erat
facie: et venuſto aſpectu. Prouer. iii. Dicitur
de ſapientia. Vie eius vie pulchre. Cant. v:
Laui pedes meos dicit ſponſa quomodo i
quinabo eos. Quartum e ſecuritas: ſecura
enim eſt vita contemplatiua. reſpectu acte.
Prouer. i. Fruſtra iacit rethe ante oculos
pennatorum. glo. Facile euadit laqueos i ter
ris qui oculos habet in celis. Prouer. iii.
Omnes ſemite eius pacifice. Quintum eſt: q
eſt quieta e vita contéplatiua. Unde. Luc.
x. dicitur. De Martha q ſedens ſecus
pedes domine audiebat verbum illius. Glo.
Martha. Sedet quia contemplatiua pec
catis viciorum tumultibus optata iam in
xpo mentis quiete fruitur. Martha ſtat
quia laborioſo actu deſudat in certamine.
De Martha inde dicitur. Martha Mat.
ſol. es et c. Et Jo. xi. Dr q Martha domi ſe
debat. hec triaf. pulchritudo: ſecuritas: qui
es tanguntur. Jſaie. xxxi. Sedebit populus
meus i pulcritudine pacis: et in tabernacu
lis fiducie: et in requie opulenta. de ſecurita
te tangerunt. Deute. xxxiii. Amantiſſim[9] do
mini eſt vir contemplatus. Septimum e iu
cunditas. iocundior eſt contemplatiua q
acta. Unde ſuper illud. Luc. x. Martha ſe
dens ſec[9] pedes. dni et c. Glo. Intenta erat
Martha quomodo paſceretur a dno intē
ta erat Martha quomodo paſceret dnm.
h conuiuium perdat. dno in conuiuio dni.
illa iam iocundatur. Gre. in moral. Conté
platiua vita merito maior eſt q actiua. quia
h i uſu preſentis operis laborat. Illa vero
ſapore intimo venturam iam requiem degu
ſtat. Septimum eſt: contemplatiue permané
tia. De qua Luc. x. Martha op. ptē ele. q
non aufe. ab ea. Glo. contemplatiua h inci
pit: et in celeſti patria perficietur. qr amoris
ignis qui h' ardere inchoat cum ipſum quē
amat. viderit in amore amplius ignoſcit. et
ſubditur. acta cum corpore deficit. quia in
eterna vita panem non porriget eſurienti.
quia nemo eſuriet opera nec cetera pietatiſ
aget: quia non erunt neceſſaria. Octauū e
deuotio. Ut Martha xpm vngit. Mathei.
xxvi. Luc. vii. Et Mat. xiiii. et Joh. xii. No
num eſt dei familiaritas cōtemplatiua deo
familiarior eſt. Unde figuratur per Johan
nem euangeliſtam. ſicut glo. ſuper illud Jo.
vlt. Cōuerſus Petrus vidit diſcipulū quē
diligebat Johannes. et ſeq. i glo. Hanc ple
ne xps diligit et ſeruat in eternum. Seq. de
contemplatiua. Decimum eſt preciositas.
cōtemplatiua pcioſior videtur eſſe q acti.
eo q ſit rarior. Jſidorus in li. de ſummo bo
no. Actiua cois multorum eſt. Contéplati
ua vero paucorum. h figuratum eſt. Gen. vi.
Ubi dicit d archa in cubito cōſumabis ſū
mitatem eius. Inferius tamen erat valde
lata: Unde ibidem dicitur. ccc. cubitorum.
erit longitudo arche. quinquagita cubitorū
latitudo q exponit. Gregō. Dicens videns
multos in eccleſia. ſubire: et laſciuire: et ter
nis rebus iniare: iraſci: rixari: et proximū le
dere. ſed quia eccleſia tollerat eos. vt cōnu
tantur quaſi in archa latitudine beſtie ſunt
ſe dicitur. videmus alios aliena nō rapere
illatam iniuriam equanimit portare reb'
proprijs contemptos eſſe. humiliter viuere
ſed quia iam pauci ſunt anguſtiat archa
alios videmus: et poſſeſſa reliquere nullū
terrenis rebus ſtudium dare. inimicos dili
gere: carnē domare. oēs motus rōne pmi
re per celeſtem deſiderium contemplatiōis
pena ſubleuari: ſed qr valde rari ſunt iā ar
cha iuxta cubitum ducitur: vbi homines et
volatilia continentur. Undecimum ē q vi
ta cōtemplatiua. vite celeſti ſimilior ē. Ut
eadem opera ad contéplatiuam videntur
pertinere que aſſignat. Aug. beate vite vlt.
li. de ci. dei. Ibi vacabimus et videbimus:
et amabimus. videbimus et laudabimus.
in ps. vacate et videte quoniā ego ſum de'
Duodecimum eſt q vita cōtéplatiua finis
videtur eē actiue. finis melior ē his q ſunt
ad finem. per actiuam tranſitur ad cōtem
platiuam. Jſido. in li. de ſummo bono qui
prius in hac vita proficit bene ad cōtēpla
tionem cōſcendit. Gre. Qui ad artem cōte
platōnis aſcendere deſiderat prius neceſſe
eſt ut in campo actionis ſe exerceat. Gen.
xxix. Lya prius introducta eſt ad Jacob'
alter ſperaret: et cum ipſe de h conquereretur
tur reſponſum eſt ei. non eſt in loco noſtro
conſuetudinis ut minores ante tradamus
ad nuptias.

Undecia pars diſtinctio cōtéplatōis
et ſimplici cōſideratōis et cogitatōis. Jt

c [C]onſequenter diſtinguenda eſt cō
templatio a ſimplici conſideratio
ne ſeu meditatione: et cogitatiōe: et
iungendū ē de ſpeciebus cōſiderationis et
cōtéplationis. Notan. ergo q. Ber. ij. lib.
de cōſideratione diſtinguit. Item cōtempla
tionem et cōſiderationem: his verbis cōſide
rationem: nō id per oia q cōtemplationem
intelligi volo: q cōtéplatio ad rectam certi
tudinē: cōſideratio ad inquiſitionem: magis
ſe hēat: iuxta quē ſenſum pōt cōtéplatio diſ
finiri: verus certuſqz intuit[9] animi de qua
cunqz re. ſiue apphenſio veri nō dubia cō
ſideratio aut intēta ad inueſtigandū cogi
tationē vel intētio animi inueſtigantis ve
rum q̄q ſoleant indifferenter pro inuicem
vſurpari: deinde diuidit ea q̄ cōſideranda
ſunt hijs verbis. Quattuor tibi cōſiderāda
reor: te: que ſub te: que eſt circa te: q̄ ſupra
te. In. v. lib. de cōſide. dicit cōſideratione pe
regrinar eā ab his que ſupra ſunt ad infe
riora deflectitur velim inquit ſolemniter
aduertas: vir ſagaciſſime eugeni' qr totiens
peregrinat cōſideratio tua quotiés ab illis
rebus ad iſta deflectitur inferiora: et viſibi
lia ſiue intuenda ad noticiā ſiue appeten
da ad vſum: ſiue p officio diſponēda: vl' at
tractāda: ſi tn ita verſat in his: vt per hec
illa requirat: nō procul exulat: ſed cōſiderare
repatriare et ſublimior iſte preſentium ac di
gnior vſus rerū: cum iuxta ſapientiā pau
li inuiſibilia dei per ea que facta ſunt: intel
lecta cōſpiciuntur: ſane hac ſcala ciues non
egerunt: ſed exules quid opus ſcalis tené
ti iam ſolium: creatura celi illa preſto hēs
per q potius iſta intueatur: videt verbum:
et in verbo facta per verbū: nec opus habz
ex his q̄ facta ſūt: fortioris noticiā médica
re neqz enim vt ipſa nouit: ad ipſam deſcē
dit quē ibi illa videt vbi longe meli[9] ſunt:
q̄ in ſeipſis deinde in eodem libro diſtin
guit diuerſas ſpecies conſiderationis his
verbis magnus ille qui vſum ſenſuum ve
luti quaſdam ciuium opes expendere ſata
git diſpenſando in ſuam et multorum ſalu
tem: nec ille minor: qui hunc ſibi gradū ad
illa inuiſibilia philoſophando conſtituit:
niſi q h dulcius illud vtilius h felicius: il
lud fortius eſſe conſtat ac omnium maxi
mus qui ſpreto ipſo vſu rerum et ſenſuum:
quantum quidem humane fragilitati fas
eſt: nō aſcenſorijs gradibus: ſz inopinatis
exceſſibus aduolare: interdū cōtemplando
ad illa ſublimia conſueuit: ad hoc vltimum
genus illos pertinere reor: exceſſus pauli
exceſſus non aſcenſus: nam raptus potius
fuiſſe q aſcendiſſe: ipſe ſe paribus: et ſub
dit. B. Uis tibi has cōſiderationis ſpecies
proprijs diſtingui nominibus.

Species conſiderationis ſm. Ber.

[J]camus ſi placet. Primam diſpen
b ſatiuam. Secundam extimatiuam.
Tertiā ſpeculatiuam: diſpenſatiua
eſt conſideratio ſenſibus ſenſibilibuſqz re
bus ordinate: et ſocialiter vtens ad pro
merendū deū. Eſtimatiua eſt cōſideratio
prudenter ac diligenter queqz ſcrutans et
pōderans ad īueſtigandū deū. Speculatiua
ua eſt conſideratio ſe in ſe colligēs et quā
tus diuinitus adiuuat reb[9] humanis exi
mēs ad contemplandum deum: q prima
optat: ſecūda odorat: tertia guſtat ad quē
tū guſtum producūt et cetere. Et ſi tardi[9]
niſi q laborioſius: ſecunda quietius per
uenitur. Dixiſti in qs ſacri qua via aſcē
datur: et quo aſcēdendū dicere habes fal
leris: ſi id ſperat ineffabile eſt tu me exiſti
mas loqui qd oculus non vidit: nec auris
audiuit: et cū nobis inquit reuelauit deus
per ſpūm ſuum. i. Cor. 2. Ergo que ſupra
ſunt in verbo docent ſed ſpiritu reuelant.
qntū q ſermo nō explicat cōſideratio que
rat: oratio expectat: mereat vita: puritas
aſſequatur: ſane eorum admonitus que ſu
pra ſunt non te exiſtimes mitti a me: ſuſpi
cere ſolem: lunam: ſtellas et c. Si quod oia:
et ſi ſupra loco preterito infra ſunt: et digni
tate: nature ſunt enim corpora tui porcio
ſpiritus eſt angeli ſancti et omnes ſupra te
ſunt: deus natura angeli gratia.

Quattuor ſpecies cōtemplatiōis ſm. B.

[J]dem in eodem quattuor diſtinguit
i ſpecies contemplationis: reſpectu
dei his ēbis. Prima ē maxima b
contemplatio et admiratio maieſtatis
hoc requirit cor purgatum vt a vitijs libe
rum atqz exoneratum peccatis facile ad
ſuperna leuet. Interdum quoqz per aliqs
morulas: ſtupore et extaſi: ſuſpenſum tene
at admirantem. Secunda aūt neceſſa

ria eſt huic. eſt enī intuēs iudicia dei quo
ſane pauido aſpectu dei vehementius con
currit intuentem: fugat iudicia: fundat vir
tutes: inicíat ad ſapientiam: humilitatē ſer
uat: virtutē ſi quidem bonū quoddam ac
ſtabile fundamentū: humilitas nēpe ſi munī
tas illa virtutū aggregatio nō niſi ruina ē.
℄ Tertia ꝯtemplatio occupat vel potius
ociatur circa memoriā beneficiorū ꝛ ne di
mittas ingratum ſollicitus memorantē ad
amorē benefactoris. ℄ Quarta q̄ retro ſunt
obliuiſcens in ſola requieſcit expecta
tione premiorū que cū ſit meditatio eter
nitatis ſi quidem que promittūtur eterna
ſunt: longitudinem alit: ꝛ perſeuerantie
dat vigorē. Deinde adaptat. Ber. iiij. dictas
ſpecies contēplationis. iiij. que tangit apo
ſtolus. Ephe. iij. Ut poſſitis cōprehendere
cum omnibus ſanctis que ſit longitudo: la
titudo: ſublimitas ꝛ profundum longitudi
nem inquit apprehendit meditatio promiſ
ſorum: latitudinem recordatio beneficioꝝ:
ſublimitatē cōtemplatio maieſtatis: pfun
dum inſpectio iudicioꝝ. Idē in eodem lib.
deus eſt longitudo: latitudo: ſublimitas et
profundū: res vna eſt lōgitudo ꝓpter eter
nitatem: latitudo propter caritatem ſubli
mitas propter maieſtatem profunditas ꝓ
pter ſapientiam: iſta nō diſputatio appre
hendit ſed ſanctitas ſanctum facit affectio
ſancta ꝛ ipſa gemina timor dñi ſanctus: et
ſanctus amor his pfecte affecta anima ve
luti quibuſdam duobus brachijs compre
hendit amplectit̄ ſtringit tenet: ꝛ ait tenui
eum: nec dimittā ꝛ timor quidem ſublimi
ꝛ pfundo: amor lato longoq̄ reſpōdet qd
tam timendum q̄ poteſtas cui non potes
reſiſtere: q̄ ſapientia cui abſcondi nō po
tes: poterat minus timeri deus alterutro ca
rens nunc autē perfecte oportet: timeas il
lum cui nec oculus deeſt omnia vidēs: nec
manus omnia potens. Item quid tā ama
bile q̄ amor ipſe quo amaris amabilior eſt
tamen iuncta eternitas facit: que dum nō
excidit: foras mittit ſuſpitionem ſtupenda
plene ſublimitas maieſtatis: pauēda abyſ
ſus iudiciorū feruorem exiſtit caritas eter
nitas perſeuerantiaꝫ ſuſtinendi.

℄ Extracta de libro richardi. de contem
platione.

R Ichardus de ſancto victore in lib.
de contemplatione diſtinguit inter
contemplationem ꝛ meditationem
ꝛ cogitationē his verbis. Sciendū eſt ꝙ
eandem materiam aliter ꝑ cogitationē in
tuemur: aliter per meditationē rimamur:
aliter per contemplationē miramur. Cogi
tatio per deuia: lento pede ſine reſpectu ꝑ
uentionis paſſim huc illucq̄ vagat̄ medi
tatio per ardua vie ſepe ꝛ aſpera: ad dire
ctionis finem: cum magna animi induſtria
nitit̄: cōtemplatio libero volatu: quocunq̄
eam fert impetus mira agilitate circumfer
tur cogitatio ſerpit: meditatio incedit: ꝛ vt
multum currit contēplatio ante oīa circū
uolat cogitatio eſt ſine labore: ꝛ fructu. In
meditatione eſt labor cum fructu: ꝯtempla
tio permanet ſine labore cū fructu. In co
gitatione euagatio. In meditatione inue
ſtigatio. In contēplatione admiratio: deinde
de tria predicta ſic deſcribit.

℄ Quid ſit contemplatio.

Q Uid ſit cōtēplatio. Cōtēplatio ē li
bera mentis perſpicatia in ſapientie
ſpectacula cum ad miſeratione ſu
ſpenſa vel ꝯtemplatio eſt perſpicax: ꝛ liber
animi cōtuitus in res perſpiciendas vndi
q̄q̄ diffuſus. Meditatio vero ē ſtudioſa men
tis intentio: circa aliqd inueſtigandū dili
genter inſiſtens: vel ſic meditatio eſt proui
dus animi obtuitus: in veritatis inquiſitio
ne vehementer occupatus. Cogitatio aūt
eſt improuidus animi reſpectus: ad euaga
tionem pronus. diſtinguit etiā inter ꝯtē
plationē ꝛ ſpeculationē his verbis: q̄uis
ꝯtēplatio: ꝛ ſpeculatio ꝓpe ſoleāt inuicem
poni. aptius tñ ſpeculatiōē dicimus qñ ꝑ ſpe
culū cernimus: cōtēplationem vero quan
do veritatē ſine aliquo inuolutro vmbra
rūq̄ velamine: in ſui puritate videmus: ꝛ
ſic contemplatio valde ſtricte acciperetur.
℄ Cōe eſt tam contēplationi q̄ meditatio
ni circa vtilia occupari: ꝛ inſipientie: vel
ſcientie ſtudijs verſari. Sed in h̄ ſolent di

ferre a cogitatione: quia ſe cōſueuit ad ine
pta ꝛ friuola relaxare: ſit tamen ſepe: vt in
cogitationū noſtrarū euagationem aliud
animus incurrat qđ ſcire vehementer am
biat fortiterq̄ inſiſtat ſed dum mens hui9
inquiſitioni ſtudium īpēdit: iam cogitatio
ī meditationem tranſit. Item veritatē diu
queſitam tandēq̄ inuentā: mens ſolet cū
auiditate ſuſcipere: ꝛ mirari cū exultatiōe
eiuſq̄ admiratiōi diucius inherere: ꝛ h̄ ē:
meditationem contemplationem tranſire.
℄ Cōtemplationis formam in celi volatili
bus videmus: videas alia nunc ſe ad altio
ra ſe extollere: nunc enim ſe ad inferiora de
mergere ꝛ eoſdē aſcenſionis: deſenſiōis de
ſue modos ſepius repetere: videas alia nūc
dextrorſum: nunc ſiniſtrorſum diuertere: ꝛ
nunc in hāc: nunc in illam partem declinā
do ꝛ in anteriora parū: vel pene nihil ſe ꝓ
mouere eaſdem diſcurſuum coꝝ ſuorū vi
ciſſitudines: multa inſtantia multipliciter
reiterare: videas alia ſub magna feſtinan
tia ſe in anteriora extendere: ſed mox ſub
eadem celeritate ī poſteriora redire ꝛ ſepe
idipſum agere eoſdemq̄ excurſus: atq̄ re
curſus diutina frequentatione continuare
atq̄ protrahere: videre licꝫ alia quō ſe in
girū flectunt ꝛ q̄ ſubito: vel q̄ ſepe eoſdē
vel ſimiles: nūc aūt paulo laxiores: nunc
paulo contractiores circuitus repetunt: ꝛ
ſemꝑ in idipſum redeūt. videre lꝫ alia quō
alis ſepe reuerberatis ſe in vno eodemq̄
loco: diutius ſuſpendunt ꝛ mobili ſe agita
tione quaſi īmobiliter figunt ꝛ ab eodem
ſuſpenſionis ſue loco diu ſimulq̄ herentia
penitus nō recedunt: ac ſi operis ꝛ inſtan
tie ſue executione proſus videant̄ excla
mare: ꝛ dicere bonū eſt nos hic eſſe. Iuxta
h̄ ſane ꝓpoſitarū ſimilitudinum exemplar
cōtemplationis noſtre volatus multifor
miter variatur ꝛ pro perſonarum negocio
rūq̄ varietate vario modo formatur: nūc
de inferioribus ad ſumma aſcendit: nunc
de ſuperioribus ad yma deſcendit: nūc de
parte ad totū: nunc de toto ad partem: cō
ſiderationis ſue agilitate diſcurrit: ꝛ ad id
quod ſciri oportet: nūc a maiori: nūc a mi
nori: argumentum trahit: modo autem in
hanc: modo in oppoſitā partem diuertit: ꝛ
contrariorum noticiam ex contrarioꝝ ſciē
tia elicit: ꝛ pro vario oppoſitorum mō re
tionis ſue executionem conſueuit variare:
aliquando in anteriora currit: ꝛ ſubito in
poſteriora redit dummodo ex effectibus:
modo ex cauſis ꝛ qualibetcūq̄ antecedē
tibus: vel conſequētibus cuiuſlibet rei mo
dum vel qualitatem deprehendit: quan
doq̄ vero quaſi in girum ſpeculatio no
ſtra ducitur dum vni cuiq̄ rei que ſunt eius
multis communia conſiderantur dum ad
vnam quālibet rem determinandam: nūc
a ſimilibus: nunc a ſimiliter ſe habentibus
ſeu communiter accidentibus ratio trahi
tur aſſignatur. Tunc autem in vno eodē
q̄ loco conſiderationis noſtre deſiro quaſi
ſi immobilis ſiſtitur: quando in qualicūq̄
rei eſſe vel proprietate perſpicienda atq̄
miranda contemplationis intentio liben
ter immoratur modus contemplationis q
quodāmodo fieri ſolet ante ꝛ retro inſinu
atur. Eze. i. Animalia ibant ꝛ reuertebban
tur in ſimilitudinē fulguris choruſcantis:
de illo qui quaſi ſurſum: ꝛ deorſum eſt: di
citur in pſalmo. Aſcendunt vſq̄ ad celos:
ꝛ deſcendunt vſq̄ ad abyſſos: de illo qui
eſt velud in girum. dicit Propheta, leua
in circuitu oculos tuos ꝛ vide. Iſa. lx.

℄ De ſpeciebus contemplationis.

D Einde diſtinguit ſpecies contem
plationis: his verbis. vi. ſunt con
templationis genera. ℄ Primum
eſt in imaginationem: ꝛ ſecundum ſolam
imaginationem. ℄ Secundum eſt in ima
gina tionem: ſecundum rationem. ℄ Ter
tium eſt in rationem: ſecundum imagina
tionem. ℄ Quartum eſt in ratione: ꝛ ſecū
dum rationem. ℄ Quintum eſt: ſuper ra
tione ſed non preter rationem. ℄ Sextum
eſt: ſuper rationem: ꝛ videtur eſſe preter ra
tionem: duo itaq̄ ſunt in imaginatione:
duo in ratione: duo in intelligētia. In ima
ginatione cum obſtupeſcentes attendi
mus corporalia iſta q̄ ſenſu corporeo hau
rimus: quā ſint multa: q̄ magna: quā di

nerſa ꝙ pulcra ꝙ iocunda: ⁊ in hijs omni-
bus câtricis illius ſupereſſentie: ponã ſa-
pientiam munificẽtiã mirãdo nõ vereamur
tũc cõtẽplatio noſtra in imaginationẽ ver
ſat: ⁊ ſm ſolã imaginationẽ formať qñ ni-
hil argumẽtãdo querimꝰ: ſed libera mens
noſtra ẽ huc illucqꝫ diſcurrit. quo eã .i. hoc
ſpectaculoꝝ gñe admiratio rapit: ❡ Scdꝫ
genus eſt qñ ad ea in imaginatiõe verſa-
mur: ⁊ que ad primũ cõtẽplationis genus
pertinere iã diximus rõnez q̃rimus ⁊ inue
nimus. Immo inuẽtã: ⁊ notã in ɔſideratio
ne eã admiratiõe adducimꝰ in illa res ip-
ſas in iſto earũ ratiõum ordinem: diſpoſi-
tionem ⁊ vniuſcuiuſqꝫ rei cauſam modũ ⁊
vtilitatez rimamur: ſpeculemur: miramur.
❡ Tertiũ genus ẽ qñ per rerũ viſibiliũ ſi-
militudinẽ in rerũ inuiſibiliũ ſpeculatio-
nẽ ſubleuamur. ❡ Quartũ eſt qñ ſemoto
omnis imaginationis officio illis ſolis ani
mus intẽditqꝫ que imaginatio nõ nouit: ſꝫ
que mens ex ratiocinatione colligit. vel ꝑ
rõnez cõprehẽdit vt qñ inuiſibilia noſtra
que per experiẽtiã nouimꝰ ex intelligentia
capimus in ɔſideratiõe adducimꝰ: ⁊ ex eo
rũ ɔſideratiõe in celeſtiũ animorũ ⁊ ſuper
mũdanorũ itellectuũ cõtẽplationẽ. aſſur-
gimus. ❡ Quintum eſt qñ ea ex diuina re
uelatiõe cognoſcimus: que nulla humana
rõne plenũ cõprehẽdere: que nulla noſtra
rõcinatione integro inueſtigare ſufficimus
talia ſunt illa que deitatis de natura: ⁊ illa
ſimplici eſſentia credimꝰ ⁊ ſcripturarũ di
uinarũ auctoritate probamꝰ ſuper ratiões
nec tamen ꝓpter rõnez cenſenda eſt qñ ei
ꝙ per intelligentie aciez cernitur humana
rõ cõtraire nõ põt: qm̃ potiꝰ facile acquie
ſcit ⁊ ſua atteſtatiõe alludit. ❡ Sextũ eſt
qñ adit illiꝰ illa ex diuini luminis irradia-
tione cognoſcit atqꝫ cõſiderat quibus om
nis humana ratio reclamat tali ſunt pe-
ne omnia que de pſonaꝝ trinitate crede-
re iubemur. ❡ Duo ex hijs in imaginatio-
nem conſiſtunt quia ſolus ſenſibilibus in-
tendant duo in ratione conſiſtunt: quia ſo
lis intelligibilibus intendunt ſenſibilia di
co ſenſu corporeo perceptibilia: intelligibi
lia dico inuiſibilia ratione tamen cõprehẽ
ſibilia. Intellectibilia dico inuiſibilia ⁊ hũa
ne ratiõi incomprehẽſibilia. ❡ Proprium
eſt prime contemplationi ſimpliciter: ⁊ ſi-
ne vlla ratiocinatione viſibilium admira-
tioni inherere. ❡ Propriuꝫ eſt ſecunde vi-
ſibilium rerum rõcinando inſiſtere. ❡ Pro
prium eſt tertie per viſibilia ad inuiſibilia
ratiocinando aſcendere. ❡ Proprium eſt
quarte ex inuiſibilibꝰ inuiſibilia ratiocinã
do colligere ⁊ per expertorum intelligẽtiã
ad ignotorũ noticiaz proficere. ❡ Propriũ
eſt quinte intelligibilium intelligentia ra-
tionem admittere. ❡ Proprium eſt ſexte
intellectibilium intelligentia omnez huma
nam ratiocionationez tranſcẽdere. hijs ſex
contemplationum alis a terrenis ſuſpen-
dimur: ⁊ ad celeſtia leuamur: citra pfectã-
te eſſe non dubites ſi adhuc aliquibus illa-
rum cares mecum ⁊ cum inuiſibilibus be
ne agitur ſi vnde ex hijs tribus alarum pa
ribus datur: quis mihi dabit pennas ſicut
columbe. ⁊ vo: ⁊ re. terrenum: ⁊ non de ce-
leſte animal es quamdiu tantum duabus
alis contentus fueris habes tamen vnde
corpus tuum velare: vnde volare poſſis.
Corpus velare eſt mundanorum concupi-
ſcentia ex mundane mutabilitatis conſide
ratione temperare. immo in obliuionez ad
ducere: volare eſt ab amore mundi ſe elon
gare. Nitere i hijs alis: ꝙ poteris apprehẽ
dere ſaltem nouiſſima maris: Si ſumpſero
pẽnas. meas. di. ⁊ hi. in ex. m. Extrema ma
ris mundi terminus ⁊ vniuiqꝫ vite pro-
prie defectus extrema maris tenere eſt
mundi finem mundaneqꝫ vite exitum eſt
deſiderio expectare extremum maris ap-
prehendat: qui dicere poterat. cupio diſſol
ui ⁊ eſſe cum chriſto parum tibi eſſe debet
has duas alas accepiſſe: ſed vt probes te
celeſte animal eſſe ſtude ⁊ ſatage. ſaltem
duo paria habere celeſtia animalia: enim
que vidit. Eze. quattuor inquit facies. vni
⁊ quattuor penne. vni. Eze. I. Duabus cor
pus ſuum velebant. nam ceteris duabus
volabant ſunt corpora celeſtia ⁊ corpora
terreſtria. Si totum corpus tuum lucidum
fuerit non habens in ſe aliquã partem te-
nebrarũ: vtile tamen erit illud ab hũane
arrogantie oculis abſcõdere ⁊ ſub hũane
mutabilitatis incerto proprie eſtimatiõis
claritatem temperare. Eccleſiaſtici. ix. Ne-
ſcit enim homo finem ſuum ⁊c. In primo

alarum pari velet homo corpus ſuum.
In ſecundo volet ad celum ſatagat: ſtu-
dio: ⁊ deſiderio: in celeſtibus eſſe vt poſſit
cum apoſtolo dicere. Noſtra conuerſatio
in celis eſt. Phyli. I. Uerumtamen ſi vſqꝫ
ad tertium celum penetrare paras: nunꝙ
id in duobus alarum paribus poſſe preſu
mas: Oportet enim. vi. contemplationum
alas aſſignatas habere: qui cupit ad ter-
tij celi ſecreta diuinitatiſqꝫ archana vola
re: has ſex alas contemplationum ſoli per
fecti in hac vita vir habere poſſunt: has in
futura vita electi tam in hominibus ꝙ in
angelis habituri ſunt: vt de vtraqꝫ natu-
ra veraciter dici poſſit: quia ſex ale vni et
ſex ale alteri. Iſa. ſeptimo. Primum genus
contemplationis debet eſſe inſipientium.
In hoc genere contemplationis homo de
um in omnibus operibus eius: mirabilem
laudabilem: amabilem reperit: domine de-
us noſter ꝙ admirabile ⁊c. Ecce mirabi-
le. A ſolis ortum vſqꝫ ad occaſum lauda
bile nomen domini. Ecce laudabilem. In
ſtus deus de omnibus vijs ſuis: ⁊ ſ. in. o.
oper. ſu. ecce amabilem: hoc ſpeculo tri-
plex eſt. Prima in rebus. Secunda in ope
ribus. Tertia in moribus. Prima etiam
tres habet ſpecies: quarũ prima eſt in ma
teria. Secunda in forma. Tertia in natu
ra: materiam ⁊ formam viſu corporeo fa
cile deprehendimus: nam lapidez a ligno
triangulum: a quatrangulo ſine errore di-
ſcernimus: natura conſideratur in rerum
qualitate intrinſeca: vt forma conſiſtit in
qualitate extrinſeca qualitas rerum inte
rior ex magna parte: corporeo percipitur
ſenſu: ſicut ſapores guſtu: odores olfatu.
❡ Operatio duplex eſt: alia enim eſt na
ture alia induſtrie operationem nature fa
cile deprehẽdere poſſumus: vt in germini
bus: arboribus: animalibꝰ. In germinibꝰ
quomodo creſcunt matureſcũt. In arbori
bus ſimiliter ꝙ frondẽt: florẽt: fructificãt.
In animalibus ꝙ concipiunt ⁊ pariunt ꝙ
alia naſcuntur: ⁊ alia moriuntur: diſcipli
na vero morũ partim ex inſtitutione diui
na partim proceſſit ex inſtitutione hũanã
pertinent humane leges: humana inſtitu
tio eſt propter vitam inferiorem: diuinã
propter vitam ſuperiorem. In hoc gene
re contemplationis propheta oſtendit ſe
exercuiſſe dicens. Meditatus ſum in om-
nibus operibus tuis. Item delectaſti me
domine in factura tua: ⁊ iterum. Quã ma
gnificata ſunt opera tua domine: omnia
in ſapientia feciſti. hoc genus contempla
tionis recte in ſeptem gradus diſtinguere
poſſumus. Primus conſiſtit in illa admi
ratione rerum: que conſurgit ex conſidera
tione materie. Secundus in illa admira
tione rerum: que ſurgit ex conſideratione
forme. Tertius in illa admiratione rerum
que ɔſurgit ex cõſideratiõe nature. Quar-
tus in illa admiratiõe que eſt circa opera
tionem nature. Quintus in illa admiratio
ne que eſt circa operationez induſtrie. Sex
tus in conſiderãdis ⁊ admirandis inſtitu
tionibus humanis. Septimus in conſide
randis ⁊ admirandis inſtitutionibus diui
nis. ❡ Secũdo generi cõtẽplationis pene
tota mundana philoſophia materiã mini
ſtrat latentes rerum viſibiliũ cauſas ſue
ſagacitatis inueſtigatione inueniens: ⁊ in
palam productionis: ⁊ poſſunt diſtingui
ſemptem gradus in ſecundo genere contẽ
plationis ſimiles ſemptez gradibus diſtin
ctis in primo genere: cum circa eadem
verſetur hec cõtemplatio: ⁊ prima ſcilicet
circa ſenſibilia. Tertium genus contem
plationis in quinqꝫ gradibus diſtinguun
tur. ſm quinqꝫ modos cõſiderationum ex
quibus inuiſibilium inueſtigatione ſimili
tudinum ratio queritur vel aſſignatur.
Primus modus eſt quando ſimilitudo
ſumitur ex eo vnde ipſum eſt: vel quod
ipſum eſt. Secundus ⁊ tertius ſimilitudi
nem trahit ex eo: ꝙ in ipſo eſt. Quartus
⁊ quintus. ex eo ꝙ per ipſum eſt. Primus
trahit ex materie proprietate: vt ibi. Crura
illius colũne marmoree que fundate ſunt
ſuper baſes aureas. Cant. v. Secundus et
tertius: ex rei ipſius qualitate: ſed ſecun-

dus ex qualitate extrinſeca ꝙ diximus for
maz. Tertius ex qualitate intrinſeca: ꝙ di/
ximus naturam: qualitas extrinſeca con/
ſtat in colore: ⁊ figura: a colore ſimilitudo
aſſignatur ibi dilectus meus candidus et
rubicundus. Cant. v. Figura ibi aſpectus
earum ⁊ opus earum quaſi ſi ſit rota ĩ me
dio rote. Eze. i. Extrinſeca qualitas perti/
net ad ſolum viſum: quemadmodum intrin/
ſeca qualitas ad ceteros ſenſus: ad auditũ
ꝑtinet illud. Et vocẽ quã audiui tanquaz
vocem cytharedorum ⁊c. Apoca. decimo/
quarto. Ad adoratuz illud: ſicut cinnamo/
mum ⁊ balſamum ⁊c. Eccleſia. vigeſimo/
quarto. Ad delicias guſtus. illud Pſalmi.
Spiritus meus ſuper mel dulcis. Eccleſia.
vigeſimoquarto. Ad delicias tactus: illud
ſicut vnguentũ in capite: quartus ex eo ꝙ
in ipſa re: vel ab ipſa fit ſcḋm motũ natura
lem: vt ibi: quomodo deſcendit imber ⁊ nix
de celo ⁊c. Iſa. quinquageſimoquinto. Quin/
tus ex eo ꝙ agitur ſecundum motum arti/
ficialem: vt ibi: ſuperedificati ſuper funda/
mentum apoſtolo ⁊c. Ephe. ſecundo. In
quarto genere contemplationis. Primum
eſt vt redeas ad teipſum. Intres ad cor
tuum diſcas eſtimare ſpiritum tuum diſcu
te quid ſis: quid fueris: quid eſſe debueris:
quid eſſe poteris: quid fueris per naturaz:
quid modo ſis per culpaz: quid eſſe debue
ris per induſtriam: quid adhuc eſſe poſſis
per gratiam: nunquid menti excidit ꝙ re/
gnum dei intra nos ſit. Luce. decimoſepti/
mo. Et quia ſimile eſt regnum celorum the
ſauro abſcondito in agro. Math. decimo/
tertio. Omni cuſtodia ſerua cor tuuz. Pro
uerbi. quarto. Audi. Dauid quomodo ti/
bi ſeipſum in exemplum proponat. Medi/
tatus ſum nocte cum corde meo ⁊c. ⁊ ſco. ſ.
mc. meditabatur ille cum corde ſuo medi/
tare ⁊ tu cum corde meo ſiue tuo. Scope/
bat ille ſpiritum ſuum ſcopa ⁊ tu ſpiritum
tuum: exerce agrum iſtum: attende temet/
ipſum abſq3 dubio inſiſtens huic exercitio

inuenies theſaurum iſtum abſconditum
in agro: ex hoc exercitio creſcit auri copi/
a: multiplicatur ſcientia: augmentatur
ſapientia: ex hoc exercitio cordis oculus
mundatur: ingenium acuitur: intelligentia
dilatatur. Nihil recte exiſtimat: qui ſeipſuz
ignorat: neſcit ꝙ ſub pedibus ſuis: omnis
mundana gloria iacet: qui conditionis ſue
dignitatem non penſat: neſcit omnino: ne/
ſcit quid de ſpiritu angelico: quid de diui/
no ſentire debeat qui ſpiritum ſuum prius
non cogitat: ſi nondum ydoneus es intra/
re ad teipſum: quomodo ad illa rimã/
dum ydoneus eris que ſunt ſupra teme
ipſum: ſi nec dum dignus es intrare in ta/
bernaculum primum: qua fronte preſumis
ingredi in tabernaculum. Secundum hoc
eſt in ſancta ſanctoruz: ſi cupis euolare vſ
q3 ad ſecundum: ſeu tertium celum ſit tibi
tranſitus per primum. In corde hominis
inuenire licet aliam quendam plenitudi/
nem orbis terrarum. Ibi ſua quedaz terra
ſuum habet celum: nec vnuz tantum ſed
ſecundi poſt primum ⁊ tertium. Poſt ſecũ
dum enim tenet imaginatio vicem primi
celi: ratio ſecundi: intelligentia tertij: ⁊ ho/
rum quidem primum ceterorum compara
tione craſſum quidem eſt: atq3 corpulen/
tum: ꝙ ſit imaginariuz poſt ſe trahens ⁊ in
ſe retinens formas rerum corporalium re
liqua vero duo huius comparatione ſunt
valde ſubtilia: ⁊ omnino incorporea: ⁊ ab
eius craſſitudine multum remota: ſic ſi/
ne celum hoc exterius: ꝙ nos dominis fir/
mamentum abſq3 vlla dubitatione con
ſtat eſſe viſibile atq3 corporeum: ⁊ ipſum
quidem primum ⁊ omnium infimuz: ꝙ an
tem eſt terra: ad hoc viſibile celum: hoc eſt
ſenſus corporeus ad illud internum fan/
taſticum ⁊ imaginarium celum: nam ſicut
hoc viſibile celum omnium: que terra gi/
gnit atq3 nutrit multitudinem ſinus ſui
magnitudinem comprehendit: ſic omniũ
que ſenſum attingit: ſimilitudines intra

ſue imaginatio concludit. Ibi primo con/
tinentur omnium viſibilium imagines ⁊ ſi
militudines rerum: veritatem qui ſumma
veritas eſt reſeruauit ſibi rerum: nec ima/
gines qualibet hora formandas conceſſit
ſue imagini. Facile eſt eniz anime ſcilicet
humane omni hora: quaſlibet rerum figu/
ras per imaginationem figure. ¶ Ad ſecũ
dum pertinent viſibilium omnium ratio/
nes diffinitiones: ⁊ inueſtigationes inuiſi
bilium. Ad tertium ſpectant ſpiritalium: ⁊ ei
am diuinorum comprehenſiones: intellĩgẽ
tie oculus eſt ſenſus ille quo inuiſibilia vi
demus: non ſicut oculo rationis quo occul
ta: ⁊ abſentia per inueſtigationem queri
mus: ⁊ inuenimus: ſicut ſepe cauſas per
effectus: vel effectus per cauſas ⁊ alia
atq3 alia quocunq3 rationabili modo com
prehẽdimus ſed ſicut corporalia corporeo
ſenſu videre ſolemus viſibiliter preſentia
liter atq3 corporaliter: ſic vtiq3 ille intelle
ctualis ſenſus inuiſibilia capit. Inuiſibi/
liter quidem: ſed preſentialiter: ſed eſſen
tialiter ſed habet ſane oculus hoc intelle
ctualis ante ſe velud magnum obpanſuz
ex peccati delectatione fuſcatum: ⁊ tot de
ſideriorum carnalium varia multiplicitate
contextum: ꝙ contemplantis intuitum a
diuinorum ſecretorum archanis arceat: ni
ſi quantum diuina dignatio: quelibet pro
ſua aliorumue vtilitate admiſerit teſtatur
hoc propheta clamãs. Reuela oculos me
os. ¶ Nunquam tibi in omni diei tempo
re: ꝙ in anime creatione: reparatione: glo
rificatione: apparet eius perſona ſubli
mior: vel ſapiẽtia mirabilior: vel miſericor
dia iocundior. ¶ Primo ſpiritualis natu
ra creatur: vt ſit. ¶ Secundo iuſtificatur:
vt bona ſit. ¶ Tertio glorificatur: vt bo
na ſit. Per creationem ad bonum incia
tur. Per iuſtificationem in bono dilatat.
Per glorificationez in bono conſumatur.
¶ Prima bona ſunt creatoris dona ⁊ cre
ature merita. ¶ Tertia: bona creatoris

dona: ⁊ creature premia ex ipſa creatoris
conditiõe: naturale eſt omni rationali cre
ature eſſe: ſcire: ⁊ velle. Cognoſce queſo
mo dignitatem tuam: cogita excellentiaz
anime tue naturam: quomodo fecerit
eam deus ad imaginem ⁊ ſimilitudinem
ſuam: quomodo ſublimauerit eam ſuper
omnem corpoream creaturam ⁊ ſtatim mi
rari incipies quomodo virgo inclinata fi
lia ſyon proiecta ſit de celo in terra ⁊ ad
deum clamabis: quid mihi eſt in celo: ⁊ a
te quid volui ſuper terram: cogita ꝙ neceſ
ſarium ⁊ diuine voluntati: quã congruum
taz digne creature boni aut mali diſcretio
nem: ⁊ arbitrij libertatem concedere: vt eſ
ſet bonum eius tam acceptum ꝙ volunta
rium. tam gratum ꝙ gratuitum agnoſce
quantum ſubiaceas per intellectum ſpiritĩ
bus angelicis: ſi attendas: primum canta
bis precordialiter: benedicam dominum:
qui mihi tribuit intellectum: ſi ſecundum
clamabis deus tu ſis inſipientiam meam.
Inueſtiga diligenter voluntatem non ſo
lum tuam: ſed ⁊ alienam: ſeu bonam ſeu
malam: cognoſce tuam vt ſcias quid cor/
rigere ſeu vnde debeas gratias agere co
gita animos perfectorum: ⁊ peruerſorum
ſpirituum bonorum: ⁊ ſpirituum maligno
rum: vt elucẽſcat qd mirari quid vitare ex
pediat. Opus iuſtificationis ſine duobus
non conſumatur: nunquam enim perfici
tur: ſi creature ſue creator non coopere
tur: glorificationis noſtre modum quis ſen
ſus hominum capere: que ratio poteſt cõ
prehendere: ſed glorificationi noſtre certi
tudinem fidei atteſtatione tenemus quã/
tis qualitatis: vel quantitatis eiuſmodi
per intelligentiaz nec dũ capere poſſum⁹:
ſed ꝓ modico ⁊ pene ꝓ nihilo reputat qe
qd humana auiditas ꝑ experimẽtũ nõ ꝓ
bat: ſcimus aũt q2 poſt plenã mũdationez
ↄſciẽtie: poſt multa exercitia iuſticie ĩcipit
tandem aliquãdo mens humana ſperare
ꝙ ⁊ ei⁹ vix poterat credere: nunꝙ deſiſtas

geſcas donec future illius plenitudinis ali
ꝗs vt ita dicã arras obtineas donec eter
ne felicitatis ꝯtulaſciq́ꝫ ꝓmitias accipias
donec diuine ſuauitatis dulcedinē:pregu/
ſtare:ad hmōi deſideriuꝫ animare nos vo
luit:qui dixit guſtate ⁊ videte:qm̄ ſua.eſt.
dens. ¶ Quartuꝫ cōplationis genus.in:v.
gradus poteſt diuidi. In primo gradu con
ſideramus ea q̄ pertinēt ad anime qualita
tem vel eſſentie ipſius ꝓprietatem ꝙ vita
quedam ⁊ perpetua ſit nullis penis extin/
gui poſſit ꝙ non ſoluꝫ poſſit in perpetuum
viuere.ſ.corpus etiã ad vitam ⁊ ad ſenſuꝫ
animare ꝙ nullo ſuſtentamēto egeat ꝙ ſi/
ne ſubſidio ſempiterne ſubſiſtat ꝙ nō ſit ꝑ
totius corporis membra diffuſa cum ſit ip
ſa ſimplex quando in toto corpore ſuo: q̄ſi
ī ſuo quodã mūdo ſit vbiqꝫ tota. Quēad/
modum deus inuenitur vbiqꝫ totus in oī
creatura ſua:quo mō in illo ſuo mundo ſo
la voluntate omnia mouet atqꝫ diſponit.
ſicut in hoc mundo deus ſolo voluntatis
nutu omnia regit: qui eodem voluntatis
nutu omnia creauit. In ſecundo gradu cō
ſiderantur ea que ad cognitionē ſunt:⁊ in
hac conſideratione miramur volubilitatē
cogitationis. agilitatem imaginationis.
ingenij acumen:diſcretionis. examē: capa/
citatem memorie. viuacitatem intelligētie:
⁊ circa hec alia quelibet ſtupenda. Inter/
tio gradu conſideramus rationalis animi
voluntateꝫ:multiplicemq́ꝫ eius affectionē.
In quarto contemplamur ⁊ admiramur:
quomodo tot animi affectiones rediguntᷣ
in virtutes in quantum per diſcretioneꝫ di
ſponuntur:⁊ in bona intentione figuntur:
cum enim nihil aliud ſit virtus q̄ꝫ affectio
ordinata.⁊ moderata ex intentione bona
agitur:vt ſit affectio ordinata:⁊ per diſcre/
tionē efficitur vt fiat moderata. In.v.gra/
du aſperitatis gratie modum cū admira/
tione attēdimus abſqꝫ dubio quicqd bo
ni in bonorꝫ cordibus agitur ſeptiformis
ipſe ſpūs per inſpirantem gratiaꝫ operatᷣ.
ecce vnus atqꝫ idem ſpiritus tot mentibꝰ
ſemper ⁊ vbiqꝫ preſidet:⁊ gratie ſue mune
ra multipliciter impendit. In duobus vlti
mis generibus contemplationis puto q
opus eſt intima poſt compunctione q̄ꝫ pro/
funda inueſtigatione ſuſpirijs q̄ꝫ argumen
tis crebris gemitibus q̄ꝫ copioſis argumē/
tationibus:ſcimus:quia cordis intima nil
adeo purgat mentis: q̄ꝫ munditiam:nil
adeo reparat:nihil ſic ambiguitatis nebu/
las detergit.cordiſqꝫ ſerenitatem:nihil me
lius nihil ſanctius adducit q̄ꝫ vera animi
cōtritio q̄ꝫ profunda ⁊ intima anime com/
punctio:ſed quid ait ſcriptura: beati mū
mūdo corde qm̄ ipſi deū videbunt. Mat.
.v. Studeat ꝗ cordis mūditie q capit deū
videre:oq̄ꝫ prudenti circūſpectione oq̄ꝫ fre
quēti increpatione: oꝫ inuigilare:ne vllus
mentis exceſſus vel cogitationis euagatio
diſcretionis perſpicatiam lateat nec ſine
redargutione fortiqꝫ caſtigatione pertran/
ſeat cum rationalis creatura: quantuꝫ ad
aliqua deo ſit ſimilis:ſm̄ illud:creauit deꝰ
hominem ad imaginē ⁊ ſimilitudineꝫ ſuā.
Geñ.i. Secūdū illud tu ſignaculum ſimili/
tudinis plenꝰ ſapiētia.⁊ decore:in delitijs
paradiſi fuiſti. Eze.vigeſimoctauo. Et quã
tuꝫ ad aliqua ſit diſſimilis:ſecūdum illud:
deus quis ſimilis erit tibi.contēplatio quã
tum ad primam non eſt preter rationem:
cōtemplatio vero quantum ad alia eſt pre
ter rationem. ¶ Aues cum volare volunt
alas ſuas expandunt:ſic debemus ⁊ nos
cordis noſtri alas per deſiderium extende/
re:⁊ diuine reuelationis horam ſemper ex/
pectare:vt quecunqꝫ hora diuine inſpira/
tionis aura mentis noſtre nubila deterſe/
rit. veriqꝫ ſolis radios detexerit: excuſſis
tandem contemplationis ſue alis: mens
noſtra ſe ad alta eleuet et auolet: et fixis
obtutibus in illud eternitatis lumen ꝙ de
ſuper radiat omnia mundane volubilita/
tis nubila tranſcendat:hoc figuratum eſt
in duobus cherubin qui erant expanden
tes alas. Exo. vigeſimoquinto. Debemus
autem non ſolum adhoc ꝙ in hac vita ha
bere poſſumus. quãtum etiam ad illud di
uine contemplationis ſpectaculuꝫ:ꝙ in fu
tura vita ſperamus animas noſtras ſuſpē
dere ⁊ in huiuſmodi expectatione vehemē

ti deſiderio anhelare:debet anima perfecta
omni hora ſue peregrinationis terminum
cum deſiderio expectare:hinc eſt ꝙ abra/
hã in hoſtio tabernaculi ſui ſedebat: Gen.
decimooctauo. Elyas in ſpelūce ſue hoſtio
ſtabat:iii.Regum,.xix. Debet anima
ſancta et viri ſponſa amici ad dilecti ſui
aduentum:ſummo cum deſiderio hanela/
re parata ſemper vocanti occurrere:debet
ſemper in hoc ſollicita eſſe ne ſubito adue/
niens minus ornatam inueniat vel diu ex/
cluſus nullam moleſtiam ſuſtineat:mole/
ſta ſatis verba eſtuantiqꝫ deſiderio mul/
tum oneroſo mãda remanda:⁊c̄. Dicit hu
iuſmōi aīa in ſuis ſordibus inuenta certe
aduentum tuum preſcire debuiſſem:vt te
ſolenniter ſuſciperem:de cetero aduentuꝫ
tuum mihi prenuntia:ecce vox dilecti pul/
ſantis. Aperi mihi ſoror mea. Cant. quin/
to. Ber. Dicis expecta modicum o quantuꝫ
timeo ne illud modicum protrahat in lon/
gum donec tranſeat : peſſulum hoſtij mei
aperui dilecto meo at ille declinauerat.
Cant.quinto. Permodica morula pacien
ti deſiderio.ſatis eſt moleſta. Scimus quia
ſingularis conſortem non recipit. vide er/
go ne tunc primo incipias perſtrepentium
turbas eijcere velle:cum iam ipſe inceperit
ad hoſtium pulſare alioqnin eris dictu/
ro niſi expectare reſpecta: expectandum
ſane iterumqꝫ reexpectandum ad eijcien/
dum turbam extraneorum.ad eijciendum
familiam eorum:omnes cogitatus tam va
ni q̄ꝫ noxij extranei:iudicandi ſunt qui nul
li noſtre vtilitati deſeruiunt. Illos vero q̄ſi
ſi domeſticos famulantes habemus quos
noſtris vſibus implicamus:quia vero ſin/
gularis amor ſolitudinem amat totã hanc
turbam non ſolum cogitationum: verum
affectionum oportet eijcere: vt dilecti am/
plexibus liceat inherere: quanta queſo in
hac expectatione mora modicum ibi.mo/
dicum in orto.dum tumultuatione turba
dirigitur modicum inueſtibulo dum tha/
lamus adornatur: modicum in thalamo
dum lectulus ſternitur.i.intimus anime ſi/
nus ad ſummam pacem ⁊ tranquillitatem
componitur:dilectus auditur per recorda
tionem:videtur per admirationem:deoſcu
latur per dilectionem:amplexatur per de
lectationem:vel ſi hoc melius placet:audi
tur per reuelationem:videtur per contem
plationem.deoſculatur per deuotioneꝫ.a/
ſtringitur ad dulcedinis ſue infuſioneꝫ: au
ditur per reuelationem: donec voce eius
paulatim inualeſcente tota perſtrepentiū
tumultuatio ſopiatur:ſolaqꝫ ipſius vox au
diatur:donec omnis illa tandeꝫ tumultuã
tium turba diſpereat.ſoluſq́ꝫ cuꝫ ſola rema
neat:⁊ ſolus ſolaꝫ per contemplationem aſ
piciat:videtur per contemplationeꝫ donec
ad inſolite viſionis aſpectum pulcritudi/
niſqꝫ admirationem paulatim anima inca
leſcat:magiſq́ꝫ inardeſcat ⁊ tandeꝫ aliquã
do incaleſcat donec ad veram puritatem
internamqꝫ pulchritudinem tota reforme
tur:⁊ ille interne habitationis thalamus
purpura. ⁊ byſſo. iacinto coccitoqꝫ biſſin/
no.vndiqꝫ perornetur: donec tandem ali
quando thalamo perornato.⁊ introducta
dilecto fiducia iam inualeſcente deſiderio
qꝫ per vrgente cum ſe vlterius iam cohibe
re nō valeat ſubito ī oſcula ruat:⁊ impreſ
ſis labijs:intime deuotionis oſcula figat
puta quia experta dulcedine tanta de cete
ro non poſſit anima illa pulſanti dilecto
aliquas moras negligere:ſed quamuis iaꝫ
prompta ſit aduenientem ſuſcipere:neſcio
ſi eque parata ſit vocanti occurrere: aliud
eſt cum ipſo introire ad illud:ad ipſum exi
re:quid eſt eius introire niſi ſe totam in ſe
ipſam colligere:quid eſt exire niſi ſeipſam
extra ſemetipſam totaꝫ effundere: nihil ali
ud eſt animam cum dilecto ſuo in cubicu
lum ingredi:⁊ ſolam cum ſolo morari dul
cedineqꝫ perfrui niſi exteriorum omnium
obliuiſci et in eius dilectione ſumme ⁊ inti
me delectari: ſe ſolam cum dilecto videt
quando exteriorum omniuꝫ oblita ex hijs
que intimis ſuis conſiderat animum ſuum
in affectu dilecti inflammat:⁊ tam ex bono
rum q̄ꝫ ex malorum ſuorum conſideratio
ne:in gratiarum actionem aſſurgat: ⁊ hinc
pro impenſa gratia:hinc pro īdulta venia

ſtione deuotiõis victimas perſoluit vſqꝫ
ad intimum dilectus perducitur ⁊ in opti/
mo collocatur quando ex intimo affectu ⁊
ſuper omnia diligitur cogita quid ſit ꝙ in
vita tua ardentius dilexiſti: anxius concu/
piſti: ꝙ te iocundius afficiebat profundiuſ/
qꝫ delectabat conſidera ſi eandem affectio
nis violentiam dilectioniſqꝫ habundan/
tiam ſentis: quando in ſummi delectoris
deſiderium inardeſcis: quando in eius di/
lectione requieſcis nondum intimum illuꝫ
affectionis tue ſignum tenet ſi intime dile/
ctionis aculeus animam tuam in diuinis
affectibus minus penetrat ꝙ̃ in alienis af/
fectibus penetrare ſolebat: ſed ſi tantum
vel validiorem dilectionis violentiam in
intimis tuis circa diuina proſpexeris non
alias nunqꝫ expertus fueris: vide adhuc
ſi forte aliud quid ſit in quo delectari vel
conſolari poſſis: ꝙ ſi eſt nondum audeo di
cere dilectum intimum ardentiſſimi amo/
ris ſinum tenere: ſatage trahere euꝫ adhuc
ad interiora cordis: quis enim negat
cor tales receſſus habere in quibus ſum/
mi ⁊ ſingularis amoris violentia cum ali/
quis per affectum infixerit aliena omnino de
lectatiõe auelli nõ poſſit certe ſi alienã ali/
quam conſolationem queris quamuis for/
taſſis ſumme: nondum tamen ſingulariter
diligis: nondum ergo in intimum perduci
tur: ſi ergo non ſatagis introducere eum
ad intima tua quomodo te credam poſſe
ſequi eum ad ſublimia ſua. Et notandum:
ꝙ ſublimitas diuinarum reuelationuꝫ ma
nifeſtum eſt diuine dilectionis indicium iã
non dicam inquit vos ſeruos: ſed amicos:
quia omnia quecumqꝫ au.a patre.m.n.f.
vobis. Jo. decimoquinto. Ex magnitudi/
ne dilectionis pendit mundus diuine re/
uelationis. Comedite inquit amici et bi/
bite: ⁊ inebriamini. Cariſſimi. Cant. quin/
to. Qui comedunt dum cibum maſticant:
nõ ſine mora vel qualiſcūqꝫ labore in quo
delectantur initiant qui bibunt cum velo
citate: vel facilitate ꝙ ſciunt traducunt.
nunquid non videtur tibi comedere qui
multo ſtudio. ⁊ longa meditatione vix poſ
ſunt ad veritatis delitias ptingere: bibũt
qui ex diuinis reuelationibus cum facilita
te: ⁊ iocunditate hauriunt ꝙ de intima ve
ritatis ſuauitate ardenter concupiſcunt.
¶ Item notandum ꝙ ea que circa virtu/
tem diuinitatis conſiderantur que ad qn/
tū. genus contemplationis pertinent ſunt
humane intelligentie modum excedentia
nihilominus tamen ſunt rationi conſenta
nea credimus diuinam eſſentiam eſſe ſum
me vnam: ⁊ ſimpliciſſimam: credimus etiaꝫ
eam eſſe omne bonum: Iſidorus. trigeſimo
tertio. Ego oſtendaꝫ omne bonum tibi ait
deus moyſi. Intendimus eam eſſe immen
ſaꝫ licet ſimpliciſſimaꝫ. Magnus inquit de
us ⁊ laudabilis nimis ⁊ cum hiis affectio/
nibus ratio humana acquieſcit. Bonum
enim illud perfectum ⁊ omnino ſufficiens
non eſſet ſi in eo aliquid boni defuiſſet. Iſt
ſi compoſitum eſſet naturaliter diuidi poſ/
ſet. ⁊ ſic eſſet commutabile: ⁊ non eſſet opti
mum: ſimpliciſſimum eſt quantuꝫ ad eſſen/
tiam: multipliciſſimum quantum ad effica
tiam: virtute eſt immenſus: eſſentia eſt ſum
me ſimplicitatis. ¶ Item notandum: ꝙ in
ter ſpectacula trium vltimarum contem/
plationum debemus libenter diſcurrere ſi
volumus diuinam reuelationem nobis fie
ri: dictum eſt moyſi. Exo. vigeſimoquinto.
De loco qui erat in medio duorum chera
bin inde loquar ad te. ¶ Iteꝫ notandum:
quamuis familiare ſit ⁊ quaſi proprium vi
deatur duobus nouiſſimis. contemplatio
num generibus per mentis exceſſum vide/
re quattuor autẽ primis. quaſi domeſticum
⁊ pene vel de ſingulare: ſine vlla animi alie
natione in contemplationem aſſurgere
poſſunt: cum omnia ad que ſolent modo
vtroqꝫ contingere: horum autẽ qui in ſuis
contemplationibus ſupra ſemetipſos du/
cuntur: ⁊ vſqꝫ ad mentis exceſſum rapiun
tur aliĩ hoc expectant ⁊ accipiunt: ex ſola
vocante gratia. Aliĩ vero vt hoc poſſint ſi
bi comparant: cum gratie tamen compa/
ratiõe: ex magna animi induſtria: ⁊ illi qui
dem hoc donum quaſi fortuitum. iſti ve/
ro iam ex virtute poſſident: qui ex magna
iam parte id poſſunt cum volunt vnius
rei figuram habemus in moyſe alterius au
tem in aaron: ꝙ enim moyſes: in monte
per nubem archam videre meruit: ſola
reuelantis diuina gratia fuit ratio autem
iam ex magna parte in poteſtate habebat
quotiens id ipſe ordo vel ratio poſcebat i
ſancta ſanctorum intrare: et intra ipſum
numerum archam domini videre. ¶ Iteꝫ
notandum: ꝙ tribus modis gratiam con
templationis proficimus: aliquando ex ſo/
la gratia aliquando ex iniuncta induſtria
aliquando ex aliena doctrina: In tribus
modis videtur contemplationis quali/
tas variarĩ Modo enim agitur mentis
dilatatione: mentis ſubleuatione. aliquan
do mentis alienatione. ¶ Mentis dila/
tatio eſt quando animi acies latius ex/
panditur. et vehementius acuitur. modum
tamen humane induſtrie non ſupergre/
ditur. ¶ Mentis ſubleuatio eſt quando
intelligentie viuacitas: diuinitus irradiata
humane induſtrie metas tranſcendit: nec
tamen mentis in alienatione ita vt ſupra
ſe ſit quo videat et tamen ab aſſuetis pe/
nitus non recedat. ¶ Mentis alienatio
eſt quando preſentium memoria menti ex
cidit: et in peregrinum quendam: et hu
mane induſtrie in vnum animi ſtatum di
uine operationis transfiguratione tranſit.
¶ Hos tres contemplationis modos ex
periuntur qui vſqꝫ ad ſummam huius
gratie arcem ſublimari merentur. Primꝰ
ſurgit ex induſtria humana. Tertius ex ſo
la gratia diuina. Medius autem ex vtri
uſqꝫ permixtione: humane ſcilicet induſtrie
gratie diuine: de primo legitur. Leua in cir
cuitu oculos tuos ⁊ vide. Iſa. ſexageſimo.
De ſecundo. qui ſunt iſti qui vt nubes vo
lãt. Eiuſdem. nono. De tertio ego dixi in
exceſſu meo. Ille motus qui ſit mentis
dilatatiõe: tribus ſolet gradibus exercere.
arte. exercitatione. attentione. ¶ Artem
nobis ad aliquid veraciter comparamus
quando quidem aliquid agendum ſit
veraci traditione. ſeu ſagaci inueſtigatio
ne addiſcimus. ¶ Exercitatio eſt quando
id quod arte percepimus in vſum addu
cimus: et in eiuſmodi officiĩ executionem
nos ipſos promptos et expeditos effici/
mus. ¶ Attentio eſt quando ſtudio ꝙ
exequimur ſumma diligentia inſiſtimus.
Item ille contemplationis modus qui in
mentis ſubleuatione accidit tribus gradi
bus excreſcit. Intelligentia namqꝫ huma
na diuinitus inſpirata: ⁊ in illo celeſti lumi
ne irradiata qui aliquando ſubleuatur
ſupra ſcientiam: aliquando etiam ſupra in
duſtriam: autẽ ſupra naturam. Supra ſcien
tiam quando aliquis tale aliquid ex diui
na reuelatiõe cognoſcit. q modus proprie
ſcientie vel intelligentie excedit: contra in
duſtriam quando ad illud humana intel
ligẽtia diuinitus illuminatur: Ad ꝙ nulla
ſua ſufficit ſciẽtia nec illa ꝙ̃ interimi habꝫ
nec vlla ſua ĩduſtria cõparare vꝫ ſupra na
turam quãdo humana intelligẽtia diuina
inſpiratione afflata: non cuiuſcunqꝫ homi

nis:ſed generaliter totius humane natu-
re modum induſtrieq; metas trangredi-
tur omne genus prophecie ſine mẽtis alie
natione:videtur ad hoc. ¶ Tertium ſub
leuationis gradum pertinere: non ne ſu-
pra humanam naturam eſt videre de
preteritis quod iam non eſt videre de fu-
turis:quod nondum eſt videre de pre-
ſentibus:quod ſenſibus abſens eſt:videre
de alienis cordis ſecreti ꝙ nulli ſenſui ſub
iectum eſt. ¶ Tribus de cauſis in mentis
alienationem abducitur: nam modo pre
magnitudine exultatiõis fit:vt ſemetipſam
mens oratio capiat:⁊ ſupra ſemetipſaȝ ele
uata in alienatione tranſeat magnitudine
deuotionis quando tanto celeſtis deſide-
rij:igne ſuccenditur:vt amoris intrinȝ flam
ma vltra humanum moduȝ excreſcat:que
animam humanam ad cere ſimilitudinem
liquefactam:ad priſtinos ſtatus reſoluat:⁊
ad inſtar fumi attenuatum in ſuperna ele-
uet:ad ſumma emittat. ¶ Magnitudine
admirationis quando diuino lumine irra
diata ⁊ in ſumme pulchritudinis admira-
tione ſuſpenſa:tam vehementi ſtupore cõ
cutitur:vt a ſuo ſtatu funditus excutiatur:
⁊ in modũ fulguris coruſcantis quanto
profundius per deſpectum ſui inuiſe pul-
chritudinis reſpectu in ima deijcitur: tan-
to ſublimiꝰ: tãto celerius per ſummorũ de
ſideriorum reuerſata:⁊ ſuper ſemetipſa ra-
pta in ſublimia eleuetur. ¶ Magnitudine
exultationis quãdo intima illa interne ſua
uitatis habundantia potata. Immo ple-
ne inebriata:quid ſit:quid fuerit:penitꝰ ob
liuiſcitur:⁊ inſuper mundanum quendam
affectum ſub quodã mire felicitatis ſtatu
raptim transformatur:hij tres modi exceſ-
ſionis in Cant. deſcribunt: Primus cũ di
citur:que eſt iſta que aſcendit per deſertuȝ
ſicut virgula fumi ex aromatibus mirrhe
⁊ thuris: ⁊ vniuerſi pulueris pigmentarij
Cant. iij. Secũdus ibi que eſt iſta que pro
greditur quaſi aurora conſurgens. pul. vt
luna. e. vt ſol. Cant. vi. Tertius ibi: que eſt
iſta que aſcẽdit de deſerto delitijs affluẽs
innixa ſuper dilectum ſuum. Cant. viij.
¶ Circa primum notandum: ꝙ fumuȝ in-

telligimus deuote mentis deſideriũ qui fu
mus ab igne ſpiritualis amoris ſignificat:
virgula gracilis ⁊ recta eſt tuum deſideri-
um anxium ⁊ vnicum ſurgens ex intentio-
ne recta:per mirrham intelligas carnis cõ
tritionem:per thus cordis deuotionem:per
vniuerſum puluerem pigmentarij omniuȝ
virtutum conſumationẽ:nunc anima ſan-
cta veraciter quaſi fumus:⁊ per deſertum
aſcendit quando ex his que in ſemetipſa
inuenit:ſiue bonis:ſiue malis affectum ſu-
um in celeſtis ſponſi deſiderium aſcendit.
Circa ſecundum notandum: ꝙ mens ve-
lud aurora conſurgit:que ex viſionis ad-
miratione paulatim ad crementa cognitio
nis proficit. Aurora paulatim eleuatur:ele
uando dilatatur:dilatando clarificatur:ſi
miro modo tandem in diem deſinit per p
motionis ſue incrementa ad defectum ve
nit: ⁊ inde accipit: vt maior ſit. Inde et
accidit vt omnino non ſit:ſic humana in
telligentia diuino lumine irradiata: dum
intellectibilium contemplatione ſuſpen-
ditur: dum in eorum admiratione dilata
ditur quanto ad altiora: vel mirabiliora
ducitur tanto amplius dilatatur: et vn-
de infimis eſt remotior: inde in ſemet
ipſa purior ⁊ ad ſublimia ſubtilior in-
uenitur:ſed in hac ſubleuatione dum mẽs
humana ſemper altiora creſcit dum diu
creſcendo tandem aliquando humane ca
pacitatis metas tranſcendit ſit demum vt
a ſe penitus deficiat: ⁊ inſuper munda-
num quendam transformata affectum to
ta ſupra ſemetipſa eat: ⁊ ſicut matutina
lux creſcendo deſinit non quidem eſſe lux
ſed eſſe lux matutina vt ipſa aurora iam
non ſit aurora. In humana intelligentia
ex dilectionis ſue magnitudine quando-
q; accipit vt ipſa iam non ſit ipſa:non qui
dem vt non ſit intelligentia ſed vt iam nõ
ſit humana: ⁊ ſicut primus exceſſionis mo
dus ex deuotione ſurgit:ſic iſte in deuotio
ne deſinit. Ibi ex nimio veritatis deſide-
rio ad veritatis contemplationem aſſurgi
tur:hic ex veritatis reuelatione eiuſq; cõte
platione ad deuotionem animus inflam-
matur ꝙ forte innuitur:cũ dicit pulchra vt

luna. e. vt ſol. aurore ⁊ luna lucem habent:
ſed calorem non habent ſolam vtroq; pre
pollet:quid ſole lucidius:quid ſole feruen
tius. videris ergo ꝙ illa mentis aſcenſio q̃
hoc loco deſignatur cuius extrema ſoli cõ
paratur:quia non in qualecũq; ſed inſum
mam deuotionem quandoq; deſignat q̃
uis ſola claritate veritatiſq; illuſtratiõe in
cipiat. Et notandum ꝙ ille diuine reuela-
tionis ſplendor quandoq; preuenienti me
ditationi occurrit:quandoq; ipſam huma
nã premeditationeȝ preuenit:⁊ modo que
rentem adiuuat. modo torpentem excitat:
hinc eſt ꝙ regina auſtri regem ſalomoneȝ
queſtiõibus pulſat. iij. Re. x. Hinc ẽ ꝙ vin
ctum petrum angelus cum luce viſitans
a corporis ſui ſomno excutit:⁊ educit. Act.
xij. Que eſt iſta regina auſtri ⁊ illius cali-
de regionis in habitatrix ⁊ domina:⁊ vidẽ
di ſalomonis deſiderio ſuccẽſa niſi anima
ſancta ſenſibus ⁊ appetitibus carnis: cogi
tationibus ⁊ affectibus mentis fortiter p̃
ſidens ⁊ ſummi regis veriq; prorſus ſalo-
monis dilectione feruens:vidẽdiq; deſide
rio ardens regina ſabba prius querit ⁊ au
dit poſtea videt ⁊ intelligit tandeȝ autẽ ob
ſtupeſcit ⁊ deficit:primum eſt meditatiõis:
ſecundum contemplationis: tertium. exta
ſis:meditatione aſſurgitur in contempla-
tionem:contemplatione in admirationem.
admiratione in mentis alienationẽ. ¶ Cir
ca tertium. Notandum ꝙ quaſi de deſerto
humanus animus aſcendit quando ſupra
ſemetipſum mẽtis alienatione tranſit quã
do ſemetipſum immo deſerens:⁊ ad celum
vſq; pertranſiens ſolis diuinis ſe totum p
contemplationem ⁊ deuotionem emergit.
deliciarum affluentia aſcenſionis tunc cau
ſa exiſtit. quando ex illa diuine dulcedinis
infuſione q̃ in intimis ſentit ſeipſam ani-
ma ſancta pre gaudio ⁊ exultatione nõ ca
pit in tantum vt exultationis ſue magnitu
do eam extra ſemetipſam effundat huiuſ
modi rei formam in animalibus poſſumꝰ
percipere:ſolent namq; in ſuis luſibus ſal
tus quoſdaȝ dare:ſic piſces dum in aquis
ludunt ſupra aquas exiliunt. Nemo auteȝ
tanta in cordis exultationem vel ſubleua
tionem de ſuis viribus preſumat: vel ſuis
meritis aſcribat. vnde ⁊ illa anima que de

deſerto aſcẽdere ſic deſcribitur. dilecto ſuo
innixa perhibetur. quid ẽ dilecto inniti niſi
ſi virtute illius ⁊ in proprijs viribus ꝑmo
ueri deducit eam dilectus per deſertuȝ in
nube diei:⁊ tota nocte ī illuminatiõe ignis
non haberet quomodo eſtus concupiſcen
tie temperaret ſibi:niſi virtus altiſſimi obũ
braret illi deeſſet vnde ignorantie ſue tene
bras illuminaret niſi in lumine illius vide
ret lumẽ:accipit itaq; dilecta ex munere di
lecti ſui duo remedia circa duo ꝑncipalia
mala refrigerij nubem circa cõcupiſcentiã
carnis ⁊ reuelationis: luceȝ contra ignorã
tiam mentis. ¶ Quid ad hanc gratia ꝑ
fecit cum eam ſibi vltra ſolituȝ ſubtrahi iã
ſentit eſt ꝙ facere debeat vnde ad eam re
parandaȝ adiuuari valeat debet animus
qui eiuſmodi eſt proprijs meditationibus
cordis in ſe exultationem reparare:⁊ impẽ
ſa ſibi diuinorum beneficiorum munera an
te recordatiõis ſue oculos reuocare:⁊ eiuſ
modi recordatione ſepipſum ad profundã
⁊ deuotam gratiarum actionem inſtigare:
⁊ tandem aliquando internum illud ſpiri
tualis armonie organum ex affectu in diui
nas laudes laxare. dum itaq; eiuſmodi ſtu
dijs intima cordis affectio: in diuine con
feſſionis magnificentiam plena deuotione
reſoluitur quid aliud q̃ quoddam vt ita
dicam ſpiraculum aperitur: per ꝙ in illud
cordis noſtri vaſculum diuine ſuauitatis:
habundantia infundatur:hinc eſt ꝙ elyſe
us propheta verbum dei requiſitus. cum
ſe preſenſiſſet ſpiritum prophetie tunc tem
poris non habere:facit pſaltẽ adduci. quo
preſente atq; pſallente ſtatim ſpiritum ꝓ
pheticum hauſit. oſq; ſuum in verba pro
phetie relaxauit. 4. Roma. tertio. Quid
eſt ante pſaltem adducere niſi prouida me
ditatione cordis exultatione reparare ⁊ ex
diuinorum beneficiorum vel promiſſorum
recordatione cordis deuotionem excitare.
tunc per pſaltem pſallere facimus quando
ex magno cordis tripudio. in diuina preco
nia iubilamus ⁊ in gratiarum actionem aſ
ſurgentes ex intimis viſceribus in diuinas
laudes cum magno cordis clamore reboa
mus:hoc itaq; agentes:quid aliud q̃ viaȝ
ſternimus per q̃ venientem viſitatnemq;
nos dominum excipiamus ſacrificium in

quii laudis honorificabit me: ⁊ illico oſtē dam illi ſalutare dei. ad eiuſmodi pſal mi vocem ſpiritualis animus medullitus tangitur ⁊ in mēte in eo ſpūalit afficitur ⁊ eum ad diuinam inſpirationē intellectua lis ſenſus aperitur quodāmodo in eo gra tia reparatur ſolet dulcis armonia cor ex hilarare ⁊ ei gaudia ſua ad memoriam re uocare: ⁊ quo amor vehementius hic ani mū afficit eo profundius audita armonia affectum tangit ⁊ quo profundius per affe ctum tangitur tanto efficatius ad ſua deſi deria renouatur quid igitur aliquid de p̄ phetico viro ſentire oportet niſi ꝙ exteri or armonia ſpiritualem armoniam ei ad memoriam reduxit: ⁊ auditā melodia au dientis animum aſſueta gaudia reuocauit atq; leuauit. ❡ Dictum eſt quibus de cau ſis mentis alienatio accidere ſoleat nunc illud adiiciendū videtur quibus gradib⁹ aſcendat: aſcendit aūt aliqn̄do ſupra ſen ſum corporalē aliquando etiam ſupra ima ginationem aliquando vero ſupra rationē quis duos primos aſcēſus negare audeat cum illum qui ſupra rationem eſt apoſtoli ca auctoritas conuincat ſcio inquit homi nem ſum in corpore ſum extra corpus ne ſcio deus ſcit raptum vſq; ad tertiū celū. .ij. Cor.xij. Ecce quia humanam rationem mentis alienatione trāſierat: quid circa ſe ageretur diſcernere nequibat iſta que pre cedunt extracta ſunt de libro. Ro. de cōtē platione. ❡ Tres diſcipuli chriſti in chriſti transfiguratione ceciderunt in faciem ſuā. Mat.xvij. Quia ſenſus imaginatio ratio in dei contēplatione deficiunt paulus etiā lu cis circūfulgentia excecat̄. Act.ix. Corpus debilitat̄. ibi. Eze.ij. Vidi ⁊ cecidi in faciē meam. Gre. in quādam miſeriā cecidim⁹ qui ipſum bonum ferre non poſſumus ad ꝙ creati ſumus. Dauid.x. Vidi viſionem hanc grandem ⁊ non remanſit in me forti tudo.

❡ Decima pars de hiis que pertinent ad contemplationem diuinorum. 13

In ſumma Notandum eſt ꝙ.xij. vi dentur eſſe que homines preparāt ad diuinorum contemplationem.

❡ Ceſſatio in opib⁹ actiue: nā ꝗ̄ cito pecca tor deo reconciliat̄: dignus eſt videre eius faciem. Abſalon manſit duobus annis in ie ruſalem: ⁊ faciem regis nō vidit. ij. Ro. xiiij. ❡ Secundum eſt puritas: aaron nō intra bat in ſancta ſanctorum: niſi prius lotus. Leui. decimoſexto. Math. decimoquinto. Beati mūdo corde. quoniam ipſi deum vi debunt. Ber. ad fratres de monte dei. hoc ineffabile cum nō niſi ineffabiliter videa tur: qui vult videre cor mundum quia nul la ſimilitudine corporis dormienti nulla cor porea ſpecie vigilanti nulla rationis inda gine niſi mundo corde humiliter amantis videri poteſt vel apprehendi. ❡ Tertium eſt ſolitudo. Oſee. ſecundo. Adducā eam in ſolitudinem: ⁊ loquar ad cor eius. ⁊ Gen. trigeſimoſecundo. Legitur de Iacob ꝙ re manſit ſolus: ⁊ ecce vir luctabatur cum eo vſq; mane: apparuit deus moyſi in interio rib⁹ deſerti. Exo. tertio O anima ſola eſto. vt illi ſoli te ſolam ſerues ꝗ̄ ex omnib⁹ ele giſti. Item. Ber. dei filius. Verecund⁹ ama tor eſt ⁊ non vult ſponſe ſue ſecreta reuela re in publico que alia ſponſa chriſti fit ob dit. Ber. ſuper. Cant. Hiis verbis animam ꝗ̄ videris relictis omnibus verbo voti omnibus adherere: verbo viuere: verbo ſe regere de verbo concipere: puta coniugij attende in ſpirituali matrimonio duo eſſe genera pariendi: ⁊ ex hoc etiam diuerſas ſoboles. ſed etiam non aduerſas: cum ſan cte matres aut predicādo animas: aut me ditando intelligentias pariūt ſpirituales. In hoc vltimo genere exceditur: ⁊ ſecedi tur. etiam a corporalibus ſenſibus. vt ſeſe non ſentiat qui verbum ſentit hoc fit cum mēs ineffabili verbi illecta dulcedine qui dammodo ſe ſibi furatur. Immo rapitur atq; illabitur a ſeipſa. vt verbo fruatur ali ter ſane afficitur mens fructificans verbo. ⁊ fruens verbo. illic ſollicitat neceſſitas pro ximi. huic inuitat ſuauitas verbi: ⁊ quid

eſt leta in prole mater: ſed in amplexibus ſponſi letiorum cara pignora filiorum: ſed oſcula plus delectant. pergat quis forſi tan querere a me verbo frui: quid ſit. Ro. querat poſt expertum a quo id querat aūt ſi ⁊ mihi daretur experiri. putas me poſſe eloqui ꝙ ineffabile eſt: audi expertum: ſiue inquit excedimus mente deo. ſiue ſobrij ſu mus nobis hoc eſt. aliud mihi credo ſolo arbitrio deo: aliud nobis committo: bonū eſt ſaluare multos: excedere aūt ⁊ in ver bo eſſe multo iocundius: at quando hoc: aut ꝗ̄diu: hoc dulce commertium: ſed bre ue momentum ⁊ experimētū rex. ❡ Quar tum eſt de ſolatio. Deut. octauo. Affligit te penuria. ⁊ dedit tibi cibum manna. Iacob timebat multum eſau. quando vidit viſio nem illam pro qua dixit. vidi dominum fa cie ad faciem. Gen. ſecundo. ⁊ Stephan⁹. in tribulatione poſitus vidit gloriam dei. Act. ſeptimo. ⁊ Ioannes in exilium relega tus admirians vidit viſionem que in apo. ſcripte ſunt. Grego. ſuper illud. Gen. trigeſi moſecundo. Vidi dominum facie ad fa ciem. prius exurente triſticia caligo deter gitur: ⁊ ſic reſplendente raptim in circum ſcripto lumine mēs illuſtratur quo in gau dio cuiuſdā ſecuritatis abſorbetur: ⁊ qua ſi poſt defectum preſentis vite vltra ſe ra pta in quadem nouitate recreatur. inmēs ex inmenſo fonte viſionis ſuperno rore aſ pergitur ibi non eſt ſufficere ad id ꝙ rapta eſt contemplatur. ⁊ veritatē ſentiendo vi det quia quanta eſt ipſa veritas nō videt cui tanto ſe longe eſſe eſtimat quanto ap propinquat: quia niſi nulla vtcumq; con ſpiceret non eam conſpicere ſe non poſſe ſentiret. ❡ Quartum eſt ſilentium. Maria tacet. Luc. ſeptimo. Phariſeo eam contem nentem. Item. Eiuſdem. decimo. Martha petente eam ſibi dari. ⁊ Math. vigeſimo ſextimo. Cum diſcipuli eēnt ei moleſti pro effuſione vnguenti ad contemplatiuam pertinet audire verbum in eternum ꝙ in taciturnitate magna vult audiri: dicendū. Audiā quid loquatur in me dn̄s deus. Ec

cle. trigeſimoſecundo. Audi tacens: in eo dem vbi non eſt auditus non effundas ſer monem. Treſ. quarto. Dicitur de tacitur nitate. ⁊ ſolitudine. ſedebit ſolitarius: ⁊ ta cebit. Ibidem bonū eſt ſcholari cum ſilen tio ſalutare dei: ⁊ etiam ſi quis. Mariam alloquitur ſilenter debet loqui. Io. decimo primo. Marta vocauit. Mariam ſilentio. Magiſter adeſt: ⁊c̄. ❡ Sextum eſt gratia rum actio: ⁊ vox laudis. In pſalmo. Sa crificium laudis honorificabit me: ⁊ illico oſtendam illi ſalutare dei. ❡ Sex alia tanguntur. Gen. decimooctauo. Quorum primum eſt humilitas que tangitur in hoc ꝙ deus dicitur apparuiſſe habrae in valle mambre. Interli. Apparet deus humili bus. Mambre interpretat̄ claritudo vel p̄ ſpicuitas conuallis. Mambre eſt duplex humilitas cordis ſcilicē ⁊ corporis in qua clarius deus videtur. Ber. ſuperbo oculo deus non videtur: ſincero patet. Idem qſ quis curioſus ſcire qd ſit hoc. Verbo frui para illi non aurem: ſed mentem: non do cet hoc lingua: docet gratia: abſconditur a ſapientibus ⁊ prudentibus: ⁊ reuelatur paruulis. Magna fratres: magna ⁊ ſubli mis virtus humilitas que promeretur ꝙ non docetur: digna adipiſci ꝙ non valet addiſci: digna a verbo ⁊ de verbo concipe re: ꝙ ſuis ipſa verbis explicare non poteſt: locus. Maria erat ad pedes chriſti. Luc. ſeptimo. Stans retro ſecus pedes ⁊c̄. Eiuſdem. decimo. Que ſedens ſecus pe des: ⁊c̄. Io. decimoprimo. Videns eum ce cidit ad pedes eius. Eiuſdem decimoſecū do. Vnxit pedes ieſu: ⁊ Io. vigeſimo. Voluit tangere pedes eius: ⁊ non eſt per miſſa: noli inquit me tangere. Glo. hoc in nuit ꝙ pedes ei⁹ amplecti voluit. Mat. vltimo. Dicitur de ipſa ⁊ ſocia eius: acceſ ſerunt ⁊ tenuerūt pedes eius. ❡ Secūdū eſt qes ꝙ tangit̄ ibi ſedenti ⁊c̄. Treſ. 3 Se debit ſolitarius ⁊c̄. Io. 11. Maria autē do mi ſedebat. Gen. 28. Vidit Iacob in ſom nis ſcalā: hanc viſionem vidit Iacob dor miens in itinere. Augu. In itinere dormire

eſt in via huius ſeculi ab ĩpedimento ſecu
lariũ actionũ geſcere: de ſomno iſto legiẽ.
Cant. v. Ego dormio et cor meum vigilat.
Sapiẽtia. 8. Intrans in domũ meã conge
ſcã cũ illa. ¶ Tertiũ tangiẽ cum dicit in
hoſtio tabernaculi: oſtiũ tabernaculi eſt exi
tus de corpore iſto: in oſtio tabernaculi
ſedent q morte habẽt in deſiderio: et vitã
ĩpatiẽtia. Jacob luctãte cũ angelo: neruus
emarcuit. Geñ. 32. Amor enim pñtis ſecu/
li deficere dz in viris cõtẽplatiuis. Grego.
Jacob q cũ angelo cõtendit: cõtẽplatiui vi
ri aĩam exprimit que cũ deũ cõtemplari ni/
titur veluti in certamine modo quaſi ſupat
q: intelligendo et ſentiendo de incircũſcri
pto lumine aliud guſtat: mõ vero ſuccum/
bit: q: de guſtãdo iterũ deficit: quaſi guſt⁹
vinciẽ angelus qñ intellectu intimo appre
hẽderis diciẽ deus. ¶ Sz notandũ q idez
victus: tetigit neruum et marceſcere fecit et
ex tũc Jacob vno pede claudicauit: quia
oĩpotens deus cũ per deſideriũ et intelle/
ctum cognoſciẽ: voluptatẽ carnis areſacit:
et q prius qñ duobus pedibus nitentes et
deũ videbãtur q̃rere: et ſeculũ tenere: poſt
agnitionẽ ſuauitatis dei: vn⁹ in nobis pes
ſanus remanet alius claudicat: q: debilita
to amore ſeculi ſolus amor dei cõualeſcit.
b ¶ Quartũ ẽ feruor caritatis q tãgiẽ ibi: I
feruore diei aut cũ igne: et thimiamathe I
trat in ſancta ſanctorũ. Leuẽ. 16. Augu. in
lib. ſoliloquiorũ. Sapiẽtia caſtiſſimo cõſpe
ctu atq; cõplexu nullo interpoſito velamẽ
to quaſi nudã videre ac tenere deſideras
qualem ſe illa nõ ſinit: niſi paucis: et electis
amatoribus ſuis. An vero ſi alicuius pul/
chre femine amore flagrareſ iure ſe tibi nõ
daret ſi aliud a te q̃cq̃ preter ſe amari cõ
periſſet: ſapientie caſtiſſima pulchritudo ſe
tibi in ſolã arceris demonſtrabit. ¶ Quin
i tũ eſt cordis eleuatio que eſt meditãdo de
ſupernis q tangiẽ ibi. Cum eleuaſſet ocu/
los chriſtus in monte transfiguratus eſt.
Math. xvij. et Mar. et Luc. 9. Numeri. 13.
Cũ veneritis ad montes conſiderare ter/
rã qualis ſit. Eiuſdem. 17. Aſcende in mon
tem iſtũ abari: et cõtẽplare terrã q̃ datur⁹
ſum filijs iſrael. Deuẽ. 3. Aſcende cacumẽ
phaſge ꝛc. In. ps. Memor fui dei et dele
ctatus ſuz. Sap. 7. Cogitare de illa ſenſus

eſt cõſumatus: loquiẽ de ſapiẽtia increata.
¶ Sextũ eſt ratio: que tangiẽ ibi: ne tranſe
as ſeruũ tuũ. Jeſu orante apertũ eſt celũ.
Luc. 3. Itẽ eodẽ orante: facies eius facta ẽ
altera. Luc. 9. Oratione dilectus eſt: aduo
candus tenend⁹: et reuocand⁹. Ber. ſuper
cant. Dicamus verbũ dei deũ ſponſũ aĩe
me: et venire ad aĩam: et iterũ dimittere eã
tñ: vt ſenſu aĩe: nõ verbi motu in iſta fieri
ſentiamus. Verbi gratia. Cũ ſentit gratiã
agnoſcit preſentiã cũ non abſentiam que
rit: et rurſum preſentiã querit verbo cuiuz
vna in interim: et cõtinua anime: vox conti
nuũ eius deſideriũ. Jõ ſubtraxit ſe vt aui
dius reuocareẽ: teneret fortꝰ. Preterea
tenerꝰ voluit: abiens reuocari. O modicũ: et
modicũ dicis q non videmus te ſaluũ ſit
verbũ dñi mei: longum eſt multũ valde ni
mis: verũtamẽ vtrũq; verũ: et modicũ me
ritis: et nõ modicũ votis: quõ nõ tardabit
ſi morã fecerit: niſi quo ad meritũ priuiſq
ſatis ẽ: non tñ ẽ ſatis ad deſideriũ pdic.
ſane vt proſim: et ſi profeceritis no. in cõn.
Inſipientiã cõſolabor. fateor et mihi aduẽ
taſſe verbũ: verbũ ĩſipiẽtia dico: et pluries
et ĩterdũ potui ſentire introitũ ego ſentire
nunq̃: ſed ne exitum quidem an ſorteque
introiuit qui nec de foris nouit: porro nec
de intra me venit: qñ bonum eſt: et ſcioq
nõ eſt in me bonũ. Rom. 7. Si aſpexi foras
exterius corpori illud eſſe ſi ĩtus ẽt ipſum
et ĩterius erat: et cognoui q legerã verũ ẽ:
q: ĩ ipſo viuimus mouemur et ſumus. Act.
17. Tñ ex motu cordis ĩtellexi preſentiã
eius: cepit enim vellere: et deſtruere edifica
re: et plãtare: rigare arida: tenebroſa illumi
nare: clauſa reſerare: frigida ĩflãmare: et hoc
mihi ſignũ aſcenſionis eius: triſtis neceſſe
ſit anima mea donec iterũ reuertat: et reca
leſcat cor meum diuina bonitas beneplaci
tum ſuũ viris cõtẽplatis oſtendit. Job.
36. In manibus abſcondit lucem et precc
pit ei vt rurſus adueniat annunciat de eo
amico ſuo q poſſeſſio ſit et ad eã poſſit aſcẽ
dere: aſcenſum cõtẽplantiũ dei virtute ſi
Eiuſdem. 39. Nunqd ad preceptũ tuũ ele
uabitur aqla. Glo. Hoc loco nomẽ aquile
ſubtilis ſanctorũ intelligentia: et ſublimis
eorũ contemplatio figuratur: aquila enim
acute videt et alte volat. In. ps. ſup excelſa

ſtatuit me. Iſa. lviii. Suſtollam te ſup alti/
tudinẽ nubiũ et cibabo te hereditate Jacob
patris tui. Deus dux et doctor ẽ cõtemplan
tium. Prouer. xxx. Duo ſunt mihi difficilia
et quartum penitus ignoro: Viam aquile ĩ
celo. Aliqua eorũ que dicta ſunt preparati
ua ſunt ad diuinorũ contemplationẽ. tãgit
Ber. his verbis que oculos mentis emun/
dant vt ad lumẽ verum ſublimari poſſit h
ſunt. Secularis abluſio carnis: afflictõ cor
dis: cõtritio frequẽs: et pura delicti cõfeſſio
et lauacꝝ fletꝰ. Et cũ foris miſſa fuerit oĩs
inuidicia ſurſuz eos attollunt meditatõ ad
mirabilis eſſentie dei: et caſte veritatꝭ ĩſpec/
tio. Oratio munda et valida iubilus laudiſ
et deſiderium ardens in deum.

¶ Grad⁹ qb⁹ viri cõtẽplatiui aſcendunt.

Tam Ber. diſtinguit. viii. grad⁹ qĩ
i bet viri cõtemplatiui aſcẽdũt loq̃ns
frib⁹ de monte dei. Prim⁹ ẽ pfecta
obediẽtia. Scds ẽ corpus ſuũ ĩ ſeruitutem
redigere. Terti⁹ ẽ vſu boni cõſuetudinẽ ver
tiſſe ĩ dilectiões. Quãt⁹ ẽ ĩtelligẽ q ĩ doctri
na fidei apponitur ei. Quint⁹ ẽ talia ſpa
re qualia apponitur. Sext⁹ ẽ cũ ĩ affectuz
mẽtis trãſit iudiciũ rõnis. Septius ẽ reue/
lata facie ſpeculari gloriã dei. Octau⁹ eſt
trãſitoria a claritate ĩ claritatẽ quaſi a dñi
ſpũ. Augu. vero. vii. grad⁹ tãgit ĩ li. de q̃ti
tate aĩe ĩ quorũ vltio ponit cõtemplatiõez.

¶ Que pertinent ad primum gradum.

D primũ gradũ ptinent opatões
e hoĩ cũ arbuſtis cões vt q aĩa pñſen
tia ſua corp⁹ viuificat colligit ĩ vnũ
et ĩ vno tz deſuere et cõtabeſcere ſi ſinit. Aliũ
ta p mẽbra diſtribuit cõgruẽtiã corpis: et mo
dũ ſuat ſi tñ ĩ pulcritudĩe ſz ẽt ĩ creſcẽdo
et gignẽdo. ¶ Ad ſm gradũ ptinẽt opatio
nes cões hoĩ et brutis: vt ſentire et moueri
¶ Ad tertiũ gradũ ptinẽt opatiões ꝓprie
hoĩs cões tñ bonis et malĩ: vt agros colere.
vrbes cõſtituere: eloq futura ex pñtib⁹ cõni
cere. ¶ In quarto gradu oĩs bõitas ĩcipit
et oĩs vera laudatio. Ad hũc gradũ ptinẽt
opa virtutũ. In h gradu oĩa ſe nõ ſolũ ſuo
corpi: ſed ẽt vniuerſo corpi audet pponere:
ẽt bona eius bona ſua ſi putare atq; potẽ
tie pulcritudiniq; ſue cõparata cõtẽnere et a
ſordidis ſe abſtrahit totamq; emaculat. de
h ptinere vĩ ad virtutẽ tẽperãtie. Item ro

borat ſe aduerſus oĩa q̃ a propoſito et ſnia
mouere moliũtur: h ad fortitudinẽ. Itez ſo
cietatẽ humani magipetendit nihilq; vult
alteri q ſibi nolit accidere. h ad iuſticiã: ſe
qtur auctoritatẽ et pcepta ſapiẽtũ: et p h lo
q ſibi deũ credit. h ad prudẽtiã. In h tñ p
claro actu aĩe ineſt adhuc labor et cõ huiuſ
modi moleſtias atq; blãdicias magn⁹ cõfli
ctus. ¶ Ad. v. gradũ ptinet: ut aĩa ab oĩ ta
be liba maculiſq; lota ĩ hoc ſtatu ſe teneat
Aliud ẽ. n. efficere. aliud tenere puritatem
vt ait Aug. Alia pꝛius actio q̃ ſe ĩquinatã
reĩtegrat alia q̃ nõ patitur ſe rurſum ĩquĩa
ri. Tũc ingẽti quadã et ĩcredibili fiducia p
git in deũ. i. in ipſam cõtẽplatiõem veritatꝭ
et illud pp qd tñ laboratum ẽ altiſſimuz et
ſacratiſſimũ pmiũ. ¶ Sext⁹ grad⁹ erit iſte
actionis gradus. Aliud ẽ. n. mũdari ipſum
oculum aĩe ne fruſtra et temẽ aſpiciat. Aliud
eſt ipſaz cuſtodire et firmare ſanitatẽ. Aliud
iam ſerenũ et rectũ aſpectum in id q eſt vi
dẽdũ dirigere. q q prius voluit facere quã
mundati et ſanati fuerint luce reuerberanẽ
veritatis. ¶ Septimus gradus et vltimus
ẽ aĩe viſio et contẽplatio veritatis. Neque
ẽ tã gradus ſed q̃dã manſio. primus actuſ
dicatur aĩatio. ſs ſenſus. iii. ars. iiij. virtus.
v. tranq̃litas. vi. ingreſſio. vij. contemplatõ.
Et notandũ q ad dei cõtẽplatõez nõ ãmit
tiẽ hõ niſi ĩnouatus. Unde de aſcenſu cõtẽ
platõis verũ ẽ illud Jo. iii. Nemo aſcendit
in celũ niſi de celo deſcendẽt. vnde caute lo
cutus ẽ apl's. ii. Cor. xii. Scio iqt hoĩez ꝛc.
raptuz huiuſmodi vſq; aũ tertiũ celũ. Nõ
rapt⁹ fuiſſz niſi ĩ xpõ. i. in xpĩ cõformitate fuiſ
ſet. ¶ De triplici ſpecie viſionis.

Cd diſtiguitur ĩ Glo. tres ſpẽs viſi m
f onis. ſ. corpalis ymaginaria et ĩtelle
ctualis. Corpalis ẽ cũ q̃dã corpalĩ
vidẽtur dei munere q̃ alii videre nequeũt.
Baldeſar vidit manũ ſcribentẽ in pariete.
Dañ. v. Imaginaria ẽ qñ aliqs in extaſi uĩ
in ſomno videt nõ corpa: ſz ymaginatiões
rerũ dei reuelatiõe. vt Petr⁹ uidit diſcum.
Act. x. Viſus ĩtellectualis ẽ qñ nec corpa:
nec ymagines eorũ vidẽẽ: ſed ĩ corpeis ſub
ſtantiis ĩtuitus mẽtis in ira dei potentia ſi
gitur. talis fuit viſio Pauli et vĩ ſm Augu.
q ipſe viderit deũ facie ad faciẽ. Aug. Cur
nõ credamus q tãto aplo doctori gentiuz

ſiplum uſqʒ ad excellentiſſimā viſionē vo
luit deus demōſtrare vitaʒ ī qua poſt hāc
videnđ⁹ eſt in eternū. Et ſm h̄ illud Exo.
xxxiii. Non videbit me hō ꝛ viuet: exponen
dū erit de hoīe humano mō viuēte ſʒ illō
Aug. in li. de tri. Videri inqt diuinitas hu
mano viſu nullo mō pōt: ſed eo viſu videt
quo iā qui uident nō hoīes ſed vltra hoīeſ
ſunt. Et ſuper illud. Exo. xxxiii. Dicit Gloſa.
Grego. In hac carne viuentibus ſed īſtabili
virtute creſcentibus cōtēplationis acumie
pōt eterni dei claritas videri. Non tn̄ vide
bit hō ꝛ viuet qꝛ qui ſapiaʒ que deus ē vi
det huic vite funditus moritur ne eiꝰ amo
re teneatur: qui raptus ē: ſenſu non vtitur
vnde narrat Aug. de quodā ſacerdote qui
qn̄ audiebat verbū delectabile pre gaudio
quaſi mortuꝰ erat ſtatim ꝛ appoſitum ignē
corpi nō ſentiebat. Item Ber. Ad frēs de
monte dei loquēs de verbo illo Job. xxxvi.
Abſcōdit lucem ī manibus vr̄ dīc ꝙ deus
cōtemplatiōe videatur ſicut ipſe ē. Electo ī
quit ꝛ dilecto dei uiciſſim lumē vultus ei
oſtēditur. ſicut lumen clauſum in manibꝰ pʒ
ꝛ latet ad arbitriū tenentis ut ꝑ hoc ꝙ q̄ſi
in tranſcurſu vel in pūcto videre pmittitur
inardeſcat aīus ad plenam poſſeſſiōem lūis
eterni. ꝛ hereditatem plene viſionis dei: cui
vt innoteſcat aliquatenus id ꝙ eidem eſt
nonnunq̄ quaſi pertranſiens gr̄a perſtrin
git ſenſum amātis ꝛ eripit eum: ꝛ rapit in
diem qui eſt a tumultu rerū ad gaudia ce
leſtia. ꝛ pro modulo ſuo ad momētuʒ ꝛ pū
ctum ad ipſum oſtendens ei. videnduʒ ſicuti
eſt iterum etiam ipſum efficit ī idipſum vt
ſic ſuo modo ſicuti illud eſt vbi eū didice
rit quid ſit inter mundum ꝛ in mūdū reddi
tur ſibi ꝛ remittitur ad mundandū cor ad
viſionem ad aptandū animam ad ſimilitu
dinem: ut ſi aliquando ſurſum admittat ſit
purior ad videndū ꝛ ſtabilior ad fruendū
Nunq̄ cui ſe melius deprehēdit modꝰ hu
mane imperfectiōis q̄ in lūīe vultus dei in
ſpeculo diuine viſionis. Idem in eadē epi
ſtola. deus ſemꝑ querit ut dulcius inueniat
dulciſſime inuenitur ut diligētius queratur
h̄ ergo ineffabile cum non niſi ineffabiliter
videatur qui vult videre cor mundum. Et
ſubditur. h̄ eſt facies dei q̄ nemo pōt vide
re ꝛ viuere mundo. Item Aug. ī li. ſoliloq
rum: qn̄ fueris talis ut nihil proſus te ter
renorum delectet. mihi crede eodem mom
to: eodem puncto tēporis videbis ꝙ cupis
¶ Quedam ad cōtemplatiōem utilia req
re in tractatu ſpei. c. de rebus ſperandis.

¶ De dono intellectus. xiiii.

Onſequēter dicēdū ē de dono intel
lectus: ꝛ notandū ꝙ donum intelle
ctus ſm quoſdam dicitur gr̄a intel
ligendi ſalubres ſignificatiōes ſignoruʒ ui
liuʒ vel poſitiuorum. Ad ꝙ facit ꝙ dicit do
minus diſcipulis. Mat. x. Querentibus ut
ediſſereret eis parabolaʒ. Ad hoc iqt ꝛ uos
ſine intellectu eſtis. Credebāt miſticum q
erat ꝓprie dictum. Vn̄ nō hēbant noticiā
circa miſticiam parabolarum. Itē eiuſdē. xvi.
Cum diſcipuli ad litterā intelligerēt illud
ꝙ dīs dixerat eis. Cauete a fermēto pho
rum reprehēdit eos dn̄s dicens. Nundum
intelligitis? ꝛc. Iteʒ ad idem facit ꝙ legit
Dan. x. In viſione opus ē intelligētia. Id
in pſ. Nolite fieri ſicut equꝰ ꝛ mu. qbꝰ nō
ē intellectus. Equus ꝛ mulus a foris ma
nent ī rebus ſenſibilibus. exteriora ſolū vi
dentes. interiora nō agnoſcentes. Ad idē
facit ꝙ dicit Gre. ſup illud Job. i. Filii ei
faciebant conuiuia ꝛc. Intellectus inquit
ī die ſuo paſcit dum de auditis cor illuſtrat
Iteʒ ſup illud Job. i. Ventus vehemēs ir
ruit a regione deſerti. Spūs mētem illuſtrās
ꝫ hebitudinē intellectus: aīus hebes eſt q
rebus heret a foris nō ingrediēs ad ſignifi
cata eaꝝ: quā hebetudineʒ donū intellectꝰ
expellit. Unde dr̄ intellectus quaſi intus
lectio. Hoc donū nō habuerunt philoſophi
q inuiſibilia huius mūdi nō acceperunt ut
ſigna: ſed quaſi materialiter: q arguuntur
Sap. xiii. Si. n. tm̄ potuerunt ſcire ut poſ
ſent eſtimare ſeculum quō huius dn̄m ſac
lius nō inuenerūt. Ipſi ſimiles fuerūt pue
ris qui in libris pulchris ꝛ deauratis litte
rarum pulchritudinē mirātur de hīs q̄ lit
tera ſignificat nō curantes. Aug. in li. de
li. ar. Admirator creaturarū ꝛ eis inherens
nō admirans artificē. ſiīs ē hoī q ſillabas
decenter ornatas mirat: ꝛ ī eis adhēret retro
ſniē principatu. Signa nālia ſunt oēs crea
ture: oēs. n. nobis loquūtur dei laudē ꝛ mō
ſtraʒ eruditionē. Deus. n. effudit ſuper oīa
opera ſua. Eccl. i. Job. xii. Nimirū interoga

iumenta ꝛ docebūt te ꝛ uolatilia celi ꝛ idi
cabunt tibi. Loq̄re terre ꝛ reſpōdebit tibi ꝛ
narrabūt ea piſces maris. Salomon ſapiē
tiā oſtēdit. tam ī herbīs q̄ in arboribus ꝛ etiā
ī aīalibus. Diſputauit. n. ab yſopo vſqʒ ad
cedruʒ ꝛ de omnibus generibꝰ aīaliū ꝑ ſin
gula ꝓponēs parabolā. Et Ariſto. In troga
tꝰ a q̄ tot ꝛ tāta didiciſſeʒ. Rn̄dit a rebꝰ q̄
ſciri ſi nouerūt: ꝛ Aug. ī li. de li. ar. Quocū
qʒ te vertis veritas veſtigiis quibuſdaʒ q̄
operibus ſuis īpreſſit loqtur tibi ꝛ te ī exte
riora relabentē ipſis exterioꝝ formis intus
reuocat. Sap. xiii. A magnitudīe ſpēi ꝛ na
ture cognoſcibiliter pōt creator eaꝝ videri
Ro. i. inuiſibilia dei A creatura mūdi ꝑ ea
que fcā ſunt intellecta ꝯſpiciūt. Ad donum
intellectus ſm hāc acceptionē ꝑtinent euā
gelice parabole: ꝛ alia miſtica que in ſcriptu
ris inueniūtur. Ber. in ſermonibꝰ loquēs de
apparitiōibus xp̄i poſt reſurrectiōem ī ſpū
intellectus apuit eis ſenſum. ut intelligerēt
ſcripturas. vnde ſʒ h̄ dicē ꝙ illō Aug. dicit
in li. de do. xp̄ia. Q̄ cognitio ſacre ſcripture
ꝑtinet ad donū ſciē nō ē itelligēdū vniuer
ſaliter ſed ſolaʒ de illa parte ſcripture q̄ de
miſeria humana loquitur. Signa poſitiua
ſunt ut que ſub veteri lege vel noua ſunt ī
ſtituta. Ad donum ergo intellectus ꝑtinet
intelligere ea que creature nobis nālīter ſi
gnificant que ſignificatio ē rōe ſimilitudīs
Et ſm h̄ creature ſunt quaſi libri nāles. ſʒ
velut libri facti q̄ in, quibus ꝑ donū intel
lectus legimus que ad noſtram ſalutē per
tinent. ſunt ut formeꝰ eccleſiarū ꝛ ſitus ꝛ or
natus. Item habitus ꝑſonarū eccleſiaſtica
rum ꝛ ornatus eaꝝ in ſuis miſteriis. De di
uerſis libris in quibus hō legere debet re
quire ī ſermonibus epl̄aruʒ de verbo illo q̄
cūqʒ ſcripta ſunt. ¶ Secūdū alios vero do
num intellectus dicitur lumen quo inuiſibi
lia cognoſcunt. Ad qd̄ uidet facere ꝙ le
gitur in. v. li. Ber. de cōſideratiōe ubi ipſe di
ſtinguit intellectum fidē ꝛ opinionem: unū
qdqʒ eorum deſcribens. ſi deus inquit eſt
voluntaria quedam ꝛ certa prelibatio. nec
dum propalate ueritatis. Intellectus ē rei
cuiuſcunque inuiſibilis certa ꝛ manifeſta
noticia. Opinio eſt quaſi pro uero habere
aliquid ꝙ falſum eſſe neſcias. In eodem in
tellectus rationi innititur. fides auctoritati
opinio ſola ſui ueriſimilitudine ſe tuet. Itē
Augu. in li. de utilitate credendi. ꝙ credimus
debemus auctoritati: ꝙ intelligimus rōni.
ꝙ erramus opinioni. Itē Aug. in quodam
ſermone de timore. ¶ Sextus inqt gradus
eſt intellectus vbi ab oī falſitate vanitatis
tatis corda mūdantur niſi pura intentio di
rigat ī finē. ꝓpter ꝛ vi. loco dr̄ btī mūdo cor.

De dono ſapientie. xv.

Egitur de dono ſapie. ꝛ notandū ꝙ
ſapia qñqʒ large ſumit. ſ. ꝓ ſapitia
ſcia ſʒ illō Eccl. vi. Sapia doctrine
ſm nomen eius. Sapidam ſcientiam habʒ
circa res q̄s cognoſcitꝰ ſapiūt ubi debēt q̄n
do ſcilicʒ mala culpe ſunt ei amara bona tē
poralia vilia. Bona ſpiritualia cara. Ber. ī
ſermonibus inueniſti plane ſapiētiā. ſi prio
ris vite defleas peccata. ſi huius ſeculi deſi
derabilia paruipendas. ſi eternam beatitu
dinē toto deſiderio concupiſcas. Inueniſti
ſapientiam ſi tibi horum ſingula ſapiūt ꝓ
ut ſunt. Qñqʒ ſapientia ſtricte ſumitur pro
cognitione eternoꝝ. ſcdm illud Aug. in li. de
tri. Hoc eſt inquit ſapientie ꝛ ſciēcie recta
diſtinctio ut ad ſapiētiam pertineat eterna
rū reꝝ cognitio intellectualis. Ad ſcientiā
uero temporaliū cognitio rōnal. Et ſʒ hāc
acceptōnē nō eſt ſapientia omnino diuerſa
a dono intellectus. Strictius etiam ſumit.
ſapientia pro cognitione ſuauitatis diuine
per experientiam habita. ꝛ ſic a dono intel
lectus eſt diuerſa ꝛ differt a dono intellectꝰ
in hoc ꝙ ſapientia totius veritatis eterne
contemplande intendit. Intelligētia uero
non modo de eternis eſt: ſed etiam de rebꝰ
inuiſibilibus: ꝛ ſpiritualibus temporaliter
exhortis. Iſidorus in li. differentiarum. Sa
pientia tantummodo eterna cōtemplatur.
¶ Item intellectu intelligibilia capimꝰ tā
tum. Sapientia vero non modo capimus
ſuperiora ſed etiam incognitis delectamur.
Donū ſapie hēbat Aug. dicēs li. x. ꝯfeſ. Ali
qn̄ iqt īntromittiſ me ī affectū multū īuſitatū
introrſus. n. neſcio ī q̄ dulcedinē q̄ ſi ꝑficiat
ī me neſcio qd erit ꝙ vita iſta ñ erit. Sʒ re
cido ī h̄ erūnoſ pōdēibꝰ ꝛ reſorbeor ſolitiſ. ꝛ
teneor ꝛ multū fleo ſed multū teneor q̄tuʒ
cōſuetudinis ſarcina digna ē. Hic eē ualeo
nec volo. illic eē volo nō valeo miſer utro
biqʒ. Quaſi pandituꝝ cognitiōeʒ hʒ ſuauita
tis diuine qui credit illi verbo. Eccl. xxiiii.

Spūāl modo ſuper mel dulcis: vel illi q̄ ma
gna multitudo dulcedinis tue dn̄e. Cogni
tio q̄ hētur per donum intellect⁹ ē quaſi co
gnitio p̄ viſum. Cognitio vero q̄ hētur per
donū ſapīe ē quaſi cognitio p̄ guſtū. in ps.
Guſtate ⁊ videte q̄m ſuauis ē dn̄s. Donum
ſapīe trāquillat mētē ⁊ reficit Gre. Ab īte
lectu aſcēdatur ad ſapientiā. vt hoc q̄ acu
te intellect⁹ inuenit ſapientia mature diſpo
nat. Glo. ſup. Mate. v. In ſeptīo ē ſapiētia
idest ꝯtemplatio veritat̄ pacificās totū ho
minē. Aug. in ſermone de timore. Cū ī finē
ptinentium fuerit iā requieſcet. Et qs finis nī
ſi xp̄s q ē finis legis ad iuſticiā ⁊ ſapīa dei
q nis niſi xp̄s pp̄ h̄ ſicut ſeptimo poſita ē ſa
piētia: ſic ſeptimo ponīt beati pacifici. De
ſapientia dicit Greg. ſup Jo. i. Sapīa ī die
ſuo paſcit dum de eternoꝝ ſpe ⁊ certitudi
ne mentem reficit. Tractatus de donis ex
plicit. Benedict⁹ deus q incipit ⁊ pfic̄ Am̄.

¶ Incipit tractatus de beatudinibus.

Primo in tractatu virtutum dicēdū
a ē de beatitudinibus de qbus hētur
Mat. v. De illis vero h̄ mō dicetur
Primo oñdetur qd ſit beatitudo put hic
ſumit̄. Scdo tāgent̄ q̄dā attendenda ⁊ ad
mirāda circa doctrinā illā ſaluatoris in q̄
gratie ille q̄ dn̄r beatitudines nob̄ ꝯmēda
tur. Tertio de ſingul̄ aget̄ p̄ ordinē. ¶ Cir
a ca primū notādū: q̄ btitudo put hic ſumi
tur ſic pōt deſcribi. Beatitudo ē gr̄a nō cui
q3 ſed vere ſapiēti nota, faciens ad ſuauita
tem ꝯſcie, ppinqua glorie. Eo vr̄ poſſe ſumi
hec deſcriptio ex eo q̄ dicit Amb. in li. d of
ficiis. Dico inq̄ beatam vitā cōſiſtere ī al
titudine ſapīe ſuauitate ꝯſcie virtutis ſubli
mate. Qd̄ dicendū ē beatitudinē3 eſſe gr̄a
nō cuiq3 ſed vere ſapiēti nota: ſumi poteſt
ex eo q̄ dicit beatā vitā cōſiſtere in altitu
dine ſapiētie ad eos qui hēnt pfectā ſapiē
tiā ptinet cognoſcere q̄ paupertas hoīem
beatum efficiat: ⁊ ſic de ceteris gratiis quaſ
domin⁹ cōmendat. Ber. in ſermōib⁹. Quid
tam abſcōditum q̄ paup̄tatē eē beatam.
Mat. xi. Abſcōdiſti h̄ a ſapiētibuſ ⁊ pru
dentibus. A ſapientib⁹ inq̄ huius mundi
Quod dicendū ē faciens ad ſuauitate3 cō
ſciētie, ſumi poteſt ex eo q̄ Amb. dicit ī ſua
uitate ꝯſciencie beatā vita3 cōſiſtere. Pau
pertas ⁊ cetere gratie quas dn̄s ꝯmendat
videntur hēre miſeriam vel antecedentem
vel coieſitem vel eſſe ipſa miſeria: tū ſcdm
veritatem ad ſuauitatē ſeu trāqlitatē con
ſciencie faciunt. Qd̄ deīn eſt ppinqua glo
rie poteſt ſumi ex h̄ q̄ Amb. dicit virtutis
ſublimitate. virtus ſublimis eſt virtus per
fecta. Virtus perfcā ē virtus propinqua
fini ſuo ſiue gr̄a propinqua glorie. Beatitu
do: put h̄ ſumitur eſt beatitudo vie: ⁊ ideo
eſt beatitudo ſemiplena. Plena. n. beatitu
do erit patrie quā notificat Aug. in enche
ridion: dicens. Ille btūs eſt q ōia q̄ vult h3
nec aliqd vult q̄ nō decet. In eo ī quo ſūt
gratie ille quas dn̄s ꝯmendat iam ē imple
tum illud nō aliquid vult q̄ nō decet. Illū
vero oīa que vult h3 q̄tum ad bona tran
ſitoria videtur eſſe ipletum. cū ipſe ea cō
nat: ⁊ ipli⁹ ēt de illis habeat q̄ velit. Quā
tum vero ad vera bona que ſunt in futuro
nō eſt h̄ in eo impletū. quodāmō: tū h3 ea:
ſcilz in ſpe ⁊ ſine iure. Fere ēt h3 ea iure p
pinquāte vel facilitate pueniēdi ad ea. vn̄
⁊ pauperum ſpiritu ⁊ eorum q perſecutōe
patiūt̄ pp̄ iuſti. dicit dn̄s iā ēē regnū celo.
¶ Notandum que ſunt attendenda ⁊ ad
mirāda circa doctrinā de btitudinib⁹. ⁊.
Irca p̄m notandū q̄. v. ſunt attēdē
c da ⁊ admiranda: circa dictam do
ctrinam q̄ cōpēdium eſt noue legis
Explanatio vero legis ſubdit̄ in aliis q̄ dīc
dominus in illo ſermone ſicut p3 ex gloſa.
vnde ſuper illud aſcendit in montem dicit
Glo. In hoc monte nouū teſtū in cordib⁹
filiorum ſcribit. Incipiens a beatitudine
qui in mōte ſynai vetus teſtī in lapidibus
ſeruis dedit: icipiens a timore. ⁊ alia Glo.
dīc. Sicut Moyſes. x. p̄cepta ppōnēs poſt
ea ppetates explicat: ſic xp̄s quaſi virtuti
gnū octo btitudines pponit ex qb⁹ pēdēt
omnia q̄ in monte dixit. Primū attendē
dū ⁊ admittēdū circa doctrinā3 illā ē legiſ
latoris benignitas. Scdm eiuſdē auctori
tas. Tertiū doctrine ſublimitas. Quartū
ſnlarū extraneitas Quintū doctrie integri
tas. ¶ Benignitas legiſlatoris in h̄ appet
q̄ ipſe nec p̄cipit. nec phibet: nec cōmina
tur ſed dulcedīe mercedis tēpat difficulta
tē laboris. vn̄ lex eius bn̄ pōt intelligi illa
lex clemētie de qua dicit Salomō ī fine p
uerbi. loquēs de ſapiēte muliere. Os ſuum

appuit ſapīe ⁊ lex clemētie ī lingua ei⁹. ve
re nō ē ſimiliſ illi ī legiſlatoribuſ Job. xxxvi.
Nō ſunt ſiles ei qui multitudine p̄ceptorū
⁊ phibitōnū ſubditis ſuis viā obſtruūt pa
di ⁊ colatōes multas eis faciētes ſi dant
locū timori altiſſimi. ¶ Auctoritas legiſla
toris maxīa ē. Ipſe. n. iudex ē qui legē hāc
dat. Iō magna ſecuritas ē his q ea3 obſer
uant. Job. xxxi. Quis mihi tribuat audito
rē ut deſideriū meū audiat oīpotēs ⁊ libꝝ
ſcribat ipſe q iudicat: ⁊ in humero meō por
tem illū. In humero portare ē ſm̄ Grego.
Scripturā opatiōe pficere. Ad doctrinā3
iſtā ptinet illud. Eccle. xxiiii. Ego ex ore al
tiſſimi pdii. Si veſtes que tetigerit ſaluato
rē p reliquiis hēntur: qr̄ verba q̄ p̄ceſſerūt
ex ore eius p religiis ſi hēantur: Nullū ver
borū eorū negligetur dū eſſet. in ps. Foliū3
eius nō deſluet. Diligēter cēnt audiēda ſo
ba illa ⁊ memorie īſigenda. Eccle. viii. Ego
os regis obſeruo. Credēdū ē q̄ uerba ipi⁹
magne ſūt virtutis. Illi. n. ſpāliter dr̄ ī ps.
Diffuſa ē gr̄a in labiis tuis. ⁊ Luc. iiii. Mi
rabātur oēs in verb̄ gr̄e que p̄cedebant d
ore illius. ⁊ Cant. v. Aia mea liq̄fcā ē ut di
lectus locut⁹ ē. ¶ Sublimitatē doctrie xp̄ſ
oſidere voluit in h̄ q̄ doctrinā illā ī monte
tradidit. vnde Glo. ſup illud. aſcēdit ī mō
tem. altiorē īquit docturus iuſticiā q̄ illa3
que ē ſcribaꝝ ⁊ phiſeoꝝ. Item al̄. glo Aſcē
dit ī montē ut altiora virtutū culmina do
ceret. pp̄oſuit dn̄s in mōte illa abſcondita
celeſtis ethice. vn̄ ipletum fuit illud. Apia3
os meum eructabo abſcōdita a cōſtitutiōe
mundi. Mat. xiii. ⁊ ē ſumptū de ps. ibi tra
didit regulas viuendi que ad regimen to
tius mūdi ſufficerent ſi ſ3 eos regeī ſe vel
lent. Ibi tradidit principia moralis philo
ſophie quibus ueritas nite demonſtratur.
⁊ eterna felicitas ſi tā infert̄ quā cōfertur.
Ibi ſol ītelligētie uelut. viii. radios ex ſe mi
ſit ad eccleſie illuīatō3. Ibi fons ſapīe ūbū
ſcilz dei in excelſis. Eccle. i. Nonū teſtū ue
lud quēdā fluui padiſū emiſit. ut tangit̄ in
Glo. Hic ē torrens ille de quo Ezec. xlvi
Viuēt oīa ad q̄ deuenerit torrēs. Adhūc
fluuiū ptiet illū. Eccle. xxiiii. Ego quaſi flu
uius dorix ⁊ quaſi aqueductus exiui d pa
diſo. dorix iterpretatur. medicamētū gene
rationis os illud cuius aptōe3. Mat. cōme
moratur. vere vena vite fuit. Prouer. x. Ve
na vite os iuſti. Lex vetus pmittebat ſed
obſeruatoribus benedictionē tp̄alis pſpe
ritatis: ⁊ trāſgreſſoribus cōminabatur ma
ledictōem tp̄al̄ aduerſitat̄. Deute. xxviii.
S3 lex noua obſeruatores ſuos nouos p̄di
cat. Magis. n. deo ſuos aſſimilat q̄ illa. q̄
to aliqd deo ſimilior ē tāto ī maiori trāqlli
tate ē. vn̄ ſup illud Iere. xvii. Ego aūt non
ſum turbat⁹ te paſtorē ſeq̄ns dicit Glo. q̄
to magis xp̄3 ſeq̄ris tāto min⁹ turbaris. In
doctrina illa erexit vob̄ xp̄s ſcalā mirabilē
cuius vtraq3 extremitas tangit celū. In cō
mendatiōe vero p̄me btitudinis ⁊ vitie dr̄
q̄m ipſoꝝ eſt regnum celoꝝ: q̄uo regnu3 ce
loꝝ ſit pauperu3 ſpū: ⁊ q̄uo eoꝝ q pſecutio
nē patiātur pp̄ iuſticiā: dicetur cū d ill̄ bti
tudinibus ſpāliter agetur. ¶ Si vere illiuſ
doctrie valde extrāee ſunt a ſentētiis ſapiē
tie mūdane q̄ miſeros iudicat quos illa do
ctrina btificat. Sūt. n. viii. illa verba quaſi
viii. poſitiones ipſius dict⁹ philoſophie. po
ſitiones inq̄ extraneiſſime ſ3 tū veriſſime.
Cauſa quare ſapīa dei adeo extraneum
iudiciū hēat a iudicio ſapīe mūdane h̄ eſt
q2 lumē ſapīe diuine magnū ē ſufficiēs ad
viſionē eoꝝ que ſunt ppe ⁊ eorū que ſunt
longe. Attingit enim a fine vſq3 ad finē.
Sapi. viii. Lumē vero mundane ſapientie
modicū eſt nō ſufficiens niſi ad viſionē pre
ſentium. Sapientia mundana ſupficialiter
ſolū tres aſpicit. Sapiētia vero dei interio
ra penetrat. Ideo ſuauitatē inuenit quā ſi
inuenit ſapientia mundi. Symia ſi loq poſ
ſet nucem amaram diceret propter corticis
amaritudinem: qui vero nuce3 frangit ad
nucleum peruenit. dulcedinem in nuce in
uenit. Doctrina illa ītegra eſt q̄tum ad p̄n
cipia moralis ſapientie l3 anima multas ꝯ
ditōes ī rebus attendat tū ſpecialiter ipſa
ſapiens iudicatur ſcdm cōditiones que ſūt
bonitas ⁊ malicia. Anima eni3 ſapiēs eſt ſi
bona ⁊ mala ſapiunt ei vt debent. Bernar.
in ſermonibus. Inueniſti ſapientiam ſi tibi
horum ſingula ſapiūt prout ſunt. perfecte
gradu pricipia morali doctrine traduntur
in illis. viii verbis in quibus anima ad bo
nū: ⁊ ad malum perfecte ordinatur. Ad bo
num ordiate ſe habet ſi modica bona modi
cum diligat. ſi uera bona eſuriat ⁊ ſiciat: ⁊

ſi eis ita adhereat ut nulla pena ab eis ſe
parari valeat. Ad primū ꝑtīet illud bti pau
peres ꝛc. Ad ſꝫ illud. beati qui eſuriūt. Ad
tertium bti qui ꝑſecutōem patiūtur ꝛc.
Ad malū quis ordinate ſe hꝫ ſimili malum
inferat ſi ſibi illatum vel gratis aſſumptū
equanimiter ferat. ſi alii illatū ꝓ poſſe auferat
ſi ſtudioſe cauet: vt nec inquetur malo cul
pe: nec ꝑturbetur malo pene. Ad primū per
tinet illud bti mites ꝛc. Ad ſꝫ illud beati q
lugent. Ad tertiū illud beati miſericordes
Ad quartū illud: bti mundo corde. Ad qn
tum illud beati pacifici. Secūdum Glo. in
vij. Primus ē perfectio. In. viii. perfectiōis
oſtenſio. Ad ꝑfectionem duo ꝑtinent. ſ. pur
gari a noxiis ꝛ ipleri bonis. Purgari vero
a noxiis ē prius nāliter. Augu. bono implē
dus es: funde malū. Paupertas ſpūs ꝛ mā
ſuetudo fundūt malum. Paupertas ſpūs fu
dit mala illa que veniūt nobis a bonis: q̄ i
fra nos ſunt. ſ. ſollicitudinē ſeculi: ꝛ amorē
Manſuetudo vero fundit mala illa q̄ ve
niunt nobis ab his que ꝯ nos ſunt. expellit
enim ꝑturbationes quas i nobis faciūt ad
uerſa. Quinto vero beatitudines ſeqnētes
ꝑtinent ad repletionē boni. Duplex eſt enī
bonum preter bonum delectabile. ſ. bonum
expediens vt eſt medicina vel inciſio ꝑꝑ ſa
lutē corporis ſcā ꝛ bonū ſimpliciter. Ad bo
num expediens ꝑtinet illud bti q lugent.
qui hꝫ enim gratiā lugendi tenuit conſola
ri eligens hic ſalubriter cruciari vt poſſit ſi
nari ꝛ in futuro poſſit veraciter delectari.
Ad bonū ſimpliciter ꝑtinent. iiii. ſequentes
btitudies. Due prime ad actiuā ꝛ alie due
ad cōtemplatiuam illud bti q eſuriunt ꝛc.
Pertinet ad bonū ad ꝙ tenemur. illud bti
miſericordes ad illud ad ꝙ non tenemur.
Aliarum duarum que pertinent ad contē
platiuam prior pertinet ad intellectum. po
ſterior ad affectum. ¶ Item prima. vij. bea
titudinum que pertinent ad perfectionem
anime expedit vim concupiſcibilem: ſcilicet
paupertas ſpiritus: manſuetudo vero expe
dit vim iraſcibilem. Uis vero rationabilis
poſtq̄ cor expeditum eſt ab amore mundi
per paupertatem ſpiritus ꝛ perturbationi
bus ire per manſuetudinem vacare poteſt:
ꝛ videre ſtatum in quo homo eſt. quā viſio
nem ſequitur luctus: quia qui apponit

ſcienciam apponit ꝛ dolorē. Eccleſiaſtes i.
Luctus vero purgat mentem reliquias in
firmitatis expellens ꝛ infectionē palati ſpi
ritualis que erat de febre iniquitatis reno
uens. Jeron. poſt luctum bene ſequitur eſu
ries iuſticie. ſicut homo perfecte purgatus
ꝛ ſanitati corporali reſtitutus eſurire ſolet.
Et notandū ꝙ nō tam cito animus perfe
cte ſanatur q̄ cito ei peccatum remittitur.
vnde. Augu. xiiij. li. de tri. Sicut aliud eſt ſe
brem aliud infirmitatem febre factā cu
rare. Item aliud eſt telū de corpore detra
re aliud vulnus eo factum ſcd'a curatione
ſanare ita aliud eſt cauſā auferre langu
ris q̄ per indulgentiam fit omnium pecca
torum. Aliud ipſum languorem curare q
paulatim proficiendo fit in renouatione h'
ymaginis. Primū facit deus per ſe ꝛ ſcī
Secūdū facit de⁹ ꝑ holes ꝛ cū holes. Jō dī
in ps. Qui propiciatur oībus iniquitatibus
tuis qui ſanat oēs īfirmitates tuas. Sane
re infirmitates numeratur quaſi diuerſum
cum eo ꝙ eſt propitium iniquitatibus. Sic
vero eſuriēns ꝛ ſiciens iuſticiā ex fragilita
te quādoqꝫ cadit. ſaltem venialiter ſeptie
enim cadit iuſt⁹ Prouer. xxiiij. Neceſſaria
ſunt homini opera miſericordie quibꝫ hō
ſe abluat. Luc. xi. Uerūtamen ꝙ ſuper eſt
date elemoſinam ꝛ omnia munda ſunt uo
bis. Sexto vero loco recte ponitur mundi
cia cordis preparans ad dei viſionem cum
omnia precedentia uel indicatiua ſunt vel
effectiua mundicie. Eſuries ꝛ ſitis cam idi
cant. Cetera vero cam efficiunt: viſionem
vero dei ſeqtur guſtatio diuine ſuauitatis
qua deguſtata animus amore ꝛ deſiderio
eius capit. ꝛ propter hoc auertit ſe ꝛ abſtra
pit ab aliis. ut deo totaliter vacent. Guſta
tio enim ſpiritu ut ait Augu. deſipit omnis
caro. vnde talis ſtudet paci ſciende ꝛ cōſer
uande in ſe ſciens ꝙ in pace factus eſt loc'
ei⁹. Jō ſeptio loco recte pōitur illū bti paci
fic. Tres prime faciūt ad h ut vet⁹ homo
eruat ſqnatuor ſequentes ad hoc ut nou'
hō īduatur ad ꝙ monemur Ephe. iiii. De
ponite vos ſecundum priſtinam conuerſa
tionem: ueterem hominem: qui corrumpi
tur ſecundū deſideria erroris: ꝛ induite no
uum hominem qui ſecundum deum crea
tus eſt. Collo. iij. Expoliantes vos homine

veterem cum actibus ſuis ꝛ induentes ho
minem nouum ꝛc. ꝛ ideo ſeptimo loco re
cte dicitur qm̄ filii dei vocabantur. filius
dei eſt homo nouus. filius Adā homo ue
tus. Bernar. in ſermonibus iterdictas. vii.
beatitudines ſic diſtinguit. Attēdite īquit
quemadmodum in tribus prioribus ſibiip
ſi reconciliatur anima. In duobus que ſe
quuntur proximo. in ſexto. deo. in ſeptimo.
alios reconcilat tanq̄ receptus in gratiam
dīi ꝛ felici familiaritate donatus. Nā pau
pertate manſuetudine: fletu renouatur in
anima ſimilitudo quedam ꝛ ymago eterni
tatis omnia tempora complectentis dum
paupertate futura meretur manſuetudine
ſibi preſentia vendicat. hoc videtur dici ꝓ
pter hoc ꝙ manſuetus ſibi dominatur cū
homini inmāſuetudo poti⁹ dominetur ira
Et ſubdit Bernar. Luctus penitentie pre
terita quoqꝫ recuperat ſicut ſcriptum eſt:
Recogitabo tibi omnes ānos meos i ama
ritudine anime mee. Porro iuſticia ꝛ miſe
ricordia perfecte coheremus dum qui ſcqd
volumus vobis fieri aliis non faciamus ꝑ
iuſticiam ꝛ quecumqꝫ nolumus ut faciant
nobis holes ꝛ nos faciam⁹ illis ꝑ miſericor
diam. Nam reconciliati nobis reconciliati
etiam proximo fiducialiter per mundiciam
cordis reconciliamur deo. Beati uero qui
de ſua reconciliatione non ingrati ꝛ. ꝓ fra
tribus ſuis pie ſolliciti eos quantum pre
ualeāt ꝛ ſibi ꝛ deo recōciliare laborant.

¶ Sequitur de ſingulis beatitudinibus: ꝛ
primo de beatitudine paupertatis. 3.

Conſequenter dicendum eſt de ſin
gulis beatitudinibus. Et primo de
c paupertate de qua hoc modo dice
tur. Primo oſtēdetur quid dicatur pauper
tas ſpiritus. Secūdo quomodo pauperes
ſpiritu ſint beati. Tertio quomodo regnū
celorum ſit pauperum ſpiritu. Quarto cui
dono paupertas ſpiritus adaptetur. Quin
to agetur ſpecialiter de his in quibus pau
pertas ſpiritus conſiſtit. Circa primum no
tandum ꝙ Ber. in ſermonibus vocat pauꝑ
tatem ſpiritus voluntariam paupertatem
que eſt cum ſpirituali intentione ſic dicens
Diligenter attendite ꝙ non ſimpliciter pau

peres nominat ꝓpter plebeios pauperes ne
ceſſitate miſerabili non voluntate laudabi
li. Spero equidem eis ꝓfuturam apud di
uine bonitatis miſericordiam habeat ipā
afflictionis ſue miſeriam. Scio tamen hoc i
loco dn̄ꝫ ū de huiuſmodi fuiſſe locutū: ſꝫ de
his qui poſſunt dīc cum ꝓphīa. voluntarie
ſacrificabo tibi. Attamen nec volūtaria q
dem paupertas oīs laudem hꝫ apud deum
Nam ꝛ phī ſua omnia reliquiſſe dn̄r ut ex
pediti mundialibus curis ſtudio vanitatis
poſſent vacare liberius: ꝛ volebant ſenſu
abundare. Tertio vbi abundarent in ſen
ſu ſuo. Hos diſcernit ꝙ dictum eſt ſpiritu. ſ.
ſpirituali volūtate. beati vero pauperes ſpi
ritu: ſpirituali: ſcilicet intentione deſiderio
ſpirituali propter ſolum beneplacitum dei
ꝛ animarū ſaluat. Super illud vero. Ma
thei. v. beati pauperes. ſ. quedā inter li. di
cit noſilitate. Alia iterli. dicit pauper ſpiritu
humilis corde. Glo. vero hec duo cōiungit
dicens. Paupertas deuorato hꝫ duas par
tes. rerum abdicationem ꝛ ſpiritus contri
tionē. Si quis tā diligenter attendat pau b
pertas ſpiritus videri poterit conſiſtere in
tribus ſcd'm tres anime uires ſcilicet i hu
militate ſecūdum rōnabilem ut ſumamus
humilitatem pro illa hūilitate de qua Ber
nar. ē humilitas quā in nobis veritas parit
Idem in libro de. x. gradibus humilitatis.
humilitas eſt virtus qua homo iuſtiſſima
ſui cognitione ſibiipſi vileſcit. Et indifferen
tia de propriis viribus quantū ad vim ira
ſcibilem. Diffidentia enim de propriis viri
bus eſt commendabilis ſicut diffidentia d
deo eſt vituperabilis. Et in contemptu ſiue
paruo amore rerum temporalium quecun
qꝫ ſint res ille ſiue ſint diuicie ſiue alia. Et
iſte contemptus pertinere videtur ad vim
concupiſcibilem. Et ſub iſto tertio mēbro ꝯ
tineri videt̄ illa ſpecies humilitatis que eſt
contemptus proprie excellentie de qua lo
quitur Bernardus in epiſtolis. Poſſumus
tamen dicere paupertatem ſpiritus conſi
ſtere i duobus. ſ. i humilitate ꝛ rerū tēpora
lium abdicatiōe ſicut tāgit Glo. Et tūc ac
cipit hūilitas iſta large ut cōphendit diffi
dentiā de ꝓpriis viribus ſic in tractatu d
ſuꝑbia ꝑſumptio poſita ē ſpēs ſuꝑbie. Di

cãt ẽt aliq ad pauptatẽ ſpũs ptinere ſpũa lẽ meditationẽ qua qs mẽdicat eã q̃ ſunt ſpũs. Improbũ ſe diuitibus ſpũalibꝰ exhi bẽdo nũc ſubſidiũ orõnũ nec panẽ doctri ne hũilr petẽdo: ſꝫ iſta mẽdicatio ſeq̃la ẽ hu militatꝭ. Itẽ dicũt aliq pauptatẽ ſpũs eẽ cum aliqs ñ agnoſcit ſe hr̃e diuinũ aliqꝺ nec ĩſe nec in eis q̃ ſua ſꝫ uidẽt. ſolũ admi niſtrationẽ: deũ vero oĩuꝫ eẽ dñm verũ in telligit: h pauptas ſpũalis ẽ cũ ſedẽ hẽat in ipſo ſpũ. ⁊ qui hãc paupertatem habet oĩno ſine ꝓprio ẽ Prouer. xiiii. Acceptꝰ ẽ regi miniſter ĩtelligẽs. Intelligẽs inq̃ꝫ ſe ſo lũ miniſtrum eſſe nullius dñm.

¶ Quare pauperes ſpiritu ſunt beati.

Irca ſcdm notãdũ ẽ ꝙ ꝓpriiſſima cã
c qr̃ paupes ſpũ ſunt btĩ ẽ illa quam
dñs aſſignat qm̃ ipſorũ ẽ regnũ ce
lorũ. Quaſi dicerẽt: videntur eſſe paupes: ſꝫ verẽ ſunt diuites. Prouer. xiiii. Eſt q. pau
c per cũ ĩ multis diuitiis ſit. ii. Cor. vi. Sicut egẽtes mltos aũt locupletãtes tãq̃ꝫ nihil hẽntes ⁊ oĩa poſſidentes. Tria gñra hoiuꝫ nõ ſolent hẽri pro paupibus licet nihil poſ ſideant. ſ. electi ad dignitatem magnã: ⁊ q diuicias multas quas hẽnt in tuto loco re poſuerũt: ⁊ hr̃des principũ. Et h tria ĩueniũ tur in paupibꝰ ſpũ. Iac. ii. Nõne elegit deꝰ in h mũdo paupes diuites in fide: ⁊ hr̃des regni. Ad beatitudineꝫ ẽt paupuꝫ ſpũ faẽ q ipſi libi ſunt a multiplici miſria q̃ ſupbiã ſeqt. de quo regre in tractatu de ſuperbia. Itẽ a multiplici miſeria in q̃ꝫ ponũt diuicie amatores ſuos: de quo regre in tractatu ꝺ auaricia: qñ etiã ponent ea q̃ ptinent ad ꝯ mẽdatõeꝫ pauptatꝭ ⁊ hũilitatꝭ: amplius ap parebit quomõ paupes ſpũ ſint beati.

¶ Quare paupuꝫ ſpũ ſit regnũ celorum.

Irca tertiũ notãdũ ꝙ paupum re
c gnũ celorum ẽ facilitate acqrendi.
Paupes. n. ſpũ ſunt contẽplatores mũdi. ⁊ humiles. Qꝺ ꝓo cõtẽnũt mũdũ habent euꝫ ſub pedibꝰ ⁊ ſunt ſupra mũdũ. Hũilitas vero ẽ quaſi clauis regni celeſtis ꝯ q̃ꝫ nõ valet aliq̃ clauſura. Apoc. iii. Ecce dedi hoſtiũ aptuꝫ corã te ꝙ nemo põt clau dere q2 modicã hẽs virtutem. Facile ergo eſt paupibus ſpũ intrare in regnum celorũ q ſunt iam ſupˀ modum ⁊ clauem hũt tam efficacẽ. Preterea humilitas ẽ de qua dcm̃ eſt ꝙ laq̃os mundi euadit. De paupiate aũt veruꝫ ꝙ fruſtra aũ cã rete iacitur. Pro uer. i. Fruſtra iacit rete aũ oculos penna torum. Pennati ſunt contemptores mundi. ¶ Humilium ẽ regnuꝫ celoruꝫ iuxta illud ſinite paruulos venire ad me ⁊ nolite phibe re talium ẽ regnuꝫ celorum. Luc. xviii. tripli ci rõe humilitatis vr̃ eſſe regnum celorum. ¶ Primo pp eiꝰ capacitatẽ. ipſa. n. in pñti capax eſt grẽ q̃ꝫ tumor ſupbie repellit. Ia. iiii. Humilibꝰ aũt dat grãꝫ. Et q2 h eſt capax grẽ in futuro erit capax glorie. ¶ Scdo pp fidelitatem cuꝫ. n. ipſa fidelis ſit in modico ſup multa cõſtituet. Mat. xxv. q2 ſup pau ca fuiſti fidelis ſup multa te cõſtituã. Ber. ſup Cant. Fidelis re vera famulus es ſi de multa gloria dñi tui: ⁊ ſi ñ exeunte de te ſi tranſeunte p te nil manibus tuis adherere cõtinget. ¶ Tertio rõne viciſſitudinis. Hu militas deũ in ſe recipit. Iõ merito ĩ regno dei recipietur. Prouer. xxix. Humilẽ ſpũ ſuſcipit gloria. Humilitas in pñti deuꝫ hono rat. iõ merito in futuro a deo honorabitur. Eccle. iii. Magna potentia dei ſolius ⁊ ab hominibus honoratur. i. Re. ii. c. qui hono rificauerit me glorificabo eũ. ¶ Itẽ diffidi tium de ꝓpriis viribus eſt regnum celorꝫ ideſt robur ⁊ affluẽtia celeſtis auxilii ꝺ ce lo. n. venit ei auxiliũ cũ de deo ⁊ de ſcis eiꝰ cõfidant: ⁊ nõ de propriis viribus Luc. xii. Nolite timẽ puſillus grex. q2 cõplacuit pri meo dare vobis regnũ. Cõtẽplatorũ vero rerum tẽpralium regnũ celorum ẽ. quaſi mr̃ emptõis: Ber. in ſermonibus. ¶ Paupibus ptinet martiribus regnum celorum pmitti tur: q2 pauptate quidẽ emitur. ſed in paſſi one ꝓtinuo abſqꝫ oĩ dilatiõe pcipitur. Ma te. xix. Omnis q reliq̃nt domũ ⁊c. Cẽtupliũ accipi. ⁊ vi. eter. poſſide. Item Ber. in ſmõi bus. Quid ſibi vult ꝙ eadem promiſſio facta eſt martiribus ⁊ paupibus. niſi q2 vere mar tirii genus paupertas voluntaria eſt. ¶ Itẽ mẽdicantiũ ſuffragia ſcõrũ regnũ celorũ ẽ q2 regnũ celoruꝫ pietatis eſt. Unicuiq ẽnꝫ hꝫ pietas paupum eſt. Eccl. xvi. Omnis mi ſericordia faciet locũ vniculqꝫ ⁊c. Domus

celeſtis ſit ⁊ alie domus dei paupuꝫ ſunt. ¶ Illorum q nihil ꝓpꝛuꝫ ſe hr̃e intelligunt ſed oĩa cõmodata uel cõmiſſa a deo repu tant eſt regnũ celorũ tanq̃ꝫ corũ q deo ſũt fideliſſimi nullius rei dñium ſibi uſurpãtes ſed omnium rerũ dñium deo relinquentes. ¶ Ad beatitudinẽ horũ facit ꝙ ſi auſera tur ab eis aliqd eorũ q̃rum omus ⁊ piculũ hñt nullã moleſtiã ſentiũt ſed ſuã ereptõe ratiõem h. reputant. Preterea cũ ꝓpriã vo luntatem nõ hẽant ꝯ voluntatem ꝓpriaꝫ eo rum nihil ſit. iõ moleſtia carent. h. n. ſolum moleſtum ẽ alicui ꝙ ꝯ eius uoluntatem ſit. cui dono pauptas ſpũs adaptet. ¶ Circa quartũ notanꝺ ꝙ pauptas ſpũs dono tio ris adaptat ⁊ q̃tuꝫ ad humilitatẽ ⁊ q̃tũ ad rerum tẽpralium pauptatem. Quãtum ad humilitatem q2 timor hũilitatem introducẽ ſicut aliqs ſolet ſe inclinare timorẽ gladii ſu pra eum eleuati. i. Pe. v. Humiliamini ſub potenti manu dei. Pauptas. n. rerũ tẽpaliũ bene timori adaptatur: Timentiũ. n. prohi bere eſt q̃cũqꝫ fuge ſue curſuꝫ impediant ⁊ q̃cũqꝫ euaſioni ſue obſtant. Multi timorẽ piculi ꝙ eſt in mũdo iſto relinquũt. vñ ſup illud Iob. xxxi. Semp quaſi timẽtes ſuper me fluctꝰ timui deum. Glo. Fluctus cuꝫ ti mentes deſup eminent ea ex naui proiciũt pro quibus nauigia ſumpſerunt.

¶ Quarta pars de humilitate.

Onſeq̃nter agendum eſt de his in
c quibus cõſiſtit pauptas ſpũs. ſ. de
humilitate ⁊ reꝝ pauptate ⁊ prius
aget de humilitate. ſicut. n. initiuꝫ oĩs pcti ſuperbia. Eccle. x. ſic inicium nr̃e repatõnis dr̃ eſſe humilitas. Iõ prima uirtus xpiano rum ẽ humilitas. ¶ De hũilitate uero hoc modo agetur. Primo ponẽtur eiꝰ deſcripti ones. Scdo cõmendatões eius. Tertio tã get de cauſis eiꝰ hũilitatꝭ. iiii. de ſignis eius v. ponẽtur diuiſiões ad hũilitatẽ ptinẽtes.

¶ Deſcriptio humilitatis. 8.
Umilitatẽ ſic deſcribit Aug. Humi
h litas eſt ex intuitu ꝓprie cõditionis
⁊ ſui conditoris voluntaria mentis
inclinatio in ſuo imo ordinabili ad ſuuꝫ cõ ditorem. Humilitas eſt uelut quedam men tis incuruatio ſeu genuflexio corã deo euꝫ ſemp ueneramꝰ: Cã huius una inclinatio nis eſt intuitus ꝓprie conditionis ꝓpriaꝫ cõditionem intuebatur Abraam cuꝫ dice ret. Loqr ad dñm meum cũ ſim puluis. Gen. xviii. Iteꝫ qui dicebat. Putredini di xi. Pater meus es. mater mea ⁊ ſoror mea vermibus. Iob. xvii. Ad hunc intuituꝫ ſu mitamur. Miche. vi. Hũiliatio inqt tua ĩ medio tui. i. ĩ uentre. Uoluit dominus uen trem ante eſſe ut homo ſp videre poſſit ma teriam ſue humiliationis Alia cauſa huiꝰ inclinationis eſt intuitus conditoris ĩ quo nullus eſt defectus. vnde cõparatione eius magis apparent defectꝰ nr̃i. Iob. xxv. Stel le non ſunt munde in conſpectu eius q̃ꝫto magis homo putredo ⁊ filius vermis. Iſa. lxiiii. Quaſi pannus menſtruate oẽs iuſti cie noſtre. Grego. Sepe iuſticia nr̃a ad exa men diuine iuſticie deducta iniuſticia eſt ⁊ ſordet in iudicis diſtrictiõe ꝙ fulget in eſti matione operantis. Iob vlti. Nunc oculuſ meꝰ uidet te id circo me reprehendo. Ber. Ad fratres de monte dei. Nunq̃ꝫ ſe melius deprehendit modus humane imꝑfectionis q̃ꝫ in lumine vultꝰ dei in ſpeculo diuine ui ſionis. Mens humilis in ſuo ymo in auct. Tractat enim que in ſe infirma ſunt. Señ. in epiſtolis ꝙ homines libentiſſime ꝺ aliis faciunt. de te aput te male exiſtima. id autẽ maxime tracta ꝙ in te eẽ infirmiſſimuꝫ ſen ties. Sicut palea locuꝫ ſuppremuꝫ tenet nõ ſui nobilitate ſed vento ⁊ ſui vanitate. gra num vero ꝙ precioſum eſt tenet locũ ymuꝫ ſic ſupbia vilis elemoſinis opiniõis uel am bitionis preſumptione ſup alios ſe extollit. Humilitas vero in ymo remanet. Tamen illud ymum ordinale eſt ad deum. Deꝰ. n. in corde humili quieſcit. Unde ſuper illud Ps. Parata ſedes tua ex tunc. dicit Gloſa Anima tranquilla ⁊ humilis eſt ſedes dei Augu. xi. li. confeſ. O q̃ꝫ excelſus es ⁊ humi lis corde ſunt domus tue. Ber. in. li. de cõ ſideratione. ſatis inſinuat quid ſit ymum homis ⁊ quid ſit illud ꝙ ad conditorẽ or natur ubi conſiderationem ſui in tria diui dit: ſcilicet in conſideratõem. qd quis: ⁊ q̃ lis ſit. Quid in nã. quis in perſona: qualis in moribus. Et ſubdit. Eſt in diffinitionem hominis quẽ dñt animal rationale morta

le:quod diligentius intueri: ſed libet licet
cōſideranti duo hec ſimul rōnale mortale
is tibi ex inde occurrit fructus ut ꝛ mortale
ꝙ in te eſt rōale humiliet ꝛ rurſum rōnale
mortale ꝯfortet.quoꝝ neutꝝ neglectui erit
hoī circūſpecto. Mortale ergo ymum hoīs
intelligas id vero quo ordinatur homo ad
ſuum ꝯditorem intelligas rōnale inq̄tum
mortalis eſt homo puluis ꝛ cinis. inq̄tum
rōnalis ē capax dei. ℭ Item humilitas ſic
pōt deſcribi. Humilitas ē voluntarius cōtē
tus ſui. vel ſic. Humilitas eſt ſenſus ꝓprie
vanitatis ſeu ina nitatis. Ber. in li. xij. gra-
dibus humilitatis eam ſic deſcribit. Humi
litas eſt virtus qua hō verissima ſui cogni
tione ſibi ꝛ ipſi vileſcit. In ep̄lis vero ſic eā
deſcribit. Humilitas ē ꝯtemptus ꝓprie ex
cellentie. Prior deſcriptio. Bernar. videt̄ ꝑ
tinere ad humilitatē intellect⁹: ſequēs vo
ad humilitatē affectus. In vitis patrū fra
ter quidam interrogauit quēdam ſenē qd
eſt humilitas: ꝛ ipſe Rn̄dit. qui vult eē hu
milis fugiat eligens taciturnitatē.

ℭ De commendatione humilitatis. v.

Equitur de ꝯmendatione humilitatꝪ.
Notandū ergo ꝙ ad ꝯmendationem
eius. Pmo valere pōt multiplex ad
monitio q̄ ſcriptura ſacra facit de ipſa. Ec
cle. iii. Quātomag⁹ es humilia te in oībus
Notabiliter dr̄ q̄tomag⁹ es. melius enim
ſedet humilitas ī maioribus. Ber. in li. de
ꝯſideratione. Cū oī indifferenter pſone hu
militas ſit quedā turris fortitudinis a fa-
cie inimici. neſcio quo pacto virtus eius ma
ior in maioribus ꝛ in clarioribus clarior ꝯ
probatur. Nulla ſplendidior gēma ī omni
ornatu ſummi pontificis. Item Ber. ī alto
non in altū ſapere ſed humilibus cōſentire
nihil deo carius nihil vili⁹ apud homīes.
Ieroni. Nihil eſt ꝙ nos oībus ꝛ deo ita
gratos faciat q̄ ſi vite merito magni humi
litate ſimus infimi. Grego. ī mor. Miruꝫ ē
cum in cordibus ſublimium regnat humili
tas mor. Unde penſandum eſt: qꝛ potēter
quiq̄ꝫ cū humiliter ſapiant culmen extrāee
ꝛ quaſi poſite lōge virtutis attigunt. Ber.
ad Eugenium papam. Salubris copula ut
cogitans te ſummum pontificem. Attēdas
ꝑiter te viliſſimum cinerem nō fuiſſe ſed eē.
Ber. Non eſt magnum eē humileꝫ ī abiecti
one magna. prorſus ꝛ rara virtus ē humili
tas honorata. Item monemur ad humili-
tatem Eccl. vii. Humilia inquit valde ſpi-
ritum tuū: valde debemus nos humiliare:
q̄tinciꝫ.n. nos humiliaremus xp̄o nō eri-
mus humiliores. Luc. xiiii. recūbe in noui-
ſimo loco: nō dicit in medio. hoſtium paradi-
ſi humile eſt. Jo. x. Ego ſum ho. Ingrediens
per iſtud ho. nō eſt periculū q̄tumcunq̄ꝫ ſe
inclinet: ſed ſi parum plus iuſto ſe erexerit
offendet. Ber. nō eſt plane timēda q̄talibꝫ
humiliatio horrenda eſt: nimiſq̄ꝫ pauenda
ꝛ minima temere preſumpta erectio: q̄ob
rem nolite o hō comparare maioribus noli
ī minoribus noli aliquibus noli vni. Itē mo
nemur ad humilitatē. i. Pe. ii. Subiecti in
quit eſtote omni humane creature pp̄ deū
eiuſdem. v. Oēs inuicē humilitatē inſinua
te. In eodem. Humiliamini ſub potēti ma
nu dei. ℭ Scđo poſſunt valere ad humili-
tatis commendationē exēpla. Inter q̄ pre
cipuū ē exēplum xp̄i q humiliſſimus fuit.
Augu. ambula ꝑ x p̄i humilitateꝫ ut venias
ad eternitatē. De⁹ xp̄s p̄ria eſt quo imus
homo xp̄s via eſt qua imus. Ad illuꝫ imus
ꝑ illū imus. q̄d timemus ne erremus. Idē
putabis forte ſapiam dei dicturam. Diſcite
q̄ſo celos feci: ꝛ aſtra. Non ſed primū illud
q̄m mitis ſum ꝛ humilis corde. Uis capere
celſitudinem dei. cape prius humilitatem
dei. Item Augu. xiiii. li. de ci. dei. Nunc ī ci
uitate dei in hoc ſeculo ꝑegrinanti maxime
cōmendatur humilitas: ꝛ in eius rege qui
eſt xp̄s maxie predicatur ꝯtrarīq̄ꝫ huic vir
tuti elationis vitium in eius aduerſario qui
eſt diabol⁹ maxie dn̄ari ſacris litteris edo
cetur. Humilitateꝫ exēplo ſuo xp̄s docuit ꝛ
naſcendo. moriendo ꝛ predicando ꝛ mira-
cula agendo. Bernā. loquens de illo verbo
ꝑuulus datus ē nobis. Iſa. ix. Studeamus
inquit effici ſicut iſte paruulus diſcamus
ab eo qui mitis eſt ꝛ humilis corde. ne ma
gnus. ſ. deus ſine cā factus ſit hō ꝑuulus.
ne gratis mortu⁹: ne ī vacuū crucifix⁹. Au
gu. Medicina tumoris hoīs ē hūilitas xp̄i

Erubeſce hō eē ſuꝑbus: qꝛ humilis fact⁹ ē
deus. erubeſceret miles ſedere in ſcanno ſi
videret regem ſedenteꝫ ad terrā Iſa. lxiiii.
Utinam diſrūperes celos ꝛ venires a facie
tua montes defluerent. i. ſuꝑbi humiliaren
tur. Ber. Intollerabilis imprudentie eſt ut
vbi ſe exinaniuit maieſtas īfletur vermicu-
lus: ꝛ tumeſcat. Greg. Quāta virt⁹ hūilita
tis propter q̄ veraciter edocēt ex his qui
ſine eſtimatione magnus eſt vſq̄ꝫ ad paſ-
ſionem paruulus factus eſt. Bernardus.
Quid magis admirandum quid amplius
deteſtandum quid grauius puniēdū q̄ ꝙ
videns dei filiū ſummū ī regno āgelorum
nouiſſimū factū ī regno hoīm apponat ad
hoc magnificare ſe homo ſuper terrā. Ma
giſterium humilitatis ſpecialiter ſibi xp̄us
aſcribit. Matei. xi. Diſcite a me qꝛ mitis
ſum ꝛ humilis corde. Auguſtinus in libro
de virginitate. Non diſcite a me mundum
fabricare: aut mortuos ſuſcitare: ſed quia
mitis ſum ꝛ humilis corde. O doctrinā ſa
lutarē. o magr̄m dn̄mq̄ꝫ mortaliūq̄ꝫ. quib⁹
mors ꝑiculo ſuꝑbie ꝓpīata atq̄ꝫ tranſfuſa
ē. Noluit docer̄ ꝙ ipſe nō eēt. Noluit iube
re ꝙ ipſe ſi faceret. In eodē. Ita ne magnū
ē eē ꝑuum ut niſi a te q taꝫ magn⁹ es fie
ret diſci oīno nō poſſꝫ ita plane: nō. n. aliter
inueniūr reges aīe niſi ingēto tumore dige
ſto. xp̄s, ī operibus ſuis multū voluit nobis
hūilitatē ancille cōmēdare. Matrē hūileꝫ
voluit hēre. Luc. i. qꝛ reſpexit humilitatem
ancille ſue. Itē voluit hēre domū humileꝫ
qꝛ diuerſorium. Lectū humileꝫ qꝛ ꝑſeipſuꝫ
veſtem habuit: quia pannus inuolutus eſt.
Luce. ii. Pannus in diuerſorio. Bernar. in
ſermonibus loquens de illo verbo angeli.
dicto paſtoribus. Luc. ii. Hoc vobis ſignū
inuenietis infantē pannis inuolutum ꝛ po
ſitum in preſepio. non ſine certa ratione mi
ſterii pannis ſaluator obuoluitur ꝛ poni-
tur in preſepio. quando idem manifeſte in
ſignum nobis commendatur ab angelo. h
inquit vobis ſignum inuenietis ꝛc. In ſi-
gnum poſiti ſunt panni tui o bone ieſu ſed
in ſignum cui a multis hodie contra dicit̄.
ℭ Agnoſco, certe: agnoſco ieſum magnum
ſacerdotem ſordidis opertum veſtibus dū
altercaretur cum diabolo. zacha. tertio. Exē
plum dedi nobis vt꞉ꝛ nos eadem faciam⁹.
vtilior ſi quidem in conflictu lorica ferrea
quam ſtola linea licet oneri illa ſit hoc ho-
nori erit. cum ꝛ membra ſequentur caput
ut corpus vniuerſum vno ſpiritu pſallat ꝛ
dicat conſcidiſti ſaccum meum ꝛ cercunis
dediſti me leticia. ℭ Chriſtus humilibus
per angelum natiuitatem ſuam nunciat:
quia paſtoribus. Bernardus in ſermoni-
bus. Quam multa hodie gemmis ꝛ auro
fulgent altaria quantis vbiq̄ꝫ palliis ꝛ au
rifrisiis parietes adornatur: putas ad hoc
diuertent angeli ꝛ pannoſos homines de-
clinabunt. Si ita eſt cur paſtoribus ouium
magis apparuere quam terre regibus vel
templū ſacerdotibus. ℭ Item chriſtus cir
cunciditur in quo magnū humilitatis dat
exemplum. ſecundum enim. Bernar. incar
natione minoratus eſt paulominus ab an
gelis ſed in circūciſione multominus: qꝛ la
tronis cautior eſt ſignatus. Bernard⁹. Ue
ſtigium nullum vulneris habens alliga
turam vulneris non refugit. Non ſic im-
pii. nūc ſic agit ꝑuerſitas elemoſinis huma
ne. erubeſcimus vulneruꝫ alligaturaꝫ quid
vulneribus etiam interdum gloriamur.
Quod ſine peccato eū non dedignatus eſt
peccator reputari. nos ꝛ eſſe nolum⁹ ꝛ no-
lumus extimari. ℭ Item Chriſtus homini
bus humiliter ſubditur. Luce ſecundo.
Deſcendit cum eis venit Nazareth: ꝛ erat
ſubditum illis quis quibus deus homini-
bus. ℭ Iteꝫ Chriſtus humiles ſibi ſociauit
quia piſcatores. Matei quarto. ℭ Iohānis
etiam ſe ſubdit ab eo baptizandus. Mat.
tertio. Attendendum vero eſt mutabile cer
tamen ꝙ ſibi fuit inter humilitatem ſalua-
toris ꝛ humilitatem precurſoris Iohan-
nes enim prohibebat eum dicens. ego de-
beo a te baptizari: ꝛ tu venis ad me. cui
Chriſtus ſine modo ſic docet nos implere
omnem iuſticiam. Bernardus ſic plane ſic
decet ut vincat etiam humilitate qui ſub
limitate vincebat. Ceſſit humilitas ꝑcuſſo
ris tanquam minor: ꝛ quia obedientia tu
lit auxilium humilitati ſaluatoris. vnde ſa
cte ſunt due contra unam glo. ſuper illud
tunc dimiſit. Uerax inquit hūilitas q̄tū ſi
defuit cōces obedientiā. ℭ Itē xp̄s ꝑuulū

amplexatur. Mate. ix. Et eiuſdē. x. Increpat
prohibentes paruulos a deum venire ⁊ ꝯ
plexans eos imponens manꝰ ſup illos bñ
dicit eis. ⁋ Item ī predicatione ſua gloriā
patris ꝗrit. Jo. xiiii. ſermonē quē audiſtis
non ē meꝰ: ſed eius qui miſit me pr̄is. eiuſ
dē. xvi. Ego te clarificaui ſuper terrā dicit
filiꝰ ad pr̄ē. viii. Ego honorifico pr̄ē me.
In eodē. Ego gloriam meā nō ꝗro. eiuſdē
vi. In hac cū cognouiſſet: q2 venturi eēnt vt
raperent eum ⁊ facerēt eū regē: fugit iterū ī
montē ipſe ſolus. ⁋ Itē exēplū dat hūilita
tis ī miraculoꝝ opatiōe. vñ Mat. viii. Dic
leproſo mūdato. Vide nemini dixeris. ⁋ Itē
incenſus Salomonē. mat. xvii. ⁊ ī pedū ab
ſolutōe. Jo. xiii. Exēplū dedi vobꝭ vt ⁊ vos
ſimilr̄ faciatis. Mat. xx. Filiꝰ hoīs nō venit
miſtrari ſed miſtrare. Itē in h̄ ꝙ aſſignare
voluit nō eqtate. Mat. xxi. Et poſt illud za
ca. ix. Sedēs ſup aſinā ſubdit: ⁊ diſpdā q̄
drigā ex effraim: ⁊ equū ieruſalē ſpālr ꝯ ſu
pbiā q̄ ē in eqtatīs voluit dn̄s aſinā īſidē.
⁋ Itē ī paſſione phi. ij. Humiliauit ſemet
ipm̄ fcūs obediēs vſqȝ ad mortē. Ibi dicit
Glo. Augu. Ecce hōmꝰ hūilitatis exēplū.
ſupbie medicamētū. Quid igitur ītumeſcis
hō. O pellꝭ morticina qd tēderis. O ſanies
feda qd inflaris pnceps tuꝰ humilis eſt.
tū ſupbus es ē humile ⁊ mēbrū ſuperbū.
⁋ Tertio pōt valere ad ꝯmēdationē hūili
tatis ſi oſīdat ꝗntum ipſa placet deo. No
tandū ergo ꝙ hūilitas miro mō deo redo
let ⁊ cetera bona hoīs ei redolere fac̄. Cāt.
i. Cū eſſet rex in accubitu ſuo nardꝰ mea d
dit odorē ſuū. Nardꝰ pp ſui puitatē humi
litatē deſignat. Et ſicut ſpēs aromatice cū
ī puluerē rediguntur vehemētiꝰ redolerēt
ſic bona hoīs cū p hūilitatē quaſi ꝯminuta
fuerit deo ſūt gratiora. Cāt. iij. Que ē iſta
q̄ aſcendit p deſertū ſicut virgula fumi ex
aromatibꝰ mirr̄ ⁊ thurris ⁊ vniuerſi pulue
ris pigmētarii. vbi humilitas ē adeſt feruor
q ad redolētiā maiorē ſolet facere. humilis
nihil reputat ſe hēre vel facere iō feruus ē.
⁋ Itē ſpūs. ſ. vbere efflat ī corde humili
ꝙ ēt facit ad maiorē redolētiā. Cāt. iiii. Ve
ni auſter pfla ortū meū: ⁊ fluēt aromata il
lius. Hūilitatē reſpicit deꝰ oculo miſericor
die. Luc. q2 reſpicit humilitatē ācille ſue. in
ps. Humilia reſpicit ī celo ⁊ ī terra. Gene.
xxix. Vidit dn̄s humilitatē meam. Iſa. vlti.
Ad quē reſpiciā niſi ad paupculū ⁊ contri
tum ſpū. Supbum vero reſpicit deus ocu
lo iuſticie in ps. Retribuet abundanter fa
cientibus ſuperbiam. Iſa. ii. Diem dn̄i exer
cituum ſup oēm ſuperbum. ⁋ Humilitatē
exaudit dominus Iudi. ix. Humiliū ⁊ man
ſuetoruȝ tibi placuit ſemp deprecatio ī ps.
Reſpexit in orationē humiliū ⁊ nō ſpreuit
preces eorum. Eccl. xxxv. Oratio humilian
tis ſe nubes penetrabit. Grego. Magnus
ē creatori noſtro ad recipiendum fletus hu
milium miſericordie ſinus ppter defectum
humilitatis parū audit deus hodie orōes
eccleſie. ⁋ Humilitaȝ memor ē deus. ps. in
humilitate noſtra memor fuit noſtri. ⁋ Su
perbos quaſi non agnoſcit deus. Unde di
cit ſuperbus virginibuſ. Mate. xxv. Neſcio
vos. ⁋ Humiles liberat deus ⁊ a malo cul
pe: ⁊ a malo pene. In ps. Humiliatus ſum
⁊ liberauit me. iij. Regū. xxi. Nonne vidiſti
Achab humiliatum coram me: quia humi
liatus eſt mei cā: non inducam malū in die
bus eius. ij. Para. xii. Quia humiliati ſunt
auerſa eſt ab eis ira dei. Non tenet domiꝰ
iram ſuam cōtra humilitatē. Reſpōſio enī
mollis humilitatis frāgit iraȝ dei. Prouer.
xv. Humilis reputat ſe ſui vermis eſt ī ps.
Ego vermis ſum: ⁊ nō homo. gs honor eſt
deo indicare ſe de verme vno. Iſte modus
placandi deum. ſciȝ per humilitatē videt
eſſe cōmunis gentilibus iudeis ⁊ xp̄ianis.
Jere. vi. Accingere cilicio ⁊ conſpargere ci
nere. Job vlti. Meipſum reꝓhendo ⁊ ago
penitentiam in fauilla: ⁊ cinere. Judith. v.
Poſuit puluerem ſuper caput ſuū. Joſue
vii. Joſue ⁊ ſenex iſrael proni ceciderunt ī
terram ⁊ miſerunt puluerem ſuper capita
ſua: cum viri vrbis haym cecidiſſent de po
pulo iudeorū. xxxvi. Viros. ⁊ Jone. iii. Le
gitur ꝙ rex niniue audito verbo Jone idu
tus eſt ſacco: ⁊ ſedit in cinē. Reſponſio mol
lis quā facit hūilitas Dauid Sauli dicitur
iraȝ eius fugiſſe. i. Re. xxiiij. Quē perſeqris
rex iſrael: quē perſequeris ait Dauid canē
mortuum ⁊ pulicem vnum. Et reſ. Saul
tanꝗ̄ placatus. Nunqd h̄ vox tua ē fili mi
Dauid. Sicut leo animalia ſibi repugnan
tia lacerat ⁊ conculcat. ſubiecta vero illeſa
abire permittit. Sic deus humili percu/

tit. ſupbum vero pſequitur. Sap. vi. Exiguo
ꝯceditur miſericordia. Dauid hūiliter confi
tens pctm̄ ſuū audiuit a ꝓpha. dn̄s quoqȝ
tranſtulit pctm̄ tuū. ii. Re. xii. c. In ps. Cor cō
tritū ⁊ humiliatū deꝰ nō deſpicies. Humili
tas ad modū aſtuti luctatoris dum ſe deo
ſubdit quaſi eum vicit. Humilitas dicitur
dei ſentētias reuocare vt pȝ in Achab.
iij. Re. xi. ⁊ in Ezechie. Iſa. xxxviii. ⁊ in ni
niuitis Jone. iii. Deus hūiles ⁊ ī pūci exal
tat. vt patȝ in Saul. i. Re. xv. Nonne cum
paruulus eēs in oculis tuis caput in tribu
bus iſrael factus es. Saul abſcondit ſe do
mi cū quererēt in regē. i. Re. x. ⁊ de Dauid
ſublimādo dr̄ eiuſdem. xvi. Abieci eū. Nec
iuxta intuitum hoīs ego iudico. Moiſes.
humilis pnceps ppli ꝯſtitutꝰ ē a dn̄o Exo.
iii. Quis ſuȝ ego ait Moyſes vt vadaȝ ad
pharaonem ⁊ educam filios iſrael ex egypto.
⁊ Jere. humilis ſup gentes ⁊ regna cōſti
tuitur. Jere. i. aaa. Dn̄e deus ecce neſcio lo
qui q2 puer ego ſum. ait Jere. Et Gedeon
humilis dux populi cōſtituitur. Judic. vi.
Ecce īquit Gedeon familia mea minima ē
in Manaſſe ⁊ ego minimus in domo pr̄is
mei. Job. v. ponis humiles in ſublime. Ni
mus qui deſcendit in ſtatura in theſauruȝ
mittitur. qui vero aſcendit reprobatur. ſic
vero ſuperbi reprobantur a deo. Humiles
vero approbantur ī ps. Ipſi de manu tua
repulſi ſunt. Humiles ſe deiciunt deꝰ vero
eos exaltat. Jero. Loquens de paula. ꝗnto
plus ſe deiciebat. tantomagis a xp̄o ſuble
uabatur: humilibus autē ī preſenti dat gra
tiam ſuam: in futuro vero ſuam gloriaȝ. iiii.
Re. iiii. c. vaſa vacua replet Elyſeus. Ja. iiii.
⁊ i. Pe. v. Deus ſuperbis reſiſtit. humilibꝰ
autē dat gratiam. Ber. Qui de ſuis confidit
meritis ⁊ ꝓpriis innititur operibus cor illi
us nō intrat gratiā. Nimiꝝ plenus eſt nec
inuenit in eo gratia locum ſui. Nō patitur
nā vacuū ꝙ illud repleat nec gratia hūili
tatem q̄ illi ſe infundat. Humilitas grām
haurit vt vas inclinatum. Eccle. xiii. Humi
liare deo ⁊ expecta manus eius. ꝙ deus hu
miles glorificet patet ex his verbꝭ ſacre ſcri
pture que ſequūtur. Job. xxii. Qui humilia
tus fuerit erit in gloria: ⁊ qui inclinauerit
oculos ſuos ipſe ſaluabitur. in ps. Tu po
pulum humilem ſaluū facies. Item humi
les ſpū ſaluabit. Prouer. xv. Gloriam pce
dit humilitas. eiuſdē. xviii. Anteꝗ̄ glorifice
tur cor humiliat. Itē. xix. hūilē ſpū ſuſcipit
gloria. Itē Mat. xix. ⁊ multiplr̄. x. ⁊ Luc.
xviii. Dr̄ de puulis. taliū eſt regnū celorū
⁊ Luc. xiii. ⁊. xviii. Qui ſe humiliat exaltabi
tur: ⁊ eiuſdem. xii. Dr̄ puſillꝭ cōplacuit pr̄i
veſtro dare vobis regnum. Item eiuſdem
xiiii. Dr̄ recūbe in nouiſſimo loco vt cū ve
nerit qui te inuitauit dicat tibi. Amice aſcē
de ſupiꝰ. Eiuſdē. xviii. Quicūqȝ nō receꝑit
regnū dn̄i vt puer nō intrabit in illū. Ma
te. xviii. Niſi efficiamini ſicut puuli nō itra
bitis in regnū celoꝝ. Nec mirum ſi deꝰ hu
miles honorat cum ipſi etiā honorent. eū
Eccle. iii. Magna potentia ſolius dei ⁊ ab
hominibꝰ honoratur. i. Re. ii. c. qui honori
ficabit me glorificabo eū. Humilitas ē locꝰ
habitationis glorie dei. Humilis. n. gloriaȝ
ſuam deo reliquit cū ſuperbꝰ eā ſibi vſur
pet. Ber. In ſermonibus elatis ꝗntum ī ſe
eſt deū inhonorat gloriam meam ait dn̄s
alteri non dabo. Et ſupbus. Ego inquit eā
mihi lȝ nō dederis vſurpabo. Nec. n. placȝ
illi angelica diſtributio. dans gloriam deo
pacē hoībus: humilis deū magnificat. ſup
bus vero magnificat ſeipſū. Humilis ē vox
illa. Luc. i. Magnificat aīa mea dominuȝ.
⁊ iterum vox illa. Jo. iii. Illuȝ oportet cre
ſcere. me autē minui. ⁋ Itē deus bona hu
militatis ſpālr acceptat. vii. Exo. xvii. Di
citur de altari. Non ſolidum ſed inane ⁊ ꝯ
cauū facies illud. Altare eſt cor altum in
eminentia pfectiōis exiſtens ꝙ per humili
tatem dr̄ eſſe inane ⁊ ꝯcauū vt deo ſint
grata que offeruntur ſibi Grego. In prima
parte mor. vt cuiuſlibet digniora ſeā ſunt
neceſſe eſt vt apud ſe ſemp indigna videā
tur. ad litteram voluit deus vt altare eſſet
concauū vt cape poſſet ignem ⁊ eiꝰ mām.
ligna: ſciȝ ⁊ victimas. nec cor humanū ca
pit ignem ſpē. ſ. niſi humile fuerit: ligna etiā
ſacrorū verborū ⁊ victimas exēplorū bono
rum non capit niſi ſit humile. Dedignatur
autem dīe ſupbus inuenta vel dicta ab
aliis ⁊ nullum vult imitari. Itē humilitati
deus ſe oſtendit. Gene. xviii. Apparuit deus
Abraȝ in conualle mābre. Humilitas ſpā
liter dicitur habere gloriam apud deū. Ec
le. iii. Quāto magnus es humilia te in oībꝰ

ꝛ coꝛam deo inuenies gr̄am. Nec mirū h.n.
virtus ſpāliter ſubdit hoīem diuine maie-
ſtati. Ber. in ſermonibꝰ loquēs de illo ꝟbo
angeli. Luc. ii. Inuenietis īfantē pannis in
uolutū ꝛc. Quid ē ingt ꝙ ſola ab angelo
vꝫ ꝯmendari humilitas ꝛ rn̄dꝫ ſoꝛte ſpālıꝰ
cōmendat angelus humilitatē: qꝛ ruentibꝰ
ceteris ꝑ ſuperbiā ipſe in humilitate ſtetiſſꝫ
Aut certe ꝓpterea celitus enūciatur hūili-
tas: qꝛ h̄ quaſi ꝓpꝛia uirtus diuine ſit exhi
bēda maieſtati. Preterea humilitas eſt fi-
deliſſima deo ꝛ deuotiſſima. Bona.n. dei ñ
uſurpat ſibi. Ipſiꝰ ē uox illa Iſa. xxvi. Oia
opa veſtra opatus es ī nob̄ dn̄e. Ipſa hoī
dicit illō. i. Coꝛ. iiij. Quid hēs ꝙ nō accepi-
d ſti. ſi aūt accipiſti qr̄ gloꝛiaris quaſi nō ac-
ceperis? Quarto valere pōt ad ꝯmendatō
nem humilitatis: ſi oſidatur q̄ntum ipſa ho
mini ꝓſit. Notandū ergo, ꝙ ipſa ſapiētiaꝫ
īroducit. Prouer. xi: Ubi hūilitas ibi ꝛ ſa-
piētia. Mat. xi. Reuelaſti ea puulis. ſuper-
bia non hꝫ ubi ſapiam. recipiat. Didimus
ph̄s ad Alexādrū deꝰ pſto ē lāgiri ſapiētiā
ſed nō hēs ubi recipias. Grego. in paſtoꝛa.
Pupilla oculi nigra videt ꝛ albuginē tol-
lerans nihil videt: quia humane ſenſus co
gitationis ſi ſtultum ſe peccatoꝛēqꝫ intelli-
git cognitionem intime claritatis appꝛehē
dit. ſi āt candoꝛē ſapiētie ſeu iuſticie ſibi at
tribuit a luce ſe ſuperne claritatis excludit
Ptholomeꝰ ph̄s. Inter ſapiētes ſapiētioꝛ
ē qui humilioꝛ exiſtit. Beda. Humilitas eſt
clauis ſcientie. Ipſa humilitas magna ps
dicitur eē ſapientie. Grego. Prima ſtulticia
āgeli fuit elatio coꝛdis. Uera ſapia efficit
hoīs humilitas ſue extimationis. Augu. ꝺ
verbis dn̄i. Quāto humilius ſedebat Ma
ria tanto āpliꝰ capiebat. cōfluit eni aq̄ ad
hūilitatē vallꝭ de ſupcilio mōtis. Ber. in li.
de duodecim gradibꝰ humilitatis uia bōs
humilitaꝫ qua ueritas inqritur caritas ac
quiritur. generatiōes ſapientie pꝛecipiūtur
In uitis patrum quidam frater ieiunauit.
lxx. ebdomadas petens a deo ut reuelaret
ei de quodam ſermone ſcripturaruꝫ. Et cū
non fuiſſet ei reuelatum exiit ad quendam
fratrem ut requireret ab eo: ꝛ in itinere ob
uiauit ei angelus dicens. Septuaginta eb
domadas quas ieiunaſti non te fecerunt ꝓ
ximum deo. Nunc quia humiliatus es ita
ut ad fratrem pergens miſſus ſuꝫ tibi indi
care ſermoneꝫ. Et docens eū angelus ſmo
nem receſſit ab eo. Iteꝫ humilitas caritatē
repat. Ber. ſola virtus humilitatis leſe ē re
paratio caritatis. Item a laqueis liberat.
Antoniꝰ. Uidi omnes laqueos inimici di-
ſos ꝛ in terra ꝛ īgemiſcens dixi. quis putas
tranſiet iſta. Et audiui voceꝫ dicentem. hu
militas. Humilitas autem non ſoluꝫ grā ē.
ſed uas etiam aliarum gratiaruꝫ: ꝛ non qd
cūqꝫ uas ſed vas admirabile. vas illud e
impletione capatius efficitur. Cum dei hu
mili augmentum gratie ita humilitas ſe
ꝛ cetere creſcit. vnde ipſa capatioꝛ fit. Ipſa
eum dei libertate certar̄ dicitur a qua pete
re nō ceſſat. ſemper habet ut recipiat. q̄to
enim magis recipit tanto magis ſe vacuū
eſſe recognoſcit. Hūilitas ſeipſa ſe euacuāt
ut capatioꝛ fiat: qui enim vere humilis ē ſe
humilem non reputat. Ideo expeditiſſiꝰ
eſt ad gratie ſuſceptionem. humilitas la
minare ē ꝙ minuitur in cōſumatione. Ec.
xiiii. in ea completur illud. Cum cōſumaue
rit hō tunc incipit. Eiuſdē. xviii. humilitaſ
eſt omnia facit nihil facit. Uere enim humi
les implent illud. Luc. xvij. Cum feceritis
omnia que pꝛecepta ſunt vobis dicite ſerui
inutiles ſumus. Humilitas de maioꝛitate
honoꝛis roboꝛat. Uere humilis omnia bo-
na que a deo recepit onera eſſe intelligit
quibus deo obligari ſe credit. vnde de illis
humilioꝛ efficitur. Sicut ramus arboꝛis ex
multitudine fructuum inclinatur: ꝛ ſic q̄n-
tomagis eſt onus tanto robuſtioꝛ eſt humi
litas. Item humilitas de moꝛte uiuificatur
de paupertate ditatur. de detrimēto auge
tur. Humilitas nutrix eſt dilectionis. Criſo
ſtomus. Nutrix dilectionis eſt humilitas.
Odij mater eſt ſuperbia. Item humilitas
cutiſſima eſt in vno enim eſt. ꝛ non hꝫ quo
cadat ut dicit Augu. Ipſa ī tētatōe homi
nem ſeruat. vnde glo. ſup epiſtolam ad Co
rin. Humilitas cuſtodit in omni tentatione
ut non crepet in foꝛnace qui ſi tumet uēto
ſuperbie. Humilitas abſcondēdo bona no
ſtra ſeruat ea. Grego. perit oē ꝙ agitur ſi ñ
ſollicite ī humilitate cuſtoditur. Idē q ſi ſine
humilitate virtutes congregat quaſi puluē
rem in uentum poꝛtat Aug. niſi humilitas
omnia quecunqꝫ benefacimus ꝛ pꝛeceſſerit

ꝛ volata ꝛ conſecuta fuerit iam nob̄ de ali
quo facto bono gaudentibus totuꝫ aufert
de manu ſuperbia. Item humilitas de ſer
pente infernali triumphat caput eius. Da
uid Goliam capite percutit ꝛ ſic eum deuī
cit. i. Re. xvij. Caput ſerpentis infernalis ſu
perbia eſt. In hoc capite eccleſia eum pcu
tit in quadrageſima in capite ieiunii cum
capitibus fidelium cinerem ſuppoīt. Hūi
litas ſpecialiter dicitur vincere diabolum.
Grego. Tot iaculis diabolus nos percutit
quot te pꝛeconibus affligit. ꝛ nos ꝯ eum ia
cula mittimus cū cōfeſſi humiliter rn̄demꝰ
diabolus dixit Machario. Humilitas tua
ſola me vincit. Interrogatus quidaꝫ ſenex
quare ingetamur a demonibus inqt, quia
abiecimus arma nr̄a que ſunt contumelie
paupertas: humilitas: ſapientia. ꝛ ſup illō
Ro. vii. Et per illud cecidit. dicit glo. Eſto
humilis nō de te pꝛeſumas ꝛ poteris uicer̄
Augu. Solus vincitur qui de ſe pꝛeſumit
ſolus vincit qui de ſe non pꝛeſumit. Humi
litas uero vincit: quia deus in ea pugnat.
Uere enim humilis deo attribuit gloꝛiam
que eſt de victoꝛia ꝛ ita per cōſequens po
nit ſuper eum pugnam. eiuſdeꝫ enim eſt pu
gna ꝛ de victoꝛia pugne gloꝛia. Preterea
vere humilis de vulnere ſuo roboꝛatur: ꝛ
de infirmitate foꝛtioꝛ efficitur. Secūdo Coꝛi.
xii. Cum infirmoꝛ tunc potens ſum. Ideo
non eſt mirum ſi ñ vincatur. Item humili
tas propter ſui exilitatem ꝛ vilitateꝫ ab hō
ſte non tenet. ideo merito non vincitur. iiii.
Ro. in ſi. Nabuch. trahēs rete captiuitatꝭ
per terram iudeoꝛuꝫ nobiles ꝛ magnos ce
pit ꝛ duxit in captiuitatem pauperes uero
reliquit. Superbia propter cauſas oppoſi
tas ſemper uincitur. Humilitate uincit ho
mo ſeipſuꝫ que uictoꝛia eſt valde difficilis
Grego. Plus ſtupeo Dauid ſaltantem q̄
pugnātē: pugnando hoſtem ſubdit ſaltā
tando ſeipſum vicit q̄ Michol ex tumoꝛe
regii inſana humiliatum deſpexit. ⁋ Item
humilitas placatiſſima eſt: pacem enim vi
detur habere cum ſuo oppoſito. ſcilicet cuꝫ
ſuperbia. Superbus vnus alium ſuperbū
non patitur nec cum eo pacē habꝫ. tumoꝛ
enim vnius tumoꝛem alterius pungit.
⁋ Apud geometras demonſtratum eſt ꝙ
ſperica coꝛpoꝛalia que quaſi tumida ſunt
non poſſunt ſe ꝯtingere niſi in ſolo puncto
vnde pungere inuiceꝫ poſſunt. Sed ſi plāc
aut recte ſibi inuicem applicari ſic eſt ꝺ coꝛ
dibus ſuperbia tumentibus coꝛpus ꝯcauū
ſpericū coꝛpus infra cōcauitatem ſuā pōt
recipere. ſic ꝛ humilis cum ſuperbo pacem
poteſt habere. ⁋ Itē hūilitas aſſuetiſſima
eē uidetur ꝙ ſatis patere poterit ſi accēda
tur q̄do cum ſuperbia diuidat mundum.
⁋ Notandum ergo ꝙ diuiſione mundi ſu- e
perbia accipit exempla. hūilitas vero infra
vnde ſuper illud Io. vi. Eum qui venit ad
me non eiiciaꝫ foꝛas. dicit Glo. Superbū ē
foꝛas eici qui nihil habet in bono interioꝛi
neqꝫ hic neqꝫ in futuro. ⁋ Ad humiles pti
net illud gloꝛia nr̄a hoc eſt teſtimoniuꝫ cō
ſciēcie noſtre. ii. Coꝛi. i. Sene. Sapiēs intra
ſe omne bonum terminabit. vere ſapiens ē
vere humilis. ⁋ Hūilitas vult habere troſ
ſelluꝫ. ſuperbia uero operimento contenta
eſt. Humilitas vult habere equū. ſuperbia
vero ſellam ꝛ frenum. Item accipit humili
tas nucleum. ſuperbia vero coꝛticem. Item
ſuperbia accipit altum. humilitas ymum.
Superbia habet montes. Hūilitas valles.
Ideo ſuperbia habet ventum. perflant enī
altiſſima venti. habet etiam ariditatem ru
ricie: ſterilitatem: pꝛecipitium. Oppoſita
vero his habet humilitas. facile eſt in alto
ſe contuentem obſtupeſcere ꝛ de vita peri
clitari. Iteꝫ ſuperbia accipit floꝛem. Humi
litas fructū. Iere. xlviii. Date floꝛeꝫ Moab
Moab. inter. ex parte ꝛ ſignificat ſuperboſ
qui de nobilitate paterna gloꝛiantur. Iteꝫ
ſuperbia accipit pulcrum humilitas bonū
Superbia accipit eſſe in opinione uel uiſio
ne hominū vel dictiōe. humilitas vero eē
in rei veritate. vnde dicitur de ypocritis.
omnia opera ſua faciunt ut videantur ab
hominibꝰ. Mat. xxiij. Superbia. accipit pa
leam. humilitas granum. Superbia accipit
imaginem ſiue picturam honeſtatis. humi
litas veram honeſtatem. Sapiēs. Apud ſa
piētes ſunt hōeſta. ap̄ vulgꝰ ſimulacra reꝝ
honeſtaꝝ. Item ſupbia eligit aſcēdere. hūi
litas deſcēder̄. Ber. O peruerſitas. o abuſio
filioꝝ Adā qꝛ cū aſcēdere difficillimū ſit:
deſcēdē facillimū. ipſi leuitē aſcēdēt. ꝛ deſcē
dēt faciliꝰ pati ad honoꝛes ꝛ celſitudines gra
duū eccliaſticoꝝ ipſis āgelicis hōeris foꝛmā
das. Itē ſupbia accip̄ publicū. humilitas.

abſconditum Iſa.xxxii. Erit vir quaſi q ab
ſcondit̄ armēto ⁊ celat ſe a tēpeſtate. Iteʒ
ſupbia accipit ꝙ eſt contentionis. Humili
tas vero ꝙ ē pacis. Humilitas recūbit in
noniſſimo loco. Luc.xiiii. Supbia vero glo
riari vult. Gloriari vero res cōtentionis ē
cum.n. vnus laudat eum qui ſupbus eſt.
Duo eum vitupant. Prouer.xxii. Arma ⁊
gladius in via ſuperbi: cuſtos aūt aīe ſue
longe recedit ab eis. cuſtos aīe ſue ē ꝓe hu
milis. Item humilitas valde glorioſa eſt.
Ber. Glorioſa ē humilitas qua ipſa quoqʒ
ſuperbia palliare ſe appetit ne vileſcat. Idē
quid facit ſupbia ſub pānis humilitatis ſe
ſu. nāqd nō hʒ quo ſe palliet humana ma
litia. niſi vnde inuoluta eſt inſantia ſalua
toris: ¶ Humilitas laudem fugit. laus ꝓo
eam ſeqtur tanq̄ laude dignaʒ. E cōtrario
ſupbus laudem ſequitur. Laus vero eum
fugit tanq̄ laude indignum. ¶ Superbia
in ore hoīum ſe ⁊ ſua ponit. Ideo non ē mi
ruʒ ſi morſuſ detractionū frequēter ibi ſen
tit. Humilitas vero altiſſimum ponit refu
gium ſuū ipſa.n. dicit illud. i. Cor. iiii. Qui
aūt iudicat me dn̄s ē. Ideo morſus detra
ctorū eam nō attingunt. Supbi ydola ſunt
q̄ vaniſſime laudātur ſicut viri virtutū dq̄
dicūtur i ps ego dixi dii eſtis. Ipſi ſunt ve
lut ſymie ſcōꝝ ſpēm ſctatis hn̄tes vir
tutem aūt eius abnegantes. ii. Thi. iii. Ipſi
ēt ſunt ſicut harundo que mouetur non qꝛ
iuuat ſed qꝛ vento agitatur ſic ipſi mouen
tur ad opera de genere bonoꝝ vento ianiſ
glorie. nō a ſpū vite. Mat. xi. Quid exiſtis i
deſerto videre. harūdinem vento agitatā:
f ¶ Et notādū ꝙ vtilitas humilitatis i ho
mine ex diuerſis figuris quibus ipſa deſi
gnatur in magna parte pōt oſtendi. de qui
bus pauca ponere ſufficiat. Humilitas val
lis eſt fertiliſſima in ps. Valles abūdabūt
frumēto. i. humiles populi bonis operibus
Ipſa ē vallis lachrimarum i qua benedicti
ꝓnem dabit legiſlator. ibi inueniūtur aque
gratiaꝝ inter medium montiū pertrāſibūt
aque. Augu. Alta ſiccantur ima replentur
Item ipſa eſt fundamētum ceterorū bono
rum. Aug. Magnus vis eſſe a minimis ici
pe. cogitas magnam fabricam cōſtruere cel
ſitudinis. de fundamento cogita humilitaꝭ
Ber. Bonus fundus humilitas. in quo oē
edificium ſpirituale cōſtructum creſcit i te
plum ſctūʒ in dn̄o. ¶ Humilitas eſt nihilū
ſuper quo terra eccleſia fundata eſt. Iob
xxvi. Appēhendit terrā ſup nihilum. ¶ Hu
militas facit hoīem pulchrū nihilū. ſed ſup
bia facit hominē turpē nihilū. Gal. vi. Si
quis ſe exiſtimat aliqd eſſe cū nihili ſit. ipſe
ſe ſeducit. Item ipſa ē radix ceterarū virtu
tum. Grego. Origo virtutis humilitatis. il
la in nobis virtus veraciter pullulat que i
radice ꝓpria. i. in humilitate ꝑdurat. Aug.
Arborem attendite. figit radicem in humi
li. vt vertice tendat ad celum. Idem ſiā re
dice auras petis ruina eſt iſta nō creatū
Item humilitas eſt via ad ſublimitatem.
Ber. Per humilitatē aſcenditr ad ſublimi
tatē: qꝛ h̄ eſt via ⁊ nō eſt alia ꝑter ipſam. q
aliter vadit cadit poſtq̄ aſcenditr: xp̄s eni
ꝑ naturā diuinitatis nō hēret quo aſcēde
ret: quia vltra deū nihil eſt: tamē ꝑ deſcen
ſuʒ quo mō creſceret inuenit. Itē humilitas
eſt. q. aque ductus per quē gratia ad hoīes
uenit. Ber. Ideo fluenta gratie tanto tp̄e
deſiuerant qꝛ nōdū interuenerat aque du
ctus Aque ductū iſtuʒ intelligas humilita
tem marie. multuʒ nititur deſtruere dyabo
lus aque ductum humilitatis. Holofernē
ꝑcepit incidi aque ductuʒ. Iudith. vii. Itē
humilitas ē turris fortiſſima. Amatoribus
mundi videtur eē humilitas i ymo: ſed ſm
veritatem in alto eſt. Luc. xvi. Qđ altum ē
hominibus abhoīatio eſt apd̄ deū: ⁊ ē ꝯtra
ꝙ altum eſt deo abhoīatio eſt hominibus.
Grego. in ſecūda pte mora. Inſublimi ſūt
humiles poſiti: qꝛ imerſe i omnibus deſpi
ciunt inde cōtra oīa ſecuriores ſiunt: Aug.
xiiii. li. de ci. dei. Eſt aliqd humilitatis miro
modo ꝙ ſurſuʒ faciat cor. ⁊ eſt aliqd elatio
nis ꝙ deorſum faciat cor. Item in eodem
Humilitas exaltat que facit eſſe ſubditum
deo: elatio aūt que in vitio eſt reſpuit ſubie
ctionem ⁊ cadit ab illo quo nō ē quicq̄ ſu
perius: ⁊ ex h̄ ē inferi⁹ ⁊ ſit ꝙ ſcriptū ē. De
iecīſti eos dū alleuarēt ipſʒ ꝗppe extolli iā
deici ē. ¶ Itē hūilitas ꝑ h̄ oſtdit eē i alto
quia propinqua eſt altiſſimo. Glo. ſup illū
iuxta eſt dn̄s his qui tribulato ſunt corde
altus quidem eſt dn̄s uicinatur tamen hu
mili ⁊ ſi ſe erigenti. ¶ Item humilitas ia
nua paradiſi eſt. Apo. iii. Ecce dedi corā te

xi. ¶ Itē eſt vas ſecuriſſimum ⁊ habitacu
lū dei gratiſſimū de qbus prius habitū eſt.
¶ Hūilitas in floribus viola eſt: ipſa etiaʒ
in odoramētis eſt thus: ꝙ quāto in fumuʒ
magis tenueʒ reſolutū fuit: tāto magiſ ſua
uitatis odorē ſpergit: ſic hūilitas dū ꝓpriū
ſubiectū q̄ſi in nichilū extenuat gratiſſimū
odorē deo ſpirat. Ipſa eſt vbi cynamomū
ꝙ ē cynerei coloriſ. Cinerē.n. ſe rꝑutat hūi
lis: ipſa ē vt muſc⁹ odorē ameniſſim iuxta ſe
ſētia recipiens. Et ēt vt ametiſtus ebrieta
tē ſupbie ꝓſūptiōis tollēs: ⁊ ē vt iaſpis fan
taſmata fugans: cor ſupbi fantaſias patiē
ſomnians ſe aliqd eē cū nihil ſit. Iteʒ ē vt
ſaphyr⁹ cui⁹ ꝟtu⁹ ē tumores corporales re
primere: ⁊ eſt vt onichinus cui⁹ ꝟtus eē dī
hoieʒ inuictū reddere quā ꝟtutē hūilitas
indubitanē hʒ. Itē ē vt diamas cuius vir
tus dicit̄ eſſe facere gratioſuʒ ꝙ ē vere hu
militatis. Sic̄ eniʒ odibilis corā deo ⁊ hoī
bus eſt ſupbia ita gratioſa corā deo ⁊ ho
minibus eſt hūilitas. Itē eſt vt balſamum
ꝙ fundit petr⁹ ⁊ ad ꝓuandū ad corruptio
neʒ efficaciſſimū. Ambro: Cuſtos virtutuʒ
humilitas. Itē humilitas eſt vt gratilitas
in ſpōſa celeſtis regis: ad decentiā eius fa
ciēs ⁊ incorruptioni eius atteſtans: econ
trario timor ſupbie corruptioni ſpūali at
teſtat̄. Supba aīa de maligno ſpū cōcepit
eius ꝓmogenitaʒ. ſ. ſuperbiā. Dicit̄ viſualit̄
⁊ credit̄ a multis mulieres īterdū a demo
nibus īpregnari. Multi tñ credunt eas ex
hac īpgnatione nihil in vtero habere ni
ſi ventū. Nec aliter detumeſcere vbi multe
ventoſitates emiſſione ꝙ parabola ē ſpūa
lis īpregnatiōis diabolice: ventoſitas a ſu
perbo ꝑ iactantiam ſic emittit̄: vt non mi
nuat̄ ſed per humilē ꝯfeſſioneʒ vere euacu
atur. Sūt qui nō timēt ꝯfiteri hanc groſſi
cieʒ diabolicā dicētes ſe eſſe groſſi vel ma
gni cordis: ⁊ ꝙ horribile eſt dictu: quidam
īpregnati ſunt a ꝓprio patre: q de nobili
tate patris tumeſcūt. Aliq̄ ab vniuerſitate
cognatorū ſuoꝝ: aliq̄ etiā a toto populo vt
ꝑncipes qui de multitudine populi tume
ſcūt vt rex Dauid faciens numerari popu
lū q̄. Reg. 28. E contrario rex xerſes cū co
ram ſe videret exercitum ſuū multitudinis
innūerabilis attēdēs ꝙ totus ille exercit⁹
infra. c. ānos in puluereʒ ꝯuertendus eſſet
dixiſſe fert̄: regem tant⁹ exercitus ⁊ tam for
tis vocāt me homines. Ego vero fateor me
regē eſſe pulueris. Quedā etiā anime groſ
ſe ſunt de virginitate ſua ꝙ valde mīꝝ vi
det̄: he ſunt virgines fatue de qbus legit̄.
Mat. 25. ¶ Et notādū ꝙ humilitas in no
bis ſupplet defect⁹ alioꝝ bonoꝝ. B. Apud
dn̄m fratres vis hīe non poſſumus qm̄ in
multis offendimus oēs: ſed nec fallere eſt.
Ipſe eniʒ voluit abſcōdita cordis quanto
magiſ opa māifeſta: nec reſiſtere virib⁹ qm̄
omnipotēs eſt: qd ergo reſtat niſi ad hūili
taꝭ remedia tota mēte ꝯfugere ⁊ qcqd in
aliīs minus habem⁹ de ea ſupplere. Item
ſine humilitate cetera bōa nobis bona nō
ſunt nec deo placent. B. Sine hūilitate au
deo dicere nec ꝟginitas marie deo placuiſ
ſet. Ideʒ magna virtus humilitatis ſine cu
ius obtentu non ſolū virtus: virtus nō ſit
ſed etiā in ſuperbiam erumpit.

¶ De cauſis humilitatis. 6

Equit̄ de cauſis hūilitatis. Et no.
6 ꝙ in omnibus reb⁹ cāſ humilitaꝭ a
inuenire poſſumus ſi diligenter at
tendamus: videlicet in eis q̄ ſunt infra nos
⁊ in eis q ſunt in nobis: ⁊ in eis que ſunt
iuxta nos ⁊ in eis q̄ ſunt ꝯtra nos: ⁊ in eo
ꝙ eſt ſupra nos. ¶ Infra nos ſunt corpora
lia ratiōe carentia vt elemēta terre naſcē
tia animalia irrationalia: celi luminaria.
¶ In terra q̄ ē infimū elementoꝝ multas
cāſ hūilitatis inuenire poteris. Primo at
tende ꝙ in eā reuerſurus es. Geñ. 3. In ſu
dore vultus tui veſcieris pa. tu. donec re
uertaris in terra de qua ſumptu es: qñ er
go terrā reſpicis q̄ſi ſepulchrū vel cymite
riū tuū reſpicis. Attende etiā ꝙ terra que
nunc eſt ſub pedibus tuis qñqʒ futura eſt
ſuper caput tuum. Item attende quantuʒ
ea indigeas ipſa eſt que te ſuſtentat. Si ip
ſa diruta fuerit ſub pedib⁹ tuis. Sicut fuit
ſub pedibus dathan ⁊ abyron. Nu. xvi.
Viuus in infernum deſcendens. Iteʒ ipſa
miro modo ex ſe producit dei virtute vn
de paſceris: ꝙ ſi non faceret fame perires.
Item ſi ligna non produceret vnde ca
leſis perires frigore. ¶ In aere etiam mul
tas cauſas humilitatis potes inuenire.
Primum ergo attende ꝙ ſine aere nec ad
momentum potes viuere niſi eum ad re

frigeriũ cordis aera abſtraxeris ſuffoca-
ris. Iteꝫ attende ꝙ ſi aer a vēto frigido cō
motus fuerit: te intollerabiliter affligit. Si
peſtilens fuerit te interficit. ¶ Itē in aqua
multas cauſas humilitatis potes inuenire
ſi aqua nō fuerit vt porcus immūdus eris.
Item ſine aqua terra arida ꝛ ſterilis erit:
ꝛ ſic fame ꝑibis. Similiter ſi ignis non eēt:
fame ꝛ frigore perires. Nō haberes enim
vnde cibaria decoqueres: vel te calefaceres. Preterea ignis paratus eſt ad torquē-
dum impios. Eccleſiaſtes. 7. Vindicta car-
nis impij ignis ꝛ vermis. Deut. xxxij. Ignis
ſuccenſus eſt in furore meo ꝛ ardebit vſqꝫ
ad inferni nouiſſima ꝛc. Quomodo ſuper-
biat homo facinoroſus: ad cuius cōbuſtio-
nem fornax iam ſuccenſa eſt. Iteꝫ attendē-
dū circa terre naſcentia quantuꝫ illis indi-
geas. Attende que bona que ſunt in eis q-
bus tu cares: vt ē fulgor auri pulchritudo
florum. Mat. 6. Conſiderate lilia agri quō
creſcunt nō laborant neqꝫ neuter dico aūt
vobis quō nec Salomon in oī gloria ſua
coopertus eſt ſicut vnū ex iſtis. Item circa
animalia irrationalia attēde multa bona
quibus tu cares vt eſt ſuauitas cantus in
multis auibus ſine magiſterio alicuius cre
ature ad q̄ ſuauitatē tu multis annis edo
ctus nō poſſis pertingere. Item velocitas
que eſt in auibus ꝛ in quibuſdam quadru
pedibus. Fortitudo etiā ꝛ pulchritudo ha-
būdanſqꝫ veſtitus te vero oportet mendi-
care ab eis vnde nuditatē tuā operias ꝛ vñ
pulchritudinē tuā ornes: ꝛ debilitatē ꝛ tar
ditatē tuā iuues. ¶ Circa luminaria vero
celi attende quantū luce eoꝝ indigeas. Si
ne luce enim oculi eēnt tibi inutiles. ¶ In
nobis etiā multas cauſas hūilitatis inue-
b nies ex parte corporis ex pte aīe. ¶ Ex pte
corporis ſiue reſpicias eius originē: ſiue eius
finē ſiue eius ſtatū p̄ſentē. B. Vide vñ ve-
neris ꝛ erubeſce vbi es genus de quo va-
dis ꝛ ꝯtremiſce ſi attendas vñ corpus ve-
nit: inuenies ꝙ ex putredine. Iob. xvij. pu-
tredini dixi: pater meus es. Attende etiam
vlterius grauamina q̄ mater q̄ te ꝯcepit ſe
cerit. B. In ſordibus generamur: in tene-
bris ꝯfouemur matres meas multū hone-
ramus. In doloribus parturimur: in partu
matres meas morte viꝑe laceramus. Attē-
de etiā ꝙ nudus naſcitur hō mēbris ipo-
tens ꝛ plorare incipiens. Iob. I. Nudus
egreſſus ſum de vtero matris mee. Augu.
puer a plorata īcipit. Sap. 7. Primā vocē
ſimilē hominibus emiſi plorans. Attende
etiā ad quē finē deueniat corpus. Puluis
etiā cuius ſit. Gen. iij. Puluis es in pulue-
rem reuerteris. Item Gen. xviij. Loquar
ad dñm meū cū ſim puluis ꝛ cinis. Nō eſt
mirū ſi ſe erigat ꝯtra dñm ſuū miles q ha-
bet caſtrum ſup rubē inexpugnabile: ſed
valde fatuus eſt qui nō habet domuncu-
lam niſi de palea que faciliime poteſt ꝯbu-
ri ſi ꝯtra dñm ſuum potentem ſe erigat: ſic
fatuiſſimus ē homo cuius habitatio. ſ. cor-
pus ad calorē in cinerem redigitur: nec eri-
gitur ad hoc ignis ſi contrario deum ſe eri-
git. Item corpus a vermibus eſt corroden-
dum. In pſ. ego ſum vermis. Eccleſia. vij.
Vindicta carnis impij ignis ꝛ vermis. I.
Mac. ij. c. genera peccatores ſtercus ꝛ ver-
mis. Corpus enim vnde gloriatur ſaccus
eſt ſtercorum ꝛ cibus ꝛ materia vermium
preſentem ſtatum corporis attendebat q
dicebat: humiliatio tua in medio tui. Iere-
mie. Quomodo ſuperbiat qui ſecuꝫ ſemper
ſumptiuā portat. Ex parte etiā anime mul-
tas cauſas humilitatis poſſumus inuenire.
Aut enim ſcit homo ſe eſſe immortali aut
non: ſi ſic in inferiori ſtatu eſt: q̄ canis vel
porcus: vel Bufo. cum debitor ſit duplicis
mortis: temporalis. ſ. ꝛ eterne. Illa vero
vnicam mortem debeant. Item miſeriam
habent ꝛ pene ꝛ culpe: cum illa ſolum ha-
beant miſeriam pene: ꝛ nihil ſolis demoni-
bus ſimilis eſt. Si vero neſciat ſe eſſe in
mortali: neſcit tamē ſe eſſe in ſtatu ſalutis
ſcit ſe debitorem quandoqꝫ fuiſſe mortis
eterne: neſcit vtrum adhuc: ſi peccatum di-
miſſum ſit. Eccleſiaſtes. ix. Sunt iuſti atqꝫ
ſapientes ꝛ opera eorum in manu dei: ꝛ ta-
men neſcit homo vtrum amore an odio di-
gnus ſit: ſed omnia in futurū ſeruantur
incerta. Greg. Ad hoc cūcta nobis de me-
ritis noſtris incerta ſunt: vbi vnam tenea-
mus certam gratiam humilitatē. ¶ Item

ad humilitatem valere poſſunt etiā ſi ſci-
remus nos eſſe in ſtatu gratie: negligentia
proficiendi quā in vobis videm⁹ difficul-
tas ſtandi facilitas cadendi. Ad ſibilum
enim vnius verbi: q̄ſiqꝫ deijcitur aliqs dif-
ficultas reſurgendi: debilitas etiā minime
vitia vincendi. ¶ Itē circa ea que ſunt in-
fra nos multas cauſas humilitatis poſſu-
mus explicare vt ſi attēdamus multos de
fratribus meis eſſe leproſos multos cecos
multos īpotētes multos mendicos: ꝛ alijs
diuerſis miſerijs afflictos. Iob. 5. Viſitans
ſpeciem tuam non peccabis. Item ſi atten
damus eos qui contra nos ſunt materiaꝫ
humilitatis inueniemus. Hoſtes enim in-
uiſibiles vos ſtrangularent: niſi diuina ꝓ-
tectio hoc impediret. Iob. xl. Non eſt ſup
terram potens que cōpareretur ei: qui fa-
ctus eſt: vt nullum timeret. Treñ. 3. Miſe-
ricordia dñi ꝙ nō ſumus cōſumpti. ¶ Itē
ſupra nos cauſas humilitatis īuenire poſ-
ſumus ſi attendamus dei omnipotentiam
paratam ad vindictam ſuperboꝝ. ¶ Tri-
bus de cauſis ſolet aliquis ſe inclinare vel
dimittere: vel quia gladius capiti eius im-
minet: vel quia tranſiturus eſt per hoſtiuꝫ
humile: vel propter ſocietateꝫ alicuius ma-
gne perſone q̄ ad terram videt ſedere. Si-
milibus de cauſis debet per humilitatem
ſe homo inclinare. Si enim per ſuperbiam
ſe erexerit gladius dei omnipotentis eua-
ginatus eſt: ſuper caput eius. I. Pe. v. Hu-
miliamini ſub potenti manu dei. Item ne-
ceſſe habet tranſire per humilem hoſtium
paradiſi. Augu. ſuper illud. Io. 10. Ego ſuꝫ
ad hoſtium: hoſtium humile eſt ſi ſano ca-
pite volumus intrare: oportet caput dimit-
tere. Item ſanctus ſanctorum ꝛ ceteri ſan-
cti i mundo iſto hūiliter ſe habuere. Mat.
10. Sufficit ſeruo ſi ſit ſicut magiſter eius.
Simile. Io. xv. Siue reſpiciamus ad bona
ſiue ad mala inuenire poſſumus materiaꝫ
humilitatis: Bona veſtra a lumine habe-
mus imperfecte ea habemus perdere ea
poſſumus. Et ſi attente ea inſpicere volu-
mus: non dominiū verum ſed honus ꝛ pe-
riculum in alijs habemus: pro illis cenſuꝫ
magnum debemus. Et non ſolum ea per-
dere ſed etiam pro illis perdi poſſumus.
De malis vero manifeſtum eſt ꝙ humilia-
re debetur homines maxime ſi ſint pecca-
ta mortalia cuꝫ pro illis adiudicati ſint pa-
tibulo infernali: mirum eſt ꝙ tot ꝛ tante
cauſe humilitatis homines humiles non
faciunt. Ber. O mira vanitas o mira fatui-
tas cordis vnde cuius electionē perfecte
dirimere cuius ceruicoſos motus omnino
domare humilitatis materia tanta nō ſuf-
ficit quin adhuc non ſuꝑbiat terra ꝛ cinis.

¶ De his que iuuant ad humilitatem.

Et notandum ꝙ ad humilitatem d
e valere poſſunt iſta que ſequūtur.
¶ Primo familiaritas humilium.
Sicut enim qui cōicatur ſuperbo induet
ſuperbiam: Eccleſi. 14. Ille qui cōicauerit
humili: induet humilitateꝫ. ¶ Secūdo me-
ditatio propriorum defectuum. Grego. in
omel. ſancti viri vt humilitatis in ſe virtu-
tem cuſtodiant cū quedam mirabiliter ſci-
unt: ante mētis oculus ſtudet reuocare ꝙ
neſciunt vt dum ex parte infirmitatem ſuā
conſiderant: ex ea parte qua perfectus eſt
eoruꝫ animus ſe nō extollat. Sicut q emit
veterem veſtem ponit digitum vbi veſtis
habet aliqd foramen illa vere humilis ha-
bet oculum ad defectum ſi quis eſt in eo.
Item Greg. Magnus eſſe vnuſquiſqꝫ ſtu-
deat: ſi tamen magnum ſe eſſe neſciat: qui
vult eſſe perfecte humilis neceſſe eſt: vt bo-
na ſua a proprijs oculis abſcōdat. ¶ Ter-
tium eſt reſpectus meliorum. Grego. Non
quibus iam ſuperiores: ſed quibus adhuc
inferiores eſtis aſpicite. Idem ſicut incen-
tiuum elemoſynis eſt reſpectus deterioris:
ita cautela humilitatis eſt cōſideratio me-
lioris. ¶ Quarto cum quis aſſueſcit ſuſti-
nentie contumeliarum. Ber. in epiſtolis.
Humiliatio via eſt ad humilitateꝫ ſicut pa-
ciencia ad pacem. Sicut lectio ad ſcientiā.
Si ergo virtutem appetis humilitatis: viā
non refugias humiliationis. ¶ Quinto cū
aliquis ſe exercet in humilibus officijs ex-
emplo domini qui lauit pedes diſcipulo-
rum. Johan. xiij. Superbi minora officia
ſe indigna reputant. Alij vero reputant
eos indignos maioribus officijs. Et ſic in-

nifes ſunt tam ad maiora ꝙ̄ ad minora of
ficia. Nolūt enim facere ꝙ poſſunt:nec poſ
ſunt ꝙ volunt:vñ accidit eis ſicut illis qui
rebus q̄s hñt vēdere nimia p̄cia imponūt
ideo ſe ab eis nō expediūt. Nolūt enim in
de accipere ꝙ poſſent habere. nec poſſunt
habere ꝙ vellēt accipere. ¶ Sexto memo/
ria mortis ꝙ docet eccleſia in p̄ncipio.xl. i-
ponens cinerem capitibus dicens:memen
to hō quia cinis es ⁊ in cinerē reuerteris.
e ¶ Et notādū ꝙ hō dꝫ ſe reputare cinerem
⁊ ex parte corporis ⁊ ex parte aīe. Ex parte
corporis ꝓpter ꝓpinquitatē ⁊ certitudi/
nē quā hꝫ ad hoc vt in cinerē redigat̄. Sic
enim ſolet loqui ſcriptura vt aliqd ꝙ futu
rū eſt dicatur iaꝫ eē ꝓpter ꝓpinquitatem
vel certitudinē. Gre. fere ſe mortuū cōſide
rat qui ſe moriturū nō ignorat. Ro. viij. cor
pus mortuū ē ꝓpter peccatū.i.neceſſitate
moriendi addictuꝫ. ¶ Quātū vero ad ani
mā dꝫ hō cinerē ſe reputare quo ad tria.
¶ Primo quo ad vilitatē. Cinis enim val
de vilis eſt lꝫ materia ex qua fact⁹ ē fuerit
p̄cioſa:ſic qui ē in ſtatu pc̄ti.q.nullius va/
loris eſt reſpectu valoris in quo erat ante
peccatū in ps. Ad nihilū deductus eſt ī cō
ſpectu eius malignus. immo minus ꝙ̄ ni
hil vī eſſe niſi ſit ſpūaliter reſurrecturus:me
lius enim eſſet ei nō eſſe ꝙ̄ malū eē ſi pſe/
ueret ita. ¶ Secūdo quo ad hoc ꝙ ſicut ci
nis reſiſtere nō pōt modico flatui quin ab
eo diſpergatur: ſic peccator reſiſtere nō po
teſt etiam ſibilo dicti verbi:in ps. Non ſic
impij non ſic ſed:tā puluis. ¶ Tertio quo
ad hoc ꝙ ſicut cinis nō pōt redire ad ſta/
tū materie:vnde factus eſt niſi ſola dei vir
tute:ſic peccator nō pōt redire ad ſtatū bo
nū niſi ſola dei virtute. Eccle. vij. Cōſidera
opa dei:ꝙ nemo poſſit corrigere quē ille d
ſpexerit:vere illos de⁹ deſpicit quos in lu
to peccati ita diu iacere permittit:nec mirū
ſi ipſi eum deſpiciant. Iſa. xxxiij. Ve q ſp
nis:nōne ⁊ ipſe ſperneris? Humilibus qui
ſe cinerem reputāt ſpecialiter debetur coro
na. Iſa. lxi. Ad ānuntiandū manſuetis mi
ſit me vt darē eis coronam ꝓ cinere:nō re
putat ſe cinerē ex parte corporis q brune
ta vel ſcarleta corpus ſuum induit. Quis
enim niſi fatuus talem ſaccum facit cineri
bus ſuis? Itē nō reputat ſe cinerem ex par
te anime qui amat altitudinē. Nō enim ex
pedit cineri eſſe in alto.ne a vēto diſperga
tur:dixit dñs moy. ⁊ aaron. Exo. ix. Vt tolle
rent plenā manū cineris de camino ⁊ ſpar
gerent in celū ⁊ ſubſecuta ſunt vlcera ⁊ ve
ſice:ſic cū aliqs in alto ponit̄ ſequunt̄ veſi
ſice ſuperbie ⁊ vlcera vaneglorie vt lepro
ſus ⁊ vlceroſus interius corā deo appare/
at quantūcūqꝫ exterius pulchruꝫ videat̄.
Itē nō vī ſe cinerē reputare qui p̄ſumit ꝙ
qñ volet ſe emendabit. Eccle. xxix. Repro/
miſſio nequiſſima multos ꝑdidit. Magna
eſt illius fatuitas q cinerē illū cuius ꝑs eſt
in vinea ſua ⁊ alia in agro ⁊ ſic de ceteris
poſſeſſionibus eius credit per ſeipſuꝫ con
gregari ⁊ nouū hominē interiorē inde fie/
ri cum h ſolius virtutis diuine ſit:ſicut ſu/
ſcitatio corporū ex pulueribus. ¶ Et notā
dū ꝙ memoria mort̄ valde vtilis ē hoī. Ec
cle. vij. In omnibus opibus tuis memora
re nouiſſima tua ⁊ in eternū nō peccabis.
Iero. in epiſtolis:platonis ē ſententia oīm
ſapiētium vitā meditationē eſſe mortis:ſa
piēs ſumma phie ē aſſidua mortis medi/
tio. Eccle. xxxviij. Memor eſto iudicij mei.
Sicut enīꝫ erit ⁊ tuū:meū heri:tuū hodie.
hoc dicitur in ꝑſona mortui loquentis ad
viuū. Specialiter mortis memoria neceſſa
ria ē iuueni:vñ. Treñ. iij. Poſt illud bonū
eſt viro cū portauerit iugū ab adoleſcētia
ſua ſubditur ponet in puluere os ſuū:os
ſapiētiū in corde eorū. Eccle. xxi. os ergo i
puluere ponit qui cogitat ꝙ puluis ſit. In
hac meditatione ꝓijcienda eſt cupiditas
⁊ vanitas ſeculi:vñ. Leui. I. Precepit dñs
vt faciēs holocauſta. d turturibus vel pul
lis colūbe proijceret veſiculam gutturis ⁊
plumas in locum cinerum:holocauſtum ſi
cit deo de turture q dat ſe deo vt ei ſuiat
in clauſtro:de colūba q dat ſe deo vt ei ſer
uiat in mundo. Turtur enīꝫ amat ſolitudi
neꝫ: columba gregatim volat:veſicula gut
turris que eſt.q. horreum auium cupidita
tem mundi ſignat:pluma vero leuitatem.
In loco ergo cinerum veſiculam proijcit
qui conſideratio mortis ſue cupiditatem a
ſe abijcit.nō curans accipere ea que in bre
ui perdat ⁊ quibus perdatur Ber. vtinam
tantū congregata perirent ⁊ non cōgrega
tor. Eoꝝ tollerabilius eēt inſudare labori

De beatitudine .x.

periuro ꝙ̄ ꝑempturo. Plumā vero in lo/
cū cinerū proijcit q ꝯſideratione mortis
vanitatē huius mūdi refugit:intelligēs ſe
nū eſſe in via ad mortē gaudere. Auguſt.
Nihil aliud eſt tp̄s preſens ꝙ̄ curſus ad
mortē. Valet aūt mortis memoria ad iſta
vi.que ſequunt̄. ¶ Ad fugandū exercitum
vitioꝝ vel ſaltē terrenduꝫ:ſicut timēt latro
nes iudicū aduentū ſic vitia mortem terri
bilis eſt eis locus iſte q̄ſi porta īferni aliū
ex toto hoīem deſerūt tunc aūt ſaltem tre
mūt. Treñ. i. ſordes ei⁹ in pedibus eius ſi
eſt recordata finis ſui. Iumentū cauda ſe
defendit a muſcis:ſic hō a vitijs ꝯſideratio
ne mortis. ¶ Scdo valet ad ꝯtemptū mū
di.vñ. Iero. Facile ꝯtēnit omnia qui ſe co
gitat moriturū. Eccle. xi. Si ānis multis vi
xerit hō ⁊ in his omnibus letus fuerit me
minīſſe dꝫ tenebroſi tēporis ⁊ dierū multo
rū q cū venerint vanitatis arguent̄ prete
rita in morte arguīt vanitatis oē ꝙ eſt in
mūdo. Cōcupiſcentia oculoꝝ ⁊ ꝯcupiſcen
tia carnis ⁊ ſupbia vite. Cōcupiſcētia ocu
loruꝫ hoc ꝙ nudus reuertitur hō in terra.
Iob. I. Nudus egreſſus ſuꝫ ex vtero mr̄is
mee nudus reuertar illuc. Cōcupiſcentia
carnis in h ꝙ corpus in delicijs nutritum
vermib⁹ dat̄. Supbia vite in h ꝙ ille q vo
lebat eē ſup homines ponit̄ ſub terra q̄ ē
īfimū elemētoꝝ. ¶ Tertio valet ad ſui cō
tēptuꝫ. Facit enim ꝙ hō cognoſcat ſe q̄ſi ꝑ
reſolutionē q modus recognoſcēdi veriſſi
m⁹ eſt:⁊ h eſt ꝙ Dauid orat:ſciant inquit
gētes q̄ſi hoīes ſunt.i. de limo. ¶ Quarto
valet ad h vt hō recte ſe regat in via pre
ſentis vite. Sicut aues cauda regūt ſe vo
lando ⁊ piſces natando. Iob. 12. Interro
ga iumēta ⁊ docebūt te ⁊ volatilia celi ⁊ i
dicabūt tibi ⁊c̄. Qui vult nauē regere po
nit ſe in fine nauis ⁊ ſapiēs ꝯſideratiōe fi/
nis regit ſe in his q̄ ſūt ad finē. ¶ Quinto
ad tꝑandā p̄ſentē leticiā ſicut ⁊ alia mala
pene. Eccle. xi. In die maloꝝ ne in memor
ſis bonorū. Memoria mortis multū valet
ad tēperandā p̄ſentē leticiaꝫ: qꝛ multū ha
bet amaritudinis. Ec. xli. O mors ꝙ̄ ama
ra eſt memoria tua hoī iniuſto ⁊c̄. ¶ Sex/
to ad h vt homo recte iudicet de p̄ſenti vi
ta ⁊ futura. Qui cui ꝑ mediationē ponit ſe
in articulo mortis q̄ſi medius ē inter p̄ſen
tē vitā ⁊ futurā. vitaꝫ videns de ꝓpe q̄ te
net ſe initio vite ſue vel prope interponēs
ſibi ⁊ vite future:qꝫ q̄ ſꝑat ſe victurū lon
ge ē a vita future. vñ bona illius modica
ei vident̄. Quaſi initio vite ſue tenebat: q
dicebat. Luē. 12. Anima mea multa hꝫ po
ſita bona in annos plurimos requieſce:bibe
comede:epulare ſed deus poſuit eū in fine
vite dicens: ſtulte hac nocte repetunt ani
mam tuam a te.

¶ De ſignis humilitatis. 7

Sequit̄ de ſignis hūilitatis:q̄ multa
a ſunt. ¶ Primū eſt amor hūiliū pſo
naꝝ. Eccleſi. 13. Omne aīal diligit ſi
mile ſibi. ¶ Scdm eſt fuga altitudinis. hūi
litas laudes fugit ſicut venenū. Et ſicut ſa
gittas mellitas. ⁊ vt ſermones faſcinātes.
Sap. 4. Faſcinatio nugacitatis obſcurat
bona ⁊ ſicut rethe expanſuꝫ greſſibus ſuis
Prouer. 29: Hō q blandis fictiſqꝫ ſmoni
b⁹ loqtur amico ſuo rete expandit greſſib⁹
eius. xp̄s q vere hūilis erat fugit volentes
rapere eū in regē. Io. 6. ¶ Tertiū ē amor ꝓ
prie vilitatis. B. Verus humilis vilis vult
reputari nō hūilis p̄dicari.gaudet de ꝯtē
ptu ſui. Hoc ſolo ſane ſupbus ꝙ laudes cō b
tēnit. de hoc exēplū habem⁹ in Dauid. 2.
Re. 6. Ludā inqt ⁊ vilior fiaꝫ. Et in dyalo
go. Greg. Legit̄ de quodā ſtatura puo qui
Cōſtantin⁹ dicebat̄ ꝙ cū dixiſſet ei qdā ꝙ
nihil hoīs hūet: ptinus le⁹ in āplexus ei⁹
ruit:eumqꝫ ex amore nimio ꝯſtringere bra
chijs cepit ⁊ oſculari magnaſqꝫ grās age
re ꝙ de ſe talia iudicaſſet dicens. Tu ſol⁹
es q in me oculos apertos habuiſti. Et de
Dauid legit̄. 2. Reg. 16. Dimitte inquit eū
vt maledicat mihi. Et Act. v. Et illi ibant
gaudentes a ꝯſpectu ꝯſilij qm̄ digni habi
ti ſunt ꝓ nomine il⁹ contumeliam pati.
Humilitas obprobriis paſcitur vt cibo ꝓ
prio. Treñ. 3. ſaturabit̄ obprobriis. Sicut ſe
hꝫ ſupbia ad gloriaꝫ:ſic humilitas ignomi
niā. vñ ſicut ſuperbia gaudet de gloria ſic
humilitas de ignominia. Hūilitati ea ſunt
precioſa que alii eſſent vilia. Ipſa enīꝫ ſpu
tum abhominationis ⁊ contēptus ꝯuertit:
quaſi in aurū ⁊ gēmas. Ipſa vilis vult vi
deri aliis ſicut ⁊ ſibi vilis videt̄:⁊ quanto
eſt ſibi vilior tanto eſt deo precioſior. Gre.
in mora. Tanto vnaqueqꝫ cā ſit precioſior

in conſpectu dei quanto pro amore dei de
ſpectior ſit aſi oculos ſuos. Itē Greg. Tā
to ſit quiſqʒ vilior deo:quanto precioſior ſi
bi: ꝛ quāto ꝑcioſior deo quāto ꝓpter eum
vilior. ℂ Quartū ē ſi hūilia officia libēter
ſs facit: de hoc exēplū habem⁹ in abigail.
.I. Reg. 25. Pro qua cū miſiſſet Dauid vt
eā duceret in vxorē: ipſa ait. Ecce famula
tua ſit in ancillā vt lauet pedes ſeruoꝝ do
mini mei. In vitas patrū quidā ſenex ꝑfe
ctus virtutib⁹ orauit dñz: oſtēde mihi dñe
qd ſit ꝑfectō aīe ꝛ faciā ꝛc. Et cū regreret
ꝯſiliū a quodaʒ alio ſene ille rndit⁹ ei de h
ꝑ reuelationē. Uis facere qcqd dico tibi.
At ille volo ꝛ dixit vade paſce porcos: ꝛ fe
cit ſic: ꝛ cū aliq̄ viderēt vt paſceret porcos:
dixerunt ꝙ fact⁹ eſſet fatuus: ꝛ viſa ei⁹ hu
militate reuocatus eſt ad locū ſuū. ℂ Qui
tum eſt ſi ꝯſilio acquieſcit ſicut h ꝙ aliqs
nō acquieſcit ꝯſilio ſignū eſt ſuperbie. Gre
go. de nō acquieſcente ꝯſilio: ſi ſe īquit me
liorē nō crederet: nequaq̄ cunctoꝝ ꝯſilia
ſue deliberatiōi poſtponeret. ℂ Sextū ē ſi
ꝯtumelias vel etiā correptionem māſuete
audit. Greg. Qui gloriā nō querit cōtume
liā nō ſentit. Idē nō timet ꝯfundi in cōſpe
ctu hominū qui ſolū gloriam querit apud
deū. ℂ Septimū eſt ſi ſecretum diligit. B.
Loquens de illo verbo. 2. Cor. 12. Parco
aūt ꝛc. Quā pulchre inquit dicit parco: nō
parcit ſibi arrogans: nō ſuperbus nō cupi
dus vane glorie vel iactator actuū ſuorū:
qui vel ſibi arrogat vel mentit de ſe ꝙ nō
eſt. Solus vere humilis parcit aīe ſue: q ne
putetur ꝙ nō eſt ſemꝑ quantū in ſe ē vult
neſciri ꝙ eſt. ℂ Octauū eſt ſi libenter obe-
dit. Ph. 2. Exinaniuit ſemetipſuʒ fact⁹ obe
diens vſqʒ ad mor. exinanitio premittitur
tanq̄ cauſa obedientie. Qui eniʒ humilis
non eſt: nō libenter obedit.

ℂ De diuiſione humilitatis.

Onſequenter ponēde ſunt diuiſio
c nes ad humilitatem pertinentes.
a Notandū ergo ꝙ ē hūilitas ficta:
ꝛ eſt hūilitas vera. De ficta legit. Eccle. 19.
Eſt q neqter ſe hūiliat ꝛ interiora ei⁹ plēa
ſunt dolo. Uera hūilitas eſt humilitas cor
dis. de qua. Mat. xi. Diſcite a me qꝛ mitis
ſum ꝛ humilis corde: nō ficte dicit. Inter
dū. hūilitatē cordis ſequit hūilitas exte-
rior: ſicut ramus prodit ex radice. 1. Pe. v.
Omnes inuicē hūilitatē inſinuate. ℂ Ite
eſt humilitas ſufficiens ꝛ habūdans: ꝛ ſu
perhabūdans: q̄ diuiſionē innuit. Glo. ſu
per illud. Mat. 3. Sic decet nos īplere oēʒ
iuſticiā. i. humilitatem dicit Glo. Et ſubdi
tur: ꝑfecta humilitas habet tres gradus.

ℂ De gradibus humilitatis.

Rimus ē ſubdere ſe maiori: ꝛ ſe nō
p preferre equali. hic notat ſufficiēs:
qꝛ ſufficit aliquā ſic humiliari: ꝛ iſte
gradus omnibꝰ iuſto eſt neceſſarius. ℂ Se
cundus gradus eſt ſubdere ſe equali nec
preferre ſe minori. hic dicitur habundans.
ℂ Tertius eſt ſubeſſe minori in quo ē oīs
iuſticia hunc xp̄s impleuit. ℂ Item humi-
litas diuidit in humilitatem intellectus q
conſiſtit in cognitione veritatis: ꝛ in humi
litatē affectus: que ꝯſiſtit in cōtemptu vo
luntatis. ſic beatus Ber. Superbiaʒ diuidit
in ſimiles ſpecies ſuperba īquit in ſpecies
duas diuiditur: in eccleſia ꝛ vanaʒ ſuper-
biam quaꝝ prior intelligētie poſterior vo
luntatis vitium eſt. Idem eſt humilitas q̄
in vobis veritas parit ꝛ non habet calo-
rem. Et eſt humilitas q̄ caritas format ꝛ
inflāmat: atqʒ hoc quidem in affectu illa
in cognitione conſiſtit. ℂ Cōmuniter etiaʒ
quattuor gradus humilitatis diſtinguūt.
ℂ Quorum primus eſt ſpernere mundum
ſiue mundi gloriam. ℂ Secundus ſperne-
re nullū. ℂ Tertius ſpernere ſeſe. ℂ Quar
tus ſpernere ſe ſperni. ℂ De. 12. gradibus
ſm Ber. Require in tractatu de ſuperbia.
ℂ Notandū ꝙ Ber. in libro ſuo de. 12. gra
dibus humilitatis nō expreſſe illos. 12. gra
dus humilitatis ponit ſed per oppoſitum
eos inſinuat. Ber. in prologo libri illius ti
tuli inquit qui de gradibus humilitatis
inſcribitur pro eo forſitan ꝙ nō humilita-
tis gradus ſed ſuperbie potius diſtingui
deſcribiqʒ videat caluniam patietur: ſed
hoc a minus vel intelligentibus vel atten
dentibus tituli rationē. Idem in lib. eodē.
Idem ſunt gradus aſcendentium in ſoliū
ꝛ deſcendentium ꝛ eadem via aſcenden-
tium in ciuitatem: ꝛ recedentium: ꝛ idē eſt
hoſtium ingredientiuʒ domum ꝛ egredi-
entium: per vnam deniqʒ ſcalam aſcenden-
tes angeli ꝛ deſcendentes iacob apparue-
runt. In eodē. Proponat tibi beatus be-
nedictus gradus quos ipſe prius in corde
ſuo diſpoſuit: ego quid proponā tibi: non
habeo niſi ordinē deſcenſionis mee in quo
tamen ſi diligenter inſpicit via forſitā aſcē
ſionis reperitur. Si enim tibi romam ten-
denti homo inde veniens obuiaret queſ-
tus viam qd melius q̄ illa q̄ venit oſtēde
ret: dēiqʒ caſtella villas ꝛ vrbes fluuios ac
montes per quos tranſierit nominat ſuā
denuncians iter tuum tibi prenunciat: ita
vt eadē loca recognoſcas eundo que ille
pertranſijt veniendo. ℂ Hij ſunt. 12. gra-
dus humilitatis ſm ſanctum benedictuʒ.
ℂ Primus eſt ſi qs timorē dei in memo-
ria habeat dei precepta ꝛ penas paratas
eorum tranſgreſſoribus: ꝛ premia parata ob-
ſeruatoribus ꝛ ſic omni hora a peccatis ſe
cuſtodiat. ℂ Secūdus ē ſi quis nō amās
ꝓpriam voluntatē deſideria ſua nō dele-
ctetur implere. ℂ Tertius eſt ſi quis pro
dei amore omni obedientia maiori ſe ſub-
dat. ℂ Quartus eſt ſi in ipſa obediētia cō
tra aſpera paciētiā amplectatur. ℂ Quin
tus eſt ſi omnia mala ſua abſcondita ab-
bati ſuo humiliter cōfiteatur. ℂ Sext⁹ eſt
ſi ad oīa que ſibi iniungūtur indignum ſe
iudicet. ℂ Septimus eſt ſi omnibus ſe in-
feriorē ꝛ viliorē nō ſolū lingua ſua ſe ꝓ
nunciet: ſed etiam intimo crēdat cordis af
fectu. ℂ Octauus eſt ſi nihil agat mona-
chus niſi ꝙ cōmunis monaſterij regula ꝓ
bat: vel maiorū exempla hortantur. ℂ No-
nus eſt ſi linguā ſuam cohibeat: ꝛ eaʒ vſqʒ
ad taciturnitatē teneat. ℂ Decimus eſt ſi
nō ſit facilis ꝛ ꝓnus in riſu. ℂ Undecim⁹
eſt ſi pauca verba ꝛ rationabilia habeat ꝛ
nō loquatur clamoſe. ℂ Duodecimus ē ſi
non ſolum in corde humilitatem habeat:
ſed etiam corpore oſtendat eaʒ ſemper de-
fixis in terram aſpectibus.
ℂ Explicit de humilitate.

ℂ De diuerſa acceptione paupertatis. 9

Equitur de paupertate. Et notan-
1 dū ꝙ paupertas quandoqʒ dicit
carētia diuiciaꝝ: ꝛ ſꝫ hoc dicit Au
g. Inueſtiganti ſingularum rerū uīs nō
inuenietur quid ſit paupertas: nuditas et
ſolitudo: ſic paupertas priuatio eſt: priua-
tiones vero cauſe ſunt directe aliarū pri-
uationum ꝛ occaſiones multorum bonoꝝ:
multa vitia elongata ſunt ab eis qui bene
paupertatem habēt. Greg. Habent ſancti
hoc propriū: nam vt ſemper ab illicitis lon
ge ſint: a ſe pleꝝqʒ licita abſcidūt. ℂ Quā
doqʒ dicitur paupertas cōtēptus diuicia-
rum. Sen. Nemo dignus deo qui opes nō
contēpſerit. ℂ Tertio dicit pauꝑtas amor
paupertatis. Ber. in epiſtolis. Nō pauper
tas virtus reputat: ſed paupertatis amor.
Deniqʒ beati pauperes non rebus ſed ſpi
ritu. Idem. Uolo te eſſe amicum pauperū
magis autem imitatorem. Idem amicitia
pauperum regū amicos conſtituit: amor
paupertatis reges. Idem pauperem equo
animo ferre virtus patientie eſt ſponte ap
petere ſapientie laus eſt. ℂ Et notandum
ꝙ paupertas multis de cauſis amanda ē: b
quarum prima ꝛ maxima eſt ꝙ deus eam
amatoribus amoris primum ſignum eſt: ꝙ
filiū dei eaʒ voluit ſibi aſſumere. B. in ſer
mone. Forte aliquis arbitraretur filio dei
ſublimia eſſe querēda palacia: vt cū gloria
rex glorie ſuſciperet: ſed nō ꝓpter hoc a re
galibus illis ſedibus venit in ſiniſtra cui⁹
diuicie ꝛ gloria: in dextera lōgiturnitas vi
te. Horum omniū terra in celis affluenta
ſuppetebat: ſed paupertas non inueniebā
tur in eis. Porro in terris habundabat ꝛ
ſuperhabūdabat hec ſpecies: ꝛ neſciebat
homo precium eius: hanc itaqʒ filius dei
concupiſcens deſcendit vt eam eligeret ſi
bi ꝛ nobis quoqʒ ſua extimatione faceret
precioſam. de paupertate chriſti habetur.
Luc. 2. Pannis eum inuoluit ꝛ reclinauit
eum in preſepio: quia non erat ei locus in
diuerſorio. Item Math. 18. Ubi miſit do-
minus petrum ad piſcandum pro tributo
ſoluendo. dicit Glo. Tante fuit pauperta-
tis: vt vnde daret tributum non haberet.
Et ſuper illud. Math. 11. Circumſpectis
omnibus cum iam veſpera eſſet hora exijt
in bethania cum. 12. dicit Glo. Circumſpe
ctis omnibus ſi quis eum hoſpitio ſuſcipe
ret. Tante enim paupertatis fuit: ꝛ ita nul
li adulatus vt in tanta vrbe nullum inue-
niret hoſpitium. Secundo. Corint. 8. Sci-

ſu gratiam dñi nr̄i ieſu xp̄i:q2 ꝓpter nos egenus fact⁹ eſt cū eſſet diues vt illius in opia vos diuites eſſetis. Treñ.iij.recorda re pauptatis mee ⁊c̄.Ber.magna abuſio ⁊ nimis magna vt diues eē velit vermicul⁹ vilis pp quē ds maieſtatis ⁊ dñs ſabaoth voluit paup fieri. Paupertas xp̄i creſcendo ꝓceſſit:in natiuitate pānis inuolutus eſt ⁊ ꝑ dom⁹ hūit diuerſoriū. Deinde hoſpitiū nō hūit. Math.8.Filius hois non hʒ vbi caput ſuū reclinet:⁊ Mat.xi.Circūſpectis ⁊c̄.In paſſiōe vero etiā ꝓprijs veſtib⁹ ſpo liatus ē.Mat.xxvij.Exuētes eū ⁊c̄.¶Aliud ſignū amoris dei ad pauptatē ē:q2 pro pter paupes fili⁹ dei in mūdū venit:in ps. ꝓpter miſiam inopum ⁊ gemitū ⁊ paupe rū nūc exurgā dicit dñs.Luc̄.iiij. Euāgeli zare paupibus miſit me.Ber.in ſermonum ḡrat diuitias paganus q ſine deo viuit:q̄/ rat videns q terrenas ꝓmiſſiones accepit ſed qua fronte magis aut q̄ mēte delitias: querit chriſtianus. Poſtq̄ xp̄s beatos eſſe paupes predicauit:pauperes xp̄s in princi pio ſue doctrine beatos predicauit. Mat. .v.⁊ Luc̄.vi.⁊ Diuites īfelices. Lu.vi. Ue vobis diuitib⁹.¶Pauperes iudicat xp̄s dignos mēſa ſua.Uñ. Luc̄.14. Leguntur pauperes ad cenaʒ dñi introducti.In ps. Parasti i dulcedie tua paupi ds. paupes ds adiuua.in ps ⁊ adiuit pauperem de in opia.Illis parcū.Iſa.xlix. Pauperum ſuo rū miſerebitur.Illos elegit. Iſa.xlviij. Elegite in camino paupertatis.Iac̄.2.Nonne deus elegit pauperes in h mūdo. Illos ex audit in ps.deſideriū pauperuʒ exaudiuit dominus.Eccle.xxi. Deprecatio pauperis ex ore vſqʒ ad aures perueniet.Illoruʒ eſt memor in ps.Non infinē obliuio erit pau peris.Illorū eſt ſollicitus in ps.Ego autēʒ mendicus ſum ⁊ pauper. dñs ſollicitus eſt mei.Illorum eſt refugiū ⁊ fortitudo.in ps. Factus eſt dominus refugiū pauperi.Iſa. .xxv.Factus eſt fortitudo pauperi ⁊c̄. Illos ſaluat in ps. Parcet pauperi ⁊ inopi.⁊ animas pauperum ſaluas faciet.ij. Re.xxij. Populum pauperem ſaluum facies in ps. Eripies inopem de manu fortiorum eius: Societatem pauperum preelegit domin⁹ in mundo iſto ſocietati deituʒ.Lu.14. Omnis qui nō renūciauerit omnibus que poſſidet non poſſet meus eſſe diſcipulus.i.Re. .xix.Dauid puerum egyptiū aſſumpſit quē deus ſuus reliquerat: ſic chriſtus aſſumit quos mūdus relinquit ps. Pater meus et mater mea deliquerūt me dñs aūt aſſum pſit me. Item ter.delictus eſt paup.Greg. in omī.os elegit deus quos deſpicit mūd⁹ quia plerumqʒ ipſa deſpectio hominem re uocat ad ſemetipſum. Idem infirmi quiqʒ atqʒ in h mundo deſpecti plerumqʒ tanto celerius vocem dei audiūt quāto in h mū do non habent vbi delectentur. Item pau peribus deus regnum celo. tribuit. Mat. .v.⁊ Lu.vi. Amando ſolum ad poſſidendū ſed etiam ad dandū aliſs.Luc̄.xvi.Facite vobis amicos de mamona iniquitatis vt cū defeceritis recipiant vos in eterna ta bernacula.Ipſe deus pauperū ē.Numeri .xviij.In terra eoruʒ nihil poſſidebitis nec habebitis partem ego pars ⁊ hereditas tua.Ipſe eſt ſpes paupuʒ:⁊ exaltatio. Iſa. .xiiij.In ipſo ſperabūt principes populi pau peres eius.Eiuſdē.xxix.Pauperes homi nes in ſancto iſrael exultabūt.Ipſe ſpecia liter de pauperibus regret i iudicio vt ha betur.Mat.xxv. Immo ipſe pauperibus iudiciū tribuit.Job.xxvi.⁊ Mat.xix. Uos qui ſecuti eſtis me ⁊c̄. ſedebitis ſup ſedes iudicātes.12. Tribus iſrael. Pauperes ho norat dominus in ps. Honorabile nomen eorum coram illo. Illos agnoſcit ⁊ nomi natim vocat vt patet in lazaro. Lu.xvi. Illos ab angelis deportari facit ad locuʒ ge tis.In eodem factum eſt vt moreretur mē dicus ⁊ portaretur ab angelis in ſinum abrae ⁊ vt vno ꝟbo dicamr tāta dilectio eius ad pauperes:vt q̄ fit pauperi ſibi re putet fieri. Mat.xxv.q̄ vni ex minimis me is feciſtis mihi feciſtis:ve pauperibus ſi eū non amant:qui tantum eos amat qui tot ſigna amoris oſtendit:multum contempne rentur pauperes in mundo iſto niſi chriſt⁹ eos tantum honoraſſet.¶Multis aliis de cauſis amanda eſt paupertas. ¶Prima eſt quia eſt valde munda ſicut econtrario diuitie immunde ſunt amatores ſuos inq nantes q̄ in rerum natura deus ſignifica ri voluit in h q̄ aurum ⁊ argenteū que vi dentur eſſe pretioſiora inter eas ſignentes ſe.inquinant. Ber.in ep̄s.Beatus qui poſ

ſe non abiecit que poſſeſſa onerant amata inquināt.amiſſa cruciant.Eccle.13. Qui tangit picem inquinabitur ab ea ⁊ ſuper ū bid.Ia.i.Religio munda ⁊c̄. Dicit glo.q temporalia nō diligit immaculatum ab h ſeculo ſe cuſtodit. Item paupertas eſt deo propinqua q̄ figuratū eſt.Luc̄.2. In h q̄ paſtores de loco vicino venerūt. Ad chri ſtum econtrario reges a remotis partibus venerūt.Mat.ij.Paupertas etiam ſancta eſt tanq̄ locus in quo māſit filius dei plus q̄.xxx.Annis.Exo.iii. Solue calciamenta de pedibus tuis.Locus enim in quo ſtas terra ſancta eſt. Paupertas ſpecialiter po teſt dici terra ſanctorū.Iſa.xxvi.Ia terra ſanctorum iniqua geſſit ⁊ non videbit glo riam dei.Iſa.lx.Adorabunt veſtigia pedū tuorum.In eodem locum pedum meoruʒ glorificabo:Item expedita eſt.Gre.liberi⁹ ad patriam tendimus.quia.q.in via pōde re caremus.Ideʒ terrena ſubſtātia eterne felicitati compata pōdus eſt nō ſubſidiuʒ. Aug.i li.d verbis dñi.Abiice a te diuitias ꝑ onera abiice vincula voluntaria abiice an xietates ⁊ tedia que te plurīs annis inquie rant.Ier.in ep̄s ſi habes vade ⁊ vende et da pauperibus ſi nō habes grādi onere li beratus es.Gre.q mihi honus diuitiarum abſtulit ad currendū citius expediuit.Iteʒ paupertas leta eſt.Sen.ſepe pauper fideli us ridet.nulla ei in alto ſollicitudo ē. Idē qui felices vocantur hilaritas ficta ē ⁊ gra uis triſticia eo quod grauior qui interduʒ non licet palam eſſe miſeros ſed inter erū pnas cor ipſum excedentes neceſſe ē age re felicē.Aug.in li.Cōf.loquēs de quodaʒ ſtultico exhilato vino:ille inqt letabaē ego anxius eram nimirum ille felicior erat nō tantum quia hilaritate ꝑfundebatur: cum ego eiuſcerarer. Unū etiam q̄ ille bū ope rando acquiſierat vinū. Ego autem mētiē do quereluʒ typiū.¶In vitis patrum qui dam paup habebat vnā nattaʒ de medie tate ſe cooperiebat. Aliaʒ medietatem ſibi ſubmittebat ⁊ erat validū frigus ⁊ pſ mo naſterii de nocte exiens audiuit euʒ dicen tē gratias ago tibi dñe quot ſunt modo di uites in cuſtodia etiā qui in inferno ſedēt aut pedes habent in ligno cōſtrictos. Ego autem valde imperator ſum extendens pe des meos ⁊ quo volo ambulo. Sen.ſcilicet paupertas leta.nec tamē paupertas eſt ſi leta eſt. Gre.cui eū paupertate bene conue nit nō eſt pauper.¶Item paupertas ſecu ra eſt:Greg.magna eſt ſecuritas cordis nil concupiſcentie habere ſecularis. Sen. etiā in obſeſſa via pauperi pax eſt. Greg.qui ni hil habet in mūdo q̄ diligat:nihil ē in mū do q̄ pertimeſcat paupertas iuxta verbuʒ ſapientis bonū eſt ſine calumnia ꝑ ea nō mouentur lites.non timet fures vel rapto res non timet aeris paſſiones.Ipſa eſt do num dei a paucis cognitum.poeta. O mu nera nondū intellecta domini paupertas anguſtiqʒ lares.Eccle.xi. Pauptas ⁊ hono res: adeo ſunt paupertas ſecura eſt ⁊ tēpo raliter ⁊ ſpūaliter. Prouer.i.Fruſtra iaci tur rete ante oculos pennatorum. Glo.faci le laqueos euadit in terris qui oculos ha bet in celis. Job.xviii.Abſcōdita eſt in ter ra pedica eius:caym habuit caput tremu lum:caym intra poſſeſſio:q poſſeſſiōes hūt in mundo iſto in tremore ſunt i ps. Trepi dauerūt vbi nō erat timor. Job.xv.Soni tus tremoris ſemper in aurib⁹ eius ⁊ cum pax ſit ille ſemper inſidias ſuſpicatur. Iteʒ paupertas quieta. Sen. Quietiſſime viue rent homines ſi hec duo verba tollerentur meum ⁊ tuū.Greg.qd in hac vita laborio ſius quā terrenis deſideriis eſtuare:qd ge tius q̄ nihil huius ſeculi appetere.hinc eſt q̄ iſrael cuſtodiam ſabbati accepit immu ne:egyptus percutitur muſcaruʒ multitudi ne.Item pauperes lʒ terra macilēta videa tur fertiliſſima eſt verorum bonoruʒ. Gen. .xli.Creſcere me fecit deus in terra pauper tatis mee.In hac terra voluit plātare vni genitus lignum.ſ.vite. Item paupertas vi tiis materiā ſubtrahit:quia non habet vn de ſuum paupertas paſcat amoreʒ:iuuena les:preſtabat caſtas humilis fortuna ſabi nas.Sen.inquit pecuniam perdidi:o te fe licem ſicut illa auariciam perdidiſti:ſed ſi manet illa apud te es tantum felicior quo tanto malo materia ſubducta eſt.¶Paupertas vermes deitum ſuperbiam occidit. Ipſa etiam duas filias ſanguiſuge inferna lis que ſemper clamāt affer affer ſuffocat. ſ.gulam ⁊ luxuriam:d quibus habeē. Prouer.xxx. Paupertas medicinalis eſt. Greg.

quos mor infirmitas vulnerat paupertatis
medicina saluat. Ipsa purgat eos q sunt
aurū ⁊ argentū ideo camin⁹ dicitur. Isa.
.xlviij. Elegi te in camino paupertatis. Ipsa
ē fortitudo sanctorū sicut diuitie sunt forti⸗
tudo diuitū. Prouer.x. substantia diuitis
vrbs fortitudinis est. Ipsa est vt fossatum
profundissimū ꝙ diabolus multum nitit̄ i
plere. Abac.i. Cōportabit aggerē ⁊ capiet
eam. Mira fatuitas aliquorū q diabolum
iuuāt ad implēdū fossatū castri sui. Abac.
ij. Ve q cōgregat nō sua vsq quo aggra⸗
uat ꝯtra se depressum lutū: pauper in ec⸗
clesia remanēt dū diuites in regnū diabo⸗
li transferūtur: sicut nabuchodonosor pau
peres dimisit in terra promissionis nobili⸗
bus translatis in terram suam. Jer.xxxix.
Soph.iij. Derelinquā i medio tui pplm pau⸗
peren. pauꝑū ē hereditare regnū celo. mo⸗
bilia vero huius seculi sunt diuitū: sicut fi⸗
guratū ē. Gen.xxv. Ubi abraā dedit ysaac
cuncta que possidebat: filijs aūt cōcubina
rū largitus est munera. Paupertatem po⸗
suit filijs dei vbi fundamentū religionis
christiane. Mat.xxv. Job. Qui extēdit aq
lonē super vacuū: supuacuū inq̄ paupertatis.
Aquilonē vocat ecclesiā de gentibus con
uersam que cōgelata ē in pctis suis. Pau
pertatē posuit christus gradū quo ad per⸗
fectionē ascendit. Mat.xix. si vis perfect⁹
esse vade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da
pauꝑibus. ¶ Pauꝑtas iure ⁊ nutrix ⁊ cu
stos religionis est. vñ q ingrediunt̄ religio
nē ad eā voto se astringunt. ecōtrario ha⸗
bundantia religionē destruit. Adeo enim
occupat eā vt meditatōes orōnes lectiōes
qbus ds sustentari in ea peant illa ꝙ serui
tium ecclesie est inordinatus strepitus.
Amos.v. Aufer a me tumultū carminum
tuorū: vbi ipsa nō est: vitia sunt in pace. nō
sunt correctiones vt poti⁹ videantur tra
pezite q̄ religiosi. virge sunt ibi potius ad
ostēsionē q̄ ad vitiorū effugatiōes. In refe
ctorio lapidat̄ sobrietas varietate ferculo⸗
rū ministri manibus eleuatis varia portā
tes fercula afferunt vñ ipsa lapidet̄: sicut
iudei afferrebāt lapides ad Beati stepha
ni lapidationē. In claustris vbi ē habun⸗
dantia tēporaliū inueniunt̄ multi habitū
religionis deferētes q tñ nō sunt religiosi

sicut clerici qui cōiter dicunt̄ goliardi: quā
doq habitū monachalē deferūt ⁊ tñ mo⸗
nachi nō sunt. Aliq etiā ꝓijciunt̄ ibi a pa⸗
rentib⁹ sicut catuli quos matres nō suffid
unt enutrire. Et aliq etiā intrāt vt fures vt
s. ditētur ⁊ possint res monasterij consan⸗
guineis suis dare. Aliq istar vulpis se mor
tuos spūaliter simulant vt predā faciant:
vbi est habundantia vehemoth quiescit q
in arido paupertatis requiē nō inuenit. Lu.
.xi. Paupertas oēs ingredientes in mūdū
istū excipit sed postea a multis eijcitur de
possessione sua sine culpa sua sed in exitu d
mūdo isto recupat eos. Job.i. Nud⁹ egres
sus sū de vtero matris mee nudus reuer
tar illuc. Pauꝑtas seruitutē diuitiaꝝ que
adeo generalis est excutit. Eccle.x. pecunie
obediunt oīa. Ipsa cū petro super aquas
ambulat. s. sup mare huius mūdi. Math.
.xiiij. Ber. in sermonibus h purgatio debe⸗
batur petro nouum iter ⁊ noui modi itine⸗
ris antiquorum sane patrū diebus donec
in terris videretur ⁊ conuersaretur inter
homines deus maiestatis. non erat euāge
lice forma perfectionis: sed spūs dñi solo in
terim spiritu sequebantur. ¶ Paupertas
luto diuitiarum si affluant non vult cor ap
ponere. Ipsa ordinem nature seruat. Si⸗
cut enim terra exterior calcatur pedib⁹ sic
ipsa terrena calcat mentis affectibus. Ip⸗
sa de fimo stabuli thesauꝝ facere dedigna
tur. stabulum est h pars mundi in qua su⸗
mus quia habitaculum est iumenti nři. s.
corporis. ¶ Paupertas terris talpis ⁊ ser
pentib⁹ relinqt. Isa.lxv. Serpēti puluis pa
nis eius. Ipsa hominē custodit ne a serpē
te infernali comedat̄. Cassiodorus super il
lud ps. Oīs a te expectant qm̄ deus ꝑ ma
lis suis abicit fit diaboli pabulū: qua pro
pter si inimici in escam dari volumus non
debemus esse terreni quia sic in principio
maledictio est vbi terrā comedat. Gen.iij.
¶ Paupertas amatores suos miro modo
facit habundare. Habent enī de ea q̄ntū
volunt. Eccle.xi. Est homo marcidus egēs
recuperatione. plus deficiens virtute ⁊ ha
bundans paupertate: paupertas etiā ter
renis diuitijs facit quodamodo habūda⸗
re. Pauper enī diuitias quas ꝑ xp̄o con⸗
temnit quodamodo habet dum eas xp̄o

vendit de illis in celo thesaurum facit: vn⸗
de dominus emit a petro: ꝙ pro eius amo
re reliquerat. Mat.xix. Q̄d nō fecisset nisi
illius fuissent. Nō enim emerat predā: quā
do aliquis ex corde dicit: nolo habere the⸗
sauros regios ⁊ imperiales: ⁊ h propt̄ chri
stum statim christo eos vendidit ⁊ in celo
eos thesaurizauit ⁊ hoc sine damno eorū
qui eos possidebāt. Remanet enim eis ple
no iure: ⁊ ꝙ mirū est eosdē thesauros di⸗
uerū possent vēdere ⁊ in celo thesaurizare:
⁊ nō solum h possunt facere de his q sunt:
sed etiā de his q nō sunt sꝫ possunt esse. B.
in sermonibus o mira nouitas [illegible] q oīa
noua facit: tollens iugum inuenit regnū re
linquēs omnia cētuplum habet: de illa ve
ro paupertate que est eorū qui habēt mul
tas diuitias quarum nō se reputant domi
nos sed solum ministros. Notandum ꝙ ip
sa gloriosa est ipsa est velut lilium inter spi
nas. De paupere hmōi verū ē illud. Pro⸗
uer.xiij. Est quasi pauꝑ cū in multis diui⸗
tijs sit. Ipse in diuitijs dupliciter negotia⸗
tur bene ministrando ⁊ non amando. Ip⸗
se diuitias terrenas in archa seruat ⁊ ta⸗
mē in thesauro celesti eas reponit. Qui. n.
ad pios vsus diuitias seruat nō claudens
viscera sua indigentibus in celo iā eas re
posuit cū eas corde iā deo obtulerit. pios
vsus diuitiarū intelligas etiā vxorū ⁊ filio
rū cōpetentes prouisiones cū ad dei hono
rē ⁊ animarū salutē referuntur non sic de
illis qui auare retinēdo diuitias quos nō
pascunt occidūt dū eos fame mori permit
tunt qui⁹ pauperibus partem suā auferūt.
Et notandum ꝙ q amat paupertatem. nō
debet eius sequelam fugere: sed famem ⁊
sitim nuditatem defectū tecti defectū au⸗
xiliorū defectū consolationū. Ber. in s̄mo
nibus videmus aliquos pauperes si verā
habeāt paupertatē: nō adeo pusillanimes
inuenirent̄: ⁊ tristes: vt pote reges ⁊ reges
celi: sed hij sunt qui pauperes esse volūt eo
tamē pacto vbi eis nihil desit: ⁊ sic diligūt
paupertatem: vt nullam inopiam patiant̄.
¶ De beatitudine mansuetudinis.

p Ost paupertatem spūs dicendum
est de mansuetudine que commen
datur in verbo illo beati mites ⁊c.
⁊ bene sequitur mansuetudo paupertatē

spūs. Qui enī vere humilis ē cuꝫ nihil ha
beat sui reputatiōe non habet vnde turbe
tur non contra se que fiunt fieri reputat.
Item qui terrena non amat elongauit a se
causam perturbationum sicut terra mixta
aque ea turbidā reddit sic terrena huma
no cordi per amorem sociata cause sunt
perturbationū: si vo a corde humano fue
rint separata est tranqlitas in mēte. ¶ De
māsuetudine vero h modo dicetur. ¶ Pri
mo ostendet̄ q̄ sit māsuetudo. ¶ Secūdo
quomodo mites sint beati: vbi tangetur de
his que ad cōmendationē mansuetudinis
ptinent. ¶ Tertio q̄re māsueti possidebūt
terrā. ¶ Quarto ꝙ donum huic beatitudi
ni adaptetur.

¶ Descriptio mansuetudinis.

m Ansuetudinem sic describit pere⸗
grinus sacerdos: mansuetudo inqt
est modesti animi tranquillitas q̄
nulla incurrentiū rerum tribulatione agi
tatur. Mansuetudo videtur esse temperā⸗
tia seu modestia: vis irrascibilis respectu
mali vel inferendi vel destruendi modera
tionem irrascibilis in qua multum regnat
impetuositas. sequitur mentis tranquillita
tis. Glo. super. Math. Mores temperat
mansuetudo ⁊ lenitas. ¶ Mansuetudo ē
dulcedo animi quā non vicit amaritudo:
vñ. Glo. super. Mat.v. Mitis ē quē mētis
asperitas seu amaritudo nō afficit: sed sim
plicitas fidei ad omnem iniuriam patiē⸗
dam instruit patienter. Hec dulcedo quan
dam causam habere videtur. sanitatem vi
rium anime. Prouer.17. Dulcedo anime ē
sanitas ossium. Mansuetudo bonitas est
maliciam vincens nulli malū inferens. ma
la in bonū ꝯuertēs. Glo. sup.v. Mat. Mā
suetus nō irritat vel irritat̄: nec nocet vel
nocere cogitat: ⁊ alia. Glos. mitis est quem
rancor vel ira non afficit: sed omnia equa⸗
nimiter sustinet. Mansueti si quid mortife
rum biberint non eis nocebit. Math. vlt.
¶ Mansuetudo mollities est seu suauitas
malo cedens subesse sciens superiori non
resistens. tractabilis sine bonis consentiēs.
¶ Primum tangit. Glo. super illud. Mat.
.v. Beati mites qui cedūt improbis vincūt
in bono malū. ¶ Secūm tangit alia. Glo.
ibidē: qui pie querit honorat sed nō repħē

dit nõ reſiſtit ꝙ eſt mitẽ fieri. ¶ Tertium
tangit Glo. ſuper illud. Gal. v. Fructus
ſpũs ẽ caritas ꝛc. Mãſuetudo quo nõ in
tractabilis: ſed potius tractabilis eſt quis.
¶ Mãſuetudo vel in toto vel in pte vide
tur idẽ cũ clementia de qua dictũ eſt ĩ tra
ctatu de tẽperantia vbi inuenies aliq̃ vti/
lia ad materiã iſtã. ¶ Aliqñ etiã benigni/
tas p manſuetudine accipit̃. vñ ſup illud.
.i. ad Cor. 13. Caritas patiẽs ẽ benigna ẽ.
vult Glo. ꝙ benignitas ↄſiſtat in largitiõe
ſuoꝝ dicens. benigna .i. larga egenis. Et ſu
per illud. Eph. 4. Eſtote inuicẽ benigni. di
cit Glo. i. de facultatibus largi. Et ſuper il
lud. Gal. v. benignitas dicit Glo. largitas
rerũ. Animus mãſuetus nobilitatẽ veraꝫ
habere videt̃: ꝛ nobilitateꝫ q̃ꝫ aliena ruſti/
citas nõ corrũpit. Nobiles hui⁹ mũdi pa
rũ ſunt nobiles ſeu carnales vt primo ru/
ſticitatem homini nõ faciant: ſed ſi eis fa/
cta fuerit parati ſunt eaꝫ reddere: ſed dñs
vult filios ſuos adeo nobiles eſſe vbi nul/
la ruſticitas eis facta eos poſſit ruſticos
efficere vt. ſimilis ruſticitas de eis exeat.
¶ Circa ſm notan. eſt: ꝙ prima cã ꝛ maxi/
ma quare mites ſint beati ẽ illa quã dñs tã
git qñ ipſi poſſidebũt terrã. ¶ Secũda cã
eſt: q̃ ſunt imunes a miſeria que iracũdiã
vel rabiẽ comitatur: de qua miſeria require
in tractatu de ira. ¶ Tertio ad beatitudi/
nẽ mitiũ facit excellẽtia hui⁹ virtutis. ſ. mã
ſuetudinis: q̃ excellẽtia apparebit ſi ponã
tur ea q̃ ad eius cõmendationem ptinet: ꝛ
poſſum⁹. xvi. ponere ad eius cõmẽdatiões
b ptinẽtia cõmẽdatio mãſuetudinis. ¶ Pri
mũ eſt ꝙ natura hoĩem ad mãſuetudineꝫ
incitat: figura eniꝫ hoĩs exterioꝛ indicat ꝙ
hõ mãſuetus eſſe debeat. Et ſapiens dicit
hoĩem eſſe aĩal mãſuetũ natura. In oĩ ſpẽ
animalis figura corporis atteſtat̃ nature
iterioꝛi: ſic vngues acuti magis ꝛ fortes ꝛ
aduncati ꝛ dẽtes magni ꝛ ſciſſio oris ma/
gna atteſtant̃ rabiei vbi apparet in leoni/
bus ↄtraria vero his atteſtant̃ manſuetu
dini vbi in hoĩe: homines crudeles: q̃ſi non
ſunt homines. In aĩalia eniꝫ ſiluestria trã
ſierũt. ¶ Secundũ eſt manſuetudo dei q̃ꝫ
ſcriptura ſacra inde nobis p̃dicat. Dañ.
iij. Fac nobiſcũ iuxta manſuetudẽ tuam.
Soph. ij. Querite dñꝫ oẽs manſueti terre:
querite iuſtitiã: querite mãſuetũ. Joel. ij. Cõ
uertimini ad dñm deũ noſtꝝ q̃ benign⁹ ꝛ
miſericors eſt. In. ps. Suauis dñs in oĩb⁹
viis ſuis. ¶ Tertiũ eſt: ꝙ h̃ virt⁹ ſpecial e
ornamẽtũ fuit mediatoris. In. ps. Propẽ
veritatem ꝛ manſue. ꝛc. Mat. 21. Ecce rex
tu⁹ venit tibi mãſuet⁹. Je. xi. Ego q̃ſi agn⁹
mãſuetus q portat̃ ad victimã. xi. Mat. di
ſcite a me q̃ mitis ſum. ¶ Quartũ eſt ꝙ h̃
virtus enumerat̃ inter fruct⁹ ſpũs Gal. 5.
¶ Quintũ eſt ꝙ h̃ virtus ornamentum eſt
multum decẽs ſeruũ dei. Eph. iiij. Obſecro
vos vt digne ãbuletis vocatiõe qua voca
ti eſtis cũ omni hũilitate ꝛ mãſuetudine. i.
Thi. vi. Leuanit hõ dei ſectare paciantiã
ꝛ mãſuetudinẽ. Itẽ. ij. Thi. ij. Admone il/
los neminẽ blaſphemare. ñ litigioſos eẽ ſꝫ
modeſtos oẽm oſtendentẽ manſuetudinẽ.
Sextũ ẽ ꝙ xp̃s magiſteriũ hui⁹ virtutis ſi
bi ſpẽaliter aſcribit. vñ Glo. ſup. Mat. v. hu
ius ſtrue q̃ſi magne magiſtrũ ſe facit dñs
ꝙ nõ faceret niſi vtã ſumme pfectiõis iſta
virtus eſſet. ¶ Septimũ eſt ꝙ h̃ virtus di
uina acqrit. Eccleſi. 10. Sedes ducũ ſupbo
rũ deſtruxit de⁹ ꝛ ſedere mites fecit p eis.
¶ Octauuꝫ ꝙ eadem ↄſeruat. Prouer. xx.
Roborat̃ clementia tronũ regis. ¶ Nonũ
ꝙ vitã corporis ↄſeruat. Prouer. xi. Clemẽ
tia pparabit vitã ꝛ ſectatio malorũ mortẽ
Eiuſdẽ. 12. Qui ſuauis ẽ viuit ĩ moderatio
nibus. ¶ Decimũ ꝙ ſeruat animã. Eccle.
x. Fili in mãſuetudine ſerua animaꝫ tuã.
Mãſuetudo eſt ſicut antimurale in caſtro
anime lapides duroꝝ verborũ leuiter exci
piẽs. Et ideo ictus fruſtrans ꝛ hoĩem a le
ſione cuſtodiens ſicut vaſa vitrea in feno
vel in alia re molli inuoluunt̃: ꝛ ſic ↄtractio
ne ſeruant̃: ſic mãſuetudo animã ſeruat ne
ira eam ↄſtringat. ¶ Undecimũ ꝙ animã
delectat. In. ps. Mãſueti hereditabũt ter
rã ꝛ delectabũt in multitudine pacis: man
ſuetudo eſt ſicut culcitra molliſſima in le
ctulo floride ↄſciẽtie in qua anim⁹ cũ deo
queſcit. Cã. i. Lectul⁹ noſter florid⁹. ¶ Duo
decimũ ꝙ proximũ corrigit. In. ps. qm̃ ſup
uenit mãſuetudo ꝛ corripiemur. ¶ xiij. ꝙ
proximi grãꝫ acqrit. Ec. 3. Fili ĩ mãſuetudie
opa tua pfice ꝛ ſup gliam hoĩuꝫ diligeris.
Eze. 3. vt adamãtẽ ꝛ ſilicẽ dedi faciẽ tuã: ſic
adamas ferrũ attrahit ſic mãſuetudo corda
hoĩum. ¶ Decimaq̃rta ꝙ irã proximi frã
git. Prouer. xv. Reſpõſio mollis frangit iram.
¶ Decimaqnta ꝙ hoĩeꝫ deo valde placẽ/
tẽ reddit. Eccl. i. Et ꝙ bñplacitũ ẽ ei fides
ꝛ mãſuetudo. He due grẽ multuꝫ placent
deo in hoĩe q̃ fides facit vt hõ poſſideat̃
a deo quãtũ ad intellectũ. Mãſuetudo fa
cit vt homo poſſideat̃ a deo q̃ntũ ad affe/
ctũ. Mãſuetudo facit hoĩem a deo exaudi
ri ĩ ps. Memẽto dñe. Dauid ꝛ oĩs mãſue
tudinis ei⁹. Judith. ix. Humiliũ ꝛ manſue
toꝝ ſemp tibi placuit depcatio. ꝛ dñs. btõ
Dionyſio ĩ carcere poſito. Benignitas ꝛ di
lectio quã ſemp habuiſti faciet vt qcqd pe
tieris aliqbus impetres. Itẽ mãſuetudo di
gnũ facit dei allocutiõe in ps. Docebit mi
tes vias ſuas. Eccle. v. Eſto manſuetus ad
audiẽdũ verbũ dei. Ja. i. In mãſuetudine
ſuſcipite inſitũ verbũ. Exo. xxxiij. Loq̃bat̃
dñs cũ moyſe q fuit mitiſſim⁹ hominũ. Nu
meri. xij. Facie ad faciẽ ſicut hõ ſolet loqui
ad amicũ ſuũ. Mãſuetudo eniꝫ dignũ fa/
cit dei defenſiõe. Numeri. xij. Locuta ẽ ma
ria ad aarõ ↄ̃ moyſẽ. ꝛc. ꝙ cũ audiſſet dñs
irat⁹ ẽ valde. erat eniꝫ moyſes mitiſſim⁹: ꝛ
ſubdit̃ maria appuit cãdẽs lepra. ¶ xvi.
Eſt ꝙ in iudicio ſaluat in ps. Cum exurge/
tur in iudicio ds vt ſaluos faceret omnes
mãſuetos terre. Itẽ diriget mãſuetos in iu
dicio ꝛ exaltauit mãſuetos in ſalutẽ. Iſa.
xi. Arguet in equitate p manſuetis terre.
¶ Cõtra tertiũ notãdũ ꝙ mãſueti poſſide
bũt trã viuẽtiũ: vñ. Glo. ſr⁹ mãſuetudinis
poſſidebit terrã viuẽtiũ ꝛ delectabit̃ ĩ mul
titudine pacis. ¶ Mãſueti in pñti pacifice
poſſident̃ a deo: iõ lege viciſſitudinis in fu
turo poſſidebũt deũ q ẽ beata hitatio vi/
uentiũ. Aug. nullius erat ds poſſeſſio niſi
ei⁹ q̃ꝫ ipſe prius poſſederit pterea mãſueti
poſſidẽt nũc corda ſua. hoĩes ĩmãſueti nõ
dñant̃ cordib⁹ ſuis ſed potius ira dñat̃ in
eis. Glo. ſup. Mat. v. Mites ſunt q malis
morib⁹ dñant̃ pfecta virt⁹ moꝝ poſſeſſio.
Prouer. xvi. Melioꝛ ẽ q dñatur aĩo: expu
gnatore vrbiũ. ¶ Itẽ mãſueti bona ſpũa/
lia ſi qua hñt poſſidẽt hoĩes iracũdi ea nõ
poſſidẽt: ꝛ ſi ad horaꝫ eã hẽant. Ignis eniꝫ
in momẽto eas depaupat. Itẽ bona terre
na magnifice poſſidẽt vt non turbent̃ ſi ea
amiſerat: q ex amiſſiõe bonoꝝ terrenoꝝ
turbant̃ nõ poſſidẽt ea ſꝫ poti⁹ ab eis poſſi
dent̃ ſui eniꝫ eorũ ſunt nõ dñi: vt igit̃ grẽ
tanq̃ꝫ merito gloria ſuccedẽs vbi pmũ reſi
dendo. Manſueti q in pñti ſunt: ꝛ ſua poſ
ſident tã ſpũalia q̃ꝫ terrena merito in fu/
turo terrã viuẽtiũ poſſidebũt. B. vñ intelli
gere h̃ verbũ bti mites ꝛc. d terra quã cal
camus. Ait eniꝫ: ꝛ humilib⁹ dat̃ celũ: miti/
b⁹ terra: q relinq̃re imunitib⁹ ꝛ crudelib⁹ ni
ſi infernalis mĩſia. Idẽ ĩ ſmonib⁹ ſbũ pre
dictũ exponit de terra corpis his ſbis hãc c
terrã corp⁹ noſtruꝫ intelligo ꝙ ſi poſſidere
vult aĩa ſi regnare deſiderat ſupra mẽbra
ſua neceſſe ẽ vt ipſa ſit mitis ꝛ ſupiori ſuo
ſubiecta: qm̃ tale inueniet inferiũ ſuũ q̃leꝫ
ſe exhibet̃ ſupiori. Armat̃ enim creatura
ad vlciſcẽdã ſui iniuriã creatoris ꝛ iõ no/
uit aĩa q̃ rebelle inuenerit ſibi corp⁹ ſuũ ſe
quoqꝫ min⁹ q̃ꝫ oporteat ſupiorib⁹ potẽti/
bus eẽ ſubiectã: mãſueſcat ipſa ꝛ humiliet̃
ſub potẽti manu altiſſimi: ſubiecta ſit deo
ꝛ his parit̃ qb⁹ vite ei⁹ hꝫ obedire plãtis:
cõtinuo corp⁹ ſuũ inueniet obediẽs ꝛ ſub
iectũ. Ueritas eniꝫ ẽ q̃ loqtur beati mites
qm̃ ipſi poſſidebũt terrã. Et notãdũ ꝙ ve/
ra manſuetudo appet qñ hoĩ aliqd dr̃ vel
fit ↄ̃ ei⁹ volũtatẽ. B. ſũt aliq̃ mites ſꝫ q̃ꝫdiu
nihil dr̃: ant agit̃ niſi p eorũ arbitrio pate
bit: ant q̃ꝫ longe ſint a vera mãſuetudine
ſi vel leuis oriat̃ occaſio. Hec mãſuetudo
q̃ndo hereditabit q̃ añ hereditatem deficit.
¶ Circa q̃rtuoꝛ notãdũ ꝙ donũ pietatis d
adaptat̃ mãſuetudini. Si eniꝫ pietas acci
piat̃ p nimia manifeſtum ẽ ꝙ q hꝫ pietatẽ
malo proximi cõpatit̃ nec vult nocere pro/
mo: vñ q pius eſt: ẽ mãſuet⁹. Si ſo pietas
p cultu dei ſumat̃ cultus dei ẽ: iugum dei
ſuaue ꝛ onus leue: de quo legit̃. Mat. xi.
Cui mãſuet⁹ gratia ſe ĩclinat ꝛ ſupponit ſi
cut inmanſuetus illud abijcit: vnde q man
ſuetus eſt: eſt pius.

¶ De beatitudine luctus.

p Eſt pauptatẽ ſpũs ꝛ mãſuetudinẽ a
dicẽdũ ẽ d luctu. Cũ. n. terrenitas
vir ad plenũ a corde amoueat̃: trã
qlitate aũt mãſuetudinis ſepe corrũpatur
neceſſari⁹ ẽ luct⁹ vbi aq̃ lacrimarũ terreni
tas pfecte expellat̃. Job. xiiij. Lapides ex/
cauãt aq̃ ꝛ alluuiõe paulati terra ↄſumit̃
ꝛ vt icẽdia ire aq̃ lacrimarũ pfecte extin/

guat. ¶ De luctu ꝟo h̄ mō dicet̄. ¶ Primo
oñdit̄ qd ſit luct⁹ ꝑut beatitudo di. ¶ Se
cūdo diſtiguent̄ diuerſe ſpēs luct⁹: vt ma
nifeſtū fiat cui luctui conſolatio debeatur.
¶ Tertio oñdit̄ qūo lugētes ſint bti vbi
tāget̄ de his q̄ ptinent ad cōmēditionē la
crimaꝝ ſeu lacrimaꝝ. ¶ Quarto dicet̄ de ipe
dimētis lacrimaꝝ. ¶ Quīto ꝙ donum ap
tetur huic beatitudini.

¶ Quid ſit luctus.

b Irca p̄uiū notādū ꝙ luct⁹ ꝑut ſu
mit̄ ꝑ beatitudine ē gr̄a vehemen
ter dolēdi de malo ꝙ accidit vel ꝺ
bono ꝙ deficit. Luct⁹ vero ſic ſumpt⁹ nō ē
in his q adhuc ſunt in pctīs fratrū. Gre. in
moꝝ. niſi a reatu culpe q nos ligauim⁹ mi
ſericordit̄ dimittamur ꝑfecte falſe nō poſ
ſum⁹: ꝙ in vobis ipſis ꝯ noſmetipſos dole
mus malū ꝟo in deſcriptiōe poſita intelli
gas nō id ꝙ mūd⁹ vocat malū ſʒ penā tē
poralē q̄ medicinalis ē: ſʒ ꝙ vere malū ē. ſ.
malū culpe ⁊ penā futurā q̄ ei⁹ ē ſequela.
Bonum etiā intelligas non bonum pericu
loſum vt eſt pecuniam: ſed verū bonū. ſ. bo
num gratie vel glorie. Dolor huius ſignuʒ
eſt ſalutis. Gre. in moꝝ. Argumentum ſa
lutis eſt vis doloris.

¶ De ſpeciebus luctus.

c Irca ſcd̄m notādū ꝙ ſup. Mat. v.
c Diſtinguit gloſa duas ſpēs luct⁹:
prior eſt luctus pro peccatis vel
ſalſis vel alienis. ¶ Secūdus eſt ex deſide
rio celeſtis patrie. Prior eſt irriguum infe
rius. Secundus eſt irriguum ſuperius: de
quibus legitur. Joſue. xv. ⁊ Judic. I. Ille
lauat preſentes ſordes hic accēdit acrius
eternoꝝ amatoreſ vt dic̄. Glo. ſup. v. Mat.
¶ Aliq etiā diſtinguūt q̄ttuor ſpēs luct⁹ p̄
m⁹ luct⁹ ē luct⁹ ꝑprijs pctīs de quo. in ps.
exitus aq̄rū deduxerūt oculi mei ⁊c. ¶ Se
cūdus ē luct⁹ ꝑ alienis pctīs. Je. ix. Quis
dabit capiti mō aq̄ ⁊ ocul⁹ meis fontē la
crimaꝝ ⁊ plorabo die ac nocte interfectos
filie populi mei. ¶ Terti⁹ ē ꝑ icolatu ꝑlitis
miſerie. Dauid heu mihi q2 incolat⁹ meus
ꝑlōgat⁹ ē. ¶ Quarto ꝑ dilatiōe patrie. in
ps. ſup flūia babyllonis illic ſedimus ⁊ fle
uimus ⁊c. De quattuor ſpecies luct⁹ ſunt
velut: quattuor ydrie quā iuſſit elyas īple
ri aqua ⁊ effundi ſuper holocauſta q̄ ef
fuſionem ignis celeſtis ſubſecutus eſt. iij.
Reg. decimoctauo. ¶ Poſſunt etiam di
ſtingui. vi. ſpecies luctus. ¶ Quaꝝ prima
eſt ex conſideratione diuine offenſe vel cō
tumelie. ¶ Secunda eſt ex conſideratione
gehēne. Gre. ſuper. Job. ſuper omnia pu
ſio inferni compunctionem ꝑuocat. ¶ Ter
tia eſt ex cōſideratione aliene miſerie. Ro.
. xij. Flere cum flētibus ⁊c. ¶ Quarta eſt
ex preſenti afflictione. Trr. ij. Plorans plo
rauit in nocte. ¶ Quinta ꝑ ſpirituali ab
ſentia ſponſi. Mat. ix. Non poſſunt filij ſpō
ſi lugere q̄diu ſponſus ē cuʒ eis ⁊c. ¶ Sex
ta pro dilatione patrie. ¶ Hec. vi. ſpecies
ſunt valde ſex ydrie quas dominus iubet
aqua impleri. Jo. ij. Poteſt tamen poni de
riſio luctus generalior vt diſtinguamus
luctum in luctum malum ⁊ luctum bonuʒ
⁊ luctum indeferentem. ¶ Luctus malus
eſt vt luctus cupiditatis. de quo dictuʒ eſt
ploratur lacrimis ammiſſa pecunia veris:
vel luctus deceptionis de quo poeta vt fle
rēt oculos erudiere ſuos: vel luctus inordi
nate dilectionis de quo. Augu. in primo. li.
confeſſi cogebar inique plorare didonem
mortuam: que ſe occidit ob amorem: cum
interea meipſum in his a te morientem de
us vita mea ſiccis ferrem oculus miſerrim⁹.
Quid enim miſeri⁹ miſero non miſerāte ſe
ipſuʒ vel luctus eterne dānationis. Mat.
. viij. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentiū. Item
eiuſdē. xiij. ⁊. xxij. ⁊. xxiij. ⁊. xxv. ⁊ Luc. xiij.
Prouer. xiij. Extrema gaudij luctus occu
pat. ¶ Et notandum ꝙ idem faciunt pru
dentes ⁊ īprudentes: ſʒ imprudentes illud
non faciunt tempore oportuno. Eccle. xj.
Imprudnes non ſaluabit tp̄s. Sen. de ne
gligentibus facere quod faciendm ē tunc
lacrime nihil ꝑfuture cadūt plorabunt fa
tui ſicut hij ſapientes plorant: ſed tunc plo
rabūt quando lacrime erunt eis inutiles.
¶ Si ꝟo plorarēt damnati niſi lacrimam
vnam corporalem quibus ſingulis diebus
quib⁹ erāt in inferno plus plorarēt q̄ ſunt
aq̄ in mari. Omnes eniʒ gutte maris finite
ſunt ⁊ poſſet deus dicere tot ſunt ⁊ nō plu
res: damnati ꝟo ſine fine erunt in inferno.
¶ Luctus bonus triplex eſt. ſ. luctus cōpū
ctionis compaſſionis ⁊ deuotionis. ¶ De
primo in ps. Lauabo per ſ. noc. lec. m. ⁊c. d

¶ De luctu cōpaſſionis. Job. xxx. Flebaʒ
quondam ſuper eo qui afflictus erat. Eccle.
. xxij. Super mortuum plora. Defecit enim
lux eius. ⁊ ſuper fatuū plora. Defecit. n. ſen
ſu. Jer. xviij. Plorans plorabit anima mea
⁊ oculus meus educet lacrimam: quia ca
ptus ē grex domini. Eiuſdem. . xiiij. Dedu
cāt oculi mei lacrimam per noctē ⁊ diē ⁊c.
Tre. ij. Defecerunt pre lacrimis oculi mei.
ſuper contritionem populi mei. Eze. xxxij.
Omnia luminaria celi merere faciem ſu
per te. ¶ Luctus deuotionis eſt vt cuʒ ani
ma viri perfecti dei dulcedine experta de
ſiet abſentiam ſponſi quo ad ſenſuʒ dulce
dinis. Ber. ad fratres de mōte dei loquens
ꝺ illo qui repellitur a lumine dei. Ad ꝙ ad
miſſus eſt ſi amat inquit flere dulce habet:
⁊ non ſine multo gemitu cogitur redire ad
conſcientiaʒ ſuā. Item luctus deuotionis
eſt qui eſt ex deſiderio diuine viſionis In
ps. ſitiuit anima ad deum. ſ. vi. ⁊c. Luctus
etiam deuotionis eſt luctus q̄ habet ani
ma viri perfecti ex magnitudine gaudij ſpi
ritualis. De luctu deuotionis intelligi po
teſt illud. Augu. in lib. de ci. dei. quanto in
quit ē quiſqʒ ſanctior ⁊ deſiderijs ſanctis
plenior tāto eius in orādo fletus vberior.
Idem in lib. ſoliloquiorum moduʒ inquit
vis habere lacrimas meas cuʒ miſerie mee
modum non videant. Impatiens eſt amor
Nec lacrimis mod⁹ ē ſit vbi amori detur
e ꝙ amatur. ¶ Luctus indifferens eſt vt
luctus afflictionis temporalis vel etiā gau
dij. Tobi. vndecio. Fleuere ambo cū gau
dio. Geneſeoſ. quadrageſimotertio. Erūpe
bant lacrime ⁊ introiens cubiculuʒ fleuit.
Secundum glo. luctus pro peccatis vel ꝑ
deſiderio celeſti conſolationem meretur.
Alius vero luctus nō. Secūdum. B. luct⁹
eorum qui perſeuerantiam nō habent nō
meretur conſolationem. Alios inquit lugē
tes video: ſed ſi de corde procederent, lacri
me nō taʒ facile ilico ſoluerent̄ in riſuʒ. nūc
autem cū habundantius ocioſa ⁊ ſcurri
lia verba profluant quā prius lacriue. La
crimas hmōi de his eſſe non arbitror qui
bus conſolatio diuina promittitur: quan
do quidē poſt illas tam facile conſolatio
vilis admittitur.

¶ Quare lugentes ſint beati.

Irca tertium notādum ꝙ prima ⁊
e maxima cauſa quare lugentes ſint f
beati ē quā domin⁹ tangit dicens
quia conſolabuntur. Simile. Luc. vi. Bea
ti qui nunc fletis quia ridebitis. ¶ Lugen
tes in futuro conſolabuntur dei viſione et
etiam multis alijs modis. Iſa. vlt. In ieru
ſalem conſolabimini videbitis ⁊ gaudebit
cor veſtrum: ⁊ Lu. xv. Dictum eſt diuiti de
lazaro nunc h̄ conſolatur tu vero crucia
ris. Jo. xv. Triſticia vera vertetur in gau
dium ꝙ ſignificauit aq̄ mutatio in vinum.
Jo. ij. Je. xxxi. Cōuertam luctum eorum in
gaudium. ¶ In preſenti enim lugentes cō g
ſolantur. Exo. xv. Aque marath. verſe ſunt
in dulcedinem. Tob. viij. Poſt lacrimatio
nem ⁊ fletum exultationem infundis. Au
gu. in li. ꝯf. quantum fleui in hymnis ⁊ can
ticis tuis ſuaue ſonantis commotus eccle
ſie tue vocibus acriter ⁊ currebant lacri
me ⁊ bene mihi erat cum eis. ¶ De tali q
habet habundantiam dulcium lacrimarū
verum eſt illud ꝙ ſolet dici cōmuniter. iſti
ſunt ſicut piſci qui natāt i aqua: de ſuauita
te iſta non guſtat cor ignobile. Prouer.
. xiiij. Cor ꝙ nouit amaritudineʒ anime ſue
in gaudio eius non miſcebitur, extraneus.
Gre. in mora. Luctu ſuo anima paſcitur
cuʒ ad ſuperna gaudia flendo ſubleuatur
⁊ intus qui de doloris ſui gemituʒ tolerat.
ſed eo refectionis pabulum percipit: quo
vis amoris per lacrimas emanat. Ideʒ in
eodem fit plerumqʒ vt in his pijs fletibus
gaudij claritas erumpat ⁊ mens que ceca
iacuerat ad inſpectionem fulgens intimi ſu
ſpirijs vegetata conualeſcat. Aliud ad bea
titudinem faciens in lugentibus luctu ſalu
bri. poteſt eſſe ꝙ tales immunes ſunt a tri
ſticia huius ſeculi que morteʒ operatur. ij.
Corint. vij. Ber. in omnibus operib⁹ tuis
memorare nouiſſima tua mortis horrorem
iudicij tremenduʒ valde diſcrimen arden
tis gehenne metum ab oculus cordis tui
nullatenus elongari patiaris. Cogita pere
grinationis tue miſeriam. ⁊ cogita annos
tuos i amaritudine anime tue ⁊ cogita hu
mane vite pericula. cogita fragilitatem ꝑ
priaʒ ⁊ in hmōi cogitatiōe ſi ꝑſeueraueris
dico tibi paꝝ ſenties qcqd foris vr̄ eē mo
leſtū dū toto corde circa interiorē moleſtiā

deꝯcuparis:ſed nec patieꝛ dñs ſine conſola
tione te eſſe:qm̄ eſt pater miſericordiaruꝫ et
deꝰ totius ꝯſolationis:⁊ cõplebit omnino
ꝙ pollicet veritas. Beati qui lugent ⁊c̄.
¶ Tertio ad beatitudinē lugētiuꝫ facit ꝙ
lachrẏme eos mūdant ⁊ ceteri effectꝰ la/
chrẏmaꝝ de qbꝰ in eaꝝ cõmēdatõe diceꝛ.
¶ De commendatione lachrẏmarum.
b c Et notādū ꝙ ad cõmendationē la
chrẏmaꝝ. Primo valere pñt exhor
tationes quas ſcriptura ſacra fac.
ad flēdū. Jere.6. Luctū vnigeniti fac tibi.
Einſdē.9. Docete filias veſtras lamentuꝫ.
Lu.23. ſup vos ipſas flete ⁊ ſuper filios ve
ſtros. Ja.4. Miſeri eſtote ⁊ lugete. Einſdē
.5. Plorate vlulantes in miſerijs veſtris.
Secūdo exēpla inter q̄ precipuū eſt exem/
plū xp̄i. B. xp̄s cõpatiꝛ ⁊ plorat: hõ patitur
⁊ ridebit: de luctu xp̄i hēs Hebre.v. Cum
clamore ⁊ lachrẏmis exauditus ē pro ſua
reuerentia. Et Lu.19. Uidens ciuitatē fle
uit ſup illā. Et Jo.11. Et lachrẏmatus ē il
lic. Primo fletu cõmēdauit nobis fletū cõ
punctionis. Crediꝛ enīꝫ fletū illū emiſiſſe in
cruce. Crux ẜo ſtatū penitentie deſignat.
In ſecūdo fletū cõpaſſionis. In tertio fle
tū deuotionis: qñ fleuit lazarū reuocaturꝰ
ad preſentē miſeriā. Ber. in ſermone xp̄m ſu
per lazaꝝ ⁊ ſuper ciuitatē fleuiſſe: ⁊ in oīo
nibus pnoctaſſe legiꝛ. Riſiſſe vero aut io/
caſſe nuſq̄. Cõmendanꝛ etiā lachrẏme ex
emplo petri. Math.26. Egreſſo foras fle
uit amare. Jero. in epl'is. Petrū ter negā
teꝫ in locū ſuū amare reſtituere lachrẏme.
Itē exemplū magd. Lu.7. Lachrẏmis ce/
f pit rigare pedes eius. Tertio ad cõmenda
tionē lachrẏmarū põt locus valere in quo
ſanctꝰ. Aug: In valle miſerie ſumus: in qua
eo magis flendus eſt quo minꝰ flemꝰ. In
p̄s. Aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in
valle lachrẏ. Eccle.22. Muſica in luctu i/
portuna narratio. Quarto tp̄s in quo ſu/
mus. Eccle.3. Tēpus flendi ⁊ tp̄s ridendi:
tp̄s flendi eſt in preſenti vbi eſt multa ma
teria fletus ⁊ lachrẏme ſunt in ſuo valore.
Materia fletus ſunt iniurie dei ⁊ ꝯtume/
lie: ſtrages animaꝝ: incolatus p̄ſentis mi
ſerie: dilatio patrie. De multiplici mate/
ria fletꝰ requireꝛ in tractatu de luxuria ca
pitulo de choreis. In futuro erit tp̄s riden
di: q erit in paradiſo nõ habebūt materiā
fletꝰ. In his vero q erūt in inferno lachrẏ
me nulliꝰ erūt valoris: tūc abſterget deus
oēm lachrẏmaꝫ ab oculis ſanctoꝝ. Apoc.
vij. Jſa.xxv. Auferret dñs deus oēꝫ lachrẏ
maꝫ a boni facie. B. Felices lachrẏme q̄s
pia manus ꝯditoris abſterget. Licet ride/
būt electi pleno ore. Job.8. Deus nõ ꝓhi
ciet ſimpliceꝫ: nec porriget manū malignis
donec impleaꝛ riſu os tuū ⁊ labia tua iubi
lo: hic rideꝛ ore ſemipleno: qꝛ h̄ impleꝛ il
lud. Prouer.14. Riſus dolori miſcebitur.
¶ De virtute lachrẏmarum.
d De virtute lachrẏmaꝝ. Notādū eſt
ꝙ lachrẏme p̄mo animaꝫ mundāt b
Aqua etiā lachrẏmarū ē velut ma
re eneū in quo ingreſſuri tabernaculū: vel
tēplū manꝰ ⁊ pedes lauabāt. Exo. viii. Et
.3. Re.7. Aqua etiā lachrẏmaꝝ eſt lauato
riū in clauſtro ſpūali. Et aq̄ de puteo eſt: ſi
lachrẏme veniant de ꝓfundo peccatoꝝ: ⁊
ſi ſint de ꝓprijs peccatis tunc eſt puteꝰ in
ipſo clauſtro: ſiue ſit ꝓ peccatis alienis ⁊
nõ ꝓ ꝓprijs tūc hꝫ clauſtrū illud aquā q̄ſi
de alieno puteo ⁊ videꝛ hic maliū ꝓuiſorē.
Si vero lachrẏme ſunt ꝓ incolatu huiꝰ mi
ſerie: vel ꝓ dilatione patrie: tunc eſt aq̄ q̄ſi
de fonte viuo. Jo.4. Aqua quā ego dabo
ei fiet fons aque ſalientis in vitā eternam.
Aqua lachrẏmarū balneū eſt in quo ab/
luunꝛ anime: vt ſponſe regis celeſtis fiant.
Je.4. Laua a malicia ieruſaleꝫ cor tuū vt
ſalua fias. ¶ Itē lachrẏme delent litteras
mortis quas q peccat diabolo ſcribit ma/
nu ꝓpria in libro ꝯſcientie. Dan.7. Sedit
iudiciū ⁊ libri aperti ſunt: libri inq̄. ſ. ꝯſcien
tiaꝝ. Littere iſte effuſione ꝓpriꝫ ſanguinis
delēde eēnt ſi aliter deleri nõ poſſunt etiā
ſic xp̄s deleuit cẏrographū nobis contra
riū. Col.2. Delēs ꝙ aduerſus nos erat cẏ
rographuꝫ decreti ꝙ erat ꝯtrarium nobis
ipſum tulit de medio affigens illud cruci.
Item diabolum ſubmergerat. ¶ Aqua la
chrẏmaꝝ ē q̄ſi mar rubrū vbi pharao infer
nalis cū exercitu vitioꝝ ſubmergitur. Exo.
.14. In p̄s Cõtribulaſti capita draconū in
aquis. ¶ Itē lachrẏme terram cordis irri
gāt ⁊ fecūdāt. ¶ Aqua lachrẏmaꝝ eſt vbi
fons paradiſi. Gen.2. Fons aſcēdebat de
terra irrigās vniuerſam ſupfaciem terre.
Eccl.24. Rigabo ortū plātationis. In p̄s.
Qui ſeminant in lachrẏmis in exultatione
metēt. ¶ Itē lachrẏme holocauſtum ipin
guāt. Greg. ſup Eze. Holocauſtū ariduꝫ eſt
boni opꝰ ꝙ orationis lachrẏme nõ infun
dūt. Holocauſtū pingue eſt bonū opus ꝙ
cū agit ēt lachrẏmis impinguaꝛ. ¶ Item la
chrẏme ardorē ꝯcupiſcentiaꝝ ſedant. Gre
in mor. Flāma ſuggeſtionū diaboli citiꝰ ex
tinguit vnda lachrẏmaꝝ. Si aliquis vide
rit domū ꝯſcie ſue igñatie ꝯcupiſcētie ſuc
cendi recurrere dꝫ ad aquam lachrẏmaꝝ.
¶ Itē mentē humiliant. Prouer.12. Meror
in corde iuſti humiliabit eū. ¶ Itē mēteꝫ mi
tigāt. B. in ſmonibus equū in domitū fla/
gella domāt: animā immitē ꝯtritio ſpūs ⁊
aſſiduitas lachrẏmaꝝ. Et vt breuiꝛ dicaꝛ
oēm ſpūaleꝫ infirmitatē ſanāt. Job.v. Me
rētes erigit ſoſpitare. Itē adeo ꝙ hõ vult i
petrāt. 1. Reg.1.c. Cū eſſet anna amaro aio
orauit dñm flēs largiꝛ que a dño exaudita
eſt. Jſa.38. dictū eſt Eze. Uidi aiaꝫ tuam ⁊
voce ſanaui te. Tob.iij. orauit Tob. cuꝫ la
chrẏmis ⁊ Sarra ſimiliꝛ ⁊ exaudite ſunt p̄
ces amboꝝ. Judith.8. Indulgentiā eiꝰ cū
lachrẏmis poſtulemꝰ. In p̄s. Auribꝰ perci/
pe lachrẏmas meas. Aug. Que violēte ſūt
in ꝑabꝰ. Itē poſuiſti lachrẏmas meas in
ꝯſpectu tuo. Je.31. In fletu venient ⁊ i mi
ſericordia reducā eos. xp̄s cū lachrẏmis p̄
ces offerens exauditꝰ eſt. Heb.5. ¶ Itē la
chrẏme oculū cordis clarificāt: vñ aqua la
chrẏmaꝝ ē natatoriū ſẏloe. Jo.9. Abij ad
natatoria ſẏloe: ⁊ laui ⁊ vidi. Gre. Mēs la
chrẏmis baptizata in ꝯtēplatiõe videt lim
pidius. Idē ſepe qđ torpentes latuit flenti
tibus ſubtiliꝰ inoteſcit. Aq̄ lachrẏmaꝝ eſt
colliriū viſuꝫ iuuās. Apoc.iij. Collirio i vn
ge oculos tuos vbi videas. ¶ Iteꝫ lachrẏ
me mentē eleuāt. Gen.7. Multiplicate ſūt
aq̄ ⁊ eleuauerūt arcā in ſublime. Greg. in
mora. Cū ꝑ fletū mens ad ſūma rapiꝛ cõ/
punctiõis ſue penā gaudens miraꝛ ⁊ libet
affici: qꝛ in afflictiõe ſua ſe ꝯſpicit ad alta
ſubleuari. ¶ Itē lachrẏme vitam ꝑditā re
cuꝑant. Gre. Tp̄s redimimꝰ qđ añ actam
vitā q̄ laſciuiēdo ꝑdidimꝰ flendo recuꝑa
mus. ¶ Item regnū celoꝝ q̄ſi q̄dā vi obti
nēt. Gre. in omelijs. Regnū celoꝝ rapi vult
nr̄is fletibꝰ ꝙ nr̄is meritis nõ debeꝛ. La/
chrẏme vbi virtꝰ eaꝝ breuibꝰ verbis exp̄
maꝛ ꝑanꝛ in celo in terra: ⁊ in iferno. In
celo vñ Eccl.35. Nõ ne lachrẏme vidue ad
maxillā deſcendūt ⁊ exclamatio eiꝰ ſup de
ducentē eas. A maxilla.n. aſcendūt ad ce/
lū. In terra oꝑanꝛ cū multiplices habeāt
effectꝰ in hoibꝰ vt prius oſſuꝫ eſt. In ifer
no cū ignē infernalē extinguūt q̄ntū ad eū
q eas effundit. ¶ Itē lachrime pñt in deū
in āgelos in hoies ⁊ in demones. In dñi
dū eū: q̄ſi cogūt ad miſerandū. Uñ ſup illō
Tob.iij. Tūc Tobias igemuit ⁊ cepit ora
re cū lachrẏmis. dicit Glo. Oratio deū le/
uit. lachrẏma cogit: lachrẏme deū faciunt:
q̄ſi obliuiſci iniqtatuꝫ nr̄aꝝ lachrẏme etiā
āgelos letificāt. Lu.15. Gaudiū eſt āgelis
dei ſuꝑ vno peccatore pniaꝫ agēte. ſm. B.
Delicie angeloꝝ ſunt nr̄e lachrẏme. Idem
donū āgeloꝝ ſunt lachrẏme penitētiū. In
demones poſſunt lachrẏme cū in eis ſub/
mergantur vt prius dictum eſt.
¶ De impedimentis lachrẏmarum.
Circa q̄ttuor notan. ꝙ. vi. videnꝛ eē
e impedimēta lachrẏmaꝝ. ¶ Primuꝫ l
eſt ſuꝑbia q̄ eſt vti terra arens. Jo
ſue.15. Et Judicū.1. Terrā arenteꝫ dediſti
mihi. In p̄s. Aia mea ſicut terra ſine aq̄ ti
bi. Humilitas eſt q̄ſi aq̄ductꝰ ꝑ queꝫ lachrẏ
me veniūt quē diabolꝰ vult incidi. Judith
vij. Incidi p̄cepit holofernes aq̄ductū. Ip
ſa eſt vallis ad q̄ deſcēdūt aq̄ lachrẏmaꝝ.
¶ Secūm ē amor terrenoꝝ. vñ caẏn interfe
cit abel. Gen.4. Caẏn inter poſſeſſio. Abel
luctꝰ Gen.26. Eis puteos quos foderant
ſm Abraā obſtruxerūt paleſtini implentes
humo. ¶ Tertiū eſt duricies ſiue impietas.
Gen.29. Os putei grādi lapide claudeba
tur hoies q nõ hñt pietatē ad primū non
inueniūt deuꝫ ſibi miſericordē. Ideo corda
eoꝝ ſunt vt petra duriſſima. Job.12. Si cõ
tinuerit aq̄s oīa ſiccabunꝛ. Jõ neceſſe eēt
vti virga dei percuterenꝛ vti aq̄ lachrẏma
rū inde exiret. Deut.8. Eduxit riuos viuos
de petra duriſſima. Itē in p̄s. Percuſſit pe
trā ⁊ fluxerūt aq̄ ⁊c̄ ¶ Quartū ē nimia oc
cupatio. Gen.36. Annā iuēit aq̄s calidas
in ſolitudine. Jſa.22. Recedite a me ama
re flebo. ¶ Quintū ē igñantia ꝙ impedimē
tū tāgit dñs. Lu.19. dicēs. Si cognouiſſes
⁊ tu ſuppie fleres. ¶ Sextū ē pcti magnitu

do.B.in.de ꝯſideratiõez. Si doles ꝯdoleſ: ſi nõ doleo tñ: ⁊ maxime ſciēs a ſalute lon gi⁹ abſiſtē mēbꝛuȝ ꝙ obſtupuit ⁊ egrū ſeſe nõ ſentientē piculoſi⁹ laboꝛare. Gre.i ome. loquēs de pħo ⁊ magdal. ⁊ xpo. Inē duos egros medic⁹ aderat: ſed vn⁹ eger in febꝛe integrū ſenſuȝ tenebat. Alter vero in febꝛe carnis ⁊ ſenſuȝ pdiderat mētis. In egritu dine ſenſuȝ pdiderat: q ħ ipſum ꝙ a ſalute longe eſſet ignoꝛabat.

¶ Coadoptio luctus in donum ſcientie.

m Irca .v. no. ꝙ luctui adaptaē donuȝ
e ſcie. vñ Inēli. hõ ſcie ſpū illuſtranē vt ſciāt qb⁹ malis inolnanē. ¶ Hāc adaptionē inſinuat ſalomõ Eccleſiaſtes .i. q addit iqt ſciaȝ addit ⁊ doloꝛē. Nõ põt hõ ſcire in qb⁹ bonis vel malis ſit in pñti vita ⁊ nõ eſſe in luctu. Mala. n. p ſe luctū indu cūt. Bõa ꝟo tpalia cāȝ luct⁹ .i. pctñ. Aug. Si bñ ē times: ſi male doles. Hāc adapta tiõez inſinuat nobis ipſa natura. Ad idem enim membꝛum pertinent viſus ⁊ luctus. Idem inſinuatur nobis. Lu. 12. Videns ie ſus ciuitatem fleuit ſuper eam.

¶ De eſurie iuſticie. 12

a Equitē de eſurie iuſticie ⁊ recte poſt pdicta de ea dicendū eſt: qꝛ pdicta valēt ad eſuriem iuſticie. ¶ Hūilitas q̄ ad paupꝛtatez ſpūs ptinet: valet ad hāc eſuriē qꝛ hūilis ſentit ꝓpꝛaȝ vacuitatē: iõ eſurit re
a pletiõez: ⁊ ꝯtrio ſupb⁹ q hȝ vacuā plenitudi nē hȝ faſtidiū iuſticie. ¶ Itē paupꝛtaſ volū taria aīaȝ euacuat ab amoꝛe mūdi. vñ red dit eā capacē amoꝛis veri boni. Amoꝛ enī mūdi ⁊ amoꝛ veri bõi mutuo ſe expellunt ab aīa: Coangustatū ē. n. ſtratū vt alē deci dat ⁊ palliū bꝛeue amoꝛis vtrūq; opire ñ põt mūdū. ſ. ⁊ veꝝ bonū. Iſa. 28. ¶ Man ſuetudo valet ad hāc eſuriē: qꝛ aīam eua cuat ab amoꝛe iuſticie: hoīeſ imites eſuriūt maliciā ſeu ꝓximi iniuriā. Iō nõ pñt pfe
b cte eſurire iuſticiā. Luct⁹ etiā facit ad hāc eſuriē: q. n. lugēt ⁊ cogitāt ānos ſuos i ama ritudine aīe ſue: ⁊ cupiūt facere dignos fru ct⁹ pnīe: volentes ſuire iuſticie ſicut in iu ſticie ꝑus ſuierūt. Ro. 6. Sicut exhibuiſtiſ mēbꝛa veſtra ſuire imūdicie ⁊ iniqtati ad iniqtatē: ita nūc exhibete mēbꝛa veſtra ſ uire iuſticie. B. Eſurie iuſticie ad pcedentē oꝛdinat btitudinez hīs pbis. Quid aliud

inqt eſt ħ ꝯſolatio q̄ lugētib⁹ ꝓmittit q̄ p cedēs de ſpē venie gr̄a deuotõis ⁊ ſuauiſſi ma delectatio boni: guſtus ſapie iȝ exigu⁹ qbus interim benigniſſim⁹ dñs afflictā re frigerat aīam: ſȝ guſt⁹ ille nihil aliud ē q̄ ir ritamentū deſiderij ⁊ incentiuū amoꝛis: ſic ſcriptū eſt: q edūt me adhuc eſuriēt ⁊ q bi būt me adhuc ſitiēt: ꝓpterea illico ſubiſcri bit q eſuriūt ⁊c. ¶ Et no. ꝙ iuſticie ħ ſumi põt gñalit ꝓ ꝓbitate ſeu bonitate ſeu recti tudine vite ad ꝙ ptinet ꝙ dicit Glo. Ama toꝛes inqt veri boni qb⁹ nõ ſatis eſt: ꝙ iu ſti ſunt: ſȝ ſemꝑ ſitiūt op⁹ iuſticie: vel ꝓt ſu mi iuſticia ꝓut ad eā ptinet reddere vni cuiq; ꝙ ſuū eſt: vñ Glo. Iuſticia ē ſua vni cuiq; tribuere ſibi ⁊ ꝓximis ⁊ deo. ¶ Itē põt ſumi ꝓut ħ attendit in iflictiõe pena rū: vñ. B. in ſmonib⁹. Alij inqt tā vehemē ter ꝯ alioꝝ delicta zelant vt videri poſſūt eſurire ⁊ ſitire iuſticiā ſi eēt apud eos dedi ſet quoq; pctis idez iudiciū: ſed nūc pon dus ⁊ pond⁹ vtrūq; abhoīatio apd deū: Nā ꝯ alios tā iprudenti q̄ inaniter exuūt ſeipſos tam inſipiēter q̄ inutilit palpant. ¶ Eſuriez iuſticie intelligas nõ quemcūq; amoꝛē iuſticie: ſȝ amoꝛem valde intenſum. ¶ Et no: ꝙ opa bõa cib⁹ ſunt aīe: ꝟtutes d enīȝ q̄ ſunt q̄ſi qdā mēbꝛa aīe: inde ſuſten tanē reficiunē augenē roboꝛāē. Io. 4. Me us cib⁹ ē vt faciā volūtatez ei⁹ q miſit me. Ad ꝟtutes ptinet illud. Iſa. 4. Panez ve ſtrū comedem⁹. Ipſe de laboꝛe ſuo viuit: ꝓpꝛijs enīȝ opib⁹ paſcunē ⁊ ſine illis defi ciūt. Iõ recte dī eſuries eē iuſticie. Eſuries enīȝ ē reſpectu nutrimenti ⁊ refectiõis: qui eſuriūt ⁊ ſitiūt iuſticiā .i. vite rectitudinem vel bõitatē: bti ſunt qꝛ ſatiabūē in futuro. Adepto ꝙ deſiderāt. dicit Interl. Tūc. n. nullus erit cū eis q bon⁹ nõ ſit ⁊ q bñ non agat. Itē q iuſticiā ſcdo mõ eſuriūt tūc ſa tiabunē. Totalit. n. viuēt deo: vñ ſe totalit reddet deo a quo totalit hñt ⁊ ſic ꝟe erūt iuſti. Itē q eſuriunt iuſticiaȝ tertio mõ tūc ſatiabunē: qꝛ tūc nulliū malūȝ relinquiē in punitū. Tūc. n. iplebiē illos. Pſ. Letabiē iu ſtus cū viderit vindictā. Itē q eſuriūt ⁊ ſi tiūt iuſticiā hñt beatitudinē vie. ¶ Pꝛimo e ꝓpter leticiā q̄ iuſticiā cõicat. In. pſ. Iu ſticie dñi recte letificātes coꝛda: ecõtrario in iuſticiam comitaē miſeria: aqua miſeria

ipſi immunes ſunt. Prouer. xiiij. Miſeros facit populos pctm. Aug. in lib. de lib. ar. Tāta eſt btitudo iuſtitie vt nemo ab ea niſi ad miſiā poſſit abſcedeē. ¶ Scdo qꝛ q̄n to habēt maioꝛē eſuriem iuſtitie: tāto hñt maioꝛē letitiā opādo iuſtitiā. Prouer. xiij. Deſideriū ſi ꝯpleaē delectat aīaȝ. In eo dē Lignū vite deſideriū veniēs. ¶ Tertio qꝛ ſpūalē caritatē hñt. eſuries. n. iuſticie at teſtaē ſpūali ſanitati ſic rectitudo appeti t⁹ coꝛpoꝛali ſanitati. ¶ Quarto qꝛ eſuriez iuſtitie ſequiē hūdātia bonoꝝ opm: vñ mī tiplicaē leticia annexa btõ opi. ¶ Aīa bo nis opib⁹ hūdās ē: ſic arboꝛ būdicta hñs fructū hūdātiā. Aīa vero ſine opib⁹ ē vt arboꝛ maledicta. Mat. xxi. Nunq̄ ex te fru ct⁹ naſcaē in ſempiternū. Ait dñs maledi ctus ficul. ¶ Itē aīa hūdās bonis opib⁹ ē vt mulier q̄ letaē de multitudine filioꝝ: q̄ ꝟo ē ſine opib⁹ ē vt mulier ſterilis q̄ ſe mi ſerā reputat. I. Re. I. c. Ait anna q̄ fuit ſte rilis mulīr inqt infelix nimis ſū ego. ¶ Et no tādū ꝙ ſic mulieres ſteriles multū deſide rāt fructū. Sic aīa multū deſiderare debet fructū bonoꝝ opū. ¶ Exēplū pmi deſiderij habes in Rachele. Gen. xxx. Da mihi inqt liberos alioqn moꝛiar. ¶ Exēplū ſcdi deſi derij in Bernardo dicēte ſup eaȝ q̄ miti⁹ me pueres o amara moꝛs vite viſu q̄ fru ctuū: nā vita ſine fructu grauioꝛ moꝛs. Deni q; duo mala paē arboꝛi in fructuoſe: ſecu ris ⁊ ignis. Fame iuſtitie multi ſci moꝛtui ſunt mundo: multi etiā moꝛtui ſunt moꝛte coꝛpoꝛali qꝛ ꝓ illa moꝛti ſe expoſuerūt: eſu riēda. ē iuſticia vt theſaur⁹ aliq̄s theſauris ſpūalēs. Eccle. xxix. Pone theſauruȝ tuū in pceptis altiſſimi ⁊ pderit tibi magis q̄ au rū. Alios theſauros relinqt hõ cū moꝛiē ſȝ hūc theſauꝝ ſecū refert. Nõ ē ceſſandū a bonis opib⁹ ꝓ amico aliquo. Bona. n. opa faciūt hoī ſocietatē i moꝛte cū amici nolūt h facere. Apo. xiiij. Opa. n. illoꝝ ſequnē il los. Bona opa hoīem oꝛnāt ⁊ honoꝛāt in illa magna cura q̄ erit cū fiet vniuerſale iu diciuȝ. In. pſ. Aſtitit regina a dextris. t. ⁊c. ¶ Itē bõa opa i futura vita hoīez paſcūt. Prouer. vlt. Date illi de fructu manuū ſua rū. De iuſticia reqriē in tractatu d̄ virtuti b⁹ cardinalib⁹ vbi hēs ſpālē tractatū de ſ ipſa. Aptaē aūt eſuries iuſticie dono foꝛti

tudinis: vñ interli. Eſuries iuſticie ſpū foꝛti tudinis ſuleiter: ne i via laſſeſcat. Itē Glo. Nec ꝟtus ſine ſpū foꝛtitudinis nõ ipleē: qꝛ p eū eſuriēdo ad ſacietatē: qñq; venim⁹: Aliq vero ideo eſuriez iuſticie dono foꝛti tudinis adaptāt: qm̄ de refectiõe ⁊ exerci tio opnȝ ē robur ꝟtutū. Poſſet tñ dici in q̄ de foꝛtitudie: eſt iſta eſuries ſicut de foꝛ titudine vis apetitiue coꝛpalis eſt eſuries coꝛpalis: ⁊ de debilitatiõe faſtidiū: ⁊ ſicut de foꝛtitudine bellica ē eſuries certaminū: ſic d̄ dono foꝛtitudis eſuries iuſticie i pñti q̄ certamen habet Job. 7. Militia eſt vita hominis ſuper terram.

¶ De miſericoꝛdia. 13

Equiē de miſericoꝛdia de q̄ ꝯgrue
a poſt pdicta tāgendū eſt: qꝛ poſt co hibitionē coꝛdis p paupꝛtatez ſpūs a bono ꝙ inē vos eſt: ⁊ p māſuetudinez a malo ⁊ poſt ablutiõez coꝛdis p lauacrū la chꝛymaꝝ neceſſaria eſt directio coꝛdis ad veꝝ bonū: ad q̄ ptinet eſurieſ iuſticie: ⁊ de inde ad malū ꝙ ſit p miſicoꝛdiā q̄ malis ꝓ ximi cõpatimur. ¶ Miſicoꝛdes ꝟo iõ bti a ſunt qꝛ iſtas patētes hñt euāgeliū ꝙ ipſi mi ſericoꝛdiā ꝯſequunē. Miſicoꝛdes alienaȝ miſiā in pñti p cõpaſſionez aſſumunt: ⁊ iõ in futuro a ꝓpꝛia miſia liberi erūt: miſeri coꝛdes in xp̄m in mēbꝛis ſm a miſia nunc liberāt: iõ in futuro iure viciſſitudinis xp̄s eos a miſia liberabit. De miſicoꝛdia req re in tractatu cardinaliū virtutum: vbi hr̄ ſpālis tractat⁹ de ipſa. Ea vero q̄ ponunē ibi ad ipſi⁹ cõmendationez valere põt ad oſtendendū miſicoꝛdiū beatitudinē. ¶ Ada ptaē aūt miſericoꝛdia dono ꝯſilij: vñ Glo. Miſicoꝛdia eget ſpū ꝯſilij ſine quo nemo circūſpecte miſeē. Iniciū. n. ſui miſeri finis eſt pro alio moꝛi. Oꝛdo enim eſt miſerendi vt vnuſqſq; incipiat a ſe. Finē xp̄s iſinuat pro peccatoꝛibus moꝛtuus ex miſicoꝛdia. Miſericoꝛdiam ſpecialiter conſuluit veri tas inueni reqrenti qd boni faceret vt vi tam eternaȝ haberet. Si vis perfectus eſſe: vade ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pau peribus. Mat. xix. ¶ Et notandum ꝙ ve re miſericoꝛs eſt qui eſt miſericoꝛs de ſuo. Bernar. in ſermonibus. Sunt alij miſeri coꝛdes de hijs que ad ipſos nõ pertinent

ꝗ ſcandalizanť ꝙ nō dať hoībus hñdanť: ſic tamen vt nihil penitus eos grauet: ꝗ ſi miſericordes eēnt de ſuo facere deberēt miſericordiā ſi nō poſſent de ſubſtātia terrena de voluītate bona darēt ꝗ cōtra eos forte peccare videnť: indulgentiā darent dulce ſignū verbū bonū ꝙ eſt ſup datum optimū vt eoꝝ mētes ad penitētiaꝫ ꝓuocarēt. deniqꝫ ⁊ hijs omnibus quos in peccato eē cognoſcerēt cōpaſſionē inpenderent ⁊ orationem. Aliogn miſericordia coꝝ nulla ē. ⁊ miſericordiam cōſequuntur nullam.

¶ De munditia cordis.

Equiť de mūditia cordis de q̄ hoc mō diceť. ¶ Primo ponenť eiꝰ deſcriptiōes. ¶ Scdo tangeť de hijs q̄ mūditiā efficiūt vel cuſtodiūt. ¶ Tertio oſtendeť q̄re mūdi corde ſint beati. vbi tāgeť de hijs q̄ pertinēt ad cōmendationem mūditie. ¶ Quarto tangeť de partibꝰ mūditie. ¶ Quinto oſtēdeť ꝙ bonū huic beatitudini aptetur.

De ſcriptiones munditie.

a Ura primū notādū ꝙ mūditia ſic
c deſcribiť: mūditia ē vtriuſqꝫ hoīs integritas diuini amoris intuitu obſeruata pōt etiā ſic deſcribi. mūditia ē puritas aīoēm abhorrēs in mūditiaꝫ. B. in epiſtolis. Dicit ꝙ puritas cordis cōſiſtit in q̄renda gloria dei ⁊ vtilitate pximi. ⁊ loquiť de puritate cordis reſpectu opū. ¶ Sup illud vero. Mat. v. Beati mūdo corde dicit interli. quos nō arguit cōſciā peccatorum. Octauo que efficiunt munditiam.

b Irca ſcdm notādū ꝙ. viij. ſunt q̄
c videnť valere ad mūditiaꝫ efficiendaꝫ vel cuſtodiend. ſ. ¶ Primū eſt aqua ſapie ſalutaris multū valet ad mūditiā ꝙ hō libenť audiat verbū dei vel ꝙ libenť ſtudeat in ſcriptura ſacra. Joel. xiiij. Uos mūdi eſtis pp ſmonē quē locutꝰ ſuꝫ vobis. Eiuſdē. xvij. Scifica eos in veritate. ſmo tuꝰ veritas ē dupliciť valet ſmo dei ad mūditiā. ¶ Primo q2 oſtēdit maculas cordis: ⁊ ſcdm hoc dr̄ ſpeculū. ſcdo q2 dat aquā gr̄e. Prouer. xiiij. Doctrina bona dabit gr̄am. Et figuratꝰ ē p lauatoriū de quo legiť. Exo. xxxviij. Qd hēbat ſpecula exterius in qbus ingredientes tabernaculū ī mūditiā ſuā videre poterāt ⁊ intꝰ aquā vnū cā lauabāt. ¶ Sapie ſtudiū ad mūditiā valꝫ q2 tollit otiū ꝙ ē occaſio in mūditie. Ber. oīuꝫ tētatōnū ⁊ cogitationū malaꝝ ⁊ inutiliū ſentina ē otiū. pterea generat caſtas affectiōes: vñ dr̄ vinū generās virgines: zac. ix. i. Uirginales affectiōes. Ber. ſup cant. Intrat ſapia duꝫ ſenſuꝫ carnis īfatuat purificat intellectū cordis palatū ſanat ⁊ repat ſano ⁊ palato ſapiaꝫ bonū ſapit ipſa ſapia q̄ in bonis nullū meliꝰ. ¶ Scdm ē cōtritio cordis ex qua aq̄ ē lacrimaꝝ. multū valet ad mūditiā ꝙ hō frequenť ſe ablaat cū aq̄ iſta. cui aq̄ ad miſcendꝰ ē cinis: memoria. ſ. pprie mortis vł tpalis vel eterne. vel etiā memoria dñice mortis p hūc modū fit lexiua ad ablnendū valde efficax in qua bonū eēt lauare. q. p ſingulas noctes linteamina illiꝰ lecti in quo tantus hoſpes dꝫ iacere dš. ſ. hāc ablutionē nō dedignabitur facere dicēdū lꝫ rex eēt lauabo p ſingulas noctes lectū m. ¶ Tertiū ē frequēs cōfeſſio. cōfeſſiōe mūdandū eſt tēpluꝫ ſpūale ꝙ figuratū ē. i. mac. iiij. Ubi legiť ꝙ iudas mūdauit templū a gentibꝰ inquinatū. Judas enīꝫ ꝯfitens int. ¶ Attendēda ſunt vero verba q̄ ibi dicit iudas. ecce inquit contriti ſunt inimici noſtri. aſcēdamꝰ miſericordie mundare ſancta ⁊ renouare: contritio inimicorū mundationem inde precedit. ſic cōtritio de peccatis q̄ʒ exauditū verbi diuini homo recipit precedit cōfeſſionem peccatorum in pſ. Facta eſt iudea ſanctificatio. Eius. iiij. Re. v. Uade ⁊ lauare ſepties in iordano. ſepties in iordano lauatur qui humiliter. vij. Criminalia confiteť. Ber. in epiſtolis ad quandaꝫ virginem. Audi cui places. Ama vnde places. Ama confeſſionem ob q̄ʒ amaris. Ama confeſſionem ſi affectas decorem confeſſioni iungiť decor idgitur pulcritudo in pſ. Confeſſionem ⁊ decoreꝫ induiſti: confeſſio ⁊ pul. in cōſ. eius re nera vbi confeſſio ibi decor. ¶ Quartuꝫ ē vite auctoritas tam in victu q̄ʒ in veſtitu ſicut defricatio ⁊ abſterſio cū panno aſpero valere ſolent ad emēdationeꝫ ſcipho. ſic vite auctoritas valet ad munditiam ſpiritualem de hac aſperitate habemꝰ exemplū in ioanne baptiſta. Mat. iij. Ipſe autem ioannes habebat veſtimentum de pilis camelorum ⁊ zonam pelliceam circa lumbos ſuos

Eſca enīꝫ eius erat locuſte ⁊ mel ſilueſtre. ¶ Quintū eſt elemoſynarū largitio. Luc. xi. Uerūtamē ꝙ ſup eſt date elemoſynaꝫ ⁊ omnia mūda ſunt vobis. ¶ Sextū ē orō. Lu. ix. Facta ē dū oraret facies eius altera ⁊ veſtitꝰ eſt albus ⁊ refulgens. Mundicia orādo acquiritur. Jō orat Pſalmiſta: Cor mundū crea in me deꝰ. Mat. 8. Dñe ſi vis potes me mūdare. Orādo etiā ꝯſeruať. ij. Mach. 14. Scē ſcōꝝ dñe conſerua in eternū domū iſtā impollutā q̄ nup mūdata eſt. ¶ Septimū ē lima correctōis: ꝗ mūdiciā deſiderat correctioneꝫ nō fugiat ſed appetat. B. in ſmonibꝰ. Sūt ꝗ peccata ſic ꝯfiteť vt videri poſſint ex deſiderio cordis mūdandi id agere Omnia. n. in ꝯfeſſiōe lauant niſi ꝙ ea q̄ ſpōte dicūt alijs. ab alijs pacientēr audire nō pñt. Qui ſi vere mundari deſiderarēt vt videť nō irritarenť ſꝫ hñent aliquē ꝗ ſuas illis maculas dēmōſtraret. Gre. Jlle ſolus amicus meus erit ꝗ aſſeuerantū diſtricti iudicis maculas mentis mee tergit. Sūt quidaꝫ infelices ꝗ a lima correctiōis ex q̄ debuerūt ꝯtrahere mūdiciā potiꝰ ꝯtrahūt rubiginē: dū ꝺ correctione indignanť ⁊ deteriores ſiūt. De tali pōt dici illud. pſ. Deduxiſti eū ab emūdatione vel emēdatiōe. i. vñ debebat mundari vel emēdari. ¶ Octauū ē ignis tribulationis quo dñs purgat illos: quos auꝝ ⁊ argētū reputat. vñ gaudere dꝫ hō cum videt ſe in igne tribulatōis poſitū. Jac. i. Oē gaudiū exiſtimate frēs cūꝰ in varias tēptatiōes inciderit̄is. Jlle ꝗ in igne tribulatiōis p ī patientiā exuriť paleā ſe eſſe oſtēdit nō aurū vel argentū. vnde multū pōt timere illud. Mat. 3. Paleas aūt cōburet igni inextinguibili. Ambro. ſup beati immaculati. Sicut aurū bonū ita eccleſia cū vriť detrimenta non ſentit: ſed magis fulgor eius augetur. ¶ Et no. ꝙ in veteri lege fiebat triplex ſanctificatio. ¶ Primo p aquā expiatiōis. De qua. Numeri. 30. ¶ Scdo p ſanguinē. Hebre. 9. Omnia pene ſꝫ legē in ſanguine mūdanť. ¶ Tertio vnctiōe vbi tabernaculuꝫ ⁊ vaſa eius. ⁊ Aaron cū filijs ſuis. Exo. 30. Et poſſunt h̄ rferri ad triplicē baptiſmū. ſ. baptiſmū fluminis ꝗ pprie dr̄ baptiſmꝰ et baptiſmū ſanguinis quo btūs Mauriciꝰ cū ſocijs ſuis baptizatꝰ ē: ⁊ baptiſmū flāmis. ſ. ſpūs ſancti quo ſaluanť illi ꝗ nō poſſunt hēe baptiſmū: ſed credūt ⁊ ꝯterunť ꝺ peccatis ſuis: ⁊ libēter reciperent baptiſmū ſi poſſent hēe: vel in ablutiōe p aquā facta intelligi pōt ſanctificatio q̄ fit p ſolā gr̄am vel vt in paruulis ꝗ baptizanť. Jn ablutiōe facta cū ſanguine intelligiť ablutio q̄ fit p penitentiā q̄ eſt q̄dā carnis mortificatio ⁊ crucifixio. Gal. v. Qui xp̄i ſunt carnē ſuam crucifixerūt cū vicijs ⁊ ꝯcupiſcentijs p ſanctificationē vero vnctiōe facta ſignať ſāctificatio q̄ fit p augmētū gr̄e ⁊ ſpāliť ſanctificatio q̄ fit ī miſterijs eccle. Sicꝫ. n. mūdiora ſuāda ſunt calix ⁊ alia vaſa eccleſie q̄ʒ vaſa cōia: ſic miniſtri eccle maioris mundicie dñt eē q̄ʒ laici. Exo. 30. Eadē vnctiōe iubēť ſanctificari. Aarō ⁊ filij eiꝰ ⁊ vaſa tabernaculi. Jn eccla ēt miniſtri eccleſie hñt quoddā ſpāle ſacramētū. ſ. ſacramētū ordinis quo excellētius ſanctificenť. ¶ Et no. ꝙ ea que intrabāt vnctionē illā inſinuāt quō miniſtri eccleſie dēnt ſāctificari. ¶ Primū erat mirra pura ⁊ electa ſic dr̄ mirra illa q̄ ſpōte manat ab arbore. ⁊ eſt pcioſior q̄ʒ illa q̄ eliciť p inciſionē corticis ⁊ ſignificat mortificationē carnis q̄ fit in iuuētute q̄ deo eſt gratior ⁊ homini vtilior. Prius mirra penitentie ꝯdiēda eſt q̄ʒ vermibꝰ vitioꝝ computruerit. myrra ē fatuitas aliquoꝝ: ꝗ myrra iſta voluīt ſe inungere donec toti cōputruerint vermibꝰ vitioꝝ. ¶ Secūdū eſt cynamomū ꝙ ē cineree coloris: qđ cū frangitur in modū nebule ſpiramētū emittit viſibile: vt eliciť ex Glo. ſup Exo. 30. Et ſignificat hūilitatē miniſtroꝝ eccleſie q̄ talis dꝫ eē vt populū viſibiliť edificet cuꝫ debeat eē exēplaris. ¶ Tertiū erat caſſia q̄ creſcit in aqs ⁊ ſignificat fidē q̄ in aqs ſacre ſcripture creſcit: ⁊ ſic tenēda eſt vt accipiť ex aqs ſacre ſcripture. Nō. n. dꝫ hō ſeq rōneꝫ ſuā in his q̄ fidei ſunt. ¶ Quartū erat calamus. Et dicit Glo. Exo. 30. Qđ eſt arbor aromatica creſcens iuxta libanū. Et ſup illud. Ezech. 27. Calamꝰ ī negociatiōe tua. dicit Glo. ꝙ in calamo vocalis ſonus ſignificať. vñ per calamū intelligiť deuotio eccleſiaſtici officij: eo ꝙ calamo caniť: q2 multū ꝯſolatur ⁊ edificat populū dei his quattuor ſpēbus. Admiſcebať oleū de oliuetis p ꝙ ſignificať pietas. Cui q̄ttuor predicta

debēt deſeruire. ¶ Miniſter eccleſie pietati ſe totū debet dare vt ſit vir miſericordie. ¶ Exēplū habem⁹ de h̄ in oculo q̄ tenerior ⁊ cōpaſſibilior ē ceteris mēbris ⁊ lacrymis propinquior. Idē dz eē ī clero qui ē .q. oculus eccleſie. ¶ Itē de hoc exēplū habetur ī xp̄o qui toti⁹ fuit miſericordie: miſericordia .n. eū traxit de celo. Ipſa eū p̄ vias aſperas huius vite duxit: p̄ redēptione miſerorū eū vendidit ⁊ morti crucis eū expoſuit. S miniſtri eccleſie eēnt ipſius miſericordie in preſenti: vix eēnt qui ſaluarēt̄. Miſericordia enī iure viciſſitudinis eoꝝ eſſet in futuro. Mortificatio carnis tunc ſeruit pietati: qn̄ q̄ ori ſubtrahit pauperib⁹ dat̄. Humilitas qn̄ in proprijs veſtib⁹ parꝫ expenditur vt in pauperib⁹ veſtiendis multū expēdat̄. Fides ē cū aliqs frequēter meditatur pauperē eē mēbrū chriſti vel filiū dei: vel q̄ chriſtus reputat fieri ſibi q̄ pauperi fit ⁊ alia q̄ ſunt fidei q̄ pietatē incitāt. Doctrina fidei pietati ſeruit cū doctor intēdit his que eccleſias edificant. Gloſ. ſup. I. Cor. viij. Hic deū diligit q̄ caritatis ſciam tēperat vt p̄ſit fratri proquo xp̄s mortuus eſt. Eccleſiaſticū etiā officium pietati debꝫ ſeruire: vt miniſtri eccleſie debeant ſubuenire animab⁹: q̄ in preſenti pereūt: ⁊ illis q̄

b in purgatorio cruciant̄. ¶ Itē notandū q̄ miniſtros eccleſie maxime mundicia decet ⁊ maxime in eis indecens eſt immunditia ſeu macula .v. de cauſis. ¶ Prima ē q̄ ipſi ſunt oculi eccleſie. In p̄s. oculi mei languerūt pre inopia. P̄ inopia inquā luminis exponit h̄. Glo. de apoſtolis q̄ fuerāt maiores miniſtri xp̄i: Macula in oculo maxie ē noxia: macula in ceteris mēbris ⁊ ſi ea deturpet tamē nō reddit ea inutilia. P̄ſſūt .n. exercere officia ſua. Multi maculatis pedib⁹ recte incedūt. Macula vō in oculo eū inutilē reddit etiā modicū pulueris viſuꝫ oculis īpedit. Gre. Nequaq̄ in mēbro maculā pure ꝯſiderat oculus: quē puluis grauat. ¶ Scdo q̄ ſunt vt ſpeculum eccleſie. Layci enī multū ad eos īſpiciūt: vn̄ ſatis poſſunt dicere illud. Corin. iiij. Speculum facti ſumus mūdo: ſicut de xp̄o dr̄. Sapie. .vij. Qd̄ ē ſpeculū ſine macula ita p̄ poſſibilitate ſua ipſi deberēt eē ſpeculū ſine macula ī quo pure relucerent xp̄i imago. S macula fuerit in ſpeculo illā illudet q̄ in eo faciē videre q̄rebat: ſic ſi macula fuerit in miniſtris eccleſie ad illā reſpicit populus: ⁊ ſiquē ſe maculabit. Miniſter eccleſie dꝫ dicere illud. I. Cor. iiij. Eſtote imitatores mei ſicut ⁊ ego xp̄i. ¶ Tertio q̄ ſunt vaſa electiōis regi regū ⁊ dn̄o dn̄antiū. Modica macula in ſcypho regis viniū infuſuꝫ abhoīabile reddit ⁊ in vtile q̄ntū ad potū regis. ſic ſapiētia ī multis p̄pter maculaꝫ vite abhominabilis reddit̄ deo ⁊ hoībus. Gre. Cui⁹ vita deſpicit̄ reſtat vt ei⁹ p̄dicatio cōtēnat̄. De vno vaſe electiōis habes. Act. ix. Vas ingt electiōis eſt mihi iſte vt portet nomē meū coram gentib⁹ ⁊ regib⁹ ⁊ filijs iſrael. Vaſa vō electionis hodie ī vaſa cōmunia ſunt mutata. Oſee. viij. Fact⁹ ē iſrael inuatiōib⁹ q̄ſi vas immūdū. Iudei immūdū cōe dicebāt. Hui⁹ in mūditie in magna p̄te cā ē negligētia circa cuſtod. ī oris. Numeri .xix. Vas q̄ nō habuerit operculū nec ligaturā deſup immūdum erit. ¶ Quarto q̄ debēt mūdare alios: ideo oportet eos eē mūdos. Eccle. xxxiiij. Ab imūdo q̄d mūdabit̄: Sicē nō ē calidi frigefacere: nec frigidi calefacere ita nō vr̄ eſſe immūdi mūdare. Gre. Reliquas ſordes tergere ſi valet manus: q̄ lutū tenet. Nee. xij. Mūdati ſunt ſacerdotes ⁊ leuite ⁊ mūdauerūt populū. I. Mac. iiij. Elegit iudas ſacerdotes ſine macula voluntatē hn̄tes in lege dei ⁊ mūdauerūt ſancta. ¶ Quinto q̄ miniſtri ſunt altiſſimi. ideo ſicut ipſe immaculatus ē oportet eos eſſe immaculatos. In p̄s. Ero immaculatus coram eo ⁊c̄: Item ambulans in via immaculata hic mihi miniſtrabat. Eph. I. Elegit nos vt eſſemus ſancti ⁊ immaculati in conſpectu eius in caritate.

¶ Quare mundi corde ſunt beati.

c Irca .iij. Notandū q̄ prima ⁊ maxima cauſa quare mundi ſint beati eſt illa quā dn̄s tangit qm̄ ipſi deū videbunt. In futuro videbunt eū facie ad faciem in quo erit maxima dilectio. Io. vij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcat te verum deū ⁊ quē miſiſti ieſuꝫ chriſtū. Et ſup illud p̄s. Oſtēdā illi ſalutare .m. dicit. Glo. I. Chriſtuꝫ in maieſtate. E. ſubdit̄. H̄ viſio eſt tota merces. In preſenti etiam videtur deus a mūdis corde eo modo quo vt prius oſtenſum eſt quarta p̄te in tractatu de cōtēplatione. B. Pura veritas nō niſi puro corde vi. Hebre. xij. Paceꝫ ſeqmini cū omnibus ⁊ ſanctimoniā ſine q̄ nemo videbit deum. ¶ Mundi corde non ſoluꝫ beati ſunt beatitudine ſpei ſꝫ beatitudine vie: q̄ liberi a miſeria immūditie q̄ magna ē. In p̄s. Beati immaculati in via. Apo. xxij. Beati qui lauant ſtolas ſuas in ſanguine agni.

¶ Duodecim que faciunt ad cōmendationem mundicie.

l T nota .xij. ſunt que faciunt ad cōmendationem mundicie cordis.

¶ Primū ē multiplex exortatio q̄ſcriptura ſacra facit ad mūditiā vel immūdationē. Leui. xi. Scī eſtote q̄ñ ego ſcūs ſum. Idē. Eiuſdem. xij. Ex. xx. Item. Deut. .xviij. Perfectus eris ⁊ abſqꝫ macula cum deo tuo. Eccle. ix. Omni tempore veſtimēta tua ſint candida. ꝗ. Pe. iij. Satagite, immaculati ⁊ inviolati inueniri. Iſa. I. Lauamini mundi eſtote. Je. iiij. Laua a malitia cor tuū ieruſaleꝫ. Iſa. lij. Mūdamini q̄ fertis vaſa dn̄i. ¶ Scd̄m ē q̄ ipſa ē naturalis aīe. B. in ſermōibus. Sicut corporis natura eſt ſanitas ita cordis natura eſt puritas. ¶ Tertiū ē q̄ gaudiū hꝫ ſibi adeo annexū: q̄ ipſa vocatur gaudiū: vn̄ ſup illud. Gal. v. Fructus ſp̄us ē caritas: gaudiū dicit. Glo. I. Puritas aī. ¶ Quartū ē purgatio q̄ naturaliter faciūt creature irrōnabiles ⁊ etiā inſenſibiles q̄ſi exoſaꝫ haberēt īmūditiā. Purgat ſe mare: mortuos ad lit⁹ expellens. Purgat ſe vinū: purgat ſe etiaꝫ q̄ decoquit̄. Corpora etiā aīaliuꝫ vim expulſiuā h̄nt q̄ noxia a ſe expellūt. ¶ Quin

m tum eſt deteſtatio ſui oppoſiti .ſ. immunditie peccati. ¶ Et notādū q̄ .v. ſunt ex quibus intelligi pōt: quā timēda ſit immunditia pcī. ¶ Primū ē dignitas rei quā peccatū īqnat. Pāno p̄cioſiori magis timem⁹ īquinatiōeꝫ. Sꝫ res q̄ p̄ peccatū inqnat̄ imago dei ē ⁊ vnita diuine nature ī pſona xp̄i: q̄d diceret̄ de illo q̄ imaginem crucifixi vel beate virginis ī lutū p̄iceret vel cruceꝫ q̄ corp⁹ xp̄i tetigit paucis horis. ¶ Scd̄m ē difficultas recedēdi q̄ pꝫ in lucifero a quo imūditia peccati ſepari non potuit ex quo ei adheſit. Iteꝫ ex quo hō peccauit nullus purus hō a pctō pfecte purgatus eſt vt dignus eēt videre faciem dei donec xp̄i ſanguis effuſus ē: quo illa purificatō pfecta ē. Preterea īmūditia vnius mortalis peccati nō pōt ablui tota aqua que ſub celo eſt: niſi aqua gratie de ſurſum deſcendat que cor abluat. ¶ Tertium eſt huius īmunditie vilitas que patet p̄ h̄ q̄ domin⁹ immūditiaꝫ corporalē nihil reputat cōparatione immūditie ſpiritualis. Mat. xv. De corde exeunt cogitōes male ⁊c̄. Hec ſunt que coinqnāt hoīeꝫ: Nō lotis manib⁹ mādūcare nō coinqnat hoīeꝫ. B. immunditia pulcherrimā creaturā. ſ. luciferū ita deturpauit: ⁊ cū eēt ī tam ſublimi ſtatu adeo eā viliſicauit: vt ſerpentibus bufonibus inferior videat̄ eſſe in h̄ q̄ bonum ei eſſet ſi nunq̄ fuiſſet. Vilitateꝫ huius in munditie oſidit. Dauid dicēs. Corrupti ſūt ⁊ abhomīn. facti ſunt in iniq. ſuis. ¶ Quartū eſt h̄ q̄ de⁹ nō habet adeo bonum amicum queꝫ non odiret ad mortē: ⁊ mortē eternā p̄pter maculam vnius mortalis pecati. Eccle. xij. Altiſſimus odio habꝫ peccatores. ¶ Quintū eſt q̄ macula h̄ adeo deturpat reꝫ in quā cadit: ⁊ deteriorat: q̄ niſi virtute diuina remoueatur perdita eſt: ⁊ melius eſſet ei nihil eſſe q̄ ſic eſſe. ¶ Sextum faciens ad cōmendationem munditie eſt q̄ ipſa multuꝫ placet deo. I. Tha. iiij. Hec eſt voluntas dei ſanctificatio veſtra. ¶ Signa hui⁹ placentie multa ſunt. ¶ Primum eſt hoc q̄ ipſe filius dei dignatus eſt humiliare ſe ad n

mūditionem hanc faciendaꝫ. Hebre. I. Qui cum ſit ſplendor glorie ⁊ figura ſubſtantie eius portanſq̄ omnia verbo virtutis ſue purgationem peccatorum faciēs ⁊c̄. ¶ Secundum eſt q̄ ipſe diſceſſurus a diſcipulis ſuis documentuꝫ dedit eis de hac mundatione. Io. xiij. Si ego laui dominus ⁊ magiſter pedes veſtros: ⁊ vos debetis alter alterius lauare pedes. Ablutio illa figura erat ſpiritualis ablutōis: qua volebat eos abluere ſe inuicem. ¶ Tertium eſt q̄ cum tantis expenſis voluit facere hanc mūdationem. Voluit enim nos mundare ſanguine ſuo. Tytum. ſecundo. Dedit ſemetipſuꝫ pro nobis vt nos redimeret ab oī iniquitate: ⁊ mundaret ſibi populum accepta

bilē. Heb. xiij. Ut ſcificaret populū ſuū ex
tra portā paſſus ē. Apo. I. Qui dilexit nos
ꝛ lauit nos a peccatis nr̄is in ſanguine ſuo.
Pro emēdatiōe mūdi fecit dn̄s diluuiū ī
mūdo iſto. Gen. vij. Et aū diē iudicij pce/
det ignis q cōburet faciē mūdi. q aſcēdet
tm̄ q̄ntū aq̄ diluuij ad purgandū mūdū.
¶ Quartū ē ꝙ voluit. vij. ſacr̄a eē ī eccl'ia
dei. q̄ oīa ꝯualent vel ad ſcītatē faciendā
vel cōfirmandā vel augendā. ¶ Quintū ē
ꝙ vos mūdos corde in ſui ſocietate recipit:
ꝛ in p̄nti ꝛ in futuro. In ps. Do. q̄s ha. in
taber. t. ꝛc. Et rn̄det q ingredit̄ ſine macu-
la. Joh. xiij. Si nō lauero te nō hēbis ptē
mecū. infra. Jo. iij. Oīs q hꝫ ſpē in eo ſcifi
cat ſe ſicᷣ ꝛ ipſe ſcūs ē. Apo. iij. Hēs pauca
noīa in ſardis q nō inquinauerūt veſti. ſua:
ꝛ ambulabūt mecū. Eiuſdē. xxi. Ni de ciui
tate celeſti. nō intrabit in eā aliqd coinqui
natū. ¶ Sextū ē ꝙ mūdis corde ꝓhidant̄
dat deꝰ bona ſua. Job. xvij. Mūdis mani-
bus addet vis fortitudinē. ¶ Sept. faciēs
ad cōmēdationē mūditie ē ꝙ ipſa cor hoīſ
dei habitaculū facit. Augu. Mūda tocius
hītaculū cordis: intꝰ ē q exaudiat. I. Pa.
xix. Opꝰ grāde ē nō hoī paratur: ſꝫ deo ha-
bitatio: ¶ Octauum eſt ꝙ pinguedinem
deuotionis recipit. In ps. Pingueſcent
ſpecioſa deſerti. ¶ Nonū ē ꝙ amicū dei cō
ſtituit. ¶ Decimū ē ꝙ grāꝫ labiorꝫ tribuit:
q̄ duo tāgunt̄. Prouer. xxij. Qui diligit cor
dis mūditiā ꝑ grāꝫ labiorꝫ ſuorū amicū
hēbit regē. ¶ Undecimū ē ꝙ radix ē totiꝰ
mūditie. Ad mūditiā. n. interiorē ſeqtur ex
terior mūditia. Ro. xi. Si radix eſt ſcā ꝛ ra
mi. ¶ Duodecimū ē ꝙ ad dei manifeſtam
viſionē perducit. Math. v. Beati mundo
corde ꝛc.

¶ De diſtinctione munditie.

o Jrca q̄ttuor notādū ꝙ ē mūditia
c ficta ꝛ mūditia ꝟa. Ficta mūditia
ē mūditia ſupficialis vt munditia
phariſeorꝫ d̄ qua. Mat. xxiij. Ue vobis ſcri
be ꝛ phariſei ypocrite q mūdatis ꝙ deſo/
ris ē calicis ꝛ paropſidis. Intꝰ. n. pleni eſtis
rapina ꝛ imunditia: ꝛ ſubdit. Phariſee ce
ce: mūda priꝰ ꝙ intꝰ ē calicis ꝛ paropſidis:
vt fiat ꝛ id ꝙ d̄ foris ē mūdū. Deficta mū
ditia tangit̄. Prouer. xxx. Generatio q̄ ſibi
mūda vr̄ ꝛ n̄ ē lota a ſordibꝰ ſuis. ¶ Mū
ditia vera primo ē cordis: ꝛ diuidit̄ in mū
ditiā intellectꝰ ꝛ mūditiā affectꝰ. B. in ſer
monibꝰ duo inqt ſunt q̄ in nob purganda
ſunt intellectꝰ: ꝛ affectꝰ. Intellectꝰ vt no
uerit. Affectꝰ vt velit. Intellectꝰ purgādꝰ
eſt a tribꝰ. ſ. a falſis ab ocioſis: ꝛ vitioſis.
falſa intellectū obtenebrant. ocioſa cū im-
pediūt. Abuſio. n. intellectꝰ eſt cū occupat̄
circa vtilia. Ois aūt potētia ſui abuſiōe ꝑ
pedit̄. Uitioſa ꝑo coinquināt. Itē purgā-
dꝰ ē intellectus vt oculus aīe a macula q̄
intelligi pōt potētia carnis: vel opinio pro
prie mūditie. Itē a ſupeffluente humore. ſ.
ab importunitate mūdane ſollicitudinis:
¶ Affectus ꝑo mūdandꝰ ē a ſupaſp̄ſiōe q
ꝛ infectione ꝛ āmixtiōe ſordiū. Supaſp̄ſio
eſt etiā in p̄mis motibꝰ. Infectio in deſide
rio moroſo. āmixtio in amore. ¶ Amor. n.
eſt quedaꝫ admixtio ſiue vnio amātis ad
amatū. ¶ Itē affectꝰ purgādꝰ ē a terreni
tate. ſ. ab amore diuitiarꝫ ꝛ a craſſitudie d̄
litiarꝫ ꝛ rubigine ire vel odij vel alteriꝰ ma
litie. ¶ Itē purgādus ē affectꝰ a macula
q̄ eſt ex inordinato appetitu boni. ꝛ a ma-
cula q̄ eſt ex inordinato appetitu mali: ꝛ a
macula q̄ eſt ex inordinato appetitu ama-
borꝫ. ¶ Prima macula ē vt macula luxu-
rie vel auaritie. ¶ Secūda ē macula mali
tie. ¶ Tertia ē macula ſupbie. Supbꝰ ap-
petit alienū malū ꝓpter ꝓprium bonū: ꝛ
ꝓprii delectionē ꝑ ſui exaltationē. Ipſe
vult facere de fratre ſuo ſcabellū pedū ſuo
rū vt ſic altior appareat. Mūditia a macu
la malitie: nihil aliud vr̄ eē q̄ȝ innocentia q̄
ſic deſcribit̄. Innocētia ē puritas aīe oēm
iniurie collationē abhorrēs. ¶ Itē notan
dū ꝙ cor mūdādū ē vt ſpeculū: vt ſic deo
inſpectori faciē ſuā purā reddat: ablnēdū
ē h̄ ſpeculū lauacro lacrymarꝫ: mūdādum
eſt terſione q̄ eſt ꝯfeſſio ꝛ oīo ꝑnitalibus
ꝛ defricatiōe que fit vite aſperitate. Itē mū
dandū ē cor vt vas: cui balſamum celeſtis
ſapientie debet infundi.

¶ Mūditia adaptatur dono intellectꝰ.

Jrca. v. Notādum ꝙ mūditia cor
c dis dono intellectꝰ aptat̄. Facit. n.
mūditia cordis ad intelligentiā ſi-
cut puritas ꝛ claritas pupille facit ad viſio
nē oculi ꝛ mūditia ſpeculi ad faciei ſpecu
lationē: ꝛ mūditia vaſis ad h̄ ꝙ ꝑcioſus li-

quor ei iu fundat̄. Glo. ſup. Mat. v. Facit
adaptationē his ꝟbis: ſpūs intelligētie huic
gradui aptatur: qꝛ intellectus mentis ocu
lus eſt, ꝛ expletio mandatorum dei aperit
intellectum:

¶ De beatitudine pacis.

Equit̄ de grā q̄ cōmendat̄ nobis
e in illo verbo beati pacifici ꝛc. de q̄
h̄ modo agetur. ¶ Primo deſcri-
ptiōes pacis ponent̄. ¶ Scdo eius cōmen
dationes. ¶ Tertio tangetur de his que
ad pacē ꝓhidam valere pn̄t. ¶ Quarto de
his q̄ paci aduerſant̄. ¶ Quinto ponūtur
diuiſiōes ad pacē pertinētes. ¶ Sexto oſtē
det̄ qui ſint pacifici. ¶ Septimo ꝙ donum
huic beatitudini aptetur.

¶ Deſcriptio pacis.

Ax ſic deſcribit̄. Pax ē ꝯcordantiū
p in bono mentiū ordinata trāquilli
tas. Aug. xix. li. de ci. dei multas po
nit deſcriptiōes ꝑticulares pacis his ꝟbis.
¶ Pax inqt corporis ē ordinata tēꝑantia
ꝑtiū. ¶ Pax aīe irrationalis ordinata re-
quies appetitionū. ¶ Pax aīe rōnalis ordi-
nata cognitiōis actiōiſqꝫ ꝯſenſio. ¶ Pax
corporis ꝛ anime ordinata vita ꝛ ſalꝰ ani-
mātis. ¶ Pax hominis mortalis ꝛ dei or-
dinata in fide ſub eterna lege obedientia.
¶ Pax hominū ordinata ꝯcordia. ¶ Pax
domꝰ ordinata īꝑandi atqꝫ obediēdi con
cordia cohabitātiū. ¶ Pax ciuitatis ordi
nata imꝑandi atqꝫ obediēdi cōcordia ciui
um. ¶ Pax celeſtis ciuitatis ordinatiſſima
ꝛ cōcordiſſima ſocietas fruendi deo ꝛ inui
cē in deo. ¶ Pax omniū rerꝫ trāqllitas or
dinis: ꝛ ſubde deſcriptionē ordinis. ¶ Or
do inqt ē pariū diſpariumqꝫ rerꝫ ſui cuiqꝫ lo
ca tribuēs diſpoſitio. ¶ Ad pacē generalit̄
ꝑtinere vr̄ carētia repugnātis vt dicit glo:
Sup. v. Mat. vera pax eſt vbi nihil repu
gnat. Aug. xix. li. de ci. dei. Quid ē aliud vi
ctoria niſi ſubiectio repugnantiū ꝙ cū fa
ctum fuerit pax erit.

¶ De commendatione pacis.

b Jrca ſcd'ꝫ notādū ꝙ. xij. ſunt q̄ ad
c pacis cōmēdationē ꝑtinere videt̄.
¶ Primū ē naturale deſideriū pa
cis ꝙ ineſt omnibꝰ. De quo. Augu. xix. li. d̄
ci. dei. Sicut nēo eſt q gaudere nolit ita ne
mo ē q pacē habere nolit: qm̄ gdeꝫ ꝛ ipſi q
bella volūt nihil aliud q̄ȝ vincere volūt. Ad
glorioſaꝫ ergo pacē bellādo cupiūt ꝑueni
re. Nā qd ē aliud victoria: niſi ſubiectio re
pugnātiū ꝙ cū factū fuerit pax erit: Idem
in eodē: ſupbia ꝑuerſe imitat̄ deū: odit nāꝫ
cū ſocijs eq̄litatē ſub illo: ſꝫ imponere vult
ſocijs dn̄ationē ſuā ꝓ illo. Odit ergo iuſtā
pacē dei: ꝛ amat nihilo pacē ſuā nec amare
tn̄ qualēcūqꝫ pacē nullomō pōt. Nulliꝰ q̄p
peuitiū ita ꝯ naturā ē: vt vadere debeat ex
trema veſtigia. ¶ Scdm̄ eſt multiplex exor
tatio ad pacē q̄ nobis fit. ¶ Ad pacem mo
nuit nos multitudo angelorꝫ nato dn̄o di
cēs. Gloria in altiſſimis deo: ꝛ in terra pax
ho. Lu. ij. Ad hāc voluit xp̄s apoſtolos mo
nere illos inquorū domū intrarēt. Math.
Intrātes domū ſalutate eā dicētes. Pax
huic domui. ꝛ Luc. x. Dictum ē diſcipulis.
Inquacūqꝫ domū īntraueritis p̄mū dicite.
Pax huic domui. ¶ Ad pacē etiā monuit
xp̄s. Jo. xx. In duobꝰ locis tota doctria eiꝰ
ad pacē vr̄ fuiſſe: vn̄ ſup illud. Jo. xvii. Hec
locutus ſuꝫ vobis vt in me pacē hēatis. di
cit. Glo. Nō ſolū q̄ in cena: ſed q̄ ab initio:
ꝛ maxime q̄ in cena hac d̄ cā dicit dicta vt
ī nullo pacē hērent. Ad idē dꝫ eē doctrina
eccē. Colūba ramū oliue portat ī ore ſuo.
Gen. viii. Oliua ſignū ē pacis: columba ſi
gnū eſt ſpūs ſancti. In h̄ ergo ſignificatū ē
ꝙ viri ſpūales dēnt portare in ore pacē: vt
ad ea que pacis ſunt admoneāt. Ad pacē
monet. apo. Ro. xiiii. Que pacis ſunt ſecta
mini ꝛc. Eiuſdem. xii. Si fieri pōt ꝙ ex vob
eſt cū omnibus hominibus pacē hñtes. ii.
Cor. iiii. Pacem habete. Eph. iiii. Solliciti
ſeruare vnitatem ſpūs in vinculo pacis.
Hebre. xii. Pacem ſequimini cum omnibus.
¶ Tertium eſt frequens oratio quā ſancti
pro pace faciunt ꝛ ab aliis fieri volūt. Nu
meri. vi. Conuertat dominus vultum ſuū
ad te ꝛ det tibi pacem. Iere. xxix. Queri-
te pacem ciuitatis ꝛc. In ps. Rogate que
ad pacem ſunt ieruſalem. ii. Macha. i. Ad
aperiat dominus cor veſtrum in lege ſua
ꝛc. Et faciat pacem. Paulus fere in ſingu
lis epiſtolis ſuis pacem optat his quibus
ſcribit. Similit̄ petrꝰ in ſuis eplīs. ¶ Quar
tum eſt ꝙ pax eſt verum bonum amicorꝫ
dei: vnde ſuper illud pax ſuper iſrael. dicit.
glo. vno verbo omnia bona dicit qui pacē

nō habet infelix eſt. In.pſ. Cōtritio ⁊ infe
licitas vijs eoꝝ. ⁊ viā pa. nō cog. Pacē ſpe
cialiter reliqt xp̄s diſcipulis ſuis receſſu-
rus ab eis. Jo.14. Pacem relinquo vobis
pacē meaꝫ do vobis. Hebre.4. Relinquit̄
ſabbatiſſimus populo dei. Solēt hoīes mō
dani aliq̄ relinquere dilectis ſuis ⁊ magis
dilectis meliora. In hoc ergo ꝙ paceꝫ xp̄s
reliquit apoſtolis ſibi dilectiſſimis mōſtra
uit pacē optimā eē. Multū dolere deberet
q ſe videt exheredatū ab eo ꝙ xp̄s ſpecia
liter fidelibus legauit. iij. Reg.21. dicit Na
both ad Achab Propitius ſit mihi dn̄s ne
dem hereditatē patrū meoꝝ: nec voluit ali
quomodo vineam q̄ꝫ habebat hereditarie
cōmutare Pacē cōcomitat̄ gaudiū. Pro-
uer.12. Qui ineunt pacis ꝯſilia: ſequit̄ eos
gaudiū. ¶ Quintū eſt ꝙ pax finis videtur
eſſe oīum,: etiā ſui ꝯtrarij. Aug. Tantū bo
nū eſt pax vt etiā ſuo ꝯtrario querat̄. Idē
ꝯſtat pacē belli eſſe optabilem fineꝫ. Sis
homo etiaꝫ belligerando pacem requirit.
¶ Sextū eſt ꝙ pax enumerat̄ inter fructꝰ
ſpūs. Gal.v. Fructꝰ aūt ſpūs ſunt caritas
gaudiū pax. Caritate diligunt̄ que ſunt di
ligenda: ⁊ odiunt̄ que ſunt odio habenda.
Si aſſunt q̄ diligunt̄ eſt gaudiū: ſi abſint q̄
odiunt̄ eſt pax. ¶ Septimū eſt ꝙ pax ē ſpā
lis locus dei. pſ. In pace factꝰ ē locus eiꝰ
Ad hoc ſignificandū: templuꝫ Salomōis
in pace factū eſt. c. iij. Re.v. Nunc requiem
dedit dn̄s deus mihi per circuitū: ⁊ nō eſt
ſathan neqꝫ occurſus malus q̄obrem co-
gito edificare templū nomini dei mei. Ad
idē oſtendendum voluit filius dei naſci in
mundo iſto: donec vniuerſus orbis pacatꝰ
fuit: ⁊ durauit pax illa. xij. ānis. ij. Cor. vlt.
Paceꝫ habete ⁊ deus pacis erit vobiſcū. I.
Cor 14. Nō eſt deus diſſenſionis: ſed pa-
cis. Deus eniꝫ eſt pacis quaſi poſſeſſiuus:
q2 vbi pax ibi deꝰ. ¶ Octauū eſt ꝙ deus
ita care paceꝫ emere voluit. Criſoſtomus.
Pro pace loquimur pro qua dei filius paſ
ſus eſt propter q̄ꝫ crucifixus eſt ⁊ ſepultus
quā nobis pro omni cenſu hereditatis re-
liqt. Voluit dei filius mori vt nos recon-
ciliaret deo patri: venit quaſi matrimoniū
ꝯtrahere ⁊ facere matrimoniū. ſ. cū huma-
na natura. Ut pax in mūdo reformaretur.

Adhuc etiā pacē peccatoꝝ paratus ē cō
trahere in regno celoꝝ. Ue illis q tam ho-
norabilē pacē recuſant. ¶ Nonū eſt ꝙ pax
mūdiſſima eſt. Mundat enim aquā mun-
dantē cetera. Si aq̄ turbata eſt: ⁊ in pace
remittat̄: clara efficit̄. ¶ Decimū eſt ꝙ cla
re videre facit. Aqua turbata nō reddit
imagines vt ait. Greg. Sic cor turbatum
nō clare videt in vitis patrū. tres ſtudioſe
diligētes ſe facti ſunt monachi quoꝝ vnꝰ
elegit litigantes ad pacē reducere aliꝰ viſi
tare infirmos. tertius abijt in ſolitudine
quieſcere. Primus laborans circa lites ho
minū nō valēs eas ſedare: tedio victus ve
nit ad eū qui ſeruiebat infirmis ⁊ inuenit
eū animo deficientem: q de cōmuni ꝯſenſu
abierūt tertiū videre in heremo: dicentes
ei tribulationes ſuas: ⁊ rogantes eū vt eis
diceret ſtatū ſuum. Qui reticens paululū
miſit aquā in ciphum dicens eis. Attendi
te in aquā ⁊ erat turbulēta. Et poſt modi
cū dixit eis. Attēdite quomodo limpidiſſi
ma facta eſt. Et cū intenderent in eā: vide
runt vultus ſuos tanq̄ꝫ in ſpeculo: ⁊ tūc di
xit eis. Sic ē: qui in medio hominū ꝯſiſtit.
Nō eniꝫ videt peccata ſua. Quū aūt gene
rit ⁊ manſe ī ſolitudie: tūc pctā ſua ꝯſpicit.
¶ .xi. ꝙ pax preſens arra eſt future pacis.
Iſa. vlt. Erit menſis ex menſe ⁊ ſabbatū ex
ſabbato. ¶ Duodecimū eſt ꝙ pax grata ē
⁊ deo ⁊ hoībus. Eccle. xxv. In tribus pla
citum eſt ſpiritui meo que ſunt probata co
ram deo ⁊ hominibus concordia fratrum:
amor proximorum ⁊ pax ⁊ mulier ſibi be-
ne conſentientes.

¶ Duodecim que valent ad pacem.

c Circa tertium no. ꝙ. xij. ſunt que ad
pacē valere poſſunt. ¶ Primuꝫ eſt c
amor pacis. Nō enim dat deus tm̄
bonū illud ꝯtēnēti ſed cū deſiderio magno
querēti. pſ. Inqre pacē ⁊ pſ eā: hoc ē ꝯtra
quoſdā q pacē oblatā reciperēt: ſi eam pri
mo nō quererent: hi nō vident intelligere
pacē hereditatē eſſe xp̄ianorū. Si enim ſe
agnoſcerēt exheredatos ab eo ꝙ xp̄s lega
uit: nō expectarēt ꝙ aliqs eos ſcitaret ad
hereditatē eoꝝ recuperandam. Hebr. xij.

Pacem ſequimini cum omnibus. Ro.14.
Que pacis ſunt ſectemini inuicē ⁊ in oēs.
¶ Secundum eſt vt a peccato nos remo-
d ueamus ⁊ ab eoꝝ poſſe caueamus. Non
poteſt enim verā pacem habere qui male
viuit. Prouer.16. Cum placuerit deo vita
hominis inimicos quoqꝫ eius conuertet
ad pacem. Auguſti. xix. li. de ci. dei. Pacem
iugt iniquoꝝ ī cōpatioē pacis iuſtoꝝ. Ille
videt nō pacē eſſe dicendā q nouit ꝓponē
tera ſuis ⁊ ordiata puerſis. Sap.14. Ma
gna mala pacē appellauit. Iſa. x. Bonū nō
ē pax cū ipſis dicit dn̄s. Quō pax vera ē illi
qui guerrā hꝫ cū oīpotēte: Cui iuſticia dei
euaginatū gladiū tenet ſup caput eius q
in domo ꝓprie ꝯſcīe litē hꝫ. Cui omnia no
cēt ⁊ bona ⁊ mala. Sicut enim bonis bōa
⁊ mala cohoperāt̄ in bonū: ita ⁊ malis bo
na ⁊ mala cohoperant̄ ī maluꝫ. Quinimo
pacē nullā habet q iacet in ſpinis vitioꝝ:
quē vermis ꝯſciētie mordet: qui onus dia
boli cōtinue portat: qui iacet in īmūdicia:
quā nobilitas animi naturaliter refugit.
¶ Tertiū eſt ꝙ voluntatē noſtraꝫ diuine
volūtati ſtudeamꝰ cōformare. Lu.2. Pax
hoībus bone voluntatis. Quō pacem po
teſt habere q ei reſiſtit: Cui ne qd preuale
re. Job.9. Quis ei reſtitit: ⁊ paceꝫ habuit:
Uolūtati illius cui placent ea que placent
cami repugnāt ſicut nec voluntati diuine
ideo pacē hꝫ. Aug. Qui iugo chriſti ſubie-
ctus eſt: ſubiectos hꝫ celos: ⁊ non laborat:
q2 nō reſiſtit: ꝙ ſubiectū eſt. ¶ Quartū eſt
frequentatio humilis cōfeſſionis. Iſa. lvij.
Creaui fructū laborium pacem. ij. Reg.12.
Peccaui dn̄o ait. Dauid dixitqꝫ Nathan
ad eū. Dauid. dn̄s quoqꝫ tranſtulit pecca-
tū tuū. ¶ Quintū ē diſtrictio iuſticie. Iſa.
32. Erit opꝰ iuſticie pax. pſ. Juſticia ⁊ pax
oſculate ſunt. Iſa. lx. Ponā viſitatōnē tuā
paceꝫ: ⁊ ꝓpoſitos tuos iuſticiā. ¶ Sextū ē
domoꝝ ꝯtēptus. Nō. n. pōt habere veraꝫ
pacē q cōtinue ſequit̄: ꝙ nō poteſt ꝯſequi.
Eccle.34. Quaſi q apphendit vmbrā ⁊ ꝑ-
ſequit̄ ventū: ſic qui attendit ad viſa men-
dacia. Gre. Quid gctius q̄ꝫ pacē ī hoc mū
do appetere: Quid laborioſiꝰ q̄ꝫ terrenis
rebus deſiderijs eſtuare: Hinc eſt ꝙ iſrael
ſabbatū accepit in munere. Egyptus peu-

tiſ muſcarum multitudine. ¶ Septimum
eſt manſuetudo. In. pſ. Manſueti heredi
tabunt terraꝫ ⁊ delectabuntur in multitu-
dine pacis. Hō immāſuetus ⁊ impaciens
qui aduerſa fugit nō effugit: non poteſt ha
bere verā pacem. Sed qui aduerſa ample
ctuntur tanq̄ꝫ precioſa ⁊ ſalubria exēplo
chriſti qui ꝙ carni moleſtius erat elegit.
ſm Ber. Qui propoſito ſibi gaudio ſuſti- e
nuit cruceꝫ ad Hebre. xij. ¶ Octauum eſt
moderata occupatio. Ocioſus veraꝫ pacē
non poteſt habere. Inercia enim eſt impa
ciens ſui vt ait Seneca. Prouer. xxi. De-
ſideria tradūt pigrum: noluerunt quicq̄ꝫ ma
nus eius operari tota die concupiſcit ⁊ de
ſiderat. Item nimia occupatio aufert pa-
cē. Martha eniꝫ turbabat̄ erga plurima.
Luc. x. Exo. xviij. Stulto labore conſume-
ris: ait Jetro ad moyſem. Et ſubdit̄. Ultra
vires tuas eſt negociū. Glo. Augu. Ubi mi
hi videtur ſignificari nimis intentum hu-
manis actibus animū debet quoddāmo-
do euacuari quo ſit tanto plenior quanto
in ſuperna ⁊ eterna liberius extenditur.
¶ Nonum eſt ꝙ homo nō ſe intromittat de
impertinētibus ad ſe. Dilatatio eniꝫ ſolet
habere ſubſtantiā: Ubi dicit beatus Ber.
Prouer. xviij. Qui ſe iactat ⁊ dilatat iur-
gia concitat. De dilectione reprehenditur
petrus: Jo. vlti. a domino dicente ſibi qd
ad te: tu me ſeq̄re. Et diſcipulis. Act. I. Nō
eſt vrm inquit noſſe tempora: vel mo. ⁊c.
¶ Decimum eſt amor ſacre ſcripture. In
pſ. Pax multa diligentibus le. t. de. Jaco.
iij. Que de ſurſuꝫ eſt ſapiētia. primum qui
dem pudica: deinde pacifica. Sicut ſacra
ſcriptura hominem reddit pudicuꝫ: ita eū
in pace cuſtodit. Et ſicut piſcis in aqua qe
ſcit. extra aquā vero palpitat. Tob. quin-
to. Sic cor humanum in aqua ſapientie
ſalutaris quieſcit. extra vero inquietatur.
¶ Undecimum eſt frequentatio oratiōis:
in qua ſpiritus ſancti gratia haurit̄: a quo
ſolo eſt pax v ra: vnde pax numeratur in-
ter fructus ſpiritus. Ad Gal. quinto. Ro.
decimoq̄rto. Sed iuſticia ⁊ pax ⁊ gaudiū
in ſpirituſancto. Job. viij. Si diluculo con
ſurrexeris ad deum ⁊ oīpotenteꝫ fueris de
precatꝰ: ſi mūdꝰ ⁊ rectꝰ inceſſeris ſtatiꝫ eui-

gſlabat ad te ꝛ pacatum reddet habitacu
lum iuſticie tue. ¶ Undecimū eſt ſi ſenſus
tuos diligēter cuſtodias. Eccl. 28. Eri tuo
facito oſtia ꝛ ſerras auribus tuis. Iſa. 26.
Claude oſtia tua ſup te. Diſcipli oſtia hē
bāt clauſa qū dñſ dixit eiſ pax vob. Jo. 20.

¶ De hijs que aduerſantur paci.

f Irca q̄rtū no. ꝙ paci videt̄ aduer
c ſari bellū ꝛ lites ꝛ tumult⁹ interio
res ꝛ exteriores ꝛ ingetudo ſm lo
cū. Ingetudo ē volūtatis fugiētis malū:
vel pn̄s vel futuꝝ: vel ſequētis bonū: ꝛ nō
ꝯſequētis. Timor mali futuri ꝛ dolor mali
pn̄tis pacē pturbat. In. ps. Nō eſt pax i oſ
ſib⁹ meis a facie ire tue. a fa. pec. meorum.
Itē moleſtia q̄ aliqs inuitus ſuſtinet pa
cē turbat. Eccle. 33. Precordia fatui q̄ſi ro
ta carri. Fatu⁹ q imurmurare ē de h ꝙ ſuſti
net q̄ſi ſicut rota carri murmurat: vñ nō ē
in pace. Itē nō eſt in pace q tranſitoria iſta
fugiētia appetit. Appetitō. n. illa q̄dā ſp̄ia
lis motio ē: vñ Aug. Pacē aīe irronalis di
cimus eſſe ordinatā requiem appetitionū
vt ꝑius habitum eſt.

¶ De triplici pace.

g Irca. v. no. ꝙ ꝙ triplex ē pax. ſ. tp̄is
c pectoris ꝛ eternitatis. ¶ De pma
legit̄. iiij. Re. 20. Sit tm̄ pax ꝛ veri
tas in dieb⁹ meis. In. ps. Zelaui ſup iniq̄s
pacē petōꝝ vidēs. Iſa. xlviij. Utinā atten
diſſes ad mandata mea: facta fuiſſet ſic flu
mē pax tua. Baruc. 3. Si via dei ābulaſſes
habitaſſes vtiqȝ ſup terrā. Aug. 30. li. deci.
dei. Tantuȝ eſt pacis bonū vt ēt in rebus
terrenis atqȝ mortalib⁹ nihil grati⁹ ſoleat
audiri: nihil deſiderabili⁹ ꝯcupiſci: nihil po
ſtremo poſſit meli⁹ inueniri. ¶ De pace pe
ctoris. Jo. 14. Paceȝ relinquo vob. ¶ De
pace eternitatis. Iſa. 32. Sedebit ppl̄s me⁹ in
pulchritudine pacis. In. ps. Qui poſuit fi. t.
pacē. Ph. 4. Pax dei q̄ exſupat oēȝ ſenſuȝ
cuſtodiat corda vr̄a. Glo. ibi de⁹ q ē ſūma
pax q nec cogitari pōt: ꝛ iō extra eū nullo
ē op⁹. Itē cu. corda vr̄a ꝛ itel. vr̄aſ in xp̄o
ieſu. i. volūtatē ꝛ intellect⁹ vr̄os: vbi extra
ip̄ȝ nihil intelligatis vel appetatis. Gre. qd ē
pax tranſitoria niſi q̄dā veſtigiū pacis eter
ne: qd g demēti⁹ eē pōt q̄ veſtigia pulue
ris impſſa diligere ſeipm a quo in pſſa ſunt
h nō amare. ¶ Itē no. ꝙ ē pax bōa ꝛ eſt pax
mala: de bōa iā dictū ē. ¶ Pax uō mala ē
triplex. ſ. inordinata. ſimulata. iniquata. In
ordinata ē cū ſupior obedit iferiori: vel rō
ſenſualitati: vel plat⁹ ſubdito. Prouer. pe
nult: Per tria mouet̄ terra ꝛ q̄rtū ſuſtinet̄
nō pōt p ſuū cū regnare cepit. Eiuſdē. 19.
Nō decet ſuū dn̄ari pncipib⁹: pax iſta dete
rior ē q̄ guerra. Hanc pacē ſuauit adā po
tius obediēs vxori q̄ deo. Gen. 3. Quia au
diſti vocem vxoris tue ꝛc̄. Maledicta ter
ra in ope. t. Pax ſimulata fuit pax iude. Luc.
22. Iuda oſculo filium hoīs tradis. Et ij.
Re. xx. dixit ioab adamaſaȝ Salue mi frat̄
ꝛ tenēs manu dextra mētū amaſe percuſſit eū
in latere ꝛ effudit inteſtina ei⁹. In. ps. Lo
quūt̄ pacē cū ꝓximo ſu. ma. ā. ſunt i cor. e.
Je. 12. In ore ſuo pacē cū amico ſuo loqt̄:
ꝛ occulte ponit inſidias. ¶ Pax iniquata ē
eoꝝ q ſūt i malo ꝯcordes vbi pilat⁹ ꝛ he
rodes in morte xp̄i pacificati ſunt. Lu. 23.
Mat. 10. Nolite arbitrari ꝙ venerim paceȝ
mittere i terrā. Nō veni paceȝ mittē ſed
gladiū. Gre. in. 6. pte mor. Sicut eſſe noxiū
ſolet ſi vnitas deſit bōis i puitionē ē ſi nō
deſit malis. Itē. ꝑuerſos q ꝑ vnitas corro
borat: dum ꝯcordat ꝛ tanto angit incorri
gibiles q̄to vnanimes fac. Itē no. ꝙ diſti
guit̄ q̄druplex bellū. ſ. inter carnē ꝛ ſpūm in
ter hoīes ꝛ deū: inter hominē ꝛ āgelum: int̄
hominē ꝛ hominē. Et ꝯtrio q̄druplex pax
pacē inter carnē ꝛ ſpūȝ: facit ſubiectio car
nis ad ſpūȝ. Gen. 13. dictū eſt Agar ancille
Sarre: Reuertere ad dn̄aȝ tuā ꝛ hūiliare
ſub manib⁹ ei⁹. ¶ Scdaȝ pacē facit iuſticia
ex pte vr̄a: ꝛ miſicordia ex pte dei. In. ps.
Miſicordia ꝛ ve obuia ſibi: iuſti ꝛ pax oſ
cu. ſ. ſe. ¶ Tertiā pacē fecit incarnatio fi
lij dei. Recōciliati. n. ſunt āgeli homini cū
agnouerūt hūanā nāȝ aſſociatā diuine natu
re in vna pſona. Iſa. lvij. Creaui fructū la
bioꝝ pacē. Pacē ei q lōge. i. hoī ꝛ pacē ei
q ꝓpe eſt. i. āgelo pacē vocat fructū labio
ruȝ: vel quia predicta erat per ꝓphetas:
vel quia orationibus erat impetrata. Ul
timam pacem facit pacientia: vel manſue
tudo. Ro. ſi fieri poteſt ꝙ ex vob eſt cū om
nibus hominibus pacem habētes nō vos
metipſos defendentes cariſſimi. Gre. in pa
ſtora. Lex chriſti eſt caritas vnitatis: q̄ ſo
li pficiūt q nec cū grauant̄ excedunt.

Irca ſextū notandū ꝙ ergo que in
c verbo iſto beati pacifici ꝛc̄. Cōmen
dat̄ nō eſt pax ſed gr̄a faciēdi pacē
in ſe vel in ꝓximo: ꝛ h vel reſpectu dei vel
reſpectu ꝓximi. Uñ pacifici ſunt amatores
pacis: q ſtudioſe intēdūt paci faciēde vel
in ſe vel in ꝓximo: ꝛ primo in ſe. vñ Glo. ſu
per. v. M. pax a nobis incipit. Quia dū lex
carnis repugnat legi mētis: nō mō alteri: ſȝ
nec nobis poſſum⁹ eſſe pacifici: ſȝ poſtq̄ in
tus ſpūs i pax vbi totus hō ſpūi ſuiat: tūc
pax ad alios deuiat̄ vbi pacē cū oībus ha
beam⁹. B. in ſmonib⁹. Sunt alij q ſi vide
rit quēpiā vel leuiter ſcādalizatum valde
ſolliciti ſunt quō in pace eūȝ reducere pn̄t
ꝛ viderentur pacifici niſi ꝙ eoꝝ cōmotio ſi
forte q̄cq̄ ꝯtra eos factuȝ dictūue videbi
tur: tardius vniuerſis difficiliuſqȝ poterit
ſedari: q nimiꝝ ſi vere pacē diligerēt. haud
dubiū qn eaȝ q̄rerent ſibiipſis. Itē ſup. v.
Mat. dicit Glo. Pacifici ſunt q oēs mot⁹
animi cōponūt ꝛ rationi ſubijciūt: q̄ hijs
nihil repugnat. B. in ſmo. Per mūdiciam
cordis reconciliamur deo: beati vero q de
ſua recōciliatiōe nō ingrati ꝛ ꝓ fratribus
ſūt pie ſolliciti eos quoqȝ q̄tū pualent ꝛ ſi
bi ꝛ deo recōciliare laborāt: qb⁹ enīȝ laudi
bus dignū quāto amplectādū putas affe
ctu frēm illū q ſine q̄rela ꝯuerſat̄ iter frēs
tota ſollicitudine cauet ne qd i eo ſit ꝙ ab
alijs portari oporteat ꝛ q̄cq̄d in alijs one
roſuȝ paciētiſſime portat q ſingulorꝝ ſcāda
la ſua reputat ꝛc̄. apl̄s loquit̄: qs infirmat̄
ꝛ ego nō infirmor: qs ſcādalizat̄ ꝛ ego non
vror: q vere pacificus ē etiaȝ belligerādo ē
pacific⁹. Aug. Pacē dȝ hr̄e volūtas belluȝ
neceſſitas: nō pax q̄rit vt bellū excitet̄: ſed
bellū gerit̄ vbi pax acq̄rat̄ eſto ergo in bel
lo pacific⁹ vt eos quos expugnat̄ ad pacis
vtilitatē vincēdo pducas. Beati. n. pacifici
Idē hoſtē pugnātē neceſſitas perimat nō
volūtas ſicut rebellāti ꝛ reſiſtēti violentia
reddit̄ iſta victo vel capto miſicordia iaȝ
debet̄: maxime in quo pacis pturbatio nō
timet̄. ¶ Et notan. ꝙ pacē pectoris nō ab
rūpit pugna cū vitijs ſi q̄nqȝ accidat. Uñ
Glo. ſup. v. Mat. In pn̄ti hō pacatus: ꝛ ſi
bellū gerat cū vitijs in nullo pacē abrūpit
q̄ deus dedit. Unde pax multa diligenti
bus legem tuam ꝛc̄.

¶ Quare pacifici ſunt beati.

Irca. vij. Notādū q̄re pacifici ſint ſi
c beati cū illa ē q̄ dn̄s tangit q̄ filij
dei vocabunt̄. In pn̄ti merito vo
cant̄ filij dei q̄ exercēt officiuȝ illud ꝙ ha
buit fili⁹ dei in mūdo iſto. Ipſe enīȝ in mū
do iſto bella pacificauit. i. ps ibi ꝯfregit po
tētias arcū ſcutū gladiū ꝛ bellū. In aduē
tu ſuo fuit ad impletū illud. Iſa. ij. Confla
būt gladios ſuos innomeres ꝛc̄. Ipſe ſeda
uit lites q̄ erant int̄ nos ꝛ deuȝ ps. qm̄ feci
ſti iudiciū meū ꝛ cām meaȝ. Iſa. lxiij. Ego.
ſum q loquor iuſticiam ꝛ ꝓpugnator ſum
ad ſaluādū. Primū ptinet ad litium ſeda
tionē. Scdm ad belli pacificationeȝ. Item
ipſe tumultuȝ ſedauit. dū ſilentio ſuo ſilēdi
exemplū dedit. Iſa. liij. q. agnus corā tōdē
te ſe obmuteſcet. Et lu. xxiij. Corā herodeȝ
nihil oīo. Ro. Ingetudinē q̄ntuȝ ad locuȝ
pacificauit qū apoſtolis de ſedete in ciuita
te donec induamini virtute exalto. Lu. vlt.
Ingetudinē aī pacificauit eūȝ de. Jo. xiiij.
manete in me ꝛ ego i vob. Eiuſdē. xv. Ma
nete in dilectiōe mea. Item. xvij. h locutus
ſum vobis in me pacē habetis in mundo
autē pſſuraȝ habebitis xp̄s finis ē vobis i
eo q̄ſcitur nō eſt q̄ſcenduȝ in viaȝ ſed in
fine vie. Ro. x. Finis legis ad iuſticiaȝ xp̄s
oī credenti. Aug in. i. li. cōf. Feciſti nos ad
te ꝛ ingetuȝ eſt cor nr̄uȝ donec requieſcat in
te xp̄s moleſtias mitigare vento in cui⁹ ſi
gnuȝ eccleſia cruces oleo facit in his q ba
ptizant̄ vel ordinant̄ vel cōfirmant̄ vel ad
honorē regiuȝ ſublimant̄: ꝛ in dedicatione
eccleſiaꝝ cruciat⁹ pn̄tis exilij pedaȝ fact⁹
eſt oleatio vero ſiue mitigatio per chriſtū.

¶ Donum ſapientie adaptatur paci.

Irca. viij. Notādū ꝙ donuȝ ſapīe
c huic beatitudini aptatur. ¶ Qui
enīȝ paceȝ faciūt. q. lectū deo ꝑpa
rant̄. Locuȝ. ſ. q̄etis in ps in pace dormiam
ꝛ requieſcam. vñ ipſi ſunt q cubicularij dei ꝛ
ſecretarij ꝛ cōſilia ſapientie eis reuelantur.
Preterea animus pacatus clarius videt
vt prius oſtenſum eſt per exemplum de aq̄
Eccle. xxxviij. Sapientiā ſcribe in tp̄e va
cuitatis. i. Uacatiōis ꝛ quietis ideo dici
tur in ps. Uacate primum deinde ſubdit̄
videte qm̄ ſuauis eſt dominus.

¶ De patientia perſecutionum.

Ultimo tangendum eſt in tractu de
beatitudinib⁹ de patiētia pſecutio
nū ⁊ breuit̄ de ea dicet̄ qꝛ.ī tracta
tu de cardinalibus virtutibus ſpāliter de
patiētia tractatū ē. Hāc beatitudinē poſt
predictas ordinat glo.ſup.v. Mat.dictus.
q vſqȝ ad ſapientiaȝ per p̄dicta aſcendūt
perfecti ⁊ roborati nō cedūt.pſecutioni:qꝛ
neqꝫ mors neqꝫ vita eos pōt ſepare a chri
ſto. Item ſicut tangit glo. In patientia pſe
cutionum eſt oſtenſio perſecutionis ⁊ pro
batio ſicut in p̄cedētibus pſectio. Eccle.ij.
In igne ꝓbatur aurum ⁊ argentuȝ:hoīes
vero receptibiles in camino humiliatiōis.
Eiuſdem.xxvij. Uaſa figuli ꝓbat fornax ⁊
hoīes iuſtos temptatio tribulationis. Ro.
.v. Tribulatio patiētiaȝ operat̄. Patiētia
aūt ꝓbationem. ¶ Qui patiūtur pſecutio
nem ꝓpter iuſticiam ſunt beati nō qui pa
tiunt̄ ꝓpter ſcelera ſua.iſta. Pe.iiij. Nemo
veſtrū patiat̄.q.homicida aūt fur.⁊c̄. Eiuſ
dē.iij. Si quid patimini ꝓpter iuſticiā bea
ti. ¶ Cauſa quare tales ſint beati eſt q̄ꝫ do
minus tangit qm̄ ipſorū ē regnū celorum.
Ber.in ſermōibus pauperib⁹ pariter ⁊ ma
tribus regnum celoruȝ promittitur qꝛ pau
pertate quidē emitur:ſed impaſſiōe ꝓ xp̄o
ſine omni dilatione percipitur. ¶ Eoruȝ q
patiuntur pſecutionem ꝓpter iuſticiam re
gnum celoruȝ eſt. ¶ Primo quia iuſticia ꝓ
eis erit in futuro ſicut ipſi modo ſunt ꝓ iu
ſticia:vnde obtinebit eos regnum celoruȝ:
Non enim poterit aliqd fieri in iudicio ex
tremo cōtra iuſticiā.eccle.iiij. Uſqꝫ ad mor
tem certa pro iuſticia ⁊ deus expugnabit
ꝓ te inimicos tuos. ¶ Secundo qꝛ regnū
celorum expoſitum eſt vim inferentibus.
Mat.xi. Regnum celoruȝ viȝ patitur ⁊ vio
lenti rapiūt illud.q.publice de illo. Clamat
enim qui poteſt capere capiat. Math.xix.
Patientes perſecutionem quaſi quadam
vi illud capiunt. ¶ Tertio quia pretiuȝ ha
bent pro quo regnum celorum venale ex
poſitum eſt. Mat.xx. Sedere ad dexteram
vel ad ſiniſtram non eſt meuȝ dare vobis.
Uendere potius hoc volebat quā intuitu
conſanguinitatis eis dare. Aug.in perſona
domini. Uenale habeo qd dō mine:regnuȝ
celorum:quo emitur:paupertate regnū do
lore gaudium labore requies vilitate glo
ria morte vita. ¶ Quarto quia tales chri
ſto ſocietatem faciunt. In vigili preſentis
afflictionis in pane doloris ⁊ aqua tribu
lationis. Ideo merito erunt ſocij eius in fe
ſto eterne iocūditatis. Ro.viij. Coheredes
chriſti. Si tamen compatimur vt ſimul ⁊
glorificemur.ij. Thi.ij. Sicut mortui ſum⁹
⁊ conuiuemus:ſi ſuſtinebimus ⁊ coregna
bimus.ij. Cor.i. Sicut ſocij paſſionum eſtis
ſic eritis ⁊ conſolationum. Luc.xxij. Uos
eſtis,qui per manſiſtis mecum in tempta
tionibus meis ⁊ ego diſpono vobis ſicut
diſpoſuit mihi pater meus regnum vt eda
tis ⁊ bibatis ſuper menſaȝ meam in regno
meo.eccle.xxij. Fidem poſſide cum amico
tuo in paupertate ipſius:vt in bonis illi⁹
leteris. ¶ Quinto quia ipſi habent onus
celeſti hereditatis in preſenti. ⁊ ideo meri
to in futuro emolumentum eiuſdem here
ditatis ad eos pertinebit. Preſentes p̄ſu
re ſunt debita,quibus obligauerunt paren
tes noſtri celeſtem hereditateȝ. Tracta
tus virtutum explicit. Benedictus domi
nus virtutum qui incepit et perfecit. Amē.

Explicit ſumma de virtutibus edita a
fratre Gulielmo. Paraldo de ordine fra
trum predicatorum.

¶ Reuerendiſſimi ac Eximii ſacre theologie doctoris fris. Guilelmi paraldi. Epi Lugdonenſis: ex ſacro ordine predicatorum. In Summam ſuam de vitiis. Feliciter incipit ꝛc.

Icturi de

ſingulis viciis. cum oportunitas ſe offert incipiemꝰ a vicio gule ꝛ quia locus ſe offert ꝛ propter hoc q̄d dicit Glo. ſuper Mat. iiij. In pugna xpi. Prius contra gulam agitur. q2 vbi hoc prius refrenetur fruſtra contra alia vicia laboratur. Alia glo: Dicit ibi. q̄ dyabolus victꝰ de gula non temptat de libidine. Ante oīa tamen oſtendemus doctrinam viciorum p̄ valem eſſe: ꝛ hoc ꝙ vicia ſummo ſtudio ꝛ ſumma diligentia ſunt vitāda. Uitari aūt non poſſunt niſi cognoſcantur. ¶ Triplici autem ratione poteſt oſtendi vicia ſumma diligentia eſſe vitanda. ſcilicet quia demonibus valde placēt. Deo ſumme diſplicēt hominii vero ſumme nocent. Quod valde placeāt vicia demonibus oſtendit̄. quod aſſiduitate peccandi. de qua dicit Grego. Aſſidua temptatiōe diabolus temptat vt ſaltē tedio vincat. Temptatio vero diaboli ad hoc eſt immediate vt in malis culpe hominem impellat. Unde Grego. de illo. nihil ſe feciſſe eſtimat cum animas non ſauciat. ¶ Quod autē deus ſumme odiat peccatū oſtenditur triplici rōne. ¶ Primo ex hoc quod illud: quod maxime videtur odire ſcilicet diabolum: non odit niſi rōne peccati: ꝛ cum amaret ſi peccatum non eſſet. tanq̄ creaturam ſuam. Unde. xi. ſapientie. Nihil odiſti eorum que feciſti. quod intelligendum eſt niſi propter peccatum adiūctū quod ipſe non fecit. Unde cum illud propter quod aliquod eſt tale ſit magis tale conſtat vicium magis eſſe exoſum deo q̄ diabolus. ¶ Secundo poteſt illud oſtendi per hoc quod deus non habet ita bonum amicum nec in celo nec i terra. quem non haberet odio ad mortem ſi inueniret peccatum mortale in eo. Unde licꝫ Petrꝰ ardentius amaſſet xp̄m q̄ ceteri apoſtoli. tamen xp̄s eum damnaſſet ſi deceſſiſſet in peccato trine negatiōis. Sic oñdit deus q̄tuꝫ odiat peccatū quando filios ſuos quos tantuꝫ dilexit ꝙ pro illis mori voluit i ignē inextinguibileꝫ proiiciet. ſi quod inueniet i eis peccatum mortale. ¶ Tertio pōt illud oñdi. per hoc quod filium ſuū crucifigi voluit: vt cum eo peccatū crucifigeretur. Uñ Aug. ſuper illud. iii. Ad colo. Ubi ſequitur d̄ cyrographo. Innocens occidit. peccatū crucifigitur. Siquis diceret ſe tantum odire aliquē ꝙ vellet eū cū ꝓprio filio gladio uno trāſuerberaſſe. vel cū ꝓpria matre. ſatꝫ videretur quod haberet eum odio: ſic xp̄s odiuit peccatum. voluit enim vno gladio illud ſecum tranſuerberari. animam etiā matris ſue. voluit cum peccato eodem gladio tranſuerberari. Uñ Luce. ii. Dicit Simeō ad beatam virginem: ꝛ tuā ipſius animam ꝑtrāſibit gladius. ꝑtrāſibit icꝫ ꝑ paſſionē.

¶ Quod aūt peccatuꝫ ſumme noceat hoī. Poteſt oſtendi multis rationibus. ¶ Prio per hoc ꝙ nihil pōt homini nocere niſi ꝑ peccatum. Unde ſolū caueat homo ſibi ab hoſte illo: ꝛ non ſunt timendi ei alii hoſtes. nec diabolus. nec homo malis. nec infirmitas. nec mors: nec alia aduerſitas. pōt nocere ei ſi a peccato cauēit ſibi. Ad hoc ꝑtinent h̄ teſtimonia ſcripture que ſequunt̄ nulla nocebit aduerſitas: ſi nulla dominet̄ iniquitas: ꝛ illud Eccle. viii. Qui cuſtodit mandatum non experietur quicq̄ mali. nihil enim erit ei malum: vel nociuum: ꝛ Iſa. iii. dicite iuſto quia bent ꝛc. Et ad Ro. viii. Scimus quoniam diligentibus deum oīa cooperantur in bonum. Amplius non pōt nocere diabolꝰ: vel perſecutor iuſto niſi q2 fabricabit ei coronam eternam. Ber. Iucundum dei iudicium ꝙ ille ſuperbꝰ malleator humilium neſciens eis coronas fabricat perpetuas. omnes impugnando. ꝛ omnibꝰ ſubcūbēdo. ꝛ Dauid. Supra dorſum meuꝫ fabricauerūt peccatores. Fabricauerunt inq̄ coronam perpetuam. Scdo poteſt oſtendi quantū noceat homini peccatum. per hoc quod nihil eſt homini tam ſalubre: quod peccatum non reddat ei noxium. Ipſam vitam conuertit peccatū hoi in mortem: ꝛ ipſam ſalutē in damnationeꝫ ſicut patet in ſacrō altaris: quod qui indi-

gne accipit iudicium ſibi mãducat ꝛ bibit
ideſt dãnationem:peccatũ aũt illum ꝙ nõ
ſolum eſt benignus:ꝛ mãſuetus:ſed ipſa be
nignitas:ꝛ manſuetudo nobis quaſi furibũ
dum reddit.ꝑs. Dñe ne in furore tuo argu
as me: furer uidebit qñ filios ſuos in ignẽ
proijciet:nec inde extrahet eos. ¶ Tertio
põt oſtendi quãtũ noceat peccatũ qꝛ nobi
liori.parti hominis nocet. ſcilicet anime.
vnde Eccleſia.vigeſimoprimo. Dentes illi
dẽtes leonis interficiẽtes aĩas hoĩuʒ nec ſo
lum anime. nocet imo etiam corpori. Uñ
ſequit̃ quaſi romphea bis acuta:omnis ini
quitas bis acuta dicitur: quia interficit ꝛ
animam:ꝛ corpus. Sequitur plage illius
non eſt ſanitas intellige poſt vitam iſtam.
in quo innuitur.quod non parum noceat
peccatum tam corpori ꝗ̃ anime. ¶ Ad vl
timum. Peccatum omnia bona aufert ho
mini ꝛ fere omnia mala infert.

De his q̃ pctãm auferũt peccatũ homi.ʒ.

Primo aufert deũ. Scdʒ regnũ eter
nũ. Tertõ fraternitatẽ eccłie. Uñ ec
cleſia. Que cõicatio hominis ſcĩ ad
canẽduʒ. Quarto bõa eccłie. David. Par
ticeps ego ſum o.t.te. ¶ Quito bona pro
pria. Ambroſius. Qui caritatem non habʒ
omne bonum ammittit quod habet. Se
xto aufert homini ſeipſum:Et h duob⁹ mo
dis. Primo:quia in ſeruitutem diaboli trã
ſit. Secundo:quia melius eſſet ei ꝙ natus
non fuiſſet ſi ſic perſeueraverit. vnde quod
ante peccatum quidem precioſum erat. per
peccatum tranſit ad ſtatum in quo minus
eligendum eſſe: ꝗ̃ non eſſe. Omnia fere ẽt
mala infert peccatum ſi manifeſtum fuerit.
Cum de ſingulis peccatis agetur. oſtende
mus. Sed h ad preſens ſufficiat oſtẽdere:
ꝙ via vitiorum eſt aſpa:ꝛ moleſta etiam ĩ
preſenti. Oſtendemus aũt h tripliciter.

Primo per iuſticiam dei.que non ſinit de
decus culpe eẽ in homine abſqʒ decore vi
dicte:ſicut Auguſti.dicit. Unde idẽ Augu
ſtin⁹ Juſſit deus.ꝛ verũ eſt vt ſua pena ſit
inordinatus animus. Multe moleſtie ſe
quuntur odium:vel iram:vel vnũ de alijs
vicijs. vnde propheta. Scito ꝛ vide: quia
malum ꝛ amarum eſt te dereliquiſſe domi
num deum tuum.ad minus ſequitur hec
pena ex peccato:ſcilicet remorſio conſcien
tie. ¶ Secundo oſtendi poteſt idem per h
ꝙ opus vicij eſt in extremis:ſicut opus vir
tutis eſt in medietate. Alia vero in medie
tate delectatur:in extremis vero contriſtat.
Unde David. Juſticie domini recte leti
ficantes corda. ¶ Tertio oſtenditur idem p
hoc quod vitium innaĩe eſt:ſed virtus eſt
ſecundum naturam. vnde Bernar. Nullum
vitium naturale eſt.omnis vero virtus ho
mini naturalis eſt. deinde ſubiungit. Uirt⁹
quoniaʒ nẽ res eſt:quandoqʒ venit in ani
muʒ.quandoqʒ non venit ſine labore:ſed
venit in locum ſuum ꝛ fideliter ſedet: bene
cum ea natura conuenit. Uita ergo vitio
rum aſpera eſt. vita vero virtutum eſt ſua
uis. Sed ſicut dicit Jeronimus. Infuauem
ꝛ aſperam fecit nobis viam virtutum.lõga
conſuetudo peccandi:ꝛ habetur ſimile ĩ ſo
lis lumine:quod eſt delectabile oculis.
Unde Eccleſiaſti. vndecimo. Dulce lumen
ꝛ delectabile oculis videre ſolẽ contriſtat
tamen lux ſolis oculos tenebris aſſuetos.
¶ Peccatum ergo demõibus valde placet
deo ſumme diſplicet:ꝛ homini ſumme no
cet ſicut oſtenſum eſt. abhominabilem etiã
reddit hominẽ: ꝛ deo:ꝛ angelis ꝛ homini
bus. vnde David. Corrupti ſunt ꝛ abhomi
nabiles facti ſunt ĩ iniquitate. Sũma ergo
diligentia eſt vitãdũ peccatum. Si vniuer
ſi demones ꝛ mali hoĩes:ꝛ beſtie: ꝛ omnes
alie creature que homini poſſunt nocere
eſſent ex vna parte congregate magis ti
mendum eſſet vnum mortale peccatum ꝗ̃
omnia illa. Ad hoc vero quod nos debea
mus ita fugere peccatum pertinet quod le
gitur. Eccleſia. vigeſimoprimo. Quaſi a fa
cie colubri fuge peccatum:ꝛ illud Seneca.
Cum hominibus pacem habe.cum vicijs
bellum. Et iterum. Uitia ſine modo: ꝛ ſine
ordine perſequenda ſunt:quia modum ꝛ or
dinem non habent. ¶ Unum:ꝛ ſicerã non
hẽnt ꝛc. Hoc ordine dicem⁹ de vicio gule.

De vicio gule:ꝛ luxurie.

P Rimo dicemus de his que faciũt
ad deteſtationem hui⁹ vicij. ¶ Se
cundo de ſpeciebus. ¶ Tertio d ſa
tellitib.quibus vtitur viciũ iſtud. ¶ Quar
to de remedijs.circa hoc vicium. ¶ Tercie
cim autem ſunt que faciunt ad deteſtatio
nem h⁹ vicij. ¶ Primum eſt h ꝙ nũ diſſua

[illegible] Unde legitur ĩ ſcientia na
turali.quod inter animalia magnorum cor
porum.nulli dedit natura tam paruum os
ꝛ corporis quantitatem.ſicut homini ꝙ ſiĩ
dubio factum eſt ad commẽdationem tem
perantie:ꝛ deteſtationẽ guloſitatis. ¶ Se
cundum eſt quod vicium iſtud eſt requies
demonum. Unde Mat.xij. Cum immun
dus ſpũs exierit ab homine ambulat per
loca arida querens requiem ꝛ non inuenit.
Loca arida ſunt homĩes temperate viuẽ
tes in quibus diabo. nõ inuenit requiẽ. Uñ
legio demonuʒ dixit dño: vt legitur ĩ Mat.
Si eiicis nos hinc. mitte nos in gregem por
corum.quod deus promiſit eis. Poſtꝗ̃ enĩ
aliquis eſt vitio gule ſubditus porcus ẽ et
demonum habitaculũ eſt. Unde dicit Glo.
Niſi quis more porci uixerit diabolus pote
ſtatem in eo non accipit. ¶ Tertium ẽ mul
tiplex iniuria proximi.que ſequitur ex vicio
iſto. Triplicem autem iniuriam proximi. q̃
ſequitur ex vicio iſto. ponemus ad preſens.
Prima eſt proximi corruptio. Unde in ꝑs.
Sepulchrum patens eſt guttur eorum. ad
litteram:homo qui ſe inebriauit veſpere o
ſetidum habet ſequenti mane ad modum
ſepulcri.ſed ad corruptionem mali exẽpli.
poſſumus h referre. Malo enim exemplo
corrumpũt guloſi proximos ſuos.ad quod
pertinet quod legitur ad Ro.xiiij. Si ꝓpter
cibum tuum frater tuus contriſtatur.iã nõ
ſecundum caritatem ambulas. Noli cibo
tuo illum perdere. pro quo xp̃s mortuus ẽ.
ꝛ in epła Jude.ſ. De guloſis. dr̃ hec. ſunt in
epulis ſuis macule conuiuantes non ſo
lum ſunt maculati. immo ſunt macule alios
maculantes ſuo exemplo. Secũda iniuria
eſt. quia vnus guloſus expendit in piſcib⁹.
vnde.x. pauperes haberent de pane ĩ quo
fratres ſuos portione eorum defraudat:oẽs
fideles fratres ſunt. vnde Bernã. Noli pu
tare gratuitũ quod impendis proximo ve
lis nolis: debitor es. Tertia iniuria eſt cõ
uicia ꝛ verbera. que ebrii ꝛ varijs repleti
ferculis. ſolẽt inferre vicinis ſuis tumultuo
ſa. n. res eſt ebrietas. Unde legitur. xx. Pro
uer. ¶ Quarto facit ad deteſtationem hu
ius vicii multiplex contumelia dei. que ſe
quitur ex vitio iſto. ¶ Septimo ꝯtumelias
dei q̃ ſequũt ex h vicio. ponem⁹ ad ꝑ̃ſens.

Contumelie ſequentes ex guloſitate. p

P Rima eſt. quia vicium iſtud viliſſi
mam creaturam deificat ventrem
ſcilʒ. iuxta illud. apoſtoli ad phil. ṙ.
Quorum deus venter ẽ. vnde dicit Augu.
Hoc ab hoĩe colitur:qd̾ ꝑ ceteris diligitur
ydolatria iſta ĩ hoc deterior ẽ. ydolatria pa
ganorum:qꝛ illi auro ꝛ argento ꝛ marmo
reis lapidibus honores diuinos ĩpendere
ſolent:ſed guloſus ventrẽ pro deo honorat
qui ẽ quaſi latrina. In h vr̃ h vicium dete
ſtabilius eſſe cunctis aliis vicijs. Scda cõ
tumelia ẽ quod de templo ſpũs. ſ. coquinã
facit. vnde. ii. ad Corin. vi. Uos templum
dei viui. ꝛc. De hoc templo facit coquinam
q adeo ſe replet cibis ꝛ potibus. qd̾ ignieu
l⁹ nãlis: illd̾ ñ ſufficit decoquere: ſed tãꝗ̃
ex lignis viridibus: vel humidis fumum ꝓ
ducit. qui hoĩeʒ pigrũ ꝛ ſomnolẽtũ reddit
Tertia cõtumelia eſt ꝙ aĩa que ẽ ymago
beate trinitatis deturpat multum. vnde in
hoĩbus qui laborãt vitio iſto impletur illd̾
verbum prophe. Denigrata ẽ facies eorum
ſup carbões. vñ Jero. Nihil adeo obruit ĩ
telligẽtiã vt ꝯmeſſatio ꝛ ebrietas. Quarta
ꝯtumelia ẽ. quod h viciũ multũ elongat a
deo ad quod ꝑtinet: qd̾ dĩ in ꝑs. In chamo
ꝛ freno ma. eorum: ꝯſtri. q ñ appro. ad te. Nõ
approximantes ad deum ſunt homines ſe
replentes cibo: ꝛ potu: quib⁹ David optat
magis ꝛ magis maxillas ꝯſtringi. i. parti⁹
victualia dari ut ſic ſaltẽ cogãtur approxi
mare. ſicut accipitur famelicus ad dñm.
Quinta ꝯtumelia ẽ. qꝛ h viciũ dĩ obliuionẽ
inducit. vñ ĩ Ẽſee. Saturati ſunt releuaue
rũt cor ſuũ ꝛ obliti ſunt mei. Sexta contũe
lia ẽ: quod deũ blaſphemant. Unde ſup il
lud. i. ad Cori. x. Siue cõmeditis: ſiue bibi
tis oĩa ad gloriam dei facite: dicit Aug. Si
qd mãducas ꝛ bibis. ad refectõem corpis
ſumis: ſuſtentationẽqʒ mẽbrorum gratias
agens ei. q tibi mortali tribuit iſta ſupplem̃
torum ſolacia. cibus tu⁹: ꝛ potus tuus lau
dãt deũ. Jõ valde abſurdũ ẽ nimia ſaturi
tate velle honorar̃ vẽtrẽ: quẽ ſcim⁹ dõ pla
cuiſſe ꝑ ieiuniũ. Quidã ſcũs dixit. Uẽt rece
ptaculũ ciborum: oẽs hoĩuʒ labores ꝛ momẽta
nea gule blãdimẽta ſtercoris ſiñ ꝯdẽnat. i.
uana fuiſſe probat. Si vero modũ nec debi
tum in moderatione edacitatis excedas. ꝛ

violentia te ingurgites quãtaſlibet dei laudes ligua tua reſonet. vita blaſſemat. ſicut formoſitas operis artificem laudat. ſic eius deformitas eum quodammodo blaſſemat Unde male viuens: creatorem ſuum blaſphemat. ℭ Uera contumelia eſt. h quod h vicium contemnit deum: ⁊ quicquid deus habet. vnde Eſau. Qui tenet figuram guloſorum. Dicit. xxv. Gene. Quid mihi ꝓſunt primogenita: ⁊ paucis interpoſitis ſubdit ⁊ abiit paruipendens ꝙ primogenita vendidiſſet. De guloſis verũ eſſe illud ꝙ pro nihilo habent terram deſiderabilem: ⁊ illud Trenorum. Dederũt precioſa queq; pro cibo ad refocillandas aĩas. ℭ Quinto facit ad deteſtationem huiꝰ viciũ. h quod vicium

a illud eſt in eo membro in quo magis indecens eſt immundicia q̃ in alio membro. In ore minus tollerabilis eſt immundicia q̃ in alio membro duplici ratione. ℭ Primo propter nobilitatem membri. ℭ Secundo quia pre ceteris membris deputatum ẽ diuino ſeruicio. ℭ Sexto facit ꝙ prima prohibitio quã deꝰ dedit fuit data ꝯtra viciũ iſtud. Unde Gene. ii. De omni ligno paradiſi cõmedes. ligno ãt ſciẽtie bõi ⁊ mali ne ꝯmedas. ℭ Septimo facit ꝙ vicium iſtud laqueus eſt in via ꝑ quã neceſſe eſt nos ire. ⁊ ideo magis timendum eſt nobis. Unde diabo. h vicio hominem temptauit cũ eẽt in paradiſo. ⁊ in ſtatu innocentie. Iſto etiã vicio prius aggreſſus eſt temptator filium dei. Unde Grego. Loquens de illo verbo d̾ neceſſitatibus meis erue me domine. neceſſitates corporales h habent periculoſum ꝙ in eis ſepe minime dignoſcitur. quid contra eas vitio vel vtilitatis ſtudio agatur. has neceſſitates pſalmiſta cupit euadere. ſciẽs plerũq; voluptatum. culpas ex hac temptatione voluptatum ꝓrumpere. Unde Auguſtinus. Sumenda ſunt alimenta tã q̃ medicamenta. ſed dum ad quietem ſacietatis ab indigentia tranſitur. in ipſo trãſitu laqueus concupiſcẽtie inſidiatur: Frequenter enim dum h fit. adiungit ſe periculoſa iocunditas ⁊ plerũq; precurrit ut eius cã fiat: que cauſa ſalutis fieri debuit: ⁊ gaudet infelix anima: vt obtentu ſalutis obumbret

negocium voluptatis. ℭ Octauo facit hoc quod totiẽs exprimitur ĩ euãgelio; ibi erit fletus ⁊ ſtridor dentium: ⁊ dicit glo. Qui ĩ edacitate gauiſi ſũt: ⁊ Luc. xv. Mitte Lazarum vt intingat extremum digiti ſui in aquam vt refrigeret linguam meam: quia crucior in hac flamma. ℭ Nono facit ad deteſtõꝫ. h vicii multiplex malũ ꝓueniẽs ex hoc vicio. Et primo enumeremus mala que in ſacra ſcriptura reperiuntur eueniſſe occaſione gule. Secundo vero mala q̃ quotidie proueniunt his in quibus eſt vicium iſtud. ℭ Primo autem occurrit nobis ꝙ viciũ gule in matre noſtra eua occaſio nobis fuerit omnium malorum. ℭ Secundo lr̃. Gene. nono. Quod noe qui perfectus erat in generationibus ſuis: vitio iſto deuictus ſit bibens enim vinum inebriatus eſt. ⁊ nudatus in tabernaculo ſuo. ℭ Tertio lr̃. xix. Gene. Quod Loth quem ſodoma non vicit vinum vicerit. vnde inebriatus duplicem inceſtum commiſit. ℭ Quarto lr̃. xxi. Gene. Quod eſau vicio iſto dignitatem primogeniture amiſerit. ℭ Quinto. xl. Gene. Quod Pharao faciens grande conuiuium magiſtrum paſtorum ſuſpendit. vicio etiã gule populus iſrael iram dei meruit. Unde in pſ. Adhuc eſce eorum erãt in o. ipſorum ⁊c. Et. ii. Re. xii. Abſalon fecit conuiuium ⁊ interfecit fratrem ſuum Amon. cum temulẽtus eſſet vino. Et de Oloferne legit̃ Iudith xi. Quod bibit vinum multum nimis q̃tũ vna die nunq̃ biberat in vita ſua. ⁊ interfectus eſt a Iudith. Legitur etiam in principio Iob. ꝙ filii Iob bibentes vinum in domo fratris ſui primogeniti oppreſſi ſunt. Et dicit Grego. In maioris fratris conuiuio filios Iob Sathan. obruit: nũquid illi ventri vacabãt: quaſi dicat. nõ. ſed tã inter conuiuia mentis bona intentio minus ſeruet minus prouidet: ⁊ in euangelio legitur ꝙ Herodes conuiuium faciens. Iohannem baptiſtam occiderit. ℭ Mala vero que proueniunt ex vitio iſto quotidie illis qui habent hoc vicium multa ſunt. Et primo enumeremus mala que proueniunt ſpiritui. ℭ Inter que primum eſt grauamen ſpecie verus deo. Attendite ne grauentur

corda veſtra crapula: ⁊ ebrietate: crapula eſt cruda epula. quando tantum de cibo aſſumitur: ꝙ calor naturalis nõ ſufficit ad eius decoctionem: adeo autem grauatur ſpiritus nimietate cibi: ⁊ potus: vt ſit quaſi ſepultus. vnde in Oſee: Memphis ſepeliet corpus. Memphis interpretat̃ ex ore: Nimietas cibi ⁊ potus: ex oris vitio occaſionem habet homines ſepelit. Grego. Quãto corpus impletur. tanto anima minoratur. vnde Iere. Qui luxuriatur viuens mortuus eſt ⁊ qui iebriatur: mortuus eſt ⁊ ſepultus. Rationis vile ſepulcrũ eſt ebrietas. Sepultura iſta quaſi quedam ſubmerſio ſpiritualis eſt. In aqua enim aliquem ſepelire eſt ſubmergi. ℭ Secundum malum eſt loquacitas. vnde Grego. in omel. de diuite epulone. Prima in male conuiuantibꝰ famulatur culpa loquacitatis. primo loquacitatem etiam ludi leuitas ſeq̃t. ℭ Tertiũ eſt laſciuia. vnde. xxxii. Exo. Sedit populꝰ manducare ⁊ bibere: ſurrexerunt videre. ℭ Quartum malum eſt luxuria. Unde Iere. quinto. Saturauit eos ⁊ mechati ſũt. Ad ephe. nono. Nolite inebriari vino: in quo ẽ luxuria. Prouer. xx. Luxurioſa res eſt vinũ Ieroni. Ad Euſtochium. Uirgo xp̄i vinum fugiat vt venenum. Idem quicquid ſeminarium eſt voluptatis: venenum puta. Id ẽ quãdiu Eua in paradiſo abſtinuit. virgo fuit. q̃ cito preceptum abſtinentie violauit corruptionem ſenſit. Idem ad furiam virginem. O filia. ſi apl̃s caſtigauit corpꝰ ſuũ: ⁊ in ſeruitutem redegit. ne cum aliis predicaſſet reprobus efficeretur. quomodo tu iuuencula ad hoc in feruore iuuentutis poſita: dapibus ⁊ vino plena: de caſtitate eris ſecura. Ipſa etiam auaritia quandoque prouenit ex vitio gule: vnde Ieronimus. Delicie ⁊ eplarum varietas: auaritie fomita ſunt. Idem tolle epulas ⁊ libidinis luxuriam. Nemo querit diuicias: quarum vſus omnes in ventre: vel ſub ventre ſunt.

De innumeris viciis prouenientibus ex hoc vicio immiſericordia.

ſ Equitur ex hoc vicio ſimiliter immiſericordia. vnde Amos. vi. Bibentes vinum in phialis ⁊ optĩo vnguento delibuti. nihil compatiebantur ſuper contritionem Ioſeph. Ad idem facit. quod legitur in Luc. de diuite epulone: qui Lazaro compaſſus non eſt. Et vniuerſaliter homo vitio gule ſubiectus. nulli alii vitio reſiſtere poteſt. vnde Galienus. Ebrioſus ſeruus eſt omnium peccatorum. nullũ peccatum poteſt vincere qui captus eſt iſto. Ex quo ori quod ẽ quaſi porta hominis. vitiũ gule quod eſt quaſi de: famulis diaboli dominatur totam familiam diabolicam. ſcilꝫ vniuerſitatem vitiorum permittit intrare. vitium gule reddit hominem ſtultum: imo inſanum: ⁊ ad vltimum reddit eum quaſi porcum. Ad primum faciunt h teſtĩa ſcripture. xx. Prouer. Ubi loquitur de vino ⁊ ebrietate. Quicunq; his delectatur nõ erit ſapiens. Et in iob. Sapientia non inuenit̃ in terra ſuauiter viuentium. Seneca. Copia ciborum ſubtilitas ingenii impeditur Ieronimus. Uenter pinguis nõ gignit tenuem ſenſum. Seneca. Nihil aliud eſt ebrietas: q̃ voluntaria inſania. Tullius. Mente recta vti non poſſunt multo cibo: ⁊ potu repleti. Ad ſecundum pertinet: ꝙ legitur Oſee. 4. Uinum ⁊ ebrietas auferunt cor id eſt mentem. ⁊. v. cu. eiuſdem. Ceperunt principes furere a vino. ℭ Ad tertium facit ꝙ dicit Seneca. Quoſdam ventri obediẽtes loco aĩalium numeremus non hominum. Iero. Qui pꝰ carnẽ ambulant ĩ ventrem ⁊ libidinem proni: quaſi irrationabilia iumẽta reputẽtur: ⁊. ii. Pet. ſecundo. Dicitur d̾ talibꝰ. Hi velud irrationabilia pecora naturaliter in captõnẽ: ⁊ pernitiẽ ⁊c. ⁊ Interlinearis ſupplet. tendunt in hoc tamen deteriores ſunt ĩ irrationabilibus animalibꝰ quia illa non incidunt in laqueos quos vident: vel in laqueos etiam in quos alia vice ceciderunt ꝙ iſti faciunt. vnde Ieroni. Bruta animalia. ⁊ vage aues ĩ eaſdem pedicas: retiaq; non incidunt. ℭ Preter iſta mala: que ſpiritualia videntur eſſe ſequuntur multa mala ex vitio gule. Primo fames vnde de guloſis dicitur. famem patiuntur vt canes. Oſee quarto. Comedent ⁊ nõ ſaturabuntur. Ieronimꝰ. Uoluptas h ita famem non ſacietatem parit. Et Luc. xv. Dicit filius prodigus qui tenꝫ figuram guloſorum ego autem hic fame po. Et ad litteram eſt h verum d̾ illo q inebriauit ſe veſpe

quia ſitit in ſequēti mane. vnde Prouer. 23. Dicit Salomon in pſona talis. Quando euigilabo. et rurſus vina reperiamus. de uz ſitit in prandium: niſi prius biberit. Idem accidit de eſurie. In prandio nō ceſſat eſu ries. quia vel non hʒ ea que vellet vel q̄titā tē vel ppata vt vellet. ſic.n. dicit Aug. Ubicunqʒ quer t caro refectionem inuenit defectionem. Si autē accidat ꝙ habeat q̄ et qualia: et quātum vult. nō hʒ tamen ven trem quātum vellet habere: aut deeſt ei an nona: aut ſaccus. Non poteſt eſſe abſqʒ ſa me: cui ex defectu famis. fames naſcitur. Tunc oportet eū ire ſpatiari: vt ſic eſuriat et ſic famem vencetur. Ledit etiam natura: vnde Job. xx. Cū ſatiatus fuerit arctabit. et omnis dolor irruet ſup eū. Nō ↄſeqt.n. voluntatem q̄ queſiuit. vn̄ Tullius. Si vi deres iſtos epulantes velud opimos boues ſtertere. et ſudare itelligeres eos qui maxi me ſequuntur: voluptates minime aſſequi. Qui vitio gule laborat. patitur pro delecta tione vnius hore moleſtiam diei vnius vel menſis: quia in acutam vel aliam infirmi tatem incidet. Seneca. Ebrietas vni᷒ hore hilarem inſaniā longi temporis tedio pēſat. Eccle. xx. Amaritudo anime vinum multū potatum. Ex vitio etiā gule ſeqtur vigilia vnde Eccle. v. Dulcis eſt ſomnus operanti ſiue parum: ſiue multum cōmedat. Saturi tas aūt diuitiis nō ſinit eum dormire. Seq tur etiam inde paupertas. vnde Eccle. xix. Operarius ebrioſus nō locupletabitur. Et Prouer. xxi. Qui diligit epulas in egeſtate erit. Qui amat vinum et pinguia non dita bitur. Cauſa vero quare talis non ditatur. tangitur in aggeo. vbi ſic legitur. Qui con gregauit merces: miſit eas in ſaccum pertu ſum. Quātum ebrioſus per totam ebdoma dam laborauit in die dominica totū ponit in ſaccū pertuſum. ſ. in ventrem. Sequitur etiam ex vitio gule corporis infirmitas nec vna tantum. ſed plures: et quādoqʒ mors. Ad primum pertinet: quod legitur. xxxvii. Eccle. In multis eſcis erit īfirmitas. Ad ſcđm pertinet quod dicit Seneca. Quis igt hoſtis in quēq̄ tam cōtumelioſus fuit q̄ in quoſdam voluptates ſue ſunt: Sufficit ali cui ſi hoſtem ſuum excecat. ſed voluptates non ſolum excecant voluptuoſos: ſed etiā

impotentes reddunt cōtractos et leproſos et diuerſis aliis infirmitatibus affligunt. ¶ Ad tertiū pertinet quod legitur. xxxvii. Eccle. Propter crapulam multi obierūt: et Seneca. Poſt noſtra prouidentia huic cor puſculo lōgiorem prolongare moram: ſi vo luptates quibus maior pars perit: poterimꝰ regere et cohercere. ¶ Ad quartum ptinet qđ legitur. Eccle. vii. Inueni mulierē ama riorem morte. Hec mulier eſt voluptas car nis: que morte eſt amarior. quia nō vna ſo la morte interfecit: ſed triplici. ſ. morte tpali morte culpe: et morte dānationis eterne ad idem pertinet: quod legitur. xxiii. Prouer. Uacantes potibus et dantes ſimbola cōſu muntur: et poſt in codes: ingreditur blanđ ſed in nouiſſimo mordebit ut colub. et ſicut regulus venena diffundet. et Naū. i. Sicut ſpine ſe inuicem cōplectuntur. ſic conuiuiū eorum pariter potantiū conſumetur. quaſi ſtipula ariditate plena. Hoc viciū ſeruum noſtrum naturalem dominari nobis facit. vnde Eccle. xii. Benefac humili. idest anie me: et ne dederis impio. i. corpori. phibe pa nes illi dare. ne ī ipſis potentior te ſit. et Pro uer. xxix. Qui delicate a pueritia nutrit ſuū ſeruū: poſtea ſentiet eum contumacem.

De grauitate vicii gule: queſi ē vna de grauioribus infirmitatibus. v.

Decimum faciēs ad deteſtationē hꝰ vicii eſt. h quod vitiū iſtud eſt vna de grauioribus infirmitatibus ſpiri tualibus. perpenditur autē grauitas h in firmitatis: ex hoc quod cito interficit ul ſuf focat. dure affligit: vix curatur. multas expē ſas requirit. que tamen potius nocent q̄ p ſiut. Omnia etiam genera infirmitatum: et ſpiritualium et corporalium inducit hec in firmitas. Propter primū aſſimulatur hec i firmitas ſquinantie: que eſt infirmitas gu le. cito ſuffocans hominem. Propter ſʒ aſ ſimulatur hec infirmitas cuidam infirmi tati: que dicitur appetitus caninus vel bolimus. Affligit enim hec infirmitas ho minem fame inſaciabili. ſicut oſtenſum eſt prius. vnde in prouer. Juſtus cōmedit et re plet animam ſuam. Uenter autem impiorū inſaciabilis. Uix etiam curatur viciū iſtud

quia minimum habet ab humana auctorita te: ſicut oſtenſum ē ſupius. nec ſenectute vī deficere: ſicut luxuria. immo tūc augetur. me dicamentum.n. vertitur in nocumentū. vn̄ Bre. in mora. Quot ſolatia ad uiuendi vſuʒ querimus. quaſi tot noſtre egritudinis. me dicamentis obuiamus: quia hoc ipſuʒ me dicamen. ī vulnus vertitur. quia exquiſito remedio. paulo diuti᷒. iherentes ex eo gra uius deficimus: quod prouide ad refectio nem paramus. Senes enī magis amāt bo num vinum. ¶ Expenſas etiam tantas re quirit hec infirmitas vt multi h vitio de pauperentur: et ſemper deterius ſe habent. Quomodo autem ex hac infirmitate ceterē introducantur: ſatis manifeſtum eſt ex pre dictis. ¶ Undecimum faciens ad deteſta. hui᷒ vicii eſt ꝙ ille qui hoc vicio capitur a diabolo valde pericaloſe capitur. vnde cū diabolus querat eum mortificare. ſed illud conſiderat peccator et iuſtū: querit mortifi care eum. Jam eſt prope intentionē ſuam. cum ad gulam manum ei tenet. Ad hoc pt referri illud verbū. Sene. Uoluptates iter res viliſſimas precipue extirpa: que ex more latronum in hoc nos amplectuntur. vt ſtrā gulent. ¶ Duodecimū faciēs ad deteſtatiō nem huius vicii eſt h quod ille qui h uitio a diabolo tenetur: valde firmiter tenetur. Hoc vitium quaſi quoddam frenum ori ip ſius poſuit: vnde poteſt eum circundare ad vocem ſuam iuxta illud Jacobi. iii. fre na in equorū ora mittimus ad conſentien dum nobis: et oē corpus eorū circunferimꝰ. Eſt etiam vicium iſtud inter deformitates ſpirituales quaſi latitudo oris ſi talis qua lem habent hora canū. qui dicūtur lepora rii: vel venaticii: ſed tal' qualem hʒ os īferni inſatiabilis enim ēt nec ſufficit ei ꝙ gignit terra vbi et aquatilia et volatilia habeat. vnde Jeronimus. Tauri paucorum iuge rum paſcuis aluntur: vnica ſilua pluribus elefantibus ſufficit: homo. et terra: et mari paſcitur.

De graui ſeruitute qua laborat gulo ſus que in. vi. attenditur. vi.

Penultimum facit ad deteſtationē huius uicii eſt h: quod ille qui labo rat hoc uitio eſt in ſeruitute ualde graui: et valde ignominioſa. ¶ Septem autē ſunt: in quibus attēditur grauitas hu ius ſeruitutis. ¶ Primum eſt h: ꝙ ipſe eſt ſeruus eius: qui naturaliter dʒ ſeruire. ſ. cor poris ſui. Ad hoc pertinet iſtud: quod legi tur in prouer. Non decet ſeruum dñari prī cipibus: et illud. Prouer. xxx. Per tria mo uetur terra: et. iiii. ſuſtinere nō poteſt. Per ſeruum cum regnare ceperit. Seruus iſte corpus ē ex cuius dñatione terra mouetur qr homo vel eccleſia trahatur. ¶ Secūdū eſt quia talis omnium illorum ſeruus ēt q bus indiget corpus. vnde Seneca. Multis ſeruiet: qui corpori ſeruit. Tertium ē: qr ta lem oʒ ſeruire cuidam dñe. ſ. gule. cui nullꝰ poteſt ſeruire ad ſuam uoluntatem: q̄ vult ſinglis diebus bis ſibi parari varia fercula de qbꝰ nihil remanet ſed poſtq̄ tetigerit proiicit: et in locum turpitudinis: et quaſi p ditionis tranſmittit. Ad hoc pertinet qđ le gitur. Johel. i. Ululate qui bibitis vinum ī dulcedine. Perit.n. ab ore veſtro: et illd ver bū. Ber. Uoluptas gutturis q̄ tanti hodie extimatur vix duorum latitudinem hʒ digi torum: non durat delectatio niſi quātū du rat tranſitus ille per gulam: et pro illo trāſi tu vult dña gula tot et tanta ſibi parari. ¶ Quartum ē ꝙ ipſi vili labori intendit: qr impletioni loci immundi. ſ. ventris. qua rōne locorū immundorū eſt vile opus. eadem et impletio. Intendit etiam ſacci vnius refe ctioni: et ſacci immundicia pleni: cū intendit refectioni corporis. Corpus.n. ſaccus ē. vn̄ in ps. Conciſiſti ſaccū meū. Ipſa glorioſa et btā caro xpi: ſaccus vocatur: quid aūt ē. h intendere refectioni vnius ſacci. xl. ānis quē ad vltimū ſcio putreſiendū. ¶ Quintū ē h ꝙ vanus: et quaſi inutilis eſt labor ei᷒ Satis van᷒ vī labor: quo aliquis laborat vt delitioſe paſcat latronē. vnde morti dā natur. Latro iſte morti damnatus: ē corpꝰ nrm. vn̄. Scđ. Oēs capitali ſupplicio ↄdē nati ſum᷒. Sed ēt vī. van᷒ labor: quo hō laborat vt vermes ſplēdide paſcat. Nō eſt curādū qualē inueniāt carnē vermes: ul' pi guē: vel macilētā. Carnē īpignare: ēt eſcaʒ vermibꝰ ppare. ¶ Sextū ē h ꝙ dña gula totū laborē hois requirit. vn̄ Eccl. vi. Oīs labor hois ī ore ei᷒. Ultimū quidē fac. ad deteſtatōeʒ hꝰ vicii. cōmendatio ſui ↄrii. ↄmēdatō tēpātie. l' ieiūii. ſʒ đ h alibi dicet.

De variis ſpeciebus gule. vii.

a Egitur de ſpecieb⁹ hui⁹ vicij ꝙ ſūt.
f Caſtrimargia: ſiue Cōmeſſatio. Et
ebrietas. Dicitur aūt caſtrimargia
eo ꝙ in caſtris ventris omnia mergantur.
Ad cuius deteſtationem ſufficiant ea que
ad deteſtationem guloſitatis ſimpliciter di
cta ſunt. Sed ad deteſtationem ebrietatis
ꝙ ſemp pniciosior ē: aliq̄ addem⁹. ¶ Pri-
mum eſt h ꝙ ebrietas pernicioſe aggredit̄.
Exercitus. n. illius pacifice recipitur: ⁊ poſt
ea nocet. Vñ Prouer. xxiii. Ne intuearis vi-
nuȝ qñ flaueſcit: cum ſplenduerit ī vitro co
lor eius. īgreditur bland̄. ecce. pacificus in
greſſus: ſed in fine mordebit vt colub̄. ecce
nocumentum. ¶ Scd̄o facit ad deteſtatōȝ
hui⁹ vicij multiplex maledictio: q̄ꝫ ↄ ebrios
facit. vnde Iſa. v. Ve qui ſurgitis māe ad
ebrietatē ſectandā: ⁊ potandū vſqȝ ad veſ
peram. Et prius eodē capitulo. Ve q potē
tes eſtis ad bibendū vinum. Et dr̄ h ↄtra
alios qui gloriantur de hoc q̄ꝫ poſſunt mul
tum vinum ſuſtinere. ⁊. xxviii. Iſa. Ve coro
ne ſuperbie ebriis effraym. ⁊. xxiii. Prou̇.
Cui ve. cuius pr̄i ve. cui rixe. cui fouee. cui
ſine cā vulnera: cui ſuffoſſio oculorum. Nō
ne his qui morantur in vino: ⁊ ſtudent cali
cibus epotādis: ⁊ dicit. Glo. ſuper illud cui
ſuffoſſio oculorum īmoderatus hauſtus vi
ni exterioris: ⁊ īterioris. viſus ingerit cecita
tem. ¶ Tertio facit ad deteſtatiōeȝ huius
vicii. h ꝙ omnia bona diſſipat: vſqȝ ad fun
damentum eorum. ſ. vſqȝ ad fidem. vñ. xix.
Eccleſia. Vinum ⁊ mulieres apoſtatare fa
ciunt ſapientes. bona ēt nature exterminát
vſqȝ ad inſenſibilitatem. vnde. xxiii. Prou̇.
Dicit ebrioſus. Verberauerūt me: ⁊ nō do
lui. vulnerauerūt me: ⁊ nō ſenſi. Vñ Augu
ſti. Ebrietas aufert memoriam diſſipat ſen-
ſum. cōfundit intellectum. cōcitat libidineȝ
innoluit linguam: corrumpit ſanguinē. oīa
membra debilitat: vitam diminuit: ⁊ omnē
ſalutem exterminat. ¶ Quarto facit ad de
teſtatōeȝ huius vicii. quod dicit Aug. ſup
illud Gene. xiiii. Biberunt ⁊ inebriati ſunt
cum illo. Verbū inebriandi. ait Aug. Pro
ſaturitate poſtea ⁊ pōitur ſubiungit īebria
ri vt inebriantur ebrioſi: nec ipſi terre utile
ē qñ maiore humore q̄ꝫ ſufficit corrūpit
ſic vita ebrioſi qui nō ſacietate ſe replet ſe
mergitur diluuio. ¶ Quinto facit ad dete
ſtatōeȝ h⁹ vicii. qd̄ dicit Gre. de illo. Ebrie
tas inquit eſt blandus demon. dulce vene-
num. ſuaue peccatum. quā q habet non ſe
habet: q̄ꝫ qui facit: non facit peccatum: ſed
totus eſt peccatum.

Hic ponitur ſa diſtinctio de ſpeciebus
gule facta a beato Grego.

a Liter diſtinguūtur. v. ſpecies hui⁹
vicii. a Grego. ſup illud. xxv. Gene
Vbi dicit Eſau. Iacob. Da mihi ↄ
coctione hac ruſa. ¶ Prima ē cuȝ quis ho
ram cōmedendi preuenit. vt legitur de Io
natha. i. Re. xiiii. Talis poteſt timere illam
maledictionem que hētur. Eccle. x. Ve ter
re cuius rex puer eſt: ⁊ cuius principes ma
ne comedunt. Terra intelligitur. h homo.
Terra enim eſt: ⁊ terram terit. ⁊ terraȝ que
rit: ⁊ in terram ibit. Rex cum liberum arbi-
trium qui animam habet regere. Priceps
intelligitur. v. ſenſus. Sicut illi qui verum
deum colunt: ab honore ⁊ obſequio diuio
diem inchoare volunt: ſic illi quorum deus
venter eſt. primo querunt regnum dei ſui:
Regnum dei eorūȝ eſt eſca: ⁊ potus. ¶ Se
cunda ſpecies eſt qñ aliquis nimis vult ↄ
licata haberē. vt legitur numeri. decimo. De
filiis iſrael qui in heremo carnes deſidera-
bant: ⁊ in Luc. legitur. De diuite epulone.
quod epulabatur quottidie ſplendide.
E contra dicit Seneca. Palatum tuum fa
mes excitet. non ſapores.

Tripliciter ratione oſtēditur quare homo
non debet querere delicata. viii.

t Riplici autem ratione non debȝ hō
querere delicata. Primo propter na
turā vaſis cui cibos quos ſumimus
īfundim⁹. corrumpit eniȝ quicquid infun
ditur. Siquis haberet aliquod vas qd̄ cor
rumperet vinum quando eſſet infuſuȝ. ipe
ſi infunderet ſibi de meliori quod haberet
ad hoc pertinet quod legitur Iohel. i. Vlu
late qui bibitis vinum in dulcedine. peri

erit ab ore veſtro. Secundo propter hoc
quia cum delectabilia tibi dantur: in adiu-
torium: carni aduerſus ſpiritum concupiſcē
ti fuerit: ⁊ tunc pugnant ⁊ erūt duo contra
vnum ⁊ vincitur ſpiritus. vnde Bernā. De
condimentis ſufficiat: ut comeſtibilia fiant
non concupiſcibilia. Sufficit enim concu-
piſcentie malitia ſua: que cum vix aut nul-
lo modo pertranſire poſſit. ad finem explē
pedā neceſſitatis. niſi per viam q̄ꝫtamen
ꝙ delectationis. ſi ceperit habere iritamē-
ta ſiunt duo contra vnum: ⁊ periclitatur ↄ
ſcientia. Tertio. quia cum carni delitie dā
tur vult eas poſtea ex cōſuetudine habere
vnde in prouerbium eſt. Adoleſcens iuxta
viam ſuam: etiam cum ſenuerit non rece-
det ab ea. Cum homines tantum timeant
malam conſuetudinem: ꝙ etiam a dilectiſ-
ſimis non ſuſtineant eam ſuper ſe. ad inue-
niri mirum eſt quomodo ſeruo neq̄ꝫ: ſcilicet
corpori. h tollerare volunt. ¶ Tertia ſpēſ
eſt quando quis nimis ſumit. vt legitur de
ſodomitis. Ezechie. decimoſexto. Ieronimus
Pluuia illa optima eſt. que ſenſim deſcēdit
ſubitus autem ⁊ nimius. ⁊ preceps. iner.
erua. ſubuertit. Similiter nimius cibus no
cet. ¶ Quarta ſpecies eſt ſtudioſitas que p
tinet ad ſollicitudinem ⁊ curioſitatem lau
te preparand̄. vt legitur ↄ filiis Hely. Pri
mo Re. ſecundo. De ſtudioſo dicit Iſidor⁹
Tota die epulas ruminat. quin ad explen
dam gulam veſpere delicias preparat: talis
eſt quaſi animal ruminans. In hoc differt
a ruminentibus animalibus. Quod bru-
ta animalia ruminantia ruminant. poſt ſū
ptionem cibi: ſed tales ruminant ante.
¶ Quinta ſpecies eſt. cuȝ quis nimis auid̄
vel ardēter ſumit cibū: vt legitur de Eſau.
Gene. vigeſimoquinto. vnde. xxxviii. Eccle.
Noli auid̄ eſſe in omni epulatione. neq̄ꝫ
te effundas ſuper omnem eſcam. Primo:
Auguſtinus. Melius eſt piſcib⁹ veſci mo
re domini: q̄ꝫ lenticula more iumentorum.
Signum ſcd̄ auiditatis eſt in ſumendo ci-
bum. tremor manuum. cyphum vel bolam
tenentiuȝ effuſio. vultus īterioris. ſuper
cibaria cum toruis oculis: q̄ꝫ comitatur: ef
fuſio vultus interioris ſuper eſcam: que eſt
qñ ſic animus ad cibum ardore trahitur
vt aliud cogitare non ſinatur. Signum ēt
huius ſcd̄ auiditatis eſt inordinatio ſcīdē
di panem maſticandi cibum ⁊ ſumendi:
Bernar. Etiam ad ſanitateȝ corporis q̄ꝫto
cibus honeſtius: ⁊ ordinatius mergitur tā
to facilius ⁊ ſalubrius digeritur. Cōtra aui
ditatem iſtam conſilium eſt: interpone:
pſalmum: vel aliam orationem. De ſpecies
continentur in hoc verſu p̄s. propere. laute
nimis. ardenter. ſtudioſe. Poſſunt etiam
addi his. v. ſpeciebus. iiii. alie ſpecies.
¶ Prima eſt cum aliquis nimis frequēter
ſumit cibum. Sufficit homini ſano ſumere
bis ad plus. in die cibum. Frequens autē
ſumptio cibi multum nociua eſt corpori.
Scd̄ȝ enim artem medicinalem addere ſu
per cibum de deterioribus rebus: eſt cibuȝ
indecoctum ſumere. ¶ Alie ſpecies ſunt:
quando quis variis ferculis vult vti. De
qua varietate dicit Sene. Faſtidientis ſto
machi ē multa deguſtarī. Queqȝ varia ſūt
⁊ diuerſa inquinant. nō alunt: ſicut aliqua
ſunt que diuiſa placent. coniuncta vero no
bis abhominabilia ſiunt. Sic ↄiunctio tot
diuerſorum ferculorum in ſtomacho. inter-
dum eſt abhominabilis nē. ¶ Tertia ſpēs
eſt. cum quis noua requirit: ⁊ conſueta.
¶ Quarta cum precioſa: vel ſumptuoſa
non habens etiaȝ reſpectum ad hoc ꝙ ſint
magis ſaporoſa.

De quattuor ſatellitibus gule. ix.

d Icto de ſpeciebus huius vicii con-
ſequenter dicendum eſt de quibuſ
dam: quibus quaſi ſatellitibus uti
tur viciuȝ iſtud que. iiii. ſunt precipue. Pri
mū eſt ambitio. De qua dicit ſapiens. Nō
magno conſtat nobis fames ſed ambitio:
Maiorem partem eorum que expendunt.
ſuperbi. expendunt ad paſcendum oculos
hominuȝ. Si. n. nullus hec deberet ſcire: ipſi
quandoqȝ non expenderent decimam par
tem eorum que expendunt. ¶ Alia tria ſūt
ciborum delectabilitas. ſiue ſit ex generibus
ciborum. ſiue ex modo preparandi: ⁊ cibo-
rum varietas ⁊ quātitas.

a ¶ De octo remedijs ꝯtra vitiū gule. x.

Equitur de remedijs ꝯ̄ vitiū iſtd̾ q̄
f octo ſunt. Primū ē ſermo diuin⁹.
Hoc remediū docet nos de⁹. Mat. iiii. Ubi dicit diabolo temptāti ipſum de vitio gule. Non in ſolo pane viuit hō: ſꝫ in oi verbo ꝙ procedit de ore dei. Frequēs ſumptio cibi ſpiritualis interdum inducit contemptum ⁊ obliuionē cibi corporalis. Secundum remediū ē. Moderata occupatio hoc remedium inſinuat nobis Salomon ī Prouer. xxi. Deſideria occidunt pigrū. noluerunt quicꝗ̄ opari manus eius. tota die ꝯcupiſcit: ⁊ deſiderat. Homo ocioſus patitur famem vniuerſalem. Aures enim eius eſuriunt rumores: oculi vanitates: gula cibos: ſed occupatio ī magna parte ſedat famem iſtā. Ualent aūt ſpecialiter hec duo remedia. ad hoc ne homo horam preueniat. vel ne nimiam ſollicitudinem de cibo ſibi preparando hēat. ¶ Tertium remediū eſt elongatio ab his que dant occaſionē excedendi in cibo: vel potu. ſicut ē delectatio vel varietas: vel nimietas ciborum. licꝫ illd̾: quod legitur in Eccle. xxi. Quaſi a facie colubri fuge peccata. ⁊ ſi accesseris ad ea ſuſcipient te: videatur generaliter dictum de oi peccato: ſpecialiter tamen hic referri poteſt. ad illa peccata in quibus temptat ſuauitas vel voluptas. Itē illis eni ī quibus aduerſitas temptat: melius poteſt expectari cōflictus. vnde non eſt ſecurū accedere ad mēſam. vbi nimia: vel varia: vel delicata appoſita ſunt homini qui vult curari ab hoc vitio. Hic inſinuatur nobis. Gen. iii. Ubi ſic legitur. vidit mulier lignum ꝙ bonum eſſet ad veſcendū: ⁊ pulcrū oculis: aſpectuqꝫ delectabile: ⁊ tulit de fructu eius ⁊ comedit. vbi dicit Gregori⁹. Non licet intueri. quod non licet concupiſci. Et Iſa. xxviii. Loquēs de flore glorie exultationis: dicit ꝙ cū aſpexerit videns: ſtatim vt manu tenuerit. deuorabit illud. Non eſt ſecurum intueri vel videre delectabilia. ¶ Quartum remedium eſt frequenter conſiderare qualis poſt mortem caro ſit futura. Hoc remedium docet nos Grego: dicēs. Nihil adeo valet ad domanda carnis deſideria: ſicut cogitare qualis futura ſit mortua. ¶ Quintū remediū eſt meditatio eterne cene. ad q̄ꝫ inuitati ſumus. Hoc remedium docuit nos de⁹ ad cenam illam inuitatos eē docuit. Aliter. n. cōmedit ad cenā delicatā inuitatus: ⁊ aliter ſi inuitatus. Qui. n. inuitatus ē parū cōmedit: ī prandio. ne cenā amittat. Sed ſunt qdā q̄ adeo ſimiles ſcī ſunt iumentis. ꝙ de ſiliqs porcoꝝ ħ īpleri deſiderāt: ⁊ de illa delicata cena. ⁊ eterna ñ curant. cuius ſola eſuries hoīes btā reddit. bt̄i ſunt qui eſuriunt ⁊ ſitiūt iuſtitiā. ⁊c. Quid faciat ipa refectio ſi ipſa eſuries btūꝫ reddit. ¶ Sextū remed. ē ꝯſideratio maloꝝ q̄ exceſſu cibi ⁊ pot⁹ ſequitur. ¶ Sequit̄. n. inde triplex mors. ſ. mors culpe: ⁊ īterdū mors corporis: in pñti ⁊ ī futuro. etna mors: ⁊ aīe ⁊ corpis. Ad ħ ptinet qd̾ legitur. Job. vi. Aut guſtare quis poterit. qd̾ guſtatū affert mortē: ⁊ cū magna menſura ſumūtur medicamēta. ſic ⁊ alimēta ſumi debent. ſm Augu. ¶ Septimū remediū ē cōſideratio penurie xpi: ⁊ in ſe. ⁊ in mēbris ſuis. ad primū monemur. Treno. iii. Recordare paupertatis mee ⁊ trāſgreſſionis: ⁊ abſinthii: ⁊ fell. Paupertas ēt ipi⁹ ī membris ſuis multū dꝫ homines retrahere a ſupfluitate: quā faciūt ī ꝯuiuijs ſuis. cogitant q̄ꝫtam paupertatem ſuſtinet xp̄s in pauperibus etiā īfirmis ad mortē qui uix poſſunt panē īterdum hēre. Mirū eſt q̄o ſepe nō remordet conſcia diuites huius ſeculi. qñ cogitant ꝙ ipſi ſubtrahūt ori dei. in pauperibus ⁊ ponūt in ore diaboli: paſcunt filios diaboli. ſ. malos: ⁊ dei filios fame perire permittunt. Ultimum remediū eſt: ⁊ ſummū dei gratia: vnde q laborat ħ uitio orōni dꝫ inſtare: ⁊ dei gratiā poſtulare que ardorē huius uicii ſedat. uñ Johā. iiii. Qui biberit ex aqua q̄ꝫ ego dabo ei: non ſitiet ī eternū: ⁊ ad Heb. xiii. Optimū ē gratia. ſtabiliri cor non eſcitur que nō pfuerūt ambulātibus in eis. ad idē facit. illud verbum. Senec⁹ Si uis inquit in perpetua uoluptate eſſe non voluptatibus adijciendū eſt: ſed cupiditatibus detrahendū. Cupiditatibus: uero nō detrahitur niſi cū ros gratie infunditur.

De peccato luxurie. poſt vitium gule. i.

b **Erodes** autem tetrarcha ⁊c. Quia peccatū luxurie occaſio fuit incarcerationis: ⁊ decollatiōis Johannis. Idō hic dicemus de petō iſto: ⁊ ſatis ꝯgruo ordine poſt viciū gule. qꝛ iſtud naſcit̄ ex illo. Dicemus aūt de ipſo. ħ ordine. Primo dicemus de his. q̄ faciunt ad deteſtatō nem huius vicii. Scdo de. ſpēbus eius. Tertio de his que pſtant occaſionem huic petō. Quarto de remedijs ꝯ̄ petūm iſtud. Quinto dicemus quare deus ꝓhibuit ſimplicē fornicationē. Minus. n. miſericorditer vi egiſſe. cū genere hūano. ī hac ꝓhibitiōe quoniā pp hāc ꝓhibitōꝫ fere totus mūdus pcat. Sexto tangemus aliqd de īpotentia ꝯtinēdi: quā multi allegant.

De. vii. āxietatibus que inueniuntur in uitio luxurie. i.

Rimo faciūt ad deteſtatōēꝫ hui⁹ uicii. Iſa. vi. que circa ħ petōꝫ īueniūtur. ſ. Anxietas. Erubeſcētia. Pena Fetor. Feditas. Infamia. ¶ De anxietate: ⁊ pena. dicit Jero. Appetitus fornicatōis anxietas ē. ſatietas pena. Nec ſolū pcedit petū iſtud. Anxietas appetit⁹. imo ⁊ multe alie moleſtie quas dn̄s ſpīas vocat. ii. Ezec. dicēs. Sepiā vias tuas ſpinis. Spine nāc ſunt. vigilie. timores. Expēſe ⁊ ſollicitudines ħ pctm̄ pcedentes. O q̄ꝫte pcedūt vigilie: ⁊ q̄ꝫ modicū feſtū ſeqt̄. Interdū extēduntur uigilie p anū: ⁊ ſeqtur momentanee delectatōis feſtū. Tanta ē īſania luxurioſoꝝ ut p ſpinas currāt ad mortē ſuā. ⁊ expēſis multis parāt ſibi viā ī infernū. ¶ Ad penam ptinet qd̾ legit̄. v: Prouerbi. De muliere: fallaci q̄ voluptas ītelligitur. Nouiſſima aūt illius amara quaſi abſinthium. Et qdā q ſibi abſcidit linguā: ut uehemētia doloris tēparet uehemētiā tēptationis: dixit. Abſit vt tanti emā vñ poſtea penitcā. Inſipiēs mercator ē q ſop facit. vñ certū ē ꝙ penitebit. Exēplū q̄dam uirgo eſtimans ꝙ delectatio huius peccati eſſet qddam magnū: deſiderio illi⁹ uirginitatē ſibi auferri. permiſit. deinde vidēs ꝓ qua vili re tm̄ theſaurū amiſiſſet: adeo penituit ꝙ voluit ſe iterficere. ¶ Erubeſcētiā. autē que ē ī petō iſto oſidit abſcōſio. unde Job xxiiii. Oculus adulteri obſeruat caliginem. Erubeſcētia aūt oſidit īdecētiā hui⁹ petī. Erubeſcētia. n. fuga ē rei īdecētis. Magna ergo erubeſcētia que ē ī petō iſto oſtendit magnā eius īdecētiā. ¶ Fetor ē ī peccato iſto. qui a uiris ſpūalibus interdū ſentitur vnde quidā ſcolaris p ſciētia ſcoꝛi ī domo ſua fetorē ei⁹ cognoſcebat. ⁊ qdā archidiaconus ſentiebat cū ſeruiēs eius fornicat⁹ fuerat. ¶ De feditate dicit Seneca. In uoluptate nihil ē magnificū: nihil qd̾ nāꝫ dō ꝓximā deceat mēbroꝝ uilit̄. ac turpiū miniſterio ueniens exitu feda. Iſta feditas eſt inquinatio corpis. uñ ſup illud. i. ad Cori. vi. Oē petm̄ qdcūqꝫ fecerit hō extra corp⁹ ē. q aūt fornicatur ī corpus ſuū peccat dicē glo. Cetera petā tm̄ aīaꝫ maculāt. fornicatio uero ñ tm̄ aīam. ſed ēt corpus ꝯtaminat. Ibi. n. nō ſolū ē īmunditia ſpūalis: ſed ēt corpalis. ¶ Infamia ēt ē in petō iſto. vnd̾ macula glorie uocatur. Eccle. vii. Inclinaſti femora tua mulieribus: ⁊ poſtea maculam dediſti in gloria tua. Jeronimus ēt dicit. Hoc petm̄ polluit que ī hoīe honeſta ſunt. Palma inquit uictoꝝ eſt honeſta polluere. Tūc vicia bñ d̾ aliquo triūphauerūt cū p petm̄ luxurie hōeſta ī eo polluerūt. Ad illd̾ pertinet qd̾ legit̄. Prouer. vi. de adultero. Turpitudinē ⁊ ignominiā cōgregat ſibi: ⁊ obprobriū illius nō delebitur. Nō. n. hēbit obprobriū ſolū in pñti īmo ⁊ ī futuro. vnd̾ xxiii. Eccl. De ipſo: In plateis ciuitatꝭ vindicabit̄. quaſi pullus equin⁹ fugabitur: ⁊ vbi nō ſpauit apphēdet̄ ⁊ erit dedec⁹ oib⁹ qꝛ ñ itellexit timorē dñi. Luxurioſ⁹ iā hꝫ quodāmō gehēnā ſuā. Hꝫ. n. ad modū gehenne ignē: fetorē: ⁊ vermē. Ignē ꝯcubic. vñ ī Oſee. Oēs adulterantes. quaſi clibanus ſuccēſ⁹ a coq̄nte ⁊ fetorē d̾ quo ia dictus ē ēt fetorē īfamie ⁊ vermē cauteriate ꝯſcie.

Quinqꝫ contra vitium iſtd̾.

¶ Ad deteſtatōem huius vicii ēt faciunt iſta. v. ſ. ꝙ viciū iſtud angelis ualde fetet. ꝯ diſplicet. Demonib⁹ ualde placꝫ deo ē valde cōtumelioſum. Proximo valde īiurioſū ſubiecto ſuo valde nociuū. Primū pōt oſidi tripliciter. Primū p ħ qd̾ in uitis patrum legitur de quodā angelo ꝙ obturauerit nares ad aſpectum cuiuſdam luxurioſi.

Quilꝫ q̄ faciant ad deteſtatiõeꝫ luxu:ſe.2.

ſ Ecundo per hoc quod ſcriptum eſt
angelis ſuis mandauit de te:vt cu
ſtodiant te in omnibus viis tuis.
a Si filia regis francie tradita eſſet alicui vt
cuſtodiret eam.non parum diſpliceret ſibi
ſi eius cuſtodia fornicaretur:quãtum ergo
angelis diſplicere poteſt:cum filie regis ce
leſtis:quibus ipſi ad cuſtodiam ſunt depu
tati fornicantur. Ideo dicit Berñ. In quo
uis diuer ſorio in quouis angulo reuerẽtiã
habe ãgelo tuo ne audeas illo pñte qđ
me vidente non auderes:⁊ ad idem poteſt
referri quod dicit apoſtolus. quod mulier
debet habere caput velatum propter ãge
los. Tertio poteſt idem oſtendi per hoc ꝙ
in peccato ſuo quedam contumelia fit ſpi
rituali nature:cum anima magis eligit iu
mentine nature aſſimilari q̄ȝ in ſpiritualita
te ſe ſeruare:⁊ carnem ſibi aſſimilare a bru
tali delectatione eam non cohibendo. Hoc
autẽ non fit abſqꝫ contumelia angelice nẽ.
que eſt ſpiritualis natura. vbi anima: ſicut
non fit abſqꝫ dedecore aliorum clericorum
quando aliquis clericus apoſtatat:⁊ ſi lai
cus malcus ſimilis eſſe ruſticis q̄ȝ clericis.
Ad iſtam tertiam rationem pertinet: quod
dicit glo.ſ.ad Corin.vi. Super idem q for
nicatur in corpus ſuum peccat. In hoc pec
cato ẽ anima ſub corpore. Iere. Dicit gloſ.
In fornicatõis opere ſic totus homo abſor
betur a carne:vt iã dici non poſſit ipſe ani
mus ſuus eſſe:ſed ſimul tot⁹ homo dici poſ
ſit caro.
Sex rationibus oſtenditur ꝙ luxuria mul
tum placet demonibus.

b q Uod aũt h̄ multum placeat demoni
bus poteſt oſtendi. Primo per h̄ ꝙ
xl. Iob legitur Behemoth in locis
humentibus dicitur dormire.loci humẽtes
ſunt luxurioſi. Secundo ex hoc quod dicit
Glo.ſuper leti. Quod cum demones omni
peccato gaudeãt:precipue tamen gaudent
de fornicatione:⁊ ydolatria:⁊ tangitur ibi
cauſa quare de fornicatione: ita gaudẽt.q2
ibi corpus ⁊ anima maculatur. Tertio per
hoc ꝙ diabolus operatione fornicatorum
poterit ſe iuſtificare coram deo:cum in eo ñ
inuenietur peccatum: ꝙ ipſi habebunt.
¶ Quarto per hoc quod diabolus procurat
vt etiam dormiendo habeat homo delecta
tionem huius vicii vel peccati. ¶ Quinto p
hoc ꝙ illis qui non habent materiam per
petrandi h̄ peccatum:ipſe quãdoqꝫ mini
ſtrat materiam vt patet in demonibus in
cubis. ¶ Sextũ per hoc ꝙ in hoc peccato.
binos ⁊ binos iucratur homines ⁊ alii ſoro
etiam habet eos. Ad quod pertinet ꝙ le
gitur. Prouer.vi. Preciũ ſcorti: vix ẽ vni⁹
panis. Mulier autẽ viri precioſam animã
capit.pretiũ ſcorti dicitur eẽ vix vni⁹ pãis
quia vnius panis diuitius ſedat ardorẽ ap
petitus:q̄ȝ delectatio illius peccati: ſatue
mulier illo peccato dat animam ſuam dia
bolo:⁊ corpus leccatori: qđ non daret ali
cui ſotulares ſuos.

¶ Sex rationibus ꝙ vitiũ luxurie val
de contumelioſuꝫ eſt deo.

e S Et etiam iſtud peccatum valde cõ
tumelioſum deo.quod primo oſten
di poteſt.per hoc ꝙ honorabiles p
ſone hui⁹ ſeculi magnũ tantum dedec⁹ re
putant ſibi cum filie eoꝝ fornicantur. Quã
tam ergo cõtumeliam faciunt filie regis ce
leſtis patri ſuo deo quum fornicantur.
¶ Secundo per hoc quod tantũ dedecuſ
eſt ſponſis nobilibus.cum ſponſe eoꝝ adul
terantur. Ad hoc pertiñet:quod legit̃. Pro
uerbio.ſexto.zel᷑ viri non parcet in die vin
dicte:nec acquieſcet cuiuſq̄ȝ precibus:nec
ſuſcipiet pro redemptione dicta plurima:⁊
exponit h̄ Glo. De celeſti ſponſo. ¶ Tertio
per hoc ꝙ cum viliſſima pars que in hoie
eſt.fornicari:impet ei:ꝙ deus prohibet:ipſe
potius illi vili parti. q̄ȝ deo obedit.potius
eligens eam ſibi dominari q̄ȝ deũ. ¶ Quar
to per hoc quod dei templum violat:⁊ pol
luit. Ad hoc pertiñet quod legitur.i.ad Co
iii. Neſcitꝭ q2 tẽplũ dei eſtis vos:⁊ ſpũs dei
hitat i vobis. Siqs aũt tẽplũ dei violat dẽ
pdet illũ de⁹:⁊ p⁹. Tẽplũ dei ſcũꝫ ẽ:quod
eſtis vos. Et ps.vi. Neſcitis quia membra
veſtra templum ſunt ſpũs ſci:qui in vobis
eſt:quẽ habetꝭ a deo ⁊ ñ eſtis veſtri:⁊ ſeq̃.
Empt⁹ eſtis ꝑtio magno:glorificate ⁊ por
tate deũ i cord e veſtro. Glificad⁹ eẽt de⁹ i

corde tamq̄ȝ in templo: contra luxurioſos
poteſt dici ps.lxxe. Deus venerunt gentes
in hereditateꝫ t.p.t.ſ.t.po.i.in po. cuſtodiã
ſuper illud. Glorificate deum in corde ve
ſtro. Dicit glo. Si vobis propter vos ipſos
non parcitis.parcite vel propter deum: q
ſibi ſeqt vos templum ſuum ꝙ euertendo:
non ſolum in hominem peccatis.ſed etiam
in deum. Quito poteſt oſtẽdi q̄ȝ contume
lioſum ſit iſtud peccatum deo.ex hoc ꝙ lu
xurioſus illud dulcius reputat ꝙ deo ẽ cõ
tumelioſius. Magis enim amat interdum
coniugatam turpem. q̄ȝ ſolutam turpem.
Unde non videtur querere in peccato ſuo
voluptatem ſuam.ſed dei contumeliam.
vnde Iero. Libidinoſa mens inhoneſta ar
dentius proſequitur:⁊ quod non licet dul
cius ſuſpicatur. Sexto poteſt per hoc ꝙ h̄
peccatum dici contumeliaꝫ publicaꝫ nego
ciationem facit:⁊ ꝙ pure eſt peccatum pu
blicum officium facit:ꝙ ſpãle eſt. huic pec
cato:⁊ peccato viure. Et ideo Eccle.perſeq
tur iſta peccata pre ceteris. Septimo per h̄
quod iſtud vicium proponit delectationeꝫ
vilium ⁊ turpium membrorum deliciis
que in deo ſunt.que contumelia valde ma
gna eſt. hoc etiã vicium valde eſt iniurio
ſum proximo.quod tripliciter poteſt oſtẽdi
primo per hoc quod aufertur ei non tãtuꝫ
ſua:ſed ſeipſum. vnde. Prouerbi.vi. Non
grandis eſt culpe:cum quis furatus fuerit.
Furatur enim vt eſurientem impleat aĩaꝫ
deprehenſus quoqꝫ reddet ſeptuplum ⁊
omnem ſubſtantiam domus ſue tradet:⁊ li
berabit ſe:q aũt adulter eſt. Propter cor
dis inopiam perdet animam ſuam. Unde
mulier fatua non aufert tantum ſua ſtulto
ſuo:ſed ſeipſum. Nota per hoc quod aliqs
huic adulter accedit propter cordis ĩopiã
indignaretur enim:ſi cor haberet viliſſime
parti ſue ſubiici. ⁊ pro tam vili lenocinio
ſe dari. Unde Eccleſia.primo. In multa ſa
pientia.multa ẽ indignatio. vel ꝑpter cor
dis inopiam ideſt propter ſapientie defec
tum. Secundo poteſt oſtendi per hoc qđ
ille qui hoc vicio laborat nulli fideꝫ ſeruat
Unde ſecundo Re. Dauid fidelem ſuũ mi
litem fecit occidi pro uxore illius. Ad idem
pertinet quod legitur ſecundo. Re. ii. De
Amon qui ſororem ſuam Thamar corru
pit. Tertio poteſt idem oſtendi per hoc ꝙ
vicium multis aufert hereditatem ſuam
Unde Luce .xv. De filio prodigo. qui di
ſipauit ſubſtantiam ſuam viuendo luxu
rioſe. Legitur etiam.xxiii. Eccleſia. Mulier
omnis relinquens viruꝫ ſuum.peccabit ſta
tuens hereditatem ex alieno matrimonio.
¶ Eſt etiam iſtud vicium valde nociuum
ſubiecto ſuo: aufert enim pecuniam illi.
aufert ⁊ bona corporalia ⁊ ſpiritualia:⁊ ẽt
ſeipſum. ¶ Ad primum pertinet quod legi
tur vigeſimonono. Prouerbio. Qui nutrit
ſcortum perdet ſubſtantiam. Et luce decio
quinto. De filio prodigo.qui diſſipauit ſub
ſtantiam ſuam viuendo luxurioſe. Propter
bõa vero omnia que deſtruit. comparatur
igni. Iob.xxxi. Ignis eſt vſqꝫ ad conſum
ptionem deuorans:⁊ omnia eradicans ge
nimina. Ieroni. Flamigero igne percutit ſe
mina conſcientiam. Ad hoc ꝙ ipſum homi
nem ſibi auferat.pertinet quod legit̃ Eſee
quarto. Fornicatio.vinum ⁊ ebrietas au
ferunt cor. Amans amore fatuo nõ habet
cor ſuum:ipſum etiam corpus quandoqꝫ
amittit. Unde ſecundo. Re.xii. interfect⁹ ẽ
Amon.quia corrupit Themar. Iero.quot
tidie ſanguis mechorum funditur ad vlti
mum damnabitur. Honorem etiam au
fert hoc vicium ⁊ creditum bonoruꝫ:vnde
Gene.penulti. Ruben primogenitus me⁹
⁊ ſubiungitur prior i donis.maior imperio
ſupple debueras eſſe.ſed ſeqtur nõ creſcas
quia maculaſti cubile.p.t.⁊c. Preceteris iu
re primo geniture debebatur ei honor ⁊ du
plicitas in poſſeſſionibus q̄ȝ ammiſit quia
cubile patris maculauit. ¶ Ad deteſtatio
nem.etiam huius vicii faciunt alia.iiii.ſciliꝫ
h̄. ꝙ vicium iſtud multum efficax eſt. ad
hominem capiendum. ⁊ multum potens
ad retinendum. hominem ponit in magna
vtilitate ⁊ in miſera ſeruitute. Ad primum
pertinet:quod dicit Augu. Efficaciſſimuꝫ
glutinum.ad capiendas animas mulier.
Et Prouer.ſeptio. De muliere mala mul
tos vulneratos deiecit.fortiſſimi quiqꝫ ſũt
interfecti ab ea. Ad idem facit. ꝙ legitur.

numeri.xxiiii. Quod ħ peccatū pre ceteris elegit Balaam, quo deciperet filios iſrael: ⁊ faceret eos peccare. ħ viciū capit nobiles ⁊ ignobiles. vñ Jero. In verbo ⁊ timpāis eadem libido dn̄atur. nec regis purpurā: nec mendicantium ſpernit ſqualorem: ħ viciuꝫ vincit: ⁊ ſapientes ⁊ inſipientes. vnde Jeroni. Quid Salomone ſapiētius: ⁊ tamen infatuatus eſt amore mulierum. Eccle. xix. Ujnū ⁊ mulieres apoſtatare faciunt ſapiētes Breuiter iſtud peccatum mundum ad īfernū trahit. vnde Abacuc. i. Totū in hamo ſuo ſubleuauit: totū traxit in ſagena ſua: ⁊ congregauit in rete. ſuo hamꝰ: ⁊ ſagena: ⁊ rete diab. ſunt pulchre mulieres: que totū mundum in perditionem trahunt. ¶ Po-
b tens etiam eſt peccatum iſtud ad retinendū. vnde. xxij. Prouer. Fouea profunda os aliene: cui eſt iratus dominus incidet in eam. qui in profundam foueam cadit. non erit de facili: ſic non de facili euadit. de manibus diaboli. qui capitur pulcritudine alicuius mulieris. Ideo dicitur de ore mulieris ꝙ ſit profunda fouea. potiꝰ ꝗ̄ de alio membro: quia pulcritudo huius mēbri multos capit. Qui ħ laborat vicō vir poteſt cogitare de his que pertinent ad ſalutē ſuam deum quaſi non cognoſcit. ad celum etiaꝫ non leuat oculos: adeo brutalis factus eſt ꝙ verba correctionis: vel admonitionis ſue non poteſt audire. Ad duo prima pertinet ꝙ legitur Oſee quinto. Non dabunt cogitationes ſuas vt reuertantur ad dominum. quia ſpecie fornicationis in medio eorum: ⁊ dominum non cognouerunt. ¶ Ad tertium facit. ꝙ legitur. Danie. tertiodecio. De ſenibus qui exarſerunt in Suſannam declinauerunt oculos ſuos: vt non viderēt celum. nec recordarentur iudiciorum iuſtorum. ¶ Ad quartum pertinet ꝙ legitur. Eccleſia. vigeſimoprimo. Verbis. ſapiens quicunqꝫ audierit laudabit: ⁊ adiciet. Audiuit luxurioſus: ⁊ diſplicebit ei: ⁊ proiciet poſt dorſum ſuum. vix ergo euadit aliquis de peccato iſto. cum ea fugiat que poſſunt eſſe occaſio liberationis ſue. Ponit etiaꝫ hoc vicium hominem in magna vilitate. Ad quam vilitatem ⁊ turpitudinem exprimendam quaſi turpiter loquitur ſcriptura de vicio iſto. vnde Johel. Computruerunt iumenta in ſtercore ſuo. Grego. Jumenta computreſcere in ſtercore ſuo eſt: homines in fetore luxurie vitam finire. In p̄s. Diſperierunt in endor: facti ſunt vt ſtercus terre. Endor interp̄taᷤ fons gn̄ratōis. Unde endor eſt pars illa: que operi carnali ⁊ generationi deſeruit. Propter hanc vilitatem: comparatur ſui. Prouerbio. vndecimo. Circulus aureus in naribus ſuis. mulier pulcherrima: ⁊ fatua. Sus ſi ex vna parte videret luti volutabrum: ⁊ ex alia parte lectum roſeum. prius curreret ad volutabrū. Sic tales immunditiam luxurie deliciis paradiſi preponunt. licet diabolus poſſit indigitare[?] ſus iſta: ⁊ mulier ipſe circulus queꝫ diabol. immergit in lutum omnis immundicie Ad eādem vilitateꝫ pertinet: quod legitur Eccle. ix. Omnis mulier que eſt fornicaria: quaſi ſtercus in via ab hominibus pretereuntibus conculcabitur. In miſera etiam
c ſeruitute ponit hominem vicium iſtud. nō ſolum quia facit ſpiritum ſeruum eius. qui ſibi naturaliter deberet ſeruire. ſcilicet corporis ſui: ⁊ etiā viliſſime partis illiꝰ. ⁊ hoc propter ſeruitutem mulierum que eſt valde miſera. Unde Tullius Illum ergo liberū dicam cui mulier imperat: leges impōit: vocat: veniendum eſt: eiicit: habendum eſt: poſcit: dandum eſt: minatur: extimeſcendum ē hunc ergo non tantum ſeruum: ſed nequiſſimum ego iudico. Jeronimus: Nil viliꝰ: ꝗ̄ a carne vinci. nil gloriosiꝰ: ꝗ̄ carnē vincere.

De diuerſis ſpeciebus luxurie.

f Equitur de ſpeciebus luxurie: Diuiditur autem luxuria uno modo in duas ſpecies: ſcilicet in luxuriam cordis: ⁊ luxuriam corporis. Ad has duas ſpecies pertinent quod dicitur in pſalmo. Ure renes meos ⁊ cor meum. Contra primam ſpeciē neceſſarium eſt. vt ad mamillas zona aurea ſimus precincti: ſecundum ꝙ vidit Johannes. Apocalip. primo. Contra ſecundum. Oportet nos eſſe p̄cinctos ad renes viſionē Eze. ⁊ Dan̄. x. Leuaui oculos meos ⁊ vidi: ecce vir vnus veſtitus: ⁊ renes eiꝰ accincti auro obrizo. Incontinentia vero cordis periculoſa ē. Propter ħ ꝙ qui laborat hac ſpecie incontinentie peccat mortaliter totiens quociens videt pulcram mulierem Ideo dicitur ſagēa cor fatue mulieris. vii. Eccle. Inueni mulierem morte amariorem Que laqueus venatorum eſt ⁊ ſagena cor eius. Sagena totam aquaꝫ occupat: ſic corde fornicatur cum omnibus fatua mulier.

De acceptione huius nominis luxuria: ⁊ ꝙ differāt qnqꝫ ſpēs ſꝫ vtrāqꝫ acceptatōꝫ.

a Lio modo diuiditur luxuria in. v. ſpecies. Notandū tn̄ eſt ꝙ hoc nomē luxuria quandoqꝫ ſumitur largius quādoqꝫ minꝰ large. Primo modo ē luxuria inordinatus amor delectationis: que eſt ſecūdum tactum. Sicut vicium gule eſt inordinatus amor delectationis ſecundūꝫ guſtum: ⁊ cupiditas inordinatus amor pecunie. Et ſecūdū ħ poteſt diuidi luxuria in quinqꝫ ſpecies. quarum prima pertinet ad ſuauitatem veſtium vel lectorum. ¶ Scđa ad ſuauitatem vnctionum: qua antiq multum vtebantur. ¶ Tertia ad ſuauitatem balneorum. ¶ Quarta ad tactus imūdos illorum membrorum: que generationi non deſeruiunt. ¶ Quinqꝫ ſpecies pertinēt ad mēbra generatiōi deputata: ⁊ iſta ſpēs vocatur luxuria ſecundū ꝙ ħ nomen luxuria ſtricte ſumitur: ⁊ diuiditur i. v. ſpēs. Pria ē ſimplex fornicatio. Scđa ſtuprum: ꝙ eſt illicita defloratio virginum. Tertia eſt adulterium: ꝙ ē ad alterius thorū acceſſio. Quarta eſt inceſtus: ꝙ eſt conſanguinearum vel affinium abuſus. Sub qua ſpecie comprehendi p̄nt peccata ſanctimonialium: ⁊ etiam religioſorum.

De peccato ꝯ nām cuiꝰ magitudo. vij. modis oſtenditur. vi.

q Uinta. eſt peccatū contra naturam: ꝙ fit duobus modis. quandoqꝫ enī eſt ꝯ naturā: quo ad modū: vt cum mulier ſupergreditur vl' cū fit beſtiali modo opus iſtud: tn̄ in uaſe debito. qūqꝫ uero eſt ꝯ naturam quantū ad ſubſtantiam: ut cum quis ꝓcurat uel conſentit ut ſemē alibi ꝗ̄ in loco ad hoc a natura deputato effundatur. de quo uitio cuꝫ magna cautela loquendū ē: ⁊ predicādo: ⁊ interrogatiōes in confeſſionibus faciēdo: vt nullis hoibꝰ reueletur: ꝙ eis prebet occaſionem peccandi. Et no. ꝙ diabolus dicitur habere duas manus, quibus frequētius homines capit
b ſcilicet gulam: ⁊ luxuriā. de quibus expōiᷤ illud p̄s. Conſiderat peccator. ſ. diabolꝰ iuſtum: ⁊ querit mortificare eū. Dominꝰ aūt nō derelinquet eum in manibus eius. v. digiti in iſta manu: ſunt ille. v. ſpēs vicii gule que notantur in ħ: ỽ. p̄propere: laute: nimis. ardenᷤ. ſtudioſe. v. digiti: in ſa manu ſunt. v. ſpēs dicte. Inter quas. Prio proſequamur de vicio cōtra nām. Magnitudo aūt huiꝰ uicīj poteſt oſtendi octo modis.

Octo modis oſtēditur quod peccatū ꝯ naturam ſit maximum.

p Rimo illis teſtioniis ſcripturᷤ: que ħ uiciū aſſerunt maximū uel nimiuꝫ
c quale ē illud qđ legitur. xiii. Gene. Hoīes aūt ſodomite erant peſſimi: ⁊ peccatores corā dn̄o nimis ⁊. xviii. Dicit dn̄s. Clamor ſodomorꝫ ⁊ gomorreorum multiplicatur. ⁊ peccatū corꝫ aggrauatū ē nimis: deſcendam ⁊ uidebo ⁊c. Grego. Nouitas tāte ⁊ inaudite turpitudinis: quaſi admirationem: ⁊ dubitatiōem. parit in audientem. vnde dn̄s: quaſi admirans ⁊ dubitās ſup tanto ſcelere introducitur loquēs. deſcēdā ⁊ videbo ⁊c. Incredibile. n. mihi vr̄: hoīes tantū flagitiū ꝑpetraſſe. Et nota: ꝙ d duobus peccatis. ſ. de homicidio: ⁊ uicio ꝯ naturā. legiᷤ. Clamor aſcendiſſe ad dn̄ꝫ: quia laborantes his duobus uiciis ſp̄aliter hoſtes ſunt dei. i. generis humani. ſcō enim ⁊ nō uerbo dn̄t deo. ta maſculū ⁊ feminā creaſti ut multiplicarētur: nos opaꝫ dabimus ut minuantur. unde ꝓpter ħ parificaᷤ homicidio uicium iſtud. Ad iſtū ēt primū modum ꝑtinet quod legiᷤ de Joſeph. xxxvii. Gen. Qui accuſauit fratres ſuos apud patrem ſuum: crimine peſſimo. i. de vicio contra naturam ſecundum vnam expoſitiōem Ad eundem modum pertinet illud verbum. Auguſti. Adulteri malum fornicationem vincit. Uincitur ab inceſtu. Peius eſt enim cum matre ꝗ̄ cū aliena vxore dormire. Sed omnium horum peſſimum eſt.

quaſi contra nām facit:ſi vir membro mu
lieris ſi ad h̄ ↄceſſo vtatur h̄ execrabiliter
ſit in meretrice. ſed execrabilius:in vxore.
Et Clemēs papa. Grauiſſime peccant adl'
teri.i.valde grauit:grauius fornicari:ſʒ cū
tetis his grauius inceſtuoſi:quos omnes
tranſcendunt ↄ̄ naturaʒ delinquentes. Se
cundo poteſt oſtendi magnitudo huius vi
cii.per vindictam ſumptam a domio de vi
cio iſto. Pr̄ia aūt vindicatio fuit hui⁹ pec
cati.diluuium. Inter alias cauſas enim di
luuii ponit h̄ Methodo. quā mulieres in
veſaniam verſe ſupergreſſe viris abutebā
tur.ꝛ q̄ꝫ exarſerant homines in alterutrū
ſe habentes. Scd̄a fuit ſubuerſio.v.ciuitatū
In qua vindicta attendenda eſt:ꝙ dn̄s
non ſolum nocentes:ſed etiam innocentes
paruulos occidit:etiam vnius diei. In hoc
prouiſum eſt ↄ̄uerſis ne diutius viuentes ſe
querentur exēpla patrum.ꝛ grauius dāna
rentur:ꝛ etiam circūiacentes regiones pū
ri voluit ñ ſolū homines ſed etiam aīalia.
ꝛ terre naſcentia:ipſam etiam terrā deſtru
xit eam conuertendo in mare mortuum: in
quo nil viuit : nec auis:nec piſcis. Cande
la viua ſuper enatat.extincta mergitur qua
ſi igne infernali. Sumpta eſt cito illa vindi
cta.nec potuit expectare ignis ille donec ce
tera peccata punirentur. Unde Ber. Gehē
ne flamma moram non ſuſtinens ſodomo
rum preuenit tollere nationem.ꝛ ipſam cō
ſciaʒ tante confuſionis terram conſumpſit
ignis ſulphureus ꝛ ſpūs procellarum: ꝛ in
lacum horribilem ſolum oē redactum eſt ꝛ
Gene.xix. Dominus pluit ſuper ſodomam.
ꝛ gomorram ignem:ꝛ ſulphurem de celo ꝛ
ſubuertit ciuitates has.ꝛ omnem circa re
gionem vniuerſos habitantes vrbium: ꝛ
cuncta terre virentia. Reſpiciens etiā vxor
Loth poſt ſe verſa eſt in ſtatuam ſalis:ad
oſtendendum quantum diſpliceat deo me
moria hui⁹ peccati. Tertia vindicta fuit
Homā.de quo Bernar.xxxviii. Gene. Qd
ſemen fundebat in terra.ꝛ idcirco percuſſit
eum dominus.eo ꝙ rem deteſtabilem face
ret. Tertio poteſt oſtendi magnitudo hui⁹
vicii per penam huic peccato taxataʒ. Uñ
xx. Leui. Qui dormierunt cum maſculo coi
tu femineo. vterq̄ʒ operatus eſt nephas
morte moriantur:ſanguis eorum ſup eos
Quarto per comminationem quam facit do
minus peccato huic. Unde Iohel.quarto
Congregabo omnes gentes:ꝛ deducā eas
in valle ioſaphat:ꝛ diſceptabo ibi cum eis
ꝛ ſubiungit cauſa vna diſceptationis po
ſuerunt puerum in proſtibulo. Quinto pōt
oſtendi per hoc ꝙ ſcriptura indeteſtabili
ter loquitur de peccato illo. Uñ ad Ro.
primo. Maſculi in maſculos turpitudinem
operantes. Non dicit aliqd tempore ſed ꝑ
ſam turpitudinem vocat peccatum illud.
Et ibidem vt contumeliis afficiant corpo
ra ſua propterea tradidit illos deus in paſ
ſiones ignominie. Et Leui. decimooctauo.
Cum maſculo non miſcearis coitu femineo.
quia abhominatio eſt:ꝛ ſymac⁹ dicit.quia
ineffabile eſt. ꝛ non deberet homo loqui
de peccato iſto. Sexto per hoc ꝙ multi an
tiqui inueniuntur non reputaſſe adulteriū
vel ſtuprum reſpectu huius peccati. Unde
Gene. decimonono. Dicit Loth ſodomitis
Nolite queſo fratres mei.nolite malūʒ hoc
facere.habeo has duas filias:que necdum
cognouerunt virum:educam eas ad vos.
ꝛ abutimini eis.ꝛ Iudic.decimonono. Ho
filiam virginem: ꝛ hic hō hʒ concubinam
educam eas ad vos non humilietis eas ꝛ
vr̄am libidinem compleatis.tantum hoc
ſcelus:vt ſcel' h̄ contra naturaʒ non operemi
ni in virum. Septio pōt oſtēdi magnitudo
huius vitii:per hoc ꝙ illud peccatū eſt ad
inuentio deus vero multum odit adinuen
tionē in peccatis:vnde ſuper illud. Iſa.vi
ſitabo ſuper fructū adinuentionū veſtrarū
dicit. Greg. Deus plus punit ſtudia pecca
torū:q̄ʒ peccata:ꝛ in.ps. Ibūt in adinuen
tiōibus ſuis. Ier. Corrupti ſunt:ſed abho
mīabiles facti ſūt:in. ſtu.ſuis. ¶ Septimo
poteſt oſtendi magnitudo huius vitii per
multiplicē effectū ipſius. Hoc vitiū ſed⁹ i
ter nos:ꝛ deum rūpit.ergo humanū quā
tum in ſe eſt deſtruit:hoīem iumento infe
riorēʒ reddit. Propter hoc vitiū filius dei
diſtulit incarnari. ¶ Ad primū pertinet ꝙ
dicit. Aug. Hoc vitio inquit violatur ſocie
tas:que nobiſcū cum deo eſſe dicit : cum

natura:cuius ipſe eſt actor:peruerſitate li
bidinis polluit:ſicut aliquis cum alius de
teriorauit ei rem ſuam:dicit veſtra ſit : ſic
deus ſcit illum quem ipſe fecit hominem:
cum videt:ꝙ ipſe ſe fecerit feminam nō re
putat creaturam ſuam. ¶ Secundo vero
plenum eſt. ¶ Tertium vero poteſt oſten
di ex hoc ꝙ ille qui peccat peccato iſto:nō
obſeruat legem:quam etiam bruta obſer
uant:alie ſpecies luxurie iumento aſſimi
lant hominem:ſed hoc interiorem reddit.
Ideo ſodoma bene muta interpretatur:qꝛ
hoc peccatū reddet homines mutos in die
iudicii. Nō poterunt enim excuſare ſe per
ignorantiam:cum ipſa natura legem do
ceat:ipſa bruta animalia:quam ipſi tran ſ
grediuntur.

¶ De inceſtu cuius peccati magnitudo
quatuor modis probatur. vij

Equitur de inceſtu. Cuius peccati
magnitudo poteſt oſtendi. ¶ Pri
mo per penaʒ taxatam huic pecca
to in lege. Poſtq̄ʒ enim dominus ꝓhibuit
inceſtum:ꝛ vitium contra naturam. xviii.
Leuitici ſubiungit. Omnis anima que fe
cerit de abhominationibus his quippiaʒ:
peribit de medio populi ſui.ꝛ. xx. eiuſdem
taxatur eadem pena hoc peccato. ¶ Se
cūdo poteſt oſtendi per hoc quod apoſto
lus tradidit ſathane cruciandū illum for
nicatorem : qui cum nouerca ſua peccaue
rat:ſm ꝙ legitur infra ad Cor..v. ¶ Ter
tio poteſt idē oſtendi:per mala que ex hoc
peccato ſequuntur : vnde legitur.2. Reg.
vndecimo.ꝙ amon qui ſororem ſuam tha
mar corruperat interfectus fit a fratre ſuo
abſalon:niſi homines ab hoc peccato ca
uerent ſibi:ſequerentur inde non ſolū odia:
ꝛ homicidia:ſed etiaʒ fratricidia. ¶ Quar
to poteſt ideʒ oſtendi:per hoc quod pecca
tum iſtud hominem quaſi canem reddit.
Canis enim in opere illo non obſeruat cō
ſanguinitatem.

¶ De adulterio ꝛ ſpecieb⁹ eius cuius ma
gnitudo in multis oſtenditur. 8

Equitur de adulterio:ꝙ diuiditur
in duas ſpecies ſcilicet in ſimplex
adulterium:ꝙ eſt cuʒ vxoratus pec
cat cum ſoluta:ꝛ econuerſo:ꝛ in adulteriū
duplex: ꝙ eſt cum vxoratus peccat cū vxo
re alterius. ¶ Septem autem ſunt:per que
pōt oſtendi magnitudo huius vitii. ¶ Pri
mo per hoc ꝙ eſt contrarium ſacramento
matrimonii:ꝙ ipſe de⁹ inſtituit:ꝛ in para
diſo:ꝛ in ſtatu innocentie: vnde non ſit in
iuria tanto ſacramento: abſq̄ʒ magna ↄtu
melia dei. ¶ Secundo per hoc ꝙ eſt con
trariū iuri naturali:vnū enim ex preceptis
iuris naturalis eſt h̄. Quod tibi nō vis fie
ri:alii nō feceris. Hoc ꝓo nullo mō vellet
hō ſibi fieri vt aliqs cū vxore ſua peccaret
multi ſunt q potius ꝑmitterent ſe interfici:
vel exheredari:q̄ʒ h̄ ſuſtinerent. Ius ergo
naturale docet hoīem:ꝙ h̄ nullo mō debe
at facere alii:qd̄ a deo odit fieri ſibi. ¶ Ter
tio pōt oſtendi ꝑ h̄ ꝙ ꝓhibitio adulterii in
decalogo:īmediate ponit. ꝑmo prohibi
tionē homicidii:ꝛ ante ꝓhibitioneʒ furti:
vnde Clemēs papa. Quid in oībus pecca
tis adulterio graui⁹: Scd̄ʒ eniʒ ī penis te
net locum.i.in prohibitionibus:homicidio
quodāmodo aſſimilat adulteriū. Cū eniʒ
vir ꝛ mulier ſint vna caro:q auferret vxo
rem ſuā alicui:idem eſt ac ſi ipſum ei aufer
ret. Exſuperat autē peccatum iſtud omne
furtū:qꝛ ꝙ aufertur:cū ſit natura rationa
lis:melius eſt quacūq̄ʒ terrena ſubſtātia.
¶ Quarto pōt idē oſtendi per legē q̄ ha
bet. Leuitici.xx. Ubi ſic dicit. Si mechat⁹
qs fuerit cū vxore alterius: ꝛ adulteriū ꝑ
petrauerit cū vxore proximi ſui:morte mo
riatur:ꝛ mech⁹:ꝛ adultera. Eadē pena pu
nitur h̄ peccatū:ſm leges mundanas: nec
recipit aliqua redēptio. ¶ Quito oportet
idē ſm id qd̄ legit dn̄s dixiſſe. Dauid cum
adulteratus eſſet.ii. Reg.xii. Non recedet
ait gladius de domo tua vſq̄ʒ in ſempiter
num:eo quod deſpexeris me:ꝛ tuleris vxo
rem vrie Ethei. ¶ Sexto poteſt oſtendi:ꝑ
mala que ſequuntur ex hoc peccato. Se
quunt autē ex eo exheredationes filiorū:
vnde.xx. Eccle. Mulier oīs relinquens vi
rū ſuū peccabit: ſtatuens hereditatem ex
alieno matrimonio. Sequuntur etiaʒ inde
homicidia:vnde Dauid. Cuʒ in adulteriū
cecidiſſet fecit interfici fidelem militeʒ ſuū.
Sequitur etiaʒ multotiens inde inceſtus:
vt.ſ.aliquis agnoſcat filiam patris ſui: vel

eius vxorē: ignorat enim qs ſit pater eius.
¶ Septimo pōt oſtendi magnitudo hui⁹
peccati per indiciū: zelotipie de quo Nu
meri. v. Si declinaſti a viro tuo atqȝ pollu
ta es: ꝛ ꝯcubuiſti cū altero viro: hiſ maledi
ctionibus ſubiacebis. Det tibi de⁹ maledi
ctionē: ꝛ exēplum cūctorū in populo: putre
ſcere faciat femur tuuȝ: ꝛ venter tuus dir
rūpatur ꝛc. Et ezechiel. Unuſqſqȝ vxorem
proximi ſui polluit: ꝛ hereditate terrā poſ
ſidebitis.

¶ De ſtupro virginum. g

Equiť de ſtupro: qꝫ eſt illicita de
e floratio virginū: cuius peccati ma
gnitudo oſtendi pōt. ¶ Primo ex
hoc qꝫ. Sichen fili⁹ Emor: qui. Dinā filiaȝ
Jacob defloranit interfectus eſt: hac de cā
cum patre ſuo: ꝛ toto populo vrbis ſue: vn
de legitur. xxxiiij. Gen. ¶ Scd'o pōt idē
oſtendi: ꝑ hoc qꝫ hoc peccatū: aufert virgi
nitatē: cui debeť fructus centeſimus: cum
ꝯiugatis ſolū debebať triceſimus: viduis
ſolū. lx. ſatis deteriorat terrā: q facit vt nō
poſſit reddere niſi. lx. fructum. vel. xxx. cum
prius redderet centeſimum. Qui illicite de
florat aliquā: aliquādo eſt occaſio omniuȝ
fornicationū: quas ipſa facit poſtea. Sicut
ille qui ꝑmo rūpit clauſuraȝ alicui⁹ vinee:
occaſio eſt dāni illius: qđ faciunt q poſtea
intrāt: q aliter non intraſſent. Et aufert ei
qſiqȝ qꝫ nunqꝫ decetero maritū habebit.
Ad deteſtatiōeȝ ēt huius peccati facit h: qꝫ
bonū qꝫ ipſe aufert. ſ. virginitatis bonū eſt
irrecuperabile: ꝛ irrecōpenſabile: votum
virginitatis nō recipit diſpenſationem: qꝛ
nec recompenſationem.

¶ De ſimplici fornicatione. x

Equiť de fornicatione. Ad cuius
a deteſtationē ſufficere poſſunt: que
s dicta ſunt de luxuria gnāliter: adde
re tn̄ hoc poſſum⁹: qꝫ h peccatū deteſtabili
us etiaȝ homicidio vel rapina: in h qꝫ illa
nō ſunt ſubſtātialiter mala. Pōt enim ali
qs velle occidere aliquē meritorie ſicut iu
dex amore iuſticie. Et aliqs pōt accipere
in ſumma neceſſitate. Sed nullus pōt for
nicari ſcienter qn mortaliter peccet: pona
mus qꝫ aliqs nunqꝫ malū cogitauerit: nec
dixerit: nec fecerit: ꝛ oīa egerit bona: q̄ ex
cogitare poſſunt: ꝛ ſemel tn̄ fornicať: ꝛ ſic
decedāt abſqȝ pnīa: ex neceſſitate dānabi
tur. Si oēs miſſe que vſqȝ ad fineȝ mundi
celebrabunť ab eccleſia: pro eo celebraren
tur: non liberarent eū a morte eterna. Ad
deteſtatiōeȝ: etiā hui⁹ peccati facit qꝫ legiť.
xxv. Numeri qꝫ cum fornicatus eſſet popu
lus iſrael: cū filiabus Moab: iuſſit dn̄s cū
ctos principes populi ſuſpēdi: in patibulis
ꝯtra ſolem. Et occiſi ſunt de populo. xx. mi
lia hominū. Et finees que interfecit zambri
coeuntē cū Madianite: ꝛ ſacerdotiuȝ ſem
piternū meruit: ꝛ iram dei a populo auer
tit. Et licet fornicatio gen⁹ ſit omnis illiciti
coitus q ſit extra vxorē: tn̄ ſpecialiter intel
ligiť in vſu viduarū: vel meretricū: vel ꝯcu
binaꝝ. ¶ Ad deteſtatōeȝ illi⁹ fornicatiōis:
que fit cū meretricibus: hoc facit: qꝫ quan
do aliqs credit ſe cum talibus peccare ſim
plici fornicatiōe: ipſe quandoqȝ committit
adulterium: vel inceſtum. Sepe enim ta
les mulieres coniugate ſunt: ꝛ forſitan ꝯ
ſanguineis eius: q peccat cum eis cogi
te: vnde cōmittit ſe q cū talib⁹ peccat ma
gno diſcrimini. Et licet nō ſint ꝯiugate vel
affines ēt ei: ipſe tn̄ eque peccat: ac ſi forēt
ex quo equalis eſt cōtempta. Ad deteſta.
vero eius fornicationis: q̄ fit cū viduis fa
cit hoc: qꝫ peccans cum talibus aufert ei
honorē ad ꝯteſta. Ꝓo ei⁹: q̄ fit cū ꝯcubinis
facit h qꝫ talis fornicatio fit cū ſcādalo ꝓxi
mi. ¶ Eſt alia ſpēs luxurie: ꝑter ꝑdictas q̄
raptus dr̄. Eſt aūt rapt⁹: cū puella violenť
a domo pr̄is educiť: vt corrupta in vxoreȝ
habeať: ſiue puelle parētib⁹: vis illata fu
erit: h peccatum tm̄ eſt: qꝫ morte puniť.
¶ Quō peccatum luxurie diuiditur: ꝛ ag
grauatur ſm diuerſitatem ſubiectoꝝ. xi

Ertio mō pōt diuidi peccatū luxu
t rie ſm diuerſitatē ſubiectoꝝ: in q
bus eſt vt diuidať in luxuriā laycorū
ꝛ religioſaꝝ ꝑſonaꝝ: de luxuria ꝓo lay
corū nihil dicemus aliud: qꝫ de luxuria in
genere dictū eſt: ſed de aliis duabus ſpēb⁹
dicem⁹: qꝛ valde grauī⁹ eſt peccatū illud
in clericis: vel in religioſis ꝑſonis. Et diē
ponderādus ē in eis qꝫ in laycis: vnde pon
dus ſcūarū maius erat ceteris ponderib⁹:
ꝛ ponderib⁹ mercatoꝝ: ꝛ pōderibus ciuiū
ad ſignandū qꝫ aliter ponderāda ſunt pec
cata laycoꝝ: ꝛ peccata coꝝ qui ſcī debent

eſſe quibus dicit. in Iſa. Mūndamini q fer
tis vaſa dn̄i. ¶ Septē ſunt āt q̄ aggrauāt
peccatū carnis in clericis: in ſacris ordini
bus ꝯſtitutis. ¶ Primū eſt voti fractio. Et
eſt iſta circūſtantia valde aggrauās pecca
tū qꝫ ſatis apparebit: ſi aliqs attēdat qꝫ ꝑ
cioſum ſit: qđ talis aufert deo: ꝛ qꝫ res ſan
cta ſit. Hec due circūſtantie aggrauare ſo
lēt peccatū rapine: precioſitas rei q̄ rapiť:
qꝛ magis dānificať prim⁹: ꝛ ſcītas ipſi⁹: qꝛ
tūc nō eſt ſolū furtū: imo eſt ſacrilegiū. Ca
ſtitas ꝓo quā iſte deo ꝓmiſit: cū ſacros or
dines ſuſcepit: qꝫ deo aufert: cū fornicatur
res irrecōpēſibilis eſt. vnde. xxvi. Eccleſi.
Ōis ponderatio: nō eſt digna aīe ꝯtinen
tis. Res etiā ſcā ē cū ſit deo oblata: vnde
ꝯtrectatio eius: dn̄o inuito facta ſacrilegiū
eſt. ¶ Scd'm eſt ſcādaluȝ ꝛ deriſio populi:
vn̄. Jero. Clericus aūt honeſtior ē ceteris:
aut aliis ē fabula. ¶ Tertiū eſt ſciētia: vn̄
Greg. Ubi maius ē donū ſcientie: trāſgreſ
greſſor maiori ſubiacet culpe. ¶ Quartum
eſt h: qꝫ ad dei ſuitiū aſſumpti ſunt. Sicut
enim q fornicať in eccleſia magis peccat:
qꝫ ille q fornicatur in domo cōi: eo qꝫ eccle
ſia dn̄i ſit ſuitio deputata: ſic maius ē pec
catū luxurie in clericis: q dei ſuitio ſunt
deputati quā in laycis. ¶ Quintū ē qꝫ ipſi
ſunt de familia dei: ꝛ eius expēſis viuūt: ꝛ
veſtiunť. Proditores. n. ſunt q illū impu
gnāt: de cui⁹ bonis viuunt: ꝛ dei ꝯtumelia
etiā maior ē qꝛ a ſuis ꝯtēniť: vn̄ in. ꝑs. Si
inimic⁹ me⁹ maledixiſſet mihi ꝛc. ¶ Sexto
ē h: qꝫ ipſi decipiūt populū: q dat eis elemo
ſynas: vt ipſi⁹ peccata deleāt orādo: ꝛ gra
tiā ipetrēt ſcītate vite ſue: qꝫ ipſi nō faciūt:
qꝛ ſm. Greg. Cū is q diſplicet: indigni⁹ ad
intercedendū mittiť: irati aīmus ad dete
riora ꝓuocať. B. Ue q ābulāt in carne: qꝛ
deo placere nō pn̄t: ꝛ placaŕ velle ꝑſumūt.
Septimū ē dignitas officii ad qđ ordinati
ſunt: qꝫ ſpecialiter ꝑtinet ad ſacerdotes. Si
cut. n. grauiē peccaret q calicē bn̄dictuȝ in
lutū proiiceret vel aliter macularet: eo qꝫ
ad continendum dominicuȝ ſanguinē de
putatus ſit: ſic ſacerdos grauiter peccat:
qui ad ſuſcipiendum dominicum corpus
ꝛ ſanguinē ordinatus eſt: quando peccato
carnis ſe maculat. Et ſicut ille etiam gra
uius peccaret: qui in calice inquinato: ma
nente immundicia: in eo ſanguinē domini
poneret: ſic grauiter peccat ille q fetore lu
xurie inquinatus anteqꝫ ab immūdicia illa
ſe abluit: corpus ꝛ ſanguinem dn̄i ſumere
ꝑſumit. De quo Ambr. Qui indigne xp̄m
ſumit idē eſt ac ſi interficiat. Et Aug. ſuper
illud ad Heb. x. Irritā quis faciēs legem
moyſi: ſine vlla miſeratione duobus vel tri
bus teſtibus moriť: quāto magis deterio
ra putatis mereri ſupplicia: qui filium do
mini conculcauerit: Conculcat xp̄m qui li
bere peccat: ꝛ abſqȝ timore: ꝛ eo indigne
participat.

¶ Quinqȝ de cauſis oſtenditur qꝫ pec
catum luxurie valde indecens eſt in ſacer
dotibus.

Erta. qꝫ peccatum luxurie eſt valde c
n indecens in ſacerdote. Et h. v. de
cauſis: qꝛ homo: ꝛ qꝛ dn̄i miniſter:
ꝛ quia angelus: ꝛ qꝛ pluſqꝫ angelus in ali
quo: ꝛ qꝛ vt deus. Uicem enim dn̄i tenet.
Ad iſtū facit illud Senece. Uoluptas ni
hil hꝫ magnificū: nihil qꝫ naturā deo proxi
mā deceat miniſterio mēbroꝝ viliū ac tur
pium veniens. Appetitus fornicantis eſt:
brutalis ꝯcupiſcentia: brutoꝝ autē ꝯcupi
ſcentia viſo delectabili: tam cito accendiť:
ꝛ nō habet in poteſtate ſua: vt eaȝ tēperet:
vel extinguat: ſic fornicator vult appetituȝ
ſuū ipleri quantūcūqȝ ſibi malum accide
re debeat. ¶ Ad ſm notā. qꝫ ſi diuites hu
ius ſeculi tantum amant mundiciaȝ in eis
qui ſibi ſeruiunt cibum preparando: quā
tum ille de quo legitur in cant. Qui paſcit
inter lilia. i. puritate delectatur. Augu. Me
lius eſt ſpiritualia penitus omitti: qꝫ in
pure tractari: vel tangi. In eccleſiaſticis
officiis deus non frequentiaȝ multorum:
ſed deuotionē probat animorum. ¶ Ad
tertium pertinet: qꝫ legitur in Malachia d
Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiaȝ: ꝛ le
gem requirunt ex ore eius: quia angelus
domini exercituuȝ eſt: plus etiam eſt: qꝫ an
gelus quantum ad dignitatem ſacerdo
talem: quā non credimus eſſe angelis con
ceſſam. Non eniȝ ſi proferret angelus ꝟba
illa. Hoc ē corp⁹ meū. Hic ē ſanguis me⁹
fieret tranſubatō quia non habet ordineȝ
qui ad hoc exigitur. Nec angelis legim⁹ di
ctum quorum remiſeritis peccata remiſſa

ſunt. vt legimus diſcipulis dictū. Jo. penu. Hoc tamē verbū ſane intelligendū eſt. Eſt etiā vt deus: vnde ſuper illud. xvi. Math. Uos aūt quē me eſſe dicitis: dicit Jnterli. vos ab alijs diſcreti nō homines: ſed dij. Et in lege: dijs non detrahes ⁊ principi populi tui nō maledices. Et quid eſt hoc ꝙ ille amat vt porcus qui eſt vt deus?

¶ De peccato carnis in perſonis religioſis cuius magnitudo peccati ſex modis probatur. rij

a Conſequēter oſtēdēdū ē quō aggrauetur peccatū carnis ī religioſis ꝑſonis. Et p̄mo oſtēdem⁹ hoc gn̄alit̄ c in quibuſcūqz perſonis religioſis deinde ſpecialiter in ſanctimonialibus. Et no. ꝙ vij. ſunt circūſtantie aggrauantes peccatū clericorū: qui ſunt in ſacris ordinibus conſtituti. Poſſunt ſimiliter ad peccatum ꝑſonarū religioſarum referri iſta: ſed cā breuitatis & hoc ad p̄ſens dimittam⁹. ¶ Sex autem ſunt per que oſtendi pōt quantum aggrauetur hoc peccatū in religioſis. Primū ē hoc ꝙ moy. narrat. vi. Gen. aſſignās cauſaz diluuij: cū cepiſſent inquit homines multiplicari ſuper terrā ⁊ filios ꝓcreaſſent: videntes filij dei filias hominū: ꝙ eēnt pulchre: acceperūt ſibi vxores ex omnibus q̄s elegerant: Si aūt diſplicuit tantū deo: ꝙ filij dei filias hominū in vxores acceperunt quantū diſplicere eſt credendū deo: cum filij dei cū filiab⁹ hominū fornicant̄: ¶ Secūdum eſt, ꝙ cetus religioſorū eſt nobilior pars in ſponſa chriſti. ſ. eccleſia: vnde ꝑ faciē intelligitur: ⁊ iō ſponſo eccleſie maxime diſplicet macula in eis vn̄ ipſe dicit ī cant. ſponſe. Oſtende mihi faciem tuam. Qui magnam alieni contumeliā vult facere maculet ei faciem: vnde iudei in faciem chriſti expuerūt: vt cōtumelia maior eſſet. Sic chriſto cōtumeliaz magnaz faciunt: qui faciem ſponſe: ꝓ qua abluenda faciez ꝓpriā ſputis iudeorū expoſuit maculant: vel ī ſe vel in alijs. ¶ Tertium eſt hoc ꝙ peccatuz carnis in religioſis apoſtaſia eſt. Si enim qui habitum religionis deſerit apoſtata iudicatur cum caſtitas magis ſubſtantialis ſit religioni q̄z habitus qui caſtitatem deſerit apoſtata ē: vnde de tali verū ē ꝙ legit̄. .vi. Prouer. Hō apoſtata vir inutilis nec quantū ad deū vtilis eſt. Quicq̄d enim facit in clauſtro nō valet ei ad meritum vite eterne. Et quo ad hoīes inutilis eſt cū eis ſit ſcandalo ⁊ deriſioni. ¶ Quartū eſt hoc ꝙ diabo. ita ſtudet ⁊ laborat vt religioſos faciat cadere: ⁊ precipue in peccatum carnis vn̄ in eccleſiaſtico venatio leonis. onagri in heremo. Leo eſt diabo. cui⁹ eſt venatio monachus in heremo clauſtri. Diabo: q̄ſi leccator cibos inſitatos querēs. vnde. Abacuc. I. Jncraſſata eſt pars eius: ⁊ cib⁹ eius electus. Quātū placeat diabolo peccatum carnis in religioſis pōt oſtendi per hoc ꝙ legit̄ in dialogo. Gre. Quia Andreas Fundane ciuitatis epiſcop⁹ cū vitaz virtutibus multis plenaz duceret: ⁊ cōtinētes quādaz moniale q̄z ſecuz prius habuerat noluit ab epiſcopi cura repellere: certus de ſui ⁊ eius cōtinentia. Sed hoſtis eius ſpēz illius cepit oculis eius imprimere: aditum temptatiōis exquirēs. Quadaz vero die iudeus de cāpania appiā tendēs: cuz iam eēt nox neſciens quo declinaret: iuxta apollinis templū ſe contulit. Nocte vero me dia dum pre timore vigilaret: vidit malignorū ſpirituū turbam in eccleſiā aduenire. Quorum princeps diſcutere cepit quid egiſſent. Et poſt multū: vnus exiliēt: qui in andree animū per ſpeciē ſanctimonial: quantā tēptationē carnis cōmouiſſet aperuit. Quom vero malignus ſp̄s q̄ ꝑerat in hyantiū audiret adiunxit: q2 ad h̄ ꝑuenit tēptatio vt die p̄terito interga eiuſdē ſcimonial ſomine alapaz daret. Tūc blande exhortat⁹ eſt eū vt perficeret ꝙ ceperat: vt ſingularē palmā teneret. Tūc inde⁹ accedēs ad epiſcopum: diligēter ab eo iz hoc celare vellet extorſit: quē epiſcop⁹ ad fidē monuit: ⁊ baptizauit. ¶ Ad idē facit qd̄ legit̄: ī vitis patrū: ꝙ dicebat quidā thebeus ſenex ꝙ filius fuiſſet ſacerdotis idoloꝝ. Et cū q̄dā die videret patrē ſuū in tēplo ſacrificantez idol. vidit ⁊ ſathanā cum militia ei⁹ aſtantem: Quē cum ſinguli demones adoraſſent: cōtulerūt facta neqtie ſue. vn⁹ ait. ꝑ. xx. dies plurimos ſubmerſiſſe in mari. Alius ſe. ꝑ. .x. dies interfuiſſe nuptijs ⁊ ſpōſum ⁊ ſponſam occidiſſe: ⁊ multam ſanguinis effuſiōnez incitaſſe: hoc audito: ſathan omnes flagellari iuſſit: tandem vnus dixit. per. xl. annos inſtaſſe ſe quendā monachū in heremo ad peccandū: ⁊ vix eū illa nocte cōpuliſſe fornicari. Tūc ſurgēs oſculās eū: impoſuit ei coronā: quā habebat dicēs: euz q̄dē maximū feciſſe. ¶ Quintū eſt h̄ ꝙ deus legit̄ ita grauiter puniſſe peccata illa: que in clauſtris ſunt cōmiſſa. ¶ Primum clauſtrū fuit in celo: in quo ipſe de⁹ abbas fuit in quo quidā ꝯſpirationē fecerunt ⁊ abſqz ſpe venie dānati ſunt. ¶ Scdm clauſtrum fuit in terreſtri ꝑadiſo: in quo qui inobedientes fuerūt de paradiſo expulſi ⁊ morti cuz tota ſucceſſione ſua dānati ſunt. ¶ Tertiū clauſtrū fuit in p̄ncipio eccl'e: in quo petr⁹ fuit abbas: in quo q̄ ꝓprietarij eſſe voluerūt morte ſubitanea perierūt. Cā aūt quare peccatū in clauſtro cōmiſſum adeo deo diſplicet: pōt eſſe duplex. ¶ Una tangit̄. xxvi. Jſaie. Ubi ſic legit̄ in terra ſanctoruz iniq̄ geſſit: ⁊ nō videbit gloriā dn̄i: multuz diſplicet deo: ꝙ diaboli filius: locū occupet: in quo deberet eſſe ſcūs. ¶ Scda cauſa eſt: q2 clauſtrales debēt eſſe ſ̄ui dn̄i: pro p̄rie ꝓprij: vnde valde magnā ꝯtumeliam reputat hanc ſibi deus: cū a talibus ꝯtēni

b ſe videt. ¶ Septimū ē h̄ ꝙ vita clauſtral' ē angelica vita. Jmitari enim dz angelicam vitā ī puritate ꝑ caſtitatē. Jero. Jn carne enī p̄ter carnē viuere: nō humane naturē ſed virtutis āgelice. Et in caritatis feruore vſqz ad oleum coronem: ⁊ in ꝑfectione obediētie: vt ſicut in celo ſic ibi voluntas dn̄i ꝑfecte fiat clauſtralis: ergo angelus eſt: ergo vel malus vel bonus: ſi malus ē diabolus: vel demon. Jllis. n. ali⁹ eſt malus āgelus: q̄z diabolus. Et ſic clauſtrales luxurioſi ſunt demones incubi. Jero. Profeſſiōis chriſtiane religiōis malicia: nihil hz mediū inter angelos ⁊ demones: aut erūt āgelis equales aut demonib⁹ nō īpares. Jn clauſtralibus videt̄ hoc peccatū maximū eē: ⁊ indecens: q2 ſpūaliſſimi debēt eſſe. Et hoc peccatū pre ceteris eos carnales reddit. Efficit̄. n. in hoc peccato: homo totus caro Macula eſt intollerabilis in oculo q̄ parū grauaret in alio membro. Uiri cōtēplatiui ſunt in oculis.

¶ De pctō carnis ī ꝑſonis religio:

c a Equit̄ de peccato carnis in ſanctimonialibus: qd̄ adeo eſt graue: ꝙ nō eſt ſola fornicatio: imo eſt ibi adulteriū ⁊ inceſtus: ⁊ ſtuprū: ⁊ quaſi peccatuz cōtra naturā: adulteriū eſt ibi: cuz ſit acceſſio ad ſponſaz xp̄i. Et valde eſt graue: gen⁹ adulterij ſi attendat̄ cui deſponſata eſt: q̄ſi altiſſimo. Quāto eniz nobilior eſt cui deſpōſata eſt: tanto maior eſt ꝯtumelia: ipſi eſt deſponſata cui angeli ſeruiunt. Attendere etiā dz qui eā ſollicitat: ꝙ ſpōſa eſt dn̄i ſui: vnde cū peccato adulterij erit crimē proditionis. Hoc attendebat ioſeph: q̄ domine ſue dicenti ſibi dormi mecū. dixit. xxxix. Gen. Quomō poſſuz facere h̄ malū: ⁊ peccare in dn̄m meū: Attendere etiā deberet ꝙ ſponſa iſta eſt adeo dilecta dn̄o ſuo: ꝙ īcluſit eā: oblita enim eſt populū ſuū: ⁊ domū patris ſui: vnde cōcupiuit rex decorem eius: iuxta verbū. Pſ. Ad h̄ adulteriū ſpecialiter pōt referri: ꝙ legit̄. Prouer. vi. Zelus ⁊ furor viri: nō parcet ī die iudicij. Stuprū etiā idē illicita defloratio virginis: frequenter ibi ē. Jnceſt⁹ etiā ibi: ⁊ valde graue: gen⁹ inceſtus: q2 cum vxore patris: vnde ad h̄ pōt referri: ꝙ legitur. i. ad Coꝛ. 5. Auditur inter vos fornicatio: ⁊ talis fornicatio. Qualis vero inter gētes: ita vbi vxorem p̄ſens ſui aliqs hēat. Ad idē pōteſt referri ꝙ legitur. Gen. penul. Ruben effuſus es: ſicut aqua nō creſcas: qm̄ aſcendiſti cubile patris tui: ⁊ maculaſti ſtratū eius. Eſt etiā ibi quodāmodo vitiū circa naturaz: cū fornicataz aliquis eſt mortua: ⁊ iam ſudario inuoluta. Religioſe perſone: que ꝑfecte ordinem ſuū ſeruant ꝯtinue: ſudariū ſuū ferunt: q2 in habitu ſuo ſepeliuntur.

¶ De incitamentis luxurie. 13

d Dicto de his: que faciūt ad deteſta. luxurie ⁊ de ſpeciebus ei⁹. Dicēdū eſt de his que preſtant occaſionez huic peccato: que ſunt. viij. ſ. Ocium. Jndiſcreta ſumptio cibi ⁊ potus. Exhortatio vetularum: vel aliaꝝ perſonaruz: que ſunt conſiliatrices turpitudinis. Et prauū exemplum. Aſpectus mulieꝝ. Colloquiuz: Auditus: vel cantilenarū amatoriaꝝ: vel miniſtroꝝ muſicorum: vel turpiloquiorum. Et tactus. ¶ Quod ocium det occaſionem huic peccato: patet ex ſcriptis Ethnicoruz: ⁊ etiaz ex ſacra ſcriptura: vnde Poeta. ꝟ. Queritur egiſtus: quare ſit factus adult.

In promptu cauſa eſt deſidioſus erat. Et
.vi. Ezechiel. Hec fuit iniquitas ſodome ſo-
roris tue: ſuperbia ſaturitas panis: et habun
dantia: et ocium. ¶ De indiſcreta ſumptione
cibi: et potus: quomodo ſit cauſa luxurie ſatis
dictum eſt: vbi de vitio gule diximus. Dicit etiam
Jero. quod difficile inter epulas ſeruatur pudi-
citia. et Ber. Periclitatur caſtitas in delitiis.
Jero. Pro membrorum ordine: ordo vi-
tiorum eſt.

¶ De exhortatione vetularum et aliarum perſo-
narum ad luxuriam: cuius magnitudo pec-
cati .x. rationibus comprobatur. 14

a Equitur de peccato vetularum. Mul-
a ta autem ſunt: per que poteſt oſtendi ma
gnitudo huius peccati: ¶ Primum eſt
hoc: quod peccatum illud: eſt diabolicum. Opus dia-
boli eſt operam dare vt hominem deiiciat in pec
catum. Sic ſtudium talium vetularum eſt vt mu
lieres inclinent ad peccatum: nec habent de pec
cato illo quicquam niſi fetorem: et potum vnum vi
ni: vnde Johel. 3: Puellam vendiderunt pro
vino: vt biberent. ¶ Secundum eſt: quod hoc opus
earum: magis nociuum eſt quam opus diaboli: vbi
enim nec homo: nec diabolus: poteſt aliquid face-
re per ſe: ibi facit vetula: vnde recte poteſt di-
ci diabola: eo quod in peccato diabolo aſſimi-
letur: a peccato enim habet diabolus: quod ſit dia
bolus: qui creatione eſt angelus. Poſſet etiam
dici ſathan: quod interpretatur aduerſator. Effi
catius enim aduerſatur ſaluti eius quam monet
ad malum quam ipſe diabolus. ¶ Tertium per quod
oſtendi poteſt magnitudo huius peccati eſt
pena ſerpenti: a domino inflicta. Serpens enim
quem diabolus ſibi elegit: vt per eum mulierem
deiiceret: eo quod multi aſſimilaretur. erectus
enim erat tunc: et ſecundum Bedam. vultum virgi-
neum habens: ſignificat recte has vetulas
quas diabolus eligit: ad alias mulieres deii
ciendas eo quod ſint eis ſimiles. Licet autem
b ſerpens tanquam creatura irrationalis non intelle
xerit quid fecerit: tamen in .iiij. punitus eſt:
cum mulier in duobus punita ſit tantum: et vi-
detur tamen in vno. ¶ Videtur quia in ſolo eſu pec
cauit: in labore querendo ſibi edulium: pu
nita eſt: vnde dictum eſt ei. Maledicta
terra in opere tuo: etc. Mulier ſuperbiuit:
et in fructu peccauit. Ideo deus eam humi
liauit dicens ſub viri poteſtate eris. Et in

fructu eius puniuit eam dicens. In dolo
re paries. ¶ Serpens vero quia hominem
deiecit: proſtratus eſt: cum prius erectus in-
cederet: vnde dictum eſt ei. Super pectus tuum
gradieris. Quia habuit in ore mendacium:
ideo in ore eius poſitum eſt venenum. Et in
cibo punitus eſt: vnde dictum eſt ei. Terram
comedes omnibus diebus vite tue. Quia mu
lierem decepit: ideo dictum eſt ei inimicitiam po
nam inter te et mulierem. Et potius: ipſa con
teret caput tuum. Et eſt argumentum: quod mulie
res ſancte multum debeant odio habere il
les vetulas non naturam: ſed vitium earum. Et
niſi ſe correxerint: debent procurare eo modo
quo ſecundum deum poterunt: vt a vicinia ſua
expellant eas. Qualiter ergo punientur vetu
le que intelligunt peccatum quod faciunt: ſi ſic
ſerpens punitus eſt: qui non intellexit. Sicut
ſerpens in ore punitus eſt: ſic punientur et
ipſe. Et quia vitium: quod pro peccato: quod faciunt
bibunt fel draconum erit vinum eorum: et vene-
num aſpidum inſanabile. Ipſis etiam dicetur:
Non terram comedis: ſed carbones comedes
omnibus diebus vite tue. Et quia ſe planum
vel pontem diabolo fecerunt: vt per eas ad
mulieres diabolus tranſiret: ipſe proſtrate
conculcabuntur: et vadent ſuper eas horribi
les vt ait Job. ¶ Quartum est quod legitur .xxviij.
Eccle. De lingua tertia. Niſi ſecreta lingua
tertia: mulieres fortes eiecit: vel mulieres vi
ratas ſecundum aliam litteram: vel etiam mura-
tas. Et quibuſdam interpoſitis ſubiungit: et
vtilis potius infernus: quam illa ignis inferna
lis non eſurit: niſi illos qui ſibi adduntur:
et qui hoc meruerunt: ſed lingua tertia in-
iuſtiſſime eſurit igne peccati: illos qui ſibi
nihil nocuerunt. ¶ Quintum eſt hoc quod vetula
talis: ſe habet ſicut lingua in corpore dia-
boli: quod eſt congregatio malorum: Et quo
ſatis poteſt oſtendi quod multa malicia ſit in hu
iuſmodi mulieribus. Si enim tantum est malicie in
lingua vnius hominis: vt habetur. in canoni-
ca. Jacobi. 3. Quantum credenda eſt habere
malicie lingua diaboli: De lingua homi-
nis dicit Jac. Lingua noſtra ignis eſt: vniuer
ſitas iniquitatis. Et poſt que maculat to-
tum corpus: et inflamat rotam natiuitatis
noſtre inflammata: a gehenna. Et prima
lingua eſt inquietum malum: plena vene-
no mortifero. Quod de lingua diaboli veriſ

ſime poſſet dici. ſ. de vetula: cum diabolus
vt faber ſit iuxta illud. Iſa. Ego creaui fa-
brum ſufflantem in igne prunas. Et iuxta illud.
Job. Halitus eius prunas ardere facit. Ve
tule iſte ſunt vt folles ipſius. Atteſtatur autem
nigredo vetularum hoc officio. Ipſe etiam vetu
le ſunt quaſi larue ſub quibus latet diabo
lus: et in quibus operatur. Si enim ſe mani-
feſtaret in propria forma: horrorem mulieribus
incuteret. Ipſe etiam rete ſunt proditionis
apud deum: cuius caſtra explorant: et procu-
rant: vt diabolo tradant: preſertim cum xpiſtus
in tempore paſſionis laborauerit vſque ad ſu
dorem ſanguineum: et tamen dolorem ſuſtinuerit: quod
non fuit dolor ſicut dolor eius: et tamen expende
rit: ibi enim fractum eſt alabaſtrum: et vnguen
tum miſericordie effuſum in tanta habundantia quod
ei ſufficeret celum: terra: et infernus: vnicam tamen
animam .ſ. latronis in actu lucratus eſt ibi. Ex
quo ſatis patet: quantum peccent he vetule: etiam
ſi non auferrent: niſi vnam animam domino in tota vi
ta ſua: cum tale damnum faciant ei: quale lucrum
ipſe fecit in cruce. Item ſi predicator vnus non
lucraretur: in tota vita ſua niſi vnam animam:
multum faceret: cum vna anima plus valeat:
quam omnes diuicie huius mundi. Greg. ſi aliqua
vetula toto tempore vite ſue: nullum aliud ma
lum faceret: nec corde: nec ore: nec opere: niſi
quod vnam animam deo auferret nimis eet. Item
ſi aliquis vendidiſſet vnum de vicinis ſuis
comedendo et bibendo cum eo: aliquibus: qui
eum corporaliter iugularent: valde malus
iudicaretur. Vel ſi aliquis ad tantam ma-
liciam perueniſſet: quod pro .xij. dena. hominem
vnum corporaliter interficeret. Quam mala
ergo iudicanda eſt: que tot mulieres ven-
dit: ad interficiendum eas: ſpiritualiter: co-
medendo et bibendo cum eis: et que non pro
.xij. de. ſed pro potu vno vini interdum in
morte vnius anime conſentit: preterea in-
cendiarii: qui furtim domos et aceruos ma
nipulorum incendunt in guerris: peiores
ceteris reputantur: et maxime ſunt exoſi: ve
tule autem iſte incendiarie ſunt luxurie: que
ignis eſt vſque ad conſumptionem deuorans:
vt legitur in Job. In cordibus hominum
ponunt: nec parcunt etiam templis: fideles
templa ſunt deo in baptiſmo dedicata. Item
ſi nullum tale ſacrificium eſt deo vt zelus ani
marum: nullum tale ſacrificium eſt diabolo

vt perditio earum. Et nihil ſic deo diſplicet:
vetule tales proprie videntur eſſe de fami
lia diaboli: et ſic chriſtus voluit vt ſuper apo
ſtolos apparerent lingue ignee: ad oſten-
dendum quod officium earum erat: verbis
corda hominum: igne celeſti inflammare: ſic
diabolus ſi vellet officium iſtarum vetula
rum hominibus oſtendere: linguas igneas
igne fetido inferni faceret: ſuper eas appa-
rere.

¶ De malo exemplo per quod excitatur lu-
xuria. 15

Equitur de malo exemplo quod fre-
a quenter dat occaſionem peccato lu
xurie: et licet malum exemplum vni
uerſaliter ſit multum timendum: precipue tamen
exemplum: huius peccati: quia in membris ge-
nerationi deputatis maxime ſeuit concupiſcen
tia: vnde non accideret de facili quod aliquis
videret aliquos fornicari quin temptaretur
vnde in eccleſiaſtico. Qui ſe iungit fornica-
riis: erit nequam. Et Apo. 1. ad Cor. Loquens
de corinthio fornicatore. Neſcitis quia mo-
dicum fermenti totam maſſam corrumpit: Ex
purgate ergo vetus fermentum. Et Gen.
vnde exemplum auaritie: vel luxurie: multum
mali fecit: et eis qui ſunt in matrimonio. Non
eſt tutum habitare cum illis: qui virginita
tem vel caſtitatem volunt ſeruare.

¶ De aſpectu mulierum vitando. 16

Equitur de aſpectu mulierum qui
a valde timendus eſt: vt poteſt oſten a
di et auctoritatibus et exemplis et ra-
tionibus. ¶ Auctoritatibus: vnde ſuper il-
lud. Gen. Vidit mulier etc. Dicit Gregor.
Non debemus intueri quod non licet con
cupiſci. Grego. Penſandum eſt: quantum
viſum debemus reſtringere: qui mortaliter
viuimus: ſi mater viuentium ad mortem
per oculos venit. Et Eccleſia. nono. Virgi
nem ne conſpicias: ne forte ſcandalizeris:
in decore eius. Et poſtea. Auerte faciem
tuam a muliere compta. ¶ Exemplis po-
teſt idem oſtendi: vnde .xxxiiij. Gen. Cum
vidiſſet. Dinam ſychen filius emor euei. prin
ceps terre illius: adamauit eam: et rapuit: Et
19. Gen. Iniecit domina oculos ſuos in ioſeph:
et ait dormi mecum. Et. 2. Reg. 11. Vidit

Dauid berſabe lauantem ſe:ex aduerſo ſu
per ſolarium ſuū.erat aūt mulier pulchra
valde:⁊ ſubiungitur: miſſis itaqȝ Dauid
nuncijs tulit eam. Et de iudith. Legit̄.xvi.
Colligauit cincinnos ſuos mitra ad decipi
endū eū. Sandalia eiꝰ rapuerunt oculos
eius. Pulchritudo eiꝰ captiuam fecit ani/
maȝ eius. Cincinnos vocat capillos eiꝰ in
ſerie vna congregatos. ¶ Multis etiaȝ ra
tionibus poteſt oſtendi ꝙ valde timendū
ſit nobis aſpectus mulierum.quarum.que
dam ſūmūtur ex parte mulierū. Et alie ex
parte oculorum. ¶ Ex parte mulierum ſu
mere poſſumus tres rōnes:ad hoc oſtēdē
dum.prima eſt hec:ꝙ a planta pedis:vſqȝ
ad verticem:non eſt locus in mulieribus:
in quo non ſit poſitus laqueus ad capien
dū oculos. Qđ ſatis innuitur. Iudith. xvi.
Ubi dicitur. Colligauit ⁊c̄. Ubi ſupra. Ec/
ce laqueus in vertice.ſandalia eius rapue
rūt oculos.eiꝰ. Ecce laqueus in pede.⁊ Ec
cle.vij: Inueni amariorē morte mulierem
que laqueus venatorū ē:⁊ ſagena cor eiꝰ
vincula ſunt manus eiꝰ. Hoc dicitur vt q
manu eiꝰ tenetur ſciat ſe eſſe iam in vincu
lis diaboli. Et.vij. Prouer. Ecce occurrit
illi mulier ornatu meretricio: pparata ad
capiēdas animas. No.ꝙ diabolus qui ex
coriat mulieres pellem honeſte cōuerſatio
nis:ab eis remouēdo ad miluos.i.luxurio
ſos capiendos qui ſunt alalia ignobilia q̄
ad eſtatē volant. Ad idē ſolent canes:vel
murilegi excoriari. Mirum eſt quomodo
hoc tollatur inter fideles. qđ mulieres ſic
preparant ſe ad interfectionē animarū.
Si quis faceret,foueā i via.⁊ eā coopiret.
nunqd toleraretur: Fouea aūt pfunda:ē
meretrix vt legitur. Prouer. xxvi. Iteȝ eccle.
.ix. Ne reſpitias mulierem multiuolam:ne
forte incidas in laqueos eius. Secūda rō.
quare aſpectus mulierū ſit timēdus eſt h
qđ mulieres in aſpicientibus ſe: ſolo viſu
ignem infernalem ſuccendunt etiā a remo
tis.vn̄.Eccle.viij. Ne circūſpitias ſpeciem
alienam. Propter ſpēm mulieris: pierunt
multi. Et ex hoc ꝯcupiſcentia quaſi ignis
exardeſcit. Tertia ratio eſt:quia non ē ali
qua pars in eis que quaſi gladio non vtā
tur in necem ſe aſpitientiū. Ier. Gladius
igneus eſt ſpecies muliebris. Quaſi ex om
ni parte ſui:ſagittas initiant. Ad quā ſagi
tationem pertinet:qđ legitur. Prouer.vij.
Donec tranſfigat ſagitta iecur eius. ⁊ pau
lo poſt multos vulneratos deiecit.non eſt
hoc mirū.ſi multos interficiat:cum habũ
dat multitudine telorum:ſicut porcus qui di
citur ſpinaticus multitudine ſpinarum.

¶ De cuſtodia oculorum.

e X parte vero oculorum poſſunt ſu
mi.vij. rōnes. ¶ Primu eſt quia
oculi ſunt valde veloces ad nocen
dum anime. Ideo predonibus operantur.
Treñ.iij. Oculꝰ meus depredatus eſt ani
mam meam Predones timentur multum
propter ſui velocitatem. Ad idem pertinet
qđ dicit. Greg.ſuper illud vnde vidit mu/
lier ⁊c̄. Deprimēdi ſunt oculi a laſciuia ſue
voluptatis:quaſi quidam raptores ad cul
pam. Nō enim eua lignum contigiſſet:niſi
prius incaute reſpexiſſet. ¶ Secūdo timen
di ſunt oculi:quia a remotiori nocent. Gu
ſtus ⁊ tactus ſunt eorum: q̄ ſunt immedia
tas:ſed viſus:non ſic propter hanc cauſam
multaȝ timent̄ baliſtarij:⁊ ſagitarij. ¶ Ter
tio quia oculi multis armis cōtra nos vti
tur. Plures.n.differētias.rerum opponit.no
bis viſus.ꝙ ceteri ſenſus. Sēſus iſte mini
ſtrat materiam temptandi nobis ⁊ quātū
ad cōcupiſcentiam carnis:⁊ quātū ad con
cupiſcentiaȝ oculorū ⁊ ſuperbiā vite:vnde
phs. Totius hominis libertas eſt perdidiſ
ſe oculos. Oculi ſunt per quos paupertatē
ferre non poſſumus. Oculi tota noſtra lu
xuria ſunt. Hij nos in omnia quotidie vi
tia precipitant. ¶ Quarto q: duces ſunt
ſcelerū. Inter latrones magis timent̄ qui
vias ſcientes aliorū duces.ſunt. Sen̄. In
telligendū eſt partem omnē innocentie ce
citatem. Hinc oculi adulteriū monſtrant.
hinc inceſtum : hinc domum. ꝙ concupi/
ſcas. Irritamenta ſunt malorum:duces ſce
lerum. ¶ Quinto.ppter corruptionem ma
gnam:que in oculis eſt. Ad quā corruptio
nem primo facit facultas ledendi: ꝙ vidē
tur habere a natura etiam quantū ad pec
catum:cui atteſtatur facilitas ledendi cor
poraliter que in eis. Diſpoſitio enim corpo
ralis frequenter atteſtatur diſpoſitioni ſpi
rituali. Ad ideȝ facit hoc quod natura:iter
cuſtodiuntur oculi tanta diligentia. Nā

illi.n.tunicis inuoluti ſunt a natura: ⁊ pal
pebris etiam exteriori defenduntur: ⁊ etiaȝ
obiectione manus ſi opus fuerit. Eiuſdem
etiam facilitas ledendi ſignum eſt hoc: ꝙ
per oculos ad mentem noſtraȝ mors intra
uit. ¶ Secūdo facit ad corruptionē iſtam
hoc:ꝙ multi corrupti fuerunt in primo pec
cato.vnde poſt cōmeſtionē pomi: ſequitur
in.Gñ. Et apti ſunt oculi eorum:ꝙ intelli
gitur:quo admotus concupiſcētiarum. Non
enim intelligendum eſt:ꝙ quaſi palpones
⁊ ceci acceſſerint ad lignum vetitum:vnde
ſuper illud. Math.vij. Quid autem vide
mus feſtucam dicit. Glo. Oculus qui i pa
radiſo poſt culpam eſt reſeratus:videt nō
vnde perficiat:ſed vnde in deterius cadat.
¶ Tertio corruptis ex diuturna cōſue:udi
ne peccandi. Tanta aūt eſt corruptio illa
ꝙ quaſi in vitijs cōcupiſcit homo ꝙ videt
oculus:vnde ſuper illud. Iob.xxxi. Pepigi
fedꝰ cū oculis meis. Et cuȝ dicit. Glo.fedꝰ
cum oculis pepigit.ne prius incaute aſpi
ceret:ꝙ poſtea in vicijs amaret. vl. Ideo
ſunt multum timēdi oculi:quia viſus corū
eſt valde neceſſarius. Quanto.n. eſt viſus
magis neceſſarius tāto ⁊ abuſus ē magis
timendꝰ.licet lingua valde corrupta ſit:tn̄
includi poteſt longo tempore. Et ſic ceſſan
do ab eius viſu cauet homo ab eiꝰ abuſu.
Sed oculi non ceſſant videre:vnde nō ceſ
ſant peccare. Un̄.ij. Pe.ij. Oculos haben
tes plenos adulterij:⁊ inceſſabilis delicti.
¶ Septimo.timēdi ſunt oculi:q: ſunt q̄ſi
due porte in caſtro corporis noſtri: quia ſi
dicitur diabolus ſimpliciter erit dn̄s corpo
ris noſtri. Qui habet portas alicuiꝰ caſtri.
habet ⁊ caſtruȝ. Un̄. Iob.xxx. Poſt illud:
pepigi fedꝰ ⁊c̄.ſubiungit̄. Quā enim partē
haberet in me deus de ſup.vbi inſinuat: ꝙ
nihil habeat deus in homine: ſi oculos nō
habeat. Sicut nō eſt dn̄s caſtri:qui non hȝ
ibi ingreſſum:⁊ egreſſum. Et vt breuiter di
cam. Breuis eſt omnis malitia ſup malitiā
mulieris.vnde legit̄. Eccc.xxv. Et nihil ocu
lo nequius creatū eſt vt legit̄.xxx. Eiuſdeȝ.
Quū in aſpectu mulierū:hec duo valde ti
mēda cōiungunt̄:cōſtat aſpectū mulierum
valde timēdū eſſe. Ideo. Iob.ſciēs oculos
eſſe hoſtes valde nociuos fedꝰ cū eis pepi
git:vt nec cogitaret de virgine. Ideo ēt
leguntur quidam phi. ſibi oculos eruiſſe.
vnde. Io: Nō doleas ſi h nō heās:ꝙ formi
ce:⁊ muſce ⁊ ſerpentes hñt.i.oculos: ſed il
lū oculū te habere letare. de quo in cātico:
vulneraſti me ſoror mea ſponſa in vno ocu
lorum tuorum. Deniqȝ quoſdaȝ mūdi phos le/
gimus vt totaȝ cogitationē ad puritatē co
gerent. ſibi oculos eruiſſe. In h tamē nō
debemus eos imitari.

¶ Qđ valde timēduȝ ē tribꝰ rōibꝰ pbat̄:

s Equit̄ d colloquio mulierū:q valde timēdū ē:ꝙ pȝ. ¶ Primo p h ꝙ
ſmo mulieruȝ inſinuat̄ eē rete. vij.
Prouer. Ubi ſic legit̄:de fallaci muliere q̄
irretiuit eū ſmonibus multis. ¶ Scdo
ex h ꝙ cōparat̄ igni. Eccle.viij. Ubi ſic le
gitur. Colloquiū illiꝰ q̄ſi ignis exardeſcit.
¶ Tertio,ex hoc ꝙ cōparat̄ gladio acuto.
Prouer.v. Fauus diſtillans labia meretri
cis ⁊ nitidius oleo guttur eſt:nouiſſima au
teȝ eius amara quaſi abſinthium: ⁊ acuta
quaſi gladius biceps. 18

¶ De turpiloquiorum inſtrumento.

s Equitur de auditu cantionū ama
toriarum:⁊ turpiloquiorū ⁊ inſtrumē
torum muſicorū. Auditus cantionuȝ
valde timēdꝰ ē vn̄. Eccle.viij. Cū ſaltatri
ce ne ſis aſſiduꝰ nec audias illā ne forte pe
reas in efficatia illius. Ad auditū turpilo
quorum poſſumus referre:ꝙ dicit apoſtlꝰ. Cor
rūpūt bonos mores colloqa mala vel pra
ua. Muſica ēt inſtrumēta multa ſunt timē
da. Frāgūt enī corda hoīnum: ⁊ emolliūt.
Et ideo p verbū ſapiētie eſſent frangēda.
¶ Qđ valde piculoſum eſt:iiij.teſtimonijs
comprobatur. 19

s Equit̄ de tactu mulieruȝ: q valde
piculoſus ē:ſicut pōt oſtdi multis
teſtimonijs ſcripture. Et primo ex
hoc:ꝙ legit̄. Eccle.viij. Cū aliena muliere
ne ſedas oīno nec accūbas cū ea.ſup cubi
tū.⁊c̄. Secūdo ex hoc ꝙ legit̄.xxvi. Eccle.
Qui tenet eā:quaſi qui apphēdit ſcorpio
nem. Tertio ex hoc ꝙ legit̄.vij. Eccle. vin
cula ſunt manus eius.iiij. Ex hoc ꝙ legit̄.
Prouer.vi. Nunqd pōt homo abſcondere
ignem in ſinu ſuo. vt veſtimenta eius non
ardeāt: Aut ambulare ſuper prunas:⁊ nō
comburātur plante eius: Sic qui ingredi
tur ad vxorem proximi ſui:non extrahit mā

dam cum tetigerit eam. ¶ Ad idem facit exemplum andree epiſcopi ſupra poſitum: qui ſanctimonialē percuſſit manū: de qua percuſſione princeps demonū: a deo ictatus eſt. Ad idem facit exemplū ꝙ habetur in dialogo: de quodam ſacerdote. qui habuerat cōcubinam: ſed eam dimiſerat ⁊ ei nō cohabitabat. immo ſanctiſſime viuebat tandem vero egrotante ad mortē ⁊ circūſtantibus dubitantibus: vtrum iā ſpūs receſſiſſet: illa que tunc ibi erat: acceſſit ꝓpe: temptans vtrum adhuc ſpiraret: Ille autē vidit eam: ⁊ cū magno conamine loquutꝰ ait. Recede mulier recede. Adhuc viuit igniculus: tolle paleam. Ad idem facit. qđ legitur in vitis patrū de quodam fratre: q volens cum matre trāſire flumen. manus ſuas inuoluit pallio eius: ⁊ portauit eam vltra. Et interrogatus ab ea cur hoc faceret. rn̄dit. Corpus mulieris ignis eſt: ⁊ eo ipſo ꝙ contingebā te: veniebat mihi memoria de alijs mulieribus.

¶ De remedijs cōtra peccatū luxurie. 20

a d Ictum ē de his: que dant occaſionē luxurie: conſequenter dicendū eſt de remedijs ꝯtra hoc peccatū. Cū autem luxuria ſit ignis ſicut pʒ ex predictis: neceſſario erit triplex remediū ꝯ eā ſicut ⁊ cōtra ignem viuū triplex ſolet adhiberi remediū. ſ. aūt per aq̄ infuſionē: aut lignorū ſubtractionem: aut elongationem. verbi gratia. Si olla que iuxta ignem eſt: adeo ebulliat: vt effundatur. ꝙ in ea ponitur: aliqđ horum trium fieri conſueuit. Uel aq̄ frigida olle infunditur: vel de lignis ſubtrahitur: vel olla ab igne elongatur. Sic etiā faciendū eſt ꝯtra ignē luxurie. Siquis videret ſe temptari peccato illo: cōſiliū vnū eſt vt ad aquam recurrat: vel ad aquam frigidam: quam projiciat ſuper ſe: ad litteram: vel ad aquam lachrymarum: vel ad aq̄. ſ. tribulationem q̄ʒcūqʒ: vel recipiat diſciplinā bonā: vel pungat ſe fortiter: vel trahat ſibi pilos barbe: vel capitis: vel ſi non vult adhibere tribulationis preſentiam: ſaltem adhibeat eius memoriā vt cogitet de penis. que debentur peccato luxurie. Ad iſtud remediū pertinet ꝙ legitur. xl. Eccle. Malitia vnius hore obliuionem facit luxurie maxime. Ad idem pertinet: ꝙ legitur in vitis patrum de quodam ſene: qui cum temptaretur grauiter de quadā muliere. quā receperat in hoſpitio ſuo. ipſe accendit lucernā: ⁊ cōbuſſit omnes digitos ſuos. Sicut aūt ille merito conbureretur: ſuper cuius veſtē ignis caderet: q pre pigritia: illum a ſe non excuteret: nec eſſet compaciendū ei. Et ſicut merito domum ſuam ammitteret qui videns domū ſuā cōburi: aquam nō quereret. Sic merito ignis luxurie eos ꝯſumit. qui ad aquā tribulatiōis nō currunt: cum vident ignē cōſumere: nō veſtes ſuas. vel domum: ſed ſeipſos. In qua pigritia ſatis oſtendūt: ꝙ magis vilipendant ſeipſos: q̄ aliq̄ ipſorū. Seneca nil eſt homini ſeipſo vilius. Si homo intraret in aquā frigidā. tunc vſqʒ ad pectus: ex quo nō immineret ei ex hoc periculum nō eſſet hoc malū. Se- b
cūdum ꝯſiliū eſt: vt hō ſibi ſubtrahat de cibo ⁊ potu. Secūdū enim ligna ſilue extradeſcit ignis. v. Legitur in. Eccle. ⁊ precipue de illis generibus ciborū: ⁊ potuum q̄ incitant ad luxuriā: vt ſunt fortia vina: ⁊ acuti ſapores. Iſta enī ſunt: nō qualiacūqʒ ligna: ad nutrimentū luxurie: ſed ſunt quaſi facule ardentes: ad eum incendēdum. vñ ſicut deridendus eſſet qui faculis ardentibus domū ſuā incenderet: ſi diceret ꝙ cōbuſtio eius ſibi diſpliceret. ſic deridēdi ſunt qui dicūt ſe velle cōtinere: cū talibus cibis ⁊ potibus domos ſuas incendant. Tertiū remediū eſt vt hō elonget ſe ab igne luxurie. Hoc remediū docet nos apoſtolꝰ primo ad Cor. vi. Fugite fornicationē: ſuper ꝙ verbum dicit. Ambr. Cum alijs nempe vicijs poteſt expectari conflictus. hanc fugite ne approximetis: quia nō poteſt aliter meliꝰ vinci. Ad idē monemur exēplo ioſeph. de quo legitur. xxxix. Gn̄. ꝙ cū domina ſua diceret ei dormi mecū ipſe relicto in manu eiꝰ pallio. fugit ⁊ egreſſus eſt foras.

¶ Quomodo fugiendo pugnandū ſit cū peccato carnis: ratio oſtenditur.

t Riplex autem ratio poteſt aſſignari quare fugiendo pugnandum ſit cū peccato carnis: prima eſt: quia luxuria ignis eſt: homo vero eſt vel fenū. vel ſtipula: vel ſtirps. primū poteſt haberi ex illo verbo. Iſ. Omnis caro fenū. Secūdo ex illo verbo. Eccle. ſtupa collecta ſinagoga peccantium. Nulla autem ſecuritas eſt ſtupe: vel feno: eſſe iuxta ignem. Secunda ratiō eſt: quia luxuria eſt peccatū valde immundum. vnde ſicut non eſſet bonū: luctari cū homine lutoſo. quia licet vinceretur tamen inquinaret: ſic non eſſet ſecurū luctari cum peccato iſto. Uix enim poteſt eſſe ꝙ homo non inquinetur ibi. Ad hoc poteſt referri: ꝙ legitur. Eccle. xiij. Qui tetigerit picem: inquinabitur ab ea. Tertia ratio ē: quia non eſt bonum pugnare de prope cū hoſte illo: qui proximitate ſumit vires. Talis eſt luxuria. Corpus enim noſtrum: ꝙ prius erat nobis pacificum: cōuertitur in hoſtem: vnde ſicut princeps aliquis timet pugnare cum hoſtibus ſuis. quando credit ꝙ in exercitu ſuo multi ſunt proditores: q debeant iuuare hoſtes ſuos: quādo conflictus venerit. Sic dʒ hō timere pugnare: cum luxuria: cum corpus noſtrum ad modū proditoris ꝯtra nos in pugna illa fiat. Ad hoc autē ꝙ mulieres a nobis fugiēde ſint faciūt teſtimonia ſcripture: que ſequūtur. xx. Eccle. Commorari leoni ⁊ draconi placebit magis q̄ʒ habitare cū muliere nequā. Ier. Ianua iniquitatis ſcorpionis percuſſio. nociuum genus ē feminarū. Idem. Ego iudico ſi cum viris femine habitent: viſcarium diaboli non deerit. Ex his enī aucupatū eſt ab initio peccatum. xxvi. Eccle. A muliere initium factum eſt peccati: ⁊ per illam omnes morimur. Ier. prima temptamenta clericorum ſunt frequentes acceſſus mulierum.

¶ De tribus que ſolent hoīes aliquando decipere: qui cum mulieribus habitant ad peccatum luxurie. 21

a e Ed tria ſolent aliquos circa hoc decipere. ſ. ſanctitas mulierū. fiducia de propria caſtitate: conſanguitas. Cōtra primū dicit. Ier. Si pudicā queris feminā: quā videris bene ꝯuerſantē mēte dilige. nō corporali frequentes acceſſu. contra ſcḋm ſimiliter dicit. Hoſtiolum tuū aut raro aut nunq̄ʒ mulierum pedes terant. vnde ne ſub eodem tecto manſeris: nec in preterita caſtitate ꝯfidas. Nec Dauid ſanctior: nec ſanſone fortior: nec ſalomōe poteſ eſſe ſapientior. Memēto ſemꝑ qđ paradiſi colonū: mulier de poſſeſſiōe ſua eiecerit. Si dixerit forſitan aliquis ſe non ſtipulā eſſe: immo ferrum: ⁊ ideo nō oportere eū timere mulierꝫ familiaritatē: ſcimus ꝙ ignis ipſum ferrum immutat. ⁊ quaſi ignē induit. Sicut ⁊ ignis luxurie: etiam homines ferreos immutat in malū. vnde. Ier. Ferreas mentes libido domat. Ex duobus etiā lapidibus ſi inuicem collidantur. ignis exit. ſic ex familiaritate duarum perſonarum: que quaſi lapidee videntur extrahitur qñqʒ: ignis luxurie. Preterea: ⁊ ſi murus a candela iuxta ſe poſita: non conburatur tamen denigratur: ſic licet homo non cadat ex familiaritate mulierum: in peccatum carnis: tamē aliquantulum inquinatur. vnde. Ier. Crede mihi non poteſt cum domino toto corde habitare: qui feminarum acceſſibus copulatur. circa. iij. Dicit. Ier. Si generis gratia iudicas mulieres nullo mō dimittere. Memēto ꝙ. Thamar a fratre ſuo corrupta ſit. Precipue debet homo cauere. ne ſit ſolus cum ſola vnde. Ier. ſolus cū ſola ſecreto. ⁊ abſqʒ arbitris ne ſedeas. Ad hoc facit qđ legitur. xxxix. Gn̄. Accidit quadam die vt intraret Ioſeph domū: ⁊ operis quippiā abſqʒ arbitris faceret. At illa apprehenſa lacinia veſtimenti diceret dormi mecum: ⁊ ipſe fugit. Sic fugiende ſunt matres ⁊ munaſcula earū. vnde. Ier. Crebra munuſcula. ⁊ veſtes ori applicatas: ac deguſtatos cibos. blandiſqʒ ꝙ ac dulces litteras ſanctus amor non habet. Fugiēda etiā ſunt loca in qbus homo poſſit vel ſpectare mulieres: vel ſpectari ab ipſis. Ad quod pertinet: qđ legitur. Eccle. viij. Noli circumſpicere in vicis ciuitatis: nec oberraueris ī plateis illius. Auerte faciem tuam a muliere compta. Ad hoc multum eſſent admonendi homines poſt paſcha. Hoc eſt enim occaſio recidiuandi multis: licet autem. ſint fugienda loca vniuerſaliter in quibus mulieres poſſunt videre vel videri.

¶ De choreis q̄ʒ malum ſit ducere eas multis teſtimonijs ſcripturarum rationibuſqʒ probatur. 22

s Pecialiter tamen ſunt fugienda loca in quibus choree ducuntur. a
¶ Unde hic de choreis agemus:

oſtendentes ꝙ̄ malum ſit choreas ducere.
¶ Primo ex teſtimonijs ſcripturarum.
¶ Secundo rationibus multis. De teſti
monijs vero ſcripturaruʒ ſufficiat ponere:
vij. Primum eſt illud verbum Auguſtini.
Melius eſt in diebꝫ dieb9 arare: vel fo
dere: ꝙ̄ choreas ducere. Scḋm eſt illud ꝙ
legit̄. Exo. xxxij. Cuʒ appropinquaſſet moy
ſes ad caſtra: vidit vitulum ⁊ choros: ira
tuſq3 valde: proiecit de manu tabulas: ⁊ cō
fregit eas ad radicē mōtis. Deinde aſſum
ptis ſecū filijs Leui. interfecit. Alia littera
hʒ. Ex h ꝙ moy. qui erat manſuetiſſimus
hominū: qui erant in terra: adeo irat9 fuit:
⁊ tantā vindictā ſumpſit de hoc: ꝙ dei ho
nores vitulo impenderant: ⁊ choros duxe
rant. Satis pōt eſſe manifeſtum: quantum
iraſci deberet: ſi qs zelū animaꝝ haberet:
qñ diuino ſeruitio ꝯtempto: ⁊ neglecto: vi
det diuinos honores impēdi nō vitulo: q
eſt creatura dei: ſed ipſi vanitati vel laſci
uie per vitulum deſignate. Uitulus enim
animal eſt laſciuuʒ. Temporibus illis qui
bus deberent audire homines cant. eccle
ſie audiunt cant. laſciuie. ¶ Tertium te
ſtimonium eſt illud: ꝙ legitur. Mat. 14. ꝙ
ſaltatrix fecit āputari caput Johānis. In
hoc enim prefiguratum eſt: quantam pote
ſtatem habiture erant ſaltatrices: ⁊ canta
trices: ad ſeparandum eos: in quibus eſt
gratia dei: qui per Johānē deſignant̄ a ca
pite ſuo xp̄o. ¶ Quartū teſtimoniū eſt illḋ
ꝙ legit̄. Eze. 25. Pro eo ꝙ plauxiſti manu
⁊ pcuſſiſti pede: ⁊ gauiſa es ex toto affectu
ſuper terrā iſrael: eccleſie exēplo extendaʒ
manū meā ſup te: ⁊ tradā te in direptionē
⁊ interficiā te de populis. ¶ Quintū eſt il
lud. Aug. Eis motus peculiare ſaltus eſt
in profundum cloace. vt. eſt iſtud ꝙ refert.
Greg. in dialogo. De quadā ſorore: cui de
nocte in viſiōe beata virgo apparuit: atq3
coeuas in albis veſtibus puellas ei oſten
dit. Quibus cuʒ illa ſe admiſcere appete
ret: ſʒ ſe eis iūgere nō auderet: btē Marie
voce requiſita eſt: an vellet cum eis eſſe: ⁊ in
eius obſequijs viuere: cui cum puella dice
ret: volo mandatū ꝓtinus accepit: vt nil
vltra leue: ⁊ puellare ageret a riſu: ⁊ iocis
abſtineret: ſciens ꝙ inter virgines: quas vi
derat ad eius obſequiū die. xxx. veniret: q
bus viſis in cunctis ſuis moribus puella
immutata eſt: ⁊ oēm a ſe leuitatem puellaris
vite remouit. Cumq3 parentes eius eā mu
tataʒ mirarentur: qḋ ſibi beata virgo iuſſe
rat: ⁊ qua die ita eſſet ad eius obſequium
indicauit. Tunc pōt. xxv. dies febre corre
pta eſt: ⁊ die. xxx. cum hora exitus ſui ap
propinquaſſet: eādē dei genetricē: cum pu
ellis quas per viſiōeʒ viderat: ad ſe venire
conſpexit. Cui ſe vocāti. Rñdit. Et aperta
voce clamare cepit. Ecce dña venio. Ecce
hiquā voce reddidit ſpiritū: ⁊ ex corpore vir
gineo habitatā cuʒ ſctis virginibus celis.
In h ꝙ puella que volebat ꝓceſſioni bea
te virginis intereſſe: mandatū accepit: vt a
iocis abſtineret. Satis pōt ꝑpēdi: ꝙ ingreſ
ſus proceſſionis choreaꝝ prohibeat ab in
greſſu proceſſionis celeſtis: vnde multū fu
giende ſunt huiuſmodi ꝓceſſiones: q̄ a tali
ꝓceſſiōe hominē prohibēt. ¶ Septimū te
ſtimoniū ē. Apo. viij. Ubi legit̄: ꝙ aſcēdit
fumus putei abyſſi: ſic fumus fornacis
magne ⁊ obſcuratus eſt ſol: ⁊ aer de fumo
putei. Et de fumo putei exierunt locuſte in
terram: Fumus aſcendens de puteo abyſ
ſi eſt fetor: ⁊ ardor luxurie: qui obſcurant
ſolem. i. cetum ſacerdotum: quorum eſt illu
minare eccleſiam: ⁊ aerem. i. cetum contem
platiuorū pro magna parte. De hoc fumo
exierūt locuſte. ſ. cantatrices ⁊ ſaltatrices
ſe non regentes ratione: ſed incedentes in
ordinate: ac ſi bruta animalia eſſent. De
locuſte nihil omnino virēs relinquūt i ho
mine: ſicut de locuſtis egipti loquitur. i.
Exo. De locuſte dicunt̄ exiſſe de fumo pu
tei: nō quia habeant ab eo quod ſunt: ſed
quia habēt inde quod locuſte ſunt. Alique
enim quarum corda infecta ſunt ex fumo
putei abyſſi procurant choreas. Alie vero
ex leuitate ſola in principio eis conſentiūt.
Iuxta hunc modum loquendi dicitur dia
bolus eſſe pater malorum: non quod ipſi
habeant ab eo ꝙ ſunt: ſed habent ab eo. i.
ab eius imitatione ꝙ mali ſunt. ¶ Sequit̄
etiā in viſione Johānis qbuſdaʒ interpoſi
tis: ⁊ ſimilitudines locuſtaꝝ ſimiles equis
paratis in preliuʒ: innuit̄ hic qḋ ornatus
mulieꝝ ē quedaʒ preparatio ad hoc qḋ dia
bol9 eis īſidiat̄: ⁊ demū in eis īpugnet: vn
ſicut ꝓpħa dicit de dño: ꝙ ipſe poſuit ier.

glorie ſue in ſilio: ſic diabol9 facit de talib9
mulieribus. Sequit̄: ⁊ ſuper capita eorum
tanq̄ corone ſimiles auro. Hoc ꝑtinet ad
ornatum quem habent tales mulieres in
capitibus: ⁊ inſinuatur ꝙ ornatus quos il
le mulieres deferunt in capitibus quos ac
qͥerūt a ſuis amaſijs ſunt quaſi corone ꝓ
multiplici triūpho: quē habuit diabol9 ꝑ
eas de filijs dei. Sic ſolent ſtrenui milites
in torneamentis in capitibus equorū ſuo
rū coronas ponere de floribus. ¶ Sequit̄
⁊ facies earū ſicut facies hominum: Sic fa
cies earum dicit: ⁊ nō facies hominū: pro
pter mulieres que ſe depingunt: quarū fa
cies ſunt quaſi larue ſub qbus facies natu
rales latent: q̄s dñs eis dedit: que ſunt pal
lide. Ad q̄s pertinet ꝙ dicit. Jo. Qua fidu
cia inquit erigit ad celos dei vultus: quos
cōditor nō agnoſcit: ¶ Sequit̄ ⁊ habebāt
capillos ſicut capillos mulieruʒ: ſicut dicit̄
ꝓpter illos que deferunt crines a mortuis
mulieribus abſciſſos: qui non ſunt capilli
mulierum: quia nec mortuarum ſunt: quia
ab eis abſciſſi ſunt nec illarū ſunt que eos
deferunt ſicut vue nō ſunt ſpinarū: etſi eis
alligent̄: ⁊ mirū ē qñ mulieres non timēt
deferre capillos mulieꝝ mortuaruʒ: ⁊ hēre
eos de nocte ad caput ſuū. Sed veriſimi
le eſt ꝙ diab. hanc audaciam ꝓcuret i eis:
cui9 ſignū ē hoc: ꝙ ipſe timerent deferre ca
miſiam vel aliaʒ veſtem mulieris mortue.
De capillis vero nō timēt de qbus magis
videtur eſſe timendū. ¶ Sequit̄: ⁊ dentes
earū ſicut dentes leonū. Hoc pertinet ad
rapacitatem taliū mulierum. Ad qḋ perti
net qḋ legit̄. Eccle. ix. Ne reſpicias mulierē
multiuolaʒ. Tot eniʒ volunt ab amatori
bus ſuis tales mulieres: ꝙ mirū eſt. Sequi
tur. ⁊ habebant loricas: ſicut loricas ferre
as. Hic inſinuatur incorrigibilitas earuʒ.
Sicut enim in lorica non pōt vna macula
ab alia ſeparari. Sic nō pōt eis ꝑſuaderi.
vt vnum de ornamētis ſuis dimittant. Et
vox alarum earū ſicut vox curruū equorū
multorū currentium in bellū. Sicut exerci
tus magn9 ſolo tumultu hoſtes fugat: quā
doq3 ⁊ deuicit: ⁊ clamore aues volātes ca
dere facit: ſic exercitus diabolicus chorea
rum: ſolis irriſionibus ⁊ clamoribus ſuis
deuincit bonos: ⁊ illos qui habebant pen
nas virtutum a ſublimitate vite inchoate
cadere facit. Qḋ dicitur alarū pertinet ad
velocitatē quā hñt in diſcurrēdo. Qḋ di
vox curruū ꝑtinet ad tumultū quē faciūt.
Sequit̄: ⁊ habebāt caudas ſimiles ſcorpio
nibus: ⁊ aculei erant i caudis eaꝝ. Hoc re
ferendū eſt ad hoc: ꝙ mors eterna: ē finis
carnalium voluptatum: vel ad hoc qḋ ad
mortem culpe homines pertrahunt. ¶ Se
quitur ⁊ poteſtas earum nocere hominib9
menſibus. v. Hoc poteſt referri ad hoc: ꝙ a
paſca: vſq3 poſt autumnum precipue noce
ant choree eccleſie dei. Sicut enim reges
tempore iſto ſolent ad bella procedere: vt
hoſtibus ſuis auferant: ꝙ in hyme labore
acqſierunt: ſic diabo. ꝙ̄ cito eſt paſca: con
gregat exercitus chorearum: ⁊ aufert eccle
ſie qḋ i aduētu ⁊ quadrageſima acqſiuit.
Sequitur ⁊ habebant ſuper ſe regem an
gelū abyſſi. Diabol9 enim rex eſt cui nomē
ebraice abadon. grece aūt apollion. ⁊ lati
ne habens nomen exterminās. Intellige:
A patria vite exterminare: ē exulē facere.
vnde merito vocat̄ exterminās diabo. tem
ptans homines: per mulieres: quia ꝑ eas
in hoc exilio ſumus iuxta verbū. Jero. pri
us poſitum. Memento ſemper ꝙ paradiſi
colonū: mulier de poſſeſſione ſua eiecit. Et
valde potens eſt demon ille ad faciendu3
exulare homines a celeſti patria.

¶ Rōnes qbus malū eſt choreas ducere.

Conſequenter oſtendendum eſt rō b
c nibus ꝙ̄ malum ſit choreas duce
re. vij. Auteʒ ſunt per que hoc pōt
oſtdi: ¶ Primū eſt hoc: ꝙ in choreis non
habet diabol9 vnicuʒ gladiū: ſed tot quot
ſunt ibi perſone pulchre ⁊ ornate. Iuxta v
bum. Jero. prius poſituʒ. Gladius ignitus
eſt ſpecies mulieris. vnde non parum timē
dum eſt: vbi tot gladij hoſtis conſpiciun
tur. cum vnicus etiam gladius ei9 multū
timeatur: ibi percutit diabolus gladio eua
ginato. Tunc enim pallia ⁊ ſupertunica
lia remouentur cum alibi percutit gladio
iſto inuoluto. Quom etiam gladius iſte ex
omni parte ſecet: ibi ex omni parte percu
tit eos. Cīdit eniʒ ſe ibi ex omni parte an
te ⁊ retro a dextris ⁊ a ſiniſtris. Percutit
etiam ibi gladio exacuto. Ad choreas
enī non veniunt niſi prius preparate ſint.

Quê p̄paratio quedam executio eſt gla
dij diabolici. Motu etiam circulari quaſi
quadam mola diaboli exacuitur gladius
iſte.ſ.pulcritudo. Augetur.n. que pallida
eſt:⁊ quaſi febricitās ibi a fatuis pulchra
creditur. ¶ Secūdum eſt:ꝙ diabolus non
vtitur ibi vinca facula ad accendendum
corda hominū:ſed pira incenſa:vnde cum
vix poſſit eſſe aliquis diu iuxta vnam de
faculis iſtis:quin caleſiat:quomodo nō ca
leſiet:vbi ſunt tot facule ardentes? Mulie
res que filias ſuas ornant ⁊ ad chore/
as mittant quaſi feſtucas vngunt vt me/
lius ardeant:⁊ in ignem proijciūt. ¶ Ter/
tium eſt ꝙ in choreis vtitur diabolus po/
tentioribus armis:que habet:⁊ fere omni/
bus modis:quibus vti poteſt. Potentiora
arma:que diabol⁹ habeat:ſunt mulieres.
Qđ pꝫ ex hoc:quod diabolus elegit mulie
rem ad deijciendum primū hominē. Has
etiam elegit balaam ad deijciendū filios
iſrael vt legitur in libro numerorum. Hāc
dimiſit diabolus. Job. Sperans ꝙ per eaꝫ
deijceret eū. Per hanc etiam voluit deijce
re. Tobiam. Per hanc. Dauid. Sanſonē:
⁊ Salo. deiecit. Cū autem tribus modis ꝑ
mulieres tēptet homines:tactu:viſu:⁊ col/
loquio:hijs tribus modis ſimiliter in cho/
reis:per mulieres temptat homines inſi/
pientes.ſ.tactu manuum:cantus ſuauita/
te:⁊ pulcritudinis oſtenſione. In quibus
quantum ſit periculum:oſtenſum ē prius.
¶ Quartum eſt:ꝙ nulli ſancto vel ſancte
deſeruiunt:que choreas ducunt.immo om
nibus contumeliam dicunt vel faciūt. Si
cut enim contumeliam facit aliqui ſancto
qui peccat in loco ei dedicato:ſic qui pec/
cat in tempore ei dedicato:vnde cū ī nul
lo feſto timeant choreas ducere nulli ſan/
cto timent contumeliā inferre. Et hoc pꝫ
cum prohibitus ſit labor eis in diebus fe/
ſtis:etiam ille qui eſſet ad honorem dei:et
ad vtilitatē vel propriam.vel ꝓximi. Nū
ꝗꝫ conceſſus eſt labor:qui ſit in contume/
liam dei ⁊ ſanctorum:⁊ damnum proximi.
Irridendus videretur eſſe:qui peteret re/
quiem pro ducētibus choreas:que abſqꝫ
penitētia deceſſerant:cum laborē in vita
ſua quieti p̄elegerint:⁊ non in diebus fe
ſtis quieſcere voluerunt:nec habēt aliquē

ſanctum:qui pro eis intercedat:quia om
nibus contumeliam fecerunt. ¶ Quintum
eſt quia ducentes choreas:quodammodo
faciunt contra ſacramenta omnia eccleſie.
Primo circa baptiſmum:quia frangunt
pactū:quod inierunt cū deo in baptiſmo
quum patrinus earū dixit pro eis:abrenū
tio diabolo:⁊ omnibus pompis eius. Pō/
pam enim ſiue proceſſionem diaboli in/
trant quum choreas intrant:vnde patrini
earum poſſunt timere:ne de promiſſione
illa:rei apud deum inueniantur:ſi non
ammonuerint eas diligenter ne choreas
intrent. Proceſſio eſt diaboli chorea:in q̄
quaſi conuerſe diaboli ſe habent:que non
intrant:ſed aſſiſtunt. Tanꝗ̄ moniales dia
boli ſunt:que intrant:⁊ cantant:que aūt
aſſiſtunt:participes ſunt malefactorū:que
ibi fiunt:ſicut conuerſe. Conuerſe ſunt par
ticipes beneficiorū qui fiunt a ſororib⁹:
que nouerunt cantare:ſignū autem ꝙ cho
rea ſit proceſſio diaboli ē hoc:ꝙ tendit ad
ſiniſtram. Ad ꝙ poteſt referri illud:quod
legitur. Prouer.iiij. Vias q̄.a dextris ſunt
nouit de⁹. Peruerſe vero ſunt:que a ſini
ſtris ſunt. ¶ Contra ſacramentum etiā or
dinis faciunt quodammodo:que choreas
ducunt. Sunt enim quaſi ſimie clericorū.
Et tale ſeruitium diabolo offerunt:qua/
le clerici deo. Et per cantus earum cantus
eccleſiaſticus contemnitur ⁊ negligitur. q
enim deberent intereſſe veſperis:interſunt
choreis. Contra ſacramentum etiam ma/
trimonij ſit ibi. Et quia maritis ibi multū
detrahitur:quibus dicitur per mō.mari.ſi
⁊c̄.⁊ multi ibi incitantur ad faciendum cō
tra matrimonij fidem. Aperte etiam ꝯtra
matrimonij legem:p̄dicatur ibi:vt cum
cantat.ꝙ pro prauo marito vxor dimitte/
re non debeat:quin amicum faciat cum
ſm legem dei:etiam leproſū dimittere nō
debeat.quin loco ⁊ tempore debitum ei
reddat:ſi ipſe voluerit. Faciunt etiam cō
tra ſacramentum confirmatiōis:quo in frō
te ſignum crucis ſuſceperunt tanꝗ̄ empte
paſſione chriſti. In choreis vero ſigno chri
ſti abiecto:ſignum diaboli pro eo in capite
poſuerunt. ſignum.ſ. venalitatis.q. chriſt⁹
non emerit eas. Poſuerat chriſt⁹ vexillum
ſuū in fronte tanꝗ̄ in eminētiore parte ca

ſtri ſui. Et ipſe vexillum diaboli pro eo po/
ſuerunt non abſqꝫ cōtumelia magna chri/
ſti. Faciunt etiam ꝯtra ſacramentum peni/
tentie:per quam deo reconciliate erant:in
quadrageſima dum pacem illam frangūt:
⁊ in exercitu diaboli vadunt. faciunt etiaꝫ
ꝯtra ſacramentum altaris:q̄ ad menſam
domini:panem celeſtem ſuſceperūt:⁊ poſt
abhominus dei terram igne infernali in/:
cendunt:ſimiles Iude:qui cum commediſ
ſet ad menſam deum:accepit cohortem:⁊
a pontificibus ⁊ phariſeis miniſtros:⁊ ve/
nit ꝯtra ieſum:vt legitur.xviij. Io. Contra
ſacra ſeo extreme vnctoris pauce poſſunt
facere:quia pauce illud ſuſceperūt. Siq̄.
tamen ſuſceperunt:ipſe faciunt ꝯtra illud.
quoniam ſanitatem acceptam a deo in ſa/
cramento illo:expendunt in contumeliam
largientis. ¶ Sextū per quod poteſt oſten
di:ꝗ̄ malum ſit choreas ducere:eſt multi/
tudo peccatorum:que cōmittunt pſone:q̄
choreas ducunt. Peccant enim greſſu. or
natu.cantu.tactu.viſu.auditu.⁊c̄: Greſſu
peccant. Nullum enim paſſum faciunt qui
nō bene cōnumeretur.vnde.xxxi. Job. Nō
ne ipſe ꝯſiderat vias meas:⁊ cunctos greſ
ſus meos dinumerat? Ornatu vero pec/
cant.v.modis. ¶ Primo q̄ inde ſupbiunt.
Secūdo q̄ corda intuentiū ad luxuriam
accendunt. ¶ Tertio.q̄ alijs qui non hn̄t
ſimiles ornatus.erubeſcentiam faciunt:et
dant eis occaſionem ꝯcupiſcendi ſimilia.
¶ Quarto reddunt eas querulas ⁊ mole/
ſtas maritis ſuis. ¶ Quinto quia ſi ſimilia
a maritis habere non poterunt:per pecca
tum ea aliunde habere volunt. Cantu etiaꝫ
peccāt multipliciter. Primo.quia attrahūt
corda aliquarum pſonarū:que non ſunt
iuris ſui vt ſunt iuuenes maritate:vel filie
familias:quibus mariti vel parētes prohi/
bent ne eant ad choreas ⁊ tamē adeo tra
huntur corda earum:ꝙ vadunt ⁊ in redi/
tu parentes vel mariti verberant eas. In/
terim litigant:⁊ multa alia mala occaſione
iſta faciūt:propter hoc comparantur can
tatrices. Sirenis. Iſa.xiij. Vbi ſic legitur.
Reſpondebunt ibi vlule in edibus ſuis. ⁊
ſyrene in delubris voluptatis:vlule aues
ſunt que roſtro in palude fixo ſtrident vn
de ſignificant cantatrices:que roſtro.i.cor.

de fixo in palude luxurie cantant Syrene
ſunt ſecundum quoſdam piſces marini in
ſpecie muliebri.que dulci cantu ſuo:homi
nes decipiunt. Delubra vocantur loca:in
qbus voluptuoſi vacāt voluptati:vt eos ī
ſimuet eē idolatras. ¶ Secūdo cantus ea
rum temptat etiam corda ſanctorum:⁊ eſt
iſta ſagitta diaboli mirabilis a qua non de
fendit murus nec aliquid tale. Ab ornatu
poteſt homo abſcondere ſe.ſed cantu non
¶ Tertio:q̄ſiqꝫ poteſt eſſe cantus carū oc
caſio mortis alicui infirmanti:qui quiete
indigeret. Et ſi quieſceret curaretur. Mori
tur autem.quia cantatrices non ꝑmittunt
eum queſcere. ¶ Quarto aſſiſtentes ad libi
dinem inflamāt. Sicut enī cantus eccleſia
ſticus excitat ad ſpūalem deuotionem. ſic
talis cantus ad libidinem. ¶ Quinto cor
da audientium inebriat vino gaudij tem/
poralis:vnde quaſi ebrij. dei obliuiſcuntur
omnino:⁊ etiaꝫ ſe rōne nō regunt. Preter
hoc eſt interdū in cantilenis caꝝ turpilo/
quium:⁊ mundanum etiam ꝯtra legem
dei.bene mirū eſt.qūo apud chriſtianos h̄
tolleratur:qđ inter eos ꝯtra legem eoꝝ ꝑ
dicetur.quū apud gentiles ſtatutum ſit:vt
quicūqꝫ ꝯtra legem eorum predicauerit ī
terficiat. ¶ Oſſā ē q̄ntū ſit ꝑiculū chorea e
rū ꝯſequent oſidendū eſt:ꝗ̄ fatuū ſit in p̄
ſenti vita choreas ducere:vel alia ſigna le
titie habere. Fatuitas vero iſta ſatis appa
rebit nobis.⁊ diligenter attendamus. Vbi
ſumus:⁊ quo tendimus. In prima cōſide
ratione inuenimus nos eſſe in exilio in val
le miſerie.⁊ lachrimaꝝ:in regione vmbre
mortis. De primo dicit. Aug. Neſcim⁹ quo
fine claudiamur in exilio iſto. Et ī ps. Quo
modo cantabimus:canticum.d.inter.a. Si
viris ſanctis graue eſt:cantare ī terra alie
na:etiam canticū domini. quid debet eſſe
de cantico diaboli? De ſecundo etiaꝫ dicit
Auguſtin⁹. In valle miſerie ſumus in qua f
eo magis flendum:quo minus flemus.qui
deberemus eſſe in celo:vel ſaltem in terre
ſtri paradiſo:qui eſt loc⁹ ameniſſimus:vſqꝫ
ad globum lunarem attingens:ſed ſumus
in valle:miſerie plena. vnde interdum in
ſitu ſumus in limo profundi:⁊ non eſt ſub
ſtantia vſqꝫ ad genua. Vbi ventis ⁊ grādi
ne:⁊ pluuijs impugnamur. Vbi aduerſenē

nobis: que ad ſeruicíũ nobis creata ſunt.
quedã animalia:vt lupi:leones:ꝛ ſerpẽtes
volentes nos interficere:quoꝝ quedã nõ
permittũt nos quieſcere:nec de nocte:nec de
die:vt pulices:ꝛ ſimilia. Quedã nobis vo-
lunt eruere oculos:vt culices. Ad tertiũ ptĩ-
net quod legitur. In.ps. Aſcenſiones ĩ cor-
de ſuo diſpoſuit:ĩ valle lachrymaꝝ. Quis
loc⁹ eſt cantui:vel riſui in valle lachryma-
rũ: Ideo dicit̃ in Eccle.ij. Riſum reputaui
errorẽ. Et Aug. dicit ſuper iohãnem riſum
ſtultũ eſſe freneticoꝝ. Et in eccleſiaſtico:dĩ q
muſica in luctu eſt ĩportuna narratio. Si-
cut enim importuna eſſet eius narratio:q
narrationẽ ſuã proponere vellet: lʒ ei om-
nes indicerent ſilentium:ſic importuna eſt
coꝝ narratio:q in riſu: ꝛ leticia ſunt in mũ-
do iſto:cum oĩa ad fletũ moneant: que in
hoc mũdo videnť ſi vere agnoſcant̃:vnde
g Eccleſi.I. Qui addit ſcientiã:addit ꝛ dolo
rẽ. Mala preſentis vite per ſe ꝛ imediate
luctũ inducunt. Bona vero preſentia idõ/
cãt cãm luct⁹.i.peccatũ. Quocũqʒ ſe ver/
tat homo:videt vnde flere poſſit ꝛ debeat.
Si ſurſum reſpiciat:videt celeſtẽ patriam:
a qua exul eſt:incertus vtrum vnq̃ ad eã
ſit perventurus. Si deorſuʒ reſpiciat:videt
ſepulchrũ ſuum terram.ſ.in quam neceſſa-
rio reuertetur. Si ad dexterã proſperitatis
ꝛ ſiniſtraʒ aduerſitatis ſe vertat : videt q
cadunt a ſiniſtris mille:ꝛ ad dextris.x.mil.
Si aũt reſpiciat: in prõpm ſunt multe cau
ſe flẽdi. In occulto ꝓo.i.a tergo ſunt mul/
to plures. Plura enim ſunt:de qbus debe
mus flere:que nõ videmus. Quis loc⁹ põt
eſſe riſui:inter tot dñi iniurias: inter tot ꝓ
ximoꝝ miſerias:inter tot fratres noſtros:
quos quaſi in feretris iacere videm⁹: Cor
pus peccatoris quaſi feretrũ ẽ:in quo ſpi-
rit⁹ mortuus iacet. Talia meditabat̃ Je-
remias:cũ diceret. Quis dabit capiti meo
aquã:ꝛ oculis meis fonteʒ lachrymarum:
ꝛ plorabo interfectos filie ppli mei: Quis
flere nõ debeat:vbi ad fletum monet ipſe
de⁹:ꝛ ꝟbo:ꝛ exẽplo: Verbo. Luc.vi. Bea
ti qui nũc fletis:q: ridebitis. Et p⁹ ve vo-
bis:q nũc ridetis:qm̃ lugebitis:ꝛ flebitis.
Exẽplo xͦo Lu.19. Ubi p⁹ cãtũ ꝛ gaudiũ
cũ quo ſuſceperant eũ in ieruſalem veniẽ-
tem ſubiungit̃. Et cũ appropinquauit : vi-
dens ciuitatẽ fleuit ſuper illã dicens. Quia
ſi cognouiſſes ꝛ tu:imminens cantũ hui⁹ vi
te:ꝛ gaudiũ ex cecitate puenire. B. Cõpati
tur dei filius:ꝛ plorat:homo patit̃ ꝛ ride-
bit: Et ad fletũ monent paruuli:q nondũ
ſunt vnius diei. Aug. Puer a plorata inci
pit:nec ridere põt. Propheta calamitatis
lachrymę ſunt teſtes miſerie: Nõdũ loqui
tur:ꝛ iã prophat. Cantatrices erubeſcãt
ibi:nõ flere:vbi infans qui nondũ eſt vni⁹
diei:predicat eſſe flendum. Qd aũt ſumus
b in regione vmbre mortis:pʒ ex illo verbo.
Lu.i. Uiſitauit nos.o.ex alto. Illuminare
his q in te.ꝛ.v.m.ſ. Ad idẽ põt referri qd
legitur. Iſa.9. Habitãtibus in regione.
.v.m.l.o.eſt eis. Põt autem vocari vita iſta
vmbra mortis:q: magis aſſimilat̃ morti
q̃ vite:vel ꝓpter proximitatẽ:quã hñt ad
mortẽ culpe:illi qui viuũt hac vita gratie.
Omnia enim querunt mortẽ ſpiritualem
eoꝝ:vnde Dauid. Inimici mei circũdede-
runt animam meam.I.Jo. Gladium tenet
hoſtis:vt me perimat. Ex omni parte ſunt
pericula ſpiritualia:ꝛ laquei:vnde Guido.
Cartuſiẽſis. Laqueos comedis. bibis: ve
ſtis:dormis. Omnia ſunt laquei:vmbra ẽt
mortis põt dici: ꝓpter proximitatem:quã
habent ad mortẽ pene eterne. Qui in pec
cato ſunt quaſi ad portã ĩferni ſunt: tales
vt inter eos ꝛ infernus nõ ſit:niſi tranſitus
ſum corporis:vt ſi a corporibus recedant
anime:ſtatim quaſi in puncto ſint in infer-
no. Dauid. Appropinq̃uerũt vſqʒ ad por-
tas mortis. Job.21. Tenent tympanum:ꝛ
cytharã:ꝛ gaudent ad ſonitum organi:du
cunt in bonis dies ſuos:ꝛ in puncto ad in
ferna deſcendunt. Illa etiã pars mũdi in
qua ſumus:quaſi ſtabulũ eſt in domo dei:
que eſt tota machina mundi. Palatiũ a⁹
eſt celũ. Et quale eſt h:in ſtabulo ſordido
choreas ducere: Ad h valet:qd legit̃. Lu.
10. Imponẽs illũ in iumentũ ſuũ: duxit in
ſtabulũ. Ubi dicit Glo. Nõ domũ:ſed ſta-
bulũ vocat:quo nomine miſerias:ꝛ fetores
hui⁹ vite ſignat:ne hõ in exilio h:quaſi in
patria gaudeat. Sed hunc fetorẽ non ſen
tiunt:qui fetidi ſunt:vnde. Ber. Ubi oẽs fe
tidi ſunt:fetor vnius minime ſentit̃. Si qs
etiã attenderit:quo tendimus:ſatis videbit
q fatuũ ẽ : hic cãtare:vel choreas ducere

quaſi cuʒ ad mortẽ ducẽre eſt. Señ. Oẽs
capitali ſupplicio ꝯdẽnati ſumus. Et Au-
gu. Nihil aliud ẽ tpe vite h⁹:q̃ curſus ad
mortẽ:in quo nemo vel pauliſꝑ ſtare:vel
tardius ire permittit̃:ſed vrgent̃ oẽs pari
motu. Singulis diebus facit hõ dietã vnã
ad mortem corporis. Et talis eſt primus
mortẽ:qui ſe credit remotũ. Ad qd põt re-
ferri q narrat. Greg.in dialogo. De fortu-
nato:q audiuit quẽdã:ſententiã ante por
tam ſuam ꝛ cytharã ſimul ꝛ ſemel ferentẽ:
in hora prandij. Qui ante portã ſuam ce-
pit cymbalis luder̃. Et clamauit: Heu.heu
mortuus eſt infelix iſte. Et poſt cibũ ſuum
cũ:cũ egrederet̃ ianuã: ſaxũ cecidit ĩ ꝑ
tice eius. Altero vero die funditus vitã fi-
niuit. Qualis eſt homo holera morti ꝯdem
natũ cuʒ choreis ꝛ inſtrũis muſicis: ad tor-
mentũ ſuum ire: Ad mortẽ ſuam cantan-
do:ꝛ letando vadũt:qui choreas ducunt
in hoc cigno ſimiles : qui in morte cantare
dicit̃. Quale etiã eſt h:ad diſtrictiſſimuʒ iu
diciũ letando ire:precipue quom ſentiat ſe
hõ in tot ꝛ tantis culpabilẽ: Ad h ꝑtinet
q legit̃ in vitis patrũ:de quodã ſancto pa
tre:qui videns quendã ridentẽ ait. Reddi
turi ſumus rationẽ:de vita noſtra corã ce-
lo ꝛ terra ꝛ tu rides: Ad idẽ poteſt referri
exemplũ de rege illo:qui memor malorum
ſuoꝝ:ꝛ diuini iudicij gaudere nõ poterat.
Qui interrogatus ſuper h:a quodã fratre
ſuo voluit ei cauſam oſtendere:vnde miſit
buccinatores ſuos ãte portam fratris ſui:
q ſm ꝯſuetudineʒ illius regni certũ ſignũ
erat mortis. Deinde cũ frater regis:ad re-
gem eſſet adductus:ꝛ nõ modicũ timeret:
ꝛ valde triſtis eſſet requiſiuit rex:quare nõ
gauderet. Qui cũ reſpondiſſet ei. Quõ in
ſtatu tali gaudere poſſet:indicauit rex cau
ſam triſticie ſue. Si enim ille,tm̃ timebat q
ſciebat regẽ eſſe fratrẽ ſuũ:ꝛ q in nullo ſcie
bat ſe eſſe culpabilẽ apud eũ:q: aliqua ſi-
gna offenſe regie audierat : merito timere
poterat:q in tot ꝛ tantis ſciebat:ſe culpabi
lem non eſſe apud fratrem:ſed apud domi
num maieſtatis.

¶ Item de remedijs contra luxuriã. 23

Equitur de alijs remedijs contra
peccatuʒ luxurie:ꝛ cum luxuria nõ
ſit qualiſcũqʒ ignis: ſed ignis infer
nalis ſummum remedium eſt cõtra ipſuʒ.
Unde ſicut ille qui patit̃ morbũ illum qui
ignis ĩfernalis dicit̃:alicubi facit ſe deferre
ad eccleſiã beate virginis:vt pariſi⁹:alicu-
bi ad ſanctũ antoniũ:nec inde recedit do
nec curatus ſit:ſic qui ignem luxurie ſen-
tit:toto corde deberet ſe conuertere ad do
minũ:ꝛ ad ſuffragiũ ſanctoruʒ nõ deberet
celare : donec accepiſſet ſanitatem : ꝛ po-
ſtius deberet ſequi gratiarum actio. Et ſin-
gulis diebus reddere debet hõ deo:ꝛ ſan-
ctis aliquem cenſum:vel ſeruiciũ:in ſignuʒ
liberationis ſue:q: ſcriptũ eſt:eruam te: et
honorificabis me. Si quis tanto ardore q̃
reret curationẽ ab iſto infernali igne:quan
to querit curationeʒ ab alio vix eſſet q nõ
impetraret hoc remediuʒ: docemur. Sap.
.vij. Ubi ſic legitur. Et ſciui qm̃ aliter non
poſſum eſſe continens:niſi deus det: ꝛ hoc
ipſum erat ſapientia ſcire cuius eſſet hoc
donũ:adij dominum:ꝛ deprecatus ſum il-
lum. Specialiter autẽ valet ꝯtra peccatuʒ
iſtud beata virgo que fuit virgo ꝛ amatrix
eſt mũdicie in ſe:ſic ꝛ in alijs ei ſpecialiter
aliquod ſeruitiũ eſſet faciendum:vbi ab h
igne liberaret:cum in hac parte timenduʒ
eſt a temerarijs votis. Quintum remediuʒ
eſt honeſta occupatio:q: Ocia ſi tollas pe
riere cupidinis arcus ꝛc̃. Sextũ eſt aqua
ſapientie ſalutaris: vnde in.c.ſanij. Que
deſurſum eſt ſapientia primũ quidẽ pudi-
ca eſt:idẽ pudicũ reddens:vñ Jac.iii. Uo
cat̃ vinũ germinans virgines.i.virginales
affectiões. Et dñs in iohãne. Uos mundi
eſtis ꝓpter ſermonẽ quẽ locut⁹ ſuʒ vobis.
ꝛ Jero. Ama ſacras litteras:ꝛ nõ amabis
carnis vitia. Septimũ. Sapientie.vocatur
ſpõſa vbi ſic legit̃. Queſiui ſponſam mihi
eã aſſumere In quo ꝟbo inſinuat̃ qd ad-
herere ſapiẽtie ſit remedium ꝯtra illicitas
delectatiões carnis.vij.remediũ eſt elemo
ſyna.vñ ſup illud. ꝑmi ad Thimo.4. Pie
tas ad oĩa vtilis eſt.dicit Ambr. Si qs mi
ſericordiã ſequit̃:ſi lubricũ carnis patiat̃:
vapulabit qdẽ:ſed nõ peribit.vij. Remediũ
eſt ꝯſideratio mortis:vel ſtatus:in quo ca-
ro poſt mortẽ futura eſt:q: iuxta verbum.
Greg. Nihil adeo valet ad domanda, car
nis deſideria:ſicut cogitare qualis futura
mortua.

¶ De prohibitione ſimplicis fornicatiõis.
q Uinto loco de tractatu de luxuria dicẽdũ eſt de prohibitiõe ſimplicis fornicatõis. De qua hoc ordine dicemus. ¶ Primo oſtendemus ſimplicem fornicationem prohibitam eſſe. ¶ Secundo oſtendemus eam prohibendam fuiſſe. ¶ Tertio oſtendemus quomodo illi qui querunt: quare deus ꝓhibuit ſimplicẽ fornicationem: diabolicam eſſe: ⁊ irrationabilem queſtionẽ: ⁊ irriſione dignaʒ. ¶ Quarto oſtendemus ꝙ deus egit miſericorditer cũ genere humano: prohibendo h̃. Poſſet enim alicui videri: ꝙ immiſericorditer egiſſet: propter hoc: qꝛ fere totus mundus videt perire: propter prohibitionem iſtam. Et qꝛ hec prohibitio videtur eſſe contra multiplicationem generis humani.
¶ Probatur auctoritatib⁹ ꝙ ſimplex fornicatio ſit prohibita.
q Uod aũt ſimplex fornicatio ſit prohibita probatur. Primo ex h̃: ꝙ legit. Deutero. xxiij. Nõ erit meretrix de filiabus iſrael. Secũdo ex h̃ ꝙ legitur. Cor. vi. Nolite errare neqʒ fornicari: neqʒ ydolis ſeruientes: neqʒ adulteri: neqʒ molles: neqʒ maſculorum concubitores: neqʒ fures: neqʒ auari: neqʒ ebrioſi: neqʒ maledici: neqʒ rapaces regnuʒ dei poſſidebũt. Tertio ex h̃ ꝙ legit: ad Gal. v. Manifeſta ſunt opera carnis que ſunt fornicatio ⁊c. Et ſubiungit. Qui talia agunt: regnuʒ domini nõ ꝯſequentur. Quarto ex h̃: ꝙ legit: ad Eph. v. Hoc ſcitote: intelligentes ꝙ ois fornicator: aut immundus: aut auarus: ꝙ ẽ ydolorꝫ ſeruitus: nõ habʒ hereditatẽ in regno xp̃i dei. Quinto ex h̃: ꝙ legit. Actuum. xv. ꝙ dicũt apoſtoli: ⁊ ſeniores frẽs: viſum eſt ſpũiſancto: ⁊ nobis: nihil vltra imponere vobis oneris q̃ʒ h̃: que neceſſaria ſunt: vt abſtineatis vos ab imolatiõe ſimulacrorũ ⁊ ſanguine ſuffocato: ⁊ fornicatione: vñ dicit Interli. Neceſſaria ſunt ſine quibus nõ eſt ſalus. Unde cũ fornicatio ibi nnmeret: niſi quis ab ea abſtineat: non ſaluatur.
¶ Per octo ratiões probat ꝙ ſimplex fornicatio prohibenda ſit.
o Cto autem ſunt ꝓ que pñt oſtendi ꝙ ſimplex fornicatio prohibenda ſit. Primũ eſt ſterilitas: que frequẽter eſt in illis: que indifferenter oibus ſe exponũt. Si enim exponere ſe paſſim omnibus reddit eas ſteriles: ſicut procurare ſterilitatẽ ꝯtra legem naturalẽ eſt: ſic exponere ſe: ꝯtra legem naturalẽ erit. Secundũ eſt h̃: ꝙ educatio prolis de naturali lege ad patrẽ ptinet: educare vero eã nõ põt niſi eã agnoſcat. Agnoſcere vero prolẽ ſuã nõ poteſt pr̃: niſi matrẽ vt propriã habuerit: vnde pʒ: ꝙ ꝯceſſio ſimplicis fornicationis: qua impedit: ne pater prolẽ ſuam educet: quodãmodo eſt cõtra legẽ naturalẽ. Tertiũ eſt crebra interfectio prolis: que ſequit ex fornicatõe. Et crebrior ſeqret: ſi eſſet cõceſſa. Matres. n. nõ potentes proli prouidere: nec hñtes auxiliũ a patre ſuffocarẽt ſepe eã: ſicut ⁊ hoc alique faciunt. Quartũ eſt h̃: ꝙ vir reddit mulierẽ impotentem ad prouidendũ ſibi: ⁊ tẽpore quo eſt grauida: ⁊ quo iacet de prole: ⁊ quo occupata eſt circa prolẽ educandaʒ. Quare videt de lege naturali obligat̃ eſſe: ad prouidendum ei tẽpore tali: ꝙ ꝯceſſio fornicationis impediret. Quintũ eſt h̃: ꝙ ita diſplicet viro: quãdo vel vxor: vel concubina: ſe coniũgit alij viro. Secũm enim legẽ naturalem nõ deberet ſe coniungere alij mulieri: ex quo ſimile nullo mõ vellet ſibi fieri. Sextũ ẽ naturalis eqtas: que reqrit h̃: ne aliqs homo: plures q̃ʒ vnaʒ habeat ne forte ſit aliquis: qui nullã hẽat. Inequali nũero formati ſũt: a principio vir ⁊ mulier. Nec eſt certuʒ vtrũ min⁹ per generationẽ amplius creuerit: vnde ſicut aliquis paterfamilias qñ habet. iiij. domos. ⁊. iiij. filios ordinat ꝙ vnus nõ habeat niſi vnaʒ: ne ſit aliquis ꝙ nullã habeat: ſic dñs ordinauit: vt vnus nõ haberet: niſi mulierẽ vnã. Septimũ eſt pax gñis hũani. Si enim liceret cuilibet: qualibet vti: ſequerent rixe: odia: ⁊ mlta homicidia. Octauũ ẽ h̃: ꝙ aliq̃ aues ſunt: quarꝫ ẽ talis caſtitas ꝙ vna vni tm̃ adheret: vt pʒ in turturib⁹: vñ cũ nõ dʒ eſſe minor caſtitas hoĩs: caſtitate turturis: vn⁹ vir vni dʒ adherere mulieri. Indecẽs ẽ ꝙ carnalior ſit hõ: q̃ pter carnẽ hʒ ſpm̃ rõnalem: q̃ʒ auis: q̃ carnẽ hʒ ſolã. Poſſũt aũt preter p̃dicta aſſignari tres cauſe: q̃re dñs ꝓhibuerit aliquas voluptates: ⁊ ſm guſtũ: ⁊ ſm tactũ. Primo i ſignũ dñij: vñ dicit Augu. ſup Geñ. Nõ. n. hõ ſe

habere dñm cogitaret: niſi ab aliquo ꝓhiberet. Sc̃do. Ut hr̃et hõ vñ mereret: vnde Aug. ſimilit ſup Geñ. dicit. Oportebat: vt hõ ſub dño poſitus: ab aliquo ꝓhiberet: vt ſibi ꝟtus eſſet mundi obediẽtia: q̃ ſola verisſime ẽ virt⁹. Si nihil fuiſſet ꝓhibitũ: vel p̃ceptũ: nõ poſſet aliqs male agere. Et ideo nõ eſſet difficile: nec forſitan laudabile: bñ agere. Que. n. virt⁹ ẽ: ſi qs agat ꝙ ſibi placitũ ẽ: ſed in h̃ mõ ẽ virt⁹ magna: ꝙ homo ꝯ ꝓpriã voluntatẽ facit: ⁊ ꝯformat ſe voluntati dei: vñ ſapiẽs: h̃ ſolũ virtuti adijciens: ꝙ proprie voluntati detraxeris. Et poeta. Eſt virtus placidis abſtinuiſſe bonis. Et tertio: vt hõ aſſueſcat p̃ponere dei amorẽ: amori carnali. Ad amandũ enim deũ ſup omnia trahit hõ: ex illo mandato p̃mo: ⁊ maximo: diliges dñm deũ tuũ. Et ex ſola tranſgreſſione huius mãdati: poſſet qs dãnari: ⁊ ſi nullũ aliud mãdatũ ſpãle tranſgrederet.
¶ De ſtultitate illorꝫ: qui querũt: q̃re deus ꝓhibuerit ſimplicem fornicationem. 26
e Equit videre quõ queſtio illa: qui querũt: quare deus ꝓhibuerit ſimplicẽ fornicẽtionẽ: ſit diabolica: ⁊ irriſione digna. Jõ vero dicimus eã diabolicã: qꝛ p̃mo ꝓpoſita eſt a diabalo talis queſtio. Geñ. iij. Ubi dixit ad mulierẽ cur precepit vobis: vt nõ comederetis ex omni ligno paradiſi: Ideo vero dicimus eaʒ irriſione dignã: qꝛ nullus ꝓponeret ſimileʒ q̃ſtionẽ alicui hoĩ: ꝙ pro ſtulto eũ nõ haberet. Si venerit aliqs ad burgenſem aliquẽ ⁊ diceret: quare nõ permittitis filias vr̃as proſtitui: q̃re vultis vos eas maritare: eſtis vos fatui diceret ipſe. Quãto ergo potius fatuus põt reputari. q de celeſti rege: hoc audet querere: quare ipſe filias ſuas nõ permittit fornicari: qꝛ vult eas: vel caſtas ꝑmanere. vel nuptijs tradi: Preterea q̃re/ ret: q̃re dñs de re ſua aliud ꝓhibuerit: querere ẽt quare dñs in re ſua: ius aliqd: vel aliqd ſignũ dominij retinuerit. Quã q̃ſtionẽ patet ſtultã eſſe: vt ſi qs querat a rege Francie quare nõ datis mihi totũ regnuʒ vr̃m: vt nec aliquod ſignũ dñij retineatis ſibi. Permiſerat dñs hoĩ omne lignum: preter vnum. Bene debuiſſet ei ſufficere.
¶ Q. ꝙ deus miſicorditer egit cũ hoĩb⁹ ꝓhibẽdo eis ſimplicem fornicationẽ. 27
e X iã dictis põt manifeſtum eſſe: ꝙ dñs miſicordit egit: cũ genere hũano: cũ ſimplicẽ fornicationem ꝓhibuit diſpenſando: cũ viris: qꝛ prius voluit eos hr̃e fideles adiutorium: q̃ʒ tales q̃ furarẽtur eis: qcqd poſſent furari. Concubine. n. qꝛ neſciũt: quãdiu debeãt eẽ cũ hoĩbus: furarent eis qcqd poſſunt. Cũ mulierib⁹ vero in h̃ miſericordit egit: vidẽs. n. dñs ꝙ mulieres habiture eẽnt laborẽ i portando ꝓlẽ i vtero: ⁊ dolorẽ i parturiẽdo ſollicitudinẽ ⁊ occupationẽ: ⁊ laborem in nutriendo voluit viros ante opus carnale: obligari eis in iuuãdo eas. Cũ ꝓle etiã miſicordit egit. Frequẽter. n. ꝑiret ꝓles: ſi ſimplex fornicatio ꝯceſſa eẽt: vt p̃us oſtendim⁹. Cum toto etiã genere hũano: dñs in h̃ miſicorditer egit: cui⁹ paci ꝓuidit. Miſicorditer etiã in h̃ egit cũ genere hũano: ꝙ ab illa voluptate hoĩem cohibere in parte voluit: q̃ nullus vtit: niſi valde raro abſqʒ peccato. Ad id aũt ꝙ obijcit: ꝙ fere tot⁹ mũd⁹ perit: ꝓpter ꝓhibitionẽ illã. Dicẽdũ eſt: ꝙ forte plures ꝑirẽt: ſi nõ eẽt ꝓhibita fornicatio quã mõ ꝑeant: vel qꝛ ꝑirent ꝓpter nimiuʒ amorẽ: quẽ hr̃ent ad mulieres: vehemẽs. n. amator ꝓp̃e vxoris. ſm Amb. adulter eſt. Hoĩes. n. tũc nimis eẽnt carnales: qꝛ quẽ ſi alliceret vna: alliceret alia: vñ Deut. xvij. Dr̃ de rege. Nõ habebit vxores plurimas q̃ alliciãt aĩaʒ ei⁹: vel ꝑirẽt ꝑꝑ rapacitatẽ Fornicarie. n. mulieres depauꝑant hoĩes: ⁊ fures reddũt. Ul' ꝑꝑ odiũ: qꝛ ſibi auferret ab aliquo illa: quã amaret: vel ꝑꝑ aliud pctm̃: ꝙ fornicationẽ ſequeret. Ad id ãt ꝙ obijcit: ꝙ h̃ ꝓhibitio ẽ ꝯ multiplicationeʒ gñis hũani: in ꝑte pʒ ſolutio: ex h̃: ꝙ dcm̃ ẽ p̃us: ꝙ ille q̃ oĩb⁹ exponũt: ſteriles efficiũt. Propterea dñs nõ facit magnã vim i paucitate: vel multitudine hoĩum: vñ Eccl. 15. Nõ ꝯcupiſcit dñs multitudinẽ filiorꝫ hominũ infideliũ: ⁊ inutiliũ. Scit. n. dñs: ꝙ deteri⁹ fuiſſet malis: ſi in peccatꝭ decederẽt: q̃ʒ ſi nati nõ fuiſſent: ⁊ ꝙ plus valet vn⁹ bon⁹ q̃ʒ mille mali: vnde Eccle. xvi. Ne iocunderis in filijs impijs: ſi multiplicentur. Et ſubiungitur. Melior enim eſt vnus timẽs deum quã mille filij impij. Et magis vtile eſt mori ſine filijs: q̃ʒ relinquere filios impios. Unde dominus bene precipit:

vel conſulit illud:ex quo ſequitur:ꝙ paucio/
res ſint boni ꝙ̄ mali ad hoc ꝙ plures ſal/
uentur:vel ad hoc ꝙ meliores ſint qui ſal
uentur:vnde ipſe conſulit virginitatem:⁊
caſtitatem:⁊ ſimilia. Prohibitio vero for/
nicationis:ſaltez ad hoc valet:ꝙ perfectõ/
res ſint qui ſaluantur. Nota peruerſitatez
quorũdam hominum:quibus ibi diſplicet
proprietas. vbi deo placet in mulieribus:⁊
ibi placet:vbi deo diſplicet in poſſeſſionib⁹.

¶ De allegantibus impotẽtiã continẽdi.

a
Ltimo in tractatu de luxuria. dicẽ
dum eſt aliquid de impotẽtia con
tinendi:quam multi allegant. Et p̄
mo ponemus diuerſa teſtimonia ſcripture
quibus ↄtra:eos q hoc dicunt poſſumus vti
Deinũ ponemus multas reſponſiones:q/
bus ↄtra tales vtendum eſt. Et inter teſti/
monia. ¶ Primo occurrit illud. Gñ.iiij. Qd
dicit de⁹ ad caym. loquẽs de peccato ſub
te erit apetit⁹ eius:⁊ tu dñaberis illi⁹:dñi
quaſi mẽdatiũ deo imponunt:qui dicunt
ſe non poſſe abſtinere a peccato. ¶ Secun
do occurrit illud. Job. vi. Aut poterit ali
qs guſtare:ꝙ guſtatum affert mortem. Ex
quo ꝟbo videt̃:ꝙ poti⁹ dicere deberet hõ
nõ poſſum fornicari:quã nõ poſſum cõtine
re. Et in veritate qui hꝫ pfectaꝫ fidẽ:ꝙ de/
lectatio fornicationis eẽt venenata:ſic fa/
ceret Nõne ſi apponeret̃ alicui cib⁹ ama
riſſimus. vel venenat⁹ ipſe ſtatim diceret:
nõ poſſum aliquo modo cõmedere: Volu
ptas vero ꝓhibita venenata ẽ morte etiaꝫ
amarior. vñ. Eccle. vij. Inueni mulierem
morte amariorẽ. Qd intelligitur de volu/
ptate: q̃ dĩ morte amarior:quia hic morte
culpe interficit. In futuro ꝟo īterficiet mor
te eterna tã corporis:ꝙ̄ aīe. Ad idẽ põt ad
duci ꝙ legit̃. Eccle. xv. Appoſuit tibi aquã
⁊ ignẽ ad qd volueris porrige manum. Et
poſt. Añ hoiem vita ⁊ mors:bonũ ⁊ malũ
qd placuerit dabit̃. ad ideꝫ facit illud apo
ſtoli. fidelis ẽ deus:q nõ pmittit vos tem/
ptari ſup id:qd poteſtis ⁊. Mat. xi. Iugũ
meũ ſuaue ẽ:⁊ onus meũ leue. Qſio enim
ẽ leue ſic ⁊ portabile:⁊ illud. pri. Jo. v. Hec
ẽ caritas dei:vt mãdata ei⁹ cuſtodiamus.
⁊ mãdata ei⁹ grauia nõ ſunt. ad ideꝫ põt
referri illud. Jer. Maledict⁹ q dicit deũ in
poſſibile pcepiſſe. Jer. Violẽtiã facit deo:q

petit ab eo q ſoluere nõ põt. ſi mal̃s iuſtitie
humane nõ eẽ licitũ petere ab hoie q ſol/
uere nõ põt. Qd ſi verũ ẽ multo forti⁹ non
erit licitũ iuſtitie diuine petere h. Jer. E p
phana temeritas. o veſanoꝝ inſania: deuꝫ
ſcile duplici ignorãtia cõdẽnatis. e. ꝙ neſci
at:quid fecerit:ꝙ neſciat qd iuſſerit:ꝙ̄ in
poſuerit mãdatũ ꝙ impleri nõ poſſit. Pro
nephas inponitis iniqtatẽ iuſto. crudelita
tẽ pio:ac ſi vos q̃ ſuſpicari qd ſacrilegiũ ẽ:
ad ſalutẽ nõ faceret:ſꝫ ad penã in qua ea
crudelitate infirmat. Jer. illos eẽ blaſfemos
q dicunt ſe nõ poſſe ↄtinere. Deo enĩ po
nũt ignorantiã:iniuriam ⁊ impietatẽ. Con
tra tales põt etiã adduci illud. Aug. Nẽo
peccat in eo ꝙ vitare nõ põt. Et illud pec/
catũ adeo ẽ voluntarium:ꝙ ſi nõ ẽ volũta
riũ nõ ẽ peccatũ. Et illud. Seneçe. E bmĩs
te excuſatiões:nemo peccat inuitus.

¶ Rõnibus oſtenditur ꝙ fatui ſunt qui di
cunt ſe non poſſe continere.

c
Enſequent̃ ponẽde ſunt rationes i
quibus vti poſſum⁹ ↄ eos:q dicit
ſe nõ poſſe continere. Primo ergo
dicim⁹ vel. ꝙ ipſi faciũt verecũdiã ſibip/
ſis:⁊ cõfitent̃ ſuũ magnũ obprobriũ. Cõſ
tent̃ enĩ viliſſimã partẽ q in eis eſt:dñari
ſibi. Et adeo pfecta dñatione ꝙ̄ oꝫ fieri q
illa pars ĩpetrauerit: cũ vigilijs multis:cũ
laboribus multis:⁊ expẽſis cũ piculo aīe
⁊ etiã corporis. Qñqꝫ bñ vĩ cor amiſit
ſe q talẽ ſeruitutẽ tollerat:meli⁹ eẽt tolle/
rare ſeruitutẽ leproſi vni⁹:ꝙ̄ iſtã:vnde re
cte numerat̃ fornicatio cũ his:q auferunt
cor. E ſee. iiij. Fornicatio vinũ:⁊ ebrietas.
auferũt cor. Secũdo dicimus ꝙ ĩ talibus
hoibus eſt impotẽtia:que nõ vĩ eẽ in pali
ticis hoibus. Nõ poſſunt enĩ nec ſedere
nec iacere. Si enim h poſſent:dicimus non
ferret eos ad locũ vbi fornicarent̃. Tertio
dicimus ꝙ cũ dignitas iſta data ſit hoi p̄
ceteris aīalibus:ꝙ liberũ habẽt arbitriũ:
ipſi nõ ſolũ ſimiles facti brutis:imo etiã in
feriorem minus habent libertatis:ꝙ bru/
ta:⁊ quodammodo magis brutalem he/
bent concupiſcentiam:⁊ maiori ſeruituti
ſubiectam. Piſcis enĩ temperat ſe ab eſca.
ſi hamuꝫ videat. Et auis a granis frumen
ti ſi laqueum videat. Miſer vero homo ĩ
more mortis eterne:non poteſt ſe tempera

re ab eſca voluptatiſ momẽtanee. ¶ Quar
to dicimus:ꝙ talis vno gartione preſente:
nõ audet fornicari:ſola verecũdia cohibe/
ret eũ:quanto magis dei pſentia:⁊ ange/
lꝰ q ſibi deputatus eſt ad cuſtodiã deberet
eũ cohibere: Boetius in libro ↄſolationũ.
Magna nobis:ſi diſſimulare nõ volum⁹:
indicta eſt ꝓbitatis neceſſitas:cũ ante ocu
los iudicis agamus cũcta cernentis. Ber.
In quouis diuerſorio:in quouis angulo:
reuerentiã habe angelo tuo:nec audeas il
lo pſente:ꝙ me vidente nõ audes. Verſifi
cator. Cũ quid turpe facis:ꝙ me ſpectare
rubores. Cur ſpectante deo:nõ magis ipſe
rubes: Nõ eſt dicendum:ꝙ equus nõ poſ
ſit cohiberi: ex quo modico freno cohibet̃.
Sic nõ debet dicere nõ poſſum me cohibe
re a peccato carnis:ille quẽ frenũ erubeſcẽ
tie cohiberet. ¶ Quinto dicimus:ꝙ nõ eſt
veriſimile:ꝙ dom⁹ alicui⁹ hois:eo inuito
cõburat̃: ex quo ipſe voluntarie ignem ap
ponit. Ignẽ ꝓprijs manibus in domo cor
poris ſui apponunt:q cibos ⁊ potus:ad li
bidinem excitantes ſumunt. ¶ Sexto dici
mus:ꝙ nõ dꝫ dicere infirmus:nõ poſſuꝫ cu
rari:q ſolum ꝓpter hoc nõ curat̃:q2 ↄſilio
celeſtis medici nõ acquieſcit. Illa que ↄſi/
liũ corporalis medici:ꝓprios crines depo
neret:ad ↄſiliũ ſpũalis medici:nõ vult de/
ponere alienos:vſurarius q medico corpo
rali ꝓprios daret denarios:ad ↄſilium ſpi
ritualis:nõ vult reſtituere alienos. ¶ Se/
ptimo dicimus:ꝙ nulla eſt eius excuſatio.
Qui caſtrũ fidei ſue cõmiſſuꝫ:hoſtibus dñi
ſui vili pcio reddit:muris adhuc integris:
ſuccurſu nõdum poſtulato a dño ſuo:nec
expectato:cũ ſciat eũ ⁊ velle:⁊ poſſe ſubue
nire ſibi:nec eſt credenduꝫ ei:a dño ſuo:ſi
dicat nõ poterã me teneꝛ̃. Omnia iſta faci
le eſt videre in eo:qui precio vilis volupta
tis:caſtrũ corporis ſui diabolo tradit. ĩ pri
mo conflictu tẽptationis:nõ miſſo nuncio
orationis ad dñm:pro ſuccurſu:cum deus
poſſit ei ſubuenire:⁊ velit. Nõ vult enĩ ex
heredari:vnde apoſto. Fidelis eſt deus:q
non permittet vos tẽptari ſupra id qd po
teſtis:ſed faciet etiã cum tẽptatione prouẽ
tũ:vt poſſitis ſuſtinere. ¶ Octauo dicim⁹:
ꝙ non videt̃ inuitus mori:qui voluntarie
mortem ſuam care emit:nec inuitus capi:

qui hoſtes inſequitur:⁊ inter manus eoꝝ
ſe ponit: cum ſciat ſe nõ poſſe eis reſiſtere:
cũ ſola fuga ſecurus poſſit eſſe. Sic nõ de/
bet dicere non poſſum ↄtinere:qui conſor/
cia mulieꝝ nõ vult fugere:cum debilem ſe
agnoſcit. ¶ Nono dicim⁹:ꝙ ſi talis qui di
cit ſe nõ poſſe ↄtinere:haberet tantã volũ
tatẽ ↄtinendi quantã hẽbet vinũ ſuuꝫ cu
ſtodiendi:de facili ↄtineret. Si tãta dilige
tia obſtrueret ſenſus corporis:cum ſentit
ↄſciam per eos aliquãtulũ dãnificatam:
quanta diligentia obſtruit foramen doliꝫ
ſui:cũ perpendit p illud aliquantulũ vini
exiſſe. ¶ Decimo querim⁹ ab eo:q dicit ſe
nõ poſſe continere:a quo cogatur ad forni
cãdũ:vtrũ a diabolo. vel a carne:vel a mu
liere ipſa. A diabolo nõ:cum dicat de eo.
Greg. Nõ eſt timendus hoſtis:qui nõ põt
vincere niſi volentẽ. Et ſuper illud. Mat.
.4. Si fili⁹ dei es dicẽs mitte te deorſuꝫ. dicĩ
Glo. In quo infirmus oppoñt̃:ꝙ nulli no
cere poſſit:niſi prius ille ſe deorſum miſit.
Si dicat a muliere ſe cogi:ridiculũ eſt hoc
cũ poti⁹ ipſe eã cogat. Si a carne ille hãc
excuſationem nõ recipit:q2 ei dñm carnis
dedit:vnde Geñ. iij. Dicit̃ ad mulierẽ que
tenet figuram carnis:ſub viri ptãte eris:⁊
ipſe dominabit̃ tui. Undecimo querimus
a tali quõ ipſe intelligat h:nõ poſſum con
tinere:vtrũ ſic intelligat:nõ poſſum cõtine
re:etiã ſi velit:vel ſic intelligat:nõ poſſuꝫ:
q2 nolo. Si primo modo:põt hoc eſſe fal/
ſum:q2 ſi impellit euꝫ timor:vel cupiditas
ad hoc quod velit:tam cito poteſt contine
re:verbi gratia. Si debeat lucrari ex conti
nentia ſua mille marchas:vel caſtruꝫ:vel
ciuitatẽ:vel domũ:vel ſciat ſe amiſſurũ ci/
tiſſime poſt peccatuꝫ:pedem vel aliud mẽ
brorũ:aut aliqd aliud de ſuo:vel ſi videat
ſibi parari lectum igneuꝫ:in quo oporteat
eum iacere:quom a lecto mulieris ſurrexe
rit:tunc bene põt:vnde Ber. Ignoſce dñe
ignoſce excuſamus tergiuerſamus. Vir ẽ
aliquis:qui in eis:que ad te ſunt:experiri
velit:quidẽ poſcit:etiã ꝙ promptiſſime po
teſt:ſm carnẽ:vel ſeculũ:ſiue timor impule
rit:ſiue cupiditas traxerit. Si ſecũdo mo/
do intelligat:nõ poſſum ↄtinere. dicit. No
lo igit̃:non eſt non poſſe in cauſa:ſed po/
tius nõ velle in culpa:iuxta verbũ Augu.

¶ Duodecimũ pōt queri ab illo vtrum intelligat ꝙ nō poteſt ↄtinere ſuis viribus: ſine dei auxilio: aut intelligat: ꝙ etiam aduertis a dño: non poſſint. Si in ſecūdo modo: hoc eſt manifeſte falſum: ⁊ etiã ſapit hereſim. Si ꝑmo mō intelligat: hoc plane verũ ē. Sine adiutorio eniꝫ diuino nihil poſſumus: vnde in Jo. Sine me: nihil poteſtis facere. Et .ij. ad Coꝛ. 3. Non ꝙ ſufficientes ſimus cogitare aliqd ex nobis: quaſi ex nobis: ſed ſufficiẽtia nr̃a ex deo eſt. Et Aug. Dñe ſine te nihil ſunt conat⁹ mei. Et Sap. viij. Ut ſciui qm̃ aliter nō poſſum eſſe continẽs: niſi deus det: ⁊ h ipſum erit ſapiẽtia: ſcire cuius eſſet h donũ: adij dñm: ⁊ deprecatus ſum eũ. ⁊ Mat. xix. Cũ quererent diſcipuli qs poterit ſaluus eſſe. Reſpōdit ieſus. Apud hoīes īpoſſibile ē: apud deũ oīa poſſibilia ſunt. vñ dic̃ Interli. Impoſſibile ē apud hoīes: vt per ſe a ſuis cupiditatib⁹ ↄuertant̃. Et Jo. vi. Nemo pōt venire ad me: niſi pater meus traxerit eũ. Hoc autẽ valde vtile eſt: oſtẽdere hoībus: ꝙ viribus ſuis ſaluari nō poſſint: nec a peccato abſtinere. Hoc eniꝫ ꝑſuaſo eis: pōt homo monere eos ad tria: valde eis vtilia: ad eoꝝ iuſtificationẽ. ſ. ad excutiendũ quandã ſtultaꝫ ꝓſūptionẽ ⁊ fiduciã: qua credūt ſe conuerti: qñ voluerint. De qua legitur: in eccleſiaſtico. Repromiſſio neqſſima multos perdidit. Mira inſania. Ille qui nō pōt: cum liber eſt: diabolo reſiſtere: ſperat: cũ ab eo captus erit: ⁊ ligatus virib⁹ ſuis: de manib⁹ eius ſe liberare: cum ſcriptũ ſit in Jo. xv. Qui factus eſt vt nullum timeret: ⁊ nō eſt poteſtas in terra: q̃ valeat cōparari. Qui in moꝛtali eſt: captus eſt: ⁊ ligatus ē: vnde Prouer. v. Iniqtates ſue capiunt impiuꝫ: ⁊ funibus peccatoꝝ ſuoꝝ quiſqꝫ ↄſtringit̃. Itẽ qui nō poteſt ſe tenere: ne ad īpulſum tẽptationis cadat ī foueaꝫ peccati: quomō ſperat ſe confractum caſu cōſuetudine ꝑſſum: aggere peccatorum obrutum a taꝫ ꝓfunda fouea: per ſe poſſe exire ⁊ ei qui impulerit eũ reſiſtere? immo ꝙ ãplius eſt ſperant homines: cuꝫ moꝛte ſpūali moꝛtui fuerint ſeipſos poſſe reſuſcitare. Et vt breuiter dicam in preſenti ſe nihil poſſe aſſerunt. In futuro quãdo ex ſe erunt inpotẽtiores: ⁊ dei adiutorio minus digni: q2 euꝫ diutius offenderint: qñ etiaꝫ diabolus magis laboꝛabit: ad impediendam ſalutem eorum. Ipſe enim calcaneo inſidiatur: ⁊ fini hominis: quod haberi poteſt ex eo: qđ dictum eſt ſerpenti. in Gen̄. Tu inſidiaberis calcaneo illius: tunc inq̃ omnia ſe poſſe preſumunt? Secundo poteſt homo monere eos: ad hoc: qđ gratiam eius ſtudeãt ſibi cōparare: ſine cuius auxilio: conuerti non poſſunt elemoſynas largiendo deum orando: ⁊ ſuffragia ſanctorum ⁊ iuſtorum virorũ implorando. ¶ Tertio poſſunt moneri ad hoc: ne fingant ſe qn faciant ꝙ poſſunt: etiam aliqua: que ſibi videntur difficilia. Dominus eniꝫ nō vult iuuare eos: qui ſe non iuuant: immo quaſi fingit ſe: quia ipſi fingūt ſe: vnde Sap. I. Spirit⁹ diſcipline effugiet fictum. Iteꝫ ſic poteſt queri ab eo: qui dicit ſe non poſſe cōtinere. Aut vis continere: ⁊ non potes: aut potes ⁊ nō vis. Si vis ⁊ non potes: infidelis eſt deus: qui patitur te temptari ſupꝛa poſſe tuum. Jer. Nonne credis: ꝙ omnia poſſis cum eo: q omnia poteſt? Sicut vulgariter dicit. Qui nō habꝫ niſi. v. ſoldo ego ⁊ rex habem⁹ .c. marchas: non putes paruum illud poſſe: cuius defectum poſſe diuinũ paratum eſt ſupplere. Si aūt potes: ⁊ nō vis: inexcuſabilis es. Ultimo pōt queri a tali: an poſſit aliquanto tempoꝛe continere. Quod ſi dixerit ſic per menſem: oſtendendum eſt ei: ꝙ potius ſperare debet: ꝙ ſequenti menſe ↄtineat: q̃ iſto pꝛimo: q2 ↄſuetudo iuuabit eũ. De qua Tullius. Optima foꝛma viuẽdi eligenda eſt: quẽ iocundum reddet aſſuetudo. Et poeta. Quod male fers: aſſueſce ferens. Preterea ſperare dꝫ deũ paratum eſſe ad iuuandum eum. poſtq̃ per menſeꝫ pꝛo amoꝛe eius ↄtinuerit: q̃ ante ſi ⁊ tamẽ inſtanter h petierit: cum ipſe nō ſit ſecurus de vita: nō dico per menſem: ſed nec per vnam hoꝛam: qua ratione ſperat ſe accepturũ vitaꝫ a deo: dꝫ ipſe ſperare ſe accepturuꝫ virtutem ſeruiendi: illi in vita iſta: nec dꝫ diſponere ſe ſeruiturũ diabolo in vita: q̃ nondum habet: non debet ſimile eſſe operario ebꝛioſo ⁊ luſoꝛi: qui ꝑus obolum perdit: quẽ ille lucratus ſit.

¶ Explicit tractat⁹ de luxuria: chꝛiſto gloria qui eſt bñdictus in ſecula ſcloꝝ. Amẽ.

¶ De vitio auaricie.

Oſt gule vitiũ

⁊ luxurie: dicendũ eſt de vitio auaritie: q2 tractatus de vitio iſto vtilioꝛ eſt pꝛedicatoꝛi q̃ tractatus aliorũ vitioꝝ. Hūc eniꝫ oꝛdineꝫ tenet. B. Ut id pꝛius qđ maturi⁹ ad ſalutẽ. De quo vitio h oꝛdine dicemus. ¶ Primo dicemus de his que faciūt ad deteſtationẽ huius vitij. ¶ Scđo de ſpecieb⁹ ipſius. ¶ Tertio de his que fouẽt aliquo mō auariciã in coꝛdibus hoīuꝫ. ¶ Quarto de remedijs. ¶ Quinto tractem⁹ de ꝓdigalitate que eſt ↄtraria auaritie. Intelligimus aūt auariciaꝫ in hoc loco: indebitum amoꝛem pecunie.

¶ Qđ natura diſſuadet auariciam. 1

Rimo aūt facit ad deteſta. huius vitij h ꝙ natura diſſuadet nobis vitium iſtud: ⁊ quodã modo ē cōtra naturam. Uoluit enim natura terram inferioꝛẽ eſſe inter creaturas: ⁊ a pedibus omniũ ↄculcari: docens nos in hoc abſqꝫ dubio: ꝙ debemus ↄculcare pedibus nr̃is terrena iſta ⁊ contẽpnere. Quale vero eſt h: ꝙ hō oībus creaturis ꝓponat creaturaꝫ illã: q̃ natura oībus creaturis voluit poſtponi: ad ſignificandũ diuicias ↄculcãdas eſſe ⁊ cōtẽpnendas. Primitiui de eccleſia celit⁹ edocti: ꝓtia domoꝝ: vel agroꝝ ſuoꝝ ponebãt ad pedes aploꝝ: vt legit̃. Actuuꝫ .3. Uñ ī fine eiuſdẽ: vbi dicit̃ ꝙ Joſeph attulerit ꝓciũ agri ſui: ꝙ vẽdiderat: ⁊ poſuit ad pedes aploꝝ. dicit Glo. Docet calcandũ eē auꝝ: ꝙ ſubdit pedibus aploꝝ. Preterea cũ aīa ſm naturã ſublimioꝛ ſit: ⁊ purioꝛ celo: tanq̃ dño ſimilis exaltata dꝫ eſſe a terrenis iſtis: ſicut exaltant̃ celi a terra: vñ ſicut valde mirabile eēt: ⁊ q̃ſi ↄ naturã ſi celũ adhereret terre: ſic quodãmō ↄ naturã ē: cũ auaricia aīam terrenis adherere facit. Iteꝫ aīa celũ ſpūale ē. Dei. n. habitaculũ ē. De quo celo dicit. B. Nō mirꝝ ſi libenter inhabitat celũ hoc de ieſu: qđ vtiqꝫ nō quō ceteros dixit tñ vt fierẽt: ſꝫ pugnauit vt acqreret: occubuit vt redimeret. Cōparationẽ huius celi vocat de⁹ celũ materiale deſertũ. Lu. 15. Nōne dimittūt nonaginta. ix. in deſerto? Quãta vero ꝑuerſitas eſt: celũ velle terra īplere: vl' ei terrã ſupponere? Quis loc⁹ terre in celo: vel ſup celũ? Hanc tñ ꝑuerſitatẽ vult auaricia facere.

¶ No. ꝙ duodecim ſunt maledictiōes cōtra auariciam. 2

Ecundo facit ad deteſta. auaricie: maledictiões q̃s facit ſacra ſcriptura auaris. De qbus ponemus has. xij. que ſequunt̃. Iſa. v. Ue q ↄiungitis domũ ad domũ ⁊c̃. Et eiuſdẽ 32. Ue q ꝑdaris. Nonne ⁊ tu ꝑdaberis? Abacuc. ij. Ue q congregat nō ſua. Et. 3. Eiuſdeꝫ Ue q congregat auariciã malã domui ſue. Amos. vi. Ue q opulenti eſtis in ſyon. Et in eodẽ. Ue vobis q doꝛmitis in lectis eburneis. Et Luce. 5. Ue vobis diuitib⁹. Et Jac. v. Agite nō diuites ploꝛate vlulantes in miſerijs: q̃ euenient vobis. In epla Jude. ij. Ue his: q in via chaym abierunt. Pꝛincipium malicie chaym: fuit auaricia: vñ ī viã chayꝫ abeūt q auariciã ſectant̃. Et ī Apo. 8. Ue. ve. ve. habitãtibus in terra. Habitatoꝛes in terra: ad modũ talpaꝝ: ſunt auari. Et Augu. Ue illis: q viuūt: vt augeãt res perituras: vñ eternas amittūt. Idem maledictus diſpẽſatoꝛ auarus: cui largus eſt dñs. Si ſcires aliquẽ ſanctum maledixiſſe ei: qui aliquẽ cibū cōmederet: vix auderes eũ comedere. Quō ğ auar⁹ audet ↄtingere amoꝛe diuitias. quorum amatoꝛib⁹ eaꝝ ſacra ſcrip. q̃ ex oꝛe altiſſimi ꝓdijt: vt legit̃. ī eccl'aſtico. tot maledictiões ponat? Tertio faciūt ad deteſta. auaricie teſtimōia ſacre ſcrip. q̃ oñdūt magnitudinẽ hui⁹ vitij. De qb⁹ ponemus. iiij. mō. Primũ ē. Eccle. x. Ubi dicit̃ Auaro. nihil ē ſceleſti⁹. i. mai⁹ ſcel. Auaricia ē mai⁹ oī ſcelere. Et ſcel. Jude. Nō vr̃ mai⁹ ſcelere auari: quãtũ ad h: ꝙ Judas vedit deũ ꝓ. xxx. de. ſꝫ auarus dat eũ: qñqꝫ ꝓ denario vno: ⁊ qñqꝫ ꝓ nullo: cũ nō timet ꝑiuriũ incurrere: vt dena. vnũ lucret̃: ⁊ qñqꝫ etiã nō lucret̃ dena. vnũ. Quandoqꝫ. n. non vẽdit illud: ꝓ quo ꝑiuriuꝫ incurrit. Et ī veritate peccatũ Jude fuit auaricia: vel ex auaricia. Scđm teſtiñ. filij cũ xp̄o. Eccl'. vbi dr̄. Nihil eſt iniquius: q̃ pecuniã amare. Hoc enim ⁊ animam ſuam venalem habet: quam in vita ſua pꝛoiecit intima ſua. Quã iniquus ſit amans pecuniam manifeſtari poteſt. ¶ Pꝛimo per hoc ꝙ ſtatera

eſtimationis ſue iniquiſſima eſt. Plus cui
ponderat in ea oboluſ ꝙ deus. ⁊ ꝙ anima
ipſius auari ⁊ regnū eternū. De hac ſtate-
ra legitur. Oſee.xij. Chanaan in manu eiꝰ
ſtatera doloſa:que abhominatio eſt apud
deū. De qua. Prouer.xi. Et bene dicit̃ ab
hominatio eſſe:quia nõ ponderant ibi:niſi
tẽporalia: que apud ſtercora reputabat.
eque nõ dimiſiſſet ſpiritꝰ.ſ.recipi in ſua eſti
matione. ❡Secũdo poteſt oſtendi iniqui-
tas amantis pecuniã.ꝑ h̃ ꝙ in eo nõ ẽ eq-
tas illa:que eſt in creaturis ceteris. Crea-
tor enim communicare vult.⁊ ſe ⁊ ſua. Si
milit̃ creature ſua communicant:vbi ſol ꝗ
cõmunicat lumen ſuuʒ.ignis calorem:ar-
bores fructus ſuos:vnde.Aug. Judicium
maximū diuine bonitatis ẽ: ꝙ quelibʒ res
cogitur dare ſeipſam. Auarus vero cõmu-
nicare nõ vult ſua niſi cum a morte cogit̃:
nec etiam tũc frequent̃. immo abſcondita
putreſiunt. Creatura vna defectum alteriꝰ
ſupplere cupit.vnde natura nil vacuuʒ pa
titur. Auarus vero non curat defectus ꝓ-
ximi ſui ſupplere.

❡Quod auarus iniquus ẽ in deuʒ:in ſe:
⁊ in proximum.

b t Ertio oñdit̃ iniqtas auari per h̃
qd ipſe eſt iniquus in deuʒ:⁊ in ſe
ipſum ⁊ in proximū:⁊ in inferiores
creaturas. In deum iniquus eſt:quia bo-
na ſibi cõmodata a deo ad diſpenſanduʒ:
proditioſe ſua facit. Diuites eniʒ diſpẽſato
res ſunt diuitiarum nõ dñi.vñ Apoſtolus:
Sic vos exiſtimet homo:vt miniſtros dei:
⁊ diſpẽſatores miniſtroꝝ eiꝰ. Iniquꝰ etiã
in deū ẽ:q dei hoſtis efficit̃: vñ ampliꝰ euʒ
amare debuit.ſ.ꝓp bona huiꝰ mūdi: q̃ ds
ſibi ꝯtulit. Iniquꝰ etiã in deū:qꝛ viliſſimaʒ
creaturã ei ꝑponit. Iniquꝰ eſt in ſeipſum.
❡Primo:qꝛ ſeipſuʒ vermicis ſuis vendit.
Ualde iniquꝰ reputat̃ aliqs.cū ꝓximū ſu
um inimicis ſuis capitalibꝰ vẽdit:ſʒ iniqor
valde reputat̃:q cognatū vel fratrẽ vẽde-
ret. Iniqſſimꝰ q patrẽ:quẽ plus amare dʒ
ſʒ mlto iniqor vĩ eẽ reputãdꝰ:ille ẽ:q ſeipſʒ
vendit:cū ampliꝰ ſe debeat amare:ꝙ patreʒ.
Hec eã innuitur:cū ſeqtur in verbo ꝓpoſi
to. Eccle.x. Hic enĩ animã ſuã venalẽ hʒ ĩ
mo deū q eū car̃ emit. ❡Scđo ẽ auarꝰ ini
quꝰ in ſeipſuʒ. qꝛ ſe euiſcerat.vñ dicẽdū.

Tabeſcere feciſti animã eiꝰ.. Ualde crude
lis reputat̃ q vẽtrẽ pr̃is ſui gladio trãſuer
beraret. ⁊ viſcera proijceret. quõ ergo ini-
quus nõ ẽ:q ſeipſuʒ quẽ dʒ amplius ama-
re:euiſcerat qd ẽ deſperare ſe: Deſpatio
eniʒ maius ẽ peccatū ceteris. Ad h̃ ꝑtinet:
ꝙ legit̃.in verbo. ꝓpoſito. Eccle. Proiecit
in vita ſua intima ſua. ❡Tertio iniquus
ẽ in ſeipſum.qꝛ amat ea:q̃ tot mala ſibi fa
ciũt:vt patebit vnferius. Amat ſpinas di-
uitiaꝝ:in qbus cõburẽdū ẽ.vñ. Prouer.i.
Legit̃ de auaris. Ipſi cõtra ſanguinẽ ſuū
inſidiant̃ ⁊ moliunt̃ fraudes ꝯtra animas
ſuas. Iniquus etiã ẽ in proximū. qꝛ ſibi re
tinet que paupibꝰ diſtribuere debuit:ſicut
elemoſinariꝰ alicuiꝰ ꝑncipis: vel executor
alicuius teſtamẽti:iniquus eẽt ſi ea:q̃ de-
beret diſtribuere pauperibꝰ ſibi retineret.
Secũdo qꝛ q̃ſi occidit eū:quom fame per
mittit eū perire:quom põt ei ſubuenire:vñ
ſcriptū eſt. Paſce fame moriẽtẽ:ꝙ ſi nõ pa
ueris occidiſti. vñ. Eccle.xxxiiij. Panis egẽ
tiū vita pauperū eſt:qui defraudat illum:
hõ ſanguinis ẽ. Precipue aũt iniquus eſt
auarus in eos:quos ampliꝰ debuit amare.
ſuos filios: qbus materiaʒ incẽdij infernal
cõgregat:qbus molã aſinariã ad colla ſui
pẽdit:q̃ demergent̃ in profunduʒ inferni:
quos amore diuitiarū:q̃ſi quodã fune ad
collū poſito:hoſtibus infernalibus tradit.
Iniquus ẽ auarus in vxorẽ. ⁊ totã famili
aʒ ſuã:qm̃ ſtrãgulat:dū eos facit cõſentire
peccato vſurarū. In creaturas vero īferio
res iniquꝰ ẽ:qꝛ recludit eas in carcere cu-
ſtodie ſue:vbi eas putreſcere facit.vñ.Jac.
.v. Ve auaris. Diuitie veſtre putrefacte ſũt
⁊ veſtimẽta vr̃a a tineis cõmeſta:ſunt auꝝ
⁊ argẽtū veſtꝝ eruginauit.⁊ erugo eorum
erit vobis in teſtimoniū:⁊ mãducabit car
nes veſtras q̃ſi ignis. Tertiū teſtimonium
eſt ad eph.v. Ubi dr̃. ❡Auaritia eſt ydolo
rū ſuitus. vbi dicit. Glo. Auari deus ẽ nū-
mus. Qd aũt auaritia ſit idolatria:vel dei
negatio:põt oñdi multipliciť. ❡Primo ꝑ
hoc:qd ſequit̃ illud. Mat.vi. Nõ poteſtis
deo ſeruire:⁊ mãmone dicit. Glo. Diuitijs
ſeruire:deū negare ẽ. Duobꝰ modis nega
re põt aliqs dñium alicuius principis:vel
dicendo.ego nõ recognoſco vos eſſe dñm
meū.nec aliqd teneo a vobis. Si ſcirẽ vos

eſſe dñm meū:vel aliqd tenere me a vobis
libenter ſoluerẽ vobis cenſuʒ: vel ſeruiciuʒ
vſm. Uel dicendo bene recognoſco. qd de
beretis eẽ dñs meꝰ: ⁊ cenſum debeo vob:
ſed nihil ſoluerẽ vobis. Et hic modꝰ negã
di magis ẽ cõtumelioſus dño. Sic differt
negatio q̃ mali xp̃iani negant deū: ab illa
q̃ gentiles negant eū. Multi eniʒ ſunt gẽti
les:q xp̃o libẽter ſuirẽt ſi ſcirẽt eū eẽ dñm
ſuum. Sed solū ꝓpter h̃:cenſuʒ ſeruicij ſui
ei nõ reddunt: qꝛ eius dñiuʒ nõ agnoſcũt.
Sed mali xp̃ani bene agnoſcunt eū eẽ do-
minũ ſuū:⁊ tñ cenſuʒ ſeruicij ſui nolunt ei
ſoluere maiorẽ cõtumeliã faciẽtes ei.ꝙ gẽ
tiles:qꝛ ſcienter h̃ faciũt. ❡Scđo põt oñdi
ꝑ h̃ ꝙ deꝰ precepit auaro:vt nomẽ eiꝰ nõ
aſſumat in vanū. Exo.xx. Et ex alia ꝑte nū
mus vnꝰ:quẽ cupit lucrari:ꝓcipit ei:vt no
men dei aſſumat in vanū. Et ipſe potiꝰ obe
dit nũmo:ꝙ deo:indubitanter oſtendens:
ſe potiꝰ ſeruum nũmoruʒ eſſe:ꝙ dei. Obe-
dientia eniʒ oſtẽdit̃: quẽ aliqs vere dñm
reputet:vñ ds.vi. Lu. Quid vocaťs me do
mine dñe ⁊ nõ facitis q̃ dico.x. Eccle. Pe-
cunie obediũt oĩa. ❡Tertio põt illud oñ
di per hoc:ꝙ auarus creaturaʒ adorat in-
teriori attentione. Adorare enim aliqd:eſt
ſummū honorẽ exhibere:diuinam maieſta
teʒ ei ꝓfiteri. Utrũqʒ vero facit auarꝰ. Si
eniʒ occurrant ei duo:quoꝝ alterū credat
habere deū.alterū diuitias:maioreʒ hono
rẽ exhibebit diuitijs ĩ diuite:ꝙ deo ĩ alio.
Hanc idolatriam inſinuat nobis ſalomõ.
in.19. Prouer. dicens. Multi colũt ꝑſonaʒ
potentis ⁊c. Colere aũt ad deuʒ pertinet.
❡In potẽte colũtur diuitie ꝑ ſe:diues ve
ro per accidẽs. Maieſtatẽ ẽt diuinã pro
fitet̃ auarus creature. Maieſtas eniʒ eſt:
qd ſignificat̃ ꝑ hoc aduerbiū ſumme: cum
dĩ ſumme bonus:vel ſumme potẽs:vel ali
qd ſimile. Tertio aũt ꝓfitet̃ auarus illud
ſumme bonū:qd ſumme diligit.⁊ ꝑ ceteris
eū hʒ. Et ſic diuinaʒ maieſtatẽ ꝓfitet̃ aua
rus:illi creature:quã diligit:ãplius ꝙ deū.
Primo quom tranſit ante pulcram vineã
vel domū.caput cordis inclinat ei. Incli-
natio animi eſt amor.ſicut dicit. Beatus.
dioniſius. Interius ergo taleʒ reuerẽtiã ex
hibet auarus vinee:vel domui:qleʒ verus
fidelis exhibet deo in imagine beate virgi

nis:vel in crucifixo. ❡Quarto poteſt oſtẽ-
di per hoc:ꝙ auarꝰ illa tria dat creature:
que proprie dño danda ſunt.ſ.fidẽ.ſpem:⁊
amorẽ. De fide ſatis poteſt hoc oſtendi: qꝛ
ipſe melius credit:vel ſentit de diuitijs. ꝙ
de deo. Credit eniʒ ꝙ neceſſaria debeat ha
bere:ſi diuitijs ſeruierit. Et credit ſe fame
perire:ſi deo ſeruierit:quaſi deꝰ minus poſ
ſit:vel minus velit ſeruientes remunerare:
ꝙ diuitie. Duabus de cauſis accidit:ꝙ ali
qs nõ ꝓuidet ei:quẽ ſcit ſibi fideliť ſeruire.
Uel qꝛ ñ põt vel qꝛ nõ vult. Quoꝝ neuter
põt eſſe in deo:cū ſit optimus ⁊ ſumme bo
nus. Spem etiã ponit auarus in diuitijs
ſuis:qd eſt quodãmodo de deo deſperare
vnde. Aug. De deo deſperare eſt: ſpem in
creaturis poſuiſſe. Amorem etiã ponit ibi:
quem in deo deberet ponere faciens inde
deū ſuuʒ. vñ. Aug. Sup. Epiſtola ad ephe
ſios. Hoc ab homine colit̃:qd ꝑ ceteris di-
ligit. Quinto põt hoc oſtendi auctoritate.
Jer. dicentis ad ruſticū monachū. Extima
to male pondere peccatoruʒ. leuius alicui
videtur peccare auarꝰ: ꝙ idolatra ſed nõ
mediocriter errat. Non enim grauius pec-
cat: qui duo grana thuris proijcit ſuper al
tare mercurij.ꝙ qui pecuniã auaritie cupi
dꝰ inutiliter cõgregat. Ridiculuʒ videtur:
ꝙ aliquis iudicetur idolatra:qꝛ duo gra-
na thuris offert creature:que deo debuit
offerre:⁊ ille nõ iudicetur idolatra:qui to-
tum ſeruitium vite ſue: quod deo debuit
offerre:offert creature. ❡Quartū teſtimo-
nium eſt illud verbum quod legitur.i. Ad
thim.vi. Radix omnium malorum eſt cupi
ditas. Alia littera habʒ. Radix omniū ma
lorum eſt auaritia. Ad auaritiam quoqʒ
radicem malorum:precipue adhibenda eſ
ſet ſecuris predicationis. Fruſtra labora-
tur in extirpatione maloruʒ:ſi rami ampu-
tentur:⁊ radix iſta relinquatur. ❡Quar- a
to facit ad deteſtationem auaritie hoc:qd
inter infirmitates ſpirituales ipſa eſt peſſi-
ma:vel vna de peioribus.vnde. Eccleſia-
ſtici.v. Eſt īfirmitas peſſima quã vidi ſub
ſole:diuitie conſeruate in malum dñi ſui.
Pereunt enim afflictione peſſima. Inter
infirmitates quedam ſunt bone:⁊ quedaʒ
male. Bone ſunt infirmitates corporis:ꝙ
oſtẽdit̃ per hoc:quod ſunt a ſumme bono.

La deo: ꝛ quod datur a patre amantiſſimo. Et per hoc quod ſunt vt cocture facte in minus nobili parte hominis: ad ſanandum partem nobiliorē animam. Sed meliora ſunt vt ait ſalomon: vulnera diligentis. ſ. dei: ꝙ fraudulenta oſcula odientis. ſ. mundi. vulnera diligētis. ſ. dei cocture ſūt ꝛ medicinalia: ſed oſcula odientis ſunt: vel morſus ſerpētini ꝛ venenati: vel oſcula Jude proditoris. Dicit enim mundus iſte de montibus. Mat. xxvi. Ex hoc poteſt oſtendi: ꝙ quēcunqꝫ oſculatus fuero ipſe eſt tenete eum. Infirmitates vero male ſunt: infirmitates ſpirituales ſcilicet peccata mortalia. Quod poteſt ex hoc oſtendi: ſunt infirmitates ad mortem: ꝛ ad eternam mortem. ꝛ ex hoc: ꝙ tantum medicum. ſ. dei filium: oportuit venire de tam lōginquis ꝑtibus: ad curationē earum: ꝛ ex hoc quod tantas expenſas fieri oportuit: pro creatione earum. Ipſe enim filius dei ſe expendit ibi. vnde. Ber. Ex conſideratione remedij periculi mei eſtimo quantitatem: filius dei iubetur occidi: vt vulneribus meis precioſo ſanguinis illius balſamo medeat̄. Agnoſce homo: ꝙ grauia ſint vulnera: pro quibus nocere eſt chriſtum domini vulnerari. Inter infirmitates ſpirituales: peſſima et grauiſſima eſt infirmitas auaritie: quantum ad multa:

¶ Qd in duodecimo grauitas huius infirmitatis oſtenditur.

d Uodecim vero ſunt: ex qbus pōt oſtendi grauitas huius infirmitatis. ¶ Primū ē eius diuturnitas

b cū diuturnitate. Due ſint cauſe. ſ. habūdātia materie: ꝛ durabilitas. Materia huius infirmitatis eſt fere totus mūdus: vnde cū difficultate valde magna: euacuatur perfecte materia iſta a corde hominiſ: vt. ſ. homo omnia temporalia perfecte cōtēpnat. Materia etiā huius īfirmitatis durabilior eſt: ꝙ materia luxurie. Mulier enim quā aliqs amat: pōt vel mori: vel deformis fieri: ꝛ ſic ceſſante materia ceſſat effectus infirmitatis luxurie in homine. Sed terā: quā amat auarus: plus durabit: ꝙ ipſe. Et ideo eius infirmitas diuturna erit ꝓpter conſimiles cauſas. Eſt diuturna etiā aliū infirmitas corporalis. ꝓpter habūdantiā materie ꝛ cōpactionē. ¶ Secūdū eſt cōtinuitas infirmitatis huius. Fornicator quandoqꝫ nō fornicat̄ ſemel ī mēſe. Auarus vero. q. quotidie laborat. vñ. iiij. Eccle. vnus eſt: ꝛ ſcḋm nō hꝫ nō filium: nō fratrē: ꝛ tamē laborare nō ceſſat. Et ſermo eiuſdē. Cūcti dies eius laboribus ꝛ erūnis pleni ſunt. ¶ Tertiū eſt afflictio crebra: ꝙ hꝫ īfirmitas iſta: affligit aūt ī hac infirmitate grauiter ſollicitudoqꝫ eſt in conſeruādo. Ad qḋ ꝑtinet: qḋ dictū ē in ꝓbo ꝓpoſito. Diuitie conſeruate in malis dn̄i ſui. Grauius vero affligit labor in acgregādo. vñ. Apoſtolus ad Thim. vi. Poſt illud verbum radix omniū malorū ē cupiditas. ſubiūgit apoſtolus: ꝙ quidā appetentes errauerūt a fide: ꝛ inſeruerūt ſe doloribus multis. Grauiſſime vero affligit dolor ī emmitendo. Et ad h̄ pertinet: qḋ dictū eſt in ꝓuerbo propoſito. Pereūt enim in afflictiōe peſſima. Tunc enim peſſime affliguntur. quom diuitie ab eis pereūt. Ploratur lachrymis amiſſa pecunia veris. ¶ Quartum eſt vniuerſalitas huius infirmitatis. Auaricia. n. non parcit ſeni: nec iuueni: immo ſcḋm verbū prophete a minori vſqꝫ ad maiorē: omnes auaritie ſtudent. vix. n. eſt puer ſeptēnis: qui ita cupidus eſt: vt furatur denarium matri ſue. De peccato luxurie expectant pueri. xij. annū. vel. xiiij. Itē peccatū luxurie ſolo ſenio ſeneſcit in aliquibus: ſed de auaritia dicit auctoritas: qḋ cum cetera vitia in ſenibus ſeneſcant. ſola auaritia nō ſeneſcit: ſapiēs. Quom ſenes ad omnia alia recti⁹ ceteris ſapiāt: ad ſolam auaritiā deſipiunt. Seneca. Monſtro ſimilis eſt auaricia ſenilis. Quid enim ſtultius eſt: vt dici ſolet: ꝙ via deficiēte: viaticū augere. Auaricia enim nō parcit infirmis: nec ſanis. Peccatum luxurie ad modicam infirmitatem corporalem fugit. Infirmitas enim grauis ſobriam reddit animam. vt legitur. in eccleſiaſtico ſed auaritia tunc interdum augetur. Amat enim tunc auarus amplius ſuas diuitias: quas iam habet. quia laborare nō poteſt in acquiſitione aliarum diuitiarū. Auaritia etiam non parcit neqꝫ litteratis: neqꝫ idiotis. Multi ſunt viri litterati: qui fornicare dedignantur: qui tamen auari valde ſunt. ¶ Quintū per quod poteſt

oſtendi grauitas huius infirmitatis ē hoc: ꝙ celeſtis medicus. primo volens occurrere huic infirmitati: quaſi periculoſiori. ꝑmū conſilium dedit contra eam. Math. v. Dicens. Beati pauperes ſpiritu. ꝛc̄. ¶ Sextū eſt h̄: qḋ q̄ſi ad mortem iudicauit eam tantus medicus. Mat. xx. Dicens. Amē dico vobis: quia diues difficile intrabit in regnum celorum. Et poſt. facilius eſt camelū intrare. ꝛc̄. Non dixit hoc peccato carnis. immo potius dixit meretrices: ꝛ publicani ꝑcedent vos in regnum dei. ¶ Septimum: eſt hoc: ꝙ iſta infirmitas abſtulit finaliter tanto medico vnum de illis: quē ipſe acceperat in cura. ſ. Judam. Hoc non fecit ambitio: vel aliud peccatum. licet de ambitio ne plures ſint tēptati apoſtoli. ¶ Octauū eſt hoc: ꝙ auaritia irriſit celeſtem medicū: ꝛ ad vltimum ipſum interfecit. De primo habes. Luc. xv. Audiebant verba huius phariſei: qui auari erant: ꝛ irridebant eū. Aliud manifeſtum eſt: quia auaritia Jude ꝛ ſacerdotum interfecit eum. ¶ Nonū eſt: hoc ꝙ celeſtis medicus cōtra hanc infirmitatem tantam purgationem indixit. dicēs. Luc. xiiij. Omnis ex vobis qui non renunciauerit omnibus que poſſidet: non poteſt eſſe meus diſcipulus. cōtra gulā non tantum dixit: ſed ſolū admonuit: ne corda diſcipulorum grauarentur crapula: ꝛ ebrietate. ¶ Decimū eſt hoc: ꝙ eccleſie in principio contra hanc infirmitatem ſtrictam dietam obſeruari voluit: vt nullus aliquid haberet proprium. ¶ Undecimum eſt hoc: quod multi hac infirmitate laborant: qui neſciunt ſe illa laborare. Et ideo non querunt ſanitatem. Sen̄: Initium ſalutis ē cognitio peccati: Idē nemo ſe auarum intelligit nemo cupidū. Ideo ad ſanitatem difficulter peruenimus: quia nos egrotare neſcimus. ¶ Duodecimū eſt varietates īfirmitatum: que infirmitatem auaritie ſequūtur. De quibus vi. ponemus: quarum prima eſt cecitas: que figurata eſt. ix. Jo. per cecitatē illius ceci nati: vnde deus volens illuminare eū. liniuit oculos ei⁹ luto innuēs cauſam eſſe cecitatis illius: que per illam deſignabatur lutum temporaliū iſtorum. De hac cecitate legit̄ ſimiliter. To. ij. Ubi habetur ꝙ tobias fuit excecatus ſtercoribus calidis hirūdinū: que ſuper oculos ei⁹ ceciderūt. Hirūdo garrula: ꝛ depicta: ſignat felicitatem huius mundi: que eſt quedam pulcritudo depicta: ꝛ tumultuoſa. que calida ſtercora proijcit ſuper oculos cordis. i. temporalia iſta: que excecant corda hominū. Et. xx. Gen̄. legitur. quod abimelech rex Gerare dedit ſarre. mille argenteos: in velamen oculorū. Et ſequitur illud. pſ. Mane aſtabo tibi. de. Glo. Deum non videt: qui temporalibus adheret. Secunda infirmitas eſt febris: que figurata poteſt eſſe ꝑ febrem a qua deus curauit filium reguli. De qua legitur. Jo. iiij. Auarus febrilem diſtemperantiam patitur: cuius tremorem habet cum trepidat: vbi trepidandum nō eſſet. Seneca. de ipſo. Uidet regem: ꝛ eſtimat predonem: videt pauperem ꝛ eſtimat furem. Ad tremorē huius febris pertinet: quod legitur. Job. xv. Sonitus tremoris ſemper in auribus eius: ꝛ cum ſit pax ſemper inſidias ſuſpicatur. Et in pſalmo. Poſuiſti firmamentum eius formidinem. Et Iſa. vigeſimoquarto. Formido ꝛ fouea: ꝛ laqueus ſuper te: qui habitator es terre. Habitator terre eſt auarus: quia eſt quaſi talpa. Eſtuat autem auarus ex febre iſta quom iraſcitur ex amiſſione diuitiarū ſuarum. ¶ Tertia infirmitas eſt manus ariditas de qua legitur. Mat. decimoſecundo. Extende manum tuam ait dominus habenti manum aridam. Et extendit: ꝛ reſtituta eſt ſanitati ſicut altera. Manum aridam habet auarus: dum per largitionem elemoſinarum non valet eam pauperi extendere. ¶ Quarta infirmitas eſt illa infirmitas a qua: quis dicitur lunaticus. De qua legitur. Math. decimoſeptimo. Domine miſerere filio meo: quia lunaticus eſt: ꝛ male patitur. Nam ſepe cadit in ignem ꝛ crebro in aquā. Auarus ſepius cadit in ignem ire: ꝛ crebro in aquā voluptatis. Poteſt autem vocari lunaticus: quia regitur ſecundum ſapientiam huius mundi: que per lumen lune intelligitur: que lucet de nocte. Sapientia enim huius mundi: ſolum lucet in nocte preſentis vite. Quom potius preſentē vitam illuxerit ſol iuſticie

hīc apparebit: ꝙ ſapiētia huius mundi
ſtulticia fuit. ¶ Quinta infirmitas eſt incli
natio ad terrā. De qua Luce.xiij. Et ecce
mulier: que habebat ſpūs infirmitatis: an-
nis.xviij. ⁊ erat īclinata: nec poterat ſurſū
aſpicere. Scḋm ſacros expoſitores: iſta in-
firmitas eſt amor diuitiarū: que hominem
beſtiā reddit inferius: vt ad terrā reſpiciat
qui ad celos reſpicere debuit: vñ. Dauid.
Oculos ſuos ſta. declinare in terraꝫ. Ber.
Quid indecentiꝰ: ꝙ curuum recto corpo-
re gerere animū? Idem. Indigne corpus
humanū inhabitat brutus ⁊ beſtialis ſpiri
tus. Sexta infirmitas: eſt difficultas reſpi-
randi vſqꝫ ad ſuffocationē: vnde Mat.13.
Sollicitudo ſeculi iſtius: ⁊ falſa diuitiarū
ſuffocat verbum. Ubi dicit Glo. Sollicitu
do ſeculi: dū deſideriū bonū ad cor intra-
re nō ſinit: quaſi aditū vitalis flatus clau-
dit. ¶ Septima infirmitas: eſt ydropiſis.
De qua. Lu.14. Ecce homo qdam ydropi
cus erat ante illū ⁊c. Aſſimilat̄ aūt auarꝰ
ydropico inflatione: ⁊ fetido hanelitu: ⁊
ſiti inſaciabili. Inflationem poſſumus re-
ferre ad ſuperbia: que comitat̄ diuicias: vñ
ſup illud.1.ad Thi. Diuitibus huius ſecu
li pcipe nō ſublime ſapere, dicit Glo. Aug.
Uermis diuitum ſupbia eſt. Uel iſtam in-
flationem poſſumus referre ad ventris in-
gluuiē: que interdū diuicias ꝯcomitatur.
Illi enim cui ſufficiebat vnum ferculum:
quom pauper erat: nō ſufficiūt tria: qñ fa-
ctus eſt diues. Fetorē vero hanelitus poſ
ſumꝰ referre ad ꝯſilia corrupta: q̄ dant aua
ri familiaribus ſuis. De ſiti vero auari: pla
nū eſt: ꝙ eſt inſaciabilis: vñ.xxx. Prouer.
Sanguiſuge due ſunt filie dicentes affer:
affer Sanguiſuga eſt diabolus ſanguinē
peccati ſemp ſuggens: ⁊ ſitiens. Ipſe dū in
hūilitate māſit: fuit āgelus. ſupbia vero fe
cit eū ſanguiſugā. Ipſe vero due ſunt filie:
auaritia ⁊ luxuria: dicētes ſemp affer affer.
Ad eandē inſatiabilitatē ptinet: qḋ legit̄.
Eccle.4. Auarus nō implebitur pecunia.
Poſſunt autē aſſignari octo cauſe inſatie
tis huius. Prima eſt anime capacitas: qꝛ
ſm ſanctos animā dei capacē: nihil minꝰ
deo: replere pōt: vñ quom orbis terrarū ſit
ante deū: quaſi gutta roris ante lucē: vt le
gitur. Sap.xi. Nō ſufficit replere cor vniꝰ

hominis. Secunda cauſa eſt: qꝛ cupiditas
eſt infinita: pecunia vero quantūcūqꝫ ma
gna ſit: eſt finita. Sen. Naturalia deſideria
finita ſunt: ex falſa opiniōe naſcētia: vbi de
ſinant nō habent. Cupiditatē infinitā di-
cimus: qꝛ vel fine nō menſuratur: vel men
ſurat̄ tali fine: q in preſenti nō obtinet̄: nul
lo fine menſurat̄ in eo: qui ideo ſolus vult
habere diuitias: vt habeat finē: qui in pre
ſenti non mēſurat̄ in eo qui ideo vult eas
habere: vt p eas gratiā ⁊ gloriā huius mū
di: ſibi acqrat: Uel qui tm̄ de pecunia vult
habere: vt neceſſitati que poſſit ſibi accide
re ſufficiat. Nullus enim vnq̄ in mūdo iſte
habuit graciā: ⁊ gloriā apud oēs: etiā ipſe
filius dei: imo aliq̄ de ipſo dicebant: bonus
eſt: alij dicebāt nō eſt: ſed deducit turbas.
Neceſſitati etiā que pōt accidere: nō ſuffi-
cerent: que ſunt: ſed neceſſaria eſſent: que
poſſent eē: ſꝫ q mēſuraret deſideriū ſuū ne
ceſſitate preſenti: pauca ſufficerent: ſic mē-
ſurāt aīalia. Et ideo pauca eis ſufficiunt.
Sen. Auibꝰ nihil deeſt: feris ī alimentū ſol
licitudo ſua ſufficit. Sic docet apoſtolꝰ: vt
nos deſideria noſtra mēſuremꝰ.1.ad Thi.
.vi. Habentes alimenta: ⁊ qbus tegamur:
hijs ꝯtentiſſimi. Quū pecunia quātacūqꝫ
ſit finita: ⁊ cupiditas infinita: nō pōt alia
via pecunia adequari ei: niſi cupiditas
finiat̄: ⁊ ſic diminuat̄: vñ nō eſt alia via cu
pido pueniendi ad ſacietatem: niſi reſindē
do deſideriū ſuū. vnde Sen. Si vis te diui
tem facere: nō pecunie eſt adijciendū: ſed
cupiditati ſubtrahendū. ¶ Tertia cauſa
quare auari deſideriū nō ſatiat̄: eſt hoc ꝙ
pars cibi appoſiti venter efficit̄. Auarus
quom hꝫ nouū frumentū: ſtatim ꝯdit nouū
horreū: cū hꝫ nouā vineā: condit nouū do
liū: ⁊ terra facit vt cui deerat prius hor-
reū: vel doliū modo deſit vinū: vel frumē
tū. ¶ Quarta cauſa eſt h̄: qḋ bona: q̄ aua
rus acqrit: aliqd vacui ſecū afferūt. Sicut
enim hō hꝫ aliquē defectū: ſic ⁊ alie creatu
re. Unde cum auro ⁊ argēto venit defectꝰ
clauis ⁊ ſere. Uinea habet defectum cel-
larij: doliorū ⁊ multorū alioꝝ quos ſecum
affert. Uenit etiā cum diuitijs neceſſitas:
plura expēdēdi: vnde Eccle.v. Ubi multe
opes: ibi multi q comedunt eas. Et ſic veꝝ
eſt: per multa: illos indigere: qui permulta

poſſident: vt dicit. Boetius. Sic dicit. Se-
neca. Altera cupiditas ex fine alterius tra
hitur. Idem. Cōgregat̄ in te qcquid multi
diuites poſſident: ex hijs maiora cupere di
ſces. Et ſemp illud. primi ad. Thimo.vi.
Quam quidam appetētes errauerūt a fi-
de. Dicit. Glo. Qui pecuniam appetit: cu-
pere appetit. Qui vult ſitiꝫ cupiditatis ſue
diuitijs ſe dare: ſimilis eſt illi: qui ſitim cor
poralē extingere vult: aq̄ ſalſam bibēdo.
Aq̄ ſalſa eo: ꝙ aqua nata eſt: ſitim extingue
re: eo ꝙ ſalſa eſt: nata eſt eā prouocare. ſic
diuitie in quantū aliquē defectum ſupplēt:
ſitim ſedant. inquātum vero multos defe-
ctus ſecū afferūt: ſitim prouocant. v. cā eſt h̄
qḋ cupiditas eſt: qſi ignis. vñ. Eccle.xxiij.
Anima callida quaſi ignis ardēs. Et.xxx.
Prouer. Ignis nunq̄ dicit ſufficit. Ignis
vero non extinguitur ex appoſitiōe ligno-
rum ſiccorum: ſed auget̄. ſm ligna enim ſil
ue exardeſcit ignis: vt dicitur in eccleſiaſti-
co ſic nō cupiditas extīguit̄ ex appoſitiōe
diuitiaꝝ ſꝫ auget̄: creſcit enim amor nūmi-
quātū ipſa pecunia creſcit. Sexta. cā ē: qꝛ
pecunia nō ponit̄ vbi ſitis auari ē: vñ ſicut
vinum in dolio. nō ſedat ſitim corporalem
ſic nec pecunia in burſa. vel archa. Nō enī
eſt ibi ſitis. Septima cauſa eſt hoc ꝙ pecu
nia res eſt corporalis: anima vero res ē ſpi
ritualis: Res vero ſpūalis: corporali imple
ri non poteſt. Sicut archa nō pōt impleri
ſapiētia. ita nec anima pecunia. Octaua.
cauſa eſt: vanitas pecunie. vñ dicendū. Ut
quid diligitis vanitatē. ⁊c. Plenū vino: ad
hoc vacuum reputat̄: vt archa plena aere:
vacua reputatur: nec ppter plenitudinē:
ꝙ habet vnius capax eſt alterius rei. Sic
anima auari quantūcūqꝫ habeat de diui-
tijs: adhuc vacua eſt. Uñ verū eſt: ꝙ dicit
beata virgo. Diuites dimiſit inanes. Ad h̄
ptinet: qḋ dicit. Ber. ſi plus ſanabitur cor
homines auro: ꝙ corpꝰ aura. Et. in eccle.
Quaſi q apphēdit vmbrā ⁊ ſequit̄ ventū:
ſic q attēdit ad viſa mēdatia. Et in ſe. Aſ-
pexi terrā: ⁊ eccleſia vacua erat: ⁊ nihil: nō
ſolū aūt inanis vel vacuꝰ ē oīs auarꝰ. im
mo ⁊ paup: vñ. Tullius. Si pp auiditatē
pecunie: quotidie decipis: poſcis: eripis cu
pis ſunt ne h̄ ſigna habūdātis aut egētis:
Animus humanꝰ nō archa diues appella

ri ſolet: ꝙ̄uis illa plena ſit. Quom inanē te
videbo. diuitē nō putabo: Et ſubiūgit: cō-
tēptū. n. aliquē ſuis rebꝰ eſſe: ſunt maxime
certiſſimeqꝫ diuitie. Qñqꝫ diues pōt eſſe
auarus: ſꝫ vere diues nūq̄ erit. vñ in. Pro
uer.xiij. Eſt qſi diues cū nihil hēat: ⁊ ē qua
ſi paup. cū in multis diuitijs ſit. Auarus. ī
veritate nihil hꝫ eorū: q̄ habere videt̄. vñ.
Ier. ī magno ꝓlogo biblie. Antiquꝰ dictū ē.
Auaro deeſt tam qḋ hꝫ: ꝙ qḋ nō hꝫ. Creden
ti totꝰ mūdꝰ diuitiaꝝ eſt: infidelis aūt eſt
obolo indiget. Qḋ exponit. Ber. dicēs fide
li totus mūdꝰ diuitiarū ē: tā ꝓſpera: ꝙ ad
uerſa ipſius eque ſeruiūt ei: ⁊ coopant̄ in
bonū. Et ſubiūgit. Auarꝰ terrena eſurit vt
mēdicus: fidelis cōtēnit vt deꝰ. ¶ Quinto
fac ad dete. auaritie miſa ſeruitꝰ in ꝙ aua
ritia ponit hoiem. Auarus enim ſuus ē di
uitiarū. vñ. Dauid Nihil inuenerūt viri di
uitiaꝝ: in manibus ſuis. Ordo ꝯgruus eēt
vt diuitie virorū eēnt: nō viri diuitiaꝝ. Sꝫ
auaritia hanc puerſitatē facit: vt viri ſint
ſerui diuitiaꝝ. Dr̄ aūt auarus ſeruus diui
tiaꝝ: qꝛ nō ē poſſeſſor eaꝝ: ſed tantum cu-
ſtos: ⁊ nō tantū nō poſſidet. immo etiā poſ
ſidetur ab eis. Qḋ auarus ſit cuſtos diui-
tiaꝝ dicit. Glo. ſuper illud. Luc.xvi. Non
poteſtis deo ſeruire ⁊ mammone. Hijs v̄
bis patet: ꝙ ſeruit diuitijs: qui cuſtodit vt
ſeruus. Sed qui ſeruitutis excuſſit iugū:
diſtribuit vt deo. Qḋ autem auarus diui-
tias non poſſideat dicit. Seneca. Hijs ver-
bis pecuniā magnā habet aliquis: ſi aua
rus eſt: non habet: ſi prodigus non habe-
bit: ſignū autem manifeſtum: ꝙ auarus nō
ſit poſſeſſor diuitiarum eſt hoc: qḋ non po-
teſt facere: inde quod vult: vel quod bonū
iudicat: immo domina auaritia prohibet
ei. vnde. Eccleſiaſtici.vi. Et aliud malum:
quod vidi ſub ſole: ⁊ quidem eſt frequens
apud homines: vir cui dedit deus diuitias
⁊ ſubſtantiam: ⁊ honorem: ⁊ nil deeſſe ani
me ſue: ex omnibus que deſiderat: nec tri-
buit ei deus poteſtatem: vt comedat ex eo:
ſed homo extraneus vorabit illud: hec va
nitas: ⁊ magna miſeria eſt. Et Seneca. Nō
ſit tibi auaritia: que quicquid omnibus ab
ſtulerit: ſibiipſi neget. Et. Ber. ſuper eam ꝗ
re a quoius eorum.: qui inſaciabili corde
lucris temporalibus inhiant: quid ſentiāt

bene apparebit: ꝙ ſapiētia huius mundi
ſtulticia fuit. ¶ Quinta infirmitas eſt incli
natio ad terrā. De qua Luce.xiij. Et ecce
mulier: que habebat ſpūꝫ infirmitatis: an
nis.xviij. ⁊ erat iclinata: nec poterat ſurſuꝫ
aſpicere. Scdm ſacros expoſitores: iſta in
firmitas eſt amor diuitiarū: que hominem
beſtiā reddit inferius: vt ad terrā reſpiciat
qui ad celos reſpicere debuit: vñ. Dauid.
Oculos ſuos ſta. declinare in terraꝫ. Ber.
Quid indecentiꝰ: ꝙ̄ curuum recto corpo
re gerere animū? Idem. Indigne corpus
humanū inhabitat brutus ⁊ beſtialis ſpiri
tus. Sexta infirmitas: eſt difficultas reſpi
randi vſqꝫ ad ſuffocationē: vnde Mat.13.
Sollicitudo ſeculi iſtius: ⁊ falſa diuitiaruꝫ
ſuffocat verbum. Ubi dicit Glo. Sollicitu
do ſeculi: dū deſideriū bonū ad cor intra
re nō ſinit: quaſi aditū vitalis flatus clau
dit. ¶ Septima infirmitas: eſt ydropiſis.
De qua. Lu.14. Ecce homo ꝗdam ydropi
cus erat ante illū ⁊c̄. Aſſimilat̄ aūt auarꝰ
ydropico inflatione: ⁊ fetido hanelitu: ⁊
ſiti inſaciabili. Inflationem poſſumus re
ferre ad ſuperna: que comitat̄ diuitias: vñ
ſup illud. 1. ad Thi. Diuitibus huius ſecu
li p̄cipe nō ſublime ſapere. dicit Glo. Aug.
Uermis diuitum ſupbia eſt. Uel iſtam in
flationem poſſumus referre ad ventris in
gluuiē: que interduꝫ diuicias ꝯcomitatur.
Illi enim cui ſufficiebat vnum ferculum:
quom pauper erat: nō ſufficiūt tria: qñ fa
ctus eſt diues. Fetorē vero hanelitus poſ
ſumꝰ referre ad ꝯſilia corrupta: q̄ dant aua
ri familiaribus ſuis. De ſiti vero auari: pla
nū eſt: ꝙ eſt inſaciabilis: vñ. xxx. Prouer.
Sanguiſuge due ſunt filie dicentes affer:
affer Sanguiſuga eſt diabolus ſanguineꝫ
peccati ſemꝑ ſuggens: ⁊ ſitiens. Ipſe dū in
hūilitate mānſit: fuit āgelus. ſupbia vero fe
cit cū ſanguiſugā. Ipſe vero due ſunt filie:
auaritia ⁊ luxuria: dicētes ſemꝑ affer affer.
Ad eandē inſatiabilitatē ꝑtinet: qđ legit̄.
Eccle.4. Auarus nō implebitur pecunia.
Poſſunt autēꝫ aſſignari octo cauſe inſatie
tis huius. Prima eſt anime capacitas: qꝛ
ſm ſanctos animā dei capacē: nihil minꝰ
deo: replere pōt: vñ quom orbis terrarū ſit
ante deū: quaſi gutta roris ante lucē: vt le
gitur. Sap.xi. Nō ſufficit replere cor viꝰ

hominis. Secunda cauſa eſt: qꝛ cupiditas
eſt infinita: pecunia vero quantūcūqꝫ ma
gna ſit: eſt finita. Sen. Naturalia deſideria
finita ſunt: ex falſa opiniōe naſcētia: vbi de
ſinant nō habent. Cupiditateꝫ infinitā di
cimus: qꝛ vel fine nō menſuratur: vel men
ſurat̄ tali fine: q in preſenti nō obtinet̄: nul
lo fine menſurat̄ in eo: qui ideo ſolus vult
habere diuitias: vt habeat finē: qui in pre
ſenti non mēſurat̄ in eo qui ideo vult eas
habere: vt ꝑ eas gratiā ⁊ gloriā huius mū
di: ſibi acqrat: Uel qui tm̄ de pecunia vult
habere: vt neceſſitati que poſſit ſibi accide
re ſufficiat. Nullus enim vnꝙ̄ in mūdo ſic
habuit gratiā: ⁊ gloriā apud oēs: etiā ipſe
filius dei: imo alij de ipſo dicebant: bonus
eſt: alij dicebāt nō eſt: ſed ſeducit turbas.
Neceſſitati etiā que pōt accidere: nō ſuffi
cerent: que ſunt: ſed neceſſaria eſſent: que
poſſent eē: ſꝫ q mēſuraret deſideriū ſuū ne
ceſſitate preſenti: pauca ſufficerent: ſic mē
ſurāt aīalia. Et ideo pauca eis ſufficiunt.
Sen. Auibꝰ nihil deeſt: feris ī alimentū ſol
licitudo ſua ſufficit. Sic docet apoſtolꝰ: vt
nos deſideria noſtra mēſuremꝰ. 1. ad Thi.
.vi. Habentes alimenta: ⁊ qbus tegamur:
hijs ꝯtentiſſimi. Quū pecunia quātacūqꝫ
ſit finita: ⁊ cupiditas infinita: nō pōt alia
via pecunia adequari ei: niſi cupiditas
finiat̄: ⁊ ſic diminuat̄: vñ nō eſt alia via cu
pido ꝑueniendi ad ſacietatem: niſi reſcindē
do deſideriū ſuū. vnde Sen. Si vis te diui
tem facere: nō pecunie eſt adijciendū: ſed
cupiditati ſubtrahenduꝫ. ¶ Tertia cauſa
quare auari deſideriū nō ſatiat̄: eſt hoc: ꝙ
pars cibi appoſiti venter efficit̄. Auarus
quom hꝫ nouū frumentū: ſtatiꝫ ꝯdit nouū
horreū: cū hꝫ nouā vineā: condit nouū do
liū: ⁊ terra facit vt cui deerat prius hor
reū: vel doliꝫ modo deſit vinū: vel frumē
tū. ¶ Quarta cauſa eſt h̄: qđ bona: q̄ aua
rus acqrit: aliqđ vacui ſecū afferūt. Sicut
enim hō hꝫ aliquē defectū: ſic ⁊ alie creatu
re. Unde cum auro ⁊ argēto venit defectꝰ
clauis ⁊ ſere. Uinea habet defectum cel
larij: doliorū ⁊ multorū alioꝝ quos ſecum
affert. Uenit etiā cum diuitijs neceſſitas:
plura expēdēdi: vnde Eccle.v. Ubi multe
opes: ibi multi q comedunt eas. Et ſic veꝝ
eſt: per multa: illos indigere: qui permulta

poſſidēt: vt dicit. Boetius. Sic dicit. Se
neca. Altera cupiditas ex fine alterius tra
hitur. Idem. Cōgregat̄ in te ꝗcquid multi
diuites poſſident: ex hijs maiora cupere di
ſces. Et ſemꝑ illud. primi ad. Thimo .vi.
Quam quidam appetētes errauerūt a fi
de. Dicit. Glo. Qui pecuniam appetit: cu
pere appetit. Qui vult ſitiꝫ cupiditatis ſue
diuitijs ſe dare: ſimilis eſt illi: qui ſitim cor
poraleꝫ extingere vult: aꝙ̄ ſalſam bibēdo.
Aꝗ ſalſa eo: ꝙ aqua nata eſt: ſitiꝫ extingue
re: eo ꝙ ſalſa eſt: nata eſt eaꝫ prouocare. ſic
diuitie in quantū aliquē defectuꝫ ſupplēt:
ſitim ſedant. inquātum vero multos defe
ctus ſecū afferūt: ſitiꝫ prouocant. v. cā eſt h̄
qđ cupiditas eſt: q̄ſi ignis. vñ. Eccle.xxiij.
Anima callida quaſi ignis ardēs. Et.xxx.
Prouer. Ignis nunꝙ̄ dicit ſufficit. Ignis
vero non extinguitur ex appoſitiōe ligno
rum ſiccorum: ſed auget̄. ſm ligna enim ſil
ue exardeſcit ignis: vt dicitur in eccleſiaſti
co ſic nō cupiditas extīguit̄ ex appoſitiōe
diuitiaꝝ ſꝫ auget̄: creſcit enim amor nūmi
quātū ipſa pecunia creſcit. Sexta. cā ē: qꝛ
pecunia nō ponit̄ vbi ſitis auari ē: vñ ſicut
vinum in dolio. nō ſedat ſitim corporalem
ſic nec pecunia in burſa. vel archa. Nō eni
eſt ibi ſitis. Septima cauſa eſt hoc ꝙ pecu
nia res eſt corporalis: anima vero res ē ſpi
ritualis: Res vero ſpūalis: corporali imple
ri non poteſt. Sicut archa nō pōt impleri
ſapiētia. ita nec anima pecunia. Octaua.
cauſa eſt: vanitas pecunie. vñ dicendū. Ut
quid diligitis vanitatē. ⁊c̄. Plenū vino: ad
huc vacuum reputat̄: vt archa plena aere:
vacua reputatur: nec ꝓpter plenitudineꝫ:
ꝙ̄ habet vnius capax eſt alterius rei. Sic
anima auari quantūcūqꝫ habeat de diui
tijs: adhuc vacua eſt. Uñ veruꝫ eſt: ꝙ dicit
beata virgo. Diuites dimiſit inanes. Ad h̄
ꝑtinet: qđ dicit. Ber. ſi plus ſanabitur cor
homines auro: ꝙ̄ corpꝰ aura. Et. in eccle.
Quaſi q apphēdit vmbrā ⁊ ſequit̄ ventū:
ſic q attēdit ad viſa mēdatia. Et in ſe. Aſ
peri terrā: ⁊ eccleſia vacua erat: ⁊ nihil: nō
ſolū aūt inanis vel vacuꝰ ē oīs auarꝰ. im
mo ⁊ pauꝑ: vñ. Tullius. Si ꝑ auiditatē
pecunie: quotidie decipis: poſcis: eripis cu
pis ſunt ne h̄ ſigna habūdātis aut egētis:
Animus humanꝰ nō archa diues appella

ri ſolet: q̄nis illa plena ſit. Quom inanē te
videbo. diuitē nō putabo: Et ſubiūgit: cō
tēptū. n. aliquē ſuis rebꝰ eſſe: ſunt maxime
certiſſimeqꝫ diuitie. Qñqꝫ diues pōt eſſe
auarus: ſꝫ vere diues nūꝙ̄ erit. vñ in. Pro
uer. xiij. Eſt q̄ſi diues cū nihil hēat: ⁊ ē qua
ſi pauꝑ. cū in multis diuitijs ſit. Auarus. ī
veritate nihil hꝫ eorū: q̄ habere videt̄. vñ.
Ier. ī magno ꝓlogo biblie. Antiq̄ dictū ē.
Auaro deeſt taꝫ qđ hꝫ: ꝙ̄ qđ nō hꝫ. Credē
ti totꝰ mūdꝰ diuitiaꝝ eſt: infidelis aūt eſt
obolo indiget. Qđ exponit. Ber. dicēs fide
li totus mūdꝰ diuitiarū ē: tā ꝓſpera: ꝙ̄ ad
uerſa ipſius eque ſeruiūt ei: ⁊ cooꝑant̄ in
bonū. Et ſubiūgit. Auarꝰ terrena eſurit vt
mēdicus: fidelis cōtēnit vt deꝰ. ¶ Quinto
fac̄ ad dete. auaritie miſa ſeruitꝰ in q̄ aua
ritia ponit hoīem. Auarus enim ſuus ē di
uitiarū. vñ. Dauid. Nihil inuenerūt viri di
uitiaꝝ: in manibus ſuis. Ordo ꝯgruus eēt
vt diuitie virorū eēnt: nō viri diuitiaꝝ. Sꝫ
auaritia hanc ꝑuerſitatē facit: vt viri ſint
ſerui diuitiaꝝ. Qđ aūt auarus ſeruus diui
tiaꝝ: qꝛ nō ē poſſeſſor eaꝝ: ſed tantum cu
ſtos: ⁊ nō tantū nō poſſidet. immo etiā poſ
ſidetur ab eis. Qđ auarus ſit cuſtos diui
tiaꝝ dicit. Glo. ſuper illud. Luc̄. xvi. Non
poteſtis deo ſeruire ⁊ mammone. Hijs v
bis patet: ꝙ ſeruit diuitijs: qui cuſtodit vt
ſeruus. Sed qui ſeruitutis excuſſit iuguꝫ:
diſtribuit vt deo. Qđ autem auarus diui
tias non poſſideat dicit. Seneca. Hijs ver
bis pecuniaꝫ magnaꝫ habet aliquis: ſi aua
rus eſt: non habet: ſi prodigus non habe
bit: ſignū autem manifeſtum: ꝙ auarus nō
ſit poſſeſſor diuitiarum eſt hoc: qđ non po
teſt facere: inde quod vult: vel quod bonū
indicat: immo domina auaritia prohibet
ei. vnde. Eccleſiaſtici. vi. Et aliud malum:
quod vidi ſub ſole: ⁊ quidem eſt frequens
apud homines: vir cui dedit deus diuitias
⁊ ſubſtantiam: ⁊ honorem: ⁊ nil deeſſe aui
me ſue: ex omnibus: que deſiderat: nec tri
buit ei deus poteſtatem: vt comedat ex eo:
ſed homo extraneus vorabit illud: hec va
nitas: ⁊ magna miſeria eſt. Et Seneca. Nō
ſit tibi auaritia: que quicquid omnibus ab
ſtulerit: ſibiipſi neget. Et. Ber. ſuper eam q̄
re a quoius corum: qui inſaciabili corde
lucris temporalibus inhiant: quid ſentiāt

de illis qui ſua vendētes:ꝛ pauperib⁹ dā
tes:regna celoꝝ pro terrena ſubſtantia
mercant̄:ſapient̄ ne agūt: Reſpondebit ꝓ
culdubio ſapiēter. Quere iterū: cur qđ ap
probat nō facit. Nō poſſū inquit: quare:
Profecto qꝛ dn̄a auaritia nō pmittit. Nō
habet auarus ea:que hr̄e vī niſi eo mō lo
quēdi:quo quis cōpedes habet:qbus cō
peditus ē:qui potius dn̄antur ei:q̄ ſuiāt.
Qđ aūt auarus poſſideatur a diuitijs oſt
dit. Sydonius dicēs res tuas ſi mediocrit̄
colas poſſides. Si nimiū poſſideris. hoc ēt
poteſt pbari.ꝑ hoc ꝙ obedit ei auarus:ſi
cut prius oſtēſū ē:ex illo verbo. Eccleſia.x.
Pecunie obēdiunt omnia. Secūdo ex h
qđ cōformat ſe auarus burſe ſue:ſicut an
cilla dn̄e:vnde. Ber.ſuper eā loquens ad
auarū. Fatere pecunie tue non dn̄m:ſed
ſeruū:cuſtodē.nō poſſeſſorē. Deniq̄ ꝯfor
maris crumene tue:tanq̄ ſeruus dn̄e ſue.
De quo mō ille neceſſario congaudet illi
gaudenti:ꝛ cōdolet dolenti.tu quoq̄ cre
ſcente marſupio tuo,creſcis pariter animo
ꝛ decreſcente pariter decreſcis. Nā ꝛ tra
heris triſticia:cū illud exinanitur.ꝛ ſolue
ris leticia:aut certe inflaris ſuperbia:cū il
lud implet̄. Tertio oportet ꝙ diuitie poſſi
deāt auarū:ex hoc:qđ ita impediūt eū:ꝙ
ꝓ nulla neceſſitate pōt ſe hr̄e. Si infirmus
fuerit ad mortem:nō pōt ſe habere per ho
raȝ ad audiēdū cōſiliū medici.vt.ſ.audiat
ſermonē. Si ſentētiā mortis cognouerit la
taȝ ꝯtra ſe:nō poterit ſe habere:vt iudiceȝ
oret pro vita ſua. Aug. venditis rebus ve
ſtris:nullū maius carū accipimus preciū:
q̄ nos ipſos. Impliciti enim talibus.no
ſtri non eram⁹. Seneca. Grata tantū a no
bis videntur:que chariſſime cōſtant. Ex h
pōt apparere ſtupor nr̄:ꝙ ea ſola putam⁹
emi:pro quib⁹ pecuniam ſoluim⁹. Ea gra
tuita vocamus.pro quib⁹ nos ipſos impē
dimus. Adeo nihil eſt cuiq̄ ſe vili⁹. Idem
Noſtri eſſem⁹:ſi noſtra nō eēnt. Immo be
ne ſe amiſit diues auarus:q in ſumma ne
ceſſitate:nō pōt ſe habere. Infirmus ē ad
mortē nec pōt ſe habere ad horā: vt ꝯſiliū
medici audiat.i.vt predicationē audiat.la
ta eſt ſententia mortis ſuper eū: nec ꝑ vnā
horaȝ pōt ſe habere:vt ꝓ vita ſua iudicem
oret. Si maledictus eſt q partē ſuam facit

deteriorē:quid iſte:q ſe omnino reddit ex
perteȝ.i.ſine parte.ſicut. Ber. dicit.

¶ Nō.vi. Que faciūt ad miſeriam ſeruitu
tis in quam ponit. Ber.

Ex autem ſunt que faciūt ad miſe
riā illi⁹ ſuitutis in quā ponit aua
ricia. ¶ Primū eſt h:qđ iſta ſerui
tus ē ſpiritualiſ. Multo.n.indignius ē:mē
te ſeruire:q̄ corpore:vt dicit ſapiēs. Et B.
An nō ſeruus:cui dominatur cupiditas:ꝛ
maxime niſi tu forte indignius. iudices ho
mineȝ tibi:q̄ vitiū dominari: ¶ Secūdū ē
vilitas rei:cuius ſeruus eſt. Rei.n.cōtēpti
bilis ꝛ ab oibus cōculcabilis ſeru⁹ ē.ſ.terre
.ſ.cuiuſdā dn̄e que nunq̄ vellet:ꝙ ipſe co
mederet vel biberet. Iſta dn̄a eſt auaritia.
¶ Tertia eſt h:ꝙ dn̄a iſta eos q ſibi ſerui
ūt ꝑ totā vitaȝ ſuaȝ:nudos tranſmittit in
camiſiaȝ.nec aliā mercedē dat eis. Unde
dormierūt ſomnū ſuū:ꝛ nihil inuenerunt
ꝛc̄. Ier. Simul inſipiēs ꝛ ſtultus pibunt:ꝛ
relinquēt alienis diuitias ſuas:ne timueris
cum diues factus fuerit hō:ꝛc̄. Eccle. xiiij.
Qui cōgregat ex animo ſuo iniuſte: alijs
cōgregat:ꝛ in bonis illius:alius luxuriab
tur. Iob.I. Nud⁹ egreſſus ſuȝ de vtero ma
tris mee: vn̄ reuertar illuc. Et. xxvij. Di
ues cū dormierit:nihil ſecū affert. pma ad
Thim.vi. Nihil intulim⁹ in hūc mūdū:ſȝ
nec auferre qđ̄ poſſum⁹. Quarta eſt h:ꝙ
domina iſta inhoneſtiſſima precepit fur
ta:rapinas:periuria: pditiones.homicidia.
immo ſunt deicidia. Hoc pcepit pncipib⁹
ſacerdotū:vt filiū dei occiderent. Quinta
eſt hec:ꝙ grauia pcipit.vnde. Ie.xvi. Ser
uietis dijs alienis:q non dabunt vobis re
quiem die ac nocte. Iſa.xix. Tradam egy
ptum in manibus dn̄oꝝ crudeliū. Et vt
breuiter dicam:auaritia ſeruis ſuis exhibꝫ
torturā:ꝛ cōpedes:ꝛ occupatiōes graues
ꝛ viles:q̄ ſeruis maliuolis ſolent exhiberi.
Eccle.xxxiij. Seruo maliuolo tortura:ꝛ cō
pedes:pone illum in operatione:ne vacet.
Gre. Ad cōpedes omat quicqd homo ad
pres̄ neceſſaria curat. Sexta eſt:ꝙ auaritia
ſeruos ſuos excecat.ꝛ ad molaȝ.i. ad vola
bilitatē terrenoꝝ iſtoꝝ molere facit. Qđ ſi
gnū eſt iudicū.xvj. In ſanſone:queȝ ex̄ce

catū philiſtei molere fecerūt. Auaritia etiā
facit ſeru⁹ auaroꝝ in cophino ſeruire. Ter
ra.n.onerati:vadūt per ſollicitudineȝ. Ip
ſa etiam facit eos fodere:nō foſſorio ſoluȝ,
immo etiaȝ corde:vnde ꝛ talpis aſſimilan
tur. Ad miſeriaȝ etiaȝ ſeruitutis auaritie:
facit hoc ꝙ auarus ſeruus eſt omnium il
lorum qui diuitias poſſunt ei conferre:vel
conſeruare. Sen. Minus q̄ ſeruus eſt:qui
ſeruos timet.

¶ Quod magnam vim habeat auaritia
ad capiendas animas ꝛ detinendum in
peccato. 6

Exto facit ad deteſt. auaritie. h qđ
diabolus nō hȝ machinamentū ef
ficatius ad capiendū ꝛ detinendū
vel ſubmergēdū: q̄ ſit auaritia. Cōtra eaȝ
etiā nullū caſtrū pōt tenere ſe. ¶ Quattu
or ſunt que ad fortitudinē caſtri ſolent fa
cere.ſ.foſſati magnitudo:loci altitudo:mu
rus ꝛ aque habūdātia caſtrū cingens. Cō
tra primū cōportat auaritia aggerē:ꝛ foſ
ſatū paupertatis replet:vn̄ bene ei cōuenit:
ꝙ ſcͣ. Aba.primo. Sup oēȝ munitionē ri
debit:ꝛ cōportabit aggereȝ ꝛ capiet eam.
Cōtra altitudinē vero loci:cōgregat molē
terre caſtro altiorem. Procurat enim qn̄
videt caſtraȝ aliqđ in eminētia vite:vt tot
tēporalia hēāt.quot altiora ſunt:quodam
mō ipſis ſpūalibus. Tūc tpalia quodāmō
altiora ſunt:qn̄ ſpūalibus pponunt̄.qn̄ in
electionibus platoꝝ maior reſpectus hē
rē ad illa:ꝛ magis occupant̄.circa ea pla
ti:poſtq̄ electi ſunt. Cōtra habūdātiaȝ ꝓo
aq̄ lachrymaꝝ:vel ſapie ſalutaris:auaritia
obſtruit terra meatus aq̄:vn̄ adeo inpedit
ſpūales vitas terrenoꝝ ſollicitudinē:ꝙ ſi
poſſit cogitare nec peccata ſua:nec alias
cās flendi:vt exitus aquaꝝ deducant ocu
li eoꝝ. Et hoc ē:qđ legit̄. Cayn. interfeciſ
ſe. Abel. Cayn.n. Interpretatur poſſeſſio.
Abel. ꝓo luctus:tūc. Cayn. Abel interfecit.
Quom ſollicitudo terrenaꝝ poſſeſſionum:
luctū clauſtralium impedit. Itē etiā impe
dit ne aq̄ gratie vel ſapientie ſalutaris.ad
clauſtrales fluat. Ad qđ pōt ptinere.qđ le
git̄. Iudith.vij.c. Olofernes cū obſediſſet

betuliam fecit incidi aqueductū. Murum
vero caſtri ſuffodit auaritia: dum muneri
bus prelatuȝ eccleſie corrumpit.vnde. Gn̄.
penu. Symeō ꝛ Leui fratres:vaſa iniqta
tis bellantia:ꝛ quibuſdaȝ interpoſitis ſub
iungitur:in furore ſuo occidunt viruȝ:ꝛ in
voluntate ſua ſuffoderunt muruȝ. Symeō
interpretat̄ exaudibilis. Leui aſſumptus.
vnde bene tenent hi duo figuram eorum:
qui memoria largiuntur. Illi enim exaudi
untur in peticionibus ſuis: ꝛ aſſumuntur
ad dignitates:iſti occidunt prelatum eccle
ſie:qui vir deberet eſſe:ꝛ ſuffodiunt muruȝ
corrumpendo illum:qui reſiſtere deberet:
male ingredientibus in eccleſiam dei. Nul
lum etiam vitium eſt cuius laquei ſint ad
capienduȝ potentiores q̄ auaritie. Quod
ideo eſt:quia auaritia habet laqueos val
de abſconditos:ꝛ diuerſos:ꝛ fere vbiq̄ po
ſitos. De abſconſiōe legitur. Iob.xviij. Ab
ſcondita ē in terra pedica ei⁹. Et Dauid.
Narrauerūt:vt abſconderet laqueos:dixe
runt quis videbit eos. Abſcondita vero
poſſunt dici tribus modis. ¶ Primo quia
ſubtiles adeo ſūt:ꝙ ēt parati magiſtri nō
vidēt eos.vt patet in ſubtilibus laqueis
vſure:ꝛ ſymonie. De quibus etiam ſummi
magiſtri dubitant. ¶ Secundo quia vela
ti ſunt neceſſitate naturali. Neceſſarium
enim eſt:aliqua haberi ad vite ſuſtentatio
nem:vnde. Greg. Diabolus primo ſollici
tat hominem vt querat neceſſaria. Quan
do vero eſt in opere:vt querat ſuperflua.
Et ex hoc accidit:quia diabolus illos tem
ptat de auaritia quos non audet tempta
re de fornicatione:quia non audiunt eum
quia nihil boni eſt ibi. ¶ Tertio vero: qꝛ
ſunt velati etiam ſpirituali vtilitate. Qui
enim habet diuitias:poteſt peccata ſua ele
moſinis redimere:ꝛ multa alia bona face
re. Ad ꝙ refertur auari illud. Eccleſiaſtici.
ſeptimo. Utilior eſt ſapientia cum diuicijs
non attendentes:ꝙ valde magnam opor
teret eſſe ſapientiam que cum diuicijs du
raret. din. Quom ſapiētia ſalomonis cum
eis durare non potuerit. Quod aūt laquei
auaritie multi ſunt:ꝛ vbiq̄ poſiti: patet ꝑ
hoc:ꝙ legitur. ſapientie. xiiij. Quod creatu
re dei in odium facte ſunt ꝛ in tentationeȝ

animē hominū: ⁊ in muſipulā pedibus in-
ſipientiū. Inquacūqʒ creatura deſidera-
bili: ꝙʒ videm⁹: hʒ auaricia laqueū ſuū: vn
de difficile eſt: laqueos auaricie euadere
illi qui corde in terra habitat. Ideo bene
dicit. 24. Iſa. Laqueu⁹ ſuper te: qui habi
tator eſt terre. Et. i. ad Thi. v. Qui volunt
diuites fieri: incidunt in tēptationē: ⁊ in la
queum diaboli. Et notan. ꝙ auaricia vtit
muſcipula ad capiēdū incautos. In qua
pro aſſere retinente: eſt tota domus vna: ⁊
quandoqʒ ciuitas vnus: qñqʒ regnum: vt
qñ aliqs talia iniuſte poſſidet: de hac muſi
pula loqt. Aug. dicēs auaro. Preda quā
vis rapere: in muſipula eſt. Tenes alienuʒ:
⁊ teneris a diabolo. Et vix tales ſaluātur:
cū valde difficile ſit ea relinquere: que in-
iuſte poſſident. Nullū etiam vitium eſt: qḋ
fortius hominē teneat. Cuius rei pōt tri-
plici cauſa aſſignari. ¶ Prima eſt ſoliditas
rei: cui ligatus eſt. Poti⁹ enīʒ ſua plus
durant: ꝙʒ ipſe. Et ideo nō ſoluit a vinculo
auaricie: dum viuit. ¶ Secunda cauſa eſt:
qꝛ pluribus ſtipitibus ligatus eſt: ⁊ multi-
plici funiculo: qꝛ nō ſolum amore proprio:
immo etiā amore filiorum: vnde in morte:
quom deſinit amare ea ſibi: amat adhuc
ea filijs ſuis. Potens eſt etiaʒ auaritia ad
ſubmergendū hominē in profundū infer-
ni: vnde ſup illud. De vtero. xvij. Non ha
bebit rex: auri ⁊ argenti immēſa pondera.
debʒ intelligi in infernū mergentia. ⁊ pri-
ma ad Thi. v. Loquens apoſto. de deſide
rijs diuitiū dicit. Que mergant hoīem in
interitū: ⁊ proditionē. Et Aug. Amas ſecu-
lū: abſorbebit te. Amatores enim ſuos vo
rare nouit: nō portare. Nec mirū ſi auari
demergant: cum ligaturā habeāt ad collū
per amorem: nō molam aſinariam: imo do
mū: vel rem ponderoſiorem: ⁊ ſint in pro-
fundum maris.

¶ Hic agitur de ſeptem que faciunt ad de
teſtationem auaricie. 7

Eptē faciūt ad deteſta. auaricie ex
hoc: qḋ ipſa eſt deo valde exoſa p-
ximo valde iniurioſa. ¶ Primo ſub
iecto valde nociua. ¶ Primū pōt oſtendi
ex teſtimonijs ſcripture: que dicunt deum
odire auaros: vel iratum eſſe eis: quale eſt
illud. Odiſti obſeruantes vanitates ſuper
uacue. Vanitates obſeruat: qui in diuicijs
ſperat. Et ſic tangit in Glo. Superuacue
qs ſperat in diuicijs: qꝛ cū vitijs ſperacant
ipſe expirat: ⁊ ea hic dimittit: aut eū viuēt
omnia peremit: ⁊ ipſe in ſpe ſua deficit. Ad
idē facit illud. Iac. 4. Amicus huius mū
di: inimicus dei cōſtituit. Et illud. i. Io. 2.
Si quis diligit mundū non eſt caritas pa
tris in eo. Et illḋ. Inimici eius terrā ligēt.
In quo ꝟbo quadruplex ſtulticia auaro
rū inſinuatur. ¶ Prima eſt ꝙ rem indignā
corde lingunt. Quā canis lingua erubēſce
ret: lingere. ſ. terram. ¶ Secūda eſt: qꝛ cum
diuicie ſpine vocentur a dño. Math. xiij.
Qui veriſſime res ſcit appellare: cum diui
cias terrenas lingunt ſolatium in eis que
rendo: quaſi mel ſuper ſpinas lingunt. Et
diuicie ſpine ſint. dicit etiam Grego. ſuper
illud. Iob. xxx. Eſſe ſub ſentibus delicias
reputabant his verbis: pfecto ſpine ſunt:
qꝛ cogitationū ſuaꝝ aculeis mentem pun
gunt. ¶ Tertia ſtulticia eſt: qꝛ fonte dul
cedinis ⁊ ſolacij neglecto: grauitates ſola
cij in terrenis diuicijs querunt. ¶ Quarta
ſtulticia eſt ꝙ lingendo: ad ſacietatem ſe
poſſe peruenire credunt. Quod vero auaris
deus iratus ſit pʒ. Primo ex illo verbo
Zacha. i. Ira magna iraſcor ego ſuper om
nes gentes opulentas. ¶ Secundo ex illo
verbo. Iſa. lvij. Propter iniquitatē auari
cie eius: iratus ſum: ⁊ percuſſi eū. ¶ Ter
tio ex illo verbo. Oſee. 12. Ad iracundiam
Effraym prouocauit me. Effraym. i. fructi
ficans eſt diues. ¶ Quarto ex illo verbo:
quod dicit Iaco. v. Auaris diuitib⁹. The
ſaurizatis vobis iram in nouiſſimis dieb⁹
vbi dicit. Glo. Neſcis miſer: cum theſauro
pecunie: theſaurū ire pariter cumulari. Si
gnum etiam qḋ auarus ſit deo exoſus po
teſt h eſſe: qḋ deus euʒ nō vult nominare
vnde Lu. xvi. Nō nominatur diues. Laza
rus vero nominatur. Et hoc poteſt eſſe ideo
qꝛ diuites vocauerunt nomina ſua in ter
ris ſuis: vnde dñs non vult eſſe memor no
minū eorum: per labia ſua: quia nomina
fuerunt in ore ioculatorum: ⁊ aliorum ca
nalium hominum: qui quaſi porci ſunt: vn
de ſicut aliquis non poneret libenter i ore
ſuo pomum: ꝙ in ore porci fuiſſet: ſic deus
nomina talium non vult habere.

¶ Nota quattuor ratiōes quare deus odit
auariciam.

Oteſt vero aſſignari quadruplex ra
tio inimiciciarum: que ſunt dei ad
auariciam. Prima eſt h: quod aua
ricia miſericordiam fugat. vnde ſicut miſe-
ricordia deo ſpāliter placʒ. iuxta illḋ. Oſee
miſericordiā volo ⁊ nō ſacrificiū: ſic auari-
cia diſplicet ei. Secūda ē h: ꝙ auaricia mi
ꝰ vilipendit deuʒ. Illud. n. ꝙ libenter fa
ceret pro obolo: non vult facere: cuʒ dicitur
ꝙ hoc faciat p deo. Tertio eſt h: ꝙ crea
turā ab hominibus conculcabilem deifi
cat. non ſine magna contūelia dei. Ad aug
mentum vero contumelie dei: non ſolū vnū
deum ſibi facit: ſed tot quot poſſeſſiones hʒ.
vnde Oſee. x. Iſrael ſcḋm multitudinē fru
ctus ſui: multiplicauit ſibi altaria. iuxta. vḃ
tatem terre ſue: exuberauit ſimulacris. Ad
cumulum etiam contumelie dei: facit quod
de bonis ſibi a deo collatis. hanc contume
liam illi faciunt. vnḋ Oſee. ii. Ego dedi eis
frumentum: vinum: ⁊ oleum: ⁊ argentū mul
tiplicaui eis: ⁊ aurum que fecerunt Baal.
In hoc auteʒ deterior eſt hec ydolatria gē
tium: quia ſimulacra gentiuʒ: argentū: ⁊ au
rum: os habent: ⁊c. Membra: ad ſimilitudi
nem hominum. Sed auaricia deificat infor
mem materiam.

¶ Nota ꝙ auarus diues. v. ruſticitates fa
cit deo.

Uarta eā ē: h ꝙ auar⁹ diues. v. ru
ſticitates facit deo: ſeu peruerſitates
quas nulli hoī faceret. Prima ē: qꝛ
cum beneficiū debeat acceptorē reddere
hominē memorem benefactoris ſui: auar⁹
tamen inde deum magis obliuiſcitur. vnde
Oſee. xiii. Adimpleti ſunt: ⁊ ſaturati ſunt: ⁊
eleuauerunt cor ſuū: ⁊ obliti ſunt mei. Iſa.
lvii. Etiam manus tue inueniſti: propterea
nō rogaſti. Grego. Qui felicitatem queſitaʒ
in terris inuenit: auctorem: qui eam. tribuit
nō requirit. Gene. xl. Succedētibus pſpis
prepoſitus pincernarū oblitus eſt interp-
tis ſui. Scḋa ruſticitas eſt: quod deo de bo
nis ſibi collatis: gratias non agit. Nec pro
pterea eum magis diligit. immo minus: ꝙ
nulli homini faceret. vnde Iere. v. Ibo ad
optimates. Et ſequitur quibuſdā interpoſi
tis. Ecce magis hi ſimul fregerunt iugum:
ruperunt vincula. Tertia ruſticitas eſt: qꝛ
cum beneficium debeat eſſe quodda frenū
retinens ſuſceptorem bñficij: ab iniuria lar
gitoris: iuxta illud yſa. Lau. mea īfrenabo
te: ne īterias. Auarus tamen nō timet deū
offendere: licʒ tot beneficia ab eo ſuſceperit
nec timet beneficia ab eo ſuſcipere: licet tū
eum offenderit: in quo etiam cauent ſibi ipſi
latrones. Quarta ruſticitas eſt: quod q̄to
maiorem terraʒ a deo tenet: tanto adminꝰ
ſeruicium teneri ſe credit. Diuites omnino
nihil volunt facere in ſeruicio dñi. Quinta
ruſticitas eſt: quia cum teneant bona dñi in
manibus ſuis: ⁊ dñs inde petat in pauperi
bus: ipſi nolunt dare: vel cōmodare: etiam
ad centupliam vſuram: quod facerēt vni iu
deo: vel ſarraceno: vnde Augu. ad auarum
dicit: enī xps. da mihi ex eo quod dedi tibi
De meo quero ⁊ mihi non das. De meo
quero da ⁊ reddo. Habuiſti me largitorem
fac me debitorem. Parū eſt quod dixi. imo
hēam te feneratorem. Habuiſti largitorē:
fac me debitorē. pauca mihi das. plura red
dam. Temꝑalia mihi das: eterna reſtituaʒ
Idem prebe tectum: ⁊ accipe celum. Ber.
Quid inſanie eſt: quod cūctantur reliquere
ſimpla p centuplis. Ubi eſt cupidꝰ. ubi am
bitioſus: vbi conquiſitor huius ſeculi.

¶ De malis prouenientib⁹ ex auaritia.

Equitur de malis que fac̄ auaricia
proximo que multa ſunt. Ex hac. n.
ſequūtur bella: ⁊ lites. vnde. v. Ia.
vnde bella: ⁊ lites in vobis: niſi ex ɔcupiſcē
tiis veſtris. Sene. Quietiſſime viuerent ho
mines. ſi hec duo ꝓuola tollerentur. meum
⁊ tuum. Ex hac etiam ſequitur homicidia
vnde Cayn: quod interpretatur poſſeſſio.
legitur fratrem ſuuʒ occidiſſe. Et i Prouer
bio. Fili mi ſi te lactauerint peccatores: non
adquieſcas eis. Si dixerint veni nobiſcum
inſidiemur ſanguini: ⁊ poſtea ſubiungitur
cauſa motiua: omnem ſubſtātiam precioſaʒ
reperiemus: implebim⁹ domos noſtras ſpo
liis ⁊c. Ex hac etiam ſequitur rapina. vnḋ
Eccle. xiij. Uenatio leonis onagri in here-
mo: ſic paſcua diuituʒ ſunt pauperes. Aua
ricia nulli fidem cuſtodit: nec deo: nec ho-
mini. deo non: ipſius eſt enī ē vox illa. Luc.
xx. Ecce hēs vēite occidam⁹ eū: vt nr̄a fiat
hereditas. Homini non. Filius. n. auarus:

mortem pr̄is exoptat: ⁊ mater filiā vendit iugulatoribus infernalibus. Ex hac ēt accidit h. q̄ filij potius volunt parentes eterna liter ꝯburi: q̄ꝫ hereditatem ſibi minui. Hoc facit ut tribunalia velut taberne ſint: in q̄bus ſanguis innocenter venalis offertur. Amos. ij. Neſcierunt rectū dicit domin⁹ theſaurizātes. Hec mendatia: vel pluria q̄ timet: pupillos ⁊ viduaꝫ exheredat. h pauperes ꝯtēnit: ⁊ irridet. vnde Job. xij. Deridetur iuſti ſimplicitas: lampas ꝯtēpta apud cogitatōnes diuitum: parata ad tēpus ſtatutum. Et eccle. xiij. Sicut abhominatio ē ſuperbo humilitas: ſic execratio diuiti ē pauper. h immiſericors eſt primo. vnde Job. xl. Cor eius indurabitur quaſi lapis: cor diaboli ē auar⁹. Et Luc. xvi. Nemo illi dabat legitur de Lazaro. Et notatur ibi immiſericordia diuitis epulonis: ⁊ etiam familie illi⁹ ⁊ Amos. vi. Bibētes in phialis: ⁊ optio vnguento delibuti: ⁊ nihil ꝯpaciebant ſuꝑ ꝯtritione Joſeph.

¶ Quomō proprio ſuo noceat auaricia.

Sequitur videre q̄ō auaricia noceat ꝓprio ſuo. Notādū ergo eſt. q̄ auaricia hoīem reddit ſtultū. vn̄ Luc. xij. Stulte hac nocte aīam tuā repetent a te: que aūt paraſti cuius erūt? Sic ē qui theſaurizat. ⁊ n̄ in deum diues. Et ſup plet. Glo. ſuper illud. Sic ē ſtultus. Ad idē pertinet illud apoſtoli. Sapientia hui⁹ mūdi: ſtulticia eſt ap̄ deū. Et. i. Prouer. Uſqꝫ quaqꝫ paruuli diligitis infantiā: ⁊ ſtulti q̄ noxia ſunt cupitis. Nec ē ſtultus auarus vnica ſtulticia: ſed multiplici. Nec ſolū ſtultus. immo ēt inſanus. Inſania vero diuitis auari pōt multipl'r oſidi. Pm̄o per h. q̄ occultos laqueos exquirit ut ſe ſtrāgulet. vn̄ xxvi. Prouer. Cor iniq exquirit mala. Iniqu⁹ pōt intelligi auarus. propter illud verbum. Eccl. x. Nihil iniquius quā amare pecuniā. Qui male exquirit admodū l occultos laqueos verſatur vſure: ⁊ ſymonie: l q̄bus ſe interficiat. Scdō pōt oſidi inſania. per h: q̄ volūtarius vadit ſubmergere ſe. ſingulis diebus facit dietā vnam in īfernū Quis adeo ſapiens eſt: qui inſanus reputari nō poſſit: ſi requiſitus quo eat. R. Uado ſubmergere me: vel ſuſpendere. Hoc autē reſpōdere pōt quicūqꝫ ē in mortali. Uadit

enim ſubmergere ſe l abyſſum inferni. q̄ eſt ſumma ſtulticia: ſicut ſapiētia ē ſumma in paradiſum ire. vnde Eccle. vi. Quid hꝫ āpli⁹ ſtulto ſapiens: ⁊ aliquid pauper niſi ut pergat, illuc: vbi ē vita. Tertio p hoc. q: cū inſipiens ſit inſipiētiaꝫ ſuam nō agnoſcit. imo ſapientē ſe reputat: q̄ plus ē q̄ꝫ ſtulticia: ⁊ quaſi inſania. vn̄ in Prouer Sapiens ſibi vr̄ vir diues: ſed vir pauper ſcrutabitur eū. Iſte paup ē xp̄s qui ſcrutabitur eū: q ſibi ſapiens vr̄. oſidens eum nō fuiſſe ſapientē. Et. xxv. Prouer. Uidiſti hoīem ſibi ſapientem videri. magis illo ſpem hēbit inſipiēs In quo verbo innuitur īſipiētiorem eē ceteris illum: qui ſe putat eſſe ſapiētē cū n̄ ſit. Quarto oſidit inſania iſta p hoc: q̄ꝺ auarus interficit oēs ſpūales: qui iuxta ſe ſunt Si videres aliquē: qui claua accepta pmo interficeret vxorem ſuā. deinde filios ſuos: ⁊ filias. ⁊ totam familiam: ⁊ poſt ſacerdotē ne pro peccato ſuo eū excoīcaret: nunquid illum nō inſanum reputares. ſic facit auarus. precipue vſurarius. q̄ oēs tales facit cōmunicare peccato ſuo. Corpaliter ēt percutit diues vicinos ſuos. qn̄qꝫ eniꝫ diuicie ſue eū faciunt īſanī. vnde alapa vna. qn̄qꝫ ꝯſtat ei centum. lib. vnde Eccle. xxi. Objurgatio ⁊ iniurie anullabunt ſubſtantiā. ⁊ domus que nimis locuples ē ānullabitur ſupbia. De hac pcuſſione loquitur dn̄s. Mat. xxiiij. Si aūt dixerit mal⁹ ille ſeruus i corde ſuo: morā facit dn̄s meus. ⁊ cepit pcutere ꝯſeruos ſuos ⁊c. Quīto oſiditur iſta īſania per h: q̄ ad diſtrictiſſimū iudicē cū re ſuri⁹ na ire nō metuit. Duꝫ viuimus. n̄ ceſſam⁹ ad iudicē ire: ⁊ quottidie ꝓximiores ſim⁹. Sexto oſiditur inſania per h q: cū domus ꝯſcīe ſue igne cupiditatis ſt. ſuccēſa ſit: ipſe qui aquā gratie ad illū ignem infernalem extinguēdū querere debuit. querit potius quaſi faculas ad ꝯburendū amplius domum ſuā: q: querunt aurū: ⁊ argētuꝫ. ⁊ cetera concupiſcibilia quem ignem cupiditatis parata ſunt īcendere.

¶ De ſtulticia multiplici auari

Sequitur de multiplici ſtulticia auari. Et eſt prima ſtulticia eius. q̄ ſe ceteris rebus minus diligit. Quod poteſt oſidi. Pm̄o p h: q̄ ſe malū: ⁊ ſua bōa vult hēre. vnde, Aug. Adeo cecitas me̅tis

ꝯualuit: adſorbuit hoīem interius: vbi oīa uult bona hēre preter ſeipſum. Et itē Augu. loquēs ad auarum. Quid ē q̄ te uelis malum hēre: nihil omnino: nō vxorem. non filiū: nō ſeruū: nō tunicā poſtremo: nō caligam: ⁊ tū vis hēre malam vitam. rogo te ꝓpone vitam tuam calige tue. Scdm pōt illud oſtendi: q̄ꝺ auarus de pditione ſui n̄ dolet: de pditōe aūt oboli dolet. Singulis diebus ſubtulares ſuos tegit. ſeipſum vero p annū in ſordibus relinquit. nec etiam tā bene mūdat. Tertio pōt illud oſidi. per h q̄ de corde ſuo quaſi clipeum queb⁹ ſuis facit. vt cor ſuū icōmoda rerū ſuaꝝ primo ſuſcipiat: ſimilis cuidam ſtulto: qui hēns ſubtulares nouos: trāſiens p ſpinas ſe diſcalciauit. adeo. n. amabat ſubtulares ſuos: q̄ potius elegit ſubtularibus. q̄ꝫ ꝓpriis pedibus parcere. Scdā ſtulticia auaricia ē. q̄ꝺ ut ſua negligit: ⁊ de alienis ſolicitus eſt ut dicit vulgariter. tot ſua atrui. ⁊ tot erit atrui. Quattuor aūt ſunt: que poſſum⁹ noſtra eē dīc. ſ. bona interna. vnde Seneca. Sapiens intra ſe oē bonū tenebit. Et dr̄ q̄ quidā capta patria: vxore ⁊ liberis amiſſis: ⁊ ex incendio publico ſolus: ⁊ tamē btus exiret. īterroganti viatori. Num aliqd perdidiſſet: nihil inquit perdidi. Bona mea mecum ſunt. Iſta bona interna bene negligit auarus. Proiecit. n. in vita intima ſua vt legitur. Eccle. x. Nr̄m etiam ē tp̄s. vnde Seneca. Cetera a nobis aliena ſunt: tēpus tū nr̄m ē. Quod aūt tp̄s quodā ſpāli mō nr̄ꝫ ſit. videtur hoc: q̄ qui tp̄s āmittit. ſeipſum āmittit: ⁊ qui totum tp̄s āmittit: ſe totuꝫ āmittit: Nr̄a ēt ſunt ea. que pauperib⁹ largiuntur. vnde qdam cū dominus ſuus vellet de bonis eius hēre: ⁊ precipiſſet ei. vt de bonis ſuis veritatem ei diceret. ſcā tm̄ ꝯputatione ſexcentorum aureoꝝ. quos pauperibus erogauerat. Rn̄. q̄ nihil in mundo plꝰ hēbat. q̄ꝫ ſexcentos aureos. Quom āt a circūſtantibus ei obiiceretur. q̄ falſum eſſet: ⁊ diceret illa grangia tm̄ valet. ⁊ illa dom⁹ tantū: ⁊ multa alia. ipſe. Rn̄dit. Illa nō ſūt mea: ſed domini mei. q: qn̄ voluerit accipiet tanq̄ꝫ ſuam: n̄ iſtud pro deo dedi: ⁊ per manus pauperuꝫ in ſalua cuſtodia. ita q̄ꝺ nullus poteſt mihi illud auferre. Ad hoc p tinet. quod legitur in eccleſiaſtico. Elemoſina viri quaſi ſacculus cum eo. Noſtra etiaꝫ ſunt bona eterna. vnde Luc. xvi. Si in alieno fideles non fuiſtis. quod veſtruꝫ ē: quis dabit vobis? Alienuꝫ vocat bonum tranſitorium: noſtrum eternum. Sua igitur negligit auarus. quia. iiij. predicta. que proprie ſua ſunt nō timet amittere. de alienis uero ſollicitus eſt. i. de temporalibus iſtis q̄ nr̄a non ſunt. ſicut poteſt oſtendi.

¶ Hic oſtēditur q̄ temporalia iſta non ſunt noſtra.

Primo per hoc quod de⁹ i Lu. n̄ i ali. fi. ⁊c. Scdō ex illo verbo. Abacuc. ii. Ue qui congregat non ſua. Tertio: ex illo verbo Ambro. ſuper Luc. Non ſunt bona hominis. que ſecum ferre non poteſt ſola miſericordia comes eſt defunctorum. Quod intelligendum eſt de illis defunctis qui cum miſericordia in preſenti. ſocietatē habuerunt. Quarto poteſt idem oſtendi rōnabiliter. Primo per hoc: quod bona tēporalia aſſimilantur fluuio tranſeunti. Fatua eſſet ciuitas aliqua: que eſtiaret aquā Rodani ante ſe traſeuntem: ſibi remanſuram quom, per tot ciuitates tranſeat. nec apud eas remanſerit. Sic fatui ſunt. qui bona tēporalia ſibi remāſura putant. vnde qdam. Erras ſi manſuras tibi putas diuicias. que per tot man⁹ hoīum tranſierūt. Hāc rōnē inſinuat Dauid ubi dicit. Diuicie ſi affluāt no. cor. ap. diuicie ad modū fluuii: ſicut affluunt. ita ⁊ effluunt. Non eſt aqua Rodāi illi⁹ ciuitatis: anteq̄ꝫ tranſit: ſꝫ ad neceſſitatem ſuam poteſt eam ſumere. ſicut lꝫ bonis temporalibus uti poſſumus ad neceſſitatē noſtram: noſtra tamen non ſunt. Et ſicut vulgarit dr̄ tot ſua atrui. ⁊ tot iert atrui. Secundo poteſt oſtendi: quod noſtra non ſint. per hoc quod terra in qua creſcunt. noſtra non eſt. vnde Dauid quomodo cantabimus. cā. d. in terra aliena. Et iteruꝫ. aduena ergo ſum apud te. ⁊ peregrinus. Tertio per h quod ianitor huius mundi mors ſcilicet non permittit nos ferre aliquid de mundo iſto. Qn̄ aliquis ſedet ad mēſaꝫ alicuius potentis multa apponunt ſibi: ſicut cyphi argentei: ⁊ ſcutelle: ⁊ ſimilia: l q̄b⁹ ſolū viſum habet: ſi vero aliqs ex ſimplicitate

crederet eſſe ſua:⁊ vellet ea ſecum ferre: ia
nitor bene oſtenderet ad portam: ꝙ nihil
iuris in eis haberet. Ita diuites credūt bo
na temporalia ſua eſſe: ſ; mors bñ oſtdeſt
eis ꝯtrariū:cum dicit. Nihil intuliſtis in hūc
mundum:nec quicquam auferre poteſtis.
Quarto pt idem oſidi p h:q: du; cāis ſe
quitur duos holes:neſcit quis ei dñs ſit
ſ; ſi illi ſeparentur abinuicē:ſeqtur cāis dñm
ſuū:⁊ tunc appet cui⁹ ſit. Sic diuicie ī mor
te remanēt cū mūdo:⁊ deſerūt auarū. Et ē
notabile exēplū:pricipis magni ſarracenoꝝ
q cū mortē ī iminere ſibi iſpiceret: pannū;
lineū. de quo ſibi ſudariū conſuendū erat:
erexit ī ſignū:⁊ fecit circūferri p ciuitate;.a
pcone dicēte. Hoc dicit priceps vr̄. Cū cē;
dñs. xi. regnorū:h ſolū de gloria mea:⁊ de
diuiciis meis aſſerā. Diuicie ſunt velut in
fideles inimici:qui amatores ſuos ī extrēa
neceſſitate deſerunt: Unde quidā quom a
diuiciis ſuis ī morte auxiliū. iploraſſet:nec
poſſet ēt hēre.reſpōſionē ab eis ait. O fal/
laces diuicie:toto cord vos amaui.⁊ hono
raui:⁊ nūc in tanta neceſſitate poſitus: ni/
hil cōſilii: nihil auxilii a vobis hēre poſſū
parate eſtis me deſerre. nec vultis me ſeq
ergo dimittam vos. Et his dictis:ſtatim di
ſtribuit oīa paupibus. Ultio pōt oſtēdi. ꝙ
tpalia noſtra nō ſint p hoc ꝙ ſolā diſpēſa/
tionē in eis hēm⁹. Ambroſi⁹. Nemo dicat
propriū. qd cōe ē. Pluſq̄ ſufficeret ſumptu;
violēter obtētū ē. Ille q ſua negligit:⁊ alie
na excolit:ſurta ſapiētiā huius ſeculi:īfelix
reputatur:q: quom aliena cōpellitur relin/
quere:ex ſuis.q neglexit:ſubſtētari ſi pōt.
Sic auarus cū tpalia bona ammiſerit:bo
nis eternis carebit. Tertia ſtulticia: aua
ri ē:quai ea amat:que amatoribus ſuis nō
ꝓſunt:immo ſunt eis valde nociua: contē/
ptorib⁹ ſuis valde ſunt vtilia:vnde melio/
ris cōditōis ſunt:qui ea non amant:q̄ q
ea amant. Quod diuicie non proſunt ama
toribus ſuis.patet ex illo verbo. Eccleſi. v.
Qui amat diuicias fructū ñ capiet ex eis.

De quinq; fructibus diuiciarum.

¶ Quinq; fructus videntur eſſe diuiciarū.
Primus ē ſatietas. vnde Tullius. Fct⁹ di
uiciarum eſt copia. Hunc fructū non capit
qui diuicias amat. Amor.n.eſt fames ſpiri/
tualis. Fames autem non ē ſacietas. Scds
autem fructus ē:redemptio aīarum. Unde
puer. xiii. Redēptio aīe viri. ꝓpie diuicie.
Et Dan. iiii. Peccata tua elis redime.
Tertius. emptio eſt regni celeſtis. vñ Luc.
xvi. Facite vobis amicos:de mamona ini/
quitatis. ⁊c. Aug. Prebe tectū: ⁊ accipe ce
lum. Quartus fructus ē patrocinium pau
perum. vnde Grego. Pauperes nō ſunt d
ſpiciendi:vt egeni:ſed rogandi vt patrōi.
Pauperes ſunt ſicut ſtipendiarii noſtri. vñ
in Eccle. Conclude elemoſinā in ſinu pau/
peris. Et paulopoſt. Super ſcutum potēs
⁊ lācees:pugnabit aduerſ⁹ inimicos tuos
Quintus fructus eſt: ipſarum diuiciarum
multiplicatio. vnde. i. Ad Thimo. iiii. Pie
tas ad omnia vtilis eſt:promiſſionem ha/
bens vite:que nunc eſt ⁊ future. Quattuor
vltimos fructus. non colligit ex diuiciis:qui
eas amat:qui eas non ſeminat: ſed retinet
apud ſe. Et ideo non poteſt fructū inde col
ligere. Non ſolum autem non proſunt diui
cie amatoribus ſuis. immo ſunt multū no
ciue. Inquināt enim eos:⁊ cruciant:⁊ occi
dunt. Ad primum facit illud verbum. Ber.
Bon⁹ qui poſt illa non abiit: que poſſeſſa
onerant:amata inquinant. Ad Scdm facit
illud quod dicit Seneca. Proiice que cor
tuum laniant:que ſi aliter abſtrahi nequi
rent ipſum cum eis auellendū eſſet. Ad ter
cium facit. ꝙ cum Conſtantinus dedit ipe
rium eccliē:audita eſt vox. Hodie infuſum
eſt venenum eccliē. Diuicie ergo vt vene
num ſe hñt ad amatores ſuos. interficiūt
enim eos. Ideo miratur Dauid. Quare di
ligantur dicens:vt quid diligitis vanitatē
Et Prouer. i. Uſquequo paruuli diligitis i
fantiam ⁊c. Ipſe ſunt diuicie quodammō
ne amentur:clamant; dum tot afflictiones
faciunt amatoribus ſuis. vnde Greg. Mū
dus iſte:dum tot afflictionibus pulſat: tot
calamitates ingeminat:quid aliud: niſi q
nō diligatur clamat. Quod aūt diuicie vti
les ſint contemptatoribus ſuis. patet ex
hoc:ꝙ earum contemptores:licet pauper
rimi ſint: ex contēptu earum. regnum eter
num emunt. Quarta ſtulticia eſt auaricie:
ꝙ ea cuſtodit:que cuſtodita perdūtur.per/
dita vero cuſtodiūtur. ꝙ oſidi poteſt per ſi
mile. de frumento:ꝙ ſi cuſtoditur perdit ſi
ſeminando ſpargitur:cuſtoditur. vnde ſup

illud. Mat. xvi. Qui voluerit animam ſuā
ſaluam facere:perdet eam:dicit Glo. quaſi
dicatur agricole: Si frumentū ſeruas: per
dis:ſi ſeminas:renouas. Ad idem facit illd
xxix. Eccle. Perdet pecuniam ꝓpter fratrē
⁊ amicum:⁊ nō abſcondas ſub lapide in p
ditionem. Lapis vocatur cordis duricia
ſub qua dum abſcōditur:in perditōem ab
ſconditur. q: dum ſeruari creditur:pditur:
Et nō ſolum perditur. imo ēt perdit dñm
ſuum:ꝙ deterius ē. vnde Ber. loquens de
bonis tpalibus dicit. Utinam cōgregata
pirent.⁊ non congregator eorum:tolerabi/
lius eſſet inſuadere labori perituro. q̄ per/
empturo. ¶ Quīta ſtulticia auaricia eſt. in
expēdendo prodige:dum precioſum lumē
rōnem conſumit. in querendo tpalia: que
vilia ſunt. De hoc lumine dicitur ī ps. Si/
gnatum eſt ſuper nos lumē vultus tui dñe
vultus dei. rō eſt:ꝙ ſm eam ymago dei ſu/
mus. Lumen ergo rōnis eſt ſignatum ſup
nos:quia īpreſſu; eſt nobis:ſicut ymago ſi
gilli:cere ipimitur. Hoc lumen valde pre/
cioſum ē. ſicut pōt aſtēdi tripliciter. ¶ Pri
mo per hoc: ꝙ ſm illud. deo. ſimiles ſumus
¶ Scdo per h: ꝙ preualet toti mūdo abſ
q; creaturis rationabilibus: ꝙ patet ex h:
q ſi alicui lum̄ rōnis obtenebreſcat. per in/
ſaniam:vel alio modo melius eſt illi ſanita
tem reſtitui: q̄ totum mundum ei acquiri.
Tertio pōt idem oſtendi ex hoc:ꝙ ſol:⁊ lu
na:⁊ omnia alia luminaria celi:immo etiā
omnes creature viſibiles deſeruiūt huic lu
mini:⁊ ſunt quaſi ad accendendum illud.
vnde manifeſtum ē quale ſit lumen iſtud.
cui tam precioſa luminaria deſeruiunt. val
de cui ⁊ paruis cādelis:ſolent accendi val
de magni cerei. Hoc lumē expendunt aua/
ri in querendo temporalia. que apls arbi/
tratus eſt:vt ſtercora:quem non credimus
fuiſſe deceptum in ſua arbitratione. Siquis
candelā. vi. denariorum expenderet: querē
do obolum. valde fatuus reputaretur:quā
to inſipiētior reputand⁹ ē auarus:qui lum̄
precioſiſſimum:immo inaprecIabile in cō/
gregando lumen expendit: vere inſanus ē
auarus:qui vicinos ſuos reprehēdit d hoc
ꝙ ceram conſumunt:cum ſepum eis ſuffice
re poſſit. dicens. Ut quid perditio hec:ſeipſum
vero non reprehēdit de pditōe tali nī tāti
luminis. Lum̄ iſtud lum̄ regiū ē datū hoi:
ut eo circa ſe:⁊ deum vtatur. Auarus vero
eo vtitur circa iumenta ſua. Ipſe vero re/
manet in tenebris. Iumenta ſua ad lumē
comedunt:ipſe vero commedit in tenebris
vñ Eccleſia. v. Dicitur d auaro. Cunctis die
bus vite ſue cōmedit in tenebris:⁊ in curis
multis:⁊ in erumna atq; triſticia. Et q: in
tenebris ꝯmedit:ideo noxia ⁊ venenata co
medit. O quam fatuus reputaretur quis.
qui ad preſepe iumentorum ſuoꝝ cereum
magnum poneret:ad menſam vero ſuā eēt
ſine lumine. Sed inſipiētior eo eſt auarus
nec ſolum lumen rōnis. prodige expendit.
immo ſeipſum dum ſe rebus ſuis totu; lar
gitur ordinandis:⁊ excolendis. ⁊ de ſe nil
retinet ſibiipſi. cum ipſe amplius regimen
⁊ cultura īdigeat. ¶ Sexta ſtulticia ēt ī ac
quirendo. Fatuus operarius ē: qui ſciens
aliquā habile; artē. ex qua poteſt lucrari
decem marcas in die:⁊ facit vile opus. vñ
tantum denarios. iiq̄. acquirit. I. nſipiētior
ē auarus. qui d labore diuino tm̄ lucratur
aliquid terrenum cū eodem labore. vel mi/
nori:⁊ quādoq; maiori:ſi propter deum fa/
ceret: poſſet hic lucrari regnum celorum.
Ad quod pertinet illud. Grego. Fatuum ē
inde tēporalia querere. vñ poſſumus eter/
na hēre. Minuit deus hoiem paulomin⁹
ab āgelis:ſed homo ex auaricia ſua. minuit
ſe multo amplius a iumentis quom reducē
ſe ad illud opus. in quo multo minus valet
homo q̄ equus. Locatur enim equ⁹. xi. de
nariis quandoq; homo ſi locat ſe. niſi. iiq̄.
Unde niſi homo laborem ſuum ad deū re
ferat a quo aliam mercedē accipiet: iferior
iumentis:quātum ad hoc eſt. Fatus enim
negociator eſt auarus. qui ſimpla nō vult
pro centuplis commutare. vnde Ber. Lo/
quens de illo verbo centuplum accipiet;
⁊c. Dicit: Quid iſanie eſt:ꝙ cunctātur ſim
pla relinquere. pro centuplis:vbi cupidus
vbi ambicioſus:vbi cōquiſitor hui⁹ ſeculi:
Fatuus etiā eſt:qui ad hoc laborat. ut ſpi
ne diuiciarum ſibi multiplicentur:que cu;
pungāt In preſenti variis curis ⁊ occaſio
naliter ſuccendent eum in inferno. Nūqd
colliget auarus de ſpinis iſtis vuas:aut d
tribulis ficus. Immo ēt in preſenti īueniet
ī illis moleſtiam:⁊ aſperitatem:ī quibus q̄

ſtult ſuauitatem. Auarus enī ſimilis ē tal pe que quicquid fodit: ſuper hūcros ꝓpōs ponit. Sic auarus: ea q̄ male acquirit: quo dammodo ſuper ſe ponit. Impediunt enī eum ne ad vitam gratie ſuſcitari poſſit. vn̄ in diuiciis: quas acquirit: tumulat ſe. Auarus etiam ſimilis ē: ſm̄ Ber. hoī: qui ſuffocatur ī aqua: qui nō dimittit quicquid eſt tenere pōt. Et cū deberet amplecti tabulaſ pnie: que eū: a naufragio liberaret potius amplectitur aurū: ⁊ argētum. ⁊c. Ponderoſa: que mergunt eū in profunduz inferni Et vbi breuiter dicam: auarus anteq̄ⁿ lucretur: ſeipſum perdit. ⁊ anteq̄ⁿ aliquid capiat: capit̄. Iuſto. n. iudicio fit. ſicut ait Augu. Ut a diuiciis: quas iniuſte capere volunt iuſtiſſime capiantur: immo qd̓ deteri⁹ ē: ipſis diuiciis quaſi quadaz eſca a diabolo capiūtur. Nec ſolum exponendo: vel acquirendo īſipienter agit auarus: ſed etiam cuſtodiendo.

¶ Hic oſtenditur ꝙ cuſtodire pecuniam ſtulticia ſit.

e T hec. iiij. de cāis. ¶ Primo q: theſaurizat: vbi oēs añceſſores ſui theſauros āmiſſerunt. ſ. in mundo iſto.

m vnde in Oſee. Effraim factus ē ſicut colūba ſeducta: non habens cor. i. ſapiam. in ſeipſa columbe eſt: ꝙ pullos ſuos pōit. vbi omnes amittere cōſueuit. ¶ Secūdo q: cuſtodire vult: que durabilia non ſunt: temporalia iſta conſumuntur. iiij. de cauſis.

¶ Primo propter propriam corruptibilitatem. vnde Iac. v. Agite nūc diuites: plorate vlulantes: in miſeriis: que euenient vobis. Diuicie veſtre putrefacte ſunt: ⁊c.

¶ Secūda cauſa eſt: aliena rapacitas. vnd̓ Mat. vi. De iſta cauſa. ⁊ de precedēte. Nolite theſaurizare. vbi. t. in ter. vbi. e. ⁊c. d. ⁊ vbi. f. e. ⁊. f. ¶ Tercia cauſa ē ſuperbia: q̄ⁿ diuicie peunt. que poſt diuicias conſumit. vn̄ Augu. Uermis diuitum ſupbia ē. ¶ Quarta cauſa eſt ampla familia: quā diuicie requirunt. vnde Eccle. v. Ubi multe ſunt opes: multi ſunt qui cōmedunt eas. Et quid prodeſt poſſeſſori: niſi ꝙ cernit eas oculis ſuis ¶ Tertō inſipienter agit auarus cuſtodiē do: quia vult ſua ſecum habere: cum ſecurius poſſint ſibi ab alio cuſtodiri.

Quare auarus dicitur ſtultus.

¶ Quinque caſus ſunt: in quibus fatu⁹ eſt: qui pecuniam ſuam ſecum vult habere.

¶ Primus caſus eſt: qn̄ aliquis eſt viator ⁊ eſt trāſiturus per locum. vbi ſcit ſe ſpoliādus eſſe. Tunc fatuus eſt. ſi amplius velit de pecunia ſua hēre ſecū: q̄ⁿ ſit ei neceſſarium ad expenſas: vſq3 ad locum illum: omīs enim eſſet ſibi. ⁊ ammitteret eā. Locus per quē neceſſario ſum⁹ trāſituri: ē mors: vbi ſpoliamur. Spoliatur hō in morte: q: mors anguſtum foramen ē. vnde Ber. Quid tu camule gibbum. Quid tu pecunioſe perditoris loculos toll. Non ſic implie: non ſic ingrediens. Foramen acus huius ſarcinas non admittit. Spoliatur etiaz homo quaſi rediturus in ventrem matris ſue. ſ. terre. vn̄ Eccle. xl. Iugum graue ſuper filios Ade a die exitus de ventre matris: vſq3 in diē ſepulture. Et in Iob. Nud⁹ egreſſus ſum de vtero matris mee. n. r. illuc. i. in vtero mris ſcilz in terra. ¶ Tertio ſpoliatur hō ī morte. ad inſtar dānatorum. qui tradendi patibulo ſpoliantur. Fatuus ergo eſt auarus. qui diuicias ſecum vult hēre: cū ſciet ſe in morte ſpoliand⁹ eſſe: ⁊ nō vult mittere eas in locum ſecurum. per manus pauperum. Grego. Securius ſeruātur diuicie de patria in patriam. per manus pauperum: q̄ⁿ viuus.

¶ Secundus caſus: in quo fatuus eſt qui pecuniam ſuaz ſecū vult hēre: ē quom naufragium alicuius iminet. vnde Gre. ſup illud Iob. Quaſi fluct⁹ tumentes ſuper me timui ſemp deum. Cuz fluctus deſuper iminet. tunc demū de naui illa proiciunt p quibus longa naufragia ſumpſerunt. Fatuus eſt ergo auarus. qui ī tāto naufragio poſitus: potius vult pecuniam ſuam ſecū habere. q̄ⁿ eā n ſaluo eē: precipue quom. Seneca dicat. Nemo cum ſarcinis enatat.

¶ Tertius caſus eſt: in quo non vult aliquis pecuniam ſuam ſecū habere: cum pecunia illa furtiua ſit: ⁊ ſcit pecuniam illam teſtimonium fore ſue condemnationis: ſi apud ſe inuenta fuerit. Fatuus igitur eſt auarus: qui rem male acquiſitam: que teſtimonium erit condēnationis ipſius: ita diligenter cuſtodit. videtur coniuraſſe in mortem propriam cum in iudicio tam pericloſo: teſtes proferre velit ꝯ ſe. Ad hoc videtur pertinere ꝙ auaris. dicit Iac. v Aurum ⁊ argentū. vr̄z erugit. ⁊ erugo. e. n. int. ⁊ mca. cā. n. tāquaz ignis. ¶ Quartus caſus eſt. in quo aliquis nō vult pecuniā ſecum habere cum hoſtes ſui euz inſequūtur: ⁊ ē pecunia illa impedimentum fuge illius. Ex quo ſatis manifeſtum eſt: q̄ⁿ inſipiens ſit auarus: q̄ⁿ hoſtes inuiſibiles inſequūtur: ⁊ pecuniam ſuā nulli vult cōmendare: ſed vult potius eam cuſtodire: quom in veritate ipſa potius eum cuſtodiat: ⁊ detineat: nec de manibus eius poſſit euadere. vnde auarus ē ſicut ſymia: vel vrſus. qui ligantur ad ſtipitem: vel truncum. qn̄q3 mobilem: ⁊ poſſz alicui iudici. qd̓ ſymia: vel vrſus. ſtipitem cuſtodiat. cum potius a ſtipite cuſtodiatur. Sic auari ligati ſunt ad tēporalia bona: quoꝝ quedaz ſunt mobilia. ⁊ quedam immobilia: ⁊ potius ꝑ ea cuſtodiūtur diabolo. q̄ⁿ ipſi cuſtodiāt eā nec poſſunt procedere: niſi quātū vinculuz amoris. quo ad duab⁹ ſuas ligati ſunt. ꝑmittit. vnde Exo. viii. Uerumtamē lōgius ne abeatis. ¶ Quint⁹ caſus: in quo ſi vult aliquis pecuniaz. ſ. ſ. hēre ē quom timet ſupra ſe iquietari: vel vt largiatur eaz: vel mutuo cōcedat. Et iſta cā multuz deberet mouere auarum: ꝙ pecuniam ſuaz in ſaluo loco reponeret: ſicut enim caro circa oſſa canes prouocat: vt illi mordeāt: ⁊ ſicuti reclamatoria prouocāt aues rapaces: ſic diuicie circa auaros: fures: ⁊ raptores prouocant. vnde Seneca. Auarus diues cupiditatez irritat Immo ſicut caro que oſſi adheret: ceteris carnibus amplius appetitus: ſic diuicie auarorum. Dicunt. n. Auferamus ei. q: nunq̄ⁿ daret inde nobis. vnde a multis īquietatur auarus. Accidit ēt auaro: ſicut accidit quibuſdam arboribus: que nolunt fructus ſuos hominibus dimittere: niſi cum difficultate: vel quia non cito matureſcūt: vel alia de cā: ⁊ nihilominus. arboribus illi auferunt fructus ſui: ⁊ inſuper optime verberantur etiam vſq3 ad fractionem multorum ramorum. Alie vero arbores: que de facili hominib⁹ fructus ſuos dimittūt: remanent abſq3 damno ramoꝝ ſuorum. Similiter auarus ſuis ſpoliatur. velit. nolit. ⁊ preter hoc flagellatur ⁊ affligit ſepe. ¶ Quarto agit inſipienter auarus: ſua cuſtodiendo. quia non vult eam in celum premittere Non eniz vult elimoſinas facere ī vita ſua ſed expectat ut ab aliis ſibi fiant elemoſine poſt mortem: in quo ſimilis eſt illi: qui d̓ nocte tranſiturus per loca: foueis plena: lucernam vellet ſibi ferri poſt tergum. Elemoſine enim: quas homo facit in vita ſua: ſūt quaſi lucerna q̄ pfert hoī: ⁊ cuſtodit hominem ne in foueaz cadat inferni. Elemoſine vero poſt mortem facte. ſunt quaſi lucerna poſt tergum. que non cuſtodit hominem: quin cadere poſſit in foueam inferni. Et ſi ſemel ceciderit: non extrahunt eum inde elemoſine. quia in inferno nulla eſt redemptio.

¶ De tribus ſtulticiis auari.

E quit̄ d̓ tribus aliis ſtulticiis auari. ¶ Quarum prima eſt improuidentia. ¶ Secunda in circunſpectio. ¶ Tertia vero in cautela. hec eni tria ſunt ſpecies ſtulticie: ſicut oppoſita eorum: ſcilicet prouidentia. circunſpectio ⁊ cautela. ſunt ſpecies prudentie. Quod autez auarus valde inſipienter ſe habeat in ſua prouiſiōe: poteſt oſtendi multipliciter. ¶ Prio per hoc: quod vbi in eternuz manſurus eſt: de domo ſibi non prouidet: niſi vbi per noctem hoſpitaturus eſt: palatia magna conſtruit: hec eſt vita preſens. ſi ad eternitatez future vite comparetur. vnde ſapientie. v. Dicitur ꝙ ſpes impij eſt quaſi tāq̄ⁿ memoria hoſpitis vnius diei. vel noctis vnius. Et Tullius loquens de eo: qui bene uixit ī mundo iſto. Dicit ꝙ ipſe ex hac vita diſcedet tanq̄ⁿ ex hoſpitio: non tanq̄ⁿ ex domo. Immo quod plus eſt: vita preſens eſt quaſi quoddam diuerſorium. ad quod hō declinat: ad cōmorādum aliquantulum. Uel eſt quaſi via per quam curſiz tranſituri ſumus. Ad primum facit. quod dicit Tullius cōmorandi diuerſorium nō hitandi nobis nā dedit. Ad hoc ſignandum. deus ī diuerſorio naſci voluit. Breuitas huius vite verius in futuro cognoſcetur. vnde ſapiē. v. Dicūt dānati in inferno. Nos nati. continuo deſimus eē. Ad hoc vero. ꝙ per viam preſentis vite curſim trāſituri ſumus: facit h: qd̓ dicit Augu. ꝙ nihil eſt aliud. tp̄us vite hui⁹: q̄ⁿ curſus ad mortem. vnde velocitatē hui⁹ trāſitus: ſatis exprimūt damnati in

inferno: qui ſapien. v. Dicunt vitā iſtā p̄te riſſe. tanq̄ nunciū precurrentē: ꝛ tanq̄ nauē q̄ ptranſit fluctuātē aquā: ꝛ tanq̄ auē: q̄ trāſuolat ī aere: ꝛ tanq̄ ſagittā ad locū deſtinatū emiſſam. Quare vero nō ē ī h̄ loco ad quē ad horā diuertimus. vel in viaꝫ per q̄ curſum tranſituri ſumus: palacia magna cōſtruere: vbi vero eternaliter manſuri ſumus: in nullo nobis prouidere. Scḋo pt h̄ oſtdi: ꝙ auarus īſipienter agit ī ſua prouiſione. ꝓ h̄: ꝙ horrea ſua: ꝛ cellaria replet ad ſuſtētationē vite diurne: nihil vero p̄parat vite eterne. vita preſens: eſt quaſi vita vnius diei. Dauid. Mille anni. an̄. o. t. t. d. e. q̄. pre. Tertio pōt idem oſtdi ꝓ h̄: qḋ auarus iumēto ſuo. ſ. corpori vineas plantat: ꝛ agros ſeminat: ꝛ prouidere nō ceſſat. aīam vero ſuam ſame pire pmittit. propterea defectuꝫ cibi ſpūalis. Ad quod poſſumus referre illḋ p̄s. Eſurientes ꝛ ſicientes. aīa eorum in ipſis defecit. Eccle. vi. Oīs labor hoīs in ore eius. ſed aīa eius nō iplebitur bonis. Quaſi diceret. Totus labor hoīs circa os corporis: aīam vero uacuā relinquit Quarto pōt oſtendi q̄ auarus inſipiēter agit in ſua ꝓuiſione. per h̄: quod diligenter cauet ne rami arborum ſuarū nimio onere frangātur. Idem ēt faciūt de iumētis ſuis. nolūt. n. ea nimio onere grauari. ſeipſos vero onere īportabili onerare nō timēt. vnde Aug. Quid mihi⁹ miſero ſi miſerāte ſe ipꝫ Quātūcūqꝫ oneratus ſit auar⁹ onere tp̄alium iſtoꝝ. nunq̄ dicit ꝙ ſatis ſit. Seneca. Segetem nimia ſternit vbertas: rami onerē frāgūt. Idē Alius quoqꝫ nocꝫ: quos ī modḋrata felicitas rumpit. Nec pōt ſuſtinere auarus: ꝙ iumentuꝫ eius vltra eius vires oneretur: in onerando vero ſe: vires ſuas nunq̄ conſiderat.

¶ De incircunſpectione auari.

p Equitur de incircūſpectione auari.

ſ que multiplex ē. Prima ē ꝙ terraꝫ

ꝯtinue inſpicit: iuxta illud. Oculos ſuos ſtatuerūt. d. in. ter: celeſtem vero patriaꝫ nō cōſiderat: q̄ amittit. Secūda īcircūſpectio ē: ꝙ quaſi pedes ſcuto defenſionis diligenter ꝓtegit: caput vero: xp̄m hoſtib⁹ exponit. Caput viri xp̄s eſt. ſicut dicit ap̄ſ. De hoc capite nō curat auarus: lꝫ ad cuſtodiā illius admoneatur. vbi dr̄. Eſtote pruden. ſicut ſerpē. ꝛc. ſerpens caput ſcipue cuſtodit. Capiti aſini ſui. i. corporis multū timet auarus: huic vero glorioſo capiti: n̄ timet. Tertia incircūſpectio ē ꝙ a ſiniſtro aduerſitatis: diligenter cauet ſibi auarus. A dextris vero proſpitatis: n̄ cauet. Et qua pte magis ſibi cauendū vel timendū eēt iuxta illud. Gre. Quom oīs fortuna nobis timenda ſit. magis timēda ſunt ꝓſpera: q̄ aduerſa. Et p̄s. Cadent a latere tuo mille. ꝛc. Quarta incircūſpectio ē: ꝙ pau ꝓtatē preſentis vite: q̄ āte ſe aſpicit: ſolā attendit: ꝛ nimis eam cupiens fugere. quaſi retro cadit in foueā paupertatis eterne. iuxta illud Job. Qui timet pruinam: irruet ſuper eum nix. ꝛ ī Prouer. Qḋ timet ipius: veniet ſuper eū. Quīta īcircūſpectio ē: ꝙ duꝫ auar⁹ diligenter cauet. ne quis ſibi furetur argētū ſuuꝫ. diabolus ex alia parte furatur ei ipſum. cum tp̄s ſuū ei furatur quom detinet eum in aliquo mortali peccato.

¶ De incautela auari.

Ecīma ſtulticia ē auari. ſtulticia in q

d cautele. Et ē cautela: ſupficialis rerū īſpectio: que multum abūdat in auaro. Videns. n. auarus q̄dā pulcritudinem exteriorē: ī vita diuitū: turpitudinē ꝛ fetorē: que ī illa ē n̄ aduertit. De qua turpitudine dicit Augu. Ecce cū iniqs oīa pulchra ſunt ꝛ ipſi ſunt turpes. Et in Oſee. viii. Factus ē Effraym quaſi vas īmundus in natiōibus. videns ēt auarus ī vita diuitū exteriora ſigna leticie: grauē triſticiam. que corrodit corda eoꝝ: nō aduertit. De qua dicit Sene. Horū qui felices vocātur. hilaritas ficta ē. Et ē grauis triſticia. eo quidē grauior: qꝛ interdū n̄ lꝫ palā eē miſeꝝ. Sed inter erūnas cor ipſum excedētes: neceſſe ē agere felicem. Videns ēt auarus ī vita diuituꝫ. exteriorē abundāciam: cordis paupertatē nō aduertit. De qua Apoc. iii. Dicis ꝙ diues ſum: ꝛ locupletatus: ꝛ nulli⁹ egeo: ꝛ neſcis: qꝛ miſer es: ꝛ miſerabilis: ꝛ paup. Et Aug. de diuite. Extra plenus: intus vacu⁹. carne crepat. ꝛ corde mendicat. ¶ Vndecima ſtulticia eſt auaricia: ꝙ eū nouerit terram cibū eē demonū: iuxta illud. Gen. ipſe ſe deū ſerpētī: terrā cōmedes. o. d. u. t. ipſe ſe totum in ea īuoluit: ac ſi cibus diaboli deſideraret eē. qꝛ vbi ē theſaur⁹ ſu⁹: ibi ē ꝛ cor

ſuum. Terrā ēt in ore ponit: iuxta illḋ. Qui terra ē de terra loqt̄. Et ī Iſa. xxix. De humo eloquiū tuū. muſſitabit. Auarus ēt ī aurib⁹ terraꝫ ponit. qꝛ aurē ad modū aſpidis: terra obſtruit. Vel qꝛ de terrenis libenter audit loqui. Loquimini ī q̄ntum auari. nobis placentia. In oculis terrā ponit. qꝛ iuxta vbū ſupradictuꝫ oculos ſuos ſta. de. ī terra. Et Salo. Oculi ſtultorū in finibus terre. Terram ēt hn̄t in manibus. iuxta illud. Manus eius ī cophino. ſerui erūt: Terra ēt eſt in pedibus eoꝝ. immo ēt ſordes. iuxta illḋ quod dicitur. ī Treni. de ſynagoga: q̄ erat auara. Sordes eius: in pedibus eius.

¶ Quomodo auarus eſt ſtultus tripli̇̄r.

Vodecimo loco auarus ſtultus ē cir

d ca ſua. ſtultior circa ſuos. ſtultiſſim⁹

circa ſeipſum. Circa ſua ſtultus eſt. ꝙ neſcit inde facere ꝯmodū ſuū. Immo ſimilis eſt cani ſuper aceruuꝫ feni ſedenti: q inde nō comedit: ꝛ tn̄ latrat: ſiquis inde ſumere vellet. Auarus quid ē burſa ē ſine archa furū: ꝛ raptoꝝ: ꝛ tyrānoꝝ huius mundi. Archa nō hꝫ aliud comodū de pecunia: qui ſeruat: niſi ꝙ occaſione illius: q̄nqꝫ cōfringitur. Burſa vero h̄ ꝯmodum reportat de pecunia: quā ſeruat: ꝙ maculata inde remanet: ꝛ cuſtodiēdo pecuniā: ꝯſumitur: ꝛ rūpitur: ꝛ interdum a latronibus ſcinditur. Sic auarus: de pecunia. quaꝫ ſeruat: maculam culpe ꝯtrahit: vitā ſuā in cuſtodia pecunie ꝯſumit: occaſione illius affligitur: ꝛ īterdū iugulatur: valde ēt ſtultus ē auarus circa ſuos. Facit. n. auarus de filiis ſuis, ſicut ſolet fieri de muribus: Inuiſcant. n. ꝛ iuiſcati ꝓ paleā icendēdo materiā ſue exuſtōis colligant: qꝛ palee eis adherent. Sic auarus inuiſcat quodāmō filios ſuos. dū docet eos tp̄alia amare. Amor. n. tp̄aliū ē viſc⁹ ſpūalium penaꝝ ſicut dicit Glo. ſup letat⁹ ſuꝫ Et filij ſic īuiſcati amore tēpaliuꝫ. male ꝯgregāt. materiā eterni īcendij eoꝝ. Circa ſe vero ſimiliter valde ſtultus eſt auarus. Primo quia luctatur cum luctatore expeditiſſimo. Impedit. n. ſe diuiciis. quibus ab eo teneri poſſit ꝛ deijci ꝯtra qḋ dicit Gre. Quando ad agonem fidei venimus luctaꝫ ꝯtra malignos ſpūs ſumimus. Malignus autē ſpūs nihil in hoc mundo propriū poſſidet. Nudi ergo cum nudo luctari debem⁹ quia ſiquis cum nudo veſtitus luctā ageditur: citius ad terram deijcitur: qꝛ hꝫ vnḋ teneatur. Iero. Adoleſcens relicta ſyndōe nudus aufugit: ꝛ Ioſeph relicto pallio fugit ab egyptia. Stult⁹ ē ēt auarus circa ſe qꝛ plantatus vult eē in aquis deliciarum quaſi neſciret ſalices: ꝛ ceteras arbores q̄ ī aquis creſcūt ſteriles eſſe.

¶ Nota. ſex ſtulticias auari.

Reter ſtulticias p̄dcās: ſunt. vi. ſtul

p ticie auari. Primo eſt: ꝙ ipſe cre-

dit ea: que ſomnia ſunt eē veritatē vt̄ in Eccl. Somnia extollunt īprudentes Felicitas p̄ſens: q̄ ī prudētes extollit ſomniū vocat̄. qꝛ aſſimilatur ei ī. iiii. ¶ Primo ī hoc: qꝛ ſicut ſomniātes credūt ſe ꝯtrectare poma aurea: vel lapides p̄cioſos: vel ſumere cibos delicatos: ꝓꝑ ſola fantaſmata: ſic illi qui reputātur felices: credūt ſe hēre veras diuicias vel delicias: cū ſola fantaſmata hēant. Longe. n. amplius diſtāt he delicie vl̄ diuicie a veris: q̄ fantaſmata pomorū aureoꝝ a pomis aureiſ. Ad h⁹mōi ſomnium pōt referri: qḋ legitur. xxix. Iſa. Quēadmodū ſomniat eſuriēs: ꝛ comedit: cū aūt fuerit expgefactꝰ: laſſet eū adhuc ſitis: ꝛ aīa eius vacua ē. Sic erit multitudo oīum gentiuꝫ. que dimicauerūt ꝯ montē ſyon. Recte ſicut ſomnians ſꝫ viſionem ſuā eſurit: ꝛ comedit: ꝛ tn̄ adhuc in veritate vacu⁹ remanet: ſic auarus eſurit diuicias: ꝛ congregat eas: ꝛ tn̄ eque vacu⁹ eſt: vt prius: vel ampli⁹ ¶ Scḋo aſſimilatur p̄ſens felicitas ſomnio ꝛ breuitati. vnde Job. xx. Quaſi ſomnium aduolans nō inuenietur. tranſiet quaſi viſio nocturna. ¶ Tertō aſſimilat̄ ī h̄: ꝙ diuites finito ſomno preſentis vite: nihil habent in manibus ſuis. vnde ī p̄s. Dormierunt ſomnium ſuum ꝛ nihil inuenerunt. o. u. d. ꝛc. Glo. Quia nihil hi poſuerunt in manibus xp̄i. Manus pauperum ſunt manus xp̄i. in quibus bonum eſt: vt noſtra ponamus. qꝛ non eſt qui ḋ manu ſua poſſit eruere: vt dr̄ in Job. Quas dederis: ſolas ſemper hēbis opes. ait Ouidi⁹. Quarto aſſimilatur preſens felicitas ſomnio: quia illis qui reputāt ſe felices: nullis perſuaſionibus pōt oſtēdi ꝙ ſomnient: ſicut nec alicui dum dormit. Seneca. Somnia narrare vigilātis eſt. Sic quādo ignis īfernalis excitabit eos a ſom

no. tunc cognoſcent ſe ſomniaſſe: ſicut illi q dicunt in inferno. ſapien. v. Tranſierūt oīa ſicut vmbra. Quom erunt diuites in iferno tunc cognoſcent bona ⁊ mala. huius vite: non fuiſſe bona vero: ⁊ mala vera: ſed tātū vmbras verorum bonorū ⁊ malorū. vera enim bona: ⁊ vera mala future vite ſunt.

¶ Secunda ſtulticia eſt ebrietas. De qua xxviij. Iſa. Ve corona ſupbie ebriis Effraiꝫ Effraym. i. fructificans: eſt diues: qui amorē mundi ebrius eſt: vnde Iere. li. Calix aureꝰ babilon in manu domini: inebrians ē oēm terram. i. amatores terrenorum. Cuius ebrietatis triplex eſt ſignum. ¶ Primū eſt nuditas. vnde Gene. ix. legitur de Noe: ꝙ bibens vinum iebriatus eſt: ⁊ nudatus eſt: ī tabernaculo ſuo. Sic auarus nuptiali veſte caritatis nudatus eſt: quom indigētibꝰ viſcera claudat. iuxta illud. i. Iohannis. iij. Qui habuit ſubſtantiam mundi huius ⁊ viderit fratrē ſuū nece. h. c. ⁊ u. ſ. ab eo: quo c. d. m. in eo. Nuditatē tn̄ iſtā nō erubeſcit auarus: admodum ebrii: qui nō agnoſcit. ¶ Secundum ſignum ē h: quod damna ⁊ leſiones ſpirituales non ſentit. Grego. Qui peregrinationem hanc pro patria appetit: dolere inter dolores neſcit. Prouer. xxiij. Dicit ebrius. verberauerunt me ⁊ nō dolui traxerunt me: ⁊ non ſenſi. ¶ Tertiū ſignū eſt h: quod auarus dormit tanꝗ porcus: a deo ꝙ ñ poteſt excitari a ſomno culpe: nec ad buccinam diuine predicationis. nec ad tonitrua diuiciarum cōminationū. ¶ Tertia ſtulticia ē auaricie: quod ſe committit diuiciis. quas cognoſcit eē fallaces: ex verbo veritatis Mate. xiii. Vbi dr̄: ꝙ fallatia diuiciarum ſuffocat verbum. Preterea ſcit eas quaſi infinitos homines perdidiſſe. ⁊ hoſtibus inuiſibilibus captos tradidiſſe: abundantia diuiciarum vtitur illo verbo Iude. Quemcunqꝫ oſculatus fuero: ipſe ē: te. cum. Unde a diuiciis quaſi a perditore cauendū eſt. ¶ Quarta ſtulticia auaricia eſt: ꝙ innititur labenti: atqꝫ precipitanti. ſ. mundo. vnde Greg. Qui labenti innititur: neceſſe eſt: ut cum labente labatur. Prouꝫ. xi. Qui confidit in diuiciis ſuis: corruet.

¶ Quinta ſtulticia eſt: ꝙ ſeruicium ſuū ponit in eis: que in ſumma neceſſitate non proſuerunt eum iuuare. vnde Prouer. xi. Non proderunt diuicie ī die vltionis. iuſticia aūt liberabit a morte. Et in Sopho. Argentū ⁊ aurum ſi poterit eos liberare in die furoris domini. ¶ Sexta ſtulticia ē. ꝙ credit diuiciis que non ſolum ſunt mendaces. Immo ipſa mendatia vocant̄. vnde in pſ. Et queritis mendatium. Et Prouer. x. Qui innititur mendaciis. hic paſcit vētos. Et Auguſti. Domine volui tecum mendaciū poſſidere ſed tranſmiſiſti: quia non digneris cū mendatio poſſideri. Et mirum eſt: quomō iam creditur diuiciis. quom tam longū tēpus tranſierit: ꝙ mentiri nō ceperunt: ⁊ tot homines ad infernum ſuis mendaciis pertraxerunt. Et adhuc etiam quottidie mentiuntur: nec vnico mendatio: ſed multiplici ¶ Primo honorem promittunt domini: ⁊ in miſeram ſeruitutem hominem ponunt De qua ſeruitute dictum eſt prius. ¶ Secundo promittunt ſecuritatem: ⁊ hominē timidum reddunt. Unde Caym qui interpretat̄ poſſeſſio. legitur habuiſſe caput tremulum. ¶ Tertio promittunt ſacietatem: ⁊ faciunt eſurire. Unde philoſophus. Diuitie cogunt eſurire. ¶ Quarto promittunt ſuauitatem: ⁊ tamen pungunt. vnde in pſ. xiiii. Ponam babilonem in poſſeſſione ericii. ē. vt ſcilicet pungantur ab his: qui poſſident. ſicut tenens ericium pungitur ab eo.

¶ De ceteris malis que veniunt ex auaricia.

Dicto de ſtulticia auarorum oſtendenda ſunt cetera mala. q̄ facit auaricia ſubiecto ſuo: q̄ in magna parte patebūt. ſi oſtendantur mala: que faciūt diuicie amatoribus ſuis. vnde de illis aliquomodo dicemus. Et eſt primum malum: ꝙ inquināt amatores ſuos. ideo luto comparantur. Abacuc. ii. vbi dicitur. Vſquoque aggrauat contra ſe denſum lutum. Et Eccle. xii. vbi dicitur. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Et Eze. vii. Sterquilinio cōparantur. vbi dicitur. Aurum eorum in ſterquilinium erūt. Sterquilinū diſperſum vtile eſt. Agros enim fructificare facit: aggregatum vero non eſt vtile. niſi ad inquinandū ⁊ ad fetorem inferendum. ſic diuicie diſperſe hominem iuuant. congregate vero amatorem ſuum inquinant. Quod deus voluit inter vacuus ignaret: quando voluit: vel ordinauit: vt argentum: ⁊ cetera metalla precioſa: contingentes ſe etiam corporaliter inquinaret. Ad eandem inquinationē pertinet: idem legitur. Prouerbiorū. xxviii. Qui feſtinat ditari: ꝙ ñ erit innocens. Ditari feſtinat illo: qui in mundo iſto: qui locꝰ eſt paupertatis: ⁊ exilij: vult ditari. vnde ⁊ in Eccleſia. xi. Si diues fueris: non eris immunis a delicto. Et Oſee. ix. De amatoribus diuiciarū. Facti ſunt abhominabiles ſicut ea que dilexerunt. Et Seneca. Multum etiam diuiciarum contubernio. nō corrumpi. Diuicie dei obliuionem inducunt. Unde Gene. xlviij. Effraym. ⁊ Manaſſe dicunt̄ fuiſſe fratres germani. Effraym interpretatur fructificans: per quem diuiciaſ intelligimus: ⁊ Manaſſe obliuio: abundātia diuiciarum: ⁊ dei obliuio: ſocietatē habent ad inuicem. Que ſocietas innuitur in Deute. vbi legitur. Deꝰ tuꝰ introducet te in terram bonam. terram riuorum. Et ſubiungitur. Abſqꝫ penuria commedes panē tuum: ⁊ rerum omnium abundantia perfrueris. Deinde ſequitur. Obſerua: ⁊ caue. ne quando obliuiſcaris domini dei tui. valde enim turpis eſt inquinatio: q̄ diuicie faciunt. vnde Tullius. Deterius auaricia vicium nullum eſt. Nec ſolum vnam maculāt inquinant diuicie: immo ſecum vniuerſitatem inducunt viciorum. ¶ Primo ſuperbiam. Unde xxi. Eccleſiaſt. Domus: que nimis eſt locuples: annullabitur ſuperbia. Secundo iram. Unde Gene. xiii. Facta eſt rixa inter paſtores Abraham: ⁊ paſtores Loth. Erat enim ſubſtātia eorum multa: ⁊ nequibant habitare ſimilis. ¶ Tertio inuidiam. Unde Prouerbio. vigeſimoſeptio. Videtur qui feſtinat ditari: ⁊ inuidet aliis ignorat ꝙ egeſtas ei ſuperueniat. Et Greg. dicit. De viro iuſto per hoc: quod in terris nihil appetit: alienis profectibus inuidere neſcit. ¶ Quarto accidiā. Unde Ieremi. quadrageſimooctauo. Fertilis fuit. Moyab. ado. ſ. r. t. ſ. ⁊c. ¶ Quinto vicium gule. vnde Luce ſexto. Homo quidam erat diues ⁊. c. e. ſ. ⁊c. Et eiuſdem duodecimo: Aia mea multa h̄ es repoſita in annos plurimos requi. eo. bi. ¶ Sexto luxuriam. vnde xlvii. Eccleſi. dicitur ad ſal. Collegiſti quaſi auricalcum aurū: ⁊ compleſti quaſi plūbum argentum. Et poſt ſequitur: ⁊ inclinaſti femora tua mulieribus. ¶ Secundum malum ꝙ faciunt diuicie: eſt detento ī peccato. Et ideo comparantur luto: vt ſupra ⁊ butumini in Gene. vbi legitur. quod vallis ſilueſtris habebat multos puteos. bituminis: vallis ſilueſtris eſt. vallis huius miſerie: que diuerſa genera diuiciarum habet. quemadmodum bituminis corda hoīum detinent. Ad hoc pertinet illd: ꝙ dicit Augu. Domine ea tenebant me longe a te: q̄ non poteram poſſidere ſine te. Et illud. Eccle. Qui diligit aurum: non iuſtificabitur. Et illud Iere. vigeſimoſecundo. Locutus ſum ad te in abundantia tua: ⁊ dixiſti non audiam. ¶ Tertiū malum: ꝙ diuicie fa. ē. ꝙ poſſeſſores ſuos ſpoliant. Bona enim tēporalia ſecundum Auguſtinū: bona viſcata ſunt. Ideo dicit Seneca. Quiſquis ingt volet tutam agere vitam iſta viſcata beneficia deuitet. Sicut ergo virge, viſcate: aueſ ſpoliant plumis ſuis. ſic bona temporalia ſpoliant homines pennis virtutum. ⁊ plumis ſanctarum meditationum: ⁊ ſanctorū deſideriorum. Sicut etiā ſpine oues lana ſpoliant: ⁊ interdum excoriant: ita vt a muſcis moleſtentur: ſic dic corda hominum excoriāt: ⁊ faciunt ea moleſtari a muſcis diuerſarum ſollicitudinum. De quibus muſcis legitur. Eccleſia. x. Muſce. mo. per ſu. um. Et Exo. octauo. Et venit muſca grauiſſima in domo pharaonis: ⁊ ſeruorum eiꝰ. Et Grego. Nihil laborioſius q̄ terreniſ deſideriis eſtuare: nihil quietius. q̄ in hoc mundo: nihil appetere. Hinc eſt: ꝙ Iſrael cuſtodiam ſabbati accepit in munere. Egyptus percutitur muſcarum multitudine: Adeo autem ſpoliant diuicie amatores ſuos: ꝙ interdum etiam brace continentie non remanent eis. vnde Iеremi. decimo octauo Copatruit lumbare. Iеrem. ad Eufratrem. Adeo etiam iterum ſpoliant eos: ꝙ etiam cor eis non relinquunt. immo:

vbi theſaurꝰ coꝝ ē:coꝛ eſt eoꝝ. Mirum ēt
eſt.q̄ıo ſapiētes mundi vocātur illi:cū mū
dus ita ſpoliet eos. Mirum ēt eſt:q̄ıo non
ceſſent ludere cū mundo:cū iceſſanter ꝑdi
derūt cuꝫ eo. Sed de ludo caleſacti:neſciūt
ſubtrahē ſe ludo: Et id iꝰ. Sic ne ꝑdiderit
ñ ceſſat ꝑdē luſoꝛ. ¶ Quito mō debilitāt
diuicie. ¶ Debilis ē enim hō diues:⁊ ad
ſuſtinendum:⁊ ad pugnandum.⁊ ad bene
operandum. Ad ſuſtinēdum adeo debilis
eſt.vt ad ſibilum vnius verbi:de altitudīe
virtutū deijciatur. ¶ Et ſi aliquā īfirmita
tem:in aliquo viderit:fere inſanit. vnd̄ Se
neca. Regum nobis animos induimus.nā
illi obliti ſue ībecillitatis:aliene deſeuiunt:
quaſi iniuriam acceperint. Ad purgādum.
ēt debiles ſunt. vnde Jer.xlvi. Ad aquilo
nem iuxta fluuium Eufratem victi ſunt.
⁊ corruerūt. Unde legitur. quod exercituſ
Alexādri deuicto Dario.ſpoliis vltra mo
dum ditatus.paulopoſt cum hoſtibus ite
rum ꝯgreſſus:deuictus eſt. Quibus vidēs
Alexander ſpolia omnia:que ſui acquieſce
rant:iuſſit cōburi dicenſ. Quādiu ſine pecu
nia fuerunt:non erat qui eis reſiſteret:.ſed
auro ⁊ argento onuſti deſides:⁊ pigri effec
ſunt. Quibus amiſſis:foꝛtiter ſicut ante pu
gnauerunt. ¶ Debiles ēt ſunt diuites ad
bene operandū. De illis enim verum ē qđ
legitur.in ps. Pedes habent:⁊ nō ambu
labunt:⁊ nō clamabūt in gutture ſuo. Jlle
qui multum poterat laboꝛare:antequā fieret
epūs:factus epūs nō pōt ire.nec cantare. nec
aliud bonū facere. ¶ Quito loco affligunt
dic.amatoꝛis ſuos,vñ Eccle.x. Laboꝛ ſtul
toꝛum:affliget eos:qui neſciunt in vrbem
peregre.i.in paradiſum. Affligunt aūt eos
quaſi continue.vnde eccle.ii. dicitur đ aua
ro. Cuncti dies eius doloꝛibus:⁊ erumnis.
pleni ſunt:nec per noctem mente requieſcit.
Et eiuſdem.v. Saturitas diuitis non ſinit
eum doꝛmire. Et in eccle.dicitur de auaro.
ꝙ triſticia erit ſuper menſam ſuam. Et phs
dicit de ipſo. Nihil infelicius īſcipiente foꝛ
tunato. Itē3.phs. Nihil grauius potes im
precari. cuiuis inimico.quā auariciā. Qua
ī preſenti uexante.coꝛ eius dura patitur
toꝛmenta.⁊ in futuro eterna ſupplicia ꝓme
retur. Hoc ſignatum ē in h:quod Abel legi
tur frater fuiſſe Cayn. Abel. Luctus. Cayn

poſſeſſio interpretaꝛ. Abel ergo ⁊ Cayn fra
tres ſunt.quia luctus ⁊ poſſeſſiones coniūcte
ſunt. Idem figuratum ē in hoc:ꝙ Tyrꝰ le
gitur fuiſſe filia Sydonis. Tyrus enī inter
pretatur āguſtia. Sydon Uenatio:venatō
aūt cupidoꝝ anguſtiā afflictionē ī eis pa
rit. ¶ Sexto loco faciūt diuicie.quādā ſtultā
fiduciaꝫ:⁊ preſumptionem. vnde ī ps. Ego
dixi in abundantia mea:non mo.in eternū
vnde eccle.xi: Inueni requiem:⁊ non man
ducabo de bonis meis ſolus. Et neſcit qđ
tēps pretereat:⁊ moꝛs appꝛopinquet:⁊ reli
quat omnia aliis ⁊ moꝛiatur. ¶ Ultio lo ın
ficiūt anime cōtēplationē. vnde Gene.48.
Jacob īgrediente effrata moꝛtua eſt Ra
chel. Effrates interpꝛetatur ſterilis.⁊ ſigni
ficat diuiciarum habundātiam. Iſta eadē
mala que diuicie faciunt:facit per ꝯſequēs
ipſa auaricia que eos cōgregat.

¶ De his q̄ ſcriptura ꝯparat auaris. viii.
Reter iſta mala ſunt ēt alia duo q̄
p facit auaricia. ¶ Primū ē ꝙ ꝯtur
bat auarū:⁊ totā eius domū. vnde
Prouer.xv. Cōturbat domū ſuā:qui ſecta
tur auariciā. Domus ibi pōt accipi.vl' pro
domo cōſcie:vel pꝛo domeſticis. ¶ Secm
malum ē īgratitudo. vnde Seneca. Nullū
malum hꝫ cupiditas maius:quā ꝙ ingrata
eſt. Idē Quiſquis de accipiendo cogitat.
oblitus eſt accepti. Cum deberet auarus re
gratiari deo de bonis:q̄ iā accepit.ipſe ob
litꝰ acceptoꝝ:đ acquirendis cogitat. ¶ Oc
tauo ſa.ad deteſ.auaricie.ea quibꝰ ſcriptu
ra auarum comparat. Primo aūt cōparat
ſcriptura auaruꝫ inferno:⁊ moꝛti. Unī Aba
cuc.ii. Dilatauit quaſi infernꝰ aīam ſuā.
⁊ ipſe quaſi moꝛs.non adimplebitur. vnde
ī pſona auaroꝝ dr̄ in Prouer.i. Degluti
mus eum.ſicut infernus viuentem. Et Je
re. Auarus ē ſicut īfernus. Inſaciabilis.n.
eſt. Et quo amplius rapit ⁊ deuoꝛat:eo am
plius rapere ſitit.ꝙ ꝑdat. Cōparatur etiā
auarus mari. Omnia enim flumina intrāt
ī mare:⁊ ñ redūdat mare. Ut lr̄. Eccl.i. Sic
nec diuicijs auarꝰ redūdat. Cōparatur ēt
auarus cani. Unde Sene. Uidi aliquā ca
nem miſſo a domino fruſto panis.vel car
nis:aperto oꝛe captantē.quicquid accipit.
protinus integrum deuoꝛat:⁊ ſemꝑ ad ſpē

ad ſpē uenturi ihiat. Idem accidit nobis.
Quicquid expectantibus nobis foꝛtuna
ꝓiecit.id ſine vlla voluptate. adimittimꝰ
ſtatim:ad rapinā alterius erecti:⁊ attenti.
Cōparatur etiā auarus talpe:eo ꝙ niger
ſi ꝑ nequiciam.cecus per auariciā:⁊ hēns
diuerſos tumulos. Tot tumulos habꝫ aua
rus.quot poſſeſſiones amat. Comparaꝛ ēt
auarus aranee. Aranea telam facit:ut mu
ſcas capiat. Muſce:que pungunt,diuicias
ſignant. Ad quas capiendas totū ſtudiuꝫ
eſt auari.vnde ī Iſa. telas aranee texerūt.
¶ De exemplis que faciunt ad deteſtatōēꝫ
auari. ix.
Uno facit ad deteſtationē auaricie
a exempla ſanctoꝛum:⁊ phoꝛuꝫ. De q
bus pauca ponemus. Primum āt
exemplum ē. Gen. xiiii. Ubi regi ſodomoꝝ
dicenti Abꝛaham da mihi animas: cetera
tolle tibi. Rn̄dit. Abꝛaā. Leuo manū meā
ad deū excelſum:poſſeſſoꝛē celi ⁊ terre:ꝙ a
filo ſubtegminis:vſqꝫ ad coꝛrigiaꝫ calige:
non accipiam ex omnibꝰ:que ſunt tua.⁊c.
Secundum exemplūꝫ eſt.xxxiii. Eiuſdem.
Ubi Jacob volenti dare munera. Eſau.
Rn̄dit Et Eſau. Hēo plurīa frē mi:ſint tua
tibi. Tertium eſt. Exod.xxvi. Ubi artifices
tabernaculi dixerunt Moyſi. Pl' offert po
pulus.quā neceſſarium ſit. Dixit ergo Moy.
preconis voce. Nec vir.nec mulier. quicquā
offerat.vltra in opere ſanctuarii. Quartū ī
numeri.8.vbi dicit Balaā. Si dederit mihi
Balaac domuꝫ ſuam plenā argenti:⁊ auri
non potero mutare.verbum dñi. Quintum
eſt. Primo Re. Ubi dicit Samuel. Loqui
mini de me coꝛam domino:ſi de manu cuiꝰ
quā munus accepi. Sextum eſt.ii. Re. in fine
vbi dicit Dauid ad Oꝛnam. Ne quāquā fiet
vt uis:ſed emam pꝛetio a te aream tuam.
Septimum eſt.in Johanne.vbi dñs dicit.
Uenit pꝛinceps mundi huius ⁊ in me ñ hꝫ
quicquā.vbi dicit Glo. Noluit habere quod
perderet.venit pauper:ne haberet diabolꝰ
quid auferet. Octauum eſt. ii. ad Coꝛin.
Gratis euāgelizaui uob ⁊c.qꝛ cū eſſeꝫ apđ
vos.⁊ egerem nulli onerouſus fui. Item in
act:⁊ Paulus.argentum ⁊ aurum:⁊ veſtē
nullius concupiui.ſicut ipſi ſcitis.quoniam
ea que opus erant mihi.⁊ his qui erāt me
cum:miniſtrauerunt manus mee. Et idem

Opoꝛtet meminiſſe vbi dñi Jeſu:qm̄ ipſe
dixit. Beatius eſt dare quā accipere. Aliud
exemplum eſt.ꝙ ponit Jeroni.de quodam
pho.qui ꝓficiſcens ad phophandū Athe
nas. magnum pondus auri ſecuꝫ detulit.
In via aūt ſecum deliberans.⁊ ꝯſiderans
ſe non poſſe ſimul virtutes ⁊ diuicias poſſi
dere:pꝛoiecit a ſe aurum inquiens. O diui
cie abite:ſitis procul a nobis. Aliud exem
plum diogenis in dolio degentis.qui locu
pletem ducebat paupertatem. Ad quē Ari
ſtippus Aulicus.cum mundaret olera ſua
accedens ait. Tu cum ſapiens ⁊ phs ſis:ſi
mihi credidiſſes.⁊ regibꝰ ſeruire voluiſſes
non olera tua lauares.ſꝫ in aula ſummi pn̄
cipis mecum maneres. Cui reſpondēs ait.
Si mihi credidiſſes:⁊ paupertate mediocri
ter ſcires uti:non opoꝛteret te regibꝰ adu
lādo mentiri. Hic cū uidiſſet quēdam bibe
re cum manu ad fontem.ait neſciebam na
turam dediſſe mihi cyphum. ⁊ paruulum
vas quo bibere ſolebat.ad lapidem cōfre
git. Aliud exemplum ē btī Thome cantua
rienſis:qui inſtituēs cācellariū ſuū. iuramē
to eū aſtrixit:ne vnquā aliqđ vſqꝫ ad capitu
lum in admīſtratiōe cancellarie accipꝫ.

¶ De ſpēbus auaricie.⁊ pꝛio vſure. x.
Icto de his q̄ ꝑtinet ad deteſtatō.
d auaricie ī cōmūi dicēdum ē.đ ſpē
bus eius. Inter quas pꝛio dicemꝰ
de vſura:⁊ h oꝛdine. Primo dicemꝰ đ his
q̄ faciūt ad deteſtatōꝫ.huiꝰ peccati. Secū
do de ſpēbus eius. Tertio tangemꝰ aliqđ
de reſtitutione vſuraꝝ. Ad deteſtatōēꝫ ꝓo
huius pcti:ſunt teſtia ſcāꝝ ſcripturarum.
Quoꝝ primū eſt.xxii. Exodi.vbi ſic legitur.
Si pecūiā mutuā dederis pauperi meo q
eſt tecū nō vrgebis eum quaſi exactoꝛ:nec
vſuris oppꝛimes. Secūdū eſt.xxv. Leuitici
Pecuniam tuā ñ dabis fratri tuo ad vſu
ram:⁊ frugum ſuꝑabundantiam ñ exiges
Tertiū ē.xxiii. Deutero.vbi ſic legitur. Fra
tri tuo abſqꝫ vſura id quo indiget:cōmo
dabis:ut benedicat tibi deus ī oī opere tuo
in terra quā ingredieris poſſidendā. ubi īſi
nuatur quanta ſit utilitas mutuanti fratri
ſuo.bene dicit.n.dñs ei ī oī ope ſuo. Quar
tum eſt.ii. Eſee.vi. Ubi ſic legitur Uſuras
a fratribus veſtris non exigatis. Aliud,te

in tabernaculo tuo ꝛc. Et ſubiungit dñs:
Qui pecuniã ſuã non dedit ad uſurã. Ta
bernaculum ẽ habitatio militãtium. Uñ ſi
gnũ militantẽ eccleſiã. in qua nõ vult de⁹
quieſcere vſurarios. vnde ipſe legitur euer
tiſſe menſas nummulariorũ: ꝛ eas effudiſſe
ꝛ eos eiecisse. Et tamen nõ recipiebant ma
nifeſtas vſuras: ſꝫ munuſcula fructuũ: vltra
ſortem accipiebant. Aliud teſtamentum ẽ
Eze. xviii. Ubi ſic legitur de viro iuſto. Si
ad vſuram non cõmodauerit. ꝛ amplius nõ
acceperit ꝛc. Sc̃do. faciũt ſex ad deteſtatõ
nem vſure. ſtulticie: quibus laborat vſu
rarius.

Nota. ſex ſtulticias vſurarum.

Primo eſt cum vehementer deſide
ret fenerari. Non vult tamen cum
domino fenerari: ꝙ poſſet facere ſine
peccato: ꝛ cum magno lucro: ſed ibi feneraꝛ
vbi paruum eſt lucrum. ꝛ magnum pctm̃.
vnde Augu. Miſer homo cur feneraris ho
mini. Fenerare dño ꝛ centuplum accipies.
vitam eternã poſſidebis. Sc̃da ſtulticia
eſt: ꝙ ipſe accipit pecuniam ad vſuras. cũ
non egeat: ꝛ ſuper melius pignus: ꝙ habet
Melius pignus ꝙ ipſe habet: ẽ anima: ſup
quã ipſe accipit. quicquid vltra ſortem acci
pit. ꝛ ad magnam vſuram ponit. De qua
vſura dicitur. i. ps. Ex vſura. ꝛ iniquitate re
dimet animas. e. i. a pena ꝛ culpa. Dicitur
autem pena vſura: quia pena excedit culpã
cum peccatum momentaneum eternaliter
puniatur. Tertia ſtulticia eſt. ꝙ large expẽ
dit ſuper ſeipſum largius etiam ꝙ̃ expẽde
ret ſup deterius pign⁹ qđ hẽat. vnde ſimi
lis eſt aialibus ẽptis a carnificib⁹ que ad
occiſionem impinguantur. Pro quibus ſi
aliqua carnifex expẽdit. ſup ipſa expẽdit:
Ad hoc pertinet. quod legitur. xii. Jere. Cõ
grega eos quaſi gregem ad victimam. Sci
fica eos in die occiſionis. i. ſepara eos tãꝙ̃
ea que ſolent imolari. Et in Eccle. dr̃ ꝺ tali
deus parauit eũ ad triumphũ. Quarta ſtul
ticia ẽ: ꝙ ſcienter mortifera eſurit. ꝛ quodã
modo ſuggit. Uñ cõparaꝛ ſanguiſuge. que
membro tumido appoſita prauũ ſanguinẽ
ſuggit. Et dum membrum a tumore ſanat.
ſibi ipſi eſt mortis occaſio. ꝛ a quibus poti⁹
ſibi deberet minuere: ſi iam ea haberet: ad

magnitudinẽ inde vero hui⁹ ſtulticie facit
ꝙ ſi habet tãquã nisi man⁹ maculatas.
ꝛ mortem anime ſue. Sicut. n. dr̃ in Job:
diuicias quas deuorauit euomet. ꝛ de ven
tre illius extrahet illas deus. Quinta ſtulti
cia eſt: ꝙ omnem viam paradiſi obſtruit
ſibi vſurarius. Uias miſericordie obſtruit.
quom a paupere petente a ſe mutuum ꝑ
tit donũ. Et qđ pl⁹ ẽ. ꝛ vult ſibi ab eo dari
cui potius debuit dare. viam virtutis ob
ſtruit quom dicit ſe amore pauperi facere
cui accõmodat pecuniam que inceſſanter
pauperem comedit. Sexta ſtulticia eſt. ꝙ
vſurarius laborat in fine vite ſue. De qua
Jere. xvii. legitur. Et in nouiſſimo ſuo erit
inſipiens. Hec eſt ſumma ſtulticia. que eſt
in nouiſſimo vite cũ non poſſit homo poſt
ea de ipſa penitere. Attenditur autem iſta
ſtulticia in hoc ꝙ cum deberet vſurarius ꝺ
diuiciis facere ſibi medicamenta. inde ſibi
facit vulnera. potius vult inde vti in mor
te filiorum ſuorum. qua ſibi inde mederi.
Aliter etiam inſipiens eſt vſurarius in no
uiſſimo ſuo. quia circa vitam futuram. que
nouiſſima eſt inſipiens eſt. de ipſa ſibi non
prouidens.

De multiplici iniquitate vſure.

Tertio loco facit ad deteſtationem
vſure: multiplex iniquitas: ſiue iniu
ſticia. que eſt in vſurario. Prima eſt
eſt iniquitas: ꝙ ipſe vendet ꝙ inter omnia
tranſitoria maxime voluit de⁹ eſſe cõmune
oĩbus abſqꝫ perſonarũ acceptione. Lux. n.
diues de aliis rebus plus hẽat: vel meliō
res eas hẽat. ꝙ̃ pauper de ſolo tpe non
poteſt hẽre. niſi id idem: ꝙ pauper. Nõ põt
enim eſſe niſi vnicum tp̃s ſimul. ꝛ ſemel. ma
gna igitur iniquitas eſt: cũ vſurarius pau
peri vendit. ꝙ omnibus cõe eſt. Jdeo iuſto
dei iudicio. in temporis indigentia: frequẽ
ter punitur vſurarius. cum id vendiderit:
vel quia viri impii non dim idiabunt dies
ſuos. vel quia differt cõuerſionẽ ſuã: ꝙ̃diu
põt. Et ſic licet diu viuat. tamen ſemꝑ ĥꝫ
tp̃is indigentiam. vnde de ipſo verũ ẽ: qđ
legitur in eccle. Jn tp̃e redditionis poſtu
labit tẽpus. Aliter etiam punitur vſurari⁹
pro temporis venditione. Cum enim vẽdi

derit requiem noctis. ꝛ lucem diei. merito
illis carebit. vnde fatuus eſt ſacerdos. qui
cantat pro eo: requiem eternam ꝛc. cum pe
ꝛ vſurario reſtitui ꝙ vẽdidit: precipue cũ
vſurarius precium ſoluere noluerit. Scriptũ
enim eſt Eze. vii. Qui vendit. ad id qđ uẽ
dit nõ reuertetur. Sc̃da iniquitas ẽ qđ vẽ
dit paupi. id qđ ei dꝫ lege triplici. i. lege nẽ
Moſaica. ꝛ euãgelii. Lege nature dꝫ diues
pauperi mutuũ. ꝙ ꝯtinetur in illo mãdato
Quecũqꝫ vultis vt faciant nobis hoies: ea
dem facite illis: hanc legem videntur inple
re et creature inalate. Fluui⁹ enĩ inueniens
vacuitatẽ fouee. nõ ꝑtranſit donec eã reple
uerit. lege aũt moſaica dꝫ diues mutuum
pauperi. vt pꝫ ex diuerſis teſtimõiis ueꝰ le.
prius poſitis. Lege etiam euangelica dꝫ ꝫ
idem illi iuxta illud. Jac. vi. date mutuũ ni
hil inde ſperantes. ꝯtra quãt iniquitas eſt: ꝙ
vſurarius. qui non eſt niſi cellerarius: uen
dat pauperi illud: quod deus ꝑcipit ei da
ri. Tertia iniquitas eſt ei⁹ ꝙ vult illud: ꝙ
eſt circa naturã: vel rõnem. Uult. n. ꝙ pecu
nia. quã paupi acõmadat: ad ꝯmodũ ſuũ.
apd pauperẽ operetur. Et ſic eũ accõmoda
re ſic alicui pecuniaꝫ. ad eius ꝯmodũ darꝰ.
Ip̃e ſimul vult cõmodum pecunie paupe
ri dare. ꝛ ſibi retinere. ꝙ ꝯ rõnem eſſe vide
tur. Preterea cum pere in rebus. que non
uiuũt eẽ ſi hẽat ipſe: nihilominus vult nũ
mos ſuos: qui non uiuunt ſingulis diebus
vel menſibus. alios nũmos pere. ꝙ contra
naturam: ẽ ꝛ frumẽtum in archa: uel iaꝫ cõ
ſumptum vult parere ſibi aliud frumentuꝫ
vult etiam pecuniam illam ſibi oꝑari dum
quieſcit. Quarta iniquitas eſt ꝙ vult pau
peri locari pecuniam: que iam pauperis ẽ
Cũ. n. mutuũ dicatur quaſi de meo tuuꝫ.
pecunia illa iam ẽ pauperis. ꝛ ſi ammittitꝰ.
pauperi ãmittitur. nec ad eãdemqꝫ ſoluen
dam tenetur. Quinta iniquitas eſt: ꝙ con
tinue deuꝫ offendit: ꝛ continue diabolo ſer
uit. alii peccatores interpollate deũ offen
dunt. Fornicator. n. quandoqꝫ per menſeꝫ
non cõmittit peccatum ſuum: pluſꝙ̃ ſemel.
ſed vſurarius abſqꝫ treugua: vel pace. deũ
cõtinue impugnat: ꝛ de die: ꝛ de nocte dia
bolo ſeruit. cum dñs uix inueniat qui ꝑ di
midium temporis ei ſeruire velit. Sexta ini

quitas eſt ꝙ toti curie celeſti contumeliam
facit: nõ ne videtur ꝯtumeliaꝫ facere alicui
ſancto. qui peccatum mortale committit in
loco ſibi dedicato. Sic ei cõtumeliam facit
qui in die ei dedicato peccat. vnde cuꝫ vſu
rarius peccatum vſure omni die committit
manifeſtum eſt: eum contumeliam facere. ꝛ
deo ꝛ vniuerſis angelis: ꝛ ſanctis eius. Et
ideo deſtitutus eſt auxilio omnium iſtoruꝫ
vnde cum dicitur domine ieſu miſerere hu
ius vſurarii. poteſt reſpondere. ꝙ nec miſerebor
eius. q nec in ipſa die. qua per aſſumptõeꝫ
hũane nature me fratrẽ eius fecit: honori
meo pepercit. nec etiam in ipſa die. ꝙ̃ pro
latrocinio ſuo ſuſpenſus ſum. Similiter ſi
dicatur ſancto petro. orã pro vſurario iſto:
poteſt reſpondere omnes feſtiuitates meas
violauit: nec in vlla earum honori meo pe
pcit. Sic poteſt dicere beatã virgo. ꝺ quat
tuor ſuis feſtiuitatibus. Sic cũ dicitur oẽs
ſancti orate pro vſurario iſto. poſſunt re
ſponderꝰ. Una feſtiuitas in animo nobis ꝯ
ſecrata eſt: hãc vſurarius explorauit l qua
ſola nobis omnibus contumeliam irroga
uit. nec honori omnium noſtrum pepercit.
Jdeo poſſunt reſpõdere omnes angeli ſi
precepto dei interfectus eſt Nume. xv. Jlle
qui ligna in ſabbato colligebat. quomõ tol
leratur vſurarius ꝙ omni die: ꝛ in natali:
vel paſcha facit ꝙ peius eſt. ꝙ̃ ligna colli
gere. Septima iniquitas eius iniquitas. ꝙ
a fratre ſuo. ſcilꝫ chriſtiano: vſuras accepit
quod iudeus non faceret. Jude⁹ eniꝫ abſ
qꝫ vſura iudeo accomodat. Octaua eniꝫ
iniquitas eſt: ꝙ quicquid habet vſurariuſ
quodãmodo dentes ꝛ fauces habet. ꝛ ho
mines comedit. Frumentum eius. quod a
deo certum eſt: vt comedatur: homines ꝯ
medit. Nummi etiam eius. hominem com
medunt. vnde vulgariter dicitur. Ego de
beo. xx. lib. Ad vſurarios: qui me commo
dunt. Nono iniquitas eſt: ꝙ cum gaudio
ꝛ riſu commedũt ꝛ bibunt lachrimas pau
perum. Decima eſt ꝙ ipſo beneficio paupe
ris ad eius deſtructionem utuntur. dum
hoc: quod ei dederit pauper: ultra ſorteꝫ fa
ciunt ꝛ inde vſuras exigunt. xi. Jniquitas
eſt: ꝙ tunc legem dñi datam Gene. iii. Jn
ſudore vultus tui. ꝑ ipſe plus ceteris vult

vult cõmedere: ⁊ bibere: ⁊ tam̃ ſine labore.
alij laborauerũt: ⁊ ipſe intrat in labores eo
rũ. Ad vſurarios pertinet: qḋ dr̃ in pſ. In
labore hominũ nõ ſunt: ⁊ cũ hoĩbus non
fla. ℭ Duodecimo eſt: q̃ peccato ſuo finem
nõ ponit. Fornicator in momẽto peccatum
ſuũ explet: ſed vſurari⁹ cũ accomodat. iiij.
Pro. v. v. Nõ imponit aliquẽ terminum
peccato ſuo. nec etiam. vult pecuniam ſuã
ſibi reddi.

ℭ Duodecimo alia que faciũt ad deteſta-
tionem vſure.

P Oſt predicta ſunt. xij. Que fa.
ad dete. vſu. ℭ Primũ ẽ: q̃ vſu
rarius ẽ latro. vñ de⁹ in euãge-
lio cũ eijceret nũmularios de templo: qui
p̃ mãnuſculis fructuũ: pecuniã offerẽtib⁹
accomodabãt: vocauit eos latrones. dicẽs
Scriptũ eſt. dom⁹ mea domus. o. vo. vos
aũt fe. il. ſ. la. In hoc etiã deterior ẽ alijs la
tronibus: q̃ domeſticus ẽ. Nulla enim pe
ſtis efficatior ẽ: q̃ familiaris inimicus ſicut
ſapiẽs dicit. Et nulle ſunt occultiores inſi-
die: q̃ q̃ latent ſub ſimilitudine officij.
Multo plures exheredãt vſurarij. ⁊ depau
perãt: q̃ fures: Fur ſolũ occulte ſpoliat ho
mines: ⁊ de nocte: ſed vſurarius ſpoliat ho
mines ⁊ occulte: ⁊ manifeſte: ⁊ de die: ⁊ de
nocte tã potẽtes: q̃ paupes. ℭ Scdm eſt:
q̃ ipſe eſt ꝓditor. Satis enim libent confert
paupi bñficiũ mutui hac intẽtiõe: vt exhe
redet eum a vinea bona: ſi quã hz: vel bo-
na poſſeſſione. Et hoc facit tã amico: q̃ ini
mico: ⁊ etiam fratri. Si hz vſurarius fratrem
minus diſcretũ. primo tradit ei pecuniam
mutuo ſup poſſeſſiones ſuas poſtea exhe
dat eũ. ℭ Tertiũ eſt: q̃ ipſe ẽ quaſi homici
da: q̃ paupib⁹ aufert vitam ſuã. vñ. xxxiiij.
Eccle. Panis egentiũ vita pauperum ẽ: q
defraudat illũ: hõ ſanguinis eſt. Nec ſolũ
homicida eſt vſurarius: quãtũ ad paupes
q̃bus aufert vitam ſuam. immo etiã quã
tum ad filios proprios: quos ſpũaliter in-
terficit: vnde in Oſee. effraym ducit ad in
terfectionem filios. ℭ Quartũ eſt: q̃ in ali
quo Iuda eſt deterior. de Iuda. n. legitur
xxvij. Math. q̃ penitentia ductus retulit
xxx. de ſed vſurari⁹ quãdiu viuit: nõ vult
reſtituere. ℭ Quintum eſt: q̃ ipſe eſt deteri
or inferno. Infernus vero in paſſiõe domi-
ni que ſua non erãt: reſtituit. Uſurari⁹ cum
audita dñi paſſiõe: nõ vult aliena reſtitue
re. ℭ Sextũ eſt: qḋ valde ſimilis eſt diabo
lo. Sicut enĩ officiũ diaboli eſt peccare: ſic
officiũ vſurarij ẽ illud: qḋ ẽ pure peccatum.
ipſe facit peccatũ negotiationũ: ſicut ⁊ me
retrices. Aliã negotiationẽ. vel artem non
nouit vſurarius: niſi vſuras accipere. In h
etiã diaboco ſimilis eſt: q̃ quantũ ad mu
tuũ nõ dormit: denarij enim: quos mutuo
dedit: inceſſant operãt. Sic ergo diabol⁹
nõ dormit Job. xlij. Qui me comedũt nõ
dormiũt. ℭ Septimũ eſt q̃ vſurarius ſimi
lis ẽ bufoni: q terra paſcit: ⁊ de vinea cir
cũ florere incipit: nõ valẽs eius odorem ſu
ſtinere. Sic vſurarius terrenis paſcit: ⁊ de
lectat: ⁊ ab eccleſia exit ad odorẽ ſibi diui
ni. Si enim preſentit: qḋ ſmones debẽt ibi
fieri. fugit audire in alia eccleſia miſſã: cum
poti⁹ deberet intrare. ſi extra eccleſiã eẽt.
Quom ſcriptũ ſit. xxiiij. Eccle. de ſacra ſcri
ptura. Quaſi balſamũ admixtum odor me
us. ℭ Octauũ ẽ h: qḋ vſurari⁹ nocte ⁊ die
in infernũ tẽdit. Unde mirum eſt: ſi cito
non ꝑueniat cum continuitas ambulandi
multum faciat ad h: q̃ aliqs ad locum: ad
quẽ tendit ꝑueniat cito. vñ vetula vna
aliquñ eque cito venit ad ſanctum Jacobũ
ſicut vnus fortis ambulator eo q̃ cõtinue
incedebat. ℭ Nonum ẽ hoc: qḋ vſurarius
videtur ſimilis. xl. Peccata vſure in diuer
ſis locis exercere: quod fornicator nõ facit.
Fornicator enim non committit ſimul niſi
ſi fornicationem vnam. ⁊ in vno ſolo loco.
ℭ Decimũ eſt hoc: quod vſurarius nõ au
det nomen ſuum coram hominibus confi
teri. quom alij homines qui alicuius ſunt
officij abſq; omnium erubeſcẽtia illud cõ
fiteantur. ℭ Decimoprimũ eſt hoc: qḋ vſu
ra quaſi cancer eſt: ⁊ quaſi morbus conta
gioſus. vnde l pſ. Scrutetur fenerator o. ſ.
eius. Contagioſum vero eſt: quia val
de periculoſum eſt ab vſurario aliquid ac
cipere niſi in quibuſdã caſibus. vnde Jer.
Cauendum eſt nobis maxime ne ab his
accipiam⁹ munera: quos nouerĩus viuere
de lachrymis pauperũ: ne dicatur nobis
Si videbas furem. currebas cum eo. Unde
legitur in vita beati fulci q̃ cum ipſe mor
tuus eſſet obijecit ei diabolus: q̃ veſtem

a quodã vſurario accepiſſet. Et reſtituit eũ
dñs vite: vt culpã illã corrigeret. Diabol⁹
ei ſic eum ꝑcuſſit: vt p̃ totã vitã ei⁹: veſti-
gia aliqḋ ꝑcuſſionis in eo appareret. Con
tagioſus etiã apparet eſſe morbus iſte ex
hoc qḋ tm̃ creuerit. Antiquus enim in tota ci
uitate vix inueniebat vnus fenerator: ⁊ il-
le nõ fenerabat niſi data fide: q̃ nõ publi-
caret. De quo ſi forte praua oriebat ſuſpi-
cio: dicebat domus eius domus diaboli ⁊
vinea ei⁹ vinea diaboli: ⁊ ſic de ceteris re-
bus eius. Oſculũ pacis nõ dabat ei ĩ miſ-
ſa. Ignis a vicinis in domo eius: nõ ſume
bat. Pueri ad ei⁹ occurſum expaueſcebãt:
⁊ alteri eũ digito demõſtrabat. Noſtris
autẽ tpibus ſunt hoĩes tã deteſtabiles cubi
cularij ꝑncipum: ⁊ p̃latorum eccleſie ⁊ ab ho
minibus eis aſſurgit.

ℭ Multiplex pena q̃ punit dñs vſurarios

D Uodecimũ ẽ multiplex pena: q̃ dñs
vſurarios punit. ℭ Prima pena eſt:
q̃ ſpoliant: a tyrãnis ſicut ipſi ſpo-
liant pauperes. vñ ꝓpha Iſa. Ue q̃ preda
ris: nõne ⁊ ipſe p̃daberis: Uñ accidit ei: ſi-
cut puero paruulo tenẽti panẽ ĩ manu: cui
canis capit manũ: vt panẽ habere poſſit.
Sic tyrannus vſurarij interdum caput ca-
pit: vt eius denarios poſſit habere. Uñ Je
re. xvij. Perdix fouit: q̃ nõ peperit: fecit di-
uicias: ⁊ non in iudicio: in medio dierum
ſuorum relinquet eas. Dicũt illi: q nouerunt
rerum naturas: q̃ perdix ſurripit aliena oua:
⁊ fouet ea. Sed cũ pulli adulti fuerint: reli
quunt eã. Sic vſurarius ꝯgregat ea: q̃ ſua
non ſunt: nec in acquiſitione diuiciarum ſua-
rũ hz reſpectũ ad dei iudiciũ: ſed ſepe etiã
in vita ſua diuicias ſuas amittit. ℭ Scda
pena eſt: qḋ nõ hz poteſtatẽ reſtituẽdi vſu
ras ſuas. Uult enim deus: vt cũ re furtiua
cõprehẽdat ⁊ ſuſpendatur. Et nota. q̃ ra-
ro accidit: q̃ vſurarius vſuras ſuas reſti-
tuat: q̃ vel ꝓdigus eſt: ⁊ tm̃ expendit: q̃ re
ſtituere nõ poteſt: vel auarus eſt: ⁊ idõ reſti-
tuere nõ vult: vel licet nõ ſit prodigus vel
auar⁹: tñ poti⁹ ſibi placeret ĩ elemoſynas.
c. libras expẽdere: q̃ reſtituere. c. ſol. vñ cõ
parat vſurari⁹ cuidã vaſi: ĩ quo denarij re
ponunt: habẽti vnicũ foramen: p̃ qḋ dena
rij immittunt: nec p̃ idem foramen poſſit reha-
beri. Oportet enim vas illud ꝯfringi: añq̃
rehabeant. Sic eſt de vſurario. Illi enim
a quo hũit nõ reſtitueret: ſed forſitan pau-
perib⁹ daret: nec etiã h faceret: niſi in mor
te ſua: vñ Sen. Auarus nunq̃ bñfacit: niſi
cũ morit. ℭ Tertia pẽa vſurarij ẽ: q̃ here
ditas ipſi⁹ nõ ꝑtrãſit niſi vſq; ĩ tertiũ here
dẽ. vñ in Eccle. xxi. Qui hedificat domum
ſuã ĩpendijs alienis: quaſi q colligit lapi-
des in hyeme. Hedificium qḋ ſit in hyeme
cito ruit. Sic diuicie male acquiſite cito di
labunt. Et. xli. Eiuſdẽ. Filiorum peccatorum
ꝑibit hẽditas: ⁊ cũ ſemine illorum aſſiduitas
opprobrij. Et h eſt vnum de iuſtis iudicijs
dei: q̃ filij vſurariorũ paupes ſunt: ⁊ miſe
ri: pro q̃bus ditãdis deũ nõ timuerũt offẽ
dere. ℭ Quarta pena eſt: q̃ vſurarij ⁊ filij
eorum: ſibi in inferno inuicem maledicẽt. Di
cet. n. pater filio. Maledictus ſis filij: q̃ p̃
pter te ſum in tormẽtis iſtis. Fui enim vſu
rarius: ne tu eſſes paup. Cui ecõtrario di-
cet filius. Immo tu pater maledictus ſis.
Niſi enim male ꝯgregaſſes diuicias mihi:
nõ male ꝯſeruaſſem eas. Ad hoc põt refer
ri: q̃ Eccle. legit. xli. de patre impio ꝯque-
runtur impij filij: q̃m ꝓpter ipſum ſunt in
opprobriũ. ℭ Quinta pena vſurariorum erit
pena eterne dãnatiõis. Cuius magnitudo
inſinuat. xxij. Eze. Ubi ſic legit. Uſurã ⁊ ſu
perhabundantiã accepiſti: ⁊ auare proxi-
mos tuos calũniabaris: meiq; oblit⁹ es di
cit dñs deus. Ecce comploſi manus meas
ſuper auariciam: quã feciſti cõcluſa manu:
nõ palma aperta: percutiet dñs vſurarium.
Et merito q̃ ipſe: manus cõcluſas habuit
⁊ nõ aptas ad pauperes. Super illud ver
bũ dicit Interli. habitũ iraſcentis aſſũpſi.

ℭ De duabus ſpeciebus vſurarum. I

D Icto de his que faciunt ad dete.
vſure dicendũ eſt de ſpecieb⁹ ei⁹.
Notan. eſt ergo: q̃ due ſunt ſpẽs
vſure. Una eſt manifeſta: alia palliata: ma
nifeſta vſura eſt: cũ aliquis tradit pecuniã
numeratã: vel ponderatã: vel menſuratam
tali pacto: vt detur ſibi aliquid vltra ſortẽ.
Uſura vero palliata. vi. hz ſpẽs. ℭ Prima
ſpẽs accidit circa pignora: vel obſides. Et
hoc. v. modis. ℭ Prim⁹ modus eſt: cum ali
q̃s hz grangiã: ⁊ fruct⁹ colligit vltra ſortẽ.
ℭ Secundus modus eſt: quã pignoribus
vtunt. Unde. ij. Amos. Sup veſtimẽtis pi-

gnoratis accubuerũt. Tertius modus eſt:
cũ hꝫ aliquis equos in pignore:ꝛ facit eos
comedere pluſq̃ poſſibile ſit. Quartus mo
dus eſt:cũ hꝫ vſurarius obſides: ꝛ de eoꝝ
expenſis viuit. Quintus modus ſit: quom
obſidibus nõ vult dare dilationẽ:niſi ꝑus
ſibi aliqd det. Magna aũt eſt crudelitas
vſurarij:quẽ nõ ſufficit ꝙ per ſe:ꝛ per ſua:
pauperem hominem comedit:niſi alienos
equos:ꝛ alienos hoſes in auxiliũ ſuũ aſſu
mit:vñ bene põt deus dicere de vſurarijs
illud verbũ. Deuorãt.p.m.ſicut.e.p. ℭ Se
cũda ſpẽs vſure palliate eſt circa vẽditio-
nes:ꝛẽptiones. Fit aũt ſpẽs iſta trib⁹ mo
dis. Primus eſt qñ vſurarius emit aliquã
poſſeſſionem longe minori precio: q̃ va/
leat:tali ꝯditione:ꝙ venditor eã rehabere
poſſit quãdo ꝓciũ ſoluere voluerit. Secũ/
dus modus eſt:qñ aliqd ad terminũ am/
plius q̃ valeat:vel vſqꝫ ad terminũ illum
valere debeat:venditur. Tertius modus
eſt:qñ ante terminũ emit aliquid minori ꝓ
cio:q̃ valeat:ſicut bladũ in terra.. ℭ Ter-
tia ſpẽs vſure eſt quum vſurarius aliquid
vltra ſortem accepit:ſine pacto expreſſo:ip
ſa conſuetudine ſic tacite faciente pactuꝫ.
Sicut inter fatuas mulieres: ꝛ peccantes
cũ eis:ipſa ꝯſuetudo pactũ facit:ipſis tacẽ
tibus. Et in iſto caſu palliant vſurarij ma
liciã vſure:bonitatis nomine. Tales enim
vſuras bonitates vocant: vnde ſatis põt
timere:ne incurrat illã maledictionẽ. Iſa.
Ve qui dicitis malum bonũ:ꝛ bonũ ma/
lũ. ℭ Quarta ſpecies eſt:quũ quis palliat
vſurã ſocietate:ſicuti cum aliqs tradit pe-
cuniã ſuã alicui negociatori: tali ꝯditione
ꝙ ſit ſocius eius in lucro:ꝛ non in damno
ꝙ eſt valde magna iniquitas:cuꝫ pauper:
cui tradit̃ pecunia:laborem habeat:ꝛ peri
culũ tam anime q̃ corporis:ꝛ ſup cum po
nat̃ adhuc periculũ pecunie:vult vſurari⁹
ꝙ pecunia ſua ſit quo ad lucrũ:ꝛ paupis:
quo ad periculũ. Similiter hec eſt ſpecies
vſure:cum aliqs aĩalia ſua tradit pauperi
cõditione tali:ꝙ ſibi inmortalia ſint: que
alia vulgariter vocantur fere. Incantator
eſt vſurarius:qui vult ꝙ aĩalia:que paupi
ſunt mortua:ſibi ſint viua. Quinta ſpecies
eſt:cũ qs nomine pene:palliat vſuraꝫ ſicut
faciunt Romani ꝙ licet aliquando iuſte
poſſit fieri:ꝙ iuſtũ eſt:negligentiam alicu/
ius puniri:tamẽ quantũ ad multos vſu/
ra ẽ:qꝛ nõ intẽdũt in penis talibus vt ſi
bi ſoluat̃ citius:ſed vt ſoluat̃ amplius. Se
xta ſpecies:vbi palliat̃ vſura: tranſlatione
facta a re ad rẽ a perſona ĩ perſonaꝫ. A re
ad rem:ſit trãſlatio:vt quũ diues nõ vult
vltra ſortem pecuniã accipere a paupere:
ſed bene accipit vt operetur in vinea ſua
duobus diebus:vel aliqd ſimile. A pſona
vero ad perſonã: vt quum vſurarius non
accõmodaret:ſed habet aliquem amicum
quem facit accõmodare.

ℭ De reſtitutiõibus vſuraꝝ:ꝛ maxime in
viij. reprehẽſibiles ſunt vſurarij circa reſti
tutiones faciendas.

D Icto de ſpecieb⁹ vſure:tangendũ
eſt aliqd de reſtitutionib⁹ vſura-
rũ. ℭ Et primo dicemus de his i
qbus reꝑhẽſibiles ſunt vſurarij. ꝯtra reſti
tutionẽ. ℭ Secundo dicemus de his: pq̃
ſunt ad reſtitutionẽ inducẽdi. ℭ Circa ꝓ
ſunt:in qbus ſunt reꝑhẽſibiles vſurarij cõ
tra reſtitutionẽ. Primo in h:ꝙ nolũt reſti-
tuere:neqꝫ de alieo nolũt elemoſynarij eẽ.
Scdo in h:ꝙ aliquãdo hñt voluntatẽ re/
ſtituẽdi:tñ differũt quantũ poſſunt. Et in
crudelitate ſua ſibi dilationẽ dãt:ꝛ accipiũt
abſqꝫ mora. Volũt ſibi reſtitui gratiã: a q̃
ſpoliati ſunt:ꝛ tñ in pſenti nolunt reſtitue
re paupi illud vñ euꝫ ſpoliauerũt. Prius
volunt reſtitui:q̃ reſtituere:cũ tñ ꝑus ſpo
liauerint:q̃ ſpoliati fuerint. Tertio reꝑhẽ
ſibiles ſunt in h:ꝙ nõ plene reſtituũt. Qđ
tribus modis accidit. Prim⁹ modus eſt
quũ nolunt reſtituere:niſi vſuras quas in
ꝓpria pſona acceperũt:cũ teneant̃ etiam
ad vſuras patris reſtituẽdas:ſm portionẽ
hereditatatis quã habuerũt. Secũd⁹ mo
dus eſt:cũ clamores exteriores pacificãt
clamore aũt ꝯſcientie ꝓprie:q primior ẽ:
ꝛ q ſequet̃ eos:vſqꝫ ad eternũ iudicẽ non
curant. Si.n. aliqs ẽ: de cuius iniuria re
mordeat eos ꝯſcientia:ex quo ipſe nõ con
querit̃:nõ curãt ſatiſfacere ei. Tertius mo/
dus ẽ:cũ his q ꝯquerunt̃:non ſoluit qſqꝫ
etiã quartã ptẽ. Satis diſſimilis ẽ reſtitu
tio nr̃i tẽporis reſtitutiõi illi⁹. Zachei. De

qua in Lu.19. Si aliquẽ defraudaui: red-
do q̃druplũ. Ideo meruit Zache⁹ tã cito
audire. Hec ſalus huic domui facta eſt.
Quarto reprehenſibiles ſunt vſurarij: ꝙ
nõ humiliter reſtituunt:imo dicũt illis:q ali
qd petũt ſibi reſtitui. Si ego nõ fuiſſeꝫ vos
ꝛ familia vr̃a fame periſſetis. Si deo placue
rit ecce conualeſcã. Et ꝓponunt ꝙ ſi deo
placuerit:vt ꝯualeſcãt:ꝙ ipſi faciẽt paupi:
que deo nõ placeãt. Quinto reꝑhẽſibiles
ſunt in h:ꝙ cuꝫ difficultate reſtituũt qđ li-
bent deberẽt reſtituere:qꝛ pl⁹ ſibi:a deo re
ſtituit̃:q̃ ipſi reſtituãt. Grati etiã deberẽt
eẽ ꝯquerentibus:tanq̃ illis q ſunt adiuto
res ſalutis ꝯſiderantes ꝙ ſi iſti nõ taceãt
demones poſtea nõ tacebũt. Sexto repre
henſibiles ſunt in h:ꝙ qñ infirmant̃: ꝓpo
nũt ſe reſtituere:ſi ꝯtingat eos mori. Si ãt
ꝯtingat eos euadere:non habent ꝓpoſitũ
reſtituendi. Talẽ pacẽ volunt cũ deo face
re:ꝙ ſi moriant̃:nõ infeſtabunt eũ:lꝫ ſciãt
indubitant̃ qđ nõ facit pacẽ cum eis ſiue
moriant̃:ſiue viuant. Septimo reꝑheñſibi
les ſunt in h:qđ aliquã certã ſummã preſi
gunt:vnde vſure eoꝝ reſtituant̃. Qđ non
ſufficit:niſi ꝑcipiant:ꝙ de alijs bonis eorũ
reſtitutio pficiat̃:ſi ſumma illa nõ ſuffece-
rit. Octauo reꝑhẽſibiles ſunt in h:ꝙ filios
ſuos cõſtituunt reſtitutores : qꝛ veriſimile
ẽ:cũ vſurarius in vita ſua plus amauit di-
uicias:q̃ propriam animam : quod filius
plus debeat eas amare:q̃ alienaꝫ animã.
Et ꝙ nolit maledictionem illam munda-
nam. Maledictus qui partem ſuam facit
deteriorem.

ℭ Inddnctiones contra vſurarios:ꝛ ſunt
.vij. cauſe quare reſtituende ſunt vſure.

S Equit̃ de his : que ad hoc valere
poſſunt:vt vſurarius libentius re
ſtituat:ſi frequenter ea meditetur.
ℭ Circa ꝓ° ſunt:q̃ ad h valẽt. Primo va
let ad h:ſi ſepe cogitet ad ea que ſibi reſti-
tuentur : ſi ipſe reſtituat. Sex enim ſunt:
que ſibi reſtituentur. Quorum quodlibet
plus incomparabiliter valet : q̃ ea : que
ipſe reſtituet. ℭ Primo reſtituetur ei de⁹:
vnde patet:ꝙ debet credere diabolo : ſi ei
dixerit:tu pauper eris : ſi reſtitueris. Quo-
modo enim eſt pauper: qui deum habet?
vnde Auguſtinus. Aurum habẽs in ar-
cha diues eſt:deum habens in conſcientia
diues non eſt? Coniunge aurum : ꝛ deum
archam ꝛ conſcientiaꝫ. Coniungere ibi ſu/
mitur pro comparere ſcdꝫ Auguſti. Satis
diues eſt chriſtiana religio: que in omniuꝫ
poſſeſſore:omnia poſſidet. Quis diceret ali
quem pauperẽ:qui totuꝫ mundũ haberet.
Quomodo ergo pauper eſt:qui deum ha-
bet:cum deus ſm iudiciuꝫ vſurarij pluſq̃
mũdus valeat? Secundũ quod vſurario
reſtituitur et regnuꝫ eternum. Quomodo
depauperatur:cui ius in tali regno acqui-
ritur? Tertiũ reſtituitur vſurario omnes
ſpirituales fratres:quos amiſerat per pec-
catum:vnde in Eccleſi. Que cõicatio ſan-
cti ad canē. Velut canis eſt vſurarius dũ
eſt in peccato non habens aliquã fraterni
tatem cum aliquo amico dei. Sed cuꝫ vſu
ras reſtituit:omnes amici dei:fratres eius
fiunt. Quis fratrem ſuum amiſſum.xij. de-
narijs non redimat? Si autem vſurarius:
pro quolibet fratre: quẽ recupat: reſtituat
.xij. denarios ſufficienter erit reſtitutum.
Quarto reſtituitur ei ſocietas eccleſie:ex
qua precem habet in omnibus bonis ec/
cleſie:vnde particeps ego ſuꝫ oĩum.t.t.ꝛc̃.
ℭ Quinto reſtituunt̃ ei bona:que per pec
catum amiſit. Si peregrinationem fecit
vel aliud bonum ipſe amiſit illud. per pec
catum vſure conſequenter commiſſum.
Quod ſibi reſtituitur: quum vſuras reſti/
tuit. ℭ Sexto reſtituitur ipſemet ſibi. Sal/
tem tantũ deberet reſtituere:quãtum redi
meret ſe:ſi captus eſſet ab his:qui habe/
rent capitales inimicitias cum eo: cum in
peioribus manibus ſit : q̃ in manibus
demonum. ℭ Secundo poteſt valere:ad
hoc: ꝙ vſurarius reſtituat: ſi cogitet pa/
tibulum infernale ſibi erectum: a quo alio
modo euadere non poteſt:niſi per reſtitu
tionem. Non enim dimittitur peccatum:
niſi reſtituatur ablatuꝫ. Quis latro vidẽs
ſibi patibulum erectum:non libenter reſti
tuat:qcqd põt reſtituere: ſi p hoc euadere
credit. vnde Augu. Quis nõ vt viueret cõ
tinuo perdere voluit:vñ viueret eligẽs po
tius vitam mẽdicantẽ:quã celereꝫ mortẽ.

Tertio valet ad idem: ſi cogitet ꝙ iuſticia
dei tenet gladium euaginatū: ſuper caput
eius: vt ſecet eū medium. licet ad tꝑs miſe
ricordia dei gladium teneat. Quis autem
non potius eligat quicquid tenet deponerē
ꝙ̃ gladio perire. Quarto. Valꝫ ad h: ſi cogi
tet ſe ſimilem eſſe illi: ſuper quē cecidit do-
mꝰ. vel magna maſſa terre: Quis ī tali ſta
tu: ſi non poſſit molē per ſe remouere deſup
ſe non roget amicos ſuos ut ſe iuuent. Pe
cunia per viſuras acquiſita: quaſi moles ter
re eſt: vſurariū impediens: ne ad vitā grē
poſſit reſurgere. Unde deberet rogare oēs
amicos ſuos: vt ſe inuito ꝛ neſciente: pecu-
niā illā reſtituerent. Quīto. vꝫ ad idē. ſi co
gitet ſe ſimileꝫ eſſe illi: qui molam aſinariā
habet ligatam ad collum: trahentem eum
in profundum. Pecunia male acquiſita: ē
velut mola aſinaria: fune amoris quaſi col
lo eius ligata: trahens eum in profundum
inferni. vnde cū lachrimis rogare deberet
ſi amicum haberet: ꝙ auferret ſibi pecūiaꝫ
illam: ꝛ reſtitueret. Sexto valet ad idem ſi
cogitet: ꝙ ipſe relicturus eſt ſimiliter pecu-
niam: ſi non reſtituat: ꝛ ſe cum ea. vnde Ec
cle. x. Quom morietur homo: hereditabit be
ſtias: ſerpētes: ꝛ vermes. Iſta tria diuidūt
ſibi bona vſurarij in morte eius. Serpētes
enim: ideſt demones habent animam. Be/
ſtie: ideſt domuꝰ vel amici vſurarij: qui be
ſtie poſſunt dici: a vaſtando habent pecu-
niam. Uermes vero habent corpus. Et qli
bet horum non daret partem ſuam: ꝓ aliis
duabꝰ ptibus. Septimo. valet ad idē: ſi co
gitet vſurarius: ꝙ pecunia filiis ſuis relicta
occaſio erit eis mortis eterne. Quis enī po
tius non eligat pecunia aliqua comparare
ſibi vitam eternam: ꝙ̃ heredibus ſuis mor-
tē eternā. Octauo. valet ad idē: ſi vſurariꝰ
cogitet in compaſſionē: ꝛ duriciam: q̄ poſt
mortem ſuam futura eſt in eius filiis erga
eum. Uix enim ſemel in anno erunt memo-
res ipſius: vt eius āniuerſariū faciant. In
ſemetipſo poteſt reſpicere. ꝙ̃ paruū boni ꝓ
ſuis fecerit. Et ſic ſibi fieri non dubitet: vel
multominus: quia abundante iniquitate:
refrigeſcet caritas multorum: vt ait dñs

Dicto de peccato ꝛ ſpeciebus eius vſu/
re. dicēdū ē de rapina. xi.

p Oſt peccatum vſure: dicendum ē de
peccato rapine. Sex vero ſunt: que
deberent homines cohibere a pctō
iſto. Primum eſt magnitudo ipſius. Secū
dū eſt h: ꝙ macula huius peccati multum
adheret. Tertium eſt ruſticitas: vel vilitas
que eſt in peccato iſto. Quartū eſt magnū
damnum ſpirituale: ꝙ raptor incurrit. Quī
tum eſt parua vtilitas: ꝙ̃ inde conſequi-
tur. Sextum eſt pena raptorū: que in ſacra
ſcriptura inuenitur.

Duodecim ratōes aſſignantur quare ra
pina ſit magnum peccatum.

d Uodecim vero ſunt que valde poſ
ſunt ad oſtendendam magnitudi-
nem huius peccati. Primum eſt h
h: ꝙ peccatum iſtud: ipſum fundamentum
iuſticie. vel hūanitatis deſtruit ī hominem.
Quod ſit iſtud fundamentum. oſtendit ſa
piens dicens. Primum fundamentum iu-
ſticie eſt: ne cui noceatur. Deinde vt cōmu
vtilitati ſeruiatur. Secundum eſt h: ꝙ. xx.
Exo. videtur lex amplius prohibere iſtud
peccatum: ꝙ̃ alia peccata. Poſtꝙ̃ enim ꝓ
hibuit actum rapine: cum actu homicidij:
ꝛ ceteris malis actibus. iterū prohibet vo
luntatem rapiendi dicens. Non concupi
ſces domum. Et ꝛc. Tertium eſt. h: qꝫ mul
tum eſt odioſa rapina deo. Unde Iſa. lxi.
Ego dominus amans iudicium: et odio
habens rapinam. in holocauſtum. In ho
locauſto ēt que erat dignior ſpēs ſacrificij
habebat dñs odio rapinam. Quartū hoc
ē ꝙ exoſa ē rapina ſanctis hoibꝰ: adeo ut
ipſum mundum: eis exoſum reddat. vnde
Eccle. iiii. Uerti me ad alia: que ſub ſole ge
runtur: ꝛ vidi calumnias: ꝛ lachrimas ino
centum: ꝛ conſolatorem neminem: nec poſ
ſe reſiſtere: eorum violentie: cunctorum au-
xilio deſtitutos. Et laudaui magis mortuos
ꝙ̃ viuentes. Et feliciorem vtrūqꝫ iudicaui
qui nec dum natus eſt: nec vidit mala que
ſub ſole ſunt. Ad idem pertinet: quod legi
tur Abacuc. i. Uſquequo dñe clamabo: ꝛ
nō exaudies. vociferabor ad te vim patiēs
ꝛ non obſeruabis. Et ſubiungit. Quare re
ſpicis contemptores ꝛ taces: conculcante
impio iuſtiorem ſe. Quintum eſt: ꝙ rapina
inter chriſtianos non ſolū rapina eſt. Im
mo etiam proditio: quia omnes xp̄iani frēs

ſunt. Depdari enim fratrē ſuū innocenteꝫ:
nō pōt aliquis: abſqꝫ crimine proditionis.
Et etiā ꝛ ꝓpter hoc: qꝛ q depredaꝫ ſubdi-
tū alicuius: depredaꝫ ipſiuꝫ dñm: vñ qui fi-
delē depredaꝫ dñi: depredaꝫ dñm ſuū: vñ
proditor eſt: cum dñm ſuū depredeꝫ abſqꝫ
eius culpa. Sexto eſt hoc: ꝙ raptor ho-
micida ē. vñ Eccle. xxxiiij. Qui aufert in ſu
dore panē: qūi qui occidit proximū ſuum.
Cū raptor pauperi vitā ſuā auferat: quaſi
quodāmodo mortē ei infert. Auferre enim
vitā: ꝛ īferre mortē ꝯuertibilia ſunt. Se-
ptimo ē h: ꝙ raptores peiores ſunt furibꝰ.
Uniuerſaliter enim peius eſt peccare apte:
ꝙ̃ peccare occulte. Sicut adulterari aper-
te peius ē: ꝙ̃ occulte. Peius igiꝫ ē iniuriā
ī alicui apte: vt faciunt raptores: ꝙ̃ occul-
te vt fures. Octauo eſt hoc: ꝙ peiores
ſunt raptores vſurarijs. Cuius ſignū ē h:
ꝙ pauperes homines vt euadant manus
raptoꝝ ponūt ſe in manus vſurarioꝝ: que
tñ valde mala ſunt. vt oſtenſum eſt ſupra.
Nono ē hoc: qꝺ peccatū rapine multū
aſſimilat hoiem diabolo. Diabolus enim
fuit pmus raptor: volēs altitudinē dei ra/
pere. vñ ꝓpha in pſona eius. Et ero ſimiliſ
altiſſimo. Et adhuc inceſſanter laborat: vt
bona noſtra rapiat. Nec ſolū aſſimilantur
diabolo in rapiendo bona hoiuꝫ: imo etiā
in torquēdo hoieſ: vt bōa eoꝝ extorqueat
ab eis. Decimo ē hoc: ꝙ raptores in tri/
bus ſunt peiores diabolo. Primo ī hoc:
ꝙ diabolus eos depredaꝫ: ꝛ torquet: q ma
la agūt: ſed raptores eos depredanꝫ: ꝛ tor/
quēt: q a malo recedūt. vñ. lix. Iſa. Qui re-
ceſſit a malo: p̄de patuit. Et. xxix. Prouer.
Uiri ſanguinū oderunt ſimplicē. Diabolꝰ
poterit ſe iuſtificare cōparatione raptorū
in die iudicij. Poterit. n. dicere. Ego illos
ſolos in inferno afflixi: q te offenderūt: ſed
raptores iſti illos dep̄dati ſūt: ꝛ afflixerūt:
q nō meruerunt. Scdo ſunt peiores ī h:
ꝙ diabolus differt ab angelo dei: homini
ad cuſtodiā deputato: vt corporalē violē/
tiā: ei non inferat: ꝙ raptores non faciunt.
Tertio ſunt peiores in hoc: ꝙ diabolus
torquet hoies in īferno. Qui locus tormē-
toꝝ vocaꝫ. Luc. xv. Sed raptores hoies:
torquent in mundo iſto: vbi hoies deberēt
habere libertatatē faciēdi de ſe: ꝛ de ſuis:
ſm voluntatē ſuā. Unde recte poſſumꝰ in-
telligere raptores vocatoſ āgelos diaboli.
Mat. xxv. Ubi ſic legiꝫ. Ite maledicti ꝛc.
Qui paratus ē di. ꝛ an. eius. Miſſi videnꝫ
eſſe a diabolo raptores: ad faciendū mala
opa in mūdo: qualia facit diabolus in in/
ferno. Undecimo ē h: ꝙ ſpūs ſanctꝰ ī ſa
cra ſcriptura raptores dicit talia facere de
pauperibus q̄lia nulli pſecutores eccleſie
leguntꝫ feciſſe de fidelibus. Dicit enim eos
excoriare paupes: ꝛ attere: ꝛ cōmolere: ꝛ
paſcere: ꝛ cōmedere: ꝛ deuorare. De primo
legiꝫ. Miche. 3. Odio habetis bonū: ꝛ dili-
gitis malū: qui violenter tollitis pelles eo
rū deſuper eos: ꝛ carnē eoꝝ deſuper oſſi/
bus eoꝝ. De. ij. ꝛ. iij. legiꝫ. Iſa. 4. Rapina
pauperis in domo veſtra: quare atteritis
populū meū: ꝛ facies pauperū cōmolitis.
De. iiij. Eccleſi. xiij. Uenatio leonis: onagri
in heremo: ſic paſcua diuitum pauperes.
De. v. legiꝫ. Prouer. xxx. Gñatio. que ꝓ
dētibus gladiū hꝫ: ꝛ mandit molaribꝰ ſuis
vt comedat inopes de terra: ꝛ paupes ex
oibus. De. vi. legiꝫ Eze. xix. Factus eſt leo
ꝛ didicit capere predā: ꝛ homines deuora
re. ꝛ. 4. Eiuſdē. Sicut leo rugiēs: capiēſqꝫ
predā animā deuorauerūt inopis. Qꝺ au
tē predicta teſtimonia ſcripture de raptori
bus vera ſint: ꝯſtat quū a ſpiritu ſancto di
cta ſint. Sed qualiter intelligenda ſint: nō
eſt ab eo manifeſtū. Poſſumus tñ intellige
re raptores talia facere pauperibus: quū
ea faciant rebus eoꝝ: que ad ſuſtentatiōeꝫ
vite: eis neceſſaria ſunt: vnde qui excoriat
vnū bouem: quē habet pauper homo: re-
paratione ipſius paupis: excoriat eū. Pe-
ne enim idē eſt pauperi: acſi excoriaret eū.
vnde Dauid. ij. Reg. xij. Quū Nathan po
ſuiſſet ei parabolā de diuite: q abſtulerat
pauperi homini ouē vnicā: dixit eū dignū
morte eſſe. Secūdū hunc modū: etiā moliꝫ
pauperem: qui frumentū eius neceſſarium
tollit. Aliter etiā poſſumꝰ dicere: ꝙ raptor
pauperē excoriat: qū aufert ei tēporalia: ꝙ̃
defectū intollerabilem paliunt ab eo: ſicut
ꝛ pellis ꝓprie carnis. Nec ſine illis poteſt
viuere: ſicut nec ſine propria pelle: vnde ꝛ
pellis vocantur temporalia. vnde Iob. ij.
Pellem pro pelle: ꝛ cuncta que hꝫ homo:
dabit pro aīa ſua. Pellem inquā tpalium

ꝓ pelle ꝓprie carnis. Pellem etiam dicit
raptor auferre pauperi: q2 aufert ea q̄ ad/
herent per amorē cordi. Sicut pellis: que
adheret corpori: imo amplius videnť ad/
herere cordi: q̄ aīa ipſi corpori. Cum enim
pauperes ad mortem infirmanť: potius per/
mittūt aīaȝ a corpore recedere: q̄ a ſe diui/
tias dādo medicis ſeparēt: vel aliter expē/
dendo illud modicuȝ quod habēt. Ex hac
vero adheſione patere pōt: qualis ſit do/
lor in eoꝝ ſeparatione. Carnem etiā ⁊ ſan/
guinem auferunt raptores pauꝑibus: cuȝ
auferunt ea: que acq̄ſierūt labore: ⁊ ſudo/
re: ⁊ ꝓprij corporis ꝯſumptione: ⁊ que etiā
ꝓprio corpori ſubtraxerunt: que in carneȝ
ꝯuerſa eſſent. Immo plus videť raptor fa/
cere pauꝑi: q̄ ſi eum excoriaret. Ille enim
q eum excoriaret: nō auferret ei niſi habe/
ret pellem ſuā: ſed raptor aufert ei etiā il/
lud: ꝙ nō hȝ: quia aufert illud: qđ vſurario/
rum eſt: qđ ei accōmodauerunt. Aufert ēt
ei raptor qđ iam comedit ⁊ bibit. Expēdit
enim pauper: ⁊ annonā: ⁊ vinū: anteq̄ illa
colligat. Poſſumus etiā intelligere rapto/
res cōmolere pauperes: q2 inter ſpē euaſi/
onis: ⁊ metum depredationis: quaſi inter
duas molas eos affligunt. Notabiliter au/
tem dicitur facies pauperum commolitis.
Pre paupertate enim faciūt facies eorum:
⁊ ad tantam maciem deuenire: ꝙ videtur
gene eorum cōpreſſe fuiſſe inter duas mo/
e las. ¶ Duodecimū ꝙ facit ad magnitudi/
nem huius peccati: eſt hoc: ꝙ ipſi peiores
ſunt beſtia quacunq̄. Vnus enim raptor
totam vnam partē deuorat. Lupus enim
interdum per annum vnum: non deuorat
vnum hominem. Vnde ſacra ſcriptura ra/
ptores comparat: diuerſis generibus beſti/
arum: quandoq̄ lupo. Vnde Sopho. iij.
Iudices eius lupi veſpere: non relinque/
bant in mane. Quandoq̄ vero comparat
eos leoni: vel vrſo. vnde Prouer. decimo/
octauo. Leo rugiens: ⁊ vrſus eſuriens: ꝓn/
cipes ipſius ſuper populum pauperem.
¶ Secūdo debet cohibere homines a pec/
cato rapine hoc: quod macula huius pec/
cati ita adheret ſicut calx lateri. Vix enim
aliquis reſtituit perfecte ea: que rapuit.

Videmus enim eos: qui habent nouas ve/
ſtes: quod diligentiſſime cauēt eis: ab oleo
⁊ ab alijs: quorum macule remoueri non
poſſunt: dicentes. Perdita eſſet veſtis: ſi
caderet ſuper eam aliqđ tale. Quanto in/
uenis magis qui nondum rapiunt debe/
ret ſibi cauere a rapina: ⁊ dicere inter ſe:
Perditus ſuȝ ſi incepero rapere. Nunquā
enim de cetero reſtituam. ¶ Tertio debe/
rēt raptores cohibere hoc: ꝙ magna igno/
bilitas: ⁊ ruſticitas eſt in rapiendo. Dare
enim nobile eſt. vnde in Thobia verſifica/
to. Eſt dare leticie vox: verbum nobile: ver/
bum melliſluum: dantis gloria: dantis ho/
nor. Et valde aſſimilat hominem deo.
Deus ex liberalitate ſua fecit: quicquid fe/
cit. Et ad dandum alia fecit: vt haberet
que daret. Alia vero vt haberet quibus
daret. Si aūt dare hominem nobilem red/
dit ergo auferre reddit ruſticum ⁊ vilem.
¶ Quarto debent raptores cohibere ma/
gnum damnum ſpirituale: quod incur/
runt: dum aliquid terrenum rapiunt: vnde
Auguſtinus. Lucrum in archa: damnum
in conſcientia: tollit veſtem: perdit fidem:
acquirit pecuniam: perdit iuſticiam. Ra/
ptor lucrum habet in archa: quam cum in/
tro relicturus eſt: ſed damnum habet in
conſcientia: quā cuȝ damno delaturus eſt:
fidem perdit quam debebat deo: ⁊ fratri
ſuo chriſtiano: vnde proditor eſt. Iuſtici/
am enim perdit: vnde non habebit eam
in auxilium in die iudicij: ſed potius erit
contra eum. ¶ Quinto debet raptores
cohibere hoc: ꝙ paruam vtilitatem ha/
bent de rapina ſua: quo ad corpus. Et
enim eis parum valet: quia cito tranſit:
vnde Eccleſia. 40. Subſtantie impiorum
quaſi fluuius ſiccabunť. Et ſumitur ibi flu/
mius pro torrente: quod a pluuijs congre/
gatur. Quo ad animam vero nullā habēt
vtilitatem: quia non poſſunt facere inde
elemoſynam: vel oblationem. vnde Eccle/
ſia. decimoquarto. Qui offert ſacrificium
ex ſubſtantia pauperis: quaſi qui victimat
filium in conſpectu patris: cum ſubſtantia
pauperum vita ſit eorum. Qui eam offert
domino quaſi vitam. vel ſanguinem pau/

perum qui ſunt filij dei ei offert. vnde ſub/
ſtantia pauperis vocatur ſanguis. Iere.
ſecūdo. In alis tuis inuentus eſt ſanguis
animarum pauperum. Ale vocantur extre/
mitas preciosarum palliorum: in quibus
aliq̄ ſanguis inuenitur: cuȝ de rapinis pau/
perum ſiunt. Heu alis non de facili volat
quis in celum. ¶ Sexto deberet cohibere
homines a rapina: magna pena: quā ſum/
pturus eſt deus de raptoribus.

¶ Quattuor rationibus oſtenditur ꝙ do/
minus multum puniturus ſit raptores.

q Uattuor vero ſunt: per que pōt
oſtendi: quod dominus multum
puniturus eſt raptores. ¶ Pri/
mum eſt hoc: ꝙ ipſe ita diſtricte iudicat
eos: qui propria non largiuntur pauperi/
bus. Si enim damnat eos: qui pauperibus
propria non tribuunt: quid faciet de eis
qui eis ſua auferunt? vnde dicit Glo. ſu/
per lucam. Non reprehendit diues: ꝙ alie/
na rapuerit: ſed quod ſua non erogauerit.
Quid ergo erit ei: qui aliena rapit? Ad
idem valet: quod legitur. Math. vigeſimo
quinto. Tunc dicet rex his: qui a ſiniſtris
eius erunt. Diſcedite a me maledicti: in
ignē eternū: q paratꝰ ē diabolo: ⁊ angelis
eius. Eſuriui enim ⁊ non dediſtis mihi mā/
ducare. Raptoribꝰ ꝓo dicere poterit. Eſu/
riui ⁊ abſtuliſtis mihi quod debebam mā/
ducare. Ex meo ſubtraxiſtis: quod cani/
bus ⁊ auibus veſtris dediſtis. Raptores
enim ori dei ſubtrahunt: in pauperibus: ꝙ
in ore peccatorum volatantium hominuȝ
vel in ore canum: ſcilicet detractorum po/
nunt. Ad litteraȝ. Et aues ⁊ canes paſcūt
de rapinis pauperum: ⁊ etiam auferunt de
ore dei: que ponunt in ore diaboli. Os dei:
eſt os pauperis. Os vero diaboli: os im/
pij. Quum enim impius ſeruus ſit diaboli:
os ⁊ cetera. que hȝ diaboli ſunt. Quum ve/
ro ſubtrahit pauperi: quod dat peccatori:
ori dei ſubtrahit: quod ponit in ore diabo/
li. Raptoribus etiam poterit dicere. Siti/
ui ⁊ abſtuliſtis mihi ꝙ debui bibere. Im/

mo quod plus eſt: ſanguinem meum in
pauperibus bibiſtis. Quod enim vni ex
minimis meis feciſtis mihi feciſtis. Poterit
etiam dominus eis dicere. Hoſpes fui: et
non me collegiſtis. Immo quod plus eſt:
domum in qua colligi debebam combuſ/
ſiſtis. Et iterum. Nudus fui: ⁊ non me coo/
peruiſtis. Immo quod plus eſt: in paupe/
ribus me excoriaſtis. Et vnde cooperiri
debui mihi ſubtraxiſtis. Vxores militum
veſtibus caudatis terraȝ operiunt: pro q̄/
bus viri earum deum in pauperibus nu/
dauerint: ⁊ quandoq̄ trahunt in cauda
ſua totam ſubſtantiaȝ vnius pauperis ho/
minis. Et iterum. Infirmus fui ⁊ non me
viſitaſtis: ſed ſuper dolorem: vulnerū meo/
rum addidiſtis: ⁊ quaſi vulnere ſuper vul/
nus me cōcidiſtis. In cruce fui: ibi me cru/
ciaſtis: ⁊ quaſi iteruȝ me crucifixiſtis. ¶ Se/
cundo poteſt perpēdi: ꝙ deus grauiter pu/ f
niturus ſit raptores: per imprecationes
⁊ maledictiones: quas faciunt eis: vidue ⁊
pupilli: quos ipſi ſpoliant. Dicit enim ſcri/
ptura: quod tales imprecationes a domi/
no exaudiuntur: vnde trigeſimoquinto. Ec/
cleſi. Non deſpiciet dominus preces pupil/
li: nec vidue: ſi effundat loquelam gemitꝰ:
⁊ poſt. Nōne lachryme vidue ad maxillaȝ
deſcendunt: ⁊ exclamatio eius ſuper dedu/
centem. rap. ſ. eas. i. ſuper eum qui facit: eaȝ
lachrymari? A maxilla enim aſcendūt: vſq̄
ad celum: ⁊ dominus exauditor non dele/
ctabitur in illis lachrymis. Minus dicit ⁊
plus ſignificat. Quum dicit non delectabi/
tur: quaſi dicat grauiſſime iraſcetur deus
in illis. Videtur lachryme vidue ad maxil/
lam tantuȝ: ſed in veritate aſcendunt in ce/
lum: vſq̄ ad ꝯtrarium dei: quantuȝ ad vir/
tutem. Ad idem valet parabola: q̄ ponit
dominus. Luce decimoctauo. De iudice
iniquo: qui deum non timebat: nec homi/
nem reuerebatur: qui nolebat per multuȝ
tempus iudicare viduam quandam de
aduerſario eius: ſed potius dixit inter ſe.
Et ſi deum non timeo: ⁊ hominem nō reue/
reor: tamen quia moleſta eſt mihi hec vi/
dua: iudicabo illā. Et ſubiungit dominus.
Videte quid iudex iniquitatis dicat.

Deus autem non faciet vindictaȝ electorū ſuorū clamātiū ad ſe die ac nocte:⁊ patien
tiā hebit in illis. Multum timendum eſſet
rapacibus de propria ſalute: preces enim
eorum propter rapinas eorum: non exau
diuntur. Unde. Iſa. i. Cum multiplicaueri
tis orationem:non exaudiam. Manꝰ enim
veſtre ſanguine plene ſunt. Orationes etiā
bonorum pro eis facte ſepe non exaudiun
tur:q: aduerſentur eis lacrime pupilloꝝ
⁊ viduarum que lacrime violente ſunt in
precibus. Sicut dicit. Aug. ſuper illud. Au
ribus percipe lachrymas meas:fluētiores:
⁊ lacrimoſiores ſunt:⁊ frequentiores: pre
ces pauperꝝ: cōtra raptores ꝗ̄ ſunt preces
bonorum pro eis facte:vnde multum timē
b dum eſt raptoribus ne nō exaudiant. Nō
de facili obtinet quis in aliqua iuſta curia
cuȝ habet ibi multos aduerſarios:⁊ fortes
qui iuſtā cauſam habent. Ad contrarieta/
tem iſtarum precū videtur pertinere:qđ le
gitur. xxxiiij. Eccle. vnus orans:⁊ vnus ma
ledicēs cuius vocem exaudiet deꝰ: immo
vnus orans:⁊ multi maledicentes:vnde ti
mendū eſt ne vocem maledicentiū deꝰ ex
audiat. Unū tamen remedium eſt raptori
bus:vt a rapinis ceſſent:⁊ oppreſſis ſubue
niant:put iuſte poterunt:⁊ tunc dn̄m pro
picium habebunt. vnde. Iſa. i. Subuenite
oppreſſo:iudicate pupillo:defendite viduā
⁊ venite ⁊ arguite me dicit dn̄s. Si fuerint
peccata veſtra vt coccinum:quaſi nix deal
i babuntur. ¶ Tertio poteſt oſtendi ꝙ gra
uiter puniturꝰ ſit deus raptores:per amo
rem:queȝ hȝ celeſtis iudex ad pauperes:q:
ſibi fieri reputat:qđ eis fit:vt. xx. Math. ꝙ
vni ex minimis meis ſe. mihi ſe. Propt̄ hoc
etiā venit in carne. Un̄ in p̄s. Propter mi
ſeriam inopū ⁊ ge. pa. nunc ex. d. de. Et in
Iſa. Euangelizare paupibus miſit me. In
primo etiaȝ verbo noue legis: regnum ſuū
cōmunicāt dicēs eis. Beati pauperes ſpū
⁊c. Unde veriſimile eſt:ꝙ diſtricte iudicet
oppreſſores eorum. Ideo dicit. in p̄s. Iudi
cabit paupes populi ⁊ ſal. fa. f. p. ⁊. h. ca. Et
in. Prouer. xiij. Ne attingas paruuloꝝ ter
minos:⁊ agruȝ pupillorum ne introeas: p
pinquus enim illorum fortis eſt:⁊ ipſe iudi
cabit contra te cauſa illorum:⁊ Prouer.
xxij. Non facies violentiam pauperi:quia
pauper:nec cōterēs egenum in porta:quia
dominus iudicabit cauſaȝ eius:⁊ configet
eos qui confixerunt animaȝ eius. ¶ Quar
to poteſt oſtendi magna pena raptorum p
hoc:ꝙ pauperes quos ipſi ſpoliauerunt:iu
dices erunt. vnde. Iob. pauperibꝰ iudiciū
tribuit. Tunc ſtabunt iuſti in magna con
ſtātia aduerſus eos:qui ſe. an. ⁊ qui abſtu
lerunt labores eorum:vt legitur ſapientie. v.

¶ Hic oſtenditur quomodo raptores etiā in mūdo iſto multipliciter puniunt̄ a deo.

p Rima vero pena raptorū in mun
do iſto paupertas eſt:vn̄. Prouer.
xi. Alij diuidūt propria:⁊ ditiores
fiunt. Alij rapiūt non ſua ⁊ ſemper in ege
ſtate ſunt. Poſſunt autem aſſignari. v. cau
ſe huius paupertatis. ¶ Prima eſt hec:qđ
raptor relicto deo:⁊ cōtempto:qui eſt fons
⁊ habūdantia omniū bonoꝝ:de indigen/
tijs pauperū repleri vult. Unde dominus
per prophetam. Dereliquerūt me fontem
aque viue. A deo deberent milites ſpera/
re ea que ſibi neceſſaria ſunt:⁊ ei ſeruire:
nō laboribus pauperum inhyare. De pau
pertate enim non colligitur habundantia.
¶ Secūda cauſa paupertatis ē h:ꝙ ſicut
raptores auferunt alijs:ita ⁊ alij auferunt
eis. vnde. Iſa. xxxiij. Ue qui predaris nō/
ne ⁊ ipſe predaberis: Et Abacuc. ij. Quia
tu ſpoliaſti gētes multas ſpoliabūt te om
nes qui relicti fuerint de populis. ¶ Ter
tia cauſa eſt h:ꝙ oportet eos multas expē
ſas facere. Abyſſus enim rapinarum: abiſ
ſum inuocat expenſarū. ¶ Quarta cauſa
ē hec ꝙ dominus nō dat libenter eis: qui
ſibi auferunt in pauperibus. Unde plus
ammittūt ꝙ dei libalitas eis datura erat
ꝗ̄ ſit illud ꝙ pauperibus auferunt. Et ſeci
lius ad diuitias peruenirēt:diuini liberali
tati ſeruiendo:ꝗ̄ cōtra dei voluntatē bo
na dei rapiendo: Mira inſania. Uolunt
raptores bona eius:qui liberaliſſimus ē p
violentiam habere:cū auaris hominibus
hec ſoleat fieri:⁊ non illis:qui ſua libenter
largiuntur. ¶ Quinta cauſa eſt hec:ꝙ crea
ture in locis ſibi a deo deputatis: cōſeruāt

⁊ quieſcunt. In locis vero vbi violent̄ po/
nuntur non quieſcunt:vt ponderoſa: que i
infimis locis quieſcunt. leuia in ſuppmis.
Si autem in alijs locis violenter ponunt̄:
ad ſua loca reuertūtur. Sic eſt de diuitijs.
vnde. Nō habet euentus ſordida preda
tores. ¶ Secunda pena raptoꝝ eſt felici
tas. Quom enim raptores contra deuȝ ac
quirere velint que poſſideāt. dominus nō
dat eis heredem. vn̄. Eccle. xl. Nepotes im
pioꝝ non multiplicabunt ramos. Et Sa
piē. iij. Adulterine plantatiōes: nō dabūt
radices altas nec ſtabile fundamentū col
locabūt. ¶ Tertia pena raptorum:eſt acce
leratio mortis eoꝝ. vnde. Dauid viri ſan
guinum ⁊ do. nō di. ſ. ⁊c. Et ⁊ Prouer. iij.
Impij de terra perdētur: ⁊ qui iniqȝ agūt
auferentur. ¶ Quarta pena eſt:quod fre/
quenter gladio moriunt̄:⁊ anima a demo
nibus rapitur. ⁊ corpꝰ ſepultura caret. vn/
de. xx. Ier. ve qui edificat domum ſuam nō
in iuſtitiam. Et quibuſdaȝ interpoſitis ſub
iūgitur. Propterea hec dicit dominꝰ. Nō
plangent eū. ve fratri. ⁊ ve ſorori:⁊ nō con
crepabunt eum ve. dn̄e. ve inclite. Sepul/
tura aſini ſepelietur. putrefactus ⁊ proie/
ctus extra portas ieruſalem. De hoc vero
ꝙ ſpūs eiꝰ rapiatur a demonibꝰ dicit. Gre.
Qui enī viſibilit̄ rapit ſubito vrgēte exitu
inuiſibiliter rapietur ⁊. xvi. Eccle. Non effu
l giet rapinam peccator. ¶ Quinta. ⁊ vl. pe
na eſt ꝙ filij eorum mēdici fiunt:⁊ gladio
moriuntur. Unde naum. ij. Leo cepit ſuffi
cienter:catulis ſuis:⁊ necauit leones:⁊ im/
pleuit preda ſpeluncas ſuas. Et ſubditur.
Ecce ego ad te dicit dn̄s exercituum:leun/
culos tuos:comedet gladius ⁊ extermina
bo de terra predam tuam. Et. Iob. xxvij.
Hec eſt pars impij apud deum: ⁊ heredi
tas violentorum:quā ab omnipotente ſu
ſcipient. Si multiplicati fuerint:filij eius in
gladio erunt:⁊ nepotes eius nō ſaturabū
tur pane. In futuro vero pena raptorum
erunt:ꝙ rapine illorum collis eorum impo
nentur. Et ſic coram toto mūdo ducentur.
Deinde vero ſuſpendentur. Raptores ſi
mili pena:vel maiori deberent puniri ꝗ̄ la/
trones. Sed nō eſt qui hoc audeat facere.
Sed celeſtis rex:qui non timet eos: hoc fa
ciet. vnde Tren. i. Iniquitates mee circuȝ
uolute ſunt:⁊ impoſite collo meo. Iniqui
tates poſſunt intelligi res iniqȝ acquiſite.
Amos. iiij. Iurauit dominus in ſancto ſuo
quia ecce dies venient ſuper vos. ⁊ leua
bunt vos in contis. i. in perticis ad moduȝ
eorum:qui ſuſpenduntur. Rapine ſe etiaȝ
habebūt ad raptores vt mole aſinarie: col
lis eoꝝ ſuſpenſe:ad inferiora loca inferni
eos trahentes:vnde. Prouer. xxi. Rapine
impiorum detrahent eos. De ſunt pene ra
ptorum quas debent expectare:certi omni
no:ꝙ venient ſuper eos niſi penituerint.
Iurauit enim dominus ſe non traditurū
obliuioni rapinas eoꝝ. vnde. Amos. viij.
Audite hoc:qui conteritis pauperem. Et
ſubiūgitur. Iurauit dominus in ſuperbiā
Iacob. Si oblitus fuero vſqȝ in finem om
nia opera eorum.

¶ Dicto de raptoribus:dicenduȝ eſt de in
ſtis talijs. 12

t Ertio loco inter ſpēs auaritie. dicē a
dum eſt de peccato iniuſtarum tal
liarum a quo peccato tria debent
cohibere homines. ſ. peccati magnitudo:
⁊ vilitas que eſt in faciendo tallias:⁊ dam
num quod prouenit inde eis q eas faciūt.
¶ Magnitudo vero peccati ex hoc poteſt
oſtendi:ꝙ preter peccatum rapine eſt ibi
peccatum proditionis. Eſt etiam ibi ingra
titudo ⁊ contemptus dei: ⁊ angelorum.
Quod proditio ſit ibi poteſt oſtendi multi
pliciter. ¶ Primo ſic. Si aliquis pater fa
milias filium ſuum tranſiturum per aliquā
viam periculoſam:bone fidei alicuius com
mendaret:⁊ certam ſummam pecunie pro
hoc ei aſſignaret:⁊ ille vltra ſummam illaȝ
filio eius aliquid auferret: pditor eſſet. Et
diceret paterfamilias. Ego commendaue
ram filium meum bone fidei illius: ⁊ ipſe
ſpoliauit eum: Sed conſtant ꝙ deus filios
ſuos commendauit potentibus huius mū
di:⁊ definiuit eis quibus debent eſſe con
tempti. Unde. Lu. i. Cum quererent mili/
tes a Ioanne baptiſta qđ facerent: Rn̄dit
Ioannes. Neminē concuciatis neqȝ calū
niam faciatis:⁊ contenti eſtote ſtipendijs

veſtris. Prohibentur eis primo duo pec
cata:per que ſolent potentes pecuniam a
pauperibus extorquere ſcilicet commina
tio:⁊ calumnia. Comminatio. vbi dicitur.
Neminem concutiatis. Calumnia vero in
ſequenti verbo. Deinde vero oſtenditur
eis:ꝙ ſtipendijs ſuis debent eſſe contenti.
Unde ſi vltra ſtipendia ſua accipiunt:pro
ditores ſunt:ſpoliant enim filios dei: bone
fidei eorum commẽdatos. Niſi faciãt hoc
in illis caſibus in quibus eis licet. ℂ Secũ
do oſtendit idem ſicut:conſtat ꝙ eandem
fidem debet ſubdito:ꝗ̃ ſubditus domino.
Sed ſi ſubditus caperet dominum ſuum:
vel alio modo malum faceret ei: proditor
eſſet:igitur ſi dominus ſubditũ capiat. vel
aliud malum ei faciat proditor eſt: vbi ille
culpã non commiſſerit que hoc requirat.
Nec minus indecens eſt:ſi dominus abſ
culpa ſubditum capiat.ꝗ̃ ſi ſubditus do/
minum caperet. Dicunt aliqui milites. Si
aliquis non eſſet ſubditus mihi:⁊ malum
facerem tunc bene ſcio ꝙ peccarem. Sed
ſi ſubdito meo malum facio: tunc non cre
do me peccare:vel tantum peccare. Qui/
bus dici poteſt.ꝙ ſm hoc dominatio eor.
diabolica eſt. Diabolus enim taliũ domi/
nus eſt:qui ſibi ſubditis loco remunerationis
afflictionem reddit:⁊ penam. Et illis q
melius ſibi ſeruiunt:plura mala facit.prete
rea quis ſani capitis dubitet.minus licitũ
eſſe hoſtem in ciues:ꝗ̃ in extraneos: Quis
neſciat crimen proditoris eſſe:cum amicis
inimicitias exercere. Subditi vero ſm
ſapientẽ ſunt humiles amici. Preterea cũ
certum ſit ꝙ miles iſte fidem debebat pau
peri homini anteꝗ̃ faceret ſibi omagium:
tanꝗ̃ fratri ſuo chriſtiano:nec pauper illũ:
a fide illa abſoluit quũ ei omagium facit:
immo vinculum:ꝙ inter eos:erat oſculo pa
cis confirmatum eſt in minis a crimine p
ditionis. Quũ malum facit ei:niſi prius ei
ſignificet:ꝙ non vult ei fidem illam ſerua
re.⁊ quod nõ vult eũ de cetero tanꝗ̃ ſub
ditum.ſed tanꝗ̃ hoſtem habere. Peccatũ
etiam ingratitudinis eſt ibi. Deus enim eũ
honorauit aliis hominibus eum preficien
do. Ipſe vero ex hoc inhonorat deum: in
pauperibus eum comprimendo:in hoc ſi/
miles ſunt militibus:qui deũ crucifixerũt
qui arundine de manu dei accepta ca/
put eius percutiebant: In arundie ſignifi/
catur terrena poteſtas:quam milites a deo
accipiunt:⁊ deinde ex ea in pauperibus
deum percuciunt. Contemptus etiam dei
⁊ angelorum eſt. Licet enim deus credide
rit pauperes cuſtodiendos potentibus hu
ius ſeculi:tamen ipſe noluit eos eſſe abſ
cuſtodibus celeſtibus. Immo vnuſquiſ
homo habet angelum vnum:ſibi ad cuſto
diam deputatum. Quem ille contemnit:q
pauperem opprimit. Et in ipſo etiam ange
lo deum contemnit:cuius nuncium non re
neretur. ℂ Secundo debet cohibere mili/
tes a tallijs multiplex damnum:ꝗ inde eis
proueniẽs.

ℂ De multiplici damno quod puenit ho
minibus ex vſu talliarum.

p Rimum autem damnum:quod ip b
ſi incurrunt eſt:quod dominus vi
dens eos iniquos in paucis bonis
temporalibus eis commiſſis:non vult eis
ea augere. Scit enim:quia qui in modico
iniquus eſt ⁊ in maiori iniquus eſt ſm qd
legitur. Lu.xvi. Unde frequẽter videmus
milites qui talias faciunt: pauperes: illos
autem qui non faciunt:diuites. ℂ Secũdũ
damnum eſt:ꝙ ſubditi eorum fugiunt eos.
Et ſic iuſto dei iudicio:vt qui plus volebãt
habere ꝗ̃ deberent nõ habeãt:etiam quod
deberẽt habere vñ legit. iij. Re. ꝙ. Roboã
filius Salomonis:volens aggrauare iugũ
filiorũ Iſrael dominiũ decem tribuum ami
ſit. ℂ Tertium damnũ eſt celeſtis regni am
miſſio. Sicut enim dominus dicturus eſt il
li:qui fidelis eſt in temporalibus iſtis:euge
ſerue bone ⁊c. ita dicturus eſt ei:qui infi
deliter ſe habuit.ve tibi ſerue neꝗ̃:⁊ infide
lis.q2 ſuper.p.l.mꝗ̃.ſupra nulla te cõſtituã
intra in carcerem dñi tui.qui.ſ.preparatus
ẽ diabolo ⁊ angelis eius. Mira inſania ẽ.
potentum huius mondi:qui quum recepe
runt aliquid terrenum:non curant de deo
quaſi nihil eſſent accepturi. Et quia plus
habent de terra:ꝗ̃ alij: ideo omnino non
curant de celo. ℂ Quartum damnum eſt

ꝙ durum iudicium:⁊ abſ miſericordia
mercatur ſibi apud deum. Ea enim menſura
qua menſi fuerint:illis quibus preſunt.
remetietur eis qui preeſt illis: vnde nõ cre
dãt miſericorditer deũ acturũ de eis:cũ ipſi
non ſe habeant miſericorditer nec etiam in
ſe cum ſubditis ſuis. Ad quod ptinet:q le
gĩ. ſapię. Cito apparebit vobis regib⁹:qm
iudicium duriſſimum in his qui preſunt.
fit:Exiguo enim conceditur miſericordia.
Potentes enim potenter tormenta patien
tur. Non enim ſubtrahet perſonam cuiuſ/
ꝗ̃ deus qui eſt omnium dominator nec vere
bitur magnitudinem cuiuſꝗ̃:puſillũ: ⁊ ma
gnum ipſe fecit:⁊ equaliter cura eſt illi de
omnibus. Fortioribus autem fortior iſtat
cruciatio. ℂ Quintum. damnum eſt ꝙ inter
dum aliquis Tirannus potentiores op
primit:ſicut ipſi minus potẽtes opprimũt.
vnde in pſ. Deus conteret dentes eorum
in ore.i.m. Leo.cõ.dc. Per dentes eorum
⁊ molas leonum intelligitur poteſtas deuo
randi pauperes:⁊ conterendi. quam domi
nus interdum aufert. ℂ Sextum damnum
eſt quod odio habent ad modum luporũ.
Ideo lupus odio habetur:⁊ ab hoibus:⁊
a ceteris animalibus:quia nõ viuit niſi ex
eis que aufert. Eadem ratione exoſi ſunt
homines rapaces. In hoc tamen differẽ
tia eſt:ꝙ lupi rapinas non exercent:cõtra
lupos:ſed cõtra animalia alterius ſpeciei:
ſed tales homines cõtra eos.qui ſunt eiuſ
dem ſpeciei:rapinas exercent. ℂ Tertio de
beret cohibere milites a tallijs: eſt vilitas:
que eſt in faciendo eas. Sicut enim glorio
ſum eſt dare:ſic vile eſt querere. Et tanto
videtur nullius eſſe genus querẽdi:quãto
vilior ⁊ inferior ẽ perſona a qua queritur:
quanto nobilior eſt perſona que querit.vn
de ⁊ vilitas iſta querendi: reprehenſiuum
quoddam deberet eſſe militibus:ne vltra
vires expenderent. Plus enim ignominie
eſt in querendo:ſi ipſi ſcirent intelligere: ꝗ̃
ſic honores expẽdendo indiſcrete. Sed di
cet aliquis miles. Oportet nos viuere.
Et viuere non poſſumus:niſi iniuſtas ta
lias faciamus.qd⁹ Rñdeo:quod in valde
periculoſo ſtatu ſunt. Similes enim ſunt il
li:qui eſſent in cruce cui nõ apponerentur
niſi toxicata ⁊ ſic cogitaret in mente ſua
non poſſum viuere niſi commedam: ⁊ ſi co
medo comedo mortem meam. In magno
enim dolore deberent eſſe.qui in tali ſtatu
ſe vident.⁊ totam vitam iſtam deberent
contemnere.

ℂ De fraude negotiatorum dicendum eſt
poſt dicta de tallijs. 13

q Uarto loco inter ſpecies auaricie.
dicẽdũ eſt de fraudibus negotiato
rum. Notandum eſt ꝙ negotiatio
in ſe bona eſt etiam hominibus. Neceſſa/
rie enim ordinauit deus:vt nulla terra ſibi
in omnibus ſufficiat:vt quum alia terra ei
ſubuenerit: eam cariorem habeat. Sub/
uentio vero iſta mediante negociatiõe fit.
Sed malitia hominum adeo impleuit frau
dibus negotiationem: ꝙ multi negotia/
tores: non ſunt minus mali his raptori/
bus vel vſurarijs:vnde homine impletum
eſt quod legitur. Apoc. decimotertio. De
beſtia:quam vidit Ioannes. Et faciet inqt
ne quis poſſit emere.aut vendere: niſi qui
habuerit caracterem:aut nomen beſtie: et
numerum nominis eius. Beſtia que dici/
tur a vaſtando:ẽ diabolus:cuius caracter
ſiue imago eſt falſitas.vel fraus. Ipſe enim
fuit primus mendax.vnde in Ioanne. Ip/
ſe eſt mendax ⁊ pater eius. Abſ iſta ima
gine conſitentur multi mercatores: ꝙ non
poſſunt hodie vendere vel emere. Et tamẽ
legitur in. Apoc. decimoquarto. Quod qui
acceperit caracterem in fronte ſuo: vel in
manu ſua:hic bibet de vino ire dei.

ℂ De octo malis habundantibus in mer
catoribus.

o Cto vero mala ſunt que habun b
dant in mercatoribus. ℂ Primum
malum eſt vendere:quanto carius
poſſunt. ⁊ emere quanto vilius poſſunt.
Iſtud malum excludet deum a negocia
toribus: et facit negociationes. idolatri
as eſſe. Ex quo enim aliquis nullum

reſpectum hʒ ad deū:vel ad fraternā cari/
tatē in ſua negatione:ipſe ſeruicium qđ de
beret deo impēdere:diuicijs īpēdit. Quod
indubitāter ydolatrare eſt: ſicut oſtenſum
eſt ſ̄pus. ⁋ Secūdo habundāt mēdacia in
mercatorib⁹:in qbus nō eſt parua culpa.
vnde legit.ī Eccle.ꝙ peccator eſt fur ꝙ̄ aſ
ſiduitas viri mēdacis. ⁋ Tertio habūdāt
ibi piuria:in qbus ſimiliter non eſt parua
culpa:cū ſint ꝯtra illud, Decalogi. Non aſ
ſumes nomē dei tui in vanū. Preterea cuʒ
tanta culpa ſit:hominem in falſum teſtimo
niū adducere:quāta culpa credenda eſt:
cū aliquis vult deū ad teſtificandū falſuʒ:
adducere: quod ſit in piurio. Deum enim
iurare:eſt eū in teſtem adducere. ⁋ Quar
to vero habundant in mercatoribus fur
ta:que furta fiunt precipue: per fraudes
quas faciunt contra ſtateras:ꝛ pondera:ꝛ
menſuras.

⁋ De triplici fraude mercatorum: que ſit
in menſuris:ꝛ de duobus que debent co
hibere a fraude.

c N talibus ꝓo tripliciter ſit fraus.
i ⁋ Uno mō cum quis habet diuer
ſa pōdera:vel diuerſas menſuras:
ꝛ vendit ad minorem:ꝛ emit ad maiorem.
⁋ Secundo modo cum quis hʒ iuſtā men
ſuram:ꝛ iuſtū pondus:ſed tamen male mē
ſurat ꝛ ponderat. Sicut faciunt cauponce
qui menſurā implent ſpuma. ⁋ Tertio mo
do:cum quis procurat:vt res quā ad pon
dus debet vendere:ponderoſior ſit: vt fa
ciunt illi:qui lanam madefaciunt. Duo ve
ro ſunt:que deberent homines cohibere a
fraude:que ſit in menſuris ꝛ ponderibus:
ſcilicet magnitudo huius peccati: ꝛ dānuʒ
ꝙ inde prouenit. Magnitudo vero pecca
ti tripliciter poteſt oſtendi. ⁋ Primo ex
hoc ꝙ peccatuʒ iſtud:vel abhominatio vo
catur. Prouer. vndecimo. Ubi ſic legitur.
Statera doloſa:abhominatio ē apud deū:
ꝛ pondus equuʒ:voluntas eius. Sicut nō
vocamus abhominationē iſtud quod di
ſplicet alicui: ſed quod valde diſplicet.
⁋ Secundo poteſt oſtendi magnitudo hu
ius peccati per hoc. quod per menſuras: ꝛ
pōdera:ꝛ ſtateras deberēt ea que inequa

ſunt:ꝛ iniuſta: ad iuſticiā ꝛ equitatem re/
duci:vnde ſunt quaſi inſtrumenta equita
tis ꝛ iuſticie. Ideo magis diſplicet domi/
no iniqtas in talibus. ⁋ Tertio pōt oſten
di magnitudo huius peccati ꝑ hoc ꝙ mē
ſure ꝛ pondera ꝑtinere ſolent:ad diuina te
re. vnde falſitas taliuʒ in contumeliā diuī
quodāmodo redundat. Ideo dicitur.xix.
Leui. Ego dñs deus veſter. Nolite facere
iniquū aliquid in iudicio :ꝛ ī regula: in pō
dere ꝛ menſura. Statera iuſta ꝛ equa ſint
pondera:iuſtus modius:equus ſextarius.
Ego dñs deus veſter. Ideo cum loqueret
de menſuris:ꝛ ponderibus:bis ſe dñm di
xit:vt timeant in eis fraudem facere:cuʒ ſci
rent ſe habere dominum:quē nulla fraus
poſſet latere. Damnū vero proueniens ex
peccato iſto : duplex eſt.ſ. ſpirituale ꝛ tem/
porale. Habet.xxv. De vtero. Nō habebis
in ſacculo diuerſa pōdera:maius ꝛ mī⁹.
Non erit in domo tua:modius maior ꝛ mi
nor. Pondus habebis iuſtum ꝛ verum. Et
modius equalis ꝛ verus erit tibi:vt multo
viuas tempore:ſuper terram:quā domin⁹
deus tuus dederit tibi. Abhominatur eñ
eum dominus: qui facit hec. Et Michee
.vi. Nunquid iuſtificabo ſtateram impiam
ꝛ ſacculi pondera doloſa. Et ſubditur pe
na eius:q talia facit. Tu ſeminabis: ꝛ non
metes: ꝛ calcabis oliuam : ꝛ non vngeris
oleo ꝛc.. Spirituale vero damnum eſt:ꝙ
tangitur Michee. vi. Adhuc ignis eſt in
domo impij: ꝛ theſauri iniquitatis:ꝛ men
ſura minor ire plena. Quantuʒ menſure
ſubtrahitur : tantum ire ꝛ offenſe diuine
acquiritur. Et cum ſcriptum ſit in libro.
Sapientie. vndecimo. per que peccat ho
mo:per hec ꝛ torquetur:vnde cum in ſtate
ra peccent tales. in ſtaterā beati Michae
lis punientur : vbi mala eorum in ea ma
gni ſint pōderis:bōa vero nulli⁹. ⁋ Quin
to malum ꝙ habundat in mercatoribus
eſt vendere ad terminū. Quod eſt ſpecies
vſure palliate:vt dictum eſt prius. ⁋ Sex
to malum eſt:aliud oſtendere:ꝛ aliud ven
dere. Sicut accidit in ſcriptoribus:qui bo
nā litterā oſtēdūt:ꝛ deinde prauā ſcribunt.
⁋ Septimo malū ē verꝫ celare. ⁋ Octauo
eſt tenebroſa loca eligere:vel aliī ꝓcurare
vt res venalis appareat alterius modi:ꝙ

ſit. Sicut accidit in mercatorib⁹: qui tene
bras faciunt. in quibus debent pannos vē
dere. in quo oſtēdūt ſe eſſe filios tenebra
rum. vnde merito dicet eis deus. Proijcite
eos in tenebras exteriores. Tenebras que
ſerant:ꝛ tenebras habeāt. Oſtendūt etiaʒ
ſe velle male agere:quia q male agit. odit
lucem.

⁋ Dicto de fraude que ſit in menſuris di/
cendum eſt de acceptione munerum. 14

Uinto loco inter ſpecies auaricie.
q dicēdum eſt de acceptiōe munerū.
⁋ Et primo oſtēdemus. ꝙ̄ pericu/
loſuʒ ſit munerꝫ acceptio. Deinde agemus
de hijs que reprehēſibilia ſunt. circa acce
ptores munerꝫ: ꝙ̄ periculoſa ſit munerum
acceptio:ſatis apparebit:ſi oſtendantᷣ ma
la que faciunt munera acceptoribus ſuis.
⁋ De decem malis que proueniunt ex ac
ceptione munerum.

Tponemus. x. Ex eis ad preſens.
e ⁋ Primū malū ē ꝙ excecāt eum.
⁋ Scdm ꝙ eū mutū reddūt. De
his duob⁹ legit. xxx. Eccle. Enxenia ꝛ dona
excecāt oculos iudicū:ꝛ quaſi mutus ī ore
auertit correptionē. De excecatione etiam
legit. xxiij. Exo. Nō accipias munera:q̄ ex
cecāt prudētes:ꝛ ſubuertūt ꝟba iuſtoꝝ.
Et. xvi. De vtero. Nō accipies ꝑſonam nec
munera:qr munera excecāt oculos ſapien
tū:ꝛ mutāt verba iuſtoꝝ. Quis niſi inſa/
nus in hoſpitio ſuo libentᷣ recipiat eum a
quo dꝫ excecari. Ad h ꝓo:ꝙ munera holeʒ
mutū reddūt. ꝑtinet:ꝙ dicit. Gre. Nō pōt
ꝯſtanē arguere:q auaricia capit. Apoſtol⁹
noluit accipere:ne dū accipet: auctoritatē
magiſterij inclinaret. Ad idē ꝑtinet qđ le
git. Iſa. v. Canes muti nō valētes latrare.
Interdū ꝑlatus aliqs venit ad aliquē ſa
cerdotē. cū tāto latratu:ꝙ vī:.ꝙ velit eum
deuorare. Sʒ ille ꝓijcit aliqd ī ore eius:et
aufert ei latratū. Percutit eū de vna mar
cha argētī:ita qđ aufert ei loq̄lam. ⁋ Ter
tiū malū:qđ munera faciūt acceptoribus
ſuis eſt corruptio. vñ in. Iſa. iij. Principes
tui infideles ſocij fures. Et ſubiungit cām.
Oēs diligūt munera ſequūtᷣ retributōes.
Et lʒ aliq ꝑ munera nō corrūpuntᷣ:tñ pre
ſumptio habetᷣ circa eos:ꝛ de corruptiōe:
ꝙ ſm. Ier. ſic matrona nō ē caſta:q quom

rogatᷣ:munera accipit:ita nec iudex muni
ſcula accipiēs:a corruptiōe immunis iudi/
catᷣ. ⁋ Quartū. malū ē:ꝙ munera accipiē
tē in ſeruitutē redigūt. vñ ad cor. I. vi. Om
nia mihi licēt:ſʒ ego ſub nulli⁹ redigar po
teſtatē. Et loquitᷣ apoſtolus de ſumptibus
recipiēdis. ꝛ innuit ꝙ ſi ab eis ſumptus re
ciperet:iā ſub coꝝ poteſtate eēt. vñ quidā
ſapiēs:cū ꝓ libertate rei publice ſteriſſet ī
cā cōtra quēdā diuitē cuius expenſis diu
educat⁹ fuerat:ꝛ ſuꝑ ingratitudinē a diui
te illo in cauſam vocat⁹ fuiſſet:leges enim
romanoꝝ ingratos ꝑūlebāt:dixit diuiti illi
Dñe mi tu ſcis. ꝙ nihil cā odij feci: ſʒ ꝓ li/
btate rei publice: ꝛ honeſtate mee ꝑſone. Ī
mo etiā me ſteti. Nūc vero video:qr nihil
ꝑiculoſi⁹ acceptis munerib⁹:ſi ad oēʒ nos
obligāt ſeruitutē. ⁋ Quintum malū ē:qđ
manū ſuſcipiētis inquināt. Ad qđ referre
poſſumus. qđ legitᷣ. Oſee. v. Effraim cepit
abire poſt ſordes. Homo cupidus cui⁹ cor
aurum affectat:videtur poſt aurum abire:
iuxta: illđ eccleſie. ⁋ Beatus vir q inuēt⁹
eſt ſine macula:ꝛ qui poſt aurū non abijt
ſed⁹. ſecundum iudicium viri. ſpiritualis
vadit poſt ſordes:ꝛ affectat in manibus
recipere illud a quo deberet eas excutere
ſi iam illud teneret. Ab eis enim:que inq
nāt. ſolēt homines man⁹ excutere. ⁋ Sex
tum malum eſt ꝙ munera maledictionem
inducūt ſuper acceptores ſuos : vnde in
Deutero. Maledict⁹ qui munera accipit.
vt percutiant animam innocentis. Et in.
Iſa. ve qui iuſtificatis impium pro mune
ribus. Cupidus quando munus recipit:
credit ſe ſolum benedictione recipere. vn
de minus vocatur benedictio. iiij. Ro.
ma. v. vbi dicit. Naaman. Eliſeo. Obſecro
vt accipias benedictioneʒ a ſeruo tuo. Sʒ
latet ibi maledictio. ꝙ̄. Giezi ſenſit cum le
pra. Naaman ei adheſit. ⁋ Septimum in
pediunt munera acceptores ſuos. a melio
ribus donis. Ue illis qui ideo celeſtia acci
pere non poſſunt:quia manus ſuas terre/
nis impediunt. Ad hoc pertinet ꝙ legitur.
Iſa. trigeſimotertio. Qui excutit manus ſu
as ab omni munere:ꝛ cū iſte in excelſis ha
bitabit. ⁋ Octauuʒ:munera trahunt acce
ptores. ſuos non tantum ad ſeruitutem. ſʒ
etiam ad mortem:vnde. xv. Prouer. Qui

odit munera viuet. Ubi per oppoſitum in
nuit q munera diligit:morief. Ad illud p/
tinet illud. Eccle.x. Hic venalem animam
ſuam habet. Et loquitur de amatore pecu
nie. ¶ Nono inclinant munera acceptores
ſuos ad oem iniquitatē vñ in ps. In quo
rū manib⁹ iniqtates ſunt. Et ſubdit cā.
Dextera eorum repleta eſt muneribus.
¶ Decimo igne infernali eos conburunt.
vnde. Job.xv. ignis deuorabit tabernacu
la eorū: qui libēter munera accipiūt. Quis
niſi inſanus ea amet. que amatoribus ſuis
tot ꝛ tanta mala faciunt.

¶ Quinqȝ reprehenſibilia contra accepto
res munerum.

b Equitur de hijs que poſſunt eē re
prehenſibilia cōtra acceptores mu
nerum. Que.v.ſunt. ¶ Primuȝ eſt:
quādo aliqs nō indiget ꝛ recipit: q̄ paupe
ribus dari debēt. vñ. Jer. ad. Damaſuȝ pa
pā. Clerici qui a bonis: ꝛ operibus paren
tum ſuſtentari poſſunt: ſi quid pauperum
eſt: ſibi accipiūt: ſacrilegium profecto com
mittunt. Et per abuſionem talium: iudiciū
ſibi manducant: ꝛ bibūt. Idem in quadaȝ
epiſtola. O monace. ſi eges ꝛ accipis: poti
us das q̄ȝ accipis. Hoc dicit: qꝛ obligatur
ad danda ſpūalia: que acceptis meliora
ſunt: deinde ſubdit. Si non indiges: ꝛ acci
pis: rapis que diſtribuēda pauperib⁹ vſur
pas. Item proſper in libro de vita contem
platiua. Habentes vnde ſuſtentent: non ſi
ne graui peccato ſuo. vñ pauper victurus
erat: accipiūt. ¶ Secūduȝ reprehēſibile eſt
in acceptionē munerum: quando accipiūt
ea: que dantes tenentur reſtituere eis: a q
bus habuerāt. De quibus dicit. Jer. Qui
a raptoribus: ſymoniacis: feneratorib⁹ mu
nera accipiunt: ſimiles ſunt illis: qui mino
res piſces deuoratos a magnis comedunt
ꝛ deuorāt. Sicut. n. ſic deuorati: nulli vſui
ſunt apti: ita nec oblatio taliuȝ: vilis vſui vl
lius religioni apta eſt. Hoc vitio laborant
quidaȝ religioſi noſtri temporis: exterius p̄
tendentes ſanctitatem: interius vero pleni
ſunt auaritia: ꝛ cupiditate: quia quaſi mer
catores ſunt plurium anguillarum qui in
differenter omnia accipiūt: ꝛ in pios vſus
ea conuertere volunt. Qui ſignificati ſunt
per. Gedeonem. Qui inaures aureas: de
preda Madianitarum accepit vt faceret
inde ſacerdotales veſtes. Et factuȝ eſt Ge
deoni: ꝛ omni domui eius i ruinaȝ: vt le
gif. Judic. viij. Iſti etiaȝ ſimiles ſunt Sau
li qui regem Amalech. ꝛ meliora de ouib⁹
ꝛ armentis reſeruauit: nolēs immolare do
mino. Propter quod abiecit eum dñs ne
eſſet rex. vt legitur. I. Re.xv. Iſti etiam ſunt
ſimiles Achor. qui furatus eſt de anathe
mate iericho. vt legitur. Joſue. vij. Unde
Jer. Diligenter diſcutiendum eſt ꝛ cauen
duȝ ne qs abſtulerit de aliquo anathema
te ne ꝑpter illud multi perdātur. Iſti etiā
qua prohibitione legis morticinum come
dunt: ꝛ a beſtia captum. ¶ Tertio reprehē
ſibile eſt: in acceptoribus munerum cuȝ ha
bent impios miniſtros: qui procurant quo
cumqȝ modo poſſunt: vt ipſi a ſubditis ali
qd extorqueant: quod eſt valde magnum
peccatum. Quos ſigillamus hoc mō. Qui
dam clericus cum ad aleas omnia que ha
buerat pret. v. ſoldos ammiſiſſet: cepit deū
blaſphemare: ꝛ promittere eos. v. ſoldos
homini: qui eum doceret. quomodo deum
magis offenderet. Cui quidam: qui aderat
dixit. Si deum ſupra omnem peccatorem
volueris offendere: fias queſtor palacij epi
ſcopi. Tales figurati ſunt per fuſcinulam.
De qua legif. I. Re.ij. capitulo. Ueniebat
puer ſacerdotum: dum coquerētur carnes:
ꝛ habebat fuſcinulam tridentem in manu
ſua: ꝛ mittebat eam in lebetem: ꝛ omne qđ
leuabat fuſcinula: tollebat ſacerdos ſibi.
Quidaȝ prelati eccleſie ad modū demonū
habent fuſcinulas ſuas quibus ſubditos
ſpoliant. Iſti etiaȝ figurant per hoſtiola p
que ſacerdotes belis furabantur: que po
nebantur ante idolum eius. vt legif. Dan.
.xvij. Iſti etiam ſunt ſimiles mergulis illis.
quos inde beat⁹ martin⁹: in quodā flumine
qui aſſidue capture piſcium intendebant.
Et ait. Forma iſta demonum eſt. Et prece
pit eos auolare. Iſti ſunt velut aucupes.
vnde in. Amos. Nūquid cadet auis in la
queum terre: abſqȝ aucupe: Laqueus te
re: eſt prelatus malus. vnde in. Ezec. dici

tur ad prelatos vobiſcum iudiciuȝ eſt: quo
niam laqueus facti eſtis ſpeculationi: ꝛ re
te expanſum ſuper montem Tabor. Si ve
ro non fuerint ſaturati. ꝛ murmurabunt.
Diſperguntur miniſtri epiſcoporum: ꝑ eo
rū dioceſes. Et ſi non dant eis ſacerdotes:
accuſant illos iuxta illud. Michee. iij. Si
quis non dederit in ore eorum quippiam:
ſanctificant ſuper eum prelium. Aſſerunt.
enim rectum eſſe: ꝛ iuſtum: quod ob officio
ꝛ beneficio ſuſpendatur. De hijs legitur.
Jer. v. Inuēti ſunt in populo modo impij
inſidiantes: quaſi aucupes laqueos ponē
tes: ꝛ pedicas ad capiēdos viros. ¶ Quar
to reprehenſibiles acceptores munerū ſūt:
quando accipiunt munera pro cauſa: pro
qua non deberent: ſicut iudices qui mune
ra accipiunt vt iuſtitiā deſerant: vel vt iu
ſtitiā faciant: quā gratis deberent facere.
Utrumqȝ enim peccatuȝ eſt ſicut enim ini
quus eſſet: qui cappam meaȝ mihi venderet
ita iniqu⁹ qui iuſticiā: quā debet ex officio
facere non vult facere: niſi ſibi aliqd de
tur. Ad quod referri poteſt illud ps. Cum
accepero tempus: ego ꝛc̄. Juſticiam ven
ditam dominus iudicabit: ꝛ pro ea vendi
torem damnabit. ¶ Munera vero accipe
re. vt deſeratur iuſticia. quaſi peccatuȝ Ju
de eſt: vnde ſuper illud. Math. xxvi. Exin
de querebat oportunitatem: vt eum trade
ret. Dicit. Glo. Multi hodie ſunt qui fa
ctum Jude exequuntur: ꝛ idem faciūt: Nā
cum pro munere falſum teſtimonium di
cunt: deum qui caritas eſt: vendunt. A ſi
mili qui pro munere falſum iudicium fa
ciunt: deum qui iuſtitia eſt: vendunt. ¶ Quin
to reprehenſibiles ſunt acceptores mune
rum: quando non faciunt illud ad quod
obligantur: acceptione munerum. Sicut
accidit in clericis. qui elemoſinas recipiūt:
ꝛ tñ negligunt orare pro largitoribus ea
rum. Mercedem bene volunt ſuſcipere: ſȝ
laborem recuſant ferre. Quibus dicitur in
ps. Surgite poſtq̄ȝ ſederitis: qui. m. p. d. pa
nis doloris vocatur: panis clericorum: qꝛ
requiritur pro eo luctus ꝛ dolor. Dolere
enim deberent peccata eoruȝ a quibus eis
datus eſt panis ille. Ideo poſtq̄ȝ ad men
ſam ſederint ſurgere debent ad orandum
pro eis. Sȝ ipſi panē doloris faciunt. panē
riſus ꝛ gaudij iuxta illud. Eccleſiaſtici. de
cimo. In riſu faciunt panem ꝛ vinum: vt
epulantes ꝛ bibentes. Conuiuia: que debe
rent eſſe in luctu faciunt eſſe in riſu: ita ꝙ
potentes. i. potum obliuioni non traden
tes. Uariis enim vinis: ꝛ exquiſitis vtun
tur. Et eſt alicubi verbum vſitatum: cum
videtur aliquis pinguis: ꝛ rubicundus: vt
de eo dicatur. Iſte cum comedit: bibit. i. vi
num poſt commeſtionem obliuioni nō tra
dit. Tali qui de elemoſinis delicate com
medit: ꝛ cum ſocietate: dicit beatus. Ber.
Ue tibi clerice: mors in olla carauiū: quia
peccata populi conſtat eſſe: quod comme
dis: ac ſi tua tibi ſufficere non viderentur.
Mirum eſt quomodo ita audacter com
medunt: ꝙ mortem continet: quum. Job.
ſexto. Scriptum ſit. Aut guſtare quidem
poterit: quod guſtatum affert mortem. De
litie clericorum mortem continent: nec vni
cam mortem. immo. ſeptem. Mortes poſ
ſunt ibi eſſe.

¶ De triplici genere mortis.

¶ De ſeptem mortibus ꝛ delitiis clerico
rum.

Standum eſt ꝙ delitie clericorum
n mortem continent non ſolum vnā
ſed ſeptē ibi poſſunt eſſe. ¶ Prima
mors: ē mors peccatorū. qbus dātur elemo
ſine. q̄s clerici cōmedūt iuxta illud. Ozee.
quarto. Peccata populi mei commedunt.
De iſta morte loquitur beatus. Ber. in pre
dicta auctoritate. ¶ Secunda mors eſt il
lorum peccatorum: que habent ſequi ex de
litiis. vbi eſt luxuria: ꝛ alia vitia: que ex vi
tio gule naſcuntur vt oſtenſum eſt in tra
ctatu de gula. ¶ Tertia mors: ē mors ſan
ctorum: qua comparata ſunt bona eccleſie
Acquiſiuit enim chriſtus eccleſiam ſangui
ne ſuo ꝛ ſuorum. Unde in recompenſatio
ne debent illi: qui bona eccleſiaſtica com
dunt: glorificare deum: ꝛ ſanctos. ¶ Quar
ta mors: eſt mors corporalis: que comme
ditur in delitiis: que delitie mortis occaſio
ſunt: vt prius oſtenſuȝ ē. ¶ Quinta mors.
eſt mors pauperum: quia portionem quaȝ
dēnt hr̄e i bōis eccleſiaſticis defraudant.
Defraudatio ꝓ talis iudicaf homicidiū.

Eccle.xxxiiij. Ubi ſic legit̃. Panis egentiũ:
vita ẽ pauperũ. Qui defraudat illũ: homo
ſanguinis eſt. ¶ Sexto mors q̃ pñt ibi cõ/
medi: eſt mors ꝓprie dãnationis. Pecca/
tũ enim res venenata eſt: vnde cũ comedi
tur: niſi ſanctitas comedentis: vel ſequens
oratio illud expellat interdũ mors eterna
inde incurrit̃. vnde Lu. xx. Deuorant do/
mos viduarũ: ſilentes longã orationẽ: hij
ꝑcipient maiorẽ dãnationẽ. Et B. Ueniẽt
ante tribunal xpi: ibi audietur pupillorum
accuſatio grauis. Allegatio dura: quorum
vixere ſtipendijs: nec diluere peccata: qb⁹
facti ſunt duces ceci: ⁊ mediatores fraudu
lẽti. Idẽ. Quid tibi inſipiẽs delicie ſapiũt:
quid tibi diuicie ille. Cecos oblectant ocu
los. Quibus tam graue mercaris iudiciũ
tã dure te obligas ratiocinijs. Uniuerſum
ſiqdẽ debitũ ad nouiſſimũ quadrantẽ exi
geris. ¶ Septimo comedũt mortez clerici:
q: comedũt elemoſynas ſibi datas ꝓ mor
tuis: ⁊ ab igne purgatorij qui grauior mor
te eſt: debẽt eos liberare. Ad hoc eniz obli
gant̃ ex ſuſceptione elemoſynaꝝ. Et veriſi
mile ẽ: q dñs multũ offendat̃ cum anime:
que in igne cruciant̃: in tãta amaritudine
ei dicunt. Dñe clerici iã bona noſtra ſuſce/
perũt: ⁊ debuerũt liberare nos de ãguſtia
iſta: ⁊ ipſi ſunt in riſu: ⁊ delitijs: ⁊ de nobis
non curant.

¶ De munerum diuerſitate.

Tertio circa acceptionem munerum
dicendũ eſt de munerum diuerſita-
te. Diſtinguuntur autẽ tres ſpecies
munerũ ſuper illud. Iſa. xxxiij. Qui excutit
man⁹ ſuas ab oĩ mũere. dicit eniz. Interli.
ſup illd. de munere oris: mũere man⁹: mũe
re officij. Munus oris ẽ laus: vel ꝑces car
nales. Munus manus pecunia. Munus
vero officij eſt ſeruiciũ indebite impenſuz.
Sup illud vero. Jer. xlviij. Maledict⁹ qui
facit opus dñi fraudulenter: diſtinguunt̃
ſilr: tres ſpẽs muneꝝ: nihilominus ꝯcor/
dare: cũ predictis. Dicit enim Interli. ſup
illud fraudulenter: vel pro corporalis rei ꝑ
mio: vel pro laudis verbo: vel humani iu/
dicij gratia. Glo. etiã dicit Ibidẽ. q trib⁹
modis fra⁹ iſta cõmittit̃: q: vel cordis hu/
mani gratia: aut fauoris aura: aut cuz res
quelibet exterior deſideratur.

¶ De auaricia aduocatorum.

Sexto loco inter ſpecies auaricie di
cendũ eſt de auaricia aduocatoꝝ.
Et notan. eſt: q officiũ aduocatio
nis: nõ eſt malũ: ſm ſe. vnde Aug. Nõ licet
iudici vendere iuſtũ iudiciũ: ⁊ ſi licet ad/
uocato vendere iuſtũ patrociniũ: ⁊ iuriſcõ
ſulto. iuſtũ ꝯſiliũ. Non peccat aduocatus:
vendendo iuſtum patrociniũ: ſi ſit perſona
cui nõ ſit prohibitũ hoc officium: ſi debito
modo procedat: ⁊ cã iniuſta nõ ſit: vel de
ſperata: ⁊ ſalariũ recipiat: inde iuſtũ ⁊ mo
deratum. In moderatione vero: reſpect⁹
haberi dz ad quantitatẽ cauſe: ⁊ laboꝝ
aduocatiõis: ⁊ qualitatẽ perſone aduocã
tis. ſ. ad facundiam: ſcientiã: ⁊ etiã ad con
ſuetudinem regionis.

¶ De octo que debẽt retrahere hoĩes ab
officio aduocationis.

Octo tñ ſunt: que debent hoĩes re
trahere ab officio aduocationis.
Primuz eſt venalitas: quã nobilis
aĩus naturaliter exhorret. Triplici aũt rõ
ne: indecens eſt venalitas in aduocatis.
Primo cum care empti ſunt: a xp̃o nõ de
berent ſe alijs vẽdere. vnde Aug. Poſtq̃
itellexi me precioſo ſanguine xpi redẽptuz
nolui me venalem exhibere. Secundo: q:
venalitas hz vilitatem quandaz: vñ puel
les: ⁊ alie perſone: que ad certamẽ venales
ſe offerunt: viles reputant̃. Aliud iudicatũ
eſt de illis: qui pro iuſticia certant. Maio
ricũ eſt venales eſſe: ⁊ que tã indecentia
q̃ cũ pars: que nobilior eſt: peior ſit: vena
litas eſt aduocatoruz: que penes linguam
attendit̃: que eſt vnuz de nobilioribus mẽ
bris: ⁊ in quo magis diſplicet indecentia.
Peior videtur eſſe quantũ ad hoc venali
tate meretricũ. Huic vilitati videt̃ attẽdi
ri. Apo. ꝑme ad Coĩ. vi. Ubi dicit. Secula
ria iudicia: ſi habueritis: cõtẽptibiles: qui
ſunt in eccleſia: illos conſtituite ad iudicã
dum. Et poeta. Si fortuna volet fies de re
thore conſul. Si volet hec eadẽ: fies de cõ
ſule rethor. Rethor ponitur ibi pro vili ꝑ
ſona: conſul pro nobili. Tertio indecens ẽ
venalitas iſta: q: decorũ eſſet q talentum
ſcientie: q gratis acceperant: gratis darẽt
precipue cum prohibitum ſit illis vendere
illud. in Prouer. vbi dicit̃. Noli vẽdere ſa

pientiam ⁊ doctrinam: ⁊ intelligentiã. Aſſi/
milant̃ autẽ aduocati vſurarijs in hoc: q
ſicut vſurarius talentuz fortune: qḋ gratis
accepit gratis nõ vult tradere proximo: ita
aduocatus talentũ gratie: qḋ gratis acce/
pit: nõ vult proximo gratis dare. ¶ Scḋo
de hoc. r. ab. of. aduocationis multiplex pe
riculũ: q eſt circa officiũ illud. Poſſumus
vero ad preſens numerare duodecim pe/
ricula: que ibi poſſunt eſſe.

¶ Duodecim pericula que poſſunt eſſe in
officio aduocationis oſtendũtur hic.

Primũ periculũ eſt: cuz miſerabili
bus pſonis nõ ſubuenit: quibus
tenet̃ ex lege dei ſubuenire: vnde
Iſa. i. Subuenite oppſſo ⁊c̃. Et ſicut medi
cus pauperi infirmo potẽs ſubuenire: non
ſubueniẽs: homicida illius iudicat̃: ita ad
uocatus: q̃ſi aufert rẽ ſuaz pauperi homi/
ni: cui nõ ꝯſeruat eã cũ poſſit: vnde Syma
cus papa. Nõ eſt grandis differẽtia vtruz
morti inferas: vel admittas. Languẽtib⁹
enim mortẽ probat̃ infligere: qui hanc cuz
poſſit nõ excludit. ¶ Scḋz periculũ eſt: cũ
ſcienter cãm iniuſtã vel deſperatã ſuſcipit.
¶ Tertiũ periculũ eſt: cũ in ꝓceſſu nego/
cij: cauſam eſſe iniuſtã cognoſcit: ⁊ tñ tam
adhuc defendit. ¶ Quartũ periculũ eſt: q
aduocatus monẽs ad cõpoſitionẽ illuz ex
cuius pte eſt: quẽ ſcit cãm iniuſtã habere:
ꝯſulit ei vt partẽ aduerſario ſuo relinquat
⁊ partẽ accipiat. Conſulit enim ei accipere
alienũ. ¶ Quintũ periculũ eſt ꝑ infidelita
tẽ: vel negligentiã: vel ignorantiã illius: ca
dit a cauſa ſua ille: quẽ ipſe tuet̃. Tenetur
enim ei ad reſtitutionẽ. ¶ Sextũ periculuz
eſt: qñ ille: ꝯtra quẽ patrociniũ preſtat: pro
pter ꝓtinaciã illius: rẽ ſuaz amittit. Tenet̃
enim ei ſimiliter ad reſtitutiõez. Aliquãdo
pro. c. ſoldis quos hz de aduocatione: te/
net ad reſtitutionẽ. c. marcharũ vel mille.
¶ Septimũ periculũ eſt: cũ accipit̃ immo
deratũ ſalariũ: vnde nõ dz accipi. ¶ Octa
uum periculũ eſt: cũ incurrit̃ odiũ illoꝝ: ꝯ
quos preſtat̃ patrociniũ. ¶ Nonum peri/
culũ eſt: ꝯtra modũ procedẽdi in cauſa. ſ.
per falſas leges: vel falſa inſtrũa: vel falſos
teſtes: vel ꝑ mendacia ꝓcedit̃: vel cũ dicit
ꝯtũa: vel ꝓponit: que non valent: niſi ad
dilationẽ cauſe. ¶ Decimũ periculũ eſt ſy

monie: cũ aduocatus ſciam ſuam vendere
intendit. ¶ Undecimũ periculum eſt: vane
glorie. Ex cui⁹ amore multi timẽt cadere.
A cauſa etiã iniuſta nolẽtes iniqui videri.
Unde per mẽdacia: vel quocũqz alio mo
do volunt obtinere. ¶ Duodecimũ pericu
lũ eſt infidelitas. Infidelis. n. eſt malus ad
uocatus erga dñm: qui talẽtũ nature ei cõ
miſit: qñ de talento illo lucrat̃ ꝯtẽptibilia:
qñ poſſet lucrari precioſa. Sicut nũcius
alicui⁹ negociatoris. ſi veniat ad nũdinas
aliq̃s: in qbus eodem pretio poſſet habere
brunettam: quo burellũ: infidelis eſſet dño
ſuo: ſi relicta brunetta burellũ emeret. Ea
dẽ ĩfidelitate laborare vident̃: qui in ſacra
ſcriptura ꝓficere poſſunt: ⁊ ad lucrũ tẽpo
raliũ: leges: ⁊ decreta diſcũt. Propter peri
cula q̃ ſunt in cauſis. dicit Apo. i. ad Coꝝ.
vi. Omnino delictum eſt in vobis: q iudi
cia habetis inter vos. Quare nõ magis in
iuriã accipitis: quare nõ magis fraudẽ pa
timini? ¶ Tertio deberet reuocare hoĩes ab
aduocatione multiplex pena: qua dñs ma
los aduocatos ſolet punire. Multos enim
ãte mortẽ mutos efficit. Cuidã etiã morieñ
ti viſa eſt lingua celerius aura moueri: q:
lingua ei⁹ velox ⁊ facilis fuit ad peccãdũ:
ſicut arundo de facili vẽto agitat̃. Alij vi
ſum eſt inferius labiũ moueri: ſicut labijs
cocodrilli. Alij etiaz exijt lingua extra os.
Inſipienter etiã ſolent agere mali aduoca
ti ꝯtra mortẽ: qñ ꝑcipue ſapiẽtia op⁹ eẽt:
vnde quidam cũ offerret̃ ei eucharistie in
extremis ait. Iudicet̃ ꝑus vtrũ rectũ ſit: q
accipiã. Cui circũſtantes dixerunt. Nos q
dã rectũ ⁊ iuſtũ hoc iudicamus. Quibus
ille. Nõ eſt rectũ iudiciũ. Nõ enim cũ ſitis
mihi pares: habetis me iuſte iudicare. Et
alius quidã in extremis ãmoneret̃ ad ſuſcep
tionẽ eucharistie: petijt dilationem: quam
cũ nollẽt amici ei dare ꝓpter mortem: q̃ vi
debant ei imminere: appellauit a manifeſto
grauamine. Poſt mortẽ vero balneantur
aduocati in auro feruenti. vnde legitur in
tragedia quadaz Senece q viſum eſt cui/
dam: q videret Neronem apud inferos
balneantem miniſtroſqz circa eum: aurum
feruens infundentes. Et cũ videret choꝝ
aduocatoruz ad ſe venientem: huc inquit
venale genus hoĩum aduocati amici mei

accedite: vt in hoc vaſe mecū balneamini.
Adhuc enim ſupeſt locus in eo: quem vo
bis reſeruaui. ¶ Quarto debent hoīes co
hibere ab hoc officio: q2 pre ceteris officijs
videt̄ eſſe corruptū. Inuenit̄ enī3 qn̄q3 ali
qs morb9 imedicab lis: ad quē curādū nō
inuenit̄ medic9: q2 de ſalute egri deſperat̄.
Sed nulla cauſa adeo inuenit̄ iniuſta ad
quā tuendam non inueniatur aduocatus.
¶ Quinto de ho. cho. ab hoc officio mole
ſtia que eſt in audiendo lites: ꝑpter quam
dicit Augu. Chriſtū teſtē inuoco: ꝙ malle3
ꝑ ſingulos dies manibus aliquid oꝑari: ꝙ̄
tumultuoſas cauſarum ꝑplexitates pati. Et
Ambro. in libro de officijs. Diſpēdio litis
carere nō mediocre lucrū eſt. Et. B. ad Au
geniu3 papa. Lex diſſi ſi licet in ſacro pala
tio: leges perſtrepāt ſeculares: miror ſi ple
rūq3 dicere non cogaris. Narrauerunt mi
hi iniqui fa. ſed non. l. tua. ¶ Sexto debe
rēt. ho. cho. ab hoc officio: q2 valde ſimile
eſt actibus demonū. vn̄ Augu. Nihil enim
ſimilius actibus demonū: ꝙ̄ litigare. ¶ Se
e ptimo debet hō. cho. ab hoc officio illud ma
gnum damnū: quod faciunt mali aduoca
ti deo ⁊ eccleſie eius. Plus enim nocet ali
cui quandoq3 vnus malus aduocatus: ꝙ̄
poſſunt nocere cl. x. fures vel raptores: vel
etiam omnes raptores vnius terre. Aufert
enim alicui abatiam ſuam: vel archiep̄atū
ſuū: ꝙ non poſſunt facere raptores vnius
terre. Centum enim demones non poſſent
quandoq3 nocere eccleſie tm̄: ꝙ̄ nocet vn9
malus aduocatus: cum ep̄atum vnu3: vel
archiep̄atum ſubdit dñio alicuius: qui ſer
uus eſt diaboli. Per ↄ̄ſequens enim ponit̄
ep̄atus: vel archiepiſcopatus eius ſub do
minio diaboli. Mali aduocati hereticis ſi
miles ſunt: q2 ſunt falſarij legu3: ⁊ decreto
rum: que ſacra ſunt ſecundū iudicium co
ru3. vnde falſarij ſunt ſacre ſcripture: quia
ſuadent contraria iuſticie: ſicut ⁊ heretici
contraria fidei. Duo ſunt neceſſaria ad ſa
lutem: fides: ⁊ bona opera: ⁊ neutrum ſine
altero non ſufficit. Hereticus homines er
rare facit in fide: aduocatus vero in opere
Alij peccatores; ⁊ ſi mala agunt. non tamē
dicunt ſic agendū eſt. Sed malus aduoca
tus iudici ſuadet: vt alicui adiudicet: ꝙ
eius non eſt. In hoc eſt etiam deterior he
retico: quia hereticus ignoranter peccat:
putans credendum eſſe: ꝙ hominibus ſua
det. Sed malus aduocatus ſuadet iudici:
vt agat ꝙ ſcit non eſt agendū. Mali etia3
aduocati hoſtes ſunt iuſticie ⁊ veritatis: ⁊
equitatis quorum tamē ſe amatores ⁊ de
fenſores profitentur. vnde hoc impletum
eſt: per eos: quod legitur. Iſa. lix. Conuer
ſum eſt retrorſum iudicium: ⁊ iuſticia lōge
ſtetit: ⁊ corruit in platea veritas: ⁊ equitas
non potuit ingredi. Conuertitur retrorſu3
iudiciū: cū appellat̄: qn̄ ſentētia debet fe
ri: ⁊ tunc iuſticia lōge ſtat: que ante appel
lationem proxima erat. Oportet enī3 vt ꝑ
iuſticia eat Romam. Ibi forte iuſticia etiā
non inuenietur: ſed ſolum iudices dabunt̄.
Corruit veritas in platea: cum aliquod cri
men: ꝙ populo notū eſt: alicui prelato obij
citur: ⁊ tamen īpedie ntibus hoc malis ad
uocatis de illo nō cōuincitur. Equitas ve
ro ingredi non poteſt: cum correptio in ali
quo clauſtro inchoatur: ⁊ opponētibus ſe
aduocatis non perficitur. Mali aduocati
quaſi vigilatores ſunt iuſticie iuxta illud.
In. p̄s. Tota die iniuſticia3 co. lingua tu.
Sicut no. a cu. feciſti dolū. Nouacula acu
ta dolum facit: cum homine3 ſcindit cui de
corando eum ſeruire debuit.

¶ De fraude mali aduocati.

a Ad modum ergo nouacule: malus
aduocatus dolū facit: quādo iuſti
ciam ſtrangulat: cui militare de
buit. Qualiter expectare audent illud di
ſtrictum iudicium: ꝙ tenebit iuſticia: qui ſe
iugulatores iuſticie intelligunt: Mali etiā
aduocati quaſi hoſtes dei ſunt: ⁊ quaſi an
tichriſti. Chriſtus. n. ī mundū venit: vt pa
cem faceret: vnde Apo. Ipſe etia3 eſt pax
noſtra: qui fecit vtraq3 vnum. Ipſi vero
diſcordiā: ⁊ litem amant ⁊ querunt. vnde
ſic de chriſto ſcriptum eſt. In pace factus
eſt locus eius. Ita de malo aduocato po
teſt dici. In lite factus eſt locus eius. Ad
uocati ad litem conueniunt: ſicut corui ad

cadauer. Deus pre omnibus diſcordiam
deteſtatur. Poteſt etiam haberi ex illo ver
bo Prouer. Sex ſunt que odit domi
nus ⁊ . vij. ꝙ deteſtatur aīa eius. Et eſt il
lud. vij. ſeminare inter fratres diſcordiā.
Aduocatus vero eam optimam arbitra
tur. Mali aduocati deum fugant ab eccle
ſia: diabolū vero introducunt: ⁊ cuſtodiūt
ibi. Si enim aliquis ſanctus homo eligat̄
in abbatem: vel epiſcopum: tam cito aduo
cati ſe opponunt: nec deum in ſancto viro
in eccleſia intrare permittunt. Si vero cle
ricus ſit aliquis malus: qui ſymoniam non
timeat cōmittere adiuuant eum. Mali eti
am aduocati quaſi precipitatiua diaboli
ſunt iuxta illud. p̄s. Dilexiſti omnia verba
preci. lingua. do. O aduocate q es lingua
doloſa. i. lingoſus ⁊ doloſus. Verba preci
pitationis ſunt verba aduocatorum. Ad
modum enī3 illius machine: que dicit̄ pre
cipitatiuū deſtruunt eccleſiam dei: quoꝝ
pena innuitur: cu3 ſubdit̄. Propterea de9
deſtruet te in finem. Et contra iſta precipi
tatiua orat Dauid a domino deſtrui vbi
dicit. precipita domine diuide linguas eo
rum. q. vi. vn. ⁊ contradictio dici. Solet ꝑ
cipitatiuum fieri contra precipitatiuum: ⁊
ſm hunc modum loquit̄ hoc Dauid. Tūc
precipitatiuum contra precipitatiuum effi
citur: quando aduocati adinuicem corri
piuntur. Non videtur dei eccleſiam amare:
qui permittit diabolum ponere ibi precipi
tatiua ſua: ad voluntatem ſuam. Aduoca
ti etiā ſunt ſagitarij diaboli. vnde in Iere.
Extenderunt linguam ſuā: quaſi arcu3 mē
dacij ⁊ non veritatis. Nec ſolum etiā alijs
ſed etiam ſibi ipſis damnum faciunt aduo
cati: dum in officio aduocationis ſeipſos
conſumunt. vnde in Ezec. vij. Comederūt
alieni robur eius: ⁊ ipſe neſciuit. Alieni. i.
demones in legibus ⁊ decretis robur mul
torum conſumunt. Seneca. Cauillatio ver
borum multum temporis nobis eripuit.
Mortem etiam eternam acquirunt aduo
cati in officio ſuo: quod videtur eſſe ſigni
ficatum. Geñ. xxxiiij. vbi Sichem adama
uit Dinam: que interpretatur cauſa. Occa
ſione cuius deinde occiſus eſt. Notabili
ter vero dicitur. Sichem fuiſſe filius Emor
ꝙ interp̄tat̄ aſinus. Homines enim duri ⁊
aſinini: qui in alijs ſcientijs nequeūt ꝑfice
re conſueuerunt decreta ⁊ decretales am
bire. ¶ Octauo debet hoc cho. ab hoc offi
cio amor legis diuine ⁊ conditiones ſcien
tie decretorum. De amore legis diuine. di
cit Gregorius. Qui diligit regem diligit le
ge3. Et in. p̄s. Palpebre eius interrogāt fi
lios hominum. Palpebre que quādo ſunt
clauſe: quandoq3 aperte ſignificant ſacra3
ſcripturam: que alicubi eſt obſcura: alicu
bi eſt aperta: que interrogat filios hominū
vtrum ament deum. Signum enim diuine
dilectionis eſt: cum quis laborat libenter:
in ſtudio ſacre ſcripture. Sacra vero ſcrip
tura multum contēnitur: ꝑpter ſcientiam g
decretorum. vnde poteſt dicere: quod dicit
Sarra ad Habraam. Geñ. decimoſexto.
Ergo iniq3 agis contra me. Ego dedi an
cillam meam in ſinu3 tuum: que videns ꝙ
conceperit deſpectui me habet. Ancilla ſa
cre ſcripture eſt ſcientia decretorum: que
ſacram ſcriptura3 habet deſpectui propter
fructum lucri: ꝙ ex ea conſequitur. Et vige
ſimoꝑmo. Geñ. ſignificata eſt oppꝛſſio: quā
facit ſcientia lucratiua: ſacre ſcripture per
ludum quo opprimebat Hiſmael yſaac.
Unde ſicut precepit dominus eice ancillā
⁊ filium eius: ſic forte neceſſe eſſet ſcientia3
illam in magna parte ab eccleſia excludi.
Nec ſolum comtēnitur ſacra ſcriptura per
ſcientiam illam: immo etiam blaſphema
tur: ⁊ in ea ipſe deus: qui legis lator eſt: ꝙ
videtur figuratum eſſe. In Leui. vigeſimo
tertio. Ubi legitur fili9 mulieris iſraelitis:
q̄ ꝑparat de viro egyptio: ⁊ iurgat9 eſt cu3
viro iſraelitico: ⁊ blaſphemauit deū Iſrael
dum legem quā ipſe dedit paleam vocant
quaſi inutilem: cum tamen legatur. xlviij.
Iſa. Ego deus tuus docens te vtilia: ipſi
potius palee ſunt. De quib9. Mat tertio.
Paleas autē cōburet igni inextinguibili.
Et Auguſti. Si paleam ſequeris palea ef
ficeris. Conditiones etiam ſcientie illius
deberent homines cohibere ab ipſa. Mo h
bilis enī3 eſt: ⁊ terrena tumultuoſa: ⁊ inſta
tiua: ⁊ abſq3 refectione. Mobilis ideo eſt:

quia per ſimilitudines remotas procedit.
Agellius. Leges noſtre ſũt tele arancarũ:
que fortia alia tranſmittũt. minus fortia
vero ⁊ debilia retinẽt: etiã eadẽ de quibꝰ
eſt: tẽporalia ſunt: vñ oportet eas ſm varie
tatẽ tempoꝛum variari. Et qꝛ decreta quo
dãmodo in corde dñi proprie ſunt ſicut q
dam alt:; vt ea interpretat̃ ſicut ſibi vide
bitur. Canoni etiam derogatur canone cõ
trario: vel tacito conſenſu Romane eccle.
⁊ vſu facientiũ in contrariũ. Ad hanc mo
bilitatem referri põt quod legitur. Jer. ij.
Mala fecit populus meus. Deliquerunt
me fontem aque viue: ⁊ foderunt ſibi ciſter
nas diſſipatas: que aquas cõtinere nõ va
lent. Ciſterna non valens continere aquã
eſt decretũ ꝙ hodie aquã ſapiẽ continet: ⁊
crãs: non obtinebit: qꝛ abrogatuꝫ erit. Aliẽ
eſt de lege diuina: vñ. Dauid dicit dño. Ju
ſticia tua: iuſticia in eternum: ⁊ lex tua ve.
Non ſolũ veriſimilitudo. Et in euãgelio.
Celũ: ⁊ terra trã. ver. aũt. m. n. non. trã. Ter
rena etiã eſt ſciẽtia illa. Vñ ſicut terra aqs
cõmixta: impedit ne clare ibi videatur: ita
terrenitas multos decretiſtas impedit: ne
recte iudicẽt. Sed lex dei: que cõtẽptuꝫ ter
renoꝝ p̃dicat. quaſi aqua clara eſt. Jdeo
dr̃ illi: qui lucratiuas ſciẽtias ſectatur. Je.
ij. Quid tibi vis in via egipti: vt bibas
aquã turbidã: Tumultuoſa etiam eſt ⁊ in
flatiua: vnde per ſiliqs poꝛcoꝝ intelligitur.
De quibꝰ filiꝰ ꝓdigus cupiebat implere
ventrẽ ſuũ. Luc. xv. Siliq. n. poꝛcoꝝ reſo
nãt: ⁊ inflant: ꝓpter tumultũ: quẽ hꝫ ſcia il
la. Significant̃ etiã aduocati ꝑ ranas. De
qbus legit̃. Exo. vij. Et in ps. Et dedit ter
ra eoꝝ ranas: ⁊ in. p. r. ip. Sꝫ ſacra ſcriptu
ra pacificata eſt. vñ. Dauid pax multa. De
ſerit: ⁊ nõ eſt illis ſcã. Et iterũ. Cõtritio: ⁊
infe. inur. eoꝝ ⁊. u. pa. nõ co. Et Jſa. xlviij.
Vtinã attẽdiſſes mãdata mea: facta fuiſſꝫ
ſicut flumẽ pax tua. Sciẽtia enim decreto
rũ animã nõ reficit: ſed potius famẽ tẽpo
raliũ immittit: ⁊ quodãmodo hominẽ ina
nit: dũ exterioꝛẽ apparentiã querere facit.
Ad qđ põt referri: ꝙ legit̃. in Jſa. Quare
appenditis argẽtũ nõ in panibꝰ: ⁊ la. vĩꝝ
nõ in ſaturitate. Et vt breuit̃ dicamꝰ. Alie
ſciẽtie cõparatõe ſacre ſcripture: ſcie ñ ſunt
Jer. litteras nõ nouit qui ſacras ignoꝛat.

De auaricia miniſtroꝝ eccle. Et đ ſymo
s Equit̃ de auaricia miniſtroꝝ ec
cle. ĩ quã hoc modo procedemus.
Pꝛio dicemꝰ de ſymonia. Se
cũdo de peccato edificãtiũ ſyon in ſangui
nibus. Tertio de peccato choꝛicarum.
Quarto de pctõ mercẽnarioꝝ. Quin
to tangemus de ſignis auaricie: que appa
rent in eccle. dei. Sexto de peccato in ſã
gne conſciẽtiũ. Septimo de vitio ꝓprie
tatũ in clauſtralibus. Octauo de auari
cia ſciẽtie. De ſymonia. p̃mo hec tria dice
mus. Primo ponemꝰ ea: que ꝑtinẽt ad
deteſt. ſymonie. Secundo diuiſiões: que
pertinent ad ſymoniam.

De ſymonia ⁊ octo que faciunt ad eius
deteſtationem. 16

o Ctauo vero ſunt que faciunt ad e
deteſta. ipſiꝰ. Primũ ẽ illud ver
bũ. Damaſi propꝛie. Oia crimina
ad cõparationẽ ſymoniace hereſis: quaſi ꝓ
nihilo reputant̃. Jn quo verbo duplicit̃
deteſtabilis oſtẽdit̃. Et qꝛ oſtendit̃ excede
re cetera crimina: ⁊ qꝛ hereſi cõparat̃. Jn
multis etiã aliјs locis vocat̃ hereſis pacca
tũ illud: vñ. Nicholaus. papa. Statuimus
decretũ de ſymonia cõparata hereſi. Et ſu
per illud. Mat. xxi. Et cathedras vẽdẽtiuꝫ
colũbas euertit: dicit. Glo. Hic ẽ: ꝙ hereſis
ſymoniaca damnat̃. Et ſuꝑ illud. Jo. ij. Et
hijs q colũbas vendebãt. ⁊c̃. dicit. Juteri
nearis. Spũalit̃ dãnat̃ ſymoniaca hereſis.
Et Actuũ. viij. Vt dicit petrus ſymoni ma
go: penitẽtiã age. đ hac nequa tua: dic. Ju
terlinea. i. a duplici malo. cupiditatꝭ ⁊ pra
ue fidei. Et in veritate ſymoniaci quãtum
ad hoc heretici ſunt: qꝛ eſtimãt vel verbo
vel facto: ꝙ inpꝛeciabile eſt ſub vili pꝛetio
cadere. Et ſeparãt. coꝛpus eccle. a ſuo capi
te: ſicut heretici: vt inferius oſtẽdet̃. Se
cũdo vero facit ad deteſta. ſymonie h: ꝙ ip
ſa ẽ ſpũalis ſodomia. Sicut. n. in ſodomia
coꝛpoꝛali facit cõtra naturã ille q ẽ opus
nature. Sicut in ſymonia facit ꝯtra gratiã
ille qui eſt opus gratie: qꝛ a gr̃a redẽptus.
Et ſicut in die iudicij obmuteſcet ſodomi
ta: qꝛ hoſtis fuit nature: q̃ eũ fecerat. Qui
tũ eniꝫ in ſe eſt ſodomita genus humanũ
deſtruit. Sic obmuteſcet. ſymoniacus qui
hoſtis gratie fuit a qua redẽptꝰ fuerat. Et

ſicut ſm legẽ naturalẽ: ſodomia vel maxi
mũ peccatũ: vel vnũ de maximis iudicat̃:
qꝛ eſt ꝯtra naturã: iſta in tẽpoꝛe gratie ſm
legẽ eccleſiaſticã maximũ peccatũ iudicat̃
ſymonia: q̃ ꝓprie ẽ ꝯtraria gratie. Facit ꝯ
illud. Mat. x. Gratis accepiſtis gratis da
te. vnde recte ſignificati ſunt ſymoniaci: ꝑ
ſodomitas: volẽtes infringere foꝛes Loth.
De quibus Gen. xix. Jam ꝓpe erant vt in
fringerẽt foꝛes ⁊c̃. Tertiũ ꝙ facit ad de
teſta. ſymonie eſt magnus zelus: quẽ legũ
tur ſancti habuiſſe ꝯtra peccatũ iſtud. vñ
iiij. Reg. v. dixit Heliſeus ad Gezie. Lepꝛa
Naaman adherebit tibi: ⁊ ſemini tuo in
ſempiternũ: ⁊ dñs in ſuo p̃mo aduentu nõ
legit̃ ꝯtra aliquod peccatũ: iſto exarſiſſe: ſi
cut ꝯtra illud. vnde legit̃ eieciſſe ementes:
⁊ vẽdentes de templo. De p̃ma eiectione
habet̃. Johãnis. ij. De. ij. Mat. xxi. Vene
rat dñs iudicari: nõ iudicare: ⁊ vt in man
ſuetudine peccata toleraret: nõ vt ea puni
ret: ⁊ tñ ꝯtra illud peccatũ: imo figuraꝫ hu
ius peccati manſuetudinẽ ſeruare noluit.
Sed quaſi iratus: flagello de funiculis fa
cto: mẽſas nũmulalrioꝝ ⁊ es: ⁊ cathedras
vendentiũ co. euer. Et lꝫ p̃mus aduentus
miſericoꝛdie: iuſte tñ de hoc peccato ſe in
tromiſit. vñ Ber. ad Eugenium papã. Lo
quens de peſte ſymonie. Jntuere inq̃t ma
giſtrũ: nõ parat aures vt audiat: ſed flagel
lũ quo feriat. Verba nec facit: nec recipit:
nec enim ſedet iudicãs: ſed inſequitur pu
niẽs. Cãm tñ nõ tacet: q̃ꝫ. ſ. domũ oꝛatiõis:
domũ negociatiõis feciſſent. Ergo ⁊ tu fac
ſimiliter. Erubeſcat vultũ tuuꝫ iſtiuſmodi
negociatoꝛes: ſi fieri põt: ⁊ timeãt. Timeãt
nũmularij: ⁊ nõ fidant in nũmis: ſed diffi
dant abſcondẽtes ſe a te: ſcientes effunde
re q̃ꝫ accipere paratoꝛẽ eſſe. Propter zeluꝫ
quẽ habuit dñs ꝯtra iſtud peccatũ: ſcriptũ
eſt in pſalmo in pſona eius. Zelus domꝰ. t.
co. me. Etiã peccatũ inde voluit dñs paciẽ
ter tollerare: ſed iſtud peccatũ voluit. Pe
trus etiã magnum zelum habuit ꝯtra iſtũ
peccatũ: quãdo dixit ſymoni mago. Pecu
nia tua tecum ſit in perditione: vt legitur.
Act. viij. Quantũ etiã zelũ habeat eccleſia
ꝯtra hoc peccatũ: ſatis patet illis: q cano
nici iuris peritiã habent. Quarto facit
ad deteſta. ſymonie multiplex contumelia:

q̃ꝫ facit iſtud peccatum deo. Et ponemꝰ ad
preſens. xij. de contumelijs iſtis.

De. xij. Contumelijs ſymonie. c.

p Rima eſt: ꝙ deum vendit. Et h du
pliciter. Primo qꝛ vendit gratiã
ſpiritus ſancti. vñ ſuꝑ illud. Jo. ij.
his qui colũbas vendebant ⁊c̃. dicit Glo.
ſpũs in colũba apparuit: vñ ꝑ colũbã ſpi
ritus accipit̃: q̃ꝫ ſymoniaci vendũt. Sꝫ ſpi
ritus ſanctus deus eſt. Vendũt ergo ſymo
niaci deũ. Aliter etiã vẽdũt deũ. dũ xp̃m i
ſacramẽto altaris vendũt: pro pecunia ce
lebrãdo. Nec eſt parua cõtumelia iſta. Nõ
eſt aliqs ita pauꝑ in mũdo: qui nõ multuꝫ
indignaret̃ ſi qs vellet eũ ducere ad foꝛuꝫ
⁊ ibi eũ venalẽ exhibere: tanq̃ꝫ iumentum
vnũ. Quanta eſt ergo ꝯtumelia deo: cũ ip
ſe venalis exponit̃ his a quibꝰ p̃cipue ho
noꝛandꝰ eſſet: Sufficere deberet talibus:
ꝙ chꝛiſtus ſemel ꝓ peccatis coꝝ venditꝰ
ſit. Venditoꝛes iſti deterioꝛes eſſe videntur
iuda in his. Quinto vendũt in moꝛtalẽ
⁊ iã gloꝛificant: q̃ꝫ iudas vendidit moꝛta
lẽ: ⁊ in ſtatu humilitatis. Maioꝛ autẽ ꝯtu
melia eſt: que fit alicui in ſtatu honoꝛis: q̃ꝫ
in ſtatu humilitatis: vñ ꝯtumelia illata mi
liti eſt maioꝛ: q̃ꝫ ſi inferatur domicello. Nec
ſemel eũ tñ vendunt: ſicut iudas: ſed plus
q̃ꝫ centies. Minoꝛi precio euꝫ vendunt q̃ꝫ
Judas. Credunt etiã eũ deũ eſſe: ꝙ nõ cre
debat iudas: cũ eũ vẽdidit. xxx. de Judas
etiã cũ de hoc peccato penituit reddidit.
xxx. de quibus ipſuꝫ vẽdiderat. Sed ſymo
niaci: cũ ad pniam veniunt: induci nõ poſ
ſunt: vt ea reſtituant: que ꝑ ſymoniã acqui
ſierunt. Secũda ꝯtumelia eſt: ꝙ deũ re
venditoꝛem eſtimãt. Qđ nõ eſt parua ꝯtu
melia. Si enim aliqs rex vel comes valde
liberalis regratur ſuper venditione veſtiũ
ſuaꝝ: vel armoꝝ: pro magno malo habet.
Quid mirũ ergo: ſi pro malo habeat ille: q
eſt liberaliſſimus largitoꝛ oĩum: qui omnia
que fecit ad largienduꝫ fecit: Quedam vt
eis largiretur: qui munera ſua dat ⁊ bonis
⁊ malis ⁊ gratis ⁊ ingratis amicis: ⁊ inimi
cis: qui rogat vt ab eo petatur. Hanc con
tumeliam innuitur petrus vbi dicit ſymo
ni. Quia exiſtimaſti donuꝫ dei pecunia poſ
ſideri: quaſi dicat. Donatoꝛem exiſtimaſti
venditoꝛem. Et Jo. 2. Nolite facere domũ

patris mei.do.ve.Domū dei:domū nego/
ciatiōis faciēt:q deū negociatorē eſtimat.
¶ Tertia ꝯtumelia eſt:ꝙ donū dei contē/
pnit:cum illud:qd adeo precioſuz eſt:qd ꝓ
ciū eſt regni celoꝝ luto tēporaliū pariſicat
in quo etiā ipſuz datorē ꝯtēnit. Non ſolet
parū diſplicere hoībus:cum aliquis bona
eoꝝ ꝯtēpnit:vt pz in mercatoribus ⁊ arti/
ficibus:pcipue vero cū dona eoꝝ ꝯtēnunt.
Et hoc multū ſolet etiā retrahere ipſos li/
berales homines a largiēdo. vñ deus.vij.
Mat. pꝛhibuit ne dona eius talibus darē
tur. Nolite inquit margaritas ponere ante
poꝛ.i.precioſa dona dare contēpnētibus.
¶ Quarta ꝯtumelia ē:qd ſymonia aufert
deo hoſtiuz eccleſie:ꝙ dñs voluit maxime
ſeruare ꝓpter ꝙ oſtium ſe dixit.in Jo. Si/
cut aliquis ſolet ponere in medio hoſtiū
ſe cū vult ſeruare ne quis ingrediatur: niſi
de voluntate eius. In quo verbo ſignifica
uit dñs:ꝙ quaſi violentiam ei faciet:q niſi
per eum intrabit. Ad oſtēdendū etiā hoc:
ꝙ ingreſſum eccleſie maxime vult ſeruari:
intrauit ipſe ad diſcipulos ianuis clauſis.
Qui enim ingreſſum bene vult ſeruare ſo
let aperire volenti ingredi quantū minus
poteſt de oſtio. Et multū placeret ei ſi ille:
qui dz ingredi oſtio oīo clauſo ingredi poſ
ſet. Ad idē oſtendendū iuſſit dñs. Et Exo.
.xij. Poſtes oſtij:ſanguinē agni itingi.q.d.
Saltē oſtium eccleſie quā ꝓpꝛio ſanguine
emi:volo habere. Hac de cauſa tradidit ip
ſe claues eccleſie petro:quia amabat eum
ardentius ceteris. Per ſimile etiam poteſt
idez manifeſtari ī munitionibus:que dum
guerre ſunt:poꝛte ſolēt precipue cuſtodiri.
vnde turres conſueuerunt fieri ſuper eas.
¶ Quinta cōtumelia eſt:quia ſymonia ꝓ/
curat vt eccleſia que ſponſa dei eſt aliun/
de grauida ſit:ꝗ̄ a ſponſo ſuo. Eccleſia de
ſolo ſpiritu ſancto concipere deberet. Qd
ſignatum eſt in beata virgine:que inuenta
eſt habens de ſpiritu ſancto. Mat.i. Sed
ſymonia facit:quod ipſa cōcepit de ſpiritu
maligno. vnde mirū eſt:quomodo ſponſus
omni modo nō deſeruit eam. Joſeph enim
voluit deſerere eam:cū dubitaret.vnde ip
ſa concepiſſet. ¶ Sexta contumelia eſt:ꝙ
deū facit nutrire filios adulterinos. ¶ Se/
ptima contumelia eſt:ꝙ filios dei exhere/
dat a pꝛimōio xpi: ⁊ filios diaboli:ibi filios
⁊ heredes ꝯſtituit iuxta illud. Eccle.xxiij.
Oīs mulier relinqūs virū ſuū:peccabit ſta
tuens hereditatem ex alieno matrimonio.
¶ Octaua contumelia eſt:qd deum ydo/
loticum facit:ydolo auaricie:eū deſtruens.
Et in hoc deteſtabilioꝛ ē ſymonia alijs ſpe
ciebus auaricie. Symonie enim nō ſufficit
ꝙ aliū deū conſtituat:ſed propꝛium deum
ydolo ſuo imolat:cuz per pecuniā celebrat.
Magna ꝯtumelia eēt dño alicui⁹ caſtri:ſi
ſubditi eius:alium dominū conſtituerent:
Sed longe maioꝛ eſſet ſi dño cōſtituto ve
rum dñm captū offerrent. ¶ Nona contu
melia ē:ꝙ illud peccatū:nulli peccatoꝛi nul
li perſone defert. Alia peccata ſanctitati lo
coꝛum deferunt. Nullus enim foꝛnicaretur
in eccleſia:vel iuxta altare. Sz ſymonia &
ipſa altaria inuadit. vnde Jermi.xvij. dici
tur. Peccatū Juda exaratū eſt in coꝛnib⁹
ararū eccleſiaꝝ. Per peccatū Jude pecca
tum clericoꝝ intelligitur: qui debent vaca
re cōfeſſiōi diuine laudis. Jſta eſt q̄ ponit
iuxta filium virginis ydolum cupiditatis
vt videatur impleri illud. Daniel.ix. Et in
templo eſſe abhominatio deſolationis. Sy
monia nō defert deo:nec angelis eius. Jn/
tereſt enim cū diuina celebrant licet Chri
ſtus preſens ſit: ⁊ inquantū homo: ⁊ inquā
tum deus:cum angelis ſuis. Jn h̄ ſymonia
ci deterioꝛes ſunt:ꝗ̄ demones: qꝛ demōes
timent Chꝛiſtum ⁊ angelos eius ipſi vero
non. ¶ Decima contumelia eſt:ꝙ eiuſdez
vtitur ſymonia:ad hominum inquinatio/
nez:que chꝛiſtus inſtituit ad eoꝛum ſancti/
ficationem. vnde bene videtur triumpha/
re diabolus de eccleſia:quādo eccleſiā im/
pugnat propꝛijs armis: ⁊ quaſi de propꝛio
bello percutit eam. ¶ Undecima cōtume
lia eſt:ꝙ latrones ⁊ ſacrilegos facit obtine
re locum: ⁊ vicem dei. Symoniacus latro
eſt:vnde Jo.x. Qui non intrat per oſtium.
in.o.o.ſed aſcen.a.ũ.f.eſt: ⁊ latro. Unde ſu
per illud. Mat.xxi.ſpeluncā latronū. La
tro eſt:qui lucra ſectatur: qui non dantes
coꝛporaliter perſequitur: ⁊ dantes ſpiritua
liter necat. Et dum leſionem proximi cogi
tat:quaſi latro ſedet in ſpelunca. Sacrile

gus eſt ſymoniacus:quia ſuper eccleſiaz la
trocinium ſuum exercet. Abſurduz eſt eniz
non dicere eum ſacrilegum: qui furatur: ⁊
rapit totam eccleſiam:cum calice: ⁊ alijs q̄
ad eam pertinent. Dupliciter autez poteſt
dici ſymoniacus fur: ⁊ reſpectu illius:cui⁹
bona contrectat eo volēte: ⁊ reſpectu pau-
perum quos bonis eccleſie defraudat. Uñ
cum prelatus vicem dei obtineat:quando
ſymoniacus prelatus efficitur: latro ⁊ ſacri
legus vice dei in eccleſia fungit. ¶ Duode
cima contumelia eſt:ꝙ eccleſiā dei iumen/
tis ⁊ reptilibus replet. Suffodit eniz muꝝ
eccleſie.ſ.prelatum precipue ſi terrenus ſit:
iuxta illud. Geñ.ij. Symeō ⁊ Leui fratres
vaſa iniquitatis bellica. Et ſubiungitur.
Jn voluntate ſua ſuffoderunt murum. Et
interponit Jacob quādā oratione:que fre
quenter facienda eſſet prelatis eccleſie. Jn
conſilio eoꝝ inquit nō veniat anima mea.
Minus enim periculoſum eſſet prelatis ec
cleſie habere in cōſilio ſuo homines demo
niacos:ꝗ̄ ſymoniacos. Suffoſſo autez mu/
ro eccleſie: intrat multitudo reptilium: ⁊
iumentoꝛum:iuxta illud. Ezechiel.x. Jngre
dere ⁊ vide abhominationes peſſimas. Et
ſubditur. Jngreſſus vidi: ⁊ ecce omnis
ſimilitudo reptilium ⁊ animalium abhomi
natio. Cuz aliquis luxurioſus in aliqua ec
cleſia beneficiatur:poꝛcus tunc in eccleſiaz
ingreditur. Cum quis amans lites: ⁊ rixas
preficitur:tūc canis in eccleſiam ingredit.

¶ De multiplici damno ꝙ prouenit de ſy
monia.

Q Uinto facit ad deteſta. ſymonie
multiplex damnum ꝙ prouenit
inde deo: ⁊ eccleſie ei⁹. ¶ Primuz
autem damnuz eſt:ꝙ deus per eam: quaſi
eccleſiam amittit: dum amittit egreſſum:
⁊ ingreſſum eius. Homo enim eſt dñs ali/
cuius caſtri:qui nō habet ingreſſuz: ⁊ egreſ
ſum in eo. Jdeo dicebat.ps. Dominus cu/
ſtodiat introi.t. ⁊ exi.t.tē. Aliud damnum
eſt:ꝙ eccleſiam:que debet eſſe habitaculū
filioꝛum dei conuertunt in ſpeluncam la/
tronū iuxta illd. Mat.xxi. Scriptū eſt. Do
mus mea.do.orationis vocabit. Uos aūt
fe.e.ſ.la. Jn hoc deteriores videnē eſſe pre/
lati eccleſiarum pꝛincipibus ſecularibus:
quia illi in poteſtate ſua ſpeluncaz latronū
non tollerant:iſti vero clauſtra: in que ſy/
moniace intratur:que iudicio dei:ſunt. ſpe
lunce latronum. Satis ſunt latrones:qui
patibulo inferni:iā ſunt adiudicati. Aliud
damnum eſt.quod vbi deus debuit hono/
rari:exercetur ydolatria. Jlli eniz quos au
rum ⁊ argentum introduxerunt:auro ⁊ ar
gento:poſtea quaſi deo ſeruiunt. vnde in
Oſee.viij. Jpſi regnauerūt: ⁊ nō ex me ꝑn
cipes extiterunt: ⁊ non cognoui: argentum
ſuum: ⁊ aurum ſuum: fecerunt ſibi ydola.
Qui dignitatem emit vult poſtea vēdere:
que ad dignitatem pertinent:vnde ſuper il
lud. Act.viij. De ſymone mago. Glo.ſpiri/
tum emere volebat:vt alijs vendens acci/
pere poſſet:ſed beatus. Ber. dicit. Qui infi/
deliter intrat: ⁊ non per chꝛiſtum: quid ni/
ſi infideliter agat: ⁊ contra chriſtum: Ex
quo chꝛiſtus non introducit aliquem in ec
cleſiam.poſtea non cognoſcit eū. vnde Pe
trus introductus ab ancilla:in atrium ꝑn
cipis ſacerdotum:dixit ſe chꝛiſtum non co
gnoſcere. Ancilla hoſtiaria ē caro:que ha/
bet.v.ſenſus q̄ſi hoſtia anime. Ancilla er/
go hoſtiaria illū introduxit: quē incarnali
tas introducit. Aufert etiaz ſymonia eccle
ſie ſpiritum ſanctum:ꝙ videtur eſſe ſigna/
tum per hoc:ꝙ ignis ſacrificij: qui per.lxx.
ānos Babilonice captiuitatis vixerat ſub
aquis extinctus eſt:antiocho vendente ſa
cerdotium Jaſoni:ſicut dicit Auguſti.per
quem ignez ſignificabatur ſpiritus ſanct⁹.
Et hoc eſt maximum damnum ꝙ poſſit fie
ri eccleſie dei. Sicut maximum damnuz ꝙ
poſſet inferri coꝛpori noſtro eſſet: ſi auferē
ei ſpiritus:a quo habeat totum ſuum valo
rem. Symonia etiam facit vt eccleſia que
ſponſa dei eſt: ⁊ deberet deo filios genera/
re: generet monſtruoſe talpas: ſerpentes:
⁊ etiam aſinos coꝛnutos. Quom in aliqua
eccleſia canonizatur: vel preficitur ali/
quis auarus poſſunt dicere canonici il
lius eccleſie. Mater noſtra cum fratrem
nobis generare debuit:ꝓ fratre nobis tal
pam generauit. Quom vero canonizatur
aliquis detractoꝛ:tunc ſerpentem generat

eccleſia illa. Iuxta illud. Eccleſiaſtes. x. Si mordeat ſerpens in ſilentio: nihil eo minꝰ hꝫ: qui occulte detrahit. Quom vero aliqs indiſcretus epiſcopat. in aliq̄ eccleſia. Iteꝫ in ea aſinus cornutus naſcitur. Nihil eniꝫ aliud eſt ſtolidus mitratus: q̄ꝫ aſinus cornutus. Aſinus eniꝫ eſt: per ſtoliditateꝫ: cornutus per mitram.

Ertio facit ad deteſta. ſymonie: ꝙ
s h peccatū reddit hominē exoſum.
deo: ꝛ hominibꝰ: vñ in. Eccleſiaſtico. x. Qui poteſtatem ſibi aſſumit iniuſte odietur. Glo. dicit a deo: ꝛ hominibus. frequenter enī lꝫ ſymonia ſit occulta: tñ homines reddit exoſuꝫ hoībus. Punit. n. ds enꝫ i hoc: vt apud hoīes gratiā nō hāt. ℭ De primo facit ad deteſta. ſymonie h: ꝙ ipſa viciat radicē: vñ ea q̄ ſequunt̄ venenata: vel ſaltem inutilia reddit. Ad qḋ referri pōt illud. Eſce. ix. Radix eoꝝ exiccata ē fructuꝫ nequaq̄ꝫ faciet. ℭ Ectauo ꝛ vltimo facit. ad deteſta. ſymonie h: ꝙ ſymoniaci difficile ſaluant̄. Et h duabus de cauſis. ℭ Primo propter magnitudinē peccati. ℭ Secūdo q2 oportet reſignare: bñficium: ꝙ ſymoniace acqſierunt: vñ ſunt quaſi vaſa diaboli. Piſcis qui in naſſaꝫ ingreſſus eſt: non de facili ꝑ locū in quē intrauit: regredit̄: et ꝑ aliū locū nō exit: niſi captus. Sic non de facili renūciat homo bñficio: ꝙ ſimoniace habet: ꝛ aliter nō ſaluat̄. vñ quaſi vnū pedē iā hꝫ in inferno. vñ deberet. hō diligent̄ cauere: qūo intret in eccleſiā. Niſi enim caueat ſibi: q̄ſi in inferno ponit: pedem ſuum. Ideo dicit eccleſiaſtes. iiij. Cuſtodi pedem tuū ingrediēs domum dñi. Qui emit bñficiū eccleſiaſticum ſimilis ē illiꝰ q emeret vt magna moles terre ſuꝑ eū caderet: que eū opprimeret: ꝛ nō ꝑmitteret: eū ſurgere. Ad difficultatē ſaluādi: q̄ ē in ſymoniacis: pōt referri. illud. Ier. xvij. Peccatū. Iuda ſcriptum ē ſtilo ferreo: inungue adamantino ꝛ exaratū ſuꝑ latitudinē cordes eoꝝ. Per Iuda clerici intelligunt̄: quoꝝ ē intendere cōfeſſioni diuine laudis. Ad quos ꝑtinet peccatuꝫ ſymonie: ꝙ inſinuat̄ ſcriptū eē in delebiliter: ꝑ hoc: ꝙ dicit̄: ſcriptū ſtilo ferreo: qui idoneū inſtrumētū eſt ad ſcribendū: ꝛ per hoc ꝙ dicit̄ ſcriptum in adamante: ſimili vngui. i. nitido: ꝛ plano. Scriptura enim in tali materia facta: diucius durat. Sed quia ſcriptura que in delebilis ē: pōt amitti: ideo ſubdit̄ exaratū ſuꝑ cordis eorū: q̄ non pōt ab eis: vel amitti. vel relinq. Ad eandē difficultatē pertinet illud: qḋ dicit. Petrus ſymoni mago. Act. viij. Penitētiaꝫ age ab hac neqtia tua: ꝛ roga deū ſi forte. re. tibi. h. c. c. tui. In felle enim amaritudinis: ꝛ obligatiōe iniqtatis video te eſſe.

ℭ De diuiſionibus ſymonie.

Oſt hec, ponēde ſunt diuiſiōes: q̄
p faciunt ad deteſt. ſymonie: ꝛ q̄ ꝑtinēt. ad ſymoniā. De qbus tres mō ponemus. ℭ Et ē ꝑma diuiſio: ꝙ inter eos q ſymoniā cōmittūt. Aliq̄ cōmittūt eā emēdo: vt ſymonia magis: q ꝓprie ſymoniaci dicūt. Aliq̄ vero cōmittūt eā vendendo: vt Giezi: qui. Gieſite vocant̄: aliq̄ tamen large: vocant̄ ſymoniaci: ꝛ iſti: ꝛ illi. ℭ Secunda diuiſio eſt: ſm diuerſitateꝫ munerū per q̄ ſymonia: cōmitit̄.

ℭ Qḋ quadrupliciter ſymonia cōmitit̄.

Cōmittit̄ autē ſymonia q̄druplici
e munere. Videlicꝫ cū qs obtinet aliquod ſpūale ꝑ pecuniam vel ꝑ adulationeꝫ: vel ꝑ preces carnales: vel ꝑ ſordidū obſequiū. ℭ De primo legit̄. iij. Re. xiij. Qḋ quicūq̄ꝫ volebat: implebat manū. Ieroboā. ꝛ fiebat ſacerdos excelſorum. Et ſeqtur: ꝙ ꝓpter hanc cām dominꝰ. Ieroboaꝫ euerſa ē ꝛ deleta: de ſuꝑficie terre. Si venditio ſacerdotis idolorum: ſic iudicata ē a dño: qūo iudicabit̄ vēditio veri ſacerdocij. Adulatio vero valde timēda ē. valde enim punit̄ cor hoīs: ꝛ q̄ſi inſenſibili. Pro pter qḋ: oleū vocat̄ in ps. Oleum aūt pec. nō: ꝛc̄. Et alibi. Intrauit ſicut aq̄ in interi. Et ſic ſmo a maledictiōe. Adulatio. ꝛ oleū ē ꝛ maledictio. Oleū inquātū delectat: maledictio in quātū tormēta pat: vñ. Glo. ſuꝑ illud. Que male delectāt: diſr maledictio: q2 tormēta pant. A precibus aūt carnalibus diligenter cauēdū ē. Vbi Ber. Vbi nō licet facere qḋ volo quis locꝰ rogandi aliꝑ alio. Alius forte ꝑ ſe rogat in ꝑ ſe rogatis ſit tibi ſuſpectꝰ. Qui rogat ꝑ ſe iā iudicatꝰ ē. Exēplū nō acqeſcēdi ꝑcibus carnalibus dedit nobis dñs. Io. ij. Vbi dixit matri ſue: volenti vt faceret miraculuꝫ. Quid mihi ꝛ tibi eſt mulier. Innuens ſe nō habere ex ea poteſtatem faciendi miracula. Ex Mat. xx. Non exaudiuit mater terrā ſuaꝫ petentem: vt daret hanc dignitatē. Iacob. ꝛ Ioanni: vt vnus ſederet a dextris: ꝛ vnꝰ a ſiniſtris in regno ſuo. Exemplū etiam nō negandi ꝓ bñficio nepotibus obtinendo: habet̄ i. Ge. vbi. Abraā rogauit diūꝫ: ne ſodomia deſtrueret. Nō eniꝫ voluit eū rogare ſpūaliter: de nepote ſuo. Loth: vt eū ab incēdio liberaret. Et dicebat cātor. pariſieñ. bone memorie: ꝙ vix rogaſſet ꝓ bñfitio nepoti ſuo inpetrando: q̄ꝫ abraaꝫ rogare diūꝫ vt nepotē ſuū ab incēdio liberaret. De illo vero: q ꝑ obſequiū vult obtinere beneficiū: dicit beatꝰ. Ber. Circuit ſedulus. explorator: ſequit̄: obſequit̄ ſimiliter: diſſimulat: manibus: ac pedibus repēs: ſi qūo poſſit ſe interducere i patrimoniū. crucifixi. ℭ Tertia. diuiſio ē ſm diuerſitatē eoꝝ: q̄ vēdunt ſymoniaci. verūtamē q2 inter bona ſpūalia: que ipſi vendere volūt: q̄dam ſunt ſpiritualia: q2 ab illis q̄rit̄ ſpūs ſanctus: vt orationes eccleſie: q̄daꝫ vero ſpūalia q2 illis cōfertur: ꝛ augetur grā ſpūs ſancti: vt ſunt ſacramēta eccleſie: ꝑter quā matrimoniuꝫ: ꝛ ſocietas eccleſiaſtica: ꝛ officia: ꝛ dignitates eccle. Que ꝓo dicūt ſpūalia: q2 illis habet̄ ſpūs. ſcūs vt ſcia ꝛ virtus. Scia enim habet inquātū illuminās: ꝛ iō ꝓhibet̄ vendi ſcia in. Prouer. vbi dī. Noli vēdere ſapiaꝫ doctrinaꝫ: ꝛ intelligētiā virtutē vero habetur ſpūs ſcūs inquātuꝫ afficiēs aiaꝫ. Quedā vero dicunt̄ ſpūalia: large ſumpto noīe q2 ſpiritualibꝰ exercitijs: deſeruiunt: vt vaſa: ꝛ veſtes eccleſie. Quedā ꝓo dicunt̄ ſpiritualia a qbus illi ſuſtētant̄: q ſpūalibus exercitijs ſunt intenti: vt ſunt decime. Sed iſta duo vltima gñā potiꝰ dicēda ſunt. ad nexa ſpūalibus: q̄ꝫ ſpiritualia.

ℭ De pctō edificātiuꝫ. Syō in ſanguinitatibꝰ ꝛ de tribus q̄ faciūt ad eiꝰ deteſta. 17

Oſt peccatuꝫ ſymonie dicēduꝫ eſt
p de pctō edificantium. Syon in ſanguinibꝰ. ℭ Tria vero ſunt. q̄ pñt facere ad deteſta. huius peccati. ℭ Primū ē maledictio: q̄ꝫ iacit talibꝰ ſpūs ſctūs. per abacuc. ij. Ve inqt q hedificant ciuitates in ſanguinibus: ꝛ preparāt vrbem iniqtate. i. per iniquitatem: vel ad iniqtatē: q̄ꝫ facere voluerint. Collatio beneficioꝝ facta cōſanguineis: q̄dam paratio ē: vt habeant eccleſiaꝫ cōcordē ad oēm iniqtatē: q̄ꝫ facere voluerint. ℭ Secūdo valēt ad deteſta: huius vicij: diuerſa exēpla: ꝛ verba ſcripture. Et de exēplis: ſufficiat ponere. vij.

ℭ Septem exēpla cōtra carnaleꝫ amoreꝫ.

Rimuꝫ ē: qḋ de. Catonē legitur. ꝙ
p nulluꝫ dilexit ꝑuato amore: nulluꝫ odiuit ꝑuato odio. ℭ Scdꝫ exemplum ē. abrae cui ꝑcepit dominus. xij. Gñ. qḋ offerret ei vnigenituꝫ ſuum: in holocauſtuꝫ. Idē volens oſtendere in facto illo: ꝙ poſtea docuit vbi dixit. Qui non ederit patrem vel mrēm ꝓpter me nō pōt meus eē. i. d. Habraam figurā retinet ꝑlatorū quos nō vult dei carnalem amorē habere ad parētes ſuos. Immo vult eos ꝑatos eē. ad interficiendum eos: ſi ipſe ꝑciperet. vñ dicit. Moyſes filijs. Leui. xxxij. Quū cōmiſiſſet populus peccatum idolatrie. occidat vnuſqſq̄ꝫ fratreꝫ ſuū: ꝛ amicum: ꝛ ꝓximum ſuū. ℭ Tertium exēplū ē. Melchiſedech. De quo. Paulus ad. Hebreos. vij. Melch. rex ſalē: ſacerdos dei ſummi. Et ſubiūgit̄ ſine patre: ꝛ ſine matre: ꝛ ſine genealogia. Non facit mentionem de pr̄e vel de matre. Melchiſedech: qui ꝓprie figurat ſacerdos nouae legis: vt oſtendāt carnalem amorē. lōge debere eſſe ſacerdotibus. ℭ Quartum exēplum eſt. Moy. de quo habetur. In. iiij. Exo. Quum iret ad liberationem populi: ꝛ ducerem vxorem ſuaꝫ: ꝛ filios ſuos. Quū eſſet in itinere in diuerſorio: voluit enꝫ dominus occidere. Sciebat enim dominus: ei vxorem: ꝛ filios fore impedimento. ℭ Quintum exemplum eſt in. Exo. viij. Vbi dicit. Ietro. Moy. Prouide de omni plebe viros potentes: ꝛ timentes deum: in quibus ſit veritas: ꝛ qui oderit auariciam: ꝛ cōſtitue ex eis tribunos de omni plebe. Nō de conſanguineis: conſuluit tribunos: conſtitui: ꝛ viros potentes: non puerulos ſicut homine ſit in eccleſie. Puerulis enim tradunt̄ eccleſie: qui eas non poſſunt ſecum dare: ſed vicarios ponunt: cum valde ridiculum ſit aliquem matrimonium contrahere: qui non poteſt: fecūdare: propter ſolam fiduciam ponendi vicarium. ℭ Sextū. exemplum eſt in. Numerorum. xxvij. Vbi dicit dominus. Moy. Contemplare terram

ꝗ daturus ſum filijs iſrael. Cūq; videris
eam: ibis tu ad populum tuū. Cui Rn̄dit
Moy. Prouideat dominus deus ſpirituū
omnis carnis hominem: qui ſit ſup multi
tudinē hāc. Et dn̄s ad eū. Tolle Joſue. fi-
liū Nun in quo ē. ſ. dei. Non precijt Moy.
aliquē de filijs ſuis cōſtitui ducē. vn̄. Jer.
Moyſes amicus dei: cui facie ad faciem
dominus locutꝰ eſt: poterat vtiqꝫ ſucceſſo-
res principatus ſui filios ſuos facere: ⁊ po-
ſteris ꝓpriam relinquere dignitatem. Sed
extraneus de aliena tribu eligit Joſue: vt
ſciremus ꝑncipatū in populo: nō ſanguini
deferendū eſſe: ſed vite merito. Dominus
Innuit etiā q̄les ſint eligēdi. Ubi dixit. Tol-
le. Jo. in quo eſt ſpūs dei. ¶ Septimo exē-
plum eſt in Petro: cui dedit deꝰ ꝑncipatū
eccleſie. Mat. xvi. Quia ardentioris amo-
ris erat: habebat dominus cognatum ger-
manū magis litteratū. ſ. Joannem nec mi-
nor honeſtate: q2 virgo erat: ⁊ inter ceteros
dilectius. Noluit tñ ei dare principatū ec-
cleſie. Matrē ſuā cōmēdauit Jo. q̄ſi carnē
carni. Sed eccleſiam cōmēdauit Petro: q2
ardētius eū amabat. ¶ Octauo ē i Act. i.
Ubi legit. ꝙ apoſtoli ſtatuerūt duos. ſ. Jo
ſeph. ⁊ Mathiā: vt aliqs eoꝝ apoſtolatū
Jude ſuſciperet. Et cū Joſeph iuſtus eēt:
⁊ haberet tres fratres apoſtolos. ſ. Jac. mi
norē ⁊. Symonē: ⁊ Judam: ⁊ duos cogna-
tos. ſ. Jacobū maiorē: ⁊ Joannē: ⁊ ipſe do-
minus apoſtolorum eſſet eius cognatꝰ: tñ.
Mathias apoſtolatus eſt.

¶ De verbis ſacre ſcripture: que faciūt ad deteſtationem carnalis amoris.

b Equit de verbis ſcripture: que va-
s lent ad deteſta. carnalis amoris
¶ Primo ponemꝰ illud: qd legit.
De vtero. xxxiij. Ubi Moyſi bn̄dixit filijs.
Leui. q dixerit patri ſuo. ⁊ matri ſue: neſcio
vos: ⁊ filijs ſuis ignoro illos: ⁊ neſcierunt
ſuos filios: hij cuſtodierunt eloquiū tuum.
Jlli qui habēt carnalē amorē: vix poſſunt
mandata dei ſeruare. Malum enim ꝙ pro
ſe non facerent: faciunt pro parentibꝰ ſuis.
Tales enim contemnūt intrare: per angu-
ſtam portam. Quum per amorem ligent
ſe ſimul: vt vnus intrare non poſſit niſi
omnes intrent. Juuant enim ſe inuicem
etiam in malis. Quomodo intrabunt. ſ.
ſimul congregati per arctam portam: per
quā vix vnicus intrat. ¶ Secundū pone
mus illud. ps. Non congregabo conuenti-
cula. e. de ſan. i. non erunt carnales: conu-
tus eccleſie: ſicut fuerunt ſinagoge. ¶ Ter
tiū illud. Jo. i. Qui non ex ſan. neqꝫ ex co
vo. c. neqꝫ ex v. ⁊c. Et loquitur d illis: qui cre
dunt in nomine chriſti. ¶ Quartū illud.
Mat. xvi. Beatus es. Symō. bar. quia. ⁊c.
Cuius contrarium dici poteſt prelato: qui
ex carnali amore confert beneficia ſua. Ue
tibi ſymon. ba. ſed ſathana. quia caro: ⁊
ſan. re. tibi non pater meꝰ: qui eſt in celis.
¶ Quintū verbum illud. dn̄i. Qui amat
patrem vel matrem pluſq̄ me: nō eſt me di
gnus. ¶ Sextū illud. Mat. viij. ꝙ dixit do
minus vni de diſcipulis ſuis roganti vt ꝑ
mitteret eum ſepelire patrem ſuū. Seque
re me inquit: ⁊ di. mor. ſe. mor. ſuos. Noluit
diſcipulū exhibere patri ſuo officiū ſepul-
ture: cum tamen illud ſit vnum de officijs
maxime debitis inter amicos. Jc. Ob amo
rem chriſti obmittenda ē ſepultura patris:
ꝓ cuius amore nullus relinquēdus eſt in
humanatus. ¶ Septimū illud. Mat. xviij.
Si manus tua vel pes tuus ſcā. te. e. ⁊c. Et
iterū. Si oculus tuus. ⁊c. Manus ē adiu
tor valde neceſſariꝰ vel pes. Oculus con-
ſiliarius. valde neceſſarius. A qbus tolera-
bilius eſt ſeparari q̄ a deo ſeparamur. ne
mi ꝑ: cū deus caput anime ſit. Abſciſio ve
ro capitis indubitanē magis timenda eſt
abſciſione manus. vel pedis. Sed multi ſe
mimortui: vel ſeminiui ſunt. Juxta illud
Luce. Semiuiuo relicto. De abſciſiōe capi
tis ſpūalis nō curāt: ſicut corpus mortuū
de abſciſione capitis corporalis nō curat.
¶ Octauū eſt illud. Mat. iij. Quod dixit
dominus turbe dicenti ſibi ecce mater tua
⁊ fratres tui. f. ſtāt. q. t. Que eſt inquit ma-
ter. mea: ⁊ fratres mei: Et re. eos. qui. ci.
cir. a. Ecce mat mea: ⁊ fratres mei. Quin
. ſ. volun p. mei. qui in. c. eſt. h. meꝰ. f. ſo. ⁊ ma
ter eſt. ¶ Nonū eſt illud. Gn̄. ij. quādobꝫ
relinquet homo. p. ⁊. m. ⁊ adhere. u. ſue.
Amor filiorum ſpiritualium. quos generat

prelatus de eccleſia: adeo deberet amorē
eius attrahere. vt parentum carnalium ob
liuiſcatur. in quo inſtruuntur. a natura.
Arbor enim humorem naturaliter mittit.
ad ramos. ⁊ non ad radicem.

¶ Multiplex malum: ꝙ prouenit ex carnali amore in eccleſia dei.

Ertio valet ad deteſtationem car-
t nalis amoris in miniſtris eccleſie
multiplex malum: ꝙ facit ꝑin eccle-
ſia dei hoc peccatum. ¶ Et eſt primū ma
lum ꝙ oculum eccleſie in multis locis ſan-
guine operit: ita ꝙ in multis locis: nō plus
videt eccleſia: de oculo: q̄ d calcaneo. Ocu
lus eccleſie clericus ē: quā carnalis amor.
alicubi ſic excecat: vt muliercule meliꝰ vi-
deant in ſpiritualibus: q̄ ipſi: vt videatur
illud prophete impletum. Erit ſicut popu-
lus: ſic ſacerdos. ¶ Secundum malum ē:
ꝙ inutilem reddit conſtitutionem illam ec
cleſie: que eſt de continentia ſeruanda ab
hijs: qui ſacros habent oculos. Hoc enim
ſtatutum eſt ad carnalem amorem: exclu-
dendum ab eccleſia. Sed ſicut dixit. Ale-
xander papa. deus abſtulit nobis filios. ſꝫ
diabolus dedit nobis nepotes. ¶ Tertiū
malū eſt: ꝙ carnalis amor eſt quaſi quod
dam bitumen: quo archa eccleſie ditumi-
nata eſt hodie: ne ſpiritus ſanctus intret.
iuxta illud. Job. penultimo vbi loquitur.
de Behemoth. Corpꝰ illius quaſi ſcuta fu
ſilia: compactum ſquamis: ſeſe prementibꝰ
⁊c. vna vni coniungitur nec. ſpi. quidē in-
per eas: hoc bene apparet. cum aliqua ele-
ctō vel correctio. debet fieri in aliqua eccle
ſia. ¶ Quartum malum eſt ꝙ amor carna
lis eſt: quaſi quedam cathena: qua ligatos
ſimul cuſtodit diabolus miniſtros eccleſie
ne ipſi euadant: ſicut due eque ſimul ſolēt
ligari vt vna aliam cuſtodiat. Si enī vnꝰ
illorum qui carnali amore ligati ſunt: ad re
ligionem velit tranſuolare: amor parentū
retinet eum.

De triplici infidelitate carnalium.

Uintum malum eſt infidelitas ma
q gna: quā facit hoc peccatū miniſtris
eccleſie. Que infidelitas poteſt tri-
pliciter oſtendi. ¶ Primo ſic. Si princeps
aliquis peregre proficiſcens: tradidiſſet ali
cui de ſeruis ſuis terrā ſuā tempore opor
tuno: filijs ſuis diuidendam: ⁊ ſeruus pro-
prijs filijs terram illam diuideret. ⁊ filios
domini exheredaret. Nunquid non infide
lis valde eēt: Sic prelati eccleſie valde in-
fideles ſunt: qui patrimonium chriſti ꝙ fi-
lijs dei deberent diuidere: conſanguineis
ſuis tribuunt. ¶ Secundo poteſt oſtendi
infidelitas iſta: per illud verbum beati. B.
Mira res: epiſcopi habent ad manum cui
credant animas. Cui aūt credant faculta-
tes ſuas non inueniunt: ⁊ ſubdit: vt liqui-
do datur intelligi: patiētius ferimus iactu
ram Chriſti q̄ noſtram. Quādoqꝫ aliquis
epiſcopus. alicui nepotulo ſuo. v. milia ani
marum committit. Cui. x. pira non commit
teret. ¶ Tertio poteſt oſtendi infidelitas
prelatorū per hoc: ꝙ ipſi ſunt infideles er
ga conſanguineos ſuos: quibus beneficia
eccleſiaſtica confert. quod ſic poteſt oſten
di. Nunquid Dauid non iniquus ⁊ infide
lis fuit erga Uriam: quem fecit poni ex ad
uerſo belli. vbi fortiſſimum erat prelium: vt
legitur. Jn. ij. Re. xi. Sic infidelis eſt epiſco
pus qui nepotulo ſuo prelationem confert
cum ſciat eum inbellem: ⁊ ſciat totū pon-
dus prelij ſpiritualis: verſum ſuper, pre-
latos eſſe. Jtem. Nunquid Pharao nō ini
quus fuit in paruulos iudeoꝝ. Quom pre
cepit populo ſuo: vt ꝙ naſceretur d iudeis
maſculini ſexus: in flumine proijceret. Sic
iniqui ſunt prelati: qui nepotulos ſuos in
flumen diuitiarum: ⁊ deliciarum proijciūt
vbi ſpiritualiter ſubmerguntur. Unde ne-
potuli huiuſmodi: conſueuerunt eſſe lecato
res. Preterea que maior impietas: q̄ ſup
puerulum vnum ponere onus: ipſis ange
licis humeris formidandum: gigantibus
vix portabile. ¶ Ad primū pertinet illud
Ber. Parati ſunt filij hominum ad celſitu
dines graduum eccleſiaſticorum: ipſis etiā
humeris angelicis: formidandos: vnde cui
libet anime legitur vnus angelus deputa
tus eē ¶ Ad ſecūdum ptinet illud. Job.
xxvi. Ecce gigātes gement ſub aquis. i. pſe
ctiſſimi viri ſub popul'. Que maior impietas

q̃ nimis qui adeo imbecillis eſt: qḋ ſtare nõ
poteſt: quin aduentum cuiuſlibet tempta-
tionis cadat ſuperponere vnum magnum
caſtrum: vel vnam magnam molam? De
honere iſto videt̃ conqueri. Moy. Nume-
ri. xi. dicens. Cur impoſuiſti pondus vniuer
ſi populi huius ſup me. Forte oʒ eſſe colũ-
na: ſup quã ponit̃ domus vna. Quãta er-
go fatuitas eſt: ſup virgulã vnam ꝛ arundi
neã: villã vnã ponere? ¶ Sexto peccatũ il-
lud facit p̃latos eccleſie relinquere amicuʒ
fideliſſimũ: ꝛ ꝓpinquiſſimũ pro amicis car
nalibus: q verius inimici dici poſſunt iux-
ta illud ꝓphete. Mi. Inimici hoĩs dome-
ſtici eius. Amicus fideliſſimus deꝰ eſt: vel
chriſtus quo nullus maiorẽ caritatẽ hẽt.
De h amico legit̃. Eccl. 6. Amico fideli nul
la eſt cõparatio: ꝛ nõ eſt dig. pon. a. ꝛ arg.
vñ vſualiter dicit̃. Amplꝰ valet amicꝰ in
platea: q̃ aurũ in archa: valor huius amici
ĩ morte appet: qñ ceteri amici hoĩem relin
quũt. Neſcit hõ qd amittit: amittendo iſtũ
amicũ: donec poſt mortẽ: qñ arguet eũ cõ-
ſciẽtia ſua dicẽs. Deũ qui te ge. de. ꝛ o. eſ.
do. c. t. vnde Ier. ij. Arguet te malicia tua:
ꝛ auer. tua. increp. te. Scito ꝛ vide: q maꝛ
lũ eſt ꝛ amarũ reliquiſſe te dñm tuũ. Ideo
dicit̃ in eccleſiaſtico. Noli fieri ꝓ amico ini
micus ꝓximo. ſ. xp̃o: q ꝓpinqſſimꝰ eſt inter
amicos tuos. vñ primꝰ vocat̃. Luc. x. vbi
dicit̃. Quis horũ primus tibi videt̃ fuiſſe il
li: q in. ci. in la. Et ſubdit̃. Qui fecit miſericor
diã in illũ. Huic p̃ceteris amicis adherere
debemꝰ. p̃s. Mihi aũt adherere deo: bonuʒ
eſt. ¶ Septimo ẽ peccatũ illud radix ꝛ oc-
caſio multorũ magnorũ peccatorũ. vnde In
Iuda fuit hoc peccatũ iniciũ malicie eius.
Ex amore enĩʒ carnali: q̃ habebat ad vxo
rẽ: ꝛ liberos ſuos: murmurauit ipſe de effu
ſiõe vnguẽti. vñ Io. xij. Quare h vnguen
tũ nõ ve. ẽ tre. de. ꝛ da. ẽ ege. Et ſubdit̃. Di
xit aũt h: nõ ꝙ de ege. pti. ad iſtũ: q fur. e.
ꝛ la. ꝛ habẽs loculos: ea q̃ mittebant̃ por-
tabat: vñ vẽditricẽ dei: damnũ illḋ voluit
recõpẽſare: ſicut dicit Glo. ſup illud. Mat.
xxvi. Tũc abijt vnꝰ de duodeciʒ ꝛc̃. Dam
nũ de effuſiõe vnguẽti: vult magiſtri p̃cio
cõpẽſare. dic̃ Interlinearis. Nõ timuit in
deis deũ tradere: vt acqreret q̃ daret eis:
quos carnaliter amabat. Sic prelati: qbꝰ
dñat̃ amor carnalis: non timent cõmittere
ſymoniã: vel alia enormia peccata: vt con
ſanguineos. ſ. ꝓmoueant. Et ſi Iudas me
ruit puenire ad ſuſpendiũ: q loculos dñi
habẽs dabat vxori: ꝛ filijs: qḋ dandũ eſſet
paupibus: lʒ pauca eis daret: qd meret̃ ille
q nõ vxori: ſed ↄcubine dat: qḋ paupibus
dandũ eſſet: ꝛ ↄſanguineis: quibus minus
tenet̃: q̃ filijs dat officium diſpenſandi res
pauperũ: quos ſcit expenſuros eas in vani-
tates ꝛ voluptates. Non ſic faciebat dñs:
de quo dicit. Glo. ſup illud. Mat. xvij. Eũ
q primo aſcendit tolle: ꝛ apto ore inuenies
ſtatere. Iudas corã in loculis hẽbat: ſʒ res
pauperũ in ſuos vſus ↄuertere nephas di-
xit: idipſuʒ dans exinde nobis. Sʒ Anania
qui retinuit q̃ paupibus dãda erãt: ſic pu-
nitus eſt: licet habuiſſet eadem venditione
agri ꝓprij: vt legit̃. Act. v. Qualiter puniẽ
tur illi: q ſibi ꝛ ſuis retinẽt: que paupbꝰ dã
da eſſent: q̃ nõ de ſuo patrimonio habent
ſed de patrimonio chriſti. Iteʒ ſi. vij. viri q
electi ab apoſtolis: vt p̃eſſent menſis: furati
fuiſſent ea: que danda erant paupibus: nõ
qd veriſimile eſt: ꝙ petrus in eos nõ vindi
caſſet: ſicut ĩ Ananiã vindicauit? Et vt bre
uiter claudamus: plus nocet amor carna-
lis in miniſtris eccleſie: q̃ ſymonia triplici
ratione.

¶ Qḋ in miniſtris eccleſie plus nocet car
nalis amor q̃ ſymonia.

P Rimo q peccatuʒ ſymonie magis
exoſuʒ ẽ hoĩbus: q̃ carnalis amor:
vñ multi ſunt: q dedignarent̃ ſymo
niam cõmittere: qui tñ nõ dedignantur ne
potibꝰ ratione conſanguinitatis beneficia
eccleſiaſtica cõferre. Immo inuenitur hoc
peccatum etiam in viris: qui videntur ſan
cti. ¶ Secundo quia prelatus: qui habet
carnalem amorem: pluribus vult acquire
re beneficia: q̃ ſymoniacus: inquantum ta
lis. Et ideo plura oportet eum rapere. vn
dc. vij. epiſcopatus non ſufficerẽt ei. Quãʒ
plures conſanguineos habeat ſymoniacꝰ
non curat niſi de vno. ¶ Tertio quia citiꝰ
liberatur quis a peccato ſymonie: q̃ a pec
cato carnalis amoris. In morte enim ſaltẽ
reſignat ſymoniacus bñficio ſymonie acq
ſito: ſʒ p̃latꝰ carnalis etiã vult in morte ne
potulos ſuos retinere bñficia: qbꝰ indigni

ſunt. ſicut no. Archã dñi ductam fuiſſe a terra
philiſtinorũ vaccis nõ reuerſis ad fetꝰ ſuos
licet eos haberẽt: vt legit̃. i. Re. vi. Sic ex-
dele de malo ſtatu in quo ẽ, ꝓ magna ſui
parte non exhibit niſi quorũ ẽ trahere cã:
carnalẽ amorem depoſuerit.

¶ De peccatõ chorizarũ: ꝙ maiꝰ ẽ ſymonia. 18

P Eſt peccatũ edificãtiũ ſyon in ſan
guinibus. dicẽdũ ẽ de peccato chori
zarũ: qḋ cõmittit̃ cũ aliqs intrat
in eccleſiaʒ dei per violentiã: vel per p̃ces
armatas principũ. vel maiorũ prelatorum
eccleſie. Archiep̃s. vel epiſcopꝰ nõ põt pre
cipere minori prelato: vt det eccleſiaſticuʒ.
beneficiũ: nec etiã põt illud dare ipſe cuius
minoris prelati ſit. primo illud dare niſi in
caſu in pena male dantis. Sicut maior do
minus terrenus feuda minoris dñi nõ põt
dare nec p̃cipere ei vt det. ¶ Primo ergo
oſtendemꝰ q̃ deteſtabile ſit peccatũ illud
per penã: q̃ legit̃ dñs puniſſe iſtud pecca-
tũ. ¶ Secũdo per diuerſas ſimilitudines.
¶ Tertio per malũ. ꝙ prouenit inde eccle
ſie dei. Inuenit̃ aũt dñs puniſſe h peccatũ
triplicit̃. ſ. Exuſtiõe ire. Abſorptiõe ꝛ lepra.
¶ De exuſtione. legit̃. xvi. Numerorum: ꝙ
Chore cũ oĩbus ſuis. ꝛ legit̃ de maioribꝰ
ſanctis igne diuino ſuccenſi ſunt: q ſacerdo
tiũ rape voluerũt. Et ibi legit̃ de Datan: ꝛ
Abiron: q ducatui. Moy. inuidere: cũ eẽnt
de tribu. Ruben. cui iure primogeniture.
videbat̃ deberi: ꝙ dirupta ẽ terra ſub pedi
bus eorũ: ꝛ aperiẽs os ſuũ deuorauit illos:
ꝛ tabernaculis ſuis: ꝛ cũ oĩ ſubſtãtia eorũ
deſcenderũt viui in infernũ. De lepra ve-
ro legit̃. in. iiij. Re. xv. De. Ozia: qui infeſti
uitate propiciatiõis: indutus ſtola pontifi
cali. intrauit in tẽplũ: vt incenſuʒ poneret:
factꝰ ẽ terremotꝰ: ꝛ pcuſſus ẽ lepra in fa-
cie: ꝛ fuit leproſus toto tempore vite ſue.
Peccatũ illud maius ẽ q̃ peccatũ ſymo-
nie ſicut aſſerit. Aug. dicens. Quis dubitet
ſcelerius eẽ cõmiſſuʒ: q̃ grauiꝰ ẽ vẽdicatũ.
Qḋ etiã ꝑ ſimile põt oſtẽdi. Grauius eniʒ
peccat raptor: qui facit violẽtiaʒ: q̃ fur. Et
grauius peccat: q alicui mulieri violentiaʒ
facit: q̃ qui pecũia facit eam cõſentire ſibi.
Sic grauius peccat: q per violẽtiaʒ intrat
in eccleſiã: q̃ qui per ſymoniã. Quãta aũt
contumelia deo fiat. in peccato iſto: põt ma
niſeſtari: per hoc: ꝙ principes: pro tanta cõ
tumelia habẽt: quũ aliqs eorũ exhonorat
vxores: cõtumeliã ꝛ violentiã eis inferen-
do. Uix eniʒ pacificari poſſunt. Quanta er
go cõtumelia eſt celeſti regi: cũ hoſtiũ eccle
ſie: q̃ ſpecioſa ẽ frãgitur: ꝛ violentia ei fit.
Ualde poſſunt timere tales: ne ĩ eo in quo
peccãt puniant̃: ne ab ingreſſu triũphãtis
eccleſie: oĩo ꝓhibeant̃. Nõ ẽ praua ↄtume
lia: ꝙ dño olim a ſuis in terra inferat̃ vio
lentia. Accidit aũt ꝓpter peccatũ iſtud: ꝙ ĩ
eccleſia oĩo indigni ꝓmouent̃. Uñ legit̃. ij.
Macha. iiij. De Menelao. ꝙ acceptis a re
ge mandatis venit nihil hñs dignũ ſacer-
dotio. Ex hoc etiã peccato accidit deſtru-
ctio eccleſiarũ. vñ legit̃. in Macha. vij. De
alchimo: quẽ rex demetriꝰ ↄſtituit ſacerdo
tẽ: ꝙ multo plus mali fecerit filijs iſrael: q̃
gentes. Hoc peccatũ diſſuadet. Apoſtolꝰ.
ad. Heb. v. Dicẽs. Nemo ſibi aſſumat ho- b
norẽ ſʒ q vocat̃ a deo: tanq̃. Aaron. q oſtẽ-
ſus eſt dignꝰ ſacerdotio. ꝑ virgã q̃ frõduit.
ꝛ floruit: ꝛ fructũ fecit. Hic eſt. primus mo
dus: quo qs vocat̃ a dño ad honorẽ cũ ali
quo miraculo oſidit̃ dignꝰ honori. ¶ Secũ
dꝰ modꝰ cũ aliqs oſidit̃ dignꝰ dignitate
aliq̃ voce lapſa de celo: vt. Ioſue. De quo
Numeri. xxvi. Et beatus Nicolaus ꝛ. Chri
ſtus. De quo. Mat. xvij. Hic ẽ filiꝰ meus.
ꝛc̃. ¶ Tertiꝰ modus fuit ꝑ ſortẽ q̃ Mathi
as oſtẽſus: fuit dignꝰ apoſtolatu. ¶ Quar
tꝰ modus eſt ꝑ canonicã electionẽ: ſed ho
die electio canonica facta ẽ diabolica. Qñ
eniʒ ĩ eccleſiaſticis plures erãt boni: q̃ ma
li: tunc electio q̃ eſt qñ ſm pluralitatẽ pun
ctorũ bona erat. Plures eniʒ erãt illi: q eli-
gebant̃ deo: q̃ q eligebant̃ diabolo. Sʒ
mõ ecõtrario ẽ. Quum eniʒ plures ſint ma
li: q̃ boni in eccleſiaſticis plures eliguntur
ſm voluntatẽ diaboli: q̃ ſm voluntatẽ dei.
E ſic electio frequenter potiꝰ ẽ diabolica
q̃ canõica. Cõtra illos: q ꝑ p̃ncipes ſecula
res volunt intrare in eccleſiam eſt illud. Ec
cle. vij. Noli ab homine q̃rere ducatũ neq3
a p̃n. neq3 a re. cha. honoris. Iſti non ſunt
gratia dei id qḋ ſunt: ſed potius gratia ho
minum: vnde in litteris que ſcribũtur eis.
non deberet apponi dei gratia: ſed homi-
nũ gratia: ꝛ dei furore. vnde. Oſee. xiij. Da
bo tibi regem in furore meo. ꝛc̃: Iſti ſunt ſi

mulacra gentiū: arg. ⁊ aurū. ⁊c. Iſti ſunt q
colunt perſonā potētis: vt deū ſuū. vñ ad
eū verbis loquūt: qb⁹ ad ſolū deū vtendū
ē. vos feciſtis me inquūt ex nihilo: in quo
eū creatorē ꝯfitent. Creare. n. ē ex nihilo fa
cere. Nō ſolū inſtitutio prelatorū eccleſie.
ſed inſtitutio ṗncipū ſecularium: pure dei dz
eſſe. Deut. vij. Quum dixeris: conſtituam
ſuper me regem: ſicut habent omnes p cir
cuitum regiones: eum conſtitues: quem do
minus elegerit.

¶ De auaritia mercēnarioꝝ que multum
nocina eſt eccleſie dei. 19

Equit de auaritia mercennarioꝝ
que valde nociua ē eccleſie dei. ſa
piēs. Nullū nociuū deterius ē aua
ricia in ṗncipib⁹: ⁊ rē publicā regentibus.
Ad deteſta. vero hui⁹ pctī. ¶ Primo facit
maledictō: quā ſcriptura p̄dicit his: q ſūt ī
pctō iſto. Eccle. ij. Ubi dicit: ve peccatori ī
gredieti terrā duabus vijs. Terrā eccleſie
duab⁹ vijs ingredit: q in eccleſia vult ſui
re deo: ⁊ mamone. Quū dñs dicat. Mat.
.vi. Nō poteſtis ſuire deo. ⁊c. De hac ma
ledictiōe legit. xxxiij. Eze. de paſtorib⁹ iſrael
qui paſcebāt ſemetipſos. ¶ Scdo facit ad
deteſta. hui⁹ pctī pena: q̄ dñs puniuit: figu
rā hui⁹ peccati. Leui. x. Ubi cū dñs ignē
celeſtē miſiſſet: in quo ſolo ſacerdotes offe
rūt ei. Nabad. ⁊ Abiu. filij. Aarō. arreptis
thuribulis īpoſuerāt ignē: ⁊ incēſuz deſu
p: offerētes corā dño ignē alienū. Egreſſuſ
eſt ignis a dño. ⁊ deuorauit eos: ⁊ mortui
ſunt coram dño. Ignis de celo miſſus: dei
amorē deſignat: ex quo pure debent offer
re ſacerdotes. Ignis ṽo alien⁹: ignis am
bitionis ē: vel cupiditatis. vñ. Ber. Hz ad
uerſari⁹ nr̄: vt pote puerſus diuinoꝝ opoꝝ
emulator ignē ambitiōis: quē ſaluator nō
accēdere. ſz extīguere venit. Siqs aūt alie
nū ignē in diuino p̄ſumpſerit offerre ſacrifi
cio: morieẗ in iniqtate ſua: etiā ſi pīcē heāt.
Aaron. ¶ Tertio facit ad deteſta. hui⁹ pec
cati. Malū multiplex: q facit ṗlatus eccle
ſie. ¶ Primū ē: q oculū ītentiōis ledūt in
eis: ⁊ ſic cōſequenē fere oīa: q̄ faciunt in ec
cleſia mala ſūt. vñ. Mat. 6. Si oculus tu⁹.
⁊c. Tūc oculus intētionis ſimplex ē: qñ aīa

qs ſola eterna petit in eccleſia. iuxta illud
ps. Unaz petij. ⁊c. vñ. Mat. vi. Primū q̄ri
te. ⁊c. Et Apoſtolus. Que ſurſuz ſūt. ⁊c. Et
tūc corpus. i. tota ꝯgeries aperte lucida ē.
Si aūt oculus intētōis leſus ē: tūc tota cō
geries opm tenebroſa ē. ¶ Scdo fac aut
tere xp̄m: q ſignatū ē. Gñ. xxxi. Ubi cū La
ban miſiſſz ad tōdēdas oues. fugit Jacob.
Sic dū mercēnarij tonſiōi gregū intendūt
xp̄s recedit ab eis. Judas cū aſcēderet ad
tōſores ouiū ſuaꝝ: inceſtū cōmiſit cū Tha
mar: vt legit. Gñ. xxxviij. Sic ṗlati: q nō q̄
rūt niſi tondere: ⁊ mungere in eccleſia: ſepe
a deo deſerunt: adeo. vt inceſtū cōmittāt
ꝓprias filias corrūpendo. Abſalon: ⁊ cum
tonderent oues ei⁹: interfecit fratrē ſuū
Amō. cū eſſet temulent vino. i. ebri⁹. Et no
tādū q iudei in tōſiōe ouiū: ſollēnizabāt.
In quo ſignatū ē gaudiū: q faciūt merē
narij: de cōmō tpali ī eccleſia dei. vñ. Zach.
.xi. Paſcebant pecora occiſiōis: q̄ qui poſ
ſidebāt occidebant: ⁊ nō dolebant: ⁊ vēde
bāt ea dicentes. Bñdictus dñs: diuites ſa
mus. ¶ Tertio facit iſtud primo eccleſiaſ
eū diabolo iūre illud ignominioſuz fed⁹.
De quo legit. I. Re. xi. Qd naas. Amonites
dixerit viris. Jabes. Galaat. In h ferlā vo
biſcū fed⁹: vt eruā oīuz veſtrū oculos dex
ter. Eruebat enim oculos dextros hōs:
quos in bello capiebat: vt ſiniſtros ſcuto
celantes: ad bellū forēt inutiles. Ecul⁹ dex
trus in multis locis erut⁹ ē eccleſie: q2 iuſ
non eſt ibi qs ſpūalis: ſz ſoli terreni: hoīes
a deo occupati circa defenſiōem tpaliū: q
ad belluz ſpūale ſunt inutiles. ¶ Quarto
malū eſt ariditas brachij dextri. vñ. Za. xi.
E paſtor: ⁊ idolū derelinqns gregem. Gla
dius ſuper brachiū eius: ⁊ ſuper dextrum
oculū eius. Brachium eius. ariditate ſicca
bit ⁊ oculus. dex. eius. ob. os. ¶ Quito va
let ad deteſta. hui⁹ pctī maxime malū: q p
uenit ex pctō. ṗmo gregi. vñ. Jō. x. Merē
narius. ⁊c. lupus dicit diabol⁹ perſecutor
violēt⁹. Et. Aug. loquens de mercēna. ⁊c.
Si ouis ei⁹ deuiat. Nō reuocat. ſi infirma
tur non medetur: ſi deuoratur: non lachry
matur. Sed ſi fugiunt temporalia: que ipſe
amauit: fugit ipſe animas. quas amare ſi
mulauit. Hoc bene apparebit in tempore
Antichriſti: quando temporalia auferent

eccleſie. Tunc enim implebitur illud. Iſa.
Et derelinquetur filia ſy. ſicut. u. in. ui. ⁊ ſi
cut tu. incu. In vmbraculo vince. nullus
habitat: niſi quamdiu ſunt ibi racemi. Sic
mercen. non habitat in eccleſia. niſi dū lu
crū ibi. Quomodo mercennarij ſe habeāt
ad gregem. oſtenditur. Eze. xxxiiij. Ubi ſic
de eis. Lac commedebatis: ⁊ lanis opieba
mini ⁊c. ¶ Quinto facit ad deteſta. huius
peccati ꝑuerſitas: quā facit hoc peccatū: ī
eccleſia. Altaria eniz eccleſie in menſas nū
mulariorum conuertit. vnde ſuper illud.
Mat. xxi. Menſas. nū. ⁊c. dicit. Glo. Alta
ria dei ſic vocat ꝓpter auaritiaz ſacerdo
tū. Altare. n. in menſam nūmularij cōuer
tit: qui ibi potius celebrant nūmo: q̄ deo.
Et de tali pōt illud dici. O Nūmi meritum
vobis hunc preſtat honorem. Thuribula
etiam eccleſie: que deberent eē inſeri⁹ clau
ſa ſupius ṽo aperta: ꝑuertit: hoc pctm: cū
ea que deberent fieri ꝓ eternis: fiunt ꝓ ter
renis. Et vt breuit dicaz: hoc peccatum fa
cit: vt ſeruitium eccleſie in multis locis do
nō placeat. vnde. Mala. ij. Quis eſt in vo
bis: qui claudat hoſtia: ⁊ incē. al. m. gra. Et
ſubdit. Nō eſt mihi. uo. ī vobis dicit domi
nus. ⁊ munus non ſuſcipiaz. de manu vr̄a.
¶ Sexto facit ad deteſta. huius peccati: h
q chriſtus ita diligent cauit ſibi ab auari
cia mercennariorum: q primo poteſt oſtē
di ꝑ illud. Math. Magiſter ſequar te. Et
noluit dominus: quia ꝓpter lucrū terreno
rum volebat eum ſequi. vnde dixit ei. vul
pes foueas hñt. ⁊c. vulpes. i. homines aſtu
ti. ſo. habent. i. loca infirma in eccleſia dei.
Sed volucres celi. i. nobiles habent nidos
. i. loca alta. ſ. dignitates. ¶ Secūdo poteſt
oſtdi per hoc: q dixit domin⁹. Jo. vi. Tur
be q̄ ꝓpter lucrū terrenum ſecuta fuerat:
nō queritis me inquit nō quia vidiſtis ſi
gna que feci: ſed quia panem meum man
ducatis: ⁊ ſaturitati eſtis. ¶ Tertio poteſt
oſtendi idez per hoc: q dicit. Aug. Noluit
dominus per baptiſmū amoueri penā: et
mortalitatē noſtram. ſicut ⁊ culpaz: ne de
lecte crederetur in deuz. Preterea. Jo. vl
timo precepit ī dextera nauigij mitti rete.
Ibidem etiaz poſtq̄ dixit. Petro. paſce. o.
m. non ſubiunxit mercedem: q̄ habiturus
eſſet: qua Petrus allceretur: ſed ſubdidit

de morte: quam paſſurus erat pro grege.
Amen amē dico vobis: ⁊c. quaſi ad deter
rendum ignauos. Simile habetur in miſ
ſione apoſtolorum. Dixit enim eis. q pau
pertatē ⁊ perſecutionem paſſuri eſſent. vn
de. Math. x. Ecce ego mitto vos. ⁊ cuius.
Lu. xi. Ecce ego mitto vos. ⁊c.

¶ Quare tpalia ſpiritualibus ſunt ānexa.

Ed pōt querere aliqs. Quū ſpūs c
carni ſit cōnexus quare voluerit:
deus in primitiua eccleſia: tempo
ralia ſpiritualibus eſſe ꝯiuncta. Prete. Nun
qd temporalia prouocata ſunt ad ſpiritua
lia. Ad qd. Reſpondemus: q temporalia:
prouocatiua ſunt illorum: quos Chriſtus
noluit habere eccleſiam ſuaz. Contempto
res enim ſpūalium: voluit eſſe rectores ec
cleſie. ſ. ⁊ non amatores. Qui vult ſibi ca
uere a muſcis: cauet ſibi a lacte: ⁊ melle: q̄
amant muſce. Preuidebat xp̄s: q amato
res temporalium auferrent ei eccleſias: ſi
ſpiritualibus officijs: lucra temporalia cō
mitteret. Qui vult a canib⁹ dilacerari: ali
quid inuoluat in carne: vnde beatus. anto
nius precepit cuidam monacho: qui pecu
niam habebat: vt emeret inde carnes: ⁊ ſu
per ſe nuduz eas afferret: q faciens mona
chus: a canibus dilaceratus eſt: piſces fer
rum deglutiunt: quia eſca inuolutum eſt: li
cet mors ſua lateat ibi. Similiter ⁊ miluſ
inteſtina. Sic amatores temporalium: of
ficia eccleſie quibus terrena adnexa ſunt
adſumunt ad damnationem: ſuam: ⁊ vidē
tur ſequi chriſtum tamen ſola temporalia
ſequuntur. Seneca Sicut multi aliquē cō
mittantur: mel muſce: ſequuntur: cadauera
lupi: frumenta formice: predaz ſequitur: tur
ba iſta non hominem. Preterea ſciebat
xp̄s: q temporalia ſpiritualib⁹ officijs ad
nexa: terrori eſſent viris perfectis. Quis
enim ſane mentis: non timeat diſpenſator
terrenorum eſſe in eccleſia: quando legitur
primum diſpenſatorem temporalium in
eccleſia furem fuiſſe: ⁊ proditorem: ⁊ homi
cidam ſui ipſius. Quis non timeat per lo
cum illum ire: in quo ſcit clauos poſitos
eſſe: Sic quomodo nō timeat terrena iſta:
qui legitur in. Job. q abſcondita eſt in

terra pedica diaboli. ℭ Tertio videbat
dñs tēporalia iſta putrefacta. Immo ſub
uerſura multos in eccleſia dei: ꝓpter qꝺ
vocant̄ aqua. Apo. xij. vbi legitur. Et miſit
ſerpēs poſt mulierē ex ore ſuo aquā: tanꝗ̄
fluuiū: vt eā faceret trahi a flumine. Mu/
lier iſta eccleſia eſt: quā ſerpēs antiquus tem
poraliū habundantia querit ſubmergere.
ℭ Quarto p̄uidebat dñs ſupbiā: que na/
ſcitura erat in eccleſia ex habūdātia tēpo
raliū. De qua videt̄ loq dño. per Iſa. 40.
Ponā inquit te in ſuperbiā ſeculoꝝ: gau
dium ingen. ⁊ gen. ⁊c̄. Superbia ſeculorū
.i. talis: quali s eſt honor in ſecularibus:
eſt honor in eccleſia dei: vnde. B. Ad Eu
genium papā. Uidens totū eccleſie zelum
pro dignitate ſruenda. Dignitati totū da
tur: ſanctitati vero nihil. vel parū. Gaudiū
cui maledixit deus. Lu. vi. Dicens ve: vo/
bis qui ridetis: p̄fert eccleſia luctū: cui dat̄
benedictio: de quo ibidē. Beati qui nunc
fletis. Quod aūt ſequit̄: ⁊ mamilla regū la
ctaberis: pōt intelligi dictū: in deriſiōez ec
cleſie: que in ſenectute ſua. lac. ſ. tranſitorie
ꝯſolationis nō ceſſat ſuggere. Eccleſia quū
in infantia ſua: fuit ſub veteri lege: vn̄ dñs
promittebat: ſibi terram fluentem lacte ⁊
melle. Lac enim ⁊ mel cibus ſunt paruu/
loꝝ. In aduentu vero xp̄i: a lacte ſeparata
eſt. Sed modo quantū ad maiorē partem
ſui: ad lac redeūt: q̄ ſignū eſt paruulitat̄.
Supbia ⁊ diuitie quaſi cōnexa ſunt: vnde
opes vocant̄ ſuperbe. Prouer. vij. ℭ Quin
to Nolebat dñs: q̄ eccleſia haberet fidu
ciā ſuā: in aliquo ꝗ̄ in ip̄o. Uolebat poti⁹
eā fundare ſupra petrā: ꝗ̄ ſupra terraꝫ. vn̄
Mat. xvi. Super hanc pe. edi. e. m. Si fidu
ciā ſuā habuiſſet eccleſia in deo: ⁊ non in
diuitiis: nō ita elongaſſet ſe ab eo. Et leḡ t̄
in vitis patrū: q̄ quidā venerunt in ciuita
tē quandā: vt diſtribuerēt ibi elemoſynas.
Et venerūt ad domū cuiuſdā pauperis vi
due: que cū eſſet candidatrix: iuerat ad cā
pum ſuū: quandā tn̄ eius inuenerunt filiā:
que apparuit eis: quaſi tota nuda: ⁊ volue
runt ei dare veſtes: que noluit eas accipe.
Mater etiā cū veniſſet noluit eas accipe:
ſed dixit. Ego habeo meum procuratorem
deū: ⁊ vos eū a me vultis tollere hodie. Et
illi glorificauerunt deum. ℭ Sexto ſciebat

dñs oculum eccleſie īpediendū eē tpalib⁹
iſtis ab officio ſuo. Modicū eniꝫ pulueris
vel palee oculū oīno ceſſare facit ab offi/
cio ſuo. Ideo voluit duces eccleſie paupe
res eſſe: eo q̄ paupertas expedita eſt ſicut
Seneca dicit. ⁊ ſubdit. Si vis aīo vacare:
aut paupſis: aut paupis ſimilis. Et ſi cete
ra mēbra corpis: ad plura officia ꝯueniāt:
vt ligua ad guſtū: ⁊ ad locutionē: ⁊ man⁹
ſimiliter ad multa: oculus tn̄ vnicū habet:
⁊ ꝯtactuꝫ terre maxime timet. Sic oculus
eccleſie ꝯtēplationi legis diem debuit intē
dere: ⁊ a terrenis iſtis ſeparari: ſꝫ pes homi
nis a ceteris mēbris eius ſeparatus nō ſit:
hꝫ tn̄ artem pro ſe ſeparatā: que ei deſeruit
⁊ artifices qui totaliter circa calciamenta
eius intenti ſunt. Quanto magis debēt eē
aliqui: qui totaliter ſpiritualibus ſint intē
ti. Sed hodie magis occupata eſt eccleſia
in tpalib⁹: quo ad magnā partē ſui: ꝗ̄ fue
rit ſynagoga: vnde qn̄ fuit datū a Conſtā
tino occidentale imperiū eccleſie dei facta
eſt vox de celo dicens. Hodie infuſum eſt
venenum eccleſie dei. Mercenarij mali la
trones ſunt. Aliunde enim intrant in eccle
ſiā: ꝗ̄ per xp̄m: vnde ſuper illud. Io. x. Qui
nō intrat per ho. ⁊c̄. dicit Gto. Aliunde go
intrat: vel nō bene ſentiēdo: de xp̄o: vel nō
dei gloriā: ſed ſuā acquirendo. Ipſi etiam
nō abhorrent ſpoliare crucifixū: ſimiles mi
litibus qui ſpoliauerūt xp̄m crucifigendū.
Iſti ſunt qui iudaizant in eccleſia dei: po
tius eligentes eſſe diſcipuli. Moyſi ꝗ̄ chri
ſti: iuxta illꝺ Io. ix. Ubi dixerūt iudei ceco.
Tu diſcipulus illius ſis: nos aūt diſ. m. ſu.
Diſcipuli moyſi ſunt: q tpalia volunt: que
ꝓmiſit moy. Diſcipuli xp̄i ſunt: q cōtēptis
terrenis: celeſtia volūt habere: que chriſt⁹
ꝓmiſit. Mercenarij enim quodā modo pe
uā patiunt̄ illam: qua domin⁹ ſolet punire
illuſores blaſphemātes. Habent enim faciē
cordis: quodam modo p̄poſteratā. Quum
enim deberēt preteritoꝝ obliuiſci: ⁊ in ante
riora ſe extēdere iuxta verbū. Apoſtoli ipſi
potius iuxta verbū ꝓphete ſiunt in retro
⁊ non in ante. Faciē enim habent verſam
ad temporalia iſta: que retro debent eſſe
dorſum ad ſpiritualia bona: que debēt eē
ante. Unde figurati ſunt per. xxv. viros ha
bētes dorſa ad templū: quos vidit Ezech.

Ipſi debent attendere. quid acciderit Sic
hē: ⁊ populo eius: qui pro re tēporali: ſpi
rituale opus fecerunt: circumcidentes ſe ꝑ
filia Iacob: ⁊ vtilitateꝫ quā ſpabant a Ia
cob: ⁊ a filiis eius. vnde Gene. xxxiiij. Dicit
Sichen. Subſtantia eoruꝫ: ⁊ pecora: ⁊ oīa
que poſſident: nr̄a erunt. Occaſione enim
illius circumciſiōis: interfecti ſunt. Sic qui
pro terrenis ſpiritualia faciunt: timere pūt
ne eterna liter occidātur.

ℭ De ſeptem ſignis auaricie in eccleſia
dei apparentibus. xx.

ſ Equitur de ſignis auaricie: que ap
parent in eccleſia dei. ℭ Primum ſi
gnū ē quom vnus habet multa bn̄
ficia: quorum vnuꝫ ſufficeret ſibi. ſꝫ ſtatum
ſue perſone. ℭ Scdm quom aliquis in die
multas miſſas celebrat: niſi in caſibus a iu
re exceptis. ℭ Tertiū eſt cū aliquis ī eadē
miſſa multiplicat officia. ℭ Quartum eſt
cum quis multiplicat altaria non neceſſa/
ria. ℭ Quintum eſt promotio ad ſacros or
dines: vel dignitates eorum: qui ſunt infra
legitimam etatem. ℭ Sextum ē reſeruatio
fructuum: ⁊ congregatio in eis: qui habent
annuos redditus. ℭ Septimū eſt concur/
ſus ad funera: ⁊ proceſſiones: ⁊ nummos: ⁊
oratiōes: ⁊ breuiter ad omnia: ad que eſca
alicuius lucri terreni allicit eos: ⁊ neglect⁹
eorum: in quibus nullum lucrum paratur.
Et licet aliqua ex his ex deuotione īterduꝫ
fiant: cupiditas tamen: ea adinuenit. Mul
ta ſunt autēꝫ ſigna: ſed cauſa breuitatis tn̄
de his tangemus incipientes a pluralitate
beneficiorum. De qua quidam de conſilio
auaricie dicūt: q̄ meritorie poteſt quis hē
re plura bn̄ficia eccleſiaſtica: licet vnū eoꝝ
ſit ei ſufficiens ſcdm ſtatum ſue perſone. de
quorum numero: quidam cum longo tp̄re
aſſeruiſſet. hoc eſt mortale peccatū: dū vni
cum beneficium habebat: dato ſibi ſecūdo
bn̄ficio. aſſeruerit: q̄ licite poſſit. quis plura
beneficia hēre ⁊ addidit: q̄ nullus poſſet
hoc intelligere: niſi qui non habet ea. Cui⁹
rei talis poteſt aſſignari. cauſa: ſic̄ legitur.
zache vi. Impietas eſt oculus eorum ī vni
uerſa terra. Luxuria eſt oculus luxurioſi.
Auaricia eſt oculus auari: ⁊ ſic de ceteris ī
pietatibus. vnde accidit q̄ alicui luxurioſo
aliq̄ fatua mulier: quā nimio diligit amore

videtur pulcra: cum in veritate ſit turpis.
Et h̄ eſt: qꝺ oculo luxurie eaꝫ intuetur. Ni
mius enim amor luxurioſus: qui in eo eſt.
facit ſic iudicare: de pulcritudine illi⁹. Ali⁹
aūt qui non habet huiuſmodi oculum non
videt illam pulcritudinem. in illa muliere.
Sic ille in quo eſt oculus auaricie: videt q̄
aliquis poſſit habere plura beneficia eccle
ſiaſtica: ſc ſuſtentancia: viſione falſa: vel fan
taſtica. Illi aūt qui non habent oculuꝫ aua
ricie: non vident h̄. vnde dicunt malum eſſe
habere plura talia beneficia eccleſiaſtica.
Quod multipliciter poteſt oſtendi.

ℭ Diſtinctio de tribus principijs operatio
num noſtrarum.

Rimo ſic. Tria diſtīguūt̄ ꝑcipia. c
p operationum noſtraꝝ. ſ. natura: gra
tia: ⁊ vicium. Igit̄ cum aliquis ha
bet. vel vult habere plura talia beneficia: l'
nā eſt principium h⁹ operatiōis: vel gratia
vel vicium. Et videtur q̄ non. nā. Natura
enim paucis contenta eſt. Seneca. vnde ex i
guum contenta natura deſiderat. Et. i. ad
Thimo. vi. Habentes alimenta: ⁊ quibus
tegamur: his ꝯtēti ſimus ⁊c̄. Gr̄a etiaꝫ nō
videtur eſſe principium huius operatiōis:
Quod multipliciter poteſt oſtendi. ℭ Pri
mo: quia gratia paucioribus contenta eſt.
magis ꝗ̄ nā. Quod oſtendi poteſt per hoc
q̄ ipſa eſt aqua ſitim terrenorum extiguēs
vnde Io. iiij. Qui biberit ex aqua ⁊c. Sup
hoc dicit Augu. Qui biberit ex fluuio para
diſi: de quo gutta vna maior eſt ꝗ̄ occean⁹
reſtat vt ī eo ſit extincta ſitis mundi. ℭ Se
cunda poteſt oſtendi. idem per hoc qꝺ dñs
cōtrarium conſulit. Conſilium enim qꝺ eſt
dei eſt ſumma paupertas. vnde non ē veri
ſimile: q̄ gratia ipſius: contrarium cōſulat.
Si eniꝫ gratia ipſius conſuleret: multiplica
tionem tēporalium ipſe deus ꝯſuleret hoc
dicitur enim deus facere: q̄ facit gratia ei⁹
Et ſic deus conſuleret cōtraria. Et ſic eſſet
in eo eſt. ⁊ non. Cuius contrariū. dicit btūs
Ber. ſuper illud. Ductus eſt ieſus in deſer.
a ſpiritu. Abſit īquit: vt ſpūs veritatis: qui
te adduxit. huc: reducere velit: quia non eſt
in ore eius: eſt: ⁊ non. ℭ Tertio pōt. illud
oſtendi per hoc. q̄ in fine vite cū dominus
venturus eſt ad eos: non auderet retinere
multitudinem talium beneficiorum. Si eni

gratia dei:⁊ amore ea poſſiderit:deſidera
re deberēt:vt in tali ſtatu a dn̄o inueniant
vt ab eo dignam mercedem recipiant. Et
ſi vnctio gratie.in ſtatu ſanitatis : docebat
eos beneficia multiplicanda eſſe:ipſe in ſta
tu infirmitatis cū maior eſt:⁊ deuotior:non
permitteret eos de hoc dubitare. Nō videt
eſſe conſilium diuine gratie:quod aliquis
in ſtatu illo:viuere audeat.in quo mori nō
audeat. ¶ Tertio poteſt oſtēdi his aucto
ritatibus.que ſequūt. Aug. Qui verā fidē
habet.non cupit in his miſeriis fieri diues
Non videtur ergo hēre fidem veram: que
eſt prima gratia: ille qui deſiderat habere
plurā talia beneficia. Quomodo ergo cōſu
lit ei gratia. quā ſi habet. Item caritas nō
volat ad muſcas. Caritatis etiā cum ignis
eſt:non tendit deorſum. Propterea cū cari
tas deum ſuper omnia amet:ipſa nō deſi
rat multiplicationem terrenorum : quibus
eum amittat:vel impediatur:ne ei intēdat
Unde Augu. Ocium ſctū ꝗrit caritas ve
ritatis. Idem videtur mihi animum plari
bus atteſtationibus intentū dn̄o:quodam
modo vacuari. Non eſt veriſimile: qđ cari
tas querat:quod eā deo euacuet. ſꝫ poſtea
querit pacem:inquiete factus eſt locus eiꝰ.
Ipſa eſt pallium breue:ꝙ vtrunqꝫ operire
nō poteſt. De quo legitur in yſa. Unde Au
gu. Domine per auariciam meam amit
tere te nolui:ſed volui poſſidere te:cum mē
dacio. itaque te āmiſi.quia non dignaris
cum mendacio poſſideri. ¶ Propterea ca
ritas plus diligit legem dei:ꝙ̄ milia auri ⁊
ar. Non eſt ergo veriſimile.ꝙ ipſa conſulat
multiplicationez tp̄aliū:que requirit mul
tiplicationem actionem que īpedit hoīem
a ſtudio diuine ſapīe. vnde Eccle. xxxviij.
Sapientia ſcribe īterp̄tatur vacuitatis : ⁊
qui minoratur actu:ſapiam percipiet ⁊c.
Patet ergo ꝙ operatōnes predicte ñ ſunt
a natura vel gratia. vnde relinquitur:ꝙ ꝓn
cipium eius ſit vicium: ⁊ ſic ꝙ nō ſit licitū
vnum hominem habere plura talia benefi
cia. Et hoc ſatis poteſt manifeſtari:ſi conſi
derētur cāe pp̄ ꝗs aliꝗ credūt ſibi h̄ licere.
¶ Cauſe plurium bñficioꝝ ſꝫ ieſſicaces.
Liꝗ enim credunt hoc licitum eē:qꝛ
a beneficia illa bene expendunt. Aliꝗ
d quia nobiles ſunt. Aliꝗ quia vicariū

ponunt. Aliꝗ quia ad miniſtratōnem tēpo
ralium terribiles ſunt:vel propter ſapiētiā
mundi:vel ꝓpter potentiam. Contra illos
qui credunt ꝙ poſſunt illa habere:quia bñ
expendunt:dicimus ꝙ non ſufficit medico
bene expendere:que ſibi dantur ab īfirmo:
⁊ nullam habere curam de infirmitate eiꝰ.
Similiter non ſufficit aduocato bene expē
dere ſalarium: ⁊ non intromittere ſe de cā.
nec ſtipendiario ſufficit ſtipendia ſua bñ
expendere: ⁊ de guerra nō intromittere. ſic
clerico habenti eccleſiaſtica beneficia:ñ ſuf
ficit bene ea expendere:niſi faciat officia: q
bus illa adnexa ſunt. Contra illos vero qui
credunt ſe poſſe habere plura talia benefi
cia:quia vicarios ponunt. Primo dicimus
ꝙ eadem ratōne laycus vnus:immo etiam
mulier poſſet habere.x.beneficia eccleſiaſti
ca. Poſſet eniꝫ ponere vicarios. Propterea
ridiculum eſt contrahere matrimōiū ſpe po
nendi vicarium: ⁊ qui hoc facit videtur in
diſſe.in illam maledictionem. Deute. Uxo
rem accipiet: ⁊ aliꝰ dormiet cū illa. ¶ Ter
tiū querimus de vicario illo:vtrum ſit pa
ſtor:vel mercenarius. Si mercenarius eſt:
latro eſt:ſicut prius oſtenſum eſt. Cuꝫ ergo
dicit aliquis:bene poſſum habere hoc bene
ficium:quia ponam vicariuꝫ ibi:ponere idē
eſt:ac ſi dicat bene poſſum habere illud:qꝛ
ponam ibi latronez:qui furetur ⁊ mactet ⁊
perdat. Jo.x. Si vero paſtor eſt:que ratio
eſt:vt tu habeas duas eccleſias.ipſe nullā.
Nunquid non dicit tibi. Jo.i. Gratia dei.ſ.
in quo eſt gratia dei:non licet habere tibi
vxorez fratris tui. ¶ Quartū queritur a ta
li:vtrum vicarius ille ſit minus bonus: vel
eque bonꝰ l' melior ꝙ̄ ipſe. Si minꝰ bonus
tunc ratio naturalis dictat:ꝙ non eſt reci
piendus pro eo. Operarius eniꝫ in vinea
alicui conductus:non poteſt vicarium mi
nus bonū ponere. Si vero eque bonus vel
melior eſt:que eſt ergo cauſa:ꝙ ille habeat
duo beneficia: ⁊ ipſe nullum: ¶ Quintū ꝙ
ipſe deberet attendere:quid acciderit ꝺ pri
mo vicario ſinagoge. Sic enim legitur. ꝫꝫ.
Exo. Moy. relinques populum:ſatis par
uam horam facturus cum domino:dimi
ſit vicarium ſatis bonū Aaron. ⁊ tamen in
reditu:populū:quem fidelem reliquerat
infidelem ⁊ ydolatram inuenit. Primo ſi

eū. Apoſtolus.ꝙ ſi quis nō laborat:nō mā
ducet. Quo iure ergo paſcitur aliquis ꝺ be
neficio illo:vbi ipſe non laborat. Ordinauit
dn̄s:vt qui ſeminat ſpiritualia:metat car
nalia: qua ratione ergo pauper vicarius
ſpiritualia ſeminabit: ⁊ alius carnalia me
ret quom deꝰ dicat:quos deꝰ coniunxit:hō
non ſeparet. Quo iure denariꝰ ille:quē ſub
diꝰ offert pauperi vicario:ſibi ſpiritualia
ſemināti:accipiatur a patrono male viuen
te: Et ſi quo ad forum contentioſum ſibi vi
deatur habere:tamen quo ad iudicium ſa
cre ſcripture:ipſe raptor eſt: vſurpans ſibi
alterum eorum:que a deo coniuncta ſunt:
ſine reliquo.ſ.mercedeꝫ ſine labore. Immo
etiam homicidia reputatur: ⁊ reſpectu mer
cenarii:quem defraudat: ⁊ reſpectu paupe
rum ſubditorum:quorum ſudorem ꝯmedit
De primo legitur. Eccle. xxxiiij. Qui effun
dit ſanguinem: ⁊ qui fraudem facit merce
nario:fratres ſunt. De ſecundo legitur. ibidē
Qui auffert in ſudore panem.quaſi qui oc
cidit. Alio dicimus.ꝙ illi qui vicariū ponūt
qui ſola cupiditate lucri ſeruiunt: ⁊ ſi amo
re dei:talem amorem faciunt eccleſie matri
ſue:qualem amorem aliquis faceret matri
ſue carnali : ſi pedem ei auferret: ⁊ loco
eius pedem ligneum ſubſtitueret. Pes li
gneus nō viuit:nec corpori adheret. Si vi
carius qui caritatem non habet:non ē mē
brum viuum vita ſpūali:nec adheret corpi
eccleſie:ſola enim caritate viuit qs ⁊ adhe
ret ceteris membris eccleſie. Cōtra illos ſo
qui dicunt ꝙ poſſunt habere multa benefi
cia eccleſiaſtica: qꝛ ſunt nobiles : dicimus ꝙ
ſi filij dei ſunt: ⁊ eccleſie vtiles non volētes
excedere menſuram nobilitatis ſue:forſitan
iuſtum eſt:vt de beneficiis eccleſiaſticis pre
ceteris accipiant:ſi fieri poteſt abſqꝫ iactu
ra animarum. Sed ſi filii diaboli ſunt:qua
rōe de bonis dn̄i preceteris accipiant. dn̄s
Nunquid debet nobilitatem filiorꝫ diabo
li honorare. Similiter ſi inutiles ſunt eccl̄ie
dei:vel nociuos prauo exēplo.non videtur
iuſtum:quod preceteris cōmodum hēant
ab eccleſia:ex quo eccleſia cōmodum ñ hꝫ
ex eis. Dicit Lombardus:quod ipſe ñ vult
habere accipitrem:qui capiat alaudam ⁊
comedat gallinam. Sic dn̄s nō vult ha
bere in eccleſia ſua:qui multum ei conſtet:

⁊ nihil ei proſit. Similiter ſi aliquis non eē
contētus illis quibus contentus eſſet:ſi cle
ricus non eſſet: ⁊ cū paterna hereditate ex
heredatus ſit:ſuperbior tamen vult eſſe ꝙ̄
frater ſuus:qui heres eſt. Non videtur eē
iuſtum.ꝙ dominus eius ſuperbiam paſcat
vel ſuſtentet. Cum enim ſuperbia filia dia
boli ſit:non pertinet ad dominū paſcere eā.
¶ Contra vero illos:qui credunt ſe poſſe
habere multa talia beneficia:quia ſapiētes
vel potentes ſūt:quo ad ſeculū:dicimus:ꝙ cu
piditas : ⁊ auaricia: docet eos in hac parte.
In doloſa eni ſtatera cupiditatis nihil pō
derant ſpiritualia:ſed ſola temporalia. vñ
Ber. loquens de auaris prelatis. Optimi
diſpenſatores rerum:qui de maximis mini
mam: ⁊ de minimis maximam curā gerūt.
¶ Tertio loco poteſt oſtendi non ſoluꝫ qđ
malum ſit plura talia beneficia hēre:ſꝫ etiā
ꝙ nullum niſi ceco debeat hoc in dubitatō
nem euenire. Certum enim eſt: ꝙ nulliꝰ pri
ceps ſecularis:in cuius curia licitum ſit: ꝗ
libet qui non habet niſi vnum equum: ānō
nam querere ad opꝰ duoꝝ. Nec inuenitur
armiger ille ſimplex:qui h̄ adducat in du
bitationē. Que cā ergo ē:vt in curia dei.ſ.
eccleſia:in qua ſunt tot qui de annona ec
cleſie:nō poſſunt hēre ad neceſſitateꝫ:licitū
ſit aliquē:qui nō habet niſi vnum equum:
ānonā ꝗrere ad plures equos:quō dubiuꝫ
ē:inter ſcīatos:ꝙ certū ē inter armigeros. Nū
quid bñ debemus dicere illud ꝓpheticum
qs cecꝰ niſi ſeruꝰ. Preterea ⁊ ſi licitū eſſet
aliquē plura talia bñficia.tñ non expedit.
vnde p̄le ad Cor.vi. Oīa mihi licēt:ſꝫ non
oīa:ex. licebat. A p̄lo ſumptꝰ ſumer a ſub
ditꝭ:ſꝫ nō expediebat:qꝛ pſeudo apli hērēt
inde occaſionē querēdi ⁊ lucrādi. Sic licet
eēt licitū alicui viro diſcreto: ⁊ honeſto hē
re plura talia bñficia:tñ qꝛ amatores tp̄a
liū acceprūt īde exēplū cupiditatꝭ: ⁊ auari
cie:nō expedit ſicut mōducare ydolaticum
l ſe licitū ē hoī diſcreto:q nō ꝯmedit illud
cū veneratōne ydoliticū corā īfimis ⁊ ſim
plicibus peccatum eſt cōmedere ydolaticū
Ipſi n.credētes illd cōmedi cū veneratiōe
ydoli:ſcādalizātur:īde.vñ Ber. ſpūalis hō
qui oīa diiudicat:vt ipſe a nemie iudicetur
omne opus ſuum trina quadam conſide
ratione preueniat. G 2

¶ De trina conſideratione operis.

p Rimo quidem an liceat: deinde an deceat. poſtremo an expediat. Licitum dicitur. aliquid: in reſpectu dei ad prohibitionē. Decens dicitur: in reſpectu ad pſone cōditionem. Expediens vero in reſpectu. ad offenſionem proximi. Conſiderare. ergo debet ſapiens: an illud: quod facturus eſt: ſit licitū. ꝛ a deo non ꝓhibitū deinde an deceat perſonam eius. Aliquid enim decens eſſet in aliqua perſona: ꝙ īdecens eſt: in alia: precipue vero in litteratis viris: qui debent eſſe ſpiritualiter ocul⁹ eccleſie. Indecens eſt terrenitas: ꝛ macula cupiditatis: ꝛ auaricie. A talibus. n. precipue ſummat exemplum: ꝛ ad eos illud apoſtoli ſpālr ptinet. Ab oī ſpē mala abſtinete vos ꝛ illud. Prouidentes bona. non ſolum coram deo. ꝛc.

¶ Ad deteſtationem plurium beneficiorū.

a D deteſtationem huius pcī fac̄ maledictio: ꝙ facit dn̄s illis: qui ſunt in peccato iſto. Iſa. v. dicens. Ve qui ꝯiungitis. do. ꝛc. Quomodo quis abſqꝫ pctō habet: ꝙ cum maledictione domini habet. ¶ Secundo mutilat. o eccleſie: que prouēit inde. Non videtur innocens eſſe: qui mr̄ē ſuam vno membro mutilat. Sic innocens non eſt: qui matrem ſuam eccleſiā mutilat procreando: ꝙ minus habeat vnum membrorum ꝙ̄ debeat habere. Quod ſi dicatur ꝙ eccleſia licet non habeat omnia mēbra. quo ad ſubſtantiam: tamen habet. oīa: quo ad officia. vnus enim habet officium plurium. Reſpondemus: ꝙ lꝫ ī monoculo vn⁹ oculus ſuppleat officiū duorum: non tamē tantum valet habere vnum oculum: ſicut ſi haberet duos. Nec bn̄ ſeruiret. matri ſue carnali: qui procuraret ut loco duorū oculorum unicum haberet. ¶ Tertio facit ad deteſtationem huius peccati mōſtruoſitas ꝛ confuſio: que inde prouenit ī eccleſia dei. Prouenit enim ex hoc peccato: ꝙ diuerſe eccleſie hn̄t eundē oculū. Inauditū eſt diuerſa corpora. idem habere membrum. Ex hoc etiam peccato accidit: ꝙ eadem perſona ſimul ꝛ ſemel. diuerſa replet loca: ꝙ videtur eſſe ꝯ naturam. Itē accidit inde: ꝙ oculus vnius eccleſie. os ē in alia eccleſia. quia archidiaconus vnius eccleſie: cantor eſt alteri⁹. Accidit etiam ꝙ oculus alicuius eccleſie. diſtat ab ea pluſꝙ̄ per dietam vnam. Si aliquis cec⁹ reputatur cecus eo ꝙ oculos ſuos habeat in burſa ſua. Nunquid eccleſia talis: ceca reputanda non eſt: a qua oculi ſui tantū diſtant: ꝛ Oculi ſapientis: ī capite eius. Stultus aūt in membris ābulat vt dicit Eccleſiaſtes. ij. Oculi ſtultorum ī finibus terre. Peccatum ēt iſtud: inducit quodāmodo in eccleſia dei hereſim ſabellii qui dicebat patrem eſſe filium. Cōtra quē dicit Augu. ꝙ ħ non inuenitur. nec in nā. nec ſupra naturā ꝙ eadem perſona ſit pr̄ ꝛ filius. Intellige reſpectu eiuſdem. Sed ħ vult facere peccatum iſtud. Accidit enī ꝙ duo ſunt decani ī duabus eccleſiis: ꝛ vterqꝫ canonicus eſt in vtraqꝫ. ꝛ ſic vterqꝫ pr̄ ꝛ filius ē reſpectu v̄triuſqꝫ. Propterea illud Primo facit ꝙ eadem arbor ſimul ꝛ ſemel in diuerſis hortis plātata ſit. Sed non vult deus. in aliquo de hortis ſuis arborē eē ꝙ fructum non faciat. vnde Luc. xiij. Dicit de ficulnea nō faciente fructum. Succedite illam. Ut quid enim terram occupat. Unde videtur ꝙ in vtroqꝫ horto fructū facere debeat. arbor talis: ꝛ ſic ꝙ duplex officiū dicere debeat: qui duplex beneficium habet. Qua ratione enim primo beneficio. ad officium vnum obligatur. Eadem ratione. ſo ad ſecūdum. ¶ Quarto facit ad deteſtatiōnem huius peccati: vilitas: que ē illi. Aliū enim perſonarum: ꝛ abiectarum ē cā lucri: ſe periculo exponere. Unde viles ſe videnē oſtēdere: quando pre nimio deſiderio lucri incedunt per viam illā: quā ī tot viri boni aſſerunt latronibus plenam. precipue cum videant litteratos viros: qui per eam inceperant ire. ad vltimum reliquere eam: ꝛ ſi auderent vltra tranſire. Reſignant enim. nec audent mori cum multitudine talium beneficiorum. Propterea ſi aliquis cibus aſſereretur venenatus a multis bonis viris: licet alij contrarium aſſererent: tn̄ qui aliter haberet cibos ſuffi cientes. nō committeret ſe diſcrimī: vt cibum illum cōmederet. Mirū eſt ergo: quomodo ille qui habet vnum beneficiū ſufficiens: audet accipere aliud vbi tot boni viri aſſerant: ibi periculum eſſe. Preterea ēt: poſſent erubeſcere illi: ad quos pertinet ꝗrere qualiter dn̄o ſeruire poſſent gratiis ad placitum ſuum: quaſi ħ ſolo contenti ſunt: vt ſic ſeruiant ei: ne ipſe interficiat eos. Non curant enim quid ſit illud: quod faciunt ſolummodo mortale ſi ſit: nō attendentes ꝙ dicit beatus Ber. loquens ad viros perfectos. Non eſt veſtrū inquit languere circa cōmunia precepta. Nec attendunt: quid dominus precipiat: ſed quid velit: probantes. que ſit voluntas dei bōa: bene placens: ꝛ perfecta. ¶ Quintum facit ad deteſtationem huius peccati ħ. ꝙ talis multiplicatio beneficiorum: circa vnā perſonam frequenter generat apoſtema ſuperbie: in perſona illa: ſicut in corpore humāo nimia collatio humorum. circa aliquod membrorum ſolet generare apoſtēa. Superbia ſimilis illi ē apoſtemati: ꝙ vocat̄. Noli me tangere. Non poteſt enim ſuſtinere ſuperb⁹: ꝙ vitia eius reprehendantur. ¶ Secūd facīunt ad deteſtationem huius peccati diuerſa exempla. Et de multis pauca ponemus. Refert Sene. in libro de beneficiis quod quidam: quom illi ob virtutem ad rē publicam bene geſtam tantum agri decerneretur: quātum vna die per mundum hyrundo circuire poſſet. Non eſt opus inquit ciues cui pluſꝙ̄ vni ciui opus ſit. Et ſubdit Sene. Quanto maioris uiri. putas reſpuiſſe munus ꝙ̄ meruiſſe. Et David in ps. A fructu. fru. vi. ro. ſ. mul. Et ſubiungit de ſe. In pa. in idipſum. dor. ꝛ re. Quaſi diceret Alij in multitudine tēꝑalium tantum. ſed mihi adherere dn̄o bonum eſt. Conſuluit Jetro Moyſi hominiſſuum partiri in plures vt ſecum eſſet deus. Iſti vero ꝯgregare volunt multa onera in vnum: vt ab eis recedat deus. Iſti non poſſunt dicere illud ps. Unicus ꝛ pauper ſum ego. Quom trini in perſonis volunt eſſe non vnici. Ille qui trinus vult eſſe in partibus cum vnus ſit in ſubſtantia. videtur dicere illud verbū diabolicum. Ero ſimilis altiſſimo.

¶ Sex repꝛhēſibilia ī perſonis eccl'iaſticis.

f f Ex autem videntur eſſe reprehenſibilia ſpecialiter in talibus pſonis.

¶ Primo reprehenſibilis eſt abſentia: cum officium eorum preſentiam requirat tribus de cauſis. ¶ Primo propter gregis peſtilentiam. Unde ad eū poteſt dici. illud verbum Sene. Tantum habes negocij: ꝙ̄tum medicus in peſtilentia. ¶ Secundo ꝓpter luporum infernalium importunam ſeuiciam. Alij enim lupi. ſolo clamore exterrētur. Sed de lupo infernali legitur. xl. Job Non fugabit eum vir ſagittarius: in ſtipulam verſi ſunt ei lapides funde. Pauci ſunt quos lupus infernalis ſingulis diebus non teneat: vel per aurem: vel per linguam vel per aliud membrum. Illo membro tenētur. quis a lupo infernali: quo cōmittit peccatum. Neceſſaria eſt ergo paſtoris preſentia: que oues eruat de ore lupi. Unde legitī in Amos. Quomodo ſi eruat paſtor de ore leonis duo crura: aut extremum auricule. ſic eruemini filij Iſrael. ¶ Tertio eſt neceſſaria paſtoris preſentia: propter ſimplicitatem: ꝛ in defenſionem ouium. Certum enim eſt: ꝙ inter omnia alia animalia: vnum de ſimplicioꝛib⁹: ꝛ minoris defenſiōis eſt ouis Cetera enim aīalia: vel velocitate: vel aſtucia: vel fortitudine: ꝛ dentibus ꝛ vnguibus quaſi quibuſdam armis ſecura ſunt ab hoſtibus ſuis: ſed ouis nihil horum habꝫ. Idō neceſſaria eſt ei preſentia paſtoris: que eam defendat. Similiter eſt ī ouibus ſpiritualib⁹. Multo enim maioris ſerpētes ſunt: ꝙ̄ ouis: vel capra. Ouis enī: ꝛ capra: naturaliter fugiunt lupū. Oues vero ſpirituales g in ore lupi voluntarie ſe ponunt. ¶ Secundo reprehenſibile eſt ī talibus perſonis: ꝙ ſupra ſuam virtutem ſpondent contra illud Eccl. viii. Non ſpōdeas ſupra virtutē tuā ꝙ ſi ſpopōderis: quaſi reſtituēs cogita ꝛc. Supra virtutem ſuam ſpondet: qui animā ſuā in ſuſceptionē prime eccleſie impignorauit: ꝛ ad hoc aliam eccleſiam ſuſcipit: cū animam aliam non habeat: ꝙ̄ in pignus. pro ſecūda eccleſia peccāt. Tenes aīā ſuā poſuit pro ouibus ſuis: ꝛ ſi ex culpa paſtoris: eas āmiſerit: ſuper animā paſtoris: periculum erit. ¶ Tertio reprehenſibile eſt: ꝙ b habentes plura beneficia ħ: ꝙ ipſi ſe offerunt ad fidei iuſſionē. periculoſiſſimam: ꝛ inſtanter rogant: ſi vō ea recepti fuerint: gaudent: quaſi inuenerīt theſaurū. Solēt prudentes huius ſeculi iurare: q̄ non fide iubebunt pro aliquo: propter pericula: que ex fideiuſſione. euenire ſolē. Ad fideiuſſiōē vero longe perículoſiorem: multi ſe offerūt Unde Prouer. xxii. Noli eſſe cum his qui

deſigunt manus ſuas: ⁊ qui vades ſe offe-
runt pro debitis. Si enim non habes vnde
reſtituas: quid cauſe eſt: vt tollas operimētū
de cubili tuo. ſic qui curam animarum ſu-
ſcipit: manꝰ ſuas defigit. i. primo ſe obligat
ad excolendam eccleſie terram. vnde Jer.
primo. Ecce conſtitui te ſuper gētes ⁊c.
¶ Secūdo ad liberationem. vnde Pro. ꝟ.
xxiiii. Erue eos qui ducuntur ⁊c. ¶ Tertio
ad ſpiritualium infirmitatum curationem.
vnde dominus i euāgelio. Non ē opꝰ va-
lēti medicus. ſed ma. h. Videntur medici ſpi-
rituales: deteriores eſſe: corporalibus medi-
cis tribus de cauſis. ¶ Primo q: nullorū
egrotorum curam recuſant: q̄tūcūqꝫ icorrigi
biles videantur. ¶ Secūdo quia licet d' ar
te ſpiritualis medicine: nihil nouerint: tamē
curam recipiunt. ¶ Tertio q: mercedeꝫ ab
infirmis recipiunt: ⁊ de infirmis ſe nō intro
mittunt. Hec enim tria in medicis corporū
q̄tūcunqꝫ mali ſint: non ſolent inueniri.
¶ Quarto obligant ſe ad prouiſionem
eorum: que ſpirituali vite ſunt neceſſaria.
Unde. xxiiii. Mat. Quis putas eſt. ſi. ſer. ⁊
prudens ⁊c. Bene debet premeditari: qui
tantam familiam ſuſcipit: vtrū habeat. vnde
poſſit ei prouidere. ¶ Quīto obligat ſe ad
prebendum ducatum. vnde Joh. x. Hꝫ de
paſtore. Quom proprias oues emiſerit ante
eas vadit. ⁊ oues eum ſequuntur. ¶ Sexto
obligat ſe ad placandum deum. ppꝫ quod
oꝫ q̄ ipſe placeat. Quomodo eni placabit:
qui non placet. vnde Grego. Quom is qui
diſplicet ad intercedendū ⁊c. Seqtur i pre
dicto verbo. Si enim non habes vnde re-
ſtituas ⁊c. Operimētum: quo cubile con-
ſcientie debet eſſe ornatuꝫ: vt deus ibi quie
ſcat: eſt gratia dei. Hoc opimentuꝫ amittit
qui ſupra vires ſuas: curam aiarum ſuſci-
pit. vnde. x. Prouer. Tolle veſtimentū eiꝰ
qui fi. ex ⁊c. Jdem vocatur hoc veſtimētuꝫ
q̄ prius oprimentū. Et eſt ſenſus. Tolle ve
ſtimentum. ideſt tollendū predica. Et ſubdi
tur ibi. Suauis eſt homini panis mēdacij.
⁊c. Panis mendacii vocatur qui acquiritur
ex mendaci promiſſione cupidi: qui curam
animarum ſuſcipit. ſed os eius calculo ar-
denti implebitur. Unde aibi in Prouer.
Affligetur malo: qui fidem facit pro alio.
De illis vero: qui poſt fideiuſſionem gau
dent: dicitur in Prouer. xvii. Stultus ple.
manibus ſuis: cuꝫ ſpo. pro. a. eius. Cauſa h
eſt: quia non intelligit quid fecerit. Pro in
firmis vero de quorum ſalute deſperatur:
ſe reſponſoreꝫ cōſtituit: quom curam aiarum
ſuſcepit. ¶ Quarto reprehenſibile ē in tali
bus. q̄ poſt fideiuſſionem non curant de h
q̄ fideiuſſerant: non attendentes: q̄ legitur
Prouer. vi. Fili mi. ſi ſpoponderis p. a. tuo
defixiſti apud extraneum aiam tuam. Jlla
queatus es verbo oris tui: ⁊ captus ppriis
ſermonibus. Fac ergo quod dico fili mi: ⁊
temetipſum libera q: incidiſti in manuꝫ p
ximi tui. Ne dederis ſomnum oculis tuis:
nec dormitent palpebre tue. ⁊c. Fideiuſſio
nem iſtam attendebat abbas quidam de
grandi ſilua: in cuius domo dominus Gu
lielmus de monte peſſulano: factus mona-
chus: abbatem pro ſua ſalute fideiuſſorem
recepit: qui diu conuerſatus ibi honeſte mi
grauit ad dnm. Ad quē abbas: pactis exe
quiis: dixerit ſermonem in hunc modum.
Frater Gullielme: vellem ſcire: ſi deo place
ret: vtrum de fideiuſſione: quā tibi feci: abſolu
tus ſim: qui licet per dimidiam diem mor-
tuꝰ fuiſſet reſpondit diuino miraculo. Do
mine abbas abſolutus es. ¶ Quinto repre
henſibile eſt in talibus perſonis: q̄ ipſi de
fraudant plurimos. ¶ Primo deum ho-
nore ⁊ ſeruitio. Deberet enim hēre duplex
ſeruicium de duobus beneficiis: ⁊ non hꝫ
niſi vnicum. ¶ Secundo corpus eccleſie d
bilitant: membri vnius ablatione ſicut cor
pus hominis: debilius eſt ex defectu pedis
¶ Tertio defraudant aliquem pauperem
clericū: qui deberet alterum illorum benefi
ciorum habere. ¶ Quarto vicarium: quom
vicariꝰ habeat laborem: ⁊ iſte mercedem.
¶ Quinto ſubditos a quibus metit carna
lia: quom eis non ſeminet ſpiritualia. ¶ Se
xto id reprehenſibile eſt in talibus perſonis
q̄ ipſi reputant beneficium: q̄ eſt onus va
lde periculoſum. vnde Luc. xxij. Reges gē
tium dominantur eorum: ⁊ qui po. h. ſ. e. b.
vo. Uos autem non ſic: ſupple vocādi eſtis
benefici: ſolam enim diſpenſationem alie-
norum bonorum habetis. Conſtat ergo q̄
quando quis committit alicui diſpenſatio
nem: que laborioſa eſt: licet victum ⁊ veſti-
tum in ea ei concedat: potius, cum honorē

beneficium impendat ei.
¶ De multiplici periculo qđ eſt i diſpēſan
dis rebus eccleſiaſticis.

m Ultiplici vero ratione periculoſa ē
diſpenſatio bonorum eccleſiaſticorum.
¶ Primo quia difficile eſt: q̄ diſpē-
ſator placeat domino: ⁊ familie ſimul. Dif-
ficile etiam eſt. gratiam familie non querere:
cum ipſe preſens ſit: ⁊ dnſ ſit quaſi abſens
Unde relinquitur q̄ difficile ſit diſpenſato-
res bonorum eccleſie gratiam dei habere.
¶ Secundo periculoſa eſt: quia computa-
tio multum differetur: computatio autē di
lata multa facit obliuiſci: ſicut beatus Ber
nar. dicit. Dilatio etiam iſta ſecuros reddit
diſpenſatores: ⁊ abſqꝫ timore furantes: vnde
viij. Eccle. Quia non profertur cito contra
malos ſentētia ⁊c. ⁊ xxiiij. Mat. Si dixerit
malus ille ſer. mor. fac. ⁊ reliqua. ¶ Tertio
periculoſa eſt: quia dnſ omnia videt: que
fiunt a diſpenſatore. Si dicat aliquis per
diſpenſationem prelatorum: h fieri: q̄ vnuſ
habeat plura beneficia. Reſpondeo: q̄ ſi p
lati omnia benefacerent: nō dixiſſet dnſ d
ipſis. xxiii. Mat. Secundum opera eorum
nolite facere: vnde Ber. Non ſum tā rudis
vt ignorem vos poſitos diſpenſatores: ſed
in edificationem non in deſtructionem: vbi
neceſſitas vrget excuſabilis diſpenſatio ē
ubi vtilitas prouocat: diſpēſatio laudabil'. ē
vtilitas dico cōmunis: non propria: naꝫ cū
nihil horum eſt: non plane fidelis diſpēſa-
tor: ſed crudelis diſſipator eſt.

¶ De pluralitate miſſarum.

d Jctum eſt de primo ſigno auaricie.
que apparet in eccleſia dei: ſcilicet d
pluralitate beneficiorum: nunc di-
cendum eſt de ſecundo ſigno: ſcilicet d plu
ralitate miſſarum. Et veruꝫ eſt q̄ in die na
talis domini: licet celebrare tres miſſas: in
aliis diebus in tribus caſibus licet celebra
re duas.
¶ Jn qbꝰ caſibꝰ licet dicere plures miſſas
p Rimus caſus eſt: quando neceſſitas
requirit vt vna de die celebretur: ⁊
alia pro defunctis. ¶ Secundus ca
ſus eſt: quom neceſſitas peregrinorum: vel
hoſpitum: vel infirmorum hoc requirit.
¶ Tertius caſus eſt: quom tempus nuptia
rum labitur. Tunc ſi neceſſe ſit: poteſt quis
plures miſſas: propter nuptias celebrare:
ita tamen: q̄ nūq̄ propter aliquam neceſſi
tatem. debet celebrare niſi duas. etiam cā
adulationis vel cupiditatis: quia tunc eſſꝫ
peccatum mortale. Quod autem cupiditaſ
hanc pluralitatem miſſaruꝫ adinuenerit ui
deri poteſt ex hoc: q̄ iſte qui habet duas te
nues eccleſias: i vtraqꝫ vult miſſas celebra
re. Quom horas canonicas nec in altera ea
rum vult dicere. Cuius rei alia cauſa non
videtur eſſe: niſi quod ad miſſam offertur.
⁊ ad horas canonicas non.
¶ Multiplex malū ex pluralitate miſſarum.

p Oteſt autem oſtēdi multipliciter q̄
hoc ſit malū. i. aliquē plures miſſas
in die celebrare. ¶ Primo per illud
verbum. Augu. Quottidie eucharıſtiaꝫ ſu
mere non laudo: nec vitupero. Qui ſi aude
bat laudare quottidie ſemel ſumi euchari-
ſtiam. nunquid laudaſſet eam in die bis
ſumi. Jmmo forſitan ſumentē pluries gra
uiter puniuiſſet. ¶ Secundo poteſt oſtendi
per hoc: q̄ maius eſt conficere: q̄ communi
care ſimpliciter. Unde cum non liceat plu-
ries alicui clerico communicare non eſt ali
cui licitum pluries celebrare. Et forſitan ſi
nihil offerretur celebranti: ſicut nihil offert
layco cōmunicāti: nunq̄ fuiſſet pluralitas
miſſarum inuenta in eccleſia dei. ¶ Tertio
poteſt oſtendi per hoc: q̄ dicit Glo. ſuper il
lud ad Hebr. ſexto. Terram ſepe ſuper ſe
venientem ymbrem bibens ⁊c. Predicatio
ſi rara eſt: nō ſufficit: ſi aſſidua vileſcit Jdē
verum eſt de celebratione miſſarum. Si n.
aliquis pluries in die celebrat: vileſcit ei
opus. illud ſuperangelicum. Non enim cō
ceſſum eſt angelo: vt ad prolationem taliū
verborum ſub ſpecie panis: glorioſi chriſti
corpus: conficiat: nec exhibet reuerenciam
preſentie creatoris ſui. q̄ deberet. ¶ Quar
to poteſt oſtdi ideꝫ per h: q̄ filii Jſrael non
colligebant de manna niſi gomor vnum p
ſingula capita. Manna enim figura ppria
fuit dnici corporis. De hoc hēt. Exo. v.
¶ Quīto pt illđ oſdi p h: q̄ agnꝰ paſca. ſcꝫ
i anno imolabatur. De quo legit. Exo. xij.

¶ Sexto poteſt oſtendi per hoc. ꝙ verus
agnus.ſ.xp̄s.ſemel tantum imolatus ē. Et
ſacerdos in veteri lege:tm̄ ſemel in āno.cū
ſanguine intrabat in ſancta ſanctorū.

¶ De pluralitate officioꝝ in eadem miſſa.

m Equitur de tertio ſigno auaricie.
ſ ſcilꝫ pluralitate officiorum in eadē
miſſa: Quod licet interdum ex deuo
tione fiat verius tamen vr̄:ꝙ cupiditas h̄
adinuenerit. In eiſdem.n.matutinis.null⁹
laudes triplicat/ In miſſis vero: h̄ cupidi
tas adinuenit:ut ſi non offertur ad vnū of
ficium:ad aliud ſaltēꝫ offeratur. ¶ Quartū
autem ſignum eſt multiplicatio altarium:
n abſqꝫ neceſſitate facta:non ex deuotione:ſꝫ
ex cupiditate. vnde O ſee.viii. Multiplica
uit Effraim altaria ad peccādum. Fcē ſūt
ei are in delictum. hoſtias offerent: ⁊ imo
labunt carnes ⁊ commedent:⁊ dñs nō ſu
ſcipiet eas. Mira inſania eſt:ꝙ altaria mul
tiplicentur ad peccandū: q̄ꝫ pure deberēt
fieri.ad deū placandum. Corpus dñicum:
ſuper huiuſmodi altaribus ex cupiditate i
molatum a deo non ſuſcipitur.quantuꝫ ad
operationem.ſ.immolantis. Simile legitur
in Iere. vbi legit̄ ſic. Numqd carnes ſancte
auferent a te malicias tuas:

¶ De conſeruatione fructuuꝫ. Quod ē q̄n
tum ſignum.

o Uintum ſignū auaricie ē conſerua
q tio fructuum in eis:qui hn̄t ānuos
redditus ſufficientes Quorum fatui
tas poteſt oſtendi multipliciter. ¶ Primo
per hoc:ꝙ ipſi videntur eſſe ſimiles cuidaꝫ
ſtulto:qui videns quendaꝫ magnū fluuiū
impetuoſe fluentem:cogitauit ꝙ cito pertrā
ſiret. et mutuatus eſt vaſa a vicinis ſuis:⁊
retinuit in eis de aqua illa:ne cum ptrāſiſ
ſet aqua illa fluuii. indigentiam haberet.
Annui reditus:quos habent clerici: ſunt
velut fluui⁹ iugiter manans:ſed diuicie lai
corum qui non habent ita redditus ānuos
ſunt velut torrens qui quādoqꝫ ſiccatus.
vnde non eſt mirum ſi ipſi reſeruant d̄ fru
ctibus ſuis. ¶ Secundo poteſt fatuitas ta
lium oſtendi.per h̄:ꝙ ipſi de portōe paupe
rum: volunt theſauruꝫ facere:vel poſſeſſio
nes acquirere: Quom pauperes fame: ⁊ fri
gore moriantur. Cōtra quos dicit Iero. Ac
cepiſſe:pauperibus erogandū:⁊ eſurietib⁹
plurimis vel cautū eſſe:vel timiduꝫ: vel ꝙ
apertiſſimi ſceleris eſt:aliquid ex ide ſubtra
here:olum predantium crudelitatem ſupe
rat. Idem Optimus diſpenſator eſt: qui ſibi
nihil reſeruat. Suſpecta ē mihi iſta caritas
que aliter diligit proximum:aliter ſeipſum:
Portionem de bonis eccleſiaſticis:integre
accipit:videlicet victum: ⁊ veſtitū ſuū pau
peres vero eſurientes: ⁊ nudos eſſe facit d̄
ſua portione:non attendens quāta iniqui
tas ſit:ꝙ pauperum eſt ſucceſſori ſuo diuiti
reſeruare:cū vniuerſaliter diſſuad: ac diſ
in terra theſaurizare. vi. Mat. Quomodo
vr̄ eſſe conceſſum prelatis:qui exemplo ſuo
debent alios ad cōtemptum terrenoruꝫ p
uocare:ꝙ ipſi i terra theſaurizent. ¶ Ter
tio poteſt fatuitas eoꝝ oſtendi per h̄: ꝙ ipſi
ea que ſubtrahunt pauperibus: aufert eis
tirānus:vl' maior prelatus:iuxta illud. Au
gu. Hoc tollit fiſcus:ꝙ non accipit xp̄s.
¶ Quarto poteſt oſdi fatuitas eorum per
h̄ ꝙ ipſi ignorant qualē ſucceſſoreꝫ habitu
ri ſint. vnde Eccle. ii. Deteſtatus ſum om
induſtriaꝫ meaꝫ.qua ſub ſole ſtudioſiſſime
laborani hītur⁹ hr̄dē p⁹me quē ignoro vtꝝ
ſapiens an ſtult⁹ futur⁹ ſit:⁊ dn̄abit in la
boribus meis.⁊c. Congruum eſſet:vt plur⁹
q bona eccleſiaſtica pure a xp̄o recepit me
bris xp̄i ea impenderet:iuxta illud. Eccl. i.
Ad locum vnde exeunt. Flumina reuerū
tur. Fatuum videtur h̄ ꝙ homo poteſt bñ
diſpenſare:reſeruare eius diſpenſator: qui
forſitan in voluptates: ⁊ in vanitates:expē
det illa: ⁊ erit ei materia peccati qꝺ potuit
eſſe materia virtutis. Contra illum qui ſic
facit:videtur eſſe illud. Ieroni. Da inquit
pauperibus: ⁊ non locupletibus non ſuper
bis da:quo neceſſitas ſuſtentetur:non quo
augeantur opes. Pars ſacrilegii eſt: res
pauperum non dare pauperibus. ¶ Quin
to poteſt oſtendi fatuitas eorum per hoc: p
ꝙ melius eſſet.ꝙplura de eis:que ſibi abū
dant:elemoſinas facerēt ante mortem:quā

tum fieret illa elemoſina:poſtquam mortui
eſſent. Elemoſina enim ante mortem factaꝫ
eſt velut lucerna:que preferetur homini: cu
ſtodiens eum ne cadat in foueam inferni.
elemoſina vero poſt morteꝫ facta: eſt quaſi
lucerna:que fertur homini poſt terguꝫ:que
non cuſtodit eum:a caſu fouee. Si enim hō
in peccato mortali deceſſerit: nulla elemoſi
na que pro eo fiat:liberabit euꝫ ab inferno
vnde elemoſina facta pro alio in vita ipſius
valde melior eſt:q̄ꝫ que fit poſt mortem. Il
la enim que fit poſt morteꝫ non ei valet ad
plenū ad liberationem pene purgatorii.
Illa autē que fit in vita:poteſt homini me
reri gratiam: ⁊ gloriam. ⁊ liberationē. A de
bito pene eterne: ⁊ purgatorii: ⁊ abundan
tiam bonorum temporalium: ⁊ multa alia.
pietas enim ad omnia vtilis eſt: promiſſio
nem habens vite:que nunc eſt: ⁊ future:vt
legitur.i.ad Thim.iiii.

¶ De promotione puerorum.ad ſacros or
dines quod eſt. ſextum ſignum auaricie.

Equitur de.vi.ſigno auaricie quod
ſ eſt promotio pueroruꝫ ad ſacros or
dines: ⁊ ad eccleſiaſticas dignita
tes:a quo peccato valde eſſet cauendum
eccleſie dei. Ualde enim nociuum eſt: ꝙ
innuit Salomon. Eccleſiaſtes decimo. Ue
tibi terra cuius rex puer eſt ⁊c. Et domin⁹
in Iſa. ſecundo comminatur hoc ſinagoge
tanquā penam magnam dicens. Dabo pu
eros principes eorum. Multiplici auteꝫ ra
tione cauendum eſſet eccleſie:ab h̄. ¶ Pri
mo propter defectum ſapientie:qui ē in pu
eris. Unde Ari. Nemo viuens elegit duces
pueros cum non conſtet eos eſſe pruden
tes. Et Iob. duodecimo. In antiquis eſt ſa
pientia: ⁊ in multo tempore prudentia. Et
ſi ſcia eſſet in talibus perſonis:non habent
tamen experientiam:que valde eſt neceſſa
ria rectoribus. vnde Uigeſimo tertio. Ec
cleſia. Qui temptatus nō eſt.quid ſcit. Uir
in multis expertus:cogitabit multa. Et de
inde ſubditur. Qui non eſt expertus.pau
ca recognoſcit. ¶ Secundo propter defectū
virtutis. Unde Eccleſiaſtes ſeptimo. Noli
querere fieri iudex:niſi valeas virtute irrū
pere iniquitates. Ibi dicit Gloſa. Debet
quiſqꝫ proprias vires perpendere: ⁊ pro q̄n
titate virium curam aliorum ſuſcipere: ne
dum delectatur loco glorie:fiat ſubditis ac
tor ruine. Oportet prelatum eccleſie infle
xibilem eſſe. Etas vero puerilis ⁊ iuuenilis
prona eſt in vicium:ſicut virga antequam
adulta ſit.flexibilis eſt. Unde Glo.ſuper il
lud. Eccleſiaſtes decimo. Ue tibi ter. cuius
rex puer.eſt. Cuius etas leuitati ⁊ inconſtā
tie proxima eſt. ¶ Tertio cauendū ē eccl'ie
a pmotiōe iuuenū:qꝛ incertū ē:quales fu
turi ſint. Prouer.penl'. Tria ſunt difficilia
mihi: ⁊ quartum penitus ignoro. viam
aquile in celo. viam colubri ſuper terram.
viam nauis in medio mari. ⁊ viam viri in
adoleſcentia ſua. Et ſi valde Icertus ſit vo
latus:aqui.in.c:eo ꝙ diuertat ſe ad cada
uer. ⁊ inceſſus ſerpentis:quia tortuoſe ince
dit: ⁊ via nauis in medio mari: quia varia
tur ſm ꝙ ventus variatur. Nullum tamen
horum dicit Salomon penitus ignorare:
ſed ſolum viam viri in adoleſcentia. vnde
ſapientiores Salomone videntur ſe facere
illi:qui propter ſigna aliqua bona: que vi
dent in iuuenibus:aſſerunt eos futuros bo
nos: ⁊ faciunt eos promoueri:nō attendē
tes: ꝙ oportet colūnam prius robur ſuuꝫ
accepiſſe q̄ꝫ ponatur in edificio.ibi enim ſi
acciperet robur: illi etiam qui iam boni in
iuuentute videntur in prelatione tamē bo
nitatem ſuam ammittunt:vel per ſuperbiā
vel per aliquod alioruꝫ viciorum. Unde d̄
ſuperbia habetur.prime ad Thimotheuꝫ
tertio. Non neophitum ne in ſuperbia ela
tus.incidat in iudicium diaboli. Ubi dicit
gloſa in arrogantiam:que eſt ruina diabo
li:incidunt:qui in puncto ore nundum di
ſcipuli ſiunt magiſtri. Tales voluptatibus
vacant. Unde poſt illud Eccleſiaſtes. Ue
tibi ter.cui⁹ rex puer. ⁊ ē.ſubditur. Et cu
ius principes mane commedunt. Et Eccle
ſiaſtes. Adoleſcētia ⁊ voluptas vana ſunt
dicit interlinearis quia voluptas carnis:
comes ē adoleſcentie. Ignis ꝯcupiſcentie

rix:quaſi naturaliter in iuuenibus eſt. Cui
igitur miniſtrat materia:quando prelati ef
ficiuntur. Habent enim diuicias:que ſunt
guloſitatis:habent mulieres:quarum cuſto
des fiunt. Unde conſequens eſt vt gule: ⁊
luxurie intendant:ex quo:gallo non ſuccin
to lumbos galline traduntur. Bene poteſt
quilibet cogitare:quid ex hoc poſſit ſequi:
prius tentandum eſſet:qualiter ipſi regerent
ſe prius:q̄ⷨ alij regendi cõmitterentur eis.
Unde ait Augu. prius vide:ſi noſti diligere
teipſum:⁊ committo tibi proximum ſicut te
ipſum. Si autē ſi noſti diligere te:timeo te:
ne decipias proximum:ſicut teipſum. Atten
dendum etiam eſſet:anteq̄ⷨ committeretur
alicui familia ad paſcendum:an habeat vn̄
eam paſcat; Ridiculum eſt: ꝙ famelici ⁊
nudi:veſtimenta:⁊ alimēta aliis promittāt
⁊ vlceroſi medicos ſe iactent:cum potius
deceret tales verbum illud Iſa. quarto. Nõ
ſum medicus:⁊ in domo mea non ē panis.
¶ Cauendum eſt. iiii. eccleſie. a promotõne
iuuenum:propter deriſionem hoſtium. De
rideri enim poteſt eccleſia ab hoſtib⁹ ſuis:
cum ipſa ſenuerit:ſi nubat puero: ⁊ habeat
pro ſponſo:quem debuit portare in gremio
⁊ lactare lacte:ſimplicis doctrine. Et poteſt
ei dici illud. Pro patribus tuis:nati ſunt.
tibi filii. Quādo enim debuit nubere alicui
qui pater poſſet eſſe ipſa nubit illi:cui opus
eſt matre. ¶ Quinto cauendum eſt eſſe: a
promotione talium:quia ſcandalizatur po
pulus de talium promotione ſubita. Unde
ſuper illud. i. ad Thi. iii. non neophitū. ⁊c.
Dicit Gloſa. Heri in amphiteatro: hodie
in eccleſia:veſpere in ſcauto. mane in altari.
Dudum fautor iſtrionum:non conſecrator
virginum. Et quod deterius eſt:cui opus ē
patrono: mihi parant defenſorem: ⁊ cui
opus eſt pedagogo. mihi inſtituunt docto
rem. ¶ Sexto cauendum eſſet eccleſie a ta
li promotione: q: ſicut ſenect⁹ exornat quo
dammodo eccleſiaſticas dignitates:ſic pue
ritia quaſi deturpat eas. Ad primum perti
net:quod legitur. xxv. Eccleſia. q̄ⷨ ſpecioſuz
canitie iudicium: ⁊ preſbiteris cognoſcere
conſilium. Quartum ſpecioſa veteratis
ſapia. Ad ſecundum pertinet illud verbuz
ꝙ dicit quidam de Nerone. Nero cuz quoſ
dam ornare vellet:non ipſos ornauit:ſʒ or
namento deturpauit. Et in veritate quom
ſacerdos idem ſit ꝙ ſenior. ordo ſacerdota
lis videtur ad ſenes pertinere:⁊ quaſi con
traria videntur dici:de quo cum dicitur eē
iuuenis preſbiter. Idem enim eſt ac ſi dice
retur:iuuēis ſenior. vnde Dauid in pſalmo
Cathedram ſenio attribuit:dicens. Et i ca
thedra ſeniorum laudent eum. ¶ Septimo
cauendum eſſet eccleſie:ab huius promoti
one:quia multis exemplis monetur. Ad h̄
Primo exemplo deum qui. xx. anno. incepit
agere opera:que ad prelatos pertinent. Et
Ezechie. deſcribitur. in. xxx. anno. fuiſſe quā
do vidit viſiones. Petro etiam: ⁊ non Jo
hanni commendauit Chriſtus. eccleſias
Una cauſa potuit eſſe:quia Johānes. erat
adoleſcens. Apud hebreos etiam prohibi
ta eſt lectio:principii geneſeos:⁊ finis. Eze
chie. Et cantica. canticorum. ante triginta
annum. Et alia ad idem poſſunt adduci.
Sed forte obiiciet aliquis:ꝙ Hieremi. puer
ad predicandum miſſus ſit:⁊ Salomon at
duodecim annos: in regem promotus: cui
reſponderi poteſt: ꝙ Hieremias ante q̄ⷨ
predicaret audiuit. Ego dedi te ⁊c. In ciui
tatem mu. ⁊ in co. fe. vt legitur. eodem pri̇o.
Si dn̄s virgam vnam in columnam com
mutaret. lʒ poſſet poni pro columna i edi
ficio. non tamen ſequitur. ex hoc ſimpliciter
ꝙ virga vtilis ſit ad hoc. ut ex ea columna
fiat. Sic licet Hieremi. quaſi miraculoſe ſa
piens: ⁊ robuſtus factus:ante etatē ſolidā
ad predicandum ſit miſſus:non tamen ſe
quitur ſic de aliis. de Thimotheo vero. di
dit beatus Bernar. Da mihi alterū Thy
motheum. ⁊ ego cibo eum ſi vis auro:⁊ po
to cuʒ balſamo. Pauci inueniuntur homi
nes ſimiles Thymo. De Salomone vero
dici poteſt:ꝙ forſitan ideo male accidit Sa
lomoni. quia adeo iuuenis. factus eſt rex.
Diuicie enim:⁊ delicie quaſi infatuauerūt
euʒ. Propterea ſpecialis gratia eſt ei facta
Dedit enim ei de⁊ cor ita ſapiens:ꝙ null⁹
antea ſimilis ei fuerit.

¶ De libenter currentibus ad nummos
horarios.

Equitur de vltimo ſigno auaricie:ꝙ
eſt cõcurſus ad nummos horarios:
ad proceſſiones:⁊ ad alia loca: i qui
bus ſolet offerri hoc ſignum auaricie:i mul
tis locis apparet in eccleſia dei. videm⁹. n.
clericos illos concurrere ad horas illas:ad
quas decantandas conſtituta eſt certa pe
cunia. Sicut piſces:ad panem in aqua pro
iectum:concurrunt:de aliis vero horis:non
curant. Unde in quibuſdam eccleſiis vo
cantur a laycis:hore ille:in quibus nummi
dantur:hore nummi. qd̓ idecens eſt. Simi
liter ſi aliquod funus eſt in aliqua eccleſia:
concurrunt illuc ſacerdotes:⁊ clerici de cir
cumſtantibus villis:vt poſſit dici de illis. il
lud Mat. xiiii. Ubicunqʒ fuerit corpus. ibi
cō. ⁊ aqui. Et. xxxix. Job dicitur. de aquila:
ꝙ contemplatur eſcam:⁊ oculi eius de lon
ge proſpiciunt. Et ſubditur. vbicūqʒ fuerit
cadauer:ſtatim adeſt piſcis. Piſces eſcaʒ
non ſentiunt niſi eis proxima fuerit. Sʒ ta
les ſumuʒ ſentiunt: ⁊ſi diſtet ab eis ꝑ vnā
leucā:vel per duas:ſtatim ↄcurrunt. Unde
ſimiles ſunt vulturibus. De quibus dicitur
ꝙ exiſtentes in regione vna: ſentiunt cada
uera in alia.

¶ De his q indigne conficiunt. Et de hiſ
que pertinent ad dignitatē ↄficiendi. 21.

Uia ſymonia:⁊ alia peccata. d̓ qb⁹
proximo loco dictū eſt:frequēter ſo
let concomitari peccatum indigne
cõficiendi:ideo ſubiungemus h̄ tractatū d̓
peccato iſto. ¶ Et primo agemus de his q̄
pertinent ad dignitatem conficiēdi. ¶ De
inde agemus de his que faciūt ad deteſta
tionē huius peti. ¶ Ad h̄ vero ꝙ aliqs di
gne conficiat. ¶ Primo neceſſariuʒ ē:ut ꝓ
bet ſeipſum homo: ⁊ ſic de pane illo edat.
⁊ de ca. bi. Sicut ille qui vult īfundere ali
quem precioſum liquorē alicui vaſi. prius
probat:vel tēptat:vtrum vas ſit mundum
vel immunduʒ: ſanum:vel corruptum: ſic
debet videre d̓ ſe ſacramentum altaris ſu
ſcepturus. Iſta ꝓbatõ:vocatur diiudicatõ
in eodem capitulo. Ubi dicit apl̇s. Si nos
metipſos iudicarem⁹:nõ vtiqʒ iudi. Inuē
ta vero immunditia. ſeqtur. vt hõ eā ablu
at. Manib⁹. n. illotis accedere ad menſaʒ
dn̄i:valde indecens ē. Et i hoc peccant ml̓
tuʒ aliq ſacerdotes:qui quõm ſingulis die
bus:bis man⁹ corporis lauēt:vt ad mēſaʒ
corporalē accedāt:tn̄ ad menſam dn̄i in q̄
dominus preſens eſt:⁊ cui angeli aſſiſtunt:
per vnum menſem accedunt manibus illo
tis. i. operibus:nõ attendentes: qd̓ dicitur
in ps̄. Secūdum puritatem manuum mea
rum. tibi mihi. nõ ſm. pluralitatem miſſaꝝ:
ſed ſm puri. ma. re. dn̄s ſacerdotibus. Ad
iſtam lotiõem manuū ꝑtinet:qd̓ dicitur in
ps̄. Lauabo inte. m. no. m. m:⁊c. ¶ Secūdo
neceſſarium ē lumen fidei. Ad quod lumē
ſacerdos conſideret virtutem ſacramenti.
vt ſcilʒ habeat fidem de effectu ſacramen
ti illius:qui eſt collatio:vel augmentū grē
Ad lumen etiaʒ illud debent inſpicere: que
latent ſub ſpecie panis:⁊ vini. Indecens ē
talem menſam eſſe ſine lumine. Et timere
poſſunt qui habent ibi oculos obſcuros:
ne uideāt:ne mēſa illa fiat illis in laqueū
Ideo dicitur in ps̄. Emitte lucem tuam ⁊
veritatem tuam. Et poſt ſubditur. Introi
bo ad altare dei. ¶ Tertio neceſſarium ē
fames de percipiendo effectum ipſius ſa
cramenti. Quam famem ſacerdos ñ hēbit
niſi ꝑ humilitatē:⁊ cogitādo defectus ſuos
ſe vacuum:⁊ pauperē inuenerit. Faſtidio
ſos:⁊ plenos:non vult dn̄s ſaturare:ſed eſu
rientes:⁊ ſicientes. Unde Mat. v. Beati qui
eſu. ⁊ ſi. in. q. i. ſatura. Et iſta. iiii. ſunt ex ꝑte
ipſi⁹ q dʒ ↄficere. ¶ Ex parte vero cibi:qui
ſumend⁹ ē. Primo neceſſaria ē preparatõ
Mod⁹ aūt preparādi tāgit. Exo. xii. Ubi
ſic legitur de agno paſcali. Nõ comedetis
ex eo crudū qd:nec coctū qd: nec coctum
aqua:ſʒ aſſuʒ tm̄ igni. ¶ Crudum comedit
ille:in quo ignis caritatis nõ ē. ¶ Coctum
aqua comedit:qui i deliciis viuit ad modū
piſcis i aqua. ¶ Aſſum vero igne comedit
qui paſſionem dominicam:cuius figura e[illegible]
ſacramentum illud: diligenter recolit: ita
ut in meditatiõe eius exardeſcat ignis. Sʒ
ſunt nonnulli:qui in preparatione cibi cor
poralis. quem ſumpturi ſunt:volunt:ꝙ la
boretur a mane vſqʒ ad tertiam:ſed in pre
paratione huius cibi ſpiritualis: nollent
laborare per dimidiam horam. ¶ Se
cundo neceſſaria ſunt azima: cum lactu
cis. agreſtibus cum quibus agnus come
datur. Inconſuetum enim ē carnes crudas

comederẽ. In lactucis agreſtibus que amare ſunt. dolor ⁊ amaritudo ꝑ peccatis intelligitur: qui debet eſſe in conficientem. vnde Augu. Panis iſte eſt ſalus egris: quem lachrime faciunt dulciorem. In azimis vero ītelliguntur opera. vt ſunt elemoſine: oratõnes: ⁊ ſimilia: que debent precedere ſumptionem dñici corporis. ¶ Tertio neceſſaria ē diiudicatio dñici corporis: vt cum magna reuerentia recipiatur: De quo tangit apoſtolus .i. ad Cor. xi. dicens Qui manducat ⁊ bibit indigne: iudicium .i. dãnationem ſibi mãducat ⁊ bi. non diiu. corpus xp̄i. ¶ Quarto neceſſaria eſt diligens cuſtodia: poſt ſuſceptionem: ⁊ precipue os cuſtodiendum eſt: ī quo dñicũ corpus ſuſceptũ ē. Si quis in pixide vbi dñicũ corpus impoſitũ eſt: fetidum lutum poneret: infidelis iudicaretur: qualis ergo iudicand⁹ eſt ille: qui os ſuum: in quo corpus recipit: detractione: vel ebrietate: vl̄ aliqua ſpurcicia polluit: cũ ſpurcicia ſpũal' ſit maior longe immũdicia corporali. Ad h̄ pertinere poteſt: qđ legitur Prouer. xxvij. Qui ſeruat fructũ: cõedet fructus eius ⁊c. De diiudicatione: ⁊ cuſtodia h̄etur. xxiij. Prouer. Ubi ſic legitur. Quando ſederis vt comedas cũ pꝛīcipe: diligẽter attende: q̄ poſita ſunt ante faciẽ tuam. Eccle. diiudicatio. Et ſubditur. Et ſtatue cultrũ ī gutture tuo. Hoc pertinet ad cuſtodiam oris. In ore cultrũ diſcretionis ponẽdũ ē. vbi non admittat homo in ore ſuo. vnde ipſum poſſit inquinari. ¶ Ultimo neceſſarium ē. vt in confectione: forma tradita obſeruetur Et de h̄ h̄etur. in glo. ſuper illud. ad Cor. xi. Quicunq; mandu. hūc pa. ⁊c. ibi ſic dicit. Indign⁹ ē qui aliter celebrat: q̄ᷓ a xp̄o traditum ſit: ⁊ qui non deuota mente accedit vel in voluntate peccandi manens. ¶ In ſumma ergo colligi poteſt: ꝙ ea que ꝑtinẽt ad h̄: ꝙ quis digne conficiat: vel pertinent ad ipſum cõficientẽ: vel ad ipſum cibũ: ꝗ ſumend⁹ eſt: vel ad formam ꝯficiendi. diuinitus traditam. ¶ Ille vero qui debet conficere: vl' etiã cõicare: debet eſſe preparatus quaſi tranſiturus de mundo iſto ad patrẽ Ad menſam enim dei accedere dz: ſicut ⁊ ille qui mortuus eſt. Unde Exo. xii. precipitur: quod comedentes agnũ paſcalem: ſint preparati ad eundum. Ubi ſic legitur. Renes veſtros accīgite: ⁊ cal. h̄e. in pe. v. ⁊ baculos in ma. v. Hec eſt forma hominis preparati ad eundum. ¶ Preter iſta leguntur quedam alia in ſacra ſcriptura: que ad dignitatem eius: qui debet conficere: vel communicare: pertinere videntur. Sicut ē illud quod legitur Gñ̄ſeos. xiiij. de melchiſedech ꝙ protulerit panem: ⁊ vinum Abrahã regibus deuictis. Poſt victoriam enim peccatorum: attendendũ eſt: ad altaris ſacramentum. Ad idem pertinet. Exo. xii. Precipitur agnus paſcal' tolli. x. die. in quo ſignatur ꝙ verus agnus poſt impletionẽ decalogi ſumendus ſit. ¶ Ea etiam que de ſepultura domī in euangelijs leguntur. indicāt nobis: qualiter corpus dñicũ ſumendũ ſit: ſepultus .n. eſt in monumento: in quo nondum quis poſitus fuerat. Non ponat ergo aliquis dñm vbi iam eſt diabolus: quia nulla xp̄i conuentio ad Belial. Recipiatur ⁊ in ſindone munda .i. puritate cordis: ſicut Joſeph legitur feciſſe. Mat. penultimo. Aſſumit etiam mirram: ⁊ aloem: que Nichodemus attulit. vt illud. Johan. xxi. Amaritudo contritionis: ⁊ mortificatio carnis. Aſſumit vnguenta: que mulieres parauerūt .i. opera que pertinent ad deuotionem dei ⁊ compaſſionem proximi.

¶ Qualiter ſit preparandus ſacerdos ad ſumendum corpus xp̄i.

u Eſtes etiam ſacerdotales inſtruunt nos circa idem. preparatio .n. q̄ᷓ ſacerdos qui celebraturus eſt ſacras veſtes induẽdo ſignificat qualiter debeat eē ꝑparatus interi⁹. Ad idem pertīet: ꝙ leuiti. xvi. dr̄: vbi ſic legitur. Locut⁹ ē dñs ad Moy. ⁊ ꝑcepit dicens. Loquere ad Aaron fratrem tuum: ne īgrediatur oī tp̄e ſctũariũ ⁊c. Et ſubditur. Tunica linea veſtiatur femoralibus lineis ⁊c. Nõ loqr̄ de quolibet ingreſſu ſacerdotis: in ſcã ſcõꝝ: ſed đ īgreſſu: quo ītrabat cũ ſanguīe. Et ideo recte ſignificat ꝑ hoc īgreſſus ſacerdotis euãgelici: ad ꝯfectionẽ dñici corpis: ⁊ ſanguinis: ꝙ ē dr̄ ꝑ h̄: qđ ibi dr̄. In nube appebo ſuꝑ oraclũ. Quaſi .n. ī quadã nube ſacramēti: appꝫ dñs ſuꝑ altarī. Nõ ītret ergo ſacerdos ad altarẽ niſi tunicã lineã h̄eat īnocẽtie. vbi ſit abſq; pcõ odii. Et femoralia linea continẽtie: vt ſit abſq; pctõ carnis. ¶ Et zonam lineam

per ſobrietatem: vt ſit abſq; ingluuie vẽtris Et cydarum lineam: per puritatem intentionis: vt ſit abſq; peccato cupiditatis. Aliquis timere poteſt: ne morte moriatur.

¶ Ad dignitatem etiã conficiendi: vel cõmunicandi pertinet. ꝙ legitur. Exo. xii. vbi ſic dicitur. Hec eſt religio phaſe. Oīs alienigena non commedet ex eo. omnis autem ſeruus empticius circunciderettur. ⁊ ſic cõmedet. aduena ⁊ mercenarius non cõmedēt. ex eo. ¶ Alienigena eſt: qui ſilius diaboli eſt: per imitationem: qui .ſ. eſt in certo peccato mortali. vnde Jo. viii. Uos ex prẽ. d. eſtis. Peccator ſuccedit diabolo: quaſi patri in nomine: ⁊ hereditate. vnde dñs dicit de iuda. vnus ex vobis diabol' eſt. in hereditate. vnde Mat. xxv. diſcedite maligni in ignem eternum ⁊c. ¶ Seruus empticius eſt qui certis vicijs mortalibus uacat: qui ſanguine xp̄i efficaciter. redemptus eſſe dr̄ qui circumcidendus eſt: ſi agnum verum vult ſumere: vt linguam ſuam refrenet. ab illicitis: ⁊ ſobrie cibo ⁊ potu vtatur. ſuperbiam etiam ornatus deponat. Nõ videtur enĩ ſecurum eſſe illi: qui eque ſuperb⁹ vult eē ſicut prius. detractor: ⁊ gulosus: ſicut prius accedere ad ſacramentum altaris. ¶ Aduena eſt ille qui de nouo conuerſus eſt: cui non eſt ſecurũ ad ſacramentum altaris accedere. Sicut non conſueuerunt ad ſecreta patrisfamilias ſtatim admitti. ī quo non parum videntur errare multi ī eccleſia: qui illos: qui manſerunt in peccato carnis per totum annum: vſq; ad dominicam in ramis palpe marum: de quibus certũ eſt eis: ꝙ .x. annis: vel plus deberent peṅtere: ⁊ poſt tertium diẽ paſce ad peccatum carnis redeunt. cõmunicant indifferenter: non attendentes ꝙ huic legitur. aduena nõ edet ex eo. Et vocat interlinearis glo. aduenã illum: qui nuper venit. ad fidem. nec adhuc firmus eſt. ¶ Mercenarius vero eſt: ꝗ pro lucris temporalibus: xp̄o ſeruit: ꝗ agnũ verum comedere non debet. Quod valde male obſeruatur in eccleſia dei.

¶ Deteſtatiões ꝯ eos qui īdigne ſumunt corpus xp̄i. Auctoritates ⁊ exẽpla: ⁊ rões.

p Eſt q̄ᷓ oſtẽſũ eſt. in quibus conficiẽda dignitas attendatur: ſubiungẽđ ſunt auctoritates: ⁊ rõnes: ⁊ exẽpla que valent ad deteſtationẽ huius peccati. ¶ Et primo valet ad h̄ illud. Grego. đ quolibet indigne conficiẽte: vel ſumente corp⁹ xp̄i: ſicut de Juda dicit de⁹. Uerumtamen ecce manus tradentis mecum eſt in mẽſa. d Sicut Judas tradidit xp̄m perſecutorib⁹ ſic conficiens. vel ſumens corpus xp̄i indigne tradit eum: quãtum in ſe eſt demõibus dum ponit eum in loco: qui eſt in poteſtate demonum. ¶ Secundo facit ad h̄ illđ Augu. Magis peccant: qui tradũt xp̄m peccatoribus membris: q̄ᷓ qui tradiderunt eum crucifixoribus iudeis. ¶ Tertio facit ad h̄: ꝙ dicit Glo. ſuper illum locum. dederunt ī eſcam meam fel. Ubi ſic habetur. Hoc ad hoc contẽptor facit ſedentis ī celo: ⁊ grauius peccat: q̄ᷓ ꝗ crucifix⁹ ãbulantem in terra. Quod verum eſt ad minus: quo ad circunſtantias multas. e ¶ Prima eſt: ꝙ indigne ſumentes corpus xp̄i ſilenter: cõtumeliam xp̄o offerunt: q̄ᷓ verum deũ omne credunt. deteriores in h̄ iudeis: qui ſi cognouiſſent: nunq̄ᷓ dominum glorie crucifixiſſent. Unde non poteſt deus rogare pro indigne ſumentibus: ſicut pro iudeis rogauit dicẽs pater ignoſce illis ⁊c. ¶ Secundo quia cõtemnunt xp̄m regnantem: quẽ iudei contẽpſerunt mortalem. Maior aũt contumelia eſt: que infertur alicui in ſtatu honoris: q̄ᷓ que infertur in ſtatu humilitatis. Sic contumelia que infertur alicui: cum miles eſt: maior eſt q̄ᷓ que infertur ei: cũ domicell' ē. ¶ Tertio quia contumelia crucifixionis. tantũ ſemel: a iudeis illata eſt. Ab īdigne vero cõſentiẽtibus: vel ſumentibus quotidie infertur. ¶ Quarto quia vilitas: ⁊ macula culpe magis dño diſplicet: q̄ᷓ vilitas pene: quecũq; ſit. Sed indigne ſumẽtes corpus xp̄i faciunt quãtum in ſe eſt: ad h̄: ꝙ xp̄s polluatur ſicut īfra patebit. Ergo quãtum ī ſe eſt: faciunt illud ei. ꝙ magis diſplicet ſibi: q̄ᷓ ꝙ ſeceriũt ei iudei. Preterea q̄ᷓ maiorem contumeliam poteſt quis inferre domino ſuo: q̄ᷓ ſi eum capiat: ⁊ in carcerem īmundiſſimum ponat: Non eſſet maior cõtumelia: ſi eũ occideret: ⁊ ſi eſſet: maior dolor. Contumelia vero iſta ſatis bene īſinuatur. ad Hebre. xi. Ubi conculcatio vocatur. Sic enim ibi legitur. Irritam faciens quis legem Moy. ſine vlla miſeratione: duobus

aut tribꝰ teſtibus moritur. Quanto magis
putatis deteriora mereri ſupplicia: qui filiū
dei ꝯculcauerit. Ubi dicit Glo. Chriſtū cō-
culcat. qui libere peccat: abſqꝫ timore: ⁊ pe-
nitētia: ⁊ indigne eū percipit. Idem ēt inſi-
nuatur nobis. Jo. xiii. vbi dicitur. Qui mā-
ducat panem meum: leuabit contra me cal
caneum ſuum. Calcaneo cōculcatio fit. Et
Ubi. nos hēmꝰ i ps. Magnificauit ſuper
me ſupplātationē. Alia littera hꝫ āpliauit
f ſuper me calcaneū ſuum. i. Ererit pedeꝫ: ut
me conculcaret. Ad deteſtationeꝫ. ēt huiuſ
peccati facit: ꝙ legitur. i. ad Cor. xi. Quicun
qꝫ mandu. hūc panem: ⁊ bibit ca. dei indi
reus erit cor. ⁊ ſan. dñi. Ibi dicit Gloſ. reuſ
erit. ac ſi xp̄m occideret. Si aliquis q̄ ſideꝫ
habꝫ: ſciret ſe ſemel xp̄ꝫ crucifixiſſe: ipſe vel
let nudis pedibus per mundum toto tp̄re
vite ſue. penitentiā agere: quid ergo debe-
rēt facere illi: qui totiens cōmiſerunt peccm̄
ſimile illi peccato. Item dicit Ambro. Qui
indigne ſumit xp̄m: ac ſi interficiat idem ē
Tails item xp̄m crucifigit iuxta illd ad he
bre. vi. Rurſum crucifigētes filium dei ⁊c.
Ipſi cruci. cōtumelie: q̄ntum in ſe ē xp̄m itē
affligūt: eū oſtentui habētes. i. deriſioni. Il
ludunt enim ei: dum ſimulant ſe eum ado-
rare: quem in veritate inhonorant: vñ pōt
xp̄s dicere. Super dolorem vul. m. ad. di
Tales q̄ntum in ſe eſt. corpus xp̄i polluunt.
vnde Mal. i dicit deꝰ exit. Ad vos oēs o
ſacerdotes qui deſpicitis nomeꝫ meum: ⁊
dixiſtis in quo deſpeximus: no. t. ⁊ ſubdī. of
fertis ſuper altare meū. pa. pol. vbi dic̄ gl.
Panem. i. corpus xp̄i polluit: qui indignus
accedit ad altare: ⁊ ad menſam domini. ta
lis ſordidus ⁊ excoicatus: corpus xp̄i oſcu-
latur. ⁊ de excoicatione eius. ad i Cor. vltio.
dicitur. Si quis non amat dominū noſtruꝫ
ieſum xp̄m: anathema ſit. Ad aliud vero p̄
tinet: quod dicit quidam ſctūs. indigne cui
libet conficiēti. Quomodo labiis illis oſcu
laris filium virginis: quibus oſculatus es
labia meretricis. Attēdē debent tales etiā
formaꝫ verborū: qua xp̄s monet eum: vt ad
uertat: hoc eē corpus ſuum: quod ſic ꝯtat
Hoc inquit eſt corpus meum: ſuper qđ os
tuum fetidum apis: qui cum ſis fera peſſi
ma deuorare preſumis: quod ydolotituꝫ fa
cis: ꝙ cani vel porco. apponis: i cuius fac̄
expuis: in lutum platearum proiicis. ¶ Ad
primum poteſt referri. quod dicitur in ps.
Os peccatoris ⁊ os maligni ſuper me. ap.
eſt. h̄ vere poteſt dicere xp̄s: quando idigne
conficiens: os apit ad ſumendum ipſum.
¶ Ad. ii. poteſt referri: ꝙ dicit Jacob. Gen.
xxxvii. Fera peſſima cōmedit eum. ¶ Ter
tio. De corpore xp̄i ydolotitum facit: q̄ ex
cupiditate. celebrare preſumit. Cani vel por
co. illud apponit qui illud aſſumit. cuꝫ por
cus ſit per luxuriaꝫ. immo porco immūdior
vel canis per detractionem. Und videtur
dicere illud: ꝙ dic̄ Glo. ad David. i. Re. ii.
Ueni iquit ad me: ⁊ dabo carnes tuas vo
latilibus celi: ⁊ beſtiis terre: cum ipſe ſit vo
latile celi. per ſuperbiam: ⁊ beſtia terre: per
cupiditatem ⁊ auariciam. Ad duo vero vl
tima pertinet ꝙ dicit quidam ſanctus. Sa
cerdos luxuria ignatus: iuxta filiuꝫ virgi-
nis. ponit ydolum veneris: ⁊ dum ſanctam
faciem benedicit: quaſi in faciem eiꝰ ſpuit.
⁊ dum ſumit filium dei. quaſi in lutum pla
tearum proiicit cum de ſarracenis dicatur.
Deus venerunt gentes in here. t. p. t. ⁊c. De
indigne conficientibus. poteſt amplius di-
ci. ſcilicet ꝙ polluerunt filium ſanctum ſuū
Ad magnitudinem etiam contumelie. facit
hoc: ꝙ indigne conficientes. domino contu
melias inferunt. quaſi corā omni curia ſua
congregata. Adeſt enim ibi deus: adſunt
homines ⁊ angeli. vnde Gregorius. Quis
fidelium dubium habere poſſit in ipſa. im
mo latronis hora ad ſacerdotis vocem ce
los aperiri: atqꝫ in illo miniſterio ieſu chri
ſti. angelorum choros adeſſe: ſūmis yma
ſociari. terrena celeſtibus iungi. Ad magni
tudinem etiam contumelie facit hoc. ꝙ ta-
les inferunt contumeliam domino in pro
pria domo eius. vnde Hieroni. Quid eſt
quod dilectus meus in domo mea facit ſce
lera multa. Preterea predicta ſunt etiam
iiij. que faciunt ad deteſtationem huiꝰ pec
cati. ¶ Primum eſt magna ingratitu-

do que eſt ibi. Uenit enim diuina maieſtaſ
viſitare homines in ſacramento altaris.
Et hoc eſt cum plenitudine cariſmatum
Unde eucharistia vocatur ſacramentum
illud: ⁊ miſer homo non timet contumeliaꝫ
ei inferre: quā p̄ poſſe ſuo debuit honorare.
Satis admirari poſſumus. in hac parte.
bonitatem diuinam: ⁊ peruerſitatem hu-
manam. Quid eſt homo ait David: quia
magnificas eum: Et etiam latrones. illis
ad quorum menſam commedunt. ſeruant
fidem per annum. Indigne vero conficiēs:
vel communicans in ipſa menſa: ad quam
cum domino commedit ei contumeliam fa
cit. Unde poteſt bene dici de domino illud
Eccleſiaſtes vigeſimonono. Paſcet. ⁊ po-
tabit ingratos. ⁊ ad hec amara audiet.
Ad magnitudinem ingratitudinis facit
hoc ꝙ in ſacramēto illo: mors domini figu
ratur. vnde ad Corinthio vndecimo.
Quotienſcumqꝫ manducabitis panē hunc
⁊ calicem biberis. mortem domini annun-
ciabitis. Magna vero ingratitudo eſt: ali-
quem ei contumeliam inferre. quem. recor-
datur mortuum pro ſuo amore. ¶ Secūdo
facit ad deteſtationem huius peccati: hoc
quod indigne conficientes: ⁊ communican
tes. infeliciores videntur eſſe ceteris pec-
catoribus. Ipſum enim ſummum bonum
eis eſt nocium: ⁊ ex ipſa vita moriuntur: ⁊
ex ipſo antidoto incurrunt infirmitatem ad
morteꝫ. Quis locus curationi. quando qđ
curare debuit. hominem interfecit. Unde i
libro proſperi. Sacramentum ſumme pie-
tatis. ſibi in iudicium ſumit indignus.
Bonum eſſe non poteſt: male accipienti:
quod bonum eſt. ¶ Tertio facit ad deteſta
b tionem huius peccati pena. qua dominus
accipit. etiam in preſenti de indigne ſumen
tibus corpus chriſti Unde primo ad Cori
thio. vndecimo. Poſtquam dixit apoſtolꝰ.
Qui manducat meam carnem ⁊ bibit me.
ſangui. ⁊c. ſubditur. Ideo item vos multi i
firmi: ⁊ imbe. ⁊c. Exponit Gloſa. Infirmi
febribus. imbecilles longis valitudinibus:
id eſt infirmitatibus. ⁊ dormiant morte cor
poris. Legitur etiaꝫ in libro paſcaſiꝰ ꝙ qui
cunqꝫ indigne communicat. niſi bonitas
chriſti: cuius iudicio pendent omnia: gla-
dium ſuſpenderet: ⁊ temporalem mortem
vt peniteat: remoueret ab angelis. ad
hoc poſitis perimeretur. Nec mirum: ſi enī
pro morte chriſti: gens iudeorum deſtrui
debuit: ⁊ peccatum indigne conficientium
ſimile eſt: peccato eorum: qui crucifixerunt
chriſtum ut prius oſtenſum eſt. iuſtiſſime
poſſent tales a domino corripi. ⁊ interfici.
¶ Ultimo faciunt ad deteſtationem hu
ius peccati. diuerſa exempla. Et de multis
pauca ponamus. Johannes baptiſta in
vtero matris ſanctificatus a pueritia here
mo conuerſatus: ⁊ inuitatus a domino:
timuit tangere verticem domini. ipſis an-
gelis reuerendꝰ. ⁊ tremendꝰ. Unde cantat
eccleſia de eo. Baptiſta contremuit. ⁊ non
audet tangere ſanctum dei verticem: ſed
clamat cum tremore. Sanctifica me ſalua-
tor. Quomodo ergo aliquis immundus
non timet ſumere totum corpus iam glorifi
catum. Item beata Maria Magdalene.
que tanto feruore dominum diligebat: ⁊
tam deuote viuo: ⁊ mortuo ei ſeruiebat.
non eſt permiſſa tangere etiam pedes do-
mini: eo ꝙ non crederet filiū ſimilē eē pa
tri ⁊ equalem. Item beatus Marcus ſibi
abſcidit policem: ut reprobus eſſet ſacerdo
tio. tantum reuerebatur dominici corpo-
ris confectionem. Et quidam ſenior inter
heremitas: cum ab illis eligeretur in ſacer-
dotem: ⁊ ab epiſcopo egypti eſſet ordina
tus ait. Ego licet ſum ſacerdos in uita ta
men mea non conficiam. Legitur etiam ſe
cundo Regum ſexto. De Oza. ꝙ cum bo
bus recalcitrantibus: archa declinaretur:
extendit manum ſuam: ⁊ tenuit eam: ⁊ ira
tus. indignatione contra Ozam p̄cuſſit
eum ſuper temeritate: qui mortuus eſt
ibi tradunt hebrei: quod. ea nocte dor
mierat cum vxore. Si Oza mortuus eſt
a dño q̄ preſumpſit tangere archā: q̄ erat
figura dñici corporis: cum ea nocte iacuiſ
ſet cum propria vxore. Quid meretur ille:

qui iacuit cum filia concubina: ⁊ tamen ip
ſum verum corpus domini tenere: ⁊ ſumeř
preſumit. Item legitur. i. Re. vi. ꝙ Bethſa
mite percuſſi ſunt a domino. eo ꝙ vidiſſent
archam domi ⁊ percuſſi ſunt. lxx. viri. ⁊. v.
milia plebis. Si tot homies percuſſi ſunt
quia attentauerunt archam domini: ꝙ eis
erat prohibitum. ſ. vidē archam dñi nudaȝ
quid merentur illi: qui attentant aliquid:
cōtra corpus domini. ꝙ eis prohibitum ē.
Poſtea Maria egiptiaca penitētiā agenſ
in deſerto: ſemel h̄ ſacramentum ſuſcepit a
zozima heremita loci illius: ⁊ licet ſingulis
diebus fuerit lachrimata: tamen tunc ãplꝰ
quaſi vſqȝ ad effuſionem oculorum. Legi
tur etiam Mat. viii. ꝙ centurio dixit domi
no. dicenti ſibi: ego ue. ⁊ ce. Domine nō ſuȝ
dignus. vt int. ſ. t. m. Et Luc. v. Legitur ꝙ
Petrus dixerit domino. Exi a me domine
quia homo peccator ſum. Legitur etiā. iij.
Exo. Cum apparuiſſet dn̄s in rubo Moy.
ꝙ dixit dn̄s ei. Solue calciamentum d̄ pe
de tuo: locus enim in quo ſtas: terra ſcā ē.
Sic quom adeſt dn̄s in ſacramēto. oē mor
ticinum remouendum eſt.

De peccato eorum qui non curant com
municare.

p Eſt peccatum eorum: qui indigne
conficiunt: ⁊ coīcant. dicendū eſt de
duobꝰ pctīs: q̄ videt̄ eē ānexa huic
peccato: ſcilicet de peccato eorum: qui nun
q̄ curant coīcare: ⁊ de peccato eorum qui
k poſtq̄ deum in ſacramento altaris: ſuſcepe
runt: per peccatum mortale eum a ſe expel
lunt. Ad deteſta. vero primi peccati: triplex
teſtimoniū ſcripture poteſt adduci. Pri
mum eſt in ueteri lege. Numeri. ix. Ubi
ſic legitur. Homo qui fuerit immundus: ſu
per anima ſiue in via procul: faciat phaſe.
dn̄o menſe ſcd̄o. Si aūt immundus eſt.
quaſi in itinere non fuit: ⁊ tamen non fecit
phaſe exterminabit̄ aīa illa d̄ populis ſuis
Immundus ſuper animam d ebatur ille:
qui in mūdus erat. ex tactu mortui. Se
cundum teſtamentum eſt in noua lege. Jo.
vi. vbi dicit dominus. Niſi manducaueritiſ
carnem. f. hominis ⁊c. Tertium eſt con
ſtitutio eccleſie: que dicit: ꝙ poſtquaȝ quili
bet ad annos diſcretionis peruenerit: ſaltē
ſemel in anno confiteatur omnia pctā ſua:
⁊ ſuſcipiat reuerenter ad minus in paſca:
euchariſtie ſacramentum: niſi forte de con
ſilio proprij ſacerdotis: ob aliquam ratōna
bilem cauſaȝ: ad tempus: ab eius percepti
one duxerit abſtinendum. Alioqn ⁊ viuēs
ab ingreſſu eccleſie arceatur: ⁊ moriens xpi
ana careat ſepultura. Multum autem do
lere debet ille: qui non coīcat ſaltem ſemel ī
anno. Primo debet eſſe ei cā doloris. h
ꝙ deum multum offendit. Non enim pax
offenditur deus: quando a ſuis negatur ei
hoſpitium ſemel in anno: ī quibus dȝ hēre
continuum hoſpitium. Quod autem deus
ex hoc multū offendatur. poteſt oſtendi p
hoc quod dr̄. Luc. de his: qui non eſſent re
cepturi diſcipulos eius. Dico vobis: q̄ ſo
domis erit remiſſius. in d. i. ⁊c. Si tantū of
fenditur deus. quando diſcipuli eius non
ſuſcipiuntur: q̄tum credendum eſt offendi
quando ſibiipſi hoſpitium negatur: ⁊ preci
pue quia a ſuis. Unde Johā. i. In ppria
venit: ⁊. ſ. e. non ⁊c. Qui dn̄o hoſpitium ne
gant: timere poſſunt ne dicatur illis. verbū
illud. Mat. xxv. Diſcedite a me. m. i ignem
eternum ⁊c. Et ſubditur tū. Hoſpes eram
⁊c. Timere etiam poſſunt: ne accidat eis: ſi
cut ſodomitis: qui inhoſpitales erāt. quos
ignis: ⁊ ſulphur ſuccēdit. Unde Exigenes
Domos. hoſpitales ingreſſi ſunt angeli. ſ.
Habraham: ⁊ Loth. Domos vero hoſpi
tibus clauſas. ignis ⁊ ſulphur. ſuccendit. ta
lem vindictam volebant. Ja. ⁊ Jo. ſumere
de ſamaritanis: qui nuncios xpi non ſuſce
perant. Luc. ix. Unde dixerūt dn̄o. Uis vt
ignis dei deſcendat de celo: ⁊ cōſumat eos
⁊c. Secundo debet dolere de indignita
te ſua. Sunt quidā: q ſibi applaudūt dicē
tes: ꝙ meliꝰ ē corpꝰ xpi ſi ſumē q̄ īdigne
ſumē. Quibꝰ dicimus: ꝙ ī h̄ bn̄ faciunt. q̄ ſi
ſumunt indigne: quia non eſt bonum ſume
re panem filiorum: immo ⁊ angelorū: ⁊ da
re canibus: tn̄ dolere debent. q̄ canes ſe ī
ueniunt: qui filii dei eſſe debent. Dolere ēt
deberet de hoc: ꝙ vident ſe eſſe vaſa mortis
⁊ ire: ⁊ receptacula immundicie: qui debe
rent eſſe receptacula gratie: ⁊ vite. De ho
mine qui in ſe indifferenter ſordes peccato
rum recipit. dn̄o vero preparare locum ne
gligit. Pōt dici illud uerbuȝ. ꝙ legitur. viii.
Oſee. Iſrael factus eſt quaſi immundus

vas: in nationibus: iſrael eſt chriſtianus: q
per fidem videt deū verus chriſtianus dȝ
dicere illud. Dauid ſi dedero ſomnū ocu
lis. m. ⁊ pal. m. ⁊c̄. donec inueniā locū dn̄o:
ſupple male mihi accidat. Tertio poſſet
dolere qui ſemel in anno ſaltē non cōicat:
q: illud nō facit: ꝙ precipit diſcipulis ſuis.
Quum receſſurus erat ab eis: volens illud
maxime inſigi memorie eorū. Hoc facite ī
meā in m. cō. Hoc quaſi ſignū ſui amoris.
reliquit dn̄s eccleſie ſue. Et ve illi qui non
habet memoriale a tanto amico ſibi reli
ctū. Quarto dolere poſſet: q: fraudatur
vtilitate: que cōſequit̄ ex aduentu dn̄i in
aliquod hoſpitium. Nō enim ē aduentus
eius: abſq; magna vtilitate. vnde cum. Za
cheus deū ī ſuo hoſpitio recepiſſet: audiuit
a dn̄o: ſalus huic domui facta ē vt legitur.
Luc. xix. Raab etiā ſaluata eſt: q: ſuſcepit
nūcios dn̄i: vt legit̄. Joſue. vi. Et vidua: q̄
ꝫ eliā ſuſcepit: n̄ defecit ei farina: ⁊ oleū ſi
eſt imminutū: vt legitur. in. iij. Re. xvij. Si
adeo vtile fuit: ſuos dei in hoſpitio recepe
riſſe: q̄ vtile ē credēdū eē: ipſum dn̄m ī hoſ
pitio ſuo recipiſſe: Nō modica ſecuritas ē:
talē ſocium habere: vn̄. Dauid. Si ambu
lauero in me. u. mor. nō. t. m. q. tu. m. es. Et
iterū. Dn̄s protector vite me. Et ſubditur.
Si cōſurgāt aduerſus m. ca. ⁊c̄. De illo ve
ro: qui deū nō ſuſcipit: pōt intelligi illud ec
cleſiaſtes. iiij. Ue ſoli: q: ſi ceciderit: ⁊c̄. Ta
lis. Quum menſa altaris indignus fit: mē
ſa etiā celeſti indignus eſt. Et quum domi
no hoſpitiū negauerit: merito ianua cele
ſtis regni ei clauſa erit.

De eo q potius ſuſceptionem corporis
xpi nō ſe cuſtodit: ſed per peccatuȝ morta
le deum a ſe repellunt.

n Equit̄ de peccato eo᷑ q dn̄m quē
o ſuſceperūt: p peccatū mortale: a ſe
expellūt. Cuiꝰ peccati magnitudo
pōt oſtdi multipliciter. Primo q: turpiꝰ
eicit̄: q̄ non admittit̄ hoſpes. Si enim tm̄
peccatū ē negare dn̄o hoſpitiū: manifeſtū:
ē valde magnū eē peccatū: cū iā ſuſceptuȝ
expellere ab hoſpitio ſuo. Scd̄o pōt oſt
di ma. huius peccati p h̄: ꝙ talis ſimilis ē.
Jude. q poſtq̄ ad menſaȝ dn̄i cōmederat:
eū tradidit hoſtibus ſuis. Etiā latrones ti
mēt cōtumeliā inferre eis: ad quorū mēſaȝ
cōmederunt. De tali pōt intelligi illud. Ec
cleſiaſtici. vi. Eſt amicus ſociꝰ mēſe. ⁊c̄. Ta
les etiam ſimiles ſunt iudeis: q in die q̄ di
citur dn̄ica in ramis palmarum: xpm hono
rifice ſuſceperunt: ⁊ poſt eū eiecerūt cū cō
tumelia magna. Sunt autem aliq qui. vij.
ebdomadis hoſpitiū xpo preparāt: poſtq̄
vero ſuſceperūt eum: nullam reuerentiam
ei exhibent. immo tot cōtumelias ei īferrūt
ꝙ eū faciunt inde exire. Uenturo magnam
reuerentiā exhibent: preſenti vero nullam:
vn̄. Ber. admirans dicit. Quid minus pre
ſenti q̄ venturo debet̄: Quid minus reue
rentie tempore reſurrectionis: q̄ paſſionis
exigit̄. Tales etiaȝ ad modū iudeo᷑. Bar
rabā latronē filio dei preponēdo: filiū dei
a ſe expellūt: ⁊ infernalem latronē introdu
cunt. Expellunt eum: qui eos ptegebat: ⁊
introducunt qui eos vigilet. vn̄. Jo. x. Fur
nō venit: niſi vt furetur ⁊ mactet: ⁊ perdat.
Quantū aūt diſpliceat deo hoc peccatuȝ.
innuit dn̄s in pſ. Dicens. Si inimicus me
us maledixiſſet mihi. ſu. vtiq;. Tu vero hō.
. u. d. meus. ⁊ no. ⁊ meus: q. ſi. m d. ca. ci. Et
ſubditur. veniet mors ſuper illos: ⁊ de in ī
fer. uiuē. Et alibi homo qui edebat pa. m.
ma. ſuper. m. ſup. Et ſubditur. Domine re
ſuſcita me: ⁊ re. eis.

De vitio proprietatis in religioſis. 22

s Equitur de vitio proprietatis: que
eſt in viris religioſis. Ad cuiꝰ pec
cati deteſtationem poſſumus pone
re. iij. Exempla. Primuȝ eſt in. Gn̄. xix.
Ubi legitur. ꝙ vxor. Loth. poſt ſe reſpiciēs
verſa eſt in ſtatuam ſalis: vir religioſus tūc
poſt ſe reſpicit: quando diuitias huius mū
di: quas dimiſit: concupiſcit. Statua cor
pus eſt ſine ſpiritu: vnde clauſtralis tūc ſta
tua efficitur: quando ſolo corpore in clau
ſtro conuerſatur: corde vero inmūdo. Sta
tua etiam habet ſimilitudinem hominis: ⁊
non eſt homo. Sic ⁊ talis: ſimilitudineȝ ha
bet monachꝰ: ⁊ nō eſt monachus. Notabi
le enim eſt: ꝙ vxor. Loth. verſa ē in ſtatuā
ſalis: quia talis. Monachus exemplo ſuo.
alios condit. Sed ſibi vtilis non eſt. Hoc
exemplum reuocat dominus ad memo
riam. Lu. xvi. Dicens. Nemo mittens ma
num. ſ. ad a. ⁊c̄. Ideȝ. Memores eſtote vxo
ris. Loth. Ad idem pertinet: ꝙ legitur. De

tri ſecunda. ¶ Secundum exemplū eſt: in Geñ. xxxi. Ubi legitur. Rachel. fuiſſe furatam idola. Laban. laban inter candidū: ⁊ ſignificat mūdū: qui quandam candidinē habet exterius. Ra. vero virum cōtemplatiuum figurat. Ra. ergo idola furatur: quādo clauſtrales diuitias huius mundi amore amplectitur. Notabile vero ē ꝙ. Iacob tanta pena iudicauit eſſe puniendū ꝙ hoc feciſſet. Ait enim. Apud enim quēcūqꝫ inueneris: ⁊c̄. Notabiliter etiaꝫ diuitie: quas clauſtrales illicite poſſident: idole vocanē. Et quia inutiles ſunt eis: ſicut aurū: ⁊ ar. idolorum inutilia idolatris ſunt. Et quia fidem ⁊ ſpē. ⁊ amorē: q̄ in ſolo deo ponere debent in pecunia ponūt: vn̄ nec verā fidē hn̄t: nec verā ſpē: nec verā cāṁ. ¶ Primū patet per hoc: ꝙ dicit. Aug. Qui veram fidem hꝫ de deo: nō cupit in hijs miſerijs: diues fieri. Non enim plus ē mūdus: q̄ꝫ de⁹. De ſpe vero: idem poteſt oſtendi: ꝙ dicit. Auguſti. Quod de deo deſperare: ē ſpē in creaturis poſuiſſe. Proprietarius: fiduciaꝫ quā debet ponere in deo: ponit in mundo. vn̄ in diuitijs ſuis confidit: fallit eū, diuitie ⁊ ipſe ī infernū corruit iuxta illud. Pro ucr. Qui confidit in diuitijs corruet. Amorem etiam: qui in ſolo deo ponendū eſt: ponunt ꝓprietarij in pecunia. Amāt enim pecuniam pluſq̄ꝫ deum. Qd̄ patet ex hoc: qꝺ quum ipſi non poſſint habere ſimul deū. ⁊ pecuniam potius eligunt amittere deuꝫ: q̄ꝫ pecuniam ſm̄ illud. Deus eſt vnuſcuiuſqꝫ ꝙ pre ceteris diligit: ſicut ſuperius oſſnſū! ē pecunia igit̄ ꝓprietarij: eſt deus eius. Un de ipſe idolatria eſt. ¶ Tertiū exemplū ē: Exo. xvi. Ubi domin⁹ qui paſtor erat filiorum iſrael. noluit de māna. ꝙ aliquis eorū in mane relinqueret: qui non audierunt eū ſed reſeruauerunt inde: ⁊ ꝙ eſt reſeruatum computruit. ¶ Quartum exemplū ē. in Ioſue. vij. Ubi legitur. ꝙ quum prohibuiſſet dominꝰ ne aliqꝭ reciperet de anathemate. Iericho. Achor tn̄ tulit inde clamidem coccineam: ⁊ regulam auream. ⁊ cc. ſiclos argenti. Iericho: ꝙ inter luna: figurat mundum iſtum: qui mutabilis eſt: admodum lune. Anathema debet eſſe viris clauſtralibus. Sed ſunt aliqui: qui de anathemate.

furantur cum. Achor: dum pecuniam ſibi prohibitam volunt. In illis vero tribus: q̄ furatus eſt. Achor: tres ſpecies ꝓprietatis figuratur. In regula aurea: intelligitur ꝓprietas interior: ⁊ ꝓprietas ſenſus: ⁊ voluntatis. In aureo eni: propter ſplendorꝫ ſapientia ſolet intelligi. Regula vero: que a regnando dicitur. pertinet ad voluntatem: que habet regnum ⁊ imperium. in homine. In pallio vero coccineo: itelligit̄ cōuerſatio exterior: habens peccatuꝫ. In coccino enim peccatum intelligitur. Un̄. Iſa. .I. Si fuerint peccata veſtra: tanq̄ꝫ coc. ⁊c̄. Pallium ergo clauſtralis furatur coccineū quando aliquid retinet de cōuerſatiōe ſeculari: vel in habitu. vel in tonſura: vel in alio talis. Notabiliter aūt dicitur ibi pallium valde bonum. Multis enim clauſtralibus videtur valde bona ſecularis conuerſatio. Hoc eſt palliū illud: de quo legitur in canticis. Tulerunt palliū. m. cu. m. Quinq̄ autē notabilia ſunt: in exemplo iſto. ¶ Primum eſt hoc: qꝺ dn̄s dixit filijs Iſrael. Nō ero inquit vltra vobiſcū: donec cōterratis eum: qui hmōi ſceleris reus eſt. in quo innuitur: ꝙ contra totam vnam abbatiā: quandoqꝫ dominus iratus ſit: ꝓpter ꝓprietariū: quē tollerant. Unde omnes qui q̄ ſunt in aliqua religione: debent illum perſequi ſciunt proprietarium eſſe. ¶ Secundū vero ibi legitur. Anathema in medio tui iſrael eſt: non poteris ſtare coram hoſtibus tuis donec deleatur ex te: qui contaminatus eſt hoc ſcelere. In quo verbo innuitur. qꝺ ꝓpter illud peccatum: poteſtateꝫ habebit diabolus: precipitandi: clauſtrales in multa alia peccata. ¶ Tertium notabile eſt: ꝙ ea que. Achor furatuſ eſt: non profuerūt ei. Nullum enim lucruꝫ habuit inde niſi peccatum: ⁊ penam peccati. In terra ea abſcōdit: ⁊ cum moriturus erat: ea manifeſtauit. Sic proprietarij. ſepe aliud lucrum non reportāt de pecunia ſua: niſi ꝙ cuſtos eſt dū viuit: ⁊ in morte manifeſtat eam. ¶ Notabile eſt: ꝙ legitur dixiſſe. Ioſue ibi: quia turbaſti nos exturbet te dominus in die hac. In quo innuitur: ꝙ propter turbationeꝫ ꝓprietarij: non debēt dimitti: quin ei propriū auferatur. ¶ Quintū notabile ē: ꝙ ſub

ditur. Lapidauitqꝫ eum omnis populus: iſrael ⁊ cuncta que iuſte cocta ſunt igne. Intelligitur magnus. zelus: quem debent habere clauſtrales contra illud vitiuꝫ. In lapidibus vero intelligitur: increpationes qbus lapidand⁹ eſt proprietari⁹. ¶ Quintum exemplum eſt de Iuda: qui in congregatione deum loculos habuit: qui figuram tenet proprietariorum. Notabile vero eſt in exemplo iſto ꝙ amor lucri: occaſio fuit. Iude tot: ⁊ tantorum malorꝫ: ⁊ tamē parvam: vel nullam ibi vtilitatem habuit. Pecuniam enim ductus: retulit. xxx. ar. ⁊ nunq̄ comedit: vel bibit inde. Sic proprietarij multa mala committūt: vt pecuniam habeant. ⁊ quandoqꝫ nullam vtilitateꝫ inde cōſequuntur. ¶ Sextū exēplū eſt in iſto. Re. xv. Ubi legit̄: qꝺ dominus prohibuit ſaulne de rebus Amalech aliud concupiſceret ⁊ non obediuit ſaul: immo reſeruata ſunt meliora de ouibus: ⁊ armentis: ⁊ a deo offenſus fuit domin⁹: vt de cauſa hac regnū auferret ei. ¶ Septimum exemplum eſt. ij. Macha. xij. Ubi legitur. ꝙ Iudas. Machabeus: venit quadam die: vt tolleret corpora quorūdam de ſuis: qui proſtrati fuerant in bello: volēs ponere ea in ſepulcris paternis: ⁊ inuenerunt ſub tunicis interfectorum de denarijs idolorū: a quibus lex prohibet iudeos. Omnibus manifeſtum eſt hanc cauſam eos corruiſſe. Si enim tales: qui perfectionem non promiſerāt deus morte puniuit: ob hoc ꝙ acceperāt denarios ſibi a lege prohibitos: quanta pena dignum eſt primū illud. inter ꝑfectos viros. ¶ Octauū exemplum eſt in. Anania. ⁊ ſaphira vxore eius: qui fuerunt primi ꝓprietarij. qui ꝓpter peccatū illud mor. ſubita. interfecti ſunt vt legitur. Act. v. ¶ Nonum eſt in vitis patrū de quodaꝫ hortulano: q omnia dabat in elemoſinas: que de labore ſuo acquirebat: preter tenuem victum. Tādem ſubgeſtum eſt: ei inſpirationem ſpirit⁹ maligni: vt aliquā pecuniam colligeret: q̄ꝫ quum ſeneſceret: vel egrotaret: poſſet expēdere. Et fecit. Sic contigit aūt eum īfirmari in pede: ⁊ expendit quicquid habebat in medicis: ⁊ curari nō potuit. Tandem vn⁹ ex peritis medicis: dixit eum non poſſe curari: niſi per pedis abſciſionem. Et quum die ſequenti medicus allaturus eſſet inſtrumenta: ad pedē abſcidendum: nocte precedente hortulanus penituit: de nummis collectis: ⁊ qꝺ non dederat paupibus: ⁊ aſtitit ei ſtatim angelus dn̄i dicens. Ubi ſunt nūmi quos collegiſti: ⁊ vbi ſpes q̄ꝫ habuiſti: qui quum peniteret: ⁊ miſericordiā petēs. Angelus domini tetigit pedem eius: ⁊ ſanatus eſt: in mane vero: medicus veniēs inuenit hortulanuꝫ in horto ſanatū: atqꝫ operantē: ⁊ glorificauit deū. ¶ Decimū exemplum eſt de quodā fratre: qui renūtiās ſeculo: ⁊ dās ſua pauperibus: venit ad abbatē antoniū: q̄dā tn̄ ſibi retinuit. Qꝺ quum cōperiſſet antonius: dixit. Si vis monach⁹ eē vade. ⁊ cōpara tibi carnes: ⁊ īpone corpori tuo nudo: ⁊ ſic veni ad me. Qui quuꝫ hoc feciſſet: tā canes q̄ꝫ aues corpus ei⁹ ꝓpter carnes. rapiendas dentibus. ⁊ vnguibus dilaniauerunt: ⁊ ſic dilaceratus venit ad antoniuꝫ. Cui antonius. Quicumqꝫ renunciauerit ſeculo: ⁊ vult ad hoc habere pecuniam: ſic a demonibus lacerabitur. ¶ Undecimum exemplum eſt: de quodā fratre: qui reſeruauit ſibi duos aureos. Et cum infirmitate penitentia ductus: manifeſtaſſet hoc. Greg. noluit tamen. Greg. parcere ei: quin ⁊ infirmum: ⁊ mortuum puniret. Subtraxit enim ei in infirmitate viſitationem fratrum: et poſt mortem voluit eum multis diebus carere chriſtiana ſepultura: exemplo ſuo docens. prelatos eccleſie: quantum zelum debeant habere cōtra illud peccatum. ¶ Duodecimum exemplum eſt in vitis patrum: de quodam qui erat heremita in egypto: cui diabolus oſtēdit magnū teſauꝝ. ſub terra: q fuerat pharaonis. Cui iſte. Reſpondit pecunia tua tecum ſit in perditiōe. In hoc ꝙ diabol⁹ theſauruꝫ illud oſtendebat heremite: ſatis apparet: quantum diabolo placeat: viros perfectos habere diuitias: ⁊ per conſequens quantum deo diſpliceat.

¶ De. xij. ſtulticijs religioſi proprietarij.

S Ecūdo poſſunt valere ad deteſta. huius peccati. xij. ſtultitie. qbus oſtē ditur: laborare ꝓprietari⁹. Prima

eſt: ꝙ ipſe eſt valde fatuus mercator. Simi
lis enim eſt homini negociatori. querenti
bo. mar. In vnde. n. bo. mar. ua. ⁊ ven. oia:
que habet: ⁊ e. eam. Deinum vero margari
tam illam cõculcat: ⁊ pro nihilo dat. Mar
garita iſta deus ẽ: ꝓ qua clauſtralis: quo
dammõ totũ mũdũ dedit: etiam ſeipſum:
quẽ quaſi pro nihilo dat: quũ pro aliqua
re temporali deũ amittit. Ad cumulũ etiã
huius ſtultitie accidit: ꝙ eandem margari
tam nõ ceſſat quotidie emer. ſ. vigilijs. ieiu
nijs: ⁊ orationibus: cum tamen in tali ſta
tu nullo precio poſſit eam comparare. ⸿ Se
cunda ſtultitia eſt: ꝙ quũ dñs eripuit euz
de naufragio huius ſeculi: ⁊ q̃ſi collocaue
rit euz in loco tuto. ſ. in naui religionis: ipſe
ſurtiue aliquãtulũ de mari naui ponit: in
quo ipſe ſe ſubmergit. vñ accidit ei: ſicut bar
bari dixerũt accidiſſe. Paulo. Act. xxviij.
Cuz euaſiſſet de naufragio: ⁊ adheſiſſet vi
pa manui eius. Vtiqz homicida homo hu
ius: dixerunt ipſi. Qui cum euaſerit de ma
ri: vltio non ſinit euz viuere. ⸿ Tertia ſtul
titia eſt: ꝙ quum ipſe iam mortuus ſit: ta
men timet fame mori: cũ ſolam vitam eter
nam deberet querere. Mortuus enim ſola
vita eterna queritur. Ipſe tamen a deo cu
pidus eſt vt cupiditate acquirendi fur ef
ficiatur. Si monſtro ſimilis eſt auaricia ſe
nis: ſicut ſeneca. dicit. quid. Dauid eſt de
auaricia mortui: de morte illa legit. ad. Co
lo. iij. Mortui enim eſtis: ⁊ vita veſtra: ⁊c̃.
De morte etiam iſta legitur. in vitis pa
trũ: ꝙ cum quidam ſenator reliquiſſet ab
bati arſenio. magnam hereditatem: ⁊ dela
tum fuiſſet ad eum teſtamẽtũ: ipſe ait. Ego
prius mortuus ſum: q̃ ille. Ipſe autem mo
do mortuus ẽ quomodo me fecit heredẽ.
Et remiſit teſtamentum nihil accipiens.
⸿ Quarta ſtultitia eſt ꝙ ipſe in loco ſalua
tionis: facit ſibi locum perditionis. vñ quo
dam ſpirituali modo poteſt dici: filius per
ditiõis: ſicut ⁊ Iudas: vnde dominus. Ne
mo perijt ex vobis niſi filius perditionis:
qui cum ſaluatore: ⁊ cum ſocietate: in qua
ſoli ſaluandi erant: ipſe ſolus ſe perdidit.
⸿ Quinta ſtultitia eſt: ꝙ videtur habere
magnam voluntatem: ꝙ furetur: ⁊ ꝑ conſe
quens ꝙ ſuſpendatur: qui vendidit ſua: ⁊
dedit pauperibus: vt in monaſterio fruare

tur aliena. ⸿ Sexta ſtultitia eſt: ꝙ ipſe lo
cum illum quem declinant: etiam homines
ſcelerati: ne ſcelera ſua ibi cõmittãt: ipſe in
tra: vt ibi: malam vitam ducat. Et qui ca
uebat ſibi a furto in ſeculo: non timet fura
ri in loco ſancto. De quo videtur ammira
ri dñs. In Je. dicens. Quid eſt: ꝙ dilectus
me⁹ facit ĩ domo mea ſcelera multa. ⸿ Se
ptima ſtultitia eſt ꝙ cum dominus ab eo
remouerit iram ſuam ipſe non conat: ad h:
ꝙ habeat de ipſa aliquid. Ira domini effu
ſa eſt ſuper habundantiam diuitiarum vn
de legitur. Apoc. xv. ꝙ angelus effudit fia
lam ſuam in illud magnũ flumẽ: eufraten:
Aqua ira liberatur: qui mundo renũciat.
Sed proprietarius de ira iſta vult habere
diuitias vel poſſidere: vnde. Jac. vult ha
bere diuitias. Theſaurizaſtis vobis iram
in nouiſſimis diebus. ibi dicit. Glo. Neſcit
miſer theſaurũ ire cum theſauro pecunie
pariter cumulari. ⸿ Octaua ſtulticia eſt ꝙ
ipſe aliena colligit. ⁊ propria negligit. De
hijs que propria eſſe nõ poſſunt: vult face
re ſibi propriũ: ⁊ iuſto dei iudicio amittit
omne ꝓpriũ. Aliena nobis: ſunt tempora
lia iſta: ſicut oſtenſuz ẽ prius: quia ſm. Am
bro. Non ſunt hominis bona: que ſecũ fer
re nõ põt. Nõ poſſunt eſſe ꝓpria: cum ſint
ſeparabilia: que dum ꝓprietarius colligit:
⁊ ſibi appropriare querit: ipſe eſſe ꝓprium
amittit. ⸿ Primo amittit proprium deus
ius ꝓprium ẽ miſereri: ⁊ parcere. Quia iuxta
verbum. Ber. Monacho habenti ꝓprium
negabit deus ſuum ꝓprius. Nec eſt parua
amiſſio iſta homini peccatori. ⸿ Secundo
amittit ſeipſum: quia ſic communiter dicit:
⁊ vere eſt. Monachus habens de proprio
obolum non valet obolum. ⸿ Tertio amit
tit bona interiora: que proprie poſſunt dici
noſtra: ſicut oſtenſum eſt prius. ⸿ Quarto
vero amittit bona eterna. que proprie poſ
ſunt dici noſtra: que non poſſunt homini
auferri: ⸿ Nona ſtultitia ẽ: ꝙ ipſe facit ſua
pretioſiora ſeipſo. Cum enim deo ſe dede
rit: ſua tamen dare non vult: cum tamẽ de
iure: ſe dando. ſua dederit: vnde non debet
ſe excuſare per ignorantiam. Jus enim na
turale videtur dictare. ei: ꝙ cum ipſe ſeip
ſum a ſe alienauerit: ꝙ nihil proprium ha
bere poſſunt. Proprietarius ꝙ plus ẽ pro

eo ꝙ min⁹ amittat. Cũ. n. ſeipſum deo dede
rit: nõ ẽ iſta oblatio deo accepta ꝓ illa mo
dica pecunia: quã retinet ex quo ſe deo de
dit ipſe deberet ꝓuidentiã ſuã ei relinque
re. ⸿ Decima ſtulticia ẽ: ꝙ ipſe de ſcala ce
li facit ſcalã ĩferni. Immo quũ iaz multos
gradus ĩ ſcala celi aſcẽderit: ipſe ꝑcipitare
vult ſe: ⁊ q̃ſi ſaltare in ĩfernũ. Scala celi eſt
crux religioſi. De q̃ ſcala legit. Gñ. 28. Qđ
Jacob vidit ĩ ſomnis ſcalã ſtãtẽ ſuꝑ terrã
⁊ cacumẽ ei⁹ tãgẽs celũ. ⸿ XI. ſtulti. ẽ qđ
ipſe de porta celi: facit ſibi portam inferni.
Porta celi religio ẽ: vñ. Gñ. 28. Nõ eſt hic
aliud niſi dom⁹ dei ⁊ porta celi. ⸿ Duodẽ.
ſtul. ẽ ꝙ ipſe laqueũ cupiditatis: laqueũ in
quo tot hoĩes ad ĩfernale patibulũ trahũ
tur. Qui iã ꝯtrit⁹ erat: ꝑpat: ⁊ molã aſina
riã a collo ſuo amotam: iterũ ſibi alligat: hu
ius laquei figura fuit laqueus quo Judas
ſe ſuſpẽdit. Idẽ. n. qđ ad litterã ĩ Juda ac
cidit: q dũ q̃ſiuit lucrũ ꝑuẽit ad laqueuz: ⁊
qđ ſuſpẽſus ⁊ effuſa ſunt viſcera ei⁹ ſpũa
lit accidit in ꝓprietario. Amor. n. pecũe laq̃
us eſt quo occaſionalit ſuſpẽdit in ĩferno.
Euiſceraẽ quodãmõ dũ proijcit interiora
bõa: ⁊ dũ ꝑ terrenoꝝ ſollicitudinẽ cor eius
quaſi exit ab eo iuxta illud. Eccle. x. Proie
cit enim in vita intima ſua. 88

⸿ De multiplici peruerſitate huius pec
cati ꝓprietatis religioſoꝝ.

g t Ertio põt valere ad dete. hui⁹ peci
mitta ꝑuerſitas quã facit peccm̃ hoc
in eccl̃a dei. Prima ꝑuerſitas ẽ qđ illã ptõ
eccle q̃ deberet eſſe ꝓximior celo facit hoc
pctm̃ adherere terre. Illũ ẽt q deberet eſſe
ſtella fixa in firmamẽto celi: ⁊ lucere hoĩb⁹
bono exẽplo facit hoc pctm̃ infixũ in limo
ꝓfundi. Aſtra celi viri clauſtrales ſunt: vñ
38. Job. Cũ me laudarẽt ſimul aſtra matu
tina ⁊ iubilarent oẽs filij dei. De ſtelle ca
dũt de celo in terrã ꝑ pctm̃ ꝓprietaꝝ vt vi
deaẽ eẽ ĩpletũ illđ. Apoc. 6. Stelle celi ceci
derũt ſuꝑ terrã. hoc pctm̃ ẽt facit vt ĩ celo
eccle qđ ẽ religio in quo deberẽt eẽ ãgeli
ſint talpe. imo diaboli. Diabol⁹. n. ẽ q ma
lus ẽ inẽ bonos. Jo. 6. Ego. xij. vos elegi ⁊
vn⁹ ex vobis diabol⁹ ẽ: hoc pctm̃ ẽt facit
illos q aues deberẽt eẽ circa terrẽa iſta re
pere: vñ ẽt ĩmũdi ſunt iuxta illđ. Deut. 14.
Eẽ qđ repetat ⁊ pẽnulas hz ĩmũdũ erit.

Proprietarij in clauſtris ſũt velut veſptil
liões inẽ aues. Et ſicẽ veſptilliões ĩ eccliis h̃i
tãt: ſic ⁊ clici: nõ tñ ad idẽ. Clici. n. ibi ſunt
ad deũ glĩficandũ: ſꝫ veſptilliões ſũt ibi ad
oleũ bibẽdũ. Sic ꝓprietarij lꝫ ſicẽ cũ eis qui
deũ glĩficãt ipſi tñ deũ ſua mala vita blaſ
phemãt. In illis ĩpleẽ qđ legiẽ Job. I. Qđ
cũ aſſiſterẽt filij dei corã dño affuit inẽ eos
⁊ ſathã. Propetari⁹ inẽ bonos clauſtrales
ẽ velut ſathã inẽ filios dei. ⸿ Quarto põt
valere ad dete. hui⁹ peci ſi mala colligant
ſimul q̃ ſũt ĩ ꝓprietario. ⸿ No. ẽ ꝙ. ꝓpreta
ri⁹ fur ẽ. vñ dom⁹ ꝓprietarij iudicio ſcriptu b
re velut ſpelũca latronũ: ⁊ de mera iuſticia
poſſet eos dñs oẽs inẽficeẽ ſubitanea mor
te: ſicẽ ananiã ⁊ ſaphiraz inẽfecit: vel poſſet
ignẽ mittre de celo q oẽs cõbureret. Nec
ſolũ fur ẽ ſꝫ ẽt ſepe ẽ ſacrilegus: q2 furtum
ſuũ ſepe ĩ ſacro loco ꝯmittit. Et q2 res pau
ꝑib⁹ ꝯſecratas furaẽ. Sꝫ ſm Jero. ꝑs ſacri
legij ẽ res pauꝑuz ñ dare pauꝑib⁹. e. r. res
pauꝑeꝝ furari ſibi ſacrilegiũ erit. ⸿ Eſt ẽt
ꝓprietari⁹ ꝓditor ⁊ in deũ ⁊ in ꝓximuz. In
deũ q2 eũ pctõ ĩpugnat cũ expẽſis ſuis vi
uat. In ꝓximũ q2 frẽs ſuoſ defraudat bõis
illis q̃ ſibi appropriat. ⸿ Quarto ꝓprietari⁹
voti trãſgreſſor ẽ: voluntariã. n. pauꝑtatem
vouit: quã mõ a ſe expellit. Eſt ẽt apoſta
ta. Si ãt apoſtata iudicaẽ q habitũ depo
nit: cũ pauꝑtas voluntaria magis ſit ꝺ ſub
ſtãtia religioſi quã habit⁹ ꝓprietari⁹: poti⁹
iudicãdus erit apoſtata q voluntariã pauꝑ
tatẽ a ſe abicit. Judicio ẽt ſcripture: q2 ea
inutiliẽ cuſtodit q̃ pauꝑeſ deberẽt comedẽ:
vñ Ec. 24. Panis egẽtiũ vita pauꝑum ẽ:
q defraudat illũ hõ ſan. ẽ. ⸿ Eſt ẽt ꝓprietari
us idolatra vt ẽ oñſum ꝑus: ⁊ ẽ ypocrita.
Sub habitu. n. clauſtrali animũ gerit ſecla
rẽ extra vĩ eẽ aure⁹ int⁹ lute⁹ ẽ. Eſt ẽt mẽ
dax ſpũi ſcõ. vñ Act. 5. Dixit petr⁹ ananie.
Cur tẽptauit ſathanas cor tuum: mẽtiri te
ſpũi ſcõ: Et ſubdiẽ: nõ es mẽtit⁹ hoĩb⁹ ſed
deo. Alia lr̃a hꝫ. Cur ĩpleuit ſathanas cor
tuũ: Pleu⁹. n. fuit ꝓm⁹ ꝓprietari⁹ ſathana.
De iure. n. nũlli vĩ eẽ excõicat⁹. Cuꝫ. n. bõa
ſua alijs nõ cõicet ipſe indignus ẽ cõicare
bõiſ alioꝝ. Eſt ẽt maledict⁹ iudicio ſcriptu
re iuxta illđ. Joſue. 6. Maledict⁹ vir coraꝫ
deo q reedificauerit iericho. frequẽter ẽt idi
gne ꝯficit vel cõicat ꝓprietari⁹. Qđ quãtuꝫ

petm̄ ſit ſatis oſtēſuȝ ē ꝑus. Preterea ꝓphete
rꝰ peccat in p̄ſeȝ.pe.ꝑ ſi.pe.ꝑ ſpi.ſ. In p̄rem
peccat vñ de potētia eiꝰ dubitare vĩ. Duȝ
.n.timet mori fame ſi ea q̄ vouit deo ſerua
uerit vĩ ſcō dicere illi. Nunq̄d ēt panē po
terit nobis dare aut pare mēſaȝ in deſto:
In filiū peccat vñ ſapiaȝ eiꝰ deridet iuxta
illud Prouer. Stultꝰ deridet ſapiam p̄ris
ſui. Sapia xp̄i fuit paupertatē diuitijs ꝓpōe
re ⁊ moleſta delitijs: vñ ad Heb.12. legit̄ q̄
ipſo ꝙ ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē.
Sup quē locū dicit Aug. Oīa terrena bo
na ꝯtēpſit hō xp̄s vt ꝯtēnenda mōſtraret.
Et oīa mala terrena ſuſtinuit q̄ ſuſtinēda
ꝑcipiebat: vt nec in illis q̄rerer̄ felicitas nec
in iſtis timereſ infelicitas. Et iſtā ſapiam de
ridet ꝓpetariꝰ. Peccat ēt in ſpūm.ſ. q2 de
bōitate dei male ſentit: duȝ credit qꝺ ſi ſer
uierit deo ad eiꝰ volūtatē qꝺ ipſe dēat per
mittere eū mori fame. Aliſ ēt peccat ꝯ ſpm̄
ſcm̄: q2 facit ꝯ caritatē q̄ ſpūs.ſ.ē. Et q2 mē
tū ſpūi ſcō ſicut oſtēſuȝ ē ꝑus. Ad vltimuȝ
no.ē ꝙ religio maxime debēt p̄ſeq̄ vitium
iſtud. Pmo q2 detrahit religiōis fundamen
tū: ꝙ eſt paupertas. Hoc fundamētū poſuit
filiꝰ dei: qſi doctrinā a paupertate īchoanit
dicēs. Mat.5. Bti pauperes ⁊c̄. Matrē etiā
religiōis iugulat ⁊ ſuffocat q̄ ſimūlt ē pau
ptas. Pacē ēt aufert q̄ totū bonū ē religio
ſoꝝ: vñ ſup illud. Pax ſup iſrael dicit Glo.
Uno ꝟbo omne bonū dixit. Sen. Quietiſſi
me viuerēt homines ſi h̄ duo pronomina
tollerentur meum ⁊ tuum.

De auaricia ſcientie. 23

v Ltimo loco int̄ ſpēs auaricie q̄ pti
nēt ad miniſtros eccleſie dicēdū ē
de auaritia ſcīe q̄ vĩ deterior eſſe:
q̄ꝫ auaricia pecūie. Xij. ſo ſunt per que
p̄ſit oſtēdi qꝺ valde deteſtabilis ſit auari
cia iſta. Primū eſt hoc ꝙ ſcriptura in mul
tis locis monet vt cōicemꝰ ſciaȝ nr̄aȝ alijs
Prouer.5. ſic legit̄. Deriuent̄ fontes tui fo
ras ⁊ in pla.a.t.di. Eccle.11. Mane ſemina
ſemē tuū: ⁊ ī veſpe nō ceſſet m.a.t. Et Ec.19.
Ꝺꝺ hēs ī manu cibū ceteros. In manu h̄ȝ
hō q̄ ope īpletvel q̄ h̄ȝ ad manū vel ī ꝓm
ptū. Talis.n. multo ápliꝰ ꝓficeret in do
cēdo q̄ bn̄ ſciret ea q̄ doceret ⁊ q̄ ope īple
ret. Scḋo ē ꝙ ēt nā ⁊ ꝯſuetudo idē ſuadēt
nobis: q2 ſol ⁊ alia corpa luminoſa lumen
ſuuȝ omnibus cōicant: quantū virtus coꝛ

ſe extēdit: niſi alicꝗ re īterpoſita ꝓhibeant.
Cōſuetudo ēt h̄ȝ vt hoīes adinuicē lumē
gratis cōicet. Inauditū.n.ē lumē exhiberi
venale: ⁊ miꝛ valde reputaret̄: q̄ lumē can
dele ſue cādelis alioꝝ nollet cōicare. Cui
ſilis ē ille q̄ lumē ſapīe nō vult alijs cōica
re. Tertiū ē h̄ ꝙ ille q̄ ſciaȝ h̄ȝ pōt eē largꝰ
de ea abſq3 ſuo detrimēto. Qui diuitias ter
renas h̄ȝ nō ē miꝛ ſi largꝰ nō eſt de eis: q2
eas largiri nō pōt: niſi eas deſinat poſſide
re: vñ Boetiꝰ in li. ꝯſo. O āguſtas inopeſq3
diuitias q̄s nec h̄ie totas pluribꝰ licȝ: ⁊ ad
quēlibet ſine ceteroꝝ paupertate nō veniūt.
In h̄ habent pecuniā ſpūales diuitie q̄ a
largitate nō minuunt̄: cū coꝛpalia vel mi
nuant̄ vł oīo deſinát h̄ri: hoc ēt vnuȝ eſt ī
quo attēdit̄ ſilitudo ſpūs nr̄i ad deū: ꝙ ſi
cuti ille bōa ſua largit̄ abſq3 ꝑditiōe vel d
trimēto: ita ſpūs nr̄ bona ſua cōicat abſq3
detrimēto. Eſt ēt qḋdā bonū ſpūale.ſ. ſum
mū bonū: ꝙ pōt ſimul ⁊ ſemel totū a multꝭ
h̄ri: ⁊ quāto a pluribꝰ h̄r̄ tāto meliꝰ habet̄.
Quartū ē h̄ ꝙ ī ſcīa dūi dat̄ n̄ ſolū ſi amit
tit̄ ſed ēt auget̄ radicat̄ ⁊ melioꝛat̄: vñ ſa
piēs. Scia diſtributa ſuſcipit incremētū: ⁊
auaꝝ dedignatā poſſeſſoꝛē: niſi publicet̄
elabit̄. ⁊ Aug. in li. de doc. xp̄ia. Oīs res q̄
dādo nō deficit dū h̄ēt̄ ⁊ nō dat̄: nō habet̄
quō habēda ē. Quintū ē ꝙ elemoſyna de
ipſo fcā valde precioſa eſt: ⁊ valde neceſſa
ria deo ⁊ ꝓximo: vnde ſicuti valde miꝛ re
putādus eſſet ille q̄ in t̄pe in q̄ magna ē ca
riſtia ⁊ fames h̄iet theſauꝝ: q̄ diminui non
poſſet ſȝ ex largitiōe ſemꝑ creſceret ſi pau
ꝑes ꝑmitteret mori fame ⁊ eis nō ſubueni
ret ſic valde miꝛ ē: q̄ de ſcīa ſua eſt auarꝰ.
Quā ꝑcioſuȝ donū ſit ſcīa vel ꝟbū diuinū
inuuit̄. Zach.11. vbi dī. Quid ē bonū eiꝰ ⁊
q̄d pulchꝛū: niſi frumentū electoꝝ ⁊ vinuȝ
germinās ꝟgineſ: Frumētū electoꝝ dī fru
mentū ꝟbi diuini quo electi ad regnū eter
nū veſcunt̄: vnde q̄ſi cibꝰ regiꝰ ē: frumento
materiali ápliꝰ veſcunt̄ repꝛobi quā electi:
frumentū aūt vocat̄ illa ps ſcripture q̄ ꝑꝑ
ſui difficultatē fractiōe indiget: vinū āt ger
minās ꝟgines dī ꝟbū diuinū qꝺ ꝟgines
⁊ caſtas gn̄at affectiōes. Et dī h̄ ad drīa
vini materialis ꝙ luxurioſas r̄ddit mētes:
vñ Prouer.xx. Luxurioſa res ē vinū. Quā
vtilis ſit elemoſyna iſta ꝓximo inuuat. Se
neca dicēs. Nō minꝰ piū ē docē aiaȝ ſciaȝ

quā coꝛpi dare eſcam. ⁊ Augu. Nō ē ma
gnū paſcē vētres morituros: ſȝ magnū eſt
paſcē aīas in eternū victuras. ⁊ Greg. Ma
ius miraculū eſt ꝟbo ꝯſolatōis peccatōꝛes cō
uertere q̄ꝫ carnem mortuā ſuſcitare. Deo
.n. honoꝛificū ē: vnde Tho.12. Opa dei re
uelare honoꝛificū ē. Sextū eſt ꝙ ille q̄ lar
guꝰ eſt de ſcīa benedicit̄ ab hoībꝰ: vnde in
Ec. Splēdidū in panibꝰ benedicent labia
multoꝝ ⁊ ī futuro a deo bn̄dicet̄. q̄ſi dice
tur ei. Euge ſue bōe ⁊ fi. ⁊c̄. Mat.25. Sep
timū eſt h̄: ꝙ ſcīa q̄ eſt in hoīe auaro ē q̄ſi
ꝑdita: vñ in Eccl. Sap. abſcōdita ⁊ theſau
rus inuiſus q̄ vtilitas in vtriſq3: ⁊ ita bōa
abſcōdita ī oꝛe clauſo q̄ſi appoſitiōes epla
rū circūpoſite ſepulchꝛo. Itē in Eccl. Me
lioꝛ eſt q̄ abſcōdit ſuā ſtulticiā q̄ꝫ q̄ abſcō
dit ſapiam ſuā. Et bn̄dicit̄ ſapientia meliꝰ
eſſe ꝑdita in auaro q̄ꝫ pecūia: q2 pecuniaȝ
pōt auarꝰ in moꝛte paupibꝰ erogare ꝙ de
ſcīa tūc fieri nō pōt. Octauū eſt ꝙ nō ſolū
eſt inutilis ſcīa in hoīe auaro imo ēt nocia
ē ei. Scaturit.n. ꝟmibꝰ ſicut legit̄. Exo.16.
Unꝰ vermis ꝓcedēs ex ſcīa eſt ſupbia. vñ
apo. Scia inflat. Aliꝰ ē inuidia: aliꝰ indigna
tio: vñ Eccl.1. In multa ſapia multa eſt in
dignatio: ⁊ q̄ addit ſcientiā addit laboꝛē ⁊
doloꝛē. Nonū eſt: ꝙ ad lr̄aȝ intēdū amittit
auarꝰ in p̄nti ſciaȝ ſuā: vñ Mat.25. Omni
habenti dabit̄ ⁊ habūdabit. Et ei q̄ nō h̄ȝ
qꝺ vĩ h̄ie auferet̄ ab eo. ſup quē locū dicit
Glo. Uſitati ſtudiū ꝟbi erogandi dabit̄ grā
ſup gr̄aȝ: ⁊ alia Glo. Multi naīt̄ ſapiētes:
⁊ acuti ſi ſunt deſides ꝑdūt bonū nature: ⁊
in eodem ca. iubet dn̄s talentū tolli ⁊ dari
ei q̄ h̄ȝ.x. talēta. Decimū eſt: ꝙ talis odibi
lis eſt hoībꝰ: vñ in Prouer.xi. Qui abſcon
dit frumenta in t̄pē maledicet̄ ī pp̄lis: bene
dictio āt ſup ca. ven. Undeci. eſt: ꝙ iniurio
ſus ē ꝓximo: vñ. B. Rē ꝑfecto ꝓximi reti
nes: ſi donis ſcīe ⁊ eloquentie adoꝛnatꝰ ꝟ
bū bonū ꝙ poſſet ꝓdeſſe multꝭ inutili: imo
dānabili ſilentio ligas: cū ſit maledictus q̄
frumenta abſcōdit in pp̄lis. Xij. eſt ꝙ ip̄e ē
valde dānoſus deo. Q2 ſicut btūs. B. dicit
modica ſemenꝭ ſtractio nō modicū ē meſ
ſis detrimentū: vñ ſicuti agricolis fac̄ maiꝰ
dānū ille q̄ furat̄ ſemē quā ſi aliā rē furat̄:
q2 nō ſolū aufert eis ſemen: ſȝ etiā fructū q̄
debuit exire a ſemine: ſic multuȝ dānificat

deū q̄ ſemē diuini ꝟbi ꝙ ſeminare debuit ī
vtilit̄ abſcōdit. Et no. ꝙ illis q̄ officiō ꝑdi
catiōis idonei eſſe p̄ſūt: ⁊ tn̄ ſibi ſolū viuer̄
eligūt: lȝ h̄ ex bōa intentiōe faciāt: ⁊ timoꝛe
dei.ſ. vt cū puriori ꝯſcīa deo viuāt. Multū
timēdū vĩ eſſe eo ꝙ ille ſuꝰ q̄ pecuniā ſibi
cōmiſſaȝ abſcōdit ī ſudario vocatꝰ ē a dn̄o
ſuus nequā. In ſudario puritas ꝯſcīe itel
ligit̄. In ſudario ḡ talentū abſcōdit q̄ amo
re puritatꝭ ꝯſcīe officiū ꝑdicatiōis deſerit: ⁊ di
cit Glo. ſup illū locū. In ſudario pecuniaȝ
reponit q̄ ad ꝑdicādū idoneus officiū ꝑdica
tiōis vel ſuſcipe renuit vel ſuſceptū nō bn̄
gerit. Ad ideȝ ꝑtinet ꝙ dicit. Gre. qꝺ ſcīa ⁊
ꝟtute ꝑditi ſeceſſum ſpeculatiōis appetūt.
Tot.n. aīaꝝ rei ſunt quot aīabꝰ in publi
cū ꝓdendo ꝓdeſſe poterāt. Tales vt q̄dā
dixit ligāt ſibi pedes ⁊ manꝰ ne deus poſ
ſit ſe ex eis iuuare: vñ timē p̄nt illud. Mat.
.22. Ligatꝭ mābus ⁊ pedibus mittite eū in
tene. ex. Et. xxv. Inutilē ſuū eijcite in te. ex
teri. Et. xxv. Iracūdiō.n. inutilis ſuſtinebit
vt legit̄. Prouer.14. Iſta tn̄ de illo intelli
genda nō ſunt q̄ tante infirmitatꝭ eſt: ꝙ nō
videt ſaluteȝ ſuaȝ in mūdo: ad ꝙ vĩ ꝑtine
re illud qꝺ dominus dicit. Quid ꝓdeſt hoī
ſi totum mundum lucretur ⁊ detrimentuȝ
ſui faciat. Math. viij.

De luſoꝛibus. xxiiij.

v Ltimo loco int̄ ſpecies auaricie di
cemus de pctō luſoꝝ: q2 frequent̄ ī
luſoꝛibus eſt petm̄ cupiditatꝭ vel auaricie.
Et pmo ponemus ea q̄ p̄ſit facere ad dete.
huius pcti. Deinde tāgemus aliq̄d de his
q̄ miſcent ſe luſoꝛibus: ⁊ de his q̄ locāt eis
ad luduȝ neceſſaria ⁊ de his q̄ ꝑmittunt
eis ludere in domibus ſuis. Quinq3 vero
ſunt q̄ poſſunt facere ad dete. huiꝰ peccati.
Primo poteſt facere ad h̄ multitudo ⁊
magnitudo pctōꝝ q̄ in ludo accidunt: poſ
ſunt vero accidere ibi. xvi. peccata.

Quod. xij. ſunt ſtulticie luſoꝝ.

p Rimū eſt cupiditas q̄ ē radix oīuȝ
maloꝝ: nec eſt ibi q̄cūq3 cupiditas
ſȝ rapina: vult.n. ſpoliare ꝓximū ſuū rebus
ipſius. Secūdū petm̄ eſt ꝓditio. vult.n.
ſpoliare illū cū q̄ comedit vel ludit. Ter
tiū eſt immiſericoꝛdia: vellet.n. ſpoliare eum
ſi poſſet camiſia ⁊ braccis quod non face
ret vnus de latronibus illis qui ſpoliant

pegrinos in nemorib⁹. ¶ Quartū pctm̄ ē
vſura valde magna.ſ.xi.p.xij. nō in anno
vel mēſe ſʒ in eadē die. Quintū ē afflictio
pūs dei.ſ.quē ibi crucifigit ille qui amittit
blaſphemādo ⁊ dilaniādo eū. Sextū ē cō
tēpt⁹ eccle mr̄is cui⁹ ꝓceptū ɔtēptuʒ ɔtēp
nit. Ad iſta duo pctā vltima pōt referri illꝺ
qꝺ legiꞇ. Prouer.19. Qui affligit prēʒ ⁊ fu-
git mr̄em ig̃miniosus erit ⁊ infelix ig̃minia
iſta ⁊ ifelicitas ſatis māifeſta ē in luſorib⁹.
¶ Cōtra luſores ſic hr̄ in cāonib⁹ apl̄oꝝ.
Ep̄s aut p̄ſbyꞇ aut diacon⁹ alee aut ebrie
tati deſuiēs aut deſinat aut certe dāneꞇ.
Subdiaconus aut lector aut cātor ſimilia
faciēs aut deſinat aut cōione ꝑuaꞇ. Silr ⁊
laic⁹. Septimū pctm̄ ē ſcādalū primi. Cor
rūpunꞇ.n.multi q ad ludū inſpiciēdū ɔue
niunt. Octauū eſt obmiſſio bonoꝝ: q̄ debe
ret facere luſor in tpe illo. Nonū ē pctm̄ ꝑ-
iurij. Sepe.n.iurat luſor ſe lucratuʒ fuiſſe:
cū in veritate ꝑdidit. Decimū eſt peccatuʒ
fraudiſ. Sepe.n.vn⁹ d̄frandat aliū ibi. Un
deci.ē pctm̄ ire. Duode.pctm̄ ɔuitiatiōis.
Tertiūdecimū ē pctm̄ ꝓberis. Quartūde.
ē fractio ſolēnitatū. In p̄cipuis.n. ſolēnita
tib⁹ p̄cipue cōmittūt luſores pctm̄ ſuū: nō
attēdētes qꝺ legiꞇ. Nūeri.16. de illo q col
ligebat ligna in ſabbato. morte moriaꞇ hō
iſte dicit dn̄s lapidibus obruat eū omnis
turba. Cōſtat āt peius eē cū blaſphemūs:
⁊ ꝑiurijs ludere q̄ʒ in ſabbato colligere li-
gna. Quintūdecimū ē homicidiū. Inēduʒ
.n.vn⁹ luſor ꝓ obolo inēficit aliuʒ. Sextū-
decimū ē idolatria. Luſor.n.ludū deū ſuū
facit dū ludū deo in amore ſuo eū ꝓponit.
Hoc.n.ab hōie coliꞇ qꝺ ꝑ ceteris diligit:
vt dicit Gre.ſup illꝺ apl̄i. Quoꝝ de⁹ vēter
eſt. Pretea ipſe ſubdit ſe iuriſditiōi taxillo
rū vt qꝺ illi dicūt ipſe faciat. Et ſic de⁹ de-
dit.xxi.litteraʒ cultorib⁹ ſuis qb⁹ tota ſcri
ptura ē ꝑ quā volūtas dei fidelib⁹ indicaꞇ
ſic taxillus hʒ.xxi.pūctū qb⁹ luſor agnoſcit
volūtatē dei ſui. Diabol⁹.n.q̄ſi ſimia ē apꝺ
deū. Pretea. In ludo pōt accidē traſgreſ-
ſio omniū mādatoꝝ decalogi. ¶ Primuʒ
.n.mādatū ē: nō hēbis deos alienos coram
me. ¶ Scdʒ mādatū traſgrediꞇ: q̄ſi inutili
ter vel falſo iurat. Scdm̄.n.mādatum non
aſſumes nomē dei tui in vanū. Nomē dei
ſui in vanū aſſumit q ꝑ nomē dei iurat in
vanum vel ꝓ nullo. ¶ Tertiū mandatum
eſt: memēto vt diē ſabbati ſanctifices. Qꝺ
mādatū luſor traſgrediꞇ dū diebus ſolēni
b⁹ ludo deū blaſphemat. Quō āt traſgreſ-
ſio alioꝝ mandatoꝝ ibi accidit de facili
pōt videri excepto hoc nō mechaberis. Sʒ
in veritate illud mādatū luſor ſpūalit̄ traſ-
grediꞇ: dū deū negat. Infidelitas.n.ſpūalis
fornicatio ē ſm̄ iudiciū ſcripture. Scdo pōt
faceꞇ ad dete.hui⁹ pcti multiplex malū qꝺ
ex ludo ſequiꞇ. Sequiꞇ.n.inde ira parētuʒ
ipſi⁹ luſoris: ſi ipſe ē filiuſfami. Si ꝑo pr̄ſa.
ſeqꞇ inde ira vxoris ⁊ toti⁹ familie: ⁊ inter
dū ēt ꝓbera. Remanēt ēt q̄nq̄ odia inter
luſores. Seqꞇ ēt exheredatio ⁊ filiaꝝ ꝓſti
tutio. Seqꞇ ēt interdū furtū. Qui.n.cale-
fact⁹ ē de ludo furareꞇ ēt ſup altare ſi poſ
ſet: furtū ſeqꞇ ſuſpendiū q̄nq̄. Tertio pōt
facere ad deteſta.huius peccati.xij. ſtulti-
cie que poſſunt aſſignari in luſoribus.

¶ De ſtulticijs luſorum. 82

P Rima ē ſtulticia qꝺ valde viliſſime
ſeruituti ſe ſubicit dū taxillū ſuū dn̄ʒ
ɔſtituit ad h̄ aſtringēs ſe vt faciat
qꝺ ipſe iuſſerit: ſi videas ait Seneca murē
velle dn̄ari alij muri nunq̄d riſum teneas:
Quāto magis ridiculū ē q̄ñ os caninū qꝺ
minoris valoris eſt q̄ʒ mus homini dn̄aꞇ.
¶ Scda ſtulticia ē qꝺ ipſe ad p̄ceptū taxil
loꝝ largiꞇ qꝺ non largireꞇ ad p̄ceptū dn̄i.
Ipſe largior ē ad p̄ceptū taxillorum q̄ʒ fue
rit btūs martin⁹ ad p̄ceptū dn̄i. Ipē.n.dat
nō ſolū medietatē pallij ſʒ totū palliū: ⁊ in
terdū tunicā ⁊ camiſiā ⁊ nudus ſeqꞇ dn̄m
ſuū nudū.ſ.diabolū ēt ea q̄ nō hʒ dat ipſe.
Multa.n.accipit ad vſuras vl̄ furaꞇ. Ter
tia ſtulti.ē qꝺ poſtq̄ʒ cognouit maliciā dn̄i
ſui eū ipē deberet abnegare eū ⁊ q̄ illi⁹ ſit
ipſe poti⁹ veꝝ deū negat q nihil ei nocuit
ſʒ oīa bōa fecit ⁊ vindicat ſe de eo q abſq̄
culpa ē. Quarta ſtulti.ē qꝺ ipſe volūtarie
iuriſditiōi illi⁹ ſe ſubicit: q nunq̄ʒ iuſte iudi
care nouit. Taxill⁹.n.tribuit alteri luſoruʒ
qꝺ ei⁹ nō ē. Quinta ſtulticia ē qꝺ delectatō
nē: q̄ ē in ɔtriōeʒ triū oſſiū caninoꝝ diuine
glie ꝓponit. Qꝺ nō ſoluʒ ſtulticia ſʒ ēt inſa
nia vr̄ eē. Sexta ē qꝺ ipſe ne ocioſus ſit od
oſe agit. vn̄.B. Pro vitādo ocio ocioſa ſe-
ctari ridiculū ē. Septima ſtulticia luſoris
ē qꝺ ipē ɔſentit vt hoſtis ipſi⁹ ei fureꞇ p̄cio
ſiorē rem q̄ʒ hēat vel vnā de p̄cioſiorib⁹.ſ.
tpe: furanꞇ aūt tpe luſores non attēdētes
tpis p̄cioſitatē. Nihil.n.precioſius tpe: ſicut
dicit btūs.B. Donec hora tranſeat ꝓbū ir
reuocabile: trāſit tpe nō reuocabile qꝺ tibi
ɔceſſuʒ ē ad ipetrādā veniā ⁊ gr̄aʒ ad agē
dā pniam ⁊ ad ꝓmerendā gr̄aʒ. Dicit eniʒ
dn̄s qꝺ ſi ſciret pr̄ſamilias q̄ hora fur veni
ret vigilaret ⁊c. Sʒ luſor affectat vt fur ve-
niat q fureꞇ ei vitā ſuā. ¶ Octaua ſtulti.ē
q ipſe ꝓprijs manib⁹ ſe ɔſumit ⁊ ꝑdit quē
filius dei cruci affixus manib⁹ redēmit: vn̄
btūs.B.loquēs in ꝑſona dn̄i ad talē dicit.
Ego acq̄ſiui te manib⁹ crucifixis: ⁊ tu ɔſu-
mis te manib⁹ delicijs delicatis: etiā eſt ma
gna ingratitudo qꝺ hō īpugnet deū in illa
pte corpis ſui in qua dn̄s ꝓ amore ipſius
tm̄ dolorē ſuſtinuit. ¶ Nona ſtulticia ē qꝺ
ipſe ludit ⁊ in curia celeſtis iudicis lata ē
ɔ eū ſnia mortꝭ. vnde.B. Ludebā ego foris
in platea ⁊ in ſecreto regalis cubiculi ſup
me ferebaꞇ iudiciuʒ mortis. Silis ſtulticia
fuit in ieroſolymitis q in leticia erāt nō ꝓ-
uidētes mortē ſuā: q iudicati iā erāt ꝓpter
pctā ſua. Quā mortē fleuit dn̄s: vt legitur.
Lu.19. Luſor ludēdo currit ad mortē ſuā.
vn̄ Job.xxi. Infantes eoꝝ exultāt luſib⁹: ⁊
deinde ſubdiꞇ. Ducūt i bōis dies ſuos: ⁊ i
pūcto ad inferna deſcēdūt. ſm̄ Augu. Nil
aliud ē tpe p̄ſentis vite q̄ʒ curſus ad mor
tē: in quo nemo vel paululū ſtare vel tardi
us ire ꝑmittiꞇ: ſʒ oēs pari motu vrgenꞇ: vn̄
q̄uiqʒ ludit ludēdo ad mortē ſuā vadit: et
diabol⁹ d̄ eo q̄ſi de fatuo ſuo ludū facit: ⁊
q̄uiqʒ ibi perdat diabol⁹ tn̄ ibi nō ꝑdit.
¶ Decima ſtul.ē qꝺ luſor q̄ñ potuit facere
op⁹ ad ꝓpriā vtilitatē ⁊ ꝓximi edificatio-
nē ⁊ dei honorē: ipē facit qꝺ ſibi ē dānoſū:
⁊ primo ſcādaloſū: ⁊ deo ɔtumelia: vn̄ ſuus
neq̄quā ⁊ maledict⁹ ſi cū venerit dn̄s ei⁹
inuenerit eū ſic faciētē: de tali ſuo legitur.
Mat.24. Si dixerit mal⁹ ille ſu⁹ in corde
ſuo morā facit dn̄s venire ⁊ cepit pcutē cō
ſuos ſuos: mādnect āt ⁊ bibat cū ebrioſis
veniet dn̄s ſui illi⁹ in die in q̄ nō ſpat ⁊ ho
ra qua ig̃rat. Morte.n.ſubitanea moriuꞇ
tales. ¶ Xi.ſtulti.ē qꝺ cū puer nō ſit pueri-
lib⁹ tn̄ gaudet. Sen. Plurimūq̄ʒ ē cū pue
ritia ſʒ qꝺ grau⁹ ē puerilitas remanet: ſed
⁊ h̄ qdē peius qꝺ auctē hyemis ſeruū ⁊ vi
tia pueroꝝ: nec pueroꝝ tm̄: ſed ēt infantiū.
Dubiū nō ē puerilitatē magnā eſſe exerci-
tiuʒ de miſſilib⁹ de pedibus ligneis ſingere
q̄ tamē puerilitas in multis ſenib⁹ reperiꞇ
qꝺ ē q̄dā inſania: vnde q̄dā ludere par im
par eq̄tare in harundine longa. Si quē de
lectet barbatū inſania verat. ¶ Duodeci.
ſtulticia eſt: qꝺ nullū opus credūt aliqd ha
bere iocūditatis: niſi tale ſit qꝺ nihil hēat
vtilitatis: qꝺ magne corruptionis indiciū
eſt. Salomon ſtulticia gaudiū ē ſtulto. Se
neca. Fundamentū bone mētis ē nō gau-
dere vanis. Ad ſumme ꝑuenit q ſcit quo
gaudeat: nec ſolū vanis gaudent multi ho
mines: imo ēt in his q̄ diabolica ſunt: vt pʒ
in his q in auibus celi ludūt q gaudēt q̄ñ
vident vnā auiculā ab alia capi vel interfi
ci. q ſatis diſſimiles ſunt btō martino q cū
vidiſſet mergulos i quodā flumine captio
ni piſciū intēdētes dixit. Forma iſta demo
nū ē. Et nō potēs h̄ tollerare iuſſit mergu-
los inde auolare. De btō ēt.B. dr̄ qꝺ cum
ipſe videbat accipitreʒ inſeq aliā auē ipſe
faciebat ſignū crucis poſt auē ⁊ capi nō po
terat. Idē faciebat quādo videbat canes
inſeq aliquā ferā. Ipſe habebat cor hūa-
nū nō ferreū ſicut multi habēt. ¶ Quarto
pōt valere ad dete.huius pcti hoc qꝺ quo-
cūq̄ʒ vertat luſor oculos cordis ipē pōt in
uenire qꝺ ſibi pctm̄ ſuū diſſuadeat. Si ipē
vertat oculos ſuos ad id qꝺ ſupra ſe ē oc-
currit ſeueritas dn̄s ſeruū inutilem eterna
liter ɔdēnās: vnde Mat.xxv. Inutilē ſuū
ꝓijcite i tenebras exteriores. Quō ludere
audet ſuus q tā ſeueꝝ dn̄m hʒ: Occurrit
ēt liberalitas dn̄i ſuos fideliter laborātes
habūdātiſſime remunerās q̄ſi vtraqʒ ma-
nu plena: vnde in Prouer. Lōgitudo dieꝝ
in dextera ei⁹ ⁊ in ſiniſtra illi⁹ diuitie ⁊ glo
ria. Similiter ſi luſor vertat oculos ad ea
q̄ ſunt ɔ ſe.ſ.ad vitia ⁊ demones ocurrit ei
qꝺ ſibi ludū diſſuadeat. Nō.n.locus ludē
di ē cū gladiū teneat hoſtis vt euʒ ꝑimat:
vnde Sen. Cū hoſtis a tergo inſtat ⁊ mo-
uere ſe iuſſus ē miſer: neceſſitas excutit qc-
qd pax ocioſa collegit. Idē. Temēs quaſi
merito viderer ſi cū ſaxa in munimentū ſe
nes feminēq̄ʒ ɔgregent: cū iuuentus intra
portas armata expectaret ſederē ocioſus.
Similiter ſi luſor vertat oculos ſuos ad id
qꝺ eſt iuxta ſe.ſ.ad ꝓximū ocurrūt ei mul
tiplices miſie: que ſibi ludum diſſuadent:

uiſ Sen. Si laſoria componis ē nō eſt io/
cādi locus. Ad miſos aduocat⁹ es opē te
lentiū naufragis. Egris egētib⁹ pollicitus
es: quo diuertiſ qd agis? Succurre oēs vn
diq; ad te man⁹ tēdūt perdite vite piture:
q̄ auxiliū iplorāt: loquit̄ Sen. ad ſapiētes
q̄ de lege nāli aſtricti ſunt ad ſubueniendū
illis q̄ in p̄iculo ſunt. Spāliṫ tñ pōt h̄ ꝓbari
dici illis q̄ curā aiaꝝ ſuſceperunt. Illi. n. nau
fragis auxiliū ꝓmiſerūt: vñ mirū ē quō nō
remordet eos ↄſcia cū eis differūt ſubue/
nire. Si. n. qs ꝓmiſiſſet ſe ſubuētuꝝ alicui
q̄ cecidiſſet in rodanū ⁊ hac de cā ↄduct⁹
eēt multū remorderet eū ↄſcia ſua ſi ei diſ
ferret ſubuenire quē in tāto periculo ſciret
eē. Quō ḡ nō remordet eū ↄſcia q̄ nō ſub/
uenit ei quē ſcit in p̄iculo lōge maiori? Si
miliṫ ſi infor ꝓtat oculos ſuos ad id qđ ē
infra ſc. i. ad inferiores creaturas: pōt ei oc
currere qđ ſibi diſſuadeat petm̄ ſuū. Nullus
enī eligit ſeminare agrū ſuū poti⁹ inutili/
bus vel noxijs q̄ꝫ vtilibus. Quāta ḡ fatui/
tas ē ſerere ſeipſuꝫ inutilib⁹ occupationi/
bus vel noxijs cū tot occupatōes inueniri
pōſſit vtiles ⁊ aie ⁊ corpi. ℭ Quinto pōt fa/
cere ad dete. hui⁹ peti h̄ q̄ etiā dñs in pn̄/
ti vindictā interdum de luſoribus accipit.
Aliq̄ꝫ. n. dū ipi blaſphemāt ꝓpoſteraṫ eis
facies. Cuidā ēt militi dū occaſiōe ludi p̄
oculos dei iuraret: ꝓpus oculus a capite
exiliit ⁊ in alcariū cecidit. Quidā ēt ſagitta
ri⁹ cū eēt valde iratus ex h̄: q̄ in ludo p̄di
diſſet ſagittā direxit ſurſus celū q̄ſi vellet ſe
vindicare de deo. Sequēti ꝓo die cū idē
ſagittarius eadē hora ſederet ad ludū re/
diit ſagitta ⁊ ſup alcariū rediit ſanguine
lēta. ℭ Nec ſoluꝫ cauere deberet aliq̄s ne
ipſe ludat: ſꝫ ēt ne ludētib⁹ ſe imiſceat. Sic
enī ſedētes ad ignē caleſiūt: ſic q̄ ↄueniūt
ad ludū cā ſpectandi de ludo caleſiūt. vn/
de legiṫ in Tho. 3. Nunq̄ꝫ cū ludētib⁹ mi/
ſcui me: nec cū his q̄ in leuitate ambulant
p̄ticipē me tribui. ℭ Cauere ēt dꝫ hō ne lo
cet vel taxillos vel alia ad ludū neceſſaria.
Sicut. n. valde mal⁹ reputareṫ q̄ alicui ſce
lerato gladiū locaret vñ aliquē ſciēs vir̄ i
terficere deberet: ſic valde mal⁹ reputād⁹
q̄ locat alicui taxillos ſi credat occaſiōe eo
rū deū eē blaſphemādū ⁊ q̄ſi crucifigēdū.
Illi ēt nō videnṫ olo eē innocētes q̄ i do/
mib⁹ ꝓꝓijs ꝑmittūt iferri bēllo ſuo ↄſiclias
infini. ⁊ non ꝓhibēt cū poſſint ꝓhibere.

ℭ De his que dant occaſionem auaricie.

Icto de ſpēb⁹ auaritie dicendū ē d̄
b his q̄ dant occaſiōem auaritie: que
ſunt vi. ℭ Primū ē familiaritas cu a
pidoꝝ ⁊ auaroꝝ. Sicut enī carbones viui
carbonesꝫ mortuū accendūt ſi eis imiſceaṫ
ſic diuites ꝓbis ⁊ exēplis igne cupiditatis
igniti familiares ſuos inflamāt: vñ Ec. 13.
Qui tetigerit picem inquinabiṫ ab ea: ⁊ q̄
cōicauerit ſupbo idnet ſupbiā. Et ſubdiṫ.
Ditiori te ne ſoci⁹ fueris. Ad idē facit qđ
dicit Sen. vnde exēpliū auaritie vl luxurie
multū mali fecit vicinis. Diues. n. cupidi/
tatē irritat: ℭ Scdm̄ ē ↄſideratio diuitiaꝝ.
Idō dicit̄. Prouer. 23. Ne erigas oculos ad
opes q̄s hre nō potes. ℭ Tertiū ē h̄ q̄ hō
attēdit in diuitijs illa ſolū p̄ q̄ pn̄t videri
p̄cioſe. Ea ꝓo p̄ q̄ in ꝟitate ↄtēptibiles ſūt
nō attendit ſicut fugacitatē eaꝝ ⁊ alia: vñ
Gre. Idō tp̄alia diligūt: q̄ q̄ꝫ fugitiua ſunt
nō attendūt. ℭ Quartū eſt amor mūdane b
glie: vñ talib⁹ q̄ diuitias amāt: q̄ vident
gliaꝫ mūdanā eis adnexā ꝑmo p̄dicādū
eēt de ↄtēptu mūdane glie q̄ꝫ de ↄtemptu
diuitiaꝝ. Securis. n. p̄dicatiōis ad radicē
malicie iponēda ē. ℭ Quintū ē amor filio c
rū. Talib⁹ ꝓo q̄ diuitias amāt p̄p̄ amorē
filioꝝ oſidendū eēt i p̄dicatiōe qđ h̄ nō ſit
amare filios ſꝫ potius odire. ſ. diuitias eis
male ↄgregare. Oſtendendū ēt eſſet eis q̄ꝫ
duri ſint filij parētib⁹ defūct̄. Ad oſidēdū
ꝓo q̄ ſi ſit amor ſꝫ poti⁹ odiū filijs male ↄ
gregata relinq̄re: p̄t idnci tale exēplū: erat
qdā vſurarius duos hñs filios: quoꝝ alt̄
nolēs ſuccedere pr̄i ſuo in male acq̄ſitis fa/
ct⁹ eſt h̄mita. Alt⁹ ꝓo volens ſuccedē pr̄i
ſuo remāſit cū pr̄e. Et mortuo pr̄e ei ſucceſ
ſit. Sꝫ nō poſt multū tp̄s ipe etiā deceſſit.
Cū aūt nūciatū eēt h̄mite de morte pr̄is
⁊ ſr̄is: fratris doluit valde credens eos
dānatos eſſe. Et cū rogaret dñm vt ſibi re
uelaret ſtatū eoꝝ rapt⁹ eſt: ⁊ in infernū du
ct⁹ ⁊ ſi inueniebat eos: ſꝫ ad vltimū exierūt
de quodā puteo in flamā: ꝑmo pr̄ deinde fi
lius mordētes ſe ⁊ litigantes adinuicē pr̄e
dicente filio. Maledict⁹ ſis tu q̄ ꝓ te viſ
rarius fui: filius e ↄtrio dicebat. Immo ma
ledictus ſis tu: q̄ niſi iniuſte acq̄ſiſſes ego

nō retinuiſſeꝫ iniuſte: nec dānatus fuiſſeꝫ.
ℭ Sextū eſt h̄: q̄ hō ſibi lōgā vitaꝫ repro/
mittit. De q̄ repromiſſiōe legiṫ. Ec. 29. Re/
promiſſio nequiſſima multos p̄dit. Talis
erat ille cui dominuſ dixit. Stulte hac no/
cte aiam tuam repetent a te.

ℭ De remedijs ↄtra auaritiaꝫ. 26

a Icto de his q̄ dant occaſiōeꝫ auari/
tie dicēdū ē de remedijs ↄ̄ auaritiā:
de q̄b⁹ ſufficiat ponē. viij. ℭ Primū ē mor
a tis ↄſideratio: hoc remediū iſinuat Iero.
in magno ꝓlogo biblie in finē dicens. Fa/
cile ↄtēnit oīa q̄ ſe ſemp̄ cogitat eſſe mori/
turū. Sicut iumenta ſe defendūt ab iportu
nitate muſcaꝝ cauda ſua: ⁊ aues ⁊ piſces
cauda ſua regūt ſe. Sic h̄ ↄſideratiōe finis
.ſ. mortis ſe defendit ab auaritia: ⁊ ēt a cete/
ris vitijs ⁊ regit ſe i mūdo iſto: vnde Iob.
12. Interoga iumēta ⁊ docebūt te: ⁊ volati
lia celi ⁊ indicabūt tibi. Mors q̄ſi ad ocu
li demōſtrat ↄtēptibilia eſſe q̄cūq̄ꝫ q̄ruṅt
i mūdo iſto. ſ. diuitias delitias ⁊ gl̄iā: ⁊ va
nū eſſe laborē coꝝ q̄ talib⁹ itēdūt. Labor
q̄rentiū diuitias van⁹ oſtendiṫ: q̄ꝫ corpus
nutritū delitijs ſꝛmibus eſca daṫ. Tūc. n.
appet eos q̄ſi coquos vermiū fuiſſe q̄ deli
cate vixerūt. Eſcā. n. vermibus p̄parauerūt.
Mira inſania. Erubeſcēt aliq̄s ⁊ indigna
reṫ eſſe coquus vni⁹ comitis: ⁊ nō dedignaṫ
eē coquus vni⁹ ſꝛmis. Labor ēt coꝝ q̄ q̄rūt
eē ſup alios ſub t̄ra ꝑoꝛ. ⁊ a iumentis ↄcul/
caṫ. Ad h̄ pōt referri q̄ legiṫ. Eccl. 11. Hō
meminiſſe dꝫ tenebroſi tp̄is ⁊ dieꝝ multoꝝ
q̄ cū venerit argueṅt p̄terita. ℭ Scdm̄ re/
mediū ē ↄſideratio dñice paupꝑtatis: vñ. B.
Magne qdē abuſio ⁊ nimis magna q̄ di
ues velit fieri ſꝛmicul⁹ vilis ꝓ quo de⁹ ma
ieſtatis ⁊ dñs ſabbaoth paup̄ fieri voluit:
⁊ Tren. 3. Recordare paupꝑtatis mee ⁊ trāſ
greſſiōis ⁊ abſinthij ⁊ fellis. ℭ Tertiū reme
b diū ē ↄſideratio p̄iculi i quo ſumus: iſtd̄ re
mediū inſinuaṫ nob Iob. xxvi. vbi ſic legiṫ
Quaſi ſup me timentes fluctus timui deū
⁊ pōdus eius ferre nō potui: vbi diṫ Gre.
Cuꝫ fluctus tumētes deſup eminēt: tūc de
naui ꝓijciūt ꝑ q̄b⁹ longa naufragia ſum/
pſerūt. Ad idē p̄t referri q̄ legiṫ. Mach. 4
Nō ↄcupiſcetis ſpolia q̄ bellum ↄ̄ vos eſt:
Ad iſtam q̄ſi ꝑiculoſuꝫ bellū iminet int̄/
dicit̄ exercitui ne ſpolijs intendat: ⁊ ſi ſpo/
lijs iam oneratus eſt iubeṫ ea deponere:
ſic p̄iculū in quo ſumus dꝫ cohibeṫ nos ne
diuitijs nos onoremus: ſi ꝓo iaꝫ hēm⁹ eas
monere dꝫ nos ad h̄ vt eas relinquemus.
ℭ Quartū remediū ē ↄſideratio miſie q̄
adnexa ē diuitijs ſic diffuſe oſi ſuꝫ ē ꝑus: vñ
q̄ miſia dicit btūs. B. Si hēs cor ſi tibi eſt
lumē oculoꝝ tuoꝝ diſine ea ſeq: q̄ aſſeq̄ int̄
ferū ē. ℭ Quintū reme. eſt: q̄ hō elōget ſe
a cupidis ⁊ auaris: ⁊ familiaris ſit illis q̄
t̄rena ↄtēnūt: vñ i. ꝑs. Cū ſcō ſcūs eris ⁊c̄.
Scūs in greco dī agros q̄ſi ſine t̄ra: vñ ſcūs
ſus ē cū eo. i. cū ſancto q̄ eſt ſine t̄renitate
abſq̄ꝫ terrenitate eris. Sic accidit cū eo q̄
ↄuerſaṫ cū auaro ſicut dī accidiſſe cuidā
puulo q̄ a lupa nutritus eſt. Qui aliū mo/
dū gradiendi diſcere ab ipſa nō potuit q̄ꝫ
ipſa hēbat: vñ duabus mālbus ꝑ pedib⁹
vtebaṫ: ſic ille q̄ cuꝫ auaro ↄuerſaṫ exēplo
eius cura terrena iſta repet. Ille ꝓo q̄ con
uerſaṫ cū illis q̄ terrena ↄtemnunt rectus
incedet. Cōtemptis. n. terrenis celeſtia ap/
petet. ℭ Sextū remediū eſt ↄſideratio eter
naꝝ diuitiaꝝ: vñ Greg. Vileſcūt tp̄alia cū
ↄſideranṫ etna. ⁊ Prouer. fruſtra iacet re
the ante. o. pen. vbi dicit Interli. Laq̄o fa/
cile euadit in terris qui oculos hꝫ in celis.
Ad idē p̄tinet qđ dicit Sen. Nō pōt ↄtem
nere laq̄aria ebore fulgentia derivata in
domos flumina donec terrarū orbeꝫ ſuper
ne deſpiciēs ſibiipſi dixerit: hoc ē punctū
illd̄ qđ inter gētes igne ⁊ ferro diuiditur:
cuꝫ incorporeis ſpericis illud qđ eſt in me
dio ſe habeat velut punctū reſpectu circū
ferentie celi. Ex quo patet fatuitas amato
rū huius mundi: qui querunt in puncto la
titudineꝫ: que in circūferentia querenda ē:
vnde Augu. Noli pati anguſtias euola in
ſublime in amplitudinem celorū: cum ter/
ra centruꝫ mundi ſit ex neceſſitate anguſta
eſt reſpectu circūferentie: vnde Sen. dicit
amatorib⁹ mūdi. Pūctū eſt illd̄ in quo na
uigatis bellatis regnatis. Idē ab vltimis lit/
torib⁹ hiſpanie vſq̄ꝫ ad idos pauciſſimoꝝ
dieꝝ ſpaciū ſi nauē ferat vent⁹. At celeſtis
illa r̄gio ꝑ. xxx. ānos velociſſimo ſyderi viā
preſtat. Ex anguſtia terre accidit illa preſ/
ſura de qua dñs dicit. Io. 16. In mūdo p̄ſ
ſurā hēbitis. ℭ Septimū remediū ē q̄ hō d
fiduciā ſuam ponat in deo qđ deus ei ne/

ceſſaria ſua pbebit ſi ipſe ei ſuiuerit ſʒ qͦ
dn̄s ſciet ei expedire. vn̄. Ma. vi. poſt illud
pbū. nō poteſtis deo ſuire ⁊ mámone ſub
iūgit dominus. Ideo dico ne ſollici ſitiſ aīe
vr̄e qd mádu cetiſ. neqʒ corpi vr̄o qd īdua
mini. Deniq̄ mouet ad hoc vt in eo fidūcia
ponaſ. Mámona ſyra lingua diuitie īterp̄
taſ. Dr̄ etiá h̄ nomē eē demōis q p̄eſt diui
c tijs. ℭ Octauū ⁊ vltimū ⁊ ſūmū remediuʒ
ē qͦ hō elemoſinis ⁊ orōib⁹ ⁊ oībus alijs
modis gb⁹ poterit gr̄am dei ſibi īpetret q̄
ſola ſufficit hoīeʒ libare a laq̄is cupiditaſ
⁊ auaricie. vn̄. Mat. xix. cū dixiſſet difficile
īrabit diues in regnū celoꝝ ⁊ diſcipuli ad
mirarenſ dicētes qs poterit ſalu⁹ eſſe. Rn̄
dit dn̄s. Apud hoīes īpoſſibile eſt. Et ſup
plet īterli. vt pſe a cupiditatib⁹ ſuis cōuer
tanſ. Iō valde timēdū eſt cupiditaſ pctm̄
vel auaricie: q² cū tanta difficultate hoīeʒ
dimittit. Sic̄ terra q̄ndā ſtabilitatē vr̄ hr̄e
quá non hr̄t aq̄ ⁊ aer iuxta illud. Eccle. i.
Terra ī eťnū ſtat. ſic pctm̄ auaricie ſtat qͦ
ē q̄ſi pctm̄ terrenū diuturni⁹ vr̄ eē pctō va
nitatis ⁊ volupta: ⁊ forte ꝓpter hanc diu
turnitateʒ dicit yſidorus de pctō hoc. El
genere peccatoꝝ maioꝛ eſt auaricia.
ℭ De ꝓdigalitate: que eſt vitium contra 27
rium auaricie.

a Eſt remedia auaricie dicēdū ē de
p ꝓdigalitate q̄ eſt vitiū ꝯriū auari
cie: de q̄ h̄ ordine dicem⁹. P̄mo di
ſtinguem⁹ ꝓdigalitateʒ a largitate. Scd̄o
oſtēdem⁹ mala q̄ ex ꝓdigalitate ꝓueniūt.
Tertio aſſignabim⁹ q̄ſdá ſtultitias ꝓdigi.
vltimo tágemus aliqd ſpecialiť de ꝓdiga
litate clericoꝝ. ℭ Quadruplicit̄ ṽo poſſu
mus diſtinguere ꝓdigalitatem a largitate.
ℭ Primo ī hoc qͦ ꝓdig⁹ ſua nō ꝯfert ſʒ vē
t⁹ vanitatis ei auſert: vn̄ ſicut aliqs nō di
larg⁹ ⁊ ſi vēt⁹ palliū ſuū ei auferat: nec li
bales arboꝛes dicunť vel large ⁊ ſi vent⁹
fructus ab eis excutiat: ſic nec ꝓdig⁹ larg⁹
ē dicēdus vel libalis cui īuito ⁊ dolēti fre
quenť vēt⁹ auſert ſua eo qͦ ſtultas man⁹
hēat ſic̄ accidit in illis q ex frigoꝛe dicunť
man⁹ ſtultas hr̄e. ℭ Scd̄o poſſum⁹ ꝓdigū
a largo diſtinguere qͦ ꝓdigus ſua non di
ſtribuit ſʒ ꝑdit. Tribus caſib⁹ vr̄ aliqs rē
b ſuá ꝑdere velle. ℭ Prim⁹ ē cū liquoꝛē va
ſi pleno ſup infundit. ℭ Scd̄s ē cū in vaſe
corrupto vel īmūdo pōit. ℭ Tertio cū dat
p nihilo. Et hīs trib⁹ modis poſſum⁹ dīce
qͦ ꝓdig⁹ ꝑdit ſua. Quaſi. n. ea pleno vaſi
infundit q̄n dat diuitib⁹: vn̄ ꝓſper in libro
de vita cōtēplatiua: hr̄tibus dare nihil ali
ud eſt q̄ꝫ ꝑdere: iō monet dn̄s. Lu. 14. Ad
dandū paupib⁹ dicēs. Cū facis ꝯuiuiū: vo
ca paupes debiles ⁊ claudos ⁊ introduc
huc. Lu. i. Dicit btá ṽgo dominum eſurie
tes īpleuiſſe bonis. Dauid ēt dicit in p̄s.
Paupes ei⁹ ſaturabo panib⁹: ⁊. iiij. Re. 4.
legiť qͦ ſtetit oleū cū vaſa plena eēnt. Sʒ
quoꝛūdá oleū tūc ſolū ſinit q̄n vaſa plena
ſūt. Vaſis aūt vacuis ſtat. Diuitib⁹. n. pa
ti ſunt dare. paupib⁹ ṽo nō. ꝓdigus ēt q̄ſi
vaſi corrupto ſua īfundit q̄n dat yſtriōib⁹
vel alijs īhoneſtis ꝑſonis ꝯ illud. Eccle. bn̄
fac hūili ⁊ nō dederis īpio. ⁊ iteꝝ. Si bn̄fe
ceris ſcito cui bn̄feceris. In duob⁹ caſib⁹
ad min⁹ ſi ē bn̄faciēdū ipio. ſ. cū credit qͦ
ad min⁹ ſi ē bn̄faciēdū ipio. ſ. cū credit qͦ
ꝑꝑ h̄ iuſtitiá dēat negligere. vel cū ꝑꝑ ali
qͦ officiū inhoneſtū h̄ q̄rit. ſic̄ faciūt yſtrio
nes. Ie. Paria ſūt yſtriōib⁹ dare ⁊ demoni
b⁹ ſacrificare. ꝓdig⁹ ēt rē ſuá ꝑ nihilo dat
q̄n dat eá ꝑ vanagloꝛia q̄ nihil ē ī valoꝛe.
vn̄. Io. viij. Si ego gloꝛifico meip̄m gloꝛia
mea nihil ē. ℭ Tertio pōt diſtingui ꝓdig⁹
a largo in h̄ qͦ largitio ip̄i⁹ q̄daʒ aucupa
tio ē. vn̄ ſic̄ aucupes nō dicunť largi vel li
bales ſi aues q̄ntūcūq̄ frumēti circa laq̄os
apponát nec aliqs dr̄ libalis in piſces vel
mures quos cape vult. ⁊ ſi ēt delectabile
appōat ī hamo vel muſcipula. Sic libales
dicēdi nō ſunt q iō ſua largiunť hōib⁹ vt
eos capiát vt ꝑ eis ſint ſi venerit aliq̄ ele
ctio. vn̄. Iere. v. Inuēti ſunt in populo. m. i
pij īſidiátes q̄ſi aucupes laq̄os ponētes ⁊
pedicas ad capiēdos viros. ℭ Quarto pōt
diſtigui ꝓdig⁹ a largo q² vere larg⁹ de ſuo
larg⁹ ē: ꝓdig⁹ ṽo de alieno frequent. Sen.
Magni aī nō ē ille q de alieno libalis ē.
ℭ De malis q̄ ſequuntur ex ꝓdigalitate.

a Ala ṽo q̄ ſequunť ex ꝓdigalita
m te h̄ ſunt. ſ. pauptas vſq̄ ad mē
dicitatē. vn̄ legiť. Lu. xv. De fi
lio ꝓdigo qͦ cupiebat īplere vētrē ſuū ſili
qs q̄s porci mándu cabát ⁊ nēo illi dabat.
Sequiť ēt inde qͦ ꝓdig⁹ q̄nq̄ incidit in
manus vſurarioꝝ q eū totū comedunt. vt
videaſ incidiſſe ī illá inꝓcationē p̄s. Scru
teť fenerator om. ſubaʒ eius. ⁊c̄. Quia ſe
ſuit⁹ vſurarioꝝ illi ſoli nouerūt q q̄nq̄ in
manibus eoꝝ fuerūt. Sequiť ēt inde pctm̄
rapine. frequenť. n. aliena auſert q ſua ꝓdi
gs ꝯfert. vn̄ ꝓdigus ſimilis ē aranee q̄ mu
ſcas deuoꝛat: ⁊ texēdo telas inutiles ſe viſce
rat. Sic ꝓdigus aliena deuoꝛat ⁊ ſua dan
do quodá mō ſe euiſcerat. Sequiť ēt inde
ꝯtēpt⁹ honoꝝ ſpūaliū. Ille. n. q ꝓdigus ē
interduʒ dat omnia ſpiritualia pꝛo. xi. ſoli
dis ex qbus ꝯuiuiū aliqͦ faciat ſilijs eſau
q p̄mogenita ſua dedit ꝑ lēticula. ⁊ abijt
paruipendēs qͦ p̄mogenita ſua vēdidiſſet:
vilie. Gn̄. xxv. vnde. Tre. i. Dederūt p̄cio
ſa q̄cūq̄ ꝑ cibo ad refo. a. ꝓdig⁹ adeo ſpi
ritualia ꝯtēpnit vt magne reputet vētres
paſcere ⁊ opprobriū credat aīas paſcere
cū ṽi dicat. Aug. Nō ē magnū paſcere vē
tres moꝛituros ſʒ magnū ē paſcere aīas in
eternū victuras. Prodigus honoꝛeʒ repu
tat paſcere poꝛcos. id eſt hoīes luxurioſos
⁊ guloſos q iudicio ſcripture poꝛci ſunt. vn̄
legiť de filio ꝓdigo. Adheſit vni ciuiū re
giōis illius: ⁊ miſit illū in villá ſuá vt paſce
d ret poꝛcos. Magnū ṽo dedecus reputat
filios dei paſcere nihil: ſine dubio filio dei
magná faciēs ꝯtumeliá dū officiū illud cō
tēpnit qͦ filius dei ſpālit̄ ſibi aſſumere vo
luit: vnde in p̄s. Ego ꝯſtitut⁹ ſuʒ rex ab eo
ſup ſyon mon. ſ. c. p̄. p̄. eius. Qͦ ē ꝯ illos p̄
latos q dedignanť p̄dicare: q² comites ſūt.
Licet eēnt etiá reges nō tn̄ indignū eēt eiſ
officiū p̄dicatiōis. Qͦ fili⁹ dei ſpālit̄ ad p̄
dicádū venerit hr̄i pōt ex eo qͦ ipſe dicit.
Mat. i. Eam⁹ ī ꝓximos vicos ⁊ ciuitates:
vt ibi p̄dice. Ad hoc. n. veni ⁊ Lu. i. viſi
tauit nos oꝛiēs ex al. ⁊c̄. ⁊ in. Io. xviij. Ego
in hoc natus ſuʒ ⁊ ad h̄ veni in mūduʒ vt
teſtimonium perhibeam veritati.
De ſtulticijs prodigi.

c Equiť de ſtulticijs ꝓdigi. Et eſt p̄
s ma ſtultitia qͦ ip̄e ſciēs ⁊ volēs ꝑ
tē ſuá facit deterioꝛē. Q̄ſi q̄ etiam
nullá ⁊ iō maledict⁹ ē. vn̄. B. Si maledict⁹
ē q ꝑtē ſuá facit deterioꝛē qd ille q penit⁹
ſe reddit expteʒ: Exptēʒ ſe reddit q de bo
nis ſuis nullá ꝑteʒ reſuat. Scd̄a ſtulticia
ꝓdigi ē qͦ ip̄e rē illá quá ſup oīa amat fa
cere diu. ita vult faceſ qͦ eá diu facere nō
poſſit. Hāc ſtulticiá oſtdit nob p̄hus dicēſ.
De re ꝑua familiariť īꝑtiendū ē ſʒ modera
te. Quid. n. ſtultius quá qͦ libenť facias.
curare vt diu facere nō poſſis. Tertia ſtul
ticia ꝓdigi ē qͦ ip̄e ꝯ rōnem de modicis
vult largiri. Nō atēdēs qͦ legiť ī Tho. 4.
Si multū tibi fuerit hr̄dant tribue. ſi exi
guū tibi fuerit libenť impꝛtiri ſtude. Iſtud
oꝛdlatū ē vt q modicū hʒ modicū tribuat.
ſʒ bona volūtas ſuppleat modicitatē mu
neris. Gre. Nō ē vacua man⁹ a munere ſi
archa choꝛdis plena ē bōa volūtate. Sen.
Nō qd deť refert ſʒ q̄ mēte. Regū equauit
opes aīa: q̄ exiguū tribuit ſʒ libenť. Quar
ta ſtulticia ꝓdigi ē qͦ ip̄e nō vr̄ de diuitijſ
q̄rere niſi pctá. peccát. n. ⁊ in acq̄ſitiōe eaꝝ
⁊ in largitiōe. ⁊ alius hʒ inde vtilitatē. Ip
ſe ſilis ē canali ex aq̄ retinēti feces ⁊ limoſi
tatē. Si recte ſapis cōchá te exhibebis et
nō canalē. Quinta ſtulticia ꝓdigi ē qͦ ip̄e
vult quodámō largioꝛ eſſe deo vn̄. B. Nō
deo largioꝛ eē velis cōcha imitteť fontē ſi
ne in riuū donec ſuis ſatieť aqs. Nō pu
deat cōchá nō eē fonte ſuo ꝓfuſioꝛeʒ. ꝓdi
gus plus vr̄ diligere ꝓximū quá ſeip̄m cū
tn̄ in veritate nec ſe nec ꝓximū diligat. Lʒ
ex ſtulticia ſua effundat. Ipſe ē q̄ſi doliuʒ
abſq̄ fundo: ⁊ iō nō ē mirū ſi effundat qc
qd accepit. vt. Breuiť dicá īſipiētioꝛ vr̄ eē
ꝓdigus q̄ꝫ auarus: q̄ntū ad h̄ qͦ auarus
inſipiēs ē q̄ntū ad deū ſolū: ꝓdigus ṽo ⁊
q̄ntū ad deū ⁊ q̄ntū ad mūdū. ꝓdigo deeſt
ſapie fundamētū qͦ ē ſibi ip̄i ſapiēteʒ eſſe.
vn̄. B. Nō ē ſapiēs q ſibi nō eſt ſapiens: ⁊
Prouer. xx. Si ſapiens fueris tibimetip̄i
eris. Iniqoꝛ etiá vr̄ eē ꝓdigus q̄ꝫ auarus
q̄ntū ad h̄ qͦ ꝓdigus iniquus ē in ſeip̄ſuʒ
ſʒ auarus iniquus eſt in ꝓximū: vn̄. Eccle.
xiiij. Qui ſibi nequá ē cui ī bonus ē: Iteꝝ
Qui ſibi inuidet nihil eſt illo nequius.
ℭ De prodigalitate clericoꝛum.

f Equiť de ꝓdigalitate clericoꝝ. Et
s notádū qͦ vi. ſunt q̄ dēbent cohi
bere clericos ne de bonis eccleſia
ſticis ꝓdigi eēnt. ℭ Primū ē h̄ qͦ bona ec
cleſiaſtica bona paupuʒ ſunt. vn̄ paupib⁹
erogáda ſunt ſic̄ manifeſtuʒ pōt eē ex verb
ſctōꝝ q̄ ſequūť. Ie. Quicqd hr̄t clerici ele
moſine paupum ſunt. Qͦ de bonis eccle
ſiaſticis intelligimus. B. facultates eccleſia
rū patrocinia ſunt paupum: ⁊ ſacrilega eis
crudelitate ſubripiť qcqd ſibi miniſtri et
diſpēſatoꝛes nō vtiq̄ dn̄i ⁊ poſſeſſoꝛes vl
tra victū ⁊ veſtitū accipiūt. Idē. Res pau
pum nō paupibus dare crimē ſacrilegij di

gioſcit eē. Je. Paro ſacrilegiū eſt res pau-
puꝫ nō paupib⁹ dare. Quid accepiſſe paupi-
b⁹ erogādū ⁊ eſurientib⁹ plurimis cautum
eē vel timidū vel qđ aptiſſimi ſceleris ē ali-
qd exinde ſubtraheř omniū pdonū crude-
litatē ſupat. Idē. Maximū pĭculū ē de pri-
monio xpī nō paupib⁹ dare. Idē.B. Cla-
mát nudi. clamát famelici ⁊ ꝯqrunť: ⁊ pōīt
ꝑba paupuꝫ conqrētiū de clericis dicens.
Deſe nob̄ ſic fame ⁊ frigore miſabilit̄ labo-
rātib⁹ qd cōferūt tot mutatoria vel extēſa
in pticis vel plicata in mātīcis. Nřm ē qđ
effundiť: nob̄ crudelit̄ ſubtrahiť qđ inanit̄
expēdiť ⁊ nos dei pleſmatio ⁊ nos xpī ſan-
guine redēpti ſum⁹. vos ḡ fratres nři vide-
te q̄le ſit de ſupua portiōe paſcere oculos
nřoſ. vita nřa cecidit vob̄ ī ſupfluaſ copiaſ.
nřis neceſſitatibus detrahiť qcqd accedit
vanitatib⁹ vřis. Idē ē. O vanitatū vani-
tas ſꝫ nō vanior q̄ inſanior. Fulget eccleſia
in pietib⁹ ⁊ in paupib⁹ eget. Suos lapides
induit auro: ⁊ filios ſuos nudos deſit. De
ſumptib⁹ egenoꝝ fuit oculis diuitū. Inue-
niūt curioſi quo delectenť: ⁊ nō inueniūt mi-
ſeri quo ſuſtētenť ⁊ ſi deuotio ī n talib⁹ poſ-
ſit deo accepta eē: curioſitas aūt vel ſuper-
bia ex q̄ multi talia faciūt deo deteſtabilis
ē. Itē B. loq̄ns de illo ꝓbo. Iſa. xxvi. Ti-
meāt inqt clerici timeāt miſtri eccleſie q in
t̄ris ſčs poſſidēt tā iniq̄ gerūt vt ſtipēdijs
q̄ ſufficere dēant minime ꝯtēti ſupflua q-
b⁹ egeni ſuſtētādi eēnt ipſe ſacrilegeq; re-
tineāt: ⁊ in vſus ſupbie atq; luxurie victuꝫ
paupm cōſumere nō vereanť duplici pctō
iniqtate peccātes qꝛ aliena diripiūt ⁊ ſa-
cris ipſius vanitatib⁹ ⁊ turpitudinib⁹ ab-
utunť: valde ꝓo pĭculoſa ē rapina quā ta-
les faciūt trib⁹ de cauſis. ℂ Primo ſi agno-
ſcit vñ accidit qđ multi eā nō ꝯfitenť ⁊ nō
iō ꝓponūt abſtinere a rapina tali. Et aliq
ſimplices ꝯfeſſores nō dicūt eis vt reſtituāt
paupib⁹ ea in qbus defraudauerūt eos ſꝫ
pĭmoniū hāt vnde reſtitueř poſſint. Mi-
ra cecitas. Si qs dānificaſſet diuitē vnū in
.v. ſolidis. Ipſe ꝯfiteretť ⁊ hřet ꝓpoſitū ca-
uēdi de cetero ⁊ reſtitueret ꝓ poſſe ſuo. ali-
ter ſciret ſibi nō valere pniaꝫ. Ille ꝓo qui
paupes dānificauit in. c. li. vel ampli⁹ nihil
tale facit ⁊ tñ credit ſe agere verā pniam.
ℂ Sc̄do pĭculoſa ē pp magnitudinem cul-
pe q̄ ē in rapina tali quā oſtēdit nobis glo.
ſup. Mat. vbi dñs dič petro. vade ad ma-
re ⁊ mitte hamū ⁊ eū piſceꝫ q aſcēderit p̄-
mus tolle ⁊ apto ore eius inuenies ſtatereꝫ.
Glo. Iudas qdeꝫ cōīa ī loculis hēbat res
paupuꝫ etiā in ſuos vſus ꝯuertere nephas
duxit p h̄ ipꝫ dās exēplū nob̄ vitādi hmōi
pericula. ℂ Tertio pĭculoſa eſt qꝛ multū ī-
pedit hoīeꝫ a ſalute: qꝛ ſi ille q hꝫ bona ec-
cleſiaſtica paupib⁹ portionē ſuā redderet
fideliť ꝯtentus victu ⁊ veſtitu ſibi neceſſa-
rijs: vix accidēt qn ipſe ad ſaluteꝫ pueīret.
Qm̄o. n. miſicordia dei illi larga non eēt
gratiā ſuā largiēdo q ſibi largus eēt pau-
pib⁹ ſubueniēdo: vnde. Aug. fluit riuus ⁊
fons ſiccabiť. Miſicordia. n. dei velut fonſ
ē. Miſicordia ꝓo nřa velut riuus. Nō eſt
veriſimile qđ fons non fluit ex quo riuus
fluit. vnde ambꝛ. ſup. i. Ad Thim. iiij. Vbi
ſic legiť pietas ad oīa vtilis ē. Qui pieta-
tē ſeqniť ſi lubricū carnis patiať vapula-
bit qdeꝫ ſꝫ nō pibit. Qđ intelligēdū nō eſt
de illo q ꝯfidens de elemoſinis ſuis. iō dia-
tius ⁊ ſecurius peccat. Talis. n. vtiť elemo-
nis ſuis ad dei ipugnationē iō nō ē digñ⁹
pctōꝝ ſuoꝝ remiſſiōe: ſꝫ potius eterna dā-
natiōe. ſꝫ de illo ītelligendū ē h̄ q videš ī
ꝯtinētiā ſuā elemoſinas fač vt miſicordia
dei grām ſibi ꝯferat p quā ꝯtinere poſſit: ⁊
talis. n. vt frequenti⁹ ad bonū finē veniet
vnde. Je. Nō memini me mala morte vidiſ-
ſe mortuū q liberalť aſi duxerit vitā. De il-
lis ꝓo q de bonis eccleſiaſticis paupes de-
fraudāt nō ē mirū ſi peccāt ⁊ dānanť. Quo
.n. miſicordia dei dabit illis grāꝫ q̄ ꝯtineř
poſſint q bona dei potius volunt pdige ef-
fundere q̄ꝫ deo in pauperibus dare: Et tñ
cū hoīb⁹ nō ſolū largi ſunt ſꝫ ēt pdigi tñ
ſoli deo ſunt auari. ſꝫ etiā de bonis ipſi⁹ q
ſubtrahūt ori dei eaq; ponūt in ore porci ī-
mo in ore diaboli. Cū. n. maluſ ſit ſuus dia-
boli ⁊ os ⁊ cetera mēbra ipſius diaboli ſūt
prana. Quo miſicordiaꝫ ꝯſequunť illi de
qbus tot iniurie paupm a deo ꝓſtulāt vt
ipſi dānenť. Tales hoīes ſunt oues diabo-
li cū diabolus eos tōdeat ſingulis annis.
veſtes q̄s ipſi deponūt dādo mēbris ſuis.
Nec ſolū pĭculoſa ē rapina iſta ſꝫ ēt igno-
minioſa. Ignomia. n. eſt a paupibus rape-
re verbi. g. Si facta eſſet vniuerſalis donatio

paupibus alicuius ciuitatis valde vilis ⁊
mř reputareť ille q paupibus elemoſinā ſ-
ibi datas auferret: ſꝫ etiā poſtea plus expē-
deret faciendo magna ꝯuiuia. Sic valde
viles ſunt q de bonis eccleſiaſticis q̄ bona
paupm ſunt ꝯtia ſupflua faciūt. Tot eniꝫ
paupibus ea auferūt q̄t īde hře potuerūt.
Etiā magna ignominia erit in die iudicij
qñ paupes ꝯqrenť: vno dicēte iſte abſtulit
mihi vnū prādiū. alio dicēte iſte mihi ab-
ſtulit denariū vnū vel aliud. ℂ Scōꝫ ē qđ
bona clericoꝝ freqnter a paupibus ſūt ab-
lat ⁊ ſanguine xpī cōpata: vnde incōgruū
eſt de elemoſinis paupuꝫ ſupflua cōuiuia
diuitibus facere. Accidit. n. interdū qđ in.
.xx. ſoldis quos pdigus cleric⁹ expēdit in
ꝯuiuio vno: multi paupes poſuerūt qđ ꝓ
prio ori ſubtraxerūt: ⁊ talis poſuit ibi num-
mū cui obolus nō remāſit. Similiť incon-
gruū eſt ea q̄ ſanguine xpī empta ſūt ſup-
flue expēdeř. vñ ſup illud. Je. xx. q facit la-
q̄uaria cedrina ⁊ pingit ea ſynopide. i. xpī
ſanguine. dič glo. ℂ Tertiū ē qđ clerici for-
ma dēnt eē gregis ⁊ bonū exēplū alijs da-
re ⁊ valde incōgruū eſt qñ ſuis ſupfluis cō-
uiuijs illos corrūpunt quos ſanare debue-
rūt: ⁊ alios maculāt quos debuerunt mū-
dare ⁊ ſcīficare: vñ legiť de illis ī epula: iu-
de. hij ſūt in epulis ſuis macule ꝯuiuātes.
nō ſolū ſūt macula ſꝫ etiā ſūt macule alios
maculātes ſuo malo exēplo: ⁊ mām miſtrā-
do ſuis ſupfluis ꝯuiuis guloſitati ⁊ ebrie-
tati ⁊ mulč alijs pctis. ℂ Quarto dꝫ cohi-
bere clericos a vitio iſto pdigalitatiſ multi-
tudo ⁊ magnitudo pctōꝝ q̄ ſequunť ī eis
ex vitio iſto. Ex pdigalitate accidit in mul-
tis quod ipſi fiunt raptores: ſymoniaci. op-
preſſores pauperum excoriatores ſubdito-
rum. ℂ Quintuꝫ eſt hoc quod hoc vitium
multum impedit eos ab officio ſuo. Non
enim poſſunt illi officio ſuo intendere debi-
tis aggrauati: ⁊ viſitatio eorum potius eſt
ſubditoꝝ corruptio propter nimias expen-
ſas q̄ꝫ eorum correctio. ℂ Sexto deberet
cohibere diſpenſatores bonorum eccleſia-
ſticorum a prodigalitate conſideratio di-
ſtricti iudicij. i. Si. n. ex illo ꝓbo. Eſuriui ⁊
non de mihi man. illaturus eſt dominus in
iudicio. ite ergo maledicti in ign. et. quid di-
cturus eſt prodigis diſpenſatoribus q nō
ſolum ipſis eſurientibus non dederunt mā-
ducare: ſed etiam ipſis eſurientibus abſtu-
lerūt quod debebant manducare.

ℂ De peccato accidie.

Poſt pctm̄ auaricie dicendū eſt de
pctō accidie: qꝛ pigritia interdū ex
auaricia ſeqtur: vñ. Lu. xij. Dicat
diues ille cuius agri fructus vberes attu-
lit. Aīa mea multa habes bona repoſita in
annos plurimos requieſce ⁊č. Dicemus aūt
h̄ ordie de iudicio iſto. Primo ponem⁹ ea
q̄ pñt valere ad deteſt. huiuſ vitij. Sc̄do
agemus de diuerſis gñibus pctōꝝ q̄ perti-
net ad h̄ vitiū. Tertio tangemus aliqd de
remedijs ꝯ vitiū iſtud. Ad deteſt. vero hu-
ius p̄mo pñt valere diuerſa exēpla. Et poſ-
ſumus poſt ſumere exemplū ab hijs q̄ nō
hñt ſenſuꝫ nec vitā nec rōneꝫ ſič eſt a ſole.
Sc̄do ab eis q vitā hñt ſꝫ nō ſenſuꝫ vt
ab hijs q̄ ex terra naſcunť. vt ab herbis ar-
boribus ⁊ ſimilibus. Tertio ab hijs q̄ hñt
vitā ⁊ ſenſuꝫ ſꝫ nō rōneꝫ vt a brutis aiali-
bus. Quarto ab hijs q̄ hñt rōnem ⁊ grām
vt a ſcīs viris. Et p̄mo ſeqmur de primo.
Poſuit deus p̄ceptū ſoli vt ſingulis dieb⁹
ab oriente veniat in occidenteꝫ: ⁊ ſingulis
noctibus reuertatur ī oriente: ⁊ nunq̄ pre-
terit iſtud p̄ceptū: nō pigritať nec de die ī
dieꝫ nec eſtate nec hyeme implere illud p̄-
ceptum quantūcūq; laboret in vno die ni-
hilominus tamen ſummo mane ſurgit ſe-
quenti die: ⁊ tamen nō expectat talē remu-
nerationem laboris ſui vel talem penā ne-
gligentie ſue: q̄lem homo. Ad hoc videtur
habuiſſe reſpectū. Aug. cū dixit. Indecens
eſt chriſtiano ſi radius ſolis in lecto inue-
niat eum. Poſſet enim dicere ſol ſi partem
loquendi haberet: amplius laboraui heri
q̄ꝫ tu: ⁊ tamen cum ego iam ſurrexerim tu
adhuc dormis. Poſſumus etiam accipere
exemplum ad deteſtationeꝫ accidie ab eis
que ex terra naſcuntur. Videmus eniꝫ her-
bas ⁊ arbores que tam minimum habent
initium creſcendo ad magnam quantita-
tem peruenire: habent tamen tot aduerſan-
tia ſibi vt hyemem ⁊ aliam aeris intempe-
riem ſingulis etiam annis aufertur eis la-
bor ſuus: ⁊ florum ⁊ fructuum ⁊ frondiuꝫ.
⁊ tamen nihilominus oportunitate inuen-
ta operandi operantur. Qui videret na-

dit aīē coꝝ ī hyeme vix crederet qđ tāta
pulchritudine indui poſſent eſtate:niſi idē
alias vidiſſet. Qui videret quam parua ſit
arbor nucis in ſuo initio vix crederet qđ
ad tantā magnitudinē pueniре deberet:ni
ſi alias ſimile vidiſſet. Nō vꝫ igiť pigritari
hō nec diffidere ꝛ ſi defectū bonoꝝ in ſe vi
deat vel ſi aliqua ſibi reſiſtat. Plus enim
pōt hō quā credat. Tali exēplo vtiť domi
nus. Mat.6. dicens. Conſiderate lilia agri
quō creſcūt. Et ſubdiť dico vobis quā nec
ſalomon in oī gloria ſua coopertus eſt ſicut
vnde extis. ¶ Tertio exēplo vtiť ſalomō.
Prouer.6. dicēs. vade ad formicā o piger.
ꝛ ꝯſidera vias ē. ꝛ diſce ſapientiā q̄ cū nō
hēat ducē nec preceptorē nec principē pa
rat eſtate cibum ſibi ꝛ congregat in meſſe
qđ comedat in hyeme. ¶ Et ſunt .v. atten
dēda ī h. ¶ Primo formice paruitas quā
ſalo. ꝓponit q̄ſi magiſtram hoī. Multū enī
pōt ꝯfundi hō qui videt ſe tā parue ſciētie
qđ a tā paruo aīali pōt doceri: vnde mul
tū conari dꝫ ad addiſcendū ſicut accidit ī
ſcolis quādo aliquis magnꝰ a paruo puero
doceť: ex quadā erubeſcētia deberet ardē
tiꝰ addiſcere: ad h pōt referri qđ dicit Se
neca. Pudeat ab exiguis aīalibꝰ nō trahe
re mores. Erubeſcere pōt hō ꝙ tā paruū
aīal meliꝰ morigeratū ſit q̄ ipſe. ¶ Secūdo
attēdēdū ē ꝙ dicit ſalo. ꝯſidera vias eiꝰ ꝛ
nō viā: vias vocās diſcurſus quos faciunt
ꝑ q̄rēdo cibo: pluries .n. vadūt in die ad q̄
rendū frumentū: vnde ſatis poſſent erube
ſcere q ſemel in ſeptimana grauanť venire
ad ſmonē ad q̄rendū aīe ſue cibū. ¶ Ter
tio attendēdū ē ꝙ formica in h ope nō hꝫ
hoīeꝫ ducē cuiꝰ exēplū ſequať: nec ꝑcepto
rē cuiꝰ ꝟbo ad h doceať: nec ꝑncipē a quo
puniať eiꝰ negligētia: hō tamē oīa iſta hꝫ.
¶ Quarto attendēdū hoc ꝙ ipſa puꝝ gra
nū eligit vt de eo paſcať: vnde multū poſ
ſent ꝯfundi in h illi q ſpurcicias ꝛ imundi
cias alienoꝝ peccatoꝝ eligūt vt illis os ſuū
paſcant iuxta illud. Prouer.16. Os ſtulto
rū paſciť imūdicia. ¶ Quinto attēdēdū ē
in hoc exemplo qđ formica adeo ſe onerat
frumēto vt interdū videať eſſe minor ſuo
onere. In quo ſatis poſſunt cōfundi illi q
a ſmone redeunt vacui nec vnū ꝟbum re
portantes ſecū. ¶ Pōt ēt valere ad dete.
auaricie exēplū coꝝ q amāt mūdū. Si.n.

reſpiciamus quot ꝛ quātis laboribꝰ quoti
dianis cruciatibꝰ ipſi mereanť cruciatū eter
nū: ſatis poterimus ꝯfundi qđ adeo pigri
ſumꝰ laborare ꝑ regno eterno: vnde Aug.
O ſi poſſemꝰ excitare hoīes ꝛ cū ipſis pa
riter excitari: vtinā tales eſſemꝰ amatores
vite ꝑmanētis q̄les ſunt hoīes amatores
vite fugiētis: qs nō vt viueret ꝯtinuo ꝑde
re voluit vnde viueret: eligeř vitā mēdicā
tē q̄ celerē mortē: cui dictū eſt nauiga ne
moriaris ꝛ piger fuit ꝛ diſtulit: cui dictū ē:
labora ne moriaris ꝛ piger fuit: leuia iubet
dnš vt in eternū viuamus ꝛ obedire negligi
muꝰ. Ad idē pōt adduci qđ dī in vitas pa
trū de quodā ſcō patre qđ cuꝫ vidiſſet orna
tū cuiuſdā mulieres flens inqt. Oīpotens
deꝰ mihi ignoſce qꝛ vnīꝰ diei meretricis orna
tus ſuꝑauit totiꝰ vite mee induſtrie ornamē
ta: ꝛ abbas pamb. videns mulierē in ale
xandria ad quā de herēo diſcēderat fleuit:
ꝛ interrogantibꝰ cām ſui fletꝰ ait. Due res
me mouēt: vna de illiꝰ ꝑditiōe: alia qꝛ non
habeo tale ſtudiꝫ placendi deo: quale ſtu
dium habet iſta vt placeat hominibus.
¶ Ad dte. ēt accidie poſſēt valē exēpla bo
noꝝ ꝛ ꝟ mulꝗ pauca pōemꝰ. Dauid. Pau
per ego ſū ꝛ in laboribꝰ a iuuētute mea: ꝛ
de ſapiēte muliere legiť ī fine. Pro. Qđ pa
nē ocioſa nō comedit. ꝛ apo. d. de ſe. Plus
oībꝰ laboraui. De xp̄o ēt legiť. Jo.4. Qđ
ipſe fatigatus ex itin ſedit ſup fontē. Et in
mulꝗ aliꝗs locis ī euāgelio legiť de labore
ipiꝰ. vñ .B. Quādiu vixero memor ero la
boꝝ q̄s xp̄s ſuſtinuit in ꝑdicādo: fatigatio
nū in diſcurrēdo tētationū in ieiunādo vi
gilaꝝ morādo: lachrymaꝝ incōpatiēdo. Re
cordabor etiā doloꝝ ꝯuitioꝝ ſputoꝝ cola
phoꝝ ſubſannationū exprobrationū ꝛ cla
uoꝝ hoꝝūqꝫ ſimiliū. Aliogn requireť a me
ſanguis iuſti qui effuſus ē ſup terraꝫ legiť
ēt qđ btūs Arſeniꝰ ꝑmo palatinus poſtea
heremita maximus q̄rentibus a ſe in quo
ꝯſideret. Rn̄dit in eo qđ hoīes fugi aliquā
diu tacui fleui: et potiſſime in hoc gaudeo
qđ manibus laboraui. Et q̄daꝫ vidua mo
riēs recuſabat ſepeliri in camiſia ſibi data
dicēs ſepeliar ſi qdeꝫ in camiſia elaborata
ꝓprijs manibus et nō alienis et de beata
ꝟgine legiť. Lu.1. Qđ abijt in mōtana cū
feſtinatiōe. ¶ Legiť ēt Gen.18. Feſtinauit
Abraham in taber. ad Sarram dixitqꝫ ei:

accelera tria ſata ſimile ꝛ fac ſubcinericios
panes. Ipſe vero ad armētū cucurrit ꝛ tu
lit inde vitulū tenerū ꝛ optimum. deditqꝫ
puero q feſtinauit ꝛc̄. de quo ꝟbo loquēs
origenes ait. Senex currit. ſarra accelerat.
puer feſtinat. nullꝰ piger inueniť in domo
ſapientꝭ. ¶ Ad dete. etiā accidie ꝓſūt valeř
iſta verba ſacre ſcripture q̄ ſuadēt laboreꝫ
ꝛ diſſuadēt ociū ꝛ pigritiaꝫ: vñ eccle. vlť. ꝟ
ba ſapientū q̄ſi ſtimuli ꝛ q̄ſi claui in altū d
fixi. Stimulꝰ valet ꝯ tarditateꝫ iumētorūꝫ
ſic verba ſapientū ꝯtra pigriciā hominū: ꝛ
Notādū ꝙ hō laborat q̄ſi ꝯtrariis vitijs.
Eſt .n. leuiꝰ ad bonū ꝛ ꝑceps ad malū. ſed
ꝟba ſapientū ſunt velut ſtimuli q excitant
hominē ad bonuꝫ. Eſt ſunt velut claui in
altuꝫ defixi. dū retinēt hoīeꝫ ne ſe ꝑcipitet
in malū. De multis vero ꝟbis qbꝰ ſuade
tur nob labor ꝛ diſſuadeť pigritia pauca
ponemꝰ. Dicit Jero. ſup illud. ezech. xvi:
Hec fuit iniqtas ſodome ſororis. t. ſupbia.
ſaturitas panis: ꝛ habūdātia ꝛ ociū ipſiꝰ ꝛ fi
liaꝝ. Semp īgt aliqđ agēdū ē ne ager nr̄i
pectōris manu ceſſante maloꝝ cogitationū
ſentibꝰ occupeť. Eccle. vij. Nō oderis labo
rioſa nec ꝛ ruſticatiōeꝫ a dō opatā. ruſtica
tionē deꝰ creauit qñ dixit. Gñ. 3. In ſudore
vultus tui veſ. p. t. vel cuꝫ poſuit hoīem in
ꝑadiſo voluptatꝭ vt opareť vt legiť. Gñ. ij.
ꝛ Eccl.14. Nō defrauderis a die bono. Ex
ꝑticula dei boni diei ſi te ꝑtereat. ꝛ ibidē.
Añ obitū tuū opare iuſticiā: qꝛ nō ē apud
inferos inuenire cibū. hoc manifeſtū ē ī di
uite epulone: q apud inferos guttā aq̄ inue
nire nō potuit quā digito lazari q leproſus
fuerat petijt: Tūc nō erat ipſe ita indignā
tis nature ſicē in ſeculo iſto fuerat: adhuc ſi
īpetrauit ipſe illā guttā aq̄. ꝛ tn̄ pluſq̄ mil
le āni trāſierūt quod eā petijt. legiť. Eccle.
ix. Quodcūqꝫ pōt facere manꝰ tua īſtanť
opare. qꝛ nec opꝰ nec rō nec ſcia nec ſapia
ē apud inferos quo tu ꝑgas. Apud īferos
nō ē opꝰ ſꝫ merces opiſ. nec rō qꝛ nō ꝓſunt
ibi qꝛ argutia nec ſapia nec ſcia ſūt ibi ad
accuſationē vel defenſionē ſꝫ potiꝰ ad attē
tiōeꝫ. Seruꝰ .n. ſciēs volūtatē dñi. ſ. ꝛ ſi fa.
vapula multū. Itē. Eccle. ix. Mane ſemia
ſemē. t. ꝛ veſpe nō ceſ. ma. t. ꝛ Apoſto. ij. ad
theſ. iij. Siqs nō vult opari nō māducet. ꝛ
4. ad theſ. iiij. In oībꝰ labora opus fac euā
geliſte. ꝟ dedit dñs mēbra diuerſa hoī vt

ex oībus ei ſuiret. vñ qñqꝫ hō ſuire dꝫ de
ore cātādo: qñqꝫ manu ſcribendo: ꝛ ſic de
ceteris mēbris. Itē ad gal. vi. bonū faciē
tes nō deficiamꝰ. tpe. n. ſuo mete nō defi. ꝰ
dū tp̄s hēmus opemur bonū ad oēs. ꝛ Ec
cle. vi. Ne accidieris in vinculis eiꝰ: ꝛ loqť
de ſapia: vīcula ſapie ſunt diuina ꝑcepta
qbus ligatꝰ ē hō q ex morſu pomi ꝓhibiti
q̄ſi venenati incidit in ſpālē inſaniā: cuiꝰ
īſanie h ſunt ſigna qđ in mēte q̄ſi aliena lo
quiť fatue cogitādo: quod gaudet ī de vñ
flendū eēt. vñ in Prouer. Stultitia ē gau
diū ſtulto ꝛ aug. dicit ſup. Joannē. Riſum
taliū riſuꝫ eē freneticoꝝ. Signū ēt huiꝰ īſa
nie ē hoc quod hoīes exqrūt ꝑicula qbus
ſe ꝑimūt. vnde in Prouer. xxvij. Cor iniq
exqrit mala ſicē occultos laq̄os vſure vel ſy
monie qbus ſe ꝑimat. In ꝑs. labores ma
nu. ſ. qꝛ mā. ꝛc̄. Tertio pōt valere ad dete
ſta. accidie ſi oſtēdať q̄ntū h pctū deo diſ
pliceat. diabolo placeat. ꝛ homini noceat.
Quantū deo diſpliceat pōt ꝑmo oſtēdi ex
illo verbo apoc. iij. vtinā frigidus eſſes aut
calidus: ſꝫ qꝛ tepidus es: ꝛ nec frigidꝰ nec
calidus incipiā te euomere ex ore meo. Ca
lidus ē q feruēs eſt ad bonū: frigidus ē q
ſimpliciť deſiſtit a bono. Tepidꝰ ꝟo q me
dio mō ſe hꝫ. Et dicit īterū qđ maior ſpes
ē de frigidis q̄ de tepidis cuiꝰ rei h eſt cā
Quod tepidi q̄ndā fiduciā ꝛ ſecuritatē ac
cipiūt de h quod aliqđ boni agunt ꝛ iō ſe
nō corrigūt. Tepidꝰ ꝟo de ore dei euomiť
q ꝑ ꝑdicatores in qbus deꝰ loquť de ꝯſor
tio ſcōꝝ remoueť ꝑ excōicationē. vel tepi
dus euomiť qñ ꝑ vlteriora ꝑcipitať: vel qñ
īpenitēs moriť de hac tepiditate dicit. Je.
Tepiditas ſola ē q̄ ſolet deo ꝓuocare vo
mitū. Quod accidia multū deo diſpliceat
pōt tm̄ oſtēdi ꝑ h quod legiť Lu. xv. Vbi
ſic legiť. Dico vobis quod ita gaudiū erit
ſup. u. pec. pe. a. q̄ ſuper. xcix. iuſtis q non
indigēt pnīa. Quod expōit. Gre. de iuſtis
illis q deſidioſe ſe hūt ꝛ de pctōre feruēte
ad penitētiā. vñ dñs feruentē pctōrē. xcix.
Juſtis accidioſis ꝑponit: ſicuti dux ī ꝑlio.
Plus .n. militē diligit q poſt fugā reuerſus
hoſtē fortiť ꝑmit. q̄ euꝫ q nunq̄ fugit nec
vnquā fortiť egit. plꝰ amať ager q poſt ſpi
nas ꝛ tribulos fructus vberes reddit q̄ il
le qui ſpinas ꝛ tribulos nūquā tulit. ꝛ ſem
ꝑ fertilis extitit. Ad iſtud oſtēdēdū addu

ei pōt qđ legit. Lu. xiij. De ficulnea fructū
nō faciente. Succide illā̄ inq̄t dñs vt q̄d
terrā. Et qđ dī. Mat. 25. Tollite ab eo ta/
lētū: ꝛ loquit̄ de illo pigro ꝛ ſubdit̄. Et inu-
tilem ſuū illū eiicite i tenebras exteriores. ꝛ
Mat. iij. Oīs arbor q̄ nō fac. fru. bo. e. ꝛ in
b ig. mit. ⁋ Qđ aūt h̄ peccm̄ multum placeat
diabolo p̄mo pōt oſtēdi ex h̄ qđ legit̄. Job.
.xl. Circūdāt eū ſalices torrētis. Per torrē-
tē cuiꝰ aq̄ cito deficiūt intelligit̄ voluptas
p̄ſens q̄ cito finiet̄ in q̄ diuites huiꝰ ſeculi
plātati ſūt velut ſalices q̄ ſunt arbores in-
fructuoſe: ꝛ huiꝰ ſalices circūdāt diabolū
q̄ſi faciēdo ei vmbrā. In hoc ſ̄o qđ hoīes
q̄ nihil faciunt ſalices vocant̄: inſinuat̄ q̄n-
ta ſit fatuitas eoꝝ q̄ ſe meliores aliis iudi-
cāt ꝛ honorabiliores: q̄ꝛ nihil faciunt. Si/
milis .n. fatuitas ē ac ſi aliq̄s diceret. ſalices
amigdalinis arborib̄ꝰ p̄ualere: eo qđ ſteri-
les ſint. Ad oſtēdendū ēt q̄ntū h̄ peccm̄ pla-
ceat diabolo pōt adduci qđ legit̄. iudi. i.
De adonibezet q̄ ā̄putauerat lxx. Regibꝰ
manuū ac pedū ſūmitates. Adonibezet in-
terp̄tat̄ dñs fulgurās q̄ amputāt illis qui
habēt regere alias ſūmitates manuū ac pe-
dū dū p̄curat vt tales ad op̄a vtilia ſint q̄-
ſi i potētes. Qui habet ſūmitates manuū
ac pedū amputatas inutilis eſt q̄ ad viſus
mēbroꝝ iſtoꝝ ꝛ ſi in p̄te membra iſta hāt.
Sic ſ̄ multi ad vtilia op̄a i potētes: ſꝫ ad i-
nutilia vel noxia potentiā hn̄t. Ad idē oſtē-
dendū valet qđ legit̄. Mat. xij. De i mūdo
ſp̄ū q̄ inuenit̄ domū a q̄ exierat vacātē va-
dit ꝛ aſſūit. vij. alios ſp̄ūs neq̄ores ſe ꝛ in-
trātes hītant ibi. ꝛ eiuſdē. viij. Legit̄ de
demonibꝰ q̄ dixerūt dño. Si eiicis nos hic:
mitte nos in gregē porcoꝝ. Porci ſunt q̄
nihil faciūt niſi qđ voluptati corporis deſ-
uiūt q̄ ſunt q̄ſi p̄p̄riū hoſpitiū demonū. In
accidioſis hꝫ diabolꝰ q̄ſi hoſpitiū getis. vn-
de. xl. Job. Dormit in ſecreto calami. Cala-
muſ q̄ vacuus eſt ſignificat hoīē vacātē ꝛ
ocioſū in quo diabolus q̄ſcit ꝛ dormit.
c ⁋ Secūdo de malis q̄ fac̄ accidia.
s Equitur videre qualiter noceat
peccm̄ accidie hoī. Nocet āt ei ma-
la īferendo tam pene q̄ꝫ culpe: ꝛ plurima
bona auferendo. ꝛ p̄mo oſtendemus q̄uō
hoīē replcat malis pene. Mala ſ̄o pene
tria ſūt: paupertas: vilitas: ꝛ afflictio ſiue do-
lor. Qđ peccm̄ paupertas accidie ſeq̄tur mā-
ſeſtū pōt eē ex hiis v̄bis ſcripture q̄ ſequūt̄
Prouer. xx. Propt̄ frigus pigere arare no-
luit mendicabit ergo in eſtate ꝛ nō dabit̄
ei. Itē Prouer. x. Egeſtatē op̄ata ē manꝰ
remiſſa. Manus aūt fortiū diuitias parat.
.xxviij. Eiuſdē. Qui op̄at̄ terrā ſuā ſatura-
bit̄ panibus: q̄ ſ̄o ſectat̄ otiū implebit̄ ege-
ſtate. ꝛ. xxviij. Veſtiet̄ pānis dormitatio. ꝛ
.xxix. Vſq̄ꝫquo piger dormis vſq̄ꝫquo de
ſomn o conſurges. Parum inquā dormies
modicum dormitabis: paululum cōſeres
manꝰ vt q̄ſcas ꝛ veniet tibi q̄ſi curſor ege-
ſtas tua ꝛ mēdicitas q̄ſi vir armatꝰ. Pau-
ptas mō q̄ſi inermis eſt: ꝛ q̄ſi lente incedit
idō multi fugiūt eā vel reſiſtūt ei. Sꝫ in futu-
ro erit q̄ſi armata vt nō poſſit ei reſiſtere
hō: ꝛ veniet q̄ſi curſor vt hō nō poſſit eam
effugere. ꝛ Prou. xxi. Cogitatiōes robuſti
ſunt i abūdātiā. Oīs aūt piger ſemp̄ i ege-
ſtate ē: ꝛ Eccle. x. In pigritiis humiliabit̄
ꝯtignatio ꝛ in i firmitate manuū p̄ſtillabit
domus. Tigna vocant̄ ligna illa q̄ vulga-
rit̄ dicunt̄ caprones: eo q̄ ſe mutuo capiūt
vñ ꝯtignatio eſt tignoꝝ ꝯiūctio q̄ fit in ſup̄-
iori parte tecti: q̄nā piger ex pigritia p̄mit-
tit humiliari: hoc .n. p̄p̄riū ē pigri nō ſub-
uenire periculis t̄p̄e oportuno. Qđ aūt vi-
litas ſeq̄tur peccm̄ accidie manifeſtū pōt eē
ex hiis verbis ſcripture q̄ ſequunt̄. Eccle.
.22. In lapide luteo lapidabit̄ piger: ꝛ oēs
loquunt̄ ſup̄ aſpernatiōē eius. de ſtercore
bouū lapidandꝰ ē piger: ꝛ oīs q̄ tetigerit
eū excutiet manꝰ. Tūc piger lapide luteo
lapidat̄ quādo increpatiōe dura ꝛ ꝯuitiis
plena increpat̄: Oīs q̄ eū tāgit manus ex-
cutit: q̄ꝛ oneroſus eſt hoībꝰ: ꝛ libent̄ hoīes
ſe expediūt ab eo. Itē. Prouer. x. Qui cō-
gregat in meſſe filius ſapiens eſt. Qui aūt
ſtertit eſtate filius ꝯfuſiōis. Meſſis in q̄ col-
ligendꝰ eſt cibus ſp̄ūalis eſt doctrina. vñ i
Prouer. xxviij. Doctrina replebunt̄ cella-
ria vniuerſa. ſubā p̄cioſa atq̄ꝫ pulcherrima
vel meſſis pōt itelligi p̄ſens vita in q̄ meri-
ta colligenda ſunt. Qđ aūt afflictio ſeq̄tur
peccm̄ accidie pōt oſtendi p̄mo ex h̄ qđ ac-
cidioſus eſt q̄ſi totus famelicus. Eo eni qđ
vacat ꝛ vacuus eſt q̄ſi totus. Eſuriūt oēs
ſenſus eius: vt aures eſuriunt oēs rumo-
res: viſus vanitates. tactus ꝛ guſtusꝰ vo-
luptates carnales: vnde. Prouer. xxi. Deſi-
deria occidūt pigrū. noluerūt .n. q̄cq̄uā ma-
nus eius operari. Tota die ꝯcupiſcit ꝛ de-
ſiderat. Accidioſus laborat paraliſi ſp̄ūa/
li. vnde nō eſt mirꝝ ſi affligat̄: ꝛ eſt figuratꝰ
per paraliticū illū de quo dic̄ centurio.
Ma. viij. Puer meus iacet in domo para-
liticus. Qui torq̄tur laborādo bene torq̄/
tur q̄ꝛ vtilit̄ torq̄tur. ſꝫ q̄ torq̄tur q̄ſcendo
male torq̄tur q̄ꝛ inutilit̄. Accidioſus ē in te-
dio vite: vnde hꝫ q̄ndā triſticiā q̄ ad mo-
dū vermis corrodit cor eius. vñ Prouer.
.xxv. Sicut tynea veſtimēto. ꝛ vermis ligno
ſic triſticia nocet cordi. Senec. Traditiōe
bonoꝝ artiū occupādi ſumꝰ quotiens ma-
le hꝫ inertia impatiens ſui.

⁋ Q̄uō accidia replet hoīem malis culpe.

d Equit̄ videre q̄uō accidia replet
s hoīem malis culpe: hoc aūt primo
pōt oſtēdi ex illo verbo. Prou. 24.
Per agꝝ pigri hoīs trāſiui ꝛ per vineā vi-
ri ſtulti. ꝛ ecce totū repleuerāt vrtice: ope-
ruerāt ſuperficiē eiꝰ ſpine ꝛ mā lapidum
deſtructa erat. Qđ cū vidiſſē poſui i corde
mō ꝛ exēplo didici diſciplinā. Sic̄ agri ſpi-
nas p̄ferūt ꝛ tribulos ꝛ cetera inutilia niſi
vtilibꝰ ſeminati fuerint: ſic hō ſpinas ꝛ tri-
bulos vitioꝝ gn̄at niſi vtilibꝰ occupationi-
bꝰ ſe ī pleuerit: vñ. B. Hec ē maledictō ade
ꝛ in terra laboris nr̄i ꝛ in agro cordis vel
corporis nr̄i: vt noxia vel inutilia gratuito
paſſim p̄ueniūt. vtilia vero vel neceſſaria
cū labore. Pōt etiā idē oſtendi multis aliis
exēplis. Corrūpit̄ .n. aq̄ q̄eta. vñ poeta. Et
capiūt vitiū ni moueant̄ aq̄. vinū ēt ex ſe
feces gn̄at: ꝛ niſi a fecibus illis mutet̄ totū
corrūpit̄. Idē accidit in hoīe: vñ. Je. viij.
Di de moab qđ req̄euit in fecibus ſuis: nec
trāſfuſus eſt de vaſe in vas ꝛ in trāſmigra-
tiōe nō abiit idcirco permāſit guſtus eius
in eo ꝛ odor eius nō eſt i mutatus. Sapor
corruptus ꝛ odor prauꝰ nō recedit a vino
ſi ſupra feces remanſit. imo inēdū totalit̄
corrūpit̄. Idem accidit de accidioſo q̄ q̄ſi
totus accidus vel acetoſus efficit̄. Adeo
enim corrumpit̄: vt bona ſibi diſpliceant q̄
debebāt ſibi placere: hō in p̄ſenti eſt ſiliis i-
li q̄ ē i flumine i petuoſo: q̄ in vno loco ſta-
re nō pōt ꝛ niſi ad ſūma conet̄ ad ima labi-
tur. Eo .n. qđ hō ex nihilo eſt ad nihilū ten-
dit ꝛ ad nihilū culpe ꝛ etiā ad mortē: vñ
nō conet̄ p̄gredi ꝛ p̄ficere regredit̄ ꝛ defi-
cit. vñ. B. In via vite nō p̄gredi eſt regredi
cū nihil adhuc in eodē permaneat ſtatu.
Hō ſimilis eſt caſtro pluriū dñoꝝ inter q̄s
ille q̄ remiſſus eſt totū amittit: q̄ꝛ aliuſ pau-
lati aufert ei ſuum ius. Sic ſi ſp̄ūs remiſſus
fuerit caro q̄ aduerſus eū ꝯcupiſcit quoti-
die aliq̄d acq̄rit ſuper ſp̄m̄: vñ. Prou. 22.
Manus fortiū dñabit̄: q̄ āt remiſſa eſt tri-
butis ſeruiet. Pannus candidiſſimus q̄ſi i-
perceptibilit̄ niger efficit̄: vnde freq̄nter ab-
lutiōe indiget. Manus etiā corporis q̄ſi i-
ſenſibilit̄ poſt ablutionē ſordide efficiunt̄:
vñ frequent̄ in die lauari oportet. Sic niſi
hō frequent̄ ſe lauet a ſordibus illis replet̄
Negligentia igit̄ ꝛ accidia hoīem replent
malis culpe hō ad modū vinee putatiōe i-
diget: ꝛ nō ſemel tm̄: ſꝫ freq̄nter ſic̄ oſtendit
dic̄. B. ſuper illud cant. ij. Tp̄s putatiōis
aduenit dicens. Quis ita ad vnguem oīa
a ſe ſup̄flua reſecauit: vt nihil ſe hr̄e putet
putatiōe dignū: Credite mihi ꝛ putata re-
pullulāt: ꝛ effugata redeūt ꝛ reaccendunt̄
extincta ꝛ ſopita denuo excitant̄. Parꝝ eſt
ergo ſemel putaſſe. Sepe putandū eſt qu/
imo ſi fieri poſſit ſemp̄: q̄ꝛ ſemp̄ qđ putari
oporteat ſi nō diſſimulas inuenis: q̄ntum
cūq̄ꝫ in hoc corpore manēs p̄feceris: erras
ſi vitia putas emortua ꝛ nō magis ꝯpreſſa
velis nolis inter fines tuos habitat iebuſe-
us. Subiugari pōt ſꝫ non exterminari: vñ
in tāto diſcrimine ꝯſiliū eſt obſ̄uare dilige-
ter ꝛ mox vt renaſcentium vitioꝝ capita
apparebunt p̄mpta ſeueritate ſuccidere.
⁋ Q̄uō accidia auferat homini bona.
e Equit̄ videre q̄uō accidia auferat
s hoī bona. Ad qđ oſdēdū adduci
pōt qđ legit̄. Mat. xxv. De ſ̄uo pi-
gro. Tollite ab eo talētū ꝛ date ei q. x. hꝫ
talēta. Omni .n. hn̄ti dabit̄ ꝛ hūdabit: ei q̄
nō hꝫ etiā qđ vi hr̄e auferet̄ ab eo. Ei qui
nō hꝫ ſtudiū vel voluntatem operādi. ſepe
aufert̄ facultas. Juſto .n. iudicio fit vt ille
q̄ non vult bene operari cum poſſit. poſtea
nō poſſit cum velit: ꝛ Lu. xix. Dicitur ſimi-
liter de ſ̄uo pigro. Auferte ab eo mnam: ꝛ
ſubditur. Dico vobis quia omni habenti
dabit̄ ꝛ abundabit. Ab eo vero qui non
hꝫ ſ. ſimplē voluntatem operandi ꝛ quod hꝫ
auferet̄ ab eo. ſ. facultas. ⁋ Aufert āt acci-
dia hoī bōa gr̄e ꝛ bona glorie ꝛ bona na-
ture. Bona glorie aufert q̄ꝛ illa p̄mittunt̄
ſolis ſtrenuis ꝛ vigilātibꝰ vñ. Lu. xij. Sit

Sui illi quos cū venerit dñs inue:vigilātes.
Amē dico vob qđ pre.se.ꝛ ſa.n.diſ.ꝛ.trāſi.
mi.ſi.ꝛ Mat.xi. Regnū celorū vim patiť ꝛ
violēti rapiūt illud.eꝯrio. Accidioſi ꝛ pi/
gri amittūt illud. Sequiť ꝟbū qđ dić.glo.
Grādis violētia ē īterra naſci ꝛ celū cape
ꝛ hēc ꝑ ꝟtutē qđ ꝑ nāz nō poſſum⁹. Nō ē
.n. ꝟiſimile qđ accidioſus talē violētiā ce/
lo faciat. Accidioſus adeo lēte incedit qđ
ī celo locū ſuū amittit. Gre. Nēo in hui⁹ vi
te itineř torpeat ne ī pǎa locū ꝑdat. Idez.
Iuſt⁹ vt celeſtia rapiat cauet ne lanis dieſ
cat. ¶ Qđ aūt accidia bona gr̄e auferat
pōt oſidi ex h qđ gr̄a ſpūs ſci ſić ignis ē q
nō pōt ēē ocioſus deſinit eē ſi deſinit ageř.
Sic gr̄a xp̄i q̄ſq; amittiť q̄ hō ex ea ſi ope
raſ. vñ ſup illud. Io. Qui ſi diligit me ſmo'
.m. ſi ſuāt dić. Gre. Nūquā ē amor dī ocio
ſus. Opaſ.n.magna.ſi eſt. Si aūt opari re
nuit amor nō ē. vñ.apoſto. Gr̄a dei in me
vacua nō fuit. Nec ſol' gr̄az aufert hōi acci
dia ſ; ēt fructū q a gr̄a dēret ꝓcedere. Et
ſic aufert totā vtilitatē hui⁹ vite qđ ſi eſt
paruū dāuū. vñ. B. Quā miti⁹ me ꝑuares
o amara mors vite viu quā fructu. graui/
or mors. Deniq; duplex malū paſ ligno in
fructuoſo ſecuris ꝛ ignis. ¶ Aufert ēt acci/
dia bona nature. Nāle.n.ingeniū ꝛ cetera
bona deteriorat. Et ſi nullū aliud dānū fa
ceret accidia hōi niſi de amiſſiōe tp̄is non
parū dānificaret hoīez. S; mlti ſunt q dā/
nū illud nō reputāt:iō agem⁹ h de hꝯs q̄
dērent mouere hoīez ad tp̄is ꝯſeruationē
q ſunt.viij.q̄ poſſunt valere ad hoc. 5
¶ Quod octo ſunt q̄ valent ad tp̄is ꝯſer.
Rimo pōt valere ad h ꝟba ſacre
p ſcripture. ¶ Quibus monemur ad
tp̄is ꝯſeruationē:ſić ē illud. Eccle.
.iiij. Fili ꝯſerua tp̄s ꝛ declina a malo:ꝛ il/
lud. Prouer.v. Fili ne des alienis honorē
t.ꝛ ānos tuos crudeli.fatu⁹ ē q rē ita pre
cioſā ſić ē tp̄s dat hoſti ſuo crudeli expēdē
do illud ī ſuitiū demonū. ¶ Scđo pōt va
lere ad h exēpla creaturaꝝ ꝛ q̄ quodāmō
vř tp̄s ꝯſnare quātū pōt. Accepta.n.opor
tunitate opandi opanť nec pmittunt tp̄s
b vacuū trāſire. vñ.iij. Ec. Ca tp̄s hīt. Ter
tio d; mouere hoīez ad tp̄is ꝯſuationē ip
ſa nā tp̄is. Tp̄s.n.breue ē ꝛ velocit trāſiēs
ꝛ poſtq̄ trāſijt recupari nō pōt. Ad ꝑmnz
ꝑtinet qđ legiť.in. Iob.i. Breues dies hoīſ

ſunt. Debem⁹ intelligere breuitatē iſtā reſ
pectu vite eterne cui debem⁹ ꝓuidere tpe
nr̄o. De breuitate ēt tāgitur in ps̄. Ubi dī.
Mille āni an.o.t.t.c.b q̄.p̄. De hac ēt bre/
uitate dić. Senc. Si multū etatis parte diſ
pēdēdū erat vt ſufficēt neceſſarijs.nūc q̄ de
mētia ē.ſupuacua diſcere in tp̄is egeſtate.
De velocitate ꝟo legiť in. Iob. Dies mei
veloci⁹ trāſierūt ꝛ. Sen. Infinita ē veloci/
tas tp̄is.pūctū ē qđ viuim⁹ ꝛ pūcto min⁹.
Itē Iob.ix. Dies mei velociores curſore
fuerūt. Et ꝓ irreuocatōe tp̄is dić. Ber. Nō
paꝝ eſtimes tp̄s qđ in factꝭ vel in dictis ex
pēdiť ocioſis. Uolat.n. irreuocabile ꝟbū.
volat tp̄s irrecupabile. Nec aduertit inſi/
piēs qđ amittat. ¶ Quarto pōt valere ad
h ꝑcioſitas tp̄is. De q̄. B. Nihil pcioſi⁹ tpe
ſ; heu hodie nihil vili⁹ reputaſ. Oſidit āt
pcioſitas tp̄is triplicit. Primo ꝑ h qđ poſſeſ
ſio tp̄is valde rara ē.quātū ad h ꝙ vnicū
tp̄s ſemp ē:ſić de fenice dī ꝙ ē fenix vnica
ſemp auis. vñ cū oē raꝝ ꝑcioſuz ſit. valde
ꝑcioſuz d; eē tēp⁹. Scđo oſidiť ex h qđ ali
qs ē loc⁹ in quo pl⁹ amareť vna hora tp̄is
ad agēdā penitētiam q̄ tanta maſſa auri
quāta ē totus mūd⁹. locus ille infern⁹ ē.
Tertio oſidiť ex h qđ ī vna hora tp̄is pōt
hō ꝓmereri dimiſſionē pene eterne ꝛ pcō
rū ſuoꝝ remiſſiōez:ꝛ dei gr̄az ꝛ eternā glo/
riā. Quinto pōt valeř ad h qđ ꝯſiderem⁹
nos debitores eē toti⁹ tp̄is nr̄i. nec dēm⁹
ēt illud vni ſoli creditori ſ; plurib⁹.fatu⁹.n.
ē q mulꝭ dbiꝭ obligat⁹ ē ſi ꝓdige expēdit
Debita nr̄a oſidit nob.btūs. B. dicēs. O ſi
cognouiſſes q̄ multa ꝛ q̄ multis debeas
videres qm̄ nihil ē qđ facis. Primo xp̄o d
bes oēz vitā tuā q̄ ipſe ꝓ tua poſuit ſuā.
Scđo exigūt ꝑterita pctā mea futurā vitā
meā vt faciā fruct⁹ dignos pnīe ꝛ recogitē
oēs ānos m.in amaritudie aīe mee. Quid
ſi tertiū dbitorē oſidā q eam vñ dicet ſibi
puto qđ dſideres gloriā quā ocul⁹ ñ vidit.
Nōne ad h emēdū totū te ꝛ q̄cūq; poteris
dař oportebit ꝛ cū oīa cōpleueris ñ ſūt cō
digne paſſiōeſ hui⁹ tp̄is ad futurā gloriā q
te.in uo. Quarto dbitori debeſ totū qđ es
a quo totū hēs q te fec ꝛ bñfec ꝛ cūcta mi
ſtrat tibi. Cui hoꝝ ꝓponis reddē qđ dbes.
Sexto dēret mouere hoīez ad ꝯſeruatōez
tp̄is h qđ oportebit diſtrictā rōnem de eo
reddere coraz deo. Cē.n.tp̄s impenſuz ex

requiretur qualiter ſit expenſuz.ſicut dicit.
Beatus Ber.ꝛ ſicut capillus non ꝑibit.de.
capite nec momētū peribit de tempore:vñ
in ps.cum accepero tempus ego.iuſti.vi.ꝛ
trenī.i.vocauit aduerſum me tp̄s:vt conte
reret.dex.M. Beneficium temporis.multuz
erit aduerſus hoīes:etiā aduerſus eos qui
boni videnť eē. ¶ Septimo d; hoīem mo
uere ad idē:qđ hoc tempus quodā ſpūali
modo eſt noſtra poſſeſſio. vñ. Sen. Reliq̄ a
nobis aliena ſunt:tempus tm̄ noſtrū ē:ta/
li modo tpe.noſtrum ē:ꝙ nos ipſos amitti
mus.qui medietatem ſui temporis amiſit.
quodāmodo dimidiū ſe amiſit. ¶ Octauo
debz nos mouere.ad temporis cōſeruatio
nē hoc ꝙ tēporis amiſſio.quedā mors eſt.
Eſt enī amiſſio vite. vñ. Seneca. quotidie
morimur quotidie diminuiť aliq̄ ps vite.ꝛ
tūc quoq; cū creſcis:quēadmodū:nō extre
mum ſtillicidiū exauret:ſ; quicqđ añ deflu
xit ſic vltra hora eē deſinim⁹ nō ſolū mortē
facit ſed ſola cōfirmat. Illi vero q prodige
tempus expēdūt frequēť accidit:vt citi⁹
tpe amittāt. vñ. viri ſpq̄.nō di.dies ſuos.
¶ Alia.vi.que valēt ad deteſta.accidie. 4
Reter ꝑdicta.ſūt.vi.alia q̄ poſſunt
p valere ad deteſta.accidie. Primū:
ē hoc:q̄ ipſa inquinat pulchriorez
partē eccleſie.ſ.viros cōtēplatiuos: ꝛ ē mi
rū ꝙ illi ſunt magis accidioſi: qui min⁹ eē
debuerūt. Uiri enīz ꝯtemplatiui:quoꝝ eēt
nō ſolū currere:ſ; etiā volare. Aues enim
ſpūales ſunt admodū teſtitudinis lentiſſi
me incedūt. Iſa.q ſunt iſti q vt nubes vo/
lāt:ſed velut mortui immobiles ſtāt.ij.pōt.
ad d.ac.ꝙ ille q hoc vicio laborat a dia
bolo capiť ignominioſius ceteris peccato/
rib⁹ capiť.ſola enī ignauia caput ē:ꝛ q̄ſq;
ſolis timor. Unde.xviij. Prouer. Pigrū.
deiecit timor ꝛ aīe effrenatorū eſurient.iij.
Pōt valere ad dete.accidie.h ꝙ accidio/
ſus valde ignominioſe detineť:captus. nō
eſt enīz ligat⁹ vinculis ferreis.imo nec ſtu
peis:ſed potius nullis.ſola enīz deſidia de
tineť:nec h; aliquā carcerez.qua claudať:
vel cuſtodes.qbus cuſtodiaſ niſi ꝓcul ſō/
niat. vñ.xv. Prouer.pigrū.q̄ſi ſepes ſpina/
rū.videť hoī pigro ꝙ vie clauſe ſibi ſint ſpi
nis:ꝛ ꝙ nullo mō poſſit fugere de manib⁹
diaboli.vī ſibi ꝙ ſi cōuertaſ ad dñm.ſtat ī

debeat mori.vnde. Gñ.iiij. Dicit caym.oīs
q inuenerit me occidet me dicit piger.leo ē
in via.factū in medio.pla.occi.ſuz.iiij. Pōt
facere ad deteſta.accidie' h qđ illud vitiū
tunc ſolū:vel maxime homines īfeſtat:qñ
ſunt in ſeruitio dei.vnde partē dei nitiť ei
auferre nec parū deteriorat eā:qñ eius effi
cit:vt pſalterꝭ.vnde in faſtidio:ꝛ accidia
dictum minus ſit gratū deo.q̄.ps̄.vn⁹ cuz
deuotiōe:ꝛ hilaritate dictus.vnde. Ie. Ma
lo vnū pſalmū cū hilaritate mentis decāta/
re:q̄ totum pſalteriuz cū corporis faſtidio
ꝛ accidia.v. Pōt valere ad deteſta.accidie
hoc ꝙ accidia eſt valde grauis infirmitas:
tria faciunt ad grauitatē iſtā. Primū hoc
ꝙ illi q laborāt hac infirmitate neſciūt ſe ī
firmos eſſe vnde ſe ſapiēs.reputant: ꝛ ali/
quos iudicāt. Ideo dī Prouer.xxvi. Sapi
entior ſibi videtur piger:vij.iuris ſo.ſe.peri
culoſa vero ſolet eē infirmitas:q̄ nō agno/
cetur:q̄ eius remediū nō q̄riť. Secūdū fa
cit ad grauitatem huiuſmodi infirmitatis
eius ꝓlixitas. Eſt enim accidia vult febris
laſſa:vñ de illa poteſt intelligi:qđ dicit ec/
cleſiaſticus langor ꝓlixior grauat medicū.
Tertiū facit ad grauitatē huiuſmodi infir
mitatis h qđ reddit hominē inpotentē ad
operandū vnde ſignaſ ꝑ. paraliſi⁹. Mar.
.viij.ꝛ Mat.ix.ꝑ ariditatē manus. Math.
xij. Ubi legiť.ꝛ ecce hō habēs ma.a.ꝛc. Ac
cidioſus h; manū dextraz aridam.ſed non
fruſtram:quia impotens eſt ad bene operā
dum.vñ zacha.xi. Dicitur de malo paſtore
brachium eius ariditate ſiccabitur:ꝛ ocul⁹
eius dexter.tenebres omnes obſcurabunť
tunc oculus eius dexter obſcuratur:quan/
do paſtor ad ſpiritualia cecus efficitur. Ac
cidia eſt velut febris illa que dicitur ethi/
ca:que prouenit ex conſumptione natura/
li.habundantis:ſic accidia ex defectu hu/
moris gratie. Sexto poteſt valere ad dete/
ſta.huius peccati.ſ.accidie hoc ꝙ accidio/
ſus eſt iniquus in deum:quia defraudat eū
lucro talenti:ꝙ ei cōmiſit iniquus eſt in pro
ximum ꝛ quia eum ſcandalizat:ꝛ quia de/
fraudat eum in hoc ꝙ ipſe vult commede/
re:ꝛ bibere:ſicut ipſe:ꝛ tunc tamen nō vult
laborare:vt ipſe. In ſeipſum etiam iniqu⁹
eſt:quia hoſtes ſuos:nutrit a quibus peri
mitur vita eius.

¶ De vicijs pertinentibus ad accidiā. 5

a Icto de hijs: que faciunt ad dete-
b accidie cōſequenter. dicēdū ē de
diuerſis ſpēbus vitiorū: q̄ ad acci-
diam pertinent. videtur aūt iſta .xvi. Uitia
ad accidiā pertinere tepiditas: mollicies.
ſomnolentia ocioſitas negligētia. ignauia
indeuotio triſtitia: tediū: vite deſperatio. I
perfectio: ſine in perſeuerantia. remiſſio diſ
ſolutio. Tepiditas eſt paruus amor bo-
b ni: ⁊ vr̄ tepiditas prima radix eē accidie:
⁊ ex hac videntur naſci cetera vitia enume-
rata. facit aūt tepiditas multa mala in ho
mine. ¶ Primo deum prouocat vt ē ꝑus
oſtenſum: tunc tepidꝰ a deo euomit̄: cum
in deteriora labi permittatur vel impeni-
tens moritur. ¶ Secundo fiduciā temptā-
di ⁊ accedēdi diabolo preſtat. de multis
enim vicijs tēptat diabolus hominē tepi-
dū de qbus non audet temptare hominē
feruētem: vnde dicit auctoritas. Ille ferue-
ti menti nō inſidet. ¶ Tertio reddet homi
nem quaſi impotentē: ⁊ contractum: vt pa
tet in illis qui cū valde fortes ſint ante nō
poſſunt ſeptimā partē facere penitentie: q̄
facit vetula vna ꝙ accidit propter tepidi-
tatem q: paruū habēt deſiderium agendi
penitentiā vn̄. Ber. forſitā nō poſſumꝰ q:
non multū volumus. Tepiditas etiam fa
cit vt hō petat: ⁊ non accipit. accidit enim
ꝙ aliqs .xx. Annis non accidit ꝙ petit mor
tē: q: tepiditate petit: ꝙ alius ꝙ feruenter
peteret vna die impetraret tepiditas etiā
facit vt hō ſemꝑ pugnet nec nunq̄ vincat
nec illā ſublimē ꝓmiſſionē vincentiū nun-
q̄ accipiat: q̄ dicit̄ in apoc. ij. Uincenti da-
bo mā. abſcon. tepidū enim a deo remiſſe
agit ꝙ nunq̄ peruenit ad retributionē q̄
etiā eſt cuſtodia mādatoꝝ que tanta ē qꝺ
nō pōt dici ſicut dicit. ps. in cuſtodiēdis il-
lis re. mul. Tepidus ſimilis eſt auaro. hoī.
de quo dī vulgariter. ꝙ tantū expendit q̄n
tum largus: ⁊ tñ nō hꝫ gratiam nec merce
dē: quia pro modico perdit multū: tepidū
ſemꝑ ſeminat in vita preſenti: ⁊ nunq̄ me-
tit: quia ad pacē animi nō peruenit. Ber.
ſi incipis: incipe perfecte.
¶ Sequitur de mollitie. 6

a Equitur de mollitie: que eſt in pa-
tiētia rei dure de q̄ legit̄. Prouer.
.xviij. Qui mollis ē ⁊ diſſolutꝰ in ope
re. ſ. frater eſt. ſua opera diſſipantis mollis
eſt ille qui cedit duris. i. tribulationibꝰ ſuc
cumbit vnde quando in opere ꝙ inchoat:
qꝺ dure occurrit: ⁊ ipſe ab opere deſiſtit: ⁊
talis eſt frater ſua opera diſſipantis. Mol-
litiez iſta ē velut q̄dā culcitra. in qua dia-
bolus in homine quieſcit. homo etiā mol-
lis eni velut homo niueus qui ad ignē tri
bulatiōis q̄ſi liqueſcit ad nihilum redigit
ad q̄ miſeriā deuenturi ſint q molles ſūt:
inſinuatur. Deuē. xxviij. Ubi dicit̄ delicatꝰ
vite ⁊ luxurioſus valde inuidebit fratri ſuo
⁊ vxori ſue. ⁊c̄. ⁊ paulo poſt tenera mulier
⁊ delicata que ſuper terrā ingredi non va
lebat nec pedis veſtigiū figure ꝓpter mol-
litiē: ⁊ teneritudinem nimiam videbit vi-
ro ſuo q cubat. in ſinu eiꝰ. frater filij: ⁊ filie
carnibus: ſummū remediū ꝯtra mollitiem
iſtam eſt ignis ſpūs ſancti qui lutea conſo
lidat: valet etiam ꝯtra iſtā mollitiem aſſue
tudo durorū vnde. Ber. Ruſticus duros
habet neruos: fortes lacertos exercitatio
fecit eum torpere ideo neſcit. diſſolutus po
teſt vocari q mollis eſt ⁊ qui nullo amore
ligatus eſt ad opus bonū vel quaſi parali
ticus eſt paraliſis enim diſſolutionē ſonat.
¶ De ſomnolentia. 7

a Equit̄ de pctō ſomnolentie qꝺ ad
accidiā pertinet q: ſicut legitur in
Prouer. xix. pigredo immittit ſapo
rē ꝙ pōt intelligi de ſapore ꝯtemplatiōis:
⁊ de ſopore corporis ſoporē contempla. pi
gredo immittit in illis q nole cōtēpla. pal
liant pigritiā ſuam nolētes aliqd operari
ꝯtra quos poſſunt valere h̄ duo exēpla q̄
ſubiungimus. ¶ Legit̄ in vitis patrū: ꝙ q
dam peregrinus venit ad abbatē ſiluanū
in mōte ſinai. ⁊ cū videret fratres laboran
tes dicit q̄re operamini cibū q perit. Ma-
ria enim optimā partē elegit. ⁊c̄. ꝙ cū ſenex
audieret fecit ei dari codicem vt legeret in
cludens eū in cellā: cū ergo tranſiſſet hora
nona. circūſpiciebat ſi veniret aliqs ad vo
candū eū ad cibū. ⁊ venit ad ſenē: ⁊ inter-
rogauit vtrū fratres comediſſent. cui. Reſ-
dit ſenex tu hō ſpūalis es: ⁊ nō neceſſe hēs
hunc eſcam. nos autem tanq̄ carnales co-
medimus: ⁊ ideo operamur. ⁊ cū audiſſet
cepit penitere cui abbas. ergo neceſſaria ē
marthe marie. ¶ Item abbas. Io. dicebat
fratri ſuo maiori. vellem eſſe ſemper ſecurꝰ
ſicut angeli ſecuri ſunt non operantes: ſed
ſemper deum ſine intermiſſione collauden
tes: ⁊ proiecto pallio intrauit heremum et
poſt ſeptimanā reuerſus pulſauit ad ho-
ſtium fratris ſui quem queſiuit: quis es tu.
⁊ ille ego ſum ioannes: ⁊ frater dixit. Io. an
gelus factus eſt: ⁊ vltra inter homines nō
eſt ille aūt pulſabat dicens: quia ego ſum:
non aperuit ei: ſed dimiſit eum affligi. tan-
dem aperuit ei dicens: ſi homo es: iterum
habes neceſſe operari vt viuas: ſi autē an
gelus: quid queris intrare cellam: ⁊ ille ſta
tim penitētiam egit.
¶ De ſomno corporis. 5

b E ſomno corporis ſatis planum ē
ꝙ pigredo immittit eū: multi ex pi
gredine conant̄ ad dormiendū cū
tñ dormire non poſſint. ¶ De ſomno vero
corporis ad preſens tria oſtēdimus. ¶ Pri
mo oſtendemus: ea que ſunt repꝛehenſibilia
ꝯtra ſomnū. ¶ Scḋo ea q̄ habēt hoīes co
hibere a nimietate ſomni. ¶ Tertio q̄ ſunt
neceſſaria ad hoc vt aliquis dormiat pro-
uidet.
¶ Quinq̄ reprehenſibilia circa ſomnum
corporis.

b Uinq̄ vero reprehēſibilia: ſunt cō
a tra ſomnū. ¶ Prīo nimietas ſom-
nū ad qꝺ pertinet illud. Prouer.
.xiij. Uſquoq̄ piger. dormis. ¶ Scḋo rep̄
henſibilis eſt ꝯtra ſomnū brutalitatis: qn̄
videlicet aliqs dormit ſicut porcus: vnde.
Ber. carnalis ſomnus. ⁊ brutalis eſt ſicut
potius abhominandū ſeruo dei: ¶ Quar
to rep̄hēſibilis ē: pigritia in ſurgēdo a ſom
no. vi. Prouer. Sicut hoſtiū vertit̄ in car
dine ſuo, ita piger. In lecto ſuo. ¶ Quinto
rep̄henſibilis eſt ꝯtra ſomnū in oportuni-
tas ſomni qn̄ aliqs dormit qn̄ nō eſſet dor
miendū vt in tēpore orōnis: vnde petrus.
eſtote prudētes: ⁊ vi. in orō. vel cū aliquis
dormit in ſermone vel lectione iuxta illud.
Eccle. xxij. Cū dormietate loqtur qui nar-
rat ſtulto ſapiētiā ſi ſtultus nō fuiſſet non
habuiſſet voluntatē dormiendi. per duos
dies tamē tēpore lectiōis: ⁊ ſermonis dor-
mitat tp̄s in quo dormiendū nō eſt. Tem-
pus matutinus eſt. illud enim tempus nō ē
ſomno occupādꝰ: q: valde vtile ē: ⁊ ſtudio
⁊ orationi ⁊ diuine laudi. ⁊ dei conſolatio.
frequentius illo tēpore recipitur. ¶ Ad pri c
mum pertinet ꝙ dicit̄ in. ps. Mane aſta-
bo tibi. ⁊ ad ſcḋm pertinet qꝺ legitur. Iob.
.viij. Si diluculo cōſurrexeris ad deū: ⁊ om̄
potentem fueris deprecatus: ſtatim vigila-
bit ad te. ⁊ pac. reddet habitaculum tuū: ⁊
.xvi. Sap. oꝫ preuenire ſolē ad bn̄dictionē
tuā ⁊ ad te. ſo. te. adorare. ꝑmo paupi: qui
eis occurrunt conſueuerunt dare diuites:
ſic deus libentius exaudit eos: qui valde
mane orant eū. Qꝺ hora illa ſit idolatria
ad laudādū deū. ꝑtinet illud. Iob. xxxviij.
Cum me laudarent ſi. aſ. ma. ⁊ vi. oēs: filij
dei. Aſtra matutina: ſunt viri cōtemplatiui
qui horis matutinis laudāt deum. Ad hoc
autem ꝙ conſolatio dei matutinalis ho-
ris precipue recipiatur ꝑtinere. illud. Iſa.
.xxvi. Mane vigilabo ad te: ⁊ in. Exo. xvi.
Filij iſrael colligebant manna. hora ma-
tutina ad ſignificandum ꝙ tunc dilucu-
lo. ſpiritus ſanctus colligendꝰ ē. Sicut cor
porum amatores ſtabiliunt corpus in ma
ne aliquid guſtando: ſic dulcedine ſpiri-
tus ſancti in mane ſtabiliendū eſt ſpecie.
vnde ad he. xiij. Optimū eſt gratia ſtabi
lire. cor. non. ¶ Tria ſunt que debent ho- d
mines cohibere a nimietate ſomni. Uerbū
Auguſti. indecens eſt chriſtiano. ſi radius
ſolis in lecto ſuo eum inueniat. Secundo
ad hoc ꝙ ſomnus ſine neceſſitate eſt tem-
poris amiſſio. Ber. in veritate ſomnus eſt
quaſi quedam ſpecies: vel imago mortis.
Quarto debent cohibere ho. a nimietate.
ſomni propter multiplex malum ꝙ legitur
in ſcripturis ex ſomno occidiſſe: ⁊ de hoc
ſufficiat ponere. v. exempla. Primum exem e
plum eſt iudicū. iiij. De ſiſara. qui cum bi-
biſſet lac obdormiuit ⁊ interfectus eſt. a ia-
hel. clauo in cerebro eius defixo. ſecundo ē
de ſanſone. iudic. decimoſexto. Que dalida
fecit obdormire ſuꝑ genua ſua: ⁊ raſus. vij.
Crinibus captus eſt: ⁊ obcecatus. ¶ Ter-
tium exemplum eſt: in iudith. de oloferne.

qui dormiens a muliere hebrea interfect⁹
eſt. ¶ Quartum exemplum eſt. Mat.xxvi.
Ubi leguntur apoſtoli ſomnolenti chriſtuʒ
amiſiſſe. ¶ Quintū exemplū eſt actuū.xx.
de quodam adoleſcente nomine eutico: q
cum diſputāte paulo graui mergeret ſom-
no.cecidit de ſuo cenaculo deorſum. ⁊ ſub
latus eſt mortuus.

¶ Tria vero neceſſaria homini dormienti
debite dormienti.

t Ria vero neceſſaria ſunt homini:
ad hoc ꝙ debito modo dormiat.
¶ Primo neceſſariū eſt ei vt vigi-
lando laboret. vnde eccleſiaſtes.v. Dulcis
eſt ſomnus operanti ſiue parū ſiue multuʒ
comedat homo ocioſus affligitur. non ſo-
lum vigilādo:ſed etiam dormiendo. ¶ Se
cundo neceſſarium ē:vt ſobrie cibo potuqꝫ
vtatur. ¶ Tertio vt ſenſus ſuos ſobrios.
cuſtodiat vnde.Ber. Sobrium cibum.ſo-
brium ſomnū:ſobrius ſequitur ſomnus.

a ¶ De ocioſitate. 8

s Equitur de peccato ocioſitatis ꝫ
quod peccatum. ¶ Primo oſtēde-
mus:ꝙ ſit ſtultus qui ociuʒ diligit.
¶ Secundo tangemus:ꝙ licet ocioſi:ſem-
per ſint reprehenſibiles precipue.tamen tē
pore gratie reprehenſibiles ſunt. ¶ Tertio
tangemus ea que attendēda ſunt alicui.i.
occupatiōe quā vult eligere ꝗ vero ſtult⁹
ſit ille qui ocium diligit oſtenditur nobis.
Prouer.xii. Ubi legitur. Qui operabit ter
ram ſuam ſaciabitur pa. qui autē ſectatur
ocium.ſtultiſſimus eſt ne ſolum ſtultus ta
lis eſt:vel ſtultior:ſed ſtultiſſimus.

b ¶ Tres gradus ſtultitie.

p Rimus gradus ſtulticie eſt vitam
ſuaʒ negligere ei neceſſaria nō que
rendo. ¶ Secūdus gradus eſt in-
defenſam vitam ſuam hoſtibus exponere.
¶ Tertius gradus eſt hoſtes:qui eam in-
terimant paſcere.vite eniʒ future que eter-
na eſt non prouidet hoſtibus ſuis ſe etiam
exponit.ſ.vitijs:⁊ demonibus vt iam oſtē-
ditur.hoſtes enim ſuos. nutrit. quia vitia
ocio nutriuntur:⁊ impinguantur:ſicut et
anceres:⁊ etiaʒ ſolent equi ocio impingua
ri.⁊ poſſumus.xii.ſtultitias aſſignare:in ho
mine ocioſo.

Stultitias.xii.hominis ocioſi.

p Rima ſtultitia eſt:quia ipſe facit ſo- c
cium diabolo.contra illud. apoſto-
li. Nolite lo.da.di. vnde. Uidet ſo-
cietatem diaboli amare. apud homines oc
cupatuʒ:non habet diabolus vbi poſſit eē:
quia res perfecte occupata non eſt capax
alterius rei.ideo dicit. Je. Semper aliqd
boni operis facito:vt te diabolus inueniat
occupatuʒ:ex hoc vero ꝙ aliquis in ſe dia-
bolo locum facit omni loco indignus eſt: ꝓ
ter ꝗ in infernum proprius locus ocioſi ē
infernus ſicut ⁊ diaboli:ꝙ ſic poteſt oſtēdi
conſtat ꝙ ocioſus in celo non recipitur:ce
lum enim erit merces:tantuʒ eorum q ope
rarij fuerunt. vnde.xx. Math. voca opera-
rios. ⁊ re.illis mer. In paradiſo terreſtri ē
non recipietur. vnde in. Gñ.ij. Tulit domi
nus deus hominem:⁊ po.eum.in para.vo
luptatis.⁊c̄.etiā in purgatione non recipi-
tur. vnde. Ps. In labore hominuʒ nō ſunt.
⁊c̄. ho.non fla.occioſi non laborant cū ho-
minibus non fla. in purgatorio:ſed cum de
monibus in inferno. Ocioſus etiam indi-
gnus eſt eſſe in mundo.iſto:vnde. Luc.xiij.
Dicitur de ficulnea ſterili:vt. Quid enim
terram occu.relinquitur:ergo ꝙ in ſolo in-
ferno ſint ocioſi. ¶ Secunda ſtultitia eſt:ꝙ
ocioſus in tali ſtatu ſe ponit:ꝙ etiam bru
tis animalibus inferior eſt:quo ad hoc ꝙ
brutis animalibus licitū ſit comedere. ho
mini vero ocioſo prohibus. apoſtolus ad
teſa.iij. Dicens ſi quis nō vult operari nō
manducet.homo ocioſus eſt velut homo mor
tuus. Seneca ocium ſine litteris mors eſt
⁊ viui hominis ſepultura:⁊ eccleſiaſtes.ix.
Melior eſt canis viuus leone mortuo. leo
mortuus eſt aliquis ocioſus magnus cui
non valet canis viuus.i.aliquis vilis for-
tune operans. Immo etiam homo ocioſus
eſt plusꝗ mortuus. vnde in epiſtola.iude.
dicitur de quibuſdam ꝙ ſunt arbores au
tumnales infruc.bis mortue.arbor in au
tumno plantata:quando facit fructum fa
cit ſero illuʒ. Sic aliqui dum ſani ſunt ocio
ſi volunt eſſe:ſed in autumno mortis: tunc
primo volunt fructum penitentie facere.
Ideo frequenter accidit: ꝙ ſine fructu de
cedunt ⁊ tales homines infructuoſi: quaſi
bis mortui ſunt: quia non ſolum mortis
temporalis.ſed etiam eterne ſunt debito-

res ſunt i quo deterioris cōditiōis ſunt ꝗ
bruta animalia.illa autem ſolam tēporalem
morē debēt ſꝫ.ſtulticia ocioſi ē.ꝙ ex negli-
gētia excolendi ſe fructū ſui ipſius āmittit
Si quis vineam haberet:in qua mille aſi-
nas vini poſſet colligere. Ualde reputare-
tur ſtultus:⁊ infelix ab hominibus:ſi ex ne
gligentia excolendi eam: fructum illum
amitteret.fructus autem quē aliquis in ſe
colligeret:ſi ſe diligenter excoleret:preuale-
ret vino vnius regni:ꝗ fatuus ergo eſt qui
ex negligentia iſta fructum amittit: quan-
tum in ſe colligere poſſet. Multum deberet
talis confundi. Dicit Sene. Turpiſſima ia
ctura eſt que per negligentiam fit turpiſ-
ſimam ideo vocat eā quia eſt erubeſcen-
tie plena. Nemo eſt ita pauper qui de
fructu oris ſui ditari non poſſet.ſi bñ excole
ret illud vñ.xii. Prouer. De fructu oris ſui
vnuſquiſqꝫ replebitur bonis.

¶ De octo fructibus oris.

¶ Ex ore ſuo poſſet hō colligē.viij.genera
fructuū valde precioſoꝝ ſi ſolū p ānū:vel
per menſem: ſed etiam ſingulis diebus.ſi
quis bene excoleret os ſuuʒ. Prim⁹ fruct⁹
eſt dei laudatio. Scđs ē gratiaꝝ actio.pre
noſtras hoꝝ fructuum ex h manifeſta ē.ꝙ
celeſtes arboꝛs tales fru.ferūt:ibi.n. ſonat
gratiarum actio. ⁊ vox laudis iuxta verbū
ꝓphe. ¶ Terti⁹ ē orō cui⁹ ꝓcioſitas maī
feſta eſt:ex h ꝙ ab angelis in celis. deferē.
vnde.xij. Tobie. Dicit ei angelus qñ ora-
bas cum lachrimis:⁊ ſepeli. mortuos: ego
obtuli orationem t. domino. Non eſt vile
xenium uel donum quod a tantis nūtiis
deo pñtaē. Ex virtute ēt orōnis manifeſta
ē ꝓcioſitas huius fructus. de qua virtute
dicit Grego. Magna eſt virtus orotionis
q effuſa in terris:in celo opatur. ¶ Quār⁹
fructus eſt confeſſio:cuius fructus precioſi
tas patet per hoc quod deus vult fructuʒ
iſtum ſemper ante ſe hēre. Unde ps. Con
feſſio ⁊ pulcritudo in conſpe.eius. Conſue-
uerūt diuites qñ diuerſi fructus portāē aſi
nos illum retīere ante ſe quem pre ceteris
amant. Ideo dominus ita amat confeſſio
nem: ꝙ confeſſio efficit:⁊ cuſtodit pulcri-
tudinem:precioſitas huius fructus ex hoc
patet:quod deo nullus adeo diſplicet qui
non placeat ei:ſi fructum humilitatis ꝯfeſ

ſiōis ei offerat:vel etiam offerre preponat.
vnde ps.dixi confitebor ⁊c. ⁊ latro dum in
cruce humilem deo cōfeſſionē obtulit a pa
tibulo īferni ſe abſoluit:⁊ eternū regnū me
ruit. ¶ Quīt⁹ fru. eſt modeſtia que in hoc
attenditur.vt homo modum ponat in ver
bis ſuis.quo ad quantitatem:⁊ ut loquaē:
qualis debet loqui nō clamoſe. ſeilꝫ uera
⁊ que ad dei ſunt gloriaʒ ⁊ proximi utilita
tem ⁊ ut loquaē qualiter dꝫ loq nō clamo
ſe. Precioſitas h⁹ fruc.pꝫ ex h qđ lr̄ i ꝓū. g
Qui moderaē ſermōes ſuos:prudētiſſim⁹
ē. ¶ Sex.fru. eſt abſtinentia. cuius ꝓcioſi
tas pꝫ:per hoc ꝙ tāte virtutis eſt. abſtinē
tia.ꝙ vitam hominis prolongat. Eccleſia-
ſtices. Qui abſtinēs ē adiiciet vitā.⁊c. Taī h
uirtutis dicūē fuiſſe fructus arboris ſolis
⁊ lune đ qb⁹ legitur in hyſtoria Alexādri.
Sacerdotes.n.ſol ⁊ lūe fructib⁹ illis veſcē
tes referūtur uixiſſe.iiii.ānis abſqꝫ leſione
Septim⁹ fruct⁹ ē fraterna eruditō. Fructū
iſtum ſpecialiter ferre voluit ipſum lignum
vite.ſ.ipſe dei filius. Mate.i. Eamus in ciui
tates:⁊ vicos proxios:vt ibi predicēꝫ:ad h
eniꝫ veni. Octauus fructus eſt fidelis recla
matio.quando homo.videt iniurias infer
riʒ deo vel proximo. Precioſitas vero hui⁹
fructus manifeſta eſt ex eius caritate. Pau
ci enim inueniuntur qui iſtum fructum ha
beant. Unde Prouer.xx. Multi miſericor
des vocantur. Uirum autem fidelē quis in
ueniet. Uidemus quottidie fratres nros
a quibuſdam dillacerari ſcilicet a detracto
ribus:⁊ nō eſt qui reclamet. Immo quod
plus eſt.videmus ipſum deum a luſoribus
crucifigi:⁊ nō eſt qui inde loquatur. Illi q
ſolo verbo poſſent has contumelias dei im
pedire non curant de hoc loqui. ¶ Quar-
ta ſtulticia ocioſi ē ꝙ ipſe ſe exponit abſqꝫ
defenſione hoſtibus ſuis. Ocioſus eſt ſicut
ſignum ad ſagittam. Poteſt enim a demo
nibus vndiqꝫ:vndiqꝫ ſagittarij:vñ pōt di-
ci illud. Treno.iii. Tetendit arcum ſuuʒ ⁊
poſuit me quaſi ſignum ad ſagittam. Occu
patio velut quidam clipeus eſt cōtra ſagit
tas diaboli. Uñ Ouidi⁹. Ocia ſi tollas pe
rieē cupidinis arcus. Eſt etiam ocioſus ue
lut caſtrum abſqꝫ muro. Unde Ezechie.3°.
Aſcendam ad terram ſine muro. Uerbum
eſt diaboli veniaʒ ad quieſcentes habitan

teſq; ſecure. Homo vero occupatus eſt velut caſtrum bene clauſum. Unde Auguſti. Non facile capitur a tẽpore qui bono vacat exercitio. Homo ocioſus non tantum expoſitus eſt vni hoſti: ſed pluribus. Unde hẽ in vitis patrum: quod dixerunt ſeniores. Operantem monachum demonẽ vno pulſari. ocioſum vero in nerũis ſpẽbus deuaſtari. ℂ Quinta ſtulticia eſt quod cum ipſe valde pauper ſit ⁊ nihil lucretur tamen large expendit res valde precioſas. ſ. tempus ſuum: ⁊ bõa naturalia. Unde in h negocio nihil deterius ocio: quod non ſolũ noua ſi nihil acquirit: ſed etiam peccata cõſumit. ℂ Sexta ſtulticia ocioſi eſt q̃ ipſe facit ſe quaſi receptaculum omnium ſordium. vnde Bernardus. Olũ temptationum ⁊ cogitationum malorum ⁊ inutilium ſentina eſt ocium. In ſentina ſordes recipiuntur in nauibus marinis. ſic cor ocioſi quaſi omnes ſordes recipit vicioꝝ. licet autem origo poſſit eſſe omnium peccatorum: tamen occaſio eſt ſpecialiter iſtorum peccatorum: ſcilicet luxurie: verboſitatis: nugarum: ⁊ curioſitatis: ⁊ ſuperbie. De peccato luxurie habes exemplum in Dauid: qui dum occupatus fuiſſet bellis continens fuit. Poſt vero: tempore ocij adulterium commiſit. vt legitur ij. Reg. vndecimo. Salomon etiam dũ occupatus fuit circa templum: ⁊ alia edificia ſi ita infatuatus fuit amore mulierum vt poſtea quãdo factus eſt ocioſus: poeta etiã dicit. Queritis egiſtus. quare ſit factus adulter. In prompta cauſa deſidioſus erat: ⁊ Ezechi. decimoſexto. Hec fuit iniquitas ſodome ſororis tue. ſuperbia: ſaturitas: panis ⁊ habundantia: ⁊ ocium. De verboſitate: ⁊ curioſitate legitur primo. ad Thim. quinto. Adoleſcentes viduas deuita: ⁊ ſubditur. Diſcunt enim circuire domos. non ſolum autem ocioſe: ſed etiam verboſe: ⁊ curioſe loquentes que non oportet. De nugis vero dicit beatus Bernardus. Ocioſitas eſt mater nugarum nouerca virtutum. De ſuperbia dicitur in Pſalmo. In laboribus hominũ non ſunt ⁊ cum ho. non fla. Ideo tenuit eos ſuperbia. ℂ Septĩa ſtulticia ocioſi eſt: quod ipſe ſecum vult habere qui eum de malicia inſtruat. vnde non eſt mirum ſi ſapiens ſit vt faciat mala. ℂ Ocioſitas quaſi quedam magiſtra malicie eſt. Eccle. trigeſimotertio. Seruo maliuolo tortura ⁊ compedes mitte cum in operationem ne vacet. Multam enim maliciam docuit ocioſitas. ℂ Octaua ſtulticia ocioſi eſt q̃ cũ ipſe ſit ſubmerſus in profundo ſtulticie ſiue malicie. non vult tamen porrigere manum ad laborem. licet aliter euadere non poſſit. vnde Sene. A ſtulticia nemo emergit niſi manum porrigat ad laborem. homo ocioſus qui non vult occupare ſe vt a peccato poſſit exire tali ſtulticia laborat quaſi laboraret ille qui cecidiſſet in aquaſ profundam ⁊ pigritaretur manum porrigere ad arborem ſibi proximam cum aliter ſi poſſet a naufragio liberari. Occupatio bona lignum vite eſt his qui apprehenderit eam: ⁊ fruſtra laborat ocioſus ad exeundũ de peccatis niſi ſe occupet. ℂ Nona ſtulticia ocioſi eſt quod ipſe quieſcit quando laborandum eſſet: ſcilicet in preſenti: ⁊ ideo laborabit: quando eſſet quieſcendum. ſcilꝫ in futuro: in quo ſimilis eſt illi de quo dicit Iſai. quartodecimo. Sedebo ĩ monte teſtamenti ĩ lateribus aquilonis. Cui dicit beatus Bernardus. O impudens ⁊ imprudẽs milia milium miniſtrabant ⁊c. ⁊ tu ſedere preſumis. Mundus iſte locus laboris eſt. vnde Iob quinto. Homo naſcitur ad laborem ⁊ auis ad volandum. Unde dicendũ eſt Adam q̃ñ erat eiiciendus de paradiſo ⁊ ponendus in terra iſta. in ſudore vultus tui veſceris pane tuo. ℂ Decima ſtulticia ocioſi eſt quod ipſe vult deum quodammodo preire dum ſolũ vult quieſcere ⁊ non laborare cum dominus ſex diebus operat⁹ ſit: ⁊ ſeptima requieuerit. Unde Gene. ij. Compleuitq; deus die ſeptimo opus ſuum quod fecerat ⁊ requieuit ab omni opere quod patrarat. ℂ Undecima ſtulticia ocioſi eſt quod ipſe refugit quod eſt iocunditas: ⁊ ſanctitas tam anime quã corporis: ſcilicet moderatum laborem. ℂ Duodecima ſtulticia eſt quod ipſe illud diligit. vnde dei maledictionem incurrit: ⁊ vnde in vniuerſitatem viciorum incidit. Ad primum pertinet quod legitur Mate. vigeſimo primo. De ficulnea quam deus maledixit. ideo quod eſſet ſine fructu. Ad ſecundũ pertinet illud verbum. Bernar. Summa mentis malicia eſt ocium iners.

ℂ Quam reprehenſibiles ſint ocioſi tempore gratie.

Sequitur videre quaſ poti⁹ reprehẽſibiles ſint qui tempore gratie ſunt ocioſi quam qui fuerunt ante. quod patet ex h q̃ legitur. ℂ Mate. xx. Quid hic ſtatis tota die ocioſi: Illos reprehẽdit pater familias: quos ocioſos inuenit vndecima hora. per quos ſignantur illi qui ſunt in tẽpore gratie. Et poſſunt hic quattuor cauſe aſſignari. ℂ Prima cauſa eſt hoc quod dominus dedit nobis formam iam laborandi ⁊ exemplum. vnde ad Ph'. ij. Exinaniuit ſemetipſum formam ſerui ac. Magna ſuperbia eſſet ſi vellet quieſcere ſeruus ex quo laborat dominus. vnde Mat. decimo. Nõ eſt diſcipulus ſuper magiſtrum. neq; ſeru⁹ ſuper dominum ſuum. ℂ Secũda cã ẽ q̃ nos qui tempore gratie ſumus ſerui empcii ſumus: ⁊ ideo magis ad laborem tenemur. vnde Apo. Empti eſtis precio magno precio. ℂ Tertia cauſa eſt quia melior merces nobis promittitur. Iudeis enim ꝑmittebatur terra nobis celum. vnde Mat. tertio. Penitentiam agite appro. enim re. celo. ℂ Quarta cauſa eſt: quia etſi ſpiritualibus qui erant in veteri lege promitterẽt regnum celorum ſub figura terre promiſſionis: tamen illa multum illis differebatur. Non enim acceperunt mercedem ſuam vſque poſt paſſionem chriſti. nimis erat lõge via in paradiſum quando oportebat ire ꝑ infernum: ſed modo in momento vno lucratur aliquis paradiſum: vt cum poſt uerum baptiſmum decedit vel cum poſt tantã cõtritionem que ſufficiat ad lotionem culpe ⁊ pene. vnde Bernardus in perſona Eccleſie. Labor meus vix eſt vnius hore: etſi ãpli⁹ pre amore non ſentio. vnde Luc. decimoquarto. Miſit dominus ſeruum ſuum hora cene dicere inuitatis vt venirent. quia iam parata ſunt omnia. Hora cene tempus eſt gratie. in quo omnia ſunt parata: quia nihil amplius neceſſe eſt ad hoc quod aliquis ad eternam cenam introducatur niſi quod manus ſuas lauanerit ideſt purgatus perfecte fuerit.

ℂ Quod tria ſunt attendenda circa occupationem.

Sequitur videre quid attendendum ſit in occupatione quam quis eligit. Tria autem atendẽdenda ſunt circa eam. ſcilicet q̃ occupet. vnde Ieronimus. Semper aliq̃d boni facito vt te dyabolus inueniat occupatum: ⁊ vt te tedium remoueat iuxta illud verbum Senece. Occupatione bonarum artium ſumus occupandi quotienſ male habet inertia impatiens ſui: ⁊ vt vtilitatem habeat. Pro uitando enim ocio ocioſa ſectari ridiculum eſt. vt dicit Bernardus. idem. Non tantummodo agendũ eſt ut cũ aliq̃ delectatione vel ſine grandi nauſea dies tranſigatur: ſed vt etiam de peracta dieta ad profectum mentis ſemꝑ aliquid in conſcientia reſideat aliquid tota die theſaurũ cordis congregatur. Magis enim attendendum eſt in occupatione quod occupet animum q̃ quod occupet corpus. Item ſecundum Bernardum Meliora ſunt exercitia ſpiritualia quam corporalia. Et inter corporalia melius eſt quod ſimili⁹ ſpiritualibus vt ſcribere. Et no. quod quidam nolunt operari quia hoc ſibi dedecus reputant. Credunt enim honorabiliores burgẽſes eẽ illos q nihil agũt niſi quod commedunt ⁊ bibunt: ⁊ aliis vilicis intendunt. Sed eadem ratione poſſent porcos preferre equis: ⁊ ceteris animalibus que nihil agunt niſi quod commedunt: ⁊ bibunt. Et in veritate tales homines per porcos ſignãtur. Matei. iiij. Ubi dicunt demones domino. Si eicis nos hinc mitte nos in gregem porcoꝝ.

¶ Decimoſeptimo De vitio dilatōis. ix.
a S Equitur de vicio dilationis: quo vi-
ſ tio multum laborat gēus humanū
vnde Sene. Nemo enim quicq̄ hꝫ
in pꝛeſenti. In futurum enim multa diſtuli-
mus: ⁊ nocet hoc vitiū multum homini. vñ
nocet: ⁊ nocuit ſemper differre paratis.
¶ Item qui non eſt hodie cras minus ap-
tus erit. ¶ Due autem ſunt ſpecies dilatō-
nis que multum nocent: ſcilicet dilatio con-
uerſionis: ⁊ dilatio confeſſionis. De quibuſ
modo pꝛoſequemur. De pꝛima legitur. Ec-
cle. v. Non tardes conuerti ad dominum: ⁊
ne differas de die in diem. Subito enī ve-
niet: ⁊ ira illius ⁊ in tpꝛe vindicte diſpdet
te: ⁊ eiuſdem. xvii. Ne demoꝛeris in erroꝛe
impioꝛum. ⁊ xxi. Fili peccaſti. Non adiiciaſ
iteruꝫ ſed pꝛiſtinis depꝛecare vt tibi dimit-
tantur. Ad eandem dilationeꝫ poteſt refer-
ri illud. Iſa. xxvii. Erit eis verbum domini
manda: remanda ⁊c. Et h̄ procurat diabo-
lus vt dum differunt venire ad dominum.
vadant ad infernum ⁊ cadant retroꝛſuꝫ. i.
impꝛouiſe moꝛiantur ⁊ conuertantur. i. tre
culpabiliter damnentur. Ad illam dilatio-
nem pertinet illud verbum Augu. loquenſ
ad dominum. Non erat quod tibi reſpōde-
ret dicenti mihi: ſurge qui doꝛmis niſi ver-
ba ſomnolenta. modo. Ecce modo ſci. ſed
illud modo non habebat modum: ⁊ illud:
Paululum ibat in longum. Unde Augu.
de eadem dilatione. Differebam de die in
diem viuere in te: ⁊ non differebam in me-
metipſo moꝛi. ⁊ illud Senece. Quidam tūc
viuere incipiunt cuꝫ deſinendum ē. Quidā
ante deſierunt quā īciperēt: ⁊ illud ſopho.
ij. Uox cantantis in feneſtra. ⁊ coꝛp⁹ in ſup-
liminari. Dom nus ſtat ad hoſtium domus
peccatoꝛis: ⁊ pulſat. Unde Apoc. iii. Ecce
ego ſto ad hoſtium ⁊ pulſo. Si quis au-
dierit vocem meam ⁊ aperierit mihi ia-
nuam introibo ad illuꝫ. Duo vero ſunt que
impediūt ne dom nus intret ad peccatoꝛē
b Pꝛimum eſt qđ peccatoꝛ hꝫ oculuꝫ ad leta
⁊ pꝛoſpera cum potius deberet oculum ha-
bere ad triſtia. ſ. pericula que ſibi īminent
Unde Eccle. vij. Coꝛ ſapientū vbi triſticia
eſt ⁊ coꝛ ſtultoꝛum vbi leticia eſt. Et iſta co-
gitatio dicitur in pꝛedicto verbo ſophonie.
Uox cantantis in feneſtra ⁊ īpedit ne dñs
ad peccatoꝛem intret. exemplum hēm⁹ de
hoc in ciuitate iſrael que oculum habebat.
leta. vnde gaudebat cum fieret dominus p
ea. vnde Luc. xix. Uidens ieſus ciuitatem
fleuit ſuper eam: dicens: quia ſi cognouiſ-
ſes ⁊ tu: quidem in hac die tua que ad pa-
ceꝫ tibi. ¶ Sine qđ īpedit ne dñs intret ad c
peccatoꝛem eſt pꝛocraſtinatio. ⁊ iſta pꝛocra-
ſtinatio eſt velut coꝛnus inſuper luminari:
dicens domino pulſanti ad hoſtium: cras:
cras. Pꝛouenit iſta pꝛocraſtinatio ex hoc
quod peccator repꝛomittit ſibi longaꝫ vitā.
vnde Eccl. xxx. Repꝛomiſſio nequiſſima mī-
tos pdit. Repꝛomiſſio qua peccatoꝛ ſibi p-
mittit longam vitam. Non ſolum nequā ē
ſed etiam nequioꝛ: ⁊ nequiſſima. Nequam
eſt: ideo quia ſibi vſurpat peccatoꝛ. hoc qđ
pꝛopꝛium dei eſt de futuro tēpoꝛe diſponē-
ne. vnde act. i. Non eſt veſtꝝ noſſe tpꝛa uł
moꝛque pa. ⁊c. Et Ber. dicit. Quid de futu-
ro miſer tam temerarie pꝛeſumis. tanq̄ pꝛi
tempoꝛa ⁊ momenta in via non magis in
ſua poſuerit poteſtate. Nequioꝛ non eſt re-
pꝛomiſſio iſta. quia cum tēpus infiniti va-
loris ſibi a deo datū fatue expenderit. Ad
hnc tamen pꝛeſumit quod deus multum tē-
poꝛis ſibi ſit daturus. Tali fatuitate labo-
rans qua laboꝛaret ille qui theſauruꝫ ma-
gnum ſibi a patre deditum ad negociāduꝫ
fatue expendiſſet ⁊ adhuc longe expendē-
vellet dicens. Bene poſſum expendere q2
pater meus ſatis mihi adhuc dabit. Cui
reſponderi poſſet. Uerum eſt quia ita bñ
cuſtodiſti que tibi iam dedit. Talis debe-
rent aduertere. id quod dominus tempoꝛe
Noe reſcidit de tempoꝛē penitentie homini
pꝛomiſſo. ſm ſtrabū. xx. annos eo quod vi-
debat q̄ homines penitere nolebāt. Si ve-
ro dominus tempus pꝛomiſſum nolentib⁹
penitere abſtulit. Quid faciet de his qbus
nullum tempus pꝛomiſit. Nequiſſima vero
ē pꝛomiſſio iſta quia talis non tantuꝫ tēp⁹
ſibi datum perdit. immo etiam in contume-
lia ipſius largitoꝛis expendit. ⁊ futurum tē-
pus in contumeliam eiuſdem expēdere dī-
ponit. Qua fronte ergo pͥſumit quod deus
q iſta nouit debeat ſibi longū vitā dare. ad
hanc dilatiōeꝫ pōt ēt referri qđ legit̄ in p-
uer. iii. Ne dicas amico tuo uade ⁊ cras re-
uertere cum ſtatim poſſis dare:

¶ Octo pꝛomouentia ad accelerationem
cōuerſionis.
d O Cto vero ſunt que debent hoīes
e mouere ad accelerandaꝫ ꝯuerſionē
Pꝛimū ē moꝛtis īcertitudo. vñ Lu.
xij. Et vos eſtote parati. q2 qua ho. nō pu.
fi. ho. ve. Et Mat. xxiiij. Ueniet ⁊ dñſ ſerui
illius in die qua nō ſperat: ⁊ in hoꝛa quam
ignorat: ⁊ iterū Luc. xij. Dicitur illi qui di-
cebat aīe ſue. Aīa mea multa bona habet
repoſita ma. p. requieſce ⁊ comede. Stulte hac
nocte aīa t. re. a te. que aūt paſti cuius erūt
⁊ Eccle. ix. Neſcit hō finē ſuū: ſed ſicͭ piſcis
hamo: ⁊ ſicut aues cōpꝛehendūtur laqueo
ſic capiūtur hoīes in tpꝛe malo. ⁊ Sene.
Neſcis quo loco moꝛs te expectat: ideo tu
eam in oī loco expecta. cum neſciat h̄ quo
loco hō debeat eam magis expectare. vñ
in oī loco expectanda eſt vel in nullo: ſed ſi
nullo. ergo in oī loco expectanda eſt: vnde
Sene. Iuuenes moꝛteꝫ hn̄t a tergo ſenes
ante oculos. licet illud nō videatur quod ē
a tergo nihilominus tamen nocere pōt. Et
ēt amplius quā qđ ante oculos ē. ſic moꝛs
iuuenibus timenda eſt vt ſenibus licꝫ ipſi
nō aduertant: ⁊ hoc eſt vnde quod multū
deberet homines mouere ad accelerātōeꝫ
conuerſionis quod tot hoīes defuncti ſunt
qui bene ꝓponebant: quādoqꝫ ſe facturos
pniam ⁊ pꝛeoccupati non fecerūt nec de ce-
tero vnq̄ facient. Nimis temerarius ⁊ fa-
tuus eſt homo. q tanto diſcrimini ſe ſubicit
dum differt cōuerſionem ſuā. ¶ Secundo
debent homines mouere ad accelerationē
conuerſionis maxīum bonū quod ꝓuenit
inde: de quo bono legitur. Tren. iij. Bonū
ē viro cum poꝛtauerit iugum ab adole-
ſcentia ſua.
¶ Quod octo bona accidunt pꝛopter acce-
lerationem conuerſionis.
e O Cto vero ſunt bōa que ſequūtur ex
hac acceleratione. ¶ Pꝛimū bōitas
⁊ pꝛofunditas altius ⁊ pꝛfundius ī-
figitur eo quod īuenit ſubiectum magis te-
nerum. vñ verſus. Quo ſemel ē ībuta re-
cens ſeruabit odoꝛeꝫ teſta diu. ¶ Secūdū
eſt quod hoī iocūdum ē bene viuere. vñ ſa-
piens. Optima foꝛma viuendi ē eligenda
quā iocūda reddet aſſuetudo. Ante aſſue-
tudinem moleſtius eſt equis ambulare a-
deo quod opoꝛteat vincula in pedibus eo-
rum ponē. Poſtq̄ vero conſueti fuerint fa-
cile eſt eis. Similiter pueris ī pꝛincipio mo-
leſtuꝫ eſt addiſcere adeo vt verberib⁹ opoꝛ-
teat eos ad hoc compelli. poſtq̄ vero aſſue-
uerunt amoꝛi litterarum. patriam ſuaꝫ re-
linquūt ⁊ multas paupertates: ⁊ moleſtiaſ
ſuſtinent vt addiſcere poſſint: ſic bene viue-
re quod pꝛio hominem moleſtat p aſſuetu-
dinem ſit hoī iocundum. ¶ Tertiū bonum
eſt quod hō ſecure viuit: vnde Sene. Pul-
crum eſt ante moꝛtem cōſumare uitam de-
īde expectare ſecure reliquā tēpoꝛis partē
dī. De hac ſecuritate legitur. Pꝛouer. xv.
Secura mens quaſi iuge ꝯuiuiū. ¶ Quar-
tum bonum eſt quod hō deo diutius ſuit
⁊ diutius bene viuit. vnde Aug. Quid dif-
fers in craſtinum longa vita erit ipſa longa
bona ſit. vtiqꝫ ſi longa erit. in veritate q̄to
habiturus ſit longioꝛem vitam. tanto ampli⁹
deſiderare debet vt bona ſit. ſicut aliquis
quanto amplius hꝫ de vino: tantum āpliuſ
deſiderare dꝫ vt bonū hēat: ⁊ amplius diſ-
pliceꝫ ſibi vt coꝛrumpatur. ¶ Quintū bonū
ē quod gratius eſt ſeruitiū eoꝝ deo q cito
ad eum cōuertuntur. Illi. n. puro ⁊ optimo
vite ſue quaſi de floꝛe: ⁊ vigoꝛe deo offerūt
Qui aūt tarde volunt conuerti quaſi feces
deo reſeruant. Qui tiere poſſunt ne de feci-
bus calicis ire domini bibant. Iuxta illud
ps. Fex eius nō eſt exinanita. bibent o. p⁹
ter. Iſti de vita ſua pꝛimo offerunt: qđ pul-
crius: ⁊ melius eſt in ea dyabolo vel mūdo
tanq̄ domino. Reliquias vero deo volunt
offerre illud. ſ. de quo mundus nō curat. cū
tamen ea optima ⁊ electa deberent eē. vñ
in Eccl. Fili ſi hēs benſac tecum ⁊ dignaſ
deo oblationes offer. ⁊ in libꝛo Numeroꝝ: ſi
Omnia que offertis d̄ decimis ⁊ ī dōaria
dñi ſepabitis. Optima ⁊ electa erunt de il-
lo qui q̄ deterius eſt dño offert: dicit dñs
in Malachia maledcūs qui habet ī grege
m. ⁊ vetera facit: ⁊ īmolat debile dño. pꝛe-
cipue placet domino ſeruitium iuuenum.
vnde dominus in Mate. Sinite paruulos
venire ad me: ⁊ nolite pꝛohibere. ⁊ xxi. Nū-
quā legiſtis: quia ex oꝛe infantiuꝫ ⁊ lacten-
tium perfeciſti lau. ¶ Sextum bonum ē qđ g
hō moꝛitur certus certitudine ſpei de ſalu-
te ſua. ecōtrario incertus moꝛitur qui ī fiū

penitet. vnde Augu. Si quis poſitus i vlti ma neceſſitate voluerit pniaʒ accipere ⁊ ac ceperit: ⁊ cū hac vadit. fateoꝛ vobis non ei negamus quod petit: ſed nō pꝛeſumimus: pniam dare poſſumus. ſecuritatē vero nō nūquid dico dānabitur: ſed nec dico libera bitur. vis ergo a dubio liberari: age pniaʒ dum ſanus es: ſi ſic agis dico tibi qꝺ ſecu rus es: q꜄ penitētiam egiſti eo tpe quo pec care potuiſti. Si vis agere pniaʒ qū peccaꝛ nō potes. pctā dimiſerunt te nō tu illa. Itē Augu. Due ſunt res: aut ignoſcitur: aut ſi gnoſcitur. quid hoꝛꝫ tibi futuꝝ ſit neſcio tene certum ⁊ dimitte incertū. ℭ Septiuꝫ bonum eſt quod ignis purgatoꝛiꝫ euitatur licet ille qui tarde conuertitur ſaluetur: ſic tn̄ ſaluus erit quaſi per ignem. i. ad Coꝛ. iij. ℭ Octauum bonum eſt ꝙ maius pꝛemiuꝫ recipit. habet. n. deus vnde melius remune ret eos qui ſibi diutius ſeruierūt: ⁊ lʒ ſalue tur qui tarde conuertitur ſi vere tn̄ ſicut il le qui cito conuertitur: tamen in domo pa tris celeſtis manſiones multe ſunt.

ℭ De periculis dilatiōis.

h T Ertium quod deberet homines mo t uere ad accelerationem cōuerſionis eſt magnum periculum male cōſue tudinis qꝺ periculū manifeſtari pōt ex di uerſis teſtimoniis ſcripturarū que ſubiūge mus. Legitur Job. xx. Oſſa eius implebū tur vitiis adoleſcentie eius: ⁊ cum eo i pul uere doꝛmiēt. Vitia adoleſcentie. Si homo i his perſeueret ſunt ſimilia gutte que oſſa ſubintrat que vix curatur. vnde talia vicia non relinquēt hoīem dū viuit. vnde Pro uer. xxii. Adoleſcens iuxta viam ſuam cum ſenuerit non recedet ab ea. vnde narrat hi ſtoꝛia grecoꝝ. Quod Alexan. magnus care re non potuit moꝛib⁹ ⁊ inceſſu leonidis pe dagogi ſui ⁊ viciis quibus paruus fuerat infect⁹: ⁊ in Jere. xiii. Si mutare poteſt ethi ops pellem ſuam: aut pardus varietates ſuas: ⁊ vos poteritis bene facere dū didi ceritis malum. A medicis etiaꝫ dicitur qꝺ ꝯſuetudo eſt altera natura. De natura aūt ē dictū: ſi nām. expellas furca tn̄ vſqꝫ recur ret: ⁊ ſm Augu. Dum cōſuetudini non reſi ſtitur. fit neceſſitas. Quantum ſit periculuꝫ male conſuetudinis oſtendit nobis gloſa ſuper Mat. xxvi. Ubi Petrus in pria ne

gatione dicit. Neſcio quid dicis. In ſa cū iuramento negat. In tertia deteſtatur ⁊ iu rat quod nō nouerit hominem. perſeuerās in peccato dicit Glo. ibi Auguſti. Dat icre mentum ſcelerum ⁊ qui minima ſpernit ca dit in maioꝛa. Ad oſtendendū ēt pericula male conſuetudinis valere pōt qꝺ legitur de Lazaro. c. xi. Lazarus enim figurā tenꝫ eoꝛum qui ſunt in peccato conſuetudinis. de quibus dicit Martha. Domine iā fetet Lapis etiam erat ei ſuperpoſitus. ligatus etiā erat: manus ⁊ pedes inſtitis ⁊ facies eius erat velata ſudario. Et iſta quattuoꝛ ſpecialiter reperiuntur in homine qui eſt in peccato conſuetudinis. Natura enim ip̄ꝰ coꝛrupta eſt adeo vt ei ſapiant que debue runt ei deſipere: ⁊ ei deſipiant que debue runt ei ſapere. vnde fetidi ſunt coꝛam deo ⁊ angelis eius. ſicut coꝛpa coꝛrupta hoīb⁹ fetent. vnde in pſ. Coꝛrupti ſunt ⁊ ab ho. f. ſunt in iniquitatib⁹. f. nimis tarde adhibe tur ſal ⁊ mirra pnie hominibus qui ſunt i peccatis conſueti. ſicut carnes tarde ſale ꝯ diuntur que iam ſcaturiunt vermibus. hō etiam qui eſt in peccato conſuetudinis hꝫ velut magnū lapidē ſupꝛa ſeipſum malam conſuetudinem. vnde ſup. Jo. xi. dicit glo. Quod dn̄s fremuit lachrimatus eſt clama uit. q꜄ difficile ſurgit quem moles male con ſuetudinis pꝛemit. homo qui i peccato ma le conſuetudinis eſt. ſimilis ē illi qui in pu teum cecidit ſuper cuius os eſt magnus la pis poſitus. vnde i pſ. Non me demergat tempeſtas aque neqꝫ abſoꝛ. me pꝛofun. ne qꝫ vrge. ſuper me p. o. ſ. Tēpeſtas aque ho minem demergit in conſenſu peccati moꝛta lis. Pꝛofundū abſoꝛbet cū peccato pecca tum additur. Puteus vrget os ſuū qū hō in ſeruitute male conſuetudinis redigitur. Manus vero ⁊ pedes hꝫ talis ligatas in ſtitis pꝑter magnam difficultatem ad boū operādū que i eo ē. vnde Augu. Ligatus eram nō ferro alieno ſed mea ferrea volun tate. faciem ēt hꝫ velatam ſudario: q꜄ et h quod diu in tenebꝛis peccatoꝛum fuit ſpē lem viſum amiſit. homo peccatis aſſuetus eſt velut equus effrenis: qui eſt i curſu nec de facili poteſt retineri. vnde Jere. viii. Nl lus eſt qui penitentiam agat ſup pctō ſuo dicens. Quid feci. ſed oēs conuerſi ſunt ad

curſum ſuū quaſi equus ipetu vadens ad pꝛeliū. i. quāto piculo. ſic talis hō. oſtēditur in pſ. Fiant vie illoꝝ tenebꝛe ⁊ lubꝛice: ⁊ angelus do. p. e. Mirum ē ſi nō cadit qui per viam tenebꝛoſam: ⁊ pꝛecipitem: ⁊ lubꝛi cam incedit: ⁊ inceſſanter impellit: a foꝛti tē ptatoꝛe cū ipſe ſit debilis. vnde pōt dici il lud. Dñe vim patioꝛ. Et videtur trahi ab ipſa cōſuetudine ad interitum. vñ Pꝛo. p. xxiiii. Et qui trahūtur ad interitum libera re ne ceſſes. Peccatum ꝯſuetudinis ē vt fu niculus: imo vt filum ſtupeum reſpectu fune in quo ē poſiti cōſuetudinem. vnde Ia. v. Ue qui trahitis iniquitatem in fu niculis: ⁊ q̄ſi funiculū. paluſtri pctm̄. pec catum cōſuetudinis ē velut funiculus pla ſtri q. t. boues. i. t. pꝛedicatoꝛes vix rūpe poſſunt. vnde dicit glo. ſuper illum locum. Merito iniqtas in funiculis vanitatis tra hitur: q꜄ peccata: peccatis cōuertuntur ⁊ in ma ſunt vt fila aranearū. Sed ſtc: iūe vo lumus tāq̄ vinculis ſolidiſſimis tenemur Peccatū ēt conſuetudinis eſt velut langoꝛ inueteratus qui difficile curatur. vnde Ec cle. x. Langoꝛ pꝛolixioꝛ grauat medicum breuem langoꝛē pꝛecidit medicus. Item in Eccle. xviii. Ante langoꝛem adhibe medici nam: ⁊ Sene. Minus negocii haberet me dicus: ſi ad recens vicium adhiberetur ſeq̄ rentur ecciū ⁊ rudes recta mōſtrantes. nemo difficulter ad naturam reducitur niſi ꝗ ab illa decciſſerit: ⁊ Mat. ix. legit. Quod diſci puli non potuerūt expellere malignum ſpi ritū a quodam in quo fuerat ab infantia. Et Baſilius magis dicit qꝺ ſicut non dedi ſcere maternam linguā. ſic nec vix longam peccati conſuetudinē eſt tāta ē vis conſue tudinis: vt quod hō conſueuit facere vigi lans q̄nqꝫ faciat doꝛmiens: ⁊ quod conſue uit facere viuens interdū faciat moꝛiens. vnde refertur de quodā medico cui debe bantur. xiii. lib. ad tres annos ſoluende: qꝺ cū laboꝛaret in extremis: ⁊ admoneretur vt confiteretur: ⁊ euchariſtiaꝫ ſumeret nihil aliud poterāt ab eo extrahere niſi. xiii. lib. ad tres ānos: ⁊ ſic loq̄ns expirauit. ℭ Qui to deberet monere hoīes ad acceleratōem cōuerſionis h quod cōuerſio dilata diffici lioꝛ ē. Accelerata vero facilioꝛ. vnde Beda ſuper Lucam. Dyabolus quanto diutius

poſſidet tanto difficilius dimittit. Et iterū Quāto citius: tanto facilius diaboli dom i nium euitatur. ſicut optimus modus occi dendi ſerpētem materialem eſt per contri tionem capitis. ſic optimus modus vincen di ſerpētem infernalē ē p contritionē capi tis ipſius. Tunc caput eius cōteritur cum in pꝛincipio ꝯflictus ipſe deuincitur. vnde dn̄s dicit ad ſerpētem de muliere ipſa con teret caput tuum. Et Jero. Lubꝛicus ē an tiquus ſerpens: ⁊ niſi ēt in capite teneatur ſtatiꝫ illabitur. ⁊ Eccle. xxv. Nō ē caput ne quius ſup caput colubꝛi. Et Cant. ii. Jubet dominus capi vulpeculas: ⁊. i. Re. xvii. Le gitur Dauid percuſſiſſe Goliam in frōte: ⁊ ſic eum interfeciſſe. in fronte diabolū pcutit qui in pꝛincipio vite ſue eum deuincit. ſed velut in calcaneo eum percutere ꝗ in fine vite ſue vult eū vincere. Pharao aūt po pulum iudeoꝝ in moꝛte pꝛimogenitoꝛū di miſit vt legitur Exo. xii. Per alias plagas nō dimiſit eū: nec diabolus populū xp̄ianū perfecte dimittet donec eccleſia ſtudeat coꝛ rectioni puulozum. ⁊ laboꝛet ad interficien dum peccata dum recentia ſunt.

Duodeci rōes ꝙ ꝯuꝰſio dilata ſit difficilioꝛ i

Uuodecim vero ſunt que faciūt ad d h qꝺ conuerſio dilata difficilioꝛ ſit.

ℭ Pꝛimuꝫ ē induratio: puerilis. n. etas tenera ē ⁊ ſuſcepti impꝛeſſiōis. ſenilis vero dura ē. vnde Eccle. xxv. Curua ceruicem filii tui in iuuentute: ⁊ tonde latera ei⁹ dum infans ē. ne foꝛte induret: ⁊ nō credat tibi. virgula dū tenera eſt. ſi curua ē pt̄ ad rectitudinē reduci. trabs vero poſtq̄ deſic cata ē ⁊ curua eſt impoſſibilis ad rectitudi nes reduci. Sic puuli coꝛrigi poſſēt ſi dili gentia debita adhiberetur. de ſenib⁹ vero in malicia ſua induratis non multū ſperan dum ē. Ber. Ois malus anīus pꝛiuſq̄ in dureſcat malicia ei⁹ molliri pōt: ſꝫ poſtquā induauerit deſpandū ē. i. nō multū ſpādū. ℭ Secundo fac̄ ad difficilitatem ꝯuerſiōis h qꝺ ꝯriuꝫ gr̄e dei iā occupauit hoīem. iō gr̄a dei difficili⁹ in eo recipit. ſic̄ mā ꝗ hꝫ aquā difficili⁹ ſuſcipit ignē. q꜄ ignis inuenit ibi qꝺ ſibi repugnat. ſic̄ manifeſtū ē ꝺ cādela madeſcā. de facili capitur caſtꝝ in quo nullus repugnat: ⁊ de facili veſtis rectam foꝛmam ſuſcipit que nundum pꝛauam ſuſ

cepit. In paruulis nundum vicia ſunt: vel
ſi ſunt pua ſunt. Ideo ū facili pōt extirpa
ri. vbi iō dicitur in ps. Beatꝰ q tenebit ⁊ al
lidetur puulos ſuos ad pe. ¶ Tertio facit
ad hanc difficultatem h̄ quod ille qui diu
multa diſtulit diſſipauit in ſe bona nature
virtutes. ſ. nāles quas hēbat in puericia
āmiſit. ſ. virginitatem innocentiā humilita
tem: pp quas virtutes dicit dñs. Marc. x.
Sinite puulos venire ad me: ⁊ nolite phi
bere. taliū ē regnū celoꝝ. ſ. illoꝝ q habent
p gratiā ea que hēnt paruuli per nām. Fa
cilius ē aliquem d tari qui hꝫ diuicias hꝰ
ſeculi: ⁊ qui multa bona dimiſſa a parenti
bus hꝫ quā illum qui bona paterna iā con
ſumpſit. ſic paruulus qui bona nature. hꝫ.
facilius ditari pōt diuitijs ſpūalibus quā
ille qui peccando bona nature cōſumpſit.
¶ Quarto facit ad difficultatē hāc qꝛ il
le qui differt cōuerti hꝫ vas minus ydoneū
cui dominus minus libēter infundit balſa
mum gratie ſue. veriſimile ē quod vas cor
dis quod diutius immundiciam peccati cōti
nuit: ad gratiā ſuſcipiendā minus ydoneū
ſit: nullus libenter infundit balſamum naſi
quod diu cōtinuit lutum. ¶ Quinto facit
ad difficultatem iſtam h̄ quod q̄to aliquis
diutius in peccato manet tanto amplius
oneratur a pctis: qꝛ peccatū qd̄ per pniam
nō diluitur ſuo pōdere ad aliud trahit. vñ
pmus culpe ⁊ pene creſcit in peccatore: ⁊ iō
minus pōt ſurgere a pctō p̄cipue cuꝫ ipſe
ſemper debilior fiat: ⁊ hoc ē vnde multum
apparet quam ſtulti ſint illi qui differunt
conuerti. Ille. n. qui non pōt leuare onus
peccatorum: quādo minus eſt q̄uo leuabit
illud quādo maius erit. vñ legitur ī vitas
patrum qd̄ btūs Arſenius qui hītabat in
heremo licie. talēꝫ vidit viſionem: venit ad
eum vox dicens. Egredere ⁊ oſtendam ti
bi opa hoīum. Et egreſſus vidit ethiopem
nigrum cum ſecuri cedentem ligna: ⁊ faci
entem grandē ſarcinam ⁊ temptabat leua
re eam ⁊ pre magnitudine nō poterat: ⁊ ite
rum cedebat alia ligna ⁊ addebat ſarcine
Expoſuit ergo ei hanc viſionem: q cedebat
ligna: ⁊ adhuc ſemp ſarcinam addebat hō
eſt qui oneratus multis pctis ſemp addit
alia pctā cum oportet ea deponere: ⁊ deme
re. Tali fatuitate laborat qui differt agere

pniam vſqꝫ ad ſenectutem. Qui laboraret
ille qui hēret quattuor iumenta ⁊ onere
eiſ ſufficientia: ⁊ iponeret. iiij. iumentoꝝ debi
liori ex illis: ſic homines debiles ſenio qđ ē
debiliſſima pars uite hoīs totū onus peni
tētie voluit imponere. ¶ Sexto fac̄ ad con
uerſionis difficultatē. hoc quod quanto ali
quis diutius ī pctō moratur tanto āplius
adeo elongatur: Non veriſimile eſt qđ ille
qui nō ceſſat ſe elongare a deo per. xl. ānos
poſſit ū facili in vij. diebus vel. xv. i quibꝰ
durat īfirmitas ad deū redire. lꝫ h̄ poſſit ac
cidere: ⁊ interdū accidit quādo vento ſpūs
ſancti placuerit afflar̄ alicui: ſed qꝛ raro ac
cidit: ideo ſcriptum eſt. Qui ſe elogant a te
pibunt: ⁊ ypſa. Inuocate eum dum prope ē.
Solet dici quod tm̄ ē a ſcō Dyoniſio vſqꝫ
ad vrbem pariſienſem quātū eſt ab vrbe pa
riſienſi vſqꝫ ad ſctū Dyoniſium. Sic q lon
go tpꝛe a deo ſe elongauit nō niſi lōgo tpꝛe
ad deū redit: niſi dñs valde magnā grāꝫ ei
facere voluerit. ¶ Septimo facit ad difficul
tem cōuerſionis hoc quod homo circa mor
tatē multa habet impedimenta. ſ. in infirmi
tatem ⁊ ſollicitudinē de diſpoſitione domꝰ
ſue q̄ non pmittunt hoīem cogitare de aīa
ſua. vnde Jero. Dum infirmitate opprime
ris. nihil aliud potes cogitare quā ſentis.
Augu. Mors vrget: peccata terrēt: vxor ⁊
filii quos amauit. ad ſe vocant. ¶ Octauo
difficile ꝯuertitur tal̄. qꝛ iuſtum ē vt adeo
contēpnatur moriens ille qui eum contem
pſit viuens vnde Iſa. xxxiii. Ue qui ſpnis
nonne ⁊ ipſe ſperneris. ⁊ Jo. criſoſtomus.
Hac aīaduerſiōe percutitur impius ut mo
riens obliuiſcatur ſui qui dum viueret obli
tus eſt dei. ¶ Nono quia nemo niſi diffici
le conuertitur qui differt conuerti vſqꝫ ad
mortem: quia tunc dyabolus magis impu
gnat hominem ſciens: qꝛ ſi tunc hominem
āmiſerit tunc de cetero eum non recupera
bit. vnde Gene. iii. dicitur ſerpenti. tu īſidia
beris calcaneo eius. In calcaneo qui eſt ex
trema pars hominis: ītelligit finis vite: cui
dyabolus maxime inſidiatur. Tunc. n. ſum
mum ſtudium ⁊ laborem apponit ut homi
nem dimicet. Interdum. xiiij. annis ante
mortem prouidet dyabolus. vnde hominē
dimicat in mortem. Facit enim hominē ali
quid iniuſte acquirere quod in morte non

uult reſtituere. vnde magna eſt fatuitas eo
rum qui ita preſumunt quod in morte con
uertentur. ⁊ quod dyabolus tunc dimicat
quando ipſe melius eſt preparatus ad pre
lium: Similes videntur eſſe illi qui ludens
ad ſchacos ⁊ parum de ludo ſciens cogita
ret apud ſe. ego permittam mei familiā au
ferri. Deinde ⁊ in fine mactabo illum cum
quo ludo in angulo. cum tamen ſciret illum
cum quo luderet periciſſimum eſſe luſorē:
velut imperitus luſor eſt peccator qui ſem
per interpretationibus ſuccumbit: qui fami
liam virtutum amiſit: velut periciſſimus lu
ſor eſt dyabolus qui ab initio mundi exer
citatus eſt in ludo temptationum. quia pre
ſumptione ergo confidit peccator qđ in an
gulo debeat eum mactare. ſ. in fine vite ſue
vincere. Precipue cum ſine deo nihil poſſit
facere ⁊ dei auxilio a deo indignum ſe fecit
vt non ſolum nō ſit dignus adhuc adiuua
ri ſed irrideri. vnde Prouer. i. Uocaui ⁊ re
nuiſtis ⁊ ſubiungitur. ego in interitu. v. ri.
¶ Decimo facit ad hoc quod ille cū diffici
le reuertatur qui conſueuit peccare pro
pter amaritudinem quā inuenit cū attētat
bene opari. Ex diuturna enim infirmitate ī
qua fuit amaritudinem inuenit vbi debuit
inuenire dulcedinem. vnde Augu. Palato
egro pena eſt panis qui eſt ſuauis ſano: ⁊
oculis egris odioſa eſt lux que ſanis ē ama
bilis. Inuenta enim amaritudine in bono
opere quod attemptat ſtatim dimittit pec
cator illud ad modū ſymie que guſtata ex
teriori amaritudine nucis: tā cito eam pi
cit: ⁊ iō ad dulcedinem nuclei non perue
nit. Sic peccator ad dulcedinē premii vel
ſpiritualium conſolationum non peruenit:
quia dimittit bene operari quando inuenit
aliquā difficultatem in bono opere. Amari
tudo illa ſignata eſt per amaritudinem illa
rum aquarū quas inuenerūt filii iſrael de
egypto reuertentes vt legitur Exo. xv. Que
dulcorate fuerunt cum lignum miſiſſent in
eas: ī quo ligno ſignificata eſt memoria do
minice crucis que valet ad dulcorandum
penitentibus: amaritudinem quā ſuſtinent
iuxta illud Gregorii. Si paſſio domini ad
memoriam reuocetur. Nihil adeo durum
quod non equo animo tolleretur propter
difficultatem quā habet aliquis in bono

opere poſt peccatū. Dictū eſt Eue poſtq̄
peccauerit Geneſ. iii. In dolore paries.
¶ Undecimo facit ad difficultatem cōuer
ſi. triſticia quā inuenit peccator quando co
gitat ſe ſepare a uita in qua diu fuit. ⁊ hec
eſt cauſa quare ipſa memoria mortis ama
ra eſt diuitibus: quia non poſſunt ſuſtinere
etiam qđ cogitent ſe ſepari a diuitiis quas
amauerāt. vnde Eccleſi. xli. O mors quam
amara eſt. m. t. homini iniuſto ⁊ pacem hēn
ti in ſubſtanciis ſuis. ¶ Duodecimo facit
ad difficultatem conuerſi. quidam magnꝰ
timor qui eſt in peccatore: ⁊ eſt in experien
tia vite bone. quia omnis peccator ad mo
dum Cayn caput tremulū habet trepidās
vbi timendū ñ eſt. Credit enim quod mori
debeat ſi ſeruiat deo iuxta illđ Prouer. xxii.
Dicit piger leo eſt foris in medio platearum
occidendus ſum.
¶ Quot tūc eſt iniquus ille qui differt cō
uerti. Primo in deum. ſecundo in angelū.
tertio in ſemetipſum.

Quinto debet monere hominem ad
acceleratione conuerſi. hoc quod
ille qui differt conuerti iniquus eſt
in deum. in angelum: in ſemetipſum: in pro
ximū. ⁊ etiam in inferiores creaturas. In
deū. vi. modis inique agit. ¶ Primo quia
quaſi apponit fel in eſcham eius iuxta illđ
ps. Dederunt in eſcham m. fel. velut eſcha
domini bonum opus eſt. quia in eo dñs d
lectatur iuxta illud Cant. ii. Qui paſcis īter
lilia. i. inter munda opera. Eſce ergo domi
ni fel apponit qui bonis operibus q̄ agit
amaritudinem peccati admiſcet. Ualde p
uerſus eſſet coquꝰ alicuius principis ſi in
eſca domini ſui apponeret abſcinthium.
¶ Secundo inique agit: in deum: quia illđ
defert ante oculos eius quod maxime deo
diſplicet. ſ. peccatum quod peccatum maxi
me deo diſplicet: vt oſtenſum eſt in princi
pio tractatus. ¶ Tertio inique agit ī deū
quia contemnit euꝫ ſe mīſericorditer vocan
tem: ⁊ eterno regno uolentem pacem eius
emere cum ipſe mortem eternam merue
rit. vnde Iſa. xxx. Audient aures tue. ver.
poſt ter. monentis. ſ. domini. Et. iii. Ad Ro.
An diuicias bonitatis dei ⁊ paciencie: ⁊ lō
gāīmitatis contemnis. Et Gregorius. De
bemus ſaltem dei miſericordiam erubeſc

ſi noluimus eius iuſticiam formidare. Qui
tanto ampliori īprobitate cōtēnitur q̄to
contēptus vocare ſi dedignatur. ¶ Quar
to iniq̄ȝ agit in deū qui euȝ expectat ut pi⁹
pater q̄ quātū in ſe ē affligit tarditate ſua
ad quod poſſum⁹ referre illud Thobie. ix.
Scis q̄m dies cōputat pr̄ meus: ⁊ ſi tarda
uero vna die plus cōtriſtabitur aīa eius.
verba ſunt minoris Thobie ad angelum.
¶ Quintum iniq̄ȝ agit in deum: q̄ɀ deterio
reȝ partē vite ſue deo reſeruat meliorē pt̄ē
diabolo imolans. ¶ Sexto iniq̄ȝ agit ī deū
q̄ɀ ex miſericordia dei irā ꝯgregat ⁊ ex h̄
vn̄ debuit ſumere occaſionē deo ſeruiendi
ſumit occaſioneȝ īpugnādi. Ex eo. n. q̄ ſpe
rat quod deus eū miſericorditer expectat ꝑ
ponit diutius eū offendere. vnde apl̄s. ij.
ad Ro. Ignoras q̄m b. dei ad pe. te adducē
ſ̄ ā. diuiciaȝ tu. ⁊ cor īpenitens theſaurizas
tibi irā in die ire ⁊ reuelationis iuſti iudi
cii dei. Talis de bonitate dn̄i maliciaȝ col
ligit. ¶ In angelū etiam peccat tripliciter
¶ Primo q̄ɀ quātum in ſe eſt eū affligit in
expoſitiōe gaudii de conuerſione ipſius: ut
dicitur Prouer. xiij. Spes. n. que differtur
affligit aīam. de gaudio vero legitur. Luc.
xv. Gaudium ē angelis dei ſuper vno pec
catore penitētiam agente. ¶ Secūdo quia
fruſtratur angel⁹ fructu laboris ſui cū pec
cator cui deputatus ē ad cuſtodiaȝ ad ci⁹
admonitionem ſe nō corrigit. ¶ Tertio ve
ro q̄ɀ angelo ſibi deputato reuerētiam debi
tam non exhibet dū ante eū abhominatio
nes ſuas cōmittere nō veretur vel in ipſis
iam ꝯmiſſis maneᷣ. Cōtra q̄d dic̄ Bernar
dus. Quouis angulo quouis diuerſorio re
uerentiaȝ habe angelo tuo. ne audeas illo
preſente quod me vidente non auderes.
¶ Iniq̄ȝ ēt agit in ſeipſum dū potius vult
habere malum q̄ȝ bonum: infirmum q̄ȝ
ſanum mortuum quā viuum: ſeruum peſſi
mum quā liberum in ſtatu latrorum oīum
eccleſie participem: inutilem quā multū va
lentem. quod ille qui differt conuerti poti⁹
amet ſe malum quā bonū pȝ ex hoc quod
ipſe nullis admonitionibus maliciam vult
relinquere: ⁊ bonitatem recipere in quo ſe
metipſum viliorē hȝ omnibus rebus ſuis.
Omnes res ſuas potius vult hēre bonas
quā malas. vnde Augu. dicit ei qui talis ē.
Bona vis habere ⁊ malus eſſe vis. q̄d aūt
talis potius amet ſe infirmū quā ſanuȝ pȝ
ex hoc quod peccatū mortale infirmitas ē
ad mortem. quod etiā potius ſe amet mor
tuum quam viuū pȝ ex hoc verbo Augu.
prius poſito. Differebam inquit viuere in
te ⁊ non differebam in memetipſo mori. q̄d
etiam potius talis ſe amet ſeruū quā libe
rum pȝ ex hoc quod peccatum ē ſeruit⁹ peſ
ſima. vnde qui facit peccatum ſeruus eſt
peccati. An nō ſeruus cui dn̄atur iniquitaſ
ita ⁊ maxime niſi forte indigni⁹ iudicet ho
minem tibi quā viciū dn̄ari. In ſtatu etiā
latronis potius ſe amat quaȝ regis. Quia
q̄ eſt in peccato mortali ad modum latrōis
adiudicatus eſt patibulo inferni. Qui vero
eſt in ſtatu gratie ad regnum eternum inti
tus eſt. Item qui in mortali ē nihil hȝ. imo
etiam nihil eſt iuxta illud. i. ad Cor. xiii. Si
habuero oēm fidem vt montes. traſferā ca
ritatem aūt non habeaȝ nihil ſum. Qui ve
ro eſt in ſtatu gratie eſt particeps oīum bo
norum eccleſie. vnde Dauid particeps ego
ſum. o. ti. te. ¶ Item qui in mortali eſt inu
lis eſt. vnde In p̄s. Omnes declinauerunt
ſimul inutiles facti ſunt ⁊ Prouer. v. Ho
apoſtata eſt vir inutilis. qui vero in ſtatu
gratie eſt multi valoris eſt. vnde Eccle. xvi.
Melior eſt vnus timens deum quā mille
filii impij. ¶ In ꝓximum etiam inique agit
qui differt conuerti tripliciter. ¶ Primo q̄ɀ
corrumpit eum ſuo malo exemplo. vn̄ Ma
te. xviii. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c.
Dicitur autem aliquis peccare in euȝ quo
ſciente peccat: quia cum malo exemplo ſuo
corrumpit. ¶ Secundo talis peccat in pro
ximum: quia debito auxilio eum defraudat
cum deberet iuuare euȝ in pugna ꝯtra dia
bolum ipſe potius nocet ei. Magna iniq̄
tas eſt ſocium ſuum in bello deſerere: ⁊ ad
partem inimicorum ſe vertere. Eccle. iiii.
Melius eſt eſſe duos ſimul quā vnuȝ. Ha
bent cui emolumētū ſue ſocietatis. Si vnus
ceciderit ab altero fulcietur. ¶ Tertio ini
que agit tal' in proximum: quia peccato ip
ſius ſepe punitur proximus. vnde legiᷣ Jo
ſue. vii. Quod propter peccatum Achor po
pulus iſrael punitus fuit. terga enim verte

runt hoſtib⁹ ſuis: ⁊. xxxvi. ex his corruerūt.
¶ In creaturas etiam irrationabiles pec
cat ille qui differt conuerti: q̄ɀ propter pec
catum hominis creature irratiōabil's quo
dammodo puniuntur. vnde poſſent cōque
ri de homine in die iudicii. Sol poſſȝ dice
re. ego propter peccatum hominis clarita
tem meam amiſi. irrationabilia enim anima
lia poſſent dicere ſi facultatem haberēt lo
quendi: nos propter ipſum in diluuio peri
mus. Terra etiam propter ipſum poſſet di
cere ego maledicta fui: ⁊ ſpinas: ⁊ tribulos
germinaui. ¶ Sexto deberet hominem mo
uere ad accelerationem conuerſi. h̄ q̄d dif
ficile eſt aliquem conuerti. vnde Gre. Plu
res inueni baptiſmalē innocentiā ſeruaſſe
quā veram penitentiam egiſſe. propter hāc
difficultatem ſecurū ē ut homo cito conuer
tatur ⁊ frequenter doleat de peccatis ſuis
⁊ frequenter confiteatur illa ſi forte īter mī
tas confeſſiones inueniatur placens deo.
Nō enim prima vice qua homo cytharizat
vel violat bene ſcit cytharizare vel viola
re ut ydone⁹ ſit coraȝ rege opus illud exer
cere: ⁊ dignus ſit ſtipendio. Item nec pria
vice qua aliquis confitetur bene confiteᷣ.
immo pauci ſunt qui non faciant ſibi pixo
nem: vt leguntur feciſſe parentes noſtri.
Gene. i. Excuſant enim homines petā ſua.
ideo dicitur ad Anonā peccatricem. Iſa.
xiii. Sume cytharam circui ciuitatem me
retrix obliuioni tradita bene cane frequēn
ta canticū. Cythara iſta ē confeſſio q̄ ſum
ptu circuidenda eſt ciuitas anime vt homo
omnia peccata ſua cōfiteatur: ⁊ bene opor
tet cantare: quia confitēdo corā rege cele
ſti cantatur: ⁊ cantus ille ſi homo bn̄ cātet
regno celeſti remuneratur. ¶ Septimo de
beret homines mouere ad celerationeȝ cō
uerſionis h̄ quod ſtatus peccatoris eſt val
de periculoſus. vnde Gene. iii. Legitur do
minus queſiuiſſe ab adaȝ cū peccaſſet vbi
ipſe eſſet ad ſignificandum q̄ conſideratio
periculoſi ſtatus in quo eſt peccator poſſit
⁊ debeat mouere eum ad deſerendum
peccatum.

¶ Quod peccator in multis pīculis eſt.

In quāto aūt periculo ſit peccator
pōt oſtēdi multiplr̄. ¶ Primo ex h̄ q̄
iuſticia dei tenet gladium euagina
tum ſuper caput eius quieſcerēt eū medīā
aīam a corpore ſeparā do. ⁊ meliorem ptē
ſcilicet aiam in igne inferni ponat. Sed mi
ſericordia d. i gladium illum aliquantulū
detinet ſi forte peccator penitentiam agere
vellet. Ad gladium iſtum poteſt referri q̄d
legiᷣ Job decimonono. Fugite a facie gla
dii q̄m vltor iniquitatum eſt gladius. ⁊ ſci
tote eſſe iudicium. Ad idem poteſt referri
quod legitur Johan. tertio. Qui incredul⁹
eſt filio non videbit vitam: ſed ira dei ma
net ſuper eum. Hec ira velut gladius ma
net ſuper caput peccatoris. ¶ Secundo in
ſtatu periculoſo eſt pecator: quia eſt ī terra
inimicorum ſuorum in terra inimicorū ſuo
rum morari periculoſum eſt ex quo ſciunt
inimici ei⁹ eū ibi eē: ⁊ ſunt fortiores eo. Ba
ruc. iii. Quid eſt iſrael quod in terra inimi
ci. ⁊. Item in periculo eſt peccator quia ex
ſolo pariete vitreo hoſtes eius prohibētur
ne habeant eū in manu ſua: paries iſte cor
pus eſt: poſt iſtum parietem ſtat diabolus
malis hominibus ſicut dicitur in canticis
poſt parietem ſtare tu quo ad bonos. Pa
ries iſte de facili diſſipatur. vnde non ē ne
ceſſe erigere magnas machinas ad eius de
ſtructionem. vnus enim paruus lapis ma
nualis ad eum deſtruendum ſufficit. vnde
mirum eſt quomodo peccator eſt ſecurus
qui capitales inimicos hēt adeo poten
tes ſicut ſunt demones; ⁊ eſt in caſtro tam
debili. Item in magno periculo ē peccator
quia ad mortem vadit. vnde Eccleſiaſtes
vigeſimoprimo. Uia peccatorum planta
ta lapidibus: ⁊ in fine illorum inferi: ⁊ tene
bre ⁊ pene. Deberet ergo peccator cogita
re vias ſuas quo tendit ⁊ ꝯuertere pedes:
ſciȝ iuxta illum p̄s. Cogitaui. m. ⁊ con. p. m.
⁊c. Item in magno periculo etiam eſt pec
cator. quia quodammodo ad portam in
ferni tendit iuxta illud. appropinquaue
runt uſque ad portas mortis. porte mor
tis: vel inferni peccata mortalia ſunt. Sic
enim vocantur. Mat. vigeſimoquīto. Ubi
dicitur porte inferi non preualebunt ad. e.
Ad portaȝ inferni dicitur eſſe qui in pecca
to eſt. quia inter ipſum ⁊ infernum nihil ē

medium niſi tranſuerſum corporis. Si eniꝫ
anima a corpore ſeparetur. quaſi in puncto
in infernum intrat. Unde Job. xxi. Ducunt
in bonis dies ſuos: ꝛ ī pūcto ad īfernum ꝯ
℄ De ſtulticiis differentium conuerti.

Ctauo ꝛ vltimo deberet hoīes mo-
uere ad accelerationē conuerſi. ma-
gna ſtulticia que oſtēditur eē in di-
latione ꝯuerſionis. Poteſt autē hꝰ ſtulticia
ſic manifeſtari. Fatuus eſſet qui in vitulo
caudam equinā quereret cū talis cauda nō ſit
de vitulo. Simili fatuitate laborare videt̄
qui vult vitam malam: ꝛ bonam hēre mor
tem. Cauda iſta non eſt de hoc vitulo. Talꝭ
erat Balaam qui dicebat nūeri. xxiii. Mo
riatur anima mea morte iuſtoꝝ ꝛ fiant no
uiſſima mea horū ſimilia. Ille qui vſqꝫ ad
mortē differt cōuerti per totā vitā ſuā pa
rat manſionē in inferno cum tamen ibi nul
lo modo manere velit: ſed in pādiſo. ℄ Itē
ſeminat maledictionem: ꝛ tamen vult me-
tere eternam benedictionem non aduertēs
illud apoſtoli. Que enim ꝛ ſeminauerit hō
ꝛ metet: ꝛ illud Prouer. xxv. Que in iuuē-
tute tua non congregaſti quomō inuenies
in ſenectute tua. Item talis vult colligere
de ſpinis vuas ꝛ de tribulis ficus. Querit
enim bonum finem in vita ſpinis peccato-
rum plena.

℄ Octo caſus in quibus fatua reputatur
dilatio.

Et notādum quod. viii. ſunt caſus ī
quibus fatua ſolet reputari dilatio
qui oēs ſatis cōpetunt propoſito.
Primus caſus ē qñ aliqs aggreditur iter.
Ibi. n. ſolet fatua eſſe dilatio ſic cū ꝯpho.
Sic inchoatio vie q̄ ducit ad celū. fatuuꝫ ē
differre eam: ꝛ hoc multis de cauſis. ℄ Pri
mo quia breue eſt tempus iuxta illud Job
xiiii. Breues dies hominis ſunt. ℄ Secūdo
quia longa eſt via. vnde. iii. Re. xix. Deinde
ē Hely. ℄ Surge comede. grādis enī tibi
reſtat via. ℄ Tertio qꝛ a magnis expecta-
mur. Curia enim celeſtis nos expectat.
℄ Quarto qꝛ ad magna expectamur. ſ. ad
regnum. vnde Mat. xxv. Uenite benedicti
patris mei. pci. regnū. ℄ Quinto pp īpedi
mēta q̄ ī via eē poſſunt. poſſūt enī pnie au
ferri duꝫ homo nimis differt. vnde ad He
bre. xii. Dicit de Eſau quod nō inuēnit pe
nitētie locū q̄q̄ cū lachrimis inqſiuiſſet.
℄ Sexto ne forte ianua clauſa inueniatur:
ſed qd̄ legit̄ de fatuis virginibus. Mat. 25.
℄ Septio qꝛ quando aliqs tarde inchoat
dictam ſuā opꝫ eū amplꝰ laborare: ꝛ ī tpe
minus ydoneo labori: ſic neceſſariū eē illis
q vſqꝫ ad ſenectutē differūt cōuerti: vt tūc
āplius laborarent ꝛ illa etas minus ē apta
labori pnie. Senc. Faciamus qd̄ in itinere
ſolet fieri. Qui tarde exierūt velocitate mo
ram cōpenſant. Et vt ī vno verbo dicā. De
bonum deficit illi qui d̄ nocte venit ad ho
ſpitium Satis malū hoſpitiū hēbit cuius
hoſpitium infernus erit. In Ber. aūt hoſpi
tio hoc precipue timēdū ē qd̄ de cetero ꝑ
mutari ſi poterit. Malū ēt hoſpitiū hēbit
qui in igne purgatoris hoſpitabit̄. ℄ Secū
do fatua ē dilatio in rerū repetitiōe ꝑpter
pīculum pſcriptiōis. Qñ. n. aliquis reꝫ diu
poſſedit rōe diuturne poſſeſſionis vult pꝰ
ea detinere eam. ſic dyabolus qñ hominē
diutius poſſidet tanto difficiliꝰ dimittit vt
dicit Beda. ℄ Tertius caſus eſt ſi aliquis
in locum immūdum cecidit fatuus eſt ſi vo
luntarie differat inde exire. Nulla immun-
dicia eſt maior quam immundicia peccati
qꝫ patet ex hoc quod luciferum quo nulla
creatura pulcrior erat vnica peccati macu
la adeo deturpauit vt abſqꝫ horrore ab ho
mine conſpici non poſſit: quanta ergo fatui
tas ē qñ hō de peccato differat exire. Mi
ra inſania eſt: ſi aſinus alicuius in lutum ce
ciderit ſi tam cito vult eum extrahere. ſi ve
ro ipſemet in peccatum ceciderit non curat
exire inde. vnde Ber. Cadat aſina: ꝛ eſt qui
ſubleuet: perit anima: ꝛ non eſt qui recogi
tet. Dominus Luc. ii. Cuius veſtruꝫ aſiꝰ
aut bos in puteum cadit ꝛ non cōtinuo ex
trahit illum die ſabbati. ℄ Quartus caſus
eſt in quo fatua eſt dilatio quādo aliquid
magnū alicui offertur ꝛ illud differt recipe
re cum ex dilatione poſſit impedimentum
interuenire: valde fatuus eſſet ille cui rex
francie vellet ciuitatem pariſienſem dare ſi
differret eam recipere. Cito enim rex poſſet
conſilium ſuuꝫ irritare. Sic valde fatuus ē
ille quem deus inungere vult vnctione gra
tie ſue ad regnum celeſtē: ſi ipſe differat vn
ctionem illam recipere cum ipſe ſciat quod
diabolus pro poſſe ſuo conabitur impedire

℄ Quinto fatua eſt dilatio in preparatiōe
eorum que ſcit homo ſibi fore neceſſaria: ꝛ
neſcit qua hora ꝛ precipue quando illa nō
poſſunt ī breui tempore preparari. verbi grā.
Siquis tranſfretare debeat ꝛ incertus ē q̄
hora nauis a litore debeat diſcedere. fatuus
eſt ſi ea que neceſſaria ſunt ſibi differat pre
parare. Sicut ꝫ ſine caritate que veſtis nu
ptialis eſt nemo poſſit in paradiſum ītrare
ꝛ incertuꝫ ſit qua hora homo debeat de vi
ta iſta diſcedere. fatuus eſt qui eam differt
preparare. Si enim tunc quando mors vr
get primo querat. lanam ꝛ linum ꝛ nere in
cipiat ordiri ꝛ texere. forſitan ad tēpus pre
parata nō erit: ꝛ frequenter euenit iſtud qd̄
ille qui creditur cū caritate diſcedere diſce
dit cum ſacco ſeruilis timoris cū quo aulā
celeſtis regis non poterit intrare. vnde legi
tur. iii. de ſunt. quod non erat licitum īdu-
tum ſacco aulam regis ingredi ℄ Sexto fa
tua eſt di. in rebus illis: quare tpus ꝛ opor
tunitas tranſit ꝛ in tranſplantatione plāta
rū. directione virgarum: ꝛ domatione aīa
lium: inſtructione puerorum: curatione īfir
morum: reſiſtentia hoſtium: lotione veſtiuꝫ:
ſaluatiōe carnium: formatione veſtium. Fa
tuus eſſet qui tranſplantare vellet arbores
iā inueteratas: vel dirigere trabes magnas
iam deſiccatas: virge tenere. tranſplantari
ſolum: ꝛ dirigi. Sic dum homines in tene-
ra etate ſunt tranſplantari poſſunt in ortuꝫ
eccleſie: ꝛ ad rectitudinem vite perduci. In
ſenectute vero valde difficile eſt. vnde Ec-
cle. iii. Tempus plantandi: ꝛ tempus euel-
lendi: quod plantatum eſt. Fatuus eſſet q
diceret nolo equū meū aſſueſacere ambu
lationi donec inſenuerit: ꝛ donec in foueam
me precipitauerit: ꝛ mihi collum fregerit:
ſic fatuus eſt qui corpus ſuum non vult do
mare per penitentiaꝫ: donec ipſum ī foueā
peccati p̄cipitauerit ꝛ quaſi fregerit ei col-
lum: dando ei occaſionē mortalis peccati.
Equus inueteratus ſi aſſueſcit ambulatiōi
nec vetus canis vinculo: nec vetuſta pellis
tenet ſuturam. Tarde adhibetur medicina
infirmitati cum ex diuturnitate incurabilis
facta fuerit. Tarde etiam abluuntur veſtes
cum ex diuturnis ſordibus iam computrue
runt: Fatuus eſſet qui haberet vas aureū
ꝛ balſamum ſibi oblatū in eo reponere nol
let donec lutum multis annis in eo tenuiſ
ſet. Sic fatuus eſt qui in ſe gratiam dei in
pueritia non vult recipere. ſed vult vſqꝫ ad
ſenectutem vas eſſe peccati: ꝛ īmundicie.
Tarde etiam reſiſtitur hoſtibus: qui iā to-
tum occupauerunt. Tarde ſal adhibetur
carnibus cum iam ſcaturierunt vermibus
Tarde etiam informantur veſtes quādo
prauam formam iaꝫ ſuſceperunt. In his ꝛ
in ſimilibus nouerunt hoīes tempus opor
tunum eligere. De tpe vero oportuno ſue
correctioni non curant. nihil enim eſt eis ſe
ipſis vilius. iuxta verbum Senece. Sotula
res ſuos ſtudent homines ī nouitate recte
informare. de ſe ipſis vero recte informan-
dis ī ſua nouitate non curant cariores ha
bentes ſotulares ſuos ſeipſis. diligenter in
ſtruūt filios ſuos de informatione veſtium.
de informatione vero ipſorum filiorum nō
curant. ℄ Septima fa. eſt dila: quādo ſub-
ueniendum eſt alicui rei in qua aliquid cō
tumelie depit: vt quando ſubueniendumꝫ ē
domui que ſuccenſa eſt igne. Ignis eniꝫ q
non ē ocioſus inceſſanter aliquid de domo
deſtruit. ſic ignis peccati bona nālia conſu
mit. Et ideo fatuus eſt qui differt eum a ſe
excutere. vnde Ber. Abſcōdi ignem in ſinu
meo ꝛ exuſto iam latere nudatis iam viſce
ribus iam ſanie defluente adhuc conſulen
dum eſt an excutiam illum. ℄ Octaua fa.
eſt dila. quādo aliquis dꝫ ſubuenire rei q̄
in periculo ē: vt ſi aliquis ceciderit ī aquā
profundam: ꝛ adhuc ſupernatet: ſed īcertū
ſit quādo debeat deſcendere in ꝓfundum
quaſi lapis. Fatuus eſt qui differt tali ſub
uenire dum poteſt: ꝛ precipue ille fatuus q
ē in periculo ſi petat dilationem ſui ſuccur
ſus dicens. Nolo adhuc mihi ſubuenire vſ
qꝫ ad annum. Qui in peccato mortali ē ce
cidit quaſi in aquam profundam: incertus
quādo ad profundum inferni deſcēdere dꝫ
ꝛ tamen ad penitentiā monetur: quaſi que
dam tabula ei porrigitur in qua de naufra
gio enatat. Penitētia. n. eſt ſa tabula poſt
naufragium: vt dicit Iero. Unde valde fa
tuus ē peccator ſi differt tabulam iſtam re
cipere: vel ſi nimis paruam eaꝫ querit que
eum a naufragio liberare non poſſit vel ſi
poſtquā ſuper illam aſcenderit eam dimiſ-
tit donec ad ſecuritatem portus perueniat

Mira inſania eſt quod homines poſtquã
tabulas aſcenderunt iterum in mare volũ
tarie inſiliunt.

¶ De dilatione confeſſionis. x.

a Icto de dilatione conuerſionis: di
d cendum eſt de dilatione ſpãlis con
feſſionis. ⁊ primo oſtẽdemus colter
de fatuitate eorum qui differunt confiteri
Secundo tangemus de his qui nolunt cõ
fiteri. donec infirmentur ad mortem. Ter-
tio tangetur de fatuitate eorum qui añ pa
ſcha nolunt confiteri donec tota quadrage
ſima vel maior pars quadrageſime trãſie-
rit. ¶ Poteſt autem fatuitas eorum oſtẽdi
qui nolunt confiteri. ¶ Primo per hoc qꝺ
ipſi ſe volunt deo abſcondere. Ille etiam q
peccatum ſuum ſacerdoti confitetur ꝓprio
confitetur illud deo: ⁊ qui abſcondit ei pec
catum ſuum vult illud abſcõdere deo. ſimi
lis Adam qui domino querenti: vbi eẽt ait
vt legitur Gene. iii. Vocem t. dñe audiui i
paradiſo: ⁊ timui eo ꝙ nudus eſſem ⁊ ab-
ſcondi me. Quãta aũt iniquitas ſit abſcon
ſio huius oſtenditur Iob. xxxi. vbi ſic legiẽ
Humerus m. a iunctura cadat ⁊ brachiũ
meum cum oſſibus ſuis conteratur ſed ab
ſcõdi quaſi homo peccatum: ⁊ celaui in ſi
nu meo iniquitatem meã. Mira fatuitas
eſt quod homo velit homo abſcõdere pec
cata ſua que vidente eo ꝯmiſit. Ad cumu-
lum etiam fatuitatis facit hoc quod ſi hõ
abſcondit mala ſua a deo detegentur. Si
vero detexerit a deo abſcõdẽtur. vñ Naũ.
iii. Reuelabo pudenda tua in facie tua. ⁊
ſuper illud ps. Iniuſticias meas nõ abſcõ
di: Dicit glo. Cum homo detegit: deꝰ tegit.
⁊ cum tegit: deus nudat. Cum homo agno
ſcit: deus ignoſcit. ¶ Secundo oñditur fa-
tuitas talium ex periculo obligationis. hõ
enim qui differt confiteri multa tradit ob
liuioni. vnde Bernardus. Computatio di
lata multa fac̃ obliuiſci. Ea autem que ob
liuiſcitur ille qui differt confiteri non obliui
ſcitur dyabolus: nec etiam ipſe deꝰ. ¶ Ter
tio oñditur fatuitas eoꝝ qui differãt cõfite
ri per hoc ꝙ minus amant ſeipſos ſotula-
ribus ſuis. ſingulis enim diebus ſotulares
ſuos nolunt tergere, ne ſi lutum in eis deſic
catum fuerit poſtea ꝺ facili illud remouere
non poſſint. A ſeipſis vero differũt remo
uere ſordes vitiorum per dimidium annũ
vel eo amplius. ſtabulum ſuũ ⁊ vult hõ
purgare anteꝙ̃ lutum feneſtras occuparet
rit. ſeipſum vero purgare non vult per con
feſſionem licet ſe videat inquinatũ per pec
catum vſq; ad feneſtras oculorũ ⁊ auriũ.
¶ Quarto poteſt oſtendi fatuitas taliũ p
hoc quod illa bona amittũt que proueniũt
ex confeſſione. ¶ Primum bonum ꝙ ex cõ
feſſione prouenit eſt qꝺ dyabolus non ita li
benter temptat eum qui per confeſſionem
eius ſecreta reuelat. Unde Eccle. xiiii. Qui
nudat archana amici fidem perdit. Et Ie-
ro. Poteſtas ⁊ virtꝰ traditoris adnihilat̃
reuelata traditione. Latrões infernales ad
modum aliorum latronum ſcientes ſe dep-
henſos fugiunt. vnde Iob. xxiiii. Si ſubito
apparuerit aurõra arbitrãtur vmbrã mor
tis. ¶ Secundum bonũ eſt quod peccatũ
homini interdum redditur exoſũ ex erube
ſcentia quã ſuſtinet confitendo illud. Pec
cata enĩ turpia ſunt ⁊ nudata turpidine eo
rum qui erubeſcunt nudationem ſue turpi
tudinis remanere non audent. ¶ Tertium
bonum eſt conſilium ipſius ſacerdotis. Vñ
Prouer. xxiiii. Erit ſalus vbi multa cõſilia
¶ Quartum bonum eſt ſuffragium orõnũ
ipſius ſacerdotis. Debet enĩ ſacerdos orã
reꝰ pro eo qui ſibi confitetur. ¶ Quintũ bo
num eſt quod pars pene cuius debitor eſt
peccator ibi dimittatur ex vi clauium: ⁊ ex
erubeſcẽtia que eſt magna pena. ¶ Sextũ
bonũ eſt quod accedenti eo modo quo dꝫ
ad ſacramentum confeſſionis dat̃ gratia ſi
eam non habet ⁊ augetur ſi eam habet.
¶ Quinto poteſt fatuitas talium oñdi per
hoc qꝺ ille qui differt confiteri differt deo
aperire. Petit deus ſibi aperiri dicẽs Cãt.
v. Api mihi ſoror Et tunc ei aperitur cum
aliquis peccata ſua humiliter confitetur.
Expulſis enim viciorum obſtaculis. Deus
cor hominis ingreditur. Qui autem differt
confiteri. differt ei aperiꝛ̃. Siquis de ſubdi
tis archiepiſcopi per horam differret apire
ei ad hoſtium eius pulſanti non paruũ of-
fenderet eum. Quantum ergo poteſt deus
offendi quando aliquis ꝺ ſubditis ſuis dif
fert ei aperire ⁊ ꝑ dimidiũ annũ vel ãpliꝰ.
quod frequenter ei accidit. vnde Iob. i. In
propria venit ⁊ ſui eum non receperunt.

¶ Sexto poteſt oſtendi fatuitas talium ꝑ
hoc quod peſſimũ hoſpitem cuius ſocietã
tem experti ſunt eſſe valde noxiã per dimi
dium annum vel amplius apud ſe detinere
volunt. Hoſpes iſte dyabolus ẽ qui hoſpi
tium ſuum omnibus bonis euacuat. vnde
Ioel. Quaſi ortus voluptatis terra coram
eo ⁊ poſt eum ſollitudo deſerti. Antequam
dyabolus veniat ad aĩam eſt ibi abundan
tia bonorum: ⁊ poſt aduentũ eius magna
vacuitas. Mira fatuitas xp̃s in ſe vel in
membris ſuis hoſpitatus fuit apud aliquẽ
et permittitur ibi per diem vnum eſſe. dya
bolus vero permittitur ibi eſſe pluſꝙ̃ ꝑ an
num. hoſpes qui in xp̃i nomine recipitur ſi
ſolum fetet hominibus cum eſt quatridua
nus ſed triduanus ⁊ biduanus. ¶ Septio
poteſt oſtendi fatuitas talium per hoc qꝺ
tam ipſi ſunt i ore dyaboli iuxta illud Iob
xvi. Saluabit te ꝺ ore anguſto latiſſime ne
ſcit tantũ clamare. immo nec ſubmiſſe pec
catum ſuum dicere vt euadat os dyaboli.
Os dyaboli latiſſime recepit: anguſtum tñ
eſt ei qui vult inde exire. Inſipiẽtiores vi
dentur eſſe tales brutis aĩalibus ꝙ̃ clamãt
cum a fortioribus animalibus rapiuntur.
¶ Octauo poteſt oſtendi fatuitas talium
per hoc quod ipſi neſciunt oſtium aperire:
quod eſt ſine claue ⁊ ſine ſera vt euadant
de miſerrimo peccato. Oſtiũ ſine claue ⁊
ſine ſera eſt os quod ipſi nolunt ad confeſſi
onem aperire.

¶ De ſtultitia differentium confiteri vſq;
ad mortem.

Pecialr̃ aũt pt oñdi fatuitas eorũ
f q cõfiteri nolunt donec infirmẽt ad
mortẽ multꝭ modis. ¶ Prĩo ꝑ h̃ qꝺ
tales tunc primo medico ſpirituali ĩfirmita
tes anime oñdunt cum iam cõſilium eius
adimplere non poſſunt. Dum. n. infirmi ſũt
impotentes ſunt ad agendam pñiam. ideo
dicitur Eccle. xvii. Viuus ⁊ ſanus cõfitebe
ris ⁊ laudabis deum ⁊ gloriaberis in miſe
rationibus eius. ¶ Secundo põt oñdi per
hoc ꝙ confeſſio que fit vrgente morte non
eſt precioſa deo. Eſt enim velut confeſſio la
tronum. Latrones non ſolent confiteri ma
la ſua niſi prius tormentis interrogati fue
rint: ⁊ niſi mortem ſibi paratã viderint.
¶ Tertio põt oñdi fatuitas taliũ per hoc
quod interdũ pudet hoĩem confiteri i mor
te: q; ſenex ẽ pctã ſua que fecerit i ſua iſan
tia. ¶ Quarto ꝑ hoc qꝺ interdũ talis loq̃
lam amittunt: ⁊ que noluerũt confiteri dum
potuerũt nõ poſſunt cũ volunt. ¶ Quinto
ꝑ hoc infirmitas ⁊ ſollicitudo quã hñt de
diſpoſitione domus ſue nõ permittunt eos
cogitare de peccatis ſuis. Propterea ſacer
dos de cõſuetudine praua in multis locis
accedit ad infirmum ſimilr̃ confeſſionẽ eiꝰ
auditurus ⁊ viaticum daturus ⁊ multi de
populo cõmitantur eum. Coram quibus
infirmus peccata ſua non vult ꝯfiteri. Eru
beſcit enim quod illi a domo exeant ne euꝫ
da iceno͂rmia ꝯmiſiſſe: ⁊ ſi forte illi exierũt
erubeſcet infirmus qꝺ nimiũ fac̃ expectarẽ
¶ De fatuitate differentium confiteri uſq;
poſt quadrageſimam. f

Equitur de fatuitate illorum qui i
f xl. nolunt confiteri donec tranſierit
fere tota quadrageſima. ¶ Poteſt
autẽ multipliciter oſtẽdi fatuitas talium.
¶ Primo per hoc quod ipſi ſunt homies
prepoſteri. Illud enim vltio volunt facere
quod dñs primo fieri vult. vult dominus
vt illi qui ſeruierunt ei incipiant a ꝯfeſſiõe
vnde in ps. Precinite domino i confeſſiõe
⁊ Itẽꝝ Preoccupemus faciem eiꝰ i ꝯfeſſio
ne. ⁊ Puer. xviii. Iuſtꝰ i principio accuſa
tor ẽ ſui. ¶ Scdo põt oñdi fatuitas talium
ꝑ h̃ qꝺ tales laborẽ. vii. ſeptianaꝝ i magna
ꝑte amittũt. pro labore vnius hore eo. ſ.
quod nolũt i principio quedrageſime ꝯfeſ
ſionẽ pctõꝝ ſuoꝝ facere que i vna hora fie
ret. Plus. n. valeret ieiuniũ vniꝰ diei poſt
ueram penitentiam ꝙ̃ valeat ieiunium to
tius q̃drage. ei q remãet i pctis ſuis. Et lꝫ
pctã dimittãt̃ ſola ꝯtritione ⁊ ꝓpoſito ꝯfi
tẽdi. tñ frequẽter hoĩes q inſtructi nõ ſunt
neſciũt pctõ renũciare donec in confeſſiõe
inſtruãtur vñ freq̃nter ñ dimittũt̃ eis pctã g
añ ꝯfeſſionẽ. ¶ Fatui ſunt ẽt tales: q; tunc
primo manꝰ abluere volũt qñ iã cibũ ſum
pſerũt cibꝰ quo aĩa reficitur: ⁊ deꝰ delecta
tur ẽ bonũ opꝰ. vñ Io. iiii. Meꝰ cibꝰ ẽ vt
faciã volũtatẽ eius q miſit me. poſt cibum:
ergo manꝰ abluit q poſtꝙ̃ in quadrageſi
ma ſua bõa opa fecit. tũc primo pctã ſua ꝯ
fitetur. Tales etiam tunc prĩo vineã ſuam
putant qñ maior ps eius vindemiata eſt.

quia putatio preparata ē ad hoc quod vi
nea melius fructificet. Ideo valde fatuus
eſſet qui putationem differret donec maior
pars fructuum eſſet collecta: ſic cum confeſ
ſio preparet ad fructum bonorum operum
fatuus eſt qui confeſſionem vult differre do
nec maiorem partem fructus .xl. collegerit.
¶ Item facile eſt videre in purgatiōe ſege
tum. nullus enim differt purgationem ſege
tum in agris donec maiorem partē meſſue
rit. ¶ Item tunc tales primo medico ſpiri/
tuali infirmitatem anime oſtendunt: q cau
ſaliter medicinas ſibi exhibuerunt: ꝛ qn̄ tē
pus aptum curationi: vel ex toto: vel ex pte
maiori pertranſit. ¶ Item tales tunc prio
ferrum de vulnere remouere volūt. quin iā
curationem impediunt: cū tamen dicat au
ctoritas quod dum ferrum eſt in vulnere ſi
eſt maligna apponere: ferrum eſt in vulnere
dum peccatum eſt in homine: ꝛ dum hoc ē
non valent opera que homo facit ad vitā
eternam. Tal's in cibo dn̄i apponunt: iuxta
illud ps. Dederunt in eſcam mel fel. i. ama
ritudinem peccati. In eſcam dn̄i fel dat q
bonis operibus quibus deꝰ habet delecta
ri peccatum admiſcet: ꝛ vt breuiter dicam
tal's qn̄ ieiunium amiſerunt: tunc prio ad
illud pparare volūt ſe. Fatuus reputarē
aliquis qui crucem trāſmarinam ſuſcepiſ
ſet: ꝛ nollet confiteri donec perfeciſſet pere
grinationem ſuam. Si preueniēda eſt pe
grinatio confeſſione vt ſit deo gratior quaſ
non ſimiliter ieiunium. Tal's etiam tūc pri
mo uas lauare volunt cum iam vinum ifu
derūt. ꝛ ſi euacuata mā morbū curare pſu
mūt. Tal's pꝰ redēptōz ſuā in magna pte
exſoluūt quē deliberatōe ſua tractauerūt.
vnde accidit quod ſoluta magna parte re
demptiōis ad huc eque capti ſunt a diabo
lo ſicut prius. Tal's morſum ſerpentis iſer
nalis volunt ſanare adhuc veneno in eis
remanent.

De tradicitate in genere. xi.

f Equitur de tradiciate que eſt ſextū
vitium pertinens ad accidiam. Sic̄
enī accidioſus differt ichoare opuſ
quod facturus eſt ſic tarde procedit in ope
a re iam inchoato. ¶ Sexto vero ſunt que
poſſunt diſſuadere nobis vitium tarditaſ
¶ Primū eſt ipſa anguſtia ſiue breuitas pre
ſentis temporis. vnde in Eccleſia. Noli cū
ctari in tempore anguſtie. ¶ Secundum ē
velocitas ipſarum rerum que velociter ꝛ
quaſi curſim pertranſeunt. vnde Sapiē. v.
Tranſierunt omnia illa tanq̄ vmbra ꝛ tā
q̄ nuntius precurrens. ¶ Tertium eſt ve
locitas: ꝛ ſtrenuitas quā mali habent i eiſ
que ſibi inutilia: vel noxia ſunt. vnde Pro
uerbi. Pedes illorū ad malum currunt ꝛ
feſtinant: vt effundant ſanguinem. Et i ps.
Veloces pedes eo. a effu. ſan. Item oraꝰ.
Impiger extremos currit mercator ad in
dos. Per mare pauperiem fugiens per ſa
xa: per ignes. Et Ber. Magna confuſio ar
dētius deſiderant ſeculares pniciosa quā
nos vtilia. Alacrius currūt ad mortē quā
nos ad vitam. vnde cum iminente paſſio
ne domini ceteri apoſtoli ſomnolenti eſſēt
ſolus iudas ſomno non opprimebatur ſi p
curabat ut eos adduceret qui dominum ꝯ
prehenderunt ¶ Quartū eſt magna offē
ſa dei que ex tarditate iſta icurritur. vnde
Prouer. x. Sicut acetū dentibus ꝛ fumꝰ
oculis ſic piger his qui miſerunt eum in
uia. Acetum moleſtum eſt dentibus ꝛ fu
mus oculis eſt moleſtus ſic deus moleſtaē
in nimia tarditate eorum qui ſibi ſeruiunt
nec mirum cum videant eos qui ſtrenui
erant anteq̄ ad ſeruitiū eius venirent tar
dos ꝛ pigros fieri quādo ad eius ſeruitiū
venerunt cum volare debēt iuxta Iſa. xv.
Qui ſperant in domino mutabunt for. aſ
ſumunt pennas vt aquile volabunt ꝛ non
deficient. ¶ Quintum eſt magna gratia
quā habent apd̄ dominum ſeruientes dei
qui velociter ꝛ ſtrenue ſeruiunt ei. vñ Pro
uer. xxii. Vidiſti virum velocem in ope ſuo
coram regibus ſtabit nec erit ante ignobil
¶ Sextū eſt utilitas quā habēt tales ex
ſua velocitate ꝛ ſtrenuitate opera. n. illorū
non impediuntur vel tedio vel alia de cau
ſa quin perficiantur. vnde Eccleſi. xxii. In
omni opere tuo eſto velox ꝛ oīs infirmi
tas non occurret tibi.

De negligētia in genere. xii.

f Equitur de negligentia que eſt ſe
ptimum uicium ad accidiam p
tinens: ꝛ attenditur in hoc negli
gentia quod homo nō curat qualiter opꝰ
inchoatum faciat. vtrum bene vel male
ſz hoc ſolum curat vt ab onere laboris
inchoati ſe expediat. Negligētia vero hoc
mō ſumpta ꝯria ē diligentie. ꝛ attenditur
diligentia in hoc quod homo ad h̄ ſtude
at qd̄ opus inchoatū vñ fiat. De hac dili
gentia ꝯmēdatur mulier hēns. x. dragmas
Lu. xv. Ubi legitur de ipſa qd̄ amiſſa drag
ma vna euertit domū: ꝛ querit diligenter
donec inueniat. Ad hanc diligentiā mone
mur. Prou. xxiiij. vbi ſic lr̄. Diligenter exer
ce agrū tuū. ꝛ xxvij. vbi lr̄. Diligēter agno
ſce vultū peccatoris tui. ¶ Sex vero ſunt
que poſſunt valere ad deteſta. negligentie.
¶ Primū ē illud Iere. xlviij. Maledictꝰ
q facit opus dei fraudulēter vel negligēter
ſm aliā lrām quā litterā innuit huꝰ itell.
ſup illud verbū fraudulenter vel deſidioſe:
¶ Scdo facit ad deteſta. hꝰ negligētie: di
ligentia quā hēnt creature ēt irrōnales cir
ca opa ſua. diligētia quā hz nā circa fructꝰ
arborū ſatis pz p hoc qd̄ eos ita obuoluit
dulcis vel amaris exteriꝰ dulcedinē ꝛ teſſ
ritatē iterius reponēs: Diligētia ēt quam
hēnt aialia ad fetꝰ ſuos ſatis manifeſta ē.
¶ Tertio pōt valere ad dete. negligētie di
ligentia quā hēnt hoies circa ea que pti
nent ad vtilitatē corporis vel ad honorē
mūdi vel circa ea quibꝰ itendunt placere
alicui hōni de illis ſolū q̄ pp deum fiūt nō
curāt hoies qualr̄ fiant. De diligētia malo
rum hētur Mat. ii. vbi ſic lr̄. de Herod. Di
ligenter didicit ab eis tēpus ſtelle: ꝛ ſubdit
Ite ꝛ iterrogate diligēt de puero. ¶ Quar
to facit ad deteſtati. huius vitii ſublimitas
pſonarū corā quibus negligētia talis ꝯmit
titur. q2 corā deo ꝛ angelis. ꝯmittitur. Ma
gna diligētia adhibēda i pſallēdo: ꝛ aliīs
operibus q̄ fiūt ſpālr̄ corā deo: ꝛ angelis.
Preterea. Qm̄ rex oīs terr̄ deꝰ. pſal. ſa. Sa
pienti tanto maiori ſtudio placēdi opus ē
quāto maior ē cui placendū ē: ꝛ Dauid:
In cōſpectu āgelorū pſallam tibi. ꝛ i Cāti.
Qui hitas mortis amici aſcultant te. Ami
ci iſti angeli ſunt qui pſallentes aſcultant.
¶ Quīto pōt valere ad dete. negligētie vti
litas magna q̄ puenit ex diligentia in ſui
tio diuino. Plus e. n. valet vna orō bn̄ ſcā
q̄ mille cuꝰ negligētia ſcē. tanta pōt eſſe
negligētia: ꝛ plus valet dies vna ieiunii ſi
ſiat eo mō quo dz quā ieiunia decē ānorū
ſi in mortali fiant. ¶ Sexto facit ad deteſt.
negligentie. hoc q diligentia i ſeruitio dei e
valde honorifica ē deo. vnde Prouer. xiii.
Mulier diligens corona ē viro ſuo. Anima
que debitā diligētiā adhibet i dei ſeruicio
glorificat xpm q eſt ſpōſus aiarū ſicut coro
na reddit glorioſum illū cuius capiti iponi
tur. Precipue aūt vr̄ facere ad deteſta. ne
gligentie iſte q̄ puenit q ex ſeruitio illo. vñ
deberet acqui rere apud deum gratiam re
portet eius offenſam.

¶ Duo remedia contra negligentiam.

Ontra hāc negligentiam duo ſunt d
e ſpālia remedia ¶ Primū ē timor.
vnde Eccl. vii. Qui timet deū nihil
negligit. ¶ Scdm̄ ē amor dei. Qui. n. deū
pfecte diligit diligentiā adhibet in eis que
ad deū ptinēt ſicut ille qui aliquē recipit i
hoſpitio ſuo quē multū amat de cuiꝰ ſuſce
ptione letus cum magna diligentia pparat
que ei neceſſaria ſunt. vnde Eccl. xxx. Splē
dide cor bonū i epulis. Epl'e. eniz illius dili
genter fiunt.

¶ Quod tria ſpālī faciunt negligē ſtudiū.

E negligētia ſtudii. ſpāliter notan e
d dū eſt qd̄ tria ſunt q̄ ipediūt illud.
¶ Primū ē nimia velocitas. Qui
dā. n. ſunt qui quaſi curſim cōſiderāt ea in
qbus ſtudent nec pñt expectare donec veri
tas quā ipſi querūt ſibi occurrat. Similis
Pylato q̄ quo hr̄. Io xviii. Qd̄ cū q̄ſiuiſſz
a dn̄o qd eēt veritas exiuit ad iudeos non
expectata dn̄i rn̄ſiōe. qd̄ talis velocitas di
ligētiā ſtudij ipediat. Oſidit ſapiens nob
dicens. nihil magnū rerū nā efficit voluit
ꝓpoſuitq̄z cuiq̄z pulcherrimo opi cuiꝰ diffi
cultatem naſcendi quoq̄z hāc legē fecit ut
maiora aīalia viſceribus parentū diutiꝰ ꝯ
tinerentur ſic tardior dū diligens ſit ſtilus
queramus optīa nō ꝓtinus gauderemus
ſe offerentibus ſepius reparāda eēt ſi ſcri
ptorū ꝓrimorū ſunt nāq̄z melius iungūtur
prioribus ſequētia oīa nr̄a dū naſcūt pla
cēt ſz redeamꝰ ad iudiciū. cito nō fit ut bn̄
ſcribatur ꝛ bn̄ ſcribēdo ſi fit cito. ¶ Scdo
ipedit diligētiā ſtudii curioſitas q̄ vult vi
dere oīa q̄ ſequūtur. Cōtra quā remedium
eſt aīo velut qddam frenū iponere ꝛ ñ per
mittere vagari illū ad ſequētia. vñ ſap. Re
ſiſtamꝰ ꝛ prouideamꝰ ut offerentes equos

frenis quodā cohercea mus. oculꝰ cordis iuxta illud Eccle. Nō ſatiaſ oculꝰ viſu: nec auris auditu. ſꝫ ꝑfrenādꝰ ē. ℭ Tertiō īpedit diligētiā ſtudii fatigatio: vñ bonū ē ut qñ aliqs videt ſe fatigatū circa materiā aliqꝫ ſtudendo qd ipſe quieſcat: ⁊ poſt ad eandē mām redeat. vnde Sap. Ꝯ bſtat diligentie ſcribēdi ēt fatigatō: Nō dubiū ē optimuꝫ emēdādi genꝰ eē ſi ſcripta in aliqd tps reponanſ ut ad ea poſt īteruallū aliqd velut ad noua atqꝫ aliēa redeamus: ut nobis tm̄ qꝫ recentes fetus blādianſ.

ℭ De vicio incōſumationis. 13.

ſ Equitur de octauo vicio pertinēte ad accidiā qd poſſumus vocare uiciam īꝯſumatōis ſeu īpſeuerancie. hoc vicio laborāt illi q raro ad ꝑfectionē ducūt aliqd opus qꝺ inchoant. ℭ Ad dete. vero hꝰ vicii pt valere exēplū xpī de quo hr Mat. xxvii. Qꝺ obtulerunt ei iudei qd crederēt ī eū ſi de cruce deſcenderet. Ipſe vero ēt p tanto munere ſibi oblato noluit tm̄ opus redēptōis nr̄e inchoatū relinqre. ad idē pt referri qd ipſe dicit Io. iiii. Cibus meꝰ ē ut faciā volūtatē eius q miſit me ut ꝑficiā opus eius. Io. xv. Ego te clarificaui ſuꝑ terrā opus ꝯſumaui qd dediſti mihi ut faciam. lr ēt Deute. xxxii. Dei ꝑfcā ſunt opa. ℭ Scdo pt valere ad dete. hꝰ uicii qd viciū h placet dyabolo. cuius ſignū ē h qd ipſe conaſ tm̄ ad h ut hoīes nō ꝑſeuerent. vnde dcm̄ ē ſpenti Gene. iii. Tu inſidiabis calcaneo eius. i. fini cui ꝑcipue dyabolus inſidiaſ. Scit. n. finē optimū eē in re: ⁊ qd cetera ab eo hn̄t bonitatē ſuā: ⁊ iō finē ꝑcipue īpedire conatur. ℭ Tertio pt ualē ad deteſ. hꝰ vicii h qd viciū iſtud valde ē nociuū hoī. quaſi. n. ꝑdita ſūt cūcta q fcā ſūt niſi finis ſeqtur. Pax. n. ꝑdeſt fundamētū ⁊ ꝑietes feciſſe ſi tectū ñ ſequaſ pax ēt p deſt ꝑ mare laboraſſe nauigādo ſi tūc nauis ꝑiret qñ portui ꝓxia ꝑ lucā unā fuēit. Iō dr̄ Prouer. xviii. Qui mollis ē ⁊ diſſolutus ī ope ſuo. frater ē opa ſua diſſipādꝫ. Quaſi. n. idem eſt ſi ac diſſipet: quia ea ñ ꝑfic̄. Nec solū ē dānoſuꝫ viciū iſtd hoī ſꝫ ēt verecūdū ⁊ cū deriſione dignū. Dr̄. n. hō iſte cepit edificare ⁊ nō potuit ꝯſumare ſꝫ qd lr Lu. xiiii. Indecēs ē alal ſine cauda ⁊ ridiculoſuꝫ vt pꝫ ī ſymia: ſic opꝰ ſiñ ꝯſumatiōe. ℭ Tertiō pt valere ad deteſta. hꝰ vicii magna vtilitaſ q ꝓuēit ex ꝑſeuerātia. Tm̄ . n. valet vltimus dies quo hō aliqd bene viuit qñtū oēs dies ꝑcedētes q ad h qz ſi illa die male vixiſſet tota vita ꝑcedēs ꝑdita eēt. ſola ꝑſeuerātia hoīeꝫ ſaluat. vñ dic beatus Ber. Qd ſola ꝑſeuerātia ē filia ſingłaris ſūmi regis. Illa enī ſola ē heres regni eterni.

De vicio remiſſionis. 14.

ſ Equitur de vicō remiſſiōis qd ē nonū viciū ꝑtinēs ad accidiā. hoc vicio laborat ille q quottidie deterior efficiſ ſi inchoat aliqd opꝰ. Pmo die aliqꝫ tuluꝫ ſtrenuie opaſ. ſo die minus. tertio die minus: ad vltimū nihil. De tali dr̄ Ecc. xxi. Filia fatua in deminoratōe fiet: filia fatua ē aīa ſale ſapie nō ꝯdita q ſp decreſcēdo ꝓcedit ſicut eꝯrio vita iuſta ꝓcedit creſcēdo vnde ꝓu. iiii. Iuſtoꝝ ſemita qſi lux ſplendens ꝓcedit ⁊ creſcit vſqꝫ ad ꝑfcām diē: ⁊ Prouer. xxi. Cogitatōes robuſti ſunt ī abundātia. hō robuſtus quottidie aliqd amittit. Remiſſionē vero iſtā. ℭ Pmo ſeqtur pauꝑtas. vñ Prouer. x. Egeſtatē opata ē manꝰ remiſſa manus aūt fortiū diuitias parat. ℭ Scdo ſeqtur remiſſionē iſtā ſuitus uicioꝝ. vñ Puer. xxii. Manus fortiū dñabiſ q aūt remiſſa ē tributꝭ ſuiet. ℭ Seqſ ēt remiſſionē iſtā frequēs fractō ꝓpōiti. vñ Sen. Arcum frangit intenſio: animum remiſſio.

De decio vicio qd pt uocari diſſolutōis. 15.

ſ Eqſ de decīo vicio qd ꝑtinꝫ ad accidiā. qd poſſumꝰ vocaſ diſſolutōis. h vicio laborat ille q inueniēs difficultatē in ſui regimīe ſe dimittit oīno ab q[...] gubernatiōe iuxta illud Prouer. xxiii. Eri[s] ſicut dormiens in medio mari: ⁊ quaſi ſop[itus] gubernator amiſſo claue. Talis anim[...] ſuū nō recolligit. diſꝑſus. n. eſt ⁊ diuiſus [...] deo qd nō tꝫ ſe de ipſo fruſtuꝫ cū alio. vn[de] Eccl. xxii. Qui docet fatuū quaſi q glutinat teſtā. Teſta ī minutas parteſ ꝯfracta de fa[...] cili ꝯglutinatur nec aīus hoīs diſſoluti de[...] facili recolligitur. Eſt. n. tanqꝫ puluis que[m] ꝓicit uentus a facie terre. Si aliq bonu[m] vel ſciētie: vel aliud illi infunditur nihil [in] eo retinetur. eſt enim velut dolium nō lig[atum] vnde Eccle. xxi. Cor fatui quaſi vas [con]fractum ⁊ omnem ſapientiā nō tenebit. [Ex] hac diſſolutione ſequitur penuria omniu[m] bonoꝝ. vnde Prouer. xix. Anima diſſolut[a]

eſuriet. Solet aūt vicium iſtud ꝓuenire ex quadam diffidentia de deo. Videtes. n. aliqui infirmitatem ſuam diffidunt poſſe regere ſeipſos: qz de diuino auxilio nō ꝯfidunt vnde Eccle. ii. ve diſſolutis corde: quia nō credunt deo: ⁊ ideo non protegētur ab eo.

De vicio incurie. 16.

ſ Equitur de vndecio vicio qꝺ ꝑtinet ad accidiā qd poſſumus vocare incuriam. hoc vicio laborat ille q ſuo rei curam debitaꝫ non hꝫ: talis ſua nō excolit culta non colligit. collecta nō cuſtodit: ⁊ notandū q ſapientis ꝯſeruandi non minꝰ valet ad hoc q aliquis ditetur ⁊ abundet q ſapia acquirēdi. vnde Ouidi. Nō mior eſt virtus qꝫ querere parta tueri. Parua vaſa q non tenent lꝫ abūdanter recipiant: tm̄ ſi plentur: vt pꝫ in cribro: vaſa vero magna q tenent lꝫ non ita abūdanter recipiant paulatī replenſ. Scriptor vnus totam biblia ſcribendo in anno vno ſibi ꝑ laus acquirit: qꝫ aliquis ꝑ totam vitam ſuam addiſcere non pt. ⁊ tm̄ aliqs citius vnā ꝓpoſitionē addiſcit quā ſcriptor ſcribat vnā dictionem ſꝫ h iō accidit qz illud qꝺ addiſcitur ñ memoriter retinetur. vnde ei qui in ſtudio uellet ꝑficere ſumme neceſſariuꝫ eſſet ut illud quod addiſceret ꝓ poſſe ſuo memorie infigeret. Deinde quia memoria labilis ē illud ſcriberet: ⁊ quare de ꝑgameno aliaꝫ memoriā ſibi faceret. pax. n. prodeſt qꝺ uq ita deuali īpreſſiōes nec pit cū eas ñ cuſtodiat.

De vicio ignauie. 17.

ſ Equitur d duodecimo vicio qd ptinet ad accidiam qd poſſumus ignauiam vocare. hoc vicio laborat ille qui potius eligit in miſeria magna permanere qꝫ aliqꝫtulum laboris ſubire. Et poſſumus aſſignare. xii. ignauias que ſolēt īueiri in hoībus accidioſis. ℭ Prima ē quod hō accidioſus potius eligit carnes ſuas comedere qꝫ labore acqrere qd comedat. vnde Eccle. iiii. Stultus ꝯplicat manꝰ ſuas: ⁊ comedit carnes ſuas dicens. Melior ē pugillus cū requie quā plena manus utraqꝫ cū afflictione ⁊ dolore animi. Accidioſus quodammodo carnes ſuas comedit cū potius vult eas attēuari paupertate: ⁊ inopia: qꝫ labore ꝓprio acquirat quod ſibi neceſſariū eſt. ℭ Scda eſt quod potius eligit fame ꝑire qꝫ laborem paſcendi ſe ſuſtinere. vnde Prouer. xxvi. Abſcondit piger manus ſuas ſub aſſella. ⁊ laborat ſi ad os ſuum cōuerterit. Ocioſus totus famelicus eſt ut pꝰ oſtēſum eſt. Fames eius ſedaretur ſi oparetur vnde cū pigritatur operari ut fames repleatur quodammō vult ſe potius famelicum eſſe qꝫ laborem ſe paſcendi ſuſtinē. ℭ Tercia eſt quod ipſe potius eligit illotis manibꝰ manducare qꝫ in ablutione harum aliqꝫtulum laborare. hec ignauia poteſt uideri manifeſte in his q per totum annum īmundi cōedunt: qz manus ſuas. i. opera ſua per confeſſionem abluere nolunt. ℭ Quarta ē quod cū ipſe a demonibus ad patibulum infernale trahatur non vult tamē ſe ſignare cruce pnie ut ab eis liberatur. ℭ Quinta eſt quod cū ſtillicidium prauarum cogitationum ſuper oculum cordis cadere ſentit pre nimia pigricia oculū non aduertit: ſed cū ſtillicidio corrūpi permittit. ℭ Sexta eſt quod ſi ignem praui deſiderii ſuꝑ pedē affectꝰ cadere ſenſerit: ipſe potius eligit qd ignis pedem ſuū exurat quā ut ipſe laborē excutiendi ignem ſuſtineat. ℭ Septima cā eſt q cū dn̄s offerat ei ⁊ bona grē: ⁊ bona glorie. ipſe tm̄ ex pigritia ſuſcipiēdi ea remanet in ſua paupertate. vnde Eccle. xv. Ante hoīem vita ⁊ mors: bonuꝫ ⁊ malum: quod placuerit dabitur illi. ℭ Octaua eſt quod ipſe eligit in luto potius per annum permanere qꝫ inde ſurgendo aliquantulum laborare. Mira ignauia q pre pigritia iaceat aliquis in luto qui poteſt iacere ī florido lectulo. vnde in Canti. lectulus nr̄ floridus. ℭ Nona eſt quod ipſe poſtquam poſuit vnum pedem. ſcilicet intellectus uel boni propoſiti in via mundicie: alium tm̄ pedem: ſcilicet affectꝰ vel operis diff. rt mouere per duos annos vel amplius. iterum remanent in immundicia ex pigricia remouendi pedeꝫ illum. Multi. enim ſunt qui poſtquam iudicauerunt bonū eſſe vitaꝫ nouam inchoare: ⁊ propoſuerunt. ⁊ vouerunt ſe ingreſſuros in religione: tamen differunt multis annis implere illud. ℭ Decima eſt qꝺ cū ipſe in ꝓfundū ſtulticie ceciderit potiꝰ tm̄ intelligit ut ſtulticia ſubmergat. eum qꝫ ad occupationem ꝑ quā euadere poſſit

manu͞3 extendat Senec. A ſtulticia nemo
emergit niſi manum porrigat ad laborem .
¶ Undecima ē q̄d potius eligit ꝑ aquam
diuiciaru͞3 ⁊ deliciarū ire ad mortem ſuam
q̄3 aliquantulum laborādo ꝑ ſiccā3 terra3
paupertatis ad portu͞3 ꝑuenire vite. Diuicie
⁊ delicie quaſi aque ſunt tenentes ad ma-
re inferni. Ideo ꝓhibemur pondere pede3
noſtru͞3 ſuꝑ aquā. in ps. Diuicie ſi affluāt
no. c. appo. ¶ Duodecima eſt quod ipſe po
tius eligit in carcē i mundo in quo ad mor
tem ſeruatur remanere q̄3 ꝑ euaſione ſui
laborem exeundi ſuſtinere. Carcer iſte eſt
carcer peccati.

¶ De vicio indeuotionis. xviij.

Equitur de vicio indeuotionis q̄d
ſ eſt. xiiii. Et. ē indeuotio quedam aridi
tas ſpūalis. Unde in ps. ꝑ. m̄. ſi. ter. ſi.
a a. ter. ⁊ i Numeri. xi. Anima veſtra ē arida
non reſpiciens oculi noſtri niſi manna pro
uēit aūt iſta ariditas multis. ā cauſis. Quā
ex ſuꝑbia que eſt mons gelboe. in qua nec
ros: nec pluuia deſcendit. vnde Ber. loq̄ns
in perſona eius qui deuotionem amiſit oc
caſione ſuperbie dicit. Abhери ⁊ nudius ter
tius inuaſit me langor anime: ⁊ inde hebe-
tudo inſolida: quedam inhertia ſpēs ſuꝑ
bis inuenta ē in me: ⁊ deus declinauit a ſer
uo ſuo. In ira non compungi ad lachrimas
quia tanta eſt duricia cordis: non ſaꝑ. ps.
legere nō libet: non orare delectat. Medita
tiones non inuenio ſolitas. ideoq3 ad opus
manuum piger ad vigilias ſomnolentus.
ad iram preceps: ad odium pertinax ligue
⁊ gule. indulgentior: ſecurior: ⁊ obtuſior a
predicatiōe. Heu omnes montes ſi circui
tu modo viſitat deus. ad me aūt nō appro
b piquat. Qn̄q3 aūt ꝓuenit ariditas iſta ex
defcū cibi ſpūal' ps. aruit cor meū. q2 ob. c.
p. ſ. prouenit. Qn̄q3 ex accidia. cum cetere
creature. ex ocio impinguent: ⁊ ex labore at
tenuentur. aīa humana ē͞trio ex labore ipi
guatur: ⁊ ex ocio: ⁊ delicijs attenuatur. vñ
Prouer. xiij. vlt. ⁊ non vlt. piger: aīa aūt
laborantiū impinguabit ꝙ ideo accidit.
q2 bona opa cibus ſunt: eoꝝ qui ea faciunt
vnde vita ſpūalis ſuſtētat: ⁊ roboratur. ho
mines vero qui paciuntur iſtam ſpūalē ari
ditatem: duri ſunt frequēter ad ea que ſunt
pietatis: ⁊ i flexibiles ad ea que ſunt i obe

dientie. Dura enim facilius franguntur quā
flectantur: ſi ad ignem tribulatiōis ponant
nihil ſpūalis pinguedinis emittunt: q2 nec
gaudent: nec gratias agunt: ſed etiam ſtati
ardent ⁊ exurūtur per impatienciā ad mo
dum ſtatim temptatiōis igne pcti ſuccendū
tur. Ad bōa opera ſteriles ſunt: que alijs ſa
cilima vel etiam iucunda eis videntur im
portabilia. ſicut panis aridus tranſglutiri
non poteſt qui tamē adiutorio liquoris de
lectabilis efficitur.

¶ De vicio triſticie in diuino ſeruicio. xix.

Equitur de triſticia in diuino ſer
ſ uicio. que ē. xiiij. vicium ꝑtinens ad
a accidiā. Et notandū q̄d triſticia ē
vicium valde deteſtabile in ſeruicio diuino
valde. n. diſplicet deo: ⁊ diabolo valde pla
cet ⁊ hoī valde nocet. Primū p3 ꝑ illud ad
Cori. ix. Hylarem datorem diligit deus. E
cōtrario triſtem datorē odit deus. Et meri
to. Triſticia. n. in ſeruicio dei eſt quaſi ab
ſinthiū poſitum in eſcha dei. Bonu͞3. n. op'
eſcha dei. ē ſicut pri⁹ oſtenſum ē. Preterea
Cum omnia bona mea dei ſint: ⁊ ſolū ea q̄
de manu eius accepimus. damus ei. ſine tri
ſticia deberemus eſſe cū oportet nos ei da
re. Iterum cum eis que nullius valoris ſūt
parui: vel parua: vel nulla adeo leti efficia
mur ſatis poteſt diſplicere deo vt in ei⁹ ob
ſequio vbi tot ſunt cāe leticie letificari non
poſſumus. Cāe leticie quas deberemus ha
bere in diuino ſeruicio. he ſunt. ſ. quod tan
to dn̄o ſeruimus. ſ. cui ſeruire regnare eſt: ⁊
quod in domū dei imus. vnde Dauid. Le
tatus ſum in his que. d. mihi ēt ⁊c. ⁊ quod
tā lucretur. ſ. gloriam eternam. vnde in ps.
Et cantet in vijs domini q̄m̄. ma. g. do.
¶ Quod vero triſticia iſta valde dyabolo
placeat. pōt oſtendi ꝑ ſuū ꝯrium. ſ. ꝑ h q̄d
leticia ſpūalis valde ei diſplicet. vnde illud
iiii. dicunt philiſtei. Ue nobis non fuit tan
ta exultatio heri ⁊ nudius tertius. ve nob
Et btūs Antonius dicit: quod vnica rō vi
cendi inimicum eſt leticia ſpūalis. Legimu
etiam Mat. iii. De Iuda quod preliabat
prelium iſrael cū leticia. ⁊ ſubditur q̄d dila
tauit gloria3 populi ſui. ¶ Nocet ēt iſta tri
ſticia hoī tripliciter. ſ. eum affligendo. vn
Prouer. xxv. Sicut tinea veſtimēto ⁊ ver
mis ligno. ſic triſticia viri nocet cordi

¶ Nocet ēt hoī eū exececando in his q̄ ad
deum ꝑtinent. vnde in vitas patrum. vicu
la pedū ipedimēta ſunt corꝑoris: ⁊ triſticia
impedimentū ē diuine viſionis. ¶ Nocet
ēt triſticia ſpūaliter occidendo. ſꝑequenter. n.
eſt occaſio alterius peccati. vnde ait Eccl.
Triſticiam longe expelle a te multos. n. oc
cidit triſticia.

¶ De tedio vite. xx.

Equitur de tedio vite. quod eſt. xv.
ſ vicium ꝑtinens ad accidiam: ⁊ pro
uenit ex longa triſticia in ſuicio dei
Poſtq̄3. n. aliquis triſticiam patitur paula
tim corrumpitur a deo: vt non ſolū diſplicet
ei deo ſeruitute ſed etiā viuere. Notandu3
tū quod tediū huius vite pōt ꝓuenire ex
diuerſis cauſis. ¶ Qn̄q3 enim ex dei amo
re ⁊ deſiderio celeſtis patrie: vnde Grego.
Sancti grauiter tollerant quicq̄d nō ſonat
id q̄d amant. ¶ Qn̄q3 ēt prouenit ex conſi
deratiōe maloꝝ quibus mūdus plenus ē.
vnde Eccle. ij. Teduit me vite mee videntem
mala vniuerſa ſub ſole: ⁊ cuncta vani
tatem ⁊ afflictionē ſpūs: ⁊ eiuſdem. iiij. Ui
di calūnias que ſub ſole gerūtur: ⁊ lachri-
mas innocētium ⁊ neminē cōſolatorē. ⁊ nō
poſſe reſiſtere eorum violentie ⁊c. ¶ Qn̄q3
venit tedium vite ex abundantia tribulati
onis. vnde Iob. x. Tedet aīam m. vi. m. ⁊
ad cor. i. Supra modum grauati ſum⁹: ita
vt taderet ēt nos viuere. Qn̄q3 etiam ꝓue
nit ex accidia: ad hoc poſſumus referre q̄d
l'ſ Re. xix. De Helia qui petiuit aīe ſue
vt moreretur proiectum ſe ſubter vnā iuni
peri ⁊ obdormiuit. Et ecce angelus dn̄i te
tigit eum: ⁊ ſubditur quibuſdam interpoſi
tis quod iterum obdormiuit.

¶ De deſpatiōe: ⁊ vñ ꝓuenire ꝯſueuit. xi.

Equitur de deſpatiōne que ē vltiu3
ſ vicium ꝑtinens ad accidiam. Solet
a aūt ꝓuenire deſpatio ex nimia triſti
cia: vt legitur ꝓuer. xv. In merore aīe de
icitur ſpūs. ſ. in profundum deſpationis: ⁊
eiuſde3. xvii. Spūs triſtis exſiccat oſſa. Tri
ſticia aūt fortem aīum exſiccat ab humore
gratie vt per peccatum deſpationis fraga
tur. vnde in Eccle. Felix qui nō habuit aī
triſticiam: ⁊ non excidit a ſpe ſua. ¶ Et no
b tādū triſticiā q̄d pctm̄ deſpatōis do valdē
diſplicet. vnde dicit Iero. ſuꝑ ps. cviii. Qd

magis offendit iudas deū in hoc q̄d ſe ſuſ
pendit q̄m̄ i hoc quod eū tradidit. ¶ Ual
de etiā placet dyabolo: q2 ille qui dicit ver
bum deſpationis dicit malum verbu3 q̄d
dicūt illi qui victi ſunt: ⁊ ideo diabolo val
de gratum ē qui eſt aduerſarius nr̄. ¶ Ho
mini ēt valde nocet: q2 pctm̄ iſtud homini
aufert quaſi totam fortitudinem: vñ Pro-
uer. xiiii. Si deſpaueris in die anguſtie la-
pſus minuetur fortitudo tua. Multū valet
ſpes ſeu fiducia in deo ad fortitudinē. vñ
Iſa. xl. Qui ſpant in dn̄o: mu. for. Dei. n. for
titudo quodammodo coꝝ efficitur: quia ꝺ
ipſa ars ſubuenitur. ideo in ps. dr̄. Sperās
in domino nō infirmabo. cū fortitudo dei
ſit eorum qui ſperant in deo: ſicut deus nō
infirmatur ita nec illi qui in deo ſpant hac
de cā dictū ē illud ps. non derelinquet oēs
qui ſperant in eo. ſicut vanitatis eſt ſulcimē
tu3 inniteti. ita veritatis eſt non negare. vñ
cum deus veritas ſit confidenti de ſe nō ne
gat auxilium: ideo ipſe dicit in ps. Quoniā
in me ſperauit libe. eum.

¶ De remedijs contra deſperationem.

Unnum remediū ꝯ deſpatōem ē
ſ memoria dn̄ice paſſionis. vñ Ber.
Peccaui pecca. grande conſcientia
mea turbabitur ſi nō perturbabitur vulne
rum dn̄i recordabor. Quid tam ad mor. c
q̄d non xp̄i morte ſaluatur. Si in me vene-
rit tam potens tam efficax medicamētum
nulla iam poſſum morbi malignitate terre
ri. Scd'3 remediū eſt ꝯſideratio magne vir
tutis quā hab3 pnīa. Eſt. n. pnīa medicina
ꝯ q̄3 nulla ſpūalis infirmitas ꝓualet. Eccl.
x. Si ſpūs ptātem hn̄tis aſcenderit ſuper
te locū tuū ne di. q2 curatio ceſſare fac' pec
cata maxia. Et beatus Martin⁹ lr̄ dixiſſe
dyabolo. Si verā pnīam poſſes habere ad
huc veniam poſſes cōſequi. ¶ Tertium re
medium ē ꝯſideratio illarum ꝑſonarū cu3
quib⁹ dn̄s lr̄ miſericorditer egiſſe. vñ Ber.
Cino ꝑꝑ manſuetudinē q̄ in te ꝑdicatur
currimus poſt te dn̄e ieſu xp̄e audiētes q̄d
nō ſpernas pauperē: pctōrē nō horreas: nō
horruiſti cōfitētem latronē nō lachrimāte3
peccatricē: nō ſupplicantē cananea3: nō de
ꝑhenſam in adulterio: nō ſedentē in theloneo
nō ſupplicantē publicanū: nō negātē diſci-
pulum: nō ꝑſecutorē diſcipuloꝝ: non ipſos

angeliſtrores tuos:i odorē vnguētorū tuoꝝ
currimꝰ. Pōt ēt valē ꝯ deſpatiōnē illis qȝ
lr̄. Lu.xv. Dico vob̄ gaudiū ē angelis ⁊c.
Ad idem valet quod lr̄ de filio ꝓdigo. de
quo dr̄ qȝ cū adhuc longe eſſet vidit eum
pr̄ eius ⁊ miſericordia motus ē ⁊ occurrens
cecidit ſup collum eius ⁊ oſculatus ē eum.
¶ Preterea quis dn̄s exheredatꝰ a terra
ſua ⁊ hoīb9 ſuis nō gaudeat de coꝝ recu
peratione: quō ergo nō gaudebit dn̄s de con
uerſione pctōꝝ. Ad idem valet ſi ꝯſideratur
magnitudo odij qd̄ hȝ deꝰ ꝯ pctm̄ d̄ quo
dcm̄ ē i principio ex h̄ pȝ ꝙ peccati deſtru
ctio plus placet deo q̄ ipſi peccatori.
¶ Alia bimembris diuiſio pcti accidie.

p Reter iſtam diuiſionē pctōꝝ cu
ius mēbra iam pſecuti ſum9: mul
te ſunt alie diuiſiones ꝑtinētes ad
pctm̄ accidie quas ꝑtermittem9 niſi qȝ d
vna breuiter tangemus. Notādū ergo qd̄
accidia pt̄ diuidi i accidiā ſecularīū ⁊ acci
diam clauſtraliū. De accidia ſecularīū ni
hil dicemus: ſed ꝯ accidiā clauſtraliū .xij.
mala que in clauſtralibus ſolēt inueniri ex
peccato accidie.

¶ De accidia clauſtraliū ⁊ duodecim malr̄
que ex ea proueniunt. xxij.

p Rimū ē qd̄ cū die ac nocte hēāt ci
bum regnī: qui de dei ore ꝓcedit .ſ.
a verbū dei. tn̄ ex pigricia tenēdi illū
famelici remanēt nec reficiūtur de cibo illo
inter aromata die ⁊ nocte verſant ⁊ tn̄ ex
pigricia applicādi olfactū odore eo nō con
fortantur. Sacra ſcriptura apotheca ē ſpi
ritus ſcī. vnde Eccle. xxiiii. De ſapia. Sicut
cynamo. ⁊ balſa. aro. o. de. ¶ Scdm̄ ē qd̄ cū
ipſi ſint de nocte ⁊ d̄ die i colloquio cū deo
permittunt multos dies trāſire qd̄ nō ape
riunt oculos cordis vt videant quis loqr̄
cum eis vel quid loquatur vt dicit Grego.
Cum oramus ipſi cum deo loquimur. cum
vero legimus. loqr̄ nob̄ deꝰ. Magna ergo
pigricia ē: nō attēdere cū quo loqmur. qn̄
cū deo loqmur. Preci pue cū ipſe moneat
nos ad hoc dicēs. vocate ⁊ videte qm̄. e. ſ.
deus. ¶ Tertiū ē qȝ cū ipſi nō ꝓficiunt i
his q̄ religionis ſunt imo q̄to diutius i reli
giōe ſunt tāto magis diſſoluti ſunt: qȝ val
de verecūdum ē. Sicut i ſcolis diu eſſe ⁊ i
ſciētiis nō ꝓficere. Tales religioſos ne
tunat aſſuetudo vt faciāt melius ea q̄ reli
gionis ſunt: ſȝ potiꝰ nocet. Quāto. n. orant
diutius: tāto orant indeuotius. ¶ Quartū
qd̄ q̄to diutiꝰ dn̄o ſeruiūt. tanto minꝰ certi
ſunt qd̄ hēant grām ipſius: ⁊ i veritate ſcī
dolere poteſt q religt mūdū: vt deo ſuiret:
⁊ diu ſuiuit: ⁊ nullā cū eo familiaritatē hȝ:
ſed pauca vel nulla ſigna qd̄ ſeruiciū eiꝰ ei
placeat hȝ. Interdū ēt accidit qd̄ dn̄s mi
nus bonos ꝯſolatur tanq̄ infirmos: ⁊ tāq̄
eos qui i ꝓpriis expēſis nō ſufficiūt ei ſui
re. Meliores vero icōſolatos relīquit tāq̄
fortiores: ⁊ tanq̄ eos q ꝓpriis expēſis ſibi
ſeruire ſufficiūt. Vn̄ Luc. xv. Ait maior fi
lius pri. Ecce tot annis ſeruio tibi. ¶ Quī
tū ē qd̄ q̄tū diutius i camino paupꝑtatꝭ ex
ſtiterūt: tāto meliores ⁊ delicatōres ſunt. Ce
minꝰ vaſa lutea ꝯſolidat. ſic paupꝑtas clau
ſtrales illos q molles ⁊ delicati erāt i ſeclo
ꝯſolidare dȝ: ſed multi cū deberent ꝯſolide
ri potius diſſoluūtur. Quod tribulationes
paupꝑtas ⁊ huiuſmōi excoq̄nt: ⁊ ꝯſolidant
pōt hēri ex vitas patrū. vbi lr̄ ꝙ cruda te
gula ſi ponatur i tegmine diſſoluit. Cocta
vero nō. Ita ⁊ hō hēns carnalē ſapiam q
ſi ē tēptationū igne decoctꝰ. Itē Iſa. xliiii.
Ecce excoxi te: ſȝ nō quaſi argētū. Elegi te
i camino paupꝑtatꝭ. Quaſi argētū excoquit
quidē eo quod excoqtur feces aſſumit: non
deponit i camino paupꝑtatꝭ dn̄s ſuos vl̄ eli
git vel aſſumptos alibi reponit. ¶ Sextum
ē ꝙ q̄to diutius ſoli iuſticie approxīāt tā
to ſeruētiores exiſtunt: ⁊ ſatꝭ admirandū ē.
vnde hoc acciderit. Quanto. n. ꝓximiores
ſiunt tanto vr̄ ꝙ ſeruētiores eē deberent.
Sed timēdū ē ne nubes alicuius pcti iter
poſita h̄ impediat: vel ne p aliquē errorem
fiat vt cū ꝓgredi deberent regrediātur. Et
cū deberent appropīquare terre ꝓmiſſiōis
ab ea elongantur ſicut accidit filiis iſrael.
qui .xxxviii. annis in deſerto errauerūt. qui
credebant appropinquare terre ꝓmiſſionis
ab ea elongabantur. vnde Ber. In via dei
nō progredi regredi eſt. ¶ Septimū eſt qȝ
q̄to diutius exiſtunt in loco ipīnguatōnis
⁊ ſaginationis ſpūalis: tanto magis maci
lenti inueniūtur. Locus in quo anime re
pleri deberent pinguedine ⁊ adipe ſpiritu
ali ē pax ⁊ tranquillitas clauſtri. Sed q̄ci
q̄to magis ibi ſunt: tāto magis inueni
untur macilenti. Quod bene oſtēdit ignis
tribulationis ſuſtinere non poſſunt quin
ſtatim p iram exurātur. ¶ Octauū eſt qȝ
i ſtatu in quo nō ſolum currere: ſed ēt vo
lare deberent viri cōtēplatiui cū ſint aues
ſpūales pigri ⁊ tardi efficiūtur. Etiā illi q
ſtrenui erant i ſeculo iterdum deſidioſi effi
ciuntur in clauſtro. ¶ Nonū ē quod i loco
vbi eſt maior ꝯflictus ſecuri ⁊ ſomnolenti
efficiuntur. In maiori ꝯflictu belli ſpūalis
ſunt clauſtrales q̄ alii. Plus. n. dyabolus
gaudet q̄n cū clauſtralē aliquē ad hoc
deducit vt mulierem mala itentione iſpiciat
q̄ gaudeat de adulterio alicuius hoīs ſe
cularis ſicut oſtenſum ē prius i tractatu d
luxuria. vnde clauſtrales nō deberēt eē ſe
curi ſed cū timore ⁊ ſollicitudine ſuam opa
ri ſalutē. ¶ Decimū ē quod ipſi volūt eſſe
ocioſi vbi minime locus ē ocii. ſȝ aliqs tolle
ret q̄n arbores ſteriles in terra ſua deſer
ta: tamen i terra bene culta ſicut in orto nō
tolleraret eas vllo modo: ſȝ ꝯſtat qd̄ clauſtꝝ
ē velut quidam hortus cōcluſus: iuxta illud
Cant. ¶ Hortꝰ cōcluſus ſoror mea: ſponſa
mea. vnde i clauſtro minus tollerabiles ſūt
hoīes ocioſi: q ſunt q̄ſi arbores ſteriles q̄
in aliis locis. ¶ Decimū eſt quod iſti ꝑcra
ſtinantes ⁊ differentes ſiunt vbi deberent
eſſe oīno parati. Si fatua ē ꝑcraſtinatio ſi
ue dilatio ſcdm̄ in his que ꝑtinent ad ſalu
tem coꝝ q̄to magis in clauſtralibus q iā
ſunt mortui iudicāda eſt fatua procraſtina
tio ꝓprie correctionis vel meliorationis eo
rum. ¶ Duodecima eſt quod ibi precipue
triſtes ſunt vbi precipue uel ſolū leti eē de
berent. in diuino ſeruicio precipue ē locus
gaudii in vita iſta: quia ibi precipue facit
homo vtilitatem ſuam.

¶ De remediis contra accidiam. xxiii.

ſ Equitur de remediis ꝯ accidiam: d
quibus ſufficiat ponere. viii. licȝ ſint
a multo plura. ¶ Primū ē diuerſitas
occupationum hoc remedium habetur in
vitas patrum. vbi legitur quod beatus An
tonius temptatus ſpiritu accidie: ⁊ reſidēs
in heremo dicebat. Domine ſaluari deſide
ro: ſed vane cogitationes non permittunt
me. quid faciā in tribulatione: vel quomō
debeam ſaluari dignanter oſtende. Et aſpi
ciens vidit quendam aſtantem torquentē
funiculū qui ſibi ſimilis erat. deinde ex ope
re ſurgentem ⁊ orantem: ⁊ iterum ſedentē
⁊ prolectas facientem de palmis: ⁊ tamen
rurſus ſurgentem ad orationem. Erat aūt
ille angelus domini: ⁊ dixit ei. Et tu ita fa
ciens antoni ſaluaberis. ¶ Secundum eſt
conſideratio pene future. Hoc hēmus i pri
mo Iere. ibi. Quid tu vides Iere. Et dixit
virgam vigilantē ego video. Virga euigi
lans a ſomno accidie vel pigricie: eſt conſi
deratio pene future. ¶ Tertium eſt conſi b
deratio premii eterni. vnde Aug. Labor te
terret: vide mercedem. Et Gene. xv. Factuſ
eſt ſermo domini ad Abraham per viſionē
dicens. Noli timere Abraham. Ego pro
tector tuus: ⁊ merces tua magna nimis. Si
terret pigꝝ labor attrahat eū merces. Sȝ ⁊
tertiū hēmus ſimiliter in vitas patrū: vbi
dicitur quod quidam interrogauit abba
tem Achillem dicens. Cur ſedens in cella
mea patior accidiam. cui ſenex ait: quia nun
dum vidiſti requiem quā ſperamus neqȝ
tormenta que timemus. Si enim ea inſpice
ret diligenter etiam ſi vermibus plena cel
la tua vſqȝ ad collum etiam in ipſis perma
neres ſine accidia iacens. ¶ Quartum eſt c
ſocietas bonorum. h̄ remedium poſſumus
habere ex illo verbo Exo. xvii. Ubi dicitur
quod pugnāte Ioſue contra Amalech ora
bat Moyſes leuans manus ad dominū.
Cuius manus erāt graues: ſȝ Ur. ⁊ Aarō
ſuſtentabant manus eius ex vtraqȝ parte:
per quos ſignantur duo genera hominum
quorum ſocietas amanda eſt per Ur. qui
interp̄. lumē ſignantur illi qui monſtrant lu
men doctrine. per Aaron qui iterpretatur
mons fortis ſignantur illi quorum interuē
tu venit homini auxilium. iuxta illud. Le
uaui oculos meos in montē ⁊c. Illis qui
manus habent graues ex accidia neceſſa
rium eſt ut habeant tales in ſocietate ſua q
eos exēplo ſuo ⁊ doctrina illuminent ⁊ ora
tiōibus iuuent. ¶ Quintum ē exēplū illiꝰ
qui piger nō fuit ſed exultauit ut gigas ad
currendum viam. Hoc remedium hēmus

Mat.xxvi.vbi dominus ait diſcipulis. Nõ
po.n.ho vigi.mecũ.Cum dñio vigilare eſt
exẽplo eũ ſomno accidie cauere. Hoc reme
dio vtitur apoſtol⁹ ad Heb.xii.dicẽs. Re/
cogitate e.q ta.ſuſti.aduer.ſemetip.a pec.
d ꝯdic.vt nõ faci.a.n.defici. ¶ Sextũ eſt con
ſideratio periculoꝝ in qbus ſumus ĩ pſen/
ti quod dñs inſinuat Mat.xxvi.vbi dicit.
Vigilate ꝛ orate ne intre.in temp. ¶ Tria
genera periculoꝝ ſpãlr conſueuerũt hoĩes
excitare a ſomno.periculũ aque: ignis: ꝛ la
tronum. Que pericula ſpãliter ſepe nobis ĩ
minent. Non.n.eſt dies ĩ quo fluctus mala
rum cogitationũ ſuper caput cordis noſtri
nõ aſcendat. Nõ ẽ ẽt dies ĩ quo ignis pra-
uorũ deſideriorũ in domo cõſcientie nõ ſuc
cendatur. Latrones ẽt ſemper aſſunt: etiaꝫ
illi qui deberẽt eẽ ſeruientes noſtri depdãt
nos.vnde Iere. Oculus meus depredat⁹ ẽ
e a.m. ¶ Septimum ẽ quod docet nos dñs
Leui.vi. Vbi dr. Ignis ĩ altari mõ ſemper
ardebit quẽ mitteret ſac.ſu b.m.l.p di. De⁹
vult quod ſp in altari cordis ardeat ignis
feruoris: Hunc vero ignẽ dꝫ mittere ſacer/
dos in ſuis ſubditis vel qlibet in ſemetip-
ſo ſubijciendo ligna per ſingulos dies reco
lendo beneficia dei qbus debemus reſpon
dere vel mala noſtra recordãdo ꝓ quibus
deo ſacrificare debem⁹. Precipue deberẽt
in nobis amorẽ iſtum attẽdere beneficia q̃
nobis xp̃s exhibuit in carne mortali aſſum
pta.vnde Ber. Quid nõ ſuaue cũ recorda
tus fueris in fantilium neceſſitatẽ xp̃i.labo
rum ĩ predicando ꝛ ceteroꝝ. Quis ampli⁹
gemet dicens.nimium ieiunamus. nimium
vigilamus.cum nec milleſime parti debito
rum reſpondere valeamus. ¶ Octauum:
f ꝛ ſummum remedium ẽ dei gratia. Hoc re
medium nobis inſinuat.Ber.ſuper Can.in
trahen.me dicens in perſona ipſorũ qui pi
gri ſunt. Opus hẽm⁹ trahi: qꝛ refrigerauit
pauperum ignis amoris.t. Nec valemus a
facie frigoris huius currere ſicut heri: ꝛ nu
dius tertius. Curremus poſt te cum reddi
deris leticiam ſalutaris tui. Cum redierit
melior temperies gratie.vnde cum aliquiſ
ſenſet ſe accidioſum inſtare debet orationi.
vt orando impetret gratiam que eam ab
eo expellat. Et notandũ quod omnia que
dicta ſunt ad deteſta.accidie poſſunt eẽ re
media contra accidiam. ideo de remedijs
accidie hic finem facimus.

¶ De indiſcreto feruore. 14.

f Icut cũ vicio auaricie tractauim⁹
de vicio ꝓdagilitatis eo quod aua
ricia ꝛ prodagilitas vicia ſunt op e
poſita: ſic cum accidia tractabimus: de in
diſcreto feruore. Accidia.n. ꝛ indiſcret⁹ fer-
uor quodãmodo vr̃ eſſe vicia oppoſita.ad
cuius deteſta.poſſunt valere primo teſtio-
nia ſcripturarũ. ſicut illud ad Ro.xij. Rõa
bile ſit obſequiũ noſtrũ. ¶ Tria ſunt q̃ exi
guntur vt homo cũ diſcretione ꝛ rõnabili-
ter deo ſeruiat. ¶ Primũ ẽ nobilitas pſo-
ne cui ſeruitur.vnde honor regis iudicium
diligit: ſ.iudicium diſcretionis. ¶ Secdꝫ eſt
humana natura.homo.n.rõnabilis creatu
ra ẽ: ꝛ ideo rõabiliter operari dꝫ plus.n.dꝫ
initi ſapie quã fortitudini.Beluinũ.n.ẽ vi- b
ribus decertare ſicut dicit phs. ¶ Tercio re
quirit hoc ipſe hoſtis ꝯ quẽ pugnaꝫ habe
mus.dyabolus.n.ꝯ hoĩem potius pugnat
aſtucia ꝛ ſapia q̃ʒ virib⁹: qui deo ꝛ nos ſa-
pientia ꝯ eũ pugnare dꝫ nõ viribus. vires
enim non ſufficerẽt reſiſtere ſapie: qꝛ melior
eſt ſap̃.q̃ʒ vires: ꝛ vir prudens q̃ʒ fortis ſap̃.
vi. Ad ſignificandũ ꝙ nõ placeãt deo ope
ra ſine diſcretione facta nõ offerebatur ĩ le
ge animal cecum: iõ ꝛ in oĩ ſacrificio offere
batur ſal. Sale cõdiuiditur cibi vt homini
bus bene ſapiant. Per hoc ſignificatur diſ
cretio que facit opera grata deo. Ad idem
Prouer.iiii. Palpebre.t.p̃.g.t.i. ꝯſiderato
opera tua. Et illud apl̃i. Ad Thim.vi. No-
li adhuc aquã bibere: ſed vino modico vte
re. Glo. Prudenter ſibi vult ſeruiri.non vt
nimietate debiles fiant. Et poſt. Medicorũ
ſuffragia requirant. Temperãdũ.n.vt ſi ſie
ri põt ceptum obſequium gradatim proue
hatur potius q̃ʒ in ꝯſideratione minuatur
Ad idem.i. Pe.iiii. Chariſſimi nolite pere-
grinari in feruore qui ad tẽptationem nobͣ
ſunt. ꝛ Eccle.vij. Noli eſſe iuſtus multũ ibi
dum interl. Quod ſummũ ius ſumma iniu
ſticia eſt. Sunt aliqui qui in nullo volũt ꝯ
deſcendere carni: quorum iuſticia. magna
eſt iniuſticia. Ad idem valere põt illud phi
arbitror primo in vita vtilis eſſe nequit ni
mis. ¶ Secundo valere poteſt ad deteſta
tionem indiſcreti feruoris ſi oſtendam⁹ ma
la que ex eo cõſequuntur: ꝛ oſtendit btũs Ber.
Quattuor mala que ex indiſcretionis vitio
proueniunt: ieiunia ꝛ vigilias: vel alia huiuſ
ꝛ ſic agit h⁹ vt deficiẽte ſpũ vl' corpe lãguẽ
te ſpũalia ĩpediuntur.abſtulit corpori.ſcilꝫ
boni operis effectu.ſpiritui affectũ proximo
exemplum.deo honorem ſacrilegus ẽ ꝛ oĩ-
um horũ in deũ reus. Sacrilegus talis dr̃
qui violat templuꝫ dei.ſ.corpus ſuũ. Salo
mon ẽt oſtendit ꝙ malis ſequitur ex indiſ
creto feruore Prouer.xix. Dicens qui feſti-
nus eſt pedibus offendit que ex feſtinatiõe
offendit qui ex indiſcreto feruore infirmita
tem corporis ſeu anime incurrit ꝛ lꝫ ex feſti
natione poſſit ſequi caſus in quocũqꝫ am-
bulante.tamẽ precipue in eo qui per ſcalã
vadit. ¶ Preterea talis caſu ſuo multũ de
ſcendit.vnde cum cõuerſio viri religioſi ſit
quaſi aſcenſus per ſcalam cum diſcretiõe
dꝫ aſcendere. Si.n.per infirmitatẽ corruat
ipſe deſcendit vſqꝫ ad inicium ſcale. Opꝫ
nũ eũ comedere carnes ꝛ talia facere que
faciebat ĩ ſeculo.vnde dicit Ber. Nemo re
pente fit ſumm⁹ aſcendendo non volando
apprehenditur ſummitas ſcale. De indiſ-
creta ẽt feſtinatione lĩ. Prouer.xiii. quod
ſubſtãtia feſtinata minuetur. Et eiuſdẽ xx.
Hereditas ad q̃ʒ feſtinatur in principio in
fine benedic.ca. Et lꝫ iſta feſtinatio ĩ oĩbus
timenda ſunt: precipue tñ nouitijs. Ille q
equuꝫ ſuum fatigat nimis in mane.non vr̃
velle facere in die bonaꝫ dietatem. ¶ Seq
tur etiã ex indiſcreto feruor̃ pctm̃ ſupbie ꝛ
vane glorie. vnde quidam corpus non frã
gendũ ſed regendum. Sicut ergo modera-
ta: ꝛ ſancta: ꝛ ſimplicia in omni humilitate
ieiunia: que ita corpus attenuent ut aĩam
deuenit: ne res humilitatis gignant ſuper-
biaꝫ: ꝛ vicia de virtute naſcant: que ſentit
ſpes ſalutis: ſi ipſa anime remedia venẽa
ſint. De ſupbia etiam talium dicit Bernar.
Que maior ſuperbia q̃ʒ vt vnuſ homo toti
ꝯgregandi iudicium preferat tanq̃ʒ ipſe ſo
lus habeat ſpũm dei: De vana etiam glo-
ria dicit h.ad fratres ſuos. Non legiſtis in
regula noſtra quod ſi quis ſine voluntate
ꝛ cõſenſu patris ſpiritualis fit: vane glorie
deputabitur non mercedi: ꝛ Mat. vi. Exter
minatur fa.ſ.vt appa.ho.iein. ¶ Sequitur
etiam ex indiſcreto feruore ſcandaluꝫ alio
rum maxime in congregatoine. Ber. de tali
bus. Hi ſunt vnitatis diuiſores.inimici pa
cis. Caſus etiam vnius taliuꝫ multos exter
ret ꝛ tepeſcere facit a deſiderio proficiendi.
Et cuius exemplum debuit alios attrahere
facit eos formidare auſteritatem religiõis:
vt impleatur illud p̃s. Poſuiſti firmamẽtũ
eius fortitudinem.videtur ẽt ſequi ex feruo
re indiſcreto quedaꝫ ydolatria. vnde Ber.
Scelus ydolatrie ſi acqeſcerẽ: ꝛ quaſi pctm̃
pctm̃ ariolandi nolle obedire. Et ſubdit.
Erat nunc qui ſe faciunt religioſiores aliis
qui non ſunt ſicut ceteri hominuꝫ. Ecce pa
gani: ꝛ ydolatre ſunt.i.Reg.xv. Dicit Sa
muel ꝙ peccatũ ariolandi ẽ repugnare: ꝛ
quaſi ſcelus ydolatrie nolle acquieſcere.
¶ Secundo etiã ĩdiſcreto feruore quãdo-
qꝫ rapina. Iudiciũ.n.quod dꝫ apud pr̃em
ſpũalem vſurpant ſibi tales perſone: ꝛ illũ
cui renũciauerant iterum ſua auctoritate
aſſumũt.vnde Ber. Qui noſtri curã ſemel
nobis ꝯmiſiſtis: quid rurſus de vobis vos
intromittitis. Et breuiter dicã. Non hꝫ cal
lidus hoſtis machinamentuꝫ efficatius ad
tollendaꝫ de corde dilectionem q̃ʒ efficere
poſſit vt in ea ĩcaute ꝛ non cum rõne ãbu
letur ſicut dicit Ber. ¶ Tertio poſſunt ua
lere ad deteſta.huius uicij ſtulticie q̃ oſten
duntur in his eſſe qui laborant hoc vicioq̃
ſunt.xij.

Duodecim ſtulticie indiſcreti feruoris.

p Rima eſt quod ipſa ꝯ ordinem ec
cleſie crucem lumen preferũt.uel po c
tius ſine lumine ferunt. Ordinatũ
eſt in eccleſia quod lumen cruci preferatur.
ad ſignificandum quod lumẽ ſcientie cru
ci penitentie preferendum eſt.unde in fine
Prouer. Legitur de ſapiẽte muliere quod
ipſa operata eſt conſilio manuum ſuarum
Mantis ſunt qui non ſolum habent egro-
tationem ſed etiam operationeꝫ bonã quo
rum conſilio precipue acquieſcendum eſt.
Ex hoc vero quod pales crucem penitẽtie
ſine lumine conſilij faciunt. Accidit freqn
ter quod ipſe innocentem crucifigunt qui
latronem crucifigere debuerant.ſ.nouũ ho
minem.quem debuerunt crucifigere uete-
rem. Homo uetus intelligitur ex peccatis
compoſitus uelut ex tenebris.vnde ad Co
lon.iij. Mortificate membrorum que ſunt

ſuper terram ſor. ꝛc. Hõ vero nomus intelli
gitur ꝯpoſitus ex virtutib⁹ velut ex fibris
Non⁹ ergo hõ tãc crucifigit q̃ñ p̄ꝑ nimiã
abſtinẽtiã virtutes opari nõ pñt. ¶ Scḋa
ſtulticia ē ꝙ ipſi accipiũt arma nimis pon
derosa. q̃ põdere ſuo eos deficiũt: ꝛ q̃ debue
rũt eos ab hoſte ꝓtegere poti⁹ eos capiũt
hoſtes. attendentes q̃d fecit Dauid. i. Re.
xvii. Qñ arma Saul nimis põderoſa ꝯpo
ſuit: qbus depoſitis goliã deuicit. Sic aliq̃ d
uincerent dyabolũ cũ mediocritate ieiũio
rũ ꝛ vigiliaꝝ q̃ cũ nimietate ꝑ irã vel ꝑ i
pacientiã deuincunt. ¶ Tertia ē quod cũ
hẽant equũ valde ĩpetuoſum nõ curãt tñ
ei frenũ ĩponere: ſʒ ſolũ calcaribus ſunt ꝯ:ē
ti cũ tñ cõſtet frenum nõ minus eẽ neceſſa
riũ equo q̃ꝫ calcaria: nõ minus ꝑiculoſuʒ ē
alicui iter hoſtes eẽ ſine freno q̃ꝫ ſine calca
ribus. B. Bone volũtati nõ ſꝑ credendum
ē ſʒ frenãda ē: ſed regẽda ē marie i icipiẽ
te: ꝛ Ja. iii. Frena in equorũ ora mittimus
ad ꝯſentiendũ nobis ꝛc. ¶ Quarta eſt q̃d
cũ infirmitas q̃ ē ex calida cã ꝑiculoſioꝛ ſit
q̃ꝫ que ē ex frigida. ipſi tamẽ ſanoꝫ oĩno ſe
putant ſʒ ex cã calida infirmẽtur. Accidia
enĩ velut infirmitas ex frigida cã ē. vñ ꝛ te
piditas vocatur. Indiſcretus vero feruoꝛ ē
velut ĩfirmitas ex calida cã. ꝛ iõ ꝑiculoſioꝛ
eſſe vř. ¶ Quinta ē quod cũ ipſi hẽant do
minũ ditiſſimũ ꝛ liberaliſſimũ credũt place
re ei: ſi ſeruientes ipſius adeo ſe manee af
fligũnt q̃d ĩpotentes fiant ad ſeruiẽdũ ei.
cũ ſciant tñ hoc nõ placere hoĩbus ꝑaupi
bus atq̃ꝫ auaris ēt de iumentis ſuis. Nul
lus n. vult q̃d iumentũ ſuũ tñ ieiunet q̃d
deficiat ſi poſſit. ¶ Sexta ē q̃d cũ magis ꝑicu
loſum ſit nauem ducere nimis oneratam
q̃ꝫ vacuã ipſi tñ nõ curant cauere naui ſue
a ꝑiculo nimii oneris. Homo in mũdo iſto
eſt velut nauis in medio mari: vnde ſcḋ eſt
q̃ſi nauis inſtitoꝛis. hoc dř de ſapiente mu
liere in fine Prouer. Imminet aũt huic na
ui duplex periculũ. ſ. ſubmerſiõis ex nimio
onere: ꝛ verſationis per fluctus temptatio
nuʒ ex vacuitate: ſed tales periculo ſubuer
ſionis non curant ſubuenire. ¶ Septima ē
quod ipſi iudicãt cibum eſſe ſubtrahenduꝫ
filiis dei qui digni eſſent cibari auro ꝛ po
tari balſamo. iuxta illud verbum Ber. Da
mihi abbatem Thymotheũ: ꝛ ego eũ ſi uis
cibo auro: ꝛ poto balſamo. Ad cumulũ h⁹
ſtulticie fac̄ hoc quod ipſi vident tot filios
dyaboli qui omni bono ſunt ĩdigniſſimi lar
ge bona domini ſui expendere. ¶ Octaua
eſt quod cum ipſi multum velint deo ſeruiř
ita tamen nolunt ei ſeruire ꝙ non poſſunt
ei diu ſeruire. Sap. Quid ſtultius q̃ꝫ quod
libenter facias curare vt diu facere nõ poſ
ſis. ¶ Nona eſt quod cum equis ſubtra
hunt auenam volunt facere maioꝛeꝫ dietã
male ꝓpoꝛtõnãtes ea tria que aſino debẽ
tur cibaria. virgam ꝛ onus duplicant cibe
ria autem dimidiant. De his Eccle. xxxiii.
Cibaria virga ꝛ onus aſino ꝛc. ¶ Decima
quod ipſi ſe perfectos non eſtimant niſi ma
giſtrum ſuum xp̄m excedant cum ſcriptum
ſit Lu. vi. Perfectus omnis erit: ſi ſit ſicut
magiſter eius. Conſtat fideli cuilibet xp̄m
perfectiſſimum fuiſſe: ꝛ tamen comedebat
bibebat mediocriter. ¶ Undecima eſt q̃d
ipſi credunt ſe ſanctos eẽ non poſſe niſi pri
us fuerint homicide. Si ille qui aufert uitã
alicui qui victurus eſſet per annum homi
cida iudicaretur quantomagis ille qui ni
mĩs ieiuniis ꝛ afflictionibus efficit vt. xx.
annis citius moꝛiatur q̃ꝫ eſſet moꝛiturus.
¶ Duodecima ſtulticia eſt quod cum ipſi
aliis boni ſint ꝛ caueant a nocumento om
nium: tñ ſibi ipſis mali ſunt ꝛ miſericoꝛdes
ſed qui ſibi neq̃ꝫ cui bonus eſt?
¶ De malis que faciunt delicata cibaria
Ciendũ eſt q̃d in cibis qui ſumuntur
ſ valde timenda eſt delectabilitas
quia freqn̄ter nimis ſumitur de ci
bis delectabilibus: ꝛ cum nimio ardoꝛe.
Preterea conſolatio in cibis delectabilib⁹
quando prohibet hominem a diuina cõſo
latione. q꜠ ſm̄ Ber. Delicata eſt diuina cõ
ſolatio que nõ datur a dimittentibus ali
nam. ſed ſi quis in cibis quos ſumit in q̃ꝫ
tate: ꝛ in ardoꝛe caueat: ꝛ creatoꝛi de crea
tura eius q̃ꝫ ſumit gratias agat. non ſolum
abſq̃ꝫ peccato ſed etiam meritoꝛie poteſt
mere de cibis illis quãtũ neceſſe eſt ad ſu
ſtentationem coꝛpoꝛis. Deus enim creauit
cibos ad percipiendum cum gratiarum a
ctiõe fidelibus Ad Thimoth. iiii. Et vt b
uiter dicam ſic debemus habere coꝛpus
cut egrũ comedentem cui multum nolen
inutilia ſunt neganda. vtilia etiam nolen

gerada. Et notãduʒ q̃d ſicut apud viros
religioſos precipue opoꝛtet nouitios cauer
ab idiſcreto feruoꝛe: ſic opoꝛtet patres ſpũa
les q̃ſq̃ꝫ condeſcendere fratribus. vñ legit
de btõ Antonio. q̃d quidaʒ venatoꝛ vidit
eũ gaudere cũ fratribus ſuis ꝛ diſplicuit ei
qui btũs Antonius volens oſtẽdere quod
q̃ñq̃ꝫ opoꝛtet cõdeſcẽdere fratribus ait. po
ne ſagittã i arcu: ꝛ trahe: ꝛ reſpondit ſagit
tarius ꝛ fecit ſic. Et rurſuʒ dixit trahe: ꝛ tra
xit ꝛ rurſum trahe. ꝛ reſpondit ſagittarius.
Si ſuper menſuram traxero frãgetur arc⁹.
reſpondit btũs Antonius. ita eſt in opere
dei. Si ſupra menſuram tendimus fratres
deficiunt. Expedit ergo aliquãdo relaxare
rigoꝛem. Simile eſt de coꝛdis cithare. que ſi
parum tendantur rauce ſonant. ſi nimium
rumpuntur. ſi moderate dulcem ſonuʒ red
dunt. Impetus animi obice inuento tume
ſcit. Ideo aliquid liberalitatis cõcedendũ
eſt fratribus interdum ne ſicut accidit ĩdo
liis ferratis circuli in eis rumpantur ꝛ fun
dus exiliat. Caſtanea non inciſa in igne po
ſita crepat aut exilit. dicitur etiaʒ quod ter
remotus fit ex multiplicibus vapoꝛibus in
cluſis in viſceribus terre meatum non hñ
tibus. Ideo non opoꝛtet ab hoĩbus hoĩes
nimis coartari. immo aliquis locus relĩq̃n
dus eſt gratie dei ꝛ libertati arbitrii.

¶ De vicio ſuperbie ire ꝛ inuidie. i.

Icto de uicio gule ꝛ lu
d xurie auaricie ꝛ accidie Dicẽdũ
eſt de tribus ſequentibus viciis:
ſcilicet de vicio ſuperbie ire ꝛ inui
die. Cuius oꝛdinis ratio ſic poteſt maniſe
ſtari. Sicut virtus ſm̄ Aug. Eſt amoꝛ oꝛdi
natus: ſic viciũ ē amoꝛ inoꝛdinatus. Amoꝛ
vero duabus de cauſis põt eſſe ĩoꝛdinat⁹.
Eſt. n. inoꝛdinatus ſi ſit amoꝛ mali. Et licet
ſi ſit amoꝛ boni ē tñ inoꝛdinat⁹ ſi ſit nimi⁹
uel nimis paruus: ꝛ h̃ ſm̄ duas ſpẽs bono
rum. Quedam enim bona ſunt parua. ſ. tẽ
poꝛalia ſeu coꝛpoꝛalia. quedam ꝟo magna
ut ſunt bona gratie: ꝛ bõa gloꝛie. Bona ve
ro gratie intelligimus ipſam gratiaʒ ꝛ ope
ra meritoꝛia. Amor ergo boni magni inoꝛ
dinatus eſt ſi ſit paruus: ꝛ talis amoꝛ vide
tur eſſe radix in vicio accidie. Accidia enim
videtur eſſe amoꝛ paruus magni boni. vñ
ꝛ tepiditas vocatur. Amoꝛ vero parui bõi
ꝛ inoꝛdinat⁹ eſt ſi ſit nimius: ꝛ iſte amoꝛ vř
eſſe radix in peccato gule: ꝛ luxurie: ꝛ auari
cie: ꝛ diuerſificatur amoꝛ iſte: q꜠ bona ꝑua
amari poſſunt quo ad dominiũ ſeu poſſeſſi
oneꝫ vel quo ad illum delectabilẽ. ¶ Primo b
modo amat ea auarus. ¶ Secundo modo
guloſus vel luxurioſus. vicium ergo gule ꝛ
luxurie in hoc differũt: quia vicium gule ē
inoꝛdinatus amoꝛ delectationis q̃ eſt ſcḋʒ
guſtum. viciũ vero luxurie eſt amoꝛ ꝓcipue
illius delectationis que eſt ſcḋũ tactum.
Amoꝛ vero qui eſt inoꝛdiat⁹ eo ꝙ ē amoꝛ
mali videtur poſſe diſtingui: in amoꝛẽ pro
prii mali: ꝛ alieni mali: quia nullus ꝓpriuʒ
malum amat inquantum tale: ſed quando
q̃ꝫ ideo quia extimat illud eſſe bonũ coꝛpo
ri. ideo tantum amoꝛ alieni mali radix ē in
tribus viciis que ſequũtur. Et diuerſificat
per hoc quod peccatum amoꝛ ſuperbie eſt
amoꝛ propꝛii boni cum alieno malo. Amat
enim ſuperbus ſui exaltationem ꝛ proximi
deiectiõem. In peccato vero ire ꝛ inuidie
eſt amoꝛ alieni mali pure. ¶ Sed in hoc vi
dentur differre illa duo vicia: quia in pctõ
ire amoꝛ alieni mali oꝛtum videtur habeř
a malo alterius. Ille enim qui iraſcitur ali
cui. ideo vult ei malum: quia malum ab eo
recepit. Ira enim eſt appetitus vindicte.
In peccato vero inuidie amoꝛ alieni mali
oꝛtum habet a propꝛia malicia: ſcilicet a ſu
perbia. Inuidus enim ideo vult malũ al
terius ne ille ſibi pariſicetur. vnde peccatũ
inuidie cõicat in malicia cum peccato ire.
ſed finẽ recipit a peccato ſuperbie. His ha
bitis de facili poteſt videri ratio quare de
ſupbia ira ꝛ inuidia poſterius tractetur: q꜠
hec tria vicia amoꝛem nr̄m inoꝛdinatum
reddunt ad ꝓximos. iiii. vero ꝓcedentia i
oꝛdinatũ reddunt ad noſipſos. Inoꝛdiatõ
vero alicuius i ſe prioꝛ ē q̃ꝫ inoꝛdinatio ip
ſius ad alium. Preterea ꝑ⁹ ē q̃d aĩale. dei
de ꝙ ſpũale. vnde cum quattuoꝛ prima vi
cia humana ſint: ꝛ ideo quodammõ carna
lia in oꝛdine doctrĩe prioꝛa ſunt. Tria ꝟo
q̃ ſequũt q̃ dyabolica ſunt ꝛ ſpũalia poſte
rioꝛa ſunt: ꝛ inter iſta tria prius eſt vicium
ſupbie: q꜠ eſt ocaſio alioꝝ: ꝛ q꜠ ꝓcedẽtib⁹

magis aſſimilatur. vñ de ipſo prio dicem⁹
τ h̄ ordine. Prio ponemus ea q̄ valent ad
deteſtationē ſupbie. Scḋo ponemus diuer
ſas diuiſiones ad h̄ viciū ptinētes τ ſ mē
bris eax pſequamur. ¶ Tertio tangemus
aliquid ḋ remedijs contra ſuperbiam.

¶ Quō viciū ſuperbie ſe hēat ad bōa. ad
mala. ad dyabolum: ad proximum: ad deū
ad proprium ſubiectū.

a D deteſtationē h⁹ vicij. Primus
oſidemus quō ipſum ſe hēat ad bo
na. quō ad cetera mala: quō ad dia
bolū: quō ad primū: quō ad deū: quō ad
ppriū ſubiectū. ¶ Notandū qḋ viciū ſup
bie qḋ bona ſi iā ſunt i aliquo expellit: ſi ſi
ſunt ēt intrare nō pmittit: ſi qua remanent
ei falſificat vel inquinat: Ad primū ptinet
illḋ Aug. Alta ſiccātur τ yma replētur. Et
illud Ber. Supbia ſinc iā exiſtens: ſiue nō
ſꝫ cā erit ſubtracte grē: τ nūquid g humi
libus dat grām hūili aufert datā: ergo ar
gumentū ſupbie eſt ſubtractio grē: τ illud
Gre. Sicut hūilitas oia vicia eneruat oēs
qꝫ virtutes colligit τ roborat: ſic ſuperbia
oēs virtutes deſtruit τ eneruat. ¶ Ad ſcḋm
pertinet illud. Tumor īfuſa repellit: ſić hu
militas nō ſolū grā eſt: ſi ēt vas aliax grā
rum: ſic ſupbia nō ſolūmō ē malū: ſꝫ etiam
īpedimētum bonox. vnde qdā ſapiens ait
Alexādro cū agnoſceret eū ſupbum. deus
pſto eſt largiri ſapiam: ſꝫ nō hēs vbi eā re
cipias. ¶ Qḋ aūt ſupbia bona falſificet pꝫ
p h̄ qḋ ea q̄ ſunt de genere bonorū ſi ex ſu
perbia pcedāt vt ſi ſiāt pp vanā gloriā nō
ſunt meritoria imo demeritoria. Et vr̄ hō
diues eē cū nihil hꝫ: vnḋ Ber. Magna vir
tus hūilitas ſine cuius obtētu non ſola vir
tus nō ſunt: ſꝫ ēt i ſupbiā erūpit. ¶ Qḋ ēt
ſuperbia bona inquinet: pꝫ per illud poete
inquinat egregios adiuncta ſupbia mores
vnde quidam. Si tibi grā: ſi ſapia formaqꝫ
detur. Inquinat oia ſola ſupbia ſi ꝯmitte
tur. Supbia ē velut quedam veſtis macu
lata qua ſupbi ſe τ ſuos induunt: vnde Ec
cle. xiij. Qui coicauerit ſupbo induet ſuper
biam. Et valde mirū eſt de ſuperbo q ſup
oia amat honorē quō vult induer veſtem
maculatā: q̄ qcquid in ea maculat. ¶ Pre
terea cū ipſe veſtem iſtā pallio humilitatis
operiat: iuxta illud Grego. glorie. Res ē hu

militas qua ſe palliare appetit ſuperbia ne
uileſcat. mirum ē quō ſuperb⁹ veſtem ſup
bie ex toto non deponit τ veſtem humilita
tis non aſſumit.

¶ Quomodo vicium ſuperbie ſe habeat
ad alia vicia. ʒ.

Equitur videre quō viciū ſupbie ſe
ſ hēat ad alia vicia. Notādum ergo
quod vicium ſupbie quaſi rex ē vi
ciorum. vnde maximū pctm̄ vocatur in ps.
vbi dicitur. Emundabor a delicto maximo
ideſt a ſupbia. dicit Glo. Et coronam dicit
habere ſꝫ maledictā: de qua lr̄ Iſa. xxviij.
Ve corone ſuperbie ⁊c. Et admodum re
gis quādo hoc vicium venit ad aliquem ſ
venit ſolum: ſed adducit magnam ſocieta
tem viciorum. vnde Eccle. x. Initium oīs
peccati ſuperbia. Qui tenuerit ei. adimple
bitur maledictis. i. vicijs. vnde dicit interl.
De ſuperbia naſcuntur hereſes. ſciſmata d
tractiones. Inuidia: verboſitas: iactantia.
contentiones τ h⁹ mōi. Unde Ber. Initiū
oīs peccati τ cauſa totius perditionis eſt
ſuperbia. Preterea. Quiſqs es qui ſalutē
tuam operari ſtudes. aduerſus hanc ſuper
caput tuum cornu crucis hēre memēto: ut
non eleueris i ſuperbia. Hoc ēt vicium ad
modū regis magnas expenſas requirit: ita
quod ſupbis hoibus nō ſuffic ūt cpat⁹: ar
chicpatus vel regna. vñ i Eccl. xi. Dom⁹
que nimis locuplex ē adnihilabitur. Et cū
ſuperbia maiores expenſas reqrat: q̄ cete
ra vicia tn̄ minus vtilitas hꝫ ex vicijs que
ptinent ad ꝯcupiſcentiā carnis vel ad ꝯcu
piſcētiā oculorū cū ſeqtur aliq̄ vtilitas ſal
tē corporis ſuperbia aūt nocet aie. corpori
vero non prodeſt. vnde ſapien. v. Dicunt
damnati in inferno. Quid profuit nobis ſu
perbia: aut diui. aut iac. quid cum. no. Ui
cium etiam ſuperbie poſtq̄ dominium ha
bet in alio non amittit illud de facili ſicut
reges non amittunt quod poſſident q: po
tenter illud defendūt. vnde Eccle. iij. Sina
goge ſuperborum non erit ſanitas. Si i tā
to timore τ anguſtia ſunt infirmi cum infir
mitas eorum incurabilis eſſe dicuntur: in
quanto timore deberent eſſe qui vicio ſu
perbie laborant cū ſpiritus. ſcilicꝫ dicat eis
quod viciū illud non ſanetur. Uicū ēt ſu
pbie caput ē ātiq ſerpētis. cuius capitis

ꝯtritioni marie eſſet inſiſtendum. vñ deū
eſt Gen. iij. Serpēti de muliere que tꝫ figu
ram eccleſie. Ipſa conteret ca. t. Serpens
modica pcuſſione capitis extinguitur. Si
aūt capiti pcutur, fruſtra cetera mēbra ipſi
us pcutiuntur. Amputata. n. cauda nihilo
minus viuit. ſic fruſtra alia vitia amputaſ
ſi nutrit q ſupbiā in ſe reliquit. vñ Iero.
Lubricus ē antiquus ſerpētiſ: τ niſi capite
teneatur totus ſtatī illabitur. τ Eccle. xxi.
Quaſi a facie colubri fuge pctm̄. In colu
bro caput pcipue fugimus: ſic ſupbia pre
cipue fugienda ē q̄ cap̄ eſt viciox. de h̄ ca
pite pt intelligi illud. Eccle. xxv. Nō eſt ca
put nequs ſunt caput colubri. Cōtrito hoc
capite cetera vicia facile extirpātur. vñ Io
han. criſo: Tolle hoc viciū ut nō velint ho
mines apparer e hoibus: τ ſine labore oia
vicia reſecantur. vitiū ſupbie ē primogeni
tus Pharaonis in cuius morte filij iſrael
liberāſ. Golias i fronte pcuſſus a Dauid
cecidit in faciem ſuam τ preualuit Dauid
aduerſus eum vt legitur. i. Re. xvij. Sic q
ſupbiā que caput eſt dyaboli in ſe uiriliter
pcuſſit aduerſus dyabolū preualebit. Sup
b⁹ etiam ē turris Babel. de quo legiſ Ge
ne. xi. cuius culmē attingit celum. q: hoc ui
ciū celeſtes uiros τ ſpūales impugnat iu
xta illud Gene. Superbia natōne celeſtis
celeſtes appetit mētes. Cetera uicia q̄ndo
ſunt cum ſupbia ſe habent ſicut domus in
tra murū. q̄ ū de facili expugnatur q: tur
ris defendit eas. Sic uicia que ſunt cū ſup
bia non de facili expugnantur. q: ſuperbia
ea defēdit ſicut patet in vſurarijs τ rapto
ribus q ab vſuris τ rapinis ceſſare nolunt
quia ſi ab eis ceſſarent inter vicinos ſuos
honorifice uiuere non poſſent ut ipſi dicūt
vnde manifeſtum eſt quod ſupbia pctm̄ ra
pine τ vſure ꝯſeruat in eis. Ideo neceſſe ē
ut predicator conetur diruere turrim ſuper
bie in talibus perſonis qua dirupta nulla
pars caſtrorum huius ſe teneret. Supbia
primo animam aggreditur: τ vltima ceſſat
ab eius impugnatione. vnde ſuper illḋ. Si
mei nō fuerit dominati. Dicit Glo. Uicinꝫ
ſuperbie eſt vltimum redeuntibus ad deū
τ primum recedentibus a deo. Alijs vitijs
in fugam conuerſis ſola ſuperbia in campo
remanens non ceſſat ab impugnatōe hoīs

dum ipſe uiuit. vnde quidam eū bene pu
gnaris cū tanta ſubacta putaris. que ma
gis infeſtat vincenda ſuperbia reſtat. Sup
bia fuit primū peccatum iuxta illud Eccl.
x. Initium oīs peccati ſuperbia. Et etiam
nō videtur eſſe aliquod pctm̄ abſqꝫ ſuper
bia quia omne peccatum eſt aut ex ꝯmiſſi
one aut ex tranſgreſſione: τ in vtroqꝫ non
vr̄ eſſe abſqꝫ inobedientia que pucnit ex
ſupbia: q: inobedientia nō videſ eē abſqꝫ
ſupbia: vnde nullum peccatum videtur eē
ſiū ſuperbia. Et ut breuiter dicamus ſuper
bia videſ cā omnis peccati. vnde glo. Sup
ſi unum non fuerunt dominati. Superbia
vicium τ cauſa omnis peccati: qua qui ca
ret vere eſt immaculatus.

¶ Quomō ſuperbia ſe hꝫ ad dyabolū. 4.

Equitur videre quō ſe habeat ſup
ſ bia. ad dyabolum. Notādūꝫ ergo
eſt ꝙ ſuperbia ſignum eſt quo dya
bolus ſuos diſtinguit ab alijs. vnde legiſ i
Iob. de ipſo. ꝙ ipſe eſt rex ſup omnes filios
ſupbie. τ Greg. Euidentiſſimū ſignū repro
borum eſt. ſuperbia: humilitas electorum.
Cum ergo quoddam ſignum ſuperbie quiſ
que habeat vnde cognoſcitur. ſub quo
militet: rege inuenitur. Unde vnuſquiſqꝫ
quendā titulū portat opis: quo facile oſtē
dat ſub cuius ſeruiat ptāte rectoris. vnde
in magno dolore: τ tremore debet eſſe q
ſe cognoſcit eſſe ſupbum. ¶ Supbia etiā ē
valde quedam ymago dyaboli. Unde hō
ſuperbus expreſſe ſimilis eſt diabolo: iuxta
illud Grego. A poteſtate angelo ſimilis ef
ficitur. dum homo hoibus ſimilis eſſe dedi
gnatur: ¶ Diabolus etiam in hoīe ſuper
be regeſcit. quo ad vmbrā. Superbia eui
velut mons eſt: ſoli iuſticie oppoſitus. Lu
cem gratie repellens. Unde umbram facit
dyabolo: de qua umbra legitur Iob. xl. ſub
umbra dormit. Superbus etiam eſt muni
tio diaboli. fere inexpugnabilis: eo ꝙ in al
titudinem montis ſuperbie ſitus ſit.

¶ Quomō ſe habeat ſupbus ad primū. v.

Equitur videre quomodo ſe hēat
ſ ſuperbia: ad proximum. ¶ Notādū a
ergo eſt ꝙ ſuperbus. Coanguſtat p
ximum. dum ſe dilatat: τ dum ſe ei prępōit
quaſi quoddam onus ei imponit: de dila
tione ſuperbi legitur. Mat. xxiij. Dilatāt

phylateria ſua: ⁊ magnificant fimbrias.
ſuas ⁊ Prouerb. xxviii. Qui ſe iactat ⁊ dilatat
iurgia ꝯcitat. De onere vero ſupbi dicit ſa
piens. Qui ſe ſupra modū extollit. ꝓmit ac
deprimetur. Supra modū ille ſe extollit. q
ſe extollit ſupra debitam menſurā. De tali
dicitur vulgariter. iſte hō ſedet mihi ſuper
collū meū. Supbus ēt proximū corde cōtē
nit ⁊ verbis moleſtat: ⁊ ſcīs. Ad primum p
tinet illud Eccle. xiii. Sicut abhominatio ē
ſupbo humilitas: ſic execratio ē diuiti pau
per verbis aūt moleſtat ſupbꝰ ꝓximū mi
rabiliter: ⁊ ſe iactādo ⁊ cū eo litigando ⁊
ꝯtumelias ei dicendo. ¶ Ad primū ptinet
illud Amos. vi. Nō quid. in fortitudīe. n. aſ
ſump. no. cor. Et illud Eccle. Sicut eructa
uit ſcientiā precordia. ſic ⁊ cor ſupbor. Ad
litteraꝫ ſtomachus ventoſitate inflat⁊ euo
mitare ſolet. ſic homo ſupbia inflatus uen
toſa uerba emittit. ¶ Ad ſm. pertinet illud
Prouer. xiii. Inter ſupbos ſunt iurgia. ſ. ad
tertium pertinet illud Prouer. vbi fuit ſup
bia ibi ⁊ cōtumelia: ſcīs ſimiliter moleſtat
ꝓximū mirabiliter. ſe corpaliter affligēdo
⁊ ſuis eum expoliādo. ¶ Ad primū ptinet
illud Prouer. xxv. Arma ⁊ gladii in via ſup
ba. iuſtos aūt aie ſue longe recedit ab eis
⁊ illud Eccle. xxvii. Effuſio ſanguinis in ri
xa ſupbor. ¶ Ad ſz pertinet illud Prouerb.
Melius humiliaris mitibus ꝙ diuidere
ſpolia cū ſupbis: nec ſolū ſupbi moleſtant
ꝓximos. imō ēt ſup eccliaſtico ut ab aliis
moleſtētur. vñ illud. Quicqd delirāt reges
plectūtur achiui: ⁊ illud ps. Dū ſupbit im
pius incenditur pauper.

¶ Deſcriptio ſapienꝰ: qūo ſe hēat ſuper
bus ad proximum.

b Qomō ſupbi ſe hēant ad ꝓximum
q ſatꝫ oſtendit ps dicens. Supbi iniqꝫ
agebant vſquequaqꝫ: ⁊ iter. Cōfun
dantur ſupbi q² iniuſti nu. fe. i me. Sapiēs
ēt deſcribit ēt qūo ſe hēat ſupbus. dicens.
Eis ſupbus eſt intollerabil' habitu ſuper
fluus: inceſſu pōpoſus: erecta ceruice facieſ
torua. truces oculi. de loco ſupiore decer
tat: melioribus ſe pferri affectat. ſnias ſuas
⁊ fcā ⁊ verba iactat: reuerentiā in obſequo
non ſeruat: nec ſoluꝫ malū tꝑale infert ſu
perius ꝓximo ſed ēt ſpūale. Corrumpit

enim eū ſuo malo exēplo. vnde ſuperbꝰ dr
ſedere i cathedra peſtilētie: ⁊ ſupbia voca
tur peſtilētia ſup ps. Ubi ſic dicit glo. Pe
ſtilentia ē morbus late puagās. oēs aūt
pene īuoluēs. Et ſubdit. hic ē amor domi
nādi quo nīr caret aliqs. Fornicatores ⁊
vſurarii ⁊ alii pctōres occultāt pctā ſua ꝙ
tum pūt. ſed ſupbꝰ pctm̄ ſuū publice ꝯmit
tit. nec de ipſo erubeſcit: ⁊ iō pctm̄ ſupbie a
deo mūdū corrūpit ut iā nō reputet ſup
bia. neqꝫ pctm̄ fuiſſet reputatū. ornatꝰ ille
ueſtitū q in ꝓmitiua eccīa pro magno pcō
hītꝰ fuiſſet hodie non reputatur peccatū.

¶ Qūo ſe habeat ſuperbus ad deū. vi.

Egtur videre qūo ſe hꝫ ſupbꝰ ad a
f deū. Notādū ergo q ſupbia deo
ꝓmā ꝯtūeliā intulit: que ei illata ē
in ꝓmo angelo. vñ Tho. iiii. Supbiā nūꝙ
in tuo ſenſu: aut in tuo verbo dñari pmit
tas. Ab ipſa. n. iniciū ſumpſit oīs pditio.
Nulla ēt deo ꝯtūelia inferē qui ſupbia ſi
ſit. q² nullū pctm̄ ꝯmittitur ſine ſupbia ſic
oſtenſum ē. Superbia deū impugnat oī lo
co oī tꝑe ⁊ in oī perſona. fornicatō aūt nūꝙ
ꝙ aut raro in ſacro loco ꝯmittit. ſi ſupbia
potiꝰ ꝯmittit in ſacro quā in alio. tunc. n.
magis ſupbe indute incedunt mulieres qū
ad eccleſiā uadūt. Multa ēt ſunt pctā a q
bus cauet in ſolēnitatibꝰ: ſed ſuperbia tri
pliciter maxime exercet. Multe ēt ſunt per
ſone q̄ fornicari dedignarent q̄ tñ pctm̄ ſu
pbie recipiūt. Sibia. n. latitat ſub cinere ⁊
cilicio: iuxta verbū beati Grego. Inter cete
ra vicia deo auferūt pauperes ⁊ ignobiles
ſi ſuperbia aufert ei nobiles diuites ⁊ potē
tes. vnde Saul ⁊ Jona. in mōtibꝰ gelboe b
interfecti ſunt: ut lr. ii. Re. In pri. ¶ Itē alia
ꝑcūqꝫ inqtas in malis operibꝰ exercent
ut fiant: ſuperbia uero ēt bonis operibꝰ in
ſidiat ut peant. ſicut dicit btūs Aug. Aliō
opa d genere bonor ꝙ in pté deo deberēt
cedē ſi tūꝫ ſibi uſurpare ſupbia imo etiā
opus bona intentōe inchoatū qd iaꝫ eſt in
manu domini nitit ei auferre. ⁊ qñqꝫ diui
dit illud opꝰ eū domino. ut ſuperbia hēt
illius operis fineꝫ cuius dominus hūit ꝓn
cipiū. ¶ Item ſuperbus inde ſumet occaſio
nem deum impugnandi. vnde debuit oc

caſioneꝫ debuit ſumere ei ſuiēdi. Iō. n. ſup
bit ⁊ contemnit deum: q² deus de bōis ſuis
plus cōtulit illi quā quibuſdam aliis: ⁊ q²
deus fecit eum glorioſum. vult eū facere in
glorioſum. Supbus deū odit inqūtuꝫ deus
dñs ē. Nulli. n. vult ſubeſſe: ⁊ ita ei ſi vult
ſibi deū peſſe: nec dñm eſſe. de h odio hr in
ps. Supbia eor qui te. o. aſcend ſemp. Altiſ
ſimo ſp equalis eſſe cupit. dū affectat pceē:
⁊ nulli ſubeſſe. altiſſimꝰ. n. ē q oībus peſt: ⁊
nulli ſubeſt. vnde nō ſolū ꝓmus ſupbus equa
lis voluit eē altiſſimo: ſꝫ ēt qcūqꝫ ſupbꝰ nec
ſolū equalis: ſed ēt ſupior vult eē. vñ Ber.
loquēs de illo verbo ad Theſa. ii. Qui ex
tollitur ⁊ aduerſatur ſup oē q colitur. hor
ret inquit hūanꝰ intellectꝰ ⁊ hōū: vtinā hor
reat ſimilr cogitatū malignū parit ⁊ aſſcm
Dico. n. vobis q nō ille tm̄: ſꝫ oīs ſupbꝰ ex
tollitur ſup deū. Uult. n. deus fieri volunta
te ſuā. Uult ēt ſupbus ⁊ ſuā. Iā vr equali
tas. ſed inde male cōgruā ꝓportionē. Deꝰ
eni in his que nē ꝯſcientiā approbat: ſuaꝫ
vult fieri volūtatē. Supbus vero cū rōe: ⁊
ꝯ rōnem. Supbus ēt apoſtata deo. vñ Ec
cle. x. Initiū ſupbie hoīs ē apoſtatai a do
Uériſimile ē q̄ finis ſupbie ſit valde malus
ſi eius principium. ita malū ē. Incipit eniꝫ
ab apoſtaſia. Supbus tūc apoſtatat. qū il
lius rei in qua ſolum hꝫ admiſtrationē ſibi
vſurpat dñium: bona ſue fidei ꝯmiſſa pdi
tioſe ſua faciens: ⁊ qui debuit eē ſeruus fi
delis vult eē dñs. vnde deū negat: inqūtū
deeſt. Itē ſupbꝰ illd: q deꝰ ſpāliter uoluit
hēre nō timet ſibi aſſumere. ſ: gloriā. Unde
Ber. Fornicator ſemetipſum dehoneſtat.
Iniurioſus ꝓximuꝫ moleſtat. Elatus ꝙtū
in ſe ē. deū ihonorat. gloriā meā ait deus
alteri nō dabo: ⁊ ſupbus ego mihi eam: ⁊ ſi
nō dederis vſurpabo. ſicut humilitas ſpūa
liter deū dr. honorare. Eccle. iii. Ubi ſic lr
Magna potētia dei ſolū. ab hūilibꝰ hono
ratur. Sic ſupbia ſpāli modo deū inhono
rat. ⁊ humilis ſolū patētiā dei magnā repu
tat: ⁊ ei bona ſua attribuit. ⁊ eam glorificat
Supbus vero ſuā potentiam magnam re
putat: ⁊ bona ſua ei attribuit: ⁊ laudat ea:
⁊ ſi nō exterius. ſaltē interius. vnde Greg.
dum de eo: qui laudes ſuas tacitus clamat
vnde dr manuꝫ ſuā oſculari. xxxi. Job. vbi
ſic legitur. Si oſculatus ſum manū meam.

ore meo. que ē iniquitas maxima: ⁊ negatō
circa deū altiſſimū: ⁊ dic ibi Glo. Manū
ſuam ore ſuo oſculatur. qui laudat q facit
q̄ ē iniquitas maxima: q² auctoris ſui gra
tiam negare conuicit: quiſquis ſibi tribuit
q operatur. Superbus ſeipſum glorificat c
d bonis que a deo recepit: vel que deus p
eum operatur: ꝙ deum. vnde ſeipſum. quo
dammodo deificat. dum ſeipſum pfert do.
⁊ eſt ydolatra ſuiipſiꝰ: ⁊ ydoluꝫ ſeipſum co
lēs. Item ſicut dicit. Grego. Cum oīa vicia
fugiāt a deo. ſola ſuperbia ſe deo apponit
Unde Job. xv. Legitur de ſuperbo: tetēdit
aduerſus deum manum ſuam. ⁊ ꝯ oīpoten
tem. rō eſt. Cucurrit aduerſus eū erecto col
lo: ⁊ pingui ceruice armatus eſt. Ubi dicit
Glo. ꝯ deum manum tendere eſt in opera
tiōe praua. deſpectis eius iudiciis: perſeue
rare. ꝯ deuꝫ roboratur: qui proſperari i ma
la ſua operatione permittitur. Erecto collo
aduerſus deum currit dum que creatori di
ſplicent cum audacia perpetrāt. Pinguis
ceruix eſt opulēta ſuperbia affluentibus re
bus. Sicut amplius diſplicet alicui princi
pi: ⁊ maiorem contumeliam reputat: quan
do hoſtis ipſius qui minoris ptoentie ⁊ no
bilitatis eſt depredatur caſtrum. in quo
ipſe eſt preſens. ꝙ ſi depredent alia caſtra
uel ſi rapiat ea que ipſi principi appropria
ta ſunt. ſi proprium equum: vel proprias ve
ſtes. ſic contumelia quam infert ſuperbia
deo: magis diſplicet deo ꝙ contūelia: quā
infert ei cupiditas. vel aliud vicium: alia
enim vicia deum fugiunt: vertentes ſe ad
aliquam creaturam: ut cup ditas ad aurū
⁊ argentum: luxuria precipue ad delectatō
nes que ſunt ſecundum tactum. ſed ſupbia
vult ſibi vſurpare: q dei eſt. ſcilicet domīa
ri: ⁊ preeſſe hominibus. Sicut non eſt mu
ris preeſſe: vel dominari aliis muribus. Sic
non eſt hominis preeſſe vel dominari aliis
hominibus: Unde Seneca. Si videas mu
rem velle dominari ceteris muribus nun
quid riſuꝫ teneas: ¶ Superbus peccat di d
recte in deum: ⁊ hoc multipliciter deus eni
ad creaturas comparatur. Ut principiū: ⁊
ut finis. eſt eniꝫ alpha ⁊ o. Ut legitur Apo
cali. primo. Etiaꝫ eſt deus. Unde dicit Da
uid. Qui aſcendit ſup occaſuꝫ deꝰ nomē illi

rē. Qui hꝫ p̄tātē ſup mortē: q. ſ. pōt reſtau
rare que pereunt ille vere dn̄s eſt: vn̄ ſepe
dicitur ī veteri lege. ego dn̄s: hoc ē nomē m̄.
Eſt ēt largitor oīum bonorum. Superbus
peccat ī deum inquātum deus ē p̄ricipiuꝫ
dum opera quoꝝ deus principiū ſibi eſt at
tribuit nō attendens illud verbū: quod eſt
in Johē. Ego principium qui loquor vobiſ
hoc mō peccauerūt ī deū p̄hi qui dixerunt
linguam nr̄am magnifica. Ja. nr̄. ano. ſunt
peccant ēt ſuperbi in deū inquātum ipſe ē
ſinis duꝫ opa ſua faciunt vt videāt ab ho
minibus: vt lr̄ Mate. xxiii. In deū vero in
quātum ipſe ē dn̄s peccant dum in ſe cū ī
rebus ſuis volūt habere dn̄iū vbi debent
hēre diſpenſationem ſolum. Sic peccabant
illi qui dicebāt. Quis nr̄ deꝰ ē. In deū ho
inquantū ipſe ē largitor peccant dū donis
dei deū impugnant. Accipientes inde niā
ſuperbiendi ⁊ deū cōtēnendi. vnde debue
runt aſſumere materiam ſeruiendi humilir
⁊ deuote ei peccant etiā in deum inquātū
ipſe largitor eſt dū dāt ad volūtatē ſuā qđ
diſpenſare debuerunt ſm volūtatē dei.

¶ Q̄ūo ſe habeat deus ad ſuperbum. 7.

Viſo qualiter ſe habeat ſupbus ad deum. videndū ē q̄ūo ſe hēat deus ad ſuperbū. Notādū ergo qđ deus ſuperbuꝫ vilipendit ⁊ deteſtatur odit ⁊ ab hominatur. ¶ Ad primū pertinet illđ Grego. Quāto corā hoībus glorioſior: tāto coram deo ⁊ angelis eris vilior. Signū vero huius cōtēptus eſt h̄ quod deus ſuperbuꝫ deponit: ⁊ pauperes: ⁊ viles loco eius exultat. vn̄ btā vir. Depoſuit po. de ſe. ⁊ exal. h. ⁊ Eccle. x. Sedes ducum ſupborum euertit ⁊ ſedere fecit mites pro eis. Preterea. deuſ vilibus impugnat ſuperbos ad eorū ignominiam. vnde Augu. Potuiſſet deus vrſis ⁊ leonibus domuiſſe. populum ſuperbū. ſed ranas ⁊ muſcas īmiſit ut rebus viliſſimis domaretur humana ſuperbia. vilibus etiā curat eos. Q̄nq̄ꝫ. n. permittit deus ſupbos cadere in aliquod turpe pctm̄. vt turpitudine illius peccati curetur ſuperbia. vn̄ Gre. Qui ſe de virtutibꝰ extulat ad humilitateꝫ per vitium redit qui ab inceptis virtutibuſ extollitur nō gladio ſed medicamento vulnus facimus facit ille de vulnere medicam

tum: ut qui de virtute percutitur: vicio curetur. Ad quod poſſumus referre ꝙ ſup Joel ij. Aſcendet fetor eius: ⁊ aſcēdet putredo eius quia ſuperbe egit. Permittit. n. deꝰ aliquem diffamari ſuper aliquo peccato vt ſuperbia eius humilietur. ¶ Quod aūt ſuperbum deus deteſtetur. lr̄ Amos. vi. vbi ſic lr̄ Jurauit deus dn̄s in aīam ſuam dicit dn̄s deus exercituuꝫ. Deteſta. ego ſuperbiā Jacob. ⁊ Prouer. viii. Arrogantiam: ⁊ ſupbiā: ⁊ viam prauam: ⁊ os bilingue deteſtor. De odio vero quod habet deus ad ſuperbum hētur Prouer. vi. vbi ſic legitur. Sex ſunt q̄ odit dominus: ⁊ ſeptimum deteſtatur aīa eius. Oculos ſublimes. i. ſupbiam oculorū. ⁊ Eccle. x. Odibilis corā deo ⁊ hominibus eſt ſuperbia. Merito aūt ſuperbia odibilis eſt deo: ⁊ hominibus: q̄ ⁊ deo ⁊ homini eſt iniurioſa. Deo quia vſurpat ſibi quod eius eſt. ſ. dn̄ari. Homini vero q̄ vult eni ſibi ſubicere queꝫ nā ei equauit viciū ſuperbie a deo eſt odibile etiam quod a ſuis odio hēt Unus enim ſuperbus odit aliū ſuperbum ⁊ eius ſuperbiam. cum tamen duo ſuperbi velut duo fratres ſint in hoc vicio eiuſdem patris filii: ſcilicet diaboli. vnde in ſuperbo videtur fallere quod legitur. Eccle. xiii. Oiſ homo ſimili ſui ſociabitur: ⁊ illud quod lr̄ eiuſdem. xxvii. Uolatilia ad ſui ſimilia conueniunt. vnus. n. ſuperbus nō amat ſocietatem alterius. Humilem vero fere oēs diligūt tanq̄ rem ſuaꝫ: quia omnibus ſe ſubdit: ⁊ q̄ dum ſe ſub aliis humiliauit quodammodo eos exaltat. Superbus vero inquot ſe ſuper alios exaltat quodammodo alios deprimit: ⁊ ideo tollerabilis ē eis. vn̄ phꝰ. habet mens noſtra ſublime quoddaꝫ ⁊ erectum: ⁊ impatiens ſuperioris Senec. Natura contumax eſt animus humanus ⁊ in cōtrarium atq̄ꝫ arduum nitens.

¶ De ſignis ſpecialis odii ꝙ habet deus ad ſuperbum.

Talia autem ſigna ſunt huius ſpecialis odij quod habet deus ad viciūm ſuperbie. ¶ Primum ſignum ē h̄ qđ etiā ī preſenti adnihilat ſupbos. vn̄ Eccle. x. Perdidit deus memoriā ſupborum: ⁊ ibidē. radices gentium ſuperbaruꝫ areſecit. ⁊ in pſalmo. Uidi impium ſuper

exaltatum ⁊ ele. ſic ce. li. ⁊ tñ. ⁊ ec. ſi inuē. lo. e. ¶ Secūd ſ. huiꝰ odij eſt hoc qđ deus auxiliuꝫ ſuū ab his ſubtrahit: vnde viciū ſuperbie ſpecialiter dicitur auferre deuꝫ homini: q̄ deus nō iuuat ſupbū: ideo dicit magiſter hu. de ſancto victore. Superbia aufert mihi deum. Inuidia primum: ira me ipſum. Ecōtrario humilitas hꝫ deū paratum ſibi ferre auxiliū cuius cā eſt hoc qđ humilitaſ totā gloriam deo attribuit: ⁊ ideo per cōſequēs totū pondus laboris ⁊ premiū meū ponit. Eiuſdē enim eſt gloria ⁊ pugna: vnde dicit Dauid. Dn̄s virtutum ipſe eſt rex glorie: humilis hꝫ deū vt regē glorie: quia gloriā ei reddit. Ideo deus ſe hꝫ ad eū vt dn̄s virtutū: q̄ per eū virtutē operatur. Superbus vero ſeipſuꝫ regē glorie ꝯſtituit: īō deum renuit eſſe dominū virtutū: nec ſolū deus auxiliū ſuū ſuperbo ſubtrahit: īmmo etiā ei reſiſtit: vnde Ja. v. Deus ſupbis reſiſtit: humilibus aūt dat gratiā. Sicut natura nihil vacuū patitur q̄n repleat illud. Sic gratia non patitur vacuum humilitatis quin repleat illud. Si ſuperbus ſibi relinqueretur: vt nec a deo iuuaretur: nec ſibi reſiſteretur ipſe nō poſſet aſcendere in celū. Quanto minus cū deus ei reſiſtat. Nullus tamē miretur ſi deus ſuperbū permittit aſcendere ad aliquā dignitatem. Tollitur enim in altū vt caſu grauior ruat. ¶ Signū etiā huius odij eſt qđ vterq̄ꝫ aduētus domini ꝯtra ſuperbiā eſt ſpecialiter. Primo enim aduētu venit ipſe vt medicꝰ leuiter ſanās ſuperbiā exēplo humilitatis ſue: vnde Augu. Propter magnū peccatū ſuperbie deꝰ humilis venit. Iſte ingens morbus aīaruꝫ omnipotentē medicū de celo deduxit vſq̄ꝫ ad formam ſui humiliauit ꝯtumelijs eger ligno ſuſpendit: vt ſalute tante medicine curaretur hic timor. Jam tandem erubeſcat homo ſuperbus eſſe propter quem factus eſt humilis deus. ¶ Secūdus etiam aduētus erit contra ſuperbiā non ſanandā: ſed puniendā. vnde Iſa. Dies domini exercituum ſuper omnem ſuperbū ⁊ excelſum ⁊ ſuper omnē arrogantem: ⁊ humiliabitur. ¶ Signuꝫ etiam huius odij eſt hoc ꝙ deus tot cōminatiōes facit ſuperbis: vnde Mich. i. Calcabit dominus ſuper excelſa terre. Et Iſa. xxviij. Ue corone ſuperbie.

Et iterum in eodē. Pedibus conculcabitur corona ſuperbie. ⁊ Jere. l. Ecce ego ad te ſuperbe dicit dn̄s exer. quia ve. di. ter. tem. viſi. t. cadet ſuperbus ⁊ corruet: ⁊ nō. e. q. ſuſ. e. Itē in eodem. Ecce ego ad te mons peſtifer qui corrūpis vniuerſam terrā extēdam manum meam ſuper te. Et Abdie. i. Si exaltatus fueris vt aquila: ⁊ inter ſydera poſueris nidū. t. Inde. extra. te dicit dn̄s: ⁊ Job. Si aſcēderit in celū ſuperbia: ⁊ ca. e. te. m. i. q̄ſi ſterquiliniū in fi. pdet. Et Amos vi. Jurauit dominus in ſuperbia iacob ſi oblitus fuero vſq̄ꝫ ad finem opera eius. ¶ Signū etiam huius ſpecialis odij ē qđ dn̄s minus miſericorditer ſupbos puniet: q̄ alios peccatoreſ: vnde in. p̄s. Retribuet ha. fac. ſuperbiā. Et Sap. vi. Exiguo conceditur miſericordia: potentes aūt po. tor. pa. Et ibidē. Fortioribꝰ fortior iſtat cruciatio. ¶ Signū etiā ſpiritualis odij eſt hoc ꝙ ſuperbos qui īferiores ſuos opprimūt faciet dominus opprimi a ſuis ſuperioribus: vnde Eccle. xi. Multi potentes oppreſſi ſunt valde ⁊ glorioſi ſunt traditi in manus altiorum.

¶ Duodecim exempla ſacre ſcripture quibus oſtenditur: ꝙ deus multuꝫ odit ſupbū.

Ad oſtenſionē etiam huius odij valere exēpla perſonaꝝ poſſunt que leguntur in ſacra ſcriptura deiecte ꝓpter ſuam ſuperbiā: de quibus exēplis ſufficiat ponere duodecim. ¶ Primum exemplū eſt in lucifero de cuius electione ſic habetur. Iſa. 14. Quō cecidiſti lucifer q ma. ori. Et Lu. x. Uidebā ſathannā: quaſi ful. ca. de ce. A deo auteꝫ deiectus ē lucifer ꝓpter ſuperbiaꝫ ſuam: vt cum eēſſt angelus factus ſit diabolus: cum eſſet nobiliſſima creatura factꝰ ē ſanguiſuga ſanguinē peccati ſemꝑ ſuggēs. vn̄ Prouer. xxx. Sanguiſuge due ſunt filie ⁊c̄. De celo precipitatuſ eſt in abyſſum: ⁊ de primo ordine creaturaꝝ poſitus eſt in nouiſſimo. ¶ Secunduꝫ exemplū eſt in homine qui voluit eē ſciēs vt deus ⁊ inſcius factus eſt vt pecus: vnde Ber. Puto qđ iumenta dicerent ſi loqui fas eſſet. Ecce adam factus eſt: quaſi vnus ex nobis. Et Dauid. Homo cum in hono. eſſet non intel. compar. ē. iu. inſi. ⁊. ſ. ¶ Tertium exempluꝫ eſt in Saule qui cū

humilis ſublimatus eſt in regē: vñ .i. Reg.
xv. Nōne cum paruulus eēs inoc.t. caput
in tribus iſrael fa.es: Superbus aūt fact⁹
e regno deiectus: vnde ſubdit̄ idem. Quia
ꝓiecisti ſermonē dñi proiecit te dñs ne ſis
rex iſrael. ¶ Quartū exēplū in. Roboā fi
lio. Salomonis de cuius ſupbia legit̄. iij.
Reg. xij. Digitus meus minimus groſſior
eſt dorſo. p. m. Pater meus. aggrauauit iu
gū veſtrū: ⁊ ego addā iugo. u. pater meus
cecidit vos fla. ego. aa. co. vos ſcorpionib⁹
¶ Eſt aūt ſcorpio rūbus cū aculeis vl' fla
gellū virgarū nodoſarum: vel ſcuriata ha
bens in ſummitate glandes plūbeas. De
humiliatione vero. Roboā ſubditur idē.
Miſit enī rex ad Adurā qui erat ſuper tri
buta ad populū poſt. riſſionem iſtam: ⁊ la
pidauit eū oīs populus ⁊ mortu⁹ ē. Rex
aūt roboam feſtinus aſcendit currum ⁊ fu
git in hieruſalē receſſitq; iſrael a domo da
uid vſq; in preſentem diē. ¶ Quintū exē-
plum eſt de ſennacherib. de cuius ſupbia
legit̄. Iſa. xxxvij. Superbia tua aſcendit in
aures meas. Ponā ego articulum in auri
bus. t. ⁊ frenum in labijs tuis ⁊ reducā te
viam per quā veniſti. Et ſubditur ibidem
de eius electione. Egreſſus aūt āgelus dñi
ꝑcuſſit in caſtris aſſyrioꝝ. c. lxxxv. milia. Et
iterū reuerſus eſt ſennacherib. rex aſſyrio-
rū: ⁊ cum adoraret in templo deum ſuū: fi
lij ei⁹ ꝑcuſſerūt eū gladio. ¶ Sextū exem-
plū in nabug. de cuius deiectione ſic legit̄.
Dan. v. Qñ eleuatū eſt cor ſuū ⁊ ſpūs ei⁹
obfirmatus ē ad ſuperbiā depoſitus ē de
ſolio regni ſui ⁊ gloria eius ablata eſt a filij
ꝯs ho. ¶ Septimū exemplū eſt de holofer
ne ⁊ exercitu cui p̄erat. De cui⁹ ſuperbia
legit̄. Iudith. vi. Factum eſt aūt cum ceſſa
ret loqui achior indignatus olofernes di-
xit ad eum: quoniā ꝓphetaſti dicēs quod
gens iſrael defendatur a deo ſuo vt oſten-
dam tibi: q: non eſt deus niſi nabug. cum
percuſſerimus eos quaſi hominē vnū tūc
⁊ ipſe cum eis aſſyriorum gladio īteribis.
De ſuperbia vero exercitus ſic legitur. Iu
dith. xiiij. Excitate illum qm̄ mures egeſ-
ſi de cauernis ſuis auſi ſunt nos prouoca-
re ad preliū: pre magnitudine ſuperbie ſu
deos mures reputabāt. De deiectione ve
ro eorū legit̄ iudith. xv. Cum oīs exercit⁹
decollatū oloferneꝫ audiſſet fugit mēs ⁊
ꝯſiliū ab eis ſolo timore ⁊ metu agitati ſu
ge preſidiū ſumunt ita vt nullus loqueret̄
cum proximo ſuo. ¶ Octauū exemplū eſt
de aman. de cuius ſupbia legit̄. Heſter. 4.
Cū vidiſſet mardocheū ſedenteꝫ aū fores
palatij ⁊ nō ſolū nō aſſurrexiſſe ſibi: ſꝫ nec
motū quidē de loco ſuo indignatus ē val
de ⁊c. De deiectione vero eius ſic legit̄ in
fine eiuſdē capli. Suſpēſus ē itaq; aman
in patibulo quod parauerat mardocheo.
¶ Nonū exemplū eſt in anthioco de cui⁹
ſuperbia legit̄ ſic. ij. Mat. ix. Locutus ē ſu
perbe anthiochus venturꝫ ſe hieroſolymā
⁊ ꝯgeriem ſepulcri iudeoꝝ eā facturū. Et
ſubdit̄ de eius deiectione vt finiuit hunc
ſermoneꝫ apprehēdit eū dolor dirus viſce
re. Et iterū quibuſdam interpoſitis is q ſi
bi videbatur et fluctibus maris impare ⁊
montiū altitudinē in ſtatera appendere ſu
pra humanū modū ſupbia repletus: nunc
humiliatus ad terrā in geſtatorio portaba
tur ⁊c. ¶ Decimū exemplū eſt in iudaico
populo q per ſuperbiā gentilē populū re-
putabat: quaſi ſtillā ſytule: vñ Iſa. xl. Ecce
gentes quaſi ſtilla ſytule: ⁊ qñ momentum
ſtature reputate ſunt. Et tñ dñs gētilē po
pulū iudaico populo ſupbo p̄tulit. ¶ Un-
decimū exemplū eſt in ſuperbo phariſeo: q
nō erat ſicut ceteri hoīum: vt ipſe dicit Lu
ce. xviij. Sed ipſa veritas publicanū pecca
torē ei pretulit dicens. Deſcendit hic iuſti-
ficatus in domū ſuā ab illo vt ibidem dici
tur. ¶ Duodecimū exemplū eſt in petro q
pre ceteris p̄ſumpſit dicēs. Et ſi oēs ſcāda
lizati fuerint in te ego nunquā ſcandaliza-
bor: vt legit̄. Mat. xvi. Et vili⁹ ceteris ceci
dit: cum ad vocem ancille negauit: vt legi
tur eodem ca. ¶ Ad oſtenſionē etiam hu-
ius odij valere poteſt illud. in. ps. Cenlos
ſuperborum habui. Et illud dñs cōci. cer.
pec. Poti⁹ dicit ceruices: ꝙ manus vel pe
des: quia in ceruice perpēditur ſpecialiter
ſuperbia. Ad idem valet qđ legitur. Nu-
meri. xv. Anima que per ſuperbiā aliquid
cōmiſerit ſiue ciuis ſit ille: ſiue peregrinus:
qm̄ aduerſus dominū roboā fuit peribit
de populo ſuo: vbi dominus peccatū p ſu-
perbiam cōmiſſum tanquā valde exoſū
morte punit. Alia vero peccata oblatione

precepit expiari.
¶ Quod hoc odium ſit inueteratum.
¶ Odium vero iſtud qđ eſt dei ad ſuper-
biā quaſi inueteratū eſt. Incepit enī ꝙ ci-
to ſupbia incipit: vñ Iudith. ix. Supbi ab
initio nō placuerūt tibi: ſed humiliū ⁊ mā-
ſuetorum placuit tibi deprecatio. Cā vero
huius odij in magna parte patet p ea que
dicta ſunt p̄us vbi oſtenſū eſt q̄liter ſe ha
beat ſupbia ad deū. Pōt tñ adhuc alijs
rationibus idē oſtendi. Uñ notā. eſt ꝙ pec
catū ſupbie ideo ita eſt exoſum deo: q: eū
exheredat quantū eſt in ſe: dominiū eius
qđ dñs hꝫ in creaturis vſurpat ſuperbus
ſibi. Preter hoc non erubeſcit ſupbus de
peccato ſuo. Impudicitia vero peccatoris
multū diſplicet deo: vñ. B. Quantū diſpli-
cet deo impudicitia peccatoris tantū pla-
cet deo erubeſcentia penitentis. Item alij
peccatores ex peccatis ſuis humiliat̄: ſup-
bus vero nō: qđ multū diſplicet deo ſicut
ceruix erecta poſt peccatū. Supbus etiam
diuina contēnit: dū ventū vanitatis ei p̄po-
nit. ¶ Itē maximū peccatū eſt peccatū ſu-
perbie. Sic enim vocat̄. in. ps. vbi dicitur.
Emūdabor a delicto maximo. Et. xxx. Iob
vbi ſic legit̄. Si oſculatus ſum man⁹ meas
qđ eſt iniquitas maxima. Preterea homo
multa hꝫ dehortātia a ſuperbia: ⁊ ideo ma
gis diſplicet deo ſupbia in homine quātū
ad hanc conditioneꝫ ꝙ etiam in diabolo.
Quis. n. neſciat ſuperbiā tollerabiliorē eſſe
in diuite ꝙ in paupere? homo quaſi paup
creatura reſpectu angeli: vnde Eccle. xxv.
Tres ſpecies odiuit anima mea: ⁊ aggra-
uor valde anime illorum. Pauperem ſu-
perbū: ⁊ diuitem mendacē: ⁊ ſenē fatuū: ⁊
inſenſatum. Pauper eſt homo ex parte cor
poris imo ⁊ pauperimus. Oportet enim
eū mendicare victū ⁊ veſtitū a ceteris cre
aturis qui iuxta verbū. Augu. mandatum
euāgelicū implens de duabus tunicis dat
vnam homini nō habenti: ⁊ ab herbis mē
dicat homo veſtitum ſuū vt patet in veſti
bus lineis: vnde multū diſplicet deo ſi ho
mo ex parte corporis ex qua ita pauper eſt
ſuperbiat. Et diues dici poteſt ſpiritus cu-
ius mendacium diſplicet multum deo: et
cum dicit ſe a corpore vinci non poſſe con-
tinentiam tamen deus melius ſciat pote-
ſtatem eius qui ei corpus ſubdit ⁊ contine
tiam ei precipit. Senex fatuus inſenſatus
mundus iſte eſt: qui quāto āplius ſeneſcit
magis diligit vanitates ⁊ puerilitates ma-
gis decipit̄ mendacijs reſpectu tpaliū licet
infinitis vicibus mendacia earū expertus
ſit. Itē quaſi ꝯtra naturā videt̄ eſſe pecca-
tū ſupbie in homine precipue ex parte cor-
poris: vñ Eccle. x. Nō eſt creata hoībus ſu
perbia Iero. Quō ſupbit qui ſemp ſecum
ſcientiā portat: Mirū eſt quō aliquis ſup
bit cum cor eius quod eſt nobiliſſimū mē-
brum eius ſuper ſtercora iaceat. Et licet in
omni homine ſupbia multū deo diſpliceat
precipue tñ in chriſtianis qui ī ipſo ingreſ
ſu chriſtiane religionis abrenunciat ſpiri-
tui ſuperbie: vt cum dicit: abrenuntio dia-
bolo ⁊ omnibus pompis eius: preuidebat
ſpūs ſanctus qđ multi chriſtiani qui alijs
peccatis renunciarēt pompam ſuperbie re
tinere vellent: ideo ordinauit vt ſpecialiter
ꝯfiterent̄ hanc abrenunciationē. Preterea.
Dñs eccleſie xp̄s ſeruus hominum voluit
eſſe. Humiliauit enim ſe vſq; ad pedū ab-
lutione: vnde in nullo xp̄iano locus ſuper-
bie relinqui debet. Inordinatum enim eſt
quod ſeruus velit eſſe dominus cū dñs ef-
ficitur ſeruus: vnde Io. xiij. Si ego laui pe
des veſtros dominus ⁊ magiſter veſter: ⁊
vos debetis alter alterius la. pe. ⁊ Mat. x.
Nō eſt diſcipulus ſup magrm: nec ſeruus
ſup do. ſ. vnde qui primus ē in eccleſia do
minus papa ſeruus ſeruorum ſe nominat
ꝓpter hoc ⁊ multa alia hꝫ deus ſpeciale
odiū contra ſuperbiam ⁊ precipue in xp̄ia
nis. ¶ Sequitur de abhominatione ſuper
bie. de qua Prouer. xvi. Abhominatio do
mini eſt oīs arrogans. ⁊ Luc. xvij. Quod
altū eſt hoībus abhoīatio eſt ante deum.
¶ Quomodo ſe habet ſupbia ad propriū
ſubiectum. 8

Equitur videre quomodo ſe ha-
bet ſuperbia ad proprium ſubie-
ctum. Unde notandum eſt ꝙ ſup-
bia inflat hominem. de qua inflatione legi
tur. Sapiē. 4. Dirumpet dominus illos in-
flatos. Et Apoſto. Eccleſia inflat: caritas
edificat. Reddit etiam hominem valde in
felicem. Conſiſtit autem infelicitas ſuper-
bi in his. vij.

℄ Sexto in quibus ꝯſiſtit infelicitas ſupbi.
Rimo de bono ſemine parũ meſ
p ſez colliget: qꝺ ſemẽ melius eſt ꝙ
gratia dei ex qua oritur ei vitiũ ſu
pbie. Itez ipſe colligit de vite ſpinas: ⁊ de
ficu tribulos. Supbia eſt quaſi mõſtruz ꝙ
qſiqz ex ſuo ꝯtrario naſcit᷑. Nunqd mon/
ſtruoſuz eẽt ſi ꝺ muliere naſceret᷑ catulus:
Sic mõſtruoſuz ẽ cũ ex gratia a deo data
aliqs ſupbus efficit᷑. ℄ Secũdo ſibi bona
mala ſiunt. Et ſicut de viro iuſto legit᷑ qꝺ
nox ſicut dies ei illuminabit᷑. Ita econtra/
rio dici põt qꝺ ſupbo dies in noctẽ vertit᷑
⁊ lumẽ eius in tenebras: Unde. Math. vi.
Si ergo lumẽ qꝺ in te eſt tenebre ſunt ipſe
tenebre quante erũt: Tunc lumẽ tenebre
ſunt cũ opera de genere bonoꝝ mala ſunt
eo qꝺ ſiũt ꝓpter vanãgloriaz vel alia ma/
la intẽtione. ℄ Tertio ſupb⁹ de vita mori
tur: de ſanitate egrotat: de medicamẽto inẽ
ficit᷑. Un̄. Gre. Qui de virtutib⁹ ſupbit nõ
gladio ſꝫ medicamine ſe interficit. Supb⁹
de hoc qꝺ ſe viuere credit ⁊ ſanum eẽ ſup
bit. ⁊ ſic ex ſanitate infirmitatẽ recipit ⁊ ex
vita morit᷑. ℄ Quarto ſupbus ab eo quez
vicit vincit᷑: ⁊ q̄ſi de ictu ſuo corruit. vnde.
Gre. Difficile eſt valde vitare peccatũ qꝺ
ex victoria naſcit᷑ vitioꝝ. ℄ Quito ſupbus
a mortuo occidit᷑: vñ ſup illꝺ. i. Mach. xv.
Ubi eleazar legit᷑ elephãtez occidiſſe dicit.
Gre. Sub hoſte quẽ occidit morit᷑: qui de
culpa quã ſupat eleuat᷑. ℄ Sexto ſupbus
ſua ꝓcioſa vilit᷑ vẽdit ꝓ laude: vel ꝓ gloria
humana ſe ⁊ ſua ꝯſumit. vnde. Gre. valde
bona ſua viliditãt qui ad mercẽ eorũ ſuf
ficere fauores humanos putãt. Idez cũ ꝓ
recto opere laus trãſitoria querit᷑ res eter/
na retributiõe digna pro vili ꝓcio vendũda
tur. ℄ Septimo vilia care emit dum ꝓ vẽ/
to ſupbie regnũ celorũ amittit. De h̄ vitio
dicit. Aug. Qui vento nõ tumet ſupbie: nõ
crepabit᷑ igne gehẽne. ℄ Octauo infelix ẽ
ſupbus quia ignominioſe a modico vento
deijcitur: vnde. Job. xx. Tollet euz ventus
vrẽs ⁊ auferet eum turbo de loco ſuo. Uẽ
tus omnia bona vrẽs ẽ ſuperbia. ℄ Item
ſuperbia areſacit hominẽ: ⁊ omnia bona ꝙ
in homine ſunt ⁊ quaſi preparat eum ifer/
nali incendio. vnde. Eccle. vi. Non te extol
las in cogitatiõe. a. t. velut thaur⁹ ne forte
elidatur virtus tua ꝑ ſtultitiaz ⁊ folia tua
comedat: ⁊ fructus tuos perdat: ⁊ relinq̃/
ris velut lignuz aridum in nemore. Ex ela
tione elidit᷑ virtus corporis quãdoqz: quia
homo elatus preſumit opus qꝺ ſupra vi/
res ſuas eſt: vnde rupturam quandoqz in
currit vel debilitatez tantã quod inutilis
efficitur: ſed frequẽtius virtus animi elidi/
tur per elationem. Debiliorẽ enim ſe inue/
nit homo ſepe poſtꝙ ſe de aliquo ope exta
lit. Exẽplũ habem⁹ de hoc in petro. Mat.
xxvi. Qui ſe extulit ſup alios apoſtolos di
cens ⁊ ſi omnes ſcandali. fu. in te ego non
ſcan. Et poſt: ſe valde debilẽ inuenit: vt ha
betur ex eodem. c. Supbia etiã folia ⁊ fru
ct⁹ comedit dum quo ad meritũ verba ⁊
opa hominis cõſumit. Ipſa eſt ꝙ homines
⁊ bona hominis q̄ſi irreparabilit᷑ occidit:
vñ. Job. xviij. Cõſumit brachia illius pri/
mogenita mors. Glo. ꝓmogenita mors eſt
ſuperbia initiũ omnis peccati.

℄ Superbia multipliciter hoĩem ledit. 9
Tem ſuperbia hoĩem decipit. exce
i cat ⁊ infatuat de primo dicit. Aug.
Supbia meret᷑ illudi. vñ ſup illud
Iere. xlix. Arrogantia tua ⁊ ſupbia cordis
tui decipit te. dicit. Glo. Oĩs hereticus ar/
rogans quia ſupbia facit hereticũ nõ igno
minia. ℄ Ad ẜm ptinet illud. Apo. vi. Di
cis quia diues ſuz ⁊ locupletat⁹ ſum ⁊ nul
lius egeo ⁊ neſcis: qꝛ tu miſer es ⁊ miſabi
lis nud⁹ ⁊ pauper ⁊ cecuſ. Et illud. Jo. ix.
In iudiciũ ego in hunc mũdũ veni vt qui
nõ vidẽt videãt ⁊ ꝗ vidẽt ceci fiant. Sup
illꝺ qui nõ vident dicit Interli. humiles ꝙ
ceci illuminant᷑. ſuperbi ſapientes excecan
tur. ℄ Ad tertiuz pertinet illud. B. Omnis
ſuperbia ſtulta quãuis non omnis ſtulti/
tia ſupbia. Et illꝺ ad. Ro. i. Dicẽtes ſe eẽ
ſapiẽ. ſtulti facti ſunt: Et dic̃. Aug. Si dice
do te eſſe ſapientem ſtultus factus es dic/
te eſſe ſtultum. ⁊ ſapiens fies. Idẽ. Qui ſi
bi placet: ſtulto placet. Superbus ſibi pla/
cet: vnde conſequens eſt vt ipſe ſtultus ſit.
Nec ẽ parua ſtultitia iſta quod ſibi placet
cum ipſe deo angelis ⁊ hominibus diſpli/
ceat. ℄ Itez vt legitur Prouer. xi. Ubi hu
militas ibi ſapientia. Ergo a cõtrarijs vbi
ſuperbia ibi ſtulticia. Eſt hoc manifeſtari
poteſt in tribus principalibus ſpeciebꝰ ſup

bie. ſ. in preſumptione: arrogantia: ⁊ appe
titu excellẽtie. Qꝺ preſumptio ſtulticia ſit
patet cum vires ſupra ſuas preſumat: vn
de illud de Iere. xlviij: Audiuimus ſuper/
biam moab ſuperbus eſt valde. Sublimi/
tatem eius ⁊ arrogantiã ⁊ ſuperbiam ⁊ al
titudinem illius cordis ego ſcio ait domi/
nus Iactantiam eius ⁊ arrogantiã quod
nõ ſit iuxta eã virtus eius. Et Iero. Sup/
bia plus audet quã poſſit. De appetitu ex
cellentie ⁊ arrogantie legitur. Prouer. xxi.
Superbus ⁊ arrogãs vocat᷑ indoctus. Su
perbus hic ſumit᷑ pro illo qui appetit eſſe
ſupra alios. Arrogans eſt ille qui ſibi falſo
aliquid attribuit: ⁊ vterqz vocat᷑ indoct⁹.
Et de arrogante eſt hoc planũ cũ arrogan
tia videat᷑ eſſe quidã error. De appetente
vero excellentiã quõ ſtultus eſt inferi⁹ pa/
tebit. Signũ vero qꝺ ſuperbus ſtultus ſit
⁊ cecus põt eſſe hoc quod ſeipſuz nõ agno
ſcit. Neſcit enim ſe hominez. i. de humo fie
ri. Si enim de humo ſe ſciret eſſe veraciter
nouiſſimũ locum contẽderet tenere ad ſi/
militudinem terre ⁊ humilis eſſet: vnde ꝓs
rogat. Sciant gẽtes qm̄ hoĩes ſunt. ℄ Si
gnum etiã cecitatis eſt hoc qꝺ ſuperb⁹ ne
ſcit diſcernere inter aliquid ⁊ nihil putãs
ſe quid magnum eſſe cum nihil ſit in valo/
re iuxta verbũ apoſtoli dicentis. Qui pu/
tat ſe aliqd eſſe cuz nihil ſit: ipſe ſe ſeducit.
℄ Qꝺ ſuperbia hominem quinqz modis
infatuat.
i Nfatuat autem hoĩez ſupbia quqz
i modis. ℄ Primo ad moduz ebrie/
tatis: vñ Abacuc. ij. Quo mõ vinũ
potantem decipit ſic erit vir ſuperb⁹: vinũ
hoc modo decipit potantem. Ingreditur
enim blande vt legit᷑. Prouer. xiij. Poſtꝙ
vero receptum eſt incõmẽſurate ipſum do
minatur in homine ⁊ facit eum fatue cre/
dere ⁊ fatue loqui. Sic poſtꝙ ſuperbus re
cepit excellentiaz in affectu: per amorẽ ipſe
poſtea de facili recipit eaz in intellectu vt
alta de ſe credat ⁊ ĩ ore vt alta de ſe loqua
tur: ⁊ eſt velut ebrius. Altitudo enim quaz
appetit facit eum fatue credere ⁊ fatue lo
qui: exemplũ hẽmus de hoc Iſa. xiiij. in lu
cifero dicẽte. Similis ero altiſſimo. Quod
non dixiſſet: niſi amore illius altitudinis
ebrius fuiſſet cum certum ſit illud quod di
citur per ſublationem vini ſoli conuenire.
℄ Secũdo infatuat ſupbia eo modo quo
inflatio faciei ſolet ipſum viſum impedire.
Superbia eniz eſt inflatio faciei interioris:
vnde Job. xv. Operuit faciem eius craſſi
tudo. Et Augu. Facies mea inflata non ſi
nebat me videre. ℄ Tertio autem modo
aufert ſuperbia ſenſum hoĩ eo modo quo
freneſis vel paraliſis: que eniz ſit valde ma
gna infirmitas ſolet homini ſenſum aufer
re. ℄ Ad primum pertinet qꝺ dicit Greg.
Loquens de illo verbo Luce. vij. Uidẽs
autem hoc phariſeus qui vocauerat eum
ait intra ſe: hic ſi eẽt propheta ſciret vtiqz
que ⁊ qualis eſt mu. que tan. e. inter duos
egros medicus aderat: ſꝫ vnus eger in fe
bre integrum ſenſum tenebat. Alter vero
in febre ſenſuz perdiderat mentis. In egri
tudine ſenſum perdiderat: qui hoc ipſum
quod lõge eſſet a ſalute ignorabat. Nec ſo
lum velut freneticus eſt ſuperb⁹: ſed etiam
velut paralitic⁹. Quom eniz humilitas ſit
ſenſus proprie paupertatis: ſuperbia eſt in
ſenſitas proprie paupertatis velut quedã
paraliſis. ℄ Quarto modo infatuat ſuper
bia hoĩem: qꝛ fecit eum alta ſolũ reſpicere.
Ex quo enim homo alta amat ipẽ ad alta
oculos habꝫ: qꝛ vbi amor ibi oculus: vnde
Prouer. v. Sex ſunt que odit dominus ⁊
ſeptimum deteſtatur anima eius. Oculos
ſublimes ⁊c̃. Unde ſuperb⁹ que ſunt infir
ma in ſe ⁊ infima nõ videt. ℄ Quinto mo
do infatuat ſuperbia: qꝛ eſt velut moles ſo
li iuſticie oppoſita non permittens lumen
xp̄i ad ſuperbiam venire: vnde Math. xi.
Abſcondiſti hec a ſapientibus ⁊ pru. ⁊ re
ue. e. par. Et Grego. dicit de ſuperbis. Tan
to a dei luce longe ſunt quãto apud ſe hu
miles non ſunt.
℄ Qꝺ ſuperbus multis ſtulticijs laborat.
Ec ſoluz vna ſtulticia laborat ſup
n bus ſꝫ multis: quare. xij. ponere ſuf
ficiat. ℄ Eſt autẽ prima ſtulticia ſu
perbi ꝙ ipſe vult altum edificiuz conſtrue
re ⁊ abſqz fundamento ⁊ ideo certus po
teſt eſſe de ruina edificij ſui: vñ dicit Greg.
de ſuperbis. Soli ruine creſcit qꝺ edificãt
quia ante molem fabrice fundamenta hũi
litatis nõ parant. Et Prouer. xvij. Qui al
tam facit do. ſ. que ru. Aug. Magnus eſſe

tus a minimo incipe. Cogitas magnam fa
bricam cōſtruere celſitudinis: de fundamē
to cogita humilitatis. Quanto altius erit
edificium tanto altius foditur fundamen/
tū. Quo perventurū eſt cacumen edificij.
Ecce dico uſqꝫ ad ꝯſpectū dei. Quantum
aūt aliquis fundamentum facere debeat
habet. Iſa. ij. vbi ſic legitur. Abſcōdere in
foſſa humo. Ad litteram fundamentū ab/
ſconditur in terra. ꝛ Sap. vitam ſuam ab/
ſcōdit precipue in pncipio: vnde Prouer.
.10. Iuſtus quaſi fundamentū ſempiternū
Iſtā ſtulticiam improbi oſtendit. Auguſti
n⁹. Alijs verbis dicens. Arborem atten/
de figit radicem in humili ꝛ verticem ten
dat ad celū ſine humilitate vis excelſa ap
prehendere ſine radice auras petit: ruina
a eſt iſtud non crementum. ¶ Secunda ſtul
ticia ſuperbi eſt quod appetit ipſe exalta/
tionem: que fit ad maiorem eius precipita
tionem. legitur. Luce quarto. Quod domi
nus veniſſet nazareth ꝛ dixiſſet propphe
ciam illam. ſpiritus domini ſuper me ꝛc̄.
Hodie eſſe impletam in auribus eorꝫ ipſi
dixerunt eū ad ſupercilium mōtis ſuper quē
ciuitas eorum edificata erat vt precipita/
rent eum. Nunqd iſta exultatio bona erat
ꝛ appetenda dico qui fiebat ad eius preci
pitiū: Talis eſt exaltatio ipſi⁹ ſupbi. Tol/
lunt enim in altuꝫ vt lapſu graniore ruāt.
Diabolus facit ſicut cornix: que eleuat nu/
cem in altuꝫ ꝛ permittit eam cadere vt cō
minuat ꝛ ſtatim deſcendit ꝛ cōminutā cō/
medit. Sic diabolus quādo in ſtatu humi
litatis nō pōt aliquem frangere procurat
vt eleuetur ad aliquā dignitatē ꝛ officium:
vt de ipſa cadat vel in futuro in fernum
vel etiā in preſenti per depoſitionē: ꝛ tunc
cōfractū deuorat vel ad penam eternā vel
qꝛ cadit in odium vel in inuidiam erga eū
qui ſibi ſuccedit. Ad iſtam ꝯfractionem po
teſt referri illd Iob. xxix. Eleuaſti ꝛ me qꝛ
ſuper ventuꝫ tollens alliſiſti me valide. De
principio ſupbie dicit beatus. B. Loquēs
ad ſuperbum. Paulatim ꝛ quaſi per gra/
dus aſcendis: ſi non paulatim deſcendes:
ſed tanquā fulgur in ſpiritu vehementi: et
Luc. xij. Cum diſcipuli dixerunt domino.
Dñe etiam demonia ſubijciūtur nobis: in
nomine tuo: ꝛ ipſe ait illis: videbam ſathe
nā ſicut ful. de ce. ca. inſinuans eis qꝺ qui
admodum ſathane ſuperbiunt admodū
eius precipitant: ad iſtud etiam ꝓcipitiū p
tinet illud. Iob. xxiij. Eleuati ſunt ad mo/
dicū ꝛ nō ſuſtinēt: ꝛ hoc eſt ꝙ legit. Mat.
.iiij. Qꝺ cum dñs eſſet ſuper pinaculū tem
pli auſus eſt ei diabol⁹ perſuadere precipi
tiū dicens. Si filius dei es mitte te deorſuꝫ:
fiduciā aūt accepit diabolus ex hoc quod
multos in altitudine poſitos precipitaue/
rat. Ad idem etiā pertinet illud. Lu. xviij.
Ois qui ſe exaltat humiliabit ꝛc̄. Sepe et
in preſenti humiles exaltant: cuius ratiōeꝫ
inſinuat nobis ſapiens dicens. Abiectos ꝛ
ſubmittentes ſe libēter alleuamus: qꝛ hoc
facere tanquā maiores videmus: at qui ſe
ſupra modū extulerit premere ac deprime
re videt: nec tam ſe maiorem ꝙ̄ ceteros mi
nores facere. Et ideo alij libenter eū humi
liatū. In futuro etiā qui ſe exaltat hūilia/
bit. Eſt enim ex violentia quod ſuperbus
in alto eſt cum locus eius ꝓpriꝰs ſit infer/
nus: Similiter quaſi violētia eſt qꝺ humi/
lis eſt in loco infimo cum dignus ſit regno
eterno: vnde ceſſante violentia ſupbus de
ſcendet in infernū ꝛ humilis aduolabit in
celum. Sic fit de ſuperbo ſicut de vaſe qꝺ
confringi debet quod eleuatur vt perfecti
us confringat: vnde in Prouer. Ante rui/
nam exaltatur cor. Et etiam quandoqꝫ nō
expectat domin⁹ ꝙ ſuperbus in dignitatē
ꝗ̄ appetit eleuatus ſit: ſed dum eſt in aſcē
ſu dominus eum deicit: vnde in. pſ. Deie/
ciſti eos dum alle. ¶ Tertia ſuperbi ſtulti
cia eſt qꝺ ipſe eligit manſiōem ſuam in lo/
co infeliciſſimo: loc⁹ infeliciſſimus eſt mons
ſuperbie quadruplici ratiōe. ¶ Prima ra
tio eſt ꝙ bone conditiones que ſolent eſſe
in ceteris montibus ibi deſunt. Ceteri mō/
tes celo propinqores alijs locis. Sed mōs
ſuperbie remotiſſimus eſt a celo. Maxime
enim diſtat ab humilitate cum ſuperbia: ꝛ
humilitas ſint contrarie: contraria aūt ma
xime a ſe diſtant. In celuꝫ aūt non ſit via.
niſi per humilitatem: vnde Mat. xviij. Ni/
ſi conuerſi fueritis ꝛ effici. ſicut per. in ītra.
in reg. celo. Et apoſto. ȝ. dicit dominus hu/
mili. Ecce dedi coram te oſtium apertum:

qꝺ nemo poterit claudere: qꝛ modicā ha/
bes virtutem. i. humilitatem. Sic econtra/
rio dicere poteſt ſuperbo. Ecce dedi corꝫ
te oſtium clauſum quod nemo poteſt tibi
aperire: qꝛ maximum habes vitium. ſ. ſup/
biam. Montes etiam fortiores ſolent eſſe
ceteris locis eo quod hoſtes nō habeāt de
facili ad eos acceſſum. Sed ad monteꝫ ſu/
perbie omnes hoſtes ſpirituales ꝛ vitia: ꝛ
demones faciliime accedunt: vnde Eccle.
.x. legitur. de ſuperbia. Qui tenuerit eam
adimplebitur maledictis. i. vitijs. Itē mon
tes ſolent eſſe mundi ꝛ ſani: quia illis ſor/
des confluere non poſſunt: ſed mons ſup/
bie immundior eſt: ꝛ minus ſanus eſt cete/
ris locis. Quaſi enim contra naturam ad
eum omnes ſordes ꝯfluunt. Unde quaſi
mons peſtifer eſt: iuxta illud. Iere. li. Ecce
ego ad te mons peſtifer qui corrumpis in
vniuerſam terraꝫ. ¶ Secunda ratio eſt: qꝛ
fere omnia bona fugiunt montem ſupbie.
Eſt enim mons gelboe in quo nec ros nec
pluuia deſcēdit. Si omnes montes qui in
circuitu ſunt viſitaret dominus a mōte ta/
men tranſiret ſuperbie. Deſuper mons iſte
nec rorem gratie nec pluuiaꝫ interioris do
ctrine. Fluuius etiaꝫ humane doctrine nō
poteſt ad eum aſcendere. Superbi enim i/
patientes ſunt eruditionis vel correctiōis.
Due vero ſunt cauſe huius ſpecialis ſicci/
tatis: que eſt in monte ſupbie. vna eſt quā/
do mons iſte ſitus eſt in lateribus aquilo/
nis: iuxta illud quod dicit primus ſuperb⁹
Iſa. xiiij. Sedebo in monte. t. in la. aqui. vē
tus vero aquilonis diſſipat pluuias: vt le/
gitur in Prouer. ¶ Alia cauſa eſt ipſa al/
titudo. Aqua enīꝫ gratie vel doctrine con/
fluit ad loca humilia: vnde i. pſ. Inter me
dium mō. pertran. a. ¶ Tertia ratio eſt: qꝛ
ſi qua dona ſint in monte iſto in periculo
ſunt: vnde Sapiētia. Superbia omnia ha/
bet in periculo: humilitas in tuto. ¶ Quar
ta ratio eſt: quia fere omnia mala accidūt
in monte iſto. Perflant enīꝫ ibi diuerſa ge
nera ventorum: quia perflant altiſſima vē/
ti: corda etiam illorum qui morātur in mō
te illo congelantur: vnde Eccleſia. xliij. Fri
gidus ventus aquilonis flauit ꝛ congela/
uit criſtallum ab aqua. Flatus aquilonis
intelligitur ſuggeſtio diaboli ad quem fla/
tum corda ſuperborꝫ congelantur: ꝛ quia
indurantur: ꝛ quia ſunt abſqꝫ dilectione
dei ꝛ proximi. In monte iſto angelus fact⁹
eſt diabolus: vnde Ber. Quem ſequimini
miſeri homines queꝫ ſequimini: an videtis
ſathanam tanꝙ̄ fulgur cadentem. ¶ Nō/
ne iſte mons in quem aſcendit angelus fa
ctus eſt diabolus: Et Auguſti. Superbia
angelum fecit diabolum: humilitas homi
nem deum. In iſto etiaꝫ monte ſaul demo
niacus ſiue arreptitius factus eſt. Unde. i.
Reg. decimoſexto. Ecce ſpirit⁹ domini ma
lus exagitat te. ¶ In hoc etiam monte na
bugit in beſtiam conuerſus eſt vt leo eſſet
in poſterioribus boſ. in āterioribus: ad mi
nus ſm ꝙ ibi videbatur. Iſta eadem ho
die accidūt multis in monte ſuperbie. Alij
enim ibi diaboli efficiuntur per inuidiam
ad modum diaboli gloriam alijs inuiden
tes. Alij arreptiçij per iram. Alij vero bo/
ues ſolum de pabulo corporis ſui curan
tes iuxta illud. Mutauerunt gloriam ſuaꝫ
in ſimilitudinem vituli comedentis fenuꝫ.
Alij vero leones per cupiditatem: ꝛ rapi
naꝫ iuxta illud. Prouer. decimoctauo. Leo
rugiens ꝛ vrſus eſuriens princeps ipſius
ſuper populum pauperem. ¶ Quarta ſtul
ticia ſuperbi eſt: ꝙ cum ipſe poſſit deſcen/
dere cum facilitate: ꝛ magna vtilitate ipſe
potius eligit aſcendere: cum damno ma/
gno ꝛ cum magna difficultate: vnde. Ber.
O abuſio o peruerſitas filiorum adam: qꝛ
cum aſcendere difficillimum ſit: deſcende
re autem facilimum ipſi ꝛ leuiter aſcen/
dunt ꝛ deſcēdunt difficilius paratiāū ho
nores ad celſitudines graduum eccleſiaſti
corum ipſis angelicis humeris formidan/
dos. Idem Conatur quis montem potan
tis aſcendere: quantos putas contradicto
res habebit: quantos inueniet repulſores
obſtacula quāta: quā difficileꝫ viam: Nec
eſt iſta ſtulticia ſuperbi parua cum potius
vult per arduam viam ire ad mortem ſuā
quā per humilem ad vitaꝫ ſuam. Ierony.
Potius vult aſcendendo ire ad ſuſpēdiū:
quā deſcendendo ire ad regnum celorum.
¶ Quinta ſtulticia ſupbi eſt: quā ad digni
tatem tendit: ꝛ per indigentia: ꝛ ad do/

minationē per miſerrimā ſeruitutē. ¶ Ad
primū ptinet illud verbū Senece. nō ſit ti
bi ambitio que ad dignitatē niſi per indi/
gnitatē nō abducet. ¶ Ad ſm ptinet hoc
quod diabolus cum oſtdiſſet dño gloriam
mūdi dixit ei: hec omnia dabo tibi ſi cadēſ
adoraueris me: vt legit. Math. iiij. In quo
facto inſinuat qđ diabol⁹ illos qui appe-
tunt dñationem anteq̄ȝ eam obtineant re-
diget in miſeram ſuitutē. Que eſt enim mi
ſerior ſuitus quā ſuitus diaboli vel vitio-
rū: vnde. Ber. An nō ſeruus cui dñatur ini
quitas ita ⁊ maxime niſi indignatus indi/
ces cuiq̄uā vitiū dñari. ¶ Sexta ſtulticia
ē ſupbi quod ipſe tantū appetit exaltatio-
nē quod nō videtur curare qualis ſit exal-
tatio illa vtrū ſit ad bonū ſuū vel ad ma/
lū. Interdum enim dominatur homo ho-
mini in malū ſuum: vt legit. Eccle. viij. Vt
aūt appareat quanta ſit ſtultitia iſta.

¶ De ſex ſpeciebus exaltationis.

Ex ſpēs exaltationis aſſignabim⁹
quoꝝ vnica appetenda eſt. ¶ Pri
ma ſpēs exaltatiōis ē ad dei hono
reȝ ⁊ eccleſie edificationē. ſ. cum aliquis ꝑ
hȝ eminētiaȝ vite ponit in eminētia digni
tatis vt ſit q̄ſi lucerna lucēs ad dei gloriaȝ
⁊ proximorū exēplū. Ad qđ pertinet illud.
Lu. xi. Nemo lucernaȝ accendit ⁊ in abſcō
dito ponit neq̄ȝ ſub modio ſȝ ſup candela
brū vt qui ingrediunt lumē videāt. Et il/
lud ad Ph. ij. Int quos luceris ſicut lumi
naria in mūdo ꝟbū vite cōtinētes. Et illd
Mat. v. Sic luceat lux vr̄a co. ho. vt vide-
o. v. bo. ⁊ glori. pa. u. qui in celis ē. ¶ Se/
cūda ſpēs exaltatiōis ē q̄ eſt ad delectiōeȝ
ſeu ꝓcipitiū. De q̄ ſatis dictū ē ꝑus quā
cōſtat nō eē appetēdā. ¶ Tertia exalta/
tio ē ad ſuppliciū. Hoc mō exaltāt q̄ ſuſpē
dunt. Et talis ē exaltatio ſupbi. Ad h̄ eniȝ
procurat diabol⁹ vt ipſi exaltent vt ampli
us crucient: ⁊ in p̄nti ⁊ in futuro. ¶ Ad pri
mū ptinet illud. B. E ambitio ambiētium
crux q̄ūo oēs torq̄ns oib⁹ placeſ: Et illd
qđ dñs coronā ſpineā hūit. Ois enim co-
rona ſpinea ē q̄ nō habet dignitas abſq̄ȝ
cruciatu magno. ¶ Ad ſecūdū ptinet illud
ſapiē. vi. potē. po. tor. pa. ¶ Quarta ſpēs ex
altatiōis ē ad opprobriū. Tal' exaltatio ē
facinoroſoruȝ qui ponūtur in pendilatrio
vel in ſcala cum inſignijs facinorum ſuo/
rū. Et talis exaltacio eſt cuȝ aliquis in ma
niſeſto peccato alijs preficit. Quāto enim
in altiori loco ponit tāto peccatū eius plu
ribus oſtenditur: vñ Senec. Eorum qui in
turba ſunt quoniā nō excedūt latēt virtu
tes vt appareant diu luctant: ⁊ vitia tene-
bras habent. noſtra facta dictaq̄ȝ accipit
rumor. Et iđ nulli magiſ curādū eſt qualē
famam hēat: q̄ qualēcūq̄ȝ habuerint ma
gnā habituri ſunt. Boe⁹ in lib. cōſolatiōis.
Collata improbis dignitas nō mō nō effi/
cit dignos ſed prodit potius ⁊ oſtendit in-
dignos. Quale ē hoc vt ille qui eſt mortu⁹
in peccato nō ſolū quatriduan⁹: ſed etiam
quadragenarius vt fetore ſuo alios corrū
pat in alto loco velit poni qui potius deſi/
derare deberet vt ſub terra abſcōderet ſi-
cut corpora mortua abſcundunt ne fetore
eorum homines corrūpant. Fetor iſte figu
ratus ē in fetore Antiochi. ij. Mat. ix. Ubi
legit quod fetore eius exercitus grauabat
Talis eſt velut lucerna extincta tetrum fu
muȝ ex ſe emittēs: vnde abſcundendus eēt
nō ſup candelabrum ponēdus. ¶ Quinta
ſpēs exaltatiōis eſt ad ludibriū: vt q̄ñ ali/
cui fatuo tradunt inſignia regia qui tñ nō
eſt rex vel ep̄s. Et talis eſt exaltatio homi/
nis ſupbi qui ſigna libertatis habuerit cū
ſuus ſit omniū vitiorum: vñ. Tulli⁹. E is
ſtultus ſeruus omnis ſapiēs liber patet: ne
imperator hoc nomine dign⁹: q̄ūo aut cui
libero imperabit qui nō pōt cupiditatibuſ
imperare: Refrenet idē ꝑmū libidines: ſp-
nat voluptateſ: iracundiā ſternat: coerceat
auariciā: ceteras animi labes repellat: tūc
incipiet impare cū ipſe turpitudini ac de-
decori parere deſierit ⁊ deo obedire icepe
rit. Dū hijs obediet ñ modo impator ſȝ li
ber homo habēdus nō eſt. Superb⁹ ſigna
hȝ dignitatis cum ipſe omni bono indign⁹
ſit. Indignus eſt etiā pane quo veſcitur ⁊
etiā vita: vñ prelatus qui non habet ea q̄
ad prelatum pertinent non prelatus ſȝ ſy/
mia prelati: iuxta verbū. B. dicentis. Sy/
mia in tecto rex fatuus in ſolio ſedens. Sy-
mia non eſt in tecto ad ſuum honorem ſed
ad hominum deriſionem. Sic prelatus in
honeſtus hominū deriſio eſt quia eſt. q. pre
latus non vere prelatus: vnde. Iſa. xxij. Di
citur ad ſobonam prepoſitum templi. Tu
quis hic aut quaſi quis. Quaſi diceretur.
Nō es quis ſȝ. q. quis. Illuſio iſta figurata
in illuſione dñi: de qua legit. Mat. xxvij.
Et exuentes eū: clamidē coccineam cir-
cūdederūt ei: ⁊ plectētes coronā de ſpinis
poſuerūt ſuper caput eius: ⁊ harūdineȝ in
dextera eius: ⁊ genu flexo añ eum illude-
bant ei dicentes. Aue rex iudeorum. Et ex
puentes in eum acceperunt harundineȝ ⁊
percutiebant caput eius. Omnia iſta ſpūa
liter ſiunt in indigno: qui alijs ꝑficitur: ve-
ſte enim innocentie exuitur ex rapacitate
⁊ crudelitate que eſt velut veſtis coccinea
ſanguine pauꝑum cruentata induitur. Co
rona etiā de ſpinis plectit q̄ dignitatē il-
lius multiplex punctio comitatur. Harun-
do que exterius ē lucida ⁊ interius vacua
in manu ponit: q̄ ipſe potens ē in alios ſȝ
in ſe infirmiſſimus eſt nulli vitio reſiſtere va
lens. Genu flexo illi a miniſtris illudit: q̄
ab eis vocatur dñs quoꝝ vere eſt ſuus: cū
ſollicitudo de victu ⁊ veſtitū eorum ad ip-
ſum pertinet. Ab eis etiā ſalutat qui mor-
tē eius ꝓcurant. Miniſtri etiā ipſius in fa
ciem eius expuūt. Dum enim facinorib⁹ ſu
is polluūt: harundine etiā caput eius per-
cutiunt dū poteſtate ab eo accepta animā
eius cedunt. ¶ Sexta ſpēs exaltatiōis eſt
que ſit ad ventilationē ⁊ diſperſionem: ſic
palea exaltatur vt a grano ſeparet: plus
etiam exaltat vt au̅ēto diſpergat. Et talis
eſt exaltatio ſuperbi qui diabolo ꝓcurāte
i ſublimitate dignitatis ponit vt a bōis ſe
paretur ⁊ elongetur: vnde in. Iob. xx. Tol
let eam ventus vrēs. Et in ps. Non ſic ipij
non ſic ſed tā pul. q̄ȝ ꝓ. vē. a fa. tibi. Non eſt
ergo omnis exaltatio appetenda cum non
omnis ſit ad honoreȝ: vñ ſup. Io. xix. Ple-
ctentes coronam de ſpinis dicit. Glo. loco
ignominie eſt apud indignum dignitas.
¶ Septima ſtulticia eſt ſupbi quod cū ip
ſe ſuper omnia appetat aſcendere tamē ip
ſe refugit viam per quā ſoluȝ eſt aſcenſus.
ſ. humilitatem: vnde. Ber. Per humilitatē
aſcendite ad ſublimitatem: quia hec ē via
⁊ non eſt alia. Preter. eam qui aliter vadit
poti⁹ cadit quā aſcendit chriſtus cum per
naturam diuinitatis non haberet quo cre
ſceret vel aſcenderet quia vltra deum ni/
hil eſt per deſcenſuȝ quomodo creſceret in
uenit. ¶ Octaua ſtulticia ſuperbi eſt quod
cum ipſe locum ſublimē appetat in loco ta
men infimo ſe ponit ⁊ cum credit aſcende
re deſcendit. Locus valde altus humilitaſ
ē cum vicina ſit altiſſimo: vnde. Ambr. Ni
hil eſt altius humilitate que q̄ȝ q̄ȝ ſuperior
neſcit extolli. Supbia vero locus infimus
eſt cum maxime diſtet a deo: vnde ſuper il
lud: iuxta eſt dominus hijs qui tribulatio
ſunt corde: dicit. Glo. Altus quidem eſt do
minus vicinatur tamē humili ⁊ non ſe eri
genti: ⁊. Greg. loquēs de illo verbo: deieci/
ſti eos dum alleuarentur ait. Nō dicit poſt
q̄ȝ eleuati ſunt: quia ipſum eleuari exteri⁹
eſt exterius cadere. Idem. Cui temporali
ter erigitur eo ipſo quo extollitur inclinat.
¶ Nona ſtulticia ſuperbi eſt quod ipſe
potius eligit eē in tempeſtate quā in quie
te. Tempeſtas eſt ipſa poteſtas: vnde. Gre.
Quid eſt poteſtas culminis niſi tempeſtas
mentis. ¶ Decima ſtulticia ſuperbi eſt qđ
cum ipſe ingredi velit per humile oſtium
collum tamē oſtendit ⁊ caput eleuat. Iob.
.xv. Cucurrit aduerſus deum erecto collo.
oſtium paradiſi collū eſt ⁊ eſt valde humi
mile oſtium iſtud: vnde ſuper illud. Io. xi.
Qui ſi intrat ꝑ oſtiū ille fur: dicit. Glo. Hoc
ianua eſt humilis. Qui ꝑ hanc vult intra/
re oportet vt ſe humiliet ne ſi erectus ē of
fendat in humilem ianuam. ¶ Undecima
ſtulticia ſuperbi eſt quod illos quibus ꝑēe
cupit ſibi ſuper ponit: vnde. Greg. ſuper.
Iob. xxvi. Tantoruȝ pondera vnuſquiſq̄ȝ
ferre compellitur quanti in hoc mundo
principātur. ¶ Duodecima ſtulticia ſuper
bi eſt quod ipſe per viam arduam incede
re querit qui tamen per viam planam in
cedere neſcit: non attendens illud poete.
Quid cadit in plano vix hoc tamen euenit
vmquā: Sic cadit vt tacta: ſurgere poſſit
humo. Mirum quomodo ille qui videt ſe
quotidie cadere in plana via ita appetit
ardua loca: ⁊ qui neſcit operari in plano
operari appetit in turribus eccle. nō atten
dēs illud. Ber. facile ē in altū ſe cōmittere
⁊ obſtupeſcere ⁊ de vita periclitari.

¶ Quod ſuperbia ſit valde pericloſa in
firmitas.

io

a f Aeit etiã ad deteſt. ſupbie hoc q᷒ ipſa ē valde periculoſa infirmitas ⁊ valde magna deformitas. habet etiã miſeraȝ ſeruitutē ⁊ magnã debilitatē. Eſt aũt ſuperbia periculoſa īfirmitas in q̄ de facili incurritur: ⁊ de facili non curatur. poſt curationē etiã in eam de facili recidiuat. Quod de facili non curat patere pōt. ex eo quod nullus ſine ea perit: vnde. Glo. ſuper illud. Jo. vi. Hec eſt volūtas eiꝰ qui miſit me patris: de timentibꝰ perit. de puſillis nihil ⁊c. ⁊ Mat. xviij. Non eſt volūtas ante prēm veſtrū qui in celis eſt vt pereat vnus de puſillis iſtis. ℂ Triplex ratio aſſignari pōt quare aliquis de facili incurrat infirmitateȝ ſupbie. ℂ Prima q᷑ nō putat tanta infirmitas quanta eſt: ⁊ ideo nō vitatur ſicut vitanda eſſet. vnde. Gre. Cum minus turpis ſupbia creditur: minꝰ vitatur. Luxuriã enim eo magis erubeſcunt hoīes quia omnes turpem nouerunt. ℂ Secũda incurritur de facili iſta infirmitas q᷑ manifeſtiora inueniunt exēpla ſupbie quã aliorũ vitiorũ. Fornicatores enim ⁊ alij peccatores occultant peccata ſua ſȝ peccatũ ſupbie manifeſte cōmittunt. ℂ Tertia ꝑ multiplicē materiã ex qua ſuperbia orit. Pōt enim habere ortum ex quocūqȝ bono. Q᷒ aũt infirmitas iſta nō de facili curet poteſt patere ex illo v̄bo. Eccle. iij. Synagoge ſuperborũ nō erit ſanitas: ⁊ ex illo v̄bo. Job. vi. Cūctis diebus ſuis impiꝰ ſupbus. Quãdo aliqs peccator infirmat ſi ipſe eſt in peccato odij vel luxurie eſt ipſe cōfitet ⁊ dimittit illud. peccatũ vero ſupbie nec cōfitetur nec proponit dimittere.

ℂ Multiplici ratione oſtenditur q̄ ſuperbia non de facili curatur.

c m Ultiplici aũt ratione poteſt oſtēdi. q᷒ non de facili curetur iſta infirmitas. ℂ Primo q᷑ infirmitati diaboli q̄ eſt omnino incurabilis aſſimilatur. Peccatũ enim luciferi peccatũ fuit ſuperbie. ℂ Secundo ꝑ hoc quia non agnoſcit iſta infirmitas etiam illi qui plenꝰ eſt ſupbia vſqȝ ad oculũ: qui ſuperbe comedũt ⁊ bibũt. ⁊ incedunt ⁊ dormiũt nō agnoſcunt eam. Quod autem ideo non de facili curetur quia non agnoſcitur patet ex hijs teſtimonijs ſcripture que ſequuntur. Auguſti. Nemo inſanabilior eo qui ſibi ſanus videtur. Ber. Longius ſcio a ſalute eē membꝛ q᷒ obſtupuit ⁊ egrum ſeſe non ſentientem periculoſius laborare. Ambr. Grauiſſime peccas quia ignoras. Senec. Initium ſalutis eſt cognitio peccati. quod ideo difficiliter ad ſanitatem peruenimus: quia nos egrotare neſcimus. Idem. In hijs morbis quibus nō afficimur quo quis peius ſe habet minus ſentit. Somnia ſua narrare vigilantis eſt ⁊ vitia ſua confiteri iudicium ſanitatis. ℂ Tertio poteſt oſtendi quod infirmitas iſta non de facili curetur per h᷒ q᷒ remedio non vitatur immo deterior efficitur. Supbia eã fuit quare iudei de predicatione chriſti deteriores facti ſunt. vnde. Jo. ix. In iuditium ego in hūc mũdũ veni vt qui nō vident videāt ⁊ qui vident ceci fi. ⁊ dicit interlin. ſuper illud. Qui non vidēt humiles ceci. Et ſuper illud qui vidēt dicit alia interli. Superbi ſapientes. Uenit ergo dn̄s in hũc mũdũȝ vt humiles ceci illuminarentur: ⁊ ſapiē. ſuperbi excecarent. vnde ſubdit eodē. c. Si ceci eſſetis non haberetis peccatũ. i. Si cecos, vos eē reputaretis. nūc vero dicitis quia videmꝰ peccatum noſtrũ manet. Q᷒ figuratũ eē videt. Mat. xxvi. Ubi legit petrũ amputaſſe auriculã ſuo principis ſacerdotũ. Petrus. n. i. Cognitio aufert multis auditũ ꝑdicāõis vel aureȝ obediētie. Ad q̄ etiã videt ꝑtinere illud. Prouer. xxvi. Uidiſti hominē ſibi ſapientē videri: magis ſpē illo habebit inſipiens. ℂ Quarto pōt oñdi q᷒ h̄ infirmitas nō de facili curet per h᷒ q᷒ pietas dei nō reſpicit ita ſuperbũ ſicut alios peccatores. vñ. Greg. Celeſtis medicus egros non reſpicit quos etiã de medicamēto deteriores fieri videt. ℂ Quinto pōt idē oſtēdi ꝑ hoc q᷒ ſupbia ſ hoc maxime diſtat ab humilitate quia eſt ei contraria. Sola autem humilitas via eſt ad curationem: vnde ſuper illud. Job. xxxi. Si letatum eſt in abſcōdito cor meum. dicit. Glo. Quanto longꝰ ſuperbia ab humilitate tanto grauius in deſperatione. i. Tanto minus poteſt haberi ſpeȝ de correctione eius. ℂ Ad oſtendēdum autem quod de facili in ea recidiuet. eadeȝ poſſunt adduci que poſita ſunt. Ad oſtendendum quod de facili non curatur.

ℂ Quod ſupbia eſt deformitas magna. ii

e Et etiã ſuperbia magna deformitas quia gibbus eſt quo aliquis repellitur a ſacerdotio omniũ: vnde. Leui. xxi. Loquere ad aaron. homo de ſemine tuo per familias qui habuerit maculã non offerat. panes deo ſuo nec. aſcen. ad eſ eius. Si cecus fuerit ſi claudus ſi paruo vel grandi vel torto naſo ſi fracto pede vel manu. ſi gibbus: ſi lippus ſi albuginem habens in oculo: ſi iugem ſcabiē: ſi impetiginem in corpore: vel herenioſus. Cecus eſt homo illiteratus. vñ. Iſa. xlij. Quis cecus niſi ſeruus domini: Cecitas iſta multũ nocet. hodie in eccleſia dei. vnde. Iſa. v. Pre. captiuus duc. eſt populus. m. quia non hi. ſci. Et eiuſdē. vi. Omnes beſtie agri venite ad deuorandum vniuerſe beſtie ſaltus. Speculatores eius ceci ſunt omnes. Claudus eſt ille qui quandoqȝ inclinatur ad ſeruiendum deo quandoqȝ ad ſeruiendũ diabolo de qua claudicatione legitur. iij. Ro. xviij. Uſqȝquo claudicatis duas partes. Si dominꝰ ē deus ſequi. e. ſi a. ba. ſe. ſe ſi. paruum naſum h᷒ȝ cui paruȝ fetent ſua peccata. Grãdeȝ naſum ſed tortũ tibi multũ fetent peccata. Sȝ ipſe perſone peccanti nō indignant cōtra q̄ dicit ad eph. iiij. Omnis amaritudo ⁊ ira ⁊ indignatio ⁊ clamor ⁊ blaſphemia tollat a vobis: fractum habet pedeȝ vel manũ qui impotēs eſt ad ambulandum in via dñi ad bñ operandũ. Gibbũ habet qui ſupbus ē. Lippꝰ eſt qui terrenam ſollicitudineȝ h᷒ȝ q᷑ viſus eius impedit. Albugo ī oculo eius opinio ꝓprij candoris vel innocentie. Iugem ſcabiē h᷒ȝ qui in corde ſuo īmundas cogitationes iugiter verſat. Impetigo ad litterã eſt ſicca ſcabies ſine dolore ſedans decorē: vñ impetiginem habȝ qui inſanus eſt herenioſus eſt ad litteram cuius interiora nimis deſcendunt: vnde ſignificat auarum qui in vita proiecit intima ſua vt legitur. Eccle. x. ℂ Superbus etiam in vili ſeruitute eſt. cuȝ enim omnium iudicia timeat omnium ſeruus eſt: vnde. i. ad cor. iiij. Qui auteȝ me iudicat dominus eſt. Seneca. Minꝰ quã ſeruus eſt qui ſeruos timet.

ℂ Quod ſuperbia harundini ⁊ vēto comparatur. 12

t Ante etiam debilitatis eſt ſuperbꝰ vt propter eam harundini comparetur: vnde. Math. xi. Quid exiſtis in deſertum videre: Harundineȝ vēto agitatam. Comparatur enim harundini eo q̄ interius vacuus eſt. vnde. Auguſti. de ſupbo: extra plenus intra vacuus. Carne crepat ⁊ corde mendicat.

ℂ De hijs que valent ad deteſta. ſupbie.

p Oſſunt etiam valere ad deteſtationem ſuperbie diuerſe creature quibus ſuperbia vel ſuperbus comparatur. Cōparatur aũt ſupbia vel ſuperbus vento: fumo: palee. ſpume. cornicule: veſice vento vero comparatur multiplici ratiōe. ℂ Primo vt oſtendatur quantum timenda ſit homini cum ipſa ſit. i. ventus: homo vero puluis: vnde. Geñ. iij. Puluis es ⁊ in pul. re. ℂ Secundo vt oſtendatur quantũ noceat ſuperbia luci ſapientie ⁊ rori gratie. Uentus enim extinguit lucem ⁊ ſiccat rorem. Auguſti. lucerna vt non extinguatur ventum ſuperbie non patiar. ℂ Tertio vt ſuperbia precipue oſtendatur eſſe timenda hijs qui in alto ſunt. Perflant eniȝ altiſſima venti: ideo dicit apoſto. i. ad Thimo. vi. Diuitibus huius ſeculi precipe nō ſublime ſapere. Superbia in alto orta eſt. primo ſcilicet in celo: ⁊ ideo in alto libenter moratur. ℂ Quarto dicit ſuperbia ventus quia ad moduȝ venti ſonat. Superbi enim frequēter ſunt garruli ⁊ tumultuoſi: vnde. ꝑs. Prout mee. cū. ſo. ℂ Quinto vocatur ventus quia homineȝ mutabileȝ reddit. Facit enim quandam tempeſtatem in homine ſicut ventus in mari: vnde in ꝑſo. Aſcendunt vſqȝ ad celos ⁊ deſcen. vſqȝ ad abi. Cum laudantur ſuperbi tunc aſcēdũt vſqȝ ad celos. cum vituperantur vſqȝ ad abyſſos deſcendunt. ⁊ Iſa. lvij. Impij tanq̄ȝ mare feruens q̄ queſcere non pōt. fumo etiam comparatur ſuperbus quia ad modum fumi quanto magis aſcendit tanto magis euaneſcit: vnde. In ꝑs. Inimici deum mox vt exalta. ſ. quemadmodum fu. deſi. Et ſicut ſuperbus fumus eſt in culpa ſic erit fumꝰ in pena: vnde. Iſa. ſexageſimo q̄rto. Qui dicunt recede a me nō appropi. mihi. quia imũdus es: hij fumus erunt in furore modo ignis ardens. ℂ Spume etiã

cõparant̄ ſiue bulle que ē ſup aquaȝ q̄ cito
trāſit: vnde Oſee.x. Tranſire fecit ſamaria
regem ſuū: quaſi ſpumā ſuper facieȝ aque.
Populus enim ſuperbie p̄ncipis ↄſentiēs:
q̄ſiqȝ eſt cauſa vt princeps cito trāſeat de
vita iſta. ¶ Cornicule etiā cõparat̄ ſupb⁹
que dicit̄ aſſumpſiſſe pennas aliarū auiuȝ
ꝛ inde ſuperbiſſe: quibus ablatis remāſit
turpis ꝛ nuda. Sic ſi a ſupbo aliena auſe-
ras terra ꝛ cinis remanebit. ¶ Cõparatur
etiā veſice vento plene: que veſica ad nihi
lū redigitur dum mortis aculeo aut egritu
dine pungit̄. ¶ Cõparat̄ etiā palee ꝑpter
leuitatem ꝛ inconſtantiam: ꝛ ſicut nõ facit
ad valorem palee: vel fumi vel ſpume hoc
ꝙ ſuperioreȝ ↄtendit obtinere locum. Sic
non facit ad honorem ſuperbi ꝙ ſup alios
vult eſſe: immo in hoc oſtēdit ſe eſſe paleā
vel ſpumam. Si enim granum eſſet infimū
teneret locum: aurum inter metalla precio
ſum infimum locum contendit habere: ad
idem monet nos ponderoſitate ſua ad qđ
dñs monet nos verbo Luce.xiiij. Quādo
dicit: cum inuitatus fueris ad nup. recūbe
in nouiſſimo loco.

¶ Aliud valens ad ſupbie deteſtatiõeȝ. 13

Ltimo põt valere ad deteſta. ſuper
a V bie: hoc ꝙ dñs ita diligenter vult
cauere ſuos a vitio iſto. Potius.n.
vult habere ſeruiētes ſtultos ignobiles in
firmos contemptibiles pauperes peccato
res ꝛ etiā pauciores quā habeat eos ſup-
bos. Q̄ia iſta ex iſtis verbis ſcripture que
ſequunt̄ poſſunt eſſe manifeſta. i. ad Cor.
.i. Que ſtulta ſunt mūdi elegit de⁹ ꝛc̄. Et
ſup illū locū. Jo. vbi loquit̄ de nathanae-
le. dicit Glo. Nathanaelqȝ doctiſſim⁹ nõ ē
in apl'atuȝ electus. Q̄ꝛ ēs enim apl̄i de indo
ctis fuerūt electi vt ↄfundant̄ ſap̄. Et Au-
gu. Niſi fideliter p̄cederet piſcator: nõ hūi-
liter ſequeret̄ orator. ꝛ. i. ad Cor. i. Igno-
bilia ꝛ ↄtēptibilia mundi elegit ꝛ ea que
non ſunt: vt ea que ſunt deſtrueret: vt non
glorieť omnis caro in cõſpectu eius. Et ſu
per. ii. Reg. dicit quedam glo. Quem mun
dus per faſtū electionis ſpernit: deus pro-
pter deuotionē hūilitatis acquirit. ꝛ. i. ad
Cor. i. Infima mūdi elegit deus vt ↄfun-
dat fortia. ꝛ Ja. ii. Nõne deus elegit pau-
peres in hoc mūdo: Gre. Nõnunq̄ dñs q

bus magna tribuit quedā parua repreh-
ēſibilia reliquit: vt ſemper habeant ↄtra qđ
bellum gerant: ꝛ deuictis magnis hoſti-
bus mentē nõ erigant: q̄ſi eos ad hoc ad-
uerſarij etiā minimi fatigant. Sed qđ mi-
rum: q̄ſi illa ſupna regio in ciuibus ſuis ex
parte dāna pertulit ꝛ ex parte fortiter ſtetit:
vt electi angeloꝝ ſpūs: dum alios per ſup-
biā cecidiſſe ↄſpicerent: ipſi tanto robuſti⁹
quanto humilius ſtarent permiſit dñs pe-
trū ꝛ Dauid mortaliter peccare vt ſic hu-
miliarent̄: permiſit etiaȝ iudā oīno perire:
qui erat de ordine apoſtoloruȝ ꝛ ſocietate
dñi: vt nullus in quātocūqȝ ordine ſit ide
ſupbiat. Et breuiter oēs miſerie quas viri
ſancti ſuſtinent ad hoc ſunt ne ſuperbiāt:
vnde. i. ad Cor. xij. Ne magnitudo reuela
tionū extollat mi dat⁹ ē mihi ſti: car. m. an.
ſa. qui me cola. Et Gre. Dum vitia nos tē-
ptāt ꝑficientes in nobis virtutes humili-
ant. Aug. O venenū ſuperbie: nõ niſi vene
no tēptationis curandū. Et Grego. ſuper
Job. Jebuſeum iſrael tollerat vt humana
mens de ſe humilia ſentiat dū minima nõ
ſuperat. Et tamen neqȝ per omnia iſte do-
matur ad plenum ſuperbia cordis huma-
ni: vnde. B. O mira fatuitas cordis noſtri
cuius eleuatione perfecte dei miſericordie
cuius ceruicoſos motus omnino domare
hūilitatis materia tanta non ſufficit quin
ad hec ſuperbiat terra ꝛ cinis. Abſqȝ mo-
do videtur dominus ſuperbiam perſecut⁹
fuiſſe ꝛ doctrina ꝛ exemplo. Doctrine cuȝ
conſuluit. Luce. xiiij. Recūbere in nouiſſi-
mo loco. Non dixit in mediocri ſed in no-
uiſſimo. Et Mat. xviij. Niſi conuerſi fueri.
ꝛ effi. ſ. par. nõ intra. in reg. celo. Et ibidē.
Quicunqȝ humiliauerit ſe ſicut paruulus
iſte maior eſt in regno celo. Exemplo etiaȝ
videtur perſecutus fuiſſe abſqȝ modo. Et
informatione hominis: cum in eadem ve-
ſte quaſi ſociauit purpuram cuȝ ſacco ani-
maȝ carni coniungendo: ꝛ ex brutali natu
ra ꝛ anima que ſimilis eſt angelo hominē
conſtituit digniſſima creaturaruȝ limo ter
re copulauit iuxta verbum Jſa. Celos in-
duit tenebris: ꝛ poſuit ſaccum operimen-
tum eius. Quod conſtat eſſe factum ſpe-
cialiter cõtra ſuperbiam. ¶ Itē abſqȝ mõ
videt̄ ſupbiā pſecut⁹ fuiſſe cū ad ipaȝ de

De ſuperbia .vi.

ſcendam ſemetipſum exinaniuit formam
ſerui accipiens pedes diſcipulorum lauit,
vnde. Jo. xiij. Dicit ei. Petrus. Domine tu
mihi pedes lauas: nõ lauabis mihi pedes
i eternū. q. d. Nimis ex̄t iſta hūilitas: ꝑcipue
videtur exceſſiſſe in paſſione. vnde paſſio
eius exceſſus vocatur. Lu. xi. Ubi ſic legit̄.
Erant autem moy. ꝛ hely. viſi in maieſtate
ꝛ dicebant exceſſum quem completurus
erat in ieruſalem. Dicunt aliqui nimis po-
tuit eē homo humilis. ſȝ q̄ntūcūq̄ quis ſe
humiliauerit tū humilior deo xp̄o non erit
cum ipſe nouiſſimus virorum fuerit: vt le
gitur. Jſa. liij.

¶ Diuiſiones ſuperbie. 14

Oſitis hijs que p̄tinēt ad deteſta.
P ſuperbie ↄſequēs ē vt diuiſiões ad
ad idē vitiū p̄tinētes ponamus ꝛ
proſequamur. Et notādū qđ ſupbia p̄mo
diuiditur in ſupbiā interiorē ꝛ exteriorem.
Interior vero in ſuperbiam intellectus: ꝛ
ſuperbiam affectus. Superbia vero intel-
lectus quattuor ſpecies continet. Prima
ſpecies eſt quādo aliqs credit habere bo-
na ſua a ſe. Secūda ſpēs eſt quando aliqs
credit ſe habere bona ſua a deo ſȝ pro me-
ritis ſuis. Tertia ſpecies eſt q̄ñ aliquis cre-
dit habere bonū qđ nõ hȝ. Quarta ſpecies
ē q̄ñ aliqs in opinione ſua p̄fert ſe aliis. Et
notant̄ he q̄tuor ſpecies in h̄ verſu. Ex ſe
pro meritis falſo plus omnibus inflāt. Pri
ma ſpecie laborabāt phi qui dicebāt labia
noſtra a nobis ſunt. Iſta ſpēs ſupbie inui
tur nobis. Job. xi. Ibi vir vanus ī ſupbiā
erigitur ꝛ q̄ſi pullū onagri ſe natuȝ putat.
Superb⁹ nihil credit ſe tenere ab aliquo.
videt̄ tū qđ nullus hanc ſpēm ſupbie hāt.
Nullus enim ē q nõ credit bona ſua hr̄e a
deo: vñ. B. ſup illud cant. Oleum effuſum
no. ꝛ. Quis tam inſanus erit vt aliunde q̄ȝ
a deo aliqđ preſumat: Nemo ſane deo vt
phariſeus grās agat. Et ſubdit. O phariſee pu-
tas te hr̄e aliqđ quod nõ accepiſti. Nihil ī
quit ꝛ ideo gratias refero largitori: Etiā iſti
delis nõ vr̄ eē in hoc errore qđ credat bo
na ſua hr̄e a ſe. Unde. B. in li. de diligendo
deo. Inexcuſabilis eſt infidelis ſi non dili-
git deum toto corde tota anima tota vir-
tute: nempe clamat intus ex innata iuſticia
quia ex toto ſe illū diligere dȝ cui totum ſe

debere nõ ignrat. Ad qđ dici. põt. Jõ dicit̄
ſupbo qđ ipſe credit bona ſua hr̄e a ſe q̄ꝛ
facit ac ſi crederet. Simili modo loquendū
vr̄ de altero qđ nõ credit xp̄m eſſe filiū dei
viui. cū nõ terret̄ ei⁹ cõminationib⁹: nec
allicitur eius ꝓmiſſiõib⁹: vñ. B. Putas ne
filiū dei reputet ieſum: q̄ſquis ille eſt hõ q
illius nõ terretur cõminationib⁹ nec attra
hit̄ ꝓmiſſionibus nec preceptis obtēperat
nec conſilijs acquieſcit.

¶ Sex q̄ facit ſuperbus. quaſi crederet bo
na ſua a ſe habere ꝛ non a deo.

Ex vero ſunt quantū ad h̄ q̄ dicit̄ b
S ſuperbus facere: q̄ſi crederet bona
ſua hr̄e a ſe nõ a deo. Primo q̄ntū
ad h̄ qđ de bonis ſuis gloriat̄ in corde. vñ
apoſ. Quid hēs qđ nõ accepiſti: Et ſi acce
piſti quid gloriaris q̄ſi nõ acceperis: Scđo
q̄ntū ad h̄ qđ đ bonis ſuis ſe iactat. Ad ꝙ
pertinet illud. Job. xxxi. Si oſculatus ſum
manū. m. ꝛc̄. Etiā ī manu intelligit̄ opatio.
In oſculo vero qđ ē ↄtactus oris intelligi
tur laudatio ꝓprie operatiõis. Ore. n. pro-
prio ſpūalit̄ tangit̄ res q̄ laudat̄: vñ oſculū
man⁹ ē laudatio ꝓprie operatiõis. Tertio
q̄ꝛ de bonis ſuis deo grās nõ agunt. vnde
hõ ingratus vr̄ nõ cognoſcere bn̄ficiū acce
ptū eo qđ fac̄ ac ſi non cognoſceret pro eo
grās nõ agit. Et ē vitium iſtud valde no-
ciuū hoi. Obſtruit. n. ei fontē diuine miſe-
ricordie: vñ. B. Ingratitudo ē ventus vrēs
ſiccās ſibi fontē pietatis roreȝ miſericordie.
fluēta grē. Et. Gre. Nõ ē dign⁹ dādis q nõ
agit grās đ datis. Quarto facit ſupbus ac
ſi nõ hr̄et bona ſua a deo in hoc qđ nõ hn̄
tes bona ſimilia contēpnit: vñ. B. loquens
phariſeo. Fruſtra inſultas aduerſus publicanū
q tñ nõ hȝ vt tu q̄ꝛ nõ accepit vt tu. Et ſub
dit. Grās agēdo ꝓbas te nihil tibi tribue
re ceteros aſpernādo ꝓdis qđ in corde et
corde locutus ſis. Non. n. iudicares publi-
canū cõtēpnēdū p̄ te. ſi nõ pre illo honorā
dū te cenſeres. Quinto q̄ntū ad hoc qđ
ſibi vult viuere ꝛ nõ deo. veriſſima recogni
tio dñi eſt redditio cenſus vel ſeruitij: vñ
cū ſuperb⁹ deo ſeruire renui ipſe bona ſua
ab eo non recognoſcit niſi recognitione ſo
borum que eſt ridiculoſa ꝛ deo contume-
lioſa. Ridiculoſum enim eſt aliquem domi
num ſola ſolia verborū in homine habere

cõtumelioſum eſt etiã dño quod aliqs euȝ dñm fateaẽ qui ei ſuire dedignaẽ. ¶ Sexto facit ſupbus qñ nõ crederet habere bona ſua a deo: qñ de bonis illis deo non tribuit qñ ipſe ħ requiret per paupes. ſed potius obiurgat querentes dicẽs vos q̃ritis qñ nobis cõmẽdaſſetis: nõ attendẽs quod deus bona ei illa dederit qui p paupeȝ ea requiret. Gre. Gratuitũ putas quod impẽdis proximo. velis nolis debitor es. Augu. dicit tibi xp̃s. Da mihi ex eo qđ dedi tibi. De mõ quero ⁊ mihi nõ donas. Supbia aũt iſta valde nociua eſt homini cuȝ bona ſua a deo nõ recognſcit. Omnino eniȝ aliter ſupbus viueret ſi bona ſua a deo recognſceret quã viuat: ⁊ ad ħ quo ad multa. ¶ Primo quantũ ad hoc qđ ſi hoſteȝ ſuũ ſe fortiorẽ videret ad dñm ſuũ pro ſuccurſu orõnem quaſi quẽdã nũtiuȝ mitteret ⁊ de implorando ſuccurſu vehementer cõſideret: Sciens illud apoſtoli: Fidelis eſt deus q nõ patietur voſ. tẽp. ſupra id qđ non poteſtis: ⁊c. ¶ Item ſi videret qđ caſtrũ corporis ſui defendere nõ poſſet dño ſuo redderet vt ipſemet defenderet illud ſicut quidã qui cũ temptareẽ de pctõ fornicatiõis vehemẽter ⁊ reſiſtere ampli⁹ nõ poſſet p ſternens ſe añ crucifixũ dixit. Dñe terrã corporis quã a te teneo amplius defendere non poſſum ego reddo eam tibi defende eaȝ: ⁊ ſtatim ceſſauit tẽptatio. ¶ Item qui bona ſua a deo recognoſceret ipſe de iniurijs ſibi illatis ſe nõ vindicaret: ſȝ expectaret qđ dñs ſuus iuſticiam ſibi exhiberet: iuxta illud Prouer. xx. Ne dicas reddã malũ pro malo expecta dñm ⁊ liberabit te a labore videlȝ vindicãdi: ⁊ debito iehenne quo te obligas inuindicãdo. ¶ Iteȝ q deũ oĩum bonoꝝ ſuorũ dñm crederet ipſe tñ eius iudiciũ formidaret. Nõ ẽ timẽda ſnĩa a non ſuo iudice lata. Sic nec iudicia hominum ſunt timẽda: vñ. i. Ad cor. iiij. Michi p minimo eſt vt a vobis iudicer. Deinde ſubditur. Qui aũt me iudicat dñs eſt. ¶ Iteȝ q a deo vere ſua bona recognoſceret deo tã q̃ȝ dño non hoĩbus placere ſtuderet. Apoſtolus. Si hominibus placerẽ ſuus xp̃i nõ eſſem figurã illoꝝ qui bona ſua ſibi attribuunt tenẽt qui illi volebãt ioãnẽ vocare noĩe pr̃is ſui. Figurã vero illorum qui bona ſua deo tribuunt tenet elyzabeth q̃ ait: Nequaquã ſed vocabiẽ ioãnes. Lu. i. Et merito ioannes. i. Grã vocaẽ qui natus ẽ ſterili ſtũ nãȝ. Sic bonũ opus gratie dȝ attribui cum anima ex ſe ſterilis ſit ex deo vero heãt quod bõa opera agat. iuxta illud. pſal. Qui habitare fa. ſteri. in do. ma. fi. le. ¶ Contra confidentiam meriti ſui qua qs credit ſe pro meritis ſuis habere a deo. q̃ non habet. 15

Sequitur de illa ſpẽ ſuperbie q̃ qs credit habere p meritis ſuis bona que a deo hȝ. ad cuius vitij deteſt. ¶ Primo facit qđ ħ vitiũ cõtrariũ eſt gratie dei: ⁊ quodammõ euacuat eam. Si enim danẽ hominib⁹ bona pro meritis eorum q̃ gratia iã erit: ſicut ſi pr̃ familias ſoluat operario qđ ipſe meruit in hoc ei nullã gratiã facit. Secundo hoc qđ liberaliſſimũ largitorẽ reputat venditorẽ dũ ea q̃ dñs ei dat credit ſe emere pro meritis. in quo deo magnã cõtumeliã facit. Tertio facit ad deteſta. hui⁹ vitij. ħ qđ vitiũ iſtud oĩo obſtruit hoĩ fontẽ miſericordie. Si eniȝ illi q laborãt hoc vitio petant. ſibi aliqd dari a dño merito dicit eis dñs. Ite ad vendẽtes ⁊ emite. vo. Sicut dixit virgines prudẽtes fatuis. Mat. xxv. Quarto facit ad deteſte. huius pctĩ magna fatuitas q̃ cõmittaẽ ħ vitium. Multiplici vero rõne põt oſtendi fatuus q ħ vitio laborat. Primo q2 quãtumcũqȝ conetẽ hõ: ipſe tñ nõ ſufficit ſoluendo qđ ei dȝ: vñ. B. in libro de diligẽdo deo. Si totũ me debeo pro me facto quid addã pro me refacto: ⁊ refecto ħ mõ. Nec eniȝ tam facile refectus quã fact⁹. Si quidẽ nõ ſolũ de me ſȝ etiã de vnoquoqȝ qđ factũ ẽ ſcriptuȝ eſt: dixit ⁊ facta ſunt: at vero in reficiẽdo ẽ facto ⁊ dixit multa: ⁊ geſſit mira. ⁊ pertulit dura. nec tñ dura: ſȝ etiã indigna: in p̃mo opere me dedit in ſo ſc. Et vbi ſe dedit me mihi reddidit. Datus ergo ⁊ redditus me pro me debeo: ⁊ bis me debeo. quid deo retribuã pro ſe: nã etiã ſi me milies rependere poſſem. Quid ſum ego ad dñm: Quanta ergo fatuitas eſt quod homo credat p meritis ſuis bona ſua habere. cum homo non ſufficiat ſoluere deo quod debet: Solutio enim debiti recipientem non obligat: ſed debitorem abſoluit. Secundo poteſt oſtendi fatuus qui bona ſua credit p meritis habere: quia bene operando facit ipſe propriam vtilitatem: ⁊ non vtilitatem dei. Deus enim bonoruȝ noſtroꝝ nõ eget. vnde. Luc. xvij. Cum feceritis omnia que p̃cep. ſ. vo. dicite ſui inutiles ſum⁹: quod debuimus facere fecimus: In quo verbo innuunẽ nobis due dicte rõnes. ſ. qđ bñ operando ſoluimus quod debemus ⁊ qđ deo inutiles ſumus vel ad minus reputare debemus. vnde timere debemus quaſi ſerui inutiles illam ſententiam dñi. Math. xxv. Inutileȝ ſeruum eiicite in tenebras exter. Quid debeẽ homini ex hoc quod p̃priam vtilitatem facit: Tertio põt oſtẽdi fatuus p hoc quod ipſe nihil dat deo niſi p̃us deus reddiderit ħ illi: vñ dominus. xxv. Iob. Quid dedit mihi vt reddã ei. Et dicẽ. Iam ad dñm. Que de manu tua ſuſcepimus dedimus tibi. Item. Iſa. xxvi. Omnia opera nr̃a i nob opat⁹ es dñe. Et Aug. Dñe ſup erogaẽ tibi vt debeas: ⁊ qs hȝ quicquã niſi tuũ. Reddis debita nulli debens. donas debita nihil pdens. Et. B. Non ſunt talia merita vt pptera vita eterna ex iure debeaẽ: vt deus eis iniuriã faceret niſi eã donaret. Nã vt taceam qđ merita ſint dona ⁊ ita hõ magis ppter ipſa debitor eſt deo q̃ deus homini: quid ſunt oĩa merita ad tantã gloriã. Quarto quia bona opera noſtra ipſe ex ſe ſunt velut moneta abſqȝ argẽto. A gratia enim dei valor eſt in operibus ſine ea ſunt opera velut falſa moneta quaſi nihil põt emi a deo qui falſitateȝ noſtrã agnoſcit. Quinto fatuus ẽ talis: quia que in oculis nr̃is videnẽ merita frequenẽ in oculis dei ſunt detrimenta. vñ. Iob. iiij. Ecce q ſeruiuerũt ei nõ ſunt ſtabiles: ⁊ in angelis ſuis re. pecca. Quanto magis qui habitãt do. Lu. ⁊c. Et Iſa. xliiij. Facti ſumus vt inmũdus oẽs nos q̃ſi pãnus menſtruate vnius. enim. Gre. Sepe iuſticia veſtra ad examẽ iuſticie diuine. deducta iniuſticia eſt ⁊ ſordet in cõſpectu iudicis quod fulget in extimatione operãtis. Nullus ergo ꝯfidat de meritis ſuis. Non modicũ valet ad meritũ ſcire quod nõ ſufficiant merita. Ber. Exagera quantum vis merita ⁊ extolle ſordes. Melior eſt miſericordia domini ſuper vitas. Idem meum eſt meritũ miſeratio dñi. Idem vapulem ſane non male operans: ſi forte in merita verbera cõputantur forte miſerebitur flagellato qui in me non inuenit meritum quod remuneret. Idem Nemo ſe ſeducat quia ſi bene cogitare volunt inueniet proculdubio: q2 nec cum. x. millibus poſſit occurrere ei qui cuȝ. xx. millibus venit ad ſe vt eſt ſumptum de. Lu. xiiij. Idem. ſ. ſpũs illos quos repleuerit ⁊ ſpiritu feruere: ⁊ in veritate agnoſcere facit q2 ſola miſericordia eſt que homines preuenit ⁊ perducit. Et ſubdit. Multum ſibi de miſericordia hac vndiqȝ attraxerat propheta domini cum diceret miſericordia eius preueniet ⁊. m. t. ſubſequitur me: ⁊ miſericordia. t. magna eſt ſup me. ⁊ miſericordia ter. ante oculos me. ⁊ q corripit me in miſericordia ⁊ mi. deus meus miſericordia mea.

¶ De ſpecie illa ſuperbie qua quis credit habere q̃ non habet. 16

Sequitur de tertia ſpẽ ſupbie pertinente ad intellectum que eſt quando aliquis credit ſe habere bonum quod non habet. Ad cuius vitij deteſta. p̃mo põt valere cõmendatio eius contrarij. B. Magna ⁊ raro virtus profecto eſt miſerabilem te apparere ⁊ contemptabilem reputare. Ego hoc ceteris virtutibus mirabilius iudico. Sic econtrario dici poteſt qđ valde magnum vitium eſt te miſerabilem apparere: ⁊ laudabilem reputare: hoc ceteris vitijs miſerabilius iudicandum eſt. Secundo poteſt valere ad deteſta. huius vitij maledictio que fit laborantibus hoc vitio. Iſa. v. Ubi ſic legitur. ve qui ſapiẽtes eſtis in o. v. et coram vobiſmetipſis prudentes. Tertio facit ad deteſta. huius vitij ħ quod hoc vitium adeo impedit hominem a gratia dei. Prouer. xxvi. Uidiſti hominẽ ſibi ſapientem videri magis ſpem habebit illo inſipiens. Poteſt autem aſſignari tripliciter ratio quare hoc vitium impedimentuȝ ſit gratie dei. Prima eſt quod ipſe qui hoc vitio laborat gratiã dei nõ petit cum credat ſe eam habere: ⁊ quia non petit iõ non accipit. Seneca. Ideo mutari nolumus: quia nos vos optimos credimus.

¶ Secūda eſt hec: ꝙ dominus non liben-
ter daret laboranti hoc vitio gratiá ſuaȝ.
Scit enim qꝺ ille de eius collatione et gra
tus nō eſſet cū ipſe credat eá iam ſe habe-
re ⁊ ſic quaſi dīs pderet gratiá ſuam ſi eá
ei daret. B. Nunqd nō pit qꝺ daƚ igrato?
¶ Tertia ratio ē: ꝙ ille laborat: hoc vitio
quaſi plenus eſt de nihilo ideo nō pōt ca-
pere aliquid. Ber. Non eſt quo ſe miſceat
vanitas: vbi totū occupat caritas. Ita nō
eſt quo ſe imiſceat veritas quando aliquē
occupat falſitas. ¶ Quarto pōt valere ad
deteſta. huius vitij deluſio magna que ſit
his qui laborant hoc vitio. Deluditur eniȝ
eis eo modo quo deluſum eſt cuidaȝ ruſti-
co portanti agnū venalem ad forum: queȝ
quidá lecator videns dixit ſocijs ſuis: vul-
tis habere agnū queȝ portat ruſticus iſte?
Qui dixerunt volumus. Et iſte diſpoſuit
ſocios per diuerſa loca p que ruſtic⁹ erat
tráſiturus: dicens quod quilibet quereret
a ruſtico ſi vellet vendere canē illū. Et cuȝ
primus quereret. Reſpōdit ruſticus ꝙ nō
erat canis ſed agnus. Sed cum queſiſſent
alij: ad vltimū credidit de agno quod eēt
canis. Sic ſuperbus plus adulatori: ꝙ̄ ſi-
bi credens ad vltimū credit de agno ſe ha
bere bonū illud qꝺ certiſſime ſciebat pri⁹
ſe nō habere. Seneca. Monſtrabo tibi qd
omnia poſſidentibus deſit. ſ. qui verum di
cat ⁊ homines inter mentiētes ſtupentē ip
ſaqȝ cōſuetudine pro rectis blanda audiē
tem ad verū perducat. Sic faciunt adula-
tores de ſuperbo ſicut de veſica pueri quá
vnus aliquantulū inflat ⁊ alius plus ⁊ ter
tius plus: donec bene inflata ſit. Sic vnus
adulator inflat ſuperbū: alius amplius in-
flat. Senē. Omniū adulatoꝝ vnū officium
vna intentio quis blādiſſime fallat. ¶ Quī
to facit ad deteſta. huius vitij hoc qꝺ ho-
minē in tanta cecitate ponit vt etiam ceci-
tatē ſuam agnoſcere non poſſit: alij ceci ſal
tem cecitatem ſuam agnoſcunt lȝ aliud co
gnoſcere nō poſſint. ¶ Ultimo facit ad de
teſta. huius vitij hoc ꝙ diabolus de illo q
laborat hoc vitio ſaccum non ſolum ad cō
tinendum vilia facit: ſed etiam ad continē
dum nulla.

¶ Triplex remedium contra vitiuȝ illud:

t Riplex aūt remediū poteſt eſſe con
tra vitiū iſtud. ¶ Primum eſt fre
quens meditatio proprij ſtatus. B.
Meditatio quid dſit docet: oratio ne deſit
obtinet. Et eſt iſtud vtile valde homini: ⁊
valde placet deo qꝺ homo frequēter ſe in-
ſpiciat. B. Illá alam diligit deus: q̄ ſine ceſ
ſatione ſe ꝯſiderat ⁊ ſine ſimulatione ſe iu-
dicat. Idē. Si noueris miſteria oīa ſi te nō
noueris eris ſimilis homini edificanti ſine
fundamēto. ¶ Scđm remediū eſt: vt corri
genti exhibeaƚ facies hylaris adulanti te-
ſtis. Sic eniȝ fiet vt a multis corrigaris ⁊ a
nullis adulatoribus decipiaris. Nemo. n.
inuito auditori libenter narrat ſicut dicit
Iero. Ecōtrario multos inuenit adulātes
qui libenter eos audit. Prouer. 29. Prin-
ceps qui libēter audit verba mēdacij oēs
miniſtros hȝ impios. ¶ Tertium eſt reme-
diū vt ſpeculū ſacre ſcripture faciei mētis
frequēter opponaƚ. Grego. Sacra ſcriptu-
ra tanquá ſpeculū mentibus noſtris oppo
niƚ: vt ſi qd in eis fedū fuerit videatur.

¶ De ſuperbia intellectus qua qs prepo
nit ſe alijs in eſtimatione ſua. 17

s Equitur de quarta ſpecie pertinen
te ad intellectū. que eſt quando ali
quis in extimatione ſua preponit ſe
alijs: qꝺ eſt ⁊ valde magna ruſticitas: ⁊ fa-
tuitas ⁊ etiam magna iniquitas. ¶ Qꝺ p-
ponere ſe alijs ſit magna ruſticitas: poteſt
oſtendi per hoc qꝺ q iſto vitio laborat: q̄ſi
vult ſedere altior alijs in hoſpitio proprio
⁊ ibi inhonorat hoīes vbi debuit eos ma-
xime honorare in ꝓpria. ſ. domo. Nō ſic fa
ciebat abrahá q dicit Genē. xviij. Loquēs
ad dominū noſtrū: cuȝ ſim pul. ⁊ ci. Super
quē locū dicit Greg. Apte cernim⁹ in quo
loco ſe poſuerat: q ſe puluerē ⁊ cinerē etiā
cū deo loqueretur extimabat. Qua ergo pe-
na feriendi ſunt: q ad ſumma nō proficiūt
⁊ de minimis ſe extollūt.

¶ Quod ſtultum eſt ſe alijs preferre.

q Uod aūt magna fatuitas ſit ſe pre
ponere alijs: multipliciē pōt oſtēdi.
¶ Primo p hoc qꝺ quanto aliqs
ſe magis appreciat tanto minus apprecia-
tur a deo: ⁊ tanto minus valet. Exēplū ha
bes de hoc i Saule. d quo legiƚ. i. Reg. 15.
Cum eſſes paruulus in oculis tuis: caput
in tribubus iſrael: factus es ecōtrario cum
magnus eſſes in oculis tuis: a regno deie-
ctus es. Illū autē qui ſe deſpicit dīs apꝓ-
bat. ps. Cor ꝯtritū ⁊ hu. de⁹ nō deſpicies.
¶ Scđo pōt oſtendi fatuitas iſta per iccr
titudinē quā habent hoīes in pſenti vita
de bonitate ſua vel aliena. Eccle. ix. Sunt
iuſti atqȝ ſapientes quoꝝ opa ſunt in ma-
nu dei ⁊ tn̄ neſcit homo vtrū amore dign⁹
ſit an odio ⁊ lȝ hō pſtialiē cert⁹ eēt de bo
nitate ſua: ⁊ de malicia aliena finaliter tn̄
incertus eſt. Licet enim proximus tuus in
pſenti ſit homicida vel iudeus vel ſarrace
nus. Forſitan tn̄ iudei ꝓuidētia eſt de or-
dine cherubin ⁊ ſaraphin: lȝ etiaȝ nō tu ſis
bonus tn̄ dei pſentia iam es patibulo inſer
ui aſſiſtus. Eccle. viij. Uidi impios ſepultos
qui cū adhuc viuerēt in loco ſancto erant
⁊ laudabantur in ciuitate quaſi iuſtorum
operū: vidit Salo. ſpū ꝓphetico ſepultos
in inferno qui in mūdo iſto ſancti credebā-
tur: ideo nulli dȝ hō cōparare ſe. Ber. Noli
te cōparare maioribus: noli minoribus no
li equalibus noli vel vni te nemini non di
co ꝓponas: ſed nec cōparare pſumas. Idē
In anima plane nō eſt timenda quanta lȝ
humiliatio: horrenda aūt nimiūqȝ eſt pa-
uenda vel minima temere preſumpta ere-
ctio. Et eſt cōpetens exemplū de hoc in eo
qui ingreſſurus eſt per oſtium baſſum cui
nō eſt periculoſum quantūcūqȝ ſe inclinet
ſed ſi ſe eleuauerit amplius debito quātuȝ
eſt tranſuerſum vnius digiti ledet caput
ſuū. Idē accidit his qui per humile oſtiū
paradiſi volunt ingredi. ¶ Tertio poteſt
oſtendi iſta fatuitas per hoc qꝺ eſtimatio
alicuius qua aliquis prefert ſe alijs apud
deū cui cogitatio locutio eſt quedá oſtēta
tio eſt propriarū diuitiarū ⁊ obſtruit homi
ni fontem diuine miſericordie. B. Phariſe
us exhauſta miſericordiam dum diſſimulat
miſericordiam. ¶ Quarto poteſt oſtēdi fa
tuitas iſta p hoc ꝙ talis vult iudex eē ſui
ipſius: cum ꝓprius amor ſoleat fallere ho
mines in iudicio ſui ipſius. B. Amor ſicut
nec odiū veritatis neſcit iudiciū. Idē. De
legibus humanis ſtatutū: ⁊ in cauſis tā ec
cleſiaſticis ꝙ̄ ſecularibus eſſe ſeruatū ſpe-
ciales amicos cauſantiū nō debere admitti
in iudicio: ne vel fallant vel fallaƚ amore
ſuoꝝ. Qꝺ ſi culpam amici tuo iudicio illi⁹
amor minuit vel proſus abſcōdit quanto
magis amor tui tuū ꝯtra te iudiciuȝ fallit?
Itē Phus. Ita fere parata eſt omniū ho-
minū natura vt aliena melius iudicet ꝙ̄
ſua: tali pōt dici. Tu iudiciuȝ facis de teip
ſo iudiciū tuuȝ non eſt verum. ¶ Quinto
poteſt oſtendi fatuitas iſta p hoc ꝙ tales
credunt ſolē iuſticie: non lucere clare: niſi
in domo ꝯſcientie eoꝝ: quod indubitanter
magna fatuitas eſt: vnde Ber. Nolo vt
nuſquá arbitreris lucere ſolem cōmunem
lucem: niſi in cella tua. Nuſquá eſſe ſerenū
niſi penes te: nuſquá operari gratiá dei: ni
ſi in conſcientia tua. Malo te cogitare vbi
cūqȝ eſſe ſerenum: niſi apud te: ⁊ peius de
te ꝙ̄ de aliquo eſtimare. Iniquitas etiam e
magna eſt ſe preferre quātū ad deū: ⁊ quá
tuȝ ad proximum. ¶ Quantū ad deū que
tripliciter eſt iniquus qui alijs ſe prefert.
¶ Primo ꝙ iudiciū datū filio dei ſibi viſur
pat: vnde Io. v. Pater non iudicat quē-
quá ſed omne iudicium de ſi. ¶ Secundo
quis opus eius deſpicit. Prouer. xiiij. Qui
calumniaƚ egentem exprobrat factori eius
ibi dicit Interli. Qui facit tale multū diſ-
plicet mulieri cum quis deſpicit filiū eius:
vel artifici cum qs deſpicit opus eius ita
etiá deo cū aliquis creaturas eius deſpi-
cit. Tertio iniquus eſt in deuȝ cum ſe ſolū
bonū credit: q2 quodámodo de deo male
ſentit ⁊ de ſapiētia dei male ſentit: qm̄ cre
dit qꝺ deus in vno ſolo loco diuitias ſuas
poſuerit: ⁊ de bonitate eius male ſentit cū
credit qꝺ deus alijs nō ſit bonus ſed tātū
ſibi: vel credit qꝺ alijs parum ſit bonus in
quo quodámodo deo derogat: vnde ſuper
illud. Mat. v. Qui aūt dixerit fatue dicit
Glo. Nō modicus furor eſt quē deus ſapiē
tie ſue ſale condiuit infatuaƚ dicere ⁊ faliē-
ti deo derogare. ¶ Quarto iniquus eſt in
deū: q2 dum ipſe in ſe eſt magnus deus in
eo quodámodo eſt paruus cū ꝯtrario mō
oporteat eſſe. Oportet enim hoīem minui
vt deus in eo creſcat iuxta illud precurſo-
ris. Io. iij. Illū oportet creſcere: me autem
minui.

¶ Duplex iniquitas in proximum.

i N proximū aūt iniquus eſt q ſe p-
fert alijs. dici. ¶ Primo q2 pſumit

ꝓximū iudicare in quo nō hȝ iudiciū ↄtra prohibitionē domini. Mat. vij. Noli iudi. ⁊ nō iudica. Apoſt. Tu qui es qui iudicas ſeruū alienū: ſuo dn̄o ſtat an cadit. ¶ Se/cūdo qꝛ inique iudicat eum: ⁊ quaſi hȝ ſtaterā doloſam cū proximo peccato quod ſcit de proximo ſuo ſe ei preponit: cuȝ ſciat ſe. m. peccata commiſiſſe. ¶ Preterea neſcit circūſtantias peccatoꝝ in ꝓximo: que multū poſſunt diminuere peccatū ei⁹. Neſcit. n. qua intentione fecerit: ⁊ vtrū ex ſur/reptione vel ex deliberatione: vtrū ex ignorantia vel ex certa ſcientia: ⁊ vtrū caſu vel ex propoſito ⁊ vtrū vehementia tēptatiōis ſunt pro ridiculoſa argumentatione quam nō auderet etiā recitare in ſcolis proximū ſuū iudicat malū: vt pro aliquo leui ſigno. De hac ſtatera doloſa legitur. Prouer. xi. Statera doloſa abhoīatio eſt apud deuȝ. Qui ſapiens eſſet peccata ſua a longe maiora peccantis aliorū extimaret: cum meli⁹ cognoſcat circūſtantias peccatū ſuum aggrauantes quā circūſtantias: que aggra/uant peccata alioꝝ. B. Qui perfecte examinādo ſemetipſuȝ intelligit ſuo peccato nullius peccatum par eſſe extimat: ꝙ nō ſicut ſuū intelligit. homini qui ſe ꝑfert aliꝭs q de ſe ſolo bonā habet opinionē quādoqȝ ita accidit ſicut accidit aman q de ſe ſolo credebat qđ a rege eſſet honorandus cum a rege eſſet ſuſpendendus: vnde Heſter. vij. Cogitās Aman ī corde ſuo qđ nullū aliū rex niſi ſeipſum vellet honorare. Rn̄dit ⁊c̄. Et tn̄ ſubdit ī fine capituli qđ ſuſpenſus ē Aman in patibulo qđ parauerat Mardocheo. Mardocheū vero quē Aman ſuſpē/dere voluit rex honorari precepit vt idem legit. Sic ille qui aliū iudicat qn̄qȝ eſt ↄdēnandus: ⁊ qui ab eo iudicatur ad regnum eſt ſublimandus.

¶ De ſupbia affectus q̄ hȝ duas ſpēs. 18

e b Iactū eſt de ſupbia intellectus con ſequēter dicendū eſt de ſupbia af/fectus: q̄ primo pōt diuidi in duas ſpēs. ſ. in ꝓſumptionē ⁊ appetitū ꝓprie ex/cellentie. Et ꝑmo ꝓſeq̄mur de ꝓſumptiōe de qua tractabim⁹ hoc ordine. ¶ Primo oſidem⁹ quantū timendū ſit vitium ꝓſumptōis hoi. Scđo oſtendemus preſumptuoſos hoīes fatuos eſſe. Tertio diſtinguem⁹ diuerſas ſpēs ꝓſumptionis. ¶ Triplicit vero pōt oſidi qđ valde timendū ſit vitiū ꝓſumptionis. ¶ Primo ꝑ hoc qđ dn̄s cuȝ tāto dāno: ⁊ iactura aīaruȝ voluit mederi huic morbo. Ideo enim diſtulit incarnari valde lōgo tp̄e vt ꝓſumptio ī hoīe deſtrueret. Noluit. n. venire vt hō de lege nature: ⁊ ſcripta vinceret: qđ neutra iuuari poſſet. Scđo idē pōt oſtendi per hoc qđ dn̄s aliquādo viros ſanctos ꝑmittit cadere in aliqđ manifeſtū mortale ne ď ſe preſumāt: vnde Aug. Audeo dicere ſupbuȝ eſſe vtile cadere in aliqđ apertū vel manifeſtū peccatū: vn̄ ſibi diſpliceat qui iā ſibi placendo ceciderat. Salubrius eniȝ ſibi petr⁹ qn̄ fleuit diſplicuit q̄ꝫ placuit qn̄ ꝓſūpſit. ¶ Tertio pōt idē oſtendi per multiplex dānū qđ prouenit ex ꝓſumptione. Et eſt triplex dānū qđ inde ꝓuenit: Deus enim ꝓſumenti auxiliū ſuū ſubtrahit. Subtracto dei auxilio: homo in bono nō ꝓficit ⁊ tandē in malum corruit. ¶ Ad primū pōt referri illud. Iudith. vi. Dn̄e oſtēde: qꝛ nō derelinquis ꝓſumētes de te ⁊ ꝓſumentes de ſe ⁊ de ſua virtute glorientes hūilias. ¶ Ad ſcḿ ptinet qđ dicit Aug. ſup illud ꝟbū ī pſalmo. Infirmata eſt tu vero ꝑfeciſti eam. Nō firmaret iniquitas. Augu. Si nō infirmaret qđ. Multos īpedit a firmitate ꝓſumptio firmitatis. De ruina ꝟo quā facit ꝓſumptio firmitati: exēpluȝ hēmus in peccato q vltimus ceteris corruit: qꝛ pre ceteris ꝓſumpſit: de ꝓſumptione eius habemus. Mat. xj. Et ſi oēs ſcan. f. in te ſed non ego. Et Luc. xxij. Dn̄e paratus ſum tecū ⁊ in car. ⁊ in mor. ire. de ruina eius habes. Mat. xxvi. Qualiter ad vocē ancille negauerit. Aug. Ubi virtuti ſufficit: ibi defeciſti: vbi tibi placuiſti ibi periſti.

¶ De fatuitate illius qui de ſe preſumit.

f Atuitas vero q̄ ē in eo q de ſe ꝓſumit multiplex pōt oſidi. ¶ Primo vel ꝟbis ſcripture: q̄ infirmitatē humanā oſidūt de qb⁹ pauca ſubdamus. ij. Coꝝ. ij. Nō qđ ſufficiētes ſumus cogitare aliqđ a nobis q̄ſi ex nobis ⁊c̄. Si non ſufficit hō ad bn̄ cogitandū qđ eſt minimū in bona opa quō ſufficiet ad alia: Jo. 6. Nemo venit ad me niſi pr̄ q miſit me traxerit eū. Jō dr̄ eccle. Cant. i. Trahe me p⁹ te. Super qđ verbum dicit. B. in perſona eccleſie. Dn̄e ſcio me nequaq̄ꝫ poſſe ꝑuenire ad te niſi gradiendo poſt te: ſed neqȝ hoc quidem niſi ad vitaȝ te ideo precoꝛ vt trahas me poteſt te. Beatus ſiquidem eſt cuius auxilium ab eſt aſcenſiones in corde ſuo diſpo. in val. la. ꝑuenturus quandoqȝ ad te in montibus gaudioꝝ. Oſee. 13. Perditio tua iſrael tantummodo ex me auxilium. Et in. ps. Homo eſt ſpiritus vadēs ⁊ non re: per ſe vadit homo ad peccatum: ſed per ſe non redit. Nauis per ſe deſcendit in rapidam aquam ſed non per ſe aſcēdit piſcis per ſe intrat in naſſam: ſed nō ꝑ ſe exit. Terra per ſe profert ſpinas ⁊ tribulos ſed non per ſe profert frumentum. Sic homo poteſt ꝑ ſe facere malū: ſed non ꝑ ſe bonum. Jo. xv. Sine me nihil po. fa. Au/gu. Loquēs de negatione petri hic cognoſcat quā verū ſit ſumme nihil poſ. fa. Ecce ad vnius aure impulſuȝ firmiſſima coluna ↄtremuit. ¶ Scđo pōt oſidi fatuitas ꝓſumentiū de ſe ꝑ collationē ībecillitatis nr̄e ad fortitudinē hoſtiū noſtroꝝ. Nos eniȝ ſumus q̄ſi locuſte gygantib⁹ infernalib⁹ cōparati q ſunt hoſtes noſtri. Ualde ergo fatuus eſt q ꝓſumit de ſe in deo tn̄ poſſumus etiā gygantes vincere. vnde Orig. ſup numeri. vbi loquēs de exploratoribus miſſis a moyſe. Uult dominus ieſus res mirabiles facere: vult de locuſtis ſuperare gygātes: ⁊ de his que in terra ſunt celeſtes vincere negtias. ¶ Tertio poteſt oſtēdi fatuitas preſumentiū de ſe exēplis viroꝝ fortiū qui corruiſſe leguntur. Sicut exēplo petri. Dauid. ⁊. Salomonis: ⁊ ſimiliū. Gre. Dauid cadente nemo ſuperbiat. Multos legimus in ſacris ſcripturis in monte ꝓſūptionis etiā corporaliter corruiſſe: vnde multū fugiendus eēt mons iſte. Aug. Multū inſenſis eſt q illuc ire ↄtēdit vbi multos corruiſſe cōſpicit in monte iſto ceciderant qui operant iniqtatē ꝑcipue pōt agnoſci fatuitas ꝓſumentiū de ſe ꝑ experientiā proprie imbecillitatis. Leuē enim cogitationeȝ nō poſſumus vincere modicū verbū nō poſſumus ſuſtinere. Qua ergo temeritate magna preſumim⁹ qui modica nō poſſumus: fatuitatem preſumentium de ſe inſinuat nobis Salo. Prouer. xiiij. dicens. Sapiens timet ⁊ declinat a malo ſtultus tranſit ⁊ confidit.

¶ De quatuoꝛ ſpeciebus preſumptionis.

e d Equitur de ſpeciebus preſumptionis: ⁊ poſſumus diſtinguere quat/tuoꝛ ſpecies ipſius. ¶ Prima ſpecies eſt quādo aliquis preſumit qđ alij nō preſumunt: hac ſpecie laborant illi qui noua preſumunt preferentes ſe anteceſſorib⁹ ſuis: ⁊ qui coram aliquibus ſibi equalibus vel melioribus preſumunt quod non ipſi ad hanc ſpeciem preſumptionis videtur poſſe referri illud. Eccleſia. xxxij. Audi tacens ſimul ⁊ querēs: ⁊ in medio magnatorum loqui nō preſumas. ¶ Secūda ſpecies preſumptionis eſt: quādo aliquis preſumit hoc de quo preſumendum non eſſet: vt cum aliqs preſumit de viribus ſuis: vel de amicis carnalibus vel de diuitibus ad hanc ſpeciem preſumptionis videtur pertinere illud. Jere. xvij. Maledictus homo qui confidit in homine: ⁊ ponit car. bra. ſuuȝ. Et ſubditur. Benedictus vir qui confidit in domino ⁊c̄. Et illud. Iſa. xxxvi. Ecce confidis ſuper baculum arundineuȝ cōfractuȝ iſtuȝ ſuper egyptum cui ſi innixus fuerit homo intrabit manum eius ⁊ perfo. eum. Et illud. Prouer. xi. Qui confidit in diuitijs ſuis corruet. ¶. Tertia ſpecies ꝓſumptionis eſt: cum quis preſumit aliquid ante tempus vt cum aliquis preſumit de victoria qui adhuc eſt in pugna. Ad quod illud Job. xi. poteſt referri. Memento belli. Nec vltra addas loqui. Et illud. 3. Reg. xx. Non glorietur accinctus eque vt diſcintus. Et vocat Glo. accinctū illum qui indutus eſt armis: ⁊ adhuc eſt in acie. Diſcintum vero vocat illum qui victoꝛ eſt: ⁊ iam arma depoſuit. Ad idem poteſt etiam referri illud: ꝙ dixit quidā pater cuidam fratri dicenti. Ego mortuus ſum mundo ⁊ ſi tu mortuus es. Ait pater diabolus tn̄ mortuus non eſt: ad eandē ſpēm ꝓſumptionis pertinet quādo aliquis preſumit de perfectione qui adhuc eſt in inchoatiōe. Quantūcunqȝ aliquis profecerit ſemper reputare debet ſe incipiētem: vnde in Eccle. xviij. Cū ↄſumauerit homo tūc inci. Gre. in moral. Neſcit mens per torporeȝ veteraſcere

qui ſemp ſtudet p deſideriũ inchoare. Idẽ. Si a bonis inchoatis volum⁹ laceſcere valde neceſſe eſt vt ſemp ea credamus nos inchoare. David. Eſt dixi nunc cepi. Jer. iij. Patrem vocabis me: ⁊ poſt me ingredi nõ ceſſa. Eſt eccl. xliij. A luna ſignũ diei feſti luminare quod mi. in cõ. ſic vir iuſtus q̃nto perfectior exiſtit tanto oculis ſuis minuit̃. ¶ Quarta ſpẽs p̃ſumptionis eſt quando aliquis p̃ſumit illud qđ ẽ ſupra vires ſuas ſicut cum aliquis preſumit ꝙ ipſe exibit a peccato quãdo voluerit: cũ tamẽ a caſu in peccatũ mõ cauere nõ poſſit. Ad hanc preſumptõez ꝑtinet illud. Eccl. xxix. Repromiſſio nequiſſima multos perdit. De hac preſumptiõe amplius dictũ ẽ. In tractatu de luxuria capitulo vltimo. ¶ Ad hanc p̃ſumptiõis ſpẽm pertinet qñ aliqs inſufficiens recipit curã animaꝝ ⁊ promittit ſe alios a lapo infernali liberare cũ ipſe iam ſit in ore ipſius. ¶ Ad deſtruendũ vero vitium preſumptionis poſuit dominus hominem iaꝫ formatũ in paradiſo: vt legit̃. Gñ. ij. Ipſe homo poſuit ſe ibi immo ⁊ poſit⁹ a deo ibi ſtare non potuit. Quo ergo in celeſti paradiſo viribus ſuis ſe ponet.

¶ De appetitu proprie excellentie: que in tres ſpecies diſtinguitur. 19

a Ictum eſt de ſpẽbus p̃ſumptionis
d cõſequent̃ dicẽdũ ẽ de appetitu p
prie excellentie: ⁊ cum ſit triplex excellentia. ſ. excellentia diuĩ. excellentia magiſterij ⁊ excellentia ſimplicis exceſſus: q̃ñ. ſ. aliquis excedit alium in aliqua gr̃a: ita tñ quod nõ eſt ſuperior. adhuc poterit diſtingui appetitus ꝓprie excellentie: in tres ꝑtes. ſ. in appetitũ diuĩj: in appetitũ magiſterij: appetitũ ſimplicis exceſſus. De appeti-
b tu vero diuĩj p̃mo ꝓſequemur qui iõ peccatũ eſt. quia locus diuĩj ꝓprie locus ẽ dei. nec dꝫ ab hoĩe appeti. Naturalit̃ int̃ hoĩes equalitas dꝫ eẽ: nec eſt hõ ſubiectus homini niſi per peccatum in beſtiam ſit conuerſus: ⁊ ſic quodãmõ homo inferior fact⁹ ſit: vnde. Greg. in moral. Nõ eſt data homini p̃latio vt dominet̃ hominib⁹ ſꝫ beſtijs terre ⁊ volucribus ⁊ piſcibus ⁊ hominibus ĩ eo quod induit faciem eoꝝ. Ubi enim nõ delinquimus pares ſumus: ⁊ ẽ ſumptum de p̃mo. Gen. Ubi poſt illud verbũ faciamus ho. ad. ymã. ⁊c̃. Et ſubdit̃: ⁊ preſit piſcibus maris ⁊c̃. ¶ Ad deteſta. vero hui⁹ vitij. p̃rimo poſſumus vti diſſuaſionibus quas faciũt ſcripture de vitio iſto: ⁊ de multis pauca ponem⁹ legit̃. Eccle. vij. Noli q̃rere ab homine ducatũ neqꝫ a re. ca. ho. Sicut ad regem ſpẽaliter pertinet ponere aliquẽ ĩ regno ſuo qui loco ſuo ſit: ⁊ regi iniuriã faceret qui ab alio quã a rege ſine eius conſenſu obtinere vellet ſic deo iniuriã facit q ab alio q̃ȝ ab ipſo dignitatem q̃rit. Item eccle. vij. Noli fieri iudex niſi virtute valeas. irrũ. Sicut in cõflictu corporali hoſtes precipue irruunt ſup illũ qui in dignitate eſt vnde neceſſariũ eſt ei vt virtutẽ hãt diſrũpendi eos. Itẽ Jer. Caue honores quos ſine culpa tenere nõ pões. Sublimitas honoꝝ magnitudo ſcelerum eſt. Gre. in paſtorali. Pollens virtutibus inuitus ⁊ coactus accedat ad regimẽ aiaꝝ. Si ille qui virtutibus pollet inuitus dꝫ accedere: quid de illo q vitijs ſordet? Ille nullo mõ dꝫ accedere ⁊ ſi accedit nõ modicum damnoſum eſt ⁊ ſibi ⁊ populo. Damnum populi oſtendi poteſt: hijs teſtimonijs ſcripture que ſequẽt: legitur. Prouer. xxviij. Regnantibus impijs ruine hominum. Item leo rugiens ⁊ vrſus eſuriens princeps impius ſuper populum pauperẽ. Itẽ dux indigens prudẽtia multos opprimet per calumniam. Et Prouer. xxix. Cum impij ſumpſerint principatũ gemet populus. Damnũ vero quod incurret qui cum indignus ſit ſublimatur. inſinuat nobis. Aug. dicens. In nullo ſentio deum ita iratum michi q̃ȝ in hoc qđ cũ indignus eſſem poni ad regimen poſitus ſum ad anpluſtre ſiue gubernaculum in apice regiminis eccleſie. Poſſunt etiam ꝓ valere ad deteſta. huius vitij exempla: ⁊ de multis exẽplis pauca ponamus. Et p̃mo ponem⁹ exẽplum dñi noſtri ieſu chriſti de quo legitur. Jo. vi. Jeſus autem cũ vidiſſet quia venturi eſſent vt raperent eum ⁊ facerent regẽ: fugit iterum in mõtem ipſe ſolus. Querentibus eum ad mortem ipſe ſe vltro obtulit: vt legitur. xviij. Querentes autem ſe ad regnum fugit vt oſtenderet quod quibuſdã potius expediret eos eſſe mortuos quã in loco dignitatis hoc ipſum confitentur aliqui nobiles ⁊ potentes quod potius expe

diret eis eẽ leproſos quã eẽ in ſtatu ĩ quo ſũt hoc exẽplo vtit̃ apo. ad Heb. xij. dicẽs. Curram⁹ ad ꝓpoſitũ nobis certamẽ aſpicientes in actorẽ fidei: ⁊ ꝯſumatorẽ ieſum q ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucẽ. de Auguſtino. Etiã legit̃ qđ fugiebat ab oĩ ciuitate: q̃ hẽbat epm ne in epm raperet̃. Inuenit̃ ⁊ de quodã p̃ore clareuallẽſi noĩe gualfredo qđ cũ electus in epm tornacenũ ab Eugenio papa ⁊ abbate ſuo ſcõ Bernardo cogeret̃ onus epatus ſubire ipſe ꝓſtrat⁹ ad pedes abbatis: ⁊ clericoꝝ q ſe elegerãt ad modũ crucis ait: monachus fugitiu⁹ ſi me dixiſ eẽ potero. eps vero nunq̃ȝ ero. Cui Bernardus in extremis: qđã monachus ei carus aſſidẽs ait. Care mi q̃ nũc corpore ſeparamur: oro te vt ſi potes ſalua voluntate dei ſtatũ tuũ michi poſt mortẽ reueles. Qui mox poſt mortez ante altare apparuit in viſione gaufredus dicens. Ecce aſſum gaufredus frat̃ tuus. Cui ille ait. Care mi quõ eſt tibi? Cui ille. Bñ. ſed reuelatũ ẽ michi a ſancta trinitate qđ ſi ꝓmotus eſſez in epm fuiſſem de nũero reproboꝝ. ¶ Tertio põt valere ad dete. hui⁹ vitij hoc qđ ãbitioſis male eſt dũ ad dignitatẽ tendũt: peius eſt eis cũ iã dignitatẽ acq̃ſierunt: peſſime erit eis cũ punient̃ de hoc qđ in loco dignitatis male ſe habuerũt. Qđ male ſit ãbitiõis dũ ad dignitatẽ tẽdũt. Primo pꝫ ex ꝟbis Senece dicẽtis. Queciqꝫ eminere videnẽ q̃ȝuis puſilla ſint: ⁊ tñ mõ cõparatiõe humillimorum excrenẽ per difficiles ⁊ arduos tramites aſcendunt cũ terra groſſa in faſtigiũ dignitatis vie eſt. Itẽ Phs. hoc maximũ malũ habet ãbitio qđ nõ reſpicit vl' deũ vel ſe vl' alios ſed ꝑ fas ⁊ nefas ⁊ mille pericula ad dignitatẽ tẽdit quã appetit. Ambitioſus ẽ ſemp pauid⁹. Timet. n. ne qđ dicat vl' faciat qđ in oculis hoĩum diſpliceat. Honeſtatẽ mentit̃: humilitatẽ ſimulat: cũctis adulat̃: cunctis inclinat: omniũ eſt ſeru⁹ ⁊ tributari⁹ grauez pugnã fert in ſe dũ iniquus pulſat aĩum: ⁊ ambitio ꝯtinet manũ. Qđ aũt male ſit valde ãbitioſo cuꝫ iã hꝫ dignitatẽ multipliciẽ põt oſtẽdi. Primo ex ꝟbis. B. ſic dicentis. O ãbitio ambientiũ crux q̃ȝ oẽs torques omnibus places: nĩl acerbius cruciat: nĩl imoleſtius inquietat: nĩl tamẽ apud miſeros mortales celebri⁹ negocijs ſuis. Itẽ Seneca. Nemo ex his quos purpuratos vides felix eſt nõ magis q̃ȝ illis qbus ſceptrũ ⁊ clamidẽ in cena fabule aſſignãt. Qui in loco dignitatis ſunt: in maiori ꝑiculo ſunt quãtũ ad aĩam: ⁊ etiã quantũ ad corpus frequẽter. Jero. Honores ſecũ ꝑicula trahũt: cito ꝑiclitat̃ poteſtas. Quãto maior honor tanto maiora pericula. Idẽ. Altiſſimi montes crebris fulminib⁹ feriũt̃. Aug. Etiã loquẽs de eo q p̃eſt: dicit qđ quãto in ſuꝑiori loco tanto in ꝑiculo maiori verſat̃. Interdũ p̃ncipes ꝓpter magnũ periculũ ĩ quo ſunt: nõ audẽt etiã ire ꝑ ꝓpriã ciuitatem: niſi ab armis defendant̃ qđ nõ ẽ parua miſia. Tullius. Nõne millies melius ẽ perire alibi q̃ȝ in ſua ciuitate ſine armoꝝ p̃ſidio nõ poſſe viuere. In maiorib⁹ etiã criminib⁹ ſunt frequenter q preſunt: vnde Jere. v. Ibo ad optimates ⁊ loq̃r eis. Ipſi. n. cognouerunt viã domini ⁊ iudicium dei ſui. Et ecce magis hi. ꝯfre. iugũ ratio. n. ⁊ eod ẽ. c. ĩ ſi. Inuenti ſunt in populo meo impij: inſidiantes q̃ſi aucupes laqueos ponentes: ⁊ pedicas ad capiẽdos viros. Sicut decipula plena auibus ſic domus eoꝝ plene dolo. Iõ magnificati ſunt: ⁊ ditati: ingraſſati: ⁊ impinguati: ⁊ p̃terierũt ſmones meos peſſime. Sen. Abſtrahũt a recto diuitie: honores ⁊ potentie ⁊ alia q̃ in opinione nr̃a ſunt cara. Pretio tamẽ ſui vilia. In maiori etiã labore ſunt: vnde ſignificati ſunt ꝑ duo operimenta ſuperiora que in tabernaculo: erãt de pellibus arietũ ꝓpter eſtũ ⁊ imbriũ diffuſionez de qbus habet̃. Exo. xxv. Operimenta illa cuſtodiebãt operimentũ inferius: qđ erat valde precioſum: ſic illi qui preſunt cuſtodiũt filios dei quos ipſe tenere diligit: nec vult incõmoditati illius vel vexationibus exponi: vnde Gre. Miſericors deus quos tenere diligit ab extremis criminibus abſcõdit. Nã vel paterfamilias ad laborẽ ſeruos ſuos mittit a quo ſubtiles filios ſuſpẽdit: ⁊ inde filij ſine vexatione decori ſunt: vnde ſerui in puluere deturpant̃. Capa pluuialis nõ ideo ſupponit̃ ceteris veſtibus: quia carior habeat̃: ſed potius vt ſola deturpetur. Nec ſit h̃ principaliter ad vtilitatem ipſius cappe ſꝫ ꝓpter vtilitatem ceterarũ veſtiũ. Sic qui preeſt nõ dꝫ ſe reputare ceteris meliorem. Debet etiã credere ſe

in ſtatu illo poſitū ꝓpter vtilitatē populi: non ꝓpter ſuū honorem. Expedit enim vt vnus homo moriatur pro populo. i. labo-rioſe vite ⁊ periculo ſe exponat: que eſt ve-lut quedam mors. ¶ Multi tamē adeo ſa-tui ſunt: vt mortem iſtā appetant: ⁊ dulce-dinē quiete vite faſtidiūt. vnde Greg. Ceſ-ſationē a laboribus mundi dña impat: ſed veſana mens plus aſſequi carnaliter aſpe-ra ꝗ̄ tenere ſpūaliter blanda gaudet ha-bentes magna faſtidiūt: ⁊ ſepas deſiderāt que nō ſine lachrymis comedunt. ¶ Pro ābitioſi ex dignitate quā appetūt nō obti-nent honorem ad quē tendunt. Nō enim ipſi honorant ad dignitatem: ſed dignitas potius exhonorat ab ipſis ⁊ deturpatur. Ideo egregie de ceſare Tullius ait. Ceſar cum quoſdam voluit honorare: non ipſos honeſtauit: ſed ornamenta deturpauit.
¶ Itē bonus. Quāto maior eſt dignitas tanto improbos deſpectiores facit: at non ipune redeunt: nō q̄ improbi parē digni-tatibus vicem quas ſua cōtagione cōma-culant: Et lʒ valde ſit male ambitioſis dū ſunt in loco dignitatis deterius nō erit eis cum pro abuſione punient: vnde Grego. In maiori gradu maior ſine dubio pena. Sap. vi. Potentes po. tor. pa. Et Apo. 18. Quantū glorificauit ſe in delicijs. ſ. tm̄. da. ſi. tor. ⁊ luc. ¶ Ad deteſta. etiā huius vitij facere poteſt hoc q̄ vitiū iſtud eſt valde ef-ficax ad capiendos hoīes. vn̄ quidā. Plu-rima cū ſoleant hominū corrūpere mores. Fortius euertunt femina cēſus honor quē-res nec femina vincere poſſunt ſubiugat ambitio. Poſſumꝰ etiā vti ad deteſta. huiꝰ vitij parabola illa que habet. Iud. ix. Ve-nerūt ligna vt vngerent ſup ſe regē. Dixe-runtq̄ʒ oliue. Impa nobis. Q̄ rn̄dit. Nun-qd poſſum deſerere pinguedinē meā qua dij vtunt: ⁊ hoīes ⁊ venire vt inter ligna ꝓ-mouear: dixeruntq̄ʒ ligna ad arborē ficū: veni ⁊ ſuper nos regimen accipe. Q̄ rn̄-dit eis. Nunqd poſſum deſerere dulcedi-nem. m. fructuſq̄ʒ ſuauiſſimos: ⁊ ire vt inter cetera ligna promouear: Locutaq̄ʒ ſunt li-gna ad vitē: veni ⁊ impa nobis. Et reſpon-dit. Nunquid poſſum deſerere vinū meū: q̄ letificat deū: ⁊ homines: ⁊ inter cetera ligna promoueri. Dixeruntq̄ʒ oīa ligna ad rampnū: veni ⁊ impa ſuper nos. Q̄ reſpō-dit eis. Si vere regem me vobis conſtitui-tis venite: ⁊ ſub vmbra mea requieſcite. Li-gna ſuper ſe regē vngunt: quando aliqui aliquem eligunt vt eis dominetur. Nota-biliter autem dicunt eum vngere occaſio-nem enim dant vt vncte: ⁊ manſuete ſe de-beat habere erga eos. In hoc q̄ eum ſibi preficiunt ⁊ preponunt. Valde enim per-uerſum eſt eos exhonorare qui in honore eum poſuerūt: ⁊ poteſtate de manu aliquo-rum accepta vti in depreſſione eorundem que peruerſitas ſignificata eſt. Mat. xxvij. In hoc q̄ milites preſidis accipiētes arū-dinem de manu chriſti percutiebant inde caput eius. In arundine enim que vacua eſt poteſtas terrena intelligitur: que nihil habet ſoliditatis: per oliuā cuius pingue-dine deus ⁊ homines vtūtur: ſignatur ali-quis vbi miſericors in operibus miſerico-die exercēs ſe: qui oleo miſericordie ſue pau-pertatem aliorum condit: ⁊ quaſi impin-guat lucem: ⁊ diuine gratie eodem oleo in ſe mittit ⁊ conſeruat. Talis prelationē re-fugit timens ne occaſione eius bonum q̄ accepit amittat: In ficu vero itelligitur ali-quis contemplatiuus iam dulcedinem dei in contēplatione ſentiens qui prelationē non vult accipere: quia timet dulcedinem quā ſentit amittere. Scit enim q̄ oporte-bit eum per ſollicitudinem exteriorum ex-tra ſe exire. vnde Luce decimoquarto. Vil-lam emi ⁊ neceſſe habeo exire. Et dicit In-terli. ab interna contemplatione. Ibidem dicit Glo. Augu. In empta villa domina-tio non ⁊ ſuperbia villam poſſidere: ⁊ ho-mines ſibi ſubdere vitium malum: vitium prauum. Per vitem propter feruorē vini intelligitur aliquis perfecte caritatis: ⁊ fer-uentis qui prelationem ſimiliter recuſat ti-mens ne ſi eam ſuſciperet feruor caritatis in eo repeſcat: propter aquam mundane ſollicitudines ſuper infuſaʒ. Rampnus ve-ro genus rubi eſt quod vulgo ſentes appel-lant aſperum minus ⁊ aculeatū ſicut ſen-tes: ⁊ ſm̄ Joſephū ad impetum venti ignē naturaliter producit: ⁊ eſt in principio mol-le: ſed poſtea dureſcit: vnde ſignat aliquē malum ambitioſum qui ſpinis vitiorū ſpi-noſus eſt qui ſpoliat ſubditos ſuos ſicut

ſpine lana ſpoliant oues contingētes eas qui ex ſe emittunt ignem peruerſe conuer-ſationis quo ſe ⁊ ſubditos ſuos combureret infernali incendio: qui ſe ſubditis ſuis mol-lem in principio exhibet: ⁊ manſuetum de-inde vero durum: quia tyrannidem exer-cet: ⁊ talis regimen nō recuſat. ¶ Poterit tamen alicui videri q̄ appetitꝰ offi ma-lus non ſit cum dicat Apoſt. I. ad Thi. iij. Siquis epatum deſiderat bonū opus de-ſiderat. Sʒ nulla eſt obiectio iſta. Si quis verbum apoſtoli diligenter conſideret. Nō enim dicit apoſtolus. Si quis epatum deſi-deret quod ipſe benefaciat: vel q̄ deſide-rium eius ſit bonum. Sed vult oſtendere quid ſignificetur hoc nomine epatus: quia nomen grecum eſt: vnde Glo. Super illuʒ locum exponere voluit apoſtolus quid ſit epiſcopatus: quia nomen eſt operis nō ho-noris grecum nomen eſt: ⁊ inde dictuʒ vo-cabulum: quia ille qui preficitur: illis qui-bus preficitur ſuperintendit curam eorū gerens. Scopos enim intentio eſt: vnde epi-ſcopus latine ſuperintendens dicitur: vt intelligat ſe non eſſe epiſcopum qui preeſſe dilexerit nō prodeſſe. Epiſcopatus enim eſt ſuper ſuam ⁊ aliorum vitam intentio: nec valet hoc argumentum. Si quis epiſcopa-tum deſiderat: ergo deſiderium epiſcopa-tus eſt bonum: ſicut non valet ſi dicatur ille latro qui vult furari bonam cappam deſiderat bonam rem: quia bonam cap-pam: ergo deſiderium eius eſt bonum: vn-de ſequitur in eadē Glo. Locus ſuperior ſine quo populus regi nō poteſt: ⁊ ſi ita te-neatur atq̄ʒ adminiſtretur vt decet inde-center tamen appetitur: vnde ocium ſan-ctum querat caritas veritatis negociū iu-ſtum ſuſcipit neceſſitas caritatis ꝗ̄ ſarci-nam ſi nullus imponit percipiende atq̄ʒ in-tuende vacandum eſt veritati. Si autem imponitur ſuſcipiēda eſt propter caritatis neceſſitatem: ſed nec deſerenda eſt delecta-tio veritatis ne ſubtrahatur ipſa ſuauitas ⁊ opprimat iſta neceſſitas: patet ergo q̄ ap-petendus nō eſt dignitatis locus: vnde. I. ad Corint. Caritas non eſt ambitioſa.
¶ Quid autem in dignitatibus hoīes ap-petant verum lucrum animarū: vel lucrū burſarum vtrum laborem aut honorē: ſa-tis appareret ſi honores ⁊ diuicie ab offi-cijs eccleſiaſticis ſepararentur: vnde legit q̄ mortuo Sixto papa diu vacauit papa-tus nec inuētus eſt qui ſubiret illud onus q̄ non habuit tunc eccleſia diuitias nec pompam ſecularem his adiunctis tempo-re. Siluestri illico ambitio naſcebat: ⁊ late peruagabatur.

¶ De appetitu magiſterij. 20

d Ictum eſt de appetitu offi: conſe-quenter dicendum eſt de appetitu magiſterij: de quo hoc ordine dice-mus. Primo oſtendemus ex quibus cau-ſis appetitus magiſterij poſſit eſſe culpabi-lis. Secūdo oſtendemus de magiſterio cu-rioſorum quante ſit vexationis: ⁊ afflictio-nis. Tertio oſtendemus quanti meriti ſit miniſterium magiſterij quod habent viri quos regit timor ⁊ caritas dei. ¶ Primo ergo notanduʒ eſt: q̄ appetitus magiſterij culpabilis poteſt eſſe quinq̄ʒ de cauſis.
¶ Primo propter ignorantiam: qn̄. ſ. ali-quis preſumit docere: quod nō addidicit. Vnde. iij. Ia. Nolite plures magr̄i fieri fra-tres mei. Glo. Niſi tantū diſcreti: ⁊ ſcriptis docti. Prouer. decimoctauo. Qui prius re-ſpondet ꝗ̄ audiat ſtultum ſe eſſe demon-ſtrat: ⁊ cōfuſione dignum. Saluſtius Poſt ꝗ̄ honores adēpti ſunt: tunc primū acta: ⁊ precepta maiorum legere incipiunt pre-poſteri homines. Eccleſia. xxij. Audi tacēs ⁊ pro reuerentia accedet tibi gratia bona: Ierony. Ceteri qui variam ſupellectilem: ⁊ vilia opuſcula fabricant: ſine doctore eē non poſſunt: quod cupiunt. Quod medico-rum eſt permittunt medici tractant fabri-lia fabri. Sola ſcripturarum ars ē: quā ſibi paſſim omnes vendicant. Et ſubditur hāc vniuerſi preſumunt lacerant docent: an-teꝗ̄ addiſcant. Grego. Turpe eſt tūc So-lomonem querere cum debemus queſtio-nem enodare. Socrates cuidā interrogā-ti: quō poſſet optime dicere. Ber. Nihil di-xeris niſi q̄ bn̄ ſcieris. ¶ Secūdo pōt eē appetitus magiſterij culpabilis propter in-honeſtam vitam. Indignū enim eſt celeſtē doctrinā eſſe in vaſe imūdo. vnde Dauid.

peccatori dixit deus q̄re tu enar. iuſti. mi hi: ⁊c̄. ⁊ Prouer. xxvi. Quō ſi argento ſordido ornare velis vas fictile: ſic tumentia labia cū peſſimo corde ſociata. Dignus irriſione eſſet qui argento vas fictile ornare vellet: ⁊ cū vellet lutū ornare ſordidaret argētū: ſic irriſiōe dign⁹ eſt qui cū malus ſit tū ad ſupbiā ⁊ ad vanāgloriam bona verba dicit. bona verba docēs quodāmodo obligat ſe ex doctrina ſua ad bñfaciendū: vñ ſup illud. Job. xxxix. Aut circundabit collo ei⁹ dicit. Gre. collo īngt'eq hynnitus circūdabit: q: ne ad puerſa opa ſuis vocib⁹ vita predicantis obſidet̄. Et ſup illud. Prouer. iij. Circunda eas gutturi tuo. dicit. Glo. virtutes decet circūdari gutturi: cum vox potius in gutture fieri ſoleat: q: .ſ. pdicationis vox de interius manat: ſ3 exterius circūdat. Nam quo ad bñ operādum ⁊ viuendū excitat eo ad bñ agendū opa pdicatiōis ſeipſum ligat. Gre. Qui verbū dei loquit̄ prius ſtudeat qualit̄ viuat ⁊ poſt ex actu colligat que ⁊ qualiter dicat. xxxix. Eccle. Que in manu hēs ciba ceteros. Ea ī manu habes q̄ operib⁹ imples: ⁊ talia debemus predicare aliīs. ⁊ Eccle. xxix. Cōfirma verbis ⁊ fideliī age cū eo ⁊ oī tēpore inuenies qd̄ neceſſariū eſt. Bona opatio eſt vbi cōfirmatio. Mala vero opatio ē vbi infirmatio: fideliī agit cū vbo q qd̄ predicat credere fideliī ſe oſtendit. Quia idem ope implet qd̄ pdicat qui pdicat delectationē aliquā venenatā eē ⁊ toxicatā ⁊ cuȝ eadē ſumit nō vr̄ credere qd̄ predicat nec qd̄ fideliter agit cum verbo.

¶ De doctrina bona ⁊ vita mala.

c Et notādū qd̄ hīc doctrinā bonaȝ e ⁊ vitā malā ipſi hñti ē valde verecūdū ⁊ erubeſcētia plenū: deo etiā multū diſplicet ⁊ eccleſie multū nocȝ. ¶ Primū multiplicit̄ pōt oñdi. primo q: ille q bñ docet ⁊ male viuit q̄ſi defert. Defert lucernā añ ſe. ⁊ q̄ſi lumē clārā ſuā aliīs oñdit. Dauid lucerna pe. m. vt. t. Et Pro. vi. Mādatū lucerna ē ⁊ lex ⁊ lux. Itē talis ꝺ bello fugit: ⁊ tñ ad pugnādū alios ſtrenue exhortat̄. litteras ēt ꝓprie dānationis publicat: vñ. Apo. In quo aliū iudicas te ipſm cōdēnas. Itē ī lib. pſpi. Bñ loq ⁊ male viuē vñ nihil aliō ē q̄ ſe ſua voce damnare. Talis ſibi ipſi ꝯdicit: ⁊ ſeipſ3 ꝯdēnat. Je. nō ꝯſonāt opa tua ſmonē tuū: ne cū ī eccleſia loq̄ris tacit⁹ qlȝ hoc rñdeat. Cur ꝗ h̄ q̄ dicis ipe nō facis: Delicat⁹ magiſter ē q pleno vētre ꝺ ieiuniīs diſputat. Accuſare auariciā etiā latro pōt. Sacerdotis xp̄i mens manuſq ꝯcordēt: talis ope deſtruit qd̄ verbo edificat. xxxiiij. Eccle. vn⁹ edificās ⁊ vn⁹ deſtruēs qd̄ pdeſt eis niſi labor: Talis h3 linguā longe maiorē manu: qd̄ ſine dubio mōſtruoſuȝ ē. Gre. Mōſtruoſa res ē man⁹ remiſſa ⁊ lingua magniloq̄. De tali irriſiōe manus ſolet dici illud. Geñ. xxiij. Vox qdē vox iacob ē ſ3 man⁹ ſunt eſau. Qd̄ autem multū hoc diſpliceat deo pōt oñdi ex h̄ qd̄ dñs maledixit ficulnee hñti folia ſine fructu. vt legit̄. Mat. xxi. Ficulnea hñs folia ſine fructu ē pdicator hñs vba ſine opib⁹. Idēȝ oñdi pōt p hoc qd̄ dñs tot maledictiōes faciebat phariſeis ⁊ ſcribis q hēbāt folia verborū ſine fructu q̄s maledictōes habes. Mat. xxiij. Qd̄ hoc aūt valde noceat eccleſie dei multiplicit̄ pōt oñdi: pmo p h̄ quod doctrina eccleſie in eis nō h3 talē virtutē qualē dēret hīc: vñ. Auct. Qui nō ardet nō incēdit. Gre. Magis valet ad predicandū ſci amoris ꝯſcīa quā exercitati ſmonis ſcīa. Idēȝ. Nulla ē dulcedo lingue niſi cōdiat̄ ſapore vite. ¶ Itē. Greg. ſup. Eze. Sermo dulcedinē nō h3 quē vita reproba intra cōſciam remordet. Idem. Illi ſoli de deo loqui dulcit̄ nouerūt q eū cordis viſcerib⁹ dilexerūt. ¶ Itē ſmo ꝯtēptabilis redditur hoībus p vitā malā pdicātiū. vñ. Gre. Cui⁹ vita deſpicit̄ neceſſe ē vt ei⁹ pdicatio cōtēnat̄. Ipſa etiā veritas ſuſpecta reddit̄ hoībus. Quis. n. crederet alicui q aliq̄ viaȝ aſſeret latronib⁹ plenā ⁊ neminē trāſire poſſe p eā abſq3 expoliatiōe ⁊ iugulatione: ⁊ poſt aſſertionē illā eandeȝ viaȝ eligere vellet. Itē qs nō hrēt ſuſpectaȝ exhortationē inſeq̄ndi hoſtes factā ab eo q ſciret eē ex parte hoſtiū: Proptē malā vitaȝ eoꝝ qui hñt inſtruere alios. multa mala euenerūt eccle. dei. vñ. iiij. Re. iiij. Nō crediderūt reges terre ⁊ vniuerſi habitatores orbis qm ingrederet̄ hoſtis: ⁊ inimicus p portas ieruſalē pp peccā ꝓphetarū eius: ⁊ iniq̄tates ſacerdotū ei⁹ q effuderūt ſanguinē iuſtorum. Effuderūt inquā ſuo malo exemplo

¶ Tertio pōt eē culpabilis appetit⁹ magiſterij. ꝓpter hoc qd̄ appetit̄ qd̄ ꝓpriuȝ eſt dei .ſ. magiſteriū. Occaſionē addiſcēdi pōt hō dare hoī ſ3 ꝓprie nō docet niſi de⁹: vñ Aug. Magiſteria forinſecus adiutoria quedam ſunt ⁊ admonitiōes ſ3 cathedraȝ hab3 in celo q docet corda. Aliud ē eccleſiīs materiā miniſtrare q̄ vi: ⁊ aliud ē viſuȝ cōferre oculis. Ad doctores forinſecos pertinet materiā miniſtrare illis q addiſcūt: ſ3 ad interiores magiſtꝝ ptinet vt ad videndū ſenſuȝ corde apiat. Et ſicut oculus ⁊ res h̄ obiecta nō ſufficiūt vt viſus in actu fiant niſi oculus illuminet̄: ſic diſcipulū ⁊ forinſecuȝ doctoreȝ neceſſari⁹ ē ſol iuſticie a quo intellectus illuminet̄: vnde poſtq̄ aliqs audiuit a doctore forinſeco ipſe anteq̄ aegeſcat cōſulat magiſtrū interioreȝ. ¶ Qd̄ aūt dei ꝓprie ſit magiſteriū multis teſtimoniīs ſcripture pōt oſtendi de qbus pauca ſufficiat ponere legit̄. Mat. xxiij. Nolite vocari rabbi vnus eſt. n. magiſter vr̄. Vbi dicit interlinear qd̄ deo debet̄ vobis pſumat̄. Glo. Qui illuminat hoīeȝ qd̄ nō ali⁹ hō: l3 tamen exterius docēdo nō intellectū pſtat. Iteȝ. Glo. Magiſter. ex ꝯſortio veri magiſtri tāq̄ ei⁹ ver⁹ nūtius ⁊ p reuerētia ipſi⁹ a quo mittitur honoret̄. Iteȝ. Pro. ij. Dñs dat ſapiam ⁊ ex ore eius ſapia ⁊ prudentia ⁊ ſcīa. Et eccle. i. Oīs ſapia a dño deo eſt. Et. Jo. vi. Et erūt oēs docibiles dei. dicit. Glo. Teſtatur oēs ꝓprie hoīes illius regni. i. xp̄iane ſi dei eſſe docibiles dei vt dicit. Glo. quia ⁊ ſi hoīes foris loquunt̄: tñ ſolus deus int⁹ ſenſum apit. Itē. Jo. xiiij. Dr̄ de ſpū ſcō. Ille vos docebit oīa. Et. xvi. Docebit vos oēm veritateȝ. Interli. Intus ſum ſono ſic fit: ⁊ alius. Iteȝ. infra. Jo. ij. Nō neceſſe hētis vt aliquis doceat vos. ſ3 ſicut initio ei⁹ docet vos de oībus. Glo. Nemo docenti tribuat qd̄ ex ore docentis intelligit. Niſi intus ſit q doceat lingua doctoris exteri⁹ in vanuȝ laborat. Nec tñ doctor taceat: ſ3 qd̄ poteſt agat. Ad idem oſtēdendum valet qd̄ dicit phs. qd̄ ſtudiū ē diuine expectatio illuminatiōis. Iteȝ phs: Impoſſibile eſt de pellib⁹ caprarum aut ouiū haurire ſapiam: Jō oīō premittenda eſt ab hīs q ſtudere volūt. Sapia. n. ē domū dei. nec d3 aliqs tentare eā rapere violētia laboris vel ſtudij irreqſito dño vnde. Jacob. i. Siqs indiget ſapia poſtulet a deo ⁊c̄. Augu. Oratione melius ſoluunt̄ dubia quaȝ inquiſitione alia. ¶ Quarto pōt oſtendi culpabilis eſſe appetitus magiſterij: q: hō appetit eſſe ſuperior illo quē nā ſibi genuit eq̄leȝ: vñ. Aug. hoīem hoī ſubdi nō nā eſt bñ inſtituti: ſed pena dānati. Eq̄litas multū placet deo: vnde. Dauid mirabile templū tuū: in eq̄tate. ¶ Quinto pōt eſſe culpabilis appetit⁹ magiſterij ſi ꝓpter vanāgloriaȝ appetat̄ ſicut faciebant ſcribe ⁊ phariſei: vñ. Mat. xxiij. Amant pmos recubitus in cenis ⁊ primas cathedras in ſynagogis: ⁊ ſalutatōes in foro: ⁊ ab hominibus vocari rabi.

¶ De afflictione magiſterij curioſorum.

Ictuȝ eſt ex qbus cauſis poſſit eſſe e
d culpabilis appetit⁹ magiſterij. nūc dicendū eſt q̄nte afflictiōis ſit magiſteriū curioſoꝝ qd̄ ſatis nobis oſtendit ſalomon. Eccle. ij. Dicens ꝓpoſui in animo mō q̄rere ⁊ inueſtigare ſapient̄ de omnib⁹ que fiunt ſub ſole. Hanc occupationeȝ peſſimaȝ dedit deus filiīs hominū vt occuparent̄ in ea. Alia trāſlatio h3 hanc diſtenſionem peſſimaȝ. Studium curioſoꝝ pōt dici occupatio mala peior ⁊ peſſima. Mala ꝓpter afflictioneȝ tam corporis quaȝ aīe q̄ eſt ibi. Et pcipue iſta afflictio vbi vel nulla vtilitas eſt: vnde. Senec. Quid te torq̄s in illa q̄ōne quam ſubtilius eſt cōtempſiſſe q̄ ſoluere. Idem nullius rei difficilis eſt inuētio niſi illius cuius inuente: hic vnus ē fructus inueniſſe. Peior vero eſt pp ꝯtemptores ſapie ⁊ faſtidioſos auditores. De cōtēptu ſapie hr̄. Prouer. i. Sapiam atq3 doctrinam ſtulti deſpiciūt. Jō deſpicit̄ ſapia a ſtultis q: ab eis nō agnoſcit̄: ſicut aurū ⁊ argentū a brutis cōculcant̄ q: ab eis non agnoſcunt̄. De contemptu etiam ſapie dicit. Senec. Ad ſapientiaȝ qs accedit. qs dignam iudicat niſi qui in tranſitu nouerit: Quis phm aut nullū liberale ſtudium reſpicit niſi q cū aliqs plus inuenerit cernēs quē perdere licet: nihil itaq3 inuenitur ex hīs que parum inueſtigata antiqui reliquerunt. At ſi hic iuuentus ſobria incūberet h̄ ſi maiores docerent minores addiſcerēt: vix ad fundū veniretur vbi veritas poſita eſt quē nunc ſumma ⁊ leui manu q̄rimus.

Tc leit iterū. Sen. Faſtidientis ſtomachi ē multa degustare. Quidā auditores adeo faſtidioſi ſunt qđ non poſſunt ſuſtinere qđ aliqs eis dicat ꝙ alias audierūt licʒ illud neſciant: de qđ mirū eſt qđo ipſi pñt audire de btā ꝟgine miſſā quā totiēs audierūt. Peſſima vero occupatio ē multiplex periculū qđ ē ibi. Difficile.n.ē docentes a ſuperbia vel vanagloria nō ſeduci. etiam pedibus apoſtoloꝝ.i.affectib⁹ dr̄ pulnis vane glorie adheſiſſe: de hoc periculo habetur. Mat.iiij. ſuper illud. Et ſtatuit eū ſupra pinaculū tēpli. Ibi enī dicit. Glo. In eo loco xpm̄ tēptat in quo multos deceperat: ꝛ alia. Glo. Ibi erāt ſedes doctoꝝ vñ populo loq̄rēt vbi mltos cepit vanagloria honore magiſterij inflatos. Aliud pꝉculū eſt infidelitatis in deū: Frequēter.n.ſunt magiſterij deo infideles in talento ſibi cōmiſſo. Eodē.n.ꝓcio quo ipſi emūt capitium: qñqʒ poſſent aurū emere: ꝛ eodem labore poſſent hr̄e edificationē quo acqrūt inflationes. ¶ Tertiū periculū eſt īpietatis in ꝓximū: frequenē.n.magiſtri volūt cauillatiōibus inutilibus intendere quā fratres ſuos q ad mortē trahunt eripe. Sen. Securi⁹ ē minima cōgrere cui hoſtis inſtat a tergo ꝛ monere ſe cū miles neceſſitas excutit quicqđ pax occioſa collegit: demēs merito videretur. ſi cū ſara in monumētū ſenes ſemineqʒ cōgererent cū iuuētus int portas armata expectaret: ſederē ocioſus ꝛ huius q̄ſtiunculas ponerē. Qđ nō ꝑdidiſti hēs cornua nō ꝑdidiſti ergo cornua hēs. Nō vacat ad iſtas ineptias. Ingēs negociū. In manibus eſt: mors me ſequitur fugit vita. Aduerſus hec me doce.

¶ De merito bonorum doctorum ꝛ triplici genere hominum.

g Equit videre q̄nti ſit meriti magiſteriū illoꝝ doctorū quos timor dei ꝛ caritas dei regit. Ad cui⁹ rei euidētiā notādū ꝙ triplicē ē gen⁹ hoīuʒ. Aliq̄ ſunt indocti aliq̄ docti: nō tñ adeo vt ſufficiāt docere alios. tertij vero docti ſūt adeo vt poſſint docere. ꝑmi miſi ſunt ī nitu iſta.

h Quodāmō.n.bruti īferiores ſunt: vñ. Boe. in libro cōſol. Humane nature iſta conditio eſt vt tūc cantū ceteris reb⁹ excellat cū ſe cognoſcit eadē tñ infra beſtias redncat ſi ſe noſſe deſerit: nā ceteris animātib⁹ ſe ignorare nature eſt: hoī ꝟo nō ꝯuenit. Ad idē facit qđ legit cant. Si ignoras te o pulcherrima inter mulieres egredere: ꝛ abi poſt veſtigia gregū tuoꝝ. Spōſa ſi ſe ignorat poſt greges vadit: qꝛ quodāmō iumentis poſterior ſit. Miſereres aūt ſunt indocti qñ moriunt: vñ.x. Prouer. Qui indocti ſunt in cordis egeſtate moriunt. De merito vero eoꝝ q docti ſunt ſic legit. Dan.xij. Qui docti fuerint fulgebūt q̄ſi ſplēdor firmamēti ꝛ q ad iuſticiā erudiūt. Multoſ q̄ſi ſtelle in ꝑpetuas eternitates. Sic ſtelle valde ſplendidiores ſunt q̄ʒ firmamētum: ſic maior ē gloria docentiū alios q̄ʒ eorum q nō docent. ꝓcipue tñ docere eos vtile eſt q bñ alios pñt docere vnde ſuo pigro ꝛ nequā obiicit ꝓcipue. Ma.xxvi. Qđ oportuit pecuniā dñi ſui cōmitterē nūmularijs: vbi dicit. Glo. Nūmularij ſunt q ad ꝑdicatiōem auditā valēt ꝟbo ꝛ ope exercere. Et quod valde vtilius ſit docere tales q̄ʒ alios ſi bene ꝛ fideliť doceant. Malū pōt eſſe ex hoc qđ maioꝝ vtilitas pōt ſequi ex eruditione vnius: taliuʒ q̄ʒ eruditione mille aliorum.

¶ De appetitu ſimplicis exceſſus. 21

d Ictū eſt de appetitu dñij ꝛ magiſterij: nūc dicendū eſt de appetitu ſimplicis exceſſus: hoc vitio laborāt illi q volunt excedere alios in diuitijs vel in pulcritudine vel in aliquo alio bono nec volūt aliquē ſibi eq̄ri. Ad hec vitium vr̄ ꝑtinere illud qđ legit in Luce.xxij. Factā eſt ꝯtentio int̄ eos qs eoꝝ videret. ¶ Ad deteſta. ꝟo hui⁹ vitij vr̄ facere hoc qđ iſtud peccatū eſt pcc̄m malitie. Malitiā.n. ꝓ itelligim⁹ affectionē alieni mali. Qui vult ſe excedere alios ꝑ ꝯſeq̄ns vult alios excedi: ꝛ ſic vult malū alioꝝ: Vult.n.alioꝝ paruitatē q quodāmō facit ad hoc vt ſua magnitudo vel ſit vel appareat. ¶ Secūdo pōt facere ad deteſta. hui⁹ vitij ꝓ qđ reddit animū mutabilē. Qñ.n.ille q laborat ꝓ vitiū reſpicit aliquē quē excedit ipſe inanit letat quādo reſpicit aliquē a quo excedit triſtat ꝛ ſic mō timet: mō dolet: mō inflat: mō adnihilat: hanc mutabilitatē inſinuat nobis. Senec. dicēs. Magnitudo certū modū nō hʒ. opatio: aut tollit aut deprimit: Nauis q̄ in flumine magna eſt in mari paruula eſt.

¶ Tertiū eſt ꝓ qđ vitiū iſtud eſt q̄dam fames īſatiabilis. Nunq̄.n.implet deſideriū eius q oēs alios vult excedere: qꝛ ſi excedit vnū excedit ab altero. Prete. Si excedit aliquē in aliqua gr̄a excedit ab eodem in alia gr̄a. ¶ Prete. exceſſus quē ipſe appetit ad ſuū malū ē. Sicut.n. habūdātia humoris in aliquo mēbro apoſtema ſolet generare: ſic exceſſus apoſt. in hoīb⁹ generat ſupbiā: ꝛ ſicut fatuus eēt ille q vellet vnuʒ oculū excedere aliū. cuʒ ſm̄ nām eq̄les debeant eē: ſic fatu⁹ eſt ille q deſiderat vt ipſe alios excedat: ꝓfectū ꝓpriū pōt aliqs deſiderare: deʒ etiāʒ ei placere ꝓfectus alioꝝ quo ei equat debent oēs filij dei velut nr̄i fratres amare equalitateʒ ꝛ ſimilitudineʒ: vnde legit de ipſo filio dī ad. Hebre.ij. Qđ debuit fratribus ꝑ omnia ſimilari. Et.xxxi. Eccle. Rectoreʒ te poſuerūt. noli extolli ſʒ eſto in eis.q. minor ex eis.

¶ De ſuperbia exteriorum. 22

d Ictuʒ eſt de ſupbia interiori: conſequenē dicendū eſt de ſupbia exteriori. vocat aūt ſupbia exterior aliqđ extrinſecū quod a ſupbia interiori ꝓcedit ꝛ eāʒ oſtendit. Et pōt diſtingui iſta ſupbia ſm̄ diuerſitateʒ reꝝ: in q̄bus ſupbia hominū pōt apparere. Pōt autē apparere ſupbia hominū vel in ipſo corpore vel equ⁹ vel in ornatu vel in amplitudine familie. in conuiuijs. in edificijs in deauratis libris. Et ꝑmo ꝓſequamur de ſupbia illa que in ipſo corpore apparet q̄ ꝓdiſtinguit ſm̄ diuerſitates mēbroꝝ q̄ ſunt in corpore. Eſt enim ſupbia oris ꝛ ſupbia oculoꝝ: ꝛ ſupbia nariū ꝛ ſupbia colli ꝛ ſic d̄ ceteris mēbris. ¶ Ad ſuperbiāʒ oris ꝑtinet illud. ps. Diſperdat dominus vniuerſa labia doloſa. ꝛ li.m. Et illud. Prouer.xiiij. In ore ſtulti virga ſupbie. Stultus verbo ſuperbo velut quadaʒ virga homines cedit. Ad ſuperbiāʒ nariuʒ poteſt referri illud. Iſa.ij. Quieſcite ab homine cuius ſpecies eſt in naribus ſuis. De ſuperbia oculorum legitur.xxxiii. Eccleſiaſtici. Excellentiam oculoꝝ ne dederis mihi ꝛ Prouer.vi. Sex ſunt que odit dominus ꝛ ſeptimum anima eius deteſtat. Oculos ſublimes. Et in ps. Neqʒ elati ſunt oculi mei. de ſuperbia colli virilis ceruicis habet. Iob.xv. Cucurrit aduerſus deum erecto collo. Et in ps. Dominus iuſt⁹ concidet ceruices pctōꝝ cōfundant ꝛ conuertantur retrorſum o.q.o. ſyon. de ſupbia aliorum membrorum tangitur. Iſa. vbi ſic legitur pro eo quod eleuate ſunt filie ſyon ꝛ ambulauerunt collo extento ꝛ nutibus oculorum ibant ꝛ plaudebant ꝛ ambulabant ꝛ pedibus ſuis compoſito gradu incedebant decaluabit dominus verticem filiarum ſyon ꝛ dominus ceruicem earum nudabit.

¶ De ſuperbia ornatus. Et his quib⁹ vti poſſumus contra eam. 23

e Equitur de ſuperbia ornatus. Et cū ornatus poſſint eē diuerſoꝝ vt decorum hominū ꝛ multoꝝ alioꝝ. ¶ Primo ponemus ea quibus pōt vti cōtra ſuperbiam iſtam. primo poſſumus ita verbis ſanctorum ꝛ ſapientium de quib⁹ pauca ponere ſufficiat. Eccleſi.xi. In veſtitu ne glorieris vnq̄ʒ nec in die honoris tui extollaris: ꝛ prima. Ad Thim.ii. Volo mulieres orare in habitu ornata cum verecūdia ꝛ ſobrietate ornantes ſe non in tortis crinib⁹ aut auro aut margaritis ꝛ veſte ꝓtioſa: ſed quod docet mulieres ꝓmittentes pietatem per opera bona. habitum ornatū in quo vult apoſtolus mulieres orare: vocat. Glo. religionem earum: ornatiōē: vult etiam eas ornatas eſſe aliis virtutibus cum verecundia vultus ꝛ non ſint attrite frontis ꝛ meretrices: vult etiam eas eſſe ſobrietate mentis: vult ꝛ eas eſſe ornatas nō in crinibus tortis aut auro: ꝛc̄. vt ſcilicet ꝓ crinibus per torquātur. Item.i.pe.ii. Mulieres ſubdite ſunt viris ſuis ꝛ ſubditur. Quare non ſit exterius capillatura aut circundatio auri aut indumenti veſtimentorum cultus: ſed qui abſconditus eſt homo cordis in incorruptilitate modeſti ꝛ quiete ſpiritus. Super quem locum talis. Glo. habetur. Sicut ciprian⁹ ait. Serico ꝛ purpura induite: chriſtum induere non poſſunt. auro ꝛ margaritis ꝛ ī monilib⁹ adornate: ornamenta cordis ꝛ pectoris perdiderūt. Quod de illis indubitant. veꝝ eſt q̄ ad capiendas animas ornant ſe. Et ſubditur in Glo. Qđ ſi. Petr⁹ mulieres quoqʒ admonet coartādas: ꝛ ad eccleſiā diſciplie religō

ſu obſuatiõe moderandas q̄ excuſare poſ
ſunt cultus ſuos p maritū etiā inquantuz
magis id obſuare ḃginez ſas eſt cui nulla
ornatus ſui cōpetat venia: Itē.i.ad Thi.
vi. Habentes alimēta ⁊ quibus tegamur
hīs ↄtenti ſumus. Contēti debem⁹ eſſe te
gimēto: nō q̄rere ornamētū. Apo.xviij. Ue
ve ciuitas illa magna q̄ amicta erat pur
pura ⁊ byſſo ⁊ croco: ⁊ deaurata ē auro ⁊
lapide ꝑcioſo ⁊ margaritis: quā vna hora
deſtitute ſūt tāte diuitie. Itē Aug. Tibi ve
ſtis circūdetꝰ nō ad pulchritudinem: ſȝ ad
neceſſariū tegimen nedū exq̄ſitis veſtiaris
aliā turpitudinē aſſumas. Jō veſtis dicitꝰ
purpura ⁊c. Quia ſordes pōt hō in veſti
bus vitare: vn̄ legitꝰ ð Aug. Ueſtimēta ei⁹
⁊ calciamenta nec vilia nimiū: nec abiecta
plurimū. Jero. Ornat⁹ ⁊ ſordes pari mō
fugiēda ſunt: q2 alterū delicias: alterū glo
riā redolet. Sen̄. Nō ſplēdeat toga nec ſor
deat quidē. Jero. Nec affectate ſordes nec
exquiſite delicie laudē pariūt. Si tn̄ veſtez
ſordidā pro xp̄i amore q̄nq3 oȝ ferre nō eſt
curandū cū ꝓpha viderit ieſuz magnum
ſacerdotē ſordidis veſtibus indutū: ⁊ cuz
dn̄s īmundiciā corporalē nō reputet īmū
dam: vnde Mat.xv. Nō qð ītrat in os co
inquinat hoīez. Et iteꝝ. Nō lotis manib⁹
mādūcare nō coinqnat hoīez. Et in verita
te īmundicia corporalis vera īmūdicia eē
nō videtꝰ cū ſputū qð mundū iudicatꝰ duz
eſt in ore ꝙ cito eſt extra iudicatꝰ īmundū.
Itē Sen̄. Argumētū bōe volūtatꝭ ē graba
tus: ⁊ pānus vbi apparuerit aliquē nō eſt
ex neceſſitate hoc pati ſȝ velle. Idē. Nemo
naſcitꝰ diues q̄ſq̄s in lucē extra miſſus cuz
lacte ⁊ panno eſt contentus.

℄ De his qb⁹ vti poſ. ↄ ſupbiā ornat⁹. 24

Eccūdo poſſum⁹ vti ↄ ſupbiā orna
tus exēplis. Multa.n. ſūt q̄ exēplo
ſuo diſſuadēt nob ſupbū ornatuz ⁊
ſuadēt hūilē habitum. ℄ Primo ſuadet h̄
nob ipe de⁹: ⁊ h̄ dupliciꝰ. ℄ Primo ī plaſ
matiōe hoīs. Uoluit.n. dn̄s ꝑcioſum ſpūm
ſub vili ſacco carnis abſcōdē: nec ē veriſile
qð voluerit corp⁹ qð vile ē ꝑcioſuȝ tegum
tū hēe q p̄cioſo ſpūi vile tegumentuȝ vo
luit dare. ℄ Scðo ī hoc q parentib⁹ nr̄is
p⁹ pctm̄ tunicas pelliceas fecit: vt legitur.
Gen̄.3. ℄ Ad idē ēt īuitamur diuerſis exē
plis hoīuȝ de qb⁹ lȝ ſint multa pauca pōne
re ſufficiat. Aug. Te teſtō fateor de ꝑcioſa
veſte erubeſco. Heſter.14. Dn̄e tu ſcis īfir
mitatē ⁊ neceſſitatē meā: qð abhominer ſi
gnū ſupbie ⁊ gl̄ie qð ē ſup caput meum in
dieb⁹ oſtētatōis mee: ⁊ deteſter. illð q̄ſi pan
nū mēſtruate: ⁊ nō portē eū ī dieb⁹ ſilentij
mei. Merito abhoiabatꝰ heſter ſignū ſup
bie. Signū.n. ſupbie ſignū ē ſubiectōis di
abolice. Diabol⁹.n. ē rex ſup oēs filios ſu
pbie: vt legitꝰ in Job.41. Et ſicut dī Gre.
Euidētiſſimū ſignū reprobor ē ſupbia. hu
militas electoꝝ. Sicut g̃ aliq̄ nobilis pſona
multo indignaretꝰ ſi aliq̄ vilis pſona ſignū
ſtultitꝭ poneret ī capite ei⁹: ⁊ ſic duceret eā
p ciuitatē: ſic regina heſter: q̄ cor nobile hē
bat abhoiabatꝰ ſignū ſuperbie qð in capi
te ſuo erat. ℄ Notabilitꝰ aūt dī qð eſt ſup
caput meū. in dī. oſ. m. Ornatū.n. ſuū non
deferebat: niſi q̄n marito ſuo regi ſe oſtde
bat. In quo mulieres tp̄is noſtri multum
ſūt ei diſſimiles: q̄ cū ſunt cū maritꝭ ſuis nō
curāt de ornatu: q̄n ꝟo in publicuȝ volunt
ꝓcedere ornate volūt eē ⁊ tn̄ dicūt qð or
nant ſe pp maritos ſuos. Deteſtabatꝰ ēt he
ſter ornatū ſui capitꝭ: q̄ſi pānū mēſtruate.
Et merito. Melius.n. eēt ferre vitā ſangui
ne alicui⁹ aīalis cruentā ꝙ ad vanā glo
riā ⁊ ſupbiā croceatā excepto ſcādalo. Ui
ta.n. ad vanā gloriā croceata ſanguie pcti
quodā mō intincta eſt q ſanguie quocūq3
deterior ē. Itē Job.xv. Saccū ↄſui ſup cu
tē meaȝ. Talis.n. dȝ eē veſtis ad min⁹ peni
tētiū: vn̄ in Jo.3. Ueſtiti ſunt niniuite ſac
cis a maiore vſq3 ad minorē: ⁊ puēit ꝟbū
vſq3 ad regē niniue: ⁊ ſurrexit de ſolio ſuo:
⁊ abiecit veſtitū ſuū a ſe: ⁊ indutus ſacco.
℄ Itē Mat.iij. ipſe Jo. hēbat de pilis ca
meloꝝ. Antiq enim tegebantꝰ vel ſacco vel
cilicio. Egiptiaca etiā egrotauit: que nuda
in nemore latuit. Si obiciebatꝰ de pellibus
tabernaculi rubicatis ⁊ iacintinis. Ad hec
reſpōdit Jero. Sic olim iſta pbantꝰ q̄n ſan
guis pecudū remiſſio fuit pctōꝝ. Nūc autē
paup de⁹ paupertatē ⁊ ſimplicitatē ſuā in
eccleſia ↄſecrauit. Et ſubdit. Si h̄ iudaizā
do renocas in tēplū renoca cruorē īmolā
tiū. ℄ Ad idē etiā monemur exēplo merca
torū: q q̄n troſellū eſt ð pāno ꝑcioſo ipi fa
ciūt coopturaȝ de burello. Quis fatuū nō

iudicet illum qui vili torſello precioſam fa
cit coopturā. Ad idem monemur exēplo
ipſius ſapientie que in perſonis contempti
bilibus frequenter abſcōdit ſeipſam: vn̄ ſa
pie. Sepe eſt ſub palliolo ſordido ſapiētia:
vade ⁊ tu fac ſimiliter vt ſub humili habi
tu te abſcondas. Ad idez etiam monet nos
ipſa natura que ſub terre vilitate auruȝ ⁊
alia precioſa abſcondit ⁊ ſub vilitate corti
cis dulcedinem nucis.

℄ Multe ſtulticie ſe ornantium. 25

Ertio pōt valere contra ſuperbiaȝ
ornatus ſi oſtendantꝰ multiplices
ſtulticie ornātiū ſe de quibus pau
ca ponemus: Notādū ergo qð p̄ma ſtulti
cia ornātiū ſe eſt qð ipi exteriora ſua que
vilia ſunt interiorib⁹ ſuis que ꝑcioſa ſunt
p̄ponūt: vn̄ q̄ſi paraturā pomi ipi pomo
ꝑeligūt q̄ſi datꝰ vnū pomū duobus ⁊ cum
paratū fuerit ab altero ille ſolet qui para
uit talē ꝑtitionē facere ſocio ſuo paratura
ſit tua ⁊ pomū ſic meū: hāc portionē null⁹
acceptat ſȝ partionē a diabolo factam iſti
ſimilē multi acceptāt. Ornāt.n. exteriorem
partez q̄ parature pomi aſſimilatꝰ que quo
dāmō depicta eſt: hȝ enim candorē ⁊ rubo
reȝ ⁊ multi ꝑponūt anime ſue: ⁊ ſic q̄ſi vilē
coopturā ꝑcioſo torſello ꝑponūt: diabo
lus tn̄ nō curat niſi de torſellis. ſ. de aīab⁹:
vn̄. Gen̄. xiiij. Dicit rex ſodomorū q̄ q figu
rā tenet diaboli ad abrahā. Da mihi aīas
cetera tolle tibi. Iſtā ſtulticiā ſupbi īſinuat
nobis. Glo. ſup illud. Jo. vi. Euȝ qui venit
ad me nō eiiciaȝ foras dicēs. Supbi ē foraſ
eici q nihil hȝ in bono interiori nec hic nec
in futuro. ℄ Scða ſtulticia ē ornantium ſe
qð ipi ordinationē dei ꝑuertūt in ſeipſis.
Nolūt eniȝ qð ancilla hēāt ea q̄ dn̄e ſunt: ⁊
dona ea q̄ ancille ſunt carnē eniȝ q̄ ancilla
ē ornant ⁊ delitiis paſcūt: ⁊ oportet vt fiat
qð ab ea imperatꝰ: lȝ mors anime inde debeat
ſequi. Ecōtrario anima q̄ dn̄a ē fame ⁊ ſi
ti ⁊ frigore affligitꝰ ⁊ male induta ē ⁊ ad ꝑce
ptum carnis operatꝰ qð ē magna ꝑuerſitas:
vn̄. B. Magna abuſio ⁊ nimis magna an
cillā dn̄ari ⁊ dn̄am ancillari. ſi quis aſſere
ret ſe fuiſſe in terra aliqua in qua dn̄e ſolo
ſe hn̄t vt ancille debēt ſe habere vix crede
retur ſibi. Sȝ in veritate terra illa p̄ria iſta
ē in ea ſic fere p totū annū feſtū ancillare:
⁊ q aliubi ſolȝ fieri in feſto beati vincētij.
Tunc.n. ancille accipiūt veſtes dn̄arū ſua
rū. Iſta ꝑuerſitas ē ſimilis ꝑuerſitati quā
ponit Salomō. Eccl. x. Dicēs vidi ſuos in
equis ⁊ p̄ncipes q̄ſi ſuos ambulantes ſup
terrā. Et ē ꝑuerſitas iſta valde nociua ec
cleſie dei. vn̄. Prouer. xxx. Per terra mo
terra: ⁊ q̄rtunt quod nō pōt ſuſtinerꝰ: p ſuū
cuȝ regere ceperit. ℄ Tertia ſtulticia ornā
tiū ſe ē qð ipi valde care emunt quod ni
hil valere ſciūt. ſ. gloriā humanā q̄ nō va
let eis nec quo ad animas cum animabus
ſunt valde nociua nec quo ad corpora: vn̄.
Jo. viii. Si ego glorifico me ipſum gloria
mea nihil ē nihil inquā in valore. ℄ Quar
ta ſtulticia or. eſt qð ipi plus expendūt vt
paſcant oculos alioꝝ ꝙ vt paſcāt ventreſ
ꝓpriū: vn̄. Sen̄. nō ſunt hoīes ad pompaȝ
ventib⁹ ⁊ ore ⁊ ventre contēti: ſed oculis
quoꝝ guloſi ſunt. Si aliq̄s p ciuitatem ali
quā eat plures artifices inueniet qui ope
rantꝰ ⁊ paſcant oculos aliorum ꝙ qui ope
rētur vt paſcāt ventrem: vn̄ dixit quidam
mūdus ē alias mirabile qð maiores hab3
oculos quā ventrē. Potius volunt hoīes
bona ſua ꝑdere ⁊ diuitibus hominib⁹ q̄ſi
per oculos ponere quā os dei famelicū in
pauperib⁹ paſcere. Ber. Inueniunt curioſi
quo delectentꝰ ⁊ nō inueniūt miſeri quo ſu
ſtententꝰ cum ꝑiculo aīe ſue acqrunt: vnde
oculos hoīum paſcāt. Mira fatuitas ē eū
vidēs in pulcritudine rei in ſe hāt delecta
ri naturalitꝰ potius quā res viſa eo qð vꝰ
melius vꝰ pertinere ad inſpiētes pulcritu
do earū q̄ inſpiciuntꝰ. Dȝ ergo homo pulcri
tudinē exteriorez negligere: procuret autez
eā ſi voluerit qui hȝ eā inſpicere. ℄ Quita
ſtulticia ornātiū ſe. ē qð ipi ſimiles ſūt illi
qui ex ꝑcioſitate ſelle ⁊ freni equū eſtimat
vn̄. Sen̄. Quēadmodū ſtultus eſt qui equū
empturus nō reſpicit ipſum: ſed ſtramentū
⁊ frenos: ſic ſtultiſſimus eſt q hoīem aut ve
ſte aut ex cōditiōe que veſtis modo nobis
circundata eſt eſtimat. Idem cum voles
verā eſtimationē inire ⁊ ſcire qualis ſit nū
dū inſpice: ⁊ ſicut ait quidā ex auro frenuȝ
nō meliorat equm. ℄ Sexta ſtulticia ē qð
ipi volunt omnia ſua habere pulcra ⁊ ſe
turpes: vn̄. Augu. Ecce omnia pulcra ſunt
cum iniquis: ⁊ ipi ſunt turpes. Ita accidit

peccatorib⁹ qui ſe ornant exterius ſicut accidit cuidam regi q conuocatis omnibus magnatibus terre ſue fecit conuiuium magnū: ⁊ non erat aliqs angulus in domo q nō eſſet coopertus purpura ⁊ aliīs p̄cioſis. Et aſſuit quidā phūs qui cū vellet exſpuere exſpuit in faciem regis. ⁊ cum miniſtri propter hoc vellēt eum ſuſpendere nō permiſit eos rex: ſed q̄ſiuit a phō quare feciſſet. Qui ait. vidi alia loca pulchra auro ⁊ argento gemmis ⁊ purpura ⁊ ideo in barbā regis incraſſatā ex pinguedine ciborum me mūdaui. Nō enim vidi locum minus mūdū. Quod audiens rex cōpūctus eſt. Sic diabolus qui videt hominem qui deberet eē dñs aliarū creaturarū minus pulcrū quā alias creaturas in faciē eius exſpuit vel eū cōtēnendo vel animam eius maculando: qḋ figuratū ē in exſpuitione facta in faciē domini ⁊ increpatiōe quā faciebat in faciē eius: qui volebat ſuſcitare ſemen fratri ſuo defuncto: vt legiť i. Deut. Frater hoīs ſine ſemine defunctus eſt diabolus qui ſine ſpe damnatus ē cui ab homine dꝫ ſuſcitari ſemen. q: ex hominibus angelica ruina reparanda ē. Multū poſſet erubeſcere hō cum ſe videt malū inter res ſuas bonas ⁊ turpem inter res ſuas pulcras. Sicut domine ſolēt erubeſcere cum hñt ancillas ſuas pulcras ⁊ ipſe ſunt turpes. Aug. Nōne vides erubeſcere te vbere de bonis tuis ſi dom⁹ tua plena eſt bonis. ⁊ te vides malū. ¶ Septima ſtulticia or. ſe eſt quod cum ipſi ſint morte cōdemnati ⁊ iā ad mortē ducanť: potius tamen cogitant de ornatu quā animā ſuā quō liberent. ſicut. Sen. dicit. Oēs capitali ſupplicio cōdemnati ſumus ⁊ inceſſanť ad mortē tendim⁹. vñ. Aug. nihil aliud eſt tēpus preſentis vite quā curſus ad mortē in quo nemo vel paululū ſtare vel tardius ire permittitur ſꝫ vrgētur oēs pari motu. vñ cum ornatus ſupborū ornatus ſit hoīum morti adiudicatorū potius eſt illuſio quā honor ſicut purpuratio domini poſtq̄ iam fuit adiudicatus: vñ. Ber. Eis purpura illuſioni eſt poſtq̄ domino ieſu in purpura illuſū eſt. ¶ Octaua ſtulticia or. ſe eſt quod ipſi inde glorianť: vnde erubeſcere debuerunt. c ¶ Triplici rōne poteſt oſtēdi quod homo de veſte dꝫ erubeſcere.

¶ Primo p hoc qḋ veſtis ſignū ē peccati parentū nroꝝ: vñ. B. Qui gloriať de veſte ſimilis eſt furi qui gloriatur de cauterio: q: propter pctm̄. Ade introductus eſt vſus veſtiū. Quis latronē nō irrideat ſi videat gloriari de ſigno ſibi facto p latrocinio ſuo qḋ i facie portat. ¶ Secūdo oſtēdiť idē p hoc qḋ veſtis remediū ē turpitudinis ⁊ erubeſcentie quā p peccatū contraximus. Ante peccatū ſufficiebat homini propria pulcritudo nec habebat aliquā cām erubeſcendi vñ nō erat neceſſe vt ſub veſte ſe abſcōderet: ſicut ſol veſtimēto veſte nō indiget. ſimiliter roſa ornatu aliquo nō indiget. Sufficit enī ei pulcritudo coloris ſui ad veſtimētū ⁊ ſic de ceteris floribus: vñ. Mat. vi. Conſiderate lilia agri quō creſcunt nō laborant neq; nent dico autē vobis qm̄ ſalomō in oī gloria ſua coopertus nō eſt ſicut vnum ex iſtis. Sed per peccatū homo incurritur turpitudinem ⁊ erubeſcentiā ideo neceſſariū eſt ei veſtimentū qḋ ē remediū turpitudinis ⁊ erubeſcētie. Sicut ergo ad gloriā loripedis nō cedit quod pedem ligneū hꝫ cum ſit remediū infirmitatis. nec ad gloriā ſcabioſi qḋ ſcabiem velat ſic in veritate nō cedit ad gloriā hominis ornatus ⁊ ſi alicui vř. Aug. Qui ſupbie ex ſuphabundantia tēporaliū eſt tanq̄ egrotus qui ſuperbit ex ſuphabundantia medicamentorū vel implaſtroꝝ. Quis non irrideat aliquē ſi videat eū depingere domū q̄ minatur ruinā. Domus talis eſt corp⁹ hominis. Vir enim ſtaret per. v. dies niſi cibis ⁊ potibus fulciretur: vñ. Irridendi ſūt qui variis ornatibus illud depingunt. A ſimili poſſumus dicere. Ille qui ſuperbit ex pulchritudine. qḋ remediū veſtimentorū eſt tanq̄ egrotus qui ſupbit ex pulcritudine implaſtrorū. Et ſicut ridiculū eſſet ſi aliquis loripes pedē ligneum depingeret vel deauraret: ſic ridiculū ē cū homines ſe ornant. ¶ Tertio pōt idem oſtendi p hoc quod illi qui ornant ſe mēdicant pulcritudinem ſuam a creaturis vilioribus quā ipſi ſunt: vnde ſicut aliqs nobilis homo erubeſceret ſi oporteret ipſū aliquid mēdicare a perſonis ignobilibus: ⁊ potius vult indigentiā magnā ſuſtinere quā ab eis mēdicare: ſic erubeſcere dꝫ hō qñ a muribus: et

vermib⁹ oportet eum ſuā pulcritudinē mendicare: vñ frater. Guido cartuſien. Quō ſi gloriabiť de pulcritudine q gloriať turpitudine: Veſtes te ornant pulcritudo eſſet ſeas ornares. ¶ Nona ſtulticia or. ſe ē qḋ ipſi credūt ſe bñ indutos: ⁊ ornatos cū equ⁹ corporis ſ. corp⁹ ſit bñ ornatus: cū tñ oīo nudi ſint vñ i. Apoc. Beat⁹ q cuſtodit veſtimēta ſua ne nudus ambulet ⁊ videāt homines turpitudines eius. Et. xxiii. Eze. Denudabūt te veſtimentis. Et ibidē. Dimittent te nudā ⁊ ignominia plenā. Tales ſunt ſimiles clerico cuidā q in feſto ſtultoꝝ induit ſcarleta equum ſuū ⁊ ipſe indutus erat nudus. ¶ Decima ſtulticia eſt, qḋ ipſi turpitudinē ſuā diſcooperiūt qñ eam operire debuerunt. Illi enī qui vident ſupbū. ornatum eoꝝ malā opinionē habēt de eis. vnde ſup illud. i. ad Thim. ii. Nō in tortibus crinibus aut auro aut margaritas vel veſte p̄cioſa dicit. Glo. Superbus habitus non recta de ſe facit credi. ⁊ Eccle. xix. Amict⁹ corporis ⁊ riſus dentium ⁊ ingreſſus hominis enūciat de illo. Sicut ſi nux relinquat corticē exteriorē ante tēpus ſignū eſt interioris corruptiōis: ſic ſi chriſtianus non hꝫ exterius habitū quē chriſtiana religio requirit ſignum ē q vermis alicui⁹ peccati int⁹ latet: ⁊ magis erubeſcēda eſt culpa quā nuditas corporis: cū nuditas a culpa hēat qḋ ſit erubeſcē: vñ magis erubeſcere dēnt illi quoꝝ pctā apparent hoībus quā ſi ipſi hoībus nudi apparerent. Illi q ornant ſe qñ volūt vitare turpitudinē corporis aſſumūt turpitudinē mentis ⁊ dum ſe ornare volūt inquinānt ſe ad minus vitio ſuperbie qḋ inquinat oīa bona q̄ ſunt i homine iuxta verbū prius poſitū: ſi tibi gratia ſi ſapia formaq; detur. Inquinat oīa ſola ſupbia ſi comiteť. ¶ Undecima ſtulticia or. ſe. eſt qḋ mulieres volunt videri ſatue: lꝫ nolint eē: ⁊ potius volunt aſſimilari ſtatuis quā matronis. Si equus venalis non eſt q̄re ſigna venalitatis gerit in fronte. Circulus q̄ te eſt ante domū ſi nō eſt ibi vinū venale: quare ouis q̄ eſt dei vult habere ſignum in fronte ouiū diaboli: Nūquid merito dicet eis paſtor eccleſie. Nō noui te: ⁊ capietur a lupo infernali. Si ergo crucis debent eē ſignati oēs fideles. Omnes qui debent cruces penitentie oſtendere in ſeipſis vnde ad. Gal. v. Stigmata domini ieſu: in corpore mō porto: p̄cipue tamē in capite. debent appere ſigna penitētie ⁊ humilitatis iō illis qui baptizantur vel confirmanť imprimiť ſignum crucis in fronte: ⁊ in capite ieiunii aſperguť cinere capita fideliū. de ſignificatione iſta legiť in. Apoc. vii. Nolite nocere terre ⁊ mari quo ad vſq; ſignemus ſeruos dei in frontibus eorum: ⁊ Eze. ix. Tranſi per mediā ciuitatem in medio ieruſalē: ⁊ ſigna thau ſup frontes viroꝝ gementium. thau ſigna fuit crucis. Crux enī tria brachia tantū habuit admodū. t. ſed poſt addita eſt tabula quedā a parte ſuperiori ad ſcribendū titulum. Crucem ergo q̄ per thau intelligitur vult dominus ſignari in frontibus fidelium. Sed mulieres abiecto ſigno domini appoſuerūt ſignū diaboli in frontibus ſuis: vnde. In pſ. Poſuerūt ſigna ſua. ⁊ Apoc. xvii. Multū circundata erat purpura ⁊ coccino ⁊ inaurata auro ⁊ lapide p̄cioſo. Et ſubditur. Et in frōte ei⁹ nomen ſcriptū miniſteriū: vnde timendū ē eis illud qḋ legiť. Eze. ix. De non habētib⁹ thau p̄cutite. non parcat oculus vř nō miſereamini. Et ſubdiť. Omnē ſup quē videritis thau ne occidatis ⁊ a ſanctuario meo incipite. ¶ Duodecima ſtulticia or. ſe eſt qḋ d ipſi habent carā pulcritudinem corporis q̄ adeo parua ē vt pellib⁹ murū ⁊ ſtercoribus vermiū adiuneť. pulcritudinē vo anime q̄ ſimilis eſt diuine adeo vilipēdūt qḋ etiā nō reputant cū demones cū eis ſunt. Item aures ⁊ naſum precidūt: iuxta illud. Eze. xxiii. Naſum tuum ⁊ aures tuas precident: ⁊c. Quod non ſit ſine magna contumelia dei cū hō potius velit aſſimulari muribus in pulcritudine quā deo. Pulcritudinē etiā ſotulariū ſuoꝝ habēt hoīes carā ſingulis dieb⁹ eos tergēdo. Ad pulcritudinē vo aīe ſue q̄ dei ymago ē vix ſemel in anno volunt cogitare. immo q plus ē facies pctōꝝ ſumūt q̄ ſunt facies demonum ſupinduunt vix iuxta. pſ. Et facies pctōꝝ ſumitis. Nō attendētes illud. Eccle. iiii. Non accipies faciē aduerſus faciē tuam nec offendiť pap deus ex hoc cōtēptu ymaginis ſue. vnde ſup illḋ pſ. In ciuitate tua. Imago: ipſoꝝ ad nihil. redi. dicit. Glo. Merito

imagines ipſoꝝ ad nihilū rediget deus in celeſti ciuitate: qꝛ ipi i ſua terreſtri ciuitate imaginem ipſius ad nihilum redegerunt.

¶ De his que debent hoies cohibere ab amore ſuperbi ornatus. 26

a p Cetera ſunt multa alia que debēt hoies cohibere ab amore ſuperbi ornatus. ¶ Primū eſt dei ordinatio que vult vt in pſenti tpe intēdat reformationi aīarū: ⁊ ad hoc ſpecialiter fuit primus aduentus filij dei in mundū: in futuro vero vult vt fiat reformatio corporum: ⁊ ad hoc erit ſecūdus aduentus. Tūc enim̄ reſurgent corpora ſanctoꝝ ⁊ gloriam ſuam habebūt: que hic ſine gloria fuerunt: vnde Ber. Noli hic corporis precipere tempora potes enim impedire anime ſalutem ſuam: operi nō potes. Omnia tēpus habēt patere vt nunc aīa pro ſe laboret. magis aūt ⁊ collabora ei qm̄ ſi compateris ⁊ cōregnabis. ¶ Scdm̄ eſt qd̄ ornatus iſte tūc deficiet qñ magis eſſet neceſſarius: qñ. ſ. aīe venire debebit ad illā curiam magnam in qua ꝯgregata erūt: ⁊ que ſub terra: ⁊ que in terra: ⁊ que in celis ſunt: vnde Iſa. iij. Decaluabit dn̄s verticē filiaꝝ ſyon: ⁊ dn̄s crinem eaꝝ nudabit. Et ibidem. In illa die auferet dn̄s ornatū calciamentoꝝ anulos ⁊ torques ⁊ monilia ⁊ armillas ⁊ mitras: ⁊ diſcriminalia ⁊ pichelidas ⁊ morenulas: ⁊ olfatoriola: ⁊ inaures: ⁊ gēmas in fronte pendentes: ⁊ mutatoria palliola: ⁊ linthea mina: ⁊ acus: ⁊ ſpecula: ⁊ ſyndōes: ⁊ vittas: ⁊ terriſtra. Armillas vocat Glo. ornamēta brachiorum: perichelidas vocat ornamēta taloꝝ ſimilia armillis: murenule ſunt cathene circa collū: olfatoriola vocat ea in qbus continebāt muſcū: ⁊ alia aromata: terriſtra vocat veſtes eſtiuas valde ſubtiles vſui putas: ⁊ dicunt arteria qd̄ idem eſt ꝙ eſtas. Time mulieres que ſe quaſi ex alienis pulmis pulchras ſe faciūt admodū cornicule amiſſis illis plumis turpiſſime comparebūt. Nec ſolū deficiet glorie ornatus tūc: ſed etiā mutabit i ignominia. Et que plus habuit de gloria tūc plus habebit de ignominia: vn̄ Oſe. 4. Gloriam eorum ignominiam cōmutabo. Et Iſa. 4. Erit p ſuaui odore fetor: ⁊ pro zona funiculus p criſpāti crine caluitiū p faſcia pectorali cilicium.

¶ Tertiū eſt hoc ꝙ corpora q̄ hic fuerunt ſupbe ornata: tunc a xp̄o nō ornabunt: vn̄ Ber. Sic eant ſic gaudeant qui corpa ſua pellibus muriū ⁊ ſtercoribus vermiū informant quā cū dn̄s ad iudiciū venerit nō reformabit: niſi qd̄ humilitatis: ⁊ abiectiōis inueniet. vnde Apoſto. ad Ph. 3. Saluatorē expectamus q reformabit corpus humilitatis noſtre ⁊c̄. Super quod verbū dicit Ber. Requieſce in hac ſpe miſera caro qui ꝓpter aīam venit ꝓpter te quoq; ventur[9] eſt: qui reformauit illā tui quoq; nō obliuiſcet. ¶ Quartū eſt magnus ꝯtēptus glorie eterne qui eſt in eis qui ſe ornant. Multū enim ꝯtēnunt eternam gloriā qui ei preponūt gloriā: ⁊ laudē hoium. Carius enim habēt vt pulchri dicant ꝙ vt cōſequātur regnū eternū: nec etiā laudem habent quā intendūt. In archa enī nō ſeruāt theſaurū ſuū faciunt. Et ideo de facili illum amittunt: vn̄ Ber. Inſipiens tu quid merces cōgregas in ſaccū pertuſum qui theſaurum tuū in alieno ore conſtituis: ignoras qd̄ archa iſta nō claudit nec ſeras hꝫ. ¶ Quintū eſt ingratitudo magna que eſt in eis q ſuperbe ſe ornant. Valde enim ingrati ſunt deo q eū inhonorāt in hoc in quo ipſe eos pre ceteris creaturis honorare voluit. In hoc dn̄s hominē ſpāliter honorauit: qd̄ eū ad imaginē ⁊ ſimilitudinem ſuam creauit. Unde multū ingratus eſt ei qui in imagine ſua ꝯtrariū facit: ei quis vero nō timeat irreuerētiā aliquam facere imagini btē virginis vel imagini xp̄i hominis. ſ. crucifixo: Quō ergo nō timent hoies irreuerēter ſeruare imaginē trinitatis beate. Illi q ſe ornant exterius ſimiles ſunt ſepulchris dealbatis: que exterius apparent hoib[9] ſpecioſa intus vero plena ſunt oſſibus mortuorum. Corpus enim peccatoris anime mortue eſt ſepulchrū ſicut dicit Aug. vnde dominus. xxiij. Mat. Ue vobis ſcribe ⁊ phariſei ypocrite qui ſimiles eſtis ſepulchris dealbatis que a foris apparēt hoibus ſpecioſa intus vero plena ſunt oſſibus mortuorū: ⁊ omni ſpurcicia. Ad qd̄ pōt induci quodam exēplū balaam: rex magnus ⁊ glorioſus pgens in itinere obuiam habuit duos viros habētes veſtes attritas: ⁊ ſordidas ⁊ attenuatas facies ⁊ pſallebant deo. Rex

ſtatim de curru proſiliēs amplexatus eſt eos. Qd̄ videntes magnates eius indigne tulerunt: ⁊ cū per ſe nō auderēt corripere eū rogauerūt fratrē eius: vt qreret ab eo: quare viliſſimis pſonis tantā reuerentiā exhibuiſſet. Et rex nolens oſtendere magnatibus errorē eorū precepit fieri q̄ttuor archas: duas deauratas in quibus poſuit oſſa mortuorū obfirmās eas aureis ſeris. Alias duas de pice ⁊ bitumine in qbus poſuit pcioſas margaritas ⁊ vnguēta precioſa optime ligās eas funiculis alicinis: ⁊ poſuit oēs ante magnates vt eſtimarēt qd ſingule valerent. At illi deauratas maximi pcij iudicauerūt. Quibus rex ait. Erratis. Ola oportet aſpici interius nō oculis exterioribus ſiue honorē ſiue ꝯtumeliā: apertis ergo deauratis archis ait rex. Iſte ē tipus eorū qui exterius ſunt glorioſi intus repleti mortuis: ⁊ fetentibus operib[9]: deinde apertis aliis duabus archis ait. Iſte eſt tipus eoꝝ q exterius ſunt ſordidis veſtibus induti vel optime interius pcioſi bn̄ redolentes deo quales erant illi de quoꝝ veneratione me feciſtis reprehendi: ⁊ ſic ꝯfudit eos. Itē ornantes ſe ſimiles ſunt acerno fimi niue cooperto.

¶ Superbus habitus poteſt eſſe culpabilis multis de cauſis. 27

n Sciendum ergo qd̄ ſupbus habit[9] pōt eſſe culpabilis ex multis cauſis ¶ Prima cauſa ē pcioſitas: qd̄ ſignificatur per illud. Lu. xvj. Ubi dicit de diuite qui induebat purpura ⁊ biſſo. dicit Glo. Si cultus pcioſarū veſtiū in culpa nō eſſet ſmo dei nō tam vigilāter exprimeret qd̄ diues purpura ⁊ biſſo indutus apud inferos torquet. Itē Greg. Nemo pcioſa veſtimēta niſi ad inanē gloriā querit. ſ. vt honorabilior ceteris videat. Nemo enim pcioſis veſtibus ibi vult indui vbi a nemine pōt videri. ¶ Secūda cā ē mollicies veſtiū: vn̄ Mat. xi. Qui mollibus induunt in domibus regū ſunt. Et ſup illud: Mat. iij. Ipſe Iohānes habeat veſtimēta de pilis camelorum dicit Glo. Seru[9] dei nō dꝫ habere veſtimentū ad decorē vel ad delectationem: ſed ad tegendū nuditatē. Gre. Nemo eſtimet in luxu atq; ſtudio precioſarū veſtium peccatū deeſſe: qꝛ ſi hec culpa nō eſſet nullo nō dn̄s Iohānē de veſtimētis ſuis aſperitate laudaſſet. ¶ Tertia cā eſt extraneitas qua. ſ. aliqs vult habere veſtes extraneas veſtibus aliorum diſſimiles: vn̄ Sopho. i. Uiſitabo ſup pncipes ⁊ ſup filios regis ⁊ ſuper oēs qui induti ſunt veſte peregrina. ¶ Quarta cā eſt ſupfluitas. Pōt aūt iſta ſupfluitas eſſe duplex: vel quantū ad magnitudinē vel quantū ad multitudinem. b ¶ Primo eſt ſupfluitas in illis q volūt habere veſtes longas vt maiores videantur. Qd̄ vitiū habundat multū in quibuſdam platis qui pilos oblongos in capitibus deferunt caliſpodia in pedib[9]: ⁊ veſtes lōgas per terrā trahunt ſicut volentes adijcere ad ſtaturā ſuam cubitū vnū: vnde Lu. xx. Attendite a ſcribis q volūt ābulare in ſtolis. Stola veſtis longa eſt: illi q magnitudine vel altitudine cōparū dignitatē ſuā volunt honorare nō vident attendere qd̄ legit de ſaul ꝙ rex malus fuit qd̄ altior fuit vniuerſo populo ab hūero ⁊ ſurſum. i. Reg. x. Et illud qd̄ dicit Dauid. in. ps. de deo. Nec in tibus viri bnplacitū erit ei. Prouer. xvi. Spūm pōderator eſt dn̄s: fatui corpa ponderant: ⁊ iudicant hoiem ex ea parte ex qua nō eſt homo. Deus vero ſpūm pōderat: vn̄ i. Reg. xvi. Dixit dn̄s ad ſamuel cū pcepiſſet ei de vnctiōe Dauid in regem. Ne reſpicias vultū eius: ⁊ altitudinē ſtature eius ꝙ abieci eum nec iuxta intuitum hoīs iudicio: homo enim videt ea q̄ parent: dn̄s aūt intuet cor. pcioſiores ſpēs aromatice in ſaccis minorib[9] ſolent reponi vt garioſilus ⁊ ſimilia. ¶ Eodem vitio laborant dn̄e que longas caudas trahunt poſt ſe pcioſis veſtibus terrā induentes ⁊ de nuditate xp̄i in pauperibus nō curantes caudis ſuis pulices colligunt: ⁊ puluerē hominibus mouent. Chriſtū vero quem in tot pauperibus inſpiciunt nō operiūt: timēdū eſt ne in caudis diabol[9] quieſcat: vnde legitur de quodam ſancto quod ipſe vidit quendam diabolum ridentem: ⁊ queſiuit ab eo quare rideret. Qui dixit: vidi ſocium meum equitātem ſuper caudam cuiuſdam mulieris que dum retraheret caudam cecidit ſocius meus in lutum: ⁊ inde riſi.

¶ Secundo mō eſt ſuperfluitas ⁊ in illis qui volunt habere diuerſa paria veſtium: ⁊ poſt volunt veſtimēta ſua atineis come-

di q̄ inde xp̄m in pauperibus induí: vnde
Jaco.v. Agite nunc diuites plorate vlulā
tes in miſerijs veſtris: que euenient vobis
diuitie veſtre putrefacte ſunt: ⁊ veſtimenta
veſtra a tineis comeſta ſūt. Et .B. Clamāt
nudi clamant famelici: ⁊ cōqueruntˀ vobis
fame ⁊ frigore miſerabiliter laborātibꝰ qđ
ꝯferunt tot mutatoria vel extenſa ī pticis
c vel plicata in manticis. ℂ Quīto pōt eē re
p̄hēſibilis habitus ꝓpter materiam vt ſi
materia ſit ſerica vel aurea vel argentea.
Et notandū ꝙ ꝯtra materiā veſtiū multū
ꝓfecit vel potius defecit curioſitas huma
na. ℂ Primo enī; fuit materia veſtiū pel-
lis cū lana. vnde Geñ.iij. Fecit quoq; deꝰ.
adā ⁊ vxori eius tunicas pelliceas. Deide
ꝓceſſum eſt vſq; ad lanā purā: que lenior
eſt q̄ pellis. ℂ Tertio proceſſu; eſt ad cor
tices arborū vel herbarū.ſ. ad lignū ⁊ hu-
iuſmōi. ℂ Quarto ad ſtercora ꝟmiū.ſ. ad
ſericū. Deinde ad aurifrigiū: ⁊ ad lapides
precioſos. Inter ornatus q ꝓpter materiā
d rep̄hēnſibiles ſunt ſpecialiter videntˀ eē re
p̄henſibiles corrigie ſerice deaurate vel de
agentate: ⁊ hoc multiplici ratione. ℂ Pri
mo q2 ſupbia taliū corrigiarū eſt ī loco hu
miliacionis: vñ Mich.vi. Humiliatio tua
in medio tui: vñ ſicut ſupbia in paupe am
plius diſplicet deo q̄ in diuite: q2 pauper
h; materiā hūiliationis: ⁊ quoddā repre-
henſiuū ſuperbie: ſic potiꝰ diſplicet deo ſu
perbia circa ventrē vbi tanta materia hu-
militatis eſt q̄ in alia parte hoīs. ℂ Pre-
terea ſicut ignis vehemēs eſt q ardet cum
aqua que eſt ei ꝯtraria ſic valde magna ſu
perbia eſt: que durat vbi tāta materia hūi
litatis eſt. B. Nō magnū eſt humilē eſſe in
abiectiōe magna prorſus: ⁊ rata virtus hu
militas honorata. Sic econtrario pōt dici
qđ magnū prorſus viciū eſt ſuperbia cum
hūilitate tanta cū deo. Jero. Hūilitas btē
virginis oēm hūiliationē pure creature ſu
pauit: q2 materiā maiorē ſupbiēdi habuit
cū fuerit mater dei. ſic ſupbia ventris ſup-
biā aliorū mēbrorū ſupeṙat cū maiorē ma
teriā humilitatis habeat. ℂ Preterea cu;
ſaccus bono frumēto plenus cōpetenter li
gatus ſit fune vnius oboli: nō modica fa-
tuitas eſt ad ligandū ſaccū immunditia ple
nū querere corrigiā ſericā deauratam vel

deargentatā. ℂ Item cū ad ligandū vaſa
vinū precioſum ꝯtinentia circuli lignei ſuf
ficiant: patet ridiculū eſſe circulos deaura
tos querere ad ligādū vas ventris quod
abhominatione plenū eſt. ℂ Preterea quis
nō irrideat ornatū templi poni circa acer-
uum fimi. vel aliquē locu; in quo immundi
tia ꝯtineatˀ: ſic faciunt mulieres: que corpo
ra ſua ornāt precipue que ornant mediu;
corporis: vt in.ps. Filie eorꝫ cōpoſite circū
ornate vt ſimili. tēpli. ℂ Ex hoc etiā poteſt
oſtēdi magna fatuitas mulierū p̄cioſis cor
rigijs vtentiū: qđ corrigie ille care cōſtant
eis: ⁊ nō ꝓſunt neq; anime: neq; corpori:
immo deus in eis oſtēditˀ: ꝓximus ſcanda
lizatˀ. Ipſe ēt mulieres ex pōderoſitate gra
uantˀ. Interdum magis pōderoſe ſunt: q̄
circuli ferrei qbus ſolent penitētes ſe liga
re. Multe mulieres ſunt: que ſi iniungeretˀ
eis pro penitētia: vt corrigias ponderoſas
ferrent nō acquieſcerēt iniungenti. Mira
inſania taliū mulierum ꝙ tantis expenſis
diabolo ſe ligant: ⁊ qđ tam care emunt: vñ
diabolo ligentˀ. Diabolus.n. bñ ſcit ligare
aliquē ſuo cingulo ꝓprio. ℂ Sexto pōt eē
rep̄henſibilis habitus vel ornatus ꝓpter
colorē vt in veſtibus clericorꝫ rep̄henſibi-
lis eſt color viridis: ⁊ rubeus ⁊ varius: cu-
ius rei ratio pōt eſſe qđ tales colores in la
na ouiū nō inueniuntˀ naturaliter. Si dñs
voluiſſet lanam ouium taliū colorꝫ eſſe ipſe
potuiſſet depingere oues: ſicut ⁊ depinxit
aues: ⁊ forſitā a principio nō fuit facta tin-
ctura huiꝰ abſq; curioſitate ⁊ culpa aliq̄.
ℂ Notabile exēplū audiui aliquā virginē
innocentē quā remordebat ꝯſcientia ſua
de hoc quod habebat veſtē alterius colo-
ris q̄ naturalis allegantē ꝯtra ſe: qđ ouis:
que nunquaʒ peccauerat ꝯtenta fuiſſet na
turali colore: ipſa vero que multū peccaue
rat precioſiori colore vteretur: ⁊ ī veritate
cū homo veſtem mendicet ab oue iuxta il
lud verbū Aug. Cuis mandatū euangeli
cū implens de duabus tunicis dat vnā nō
habenti: ſufficere deberet homini mendi-
canti color ille qui ſufficit illi a quo men-
dicat.ſ. oui elemoſynaʒ largienti. Supbus
mendicus eſt cui non ſufficit illud ꝙ ſuffi-
cit illi a quo mendicat.
ℂ De peplis ⁊ vittis crocaceis mulierū.

Nec ornatus vero q̄ preter colo-
rē reprehēſibiles ſunt ſpecialitˀ vi-
f dentˀ eſſe reprehēſibilia pepla ſeu
vitte crocate mulierum: qđ multiplicitˀ po
teſt oſtendi. ℂ Primo ꝓpter hoc ꝙ multū
diſplicet alicui principi qñ videt vexillum
inimici ſui in terra ſua: ſ; amplius diſplicet
ei quādo videt illud in aliq̄ de villis ſuis.
Plus enim diſplicet principi quādo videt
illud in aliquo de caſtris ſuis: ⁊ precipue ſi
videat in aliqua ſuperiori parte caſtri ſui.
Sic deo multū diſplicet quādo videt ſignū
ſuperbie qđ eſt vexillū diaboli in ſuperiori
parte caſtri ſui.ſ. in capite mulieris: ⁊ videt
vexillū ſuū remotum eſſe a loco illo in quo
ꝑus voluit eſſe humilitatē pn̄te: potius vo
luit dñs eſſe in capite: vnde Eze.ix. Signa
tau. ſuper frōtes virorū gemētiū: niſi gra
tia huius rei ſit ſignū crucis: ⁊ illis qui ba-
ptizantˀ ⁊ illis qui ꝯfirmantˀ in frōte. Et ēt
in capite ieiunij capita cinere aſperguntˀ.
ℂ Secūdo pōt idē oſtendi per hoc ꝙ pe-
plū qđ eſt ſuper caput mulieris ſignum eſt
ſubiectionis: ideo defert velamē ſuper ca-
put ſuū vt oſtendatˀ qđ ſuperiorē h;.ſ. vi-
rum ſuū. In hoc etiā oſtēditˀ: qđ p̄uaricatio
ab ea incepit: ⁊ ideo potius mulieres vela-
mina deferunt q̄ viri: ⁊ p̄cipue poſtq̄ a vi
ris cognite ſunt: vñ ſuper illud.i. ad Corꝫ.
xi. Capilli mulieri pro velamine dati ſunt
dicit Glo. Ad hoc h; mulier velamen vt ſe
ream agnoſcat: ⁊ ſubditam. Et iterū in eo-
dē.c. nō eſt vir creatus ꝓpter mulierem ſ;
mulier ꝓpter virū. Ideo mulier velamen
d; habere ſup caput ſuū ꝓpter angelos vt
dicit Ambro. Ut.ſ. oſtendatˀ ſubiecta viro:
⁊ q2 ꝓpter eam p̄uaricatio cepit: vñ cū pe-
plū in mulieribus debeat eſſe humilitatis
multū diſplicet deo quādo ipſe inde ſuper
biūt. Si quis videat furē; cui inſignū fur
ti d; ſuſpendi burſa ad collū inſtanter pe-
tere vt burſa iſta ſit purpurea qui non irri
deat eum: Sic irriſione digne ſunt mulie-
res: que volūt habere pepla crocea. In ob
probrio enim ſuo querūt gloriā vbi eſſe nō
poteſt: ſicut nō cedit ad gloria; furis burſa
ibi ſuſpenſa ad collum: etſi deaurata ſit.
ℂ Tertio pōt idem oſtendi p hoc ꝙ mulie
res: que croceū colorem in peplis ſuis defe
runt. Calorem enim decentē amabile; deo

⁊ angelis ⁊ hoībus huius mūdi cordis vi
lipendunt: colorē vero minus decentē con
tra doctrinā eccleſie deferunt.ſ. croceum:
color decēs ⁊ amabilis deo ⁊ angelis ē co
lor albus. Qđ color croceus minus decēs
ſit quā candidus patet ex hoc ꝙ nulla eſt:
q̄ potius nō velit faciē ſua; candidā eē q̄
crocei coloris. Qđ aūt iſte color placeat vi
deri poteſt ex hoc ꝙ legitˀ. Can.v. Dilectus
meꝰ candidus, nō dicitˀ qđ ſit croceus. Et
Sap̄.vij. legitˀ de ipſo. Candor enim eſt lu-
cis eterne. B. Loquens de ſapiētia increa
ta dicit. Candor eſt ſapiētia: ⁊ cādidā opor
tet eſſe aiam in quo ſedere elegerit. Sic ēt
places deo cādidus color in ornatu corpis
potius q̄ croceus: vñ legitˀ Mat.xvij. Qđ
in trāſfiguratiōe dñi veſtimēta eius facta
ſunt alba ſicut nix. Magiſterio etia; ſp̄ūs
ſancti inſtitutū eſt qđ ſanctiſſimū corpus
dñi inuoluatˀ panno candido nō croceo vł
alterius coloris: vñ bene ſufficere d; inmū
do corpori ad inuoluendū: color ille q dñi
co corpori ſufficit. Qđ etiā color iſte place
at angelis videri pōt ex hoc ꝙ legitˀ. Mat.
vlti. Angelus apparuiſſe coopertus ſtola cā-
dida. Et Mat.vi. Leguntˀ veſtimēta āgeli
fuiſſe alba ſicut nix. Et Jo.xx. legitˀ. Qđ vi-
dit duos angelos in albis ſedētes. Qđ āt
hoībus mundi cordis placeat color iſte ſa
tis manifeſtum eſt. Si enim aliquis occur-
rat duabus mulieribus quarū vna habe-
at peplum candidum ⁊ altera croceum pe
plum habeat: ſtatim illam: que candidum
defert honeſtiorē iudicabit: ⁊ ideo ſibi ma-
gis placebit: niſi iniquitas propria cor eiꝰ
ſubuerterit. Quarto poteſt idem oſtendi
per hoc: quia cū ornatus propter vanitatē
ſit reprehenſibilis: qđ vanius: ⁊ mutabiliꝰ
erit in ornatu magis reprehenſibilis erit:
vnde cum croceus color in peplis valde
mutabilis ſit valde reprehenſibilis eſt. Si
aliqua mulier tunicam ſuam ſingulis ſepti
manis tingeret: ⁊ ſingulis ſeptimanis laua
ret ſatis fatua reputaretur: ſic valde fatue
ſunt: que ſingulis ſeptimanis pepla ſua: ⁊
tingunt ⁊ abluunt. ℂ Quinto poteſt oſten
di reprehenſibilis habitus vel ornatus
propter preſumptionem: quando ſcilicet g
aliqua preſumit facere illud ꝙ ſpecialiter
ad deū pertinet ſicut faciunt ille: q̄ alienos

crines imponūt capiti vel innaturalē colo
rē ponūt in facie. Apponere eniꝫ crines ca
piti vel dare colorē faciei ſpālit̄ ꝑtinet ad
deū. Que aūt talia faciūt cum lucifero vo
lūt ſimiles eē altiſſimo. Ipſe ſunt velut ſy
mie q̄ dum volunt ſe decorare ſpūaliter ſe
iugulant. Ipſe etiā ſunt velut angeli tene
broſi trāſfigurati in angelos lucis. Contra
illas q̄ innaturalē colorē imponūt in facie
bus ſuis videt̄ eē dictū illud. Eccle. iij. Ne
accipias faciē aduerſus faciē tuā. Facies
quā mulier aſſumit cōtra faciē interiorem
anime eſt: quia eam deturpat. Duꝫ .n. vult
exterius habere faciē pulcrā interiꝰ aſſu
mit faciē diabolicam iuxta illud ꝑs. Et fa
cies pctōrum ſumi. facies etiā aſſumpta cō
traria ē faciei naturali: qꝛ ante tempꝰ debi
tū facit eam ſeneſcere ⁊ in futuro ꝓ ea pu
niet̄ iuxta illud. Joel. ij. Oēs vultus redi
gent̄ in ollam. Quantū offendit deū illa q̄
alienum colorē ponit in facie ſua ſatis pōt
apparere ex hoc qꝺ videmus tantū offen
di pictos artifices qñ aliqs preſumit melio
rare aliquid i operibꝰ eorū: ꝑterea magnā
ꝯtumeliā deo facit talis perſona q̄ potius
vult hr̄e talē faciē qualem pictor facit: q̄ꝫ
qualem deus ei facit: de tali muliere dicit
Iero. Qua fiducia erigit ad celos vultus:
quos conditor nō agnoſcit.

¶ Qꝺ .vi. debent cohibere mulieres a por
tando alienos crines.

b s Ex vero ſunt que poſſunt cohibe
re mulierē ab alijs crinibus ſi eis
diligent̄ oſtendant̄. ¶ Primū ē pe
na quā ſcriptura cōminat̄ eis. Iſa. iij. Ubi
ſic legit̄. Decaluabit dominꝰ verticē filia
rū ſyon. ⁊ dn̄s crinē earū denudabit. In p̄
ſenti etiā qñqꝫ crines earuꝫ nudantur: vñ
accidit pariſius in quadā generali ꝓceſſio
ne qꝺ q̄dam ſymia cuidaꝫ dn̄e peplū cum
alienis crinibus quos deferebat coraꝫ to
to populo abſtulit ⁊ turpis ⁊ depilata ad
modū cornicule depoſitis alienis plūmis
remāſit ⁊ iuſto iudicio dei hoc accidit iux
ta illud etiam. Iſa. ve qui predaris: nōne
⁊ tu predaberis. Depredata fuerat dn̄a il
la mortuam mulierem crinibus ſuis: ſō eā
ſymia merito depredauit: quia iuxta [illegible]
poete. Non eſt lex equior illa: quā necis ar
tifices arte perire ſua. ¶ Secunda deberet
mulieres cohibere a vitio iſto fatuitas ma
gna que cōmitatur vitium iſtud qua ex h̄
oſtēdi poteſt quod pugiles crines ſuos ab
breuient quando duellum facturi ſunt ne
ab hoſtibus ſuis per crines poſſint capi.
Et ſimiliter illi qui intrant religionem ve
lut pugiles ſpirituales. fatue tamen mulie
res crines ſuos augere volunt. licet in bel
lo periculoſo ſint q̄ñ nolint de manibꝰ dia
boli euadere. Nō de facili euadit mulier de
manibus diaboli ex quo tenet eam p cri
nes. qñ. ſ. mulier nimiū amorem habet ad
pulcritudinē criniū. ¶ Itē mulieres tales
materiā ꝑiculoſe infirmitatis quā hn̄t au
gent qñ deberēt eā minuere q̄ñ nollent cu
rari a ſua infirmitate. Infirmitas valde pi
culoſa ē ſupbia ſicut oſtenſum eſt ſuperius
qñ materia augetur qñ crines alicui pro
prijs crinibus adduntur. Satis ſunt ipſe
ſupbe qñ parū hn̄t de crinibꝰ. ¶ Tertio de
beret cohibere mulieres a vitio iſto pueri
tas magna q̄ comitat̄ vitiū iſtud. Uolunt.
enī illud mulieres facere ad cōtumeliā di
⁊ damnū aīarū ſuaꝝ quod nullo mō face
rent ꝓpter honorē dei ⁊ ſalutē ꝓpriā. Si
iniungeret̄ alicui mulieri pro penitētia qꝺ
hr̄et p noctē ad caput ſuū manū alicuius
mulieris mortue nullo mō vellet hoc face
re. Diceret enim ſe ex terrore amētem fieri.
Crines aūt mulieris mortue. Nolūt hr̄e i
nocte ad caput ſuū in dei contumelia ⁊ ꝯ
volūtatē eccleſie nec terret̄ ide neſcio quo
diabolico miraculo. ¶ Quarto deberet co
hibere mulieres a vitio iſto magna ingrati
tudo q̄ eſt ibi qñ. ſ. ipſe volunt nullo loco
crines ad dei cōtumeliā vbi dn̄s ꝓ amore
earuꝫ portauit coronaꝫ ſpineaꝫ. ¶ Quinto
vero ꝯtemptus dei qui eſt in vitio iſto: val
de enim deum contemnunt qui capillos
deo preponunt cū capilli videantur ſuper
fluitates eſſe hominis ſicut ⁊ vngues de re
ceptaculo lendium ⁊ pediculorum faciunt
mulieres theſaurum ſuum immo deum ſu
um: quia hoc ab homine colitur quod pre
ceteris diligit. Sicut dicit. Glo. ſuper illud
ad eph. xi. Quorum deus venter eſt. De
beata peccatrice legitur. Lu. vij. Quod ca
pillis capitis ſui tergebat pedes dn̄o. Non
enim eos amabat tantum quantum amat
domine noſtre. ¶ Sexto deberet cohibere

mulieres a vitio iſto multiplicē malū: qꝺ
inde ꝓuenit tam eis q̄ꝫ ꝓximis eaꝝ: proxi
mis de facili malū ꝓuenit ex pulchritudi
ne criniū. Crines .n. velut quidā laquei ſūt
quibus fatui capiunt̄: vñ legit̄ Judith. xiiij.
Qꝺ ipſa colligauit cincinnos ſuos mitra
ad decipiēdū holofernē cincini dicūt̄ capil
li depēdentes a capite mulieris. Sicut pu
eri laqueos faciūt de pilis caude eq̄ue ad
decipiendū aues: ſic diabolus laqueos fa
cit de pilis mulierū ad capiēdū homines.
Ipſis etiā mulieribus multipliciter maluꝫ
facit crinium pulchritudo. Accidit .n. eis ſi
cut legit̄ accidiſſe Abſalon ex multitudine
criniū eius: ſicut legit̄. ij. Reg. xiiij. Porro ſi
cut abſalon non erat vir pulcher in omni
iſrael. Et ſubdit̄. A veſtigio pedis vſqꝫ ad
verticē nō erat in eo vlla macula: ⁊ quāto
magis tōdebat capillos capitis tāto plus
creſcebant. Semel autē in anno tōdebat̄
qꝛ grauabat eū ceſaries: ⁊ ponderabat ca
pillos capitis ſui ducentis ſiclis pōdere pu
blico. Quid autē ei acciderit ſup. ij. Reg.
xviij. ſ. qꝺ caput eiꝰ quercui adheſit: ⁊ illo
ſuſpēſo inter celū ⁊ terrā mulus cui inſide
bat ꝑtranſijt: ⁊ veniēs Joab infixit tres lā
ceas in corde ipſius: ſic pulchritudine cri
nium adheret fatua mulier alicui viro lu
xurioſo: qui per quercū deſignat̄. Quercus
eniꝫ fructū defert quo porci paſcunt̄: ⁊ lu
xurioſi opa faciunt in qbus infernales por
ci delectant̄: ⁊ veniēs diabolus ⁊ figit tres
lanceas in cor fatue mulieris. ¶ Prima lā
cea eſt vitiū ſuperbie. ¶ Scḋa vitiū luxu
rie. ¶ Tertia vitiū diſcordie inter ipſam ⁊
virū illū. Regre de materia iſta in tracta
tu de luxuria in capitulo de cordis: vbi po
nit̄ illud verbum Apoca. ix. Et ſimilitudi
nem locuſtarum ⁊c̄.

¶ De veſtibus caudatis.

o Ctauo pōt eſſe rep̄henſibilis orna
tus vel habitꝰ ꝓpter formā vel cō
poſitionē. In forma rexep̄hēſibilia
ſunt iſta. Cinctio ex ꝑte inferiori ſicut ſit in
veſtibus ioculatoꝝ corrugatio ex parte ſu
periori: vtinā ſi deo placeret facies earum
corrugate fierēt: que veſtes ſuas corruga
rūt. Rep̄henſibile etiā eſt: qꝺ caude aſſuan
tur ibi. Natura caudā hoībus negauit: ſꝫ
miſeri hoīes eā ſibi aſſumūt. ¶ Precipue
eūt videt̄ rep̄henſibiles quantū ad formā
⁊ cōpoſitionē ſotulares roſtrati ꝑforati et
ſtricti. Roſtrū in ſotularibus diabolica vi
det̄ eſſe adinuētio: cū nō inueniat̄ ſimile i
natura. Nullū eniꝫ aīal eſt: qꝺ in pede ro
ſtrū habeat: ⁊ ſi aliqꝺ hēat i capite. Mu
lieres vero que nuſq̄ꝫ roſtrū debēt habere
volūt ea habere i pedibꝰ. ¶ Perforatio ⁊
in ſotularibus magne videt̄ eſſe fatuitatis
cū ꝯſtet ſotulares itegros meliores eſſe q̄ꝫ
ꝑforatos. Similiter ⁊ ſtrictura i ſotularibꝰ
magne fatuitatis eſt cum: ⁊ deus in hoc of
fendat̄: ⁊ pedes ipſi grauent̄. Nō ita con
ſtringerent̄ pedes ſi eſſent in cōpedibus ſi
cut ꝯſtringunt̄ qñqꝫ a ſotularibus. Multi
eniꝫ ſunt q nō reciperent ꝓ pn̄ia tale graua
mē ſi ſacerdos eoꝝ vellet hoc eis iniunge
re. Magna etiā ingratitudo eſt velle defer
re foramina ad ꝯtumeliam dei in pedibus
ſuis: cū deus pro amore eius pedes ſuos ꝑ
forari voluerit. Magna etiā fatuitas vide
tur eſſe pulchritudinē querere in ſuis ſotu
laribus: cum ad hoc ſotulares inuēti ſunt:
vt ipſi inquinent̄: ⁊ per hoc pedes ab inq
natione ſeruent̄: nec in radicibus arboꝝ:
nec in fundamētis domoꝝ pulchritudo ſo
let requiri: ſed nec in ſotularibus deberet
requiri pulchritudo.

¶ De ſupbia ornatꝰ raptoꝝ ⁊ vſurarioꝝ.

n Eno pōt eſſe rep̄henſibilis habi
tus vel ornatus: qꝛ eſt de re iniu
ſte acqſita: ſicut accidit in vxoribꝰ
vſurarioꝝ ⁊ raptoꝝ: que p̄cioſas veſtes de
ferunt de lachrymis pauperū veſtes tales
ſanguinolente ſunt: vnde Jere. II. In alis
inuentus eſt ſan. a. pau. Ale intelligi poſ
ſunt extremitates ſuperboꝝ palliorū. Alis
iſtis volatur in infernum non in celum. In
alis iſtis inuenit̄ duplex ſanguis. ſ. ſanguis
pauperū. Spolia enim pauperū ex quibꝰ
eſt veſtis illa iudicio ſcripture ſunt: ſangu
is pauperum: ⁊ vita eorū: vnde Eccle. 34.
Panis egentiū vita pauperū: qui defrau
dat il. h. ſan. eſt. Alius ſanguis qui in alis
iſtis inuenitur eſt ſanguis ipſius mulieris:
que defert pallium: qꝺ emptū eſt de re in
iuſte acquiſita. Mors eniꝫ ſua iacet ibi cū
ad damnationē ſuam illud deferat. Cruen
tatio iſta que eſt in veſtibus diuitū figura
ta eſt per clamidē coccineaꝫ in qua illuſus

eſt vſis. Illuſione enim illa oſtenſus eſt ſtatus principū huius mundi. ¶ Decimo poteſt eſſe repħēſibilis ornatus vel habitus ꝓpter nimiū amorē quē hñt mulieres ad pulcritudinē. Tantus enim pōt eſſe amor ille quod eſt mortale peccatum: ꝗ idolatria: vt qñ amor ille amorē dei ſupat. Hoc enī ab homine tollitur quod pre ceteris diligit: ſicut prius dictum eſt.

¶ Quinqȝ que debent cohibere homines ab amore pulchritudinis.

Uinqȝ vero ſunt: que debēt cohibere mulieres a nimio amore pulchritudinis. ¶ Primū eſt vanitas ipſius pulchritudinis. de qua vanitate legit. Prouer. vi. Fallax grā: ⁊ vana eſt pulchritudo. Mulier timēs deū ipſa laudabitur. Pulchritudo vana eſt: ⁊ qꝛ ad nihilū valet ei qui eā hȝ. Potius videt valere illis qui eā vident: ⁊ in ea viſa delectantur. Pōt etiā dici vana: qꝛ vadit in nihilū: ꝓpter qđ flori cōparat. In Iſa. vbi ſic legitur. Omnis caro fenū: ⁊ omnis gloria eius tanquā flos agri. Licet enī flores magne ſint pulchritudinis tñ ſatis parū amatur illorū pulchritudo qñ adeo cito ptranſit. Sic parū amanda eſſet pulchritudo corporis ipſius: qꝛ cito ita amittit. Ad minus oportet qđ mulieres in morte pulchritudinē iſtā deferant: qñ maxime neceſſaria eēt eis pulchritudo cū deo deberent preſentari: ⁊ angelis eius: cum iture ſunt ad curiā celeſtis regis. ¶ Secūdo deberet mulieres cohibere ab amore nimie pulchritudinis hoc qđ pulchritudo talis frequenter maledicta eſt: vnde Iob. v. Vidi ſtultū firma radice: ⁊ maledixi pulchritudini eius ſtatim: ⁊ dicit Glo. ſuper hoc aduerbiū ſtatim: qđ infirmus cum qualitate rerū variat dum videt proſpera laudat: cū mutant eſſe nihil indicat: ſed firmus cū ipſa gloria penā ſequentē cōſiderat: ⁊ ſtatim damnat. Male fuerunt mulieres pulchre ille que propter pulchritudinē ſuā damnabunt. Maledicta eſt pulchritudo talis. Multis potius expediuiſſet qđ fuiſſent leproſe vel naſo vel auribus mutilate ꝗ quod eſſent pulchre. ¶ Tertio deberet cohibere mulieres a nimio amore pulchritudinis turpitudo ⁊ immundicia que frequēter comitat pulchritudinē corporis: vnde dicit. Eze. xvi. Ad fe tuaȝ mulierē. Abhominabilē feciſti deco. i. hoc eſt vnū de quo multū dolēdū eſſet: qđ mulieres pulchre: que magis deberent abhorrere īmūdiciā: he ſunt: que amplius ſe inquinant p peccatū: ꝓpter hoc pulchritudinē fatue mulieris cōparat Salomon circulo aureo in naribus ſuis: mulier pulchra ⁊ fatua. i. pulchritudo mulieris fatue ſus ſi circulū aureū in naribus haberet ipſa diſtraheret illam per quodcūqȝ volutabrū luti. Sic mulieres fatue pulchritudinē ſuam diſtrahunt per quodcūqȝ volutabrū luxurie. Sus nō parcit ori ſicut nec pedi quin illud in lutū infigat. Sic nec mulier fatua ꝑcit faciei ſue: imo illam pre ceteris mēbris operit in iniquitate: ⁊ ſpurcitie ſua vel circulus aureus pōt intelligi ipſe mulier pulchra: ⁊ fatua quā diabolus trahit poſt oēm immundiciam: qꝛ hȝ eam in poteſtate ſua: ſicut ſus circulū aureū traheret per immundiciam quē haberet in naribus ſuis. ¶ Quarto deberet cohibere mulieres a nimio amore pulchritudinis hoc qđ pulchritudo illa valde nociua eſt. Eſt. n. pulchritudo illa exurens qualis eſt pulchritudo carbonis viui. Et ē pulchritudo mulieris qualis ē pulchritudo ſplendētis gladij. vnde Iero. Gladius igneus eſt ſpēs muliebris. Et Prouer. v. Legit de fatua muliere qđ nouiſſima illius amara ſunt velut abſinthiū: ⁊ acuta quaſi gladius biceps. Sicut patet puer in gladios ſplendido primo ſolū aduertit pulchritudinē: ⁊ ideo gladiū amplectit: ſed nouiſſimo ſentit leſionē: ſic fatui homines in ſpecie muliebri ꝑmo ſolā aduertūt pulchritudinē: ſed poſtꝗ eā tetigerunt ꝑ amorē ex vulnere cordis intelligunt pulchritudinē illam eſſe gladiū acutū. Biceps autē gladius poteſt dici pulchritudo iſta: qꝛ mulierē in qua eſt ledit per ſuperbiā: ⁊ ipſos aſpicientes per luxuriā: vel poteſt dici gladius biceps: qꝛ corpori ⁊ anime eſt occaſio mortis eterne. Et vere gladius igneus eſt pulchritudo mulieris. Multū enim potens eſt ad exurendū cor humanum. vnde Balaam rex quidam habuit filiū de quo dictū eſt ei a medicis: qđ cecus fieret ſi ante x. annos ſolem videret: vnde fecit eum claudi per x. annos in ſpelūca. Quibus finitis fecit eum egredi de ſpelunca ⁊ oſtēſa ſunt ei aurū ⁊ argentū: ⁊ multa alia cōſpicibilia: ⁊ ad interrogationē eius nominata ſunt ei ſingula. Cum autē inquirerēt autē de mulieribus: que preſentes erāt que res eſſent: dixit ei quidā iocoſe eas eſſe demones qui ſeducunt homines. Et cū reductus ad regem requireretur ab eo quid magis ipſe deſideraret. Reſpondit ſe ſup omnia que viderat deſiderare demones qui ſeducunt homines. Et miratus eſt rex qđ tam tyrānica res eēt ſpecies mulieris. ¶ Quinto debet cohibere mulieres a nimio amore pulchritudinis hoc qđ pulchritudo aduerſatur bonitati. Nō enim de facili habentur bonitas cū pulchritudine: poeta. Lis eſt cū forma magna pudicicie: vñ cum pulchritudo auferat bonitatem: que lōge melior eſt ꝗ pulchritudo ipſa nō eſt multum deſideranda: immo valde timenda eſt. In magno periculo eſt pulchritudo mulieris. Eſt enim velut theſaurus qui portatur in publico: qui a multis concupiſcitur. Greg. Depredari deſiderat qui theſaurum publice in via portat. Fatue ſunt que neglecta bonitate pulchritudinem querunt. Similes ſunt pueris qui pira vel poma vermes habentia: quia pulchriora ſunt alijs preeligunt. Precipue autem fatue ſunt ille: que naturaliter deformes ſunt: ⁊ tamen laborant ad hoc ꝙ pulchre ſint: ad quod nullo modo pertingere poſſunt. Ad hoc autē qđ ſint bone laborare nolunt: ꝙ tamen melius eſt ⁊ de facili obtinere poſſūt. Mulier que amplius laborat ad hoc: qđ ſit pulchra ꝗ bona: videt plus amare vtilitatem alienā ꝗ ſuam: quia ſi pulchra fuerit alijs pulchra erit. Pulchritudo enim eius paſcit oculos alienos. Si autē bona fuerit: ſibi bōa erit: vnde Prouer. ix. Si ſapiens fueris temet ipſi eris.

¶ Qđ multis nocet ornatus mulieris.

Ndecimo pōt eſſe culpabilis ornatus mulieris: quia multū nocet multis. ¶ Primo nocet ipſi viro quē interficit ſpūaliter dum dat ei occaſionē: quod vſurarius ſit vel raptor. ¶ Sexto nocet illis qbus debuit reſtitui: qđ ꝓcipue verū eſt in vxoribus vſurariorum ⁊ raptorū. ¶ Tertio nocet ipſi mulieri: ⁊ hoc multis modis. ¶ Primo qꝛ ei materia eſt infirmitatis magne ſcilicet ſuperbie. ¶ Secundo quia aufert ſibi illud: vnde debuit redimere animam ſuam morti eterne condēnatam. ¶ Tertio quia aufert ei tps qđ deberet expendere in ſeruitio dei. Nec eſt paruum damnū cum tempus res precioſiſſima ſit: vnde Ber. Nihil precioſius tempore: ſed heu nihil hodie vilius reputatur. ¶ Quarto aufert ei orationes quas facit in eccleſia. Non enim exaudit deus orationes quas facit mulier ita ſuperbe ornata: cū ipſa filios dei occidat ex alia parte oſtēſione incaute ſue pulchritudinis: vnde ſuper illud ad Thimo. ij. Non intortis crinibus ⁊c̄. dicit Glo. Superbus habitus non impetrat. Non eſt paruum damnū mulieri: que pauper eſt ſpiritu ſi orationes quas in eccleſia facit amittit. Orationes enim ſunt magna pars bonorum: que ipſa facit: frequenter potius eſſet ei humiliter eſſe in domo ſua: ꝗ ſuperbe in eccleſia. Si aliqua mulier eſſet: que in nulla ſolēnitate iret ad eccleſiam ipſa reputaretur heretica. Quid ergo de ea: que facit deterius? Quomodo talis mulier remiſſionem peccatorum illorum conſequitur que in eccleſia domini offendit vbi placare debuit. ¶ Quinto nocet eis ſuperbus habitus: quia bonam famā eis aufert: vnde ſuper illud. i. ad Thimo. ij. Nō intortis crinibus ⁊c̄. dicit Glo. Superbus habitus non recta faciet de ſe credi. ¶ Sexto nocet eis: quia facit eas ſollicitari: ex quo enim equus habet ſignum venalitatis in fronte iā non queritur vtrū ſit venalis ſed pro conſtanti habetur: ⁊ de precio querit: ſic ex quo mulier ornatū meretricium habet: ipſa ſollicitatur: ⁊ ſollicitata niſi valde fortis ſit de facili labitur: qꝛ caſta eſt: quā nemo rogauit vt ait poeta. ¶ Quarto nocet ſuperbus habitus mulieris alijs mulieribus: quia miniſtrat eis exemplum ſuperbie. Dat etiam occaſionem inuidie ⁊ diſcordie ad viros earū: ⁊ qñqȝ occaſionē adulterij. volūt. n. hē ſiles ornatas a maritis ſuis ſi poſſūt: ⁊ ſi non poſſunt

ricātur cum eis ⁊ quādoq₃ volūt habere
eos ab alijs viris ⁊ adulteriū₃ cōmittunt.
¶ Quinto nocet maritis aliarum mulierꝝ.
Reddit enim vxores eis moleſtas: ⁊ quan
doq₃ aufert eas illis. ¶ Sexto nocet do cu
ius templa exurit. Templū dei eſt vnuſq́ſ/
q₃ fidelis. Plus amat deꝰ vnū templū ſpi/
rituale q̄₃ omnia templa materialia mun/
di: vnde patet quantū₃ deū offendant mu
lieres quia hmōi templum incēdūt. ¶ Se
ptima nocet ſanctis quia ſollēnitates eo/
rum non obſeruant mulieres que ſic ſe or
nant: q₂ magis peccant tunc quā alijs die/
bus cum magis ſupbie ſe hēant tunc. Qn̄
q₃ etiam violant ſollemnitates preparādo
ornatus ſuos. Angelis etiā nocet: quia fili/
os dei in cuſtodia eorum poſitos occidūt.
Jō dr̄. I. ad. Cor. xi. Qd mulier d₃ habere
velamē ſuper caput ſuū ꝓpter angelos. ſ.
ne offendant angelos occidendo homines
quos ipſi cuſtodiunt: ⁊ vt breuit dicā deo
⁊ angelis ſuis cōtumelia₃ facere nō timēt
etiā in eccleſia qnādo corpꝰ xp̄i ibi eſt ⁊ an
geli aſſunt: ⁊ populus ibi eſt congregatus:
qn̄. ſ. miſſa celebratur. Qd angeli ibi aſſint
patet ex verbis. Greg ſic dicentis. Quis fi
delium dubium habere poſſit in ipſa imo/
lationis hora ad ſacerdotis vocem celos
apiri atq₃ i illo ieſu chriſti miſterio ágeloꝝ
choros adeſſe ſummis yma ſociari terre/
na celeſtibꝰ iungi: ⁊ ſuper. I. ad. Cor. xi. Ubi
dicit apoſtolus quod mulier debet habere
velamē ſup caput dicit glo. Angelici ſpūs
nobis adeē credendi ſunt maxime cum di
uinis obſequijs mancipamur. I. cum eccle/
ſia ingreſſu vel lectionibus ſacris aurem
accōmodamus: vel pſalamo die operā da/
mus. ⁊ oratiōibus incūbimus vel miſſaru₃
ſollemnia celebremus: iō apoſtolus monet
velamē habere propter angelos: nec ē dubi
tari l₃ vbi diuici corporis ⁊ ſanguis miſte/
ria gerunt ſupnorum ciuium adeſſe cōuē/
tus: qui monumentum quo venerabile cor
pus poſitum fuerat ſuāt ⁊ vnde reſur/
gendo abceſſerat cum ſedulis excubijs ſer
uaret.

¶ Quod habitus mulierū ſe ornantiū eſt
culpabilis ex intentiōe multiplici.

Primo pōt eē culpabilis habitꝰ ꝓ
pter intētionē. Multiplex aūt pōt
eē intentio mulierū ornātiū ſe. Quedā eni
ornant ſe vt cōcupiſcant ab alijs quā a vi
ris ſuis: qd cōſtat eē mortale pctm̄: licet nō
hēant volūtatē cōſentiendi illis qui eas
cōcupiſcant: q₂ ſm̄. Aug. nō ſolū appetere
ſed velle appeti crīminoſum eſt. Alie vero
ornāt ſe ex ſupbia vt excedant alias i pul/
critudīe vel ſaltē nō excedant ab alijs: vl
ex amorē vane laudis ⁊ vane glorie: vt dica
tur ꝙ ipſe ſunt pulcre. Iſte vident multū₃
impie eē q̄ nō curāt de morte fratrum ſuo
rū: dum ſolūmodo ipſe hēant ventū vane
glorie vt pulcre reputentur. Nō ē veriſimi
le quod tales mulieres caritatē hēant q̄ ve
ba vane laudis cariora hīt quā fratres ſu
os. ¶ Alie ꝓo iō ſe ornāt vt viris ſuis pla/
ceant vt ſic cuſtodiant eos ab alijs mulie/
ribus. Sed de talibus accidit quod du₃ vi
ros ſuos cuſtodire volunt: quādoq₃ ſpūa/
liter eos occidit dum dāt eis occaſionē qd
vnus amet eas.: q₂ nimius amator ꝓprie
vxoris adulter ē ſicut dicit. Ambr. Et quo
amor ille nō eſt circa deū iā indicatur mor
tale pctm̄. ¶ Preterea ſi ornatu ſuo velut
quoda₃ rethe vult cape virū ſuum ne ipſe
capiat ab alijs mulieribꝰ: quia rethe illud
expēdit vbi nō eſt vir ſuus. Licet eni₃ mul
te potius ornant ſe qn̄ ꝓdeunt in publico
quā qn̄ ſunt cum viris ſuis in domibus.
Similes ſunt illis qui dn̄t ſe velle capere
Siluestres aues capiūt domeſticas. ¶ Pre
terea ſicut mulier cauet ne ꝑdat viru₃ ſuū
ſic vir d₃ cauere ne ꝑdat vxore₃ ſuā: vn̄ d₃
velle qd ipſa moderate ſit ornata: ſicut mu
rilegus ſilueſter efficitur ⁊ fugit qn̄ habet
pulcra₃ pellē ⁊ qn̄ hac de cā amittat. Ali/
gs eni₃ ꝓpter pulcrā pellem vult eā hēre
ſic mulier ornata libētius vadit ad ſpecta
cula vbi ab alio concupiſcit ⁊ a viro qn̄q₃
amittitur. Potius deberet vir velle qd ip
ſe hīet eam minus pulcram quā alijs pul
criore₃ eam hīet. Item ſi nō placet viro qd
vultures. I. Luxurioſi homines ſequantur
vxorem ſua₃ quare vult eam eſſe abſq₃ pe
le honeſte ꝯuerſationis: Item cū homo n
velit vxore₃ ſuā meretricem eē: quare vult
eam ſimilem eſſe meretrici ⁊ in habitu me
retricio: De hoc habitu legit. Prouer. vij.
Occurrit ei mulier ornatu meretricio ꝑpa
rata ad capiendas animas: cum ex hoc ſ

ps conſtet aliquē ornatū meretriciū eſt. nō
video quid ſit meretricius ornatus niſi cro
tus ſit ⁊ ſimilia: Et eze. xvi. Habens fidu/
ciam in pulcritudine ſua: fornicata es: ad
omne caput vie edificaſti ſignum ꝓſtitutio
nis tue. Solent caupones in domibꝰ ſuis
circulos ex diuerſis partibus ponere: quan
do diuerſe vie ſunt circa domum: vt trāſe/
untes ꝑ quācumq₃ via₃ ſciant ibi vinū eē
venale ſic fatue mulieres ſigna venalitatis
ponunt in capite ⁊ in pedibus ⁊ i brachijs
tamen dicūt ſe caſtas eſſe ⁊ caſtitatē ama/
re volentes ꝙ magis credatur vni teſti aſ/
ſueto mendacijs quā multis teſtibus ꝗ mē
tiri nō nouerunt. Teſtis aſſuetus menda/
cijs eſt lingua eorum. Teſtes qui mētiri ne
ſciunt ſunt cetera membra q̄ impudicitia₃
oſtendunt. Jer. Aut loquēdū nobis eſt vt
veſtiti ſumus: aut veſtiendū vt loquimur:
quid aliud pollicemur ⁊ aliud oſtēdimꝰ:
Lingua perſonat caſtitatē: ⁊ totu₃ corpus
ꝓfert in pudiciciam. Deberet mulier viro
ſuo eē adiutorium ſalutis: vn̄. Gn̄. ij. Nō ē
bonū hoīem eſſe ſolum faciamus ei adiu/
toriū. Similiter ⁊ vir deberet vxorem ſua₃
iuuare vt ſaluari poſſet. ⁊ cum mulieres fre
quent prone ſint ad nimiū amorem pulcri
tudinis ⁊ ad gloriā ornatꝰ vir deberet eas
iuuare in hac parte ⁊ cohibere ab inhone
ſto ornatu. Pronitas iſta mulierū ad glo
riā ⁊ laudē inſinuat. Mat. xxv. In ꝑabola
De. x. Uirginibꝰ q̄rumquinq₃ que laude₃
q̄ſierunt celeſtē ianua₃ clauſam inuenerūt
Similiter cū viri proni ſint ad nimiū amo
rem diuitiaꝝ: q₂ hn̄t ꝓuidere familijs ſuis
vxores debent eos iuuare ex hac parte et
cohibere eos a cupidinibꝰ ſuis ⁊ dicere eis
ſe cōtentas eſſe paruo victu ⁊ humili veſti
tu ſi ipſi ceſſauerint ab vſuris ⁊ ab alijs ge
neribus cupiditatū: ſ₃ hodie remedium re
uerſum ē in venenū. Uxores eni₃ impellūt
viros ad infernū dādo eis occaſionē male
acqrendi dū ſupfluas expēſas ab eis req́/
runt: viri etiā impellūt vxores ad infernu₃
dum eas faciūt cōſentire vſuris ſuis: ⁊ dū
nō ꝑmittunt eas facere bona que ipſe face
re potuerunt: vn̄ hodie quātu₃ ad ꝑſonas
multas ſocietas coniugalis ē q̄ſi cōplexus
ſpinarū q̄ ſimul inignem mittunt: q₂ ſeꝑari
nō poſſunt. Eſt etia₃ velut complexus ali/
quorum ſeſe mutuo ſubmergentium.

¶ De mulieribus ſe oſtēdētibus ꝑ vicos.

Mulieres pulcritudinem ſuam ꝑ vi
cos vel in eccleſia oſtēdentes ſunt
incendiarie ſacrorum locoru₃. Qui
libet enim fidelis templum eſt ſpūs ſancti
in baptiſmo dicatum. Sicut dicit. Glo. ſuꝑ
illud. iij. Petri ad. Cor. Templum dei ſctm̄
eſt quod eſtis vos. Ipſe etiam ſunt homi/
cide. ⁊ homicide fratrum ſuorum ⁊ filioru₃
dei. Ipſe etiam ſunt venatrices diaboli. ve
nant filios dei: ⁊ ad mortem. Diabolus vti
tur eis tanq̄₃ eſca ad capiendum viros: ſi/
cut cum canis ⁊ alijs vilibus animalibus
excoriatis vultures ſolent capi. vtitur etiā
eis tanq̄₃ laqueis: vnde. Eccle. vij. Inueni
amariorem mor. mulieru₃: que laqueus ve
natorum. legitur. Qd beatꝰ Bernardꝰ cū
quedam ſoror eius veniſſet cum ſuperbo
habitu ad abbatia₃ in qua ipſe erat noluit
exire ad eam: eam aſſerens rethe diabo/
li. Que confuſa ⁊ compuncta mandauit ei
vt non deſpiceret animā eius. Et ſi carne₃
deſpiciebat parata erat in omnibus facere
voluntatem ſuam. Quo audito vir ſanctꝰ
gaudens venit ad eam precipiens ei vt il
lum ſuperbum habitum de cetero non por
taret. Que illi acquieſcens ita mutata eſt
vt omnes eius mutatione₃ mirarent: vtit
etia₃ diabolus eis tanquā gladio ad occi
dendum filios dei. Et ſi dicat aliqua ſe nō
habere aliquā malā intentionem. Reſpon
deo quod neq₃ gladius malam intentio/
nem habet quando illo aliquis occiditur
ſed vtens illo habet ibi malam intentionē
ſic diabolus qui vtitur hijs mulieribus or
natis tanq̄₃ gladio ibi malam habet inten
tionē. Et licet etia₃ nullus haberet ibi ma
lam intentionem. nihilominus tam mortu
us eſſet qui occiſus eſſet: ⁊ ſm̄ leges qui oc
caſionem damni dat: damnum dediſſe vi/
detur. Dicitur etiam. Exo. xxi. Si quis ape
ruerit ciſternam ⁊ foderit ⁊ non operuerit
eam cecideritq₃ bos vel aſinus in eam red
det dominus ciſterne pretium iumentoꝝ.
Ciſterna que habet aquas ad remedium
ſitis eſt. Incautis tamen poteſt eſſe occa/
ſio precipitij. vxor etiam alicuius que viro
ſuo eſt remedium fornicationis: alijs vero
poteſt eſſe occaſio mortis. Sic etiam vocat

Sala.vxorē. Prouer.v. Ubi ſic legit̄. Bibe aquā de ciſterna tua. Ciſterna aperit̄ quā do mulier ornatur. In eam vero nō opter bos vel aſinus cadit̄: qñ occaſione pulcri/ tudinis quā habet mulier incaute oſtēdit aliquis pit. In h caſu anime pereūtis de manu mulieris requirit̄. Si quis incaute deſcrēdo ignē domū aliquā incendat non ne tenebit̄ ad emēdā? Quomō ergo inno/ cēs erit que pulcritudinē ſuā incaute oſtē dendo domos ſpūales exurit. Quidā etiā iō ſe ornant quia erubeſcant nō deferre or natus quos ferre conſueuerunt: vel quos alie mulieres deferunt vel quia timēt ab hominibus derideri. ſi ornatus tales dimi/ ſerint. Et qñ verecundia iſta multū nocet eccleſie ꝺi iō ꝺ verecūdia hic tractabim⁹.

℄ De bona erubeſcentia. 28

a Et qr quedā verecūdia bona eſt ⁊

c q̄dam mala iuxta illud. Eccle.iiij.

Eſt cōfuſio adducēs pctm̄: ⁊ ē con fuſio gloriā adducens. ℄ Primo tractabi mus de bona erubeſcētia. ℄ Secundo de mala. ℄ Tertio tangem⁹ de irridentibus eos qui bene faciunt. ℄ Notandū ergo qꝺ erubeſcentia bona quoddā frenū eſt quo aliquis regitur: in via paradiſi dum aliqs habet frenū iſtud ſperari pōt de ei⁹ corre/ ctione: vnde ſapiē. Erubeſcentia ſalua res eſt. Ad cōmendationē huius erubeſcentie facit illud. Eccle.xxij. Ante grādinem prei/ bit coruſcatio: ⁊ añ verecūdiā preibit grā. precipue verecūdia placet in mulieribus: vñ. Eccle.vij. Gratia verecundie mulieris ſenſate ſuper aurū: verecūdia etiā ſpūaliter placet deo in penitentibus: vñ. Ber. Quan tū diſplicet deo impudicicia pctōris tantū placet deo erubeſcentia penitentis. De il lo qui nō hꝫ erubeſcentiā iſtā legit̄. Iere. iij. Frons meretricis facta eſt tibi noluiſti erubeſcere. ⁊ Iſa.iij. Di de nō habentibus erubeſcentiā iſtam. Pctm̄ ſuū qñ ſodoma predicauerūt nec abſcō. legit̄ etiā. Iere.vi. Confuſi ſunt quia abhominationē fecerūt quin poti⁹ cōfuſione nō ſunt cōfuſi ⁊ eru/ beſcere neſcierūt: Uere erubeſcet neſcit q

b de pctō nō erubeſcit. Pctm̄ enī valde eru beſcibile eſt. Magis erubeſcibile eſt pctm̄ q̄ʒ nuditas totius corpis qꝺ patet ex hoc qꝺ pctm̄ nuditatē fecit erubeſcibilē: paren tes enī noſtri nō erubeſcebant añ pctm̄ lꝫ eēnt nudi. vñ cū aliud ꝓpter qꝺ aliquid ē aliquale magis ſit tale magis erubeſcibile videt̄ eſſe pctm̄ q̄ʒ nuditas. Preterea cum erubeſcentia ſunt fuga rei indecētis. pctm̄ aūt indecentius ſit quā aliqꝺ aliud qꝺ ſit in mūdo cū ſit opus diaboli ⁊ ipſo remoto omnia decentia eſſent ꝯſtat pctm̄ maxime erubeſcibile eſſe: vñ cōparatione ipſi⁹ alia erubeſcibilia nō ſunt: vñ dicit. Gre. de mag dalena q̄ ſemetipſam grauiter erubeſcebat intus nihil eē credidit qꝺ verecūdaret̄ eꝭ foris. ℄ Preterea pctm̄ ē immūdicia tāta qꝺ cōparatiōe ipſius immundicia corporis nō reputatur eē immūdicia: vñ. Mat. xv. Que procedūt de ore de corde exeūt ⁊ ea coinquinant hominē. Et ſubdit̄ quibuſdā interpoſitis. Nō lotis aūt manibus man/ ducare nō inquī. ho. Eſt etiā pctm̄ abho/ minatio magna: vñ. In ps. Corrupti ſunt ⁊ abho. facti ſunt: vnde patet pctm̄ valde erubeſcibile eſſe. ℄ Multis aūt alijs mo dis oſtendi pōt qꝺ peccatum ſit valde eru beſcibile ⁊ qr hoiēs ꝓditores reddit apud deū ⁊ quia hominē reddit valde vilē: facit etiā inferiorem quodāmō brutis aīalib⁹. Cum enī brutū animal tantū vnā dēat mortē homo peccator debitor eſt duplicis mortis: ⁊ quia peccatū funis eſt quo quis in inferno ſuſpendet̄: ⁊ nō hꝫ diabolus vñ hoīem ſuſpendat niſi ipſemet funē iſtū ei attulerit. Eſt etiam peccatū illud cū quo fuſtigabit̄ hō in die iudicij corā toto mun do. Treñ.i. Uigilauit iugum iniquitatum mearū in ma. do. cōuolutē ſup ⁊ ipoſ ite col. m. Illa de quibus erubeſcendū eſt annumerentur nobis. Eccle.xli. Ubi ſic le gitur. Erubeſcere a patre ⁊ matre de forni catione: ⁊c̄.

℄ Decem ⁊ ſex ſunt. Quibus debem⁹ eru beſcere.

Et ſunt.xvi. Que ſibi tangunt̄ de q

e bus multū erubeſcere debemus: ⁊ ponitur primo fornicatio eo qꝺ ſit de magis erubeſcibilibus cuius rei cauſa poteſt eſſe triplex. ſ. quia eſt tam viliū mem brorū: ⁊ quia nō ſolū anima ſed etiā cor pus in ea maculat̄: ⁊ quia in mulier ibi vē ditur quandoqꝫ. Dat enī quādoqꝫ animā ſuam pro duobus denarijs diabolo ⁊ cor pus lenatoribus. Ipſa nō faceret tale forū de ſotularibus ſuis. Notabiliter etiam di/ citur erubeſcibile a patre ⁊ matre: ⁊ vocat̄ pater deus: mater eccleſia de quibus mul/ tū erubeſcere debet mulier fornicaria. Si enim filia alicuius diuitis hoīs erubeſcere dꝫ qñ fornicat̄ eo qꝺ pater ſu⁹ poterat eā honorabilit̄ maritare: nōne erubeſcere de/ beret filia dei de tanto patre ſi ipſa fornice/ tur. Nūquid poterat pr̄ ſuus maritare eā? Sequitur. A preſide ⁊ a potente iō dꝫ ho/ mo erubeſcere de mendacio qr potior ē fur quā aſſiduitas viri mendacis: vt legitur. Eccle.xx. Et quia mentiens nō ſeruat fidē cum tamē velit fidem ſibi adhiberi ⁊ fallit eū qui in eo confidit: de mēdacio vero ſpi rituali erubeſcendū eſt a deo pſidente. i. Deo preſente exiſtente ⁊ petente vindictā ſumere de mentiente. Et pōt intelligi quia ſpūaliter iſtud de mēdacio ꝓmiſſionis i ba ptiſmo facte. ℄ Tertio erubeſcendū eſt de delicto. i. De negligentia ⁊ pigricia. Senē. Turpiſſima iactura eſt q̄ per pigriciā fit. Eccle.xx. In lapide luteo lapidabit̄ piger. A principe aūt erubeſcēdū ē de delicto: qr principi multū diſplicet pigricia ſui. Sicut velocitas multū placet illi. vnde. Prouer. xxij. Uidiſti virū velocē in ope ſuo corā regibus ſtabit nec erit añ ignobiles preci/ pue tñ a ſummo pncipe erubeſcēdū eſt de delicto ⁊ ab illo iudice qui cuncta q̄ fiunt adducet in iudiciū ⁊ de quolibet momēto tpis negligent̄ expēſo exiget rōnē. ℄ Quar to erubeſcendū eſt de iniquitate a ſynago ga ⁊ plebe. Et primo de hoc qꝺ ſibi homo iniqꝫ appropriat quod plebi commune eē debuit: vt faciūt vſurarij qui tempus ſibi appropriant quod dominus voluit ab om nibus eq̄liter poſſideri. Et mali diſpenſato res qui ſibi retinent quod paupib⁹ debue runt diuidere qbus dr̄. Lu.xvi. Facite vo bis amicos de mā. iniq. i. De pecunia iniq̄ vel inequaliter detenta. ℄ Quinto erube/ ſcendum eſt a ſocio ⁊ amico de iniuſticia. i. De h quod iniuſte agis erga ſocium ⁊ ami cum: hoc enim valde iniquū eſt: vnde. Pro uer.iij. Ne moliaris amico tuo malum: cū ille in te habeat fiduciam. ℄ Sexto erube ſcendum eſt de furto: vnde. Tho.ij. Non lꝫ nobis aut edere aliquid a furto aut cōtin/ gere. Precipue aūt erubeſcendum eſt ſi qs furtū fecit vel fieri ſuſtinuit in loco in quo ipſe habitat. ℄ Septimo erubeſcendū eſt de veritate dei ⁊ teſtamento. i. De veritate quā deus docuit: ⁊ tot teſtimonijs confir/ mauit. Si aliquis fidem illi non adhibuit.

℄ Octauo erubeſcendū ē de diſcubitu in e panibus. Si quis ibi inhoneſte ſe habue/ rit. vel ſi ei ad cuius menſam comedit fidē poſtea non ſeruauerit ſicut faciunt illi qui poſtq̄ʒ ad menſam domini ſederunt vel ſpi ritualem vel corporalem non timent ei pec cando contumeliam inferre. ℄ Nono eru/ beſcendum eſt ab obfuſcatione dati ⁊ ac/ cepti. Datū obfuſcat qui cum triſticia dat. Eccleſiaſtici.xxxv. In omni dato hylarem fac vultum tuum: vel qui dat cum dilatio/ ne. Prouer.iij. Ne dicas amico. t. vade et re. Craſ. enim dabo tibi cum ſtatim poſſis dare. Datum etiam obfuſcat qui illud ex/ tollit. Potius enim debet qui dat donum diminuere quā extollere: vnde. Geñ.xxxiij. Dixit. Jacob ad eſau. Si inueni gratiā in oculis tuis accipe munuſculum de manu mea. Acceptum etiam obfuſcat qui de be/ neficio eſt ingratus ipſum attenuando vel obliuioni tradendo. Senec. lex beneficij eſt quod alter obliuiſci debet dari. Alter de/ bet memor eſſe accepti. Sapien. Exiguum munus cum dat tibi pauper amicus. Acci pito placide et plene laudare memento.

℄ Decimo erubeſcendum eſt a ſalutanti/ f bus de ſilentio. Quod in duobus caſibus precipue intelligendum eſt ſcilicet quando aliquis non vult reddere ſalutem alicui tā ſuperbie vel cauſa odij ſapien. Saluta li/ benter. Eccleſiaſtici.xxij. Amicum ſalutare ne confundaris ⁊c̄. Nec eſt contrariū qꝺ legit̄. Lu.x. Neminem per viam ſalutaueri tis: ⁊ illud. iiij. Re. iiij. Quod dixit helyſeus ad gyezi. Si occurrerit tibi homo non ſalu tes eum. ⁊ ſi ſalutauerit te ne reſpondeas ei. Per hoc enim prohibetur prolixitas vel curioſitas ſalutatiōis. Qꝺ aūt bonū ſit ſa lutare patet p illud. Mat.x. Intrātes aūt in domū ſalutate e. ℄ Undecimo erubeſcē dum eſt a reſpectu mulieris fornicarie: qr ſm. Auguſtinū. impudicus oculus impudi ci cordis ē nuntius. ℄ Duodecimo erube/ ſcendū eſt ab aduerſione vultus cognati

qꝛ ſicut legitur.i.ad Thi.v.Si quis ſuoꝝ
⁊ maxime do.curam nõ hꝫ: fideꝫ ne:⁊ ē inſi
deli deterioꝛ. Nec ſolum erubeſcendū eſt:
ab aduerſiõe vultus cognati:ſed etiā pro-
ximi precipue pauperis:vnde Tho.iiij. No
li facieꝫ tuā auertere ab vllo paupere. Ita
enim fiet vt nec a te.auer.fa.do. vñ ſequit
in verbo poſito eccleſiaſtici. Ne auertas fa
ciē tuā a ꝓximo tuo. ¶ Tertiodecimo eru
beſcendū eſt ab auferendo partem: ⁊ non
reſtituēdo. Sicut honoꝛabile ē dare:ſic eru
beſcibile eſt auferre;⁊ precipue fratri ſuo ſi
deli.ſ.ꝑteꝫ quā pater celeſtis dedit ei de re
bus huius mundi. Specialiter aũt non re-
ſtituere ablata videt eē erubeſcibile in vſu
rarijs raptoꝛibus:qui cū ſint dānati ſuſpē
dio infernali pꝛo male acquiſitis poti⁹ tñ
volunt ea retinere ⁊ ſuſpendi ꝙ̄ reddere ⁊
liberari. In quo deteriores ſunt latroni-
bus. Illi enim quando capti ſunt libenter
ablata reſtituerent ſi ſcirent ſe per hoc poſ
ſe liberari. ¶ Quartodecimo erubeſcēdū
eſt reſpectu mulieris alieni viri. Periculo-
ſus eniꝫ eſt valde aſpectus iſte. Talis eniꝫ
aſpectus fuit cauſa Dauid adulterij ⁊ ho
micidij:vt legitur.ij. Reg.xi. Nec ſolum a
reſpectu iſto erubeſcendum eſt:ſed etiam a
quacunqꝫ familiaritate: vel ad ipſam: vel
ad eius ancillam:vnde poſſit oꝛiri mala ſu
ſpicio: vnde ſequitur. Nec ſcruteris ancil-
lam ⁊ ne ſteteris ad lectum eius. ¶ Deci-
moquinto erubeſcendum eſt ab amicis a
g ſermõibus impꝛoperij. Et ſi amicus debet
arguere amicum ſuum:tamen abſqꝫ īpꝛo-
perio:vnde Tulli⁹. In tractatu de amici-
cia monere:⁊ moneri eſt officium vere ami
cicie ita tamē:q̄d adulatione careat admo
nitio:⁊ ꝯtumelia careat obiurgio. Decimo
ſexto erubeſcendū eſt ab impꝛoperatione
dati. Imitari debet ille qui dat deū. q dat
omnibus affluenter:⁊ non impꝛoperat: vt
legitur. Ia.i: De fatuo vero legitur. Eccle.
.xx. Q̄d exigua dabit ⁊ multa impꝛopera-
bit:hoc qui nõ erubeſcit male agere eſt ve-
lut equus abſqꝫ freno qui non de facili po
teſt regi. Duo ſolebant homines cohibere
h a malo.ſ.timoꝛ dei ⁊ pudoꝛ mundi. Sed ti
moꝛ dei multos iam parum cohibet a ma-
lo. Benignitate eniꝫ ⁊ miſericoꝛdia dei abu-
tunt hoīes maligne agentes: qꝛ deus be-
nigne expectat eos ad penitentiam: vnde
Eccle.viij. Quia non profert cito ꝯtra ma
los ſententia abſqꝫ timoꝛe filij hoīum ꝑpe
trant mala nõ attendentes q̄d miſericoꝛ-
dia iſta ſuperexaltet iudiciuꝫ iuxta verbuꝫ
Ia. Quanto miſericoꝛdia hic amplius per
cit tanto iuſticia in futuro durius ſurit.
Quāto malleus amplius eleuat:tanto po
ſtea āplius ꝑcutit. Et quāto arcus ampli⁹
curuat:tanto vehementius ſagittā mittit.
Similiter ſe hꝫ iuſticia dei:vnde Aug. Len
to gradu diuina procedit ſeueritas:ſed tar
ditatē cõpenſat grauitas. Pudoꝛ etiā iaꝫ
potius impellit homines ad malū ꝙ̄ cohi
beat homines a malo: homines enim qui
ſolebant erubeſcere male agere iam erube
ſcunt bene agere.

¶ De mala erubeſcētia. 29

Equit de erubeſcētia mala de qua
g hoc modo dicem⁹. ¶ Primo pone
mus ea q̄ valent ad dete.erubeſcē-
tie male. ¶ Scđo ponemus remedia qb⁹
poſſum⁹ vti ꝯ eā. ¶ Ad primū ſcđo valere
pōt ſi oſidat quāta ſit timiditas coꝝ q ꝓꝑ
erubeſcētiā nõ audēt bñ agere. Ipſi ſunt ſi
cut eq̄ vmbꝛaꝫ timētes:vera mala nõ ſunt
pñtis vite:ſed future. Pñtia aũt mala ſunt
ſicut vmbꝛe futuroꝝ:vñ q erubeſcētiā pſen
tē timet:⁊ nõ futurā ipſe timet vmbꝛā:⁊ nõ
veritatē. Trepidauerunt ait Dauid ti.vbi
nõ erat timoꝛ. Ipſi etiā ſunt q̄ſi puuli:q ex
terrent latratatu catuloꝝ q moꝛdē neſciūt
Sen. Auctoꝛitatē hēm⁹ ſenū:ſꝫ vitia pue-
roꝝ:nec pueroꝝ tñ:ſed etiaꝫ infantiū. Illi
leuia foꝛmidāt:hij falſa:nos vtraq̄. Leuia
foꝛmidāt q verba irriſiõꝫ foꝛmidāt. Falſa
foꝛmidāt q reputāt dedec⁹:q̄d in veritate
ē honoꝛ. Mūdus iſte eſt velut catulus ir-
riſionibus latrās ꝯtra eos q bñfaciūt: ſed
moꝛdere neſcit:qꝛ nõ eos ꝑcutit: ⁊ cū ſatis
latrauit tacebit. O ꝙ̄ ſtrenui milites ſunt:
q ꝓpter ſolū latratū derelinquūt dñꝫ ſuū:
Bñ relinq̄rēt eū ſi milites armati inſeq̄rē
tur eos. Si aliqs de militib⁹ regis francie
ſꝑo petēte debitū ſuitiū ab eo:⁊ diceret ſe
nõ audere ei ſuire:qꝛ hoīes inde loq̄rēt ei
friuola ⁊ riticuloſa reputaret ei⁹ excuſatio:
ſic friuola ē excuſatio illoꝝ:q ꝓꝑ v̄ba ho-
minū dimittūt ſuire deo. Ipſi ſūt timidi vt
lepoꝛes:vtinā tñ lepoꝛi in alijs aſſimularēt

leputaulus plebs inualida collocat in pe-
tra cubile ſuū:vt legitur. Prouer xxx. La-
bia hꝫ in motu.aures lõgas: pedes velo-
ces. Timoꝛ enim addit alas pedibus. Sic
facere debet q debilem ſe cognoſcit. In pe
tra cubile collocat qui fiduciam hꝫ in xp̄o.
Labia hꝫ in motu qui frequent oꝛat. Lon
gas aures habet q iuxta verbū. Ia.i. Ve
lox eſt ad audiendum ⁊ tardus ē ad loq̄n
dum:videlicet ad. Reſpondenduꝫ oppꝛo-
brijs q̄ ſibi dicunt. Veloces aũt pedes hꝫ
quē timoꝛ dei occupat:qꝛ q timet deum ni
hil negligit vt legit. Eccle.vij. Cā aũt hui⁹
timiditatis pōt eſſe duplex. ¶ Prima eſt
amoꝛ placendi mundo. Sene. Deſines ti-
mere ſi ſperare deſieris. Contra illos q vo-
lunt placere mūdo dicit. Ia.iiij. Adulteri
neſcitis quia amicicia hui⁹ mūdi inimica
eſt deo. Quicunq̄ ergo vult amic⁹ hui⁹ ſe
culi eſſe inimicus dei ꝯſtituet. Dauid con-
fuſi ſunt q hoībus placent qm̄ deus ſumit
eos. Et apoſt. Si hoībus placerē ſuus dei
nõ eſſem. ¶ Scđa cā pōt eē h quod deus
foꝛſitan receſſit ab eis. Vix enim poſſet eē
tāta timiditas in eo cū quo eſſet deus:vn
de dicendū. Si ambulauero in medio vm
bꝛe moꝛtis nõ.t m.q.me.es. Q̄d aliqs aũt
timidus efficiat cum dñs ab eo receſſerit
manifeſtuꝫ pōt eſſe ex hoc quod caym poſt
pctm̄ caput tremulū hūit ⁊ adeo timidus
fuit vt dñs diceret. Ois q inueniet me oc
cidet me. Gen.iiij. Ad idē facit q̄d legitur.
Leui.xxvj. Si ſpꝛeueritis leges meas ⁊ iu
dicia.m.contem.vt nõ fa.e.q̄ a me.cõ.ſunt:
⁊ ad irritū ꝑducatis pec.m.ego quoqꝫ hoc
faciam vobis. Coꝛruetis coꝛaꝫ hoſtib⁹ ve
ſtris ⁊ ſubiciemini eis qs ode.vos. Fugie-
tis nemine perſequente. Tanta eſt timidi-
tas erubeſcentium q̄d ex hoc q̄d ſunt coꝛā
hoſtibus ſuis coꝛruūt. Nõ eniꝫ poſſunt aſſu
mere aſpectum irridentium. Imo ſicut fluit
cera a facie ignis ⁊ nix a facie ſolis:ſic coꝛ
da coꝝ defluunt a facie irridētiū. Erube
ſcentes enim ſubiecti ſunt ſuis hoſtib⁹. Cū
enim irriſoꝛes hoſtes coꝝuꝫ ſint.ipſi nõ au
dent facere aliquid q̄d eis diſpliceat. Cum
tñ debeāt libētius facere q̄d eis diſpliceret
ꝙ̄ quod eis placeret. Erubeſcentes etiam
fugiunt nemine ꝑſequente. Irriſoꝛ eniꝫ nõ
ꝑſequitur ſꝫ obſeq̄tur. Miniſtrat eniꝫ mām
vnde coꝛona eterna fabꝛicetur. Irriſiones
eniꝫ ſunt velut aurū ⁊ ar.⁊ lapides pꝛecio
ſi ex qb⁹ ſit coꝛona paradiſi. Prouer.xxviij.
Fugit impi⁹ nemine ꝑſequēte. Mala pene
quidā ſuccurſus ſunt a deo miſſi cõtra ma
la culpe:vñ mira fatuitas eſt q̄d homines
fugiunt mala pene ⁊ ſequunt mala culpe.
Succurſuꝫ a deo miſſum timent ⁊ fugiunt
moꝛtem vero ſuā ſequūt pctm̄.ſ. Eccle.xxi.
Quaſi a facie colubꝛi fuge peccatū:⁊ ſubdi
tur. Dentes leonis dentes eius interfici a.
ho.⁊c. Iteꝫ de timiditate coꝝ quos de⁹ de
ſeruit ſubdit in leuit.xxvij. Terrebit eos ſo
nitus folij volantis. Et ita fugiēt quaſi gla
dium. Cadent nullo ꝑſequente ⁊ coꝛruēt
ſinguli ſuper fratres ſuos. folium volans ē
verbuꝫ irriſiõis quod terret homines eru
beſcentes:folium illud plus timent ꝙ̄ dei
gladiū q paratus eſt interficere eos. Deut.
.xxxij. Si acuero vt fulgur gladium meuꝫ
⁊ arripuerit iudicium manus mea reddaꝫ
vltioneꝫ hoſtibus meis. In Iob. Fugite a
facie gladij quia vltoꝛ iniquitatis gladi⁹.
Et exo.xv. Euaginabo gladium meū:⁊ in
terfi.e.ma.m. Dicunt erubeſcentes. Quid
diceretur de me ſi hoc facerē:⁊ nõ attēdūt
quid faceret de eis deus ſi hoc nõ fecerint.
Plus timent dicta hominum ꝙ̄ facta dei.
Et plus timent verba hominum quā dei
gladium euaginatum. Dicꝫ erubeſcentes.
Non poſſum ſuſtinere vt hoc dicatur de
me.nec erubeſcit confiteri tantam ignomi
niam de ſe quod tam facile a ſibilis homi
num deijciatur.vere de illis eſt de quibus
dicit.ps. Non ſic impij non ſic:ſed tanq̄
puluis. ⁊c.

¶ Triplex fatuitas erubeſcētis bñ agere.

Ecundo valere poteſt ad deteſta. d
s erubeſcentie male:ſi oſtendatur q̄n
ta ſit fatuitas coꝝuꝫ qui erubeſcūt
bene agere. Que fatuitas pꝛimo poteſt oſ
di per h quod ipſi ſe vinci permittunt ab
irriſoꝛibus quos tanta facilitate vincere
poſſent. Sola enim taciturnitate vicerent
irriſoꝛes. Iſa.xx. In ſilentio ⁊ ſpe erit foꝛti
tudo.v. Si illi qui deridentur tacerent et
animum haberent ad mercedem quā expe
ctant:pꝛo tollerantia irriſionū confuſi eēnt
irriſoꝛes. Sydonius Garrulo. Reſpondere
vicium eſt. Aqua contra ignem pugnandū

eſt cum ſit cõtraria ei. Sic taciturnitate cõtra garrulitatem pugnãdum eſt. Cogitare debet erubeſcẽs qñ irridet̃ quod plus põt ipſe audire duab⁹ auribus ꝙ̃ irriſor loqui vno ore. Sap. A nã vnũ os ⁊ duas aures accepim⁹: acſi diceret. Plus debemus audire ꝙ̃ loqui: poeta. Quis labor ẽ vnq̃ ꝙ̃ tacuiſſe minor. ℂ Secũdo põt oſtendi fatuitas erubeſcentiũ ꝑ hoc ꝙ ipſi timẽt ab eis irrideri qui irriſione ſunt digni. Qñ mali irrident bonos de bonis operib⁹ q̃ agũt idem eſt acſi ceci irriderẽt vidẽtes: de hoc qḋ vidẽt: ⁊ ꝙ claudi recte icedẽtes. Ideo ipſa deciſio irridẽda ẽ. Sen. Equo animo audienda ſunt imperitorũ conuitia ⁊ ad honeſta vadenti cõtemnẽdus eſt ipſe contempt⁹. Quis ſane mentis nõ contemnat claudicantẽ ſi videat ſe derideri ab eo de hoc quod recte icedit: Et quis iudicet eũ fatuum ſi non velit claudicanti aſſimilari: q2 ab eo deridet̃. Deridendi ergo irriſores nõ immutãdi. Unidaʒ ſener innitas pñuʒ. Aut fuge homines aut irrideas mũdum ⁊ que i mũdo ſunt. Stultũ teipſum facito in pluribus. Si vero dicat aliqs quod irriſio maloꝝ ꝑualebit q2 plures ſunt. Reſpõdeo ei qḋ deus ⁊ ſancti eius irruebũt bonos irridendo malos: vñ. In ps. Qui habitat in celis irridebit e. Et iterum videbunt iuſti ⁊ timebũt ⁊ ſuper. e. ri. ⁊c̃. Non eſt vituꝑiũ ſolis qḋ noctua cum nõ aſpiciat. Nec ẽ vituperiũ auri ⁊ argenti qḋ iumenta nõ appreciant ea. Iumẽta neſciunt eſtimare niſi ſenũ ⁊ ſimilia. Et porci niſi furfur ⁊ ſimilia. Sic nõ ẽ vituperiũ bonorũ ſi a malis deridẽt̃. Mali enĩ ſunt velut noctue. vnde Boe. de hijs: hĳ ſũnt ſimiles auib⁹ quarũ oculos nox illuminat ⁊ lux cecat. Nõ ẽ curandũ de vituperio illorum qui dicunt bonũ malũ ⁊ malũ bonũ. Iſa. v. Ue qui dicitis malũ bonuʒ ⁊ bonũ malũ. ⁊c̃. Ipſi etiã ſunt velut iumenta qui viros ſanctos qui ſunt velut aurũ ⁊ argentũ ⁊ lapides ꝓ̃cioſi deſpiciunt: vnde Prouer. xiiij. Ambulans recto itinere ⁊ timens deum deſpicitur ab eo qui infami gradit̃ via. ⁊. xxix. Abhominant̃ impĳ eos qui in recta via ſunt. Ariſtippus cum quidaʒ ei diceret homines te contemnunt: inquit. Et illos aſini. ⁊ illi aſſinos nec ego illos curo. vituperium talium laus eſt: ⁊ laus vituperiũ. De primo ſic dicit. Senec. Malis diſplicere laudari ẽ. Nõ poteſt ſententia vllam auctoritatem habere niſi qui dãnandus eſt de ſe male loquatur. ℂ De ſecũdo etiã dicit. Sen. Tam turpe ſit tibi laudari a turpibus quã laudari ob turpia. ℂ Tertio poteſt oſtendi fatuitas erubeſcentium per hoc quod ipſi erubeſcunt de hoc vnde gloriari debent: dum erubeſcant bene agere eo ꝙ conſueuerunt male agere vel quia vident alios male agere. Hoc enim valde glorioſum eſt cum aliquis bene agit inter male agentes: vel qui male agere conſueuit. Tales ſimiles ſunt illi qui erubeſceret hoc quod a naufragio euaſiſſet vel de hoc non faceret ſicut facere ſolitus eſſet vel de hoc ſanus eſſet alĳs exiſtentibus leproſis: vel mundus: alĳs inquinatis. Non ſolum nõ timẽduʒ ſunt deriſiones tales ſed etiam appetende. Sen. Non dum feces ſi nõdũ turba deridet te. Et dominus. Mat. v. Beati eſtis cum maledixerint vobis homines ⁊ ꝑſecuti fuerint vos ⁊ di. ⁊c̃. Quãdo aliquis vituperat̃ vel laudatur primo dʒ anttendere quis eſt: q eũ laudat vel vitupat ⁊ tunc placeat ei laus vel diſpliceat vituperiũ. Sen. Non ꝙ̃ multis ſed quibus placeas cogites. ℂ Tertio valere poteſt ad deteſta. erubeſcẽtie male: ſi oſtendat̃ ꝙ̃ male ⁊ ꝙ̃ inique ſe habeãt erubeſcentes ad deum ⁊ ad ea q̃ dei ſunt. Ad deũ male ſe hñt erubeſcentes triplicit̃ ⁊ inquantum dñs. Et inquãtũ poteſt eſt ⁊ inquantum ſponſus anime eſt.

ℂ Quod erubeſcẽtes de bono: ſe male habent ad deum.

Nquantum deus eſt dum euʒ erui beſcit confiteri dñm. Diabolũ adſ non erubeſcit cõfiteri dominũ ſeruitium diaboli manifeſte faciendo. Nulla enim certior dñĳ confeſſio quã ſuitĳ redditio. Si autẽ deum habet vt dominũ non tamen vt primum dominum vel maiorem ſed vt ſecũdũ. Solũ enim cenſum illũ vult ei reddere in quo mundus prebet aſſenſuʒ non attendens qḋ deus rex eſt ⁊ regaliter ⁊ libere vult dominari. Erubeſcẽtes adeo negauerunt xp̃m quod etiam leui ſigno nolũt videri ei⁹ diſcipuli. Erubeſcentes ſigna diaboli libent̃ portãt: vexillum vero xp̃i nõ vult portare: niſi occulte nõ attendẽs illud qḋ dñs dicit. Iere. iiĳ. Leuate ſignũ i ſyon ⁊ confortamini. Et eiuſdẽ. vi. Leuate vexillum ⁊c̃. ℂ Inquantum pater eſt male etiã ſe habet erubeſcens ad deũ duʒ eũ negat. vt aliquis negat p̃rem ſuum etiam pauperem. Quantam ergo contumeliam facit tãto patri qui eum negat. Merito ipſe negabitur: vnde. Mat. x. Qui aũt negauerit me coram hominibus negabo ⁊ ego eum. ⁊c̃. Ita etiã accidit fatuo erubeſcenti ſicut accidit cuidã ſcolari pariſienſi: qui cum eſſet indutus ꝓ̃cioſis veſtibus ⁊ a ſocĳs ſuis honoraretur multũ: cum viſitaſſet eum pater ſuus in humili habitu timens ne ſocĳ ſui eum contemnerent ſi ſcirent euʒ habere talem patrem rogauit p̃rem ſuum vt h nullo nõ indicaret eis ⁊ ſimulans ꝓ̃m eẽ de ſeruitoribus patris ſui: fecit ipſum comedere cum gartione domus: qḋ pater patient̃ ſuſtinuit. Sed cum finito prandio ſcolaris duxiſſet eum in cameram ſuã ſecreto ⁊ inquiſiuiſſet ab eo quid ei attuliſſet. oſtendit ei pater denarios quos ei attulerat aſſerẽs qḋ nec vnum de illis haberet. Tu negaſti me fili ait p̃r ⁊ ego nego te amodo. Nũꝙ̃ de cetero comedes vel bibes de eo qḋ mittam tibi. ℂ Erubeſcens etiam male ſe hʒ ad deum inquantum deus ſponſus anime eſt dum de tanto ſponſo erubeſcit. O anima nõ eſt ita ignobilis ſpõſus tuus vt ei⁹ ignobilitatẽ debeas erubeſcere. De nobilitate eius legitur. Prouer. vlt. Nobilis vir eius in portis qũ ſederit cum ſenatoribus terre. Nõ eſt etiaʒ ita deformis qḋ anima eius deformitateʒ debeat erubeſcere. Specioſus. n. eſt forma pre filĳs hoiuʒ: ⁊ cãdor eſt lucis eterne: vt legitur. Sapien. vĳ. Et ſplendor glorie vt legit̃ ad. Heb. i. Legim⁹ etiam ſponſus eſt nõ adulter vt de eo debeat anima erubeſcere. Sed mira inſania. legitimum ſponſum confiteri dedecus creditur: adulterium vero immũdum. ſ. abſqʒ verecundia confitentur: qñ. ſ. id dicunt qḋ ſornant vt mundo placeant: vnde. Iere. iij. Quomõ ſi cõtemnat mulier amatorem ſuum ſic ɔtempſit me dñs iſrael dicit dñs. Hunc ſpõſuʒ nõ erubeſcebat illa que dicebat. Ipſi ſum deſponſata cui angeli ſuiũt: cui⁹ pulcritudinẽ ſol ⁊ luna mirantur. O anima ſponſus iſte te ſingulari pugna acquiſiuit. ipſe ẽ quẽ nec mors ab amore tuo potuit ſeꝑare. Male etiã ſe hʒ erubeſcens ad bona opera dum ea contemnit ⁊ ea facere erubeſcit. Ualde. n. iniquũ eſt bona opera inhonorare a quibus homo tantuʒ honorẽ expectat. de hoc honore legit̃. Ecclesia. xiiij. Omne opus electuʒ iuſtificabit̃ ⁊ qui operatur illud honorabitur in illo: quando gloria huius mundi deficiet: tunc gloria dabitur pro bonis operibus. De defectu preſentis glorie legit̃. In ps. Cũ eſt interierit non ſumet omnia neqʒ deſcendet cum. e. g. do. eius. ſ

ℂ De vtilitate bonorum operum. que tripliciter honorificant deum. 33

b Ena opera tripliciter glorificabũt hominẽ. ℂ Primo faciendo ei ſocietatem immorteʒ quando ipſe relinquetur ab amicis carnalib⁹: vñ in. Apo. opera enim illorum ſequunt̃ illos. ℂ Secũdo miniſtrando materiam corone eterne. Ber. Si penitentia noſtra crudeli miſeratione minuitur paulatiʒ gẽmis corona noſtra priuatur. ℂ Tertio vero ad modũ veſtimenti hominẽ decorãdo: vñ In. ps. Aſtitit regi. a dex. t. in veſtitu deaurato. cir. va. Ueſtis deaurata ſunt bona opera ex caritate facta ⁊ hec tria ſunt que ſolent hominem facere glorioſuʒ. honorabilis ſocietas. pulcritudo veſtitũ. et dignitas. Et hec tria ſicut oſtenſum eſt vir iuſtus conſequit̃ ex bonis operibus. Ad hunc ſtatum peruenit vita chriſtiana quod hodie inter chriſtianos: chriſtiane viuere opprobrium eſt: facilius poſſet chriſtianus viuere inter paganos aliquos ꝙ̃ inter chriſtianos. Mira inſania quod pagani fidem chriſtianaʒ honorabilem reputant ipſi vero chriſtiani inhonorabilem reputant. Ipſi vero chriſtiani chriſtianaʒ vitam a qua fides habet valorem ſuum pro opprobrio habent. Ber. Quid diuidis opus a fide: Inquantum opus a fide diuidis: fidem tuam perimis. Nam fides ſine operibus mortua eſt. Munus mortuum offers deo. Item. Quid fides que non operatur ex dilectione niſi cadauer exanime: vñ honorat deuʒ munere fetido: Uñ placas deũ tue fidei iterfector.

Ia.ii. Sicut corpus ſine ſpiritu mortuum
eſt: ita ⁊ fides ſine operib⁹ mortua eſt. Ve
ritas chriſtiane religiõis adeo odit a mul
tis etiã qui dicunt ſe xp̄ianos: vt etiã ſigna
eius videre nõ poſſint: q2 tñ veritatem de
buerunt amare pluſq̃ omnẽ theſaurũ ter
renũ. Immo adorãda eẽt veritas iſta quã
tũcunq3 fatuis ꝯtẽptibilis eſſet: vnde frat̃
Guido cartuſienſis. Sine aſpectu ⁊ deco
re cruciq3 affixa adoranda veritas eſt. In
ſignũ vero huius oſculant̃ fideles: ⁊ ado
rant crucẽ. Multi tñ adorantes crucẽ exte
rius crucem ſpũalez interi⁹ per ꝯtẽptũ cõ
culcant ⁊ in eã expuũt. Magnũ odiuz vi
dent̃ habere ad veritatẽ chriſtiane religio
nis: qui etiã ſignis eius bellu3 indixerunt.
¶ De quattuor remedijs contra malã eru
beſcentiam.

i p
Oſitis his que pñt valere ad dete
ſta. erubeſcentie male: ꝯſequent̃ tã
gemus aliqd de remedijs qb⁹ poſ
ſumus vti ꝯtra erubeſcentiã malã. Et ſũt
quattuor meditatiões: q̃ poſſunt ꝯtra hoc
k valere. ¶ Prima eſt meditatio erubeſcen
tie ſine obprobrij: qd xp̄s ꝓ nob̄ ſuſtinuit.
Qd obprobriũ p̄dixerat iere. tre. iii. Dabit
percutiẽti ſe maxillã: ſaturabit̃ Iob. Si qs
bñ attẽderet obprobatũ illud qd filius dei
pro eo ſuſtinuit: qñ poſit⁹ fuit in cruce par
uas reputaret verecundias quas pro xp̄o
ſuſtineret. Solẽnitas eni3 paſce erat tũc ꝓ
pter quã de diuerſis partib⁹ mũdi iudei cõ
uenerũt in hieruſalẽ qui viderũt eũ pẽdẽ
tẽ in cruce. B. Grata ignominia crucis ſed
ei q crucifixo ingratus nõ eſt: ingratus. Et
ad Heb. xij. Per pacientiã curramus ad ꝓ
poſitũ nobis c. rtamẽ aſpicientes in acto
rẽ fi. ⁊ ꝯſen. ieſum: q ꝓpoſito ſibi gau. ſuſti.
cru. ꝯfu. ꝯtẽp. ¶ Scḋa eſt meditatio erube
ſcẽtie ſeu obprobrij qd ſancti ſuſtinuerũt:
vñ ad Heb. xi. Fide moy. grandis fact⁹ ne
gauit ſe filium fi. Pha. Voluit enim magis
affli. cũ po. dei q̃ tẽ. pe. h. iocũdit: maiores
diuitias eſti. theſ. egyp. i properiũ xp̄i. Et in
Act. v. Ibant apoſtoli gaudẽ. a cõ. co. quã
dig. ho. ſ. ꝓ no. i. ꝯ. pati. ¶ Tertia eſt medi
tatio illi⁹ erubeſcẽtie quã patient̃ i futuro
illi qui hic fugiunt eam. In Prouer. x. Qd
timet impius veniet ſuper eũ. Et in Iob. vi.
Qui timet pruinam irruet ſup eum nix. Et
Greg. Dicit de illis q volũt repugnare vo
luntati dei. In dei volũtate pagunt: vnde
mutare ꝯtendũt. Et ꝯſilio dei reſiſtẽtes ob
ſequunt̃: q2 hec eius diſpoſitiõi militãt qd
ꝑ humanũ ſtudiũ reluctant̃. Qui verecun
diã vel egeſtatẽ vł aliã tribulationẽ a deo
miſſam nolũt recipere mõ: in futuro habe
bũt eam longe maiorẽ. Tunc veniet: quaſi
viator egeſtas ⁊ pauꝑies quaſi vir arma
tus. Prouer. vi. Nõ poterit hoc fugere nec
ei reſiſtere. De verecũdia q̃ mali in futuro
patient̃ legit̃. Iere. xx. Cõfundent̃ vehemẽ
ter: q2 nõ intellexerũt obprobriũ ſempiter
nũ qd nunquã delebitur. Et. xxiij. Dabo
vos in obprobriũ ſempiternũ: ⁊ in ignomi
niã etiã que nunquã obliuione delebitur.
¶ Quarta eſt meditatio illius verecũdie
de qua loquit̃ dñs. Luce. ix. dicẽs. Qui me
erubuerit ſermones. m. hũc filius hois eru
beſcet cũ ve. in ma. ſ. patris ⁊ ſanctoꝝ an
geloꝝ. Tunc illi q ꝯtẽnunt modo alios cõ
tẽpnẽt̃ a deo vt mors nõ reputet̃ ſicut nec
mors vni⁹ canis. Ipſe de⁹ ridebit de mor
te eorum. vnde Prouer. I. Ego quoq3 in in
teritum veſtrum ridebo.
¶ De malicia irriſorum q̃ nociua ſit eccle
ſie dei.

v
Ltimo loco in tractatu de erube
ſcẽtia tãgẽdũ eſt aliqd de malicia
irriſoꝝ que multũ nocius eſt eccle
ſie dei. Plus. n. nocet alicubi quã hereſis.
Ratio autẽ quare adeo nociua ſit eccleſie
dei: eſt quia diabolus ꝑ irriſores filios dei
ſuffocat dum ꝑuuli ſunt. Hec eſt. n. vna d
aſtucijs diaboli ſuffocare bonũ inchoatu3
in germine: vnde per ſerpentez religionẽ in
choatã in paradiſo ſuffocauit: ⁊ per Pha
raonẽ populũ iſraeliticũ deſtruere volu
ſubmerſiõe paruuloꝝ vt legitur Exo. i. Et
ꝑ herodẽ chriſtũ paruulũ occidere volu
⁊ vt enim occideret paruulos innocente
occidit vt legitur. Mat. II. Unde malici
irriſoꝝ malicia herodiana eſt: qui irriſion
bus ſuis filios dei paruulos occidũt. Her
Malicia herodiana eſt naſcentẽ perſequ
religionez: immo maior quã herodiana v
det̃ eſſe malicia maloꝝ quantũ ad hoc q
herodes occidit ꝑuulos iã natos: irriſore
vero occidũt filios matris ꝓprie: eccle. ſ. i
vtero adhuc exeuntes. Nõ eni3 expectan

quos eccleſia peperit eos in ſacramento pe
nitẽtie imo q̃ eius apparent in eis aliqua
ſigna bone voluntatis ipſi ſuffocãt eos ve
recundiam eis faciendo. Irriſores peiores
ſunt q̃ draco. De dracone eni3 legit̃. Apo
ca. xij. Qd ſtetit ante mulierẽ: que erat pa
ritura: ⁊ cũ peperiſſet filiũ eius deuoraret.
Ipſi aũt partũ matris ſue eccleſie nõ expe
ctant ſicut dictũ eſt. Deriſores ſunt vulpe
cule vineam dñi demolientes. Aũ modũ
eni3 vulpeculaꝝ fetidi ſunt ⁊ doloſi. Cant.
ij. Capite vobis vulpeculas paruas: que
demoliunt̃ vineas. Irriſores ſunt vt bufo
nes: venenati eni3 ſunt ad modũ bufonu3
⁊ ſuſtinere nõ poſſunt odore vinee dñi flo
rẽtis. Ipſi vident̃ eẽ ſocij demonũ ⁊ in lu
cro ⁊ in dãno. Si diabolus aliquẽ amittit
ipſi dolẽt tanq̃ de ꝓprio damno: Si iã dia
bolus lucrat̃ aliquẽ ſicut ſit q̃ñ aliquis va
dit ad ꝓſtibulũ vel ad tabernã ipſi gau
b dent tanq̃ de ꝓprio lucro. Irriſores recte
aduerſarij ſunt ſaluatoris. Illud. n. qd ſũ
me placet ſaluatori ipſi odio hñt. ſ. ſalutez
animarũ. Greg. Nullũ ſacrificiũ ita placet
deo ſicut zelus animaꝝ: ergo nihil ſic diſpli
cet deo ſicut impedire ſalutẽ aiarũ. Ipſu3
beatũ petrũ qui ardentius amabat xp̄3 q̃
aliqs apoſtoloꝝ vocauit dñs ſathanã: q2
ſalutem animarũ volebat impedire: vt ha
betur. Mat. xv. Vade inqt poſt me ſatha
na. Iudicio ergo dei irriſor ſathanas ſit qñ
irriſionibus ſuis impedit ſalutẽ animaru3.
Maior damnũ videt̃ facere irriſor deo qñ
aufert ei animam vnaz q̃ ſi auferret ei mil
le corpora cum anima vna preualeat mil
le corporibus hominum: cum deus ⁊ tota
curia celeſtis gaudeant de cõuerſione vni
us peccatoris. Irriſores domino ſuo dia
bolo ſe conformãtes de illa triſtantur. Ipſi
videntur eſſe chriſti: ⁊ potius ſunt antixp̄i
chriſto contrarij ⁊ inimici. I. Io. ij. Nũc an
techriſti multi facti ſunt. Et ſubditur. Hic ẽ
antichriſtus qui negat patrem ⁊ filium. Ir
riſores apoſtate ſunt vexillum chriſti odio
habentes. Nunquid non apoſtata iudica
retur qui non permitteret crucem eſſe in tẽ
plo materiali: Quanto magis apoſtata iu
dicandus eſt qui crucẽ penitentie nõ ꝑmitit
te eſſe in tẽplo ſpirituali: Irriſores etiam
proditores ſunt eodẽ ore chriſtũ perſequẽ
tes quo ad menſam eius reficiuntur. Ipſi
ſunt noctue odientes lucẽ cum claudicent
⁊ ceci ſint irrident eum recte incedentes ⁊
videntes. Lupis applaudũt in quo lupos
ſe eſſe oſtendunt. Agnos vero ⁊ oues cla
moribus exterrent: ⁊ vt breuiter dicaz. Im
pij irriſores ſunt in deũ ⁊ in matrem eccle
ſiam: ⁊ in proximũ ⁊ in ſeipſos. In deũ dũ
filios eius occidunt. In matrẽ eccleſiã im
pij ſunt tam i militantẽ q̃ in triumphantẽ
dum defraudant eaz gaudio q habere de
buit de ꝯuerſiõe peccatorũ. Nunqd impius
eſſet in matrẽ ſuã qui poſtq̃ ipſa peperiſ
ſet cũ magno cruciatu filium quãdo debe
ret ꝯſolari in filio ſuo nato occideret ei il
lum: Sic facit irriſor matri ſue eccleſie.
Io. xvj. Mulier cum parit triſticiaz habet
q2 venit hora eius: cũ aũt peperit puerũ ia3
nõ meminit preſſure ꝓpter gaudiũ: q2 na
tus eſt homo i mundũ. ¶ Itẽ impij ſunt ir
riſores in deũ: q2 iterum crucifigunt filium
dei. Ad Heb. vi. Et in pſalmo. Sup dolorẽ
vulnerũ eius addiderunt dum animas ꝓ
quibus mortem ſuſtinuit ei auferunt. Deri d
ſores etiã ſunt impij in proximu3 dum vul
nus ſpirituale ipſius iam per penitentiam
ſanatum iterum cõcidunt. Iob. xvi. Conci
dit me vulnere ſup vulnus. Deriſores fra
tres ſuos a carcere diaboli liberatos iteꝝ
capi faciunt. Nõ reputaret̃ xp̄ianus ille q
chriſtianos a carcere paganorũ liberatos
faceret iterũ capi. Quid ergo dicendu3 de
his qui liberatos a carcere diaboli iterum
capiunt vel capi faciunt: Retrogradi dia
boli videntur eſſe. Maiorẽ cõpaſſionez ha
berent irriſores de canẽ vno: vel de aſino
ſuo q̃ de fratrib⁹ ſuis. Si canis vnus por
taretur a lupo ipſi ſi poſſent liberarẽt eu3.
Si aſinus alicuius cecidiſſet in lutum ipſi
iuuarent ad leuandum eum. De fratribus
ſuis vero non curant vt a lupis infernali
bus liberentur: vel ne a luto peccati extra
hant̃: fratres ſuos a naufragio liberatos
iterũ ſubmergi faciunt. ¶ In ſeipſos etia3
ſunt impij irriſores: quia cum in mari hui⁹ e
mundi naufragent̃ iã penitenciã: que ſm
Ieronymu3 eſt ſecũda tabula poſt naufra
giũ ſine qua euadere nõ pñt odio habẽt.
Et quo aliqs eſt in peccato mortali ſi oẽs
angeli ⁊ oẽs ſancti dei rogarẽt pro eo ipſe

nõ poſſet ſaluari:niſi penitẽtia pro eo interce-
dat:vnde mirabiliter eẽt penitẽtia amã-
da peccatoribus tanq̃ ſingulare refugium
eorũ. Irriſores paradiſum tranſire volũt:
ꝛ tñ pontẽ per quẽ ſolũ tráſire poſſunt pe-
nitentiá.ſ.odiunt. Ipſi ꝓpriatione indigẽt
cum rei ſint eterne dánationis tamen pro-
piciatorium odiunt penitentiam.ſ.per quã
ſolam poſſunt domini habere propicium:
de propiciatorio legitur. Exo.25.

¶ De ſuperbia ornatus lectorum. 34

a p Eſt ſuperbiã ornatus hũani dicẽ-
dũ eſt de ſuperbia ornatus lecto-
rũ. Notãdũ ergo q̃ꝫ tria poſſunt
eſſe reprehẽſibilia in lectis.ſ.nimia molli-
cies:nimia precioſitas:ꝛ magnitudo. Aliq
enim ſunt ſuperbi qui tam magnos lectos
volunt facere q̃ꝫ diabolus bñ poſſet geſce-
re cũ eis ibi. In paruo lectulo paupis ho-
minis nõ inuenit diabolus vbi requieſcat:
vnde Iſa.xxviij. Coanguſtatũ eſt ſtratum
ita vt alter decidat:ꝛ palliũ breue vtrũq̃ꝫ
operire nõ põt. Et Mat.xij. Cũ immundus
ſpiritꝰ exierit ab homine ambu.ꝑ lo.arida
querẽs re.ꝛ nõ inuenit arida loca ſunt pau-
per lectus:ꝛ pauper domus pauperis ho-
minis vbi diabolus non inuenit requiem.
¶ Sex vero ſunt q̃ deberẽt cohibere ho-
mines ab ornatu lectorum.

s Ex vero ſunt q̃ debẽt cohibere ho-
mines a lectis ſupbis. ¶ Primũ
b eſt maledictio illa: q̃ legiẽ. Amos
.vi. Ve vobis qui dormitis in lectis ebur-
neis ꝛ laſciuitis in ſtratis veſtris. Cũ pau-
per homo intrat lectũ ſuũ benedictiõe pre-
miſſa. Facit.n.ſignũ crucis ſup lectũ ſuũ.
Supbus intrat lectũ ſuũ ſuperbũ maledi-
ctione dei pmiſſa. ¶ Scdm eſt ꝯſideratio
cruci lecti.ſ.crucis:de quo lecto dicit Aug.
Lectũ ſuũ dimiſit xp̃s diſcipulis ſuis. Qui
cunq̃ꝫ vult cũ illo geſcere in celo cũ illo in
iſto iaceat lecto. Moriaẽ ĩ cruce ſi vult cru
cifixũ placatũ videre. Crucẽ aũt xp̃i intelli-
go totã vitã eius cruciatu plenã. Supbꝰ
miniſter ẽ cui nõ ſufficit lectus dñi ſui.B.
Circuire poſſũ celũ terrã mare:ꝛ oĩa q̃ in
eis ſunt:ꝛ nõ inuenio te niſi in cruce o bõe
ieſu. Ibi iaces:ibi cubas:ibi dormis in me-
ridie. Idem. Omnẽ reuolue vitam ſaluato-
ris ab vtero virginis vſq̃ꝫ ad patibulũ cru-

cis nõ inuenies in eo niſi ſtigmata pauper-
tatis. ¶ Tertiũ eſt timor lecti infernalis:de
quo legiẽ. Iſa.xiiij. Detracta ẽ ad inferos
ſupbia tua.ꝯcidit cadauer tuũ ſubter te ſter-
netur tinea:ꝛ operimẽtũ tuũ erunt vermes.
Inter.l. Cũ prius palliũ auro gẽmiſq̃ꝫ di-
ſtincta. Satis moleſte ſuſtinebãt ſupbi qui
nullo mõ iacerent in lecto in quo alius ia-
cuiſſet:nec poſſent ſuſtinere:q̃ꝫ in lecto eo-
rũ eſſet vnus pediculus:qñ in lectis eorũ
erũt tinee ſub eis ꝛ vermes deſup eos:ad
augmentũ vero moleſtie faciet hoc q̃ꝫ icõ
ſpecti fuerint talibus:ad cumulũ vero pene
etiá erit q̃ꝫ lecti illi nunquã mutabunt.
Nõ eſt ita pulcher lectus in mũdo in quo
aliqs nõ grauet iacere ꝑ.viij.dies ꝯtinue.
Quantũ ergo grauamẽ erit iacere in tam
horribili lecto hoĩ delicato pluribus ãnis
q̃ſ ſint gutte aque in mari. ¶ Quartum eſt
amor lecti interioris. Amore.n. illius lecti
deberẽt negligere lectũ exteriorẽ. In lecto
ꝯſciẽtie geſcerẽt ipſi ꝛ de nocte ꝛ de die:ꝛ
etiã deꝰ cũ eis ſi diligẽtiã debitã haberẽt
circa illũ. Ideo lauãdus eẽt ꝑ ſingulas no-
ctes exẽplo dicendum: ſicut hoĩes delicati
volũt hẽre linteamina candida q̃ſi ſingulis
noctibꝰ. De lecto iſto legiẽ ĩ canticis.i. Le-
ctus noſter floridꝰ. Ecõtrario lectꝰ aliquo-
rũ ꝓpter negligẽtiã eoꝝ nõ floridꝰ ẽ ſꝫ ſor-
didus. Et vbi geſcere debuerãt cũ deo in-
gnanẽ:ꝛ cruciãẽ cũ diabolo. ¶ Quintũ ẽ
ꝯſideratio lecti in quo corpus ponẽ ĩ mor-
te.ſ.ꝯſideratio ſepulchri in quo a vermibꝰ
corrodeẽ. Eccle.x. Cũ morieẽ homo heredi-
tabit ſer.b.ꝛ ver. Incõgruũ ẽ cadauer po-
ni ĩ ea tã ſupbo lecto q̃ꝫ poſtponẽdũ ẽ in
vili ſepulchro. ¶ Sextũ ẽ ꝯſideratio illꝰ le-
cti in quo ꝑs nobilior hoĩs iacet.ſ.cor. Su-
perbus velit nolit iacet ſuper lectũ immũdi-
cie plenum.ſ. ſtomachum.

¶ De ſupbia que apparet in eqtaturis. 32

s Equiẽ de illa ſpẽ ſupbie que appa-
ret in eqtaturis. Unde no.q̃ꝫ q̃dru-
plicẽ appẽ p̃t ſupbia in eqtaturis.
¶ Primo in multiplicatiõe equoꝝ q̃ ꝓhi-
bita eſt regi. Deuẽ.xvij. Cũ fuerit rex ꝯſti-
tutus nõ multiplicabit ſibi equos: nec re-
ducet populũ in egyptũ eqtatus numero
ſublenatus. ¶ Scdo in nõ neceſſario vſu

equoꝝ:ſicut accidit de illis q ꝑ dimidiam
leucam nolũt ire niſi eqtando:q pro nihilo
videnẽ habere pedes cũ non ãbulent eis.
Dauid. Pedes habẽt ꝛ nõ ambulabunt.
Impotẽtiores videnẽ eſſe tales hoĩes pa-
ralyticis:cũ ire nõ poſſunt:niſi habeãt mul-
tos equos. ¶ Tertio in nimia exquiſitione
equoꝝ:ſicut accidit in illis qui equos vo-
lunt habere impinguatos ad paſcendum
oculos hoĩum. ¶ Quarto in ſupbo orna-
tu equoꝝ ſicut accidit illis q xp̃m dimittũt
in pauperibus nudũ ꝛ famelicũ:ꝛ equos
ſuos ſelleris deaurãt ꝛ deargẽtãt ornãt.
¶ De his que deberẽt cohibere homines
a ſuperbia ornatus.

s Ulta ſunt q̃ debẽt ꝛ poſſent homi-
nes cohibere a ſupbia iſta. ¶ Pri-
b mũ ẽ multiplex cõminatio quã fa-
cit ſacra ſcriptura equitantibus:vñ Zach.
x. Confundenẽ aſcenſores equoꝝ. Et.xij.
Eiuſdẽ. In die illa dicit dñs percutiã oẽm
equũ in ſtupore: ꝛ aſſeſſores eoꝝ manẽtes
in ſtupore Glo. Ita vt qui viderint ꝑ-
euſſos ſtupeant ꝛ aſſeſſores eoꝝ preſſi ma-
gnitudine periculi vertanẽ in dementiam.
Et Iſa.xxx. Ve q deſcendũt in egyptum in
eqs ſperantes. ¶ Scdm ẽ exẽplũ xp̃i q nõ
legiẽ equitaſſe ſed ſemel tantum aſinaſſe:ꝛ
hic ad mortẽ ſuã in ſignũ quod multi eq-
tando tendũt ad mortẽ eternã. Multũ de-
beret mouere hoĩes exẽplũ iſtud. vñ Za.9.
Ecce rex tuꝰ veniet tibi iuſtus: ꝛ ſaluator
ipſe pauꝑ ꝛ aſcendẽs ſup aſinã:ꝛ ſup pul-
lũ filiũ aſine ꝛ diſpergã q̃drigã ex effraym
ꝛ equũ de ieruſalẽ. Diſpergere deberet ex-
emplũ iſtud de eccleſia dei eqnũ. Mirũ ẽ
quõ nõ erubeſcit ſeruus ire eques ex quo
dñs vadit pedes. B. Intollerabilis impudẽ-
tia ẽ vt vbi ſeſe exinaniuit maieſtas inſleẽ
vermiculus ꝛ tumeſcat. ¶ Tertiũ exempla
ſcõꝝ:indecens ẽ ex quo filij dei.ſ. viri iuſti
pedites incedunt ſuos diaboli eqtes ince-
dere:hanc ꝑuerſitatẽ dicit Salo.ſe vidiſſe
Eccle.x. Vidi ſuos in eqs: ꝛ ꝑncipes q̃ſi
ſuos ãbu.ſup ter. ¶ Quartũ ẽ hoc:q̃ꝫ eq-
tatura habeanẽ a ſupbis ad gliã:tñ di-
ligẽter inſpiẽti potiꝰ cedũt ad ignominiã:
vñ ſup Guido Cartuſẽ. Quõ gloriabiẽ d̃
fortitudine q gloriaẽ de infirmitate: Equꝰ
tẽ tuꝰ: infirmitas tua eſt:fortitudo eẽt ſi eũ

ferres. Quintũ ẽ hoc q̃ꝫ ſupbia iſta apoſta-
ſia eſt infidelibꝰ. Abrenunciauerunt enim
põpe diaboli in baptiſmo:vñ põpatice in-
cedere apoſtaſia eſt ipſis. Amos.vi. Ve vo-
bis q opulẽti eſtis in ſy.ꝛ cõ.in mõ.ſa.opti-
mates capita populoꝝ ingrediẽtes põpati-
ce domũ iſrael. ¶ Sextũ eſt hoc q̃ꝫ ſupbia
iſta multũ ꝯſtat ꝛ parũ hꝫ vtilitatis. Quã-
tũ ꝯſtet h̃ ſupbia multi apertius legũt in li-
bro experiẽtie q̃ꝫ in libris ſcripture. Multi
enim depaupati ſunt hac de cãꝰ. Et meri-
to depauperanẽ:qui care emunt equos: ꝛ
volũtarie qui comedũt ſuperbos eos. Hic
eſt enĩ vnꝰ de velocioribꝰ modis depau-
perãdi aliquẽ qñ equi comedunt ſup eũ.
Nec ſolũ comedũt equi ſupboꝝ ſuper eos
ſed etiam comedunt eos:quando paſcun-
tur de rapina. Quod enim comedunt ſu-
per animas raptorum eſt. Unde hoc mo-
do loquẽdi quo aliquis dicitur comede-
re pallium ſuum:quando comedit illud ꝓ
quo pallium ſuum impignoratum eſt: poſ-
ſumus dicere quod ſuperborum raptorũ
equi comedunt eos. Non multum etiam
vtiles ſunt huiuſmõi equi:cũ facilius ſine
equo perueniatur ad celeſtem patriam q̃ꝫ
in equo. Facilius enĩ fugit aliquis ꝛ effu-
git manꝰ hoſtiũ infernalium ſine equo q̃ꝫ
cum equo. Unde Iſa.xxx. dicunt mali. Su-
per equos aſcendemus. Et ſubditur. Ideo
velociores erunt qui perſequuntur vos.
Nec ſolum parũ vtiles ſunt equi ſuperbis
immo etiam valde nociui ſunt eis. Cum
enim ipſi ſint alligati vinculo vani amoris
ipſi trahunt eos ad patibulum infernale.
Merito punietur qui proprijs expenſis
equos paſcit a quibus illuc trahaẽ. ¶ Se-
ptimum eſt amor pauperum. Timendum
eſt ne deus multũ offendatur quãdo ſub-
trahitur ori ſuo in pauperibus vnde equi
impinguantur.

¶ Tria reprehenſibilia. de ſuperbia ma-
gnatum ex familia. 33

s Equitur de illa ſpecie ſupbie que
in familia apparet. ¶ Et notandũ
q̃ꝫ tria poſſunt eſſe reprehenſibilia
in familia alicuius potentis. ¶ Primum
eſt multitudo:vnde Eccleſi.v. Ubi multe
ſunt opes multi qui eo.e.ꝛ quid ꝓdeſt poſ-
ſeſſori niſi q̃ꝫ cernit diuicias oculis ſuis:

¶ Secūdū eſt vita inhoneſta: vnde. Ber.
Ne te dixeris ſanū dolentē latera: hoc eſt
ne te dixeris bonū malis inuentē. Nō tuta
ē bonitas tua obſeſſa malis magis quā ſa
nitas vicino ſerpēte. Et Dauid in ps. Ocu
li mei ad fideles terre vt ſedeant mecum.
ābu. ī via hic mihi ima. ay. nō habita ī me
dio do. m. qui ſa. ſup. rc̄. ¶ Tertiū eſt inuti
litas. Fatuū enim eſt habere familiam ſibi
inutilē. Prouer. xiiij. Iracūdiā regis ſeru⁹
inutilis ſuſtinebit. Mat. xxv. Seruū inutilē
pijcite ī tenebras exteriores. Et ſicut dixit
prius chriſtianos q̄ pompatici ſunt quan/
tū ad multitudinē equoꝝ apoſtatas eſſe ꝛ
trāſgreſſores patri baptiſmalis quo ꝓmiſe
rūt ſe abrenūtiare pompis diaboli: ſic poſ
ſumus dicere de illis qui pōpatici ſunt q̄n
tum ad magnā familiā qui gaudēt de mul
titudine familie ſequēs eos. Tali fatuitate
laborant quanta laboraret ille q̄ deferens
mel gauderet eo q̄d multe muſce ſequeren
tur eū. Senec. Multi aliquē cōmittantur
mel muſce ſequunt̄: cadauera lupi. frumen
ta formice. p̄dam ſeqnt̄ turba iſta non ho
minē. Quādoq3 familia quā credit ſupb⁹
eſſe ſuam potius familia eſt diaboli cuſto
diens eum diabolo: vendit eum etiā diabo
lo dum ꝓcurat q̄d ipſe corrumpat̄ in iudi
cio vel alio mō. Quādoq3 etiā viuū ſepelit
eum dum ei adulat̄: vn̄. Gre. loquens de il
lo v̄bo. Mat. viij. Sinite mortuos ſepelire
mor. dicit. Mortu⁹ mortuū ſepelit cū pctōr
peccatorē aggere adulatiōis p̄mit. familia
ſupbi etiā eū comedit du3 tp̄alia q̄ illi vni
ca ſunt p̄ amorez cōſumit: vn̄. Aug. Nimiū
amatores tp̄alium fecerunt ea mēbra ſua.
vn̄ vſualit̄ ſolent dicere auari cu3 bona eo
rum comedantur ſe comedi.

¶ De ſuperbia conuiuiorum. 34

Equit̄ de ſupbia cōuiuioꝝ. Appa
ret aūt ſupbia in cōuiuijs. ¶ Pri
mo in h̄ q̄d magni ꝛ diuites inuitā
tur q̄ nō indigent ꝛ paupes relinquuntur
ꝯtra illud. Lu. xiiij. Cū facis cōuiuia voca
paupes debiles claudos cecos ꝛ beatus
eris quia nō hn̄t vnde retribuere tibi. Re
tribuet̄. n. tibi in retributione iuſtoꝝ. ¶ Se
cūdo in hoc quod ſunt multi miniſtri ibi
in ſupbo apparatu. Qui autē gaudent de
multitudine ſupboꝝ miniſtroꝝ adhuc ve
niet hora q̄d vellent habere vnū miniſtrū
leproſum nec poterūt habere: vn̄. Lu. xvi.
Dicit diues qui erat in inferno: pr̄ abrahā
miſerere mei ꝛ mitte lazaꝝ rc̄. Lazarus ple
nus fuit vlceribus ꝛ tn̄ diues eius miniſte
ria deſiderabat pro ſupbia miniſtris quos
habuerat hoc non gaudebat. Dauid de
talibus miniſtris cū diceret. Non habita
bit in medio domus m. qui fa. ſuperbiam.
¶ Tertio appet ſupbia in varietate ferci
loꝝ ꝛ ſplendore eoꝝdem ad vanāgloriā.
Senec. Nō magno cōſtat nobis fames ſed
ambitio. Idē3. Ia3 nō ſunt homines denti
bus ꝛ ore ꝛ ventre ad pompam contenti.
Ecalis quoq3 guloſi ſunt. Item iam ap
paret ſupbia in vaſis aureis ꝛ argenteis.
Mira fatuitas q̄d homines volunt habe
re vaſa aurea ꝛ argentea ad replendū ven
tre3 q̄d eſt vas immūdicie cū ad replendū
vaſa vinaria q̄ mūda ſunt ſufficiāt medio
cria ſeu vaſa lignea. ¶ Quarto apparet ſu
pbia in multitudine muſicoꝝ inſtrumento
rū. Iob. xxi. Tenēt tympanum ꝛ cytham ꝛ
gaudent ad ſonitū organi: ducūt in bonis
dies ſuos ꝛ in. p. ad infer. deſcen. Iſa. Cy
thera. ꝛ lyra ꝛ tympanū ꝛ tybia ꝛ vinū in
cōuiuijs veſtris ꝛ opus dn̄i nō reſpicitis. l.
iuſticiam quā faciet in die iudicij.

¶ De ſupbia edificioꝝ q̄ in ſex inuenit̄.

Equit̄ de ſuperbia edificioꝝ. Notā
du3 q̄d circa edificia ſex poſſunt eē
reprehēſibilia. ¶ Primū eſt multi
tudo domoꝝ. Iſa. v. Ue qui cōiūgitis do
mū ad domū. ¶ Ite3 reprehenſibilia ſunt
ī edificijs magnitudo: ſumptuoſitas: ꝛ dele
ctatio. ¶ Delectabilitas vero attendit̄ cir
ca colores picturarū quātum ad caliditā
te3 in hyeme ꝛ frigiditatem in eſtate. Iere.
xxij. Ue qui dicit edificabo mihi domum
lata3 ꝛ cenacula ſpacioſa ecce magnitudo.
Qui apperit ſibi feneſtras a facit laquea
ria cedrina. pingitq3 ſinopide. interli. i. chri
ſti ſanguine. In hoc quod dicitur corona.
tangit̄ ſumptuoſitas ī hoc quod dicit ape
rit feneſtras delectabilitas. Item reprehen
ſibile eſt in edificijs quando de rebus iniu
ſte acquiſitis fiunt. Iere. xxij. Ue qui edifi
cat domum ſuam in iniuſticia. Item repre
henſibile eſt in edificijs. intentio male quā
do ſcilicet fiunt ad vanitatem non ad ne
ceſſitatē. Sen. Domus munimentū ſit ad
uerſus īfeſta corpori. Hāc vtrū ſepes ere
xerit: an varius lapis gentis aliene nil int
eſt. Scito te tam bn̄ homines culmo q̄ȝ auro
tegi. Cōtēnite cetera q̄ ſuperuacu⁹ labor
velut ornamētum ac decus ponit. Memē
tote nihil p̄ter aīum eſſe mirabile cui ma
gno nihil eſt magnum.

¶ De his que deberēt cohibere homines
ī ſuperbia edificiorum.

Tres notandu3 q̄. vi. ſunt q̄ debent
homines cohibere ab amore ſupboꝝ
edificiorū. ¶ Primū eſt hoc quod
illi qui amāt ea maledicti ſunt vt p3 ex illo
verbo. Iſa. v. Ue qui ꝯiungitis rc̄. Et ex il
lo v̄bo Iere. xxij. Ue q̄ dicit edificabo mi
hi domū latā. Multū eſſet maledictio dei
timenda in ſcriptura ſacra cū tn̄ timeatur
maledictio facta ab aliquo viro: ꝛ cū dn̄s
dicturus ſit maledictis. Ite in ignē eternū
Mat. xxv. ¶ Secūdū eſt hoc q̄ edificia ſu
pba deo ſunt exoſa: vn̄ Amos. vi. Iurauit
dn̄s deus in anima ſua dicit dn̄s deus ex
ercituū: deteſtor ego ſuperbia3 iacob ꝛ do
mos eius odi. Magna puerſitas eſt: quod
hō ſuperba edificia amet que deus odit.
¶ Tertiū vero exēplū: ꝛ precipue exēplu3
xp̄i qui in natiuitate ſua pro domo habuit
diuerſoriū: in morte ꝓ domo habuit ſepul
chrū: in vita ſua nō habuit vbi caput recli
naret. Mat. viij. Uulpes foueas habent ꝛ
vo. c. m. filius ho. nō ha. vbi caput recli. B.
Intollerabilis īpudentie eſt vt vbi ſeſe exi
naniuit maieſtas infleͣt vermiculus ꝛ tu
meſcat. Ad idē valere pn̄t exēpla ſanctoꝝ
q̄ in caſis habitauerunt: vnde ad Heb. xi.
Fide Abrahā demoratus ē in terra repro
miſſionis habitando tanq̄ȝ in caſulis cum
yſaac ꝛ iacob coheredibus repromiſſionis
eiuſdē. Expectabat. n. fundamenta habētē
ciuitatē cuius artifex ꝛ conditor eſt deus.
Itē paulus p̄m⁹ heremita viſitat⁹ eſt a be
ato Antonio quiſqueſiuit ab eo an adhuc
xp̄iana religio ritus grecoꝝ in edificijs ſū
ptuoſis imitaret̄: ꝛ audito q̄d ſic: ipſe flēs
deplanxit hāc ſupfluitatē ꝯqueſtus homines
tante vanitati deditos cu3 xp̄ianoꝝ debe
ret eē cohortatio dicētiū nō hēm⁹ h̄ ma
nentē ciuitatē: ſed futurā inquirimus. Qui
bi etiā antiquoꝝ habitabant in cauernis
petrarū. Alij etiā in cōcauitatib⁹ arboꝝ a
q̄bus viſi egredi dicti ſunt a q̄buſdā inde
nati. legit̄ etiā de quodā heremita qui ha
bebat hoſpiciū admodum ſui ſepulchri: ꝛ
cū iperator ad eū veniſſet ꝛ interrogaſſet
cur hoſpiciū ſuū: cōmenſuraſſet ſuo corpo
ri: ipſe rn̄dit. Sufficit hoc homini moritu d
ro. Sic puenit ſepulchrū. Et addidit. Meli
us ꝓſilit̄ in celum de tugurio q̄ȝ de pala
tio. ¶ Quartū vero hoc q̄d ſupba edificia
frequēter fiunt de iniurijs pauperū. Ponū
tur enim ibi que paupibus deberēt eroga
ri. Iero. loquēs de paula. Nolebat inquit
in his lapidibus pecuniā effundere q̄ cu3
terra ꝛ ſeculo trāſituri ſunt: ſed in viuis la
pidib⁹ q̄ voluunt̄ ſup terrā ex q̄bus ma
gni regis ciuitas exſtruit̄. ¶ Quinto h̄ q̄d
ſupba edificia freqnēter ex rapinis ꝛ alijs
iniuſte acq̄ſitis ꝯſtruūt: vn̄ lapides ꝛ hmōi
alia que in hmōi edificijs ſunt accuſabūt
dn̄m domus apud deū. Abacuc. II. Lapis
q̄ de pariete eſt clamabit. Lapis qui inter
iūcturas edificiorū eſt rn̄debit. ¶ Sextum
eſt fatuitas q̄ in ꝯſtruēdo hmōi edificia q̄
fatuitas p̄mo patet ex hoc q̄d cū vita ho
minis breuior ſit q̄ȝ eſſe ſoleat ipſi tn̄ ma
gis ſumptuoſas expēſas domus volūt edi
ficare q̄ȝ antiq̄ patres noſtri. Ipſi ſm̄ v̄bū
Ierony. Sic edificant quaſi ſemp victuri.
Sic aūt comedūt ꝛ bibunt quaſi cras mo
rituri dicentes. Comedamus ꝛ bi. cras. n.
mo. Itē fatuitas eoꝝ patet ex hoc q̄d ipſi
volūt habere pulchrū ſtabulū. ſ. habitacu
lū corpis: de domo vero ꝯſcientie in qua
ſi mūdata eſſet deus inhabitaret cum eis
omnino nō curant. Ipſi pulchras domos
edificant in via: cū potius deberent edifi
care in celeſti patria. Ipſi domos edificāt
quas ſciunt de neceſſitate rui turas. Mat.
xxiiij. dicit dominus de edificatiōib⁹ tēpli.
videtis hec omnia: Amen dico vobis non
relinquetur lapis ſuper lapide3 qui nō de
ſtruatur. Et inter ſigna. xv. Dieru3 que pre
cedent die3 iudicij enumerat. Iero. Iſtud
quod edificia ruent. Amos. iij. Percutia3
domum hyemalem cum domo eſtiua: ꝛ pe
ribunt domus eburnee ꝛ diſſipabuntur
edes multe.

¶ De his que deberet cohibere clauſtra
les a ſuperbis edificijs.

Pecialiter aūt debēt cohibere clauſtrales iſta que ſequunt. ¶ Primū qḋ cū ipſi ſint iā mortui mūdo neceſſaria ſunt eis ſepulchꝛa potius ꝙ palatia. ¶ Scḋm eſt hoc ꝙ ex ſollicitudine circa edificia ⁊ palatia exterioꝛa ſeq̄ ſolet moꝝ negligētia: vñ. B. Uideo qḋ nō ſine magno doloꝛe iudei dꝫ quoſdā poſt aggreſſaꝫ xp̄i miliciā ruſum ſecularibus īplicari negociis. Ruſus terrenis cupiditatib⁹ īmergi cū magna cura erigere muros negligere moꝛes. Preterea negligere curā exterioꝝ edificioꝝ ſignū eſt qḋ clauſtralis diligētiā habeat circa interioꝛa. B. Animū intentū interioꝛibus magis crederet circa multa ⁊ neglecta exterioꝛa qbus incola domus ſepe alibi ꝯuerſari dignoſcit cui caro exterioꝛa viliſſime denunciat. Itē ꝯuerſatio clauſtraliū in celis dꝫ eſſe: ideo non ita ſollicite debēt edificare in terra ſicut illi quoꝝ conuerſatio terrena eſt. Preterea ſupbia edificioꝝ quedā imitatio eſt ſuperbioꝝ hoſpitum ea quibus clauſtrales ſupbiā addiſcunt. Eccle. xiij. Qui cōicauerit ſupbo induet ſupbiā. Veriſimile ē ꝙ opoꝛteat etiā clauſtrales habere domos humilioꝛes ꝙ alios: ſicut opoꝛtet eos habere humilioꝛes veſtes ꝙ alios. Et ſicut coloꝛ viridis ⁊ rubeus ⁊ varius intollerabiles ſunt in veſtibus clauſtralium: ſic ⁊ huiuſmodi coloꝛes clauſtrales eſſe vident in domib⁹ eoꝛum. Quod ſi aliquis dicat qḋ in hmōi ꝯdeſcēdit infirmitatibus hominū. Rñdeo ꝙ tm̄ ꝯdeſcenſum eſt in aliquibus clauſtris carnalibus hoībus ⁊ infirmis: vt pene omnes carnales facti ſunt: vñ. B. Abiecta ſancta ſimplicitate q̄ſi religioſas quaſdam nobis cream⁹ habitationū honeſtates in qbus tm̄ cōpaſſum eſt aīalibus vt pene in h̄ oēs effecti ſum⁹ aīales. Idem. Admittant aīales ſuſcipiant omni beniuolētia caritatis poꝛtent in omni patiētia benignitatis: ſed q̄ eis cōpatiunt nō eis ꝯfoꝛmētur: nec ſi q̄rant eoꝝ ꝑfectū vt ꝑpter eos cogant incurrere ꝑpoſiti rigoꝛis in religiōe defectū. Itē clauſtrales veri hebꝛei deberēt eſſe et reputare ſe ꝑegrinos ſup terrā: vnde edificare debēt nō domos ad habitandū ſꝫ tabernacula ad defendendū: vñ. B. Obſecro in ꝑegrinatiōe huius ſeculi in milicia ſup terrā edificem⁹ nobis nō domos ad habitandū ſed tabernacula ad deferēdū vt poſſe cito euocādi ⁊ migraturi in patriā ⁊ ciuitatē. In caſtris quippe ſumus militamus in alieno laboꝛamus: Facile eſt qcq̄d naturale eſt. Nunq̄d nō facile eſt ſolitario ⁊ ſufficiēs nature ⁊ cōgruū ꝯſcientie ipſum ſibi cellam de virgis texere: de luto plaſmare: Undicūqꝫ opoꝛtet opire ⁊ decentiſſime inhabitare: qḋ amplius q̄rendū: Et ſi viſu ſopiant huius delectatiōes: ⁊ ſi ſint qui vtātur tanq̄ nō vtentes tm̄ ꝯtēptu melius ꝙ viſu vincunt hmōi affectiōes. Idē. Ipſi quibus ſollicitudo ſuoꝝ interioꝝ inducit cōtēptum ⁊ negligentiā omniū exterioꝝ. Ipſi ſibi edificēt ſub foꝛma paupertatis ⁊ ſancte ſimplicitatis ſpēm. Nullā ſic aptabit artiſ cum induſtria: ſicut eoꝝ negligentia. Debent etiā clauſtrales cauere a ſupbis edificiis ꝑpter bonū exemplū. Humiles .n. domus eoꝝ ⁊ paupes in aliis frenant ꝯcupiſcentiā. In aliis vero cum amoꝛē paupertatis afficiunt ꝯſciam. Preterea q̄ſi clauſtrales ꝯſtruunt ſupba edificia. accidit frequēter vt ipſi cōſtruant ea de mēdaciis. Mittunt eniꝫ queſtuarios ꝑdicatoꝛes. Cōſtruunt etiā ea de donis male acceptis ab vſurariis ⁊ a raptoꝛibus: a quo periculo liberi ſunt: qui domos hūiles ꝯſtruere volunt. Si vero aliqs dicat pulchꝛitudines domoꝝ neceſſarias eſſe clauſtralibus ad recreationē. Rñdeo qḋ viri ſpūales potius dēnt delectari in aſpectu celi ꝙ in aſpectu tecti: ⁊ poti⁹ debēt admirari opa dei ꝙ opa hoīs. legit de beato Bernardo ꝙ ipſe fleuit cum vidit tuguriola paſtoꝝ tecta culmo ſimilia caſulis priſtinis Ciſterciū. qui tūc incipiebāt hītare in magnis edificiis. Pulchꝛitudines iſte ⁊ foꝛenſes honeſtates ſicut dicit beatus. B. Cito ꝑpoſitū eneruant ⁊ maſculinuꝫ animum effeminant.

¶ De ſuperbia librorum: ⁊ octo: que valent ad eius deteſtationem. 36

Equitur de ſupbia libroꝝ qua ſpecie laboꝛant q̄ volūt habere libros deauratos. ¶ Octauo vero ſunt q̄ poſſūt valere ꝯtra hoc peccatū. ¶ Primo poſſūt valere ꝯ hoc peccū exēpla: ⁊ ꝑcipue exēplū filii dei q̄ liber vite eſt q̄ hūiliari voluit vſqꝫ ad h̄ ꝙ nouiſſim⁹ eēt. Intollerabilis eniꝫ ē ſupba in aliis libris ex quo liber vite tantū hūiliatus ē. dicit .n. Iero. In ꝑmo ꝓlogo ſup Iob. Hēant q̄ volunt veteres libros vel in mēbꝛanis purpureis auro argētoqꝫ deſcriptos: vel initialibus vt vulgo aiunt lr̄is onera magis exarata ꝙ codices dummodo mihi in eiſqꝫ ꝑmittant paupes hīc cedulas ⁊ nō tm̄ pulchꝛos codices ꝙ emēdatos. Et paulus .ii. ad Thi. iiij. Aufer aūt ⁊ tecū libros maxime aūt mēbranas. ¶ Scḋo vero hoc ꝙ ſapiētia dei amat coꝛda hūilia: vñ Mat. xi. Abſcondiſti hec a ſapientib⁹: ⁊ prudentib⁹: ⁊ reuelaſti ea paruulis. Amat etiā verba hūilia ſicut patet in verbis ſacre ſcripture: q̄ valde humilia ſunt. Amat etiā hūilia coꝛda: vñ Sapiē. Doles frequenter parui ſunt: vñ Sap. Sepe ē ſub palliolo ſoꝛdido ſapiētia. Prouer. xi. Ubi hūilitas ibi ſapiētia. Eodē modo amat ſapientia hūilē ſcripturā. ¶ Tertio hoc ꝙ ſacra ſcriptura hūilitatē docet: vnde hūilitatē dꝫ habere. Ait ſapiē. Patere legē quā tu ipſe tuleris. Legē humilitatis precepit ſacra ſcriptura: vnde eā dꝫ ſnare. ¶ Quarto vero hoc ꝙ puerilitatis eſt aureas ⁊ argenteas amare litteras: ⁊ in his delectari. Sen. Plurimū eſt qḋ nō pueri/cie: ſed qḋ grauius eſt puerilitas remanet ¶ Quinto vero hoc ꝙ q̄ſi quoddā ſpūale adulteriū eſt: qui amoꝛe āplectunt pulchꝛitudine ſcripture quo debēt āplecti ipſam ſapientiā: vnde de illis pōt exponi illud .ij. Pe. ij. Habētes oculos plenos adulterii: ⁊ inceſſabilis delicti. Sapiā ſpōſa ē intellectus nr̄i: vnde Sap. 8. Hāc amaui ⁊ exquiſiui eā a iuuentute mea: ⁊ q̄ſiui eā mihi ſpōſam aſſumere ⁊ amatoꝛ factus ſum foꝛme illius. Scriptura vero quaſi quedā ancilla eſt ipſius ſapientie: vnde cauendum eſt ne ancilla tante pulchꝛitudinis ſit qḋ relicta pulchꝛitudine ſapientie animus foꝛnicet cum pulchꝛitudine ſcripture. ¶ Sexto hoc ꝙ valde impiū eſt oculos ſuos paſcere auro ⁊ argento. Quando homo videt tot filios dei famelicos: viſus plura habet vnde paſci poteſt ꝙ guſtus. Habet enim ſoleꝫ: ⁊ lunaꝫ: ⁊ ſtellas: ⁊ floꝛes innumeros: ⁊ multa alia ex qb⁹ paſci pōt: vnde valde impiū videt eſſe xp̄iano oꝛi dei ſubtrahere ī pauperibus: vnde oculi eius delectent. Ad qḋ depingit aliquis homines vel floꝛes in libꝛo ſuo: Nōne ſufficiunt ei hoīes ⁊ floꝛes quos de⁹ creauit. ¶ Septimo hoc qḋ tales ꝯtumeliā inferunt ſapīe cū nō reputēt dulcedineꝫ eius ſufficienteꝫ ad ꝯſolatiōeꝫ ſtudentiū cū ſcriptū ſit. Eccle. xxiiij. Nihil dulcius ꝙ inſpicere in mādatis dei. Et Sap. viii. Intrans in domū meaꝫ ꝯquieſcaꝫ cū illa. ſ. cū ſapientia. Nō .n. hꝫ amaritudineꝫ ꝯuerſatio illius: nec tediū ꝯuictus illius: ſꝫ leticiaꝫ ⁊ gaudiū. ¶ Octauo hoc qḋ parū valet iſta pulchꝛitudo ſcripture. Nō enim hoīem ſaciat: vnde Eccle. i. Non ſaciatur oculus viſu nec auris auditu.

¶ De ſuperbia cantus ⁊ his que ſunt reprehenſibilia circa cantum. 37

Equit de ſuperbia cantus. Notandū ergo qḋ circa cantū hec ſunt reꝑhenſibilia. ¶ Primo reꝑhenſibile eſt cum qs nimis blandaꝫ vocem querit: vel ad gloꝛiandū vel ad delectādnꝫ: vnde Grego. Cum blanda vox querit ſobꝛia vita deſeritur. Augu. Quotiens plus me delectat cantus ꝙ res que cantatur totiens me grauiter peccaſſe confiteoꝛ. ¶ Iteꝫ reprehenſibilis videt eſſe in cantu vocis fractio: vnde in legenda ſancti Sebaſtiani. Putas ne illum inter chꝛiſticolas mirandū qui tonſuram diligit comā enutrit: ſapoꝛes querit ⁊ voceꝫ frangit fractio vocis ſignum eſt fracti animi. Sicut reprehenſibilis eſt criſpatio crinium in hominibus: coꝛrugatio veſtium in mulieribus: ſic videtur eſſe repꝛehēſibilis fractio vocis in cantantib⁹. Et ſicut vētus ſolet facere ī aqua criſpationem quandam ſic ventus vanitatis hanc criſpationem ſeu fractionem vocis vt frequenter facit. Talis cantus ob laſciuiam factus ſimilis videtur eſſe cantui illi de quo legitur. Exo. xxxij. Vocem canētium audio ait moy. Cumqꝫ appꝛopinquaſſet ad caſtra vidit vituluꝫ ⁊ choꝛos. In vitulo qui eſt animal laſciuum laſciuia intelligitur: vnde cantus adoꝛantium vitulum eſt cantus eoꝛum qui vocem frangūt ob laſciuiam. ¶ Reprehenſibilis eſt etiam in cantu nimia exaltatio vocis: ſicut faciūt illi qui potius volunt cantare alte ꝙ apte: qui tantum volunt aſcendere cantādo qḋ quandoqꝫ frangūt ſibi collū ſpiritualiter:

vel quandoq; ad litteram rñpdit ſe: qd ex
ſuperbia pu̇enit. Superbia.n.plus audet
q̄ poſſit. ¶ Reprehenſibilis eſt etiam in cã
tu additio punctorũ vel ſubtractio. Quaſi
enim q̄daz ſpẽs barbariſmi vr̃ eẽ h̃ in can
tu ſicut in dictione barbariſmus ſit ex ad/
ditione vel ſubtractoine littere vel ſimile.
In cãtu etiã nõ vr̃ eẽ nimis approbanda
vox falſa precipue in cantu clauſtraliũ. Et
mirũ eſt q̃uo vox talis tantum placet qbuſ
dam cũ ipſa videat̃ adeo deformis quod
oportet eã abſcondi inter alias voces alio
quin non eſt decens vel decora.

¶ Unde ꝛ quomodo oritur ſuperbia: ꝛ ex
quibus bonis. 38

p Oſuimus primã diuiſionẽ ſupbie
ꝛ proſecuti ſumus mẽbra eius: nũc
conſequẽs eſt vt ponam⁹ ſecũdã ꝛ
a pſequamur. Diuiſio vero iſta ſumit̃ ſm ea
ex quibus orit̃ ſuperbia. Notãdũ ergo qd
ſupbia q̃nq; orit̃ ex bonis nature: q̃nq; ex
bonis fortune: q̃nq; ex bonis gratie bona
vero nature quedã ſunt corporis quedam
anime. Corporis ſũt iſta: ſanitas: fortitudo
agilitas: pulcritudo: nobilitaſ: libertas. Bo
na vero anime naturalia ſunt iſta. Rectitu
do ingenij ꝛ velocitas: memorie bonitas:
poteſtas tollerãdi: exercitiũ ſpũale: natura
lis diſpoſitio ad virtutes: ſeu virt⁹ natura
lis. Bona vero fortune ſunt bona exterio/
ra q̃ ſunt ĩ poteſtate hoĩuz q̃ ab hoĩb⁹ pñt
auferri. vt ſunt diuitie: delicie: dignitateſ: la
us ſeu gloria: ꝛ gr̃a humana. Bona ꝟo gr̃e
ſunt ſciã ꝛ virtutes. Ex iſtis bonis põt ſup
bia naſci. Supbia aũt naſcit̃ ex pulcritudi/
ne: vñ poeta. Faſt⁹ ineſt pulcris ſeqturq;
ſupbia formã. ¶ Item naſcitur a nobilita
te: vñ ſaluſtius. Cõmune malũ nobilitatis
ẽ ſupbia. Similiter naſcit̃ ex alijs bonis na
ture. Itẽ naſcit̃ ex bonis fortune ſicut ex di
uitijs: vñ. Aug. vermis diuitum eſt ſupbia.
Eccle.xl. Facultates ꝛ ꝟtutes exaltãt cor.
¶ Item naſcitur ex bonis gratie vt a ſciã.
Sciã enim inflat ſm apoſtolum.

¶ Fatu⁹ ẽ et ĩpius: q de bonis ſupbit. 39.

n Otandum tamẽ qd cuz fatuus ſit
impius qui de bonis ſuis ſuperbit
valde fatuus ẽ qui de bonis predi
ctis ſupbit ¶ Et primo generalit̃ oſtende/
mus qd valde fatuus eſt impi⁹ q de bonis
ſuis ſuperbit. ¶ Deinde oſidemus de vno
quoq; predictorũ bonoꝝ qd valde fatuuz
ſit inde ſuperbire. Et poſſent.v. rõnes aſſi/
gnari quare fatuus: ſit ille impius qui de
bonis ſuis ſuperbit. ¶ Primo q: ipſe quo
dammõ inferior eſt, etiã irratõalibus crea
turis in hoc qd ille tantũ ſunt in miſia pe/
ne: ipſe vero homo ĩ miſeria pene ꝛ culpe.
Preterea creature irrõnabiles vnicam ha
bere debent mortem poſtq̃ nihil omnino
mali ſentiũt: homo vero impius debitor ẽ
duplicis mortis: quia poſt trãſitoriam ha/
bebit eternam: vnde nõ parum fatuus eſt
peccator qui de bonis ſuis ſupbit ſuperio/
rem ſe alijs hominibus reputãdo qui quo
dãmodo brutis inferior eſt. ¶ Secũdo ve/
ro fatuus eſt qui de bonis illis ſuperbit in
quibus eũ ipſa bruta excedunt: ſicut ẽ for/
titudo corporis ꝛ agilitas. Ipſi etiã iudei
ꝛ ſarraceni ꝛ alij peſſimi homines pl⁹ hñt
de illis bonis quã ipſe hẽat ꝛ etiã ipſi de/
mones de ſciã que videt̃ eſſe vnũ de maxi/
mis bonis que hñt impij plus vident̃ ha/
bere q̃ ipſi impij habeãt: vñ valde fatuus
ẽ qui de bonis illis ſupbit a quibus demo
nibus ſuperat̃. ¶ Tertio fatuus eſt impi⁹
qui de bonis ſuis ſupbit cuz bona illa ſint
ei ad verecundiam verius q̃ ad gloriam:
vñ. Aug. loquens ad impiũ inquit. Nonne
vides te debere erubeſcere de bonis tuis
ſi domus tua plena eſt bonis ꝛ te hẽat ma
lũ: ¶ Quarto fatuus eſt impius qui de bo
nis ſuis ſupbit: q: bona ipſius ei bona nõ
ſunt. Senec. Nihil eſt hoĩ bonũ ſine ſe bo
no. Eſt ne bonuz homini qd eſt ei materia
infirmitatis ꝛ impedimentũ ſalutis: Sap.
Omnia q̃ extra nos ſunt: ſunt dona q̃cũq;
forte hoĩbus cõtigerent. nõ tñ laudant̃ q:
hñt quis ea: ſed quia hijs honeſte ſit vſus
tñ dicit. Señ. quod ſtulto nulla re eſt op⁹.
Nulla enim re ſcit vti. ¶ Quinto fatuus ẽ
impius qui de bonis ſuis ſupbit q: tm̃ hz
diſpenſationẽ in eis ꝛ periculũ ei inde imi
net duplex. Periculum enim eſt ei ſi ſortez
amiſerit. Periculũ etiã eſt ei ſi lucrũ nõ re
portauerit. Et de vtroq; diſtricta ratio exi
getur ab eo: vnde qui de multitudine iſto
rum bonoruz ſuperbit ipſe ſuperbit de ma
gnitudine oneris ſui ſpecialiter.

¶ Qd fatuũ ẽ ſupbiꝛ d̃ ſanitate corpis. 40

s Pecialit̃ vero fatuũ eſt ſupbire d̃
ſanitate corporis. ¶ Primo q: iſta
ſanitas momentanea ẽ. Hodie enĩ
quis ſanus eſt cras infirmus vel mortuus.
Iac.iiij. Que eſt vita veſtra: vapor eſt ad
modicum parens ꝛc. ¶ Secũdo q: corp⁹
hoſtis familiaris eſt ꝛ ideo multũ nociu⁹.
Nulla enim peſtis efficatior ad nocendum
q̃ familiaris inimicus: ait ſapiẽs. Nõ debz
ergo aliqs ſuperbire ꝑpter ſanitatem cor/
poris: ſed potius timere. In maiori autem
piculo eſt cum hoſtis ei⁹ ſanus ſit. ¶ Ter
tio fatuus eſt qui de hac ſanitate ſuperbit
cum ipſa ſanitas vt frequentius occaſio ſit
infirmitatis anime ſicut ecõtrario ſcriptuz
ẽ in. Eccle.xxxiij. Infirmitas grauis ſobriã
red.a Nõ eſt quare aliquis ſupbiat de ſa/
nitate pedis ſi in capite infirmitatem hẽat
ad mortẽ. Sic nõ eſt ſupbiendũ de ſanita/
te corporis ex quo in aĩa infirmitas eſt ad
mortez: hõ ſanus corpore infirmus mẽte. ſi
milis ẽ pomo exterius ſano interius putri/
do. De fortitudine etiã corporis fatuuz eſt
ſuperbire: cũ ſcriptũ ſit ſap.vi. Qd fortiori/
bus fortior inſtat cruciatio. Et cuz cõtinua
lucta ſit inẽ ſpm̃ ꝛ corpus. Caro enim ꝯcu
piſcit aduerſus ſpm̃ ꝛ ſpũs aduerſus car/
nẽ: vñ quanto corpus forti⁹ tanto magis
ſpũi timẽdũ eſt. Et ad litterã hoc videm⁹
frequent̃ qd fortiores corpore infirmiores
ſunt mente. Minus enim reſiſtere poſſunt
ire ꝛ luxurie ꝛ ceteris vitijs.

¶ Fatuum eſt de velocitate ſuperbire.

f Atuum etiã ẽ ſupbire de corporis
velocitate cũ corp⁹ ſit velut equ⁹
quidã in quo hoſtes infernales vt
frequent̃ ducũt ſpm̃ ad mortem ipſi⁹: ꝛ vt
frequentius quãto iſte equus velocior eſt:
tanto facilius ſpũs ab hoſtibus ſuis capit̃.
Preterea in velocitate iſta etiã a canibus
ſuperamur: vnde fatuũ eſt qd hõ de h̃ ſup
biat in quo a canibus inferiorez ſe videt.

¶ Fatuũ ẽ d̃ pulcritudine corpis ſupbire.

d E pulcritudine etiã corporis eſt fa
tuum ſupbire cuz corpus ſit velut
quoddã ſepulcrũ. Aug. Corp⁹ pec
catoris aĩe mortue ẽ ſepulcrũ: vñ cũ pctõr
d̃ pulcritudine corporis ſupbit: ſimile ẽ ac
ſi mortu⁹ de pictura ſepulcri ſuperbiat. Si
mile eſt etiam ac ſi aliqs ſuperbiat de pul
critudine ſterquilinij niue cooperti.

¶ Qd nobilitas carnis ſit contẽnenda. 41

b E nobilitate etiã carnis fatuũ ẽ ſu
perbire cũ illa nobilitas valde cõ/
tẽptibilis ſit. ¶ Primo cõtẽpnẽda
eſt q: vt frequent̃ nobilitas carnis melior
eſt nobilitatẽ aufert. ſ. mentis nobilitatem.
Sap. Non eſt quo ſibi aliqs de nobilitate
corporis vel generis blandiat̃: ſi ex meliori
parte ſit famulus. Multo indignus eſt mẽ
te ſuire q̃ corpore. ¶ Secũdo cõtemnen/
da ẽ q: oẽs ſum⁹ ex eodẽ pr̃e ꝛ eadẽ mr̃e.
Nõ legit̃ dñs feciſſe vnũ adam argenteuz
vñ eẽnt nobiles: ꝛ vnũ luteũ ex quo eſſent
ignobiles: ſed vnicũ: ꝛ illũ de luto plaſma/
uit ex quo oẽs exiuimus: vñ ſi aliqs ex hoc
ſolo nobilis ẽ q: ex nobili pr̃e ꝛ nobili mr̃e
aut oẽs erim⁹ nobiles aut oẽs erim⁹ igno
biles. Quia aut parentes ꝑmi fuerunt no/
biles aut ignobiles. Si ipſi fuerũt nobiles:
ergo ꝛ nos oẽs nobiles ſumus: ꝛ etiã eque
nobiles cũ geniti ex eque nobilib⁹ eq̃ nobi
les iudicentur. Si vero ignobiles fuerint ꝛ
nos oẽs ignobiles ſum⁹ ꝛ eq̃ ignobiles cũ
geniti ſim⁹ ex eq̃ ignobilib⁹. Mala.ij. Nũ/
quid nõ pr̃ vnus oĩum nr̃m. Nunqd non
deus vnus creauit nos: Quare ergo deſpi
cit fratrez ſuũ vnuſqſq; nr̃m: ¶ Tertio cõ
tẽnenda eſt nobilitas carnis q: ipſe deus
cõtẽpſit eam. Noluit eniz ex nobilibus re/
ges eligere in ꝑncipio ſinagoge: in ꝑmo pri
mũ regẽ poſt aſinas aſſumpſit. ſ. ſaul. Secũ
dũ. ſ. Dauid de poſt ꝓhetãtes accepit. In
tẽpore aũt gr̃e poti⁹ voluit ignobiles elige
re q̃ nobiles: vñ. i. Cor. ij. Ignobilia ꝛ con/
tẽptibilia mũdi elegit deus. ¶ Quarto ꝟo
ꝯtemnenda eſt nobilitas carnis q: ñ eſt il
lius q de ea gloriat̃: ſed poti⁹ illoꝝ a qbus
ipſe deſcendit: vñ. Señ. Nemo in gloriã ve
ſtrã vixit. Nec qꝛ añ nos fuit nr̃m eſt. Ani/
m⁹ nobilez facit. ¶ Quinto ꝟo cõtẽnenda
eſt nobilitas carnis: q: materia quã a parẽ
tibus ꝯhit aliqs rõne cui⁹ nobilẽ ſe credit
vile qd eſt ꝛ inmũdũ erubeſcibile ꝛ opere
imũdo ꝛ erubeſcibili procedit ab eis: vñ
q̃uo rõne illi⁹ materie hẽbit qs nobilitatẽ
cũ illa mã vilis fuerit: Quo audet aliqſ di
cere ſe nobilem generatiõe cum qlibet exẽ
plo Job. poſſit dicere putredini pater me⁹
eſt ꝛc. Merito nobilitas carnis contemnẽ

da eſt imo abhominãda eſt:vñ. Luc. xvi.
Qđ altum eſt hominibus abhominatio ē
apud deũ. ¶ Sexto contēnenda eſt nobili
tas carnis immo potius nõ ē reputanda:
cu; in veritate nobilitas nõ ſit. Sicut etiã
ipſi phi ſputauerũt. Señ. Nemo altero no
bilioꝛ niſi cui rectius eſt ingenium:ꝛ bonis
artibus aptus. Idē. Nihil aliud eſt nobili
tas quã antiquate diuitie. Idem. Quid ē
equus aut ſeruus aut libertinus. noīa ex
ambitione vel iniuria nata. Ide; plato ait
neminem regem nõ ex ſeruis oꝛiundũ eſſe.
Neminē ſeruũ nõ ex regibus:oīa iſta lõga
miſcuit varietas:ꝛ ſurſum deoꝛſum foꝛtu/
na verſauit.

¶ Qđ nullus ſit nobilis ex eo:ꝙ ex nobili
bus parentibus ſit generatus.

r Ationibus etiã oſtendi põt qđ ali
quis nobilis nõ ſit ex eo ꝙ ex nobi
libus parētibus genitus. Ex eade;
eni; radice creſcũt viles ꝛ ignobiles. flos fa
rine ꝛ furfur ex eadē radice exeunt:tñ fur/
fur cibus vilis eſt quo poꝛci paſcunt̃. flos
aũt farine cibus nobilis eſt. ¶ Item ex ea
dem radice ꝓcedit ſpina ꝛ roſa. Roſa crea
tura nobilis eſt q: nõ ceſſat bñfacere homi
nibus q ſunt iuxta eam:ſuu; gratũ odoꝛe;
vndiq; ſpargendo. Spina vero quoddam
vile ē q: pungit ea que iuxta eam ſunt: ſic
ex eodem pr̃e ꝛ eadē matre poſſunt naſci
duo. vnus tamen erit nobilis alius ignobi
lis. vnus ad modũ roſe nõ ceſſabit bñface
re vicinis ſuis:iſte nobilis erit. Alius erit
ſpina in ignē infernalē mittēda qui nõ ceſ
ſabit pugnare vicinos ſuos:hic erit ignobi
lis. ¶ Multis aliĵs exemplis põt idē oſten
di. Ex eadem arboꝛe nata ſunt duo poma
quoꝝ vnũ eſt ſanũ aliud putridũ vel ver
mem hñs. Itē ex eodē libero arbitrio ꝓce
dunt bonũ ꝛ malũ. ¶ Itē ſi nobile eēt qc
qd a nobilibus ꝓcederet. oēs nobiles eſſe
mus cum oēs ſimus adeo qui nobiliſſim⁹
eſt. Mala. ĳ. Nunqd nõ deus vnus crea/
uit nos:ꝛč. Itē ſi oē qđ ex nobili procedit
nobile eſſet:ergo pediculi ꝛ alie ſuꝑfluita/
tes que ex nobilibus procedũt nobilia eſ
ſent. ¶ Septimo cõtemnēda eſt nobilitas
carnis ꝓpter onus magnum qđ ei eſt ad
nexum. Nobilitas carnis quedam potius
eſt que tanto cenſu onerata eſt qđ magni
comitatus ꝛ archiepiſcopat⁹ nõ ſufficiunt
ad ſoluendũ cenſu; illum. imo preter h ne
ceſſe eſt ſicut ipſi nobiles dñt qđ ipſi impi
gnoꝛent regnũ celoꝛum ꝛ ſeipſos diabolo
pro cenſu iſto ſoluendo vñ multis nobili/
bus magis expediret quod eēnt leproſi ꝙ
qđ eēnt ĩ ſtatu ĩ quo ſunt ſicē aliq̃ ēt ex eis
recognoſcunt. ¶ Octauo contēnēda ē no
bilitas carnis q: rei cõtemptibilis. ſ. coꝛpo
ris qđ eſt ꝙ̃ quidã ſaccus imũdicie plen⁹
ſicut ea oſtendũt que exeunt de ſacco iſto
ꝑ foꝛamina. v. ſenſuũ. Orig. vilis nobilitaſ
ꝙ̃ in locis ta; turpibus generat̃. ¶ Nono
cõtemnenda eſt nobilitas carnis quia in
ferioꝛ vĩ eē nobilitas iſta q̃ eſt in homini/
bus nobilitate illa q̃ eſt in canibus:cum il
la nobilitas que eſt in canibus certa ſigna
hēat in canibus exterius quib⁹ agnoſcũt.
Nobiles nõ homines non hñt certa ſigna
neceſſario qbus ab aliĵs hominib⁹ dignoſ
cant̃. ¶ Decimo cõtēnenda eſt nobilitas
iſta quia ridiculoſa eſt. Ridiculũ enim eſt
vnũ hominem aliĵs ſeruis nobilioꝛe; dici:vel
vnũ ruſticu; aliĵs ruſticis. Sicut filio cuiuſ
dam diuitis burgenſis deriſoꝛie dictu; ē a
quodam quod ipſe eſſet de nobilioꝛib⁹ ru
ſticis ſue ciuitatis. Sic cum coꝛpus natu/
raliter ſeruus ſit. Dat⁹ ē enim ſpũs ad ſer
uiendũ:ꝛ naturalit̃ ruſticũ ſit cũ tot ruſtici
tates ab eo quotidie exeant. ridiculũ ē coꝛ
pus vnũ nobilius dicere altero. vel vnum
homine; nobilioꝛe; altero ex parte coꝛpo
ris:vnum tñ bonum habet nobilitas q̃ car
nis dĩ eſſe. qđ ꝙ̃ frenũ eſt quoddã qđ ho
mines debet cohibere ne male agant. Ie.
Nil aliud video in nobilitate appetendu;
niſi qđ nobiles quada; neceſſitate aſtrin/
gunt̃ ne ab antiquoꝝ ꝓbitate degenerent.
Sap̃. Nobilitatis tñ ad hoc memineris:
vt cum claritate generis moꝝ ſanctitate
cõtendas:ꝛ cum nobilitate coꝛpoꝛis ai no
bilitate ꝓficias. Sap̃. laudat̃ in qbuſdam
qđ geniti ſint nobiles. in aliĵs quod nobili
tatem virtute ſunt aſſecuti. Pulcrum ē re
ſpondiſſe nobilitati. Pulchrũ etiã humil⁹
genus factis illuſtraſſe. ¶ Ite; quidam vi
tuperabat alium de genere ſuo dicēs. Tu
es caput tui generis. Qui ille:ꝛ tu es cau
da generis tui. ¶ Item quidam ſapiens
cum quidam ex patricio genere fratres ſic
dixit ignobilitatem generis illi obiceret in
quit. Gaudeo qđ ego ex me ſurrexit: tu ex
te cecidiſti:generis noſtri vterq; ſumus de
cus ꝛ dedecus. Et alius phs ſimilit̃ obiur
gatus. Rñdit. Mihi obicis ꝓfeciſſe cri
men meum imputas glorie dum tuũ impu
tas ignauie. ¶ Et notãdũ ē quod vera no
bilitas animi eſt vnde illud. Nobilitas ſo
la eſt animum que moꝛibus oꝛnat.

¶ De animi nobilitate:duplici. 42

a Nimi vero nobilitas duplex eſt.
Quedã nãlis:de qua. Señ. Quis
ē generoſus ad v̓tutē bñ a natura
compoſitus. Alia nobilitas eſt gratuita.
quando aliquis gratiam dei hꝫ qua dei fi
lius eſt que cuſtodit eum vt nulli turpitu/
dini ſubiacet:tullius. Liber extimandus ē q
nulli turpitudini ſeruit. ¶ Itē ſapiens. De
illa nobilitate gloꝛieris que filios dei ꝛ co
heredes facit. Tunc ille nobilitate; ſuã in
tegrã ſeruare ſe putet ſi dedignet̃ ſeruire vi
tĳs ꝛ ab illis ſuperari:a quo enim quis ſupe
rat̃ eius ꝛ ſeruus eſt. B. An nõ ſeruus eſt
qui dñat̃ iniqtas? Quãtūcũq; aliquis ex no/
bilibus oꝛtus ſit tñ ignobilis eſt ſi deũ con
temnat ꝛ nolit ei ſeruire. Et ex quantumcũ
q; ignobilibus oꝛtus ſit nobilis tñ ē ſi deo
ſeruiat:vñ. Re. ĳ. Dicit dñs ad hely. Abſit
hoc a me: Sed quicũq; honoꝛificauerit me
gloꝛificabo eum: qui autem contemnunt
me erunt ignobiles.

¶ Qđ. vi. ſunt ſigna vere nobilitatis.

e T notãdũ eſt qđ ſex ſunt ſigna ve
re nobilitatis. ¶ Primũ eſt libera
litas:vñ deus q nobiliſſim⁹ eſt ipſe
eſt liberaliſſimus. Liberalitas ei⁹ tanta eſt
vt nõ ſolũ ſua det. ſꝫ etiã ſeipſu;. Nec ſolu;
ſeruientibus ſibi dat ſꝫ etiam hoſtib⁹ ſuis.
Ipſe. n. ſolē ſuũ facit oꝛiri ſuꝑ bonos ꝛ ma
los:ꝛ pluit ſuꝑ iuſtos ꝛ iniuſtos. Mat. v.
Ipſe ꝓpter libertate; ſuã fecit q̃cũq; facta
ſunt. Ad dandũ. n. fecit q̃cũq; fecit. Creatu
ras rõnales fecit vt eis daret. Alias aute;
creaturas vt eas daret. Leo etiã qui dĩ eē
rex alaliu; qđ alal nobile eſt liberale ē:vñ
Ari. dicit ipſum eſſe alal cõmunicatiuũ:ꝛ ſi
cut liberalitas ſignũ eſt nobilitatis ita ra
pina ſignũ eſt ruſticitatis:vnde illi q nobi
les reputant̃ ruſticiſſimi ſunt cũ nõ ceſſent
auferre pauꝑibus ꝛ illis q non poſſunt de
fendere ſe:ſicut magiſter alanus oſtendit q
buſdam militibus legebat alanus apud
mõte; peſulanum ꝛ audierũt milites vici
ni qđ tantus clericus eſſet:ꝛ qđ ad omnia
interrogata reſponderet:vnde acceſſerunt
ad eũ de cõmuni ꝯſilio ꝛ queſierunt ab eo
que eſſet maxima curialitas. Qui reſpõdit
eis quod dare curialiſſimũ eſſet. Quo au/
dito omnes conſenſerunt reſpõſioni eius.
¶ Ideo dicit dñs ꝗ. Beati⁹ eſt dare ꝙ̃ re
cipere. q: dare facit ſimilem deo q omnib⁹
dat ꝛ a nemine recipit. Ipſe vero dixit eis:
vt habito cõſilio ad inuicem dicerent ei ꝙ̃
inter alias ruſticitates maioꝛ eſſet. Qui ha
buerũt cõſiliũ ad inuicē ꝛ nõ potuerũt cõ
uenire in idem:vnde reuertentes ad eum
dixerunt quod non potuerunt concoꝛdare
quo audito ipſe increpauit eos dicēs. Ego
poſueram vos in via per quã poſſetis que
ſtionis vobis propoſite ſolutionem cogno
ſcere. Si. n. dare curialiſſimum eſt: auferre
quod eſt ei contrarium ruſticiſſimũ eſt:vñ
vos qui inceſſanter auffertis pauperibus
ruſticiſſimi eſtis. ¶ Secũdum ſignũ nobili
tatis eſt gratitudo ſeu recognitio beneficĳ.
Et ꝑ contrarium ingratitudo ſeu benefi/
cioꝛum nõ recognitio ſignũ ruſticitatis eſt:
vnde patet quod illi qui nobiles reputan
tur qui deum pre ceteris hominibus qui
eos honoꝛauit inhonoꝛant:ſubditos etia;
ſuos qui multo ſudoꝛe merentur vnde ipſi
viuunt:ꝛ propter quos ipſi ſunt in honoꝛe
inceſſanter opprimunt ruſticiſſimi ſunt: ſe
cis etiam vident̃ tales deterioꝛes eſſe:fere
enim officia ſine beneficia ſentiũt: ſicut ait.
Señ. ¶ Tertium ſignu; nobilitatis eſt mã
ſuetudo ꝛ miſericoꝛdia in ea que ſunt eius
ſubiecta. Et hoc eſt vnum quod valde de
cens eſt in his qui poteſtatem habent: vn
de. Señ. Nullum ex hominibus tantã cle
mentiam vel magis ꝙ̃ regem ꝛ principem
decet. Idem. Iracundiſſime ac pro captu
pugnaciſſime ſunt apes ꝛ aculeum in vul
nere relinquũt. Rex ipſa ſine aculeo eſt:no
luit ipſum natura nec ſeuum eſſe nec vlto
rem: que magno conſtaret petere: reli/
quumq; detraxit. et iram eius inermem
reliquit:exemplar hoc trahere ab omnib⁹
regibus ingens pudeat ab exiguis ani/
malibus non trahere moꝛes. In ſignum

huius manſuetudinis vel miſericordie in
ungunt̄ reges chriſtiani. Sap. Maximam
poteſtatē habēs datorem poteſtatis iuxta
poſſibilitatē ſuā dz imitari. In hoc autem
deū maxime imitat̄ ſi nihil iudicauerit q̄ҙ
miſereri ꝑcioꝰ: ⁊ ſicut manſuetudo in ſu
bditos ſignū eſt nobilitatis: ſic ⁊ crudelitas
in ſubditos ſignū eſt ruſticitatis ⁊ ſeruitu
tis: vnde Prouer. xxx. Per tria mouet̄ ter
ra ⁊ quartū qđ nō poteſt ſuſtinere per ſer
uū cū regnare ceperit. Ouidius. Aſperiꝰ
nihil eſt hūili cum ſurgit in altū. Cūcta ſe
rit dum cuncta timet deſeuit in oēs: vt ſe
poſſe putet: nec beſtia trucior vlla ē: q̄ҙ ſui
rabies in libera terga furentis. ¶ Quartū
ſignum nobilitatis eſt virilitas ſeu ſtrenui
e tas in eos qui repugnant. In ſignū huius
datur enſis militibꝰ nouis quo gladio vti
debent in hoſtes non in ſubiectos. Multi
vero ex iſtis gladio iſto in ſubiectos vtun
tur quos debent valde diligere. Hij enim
ſunt qui iuuant eos qui etiam fratres eo
rum proprios impugnant: hoſtibus vero
dei ⁊ eccleſie peccatis. ſ. ⁊ demonibus vel
etiam ipſis perſecutoribus eccleſie vniti
ſunt. Impietas talis īpietas diabolica eſt.
Diabolus autē impius eſt in eos qui ſibi
f ſeruiunt. ¶ Quintū ſignum nobilitatis eſt
timere opprobrium vel ſeruitutis vel pro
ditionis vel alius cuiuſq3 turpitudinis.
Multos tamē ex illis qui nobiles reputā
tur videmus quod nō timent peſſimā ſer
uitutem vitiorum vel demonum qui non
erubeſcunt confiteri ſe ſeruos viliſſimorū
mēbrorum illorū. ſ. qui libidini deſeruiūt.
Que ſeruitꝰ indubitāter ſuitute leproſoꝝ
peior eſt. Nō erubeſcunt proditione impu
gnare dn̄m illū a quo omnia poſſidēt cuiꝰ
expēſis viuūt ⁊ veſtiunt̄. Et nō erubeſcūt
etiā omni īmundicie peccati ſe exponere.
Ex quo patet eos nō eſſe nobiles ſed val
de ruſticos. ¶ Sextū ſignū nobilitatis eſt:
g cordis magnitudo q̄. qs modica ↄtēpnit ⁊
magna appetit. ¶ Ecōtrario vero ſignum
ruſticitatis ē amorē ſuū ponere in modicis
magna ꝓ negligere: vn̄ patet dn̄as illas
que potius volunt amorē ſuum ponere in
vno miſero milite q̄ҙ in rege glorie qđ ipſe
vere nobiles nō ſunt: milites etiā nō vidē
tur nobiles eſſe qui amorē ſuū in terra po
nunt ↄtēpto regno celorum: cum tamē to
ta terra: quaſi punctū ſit reſpectu celi: ⁊ qr
plus habent de terra q̄ҙ alij: volunt aliq̄d
habere de celo. Si ad aliquem pertineret
terra vnius pauperis militis ex parte ma
tris: regnum vero ex parte patris: nūquid
infelix eſſet ſi ↄtēpto regno adhereret illi
terre: que eum ↄtingeret ex parte matris:
Sic infelices ſunt illi milites qui de regno
celorū non curant: quod ad eos pertinet
ex parte patris celeſtis: contenti terra iſta
paupertatis: que ad nos pertinet ex parte
matris nr̄e. Ene. Non ſic faciebat Dauid.
vnde in pſalmo. Quid mihi eſt in celo: ⁊ a
te vo. ſuper ter.

¶ De ſuperbia illarum eccleſiarū: que no
lunt cōicare niſi nobiles. 43

Stenſo qđ nobilitas carnis conte
o nenda ſit vel non reputanda. Tan
gendum eſt aliquid de conſuetudi
ne illarū eccleſiarū: que nolunt canonica
re: niſi nobiles. ¶ Unde notandū eſt ꝙ cō
ſuetudo iſta videtur eſſe reprehenſibilis: ⁊
videntur poſſe aſſignari. vi. cauſe huius re
prehēſibilitatis. ¶ Prima cauſa eſt peruer
ſitas que videtur eſſe in hac ↄſuetudine:
que ꝑuerſitas apparebit ſi reſpiciat̄ cauſa
huiꝰ ↄſuetudinis quā ipſi aſſignāt. Dicūt
enī quod ipſi habēt multa tēporalia: que
defenſione indigent: nec habent regē: nec
aliū ꝑncipē ſecularē q eos defendat: vn̄ oꝫ
nobiles canōicari q poſſint ea defendere.
Quibus rn̄deo. qđ ſicut eccleſie eoꝝ hn̄t
tp̄alia hn̄t ⁊ ſp̄ualia: que in infinitū melio
ra ſunt: vn̄ ſi oꝫ aliquos nobiles canonica
ri ad defenſionē tp̄aliū multo fortius oꝫ
aliquos litteratos ⁊ ſanctos canōicari ad
defenſionē ſp̄ualiū. Si ꝓ dicat qđ ibi ſūt
alij ignobiles lr̄ati ad defenſionē ſp̄ualiū:
ſꝫ nō canonici. ex hoc apparet qđ ipſi tp̄a
lia ꝓponūt ſp̄ualibꝰ: ex quo dfenſores tp̄a
lium canonicos ↄſtituūt ⁊ ſupiores aliꝭ.

¶ De. v. peruerſitatibus hmōi eccleſiaꝝ.

T poſſunt aſſignari quinq3 peruer
e ſitates in hmōi eccleſijs. ¶ Pri
ma eſt ꝙ ibi eſt terra ſurſuꝫ ⁊ celuꝫ
deorſuꝫ. Celeſtia. n. ↄtēpnunt. Terrena ꝓ
multū appciant̄ ↄtra id. Prouer. 30. Celū
ſurſuꝫ ⁊ terra deorſum. ¶ Alia ꝑuerſitas ē
qđ pedes ſunt in loco vbi deberet eſſe ca
put: ⁊ caput in loco: vbi deberent eſſe pe
des: velut pedes eccleſie ſunt qui circa ter
rena ſolliciti ſunt velut caput ſunt qui re
gere hn̄t eccleſiam: viri. ſ. litterati: ſed in his
eccleſijs pedes ſunt in capite immo chriſti
pedes in capite. ¶ Tertia ꝑuerſitas ē qđ
eccleſie huiuſmodi faciē hn̄t ad poſteriora
⁊ dorſuꝫ ad anteriora: ipſi iuxta verbum.
Iero. facti ſunt ī retro. ⁊ nō in añ. Quarta
aūt ꝑuerſitas eſt quod ipſi latitudinē ſcuti
que deberet eē ex parte ſuperiori poſuerūt
ī parte inferiori: ⁊ ideo contingit qđ ſere
oē caput languidū eſt iuxta verbum. Iſa.
¶ Quinta ꝑuerſitas eſt qđ ſacerdotes in
feriores ſunt ſubdiacōis vel dyaconis qđ
ridiculū ē ſicut beatꝰ Bernardus dicit ad
Eugeniū papā. Ridiculū eſt inqt ꝙ mini
ſtri veſtri noſtris ſe pſbyteris anteferre co
nant̄. Non ratio hꝫ nō antiquitas habuit:
non ↄſentit auctoritas: ⁊ ſi de ſua cōſuetu
dine coluīnis ſtruitur melius. profecto illa
qua ſūmꝰ ordo contēpnit̄. ¶ Secūda cā
reprehenſibilitatis ē indiſcretio que vr̄ eē
in huiuſmodi cōſuetudine. Que indiſcre
tio primo cōſiſtit in hoc qđ qn̄ ipſi deberēt
querere qs ſit idoneus ad hoc vt ſit cano
nicus. i. regularis regens ſe ⁊ ad regnū ple
bis cp̄m iuuans: ipſi querunt quis ſit ydo
neus ad miliciam. ¶ Secūdo in hoc quod
qn̄ q̄rere debent an perſona ſit ydonea q̄
canonicanda eſt ipſi querunt quis pr̄ eius
fuerit: vn̄ illis poteſt dici qđ dicit angelus.
Tho. v. Genus q̄ris mercennarij aut mer
cennariū: ¶ Indiſcretio etiā eorū in hoc
eſt quod ipſi illud qualis pr̄ talis filiꝰ qđ
verū ē in pſonis increatis ad pſonas crea
tas ordiant: vbi frequent̄ fallit: frequent̄ ē
n. pater ſapiēs ⁊ filius fatuus vt patet in
Salomōe ⁊ Roboā filio eiꝰ. ¶ Tertio vr̄
h ↄſuetudo rephēſibilis qr nociua ē eccle
ſie dei. Canonici enī militares nō bn̄ cuſto
diūt xp̄m ſicut figuratū vr̄ eſſe in h qđ mi
lites male cuſtodierunt xp̄m in ſepulchro.
Lapides ſepulcri bn̄ cuſtodierūt cuſtodes
ſꝫ xp̄m ꝑdiderūt: vnde cantat eccleſia. Di
cant iudei q̄uo ⁊c̄. Si militares canonici
lapides caſtrorum bn̄ cuſtodiunt ſed chri
ſtum amittunt. Item iſta ↄſuetudo occaſio
ruine eſt in eccleſijs illis quantū ad ſp̄ua
lia: vn̄ Prouer. xvi. Qui altam facit domū
querit ruinā. Iſta etiā conſuetudo in eccle
ſijs illis in magna parte exheredat xp̄m.
Frequent̄ enim qn̄ debent inſtitui ibi filij
dei inſtituunt̄ ibi filij diaboli. ¶ Quarto
videt̄ reprehēſibilis conſuetudo iſta: quia
chriſto ↄtraria eſt. Chriſtus enīꝫ ignobiles
elegit in eccleſia ſua: vt eēnt hūiles. Cor. i.
Iſti vero nobiles canonizant quaſi velint
ipſos eſſe ſuperbos. xp̄s ex paſtoribꝰ ⁊ hu
bulcis elegit reges: iſti vero ex regibus eli
gunt canonicos: xp̄s fundamentuꝫ eccleſie
poſuit humilitatē: ipſi vero econtrario fun
damētum eccleſie ponūt ſuperbiam. Tale
fundamētū poneret diabolus ſi edificaret.
Qūo implent tales illud verbuꝫ dn̄i. Io.
xij. Qui mihi miniſtrauerit me ſequatur.
Non ſunt immitatores xp̄i ſed ſunt quaſi
antichriſti. ⁊ Io. ij. Qui dicit ſe in xp̄o ma
nere debꝫ ſicut ⁊ ipſe ambulauit ⁊ ipſe am
bulare. B. Si omnis qui ſe dicit in xp̄o ma
nere dꝫ ſicut ⁊ ipſe ambulauit ipſe ambula
re. Multo magis qui pro eo ambulare ſe
dicit qui pro eo legatione fungitur: qui ei
miniſtrat ſi eum non ſequit̄ inexcuſabilis
eſt. Terrere pōt tales illud. Mat. xviij. Ni
ſi cōuerſi fueritis ⁊ effi. ſi. p. nō intra. in reg.
ce. Paruus quantūcūq3 nobilis ſit ſocieta
tem pauperum nō refugit. Sed quantum
cūq3 aliquis nobilis ſit in eccleſia dei ſocie
tatē ignobiliū nō dꝫ refugere. De ſocieta
te hoīm diuerſoꝝ generum in eccleſia dei
vr̄ dictū illud. Iſa. xi. Habitabit lupus cuꝫ
agno ⁊ pardus cuꝫ edo accubabit. ¶ Quin
to vr̄ eſſe reprehenſibilis illa conſuetudo:
qr vr̄ eē deo abhoiabilis. Altitudo enīꝫ ſe
cularis nō vr̄ deo placere: vn̄. Lu. xvi. Qđ
altum eſt hoībus abhominatio eſt apud
deū. Abhominatiōes deo offerunt q nobi
les tm̄ canonizat̄ volūt. Exo. viij. Abhomi
nationes egyptiorum immolabimus deo.
.ii. ¶ Sexto vr̄ eſſe reprehenſibilis hec con
ſuetudo quia filios diaboli filijs dei prepo
nit ⁊ generationem inmūdam generatiōi
celeſti: ⁊ nobilitatem putredinis preponūt
cuiq3 gratie dei. Nullam ſapientiam nullā
aliam gratiam nobilitati carnis adequāt:
vnde conſuetudo eorum nō recipit diſpen
ſationem: quia ſm̄ iudicium eorum non in
uenit recompenſationē quod nō eſt abſq3
magna ↄtumelia dei. Sic porcus prepone

ret voluntatē ſuā inti auro ⁊ lapidibus precio
ſis. Ad ſola temporalia videnť habere ocu
lū eccleſie iſte nō ſolū canonicoꝝ inſtitutio
ne: ſ etiā prelatorū in ꝓfectiōe qđ omnino
intollerabile vr̄. Saltē in altero eorum de
beret reſpectus haberi ad ſpūalia.

¶ Qđ fatuū eſt ſupbire generaliter: de q̄
libet re temporali. ſ. liberalitate corporis: ⁊
bonis naturalibus anime. 44

v Iſo qđ fatuū ſit ſupbire de nobili
tate carnis cōſequēs ē videre qđ
fatuū ſit ſupbire de alijs bonis: q
ꝑm ſ nominata ſunt. ¶ Notādū ē ergo qđ
fatuū ē ſupbire de nobilitate corporis: cuꝫ
corpus ſit ſeruus maliuolus: ⁊ iđ tortura ⁊
cōpedibus dignus iuxta illud eccle. xxxiij.
Seruo maliuolo tortura ⁊ compedes ⁊c.
¶ De bonis vero naturalibus alr̄ fatuuꝫ
ē ſupbire quia bona illa pōt homo habere
ad malū ſuū ſicut ad bonū: vn̄. B. Si in ꝓ
feſſione religiōis nouiſſimo callidus eſt in
genio ſ viget arte: ⁊ ꝓminet intellectu. In
ſtrumenta ſunt h̄ tam viciorū q̄ꝫ virtutum
Nō ergo refugiat doceri. vti eo in bono q̄
⁊ in malo vti pōt. ¶ Fatuū eſt etiā ſupbi
re de diuitijs. Hoc. n. ē ſupbire de h̕ qđ hꝫ
maioreꝫ molam ad collū quā alij: Fatuū ē
etiā de poteſtate ſupbire. cum ſcriptum ſit.
Sapiē. vi. Qđ potentes potenť tor. pa. Ibi
dē legitur qđ duriſſimū iudiciū his qui ꝓ
ſunt ſiet. ⁊ Aug. dicit quod quāto quis ī lo
co ſuperiori tanto in ꝑiculo maiori verſať.
¶ Fatuꝫ ē ⁊ ſupbire de grā humana cū
ſcriptum ſit. Prouer. vlt. Qđ fallax gratia.
¶ Fatuū eſt etiā ſupbire de diuitijs glorie
huius mūdi: cū gloria talis flos ſit decidēs
vn̄. Iſa. xxviij. Erit flos decidens gloria ex
altatiōis. Puerorꝫ ē flores colligeř: q ex
arboribus decidūt ⁊ inde letari: Sic pueri
les ſunt q de gloria huius mūdi letantur.
¶ Fatuū eſt etiā ſuperbire de ſcia cuꝫ ſcri
ptum ſit. Eccle. i. Qui addit ſciam addit ⁊
do. De ſcientia ſupbire: eſt de lumine exce
cari. ¶ Fatuū etiā eſt de virtutibus ſuper
bire. Hoc enim eſt de medicamine vulnera
ri. Greg. Qui de virtutibus habitis extolli
tur quaſi de medicamento vulneratur.
¶ Diuiſio ſuperbie ſumpta penes diuerſi
tatem perſonarum. 54

p Oſitis ergo duabus diuiſionib⁹ ſup
bie cōſequenť ponēda ē tertia que
ſumpta ē ꝑm diuerſitatē ꝑſonarꝫ
in quibus ē ſupbia. ¶ Notandū ergo qđ
ſupbia diuidi pōt in ſuperbiā laicorū ⁊ ſu
ꝑbiam miniſtroꝝ eccleſie. ¶ Supbia mi
niſtrorū eccleſie pōt ſubdiuidi in ſupbiam
ꝓlatorum ⁊ ſubditorū: vel in ſuperbiā clau
ſtraliū ⁊ ſuperbiaꝫ ſecularīū clericorꝫ. Sꝫ
de ſuperbia laicoꝝ nihil ſpāliter hic dice
m⁹. Sed de ſuperbia miniſtrorum eccleſie
hoc modo tractabimus. ¶ Primo dicem⁹
aliquid de ea in cōi. ¶ Secūdo vero aliq̄
dicemus ſpāliť de ſuperbia ꝓlatoꝝ. ¶ Ter
tio vero dicemus. Aliquid ſpecialiter de ſu
perbia clauſtralium.

¶ De ſuperbia miniſtrorum eccleſie.

n Otādū ergo ē quod ſupbia multū
timēda eſt miniſtris eccleſie. v. De
canis. ¶ Primo q2 multas occaſio
nes hñt ſupbiendi. ¶ Una occaſio ē h̄ qđ
ipſi ſunt excepti a labore aliorꝫ hoīm: vn̄
in ps. In labore hominū nō ſunt ⁊c. iđ te
nuit eos ſupbia. ¶ Alia occaſio ē libertas
quā hñt. Que libertas aliquibus eorū eſt
velamen malicie ꝯtra illud. ps. ij. Quaſi
liberi ⁊ nō quaſi velamē hñtes malicie li
bertatē. ¶ Tertia occaſio eſt reuerentia q̄
exhibeť eis eo qđ ſunt miniſtri ſummi re
gis. ⁊ viceꝫ eius gerunt in terris: ⁊ cōtēptū
eorum deus reputaret contemptū ſuū: iux
ta illud. Lu. x. Qui vos ſpernit me ſpernit.
¶ Secundo timenda eſt ſupbia miniſtris
eccle: q2 multum diſplicet deo in eis: vnde
Prouer. vi. Sunt que odit deus ⁊ vij. de
teſtať. A. c. Oculos ſublimes. Oculi ſubli
mes clerici ſuperbi ſunt. Ex ſopho. i. Erit ī
die hoſtie dn̄i: viſitabo ſuper eum omnē q
arrogāter ingrediť ſup limen. Dies hoſtie
dn̄i erit dies iudicij q̄ſi dominus mactabit
incraſſatos impinguatos dilatatos. Tūc
domin⁹ viſitabit ſuper clericos ſuperbos.
Nec miruꝫ ſi dominus odiat ſuperbiam in
miniſtris ſuis: cū ꝓprium ſignum ſit ſuper
bia miniſtrorū diaboli: iuxta illud. Grego
rij. Euidentiſſimū ſignum reproborum eſt
ſuperbia: humilitas electorum. Non parū
doleret princeps aliquis ſi in caſtro ſuo ve
xillum inimici ſui videret. ¶ Tertio valde
timenda eſt eis ſuperbia q2 valde ꝯtraria
eſt officio eorum. Ipſi enim ſunt cuſtodes
ſciētie ⁊ vaſa gratiarū: vn̄. Malach. ij. La
bia ſacerdotis cuſto. ſci. ⁊ legē re. ex. o. e. q2
angelus domini exercituuꝫ eſt. Propť hoc
quod cuſtodes ſunt ſciētie neceſſaria eſt
eis magna humilitas. Aqua enim ſapiētie
ad valleꝫ humilitatis confluit. Prouer. xi.
Ubi humilitas ibi ſapientia. ꝓpter hoc ēt
quia vaſa grāarum ſunt neceſſaria ē eis ma
gna humilitas. Sicut enim vas nō eſt ydo
neum aliquid recipere abſqꝫ concauitate
ſ aliquid non ē ſuſceptibile gratie abſqꝫ
humilitate. Ps. vlt. Deus ſuperbis reſiſtit
humilibus dat gratiam. ¶ Preterea opor
tet miniſtros eccleſie eē familiares deo. Ad
quod etiam multū valeť humilitas: vnde
Glo. ſuper illud. Iuxta eſt dominus his q
tribulato ſunt corde: Altus quidē eſt do
minus ſed vicinātur humili ⁊ nō ſe erigēti
neceſſaria etiā eſt eis humilitas ꝓpter ſer
uitium quod debent hominibus exhibere.
Seruum enim eſt abluere ſordes ſpirituales
hominū. Quod figuratū eſt. Io. xiij. In ab
lutione pedū ideo ſummus inter miniſtros
eccleſie ſeruum ſeruorꝫ ſe vocat humiliter
ergo oportet qđ ſe habeant vt a paupib⁹
⁊ humilibus non timeantur: ſed audeant
ad eos accedere confidenter: ⁊ vt ſolatiuꝫ
pauperes habeant in humilitate eorum:
quia ꝑm verbū. Auguſtinū. magnum ſola
tium eſt membris ex capite. Magnuꝫ ſola
tium eſt ſubditis qui in humilitate ſunt ſi
videant prelatos ſuos in ſimili vel maiori
humilitate. ¶ Quarto timenda eſt eis ſup
bia quia multi ex eis non habēt vnde pa
ſcant ſuperbiam niſi hoc faciant de ſpolijs
pauperum: bona eniꝫ eccleſie bona paupe
rū ſunt. ¶ Preterea valde indecens eſt ſu
perbia in eis cū ipſi de elemoſinis viuāt ⁊
elemoſinis pauperꝫ ⁊ miſerabiliū ꝑſonarum.
¶ Quarto timēda ē eis ſuperbia q2 ꝑtū
ſuperbie in eis ſcandalizat populū cum ſi
bi manifeſtum. Incontinentiaꝫ ⁊ alia pec
cata poſſunt ipſi abſcondere ſed ſuperbiaꝫ
exterioreꝫ in veſtibus ⁊ ſimilibus conſiſtē
ſ non poſſunt ipſi abſcondere.

¶ Perſuaſiones ꝯ ſupbiā miſtroꝝ ecclie.

ſ Ed contra has ⁊ ſimiles perſuaſio
nes que ſiūt miniſtris eccleſie da
ri ſolet quadruplex. Riſio. ¶ Pri
ma eſt quod domin⁹ intuetur cor ⁊ humi
litateꝫ cordis requirit: ⁊ humilitas interio
ris magiſtrum ſe profitetur. Math. xi. Di
cens. Diſcite a me quia mitis ſuꝫ ⁊ hu cor.
⁊ ideo videtur minime quibuſdam neceſſa
ria humilitas exterior. ¶ Secunda reſpon
ſio ſolet eſſe quod licet homini pulcritudi
nes iſtas exteriores habere ſecundum mo
dulum perſone ſue et mores eorum in ter
quos viuit: quod videtur ſumptum eſſe ex
Glo. ſuper illud Ad. Thim. ij. Non intor
tis crinibus: que dicit ſicut his omnibus
vltra modulum perſone ſue ⁊ mores eccle
ſie monende ne concupiſcentie ſtudeant.
¶ Tertia reſponſio ſolet eē quod in hmōi
honorib⁹ eccleſie queriť. ¶ Quarta eſt qđ
ipſi non faciant hoc amore vaneglorie: ſꝫ
vtuntur talibus tanq̄ꝫ non vtentes.

¶ A corde humilis perſone de facili non ꝓ
cedit ſuperbia exterior.

ſ Ed contra primam reſponſionem
primo videtur eſſe hoc quod non
poteſt eſſe de facili quod a corde ꝑ
fecte humili exterior ſuperbia procedit. Si
cut enim arbor bona non poteſt malos fru
ctus facere vt legitur. Math. vij. Sic nec
cor humile ſuperbiam a ſe producit. Ex fru
ctu ſ quidem arbor cognoſcitur: vt legiť.
Mat. xij. Nunqđ colligunt de ſpinis vuas
aut de tribu. ſi. Sic nec ex humilitate cor
dis procedit ſuperbia operis. Quia ſicut
vulgariter: dicitur non poteſt exire de ſac
co quod ibi non continetur. Quis credet
mulieri ſi aſſerit ſe caſtaꝫ mente ex quo ho
mo videt eam fornicari corpore? Sic quo
modo poteſt credi. alicui de humilitate
cordis ex quo tanta ſuperbia apparet ex
terius.

¶ Quod clericis non ſola ſufficit interior
humilitas.

p Reterea non videtur clericis ſuffi
cere interior humilitas multiplici
ratione. ¶ Primo quia oportet
eos vitare ſcandala infirmorum. Et ſicut
tangit. Apoſto. de illo qui coram infirmo
comedebat ydolis immolatum quod pec
caret ſcandalizando ipſum infirmū qui cre
debat hoc fieri cum veneratione ydoli. lꝫ il
le qui ſciens erat ydola non veneraretur

ſed ꝯtēneret. Sic ille qui veſtes ſuperbas
corā illo defert: qui credit quod ipſe faciat
hoc ꝓpter venāgliā: lʒ ipſe nō faciat hoc
tali cā tñ ipſe peccat vt videt̃ ipſum ſcan/
daliʒando. i. ad Cor. viij. Si quis viderit
eum qui hʒ ſcientiam in ydolo recumben/
tē: nōne ꝯſcientia eius cum ſit infirma edi/
ficabit̃ ad comedēdū ydolatica ⁊ peribit
infirmus in tua ſciētia frater ꝓpter quem
xp̄s mortuus eſt? Sic enim peccātes in fra
tres: ⁊ percutientes ꝯſcientiam eorū infir/
mā in xp̄m peccantis. Quapropter ſi eſca
ſcādaliʒat fratrē meū nō mādūcabo car/
nes in eter. Sic miniſter eccleſie dʒ dicere:
Si veſtis precioſa ſcandaliʒat fratrē meuʒ
nō deferam eā in eter. ¶ Sedo nō ſufficit
humilitas interior clericis: quia ipſi debēt
xp̄m imitari: qui nō ſolū habuit interiorē
humilitatē: ſed etiā exteriorē. Ipſe eniʒ ad
litteras pedes iuit: regnū fugit vt legitur,
Jo. vi. Pedes diſcipulorum lauit. Jo. xiij.
Societatē pauperū elegit: vbi caput recli/
naret nō habuit. Mat. viij. Ad imitanduʒ
xp̄m monet̃ miniſter xp̄m. Jo. xij. Si quis mi
hi miniſtrat me ſequat̃. Et. i. Jo. ij. Qui di/
cit ſe in xp̄o manere: dʒ ſicut ⁊ ipſe ābula/
uit ambulare. ¶ Tertio nō ſufficit clericis
hūilitas interior: q2 oportet eos exemplum
hūilitatis dare alijs. vñ Jo. vlti. Ter dictū
eſt petro paſce verbo paſce exēplo paſce tē
porali ſubſidio. Exēplo aūt hūilitatis quō
paſcet qui humilitatē exteriorem vero ha/
bet? ad humilitatē exteriorē monemur. i.
Pe. vlt̃. Omnes inuicē humilitatē inſinua
te: q2 deus humilibus dat gratiā: ſuperbis
aūt reſiſtit. Et ibidē paulo ante. Neqʒ do/
minātes in clero: ſed forma facti gregis ex
animo. Exemplū ſuperbie oſtendere homi
nibus hoc eſt paſcere demones non oues.
Ber. ad Eugeniū papaʒ. Tu paſtor proce
dis deauratus tam multa circūdatus va/
rietate: oues quid capiunt? Si auderē di/
cere demonum magis q̃ ouiū paſcua: hoc
ſic faciebat petrus: ſic paulus ludebat?
Idem petrus neſcitur proceſſiſſe aliquan/
do: vel gēmis ornatus vel ſericis: nō auro
tectus: nec vectus equo albo: nec ſtipatus
milite nec circūſtrepentibus ſeptus mini/
ſtris abſqʒ hoc tamen credidit ſatis poſſe
īplere ſalutare mādatū, paſce oues meas.

¶ Quarto nō ſufficit interior humilitas
clericis: quia non ſolum a malo: immo a
ſpē mali oportet eos abſtinere iuxta amo
nitionē pauli. i. Theſ. vlti. Ab omni inquit
ſpecie mali abſti. n. Ad hoc aūt qd domi/
nus dicit: Diſcite a me q2 mitis ſū ⁊ hu. c.
dicendū eſt: q2 hoc dicitur ad oſtendendū
quod humilitas cordis eſt neceſſaria: ⁊ nō
ideo quia ſufficiat ſola. Et dicitur hoc con
tra ypocritas: qui ſolam iuſticiam exterio
rem habere volebant: vnde Mat. xxiij. Ve
vobis ſcribe ⁊ phꝑi. ypo. qui munda. quod
deforis eſt. cali. ⁊ parapſi. intus autem pleni
eſtis ra. ⁊ imundicia. Et in eccle. eſt qui ne
quiter ſe humiliat interiora aūt. e. ple. d. o.
¶ Contra hoc ſo q̄ dicitur quod licet ali
qui habere iſtas pulchritudines exteriores
ſm modulū ſue perſone videtur eſſe illud
xx. Quanto magnus es humilia te in om/
nibꝰ: Qui in omnibus dixit nil excipit. Et
illud Lu. xiiij. Cuʒ inuitatꝰ fueris ad nup.
re. in no. lo. Non dixit in medio loco: ſed in
nouiſſimo loco. Preterea qui preminet
dignitates debet ꝑeminere, ⁊ vita: vnde dʒ
eſſe excellentioris caritatis ⁊ pietatis. Eo/
dem tp̄e debet eſſe excellentioris humili/
tatis: virtutes enim facit equales. ¶ Con
tra hoc vero qd dicit̃ qd homo debet con
formare ſe moribꝰ inter quos viuit: videt̃
eſſe illud. Nolite conformari huic ſeculo.
Preterea quādo aliquis eſt in aliqua re/
ligione diſſoluta: que multuʒ laxata eſt: ad
quā debet reſpicere: ad ea que ibi ſequun/
tur: vel ad ea que inſtituerunt antiqui pa
tres ibi ſeruarentur. Ordinauerūt petrus
⁊ paulus etiam de mulieribus quod care
rent a precioſo ornatu. i. Thi. ii. Nō intor
tis crinibus auro vel margaritis vel ve
ſte precioſa. Item Apoſt. Habentes alime
ta ⁊ ꝯui. te. his conten. ſimus: nō dicit qui
bus ornemur: ſed quibus tegamur. Et. i.
Pe. iij. Quarum nō ſit exterius capillatu
ra: aut circūdatio auri: aut indumenti ve
ſtimentorū cultus. Ad ea vero que ſm or
dinationem eorum debent fieri reſpicien/
dum eſt: ⁊ non ad ea que fiunt. Preterea
ſi quis ep̄s vel preſbyter inueniretur in ta
li habitu in principio eccleſie multum re
prehenderetur vel haberetur pro magno pec
cato ⁊ magna ſuperbia. Quō vero de

ſic peccatū ⁊ ſupbia q̄ tūc erat? Nunqd
ꝯſuetudo peccandi aufert vel minuit pec/
catū: immo potius hoiem magis peccato/
rē ꝯſtituit. Nunquid quod fuit: ſupfluitas
⁊ vanitas modo factū eſt neceſſitas. Pre/
terea ſi viuendū eſt alicui ſm mores eoruʒ
inter quos viuit: ſm hoc ſi oēs ſuperbi effi
ciant̃. Omnes debēt eſſe ſuperbi. Jam. n.
ꝯformant ſe moribus eorū inter quos vi/
uunt: ⁊ ſi omnes fetidi ſunt: iam nullus fe/
tet quod ꝯſtat eſſe falſum: ſed hoc bene ve
rū eſt: qd vbi omnes fetidi ſunt: vnius fe/
tor nō ſentitur ſm verbū. B. Preterea ſi li
ceret talibus vti cauendū tñ eſſet ei q vtit̃
de licentia ſua alijs offendiculuʒ ferret: vñ
i. Cor. viij. dicit Apoſto. Illis qui imola/
ta ydolis comedebāt ſine veneratiōe ydo
lorum: videte inquit ne hoc licentia veſtra
offendiculū fiat īfirmis. Et. i. Cor. vi. Oīa
licent mihi: ſed non omnia expediunt: ſm
Ber. Sapiēs opus ſuū nimia conſideratio
ne preueniet. ¶ Primo conſiderabit an li/
ceat. ¶ Secūdo an deceat. ¶ Tertio an ex
pediat: ſed de hoc dictum eſt: in tractatu
de auaricia. In capitulo de pluralitate be
neficiorum. Et in veritate nō deceret pſo/
nas autenticas: que quaſi quoddā ſpecu/
lū debent eſſe in moribus veſtes precioſe.
Augu. Fateor de precioſa veſte erubeſco.
Non enim decet hanc profeſſionem nō de
cet hāc āmonitionem: nō decet hec mem/
bra nō decet hos canes. ¶ Contra reſpon
ſionem vero eorū qui dicunt ſe talibus vti
ꝓpter honorē eccleſie. ꝑmo illd eſſe videt̃
qd dicit Greg. Nemo precioſa veſtimenta
niſi ad inanem gloriā querit. Preterea nō
cedit ad honorem eccleſie qd in miniſtris
ipſiꝰ ſpēm ſupbie exterius hoſtibus oſten/
dāt potius cedit ad honorē eccleſie qd in
miniſtris ipſiꝰ hūilitas xp̄i appareat. Cuʒ
ſcriptū ſit. Eccle. xxiij. Magna gloria ē ſeq
dn̄ʒ. Neqʒ ſponſus eccleſie decorē exterio
rē in eccleſia requirit: ſed potius interiorē.
Unde poſtq̃ Dauid dixit regem concu/
piſcere decorem eccleſie ipſe volēs inueni
re de quo decore intelligat̃ ſubdidit. Ois
gloria eius. ſ. filie regis eius abīntꝰ. Eccle/
ſia. n. dicit de ſe Cant. v. Nigra ſum inqt ſʒ
formoſa. Nigra eſt eccleſia exterius: formo
ſa vero interius. Qd etiā habitus miniſtro

rū eccleſie manifeſte exprimit. Habēt eniʒ
cappas nigras exteriꝰ: ſup pelliceū candi/
dū deferentes ſub cappis. in quo oſtēdūt
ſe ꝯtēnere gloriā ⁊ pulchritudinē exterio/
rē: ⁊ amare pulchritudinē ⁊ gloriā interio
rem. Sed multi ſi veritateʒ in habitu ſuo
oſtendere vellent potius cappam nigram
ſup pellicio cādido deferrēt q̃ ecōtrario.
Preterea qui dignitatem eccleſiaſticā ter
reno honore volunt ornare ſimiles ſunt il/
lis qui aurum luto volunt ornare. Honor
enim terrenus in cōparatione ad dignita/
tē eccleſiaſticam ſe hʒ vt lutū ad aurū: cō/
tumeliā etiā videt̃ facere nature humane
⁊ deo: ad cuius ſimilitudinē homo creatꝰ
eſt: qui talibus hoiem ornare vult vel ho/
norare. Sen. Scitote tam bn̄ homines cul
mo q̃ auro tegi. Cōtēpnite omnia que ſu
peruacuus labor velut ornamentū: aut de
cus ponit. Cogitare nihil preter animaʒ eē
mirabile. Item cū aliquis non debeat ſibi
terrenaʒ gloriaʒ amare: videt̃ qd ſimiliter
nō debeat eam amare proximo cū debeat
proximū diligere ſicut ſeipſum. Greg. Nec
debʒ eam amare eccleſie: cuʒ eccleſia nihil
aliud ſit q̃ collectio fidelium. Preterea
qd querūt miniſtri eccleſiaſtici in his pul/
chritudinibus exterioribus? Querūt ne ibi
beneplacitū dei vel vtilitatem propriā vel
ꝓximi? Si querūt beneplacitum dei fatue
agunt. Deus enim ſpūs eſt: ⁊ pulchritudo
ſpiritualis placet ei. Jero. Nō tenera ve/
ſtis ſed mundicia mentis ornatū facit cle/
ricū. Multa enim ſunt que cōſtant magis
placere deo vt ſunt opera pietatis: in qui/
bus poſſunt expendi q̄ in exteriori pulchri
tudine expēdunt̃. De hmōi expēſis q̄ pro
pulchritudine exteriori fiunt incertū eſt an
deo placeant. Tene certū ſm verbū Aug.
Et dimitte īcertū. Si ꝯſtat ſanctitatē deo
placere: illā. n. expſſe reqrit dn̄s. Sancti in/
quit eſtote q2 ego ſanctꝰ ſuʒ. Et apl's. Hec
eſt voluntas dei ſcificatio nr̄e. Si ergo q̄
rūt deo placere ſanctitatem honori nō ho
norē ſanctitati debent ꝑferre: cuiꝰ ꝯtrariū
in multis miſtris eccl'e apte quotidie vi/
demus. vñ. B. Uides oēm eccleſiaſticū ze/
lū feruore pro ſola dignitate tuēda: hono
ri totū dat̃: ſanctitati nihil: imo q̄ plus eſt
de placitis dei nō curant: nec de ꝓpria ſa/

P

lute: ⁊ plus grauarent̄ expendere denariū
vnū pro amore dei ⁊ ꝓpria ſalute q̄̃.x.li-
bras pro honore huius mūdi. B. De placi
to dei vltima mētio eſt pro iactura ſalutis
nulla ꝯtractio niſi qđ ſublime eſt hoc ſalu
tare dicamus: ⁊ qđ gloriā redolet hoc in-
ſtum. Cōſtat etiā ꝙ non vtilitatē proximi
nihil querūt: cū videant quod in hoc poti
us ꝓximi ſcandalizent q̄ edifizent. ¶ Uti
litas etiā ꝓpria nō apparet ibi: bn̄ appet:
qđ multū ꝯſtant talia ſed fructū quē ꝯſe-
quenter ex huius expēſis nō videmus. Et
hoc ſolum deberet ſufficere miniſtris eccle
ſie ad ꝯtēptū taliū. Sen̄. Omnibus ꝯſilijs
⁊ rebus faciamus quod ſolemus facere:
quotiens ad inſtitorē alicuiꝰ mentis acceſ-
ſerimus: videamus hoc qđ ꝯcupiſcimus: q̄
renti deferat̄. Preterea diſtinguamus di-
uerſas intentiones: que in talibus pulchri
tudinibus pn̄t incidere vt appareat vtruȝ
aliquo modo talia miniſtris eccleſie licita
ſint. Et ꝯſtat qđ ſi fiant ꝓpter luxuriaȝ vel
vanā gloriā illicita ſunt. ¶ Itē ſi ex ſupbia
fiant. ſ. intentione ⁊ deſiderio excellēdi. Cō
ſtat ſimiliter qđ ſint illicita. Si vero fiant
vt erubeſcentia vitet̄: q2 erubeſceret aliqs
nō eſſe honorate īdutus ſicᷓ alij. Neq3 in h̄
caſu abſq3 culpa eſſe vident̄. Non debent
xp̄iani humilitatē xp̄i erubeſcere. vn̄. Ber.
Grata ignominia crucis ei ſit qui crucifixo
ingratus nō ē. Et dominꝰ Lu. ix. Qui aūt
erubuerit me ⁊ meos ſermones: hūc filius
hominis erubeſcet: cū ne. in ma. ſua: ⁊ p̄ris
⁊ ſanctoꝝ ⁊ angeloꝝ. ¶ Si vero talia fiāt
vt miniſtri eccleſie ab hoībus honorentur
videt̄ ꝙ hoc ſit ponere laqueū ſimplicibꝰ:
vident̄ enim ſimplices peccare qn̄ miſtros
eccleſie ꝓpter pulchritudinem veſtium ho
norant. Ad qđ videt̄ pertinere illud. Oſee
.v. dictū ad ſacerdotes. Laqueus facti
eſtis ſpeculationi. Qui hoīes ꝓpter veſtes
honorant vel ꝓpter diuitias videt̄ contē-
nere humanā naturā cui veſtes ⁊ diuitias
p̄ponit. Videt̄ etiā deū ꝯtēnere ad cuius
ſimilitudinē homo factus eſt: vnde Ja. ii.
Si introierit in ꝯſpectu veſtro vir aureū
anulū habens in veſte candida introierit
aū pauper in ſordido habitu ⁊ intendatis
in eum qui indutus eſt veſte precioſa: ⁊ di
xeritis tu ſede hic bn̄. Paupi aūt dicatis:
tu ſta illic aut ſede ſub ſcabello pedū meo
rum. Nōne iudicatis apud voſmetipſos: ⁊
facti eſtis iudices iniquoꝝ cogitationum.
¶ Si vero iſta faciant miniſtri eccleſie ne
diſſimilitudine fugerent hoīes a ſe. l3 h̄ in-
tentio recta videatur tamē neq3 ſic omni
no laudabiliter facere vident̄. Sicut enim
hūilis habitus aliquos diuites forſitan fu
garet ſic precioſus habitus paupes ab eis
fugat vt non audeant ad eos accedere.
Si vero iſta faciant miniſtri eccleſie ne ab
hoībus ꝯtēnantur. Neq3 in hoc laudabi-
les vident̄ cū ad perfectionē ꝑtineāt ſper-
nere ſe ſperni. Spernere mundū ſpernere
nullū: ſpernere ſeſe: ſpernere ſe ſperni: quat
tuor h̄ bōa ſūt. vt dicit. B. Sen̄. Equo aīo
audienda ſunt impitoꝝ conuicia ⁊ ad ho
neſta euerti ꝯtēnendus eſt ipſe ꝯtēptꝰ. B.
Uerus hūilis nō vult hūilis predicari ſed
vilis reputari. Si vero talia fiant ne vile-
ſcat dignitas eccleſiaſtica. Rn̄deo ꝙ ma-
gis vileſcit ⁊ ꝯſpuit̄ in hoībus qui ſuperbi
apparent. Hoīes etiam illitterati non poſ-
ſunt credere: quod dignitas vel poteſtas
eccleſiaſtica in hominibus ſit quos credūt
eſſe male vite. vnde dicunt heretici qđ ſa-
cerdotes praui nō dant vera ſacramenta.
Preterea ſi dignitas eccleſiaſtica ſic ſuan
da fuit ne vileſceret nūq̄ͣ h̄ ignorauit xp̄s:
quare nō inſtituit qđ apoſtoli ⁊ diſcipuli
ſui equitarent ⁊ purpura ⁊ biſſo induerent
tur: Nōne quod ſtultum eſt dei ſapientiꝰ
eſt hominibus vt legit̄. I. ad Coꝝ. I. Item
quis neſciat quod diſplicet in ſponſo ſi vi-
deat ſponſam ſuā facere multas expenſas
ad ornandū ſe vt placeat adultero ſuo: ⁊
inimico ſponſi ſui precipue ſi filij ſponſi in-
digeant illis que ſic expenduntur: Spon-
ſus eccleſie xp̄s eſt. Adulter vero mundus
eſt iſte q̄ inimicus dei eſt. Adeo vt qui ami
cus vult eſſe mundi inimicus dei conſtitu
atur. Jaco. iiij. Adulteri neſcitis: quia ami
ca huius mūdi inimica eſt deo: Qui ergo
voluerit amicus eſſe huius mundi inimi-
cus conſtituitur dei. Unde veriſimile eſt
quod multū diſpliceat deo quādo miniſtri
eccleſie tot ⁊ tanta expendant: vt placeāt
mundo. Cum videant tot filios dei eſurire
⁊ ſtare et nudos eſſe. Mirum eſt etiam in
qua conſcientia multi magni prelati dicāt

verbum illum in horis ſuis. Non habitabit
in medio domus mee qui facit ſuperbiam:
cum coram deo aperte mentiri videantur:
ex quo permittunt miniſtros ſuos floribus
coronatos ⁊ alio ſupbo modo ornatos ſi-
bi miniſtrare. Preterea. Querit̄ q̄re dn̄s
ſacco vili carnis homini nūc īduct ſi ſaccū
ſuum purpura ſuper indui voluit. Quis ſi
tum mercatorem nō reputaret fatuū: qui
vaſcellum ſuū de ſcarlato burello cooperi
ret ſi voluntas ſua eſſet qđ iterum ſup bu
rellum ſcarletum poneretur. ¶ Contra ter
tiā vero reſponſionem qua dicunt miniſtri
eccleſie qđ ipſi non amāt vanam gloriaȝ.
Nec ad vanam gloriam talibus pulchritu
dinibus vtuntur: ſed habent eas tanquaȝ
nō habētes. ¶ Primo videtur eſſe verbuȝ
Grego. prius poſitū. Nemo enīȝ precioſas
veſtes niſi ad inanem gloriaȝ querit: vt vi-
delicet pre ceteris honorabilior videatur.
Nemo vult ibi precioſis veſtibꝰ indui vbi
a nemine poſſit videri. ¶ Secūdo videtur
eſſe ꝯtra illam rationeȝ hoc qđ mirum eſt:
qđ vanam gloriam tam care emunt: ſi eaȝ
nō amant: videmus quod nō libenter ex-
pendunt pro eterna gloria. x. ſol. pro vana
gloria. c. ſol. expendūt. ¶ Itē nō: nō amāt
vanaȝ gloriā quare oſtendunt hominibꝰ
in habitu ſuo: qđ ament: quia in hoc ipſo
ſcandalizant eos. Quid prodeſt ſermone
monere ad humilitatem: ⁊ opere ad ſuper-
biam: cum ſm̄. B. Efficatior ſit vox operis
q̄ vox ſermonis. Preterea nōne miniſtri
eccleſie exemplū debent dare hominibus
contēnendi gloriam mundi ſicut ⁊ chriſtꝰ
fecit: Augu. Omnia terrena contēpſit ho-
mo deus vt hominibus contēnenda mon
ſtraret: ⁊ oīa aduerſa ſuſtinuit vt ſuſtinen
da doceret. Quare quedam alia pertinen
tia ad hanc materiam in tractatu de aui-
ua in capitulo de prodigalitate clericoꝝ.
Illa etiam que dicta ſunt prius contra ſu-
perbum ornatum: ⁊ contra illas ſpecies ſu
perbie exterioris poſſunt ſimiliter valere
contra ſuperbiam clericorum.

¶ De ſuperbia prelatorum: ⁊ ꝙ multum
conandum ſit contra eorum ſuperbiā. 46.

Equitur de ſuperbia prelatorum.
Et notandum eſt ꝙ multum co-
nandum eſt prelatis contra ſuperbiam:
⁊ ad humilitatem. ¶ Primo quia mul-
tum monet eos ſacra ſcriptura ad hoc:
vnde Deut. xvij. Precipitur de rege con-
ſtituto ſup iſrael vt non eleuetur cor eius
i ſuperbiā ſuper fratres ſuos. Et Eccleſia.
.iij. Quanto magnus es humilia te in om-
nibus. Et. xxxij. Eiuſdem. Rectorem poſue
runt te noli extolli: ſed eſto in eis q̄ſi vnꝰ
ex illis. Et. xviij. Math. dicit dn̄s ad apo-
ſtolos quorum locum tenent prelati. Amē
dico vobis niſi conuerſi fueritis aurea cla
tione: ⁊ efficiamini ſicut paruuli non intra
bitis regnum celorum. ¶ Secundo mo-
net eos ad hoc ipſa natura. Aurum enim
qđ precioſiſſimum eſt inter metalla contē-
nit habere infimum locum. Ponderoſiſſi-
muȝ eſt enīȝ: ſic quanto aliquis ſuperior ſit
tanto ad humilitateȝ conari debet. ¶ Ter
tio ꝟo quia ipſe auctor nature monet eos
ad hoc: qui cum eſſet ſummus nouiſſimus
virorum fieri voluit: iuxta illud. Iſa. Conſi
derauimus eum virum deſcriptum: ⁊ no-
uiſſimum virorum. Ber. Quid magis ad-
mirandum: quid amplius deteſtandum:
qđ grauius puniendum. quod videns dei
filium ſummum in regno angelorum no-
uiſſimum factum in regno hominum. Ap-
ponat magnificare ſe homo ſuper terram:
¶ Quarto vero ꝙ valde p̄cioſa eſt: ⁊ ma-
gne virtutis in talibus ꝑſonis humilitas.
Ber. Cum omni indifferenter perſone hu-
militas ſit: quedam turris fortitudinis a
facie inimici. Neſcio quo pacto vis eius
maior in maioribus: ⁊ clarior in claroribꝰ
cōprobatur. Idem. Non magnum eſt eſſe
humilem in abiectione. Magna proſſus ⁊
rara virtus humilitas honorata. ¶ Quin
to vero quia ex hac parte prelati ſunt de-
biliores. Ex illa parte precipue muniendū
eſt caſtrum ex qua parte debilius eſt. Ex il
a parte precipue reſiſtendum eſt hoſtibus
ex qua parte precipue impugnāt. Sic quā
do aliquis videt ſe pronuȝ ad aliqđ vitiū:
vel a natura vel alia occaſiōe ipſe deberet
multū flectere ad oppoſitū. Sic. n. faciunt
ſm verbū ſapiētis qui tortuoſa lignoꝝ di
rigūt. Supbia multū infeſtat ꝑlatos. Per
flant enīȝ altiſſime venti. Superbia in al-

ſo loco nata eſt.ſ.in celo ⁊ iõ alta petit: vñ
pauci inueniunt qui in dignitate verã hu-
militatẽ ſeruent: qd oſtendit in libro regũ
vbi de tot regibus legit qd excelſa non ab
ſtulerit. ¶ Serto vero qꝛ prelati maiori ſci
entia ⁊ gratia indigent ꝙ alij: ⁊ ideo mai⁹
vus humilitatis neceſſariũ eſt eis. Prete-
rea ꝑlati cuſtodes ſunt ſponſe: ⁊ iõ neceſſe
eſt: vt nec in habitu nec in alio appareãt in
eis aliq̃ ſigna vel laſciuie vel luxurie. Qd
tñ hodie valde male ſeruat. Ber. Intuere
q̃ño incedũt nitidi ⁊ ornati circũamicti va
rietatibus tanq̃ ſponſa procedens de tha
lamo ſuo: Nõne ſi quẽpiã talium repẽte
eminus ꝓcedentẽ aſpexeris ſponſã poti⁹
putabis ꝙ ſponſe cuſtodem: ¶ Et notan-
dũ eſt qd ad hoc duo prelati multũ debe-
rent niti vt preeſſet vtiliter ⁊ humilit: ⁊ in-
fra hec duo limina deberẽt eſſe ea que ipſi
iniungũt alijs ſubditis. Sed ſicut. B. dicit.
Pauci profecto ſunt qui vtiliter. paucio-
res qui ⁊ humiliter preſint.

¶ De ſuperbia clauſtralium quadruplici: que ſolet in eis inueniri. 47

a s Equit de ſupbia clauſtraliũ. No
tandũ ergo quod quadruplex ſup
bia in clauſtralibus ſolet inueniri.
¶ Prima ſpecies ſupbie eſt coꝝ q ſapien-
tes ſe credunt: ⁊ iõ ſenſu ſuo ſe regere vo-
lunt: ⁊ multum ſunt ſue voluntatis: de hac
ſupbia dicit. Ber. Supbia quantũ vis pru
dens videat eẽ dimittenda eſt ⁊ abigẽda:
Si enĩ admittitur ſupbus prima die qua
incipit habitare icipit leges dare. Prouer.
.xxvi. Vidiſti hominẽ ſibi ſapientẽ videri:
Magis ſpem illo hẽbit inſipiẽs. Tales no
lũt facere qd eis dr: etiam ſi prius hẽbant
volũtatem ꝙ eis diceret. Greg. Superba
mens ad ea q̃ nõ appetit nullis adhorta-
tionibus flectit. Ad ea vero q̃ ſponte appe
tit ⁊ cogi querit. Et h ſpẽs ſupbie ꝑcipue
periculoſa eſt in nouitijs: vñ. B. Nouitium
prudentẽ inſipientẽ ſapientem in cella diu
poſſe conſiſtere impoſſibile eſt: Stultus er-
go fiat vt ſit ſapiẽs. Et hoc eius omnis ſit
diſcretio vt in hac nulla ei ſit diſcretio: ſed
omnis eius ſapiã ſit vt in hac parte ei nul
b la ſit. ¶ Secunda ſpecies ſuperbie ẽ coꝝ
clauſtraliũ qui deſpiciunt ſeculares ⁊ pec-
catores credentes ſe inquinari ex cõſortio

eorum ſimiles iudeis de quibus dr. xviij.
.Jo. Qui non introierunt in pretorium vt
nõ cõtaminarent ſꝫ manducarent paſcha.
credebant ſe inquinari cohabitatione infi-
delium: ⁊ nõ timebant ſe inquinari ſangui
ne innocentis.ſ.xpi. duces ceci excolentes
culicem camelũ aũt glutientes: de talibus
legit. lxv. Iſa. qui dicũt recede a me nõ ap
propinques mihi qui immũdus es. Iſti fu
mus erunt in furore mõ ignis ardens tota
die. Deut. xxiij. Non abhominaberis idu
meũ quia frater tu⁹ eſt. Nec egyptium qꝛ
aduena fuiſti in terra eius. Iſti nõ atten-
dunt quod in ſeculo aliquis põt ducere vi
tam religioſam: ⁊ in clauſtro vitã ſeculareꝫ
qd figuratũ vĩ eẽ. Joſue. iiij. Vbi precepit
dñs quod. xij. Lapides ſumerentur de me
dio Jordanis ⁊ ponerentur in loco caſtro
rum. Alios etiam. xij. Lapides de ſicco po
ſuit. Joſue in medio Jordanis. Aliqui enĩ
ſeculares quo ad meritũ ſunt clauſtrales
⁊ e contrario. Per lapides qui i fluuio erãt
intellige eos qui ſunt i fluxu huius mũdi.
Per illos qui in arido intellige illos q ſunt
in clauſtro. Greg. In examine recti iudicij
initat merita ordinum qualitas actionum.
Et quidã in meliori ordine deteriores ſũt
quia ⁊ iſti ſortem extremi habitus bene vi
uendo traſcendunt: ⁊ illi ſuperioris loci me
ritum nõ exequendo dimittunt vel diminu
unt. Sãcto pãnutio oranti cui ſanctoꝝ eẽt
ſimilis. Reſponſum eſt primo quod cuidã
ſymphonico qui querebat victum arte cã
tandi. Et cum pãnutius eum inueniſſet q̃
ſiuit ſi alicuius meriti eſſet apud deũ. Qui
reſpondit ſe nihil meminiſſe feciſſe. niſi cum
ipſe latro eſſet ⁊ quedã mulier eſſet capta
quã ſocij volebãt violare reſtitit eis ⁊ eri-
puit eam. Et alio tempore cum quedã mu
lier lamentaretur perhenniũ eo quod fi-
lij ſui tenerentur in captiuitate: ipſe erran-
tem reduxit ad refectionem ⁊ dedit ei tre-
centos ſoldos: quibus redemit maritũ ⁊ fi-
lios. Preterea ille ſymphoniacus dimittẽs
artem cantandi intrauit heremum horta-
tu pãnutij: factus ſanctus vir. Et cum mor
tuus fuiſſet vir ſymphoniacus. Iterũ ora-
uit pannutius cui ſanctorum ſimilis habe-
retur. Et reſponſus eſt ei. Similis es pma
rio vici huius qui eſt i proximo. Cumq̃ ve-

niſſet ad eũ: ⁊ inquiſiuiſſet de vita eius di
xit ſe eſſe cõiugatum: ⁊ libenter ſedentem li
ra hoſpitalẽ: q nõ cognoſceret vxorẽ niſi
cauſa prolis: nõ raptorẽ nõ ledentẽ: per ſa
mios vel greges vel fruges aliorũ. Et ite
ꝝ hortatu pannutij venit ad heremũ. Et
cũ mortuus fuiſſet iterũ dictũ eſt qd ſimi-
lis eſſet cuidã negociatori venienti ad ſe.
Cui cũ occurriſſet pannutius hortatus eſt:
eũ ad heremũ. Qui acquieuit: ⁊ oĩa di-
ſtribuit pauperibus. Et nõ poſt multũ tẽ-
pus mortuus eſt. Et poſtea ꝑ vocẽ eſt pan
nutio reuelatũ qd eſſet cito moritur⁹ ⁊ aſ-
ſumendus in celo: ⁊ hoc nõ eſſe ideo ei pri
us reuelatum: ne forte elatus aliqd dãnũ
ſui laboris inde incurreret: ⁊ mortuus eſt:
ꝙ alijs videntibus aĩa ei⁹ ab ãgelis pſallẽ
tibus delata eſt in celum. ¶ Tertia ſpẽs
ſuperbie eſt coꝝ q volunt habere in clau-
ſtro: que nõ habeant in ſeculo vt delicias:
vel magnũ nomen: ↄtra hoc qd dicit Au-
gu. Qui aũt nõ hñt nõ ea querãt in mona
ſterio que nec foris habere potuerunt. Et
iterũ nõ erigant ceruicẽ ſi eis aſſociantur
ad quos foris accedere nõ audebãt. Sed
ſurſum coꝛ habeãt ⁊ terrena vana nõ que
rant: nec incipiant mõaſteria eſſe vtilia di-
uitibus nõ pauperibus: dũ diuites illic hu
miliant ⁊ paupes illic inflant. Quidã etiã
qui ante clauſtri ingreſſum vix in ſuo vico
vel oppido cogniti fuerant: poſt circũeun-
tes ꝓuincias ⁊ curias frequẽtantes regũ
noticias ⁊ principũ familiaritates aſſequũ
tur. ¶ Quarta ſpecies ſupbie ẽ ſupbia eo-
rum qui in clauſtro gloriant vel ſupbiũt:
vel de diuicijs quas habuerũt i ſeculo vel
de hoc qd ↄtulerũt eas clauſtro vel de ali
quibus: que ſtrenue egerũt in ſeculo: vñ Au.
gu. Nec extollant ſi cõi vite aliqd de ſuis
facultatibus ↄtulerũt: nec de ſuis diuitijs
magis ſupbiant ſi eas mõaſterio ꝑtiantur
ꝙ ſi eas in ſeculo fruerent: ⁊ iteꝝ. Quid ꝓ
deſt diſpergẽdo dare pauperib⁹ ⁊ paupe-
rẽ fieri cũ aĩa miſera ſupiores efficit diui-
tias ↄtẽnẽdo ꝙ fuerat poſſidẽdo: B. Nõ
nunq̃ audiuim⁹ aliquos de his q religio-
ſe veſtiti ⁊ religionem ꝓfeſſi ſunt reminiſci
⁊ iactitare mala ſua ꝑterita: que verbi grã
aliqũ vel fortiẽ gladiatorio vel argute fa-
ctoꝛ litteratorio geſſere ↄflatu. Siue aliud

quidẽ ſm mundi facultatẽ fauorabile: ſm
ſalutẽ vero aĩe nocituũ pernicioſũ ⁊ dam-
noſum ſecularis adhuc animi indiciũ eſt:
hoc ⁊ huĩlis habitus qui geſtat a talibus
non ſcẽ nouitatis eſt meritũ ſed priſce ve-
tuſtatis opertorium.

¶ Alie diuiſiones ſupbie a ꝑdictis duab⁹ que ſunt. xij. gradus ſuperbie. 48

p Reter tres diuiſiões ſupbie ꝑus po
ſitas ſunt alie due diuiſiões q̃ vidẽ a
tur quodã mõ ꝑtinere ad peccũ ſu
pbie. ¶ Prima eſt gradimẽ ſupbie. ¶ Se
cũda vero ſpẽrũ quorundã vitioꝝ: q̃ ex ſu
pbia ꝓcedũt. De vtriſq̃ ergo tractabim⁹.
Sed ꝑmo de gradibus ſupbie. Nõ. eſt er
go qd. xij. ſunt gradus ſuperbie quos btũs
Ber. diſtinguit. Prim⁹ gradus eſt curioſi- b
tas: que ſm. B. his indicijs deꝓhẽdetur.
Si videris monachũ de quo prius bñ cõ-
fidebas vbi ſtat ãbulat ſedet oculis icipiẽ
teꝫ vagari: caput erectũ aures portare ſu-
ſpenſas e motib⁹ exterioris hoĩs interius i
nuitatum agnoſcas. Exit aũt ſm. B. Iſta
curioſitas i alios ex icuria ſui: vñ ipſe ait.
Dũ anima a ſui circũſpectione torpeſcit i
curia ſui in alios curioſam eam facit. Idẽ.
Quod a te curioſe recedis certe iterũ com
mittis: vt qd audes oculos leuare in celũ
qui peccaſti in celum: Terrã intuere vt co
gnoſcas te ipſum. Ipſa te tibi repſentabit:
quia terra es ⁊ in terrã ibis. ¶ Secundus
gradus ẽ leuitas que ſm. B. Sic oritur ex c
gradu precedenti. Monachus qui ſui ne-
gligẽs eſt alios curioſe circũſpicit dũ quoſ-
dam ſuſpicit ſuperiores quoſdam deſpicit
inferiores in alijs quidem videt qd inui-
det malus qd irridet inde animus nulla
ſui cura grauatus per ſuperbiã ad alta ſe
erigens modo per inuidiã tabeſcũt: nunc
pro excellantia pueriliter ilareſcit: ⁊ quos
ſuperari ſe dolet: ⁊ quos ſuperare ſe gau
det. Amor proprie excellentie facit. Quib⁹
vero indicijs iſte gradus perpendat. Ber.
oſtendit dicens. has animi viciſſitudines
nunc pauca: ⁊ mordacia: nũc multa ⁊ ina
nia riſu: nunc lucem plena: ſemper vero irra
tionabilia indicant verba. ¶ Tertius gra
dus eſt inanis leticia: que ſm. B. Sic orit d
ex gradu precedẽti. Monachus qui duos
ſuperbie gradus aſcendit: cum gaudiũ vi

det interpolari triſticia q̃ de bonis alteri/
us cõtrahit:impaciens ſue humiliationis fu-
git ad ↄſiliũ falſe ↄſolacionis. Ex illa parte
qua ſua ſibi vilitas ⁊ aliena excellẽtia mõ-
ſtratur. Reſtringit curioſitatem in qua ipſe
videt̃ excellere notet. In quo alter precel-
lit ſemper diſſimulat vt dũ deuitat quod
triſte putat̃ leticia ↄtinuet. Deprehendit̃
etiã iſte gradus his indicijs. ſm. B. Rari
vel nulli gemitus ſunt vel lachryme. Pu-
tes ſi attendas aut̃ ſui oblitum aut ablutũ
dum a culpis: ſi in ſignis ſcurilitas in fron-
te hilaritas vanitas apparet in inceſſu pro
nus ad iocũ: facilis ⁊ promptus in riſu: ſi-
milis eſt veſice turgide vento: pũcto fora-
te exiguo: que ſi ſtringit̃ crepitat: ⁊ crebros
ſonitus reddit vento non paſſim ſꝫ ſtrictiꝫ
egrediẽte. Sic ventus vanitatis a mona-
cho nõ valens libere egredi ꝓpter diſcipli
nã ſilencij inter anguſtias faucium per cachi
e nos emittit̃: ⁊ cũ os obſtruxit ꝑ nares ſter
nutare audit̃. ¶ Quartus gradus eſt ia-
ctantia in multiloquio: que ſm. B. Ex pre
cedẽti gradu ſic orit̃. Poſtq̃ vanitas ↄcre-
ſcere ⁊ veſica groſſeſcere ceperit neceſſe ẽ
vt ampliori foramine laxato ſinu ventoſi-
tas eructuet: alioquin rũpet̃. Deprehendi
tur etiã gradus iſte his indicijs qui in iſto
gradu eſt exurit ⁊ ſitit quibus omne quod
ſentit effundat: preuenit interrogantem nõ
querẽti rñdet. Ipſe querit: ipſe ſoluit ⁊ ver
ba collocutoris imꝑfecta ꝑſcindit. Pulſa-
to ſigno breue querit interuallum. Si de re
ligione agit̃ ſtatim viſiones ⁊ ſomnia ꝓfe-
runt̃: laudat ieiunia: cõmendat vigilias: ſu
per oĩa omnes exaltat. Si ad lubrica ſmo
ↄuertitur in his quanto aſſuetior tanto lo
quatior inuenit̃ vt dicas ſi audias fluuiũ
eſſe ſcurilitatis os ei⁹: ita vt teneros ⁊ gra-
f nes animos in leuitatem concitet ⁊ riſum.
¶ Quintus gradus eſt ſingularitas que ꝑ
cedenti gradu ſic oritur ſm. B. Turpe eſt
ei qui ſe ſupra ceteros iactat ſi nõ plus ce-
teris agat aliquid vt vltra ceteros appa-
reat: perpendit̃ autem gradus iſte his indi
cijs. Qui in hoc gradu eſt plus ſibi blãdit̃
de vno ieiunio qđ ceteris prandẽtibus fa
cit q̃ ſi cum ceteris. vij. diebus ieiunauerit.
Cõmodior videt̃ ſibi vna oraciuncula pe-

culiaris q̃ pſalmodia vnius noctis. Po-
let aliquem ſe pallidiorem ⁊ minus come
dentem palliorem ſuum: ⁊ maciem in mem
bris ⁊ cetera que põt videre ſpeculatur.
Ad omnia ſua ſtrenu⁹: ad cõia piger: vigi
lat in lecto: dormit in choro. ¶ Sextus gra
dus eſt arrogantia: que ſm. B. ſic orit̃ ex
ꝑcedenti. Cum ex his talis qui ſingulariter
agit apud ſimpliciores eius opinio exercita
erit qui opa probãt: que cernunt: ſed vñ ꝓ
deant nõ diſcernunt: dum miſerum beatiſi
cant i errorem inducunt. Credit ꝙ audit.
Quid intendat nõ attendit. Obliuiſcitur
intentionem dum amplectitur opinionem
vbiqꝫ de omni alia re plus ſibi q̃ alij cre-
dit. De ſe ſolo plus alijs q̃ ſibi credit: ⁊ nõ
ſolum verbo aut operũ oſtentatione ſuam
preferat religionem: ſed intimo cordis affe
ctu credat ſe omnibus ſanctiorem: ⁊ quic-
quid laudatũ de ſe agnouerit nõ ignoran
tie aut beniuolẽtie laudatoris ſed ſuis me
ritis aſſcribit. ¶ Septimus gradus eſt pre
ſumptio que ſic ex precedẽti orit̃. ſm. Ber.
Qui alios ſe precellere putat quõ plus de
ſe q̃ de alijs nõ preſumat. Primus in cõ-
uentibus reſidet. In ↄſilijs primus reſpon
det: Non vocatus accedit. Non iuſſus ſe
intromittit. Deordinat ordinata reficit fa
cta. Quicquid ipſe non fecerit aut ordina-
uerit nec refectum nec pulchre ordinatum
extimat. Iudicat iudicantes: preiudicat
iudicaturus ſi cum tempus aduenerit nõ
promoueatur ad prioratum ſiue abbatem
aut inuidum iudicat aut deceptum. Quod
ſi mediocris aliqua obedientia ei iniuncta
fuerit indignatur arbitrans nõ minorib⁹
ſe eſſe occupãdus qui ad maiora ſe ſentit
idoneum. ¶ Octauus gradus eſt defenſio
peccati qui. ſecundum Ber. ſic oritur ex
precedenti oritur. Qui promptus ad om-
nia ſe conſueuit ingerere: impoſſibile ẽ ali-
quando nõ errare. Ad prelatum autem ꝑ
tinet errantem arguere. Sed quomõ cul-
pam ſuam confitebitur qui nec eſſe putat?
Preterea cum culpa imputatur creſcit nõ
imputatur. Multis vero modis fiunt ex-
cuſationes in peccatis. Aut enim dicit q
ſe excuſat non feci: aut feci quidem ſed be
ne feci: aut ſi male non multum male: aut ſi

multum male nõ mala intentione. Si autẽ
de illa conuincat̃ aliena ſe nititur excu-
ſare ſuaſione. Sed qui aperta defendit q̃
occultas ⁊ malas cogitationes cordi ſuo
aduenientes humiliter reuelaret abbati.
¶ Nonus gradus eſt ſimulata confeſſio q
gradus quomodo ex precedenti oriatur.
Ber. dicens oſtendit. Nõnulli cum de aper
tioribus arguunt̃ ſcientes quod ſi ſe defen
derent non crederetur: ſubtilius inueniunt
argumentum defenſionis verba reſpondẽ
tes doloſe confeſſionis: vultus demittitur.
Proſternitur corpus: aliquas lachrymas
ſi poſſunt ſibi extorquent. Vocem ſuſpirijs
verba gemitibus interrũpunt nec ſolum
taliter obiecta nõ excuſat ſꝫ ipſe quoqꝫ cul
pam exaggerat: vt dũ impoſſibile aliquid
aut incredibile culpe ſue ore ſuo addidit au
dis: etiam illud quod ratum putas vix cre
dere poſſis. Quõ autem hec ſimulatio per
pendatur: Ber. oſtendit dicens vaſa figu
li pbat fornax: ⁊ tribulatio vere peniten
tes diſcernit. Qui veraciter penitet laborẽ
penitentie non abhorret cuius ſimulata cõ
feſſio: vna vel leui contumelia: aut exigua
pena interrogatus humilitatem ſimulare
in ſimulatione diſſimulare non poteſt.
Murmurat frendet iraſcitur. Quanta pu
tas tunc ſit confuſio in corde ſuperbi cum
ſuis decipitur. Pax amittitur fama minui
tur: nec culpa diluitur tandem notatur ab
omnibus. Iudicatur ab omnibus eoqꝫ ve
hementius omnes indignantur quo falſum
conſpiciunt quicquid de eo prius opina-
bantur: Tunc opus eſt prelato vt eo mi-
nus parcendum illi putet quo magis om-
nes offendit ſi illi parcit. ¶ Decimus
gradus eſt rebellio: qui quomodo oriatur
ex precedenti. Ber. oſtendit dicens de illo
qui eſt in nono gradu. Niſi miſeratio diui
na eum reſpiciat: vt ꝙ valde difficile eſt ta
libus vniuerſorum iudicijs tacitus acquie-
ſcat frontoſus mox: ⁊ impudens factus tã-
to deterius quanto deſperatius in decimũ
gradum per rebellionem corruit quod
prius arrogans factus contempſerat iam
patenter inobediens etiam magis contem
nit. Sciendũ namqꝫ qđ gradus. xij. in tres
tantum colligi poſſunt vt in ſex ſuperiori-

bus ſit contẽptus fratrum in quattuor ſe
quentibus contẽptus magiſtri: ⁊ in duo-
bus qui reſtant contẽptus dei. Item notã
dum eſt ꝙ duo vltimi gradus in congrega
tione deſcendi non poſſunt. Deniqꝫ vbi
fratrũ ↄcordiam aut magiſtri ſententiã mo
nachus ſpernit: quid vltra niſi ſcandalum
facit? ¶ Undecim⁹ gradus ẽ libertas pec m
candi per quã monachus eſt nec iam ma-
giſtrũ videt quem timeat nec fratres quos
reuereatur. Quanto ſecurius tanto libe-
rius ſua deſideria implere delectatur. A
quibus in monaſterio tam pudore q̃ timo
re prohibeatur. ¶ Sed ⁊ ſi iam fratres
⁊ abbatem non timet nundum tamen pe-
nitus dei formidine caret: hãc ratio tenuis
ſubmurmurans adhuc voluntati prepo-
nit: non ſine aliqua dubitatione: queciqꝫ
primum illicita perficit. Sed ſicut is qui
vadum temptat pedetentim non curſum
vitiorum gurgitem intrat. ¶ Duodecimus
gradus eſt conſuetudo peccandi qui ſic n
oritur ex precedenti ſm Ber. Poſtq̃ terri
bili dei iudicio prima flagicia impunitas
ſequitur: experta voluptas libenter repe-
titur: repetita blanditur concupiſcentia re
uiuiſcente ſopitur ratio: traditur captiuus
tyrannidi vitiorum ita vt carnalium vora
gine deſideriorum abſortus ſue rationis:
deniqꝫ timoris oblitus dicat inſipiens in
corde ſuo non eſt deus. Iam indifferenter
libitis pro licitis vtitur iam ab illicitis co-
gitandis: patrandis inueſtigandis anim⁹
manus vel pedes non prohibentur: ſed ꝗc
quid in cor in buccam ad manum venerit:
machinatur garrit ⁊ operatur maliuolus
magniloquus facinoroſus.

¶ De quibuſdam vitijs que procedunt ex
ſuperbia ⁊ aduerſantur ſane fidei. 49

Icto de. xij. gradibus ſuperbie con
o ſequenter dicendum eſt de quibuſ- a
dam vitijs que procedunt ex ſuper
bia. Dicemus autem tãtũmodo de quin-
qꝫ illorum: licet ſint multo plura. ¶ Pri
mo dicemus de quibuſdam erroribus
qui ſane fidei aduerſantur. Errores enim
ex ſuperbia procedere ſolent: quia ſicut

dicit. Aug. ſupbia meretur illadi ſuper ſi
lud. Je. Arrogātia tua ⁊ ſupbia cordis tui
decepit te dicit. Glo. Cl's hereticus arro-
gās. Supbia facit hereticū nō ignorantia.
¶ Secūdo dicem⁹ de peccato irreuerētie.
Tertio de pctō inobediētie. ¶ Quarto de
pctō vanegloīe. ¶ Quinto d' pctō ypocri
ſis. In pmo vero .c. nō pponim⁹ dicere de
omnibus erroib⁹ q ꝯtrarij ſunt ſane fidei
qꝛ h nimis longū eſſet: ſed ſolū de quibuſ/
dam qui inueniuntur etiam in eis qui fide
les videntur.

¶ Qd diabolus multū conatur ſeminare
errores .xi. rationibus oſtenditur.

b N primis vero notādū qd diabo/
f lus multū conat ſeminare errores
in eccleſia dei. ⁊ ipſe enī ē qſi coru⁹
qui pmo currit ad oculū cadaueris lumen
fidei multū conat extinguere in hoie. Cui⁹
rei multe cauſe aſſignari poſſunt. ¶ Pri/
ma cauſa ē qꝛ ipſe ſcit poſtq̄ oculū fidei ex
cecauerit in hoie ipſe pōt hominē inducē/
re in oē pctīn: vn̄ quidam ſenex inuitas pa
trū dixit qd qſi optime oculi animalis qui
circuit ad molendinū alioquin non ambu
lat incircuitu mole. Sic diabol⁹ ſi operit
oculos mentis in oē pctīn humiliat hoiez:
qd figuratū eſt iudich. xvi. In ſanſoni cui
poſtq̄ philiſtei eruerūt oculos ipſi eū clau
ſum in carcere molere fecerūt ¶ Secunda
cā eſt quod diabol⁹ odit lucē fidei: vn̄ de
ipſo ſpāliter intelligit illud. Jo iij. Qui ma
le agit odit lucem. Ipſe eſt falſus mercator
volēs hoies decipere idō tenebras pcurat.
Ipſe etiā eſt deformis adulter: vn̄ ne defor
mitas ſua videat pcurat tenebras iuxta
illud. Job. Oculus adulteri obſeruat cali/
ginem. ¶ Tertia cā ē quod diabolus eos
qui ſibi ſeruiūt ducit ad patibulū inferna/
le. Ipſe .n. ſic remunerat ſeruientes ſuos et
ideo velat eis oculos ne videant quo du-
cantur. ¶ Quarta cauſa eſt hec quod ipſe
ſcit quod ſi poteſt aliquē ponere extra viā
fidei quicquid poſtea ille faciet inutile erit
ſibi quātum ad meritū vite eterne. De via
iſta pōt intelligi illud ps. Errauerunt in ſo
litudine inaquoſa viam ciuitatis habi. non
inuenerunt: ⁊ Augu. bona opera preter fi/
dē vident mihi eē velociſſimi curſus extra
viā. ¶ Quinta cā eſt h quod fides dexter

oculus ē animeꝛ quē ſi diabolus bonū eruē
rit inutilē ad pugnā reddit: quod figuratū
ē primo. Re. xi. In h qd dixit naas amoni/
tes ad illos de iabes galaat. In h vobiſcū
fedus feriā vt eruā omniū veſtros oculos
dextros. Cuius intētio erat qd dextris ocu
lis erutis cū operirent ſiniſtri ſcuto ipſi in/
utiles fierent ad pugnādū. Itē fides ē fun
damentū toti⁹ edificij ſpūalis quo deſtru/
cto ſcit diabolus quod edificiū ſpūale ſpi/
ritualit deſtructum eſt. Itē ſcit diabol⁹ qd
extra fidez nō ſit locus ppitiationis: vn̄ cū
ipſe ppitiationez homini inuideat nollet
enim qꝛ eam haberet cū ipſe nō ſit habitu/
rus eā. Ipſe multū laborat ad h quod ex/
tra fidem hominē ponat. Quiſquis extra fi
dem eſt gladium ire dei hꝫ euaginatū ſup
ſe: vn̄. Jo. iij. Qui incredulus ē filio non vi/
debit vitā ſꝫ ira dei manet ſup eū. Itez qc
quid extra fidem ē in mundo iſto diluuio
perit. Quicquid eſt i hoc mūdo extra fidē
eſt velut mare mortuū in quo nihil viuit:
vn̄ bona hereticoꝝ ſunt velut poma que
creſcant in arboribus circa mare mortuū
que ante maturitatez ſunt viridia: matura
vero inciſa. fauillam habent intus. Sic bo/
na hereticoꝝ vera poma vident ſꝫ ad vl
timum ignis infernalis in eis inuenitur.
Extra fidem nihil eſt quod placeat deo in
hoc mūdo. Quia ſm apoſtolū impoſſibile
eſt ſine fide placere deo. Et in. Je. Domine
oculi tui reſpiciunt fidem. Nihil eſt etiā in
mundo iſto boni abſqꝫ fide: ppter has cau
ſas diabolus multum conatur errores fi/
dei ꝯtrarios ſeminare in eccleſia dei. Et p
pter eaſdem cauſas multum deberem⁹ co
nari contra errores: ⁊ precipue prelati quo
rum negligentia errores vt frequētius ſub
intrant: ſicut dominus oſtendit. Mat. xiij
Dicens. Simile factum eſt regnum celo
rum homini qui ſeminauit bonum ſeme
in agro. Cum autem dormirent homine
venit inimicus eius ⁊ ſuperſeminauit ziza
niaꝫ in medio tritici. In dormitione hom
num negligentia prelatorum intelligitur.
¶ De quattuor erroribus etiā in fidelib

q Uattuor vero errores inueniūtu
etiam in his qui fideles eſſe viden
tur: per quos errores diabolus i
numeras aias ad inferos trahit. De quib

erroribus aliquid tangemus. ¶ Primus
eſt error diuinationis. ¶ Secūdus ē error
maleficiorum. ¶ Tertius eſt error ſuperſti-
tioſorum remediorum. ¶ Quartus ē error
illarum perſonarum que credunt ea q̄ ſiūt
in ſomno tantum ⁊ in ſpū fieri i veritate ⁊
corporaliter ſicut eſt error illarū mulier q̄
dicūt ſe ambulare de nocte cū herodiade.
De diuinis ⁊ diuinationibus ⁊ eorum ſpe
ciebus: que ſunt quatuordecim.

t Irca primum vero notandum qd
diuini dicuntur quaſi dei pleni.
Iſti ſibi attribuunt quod dei eſt: p
ſumūt enim predicere futura ⁊ reuelare oc
culta que duo ad deū ſpecialiter pertinent
¶ Sunt aūt multe ſpecies diuinationis ex
quibus .xiiij. numerare ſufficiat: licet ſint
multo plures. ¶ Prima fit in igne: ⁊ notat
pyromantia: a pyr quod eſt ignis ⁊ mātia
q eſt diuinatio. ¶ Alia fit in aere que voca
tur aeromantia. ¶ Tertia fit in aqua q̄ vo
tur idromātia ab idor quod ē aq̄. ¶ Alia
fit in terra que vocatur geomantia: ageos
q eſt terra. ¶ Quinta fit per phitones in
quibus ſpūs malignus loquitur. Dicuntur
enim phitones ventriloqui a phitio apolli/
ne ſic dicti. ¶ Sexta fit per mortuos ſuſci/
tatos que nigromantia dicitur: nigros enī
grece mortuus dicitur latine. Mantia idez
eſt quod diuinatio. ¶ Septima ē auguriū
que attēditur i geſtu ⁊ cantu ⁊ volatu aui
um. ¶ Octaua attēditur circa imitatiōes.
¶ Nona circa ſomnia. ¶ Decima circa ſor
tes quas falſo dicunt apoſtolorum. ¶ Un
decima circa variam ſpeculationem pſalte
rij: euangeliorum ⁊ aliarum ſcripturarum.
¶ Duodecima eſt mathematicorum q con
ſtellationes conſiderant qui etiam dicunt
magi. ¶ Tertiadecima eſt eorum qui ario-
li dicuntur qui maris idolorum demonum
reſponſa accipiunt. ¶ Quartadecima eſt
eorum qui vocantur aruſpices quaſi hora
rum ſpectatores qui dies ⁊ horas in operi
bus agendis cuſtodiunt. ¶ Regulariter at
tendendū eſt quod omnis diuinatio quo
cunqꝫ modo peccatorum meorum fiat vel
alio ſimili prohibita ē ⁊ maledicta ⁊ a deo
f ⁊ a ſancta eccleſia. ¶ Et ſunt multa que d
berent hoies cohibere ab hoc pctō. ¶ Pri
mum eſt quod h diabolicum eſt. Diuini .n.

admodum luciferi ſimiles volunt eſſe altiſ
ſimo dum predicere volunt futura qd ad
deū ſpecialit pertinet: vn̄ in. Iſa. priora et
nouiſſima nuntiate mihi ⁊ dicā qꝛ dij eſtis.
Et eſt inuentum pctīn iſtud in mūdo iſto
a demonib⁹: vn̄. Aug. h vanitas magicaꝝ
artiū ex traductione maloꝝ angeloꝝ in to
to orbe terrarū plurimis ſeculis inualuit:
⁊ per inuentiones eorum inuenta ſunt aru
ſpitia ⁊ auguratiōes ⁊ ipſa que dicunt ora
cula. Qui aūt diuinis fidem adhibent ſimi
les ſunt illiſ angelis q lucifero ſupbienti cō
ſenſerunt. Et ſicuti lucifer eo quod voluit
eſſe deus: ſathanas factus eſt ⁊ dei aduer/
ſarius. Similiter ⁊ angeli qui ei cōſenſerūt
dei aduerſarij facti ſunt. Sic ⁊ diuini q vo-
lunt eſſe vt deus ⁊ qui ei fidez adhibēt dei
aduerſarij ⁊ ſathane efficiunt: Non parū
offenderetur rex francie ergā eum qui regē
ſe vellet ſe facere in regno ei⁹ ⁊ erga oēs q
ei conſentirent oporteret quod ille qui ſe
regem faceret cum rege pugnaret vt vide-
retur quis potētior eſſet: ita neceſſe erit qd
deus pugnet cum diuinis ⁊ cum illis qui
ei conſentiunt. Et ſicut legitur. Sap. v. Pu
gnauit cum illis orbis terrarum contra in/
ſenſatos. Ibidem legitur qd accipiet arma
tum zelus illius ⁊ armabit creaturaꝫ ad vl
tionem inimicorum ⁊ exacuet iracundiam
in lanceā ⁊ tunc apparebit quis potentior
erit an ipſe an diuini. ¶ Secundo deberet
cohibet homines a peccato iſto hoc quod
ſacra ſcriptura ita diſſuadet illud: vn̄. Leui.
.xix. Ne declinetis ad magos nec ab ariolis
aliquid ſciſcitemini. Et Ibidē nō augura/
bimini nec obſeruabitis ſomnia. Et Deut.
.xviij. Non inueniatur in te qui ariolos ſci
ſcitet ⁊ obſeruet ſomnia atqꝫ auguria. Ne
ſis maleficus nec incantator: nec phitiōes
conſulas nec diuinos: nec queras a mortu
is veritatem. Et ad. Gal. iiij. Dies obſerua
tis ⁊ menſes ⁊ tempora ⁊ annos: timeo ne
forte ſine cauſa laborauerī i vobis. ¶ Ter
tio deberet cohibere homines a peccato
iſto multiplex pena quia legitur domin⁹
puniſſe hoc peccatum: ⁊ pene que in lege
diuina ⁊ iure poſitiuo huic peccato taxan
tur. Notandum eſt quod peccatum diuino
rum ſimile ē peccato Eue matris noſtre q̄
diuinā ſcientiam appetijt dicente diabolo.

Gen.iij. Quacūqꝫ die comederitis apientur oculi veſtri ⁊ eritis ſicut dij ſcientes bonū ⁊ malū: vnde mulieres diuine vel diuinis fidem adhibentes quēadmodū mr̄ earū Eua diuinā ſciām affectāt. Attendere debent multiplicem penam qua totus mūdus pro pctō illo punitus ē. De pena etiā huius peccati legiť. Re.iiij. Quod mandauit helias ochozie. Nunquid nō eſt deus iſrael vt eatis ad cnoſulendum belzabub deū acharon? Quāobrem h̄ dicit dominꝰ. De lectulo ſuper quē aſcendiſti nō deſcendes ſꝫ morte morieris: ⁊ in par.x. ſic legiť. Mortuus eſt ſaul ꝓpter iniquitates ſuas eo ꝙ preuaricatus ſit p̄ceptum dñi qđ preceperat ⁊ nō cuſtodiuit illud ſed inſuper etiā phitoniſſam cōſoluit nec ſperauit ī domino ꝓpter quod interfecit eū ⁊ tranſtulit regnū eius ad Dauid filiꝫ Iſa. De pena ꝓ tarata huic pctō legiť. Leuit.xix. Anima q̄ declinauerit ad magoſ ⁊ ad arriolos ⁊ fornicata fuerit in eis ponā faciē meā: cōtra eam: ⁊ interficiā eam de medio populi ſui. Item Leuit.xx. Uir ſiue mulier in quibus phitonicus vel diuinationis fuerit ſpiritus moriant̄: lapidibus obruāt eos. Sanguis ſit eoꝝ ſup eoſ. ¶ Pena taliū ſꝫ canones multiplex eſt. Sunt.n. infames nec debēt recipi ad eucariſtiā ſi notoriū ē pctm̄ ſicut nec yſtriones. Itē nō debēt admitti ad accuſationē. Itē debēt excōmunicari. ¶ Itēꝫ ſi poſt monitionē vel excōicationē nolunt ſe corrigere. Si ſerui ſunt debent verberibus caſtigari. Si liberi includi in carcere. vel vtriqꝫ ſunt de parrochia turpiť dehoneſtari .i. tonſorati: vel decaluati eijciendi. Et hoc pōt ipſe ſacerdos parrochialis ſua auctoritate facere dum tñ caueat a mēbri deſtructione. morte ⁊ ſanguinis effuſione vel ſi neceſſe fuerit inuocet brachiū ſeculare. ¶ Secūdū vero leges tales capite puniūtur. ¶ Quarto deberet cohibere a peccato iſto hoc qđ legiť. Deut.xviij. Ubi hec peccata prohibent̄ quia omnia h̄ abhominat̄ dominꝰ. ¶ Quinto vero h̄ qđ h̄ pctm̄ a beato Aug. reputatur apoſtaſia: vñ ipſe ait. Ideo obſeruabitis dies qui dicūť egypciaci aut kalēdas ianuarij in quibus q̄daꝫ cantilene ⁊ comeſſationes ⁊ adinuicē dona donantur. q̄ſi in ꝑncipio anni boni fati augurio aut aliquos mēſes aut tpa dierꝫ ⁊ annos aut lune ſoliſue curſum: quia per has aut quaſcūqꝫ diuinatiōes aut fata aut auguria obſeruat aut attendit aut cōſentit obſeruantibus aut talibus credit aut ad domū eorum vadit in ſua domo introducit aut interrogāt ſciat ſe fidem xp̄ianaꝫ ⁊ baptiſmū preuaricaſſe: ⁊ paganum ⁊ apoſtatā ⁊ dei inimicū iram dei grauiter ī eternum incurrere niſi eccleſiaſtica penitētia emendatus deo reconcilietur.

¶ Utrum ſortibus liceat vti.

Ideť tñ quod ſortibus liceat vti. quia ſorte ioſue exquiſiuit peccatū achor. Sorte etiā deprehenſus eſt ionathas a ſaul comediſſe fauū mellis. Ionas etiā ſorte a nautis deprehenſus eſt: dicit etiaꝫ Augu. qđ ſors nō eſt aliquid mali ſed res in humana dubietate diuinā indicās volūtatē. ¶ Ad exēpla ꝓ obiecta dici pōt qđ h̄ ⁊ multa alia ꝑmittebanť ante euangeliuꝫ que tpe perfectioris diſcipline ſunt eliminata. Itē ſicut ait. Ier. priuilegia ſingulorum legem communem facere non poſſunt. Ad illud vero quod dicit Aug. qđ ſors non eſt aliquid mali: dici poteſt veruꝫ eſt in ſui natura tamen prohibetur: quia ꝓpter aſſiduitatem labi poſſet quis in idolatriam vnde ſi eēt cauſa honeſta ſubeſſet neceſſitas vt ſi eſſet contentio de electione aliquoꝝ ⁊ eſſet paritas vtrobiqꝫ in omnibus veriſimile ē ꝙ exēplo Mathie poſſent ſortes fieri. ⁊ h̄ ait beda dicens. Si q neceſſitate aliqua cōpulſi deū putāt ſortibus apoſtolorū eſſe cōſulendū videāt ipſos apoſtolos h̄ nō niſi collecto cetu fratrum ⁊ precibꝰ ad deū fuſis h̄ egiſſe. Item cuꝫ q̄dam ciuitas eſſet obſeſſa ⁊ dubitaret clerus qui deberent fugere ⁊ qui manere: cōſuluꝰ augu. reſpōdit illud eſſe ſorte dirimendum.

¶ De ſomnijs vtrum ſint obſeruanda.

Tem obicitur de ſomnijs: que videntur eſſe obſeruanda cum quandoqꝫ per ſomnia oſtendat dominꝰ hominibus quid facturū ſit: vt apparet ꝑ ſomnium pharaonis: vt habetur. Gen.xli. ſomnium ioſeph expoſuit. ¶ Itēꝫ apparet per ſomniuꝫ nabug. quod expoſuit daniel. De quo habeť. Dan.iiij. ⁊ Mat.ij. Apparuit angelus dñi ioſeph in ſomnis dicens Ioſeph fili Dauid ⁊c. Ad qđ dicendū eſt quod in veritate ſomnia ſeruanda nō ſunt Cato. Somnia ne cures. Eccle.xxxiiij. Somnia extollūt imprudētes. ⁊ ibidē. Multos errare fecerunt ſomnia: ⁊ exciderūt ſperantes ī illis: vnde quidam dū attēderet ſomnijs ſomniauit ſe diu victurum. Cūqꝫ multa bona ꝯgregaſſet repente defunctus eſt.

¶ Sex modis ſiūt imaginatiōes ſomnioꝝ.

D ſolutionē vero obiectorū. Notādū ē quod ſex modis ſiunt imaginatiōes ſomnioꝝ ſicut dicit. Gre. ī dialogo. aliqñ ventris plenitudine. Aliqñ ventris ⁊ capitis exinanitiōe. aliqñ demonis illuſione. aliqñ dei reuelatione. aliquādo cogitatione ſimul ⁊ illuſione. aliquando cogitatione ſimul ⁊ reuelatione. ¶ Duo prima genera ſomnioruꝫ experimento cognouimus: cetera in ſcripturis inuenimus. De tertio. Eccle.xxxiiij. Multos errare fecerūt ſomnia. De q̄rto ſomnio legiť. Gen.xxxvij. Audite ſomniū quod vidi dixit ioſeph fratribus ſuis. De quīto ſomnio legiť. Eccle. v. Ubi multa ſunt ſomnia multe ſunt vanitates: ⁊ ſupra parum. Multas curas ſequunť ſomnia. De ſexto vero ſomnio legiť. Dan.vij. Somniū t. ⁊ viſiones capitis tui. ī cubili tuo hmōi ſunt. Quod poſtea diſſerens. Daniel de radice cogitatiōis inchoat dicens. Tu rex in ſtatu tuo cepiſti cogitare ⁊c. Nō ē ergo credēdū ſomnijs quia quo impulſu ſiant facile nō elucet: tñ ſcī illuſiones ⁊ reuelationes quodaꝫ intimo ſapore diſcernūt vt ſciant quid a bono ſpiritu participant: vel quid ab illuſione patiātur. vt dicit. Greg. de ſomnio ⁊ illuſione demonis facto: dicit. Greg. ſup illud. Iob. vij: Terrebis me ꝑ ſomnia: ⁊c. Diabolus cupitis ꝓſpera: timidis aduerſa: ꝑ ſomnia ingerit: vt magis afficiat: ſed ⁊ ſanctos quos minus valet vigilātes grauius tēptat dormientes: qđ deus benigne permittit: ne ſaltem ſomnijs a paſſionis premio vacet.

¶ Quare tam frequenter eueniant: que dicunt diuini.

Ed ad hec quare q̄ñ eueniāt frequēter que predicūt diuini et quo fides eis adhibenda nō eſt. Ad ꝙ reſpondit. Aug. quod ſit dei ꝑmiſſione vt ꝑ hec qualē fideꝫ hoies ad deū hēant quod ꝓbat. Aug. illo verbo. Deut.xiij. Si ſurrexerit in medio tui ꝓpheta aut q ſomniū vidiſſe ſe dicat ⁊ predixerit ſignū aut portentuꝫ ⁊ euenerit quod locutus eſt ⁊ dixerit tibi eamus ⁊ ſeq̄mur deos alienos quos ignoras ⁊ ſeruiamus eis: nō audies verba ꝓphete illiꝰ aut ſomniatoris qꝛ temptat vos dominus deus vr̄ vt palaꝫ ſciat an diligatis eum an non. ¶ Preterea diuine quibuſdā ſignis ſolent futura cognoſcere: vñ qñ inquiruňt de aliqua muliere vtrū grauida ſit ſolent zonam ipſius inſpicere in qua aliqua ſigna grauiditatis poſſint percipere: vñ q̄dam decepta fuit a quodā ſacerdote q nō poterat corrigere parrochianos ſuos qn ſidem adhiberent cuidā diuine. Sed tandē miſit zonam ſuam ad eam qua zona inſpecta cum ſacerdos eſſet impinguatus incraſſatus dilatatus ipſa indicauit ſacerdoteꝫ pregnantē eſſe. preterea a caſu quandoqꝫ dicunt ea que futura ſunt.

¶ De vaticinijs diaboli.

Iabolus etiam ſicut dicit rabanꝰ nō nūquā ſolet multa vera predicere vt ad extremuꝫ valeat animā aliqua falſitate laqueare. ¶ Quō aūt diabolus futura predicat ſatis. Aug. oſtendit his verbis. Demones ꝑditi acumine ſenſus ⁊ celeritate motus nūtiant que homines pro ſenſus terreni tarditate curent. Acceſſit etiaꝫ demonibus longe maior rerū experientia que pōt hominibus propter breuitatem vite prouenire: ꝓpter has efficacias nō ſolū multa futura predicant demones: verum etiam multa faciūt que qm̄ homines dicere aut facere nō poſſunt. eos dignos quibus ſeruiant ⁊ quibus honores diuinos preferant arbitrantur: prenūtiāt etiam que ipſi facturi ſunt. Accipiunt enīꝫ ſepe poteſtatem ⁊ morbos immittere ⁊ ipſum aereꝫ viciando morbidum reddere: ⁊ peruerſis atqꝫ amatoribus terrenorum cōmodorum malefacta ſuadere. De quibus moribus certi ſunt quod ſint eis talia ſuadentibus conſenſuri. Aliquando predicunt non que ipſi faciunt ſed que naturalibus ſignis futura prenoſcunt. Que ſigna in hominum ſenſus venire non poſſunt: Non tamen propter hoc dicendi ſunt.

demones diuini ꝫ ꝓuideát aliqua q̃ hoíes
nõ ꝓuideant ſicut nec medicus diuinꝰ di-
cendus eſt: vñ Aug. Neq3 q2 ꝓuidet medi
cus: que ꝓuidere neſcit hõ artis ignarus.
Ideo tñ habẽdus eſt diuinus: fallunt etiá
demones ſicut dicit Aug. Studio fallendi
⁊ inuida volũtate qua hominũ errore lo-
cant̃: ſed ne apud cultores ſuos põdus au
ctoritatis amittant: id agunt vt interp̃tibꝰ
ſuis ſignorũq3 ſuorũ ↄiectoribus culpa tri
buatur qñ ipſi decepti fuerint mentiti.

¶ De phitoniſſa: que Danielez ſuſcitauit.
Té querit̃ quõ potuit eſſe quod
phitoniſſa Samuelẽ ſuſcitauit: vt
videt̃. I. Heb. I. Reg. 28. De quo
ſentio ſicut Augu. ſentire videt̃: qꝺ diabo
lus apparuit in ſpecie Samuelis: ꝫ multe
ſunt opiniões ſuper hoc. Aug. Loquẽs de
ſuſcitatione illa ait: diabolus vt errorẽ fa-
ceret in quo glorificaret̃ habitu viri iuſti ⁊
nomine ſe ſubornauit. Idẽ. Quõ poterat
eſſe vt arte magica attraheret̃ vir a natiui
tate ſanctus: ⁊ vite opibꝰ iuſtus: Itẽ Aug.
Si Samuel vere apparuiſſet nõ vtiq3 vir
iuſtus ꝑmiſiſſet ſe adorari qui ꝓdicauerat
ſolũ deũ adorandũ. Idẽ. Quõ homo dei
qui cũ abrahã in refrigerio erat diceret ad
virum peſtilentie ⁊ dignũ ardore gehẽne:
cras mecũ eris: Et ſubdit. Aug. His duo-
bus titulis ſubtilitate fallacie ſue prodidit
improuidus ſathanas.
¶ Qꝺ tempora non ſunt obſeruanda.
Té querit̃ de hoc qꝺ dictũ eſt qꝺ
p t tpa obſeruanda nõ ſunt cũ medi-
ci tpa obſeruent in medicinis dan
dis ⁊ munitionibus faciendis. Ad qꝺ di-
cendũ ꝙ talis obſeruatio tempoꝝ rep̃hen
ſibilis nõ eſt: cũ naturalis ratio de hoc poſ
ſit reddi. Nõ ſunt etiá rep̃hẽſibiles agrico
le q obſ̃uát tpa ad ſeminandũ ⁊ ad arbo
res incidendas ⁊ ſimilia cum ad hoc ha-
beant certam rationem.
¶ De errore maleficorũ.
Equit̃ de aliꝭ tribus erroribus in
s ter quos primũ dicẽdũ eſt de erro
q re maleficorũ. ¶ No. ergo qꝺ ma-
lefici ſunt q ꝑmiſſu dei elemẽta ↄcutiunt:
hoĩum mẽtes turbát: minꝰ ↄfidẽtiã in deo
ac ſine vllo veneni hauſtu violẽtia carnis
interimũt. Uocant̃ aũt tales malefici ob ſe
ciuoꝝ magnitudinẽ: vñ cũ facere malũ ad
oẽs peccantes ꝑtineat maleficia tñ appro
priat̃ eo quod multum ſint mali.
¶ De errore ſuperſticioſorum.
Equit̃ de errore ſupſticioſoꝝ reme
s dioꝝ. De quo errore dicit Aug. i li. r
de doc. xpia. Ad ſupſticionẽ ꝑtinẽt
oẽs ligature atq3 oĩa remedia: q̃ medico-
rũ diſciplina ↄdẽnat. Inter remedia vero
talia q̃dá ſunt nugatoria: q̃dam vero ſunt
noxia. Itẽ q̃daz ↄtumelioſa ſunt hoĩ: q̃dá
ↄtumelioſa ſunt deo. Nugatoria ſũt vt cũ
cella euertit̃ vt tẽpeſtas auertat̃. Itẽ cum
mulier: que in partu laborat nouẽ vtenſi-
libus tangit̃ vt facilꝰ pariat. Et multa alia
his ſimilia q̃ mulieres idiſcrete ↄſueuerũt
facere. Noxia ꝟo ſunt vt cũ aliqua mulier
talia facit vt ↄceptus eiꝰ ĩpediat̃: ſicut cũ
aliqua aſſeres tangit cũcte in qua balneat
ſe in diebus purificationis ſue tali intẽtio
ne vt quod aſſeres tetigerit tot annis non
excipiat. Que apud deum tot homicidio-
rum rea videt̃ eſſe quot cõceptus facto il-
lo voluit impedire. Nec quorumq3 homi-
cidiorũ rea videtur: ſed videt̃ eſſe interfe-
ctrix propriorũ infantium. ¶ Contumelio-
ſa vero homini ſunt ſicut illa q̃ aliqueꝫ mu
lieres ſolent dare hominibus ad accendẽ
dũ eos ad amorem earũ: ↄtumelioſa vero
ſunt deo ſicut illa que ſiũt de criſmate vel
corpore chriſti vł aliꝭ ſacramẽtis eccleſie.
¶ Item poſſunt diuidi remedia iſta ſm di
uerſitatem eorũ: contra que ſiũt: alia enim
ſiunt cõtra infirmitates vel hominũ vel pe
corum: alia contra ſterilitatẽ: alia cõtra pa
riendi difficultatem. Alia contra nimis fre
quentes partus: alia ↄtra luporuꝫ crudeli
tatem vt cum beſtie amiſſe includũtur ne
a lupis deuorentur. Caueat tamen predi-
cator ne dum ſpecies talium remediorum
in predicatione tangit erubeſcibilia mulie
rum hominibus aperiat in ſcandalum ea-
rum. ¶ Iteꝫ ne mulieres doceat remedia
que ipſe neſciunt ſi credit quod ea factu-
re ſint. Item notandum eſt: ꝙ peccatum
iſtud multuꝫ habet fatuitatis. Cuilibet. n.
ſanuꝫ caput habenti naturalis ratio dicta
re deberet qꝺ remedia talia illá efficaciaꝫ
nõ hñt vel nõ deberẽt habere q̃ credunt
ea hẽe. ¶ Itẽ infidelitas ſiue ydolatria q̃
eſt in pctõ iſto deterior vĩ idolatria paga-
noꝝ. Illa. n. a qbꝰ deo relicto fatue mulie-
res ſ̃pant ſanitatẽ vel ꝓlez vel ſimilia mi
nus videret̃ deus eſſe quá idola pagano
ruꝫ. Illa enim ad minus hñt formá huma
naꝫ iſta vero non. ¶ Preterea iſtud pctm̃
nec deũ nec hoĩes reuereri vr̃: q̃ntũ ad h̃
qꝺ homini multa vilia ⁊ abhominabilia
dant ad comedẽdũ qui hoc vitio laborat.
Ipſa etiá ſacramẽta eccleſie cõtemnit pec
catũ iſtud: cũ de ipſis ſacramentis eccleſie
frequent̃ fiat: etiaꝫ de corpore xp̃i qꝺ horrẽ
dũ ẽ dictu ſepe. In hoc vident̃ mulieres q̃
talia agunt deteriores eẽ ipſis demonibꝰ.
Demones enim illũ credunt vel cõtremi-
ſcũt ad quẽ ipſe abſq3 timore accedunt et
de corpore eius peccatum ſuũ faciunt.
¶ Uñ maleficia ⁊ talia remedia habeant
efficatiam.
t Ed queri põt vnde maleficia ⁊ ta-
s lia remedia efficatiá habeát freq̃n
ter ſicut videt̃. Ad hoc põt dici qꝺ
multa ſunt q̃ faciũt ad hoc qꝺ maleficium
efficatiam hẽat. ¶ Primuꝫ eſt hoc qꝺ ho
mines paruaꝫ fideꝫ in deo hẽnt ⁊ iõ dñs ꝑ
mittit eos a demonibus impediri. ¶ Secũ
dum ẽ error q in hoĩbus ẽ cuiꝰ pena freq̃n
ter ẽ hec qꝺ credit̃ eſſe effectus maleficij.
¶ Tertiũ ẽ ꝓbatio fidei in bonis ſicut oñ
ſum eſt prius aucto. Deut. ¶ Quartũ eſt
pactũ vel ſocietas mala demonuꝫ ⁊ homi
nũ. vñ Aug. oẽs artes hmõi vel nugatorie
vel noxie ſupſtitionis ex quadam peſtifera
ſocietate demonũ ⁊ hoĩm q̃ſi pacta infide
lis ⁊ doloſe amicicie ↄſtituta penitus ſunt
repudiande ⁊ fugiende xp̃ano. ¶ Quintũ
eſt deſideriũ lucrandi aĩas qꝺ diabolꝰ hꝫ.
Iõ enim diabolus hoc efficit ꝙ tot aĩas
occaſione iſta lucrari ſe videt. Qui eniꝫ ta
lia ⁊ q talibus fidẽ adhibet facto diabolo
ſeipm̃ dat. ¶ Hoc tñ notãdũ ẽ qꝺ ſi aliqs
colligat herbaꝫ medicinalem cum ſimbolo
diuino vel orõne dñica vel ſcribat in carta
ſimbolum vel dñicá orõnem vt ponat ſup
aliquẽ infirmũ vt ſic in iſtis tm̃ deus crea
tor oĩuꝫ honoret̃ nõ reprobat̃ dum nulla
alia ſupſtitio admiſceat̃. ¶ Tria ſunt qui
bus hoĩes nõ ꝓhibent̃ ita ad remediuꝫ. ſ.
herbis ⁊ ſimilibus q̃ naturalẽ hñt virtuteꝫ
de qua rõ ſm medicinã reddi põt. ¶ Iteꝫ
ieiunijs orõnibus ⁊ elemoſinis ⁊ aliꝭ opi-
bus que ſunt de genere bonoꝝ q̃ certuꝫ eſt
placere deo poſſunt hoĩes vti ad obtinen
dũ a deo ſanitatẽ ⁊ alia quibus indigent.
¶ Itẽ poſſunt vti ꝟbis ſacris que alicuiꝰ
auctoritatis ſunt ⁊ aliꝭ ſacris rebus.
¶ De errore credentiũ ſe ambulare in no
cte cuꝫ herodiade diana ⁊ hõĩ: ⁊ vere ſie
ri ea: que ſiunt tantum in ſomnijs.
Equit̃ de errore illaruꝫ ꝑſonarũ q̃ n
s credũt corporalit̃ in ꝟitate fieri q̃
tm̃ in ſomnio ſiunt: ſicut credunt q̃
dã mulieres que ꝓfitent̃ ſe cum diana pa
ganorũ vel cum herodiade ⁊ in multitudi
ne mulieruꝫ ſup q̃ſdam beſtias nocturnis
horis multaruꝫ terrarũ ſpatia pertrãſiſſe.
Eius iuſſionibus volunt dñe obedire cer-
tis noctibus ad eius ſeruitium euocari. Aſ
ſerunt etiá ab illis creaturas poſſe in meli
us vel deterius cõmutari. aut in aliã ſpẽm
vel ſimilitudinẽ transformari. De his dicit
decretuꝫ ꝙ nõ a diuino ſpũ ſꝫ maligno mẽ
tibus fideliũ talia fantaſmata irrogantur.
Diabolus eniꝫ cũ aĩam alicuiꝰ per talẽ cre
dulitateꝫ ſibi ſubiugauerit menti quá ca
ptiuá tenet multipliciter illudit. Nec dꝫ ali
qs in tantá venire ſtulticiá vt credat hec
oĩa q̃ in ſomnijs ⁊ ſpũ tm̃ ſiunt. etiaꝫ in cor
ꝑe accidere: cũ ⁊ paulꝰ nõ audeat aſſerere
qꝺ fuerit raptus ĩ corpore. ¶ De hijs etiá
ſic dicit decretuꝫ. Quiſqs poſſe credit fieri
aliquá creaturá: aut in deteriꝰ aut in meliꝰ
cõmutari: aut trãſformari in aliá ſpẽm: vel
aliá ſimilitudinem: niſi a creatore ꝑ quẽ fa
cta ſunt oĩa. Proculdubio infidelis ẽ ⁊ infi
deli deterior. ¶ Ualde ſtulte ſũt mulieres
hmõi qbus ꝑſuaderi nõ põt qn ĩ veritate
fiat qꝺ vĩ eis fieri dũ dormiũt: cum cõſtet
multa videri hoĩbus dormiẽdo: q̃ nõ ſunt
q̃ poſtea ſciunt certiſſime falſiſſima fuiſſe.
¶ Quãdoq3 vr̃ alicui dum dormit qꝺ ipſe
multũ comedat: cũ aũt expergefactꝰ fuerit
famelicũ ſe inuenit: vñ. Iſa. xxix. Sicut ſom
niat eſuriẽs ⁊ come: ⁊c̃. Sic multitudo om
niũ gentiũ q̃ dimicauerũt ↄ̃ monteꝫ ſyon.
¶ Itẽ vr̃ alicui cũ ipſe dormit qꝺ ſit cum
muliere cũ tñ excitatus ẽ a ſomno ſcit nul-
lá mulierez affuiſſe. Iteꝫ vr̃ alicui laico dũ
dormit qꝺ ipſe ſit ſacerdos. Nunqd ꝓpẽ

hoc cum excitatus eſt a ſomno ſacerdos ē vt poſſit miſſam celebrare: Preterea ſi verū eēt qđ ipſe dixit q̄uo audent herodiadē ſequi que fuit adultera illa quā abſtulit herodes fratri ſuo philippo q̄ etiā amputari fecit caput ioannis baptiſte: Q̄uo audent aſſerere bonam rem que caput illius qui i utero ſanctificatus eſt ⁊ quo maior inter natos mulierū nō ſurrexit fecit amputari: cū in ſacra ſcriptura nihil oīo legat̄: de eiꝰ cōuerſione. ¶ Sup oīa vero vī valere cōtra hunc errorem qđ in vita beati germani altiſiodorenſi legit̄. Qui cum declinaſſet ad quoddā hoſpitium vidit: cum oēs de domo cenaſſent mēſam iterū preparatā. Qui cum admiratꝰ inq̄ſiſſet qbus talia prepararent̄: indicatum eſt ſibi quod bonis rebꝰ que de nocte incedebāt: vn̄ vir ſanctus vigilans eoꝝ demones in forma humana aduenissent: ⁊ ad menſam illam ſediſſent illis qui de domo erant in lectis ſuis quieſcentibus vir ſanctus ſurrexit: ⁊ demones abire pmittens excitauit eos qui de domo erant inquirēs ab eis ſi perſonas illas cognoſcerent. Qui reſpōderunt ꝙ ſic. Addentes ꝙ vicini eorū erant: vn̄ vir ſanctus miſit eos ad domos vicinorum vt viderēt an eſſent ibi ⁊ inuenerūt eos ibi. Quod cum retuliſſent viro ſancto: vir ſanctꝰ coegit demones indicare ſeipſos. Et confeſſi ſunt ſe eſſe demones ⁊ ſic hominibus illudere.

¶ De peccato irreuerentie. 5o

a Equit̄ de peccato irreuerentie: de quo hic mō agemꝰ. Quia irreuerentia ē qn̄ aliqs negat honorem illi cui debet eum exhibere. Primo oſtēdemꝰ cui debemus enim exhibere reuerentiam. Scđo qualiter parentes tam carnales q̄ ſpūales ſint honorandi ⁊ quare. ¶ Notandū ergo qđ q̄tuor ſunt qbus debemus reuerentiā exhibere. ſ. deus. angelus: res deo cōſecrate: vt eccleſia ⁊ homines. ¶ Deo reuerentiā debemus exhibere vt corā deo erubeſcamus peccare: ⁊ corā eo ſtrenue bona agamꝰ. Quidā. Cū qđ turpe facis quo me ſpectante ruberes. Cur ſpectāte deo nō magis ipſe rubes? Boeꝰ. Magna nobis ſi diſſimulare nō volumus indicta eſt neceſſitas. pbitatis: cum omnia agamus añ oculos iudicis cuncta cernentis. ¶ De reuerentia vero exhibenda angelo dicit. Ber. In quouis diuerſorio in quouis angulo reuerētiā habe. Angelo tuo. ne audeas eo pſente quod me preſente nō auderes. ¶ De reuerentia vero ſacris locis exhibenda intelligi pōt illud. Gñ. xxviij. Quā terribilis eſt locus iſte. Nō ē hic aliud niſi do. dei ⁊ por. ce. Pcipue reuerenda eſt eccleſia pp̄ter pñtiā dñici corporis ecclaſ: reuerēt̄. Sed valde mirandū eſt qđ ſunt quidam hoīes qui nec pp̄ter pñtiā dñici corporis eccleſias reuerent̄. Cum hec de eā eccleſie demonibus terribiles ſint: videnť tales hoīes demonibꝰ eē deteriores: cum dñi ſit terra et plenitudo eius. Bñ deberet ſaltē loca ſibi cōſecrata pacifice poſſidere. Bñ deberent hoīes ceſſare a cōtumelia dei in locis hmōi que facta ſunt ad ſuitium dei. Bñ deberet ſufficere eis quod in alijs locis ſuitiū diaboli facerent ⁊ in his ſoli deo ſeruiret̄: q̄uo orō eius in eccleſia exaudiet̄ qui in ea non timet deū offendere. Deberēt etiā eccleſie terribiles eſſe hoībus pp̄ter ſanctos illos i quorū honore dedicate ſunt. qui offenduntur cū eccleſie eorū frangunt̄. Precipue vero cō fractionē eccleſiarū valere pōt illud exēplū qđ legit̄. ij. Mach. iij. De Eliodoro qui locū ſacrū volebat ſpoliare cōmendatis pecunijs. Sicut eniz ibi legitur apparuit quidaz equus terribilez habēs ſeſſorē optimis operimentis adornatus. iſq3 cum impetu i Eliodoꝝ pores calces eliſit. Qui aūt iſidebat videbat̄ habere aurea arma. Alij etiā apparuerant duo iuuenes qui circū ſteterūt eū: ⁊ exutraq3 patre flagellabāt ſine intermiſſione: ſubito aūt eliodorus cōcidit interra ⁊ in ſella geſtatoria. deportatus eſt exerario ⁊ iacebat mutꝰ atq3 omni ſpe ⁊ ſalute priuatus. Sz poſt pcibus onie ſacerdotis vita ei donata eſt. ¶ Dominibus reuerentia exhibenda eſt: vn̄. i. Pe. ij. Omnes honorate: ⁊ ibidē. Subiecti eſtote omni humane creature pp̄ter deū. Apo. honore inuicē preuenientes. Spāliter aūt debemus in hominibus dei imaginē honorare nō veſtes nō diuitias: vel aliquid ſimile. Si imagini Beate virginis honor exhibēdus eſt: q̄uo imagini Beate trinitatis q̄ in homine eſt honor exhibēdus non erit?

Ber. Cōſcientie tue debes honorē coraz q̄ peccare erubeſcas. Et eccle. x. Da ei honorem ſm̄ meritū ſuū. ¶ Honorandi etiā ſūt homines pp̄ter angelos eis ad cuſtodiaz deputatos: vn̄. Mat. xviij. Uidete ne contemnatis vnū ex his puſillis. Angeli enim eorū ſemꝑ vident faciem patris mei q̄ in celis eſt ſatuū eſt hominē inhonorare eos qui ita ab angelis honorātur. Luce. xvij. Factū eſt vt moreretur mendicus ⁊ portarē ab angelis in ſinu. abra. ¶ Honorandi etiā ſunt homines pp̄ter nāturam humanam vitē diuine. Fatuum. n. ē illud inhonorare quod deus ſic honorauit. ¶ Etiaz ſerui contēnendi nō ſunt. Cyprianus. Qualē cupis eſſe erga te dominū. talis eſto ipſe erga ſeruū tuū. Sen. Cū inferiore ſic viuas quēadmodū velis ſupiorē tecū viuere. Idem Quēadmodū ſtultus eſt q̄ equū empturꝰ nō ipſum aſpicit ſed ſtratum ⁊ frenū. Sic ſtultiſſimus ē qui hominē aut ex veſte aut ex cōditione veſtis que mō ornata ē nobis eſtimat. Itē. Sen. Serui ſunt immo homines ſerui immo cōſerui: ſui ſunt imo humiles amici: ⁊ iđ iſtos rideo q̄ turpe exiſtimant cū ſeruo ſuo cenare. Uirga murmur omne cōpeſcitur. Tota nocte ieiuni pſtāt: ſic ſit vt illi de domino loquantur quibus coraz domino loq non licet. At illi quibus non tm̄ coram dominis ſed cum ipſis ſmo erat quorum os non conſuebatur parati erant coram domino porrigere ceruicez: in cōiuuijs loquebantur: ſed in tormentis tacebant ad. Col. iiij. Quod iuſtū eſt dñi ſeruis preſtate ſcientes quoniam ⁊ vos dñm habetis in celo. ¶ Precipue autē honorādi ſunt ſerui ſi ſunt bōi ⁊ fideles: vn̄. Eccle. vij. Seruus ſenſatus ſit tibi dilectus quaſi anima tua. Et. xxij. Eiuſdez. Si eſt ſeruus fidelis ſit tibi ſicut aīa tua. Quaſi fratrem ſic eum tracta. Non ſunt contēnendi pccōres: quia ille q̄ valde malus mō ē: forſitan in dei prouidentia ſanctus homo ē. Deut. xxiij. Nō abhominaberis: iudeum: q2 frater tuus eſt. ¶ Precipue tamen illi honorandi ſunt qui creduntur eſſe bone vite cū attineant̄ deo vt videtur omni genere parentele: vnde dominus. Mat. xij. Quicūq3 fecerit voluntatē patris mei qui in cel: ē ipſe meꝰ frater ⁊ ſoror ⁊ mater eſt. Preterea i viris iuſtis honorat̄ ipſe deus qui in eis habitat: vn̄ qdaz religioſus dicebat adorari deberet fratres aduenientes cū certū ſit i aduentu eoꝝ aduentuz dñi nr̄i ieſu chriſti haberi. Qđ vī intellexiſſe abraham q̄ tres viros qui ſibi apparuerant in hoſpitio ſuo adoratiōe premiſſa ſuſcepit: vn̄. Gñ. xviij. Quos cum vidiſſet abraham occurrit in occurſu eorum de hoſtio tabernaculi ſui ⁊ adorauit. In vitas patrem etiam legit̄ qđ diabolus pertimeſcant recte viuentes. Dominus etiam cōtemptum talium contēptū ſuū reputat. Lu. x. Qui vos ſpnit me ſpernit. Pauperes enim deſpiciendi non ſunt. Greg. pauperes deſpiciendi nō ſunt vt egeni ſz exorādi vt patroni. honor qui paupibus exhibetur deo ſpecialiter exhibetur.

¶ Qđ quedam perſone magis ſunt honorande alijs.

Ue perſone ſpāliter ſunt honorande. Et lz omnes homines honorandi ſint. Quedam tamē perſone magis ſunt honorande quā alie: vt vidue: vnde. i. ad. Thi. v. Uiduas honora ⁊c̄. ¶ Deinde etiam ſunt multū honorandi: vnde. i. Cor. xiij. Omnis anima poteſtatibus ſublimibus ſubdita ſit. Et ad. Re. xiij. Cui honorem ho. ⁊ ad col. iij. Serui obedite per omnia dominis carnalibus. Et. i. Pe. ij. Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis ⁊c̄. ⁊ Gen. xvi. Dictum eſt agar ancille. Reuertere ad dominam tuā ⁊ humilia te ſub manibus eiꝰ. Et eze. decimoſeptimo. Multa mala predixit regi iuda: quia tributum quod promiſerat regi babilonis ſoluere noluit: ⁊ Mat. decimoſeptimo. Soluit dominus tributum licet illud deberet eo quod filius regis eſſet. ¶ Item adoleſcentes debent honorare ſenes. i. Pe. vltimo. Adoleſcentes ſubditi eſtote ſenioribus. Tren. iiij. Facies domini diuiſit eos non addet vt reſpiciat eos. Facies enim ſacerdotum nō erubuerunt: neq3 ſenum miſerti ſunt. Sap. ij. Dicunt mali. Opprimamus pauperem iuſtum ⁊ non parcamus vidue nec veterano: nec reuereamur canos multi temporis. Leui. xix. Coram cano capite cōſurge ⁊ honora pſonam ſenis. Et. i. ad. Thim. iiij. Seniorez ne increpaueris ſed obſecra vt piez.

Sen. Cũ veterano poti⁹ agendũ ẽ. ¶ Itẽ
f viri honorandi ſunt ab vxorib⁹. vñ .i. Pe.
iij. Sic ⁊ mulieres ſubdite ſint viris ſuis.
Sed nihilomin⁹ ipſi viri debẽt honorare
vxores ſuas. vñ Ibidẽ. Uiri ſimilit cohabi
tantes ſm ſciam q̄ſi infirmiori vaſculo mu
liebri īptientes honorẽ: ideo dñs nõ de
pede viri ſed de coſta mulierẽ formauit:
ne a viro ↄtẽneretur. Mulier vero debet
obedire viro: q² vir caput eſt mulieris. Nõ
poſſet eſſe pax inter ↄiuges ſi vterq; vellet
dñari ⁊ eſſe caput: ⁊ in ſignum huius cum
in corpe humano ſint duo pedes due ma-
nus ⁊ duo oculi: nõ eſt tñ ibi niſi vnum ca
put. Si n. ibi eẽnt duo capita: qñ vnũ vel-
let eſſe a ſiniſtris aliud vellet ire a dextris
ſicut patet ĩ domo vbi ſunt duo capita: q²
nunquam erit ibi pax.

¶ Quare ⁊ qualiter ſit reuerentia exhibẽ
da patribus ſpiritualibus ⁊ carnalibus.

Tẽ honorãdi ſũt parẽtes ⁊ ſpũa-
g t les ⁊ carnales. De ſpũalib⁹ legit.
Eccle. vij. Honorifica ſacerdotes.
ad Heb. xiii. Obedite p̄poſitis veſtris: ⁊
ſubiacete eis. Ipſi enĩ puigilãt q̄ſi rõnem
pro aĩabus veſtris reddituri vt cũ gaudio
hoc faciãt ⁊ nõ gemẽtes. i. ad Thi. v.
Qui bñ p̄ſunt p̄ſbyteri duplici honore hẽan
tur digni: ⁊ maxime q laborant in v̄bo ⁊
doctrina. Ad idẽ facit illud Treñ. 4. Pri
us poſitũ. Nõ addet dñs vt reſpiciat eos
facies ſacerdotũ nõ erubeſcãt. Glo. Nou.
ꝙ ſupra ſacerdotes q̄ſi homicidas plãxit
⁊ hij ſeparant a facie dñi: q² nõ detulerũt
eis: Quãuis enĩ mali ſint nõ ſunt ↄtẽpnẽ
di: ſed ille in illis colendus eſt ⁊ honoran-
dus a quo miſſi ſunt: ⁊ alia Glo. Nota q̄
terribile ſit ſacerdotes ↄtẽnere nec faciem
eorũ erubeſcere. i. illis monẽtibus: ⁊ viden
tibus a ſceleribus nõ ceſſare. De his enim
dicit dñs. Qui vos audit me audit. Idõ ma
gis diſplicet deo ↄtẽptus eorũ quia dei vi
cem tenent: ⁊ ppter dignitatẽ ſacerdotalẽ
q̄ nec ipſi angeli credunt habere. Nõ enĩ
credo ꝙ fieret trãſubſtãtatio ſi v̄ba illa q̄
ꝓfert ſacerdos in miſſa ab angelo ꝓferrẽ-
tur. ¶ Parentibus etiã carnalib⁹ honor
exhibendus eſt: vnde Exo. xx. Honora pa
trẽ tuũ ⁊ matrẽ tuã. Et no. ꝙ honor ꝗ pa
rẽtib⁹ carnalib⁹ exhibẽdus ẽ nõ ſolũ atten
ditur in verbis ſed etiã in beneficijs. vnde
Iero. Honor in ſcripturis nõ tã in ſaluta
tionibus ⁊ verbis q̄ in collationibus mu
nerũ ſentitur. Multa aũt ſunt q̄bus poſſu h
mus vti ad excitandũ hoĩes vt honorent
parẽtes. ¶ Et primo poſſumus ad hoc vti
exemplis inter que precipuũ eſt exemplũ
xpi qui cũ eſſet in anguſtia paſſionis tñ nõ
eſt oblit⁹ matris ſue imo curam ipſius ha
buit. Et Iohãni eã cõmendauit: vt legit.
Io. xix. Modo etiã adeo facit eã honora
ri in eccleſia ſua: vt multi videant eẽ deuo
tiores matri q̄ ipſi filio. Qđ credo ideo fie
ri vt oſtendat quantũ placeat ſibi qđ pa-
rentes a filijs honorent etiã ĩfideles pare
tes ſuos honorant edocti a lege naturali.
vnde infideli videt eſſe deterior qui paren
tũ curã nõ hʒ. i. ad Thi. v. Si qs ſuorũ:
⁊ maxime domeſticorũ curã nõ habet fi-
dẽ negauit ⁊ ẽ ĩfideli deterior. ¶ Ipſa etiã
irrationabilia animalia de hoc dãt nobis
exemplũ. Dicit enim de grue ꝙ quãdo pa
ter ⁊ mater eius depilati ſunt filij querunt
eis neceſſaria donec habeant pilos vel mo
riant. ¶ Preterea valde ĩgratus videtur
eſſe qui parentibus ſuis nõ prouidet: quã
do ipſi non poſſunt ſibi prouidere cũ ipſi
prouiderint in eius pueritia quando ipſe
ſibi prouidere non poterat. Ideo dicitur
ad Ephe. Filij reddite vicem parentibus:
q² hoc acceptũ eſt corã deo. Qui parenti-
bus carnalib⁹ ingratus eſt de beneficijs
acceptis indignus eſt aliquãdo beneficiũ
recipere a patre celeſti. Itẽ eſt vt in ſua ſe
nectute filios ſuos ſibi duros inueniat: ⁊ h
multotiens iuſto dei iudicio accidit: vnde
refertur ꝙ quidam paterfamilias ſenex to
tam hereditatem ſuã dimiſit filio ſuo. Fili
us vero ille primo benigne ſe habuit erga
patrem: ſed poſt expulit eum a thalamo
ſuo volens thalamum habere ſibi ⁊ vxori
ſue. Et ad vltimum fecit ſibi lectum fieri
poſt oſtium. Et cum hyems eſſet: ⁊ pater
ſenex frigore grauaretur: quia filius abſtu
lerat ſibi bona coopertoria ipſe rogauit fi
liũ filij vt rogaret patrem ſuum pro eo vt
daret ſibi aliquid ad tegendum ſe. Puer
autem vix obtinuit duas vlnas burelli
a patre ſuo ad opus aui ſui. Et cum alte
ram remanerent p̄ri patrui: puer flẽdo ro
gauit eum ut ſibi eas daret. Qui fletibus
ſuis victus dedit: querens quid ide face
ret. qui rñdit. ſeruabo eas quouſq; ſis talis
qualis ẽ pater tuus. nec dabo tibi amplĩ⁹
ſicut tu nõ vis modo dare patri tuo. qui ſi
ne pietate eſt erga parentes: non videtur
pietatẽ habere erga alios. vnde ſimpliciter
videtur mihi ſine pietate eſſe: ideo vix mi-
ſericordiã cõſequetur. ¶ Poſſumus etiã
vti ad excitandũ hoĩes ut parentes hono-
rent verbis ſacre ſcripture que ſuadent h
⁊ que indicant quantũ h placeat deo ⁊ q̄
vtile ſit homini: ⁊ q̄tũ oppoſitũ diſpliceat
deo ⁊ q̄tum noceat homini. Ad que ptinẽt
verba iſta que dicũtur Eccle. iij. Fili ſuſcipe
ſenectam patris tui: ⁊ non cõtriſtes illũ in
vita illius. Et ſi defecit ſenſu veniam da. Et
ne ſpnas eum in tua virtute. Ibidem. Sicut
qui theſaurizant: ita ⁊ qui honorificat ma-
trem ſuam. Idem. Qui honorat p̄rem ſuũ
iocũdabitur in filiis ⁊ in die orõnis ſue ex
audietur. Item ibidem. Qui honorant pa-
trem ſuum vita viuẽt longiore. Item hono
ra patrem tuũ vt ſuperueniat tibi benedi
ctio: ⁊ poſt. Bñdictio patris firmat domos
filiorum. Maledictio autem matris eradi-
cat fundamenta. vnde ibi glo. Cham nudi-
tatem patris irriſit: ⁊ ſemen ſuum in ſeruitu
tem ppetuam damnauit. Abſolon Dauid
de regno expulit. ⁊ cõcubinas eius inceſta-
uit: ſed morte cõdignas penas luit. Heliſei
caluiciem pueri Bethel irriſerunt: ⁊ duo vr
ſi ex eis lacerauerunt. Primum hẽmus
Gene. ix. Scdm. ij. Reg. xviii. Tertium. iiij.
Re. ij. Item Eccle. iij. Gloria patris nõ erit
in obliuione. nam pro peccato matris reſti
tuetur tibi bonũ. Pro peccato vocatur il-
lud quod datur pro deletione peccatorum
Et ſubditur. In die tribulationis cõmemo
rabitur tui. Et ſicut in ſereno glacies ſoluẽ
tur peccata tua. Itẽ ibidem. Quã male fa
me eſt qui relinquit patrem ⁊ eſt maledictus
a deo qui exaſperat matrẽ. Et Prouer. xix.
Qui affligit patrem ⁊ fugit matrem igno-
minioſus erit ⁊ infelix. Itẽ Prouer. xxviij.
Qui ſubtrahit aliquid a patre ſuo: ⁊ m̄re: ⁊
dicit h non eſt peccatum ꝑticeps homicide
eſt: ⁊ Eccle. vii. Honora patrem tuum ⁊ ge
mitus matris ne obliuiſcaris. Memẽto q̄m
niſi p illos non fuiſſes ⁊ retribue illis: q̄ſo
⁊ illi tibi. Exo. xxi. Si quis percuſſerit p̄rem t
matrem morte mori. Leui. xx. Qui maledi
xerit p̄ri vel matri morte mo. Deute. xxvii.
Maledictus qui non honorat patrem ſuũ
aut matrem. Tho. iiii. Honorẽ hẽbis m̄ri
tue omnibus diebus vite tue. Memor enĩ
eſſe debes que ⁊ q̄ta paſſa ſit pericula pp
te in utero ſuo. Prou. xx. Qui maledic pa
tri ſuo aut matri extinguet lumen eius in
mediis tenebris. i. morietur in ſuis peccatĩ
iii. ad Col. Fili obedite parentibus p oĩa.
Baſilius. Parentes noſtros vt ꝓpria viſce
ra diligam⁹. De hereticis. Apls. ii. ad Thi
mo. iiij. Parentibus nõ obedientes: ⁊ nota
quod ſicut hoĩes tenentur prouidere neceſ
ſaria parentibus carnalibus: ſic ⁊ ſpũalib⁹
vñ Mat. x. Dignus ẽ operarius cibo ſuo. ij.
Ad Thi. ii. Laborantem agricolã oʒ p̄mũ
de fructibus percipere ad Gala. vi. Cõmu
nicet is qui cathezizatur cum his qui cathe
zizant in oĩbus. ii. ad Thi. v. Qui bene pre
ſunt p̄bri duplici honore digni habeantur
⁊ .i. Theſſa. v. Rogamus uos fratres ut no
ueritis eos qui laborant inter vos ⁊ p̄ſunt
nobis in dño ⁊ monent vos ut hẽatis eos
abundantius in caritate. Et Eccle. vii. In
omni virtute tua dilige eũ qui te fecit ⁊ mi
niſtros eius ne derelinquas.

¶ De decimis reddendis. ⁊ que ſunt ea: q̄
debeant mouere homines ad h faciendũ.

Uita vero ſunt q̄ hoĩes debent mo-
m uere ad reddẽdũ decimas ⁊ primi-
tias ⁊ oblationes miniſtris eccleſie
ad eorum ſuſtentationẽ. ¶ Primum ẽ re-
muneratio quã a deo iſti expectãt. vñ Eccl.
xxxv. Da altiſſimo ſm donatum eius ⁊ ĩ bo
no oculo facito adinuẽtionẽ manuũ tua
rũ. qm̄ retribuens ẽ dominus ⁊ ſepties tm̄
tibi reddet. ¶ Remuneratur aũt quadru-
pliciter qui bene dat decimas. ſ. abundãtia
fructuum: ſanitate corpis: remiſſione pecca
torum ⁊ celeſti regno. De duob⁹ primis di
cit Augu. Si decimã dederis nõ ſolũ abũ
dantiam rec pies fructuum. ſed ẽt ſanitatẽ
corporis conſequeris. De aliis duobus idẽ
ſimiliter. Qui premium deſiderat compara
re aut peccatorum indulgentiam ꝓmereri
reddat decimas: ⁊ de ix partibus ſtudeat
dare pauperibus. ⁊ Malach. iii. Dicit dñs

Inferte oēm decimā ī horreū meū, ut ſit cibus in domo m. ꝛ probate me ſup h dicit dn̄s. Si ſi appꝛuero vobis cattharactas celi ꝛ ef. uo. Benedictionē uſqꝫ ad abundātiā ꝛ increpabo pro vobis deuoꝛātem. Et dicit intl. vermē uel viciū aeris. Et ſubdit. Et nō corrūpet fructū terre ueſtre: nec erit ſterilis uinea in agro. E cōuerſo uero q nō dant bene decimas puniūtur ī paupꝛtate. unde Mala. iii. Si affigit hō deū q2 vos cōfigitis me: ꝛ dixiſtis. In quo cōfigimus te. In decimis ꝛ primiciis ꝛ in penuria vos maledici eſtis. Ecce pena ubi dicit Glo. Ceſſatis vos iō pdidiſſe abundātiā: q2 fraudaſti me parte mea. Augu. Cū decimas dādo ꝛ terrena ſimul ꝛ celeſtia poſſes pmereri ꝑ auaricia duplici bn̄dictōe te fraudas. h. n. dn̄i ē ꝯſuetudo iuſtiſſima ut ſi illi decimā ſi dederis tu ad decimā ſi reuoceris. Dab impio militi qꝺ ſi uis dar ſacēdoti. Idē. maiores nr̄i ideo oībꝰ copiis abūdant: q2 decimas deo dabant ꝛ Ceſari cenſum reddebāt. modo autē quia diſceſſit deuotio dei acceſſit indictio fiſci. ¶ Secundo deberent homines mouere ad ſoluendum decimas ꝛ alia miniſtris eccleſie ipſum miniſterium eorum. In infinitum enim ſunt meliora ſpiritualia que ipſi miniſtrant quā carnalia q ipſi recipiūt. vnde. i. Cor. ix. Si nos vobis ſpūalia ſeminamꝰ: nō magnū ē ſi vr̄a carnalia ueſtra metamus. ¶ Tertio deberet homines mouere ad ſoluendum talia magnitudo peccati que eſt in retinendo ea. unde Augu. Decime ex debito requirūtur et qui eas dare noluerit res alienas inuadit. Et qꝫti pauperes in locis ſuis ubi ipſe habitat illo decimas non dāte mortui fuerunt tantorum homicidiorū reus āte eterni iudicis tribunal apparebit. Quia rem a domino pauperibus delegatā ſuis uſibꝰ reſeruauit. Talis videtur eſſe non ſolū fur immo etiā ſacrilegus. unde Iero. Amico rapere quippiam furtum eſt. Eccleſiā fraudare ſacrilegiū eſt. Aut quod apertiſſimi ſceleris eſt aliquid inde ſubtrahere omnium predonum crudelitatem exuperat. ¶ Quarto debet homo mo. ad ſoluen. talia hoc quod quādo ipſi talia ſoluunt ipſi non ſua dant deo ſꝫ que ſui erāt ipſi reddūt unde Glo. ſuper nūeri. Omnia q offerimꝰ dei ſunt. nihil ergo deo damꝰ ſed reddimꝰ. vnde Augu. in libro de verbis dn̄i. Habuiſti me largitorē habe me feneratorē. Prouer. xix. feneratur dn̄o. qui miſeret pauperis. ¶ Quinto dꝫ hoīes mouere ad ſoluendū talia. q2 quod deo datur ſibiipſi ī ſaluo ponitur ꝛ in futurum reſeruatur. vnde Eccle. xiiii. Fili ſi habes bene fac tecum ꝛ deo dignas offer oblōnes.

¶ Quod decime reddende ſunt de melioribus. integre: ꝛ abſqꝫ mora: ꝛ libenter.

T notandū ē quod decime: ꝛ ſimilia ſoluēda ſunt de melioribus: ꝛ nō de deterioribus. vnde. xxxv. Eccleſi. Noli offerre munera praua nō. n. ſuſcipiet illa. ꝛ Gene. iiii. Legitur de Abel quod obtulit deo de primogenitis gregis ſui: ꝛ de adipibus eorum. ꝛ reſpexit dn̄s ad Abel ꝛ ad munera eius. ad Caym vero: ꝛ. ad munera eius nō reſpexit. cuius cā fuit: q2 qꝺ de deterioribus obtulit. ꝛ Malach. i. Si offeratis cecum ad imolandum nōne malum eſt. offer illud duci tuo ſi placuerit illi aut ſi ſuſceperit faciem tuam dicit dn̄s exercituū. ꝛ poſt in eodem. Maledictus doloſus qui hꝫ in grege ſuo maſculum ꝛ imolat debilē domino votum faciens. Et in nūeris. Oīa que offertis de decimis: ꝛ in domo dei ſepabitis optima ꝛ electa erunt. Debent ēt ſolui abſqꝫ mora: vnde Exo. xxii. Decimas ꝛ primicias non tardabitis offerre. ¶ Integre etiā ſoluenda ſunt talia. vnde Eccle. xxxv. Bono animo gloriam redde deo. ꝛ non minuas primicias manuū tuarū. ꝛ Eccle. vii. Da illis partem ſicut mandatum ē tibi primiciarū. Et Leui. Omnes decime ſiue de frugibus ſiue de pomis arborū domini ſunt ꝛ illi cōſecrantur. Nota ꝙ ſm aliquos magiſtrorum de ſolutione decimarum ſtandū eſt cōſuetudini: ideo de h caute predicādū eſt. Tutius enim ē ſimile quā dubia aſſerere. dicit Iero. De primiciis. maiorum traditione introductum ē quod qui plurimum. xl. partem dabant ſacerdotibus. Qui minimum. xl. inter. xl. ꝛ. l. licebat offerebat quod voluiſſent: ꝛ h in aridis ꝛ liquidis. In fetibus vero primogenitus dabatur. Ego tn̄ credo quod de h ſtandum ē conſuetudini. ¶ Libenter ēt ꝛ hylariter ſoluenda ſunt talia. vnde ij. ad Cor. ix. Unuſquiſqꝫ prout d

ſtituit nō ex triſticia aut neceſſitate. hylarem. n. datorē diligit deus. Tho. iiii. Quo poteris eſto miſericors. Similr̄ ſi tibi fuerit abundanter tribue. Si aūt exiguum libenter illud impartiri ſtude: h deberet mouere pauperes ad libenter dandum ꝑ deo quia plus mereretur obolo quā diuites qſiqꝫ. c. ſol. Si aliqua paupꝑ mulier crederet qꝺ tn̄ habitura eſſet de carnibus ad macellum ꝑ vno obolo ſicut diues burgenſis pro. c. ſol. tunc ipſa mitteret libenter obolum ſuum ſ hec quia ſicut vulgariter dr̄. bonum forum trahit argentum de burſa. Sic pauperes libenter deberent dare pro deo. cum tn̄ apꝑciet dn̄s munera eorū. reſpectu eorum que diuitibus dantur. vnde Luc. xxi. Dicit dominus de paupercula vidua que miſerat duo era minuta in gazophilatiū. vere dico vobis quia vidua hec pauper plus ōib oēs miſit.

De peccato inobedientie. ii.

Equitur de peccato inobedientie de quo hoc mō agemus. ¶ Primo pōnemus ea que faciūt ad deteſta. huius peccati generaliter. ¶ Secūdo agemꝰ ſpāliter de inobedientia eoꝝ qui ſolēnitates nō obſeruant: ꝛ de inobediētia eoꝝ qui ꝯtemnunt quādo excoīcantur: ꝛ de peccato eoꝝ qui excoīcatis nō timent excoicare. ¶ Tertio vero tangemus aliquid de peccato eoꝝ qui indiſcreto ꝓcipiūt vel excoīcant. ¶ Ad deteſtatio. vero huius peccati pōt prīo valere multiplex pēa qualr̄ punitū eē h peccatum in ſacra ſcriptura. ¶ Punitum aūt ē in primis parentibus peccatum iſtud in hoc quod pp illud eiecti ſunt de padiſo. ſi illi qui iam erant in paradiſo terreſtri ppꝛ inobedientiam inde eiecti ſunt qūo credūt ſe ingreſſuros in paradiſum celeſtem qui inobedientes ſunt. ¶ Secūdo punitum eſt in uxore Loth, que pp inobedientiam verſa ē in ſtatuā ſalis. Gene. xix. Statua videtur hō eſſe cū nō ſit. Sic clauſtralis inobediens licet videtur clauſtralis eē tamen non eſt. ¶ Punitum ēt eſt peccatum iſtud in Saul in hoc quod pp illud eiectus ē de regno. vn̄ i. Re. xv. Pro eo ꝙ abieciſti ſermonē dn̄i abiecit te dominus ne ſis rex. ꝛ. iii. Re. xiii. pp̄ha inobediēs a leone occiſus ē. Et. xx. eiuſdē. Quidā qui noluit obedire cuidam de filiis pp̄harū dicēti ſibi percute me. A leone preterea occiſus ē. xxi. Deute. Habetur ſic de illo qui parentibus carnalibus noluit obedire. Si genuerit homo filium ꝯtumacem. ꝛ ꝓteruū qui non audit patris aut matris imperium ꝛ cohercitus obedire contēpſerit apprehendent eū ꝛ ducēt ad ſeniores ciuitatis illiꝰ ꝛ ad portā iudicii: dicētē ad eos filiꝰ nr̄ iſte ꝓteruꝰ ꝛ cōtumax ē: monita nr̄a audire ꝯtēnit ꝯmeſſationibus vacat: ꝛ luxurie atqꝫ ꝯuiuiis: lapidibꝰ eū obruet populus ciuitatis ꝛ morietur ut auferat malū de medio nr̄i. Itē oīs inobediētia morte eterna digna ē puniri. Preceptū quaſi quidā laqueꝰ ē. vn̄ Eccle. vi. vincula ſapie alligatura ſalutis trāſgreſſio uero ꝓcepti ſiue inobediētia ſtrāgulatio ē ſui ipſiꝰ. Pena ēt inobediētie ē miſeria pn̄tis ſeculi in q ſumꝰ unde mirū ē qūo ultra modū nō odimus inobediētiā q in tātā miſeriā nos poſuit ꝑ qua oēs morti adiudicati ſumus. Iſta interfecit oēs amicos nr̄os q mortui ſunt. ꝛ illos qui nob remāſerūt ꝛ nos ipſos interficiet. ¶ Adhuc u ix hꝫ hō ita bonū amicū quē odio nō hēret ſi tot ꝛ tanta mala ſibi feciſſet ꝛ adhuc faceret q̄ta fecit ꝛ adhuc fac inobedientia nob. ¶ Scdo pōt valere ad deteſta. hꝰ pcti magnitudo remedii quo indiguit illud pctm̄ ad ſui curatōem. Oportuit. n. ut filius dei fieret obediens uſqꝫ ad mortē ut pctm̄ inobedientie ſanaretur. Ber. Ex cōſideratōe remedii pꝛiculi mei eſtimo q̄titatē. In veritate potiꝰ amare debemꝰ inobedientiā q̄ mortem exēplo filii dei. de quo Ber. Memēto te fr̄es xp̄s ne pderet obediētiā pdidit vitā. Idē nō dabit inobedienti copiā ſui tātus obediētie amator q maluit mori quā nō obedire. ¶ Tertio pt valere ad deteſta. huius peccati ſi oſtendātur mala que ex inobedientia ſequuntur.

¶ De malis que facit inobedientia.

Oſtēdū ergo qꝺ inobediētia. ¶ Primo hoiem facit ydolatrā. vn̄ i. Re. xv. Quare ſcelꝰ ydolatrie ē nolle acqeſcere. Inobediēs negare deū inq̄tū ipſe dn̄s ē. vn̄ Lu. vi. vocatꝰ me dn̄e dn̄e ꝛ nō facitis q dī. ſꝫa recognitio dn̄ii ē obedia. Fi dꝛ cū inobedia potiꝰ cedit ad ꝯtumeliā dei quā ad honorē. Maiorē. n. ꝯtumeliā facit dn̄o ſeu ſiu xp̄o q nō vult ei obedire lꝫ credat eum

eſſe deū ꝙ̄ ſi nollet ei obedire eo ꝙ ſi crede
ret eum eſſe deum. tunc.n. per ignorantiam
peccaret que culpam ei⁹ aliquātulum dimi
nueret. ¶ Secūdo inobedientia reddit ho
minem maledictum. vñ Deute. xxvij. Ma
ledictus qui non ꝑmanet in ſermonibus le
gis huius. nec eos opere perficit. ⁊. xxviij.
Si nolueris audire vocē dñi dei tui: ut cu
ſtodias: ⁊ facias oīa mandata eius ⁊c. Ue
nient ſuper te oēs maledictiones iſte: ⁊ ap
p̄hendent te. Maledictus tu in ciuitate. ma
le. in agro. maledictū orreū tuum: ⁊ maledi
cte reliquie tue. male. fructus ventris tui. ⁊
fructus terre tue. armenta boum tuorum. ⁊
greges ouium tuaꝝ. male. eris ingrediens:
⁊ male. egrediens. Et in ps. Maledicti qui
declinant a mandatis tuis. ⁊ xli. Eccle. Ue
vobis viri impij qui dereliquiſtis legem
dei altiſſimi: ⁊ ſi nati fueritis in maledictio
ne naſcentium. ⁊ ſi mortui fueritis: in male
dictione erit pars veſtra. Hec maledictio
figurata eſt. Mat. xxi. In h̄ q̄d dñs maledi
xit ficulnee fructum nō habenti. ¶ Tertio
fere oīa mala huius ſeculi ex inobedientia
ꝓueniunt ſicut pōt haberi ex Deut. xxviii.
vbi poſt iſtud. Si audire volueris vocem
dei tui vt cuſtodias ⁊ facias oīa man. eius
quibuſdam interpoſitis ſubditur. Mittet
ſuper te dominus famem: ⁊ eſuriem: ⁊ incre
pationē in omnia opera tua: que tu facies
donec cōterat te. ⁊c. Ideo inferiora noſtra
nobis non obediunt: q2 nos deo vel illi qui
in loco eius eſt non obedimus. vnde Gen.
iij. Quia comediſti de ligno ex quo tibi pre
ceperā ne comederes maledicta terra in
opere tuo. ⁊ poſt. Spinas ⁊ tribulos. Gre.
tibi. Ideo carnem ſuam multi inueniunt in
obedientem: quia prelatis ſuis obedire no
lunt. ¶ Inobedientia etiam facit q̄d a deo
nō exaudiamur. vnde Prouer. xxviii. Qui
declinat aures ſuas ne audiat legem: orō
eius fiet execrabilis. Augu. Qui a preceptis
dei auertitur ꝙ in oratione poſtulat ſi me
retur. Si obediremus deo: deus etiam obe
diret nobis: ⁊ etiam creature. vnde. i. Jo. iij.
Si cor noſtrum non reprehenderit nos fi
duciam habeam⁹ ad deū. vt quicqd petie
rimus hēmus ab eo. q2 mandata eius
cuſtodimus. Quia Joſue mandata dñi cu
ſtodiebat ſol ⁊ luna ei obediebant: immo

ipſe deus obediuit ei. vnde Joſue. x. Sol ꝯ
tra gabaon nō mouearis ⁊ luna cōtra val
lem aylon. Steteruntq3 ſol ⁊ luna quouſq3
vlciſceretur ſe gens de inimicis ſuis. Stetit
itaq3 ſol in medio celi: ⁊ non feſtinauit oc
cumbere ſpacio vnius diei. Et ſubditur. nō
fuit ante ⁊ poſtea tam longa dies obedien
te deo voci hominis. Legimus etiam alia
creaturas irrationabiles ſcīs obediētes e
ꝙ ipſi vere obedientes eſſent prelatis ſuis
vnde legitur de Paulo abbate q̄d p̄cepit
diſcipulo ſuo ioāni. vt afferret ei fimū bou
q̄ erat ei neceſſarius at ille ait. In loco vbi
ſimus eſt habitat leena. Cui abbas dixit
Si venerit ſuꝑ te alliga eā ⁊ duces eā te
Iuit Johānes ⁊ inuenit leenā: ⁊ eū velle
ſuꝑ eū irruere ipſe voluit eā tenere ſ3 fugit
Johānes ſeq̄batur eā3 dicens. Abbas m
hi precepit vt te alligatam ducam ad eum
⁊ ſtatim beſtia ſubſtitit: ⁊ tenens eam ro
uertebatur ad monaſterium: quod cū ab
bas vidiſſet ne forte ex hoc facto diſcipul
extolleretur. ait. Sicut tu inſenſibilis ita
inſenſibilem beſtiā3 adduxiſti. Solue ⁊ di
mitte eā ut pergat ad locum ſuū. ¶ Qua
to poteſt valere ad deteſtatio. huius pecc
ti h̄ ꝙ hoc peccatum tantum diſpliceat d
nec mirum ſi diſpliceat deo q2 homo non
obedit ei cū videat eū obedire rebus vili
mis ſicut terre. vnde Eccle. x. Pecunie ob
diūt omnia. Obedit etiā homo ancille ſu
ſcilicet carni ⁊ viliſſimis membris ipſi⁹ ca
nis illis. ſ. que generationi deſeruiunt. Ob
dit etiam dñis terrenis. Obedit etiam h
ſtibus ſuis. ſ. demonibus: ⁊ tamen creato
ſuo non vult obedire. vnde Ber. Loquen
in perſona dei. Que cauſa ē quod inimic
mō veſtroq3 libet potius ſeruire ꝙ̄ mihi.
Non ille vos paſcit. nō creauit. Si parua
videntur ingratis non ille ſed ego redem
vos non auro vel argento: non ſole vel lu
nec aliquo angelorum ſed proprio cruore
¶ Item non eſt mirum ſi diſpliceat deo
peccatum quod homines ſibi non obediā
eum eorum obedientiam regno celorū v
lit emere: nec ſic eam habere poſſit ꝙ̄ dem
nes ⁊ terreni domini quaſi ꝓ nihilo hēn
quod noliſt deo obedire ad leuia ⁊ vtilia
dyabolo vero vel viliſſimis membris ſui
obediunt ad mortem eorum. Augu. Leui

Auguſtinus. Leuia iubet deus ut in eter
num viuamus ⁊ obedire negligimus.
Preterea cetere creature deo obediūt. etiā
ſol ⁊ luna: ⁊ alia corpora celeſtia: iuxta illo
p̄ceptū. Poſuit ⁊ non preteribunt. quib⁹
tū deus non tot bona fecit. Non enim crea
uit ea ad ymā. ⁊ ſi. ſuā3 ita expreſſe ſicut ho
minem. nec redemit ea ſanguine ſuo. Non
timent etiam puniri ab eo ſi ei non obediūt
nec ſperant remunerari ab eo ſi ei obedie
rent: ⁊ tamen hō non deo obedit q2 tot bo
na a deo recepit ⁊ tot bona ſperat ſi ei obe
dierit cum illa ei obediant. ¶ Quinto pōt
valere ad deteſta. huius peccati. h̄ quod i
obedientes ſocii demonū ſunt. Inter.n. oēs
creaturas non inueniuntur niſi due que nō
obediunt deo. ſ. demones: ⁊ mali hoīes. vñ
Job xviii. Habitent inter eius. ſocij eius q
non eſt. Immo videntur inobedientes dya
bolo attinere: ſicut ⁊ obedientes dño repu
tat ſibi attinentes. vnde Mat. xii. Quicun
q3 fece. vo. patris m. qui in ce. eſt ipſe meus
frater ſoror ⁊ mater eſt.

Qd vniuerſa monent hoīe3 ad obediētiā.

a D obedientiam monent hominem
vniuerſa. Mon3.n. deus. vñ Jo. vi.
Deſcendi de celo nō vt faciā vo. m.
ſed ei⁹ qui mi. me. ⁊ ad phi. ij. Humiliauit
ſemetipſum factus ⁊c. ¶ Ad obedientiā mo
nent etiam angeli exemplo ſuo cū deo obe
diant cuſtodiendo hoīes. Ab ortu.n. ho
minum cuſtodiunt eos q̄titieſq3 ſint hoīes
deſcripti vſq3 ad horā3 mortis: ⁊ tunc ſi di
gnus ē portant eum in paradiſū3 ut hētur
de Lazaro. Lu. xvi. In ps. Angelis ſuis mā
dauit deus de te. ⁊c. ¶ Ipſe etiam creature
ceterē exemplo ſuo monent ad obedientiā3
vnde vltra modū durus uidetur eſſe qui ad
monitionem in vniuerſis non acquieſcit
precipue cū tot tormētis ⁊ flagellis diuinis
quaſi inceſſanter ad obedientiam ſtimulet.
Omnes.n. miſerie preſentis vite quaſi fla
gella ſunt. quibus dominus inobedientiam
hominis punit: ⁊ ad obedientiam excitat.
vñ inobedientes homines duriores vidētur
eſſe aſinis. Illi enim flagellis ⁊ aculeis obe
diunt.

¶ De inobedientia non cuſtodientium ſo
lemnitates.

Equitur de inobedientia. eorū qui
ſolēnitates nō celebrant. de quab3
modo agemus. Primo oſtendemus
ea que faciunt ad obſeruationem ſolemni
tatum. Scdo tangemus aliquid de peruerſi
tate hominū q̄ i ſolēnitatibus faciunt ꝯtra
eis ad que ipſe inſtitute ſunt. ¶ Notandū
ergo q̄d quattuor ſunt que ptinent ad ob
ſuatiā ſolēnitatū. ¶ Primū ē vacare a ter
renis opibus. vnde Exo. xxvi. Diebus opa
beris: ⁊ facies oīa opa. t. vii. aūt die ſabba
tum dñi dei tui eſt. Non facies in eo omne
opus. tu. ⁊ filius tuus ⁊ filia ſeruus tuus: ⁊
ancilla tua. Monemur etiā hoc exemplo
domini. Gene. ii. vbi lr̄. Et requieuit de⁹ die
vij. Ab oī opere quod patrarat. Nec ſolū
vocandū eſt a terrenis operibus exterius:
immo etiā interius a ſollicitudine terreno
rū. vnde Exe. 3. Is qui quieſcit: quieſcat.
Qui quieſcit inq̄3 corpore quieſcat ⁊ mēte.
¶ Secūdum ē depoſitio peccati. vnde Je
re. xvii. Nolite pondera portare die ſabba
ti. In vigilia ſolēnitates deberet qlibet at
tendere vtrum haberet aliquod pctm̄: ⁊ ſi
haberet per veram cōfeſſione3 deberet illo
remouere. vnde Ber. Ad hoc nobis vigilie
p̄ponūtur ut vigilem⁹ ſi in aliquo peccato
vel negligentia dormiuimus ⁊ preoccupe
mus faciem ſcōrum i confeſſione. ¶ Tertiū
ē ut caueamus nobis ne pctā admittam⁹
vnde Exo. xx. Memento ut die3 ſabbati ſci
fices. hoc eſt ſcū3 conſerues diligēter in eo
a peccatis cauendo. ¶ Quartū eſt ut utili
tati anime intendas ſpūalia opa ſeruiēdo.
¶ Quod in feſtis uacādum ē. circa qnq3.

Uinq3 vero ſunt quib⁹ ſpecialiter
q vacandum eſt in feſtis. ſ. laus dei.
ſermo dei. ſcā meditatio. orō. elemo
ſinarum largitio. ¶ Laudi dei uacandum
eſt ideo tunc. q2 obſeruatio ſolēnitatū qua
ſi quedam inchoatio ē beate vite quā expe
ctamus. vnde ſicut ibi erit operatō aſſidua
dei laudatio ſic in feſtis debemus intende
re laudi diuine. Ber. Nihil a deo in terris
repreſentat quedam celeſtis bonitatis ſta
tum ſicut alacritas laudantiū deū. ¶ Ser
moni etiam diuino in feſtis vacandum eſt.
vnde Eccle. xxxviii. Sapientiam ſcribe i tē
pore vacuitatis: ⁊ qui minoratur actu perci
piet eam. Homo multis occupatus. Lumē

ſapiētie a ſe repellit.ſicut arbor ramoſa lu
men ſol'ſolet repellē. Jō dī Ecc. xi. Fili ne
ī multis ſint act⁹ tui. Quidā plurib⁹ ītēt⁹
minor ē ad ſingula ſenſus. ¶ Meditationi
ēt ſcē vacandū ē in feſtis. Senec. Dimitte
oīa īpetrata ꝛ vaca bone mēti.nemo ad eā
ꝑuenit occupatus. Oportet quod cor hoīs
ꝛ rebus mūdanis expediatur ad h̄ qd̄ col-
loquio ſpūs ſcī dignus hēatur. vnde Oſee
ij. Dicit dñs de anima. Ducam eam ī ſoli
tudine ꝛ loquar ad cor eius.

¶ Ad quattuor debem⁹ ī feſtis meditari.

Meditatio vero ſcā in ſolēnitatibus
dꝫ eſſe circa quattuor. ¶ Principa-
liter dꝫ verſari.ſ.circa deū qui ſcōs
illum remunerauerit cuius ſolēnitas agiē
pro modico ſeruicio ſibi exhibito: ꝛ dꝫ ala
cri homo ad ſeruiendū tā liberali domino
vnde in ps. Vacate ꝛ videte. q̄.e.ſ. deus.
Satis apparet in remuneratione ſcōrum
q̄m ipſe eſt deus. ¶ Debꝫ ēt meditatio ſcī
verſari circa ſolēnitatem illā quā expecta
mus cui⁹ figura ſunt ſolēnitates pñtis vite
Et ſicut in feſtis iſtis non eſt tēpus congre
gandi ſed cōgregatis vtendi.ſic neqꝫ in illa
ſolēnitate tēpus erit aliquid congregandi.
vnde magnā indigentiam tūc hēbunt qui
ſibi nō prouiderint. precipue cū nō ſit ibi
locus mendicandi.nec aliqd accipiēdi mu
tuo.in feſtis diebus deberet homo admira
ri delicias illius ſolemnitatis accendi ad
deſiderium earum. Ber. Quid ē quod non
optamus ēt pp medios enſes ſi oporteat d
clinare tantam miſeriam ꝛ ad tantaꝫ acce
lerare gloriam. Grego. Quid prodeſt inter
eſſe feſtis hominum ſi deeſſe cōtingat feſtis
angelorum. Eze. xlvi. Hoc dicit dominus
deus.porta atrij interioris que reſpicit ad
orientem erit clauſa.vi.diebus in qb⁹ op⁹
ſit. Die aūt ſabbati apietur.porta iſta reſpi
ciens ad orientē eſt meditatio d deo a quo
ortum hēmus. Cui meditationi nō poſſūt
homines ītendere ferialibus diebus ꝓpter
terrena opa.ideo deberent ei intendere die
bus quietis ¶ Et ſicut ſolēnitates figure
ſunt eterne.ſolēnitatis:ſic ꝛ vigilie que pre
ponūtur figure ſunt tēporis penitētie. vnd
in h̄ quod vigilie feſtis preponūtur:feſtis
oſtēditur qua via ſcī ad gloriam illius ſo
lēnitatis ꝑuenerūt: ꝛ qua via oportet noſ
tre ſi ad eam volumus ꝑuenire. Ber. Vniū
ſum tēpus pñſ quedam vigilia ē ſolemni
tatꝫ futur: ꝛ eterni ſabbati quod p̄ſtolamur
Nec cauſaberis vigilie diuturnitatē ſi eter
nitatem ſolēnitatis attendas. Sicut beat⁹
Ber. tangit. In feſtis iſtis vigilia equalis ē
feſto. Feſtum enim diurnum precedit vigi-
lia diurna. Sed ſolēnitem eternā p̄cedit vi
gilia quaſi vnius diei cōparatione illius ſo-
lēnitatis. iuxta illud ps. Mille anni aū ocu
los eius.ſ.ſi.di.heſter.que preterijt. ¶ Sed
ſunt qui volunt facere feſtum ſtultorum.
Prius enim volunt facere feſtuꝫ q̄ vigiliā
Illorum feſtum nō diurnum ē: vigilia ve-
ro eterna erit. Ipſi facient vigiliam cū dia-
bolo in inferno. Non in pane ꝛ aqua imo
erunt per infinita milia annoꝝ. Quod lin-
gua eorum ardebit igne ꝛ vnicam guttam
aque habere non poterunt.argū. ad hoc.
Luc. xvi. De diuite epulone: q tot anni trāſ
acti ſunt petiit guttam aque nundū habꝫ.
¶ Tertio debet meditatio verſari circa te
ipſum: vt videas in quo ſtatu es. Gene. iij.
Adam vbi es. Et vt excogites defect⁹ tuos
ꝛ q̄ſo facilius ad ſalutem poteris ꝑuēire
¶ Quarto vero dꝫ ꝟſari meditatio circa.
ſcm̄ cuius feſtum celebratur. circa quē tria
debemus attendere. Auxilium ſci. exēplum
eius. Cōfuſionem noſtram. Sicut docꝫ btūſ
Ber. Auxilium ſcī: q: potēs in terra poten
tior in celis eſt ante faciem domini dei ſui.
Si dum adhuc viueret miſertus ē peccato
ribus: ꝛ orauit pro eis nunc tanto melius
q̄nto verius cognoſcit miſerias noſtraſ orat
pro nobis a d patrem. quia btā illa patria
caritatem eius non permutauit. ſed augmē
tauit. ſed quia impoſſibilis ſcūs eſt: iō oīno
īcōpaſſibilis factus eſt. Sed nunc potius ī
duit ſibi viſcera mie cū. ante fontem mie aſ
ſiſtit. Eſt ꝛ alia cā que magis vrget ſcōs ut
ſolliciti ſint de nobis: quia iuxta vocē apo
ſtoli deus prouidet pro nobis ſine nobis ꝯ
ſumētur. De exemplo planum eſt. Sed ꝛ di
ligentiori intuitu cōfuſionem noſtram iſpi-
ciamus. Quia homo ille ſimilis fuit nobis
Paſſibilis ex eodem luto format⁹ ex quo
ꝛ nos. Quid eſt ergo quod nō ſoluꝫ diffici
le immo impoſſibile credimus ut faciam⁹
opera que fecit. Sic in ſolēnitatibus ſcōꝝ
gaudere ꝛ confundi deberemus. Gaudere
qꝛ patronos premiſimus. Confundi qꝛ eos
imitari nō poſſumus: ita h̄ ſemper gaudiū
noſtrū in hac valle lachrimarum pane la-
chrimarum condiri debet.

¶ Quod vacandum ſit orationi in feſtiui-
tatibus.

Orationi ēt vacandū ē in feſtis ſic ꝛ
ſcē meditatōi.meditatio.n. ꝛ oīo ſūt
quaſi duo pedes quib⁹ in celū aſce
dendum eſt. Ber. Aſcendimus duobus pe
dibus meditatione ꝛ oratōne. Meditatio
quid deſit docet oratio ne deſit obtinet.
¶ Tunc etiam intendendū ē elimoſinaruꝫ
largitiōi iuxta illō. Cōedite pīguia ꝛ bibite
mulſuꝫ: ꝛ mittite partes his qui non prepa
rauerunt ſibi. Sed multi hodie nihil horū
obſeruant propter quod ſolēnitates iſtē.t.
ſunt: quia nec a terreno opere vacant. nec
pondera peccatorum deponunt. ꝛ amplī
peccant in feſtis q̄ in aliis diebus: ꝛ neglc
cta vtilitate anime delicijs corporalibus ī
tendunt. ¶ Contra illos qui a terrēo ope
non ceſſant primo poteſt valere quod legiē
Numeroꝝ. xv. De illo q colligebat ligna
in ſabbato quem Moyſes ꝛ Aaron redu-
xerunt in carcere requirētes a domino qd
de eo facerent. Dixitqꝫ dñs ad Moyſem.
Moriatur morte homo iſte. Obruat eum
lapidibus oīs turba extra caſtra. Qui feſtū
miſticuꝫ eſt. ligna ſpūaliter ſcindit qui māꝫ
ignis infernalis ſibi colligit. Qui lapidād⁹
eſt quia duris obiurgationibus increpād⁹
eſt qui non vult ceſſare ī feſtis quin mala
ad ſui incendium colligat. Pōt etiam va-
lere contra hoc peccatum horum ſi oſtēda
tur magna ingratitudo ꝛ peruerſitas quo
ſunt in hoc peccato.

¶ De ingratitudine nō obſeruantium diē
dominicum.

Notādum ergo quod illi qui diſicam
diem nō obſeruant ingrati ſunt deo
de creatione mundi: ꝛ de hoc quod
pro eis voluit naſci in valle huius miſerie
ꝛ de beneficio quod mundo cōtulit in die
lucereſurrectionis: ꝛ in die pentecoſtes quā
do ſpūm ſcūꝫ miſit in diſcipulos ſuos. Cū
enim iſta die diīca ſcā ſunt pp que dies il
la cel. bris hēnda eſt. Tales peccant ī priꝫ
ꝛ filiū ꝛ.ſ.ſ. In patrem cuius potentia mū
dum redēit. In ſpūm.ſ. qui tali die miſſus
eſt in mundū: ipſi ingrati ſunt ſuo creatori
redemptori ꝛ cōſolatori. bene deberent ali
quid pro deo facere die illa que deus mun
dum fecit pro ipſis. Bene debent cauere a
morte ſua in die illa qua filius dei natus ē
pro eis. Debent ēt cauere a cāu in honorē
dominice reſurrectionis. Non debent etiaꝫ
ſpūm ſcūm ab hoſpitio ſuo repellere in die
illa qua eccleſie datus fuit.

¶ Quadruplex rō quare celebr. debem⁹
ſabbatum in honore beate Marie.

Et notādū ē qꝫ ſicuti quadruplex
ratio aſſignatur quare dies dñica
celebris hētur. ſic pōt quadruplex
ratio aſſignari quare btē virgini ī ſabbato
potius honor exhibetur q̄ aliis diebus.
¶ Prima rō ē qꝛ beata virgo in ſabbato ī
quo deus fuit in ſepulcro in fide ſtetit apo
ſtolis diſcedētib⁹. ¶ Scōa rō ē quia ſicut
a ieiunio ſexte ferie fit tranſitus p ſabbatū
ad ſolēnitateꝫ dñice. ita a miſeria pñtis vi
te vel peccati tranſitus ad ſtatū glorie vel
gratie per btām virginem. ¶ Tertia eſt qꝛ
tali die multotiens legitur btā virgo mira
cula feciſſe ꝛ beñficia peccatoribus pſtitiſ
ſe. ¶ Quarta ē qꝛ apud grecos fuit q̄dam
ymago beate virginis cui⁹ velamē a nona
ſexte ferie diuina virtute recedebat: ꝛ poſt
nonā ſabbati ſimilr̄ dei virtute redibat. cu
ius miraculi h̄ rō potuit eē ut oñderet qꝫ
p̄cipue tali die facies btē virginis peccato
ribus orantibus intendebat. pp quod gre
ci diem illam ſolēnem dixerūt. Deinde con
ſuetudo illa ad latinos tranſiuit q̄ntum ad
h̄ ut nulla die ſpālis honor btē virgini ex-
hibeatur. ¶ Valde peruerſi videntur qui no
lunt in feſtis diebus a terreno opere vacarē
qui potius volunt laborare in ſeruicio dia
boli q̄ quieſcere ī ſeruicio xpī. Qui potius
eligunt ſtatum miſerie ut in ſudore vultus
ſui pane veſcātur q̄ ſtatū: aſſ peccatum ut
ſine ſurore paneꝫ ſuū comedant potius vo
lunt hic inchoare infernū ſuum q̄ paradi-
ſum. Quedam inchatio paradiſi eſt quies
ſolemnitatuꝫ. potius volunt laborando ire
in infernū q̄ qeſcēdo ire ī pad: ſum. Eccle
ſia p qetem ſolēnitatū vadit celeri⁹ ī padi
ſūm q̄ p laborē ferialiū dierū. Qꝫ figura-
tū ē ī h̄ qꝫ lr̄ Act. i. Qꝫ mons oliueti erat

iuxta ieruſalem ſal. habens iter. in monte
oliueti eccleſia deſignetur q̄ ꝑ quietē ſolēni
tatū in celeſtē ieruſalem tendit. ¶ Contra
illos qui pondus pcti i feſtis nolūt depōe
re. ¶ Primo vr̄ eſſe qd̄ lr̄. ii. Eſdre victo qd̄
neemias die ſabbati clauſit portaſ ieruſalē
ne iferrētur venalia ⁊ cōminatus ē eis qd̄
ſi ſo h facerēt pōeret i cos manꝰ. ¶ Taleſ
ḡ pōders pctōꝝ i feſtis deponē nolūt val
de pueꝛſi ſunt. potiꝰ. n. volūt portare onꝰ
diaboli ḡue q̄ onꝰ xp̄i leue. Quod onꝰ xp̄i
ſit leue hr̄ Mat. xi. Qd̄ onꝰ diaboli .ſ. pctī
ſit graue hr̄ ex illo verbo ps. Sicut onus
graue gra. ſunt ſuper me. Et ex h qd̄ zac. v.
figurat. iniquitas per talentū plūbi. ¶ Ta
les potius nolūt portare onus qd̄ demer
gat eos i profundum inferni q̄ onus pro
quo detur eis gloria padiſi. Et cū ipſi non
ꝑmitterent aſinū ſuū oneratum eē ultra q̄
debeat ſibi ipſis in h nullo mō ꝯpatiūtur
nec in feſtis nec in aliis diebus. ¶ Portito
res ad tollū videntur eē diaboli uſ appa
ret quod malū dn̄m habent qui nec feſtis
diebus ꝑmittit eos quieſcere. diabolꝰ vide
tur eſſe dn̄s eoꝝ. de quo ſcriptū ē Crudeliſ
eſt ⁊ nō miſerebitur. Peccator nō ſolū ſuꝰ
peccati eſt vel diaboli. Immo eſt quaſi pec
catū ipſius. vnde ſuper illud miſit i eos irā
indignationis. dicit glo. Tantū pōt diabo
lus in hoīe malo q̄tum hō in pctōre ſuo.
Itē ps. Cōtritio ⁊ infelicitas i viis coꝝ ⁊
viā pacis ñ cogno. Impietas q̄ in eis ē ñ
ꝑmittit eos quieſcere. vnde Iſa. vii. Impii
quaſi mare feruens quod qeſcere non pōt
⁊ Treno. i. Peccatū peccauit ieruſalē. pp
ea inſtabilis ſcā ē. Muſce que vexauerunt
egiptios eos vexare videntur. Gre. Iſrael
ſabbatum accepit in munere. egiptus ꝑcu
titur muſcarū multitudine. ¶ Magis be
ſtiales videntur eē tales q̄ aſyna Balaam
In h quod ipſa cōqueſta ē de domino ſuo
qui inique agebat in eā. vt legitur numeri
xxii. Ipſi aūt neſciunt cōqueri de dn̄o ſuo
diabolo q a deo inique agit i eos. Fatuus
videtur eſſe qui pro talibus perit requiem
eternam poſt mortem eoꝝ. Cū ipſi in vita
ſua nūq̄ requiem amauerūt. precipue cum
ſcriptū ſit in fine Iſa. Erit ſabbatū ex ſab
bato. Ex quiete. n. mentis in preſenti ſequi
tur requies in futuro dicit dn̄s. Matei. xi.

Venite ad me oēs qui laboratis ⁊ onera
ti eſtis. ⁊ e. re. vos ⁊ miſeri fugiunt eum. Cla
mat aūt diabolus ꝯtrā ⁊ miſeri hoīes cur
runt ad eū. ¶ De illis aūt qui magis pec
cant i feſtis q̄ in aliis diebus notādū eſt
quod ipſi ſunt valde fatui ⁊ pueꝛſi qui i tē
pore ſcō non ſancte volunt viuere: ſimiles
illis qui extra eccleſiā cauerent a peccato
⁊ in eccleſia ſe oī īmundicie exponerent. Si
cut enim loco ſancto deferendū eſt ſic
⁊ tempori ſcō. ¶ Si quis in omnibus feſtiſ
araret ⁊ foderet ipſe multū malus reputa
retur. Quo ergo non multum peccant qui
in diebus dominicis fornicantur. citius. n.
poſſet concedi: qȝ aliquis in omnibus feſtis
araret ⁊ foderet q̄ quod ſemel die domini
co fornicaretur. Non ideo inſtituit eccleſia
vt in feſtis ceſſaretur a terrenis officiis que
bona ſunt ut malis intenderetur. ſed ut in
tenderetur ſpūalibus que meliora ſunt. fe
ſta inſtituta ſunt ad gratiam ſcōrum acqui
rendam: ⁊ ipſi eoꝝ irā prouocant. Tēpus
illud quod dei ſeruicio appropriatum eſt
diabolo dedicant. a peccato cupiditatis
tunc in aliquo ſibi nō cauent: ⁊ ebrietati: ⁊
luxurie: ⁊ ſuperbie: ⁊ laſciuie ⁊ ceteris viciiſ
ſe exponūt. Amplius offendūt deū i dn̄ica
vna q̄ per totam ſeptimanam. Non vidē
tur talia feſta eſſe dei. Iam videtur imple
uiſſe in magna parte demones quod inten
debant. Iam enim pro magna parte quie
ſcere faciunt dies feſtos dei a terra. Solem
nitates eccleſie iam pro magna parte ſimi
les illis facte ſunt. de quibus legitur Iſa. i.
Solēnitates vr̄as odiuit aīa m. facta ſunt
mihi moleſta. laboraui ſuſtinens. ⁊ Tren. i.
viderunt eā hoſtes ⁊ deriſerūt ſabbata eiꝰ
¶ Illi vero qui in feſtis vtilitati corpis va
cant ⁊ deliciis corporalibus: ⁊ ornatui cor
porū ſimilr̄ valde pueꝛſi ſunt. De ācilla. n.
dominā faciunt. ⁊ feſtū quod deberent fa
cere deo celi faciunt ſuo ventri. hi ſunt quo
rum deus venter eſt ut legitur ad Phi. iii.
Hi nō dn̄o ieſu xp̄o: ſed ventri ſuo. ad Ro
ma. xvi. Contra ſolemnitates eorum dicit
Iero. Valde abſurdum eſt. nimia ſaturita
te velle onerare ventrē quem ſcimus deo
per ieiunium placuiſſe: ⁊ Leui. xxiii. Sabba
tū requietionis eſt: affligetiſq; aīas ve
ſtras. ¶ Ipſi credunt vt videt quod feſta

ideo ſint inſtituta ut refectioni vnꝰ ſancti
poſſint innocare ⁊ impletioni vnius naſis
īmundi .ſ. ventris. Ideo dominus ꝯmina
tur eis miro mō Malac. ii. Vix auderē ꝯ
minationem illam dicere niſi ſpūs ſanctus
per pphā eam dixiſſet. Sic enim legitur
ibi. Diſpergam ſuper vultum veſtrum ſter
cus ſolēnitatum veſtraꝝ dicit dn̄s.

De inobedientia cōtemnentium excoīcati
onem ⁊ qȝ valde tremenda ſit.

p ſ Equitur de inobedientia eoꝝ qui
contemnunt qū ab eccleſia excoīcan
tur. Et notandū in primis qd̄ due
ſunt ſpecies excoīcationis. ſ. maior ⁊ minor
Minor ſeparat a ſacramentis eccleſie. ma
ior vero ſeparat ab ingreſſu eccleſie: ⁊ a cō
munione fidelium: ⁊ ſacramentis eccleſie.
⁊ h dicitur Anathēa. ¶ Et poſſūt. xi. ratio
nes oſtendi quare multum timenda ſit ex
cōmunicatio. ¶ Primo timenda eſt qꝛ eſt
ictus gladii ſpūalis qȝ magis timendꝰ eſt
q̄ materialis. De his gladiis legitur Luc.
xxii. Ecce duo gladii hic Augu. dicit etiam
de illo qui excōicatur quod grauius ē hoc
illi quā ſi gladio ferireṫ. ſi a feris deuo
raretur. ſi in flammis exurireṫ. ¶ Secun
do timenda eſt excōicatio qꝛ excōicatus ē
vt homo valde infirmus qui nullum reme
diū vel medicinam poteſt habere. Ipſe. n.
ſepatus eſt a ſacramentis eccleſie que ſunt
quaſi medicine. De quibus medicinis legi
tur Eccle. xxxviii. Unguentarius faciet pig
menta ſuauitatis ⁊ vnctiones cōficiet ſa
nitatis. ¶ Tertio vero timenda eſt quia ex
cōicatus eſt uelut homo captꝰ ab hoſtibꝰ
ſuis omni auxilio deſtructꝰ: ⁊ omni ſuccur
ſu: qꝛ priuatus eſt a ꝯmunione fideliū: nec
partem hȝ in aliquibus bonis que fiūt ab
eccleſia. Ipſe eſt ſimilis illi qui cecidit in fo
ueam uel ſub onere: nec habet qui ſubleuet
⁊ ideo ve illi. Eccle. iiii. Ve ſoli quia cum ce
ciderit non eſt qui ſubleuet eum. E ꝯtrario ve
ro dicitur Prouer. xviii. Frater qui aūt iu
uatur a fratre quaſi ciuitas firma. ¶ Quā
to timenda eſt quia excōicatus eſt quaſi i
firmus morbū habens infectiuum: q a con
ſortio hominū eiicitur. Ideo lepra multū
ab hominibus timetur. quia morbus cōta
gioſus eſt: ⁊ multi ſunt qui dicunt alias in
firmitates det mihi deus ſi placuerit ſibi

ſed a lepra me cuſtodiat. Excōicatio velut
lepra ſpiritualis eſt. vnde per leprā marie
figurata eſt Numeri. xii. Et nihil excōicatꝰ
eſt deterior ceteris peccatoribus: qꝛ ſi alicui
peccatori loquor uel aliter cōico qualiſcun
qȝ ſit ex quo nō eſt excōicatus nō eſt mihi
periculum. Sed in excōicato magnum eſt
periculū. Unde aliqui ſunt qui potius eli
gerent mori quā ſemel ꝯmunicare excōica
to alicui cum deliberatione in caſu nō con
ceſſo. Et in veritate melius eſſet comedere
cum porco quā cū excōicato. Deterioris ꝯ
ditionis nihil vr̄ eſſe excōicatus q̄ īfidelis
vnde. i. Cori. v. Si quis ſupernominatus
inter uos: ⁊ eſt fornicator: aut auarus ⁊c.
cum huiōi nec lȝ cibū ſumere. Augu. Eam
uolationem intelligi voluit apoſtolus que
fit in quenq̄ cum ſcīa ordine iudiciario: ⁊
integritate proferatur. Eodem vero decimo
ſic legitur Si quis infideliū vocat uos ad
cenam ⁊ vultis ire. omne quod vobis ap
poſitum fuerit manducate. ¶ Quinto vero
timenda eſt excōicatio: quia excoīcatus eſt
uelut canis īmundus cui non licet intrare
eccleſiam: Et in veritate magis offenditur
deus quando ipſe intrat eccleſiam dei q̄
ſi unus canis intraret Apoſtolus. vlti. Fo
ras canes. Ecl. xiii. Que cōicatio ſancti ad
canem: ¶ Sexto timenda eſt excōicatio. qꝛ
excoīcatus eſt quaſi membrū abſciſum a
corpore quod nullius ualoris eſt. Quid va
let manus preciſa a corpore. Et ſicut ſuper
omnia timenda eſt abſciſio membri a cor
pore eius. ſic nihil magis debet timere xp̄i
anus q̄ ſeparī a corpore xp̄i qd̄ eſt eccleſia
vnde. Augu. ſuper Io. Nihil ſic dȝ formida
re xp̄ianus q̄ ſeparī a corpore xp̄i. iam nō
eſt membrum eius. Si nō eſt membrū eius
iam non vegetatur ſpiritu eius. ¶ Septio
timenda eſt excōicatio: quia homo excōica
tus ſimilis eſt palmiti abſciſo a vite qui mi
minoris valoris eſt q̄ ceteri rami. poſtq̄
abſciſus eſt cū ualde vtilis ſit dum viti ad
heret. abſciſus valet ad hoc quod i igne po
natur. Ex aliis ramis multa utilia fieri poſ
ſunt. ſed non ſic ex palmite. vnde Eze. xv. Fi
li hominis quid fiet de ligno vitis ex omni
bus lignis nemorū qui ſunt inter ligna ſil
uarum. Nunquid tolletur de ea lignum
ut fiat opus. aut fabricabitur de ea paxil

lus ut dependeat i ea quodcuqz uos. Ecce igni datum e in eſcham: z in Jo. xv. Sicut palmes n potest facere fructu de ſemetipſo niſi man erit in vite. ſic nec vos niſi in me manſeritis. ¶ Sectano timeda e excoicatio qz ille qui excoicatus e ſathane creditur. Sicut eccleſia hereticos couictos relinquit ſeculari ptati ita illos qui excoicantur pote ſtati ſathane tradit. vnde Aug. Ois xpia n9 q a ſacerdote excoicat ſathac traditur qio? Quia extra eccleſiaz e diabolus ſicut i eccleſia xps. Ac p hoc diabolo traditur q ab eccleſiaſtica coione remouetur. z apls. i. Corin. v. Ego quide abſens corpore pſens ſpu iam iudicaui ut preſens eu qui ſic ope ratus e in nomine ieſu xpi cogregatis vob z eo inſpiritu cum virtute domini nri ieſu xpi tradere huiuſmodi hoiem ſathane. Et loquebatur de corinthio fornicatore q erat excoicatus. ¶ Nono timenda e exco. quia excoicatus e ſicut infidel. vnde Mat. xviii. Dicit dns de excoicato. ſi eccleſia non au dierit ſit tibi ſicut hereticus z publi. ¶ De cimo timenda e exemplo: qz excoicatus uſ eſſe deterior q gentilis. Eſt. n. quaſi apoſta ta a xpiana religione. vnde coiter dicutur excoicati eſſe extra legem: z extra xpianita tem. Et ſicuti deterioris conditionis e q ab aliqua religione apoſtatauit q ille q nuq in religione fuit. Et ille qui degradatus eſt ab ordinibus ſuſceptis deterioris uidet ee conditionis q qui nunq ordines ſuſcepit. Ita q extra xpianitatem poſitus eſt pp ter culpam ſuam deterioris eſt conditionis q q nuq xpianus fuit. vnde ſup illud. ſit tibi ſicut hereticus z publi. dicit Glo. Deteſta bilior eſt qui ſub nomine fidelis agit opera infideliu q aperte infidelis. Infidelis ali q legem habet. ſz excoicatus nullam vide tur habere. cum ipſe extra legem xpianoru dicatur eſſe z non ſit iudeus vel gentilis. Inutilis etiam videtur eſſe: z quo ad deuz z quo ad mundum. Ideo. n. eſt apoſtata vir inutilis. ut legitur puer. vi. ¶ Undecio timenda e exeplo: quia iſto peccato dyabo lus multos lucratur. vnde quidam dyabo lo loquens in quodam demoniaco p9 mul tas admirationes cuiuſdaz boni viri dixit ei quod hoc erat peccatum quo plures lu crabatur. Unde excoicatus vna die qnqz facit peccare. c. perſonas dum facit eas coi care ſibi. ¶ Duodecimo timeda e exco. qz valde damnoſa eſt. Aufert. n. homini ptem ſuaz de omnibus miſſis z aliis bonis que ſiunt in eccleſia dei quod no eſt paruu da num. Quis enim digne ſufficeret enumera re valorem vnius miſſe. Et h que dca ſunt de maiori excoicatione intelligenda ſunt.

¶ De inobedientia contenentium mino rem excommunicationem.

Equitur d pcto eoz qui 9tenunt mi norem excoicatione: z io n timent coicare cuz excoicatis lz coicando minore excoicationem incurrat. Notadu e quod ille qui coicat excoicato peccat in ſe z in eu cui coicat: z in illum pro cuius iniu ria excoicato lata eſt. z in matre ſua eccle ſiam: z in patrem ſpualem qui fert ſntam: z in patrem celeſte: in ſe peccat: quia non ca uet ſibi ab eo qui hz morbu cotagioſum in quo vr minus ſe amare q porcum ſuu. por co. n. ſuo bene caueret de alio porco q mor bum 9tagioſum haberet. Et in eum etiam cui coicat peccat: qz cum ipſe ſit infirm9 ad mortem ipſe aufert ei remedium vel ſalute Minus. n. efficax redditur du 9fuſione ip ſi9 minuit p qua corrigi debuit. Eccl. iiii. Eſt confuſio adducens gloriam. z Dauid. Im ple facies eorum ignominia. z q. no. t. do. z Michee. iiii. Egredieris de ciuitate z ve niens in babilonez ibiqz liberaberis. Pec cat etiam in eum pro cuius iniuria excoi. lata eſt: qz aufert ei rem ſuam. ¶ Peccat et i eccleſiam qm malo exemplo corrumpit z cuius ſocietati preponit ſocietatem corum qui ſunt vt leproſi immo ſicut canes z por ci. Peccat etiam in patrem ſpiritualem cu ius ſententiam contemnit. Peccat etiam i deum quem in miniſtro ſuo ſpernit. Luc. x. Qui vos ſpernit me ſpernit. Ipſe potius amat priuari meſa dei. i. altari q menſa ex communicati: z porcus amat ſocietatem fi liorum diaboli q ſocietatem filiorum dei. ideo merito in inferno ſocius erit diaboli. ¶ Quidam in vitas patrum. Qui no vult ianuam eccleſie humiliatus ingredi neceſ ſe habet in ianuam inferni non ſpote dam natus introduci.

¶ De peccato indiſcrete precipientium.

Equitur de pcto indiſcrete pcipietiuz Et notandu e qd multis modis aliqs indiſcrete pcipit vel cum ſupbe pre cipit iuxta illud Eze. xxxiiii. Quod pierat n requiſiſtis: ſed cu auſteritate imparabatis eis. z eiz poſtea. Sene. Remiſſius iperanti me lius peccat. Na cotrar e alius huan9: z i 9trium atqz arduu nitens faciliuſqz ſequit q ducatur. ¶ Ite idiſcrete precipit qui ni mia vel nimis grauia precipit. Mat. xxiii. Alligant onera grauia z impor. in hu. ho. zc. z Act. xv. Quid temptatis deu iugu im ponere ſup ceruicem diſcipuloz qd neque vos: neqz patres veſtri por. po. ¶ Item in diſcrete pcipit q pcipiendo ſenſum ſuu ſeq tur. ſicut illi quibus dns ait Mat. xv. Irri tum feciſtis mandatuz dei. pp tradi. u. Et poſtea ſini ca colunt me docentes doctrina z mandata hoium. ¶ Item indiſcrete pre cipit qui no beneplacituz dei nec utilitate ſubditorum: ſed ppria vtil tatem i ppien do querit. ¶ Et notandu e qd plat9 i pre cipiendo deberet eſſe miniſter dei z deferre mandatum eius ad ſubditos z madando ſeruire deo deberet z ſubditis. vnde Aug. in lib. de moribus eccleſie ubi oſidit oem virtutem ee amore dei dicit qd iuſticia eſt amor ſoli amato ſeruiens. z io recte ipans. ¶ Sex que debent prohibere platos a mi titudine preceptorum.

Ex vero ſunt q deberent platos co hibere a multitudine preceptorum. ¶ Primu e qd primis parentibus legutur duo precepta fuiſſe. Ge. ii. Ex omni ligno paradi. co. De ligno aute ſcie boni mali ne co. z alterum coz trangreſſi ſunt. ¶ Scdm e h quod nitimur innetitum ſem per cupimuſqz negata. Sicut ipetus aque creſcit obſtante vento ſic deſideriu creſcit in iſtis qui no hent gratiam pp phibitoez De nullo alio ligno paradiſi legutur primi parentes comediſſe niſi de fructu uetito. vnde ad Ro. vii. Sine lege pctm mortuuz erat. Et ſubditur parum poſt. Sed cum ue niſſet mandatum peccatum reuixit. Item apls lex ſubintrauit ut abundaret delictu. ¶ Tertium eſt h quod prelati poti9 debe rent onera ſubditoz portare q grauare. vnde Ber. loquens platis. Quid iugu vrz ſup eos aggrauatis qz onera: poti9 portare debetis: z iiii. Re. ii. Dic helie9 ad heliſ. Pater mi currus iſrael z auriga ei9. Pre lat9 dz ee auriga ut ſubditos regat: z cur rus ut onera portet. Quartu e qd q nimis emungit ſanguine elicit. vt lr Prouer. xxx. Prelati deberent ee ut matres lac dulcis doctrine ſubditis ppinando. ſz aliq hodie pro lacte ppinat ſanguine pcti. ¶ Quitu exemplu e xpi dicetis Mat. i. Iugum meu ſua. e z o. m. le. Ipſe et lege nouam dedit Mat. v. No impando ſed dulcedine pmi gando ad legis amorez attrahendo. beati inquit paupes ſpu zc. ¶ Sextu eſt qd pla ti adiutores debent eſſe ſalutis. Qui autem multa pcipiunt potius ſalutem impediut. ¶ Et notadu e qd ualde ipſi ſunt tales pla ti. Ipſi. n. quaſi iugulat pprios filios. Quot eniz pcepta eis faciut tot laqos eis ponut vn accidit qd quem no tranſiugulat unus loqus traſiugulat alius: z que n capit dya bolus laqo uno. capit alio. Ipſi ponut oc caſiones mortis iuxta filios ſuos q quaſi fre netici ſunt. cum deberent eas elongare ab eis. Ex morſu pomi venenati ſunt homies quaſi venenati frenetici niſi per gratia dei ſanati ſunt: z ideo ſibi noxia appetunt. Ta les etiam prelati adeo arctant uiam para diſi quod quando aliquis vult ponere in via pedem ipſe ponit extra viam. Ipſi etia puulos vnius diei z conualeſcentes a ma gna infirmitate inonerant quaſi ſi eſſent fortes z ſani. Paruuli uni9 diei ſunt q ad penitentiam veniunt. Ipſi etiam conuale ſcunt a magna infirmitate. Nullus tyran nus tot iniungit ſub pena mortis corpora lis qd ipſi iniungunt ſub pena mortis eter ne: quot enim precipiuntur tot ſub pena mortis eterne iniunguntur.

¶ Contra nimietate preceptoz i clauſtro.

Pecialiter vero reprehenſibilis ni mietas preceptoz in clauſtris. hoc enim eſt unum illoru triu q ſolent religionem deſtruere. Argm hem9 de hoc Gene. ii. In pma religioe q fuit in paradi ſo terreſtri in q duo pcepta data fuerant z 9 unu illoru factu eſt. Secundu illoz que religione ſolent deſtruere e ſingularitas d qua exemplu hemus Iſa. xiiii. De religio ne ſupna aqua lucifer hoc pcto electus eſt

Sedebo inquit in monte teſtamēti. ⁊c. Iu-
xta illud milia miliū miniſtra. ei. ⁊c. ¶ Ter
tium eſt amoꝛ. tēpoꝛalium. de quo hēmus
exemplū. Actu. v. De Anania ⁊ Saphira:
qui de abbatia Petri occaſione ꝯralium
pierunt. Sicut clauſtrales cauēt ab aliis
occaſionibus peccādi ſicut a multiloquio ī
quo nō deerit pctm̄. vt legitur Prouer. x. ⁊
a iuramēto ex quo ſeqtur frequēter piuriū
ſic deberent cauere a nimietate ꝑceptoꝝ
ex qua frequenter ſequitur tranſgreſſio.

¶ Contra nimis facile excommunicantes.

Equitur de peccato eoꝝ qui nimis
de facili excoīcant. A quo peccato ð
berent cohibere ſpālīter iſta. iiii. ſcilꝫ
quod excōmunicatio ē abſciſio mēbꝛi a coꝛ
poꝛe eccleſie. vnde ad oīa alia mēbꝛa reme
dia debent adhiberi anteq̄ȝ excoīcatio fiat
ſicuti mēbꝛo infirmo adhibētur pꝛio multa
remedia ⁊ ſi valere nō pſit remedia. reſcidi
tur ne pars ſana corrūpatur. ¶ Sedꝫ ē no
bilitas coꝛpis a quo ꝑ excoīcationē mem-
bꝛuꝫ reſcinditur. Coꝛpus. n. illud coꝛpꝰ xpi
eſt miſticum. ſ. eccleſia. Si rex francie hēret
infirmitatē ī mēbꝛo nō de facili abſcinderē
tur mēbꝛum illud. Cum q̄ta ergo cautela
abſcindendū ē mēbꝛū a coꝛpoꝛe xpi. Totū
coꝛpus eccleſie contremiſcere deberet qn̄
vnum mēbꝛuꝫ debet inde abſcindi. ſicut ac
cidit ī coꝛpoꝛe humāo. ¶ Tertio vero h̄ qd̄
qn̄ aliquis excoīcatur ipſe gladio ꝑcutitur
ſathane traditur ſine ꝯſilio ⁊ auxilio relīqͥ
vt pꝛius oſtenſum ē. Non dꝫ ergo parua cā
eſſe pꝛo qua mater filium gladio ꝑcutit la-
pis infernalibus exponit: ⁊ infirmū ad moꝛ
teꝫ ſine cōſilio ⁊ auxilio reliquit. ¶ Quarto
vero ē h̄ qð nō ſeqtur vt frequētius ex ex
coīcatione vtilitas que ſolebat cōſequi. Ex
coīcatio aūt ſolebat fieri ad h̄ ut illi qui ex
coīcabantur corrumpentur. ne ppl's exēplo
eoꝝ corrūꝑetur. hodie ꝯrium accidit ut
frequēter: qꝛ qui excoīcatur excoīcationem
cōtēnit: ⁊ ad peccata frena laxat. aliꝗ etiam
corrumpūtur: qꝛ cōmunicant ei. vnde reme
dium verſum ē in venenū. ideo raro eſſent
faciende excōicationes. pꝛecipue gn̄rales.
⁊ raro eſſent conſtituendi canones late
ſententie.

¶ Tria reqrunt ad h̄ ꝙ lata ſnīa ſit iuſta.

T notandum ē qd̄ ad h̄: qd̄ ſnīa ſit
iuſta requirūtur tria. ſ. quod fiat ex
certa cā ⁊ ſufficiente: ⁊ zelo iuſticie:
⁊ oꝛdine iuris ſeruato. Deficiente vero ali-
quo hoꝝ iniuſta ē. tn̄ ligat ex quo lata ē ab
eo iudice qui hꝫ ſuper h̄ iuriſdictionē cano
nicam ⁊ ſeruanda ē ab eccleſia militante.
fallit tamen h̄ in duobus caſibus. Unꝰ eſt.
quādo lata ē poſt legitimā appellationem.
Alius ē qn̄ cōtinet intollerabilem erroꝛeꝫ.
Intollerabilem quidā erroꝛem. Ego intelli
go cū ſic dicit excoīcans. Excoīco te qꝛ cre
dis in deum. qꝛ nō foꝛnicaris: qꝛ es obediēs
pꝛelatis tuis ⁊ ſimilia. Excoīcatus vero iu
ſte ſuſtinere dꝫ patiēter ⁊ humilr̄ excoīcatō
nem ⁊ repꝛeſentare ſe excoīcanti. offrēs ca
nonicam ſatiſfactionē ſi in aliquo offendit
⁊ ſic īſtanter poſtulare abſolutionē. Si ſic
fecerit erit ei ad numerū. vn̄ Augu. Qui in
ſtus ē ⁊ iniuſte maledicit̄ ꝑmiū iuſti illi red
detur. Itē Aug. Aliū ē ſella terrena. Aliud
tribunal celeſte. Ab inferioꝛi accepit ſnīam
a ſuperioꝛi coꝛonam.

¶ De peccato vane gloꝛie. liꝗ.

Eqt̄ de pctō vane glie. De q̄ h̄ mō
agemꝰ. Pꝛio ponēus. ea q̄ pſſt ua-
lere ad deteſta. hꝰ pcti Scdo pōe
mus diuiſionē vane gloꝛie. Tertio vero re
media ꝯ iſtū pctm̄. Eſt aūt vana gloꝛia. ſꝫ
Augu. Iudiciū hoīum bn̄ de aliquo opi-
nantiū. ſꝫ vero vana gloꝛia cū magni vel
uel facti freq̄nſ fama cū laude.

¶ De his q̄ faciūt ad deteſta. huius pcti.

D deteſ. vero hꝰ pcti. Pꝛio pſſt va
lere verba ſacre ſcripture q̄ illū diſ a
ſuadent. vt ē illud Prouerb. xxvii.
Ne gloꝛieris ī craſtinū. ⁊ illud Iero. Nō q̄
res gloꝛiā ⁊ nō dolebis cū igloꝛioſus fueris
qui laudē nō appetit ꝯtumelias nō ſentit
¶ Scdo poſſunt ualere ad h̄ exēpla. Inter
q̄ ꝑcipuū ē exēplū xpi. Exēplū uane gloꝛie
vitāde dat xps. Mat. viii. Cū dicit lepꝛoſo
curato. vide nemini dixeris: ⁊ eiuſdeꝫ. xiiii.
Ubi miraculo fcō de quiqꝫ pānibus: ⁊ duo
bꝰ piſcibus ꝯpulit diſcipulos ſtatim aſcēd
re nauiculā ne vanā gloꝛiā hērēt de aliq
bꝰ q̄ audirēt d̄ miraculo illo. ⁊ Lu. x. Ubi
repſſit diſcipulos ſuos q gl'iabāt d̄ miraclis
ſcīs videbā igt ſathanā: ſic fulgur d̄ celo ca
dētē. ⁊ Io. viii. Ego gloꝛiā m̄. nō quero ⁊c.

Multi etiam antiq patres fatuos ſe ſimu
lauerant ut cauere ſibi poſſent a vana glo
ria. Unde cū quidā ſenex in ſpelunca ſua
requieſcēs rogaretur multis pꝛecibꝰ a quo
dam ſeculari ſibi miniſtrāte vt veniret oꝛa
tionem facturus ſup filium ſuū defunctum
cum iret ille ad funus occurrerūt multi cū
lampadibus in occurſum eius: qꝛ ſcīs hō.
Cūqꝫ ſentiret ſenex ſimulauit ſe ſtultuꝫ. ex
polians ſe mittens veſtimenta in flumine:
⁊ ſtans nudus lauabat ea. Secularis autē
qui miniſtrabat ei erubuit dicens populo.
Reuertimini. ſenex vr̄ ꝑdidit ſenſum ſuuꝫ.
Et veniens ad ſenem dixit quare h̄ feciſſet
q̄ oēs dicerent demonium habet ſenex. cui
ſenex reſpondit. ⁊ ego volebam h̄ audire.
¶ Tertio pōt valere ad deteſta. huius pec
cati vanitas que in eo eſt. Tante autē vāi
tatis eſt peccatum illud qð lꝫ omnia q̄ ſub
ſole ſunt vanitas ſint tamē vana gloꝛia va
niſſima h̄ nomen ſibi appꝛopꝛiauit. Pōt aūt
dici vana gloꝛia: ⁊ quia valet nihilum: ⁊ qꝛ
vadit ad nihilum. Nihiluꝫ valet quia nec
coꝛpoꝛi nec anime valet immo plurimū ale
nocet. Naturale eſt quod appꝛehēdens in
re appꝛehenſa delectetur: ⁊ nō ꝯuerſo: vt
viſus delectatur in coloꝛe viridi: ⁊ nō coloꝛ
viridis delectatur ex eo quod creditur tal'
vel talis. Sed potius illi qui vident eū bo
num debent in eo delectari. Preterea que
vtilitas eſt cauere ex eo quod eſt in opini
one hominum: vel montibꝰ aureis ex h̄ qð
finguntur vel imaginantur ab hominibus
Sic nulla vtilitas videtur eſſe hoī ex eo ꝙ
magnus eſt opinione hominum. Qui autē
appetit quod ſit magnus vel bonus ī opi
nione hominuꝫ: appetit vt vī qð ipſe hēat
tale eſſe quale hꝫ chimera. Ad nihilum. n.
vadit vana gloꝛia. Cito. n. ſit ignominia ſu
perbi gloꝛia vt dicit Sene. Sicut pōt patere
in domino ieſu xpo: qui in tanta gloꝛia ī ra
mis palmarum ſubditus eſt. ⁊ poſt ab eoð
populo: in eodem loco: ⁊ in eodem ipſo tē-
poꝛe pauciſſimis diebus interpoſitis cruci
fixus eſt: vt dicit Ber. Ubi pꝛius dictū fue-
rat ei benedictus qui venit in nomine dn̄i
dictum eſt poſtea tolle tolle: crucifige eum.
Et qui pꝛimum vocatus fuerat rex iſrael.
poſt audiuit. Non hēmus regem niſi Ceſa-
rem. Et cui pꝛimum veſtimenta pꝛoſterne-
bantur aliena: ſuis poſtea ſpoliatus eſt.
¶ Quarto pōt valere ad deteſta. huiꝰ pec
cati fatuitas magna que ē in ea: quā fatui-
tatem deſignat dn̄s. Mat. xxv. Ubi per fa-
tuas virgines amatoꝛes vane gloꝛie intelli
guntur. Et poſſunt viꝗ. fatuitates aſſigna-
ri q̄ īueniūtur ī eo qui amat vanā gloꝛiaꝫ.

¶ Octo fatuitates vanagloꝛioſi. b

Rima eſt qꝛ ipſe permittit ſe illudi
vilius q̄ȝ illudētur alicui ceco. Dic̄
enim dyabolus ei. Aperi os tuum:
⁊ ego adimplebo illud. Et ponit ei dyabo
lus cum os deſiderii aperuerit gloꝛiam va
nam que nihil eſt. iuxta illud verbum dn̄i
Si ego gloꝛiam meā quero gloꝛia mea ni-
hil eſt ⁊ fatuꝰ credit os deſiderii ſui ſic poſ
ſe impleri. ¶ Secūda fatuitas ē qð gloꝛiā
vanam que eſt ad inſtar puncti. eterne glo
rie pꝛeponit. vn̄ Grego. Stultū ē inde tran
ſitoꝛia querere. vnde poſſumus eterna ha-
bere. ¶ Tertia fatui. ē ꝙ ipſe ponit theſau c
rum ſuum ī archa ſine claue ⁊ ſine ſerra cū
poſſet eum ponere in archa ſecuriſſima. ſ. ī
archa conſcientie. Ber. Fidelis ſuimet cu-
ſtos non tutū arbitratur labilis hominum
committere gloꝛiam ſuam. arche ſine claue
⁊ ſine ſerra. nulliqꝫ omnino clauſe nocei vo
lenti non tutum plane: ſed ſtultum ibi the
ſaurum tuum recōdere vbi non valeas re
ſumere cum volueris. Si ponis in os meūꝰ
iam non in tua: ſed in mea eſt poteſtate cu
ra vtiqꝫ pꝛo meo libito vel laudare te poſ-
ſim vel derogare tibi. Sanum vas ⁊ in cō
cuſſum conſcientia ⁊ ſeruādis ſecretis ydo
neum nullis patens inſidiis niſi violentie
cedens. nulli quippe oculo vel manu acceſ
ſibilis. excepto dumtaxat ſpiritu q ſcruta-
tur ēt pꝛofunda dei. Quicqd ibi repoſuero
ſecurus ſum. qꝛ nō ꝑdā. Seruabit viuo. de
functo reſtituet. Nā quocūqꝫ vado ipa va
dit mecū; ſecum ferens depoſitum qð ꝑuā
dū accepat. Adeſt viuo moꝛtuū ſeqtur vbi
qꝫ gloꝛia vel cōfuſio inſepabilis ꝓ qualita
te depoſiti. ¶ Quarta fatuitas ē qd̄ pꝛetio
illo quo potuit emere regnum eternum ipſe
emit infernale patibulum. ¶ Quinta fatui
tas ē quod ipſe nō curat qualis ſit: ſed q̄l'
dicatur. vnde Io. criſo. Ipocrita vt qd nō
vis eē laudabilis q vis ut lauderis? Quo
foꝛmoſum eſt apparere foꝛmoſius eſt eſſe

¶ Sexta ſtult. ē qꝺ ipſe care emit quod ni hil ſcit valere. ſ. qꝺ hoīes ferāt teſtimōiuꝫ bonū de ipſo cū teſtimoniū adeo ꝙ iudex nō debeat recipi. Ber. Ut quid alieno vel vnū ipſius teſtimonio contētus ſum. cuius nec vituperio reprobus: nec laude dignus inueniar. Si aū tribunal vr̄m iudicandus aſtareꝫ merito laude veſtra gloriarer. Nūc aūt cum ſolius xp̄i iudicio ſim p̄ſentandꝰ: quante inſanie eſt mei vel alterius iudicio gloriari: Sicut Jo. dicit. Tres ſunt qui teſtimoniū dant in celo: pr̄ verbū: ⁊ ſpūs. ſ. ⁊ hoꝝ teſtioniō ſtabitur in oībus. ¶ Septia ſtulticia eſt quod ipſi volunt ſe regere ſm̄ verba eoꝝ quos ſciunt ſtultos eē. ſ. hyſtrio num: ⁊ aliaꝝ vilium perſonarum. ¶ Octa na ſtulticia ē qꝺ amator vane glorie reꝫ il lam amat quā melius poſſet hēre ſi nō ama ret. Quia ſm̄ verbum ph̄i hoc ſolū hꝫ hūa na gloria glorioſum qꝺ ſe appetentes fugit ⁊ ſe fugientes appetit. ¶ Quinto pōt vale re ad deteſta. huius peccati ſi oſtendatur: quā cōtumelioſum ſit iſtud peccatū deo. ⁊ quā nociuum homini.

¶ Quomodo hoc peccatū ē deo cōtumeli oſum: ⁊ proprio ſubiecto nociuum.

Nūc notanduꝫ ē quod pctm̄ iſtud
v vero deo cōtēpto creaturā deificat.
d Amator. n. vane glorie ſe principiuꝫ facit dum de operibus ſcīs gloriatur quaſi a ſe ea habuerit proximum vero ſuum finē cōſtituit dum oīa opa ſua facit ut videāt ab hoībus: ⁊ ſic ydolatria cū creaturam al pha ⁊ o. conſtituat. vnde Jo. v. Quō poteſtis in deū credere qui gloriam ab inuicem queritis: ⁊ gloriam que a deo ſolo ē nō vultis. Amator vane glorie de ribaldo vno iudicem ſuū facit ⁊ gloriam que ab eo ē glorie dei preponit: quod non fit ſine magna ꝯtumelia dei. Amator ēt vane glorie ipſum puluerem vane glorie deo preponit. ¶ No cet autem multū pctm̄ illd̄ homini. Aufert enim homini bona ſua ⁊ ſpūalia: ⁊ tp̄alia. De tēporalibus pꝫ h̄ cū videamꝰ p̄ncipes expendere quecūqꝫ poſſunt hēre ꝓpter va nam gloriam. Qn̄qꝫ etiam in bellis corpa ſua exponunt morti pp vanam gloriaꝫ. De ſpiritualibus aūt bonis vnū ē h̄ quod va na gloria. aufert ea lꝫ enim amatores vāe glorie hēant ſimilitudinē bonoꝝ. tn̄ nō ha bent vera bona. Sap. Apud ſapiētes ſunt honeſta apud vero vulgus ſimulacra rerū honeſtarū. ¶ Quidam ſenex in vitas p̄ruꝫ Sicut fieri nō pt̄ ſimul ut herba naſcatur ⁊ ſemen ita impoſſibile ē vt laudem ⁊ gloriam ſecularium hn̄tes ſimul ⁊ fructum faciamus celeſtem. Et nō ſolum bona aufert homini: ſed ēt in mala cōuertit. In ſeruitute ēt magna hoīeꝫ ponit. Et. n. ſeruus ama tor vane glorie hoīum illoꝝ quoꝝ iudicia timet. iuxta illud apl̄i. Qui me iudicat dominus ē. In poteſtate ēt ē hiſtrionum ſin gunt enim eū talem qualē volunt. qn̄qꝫ enī adnihilant eū: qn̄qꝫ magnificant. Seruus ēt ē corrādem: ita ut det cenſum eis veteres veſtes ſup ſe ⁊ redimat ſe ab eis. Etiā mē bra dei expoliat vt tales qui ſunt membra diaboli induat. Ponit ēt hoc pctm̄ hoīem i magna inſtabilitate ſm̄ Ber. verbū. Qui ꝯſcientias ſuas i alienis linguis poſuerūt mō parui: mō magni: mō nulli videntur. ꝓ ut linguis hoīum eos laudare vel vitupe re placuerit. Ipſi iuxta verbū p̄s. Aſcēdūt vſqꝫ ad celos ⁊ deſcendūt vſqꝫ ad abyſſos Ipſi deſcendūt frequēter a cogitationibus ſuis ⁊ frequēter faciūt talem altuꝫ ad qua lem voluerunt iudei cogere dn̄m. vt legitur Lu. iiij. Ipſi ſunt quaſi galli in turribus eccleſiarum poſiti qui ad oēm ventū mouen tur. Prouer. vi. Ne te ventiles in oēm ven tum. Ipſi ſunt harūdo vento agitata. Ipſi ēt ſunt palee. iuxta illud Job. xxi. Erunt ſicut palee ante faciem venti. ⁊ Augu. Adhibe oris iudicium ⁊ ſcies quid palea: ⁊ qd gra num. vicium iſtud magnas vires hꝫ. vnde Aug. Quales vires nocēdi hēat vana glo ria non ſentit niſi qui ei bellum indixerit. Quia ⁊ ſi cuiꝙ facile ē laudem nō appete re cū negatur. difficile. tamē eſt ea nō dele ctari dum offertur. Grego. Aliquātulū fa cile ē humanā laudem nō appetere. diffici limum aūt oblatam reſpuere. vana gloria illos deuicit qui cetera vicia deuicerūt Je roni. Difficilius arogantia caremus quaꝫ auro vel argento ⁊ gemmis interdum i his abiectis glorioſis ſordibus tum eini. Au gu. Sunt qui de contemptu inanis glorie vanius gloriantur. Amator. n. vane glorie maledictus eſt. Maledictus. n. qui partem ſuam deteriorem facit. hoc aūt facit ipſe dū

vanam gloriam pre ceteris rebus appetit vana gloria deterior ē aliis poſitionibus ⁊ q breuior. vnde Job. xx. Gaudium ypocri te ad inſtar pūcti: ⁊ q multos dn̄os hꝫ hō de poſitione iſta. vnde ab vno aufertur cū ab aliis ꝯceditur: ⁊ ideo nūꝙ pacifice poſſidetur. Qn̄. n aliquis ab vno laudatur ipſe vituperatur a multis: ꝓpterea vbi prodeſt iſta potius ⁊ vltra modū cōſtat: nec ſolum ꝑditur imo perdit poſſeſſorē ſuū. Oſee. iiij. Gloriam eoꝝ in ignominiam cōmutabo: ⁊ in Apoc. Quātū glorificabit ſe ⁊ i deliciis fuit tantum date ei cor. ⁊ Luc. h̄ viciū pꝰ alia remanet. vnde in li. ꝓſperi. Cū omnia vicia ſupauerit homo manet periculum ne mens bene ſibi cōſcia potius in ſe ꝙ in do mino glorietur. vicium iſtud inuadit res ſa cras, cum alia vicia eas fugiant. ꝯmittatur enī iſtud in eccleſia in ſeruicio diuino ⁊ me liores de eccleſia nititur maculare: ſed ⁊ reli gioſos: ſuccūbēt ēt facit in bello ſpūali. ſicut humilitas facit triūphare. Sicut. n. dominus virtutem tribuit ei qui de victoria dat ei gloriam ſic uires ſubminiſtrat ei qui fura tur gloriam. ¶ Ultimo poſſunt vale re ad deteſta. huius peccati figure quibus peccata figuratur in ſacra ſcriptura.

De nolbꝰ vāe glē: ⁊ qbꝰ rebꝰ h̄ pctm̄ aptē.

Etandū ergo qꝺ vana gloria qn̄ꝙ
s puluis vocat. hic ē puluis qui adhe ſit pedibus diſcipulorum. ut legitur
l Mat. x. Ideo aūt puluis vocatur ut oſtē datur quod ſicuti puluis minima pars ter re ſic vana gloria minimuꝫ ē inter bona tē poralia: ⁊ ſicut puluis ledit oculos corpis: ſic vana gloria oculū intentionis: vocatur etiam vana gloria ventus ut inſinuentur
l ſatuos eſſe qui eam eſuriunt. ventus enim hominem inflando ei nocet potius ꝙ ꝓſit Oſee. xii. Effraym paſcat ventum: ⁊ Jere. xxii. Omnes paſtores tuos paſcit ventus. ventus iſte videtur eſſe leuis. tamen tranſ fert montes a regno dei ad regnum diabo li. viros. ſ. ſpūales qui dicuntur montes. vn̄ leuaui oculos meos ad montes: ventꝰ iſte magnas naues ſubmergit in mari hꝰ mun di. ventus iſte valde timendus ē. Ducit. n. in infernum quaſi imꝑceptibiliter. videtur enim ire in paradiſum. vana etiam gloria quandoqꝫ vocatur oleū vt Mat. xxv vbi dicitur ꝙqꝫ fatue acceptis lampadibus nō ſumpſerūt oleum ſecū in fatuitate enim aſ ſimilatur oleo. In veritate tamen gladius eſt inſenſibiliter homīes occidens. vocatur etiam flos. Iſai. xxviii. Erit ergo decidens gloria exultationis flori etiam aſſimilatur in hoc quod cito areſcit. Uocatur etiam vi pera. Act. xxviii. Ubi legitur quod vipera manui Pauli adheſit vt oſtendatur quod ſicut vipera ſi manui adheſerit cito excutit ſi vana gloria bono operi ſe immiſceat cito excutienda eſt. ¶ Figurat etiam vana glo ria per uxorē quā dominꝰ per Joſeph ſibi ſolam retinuerat vt legitur Gene. xxxix. Ut oſtendatur quod dominus de operibꝰ no ſtris vult gloriam habere ſed vtilitatem eo rum nobis reliquit. Et ſic quaſi ad medie tateꝫ bona veſtra a deo habemꝰ. Qui aūt ſibi partem dei vſurpat. ſ. gloriam merito partem ſuam amittit. ſ. vtilitatem eternam vel mercedem. Signa etiam vana gloria. Mat. xiiii. Per ſaltatricem que caput Jo hannis fecit amputari. vnde poſſet multuꝫ timere ille qui hanc ſaltatricem videt ante ſe. precipue ſi cogitet quot milibus hoīum caput amputari fecit. ſ. ſui corporis ſed ca put nobiliſſimum quod eſt xp̄s. Ideo etiā ſpecialiter timendum eſt vicium iſtud: q in ſidiatur oculo ſpirituali. ſ. intentioni. q ocu lus ſi nequā fuerit totuꝫ corpus tenebroſum erit. i. tota congeries operum. Mat. v.

¶ Diuiſiones vane glorie.

Equitur de diuiſione vane glorie.
ſ Notandum ergo quod gloria p̄mo f.
diuiditur in veram ⁊ vanam. vera
ſo diuiditur in veram ſimpliciter ⁊ verio rem ⁊ veraciſſimam. vera gloria ſimpliciter eſt bonum teſtimonium conſciētie qn̄. ſ. ali quis nullius peccati ſibi conſcius eſt. apl̄s. Gloria noſtra h̄ eſt teſti. ꝯſc. verior vero glo ria ē qn̄ dulcedo ſpūs ſcī. manifeſte ſentit. qn̄. ſ. ſpūs. ſ. teſti. dat ſpūi nr̄o qꝺ filii dei ſu mus. veriſſima ē glīa eterna. vana uero glo ria diuidit iter dyabolicā ⁊ hūanā. ¶ Dia b bolica ē qn̄ aliqs glīat ꝺ malicia. Dauid. Quid gliaris in malicia ⁊c. Poeta Glīa pcī nulla perēda ſui ē. ¶ Hūana ſo diui dit i carnalē ⁊ ſpūalē. Carnalis ē glīa mū danoꝝ que eſt in pulcritudine veſtium ⁊ ſi milibus. Spūalis uero ē ut glīa ypocritaꝝ

¶ De his que valent ad deteſtationē₃ glo
rie carnalis.

l Ɛt tādū vero q̄d carnalis gloria cō
n patur lumini q̄d de nocte appar₃: ⁊
de die nō. Quale lumē hēnt ṽmes
qui dicūtur noctiluce ⁊ ſquame piſciū ⁊ li-
gna putrida. nunc apparent diuites huiuſ
ſeculi lucidi ⁊ clari dum nox eſt ignorātie:
⁊ culpe. In futuro vero tenebroſitas eorū₃
apparebit qū erit dies domini magnus. i. in
die iudicii. ¶ Cōparatur ēt gloria illa hirū-
dini que auis picturata ē ⁊ velociſſime vo
lat. velociter enim trāſit gloria huius mun
di: ⁊ depicta eſſe vr̄. Ad hāc referri pōt illō
Tho. ii. de nido hyrūdinum. vnde callida
ſtercora ceciderūt que Thobiē excecaue-
rūt. Quod verbū expoſitū eſt i tractatu de
auaricia i capitulo i quo auaricia diuerſis
infirmitatibus cōpatur. ¶ Gloria ēt carna
lis; ē velut puluis calens: oculos hoīum ex
cecans. Eſt ēt flos qui a pueris hui⁹ mūdi
vel potius a pueriſibuſ colligitur. De h̄ flo
re legitur in Iere. Ois caro fenū ⁊ oīs glo
ria eius quaſi flos feni. Gloria iſta vere in
ſipienti ignōinia ē. vñ. ii. primi. Malachi.
Gloria peccatoris ſtercus ⁊ vermis hodie
extollitur ⁊ cras non inuenitur. Gloria pec
catoris eſt caro ei⁹ q̄ ē ſterc⁹. i. ſaccus ſterco
rum ⁊ vermis. i. eſca vermium. Licet vana
gloria ab omnibus ſit cōtemnēda multum
p̄cipue tñ a clauſtralibus. Ieroni. Prima
virtus monachi eſt iudicia hominum cōtē
nere. Non ſolum nō deberet clauſtralis nō
gaudere cum laudatur imo ēt deberet tur
bari. vnde btā virgo cum dixiſſet angel' ad
eam. Gr̄a plena ⁊ benedicta in mulieribuſ
turbata eſt in ſermone eius.

¶ De octo remediis contra vanā gloria₃.

Ɛquitur de remediis ꝯ hoc peccatū
f Et ſunt. viii. remedia ꝯ ipm̄. ¶ Pri
k mum eſt abſcōſio. vnde Iſa. xxxi.
Erit vir ſicut qui abſcondetur a vento ⁊ ce
lat ſe a tempeſtate. Et in vitas patrum. Si
cut theſaurus manifeſtus cito minuitur: ita
⁊ virtus quelibet depit publicata. Nā ſicͣ
cera a facie ignis ſoluitur: ita ⁊ anima per
laudem reſoluta p̄it ab intentione ſua. hoc
remedium figuratum eſt. Exo. iiii. In māu
Moy. que leproſa erat: ⁊ cum miſſa eſſet in
ſinum ipſius facta eſt ibi ſana. Gre. Ille d₃
publicare bonū quod agit qui perfecta hu
militate fundatur ⁊ nulla elatione cōrigit.
¶ Secundū remediū eſt demiſſio. ut. ſ. hō
deſcendat ad p̄priam infirmitatem ſic eni₃
ſolent facere equitantes qū nimius ventuſ
flat: ⁊ ipſi tranſeunt p̄ aliquem pontem ipſi
deſcendunt ne ventus eis noceat. ſic q̄ lau
datur d₃ recurrere ad infirmitatem ſua₃: ⁊
videbit ſe falſo laudari ⁊ ſic potius erube
ſcet q̄ʒ glorietur. Boeti⁹. Qui falſo p̄dicā
tur neceſſe eſt ut ſuis laudibus erubeſcant
In vitas patrū quidā frater requiſiuit ab
batem p̄nie. ſi melius eſſet in domo eius q̄ʒ
cum aliis manere. Reſpōdit abbas. homo
ſi ſeipſum rep̄hendit. vbiq₃ poteſt cōſiſtere
Si autem ſe magnificat nuſq̄ʒ ſtat. ¶ Ter-
tium remedium ē conſideratio ignis infer
nalis vel purgatorii. hoc remedium iſinua
tur nobis. Act. xxviii. Ubi Paulus vipeam
manui adherentem in ignē excuſſit: q̄ ſpi
ritualiter querit qū conſideratione pene q̄
uana gloria punietur vanam gloriam a ſe
abiicit. ¶ Quartu₃ remedium ꝯſideratio l
glorie eterne. Quia ſm̄ Greg. vileſcunt tē-
poralia cū conſiderantur eterna. ⁊ ſpeciali
ter vileſcit vana gloria ſi ꝯſideretur gloria
vera. ¶ Quintū remedium cōſiderationis
vtilitatis vane glorie que apparet ex h̄ q̄d
venalis eſt quod inſinuat dn̄s. Mat. xxv
ubi ſic legitur ne forte nō ſuffi. vo. ⁊ no. ite.
po. ad ven. ⁊c. Teſti. venale repellendū ē.
Apparet. n. vanitas uane glorie ex uilitate
p̄ſonarum apud quas hr̄. A vilibus. n. p̄
ſonis qūo pōt quis hēre gloriam niſi i leui
Preterea odiunt bonu₃ ⁊ diligunt malū
⁊ p̄pter hoc teſtimoniū eorum repellendū
eſt: ⁊ de bono: et de malo: de altero ratione
amoris. de reliquo ratione odii. Amor. n.
enim uel odium veritatis neſcit iudicium
iuxta uerbum beati B. ¶ Sextum reme-
dium eſt conſideratio magne infidelitatis
q̄ ē in hoc peccato. ualde enim infidelis eſt
qui aufert deo partem ſuam quā in bonis
noſtris retinuit. Bene deberet homini ſuffi
cere pars illa quā deus ei conceſſit cū dn̄i
ſint omnia. exemplum fidelitatis notabile
hēmus. ii. Re. xii. De Ioab p̄ncipe milicie
qui ſcripſit ad Dauid. Dimicaui aduerſuſ
Rabath et capienda eſt nunc congrega re
liquam partem populi et obſide ciuitate₃

⁊ cape eam ne cū a me vaſtata fuerit vrbs
nomini meo aſcribat victoria. B. Fideliſ
ſe vera famulus es ſi de multa gloria dn̄i
tui ⁊ ſi nō ex caritate ex te tñ trāſeunte p̄te
in manibus tuis adhereſ nihil ꝯtingat. Si
quis ſuper pauca fidelis inueniretur ipſe
ſuper multa bōa dn̄i ſui ꝯſtitueret. Gloria
vel laus quedam probatio hoīu₃ eſt vtru₃
ſint dn̄o fideles vel infideles: vñ Prouer.
xxvii. Quō probaſ in cōflatorio aurū ⁊ in
fornace argentū ſic probaſ homo ore lau-
dantiū. ¶ Septimū remediū ē q̄ qū offer
tur hoī gloria offerat eā regi glorie cuius
eſt dicēs. Nō nobis dn̄e nō no. ſed nomi. tu.
da gloria₃: vel illud. Gloria in excelſis deo.
ſi ita aſſueuerit vana gloria ꝯtra eam non
tñ vim habebit quātā vim habebat pri⁹.
¶ Octauū remediū eſt q̄ homo opus illo
cui vana gloria adheret dimittat cogitās
illud opus eſſe amiſſum ⁊ potius de illo eē
flendū q̄ʒ gloriandū. Quod remediū figu-
ratū eſt Geñ. xxxix. In hoc q̄ᵭ Ioſeph reli
quit pallium cui dn̄a ſua adheſit. l

¶ De ypocriſi. 53

Icto de peccato vaneglorie dicē
o dū eſt de ypocriſi: q̄ꝛ hoc peccatu₃
ex illo p̄cedit: p̄pter hoc enim q̄ᵭ
q̄s amat vanā gloriā ſimulat ipſe ſanctita
tē. Agemus aūt hoc modo: de pctō. ¶ Pri
mo ponemus ea que faciunt ad dete. hui⁹
peccati. ¶ Secundo aſſignabimus diuer-
ſas ſpecies ypocriſis.

¶ Ecto ad deteſtationem ypocriſis.

Otandū ergo q̄ᵭ octo ſunt que poſ
n ſunt valere ad dete. huius peccati.
¶ Primo verba ſcripture: que illā
l diſſuadent: vt eſt illud. Eccleſi. i. Ne fueris
ypo. in cōſpectu hoīu₃: ⁊ illud Deut. xxii.
Nō indueris veſte₃ que ex lana linoq₃ cō
texta eſt. Per linū q̄ ſubtilius eſt cogitatio
nes ſuperbie intus clauſe intelliguntur: p̄ la-
nā que alba eſt opera extra lucentia: vnde
in ypocrita ſub lane groſſicie linū iacet: q̄ꝛ
ſub puritatis imagine deprehendi calliditas
non valet: ⁊ ob h̄ clauſtrales nō lineis
induunt ad carnē. Xp̄s diſſuadet. Mat. 7.
Ubi ſic legitur. Cum facis elemoſynā noli
tuba canere ante te ſicut ypo. faci. Et poſt.
Cu₃ oratis nō eritis ſicut ypo. ¶ Secūdo
pōt valere ad deteſta. huius peccati ſi ypo
crita diuerſis generib⁹ rerum cōparetur.
¶ Quibus rebus aſſimilaſ ypocrita.

Otandū ergo q̄ ypocrita eſt ſimia
n diaboli volens imitari filios dei ⁊
q̄ᵭ filii dei faciāt ad ſui decoratio- b
nē ipſe facit ad ſui iugulationē ſicut referſ
de quadā ſimia que cū vidiſſet quō quidā
raſor raſiſſet: poſtea volēs imitari eū iugu-
lauit ſe. Ipſe etiā ſimiles ſunt ſterquilinio
niue cooperto q̄ᵭ eſt exterius candidu₃ in
tus fetidum: ipſe etiā eſt vt ſepulchrū exte-
rius dealbatum intus vero plenū oſſibus
mortuoꝝ vt legiſ. Mat. xxiii. ¶ Itē ſimilis
eſt vaſi exterius mundo interius ſordido.
Itē ſimilis. eſt cigno exterius cādido inte-
rius vero hn̄ti carnes nigras. Similis ē ſtr
ſtructioni q̄ ſiles pēnas h₃ accipitri: vndē
Iob. xxxix. Structiōis pēna ſimilis ē pēne
herodii ⁊ accipitris qū delinqt oua ſua i
terra: ypocrita oua ſua relinqt in tera du₃
ex opib⁹ ſuis mercedē terrenā q̄rit: vñ pec
catū ypocriſis p̄hibeſ Leui. xi. Ubi p̄hibe
mur comedere cignū ⁊ ſtructionē. i. aſſimi
lari eis. Itē ypocrita ē lup⁹ pelle ouina in
dutus. vñ Mat. v. Attēdite a falſis p̄phe
tis q̄ ve. ad vos iuu. o. ⁊c̄. Eſt etiā angelus
tenebraꝝ trāſſiguratus in angelu₃ lucis ⁊
demoniū meridianū: ⁊ latro qui a ſiniſtris
cū dn̄o pependit. Et martyr diaboli. Et ſi-
cuti ſancti viri dicunt dn̄o q̄ʒ p̄pter te mor
tificamur tota die: ſic ypocrite poſſūt ei di
cere q̄ʒ ꝯtra te mortificamur tota die: ypo-
crita eſt ſymō cyreneus crucē ferēs alienā.
vñ. B. Faciūt fructū ſed non ſuū ypocrite
cū ſymone cyreneo crucē ferūt ſed nō ſuā
qui amore glorie q̄ᵭ nō amāt facere com
pelluntur: ypocrita etiā eſt harundo: iuxta il
lud. Mat. xi. Quid exiſtis i deſ̄tū videre.
harū: ven. agi: ypocrita ad modū harundi
nis nō h₃ radicē intentionis ſirā in ſolido.
. i. in eternis. Lanuginē h₃ p̄ fructu. Sap̄.
. v. Spes impii quaſi lanugo: lanugo iſta
gl̄ia vana ē quā ypocrita totis virib⁹ am-
plectiſ: vñ Sapiēs. Uirtutis fructū ſapiēs
in ꝯſcientia minus p̄fectus ponit in gloria.
Interi⁹ vacu⁹ eſt: exteri⁹ lucet: oī vento tē
tatiōis agitaſ. manū innitētis ſibi p̄forat:
q̄ꝛ hoīes in eo ꝯfidētes decipit: ypocrita ēt
eſt vulpes aīal. ſ. fetidū ⁊ doloſu₃: cui⁹ pel
lis p̄ualet carni: vñ Eze. xiii. Quaſi vulpes

in deſerto ꝓphe nuͥ iſrael erāt. Ypocrita ē
ſimilis ſichen q circūcidit ſe vt dynam ha
beret in vxorē: nō tñ circūciſio illa ſuauit
eū a gladio ſymeonis ⁊ Leui. Sic aliq ab
aliqͥbus malis abſtinent vt eccleſias poſ/
ſint hr̄e: nō tñ ꝓpter h̄ gladi⁹ verbi diuidi
dꝫ eis pcere: vbi homo videt qđ pōt ꝓdeſ-
ſe cū ↄſtet oīa mala eſſe que fiunt ābitioſa
intētiōe. Ypocrita ſe mortū ſimulat mūdo
cū in veritate viuus ſit donec hēat viuam
magnā ꝑlationē in qua delicijs poſſit vaca-
re: tunc aperte oſtēdit qđ viuus eſt. Sicut
fabuloſe refer̄ de vulpe que mortuā ſe ſi/
mulauit donec poſita fuit ſup quadrigam
in qua erant alecia: tunc comedēdo alecia
ſe viuā oſtendit. Ipſi etiā mercatores ſūt
pelliū anguillarū dum exteriorē ↄuerſatio
nē vendunt hoībus. ℭ Tertio pōt valere
ad deteſta. hui⁹ peccati pena: q̄ ſcriptura
eis cōminat̄: ⁊ eſt vna pena qđ nunq̄ vide
bunt faciē dei niſi ↄuertant̄. Job. xiij. Nō
veniet in ↄſpectu eius oīs ypocrita. Nec
mirū cū deus nō ſit ante faciem ypocrite.
Omnia eniꝫ opera ſua facit vt videat̄ ab
hoībus: hoc eſt vnū qđ multū placet deo
quod homo cor ſuū ſemꝑ hēat ad deū: vñ
ſuper illud firmabo ſup te. o. m. dicit Glo.
in perſona dñi. Nō auferaꝫ oculos meos
a te: quia tu ſemꝑ leuas oculos tu. ad me.
Alia pena eſt magna vilificatio q̄ ſequit̄ hoc
peccatū in futuro: ⁊ frequēter etiā in p̄ſen
ti: vnde Job. xx. Si aſcenderit vſqꝫ ad ce/
lum ſuperbia eius ⁊ caput eius nu. teti. q̄/
ſi ſterq̄l. i ſi. per. ℭ Quarto pōt valere ad
deteſta. y. qđ ypocrite vix ↄuertant̄. Cui⁹
c rei triplex ratio pōt aſſignari. ℭ Prima eſt
qđ ypocrita vix veniā petit a deo: vnde ſu
per illud Job. xxxvi. Nō clamabūt cū vin
cti fuerint. dicit Glo. Vincti nō clamabūt
q? humane laudis auiditate ſuperati ſan-
ctos ſe miſceri etiā cū moriunt̄ in peccatis
putant. ℭ Scđa eſt q? ſpūs ſanctus fugit
eos ſine quo ↄuerti nō poſſūt: vnde Sap.
.i. Spūs ſanctus diſcipline effugiet fictū. i.
ypocritam qui fingit ſe dei amicuꝫ cum ſit
inimicus. ℭ Tertia eſt q? diabolus neſcit̄
eſſe in eis: ⁊ ideo nō inquietat̄ ibi: vñ dor/
mit ibi diu. Job. xl. Sub vmbra dormit in
ſecreto calami. ℭ Quarta etiā ratio pōt aſ
ſignari ꝑ h̄ qđ ipſi defendūt ſe cū arguunt̄:

vnde Iud. i. dicit̄. Fuit dñs cū iuda ⁊ mō
tana poſſedit nec potuit delere habitato
res vallis: q? falcatis curribus habūdant:
hoc eſt in curribus eorū falces erant: que
ſibi obuiātia vel aduerſantia ſecabāt. Val
lis habitatores ſunt ypocrite: qui eos q re
prehendūt alios ↄuitijs ſcindūt. Propt̄ qđ
ſcirpo cōparatur ypocrita. Job. viij. Nun
quid vireſcere pōt ſcirpus ſine humore aut
creſcere carectū ſine aqua: Glo. Scirp⁹ in
tus eſt vacuus: carectum manū ledit. quia
ypocrita gratia vacuus eſt: ⁊ correctioneꝫ
nō recipit: ſed ad dilacerandū vitam prū
pit tanq̄ exprobratio alterius criminis ab
ſterſio ſit ꝓprij. ℭ Quinto pōt valere ad d
dete. huius peccati ſi oſtendat̄ q̄ nociuū
ſit homini. vnde No. eſt qꝛ valde nociuum
eſt ei. Ad qꝛ ſignandū fermento cōparat̄.
Lu. xij. vbi legit̄. Attendite a fermēto pha
riſeoꝝ quod eſt ypo. Modicū fermenti iu/
xta verbū apoſtoli totam maſſaꝫ corrūpit
peccatū iſtud falſificat opera hoīs: bū ope
ra ypocrite ſunt velut falſa moneta exteri
us deaurata. Sunt etiam velut poma que
inueniuntur in arboribus que ſunt circa
mare mortuū: q̄ vſqꝫ ad maturitateꝫ ſunt
viridis coloris. Matura ſi incidas fauillaſ
intus inuenies. Videnť eniꝫ opera eoꝝ me
ritoria eſſe ſed in futuro erunt mala ignis
infernalis. Peccatū iſtud hominē imperce
ptibilit̄ occidit. Unde videnť ypocrite vi/
ui eſſe vita anime cū ipſi mortui ſint. vnde
in Apoc. Scio opera tua: qꝛ nomen habes
qđ viuas ⁊ mortuus es. ℭ Sexto pōt va-
lere ad dete. huius peccati ſi oſtendat̄ ma
gna fatuitas que eſt in ypocritis qui car/
ne ⁊ ſanguine paſcunt hoīum oculos. Ex
termināt enim facies. ſ. vt appa. ho. ie. Si/
cut legit̄. Mat. vi. Ipſi enim quottidianis
cruciatibus mercant̄ eternū cruciatū. Ipſi
alijs operantur. Opera enim eoꝝ alijs ꝑ
bonū exemplū proficiunt: ſibi vero nocēt.
Similes ſunt candele que alios illuminat
⁊ ſe ↄſumit. ℭ Septimo pōt valere ad de/
teſta. huius peccati hoc qꝛ totiens dñs in
euangelio ypocritas reꝑhendit. Mat. 17.
Ypocrita eijce primū de. o. t. tra. Itē ypo-
crite bñ de vobis ꝓphetauit Iſa. In mul
tis alijs locis. ℭ Octauo vero poſſunt va e
lere ad dete. hui⁹ pcti. vij. maledictiones

quas legit dñs. Mat. xxiij. ſuper ypocritas
Quarū p̄ma ē: ve vobis ſcri. ⁊ pha. ypo. q
clauditis re. ce. ante ho. Vos eniꝫ nō itra.
nec introe. ſi intra. ℭ Secūda ve vo. ſcri. ⁊
pha. qui circuitis mare ⁊ aridā ⁊c̄. ℭ Ter
tia ve vo. ſcri. phi. ypo. q ↄtrahitis domos
viduarū in oratione longa. ℭ Quarta ve
vo. ſcri. ⁊ pha. ypo. q decimatis mētā ⁊ ane
tum ⁊c̄. ℭ Quinta ve vo. ſcri. ⁊ pha. ypo. q
mundatis quod deforis eſt ⁊c̄. ℭ Sexta
ve vo. ſcri. ⁊ pha. ypo. Qui ſimiles eſtis ſe/
pulchris dealb. ⁊c̄. ℭ Septima ve vobis
ſcri: ⁊ pha. qui edificatis ſepulchra ꝓphe/
tarū ⁊c̄. Sed cum ypocrite vtiles videant̄
eſſe eccleſie dei bonū exemplū hominibus
miniſtrando: ⁊ hoſtes eccleſie terrendo: ſi-
cut formido terret aues i horto ⁊ diabolū
incarceratum teneant ne ad alios poſſint
tranſire. Querit̄ quare dñs ypocritas ita ꝑ
ſeqt̄. Preterea dicit̄ Iero. ſup Iſa. Ex ſcḋa
tabula poſt naufragiū eſt abſcondere pec
catū ſuū ⁊ non publicare. Itē minus ma-
lus videt̄ qui malus eſt interius tantū: q̄
qui malus eſt interius ⁊ exterius. Minus
peccare videt̄ q tñ peccat in deuꝫ occulte
peccando: q̄ ille q peccat aperte cū peccet
in deū ⁊ in proximū. Ad qđ dicendū ē: qđ
hoc haberet locū vbi aliquis peccatū ſuū
occultaret bona intentione ne alios corrū
peret. Sed aliud eſt vbi peccatū occultat
vt eccleſiā decipiat: ⁊ qñ ſanctitas ſimulat̄
vbi nō eſt. Simulata enim eqtas nō ē eq/
tas: ſed duplex iniquitas. Et ſicut dicit Ie
ro. ſup Iſa. De duobus malis leuius ē ap
te peccare: q̄ ſanctitateꝫ ſimulare. Cā aūt
quare dñs ita perſequit̄ ypocritas pōt eē
h: qꝛ ipſi proditores ſunt: ſimulantes ſe eſſe
ex parte dei: ⁊ ſunt ex parte diaboli: viden/
tur eſſe amici: ⁊ ſunt inimici: ⁊ ideo multuꝫ
poſſunt nocere eccle dei. Unde heretici ꝑ
ypocriſim hoīes decipiunt. Et antixp̄s qui
caput erit maloꝝ per ypocriſiꝫ hoīes deci
piet. Sap̄. Nulle ſunt occultiores inſidie:
q̄ que latēt ſub ſilitudine officij: ad Thi.
.i. iiij. Spūs manifeſte dicit quod in nouiſ
ſimis tꝑibus diſcedent quidā a fide atten
dentes ſpiritibus erroris: ⁊ doctrinis de/
moniorum in ypocriſim loquentium men-
dacium.

ℭ De ſpeciebus ypocriſis tribus.

Equitur de ſpeciebus ypocriſis. Et
a poſſunt diſtingui tres ſpēs ipſius f
ypocriſis. ℭ Prima ē quādo aliqs
coram hoībus ſimulat ſe obedire deo ⁊ in
occulto nō timet eum offendere. ℭ Scḋa
eſt quādo in occulto ⁊ in apto opera bo/
na facit vt ſanctus ab hoībus videatur.
ℭ Tertia ſpēs eſt quādo aliqs minorem
ypocriſim relinquit vt in maiori ⁊ ſubtili/
ori ypocriſi permaneat: vt cum aliquis
requiſitus an ieiunet. dicit domin⁹ ſcit: vt
dicatur ypocrita non eſſe. In prima ſpecie
bonitas in operibus exterioribus tñ ap/
paret. In ſecunda vero in occultis ⁊ in ap
tis: ſed non in intentione. In tertia vero
ſpecie pretendit̄ bonitas intentionis. In
prima multum occultatur diabolus. In ſe
cunda magis. In tertia maxime.

ℭ De octo remedijs ↄtra ſuperbiam. 54

Oſtq̄ poſuim⁹ ea que poſſunt va-
p lere ad deteſta. ſuperbie ⁊ in cōmu
ni: ⁊ poſuimus diuiſiones pertinen e
tes ad hoc peccatum: ⁊ membra proſecuti
ſumus: vltimo tangemus de remedijs con
tra ſuperbiam. Et cauſa breuitatis pona-
mus. viij. ℭ Primum eſt melioris conſide/
ratio: vnde Grego. Sicut incentiuum ela/
tionis eſt reſpectus deterioris: ſic cautela
humilitatis eſt cōſideratio melioris. ℭ Se
cundum remedium eſt cohabitatio hu/
milium. Sicut enim ille qui cōmunicaue/
rit ſuperbo induet ſuperbiaꝫ: vt legitur. Ec
cleſi. xiij. Sic qui cōmunicauerit humili in/
duet humilitatem. Ep̄s pariſi. Odo ſem-
per poſuit deſpectiores pauperes ante ſe
⁊ alios a latere. Requiſitus auteꝫ quomo-
do hoc faceret vel quomodo poſſet tolle-
rariā: reſpondit quod quidem nobilis mi/
les eum docuerat. Job. li. dicens. Viſitans
ſpeciem tuam non peccabis. ℭ Tertiuꝫ re
medium eſt cōſideratio vilitatis corporis:
que vilitas p̄cipue apparet in īconceptio
ne. Tunc eſt eniꝫ ſperma vile: ⁊ in fine: tūc
eniꝫ eſt cibus vermiū. In medio aūt vite ē
vas ſtercoꝝ. In mich. Humiliatio tua ī me
dio tui eſt. Iero. Quomodo ſuperbiat qui
ſemper ſecum ſentinā portat. ℭ Quartum

remediū ē exēplū xp̄i. Augu. Medicina tu
moris hoīs ē humilitas xp̄i. Erubeſcat hō
eē ſupb⁹ q꞉ humilis factus ē xp̄s deus. In
tollerabilis ē ſupbia q̄ miles ſedeat ſuper
ſcamnū cū rex iuxta eum ſedet ad terram.
¶ Quintum remediū ē conſideratio vilis
ſeruitutis in qua hō ē ſi ipſe ſupbus ē: quia
ſeruus eſt diaboli. Ipſe enim rex ē ſup oēs
filios ſuperbie: vt legiē in. Job. xli. ¶ Ser/
tū remediū ē cōſideratio illius diſtricti iu/
dicij qđ ſpāliter erit ad humiliandū ſuper
bos: vbi iudiciū duriſſimū his qui preſunt
fiet. Ubi dominus retribuet habundantē fa/
cientibus ſupbiam. Iſa. ij. Dies domini ſu
per omnē ſuperbum arrogantem. ⁊ l. Iſa.
.xxviij. Pedibus cōculcabitur corona ſup/
bie. ¶ Septimū remediū ē miſeria huius
mūdi vñ. Job. vi. Sagitte domini i me ſūt
quare indignatio ebibit ſpm̄. m. ſpm̄ inq̄
ſuperbie. ¶ Octauū remediū cōſideratio
infirmitatis que in nobis eſt tam ex parte
anime q̄ ex parte corporis: ex parte anime
adeo infirmi ſumus vt nec leui contagioni
poſſumus reſiſtere: nec verbū modicū ſuſti
nere quin ab illo deiciamur. Ad modicum
etiam flatum ſuggeſtionis diabolice igne i
fernali toti ſuccendimur: ⁊ oīa bona que fe
ceramus amittimus. Ex parte etiam cor/
poris adeo infirmi ſumus vt nec pulici/
bus reſiſtere poſſimus. Aug. Homo dicit ti
bi cōuitiū ⁊ tumes ⁊ iratus es: pulicibus
reſiſte vt dormias. Ad diſtemperātiā febri
lis caloris ⁊ ad vnum paruum apoſtema
in cinerē ⁊ puluerē corpus nr̄m reſoluitur.
¶ De inuidia que eſt filia ſuperbie.

p **Oſt vitium ſuper**
bie ſequiē de inuidia quia ipſa eſt
filia ſuperbie: de quo h̄ ordine dicemus pri
mo ponemus ea que poſſunt valere ad de
teſta. huius vitij. ¶ Secūdo tangemus ali
quid de ſpeciebus eius. ¶ Tertio de reme/
dijs cōtra h̄ vitiū. ¶ Inuidia ſm̄. Aug. eſt
dolor aliene felicitatis.
¶ De his q̄ valent ad deteſtationē inuidie.
a D deteſta. huius vitij p̄mo facit h̄
a quod vitiū iſtud ē pctm̄ in ſpm̄ ſan
ctū. vnde inuidia ſm̄ vnam acceptionē dī
pctm̄ q̄ ē ꝯtra bonitatē que ſpiritui ſancto
appropriaē: ⁊ ſic oē pctm̄ qđ ē ex certa ſcien
tia malitiaē pctm̄ in ſpiritum ſanctū: vnde
inuidia cū fit ex certa malitia ē pctm̄ in ſpi
ritū ſcm̄ qđ etiā pꝫ p diuiſionē pcti in ſpm̄
.ſ. q꞉ diuidiē in peccatū obſtinatiōis ⁊ ipu
gnatiōis. Obſtinatus in ſpm̄. ſ. peccat quia
in bonitate dei q̄ hominē ad penitētiā ꝫ. ex
pectat que cum quātus hoſtis eius ſit pa
ſcit ⁊ veſtit. cū a demonibus defendit q̄ eū
iugularent: ⁊ ipſe ingratus bonitati dei eā
īpugnat ⁊ a bōitate dei colligit maliciam.
⁊ ex miſericordia dei theſaurizat ſibi iram.
Impugnatio vero diuidiē in impugnatio/
nē veritatis agnite que ē in apoſtatis ⁊ im
pugnationē gr̄e que ē in inuidis q̄ gratiā
dei in hominib⁹ odiūt ⁊ pſequunē. Sic er
go manifeſtum ē quod inuidia peccat̄ i ē.
Mat. xij. Qui dixit cōtra ſpiritū ſanctū v
bum nō remittetē ei nec in hoc ſeculo nec i
futuro. i. vix remitteē ei. ¶ Sexto facit ad b
deteſta. huius h̄ quod ipſum eſt oppoſitū
caritati: vnde cum caritas excellentiſſima
virtus ſit: inuidia peſſimum vitium erit: vn
de peſſima vocatur. Geñ. xxxvij. Fera peſſi
ma deuorauit filium meum Joſeph. Pe/
ior eſt inuidia quā auaritia. Auarus enim
⁊ ſi non vult communicare bona ſua tamē
vult quod alius ea communicet. De boni/
tate ipſa dei volet ipſe quod ipſa non eſt
auara hominibus. Sibi tamen vellet eam
eē largam ⁊ omnibus alijs auarā. Immē
ſitatem bonitatis diuine vellet aliud ſe co
artari: peior etiā eſt inuidia q̄ ira vel odiū.
Quātus enim homo iratus vel odiens ali
cui vellet malum proximi ſui: tamen mala
voluntas ipſius ortum habuit a malitia p
ximi qui eam offendit: vnde proximus cul/
pabilis eſt. Sed malitia inuidi qua vult
malum proximi ortū habet ex propria ma
licia. ſ. a ſupbia qua vult illū ſibi prius pa
rificari: ⁊ vult malum proximi, ideo omni/
no abſqꝫ culpa eius. ¶ Tertio facit ad de/ c
teſta. huius vitij quod h̄ vitium pure ma/
lum eſt. Quando diabolus capit homines
alijs vitijs ipſe aliq̄ delectationem ponit
tanq̄ eſcam: ſed inuidos miſerius capit
quia ſine eſca delectationis. Inuidia enī
dolor eſt ⁊ amaritudo: vnde mirabiliter ce
ci ſunt inuidi qui dolorem iſtum preponūt
gaudijs eternis qui dolore ⁊ cruciatu quo
tidiano dolorem eternum merentur: ⁊ do/

lori quaſi eſca eſſet adherent donec perue
niant ad dolorem eternum. ¶ Quarto fa/
cit ad deteſta. huius vitij hoc q̄ vitiū iſtō
diabolicū ē ⁊ diabolico aſſimilat: vñ Sap.
.ij. Inuidia diaboli mors intrauit in orbē
terrarū. Imitant̄ eum qui ſunt ex parte
ipſius. Diabolus ideo parētes noſtros ſe/
ducere voluit: q꞉ inuidebat eis regnū celo
rū qđ ipſe pdiderat. Et pter eandē cau
ſam adhuc hoīes impugnat: vnde diabo/
lus inuidens parentibus noſtris tēptauit
eos in forma ſerpentis. ¶ Quinto vero fa/
cit ad deteſta. huius vitij hoc q̄ vitiū iſtō
veneātiſſimū eſt: vñ ſup illud ad Gal. v.
Nō efficiamur inanis glorie cupidi inuicē
prouocātes ⁊c. dicit Gre. Sciendū eſt:
q̄ cum per omne vitiū antiqui hoſtis vi/
rus hūano cordi infundaē: in zelo inuidie
tota viſcera ſua ſerpens ꝯcutit: ⁊ in hac i/
primenda quaſi peſtem vomit. Inuidi q̄ſi
precones ſunt. vñ Job. xxx. Frater fui dra
conum ⁊ ſocius ſtructionū. Ipſi ſunt geni
mina viperarū. Mat. iij. Progenies vipe
rarum qs demōſtrabit vobis fugere a vē
tura ira? Immo ſerpentib⁹ peiores viden
tur eſſe. Serpens enim vnus ſerpentē aliū
non perſequiē. Homo vero inuidus alios
perſequiē. Inuidi ſunt velut cyconie que
venenatis animalibus veſcūē. vnde Poe
ta deſcribit inuidiam carnes vipereas co
d medentē. ¶ Sexto facit ad deteſta. huius
vitij hoc q̄ vitiū iſtō magne poteſtatis ē.
Eſt enim quaſi ignis grecus qui in aquis
glaciarū accendiē. Ex quo hoc vitium cor
aliculus occupauit. Iam ille nullū ſcelus
abhorreret. Non parcit nocēti neqꝫ inno/
centi. Non timet homicidiū immo nec fra
tricidiū nec patricidium. Nō pepercit dia
bolus parentibus noſtris qui innocentes
erāt quin mortē eoꝝ procuraret. Inuidia
excitatus caym nō pepercit abel fratri ſuo
innocenti quin eum occideret qđ ſola inui
dia fecit. Geñ. iiij. Nō pepercerunt filij ia/
cob fratri ſuo Joſeph innocenti quin eum
venderent qua inuidebāt ei imo volebāt
eum occidere. Geñ. xxxvij. Nolebat etiam
parcere ſaul dauid q̄ ei valde vtilis erat:
quia inuidebat ei. Noluerūt etiā iudei par
cere deo quin facerent occidi ſola inuidia
excitati. Mat. xxij. Sciebat enim qđ p in/
uidiam tradidiſſent eū. ¶ Septimo facit
ad deteſta. huius vitij hoc q̄ vitium iſtud
nō de facili curatur: vnde Cyprianus ſup
illud ad Gal. v. Nō efficiamur inanis glo
rie cupidi ⁊c. Loquens de zelo inuidie di/
cit Zelus iſte nūdū non permanens iugiē
ſine fine. Cū alia firmanē ſcelera quanto/
cunqꝫ ille cui inuidetur ſucceſſu meliore p
fecerit tanto inuidus in maius incendiū
liuoris ignibus marteſcit. Nec mirū ſi vix
curatur vitiū iſtud cum ſit peccatū in ſpi/
ritū ſanctū: ⁊ cum ſit quaſi ignis grecus q̄
non de facili extinguitur. Inuidia eſt qua
ſi rubigo ferro adherens: que nō de facili
recedit. Baſilius. Sicut rubigo ferrum ſic
inuidia animā in qua naſcitur corrumpit.
Prouer. xxv. Aufer rubiginem de argēto.
¶ Octauo facit ad deteſt. huius vitij hoc
q̄ vitium poſtq̄ eſt in alio ita occupat: vt
etiam exterius ſe oſtendat: vnde Cypria/
nus loquens de inuido dicit huic vultus
minax toruus aſpectus: pallor i facie: in la
bijs tremor: ſtridor in dētibus: verba rapi
da ⁊ effrenata ꝯuitia ⁊ manus ad violen
tiam prompta. ¶ Ad idē valet deſcriptio
inuidie q̄ ponit Poeta dicens. Pallor
more ſedet macies in corpore toto. Nuſq̄
eſt recta acies liuent rubigine dētes: pecto
ra felle virent lingua eſt ſuffuſa veneno.
Riſus abeſt niſi quem fecere dolores. Nec
fruitur ſomno vigilantibus excita curis.
Et videt ingratos tabeſcitqꝫ videndo ſuc
ceſſus hoīum carpitqꝫ ⁊ carpiē vna ſup/
pliciūqꝫ ſuū eſt. ¶ Nono vero facit ad de e
teſta. huius vitij hoc q̄ vitium iſtud infeli
ciſſimū eſt. Infelicitas inuidi patet ex hoc
q̄ ipſe excecaē ex hoc vnde debuit illumi/
nari: vnde de inuidis legitur Job. v. Per
diem incurrent tenebras. Et quaſi i nocte
ſic palpabunt in meridie: vbi dicit Grego.
Mens inuidi cū de alieno bono affligitur
de radio lucis obſcuraē. Et ſubdit. Dies
boni operis in proximo lucet exterius: ſed
quaſi in nocte palpant inuidi: quia liuore
ceci aliqua que reprehendant inuenire ſa
tagunt. Ipſi ſunt vt noctue que lucem bo
norū operum odientes ⁊ tenebras malo/
rum operū amantes. Bona opera proximi
ſunt velut candele lucē boni exēpli nobis
adminiſtrantes. Sed inuidi de candelis

oculos ſibi eruit. Ipſi ſunt ſimiles heli qui
non poterat videre lucernam donec extin/
gueret: vt legit. I. Reg. iiij. In felicitas etiã
inuidorũ patet ex hoc ꝙ ipſi de ꝓfectu alio
rum deficiunt de melioratione deteriorãn
tur. Unde Grego. Inuidi debent perpẽde
re quãte ſint cecitatis: qui alieno profectu
deficiunt: aliena leticia ꝯtabeſcunt. Quan/
te aũt infelicitatis ſunt qui melioratiõe ꝓ
ximi deteriores ſiũt. Inuidus infelix ſit de
felicitate aliorum: ⁊ de pinguedine aliorũ
marceſſit. Uñ inuidus alterius rebus mar
ceſcit opim⁹. Inuidi colligunt de vitibus
ſpinas ⁊ de ficubus tribulos. Inuidi etiam
ex bonitate dei quodammodo deteriores
ſiunt: vñ in Mat. xx. Dñs dicit inuido. an
oculus tuus nequam eſt: qꝛ euãgelio bon⁹
ſum. Inuidi a deo ſunt infelices quod ipſi
amittunt qđ alij lucrantᷣ. Ipſi de ſanitate
aliorum infirmantur: ⁊ de vita moriuntur.
Sicut enim deum diligentibus omnia co/
operantur in bonum ita inuidis omnia co
operantur in malum. Inuid⁹ de bono odo
re moritur de quo alij viuunt. Sicut dicit
de iuda ſuper Io. xij. Ubi iudas murmu/
rat de effuſione vnguenti. Inuidus profe/
ctum aliorum reputat ſuum defectum: vn/
de iudei inuidi dicunt Io. xij. Uidetis qꝛ
nihil proficimus. Ecce mundus totus poſt
eum abijt. Inuidis ſunt mala ipſa bona.
f ¶ Decimo facit ad deteſt. huius vitij hoc
ꝙ vitium iſtud miſerorum eſt hominũ: vn/
de Iob. v. Paruulos occidit inuidia. Oĩs
inuidus inquantũ talis minor eſt: eo cui
inuidet. Miſer eſt inuidus ⁊ miſeria ei pla
cet. Unde ſoli miſerie parcit inuidia. Iero.
In proſperis difficile eſt inuidia carere. Ie
rony. Sola miſeria caret inuidia. Nobiliũ
perſonarum eſt liberalitas ⁊ cõicatio ſuo/
rum: vnde deus liberaliſſimus eſt: ⁊ deſide
rio largiendi ⁊ cõicandi ſua fecit quicquid
fecit. Leonem etiã qui eſt rex animaliũ di/
cit Ariſto. Alias eſſe cõicatiuũ. Ecõtrario
inuidia eſt ignobilium ⁊ vilium perſona/
g rum. ¶ Undecimo facit ad deteſta. huius
vitij ꝙ inuidia cruciat dominum ſuũ. Eſt
enim velut vermis qui naſcitur in ligno: ꝗ
poſt illud: vnde natum eſt conſumit. Iero.
Inuidia eſt primum ſui mordax. Inuidia
ſe primum infeſtat. Iſidorus. Inuidus ani
mo medullitus eſtuãs a ſemetipſo liuoris
propꝛij ſemꝑ exigit penas. Socrates. Uti/
nam inuidi in oĩbus ciuitatib⁹ aures v el
oculos haberẽt vt de omnibus profectib⁹
torquerentur. Idem. Quanta ſunt felicium
hominum gaudia tanti ſunt inuidorũ gemi
tus orti⁹. Inuidia ſiculi nõ inuenere tyrã/
ni maius tormentum. ¶ Duodecimo va/
let ad deteſta. huius vitij ꝙ ipſa eſt infir/
mitas ⁊ corruptio magna. Adeo corrupt⁹
eſt inuidus vt ei redolentia feteant: feten/
tia redoleant. Amara ſunt ei dulcia ⁊ ecõ/
uerſus. Unde ad inuidos videtur pertine
re illa maledictio. Iſa. v. Ue qui dicitis bo
num malum, ⁊ malum bonum. Ponẽtes/
ne. lu. ⁊ lu. te. ponentes amarũ dul. ⁊ dul.
ama. hec corruptio inuidie innuitur nobis.
Prouer. xiiij. Ubi dicit ꝙ putredo oſſium
inuidia eſt: veſtis putrefacta nõ recipit ab
lutionem: ſic peccatum inuidie non de faci
li abluitur. ¶ Decimotertio facit ad dete.
huius vitij hoc ꝙ ipſa eſt magne peruerſi/
tatis. Cum enim omne bonum in cõmune
deductũ pulchrius eluceſcat ſm Boetiũ
Et cum ſm Senecam. Nullius rei poſſeſ/
ſio iocunda ſit ſine ſocio. Inuidus tamen
potius vult carere bono ꝙ̃ habeat ſocium
in eo. Item potius vult habere ſocium in
miſeria ꝙ̃ in felicitate: ſicut patet per exem
plum de quodã rege qui conceſſit cuidam
auaro ⁊ cuidam inuido quod eligerent mi
nus: ita tamen quod donũ eius qui poſte/
rior peteret duplicaretur: ⁊ cum vterqꝫ dif
ferret petere minus. Precepit rex inuido vt
prius peteret: qui petijt vt ſibi erueretur
vnus oculus volens ꝙ proximo eruerentur
tur ambo. Noluit enim petere aliquid bo/
ni ne proximus eius duplicatũ acciperet.
¶ Decimoquarto facit ad deteſta. huius
vitij hoc ꝙ cum alia vitia vni bono tantũ
opponuntur: vt in cõtinentie continentia.
Inuidia omni bono opponitur. Item cũ
alia vitia alicui malo opponantur vt pro/
digalitas auaricie inuidia nulli malo op/
ponitur. ¶ Decimoquinto facit ad deteſt.
huius vitij hoc ꝙ inuidia valde periculo/
ſa eſt. Inuidum enim accidunt: ⁊ bona: ⁊
mala. Bona enim affligẽdo mala vero dã/
do ei occaſionem peccandi. Unde ad inui
dum pertinere videtur illud verbum qđ

dicit Cayn Gen. iiij. Quicunqꝫ inuenerit
me occidet me: videtur creature coniurate
eſſe contra inuidum: ⁊ merito. Degenerat
enim inuidus ⁊ a creatore, ⁊ a creaturis.
Creator enim liberalis eſt: ⁊ vult cõmuni/
care bona ſua. Creature etiam a deo com/
municare volũt bona ſua: vt de hoc certa/
men videantᷣ habere. Ex hoc enim quod
ignis ſpeciẽ ſuã vult cõiare materiã aque.
Ex hoc pugna eſt inter ignẽ ⁊ aquam. Si
militer ⁊ ſol vult cõicare: ⁊ lumen ⁊ calorẽ
ſuum. Augu. Indiciũ diuine bonitatis ẽ:
quod quelibet res cogitur dare ſeipſam.
Ab hac liberalitate degenerat inuidus: di
uidens ſe a deo: ⁊ a creaturis ⁊ ſocians ſe
diabolo: qui bona omnibus inuidet: ⁊ ſo/
cios vult eſſe homines ſue miſerie. Et ideo
merito creature perſequuntur eum tanꝗ̃
apoſtatã. ¶ Decimoſexto facit ad deteſta.
h huius vitij hoc ꝙ inuidia valde damnoſa
eſt ſuo ſubiectio. Aufert enim homini ſocie
tatem eccleſie: de qua ſocietate dicit Da/
uid. Particeps ſum ego omniũ timentiũ
te: ⁊ cuſto. ⁊c. Bõa primi que inuidi eſſent
ſi ea diligeret contra inuidum ſunt. Augu.
Penſent inuidi quantum bonum eſt cari
tas: que ſine labore noſtro aliena bona no
ſtra facit. Inuidia aufert homini proximũ.
Unde magiſter hugo de ſancto victore.
Superbia mihi aufert deum. Inuidia pro
ximum ira meipſum. Inuidia etiã aufert
homini ſapientiam. vnde Sap. 6. Neqꝫ cũ
inuidia tabeſcente. Itẽ habebo: qm̃ talis
nõ erit particeps ſapientie. Unde Poeta
deſcribens domũ: inuidie dicit ꝙ erat ab
dita ſole carens. Sol enim iuſticie lumen
ſapientie abſcõdit ab inuidis. Inuidi etiã
homines ad paupertatem: ⁊ ignominiam
ſepe peruenerunt: vnde Prouer. xxvij. Uir
qui feſtinat ditari ⁊ alijs inuidet ignorat
ꝙ egeſtas ſuperueniat ei. Et Eccleſia. vi.
Improperium ⁊ contumeliam in alijs he
reditabit: ⁊ omnis peccator inuidus ⁊ bi/
linguis. ¶ Decimoſeptimo facit ad deteſt.
huius vitij hoc ꝙ vitium iſtud eſt ſignum
quo diabolus diſcipulos ſuos cognoſcit.
vnde ſicut dominus dicit. Io. 13. Diſcipu/
lis ſuis: in hoc cognoſcent omnes quia di
ſcipuli mei ſi dilectionem habueritis inui/
cẽ: ſic dicit diabolus diſcipulis ſuis in hoc
cognoſcent omnes: quia diſcipuli mei eſtis
ſi inuidiam habueritis inuicẽ. ¶ Decimo
octauo facit ad deteſta. inuidie hoc ꝙ fere
omnes inuidi proditores ſunt. Prouer.
xxiij. Ne comedas cum homine inuido: ⁊
deſideres cibos eius ꝙ̃ in ſimilitudiẽ ario
li ⁊ conîectoris extimat ꝙ ignorat comede
⁊ bibe dicet tibi ⁊ mens eius non eſt tecũ.
¶ Decimonono facit ad deteſta. hui⁹ vi/
tij hoc ꝙ frequenter mala morte moriuntᷣ
inuidi. vnde Eccleſia. xxvij. Laqueo peri/
bunt qui oblectantur caſu iuſtorum. Do/
lor autem conſumet ipſos anteꝗ̃ morian/
tur: laqueo perit qui improuiſe perit. Non
memini me mala morte mortuum: qui libe
ralem quãdo duxerit vitã. Econtrario ſe/
pe accidit ꝙ inuidus mala morte moritur
qui liberalem ante nõ duxit vitam. ¶ Ui/
geſimo facit ad deteſta. huius vitij hoc in/
uidi ſocij ſunt diaboli: ⁊ in lucro ⁊ damno:
quando diabolus lucratur gaudent quaſi
lucrum ipſius lucrum proprium reputent:
quando diabolus perdit dolent: quaſi dã
num eius: damnum ſuũ reputent. Spãles
amici diaboli inuidi videntur eſſe ſm de/
ſcriptionem amicitie ꝙ̃ ponit Tullius de
amicitia. Habẽt enĩ idẽ velle ⁊ idem nol/
le cum diabolo. Idem enim velle ⁊ nolle
vera amicitia eſt. Inuidia eſt vermis qui
areſcere facit ederã ione. Ionas interpre
tatᷣ donũ colũbe: ⁊ ſignifiat aliquẽ hoĩem
gratioſum. Edera vero proſperitas ipſius
eſt: ꝙ̃ vermis inuidie vult cõſumere. Quã
cito inuidus videt aliquem proſperari ipſe
vellet eius aduerſari proſperitati: inuidia
etiam vermis eſt diſſoluens caritatem ſiue
caram vnitatem eccleſie ꝑꝑ quã filius dei
voluit mori: inuidia etiã eſt ſimilis illi paſ
ſioni ꝗ̃ ꝑcuſſi ſunt ſodomite. Gen. xix. Que
dicitur auidentia vel auriſia vel acriſia. Et
facit paſſio illa vt omnino nihil videatur:
ſcilicet vt non videatur illud qđ expedit
non videre: ⁊ dicitur acriſia aba ꝙ eſt ſine
criſis quod eſt iudiciũ. Inuidia vero ecõ/
trario facit quod illud nõ videatur quod
expedit videri. Inuidia ita excecat homi/
nem quod ipſe non videt in bono niſi ma/
lum. Unde Eccleſia. xiiij. Cuius malus

ad mala. Specialiť oculus malus eſt ocu/
lis inuidi: vñ in eodem capitulo. Neq̄ eſt
oculus inuidi. ⁊ Mat. xx. Dixit dñs ad in
uidum. An oculus tuus neq̄ eſt: quia ego
bonus ſum. Inuidus plenus eſt malicia
vſq3 ad oculum.

¶ De ſpeciebus duabus inuidie. 2

s Equitur de ſpeciebus inuidie. Et
poſſumus diſtinguere duas ſpẽs. I
uidie. ſ. in exultatiõe in aduerſis ꝓ
ximi: ⁊ triſticia in ꝓſperis. Et notandũ q̃d
exultatio inuidia ẽ animi gaudiũ frenetico
rum qui gaudẽt de h: vnde flendũ eẽt. Im
mo diabolicũ ẽ cum fit de malo alterius.
De hoc gaudio legiť. Prouer. xvij. Qui in
ruina letať alterius non erit impunit⁹. Et
Job. xxxi. Si exultaui ad ruinam eius qui
me oderat ⁊ exultaui q̃d inueniſſet eũ ma/
lum ſupple malum mihi accidat: ⁊c̃. Mirũ
eſt quod inuidi gaudent de malo. Cũ eni3
gaudium dẽbeat eſſe ex coniunctione conue
nientis cum conuenienti. ⁊ iuidi boni ſunt
natura. Naturaliter de bono gaudere de/
bent: ſed hoc accidit quia malicia eis quo
dammodo in naturã cõuerſa eſt: ⁊ ideo d̃
malitia gaudent. Caritaſ eſt gaudere cum
gaudentibus flere cum flentibus: vt legiť
ad. Cor. xi. Quis infirmatur ⁊ ego nõ infir
mor: Inuidi autẽ videnť eſſe peiores por
cis. Porci enim porco qui occiditur com/
patiuntur.

¶ De q̃tuor remedijs contra inuidiam. 3

a s Equitur de remedijs contra vitiũ
inuidie. Et poſſunt eẽ quattuor re
media. ¶ Primum remedium eſt
q̃ homo ponat amorem ſuum in illis bo/
nis que poſſunt haberi a multis: ita quod
ab vno quoq3 plene: vñ. Gre. Qui faucib⁹
inuidie carere deſiderat illam hereditatẽ
appetat q̃ numerus poſſidẽtiũ non anguſ
ſtat. Ideo vir iuſtus per hoc quod inter/
ris in q̃ appetit alienis profectibus inuide
re neſcit. Scd'm remediũ eſt meditatio eo/
rum que ſuadent nobis dilectionem ſuper
nam que ſunt quattuor.

¶ Adhuc alia remedia contra inuidiam.

b p Rimum eſt fraternitas naturalis.
que eſt inter homines. Omnes eni
deſcenderunt ab vno patre ⁊ ab
vna matre. Omnes angelos creauit deus
ſimul homines vero voluit deſcendere ex
vno patre ⁊ ex vna matre ad commendatio
nem dilectionis. ¶ Secundum eſt fraterni
tas dilectionis ſpũalis q̄ ẽ inť chriſtianos: q2
nati ex vno patre deo ⁊ vna matre eccleſia
⁊ eandem hereditatem celeſtem. ſ. diuiſuri
ſunt ⁊ quanto plus diuidunt eã: tanto ma
ior erit portio vniuſcuiuſq3 eorum. vix poſ
ſet plene oſtendi quantum aliquis habe/
bit gaudium de gloria vnius qui ſecu3 erit
ſaluus. ¶ Tertium eſt ſocietas ſpiritualis
que eſt inter fideles. Socij enim ſunt in lu/
cro ⁊ damno. ¶ Quartũ eſt quod ipſi ſunt
membra vnius corporis chriſtus eſt caput
illi⁹ corporis: vnde ad. Ro. xij. Sicut i vno
corpore multa membra habens omnia au
tem membra non eundem actum habent:
ita multi vnum corpus ſumus in chriſto: ⁊
.i. ad. Cor. xij. Si quid patitur vnum mem
brum compatiuntur cetera membra ¶ Ter
tiũ remedium eſt meditatio eoru3 que va/
lent ad contemptum proprie excellẽtie. In
uidia proprie excellẽtie ex amore naſcitur:
vnde illa que dicta ſunt in tractatu de ſup
bia contra amorem proprie excellentie per
conſequens valent ꝯtra inuidiã. ¶ Quar
tum remedium eſt conſideratio amaritudi
nis que inuidiam concomitatur ⁊ multipli
cis damni quod ex illa prouenit. Amarita
do illa eſt velut acetum quo ignis grecus
extinguitur. Solet ignis grecus cum hare/
na ⁊ aceto extingui. Sic inuidia ex conſi
deratione infructuoſitatis q̃ habet: ⁊ ace/
to amaritudinis que eſt cum ea extingui/
tur. Damnum etiam quod ex inuidia pro/
uenit valet ad extinctionem inuidie. Et eſt
damnum vnum. Amiſſio proximi ſicut di/
ctum eſt prius. Aliud damnu3 eſt quod in
uidus poſtq̃ diſſolutus eſt a ceteris mem/
bris eccleſie non viuificatur a ſpiritu ſanc/
to: ſicut anima non viuificat membrũ poſt
q̃ a corpore ſeparatũ eſt. ⁊ humor non trã
ſit ad ramu3 preciſu3 ab arbore. Preterea
ſicut inuidus non vult communicare proxi
mo bona ſua: ſic non eſt dignus quod de⁹
communicet ei bona ſua.

¶ De ira.

p Oſt ſuperbia3
⁊ inuidiã dicẽdũ ẽ de ira de
ira: q2 tã ſupbia q̃ inuidia
frequẽter eſt occaſio ire. De
ira vero tractabimus h mõ. ¶ Primo po/
nemus ea q̄ valent ad deteſta. ire. ¶ Secũ
do diuerſas diuiſiones ire. ¶ Tertio age
mus de peccatis q̄ irã ſequũtur: vltimo de
remedijs contra iram.

¶ De his q̄ faciunt ad deteſtationẽ ire. 1

l I Ram vero hic intelligimus appeti
tu3 vindicte. Ad. deteſta. vero ire.
¶ Primo valere ꝓñt verba ſacre
ſcripture q̄ nobis diſſuadẽt illã. De quib⁹
aliqua ponam⁹. Geñ. xlv. Ne iraſcamini i
via. vbi īſinuať cã q̄re fatuũ ſit iraſci. Uer
bũ eni3 illud eſt ioſeph ad fratres ſuos itu
ros. Ad p̄rem: ſic ⁊ nos frates ſum⁹ ⁊ i via
ad patrẽ noſtru3 celeſtẽ: ⁊ iudicẽ tendẽtes
qui iuſticiã nobis plenarie exhibebit ſingu
lis diebus vnã magnã dietã facim⁹ ad iu/
dicẽ magnũ: ⁊ ideo debem⁹ eẽ in pace: vñ.
Mat. v. Eſto cõſentiẽs. Aduerſario tuo ci
to dũ es in via: ne forte tradat te aduerſa/
rius tuus iudici ⁊ iudex tradat te miniſtro
⁊ in carcere3 mittaris. Amen dico tibi non
exies inde do. red. no. quadrante3. Itẽ. Le
ui. xix. Nõ q̄ras vltionẽ nec memor eris in
iurie ci. t. Et. Job. xxxvi. Nõ te ſuperet ira vt
aliquẽ opprimas in quo v̄bo inſinuať q̃d
ira hoſtis ſit nos impugnãs. Magis time/
re dẽmus ſuperari ab ira q̃ a quocũq̃ hoſte.
Quicq̃d. n. põt inferre iniuriator minus eſt
q̃ mors aĩe cui⁹ cã ẽ ira. Itẽ. Eccle. vij. Ne
ſis velox ad iraſcendũ. ⁊ Ja. i. Sic oẽs hõ
velox ad audiendũ tardus ad lo. ⁊ tardus
ad irã. Uelox dr̃ qs ad iram duplicit vno
mõ q2 velox ad ſaliendũ in ignẽ ire. De fa
cili eni3 iraſciť. Alio mõ dr̃ qs velox ad irã
ſicut equ⁹ velox ad calcaria ⁊ bos ad ſtimu/
lũ. Multũ velox eſt ad iram qui ira ſtimu/
lat⁹ trãſit chaos magnũ quod ẽ inť ira3 ⁊
pace3: ⁊ inter odiũ ⁊ amorẽ. Cũ iſta mare
ſic diſtẽt: ꝯtraria eni ſunt. Multũ velox ẽ
ad irã qui q̄ſi in puncto trãſilit a porta pa
diſ. ſ. a grã ad portã īferni. ſ. ad peccũ mor
tale. Peccũ mortale dr̃ porta īferni. Mat.
xvi. Et porta inferi nõ p̄. aduer. e. Quia ni
hil mediũ inť peccũ mortale ⁊ infernu3 niſi
corp⁹. Quia ſi aĩa diſcedit a corpore tã ci/
to ẽ in inferno. Job. xxvi. Ducũt in bo. di. ſ.
⁊ in pũc. ad in. deſcẽ. Bñ velox eſt ad irã q
ira ſtimulatus prius ſalit q̃ attendat quo
ſaliat qui in odiũ cadit in foueam valde ꝓ
fundam ſaltu3 facit. ¶ Itẽ eccle. xi. Aufert
iram a corde tuo.

¶ Quare ira auferenda ſit a corde. 2

b a Uferenda ẽ ira a corde quia ẽ q̄ſi
tẽpeſtãs mẽtẽ quaſi q̄dam grandi
ne deſtruẽs: ſicut docet. Gre. vñ ſicu
ti tempeſtas timeť vinee: ſic ira timẽda eſt
cordi. Auferẽda ẽ etiã ira a corde quia eſt
ignis infernalis bona aĩe exurẽs. Prouer.
.vi. Nũq̄d põt homo abſcondere ignẽ inſi
nu. ſ. vt veſti. e. nõ ar. ¶ Ira etiã eſt de illis
ſerpentib⁹ ignitis negſſimis de q̄bus legiť
numeri. xxi. Qui vexauerunt filios iſrael i
deſerto: ⁊ hodie multos vexant in deſerto.
clauſtri. Eſt etiã hoſtis auferens hoĩ ſeipm
ſicut ſupbia aufert hoĩ deũ ⁊ inuidia pri/
mum: ſic dicit magiſter hũ: de ſctõ victore.
Auferenda etiã eſt a corde quia admodu3
trabis oculũ cordis impedit: vnde impedit
ira animũ ne poſſit cerneř verũ: vñ cũ feſtu
cam de oculo corporis feſtinemus auferre:
mirũ ẽ q̃ro trabẽ ire non feſtinam⁹ aufer/
re de oculo cordis. Mirũ etiã ẽ q̃re hõ q
trabẽ ire habet in oculo vult alios iudica/
re ⁊ corrigere. Mat. vij. Ypocrita eice pri
mũ de. o. t. ⁊ c̃. Itẽ. Eccle. x. Oẽs iniurie ꝓ
ximi ne memineris: ⁊ ad Ro. xij. Nolite eſſe
prudentes apud voſmetipſos nulli malu3
pro malo red. vult aũt dñs amicos ſuos ꝑ
fecte bonitatis eſſe ⁊ ꝑfecte nobilitatis ait.
neq3 malum neq3 ruſticitas alio mõ ex eis
exeat. Curiales ⁊ nobiles huius mundi pa
rum nobiles ſunt qui nulli malum faciunt
vel ruſticitatem: niſi ipſe prius ei ſimile fece
rit quod conſtat non perfecte eſſe nobilita/
tis. Cum enim nõ poſſit exire de ſacro niſi
quod in illo eſt ⁊ ruſticitas ex eis exeat. ru
ſticitas in eis prius erat. Spinam non liliũ
ſe eſſe oſtendit anima illa que a primo cõ/
uitijs puncta proximum pungit. Non talis
eſt amica xp̄i: vñ. Can. ij. Sicut lilium inter
ſpinas: ⁊c̃. Itẽ ad Ro. xij. Non vos defen/
dentes kariſſimi ſed date locum ire. Cum
ira ignis ſit ab iracũdis debemus nos eiõ

gare ſi nõ volum⁹ ab eis exuri. Jtẽ ĩ eodẽ cap̃. Noli vinci a malo. A malo vincit̃ q̃ ma lus efficitur ⁊ malitie ſubiect⁹ fit. ℂ Secũ do põt valere ad dete. ire ſi oſtendat̃ q̃ño ira diſpliceat deo q̃ño placeat diabolo: ⁊ q̃ño noceat ſuo ſubiecto ⁊ p̃rimo. Ad p̃mũ facit illud. Eccle. xxvij. Jra ⁊ furoꝛ vtraq̃ꝫ execrabilia. Et ſupplet iterũ. ĩ cõſpectu dĩ.

ℂ Q̃ꝛ vere de cauſis diſplicet ira deo. 2

a Quinqꝫ de cauſis diſplicet ira mul tũ deo. ℂ Pꝛimo q꞉ hoſpitiũ eius turbat: vñ ad eph̃. iiij. Nolite cõtri ſtare ſpũm ſcm̃. Greg. Dũ ira animũ pulſat ſpiritũ ſcõ ſuam habitationẽ turbat imo q̃ſiqꝫ patrẽ ⁊ filiũ ⁊ ſ. ſ. de hoſpitio ſuo ex pellerit ⁊ diabolũ introducit: ſicut in pace factus eſt locus dei ſic in ira locus diaboli. ℂ Secundo in templo dei imaginẽ dei diſ ſipat ⁊ imaginẽ diaboli in loco eius ponit: vnde ſuper illud. Job. v. Uiruꝫ ſtultum in terficit iracundia dicit. Gre. Manſuetudo in nobis imaginẽ dei ſeruat q̃ ſemp̱ trãq̃l lus eſt: ſed ira diſſipat que nos multis vir tutibus ſ̃uat: que dum quietẽ mẽtis tollit ſpũs. ſ. ibi nõ quieſcit. ℂ Quod aũt multũ diſpliceat deo cũ imago eis in homine diſ ſipatur oſtend⁹ ĩ poteſt per hoc quod dicit. Auguſti. ſuper illud in ciuitate tua imagi nem ipſorum ad nihilum rediges. Merꝫ to inquit. Auguſti. Jmaginem ipſoꝝ ad ni hilũ rediget deus in celeſti ciuitate: q꞉ ipſi in ſua terreſtri ciuitate imaginẽ eius ad ni hilũ redigerunt: ⁊ etiam p̱ hoc quod tantũ peccũ reputaret̃ ſi aliquis imaginẽ crucifixi in eccleſia dei diſſiparet ⁊ idolum alicuius demõis ꝓ loco ei⁹ poneret. ℂ Tertio diſpli cet ira deo q꞉ tẽpla dei incendit. Jn p̃s. Jn cẽderũt igni ſanctuariũ tuũ. Et. i. ad Coꝛ. iij. Neſcitis quia templũ dei eſtis ⁊ ſpirit⁹ dei habitat in uo. Si quis aũt templũ dei violauerit. diſperdet illuꝫ deus. ℂ Quarto quia nullũ vitiũ magis contẽnit deũ q̃ꝫ ira hoc vitiũ a parte contra deum ſe erigit: vn de ad hominem iratum videtur pertinere illud. Job. xv. Tendit aduerſus deum ma num ſuam: ⁊ contra omnipotentem robo ratus ẽ. Cucurrit aduerſus e. er. col. homo iratus cõtumelius ipſum deum afficit ⁊ ni titur expuere in faciem eius. Job. xxx. Fa ciem meam conſpuere nõ verent̃. ℂ Quin to diſplicet deo ira: q꞉ deo aufert dominiuꝫ ſuum in homine ⁊ diabolum facit ibi domi nari. homo iracundus quodãmõ diuꝫ ſe fa cit dum vindictam vſurpat ſibi quam ſibi deus retinuit dicens. Mihi vindictaꝫ: ⁊c̃. ait domin⁹ ad Ro. xij. ⁊ Deut. xxxij. Mea eſt vltio. vnde in vitis patrum: cum quidã ſupueniſſet ad abbatem philoſium ⁊ dice ret ei quid vellet vindicare ſe de quodam fratre qui dixit ſibi contumeliã incepit ora re abbas philoſius in hunc modũ. Deus deus iam non eſt nobis neceſſariuꝫ vt pro nobis ſolicitus ſcis: quia nos ipſi ſicut tu ipſe ſicut frater iſte dicit: ⁊ poſſumus: ⁊ vo lumus nos vindicare. Quod cuꝫ frater au diſſet penituit.

ℂ Quod quattuoꝛ de cauſis placeat ire diabolo.

b Quattuoꝛ vero de cauſis placet ira diabolo. ℂ Pꝛimo quia valde po tens eſt ad impugnationem homi nũ ⁊ deſtructionẽ boni. Eſt enim ira ignis ſpũalis: vnde ſicut ignis materialis eſt po tentoꝛ ad deſtructionẽ quã alia elementa ita ira quã alia vitia. Et iõ malitioſi hoĩes q̃ multũ volũt deſtruet̃ terrã inimicoꝝ ſuoꝝ igne pugnãt. Siliꝫ ⁊ demones in inferno: ſic ignis ire põtẽs eſſe ad deſtructioneꝫ bo noꝛum. Dominus etiam ignẽ amoꝛis accẽ dere voluit in mũdo iſto ad deſtructionem regni. Diaboli. De igne ire ſpecialiter põt intelligi illud. Joel. i. Ad te domine clama bo quia ignis comedit ſpecioſa deſerti: pul chrioꝛẽ enim patrem mundi magis exurit ignis iſte infernalis. ſ. nobiles ⁊ diuites: vn de. Eccle. xxviij. Secũdum ligna ſilue ſic ignis exardeſcit: ⁊ ſecundum virtutem ho minis ſic iracundia illius erit: ⁊ ſecundum ſubſtantiam ſuam exaltabit iram: ſ. Jra in exercitu diaboli incendiaria eſt. Jpſa enim eſt cauſa aliorum incendiarioꝛuꝫ. ℂ Secũ do placet ira diabolo quia cecitatem facit in homine que multum placet diabolo. Si cut enim celeſti regi acceptus eſt miniſter intelligens. Prouer. xiiij. Sic diabolo acce ptus eſt miniſter cecus. Jpſe ſimilis eſt coꝛ uo qui veniens ad cadauer. pꝛimo currit ad occulum: ſic diabolus pꝛimo vult homi nem excecare ſciens quod poſtea precipi tare poterit eum in foueam peccati ad vo

luntatem ſuam: vnde in vitas patrum qui dam ſenex. Quando operiuntur oculi ani malis: tunc circuit ad molendinum alioqn non ambulat incircuitu mole. Sic diabo lus cum cooperit oculos mentis in om ne peccatum humiliat hominem. ℂ Ter tio placet ira diabolo: quia per iram domi natur diabolus homini. Non enim timet homo iratus quod diabolus p̃cipit. Sibi quantumcũqꝫ magnum peccatum ſit: non vxori parcit non filio parcit quin quãdoqꝫ pꝛoiciat in ignem. Jpſi etiã a deo ⁊ matri cius non parcit quin contumelijs eos affi ciat: vnde ad ipſum põt ſpecialiter referri illud. Prouer. xvij. Expedit magis vrſe oc currere raptis fetibus quã fatuo confiden ti in ſtulticia ſua. ℂ Quarto placet ira dia bolo quia hoc peccato nõ lucratur diabo lus homines vnum: ⁊ vnum ſed totam do mum vnam vel villam vel patriam: homo iracundus eſt velut ſerpens ignem oꝛe vo mens exurens illos: igne ire que ſunt iuxta ſe: vnde in Prouer. vir iracundus pꝛouo cat rixas: qui autem patiens eſt mitigat ſu ſcitatas: vir iracundus iras pꝛouocat mo re canis alios moꝛdendo ⁊ latratu ſuo ali os ad iram cõcitando.

ℂ Q̃ꝛ ira multum nocet pꝛoximo.

c Proximo aũt multum nocet ira: ſe re enim omnia mala que inferunt homines. Sibi inuicem procedunt ex ira: ideo multum deberet homo ſe tẽpe rare ab ira. quia niſi hoc fecerit intollerabi lis eſt hominibus. Prouer. xxvij. Graue eſt ſaxum ⁊ honeroſa eſt harena ſed ira ſtulti vtroqꝫ grauioꝛ eſt: ⁊ in eodẽ. c. Impetũ cõ citati ſpũs ſuſtinere quis poterit. Et eccle. xxij. Sup̱ plumbũ q̃s grauabit̃: Et q̃d ĩ ĩi aliud nomen quã fatuus: Harenaꝫ ⁊ ſa lem ⁊ maſſam ferri facilius eſt ferre quã ho minẽ imprudentem ⁊ fatuum ⁊ impium. Prouer. xviij. Spiritum ad iraſcendum fa cilem quis poterit ſubſtinere: homo iracũ dus precipue eſt honeroſus amicis ſuis ⁊ familiaribus: vnde. Prouer. xxij. Noli eſſe amicus homini iracũdo. Triplici ratõe nõ debet homo querere amicitiam ⁊ familia ritatem hominis iracundi.

ℂ Quod tribus de cauſis cauenda ẽ ami citia hominis iracundi.

d Primo quia paruꝫ durat talis ami citia. Jgnis enim ire cõburit in eo vinculum amoꝛis. ℂ Secũdo quia homines iracundi ſunt velut lignum igni tum quod conſueuit exurere illud q̃ꝫ tãgit. ℂ Tertio quia ſunt velut lignũ ſpinoſum quod pungit amplectentes ſe: ideo familia ri amoꝛe amplectendi non ſunt: licet aliqs amet omnes arboꝛes quas habꝫ ſpinoſas: tamen libenter declinat: ſic licet omnes ho mines amandi ſint tamen familiaritas ira cundoꝛum declinanda eſt.

ℂ Q̃ꝛ pꝛopꝛio ſubiecto multum nocet ira.

e Propꝛio etiã ſubiecto valde nocet ira ⁊ hoc multis modis. ℂ Pꝛimo nocet coꝛpoꝛi: vnde. Eccle. xxx. Ze lus ⁊ iracundia minuunt dies. ℂ Nocet ẽt poſſeſſionibus: vnde. Eccle. xx. Obiurgatio ⁊ inuidia ad nihilabunt ſubſtantiaꝫ homo iracundus pꝛo alapa vna quandoqꝫ amit tit. c. libꝛas. ℂ Scdo nocet ira anime ⁊ h̃ multipliciter. ℂ Pꝛimo excecando eaꝫ: vn de. Job. xvij. Caligauit ad indignationeꝫ oculus meus. Et in p̃s. ſuper cecidit ignis ⁊ non vide. ſo. Jgnis ire nõ permittit vide ri ſolem iuſticie. Jtem turbatus eſt a furo re oculus meus. Et phs duo ſunt maxime contraria conſilio: feſtinãtia ⁊ ira. ℂ Secũ do nocet ira anime omnia bona ei auferen do. Aufert enim miſericoꝛdiaꝫ: vnde. Pro uer. xvii. Jra non habet miſericoꝛdiam nec erumpens furoꝛ. Cauſa huius quod ira nõ habet miſericoꝛdiam ẽ hoc quod ira eſt in q̃uiſitrix victoꝛie. Jre enim finis ẽ victoꝛia. ℂ Aufert etiam ira homini veram iuſticiã vnde. Ja. i. Jra viri iuſticiam dei non ope ratur: vbi dicit. Glo. Qui iratus iudicat: et ſi iuſticiam iudicat: tamen diuini examinis iuſticia inq̃ꝫ perturbatio non cadit: non po teſt mirari. Sap̃. xii. Tu autem dominatoꝛ virtutum cuꝫ tranquillitate iudicas. Et ſu per illud. Job. xxxvi. Non te ſuperet ira di cit. Glo. Si ira correctoꝛeꝫ ſuperat ante op primit quã corrigat: ⁊ ſub ſpecie zeli iuſti cie furoꝛ eſt. zelus iuſticie qui ẽ q̃ſi ignis ar dere dꝫ ꝟ oleo miſericoꝛdie: ⁊ ſicut ignis abſqꝫ oleo lãpades deſtruit: ſic zelus iuſticie coꝛ pois deſtruit niſi ad ſit oleũ miſericoꝛdie.

legit de xp̄o ieſu xp̄o. Luc.xix. Quod ipſe diſtructionē ieſlm q̄ ex zelo iuſticie factuꝛꝰ erat ꝑus fleuerit. ¶ Tertio ira nocet ale omnis mala introducēdo. Vñ ſup illud. Prouer.ij. Uir iracundus ꝓuocat rixas dicit Glo. Janua oīum viciorū iracundia qua clauſa virtutibus intrinſecus dabitur quies: aperta ad oē facinus armabiꝰ animus. Et Prouer.xix. Qui ad iraſcendum facilis erit ad peccata ꝓclinioꝛ. Dampnū qꝺ facit ira homini oſtēdit Salomō. Prouer.xix. dicēs. Qui impatiēs eſt ſuſtinebit dānū. Primū damnū qꝺ ſuſtinet īpatiens eſt damnū ꝑdite patiētie. Secūdū eſt dānum corū que lucratus eſſet ſi paciēter iniuriā ſuſtinuiſſet. Ueluti enī lapidibus ꝓciosis obꝛuimur cū inferunꝰ nobis iniurie. Tertium damnum eſt amiſſio ſui ipſius. Impatiēs ſeipſum ꝑdit ſicut patiēs ſeipſū ſeruat. Unde dominus in euangelio. In patientia veſtra.po.a.veſtras.

¶ Quibus rebus cōparaꝰ iracūdus. 3

Tertio pōt valere ad dete.ire ſi iracundus diuerſis generibꝰ rerū cōpareꝰ. Unde notandū ꝙ hō iracūdus eſt velut hō ligneā hñs domum cui qñq₃ accidit ꝙ in veſpere diues eſt ꝛ ī mane nihil hꝫ: q2 ignis abſtulit totū. Ita hō iracundus ad ſibilū vnīꝰ ꝟbi gratiā quā habebat ꝑdit dum in irā vel odiū cadit. Ideo dicit Eccl.x. Ue his qui perdiderūt ſuſtinentiam. Homo etiā iracundus quaſi demoniacus vel arrepticius eſt. Unde ſigurari pōt per demoniacū illū de quo legitur. Mat.9. Magiſter attuli tibi filiū meū habentē ſpūm mutū: qui vbicūq₃ eū apprehenderit illidit eum: ꝛ ſpumat ꝛ ſtridet dētibus. Mat.etiā.viij. legiꝰ ꝙ occurrerunt dño duo habētes demonia ſeui nimis ita vt homo nō poſſet tranſire per viam illā: qbus ſatis aſſimulaꝰ homo iracundꝰ. Itē hō iracūdus qñ iratus eſt velut olla ē nimium habens ignē que ebulliēdo emittit qꝺ in ea erat. vnde Prouer.xv. Coꝛ fatuorum ebullit ſtulticiā. Itē homo iracūdus eſt homo inſanus: lꝫ nō ſit ꝯtinua eius inſania. vñ Ex. Ira breuis furoꝛ eſt. Itē phs. Irrogata eius iniuria eſt inſania qui facit. Nunqd inſanus ē: q in ſeipſū manus mittit: q gladio ire vel odij ſeipſum interficit: hō iracūdus eſt velut rāmus ignem ex ſe ꝓducens. ad impetum venti ſm Joſephū. Sic iracūdus aduentū ſupbie ignē ire ex ſe ꝓducit. Homo etiā iracundus eſt velut aper in gladium ire vel odij ſeipſū impingens. Gladius diaboli eſt ira vel odium.

¶ Quarto pōt valere ad dete. ire ſi oſtendiꝰ quanta ſtulticia laboꝛat hō iracūdus qui nō vult odiū dimittere: ſed vult ſe vindicare. Et pñt aſſignari mlte ſtulticie illiꝰ.

¶ De ſtulticijs iracūdi multiplicibus. 4

Prima ſtulticia eius eſt ꝙ ipſe vult ſanare vulnus ſuū de alieno vulnere ꝛ ſanitatē querit ī aliena infirmitate. In alieno malo querit bonū: bonū ſuum: qꝺ idē eſt acſi in ignē querat aquam ꝛ in ſpinis vuas ꝛ in tribulis ficꝰ. Hāc ſtulticiam inſinuat nobis. Aug. dicens. Qui leſus ꝛ iniuriam paſſus vindicari vult quaſi pena cuiuſꝗ₃ prodeſſe poſſit aliena: de aliena pena querit ſibi medicamentum ꝛ acq̄rit grande toꝛmentū. ¶ Secūda ſtulticia eſt ꝙ ipſe vult ſe vindicare cum periculo anime ſue: ꝛ interdum coꝛpoꝛis: ꝛ cum labore multo ꝛ expenſis: ꝛ tamen non poteſt ſe vindicare ad plenum. Maioꝛ enim vindicta quā ipſe poteſt ſumere eſt moꝛs aſini hoſtis ſui. ſ. coꝛpoꝛis: vnde Prouer.xx. Ne dicas reddam malū pro malo expecta dominum ꝛ liberabit te. Liberabit enim a labore ꝛ expenſis ꝛ periculo coꝛpoꝛis ꝛ anime: ꝛ debito gehēnne cui te obligares vindicando te. Mira inſania quod homo ſe velit occidere vt aſinum hoſtis ſui occidere poſſit. Si autem expectaret dominū: dominus plene vindicaret eum hoſtem eius infernali patibulo affigēdo. Non opoꝛtet quod aliquis: appetat vindictā de hoſte ſuo: qui ſibi iniuriatus eſt: quia niſi ipſe penituerit dominus de eo tantam vindictam ſumet: qꝺ totus mundus ſatiabitur. Unde in fine Iſa. Uermis eoꝛum non moriꝰ ꝛ ignis eoꝝ nō extinguēꝰ: eruntq₃ vſq₃ ad ſacietatem viſiōis omni carni. Nullus eſt ita in miſericoꝛs quin cōpaſſiōe moueri poſſit erga illos qui cruciabantur in inferno. Si ſciret qualis eſt cruciatus ille: vñ legitur. Lu.xvi. De diuite illo q ita fuerat ſine miſꝫicoꝛdia qꝺ cōpaſſus fuit fribꝰ ſuis timens ne venirent in locum illum toꝛmentoꝝ. Expertus.n. erat iam cruciatū infernalē. Si quis ſingulis hoꝛis mēbꝛati dilaniareꝰ: ipſe nō tantā penā ſuſtineret q̄ntam ille qui cruciaꝰ in igne infernali. Item ſi totꝰ mūdus excogitaret qñō puniret aliquē ꝛ ille poſſet totū ſuſtinere ipſi non poſſent eū tantū quātū dñs puniet vno ꝟbo qꝺ dicet. Ite maledicti in ignē eternū. Niſi ſciret dñs cruciatū illū ita grauē eē, nō ſuſtinuiſſet cruciatū paſſiōis vt nos liberi eſſemꝰ a cruciatu illo. ¶ Tertia ſtulticia eſt quod ipſe frāgit pontē ꝑ quē ipſe neceſſe hꝫ trāſire alioqn ꝑibit. Et quod h̄ ſtulticia valde ſit magna ſic pōt oſtendi: duo hoſtes capitales inimicitias ad inuicem trāſituri ſunt ꝑ quēdā pontē. Qui autē prioꝛ venit ad pontem cogitat ꝙ deſtruet pontem in odiū ſui hoſtis: ſed ex alia parte videt qꝺ ſi pontem deſtruxerit ipſe ex neceſſitate peribit: hoſtis vero ipſius nihilominus tranſibit ꝛ poſt huiuſmodi deliberationē pontem deſtruit nūqd inſanus reputandꝰ ēē. Simili ſtulticia laboꝛat qui delinquēti ī ſe nō vult dimittere. Pons enim ꝑ quem ſumus ex neceſſitate trāſituri ad deū ex quo peccauimus miſericoꝛdia eſt: hūc pontē ſibi frangit qui miſꝫicoꝛdiam negat primo q in eum deliquit. Iudicium.n. ſine miſꝫicoꝛdia fiet illi qui nō fecerit miſericoꝛdiā. Ja.ij. Proximus tñ nihilominus ad deum ꝑueniet ſi fecerit quod in ſe eſt. ¶ Quarta ſtultitia ē quod ipſe vult ſe occidere vt tunicā hoſtis ſui poſſit dilaniare. Tunica hoſtis ipſius caro eſt eius: vñ. In ps. Conciſi ſaccū m. Saccus vocaꝰ ibi caro xp̄i. Si aūt ſaccus erat caro xp̄i.i. veſtis humilis multo fortiꝰ caro cuiuſlibet pōt dici veſtis: vnde q aīam ſuā occidit vt coꝛpus hoſtis ſui ledat ꝑdicta ſtulticia laboꝛat: hanc ſtulticiam oſtendit. Augu. ſuper illud. ps. Gladius eoꝛū intret in coꝛ.ip. dicens de perſecutoꝛibus qꝺ ita inſaniūt quaſi qs per coꝛpus ſuū gladium mittat vt tunicam alterius cedat. Gladius primo intrat in coꝛ perſecutoꝛis q̄ in coꝛ eius quem perſequitur. ¶ Quinta ſtulticia eſt quod ipſe de ſe faculam facit: vnde ignē accendit in quo hoſtis eius cōburatur ſꝫ ſe prius cōburit: hāc ſtulticiā oſtēdit. Aug. ſup illud. ps. In laqueū cadat in ipſū: ſic dicēs. Nemo malꝰ eſt q prius ſibi nō noceat. Sic putato maliciam eſſe qñō ignē. Si incēdere vis aliqd illud ꝙ admoues igni priꝰ ardet. niſi ardeat non incendit aliud. ver. grā. Cū faculā apponis igni ꝑus ardet vt aliud poſſit incendere. Ita ergo maliciā que ꝑcedit ex te quid vaſtat anteq̄ te: Quo ꝓfundit ramū ledit vbi radicem hꝫ nō ledit. Malitia tua vt alteri nō noceat fieri nō pōt. ¶ Itē impoſſibile ē quod iniquitas prius ledat hominē iuſtū in quem tēdit q̄ coꝛ iniuſtū: vñ. ꝓcedit. ¶ Sexta ſtulticia ē qꝺ ī ipſū quē amat ſanū deſerit cum factus ſit infirmus ad moꝛtē. Qꝺ nō ſolūmodo ſtulticia eſt ſꝫ etiā ꝓditio ꝛ crudelitas magna: quia ille qui amatur ſanus tenerius amandus ē cū ſit infirmꝰ hanc ſtulticiā oſtendit. Boeꝰ. in libꝛo cōſolationū dicēs. Apud ſapientes nullus locus odio pꝛoꝛſus relinquiꝰ. Nam bonos quis niſi ſtultiſſimus oderit: Malos autem odiſſe ratione caret: nā ſicut coꝛpoꝛis langoꝛ ita vitioſitas q̄ſi qdam moꝛbus eſt animarum. Cum ergo egros coꝛpoꝛe minime dignos odio ſed potius miſeratione iudicemꝰ: multo magis tales miſerendi ſunt non inſequendi quoꝝ mentes improbitas: oī langoꝛe atrocioꝛ vrget. ¶ Septima ſtulticia eſt cum aliquis abſtulerit ſibi aliqua de ſuis ipſe in vindictam eius ꝓiicit que ſibi remanſerunt. Fatuus eſſet cui aliquis abſtuliſſet pallium ſi ipſe in vindictam tunicam ꝛ ſupertunicale proiceret ī rodanum: vel cui aliquis.xx. libꝛas abſtuliſſet ſi ipſe.xl. proiceret: vel a tota hereditate ſua ſe exheredaret. Sic fatuus eſt cui aliquis abſtulit pallium ſue fame detrahendo ſi ipſe hac de cauſa proicit illā pulcrā ꝛ pꝛetioſam veſtem innocentie quā in die iudicij toti mundo oſtenſurus eſt. hanc ſtulticiam oſtendit. Senec. dicens. Ridiculum eſt odio nocentis innocentiam perdere. Et in ps. cuſtodi innocen. ꝛc. Fatuus eſt qui ſilata ſibi iniuria ob hac celeſti hereditate exheredat ſe hoſtis abſtulit ſibi terram ꝛ ipſe aufert ſibi celum: primo perdit ſua ꝛ modo perdit ſeipſum. ¶ Octaua ſtulticia eſt quod cum ipſe dicit dominicā oꝛationem ipſe maledicit ſibi ſm communem modum loquendi dicendo. ſ. illud verbum dimitte nobis debita noſtra: ꝛc. Sicut ali-

quis ſic dicens. Sic me deus adiuuet ſicut
verū dico. maledicit ſibi viſum loquēdi niſi
verum dicat. Hanc ſtulticiam oſtendit ana
ſtaſius dicens. Si nō dimittis iniuriā que
tibi facta ē nō orōnē pro te facis ſz maledi
ctionem ſuper te inducis: cū dicis ſicut ⁊
nos dimittimus ⁊c. vnde de tali pōt dici ſi
lud. Eccle. xxxiiij. Unus orans ⁊ vnus ma
ledicens cuius vocem dominus exaudiet:
Timendū eſt ne vocē maledicentis niſi pe
nituerit: forſitan tamen ſi in perſona eccle
ſie ſic diceret dicendo non peccaret vel ſi
ſimplex eſſet ⁊ verba illa non intelligeret.
d ¶ Nona ſtulticia quod cū ipſe ſit onera
tus multis debitis pro quibus ipſe poni de
bet i carcere horribili: niſi ea hic ſoluerit ⁊
aliquis velit eum delere de tabulis credi
toris ⁊ ſe ſcribere pro eo reſīdere. ipſe tū re
nuit. Qui alicui facit iniuriā deo pro debi
tis eius. Reſpōdet ſi tamen ille patienē ſu
ſtinet: vnde. Mat. vi. Si dimiſeritis homi
nibus peccata eorum dimittet ⁊ vobis pr̄
veſter celeſtis peccata veſtra. Et Eccleſia
ſtici. xxviij. Dimitte proximo t. nocenti te: ⁊
tunc deprecāti tibi peccata ſoluentur. Ibi
dem interli. Indignum eſt: deum eſſe ei ꝓ
pitium qui crudelis eſt in proximū. Aug.
vnuſquiſqꝫ talem indulgentiam accepturꝰ
rus eſt a deo qualem ipſe dederit proxi
mo ſuo. Uia valde congrua ad obtinēduꝫ
a deo veniam peccatorum ſuorū: eſt remiſ
ſio iniuriarum quod ſignificatū eſt. iiij. Re.
iiij. in muliere illa que debita ſua ſoluit de
oleo ſibi ab Eliſeo multiplicato. In oleo. n.
miſericordia intelligitur: qua iniurie illate
remittuntur. homini vero qui non vult di
mittere aliq̄ non dimittitur aliquid nec ſu
is precibus nec alienis: vnde ſuper illud.
Eccleſiaſtici. xxviij. Quis exorabit pro deli
ctis ipſius dicit interli. Fruſtra quis pro il
lo orat qui fratri debitam caritatem negat
⁊ in principio eiuſdē. c. Qui vindicari vult
a domino inueniet vindictam ⁊ peccata
eius ſeruans ſeruabit. Orationem illius q
non vult fratri ſuo dimittere deſpicit domi
nus: vnde in eodeꝫ. c. homo homini ſeruat
iram ⁊ ab eo querit medelam: In homine
enim ſimilem ſibi non habet miſericordiaꝫ
⁊ de peccatis ſuis deprecabitur. Ipſe enī
cum caro ſit reſeruat iraꝫ ⁊ propitiationē
petit a deo: Nec ſoluꝫ oratio talium adeo
deſpicitur: immo etiā oblatio: vnde. Mat.
.v. Si offers munus tuum ad altare: ⁊ ibi
recordatus fueris: quia frater t. habet ali
quid aduer. te. relinque ibi munꝰ t. ad alta.
⁊c. Oratio autem eius qui ſibi illatas iniu
rias dimittit non ſoluꝫ valet ſibi ſed alijs:
vnde. Iere. Si ſteterit moy. ⁊ ſamuel coraꝫ
me non eſt anima m. ad populum iſtū: vbi
dicit. Gre. Quid eſt quod moy. ⁊ ſamul ce
teris patribus in poſtulatione preferūtur:
niſi quod iſti duo tantuꝫ in omni teſtamē
ti veteris ſerie etiam pro inimicis leguntur
oraſſe. Unꝰ a populo lapidibus impetit: ⁊
tamen pro lapidatoribus ille precatur. Al
ter a principatu eijcitur: ⁊ ait. Abſit a me h̄
peccatum vt ceſſeꝫ orare pro vobis. ¶ De
cima ſtulticia eſt quod ipſe ſimilis contra
ſimile impugnat: cum potius contrarijs ſit
pugnandum. Amore contra odiuꝫ pugnā
dum eſt. ſicut aqua pugnat contra ignem.
vnde. Prouer. xxv. Si eſurierit inimicus tu
us ciba illum ſi ſitit da potum illi. Sic enī
carbones congerens ſuper caput eius. Pa
tientia contra impatientiam pugnandum
eſt bonitate contra maliciam: ſapientia cō
tra ſtulticiam. Prouer. xxvi. Sic reſponde
as ſtulto iuxta ſtulticiam ſuam ne efficia
ris ei ſimilis: ⁊ ad. Ro. xij. Noli vinci a ma
lo ſed vince in bono maluꝫ. ¶ Undecima
ſtulticia eſt quod ipſe occiſo vno filio ma
tris ſue eccleſie vult ei alium occidere hic
cum volens ei addere ſuper luctum. Ad h̄
poteſt referri hoc quod legitur. ij. Re. xiiij.
De muliere inſtructa a. Ioab que dixit da
uid regi quod cum duos filios haberet et
alter alterum interfeciſſet venit cognatus
defuncti volens interficere illum qui remā
ſerit ſibi. ¶ Duodecima ſtulticia eſt quod
ipſe de ſeuire voluit in mortuum quod nō
ſolum ſtulticia eſt: imo etiam magna cru
delitas: vnde lancea que chriſtum mortuū
vulnerauit dira vocatur cum claui dican
tur dulces. Membrum chriſti viuum ē ho
mo exiſtens in caritate: quaſi. Membrum
chriſti mortuum eſt homo exiſtens in mor

tali peccato: vnde vnguenta dulcis admo
nitionis paranda eſſent ⁊ non eſſet deſeui
endum in illum qui mortuus eſt. De vn
guentis que parauerunt ſancte mulieres
ad corpus chriſti mortuum in vngendum
legitur. Math. vlt. ¶ Tertiadecima ſtulti
cia eſt quod ipſe ꝯquerit de fratre ſuo ſup
hoc quod fecit ſibi vel dixit tempore inſa
nie ⁊ vult inde vindicari. Hanc inſaniam
inſinuat nobis. Senec. dicens. Male de te
loquitur: ſupple ira tu dicis mihi. Et ſub
dit. Mouerer ſi hoc vino facerent: vere
morbo faciunt. Et lu. xxiij. Dicit dominꝰ.
Pater dimitte illis. Neſciunt enim quid
faciunt. Si aliquis haberet fratrem inſa
num qui ei conuitium diceret vel alapam
daret: ⁊ ex alia parte ſeipſum gladio inter
ficeret: ipſe plus doleret de malo quod fra
ter ſuus inſanus ſibimet faceret: q̄ꝫ de hoc
quod ab eo ſuſtineret. Sic qui iniuriā pa
titur magis dolere debet de peccato iniu
riantis: q̄ꝫ de iniuria ſibi illata: Unde Act.
.x. legit. de Beato Stephano q̄ꝺ poſitis
genibus ꝓ lapidatoribꝰ ſuis orauit. Quā
do autem orauit pro ſe non legitur genua
flexiſſe. Non debet aliquis admirari vel
indignari ſi cecus in eum impingat. Sibi
potius iraſci debet. quia. Sibi ab eo non
cauit. Uelut cecus eſt homo iratus. Ideo
debet cauere. ſibi ille qui iratus non eſt
ne in eū offendat. ¶ Quartadecima ſtulti
cia eſt quod cum ille qui habet aliquem
odio: captus teneatur a diabolo: ⁊ ſciat q̄ꝺ
diabolus mortem eius ſitit: tamen ille non
vult dimittere illud quod nihil ſibi valet
immo valde. ſibi noxium eſt ſcilicet odium.
vt a diabolo capiatur. Odium nolle retine
re eſt retinere peccatum ſuum. Non remit
tenti odium ſuum nihil remittitur. Lu. vi.
Dimittate ⁊ dimittetur vobis. Immo reti
nere odium eſt diabolicum. Mira inſania
iracūdorum qui odium quod non habēt
niſi amaritudine deo ⁊ regno eius prepo
nunt qui de odio theſaurum ſuum faciunt
nec volunt commutare illud pro theſauro
dei. ¶ Decimaquinta ſtulticia eſt quod ip
ſi odiunt ⁊ perſequuntur illum qui aurum
⁊ argentum ⁊ lapides precioſos eis ꝓ̄cit:
vnde ſe rediment ⁊ coronam eternam ſa
bricent. De redemptione iſta legitur Pro
uer. xiij. Redemptio anime viri proprie di
uitie. Proprie diuitie hominis ſunt tribula
tiones. Non enim ex corde ſuo poſuit deuſ
hominem in huiuſmodi miſerijs: ſed homo
procurauit hoc ſibi. De fabricatione dicit.
Ps. Supra dorſuꝫ m. ſa. pec. Fabricauerūt
tanq̄ꝫ coronam perpetuam. Qui facit alicui
malum vel dicit ſi ipſe patienter ſuſtineat:
lapidem vnum precioſum in corona eius
ponit. Ideo diligendi perſecutores ſunt
tanq̄ꝫ benefici: vnde. Lu. vi. Diligite inimi
cos veſtros beneſa. hi. qui. eo. ⁊ ad. Ro.
.xij. Benedicite perſequentibus vos bene
dicite ⁊ nolite male. Duabus de cauſis be
nedicendi ſunt perſecutores: ⁊ quia nobis
bonuꝫ faciunt: ⁊ quia aliā remunerationē
non expectant. Ideo dicit apoſto. bis Be
nedicite. Qui vidicat ſe de perſecutore: vi
detur malū pro bono reddere. Et ideo ma
lum eueniet ei. Prouer. vigeſimo. Qui red
dit malum pro bono non recedet malum
de domo eius. Si autem aliquis obijciat
quod perſecutor non facit illud bonuꝫ q̄ꝺ
facit ex intentione ⁊ ideo non eſt diligen
dus. reſpondeo quod ſpina que claudit
vineam alicuius: ⁊ prohibet ingredientes
impugnando eos amatur ab eo cuius eſt:
vinea licet illud bonum quod ei facit ex in
tentione. non faciat. ¶ Decimaſexta ſtul
ticia eſt quod cum iracundi amorem ſuuꝫ f
venalem habeant. Uoluit tamē vendere ei
qui carius eum emeret ſcilicet deo. Quod
ipſi amorem ſuum venaleꝫ habeant patet
ex hoc. quod nolunt amare niſi ſuos benefi
cos ⁊ ſe amantes volunt habere amorem
vel aliquod beneficium precium amoris
ſui: ſed ſi ipſi pro deo inimicos vellent dili
gere: deus valde care emeret amorem eo
rum. Daret enim pro illo amorem ſuum et
regnum celorum. ¶ Nota quando dn̄s in
die iudicij ponet rationē de amore de quo
eſt maximum preceptum: ⁊ dixit ſe aliquis
amaſſe aliquem q: ab eo amabit: vel quia
beneficus ſuus erat. reſpondit dominus.
De h̄ amore nihil tibi debeo: de illo iam
ſolutuꝫ eſt tibi. Sed cum aliqui dixerint ſe

aliqs amaſſe aliquē ꝓpē eū illos q ↄuitiȷs
⁊ iniuriȷs defendebāt. ſe ne amarent: tūc
dicet dñs precioſū illi⁹ amoris vobis debeo:
venite bñdicti percipite regnū ⁊c̄. Ad hoc
ptinet illud. Mat. v. Si diligitis eos q vos
diligunt quā mercedē habebitis: Nōne ⁊
publicani hoc faciūt. Et Lu. vi. Si diligitis
eos q vos diligūt: que vobis grā: Et poſt
verſū diligite inimicos vr̄os. Et ſeqr̄. Et
erit merces veſtra magna. Cū hoīes ſciāt
lucrū mirum eſt quō cum deo lucrari no-
lunt: ⁊ quō amorē ſuū nolunt deo dare ꝓ
regno eius quē darent alicui hoī pro mo-
dico beneficio. ⁋ Decimaſeptima ſtulticia
g eſt ꝙ ipſi reputāt honorē qḋ eſt ī veritate
vilitas. Dicit aliqs nō poſſū tm̄ ſuſtiner̄ ſz
decus qn de malo mihi illato nō me vindi-
cem reputās vilitatē eſſe nō vindicare ſe:
cū potius vindicare ſe vilitas ſit in multis
caſib⁹: vn⁹ caſus eſt qñ ſtultus ⁊ inſanus
ē q ſibi ↄuitiat. Alius caſus eſt qñ ē vilis
pſona vt leproſus vl̄ loripes. Tūc enī ho-
mines magni cordis dedignant̄ vēdicare
ſe de illis. Nolūt. n. maculare manus ſuas
ibi: vn̄ Sen. Quibuſdā libēter parcas a q-
bus te vindicare faſtidias. Ab his nō alit̄
q̄ȝ ab aīalibus paruis ⁊ inquinantibus re
ducēda eſt man⁹. Cū igit̄ nō poſſis vindi-
care te abſqȝ ſpūali inquinatione manuū:
⁊ cū ille q tibi infert iniuriā ⁊ in hoc inſa-
nus ⁊ ſtultus ſit nō eſt vilitas: ſȝ poti⁹ ho-
nor ſi te nō vindices. Sen. Magni animi
eſt iniuria in ſūma paciētia pati. Sen. Si
magnanimus fueris nunq̄ȝ dices tibi ↄtu-
meliā fieri. De inimico dices nō nocuit mi
hi ſed animū nocendi habuit. Et cū illum
in poteſtate tua videris vindictā putabis
vindicari potuiſſe. Scite enim honeſtū et
maius genus vindicandi eſſe ignoſcere.
Prouer. xx. Honor eſt hoī q ſeparat ſe a cō
tentionibus. Omnes autē ſtulti miſcentur
ↄtumeliȷs. Sicut honor ē ſeparare ſe a cō-
tentiōib⁹ ſic vilitas eſt in ↄtentione os ſuū
ↄuitiȷs alicuius maculare. ⁋ Decimaocta-
ua ſtultitia eſt ꝙ ipſi odiunt illos q ſibi ꝓ-
ſunt ↄtra dei ꝓhibitionem. ſ. iniuriatores.
Peccatū vero odiȷ ⁊ alia peccata q̄ eis no-
cent ſūme: que dñs ꝑcipit odio haberi no-
lunt odire. In. ps. Qui diligitis dñȝ odite
malū. De nocumento peccatoꝝ dictū ē in
principio tractatus: hoc tñ addi pōt quod
peccatū occaſio eſt nobis oīum miſeriarū q̄
nobis acciderūt. Fames. n. ⁊ ſitis frig⁹ calor
labor ⁊ īfirmitas ⁊ mors: ſequele ſūt pctī.
Niſi enim hō peccaſſet ipſe nō cruciaretur
penis hmōi. Si qs interfeciſſet alicui frēm
ipſius ipſū haberet ipm̄ odio ſi ſine pctō h
poſſet facere. Quāto magis debem⁹ pctm̄
odio hr̄e qḋ īterficit nobis oēs illos de pa-
rentela noſtra q mortui ſunt: ⁊ illos q re-
manſerunt interficiet ⁊ nos ipſos: In oi-
bus miſeriȷs q̄s in mundo iſto videm⁹ poſ-
ſemus odiū peccati colligere. Qñ aliquem
mori videmus deberemus cogitare q̄ȝ ma
lum ſit peccatū facere ex quo talia ſtipen-
dia ſequunt̄. Apo. Stipēdia peccati mors
eſt. legit̄ qḋ Adā ⁊ Eua quando viderunt
mortē abel luxerunt. c. annis intelligentes
illam mortē ſequelā eſſe peccati: mirum eſt
quō hoīes peccatū amare poſſunt cū occa-
ſione ipſius tot miſerias īceſſanter ſuſtine-
ant. Ad miſerias huius mundi odiū pecca-
ti deberet in eis renouari.

⁋ Qḋ ſtultus eſt qui aliū odit: ⁊ qḋ pecca-
tū ſit occaſio omniū miſeriarum que nobis
accidunt.

Omo q aliū hȝ odio valde ſtultus
h ē. Amat enim ſocietatē eius quem
odit: ⁊ vult cū eo ire in infernū qḋ
valde mirū eſt. Mirū ēt eſt: ꝙ ipſe maliciā
q̄ȝ ipſe in hoſte odit in ſe diligit ꝓpter vnū
delictū qḋ videt in hoīe oīa bona que in
ipſo videt odit: ꝓpter modicū qḋ diabol⁹
hȝ in eo odit quecūqȝ bōa deus habet ibi.
In quo aſſimilatur illi q caſtrū patris ſui
odiret ꝓpter domū vnā hoſtis ſui q̄ eſſet
ibi: vel totum agrū vnū odiret pp vnā vr-
ticam que ibi eſſet. Et vbi breuiter dicam
homo qui vult vindicare ſe ſtultus eſt irā
recipiendo conſeruando indicādo. Irā re-
cipiendo ſtultus eſt: q2 cum frater eius di-
cat ei durū verbū ⁊ ex alia parte diabolus
gladio ire velit illum interficere ipſe nō cu-
rat de gladio diaboli: ſed ſolum de verbo
fratris: hec ſtulticia inſinuat̄ Job. v. vbi di-
citur. Virū ſtultū interficit iracūdia. Q. d.
ex ſtulticia eſt qḋ ab iracūdia ſe permittat
occidi. Stultus etiā eſt in ſeruando iram
cū ira ſit ignis. Qḋ innuit Salo. dicēs Ec-
cleſi. vii. Ira in ſinu ſtulti requieſcit. Quis

non excutiat carbonem ſi in ſinu ſuo cecide-
rit niſi ſtultus ſit. Prouer. vi. Nunqd pōt
hō abſcondere ignem in ſinu ſuo ut veſtimē-
ta eius ſi ardeant. Stultus ēt ē iram indi-
cando. vnde Prouer. xii. Fatuus ſtatim ī-
dicat iram ſuam. Indicare iram ſuā homi-
nibus cum ira furor ſit ē indicare hoīb⁹ ſe
eſſe inſanum. ⁋ Item qui indicat iram ſuā
hoībus ſuccendit domos vicinoꝝ ſuoꝝ. eo
quod domus ſua ardeat cū poti⁹ cogitare
deberet qñ ꝓprie domui ſubueniret. ſicut
non eſſet ferēda ſula q̄ȝ infernus dictaret ſic
nō ē proferendus ſermo quē ira dictat cū
ira ſit furor. homo iratus niſi taceat oſtēdit
etiam ſe magis ſtultum q̄ȝ ipſe ſit multa. n.
cōminatur que facturus non eſt. vnde Pro-
uer. xiiii. Qui impaciens eſt exaltat ſtulticiā
ſuam.

⁋ Sex iniquitates iracundi volentis ſe vin-
dicare. v.

Uinto poteſt valere ad deteſtatī. ire
q ſi oſtendatur multiplex iniquitas q̄
eſt in homine irato qui vult vindi-
care ſe.

De iniquitatibus iracundi.

Rima iniquitas eius qui vult vindi-
p care ſe ē quod ipſe auctoritate ſua ↄ-
ſtituit ſe iudicem inter ſe ⁊ iniuriato-
rem ſuum. ⁋ Scda eſt quod ipſe ī eadē cā
vult eſſe actor ⁊ iudex. ⁋ Tertia eſt quod
ipſe vult vindicare ſe pendēte die que ſibi
aſſignata ē ut plenarie ſibi iuſticia exhibea-
tur. Dies iſta dies iudiciȷ eſt. Apls. Nolite
ante tēpus iudicare. ⁋ Quarta iniquitas
eſt quod ipſe impunitum vult relinquere a
quo debuit incipere. ſ. ſeipſum. qui ſibi ma-
gis nocuit q̄ȝ alius. Quicquid ali⁹ potuit ī-
ferre ei minus ē odio q̄ȝ ipſe aīam ſuā īter-
ficit. ⁋ Quinta iniquitas ē quod ipſe non
reddit patientiam īiurianti qm̄ ei dȝ ſicut ī-
iurians debuerit ei īnocentiā. ⁋ Sexta ini-
quitas eſt quod ipſe iuſticiam que ex ſolo
iudicio debet procedere ex iniquitate vult
dicere quia ex ira ⁊ odio.

⁋ Exēmpla ad deteſtatione ire.

⁋ Sexto poſſunt valere ad deteſta. ire exē-
pla. ⁊ inter exempla optimum eſt exēplū ip-
ſius dei quem videmus patientiſſimū eſſe
qui vltimo faciet vindictā de inimicis ſuis
vnde debet ſufficere vermiculo quod ita ci-
to vindicetur de inimicis ſuis. ſicut de⁹ Au-
gu. Summa religionis ē imitari quē colis.
De btō etiā Ber. Legitur qḋ appropinquā-
te morte eius cū requireretur a fratribus qḋ
doceret eos aliqua ſalubria diſtinctis. Aliēo
ſenſui magis q̄ȝ meo credidi. Leſus vindi-
ctam non expetiui. Nulli ſcandalum facere
volui. Et ſi feci ſedaui ut potui. ⁋ Septimo
pōt valere ad deteſta. ire hoc quod domi-
nus ab eo qui vult vindicare ſe etiā dimiſ-
ſa videtur repetere. Ad quodam pertinere
videtur illud quod legitur. Mat. xviii. De
illo qui noluit dimittere cū ſeruo ſuo a quo
dominus eius repetiit vniuerſum debitum
prius ſibi dimiſſum.

⁋ De tribus diuiſionibus ad iram perti-
nentibus. vi.

Icto de his que ptinent ad dete-
d ire cōſequēter ponende ſunt diui-
a ones ad iram pertinentes. ⁋ No-
tādum ergo quod ē quedam ira que bo-
na eſt qua homo iraſcitur vicio. d̓ qua Ec-
cle. vii. legitur. Melior eſt ira riſu. quia per
triſticiam vultus corrigitur animus delin-
quentis. ⁋ Eſt alia ira que mala ē q̄ homo
iraſcitur perſone. De qua intelligenda ſunt
illa que dicta ſunt pri⁹. Et iſta duas habȝ
ſpēs. Quedā. n. ſubita ē ⁊ ſine deliberatō-
ne rationis que venialis eſt. Alia vero cū
deliberatione ⁊ conſenſu rationis que mor-
talis eſt. Has duas ſpēs tangit David di-
cens. Iraſcimini ⁊ nolite peccare. quaſi. d.
ſi ſubita ira ſurgat in vobis ſi ↄſentiat rō.
Ira vero que cū deliberatione ē ſi inuete-
raſcat odium dr̄. Eſt enim odium ira inue-
terata quod vr̄ prohibere apl's. Dicens ad
Ephe. iiii: Sol non occidat ſuper iracun-
diam veſtram.

⁋ De his que valent ad deteſta. odiȷ.

D deteſtationem odii pñt valere b
a iſta. Primo valet Gene. xlix. Male-
dictus furor eiuſqȝ pertinax. ⁊ indi-
gnatio eius quia dura. ⁋ Secūdo illḋ Jo.
iii. Omnis qui odit fratrem ſuū homici. eſt.
Tertio h quod odiū ſpāliter ē cōtractuū
coactari que eſt maxima virtus marie pla-
cens deo ⁊ diſplicens diabolo. pȝ ex verbis
Greg dicentis. Nō curat antiquus hoſtis
ut terrena nobis tollat ſed vt caritatem fe-
riat. De placentia vero dei magnum poteſt

eſſe per hoc quod dicit dominus Johã.v.
Hoc eſt preceptum meũ vt diligatis inuicẽ.
¶ Quarto q̃ntum torqueatur hõ per que
peccat ⁊ ille qui manet ĩ odio iniurias ſibi
illatas nolit remittere ipſe punietur in h
quod nec peccata ſibi remittentur. Fatuꝰ
eſt qui vnam iniuriã nõ vult remittere ut
mille vel plura pctã ſibi remittãtur. Quin-
tum ẽ qꝺ ira: ⁊ odiũ ꝯ nãm videntur eſſe ĩ
hoĩe cũ hõ ſit aĩal mãſuetũ nã ⁊ miſericorſ
vnde Job.xxxi. Ab infantia mea creuit me
cuʒ miſeratio: ⁊ de vtero matris mee egreſ
ſa eſt mecum. Manſuetudini vero que ẽ in
hoĩe atteſtatur forma ⁊ diſpoſitio exterior
hoĩs. In aĩa.n.ſpẽ aĩalis figura corporis ⁊
membrorum exterioꝝ nẽ atteſtantur: ſicut
vngues acuti fortes: ⁊ magni: ⁊ aduncati:
⁊ dentes: ⁊ fiſſio oris magna atteſtant ra-
biei: vt apparet in leonibus. Contrariũ ĥo
manſuetudini atteſtatur in hoĩbus. ¶ Se-
cũduʒ ẽ h quod cũ cupiditas ⁊ alia peccata
cõſiſtant in appetitu alicuius boni ſed ior
dinate. Odiũ conſiſtit in appetitu ipſiꝰ ma
li. vnde maioris peruerſitatis ⁊ malicie vr̃
eſſe cupiditas quam ſimilia peccata.

Item diuiſio.

¶ Item notandum quod ira poteſt diuidi
in iram occultam que non prorũpet ĩ exte-
riorem iniuriam: ⁊ iram prorũpentẽ ĩ exte
riorem iniuriaʒ ſiue ſit iniuria verbi: ſiue ſit
facti. De prima ira dicit dñs. Mat.v. E is
qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. Et
poſt ſubdit de ſca ira. qui dixerit fratri ſuo
Racha reus erit conſilio. Qui autem dixe
rit fatue reus erit gehenne ignis. Racha in
teriectio indignãtis eſt: ſed nõ nominat ali
q̃ ſpãlem contumeliam. ¶ Item ira põt di
uidi ĩ in iram qua homo ſibi iraſcitur: ⁊ iraʒ
qua iraſcitur proximo: ⁊ iraʒ qua iraſcitur
deo. De prima ira dicit Socrates. Ira-
cundus cum aliis iraſci deſierit. ſibi iraſci
tur. ¶ De ſca ira dictũ eſt prius. De ira ĥo
qua aliquis iraſcitur deo qualis ẽ ira iniq̃
blaſphemantium deũ põt intelligi illud Ec
cle. xxvij. Qui in altum mittit lapidem ſup
caput eius cadet.

De peccatis prouenientibus ex ira ⁊ primo de guerra.

ſ Equitur de peccatis que ex ira pro
ueniũt. Prouenit nõ ex ira liſ. non
Prouer.xxvi. Sicut carbones ad prunas ⁊
ligna ad igneʒ. ſic homo iracundus ſuſcitat
rixas. Et Eccle.xxviij. Homo iracundus in
cendit litem. Ex ira etiam ſeqtur guerra. in
cendia homicidia: ⁊ alia iniectio manuũ
iniuſta ⁊ rapie: ⁊ ſimilia. de lite nõ dicemꝰ
modo. quia de illa dicetur cũ aliis peccatis
lingue. De rapia vero dictum eſt in tracta
tu de auaricia. De aliis vero hic dicemus.
¶ Et primo de guerra q̃ habemus cuʒ ho
ſtibus. Duodeciʒ vero ſunt que debent ho-
mines cohibere a guerra:

¶ Duodecim cohibentia a guerra:

p Rimum ẽ guerra q̃ hẽmus cuʒ ho
ſtibus inuiſibilibus. Job.vii. Mili
tia eſt vita hoĩs ſuper terram. Itẽ
Gene.iii. Dictum eſt ad ſerpẽtem. Inimici
cias ponam inter te ⁊ mulierem ⁊ ſemen.t.
⁊ ſemen illius. Guerra iſta valde piculoſa
eſt ⁊ ꝑpter calliditateʒ demonũ. Gene.iii.
Serpens erat callidior omnibꝰ animãtibꝰ
terre ⁊ propter longum exercitum pugne.
Cum enim guerra iſta nõ ceſſauerit ex quo
Adam deiectus eſt longus vſus ⁊ expien-
tia multum videtur docuiſſe eum. ⁊ ꝑpter
ꝯtinuitatem pugne. vnde Greg. Aſſidua tẽ
ptatione diabolus temptat ut ſaltem tedio
vincat. Et propter maliciam demonũ qui
inceſſanter ſitiunt ſanguinem veſtrum. vñ
in Prouer.xxx. Diabolus ſanguiſuga voca
tur. vbi ſic dicitur. Sanguiſuge due ſunt fi
lie. Et qꝛ demones inuiſibiles ſunt. Iõ tũc
maxime impugnaris ſi te impugnari neſcis
Et quia magnũ damnuʒ ẽ ſiqs vincitur re
gnum.n.eternum amittit. ⁊ patibulo infer
nali affigetur. Si autem aliquis vincat mĩ
tum lucrat: quia remunerabitur regno eter
no. Non accipitur redẽptio de guerra iſta.
Et ut breuiter dicam ſicut diabolus peior
ẽ homine ſic Greg. Guerra q̃ habemus cũ
diabolo peior ẽ q̃ guerra q̃ quis hʒ cũ ho
minibus. Sicut ergo aliquis princeps qñ
hʒ aliquam guerram fortem ⁊ periculoſam
ſtudet pacificare alias guerras ſibi emer-
gentes. ſic debemus pacificare cum hoĩbus
ne a demonibus ſuperemur. Ad hoc videt
pertinere illud Job. xl. Memento belli: ⁊ ñ
addas ãplius quicq̃ loqui vbi dicit Glo.
Si occulti hoſtis bellum contra te conſide-
ras quicquid a me pateris nõ accuſas. Ie

ro. Gladium tenet hoſtis ut me pimat. Mi
ra inſania verbũ durum ſibi dictũ plangerẽ
⁊ gladium capiti iminentẽ nõ timere. Mi
ra ẽt fatuitas quod aliquis captum ſe dia
bolo tradat vt preualeat fratri ſuo cuʒ ſcri
ptum ſit quod crudelis ẽ ⁊ nõ miſerebitur
ideo reges ⁊ pricipes huius mundi de faci
li vincuntur a diabolo: qꝛ aliquas guerras
habẽt: ⁊ nõ ſufficiũt reſiſtere ex utraqʒ pte
Abacuc.ii. Ipſe de regibus triumphat. ⁊ ti
ranni eiꝰ erunt ridiculi. ¶ Secũdo debe
ret hoĩes cohibere a guerra h quod dñs a
deo amat paceʒ ⁊ per contrariũ odit guer
ram. Et poſſumus multa ſigna ponere per
que apparet quod dñs multum amat pa-
cem.

¶ Signa ꝙ dominus amat pacem.

p Rimũ ſignuʒ eſt h ꝙ dñs noluit na
ſci in mundo iſto donec vniuerſaliſ
orbis paccatus fuit ⁊ durauit pax
illa.xii.annis: tunc impletum fuit illud Iſa
ie.ii. Tunc cõflabunt gladios ſuos ĩ vome
res ⁊ lanceas ſuas in falces. Spiritualiter
etiaʒ ñ vult deus habitare alicubi niſi pax
ſit ibi. Unde in pace factus eſt locus eius.
¶ Scdm ſignum qꝺ dñs amet pacem ẽ h
quod cum ipſe natus eſſet tam cito ꝯnũcia
uit pacem hominibus multitudine angelo
rum dicente. Gloria ĩ altiſſimis deo: ⁊ ĩ ter
ra pax homĩ.bo.volun. vt habetur Lu.ij.
¶ Tertium ſignum ẽ quod ipſe vocat paci
ficos ſpãliter filios dei dicens Mat.v. Bt ĩ
pacifici qñ filii dei vocabuntur. ¶ Quar-
tum ſignum eſt quod ipſe mittens appſto-
los voluit ut homines ad pacẽ hortarẽtur
dicens Mat.x. Intrantes aũt domũ ſalu-
tate eã dicentes pax huic domui. Mittẽs
etiaʒ diſcipulos ſuos dedit eis ſimiliter mã
datum de exhortatõe ad paceʒ dicens Lu.
x. In quãcũqʒ domum intraueritis di.pa.
h do. ¶ Quintum ſignum eſt h quod dñs
recedens diſcipulos ſuos pacem ſpãliter
tanq̃ hereditatẽ eorum reliquit eis dicẽs.
Jo.xiiii. Pacem meã do voƀ.pa.re.vobis.
Poſt reſurrectionẽ etiam veniens ad diſci
pulos ſuos pacem cõmendauit eis dicens
pax vobis. ut habetur Jo xx. in duobus lo
cis. ¶ Sextum ſignum eſt h quod dñs ita
care voluit emere paceʒ noſtram. Mori n.
voluit ut nos recõciliaret ſibi. Maritari no
luit filius dei nr̃e nature ĩfirme ut pax iſta
reformaretur. Adhuc etiam paratus ẽ pa-
cem peccatorum emere valde care. Quãtũ
cunqʒ enim aliquis peccauerit ſi ipſe peni-
tuerit deus paratus eſt ei dimittere omnẽ
offenſam: ⁊ emere pacem illius regno eter-
no. Honorabilis eſt pax iſta peccatorum. ſi
haberet deum in ſuo carcere nõ deberet pa
cem honoremqʒ ab eo requirere. Et ut bre
uiter dicam ſpãle officium filii dei fuit pa-
cem reformare inter deum ⁊ hominẽ. Hac
de cã venit ipſe in mundũ iſtum: ⁊ fuit ibi
pluſq̃ xxxii.annis. Unde ad Ephe.ii. Ipſe
pax noſtra qui fecit vtraqʒ vnum. ¶ Ter-
tio deberent homines cohiberi ſe a guerra
ꝑpter mala que inde ſequũtur: ⁊ bõa que
amittuntur. Primum malũ quod ex guer
ra ſeqtur ẽ odium. De vna guerra ſunt qñ
qʒ mille homines interfecti uel in peccato
odii. Illi auteʒ qui ſunt in peccato odii ho
micide ſunt iuxta verbum bti Jo. in prima
ca.ſua Sequũtur etiaʒ homicidia: ⁊ freq̃n
ter illi qui moriũtur in bell' moriuntur mor
te eterna qꝺ maximũ piculum eſt. Hoc enĩ
damnũ irrecuperabile ẽ. vnde Mat.ij. Ra
chel plorans filios ſuos. ⁊ no.conſo. qꝛ non
ſunt. Sequũtur etiã ex guerra incendia ſa-
crorum locorum: necnon ſanctorum ⁊ rapi
ne ⁊ furta. Filii agricolarum fures efficiun
tur. Filii proſtituuntur. omittuntur etiam ĩ
finite elimoſine ⁊ ĩfinita alia bõa. ¶ Quar
to deberent cohibere homines a guerris h
quod in guerris precipue malum infertur
his qui ñ meruerunt. Si in guerris illi ma
la reciperent qui in culpa ſunt h intollera-
bilius eſſet. ſed illi parum aut nihil mali re
cipiunt. Innocentes vero depdantur iuxta
illud. Iſa.lix. Qui receſſit a malo prede pa
tuit. poeta. Quicquid delirant reges ple-
ctũtur Achiui. In hoc tyranni huius mũ
di peius ſe habent q̃ diaboli ĩ inferno illi
non nocent niſi illis qui meruerunt. Tyrã
ni vero in guerris ſuis potius nocent illis
qui innocentes ſunt. Quod non eſt parua
culpa cum innocẽtes deo ſpecialiter adhe
reant ⁊ in eo fiduciam habeant: ⁊ ſint ĩ eiꝰ
protectione. pſ. Innocentes ⁊ recti adhe-
ſerunt mihi. Prouer.ii. Deus cuſtodiet rectoꝝ ſa-
lutẽ ⁊ ꝓteget gradiẽtes ſimplr̃. In guer-

ris etiam īferunt malū paupibus. Magis
ēt dānificatur aliqua paup mulier qñ gal-
lina vna ei auffertur quā aliqs qui multū
dines eſſet dānificaretur in mille marchas
ſicut vidua paupcula de qua loquitur dñs
Luc.xxi. Plus miſit in gazophilatium mit-
tendo duo minuta ꝙ oēs aliȷ ſm iudicium
dñi. ¶ Quito deberet ho.co.a guerris hoc
qđ nīr eſt quia malū accidat eis qui guer
ram faciunt. Aut enim malum inſerent
aliis: ⁊ tūc deteri⁹ accidit. Melius.n. ē ma
la ſuſtinere ꝙ facere. vnde Prouer. Melius
eſt humiliari cum mitibus ꝙ diuiderē ſpo
lia cū diuitibus ſuperbis. ¶ Sexto de ho.
cohi.a guerris. difficultas cōſulendi illis q
grecis interſunt. Cum.n. vnus aliū perat⁹
ſit iunaī ⁊ fortiores ſunt ex eo quod ſunt ſi
mul vnuſquiſqȝ videtur eē quedā occaſio
oium malorū que fiunt ibi. vnde Job.xli.
Dicitur de corpore diaboli. Corpus ei⁹ qŭ
ſcuta fuſilia ⁊ cōpactū ſcamus ſeſe pmenti
bus. ¶ Septio debet co.ho.a guer. hoc qđ
nulla uel parua vtilitas inde ſeqtur etiam
qñ aliquis guerrā facit vt ſua recuperet.
Plus enim valet quod ipſe ī guerra expē-
dit ꝙ quod ibi in guerra acquirit. Qñ ali
quis guerram facit vt vindicet fratrem uł
cognatum ſibi occiſum nulla vtilitas ſeqt
illi qui mortuus eſt. Melius eſſet defuncto
quod pcuraretur quod homicida ꝓ anīa
eius iret ad partes trāſmarinas vel quod
pceſſio fieret a miniſtris dei ſuper interfcm
cum aqua benedicta: ⁊ cruce: non cū igne
maledicto ⁊ lanceis ⁊ vexillis a miniſtris
d diaboli. ſicut multotiens fit. ¶ Octauo dȝ
co.ho a guer. Fraternitas que inter hoīes
eſt. Omnes.n. homines nāliter fratres ſunt
quia ex vno patre: ⁊ vna matre pceſſerunt
ſcilicet Adā ⁊ Eua. Fideles vero preter h
quadā ſpirituali fraternitate fratres ſunt
quia ex uno patre.ſ. deo nati ſunt ⁊ ex vna
matre eccleſia: ⁊ celeſtem hereditatem dīui
ſuri. vnde in inimicitia inter fideles inimici
tia Caym eſt quia inter fratres. lupi uel ſer
pentes uidētur eſſe huius hoīes qui bella
mouent cōtra homines. Senec. Ferina rā-
bies ē iſta ſanguine ⁊ vulneribus letari: ⁊
hoc eſt abiecto homine in ſilueſtre animal
tranſire. inter ſerpētes ⁊ hoīes naturaliter
eſſe inimicicie. vnde Gene. iii. Inimicicias

ponam inter te ⁊ mulie. ⁊ ſemen t. ⁊ ſemen
illius. Unde ſerpentes ſe eſſe oſtendunt q
ad homines inimicicias habent, immo pe-
iores ſerpentib⁹: ⁊ lupis videntur eſſe. Ser
pens enim ſerpenti non nocet: nec lupus lu
po. ⁊ ſi animalibus alterius ſpēi noceant.
Homo vero nocȝ hoī. Sene. Immutiſſim⁹
eſt homo hoī leo leoni non noc t. lupus lu
po non ledit. vere canes videtur eſſe tales
homines qui ad inuicem certant. ¶ Nono
dȝ ho.co.a guer. hoc quod hoīes qui guer-
ras amāt ſpāliter filii diaboli ſunt. ſicut pa
cifici filii dei ſpāliter ſicut prius dictum eſt.
¶ Decīo dȝ ho. co.a guer. miſerie quas ſu
ſtinent ho. qui guerras faciunt. Ipſi.n. d no
cte incedunt: inſanie ⁊ ſiti: ⁊ frigore. Si tātū
pro deo ſuſtinerent ꝙ tum ſuſtinent ꝓ dia-
bolo magni meriti eſſent apđ deum. vnde l
ps. Contritio ⁊ infeli. in viis eo. ⁊ viā pac.
nō cogno. ¶ Undecimo de ho.a guer. du-
bius euentus belli. Qñqȝ.n. illi qui fortiorē
ſe credit deteius accidit in bello. vnde.i. Re
xi. Vari⁹ ē euentus belli. ⁊ nunc hunc nūc
illum conſumit galadius. Si aliquis fortis
eſt ipſe inueniet alium eque fortem. vñ Je
re.xlvi. Fortis impegit in fortem ⁊ ābo pa-
riter corruerunt. Si aliqs malus ē nīr erit
quin aliquem eque malum aliqñ inueniat
vnde Prouer.xvii. Semper iurgia querit
mal⁹. Angelus aūt crudelis mittetur ꝯ eū
uel poſt hanc vitam qñ diabolus ad eum
mittetur ut eum deferat in infernum vel i
preſenti. Quādo aliquis homo eque malis
mittetur ad reprimendam maliciam eius.
vulgariter dicitur quod canis bellicoſus d
fert aures ſcaturiētes vermibus. Et freqn-
ter accidit quod qui amant bella moriūtur
gladio. vñ.i. Re.xv. Dixit Samuel ad agab
Amalech. Sicut fecit mulieris abſqȝ liberis
gladius tuus ſic abſqȝ liberis inter mulie-
res erit mater tua. ¶ Duodecimo.d. ho.co.
a guerris hoc quod ſapientes tm̄ timent
guerras: ⁊ tantum amant pacem. vnde Sa
lo. qui legitur fuiſſe ſapientiſſimus regnum
ſuum in pace ſumma tenuit.q.xl. annis. vñ
etiam ob hoc nomen habuit. Salomon enī
interpretatur pacificus. xp̄s etiam vocat⁹
eſt rex pacificus. Et in veritate nihil eſt qđ
ita noceat eccleſie dei ſicut guerrā. vñ Luc.
xi. Oē regnū in ſeipſum diuiſum deſolabit

Ambroſius. Parue res cōcordia creſcunt.
magne vero res diſcordia dilabūtur. lȝ tñ
bōum ſit par quod filio ꝯtrio queratur ſm
Augu. tñ etiā pp eā valde raro eſſet guer
ra facienda. Cum.n. guerre ⁊ pax ſint ꝯtria
maxime a ſe diſtant. valde longa eſt via q̄
eſt per guerram ad pacem. Et qñqȝ prius
homo deficit ꝙ ad pacem per viam iſtam
veniat. Citius peruēit ad pacem hō paciē
do ꝙ bella faciendo. Et facili⁹ acquirit hō
largiendo ꝙ auferendo.

¶ De peccato incendiariorum. viii.

Equitur de petō incēdiariorū. In-
f cendiarius vero dicitur q incendit
auctoritate propria ciuitatē vel vil
lam: vel domū aliq̄ꝫ vel ſegetem: vel rem ā
alicui malo ſtudio vt pro vindicta. Si aūt
hoc faceret auctoritate illius qui habet po
teſtatem indicendi iuſtum bellum nō iudi
caretur icendiari⁹ ex quo guerra eēt iuſta.
¶ Octo que debēt cohibere a petō īcēdij.
Cto vero ſunt que debent homi.co.
o a petō iſto. ¶ Primum ē hoc quod
t illud peccatum diabolicū ē. Diabo
lus enim in īferno igne impugnat hoīes.
Sic faciunt incendiarii in hoc mūdo. vnđ
cum ipſi diabolo aſſimilentur in facto meri
to aſſimilabūtur ei in tormento. ¶ Secūdū
ē hoc quod peccatum iſtud ē pure malicie
⁊ nullius vtilitatis. peccatū rapine vel fur
ti aliquid habet lucri. vel vtilitatis, ſȝ pec-
catum incendii nihil. nullius etiam ſtrenui
tatis eſt peccatum iſtud. Mulier.n. aliqua
poſſet idem facere. quaſi cum ſufflatores
ignis ſeruicio hominum ſint viles pſone.
Qūo non erunt viles perſone ſufflatores
ignis in ſeruicio demonum. Sine culpa etiā
ſunt pauperes homines quorū domus īcē
duntur. ſed pp ſolam ſuperbiam dñoꝝ ſit.
vnde in ps. Dum ſuperbit impius īcendit
pauper. Peccatum etiā incendioꝝ pctm̄ ē
pure malicie: ⁊ iđ peccatū eſt in ſpūm ſcūȝ.
¶ Tertio dȝ ho.co.a peccato iſto. hoc qđ
pctm̄ illud valde damnoſum eſt proximo.
Pauper enim hō exheredatur qñ domū
ſuam amittit: ⁊ oȝ eum ⁊ vxorem ſuā ⁊ fa
miliam ire mēdicando p domos aliorū qđ
valde graue ē homini inconſueto. vñ Ecc.
xix. Uita neqꝫ eſt hoſpitādi de domo ī do
mum. Interdū accidit quod nūqꝫ redibit

ad priſtinum ſtatū ⁊ quod filij eius hac d
cā fures efficiūtur: ⁊ filie ꝓſtituūtur ⁊ ille
qui domum incendit reus eſt oīum pctōꝝ
que occaſio ne illius incendij ſiunt: quia q
offendit in vno ⁊c. ¶ Quarto dȝ ho.co. ab
hoc peccato hoc quod pctm̄ iſtud vald dā
noſum eſt actori ſuo. damnoſi⁹ ē illi ꝙ etiā
proximo. vnde refert Grego. in dialogo. qđ
cum quidam incendiſſet meſſem cuiuſdam
ſci viri noīe Stephani quidam vidēs meſ
ſem illius cōbuſtam venit ad illum dicens
qđ meſſis ſua eēt leſa. Adiungens ve ve
ve pr̄ Stephāe qd ꝯtigit tibi: Cui ille pla
cide. rñdit. ve qd illi ꝯtigit. Quid mihi ꝯti
git. Ille qui credit incēdere domū alienā ī
cendit ſuam. Sua ē.n. domus illa quo ad
emendam ⁊ ſibi amittitur. Sicut nullus q
eſt in exercitu alicuius principis equū quē
amittit non ſibi ſed dñoꝛum quo eſt. incen
diarius ſi preparat ignē ad cōburendam
domū ſibi preparat ignem eternū. Igne ēt
peccati exurit ſeipſum. Augu. Sic putato
malum eſſe quomō ignē. ¶ Quinto dȝ ho.
co.a peccato iſto hoc quod iſtud peccatum
multū impedit a ſalute actorem ſuū ⁊ pp
reſtitutionem domus incenſe ꝙ oȝ eū face
re. ⁊ propter maledictiones que ſiunt. Qñ
enim pauper hȝ aliquem defectum occaſio
ne illius incendij: vel videt puulos ſuos in
gentes in aliena domo. ipſe male dicit ei q
domum ſuam incendit que maledictio de-
fert incendiariū in ignem eternū. vñ Eccl.
iiii. Maledicētis tibi in amaritudine anie
exaudietur precatio. Exaudiet aūt illum q
fecit eum. Et eiuſdem.xxxv. Deprecationē
leſi dominus exaudiet nō deſpiciet preces
pupilli neqȝ vidue ſi effundat loqlā gēit⁹
nōne lachꝛie vidue ad maxillam deſcēdūt
⁊ exclamatio earum ſuper deducentē eas.
A maxilla.n. aſcendūt vſqȝ ad celum. ⁊ do
minus exauditor non delectabitur in illis
v ma̅ iſta in tractatu de rapina dictū eſt.
¶ Sexto dȝ ho.co.a peccato iſto pena ma b
gna qua in preſenti puniūtur incendiarii.
Pena aūt eorum ſm. leges eſt: vt qui dolo
ignē appoſuit igne crmetur aut capite pu
niatur. neqȝ debet abſolui niſi damno reſti
tuto ⁊ preſtito iuramento quod ignem ulte
rius non apponat. A deo vero puniuntur
in hoc quod frequenter accidit quod ipſi

mala morte moriuntur. vnde legitur. ii. Re.
xiiij. De Abſalon qđ fecit ſuccendi meſſem
Jacob qui poſtea ſuſpenſus fuit ⁊ occiſus
tribus lanceis immiſſis in cor eius. Legitur
et Judic. xiii. quod Sanſon ſuccendit ſe
getes philiſtinorū. poſtea captus ē a Phili
ſteis ⁊ excoculatus ē ⁊ a ſemetipſo occiſus.
ℭ Septimo dʒ ho. co. a pcō iſto magna pe
na que puniendi ſunt icendiarij in futuro
qđ pōt oſtendi p hoc qđ lr̄. Mat. xxvi. Qđ
dn̄s dicturꝰ eſt. Ite in ignē eternū. Et ſub
ditur tanꝗ cauſa huiꝰ dānationis. hoſpes
eram ⁊ non collegiſtis me. Si dn̄s ē punitu
rus igne eterno eos qui in proprio hoſpitio
nō receperūt eū qualiter credendū ē alios
eſſe puniendos qui hoſpitiū dn̄i in quo ni
hil iuris hēbant cōbuſſerunt. Quot paupe
res hoſpitati fuiſſent in domo quā ipſi cō/
buſſerūt totiens dn̄o ſuū hoſpitiū abſtule
runt. Merito ⁊ ī pn̄ti: ⁊ ī futuro vertat̄ icē
diariꝰ cū ipſe ⁊ ī alios cremet: q: per que
peccat homo p h̄ ⁊ torq̄tur: ⁊ ñ eſt lex eqor
illa ꝗ̄ necis artifices arte pire ſua. ℭ De
c tauo dʒ ho. co. ab h̄ peccato quod peccatū
iſtum multum diſplicet deo qđ oſtendi pōt
per h̄ quod hoſpitalitas tm̄ placet deo quā
hoſpitalitatem peccatū iſtud deſtruit. Qđ
hoſpitalitas multum deo placeat pʒ ex eo
qđ lr̄ ad Ebre. vlt. hoſpitalitatē nolite ob
liuiſci. per hanc. n. quidam placuerunt āgel
is ſuo hoſpitio receptis. Et Origenes. Do
mos hoſpitales ingreſſi ſunt āgeli Domos
vero hoſpitibꝰ clauſas ignis ⁊ ſulphur ſuc
cendit. Domus quas angeli ingreſſi ſunt
fuerunt domus Abraham: ⁊ domus Loth
Domus ſuccenſe fuerant domus Sodomo
rum ⁊ Gomorreorum. hoſpitalitas tantuʒ
placet deo: quo deus in propria pſona legi
tur ad hoſpitales homines declinaſſe. vnđ
refert Grego. in quadam homelia: qđ qui
dam paterfamilias multum fuit hoſpitalis
⁊ quadā die cum peregrinos ſuſciperet cū
aquam daret manibus ex humilitate vnuſ
fuit inter eos in cuius manibus aquaʒ de
buit infundere: ⁊ cū retro conuerſus urceū
accepiſſet non inuenit in cuius manibus
aquam debuit infundere. cūqʒ hoc ſeſi apꝫ
ſe miraretur. eadem nocte ei per viſionem
dn̄s dixit. Ceteris diebꝰ me in mēbris meis
ſuſcipiēs heſterno die me ī metipſo.

ℭ De peccato homicidij: ⁊ de his que de
berent cohibere ab homicidio. 9.

Equitur de peccato homicidij a q̄
f pctō debʒ hoīes cohibere. ℭ Prio
h̄ quod peccatū ē ꝯ naturam. Do s
cuit. n. natura aīalia que debeant diligere
ea que ſunt eiuſdem ſpeciei cū ipſis. vñ Ec
cle. xiij: Omne aīal diligit ſimile ſibi. vnde
mirū eſt q̄re homo vult alium hoīem occi
dere cum natura doceat vnum ſupā ama
re alium. ℭ Secūdo dʒ ho. co. ad hoc pcō
h̄ qđ ipſum multū ē ꝯ rōeʒ. Dictat. n. ratō
homini quod non debet facere alii quod ſi
bi odit fieri. ut legitur Tho. iiij. Vñ cū ipſe
ſuper omnia mortem odio habeat ipſe ſup
omnia cauere debet ne mortem inferat.
ℭ Tercio dʒ ho. co. ad hoc pctō. hoc q̄ illđ
peccatum diabolicum eſt ⁊ diabolo aſſimi
lat. vñ Jo. viij. Ille homicida erat ab initō
Diabolus fuit homicida fui ipſius ab ini/
tio ⁊ poſt parentum noſtrorum. vñ ſanguiſ
ga vocat̄. Prouer. xxx. vbi dr̄. Sanguiſuge
filie dn̄e ſunt. ℭ Quarto dʒ ho. co. ab hoc
pctō hoc quod vr̄ ab homine degenerare ⁊
in beſtiam tranſiſſe qui ſanguinē humanū
ſitit. vnde Geñ. Ferina rabies ē iſta ſangui
ne ⁊ vulnere letari. ⁊ hoc ē abiecto homie ī
ſiluestrē animal tranſire. ℭ Quinto dʒ ho.
co. ab h̄ pctō. Magna pena qua homicide
puniuntur: ⁊ in preſenti: ⁊ in futuro. Et de
pena eorʒ lr̄ Mat. xxvi. Omnes qui acce
perint gladiū gladio peribunt. ⁊ Apo. xiii.
Qui in gladio occiderit oʒ euʒ in gladio oc
cidi. Et Geñ. ix. Quicūqʒ fuderit ſanguinē
hominis fundetur ſanguis illius. Et pn̄t h̄
referri ad mortem corporalē: vel ad mortēʒ
eternam. Vterqʒ. n. reus eſt quia victoria
ſua gladium accipit ad ſignificandū quod
multū punietur peccatum homicidii ē illđ
dictū Geñ. iiii. Vox ſanguinis fratris Abel
clamat ad me de terra. Vox ſanguinis pōt
dici vox cōſanguinitatꝭ vt ſit ſenſꝰ. Gñratō
que ex Abel exiſſet niſi interfectus fuiſſet re
quirit quod vindictam ſummam de te. pe
na enim homicide oſtenditur cum ſubdit̄.
Maledictus igitur eris ſuper terraʒ: ⁊ fuit
tanta maledictio illa quod etiam ipſaʒ ter
ram tetigit. vnde ſubditur. Cum operatus
fueris terram tuaʒ non dabit fructus ſuos.
Et poſt ſubditur. vagus ⁊ profugꝰ eris ſup

terram omnibus diebꝰ vite tue. Et factꝰ ē
Cayn tremulus: vnde ait. Omnis qui in
uenerit me occidet me.

Quod quattuor pctā clamant ad deum.
r T notādū quod quattuor peccata
c dicuntur ad dominum clamare. ℭ
ℭ Oppreſſio innocentium. vñ Exo
ij. Aſcendit clamor filiorum iſrael ad deū.
ℭ Et peccatum ſodomiticum. vnde Geñ.
xviii. Clamor ſodomorum ⁊ gomorreorum
multiplicatus eſt. ℭ Et detentio mercedis
mercenariorūʒ. vnde Jac. vlt. Ecce merceʒ
operarioꝝ veſtrorum que fraudata ē a vo
bis clamat: ⁊ clamor eorum in aures domi
ni ſabbaoth introiuit. Et peccatum homici
dii. Vnde vox ſanguinis fratris tui ⁊c. Tria
vero de peccatis nominatis. ideo dicuntur
clamare ad dominum ad modū homicidii
quia ſunt quaſi homicidiū. In peccato. n.
contra naturam effunditur illud quod po
tuit eſſe materia corporis humani. Et
ideo ē quaſi homicidium. In oppſſione ve
ro innocentium ⁊ detentione mercedis au
fertur pauperibus vita illorum: ⁊ ideō a deo
quaſi homicidium reputatur. vnde Eccle.
xxxiiii. Panis egentium vita pauperum ē
qui defraudat illum ho. ſan. eſt. Ibidem.
Qui aufert in ſudore panem quaſi qui oc
cidit proximum ſuum. ⁊ ibidem. Qui effun
dit ſanguinem: ⁊ qui fraudem facit merce/
nario fratres ſunt. Puniuntur etiaʒ homi
cide irregularitate. licet eniʒ de peccato ho
micidii condignam penitentiam egerint. tñ
non poſſunt promoueri. vnde. i. para. xxviii.
dicit dominus ad Dauid. Non edificabis
domum nomini meo eo quod ſis vir bella/
tor ⁊ ſanguinē fuderis. ℭ Sexto dʒ ho. co.
a peccato homicidii fraternitas que ē inter
xp̄m ⁊ nos. Omnes enim xp̄iani ſunt frēs
fraternitate naturali: ⁊ ſpūali. Ex uno eniʒ
patre ⁊ interſunt omnes Adaʒ: ſciʒ ⁊ Eua
Nati etiam ſpiritualiter ſunt ex deo patre
⁊ eccleſia matre. vñ homicidium inter xp̄ia
nos eſt fratricidium. Ad quod poteſt refer
ri illud. Gene. xxxvii. Quid nobis pđerit ſi
occiderimus fratrem noſtrum: ⁊ celauerimus
ſanguinem eius: Melius eſt vt venūdetur
hyſmaelitis ⁊ manus noſtre non polluant

frater enim ⁊ caro noſtra eſt. ℭ Septio dʒ
ho. co. a peccato iſto hoc quod fideles ſunt
filii dei. vnde Augu. Filii dei ſumus. vnde
h̄ probamus. Mortuus ē vnicus ne rema
neret vnicus. ⁊. i. Jo. iii. Videte qualem ca
ritatem dedit nobis deus ut filii eius nomi
nemur ⁊ ſimus: ⁊ in eodem. filii dei ſumus:
ſed nundum apparet quid erimus: ſed cuʒ
apparuerit ſcimus quoniam ſimiles ei eri
mus. Et Mat. xxiii. Patrem nolite vobꝭ vo
care ſuper terram. vnus eſt enim pater ve
ſter qui in celis eſt. igit̄ qui aliquem fidelē
occidit filium dei occidit quod conſtat ni
mie temeritatis eſſe. Quomodo ante con
ſpectuʒ domini apparere audebit qui filiū d
eiꝰ occidit: ℭ Octauo dʒ ho. co. a pctō iſto
qđ quilibet homo angelum bonum habet
deputatum ſibi ad cuſtodiam cui contume
liam facit qui hominem occidit vel iniuſte
manus in eum inicit. vnde Mat. xviii. Vi
dete ne contēnatis vnum ex iſtis puſillis.
Dico enim vobis. quod angeli eorum in ce
lis ſemper vident faciem patris mei qui in
ce. eſt. Si quiſ verberaret aliquē qui militē
haberet de menſa regis francie ſibi ad cu
ſtodiam deputatum non parum offendere
tur rex q̄ntum ergo putandꝰ eſt offendi rex
celeſtis quando ille occiditur vel verbera
tur cui ipſe vnum de angelis ſuis ad cuſto
diam deputauit qui ſunt quaſi milites de e
menſa ipſius. ℭ Nono debet homo co. ab
homicidio quod homo ad ſimilitudinē dei
creatus eſt. Mirum enim eſt quomodo ali
quis audet deſtruere creaturam illaʒ quaʒ
deus ad ſimilitudinem ſuam dignatus eſt
creare. vnde Gene. ix. Poſtꝗ̄ dominus di
xit: quicunqʒ fuderit ſanguinem hoīs fun
detur ſanguis illius. ſubditur cum iſta. Ad
imaginem quippe dei factus eſt homo. Si
aliquis artifex tm̄ habet amorem ad opus
ſuum quod parui valoris eſt quod nō pōt
ſuſtinere vt etiā ei verbo detrahatur vt pʒ
in verſificatore qui non poteſt ſuſtinere ut
eius verſibus detrahatur q̄ntuʒ deus putā
dus ē amare creaturam illā quā creare vo
luit ad ſimilitudinē ſuā q̄ntū offendit̄ ī eiꝰ
deſtructiōe. ℭ Decio dʒ ho. co. ab hōicidio
hoc quod dn̄s ita care emit hominem. Nō
enim parꝫ offenditur deus qñ res illa quā

ipſe enim ſanguine ſuo ei auferetur. i. Pe. i.
Nō corruptibilib⁹ auro ꝛ ar. re. ē vana ve
ſtra ↄuerſatiōe. ſed ꝑ. ſan quaſi agni ĩma.
f ꝛ incōſeq̄nti. xpi. Hoc ꝑcio debemus holēz
appendere ne nob̄ vileſcat. ℂ Undecio dꝫ
ho. co. ab homicidio ꝫ quod hō eſt tēplum
ſpūs. Unde templū dei violat q̄ hoiem vl'
occidit vel verberat. i. ad Cor. iii. Neſcitis
q꞉ templū dei eſtis vos ꝛ ſpūs dei habitat
in vobis. Si qs aūt templū dei violauerit
diſꝑdet illū de⁹. ℂ Duodecimū dꝫ ho. co.
ab homicidio ꝫ q̄d tota trinitas in homīe
habitat tāq̄ȝ in hoſpitio ſuo. vnde Jo. xiiii.
Ad eū veniemus꞉ ꝛ māſionē ap̄ e. fa. vnde
toti trinitati contumeliam facit qui viro in
ſto in quo ipſa habitat violentiaȝ facit.
ℂ De occiſione iuſtorum hominum.
g Ed iſta ratio nō vr̄ ſe extendere ad
f mortē iniuſtoꝝ hoīuȝ. Et in rei veri
tate homicidiū iniuſtorū hoīuȝ q̄ȝ
tum ad aliquid piculoſius ē q̄ȝ homicidiū
iuſtorū. cū ſcriptū ſit quod mors pctōꝝ
peſſima. De morte vero ſcōꝝ ſcriptum eſt
ꝑcioſa in ↄſpectu dn̄i ꝛc. Mors pctōꝝ peſ
ſima eſt꞉ q꞉ eſt velut porta ꝑ quā in infernū
intratur. Et eſt q̄dam tranſitus ab morteȝ
eternā. Mors vero iuſtorū eſt velut q̄dam
porta ꝑ quā ſit egreſſus de miſeria h⁹ uite
ꝛ iō non ſolum magnū pctm̄ eſt homicidiū
iuſtorū ſed etiam impioꝝ. niſi hoc fiat ſpio
dei Impio aūt dei ſit q̄ñ ſit auctoritate le
gis diuine. Aliter non placet deo. Ezech.
xviii. Nunquid voluntatis mee eſt mors i
pii dicit dn̄s de⁹꞉ ꝛ non ut ↄuertat a uiis
ſuis ꝛ viuat. Et in eodem. Nolo mortē pec
catoris꞉ ſed ut ↄuertat ꝛ viuat. ꝛ Mat. ii.
Rachel plorans filios ſuos ꝛ no. cōſo. q꞉ ñ
ſunt. vbi dicit glo. Eccleſia plorat non tam
morte tranſlatos q̄ȝ ſupplicio ꝑēptos. Sup
plicio inq̄ȝ infernali. De morte uero iuſtorū
dicit Sap̄. Non ē lugēda mors quā imor
talitas ſeq̄t. Pctm̄ homicidii tm̄ eſt quod
Caym ponderoſitatem eius. non volēs ſu
ſtinere dixit uerbum deſꝑationis. Maior ē
iniquitas mea q̄ȝ ut veniam merear. Mirꝫ
eſt poſtq̄ȝ hūana nā ↄiūcta fuit ꝛ vnita di
uine. quomō aliquis auſus fuit manū mit
tere in hominem uel eū occidendo uel uer
berando niſi diuino imperio. Quādo aliq̄
mulier nupſit alicui regi illi de regno ſuo
deferunt ēt minimo d̄ genere ipſius. Quā
tum ergo defendendū eſſet hoībus cū hu
mana nā maritata ſit fil'o dei. Preterea ſi
cruci tanta reuerentia exhibetur꞉ q꞉ ↄiūcta
fuit corpi xpi. per modicū tpē꞉ q̄ta reueren
tia exhibenda eſt hūane nē q̄ vnita eſt di
uinitati q̄ nunq̄ȝ ab ea ſepabitur꞉ ꝛ h̄ ſuf
ficiant de pctō homicidii. De alia vero in
iectione manuum iniuſta de qua vr̄ hic eē
dicēdū nō dicet꞉ q꞉ in magna parte eadem
ſunt ea que debent ho. co. a pctō iſto cum
his que ſunt dicta ꝫ peccatum homicidij.
ℂ De remediis contra iram. propriam ꝛ
alienam. r.
Egitur de remediis ꝫ iram. Et notā
f dum q̄d ꝫ alienaȝ irā ꝑt eē triplex
reme. Contra irā uero ꝓpriam. viii.
Aſſignabimus remedia. ℂ Primum reme
dium ꝫ iram alienaȝ eſt mollis reſponſio.
vnde Prouer. xv. Mollis rn̄ſio frangit irā.
ſermo durus ſu. fu. ꝛ xxv. Prouer. Lingua
mollis confringit duriciam. Et hoc ē vnuȝ
de miraculis ſpūalibus quod molle frangit
durum. vnde ſequitur in vitas patrum de
abbate Machario q̄ cum ꝓparet ad quē
dam locum diſcipulus eius precedens ipꝫ
obuiauit cuidam ſacerdoti ydolorum por
tanti lignum grande. Cui dixit diſcipulus
Macharii. Quo vadis demon. At ille ira
tus percuſſit eum ita quod fere mortuū re
liquit eū. Qui poſtea obuians abbas Ma
charius ait. Sa'ueris laborator ſalueris.
At ille q̄d in me uidiſti boni ut me ſaluta
res? Cui ſenex. Quia te vidi laborantem.
Cui ſacerdos. Et ego ex tua ſalutatiōe co
gnoui te ſeruum magni dei. Sed q̄dā mo
nachus male me ſalutauit quē ego plagis
affeci. Et ſtatim cōpūct⁹ eſt ſacerdos ydo
lorum petens veniam. Et duxerunt vulne
ratuȝ uſqꝫ ad cellam. Et ſacerdos ydolorū
monachus factus eſt. Ut dicit Jeronimus
vide quid lenitas ſermonis fecerit꞉ ꝛ quid
auſteritas? Homo iratus eſt velut olla bul
liens. Prouerbio. xv. Os fatuorum ebullit
ſtulticiam. Iō aqua frigida mollis reſpon
ſionis ſupfundenda eſt. Eccle. xviii. Nōne
ardorem refrigerabit ros? Dulce uerbū eſt
uelut ros refrigerās ardorem ire. Et ſicut
ex ore exit flatus vnde ignis materialis ac
cenditur꞉ ꝛ ſputum vnde extinguitur. Sic

ab ore exit durum verbū iram ignis ire ac
cēdere꞉ ꝛ dulce uerbū. vnde ignis ire exti
guitur. Ad q̄d vr̄ ꝑtinere illud. Eccl. xxviii.
Si ſuſflaueris quaſi ignis exardebit꞉ ꝛ ſi ex
pueris ſup illā extinguetur. vtraqꝫ ex ore ꝓ
ficiſcītur. nec mirum ſi duris verbis ignis
ire accendatur cū colliſio duoꝝ corporum
b ignē inſllem ꝓducat. ℂ Scōm remedium
ꝫ irā alienam ē ſilentiū. vñ Prouer. xxvi.
Cum defecerint ligna extinguetur ignis. ve
lut ligna ſe habent verba que rn̄dent hoī
iracundo. vnde ignis ire nutritur. vñ Eccl.
viii. Ne litiges cum homīe linguato. neqꝫ
ſtruas in ignem ipſius ligna. Securius ē
eēt oīno recedere ab irato ſicut aliq̄s rece
dit ab igne q̄ñ non vult꞉ neqꝫ cōburi neqꝫ
calefieri ab eo. vnde ad Ro. xii. Non vos d̄
c fendentes cariſſimi ſꝫ date locū ire. ℂ Ter
tium reme. ꝫ irā alie. vel odiū ē beneficiuȝ.
vnde Prouer. xxv. Si eſurierit inimic⁹ tu⁹
ciba illū. Si ſitit da illi aquā bibere. Pru
nas. n. cōgregabis ſuper caput eius. Bñ
ficiiſ que inimico exhibētur ſunt velut pru
nē accendētes inimicos coꝝ ad amorem ſ.
vnde legitur in vitas pꝛ̄uȝ de quodā here
mita nomine Thon. qui hēbat grām ſanā
di infirmos q̄d cū veniſſet latrones putan
tes hēre aurū multū ipſe fecit eos ſtare ſo
ribus affixos꞉ ꝛ mane cum in cole vellent
eos cōburere ꝓ furto ipē ait. ſinite eos abi
re illeſos alioquin a me effugies grā ſani
ctū꞉ ꝛ ſtatim ipſi latrones ↄuerſi ſunt ad
dn̄m. ℂ Legitur ēt de quodam q̄ vocabat
Amon qui in egipto in heremo morabatur
quod latrones auferebant ei panes q̄bus
ipſe veſcebatur. vnde Amon ꝑcepit dracōi
bus ſic ut cuſtodiēt oſtiū celle. Et cū latro
nes veniſſent ad oſtium videntes dracōes
obſtupuerunt quos inuenit Amon pre timo
re ſemimortuos ꝛ fecit eis parari mēſam
ꝛ cōpuncti facti ſunt ſeſſimi hoīum.
ℂ De remediis contra iram propriam.
d Egitur de remediis ꝫ iram ꝓpriam
ſ Quorū. ℂ Primū ē cōſideratio do
minice paſſionis. Grc. Si paſſio do
mini ad memoriam reuocetur nil adeo du
rum quod non equo aīo tolleretur. Quod
remedium nobis inſinuatuȝ eſt in libro nu
meroꝝ. vbi legitur quod filii iſrael reſpiciē
tes ſerpentes i palo a morſu ſerpentū igni
torum ſanabantur. vnus de ſerpentib⁹ igni
tis꞉ ira eſt a quo quis ſanatur ſi diligēter
attēdat q̄d xp̄s in cruce pro eo ſuſtinuerit.
Tunc. n. patienter ſuſtinebit q̄cquid opor e
tebit pro amore xpi pati. ℂ Scōm reme. ꝫ
irā ꝓpriam ē ſilentiū. vnde ſup illud Pro
uer. xii. Fatuus ſtatiȝ indicat irā dic̄ Glo.
Natura ire ē ut ꝑlata magis ferueat occul
tata langueſcat. Et Prouer. xvi. Qui ipo
nit ſtulto ſilentiū iras mitigat. Stultus eſt
hō ſuperbus quaſi ſtans altus. Precipue
ſi iracundus ſit. Hō. n. iracundus nō ſoluȝ
eſt ſtultus ſed ēt quaſi inſanus. vnde ſilen
tium ei imponatur ire mitigātur. Ad hoc
pōt referri q̄d legit in vitas patrum de ab
bate Iſaac. qui requiſitus a quodā fratre
quare demones eū ita timerent. reſpondit
ex quo fact⁹ ſum monach⁹ ſtatui apd̄ me
q̄d iracūdia extra guttur meū nō ꝓcederet
ꝛ ita timent me꞉ ita demōes. lr̄ ēt d̄ abbate
Achille q̄d q̄dā ſenex venit ad illū ꝛ uidit
eū ſanguinem expuētem꞉ ꝛ requiſiuit q̄d h̄
eēt. Cui abbas Achilles reſpōdit. Sermo
erat cuiuſdā fratris q̄ me cōtriſtauerat ſed
repugnaui vt nō illum dicerē ſed petii do
minū ut tolleretur a me. Et fact⁹ ē ille ſmo
ſanguis in ore meo. Et poſtq̄ȝ expui illum
requieui. Sed ꝛ ipſaȝ triſticiā ꝛ ſermonē illū
ſum oblitus. Ad iſtud ſm̄ remediū vr̄ ꝑtie
re illud p̄s. Poſui ori m. cu. cuȝ ↄ. p⁹. adū.
me. ℂ Tertiū remedium ē cōſideratio di
uine ordinatōis. nullum malum pene pōt
inferri nobis niſi diuina ordinatōe q̄d ma
gnum ſolatium debet eē fidelibus. Oīs. n.
tribulatō uelut potio eſt quā celeſtis medi
cus qui diſcretiſſimus eſt ꝛ fideliſſimus hꝫ
quaſi in utre ſuo꞉ iuxta illud p̄s. Et ſtatuit
aquas quaſi in utre. Et inde diſpenſat caȝ
filiis ſuis prout videt eis expedire Jero
nimus. Manſuete ꝛ patienter tolleranda
eſt tribulatio. Iſtam rationem inſinuat no
bis dominus Jo. xviii. Dicens. Calicē quē
dedit mihi pater non uis ut bibam illuȝ?
Tribulatio h̄ eſt quaſi uirga in manu ma
tris amantiſſime꞉ quia in manu dei qui fi
lios ſuos diligit ſuper omnem matrem. vñ
Iſa. xlix. Nūq̄d poteſt mulier obliuiſci in
fantem꞉ ſcilicet ut non miſereatur filio ute
ri ſui. et ſi illa oblita fuerit. ego tamen nō
obliuiſcar tui. In manibus meis depinxi

ter. Hoc eſt mulier timenda virga que eſt in
manu matris amātiſſime. ſ. miſericordie. Et
principue quando aliqs ſperat p virgam
hui⁹ a gladio pene eterne liberari. Ad hāc
ordinationem reſpiciebat David de quo
legitur. ii. Ro. xvi. quod cum ſemei maledi-
ceret ſibi ⁊ abyſai cōminaret maledicēti ait
ad David. Dimitte eū vt maledicat, iuxta
preceptum dei. ℭ Quartū remedium ē cō
ſiderare vtilitatē quā habet tribulatio q̄
tolleratur patienter tā in pñti q̄ in futu-
ro. Hanc vtilitatem inſinuat David quā-
do dicit de perſecutoribus. Circundederūt
ſicut apes. Apes aculeo pungūt. ſed ex ali
qua parte mel tribuunt. Et iſ timeātur: qꝛ
pungunt amātur: tū qꝛ mel tribuunt. Sic
perſecutores iſ pungant dum tribulationē
inferunt: tū amandi ſunt qꝛ mel celeſtis dl
cedinis quodammodo cōferunt. Materiā
enim eterne corone hoi miniſtrant. ℭ Qui
tum remediū ē ꝯſideratio ſtatus in quo ē
iniurians. Inſanus. n. eſt ſicut oſtenſum eſt
prius. Irrogata. n. iniuria ipſius eſt i ſania
qui facit ſicut dicit phs. Ideo cōpati debe
g mus iniuriantibus non iraſci. ℭ Sextum
remediū ē ꝯſideratio ppriorum defectuū
Facilius. n. portat aliquis defectus alieños
qñ ipſe defect⁹ ſuos cognoſcit quos oꝫ ab
aliis portari. vnde i Prou. Homo īdigēs
miſericors eſt. Ideo aliqui defectibus alio
rum: ita de facili iraſcūtur: quia ſuos non
agnoſcunt. Sene. Regū animos induim⁹
Illi obliti ſue infirmitatis aliene deſeuiunt
quaſi iniuriam acceperint. Augu. Iraſceris
ſeruo tuo ne peccet iraſcere tibiipſi ne tu
pecces. ℭ Septimū reme. eſt cōſideratio fi
nis noſtri mortē. ſ. ⁊ aliorū que poſt mortē
ſequūtur. vnde Eccle. xxviii. Memento no
uiſſimorū ⁊ deſine inimicari. Et ſubditur
memento timorem domini ⁊ non iraſcaris
proximo. ℭ Octauum reme. eſt conſidera-
tio proprie impotentie. Multi ſunt qui. iō
iram ſeruant ꝯ proximum ſuum quia repu
tant dedecus eſſe non vindicare ſe de eo q
ei iniuriatus eſt; qui attēdere deberent qꝺ
nemo poteſtatē habent defendendi ſe a mu
ſcis vel a pulicibus. vnde Aug. Hō tibi ꝯ
uicium dicit. ⁊ times ⁊ iratus es: Pulicib⁹
reſiſte vt dormias.

ℭ De peccato lingue.

Primo inter pec
cata dicēdū ē de peccato ligue:
Quia iſtud peccatū remanet p⁹
alia petā. Multi cauent ſibi de aliis petis
qui non cauent ſibi a petō lingue. Agem⁹
aūt de petō lingue hoc mō. ℭ Primo age
mus de cuſtodia lingue in cōi. ℭ Secūdo
enumerabimus diuerſa petā lingue: ⁊ de
vno quoqꝫ eorum ſm ordinē pſequemur.
ℭ Tertio vero agemus de remediis cōtra
peccatum lingue.

ℭ De his que debent commonere ad cu
ſtodiam lingue.

Ulta vero ſunt que debent hoīem
m. mouere ad diligētē cuſtodiā ligue. e
ℭ Primū ē hoc q̄ dñs hoīem in li
gua honorauit pre ceteris creaturis. Nul-
li enim creature dedit dñs linguam māleẓ
ad vſum loquele niſi hoī quod nō puus ē
honor nec puum beneficium. Si vero non
credis beneficiū iſtud ēe magnum cogita ſi
mutus eſſes q̄tum beneficiū reputares ſi
redderetur tibi loquela. Plus. n. amares h̄
q̄ ſi daretur tibi pecunia infinita. vñ vald
ingratus eſt hō qui peccando deū inhono
rat ī mēbro illo in quo deus hoīem pre ce
teris creaturis honorauit. ℭ Secūdū ē h̄ b
qꝺ lingua q̄tum ad vſum loquele organū
eſt rōnis. verbum vero nuntiū ē rationis
dicit Augu. ⁊ in ſolis hn̄tibus rōnem in-
uenitur naturaliter. vnde a rōne dꝫ regi ⁊ ſo
lum ad imperiū rōnis dꝫ lingua exire ī actū
loquele. Indecens ē quod rōnis nuntius
ſiñ rōe mittatur. Et ex quo aliquis vt ait
ps. Cōparatus ē iumentis: ⁊ ſimilis factus ē
illis. de iure poſſꝫ ab eo auferri vſus loqle
Ad iumētum. n. nō ptinet loquela. ℭ Ter
tium ē quod aues que nō receperūt tātum
beneficium in lingua q̄tum hoīes. Nec ali
q̄ mercedem a deo expectant pro vſu lin-
gue ſue laudant creatorē ſuum. vñ multū
poteſt offendi deus ſi homo ei lingua cōtu
meliam irrogat ex quo cōgregatio auiū eū
laudat. ℭ Quartū eſt hoc quod lingua eſt
membrum valde nobile: ⁊ in quo multum
indecens eſt oīs immundicia. Nulla auteꝫ

imūdicia maior ē q̄ imūdicia peti. Immo
nō reputatur corporalis imundicia ī com-
paratione ad petm̄. vnde Mat. xv. Non lo
tis manibus pa. man. nō coinqui. Diligen
ter ergo cuſtodiēda eſt lingua ne petō inq
netur. Qui aūt nō plus timet inquinare li
guā ſuā petō q̄ cetera mēbra porcus. vide
tur potius. q̄ homo. Porcus enim ro-
ſtrum in lutum ponit ſicut ⁊ pedeꝫ. nec ma
gis parcit ori quā pedi. Homo qui non ti-
met inquinare os ſuū petō: velut canis ma
cilē ē qui labia ſolet habere ſanguinolēta.
Abhominabilis ēt pōt eē hoībus: ⁊ deo q
permittit intrare ī os ſuum ea que imūdio-
ra ſunt muſcis ⁊ culicibus. Diabolum ēt p
mittit excreare ſibi in gulam. Immūdicia.
peccati ſputum diaboli ē. Potius tolleran
da eſſet excreatio leproſi in ore q̄ excreatō
diaboli. Multū imundus eſt qui diabolū
qui imundiſſimus ē permittat nidificare ī
e ore ſuo. ℭ Quintum qꝺ deberet hoīes mo
uere ad diligētem cuſtodiam lingue ē offm̄
ad quod lingua deputata eſt. Eſt. n. lingua
ad deū orandū ⁊ laudandū. Ad ſuſceptio
nem dñici corporis ⁊ ſanguinis: ⁊ ad pfra
tandū verba ſacra quorum vnūqꝺqꝫ ſan
ctitatem magnā requirit lingue. ℭ Oratio
magnā ſctitatem lingue requirit: qꝛ ſecūdū
Grego. Cum indignus ad intercedēdū mit
titur irati animus ad deteriora prouocat.
vnde lingua q̄ totiens deū offendit non de
facili in oratione exauditur. ℭ Laus etiam
dei ſctitatem magnā requirit: qꝛ nō eſt ſpeci
oſa laus in ore peccatoris vt dr̄. in Eccle.
ℭ Dñicum ēt corpus quod in ore recipit
ſctitatem magnam requirit. vnde ſicut mul
tum peccaret qui in calice vbi corpus xp̄i
recipitur lutum imundum poneret, ſic mul
tum peccat: qui os ſuum in quo corp⁹ xp̄i
recipitur per peccatum iquinat. ℭ Verba
etiam ſacra que in ore hominis debent ver
ſari ſimilr̄ ſctitatem oris requirunt cuꝫ ſint
reliquie. vnde Mate. vii. Sacra vocātur
ubi dominus ait. Nolite ſcm̄ dare canibus
Si veſtes que dominicum corpus tetige-
runt pro reliquiis habentur. Nūquid uer
ba que ex ore dei proceſſerunt pro reliquiis
habenda non ſunt. Quod verba domini re
liquie ſint probant miracula ſpiritualia q̄
per ea fiunt. Ceci enim ſpiritualiter per ea

illuminant. vnde preceptū domini lucidū. il
lu. o. Et mortui ſpiritualr̄ viuificantur. vñ
Johan. quinto. Venit hora etiam: ⁊ nunc
eſt quādo mortui audient vocem filii dei ⁊
qui audierint viuent. Inter alia membra
os maxime videtur eſſe deputatum diui-
no officio: ⁊ bene iuſtum eſſet cum domin⁹
omnia membra hominis fecerit: vt ſaltem
ſibi vnum membrū ſeruaretur. vnde ſerui
retur ei. ℭ Sextum eſt hoc quod lingua cu d
ſtodita: anima cuſtoditur. vnde ī Prouer.
xiii. Qui cuſtodit os ſuum cuſtodit animā
ſuam. Homo qui os ſuum non cuſtodit eſt
quaſi ciuitas abſqꝫ muro. Prouer. xxv. Si
cut vrbs patens: ⁊ abſqꝫ murorum ambitu
ita vir qui non poteſt in loquendo cohibere
peccatum ſuum. Eſt etiam ſicut caſtrum
vel domus abſqꝫ porta. vnde legitur in vi-
tas patrum: quod quidam ſenex cum qui
buſdam fratribus ibat ad beatum Anto-
nium: ⁊ audiuit multa ab illis de ſacra ſcri
ptura: ⁊ de operibus manuum ſuarum: ſed
ipſe per omnia tacebat. Et cum veniſſet ad
Anthonium dixit Anthonius ſeni. Bonos
fratres habuiſti comites itineris tui. At ille
Boni ſunt quidem ſed habitatio eorum ñ
habet ianuam. Qui vult intrat in ſtabulū
eorum ⁊ ſoluit aſinum. Qui vult cuſtodire
caſtrum aliquod oportet quod diligentiā
habeat circa cuſtodiam porte. vnde ibi tur
res ſolent fieri: etiam in clauſtris: ad portā
cuſtodes conſueuerunt poni. Sic qui vult
cuſtodire animam ſuam: oportet quod dili
gentiam adhibeat circa cuſtodiam oris.
Homo etiam os non cuſtodiens eſt velut
vas abſqꝫ operculo: ⁊ ideo immundus eſt
iuxta illud Numeri. xix. Vas non habens
operculum neqꝫ ligaturam immundū erit
Eſt etiam velut equ⁹ ſine freno: ⁊ nauis ſi
ne gubernaculo. vnde Jac. iii. Si equis fre
nos in ora mittimus, ad conſentiendū no
bis ⁊ omne corpus illorum circunferimus
⁊ naues cum magne ſint ⁊ a ventis vali-
dis minentur circunferuntur a modico gu
bernaculo vbi impetus dirigentis voluerit
ita ⁊ lingua membrum modicum eſt ⁊ ma
gna exaltat. i. ad magna premia vel tormē
ta ducit. ℭ Septimū ē pnitas ad maluꝫ
que ī lingua ē quā inſinuat Ja. iii. Dicens

Ela nā beſtiaꝝ ⁊ volucꝝ ⁊ ſpētū ⁊ cetoꝝ
domatur: ⁊ domita ſunt a nā humana. lin
guam aūt nullus hoīum domare pōt. Et
ſubditur. Eſt. n. inquietū malum plena ve
neno mortifero: ⁊ in eodem. iii. Lingua no
ſtra ignis eſt. vniuerſitas iniquitatis. vnde
dicit glo. vniuerſitas qꝛ per eā fere cuncta
facinora aut continentur ut latrocinia ſtu
pra: aut patrantur ut periuria, aut falſa te
ſtimonia, aut defendūtur ut tam quilibet ī
pius ſcel⁹ excuſat quod ꝯmiſit. Lingua. n.
in humido ſiue in lubrico eſt: ⁊ ideo de fa
cili labitur: ideo ſcriptum eſt Eccleſi. xiiii.
Btūs uir qui nō ē lapſus verbo ex ore ſuo
propter prauitatem ad malū que in ligua
eſt ponitur ſal in ore paruulorū qui bapti
zantur ad oſtendendum quod membrum
illud de facili putreſciat: ⁊ vermibus vicioꝝ
ſcaturiet, propter eandē cām ſpūs. ſ. ī lignū
igneis apparuit potius ꝙ in manibus vel
aliis membris: vt oſtenderetur quod mem
brum illud maxime inflammatū erat igne
infernali. vnde neceſſarium erat multū ut
igne celeſti inflāmaretur. pp eandē cāꝫ ēt
cum manus ⁊ cetera mēbra in patulo ſint
lingua tñ quodāmodo a nā incluſa eſt. Et
merito cum pp feritatem ſuam ⁊ pronitatē
ad malum bene incluſione indigeat. ℂ Oc
e tauum quod deberet hoīes mouere ad di
ligentem cuſtodiam lingue eſt hoc quod li
gua multum potens eſt ad nocendū. Quā
poteſtatē nocendi vult oſtendere Jacob⁹
qñ linguam ignem vocat. Ja. iii. Ignis. n.
inter omnia elementa potētior ē ad deſtru
ctionem. Eandē etiam poteſtatem īſinuat
qñ dicit quod lingua inflāmat rotam nati
uitatis noſtre īflammata a gehenna. id eſt
ſuggeſtione diaboli ut dicit interli. Rota
aūt natiuitatis noſtre vocatur vite pſētis
curſus. poteſtas nocēdi que ē in lingua ap
parebit ſi attendatur quod noceat lingua
⁊ ꝙtum ⁊ ꝙ velociter ⁊ quot modis. Nocꝫ
f etiam lingua ⁊ ipſi loquenti ⁊ ei de quo lo
quitur ⁊ ei cui loquitur. Ipſi vero loquēti
nocet multipliciter. Primo gratiā dei auſe
rendo. vnde Ber. Leuis res ſermo. ſed gra
uiter vulnerat aptiſſimū euacuandis cordi
bus inſtrumentum. Auſert etiam gratiam
hominum. vnde Eccl. xx. Sapiens in verbi
amabilē ſe facit gratie aūt fatuorum effun
dentur. Prouer. x. Os ſtulti confuſioni pro
ximū. Eccl. v. Honor ē ⁊ gloria in ſermone
ſenſati lingua imprudētis ſubuerſio illi⁹ eſt.
nulla beſtia a deo nocet hoībus ſicut lingua
ſi nō cuſtodiatur. Os vnius mali cōſiliarii ꝰ
ſuggeſtoris qñqꝫ deſtruit totā vnā ciuitatē
quod non facerent. c. lapi. c. etiam tēpla ſpīa
lia uel plura p unā ſuccēdit lingua vna. Li
gua etiam vnius aduocati deſtruit abba
tiam vnā uel archiepīꝫ vnum duꝫ facit illū
poni in manu⁹ alicuius qui ex parte diabo
li eſt. vnde Eccle. xxviii. Lingua tercia mul
tos cōmouit ⁊ diſperſit illos de gente in gen
g tem. Ciuitates ēt muntias diuitū deſtruit.
Nocumētum vero quod facit lingua valde
magnū ē. vnde Eccle. xxviii. Multi ceci
derunt ī ore gladii ſed nō ſic ut qui interierūt p
linguam. qui. n. p linguā interierunt morte
anime interierūt. Illi aūt qui gladio corpe
interierūt. Itē in eodē. Flagelli plaga liuo
rem facit. Plaga aūt lingue cōminuet oſſa
Cordi. n. vulnus letare infliget. Multis ēt
modis nocet. Nocꝫ. n. occulte. ⁊ idō ſerpēti ꝯ
paratur. vñ acuerūt linguas ſuas ſicut ſerpē
pentes ve. aſ. ſub la. eo. Nocet ēt a remotiſ
ideo ſagitte ꝯparatur. Jere. ix. Ubi dicitur ſa
gitta vulnerās lingua. e. Item Jere. iii. Ex
tenderūt linguam ſuā quaſi arcū me. ⁊ ī
veritatis. Lingua eius qui ē in gallia nocꝫ
ei qui eſt vltra mare dum eum infirmat.
ℂ Item exiſtens in terra nocet ei qui eſt in
celo dum deū: ⁊ ſcōs blaſphemat. vnde in
ps. Poſuerunt in celū os ſuū: ⁊ lingua eo.
tran. in terra. Nocet etiam lingua proximo
⁊ ideo gladio comparatur. vnde in ps. Ex
acuerunt vt gladium linguas: ſuas. Et ite
rum. lingua eo. gladi. acutus. Velociter
etiam nocet lingua. vnde Bernar. loquens
de illo verbo veloces pe. e. ad effun. ſan. di
cit. vtiqꝫ tam veloces ꝙ velociter currit ſer
mo. vnus eſt qui loquitur ⁊ vnum tantum
verbum profert: ⁊ tantum vnum verbum
vno momēto multitudinis audientium dū
aures inficit animas interficit. ℂ Nonum
quod deberet mouere homines ad diligē
tem cuſtodiam in igne eſt hoc quod niſi lin
gua diligent cuſtodiatur. poſtea ſeuit in dñꝫ
ſuum. vnde Prouer. xviii. Os ſtulti ꝯtrictō
ei⁹. ⁊ xxvi. Os lubricum operatur ruinas.
ℂ Decimū eſt cruciatus lingue quē ſacra h

ſcriptura memorat. Lu. xvi. vbi dicit diues
qui erat in īferno. Pr̄ Abraham miſerere
mei: ⁊ mitte lazarū ut intig. extre. di. ſ. ī aq̄.
vt refrigeret linguā m. Idō cruciat⁹ lingue ſpe
cialiter exprimitur vt pctm̄ lingue ſpāliter
declinetur. Similiter cruciatus lingue ſpā
liter exprimitur. Apoca. xvi. vbi ſic legitur.
Cōmanducauerunt linguas ſuas pre dolo
re ⁊ blaſphemauerūt deū celi pre dolorib⁹
⁊ vulneribus ſuis. Nō dicit quod māduca
uerūt manus ſuas ſed linguas ſuas eadeꝫ
cum que prius. Undecimū ē difficultas cu
ſtodiendi linguā. ppter ꝙ difficultatē lr̄ in
vitas patrū de quodā qui clamabat īceſſā
ter. Dñe deus meus libera me a ligua. Et
Eccl. xxi. ſic legitur. Quis dabit ori meo cu
ſtodiam. ⁊ ſuper labia mea ſignaculuꝫ cer
tum: vt non cadaꝫ ab ipſis: ⁊ lingua mea p
dat me. Et in ps. Dñe labia mea apies ⁊c.
Et iterum. Pone dñe cuſtodiam ori meo. ⁊
Prouer. xvi. Hominis ē pparare animuꝫ
dñi aūt gubernare linguam. ℂ Duodeciꝫ
eſt vtilitas magna que ſeqtur ex cuſtodia
lingue. que vtilitas inſinuatur Prouer. xii.
vbi legitur: De fructu oris ſui vnuſquiſqꝫ
replebitur bonis. Non eſt aliquis ita pau
per qui ī breui ditari nō poſſit de fructib⁹
oris ſui. ſi illud diligenter excoleret. De hiſ
fructibus dcm̄ eſt in tractatu de accidia ī ca
pitulo de ocio. vtilitas bone lingue innuit
Prou. x. vbi ſic legitur. Uena vite os iuſti.
Propter vtilitatē huius mēbri potius ap
paruit ſpūs ſcūs in linguis ꝙ in manibus
vel in aliis mēbris. Membrū. n. vtilius ſibi
i volu it eligere. ℂ Tertiūdecimū ē piculum
quod eſt niſi lingua cuſtodiatur. Sine cu
ſtodia. n. lingue nō poteſt homo bon⁹ fieri
⁊ ſi bonus eſt cito fit malus. Ad primū vr̄
pertinere illud Job. xi. Nūquid verboſus
iuſtificabitur. Greg. Uera ſnīa ē qua legit
cultus iuſticie ſilentium. Et Leui. xv. Uir q
patitur fluxum ſeminis imundus erit. Idō
dicitur Ja. i. Si quis putat ſe religioſuꝫ eē
non refrenans linguā ſuā a malo ſed ſedu
cens cor ſuum. huius vana eſt religio: quia
vadit in nihilum. Et in ps. Quis eſt homo
qui vult vitam. quaſi aliquis rn̄diſſet ego'
ſubditur prohibe linguam tuā a malo. Et
Prouer. xviii. Mors ⁊ vita in manibus lin
gue. Et Mat. xii. Ex verbis tuis iuſtificabe
ris: ⁊ ex verbis tuis cōdēnaberis. Ad peri
culum iſtud oſtendenduꝫ valet illud quod lr̄
de ſecundo pho: qui cuꝫ rediſſet a ſtudio athe
nienſi ⁊ mater eius interpellaret eū de tur
pitudine ⁊ inſtaret ipſe dixit. Non intrabo
vnde exiui. Quod intelligēs mater mortua
eſt dolore. Tunc dixit ille. Quid ē optimuꝫ
⁊ quid peſſimum verbū. Et ppetuo ſilentio
ſe damnauit. Si etiā aliquis ē in bono ſta
tu niſi linguam ſuā cuſtodiat cito corruet.
vnde. Prouerbiorum. xii. Propter pecca
ta labiorum ruina proximat malo. Idō dici
tur Eccl. xxviii. Beatus qui tectus eſt a lin
gua neqꝫ. ℂ Quartūdecimū eſt h q̄d ma k
gna pars noſtre bonitatis eſt ī cuſtodia li
gue. vnde Ja. iii. Si quis in verbo nō offē
dit hic eſt perfectus vir. ℂ Quintūdecimū
ē h quod magna pars ſapīe in moderatōe
ipſius ligue cōſiſtit. vnde Prouer. xvii. Qui
moderatur ſermōes ſuos doctus ⁊ prudēs
eſt. Et x. eiuſdeꝫ. Qui moderatur labia ſua
prudentiſſimus ē. Non ſolum prudens vel
prudentior: ſed ēt prudentiſſimus. Prudēs
eſt qui loquitur q̄ loquendū ē. vnde Ecc.
xx. Homo ſapiens tacebit vſqꝫ ad tempus.
Prudentior ē qui talia loquitur qualia dꝫ
loqui: ut qui loquitur pura verba a falſitate ⁊
proximi nocumēto: ⁊ contumelia dei. vnde
Prouer. xv. Sermo purus pulcherrimus ē
Prudentiſſimus vero eſt ille qui modum
ſeruat ī verbis: qui. ſ. dulciter loqtur abſqꝫ
clamore ⁊ aſperitate quod nō paꝝ eſt utile
vnde Prouer. xvi. Qui ſapiens ē corde pru
dens appellabitur: ⁊ qui dulcis ē eloquio
maiora repiet. Magis. n. proficiūt g hanc
dulcedinem lingue ꝙ qui hēnt ſapiam ma
gnam in corde. Sed videtur q̄d potius Sa
lomō debuit dicere qui moderatur cor ſuū
prudēs eſt. ꝙ qui mo. ⁊c. Ad q̄d rn̄dēdū ē
quod nō pōt eſſe ſermonis moderatio abſ
qꝫ cordis moderatione. Folia. n. nō pñt ſe
hēre ordinate radice cōmota: Et ille maxi
me dn̄atur animo ſuo qui a deo hꝫ ipſum ī
poteſtate ſua quod nō licet ei vti armis ēt
paratiſſimis in ſua defenſione que ſūt ver
ba verbis quaſi ſagittis de longe hoſtes p
cutimus.

ℂ Quinqꝫ ad que debꝫ predicator habere
ſuperbum quem predicatur.

C notãdũ qꝫ ĩ moderatõe ꝑdicatõ
nis ẽ hñdus reſpect⁹ ad .v. ſpãlr. ſ.
C Ad pſonã que lõ. vñ ĩ Proverbi.
Nõ decent ſtultũ verba cõpoſita. C Et ad
mãz de qua hõ loqtur. vñ Iero. Materias
grãdes ingenia pua nõ ſuſtinẽt. C Et ad
pſonã cui hõ loqtur: q2 ſicꝫ dicit Greg. ſꝫ ca
pacitatẽ audiẽtiũ formãd⁹ ẽ ſmo doctoꝝ
⁊ ħ q̃tũ ad pluritatẽ ſermõis: ⁊ q̃tũ ad ſũ
blimitatẽ. Sunt q min⁹ capacib⁹ tot ⁊ tã
ta dicere volũt qꝫ ipſi nihil retinẽt. Iſti no
lunt mittere doliũ vnũ vini ĩ lagenã unam
q̃ ſi tꝫ cyphũ vnũ. C Quarto hñd⁹ ẽ reſpe
ct⁹ ad tpis oportũitatẽ. vñ Eccl. xxviii. Ex
ore fatui reprobaẽ pabola: q2 ñ dicẽ eã ĩ tpe
ſuo: ⁊ ĩ Prov. xv. Sermo oportũus optĩus
C Quinto hñd⁹ ẽ reſpectus ad ſeruorẽ. vñ
Eccle. vii. Noli eẽ iuſtus multũ. Sũt q que
runt enſeꝫ ad muſcã occidẽdã: ⁊ ſecuri ad
ouũ frangendũ. Qui. ſ. ꝯ minimã negligẽ
tiam cũ tãto: feruore monẽtur ſicut ſi eſſet
magnum pctm̃ qꝫ raro expedit fieri: ⁊ ſi in
caſu multũ conãdũ ſit ẽt ꝯ paruas negli
gentias qñ alr corrigi nõ pñt. Greg. ſuper
Eze. Obſecro diſce qualr vnũquẽqꝫ alloq
debeas q̃ꝫ corrigi uis: ⁊ nolli ĩ ptc iſta ãbu
lare ĩ ſenſu tuo: immo ĩ furore tuo. C De
cimoſexto dꝫ mo. ad cuſtodiã lingue exhor
tatio ſacre ſcripture vt ẽ illud Eccle. xxviii.
Ori tuo facito hoſtia. Et ibidẽ verbis tuis
facito ſtaterã: ⁊ frenos ori tuo rectos. Attẽ
de ne forte labaris in lingua: ⁊ ĩ Eccl. v. Ne
temere qd loquaris ne cor tuũ ſit velox ad
ꝓferendũ ſermonẽ corã deo. Et Prov. 4.
Remoue a te os prauũ. C Decimũſeptiũ
dꝫ mo. ad cuſto. lin. exẽpla. vt ẽ illud. i. Re.
iij. Creuit Samuel ⁊ dñs erat cũ eo: ⁊ ñ ce
cidit ex oĩb⁹ verbis eius ĩ terrã. Et ĩ deſcri
ptiõe viri iuſti dr̃ in ps. Foliũ eius nõ de
fluet: ⁊ alibi in ps. Dixi cuſto. vi. m. ut ñ de
lin. in lin. m. C Decimoſeptimo dꝫ hõ mo.
ad cuſto. lin. Hoc qꝫ oportebit verba nr̃a
ſalt ĩ trãſir̃ p iudiciũ dei diſtrict. Iõ debẽt
nr̃a ħ ſaltim trãſire p mediũ nã. vnde ĩ ps.
Dr̃ de lingua iuſti qꝫ loquitur iudiciũ. i.
ſulam examinatã. Et vt breuiter d cẽ ſicut
p loquelam perpenditur vtrum aliquis ſit
gallicus: vel theotonicus: vel alterius na
tionis. vnde ĩ euãgelio. vere ex illis es. nam
⁊ loquela tua manifeſte te facit. Sic p loque

lam perpendiẽ de aliquo vtrũ ſit bon⁹ vel
malus. vñ Eccle. iiij. In lingua ſapia dino
ſcitur. Item ĩ Eccle. xxvii. Añ ſmonẽ nãq̃
laudes viꝝ. Hoc. n. tẽptatio ẽ hoiũ Iero.
In põdẽ verboꝝ ꝓbatũ exiſtit hñtie vite.
C De diuerſis pctis lingue: ⁊ ſunt. xxiiii. Et
de blaſfemia. 2.

d Icto d cuſtodia lĩgue ĩ cõi ꝯſequẽt
enũerãda ſunt diuerſa lĩgue pctã:
de his ꝓſequamur. Ex qbus. xxiiii.
enũerare ſufficiat. Que ſunt blaſphemia.
Pctm̃ murmuris. pcti defenſio. piuriũ mẽ
daciũ. detractio bonoꝝ. deriſio. Cõſiliũ .
prauũ. Pctm̃ ſeminãtiũ diſcordias pctm̃
bilinguiũ. Nimia iactãtia. Secreti reuela
tio. Indiſcreta ꝯmĩatio. indiſcreta ꝓmiſſio
Ocioſũ vbũ. Multiloquiũ. turpiloquiũ.
Scurilitas. indiſcreta taciturnitas. C Et ꝑ
mo ꝓſeq̃mur de. iiii. ꝑmis. Quia illi directe
peccaẽ ĩ deũ. Inter q̃ ĩcipiem⁹ a pctõ blaſ
phemie: q2 mai⁹ ẽ de q̃ pctõ ħ mõ agemus
Primo notificabim⁹ q̃lr̃ ſit pctm̃ iſtd. Scdo
ponem⁹ ea q̃ valere pñt ad deteſ. h⁹ pcti.
Tertio dicẽus d pſonis q̃ videntur eẽ ꝯſen
tientes blaſphemantibus. Quarto tange
m⁹ aliquos ſpãliter d ſpũali blaſphemia.
C De blaſphẽia. Quid ſit blaſphemia: ⁊
qñ dr̃ aliquis blaſphemare.

n Otãdũ aũt qꝫ ſm Augu blaſphe
mia ẽ qñ aliquis attribuit deo qꝫ
dei non eſt: uel quando negatur de
deo qꝫ ipſi⁹ ẽ uel qñ aliqs ſibi vſurpat qꝫ
dei eſt. Nos aũt hic blaſphemiã itelligim⁹
verbũ ĩ cõtumeliam dei ꝓlatũ. ut cũ aliqs
iratus vindicare ſe nolens de deo aliqua
mẽbra de ipſo nominat q̃ nõ ſanda ſi ſunt.
C De his que valent ad dete. h⁹ pcti. Et
de penis blaſphemorum.

m Ulta aũt ſunt que pñt valere ad d
teſta huius pcti. C Primum ẽ pena
qua dñs lr̃ puniſſe blaſphemoſ. De
qua petro legiẽ Leui. xxiiii. Ecce egreſſus fi
li⁹ mulieris iſraelitis q̃ꝫ pepat de uiro egi
ptio iurgatus ẽ cuꝫ viro iſmaelita. Quom
qꝫ blaſphemaſſet nomẽ dñi ⁊ maledixiſſet
ei adductus ẽ ad Moyſen. Miſerũtqꝫ eũ
ĩ carcerẽ dõec noſſẽt qd vellet dñs. Qui lo
cut⁹ ẽ ad Moyſen. Educ blaſphemũ extra
caſtra ⁊ ponent oẽs illi q audierũt manus
ſuas ſuper caput eius ⁊ lapidẽt eum popu
lus vniuerſus. Et deide promulgauit legẽ

de pena blaſphemoꝝ dicens. loquaris ad
filios iſrael. Homo qui maledixit domino
ſuo portabit pctm̃ ſuũ. Et q blaſphẽaue
rit nomẽ dñi morte. mo. lapidibus obruet
eũ oĩs multitudo ppli. De pena ẽt blaſphe
mie ẽt refert Grego. in dialogo. qꝫ qdã ro
me tenere dilexit quẽdã puerũ. v. annoꝝ
Qui ꝯſuetus erat blaſphemare nomen dñi
ſtatiꝫ qñ alo eius aliqd obſtitiſſet. Quadã
aũt die cũ pater eius teneret eũ in brachiis
clamauit puer. Mali hoies venerũt q me
tollere volunt. Qui cũ hoc dixiſſet nomẽ do
mini blaſphẽauit ⁊ alam reddidit. Si de⁹
in puero. v. ãnoꝝ pctm̃ illud ſic vindicauit
mĩqd parcet adultis ⁊ diſcretis q ħ pec
catum committunt peccatũ iſtud punitur
frequẽter a deo ẽt in pñti uel ſpũaliter ul
corꝑaliter. Corꝑalr q2 multociẽs ſubitãea
morte mo. hoies blaſphemiis aſſueti. vnde
Prouer. v. Qui maledixerit patri vel mr̃i
extinguẽ lumen eius in mediis tenebris.
Patri maledicit blaſphemus dũ dño male
dicit. Matri et maledicit dum triũphãteꝫ
eccleſiam blaſphemat q̃ mr̃ nr̃a ẽ. ⁊ iõ lux
in mediis tenebris ei extinguẽ: q2 in pecca
tis ſuis morietur. Pctm̃ iſtud vix remittiẽ
iuxta illud. Mat. xii. Spũs blaſphemie nõ
remittetur. i. vix remittẽ. vñ pctm̃ ad mor
tem dr̃ Eccle. xxiii. Eſt alia loquela e ꝯrio ĩ
mortẽ. Non inueniatur in hẽditate Iacob
Premiſſat actor de loq̃la iuramẽti. Et ſub
dit. Eſt alia loquela e ꝯrio ⁊c. Blaſphemia
ꝯria dr̃ eſſe iuramẽto: q2 in iuramẽto nola
tur deus. In blaſphemia dyabolo. in iura
mento qñ ſit eo mõ quo dꝫ honoratur de⁹
quãdo nomẽ ei⁹ ad ꝯfirmatõem ueritatis
aſſumitur. In ħ qꝫ de⁹ oñditur ueritatis
autor ⁊ actor. In mortẽ vero blaſphemanũ
dr̃ eſſe. q2 frequẽter moriũtur blaſpheman
tes in peccato. vnde blaſphemi multũ de
bent rogare uiros ſanctos ut orent deum
quod ſibi dimitteretur pctm̃ iſtud. Nõ. n.
ĩpetrat quicũqꝫ remiſſionẽ huius pcti. Imo
oꝫ hoiem eẽ magni meriti ad ħ qꝫ ĩpetret
alteri remiſſionẽ huius pcti. vnde. i. Io. vlt.
Eſt peccatũ ad mortẽ non ꝓ eo dico ut ro
get quis. i. quicũqꝫ. Etiam pena corꝑali pu
nitur peccatum blaſphemie frequẽtius q̃ꝫ
per aliud peccatum. vnde accidit quod lu
ſoribus qui deum blaſphemãt facies quã

doqꝫ ꝑpoſteratur. Cuidã ẽt militi dum oc
caſiõe ludi p oculos dei iuraret ꝓpius ocu
lus a capite exiliit ⁊ in alearium cecidit.
C Secũdo põt valere ad deteſta. h⁹ pecca
ti ſi oñdatur ingratitudo magna q̃ ẽ in eo
q blaſphemat. Dupliciter vero ingratus ẽ
blaſphemans: ⁊ q2 in mẽbro illo deũ inho
norãt in quo de⁹ ꝑ ceteris creaturis hono
rauit hoies. ſ. ĩ lingua. Et q2 mẽbra illa in
firmitatũ hũane q̃ pp ſalutẽ ipſius deus
aſſumpſit. ipſe ad ꝯtũeliã dei nolat ⁊ igra
t⁹ ẽ de beneficio incarnatõis. Et quaſi de⁹
non ſatis fuerit affectus ꝯtũeliis a iudeis
pro amore ipſius ipſe adhuc ꝯtũelias ſuꝑ
cõtumeliam addit. In hoc deterior iudeis
q2 ipſi affecerũt eum contumeliis mortalẽ
⁊ infirmũ ⁊ ĩ ſtatu hũilitatũ. ſed blaſphẽus
deũ ꝯtumeliis afficit ĩmortalẽ ⁊ regnantẽ
in celis. Iudei aliquãtulũ per ignorantiaꝫ
excuſantur. Neſciebant. n. deũ quẽ ꝯtume
liis afficiebant. Si eũ cognouiſſent nunq̃ꝫ
dominũ glorie crucifixiſſet. Blaſphemus
vo eũ ꝯtumeliis afficit quẽ credit eẽ deũ
C Tertiõ dꝫ cohibere a pctõ iſto hoc quod
blaſphemus vr̃ eẽ deterior oĩb⁹ creaturis
Ille. n. creature deũ laudant ⁊ benedicũt
oſtendendo dei potentiam: bonitatem: ⁊ ſa
piẽtiam: ⁊ non ſolum deum laudãt ⁊ bene
dicunt. immo ẽt ad eum laudandũ hoies
inuitant. vnde Grego. Mirũ ẽ qualiter hõ
deũ ſemꝑ nõ laudat cũ oĩs creatura ſemꝑ
ad eum laudãdũ inuitat. vnde valde miſ
eſt homo blaſphemus q ſpãliter pp hoc li
guã accepit vt deũ laudaret q deum non
laudat ſꝫ ꝯ amonitõeꝫ aliaꝝ creaturaꝝ eũ
blaſphemat. C Quarto dꝫ cohibere a pctõ
iſto magnitudo h⁹ pcti que multis circum
ſtantiis poteſt manifeſtari.
C Quib⁹ circunſtantiis patet huius pec
cati magnitudo.

p Rimo in ħ qꝫ ĩ iſto pctõ ĩſerẽ cõ
tũelia deo in ꝓpria pſona cui alii
pctõres ꝯtũeliã inferũt in reb⁹ ſuis
vñ ſicida ĩ ſuis ſuis. Sꝫ blaſphem⁹ infert
ei ꝯtumeliam ĩ propria perſona. Et iõ non
paꝝ diſplicet deo pctm̃ blaſphẽie. Multũ
diſplicet pricipi quãdo infertur ei ꝯtũelia
in ſubditiſ eius. ſed longe magis qñ ĩ filio ẽ
in filia. ſed ſuꝑ oĩa iſta qñ inferẽ ei ꝯtũelia
in ꝓpria pſona. C Scdo põt oſtẽdi magni

mdo h⁹ pcti ꝑ ſublimitatē ꝑſone cui blaſ
phemia īfertur ⁊ ſine aliqua offenſa augmē
tatur.n.ex hoc culpa. Offenſa magna ē cū
cōuicium dr̄ alicui burgenſi.ſ; maioꝛ ſi di-
catur militi:ſed lōge maioꝛ ſi pꝛīcipi.ergo ī
īfinitū maioꝛ ē ſi dicatur maioꝛi. vnde cū ī
pctō blaſphemie ꝯuiciū dicatur deo q in in
finitū maioꝛ ē oī dn̄o terrēo pctū; illud ni
mis magnū ē. ¶ Tertio facit ad mgnitu-
dinem h⁹ pcti h quod in pctō iſto dei ꝯtu
melia a pꝛincipaliter intenditur. Alii pecca
toꝛes ⁊ ſi contumeliam deo inferant tamē
preter intentionem ⁊ voluntatem illoꝛum ē
contumelia illa. ⁊ bene vellent abſtinere a
contumelia illa ſi poſſent habere delectatio
nem ꝙ̄ querunt abſq; ꝯtumelia illa ſ; blaſ
phemus incontemptum ⁊ contumeliaʒ dei
blaſphemat volens ſe vindicare de deo cū
tn̄ de⁹ ſine culpa ſit. ¶ Quarto facit ad ā
teſtatiouem huius peccati peruerſitas ma
gna que eſt in peccato iſto. Multum enim
peruerſi ſunt homines blaſphemi qui bōa
que agunt ſibi attribuunt. Mala vero deo
aſcribunt.cum econtrario mala propter cul
pas eoꝛum eis eueniant. Bona uero ex gra
d tia dei recipiant. ¶ Quinto facit ad deto-
ſta hui⁹ peccati magnus cōtemptus qui
eſt in blaſphemiis. quod poteſt manifeſta
ri ex hoc quod ipſi dicūt quod non poſſūt
ſe a blaſphemia cohibere. Si autem quere
tur ab eis vtrum aliquando conuicium di
xerunt epiſcopo uel archiepiſcopo uel ali
cui pꝛincipi. ipſi reſponderēt ꝙ non. Jmo
multi ſunt qui dicerent ſe nunꝙ̄ dixiſſe con
uicium alicui garrioni niſi ꝓꝑe pꝛius dice-
ret eis. ⁊ tamen non poſſunt abſtinere ſicut
ipſi dicunt ne deo contumeliam inferant,
Mira inſania. Poteſt aliquis abſtinere ne
dicat cōtumeliā gartiō niſi ipſe meruerit:
tn̄ dic̄ ſe n̄ poſſe abſtinere qui regi gloꝛie ꝯ
tumeliam dicat:cum tamen ipſe nunꝙ̄ cō
uicium ei dixerit. uec aliquid mali merue-
rit.magis pꝛoculdubio videretur talis cō
temnere deū ꝙ̄ gartionem vnuʒ. ¶ Sexto
facit ad magnitudinem h⁹ pcti h q̄d iſtud
pctm̄ ē in pꝛem celeſtē:⁊ iō moꝛte dignum
vnde Mat.v. Qui maledixit patri uel ma
tri moꝛ.moꝛiatur. Blaſphemi ſunt illa gene
ratio de qua legitur Pꝛouer.xxx. Eſt gene
ratio que patri ſuo maledicit:⁊ que matri

ſue non benedicit. Blaſphemi etiam aſſimi
lantur Chaaʒ filio Noe qui verenda pr̄is:
fratribus ſuis oſtendit.propter quod filius
eius maledictionem ſuſcepit. ut legitur Ge
ne.ix. ¶ Septio deberet eo.a peccato iſto
h ꝙ blaſphemia peccatum diabolicum eſt
⁊ quaſi loquela infernalis cuius ſignum ē
oꝛripilatio ꝙ̄ facit iſtud peccatum in audi
entibus. Unde Eccl.xxvii. Loquela multū
iurans hoꝛripilationem capiti ſtatuet: ⁊ ir
reuerentia illius obturatio auriū. vnde ſa-
tis uidetur quod diabolus in blaſphemis
loquetur ex hoc audiens hoꝛripilationem
hz. Sicut aliquis a teuthonica lingua teu-
thonicus perpenditur ſic blaſſemus ex lo-
quela iſta de familia diaboli eē dinoſcitur
⁊ ad infernum videtur pertinere. vn̄ ſicut
dictū ē Petro. Mat.xxvi. Uere tu ex illis es
nam ⁊ loquela tua manu.te facit. Sic pōt
dici de blaſphemo. vere tu de īferno es.nā
⁊ loquela tua.ma te facit. Jlli qui in īferno
erunt blaſphemabunt deum ꝓpter magni
tudinem doloꝛis. vnde Apoc.xvi. Blaſphe
mauerunt deuʒ celi pꝛe doloꝛibus ⁊ vulne
ribus ſuis. Sicut filii dei aſſueſcunt h bene
dictioni:⁊ laudi diuine volentes addiſcere
officium in tertis quod functi ſunt in celis.
ſic filii diaboli aſſueſcūt blaſphemiis addi
ſcentes in mundo iſto officium quod fun-
cti ſunt in inferno. ¶ Octauo deberet cohi c
bē a peccato iſto hoc quod blaſphemis di
conuicium eſt dictū ei a pꝛopꝛio ſeruo:⁊ iō
non defacili cōſequitur homo remiſſioneʒ
huiuſmodi pcti. vnde Eccle.xxii. Mittens
lapidē in volatilia deiciet illa. Sic ⁊ qui ꝯ
uiciatur amico.diſſoluit amiciciaʒ. Ad ami
cum:⁊ ſi pꝛoduxerit gladium non deſpes
eſt enim regreſſus ad amicum.ſi aperuerit
os triſte ne metuas.eſt enim cōcoꝛdatio ex
ceptio cōuicio: ⁊ impꝛoperio ⁊ ſuperbia:⁊
miſterii reuelatione. Ad litteram nobiles
p⁹ magnas guerras poſtꝙ̄ in bello ſe leſe
runt amici efficiuntur. Si quis autem con
uicium aliquod dixerit eis toto tp̄e vite
ſue memoꝛes ſunt conuicii illius. Si conui
cium unum dictum eſt alicui cuʒ tanta dif
ficultate a coꝛde recedit.quantum timere
poſſunt illi qui regi gloꝛie totiens conuicia
ti ſunt: qui delectantur deum blaſphemā
do. Judeis deterioꝛes uidēt qui in cōſue

tudine habebāt ꝙ audita blaſphemia au
res obſtruebāt ſibi:vn̄ ſup illō. Act.vij. Cō
tinuerūt aures ſuas. dicit Interl. Ne blaſ
phemiā audirēt. Jnſignū ēt doloꝛis ſcinde
bant veſtimēta ſua:vn̄ ſup illud. Mat.27.
Sicut pꝛinceps ſacerdotū ſcindit veſtimē-
ta ſua. Glo. Mos eſt iudeoꝝ cū aliqd blaſ
phemie audiūt ſcindere veſtimēta ſua. Ca
nib⁹ etiā peioꝛes vident̄. Canis.n.nō moꝛ
det dn̄m ſuū nec dilacerat. Jpſi vero dila-
cerāt dn̄m dn̄ deū blaſphemāt. Jpſi eodeʒ
oꝛe quo vinū a deo creatū biberūt:icōtinē
tieū mordēt ⁊ ꝯtumeliis afficiūt:ſiles ca-
nibus rabidis:q manū que ſibi panē poꝛ-
rigit moꝛdent. Maius etiā peccatū videt̄
eē blaſphemia ꝙ̄ hereſis. Heretic⁹.n.eā
loquit̄ de deo q̄ credit eē vera: blaſphem⁹
vero ꝯ ꝯſciētiam ſuaʒ de deo dicit que ſcit
non eſſe dicenda.

¶ Quā culpabiles ſunt:q blaſphemos tol
lerant quum poſſunt pꝛohibere.

Ec ſolū blaſphemi culpabiles ſūt
n apud deū:ſ; ēt illi q tollerant pec
catū iſtud cū ꝓhibere poſſint : vt
pater ⁊ mat̄ q nō corrigūt filios blaſphe-
mātes:⁊ qn̄q; hac de cā amittūt eos. Dn̄s
cniʒ eos interficit vt pʒ exēplo. Greg. pꝛius
poſiti in eodē caplo. Similit̄ illi culpabiles
ſunt q ꝑmittunt ꝯtumeliā deo fieri ī domi-
bus ſuis cū ꝓhibere poſſint. Nullus hō ti
mēs deū ꝑmitteret alicui quē ſciret crede-
ret:ꝯtumeliam inferri in domo ſua ex quo
poſſet h ꝓhibere. Quāto magis tollerare
non dʒ vt ꝯtumelia creatoꝛi ſuo inferat̄ in
domo ſua ex quo pōt ꝓhibere: Uix poſſūt
holes ſuſtinere qđ coꝛā eis ꝯuitiū dicatur
ſ patri ſuo vel dn̄o terreno. Quō ergo pn̄t h
ſuſtinere de patre celeſti: Nunqd culpabi
lis eſſet q permitteret in cellario ſuo tēplū
alicui demoni fieri ⁊ in ipſo ſacrificari. Nō
ne taberna in qua ludit̄ ⁊ blaſphemat̄ ve
re diaboli templū eſt in quo deus exhono
rat̄ ⁊ diabolus honoꝛat̄: Quō ergo pōt ſu
ſtinere h qui fidē veram hʒ: Dn̄i etiā cul-
pabiles ſunt:q in terra ſua talia ꝑmittunt
fieri:ſicut ille culpabilis eſſet q in terra ſua
paganoꝝ ydolatriā tolleraret:blaſphemia
enim ydolatria deterioꝛ eſſe vr̄:in h ꝙ ydo
latria honoꝛē ſuū auſert deo:ſed blaſphe-
mijs nō ſolū honoꝛē auſert: ſed etiaʒ cōtu-

meliā infert. Magna ꝑuerſitas ē pn̄cipuʒ
qui bona ſubditoꝝ ſuoꝝ auferūt:qn̄ deus
h ꝓhibet qn̄ vero poſſunt accipe ad hono
rē dei in ſalutē aīarū nolūt. Dn̄i enim poſ-
ſent penā pecuniariā ponere meritoꝛie il-
lis q blaſphemāt. Nō ſunt etiā ſine culpa
q locāt eis taxillos ⁊ ſimilia:⁊ q aſſiſtūt lu
dentibus vel blaſphemantibus:quaſi ve-
lint habere de fetoꝛe blaſphemantiū. Ju
deis deterioꝛes ī hoc ꝙ iudei obturant au
res ſuas audita blaſphemia ⁊ ſigna dolo-
ris oſidunt. Et vt breuit̄ dicā in hoc diſtin
gui poſſūt filii dei a filijs diaboli ꝙ filij dei
nō poſſunt tollerare qđ pater eoꝝ a blaſ
phemātibus ſagittet̄: filij vero diaboli nō
curant qn̄ vidēt deū ita ſagittari. Qđ tali
exēplo pōt oſidi. Fuit quidā vxoreʒ hn̄s ⁊
ex ea tres filios ſm̄ opinionē ſuā. Cui vxoꝛ
eius cū quadā die litigaret cuʒ eo obiecit
ꝙ ipſe credebat hr̄e tres filios:ſed vn⁹ tm̄
erat ſuus. reqſito vero ab ea qs ſuus eſſet
noluit ei indicare. Deinde cū pater īfirma
ret̄ ad moꝛtē ⁊ vxoꝛ defuncta eſſet ipſe fa-
ciens teſtamentū oīa dimiſit illi qui filius
eius erat. Poſt vero moꝛtē eius ꝯtentio fa
cta eſt inter illos tres quos tanꝙ̄ filios ſu
os nutriuerat cuius eſſet hr̄ditas. Quilibʒ
eniʒ dicebat ꝙ ipſe filius erat ⁊ qđ ſua debe
bat eē hr̄ditas. Un̄ cū h delatū eſſet ad iu
dicē pꝛecepit iudex:vt pater moꝛtu⁹ alliga-
ret̄ ad arboꝛē:⁊ ille qui directi⁹ ſagittā in
eū mittaret hereditatē haberet. Un̄ alliga
to patre ad arboꝛē duo ex illis ſagittaue-
rūt eū. Tertius vidēs patrē ſuū ſagittari
offenſus eſt vltra modū ꝯ alios duos ⁊ di
xit ꝙ patrem ſuum:nullo modo ſagittaret.
Ex quo cognitū vere eſt:ꝙ ipſe filius erat
ipſi⁹:⁊ data eſt ei hr̄ditas. Sile iudiciuʒ fe
cit Salo.iij. Reg.iij. De duab⁹ mulierib⁹ q̄
litigabāt de puero vno. Jllā.n.ꝓpendit eē
matrē q̄ nō potuit tollerare pueri interfe-
ctionē. Sic filij dei nō poſſunt tollerare qđ
blaſphemantes patrem eoꝛum ſagittent.

¶ De duplici blaſphemia.ſ.oꝛis ⁊ coꝛdis.

T notan.ꝙ duplex ē blaſphemia. t
e Quedā ē oꝛis:q̄dam ē coꝛdis. De
blaſphemia coꝛdis legit̄ ī vitas pa
trū qđ qdā frater īpugnabat̄ ſpū blaſphe
mie:⁊ cū ſepe ꝑgeret ad ſenes ⁊ ad abba-
tē permenē pro cura illius: ⁊ nō apparet

cauſam. Abbas pmenē vidēs eū hīe cogi
tationes blaſphemie dixit qd hīet. At ille
apperuit qđ ipugnabat eū ſpūs blaſphe/
mie: ⁊ ſtatim vt aperuit: appuit ipugnatio
lenior. Cui abbas pmenē. Qñ ħ cogitatio
te arripuerit dic. Ego cām nō habeo blaſ/
phemia tua ſit ſup te o ſathā. Hanc enim
cām aīa nō vult. Et innuit ī verbis his du
plex cā propē quā non ſit tm̄ pīculū in iſta
blaſphemia ſicut multi credūt. Non.n.h₃
delectationē cogitatio blaſphemie ppē q̄₃
placeat hoī: ſ₃ vehemens timor offenſe di/
uine adducit cogitatiōes iſtas ſicē hoī tan
to in tenebris exiſtenti ⁊ ſolitario velit no/
lit adducit timor terribilia ad cor ſuū: ⁊ in
nimi⁹ amor quē hūit mr̄ ad filiū adducē ei
memoriā ipſi⁹ qñ defunct⁹ ē: l₃ ēt ipſa no/
lit. Preterea diabolus quia ſcit qđ diſplicet
viro iuſto ꝯuitiū ⁊ ꝯtumelia dei. Interdu₃
logē ꝯuitia dei in hoīe ipſo hoīe audiente
⁊ blaſphemia illa diaboli ē nō hoīs. Et me
rē hō in hoc qđ diſplicet illi blaſphemia
illa. Et ħ duo inſinuanē exēplo pdicto cu₃
dī blaſphemia tua: ⁊ cū dī hāc.n.cām aīa
nō vult. Sūmū aūt remediū ꝯ vitiu₃ ħ eſt
occupatio q̄ animū impleat: ⁊ ꝯtēpt⁹ blaſ/
phemie talis. Debet enim hoc parum ap/
preciare agitationes tales.

¶ De peccato murmuris. 3

s Equitē de pctō murmuris. Eſt aūt
murmur oblocutio in debito mō
facta ꝯ deū vel factū alicui⁹. Spālitē autē
dicem⁹ de murmure qđ ſit ꝯ deū vel con/
tra eum qui eſt loco ipſius. Dicemus autē
hoc modo de hoc peccato.

¶ De his que faciunt ad deteſtationem
murmuris.

Rimo ponem⁹ ea q̄ pñt valere ad
a p dete. ipſi⁹. ¶ Scđo tangem⁹ diuer
ſas diuiſiōes murmuris. ¶ Tertio
ꝟo ſpālitē agem⁹ de murmure clauſtraliū.
¶ Quarto ꝟo đ remedijs ꝯ pctm̄ murmu
ris. ¶ Ad dete. ꝟo hui⁹ pcti pñt valere ꝟ
ba ſacre ſcripture: q̄ diſſuadēt nob ħ pctm̄:
vt eſt illđ. Sap̄. I. Cuſtodite vos a murmu
ratiōe: q̄ nihil pdeſt. Murmur ꝙ ſit ꝯ ea q̄
de⁹ facit nihil pdeſt hoī: imo plurimū no/
cet: nō.n. ppē murmur ceſſat tribulatio: ſ₃
qđ potuit eſſe meritoriū ppē murmur ſit đ
meritoriū. Ingnatē hō vñ debuit mūdari.
Deſtruitē vñ debuit emēdari: vñ deſtruxiſti
eū ab emūdatiōe vel emēdatiōe. Itē Jo.
vi. Nolite murmurare inuicē. Et. I. ad Cor.
.x. Neq₃ murmurauerit. Et ad Ph. ij. Oīa
facite ſine murmuratiōib⁹. Et. I. Pe. 4. Ho
ſpitales inuicē ſine murmuratiōe. ¶ Scđo
pñt valere ad dete. hui⁹ pcti exēpla: vt eſt
exēplū xpī: de quo. Iſa. 54. Quaſi agn⁹ co
rā tondēte ſe obmuteſcet. Et exēpla ſcōꝝ:
de qb⁹ cantat eccleſia: nō murmur reſonat
nō q̄rimonia: ⁊ iteꝝ. Ecce hō ſine q̄rela. Et
Sap̄. 18. Propans hō ſine q̄rela depcari
p pplis deferens ſeruitutis ſue ſcutū oię₃
⁊ p incēſu₃ depcationē allegās reſtitit ire.
Et Lu. II. Legitē de Zacharia ⁊ vxore ſua:
qđ erāt iuſti ābo ante deū icedētes in oī
bus mandatij ⁊ in iuſtificationib⁹ dñi ſine
q̄rela. ¶ Tertio pōt valere ad deteſt. hui⁹
peccati ħ ꝙ murmuratores maledicti ſūt:
vñ Eccl. 28. Suſurro ⁊ bilinguis maledi/
ct⁹ ſit. Multos.n. turbauit pace₃ habētes.
¶ Quarto pōt valere ad dete. hui⁹ pec. ħ
ꝙ murmuratores odibiles ſunt deo: vnde
.I. ad Ro. Suſurrones: ⁊ detractores deo
odibiles. ¶ Quinto pōt valere ad dte. hu
ius peccati ħ ꝙ neſcim⁹ qd vob expediat.
Alicui.n. magis expedit aduerſitas q̄₃ pſ/
peritas nō null⁹ de aduerſitate murmura
re dꝫ: vñ in Eccle. Nō eſt dicere ħ meli⁹ il/
lo. Oīa.n. tpe ſuo cōprobanē. ¶ Sexto pōt b
valere ad dete. hui⁹ peccati ħ ꝙ cum ſim⁹
filij dei ⁊ rōne creationis ⁊ redēptionis rō
ne nō debem⁹ murmurare qcqd placeat ſi
bi facere de nob. B. Juſte ſibi vēdicat me/
am vitā q pro mea poſuit ſuā. Apo. Siue
morimur ſiue viuim⁹ dñi ſum⁹. Idē. Em/
pti eſtis pcio magno glorificate ⁊ por. deū
in cor. vī. I. ad Coꝝ. vi. Augu. Scit celeſtis
medic⁹ qd nobis datur⁹ ſit ad ꝯſolatiōe₃
⁊ qd ſubiectur⁹ ad exercitationē. Nō enī₃
hō ſine cā iumento ſuo cibaria detrahit. ⁊
Iſa. xlv. Ve q ꝯdicit factori ſuo: ⁊ p⁹. Nū
quid dicit lutum figulo ſuo qd facit. ⁊. xxx.
peruerſa eſt ħ cogitatio q̄ſi ſi lutum ꝯtra fi
gulum cogitet ⁊ dicat opus factori ſuo qd
feciſti me: ¶ Septimo pōt valere ad dete.
hui⁹ peccati vindicta: q̄₃ dñs legitē ſūpſiſ c
ſe de pctō iſto legitē maria ſoror moyſi le/
pra pcuſſa ppē pctm̄ murmuris: ppē pec/
catū iſtđ dathan ⁊ abiron a terra ſunt ab
ſorti: vt legitē. Numeri. 16. Et chore igne cō
ſumpt⁹ eſt vt legitē. Ibidē. Propē pctm̄ ēt
iſtud miſit domin⁹ ignitos ſpētes in filios
iſrael: ppē pctm̄ iſtud maior ps filioꝝ iſrē
ī deſerto perijt: vnde Numeri. I₃. Oēs qui
nūerati eſtis a. xx. an. Et ſupra: ⁊ murmu/
ra iuſticie ꝯ me nō intrabitis terrā ſup q̄₃
leuaui manū meā vt habitare vos facerē
pter caleph filium iephone ⁊ ioſue filium
nun. murmurāte populo etiam ꝯtra dñm
de labore ignis domini deuorauit extremā
caſtrorū partem: vt legitē. Numeri. xi. Et vt
breuitē dicā ſicut dicit auctoritas de nulla
re dñi magis offendiſſe dictus eſt popul⁹ il
le q̄₃ murmurando. De pena etiā murmu
rantiū in futuro dicit Judas in epl'a ſua.
Hi ſunt murmuratores q̄ruloſi ſm deſide
ria ſua ābulantes: ⁊ pmittit pena₃ dicens.
Quibus procella tenebrarum in eternum
ſeruata eſt. Greg. Regnum celoru₃. Nemo
qui murmurat accipit. Nemo qui accipit
murmurare poteſt.

¶ De tribus diuiſionibus murmuris: ⁊ q̄
contra murmurationes: cōtra infirmitatē:
vel temporis contrarietatem: ⁊ bonorum
aduerſitatem.

Equitē de diuiſionib⁹ murmuris.
d s quarū tres ponere ſufficiat. Qua
rum pma talis. Murmur inuidie:
murmur ſuperbie: murmur auaricie: mur/
mur impatiētie: murmur ſane conſcientie.
¶ De pmo ſic lgitē. Mat. xx. Et accipiētes
murmurabāt aduerſus patrēfamilias di/
cētes. Hi nouiſſimi vna hora fecerūt ⁊ pa/
res illos nobis feciſti qui por. ⁊ pon. diei ⁊
eſtus. ¶ De ſcđo legitē Lu. vij. Videns pha
riſeus q notauerat eum ait intra ſe. Hic ſi
eſſet propheta ſciret vtiq₃ que ⁊ qualis eſt
mulier que tangit eum: quia peccatrix eſt.
¶ De tertio legitur. Jo. xij. Quare hoc vn
guentum nō venditur trecentis denarijs.
¶ De quarto. Numeri. xi. Ortum eſt mur/
mur populi quaſi dolentiū pro labore con
tra dominū. ¶ Quintū murmur eſt: quan/
do aliquis vult cogere eū ad hoc ꝙ cōtra
deū eſt ⁊ illud murmur videtē eſſe ſignifica
tū p murmur aſine murmurātis ꝯtra Ba/
laa₃. de qua legitē. Numeri. xij. Aperuit do/
minus os aſine ⁊ locuta eſt. Quid feci tibi
cur pcutis me. Ecce iā tertio volebat coge
re balaam aſinam ad id qđ erat ꝯtra deū
voluntatem. Ad hanc ſpeciē pertinet mur
mur ꝯſcientie murmurantis contra pecca/
tū. ¶ Ite₃ pōt diuidi murmur in murmur
de bonis que cōfecimus: ⁊ murmur de ma
lis que ſuſtinemus. Primum murmur diſ/
ſuadetur in eccleſiaſtico: vbi legitur. In bo
nis ne des querela₃: ⁊ in omni dato ne des
triſticiam mali verbi. De alio murmure le/
gitur. Eccle. xix. Vir prudens ⁊ diſciplina
tus non murmurabit correptus. Prudēs
eſt qui futura prouidet: ⁊ premia ⁊ tormen
ta ⁊ talis nō murmurat de flagello. Liben
ter enim virgam tollerat que a gladio pe/
ne eterne eum conſeruat. Patienter etiam
ab eo ſuſtinet: flagellari a quo celeſtem he/
reditatem expectat. Diſciplinatus etiā qui
circa vtilitates tribulationum eſt inſtruct⁹
ſimiliter non murmurat de correctione.
¶ Tertia diuiſio murmuris eſt in murmur e
contra deu₃ ⁊ murmur contra proximum.
Murmur vero cōtra deū mihi poteſt eſſe:
vel de infirmitate vel de paupertate: vel
de temporis importunitate: vel de proſpe/
ritate malorum: vel de aduerſitate bonorū
⁊ ſimilibus: valde fatuum eſt murmurare
de infirmitate cum vtilior ſit vt frequētius
infirmitas q̄₃ ſanitas. Unde in vitis patrū
cum quidam peteret a Johanne heremita
vt a tertiana ſanaretur ipſe reſpondit. Re₃
neceſſariam tibi cupis abijcere. Ut eni₃ cor
pora vitijs intus: ita anime lāguoribus pu
rificantur ⁊ caſtigationibus: ⁊ tamen de/
dit ei oleum benedictum ⁊ ſanatus eſt.
Item quidam miles rogauit quenda₃ ſan
ctu₃ virum vt a morbo liberaret eum pre/
cibus ſuis: ſed audito ab eo quod melior
eſſet in egritudine q̄₃ in ſanitate dixit vir
ſanctus: oro dominum vt ſeruet te in ſtatu
in quo magis humilieris. Fatuum etiā eſt
de paupertate murmurare: cum ſciamus
pauperes electos eſſe ad regnum eternu₃.
Jaco. xi. Nonne deus elegit pauperes in
hoc mūdo diuites ī fide ⁊ heredes regni.
De importunitate etiam temporis fatuū

eſt murmurare. Et ꝓpter h̄ q hoc facit nū
q̄ꝫ pacē habebit: vn̄. Job. Quis reſtitit ei ⁊
pacē hūit? Et ꝓpter h̄ qꝛ deus ſcit melius
quid expediat mūdo quē ipſe hꝫ regere q̄ꝫ
alius. Et q̄ñqꝫ expedire videnṫ q̄ nō expe-
diunt: vn̄ qdam heremita ſeminauerat ole
ra ⁊ viſuꝫ ē ſibi pluuiā neceſſariā eſſe oleri-
bꝰ. Et petijt adeo ⁊ obtinuit. Deinde viſuꝫ
ē ei ſerenitatē neceſſariā eſſe oleribus ſuis
⁊ petijt obtinuit. Et vt breuiṫ dicaꝫ tale tē
pꝰ dedit ei dn̄s quale voluit. Et tn̄ nec vn̄
olus de terra exiuit. Qui credēs vniuerſa-
lē defectū oleruꝫ in anno illo patienṫ ſuſti-
nuit. Sꝫ cū declinaſſet ad domū heremite
alteriꝰ ⁊ pulcerrima olera ibi vidiſſet mul-
tū admiratꝰ ē. Et narrauit heremite illi
quod ſibi acciderat. Cui heremita reſpon-
dit. Merito hoc accidit tibi: putabas ne te
ſapiētiorē deo q ei indicabis quid facere
deberet. Ecōtrario vero magne pacis occa
ſio eēt ⁊ q̄ñqꝫ etiā magne habūdantie bo-
norum tēporaliū ſi quis volūtatē ſuā in ta
libus volūtati diuine ꝯformaret: vn̄ referṫ
de quodā agricola q ſemꝑ hēbat in agris
⁊ vineis ſuis vberiores fructꝰ quā alij. Et
cū requireretur a vicinis q̄re hoc eēt r̄ndit
nō eē h̄ mirum ſi fructus haberet cū ſemꝑ
haberet tale tp̄s q̄le ipſe vellet. Suꝑ quo
cū alij mirarenṫ ⁊ īgrerent q̄ūo hoc eſſet.
R̄ndit. Ego nunq̄ꝫ volo aliud tp̄s habere
q̄ꝫ deus velit: vn̄ cū tale ſit tp̄s quale deus
vult: ſemꝑ hēo talis q̄le ego volo. In pace
magna erat vir ille qꝛ volūtatē ſuā confor
mauerat volūtati diuine. Et propter h̄ bo-
norū tēporaliū hēbat habūdātiā. Cū arti-
fices ita offendi ſoleāt q̄ñ inſtruunṫ in opi
bus in q̄bus ipſi periti ſunt: nō eſt mirum ſi
multū deus offendaṫ q̄ñ de opibꝰ ſuis ita
a q̄buſcūqꝫ diiudicaṫ. Nō eſt aliq̄s artifex
q nō offenderet vltra moduꝫ ſi de operibus
ſuis tantū diiudicareṫ. De ꝓſperitate ꝓo
maloꝝ ⁊ aduerſitate bonoꝝ multū videnṫ
murmuraſſe ſci: vn̄. Job. xxi. Quare impij
viuūt ſublimati ſunt cōfortati ſuntqꝫ diui-
tijs ⁊c̄. Jere. xij. Quare illa impioꝝ ꝓſpe-
ratur: bn̄ ē oībꝰ q p̄uaricanṫ: ⁊ iniqꝫ agūṫ?
Et in p̄s. Mei aūt pene moti ſunt pedes
qꝛ zelaui ſuꝑ ini. pacē peſt. ui. Et abacuc. i.
Quare reſpicis cōtēptores ⁊ taces concul
cante impio iuſtiorē ſe? Et in. p̄s. Uſqꝫquo

petōres dn̄e vſqꝫquo petōres gloriabunṫ.
Et Malach. vlt. Uanꝰ ē qui ſeruit deo. Et
qd̄ emolnerint: qꝛ cuſtodimus p̄cepta eiꝰ?
Sꝫ ceſſat murmur illud ſi q̄s reſpiciat cām
q̄re hoc fiāt: fidelis medicus egro deſꝑato
vniuerſa ꝯcedit q̄ ipſe appetit. Ergo vero
de cuius ſalute ſpes habetur multa negat.
Sic dn̄s reprobis habūdātiā bonoꝝ tpa-
liū tribuit vt ſi qua bona egerint in mūdo
iſto mercedē recipiant: ⁊ ſm̄. Gre. Iſte ſuc-
ceſſus bonorū tpaliū ſignū ē eterne repro-
batiōis. Similiṫ ſm̄. Gre. Mactādi vituli i
liberis paſcuis relinquunṫ. Seruandus in
go premitur ita mali ꝑ amena prata ad ſo
ueā. bonus ꝑ aſpera ad patriā venit. Oia
mala pene ſine murmure tollerāda ſunt qꝛ
iuſto dei iudicio ⁊ ordinatiōe eueniūt. Ec-
cle. viij. Nō iudices contra iudiceꝫ q̄m ſm̄
ꝙ iuſtum eſt iudicat.

De murmure clauſtralium.

Equiṫ de murmure clauſtraliū: de
quo ſpecialiṫ tangemꝰ. qꝛ hoc pec
catū multū infeſtat clauſtral̄. Pec
catuꝫ murmuris quādoqꝫ fuit iudeoꝝ ſed
modo dr̄ eē monachorum. Notandū ergo
quod clauſtralis murmurās d̄ cibo vel po
tu deficit in ipſo p̄ncipio belli ſpūalis. Pri
cipiū belli ſpūalis ē ꝯtra gulam: vn̄ ſuper.
Mat. iiij. dicit. Glo. In pugna xp̄i priꝰ cō-
tra gulā. Agiṫ: qꝛ niſi hoc p̄us refrenet̄ fru-
ſtra cōtra alia vitia laboraṫ talis clauſtra
lis in primo cōflictu dicit vltimū verbuꝫ ſi-
ue malū verbū ab ancilla: deuictus carne
.ſ. qd̄ magna vilitas ē. Jero. Nihil viliꝰ q̄ꝫ
a carne vinci: curri de viro iuſto caueṫ. Ec
ce hō ſine querela verus dei cultor de tali
clauſtrali dici pōt. Ecce homo plenus que-
rela ventris ſui cultor. Tales enim nō do-
mino ieſu chriſto ſed ventri ſuo ſeruiūt ſm̄
verbum apoſtoli ipſi de ventre ſuo deū ſe
cerunt iuxta illud. Phi. iij. Quorum deus
venter eſt. Dum vero murmur proferunt q̄
ſi pater noſter dei ſui. ſ. ventris dicunt. Ipſi
vaſa vacua gratia dei ſe eſſe oſtendunt dū
murmur in eis reſonat: ⁊ dum ad igneꝫ cre
pationis tribulationis crepant: ſatis appa
ret quod aqua diuine gratie in eis non ſit.
Ad litteram olla vacua credat ad igneꝫ: ⁊
dolium vacuum multum reſonat. plenum
non ſunt. Iſti quādo debent domino eſcā

apponere cum grata ſalſa hylaritatis. Hy-
larem enim datorē diligit deus iuxta ver
bū apoſtoli. Ipſi fel murmuris in eſca eiꝰ
ponunt pro ſalſa: vt vere dn̄s poſſit de eis
dicere: dederūt in eſcaꝫ meā fel: q̄ñ nō lege-
rint de dn̄o qd̄ cū guſtaſſet acetū felle mix
tuꝫ noluit bibere. Tales reſpiciunt retro ſi
cut vxor Loth. ⁊ in ſtatuam vertunṫ. Sta
tua videṫ eē homo ⁊ nō eſt ſic: tales vidē
tur mōachi eſſe: ⁊ nō ſunt: vnde abbas pa-
ſtor in vitis patrū. Qui querulo ſuſe ē: mo-
nachus nō eſt. Clauſtralis murmurās: eſt
rota nō bene vncta vnctiōe gratie: ⁊ ideo
murmurat ſicut rota currꝰ. vn̄ Eccl. xxxiij.
Precordia fatui q̄ſi rota currus. Clauſtra
lis etiaꝫ murmurās: omne bonum clauſtri
dat pro modico feni ad opus iumenti ſui.
Omne bonū clauſtralis eſt pax. Unde ſu-
per illō pax ſuꝑ iſrael dicit expoſitor. Om
ne bonū in vno verbo dixit. Clauſtralis ēt
murmurās intromittit ſe de hoc qd̄ ad ip-
ſum nō ꝑtinet. Ipſe enim iā ſuus nō eſt: ſꝫ
dei vel abbatis ſui. Nec ſoluꝫ dei eſt rōne
creationis vel redēptionis: ſed etiā ratiōe
ſue redditionis: vn̄ bn̄ de ſe intromittit ſi
de re aliena ſe intromittit. vn̄. B. Qui curā
veſtri ſemel nob̄ cōmiſiſtis qd adhuc vos
de vobis intromittitis? Clauſtrali murmu
ranti dicit dn̄s illud. Jo. vlti. Quid ad te?
Tu me ſequere. Clauſtralis etiam murmu
rans auctoritate ꝓpria vult diſpenſare ſi-
bimet de cruce religiōis q̄ꝫ aſſumpſit ꝯtra
oīa iura. B. Suſpecta eſt mihi fateor tua
diſpēſatio ⁊ vereor tibi illudi ſub tegmine:
⁊ noīe diſcretiōis a carnis prudētia. Clau
ſtralis etiā murmurans xp̄o poſtpoſito di-
ſcipulus factus eſt Galieni: vn̄. B. Dūs do
cet ꝑdere aīas Galienus ⁊ ypocras ſalua
re: cuius ꝯſilio potius acqeſcis: aut cuius
vis eſſe diſcipulus. Itē puta te queſo mōa
chū non medicū nec de cōplexione iudicā
dum ſed de profeſſione. Clauſtralis etiam
murmurans quendam cecum qui eum in
foueam multotiens precipitauit ducem ſi
bi conſtituit: iſte cecus eſt proprius ſenſus
qui in foueam peccati euꝫ multotiens pre
cipitauit quem tamen adhuc vult ſequi.
Talis clauſtralis ad deū tergum vertit et
adiumentū ſuū faciem: potius eligens vo-
luntatē facere ſui corpis q̄ꝫ dei. Ipſe etiaꝫ

vult eque habundanter victū ⁊ veſtitum
habere in preſenti ſicut illi qui nullā aliaꝫ
retributionem expectant in futuro quaſi ꝓ
nihilo reputāt terrā deſiderabileꝫ que eis
pro mercede danda eſt: cuꝫ tamen ꝯſuetu-
do cōis habeat qd̄ operarijs q̄bus magna
merces ſoluiṫ in veſpere de victu non ꝓui
deaṫ. Alijs aūt quibus alia merces in ve-
ſpere nō ſoluiṫ prouideṫ. Mirari debent
q vident aliquē clauſtralem murmurantē
quaſi ſi vident iumentū loqui: cū clauſtra
lis iumentū debeat eſſe iuxta illō: vt iumē
tum factus ſum apud te: vn̄ cū quidā vo-
lens ingredi religionem quereret a beato.
Ber. Quid ſibi maxime eē neceſſariū. Ipſe
dixit ei: vis eſſe aſinus? Illo querente quō
poſſet h̄ eſſe r̄ndit. Qui vult eſſe in religio
ne dꝫ qd̄libet opus ſibi iniunctū facere in
differenter: ⁊ quēlibet cibū ſibi appoſitum
indifferenter comedere. Et his eſt modꝰ
aſini: ſed in quibuſdaꝫ clauſtris adeo ꝯſue
ti ſunt huic monſtruoſitati: qd̄ nō pauent
cū audiūt clauſtrales murmurare: ſic dici
tur de Balaam qd̄ adeo aſſuetus erat mō
ſtris quod nō expauit ad vocem aſine. In
vno caſu videṫ clauſtrali licituꝫ eſſe mur-
murare q̄ñ. ſ. precipiṫ ei aliqd voluntati di
uine ꝯtrarium. In ſimili ⁊ enim caſu aſina
Balaam murmurauit. Item cuꝫ murmur
ſi loquela veteris hominis: vetus autem
homo mortuus debeat eſſe in claſtro: mi-
randum eſt de murmure clauſtraliuꝫ ac ſi
mortui homines loquerentur. Clauſtralis
debet eſſe mortuus mundo: ⁊ iaꝫ habet ſu-
darium indutum. Habitus enim clauſtra-
lium ſudarium eorum eſt cum in eo ſepeli-
antur. Monachi etiam cum benedicunṫ
non debent loqui per. ix. dies in ſignuꝫ qd̄
mortui ſunt: ideo murmur omnino longe
deberet eſſe clauſtralibꝰ quicquid eis fue-
rit ſicut a mortuis hominibus.

De quattuor remedijs contra murmur clauſtralium.

Equitur de remedijs contra pecca
tum murmuris. Et poſſumus con
tra hoc peccatū quattuor remedia
aſſignare. Primū eſt exēplū xp̄i: vn̄ Augu.
Omnia terrena ꝯtēpſit hō deus vt ab oī-
bus ꝯtēnenda monſtraret ⁊ alia aduerſa
ſuſtinuit vt ſuſtinēda doceret vt nec i illis

querē felicitas nec in iſti⁹ timerē aduer
ſitas. ℂ Secundū remediū eſt ꝙ homo co
gitet murmur quod fit de malo pene illato
murmur eſſe ꝯtra deū: cum omne malū pe
ne adeo ſit: vñ Exo. xvi. Nō ꝯtra me mur/
mur eſt iſtud ſed ꝯtra dñz. Et Numeri. 14.
Uſquequo multitudo peſſima murmurat
contra dominuz? Ideo quicquid infertur
a perſecutoribus patiēter tollerandū eſt:
ꝛ potius debet hō habere oculum ad deū
qui habet perſecutorez in manu ſua ꝙ ad
ipſum perſecutorem: cuius formam dedit
nobis dominus in cruce qui dimiſſis perſe
cutoribus dixit. Deus meus vt quid dere
liquiſti me? vnde ſuper illud. Timeat dñz
omnis terra dicit Aug. Si creature ſeuiūt
deuz time nō illas: q: omnia ſub ipſo ſunt.
Item Glo. Cupiditatem nocēdi parce lha
bes poteſtatē antē nocendi ſi ille non dat
nō habes. Ideo deus homo ante hominē
ſtans ait. Nō haberes in me poteſtatē niſi
eſſet datū tibi deſuper. Nec etiam ipſe dia/
bolus vel vnum oculum potuit tollere vi
ro ſancto Iob niſi prius diceret mitte ma
num tuā hoc eſt da poteſtatem. ℂ Tertiū
remedium eſt ꝙ homo cogitet intentionez
qua deus permittit filios ſuos aduerſitati
bus flagellari qui enim magnum amorem
cogitaret ex quo dominus filios ſuos fla/
gellabat ipſe non murmuraret: vnde Gre/
go. Ille ſol⁹ de flagello murmurat q̄ aīum
percuſſoris ignorat. Et Apoca. Ego quos
amo arguo ꝛ caſtigo. ℂ Quartum reme/
dium ꝛ precipuum eſt gratia dei. Cū enim
murmur proueniat defectu celeſtis vnctio
nis in corde hominis ſummū remedium ē
poſtulare vnctiōes celeſtis gratie vt faciat
murmur iſtud ceſſare ꝛ non vnctionē car/
nalis voluptatis: que licet ad tēpus mur/
mur ceſſare faciat tamen in poſterum ma/
gis reddit querulosum. Unde ad Hebre.
in fi. ℂ Optimum eſt gratia ſtabilire cor
non eſcis que non profuerunt ambulanti
bus in eis. Eque de facili poſſet homo im
petrare a deo gratiam per ꝙ talia contēp
nerentur. Si quis ex corde eam peteret ſi/
cut ab homine ea pro quibus murmurat.
Seneca. Quare potius impetrē a fortuna
quod det ꝙ a me ne petamus.
ℂ De defenſione propriū peccati. 4

s Equit̄ de tertio peccato lingue. ſ.
de defenſiōe ꝓpriū peccati: quo vi e
tio multū laborat humanū gen⁹:
qđ ſignificatū eſt. Gen. iij. Ubi legit̄ de pa
rentibus noſtris qui cū cognouiſſent ſe eē
nudos conſuerūt folia ficus ꝛ fecerūt ſibi
perizomata.
ℂ De his que poſſunt valere ad deteſta/
tionem huius peccati.
D deteſtationem huius peccati.
s ℂ Primo poſſunt valere verba ſa
cre ſcripture diſſuadentia illud ad
Ro. xij. Nō voſmetipſos defendētes cariſſi
mi. Et ſup illud. Nolite exaltare cornu. di
cit Glo. Quā feciſtis iniquitatē per cupidi
tatē nō defendatis p elationē. ℂ Secūdo
pūt facere ad hoc exēpla ſanctorū qui cul b
pabiles ſe agnoſcunt vbi etiaz culpabiles
nō ſunt. Grego. Piarū mentiū eſt ibi cul/
pam agnoſcere vbi culpa nō eſt. Prouer.
xxviij. Iuſt⁹ ꝓor eſt ſui accuſator. Et Gen.
xxvij. Iacob qui nuda colli ꝛ manus pel/
libus edinis protexit in ſignū quod vir iu
ſtus ꝛ ſi innocens ſit peccatorē tñ ſe dꝫ re/
putare. Et Gen. xliiij. Cypho inuēto in ſac
co beniamin iudas qui tenet figuram ꝯfeſ
ſionis accūauit ſcilicet ſine culpa eſſet de re
ſila dicens. Quid reſpondebimus dño no/
ſtro? ꝛc̄. Et ſubdit. Deus inuenit iniquita/
tem ſeruoꝝ ſuoꝝ. Ille etiā qui peccatū nō
fecit: nec inuentus eſt dolus in ore eius ſi/
gna peccati habere voluit. Uoluit eniz oc
cidi: ꝛ cum iniquis reputari. ℂ Tertio pōt e
valere ad hoc ſi os tendit̄ quāti meriti ſit
humilis ꝯfeſſio ꝛ accuſatoria. vñ Gre. Nō
minus admiror humillimā confeſſionē pec
catorū ꝙ ſublimia geſta virtutū. Item in
.ps. Dixi ꝯfitebor. aduer. in iu. ꝛ tu. re. im/
pie. pec. m. Prouer. xv. Rñſio mollis fran/
git irā. Mollis reſpōſio ē ſui ipſius accuſa
tio que multū frangit iram dei. Itez ſuper
illud iniuſticias nō abſcon. dicit Glo. Qū
homo detegit deus tegit. Cuz homo tegit
deus nudat. Cum hō agnoſcit deus igno/
ſcit. Iā latro regnū in cruce meruit: quia ſe
accuſauit. vñ Aug. Loquēs de illo verbo
ſacrificiū laudis honorificauit me ꝛ illic iter
quo oſtendam ſalutare dei dicit: latro in
cruce quare meruit? Quia illā viam tenuit
vbi oſtenditur ſalutare dei a qua tibi pes

nō exeat. In eo enim qđ ſe accuſauit: deū
laudauit. Et ſup illud veritas de terra or
ta eſt ꝛ iuſticia de celo ꝓſpexit dicit Aug.
.q.d. deus. Parcamus ei q: nō parcit ſibi.
Ignoſcam⁹ ei q: nō ignoſcit ſibi. ℂ Quar
to pōt valere ad dete. hui⁹ peccati hoc ꝙ
peccatū iſtud multū impedit peccatorem.
Nō enim vult deus a peccatis ſuis libera
re illū qui defendit ea. vnde Augu. Tu ſi
cius es peccati tui defenſor quomodo erit
deus liberator: vt ſit ipſe liberator: tu eſto
accuſator.
ℂ De ſtulticia illius qui peccatum ſuum
defendit.
Uinto pōt valere ad deteſt. huius
d q peccati ſi oſtendat̄ multiplex eius
ſtulticia qua peccatū ſuū defendit.
ℂ Et primo ſtultus eſt talis: q: ipſe defen/
dit peſſimum hoſtem quē ipſe hꝫ: ſed pec/
catū oſtendit̄ eſſe peſſimus hoſtis quē ho
mo habeat: ex hoc ꝙ nullus alius hoſtis
nec homo nec diabol⁹ pōt nocere ei: ſi ab
hoc hoſte ſibi cauerit. Greg. Nulla eniz no/
cebit aduerſitas ſi nulla dominet̄ iniqtas.
ℂ Scdo vero ſtultus eſt q̄ defendit pecca
tū ſuū: q: cū abyſſus miſerie abyſſuz inuo
cet miſerie ipſe debuit miſeriam ſuā plene
exponere vt amplius miſicordiaz dei poſ
ſet mouere. Ipſe vero miſeriā attenuat q̄ſi
nolit qđ miſericordia ſua miſicordiaz dei
moueat nō ſic faciunt paupes q̄ elemoſy/
nas volūt īpetrare: imo paupertatem ꝛ in
firmitatem ſi quā hñt hoībus denudant.
ℂ Tertio ſtultus eſt: q: nō vult manifeſta
re in curia miſicordie peccatū ſuū ꝛ reſer/
uat illud in foro iuſticie vbi māifeſtabitur
ad penā qđ non vult ibi māifeſtare ad ve
niam. ℂ Sexto pōt valere ad deteſta. hui⁹
peccati ſi oſtēdat̄ in illis magna ꝑuerſitas
q̄ peccata ſua defendunt: ꝑuerſitas eorum
pꝫ ex hoc ꝙ illud qđ deus ꝑſecut⁹ eſt vſqꝫ
ad mortē ꝓpriā. ſ. peccatū ſicut oſtenſuz ē:
in principio ſumme: ipſi defendere volunt
vſqꝫ ad leſionē ꝓprie ꝯſcientie: ꝛ vſqꝫ ad
inoffenſaz cū tñ oēs creature peccatū de/
bēt ꝑſequi tanꝙ illud qđ ſolū indecens ē
ī mūdo iſto. ℂ Septimo pōt valere ad de
teſta. hui⁹ peccati ſi oſtendat̄ ingratitudo
eoꝝ qui peccatū ſuuz defendunt. Ingrati
vero tales ſunt dei miſericordie ꝛ bonitati
dū bñficiū ipſius volūt attenuare: bonita/
tis diuine beneficiū attenuat qui culpam
ſuā diminuēdo beneficiū remiſſionis quo
dāmodo diminuūt: vnde in ſpiritū ſanctū
videt̄ peccare cui bōitas attribuit̄. Ad de
teſta. hui⁹ peccati pōt facere hoc ꝙ illi qui
peccata ſua defendūt in culpa ſua ipſum
deū inuoluere volūt: vnde ſup illud. Gen.
.iij. Uocem tuam audiui in paradiſo. di/
cit Gre. Propriū eſt peccantibus deo vel
le attribuere vnde accuſant̄. Quod inde
eſt: q: ſic peccauit homo cū vellet eſſe par
deo liber. ſ. ſicut ille ab omni dñio. Qm̄ er
go illi in maieſtate par eſſe nō potuit ī pec
cato ſibi parem eum facere contendit: imo
vult eum oſtendere eſſe nocentē. Se autē
innocentem. Et ſuper illud nolite inique
agere. dicit Glo. Malum eſt peccare ꝛ pe/
ius eſt perſeuerare pernitioſum eſt in deuz
ſe defendendo culpam ſuaz proijcere. Ad
deteſta. etiā huius peccati videt̄ facere ꝙ
Dauid videt̄ ſpecialiter petere cuſtodiam
ori ſuo ꝓpter peccatū iſtud. Unde in. ps.
Pone cuſtodiam ori meo. Et ſubdit. Non
declines cor meū iuer. ma. ad ex ca. ex. ſpe.
Non declines. i. declinare non permittas.
Excuſationes in peccatis: dicuntur verba
malicie: vel q: ſunt ꝯtra bonitatē dei dum
beneficium dei volunt attenuare: vel quia
ille qui excuſat ſe deū vult infamare dum
culpam ſuam in deum nititur refundere:
vt Adam. Gen. 3. Quando dixit domino:
mulier quā dediſti mihi ſociaz dedit mihi
de ligno ꝛ comedi: quia ipſe defendit: qđ
homines perſequi debent peccatum. ſ.
ℂ De multimoda excuſatione peccati.
T notanduz ꝙ multis modis ſo/ e
e lent homines peccatum ſuū excu/
ſare vel defendere. Alij propter infir
mitatem carnis. contra illud. Eccle. v. Ne
dederis os tuum: vt peccare carnem tuaz
facias. Alij multitudine peccantium iuxta
illud. Eccle. xxxj. Peccator homo vitabit
correctionem: ꝛ ad voluntatem ſuā inue/
niet cōparationē. Illis vero q̄ ſe excuſant
in multitudine peccantiū dici poteſt illud.
Non minus ardebunt: qui cum multis ar/
debunt: immo maior ignis erit ſecūdum ꝙ
plura ligna erunt in igne: quia ſecunduz
ligna exardeſcet ignis: vt legit̄ in Eccleſia.

ↄtra huiuſmodi excuſatōis ē illud. Exo. 32. Nō ſequaris turbam ad faciēdū malum. Turbā ſequit̄ q̄ eaȝ imitat̄: ⁊. Eccle. 7. Ne pecces in multitudine ciuitatꝭ. Alij vero excuſant ſe p̄ nobilitatē ſuam q̄ magnū dedecus faciant nobilitati ſue q̄ſi rei viliſſime ⁊ īmūdiſſime ſcutū faciāt. Immūdiſſima res ē pctm̄: turpiꝰ ē nobilitate ſua pctm̄ defendere quā ſi aliq̄s miles clipeo ſuo vile ſterquiliniū ptegeret: alij vero excuſant ſe p̄ iuuentutē q̄ videnī dicere quod iuuentutem ſuam a diabolo teneant cum credāt diabolo in iuuentute eſſe ſeruiendum.

¶ De pctō piurij: ⁊ de duabꝰ ſpēbꝰ eiꝰ. 5

Sequit̄ de pctō piurij. Et notādum
a qꝺ due ſunt ſpēs piurij: vna ē iuratio pu̾ſa: alia ē iuramēti liciti trāſgreſſio. Ad deteſta. vero ſcōe ſpēi piurij notādū ē qꝺ ille q̄ iuramētū illicitū facit ipſe quaſi laqueū ad collū ſuū ponit: iuxta illꝺ Prouer. vi. Illaq̄atus es verbis oris tui ⁊ captus ꝓprijs ſmonibus q̄ſi vero iuramētū licitū tranſgredit̄ ipſe laq̄o ſuo q̄ſi proprijs manibꝰ ſe ſtrāgulat. potius expediret ei quod ſolis mō contritus eēt q̄ȝ laq̄o ad collū ſuū poſito ipe ſtrāgularet̄. De alia vero ſpē iuramēti notādū eſt quod. xij. ſunt. q̄ debēt homines cohibere a peccato illo.

¶ Duodecim q̄ deberent retrahere hominem a peccato periurij.

a
Primū ē qꝺ ille q̄ ſcient̄ peierat in
p p̄mo piurio ſuo manū illā diabolo dat q̄ ipſe tāgit euāgeliū vel q̄ tangit manū illius cū quo iurat. Et donec ipe peniteat de piurio illo manus illa diaboli ē ⁊ q̄ſtiēſcūq̄ ſe manu illa ſignat h̄ facit manu diabolica. Et cibꝰ quē manu illa ſignat manu diaboli ſignat̄. ¶ Scōm ē h̄ q̄ cuȝ alia pctā fugiāt ⁊ q̄ſi timeāt res ſacras peccatū piurij nō timet eas ſȝ illis appropīq̄t. Si q̄s vult fornicari ſi ipſe ē infra eccleſiaȝ ipe erit inde. Si ꝓpinquꝰ ē cimiterio vel eccleſie elōgat ſe ab eis. Ille v̄o q̄ vult peierare intrat eccleſiā ſi ipſe erat extra intrat ad altare ⁊ cōmittit peccatuȝ piurij: q̄nq̄ȝ ſup̄ altare q̄nq̄ȝ ſup̄ euāgeliū. q̄nq̄ȝ ſup̄ ipſuȝ corpꝰ xp̄i qꝺ horrēdū ē dictu. Mirū ē q̄uō ipſa terra eū nō abſorbet: vel q̄uō angeli q̄ aſſiſtūt circa corpus xp̄i eū nō pimūt ipe etiam diabolꝰ timet res ſacras ⁊ q̄ſi reuereret̄ qꝺ nō facit ille q̄ piurat. ¶ Tertiū ē b hoc qꝺ ille q̄ peierat fur ⁊ ſacrilegus eē vi. Cōtractat. n. rē alienā inuito dn̄o ⁊ rem ſacrā: q̄ nomē dn̄i ſcm̄ aſſumit ꝯ ꝓhibitionē illā. Exo. xx. Nō aſſumes nomen dei tui in vanū. ¶ Quartū ē h̄ qꝺ ipſe falſariꝰ ē. Si q̄s ſigillo alicuiꝰ dn̄i ſibi ꝯmiſſo ad ꝯfirmādā aliq̄ȝ veritatē vteret̄ ad aliud cōfirmandū ipſe falſarius iudicaret̄. Et ſi faceret h̄ de ſigillo dn̄i pape ipſe eēt excōicatꝰ ipſo iure nec poſſet abſolui ab ep̄o ſuo. ſic cū deus p̄miſit hoībus vt aſſumāt nomē ſuū ad cōfirmationē veritatis ſi vtant̄ noīe ipſiꝰ ad ꝯfirmationē falſitatis ipſi falſarij ſunt ⁊ quo ad deū excōicat excōicatiōe illa q̄ di. i. ad Cor. xvi. Si q̄s non amat dn̄m ieſum xp̄m anatha ſit. ¶ Quintū ē h̄ qꝺ ille q̄ ſcient̄ peierat ipſe p̄ter morē aliorū peccantiū vult deū inuoluere in pctō ſuo. Cū. n. iurare ſm̄. Aug. ſit deū inteſteȝ adducere cū ipſe iurat falſuȝ ipſe vult adducere deū ad teſtificandū falſuȝ. Talis iniq̄tū in ſe ē vult maius malū facere xp̄o vt vr̄ q̄ȝ eiꝰ crucifixores. Ipſi. n. intulerūt xp̄o tm̄ malū pene. Ipſe vero vult eū inuoluere in malū culpe q̄ deterius eſt. Ipſe vero vult facere reputare deū deceptorē dū in noīe eius ⁊ q̄ſi p̄ manū eius vult hoīes ſeducere: quod genus peccati nō legit̄ cōmiſſuȝ fuiſſe etiā a diabolo: lȝ diabolus mēdax ſit ⁊ pr̄ eius ⁊ p̄ mēdatiū hoīes ſeducat: tn̄ no. Legit̄ qꝺ ipſe iuramētū mēdatio addat vt meliꝰ poſſit ſeducere ſicut faciūt illi q̄ peierāt. ¶ Sextū eſt h̄ qꝺ cuȝ in noīe ieſu flectat̄ oē genu celeſtiū terreſtriuȝ ⁊ infernoꝝ: vt legit̄ ad Phi. ij. Ille q̄ peierat cum in noīe ieſu xp̄i deo cōtumeliā facit deterior videt̄ eſſe illis q̄ in inferno ſunt q̄ in noīe eiꝰ genua flectere dicunt̄. ¶ Septimū eſt h̄ qꝺ cuȝ hō p̄ h̄ torq̄atur p̄ q̄ peccat ⁊ talis in nomine dn̄i peccet ipſe in nomine domini merito punietur. Et cū illud inuocauerit nō exaudietur: ⁊ cū ad illud fugerit nō ꝓteget̄. Cum alijs hominibus nomen dn̄i refugiū ſit iuxta illud. Prouer. xviij. Turris fortiſſima nomen dn̄i ad illud currit iuſtus ⁊ ſaluabit̄. ¶ Octauū ē h̄ qꝺ piuriū enumerat̄ int̄ ea q̄ dn̄s odit. zach. viij. Ubi ſic legit̄ vnuſq̄ſq̄ȝ malū ꝯ amicū vr̄m ne cogitetis in cordibꝰ vr̄is: ⁊ iuramētū mēdax ne diligatis: oīa h̄ ſunt q̄ odi. dicit dn̄s. ¶ Nonū ē maledictō q̄ eſt ſup̄ piuros ⁊ in p̄ñti ⁊ in futuro: vn̄. zach. v. Uidi volumen ⁊c̄. Et ſubdit̄: ⁊ dixit ad me dn̄s: h̄ ē maledictio q̄ egredit̄ ſuper facieȝ omnis terre: q̄ omnis fur ſic̄ ibi ſcriptū eſt iudicabit̄: ⁊ omnis iurās ex hoc ſimilit̄ iudicabit̄. Educā illud dicit dn̄s exercituū ⁊ vēiet ad domū furis ⁊ ad domū iurantis in nomine meo mendacit̄: ⁊ cōmorabit̄ in medio domꝰ eius ⁊ ꝯſumet eū ⁊ ligna eius ⁊ lapides. ¶ Decimū eſt h̄ quod pctm̄ iſtud replet hoīes iniquitate: vn̄. Ecclē. xxiij. Uir multū iurās replebit̄ iniq̄tate ⁊ nō diſcedet a domo illius plaga. In fine huius verbi tangit̄ pena piurioꝝ in p̄ſenti. ¶ Undecimū ē qꝺ piurꝯs p̄dit deū: dū iurat. p̄dit etiā iuſticiaȝ ſiue fideȝ ſuā: repellit̄ etiaȝ poſt piuriuȝ a teſtimonio claudet̄ etiaȝ ſibi ingreſſum regni celeſtis. vnde in Ps. Quis aſcendet in mō. do. aut q̄s ſta. in lo. ſ. eius. ⁊ ſubdit̄. Qui non iurat in dolo primo ſuo ibi p̄ cōtrariū innuit̄ quod ille qui iurat in dolo p̄ximo nō intret. ¶ Duodecimū eſt hoc quod ſacra ſcriptura ꝓpter magnū p̄iculū piurij a deo diſſuadet iuramentuȝ quod q̄buſdaȝ viſuȝ eſt quod iuramentuȝ omnino ꝓhibeat: vn̄. Mat. v. Ego autem dico vobis non iurare neq̄ȝ per celuȝ neq̄ȝ p̄ terram ⁊c̄.

¶ Septeȝ que ſacra ſcriptura diſſuadet circa iuramentum.

t
Et notādū quod circa iuramētuȝ.
e .vij. Diſſuadent̄ in ſacra ſcriptura.

¶ Unuȝ eſt appetitus iurādi ſiue affectio: vn̄. Ja. v. Añ omnia fratres m. n. iu. neq̄ȝ p̄ celuȝ neq̄ȝ p̄ terraȝ neq̄ȝ p̄ aliud quodcūq̄ȝ iuramentuȝ. Sit autē ſmo vr̄ eſt eſt: nō nō: vt non ſub iudicio decidatis. ¶ Scōm eſt aſſiduitas iurandi: vnde. Eccle. 23. Iurationi nō aſſueſcat os tuuȝ multi enim ſunt caſus in illa: ⁊ iteruȝ. Nolatio dei nō ſit aſſidua in ore t. ¶ Tertium eſt iurare ex leui cā vel nulla: vnde. Deut̄. v. Nō iurabis nomen dei tui fruſtra q̄ nō erit impunitus qui ſup̄ re vana illud aſſumpſerit. ¶ Tria alia que diſſuadent̄ circa iuramētum ſunt falſitas eius q̄ iurat̄. Subita iuratio: ⁊ iuratio iniuſta q̄ per oppoſitū innuunt̄. Jere. iiij. Ubi ſic legit̄. Iurabis viuit dominꝰ i veritate ⁊ in iudicio ⁊ in iuſticia. ¶ Septima eſt iurare p̄ creaturas: vnde. Mat. v. Ego auteȝ dico vo. nō iurare oīo neq̄ȝ p̄ celuȝ q̄ thronꝰ dei eſt: neq̄ȝ p̄ terrā q̄ ſcabelluȝ peduȝ dei eſt. Idō aūt diſſuadetur iurare p̄ creaturas ne aſſiduitate ſic iurandi labantur homines in idolatriam.

¶ De peccato mendatij. 6

Sequit̄ de pctō mendatij de quo h̄
o ordine dicemus. ¶ Primo dicemꝰ q̄d ſit mendatiū ⁊ ponemꝰ ea que pñt valere ad deteſta. huius pcti. ¶ Scdo tāgemus aliquid de diuerſis diuiſionibus mendatij.

¶ Quid ſit mendacium: ſm̄. Aug. ⁊ de his que faciunt ad deteſta. eius.

Et aūt mendaciū ſm̄. Aug. falſa ſi
e gnificatio vocis cū intētiōe fallendi. a
Ad deteſt. huiꝰ pcti. ¶ Primo poſſunt valere verba ſacre ſcripture q̄ diſſuadent nobis mēdaciū: vt eſt illud. Eccle. 4. Ne accipias faciem aduerſus faciem tuā. Nec aduerſus animā tuā: mendaciū: facieȝ aduerſus faciem ſuā accipit q̄ veritate excuſſa a corde ſuo q̄ eſt dei ſimilitudo falſitatē q̄ diaboli eſt facies aſſumit. Et eccle. .vij. Noli amare mēdaciū: ⁊ poſt in codē. c. Nolite mētiri oē mēdaciū. ¶ Scdo poteſt b valere ad deteſta. huiꝰ pcti h̄ quod peccatū iſtud eſt diabolicū. Primū. n. mēdaciuȝ dixit diabolꝰ. Gen̄. 3. Nequaq̄ȝ moriemini: vn̄. Job. 9. Legit̄ de diabolo dū loquit̄ mēdaciū ex ꝓprijs loquit̄ q̄ mendax eſt ⁊ pr̄ eius: Ipſe eſt pr̄ mēdacij q̄ p̄mus inuētor eſt: ⁊ pr̄ hoīs mendacis. Homo. n. mendax filius diaboli imitatiōe. Jo. viij. Uos ex patre diabolo eſtis ⁊ dn̄ideria prīs vr̄i vultis facere. ¶ Tertio pōt valere ad deteſta. hu c ius peccati hoc qꝺ pctm̄ iſtud membꝝ inq̄nat in quo magis eſt indecens immūdicia. .ſ. oſ. Reddit eniȝ illud abhominabile deo: vnde. Prouer. xij. Abhominatio eſt domino labia mēdacia. Si quis os ſuū apertū haberet muſcis ⁊ alijs rebus immundis q̄ cūq̄ȝ vellent intrarēt ⁊ permitteret ea ibi nidificare os eius abhominabile eſſet hominibus. ſic os mendax eſt abhominabile deo immundicia mendacij multo amplius diſpliceat in deo immundicijs muſcaꝝ vel ſimilium rerū. ¶ Quarto pōt valere ad deteſta. huius peccati hoc qꝺ pctm̄ iſtud ho

minē falſū reddit. Quāto ꝑualet bonus de
narius denario falſo tñ preualet hō verax
hoī falſo ⁊ mendaci: vnus bonus denari⁹
valet .c. falſos: ⁊ vnus homo verax .c. mēda
ces: vñ multū melioraret ſe aliqs ſi remo
to pctō mendacij vera de cetero loq̄retur.
Quis eſt cui nō diſpliceat ſi aliquē de de-
narijs ſuis inueniat falſum: Quis eſt q nō
potius velit habere denarios bonos q̄ʒ fal
ſos: Sed de ſeipſis nō dolent miſeri hoīes
qñ ſeipſos falſos inueniūt: ⁊ potius volunt
ſe eſſe falſos q̄ʒ veros. in quo apparet ceci-
tas eoꝝ qui ampli⁹ amant denariū vnum
d q̄ʒ ſeipſos. ¶ Quinto pōt valere ad deteſt.
hui⁹ pcti h̄ qđ mēdaciū ē q̄ſi quoddaʒ ve
nenū qđ tante efficacie ē qđ in ipſo ore exi
ſtens hoīem interficit iuxta illud. Sap. i.
Os qđ mētit̄ occidit animā: vñ mirum eſt
qūo michi hoīes nō timēt qñ venenū illud
in ore ſentiūt. Peius ē venenū illud vene
no mali: ſicut cā ſolet eſſe deterior ſuo effe-
ctu. Mēdaciū qđ fuit in ore ſerpētis occa-
ſio vī fuiſſe veneni qđ in ore habʒ ſerpens.
¶ Sexto pōt valere ad deteſt. huius pcti
h̄ qđ omnis mentiens ꝑditor ē. Vult enīʒ
quod ille cui mētit̄ fideʒ ſibi adhibeat: fidē
tñ ei nō ſeruat imo vult eū decipere. ¶ Se
e ptimo pōt valere ad deteſt. huius pcti ma
gnitudo ipſius q̄ inſinuat̄ nobis. Eccle. xx.
Ubi ſic legit̄. potior ē fur q̄ʒ aſſiduitas viri
mēdacis: perditionē tamē ambo heredita-
būt: iō vr̄ eē peior q aſſuetus ē mendacijs
q̄ʒ fur q2 fur nocet corpori: ille aūt qui men
tit̄ nocet aīe dum eaʒ in erroreʒ induc̄. Itē
appetitus malus qui ē in fure quo ipſe ap
petit reʒ alienā ē appetitus rei bone: ſʒ ap
petit⁹ eius q mētit̄ eſt appetitus rei male.
Fur. n. ſuū bonū tpale querit: ſed mētiēs
alienū maluʒ. ſ. errorē ꝓximi: vnde peccatū
mēdacij pctm̄ diabolicū ē: ⁊ pctm̄ malicie:
⁊ numerat̄ a ſalomone int̄ pctā q̄ odit do-
minus. Prouer. vi. Ubi ſic legit̄. vi. Sunt q̄
odit deus ⁊ ſeptimū deteſtat̄ anima eius.
Oculos ſublimes: linguā mēdacem. ⁊c̄. Si
cut ergo aliqs. ſi in furto deprehēderet̄ eru
beſceret. ſic erubeſcere dʒ ſi mēdaciū eius
deprehēderet̄. Hoc aūt q dictū ē qđ fur ⁊
mēdax ꝑditionē hereditabūt nō ē intelli-
gendū de quocūqʒ mendace ſʒ de illo qui
dicit mēdaciū pnicioſuʒ: ⁊ ad eandeʒ ſpēm

mēdacij referēd: iđ ē qđ dictū ē: os qđ men
titur oc. ani. ⁊ illud ꝑs. Perdes oēs qui lo
quunt̄ mēdaciū. ¶ Octauo pōt valere ad
deteſta hui⁹ pec. pena qua punit̄ peccatū
illud: de qua habet̄. Prouer. xix. Suauis ē
hoī panis mēdacij: ⁊ os eius implebit̄ cal-
culo. De pena etiaʒ mēdacij habet̄. Act. v.
De anania: vbi ſic ait petrus: nō es mētit⁹
hoībus ſed deo. Audiēs aūt ananias hec
v̄ba cecidit ⁊ expirauit. ¶ Nono pōt vale
re ad deteſt. huius pcti h̄ quod pctm̄ iſtud
valde nociuū ē eccleſie dei. Facit. n. vt vix
alicui fides adhibeat̄. Ier. Mendaces fe-
cerūt vt vera dicentib⁹ nō credat̄: vñ ꝓpter
mēdatia hominū multiplicant̄ iuramenta
piuria: lingua hoīs mendacis eſt velud ar-
cus diaboli oculos interiores filiorū dei ſa
gittās: vnde. Ier. ix. Extēderūt linguā ſuā
q̄ſi arcū mendacij nō veritatis: ⁊ ibidē. Sa
gitta vulnerās lingua ē. ¶ Decimo pōt va
lere ad deteſta. huius pcti: ſi oſtendat̄ quā
ti meriti ſit abſtinere ab hoc pctō. Ad qđ ꝑ
tinet qđ in vitas patrum legit̄ de quodam
heremita q viſitatus ab alijs heremitis de
latis illuc ꝑ flumiū miniſterio angeloꝝ di-
xit illis querentibus aliqđ de eius cōuerſa
tione: hoc cuſtodiui ex quo ꝯuerſus ſuʒ qđ
nunq̄ʒ mendaciū de ore meo ꝓcederet nec
poſtpoſui amoreʒ celeſtiū terreno amori: ſʒ
nec gratia domini in his michi defuit: qcqđ
petij a domino ſine mora cōſecutus ſum: ⁊
infra triduuʒ ſicut ipſi ꝑuiderunt mortuus
eſt: ⁊ anima eius ab angelis ipſis vidētib⁹
recepta eſt: Magni meriti ſciebat ſalomon
eſſe a mendatio cauere cū hoc petijt. Pro-
uer. xxx. Uanitateʒ ⁊ verba mēdacij longe
g fac a me. ¶ Undecimo pōt valere ad dete.
huius peccati hoc quod homines aſſueti
huic pctō in opprobrio magno ſunt: vnde.
Eccle. xx. Opprobrium magnum in homi-
ne mēdaciū: ⁊ poſt ibideʒ. Mores hominū
mendaciū ſine honore ⁊ cōfuſio illorū cuʒ
ipſis ſine intermiſſione: ⁊ Eccle. iiij. De mē-
dacio eruditiōis tue cōfundere. ¶ Duode
cimo pōt valere ad deteſt. huius pec. h̄ qđ
grauit̄ vulnerat̄ qui cadit in pctō iſto: vn-
de. Eccl. xx. Lapſus falſe ligue q̄ſi q i pctō
pauimēto cadit. Multū videt̄ eē corrupe⁹
mētiens cui potius placet qđ nō eſt q̄ʒ qđ
eſt: ⁊ multū vī habere oculos cordis infir-

mos cum tenebre falſitatis ei placeāt ⁊ lu
men veritatis ei diſpliceat. Corruptionem
hominis mendacis inſinuat. Aug. ſuper il-
lud. ꝑs. perdes omnes qui loquunt̄ mēda
ciuʒ ſic dicens. Merito perditur mentiens
quia declinat ab eo qđ eſt ad id qđ nō eſt.
¶ De diuiſionibus mendacij.

h Equit̄ de diuiſionibus mēdacij q̄
multe ſunt. prima eſt in. viij. Mem
bra ſiue. viij. Spēs quas ponit. Au
gu. in libro de mendatio. ¶ Prima ſpecies
eſt mendacium in doctrina religionis qđ
eſt contra fideʒ vel bonos mores hoc ſum
me fugiendum eſt. Ad hoc nulla cā quiſq̄ʒ
debet adduci. ¶ Secunda eſt quod nulli
ꝓdeſt ⁊ alicui obeſt. ¶ Tertia eſt qđ vni
prodeſt ⁊ alij obeſt. ¶ Quarta eſt quod fit
ſola mentiendi fallendiqʒ libidine. Quod
eſt mirū mendacium ſicut dicit beat⁹. Au-
gu. ¶ Quinta quod fit cupiditate placen-
di de ſuaui eloquio. ¶ Sexta quod nulli
obeſt ⁊ alicui ꝓdeſt ad pecuniam ei⁹ ſer-
uandā. ¶ Septima quod nulli nocet ⁊ ali
cui ꝓdeſt ad vitam corporis ſeruandam.
¶ Octaua eſt quod nulli obeſt ⁊ ad hoc ꝓ
deſt vt ab immundiçia corpis aliquē tuea
tur. Tres p̄me ſpecies mendacij ſunt mor-
talia peccata ſi cum deliberatione dicant̄.
Quinqʒ alia venialia ſunt peccata niſi aſ-
ſit aliqua circenſtantia que ea mortalia fa
l ciat. ¶ Alia auteʒ diuiſio mendacij diuidi
tur in tres ſpecies. ſ. mendacium pernitio-
ſum ⁊ iocoſum: ⁊ officioſum ſiue benignuʒ.
primū membrum hui⁹ ſecūde diuiſiōis cō
tinet tria prima membra prime diuiſionis.
Secūdū vero membruʒ continet quartuʒ
⁊ quintum. Tertium autem membrum di-
uiſionis cōtinet vltima tria membra p̄me
diuiſionis. Tertia autem diuiſio mendacij
eſt in mendacium principalis aſſertionis ⁊
mendacium falſi teſtimonij.
¶ Contra falſum teſtimonium.

k D deteſta. vero falſi teſtimonij ali-
qua addere poſſumus lʒ ea q̄ p̄us
dicta ſunt ad deteſta. mendacij ad
ideʒ poſſint referri. Notādū ergo qđ cōtra
peccatuʒ falſi teſtimonij. ¶ Primo poſſunt
valere verba ſacre ſcripture que iſtud diſ-
ſuadent vt eſt illud. Exo. xx. Non loqueris

cōtra proximum tuū falſum teſtimonium.
Et eiuſdeʒ. xxiii. Nō iunges manū tuā vt ꝓ
impio dicas falſuʒ teſtimoniū. ¶ Secundo l
poſſunt valere ad idem cōminationes q̄s
ſacra ſcriptura facit falſis teſtibus vt eſt il-
lud. Prouer. xx. Teſtis falſus non erit im-
punitus ⁊ qui loquitur mendacia peribit.
Et prouer. xxi. Teſtis mēdax ꝑibit. ¶ Ter
tium eſt hoc quod peccatum iſtud mul-
tum nociuum eſt. Nocet enim deo nocet iu
dici. Nocet ei cōtra quem teſtimonium fer
tur: vnde. Augu. Falſidicus teſtis tribus ꝑ
ſonis eſt obnoxius. primum deo cuius pre
ſentiam contemnit. Deinde iudici queʒ mē
tiendo fallit: poſtremo innocenti quem fal-
ſo teſtimonio ledit. vnde falſus teſtis licet
ſeptennem penitentiam egerit de falſo te-
ſtimonio nundum tamen liberatus eſt do-
nec ipſi ſatiſfecerit pro poſſe ſuo qui rem ſu
am pro falſo eius teſtimonio amiſit. Teſtis
iniquus deridet iudicium. vt legitur. Pro
uer. xix. Et ideo in extremo iuditio merito
deridebitur: quia per que peccat homo ꝑ
hoc ⁊ torquetur. ¶ Quartuʒ eſt hoc quod m
ipſe vendit dominum: vnde ſuper illud.
Mat. xxvi. Tunc abiit iudas ⁊c̄. dicit. Glo.
Multi hodie ſunt qui factum inde execrā
tur: ⁊ idem faciunt. Nam cum pro munere
falſum teſtimonium dicunt quia veritateʒ
negant deū qui veritas eſt vendunt. ¶ Et
notandum quod qui vult a peccato men-
dacij cauere oportet quod peccatum cupi
ditatis a ſe repellat. Ex pctō eniʒ cupidita
tis mendacia procedunt vt patet in merca
toribus: vnde caym qui inter homines pri
mus legitur. mendacium dixiſſe. iiii. Gene.
Neſcio domine. nūquid cuſtos fratris mei
ſum: ⁊c̄. Interpretat̄ poſſeſſio. Cupiditas
etiam cauſa fuit quod ananias ⁊ ſaphira
petro mentiti ſunt. Timorem etiam huma
num oportet remouere qui vult cauere a
mendacio: hac de cauſa petrus dominum
negauit.
¶ De peccato detractionis. 7

Equitur de peccato detractionis.
de quo hoc ordine dicemus. ¶ Pri
mo dicem⁹ d̄ pctō eoꝝ q detractio
nes proferunt. ¶ Secūdo de pctō eoꝝ q li
bent̄ eas audiūt. ¶ Tertio ꝑo tangemus

aliqd de ipatientia eoꝝ qbus detrahitur. Circa primū primo ponemꝰ ea q̃ poſſunt valere ad deteſta. detractiōis. Secūdo tāgemus de diuerſis ſpeciebus detractionū.

¶ xij. que valent ad deteſta. detractiōis.

Etādū ergo ꝙ.xij.ſunt que poſſūt
a n valere ad dete.detractiōis. ¶ Primo poſſunt valere ad hec verba ſacre ſcripture que nobis h̄ viciū diſſuadent de quibus pauca ponemus. Diſſuadet̄ āt nobiſ hoc viciū. Leui.xix. vbi ſic legit̄. Nō maledices ſurdo nec coram ceco pones offendiculū ſed timebis dn̄m deū tuum. Ad litterā valde impiū eſt ſurdo maledicere cū ipſe non audiat: nec ꝯtra obiecta aliqd poſſit rńdere. Valde etiā impiū eſt coram ceco ꝑponere offendiculum cum ille nō videat nec poſſit cauere: ſed ſm̄ Glo. Surdo maledicit q abſēti detrahit. Homo abſens minus pōt audire detrahentē q̃ſi ſurdus eſſet ſurdus qn̄qȝ audit qn̄ alte ſibi clamatur. Abſens vero q qn̄qȝ per duas leucas diſtat vel amplius nō audiret detrahentē quantūcūqȝ clamaret: detrahēs etiā qn̄qȝ ponit offendiculū coram ceco dū illū qui eum aſcultat qui cecus eſt: vel qꝛ ſimplex ē vel quia nō cognoſcit perſonam cui detrahit̄ narrat alienū factū vnde ipſe ſcandaliſat̄: vnde detractoꝛ impie agit ꝛ proditioſe tam in eum cui detrahit q̃ in eo coram quo detrahit. ¶ Item diſſuadetur hoc viciū potius in eodē.c. vbi ſic legit̄. Nō eris criminatoꝛ nec ſuſurro in populis. Criminatoꝛ idē eſt qđ detractoꝛ q in alieno crimine delectatur. Itē Leui.vij. Sanguinē omnis animalis nō ſumetis ī cibū. ¶ Itē Leui.iij. Nec ſanguinē nec adipē oīno comedetis. Sanguinē comedit detractoꝛ qui in peccato delectat̄. Deut.xij. Caue ne ſanguinē comedas. Et Eccle.v. Ne appelleriſ ſuſurro in vita tua ꝛ lingua tua ne capiaris. Et Ja.iiij. Nolite detrahere ꝛc̄. B. Noli eſſe aliene vite aut temerarius iudex aut curioſus exploratoꝛ. ¶ Scdo pōt valer̄ ad deteſta. huius peccati ſi diuerſis generibꝰ rerum detractoꝛ comparetur.

¶ Quibus comparatur detractoꝛ.

b n Otādū ꝙ detractoꝛ cōparat̄ canibꝰ. Mat.vij. Nolite ſanctū dare canibꝰ ꝛc̄. Et Eccle.xix. Sagitta infixa femori canis ſic verbū in corde ſtulti. Canis ſagittā habens infixam femori nō quieſcit donec remouerit: nec ſtultus quieſcere pōt donec verbū malū ꝙ de proximo audiuit alij reuelerit. Detractores ſunt canes gregē diaboli cuſtodientes nō ꝑmittentes ēt vnē ouiculam inde auferri qn̄ latrent vel deridendo vel aliter. Canes iſti nō ſolum carnes comedūt: ſed etiā oſſa rodunt: quia nō ſolum carnalibus hoībus detrahūt ſȝ ſpūalibus. Specialiter aūt detractores ſimiles ſunt canibus q in macello morant̄: q ſanguini inſidiant̄ ꝛ ſanguinolenta hūt labia: vnde ad eos ꝑtinet illud. Prouer.i. Inſidiant̄ ſanguini. Detractoꝛ etiā porco cōparat̄: qꝛ ad modū porci orti ſuo nō parcit ſicut nec pedi ſuo: non aduertens illud qđ dicit̄. Sap.i. A detractione parcite lingue. Qui nō vult ꝑcere ei cui detrahit ſaltē deberet ꝑcere ꝓprie lingue quā inquinat dū per īmundicias alioꝝ peccatoꝝ eam trahit. Porcꝰ ſi ortū intret vbi ex vna ꝑte flores videat ex alia parte ſtercora: floribꝰ neglectis ad ſtercora currit ꝛ ea in ore ſuo ponit. Sic detractoꝛ ſi videat in aliquo aliqua imitatione digna q̃ velut flores ſunt: ꝛ ex alia parte aliqua reprehenſibilia ipſe verſat in ore ſuo reprehenſibilia. De his vero que ſunt imitatione digna que velut flores ſunt non curat. Propter hanc immūdiciam que eſt in detractoribus voluit ſpecialiter eos excludere. Augu. a menſa ſua. vnde legitur habuiſſe hos duos verſus ſcriptos in menſa ſua ſicut habetur. Glo. ſuper illud. Prouer. vigeſimoſeptimo. Cuȝ detractoribus ne cōmiſcearis ꝛc̄. Quiſqs amat dictis abſentuȝ carpere vitam. Hāc menſam indignam nouerit eſſe ſibi. Multum īmunda iudicauit ora detractorum Augu. qui pre ceteris peccatoribus eos excluſit a menſa ſua. Detractoꝛ etiam cōparatur ſerpenti. Unde Eccle.10. Si mordeat ſerpens in ſilentio nihil eo minus habet q occulte detrahit. Aſſimilat̄ detractoꝛ ſ̄pēti in his ꝓprietatibꝰ. Serpens ē aīal ꝑnicioſuȝ in ſilētio mordēs tortuoſe incedēs: terrā comedēs. Sic detractoꝛ ꝓditoꝛ eſt. Illos.n. mordet retro quos dum

De peccato lingue ix.

preſentes amare ſe ſimulat: nec detrahit niſi vbi de ſilentio confidit ꝛ ſicut ad litteraȝ ſerpentes verbis: ꝛ tumultibꝰ hominū deterrent̄ ſic detractoꝛ timet qn̄ videt venire eum cui detrahit. Tortuoſe etiā incedit detractoꝛ dūȝ a laude eius incipit cui vult detrahere: ꝛ deinde ſubdit tamē: que eſt cōiūctio attenuatiua: vel ſed. que ē coniunctio aduerſatiua. Rectitudinē etiā ſue intentionis pretendit dicēs: nō dico hoc animo detrahēdi: ꝛ vt ei fides adhibeat̄ dicit ſe multum amare eum cui detrahit: terram etiaȝ ad modū ſerpentis comedit qꝛ quod terrenū ꝛ infimū eſt in homine h̄ in ore ſuo verſat. De his ſerpentibus legit̄. Deut.xxxij. Dentes beſtiarū immittā in eos cū furore t.ſ.am. ꝛ Iere.viij. Ecce ego mittaȝ in vobis ſerpentes peſſimos quibus nō ē incantio. Itē homines aſſueti detractiōi vix corrigunt̄: vnde. Eccle.xxiii. Homo aſſuetꝰ verbis improperij oībus diebus vite ſue non erudiet̄. B. Nunquid vipera ē lingua que tres interficit flatu vno: Lingua detractōnis tres interficit ſimul vno verbo. ſe.ſ. ꝛ cū qui audit quando conſentit ei: quandoqȝ etiā eum cui detrahitur quando peruenit ad eius noticiaȝ. Detractoꝛ etiā monſtruȝ eſt ī ore gladios habēs: vnde ad detractorem pertinet illud. Prouer.xxx. Eſt generatio que pro dentibꝰ gladios hȝ. ꝛ illud p̄s. Filij hominū dentes eo eo.ar. ꝛ ſa. ꝛ lígua eorum gladius acutus. Et iterū. Gladius ī labiis eoꝝ qm̄ quis au. B. Gladiꝰ triceps lingua detractoris. nec huiuſmodi linguaȝ mucrone illo quo dominicū latus cōfoſſuȝ ē crudeliorē dicere verearis: fodit etiā hic corpꝰ nec iam exanime fodit: ſȝ exanime facit. Ipſis ē ſpinis ꝛ clauis nocētioꝛ ē quos ei iudeus infixit. Niſi enī corporis ſui vite vitam iſtius corporis ꝑtuliſſet. nunq̃ illud pro iſto mortis iniurie tradidiſſet. Detractoꝛ etiam figuratus eſt p illam beſtiam de qua legit̄. Dan̄.7. Que ſimilis erat vrſo et habebat tres ordines dentiū: vrſus ꝛ ſi homini ſimilis ſit tn̄ homo nō eſt cuȝ ſanguine humano paſcat̄. In tribus vero ordinibus dentiū figurari poſſunt tres modi quibus detractoꝛ ꝓximū lacerat. Lacerat enī eum bona apta minuendo: exuta negādo. falſa crimina imponēdo. Detractoꝛ etiam cōparat̄ ſepulcro patenti de quo fetoꝛ īceſſant exalat: vnde in p̄s. Sepulcrū patēs ē guttur eoꝝ. Nullū ſepulcrū ita fetet in conſpectu hominum q̃ os detractoris in ꝯſpectu dei. Sap̄. nō refert de his gartionibus an a ſupiori an ab inferiori intonēt: qꝛ non minꝰ a ſupiori q̃ ab inferiori fetent. Tantus eſt fetoꝛ in ore detractoꝝ vt ex fetore multi moriant̄. Aliqui tn̄ adeo fetidi ſunt quod fetorem iſtū nō ſentiunt. B. Ubi oēs fetidi ſunt vniꝰ fetoꝛ minime ſentit̄. Detractoꝛ etiā cōparatur mulieri ꝑgnāti que cū dolore conat̄ ad emiſſionē partus: vn̄. Eccle.xix. A facie verbi parturit fatuus tanq̃ gemitus partꝰ infantis. Videret̄ detractori qꝛ diſrūperet̄ niſi verbū malū auditū de ꝓximo emitteret ꝯtra hoc ꝙ dr̄. Eccle.xix. Audiſti verbū aduerſus ꝓximū tuū cōmoriat̄ ite fidēs qm̄ nō te diſrūpet. Ad detractoreȝ vr̄ pertinere illud. 32. Job. en venter meus quaſi muſtum abſqȝ ſpiraculo qđ lagūculas nouas diſrūpit. Detractoꝛ etiaȝ ſimilis eſt noctue cuiꝰ oculos nox illuminat ꝛ lux cecat. Detractores etiā ſunt vt ciconie que venenatis aīalibus paſcūtur. Sic detractores alienū peccatū quod quaſi venenū eſt ī ore defert̄. Os etiam detractoris vas eſt aquā maledictā diaboli continens: iuxta illud p̄s. Quoꝝ os maledictione ꝛ ama. ple. eſt. Detractoꝛ etiam fur ē peioꝛ faribꝰ illis q veſtes ꝛ alia bona tpalia furant̄: vn̄. Ambꝛ. Tollerabiliores ſunt fures qui veſtes ꝛ alia bona nr̄a diripiūt q̃ fures q famaȝ nr̄am lacerant. Cuiꝰ rō pōt eē h̄ qđ dic̄ ſalomō qđ meliꝰ ē nomē bonū q̃ diuitie multe. Vn̄ q nomē bonū alicui aufert magis nocet ei q̃ ſi ei multas diuitias furaret̄. Preterea furtū tale vix aut nunq̃ pōt reſtitui. Itē dtractores capiferi diaboli ſunt q carnes humanas hoībus comedēdas apponūt. vnde ſup iſtud. Prouer.23. Noli eſſe ī conuiuiis potatorum nec ī co.e. q car. ad veſ.e. dicit. Glo. Carnes ad veſcēduȝ conferre eſt ī collocutione derogatiōis viciſſim vitia proximorum dicere. Item detractores diabolo thurificant ꝛ in cetu diaboli quaſi thuribuluȝ deferrūt. in quo pro ſuaui odore fetorem alienorum peccatorū hoībus īgerunt. Detractores etiaȝ ſunt teſtes iniq q nec rogati nec examinati teſta

mētū ferunt abſente eo ꝯtra ꝗꝫ teſtificant̄:
Ber.locis de ꝓximo tuo ſcito te ꝑ eo vel ꝯ
eū teſtamētū dicere.dicit.ps.Inſurrexerūt
ī me teſtes iniq.Ipſi ēt vident̄ eē aduoca
ti diaboli.Ipſi conant̄ ad hoc vt ꝙ eſt dei
cedat in partē diaboli.Detractores figura
ti ſūt ꝑ aīo ꝗ raſit dimidias barbas nuntijs
dicēdū:⁊ etiā curtauit veſtes vſqꝫ ad na/
tes:vt legit̄.ij.Re.x.Dimidiā barbaꝫ radit
detractor nūtijs.Dauid.i.xp̄i dum medie/
tatē veritatis eis aufert.Dicit eniꝫ ꝙ bo/
na faciunt ſꝫ intētiōe mala.Detractio aūt
ſicut dicit auctoritas filia liuoris ē q̄ſi bene
facta negare nō poſſit quocūqꝫ mō ꝑuerte
re tēptat.detrūcat etiā veſtes vſqꝫ ad na/
tes qꝛ ſi quid ē pudibūdū in eis detegit.
d ℭTertio pōt valere ad deteſta.huiꝰ pec.
.ſ.detractionis ſi oſtendat̄ quāte crudelita
tis ē peccatū iſtud.Notādū aūt qꝺ detra/
ctor adeo crudelis eſt ꝙ ſe potius ledit vt
poſt alios ledere poſſit.Si enī prius accu/
ſat vt alijs poſſit detrahere.Crudelitas ēt
d̄tractoris ex eo patet ꝙ carnes humanas
comedit ⁊ ſanguinē humanuꝫ bibit:vnde.
Job.Quare ꝑſeq̄mini me ſicut deꝰ ⁊ car.
m.ſa:Detractor hominē ꝑſequitur ſicut d̄
us.Greg.dicens.Qui aliena detractiōe pa
ſcit̄ ꝑculdubio alienis carnibus ſaturat̄.
Ad gal.v.Si inuiceꝫ mordetis videte ne ī
uiceꝫ cōſumamini.Detractor comedit quā
doqꝫ patrē ſuū vel matrē ſuā ſpūalem vel
carnalē dū ei detrahit.nulli parcit nec ami
co nec inimico:vñ.Eze.x.Dicit dn̄s ieruſa/
lē.i.Eccleſie:patres comedent filios ſuos ī
medio tui ⁊ filij comedēt pr̄eſ ſuoſ:⁊ Jere.
.xix.Vnuſq̄ſqꝫ carnes amici ſui comedet.
Detractiōes vno morſello comedūt popu
lū vnuꝫ:vel archiepm̄ vel ep̄m.Detractor
etiā in.xl.Carnes comedit:vñ q̄dā abbas
inuitis patrū.Melius ē comedere carnes
⁊ bibere vinū ꝗꝫ comedere vituperatione
carnes fratruꝫ.Detractor nō parcit etiam
mortuis:Diſſepelit etiā hoīes mortuos in
peccatis quod ē vnū opus in miſīcordie:
ꝯtrariuꝫ illi opi miſīcordie de quo habet̄.
Ro.ij.Detractor etiā crudelior vī eſſe lu/
pis ⁊ leonibꝰ ⁊ ceteris beſtijs.Leo.n.leoni
ꝑcit ⁊ lupꝰ lupo ⁊ cetere beſtie beſtijs ſui
generis.Detractor ꝟo nō parcit etiā carni
hꝰ hūanis.Detractoris lingua peior vī eē

inferno.Infernꝰ.n.ſolū malos deuorat.Li
gua ꝟo detractoris āplectit̄ ⁊ bonos ⁊ ma
los:vñ legit̄.Eccle.28.De lingua tertia q̄
eſt lingua detractoris qꝺ vtilis potiꝰ infer
nus ꝗꝫ illa.ℭQuarto pōt valere ad detc.
huiꝰ pec.ſi oſtendat̄ quāte in mundītie ſit
pctm̄ iſtꝺ.Notādū ꝙ qꝺ detractor ſcrabo
ni cōparat̄ q non q̄eſcit niſi in ſtercoribus.
Sic detractor in alienis pctīs:de ſcraboni/
bꝰ legit̄.23.Exo.Cunctoꝝ inimicoꝝ tuorū
corā te terga vertā emittēs ſcrabones ꝑuſ
lingua detractoris velut rotabulū ē nō ceſ
ſans voluere ⁊ reuoluere ſordes vitiorum.
ℭQuinto pōt valere ad deteſt.huiꝰ pctī.
ſi oſtendat̄ q̄nte iniq̄tatis ſit detractor.No
tādū ꝙ qꝺ detractor iniquꝰ ē in ſeipſuꝫ in
ꝓximū ⁊ in deū.In ſeipm̄ qꝛ ipſe q̄rit feſtu
cas:vnde oculos ſibi eruat qū dēret q̄rere
lumē alicuiꝰ boni exēpli ipſe ſufflat in pul/
uereꝫ vnde oculi eiꝰ excecant̄.Greg.Quid
aliud detrahētes faciūt niſi in puluerē ſuf/
flant ⁊ in oculos ſuos terrā excitāt vt vn/
de plus detractores ꝑflant inde magis ve
ritatis nihil videāt.Iniquꝰ eſt etiā detra/
ctor in ꝓximū quē fetore pctōꝝ vult cor/
rūꝑe.Iniquus etiā ē in deuꝫ cui iudicium
vult auferre cōtra illud.Lu.vi.Nolite iudi
care ⁊ nō iudi.Detractor vult vſurpare ſi
bi qꝺ:ipſe deꝰ pr̄ ſibi nō vſurpat.ſ.iudiciū.
Pr̄ eniꝫ nō iudicat queꝗꝫ ſꝫ oē iudiciū de/
dit filio.Jo.v.Iniquꝰ ē etiā in deū cuiꝰ ꝑ
ſē q̄ntū pōt conat̄ minuere.Bonos eniꝫ q
ex parte dei ſunt aſſerit eē diaboli quando
eos malos dicit.ℭSexto pōt valer̄ ad de c
teſt.huiꝰ pec.ſi oſtēdat̄ detractor exoſus eē
deo ⁊ hoībꝰ ad qꝺ ꝑtinet illud.Eccle.Su
ſurro coinq̄nabit animā ſuā ⁊ in oībꝰ odie
tur.Et eccle.v.Suſurroni odiū inimicitiaꝫ
⁊ ꝯtumeliā.Suſurroni odiū cordis:inimici
tia operis:ꝯtumelia ꝟbi:⁊ ad.Ro.i.Detra
ctores deo odibiles.ℭSeptimo pōt vale/
re ad deteſt.huiꝰ pctī hoc qꝺ detractor ma
ledicēs eſt adeo ⁊ abhominabilis hoībus
de primo legit̄.xviij.Eccle.Suſurro ⁊ bilin
guis maledictus.Multoſ eniꝫ turbauit pa
cem habentes.De ſecūdo legit̄.xxiiij.Pro
uer.Abhoīatio hominū d̄tractor.ℭOcta
no pōt valere ad deteſt.huius pec.pena q̄ f
dominus punit detractores de pena iſta le
git̄ numeri.xij.De maria ſorore moyſi que

leproſa facta eſt qꝛ detraxit moy.de pena
etiam iſta legit̄.Leuit.vij.Quicūqꝫ bibit
ſanguinē ꝑibit de populis ſuis.Itē.Le/
ui.xvij.Homo q̄libet de domo iſrael ⁊ de
populis q ꝑegrinant̄ inter uos.Si comede
rit ſanguineꝫ obfirmabo faciē meā contra
animā illius ⁊ diſꝑdam eā de populo ſuo.
Delectari in ſanguinē peccati diabolicum
vī eē:vnde detractores ſpālit̄ filij diaboli
ſunt q ſanguiſuga vocāt̄.Prouer.xxx.Siti
unt eniꝫ detractores ſanguinē peccati ſicut
g ⁊ diabolus.ℭNono pōt va.ad deteſt.hu/
ius pec.Si oſtendat̄ q̄nta ſtulticia pctōr la
borat.De ſtulticia ipſius dicit.phs.Qꝺ ꝓ
priuꝫ ſtulticie eſt aliena vitia cernere ⁊ ſua
obliuiſci.Legit̄ etiā in vitis patruꝫ qꝺ qui
ſup iuuentus ē culpabilis ⁊ adductus eſt
abbas moyſes vehemētia pretiū q tollens
ſecuꝫ ſportā vetuſtiſſimā impleuit eam he
rena ⁊ portauit eā.Illis vero admiranti/
bus quid hoc eſſet dixit peccata mea ſunt:
poſt me currentia ⁊ non video illa:⁊ veni
ego hodie aliena iudicar̄ peccata.ſic d̄tra
ctor facit.Peccata enim ſua quibus totus
plenus eſt nō videt:peccata autem aliena
ante oculos ſuos habet.ℭDecimo poteſt
vale.ad deteſta.huiꝰ.pec.ſi oſtendat̄ quā
damnoſuꝫ ſit eccleſie dei.Notādū ergo qꝺ
detractor eſt ventus vrēs vineā domini le
dens ꝑcipue in flore.Illi.n.qui ſunt in ini/
tio bone vite nō poſſunt morſus detractio
nū ſuſtinere ſꝫ deſiſtunt a bono incepto:et
ſicut poma debiliū caudaruꝫ deiciunt̄ ab
arboribus vēto ſic ventus detractiōis illoſ
adeo q nūdū ei firme adheſerūt.d̄tractor
quantū in ſe ē vniuerſales tenebras face/
re nitit̄ in mūdo iſto:ſiē legit̄ facte in paſ/
ſiōe domini ſuꝑ vniuerſaꝫ terrā.Lucernaſ
eniꝫ conat̄ detractor extinguere duꝫ ſctōs
viros nitit̄ infamare:cū eccleſia tenebras
ſuas faciat cani ter in anno:detractor con
tinue tenebras ſuaſ vellet facere detractor
h tenebras amat ⁊ in tenebraſ ibit.ℭVnde
cimo pōt va.ad deteſt.huius pec.ħ quod
peccatuꝫ iſtud eſt in ſpirituꝫ ſanctū:detra/
ctor enim impugnat gratiā ſpūs ſancti dū
conat̄ eaꝫ dimittere vel totaꝫ ſuffocare in
hominibꝰ:Iō vix dimittit̄ peccatum illud
a ſpiritu ſancto ad quē ꝑtinet remiſſio pec
catoruꝫ.ℭDuodecimo pōt valere ad de/

teſta.huius peccati hoc quod dicit gloſa
peccato iſto ſuper illud.Prouer.xxiiij.Cuꝫ
detractoribus ne comiſcearis:hoc ſpeciali/
ter periclitatur vitio totum pene genus hu
manum.ℭEt notanduꝫ quod licet quili/ i
bet debet cauere a detractione quare lꝫ ꝑ/
ſonarum precipue tamen a detractione pa
tris vel carnalis vel ſpiritualis:vnde.xxij.
exo.dijs nō detrahes ⁊ principi populi tui
nō maledices.⁊.Gen.ix.Legitur de cam fi/
lio noe quod patris ſui verenda detexit et
ideo in ſemine ſuo maledictionem recepit:
vnde legitur ibi.Maledictus cum puer ſer
uus ſeruorum erit fratribꝰ ſuis.Legit̄ etiā
.ij.Re.vi.De oza quod.a domino ꝑcuſſus
eſt:quia manum ſuaꝫ ad archam dei exten
dit:per archam in qua continebat̄ manna
⁊ virga aaron ⁊ tabule teſtamenti figura/
tur prelatus in quo cōtineri debet manna
dulcis conſolationis ⁊ virga correctionis
⁊ conſilia directionis.Ad quam archam ſi
detractor manum extēderit illi detrahēdo
a domino percutietur.Grego.Multi dum
plus vitam ſacerdotum ꝗꝫ ſuaꝫ diſcutiunt
in erroris foueam dilabuntur minus conſi
derantes quod non eos vita ſacerdotuꝫ le
deret ſi humiliter bonis ſacerdotuꝫ ad mo
nitionibus aurem accommodarent.
ℭDe ſpeciebus detractionum diuerſis.
p Eſt ſpeciebus illis que poſſunt va k
lere contra pctm̄ detrahentium cō
ſequēs ē vt aliq̄d tangemus de di
uerſis ſpēbus detractionuꝫ.Notandū qꝺ
ſuꝑ illud ps.detrahentē ſecreto ꝓximo ſuo
hūc ꝑſe.diſtinguit̄ triplex genꝰ detractiōis.
ℭPrimū ē malū dicere de alio.ℭScdm
audita mala cū augm̄to referre.ℭTertiū
ē libent̄ illꝺ audire.Nos aūt poſſumꝰ diui
dere detractionē in ſex ſpēs:q̄rū.ℭPrima
ē occulta mala ꝓximi publicare.ℭScꝺa ē
audita mala cū augm̄to referre.ℭTertia
crimina falſa iponere.ℭQuarta bona oc
culta negare.ℭQuinta manifeſta bōa mi
nuere.ℭSexta bona in mala cōuertere.
ℭDe peccato libenter audientium detra/
ctiones.
s Equitur de peccato eorum q liben l
ter detractores audiūt:ꝯ qꝺ pctm̄.
ℭPrimo valer̄ pn̄t ꝟba ſacre ſcri
pture q̄ illud diſſuadēt:vt ē illud.Prouer.

.liij. Labia detrahentiū ſunt pcul a te: et ad .xxiiij. Prouer. Noli eſſe ſcōiuiis potato rū nec in cōmeſſationibus eoꝝ qui carnes ad veſcendū ↄferunt: ꝛ illud .xxiiij. Cū ad detractoribus ne cōmiſceris. Et illud. 28. Eccle. Sepi aures tuas: ꝛ noli audire linguā nequā. Cōtra h̄ peccatū pōt valere illud. B. Detrahentē vel detrahere audire qd horū damnabilius ſit nō facile dixeriz. Sunt aūt rephenſibiles illi q libenter detractores audiūt multiſ de cauſis. Primo ꝓpter h̄ ꝙ vidēt frēs ſuos a canib⁹ dilacerari ꝛ nō exterrent canes ſaltē clamorib⁹: ꝑcipue cū ſperent ſe ꝓficere poſſe: imo canibus applaudūt i quo potius ſe canes ꝙ̄ homines oſtendūt. Eccle. 14. Que cōicatō ſancti hōis ad canē: Cū detractor ſerpēs ſit vt ꝑus oſtſum eſt nō videnē hoies eſſe: ſed poti⁹ genimina viperarū q eos nō exhorrēt q lapides durarū increpationū nō ꝓijciūt qn̄ vidēt frēs ſuos ab eis morderi.

¶ Multis cauſis ſunt rephenſibiles: q libenter audiunt detractores.

Ep: rhēſibiles etiā ſunt: q libenter

r audiūt detractores: q2 illis q frēs

m ſuos comedunt: ſalſam miniſtrant

ad ꝙ eos comedāt hylarē eis vultū oſidēdo: ſine qua ſalſa morſus: q̄ſi inſipidus eēt detractoribus. Jero. Nemo inuito auditori libenter narrat. 25. Prouer. Uentus aqlo diſſipat pluuiā: ꝛ facies triſtis linguā detrahentez. Rephenſibilis etiā eſt ille q detractori ↄſentit: q2 teſti exceptionis pleno nō iurato neqȝ examinato ↄtra abſentem credit ꝛ frequēter teſti iniquo ↄtra illud legis diuine. Jn ore duoꝝ vel triū teſtiū ſtet omne verbū. Jmmo qd plus eſt ſi vnus ribaldus detraxit vni viro ſācto ꝛ x. boni viri dicerent ↄtrarium potius crederet illi ribaldo ſimplici verbo teſtificāti ↄtra virum ſanctum ꝙ̄ x. bonis viris iurantibus pro ipſo. Rephenſibilis etiam eſt talis: q2 iuxta ſepulchrū patens. Un̄ fetor iceſſanter exalat potius eligit eſſe ↄtra dei voluntatē: ꝛ ad ſuaȝ damnationē ꝙ̄ recedēdo inde obmuteſcere faciat os detractoris. Si. n. deeſſet auditor deeſſet ꝛ detractor. Rephenſibilis eſt etiā talis: q2 noctue credit teſtificāti ↄtra lucem quā naturaliter odit.

¶ De peccato eorum qui impatienter tollerant detractiones.

Equit de pctō eoꝝ q īpatienter tol

● lerant eos: q ſibi detrahūt: q valde n

fatui ſunt. Ualde enim vtilit ſuiunt eis ſi ipſi patienter ſuſtinēt. ¶ Detractores enim ſunt ſpine viā inferni obſtruētes viris ſanctis: vn̄ Oſee. 11. Ecce ego ſepiaȝ viam tuaȝ ſpinis. ¶ Jpſi ēt ſunt vigiles ciuitatē eccleſie cuſtodiētes ad modū vigilū quaſi ↄtinue mentiētes. ¶ Jpſi ēt depaſcūt ſegetes dn̄i ne in paleas luxurient ꝛ pauca grana habeāt. ¶ Jpſi ſunt lime a vaſis glorie rubiginē auferentes. Sed ſunt qdaȝ vaſa maledicta q a limis iſtis aſſumūt rubiginē: vn̄ dꝫ recipere pulchritudinem. Detractores a filijs dei q̄ſi quodā raſorio pctm̄ elationis eradūt. Unde Greg. Jdcirco laxat dn̄s linguas detractoꝝ in electos: vt ſi qd in eis elationis ſurrexerit lingua detractoris eradat.

¶ De peccato adulationis. 8

Equit de pctō adulatōis de quo h̄

● mō dicemus. Primo ponem⁹ ea q

ad dete. hui⁹ pcti pnt valere. Scdo tangem⁹ de remedijs ↄ pctm̄ iſtud. ¶ No. ſ ꝙ adulatio ſicut qdaȝ dixit ē pueria laudatio. Un̄ nomē laudatiōis ꝛ adulatiōis eiſdē lrīs ↄſtat ſed nō eodē ecōtrario ordinatis. ſm̄ Tulliū vero nomen a ſono ſumptum. Canes enim quorum eſt mira adulatio fere exprimunt iſtum ſonum.

¶ De his que valent ad dete. adulatiōis.

D deteſta. vero huius peccati.

a ¶ Primo pnt valerē v̄ba ſacre ſcri a

pture q illud diſſuadēt vt eſt illud. Exo. xxx. Hoc oleū vnctiōis ſanctū erit mihi i gn̄atiōes vr̄as. Carnes hōis nō vngētur ex eo. Et ſubdit paulo poſt. Hō qcūq tale cōpoſuerit ꝛ dederit ex eo alieno exterminabit de pplo ſuo. Oleū iſtud laus eſt q dꝫ deo dari nō hoi viuenti. Jtem Leui. 11. Nihil melius adolebit i ſacrificio dn̄i. Jn melle dulcedo adulatiōis itelligit. Jtē diſſuadet hoc vitiū. Exo. 23. Nō coques edū in lacte mr̄is. Adulator hoiez duruȝ quem diabol⁹ frangere non pōt in lacte adulationis coqt vt diabolo comeſtibilis fiat. Jteȝ Prouer. 24. Nec lactes quēꝙ̄ labiis tuis. Et i Eccle. Un̄ morte non laudes quemꝙ̄ ¶ Scdo pnt valē ad dte. hui⁹ pcti exēpla: ꝑcipue exēplū xp̄i. de quo dicit Glo. ſuper illud. Mat. 22. Et relictis illis abijt foras extra ciuitatē. Quia paup erat nulli adulatus nullū in tanta vrbe inuenit hoſpitē: ſed apud lazarū recept⁹ eſt. Paulus etiaȝ dicit de ſe. 1. ad teſ. v. Neqȝ aliqn̄ fuim⁹ in ſmone adulatiōis ſicut ſcitis: neqȝ in occaſione auaricie de⁹ teſtis eſt. ¶ Tertio pōt valere ad dete. huius peccati ſi adulatorē vel adulationem diuerſis generibus rerum comparemus.

¶ Adulatio nutrix eſt diaboli.

Sciendum ergo ꝙ adulator nutrix

b a diaboli ē filios diaboli lactās lacte

adulationis. vn̄ Prouer. 1. Si te lactauerint pecc. nō acq. eis. Jtē Prouer. xvi. Uir iniquus lactat amicū ſuū ꝛ ducit euȝ p viā non bonā. Et Tren. 4. Lamie nudauerūt mammas lactauerūt catulos ſuos. Lamia ē beſtia ſuis fetib⁹ crudelior ꝙ̄ cetere beſtie: vn̄ lamia q̄ſi lania appellat: q2 catulos ſuos credit laniare: vn̄ bn̄ ſignat adulatorē q i veritate eos laniat quos videt lactare. Jō āt cōparat adulatio lacti vt oſtendat verecundū eē hoi adulto adulationē amare. Sicut verecundū eſſet hoi barbato ad mamillas maternas pēdere. Adulator ad modū nutricis filios diaboli obdormire facit in peccatis ſuis. Sicut ꝛ nutrix caſuȝ paruuli ad ei⁹ conſolationem ſaltū interpretat: ſic adulator eius pctm̄ cui adulat qd in veritate caſus eſt aſſerit eſſe opus magnificū: adulatores egiptie mulieres ſunt quarū mamillas moyſes reſpuit. ¶ Jtē adulatores locuſte ſunt comedētes reſiduū grādinis. Exo. x. Locuſta eſtate canit hyeme ſilet: vn̄ recte ſignificat adulatores q eos laudāt q hn̄t eſtatē ꝓſperitatis: a laude vero eoꝝ ſilēt q hn̄t hyemē aduerſitatis. vn̄ Eccle. 13. Diues locut⁹ ē ꝛ oēs tacuerūt ꝛ verbū ei⁹ vſqȝ ad nubes ꝑducūt. Jn grandine v̄o pſecutor itelligit. Locuſta ergo reſiduū grandinis comedet: q2 ſm̄ Gre. Quē pſecutio frangens nō vincit mulcens adulatio ꝑmit: adulatio deterior videt eē detractiōe: q2 detractio hoiez humiliat ſꝫ adulatio extollit. Adulatores etiā ſunt rane ꝓpē loquacitatē ſuā. Un̄ in. ps. Et dedit terra eoꝝ ranas i pe. re. ip. adulatores ēt ſunt ſyrenes vſqȝ in exitiū dulces ſm̄ Boetiū. Jteȝ ſunt ioculatores diaboli nō pmittētes diabolū in aliquo ↄtriſtari. Un̄ Oſee. 6. Jn malicia ſua letificauerunt regē. Jpſi etiā ſunt ſacerdotes diaboli homines viuos ſepeliētes. vn̄ Mat. viij. Dimitte mortuos ſe. mor. d quo v̄bo loquēs. Gre. dicit. Tūc mortuus mortuū ſepelit cū peccator peccatorē aggere adulatiōis premit. Adulator ē rethoricus ↄformās ſe ei cui adulatur. Si. n. riſerit ridet: ſi fleuerit flet. Sapie. 17. Reſonās in altiſſimis montib⁹ eccho. Jpſi ſūt q̄ſi cameleon ꝙ ſm̄ Solinū aīal eſt de aere viuēs qd colorē hꝫ variū ꝛ in momēta mutabile: ita vt cui rei ſe ↄiungit ei ei⁹ color fiat. Jtē ſunt incantatores diaboli q faciūt hoībus de ſe credere q ipſi volunt. Terenti⁹. Adulator hoies ꝑrius inſanos ex ſtultis facit. Quidā nihil ē ꝙ nō poſſit de ſe credere cuȝ laudat diīs equs ptās. Jtē adulator q̄ſi ſub ꝑtextu decorādi ꝛ ornādi hoiez iugulat: vn̄ ad euȝ pōt dici: ſiē noua. acu. ſe. do. Adulator ēt ꝓditor eſt. Sub ſpē. n. oſculi ad modū Jude hoiez tradit hoſtib⁹ ſuis: ꝛ ſub ſpē amicitie hoiem interficit. Unde recte ſignat p ioab. q ſicut legit. 11. Re. xx. Dixit ad amaſam. Salue mi frat ꝛ tenuit manu dextra mētū amaſe q̄ſi oſculās eū ꝛ pcuſſit eū in latere ꝛ mortu⁹ eſt. Adulatio oleo cōparatur. vnde in. ps. oleum pec. nō in pin. cap. me. De quo oleo diabol⁹ vngit ſuos q i extremis laborāt: hoc oleo etiā vngit diabolus hoies quos flectere nō pōt vt ad malū eos molliat: vnde Aug. Oleū eſt falſa laus adulatoris q mētes a rigore veritas emollit ad noxia. Adulator etiaȝ mel ē: ſed toxicatū: etiā eſt ſagitta aurea: ꝛ ideo aliq nō curāt ſi ab ipſa ledant: eſt etiaȝ ventus q lenis videt trāſfert tamē montes de regno dei ad regnū diaboli. Jtē eſt rethe diaboli inuiſibile. vnde. 30. Prouer. Qui blādis fictiſqȝ ſmonibus loquit: rethe expandit primo ſuo. ¶ Quarto poteſt valere ad deteſta. hui⁹ peccati ſi oſtendat quātū ſit nocumentū hoi iſtud vitium: ad ꝙ ptinēt verba ſacre ſcripture q ſequūt: ſuper illd. Quī laudat peccator in deſideriis anime ſue. dicit. Aug. Hec ē ira dei magna vt deſit correctio ꝛ aſſit adulatio. Adulantium lingue alligant aias in peccatis. Delectat c

rnim hominē ea facere in q̄bus nō ſolū nō
metuit rephenſor ſ; etiā audit laudator.
Et ſup illud Luc. vi. Ue vobis cū benedi-
xerint ₇c̄. dicit Glo. Magna pars pene eſt
peccatori ſua ſcelera nō mō nō argui: ſ; in
ſup quaſi bene geſta laudari: ₇ ſup illud:
Deus i adiutoriū ₇c̄. dicit Aug. Plus no
cet lingua adulatoris q̄ȝ manus pſecuto-
ris. Et Prouer. xxvij. Meliora ſunt vulne
ra diligentis q̄ȝ fraudulenta oſcula odien
tis. Eccle. vij. Melius eſt a ſapiente corri-
pi: q̄ȝ ſtultoȝ adulatione decipi. Et Iſa. 3.
Popule meus q̄ te beatū dicūt: ipſi te de-
cipiūt. Itē Iſa. ix. Erunt qui beatificāt po
pulū iſtum ſeducentes: ₇ qui beatificant
pcipitati. Adulator ducit eū cui adulatur:
quaſi ad ſupcilium mōtis vt inde precipite
tur: ſicut iudei dicunt feciſſe de dn̄o. Luc.
.4. Itē Prouer. xi. Simulator ore: decipit
d amicū ſuū. ¶ Quinto pōt valere ad dete.
huius peccati ſi oſtendat adulator eē ma
ledictus: ₇ abhominabilis ₇ deteſtabilis.
Ad primū ptinet illud. Iſa. v. Ue qui dici
tis bonū malū. Alia littera h;: ve q̄ dicitis
malo bonus es. Et in eodē. Ue q̄ iuſtifica
tis impiū p muneribꝰ: ₇ iuſticiam iuſti au
fertis ab eo. Et ſubdit pena. Propter hoc
ſicut ſtipulā deuorat flāma ignis: ₇ calor
flāme exurit ſic radix eoȝ q̄ſi fauilla erit.
¶ Itē Eze. 13. Ue q̄ ꝯſuunt puluillos ſub
omni cubito manꝰ: ₇ faciūt ceruicalia ſub
capite vniuerſe etatis. Quādoq; diabolꝰ
in aliquo pctōre fatigatꝰ eſt: ₇ vult corrue
re in eo: ſed venit maledictꝰ adulator ₇ ap
podiat eū exēplis malis cōfortando. Ipe
q̄ peccat q̄ſi parietē facit iter ſe ₇ deū: ſed
abſq; tpamēto ē ₇ cito corruet: ſ; adulator
linit eū vt fortior ſit: vn̄ Eze. 13. Ipſi edifi-
cabant parietē: illi aūt liniebāt luto abſq;
paleis: dic ad eos q̄ liniunt abſq; tpamen
to q̄d caſuruȝ ſit. Ad hoc vero q̄d adula-
tor deteſtabilis ſit: ptinet illud: Prouer. 24.
Qui dicūt ipio iuſtꝰ es maledicent eis po
puli: ₇ deteſtabūt eos tribꝰ. Ad h̄ q̄ abho
minabilis ſit ptinet illud: Prouer. 17. Qui
iuſtificat ipiū: ₇ q̄ ꝯdēnat iuſtū: vterq; ab
hominabilis ē apud dn̄ȝ. Ad idē pertinet
q̄ dī ſup illud. Luc. 16. Ubi agit de diuite
₇ lazaro. Q̄d pōt intelligi in lingua canū
lingua adulantiū q̄ vulnera lingūt: dū ma

la que in vobis rephendimꝰ iprobo fauo-
re laudant. Lingua eniȝ iſta q̄ vulnera lin
git indubitāter abhominabilis ē. ¶ Sex-
to pōt valere ad dete. huiꝰ pec. ſi oſtēdat
magna ſtulticia: qua laborat adulator. Eſt
aūt vna ſtulticia ipſiꝰ h: q̄ ipſe laudat ho
minē ſibi ipſi: q̄ſi vellet eū vēdere ſibi. Un
q̄dā dixit cuidaȝ adulanti ſibi. Quid me
mihi laudas. Nūq̄d mihi vēdere me vis?
Alia ſtulticia eiꝰ eſt: q̄ ipſe homini adulat
vt grām eiꝰ acqrat quā tn̄ meliꝰ inueniret
ſi veritateȝ ei diceret. vn̄. 27. Prouer. Qui
corripit hominē grāȝ poſtea inueniet apd̄
eū magis q̄ȝ ille q̄ eū lingue blandimento
decipit. Et. 23. Eiuſdē. Labia deoſculabit:
q̄ recta r̄ndet. Et Idē. Qui arguūt lauda-
bunt: ₇ ſuper eos veniet benedictio. Hoc
eſt q̄ ſepius deeſt diuitibus: videlicet qui
eis verum dicat. Seneca. Monſtrabo tibi
quid omnia poſſidentibus deſit. ſ. qui ve-
rum dicat: ₇ hominem inter mentientem
ſtupentem vel pro rectis blanda audien-
tem ad verum perducat. Idem. dicit illis
nō q̄ velint audire: ſed quod velint ſemp
audiſſe.

¶ De quattuor remediis contra peccatū
adulationis.

Equit de remediis ꝯtra peccatum
a iſtud. Et poſſunt eſſe quattuor ꝯ h̄
vitiū. ¶ Primū ē: vt q̄ſi vētus adu
lationis ſiat: homo ad terrā deſcendat: vt
ſcḋm q̄ infirmū ē: ₇ infirmū ipſe cōſideret ₇
dicat: q̄m tu illuminas lucernā. m. d. d. m.
illumina tenebras meas. ¶ Aliud remedi
um eſt memoria mortis. Q̄d remediū figu
ratuȝ eſt. Exo. 10. Ubi legit q̄ orauit moy.
dominū qui flare fecit ventum ab occidē
te vehementiſſimū ₇ arreptam locuſtaȝ p
iecit in mare rubrū. In locuſtis adulato-
res intelliguntur quos ventus veniēs ab
occidente proiecit in mare: dum memoria
mortis eos fugat quia vanas hominum
laudes ꝯtēpnit q̄ de morte ſua cogitat q̄ſi
veritas apte patebit. ¶ Quartū remediū
eſt vt hō ſubtiliter diſcernat adulatorē eē
eū q̄ ſibi loq̄tur. Uerecūdabit. n. cū cogno
ſcet ſe puerilē reputari ab eo q̄ ſibi lac pro
pinat: vn̄ Socrates cuidā ſibi adulāti dixit
nil pficis adulator: cū te itelligā. ¶ Quar
tū remediū eſt q̄d homo triſtē faciē adulā

tibus oſtēdat. Triſtis eniȝ facies eos fugat
ſicut hylaris facies eos multiplicat: vn̄. Pro
uer. xxx. Princeps qui libent audit verba
mendacij oēs habebit miniſtros impios.
Renuere debo lac adulatiōis: multū ē acce-
ptū pūi quod figuratū eſt Gen. xxi. Ubi le-
gitur abraham feciſſe grande cōuiuium in
die ablactationis Iſaac.

¶ De peccato maledictionis ₇ de his que
faciunt ad deteſta. eius. 9

c Equit de pctō maledictiōis. Ma-
a ledictionē vero hāc intelligo mali
imprecationē cōtra q̄d peccatum.
¶ Primo poſſent valere verba ſacre ſcri-
pture que illud diſſuadent: vt eſt illud ad.
Ro. xij. Benedicite ₇ nolite maledicere: ₇ il
lud. ij. Pe. iij. Nō reddentes malū pro ma
lo: ₇c̄. ¶ Secūdo valere poſſunt ad h̄ exē-
pla ſicut eſt illud q̄d legitur de dn̄o ieſu. I.
Petri. ij. Q̄d cū malediceretur nō maledi-
cebat: ₇ illud apoſtoli. Maledicimꝰ ₇ bn̄-
b dicimus. ¶ Tertio pōt valere contra hoc
peccatū ſi oſtendat multiplex malū q̄d ſe-
quit ex eo. primū malum eſt amiſſio regni
eterni: vn̄. I. ad. Cor. vi. Neq; maledici ne-
q; rapaces regnum dei poſſidebūt. Aliud
malū eſt q̄d frequent maledictio q̄ȝ aliqs
facit: ſuper caput maledicentis reuertitur;
vn̄. xxvi. Prouer. Sicut quis ad alta tranſ
uolās ₇ paſſer quolibȝ vadēs ſic maledcm̄
fruſtra platum in quēpiam ſupueniet. Iō
aūt dicit fruſtra platum q̄ eſt maledictū
iuxta diuinaȝ iuſtitiam: platū vt eſt iſtud.
Act. viij. Pecunia tua tecū ſit in perditio-
nē. Et tale maledictuȝ venit ſup illum qui
maledicit. Maledictū vero ſine cā platū
venit ſuper eū qui maledicit: vnde. Eccle.
.xxvij. Qui in altū mittit lapideȝ ſuper ca-
put eius cadet. Et. xxvij. Gen. Qui maledi
xerit tibi ſit ille maledictus: ₇ In ps. Ma-
ledicent illi ₇ tu benedices: ₇ Mat. v. Bea-
ti eritis cum maledixerint vobis. ¶ Quar
to pōt valere cōtra peccatū h̄ ſi oſtendit p̄
uerſitas eorū qui male agentibus maledi-
cunt. Cū enim illi q̄ maleagunt infirmi ſint
compatiendum eſſet eis ₇ pro eis orandū
non eſſet malum imprecandū eis cū plus
c mali habeant q̄ȝ expediret. ¶ Quinto po-

teſt valere contra hoc peccatuȝ hoc q̄ ma
ledicere adeo eſt illicitum: q̄d etiam nō eſt
licitum maledicere diabolo. Unde Eccle.
.22. Dum maledicit impius diabolum ma
ledicit ipſe animam ſuam. Q̄d dupliciter
intelligi poteſt: vno modo ſic. Cuȝ impius
maledicit diabolum. i. cum dicit eum male
dictum ₇ condēpnatuȝ ipſe maledicit ani
mam ſuam. i. damnatam ₇ maledictā oſtē
dit cum maledictū imitetur: vnde ad Ro.
.II. In excuſabilis es homo omnis qui iu-
dicas. In quo enim iudicas alium teipſuȝ
condemnas. Alio modo ſic intellige. Cum
impius maledicit diabolo. i. malum optat
diabolo ipſe maledicit animaȝ ſuam. i. ma
ledictio culpe ₇ pene ſubicit. Cū enim dia
bolus ſit creatura dei peccatum eſt ei ma-
lum optare: vnde in canonica iude. vbi le
gitur quod cum Michael archangelus
cum diabolo diſputans altercaretur de
moyſi corpore non eſt auſus iudicium in-
ferre blaſphemie ſed dixit: imperet tibi do
minus. dicit Glo. Ubicunq; vel quocunq;
hec altercatio āgeli ſcā fuerit cū diabolo:
hoc diligenter intuenduȝ eſſet. Quia ſi mi-
chael archāgelus diabolo ſibi aduerſan-
ti blaſphemiam dicere noluit ſed modeſto
eum ſermone cohercuit quanto magis ho
minibus omnis blaſphemia cauenda eſt.
Item Glo. Diabolus in ſubſtantia bonus
ſed in voluntate malus. Et ideo ab ange-
lo non blaſphematur: quia aliquod profer
re aduerſus bonam naturam blaſphemiā
reputat angelus. Simile habetur Zacha.
.iij. vbi ſic legitur. Oſtendit dominus ie-
ſum ſacerdotem magnū ſtanteȝ coram an
gelo domini ₇ ſathan ſtabat a dextris eiꝰ
vt aduerſatur ei: ₇ dixit dominus ad ſa-
than increpet te dominus ſathan ₇ incre-
pet in te dominus qui elegit ieruſalem. p̄-
cipue vero cauendum eſt parētibus a ma
ledictione filioꝝ q̄m ille maledictiones
magis nociue ſolent eſſe. Eccleſi. 4. Bene-
dictio patris firmat domos filiorum. Ma
ledictio autem matris eradicat fundamē-
ta: valde impium eſt q̄ mater malum op-
tet filio: quod non licet ei optare diabolo.

¶ De peccato conuitij: ₇ his que cohibēt
ob hoc peccato. 10

Equit de pctõ ꝯuitij. A quo pctõ
a Primo deberet cohiberi hoc qꝺ cõ
uiciũ multũ vulnerat cor eius cui
di: vñ. xxviij. Eccle. flagelli plaga liuorẽ fa
cit plaga aũt lingue comminuet oſſa: iõ ſicut
hõ cauet ne aliquẽ percutiat baculo ſic caue
re dꝫ ne eũ percutiat cõuitio. ¶ Secũdo de/
beret cohibere hominẽ a ꝯuitio hoc quod
cõuitiũ caritatẽ ſeu amicitiã deſtruit ꝗ eſt
via excellentior: vñ. Eccle. xxij. Mittẽs la/
pidẽ i volatilia deiicit illa ſic qui ꝯuiciatur
amico diſſoluit amicitiã. ¶ Tertio dꝫ cohi
bere a cõuitio h qꝺ nõ de facili fit cõcorda
tio poſt ꝯuitiũ dictũ: vñ. Eccle. xxij. ad ami
cũ. Et ſi ꝓduxerit gladiũ non deſpes. Eſt
enĩ regreſſus ad amicũ. Si aperuerit os triſ
te ne timeas. Eſt enim cõcordatio excepto
cõuitio improperio ⁊ ſupbia ⁊ miſterij reue/
latiõe ⁊ plaga doloſa. ¶ Quarto dꝫ cohi.
a pctõ conuitij quod homo aſſuetus huic
pctõ vix corrigit: vñ. 23. Eccle. homo aſſue/
tus verbis improperij in oĩbus dieb⁹ ſuis nõ
erudietur. ¶ Quinto debꝫ cohi. ho. a cõui
tio h quod hij qui cõuitia dicũt frequẽter
cõuitia audiũt: vñ. Sap. Qui pgit dicere q̃
vult audiet q̃ nõ vult. Prouer. xiij. Impi⁹
cõfundit ⁊ cõfundetur. Prouer. xxvi. Qui
voluit lapidẽ reuertet ad eum. vi. d. ho. co.
a cõ. h qꝺ ꝯuitiũ dignũ facit hoiem morte
eterna: vñ. Mat. v. Qui dixerit fratri ſuo fa
b tue reus erit gehenne ignis. ¶ Sexto dꝫ. h.
co. a cõ. hoc quod dicere ꝯuitiũ libent hoi
ſignũ ẽ ipietatis ⁊ magne puerſitatis: vñ.
x. Prouer. labia iuſta ꝯſiderant placita ⁊
os impiorũ puerſa. Ex habũdantia cordis
os loquit. vitioſũ ẽ cor vñ frequenter exit
cõuitiũ ⁊ indubitant ruſticus ẽ q ruſticita
tẽ libent dicit. Quod valde puerſus ſit qui
cõuitiũ dicit ex h põt patere: qꝛ aũt ꝯuitiũ
quod ipſe dicit ẽ malũ pene aut malũ cul/
pe. Si malũ pene ẽ cũ malũ pene ſit adeo
ipſe dicẽdo opprobriũ hoi exprobrat eius
creatori: vñ. xvij. Prouer. Qui deſpicit pau
perẽ exprobrat factori ei⁹. Si vo ẽ malum
culpe diabolicũ eſt gaudere de h qꝺ aliqs
illud cõmiſerit. Leui. 18. Si habitauerit adue
na i terra vr̃a ⁊ moratus fuerit vos nõ ex
pbretis ei ſꝫ erit inter vos q̃ſi idigena. Ad
uena ẽ homo q magnus pctõr fuit: cui pec
catũ ſuũ exprobrandũ nõ ẽ: vñ. Eccle. viij.
Ne deſpicias hominẽ auertentẽ ſe a pecca
to neq; improperes ei. Memento qm̃ oẽs in
corruptiõe ſum⁹. Spẽaliter aũt cauẽdũ eſt c
ne cõuitiũ correptiõi admiſceat: ſic faciũt
quidã q ſub ſpẽ correctiõis cõuitiant hoi/
bus: vñ. Eccle. xix. Eſt correctio mendax in
ore cõtumelioſi: vere mẽdax eſt talis corre/
ctio. Mentit enĩ ſe correctionẽ cũ potius
ſit cõuiciatio. Tullius in tractatu de amici
tia. Monere ⁊ moneri ẽ officiũ vere amici
tie ita tñ qꝺ adulatiõe careat admonitio:
⁊ ꝯtumelia obiurgatiõe. Et Pro. xij. Qui
ſuauis ẽ viuit ⁊ i amonitõib⁹ imoderatiõi
b⁹ ſuis relinqt ꝯtelliã. hõ mãſuet⁹ modera
te corripit ⁊ ſic vitã aie ſue ſuat. hõ iracun
dus immoderate corripiẽdo ipſaꝫ pdit vi/
tã. Cauendũ ẽ ab imoderata: ⁊ in mãſue/
ta correctione ne hõ caueat ſibi ipſe ignẽ
incendit queꝫ debuit extinguere ⁊ occidit
quẽ debuit ſanare ⁊ tenet de dãno qꝺ ꝓ/
bum incaute ab eo ꝓiatũ fecerit. Ad pmũ
ptinet illud. Eccle. viij. Nõ incẽdas carbo
nes pctõꝝ arguens eos. ¶ Ad ſcm ptinet
illud. Prouer. xv. Lingua placabilis lignũ
vite q̃ aũt imoderata eſt conteret ſpm̃. lin
gua mãſueta lignũ ſeu arbor vite ẽ. Ecce
ſo. n. vite ſpũalis ẽ illis quos corripit ſꝫ lin
gua immoderata conteret ſpm̃ tam corri/
piẽtis q̃ eius qui corripit. ¶ Ad tertiũ ꝑ/
tinet illud. Exo. xij. Si egreſſus ignis inue/
nerit ſpicas ⁊ cõprehẽderit aceruos frugũ
ſiue ſtantes ſegetes in agris reddet dãnũ
qui ignẽ ſuccenderit. Qꝺ de igne ire intelli
gi põt cui⁹ damnum tenet reddere q ꝟbo
incauto illud ſuccenderit.

¶ De pctõ ꝯtẽtiõis ⁊ de ei⁹ phibitiõe. 11.

Equit de pctõ ꝯtẽtiõis. A quo pec
a cato. ¶ Primo dẽret cohibere ho
mines h qꝺ pctm̃ iſtud diabolicũ
ẽ: vñ. Aug. Nihil ẽ ſimilius actib⁹ demonũ
q̃ litigare: vñ ſuos diaboli nõ dei ſe oſten
dũt q litigãt. ij. ad Thi. ij. Seruũ deũ non
opꝫ litigare ſꝫ manſuetũ eſſe ad oẽs. Item
apoſto. ſi quis vult contentioſus eſſe nos
talem conſuetudineꝫ non habemus. ¶ Se
cũdo debet co. ho. a cõtentiõe hoc ꝙ ſepa/
rare ſe a contentione honorabile eſt: vnde.
Prouer. xx. Honor eſt homini qui ſeparat
ſe a contentionibus. Contẽdere vero igno
minioſum eſt. Sen. Muliebre eſt litigare.

¶ Tertio de co. ho. a cõtentione h qꝺ liti/
gare ſignũ ẽ ſupbie ⁊ ſtultitie ⁊ puerſitatis
b ⁊ malitia ad primũ pertinet. Prouer. xviij.
Labia ſtulti miſcent ſe rixis. Et illud. xx.
Oẽs aũt ſtulti miſcent ꝯtumeliis. In ver/
bo miſcendi: qꝛ cõmixtio eſt inſeparabilis
vnio intelligit ꝙ ſtulti a ꝯtentione ſepari
nõ poſſunt. Ad tertiũ ptinet illꝺ: Prouer.
xvi. Homo puerſus ſuſcitat lites. Et. xxvi.
Sicut q apprehẽdit aurib⁹ canẽ ſic qui ꝑ/
tranſit impatiens ⁊ cõmiſcet rixe alterius:
Ad quartũ ptinet illud. Prouer. 17. Sem
per iurgia q̃rit malus: angelus aũt crudelis
traſcet ꝯ eũ: hoc erit in morte qñ angelus
malus ad eũ veniet vt eũ deferat in infer/
nũ: vel angelus malus põt intelligi aliqs
malus homo ad eũ miſſus: vñ dr̃ vulgarit
iſte eſt malus ſed qñq; inueniet parẽ ſuũ.
c ¶ Quarto de. co. ho. a ꝯtentiõe hoc ꝙ mul
ta mala inde ꝓueniũt. vñ Eccle. 22. Ante
igneꝫ camini vapor ⁊ fumus ⁊ ignis inal/
tant ſic ⁊ aũ ſanguinẽ maledictũ ⁊ ꝯtume
lie ⁊ mine. Et Eiuſdẽ. xi. A ſcintilla vna au
get ignis. Et. xxviij. Certamẽ feſtinãs incẽ/
dit ignẽ ⁊ lis feſtinãs effundit ſanguinem.
¶ Quinto de co. ho. a ꝯtentione hoc ꝙ ab
ſtinere ab ea magni meriti eſt: vñ legit in
vitis patrũ ꝙ orãte macario vox inſonuit
ad eũ dicens. Nundũ ad menſurã duaꝝ
mulierũ ꝑuenisti que habitant in ꝓxima
ciuitate. Cũq; queſiſſet macarius intrans
ciuitatẽ ꝯuerſationem earũ ab ipſis: dixe/
runt qꝺ erant vxores duorũ fratruꝫ: ⁊ per
xv. annos ſimul fuerant nec vnq̃ aliq̃ eaꝝ
aliã dicto vel facto contriſtauerat: ⁊ ſtatue
runt uſq; ad mortem ſuã verbũ inter ſe ſe
culare nõ loquerent: ⁊ libenter intrarẽt re
ligionẽ ſi viri earũ permitterẽt: vnũ eorum
in qbus ꝯſiſtebat meritũ harum mulieruꝫ
erat hoc ꝙ lites nõ hũiſſent inuicẽ. Anim⁹
enim innocẽs neſciret litigare. vñ legit in
vitis patrũ ꝙ duo ſenes erãt in cella vna
q nunq̃ hũerant litẽ inter ſe. Dixit ꝗ vn⁹:
faciamus litẽ inter nos: ⁊ ponamus laterẽ
in medio: ⁊ vterq; dicat qꝺ ſuus eſt: qꝛ ne/
ſcimus qd ſit ꝯtentio. Cumq; poſit⁹ fuiſſet
later ⁊ vnus dicere qꝺ meus eſt. alter di
xit ego ſpero qꝺ meus eſt. Cuꝫ aũt primus
diceret nõ tuus eſt ſed meus. Alter rñdit.
Si tuus eſt tolle eũ. Et ſic non inuenerunt
materiam litigandi. Et licet vniuerſaliter
declinãda ſit ꝯtẽtio ꝑcipue tñ cũ. v. pſonis:
Qꝺ maxime cum quinq; pſonis cauenda
ſit contentio.

a I licet cum homine potente: ne for d
te incidas in manibus eius: ⁊ cum
homine locuplete: ne forte e contra ſtatuat
litem tibi. Multos enim perdit aurũ ⁊ ar
gentum. Et cum homine linguato. Unde
Eccle. viij. Nõ litiges cũ homine linguato:
neq; ſtruas in ignẽ eius ligna. Et cũ homi
ne iracũdo. Vñ in eodẽ. Cũ iracũdo nõ fa
cias rixã. Item cũ ꝓpria vxore. Ex quo. n.
aliqs incipit habere litẽ cum ꝓpria vxore
nunq̃ habebit quieteꝫ. Prouer. xix. Tecta
ꝑſtillãte eſt qñ vult declinare ſtillicidiũ in
vno loco inuenit illud in alio ita qꝺ nõ in
uenit ibi quietẽ: ſic vir ⁊ vxor nõ inueniũt
ex quo incipiunt eſſe litigioſi ⁊ valde male
eſt eis quantaſcũq; delicias habeãt. vnde
Prouer. 17. Melior ẽ bucella ſicca cũ gau
dio q̃ plena dom⁹ victimis cuꝫ iurgio. Et
licet de nulla re litigandũ ſit ꝑcipue tñ nõ
eſt litigandũ de re que hominem nõ mole
ſtat. vñ Eccle. xi. De illa re que te nõ mole
ſtat nõ certaueris.

¶ De peccato deriſionis. 12

Equit de deriſiõe quã mali faciũt
a bonis: de qua breuiter ptranſimus
cũ de ea dictũ ſit in tractatu de or/
natu in capitulo de verẽcũdia hoc ſolũ ad
dentes qꝺ legit neemias dixiſſe. 3. Heſdre.
iiij. c. cum Thobias amonites irrideret iu/
deos edificantes dicẽs. Si aſcenderit vul
pes tranſiet murũ eorũ lapideũ. Audi in/
quit deus noſter qꝺ facti ſumus deſpectio
Cõuerte opprobriũ ſup caput eoꝝ. Et pau
lo poſt ſubdit. Ne opias iniquitateꝫ eoruꝫ
⁊ peccata eorũ coram facie tua nõ deleã
tur: quia irriſerunt edificantes.

¶ De peccato praui ꝯſilij: ⁊ de his q̃ debẽt
cohibere ab hoc peccato. 13

Equitur de peccato praui cõſilij: a
a quo peccato dꝫ homines cohibere
hoc ꝙ prau⁹ ꝯſiliarius ꝓditor eſt:
decipit. n. eũ q in eo ꝯfidit ſiue q ab eo ꝯſi/
liũ petit qꝺ nõ eſt paruũ peccatũ. vñ Pro
uer. 26. Sicut nociu⁹ eſt q mittit lanceas ⁊ e
ſagittas in mortẽ ita vir qui fraudulenter
nocet amico ſuo. ¶ Secũdo de co. ho. ab hoc

peccato hoc qꝺ praui conſiliarij q̄ſi omnia
mala faciũt ſic tñ vt nihil feciſſe videanẗ:
Ipſi dant palmas in faciẽ xp̄i in membris
eius dicẽtes: ꝓphetiza nobis xp̄e qs ẽ qui
te ꝑcuſſit: vt legiẗ factũ fuiſſe. Mat.26. Cũ
dñs captus teneretur quaſi dñs ignorare
poſſit aſtucias eoꝝ: cũ ſcriptũ ſit Job.xij.
Ipſe nouit decipientẽ ⁊ eũ qui decipitur.
¶ Tertio dꝫ co.ho.ab hoc pctõ h̄ ꝙ ꝯſilia
rius prauus illud ꝯſiliũ qꝺ ipſe vult dare
ꝯ alios p̄mo dat ꝯtra ſeipſum. Iſtud.n.hꝫ
iuſticie ois iniuſticia qꝺ quicũqꝫ vult no
cere alijs primo nocet ſibi: ois laqueus de
ceptiõis primo capit eũ qui tetendit. Ois
gladius pſecutionis ſpũaliter p̄mo trãſi
berat eum q eo vtiẗ. vñ Eccle.27. Qui fo
dit foueã incidit in eam: ⁊ qui ſtatuit lapi
dẽ primo offendet in eo ⁊ qui laqueũ po
nit alij ꝑibit in illo: facienti nequiſſimũ cõ
ſiliũ ſup illud deuolueẗ ⁊ nõ agnoſcet: vñ
veniat illi. Prouer.16. Qui fodit foueã in
cidit in eam: ⁊ qui voluit lapidẽ reuerteẗ
in eũ. Et in.ps. Lacũ aperuit ⁊ effodit ⁊c.
Hoc eſt figuratũ.1.Reg.16. In hoc ꝙ Go
lias ꝓprio gladio decapitatus eſt. Et He
ſter.4. In hoc ꝙ anima ſuſpẽſus eſt in pa
tibulo qꝺ parauerat mardocheo. Praui
ꝯſiliarij de rapinis ⁊ extractionibus quas fa
ciũt fieri: habẽt peccatũ: ad reſtitutionẽ te
neñt cũ alij habeant lucrũ. Conſilio eorũ
bene acquieſciẗ in malis faciendis: in bo
nis vero minime. Qñqꝫ modico tp̄e plus
mali faciũt q̄ꝫ toto tp̄e vite ſue: poſſint emẽ
dare: nullũ peccatũ eſt: qꝺ magis impediat
homines ſaluare q̄ꝫ iſtꝺ. ¶ Quarto dꝫ co.
ho.ab hoc pctõ h̄ ꝙ iſtud pctm̄ multũ no
ciuũ eſt eccleſie dei. Un⁹.n.malus ꝯſiliari
us deſtruit totã patriã vnã. Ad magnam
maliciã praui ꝯſiliarij referri põt illud. Ec
cle. Nequius oculo quid creatũ ẽ: Cõſilia
rius enim alicuius oculus ei⁹ eſt. vñ Mat.
.vi. Si oculus tuus ſcãdalizat te ⁊c. Si cõ
ſiliarius alicuius p̄ncipis malus eſt nego
cia eius male diſponenẗ. vnde. Mat.6. Si
oculus tuus neq̄ꝫ fuerit totum corpus tuũ
tenebroſum erit. ¶ Quinto debet co.ho.
ab hoc pctõ h̄ ꝙ qñqꝫ illi q aſtuti ſunt ad
dandũ ꝯſilia nociua alijs: in ꝯſulendo ſibi
ipſis iuſto dei iudicio fatui inueniunẗ: vñ
Job.12. Legiẗ ꝙ deus adducit ꝯſiliarios
in ſtultũ finẽ: legitur etiã Job.5. de dño: q2
apprehendit ſapientes in aſtucia eoꝝ: ⁊ ꝯſi
lium prauoꝝ diſſipat. Sicut.n. cauendũ eſt
hoi ne det prauũ ꝯſiliũ: ſic cauendũ eſt ei
ne prauo ꝯſilio acqeſcat: vñ Eccle.6. Mul
ti.p. ſint tibi: ſed ꝯſiliarius vnus de mille. ⁊
Eccle.xxxvij. A cõſiliario malo ſerua aiã
tuã: prius ſcito que ſit illi⁹ neceſſitas: ⁊ qd
ipſe cogitabit ne forte mittat in terra ⁊ di
cat bona via eſt. Cauendũ eſt homini ne b
ꝯſiliũ querat a iuuenibus. Hac enĩ de cã
roboam partẽ regni amiſit: q2 acqeuit con
ſilio iuuenũ relicto ꝯſilio ſeniũ: vt legiẗ.
Reg.12. Itẽ cauendũ eſt bonũ ne amato
res hui⁹ mũdi ꝯſulat de ſalute anime ſue.
vñ. Eccl.xxxvij. Noli ꝯſiliari cũ ſocero tuo.
Socer eſt mũdus iſte: q2 quodã modo paẗ
eſt carnis que vox ſpũs eſt: cũ quo ꝯſiliũ
habendũ nõ eſt de ſalute anime. Quod fi
guratũ eſt. Geñ.21. In eo qꝺ iacob receſſit
a laban. ipſo neſciente. B. Angelus magni
cõſilij vocat te ⁊ tu aliud cõſiliũ p̄ſtolaris.
Idem. Amicos ꝯſulat qui nõ legit qꝺ ini
mici hominis domeſtici eius. Iſa.xix. Sa
pientes ꝯſiliarij pharaonis dederunt cõſi
liũ inſipiens. Cauendũ eſt homini ne cum
ſtulto ꝯſiliũ habeat. vñ Eccle.8. Cũ fatuis
cõſilium nõ habeas: nõ enim poterunt dili
gere niſi que placent eis.

¶ De ſeminantibus diſcordias: ⁊ de his
que cohibent ab hoc peccato. 14.

Equitur de peccato eoꝝ: qui ſemi
s nant diſcordias. A quo peccato p̄
mo deberet hoies cohibere hoc ꝙ
iſtud peccatum adeo exoſum eſt deo. Un
de Prouer.vi. Sex ſunt que odit dñs ⁊ ſe
ptimum deteſtatur. Oculos ſublimes ⁊c.
Et ponit Salomon ſeptimo loco eũ qui ſe
minat diſcordias inter frẽs tanq̄ꝫ magis
exoſum deo q̄ꝫ alios peccatores: nec mirũ
ſi dñs odiat eos qui ſeminant diſcordias
in eccleſia: magis enim videnẗ nocere ei q
hoc faciunt q̄ꝫ qui ꝓpriũ corpus ei⁹ cruci
fixerunt. Plus enim dilexit corpus eccleſie
q̄ꝫ corpus ꝓpriũ: cũ pro corpore eccleſie
corpus ꝓpriũ morti expoſuerit. vñ qui ſo
diũt corpus eccleſie vnitatẽ eius diuiden
do magis videnẗ ei nocere q̄ꝫ qui corpus
eius ꝓpriũ foderunt ꝯtinuitatẽ in eo diui
dẽdo. Ad oſtẽdendũ ꝙ nullo mõ volebat

ſcindi corpus eccleſie ꝑ diſcordiam voluit
ipſe tunicã incõſutilẽ manere indiuiſam.
Jo.19. ¶ Scꝺo dꝫ co: ho.ab h̄ pctõ h̄ ꝙ ni
hil magis nociuũ eſt corpori hũano q̄ꝫ di
uiſio ꝯtinuitatis: ſic nihil magis nociuũ eſt
eccleſie dei q̄ꝫ diuiſio vnitatis xp̄i. Ex vno
verbo qꝺ dicit ille qui diſcordiã ſeminat
qñqꝫ naſciẗ diſcordia tanta ex qua deſtrui
tur patria vna: vñ magne malicie eſt ſemi
nare tale ſemen cũ ex vno grano illius ta
lis meſſis ſurgat. ¶ Tertio dꝫ co.ho.ab h̄
pctõ hoc ꝙ opus iſtud diabolicũ eſt ⁊ cõ
trariũ operi xp̄i: vñ de diabolo ſcriptũ eſt.
Jo.x. Qui diſpergit oues. Xp̄s vero de ſe
dicit Mat.12. Qui nõ ꝯgregat mecũ diſp
git. Ad xp̄m ⁊ ad ſeruos eius ꝑtinet vnire
⁊ pacificare. vñ Mat.v. Beati pacifici qm̃
filij dei vocabunẗ. Hac de cã filius dei ve
nit in mundo vt pacẽ reformaret in mun
do. Ad diabolũ vero pertinet diſpergere.

¶ De peccato bilinguiũ: ⁊ de his que de
bent cohibere ab hoc peccato. 15

Equiẗ de peccato bilinguiũ. Bilin
s gues ãt dicũẗ q mala loquũẗ d ho
minibus in abſcentia ⁊ bona in p̄
ſentia vel q pretẽdunt qꝺ bona intentiõe
dicant vel cã loci id qꝺ ꝓferunt cũ malã
intentionem habeãt. ¶ A peccato iſto pri
mo debet ho.co.h̄ ꝙ multũ diſplicet deo:
vñ Prouer.8. dicit ſapientia que eſt incre
ata filius dei. Arrogãtiã ⁊ ſuperbiã ⁊ viaꝫ
prauã ⁊ os bilingue deteſtor. Nec mirũ ſi
deus deteſteẗ os bilingue cũ monſtrũ ſit:
Nullũ aĩal bilingue inuenitur excepto ſer
pente qui bilinguis eſt iuxta vulgi opinio
nẽ: q2 ꝓpter velocẽ motũ ipſi⁹ lingue ſic ap
paret. ¶ Scꝺo dꝫ co.ho.a pctõ iſto hoc ꝙ
valde nociuũ ẽ primo. vñ. Prouer.18. Ver
ba bilinguis q̄ſi ſimplicia ⁊ ipſa ꝑueniunt
vſqꝫ ad interiora vẽtris. i. vſqꝫ ad interio
ra mẽtis. Dicunẗ ãt verba bilinguis quaſi
ſimplicia: q2 ſub p̄textu loci vel bone inten
tionis ea dicit tamẽ cor audientis multũ
lediũt: vñ de ipſis põt intelligi illꝺ. In.ps.
Molliti ſunt ſermones eius ⁊ ipſi iacula.
¶ Tertio dꝫ co.a pctõ iſto h̄ ꝙ multũ no
cet ꝓprio ſubiecto. ¶ Primo q2 ponit illꝺ
in magno ꝑiculo eſt: qui vnicã linguã ha
bet in quãto periculo ẽ ille q eſt bilinguis:
Uix ſufficit aliquis vnicã linguam regere.
¶ Secũdo nocet: q2 ponit hominẽ in ob
probrio ⁊ fama mala: vñ Eccle.v. Denota
tio peſſima ſup bilinguẽ. Denotatio eſt di
giti oſtenſio ꝯuerſione plena. Itẽ Eccle.6.
Improperiũ ⁊ cõtumeliã malus heredita
bit: ⁊ omnis peccator inuidus ⁊ bilinguis.
¶ Tertio nocet: q2 hominẽ reddit maledi
ctũ: vñ Eccle.28. Suſurro ⁊ bilinguis ma
ledictus. Multos enĩ turbauit pacem ha
bẽtes. Bilingues pſeudo apoſtoli ſunt va
rijs linguis loquẽtes. A peccato vero iſto
p̄cipue cauendum eſt illis qui legem dei
habẽt alios docere. vñ.1.ad Thi.3. Diaco
nes ſimiliter pudicos nõ bilingues ſ͞ multo ⁊c̃.

¶ De peccato amantium rumores. 16

Equitur de peccato eoꝝ qui rumo
s res amant: a quo peccato p̄cipue ẽ
cauendũ clauſtralibus. Unde. B.
Rumorem in clauſtro enumerat. Inter li.
.12. Abuſiones clauſtri. 12. vero abuſiones
clauſtri he ſunt. Prelatus negligens: diſci
pulus inobediẽs: iuuenis ocioſus: ſenex ob
ſtinatus: mõachus curialis: religioſus cau
ſidicus: pãnus precioſus: cibus exquiſitus
rumor in clauſtro: lis in capitulo: diſſolutꝺ
in choro: irreuerentia iuxta altare.

¶ De peccato iactantie: ⁊ de his que va
lent contra illud. 17

Equitur de peccato iactantie. Qꝺ
s peccatũ diſſuadeẗ. Prouer.26. vt s
legitur. Laudet te alienus ⁊ nõ os
tuum. Poteſt autem valere contra pecca
tũ iſtud ꝙ legitur. Dañ.4. de nabuch. qui
verba iactantie proferebat dicens in fine.
Hec eſt babilon ciuitas magna q̄ꝫ ego edi
ficaui in domũ regni ⁊ robore fortitudinis
mee ⁊ in gloria decoris mei ⁊ cum adhuc
ſermo eſſet in ore eius vox de celo ruit. Ti
bi diciẗ nabuch. rex. Regnum tuũ tranſit
a te ⁊c. ¶ Legitur etiã in vitis patrum de
quodam heremita q pollens omnibus ani
mi virtutib⁹ cepit iactare ſe. Et diabolus
in ſpecie mulieris venit ad ſpeluncã eius
dicens qꝺ a beſtijs eſſet deuoranda niſi ſu
ſciperetur in eius hoſpitio que ſuſcepta di
uerſis blandimẽtis induxit eum ad hoc ꝙ
mẽbra ei⁹ ſigillatim tãgeret: ⁊ cũ inclinaret
ſe vt eã ſede ãplecteret ipſa euanuit deri
dẽs eũ: ⁊ multitudo demonũ clamauit di
cẽs. O monache q te vſqꝫ ad ſtellas extol

lebes qūo demerſus es in infernū? Diſce
qui ſe exultat humiliabit. Tūc ille deſpās
ꝛ fugiēs ꝓ cōfuſiōe ai cōſpectu omniū reli/
gioſoꝝ reuerſus ē ad ſeculū tradēs ſe ipm
diticie olme quis eū ſalutarib⁹ monitis de
ꝑcipitio reuocaret. ¶ Itē in regiōe thebai
de manēte quodā heremita appollonio vi
te ꝓbatiſſime dixit ei vox de celo. Appollo
ni ꝑ te pdā ſapiaꝫ ſapiētiū ī egypto ꝛ oēm
culturaꝫ demonū ſubrues. Ait ille ait. Au/
fer a me dñe iactantiaꝫ ne forte elatus ſuꝑ
fratres meos cadā ab oībus bonis. Et di/
xit vox. Mitte man⁹ tuas ad ceruices tu/
as ꝛ qḋ cōprehēderis cōſtringe ꝛ ſub ha/
rena ſubrue. Et ꝯtinuo appoſita manu ad
ceruices apprehēdit paruū ethiopē clamā
tē ꝛ dicentē. Ego ſupbie demon. Et iterum
vox ait de celo. ꝑge quocūq; in deo volue
ris ſecurus. ¶ Scḋo pōt valere ꝯtra pctm
iactantie ſi manifeſtet ſtulticia ei⁹ q ꝓ vi/
cio laborat. Notādū qḋ ille q iactat ſe ore
ꝓprio ſeipm qñq; occidit: vñ. Prouer. 18.
Os ſtulti contritio eius: filios etiam ſuos
ore proprio comedit: vñ bona opa ſe iactā
do de illis amittit. Ipſe etiā dei grāꝫ effun
dit: vñ. Eccle. xx. Gratie fatuorū effunden
tur. Ipſe laudē quā amat ī loco ponit vbi
ſordeſcat. ſ. in ore ꝓprio. Qīs. n. laus in ꝓ/
prio ore ſordeſcit. Ipſe etiā teſtimoniū ſdt
de ſeipſo. Io. xij. Tu de te ipſo teſtimoniuꝫ
ꝑhibes: teſtimoniū tuū nō ē verū. In xpo
cui ꝓ dicebat nō habebit locū. Cū enim ſo
lus ſit ſeipſo cognoſcitur ꝛ ſibiipſi de ſe cre
dendū eſt iuxta ꝟbū ylarij. Soli deo de ſe
credendū ē q ſe ſolus nouit. Sꝫ ī aliḣs veꝝ
eſt qḋ dicit. Apoſto. ad. Cor. ix. Nō q ſeipꝫ
comēdat ille ꝓbat⁹ ē ſꝫ quē de⁹ cōmē. Il
le q iactat ſe ē ydoluꝫ ſeipm colēs ꝛ de ſe/
ipſo cātās. Ipſe aſſimulat galline q̄ poſtq̄
fecit ouū nō ceſſat clamare donec ꝑpēdit
qḋ ouū fecit ꝛ ſic ouū amittit. Sic ille qui
iactat ſe tacere nō pōt donec bonū op⁹ qḋ
fecit amiſerit. ¶ Tertio pōt valere ꝯ hoc
pctm ſi oſidant mala q̄ ex eo ſequunt. No
tādū ergo qḋ ex ꝓ pctō ſequit iurgia: vñ.
Prouer. 28. Qui ſe iactat ꝛ dilatat iurgia
cōciat. Sequit inde etiā odiū: vñ. Sap. vi
cioſa ē iactatio aſſertq; audiētibus miro
mō faſtidiū ſꝫ ꝛ plerumq; odiū: hoc tñ ſci/
endū qḋ lꝫ viris ſcīs opā ſua bōa qñq; di
cere ad dei gloriā: vñ. ij. ad. Cor. x. dicit pau
lus. Eſtimo me min⁹ nihil feciſſe a magnis
apoſtolis: lꝫ etiā ea dicere ad reuelationeꝫ
ſpei: vñ. Iſa. xxviij. Dicit ezachias. Memē
to dñe q̄ſo qūo ābulaueri corā te ī ꝟitate.
¶ De ſecretorum reuelatione.

Equit d ſecretoꝝ reuelatōe. A quo
s pctō debēt coh. tria ꝟba ſacre ſcri/
pture: ¶ Primū ē hoc qḋ legit. Ec
cle. xxviij. Qui denudat archana amici fi/
dē pdit. ¶ Scḋm ē ꝓ qḋ legit. Eccle. xxij.
Qḋ eſt cōcordatio ad amicū excepto cōui
tio ꝛ improṗio ꝛ ſupbia ꝛ miſterij reuela/
tōe ꝛ plaga doloſa: vñ reuelatio ſecreti eſt
vnū coꝝ de q̄bus vix ſit ꝯcordatio. ¶ Ter
tiū eſt hoc qḋ ſi infamatus fuerit aliqs illa
reuelatōe vix pōt ei reſtitui damnū qḋ ſu
ſcipit: vñ. Prouer. xxv. Que viderūt oculi
tui ne ꝓferas ī iurgio cito ne poſtea emen
dare nō poſſis amicum tuum.

¶ De pctō indiſcrete cōminationis. 19

Equit de pctō indiſcrete cōmina/
s tiōis a quo pctō cauere debemus.
¶ Primo exemplo de quo legit. I.
Pe. ij. Qui cum pateret nō cōminabatur:
¶ Scḋo cauere debem⁹ ab eo vt dem⁹ lo
cū timori dei: vñ. Eccle. xix. Corripe amicū
anq̄ cōmineris ꝛ da locū timori altiſſimi.
Timori altiſſimi dat locū q poti⁹ vult qḋ
hoīes dimittāt peccare timore dei quā ti/
more humano. ¶ Tertio ꝓpter mala q̄ in
de ſequunt: vñ. Eccle. xxij. Añ ſanguinem
maledicta ꝛ cōtumelia ꝛ mine. ¶ Quarto
cauēdū eſt a cōminationib⁹ ne ſtultiores
nos oſidam⁹: q̄ ſimus. Hō qui minari con
ſueuit oſtēdit ſe ſtultiorē q̄ ſit qꝛ multa cō
minat q̄ nunq̄ facturus ē: vñ. Prouer. xiiij.
Qui impatiēs eſt exaltat ſtulticiam ſuam.

¶ De peccato indiſcrete promiſſionis. 20

Equit de pctō indiſcrete ꝓmiſſio/
s nis a quo pctō debēt ho. cohi. tria
mala q̄ inde ſequunt. ¶ Primū eſt
remorſio ꝓprie ꝯſciētie: vñ. Prou. xxij. Eſt
q promittit: ꝛ q̄ſi. ge. pū. conſcientie. hoc ſit
qñ nō ſoluit qḋ ꝓmiſit. ¶ Secūdū malū eſt
qḋ inimicicias incurrit ei⁹ cui ꝓmiſit cū ei
nō ſoluit: vñ in. Eccle. xx. Eſt q pre cōfuſiōe
ꝓmittit amico ꝛ lucratus ē eū inimicū gra
tis. ¶ Tertiū malū ē qḋ tenet ſoluere qḋ
ꝓmiſit: vñ. Eccle. xix. Ne ſpōdeas ſtulto ſu
pra virtutē ſuā qḋ ſi ſpoponderis q̄ſi reſti
tuens cogita. ¶ Spāliter aūt cauere debe
m⁹ a voto indiſcreto ne. ſ. voueam⁹ qḋ im
plere nolumus. In quo multū peccāt aliq
clauſtrales q vouent ea q̄ ſciunt ſe nō im/
pleturos. In quo etiā aliq multuꝫ peccant
ſuſcipiendo ſacros ordines cōtinētiā pro/
mittūt quā tñ nō ꝓponūt ſeruare qḋ val/
de piculoſuꝫ eſt: vñ. Prouer. xx. Ruina eſt
hoī deuotare ſcōs. i. De voto ſuo hono/
rare ſcōs ꝛ poſt votū retractare. Et eccle.
.v. Melius eſt nō vouere q̄ poſt votuꝫ ꝓ
miſſa nō reddere. Itē in eodē. Si qd voue
ris deo ne moreris reddere. Diſplicet enim
ei infidelis ꝛ ſtulta promiſſio.

¶ De verbo occioſo. 21

a Equit de verbo occioſo. Notādūꝫ
s qḋ verbū occioſuꝫ eſt qḋ ſine vtili/
tate audientis dī aut loquētis: ver
ba vero ſcurrila ꝛ turpia nō ſunt cōputan
da int iocoſa: vñ. Iero. Qui ſcurrilitatē re
plicat ꝛ cachinis ora diſſoluit ꝛ aliqd pro/
fert turpitudinis nō ocioſi ſmonis ſed cri/
mine reus tenet. Multa eniꝫ ſunt q̄ debēt
b coh. ho. a verbis ocioſis. ¶ Primū eſt hoc
qḋ vir iuſtus celum ſit: os eius porta celi ē:
ꝛ iō apiendū nō eſt abſq; magna cā: legi/
mus celū ad litterā multotiēs aptuꝫ fuiſſe:
nūq̄ hoc legit qn aliqḋ mirū ſecutū ſit: le/
git. In ꝑs. ꝛ ianuas celi apuit. Et ſubdit.
Et pluit illis māna ad māducādū. Legit
etiā in. Luca qḋ ieſu baptizato ꝛ orāte ap
tū ē celū: ꝛ ſubdit: qḋ deſcendit ſpūs ſan.
Vox etiā pris audita ē. ¶ Itē cū beat⁹ ſte
phanus lapidaret apti ſunt celi ꝛ vidit ie/
ſuꝫ ſtantē a dextris dei ꝛ gloriā ipſi⁹. Et ſic
qñ porta celi ſpūalis apitur. ſ. os viri iuſti
dꝫ inde exire manna. i. verbum dulcis con
ſolatiōis: vel verbū quo grā ſpūs. ſ. datur:
vel verbū quo xp̄s ꝛ ipſius grā hominib⁹
oſtēdit. Sed de q̄buſdā cū expectatur qḋ
exeat manna exit potius rana aliq̄. I. Ser/
uilitas. Secūdū quod de. ho. coh. ab occio
ſis verbis eſt hoc quod lingua calamus ē
ſpūs. ſ. vñ. ꝑs. Lingua mea calamus ſcribe
ꝛc. Solēt offendi ſcriptores qñ calamo eo
rū aliquod inutile ſcriptitat ꝛ ꝓiciūt illud:
ſic ſpūs. ſ. qñq; linguā illā repellerit q̄ ver/
bis ocioſis ſe exponit. ¶ Tertiū qḋ de ho.
co. a verbis occioſis eſt hoc quod loquela
naturalit in ſolis rōnem hñtibus inuenit:
vñ ꝑ ſe data ē loq̄la rōni ꝛ iō ſine rōne fie
ri nō dꝫ. ¶ Quartū q̄ dꝫ coh. ho. a verbis
occioſis ē hoc qḋ omnia verba ad examē
diuinū venient: vñ. Mat. xij. De omni ver
bo quod locuti fuerint homines reddēt rō
nem in die iudicij. Et eccle. vlti. Cuncta q̄
fiunt adducet dominus in iudiciū ꝓ omni
errato: ꝛc. ꝛ dicit. Glo. quod de verbo igno
ranter ꝓlato hoc intelligit: vñ debem⁹ ver
ba noſtra examinare hic vt ꝑ examē illud
poſſint tranſire. ¶ Quintū ē hoc q̄. d. ho.
co. a verbis oci. hoc qḋ homo eſt velut ca/
ſtrum obſeſſum vndiq;: vñ in. ꝑs. Inimici
mei animaꝫ m. circūdederunt. Os vero ho
minis porta ē ꝑ quā iſtḋ caſtrū multotiēs
captū ē: iō porta iſta diligent ē cuſtodiēda
ꝛ nō ad ocioſa ꝛ inutilia apienda. ¶ Sex/
tum eſt hoc quod theſaurus magnus ē in
homine: vñ apoſtolus. Theſaurū habem⁹
in uaſis fictilib⁹: iō qui theſaurum nō vult
amittere os ſuū clauſum diligent dꝫ cuſto
dire. ¶ Septimū ē vtilitas magna que ex e
verbis pōt ꝓuenire: verbo vno pōt homo
in oratione regnū eternū ꝓmereri. ¶ Iteꝫ
vno verbo pōt dari occaſio ſaluti plurib⁹
animabus: vñ ex magna corruptione ꝓue/
nit ꝓ quod hō ocioſa ꝛ inutilia loquit libē
ter: ex quo pōt adeo vtilia loqui hoc antē
ꝑcipue reprehēſibile ē in ſacerdotibus: vñ.
Ber. Int ſeculares nuge. Nuge ſunt in ore
ſacerdotis blaſphemie interdū ſi incidant
ferende fortaſſe: referrēde nunq̄: cōſecraſti
os tuuꝫ euangelio: talibus apire iā illicitū
eſt aſſueſcere ſacrilegiū: vñ. Malach. labia
ſacerdotis cuſtodiunt ſciētiaꝫ ꝛ legē de ore
eius requirent: nō nugas vel fabulas: ver/
buꝫ ſcurrilitatis quod faceti vrbanitue no/
mine colorant. Nō ſufficit ab ore pegrina/
ri ꝓcul ab arte eſt relegādū: ſede ad cachi/
nos moueris: ſedius moues. ¶ Iero. Bea/
ta lingua que nō nouit niſi de diuinis texe
re ſermonem. Aliqui tñ ſunt qui non mul/
tū curāt cauere a ꝟbis ocioſis vel ab aliḣs
venialib⁹ peccatis: eo quod talia peccata
parua videntur ſibi.

¶ De q̄nq; ſūt timēda circa vēialia pctā.

Deo notādū quod q̄nq; ſunt q̄ de
l bent homines timere ꝯtra venialia
pctā. ¶ Primū ē multitudo eoꝝ:

vñ. Aug. Iſta leuia noli contẽpnere ſi cõtẽnis qñ apphendis expaueſcere qñ numeras. ¶ Scdm ẽ ħ quod ad iudicium dei ꝑ talibus ſumus trahẽdi: vñ ſup illud. Iob. xxxi. Nonne ipſe vias meas ꝯſiderat: dicẽ. Glo. Sic deus vniuſcuiuſqꝫ vias ꝯſiderat ſic greſſus dinũerat vt ne inimiciſſime cogitationes ac tenuiſſima verba q̃ apud nos vſu viluerũt eius iudicio indiſcuſſa remaneãt. Sꝫ q̃ rõ poterit reddi de verbis ocioſis cũ ipſa ſine rõne dicanẽ: vñ. B. Si ꝓpterea verbũ ocioſuꝫ ẽ quod nullaꝫ rõnabileꝫ cauſaꝫ hẽat: q̃ rõneꝫ reddere poterimus d eo quod eſt ꝑter rõnem: Licet cõfabulari aiunt donec ꝑtereat hora quã tibi ad agẽdam penitẽtiam ad optinẽdam veniaꝫ ad acquirendam gr̃aꝫ ad ꝓmerendaꝫ gloriaꝫ miſeratio cõditoris inpulſerat. ¶ Tertio timendum eſt ne inter multa venialia aliqđ mortale incidat hoie ignorãte: vñ in. Iob. Alieni comederũt robur eı⁹ ꝛ ipſi neſciũt. ¶ Quarto timẽdũ eſt ne ꝑ venialia ita homo debilitẽ qđ in aliquod manifeſtũ mortale cadat. Eccle. xix. Qui modica ſpernit paulatim decidet. Greg. vitaſti grandia caue ne obruaris harena. Idem. Si iſta parua pctã negligim⁹ inſenſibiliter ſeducti audaci maiora ꝑpetram⁹. Et ſi ſtuppa ꝛ claui in nauib⁹ ſint minima tñ defectus eoꝝ cã ſubuerſiõis poſſet eẽ his qui in nauib⁹ ſunt. Preſentia eniꝫ eoꝝ occaſio ẽ cuaſiõis legiẽ quod abſalon occaſio criniũ interfectus ſit. ij. Re. xiij. In crinib⁹ ꝑua peccata pñt intelligi ſicut ꝛ ibi. Capilli capitis vrĩ numerati ſunt: que parua peccata multis ſũt occaſio mortis: legiẽ etiã Iude. 17. Qđ ſanſon abſciſis crinibus debilis factus ſit. In quo figuratũ eſt qđ aliqs debilitaẽ qñ modica bona negligit facere: Cõtra quod nazarei nutriebãt comã vt legiẽ numeri. vi. ¶ Quinto timenda ſunt venialia qꝛ ꝑfectum impediũt. Qñ eni aliqs deo ingratus ẽ ꝛ nõ vult facere ꝓ eo niſi id ad ꝙ tenetur. Deus nõ ita abũdanẽ largiẽ gratiã ei: vñ ꝓficere poſſit: preterea vnicus pilus cibũ reddit alicui abhominabilẽ. Et modicũ pulueris totum oculum obnubilat. Sic venialia ſeruitium alicuius minus gratuꝫ videntur reddere deo ꝛ oculum cordis obnubilant.

¶ De multiloquio. 22

s Equiẽ de multiloquio. A quo pctõ ¶ Primo debet cohibere hoc qđ multiloquiũ ſignum eſt in becillitatis: vñ. Iero. Inẽ canes ꝗ infirmior eſt magis latrat. ¶ Scdo vero ħ qđ multiloquiũ hominẽ reddit odioſum: pauciloquiũ vero amicabilẽ: vñ qdaꝫ phs interrogat⁹ quõ quis hominibus poſſet placere: inqt. Si geſſeris optima ꝛ locut⁹ fueris pauca. Et eccle. xxix. Terribilis in ciuitate ſua vir linguoſus ꝛ temerarius in verbo ſuo odibilis erit. ¶ Tertio hoc qđ impedit cõuerſionẽ hominis: vñ. Iob. xi. Nunqđ verboſus iuſtificabiẽ: Leui. xij. Uir qui patitur fluxũ .ſ. immũd⁹ erit. ¶ Quarto qđ in multiloquio nõ deerit peccatũ: vt legiẽ. Prouer. x. ꝛ in eccle. Qui multis vtiẽ verbis ledit animã ſuã. Et in eccle. In multis ſmonib⁹ inueniẽ ſtulticia. Quinto ħ qđ multiloquiuꝫ ſignũ eſt ſtulticie: vñ in. Eccle. Stultus verba multiplicat: ꝛ Eccle. xxix. Totũ ſpm̃ ſuũ ꝓfert ſtultus. ¶ Sexto ħ quod in ps. legiẽ. vir linguoſus nõ dirigeẽ in terrã. ¶ Septimo hoc qđ frequẽter eſt ibi egeſtas ſicẽ vbi multũ eſt de palea frequenẽ parũ ẽ de grano. Prouer. xi. Qui tñ verba ſectaẽ nihil habebit. ¶ Octauo quia magna vtilitas ẽ in cauendo a multilogo: vñ. Eccle. xx. Qui odit loquacitatem extinguit maliciam. Legitur in vitis patrum ꝙ quidam portauit lapideꝫ tribus annis in ore: vt vitaret multiloquium.

¶ De turpiloquio. 23

s Equiẽ de turpiloquio. Quod peccatum diſſuadet nobis apoſto. Ad Ephe. 5. Dicẽs fornicatio aut ois immũditia aut auaricia nec nominetur in vobis ſicẽ decet ſcõs aut turpitudo ab ħ pcto multũ debemus cauere qꝛ ħ pctm̃ eſt turpitudo in ore vbi multũ indecẽs eſt immũdicia. Preterea turpiloquiũ ꝓximũ corrũpit: vnde. I. ad. Cor. xv. Corrumpũt bonos mores colloquia praua. Et. ij. ad. Thim. ij. Quoꝝ ſermo ſerpit vt. Canẽ. Corrũpit etiã turpiloquium ipſum qui turpiter loquitur vt tandem turpia opera non abhorreat. Scñ. Turpia ne dixeris. Paulatim enim verba pudor dediſcitur.

¶ De ſcurrilitate. 24

s Equitur de ſcurrilitate q̃ a ſtultis curialitas di. i. Iocularitas: ſicẽ dicit. Glo. ſup epiſtolam ad eph. Contra quod peccatũ. ¶ Primo poſſunt valere vba ſacre ſcripture que illud diſſuadẽt vt in eph. v. Fornicatio ꝛ ois immũdicia nec nomineẽ in vobis. ſ. d. ſ. aut t. aut. ſtul. Et. ij. ad theſal. iij. audiuim⁹ quoſdã inter vos ambulare inquiete nihil operãtes ſed curioſe agentes: his qui eiuſmodi ſunt denunciamus ꝛ obſecramus in dño ieſu chriſto vt cum ſilentio operantes paneꝫ ſuum manducent. ¶ Secũdo põt valere cõtra ħ pctm̃ ſi ſcurrilitas diuerſis generibus rerũ cõparetur. Notandũ qđ ſcurre ſunt velut capre vel ſymie cũ qbus ludit diabolus et homines excitat ad riſum. Capra animal fetidum eſt. Symia aĩal deforme. Sic tales valde fetidi ſunt ꝛ valde deformes. Ipſi etiaꝫ ſunt fures dãnoſiſſimi. Tempus. n. quo nihil eſt ꝑcioſius in vita iſta inter trãſitoria hoibus furantur. Ipſi cõſolatores ſunt eorũ ꝗ laborant in ſeruitio diaboli. ipſi releuant falſis recreationibus laborẽ eorũ qui vadunt in infernum ne deficiant in via. Ipſi etiaꝫ faciunt obdormire hoies in peccatis vt a diabolo deferanẽ ĩ infernũ ꝛ nõ excitenẽ. ¶ Tertio põt valere ꝯtra hoc peccatum ſi ponanẽ ea que ſacra ſcriptura dicit de riſu huius temporis ad quem verba ſcurrilia excitant.

¶ De riſu.

n Otãdũ ergo qđ riſus huı⁹ temporis error ẽ: vñ. Eccle. I. Riſum reputaui errorem. Eſt etiã velut q̃dam ebullicio ſtulticie: vñ in. Prouer. xv. Os fatuoꝝ ebullit ſtulticiã. fit autẽ iſta ebullicio ad ignẽ praue cõcupiſcentie ſcurra ſufflante igneꝫ illũ vẽto vanitatis intercluſo. Riſus aũt talis eſt velut ſonitus ſpinarũ ſub olla crepitantiũ: vñ. Eccle. vij. Sicut ſtrepitus ſpinarũ ardentiũ ſub olla ſic riſus ſtulti. Item riſus talis eſt velut quidã nũtius ſtulticiam cordis exterius inſinuãs: vñ. Eccle. xix. Amictus corporis ꝛ riſus dentiuꝫ ꝛ greſſus hominis nũtiant de illo. ¶ Iteꝫ riſus talis maledictus eſt: vnde. Lu. vi. Ue vobis qui nunc ridetis quia lugebitis.

¶ Multiplex riſus malus.

e X his aũt malũ ẽ q̃nta ſit fatuitas ſcurrarũ qui ad riſum talẽ excitãt. ¶ Iteꝫ notãdũ ẽ qđ ẽ riſus inuidie riſus ꝑfidie: riſus inſanie: riſus vanitatis pure: ꝛ riſus prudentie. De riſu inuidie loquitur poeta deſcribens inuidiã. Riſus abeſt niſi quẽ viſi fecere dolores. De riſu ꝑfidie legiẽ. Prouer. x. Quaſi ꝑ riſuꝫ ſcelus operatur ſtultus. De riſu inſanie legitur. Prouer. xv. Quod ſtulticia eſt gaudium ſtulto. Et Aug. Malunt ſapientes ſe eſſe ſanos lugẽtes quã freneticos ridentes. ¶ Itẽ. Augu. dicit. Gaudium mundanorum gaudiuꝫ eſt freneticorum. Riſus vero pure vanitatis ẽ cũ aliquis ex ſola leuitate ridet. Ad quem riſum poſſumus referre qđ legitur in vitis patrum de quodam ſene qui vidit quẽdaꝫ ridentem ꝛ dixit ei. Coram celi ꝛ terre domino rationem totius vite noſtre reddituri ſumus ꝛ tu rides: Riſus vero prudentie ẽ riſus rarus ꝛ tacitus: vnde. Eccle. xxi. Fatuus in riſu exaltat vocem ſuam: vir auteꝫ ſapiens vix taci. ride. Et. Iob. xxix. Si quãdo ridebam ad eas non credebant. Greg. prelatus ſe debet taliter habere ad ſubditos vt ridens timeri ꝛ iratus poſſit amari. ne nimia leticia vilem: vel immoderata ſeueritas: reddat odioſum. ¶ Item notandum quod ſicut riſus preſentis vite debet eſſe modicus ꝛ rarus ſic: luctus frequẽs ꝛ multus. Monemur auteꝫ ad hoc exemplo chriſti quem ter legimus fleuiſſe: riſiſſe vero nunq̃ legimus: fleuit ieſus ſuper ciuitatis deſtructione. Lu. xix. Et ad lazari ſuſcitationem. Io. xi. Et ĩ agonia quando ꝓlixius orauit: de quo fletu habeẽ ad. Hebr. v. Monet etiaꝫ nos ad hoc multiplex malitia huı⁹ quã in mũdo iſto videm⁹: ꝛ hoc quod lacrime noſtre in valore ſuo ſunt. De hac materia require ĩ tractatu de luxuria in Capitulo de choreis.

¶ De indiſcreta taciturnitate. 25

s Equiẽ de indiſcreta taciturnitate. Et notãdũ ꝙ ſicẽ vitioſa ẽ loq̃citas ſic etiam vitioſum eſt ſemper tacere: vnde. Eccle. 3. Tempus tacendi: ꝛ tempus loquendi: tempus ridendi ꝛc̃. Yſodorus. Seruanda eſt lingua non inſolubiliter liganda. B. Mors ꝛ vita in manibus linguę: et ideo ori ponenda eſt cuſtodia: ne

vero vitalē edificationē clauſura dampnet. Nec letalis pnicies liberū ſortiat̄ egreſſū.

¶ Q᷑ tacere in ꝑlatis malū ſit: ⁊ maxime a verbo predicationis.

Taciturnitas vero ꝑcipue eſt rep̄henſibilis in ꝑlatis q̄ docere hn̄t populū. Illis.n.tacere a verbo p̄dicationis mors eſt. vn̄ Exo.27. Preceptū eſt q᷑ in extremis partib⁹ veſtiū ſacerdotalium poni tintinabula aurea mixta malis punicis vt audiret̄ ſonitus qn̄ aaron ingrederetur ⁊ egrederetur ſanctuariū in cōſpectu dn̄i ⁊ nō moreret̄: de quo verbo loquens. Greg. dicit. Sacerdos ingrediēs ⁊ egrediens morit̄ ſi de eo ſonitus nō audiatur: q2 contra ſe iram interni iudicis ꝓuocat ſi de eo ſonitus p̄dicationis nō procedit. Ad idem pertinet illud. Ezech. xxxiij. Si ſpiculatoꝛ viderit gladiū venientem ⁊ nō inſonuerit bucina ⁊ pp̄s nō cuſtodierit veneritq3 gladius ⁊ tulerit de eis a.i.in.mi..ſ.captus ē: ſanguinē aūt eius de manu ſpiculatoꝛis requirā. Apo.i.ad Coꝛ.ix. Ve mihi ſi non euangelizauero. Ad prelatū ſpāliter pertinet illud. Iſa.55. Clama nec ceſſes. Et illud Oſee.8. In gutture tuo ſit tuba. Et illud Iſa.6. Ve mihi q2 tacui. Si ꝓpter taciturnitatem ꝑlati aliqs pereat ſimile ac ſi eum interficeret. vn̄ paulus Act.20. Mundus ſum a ſanguine oīum. Nō eniꝫ ſubterfugi quo minus annunciarē verbis oē ꝯſilium dei his verbis innuēs ꝑ oppoſituꝫ q᷑ ipſe reus eſſet ſanguinis eoꝝ ſi ipſe eis nō annūciaſſet. Indiſcreta taciturnitas diſſuadet̄. Eccle.iiij. vbi legitur. Ne teneas verbuꝫ in tempoꝛe ſalutis.

¶ De octo remedijs ꝯ̄ peccatū lingue. 26

Poſtq̄ dictū eſt de cuſtodia lingue in cōmuni: ⁊ ſpāliter. de.xxiiij. peccatis lingue ꝯſequēter tangēdū eſt aliqd̄ de remedijs ꝯ̄ peccatū iſtud: ⁊ poſſumus.viij.remedia ꝯ̄ illud. ¶ Primū remediū eſt ꝯſideratio ꝑiculi q᷑ ē loquēdo: ſic porta alicuius caſtri cautius aperit̄ qn̄ notū eſt dn̄o caſtri q᷑ hoſtes porte inſidiant̄: vn̄ cū hoſtes inuiſibiles porte oris ſpāliter inſidient̄ cū magna cautela apiēda ē. Ad hoc remediū pōt referri illud. Iob.xl. Memēto belli ⁊ nō addas āplius quicq̄ loq. ¶ Scdm̄ remediū ē ꝯſideratio tā nobilitatis q̄ vtilitatis huius mēbri. De qua nobilitate ⁊ vtilitate habitū eſt in ꝑncipio huius tractat⁹. vbi dictū eſt: q᷑ in lingua ꝑcipue indecēs ſit iniuſticia: ⁊ q᷑ diuino officio pre ceteris mēbris deputata ſit. ¶ Terciū remediū eſt: q᷑ homo circa portā oris quaſi quaſdā barras faciat. Barre iſte ſūt ꝓpoſita firma declinandi ꝑſonas illas cū qbus peccare ſolet ꝑ linguā: vel loca illa i qbus ſolet habere occaſionē ꝑ linguā peccandi: vel nō tenendi ſilentiū in oris illis i qbus hō facilius ꝑ linguā labitur vt in hora pōſt cibum ⁊ alia ſimilia ꝓpoſita q̄ cuſtodiūt hoīes ne offendant in lingua. De barris iſtis legit̄. Prouer.18. Frater q̄ adiuuat̄ a fratre: qſi ciuitas firma: ⁊ iudicia quaſi vectes vrbiū: ꝓpoſita facta ex iudicio rōnis de cuſtodia ſenſuū: qſi vectes ⁊ qſi barre vrbiū ſunt. ¶ Quartū remediuꝫ eſt q᷑ hō raro loquat̄: Exēplū de hoc habemus in btā virgine cuius.vij.verba tm̄ legunt̄ in euangelijs. ¶ Quintū remediū ē: q᷑ homo pauca loquat̄. Sicut eniꝫ in multiloquio nō deerit peccatū: ſic breuiloquiū ad hoc valet vt homo caueat a peccato: vn̄ in Eccle.xx. Qui odit loquacitatē extinguit maliciam. De quarto ⁊ qnto remedio dicit Phs ad ſummā ꝑfectionis volo te eſſe breuiloquuꝫ rariloquium ⁊ ſubmiſſa voce loquentē. Ad rariloquiū monet nos Seneca dicēs. Auribus frequētius q̄ lingua vtere. Idē. In hoc incūbe vt libenti⁹ audias q̄ loquaris. ¶ Sextū remediū eſt: tarditas in loquēdo vt homo nō exeat in loquēdo niſi precedente deliberatiōe. Ad q᷑ pertinēt verba ſacre ſcripture que ſequuntur. Iero. Prius veniat ſmo ad limā q̄ ad linguam. Eccle.iiij. Noli citatus eſſe in lingua. Et Eccle.v. Ne temere quid loq̄ris: neq3 coꝛ tuū ſit velox ad ꝓferendū ſermonem coꝛam deo. Innuitur cā quare nō debeat hō loq abſq3 deliberatione. Q᷑.n. hō loquit̄: corā deo loquit̄. Eccle.xxi. Verba prudentū ſtatera ponderabūtur. Sen. Tardiloquū te eſſe iubeo: ⁊ prope tibi erit deus. Prouer.xiij. Qui inconſideratus eſt ad loquendum ſentiet mala. Ille qui non vult loqui niſi precedente coꝛdis deliberatione clauem oris habet in archa coꝛdis. vnde quantū ad hoc ſecurus eſt. Eccleſ.

?. Si iubente ~~[illegible]~~ seniore vt sileam, verbum mihi forte per obliuionem elabit, reum [illegible] confitem obedientie, sed venialr. Si ex contemptu sciens et deliberans sponte m[illegible] verba prorupero et rupero silentij legem, preuaricatorem me constituo et crimin[illegible] et si impenitens perseuero vsq; ad mortem, peccaui damnabilr.

xxi. In oꝛe fatuoꝛū coꝛ illoꝛū ⁊ in coꝛde ſapienter os illoꝛū. ¶ Septimū remediū eſt: q᷑ inter omnia precipuū videt̄ eſſe vt homo oꝛando linguā ſuā deo cōmendet: dn̄i eſt gubernare linguā: vt legit̄. Prouer.xv. Vnde Dauid pone cuſtodiam oꝛi meo.

¶ De ſilētio clauſtraliū ⁊ ei⁹ cōmēdatiōe.

Octauū remediū eſt ſilētiū clauſtraliū. Iero. Linguā maledictā monitiū emendat ſilentiū: ⁊ ſicut in ſex clauis oris ponit̄ marcha coꝛdis. in.v. vero in manu dei ponit̄ ſic in.vij. iſtis clauis oris ponit̄ in manu prelati. Qui aūt neſciē te ꝑlato ⁊ nolente portā oris aperit poſtq̄ clauē ei tradidit fractoꝛ eē videt̄ tēpli ſpiritualis. Et cum clauem faciat contra clauem videtur eſſe latro.

¶ Quā valet ad cōmendationem ſilentij clauſtrales.

Ad cōmendationē vero clauſtralis ſilentij poſſunt valere exēpla: ⁊ precipue exēplū xp̄i de q̄ dicit Glo. ſuper illud. Iſa.liij. Quaſi agnus coꝛam tondēte: ſic ob.⁊ ver.aper.o.ſ. pilato vel herodi. Pauca eniꝫ rn̄dit ne differret̄ ſalus humani generis. ¶ Legit̄ etiā q᷑ abbas agaton lapidem in oꝛe ſuo per trienniū mittebat donec taciturnitatē diſceret. ¶ Legit̄ etiam de abbate panto q᷑ fratres dixerūt ei vt diceret aliquē ſermoneꝫ alexandrino ep̄o ad ſe venienti. Qui ait. Si taciturnitate nō edificat̄ neq3 in ſermone modo edificabit̄. Inuenitur etiam de quodam milite potente qui vouit intrare religionem et miſit quendā vaſſallū ſuū ad abbatē iniūgens ei q᷑ diceret abbati ſe velle intrare religionē: ⁊ addidit etiā ſe eē mutū ꝑparatū tn̄ ſe in oībus obedire. Quod ideo fecit q᷑ ſepe in lingua offenderat: ⁊ cogitabat q᷑ niſi caueret ſibi q᷑ lingua ſibi auferet bona que ibi faceret. Et receptus eſt miles in religione illa: ⁊ credebat̄ mutus. Exiēs aūt quadam vice cū abbate ad quendam militē qui laboꝛabat i extremis vidit aīaꝫ eius cū ipſe moꝛiret̄ miſerabilit̄ a demonibus pertrahi. Et cōpatiens fleuit. Et diſcedentes inde obuiā habuerūt aliū militē q̄ ꝓmiſit abbati q᷑ renūciaret ſeculo ⁊ cum eū ꝑcederet in quodā ponte tēptans viaꝫ corā abbate decidēs de ponte ſubmerſus eſt cui⁹ aīam vidit miles ab angelis in ſpē monachi deferri. ⁊ ſolutus eſt in gaudium. Cū aūt abbas veniſſet ad clauſtrū adiurauit militē in ꝟtute obediētie vt ſibi diceret ſi loq poſſet cur in moꝛte illoꝝ duoꝝ ſe taliter habuiſſet. Cui miles. Male feciſti q2 cōtra ꝓpoſitū meū me loq feciſti: ſ3 tn̄ tibi indicabo. Et narrauit ei oīa ꝑ oꝛdinē. Audiuit abbas cecidit ad pedes ei⁹. Miles autē renuēs petijt vt in aliquo recluderet̄ loco vbi taciturnitatis ſue ꝓpoſitū poſſet ſeruare. ¶ Scdo pōt valere ad cōmēdationē ſilentij ſacra verba q̄ illud ſuadēt vt eſt illud. Aug. ſup dn̄e exaudi. Loq̄la ſit in neceſſitate taciturnitas in iocūditate. Et arſenio cū diſcederet a palatio vt monach⁹ fieret facta eſt vox dicēs: Arſeni. fuge. tace. quieſce. Hec eniꝫ ſunt radices nō peccādi. Ier. Melius e duob⁹ inꝑfectis eſt ruſticitatem ſanctā hr̄e q̄ eloquētiā peccatricē. ¶ Tertio pōt valere ad cōmēdationē ſilētij ſi oſ͞dant̄ bona que ex ſilentio prouenīant.

¶ De vtilitatibus ſilentij ⁊ eius commendatione.

Notādū ergo q᷑ ſilentiū hoīem foꝛtē efficit: vnde. Iſa.xxx. In ſilentio ⁊ ſpe erit foꝛtitudo vr̄a: abbas paſtoꝛ. Oīs laboꝛ quicq̄ euenit tibi ex taciturnitate ſupabit̄. Sicut vir vel nunq̄ pugil vincit̄ niſi malū ꝟbū dixerit ſic vir vincit̄: qs a diabolo ſi a mal' ꝟbis cauerit. ¶ Itē ſilentiū pacē facit: vnde. Iſa.xxxii. Erit op⁹ iuſtitie pax ⁊ cultus iuſticie ſilētiū. Silētiū eſt qſi q̄daꝫ cultura iuſticie. Sicut.n. ex nimia loq̄la frequent̄ ſequit̄ iniuria tā dei q̄ ꝓximi ſic ex ſilentio iuſticia nutrit̄ ex q̄ velut ex q̄dam arboꝛe fructus pacis colligit̄. vnde cū clauſtralibus pax ſūme neceſſaria ſit valde neceſſariū eſt eis ſilentium vnde pax ſequit̄. Multe lites ⁊ ire remanent ex obſeruatiōe ſilentii. Prouer.xxi. Qui imponit ſtulto ſilentiū irā mitigat. ¶ Itē ſilentiū ſignū eſt ſapie. Sene. Taciturnitas hoīſ ſtulto ꝓ ſapiētia eſt. ¶ Quidā phs cuidā ruſtico in ꝯuiuio tacenti ex doctis inquit: hoc ſolum habes. Prouer.xviii. Stultus ſi tacuerit ſapiens reputabitur: ⁊ in. Iob. vtinā taceretis vt putaremini ſapiētes. Sap. Nemo ſtultus tacere pōt. ¶ Itē ſilentiū ſignū ē ſpūalis ꝓfectus: vnde. Tren.iii. Se/

debit ſolitariꝰ ⁊ tacebit:quia leuabit ſe ſu
per ſe:homo qui iam leuauit ſe ſupra ſtatū
hominū qui hꝫ deum conſolatorem ⁊ col
locutorem poteſt eſſe ſolitarius ⁊ tacere.ex
quo enim hꝫ deū pro ſocio nō curat de con
ſortio humano. Senec.primum argentum
cōpoſite mentis eſtimo poſſe ſecū conſiſte
re:⁊ ſecum morari·Ber.Cum quo deus eſt
nunq̄ ſibi eſt minus ſolus q̄ cum ipſe eſt
ſolus:quod ideo tunc dicitur quia liberiꝰ
habet ſuum verum ſocium.ſ.deum. Homo
cui deus interius loquitur non curat mul
tum de loquela exterius. Greg. Non ſuffi
cit proficere homo ad vtrāq; diuiſus:quia
ſi exterius auditum aperit interius ſurdeſ
cit. ¶ Item ſilentium preparat hominē col
logo diuino:vnde.Tren.iij.Bonum eſt p̄
ſtolari cum ſilentio ſalutare dei. Filius dei
verbum eſt:ideo auditum ⁊ auſcultationē
requirit:in.Eccle. Ubi nō eſt auditus non
effundas ſermonē.Et.I.Re. Loquere do
mine:quia audit ſeruus tuus. Silentiū ſer
uare eſt os:vnde exit ignis ⁊ flamma ob
ſtruere. ¶ Item ſilentium ſeruare eſt beſtiā
indomabilem clauſam tenere. Iac.iij. Om
nis natura beſtiarum ⁊ volucrū ⁊c. ¶ Itē
ſilentium ſeruare eſt gladium penetratiſſi
mum in vagina abſcōdere:ps. Lingua eo
rum gladius acutus. ¶ Item ſilentium ſer
uare eſt foueam obturare ꝑ quā multotiēs
cecidit ⁊ collum cadendo ſibi fregit. Eccle.
xiij. Beatus vir qui non eſt lapſus in ver
bo ex ore ſuo. Quā diligenter eēt obſtruen
da fouea illa que multotiens fuit homini
occaſio ruine ⁊ talis ruine. ¶ Silentium ē
frenum viri clauſtralis:vnde clauſtralis ſi
ne ſilentio quaſi equus ſine freno. Silentiū
etiam clauis religionis eſt : vnde clauſtrū
abſq; ſilentio proprie clauſtrum non ē cū
ſit abſq; clauſura. Sed ē velut vrbs patēs
⁊ abſq; murorum ambitu:vnde. Prouer.
xxv. Sicut vrbs patens ⁊ abſq; muro: ſic
vir clauſtralis abſq; ſilētio eſt velut vinea
abſq; ſepe que direptioni expoſita eſt. Ec
cle.xxxvi. Ubi non eſt ſepes diripietur poſ
ſeſſio. Eccle.x. Qui diſſipat ſepem mordebit
eum coluber. Mat.xxi. Legitur de ſepe iſta.
Homo erat qui plantauit vineam ⁊ circū
dedit ei ſepem. Et.xxiiij. Prouer.per agrum
hominis pigri trāſiui.⁊ per vineā viri ſtul
ti. Et ecce totum repleuerant vrtice ⁊ ope
ruerunt ſuperficiem eius ſpine: ⁊ maceria
lapidum deſtructa erat. Idem per maceriā
intelligitur quod prius per ſepem. Et inui
tur quod negligentia ⁊ pigritia prelatorū
cum ſit quod ſilentium ⁊ alie clauſtrales
obſeruatione in clauſtris non obſeruētur.
Sicut ſolet obſtrui vas in quo ſit vinū fer
ratum vt vinum fortius ſit: ſic oportet q.
clauſtralis diſtrictum ſeruet ſilentium v.
nor deuotionis ſit in eo. Alioquin ſi os ei
ad loquacitatem ſit apertum:quicquid de
uotionis eſt in eo exalat. ¶ Item ſilentium
in clauſtrali ſuffocatio malitie eſt iuxta v
bum prius poſitum:qui odit loquacitatem
ex ma. Silentium etiam ſignum eſt mortis
veteris hominis. Loquacitas in clauſtrali
qui debet eſſe mortuus ſtupenda eſt ſicut
ſi videremus hominem mortuum loquētē.
Religio vbi non obſeruatur ſilentium pōt
dicere illud. Iob.xxx. Quaſi rupto muro ⁊
aperta ianua irruerunt ſuper me. ¶ Ulti
mo ad commendationem ſilentij poteſt va
lere illud ſapientis Loquutum eſſe aliquā
do penituit:tacuiſſe vero nunq̄.

Ad Laudem ⁊ honorem domini noſtri ie
ſu chriſti.nec nō matris eius virginis Ma
rie: Hoc preclarum opus Summe virtutū
⁊ viciorū:lrīs aureis merito ſcribēdū. Impꝛ
mi fecerūt his pulcherrimis literarū chara
cteribus Angelus ⁊ Iacobus de Britanni
cis de pallazolo:fratres. In Alma ciuitate.
Brixie. die.24. Decembris.1494. In quo
quidē opere q̄nta ſit adhibita diligētia. Le
ctor facillime dignoſſcet.

a b c d e f g h i k l m n
o p q r ſ t u x y z ⁊ ꝯ ꝛ
A B C D E F G H I
K L M N O P Q R
S T U

omnes ſunt quaterni excepto D qui ē ſex
ternus.

UNIVERSIDAD Y P... BIBLIOTECA DE ZARAGOZA